BROWN BOOK

TIGHT BINDING BOOK

శుభగ్రహసంబంధములేక జననకాలమునకు వీరిలో నెవరిదశయైన వచ్చినయెడలను, (బి) ద్వాదశమున శనిరాహువులుండి, క్షీణ చంద్రుఁడు సప్తమముననుండి, శుభగ్రహ సంబంధము లేనియెడలను, (సి) రవిపాపుల తోఁగలసి, 9వ స్థానమందుండి, జననకాలము నకు వీని మహాదశవచ్చినయెడలను, (డి) రవి కుజశనులు, లగ్నపంచమ నవమ ద్వాదశ ములలో నెచ్చటనైననుండి, శుభగ్రహసంబం ధములేక వీరిలో నెవరిదైన మహాదశ జనన కాలమునకు వచ్చినయెడలను, (ఇ) నవమమందు రాహువుగాని, కేతువుగాని యుండి జనన కాలమునకు వీరి దశవచ్చిన యెడలను, (ఎఫ్) పితృస్థానాధిపతియున్న రాశ్యధిపతి పితృస్థాన మందుండి రవి రాహువుతోఁ గలిసి శుభసంబంధములేక జననకాలమునకు వీరి దశవచ్చినయెడలను, (జి) నవమాధిపతి రాహువుతో గలిసి, నవమమందుండి, జనన కాలమునకు నీరాహుదశ వచ్చినయెడలను (హెచ్) పితృస్థానాధిపతి రవితోగాని రాహువుతోగాని కలిసి అష్టమాధిపతి సం బంధముండి, శుభసంబంధములేక జననకాల మునకు వీరిదశవచ్చిన యెడలను (ఐ) పితృ స్థానాధిపతికి రవిరాహువులు అష్టమ మం దుండి శుభసంబంధము లేనపుడును, (జే) పితృస్థానాధిపతికిని రాహువునకును షష్టా ష్టమముగలిగి, వీరిలో నెవరిదైన దశవచ్చినపు డును, (కే) ఏగ్రహములయిన పితృస్థాన మందుచ్చ యందుండి, రాహువుతో గలిసి వీరిదశవచ్చియుండిన యెడలను, (ఎల్) నవమ మందు పాపులు శుభసంబంధములేకయుండి, వీరిదశ వచ్చియుండునపుడును, (ఎమ్) సిం హమందు రాహువుగాని, కేతువుగాని యుండి, పాపగ్రహములతోఁగూడి, వీరిదశ వచ్చినపుడును, (ఎన్) జననకాలమునకు రాహుమహాదశవచ్చి యీరాహువు పితృ స్థానాధిపతితోఁగూడి, శుభగ్రహ సంబం ధము లేనపుడును బాల్యమున తండ్రి చని పోవును.

తంతి. వై. వి. 1=తంత్రి. తీఁగియ: చూ, సూ త్రము. 1; 2. వీణె మొదలగు వానికి వేసెడు ఉక్కు కమ్మి: చూ, సారణి. 3; వా. వి. 3. వార్తలనందించెడి ఉక్కుతీఁగె, తంతువు.

తంతియ. దే. వి. రూ-తంతె. మెట్టు: చూ, సోపా నము. (బ. తంతియలు=మెట్లు)

తంతీపు దే. వి: చూ, సంగ్రహము. ఆం, భా. ప్ర. 140 (తరితీపు అని కొందఱు)

తంతు. వై. వి 1 = తంత్రి క్షుద్రదేవత కొలువు (దేశ్యమరి శ. గ): చూ, పండు గ. 2; 2.=తంత్రమ్. ఉభయార్థసాధక మైన ఉపాయము చిట్టె. (సం.ప.).—తంత్రము; 3. వివాహాదులలోఁజేయు కార్యవిశేషము.

తంతుకాష్ఠము. సం. వి. అ. న. 1. సాలెవాని నాడె: చూ, నాడె; 2. నూలు వడికెడు కదురు: చూ, తర్కువు.

తంతుకీటము. సం వి. అ. పుం. పట్టు పురుగు: [చూ, పురుగు.

తంతునాగము. సం. వి. అ. పుం. నెగడు: చూ, మత్స్యము. 1.

తంతునాభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సాలె [పురుగు.

తంతుభము. సం. వి. అ. పుం. ఆవాలు: చూ, సర్షపము.

తంతువాయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సాలె [పురుగు.

తంతువాయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సాలెవాఁడు; ఆం. 2: చూ, జాతులు.

తంతువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నూలిపోఁగు: చూ, సూత్రము. 1; 2: చూ, తంతునాగము; 3: చూ, తంతి. 2; 4: చూ, తంతి. 3.

తంతుస్నేహము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తంతు భము.

తంతె. దే. వి: చూ, రూ- తంతియ.

తంత్రికము. సం. విణ. క్రొత్తది (బట్ట): చూ, వస్త్రము.

తంత్రభేదము. అం. శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టి తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

తంత్రము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, తంతు 2; 2 స్వరాష్ట్రచింత (చూ, ఆవాపము. 4), 3 వ్యాకరణ శాస్త్రము చూ, శాస్త్రములు; 4. కుటుంబవ్యాపారము; 5 ఉత్తమమైన ఔషధము: చూ, మందు. 1, 6 నక్షత్రజ్యోతిష్యగ్రంథములు చూ, సిద్ధాంతము 2 (చూ, జ్యోతిషము.); 7. ప్రధానము. చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 8. నూలుపడుగు: చూ, మగ్గము; 9 పరిజనము: చూ, పరివారము 1, 10. ఒకానొక వేదశాఖ చూ, వేదము; 11. కారణము: చూ, హేతువు.1; 12. ఇట్లు చేయుమనిగిరచనుట; 13. ఒకపనియందు రెండర్థములు గలిగియుండుట; 14 శ్రౌతము క్షుద్రదేవతారాధనము: చూ, పండుగ. 2; 15. ఆగమములు ఇరువదెనిమిదింటిలో నొకటి చూ, ఆగమములు. (చూ, ఉపవిద్యలు)

తంత్రములు. అం 1. మిత్రలాభము, మిత్రభేదము, సంధివిగ్రహము, లబ్ధనాశము, అసంప్రేక్ష్యకారిత్వము. (5); 2 అవ్యాజపాలన్యాది.— అవ్యాజపాలినీ, రాజ్యలక్ష్మీ పరిపాదక, సర్వసామ్రాజ్య, అంగారగమన, రాజ్యపాలన, స్త్రీబాలరాజ, చామరద్వంద్వ, పరిహర్ష రాజ, ధీని, గ్రామపాలన, మిత్రలక్ష్మీప్రయోగ, దుర్గపాలన, ప్రాణలక్ష్మీప్రయోగ, ప్రభాలక్ష్మీప్రయోగ, తోయలక్ష్మీప్రయోగ, గంధలక్ష్మీప్రయోగ, పుష్పలక్ష్మీప్రయోగ, కామరూప, కళాజీవనిక, కుంజకంబళ, కనకప్రయోగ, బోధనీ, సత్యలక్ష్మీప్రయోగ, పాదుక, ప్రజ్ఞాలక్ష్మీప్రయోగ, ఖేటక, చాపలేప, శల్య, భీమలక్ష్మీప్రయోగ, మణిస్థానప్రయోగ, పాతాళగమన, మర్దిని, స్ఫులింగలక్ష్మీ, శంఖమర్దళ, చక్రాయుధప్రయోగ, భైరవాది ప్రయోగ, సూపతంత్ర, లేఖతంత్ర, పృథివి, అర్ఘ్య, గజ, గోరక్ష, ఐశ్వర్యలక్ష్మీ, తుల్య, మిత్రలక్ష్మీప్రయోగ, జీవని, గిరి, పవన, స్థానాపత్యప్రయోగ, శ్రీసర్వదంశిని, విఘ్నచ్ఛేద, భారతి, శ్యంగకాప్యప్రయోగ, నరవాహన, స్తంభిని, ద్రావిణి, మారిణి, ద్వేషిణి, మృతసంజీవని, ఉచ్చాటన, తోషిణి, ఆకర్షణ, వశ్య, మోహినీకా తంత్రములు (60); 3. శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టి తంత్రములు — మహామాయాశంబరము, యోగినీజాలశంబరము, తత్త్వశంబరము, సిద్ధభైరవ తంత్రము, కాలాగ్నిభైరవ తంత్రము, అగ్నిభైరవ తంత్రము, శక్తిభైరవ తంత్రము, యోగినీభైరవ తంత్రము, మహాభైరవ తంత్రము, పరిధానభైరవ తంత్రము, బ్రాహ్మీతంత్రము, మాహేశ్వరీ తంత్రము, కౌమారీ తంత్రము, వైష్ణవీ తంత్రము, వారాహీ తంత్రము, ఇంద్రాణీ తంత్రము, చాముండా తంత్రము, శివదూతీ తంత్రము, యమళాష్టక తంత్రము, చంద్రజ్ఞాన తంత్రము, మాలినీవిద్య, మహాసమ్మోహనము, వామజుష్ట తంత్రము, మహాదేవ తంత్రము, వాతూలము, వాతూలోత్తరము, కామికము, హృద్భేద తంత్రము, తంత్రభేదము, గుహ్యతంత్రము, కలావాదము, వాచ్యాయ నాదికము, కళాసారము, కుండికామతము, మతోత్తమము, వీణాఖ్యము, త్రోతలము, త్రోతలోత్తరము, పంచామృతము, రూపభేదము, భూతోడ్డామరము, కులసారము, కులోడ్డీశము, కులచూడామణి, సర్వజ్ఞానోత్తమము, మహాకాళీ మతము, అరుణేశము, మోదినీశము, వికుంఠేశ్వరము,

పూర్వము, పశ్చిమము, దక్షిణము, ఉత్తరము, నిరుత్తరము, విమలము, విమలోద్భవము, దేవీమతము, శుభాగమపంచకము, వశిష్ఠసంహిత, సనకసంహిత, శుకసంహిత, సనందనసంహిత, సనత్కుమారసంహిత (మహావిద్యలు 18 యును ఉపవిద్యలు 46 ను గూడిచతుష్షష్టివిద్యలగును.స.సార.సం75సా.

తంత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. _తంతి. లోహపు తీఁగె: చూ, సారణి. 3, 2 తిప్పతీఁగె*. చూ, సోమవల్లి; 3. నాడి చూ, నరము (1)

తంత్రిక. సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, తంత్రి. 2

తంత్వాతర్చనము. సం వి. అ న ఆసురోవి చూ, మగ్గము.

తండనము వై. వి._తానక. మాటిమాటికి తాన ల బ్రహ్మపూర్వకముగా చేసెడు రాగాలాపము. కళా. 3, ఆ. 197. చూ, స్వరము. 2.

తండర. వై. వి _తండ్రి 1. తూఁగు, కునికిపాటు. చూ, ప్రమీల; 2 నిద్దుర. చూ, స్వప్నము. 2. [లౌకికము.

తండరీణము. సం వి. అ. పుం చూ, తండు

తండువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-తండువు. [తండురీణము.

తండూరీణము. సం. వి. అ. పుం చూ, రూ-

తండ్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ=తండర. చూ, తండర.

తంద్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

తంద్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—

తంపటి. వా. వి. కుండలో తేగలులోనగు వానినినుంచిబోరగిలఁబెట్టిగడ్డిలోనగువానిచేతనుడికించుట.

తంపటిదోసకాయ. జా. క్రమవిరుద్ధముగా తయారైనది. [పద్మము. 1.

తంపర. దే. వి. తామరగుంపు, షండము: చూ,

తంపి. దే. వి. రూ-త్రింపి. 1. దాలిగుంట: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కయ్యము చూ, యుద్ధము.

తంబ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, ధేనువు; దే. వి. (1) తంబతీఁగె*: చూ, శింబి.

తంబళి. దే. వి. రూ-తంబళి-తంబన-తమ్మళి-తంబిగ. 1 శివార్చనచేసె బ్రదికెడు జాతి. (తంబళవాఁడు, తంబళిది); 2. అర్చకుఁడు: చూ, పూజారి; 3. శివార్చకుఁడు. చూ, పూజారి; 4. విష్ణ్వర్చకుఁడు. చూ, పూజారి.

తంబళి. దే. వి.—పై.—

తంబిగ. దే. వి.—పై.—

తంబు దే.వి రూ-తమ్ముఁడు చూ, సహోదరుఁడు. (ఇది వాత్సల్య సంబోధనమునందు వాడబడును)

తంబుగ దే. వి. మెడ నిడుపుగా ను చెంబు: చూ, పాత్రము 6.

తంబుర. వై. వి _తుంబురు. రూ-త ...రా-తం ...116 చూ, బ ఆ-తంబురా. ఉ, రా. 6, వీణె.

తంబురా. వై. వి.—పై.— (తంతి + బుర్ర)

తంబుఱ. వై. వి —పై ...రము) ఉ, రా. 6, (ద్వయమని శబ్దరత్నా... కొండలు)

ఆ. 116. (వైకృత... -పై.—

తంబుటా. వై. వి.=

తక. పా చూ, ... తాళమునందగు ధ్వన్యనుకర

తకతక. దే. ... , హూహూ.

ణము: చూ ... దే. అ. క్రి. (తకపికలు + ఆడు)

తకపికలాడ ... చలించే ... కళాం. 4, ఆ. 61: చూ, ... ఇట్టి ... చే.

సకి

తక ... కలుసేయుట. జా. ఎచ్చుతగ్గులు సేయుట. "మకరాంకుని యనుఁగు మేనమామకు నీకుం దకపికలు సేయవలదనుము." విజ. 2, ఆ. 196.

తకరరు. వా. వి: చూ, రూ-తకరారు.

తకరారు. వా. వి. 1. భేదము; 2. వివాదము.

తకాలి. హిం. వి. సేద్యముచేయుటకై సహాయముగా నియ్యఁబడెడు సొమ్ము.

తక్క. దే. అవ్య. కాక: చూ, వినా.

తక్కటి. దే. వి. మూఁడు ముఖములుగల దీపారాత్రికపు తట్ట.

తక్కడ. వై. వి.1.=తర్క్షారి. రూ-తక్కిడ-తక్కడ. కూరసెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1; వై. వా. వి. 2.=త్ర్యంకటమ్. (పేముతట్టలు వ్రేలవేసిన) తక్కడ- రూ-తక్కిడ-తక్కిడి-తక్కడ: చూ, త్రాసు.

తక్కరి వై. వి. 1.=తర్క్షారి*: చూ, వైజయంతి.4; వై. విణ. రూ-టక్కరి.(తక్కు+అరి) మోసకాఁడు. జై. 8, ఆ. 111· చూ,

తక్క ... వకుఁడు; 3. వంచకురాలు: చూ, స్త్రీ

తక్కారి. వై. వి.=: చూ, యా-తక్కరి. 1. *.

తక్కాలి. వై . వి.=:—వై.—

తక్కిడ. వై. . వి.=:—వై.—

తక్కిడి. వై. వి. చూ, రూ-తక్కడ. 1—2. వంచన; 2.=త ... =తస్కర. మోసము: చూ, వైజయంతి. 4; 3. ... రి. జయంతి*: చూ,

తక్కిడికాఁడు. వై. విణ. చూ, రూ-తక్కడ. 2. నుం, కాం. 47: చూ, ... మోసకాఁడు. అచ్చ.

తక్కిల. వై. వి.=తర్క్షారి*: చు ... ంచకుఁడు. 1.

తక్కిలి. వై. వి.=—వై.— ... వైజయంతి.4,

తక్కు. వై. వి.=తక్క. రూ-టక్కు ... ము: చూ, వంచన; 2. అసత్యమ ... 1. మోస వితథము; 3. న్యూనము:చూ, నే ... చూ, దే. వి. 4. మిగులు. భార. సౌ. 2, ఆ. ... 2; చూ, శేషము. 1; దే. విణ. 5. ఇతరవి ... 80: చూ, పరాయి; దే. అ. క్రి. 6. తప్పు. ...:

భార. సౌ. 2, ఆ. 100: చూ, మిడిపోవు; దే. స. క్రి. 7. విడుచు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 306: చూ, విసర్జించు; వై. అ. క్రి. 8. టక్కుచేయు: చూ, వంచించు.

తక్కుడు. దే. వి. తక్కుట. నిర్వ. 4, ఆ. 66.

తక్కులాఁడి. ద్వ. విణ. (తక్కులు + ఆఁడి): చూ, రూ-టక్కులాఁడి.

తక్కులాఁడు. ద్వ. విణ. (తక్కులు + ఆఁడు): చూ, రూ-టక్కులాఁడు.

తక్కువ. దే. వి. కొఱత: చూ, వెలితి. 2.

తక్కువపడు ద్వ. అ. క్రి: చూ, లోపించు.2.

తక్కువపఱచుట. దే. వి: అధఃకరణము, అధఃకారము.

తక్కువపాటు. ద్వ. వి. 1. కొఱఁతపాటు. భార. అర. 6, ఆ. 17: చూ, లోపము. 2; 2. న్యూనము. చూ, వెలితి. 2.

తక్కె. దే. వి.1. రెండువీసెలయెత్తు.రూ-తక్కెడు, ఎత్తు, ఎత్తెడు, రెండువీసెలు; వై. వి. 2.=తర్క్షారి*: చూ, వైజయంతి. 4.

తక్కెడ. వై. వి. 1.=తర్క్షారీ. తక్కెలి, తక్కోలకము.*: చూ, వైజయంతి. 4; 2.=తర్క్షారీ. కూరసెల్లి*:చూ, శ్రీపర్ణము. 1; 3.=త్ర్యంకటము: చూ, తక్కడ. 2.

తక్కెడు. దే. వి.=: చూ, రూ-తక్కె. 1.

తక్కెఱ. దే. విణ. అల్పము: చూ, స్వల్పము.

తక్కెల. వై. వి.=: చూ, రూ-తక్కెడ. 1.

తక్కేడ. వై. వి.=—వై.—

తక్కేల. వై. వి.=:—వై.—

తక్కొను. దే. అ. క్రి: చూ, యత్నించు. భార. ఆది. 4, ఆ. 79.

తక్కోలకము. సం. వి. అ. న. రూ-కోలకము*. చూ, తక్కెడ. 1. (తక్కోలఫలమని కొందఱు.)

తక్కోలము. సం. వి. అ.న: చూ, తక్కోలకము
తక్కోలబుట్లు. మి. వి: చూ, కటిఫలము.
తక్తు. వా. వి. సింహాసనము: చూ, తఖ్తు.
తక్రము. సం. వి. అ. న. పాతికపాలు నీళ్లుచే ర్చిన మజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.
తక్రాటము. సం. వి. అ. పుం. పెరుఁగుచిలి కెడు కవ్వము: చూ, మంథానము.
తక్షకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. తక్షకుఁడను సర్పరాజు: చూ, సర్పము; 2. వడ్లవాఁడు రూ-తక్షుఁడు-తక్షానుఁడు (క్రూరముగాఁజే యువాఁడు): చూ, స్వర్ణకారుఁడు.
తక్షణము. సం. వి. అ. న. 1. (మాత్రను) చెళ్ళు ట; వా. వి. 2. జరుగుడు, వెంటనే: చూ, అకస్మాత్తు, డబ్బాటు.
తక్షిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బాడిస: చూ, వాశి
తక్షశిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తక్షశిలయను దేశము: చూ, దేశము. [కుఁడు. 2.
తక్షుఁడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-తక్ష
తగటి. దే. విశ. (తగటు + ఇ) రూ-తగటీ. సరిగది: చూ, వస్త్రము.
తగటీ. దే. విశ.—పై.— [193: చూ, సరిగ.
తగటు. దే. వి. జేలతారు. అచ్చ. బాల, కాం.
తగడు. దే. వి. బంగారు లోనగుకాని రేకు. పాండు. 3, అ. 202: చూ, సరిగ.
తగణము. పా. రెండుగురువులు, ఒకలఘువు గలది. ఉదా.— శ్రీరామ (చూ, అష్టగణ లక్షణము) [(చూ, ఉపగణములు.)
తగము. పా. త + గ. ఉదా.— విశ్వేశ్వరా.
తగరపాదికము. సం. వి. అ. న. తగరము: చూ, లోహము. 1.
తగరము. సం. వి. అ. పుం, 1.=తగరు. పొట్టే లు: చూ, మేషము. 1; 2. జిహ్మము*: చూ, నందివర్ధనము; వై. వి. (1).=తమల-తప్రుల. రూ-తవరము: చూ, లోహము. 1.
తగరు. వై. వి. 1.=తగర. పొట్టేలు: చూ, మేషము. 1; అం. 2. దిక్పాల వాహనము యెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, దిక్పా వాహనములు.
తగరురవుతు. వై. వి.=తగర రాహుత్త. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. (ఇట్లు తగర బాబాసామి)
తగవరి. దే. వి. (తగవు + అరి) రూ-తగువరి. న్యాయాధిపతి: చూ, స్వామి. 3.
తగవు. దే. వి. రూ-తగువు. 1. న్యాయము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 64: చూ, సత్యము.1; 2. తగుట; 3. ధనాది నిమిత్తమైన జగ డము: చూ, యుద్ధము; 4. పెండ్లప్పుడు పెండ్లికూఁతునకు తల్లిదండ్రులిచ్చెడు బహు మానము; విశ. 5. తగినది, యుక్తము. భార. స్త్రీ 2, ఆ. 62: చూ, సమీచీనము. 1; వా. పే. 6.తగాదా."తగవు తెచ్చినాఁడు."
తగవుగోరి దే. విశ. (తగవు + కోరి) సంధిచే యువాఁడు: చూ, మధ్యస్థుఁడు.
తగాదా. వా. వి. 1. తగవు; 2. వ్యాజ్యము.
తగాయిదా. వా. వి.—పై.—
తగిరిస. దే. వి. తంటెము*: చూ, ప్రపున్నాటము.
తగు. దే. అ. క్రి. 1. ఒప్పు. ఆం, భా. తృ. 83: చూ, సమ్మతించు; 2. యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2.
తగుకత్తి. ద్వ. వి. సాదనకు ఉపయుక్తమైన కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.
తగులఁగట్టు. దే. స. క్రి. (తగులన్ + కట్టు) తగిలించు: చూ, తగులఁబెట్టు.
తగులఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. (తగులన్ + పడు) తగులు, చిక్కు (స్వార్థమునపడు): చూ, లోఁబడు.
తగులఁబెట్టు. దే. స. క్రి. (తగులన్ + పెట్టు) 1: చూ, తగులఁగట్టు; 2. కాల్చు: చూ, దహించు.

తగులము, దే. వి. రూ-తగులు-తవులు-తౌలు 1. చొక్కు: చూ, వలపు 2; 2. ఆసక్తి. భార. శాం. 2, ఆ. 261: చూ, వాంఛ, 3. అడ్డపాటు: చూ, వారణము. 1.

తగులాటకత్తె ద్వి. వి. (తగులాటము + కత్తె) తగులాటముగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

తగులాటము. దే వి. (తగులు + ఆట) తగులు చూ, బంధము. 1. (ఇది పోరాటము మారాటము వంటిది.)

తగులు. దే. వి. 1 రూ- తవులు-తౌలు ఆసక్తి భార. ఆశ. 2, ఆ 62 చూ, వాంఛ, 2. చొక్కు, అభిలాష: చూ, వలపు 2, 3. పశువు మెడత్రాడు ఆం, భా. ద్వి 231 చూ, మాత్రము. 1; 4. తగులాటము. కళా 4, ఆ. 43. చూ, బంధము. 1; అ. క్రి 5. చిక్కు: చూ, లోబడు; 6. తాకు చూ, స్పృశించు; 7. సక్తమగు: చూ, మేళగించు 1; 8. అంటు. చూ, లంకించు. 1; 9. పొసగు: చూ, పొసగు; 10. పట్టు: "ఆయిల్లు కట్టుటకు ఖర్చు ఏమితగిలెను.". ,చూ,పట్టు;అం. ప్రే.11 తగులఁజేయు కళా, 3, ఆ. 197. తగులుచు-రూ- తగుల్చు-తవులుచు- తౌలుచు - తౌల్చు. (సం. ప.) — క్రీడించు; స. క్రి. 12: చూ, వెంబడించు

తగులుకొను. దే. అ. క్రి. 1. మంటరేగు. "అగుడిసె తగులుకొన్నది." : చూ, కాలు; స. క్రి. 2. కామించు, రూ- తవులుకొను- తౌలుకొను: చూ, సంభోగించు.

తగులుకోలు. దే. వి. తగులుకొనుట : చూ, లంకెపాటు.

తగులుగొండి. దే. విశే. (విటుని) తగులుకొను నట్టిది. (ఆడుది.): చూ, విటుకులాడి.

తగులుచు. దే. ప్రే: చూ, రూ-తగులు. 11.

తగుల్చు. దే. ప్రే. —పై.—

తగులుడు. దే. వి. 1 : చూ, తగులుకోలు; 2. పెట్టుబడి: చూ, వ్యయము.

తగులుపల. దే. వి. —పై.—

తగులుబడి. దే. వి. —పై.— [బడు.

తగులుపడు. ద్వి. అ. క్రి. చిక్కు: చూ, లోఁ

తగులుపాటు. ద్వి. వి. తగులుపడుట.

తగువు. దే వి: చూ, రూ- తగవు.

తగ్గించు దే స. క్రి అణకరించు, తీసివేయు. ప్రే.— క్రిందుపఱచు. అ. క్రి.—అణుగు పడు, ఓసరిలు- రూ- ఓసరిల్లు- ఓసరు. తగ్గు, తఱుగు- రూ- తఱుగు (మి. ప).— అ.క్రి.— అల్పతనొందు.(సం.ప.)స.క్రి — అధఃకరించు.

తగ్గింపు. దే. వి. వాక చూ, వెం. 1.

తగ్గు. దే. వి. 1. తక్కువ రూ- తగ్గువల: చూ, హాని. 2, ఆం. 2. త్రిపక్షములంకొకటియగు క్షయము. (త్రిపక్షములు.— క్షయ స్థాన వృద్ధులు.— తగ్గు నిల్కడ పెరుగుట): చూ, పక్షములు; దే. అ. క్రి 3. తక్కువగు:చూ, నుగ్గిక్కు. 4; 4. ఓసరిలు. ఆం, భా. తృ. 96 చూ, తగ్గించు; 5. వెనుకకుఁదీయు: చూ, వెనుకదీయు; 6. తెగిపడు. భార. విరా. 4, ఆ. 87.

తగ్గుపల. దే. వి: చూ, రూ- తగ్గు. 1.

తచ్చన. దే. వి. 1. ఆట: చూ, పరిహాసము; 2. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

తచ్చనలాడు. దే. అ. క్రి. పరిహసించు చూ, పిసాళించు

తచ్చనసేయు. ద్వి. స. క్రి. (తచ్చన + చేయు) —పై.— పాండు. 1, ఆ. 199.

తటకా. దే. వి. నివ్వెఱ: చూ, వెఱవెఱపాటు.

తటకాపడు. ద్వి. అ. క్రి. చేష్టలుతక్కు. పా. 2, ఆ. 37.

తటకాపాటు. ద్వి. వి. రూ- తటుకుపాటు. ఆశ్చర్యము: చూ, వింత. 1.

తటతట. దే. వి. గుండెలదరుటలోనగువాని యందగుననుకరణము. పల్నా. 3, ఆ. 126 చూ, హూహూ.

తటపటాయించు వా. అ. క్రి 1. వెనుకముందులు ఆలోచించు, 2. సందేహించు.

తటమట. దే. వి 1 మోసము చూ, వంచన; విశే. 2 మోసముగలది రూ- తటపట: చూ, వంచకము; 3 కలగినపొందినది. లక్ష్మీ 4, ఆ. 172 చూ, వ్యాకులము.

తటమటించు దే. స. క్రి. 1. మోసపుచ్చు చూ, వంచించు, 2. కలచు. భాగ 4, స్కం. 746. చూ, కలగుండుపెట్టు

తటము. సం వి అ న. 1 గండశిల చూ, భూమి. 1 (చూ, నాలము); పుం, న. 2.— గట్టు రూ- తటి ఏటిగడ్డ చూ, గోష్పదము, 3 [illegible] చూ, స్థానము 1, పుం 4. కొండచరియ చూ, ప్రపాతము.

తటపట దే. వి చూ, రూ- తటమట. 1-2-3, 4. కల్ల చూ, మిథ్య.

తటపటచేయు. దే. స. క్రి చూ, వంచించు.

తటపిటలు వా. వి. బ. పిసికిలు.

తటపిట్లు. వా. వి బ. —పై—

తటస్థము. సం విశే 1 సమీపమందున్నది చూ, సమీపము. 1; 2. ఒనగూడినది. చూ, సిద్ధము. 3; వా. వి. 3 కలుగఁజేసికొనకపోవుట. "తటస్థవృత్తి."

తటస్థించు. సం. అ. క్రి. 1: చూ, సమీపించు; 2: చూ, సిద్ధించు

తటస్థుఁడు సం. విశే. 1. న్యాయస్థుఁడు: చూ, సత్యసంధుఁడు; వా. 2. కలుగఁజేసికొననివాఁడు.

తటాకపరివాహన్యాయము. పా. చెఱువు నీరు తూముగుండా కొంచెముగానైన విడువని యెడల గట్టు బద్దలయి నీరంతయుఁ బోవునను విధము.

తటాకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తటాగము- తడాకము- తడాగము. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1: అం. 2 సంతానములు ఏడింటిలోనొకటి చూ, సంతానములు.

తటాగము.—పై.—

తటాన. దే. దృ క్రి. విశే రూ-తటాలున-తటుకున తటుక్కున - తడుకున చెచ్చున: చూ, వేగము. 3. [వారించు.

తటాయించు దే. స క్రి అడ్డగించు చూ,

తటారించు. దే. అ క్రి నొచ్చు. అం, భా. బ్ర. 122 చూ, నోచు. 4 [మహిషము.

తటాగ్రము. సం వి అ పుం దున్న: చూ,

తటాలు. దే వి చూ, తటపట హై. 6, ఆ.13.

తటాలున. దే దృ. క్రి. విశే చూ, రూ-త టాన. పను 2, ఆ 83

తటి సం వి ఈ. స్త్రీ 1: చూ, తటము 2; 2 చూ, తటము 3.

తటిత. సం వి. త్ స్త్రీ. రూ-తటిత్తు- స్త తటిత్తు మెఱుపు చూ, విద్యుత్తు

తటిత్తు సం వి. త్. స్త్రీ.—పై.—

తటిత్పతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము 1, అం. 2 విద్యుత్తులు ఏడింటిలో నొకటి చూ, విద్యుత్తులు.

తటిత్వంతము. సం. వి. త్. పుం రూ-తడిత్వంతము. మబ్బు చూ, మేఘము. 1.

తటిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏఱు చూ, నది.

తటుకున. దే. దృ. క్రి విశే చూ, రూ. తటాన. హై. 4, ఆ. 107.

తటుక్కున. దే. దృ. క్రి. విశే.—పై.—

తటుకుపాటు. ద్వి. వి చూ, రూ-తటకాపాటు. అం, భా. ప్ర. 132.

తట్ట. దే. వి. 1. తబుకు: చూ, పాత్రము. 6; 2. వెదురుబద్దలులోనగు వానితో నల్లిన పల్లిక, చిన్నగంప (అనికొందఱు) "ఎందు పుతట్ట-తక్కెడతట్ట." మొ: చూ, సజ్జ. 1.

తట్టగిల్లు. దే. అ. క్రి. తట్టయగు. [ఆ. 62

తట్టము. దే. వి. చూ, టంగువాలు. కళా. 3,

తట్టస. వై. వి. స్థైర్యము. ఉ, హరి. 3, ఆ. 123: చూ, స్థైర్యము. 1.

తట్టాడు. దే. స. క్రి. (తట్టు + ఆడు) (అడుగులు) ఇట్టట్టుఇడు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 147.

తట్టి. దే. వి. 1. కంచెము: చూ, పాత్రము.6; 2. తెర. నిర్వ. 5, ఆ. 100: చూ, వేటతెర.

తట్టు. వై. వి. 1.=తటమ్. ఒడ్డు: చూ, రోధస్సు; **2.** వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2; **3** =దండ. రూ-తట్టువ-తట్టువము. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; **4.**=దండ. రూ-తట్టువ-తట్టువము. కుత్సితాశ్వము, పొట్టిగుఱ్ఱము (అనికొందఱు): చూ, హయము; దే. వి. 5. శబ్దదోషములలో నొకటి; అ. క్రి. 6. కలుగు. చూ, పుట్టు. 2; 7. తోఁచు. చూ, స్ఫురించు **2**; స. క్రి. 8. చేఱుచు: చూ, పటతరించు.

తట్టుగాలి. వా. వి. 1. పక్కగాలి; 2. కోపము; **3.** చిరాకు; 4. పోవుకాలము (పోయికాలము) "నిను ఏమితట్టుగాలి వచ్చినదిరా."

తట్టుచేయు. ద్వ. వి. కోటకొమ్మమీఁది అవయవము: చూ, సదనము. 1.

తట్టుపునుఁగు. ద్వ. వి. తట్టియెత్తిన మేలైన పునుఁగు: చూ, పూతిపునుఁగు.

తట్టుముట్టాడు. ద్వ. స. క్రి. (తట్టుముట్టి + ఆడు) (దారిద్ర్యము) చుట్టుకొను: చూ, వేష్టించు.

తట్టువ. వై. వి.=: చూ, రూ-తట్టు. 3-4. (అశ్వము.—స్వా. 4, ఆ. 113).

తట్టువడు. ద్వ. అ. క్రి. (తట్టు + పడు): చూ, బాధపడు. స్వా. 4, ఆ. 37.

తట్టువము. వై. వి.=: చూ, రూ-తట్టు. 3-4 (కుత్సితాశ్వము.-అచ్చ. బాల, కాం. 37).

తట్టువా. వై. వి.= —పై.—

తట్టువిఱుగఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. తొప్పరిలఁబడు. అం, భా. తృ. 101: చూ, వ్రాలు.3.

తటరి. వై. వి.=త్వష్ట. బంగారు పనిచేసి బ్రదికెడి జాతి (తటరివాఁడు-తటరిది): చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

తటురి. వై. వి.= —పై.—

తడ. దే. వి. 1. ధన్వము * (దీనిభేదము గూబతడ) (గాత్రివృక్షము): చూ, మహాబల; 2. అడ్డి: చూ, వారణము. 1; 3. కడ: చూ, సమీపము. 1.

తడఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. (తడ + పడు) 1. తొటురుపడు: చూ, సంభ్రమించు; 2. వ్యత్యాసపడు. కళా. 3, ఆ. 10: చూ, వ్యత్యస్తమగు; 3. చలించు: చూ, సలించు. (ప్రే. తడఁబఱచు)

తడఁబాటు. ద్వ. వి. 1: చూ, వ్యత్యయము. స్వా.4, ఆ. 52; 2. చలనము: చూ, లోలము.

తడక. దే. వి. రూ-తడికి-తడికె-తడుక. 1.దడి, ఈఁతబద్దలు లోనగువానితో నల్లి గుడిసెలకు అమర్చెడు తలుపు: చూ, వాకిలి; **2.** పక్షుల వేఁటాడువాఁడు మఱుఁగుగా నుంచుకొనెడుసాధనము. భాగ.7,స్కం.59; వా. 3. ఒకానొకధ్వని. "తత్తడక బడక."

తడకట్టు. దే. వి. 1 అడ్డగింత. రా, వి. 3, ఆ. 8: చూ, వారణము. 1; స. క్రి. 2. అడ్డగించు. చూ, వారించు.

తడకగోపరి. దే. వి. తడికతొలిసివేసి లోపల దూఱెడు దొంగ. రూ-తడికదొపరి-తడికె దోపరి: చూ, ముచ్చు. 1.

తడకాలు. దే. వి. మల్లబంధవిశేషము. ఆం,భా. ద్వి. త్రి. 209 (చూ, విన్నాణములు.)

తడగము. దే. వి. రూ-తణగము- తణగాము- తటాకము. పక్కాలి, పద్మాకరము, ఎద్దు మీఁద నీళ్లుతెచ్చెడు తోలుసంచి: చూ సంచి. [నడి. 3.

తడప. దే వి. కట్టుగానుండు నార· చూ,

తడపెట్టు. దే. స. క్రి. తడఁబఱచు.

తడయు. దే అ. క్రి. ఆలస్యముచేయు· చూ, వివరించే. 3. [డియు.

తడవ. దే. వి: తరవాయి, ఆవృత్తి· చూ, నెం

తడవాడు. దే. అ. క్రి. (తడవి + ఆడు)1:చూ, డోఁగాడు; 2. తడఁబడు: చూ, లుకలుక లాడు.

తడవియాడు. దే. అ. క్రి· చూ, డోఁగాడు

తడకిల్లు దే. వి. తడబ్రిద్దల ఇల్లు చూ, బాణము. 1.

తడవు. దే. వి. 1. రూ-తడువు. ఆలస్యము. భార.ఉద్యో. 4,ఆ. 195:చూ, విలంబము.1; 2. రూ-తడువు. చిరకాలము. (అంతమొదలగు శబ్దములు ముందువచ్చునపుడు ఇది కేవలము కాలవాచకమగును. ఉదా.—అంతతడవు-ఇంతతడవు-ఎంతతడవు-కొంతతడవు ము.); అ. క్రి. 3. చేతులలో అట్టిట్టు పాఁకు. భార. ఆది. 6, ఆ. 160: చూ, పాఁకు. 4; 4: చూ, డోఁగాడు; స. క్రి. 5: చూ, నిమురు. భార. ద్రో. 3, ఆ. 151; 6: చూ, వెదకు; 7. ప్రస్తావించే. కళా. 3, ఆ. 38: చూ, వచించే; 8: చూ, విచారించే. కళా. 8, ఆ. 256; 9: చూ, రక్షించే. [శివుఁడు. వేం. ఆం. 2.

తడవుఁగనినపట్టిఁగన్నయ్య. ద్వ. వి: చూ,

తడవుట. దే. వి: చూ, వెదకుట. ఆం, భా. ద్వి. 173.

తడవుడు. దే.వి.1:చూ,తడవుట; 2. పరామరిక: చూ, విమర్శనము.

తడవుదాల్పు. దే. వి. బ్రహ్మచారి: చూ, వటువు.

తడ(డు)వులనిడుపడు. దే. వి. శేషుఁడు. అచ్చ. యు, కాం. 449· చూ, సర్పము.

తడాకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-తటాకము.

తడాకా. వా. వి. శక్తి. "నాతడాకా చూడుము"; (గోదావరి జిల్లాప్రాంతమున వాడుక)

తడాగము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ. రూ-తటాకము; 2. బంగారు కడియము: చూ, భూషణము. 2.

తడి. దే. వి 1. తేమ· చూ,పదను. 2; 2. నీరు: చూ, సలిలము; విశ. 3. తేమగలది. చూ, ఆర్ద్రము.

తడిక. దే. వి: చూ, రూ-తడక

తడికదోపరి. దే. వి (తడిక + తోపరి): చూ, రూ-తడక దోపరి.

తడికె. దే. వి చూ, రూ-తడక.

తడికెదోపరి. దే. వి: చూ, రూ-తడకదోపరి.

తడిత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ: చూ, తటిత్తు.

తడితీయు. దే. అ. క్రి. ఆఱు. చూ, మిడుకు.8.

తడిత్వంతము. సం. వి. త్. పుం: చూ, రూ-తటిత్వంతము. [గానుండునది.

తడిపాడి. దే. విశ. కొంచెము తడిగలిగి పొడి

తడిపాఁతను గొంతుఁగోయుట. జా. చేఁవక్రిందినీటివలె తెలియనీయకుండఁగ ఆయాసపెట్టు చేంపుట. "ఉడుపతి హిమఘృణిచే బలెఁ, దడిపాఁతం గొంతుఁగోయ తగవె తేఁగితివో." (పాంచాలీపరిణయము)

తడిబట్ట. దే. వి. తడిసినబట్ట: చూ, వస్త్రము.

తడియు. దే. అ. క్రి. ఇవముకొను:చూ, నాను·

తడియొత్తు. దే. వి. (తడి + ఒత్తు) తడితుడుచే కొనుగుడ్డ: చూ, వస్త్రము.

తడుక. దే. వి చూ, రూ-తడక.

తడుపు. దే. వి 1. తోఁట లోనగువానిచుట్టు వేర్పఱచెడు వెలుగు. స్కా. 4, ఆ. 37 చూ, ప్రాచీనము 1; 2. లెట్టుకొఁఅను ముండ్లునల్లిన తడుక. ఆం, భా. తృ. 34. చూ, గొందెము. [కుస

తడుకున దే. ద్వి. క్రి గా చూ, రూ-తటు.

తడుపంచే దే వి 1 చిన్నబట్ట చూ-తెడు పంచె-తడుపు, పొత్తియ-రూ-పొత్తె చూ, వస్త్రము; 2 ఒకిసినబట్ట చూ, గకిబట్ట

తడుపంచె. దే వి. —పై—

తడుపొగ. వా వి —పై—

తడుపు. దే. వి. 1 గోఁచి చూ, గోట్టము, 2. చిన్నబట్ట . 8, ఆ. 26. చూ, తడు పంచే. 1; 3 గడిసినబట్ట. కాశీ 2, ఆ. 75 చూ, తడుపంచే 2; విశ. 4 తడిసినది (వస్త్రము); ప్రే. 5. తడియఁజేయు

తడుపుగాలుపు దే. వి (తడుపు + తాలుపు) బ్రహ్మచారి. చూ, వటువు.

తడుము. దే.స. క్రి. 1 చూ, నిమురు. స్కా.4, ఆ 30; అ క్రి 2. చూ, యోచించుచే

తడువు. దే. వి చూ-రూ-తడవు. 1-2.

తడువుతీర్పు. దే. వి. విలంబితము [తెడ్డు

తడ్డు. సం. వి. ఉ. పుం. నాపసడపుతెడ్డు చూ,

తడ్డువు సం. వి. ఉ. పుం —తెడ్డు —పై.—

తణగము. దే. వి చూ, రూ-పడగము

తణగాము. దే. వి. —పై—

తణగామొద్దు. దే. వి. సీల్లుతేచ్చెడి యెద్దు చూ, వృషభము. 1.

తత్. సం. విశ. న్. 1. మఱియొకటి; అవ్య. 2. కారణము చూ, హేతువు. 1.

తతగము. సం. వి. అ.పుం. గాలి: చూ, వాయువు.

తతము. సం. వి. అ.పుం,1: చూ, తతగము; విశ. 2. విరివిగాయైనది; 3. వ్యాపించినది: చూ, విపులము; అం. 4. వాద్యచతుష్టయమునందొకటి: వాదిత్రము (చూ, ఆతోద్యము) (చూ, వీణె) (చూ, తతవాద్యములు.)

తతవాద్యములు. అం. పరివాదిని, చతుర్దశి, ఏకాదశి, త్రయోదశి, మహతి, బృహతి, కలావతి, కచ్ఛపి, వితతము, పినాకిని, ప్రొఙ్ఙమి, రావణహస్తము, ఉదుంబరము, ఘట్యాఘ్ణము, హస్తికము, సారంగి, ఆలాపిని, రుద్రవీణ, వ్యాళిముఖము, ఒల. (20) (వీణాగులు తతములు). చూ, వాద్యములు.

తతి. సం వి. ఇ. స్త్రీ 1 గుంపు: చూ, సమూహము, దే. వి (1) కాలము యు 1, ఆ.95: చూ, సమయము

తతిప్మా. వా. వి గరా, తక్కిన.

తత్క్షణము వా. సం. అవ్య. అప్పుడు: చూ, సద్యము

తత్తడి దే వి. గుఱ్ఱము. చూ, హయము.

తత్తడితేజ్జుడుంట దే. వి కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీగుఁడు. [సేన. 1

తత్తబడ. దే.వి.ఒండు. ఉ, హరి.3,ఆ.116 చూ,

తత్తరపాటు. వై. వి.—పంగాగ్రి రూ-తత్తరము-తత్తఱ - తత్తఱపాటు - తత్తఱము: చూ, సంభ్రమము. 1

తత్తరము. వై. వి.—పై—

తత్తఱ వై. వి.—పై.—(దేశ్యమని శ. ర.)

తత్తఱపడు దృ అ. క్రి. చూ, సంభ్రమించుచే.

తత్తఱపాటు. వై. వి: చూ, రూ-తత్తరపాటు (ద్వయము అని శ. ర.)

తత్తఱపెట్టు. దే. స. క్రి. తత్తఱపఱచే.

తత్తఱము. వై. వి: చూ, రూ-తత్తరము. (ఆం, భా. ప్ర. 140)

తత్తటించే. దే. అ. క్రి. రూ-తత్తటిలు-తత్తటిల్లు. 1: చూ, సంభ్రమించే; 2. చూ, సలించే. [7, అ. 76.)

తత్తటిలు. దే. అ. క్రి.—పై-(చలించే -క ళా.

తత్తటిల్లు దే. అ. క్రి.—పై.—

తత్తెర. దే. వి సారాయిపోసెడుతిత్తి: చూ, సారాయితిత్తి. [చూ, లుబ్ధుఁడు. 2

తత్పరుఁడు. సం. విణ. (ఒకట) ఆసగలవాఁడు:

తత్పురుషము. పా. తత్పురుషమునే వ్యధికరణము, అసమానాధికరణము అనివాడెదరు. ప్రథమాతత్పురుష, నఞ్ తత్పురుష సంస్కృతమందు మాత్రమే కలవు. నిర్జనములోనగు వానిని గొంటియున నఞ్ తత్పురుషలను కొందురు. అదికాదు. అవి అవ్యయీభావసమాసములు అయోగ్యము, అశక్తి, అనేకము మొదలైన నఞ్ తత్పురుషములు. ద్వితీయాతత్పురుషము-నెలగాల్పు; తృతీయా-నెలతప్పువ, చతుర్థి-బ్రాహ్మణ సంతర్పణము, పంచమి-చోరభయము, షష్ఠి-మల్లెపూవు, సప్తమి-దైవభక్తి అతిఁగుర్రఁడు, కుంభకారుఁడు, తత్త్వజ్ఞుఁడు ప్రకృతులు సంస్కృతతత్పురుషములు తెలియునది) తత్పురుషము అయిదు విధంబులు.— సమానాధికరణము, వ్యధికరణము, నఞ్, ప్రాది, ఉపపదము చూ, సమాసము. 1; అం 2. శివానములుఅయిదంటిలో నొకటి: చూ, శివాననములు

తత్ర. సం. అవ్య 1. తత్రార్థకము. (తె ప):- అందు, అట, అక్కడ, అగ్గెడ, అచేట-రూ-అచ్చేట-అచ్చోట, అయ్యెడ- రూ-ఆయెడ-అడ; 2. కూడుకొనియుండుట; 3. పాలిపోవుట.

తత్రత్యము. సం. విణ. అక్కడకలిగినది.

తత్రభవానుఁడు. సం. వి. త్. పుం: చూ, శ్లాఘ్యుఁడు. [చూ, హంసుఁడు.2.

తత్త్వజ్ఞుఁడు. సం. విణ. తత్త్వము తెలిసినవాఁడు:

తత్త్వము. సం వి. అ. న. 1 పరమాత్మ : చూ, హంసుఁడు. 2; 2. స్వభావము : చూ, రూపు. 3; 3: చూ, ఘనము. 1; (పంచవింశతితత్త్వములు.— అష్టప్రకృతులు షోడశవికారములు పురుషుఁడు.);4. పదార్థము: చూ, వస్తువు; అం. 5 ఆకాశములుఅయిదింటిలో నొకటి· చూ, ఆకాశములు.

తత్త్వశంబరము అం. శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టి తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు·

తత్సతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆమె చూ, స్త్రీ.

తత్సమక్రియలు. పా. సంస్కృతధాత్వాదులకు 'ఇంచే' చేర్పఁగానైనవి తత్సమక్రియలు· చూ, క్రియలు.

తత్సమము పా. సంస్కృతశబ్దముతోను ప్రాకృతశబ్దముతోను సమానమైనరూపముగలది.

తత్సము. సం. వి అ. పుం ఎగవేసినమాంసము: చూ, మాంసము.

తథా సం. అవ్య 1. వలెను. పోలికయందు వర్తించును (వత్, వా, యథా, తథా, ఇవ, ఏవం ఈఆఱును పోలికయందు వర్తించును); 2· అలాగు- రూ- ఆలాగు; 3. పరస్పరనిరపేక్షములగు నవయవవస్తువులకు నొక క్రియతో సంబంధముగలుగుట; 4. పరమార్థము; 5 ఉత్తరువుచేయుట, 6. నిశ్చయము: చూ, సత్యము; 7. నిరూపించుట; 8 తెస్సు: చూ, ఘనము. 1; 9. సాంగము; 10. యోగ్యమగు పని.

తథాగతుఁడు. సం. వి.అ.పుం: చూ, బుద్ధుఁడు.1.

తథ్యము. సం. వి. అ. న. 1· చూ, సత్యము; విణ. 2. సత్యమైనది: చూ, సత్యము.

తథ్యానుజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. బృహస్పతిగ్రహము · చూ, రాహువు. 2.

తదా. సం. అవ్య. అప్పుడు: చూ, సద్యము.

తదాత్వము. సం. వి. అ. న. అకాలము.

తదాముఖము. సం. వి. అ. న. ఆరంభము: చూ, యత్నము.

తదియ. వై. వి.= తృతీయా. రూ- తద్దె. 1. పక్షమునందు మూఁడవతిథి: చూ, హరివాసము; అం. 2. శుక్లపక్షతిథులు పదునేనింటిలో నొకటి: చూ, శుక్లపక్షతిథులు; 3. కృష్ణపక్షతిథులు పదునేనింటిలో నొకటి. చూ, కృష్ణపక్షతిథులు.

తదీయము. సం. విశ. తత్సంబంధమైనది.

తద్గుణము. అం. 1. అలంకారములునూఱింటిలో నొకటి (తనగుణమువిడిచి యన్యసంపర్కముచే తద్గుణముపచ్చుట " "చెలిముత్తెమ్ములు కాంతచేఁ బవడమయ్యె ": చూ, అలంకారము. 3; 2. ఆగుణము.

తద్ద. దే. అవ్య. భృశార్థకము. " తద్దలగదు, తద్దనెమ్మి ". చూ, నెట్టన.

తద్దయు. దే. ద్రి.—పై.—

తద్దినము. సం. వి. అ. న. 1. ఆదినము, ప్రత్యాబ్దికము (వాఁడుకయందు మృతిఁబొందిన దినము), ఏఁడుడి, ఆబ్దికము చూ, సాంవత్సరికము.

తద్దు సం. వి. ఉ పుం.= తెడ్డు, నావ నడపునది, తండువు చూ, పీలి. 2.

తద్దె. దే. వి. 1 ఉత్సవము. " అట్లతద్దె, ఉండ్రాళ్ళతద్దె." చూ, పండుగ 2; వై. వి. 2.=: చూ, రూ-తదియ.

తద్ధర్మాద్యర్థకము. (లాట్టు) పా. తద్ధర్మాద్యర్థకంబున డుజేతరంబులు పరంబులగునపుడు దుగాగమంబగు. ఉ. చేయుదును= చేయుదుము= మ. చేయుదువు = చేయుదురు. ప్ర. చేయును= చేయుదురు. (డుజేతరంబులు= డుజ్ఞునకంటె నన్యములైనవి)

తద్భవము. పా. వర్ణలోప వర్ణాగమ వర్ణవ్యత్యయములచేఁదద్భవంబులగు. (వర్ణలోపము.- భోజనమ్-బోనము. ఇటజకారమునకు లోపము; వర్ణాగమము.— రథః- అరదము. ఇచేట " అ "యాగమము; వర్ణవ్యత్యయము.- శుచిః-చిచ్చు, కశః- చేంక, చంద్రః-చేందురుఁడు, సముద్రుఁడు-సంద్రము ఇవిసంస్కృతభవములు. ప్రవాళమ్-పవడము, కాంస్యమ్-కంచు ఇవి ప్రాకృతభవములు.)

తద్భవిష్యము. సం. విశ. దైవపరము, ఏభ్యరాశి.

తనంతగలయతఁడు. వా. వి. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

తనకన్నమిడినవాఁడు. అం. గయాపిండదానార్హులలో నొకఁడు (ఇట్లు గయాపిండ దానార్హులలో చేరెడువారు తనతోఁబుట్టువు, తన దాయాదులు, తన పెదతండ్రి, తన బిడ్డలు, తన భార్య, తనయన్నదమ్ములు లోనగువారు): చూ, గయాపిండదానార్హులు.

తనకలి దే. వి. 1. చిక్కు, సంకటము: చూ, శోకము; విశ. 2. చిక్కుఁగలది; 3 చిక్కులఁబెట్టువాఁడు. ఉ, హరి. 3. ఆ 133 చూ, సూచకుఁడు. 1 [కము.

తనకా, తనఖా. వా. వి. తాకట్టు: చూ, వార

తనికీ, తనిఖీ. వా. వి. శోధన.

తనజన్మనక్షత్రము. అం. తానుపుట్టిననక్షత్రము, ప్రకాశింపఁజేయఁగూడనివగు పదునొకండింటిలో నొకటి: చూ, ప్రకాశింపఁజేయఁగూడనివి. [మాతలు.

తనతల్లి. అం. మాతలయిదుగురిలో నొకతె: చూ,

తనదీపమని ముద్దుపెట్టుకొనిన నోరుకాలును. లో. ఉదా.— " ఇంటిదీపమనుచే నిగిలించుకొని ముద్దుపెట్టుకొన్న నోరుబెట్టుగాలు, నృపుల సమ్ముఖంబు నెవరు వెంచుచే జేను, వాఁడు మిగులఁ ఖరిభవంబునొందు." (కుచేలోపాఖ్యానము.)

తనము. సం. వి. అ. పుం. 1. చందనము: చూ, వాసన. 1; 2. చిత్తము: చూ, హృదయము, 2;

వై. అప. (1)= త్వమ్. భావార్థమునందు వచ్చెడు ఒకప్రత్యయము. "గొప్పతనము. చిన్నతనము." మొ. [పుత్రిక. 1.

తనయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూఁతురు: చూ, పుత్రిక. 1.

తనయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కొడుకు: చూ, పుత్రుఁడు. 1.

తనరారు. ద్వ. అ. క్రి. (తనరు + ఆరు) రూ-తనరు. 1. అతిశయించు చూ, ముమ్మరించు; 2. ఉన్నతమగు, నిక్కు. భార. విరా. 1, ఆ. 162: చూ, పొడుగు. 6.

తనరు. వై. వి. 1. మంజులము చూ, హృద్యము; అ క్రి. రూ-తనరారు. 2. అతిశయించు. భాగ. ఆది. 7, ఆ. 180: చూ, ముమ్మరించు; 3: చూ, తనరారు. 2; 4. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు; 5.=తనర్: చూ, విజృంభించు భార. విరా. 2. ఆ. 133.

తనరుచు. వై. అ. క్రి. రూ- తనర్చు: చూ, రూ- తనరు. 2-3-4-5; అం. పేర్. 6. తనరఁజేయు. లక్ష్మి. 4, ఆ. 8.

తనర్చు. వై. అ. క్రి. —పై.—

తనరుపు. వై. వి. రూ-తనర్పు. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. ఉన్నతము: చూ, పొడవు 2, 3. విశాలము: చూ, విస్తారము.1; 4: చూ, సంతోషము.

తనర్పు. వై. వి. —పై.— (పొడవునకు.— భార. సభా. 1, ఆ 62; అతిశయమునకు - భార. స్త్రీ. 1, ఆ. 88)

తనవయస్సు. అం. తన యేండ్లు. ప్రకాశింపఁజేయఁగూడనివగు పదునొకండింటిలో నొకటి: చూ, ప్రకాశింపఁ జేయఁగూడనివి.

తనాబి. దే. వి. స్తంభములమీఁదిగోడకు క్రింద వేసెడు పెద్దపలక: చూ, మదనచేతులు.

తని. వై. విశే. 1. అల్పము. జై. 6, ఆ. 85: చూ, స్వల్పము; 2.=తనుః. అలఁతి: చూ, సూక్ష్మము. 4.

తనిమము. సం. వి. న్. పుం. 1. కార్శ్యము: చూ, అవస్థలు; 2. చూ, విస్తారము. 1; 3. శరీరత.

తనియు దే. అ. క్రి: చూ, తృప్తిపడు.

తనియువాఁడు. దే. వి: ఆపోవువాఁడు. (సం. ప).—ఆప్యాయిత [సాహిత్యము.

తనివి. దే. వి. రూ-తనువు. తృప్తి: చూ,

తనివిలేనివాఁడు, దే. వి: చూ, అతృప్తుఁడు.

తనివు. దే. వి. చూ, రూ-తనివి.

తనివెచ్చ. దే. వి. ఇసుమంతకాఁక: చూ, మందోష్ణము (చూ, వేఁడిమి.)

తనివోవు. దే. అ. క్రి. (తనివి + పోవు) చూ, తనియు.

తనిసను. దే. అ. క్రి. (తనివి + చేను) -పై.-

తనిసినవాఁడు. దే. వి: చూ, ఆప్యాయితుఁడు.

తను. దే. విశే. వృత్తియందు తనువుశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. నిర్వ. 4, ఆ. 78.

తనుకాంతి పా. దీనికి ఉపమానములు.—బంగరువు, మెఱుపుతీఁగె, కుందనము, పచ్చపసుపుకొమ్ము.

తనుకు. దే. వి. 1. రూ-తేన్కు. తాపము: చూ, సంతాపము; అ.క్రి. 2.కలుగు. భార.సభా.1, ఆ. 42 చూ, పుట్టు. 2; 3. జ్వలించు భార. ఆది. 2, ఆ. 199: చూ, మండు.1; 4: చూ, ప్రకాశించు ఉ. హరి. 4, ఆ. 89; 5.తపించు చూ, సంతాపించు.

తనుగంధము. పా. దీనికి ఉపమానములు.— కర్పూరము, ఉత్పలము, పాటలపుష్పము, పద్మము, పువ్వు, మంచిగందము, మొగలిపువ్వు.

తనుజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూఁతురు: చూ, పుత్రిక. 1.

తనుజుఁడు: సం. వి. అ. పుం. కొడుకు: చూ, పుత్రుఁడు 1. [వారవారణము.

తనుత్రము. సం. వి. అ. న. కవచము: చూ,

తనుత్రాణము. సం. వి. అ. న. —వై.— (శిరస్త్రాణము శీర్షకము, ముఖత్రాణము దలపము, ఉరస్త్రాణము నాగోదము, కంఠత్రాణము సుంఖణము, బాహుత్రాణము బాహులము, అంగుళీత్రాణము గోధ)

తనుత్వచ. సం. వి. చ్. స్త్రీ. —వై.— (ఇట్లు తనుత్వచము, తనుపత్రము)

తనుపాఱు. దే. అ. క్రి. (తనుపు + ఆఱు) 1 చూ, తృప్తిపడు; 2. చల్లబడు. ఉ. హరి 4, ఆ. 31. చూ, శైత్యంచు

తనుపు. దే. వి. రూ-తన్పు 1. చలువ: చూ, శైత్యము: 2 చూ, సంతోషము, 3. సౌఖ్యము; 4 చంద్రికాంతి అం, భా స్క. 42 చూ, వెలుతురు 1; 5. రూ-తన్పు-తనివి-తన్వి భార. విరా. 1, ఆ. 310: చూ, సాహిత్యము, 6 శైత్యోపచారము, 7 తడి చూ, పదను. 2; క్రి. 8. రూ-తన్పు-తనియఁజేయు.

తనుపత్రజాత. అం. దూతీచతుష్టయము నందలి మొదటిదానిలోని ఆఱింటిలో నొకటి: చూ, దూతీచతుష్టయము.

తనుభస్త్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ముక్కు.

తనుమధ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. సన్నని నడుముగల ఆఁడుది చూ, స్త్రీ; పా. 3. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునకు ఒకతగణము ఒక యగణముఁగలదై యాఱవఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.— "కామేపలివానున్, మేమెంతుమనంగన్, స్వామీ తనుమధ్యన్, భూమిన్ దయలొప్పన్.": చూ, వృత్తము. 1. [స్వేదము.

తనురసము. సం. వి. అ. పుం. చెమట: చూ,

తనురుహము. సం. వి. అ. న. రూ- తనూరుహము 1. రోమము: చూ, వెండ్రుక. 1; 2. పక్షి ఱెక్క: చూ, ఱెక్క.

తనువడు. ద్వ. అ. క్రి. (తనుపు + పడు) చల్లపడు: చూ, శైత్యంచు.

తనువు. సం. వి ఉ. స్త్రీ. 1. రూ-తనుస్సు: చూ, శరీరము; 2 తోలు: చూ, తోడు; విణ 3. రూ-తని చిన్న: చూ, స్వల్పము; 4 ఒక్క చూ, పేలవము, 5. సన్నము. (విస్తరింపఁబడు సన్నని నూలుపోఁగు): చూ, సూత్రము 1; అం 6. భావములు పండ్రెండింటిలో నొకటి. చూ, భావములు.

తనువచ్చు. దే. వి. చూ, రూ- తనివచ్చు

తనుహ్రదము. సం. వి. అ. న: చూ, ముడ్డి.

తనూకృతము. సం. విణ: చూ, చిన్నను.

తనూజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ- తనుజుఁడు.

తనూనపాత్తు. సం. వి. త్. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1, అం 2. గహీనతానము లపదింటిలోనొకటి చూ, గహీనతానములు (చూ, తానములు. 2.) [చూ, తనుజుఁడు.

తనూభవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కొడుకు:

తనూరుహము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ- తనురుహము.

తనూహ్రదము. సం. వి. అ. న. చూ, రూ- తనుహ్రదము.

తన్కు: చూ, రూ- తనుకు. 1.

తన్ను. దే వి. 1. పాదతాడనము; స. క్రి. 2. అడుగుతాటించు, గుదిత్రోయు, తన్ను, తాఁచు. (సం. ప)— అంఘ్రితాడించు; 3. ఒరయు: చూ, రుద్దు. 1.

తన్నుఁగోల. దే. వి. (తన్ను+కోల) ఏటవాలుగా పోటిపెట్టిన కోల: చూ, బోటు. 4.

తన్నుగట్టఁదాళ్ళుఁదానే తెచ్చుకొన్నట్లు. లో. స్వయంకృతాపరాధము. ఉదా.—"తన్నుగట్టఁదాళ్లుతానై, కొనివచ్చిన జోడయనుచుఁ గుదియించి కరం,బునఁ బాశముఁగొనిదాన న,నవధీశునిఁగట్టె నసురవర్యుండాజిన్." (కవికర్ణరసాయనము.)

తన్నుగన్నవాఁడు. అం. పితలు అయిదుగురిలో నొకఁడు: చూ, పితలు.

తన్నుగోడ. దే. వి. అండగోడ: చూ, ముట్టుగోడ. (చూ, మఱుఁగుగోడ.)

తన్నుబల్ల. దే. వి. ద్వారముయొక్క అరిఁగాళ్ల మీఁదవేసెడు పలక చూ, మదనచేఁకులు.

తన్నుబిల్ల. దే. వి చూ, బాలక్రీడ.

తన్నుమానినధర్మము–మొదట చెడ్డబేరము గలదా? లో. ఉదా.— "తన్నుమాని పరుల రక్షింపవలెననుట నీతికాదు. తన్నుమానిన ధర్మము– మొదట చెడ్డబేరము గలదా? యనులోకోక్తి విన్నాఁడవుగావా? (నీతిచంద్రిక – మిత్రలాభము)

తన్నులాడు. దే అ. క్రి. (తన్నులు + ఆడు) ఒకరినొకరు తన్నుకొను.

తన్వు: చూ, రూ-తనువు.

తన్మనము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు వెన్నెముకయొక్క మాంసాదిభాగము:చూ,హస్తి.

తన్మయము. సం విణ. తత్స్వరూపమైనది.

తన్మాత్రము. సం. వి. అ. న. శబ్దాది–పంచతన్మాత్రములు.—శబ్దము,స్పర్శము,రూపము, రసము, గంధము.

తన్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుది. చూ, స్త్రీ; 2. కృశించిన దేహముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; దే.వి.(1)రూ–తనివి.తృప్తి విజ. 2, అ. 109: చూ, సాహిత్యము; (2) ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు భ, త, న, స, భ, భ, న, యగణములు గలిగి పదునాలుగింట యతిగల ఇరువదినాలుగవ ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

తపతప. దే. వి. రెక్కలు గుండెలులోనగునవి కొట్టుకొనుట యందగు ననుకరణము. కళా. 8, అ. 24· చూ, హూహూ,

తపతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. శనితల్లి చూ, పరి.

తపనతనయ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. జెమ్మి*; చూ, శమి; 2. యమునానది· చూ, నది

తపనమణి సం. వి. ఇ. పుం. సూర్యకాంతమణి: చూ, రత్నము. 1.

తపనము. సం. వి. అ. న. 1. తాపము: చూ, సంతాపము; 2. నాయికకు ప్రియవియోగకాలమందుమన్మథావేశముచేతగలిగెడు చేష్ట; చూ, సంయోగము; పుం. 3 వేసవికాలము, (జ్యేష్ఠ ఆషాఢ మాసములు)· చూ, మాసద్వయము;4 నరకములాఱింటిలోనొకటి (పాపులనుదపింపఁజేయునది)· చూ, నరకములు; 5. జీడి*:చూ, భల్లాతకి; 6 పిన్ననెల్లి *: చూ, శ్రీపర్ణము. 1,7. వెచ్చన:చూ, వేఁడిమి.

తపనీయకము. సం. వి. అ. న. బంగారు;చూ, లోహము. 1.

తపనీయము. సం. వి. అ. న.—పై—

తపనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ–తపానుఁడు_ తాపనుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.

తపము. సం. వి. అ పుం. రూ-–తపస్సు. 1:చూ, తపనము. 3; న్. న. 2: రూ–తపస్సు, అక్షరము, జపము-రూ-జాపము, మంత్రావృత్తి, (తె.ప.).— కాక-రూ-కాకి, తబము; 3. రూ-తపస్సు. తపోలోకము: చూ, లోక

ము. 1; 4. రూ-తపస్సు. చాంద్రాయణాది పుణ్యకర్మము (కృచ్ఛ్రాదికర్మ); స్. పుం. 5. రూ-తపస్సు. శిశిరఋతువు (మాఘ-ఫాల్గుణమాసములు); చూ, మాసద్వయము; 6. రూ-తపస్సు. మాఘమాసము. చూ, మాసము. 1, 7 పక్షి-: చూ, పక్షి.

తపసి. వై. వి. 1.-తపస్వి. జడదారి. చూ, ముని. 1; 2. గార*. స్వా. 3, అ. 77 చూ, హింగువు [హిమాంశువు.

తపసికన్యాప. ద్వ. వి. చంద్రుఁడు: చూ,

తపసుఁడు. సం. వి. అ. పుం —పై—

తపస్తంసుఁడు సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుఁడు. చూ, వేలుపుఱేఁడు.

తపస్తక్షుఁడు. సం. వి. అ. పుం —పై—

తపస్థలి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. కాశీపట్టణము చూ, దేశము.

తపస్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వ్రతానుష్ఠానము, వ్రతచర్య (పనినిమిత్తము తిరుగులాడుట)

తపస్యము సం వి. అ. పుం 1 ఫాల్గుణమాసము. చూ, మాసము. 1; అ. న 2, కుందపుష్పము.

తపస్వి సం. వి న్. పుం. 1.-తపసి-తబిసి. తాపసుఁడు, వ్రతి చూ, ముని. 1, విణ 2. కనికరింపఁదగినవాఁడు.

తపస్విని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తాపసురాలు: చూ, స్త్రీ; 2 కటుకరోహిణి* చూ, కటుకలాదని; 3 జటామాంసి*. చూ, మాంసి. 1

తపస్సు. సం వి స్. న.-తపు-తపము. చూ, రూ-తపము.

తపాత్యయము. సం. వి. అ. పుం. వర్షకాలము (శ్రావణ-భాద్రపద మాసములు): చూ, మాసద్వయము. [నుఁడు.

తపానుఁడు సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-తప

తపారము. దే. వి. రూ-తపారు. ఒకరకము కుళ్ళాయి: చూ, వస్త్రము.

తపారు. దే. వి.—పై.—

తపించు. సం. అ. క్రి. 1: చూ, సంతాపించు; 2: చూ, జపించు.

తపిసీలు. వా. వి. అరా, వివరము, రూ-తబిసీలు.

తపువు. సం. వి. స్. పుం. 1. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, తపనుఁడు.

తపేల. దే వి. రూ-తపేలా-తప్పేల-తప్పేలా. వచనపాత్రము. చూ, పాత్రము. 6.

తపేలా దే. వి.—పై.— [గండీరము. 2.

తపోధని సం వి. ఈ. స్త్రీ. చిట్టికూర* చూ,

తపోధనుఁడు సం. వి. అ పుం. తపస్సే ధనముగా గలవాఁడు చూ, ముని.1.

తపోధనులను బ్రాహ్మణులు పా. మూగతుదేశమున తపతీనదికి సమీపమునందుండు బ్రాహ్మణులు శివాలయములందు పూజారులుగానుండి శివార్పణ ద్రవ్యముల భుజించెదరు. భూమిని సాగుబడిచేసి జీవించెదరు. ఋగ్వేదులు. చూ, బ్రాహ్మణులు. [ర్యుఁడు.

తపోపహుఁడు. సం. వి. హ. పుం: చూ, సూ

తపోలోకము. అం. ఊర్ధ్వలోకములు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, ఊర్ధ్వలోకములు (చూ, అధోలోకములు. [దేశము: చూ, దేశము.

తపోవటము. సం. వి అ పుం. బ్రహ్మావర్త

తపోవృద్ధు అం. వృద్ధులు ముగ్గురిలో నొకఁడు: చూ, వృద్ధులు.

తప్తకాంచనము. సం వి. అ. పుం. మేలిమి బంగారము: చూ, లోహము. 1.

తప్తకుంభము. సం. వి. అ. పుం. తప్తకుంభమను నరకము: చూ, నరకములు.

తప్తకృచ్ఛ్రము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక వ్రతము. మూఁడురోజులు వేఁడినీరును,

-మూఁడురోజులు వేఁడిపాలును, మూఁడు రోజులు వేఁడినేయియును, త్రాగి, మూఁడురోజులు ఏమియును త్రాగక ఉపవసించుట. (6 పలముల నీరును- 3 పలములపాలును- 1 పలము నేయియును త్రాగవలెను): చూ, కృఛ్రము.

తప్తతైలాంబున్యాయము. పా. కాగిననూనెపై నీటిబొట్టువేసిన భగ్గునమండుననురీతి.

తప్తపాషాణకుండము సం. వి. అ. న. చూ, తప్తకుంభము.

తప్తము. సం. విణ తపింపఁజేయఁబడినది. కాఁచబడినది: చూ, శాణ 2. [లోహము. 1

తప్తరూపకము. సం. వి. అ న. వెండి. చూ,

తప్తరూపము. సం. వి. అ. పుం —పై—

తప్తవాలుకము. సం. వి. అ. పుం. తప్తవాలుకమను నరకము: చూ, తప్తకుంభము.

తప్తశిలారోహణము. అం. బౌద్ధధర్మములలో నొకటి చూ, బౌద్ధధర్మములు.

తప్తశూర్మికుండము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తప్తకుంభము.

తప్తసురాకుండము. సం. వి. అ. పుం.—పై-

తప్తాయఃపిండన్యాయము. పా. కాలిన యినుపగుండునకు పొగయుండదుగాని తక్కిన యగ్నిలక్షణములన్నియుఁ గలిగియుండుననురీతి.

తప్తాయసపత్రబిందున్యాయము. పా. కాలిన యినుపరేకుపై నీటిబొట్టుపడిన యెడల నామరూపములు లేక నశించుననురీతి.

తప్తు. వా. వి. సింహాసనము: చూ, తక్తు.

తప్తుఁడు. సం. విణ. తాపయుక్తుఁడు.

తప్ప. దే. వి. 1. గింజపట్టని ధాన్యము: చూ, ధాన్యము; అవ్య. 2. కాక: చూ, వినా.

తప్పకనుజూచు. దే. స. క్రి: చూ, పాఱఁజూచు. అం, భా. తృ. 133.

తప్పకాయ. దే. వి: చూ, తప్ప. 1.

తప్పట. వై. వి.=తమ్మట. చూ, వీణె.

తప్పితము. వై. వి.=దంభ. రూ-తప్పిదము-తప్పు: చూ, నేరము (ద్వ్యయమని శ. ర.)

తప్పిదము. వై. వి.=దంభ (తప్పు + ఇదము) —పై—

తప్పిదారి. జా. పొరపాటున. "ఈపరమగోప్యమో పుత్రియో పురంధ్రి తప్పిదారియొయెఱింగింపఁ దగముగాదు." (పాండురంగమహాత్మ్యము) (వాడుక తప్పిజారిఅనియు)

తప్పిపోవు. ద్వ. వి: చూ, అసిపోవు.

తప్పు. వై. వి. 1.=దమ్భః: చూ, తప్పితము (దేశ్యమని శ ర.); దే. స. క్రి. 2. అతిక్రమించు, భార. ఆది. 3, ఆ. 14: చూ, దాఁటు. 6; అ. క్రి 3. తప్పు. జై. 7, ఆ. 68. చూ, మిడివోవు; వై. అ. క్రి. 4. తప్పుచేయు.

తప్పుడు. వై. వి. తప్పుట: తప్పుడల. [పక్షి.

తప్పుడుగాయ. ద్వ వి. ఒకానొకపక్షి: చూ,

తప్పుడువడు. వై. అ. క్రి. (తప్పుడు + పడు) 1.తప్పుపడు; 2. సరితప్పు. [ము. 1.

తప్పుత్రోవ. ద్వ. వి. తప్పుదారి: చూ, మార్గ

తప్పుదల. ద్వ. వి. చూ, తప్పుడు.

తప్పుదారి. ద్వ. వి. చూ, తప్పుత్రోవ.

తప్పుదెబ్బలు. ద్వ. వి. బ. 1. బడులయందు పొద్దుపోయి వచ్చినందులకై వచ్చిన క్రమమునుబట్టి బాలురను ఉపాధ్యాయులుకొట్టెడు ఒకటిరెండు (సిరిచేక్క) మొదలగు దెబ్బలు; వా.2. నేరనిష్ఠుకి విధించు దెబ్బలు.

తప్పెట. వై. వి. 1.=తమ్మట: చూ, వీణె; 2. చూ, వాయసోలి*; 3. అడవిఉలవ*: చూ, సరటి.

తప్పేల. వా. వి: చూ, రూ-తపేల.

తప్పేలా. వా. వి.—పై.—

తఫావతు. వా. వి. మాటతేడా, భేదము, లోపము, తక్కువ. (తభావతుఅనియు)

తబక. దే. వి: చూ, తప్ప. 1.

తబము. వై. వి.=తపస్సు: చూ, తపము. 2.

తబిస. వై. వి.=తపస్వి. ఋషి: చూ, ముని. 1.

తబిసి. వై. వి.=—పై.—

తబుకు. దే. వి. 1. తాంబూలపాత్రము: చూ, పాత్రము.6; 2. పాత్రి: చూ, పాత్రము.6.

తబుసు. వై. వి=తపస్సు: చూ, తపము. 2.

తబేలా. వా. వి. గుఱ్ఱపులాయము.

తబ్బిబ్బు. దే. వి. తడఁబాటు. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, వ్యత్యయము.

తబ్దీలు. వా. వి. మార్పు.

తమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రేయి:చూ, రాత్రి, వా. అప. (1) మీయొక్క. "తమసంబంధము."

తమంగము. సం. వి. అ. పుం; రూ-తమగము. చూ, మంచె. (మండపము అనికొందఱు)

తమకపడు. ద్వ. అ. క్రి. (తమకము + పడు) 1. త్వరపడు. జై. 2, ఆ. 22: చూ, సంభ్రమించు; 2. మోహించు, రూ-తమకించు-తమికొను-9మకు: చూ, వలచు. 3.

తమకము. దే వి. 1. చెలిమి: చూ, స్నేహము 1; 2. యువయువతి సంభృతప్రేమ: చూ, వలపు. 2; 3. త్వర. ఉ. హరి. 4, ఆ. 253: చూ, సంభ్రమము. 1.

తమకి. దే. విశ. (తమకము + ఇ) 1: చూ, వేగిరకాఁడు; 2: చూ, వలపుకాఁడు.

తమకించు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, సంభ్రమించు; 2: చూ, సలించు. పంచ. నా. 2, ఆ. 11.

తమకు. దే. వి. 1. రీతి. పాండు. 3, ఆ. 79: చూ, విధము. 1; అ. క్రి. 2: చూ,సలించు.

తమగము. వై. వి.=తమంగః: చూ, తమంగము.

తమట. దే. వి. అగ్నిజ్వాల; చూ, వహ్ని. 1.

తమటము. సం. వి. అ. పుం.=తముకు రూ-తమ్మటము. 1. తప్పెట: చూ, వీణె; వై.వి. (1)=తమట. తప్పెట: చూ, వీణె.

తమము. సం. వి. న్. న.1. చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1; 2. గుణములు మూఁడింటిలో నొకటి చూ, గుణములు; 3. ఏడుపు: చూ, శోకము; పుం, న. 4. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు. 2; అం. 5. మేఘములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, మేఘములు.

తమరకము. సం. వి. అ. న. తగరము: చూ, లోహము. 1.

తమరము. సం. వి. అ. న.—పై.—

తమరు. దే. వి. రూ-తాము-తారు. తానునకు బహువచనము. (ఆత్మన్ శబ్దబహువచనము)

తమలపాకు. దే. వి. తములపుటాకు (ఏకారణముచేతనైనను చనుఁబాలను నిలుపదలఁచినపుడు తమలపాకులను వెచ్చచేసి స్తనములమీఁదవేసినపాలుపుట్టకుండనుండును. మాంసగ్రంథి సంబంధమగు ఉబ్బులను పోఁగొట్టును.) చూ, రూ-తములపాకు.

తమలపాకుతీఁగె. ద్వ. వి: చూ, నాగవల్లి.1.*.

తమలము. వై. వి.=తాంబూలమ్. రూ-తములము-తమ్మలము-తమ్ములము: చూ, వీడియము.

తమసము. సం. వి. అ. న. 1. చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1; 2. ఒకనరకము: చూ, నరకములు; 3: చూ, నుయ్యి.

తమసుఁడు. వై. వి: చూ, తమస్సు. 4.

తమస్విని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. త్రియామ: చూ, రాత్రి; 2. పసుపు: చూ, పర్ణము. 6.

తమస్సర్గము. అం. సృష్టిసర్గములు తొమ్మిదిం టిలో నొకటి: చూ, సృష్టిసర్గములు.

తమస్సు. సం. వి. స్. న. 1. రూ-తప-తమి: చూ, రాత్రి; పుం. 2 ధూళి: చూ, రేణువు. 1; 3. ముట్టు: చూ, రేతస్సు. 1; 4. రాహు గ్రహము: చూ, రాహువు. 2.

తమాము. వా. అప. బొత్తిగా; అంతయు.

తమాయించు. దే. అ. క్రి. 1. అడఁగు: చూ, సుక్కు-. 4; అ. క్రి. 2 స్తిమితమగు.

తమాలపత్రము. సం. వి. అ. న. 1. నొసటి బొట్టు: చూ, బొట్టు. 1; 2. మకరికా పత్రము: 3. చీఁకటిమ్రాను*: చూ, తమా లము. 1.

తమాలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, తమాల పత్రము. 1; పుం 2. కత్తి: చూ, రిష్టి 2; 3. ఉలిమిరి*: చూ, శ్వేతపుష్పము; 4: కాలస్కంధము, కృష్ణస్కంధము, తమా లపత్రము, తాపింఛము. (తెప).- చీఁకటి చెట్టు, చీఁకటిమ్రాను; 5. నేలయుసిరిక*: చూ, భూమ్యాలకి; 6: చూ, నిమ్మ*.

తమాసా. వా. వి. 1. గమ్మత్తు; 2. వేడుక; 3. ప్రిజ్ఞ; 4. శక్తి,5 మాయ.(రూ-తమాషా.)

తమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, తమస్సు.1; 2. చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1; దే. వి. (1) త్వర. కళా. 5, ఆ. 44: చూ, సం భ్రమము. 1; (2) కుతూహలము. అచ్చ. అ. కాం. 117: చూ,వ్యసనము. 8;న.(3)కోరిక: చూ, వాంఛ; (4) చొక్కు-: చూ, వలపు.2.

తమిఁద. దే. వి. రూ-తమిఁదె-తవిఁద-తవ్విఁద. రాగిపైరు: చూ, సస్యము. 1; బ. 2. రాగు లు: చూ, ధాన్యము.

తమిఁదె. దే. వి. —పై.—

తమికొను. దే. అ. క్రి. 1. త్వరపడు: చూ, సంభ్రమించు; 2. కుతూహలపడు: చూ, సం తోషించు; 3. కోరు: చూ, వాంఛించు; 4. మోహపడు: చూ, వలచు. 3; ప్రే. 5. తమికొల్పు, మోహపఱచు. అచ్చ. అర. కాం. 58.

తమిరె. దే. వి. కాఁడినడిమిచీల: చూ, శమ్య.

తమిస్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చీఁకటిరేయి: చూ, రాత్రి; 2. చిమ్మచీఁకటి: చూ, మేచకము. 1.

తమిస్రము. సం. వి. అ. న. 1. చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1; 2. కోపము: చూ, రోషము.

తముకు. వై. వి.=తమటము తుడుము: చూ,వీణె. (దేశ్యమని శ. ర.)

తములపాకు. ద్వ. వి. (తములము + ఆకు) రూ- తములపుటాకు- తమలపాకు, ఆకు.

తములము. వై. వి.=తాంబూలమ్: చూ, రూ- తమలము.

తమోదీపన్యాయము. పా. దీపమున్నయెడల చీఁకటి యుండదనురీతి (దీపమును బట్టుకొని చీఁకటిని వెదకినరీతి)

తమోఘ్నుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, సూర్యుఁడు; 3. చూ, హిమాంశువు; 4. బుద్ధుడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 5. కేశవుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 6: చూ, శివుఁడు.

తమోనుత్తు. సం. వి. ద్. పుం. 1. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2. చూ, హిమాంశువు; 3: చూ, సూర్యుఁడు, 4: చూ, దివిటీ. [సూర్యుఁడు.

తమోనుదుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

తమోపహుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, తమో ఘ్నుఁడు. 1—2—3—4.

తమోమత్తు. సం. వి. స్. పుం. చంద్రుడు: చూ హిమాంశువు.

తమ్మ. వై. వి.1.=తాంబూలమ్. నమలిన తాం

బూలము, చెమ్మ, ఆకేలము: చూ, వీడియము (దేశ్యమని శ. ర.); దే. వి.2.తంబ*. చూ, శింబ.

తమ్మంటు. దే వి (తమ్మె + అంటు) చెవినగ. పాండు. 1, ఆ. 165: చూ, భూషణము. 2. (తమ్మెట్టు అనియు వాడుక)

తమ్మటము సం. వి. అ. పుం. 1.=తప్పెట రూ-తమటము. కళా. 7, ఆ. 69; వసు. 6, ఆ. 9: చూ, వీణె; వై. వి. (1)=తమట. —పై.— (పురుషోత్తమకవీయము)

తమ్మతసుస. దే. వి. తమ్మపడిగము చూ, పాత్రిము. 6. [పడిగె.—పై.—

తమ్మపడిగ ద్వ. వి. రూ-తమ్మపడిగ-తమ్మ

తమ్మపడిగము. ద్వ. వి.—పై —

తమ్మపడిగె. ద్వ. వి —పై.—

తమ్మలము. వై. వి.=తాంబూలమ్. రూ-తమలము చూ, వీడియము.

తమ్మశి. దే. వి: చూ, రూ-తంబశి.

తమ్మళి. దే. వి —పై.—

తమ్మి. వై. వి. 1 =తామరసమ్. రూ-తామర చూ, పద్మము. 1; 2. పద్మవ్యూహము; దే. వి. 3. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

తమ్మికంటి. ద్వ. వి. (తమ్మ + కన్ను) 1 అండుది: చూ, స్త్రీ; 2. కమలములవంటి కన్నులుగల అండుది: చూ, స్త్రీ; 3. వెన్నుండు. చూ, విష్ణువు. 1. (ఇట్లు తామరకంటి.)

తమ్మికెంపు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మిడాయి.

తమ్మిగద్దియదళవాయి. ద్వ. వి. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1. [పాం. 1, ఆ. 9

తమ్మిచేక్కిలిగింత. ద్వ. వి. చూ, తమ్మిదొర.

తమ్మిచేట్టము. ద్వ.వి.-పై.- అం, భా. ప్ర.81.

తమ్మిచూలి. ద్వ. వి. పద్మయోని. భాగ. 1, స్కం. 19: చూ, బ్రహ్మ. 1.

తమ్మిదీవి. వై. వి. 1. పుష్కరద్వీపము: చూ, లంక. 1; అం. 2. ద్వీపములు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, ద్వీపములు.

తమ్మిదొర. ద్వ. వి. పద్మినీవల్లభుడు: చూ, సూర్యుడు. [హిమాంశువు.

తమ్మిపగతుడు. ద్వ. వి. అబ్జారి: చూ,

తమ్మిపుట్టు. ద్వ వి: చూ, తమ్మిచూలి.

తమ్మిబిడారంపు గరితమిన్న. ద్వ. వి చూ, తమ్మియింటిగరిత.

తమ్మియ. దే. వి. రూ-తమ్మె 1. చెవితమ్మె: చూ, భూషణము. 2; పలుపుతమ్మె చూ, రూ-తమ్మె: 3 చెవియొక్క అడుగు భాగము. [లక్ష్మి. 1.

తమ్మియింటి గరిత. ద్వ వి. పద్మాలయ చూ,

తమ్మిడాయి. ద్వ. వి. పద్మరాగమణి: చూ, రత్నము. 1. [దొర.

తమ్మివాల్గంటి మగడు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మి

తమ్ముడు. దే వి. రూ-తమ్ముపాడు-తంబు: చూ, సహోదరుడు. (వృత్తియందు తమ్ముగమి-తమ్ముగుజ్జు-తమ్ముదోయి- తమ్ముప్రోవు మొ.) [తుడు.

తమ్ముల పగవాడు. ద్వ. వి: చూ, తమ్మిపగ

తమ్ములము. వై. వి =: చూ, రూ-తమలము. వై. 6, ఆ. 141.

తమ్ములవిందు ద్వ. వి: చూ, తమ్మిదొర.

తమ్మువాడు. దే. వి: చూ, రూ-తమ్ముడు.

తమ్మె. దే. వి: చూ, రూ-తమ్మియ.

తయనాయతి. వా వి కాచికొని యుండుట: రూ-తయినాయితి.

తయారు వా. వి: చూ, సిద్ధము. [యతి.

తయినాయితి. వా. వి: చూ, రూ- తయనా

తయిరు. వా. వి. రూ- తైరు: చూ, పెరుగు.1.

తరంగన్యాయము. పా. ఒకదానివెంబడి నొక టి విడువకవచ్చునను రీతి.

తరంగప్రతిబింబన్యాయము. పా. తరంగము నందుఁ ప్రతిబింబించు సూర్యుఁడొక్కఁడై నను, ప్రతిబింబములు తరంగములయందుఁ జాల గాన్పించుననురీతి. [చూ, వీచి 1.

తరంగము సం. వి అ. పుం.= తరగ. అల.

తరంగిణి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఏఱు. చూ, నది; అం 2 భాషాంగములు పదునొకటిం టిలో నొకటి. చూ, భాషాంగములు (చూ, భాష 1)

తరండము.సం వి అ పుం, న 1. క ప,ఏఱుదాఁ టుపుట్టి. (అని కొందఱు) చూ, హోడము, 2. గాలపుగాగము కట్టిన కొయ్యలోపగునది.

తరఁగ. వై. వి.= తరంగ. చూ, వీచి. 1

తరక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోరింద: చూ, ముళ్ళరి. [వాదించు

తరకటించు వై. అ. క్రి = తర్కించు. చూ,

తరకటింపు. వై. వి.= తర్క. చూ,వాదము.1

తరకసము. దే వి. రూ- తరకసా. అముక్త మాద స్వా 4, ఆ. 28. చూ, బాణము 1.

తరకసా దే వి.1 —పై—;2:చూ,తరకటింపు

తరక్షువు. సం వి ఉ. పుం. చూ, సివఁగి. 1

తరగంపియ దే వి. రూ-తరగంపె. ఒకానొక అంపము: చూ, అంపము

తరగంపె. దే. వి. —పై.—

తరగతి. వా. వి. (తరము + గతి) 1. తరమును దెలిపెడు భాగము; 2, క్లాసు. " మాబడి యందు నాలుగు తరగతులు గలవు "

తరగతిగుండ్లు. మి. వా. వి. బ. ఆఁడుదాని మెడనగ: చూ, భూషణము. 2.

తరటు. దే. వి. 1. రూ-తఱటు. చేబుకు:చూ, మునికోల. 2; 3. అశ్వాదుల శీఘ్రలంఘ నము: చూ, హయము; 3. తోలునారి:చూ, మౌర్వి. 1.

తరణము. సం. వి. అ. న. 1. (ఏఱు మొదలైె నవి) దాఁటుట. చూ, లంఘు; పుం.2.ఓడ: చూ, హోడము.

తరణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. రూ- తరము- తరి. తర్ణి, ఓడ: చూ, హోడము; 2. ఏఱు: చూ, నది; 3. దాఁటుట. చూ, లంఘు; 4. పిన్నగోరంట * చూ, మహాసహ; 5. కు మారియను మందు; 6. చూ, సేమంతి *; పుం 7. చూ, సూర్యుఁడు, 8 చూ, సను ద్రము [చూ, వాసి. 4.

తరతమభావము సం వి అ. న. తారతమ్యము:

తరతరము. గౌ అవ్య క్రి విశే. 1. క్రమక్ర మముగా. భాగ. ఆశ్వా. 2, ఆ. 4; 2 పరం పరగా.

తరపణ్యము. సం వి. అ. న. ఆతరము, ఆవా పము. (తె ప) — ఓడకీవు, కేవు.

తరపణ్యుఁడు సం. వి. అ పుం చూ, మాలి మి. 3.

తరపు. దే స. క్రి. 1. పోఁగొట్టు. భాగ. 6, స్కం 89 చూ, భంగించు, వా. వి. 2.రూ- తరఫు. పక్షము, ఒకవైపు.

తరబడి దే. వి. (తరము + బడి) రూ-తరగము. 1. చూ, పురుషాంతరము 2 మానము:చూ, తరము; 3 సామ్యము: చూ, సమానము. 2; 4. వరుస: చూ, పంక్తి. 1; 5 వస్తువు: చూ, సగము. 2. [అనియు)

తరబియతు. వా. వి. నేర్పు (రూ- తరిఫియ్యత్తు

తరము. సం. వి. అ. పుం. 1. దాఁటుట: చూ, లంఘు; 2. పడవ, పుట్టి (అని కొందఱు): చూ, హోడము; 3. నిప్పు: చూ, వహ్ని.1: 4. చెట్టు: చూ, వృక్షము; న. 5. వడి: చూ, వేగము. 3; 6: చూ, మాంసము;

7. బలము: చూ, శక్తి. 1; వా. 8. భూమి

తరము; దే. వి. రూ- తరబడి(1): చూ, తరబడి. 1. భార. ఆది. 4, ఆ.220; (2):చూ, తరబడి. 2. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 218; (3): చూ, తరబడి. 3. వసు. 1, ఆ. 41, (4): చూ, తరబడి. 4. స్వా. 4, ఆ. 40; (5): చూ, తరబడి. 5. విజ. 1, ఆ. 214; విణ. (6): చూ, శక్యము; (7): చూ, శక్తము. ఉ. హరి. 4, ఆ. 131; (8): చూ, సమానము. 2. వై. 3, ఆ. 156; (9): చూ, సంభ్రమము; (10):చూ, శైఘ్ర్యము. ఆం, భా. తృ. 15, (11) ఇద్దఱు మోయుబరువు.

తరమిడి. వా. వి. 1. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3; క్రి. విణ. 2: చూ, మతిమతి.

తరలము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-తరళము. 1; 2. సాలెవాండ్లపల్లె:చూ, దేశము; విణ. 3. మెఱయునట్టిది.

తరలి (తరళి). పా. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునందు భ, స, జ, న, ర, గణములుగలిగి పదునొకటింట యతిగల పదునెనిమిదవ ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము.(సులక్షణసారము 52 ప): చూ, వృత్తము. 1.

తరలిక. వా. వి: చూ, ప్రయాణము.

తరలు. దే. అ. క్రి. రూ-తర్లు. ప్రయాణమగు: చూ, వెళ్ళు. 3.

తరలుఁడు. సం. వి. అ. పుం.చూ,ఱంకుమగఁడు.

తరలుఁడు. వా. వి: చూ, తరలిక.

తరవరి. వై. వి.=తరవారిః. రూ_తరవలి_తరవళి. 1. పట్టాకత్తి. (ముప్పదియంగుళములకు మించినది) ఉ. హరి. 6, ఆ. 50: చూ, రిష్టి. 2; 2. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.(చూ, బాణము. 1.)

తరవలి. వై. వి.=—పై.—ఉ. హరి.4,ఆ.229.

తరవళి. వై. వి.=—పై.—

తరవాణి. దే. వి. కూటినీళ్ళు: చూ, శుక్తము.1.

తరవాయి. దే. వి. 1. కాలము: చూ, సమయము. 1; 2. ఉపక్రమము: చూ, యత్నము; 3. అనుక్రమము. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 249: చూ, పరిపాటి; 4. ఆవృత్తి: చూ, తడవ; విణ. 5. మిగిలినది.

తరవారి. సం. వి. ఇ. పుం.=తరవరి_తరవలి_తరవళి: చూ, తరవరి.

తరవు. వై. వి.=త్వర.శీఘ్రము:చూ, వేగము.3.

తరసము. సం. వి. అ. న. పాల:చూ, మాంసము,

తరస్వి. సం. వి. న్. పుం. 1. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; విణ. 2. బలిమిగలవాఁడు: చూ, లావరి; 3. వడిగలవాఁడు: చూ, వేగిరకాఁడు.

తరస్సు. సం. వి. స్. పుం. 1. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 2. వడి: చూ, వేగము. 3.

తరహా. వా. వి. రీతి: చూ, విధము. 1.

తరళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాఁపుదుగంజి: చూ, సాదము (1); 2. కల్లు: చూ, సుర. 1; పా. 3. రూ-తరళము. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునందు న, భ, ర, స, జ, జ, గురువులుగలిగి పండ్రెండవయింట యతిగల ఏకోన వింశచ్ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము. (దీనినే ధ్రువకోకిలయనియు అందురు): చూ, వృత్తము 1.

తరళము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-తరలము. హారమధ్య రత్నము:చూ, రత్నము. 1.(చూ, భూషణము. 2.); 2. నెమ్మి*: చూ, పంజులము. 2; 3: చూ, రూ-తరళ. 3; విణ. 4.=తల్లడము. చలించువది: చూ, వలితము. 3; 5. అనురాగముగలది: చూ, వల్లభము; 6. ప్రకాశించునది: చూ, శుభ్రము. 4.

తరళితము. సం. విణ. చలించినది, ప్రేంఖోలితము: చూ, వలితము. 3. /

తరళేక్షణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుది:

చూ, స్త్రీ; 2. చలించే కన్నులుగల ఆఁడుది, క్రాలుగంటి: చూ, స్త్రీ.

తరాజే. వై. వి.=ఆరాచి. రూ-తరాసు: చూ, త్రాసు (దేశ్యమని శ. ర.) [చూ,పహోడము.

తవాన్థువు. సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొకఓడ:

తరాలువు. సం. వి. ఉ. పుం.—పై.—

తరాసు. వై. వి.=: చూ, రూ-తరాజే. (దేశ్యమని శ. ర.)

తరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఓడ:చూ,పహోడము, 2: చూ, పొగ; 3. మబ్బు: చూ, మేఘము 1; 4 మాగాని: చూ, భూమి. 1; 5. బట్టలులోనగు వానిపెట్టె; 6. ఓడతెడ్డు: చూ, పీలి. 2. (అగప); వై. వి. (1)=త్ర. తరచ్చుట. చూ, మథనము, వై. వి. ఖ. (2)—తరంగః. రూ-తటి: చూ, వళి. 1

తరించే సం. స క్రి. =తఱయు 1 సముద్రములోనగు వానిని ఓడలోనగు సాధనములచే దాఁటు. చూ, లంఘించే 2;వా. 2. మోక్షముకొందు. "మీరాకచేమాపెద్దలుతరించిరి"

తరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పడవ:చూ,పహోడము.

తరికము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

తరికాఁడు. వై. విశ. త్రచ్చువాఁడు.

తరిగంబము. వై. వి. (తరి+కంబము) చేల్లరాడు: చూ, దండవిష్కంభము.

తరిగట్టు. వై. వి. కవ్వంపుమల:చూ, పర్వతము.

తరిగట్టుత్రాడు. ద్వ. వి. శేషఫణి. సాం. తిక్య. 10: చూ, సర్పము.

తరిగడవ. వై. వి. (తరి+కడవ) మంథని, పెరుఁగు త్రచ్చెడుకుండ:చూ, భాండము.3

తరిగొండ. వై. వి. (తరి+కొండ): చూ, తరిగట్టు కాశీ. 6, ఆ. 131. [హాలిక

తరిగొఱ్ఱు. ద్వ. వి.రూ-తటిగొఱ్ఱు. లాంగలి*:చూ.

తరిగోల. ద్వ. వి. (తరి+కోల) కవ్వము: చూ మంథానము. [నివేదనముచేయు.)

తరిచేట్టు. ద్వ. స. క్రి. (పెరుఁగు దేవతాదులకు

తరిటి. దే. వి. రెండుపెండెలు బిగించెడు గోనెఘట్ట. రూ-తరిటీ.

తరిటీ. దే. వి.—పై.—

తరిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఓడ:చూ,పహోడము.

తరితీపు. ద్వ. వి. 1. అశ్రద్ధ. ఉ. రా. 6, ఆ. 51: చూ, మందమేలము. 1; 2. ఉద్ధృతి. స్వా. 5, ఆ. 7: చూ, విలంబము. 1; 3. గర్వము. శశాం. 2, ఆ. 91: చూ, హంకారము; 4. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1, 5. కోరిక: చూ, వాంఛ.

తరితీపుసేయు ద్వ ఆ. క్రి.(తరితీపు+చేయు.) 1. గర్వించే చూ, హంకరించే; స. క్రి. 2: ఒప్పరికించే, కన్నడించే. (సం. ప.).-ఉపేక్షించే. [సూత్రము. 1.

తరిత్రాడు. ద్వ. వి. త్రిప్పుత్రాడు: చూ,

తరిదాలుపు. ద్వ. వి. (తరి+తాలుపు) మంథర పర్వతమునుధరించినవాఁడు,రూ-తరిదాల్పు. లక్ష్మీ. 1, ఆ. 54: చూ, విష్ణువు. 1.

తరిదాల్పు. ద్వ. వి.—పై.—

తరిపిదూడ. దే.వి.(రూ-తరుపు-తటిపి-తఱుపు.) బష్కయము (ఆఱునెలల దూడ యనికొందఱును, ఏఁడాదివయస్సు చెల్లిన ఆఁడుదూడ యని కొందఱును): చూ, ధేనువు.

తరివట్టు. దే. స. క్రి. (తరి+పట్టు) దేవతలనుద్దేశించి పెరుఁగును త్రిచ్చేకనిలుపు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 308.

తరివె. దే. వి. మ్రానుచిలుకుట. రూ-తరువడి-తటిమెన.

తరిష. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఓడ:చూ,పహోడము.

తరుచే. వై. స. క్రి.= తక్ష్. రూ- తర్చు. చిలుకు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 194: చూ, మథించే.

తరుచేట. దే. వి: రూ- తర్చుట-తర్చేట.
తరుణజ్వరము. పా. సప్తాహావధియను జ్వరము.
తరుణదధి. సం. ఇవి. న. ఐదుదినముల పెరుగు. చూ, పెరుగు. 1.
తరుణము. సం. వి అ. న. 1. కుబ్జపుష్పము. (ఇదె విరజాజిపువ్వు). చూ, విరజాజి, పుం 2. ఆముదపుచెట్టు: చూ, వ్యడంబకము; విణ. 3. యౌవనముగలది, కోడె: చూ, పడుచేది, 4 క్రొత్తది: చూ, నూతనము; దే. వి (1) కాలము చూ, సమయము. 1
తరుణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ రూ- తలుని 1 ఆడుది చూ, స్త్రీ, 2. యౌవనముగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ [వయస్సు. 1
తరుణిమ. సం. వి. న్. పుం, జవ్వనము. చూ,
తరుణుడు. సం. విణ. రూ- తలునుడు. చూ, యౌవనుడు. [చూ, వాయువు
తరుతూలిక. సం వి. అ. స్త్రీ. నుడిగాలి
తరునలము. సం. వి. అ. పుం. ముల్లు చూ, సితాగ్రము.
తరుపు. దే. వి. 1 చూ, తరిపిదూడ; 2. ముదురుతోగమల్లి*; 3 దృఢము చూ, స్థైర్యము 1
తరురాగము. సం. వి. ఇ. పుం. చిగురు చూ, విద్రుమము. [చూ, శ్రీతాళము
తరురాజము. సం. వి. అ. పుం. తాటిచెట్టు.
తరుపడి. దే. వి చూ, తరివె. కళా. 2, అ.15
తరువాత. దే. వి. రూ- తరువాయి : చూ, పిమ్మట.
తరువాయి. దే వి.—పై —(రూ-తరవాయి) నిర్వ. 4, అ 18. [వారి.
తరువారి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ- తర
తరువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; అం. 2. స్వామ్యములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, స్వామ్యములు; దే. వి. (1) ఇయ్యవలసినధనాధికమునుఇమ్మనిచేయు నిర్బంధము: చూ, బలవంతము; (2) పెక్కుమందికలసి ఆయుధాదుల మోయుట (మోయించేట, లేక ఎత్తుట) [చూ, స్త్రీ.
తరువుకత్తె ద్వ. విణ. తరువువచ్చినది(ఆడుది):
తరువుకాడు. దే. విణ. తరువువచ్చినవాడు.
తరువోజ. పా. ఒకానొక వృత్తము. మూడింద్రగణములు, ఒక సూర్యగణము, మగల మూడింద్రగణము లొక సూర్యగణము 4-7 గణముల యాదియక్షరములు యతులు రెండు గలిగియుండును. ఉగా — శతముఖ, గుర్వినాది- సకలద్యు, ధవులు, సతతవిహా,ప్సిత సిద్ధి- చేనగొల్తు, రెడల." చూ, వృత్తము.1.
తరుశాయి. సం. వి న్. పుం. పక్కి. చూ, పక్షి
తరెర. దే. వి. తలనొప్పి చూ, శిరోభాగము.
తర్కము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ- వితర్కము ఊహ చూ, హృల్లేఖము 3; 2. అధ్యాహారము చూ, హంసపాదము; 3 కారణము: చూ, హేతువు 1; 4. కోరిక : చూ, వాంఛ; 5.= తగగటింపు (తర్కశాస్త్రము రెండు విధములు.— న్యాయశాస్త్రము, కణాదశాస్త్రము): చూ, కాణాదము (చూ, శాస్త్రము); 6. చూ, విచారణ.
తర్కారి . సం. వి. ఈ. స్త్రీ.= తక్కలి*: చూ, నైజయంతి.
తర్కించే . సం. అ. క్రి. తర్కముచేయు.
తర్కుటము. సం . వి. అ. న: (నూలు)వడుకుట: చూ, వడుకుడు.
తర్కుపీఠి. సం. వి. ఈ . స్త్రీ. రాటపుచెవి, రాటముయొక్క అడుగుచెట్టము (అనికొందఱు): చూ, వర్తని. [లము.
తర్కులాసకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఝల్లో

తర్కు-వు. సం. వి. ఉ. పుం. (నూలువడికెడు) కదురు : కపాలనాలిక, కార్పాసనాలిక, తంతుకాష్ఠము. (తె.ప).—కదురు,తిక్కడి.

తర్కు-శాణము. సం. వి. అ. న. కదురునూఱు సాన, సామకము. చూ, రాయి.

తర్చు. వై. స. క్రి. చూ, రూ- తరుచే.

తర్జనము. సం. వి. అ. న. 1· (తె. ప).— అదలుపు- రూ-అదల్పు, దట్టన; అం 2.హస్త క్రియలు ఇరువదింటిలో నొకటి:చూ, హస్త క్రియలు. [వేలు. 2.

తర్జని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ జోట్టనవ్రేలు: చూ,

తర్జించే. సం. స. క్రి: చూ, బెదరించే.

తర్జుమా. వా. వి. 1. భాషాంతరము, 2. విమర్శించి నిజమును తెలిసికొనుట.

తర్దువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ.= తెడ్డు, మాని గరిటె: చూ, తండువు. 1-2

తర్ణకము. సం. వి. అ. పుం. 1 అప్పుడు పుట్టిన దూడ. చూ, ధేనువు, 2. దిరిసెన *. చూ, శిరీషము.

తర్ణి. సం. వి. ఇ పుం. 1. రూ- తరణి. చూ, హోడము; 2: చూ, సూర్యుఁడు.

తర్తరికము, సం. వి. అ. పుం. కాకిగూఁడు: చూ, సదనము. 1.

తర్తరీకము. సం. వి అ. న: చూ, తర్ణి 1.

తర్దువు. సం. వి. ఉ. పుం. చూ, సూర్యుఁడు.

తర్పణము. సం. వి. అ. న. 1. తనివి: చూ, సాహిత్యము; 2 పితృయజ్ఞము; 3. ప్రీణనము, తృప్తిపొందుట; 4. యజ్ఞకాష్ఠము; 5. తర్పణములు.— ప్రాతస్స్నాన్య తర్పణము.— సద్యాంతర్పయామి, గాయత్రీం తర్పయామి, బ్రాహ్మీంతర్పయామి, నిమృజీంతర్పయామి; మాధ్యాహ్నికతర్పణము.- సద్యాంతర్పయామి, సావిత్రీంతర్పయామి, రౌద్రీంతర్పయామి, నిమృజీం తర్పయామి; సాయంకాల తర్పణము.— సద్యాం తర్పయామి, సరస్వతీంతర్పయామి, వైష్ణవీంతర్పయామి, నిమృజీంతర్పయామి అని త్రివిధము.

తర్మము. సం. వి. న్. న. యూపస్తంభపుకొన.

తర్లు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ- తగలు.

తర్షణము. సం. వి. అ. న. దప్పిగొనుట.

తర్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. దప్పి· చూ, పిపాస; 2. కోరిక· చూ, వాంఛ; 3. కడలి: చూ, సముద్రము; 4. తెప్ప చూ, హోడము.

తర్షితుఁడు. సం. విణ రూ-తృషితుఁడు. దప్పిగొన్నవాఁడు. చూ, సగ్గట్టు.

తర్షుఁడు. సం. వి అ. పుం' చూ, సూర్యుఁడు.

తర్వాత. దే. వి' చూ, రూ-తరువాత. అం, భా. తృ. 73. [చూ, ధాన్యము.

తఱక. దే. వి. రూ-తలకసాల్లు-తబక, తప్పసజ్లు:

తఱచే. గే. వి. రూ-తఱుచే. 1. బాహుళ్యము· భాగ. భీష్మ. 2, అ 188 చూ, విస్తారము. 1, విణ 2 బహుళము. మా, మొత్తము; 3. అధికము. స్వా 3, అ. 84: చూ, హెచ్చు. 1. [బగ్గు: చూ, మునుము.

తఱచేఁదనము. దే. వి. రూ-తఱుచేఁదనము.

తఱచేరోగముగల జాతకుఁడు. పా. అష్టమాధిపతిగాని, షష్ఠాధిపతిగాని లగ్నమున నున్నపుడును; చతుర్థాధిపతి రవికుజులతో గలిసినను, పాపాంశల యందున్నను, శుభసంబంధము లేనపుడును; లగ్నాధిపతి షష్ఠాష్టమ ద్వాదశములలోనుండి పాపులచేఁ జూడఁబడినను తఱచే రోగవంతుఁడగును.

తఱటు. దే. వి. 1: చూ, రూ-తరటు. 1; 2. మోటుతనము. భార. ఆర. 1, అ. 300: చూ, పార్ఢ్యము; విణ. 3. మూర్ఖము: చూ,

మార్ధ్యము; స. క్రి. 4. కళతోకొట్టు: రూ-తఱటుగొను, తఱటుసేయు.

తఱటుగొను. దే స. క్రి. (తఱటు + కొను) చూ, తఱటు. 4.

తఱటుసేయు. ద్వ. స. క్రి. (తఱటు + సేయు) —పై.—. పాండు. 1, ఆ. 183.

తఱతఱ. దే. వి. తత్తఱ: చూ, సంభ్రమము.1.

తఱతఱలాడు. దే. అ. క్రి.(తఱతఱలు + ఆడు) తత్తఱపడు: చూ, సంభ్రమించు.

తఱపి. దే. వి. 1: చూ, తరిపిదూడ; 2. యౌవనము. పాండు. 4, ఆ. 286· చూ, వయస్సు 1; విశే. 3. లేఁతది. కాశీ. 1, ఆ. 123 చూ, లేఁత. 1.

తఱపియావు. దే. వి. (తఱపి + ఆవు) బహుకాలమునకు ముందీనినయావు, బష్కయణి చూ, ధేనువు.

తఱలు. దే. అ. క్రి. 1: చూ,సలించు; 2:చూ, సంభ్రమించు; స. క్రి. 3. విడుచు: చూ, విసర్జించు.

తఱలుచు. దే. ప్రే. తలలఁజేయు. రూ-తఱల్చు.

తఱల్చు దే. ప్రే.—పై.—

తఱి. దే. వి. 1. రూ-తరి. కాలము: చూ, సమయము.1; 2. దగ్గఱ. అచ్చ.బాల,కాం. 146: చూ, సమీపము. 1; 3. త్రాడులోనగు వాని యొత్తెడురేఖ. కాశీ. 5, ఆ. 284; 4. వృత్తియందు తఱిమెన శబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము తఱిగోడు మొ; వై వి. బ. 5 =తరంగః చూ, వలి. 1. (దేశ్యమని శ.ర.); 6.=తరంగః. అల: చూ, వీచి. 1.

తఱిగట్టుదారి. స్వ. వి. వెన్నుఁడు. ఆం, సం. దే. 7: చూ, విష్ణువు. 1. [యత్నించు.

తఱిగొను. దే. అ. క్రి. (తఱి+కొను): చూ, తఱిగొట్టి. ద్వ. వి: చూ, రూ- తరిగొట్టి*.

తఱిపడు. దే. అ. క్రి. ఒత్తుడుపడు: రూ- తఱీపడు. [వెన్నెల.

తఱిపివెన్నెల. ద్వ. వి. పండువెన్నెల: చూ

తఱిమెన. దే. వి: చూ, తరివె. (దీనికి వృత్తియందంత్య వర్ణములోపించును·చూ, తఱి.4)

తఱిమెనఁబెట్టు. దే. స. క్రి. (రూ-తఱిమెనఁబట్టు) మ్రానుచిలుకు: చూ, మలుచు 2.

తఱియఁబడు. వై అ. క్రి.(తఱియన్ + పడు) తఱియు. (స్వార్థమునపడు) భాగ. విరా. 4, ఆ. 213· చూ, సమీపించు.

తఱియు. దే. అ. క్రి. 1. —పై.— భార. విరా. 5, ఆ. 16; వై . స. క్రి. 2.= త్రా. అతిక్రమించు: చూ, దాఁటు. 6; 3.= త్రా. దాఁటు. భార. అర. 6, ఆ. 111: చూ, తరించు. 1; 4.=. చూ, తరించు 2.

తఱీపడు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-తఱిపడు.

తఱుఁగు. దే. అ. క్రి. 1. తగ్గు. భార. అర. 7, ఆ. 158; నిర్వ. 5, ఆ. 105: చూ, సుగ్రీవ. 9; 2: చూ, తగ్గించు. [కాఁడు.

తఱుగరి. దే. వి. (తఱుగు+అరి) తఱుగు బేర

తఱుగాకు. దే. వి. (తఱుగు+ఆకు) కోయుగూర*: చూ, మారిషము.

తఱుగు. దే. వి. 1. అమ్మెడువానికిని గొనెడువానికిని నొకసరకును వెలకుదిర్చి తీసియిచ్చి వారివద్ద నూటికింతయని దీసికొను ద్రవ్యము. (కమీషన్, రుసుము, బ్రోకరేజీ, లంచము ఇత్యాదులు); స. క్రి. 2. ఖండించు: చూ, సెలగు; 3. చించు. భార. అర. 2, ఆ. 157: చూ, భేదిల్లు. 1; అ. క్రి. 4: చూ, తగ్గించు. ఆం, భా. తృ. 96; 5. క్షతిచేయు. ఆం, భా. తృ. 132. [కము

తఱుగుబేరము. ద్వ. వి. అడిసాటూ: చూ, వర్త

తఱుచే. దే. వి: చూ, రూ-తఱచే. [దనము.

తఱుచేఁదనము. దే. వి: చూ, రూ-తఱచేఁ

తఱుపు. దే. వి. 1: చూ, తరిపిదూడ; 2. వజ్ర ప్రతినిధి: చూ, రత్నము. 1.

తఱుము. దే. అ. క్రి. 1. కవియు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 150: చూ, వ్యాపించే 2. త్వరపడు. భార. విరా. 1, ఆ. 147. చూ, సంభ్రమించే, స. క్రి. 3: చూ, వెంబడించి పరుగెత్తించే. భార. ద్రో. 1, ఆ. 331; 4: చూ, బలాత్కరించే; 5: చూ, తటిమెనఁబెట్టు; 6. చూ, వెళ్ళగొట్టు.

తఱులమెకము. ద్వ. వి. వలీముఖము. అచ్చ. యు, కాం. 197: చూ, వానరము.

తఱులమోరమెకము. ద్వ. వి.—పై— అచ్చ. యు, కాం. 81.

తఱువు. దే. అ. క్రి. 1. తగ్గు: చూ, సుగ్రుక్కు. 9; స. క్రి. 2. ఖండించే: చూ, సెలగు.

తఱుసలి. దే. విణ. 1. ఉద్ధతుఁడు: చూ, పొగరుఁబోతు; 2. ఉద్ధతురాలు: చూ, స్త్రీ.

తఱ్ఱు. దే. విణ. రూ-తఱ్ఱు. నీచుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

తఱ్ఱు. దే. విణ.—పై.—

తల. దే. వి. 1. జిత్తు. భార. ఉద్యో. 1. ఆ. 75: చూ, యుక్తి; 2. చివర: చూ, నుద. 3; 3. గుంపు: చూ, సమూహము; 4. నెత్తి: చూ, శిరము. 1; 5. తలమీఁది వెండ్రుకలు; 6. పూనిక: చూ, యత్నము; 7. ముందుభాగము. భార. భీష్మ. 3, ఆ 70: చూ, ముందఱ. 1; 8. మొత్తము. భార. శల్య. 1, ఆ. 100: చూ, వెరసి. 1; 9. ఎడ. వ్యవహారము: చూ, సత్యము. 1; 10. కాలము. నిర్వ. 7, ఆ. 31: చూ, సమయము. 1; విణ. 11. మొదటిది. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 268: చూ, మొదలు. 4; పై. వి. 12.=స్థలమ్. తావు: చూ, స్థానము. 1; 13. ఎఱుక. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 258: చూ, సోద; 14. పక్షము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 135: చూ, పరిక్క. 2; అం. 15. కళాస్థానములు పదునాఱింటిలో నొకటి: చూ, కళాస్థానములు.

తలంటు: చూ, రూ-తలయంటు.

తలఁకించే. దే. అ. క్రి. 1: చూ, సలించే; [ప్రే. 2. తలఁకఁజేయు.

తలఁకు. దే. వి. 1. రూ-తలరు: చూ, వెఱపు; 2. చలనము: చూ, లోలము; అ. క్రి. 3. చలించే. ఉ. హరి. 6, ఆ. 205: చూ, సలించే; 4: చూ, భయపడు. భార. ఆది. 8, ఆ. 8.

తలఁగు. దే. అ. క్రి. రూ-తల్గు-తఁగు. తొలఁగు. భార. అర. 2, ఆ. 64: చూ, విరియు. 5.

తలఁగుడు. దే. వి: చూ, విమోచనము.

తలఁచే. దే స. క్రి. రూ-తల్చు-తలఁపుచేయు. 1. ఎంచే, ఊహించే: చూ, యోచించే. 2: చూ, ధ్యానించే; 3: చూ, స్మరించే.

తలఁమేట. అం. దశావస్థలలో నొకటి: చూ, దశావస్థలు.

తలఁడు. దే. వి. (రూ-తలఁకు-తలరు-తల్లడింపు-తల్లడము.) భయము: చూ, వెఱపు.

తలఁదన్నుట. జా. అతిశయించుట. "లోకమునం దన్ను దలదన్నువాఁడు లేకుండనే." "జ్ఞా దలదన్నం జేయునట్లు మించెననినం దప్పేమియొప్పేయగున్." (కళాపూర్ణోదయము.)

తలఁపు. దే. వి. 1. గుండె. ఉ. హరి. 2, ఆ. 142: చూ, హృదయము. 2; 2. చింత. భార. అర. 7, ఆ. 128; అభిప్రాయము (అనికొందఱు) భార. సౌ. 1, ఆ. 45: చూ,

పశ్చాత్తాపము; 3. కోరిక. భార. విరా. 1, ఆ. 187: చూ, వాంఛ; 4. జ్ఞప్తి. కళా. 7, ఆ. 38: చూ, స్మృతి. 1; 5. భావన, తలఁచుట. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 7: చూ, రూావన. [సరస్సు. 1.

తలఁపుకొలఁకుమారి. ద్వ.వి. మానస పరస్సు: చూ,

తలఁపుచేయు. దే. అ. క్రి. భావించే. చూ, రూావించే. [ఘఁడు.

తలఁపుమారి. దే. వి భావఁడు. చూ, మన్మ

తలఁపుమానికముగలాఁడు. ద్వ. వి. ఇంద్రుఁడు. సాం. దే. 11: చూ, వేలుపుఱేఁడు. (ఇట్లు తలఁపుతాయి సంతరించినదొర.)

తలఁపుమిన్న ద్వ. వి. చింతామణి చూ, రత్నము. 1. (ఇట్లు తలఁపు`తనము-తలఁపుతాయి)

తలఁపుసాకిరి ద్వ. విణ. ఈకార్యము నీవుచేసింగి యుంగుమని పలుమాఱు వానిచే తెలిపించఁబడినసాక్షి, స్మారితుఁడు చూ, సాక్షి. •

తలఁబట్టుట. జా. సమగ్రముగాఁ చేరియుట "చేసిన పురాణములన్నియూ నాకు తలఁ బట్టిపోయినవి (ధర్మజ రాజసూయము)

తలఁబ్రాలు. ద్వ విణ. (తలన్ + ప్రాలు): చూ, నేసఁబ్రాలు.

తలకట్టు దే. వి 1. కిరీటము: చూ, సీసకము 1, 2 తలచుట్టు: చూ, పాగ. 2. (చూ, వస్త్రము.); 3.ముఖ్యము చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 4.పాగకట్టుట చూ,తలచుట్టు.1; 5.అకారము యొక్క రూపాంతరము: చూ, వర్ణము. 1; 6: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు; విణ. 7. ముఖ్యమైనది: చూ,శ్రైష్ఠ్యము.

తలకడచే. దే. స. క్రి. తలమీఱు. భార. భీష్మ 2, ఆ. 345: చూ, దాఁటు. 6.

తలకపొల్లు. ద్వ. వి. గింజపట్టనివడ్లు: చూ, ధాన్యము. [మత్స్యము. 1.

తలకప్ప. దే. వి. ఎరచిల్లపులుఁగు: చూ,

తలకాఁడి. దే. వి. కాఁడికిముందటికాఁడి, ప్రాసంగము: చూ, యుగము. 5.

తలకాయ. దే. వి. తల. హరిశ్చ. 3, ఆ. 91: చూ, శిరము. 1.

తలకూడు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, సిద్ధించే.భార. అర. 7, ఆ. 316; ప్రే. 2. తలకూర్చు. పంచ. నా. 1, ఆ. 242.

తలకెడవు. దే. విణ. 1. రూ-తల్లకెడవు, తలక్రిందు- రూ-తల్లక్రిందు. (సం. వ.)—అధోముఖము; 2 అవరోహణ క్రమము గలది రూ-తల్లకెడవు, తలక్రిందు-రూ-తల్లక్రిందు: చూ, విలోమము.

తలకొట్టుట జా. అవమానము చేయుట, నిర్జీవము చేయుట "కట్టా! నాకుఁ తలకొట్టిన యట్టుల నట్టిపలుకులు నీయొడఁబుట్టఁజేను నే" (ధర్మజ రాజసూయము.)

తలకొట్లమారి. దే. వి. (తలకొట్లు + మారి) 1. శిరచ్ఛేదనము పొందినవాఁడు, దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు 2; 2. అవినీతుఁడు: చూ, సముద్ధతుఁడు.

తలకొను. దే. అ క్రి 1 కలుగు చూ, పుట్టు. 2; 2: చూ, యత్నించే; స. క్రి. 3. తాల్చు చూ, వహించే, ప్రే. 4. తలకొల్పు కళా. 8, ఆ 244.

తలకొను తెంచే. దే. అ. క్రి. (తలకొను + తెంచే) చూ, తలకొను 1. (స్వార్థమున తెంచే) భాగ. ఆది, 3, ఆ. 191

తలకొఱవి. దే. వి. అపరకర్మము చేయువాఁడు (తలగోరు పట్టినవాఁడు) శవము ముందు మంచెడు నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

తలకోల. దే. వి. సాధువుకాని యావును పిదుకు

నపుడు కొనను తాడుకట్టి దానికొమ్ములకు తగిలించి పట్టుకొనెడు కోల.

తలకోలు. దే. వి. తలకొనుట.

తలక్రిందగుట. జా. వ్యత్యస్తమగుట. [కడపు.

తలక్రిందు. దే. విణ రూ-తల్లక్రిందు· చూ, తల

తలగడ ద్వి. వి. (తల + కడ) 1. ఉపధానము. రూ-తలయంపి- తలాట - తలాటి - తలాడు-తలాడ-తలాపి- తలాపు-తల్లడ-తల్లపి·చూ, లోడు; 2 (పండుకొనునపుడు) తలయుంచుకొనెడు దిక్కు· రూ- తలయంపి-తలాట-తలాటి- తలాడు-తలాడ- తలాపి-తలాపు-తల్లడ-తల్లపి: చూ, హాలిత్తు

తలగడుగు. దే. వి (తల+కడుగు) చూ, తలయంటు. 1. పాండు. 3, ఆ 9

తలగాము. ద్వి. వి. రాహువు:చూ,రాహువు. 2

తలగిల్లి మొలవేయుట. జా. తల త్రుంచి పాతిపెట్టుట. అనగా నాశనము చేయుట. "నన్నెమో వీరు తలగిల్లి మొలవేయుదురని భీతిల్లబోను." (ధర్మజరాజసూయము)

తలగుంజె. ద్వి. వి. నిట్టరాడు·చూ,స్తంభము. 1.

తలగొరుపట్టుట. వా.వి. అపరకర్మ చేయువాడు శవముతో నిప్పుతీసికొనిపోయి శవము ఱొమ్మున నిప్పుముట్టించి కర్మ చేయుట (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక)

తలచేమురు. దే. వి. కమ్మనూనియ: చూ, స్నేహము. 2.

తలచావడి. దే. వి. అసోగము, ఇంటిముందటి చావడి: చూ, హజారము (చూ, సదనము.1.)

తలచీల. దే. వి. మీటను మునసను జేర్చి బిగించెడు చీల: చూ, శూలము.

తలచుట్టు. దే. వి. 1. పాగకట్టుట. భార విరా. 5, ఆ. 210 చూ, తలకట్టు. 4; 2. పాగ· చూ, తలకట్టు. 2. (చూ, వస్త్రము)

తలచూపు. దే. అ. క్రి. 1. ఎదురగు: చూ, మోహరించు; 2. తోచు: చూ, పొడచూపు.

తలడించు. దే. అ. క్రి (రూ-తలడిల్లు-తల్లడపడు- తల్లడపడు- తల్లడిలు- తల్లడిల్లు-తల్లడించు-తలరు-తలకు-తలకించు.) చలించు: చూ, సలించు

తలడిల్లు దే. అ. క్రి.—పై—

తలతల. దే. అవ్య. మనుష్యునికి మనుష్యునికి.

తలతలము. వా.అవ్య. తొలగుము తొలగుము.

తల తాకట్టు పెట్టుట. జా. తానమ్ముడుపోవుట. "ఎచ్చటనో తల తాకట్టుపెట్టి తెచ్చి" (ధర్మజరాజ సూయము)

తలతిక్క. వా. వి. పట్టినపట్టు వదలకుండుట.

తలతాడు. దే. వి. ఎద్దుకొమ్ములకు గట్టెడు కుచ్చులతోలు తాడు. చూ, సూత్రము. 1.

తలదువారము. ద్వి. వి. తలవాకిలి. అచ్చ. అ, కాం. 10. చూ, హజారము (చూ, సదనము. 1.) [రెండు:దొంవు.

తలనట్టు దే. వి. వేరుపురుగు కొలికి మొవు

తలనొచ్చు. దే. అ. క్రి చూ, ఏర్చు. 1.

తలనొప్పి. వా. వి: చూ, తగెర.

తలపట్టులు పట్టుకొనుట జా. శవాదపడుట, జొట్టు పట్టుకొని కయ్యమాడుట. "తమలోఁదాము తలపట్టులు పట్టుకొనుచు కష్టనష్టముల పాలగుదురు." (ధర్మజ రాజసూయము); "లోఁదబుపట్లు పట్టుకొని కుయ్యోయంచు మొత్తోయటంచును ఘోషిల్లుచు." (చాటుధార.)

తలపట్లు. జా. సిగపట్లు "వాక్యోపవాక్యంబులం, గాక ముందలపట్లకుం దొడఁగిరా కళ్యాణ వేదిస్థలిన్." (పాంచాలీ పరిణయము)

తలపడు. దే. స. క్రి. 1. ఎదిరించు భార. — ద్రో. 5, ఆ. 118: చూ, ప్రతిఘటించు;

2. తాఁకు. భార. విరా. 3, ఆ. 184; భార. శల్య. 2, ఆ. 267: చూ, స్పృశించె; అ. క్రి. 3. ప్రారంభించె. శై. 7, ఆ. 178: చూ, యత్నించె; 4. ఏర్పడు: చూ, సిద్ధించె.

తలపాగ. వా. వి: చూ, పాగ. 2.

తలపాటు. ద్వ. వి. 1. ప్రారంభము. నిర్వ. 10, ఆ. 11: చూ, యత్నము; 2. ఎదిరించుట: చూ, లూటీ. 4.

తలపాలు. వా. వి. 1. తలవైపు; 2. పుట్టి. అం, సం. మా. 28: చూ, శల్యము. 1.

తల పుండ్లు గడగుట. జా. సహాయ సంరక్షణాదులు చేయుట "తలపుండ్లు గడిగించి తను బ్రదికించె,గాయద జోరాహతుండయినఁ దెచ్చి." (పాండురంగ మహాత్మ్యము)

తలపుష్పపుటము అం. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

తలపూ వాడకయుండుట. జా. ఆయాసపడకుండుట. "తలపూ వాడకయుండుము." (పారిజాతాపహరణము.)

తలపెట్టు. దే. అ. క్రి. 1 ప్రారంభించె. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 115; చూ, యత్నించె, స. క్రి. 2. ప్రస్తాపించె కళా. 5, ఆ. 57 చూ, వచించె; ప్రే. 3. తలపడఁజేయు, ఎదిరింపఁజేయు.

తలపొలము. దే. వి. పొలిమేర వెంబడినున్న పొలము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 13: చూ, భూమి. 1.

తలపోఁత. దే. వి. 1. చింత: చూ, తలఁపు. 2; 2. ఆలోచన, విచారము. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 176: చూ, యోచన.

తలపోటకము. సం. వి. అ. పుం. తంగేడు*: చూ, హేమపుష్పకము.

తలపోయు. దే. అ. క్రి. (తలఁపు+పోయు.) 1: చూ, యోచించె; 2: చూ, పశ్చాత్తాపపడు; 3 పురాతనవిషయములు ఆడిపోసికొనుచు ఏడ్చు.

తలప్రాణము తోఁకకు వచ్చుట. జా. ప్రాణాంతమునకు వచ్చుట. "పాముతల నణుక ప్రాణము తోఁకబట్టును."

తలబంటి. దే. వి. శిరఃపరిమాణము: తలమునుక- రూ-తలమున్క. [7, ఆ. 103.

తలబీకినకాయ. దే విశే. కలఁతనొందినది. శై.

తలబీకరకాయ. వా. విశే.—పై.—

తలమాటు. దే. వి. చేటు. నిర్వ. 9, ఆ. 66: చూ, రిత్త.

తలమానికము. ద్వ. వి. 1. అలంకారార్థము శిరమునందుంచుకొనెడు రత్నము: చూ, రత్నము 1; విశే 2: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.

తలమించె. దే. అ క్రి ముందుమించె.

తలమిగులు దే. అ. క్రి. ముందుమిగులు. భార. ద్రో. 1, ఆ 376.

తలమీఁదివారు. జా. తనపై యధికారులు, తనకంటె నెక్కుడువారు. [4, ఆ. 281.

తలమీఱు దే అ. క్రి. ముందుమీఱు. పాండు.

తలము. సం. వి. అ. న 1. వింటిదెబ్బ తగులకుండ చేతికి తొడుగుకొనెడి అస్త్రము: చూ, వారవారణము; 2. అడవి: చూ, విపినము; 3. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 4. పాతాళలోకము: చూ, లోకము. 1; పుం. న. 5. స్వరూపము: చూ, రూపు. 3; 6. క్రిందిభాగము: చూ, దిగువాటు; 7. రూ-తాలము, కాళ్లు చేతుల క్రిందిభాగము; 8. తాటి*: చూ, శ్రీతాళము; 9, చాఁచినవ్రేళ్లుగల అఱచేయి: చూ, హస్తము; 10. కత్తియొక్క పిడి: చూ, పిడి; 11. ఎడమచేతి తంతిమీటు: చూ, స్వరము. 2;

12. అఱచేతి దెబ్బ, చెంపదెబ్బ (అని కొందఱు); వ. 13, ఆలవాలము: చూ, పాదు. 1; పా. 14. త + ల. ఉదా:=— దామోదర. (చూ, ఉపగణములు.); దే. వి. (1) చోటు: చూ, స్థానము 1; (2) పీతము-రూ-పీఠాము: (సం. వ).—ఆరఘట్టము, ఉద్ఘటనము-రూ-ఉద్ఘాటనము, ఉద్ధరణి-రూ-ఉద్ధరిణి, ఘటియంత్రము-రూ-ఘటీయంత్రము; తద్వి.-(ఎ) మళ్ళకునీళ్ళెత్తెడు తాటిదోనె. (తె.వ).-కాఱెము;(బి) గిలక.. (తె. వ).- కప్పి, గిలక; (సం. వ) - ఉద్ధగణి-రూ-ఉద్ధరిణి; విణ. (3) సాధ్యము సా. 2, ఆ. 12: చూ, శక్యము.

తలముఖము. అం. నృత్తహస్తములు ఇరువదితొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, నృత్తహస్తములు.

తలముదప్పు. దే. అ. క్రి (తలము + తప్పు) అశక్యమగు: డెప్పరించు

తలమునుక. దే. వి. రూ-తలమున్క. 1. శిరస్స్నానము: చూ, స్నానము. 1; 2. శిరఃప్రమాణము. విజ. 3, ఆ. 15: చూ, తలబంటి.

తలమున్క. దే. వి.—పై.—

తలముళ్ళు. దే. వి. బ. 1. వేటకాని సాధనము: చూ, వాగుర; 2. దొంగయొక్క సాధనము; చూ, ములుబంతి; వా. 3. జోట్టుముళ్ళు.

తలయంటు. దే. వి. (తల + అంటు) 1. తలమీఁద (నూనె పెట్టి) రాచుట.రూ-తలంటు: చూ, స్నానము. 1; అ. క్రి. 2. తలమీఁద (నూనెపెట్టి) రాచు. రూ-తలంటు; చూ, రుద్దు. 1; వా. 3. నెత్తికొట్టు. "దొంగఆమె నగలను తలయంటి దొంగిలించెను" (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

తలయంపి. దే. వి. రూ-తలాఁపి: చూ, తలగడ. 1. భార, ఉద్యో. 1, ఆ. 66. [రము.

తలయేరు. దే. వి. తలనొప్పి: చూ, శిరోభా

తలయేఱు. దే. వి. గగనగంగ: చూ, నది.

తలయొత్తు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, వర్ధిల్లు; 2: చూ, మొలకెత్తు. పాండు. 2, ఆ. 52.

తలరు. దే. వి. 1. భయము. అం, భా. ప్ర. 133: చూ, వెఱపు; అ. క్రి. 2. చలించు. భార. సభా. 1, ఆ. 244; చూ, సలించు; 3. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు; 4. చింతించు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 118: చూ, పశ్చాత్తాపపడు; 5. కలఁగు. భార. అర. 7, ఆ. 340: చూ, సంక్షోభించు; 6: చూ, సంభ్రమించు. అచ్చ. యు,కాం 473.

తలలో నాలుక. జా. అత్యంతమైత్రి. (అవినాభావ సంబంధము) "తలలోపల నాలుక పూ, సలలోదారంబు." పాండు. 3,ఆ. 59.

తలవంపు. దే. వి. 1.తలవంచుట;2.మానభంగము.

తలవకారము. అం. ఉపనిషత్తులు పదింటిలో నొకటి చూ, ఉపనిషత్తులు.

తలవరి. వై. వి.=దళవర. రూ-తలారి. దొంగలఁ బట్టుబంటు: చూ, రక్షకుఁడు.

తలవాకిటను మెలంగు చెలువ. ద్వి. వి: చూ, సరస్వతి.

తలవాకిలి. దే. వి. ఇల్లులోనగువాని మొదటి ద్వారము. చూ, హజారము (చూ, సదనము. 1.)

తలవాడి. దే. వి. రూ-తలవాడు-తలవాడె, దవ, ఇక్ష్వాగ్రము: చూ, వాడెదవ.

తలవాడు. దే. వి.—పై.—

తలవాడె. దే. వి.—పై.—

తలవిడి. దే. వి. తలఁగట్టిన తాటిచెట్టులోనగు తృణద్రుమముయొక్క తలతుండు.

తల విలాసితము. అం. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

తలవీడు. దే. వి. 1. పురఃప్రదేశము; 2. సమీప ప్రదేశము.

తలవు. దే. అ. క్రి. రూ- తలఁగు. 1. తొలఁగు:చూ, విరియు. 5: అం. పే్రి. 2.రూ-తలఁగు తొలఁగించు.

తలవెట్టి. జా. బుద్ధిమాంద్యము."మ.తలవెట్టిపచేరింప నేటికి సమిద్ధానంబు దానంబు." పాండు. 4. ఆ. 98

తలసంఘటితము. అం. కరణములు నూటయెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, కరణములు.

తల సంస్ఫోటితము. అం.—పై—

తలసాల. ద్వ. వి: చూ, తలదువారము.

తలా. దే. అవ్య. క్రి. విశ. చెటి. పరిభా. 5, ఆ. 89: చూ, మిథము.

తలాఁడు దే. వి: చూ, రూ-తలగడ. 1—2.

తలాఁపి. దే. వి. (తల + అఁపి) రూ- తల్లఁపి: —పై.—(దిండునకు.-ఉ,హరి.5,ఆ. 204.)

తలాఁపు. దే. వి —పై.—

తలాజీయ బ్రాహ్మణులు. పా. శుక్లయజుర్వేదులు. మాధ్యందిన శాఖవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

తలాట దే. వి: చూ, రూ-తలగడ 1—2.

తలాటగుమ్మము. వా. వి. సింహద్వారము.

తలాటము. దే. వి (తల + ఆట) 1. పికిలిపిట్టయెక్కలు లోనగువానిచే నేర్పఱచి గుఱ్ఱము నెత్తిని నిలువుగా నమర్చెడుతురాయి, లేవ. స్వా. 4, ఆ. 28: చూ, భూషణము. 2; వా. 2. తల: చూ, శిరము. 1; 3. జీవనము. "నీతలాటము సుఖముగా జరుగును"

తలాటి. దే. వి. చూ, రూ-తలాట.

తలాడ. ద్వ. వి.—పై.—

తలాతలము. సం. వి. అ. న. ఏడవక్రిందిలోకము. అధోలోకములు ఏడింటిలో నొకటి చూ, అధోలోకము.

తలారి. వై. వి.=పళవర: చూ, రూ-తలవరి.

తలారించు దే. అ. క్రి. మరలు: చూ,వట్రిల్లు.

తలారిదొర. ద్వ. వి: చూ, కొత్వాలు.

తలి. దే. వి: చూ, రూ-తల్లి (1).

తలికె. దే. అవ్య. ముందు. చూ, ముందఱ. 1.

తలిమము. సం. వి. అ. న. 1.=తలినము- తడిమము. దూదిపఱపు: చూ, శయ్య. 1; 2.మేలుకట్టు.చూ,వితానము; 3. ఱాతికట్టనపునేల: చూ, భూమి. 1; 4. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 5. రమ్యము:చూ, హృద్యము; విశ. 6. మెత్తనిది: చూ, మృదువు; 7. కుట్టిమము: చూ, భూమి. 1.

తలియ. వై. వి.=స్థాలికా-స్థాల. రూ-తలిగ-తళియ-తెలిగ-తెలియ-తెలె. భోజనపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

తలిరు. దే. వి. చిగురు. భార. భీష్మ. 3,ఆ.223: చూ, విద్రుమము.

తలిరుచు. దే. అ. క్రి. రూ-తలిర్చు. 1: చూ, పల్లవించు, 2 చూ, సంతోషించు; 3 చూ, ముమ్మరించు. [శూద్రుఁడు.

తలిరుదాసరి. ద్వ. వి. ఒకానొకదాసరి: చూ,

తలిరుదిండి. దే. వి. (తలిరు + తిండి) కోయిల. విజ. 3, ఆ. 39: చూ, పికము.

తలిరుఁబోఁడి. దే. వి. (తలిరు + పోఁడి) 1. అఁడుది చూ, స్త్రీ; 2. చిగురువలె మనోజ్ఞాంగులగు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

తలిరుపు. దే. వి. తలిరుచుట. రూ-తలిర్పు.

తలిరుమేఁతరి. ద్వ. వి: చూ, తలిరుదిండి. సాంబ. తిర్య. 7.

తలిరువిలుకాఁడు. దే. వి.రూ-తలిరువిల్కాఁడు: చూ, మన్మథుఁడు. (ఇట్లుతలిరువిలుతుఁడు-తలిరువిల్తుఁడు)

తలిర్చు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-తలిరుచు. (సంతోషించుటకు.—భార. ద్రో. 1, ఆ, 211;

అతిశయించుటకు.—భార. అర. 7, ఆ. 180.)

తలిర్పు. దే. వి: చూ, రూ-తలిరుపు.

తలివము. వై. వి.=తల్పః:చూ,రూ-తలిమము. 1.

తలుకు. దే. వి. రూ-తళుకు. అధికప్రకాశము. అచ్చ. సుం, కాం. 83 చూ, వెలుతురు 1

తలుగు దే. వి. రూ-తల్గు పసులఁగట్టెడు పలుపు, సంధానము: భార. విరా. 1, ఆ 275: చూ, సూత్రము. 1.

తలుని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). చూ, రూ-తరుణి.

తలునుఁడు సం. విణ: చూ, రూ-తరుణుఁడు.

తలుపు. దే వి. రూ-తల్పు: చూ, వాకిలి.

తలేఱు. వా. వి: చూ, తలనొప్పి. [(స్త్రీ).

తలోదరి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). ఆఁడుది: చూ,

తల్గడ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తలగడ.

తల్గు. దే. వి. 1 చూ, రూ-తలుగు; అ. క్రి. 2. అపసరిల్లు. భార. అర. 6, ఆ. 336: చూ, రూ-తలఁగు.

తల్చు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-తలఁచు

తల్పము. సం. వి. అ న. 1.=తలివము. దూది పఱపు:చూ,శయ్య.1; 2 అట్టడి, కొత్తళము మీఁదియిల్లు చూ,సదనము. 1; 3.పెండ్లాము: చూ,భార్య;4 అన్నము.చూ, సాదము. (1)

తల్పు. దే. వి: చూ, రూ-తలుపు. [3, ఆ 28.

తల్లఁపి. దే. వి: చూ, రూ- తలాఁపి. రా,వి.

తల్లకెడవు. దే. వి: చూ, రూ-తలకెడవు.

తల్లక్రిందు. దే. వి.—వై.—జై. 2, ఆ. 78.

తల్లజము. అం. శ్రేష్ఠవాచకము లైదింటిలో నొకటి: చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు. (వృత్తి యందు ఉత్తరపదమై శ్రేష్ఠతను దెలుపును. "కుమారీ తల్లజము.")

తల్లడకుడుచు. ద్వ. అ. క్రి. (తల్లడము + కుడుచు) రూ-తల్లడించు-తల్లడపడు-తల్లడిలు-తల్లడిల్లు. చలించు: చూ, సలించు.

తల్లడపడు. వై. అ. క్రి. (తల్లడము + పడు) —వై.— భార. అర. 1, ఆ. 165.

తల్లడపాటు. దే. వి. 1. చలనము: చూ, లోలము; విణ. 2. కలఁత నొందినది: చూ, వ్యాకులము.

తల్లడపెట్టు. ద్వ. స. క్రి. (తల్లడము + పెట్టు) 1. బాధపెట్టు: చూ, బాధించు; 2. చలింపఁజేయు.

తల్లడము. వై. వి. 1.=తరళమ్. చలనము·చూ, లోలము; 2. బెదరు: చూ, వెఱపు.

తల్లడించు. దే. అ. క్రి. చలించు:చూ, సలించు.

తల్లడింపు. వై. వి 1 =తరళమ్·చూ,తల్లడము.1; 2: చూ, తల్లడము. 2; విణ. 3· చూ, తల్లడపాటు. 2.

తల్లడిలు. వై అ. క్రి. చలించు స్వా. 5, ఆ. 81; భార. సభా. 1, ఆ. 267: చూ, సలించు.

తల్లడిల్లు. వై. అ. క్రి.—వై.—

తల్లి. సం.వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. యౌవనముగల ఆఁడుది, జీవరాలు: చూ, (స్త్రీ); దేవి. (1). రూ-తలి: చూ, మాత. 1;విణ.(2)మొదటిది: చూ, ప్రథమము. 1; (3) ముఖ్యము: చూ, శ్రేష్ఠము. ఉదా. —"తల్లి కొండ్రి-తల్లి గోడ." మొ; అం. 4. గయాపిండ దానార్హులలో నొకతె: చూ, గయాపిండ దానార్హులు.

తల్లికొండ్రి. దే. వి. మొదటికొండ్రి: చూ, లాంగలము.

తల్లిగోడ. ద్వ. వి. పునాది, ఇంటికి ముఖ్యమైన ప్రక్కగోడ (అని శ. ర): చూ ,మఱుఁగు గోడ.

తల్లితండ్రి. వా.వి.తాత: చూ,మాతామహుఁడు.

తల్లితల్లి. దే. వి. 1: చూ, లక్ష్మి; 2. అమ్మమ్మ: చూ, మాతామహి; అం. 3. గయాపిండ దానార్హులలో నొకతె: చూ, గయాపిండ దానార్హులు.

తల్లికి దీర్ఘాయువునిచ్చు జాతకుఁడు. పా. 1. మాతృస్థానాధిపతి కేంద్ర కోణము లలో నుండునపుడును, 2. మాతృస్థానమందు శుభులుండి, మాతృకారకుఁడు శుభులతోఁగూడి, మాతృస్థానాధిపతి బలవంతుఁడైనను, 3. చంద్ర శుక్రులు బలవంతులై, శుభసంబంధము న్నను శుభగ్రహాంశలయందున్నను, 4. మాతృస్థానమునకు నాలుగింట శుభులుండు నపుడును, 5. మాతృస్థానాధిపతి స్వక్షేత్ర, ఉచ్చ, మూల, త్రికోణముల యందున్నపుడును, 6. మాతృస్థానాధిపతికి, పాపసంబంధములేక, శుభసంబంధముండు నపుడును తల్లికి దీర్ఘాయువు కలుగును.

తల్లియిల్లు. జా. చొరవగాఁ బ్రవేశించుటకుఁ దగిన స్థలము, సమస్తమగు కోరికలనుదీర్చు స్థలము, ఉనికిపట్టు. "అశేషధర్మ విశేషములకుం దల్లియిల్లె." (ధర్మజ రాజనూయము.)

తవక్షీరి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్మరి * చూ, వంశరోచన.

తవన. దే. వి. కొద్దికాలము. [లోహము. 1.

తవరము. వై. వి.=తమరమ్. తగరము: చూ,

తవర్గము. పా. త థ ద ధ న: చూ, కవర్గము.

తవళి. దే. వి. 1 రూ-టవళి. అసత్యము: చూ, వితథము; 2. దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1.

తవాక్షీరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, రూ-తవక్షీరి*.

తవాయి. దే. వి. 1: చూ, తళ్లు 1; 2: చూ, యుద్ధము; వా. 3. దండుగ.

తవిఁడ. దే. వి: చూ, రూ-తమిఁడ-తమిఁడె.

తవు: చూ, రూ-తగు.

తవుకోల. వా. వి: రూ-తవ్వుకోల. అం, భా. ద్వి. 230: చూ, ముద్గరము. [పడుము.

తవుటికి పొడుచు కొనుము. జా. కట్టికి సిద్ధ

తవుటిపాము. దే. వి. (తవుడు + పాము) రూ-తౌటిపాము. మలుగుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

తవుడు. దే. వి: రూ-తౌడు (సం. ప).—కంజాకము-రూ-కంబూకము, కండనము.

తవులఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. తగులు. భార. ఉద్యో 2, ఆ. 195: చూ, లంకించు. 1.

తవులు: చూ, రూ-తగులు. (చిక్కుటకు.—భార. అర. 1, ఆ. 211.)

తవులుకొను: చూ, రూ-తగులుకొను; ప్రే. 3. తవులుకొలుపు. జై. 8, ఆ. 114.

తవులుచు. దే. ప్రే. తగులఁజేయు: చూ, తగులు. 11. [పడు.

తవులువడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-తగులు

తవుల్చు. దే. ప్రే. చూ, రూ-తవులుచు.

తవెల. దే వి. పెద్దనోటికుండ. రా, వి. 3, ఆ. 103: చూ, పాత్రము. 6.

తవ్వ. దే. వి. మానికలోసగము, అర్ధశేరు: రూ-త్రవ్వ, పడి.

తవ్విఁద. దే. వి: చూ, రూ- తమిఁడ. జై. 4, ఆ. 95. [గోటులు.

తవ్వుదండములు. వా. విశ. బ: చూ, కోటానఁ

తవ్వుగోల. వా. వి: చూ, రూ-తవుకోల.

తష్టము. సం. విశ. రూ-త్వష్టము. బాడిసలో నగు వానిచే చెక్కఁబడినది. చెక్కఁబడిన కాష్ఠాదులు: చూ, తనూకృతము.

తష్టి. వా. వి. కోరిక. "తష్టి తీరినదా?"

తసరబు. వా. వి. వశము.

తసరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-త్రసరము. [రూ-సడయి.

తసి. దే. వి. దట్టమగునాలు వరుస: సడ-

తసిలీబు. వా. వి. బహుమానము.

తసుకు. దే. వి. 1. అసత్యము: చూ, వితథము; 2: చూ, వంచన; 3. ప్రేమ గలిగినట్లు చేయుచేష్ట; అ. క్రి. 4. ప్రేమగలిగినట్లు చేష్టించు.

తసుకులాఁడి. దే. విణ. (తసుకులు + ఆఁడి) తసుకులుగలది. (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ.

తస్కరము. సం. వి. అ. పుం. 1. మ్రింగ*: చూ, శ్వసనము. 1; 2. కాకిదొంగ*: చూ, దొంగ; 3 తోఁడేలు. చూ, వృకము; 4.= తక్కలి, మోసము: చూ, వంచన; 5.= తెక్కలి. దొంగతనము. (తస్కరణము అనియువాడుక). చూ, ముచ్చిలి.

తస్కరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒఱ్ఱెకసింద*. చూ, షడ్గ్రంథ.

తస్కరించు. సం. స. క్రి చూ, ముచ్చిలించు.

తస్కరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1.

తస్స. దే.వి. దుర్మాంసము.“నీతస్స చెక్కదను”

తహతహ. దే. వి. 1: చూ, సంభ్రమము. ఆం, భా. ప్ర. 140; 2: చూ, శ్రమము. 1; 3. తమి:చూ, వ్యసనము. 8.

తహతహపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, సంభ్రమించు.

తహతహపెట్టు. దే. స. క్రి. తమకపఱచు చూ, సంభ్రమించు.

తహశ్శీలు. వా. వి. రివెన్యూ, వసూలు.

తహశ్శీలుదారు వా. వి. రివెన్యూ వ్యవహారములఁజూచు ఉద్యోగస్థుఁడు, తాలూకాపై యధికారి, జిల్లాకలెక్టరుక్రింది యుద్యోగి.

తళతళ. దే. వి. 1. (మిఱుమిట్లుకొలుపు) భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 114. చూ, వెలుతురు. 1, 2. మెఱయుట యందగునను కరణము. భార. భీష్మ.2, ఆ. 174: చూ,హూహూ.

తళిగ. వై. వి. రూ-తళియ. 1. స్థాలికా-స్థాల. కంచము: చూ, పాత్రము. 6; 2. భగవన్నివేదనార్హమైన యన్నము: చూ, సాదము. (1).

తళియ. వై. వి.=—పై.—

తళుకు. దే. వి. 1. రూ-తళుక్కు-తళ్కు. కిరణము. ఆం, భా. ప్ర. 82: చూ, హాయనము. 2, 2. రూ-తళుక్కు-తళ్కు. అధిక ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; 3. ఒకానొకడేగ· చూ, శ్యేనము; 4. ఆఁడుడేగ: చూ, శ్యేనము.

తళుకొత్తు. దే. అ. క్రి. (తళుకు + ఒత్తు) మిక్కిలి ప్రకాశించు భార. అర. 7, ఆ. 210· చూ, ప్రకాశించు. 1.

తళుక్కు. దే వి. 1: చూ, రూ-తళుకు. 1; 2: చూ, రూ-తళుకు. 2; 3. మెఱయుట యందగు నను కరణము. శశాం. 3, ఆ. 9: చూ, హూహూ.

తళ్కు. దే. వి.—పై.—

తళ్లు. దే. వి. బ. 1. చెఱువులోనగువానియందు గాలిచేత ఉబికి దరిని మోఁదెడు చిన్న చిన్న అలలు, తవాయి: చూ, వీచి. 1; వా. బ. 2. పంటభూమియందు అప్పుడప్పుడు నీరుపాఱించుట. “వరిచేను ఎండకుండఁగ పెక్కుతళ్లు కట్టుటచే ఫలించినది.” (గోదావరీ మండలమున వాడుక)

తా

తా సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. కరుణ: చూ, దయ; దే. స. (1) తాను అనుదానికి ప్రాతిపదికము.

తాండవతాలికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. నందికేశ్వరుఁడు: చూ, శాలంకాయనుఁడు.

తాండవము. సం. వి- అ. పుం, న. 1. ఉద్ధత మైన నృత్యము. (మృదుమధురమైన నాట్యములాస్యమనఁబడును) చూ, ఉద్ధతము. 2. (చూ, నాట్యము;) 2. తృణవిశేషము: చూ, తృణము. 1; అం. 3. గతులు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, గతులు.

తాండవించు. సం. అ. క్రి. ఉద్ధతముగా నృత్యముచేయు.

తాండ్రి. దే. వి. రూ-తాఁడి-తాఁడికాయ-తాఁడె*: చూ, విభీతకము.

తాండ్రిపురుగు. ద్వి. వి: చూ, సాలెపురుగు.

తాంతము. సం. విణ. బడలినది (క్లాంతము)

తాంతి. సం వి. ఇ. స్త్రీ. బడలిక: చూ, శ్రమము. 1.

తాంత్రికుఁడు. సం. వి అ. పుం. 1. సూర్య సోమసిద్ధాంతముల నెఱిఁగినవాఁడు. చూ, జ్ఞాతసిద్ధాంతుఁడు; 2 విషవైద్యుఁడు, గారడీఁడు. చూ, వ్యాళగ్రాహి; 3. తాంత్రిక మతస్థుఁడు; వా 4.శంపి పెంచువాఁడు.

తాంబాళము దే. వి. తాంబూలము మొదలగునవి యుంచుకొనుటకు ఉపయోగమగు ఇత్తడిలోనగు వానితోఁజేయు పెద్దతట్ట (చూ, హడపము. 1) చూ, పాత్రము. 6.

తాంబూలదాని. సం. వి. ఈ, స్త్రీ. వక్కలాకుల తిత్తి. చూ, హడపము. 1.

తాంబూలదానిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వక్కలాకులతిత్తిగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

తాంబూలదుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తాంబూలమిచ్చువాఁడు: చూ, వాగ్గులికుఁడు.

తాంబూలము. సం. వి. అ. న. 1.=తమ్ములము. తమ్మ, పక్కాకు: చూ, విడెము; 2: చూ, పోఁక*; అం. 3. ఉపచారములు పదునాఱింటిలో నొకటి: చూ, ఉపచారములు; 4. అర్చన లెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అర్చన; 5. భోగములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అష్టభోగములు. (భోగములు)

తాంబూలవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-తాంబూలవల్లిక. తమలపాకు తీఁగె*: చూ, నాగవల్లి.

తాంబూలవల్లిక. సం. వి. అ. స్త్రీ.—పై.—

తాంబూలసమయము.అం.గృహసమయములలో నొకటి (స్త్రీలవలన విశేషసౌఖ్యము కలుగును): చూ, గృహసమయములు.

తాంబూలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, తాంబూలవల్లి*.

తాఁకించు దే. స. క్రి 1. శ్రమపఱచు చూ, శ్రమపెట్టు; ప్రే. 2. తాఁకఁజేయు.

తాఁకు. దే. వి 1 రూ-తాఁకుడు. ముట్టు: చూ, స్పర్శము. 1; అ క్రి. 2. మార్కొను: చూ, ప్రతిఘటించు; స. క్రి. 3. అంటు: చూ, స్పృశించు; 4. (యుద్ధమున) ముట్టు. భార. ద్రో. 1, ఆ. 200. [ఆ. 197.

తాఁకుడు. దే. వి: చూ, తాఁకు. 1. సా. 2,

తాఁకుడువేఁకి. దే వి. పరుస మేరకువచ్చెడు జ్వరము: చూ, రోగము. 1.

తాఁకుదల. దే. వి. (తాఁకు+తల) యుద్ధప్రారంభము: చూ, యుద్ధము.

తాఁగలి. దే. వి. పల్లపుమడి: చూ,భూమి. 1.

తాఁచు. వా. వి. 1: చూ,రూ-త్రాఁచు; దే. స. క్రి. చూ,తన్ను. 2. భార.విరా. 2, ఆ.128.

తాఁజెడ్డకోఁతి వన మెల్లఁ జెఱచె. లో. ఉదా-తాఁజెడ్డకోఁతివనమెల్లఁజెఱచినదన్నట్లు దుర్జనుండు తాను జెడుట చాలక తనవారికిఁగూడ కీడనికీడుఁ దెచ్చిపెట్టును." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)

తాఁట. దే. వి. 1: చూ, వంచన; 2 రూ-తడప. చెట్టుపైపట్ట: చూ, బెరడు.

తాఁటకత్తె. ద్వ. వి. మోసకత్తె: చూ, స్త్రీ.

తాఁటపమ్మఁడు. ద్వ. వి. జీవనార్థము సన్యాసి వేషము ధరించినవాఁడు, లింగి : చూ, ముని. 1.

తాఁడి. దే. వి. 1: చూ, రూ-తాండ్రి *; అం. 2. కరక-తాఁడి-ఉసిరిక-ఈఫలములుమూడింటిలో నొకటి: చూ, ఫలములు (చూ, త్రియము.)

తాఁడికాయ. దే. వి. తాడిచెట్టుకాయ (కఫము, దగ్గు, దాహము, వాంతి తగ్గించును.)

తాఁడె. దే. వి: చూ, రూ-తాఁడి.*.

తాఁపు. దే. వి. తన్ను: చూ, హతి.

తాఁబెట్టినదే భిక్షము. జా. తనవలననే యారంభమైనది "సకల కృత్యములయందుఁ దాఁబెట్టినదేభిక్షమనుచే తీని నధిక్షేపించెచే" (ధర్మజరాజనూయము.)

తాఁబేటిపెంకు భస్మము. పా. తాఁబేటి (డిప్ప-బొగును) పెంకును ఒకదినము నిమ్మపండ్లరసములో నానఁబెట్టి వేఁడినీళ్ళతో చక్కఁగా కడిగి రెండు మూఁకుళ్ళనడుమ నుంచి చీలమునిచ్చి 100 పిడకలతో పుటము వేయ భస్మమగును.

తాఁబేలు. దే. వి: రూ-తాఁమేలు, దాసరయ్య-రూ-దాసరిగాఁడు, నల్లదాసరిగాఁడు, మొగపిచికి. (సం. ప).—అ, ఉద్భటము, కచ్ఛపము, కఠినపృష్ఠకము, కమఠము, కూపాలయము, కూర్మము, క్రోడపాదము, క్రోడాంఘ్రి, గూఢాంగము, చతుర్గతి, వృత్తము; తద్విశేషములు.-ఆఁడుతాఁబేలు.-(తె.ప:)-ఆఁడుతాఁబేలు; (సం. ప). — కచ్ఛపి, కమఠి, గరణము, డులి-రూ-ధులి-తులి-(చూ, వృత్తము. 4.)

తాకట్టు. దే. వి. (తాఁకు + కట్టు) అప్పుతీసికొనినవానియొద్ద నుంచెడు ఈడు: అగావు, అడ్డము, ఆయకము. ఈడు, ఉద్దనవు, ఉద్దర-రూ-ఉద్దరవు, ఎగుదల, ఏపు, కుదువ, కోరు, గిరవు, గీవు, తనకా-రూ-తనఖా, తాకట్టు, తేగడ, పాయిదా, పెనుపు, బందకము, బోది, రో-రూ-రోయి, వారకము; (సం. ప).—ఆధి, ఆహకము, బంధకము-(చూ, వారకము.)

తాకట్టుంచే. వా. స. క్రి: చూ, కుదువపెట్టు.

తాగడించే. దే. స. క్రి. (తాఁకు + గడించే) నిర్బంధించే. చూ, వారించు.

తాగాఁడ. దే. వి. నూతిమీఁది కొయ్య. రూ-తాగాఁడి-తాగాఁడు-తాగాఁడె-తాగాణి: చూ, పినాహము.

తాగాఁడి. దే. వి.—పై.—

తాగాఁడు. దే వి.—పై.—

తాగాఁడె. దే. వి.—పై.—

తాగాణి. దే. వి.—పై.—

తాగు. దే. స. క్రి.(నీళ్ళులోనగునవి) త్రాగు. రూ త్రాగు-త్రావు.

తాగుఁబోతు. దే. విశ నియతి లేక మద్యపానముచేయు స్వభావముగలవాఁడు: చూ, లొట్టిముచ్చు.

తాచే. వై. స క్రి.1.=స్కాం.తోలుచే:చూ,వారు.1; 2.రంధ్రముచేయు:చూ, మల్చు, 3. అవలంబించే; చూ, ప్రాపుగొను; 4. నిలుపు. ఆం. భా. తృ. 122: చూ, స్థాపించే.

తాజో. వా. వి. క్రొత్తది. పైనవ్రాయుటమ అది క్రిందవ్రాయఁబడిన విషయము.

తాజో. దే. వి. చూ, కుళాయ.

తాట. వా. వి. పలచన, బలములేమి. "తాట చెక్కలు."

తాటంకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తాడంకము. దంతములోనగు వానిచేఁ జేయఁబడిన చెవి కమ్మ: చూ, భూషణము. 2.

తాటపక్క వేయుట. జా. చిదుకఁగొట్టుట. "తప్పుచేసినవానిని తాటపక్క వేయుట ధర్మము."

తాటాకు. వా. వి: చూ, ఆకు. 4.

తాటాకుచేక్కర. వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తాటాకుచేప్పుళ్ళకు కుందేళ్ళు బెదరవు. జా బెదరింపుమాటలకు లక్ష్యముచేయకుండుట.

తాటాదూటము. దే. విణ చక్కన తప్పినది. అప్ప. 4, ఆ. 381.

తాటాబూటము. వా. విణ. —పై.—

తాటి. వై. వి.=తాళ*: చూ, శ్రీతాళము.

తాటించు వై. స. క్రి.=తాడన. కొట్టు చూ, మొత్తు. 2. [చెట్లవరుస

తాటికట్టవ. వా. వి. హద్దుగానేర్పడిన తాటి

తాటికట్టెడ. ద్వ. వి. తాటిచెట్టుమీఁది పాము చూ, సర్పము.

తాటికల్లు. వై. వి. తాలతి: చూ, సుర. 2.

తాటిగిత్తపాము. ద్వ. వి. రూ-తాడిగిత్తపాము: చూ, సర్పము.

తాటిడాల్దొర. ద్వ. వి. 1 చూ, బలరాముఁడు; 2 చూ, భీష్ముఁడు.

తాటిపడగవాఁడు. ద్వ. వి.—పై.—

తాటిబెల్లము. వా. వి. ఒకరకము బెల్లము:చూ, బెల్లము. (వేఁడినిచ్చును.

తాటిరిక్క. వై. వి. జ్యేష్ఠానక్షత్రము: చూ, నక్షత్రము. 1. [చూ, మాసము. 1.

తాటిరిక్కనెల. ద్వ. వి. జ్యేష్ఠమాసము, పెద్దనెల:

తాటిసవతురిక్క. వై. వి: చూ, తాటిరిక్క.

తాటోటు. దే. వి. 1. టక్కు, అసత్యము: చూ, వితథము; 2: చూ, వంచన; 3: చూ, బొంకులాఁడు; 4: చూ, వంచకుఁడు.

తాండకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ— తాటంకము.

తాడఘ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నుత్తె.

తాడనము. సం. వి. అ. న. 1.=తాటింపు: చూ, హతి; అం. 2. హస్తక్రియలు ఇరువదింటిలో నొకటి: చూ, హస్తక్రియలు.

తాడనములు. అం. సమతల తాడనము, ముష్టి తాడనము (2)

తాడించు సం. స. క్రి.=:చూ, తాటించు.

తాడి. వై. వి.= తాళ. తాటిచెట్టు: చూ, శ్రీతాళము.

తాడిఁదన్నువానికిఁ దలఁదన్ను వాఁడుండును లో. ఒకనిమించి యొకఁడుండును. ఉదా.— "కదుఁబ్రావీణ్య ధురీణుఁడీతఁడయినన్... సంక్షోభించున్ దాడిఁద,న్నెడు వానిందలఁదన్ను వాఁడుగలఁడన్వేషింప నంచెన్నితిన్." కళా. 2, ఆ. 86.

తాడిగిత్తపాము. ద్వ. వి: చూ, రూ-తాటిగిత్త పాము.

తాడిత. అం. భూచారులు పదునాలుగురిలో నొకఁడు: చూ, భూచారులు.

తాడితము. సం. విణ. కొట్టఁబడినది: ఆయస్తము, ఆవిద్ధము, ఆహతము.

తాడితాంగములు. అం. శిరము, ఱొమ్ము, పార్శ్వము, వీఁపు, యోని (5)

తాడు. దే. వి. 1. రూ-త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; వై. వి. 2.=తాళ. తాటి చెట్టు. చూ, శ్రీతాళము.

తాత. సం. వి. అ. పుం. 1. తండ్రి: చూ, పితరుడు; అం. 2. గయాపిండ దానార్హులలో నొకఁడు: చూ, గయాపిండదానార్హులు విణ. 3. కనికరింపఁ దగినవాఁడు: చూ, సురతుఁడు; వై. వి. (1).=ధాతా: అచ్చు

యు, కాం. 428: చూ, బ్రహ్మ. 1; (2)=త్రాత. తండ్రికి తండ్రి: చూ, పితామహుఁడు; (దేశ్యమని కొందఱు) (3) తల్లికి తండ్రి: చూ, మాతామహుఁడు. 5. [దే. 10

తాతబల్లి. ద్వా. వి. చూ, లక్ష్మి. 1. (ఆం. సం

తాత పసఁటిగల్లి ద్వా. వి గంగ: చూ, నది

తాతాచార్యులుగారి ముద్ర. జా. 1 తిరుగుచేరి తీర్మానము. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక) వా. 2. చక్రాంకితము, పంచసంస్కారము, సమాశ్రయణము.

తాత్పర్యము. సం. వి. అ న 1. అభిప్రాయము చూ, స్మృతి 1, నా. వి. 2 సారాంశము

తాదృక్షండుఁడు. సం. వి. అ. పుం చూ, బ్రహ్మచారి. [పంటిపది

తాదృక్షము. సం. విశ. రూ-తాదృశము. అటు

తాదృశము. సం విశ.—పై—

తానకము. వై. వి. 1.=స్థానకమ్. శైల్లునిలుచుటయందలి భేదము; 2.=స్థానమ్. చోటు: చూ, స్థానము 1.

తానజభాష. అం. తానోద్భవ: చూ, భాష. 1.

తానడసీల. అం టక్కజభాషలుఇరువదియొకటింటిలో నొకటి: చూ, టక్కజభాషలు (చూ, భాష 1.)

తానము సం. వి. అ. పుం. 1.=తందనము. తన్నకారముతో పాడెడుపాట: చూ, స్వరము. 2; వై. వి. (1)=స్నానమ్; చూ, స్నానము. 1; (2)=స్థానమ్. రా. వి. 2, ఆ. 1: చూ, స్థానము. 1; అం. (3) అష్టాదశ పదార్థములలో నొకటి. చూ, అష్టాదశపదార్థములు. అష్టాదశ పదార్థములయందుఁ గలుగు భేదములు.— నాదము 2:—ఆహతము, అనాహతము; శ్రుతులు 22:— తీవ్ర, కుముద్వతి, మంద, ఛందోవతి, దయావతి, రజని, రక్తిక, రౌద్రి, క్రోధ, వజ్రిక, ప్రసారిణి, ప్రీతి, మార్జని, క్షితి, రక్తా, సందీపని, ఆలాపి, మదంతి, రోహిణి, రమ్యా, ఉగ్ర, క్షోభిణి, స్వరము 7 — షడ్జము, ఋషభము, గాంధారము, మధ్యమము, పంచమము, ధైవతము, నిషాదము, స్థాయి 3— మంద్రము, మధ్యము, తారము, గ్రామము 3.— షడ్జగ్రామము, మధ్యమగ్రామము, గాంధారగ్రామము, షడ్జగ్రామగతమూర్ఛనలు 7:- ఉత్తరమంద్ర, రజని, ఉత్తరాయత, శుద్ధషడ్జ, మత్సరీకృత్తు, అశ్వక్రాంత, అభిరుద్గత, మధ్యమగ్రామగత మూర్ఛనలు 7:- సౌవీరి, హారిణాశ్వ, కలోపనత, శుద్ధమధ్య, మారి, పౌరవి, హృష్యక; గాంధారగ్రామగతమూర్ఛనలు, 7.— నంద, విశాల, సుముఖి, చిత్ర, చిత్రవతి, సుఖ, ఆలాప: (చూ, తానములు.)

తానములు. అం. తానముల వివరము షడ్జమధ్యమ గ్రామములలోఁ జెప్పఁబడిన మూర్ఛనా సప్తకద్వయములో ప్రత్యేకమవాంతర భేదములు నాలుగు కలవు. వాటిచేత నొక్కొక్క సప్తకము ఇరువదెనిమిది భేదములుగా నైనది. అవాంతరభేదములు 4.-శుద్ధమూర్ఛన, కాకలీమూర్ఛన, అంతరమూర్ఛన, కాకల్యంతరమూర్ఛన; తానములు మూఁడు.—శుద్ధతానములు 28, కూటతానములు 28, సర్వతానములు 28: (చూ, స్వరము. 2.)

తానములు. 3 (చూ, ఉపవిద్యలు).

శుద్ధ. 28.				కూట. 28.				సర్వ. 28			
సహీన. 7.	రిహీన 7	నహీన 7.	నిహీన 7.	రహీన 7.	రిహీన 7	గహీన 7	మహీన 7.	స-మహీన7	ప-రిహీన 7	రి-ధహీన7.	ని-గహీన 7
అగ్నిష్టోమము	స్విష్టకృత్తు	అశ్వక్రాంతము	చాతుర్మాస్యము	సావిత్రి	అగ్నిచిత్తు	సర్వస్వదక్షిణము	ఇడ	జ్యోతిష్టోమము	సౌభాగ్యకృత్తు	త్రైలోక్యమోహనము	ఖైరనము
అత్యగ్నిష్టోమము	బహుసువర్ణము	యవక్రాంతము	సంస్థ	అర్ధసావిత్రి	ద్వాదశాహము	దీక్ష	పురుషమేధము	దర్శము	శారీరి	వీరము	కామదము
వాజపేయము	గోసవము	విష్ణుక్రాంతము	శస్త్రశ్లోకము	సర్వతోభద్రము	సప్తాహము	సోమము	శ్యేనము	నాంది	శాంతి	కందర్పబలశాసనము	గర్భదము
షోడశి	మహావ్రతము	సూర్యక్రాంతము	చతుర్దశి	ఆదిత్య	సోమము	సమిత్తు	వజ్రము	పౌర్ణమాసి	పుష్టికృత్తు	శంఖచూడము	అష్టాకపాలకము
పౌండరీకము	విశ్వజిత్తు	జగత్క్రాంత	సౌత్రామణి	గవామయనము	అశ్వప్రతిగ్రహేష్టి	స్వాహాకారము	ఇషువు	రాత్రిసత్రము	వైనతేయము	గజచ్ఛోటీయము	స్విష్టకృత్తు
అశ్వమేధము	బ్రహ్మయజ్ఞము	వలభేతు	చిత్రి	సర్పాణామయనము	బర్హి	తనూనపాత్తు	అంగిరస్సు	సౌరభము	ఉచ్చాటనము	రౌద్రము	వషట్కారము
రాజసూయము	ప్రాజాపత్యము	నాగయక్షకము	ఉద్భిత్తు	కౌండపాయనము	అభ్యుదయము	గోదోహము	కంకము	చింత్యము	వశీకరణము	విష్ణుక్రమము	మోక్షదము

☞ (చూ, వర్ణచతుష్కము; అలంకారము. 3; గమకములు; అంశములు; జాతులు; రాగములు; రాగాంగములు మొదలగునవి; మఱియు ఘతంగముని మతప్రకారమున స్త్రీ పురుషరాగములును గలవు.)

తానపము. సం. వి. అ. న. తనుత్వము.

తానాంబ. అం. టక్కజభాషలు ఇరువదియొక టింటిలో నొకటి: చూ, టక్కజభాషలు. (చూ, భాష. 1.) [నము.

తాను. దే. స. తాళబ్దమునకు ప్రథమైక వచ

తానుజేసిన ధర్మము. అం. ప్రకాశింపఁజేయఁ గూడనివి పదునొకటింటిలో నొకటి. చూ, ప్రకాశింపఁ జేయఁగూడనివి.

తానుబట్టిన కుందేటికి మూఁడేకాళ్లు లో. ఉదా.—“నాకంతకుఁ జెనంతె గుత్తి నెప్పితి యెంత చెప్పిన నతఁడు తానుబట్టిన కుందేటికి మూఁడేకాళ్లు ననుచున్నాఁడు” (శివరాత్రి —మాహాత్మ్యము) [చూ, సంకి

తానూరము. సం. వి. అ. న. సుడిగుండము.

తాను పెట్టించుకొన్న దైవమునకు మొక్కవలెను. లో. ఉదా.— “ప్రాయంపుఁ దెలివియున్నను, తేనియలు దైవమ్ముటఁ దల పోయన్నను, మానవుఁడొకటి యెంచినఁ, దానొక్కటి దలంచుఁగాక దైవంబబలా.” (కుచేలోపాఖ్యానము)

తానోప్పస. అం. 1. పంచమిజభాషలు (చూ, భాష. 1); 2. తాజనభాష (చూ, భాష. 1)

తాప. దే. వి. 1 చూ, నిచ్చెన. పా. 2, ఆ. 93; 2. మెట్టు. చూ, సోపానము.

తాపత్రియములు అం. ఆ(ఆ) ధ్యాత్మికము, ఆధి భౌతికము, ఆధి దైవికము. (చూ, త్రియము)

తాపనము. అం. (తాపసము) నరకములు ఇరువది యొకటింటిలో నొకటి. చూ, నరకములు.

తాపనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ— లపనుఁడు.

తాపము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సంతాపము; 2. బాధ: చూ, శోకము; 3 =దూప. దప్పి: చూ, పిపాస.

తాపములు. అం: చూ, తాపత్రియములు.

తాపరము. వా. వి: చూ, తాప. 2.

తాపసతరువు. సం. వి. ఉ. పుం. గార*: చూ, హింగుది.

తాపసము. అం. చూ, తాపనము.

తాపసుఁడు సం. వి అ పుం. 1. తపస్సు చేయువాఁడు: చూ, ముని. 1; 2. కృఛ్రి నాంద్రాయణాది వ్రతముల నాచరించు వాఁడు.

తాపి సం. వి అ పుం. 1. బాగుఁడు చూ, భృగుఁడు 1; దే వి. రూ— తాపీ. (1) పెంకు చూ, పాత్రము. 1; (2) సాన: చూ, సూచిక. 1, దై. ని. (3) ఉలి; (4) సున్నము మొదలగు ఇంటిపనిచేయుట్లు చూ, పని—తాపి.

తాఁచే దై. స. క్రి. 1. స్థాపన. నిలుపు, నెలకొలుపు: చూ, స్థాపించే, 2. చెక్కు: చూ, వాచు. 1, 3 మోదు. కాశీ. 7, ఆ. 91 చూ, మొత్తు 2

తాపింఛము. సం. వి అ. పుం (సముద్రసమీప మందలి నల్లనియాకులుగల)-చీఁకటిమ్రాను*: చూ, తమాలము.

తాపికత్తియ. ద్వ. వి. రూ-తాపికత్తె-తారుపుకత్తియ- తారుపుకత్తె- తారుపుది-తార్పుకత్తియ-తార్పుకత్తె కుట్టని (సంధానము చేయునది): చూ, శంఫళి.

తాపికత్తె. ద్వ. వి.—పై—

తాపికాఁడు దే వి సంధానముచేయువాఁడు. భార. ఆది. 4, ఆ. 261.

తాపిత. దే. వి. రూ-తాపితా. మేలైన పట్టు బట్ట: చూ, వస్త్రము. [చూ, సంతాపితము.

తాపితము. సం. విం. తపింపఁజేయఁబడినది:

తాపితా. దే. వి: చూ, రూ-తాపిత.

తాపివాఁడు. వా. వి: చూ, రూ-తాపీవాఁడు.

తాపీ. దే. వి. వై. వి: చూ, రూ-తాపి.

తాపీవాఁడు. వా. వి. రూ-తాపివాఁడు సున్నముపూయువాఁడు: చూ, సూనరి.

తాపు దే వి. 1 -స్థాపనన్. అంలంబము చూ, పాళ్రపు. 2; వై. స. క్రి 2. దెబ్బ చూ, వారు. 1; 3 -స్థాపన. ఏర్పఱచు చూ, తాపించు 1 [సత్రము

తాబందు. దే. వి. పాసవ, గాగర: చూ,

తాబేదారు. వా. వి. లినక్రింది నేవకుఁడు.

తామర వై. వి 1 -తామరసన్. తామరపువ్వు, కమలము: చూ, పద్మము. 1; 2. మండ లాకారపుపము. రూ-దామర, పడగామర, పొడదామర. చూ, మండలము. 3.

తామరకెంపు. ద్వ. వి పద్మరాగమణి. చూ, రత్నము. 1 [సూర్యుఁడు

తామరచెలి. ద్వ. వి. పద్మమిత్రుఁడు: చూ,

తామరతంపము. ద్వ. వి. రూ- తామరతంపర - తామరదంపము. 1 కమలషండము: చూ, పద్మము. 1; 2. అభివృద్ధి: చూ, సమృద్ధి.

తామరతంపర ద్వ. వి —పై—

తామరదంపము. ద్వ. వి —పై—

తామరతంపరలు నా. సమృద్ధి. తామరగుంపు సమృద్ధిగా నుండునది. తామరలయొక్క సము దాయము. "అష్టైశ్వర్యములు తామర తంపరలై చెలంగ." (విజయ), "బ్రిబజి తామరతంపరలై పరిఢవిల్లి." (సారంగధర), "ఉత్తమలేనయాదసంపదలు తామరతంపరలై ప్రవర్ధిలన్." (కళాపూర్ణోదయము); "సం పదతామరతంపరయై పొదలెన్" (రామా భ్యుదయము). [పద్మము. 1.

తామరతీఁగె. వై. వి. కందారము: చూ,

తామరతూపరి. ద్వ. వి. (తామరతూపు + అరి): చూ, మన్మథుఁడు. [తంపము.

తామరదంపము. ద్వ. వి: చూ, రూ-తామర

తామరదుంప. ద్వ. వి: చూ, పద్మకందము.

తామరదుద్దు. ద్వ. వి. కర్ణికి: చూ, మిద్దె. 2 (చూ, పద్మము 1.)

తామరపాకు ద్వ. వి (తామర + ఆకు)1. పద్మ పత్రము; 2 పత్రపాత్రము చూ, విస్తరి.

తామరపువ్వు వై. వి. కమలము: చూ, పద్మము. 1.

తామరపూస. ద్వ వి: చూ, తామరగుద్దు.

తామరసాక్కిలివాఁడు ద్వ. వి సెన్నుఁడు. సాంబ. రే 4 చూ, విష్ణువు.

తామరచాలి. వై. వి: చూ, సరస్సు. 1.

తామరరాయి. ద్వ వి. చూ, తామరకెంపు.

తామరరేకు. ద్వ. వి. తామరపువ్వుయొక్క దళము చూ, పద్మము 1

తామరసము. సం. వి. అ. న. 1 -తమ్మి. తామర: చూ, పద్మము 1, 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 3. రాగి చూ, లోహము. 1.

తామలకి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేలయుసిరక*: చూ, భూమ్యామలకి.

తామలిప్తము. సం. వి. అ. పుం. వేలాకూల మను దేశము చూ, దేశము.

తామలిప్తి. సం. వి. ఇ. పుం —పై—

తామసమనువు. అం. మనువులు పదునలుగురిలో నొకఁడు: చూ, మనువులు.

తామసము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; విణ 2. తమోగుణముగలది; దే. వి. (1) ఆలస్యము. పా. 4, ఆ. 11: చూ, విలంబము.1; సం.అం. 3. అస్త్రములుఏఁబది మూఁడింటిలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు.

తామసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చీఁకటి: చూ,

మేచకము. 1; 2. కటికచీఁకటిగలరాత్రి (అధికమైన తమస్సుగలది): చూ, రాత్రి, 3: చూ, పార్వతి. 1; వై. వి. (1)=తామసుఁడు. కోపి: చూ, రోషణుఁడు; (2) దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాఘ్రుఁడు. 2.

తామసించు దే అ. క్రి. ఆలస్యముచేయు. వై. 3, అ. 10: చూ, విరంచు 3.

తామసుఁడు. సం. విశే. 1. తమోగుణము గలవాఁడు; 2. చూ, రూ- తామసి. (2)

తామిస్రము. సం. వి. అ. న. 1. చీఁకటి చూ, మేచకము. 1, అం. 2. చీఁకటిమయమైన నరకము, నరకములు ఇరువదియొకటింటిలోనొకటి: చూ, నరకములు

తామేలు దే. వి: చూ, రూ- తాఁబేలు.

తామ్రకము. సం. వి. అ. న. రాగి: చూ, లోహము 1.

తామ్రకర్ణి సం వి. ఈ. స్త్రీ చూ, తామ్రపర్ణి 2

తామ్రకుట్టకుఁడు సం. వి. అ పుం. రాగిపనివాఁడు: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

తామ్రకృమి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. ఆరుద్ర పురుగు చూ, పురుగు.

తామ్రచూడము. సం వి. అ. పుం. 1. కోడి చూ, పుంజు; 2. తామ్రచూడమను అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; అం 3. అసంయుతహస్తములు నలుబదియైదింటిలోనొకటి: చూ, అసంయుత హస్తములు. [యోని *

తామ్రపత్త్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, అశ్మ

తామ్రపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తామ్రపర్ణియను నది. (తిరునల్వేలి జిల్లాలో నున్నది): చూ, నది; 2. పడమటిదిక్కునందుండెడు ఆఁడేనుఁగు, వరుణదిగ్గజముభార్య, రూ- తామ్రకర్ణి; చూ, హస్తి; అం. 3. దిగ్గజభార్యలు ఎనమండ్రిలోనొకతె: చూ, దిగ్గజభార్యలు. [చూ, హేమపుష్పము.

తామ్రపల్లవము. సం. వి. అ పుం. అశోకము*:

తామ్రపుష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాకిదొండ*. చూ, గొండ.

తామ్రము. సం. వి. అ. న. 1. రాగి: చూ, లోహము. 1; పుం 2. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; విశే. 3. ఎఱ్ఱనిది: చూ, వర్ణము. 6; అం 4. ఒకానొకభస్మము: చూ, భస్మములు, 5. ఖండములు తొమ్మిదింటిలోనొకటి. చూ, ఖండములు.

తామ్రవృత్తము. సం. వి. అ. పుం. ఉలవ*: చూ, సాటి. (చూ, ధాన్యము)

తామ్రాక్షము. సం. వి అ పుం 1. కోయిల: చూ, పికము; విశే. 2. ఎఱ్ఱని కన్నులు గలది. [లోహము 1.

తామ్రార్ధము సం. వి. అ న కంచు. చూ,

తామ్రిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. గురువెంద*: చూ, శ్వేతపాకి [తాయిల్లము.

తాయము దే. వి. తినఁడగిన మఱుఁగువస్తువు:

తాయి. వై. వి.=తాయీ-తాత్రియన్న. తల్లి: చూ, మాత. 1.

తాయిత. ద్వ. వి. (రూ-తాయిత్తు-తాయెత-తాయెతు- తాయెత్తు- తాయెదు- తావిజో.) 1. సొమ్ము, కేయూరము: చూ, భూషణము. 2, 2 తల్లి బిడ్డలకుఁగట్టు రక్షాబంధనము: చూ, రక్ష. 2.

తాయిత్తు ద్వ. వి.—వై.—

తాయిల్లము. వా. వి: చూ, రూ-తాయము. (గోదావరీమండలమున వాడుక) (ఏమన్నా అనుపమమువంటిది.)

తాయెత. ద్వ. వి: చూ, రూ-తాయిత.

తాయెతు. ద్వ. వి.—వై.—

తాయెత్తు. ద్వ. వి. (తాయి + ఎత్తు)—పై.—

తాయెదు. ద్వ. వి.—పై.—

తార. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. బృహస్పతిభార్య: చూ, భార్య; 2. వాలిభార్య, సుగ్రీవుని భార్య (అని కొందఱు): చూ, భార్య; 3. బౌద్ధదేవి: చూ, భార్య; 4. ఓంకారము చూ, ప్రణవము (చూ, ఓమ్); అం. 5 కన్యకలు అయిదుగురిలో నొకతె: చూ, కన్యకలు; దే. వి. (1) [illegible] చూ, [illegible]ము. 2.

తారకమంత్రము. పా. శ్రీరామ మంత్రము చూ, మంత్రము. 1. [illegible]

తార[illegible]. సం. వి. [illegible] పుం. [illegible]

తారకము. సం. వి. అ. స్త్రీ. అ. న. 1. కంటి నల్లగ్రుడ్డు: చూ, లోచనము, 2. నక్షత్రము చూ, నక్షత్రము. 1, అ. న. 3 కన్ను చూ, లోచనము, అం. 4 అక్షరములు అయిదింటిలో నొకటి చూ, అక్షరములు.

తారకాణ. దే. వి. (రూ-తారకాణము-తారుకాణము- తార్కాణ- తార్కాణము) మూదల-రూ-మూదలిక. దృష్టాంతము చూ, రుజువు.

తారకాణము. దే. వి.—పై.—

తారకాణించే దే. స. క్రి రూ- తార్కాణించే, దృష్టాంతపఱచే పా. 2. అ 273. చూ, రుజువుపఱచే.

తారకుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సారంగు, 2 తారకుఁడను రక్కసుఁడు: (తారకాసురుఁడు) చూ, రాక్షసుఁడు. 1; విణ. 3. దాఁటించే వాఁడు.

తారణ. అం. 1. సంవత్సరములు అఱువదింటిలో నొకటి: చూ, సంవత్సరములు; సం. విణ. 2. తరింపఁజేయునది. [మాసోడము.

తారటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఢడవ: చూ,

తారణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తారటి.

తారతమ్యము. సం. వి. అ. న. తరతమభావము, న్యూనాధిక్యము: చూ, వాసి. 4.

తారపీఁట. ద్వ. వి ఎద్దు వెన్నుపైవేయుపీఁట: రూ-తారాపీఁట చూ, పీఁట.

తారమండ్రి ప్రసన్నము. అం. అలంకారములు ఏడింటిలో నొకటి: చూ, అలంకారము. 3.

తారమండ్రము. అం షడ్జగ్రామముగలమూర్ఛనలు ఏడింటిలో నొకటి చూ, షడ్జగ్రామగతమూర్ఛనలు.

తారమాక్షికము సం. వి. అ పుం. తెల్ల [illegible]ముగల తేనె చూ, మధువు 5.

తార[illegible] [illegible] 3 [illegible].

తారము. సం. వి. అ. న. 1. వెండి చూ, లోహము 1; 2. కనుగ్రుడ్డు చూ, లోచనము, 3 నక్షత్రము చూ, నక్షత్రము. 1; పుం. 4 ఫలుగడిగినముత్యము చూ, రత్నము 1; 5. ముత్తెము పులుగడుగుట; విణ 6. తలలోనుంచి పలుకఁబడిన గొప్ప మ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2; దే వి. (1) నాలుగుకాసులనాణెము: చూ, దమ్మము; (2) మాక్తిక విశేషము: చూ, రత్నము. 1.

తారలు. అం. 1 జన్మాది —జన్మము, సంపత్తు, విపత్తు, క్షేమము, ప్రత్యక్కు, సాధనము, నైధనము, మిత్రము, పరమమైత్రి (9); 2 పురుషలక్షణాంగములు 58 లో నొకటి: (తారలు= నల్లగుడ్లు.- తేనెవలెను తెల్లఁగవలెను పచ్చనై యున్న శుభకరము): చూ, లక్షణాంగములు; 3. స్త్రీ లక్షణాంగములు 58 లో నొకటి: (తారలు=నల్లగుడ్లు.— నల్లనైన భాగ్యవతి యగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు;

4. నాట్యోపయోగాంగములు 19లో నొకటి (చూ, అంగము. 9): చూ, నాట్యోపయోగాంగములు.

తారసము. దే. వి. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 2. తలపాటు. జై. 5, ఆ. 415: చూ, యత్నము; విశ. 3. సమీపించినది. స్వా. 5, ఆ. 81: చూ, సమీపము. 1.

తారసించె. దే. అ. క్రి. 1. రూ-తారసిలు-తారసిల్లు-తారు చూ, సమీపించె; 2 : చూ, వ్యాపించె.

తారసిలు. దే. అ. క్రి.—పై —(సమీపించుటకు.—కళా. 8, ఆ. 91; వ్యాపించుటకు - ఉ. రా. 1, ఆ. 127)

తారసిల్లు దే. అ. క్రి —పై.—

తారస్థాయి. అం: చూ, ఉచ్చతమము.

తారాక్రియలు. అం. లేపనము, చలనము, పాతము, భ్రమణము, బ్రవేశనము, నివర్తనము, నిష్క్రమము, సముద్వృత్తము, ప్రాకృతము. (9).

తారాజొవ్వ. వా. వి: చూ, బాణసంచె

తారాడు దే అ. క్రి. 1. (తారి + ఆడు) చూ, తిరుగులాడు; 2 చూ, జీరాడు.

తారాపథము. సం. వి. అ పుం. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1.

తారాపీఁట. ద్వ. వి: చూ, రూ- తారపీఁట.

తారాప్రేషణము. పా. (టెలెగ్రాఫీ)తద్వి.— ద్విముఖి తారాప్రేషణము, బహుముఖి తారాప్రేషణము, తారాహీన తారాప్రేషణము ఇత్యాది. (ఇట్లు రేడియో, టెలెఫోన్).

తారాబల నిర్ణయము. పా. జన్మనక్షత్రము మొదలు చంద్రుఁడుండు నక్షత్రమువఱకు పలుమాఱు తొమ్మిదినక్షత్రములు గణన చేయవలయును. అట్లు గణన చేయఁగా నవతారలగు. అట్టి తారలలో పరమమైత్రమనఁగాఁ దొమ్మిదవతారతోఁగూడ సమతారలు శుభ ఫలదములనియు మిగత జన్మ-విపత్-ప్రత్యక్-నైధనములనెడి నవమాది విషమ రిక్తతారలు నిషేధములనియు, ఇట్లు నిషేధింపఁబడిన జన్మాది నైధనాంత విషమతారలలో జన్మతారయందుఁ దృతీయ పాదము విపత్తారయందాద్య పాదము ప్రత్యక్తారయందు నాల్గవపాదము నైధనతారయందు రెండవపాదము నశుభకరములు గాన నీపాదములను నిషేధింపఁగా శేషించిన పాదములు దానపూర్వకముగ యాత్రోపాదేయములనియు నది యెట్లనిన.-జన్మతారకు శాకమును,విపత్తారకుగుడమును,ప్రత్యక్తారకు లవణమును, నైధనతారకు నువ్వులతోఁ గూడిన సువర్ణమును దానముచేసిరేని నిషిద్ధ వ్యతిరిక్తపాదములు శుభకరములు. (చూ, తారలు.)

తారాలగ్నము. పా. జన్మ ఋక్షాద్యంతమును పండ్రెండు ఖండములుగా భాగించినయెడల నందు జన్మకాల నక్షత్రభుక్తి ఎన్నవ ఖండమునందుఁ బడునో యాఖండసంఖ్యను జన్మలగ్నము మొదలు లెక్కింపఁగా వచ్చు లగ్నము తారాలగ్నమనఁబడును. (లేక) జననకాల మహాదశాపరిమాణమును 12 భాగములుగ భాగించినయెడల నందు జననకాల మహాదిశగర్భభుక్తి ఎన్నవ ఖండములోఁ బడునో జన్మ లగ్నమునకు నన్నవలగ్నము తారాలగ్నమగును.

తారి. జై. వి. ఆటాడించెడు సూత్రధారి: చూ, సూత్రధారుఁడు.

తారిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బౌద్ధదేవి: చూ, భార్య.

తారీఖు. వా. వి. వగా, గోజో. చూ, దినము.

తారు. దే. అ. క్రి. 1. తిరుగు. రాఘ. 1, ఆ. 19: చూ, సంచరించు; 2. పోవు: చూ, వెళ్లు. 3; 3. కదియు. స్వా. 3, ఆ. 16. చూ, సమీపించు.

తారుకాణము. దే. వి: చూ, రూ-తారకాణ

తారుకొను. దే. స. క్రి. రూ-తార్కొను 1. కదియు చూ, పొరింపించు, పేరి. 2 తారుకొలుపు. [తారcేయు

తారుచు దే పేరి రూ-తార్చు కదియించు,

తారుచువాcడు దే. వి. రూ-తార్చువాcడు. చూ, దూతుcడు. [ఖండములు.

తారుణి. అం. ఖండములు 9 లో నొకటి. చూ,

తారుణ్యము సం. వి. అ. న. యౌవనము చూ, పయస్సు. 1.

తారుపు. దే. వి. రూ-తార్పు. 1. తార్చుట; 2 బరిణె. చూ, పాత్రము. 6.

తారుపుకత్తియ ద్వ. వి. చూ, రూ- తాపి కత్తియ.

తారుపుకత్తె. ద్వ. వి.—పై.— [సర. 66)

తారుపుడి. దే. వి.—పై —(ఆం. పదా.

తారుమారగు. దే. అ. క్రి. రూ-తాఱుమాఱగు. ఆం. సం. మా. 66: చూ, వ్యత్యస్తమగు [వ్యత్యయము.

తారుమారు. దే. వి. రూ-తాఱుమాఱు: చూ,

తారేయుcడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగదుcడు చూ, వానరము; 2 బుధుcడు చూ, రాహువు. 2. [ప్రభా. 3, ఆ. 85.

తార్కాణ. దే. వి: చూ, రూ-తారకాణ.

తార్కాణము. దే. వి.—పై.—

తార్కాణించు దే. స. క్రి: చూ, రూ-తారకాణించు. ప్రభా. 4, ఆ. 115.

తార్కిక ప్రమాణములు. అం. ప్రత్యక్షము, అనుమానము, ఉపమానము, శాబ్దము. (4).

తార్కికుcడు. సం. వి. అ. పుం. తర్కశాస్త్రము తెలిసినవాcడు: అక్షపాదకుcడు, ఘటశాసి.

తార్కొను చూ, రూ-తారుకొను (కదియు.- పంచ. నా. 1, ఆ. 33౯; తార్కొలుపు.- భాగ. 3, స్కం. 927)

తార్క్ష్యశైలము. సం. వి. అ. న. గరుడ పచ్చ తార్క్ష్యగుల్లన బుట్టినది చూ, రసాంజనము.

తార్క్ష్యుcడు. సం. వి. అ. పుం. 1. గరుత్మంతుcడు. చూ, హరివాహనుcడు; 2 అనూరుcడు చూ, సూర్యసూతుcడు.

తార్చు దే పేరి చూ, రూ-తారుచు

తార్చువాcడు. దే. వి. చూ, రూ-తారుచువాcడు

తార్పు. దే వి. చూ, రూ- తారుపు

తార్పులాడు. దే. అ. క్రి (తార్పులు + ఆడు) (పెంపుడు పొట్టేలు కోడి మొదలగునవి) జగడమాడు. చూ, పాటులాడు.

తార్పుకత్తియ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తాపి కత్తియ.

తార్పుకత్తె. ద్వ. వి.—పై.—

తార్యము. సం. విశ. తరింపcదగినది.

తాఱు. దే. అ. క్రి. 1. అడcగు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 58: చూ, నుక్కు. 4; 2: చూ, మఱుcగుపడు

తాఱుమాఱు. దే. వి. క్రమముతప్పుట: చూ, వ్యత్యాసము; విశ. 2. క్రమము తప్పినది: చూ, వ్యత్యస్తము.

తాఱుమాఱుపడు. ద్వ. అ. క్రి. (తాఱుమాఱు + పడు) చూ, వ్యత్యస్తమగు.

తాలకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తాటికల్లు చూ, సుర. 2.

తాలతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తాలకి.

తాలధ్వజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బలరాముఁడు; 2. భీష్ముఁడు: చూ, శాంతనవుఁడు.

తాలపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మురయనెడు గంధద్రవ్యము*: చూ, రాజార్హము.

తాలభృత్తు. సం. వి. ద్. పుం: చూ, బలరాముఁడు.

తాలమర్దలము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక వాద్యము: చూ, స్వరము. 2.

తాలము: చూ, రూ-తాళము.

తాలవ్యములు. పా. 1."ఇ ఈ చ ఛ జ ఝ ఞ య శ";2. ఇ ఈ ఎ ఏ లం గూడిన చేజలు తాలవ్యంబులు.

తాలాంక. సం. వి. అ. స్త్రీ. యమునా నది: చూ, నది. [రాముఁడు.

తాలాంకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బల

తాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేలయుసిరిక*: చూ, భూమ్యాలకి; దే. వి. (1) పుస్తె. పాండు. 4, అ. 144. చూ, మంగళసూత్రము (చూ, భూషణము. 2)

తాలించే. దే. స. క్రి. కూరలు మొదలగునవి తిరుగఁబోయు· తిరుగఁబోయు.

తాలింపు. దే. వి. 1. తిరుగఁబోఁత: చూ, పోతాలింపు, 2. తాలించినకూర. పాండు. 2, అ 34: చూ, శాకము 5.

తాలిక. దే వి. మెలిక. చూ, లంకె.

తాలిబొటు. ద్వ. వి. 1: చూ, తాలి (1) ; 2. మంగళసూత్రపుబొట్టు, బొట్టు, మినుకు: చూ, భూషణము. 2.

తాలిమి. దే. వి. రూ-తాల్మి-తాళిక. 1. ఓరిమి· చూ, శాంతము. 1; 2. ధైర్యము. కళా. 7, అ. 206. చూ, ధైర్యము. 1.

తాలిమికత్తియ. ద్వ. విశ. రూ-తాలిమికత్తె. క్షమావంతురాలు: చూ, స్త్రీ.

తాలిమికత్తె. ద్వ. విశ.—పై.—

తాలిమికాఁడు. దే. విశ: చూ, సహనుఁడు.

తాలీశవ. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, తాలి.1. *.

తాలీసపత్రము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, తాలీసపత్రి; 2: చూ, తాలి. 1.*.

తాలు. దే. వి. ఎన్నుతీసి యెండిపోయినపైరు, తుచ్ఛధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

తాలుచే. దే. స. క్రి. రూ-తాల్చు. 1. ధరించే: చూ, వహించే; 2. నూలు పిరిపెట్టు; 3. తిరికలు చేయు; 4. దారములోనగు వాని పేను; 5. పిండిలోనగువానిని, మెటికలులోనగు వానిని చేటతో తట్టియెత్తు.

తాలుపు. దే. వి. ధరించుట, రూ-తాల్పు: చూ, పెట్టుకొనుట. [అంకిలి. 1.

తాలుమూలము. సం. వి. అ. న: చూ,

తాలువు. సం.వి. ఉ. న.=దాలువ-దవడ-దవుడ-దౌడ: చూ, సెలవి.

తాలువులు. అం. 1. పురుష లక్షణాంగములు 58 లో నొకటి. (తాలువులు=సెలవులు.—పద్మ దళసమమైన రాజగును. రక్తవర్ణములైన ధనభోక్తయగును. నీలవర్ణములైన దరిద్రుఁడగును.): చూ, లక్షణాంగములు; 2 స్త్రీ లక్షణాంగములు 58 లో నొకటి. (తాలువులు_సెలవులు —ఎఱ్ఱగనున్న శుభపతియు అదృష్టవతియు నగును తెల్లనైన దాసియగును. నల్లనైన దరిద్రురాలును, దుఃఖవంతురాలును అగును)· చూ, స్త్రీ లక్షణాంగములు.

తాలూకా. వా. వి. పరగణా. జిల్లాలో నొక భాగము. "కాకినాడ తాలూకా."

తాలూకు. వా. వి. యొక్క;విశే. చెందినది;సంబంధించినది. "నాతాలూకు ఆస్తి."

తాల్చు దే. స. క్రి: చూ, రూ-తాలుచు (దారములోనగు వాని పేనుటకు.—ఉ, హరి. 5, ఆ 131.)

తాల్పు దే వి. చూ, రూ-తాలుపు.

తాల్మి. దే. వి: చూ, రూ-తాలిమి.

తావకాళ్లు. దే. వి. బ (తాపలము+కాళ్ళు) ఏత మెత్తువాఁడు కాళ్లుపోఁచేసికొనుటకు అమర్చిన పట్టెలు· రూ-తావకోళ్ళు.

తావకీనము. సం విశే నీది, త్వదీయము

తావకోళ్ళు. దే. వి. బ: చూ, రూ-తావకాళ్లు.

తావడము. దే. వి. 1. రూ-తావళము. రుద్రాక్షులులోనగునవి గ్రుచ్చిన హారము. నై. 8, ఆ. 170: చూ, భూషణము. 2; 2. కందుకము: చూ, బంతి. 3.

తావత్. సం. అవ్య. 1. అంతయు: చూ, యావత్తు: 2: అందాఁక. అందనుఁక; 3. అంతమాత్రము;4. ప్రశంసనార్థకము:చూ, సేబాసు; 5. పున్నమ అమవసలు.

తాపత్తు. వా. వి. తకారములోనగు అక్షరముల క్రిందవ్రాయఁబడు ద్విత్వము "—" "అత్త, "కత్తి, తుత్తుమురు, బత్తెము, ముక్తి" మొ

తావరము. నై. విశే.= స్థావర. స్థిరమైనది, స్థిరమైయుండునది.

తావలము. దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము 1; 2. ఆధారము. భార. అర. 5, ఆ. 47. చూ, ప్రాపు; 3. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

తావళము. దే. వి: చూ, రూ-తావడము.

తావారము. దే. వి: చూ, రూ-తాళ్వారము

తావి. దే. వి. 1. పరిమళము: చూ, వాసన. 1; 2. కమలధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

తావిగట్టు. ద్వ. వి. మలయపర్వతము: చూ, పర్వతము.

తావిగుబ్బలి. ద్వ. వి.—పై—

తావితోఁ బెనఁచినది. ద్వ. విశే. వంటచేయఁబడినది. పొఁపటినది, పొగటినది: చూ, సంస్కృతము. 6

తావినూనె. దే వి. తావిగలనూనె, అత్తరు: చూ, ప్రబోధనము. [చూ, వాయువు.

తావిమోపరి. దే వి. గంధవహుఁడను గాలి:

తావివిలుకాఁడు. దే వి: చూ, మన్మథుఁడు.

తావీజు వా. వి: చూ, రూ-తాయిత. 1—2·

తావు. నై వి =స్థానమ్. రూ-టావు. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; వా. వి. 3. ఒకబందు కాగితము. రూ-టావు-రావు;4.చూ,వటపత్రము,.

తావుకొను. దే. అ. క్రి. నెలకొను: చూ, స్థిరపడు.

తావేజు. వా. వి. చూ, రూ-తావీజు.

తావేలు. వా. వి. తహవ్వేలు: రుజువు; ఆరా.

తాసికీలు. వా. వి. బ. కొండెములు.

తాసీలు. వా. వి. బ.—పై.— [దారు.

తాసీలుదారు. వా. వి: చూ, రూ-తహశీలు

తాహతు. వా. వి. గొప్ప, మరియాద.

తాళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తాటిచెట్టు: చూ, తాడి. 1.

తాళకము. సం. వి. అ. న. 1. పర్వత ధాతు విశేషము; 2: చూ, హరిదళము; 3. తొగరిమన్ను: చూ, సురాష్ట్రజము. 2; 4. చిన్న బీగము: చూ, బీగము; పా. 5. ఇదిసున్నపు నీటితో డోలాయంత్రమున రెండు జాములు వండిన శుద్ధియగును; అం.6. తాళకభస్మము: చూ, భస్మములు.

తాళకళలు. అం. చంచత్పుటము-రూ-చాచత్పుటము, షట్పితాపుత్రిక, సంపద్వేష్టము, ఉద్ఘట్టము. (5): (చూ, తాళము. 2.)

తాళక్రియలు. అం. మార్గక్రియలు, దేశ్య క్రియలు. (2).

తాళగించే. వై. అ. క్రి. తాళమువేయు. లక్ష్మీ. 2. ఆ. 82 చూ, తాళించే. 1. 2.

తాళగిరి. వై. వి. తాళమువేయువాఁడు: చూ, సీకారి.

తాళజాతులు. అం. చతురశ్రము, త్రిశ్రము, మిశ్రము, ఖండము, సంకీర్ణము. (5): (చూ, తాళము. 2.)

తాళపత్రము. సం. వి. అ. న. 1: ఆకు, కమ్మ, తాటాకు; 2. చెవ్వాకు: చూ, భూషణము. 2.

తాళప్రాణములు. అం. గాంధర్వ వేదమునందలి తాళాధ్యాయమునందున్నవి 10 — కాల ప్రాణములు 12, మార్గప్రాణములు(తాళమార్గములు)6. నిశ్శబ్దక్రియలు4+ దేశియక్రియలు 4=8, అంగప్రాణములు6, గ్రహప్రాణములు 4, జాతిక్రియలు 5, ముఖ్యకళాప్రాణములు 5 + జన్యతాళములు 96=101, లయప్రాణములు 3, యతిప్రాణములు 6, ప్రస్తార ప్రత్యయ ప్రాణములు19. మొత్తము (170) మఱియు సూడకములు (సూళాదిసప్త తాళములు) 7— వాద్యములు 4, తతవాద్యములు 20, అనద్ధవాద్యములు 18, సుషిర వాద్యములు 10, ఘనవాద్యములు 6, పంచ మహావాద్యములు 5. మొత్తము (63.) (చూ, స్వరము. 2.) చూ, ఉపవిద్యలు.

తాళమార్గములు అం. (మార్గప్రాణములు.) దక్షిణము, వార్తికము, చిత్రము, చిత్రతరము, చిత్రతమము6. అతిచ్ఛిద్రము, 7. (అతి చిత్రతమము)

తాళము. సం. వి. అ. న. రూ-తాలము. 1: చూ, బీగము. (పుం. అనికొందఱు); పుం. 2. పాడునపుడు చేతులతో చేఱచెడు చేఱపు. తద్విశేషములు.- తాళప్రాణ కళాభేదములు - (సం.—ప.) అద్వితీయకము, అప్రతితాళము, అవిజ్ఞేయము, ఉత్తరక్రీడ, ఉద్ఘట్టము, ఉద్దీక్షణము, ఉద్దీర్ణము, ఏక తాళము, కరుణాఖ్యము, కల-రూ-కళ, కాష్ఠ, కుడుక్కకము, కృష్ణ, క్రియ, క్రీడము, ఖండము, గరుడతాలము, తాళ తృతీయకము. మొ. (చూ, స్వరము. 2,) తాళమానాష్ట లవకాలము. (సం. ప.)— కాష్ట; తాళప్రాణక్రియాభేదము.(సం.ప.)- ఆవాపము; తాళప్రాణ జాతివిశేషము.— (సం. ప.)-ఖండము; ఎనిమిది యక్షరముల కాలము.- (సం. ప) —ఆదితాళము; నృత్త గీతాదులకాలము.—: చూ, ఘనము. 1; లఘ్వక్షరముయొక్క చతుర్థభాగోచ్చారణము చేయునంతటికాలము -త్రుటి. (మిగత విశేషాంశములకు 'స్వరము. 2.' చూడుము.) 3.=తాడి. రూ-తాడము తాటిచెట్టు. చూ, శ్రీతాళము; 4. కత్తిపరుజో చూ, పిడి. 2; 5 తాళమువేసెడు కంచువాద్యము: చూ, వీణె; 6 లోడిలెడుకంటె హెచ్చు; 7 యక్షధూపము; చూ, సర్జరసము; 8: చూ, హరిదళము; 9. విల్లు: చూ, బాణము. 1; 10. అఱచెయ్యి: చూ, హస్తము; అం. 11. సశబ్దక్రియలు నాలుగింటిలోనొకటి: చూ, సశబ్దక్రియలు, 12. ఘనవాద్యములు ఆఱింటిలో నొకటి: చూ, ఘనవాద్యములు; 13 ప్రణవనాదములుపదింటిలోనొకటి: చూ, ప్రణవనాదములు; దే. వి. (1) మల్లబంధ విశేషము. భార. విరా. 2, ఆ. 19: చూ, మల్లశాస్త్రము; వై. వి. (2)=తాల. తలుపు లోనగు వానికి వేసెడు తాళము: (చూ, తాళము. 1.) చూ, బీగము.

తాళముచెవి. వా. వి. తాళమువేయుటకును తీయుటకును తగిన సాధవగు పనిముట్టు(కీ): చూ, బీగము.

తాళములు. అం. ధ్రువము, మఠ్యము (మధ్యము), రూపకము, త్రిపుట. జంపె, అట, ఏకము (7): (చూ, తాళము. 2.)

తాళమాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నేలతాడు* చూ, శిలీంధ్రికము

తాళవర్జితము. అం. గాయకదోషములు 14 లో నొకటి: చూ, గాయకదోషములు.

తాళవృంతము సం. వి. అ. న: చూ, విసనకఱ్ఱ.

తాళశ్రీనీయకము. సం. వి అ. పుం. తాళ ప్రాణకళాభేదము. చూ, తాళము. 2.

తాళసపత్రము. సం వి. అ. న.= చూ, తాళిసపత్రి.

తాళాంగములు (అంగప్రాణములు) అం. అను ద్రుతము (విరామము), ద్రుతము, లఘువు, గురువు, ప్లుతము, కాకపాదము. (6)

తాళాధిరోహణన్యాయము పా. తాటిచెట్టెక్కు వాని నెంతదనుఁక నెగఁద్రోయుదురనురీతి

తాళాధ్యాయము. పా. 1 శివశక్తుల సామరస్యాత్మక రూపమే తాళము. మఱియు ఘాతజధ్వనులతో తన్మధ్యస్థము లయిన విరామకాలములతోనయిన నృత్యగీతవాద్య కాల పరిచ్ఛేదనమే తాళశబ్దార్థము. దీనిని గుఱించి తెలుపునది తాళాధ్యాయము, వా. 2. కొట్టుట, తన్నుట. "నీకు ప్రాణము రాకున్నచో తాళాధ్యాయముతప్పదు."

తాళాలు. వా. వి.బ. చూ, కన్నాత. అం. భా. ద్వి. 207. (తాళములు)

తాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=తాడి*. చూ, శ్రీతాళము, దే వి. రూ-తాళీ (1) పతకము, హారము నడుమనుండెడు గిల్టుపుబిల్ల: చూ, భూషణము. 2, (2) రూ-తాపడము-తాపళము, ఒకానొకహారము. ఉ, రా. 5, అ. 305: చూ, భూషణము. 2.

తాళించే దే. స. క్రి. 1. జూదమాడునపుడు క్రిందవేయుటకై పాచికలను చేతనుంచుకొని యిటు నటు త్రిప్పు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 64; వై. అ. క్రి. 2. తాళమువేయు. లక్ష్మి. 2. ఆ 82: తాళగించే, దరువువేయు.

తాళిక. దే. వి. 1. ఓర్పు చూ, శాంతము. 1; విణ. 2. చాలినది. చూ, శాంతము. 3

తాళికయగు. దే. అ. క్రి. తాళు. ఆఁటు.

తాళితాఁకు. దే. అ. క్రి మూర్ఛిల్లు. సాంబ. మా. 42: చూ, సొమ్మసిల్లు

తాళిసపత్తిరి. వై. వి.=తాళిసపత్రి. (సం. వ)-తాళీసపత్రము- రూ-తాళసపత్రము (జ్వరహరము. అగ్ని దీప్తినిచ్చును. శ్లేష్మహరము. తాళిసాది చూర్ణములలో నిది కలియును. బంగాళాదేశములోని స్త్రీలకు ప్రసవించిన తరువాత నిది టానిక్ గా(బలముకలుగుటకు) నిచ్చెదరు.

తాళిసము. అం. ఒకానొకభస్మము చూ, భస్మములు.

తాళిసాదిచూర్ణము. పా. తాళిసపత్రము, లవంగాలు, దాల్చినచెక్క, వాయువిళంగాలు, తవాక్షీరి, జాపత్రి, జాజికాయలు, శొంఠి, పిప్పలి, మిరియాలు, కరక్కాయలు, తాడికాయలు, ఉసిరికపప్పు, ఏలక్కాయల లోని గింజలు, రససిందూరము వీనిని సమభాగములుగ చూర్ణించేది.

తాళీ దే వి: చూ, రూ-తాళి (1) (2). (హారవిశేషమునకు.—ఆచ్చ. సుం, కాం. 34.)

తాళీకుఁడు దే విణ. కార్యకర్త: చూ, వ్యవహర్త 2.

తాళు. దే అ. క్రి. 1: తాళికయగు: చూ, శాంతించే; 2 చూ, సహించే; 3. ఆత్రపడక విచారించే: రూ-తాళుకొను, నిదానించే, నిబ్బరించే.

తాళుకొను. దే. అ. క్రి.—వై.—

తాళ్ళపాము. వా. వి. 1. ఒకానొక బాలక్రీడ: చూ, బాలక్రీడ; 2. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము. (ఇట్లు తాడిల్లిపాము)

తాళ్వారము. దే. వి. రూ-తావారము. స్తంభముల మీఁదికి దించిన సోపా: చూ, సదనము. 1.

తి

తి. పా. వ్యాకరణంబున.-1. అజ్ఞు మొదలగు శబ్దంబుల తివర్ణంబంతా గమంబును శేషంబున కొక్కటికి లోపంబునగు; 2. విభక్తిపరంబగునపుడు గోయుప్రభృతులతుది యక్షరంబు తివర్ణంబగు; 3. టి-తివర్ణంబులు పరంబులగునపు డుత్వంబున కిత్వంబగు; 4. టి వర్ణంబు పరంబగునపుడు క్రిందు- మీఁదు- ముందు పువర్ణంబుల యుత్వంబున కత్వంబగు; 5. ఔపవిభక్తికములత్ప్రతీయాసప్తములకత్వంబాదేశంబు బహుళంబుగానగు. (4—5 అర్థంబుల యంశంబులు 'తి.'కి సంబంధించినవి గాన నిటవివరింపఁబడియె.)

తింట. దే. వి. తినుట: చూ, సాపాటు

తిండి. దే వి. 1 భోజనము: చూ, సాపాటు; 2. ఆహారము. జై 3, ఆ. 34: చూ, సాదము (1)

తిండికత్తియ ద్వ విణ. రూ-తిండికత్తె తిండిపోతు: చూ, స్త్రీ [భక్షకుఁడు

తిండికాఁడు. దే విణ. రూ-తిండీఁడు. చూ,

తిండిపోతు. దే. విణ. 1: చూ, తిండికత్తియ, 2: చూ, తిండికాఁడు.

తిండీఁడు. దే. విణ: చూ, రూ-తిండికాఁడు.

తిందుకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ· అగ్నిమేడి*

తింతిరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చింత*: చూ, బహుపత్రి.

తింతిడ. సం. వి. అ. స్త్రీ.—పై:—

తింతిడము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, తింతిరి*; న. 2. చింతపండు: చూ, తింత్రిణీకము.

తింతిడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: 1: చూ, తింతిరి*: 2. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4.

తింతిడిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, తింతిరి*.

తింతిడీకము. సం. వి. అ. న: చూ, తింతిడము.

తింతిలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తింతిరి*.

తింతిలిక. సం. వి అ. స్త్రీ.—పై —

తింత్రిడీకము. సం. వి అ. న· చూ, రూ-తింతిడీకము-తింత్రిణీకము.

తింత్రిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తింతిరి*:

తింత్రిణీకము. సం. వి. అ న చూ, రూ-తింత్రిడీకము. [చూ, ఆసవములు.

తింత్రిణ్యాసవము. అం. ఆసవములలోనొకటి.

తిందుకము. సం. వి. అ పుం. చూ, తుమ్మికి- తుమికి: (ఆషాఢమాసమందు చెట్టు మొదటను గొప్పతవ్విన పరిమళయుక్తములు, మధురయుక్తములు అగు గొప్ప పండ్లు పండును· చూ, గోహాదశాస్త్రము)

తికమక. దే. వి. 1 కలఁత. సా 1. ఆ 94· చూ, సంతాపము; 2· చూ, సంభ్రమము; 3 అంగములయొక్క అస్వాధీనత. భాగ. 6, స్కం. 308

తికమకగొను. దే. అ క్రి (తికమక + గొను) 1: చూ, సంభ్రమించె. భాగ 6, స్కం. 275, 2 అంగములయొక్క అస్వాధీనతను పొందు తికమకలాడు.

తికమకలాడు. దే. అ. క్రి —పై.—

తికము. హై. వి. 1. త్రిక. ముడ్డిపూస. చూ, రూ-టి; హై. స. 2. త్రిక మూఁడు. చూ, మూఁడు.

తికోషము. సం. వి. అ. పుం. చూ, తిమి. 2.

తిక్క దే. వి. రూ- త్రిక. 1. పిచ్చి· చూ,

వెఱ్ఱి. 1; 2. పిచ్చివాఁడు: చూ, వెఱ్ఱివాఁడు; 3: చూ, పైత్తము (చూ, ధాతువు.)

తిక్కగొను. దే. అ. క్రి. (తిక్క + కొను) పిచ్చెత్తు: చూ, వెఱ్ఱెత్తు.

తిక్కటమక్కట. దే. వి. కలఁత: చూ, సంతాపము. [తిక్కణిక.

తిక్కటిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-

తిక్కడి. దే. వి. నూలువడికెడు చిప్పకదురు చూ, తర్కుృవు. [పగడము.

తిక్కణిక. సం. వి ఆ. స్త్రీ. చూ, మట్టి

తిక్కన. ఆం కవులు ముగ్గురిలోనొకఁడు చూ, కవులు.

తిక్కశంకరయ్య జా. పట్టు వీడని వాఁడు

తిక్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కటుకరోహిణి: చూ, కసలాడని. 1.

తిక్తకర్కోటకి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. కందపల్లి* చూ, వంధ్యాకర్కోటకి.

తిక్తగుంజ సం వి. ఆ. స్త్రీ కానుగ * చూ, కాదన్నుము.

తిక్తబీజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్ద చేదు అనుగు*. చూ, సొఱ.

తిక్తము సం. వి. అ. న. 1. చేఁతిపొట్ల* చూ, పొట్ల; పుం. 2. కసరు, చేఁదు. (సం. ప).—కటువు; విశ. 3. సుగంధము గలది, కషాయము, సురభి: చూ, వాసన; 4 చేఁదైనది

తిక్తవారము. సం వి అ పుం. 1. తుమ్మెదల మైథునము: చూ, సంయోగము; 2. పిశాచము పట్టినమనస్సు' చూ, హృదయము. 2.

తిక్తశాకము సం. వి. అ. పుం 1. ఉలిమిరి* చూ, శ్వేతపుష్పము; 2. చేండ్రి* చూ, తెల్లచేండ్రి [చూ, సొఱ.

తిక్తాలాబువు. సం. వి ఉ. పుం. చేఁతిసొఱ*:

తిగ. నై. స.=త్రికమ్. రూ-తివ-తీ. "తే. ఉన్నవాఁడీతఁడే తిగ-కన్నులేని, శంభుఁడవుమేను." (చంద్రాశోకము. 15): చూ, మూఁడు.

తిగకంటి. ద్వ. వి (తిగ + కన్ను) ముక్కంటి. అచ్చ. అ, కాం. 13. చూ, శివుఁడు.

తిగకాళ్ళదేవర. ద్వ. వి. నిప్పు: సాం. దే. 12: చూ, వహ్ని. 1.

తిగపోగులుదాయ. ద్వ. వి: చూ, శివుఁడు. (ఇట్లు తిగపోగులు వేఁటకాఁడు)

తిగవంచ. ద్వ. స. రూ-తీవంచ. గూ, నాలుగు.

తిగియు. దే. స. క్రి. రూ-తివియు. ఆకర్షించే: చూ, రెమ్మ.

తిగుచే దే. స. క్రి. రూ-తివుచే

తిగుచేవాఁడు. ద్వ. వి ఈడ్చువాఁడు (సం.ప) —కర్షకుఁడు-రూ-కార్షకుఁడు.

తిగ్మము సం. వి. అ. న. 1. వెట్ట చూ, వేఁడిమి; విశ 2 వేఁడిమికలది చూ, వేఁడిమి. [భార.విరా.5.ఆ.154.చూ,వాశి.1.

తిట్ట. దే. వి. గుట్ట. భార. ద్రోణ. 5, ఆ. 193;

తిట్టాట. దే. వి' చూ, శాపము. 1

తిట్టాడు. దే. స. క్రి. (తిట్టు + ఆడు) తిట్టు: చూ, శపించే.

తిట్టు. దే వి. 1' చూ, తిట్టాట. పాండు. 5, ఆ 270; 2. అపదూఱు భార. ఉద్యో. 1, ఆ 331: చూ, నింద. 1; స. క్రి 3. చూ, తిట్టాడు. కళా. 4,ఆ.19; 4. దూఱు' చూ, నిందించే. [పీటిబోవు.

తిట్టుపడు. ద్వ. అ. క్రి. (తిట్టు + పడు): చూ,

తిట్టువాటు. ద్వ. వి. చూ, తిట్టు. 2.

తిడిమ్మి. దే. వి. 1. రథము పాఱునప్పటి మ్రోఁత యందుగుప్పున్నను కరణము. చూ, హహూహూ; 2. రథము పాఱునప్పటి మ్రోఁత: చూ, స్వగము. 2.

తిణింగిణి. అం. విన్నాణములు 32 లో నొకటి: చూ, విన్నాణములు.

తిణిఁగి. అం.—పై.—(ఇట్లుసింగిణి.)

తితఉవు సం వి. ఉ. పుం. న రూ-తీతఉవు. చాలని (తె. ప)—జల్లి-జల్లెడ

తితిక్ష. సం. వి. అ. స్త్రీ 1. ఓర్పు: చూ, శాంతము 2, అం 2 శమాదులు ఆఱింటిలో నొకటి చూ, శమాదులు.

తితిక్షువు. సం. వి. ఉ చూ, సహనుఁడు

తిత్తి పై. వి-నుత్తి 1 కొలిమితిత్తి చూ, భస్త్ర; 2. మృగములతోలు. స్కా. 4, ఆ 60 చూ, జెరడు. 1; 3 ఒలిచి సుతిపో యుట కేర్పఱచినతోలు. చూ, జెరడు. 1; 4 చూ, తత్తెర, 5. కత్తులతిత్తి చూ, హడపము. 2; 6. వక్కాకుల తిత్తి చూ, హడపము. 2; 7 అసిమి చూ, సంచి.

తిత్తికాఁడు. పై. విఱ చూ, సుతికాఁడు.

తిత్తిరి. సం. వి ఇ పుం=. చూ, తీతువు.

తిథి. సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. 1.—తేది. పాడ్యమిలోనగునది (శుక్లపక్షము మొదటనుండి క్రమముగా ఐదేసి తిథులు నంద, భద్ర, జయ, రిక్త, పూర్ణ యను నామములుకలవి యగును.): చూ, తిథులు; 2. ఆబ్దికము, శ్రాద్ధదినము: చూ, సాంవత్సరికము; అం. 3. పంచాంగములలోనొకటి చూ, పంచాంగములు :(చూ, అంగము. 9); 4 దినాంగములు అయిదింటిలో నొకటి చూ, దినాంగములు; 5. తద్వి.—మూఁడువారములుకూడినతిథికి.-అవమము, త్రిద్యుస్పృక్కు: (చూ, దినము)

తిథిప్రణి. సం. వి. ఇ. పుం. చంద్రుఁడు చూ, హిమాంశువు.

తిథులకు అధిపతులు. పా. పాడ్యమికి-అగ్ని, వి-బ్రహ్మ, త-పార్వతి, చ-విఘ్నేశ్వరుఁడు, పం- ఆదిశేషుఁడు, ష- కుమారస్వామి, స-సూర్యుఁడు, అ-శివుఁడు, న-అష్టవసువులు, ద-దిగ్గజములు, ఏ-యముఁడు, ద్వా-విష్ణువు, త్రి-మన్మథుఁడు, చతు-కలిపురుషుఁడు, పౌ-చంద్రుఁడు, అమా-పితృదేవతలు,

తిథులు. అం. తిథులు చంద్రునివలన నేర్పఱుపఁబడినవి. తిథిమూలముగా ఆయాపనులకు చేయుటచే విస్తరింపఁబడునవి (పాడ్యమి మొదలుగువాని సంజ్ఞలును, పర్యాయపదములును "హరిహర" అను పదము క్రిందఁజూచుకొనవలెను) ·(చూ, తిథి)

తినాసము పై వి-తినసము. నెమ్మది చూ, స్వయంపినను.

తినిపించే. గే. స. క్రి. తినునట్లుచేయు.

తినిపించువాఁడు. గే. వి. చూ, ఆశయితి.

తినిశము. సం. వి. అ. పుం = చూ, లనాయము.

తిను. దే. స. క్రి: చూ, సాపడు.

తినుకు. దే. వి. 1. ముక్కి-ముక్కి నిష్టించుట: చూ, యాతన; అ. క్రి. 2. ముక్కి-ముక్కి విష్టించే చూ, విష్టించే

తినుట. దే. వి. తినఁబడుట చూ, భుక్తము 1.

తినువాఁడు. దే.వి.కుడుపరి చూ,మింగువాఁడు.

తిన్న. దే విఱ. 1 మనోజ్ఞము చూ, హృద్యము; 2. యుక్తము. పాండు. 2, ఆ. 121 చూ, యోగ్యము 2; 3. తిమ్మ, నిమ్మళము: చూ, స్వస్థము, 4 సూటి, ఋజువు (అనియు) చూ, లక్ష్యము. 1; 5. సౌమ్యము. భాగ. సౌ 1, ఆ. 80 చూ, సవరణ-రూ-సవరణము (చూ, సౌమ్యము)

తిన్నఁగా దే. క్రి: చూ, ఒయ్య. 1.

తిన్నఁదనముగలవాఁడు. దే. వి: చూ, సరళుఁడు.

తిన్నన. దే. వి. 1. మనోజ్ఞత. అం, భా. తృ. 14: చూ, హృద్యము; 2. యుక్తత: చూ, యోగ్యము. 2; 3. తిమ్మన, స్వస్థత: చూ,

స్వస్థము; 4. మయివడి-రూ-మెయివడి-పై వడి: చూ, సౌమ్యత; 5. ఋజుభావము పొందు.8,ఆ. 94: చూ,హృద్యము

తిన్నియ. దే. వి. రూ-తిన్నె-తీనియ-తీనె. అచ్చ. ఆ, కాం. 10: చూ, వేదిక.

తిన్నె. దే. వి. 1.—పై.—; 2 గవనివాకిట వాటముగ నేర్పఱచిన మట్టిదిబ్బ, హస్తి నఖము: దిబ్బ.

తిపరతాండము. వా. వి. మనస్సునకు కుదురు పాటులేకుండఁ జేయుట. (తిపరతాండ్రము అనియు)

తిపిరి. వా వి. చూ, సొఱకాయ.

తిపిరికిన్నెర. వా. వి. సొఱకాయచే రచించిన వాద్యము: చూ, వీణె.

తిపురుకట్టు. దే. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు.

తిప్ప. వై. వి.=ద్వీప. 1. కొండ చూ, పర్వతము; 2. చిన్నకొండ చూ, పర్వతము, 3. ఉద్ద. వసు. 1, ఆ. 137. చూ, రాశి. 1.

తిప్పకాయ. దే. విణ. ఆకతాయి. చూ, వ్యాఘుఁడు 2. (ఇట్లు డిప్పకాయ)

తిప్పతీఁగ. దే వి. రూ-తిప్పతీఁగె *· చూ, సోమవల్లి (దీనినుండి తిప్పసత్తు తీయుదురు. ఇది జ్వరములమీఁద పనిచేయును.)

తిప్పతిప్పరి. ద్వి. వి. 1. కోఁతి. అచ్చ. కిష్కిం కాం. 28· చూ, వానరము, 2. కొండచిలువ: చూ, సర్పము.

తిప్పతెల్లు ద్వి. వి ఇక్షుకిఋ*: చూ, బాణ

తిబిరి. దే వి. 1 మాఱుపాటు: చూ, వ్యత్యయము; విణ. 2. అల్పము· చూ, స్వల్పము, గా. క. 3. లెక్కలోనిపాటు (లే సా)

తిమ్మి. దే. వి. ముంగాలికి కట్టు పోసిచ్చుచే వెనుకకు మరలించి ముందరించి కట్టెడు గట్టి కట్టు: చూ, న్యాతి. 1.

తిమి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నూఱుయోజనముల పొడవుగలచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; 2. మున్నీరు: చూ, సముద్రము.

తిమింగిలము. సం. వి అ. పుం. తిమిని మ్రింగెడుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

తిమిటము. సం. వి. అ. పుం. నాటామమను ఫలవిశేషము: నాటామ్రము, నేటువు.

తిమితము. సం. విణ. 1.తడిసినది: చూ,వోదము. వా. వై. వి. (1)=స్తిమితము. నెమ్మది.

తిమిరము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-తీమిరము. చీఁకటి: చూ, మేచకము 1; 2. కంటి తెవులు: చూ, బిడాలము. 2; 3.=తిమిరి. రూ-తిమ్మిరము: చూ, తిమ్మిరి.

తిమిరి. వై. వి.=తిమ్మిర: చూ, రూ- తిమ్మిరి. (దేశ్యమని శ. ర.)

తిమిరిమీను. ద్వి. వి. ఒకరకముచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

తిమితిమింగిలము. జా. తిమిని మ్రింగినచేఁపను మ్రింగెడు పెద్దచేఁప (గుడిని గుడిలోని లింగమును మ్రింగెడి యూహగల వానియందు వాడెదరు)

తిమురు. వై. వి.=తిమ్మిర.1· చూ, రూ-తిమ్మిరి (దేశ్యమని శ. ర); దే. వి. 2. గర్వము: చూ, హంకారము; అ. క్రి 3 చూ, సంభ్రమించు; 4: చూ, విజృంభించు; 5. ఒళ్లు విఱుచు; 6. గర్వించు: చూ, హంకరించు.

తిమురుకొను దే అ క్రి. ఆగ్రహముతో పెనఁగులాడి పదలించుకొను

తిమురుపట్టు. దే అ. క్రి. కొఱడుపాటు.

తిమ్మ దే. విణ చూ,తిన్న.3.

తిమ్మఁడు. దే వి. (తిరుమల + ఁడు) కోఁతి: చూ,వానరము.

తిమ్మదియ్యాము దే. వి. (తమ్మ + తియ్యాము) రత్యాల్పిస్తె చూ, సంయోగము.

తిమ్మన దే. వి. 1. స్వస్థత చూ, స్వాస్థము, 2.మంగళము. ఆం సం. మాన. 52: చూ, హృద్యము; 2 ఒకానొకకవి. "ముక్కు తిమ్మనార్య ముద్దుపలుకు." పాం. పీఠిక.

తిమ్మనము. వై. వి.=తేమనమ్. చేల్ల పులుసు: చూ, మజ్జిగ.

తిమ్మిని బ్రిహ్మిని బ్రిహ్మిని తిమ్మినిఁజేయు వాఁడు. జా. తలలు తీసి తలలు పెట్టు (మార్చు)వాఁడు.

తిమ్మప్ప. ద్వ. వి. వేంకటేశ్వరస్వామి రూ-తిమ్మప్పఁడు: చూ. వేలుపు.

తిమ్మప్పఁడు. ద్వ. వి. (తిరుమల + అప్పఁడు) —వై.—రా, వి. 1, ఆ. 26.

తిమ్మవడు. ద్వ. అ క్రి (తిమ్మ + పడు) సేద దేఱు: చూ, రెక్కొను. [తిమ్మిరి.

తిమ్మిరము సం. వి. అ. న.=తిమురు: చూ,

తిమ్మిరి వై. వి.=తిమ్మిర. స్పర్శము తెలియని రోగము) (రూ-తిమిరి-తిమురు) (పేశ్యమని శ.ర) చూ, బోము

తిమ్ము. వా. స. క్రి చూ, దీవించు.

తియ్య దే విశ. కమ్మనిది. లక్ష్మి. 1, ఆ 47: చూ, మధురము.

తియ్యఁబోఁడి. దే వి. (తియ్య + పోఁడి) 1. వెలకువలె మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

తియ్యకంద. మి. వి. కనరులేనికంద, చిరుగడము*: చూ, సూరణము.

తియ్యగూర. ద్వ. వి. (తియ్య + కూర) పులుసు చేరని కమ్మకూర. కాశీ, 7, ఆ. 186 చూ, వ్యంజకము. 1: (చూ, శాకము. 1.)

తియ్యఁదనము. దే. వి. కమ్మన: చూ, మధురము. [స్మా*. చూ, రక్తబీజకము.

తియ్యదానిమ్మ. ద్వ. వి తియ్యనివిత్తులుగలదాని

తియ్యన. దే. వి: చూ, తియ్యఁదనము (విశేషణమగుచో "తియ్యనిపలుకులు")

తియ్యనినోరఁ జేఁదుమేయుట. జా. మంచివాఁడై యుండియుఁ జెడ్డతనము చూపించుట. "నీయట్టి గట్టి దొరకు నుచితంబే తియ్యని నోరంజేఁదు మేయుట నాయంబుగాదని." (ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము.) [రాంకము.

తియ్యనిమ్మ. దే వి. కమ్మనిమ్మ*: చూ, శర్క-

తియ్యమాను. దే వి. చెఱకు, రూ-తీయమ్రాను. మధుతృణము*. చూ, రసాలము. 3.

తియ్యమామిడి. దే. వి. ఎలమావి, సహకారము* చూ, మామిడి.

తియ్యము. దే. వి. (రూ-తియ్య-తియ్యన-తీయ-తీయము) 1 ప్రియవచనము. ఉ హరి.5, ఆ. 31: చూ, శబ్దము. 2; 2 ప్రేమము. భార. అర. 6, ఆ. 184. చూ, స్నేహము 1; 3 మంజులము. ఆం, భా. తృ 14· చూ, హృద్యము. [శిగ్రువు. 1.

తియ్యమునగ ద్వ వి. ఎఱ్ఱమునగ* చూ,

తియ్యమ్రాను. దే. వి. చూ, రూ-తియ్యమాను.

తియ్యవిలుకాఁడు దే. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

తిరగలి దే. వి చూ, రూ-తిరుగలి.

తిరపడు. వై. అ. క్రి. (తిరము + పడు): చూ, స్థిరపడు ఉ, హరి. 3, ఆ. 91. [4,ఆ.162.

తిరము. వై. విశ.=:చూ, స్థిరము. ఉ, హరి.

తిరశ్చీనము. సం. విశ. 1. అడ్డముగాఁబోవునది; అం. 2. గ్రివాభేదములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, గ్రీవాభేదములు.

తిరస్కరించు. సం. స. క్రి· చూ, భంగించు.

తిరస్కర (రి) ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=తెర: చూ, పట్రము. [చూ, వహేలనము.

తిరస్కారము. సం. వి. అ. పుం తెగడిక:

తిరస్కృతము. సం. విశ. తెగడఁబడినది:చూ, వహేలనము. [స్కారము.

తిరస్క్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ : చూ, తిర

తిరస్తు అం. (రాష్ట్రము)రాజ్యాంగములు ఏడింటిలోనొకటి: చూ, రాజ్యాంగములు.

తిరి. దే. వి. జేడ. ఉ. రా. 3,ఆ. 106 : చూ వేనలి. 1; 2. సుడి: చూ, సుడి. 1.

తిరిక. గే. వి. మెలిక: చూ, లంకె
తిరిగిచమ్మే. దే. అ. క్రి 1. ప్రదక్షిణమగు: చూ, వలగొను; స. క్రి. 2. పరివేష్టించు. హరి. 2, ఆ 163 చూ, వేష్టించు
తిరితీపులాడు. దే అ. క్రి (తిరితీపులు+ఆడు) పెనగులాడు: చూ, పెంటిగొను.
తిరిపగాఁడు. దే. వి.(తిరిపము + కాఁడు)(రూ-తిరిపరి-తిరిపె-తిరిపెగాఁడు)భిక్షుకుఁడు: చూ, యాచకుఁడు.
తిరిపగొట్టు దే. విశే. విడుపని బిచ్చెగాఁడు, అనిగక్తభిక్షుకుఁడు: చూ, యాచకుఁడు.
తిరిపము. గే. వి. బిచ్చము చూ, యాచన.
తిరిపమెత్తికొను. దే. స. క్రి చూ, యాచించు.
తిరిపరి. దే. విశే. (తిరిపము + అరి): చూ, తిరిపగాఁడు. కాశీ 7, ఆ. 52
తిరిపె. దే. విశే.—పై.—
తిరిపెగాఁడు దే. విశే.—పై.—
తిరిపెము. దే. వి చూ, రూ-తిరిపము.
తిరియు దే. స క్రి రూ-తిరుచు భిక్షమెత్తు భాగ సౌ 1, ఆ 217 చూ, యాచించు
తిరిర. దే. వి. తిజికె యనుచేఁప చూ, మత్స్యము 1.
తిరిపడు ద్వ. అ. క్రి. (తిరి + పడు) కలఁతపడు చూ, సంక్షోభించు
తిరిపెట్టు. గే. స. క్రి. (తిరి + పెట్టు) కలఁతపఱచు చూ, సంక్షోభించు.
తిరీటకము సం వి. అ. పుం. రూ-తిరీటము చూ, లొద్దుగు*
తిరీటము. సం వి. అ. పుం. 1.—పై.—; స. 2. కిరీటము: చూ, సీసకము. 1.
తిరు. పై. విశే=శ్రీ. శ్రీప్రదము, శుభకరమైనది: చూ, శుభము. 4. "తిరునామము, తిరుమేను" మొ. (దేశ్యమని శ.ర.)
తిరుఁడు. పై. విశే.=స్థిరః: చూ, స్థిరుఁడు.

తిరుకాపు. ద్వ. వి. భగవంతునియొక్క అలంకారము చూ, భూషణము. 2.
తిరుకొలను. పై. వి. రూ-తిరుకోళంబు. పుష్కరిణి: చూ, సరస్సు 1. (దేశ్యమని శ. ర.)
తిరుకోళంబు. పై వి.—పై.—
తిరుక్కోగము. జా. ఏమియులేకుండఁజేయుట.
తిరుగఁబడు. ద్వ అ. క్రి (తిరుగన్ + పడు) 1. ఎదిరించు: చూ, ప్రతిఘటించు, 2.తిరుగు చూ, అల్లాడు. 2; 3. మరలు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 61 చూ, పటిరిల్లు; 4. ఎదురెక్కు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 63: చూ, పల్లటిల్లు, వా. 5. పీఁపుకిందగు, వెలకిలఁబడు చూ, వెలికిలు (స్వార్థమునపడు)
తిరుగఁబోఁత. దే.వి రూ-తిఱుఁగబోఁత.తిరుగఁబోయుట, తాలింపు రా, వి. 2, ఆ 101: చూ, సాతాళింపు.
తిరుగఁబోయు. దే. స. క్రి. (తిరుగన్ + పోయు) తాలించు చూ, సాతాళించు.
తిరుగడ. ద్వ. వి. (తిరుగు + గడ) మరపెట్టిన గొట్టము చూ, మరచెట్టు
తిరుగలి. దే. వి. 1 (తిరుగు + కలు) పిండిలోనగునవి విసరెడు శిలాయంత్రము. రూ-తిరగలి-తిఱుగల్లు, జెక్క. (సం. ప).—ఘరట్టము, చక్రికాయంత్రము; వా. 2. బియ్యముపైనఁగల ఎఱ్ఱనిచౌరపోకుండునట్లు విసరదు గఱుకులగళ్ళు గల పడ్డ తిరగలి. (ఈబియ్యము మరబియ్యముకంటె ఆరోగ్యప్రదము); దే. వి. 3 (తిరుగు+కలి) భ్రమము: చూ, విహారము 1.
తిరుగాడు. దే. అ. క్రి. (తిరుగు+ఆడు) తిరుగు. పై. 8, ఆ. 125. చూ, సంచరించు.
తిరుగు. దే వి. 1 రూ-తిరుగుడు. తిరుగుట. పాండు. 4, ఆ. 275: చూ, విహారము.1; 2. రూ-తిరువు. అపజయము. అం, భా. ద్వి-224: చూ, పరాజయము; అ. క్రి. రూ-

తిరువు. 3. చూ, సంచరించు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 140; 4: చూ, పరిభ్రమించు; 5. వెనుకకు మరలు. చూ, వెనుదీయు. 1: 6: చూ, వటిగ్రిల్లు. భాగ. 1, స్కం. 82; స. క్రి. రూ-తిరువు 7. పరివేష్టించు పాండు 4, ఆ. 275; నై. 2, ఆ. 4. చూ, వేష్టించు

తిరుగుఁబోతు. దే. విశ (తిరుగు+పోతు) 1. తిరుగునట్టి స్వభావముగలవాఁడు; 2. తిరుగునట్టి స్వభావముగలది: చూ, (స్త్రీ); 3. కుంట చూ, అంకులాఁడి, 4. లంజెకాఁడు చూ, విటుఁడు.

తిరుగుడు. దే వి. రూ-తిఱుగుడు. 1 తిరుగుట' చూ, విహారము 1; 2' చూ, సంభ్రమము, 3' చూ, వ్యత్యయము, 4. తిరుగుడు నొక్కు చూ, మ(ఱ)గ ; 5 చక్రము చూ, శకటము. 1' (చూ, చక్రము. 10)

తిరుగుడుచీల. దే. వి. రూ-తిఱుగుడుచీల తిరుగుడు నొక్కులుగల చీల: చూ, మ(ఱ)ర

తిరుగుడుత్రాడు. దే. వి. పశువులను బట్టెడు సాధనము, త్రిప్పుడుత్రాడు: చూ, సూత్రము 1.

తిరుగుడునొక్కు. దే. వి. (రూ-తిరుగుడు-తిఱుగుడు-తిఱుగుడునొక్కు) చూ, మ(ఱ)గ.

తిరుగుడుపడు. ద్వ. అ క్రి. చూ, పరిభ్రమించు

తిరుగుడుపాటు. ద్వ. వి. తిరుగుడుపడుట' నిర్వ 3, ఆ. 2. [చూ, భూషణము, 2.

తిరుగుడుబిల్ల. దే. వి. స్త్రీల శిరోభూషణము

తిరుగుడుబిల్లలు. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తిరుగుదల. దే. వి. మరలుట. చూ, మరలఁబాటు.

తిరుగుమొగము. ద్వ. విశ 1. అభిముఖము. "వ్యాధి కొంచెము తిరుగు మొగము పట్టినది.": చూ, ముందఱ. 1; 2. విముఖము: చూ, సోలయిక.

తిరుగులాడు. దే. అ. క్రి: తారాడు.

తిరుగువాఱు. దే. స. క్రి. (తిఱుగు + పాఱు) పరివేష్టించు. పంచ. నా. 1, ఆ. 247: చూ, వేష్టించు [వాద్యము' చూ, వీణె.

తిరుచిన్నము. ద్వ. వి. సన్నగాళె. ఒ.కానొక

తిరుచు. దే స క్రి చూ, తిరియు.

తిరుమార్గము. మి. వి పసుపువియ్యాముచేర్చి చేసి వైష్ణవులు నొసటనుంచుకొనెడు పొడి: చూ, బొట్టు. 1 [బొట్టు 1.

తిరునామము. ద్వ వి. తిరుమణిబొట్టు చూ,

తిరునాళ్ళ. దే. వి. రూ-తిరునాళ్లు. దేవోత్సవము' చూ, పండుగ 2.

తిరునాళ్ళు. దే. వి —పై—

తిరుగోలు దే వి శైవులు నొటనుంచుకొనెడు గోమయసంభవ భస్మము చూ, భస్మము

తిరుపగోడ దే. వి (తిరు + గోడ) గోడ, వైష్ణవులు తిరుమణి పెట్టి మొసవివియుంచి చెంకను డిగిలించుకొనెడు తాటాకుల బుట్ట: చూ, సజ్జ. 1.

తిరుపతి. దే. వి తిరుమల (చిత్తూరుమండలము లోనిది)విష్ణుక్షేత్రము,వేంకటాచలము' చూ, పర్వతము.

తిరుపు దే వి. తిరుగుట చూ, విహారము. 1.

తిరుపులుగట్టు. దే అ క్రి (తిరుపులు+కట్టు): చూ, వ్యాపించు పంచ. వేం 4, ఆ. 147.

తిరుప్పాణియాళ్వారు. అం చూ, ఆళ్వారులు.

తిరుమంగయాళ్వారు అం —పై—

తిరుమజ్జనము మి. వి. భగవంతుని యభిషేకము. చూ, స్నానము 1.

తిరుమణి. నై వి. శ్రీమృత్తి (తిరు + మన్ను) రూ-తిరుమన్ను వైష్ణవులు నొసటనుంచుకొనెడు ధవళమృత్తిక. చూ, బొట్టు 1. (ద్వయమని శ. ర).

తిరుమణిపడము. మి. వి తామరపూసల దండ చూ, భూషణము. 2.
తిరుమన్ను. వై. వి. _ చూ, రూ-తిరుమణి.
తిరుమల. ద్వ. వి. చూ, తిరుపతి.
తిరుమాళిగ. ద్వ వి. ఇల్లు చూ, సదనము. 1.
తిరుముడి దే. వి. వైష్ణవుడు చూ, బ్రాహ్మణుడు
తిరుముడిగూళ్వారు. అం. చూ, ఆళ్వారులు.
తిరుపడికోల దే. వి దాసరవాని దీపస్తంభము చూ, స్తంభము 1
తిరునగంగములు దే. వి బ శాలిధాన్యము చూ, ధాన్యము.
తిరువరాధనము మి వి. (తిరు + ఆరాధనము) (వైష్ణవుల భాషయందు) దేవతార్చన చూ, సపర్య. (తిరుళ బ్దము విశిష్టాద్వైత మతస్థుల భాషలోనిది)
తిరువు. దే అ క్రి, స. క్రి: చూ, రూ-తిరుగు
తిర్గు. దే అ. క్రి, స. క్రి —పై—
తిరోధానము సం. వి. అ. న. మఱుగుపాటు చూ, వ్యవధానము. 3
తిరోభావము సం. వి. అ. పుం. మఱుగుపడుట. చూ, వ్యవధానము. 3. [పడు.
తిరోహితమగు. మి. అ. క్రి: చూ, మఱుగు
తిరోహితుడు సం. విణ మఱుగుపడినవాడు
తిర్యక్కరణబంధములు. అం. సముద్గతము, పరివర్తితము, సమాంగకము, అభిత్రికము, సంపుటము, వేణుకాఖ్యము, కుక్కుటము, మానితము. (8).
తిర్యక్కరణము. అం. బంధము లైదెంటిలో నొకటి (శుకి వాణి ప్రక్కవాటుగబవ్వళింప పురుషుఁడెదురుగ బవ్వళించికూడుట). చూ, బంధములు.
తిర్యక్కు. అం. 1. రతులు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, రతులు; 2. బాహుపరిచారములు పదింటిలోనొకటి: చూ, బాహుపరిచారములు.
తిర్యక్కోష్ఠకము. సం వి అ. పుం. ఉపస్థలోపల నడ్డమగు మొగ్గగలది, భగభేదము: చూ, భగము. 12. [నొకటి చూ, కంపకక్రియలు.
తిర్యక్చలన అం. కంపకక్రియలు నాలుగింటిలో
తిర్యక్స్పర్శము. అం స్పర్శనములు తొమ్మిదింటిలోనొకటి చూ, స్పర్శనములు
తిర్యగ్ముఖ అం 1. చుంబనములుపదింటిలోనొకటి: చూ, చుంబనములు; 2 చుంబనములు పదునైదింటిలోనొకటి చూ, చుంబనములు
తిర్లిక దే. వి రూ-తిర్వలిక దీపము: చూ, స్నేహాళము (తిరువరాధనసమయమున వెలిగించెడు దీపము) చూ, తిరువరాధనము
తిర్వలిక దే. వి —పై—
తిలి దే వి. 1 మెలి: చూ, లంకె; 2 కర్ణరంధ్రాదులలోఁ దిరిగ్పెడుపత్తి. చూ, పత్తి
తిలిరి దే వి. తిరిరిఅనుచేప చూ, మత్స్యము. 1.
తిలిగొట్టు. దే. వి. (రూ- తిలిపగొట్టు-తిరిపగొట్టు-తిత్తిగొట్టు-తిత్తి-తిత్రి) చూ, యాచకుడు.
తిలిపగొట్టు. దే. వి.—పై.— [లింపు.
తిఱుగఁబోఁత. దే. వి. తాలింపు చూ, సాతా
తిఱుగలి. దే. వి. చూ, రూ-తిరుగలి. 1-2.
తిఱుగుడు. దే. వి. 1 చూ, రూ-తిరుగుడు. 4; 2. భ్రమణము: చూ, విహారము. 1.
తిఱుగుడునొక్కు. దే. వి: చూ, రూ-తిరుగుడు. 4.
తిత్తి. దే. వి. 1: చూ, రూ-తిలిగొట్టు. అం, భా. ద్వి. 176; 2: చూ, కొడమ. (చూ, వల. 1.)
తిత్తిగొట్టు. దే. విణ: చూ, రూ-తిలిగొట్టు.
తిత్రి. దే. వి.—పై.—

తిలకధారణ సమయము. అం. గ్రహసమయములు 27లో నొకటి (క్షేమమును బొందును) చూ, గ్రహ సమయములు.

తిలకము. సం. వి. అ. న. 1. సొమ్ముల మెరిసి యుప్పు: చూ, లపణము. 1; 2. కడుపులో పడి పక్కకుండెడు ఎఱ్ఱనిమాంసము, నెయ్యికొ (అనికొండలు)' చూ, మాంసము, పుం. న. 3. నుసటిచొక్క- చూ, బొట్టు. 1; పుం. 4. నల్లగుఱ్ఱము చూ, హయము, 5. చూ, పుట్టుమచ్చ; 6. బొట్టునుగు చూ, (చేనికిలో హెడిక్రిన కీకురు) చూ, నువ్వులు, 7. చూ, బొట్ల, విణ 8. చూ, శ్రేష్ఠము; అం 9 సంయుగిాస్త్రములు 32లో నొకటి చూ, సంయోగాస్త్రములు.

తిలకాలకము సం. వి అ. పుం చూ, పుట్టుమచ్చ.

తిలకించు. దే. స. క్రి. 1. చూచు చూ, వీక్షించు, అ. క్రి. 2. ప్రకాశించు. లక్ష్మి. 3, ఆ 97 చూ, పావణిల్లు; 3 ప్రసన్నతనొందు, తెలియు, తేటు: చూ, వెలయు.

తిలఘ్నాంతపుండు సం. వి అ పుం. 1 _ చూ, తెలుకులవాఁడు; అం. 2. జాతులు 18 లో నొకఁడు. చూ, జాతులు.

తిలతండులన్యాయము వా. నువ్వులును బియ్యమును గలిపినఁగలయును, విడఁదీసిన విడును అనురీతి.

తిలతండులము. పా. 1 బాహ్యసంభోగాలింగన విశేషము: చూ, రతిబంధము; అం. 2. జాత స్మరాలింగనములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, జాత స్మరాలింగనములు (చూ, ఆలింగనములు)

తిలపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ, న. పుం. రక్త చందనము: చూ, వాసన.

తిలపింజము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-తిలపేజము.

తిలపిష్టము. సం. వి. అ. న.=: చూ, తెలికపిండి.

తిలపుష్పనాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సుఖాను భవముగలిగెడు ఆఁగుగి: చూ, స్త్రీ.

తిలపేజము. సం. వి. అ. పుం. సొల్లునువ్వులు: తిలపింజము (చూ, నువ్వులు). [క్షీరపాకి.

తిలభావి సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గుగ 'ంగి చూ,

తిలభావి. సం. వి. ఇ. పుం. నారంగి చూ, గన్న, రాంకము. [చూ, సుమనస్సు.

తిలభావిని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రీతి, మాలతి*:

తిలమయూరము సం. వి. అ. న. గుంటకము: చూ, మయూరము. [పంజము 1.

తిలయంత్రము. సం వి. అ. న. గానుగ చూ,

తిలలు సం. వి. అ. పుం. బ. తిలకలు. 1 చూ, నువ్వులు (ఇవి పంక్తిక్రియముగ నిత్య బహుపచనాంతములగును), అం. 2. దాన ములు పదుంటిలో నొకటి చూ, దానములు; 3 దానములు పదునాఱింటిలో నొకటి: చూ, దానములు; 4 మహాదానములు పదు నాఱింటిలో నొకటి: చూ, మహాదానములు.

తిలిత్సము. సం. వి. అ. పుం తిలిత్సము-రూ-తిలీత్సము, కొండచిలువ: చూ, సర్పము.

తిలోదనము సం. వి. అ. న. నువ్వులపులగము, కృసరవిశేషము: చూ, సాపము (1)

తిల్వకము. సం. వి. అ. పుం. చట్టికాలో ప్రియ*: చూ, లొద్దుగు. [చూ, లొద్దుగు.

తిల్వము. సం. వి. అ. పుం. ఎఱ్ఱలొద్దుగు*

తిల్యము. సం. విణ రూ-తైలీనము. 1 తిలలు పండునది (పొలము) చూ, భూమి. 1; అ. న. 2. నూనె: చూ, స్నేహము. 2.

తిల్లిక. వా. వి. చూ, రూ-తిల్లిక.

తిల్వకము. సం. వి. అ. పుం. తిల్వకమను గ్రంథము చూ, రాజార్హము.

తిల్వము. సం. వి. అ. పుం: చూ, లొద్దుగు*.

తివ. వై. స.=తిరికమ్: చూ, రూ-తిగ. అచ్చం. సం, కాం. 58.

తివారిబ్రాహ్మణులు. పా. వీరు కన్యాకుబ్జులు. వీరుసామవేదులు. కౌతుమశాఖ. గోభిలసూత్రమువారు నైయున్నారు: చూ, కన్యాకుబ్జులు. :(చూ, బ్రాహ్మణులు.)

తివాసి. వై. వి.=త్రిభాసి. రూ-తివాసీ. మేలైన చిత్రాసనము. ఉ, రా 6, ఆ. 128: చూ, గల్లకము.

తివాసీ. వై. వి.=—వై.—

తివియు. దే. స. క్రి (రూ-తివుచు-తిగియు-తిగుచు) ఆకర్షించు: చూ, రెమ్మ.

తివుచు దే. స. క్రి.—వై.—

తివుట. దే. వి. 1. రూ-తివురు. శీఘ్రము. ఆం, భా. ప్ర. 65: చూ, వేగము. 3; 2. కోరిక. చూ, వాంఛ.

తివురు. దే. వి 1. రూ-తివుట శీఘ్రము ఆం, భా. ప్ర. 65: చూ, వేగము. 3; స క్రి 2. కోరు. భార. ఆది 8, ఆ. 242: చూ, వాంఛించు, వై అ క్రి 3 =తీవ్ర. త్వరపడు. భార ఆది 7, ఆ. 115: చూ, సంభ్రమించు; 4. కుతూహలపడు. భార. ఆది 4, ఆ. 251: చూ, సంతోషించు; 5:చూ, యత్నించు. భాగ అర. 3, ఆ. 3; 6. మోరఁగు. చూ, శబ్దించు, 7. కోపించు. హరిశ్చ. 3, ఆ. 96 చూ, గోషించు.

తివ్వ. వై. వి =దీర్ఘ (రూ-తీఁగ-తీఁగియ-తీఁగె-తీవ-తీవియ- తీవె): చూ, లత. 1.

తిష్యఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-తిష్యఫలి. ఉసిరిక*. చూ, శ్రీఫలి 1.

తిష్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-త్విష్యము పుష్యమి: చూ, నక్షత్రము. 1; 2. పుష్యమాసము, పుష్యము: చూ, మాసము. 1; 3. కలియుగము: చూ, యుగములు.

తీ

తీ. వై. స. ప్రకృతియందు తీగ శబ్దమునకగు ఆదేశము. "తీవంచె"; 2.=తీవ్ర: చూ, రూ-తిగ.

తీంట్రము. దే. వి. తీఁట, దురద: చూ, విదర్చిక.

తీండ్ర. దే వి. 1. ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; 2. తీక్ష్ణము: చూ, మిడి. 4; 3. తేజము,ఉష్ణము(అనియు). పాండు. 3,ఆ. 110: చూ, వేఁడిమి; 4 ప్రతాపము: చూ, వాఁడిమి; 5. మెఱుఁగు. స్వా 5, ఆ. 17; పాండు. 2,ఆ 208 చూ, వేగము. 3.

తీండ్రము. వై. విశ.=తీక్ష్ణ. రూ-తీవ్రము. పెట్టు, భీకరము. భాగ. 7, స్కం. 345 చూ, మిడి. 4 (దేశ్యమని శ. ర.)

తీండ్రించు. దే. అ క్రి. ప్రకాశించు. స్వా. 6, ఆ. 39: చూ, హసనిల్లు, 2. జ్వలించు. స్వా 4, ఆ. 17. చూ, మండు. 1.

తీఁగ వై వి =దీర్ఘ. 1 వీణె మొదలగు వానికి వేసెడు ఉక్కు-తీఁగె: చూ, సారణి. 3; 2 చూ,రూ-తివ్వ. నై. 3,ఆ 88; 3. మొలనూలు: చూ, భూషణము. 2; 4. స్త్రీల మెడను ధరించెడు బంగారుపునగ. కళా. 8, ఆ. 137: చూ, భూషణము. 2.

తీఁగఁబోఁడి. ద్వ. వి. (తీఁగ + పోఁడి) రూ-తీవఁబోఁడి. 1. తీఁగవలె మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది చూ, స్త్రీ.

తీఁగకానుగు. ద్వ. వి: చూ, శాదఘ్నము*.

తీఁగగలిక. ద్వ. వి: చూ, తృణము.1.*

తీఁగజాజి. వై. వి :చూ, సుమనస్సు*.

తీఁగతుమడి. ద్వ. వి. చూ, దీర్ఘమూలి*.

తీఁగపాఁచి. ద్వ. వి: చూ, శైవలము*.

తీఁగపాల. ద్వ. వి: చూ, మనుపాల*.

తీఁగపేరికల్కిమగఁడు. ద్వ. వి. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు. [బచ్చేలి.

తీఁగబచ్చేలి. ద్వ. వి. అల్లుబచ్చేలి*: చూ,

తీఁగమల్లియ. నై. వి. 1. ఒకానొకమల్లె*: చూ, మల్లె; బ 2. ఒకరకముపడ్లు చూ, ధాన్యము.

తీఁగమెఱుఁగు ద్వ. వి. 1 ఉఱుములేనిమెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు 1; 2 పొద్దుతిరుగుడు*: చూ, సూర్యానువర్తిని.

తీఁగమోడి ద్వ. వి గొలుసుమోడివార్త చూ, వార్త. [చూ, సపినము 1

తీఁగయిల్లు. ద్వ. వి (తీఁగ+ఇల్లు) పొదరిల్లు:

తీఁగయెలుఁగు. ద్వ వి. (తీఁగ+ఎలుఁగు) హీనస్వరము. చూ, స్వరము 2

తీఁగలువాఱు. ద్వ అ క్రి (తీఁగలు+పాఱు). చూ, వ్యాపించు.

తీఁగవిలుకాఁడు. ద్వ వి చూ, మన్మథుఁడు

తీఁగసరులు నై. వి. బ. ఒకరకముపడ్లు. చూ, ధాన్యము. [సరులు

తీఁగసాఁగు ద్వ వి. (తీఁగ+సాఁగు): చూ,

తీఁగియ. నై. వి =దీర్ఘ చూ, రూ-తీఁగ.

తీఁగె. నై వి =—పై —

తీఁగెమెడనూలు. ద్వ. వి. మెడనగ: చూ, భూషణము.2.

తీఁట. దే. వి.(రూ-తీంట్రము-తీపిరము.)దురద చూ, విదర్చిక (ఒకరకముగజ్జి).

తీఁటకసింద దే వి: చూ,సముద్రాంత*. (దీని కషాయము గర్భాశయ ఉన్మాదములలో మంచి పనిచేయును.) [ద్వి. 54.)

తీఁటకసివింద. దే. వి.—పై.—(ఆం, భా.

తీఁటకసివెంద. దే. వి.—పై.—

తీఁటకోసల. దే. వి. 1.—పై.—; 2. దూలగొండి*: చూ, శూకశింబి.

తీఁడిరించు. దే. అ. క్రి. పరికాశించు. కాశీ. 3, ఆ. 235: చూ, హవణిల్లు.

తీఁపురము. దే. వి. తప్పు: చూ, నేరము.

తీక్ష్ణ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఊరగొఁగు*: చూ, మృదుద్రుమము [వేళ*.

తీక్ష్ణకంటక. సం వి ఆ స్త్రీ: చూ, దుష్టా

తీక్ష్ణకర్మ సం. వి న్. పుం తీక్ష్ణమగు కర్మ గలవాఁడు చూ, అయశ్శూలికుఁడు.

తీక్ష్ణగంధ సం వి. ఆ స్త్రీ 1. ఓమము: చూ, యవాని, 2 నల్లావలు: చూ, సర్షపము.

తీక్ష్ణగంధము. సం. వి. అ పుం 1. మునగ*: చూ, శిగ్రువు 1; 2. పెద్దతులసి* చూ, తువిశ; 3. సెగసంపెఁగ* చూ, సగసంది

తీక్ష్ణతుండము సం వి. అ పుం. దోమ: చూ, మశకము. 1. [లవణి.

తీక్ష్ణసగ్ని సం వి ఆ స్త్రీ ఉప్పు* చూ,

తీక్ష్ణము సం వి. అ న 1 —తీండ్రము వేట్ట: చూ, వేఁడిమి; 2 విసము. చూ, విసము. 1; 3 పోరు. చూ, యుద్ధము; 4. ఇందుప్పు: చూ, లవణము. 1; 5. ఇనుము చూ, లోహము. 1; పుం 6 గాసెప్పు. చూ, లవణము. 1; వి౹ 7 చేఱుకైనది. చూ, కాఠిన్యము 3, 8. వాఁడియైనది చూ,సుడి.4.

తీక్ష్ణసారము. సం. వి. అ. పుం. ఇప్ప* . చూ, మధూకము [2, ఆ. 197.

తీఱు. దే. స. క్రి వాఁడిచేయు. పంచ. వేం.

తీతువు నై. వి.=తిత్తిరి. (సం. ప).—అర్థపారావతము, శికోటము, ఖరకోణము, తిత్తిరి; తద్వా-తిత్తిరి పక్షుల సమూహము.— (సం ప) —తైత్తిరము.

తీన్ తేఁలు. వా. అవ్య. నీరసము.

తీనియ దే. వి. రూ-తిన్నియ. అచ్చే. యు, కాం. 439: చూ, వేదిక.

తీనె దే. వి.—పై.— [మనోజ్ఞమగు.

తీపారు. దే. అ. క్రి. (తీపు+ఆరు): చూ,

తీపి. దే. వి. 1. తీపు. కమ్మనిరసము: చూ, మాధుర్యము; 2. కోరిక: చూ, వాంఛ; విణ. 3. కమ్మనిది: చూ, మధురము

తీపు. దే. వి. 1 కమ్మన: చూ, మాధుర్యము; 2: చూ, యాతన; 3. అరఁటిగెలలోనిఅత్తము. ఆం, భా. ద్వి. 58 చూ, పూగుత్తి, విణ. 4. కమ్మనిది· చూ, మధురము; అం 5. రసములుఆఱింటిలో నొకటి· చూ, రసములు.

తీపుదాఁడు. దే. వి. (తీపు+తాఁడు) వేఁటాఁడుటసుఁదగిన సాధనము: చూ, వాగుర.

తీమునగ. ద్వ వి చూ, రూ-తియ్యమునగ*. ఆం, భా. ద్వి. 44

తీయ దే. విణ: చూ, తీపి. 3

తీయగోస దే వి. తియ్యనిదోస*: (చూ, గోస.) చూ, హరివాలుకము

తీయన. దే వి. చూ, తీపు. 1-5 [3, ఆ 182.

తీయము. దే వి. చూ, రూ-తియ్యము విజ,

తీయమునగ. ద్వ. వి చూ, రూ-తియ్యమునగ.

తీయు దే అ క్రి. 1 తొలఁగు. చూ, విరియు. 5, 2. కృశించు: చూ, సొటసొటవోవు; 3. తిగ్గు చూ, సుగ్రిక్కు. 9; స. క్రి. 4. ఈడ్చు; చూ, రెమ్మ; 5. కొను చూ, విలుచు, 6. వెలయిచ్చికొను; 7. వేయు హరిశ్చ 4, ఆ. 119: చూ, విసరు, 8.

తీయువాఁడు. దే. వి: చూ, గ్రహీత.

తీరబకన్యాయము. పా. ఒడ్డున కొంగ జపము చేయుచున్నట్లుండి చేఁప చేరువకురాఁగా లటుక్కునఁబట్టిమ్రింగునను నీతి.

తీరము. సం. వి. అ. న. 1. దరి. ఒడ్డు: చూ, రోధస్సు; 2. తగరము: చూ, లోహము. 1.

తీరు. దే. వి రూ-తీఱు. 1. న్యాయము. చూ, సత్యము. 1; 2. శరము: చూ, బాణము 1; 3. గీతి: చూ, విధము. 1; 4. మంజులము. వేం. ఆం. 56: చూ, హృద్యము; 5. సొగసు: చూ, సౌందర్యము; 6. సంధి: చూ, సాపత్తపదీనము; అ క్రి. 7. చేచ్చు: చూ, మరణించు, 8 చేకూఁడు, యుక్తమగు· చూ, సరిపడు 2; 9 శక్యమగు. నిర్వ. 7, ఆ. 76: చూ, సిద్ధించు; 10. చెడు· చూ, నశించు; 11. పాయు. చూ, విడియు. 1; 12. అపకారిపడు.

తీరుకు. దే. వి. ఒకానొక నాట్యగతి చూ, నాటకము. 1. (తీరుకులు=కోపులు)

తీరుచు. వై. ప్రే _రూ. (రూ-తీర్చు-తీఱుచు తీఱుపు)(దేశ్యమని శ ర) 1. నెఱవేర్చు, తీర్పు చేయు (అనిరాంచఁబు). చూ, సవరించు, 2 చేకూఁచఱుచు, దిద్దు విజ. 1. ఆ. 132· చూ, సవరించు; 3. నృత్తగీతవాద్యములు సమముకావించు; 4 నాశము చేయు. 5. పాయఁజేయు చూ, పాపు.

తీరుపరి. దే. వి. రూ-తీర్పరి. (తీరుపు+అరి) 1. న్యాయాధిపతి· చూ, స్వామి. 3; 2. చారుఁడు. చూ, వేగువాఁడు; విణ. 3. అధిపతి· చూ, ప్రభువు 2; 4 కార్యనిర్వాహకుఁడు. జై 8, ఆ 57. చూ, సమర్థుడు.

తీరుపు దే. వి రూ-తీర్పు. 1. న్యాయము, తెగతెంపు (జడ్జిమెంటు). ఉ రా. 6, ఆ. 133· చూ, సత్యము. 1; 2. చేకూఁపాటు; 3. తాళమానలయ· చూ, నాటకము. 1; 4. బాకీనితీర్చుట; వా. 5. ధాన్యాదులుగొనినవారు అమ్మినవారికిచ్చెడు పద్దు

తీరువ. దే వి. (రూ-తీరువాయి-తీర్వ.) పంట పెట్టువాఁడు రాజునకిచ్చెడు నీటిపన్ను: చూ, సిస్తు. 1.

తీర్చు. వై ప్రే చూ, రూ-తీరుచు- (దేశ్యమని శ ర.) (చేకూఁచఱుచుటకు.—భార.

విరా. 1, ఆ. 101; నాశముచేయుటకు.—భార. ఉద్యో. 2, ఆ 273, సంహరించుటకు.—భార. విరా. 1, ఆ. 54; నృత్తగీతవాద్యములు సమముకాఁ జేయుటకు.—ఉ, రా. 6, ఆ 139)

తీర్ణము. సం. విణ. దాఁటఁబడినది: చూ, లంఘి.

తీర్థంకరుఁడు. సం. విణ. తీర్థకరుఁడు, బౌద్ధదేవుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు 1

తీర్థకరుఁడు. సం. విణ —పై.—

తీర్థకాకన్యాయము పా. కాకి గంగాదితీర్థములయందు మునుఁగుచుగాని దానివలనఁగలుగు ఫలము నెఱుఁగదను రీతి.

తీర్థమాట. మి. వి తీర్థమాడుట. కాశీ. 5, ఆ 48: చూ, స్నానము. 1

తీర్థమాడు. మి. అ. క్రి. (తీర్థము + ఆడు) స్నానముచేయు చూ, నీళ్లాడు, క్రి. 2 తీర్థమార్చు కాశీ 6, ఆ 270

తీర్థము. సం వి. అ న 1 మహర్షులు స్నానముచేసిన పుణ్యోదకము: చూ, సలిలము, 2. పుణ్యనది చూ, నది; 3. చూ, రేవు 1_2; 4 నూతి దగ్గఱనుండెడు తొట్టి చూ, నిపానము. 1, 5. పుణ్యక్షేత్రము చూ, భూమి. 1; 6. జిన్నము: చూ, యజ్ఞము; 7 నియమనగ్రంథము: చూ, శాస్త్రము; 8 ఉపాయము చూ, సగవు; 9. భాజనము చూ, పాత్రము 6; 10. స్త్రీరజస్సు, ముట్టునెత్తురు చూ, రేతస్సు 1. 11. ఉపాధ్యాయుఁడు (శ. ర): చూ, గురుఁడు; 12. మంత్రి (శ. ర) చూ, తీర్థుఁడు

తీర్థయాత్ర. ఆం. శకునరహితములు పదింటిలోనొకటి. (గంగాది తీర్థములుసేవించుట): చూ, శకునరహితములు

తీర్థరాజి. సం. వి ఇ. పుం కాశి చూ, దేశము

తీర్థవాసి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) తీర్థసేవ చేయువాఁడు. తైర్థికుఁడు. [11_12

తీర్థుఁడు. సం వి అ. పుం చూ, తీర్థము.

తీర్పరి: చూ, రూ- తీర్పరి.

తీర్పు దే వి. చూ, రూ-తీర్పు (చక్కఁజేయుటకు —భార ఉద్యో 4, ఆ 193.)

తీలి. దే వి అక్కఱ, పోరామి. భా. శా 1, ఆ 128 చూ, వ్యాపారము. 1.

తీలిక దే వి తీలుబడి, అనుకూలము చూ, సంధు 6

తీలు దే ?, అ. క్రి చూ, రూ తీరు (సరిచేయుటకు - భా ఉద్యో. 4, ఆ, 273, పాయుటకు. - భార అశ్వ 4, ఆ 11, అనుకూలమగుటకు —భా, ఉద్యో 3, ఆ 102.)

తీలుగడ దే వి 1 రూ-తీలుబడి తీలుగడ [illegible] చూ, సమా [illegible] 1, 2 చూ, తీలిక

తీలుచే వై. క్రి –తీర చూ, రూ-తీరుచే.

తీలుపల దే. వి: చూ, రూ-తీలుగడ ఉ, రా, 6, ఆ. 302 [శాం 1, ఆ 636.

తీలుపడు ద్వి అ క్రి చూ, సరిచే పంచ.

తీలుపాటు. ద్వి వి చూ, తీలిక

తీలుపు వై క్రి చూ, రూ-తీలుచే రాఘ 1, ఆ 42 (దేవ్యమని అర్థ)

తీలుబడి దే. వి చూ, తీలిక

తీలగు దే అ. క్రి. (తీలు + అగు) రూ-తీలుపడు అడఁగు చూ, సుఖించు 4.

తీలు దే వి. లోపలనుండగిపోయిండేది చూ, స్థలము. [1కి చూ, సుఖించు 4.

తీలుపడు. ద్వి. అ. క్రి తీలగు పాం 4, ఆ

తీలుపాటు. ద్వి. వి. చూ, పీలుపాటు వై 7, ఆ. 52.

తీవ. వై వి.=దీర్ఘ. చూ, చూ, రూ-తీఁగ.

తీవంచే ద్వి. స. (తీగ + పంచే) మూఁడునొకటి.

"సీ. నామాటియుంట తీ- వంచేకోయు

మటన్న, నదికిల్పిరాకయె-ట్లగునటంమే" చ
మ. 1, ఆ. 43; "ద్వి నాసనాతీసంచే-నరా
గెలుపంచే, నాకాంక్షనంచే యావాయ
మాడ" కంకి పురా, 125, శా

తీపంచేమోములు-ట్టి ద్వి. వి. సంధ్యలు దే. సా
సాంగే.5. చూ, బ్రహ్మ. 1.

తీసరపడు. . అ. క్రి. (తీసరము + పడు)
చూ, సంహరించు

తీసరపాటు వై. వి. తీసరపడుట చూ, సంహా
ము. 1 [వేగము 3

తీవరము వై. వి.=తీవ్రము. త్వరితము. చూ,
తీసరించే. వై. స. క్రి. త్వరితపడుచు గాం 4,
ఆ. 24.

తీసినడు. ం. వి. అ పుం 1. పేలబట్టు
వాడు చూ, పలకడు (స ర), 2 స
ముద్రిడు చూ, సముద్రము; వై. వి
(1) . పేలుబట్టువాడు చూ, ఖ
డు (పురుషోత్తము కకీయము)

తీక్షయా. వై వి. దీక్ష చూ, రూపీంగి. అచ్చ
బాల, కాం 189.

తీక్షము . వి: చూ, యా-తీట

తీ . వి -క్షు చూ, రూ-తీగి [ము

తీగెనవియా. . ఒకరకము-డ్లు చూ, ధాన్య

తీవ్ర సం వి అ స్త్రీ 1 నల్లావలు చూ,
నస్యసము;2 కటుకరోహిణి చూ, కటులా
వి. 1; 3 తిందగకి చూ, తృణము 1

తీవ్రగంధ సం వి అ స్త్రీ వాము చూ
యవాని. [చూ, ఖడుము

తీవ్రగంధము. సం వి. అ పుం కొండముడము

తీవ్రము. సం. వి అ న. 1 పెల్లు: చూ,
హెచ్చు. 2, కిం. 2 అధికము: చూ.
హెరాళము; 3 వికట్టిలి వేడిమిగలది
చూ, వేడిమి; 4. కారముగలది: చూ,
కారము. 1; 5. తీవరము. తీక్ష్ణము: చూ,
వేగము. 3; అం. ఋత్తులు 22 లో
నొకటి చూ, శ్రుతులు

తీసికొను. దే. స క్రి చూ, కొను. 6. [నము.

తీసిసేత. వా. వి. ఎత్తివేత చూ, స్వవక

తీసివేయు. దే. స క్రి 1 ఖండించే చూ,
కలగు; 2. తగ్గించివేయు చూ, ఎత్తిపేయు.
1, 3: చూ, తగ్గించే, అ క్రి 4. చూ,
స్థయుంచే

తు

తు. సం. అ వ్య.1 పాదపూరణమందు వర్తించును
"తతస్తురాజంతం," త్వరార్భహిగ్వ సాగ
పాదార్థా వితర్క చూ,చ 1,2 అయ్యాకే,3 కే
పమందు వర్తించే " పూజ్యాగా కపి
లాతు పూజ్యతరా" చూ, హెచ్చు 2;
4. నిశ్చయార్థకము. " పేదాస్తుప్రమాణం ":
చూ, నిశ్చయము, 5. మర్యాదయందు వర్తించే
చేను (పూజయందు వర్తించే) " పదా
ర్యస్తుస్త్వాగతీనాం " చూ, సన్మానము,
6. హేత్వర్థకము. "ద్విజస్తుజలపైశ్వానాన
విద్రాప్తిః నిహాతి " చూ, హేతువు 1,
7. అభిప్రాయము చూ, స్వల్ప 1, 8 నిగ్ర
ర: చూ, స్వప్నము 2, 9 మూనముమునుంచి
పిలుచుట చూ, సంబోధనము; 10 గుం
డ్రింపు చూ, వికాసము. 1; 11 మేలు.
చూ, సుఖము. 12: చూ, లునవము. 1.

తుంగ సం వి. ఆ. స్త్రీ 1 జేవిస్కి: చూ,
శమి; దే. వి. (1) తుంగముస్తె, నిడుముస్తె,
(ఆనికొండఉలు) చూ, తృణము. 1.

తుంగభద్రి. సం వి ఆ స్త్రీ. 1. తుంగభద్రా
నది: చూ, నది; అం 2 గంగలు 5 లో
నొకటి: చూ, గంగలు. (చూ, నది.)

తుంగభద్రము. సం వి అ పుం. మదపుటేను
గు: చూ, హస్తి.

తుంగము. సం వి. అ. పుం. 1. కొండ: చూ,

పర్వతము; 2. కొబ్బరి*: చూ, నారికేళము; 3: చూ, పొన్న*; విశే. 4 పొడవైనది చూ, పొడవు. 2.

తుంగముస్తె. వై. వి. చూ, తుంగ. (1)

తుంగి. సం. వి. ఈ స్త్రీ 1. చూ, వాయింట*, 2: చూ, రాత్రి. [హిమాంశుమ

తుంగీపతి సం. వి. ఇ పుం చంద్రుఁడు చూ,

తుంట దే వి. 1 కుందేలు. చూ, శకలము 4; 2. చెఱకు*: చూ, సాలము 3; విశే. 3 -తుంప-దుష్ట (యౌ-తుంటరి-తూఁట-తుంట-తూఁడరి) దుష్టుఁడు. వసు 3, ఆ. 176 చూ, వ్యాఘుఁడు. 2.

తుంటరి ని. విశే (స్వాయమని శరి, వై. ఆ మణికొండయు) (తుంట+అ) (తుంట. వై, అరి. సం అని శర.) (తుంటరి-తుంప-దుష్ట అని పురుషోత్తమకవీయము) దుష్టుఁడు. చూ, వ్యాఘుఁడు. 2.

తుంటకతినము. ద్వి. వి చూ, ఒశుపరిశినము

తుంటవిలుకుఁడు. దే వి ఇక్షుధన్వుఁడు. చూ. మన్మథుఁడు.

తుంటి. దే వి కంటిపార్శ్వభాగము, మలుగు స్వా. 4, ఆ. 17. చూ, గొంతి.

తుంటికూర. ద్వి. వి: చూ, శైవలము

తుంతకేరి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ...గొంతు* చూ, రక్తఫల.

తుండము సం వి. అ న -గొందము. 1 ఏనుఁగు ముక్కు చూ, ముక్కు, 2 నోరు చూ, వదనము. 2, 3 మొగము చూ, వదనము 1; 4 ఏనుఁగుముక్కు (ఇదిమైక్స్వతమో కొంచెము) చూ, హస్తి; వై. వి. (1) -స్వస్తి. ఖండము. చూ, శకలము. 4.

తుండి. సం వి ఇ స్త్రీ. 1. రూ-తుంది ఉబ్బినబొడ్డు, ఉబ్బుబొడ్డు. చూ, బొడ్డు 1, పుం. 2 పక్షిముక్కు: చూ, తుండము 1; 3. మొగము చూ, వదనము. 1; స్త్రీ. 4. పక్షి: చూ, పక్షి; 5 బంగారువ్యక్తి యేంద్ర యేమఁగు చూ, హస్తి

తుండించే. వై న క్రి ఖండించే, ఛేదించే. ఉ, హరి. 6, ఆ 121 చూ, తెలుగు

తుండికేరి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దొండ*: చూ, రక్తఫల; 2 చూ, పత్తి.

తుండిభుఁడు సం. వి. యూ-తుంది సుఁడు-తుందిలుఁడు. పొట్ట గొప్పవాఁడు. గా, గొప్పవాఁడు.

తుండిలుఁడు సం. విశే.—పై—

తుండు. వై వి -ఖండె. తుండము చూ, శకలము. 4

తుండె. వై. వి -కోడ.—పై.—

తుండము. వై వి -తోండ—పై—

తుద్యపొంగులు అ. రూ-తుంగి, తుగు ఇంకుము. (చూ, అంగము 9)

తుంతుర్యము. సం. వి అ. పుం తుంపురు: చూ, శిశిరము

తుంతకూపి. సం వి. ఈ. స్త్రీ నాక్షి—శి చూ, బొడ్డు 1. [సోమరి.

తుంపరశృంగుఁడు సం వి అ పుం చూ,

తుందము. సం. వి. అ. న కడుపు: చూ, భూమము 1

తుంది. సం వి. ఇ న 1 —పై—, పుం. 2 చూ, రూ-తొండి 1, ఎం (సి. ని. ని.) 3 -కొంద (రూ-తుందిలుఁడు-తుందభుఁడు-తుందిలుఁడు.) బొజ్జకడుపువాఁడు చూ, గొప్పవాఁడు. సోమరి.

తుందికరము. సం. వి అ. పుం: చూ, తుంది

తుందికుఁడు. సం విశే చూ, రూ-తుంద 3.

తుందిభుఁడు సం విశే. 1 గొప్ప చూ, రూ-తుంది 3; 2 చూ, తుందిలుఁడు

తుందిలుఁడు. సం విశే —పై —

తుందుడుకు దే. వి. (తుడుకు + తుడుకు) 1 ఆరాటము చూ, సంతాపము; 2 మనో వ్యథ చూ, శోకము; 3 విచారము ఉ, రా 6, ఆ 212 చూ, సంతాపము, 4 కలఁత చూ, సంతాపము; విణ. 5 యోచింపక త్వరపడి చేయువాఁడు.

తుంగునుకలు దే. వి. బ (తునుకలు + తునుకలు) తుత్తునియలు చూ, శకలము 4

తుందుభము. సం. వి అ పుం ఆవాలు. చూ, సర్షపము

తుంపర వై వి.— తుషార. రూ— తుంపుర గాలిచే చెదరిపడు వానలోనగు వాని నీటి బొట్టు చూ, శీకరము. (చూ, వాన. 1), 2. తప్పిన్న చూ, పప్పిన్న.

తుంపిళ్ళు దే వి. బ. తూరివాన చూ, వాన.1.

తుంపురు. వై. వి —' చూ, రూ_తుంపర.

తుంపెసలాడు. దే అ క్రి. (తుంపెసలు + ఆడు). 1 చూ, సళించే; 2:చూ, వేగిలాడు; 3. వర్తించే పా 2, ఆ. 9· చూ, మలపు గొను

తుంపెసలు దే వి చలనము చూ, లోలము

తుంపెసలు గునియు. దే అ. క్రి· చూ, సళించే

తుంబ సం వి. ఆ స్త్రీ 1. పాలుపితుకు చెంబు చూ, పాత్రము. 6; వా.వి 2 చూ, తుండు. 2 [శబ్దను. 2.

తుంబకము. సం విణ నంగిమాట చూ,

తుంబి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1._సొర్కి* చూ, తుమికి; 2 ఆనబు* చూ, సొఱ.

తుంబిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.—సొరాము. ఒంక చక్రము. వడిమిరంధ్రము: చూ, గంధ్రము. 1; 2. చూ, తుంబి. 2*.

తుంబీవికల వీణాన్యాయము. పా. తుంబకాయ బుఱ్ఱ లేనిదే వీణ పాడవను రీతి.

తుంబురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుకుక్క సరమ, శుని చూ, శునకము; అం. 2. అవద్ధ వాద్యములు పదునెనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అనద్ధవాద్యములు

తుంబురు అం. 1. భిన్నషడ్జకజభాషలు 17 లో నొకటి. చూ, భిన్నషడ్జకజభాషలు (చూ, భాష. 1.); 2 —తుంబురా ఒకానొక తంత్రీ వాద్యము: చూ, వీణె.

తుంబురుగ్యాదిమార్గము. అం ఒకానొక మార్గము చూ, మార్గములు

తుకతుక. దే. వి. 1. కలఁత. చూ, సంతాపము; 2 కోపము. చూ, కోపము. 3. ఉడుకుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ, 4 కాఁగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

తుకము. దే. వి. విత్తనాల చేల్లకపు అంచేన.

తుకాక్షిరి సం వి. ఈ స్త్రీ తవాక్షీర *: చూ, వంశరోచన [పురాతనము.

తుకాటము. దే విణ మిక్కిలి పాతదైన చూ,

తుక్కు. దే. విణ. 1 అల్పము చూ, స్వల్పము; 2 గాదుముగట్టు, చెత్త చూ, చెంట 1. వా. 3 పనికిమాలినది, తుక్కుడు.

తుక్కుడు దే. వి 1 చూ, తుక్కు. 2; వా. 2 చూ, తుక్కు. 3.

తుక్కారము సం. వి. అ. పుం. గుఱ్ఱము చూ, హాయము. [తుకాక్షీరి *

తుగాక్షీరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ· చూ, రూ-

తుచ్ఛ సం. వి. అ. స్త్రీ. చిట్టెలకి*: చూ, పతంగ్రల. [వ్యాఘ్రుఁడు.2.

తుచ్ఛుఁడు. సం. విణ.—లోచ్చేసు-తోచే. చూ,

తుజాలకము. సం. వి. అ. పుం. ఆరుదొండ*: చూ, రక్తఫల

తుజోగు. దే. విణ. చూ, పేగిరకాఁడు.

తుటాయించే. దే. స. క్రి. అలక్ష్యము చేయు.

తుటారము. దే. వి. 1. పరుషవచనము, కట్టె విరుపుమాట చూ, శబ్దము. 2; 2. దిట్టతనము. అచ్చ. అ. కాం 38. చూ, హఠాంత; 3 అతిక్రమణము: చూ, పర్యయము, 4. తుచ్ఛవచనము, తొంచ్చెము. చూ, శబ్దము. 2.

తుటారి దే. విశ. (తుటారము + ఇ) రూ-తుటారికత్తియ-తుటారికత్తె. 1 దిట్టతనము గలది. చూ, స్త్రీ; 2 పారుష్యముకలది. చూ, స్త్రీ

తుటారించు దే స క్రి 1 తిరస్కరించు చూ, భంగించు; 2 అతిక్రమించు చూ, దాటు. 6

తుటారికత్తియ ద్వి. విశ చూ, రూ-తుటారి

తుటారికత్తె. ద్వి. విశ —పై—

తుటారికాడు దే విశ 1 దిట్టతనము గలవాడు. చూ, దిట్టడు, 2. పారుష్యము గలవాడు. (స్వార్థమునకాడు)

తుటుతుప్పు దే. వి. గుండెలు అదరుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ.

తుటుమము సం. కే. అ. పుం. ఎలుక: చూ, మూషికము.

తుటుము. దే. వి. 1 (రూ-తుట్టియ-తుట్టె-తుత్రిట్టియ-తుత్రిట్టె-తుడుము) గుంపు: చూ, సమూహము; 2. దండు. ఆం, వనా వర. 111: చూ, సేన. 1: 3. పరి, పరిగమి, చతురంగబలసేన. అచ్చ. యు, కాం. 480 చూ, సేన. 1.

తుట్ట. వా వి. 1. లేనినింద ఆరోపించుట చూ, నింద 1; 2. మండుచు గాలిచేనెగిరి మఱియొకచోట పడెడు గడ్డిలోనగువాని చుట్టు. చూ, వహ్ని. 1; 3. లేనిమాట పుట్టించుట; 4 అసత్యము. [చూ, సుడ. 3

తుట్టకుడ. దే. వి. (తుడ + తుడ) కట్టకడ:

తుట్టపురుగు వా. వి. పెంటపోగులలోనగువాని యందుండెడు తుట్టవంటి పురుగు: చూ, పురుగు.

తుట్టముట. దే అవ్య క్రి. వి. తొత్తిగా. (శ. ర.)

తుట్రియ. దే వి. రూ-తుట్టె. 1. వర్గము: చూ, సమూహము, 2. తేనెతుట్టె చూ, మధుపటలము

తుట్టు. దే. వి 1. పందుగ చూ, సేగి; విశ. 2. నాశమందు. రా. పు 3, ఆ. 8: చూ, నేరుగాను.

తుట్టె. దే వి చూ, రూ-తుట్రియ.

తుట్టెగట్టు. దే. అ క్రి (తుట్టె + కట్టు) (పురుగులుపట్టి) గుండలుగట్టు. నా ము

తుట్టెపురుగు ద్వి. వి. సామాన్యవస్త్రము. చూ,

తుట్టెపురుగునోరగ ద్వి వి గనుమడు వేం. సం. 18. చూ, హరినామామడు

తుటర్గ సం. వి 1 మంచుగంటి తూగానాన, తుల్లు: చూ, వాగ. 1, వా. 2. ఊడ్చిన పెంటకుప్ప

తుడచు దే స క్రి రూ-తుడుచు 1. తడిపోవనొత్తు చూ, పొర్చు. 4; 2 ఊడుచు. భాగ. సభా 2, ఆ. 200 చూ, సమ్మార్జించు.

తుడుపు. దే వి. రూ-తుడుపు 1. తుడుచుట: చూ, రుద్దుడు, 2. తప్పు వ్రాసిలను గీటికిన గీటుపు. చూ, గీటుపు 1, 3. చీట్లాటలోని గెలుపుదంగు. రూ- తుడుపు; 4 చూ, ఊడుపు.5 వా. వి 5 తప్పిన అక్షరములపైన గీచిన గీత.

తుడుము దే వి. 1 వాగుముకప మద్దుపు. అచ్చ. సుం. కాం 101 చూ, వీటి; 2 గుంపు రూ-తుటుము చూ, సమూహము.

తుడ్చు దే. స క్రి చూ, రూ-తుడుచు

తుడ్పు. దే. వి చూ, రూ-తుడుపు

తుతినాగము దే వి. తుత్తము. చూ, లోహము.1.

తుతె. దే. వి. తంతియ. అం, పదా. సగ. 44 చూ, సోపానము.

తుత్తనాగము. దే. వి: చూ, రూ-తుత్తినాగము.

తుత్తము. దే. వి.—పై.—

తుత్తి. దే వి. కంగునిపక్షిగు* తుత్తిరి.

తుత్తిరి. దే. వి—పై.—

తుత్తుంభిక. సం. వి. అ స్త్రీ. ఒకానొక వాద్యము చూ, వీణె

తుత్తునియలు దే వి.బ (తునియలు + తునియలు) చిన్నచిన్న తునకలు చూ, శకలము 4.

తుత్తుమురు. దే. వి (తుముగు + తుమురు) మిక్కిలి తుమురు (తుమురు-గాడి)

తుత్థ సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. రూ-తుచ్ఛ. చిన్నేలకి*. చూ, పత్రిల, 2 నీలి* చూ, రంజని.

తుత్థము. సం. వి. అ. న. 1. మాత్రినిపసుపుగా వండిన అంజనవిశేషము: చూ, రసాంజనము: పుం. 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; అం. 3 ఒకానొక ధస్మము చూ, ధస్మములు

తుత్థాంజనము. సం. వి.అ న మయిలుతుత్తము చూ, రసాంజనము

తుద. దే. వి. రూ-సుద. 1. అగ్రము చివర చూ, సుది. 3; 2. అంతము, కడ: చూ, సుది. 3.

తుదిపలముసేర్పరి ద్వి. వి. కాలిపుట్టువు సాం. మాన. 3 చూ, శూద్రుడు.

తుది దే. వి. 1 కడ, అంతము చూ, సుద. 3, 2 చావు చూ, మరణము. [శివుడు.

తుదిదిక్కుటెంకి ద్వి వి. ఈశానుడు: చూ,

తుదిముట్టు దే అ. క్రి. చేయు చూ, మరణించు

తుదికేలు దే వి. బ్రహ్మాదిన ప్రళయము, కల్పాంతము చూ, సంవర్తము. 1.

తుదివాడు. దే. వి. కనిష్ఠుడు: చూ, సహోదరుడు.

తునక. దే. వి: చూ, రూ-తునుక.

తునికోల. దే. వి. (తూనిక + కోల) తూచు నట్టికోల: రూ- తూనికకోల- తూనికోల- తూనుకోల, దండి-రూ-దండె (సం దం).- తులాదండము

తునికోలముద్దు దే. వి గవుండ్లవాడు బుద్దితగి లించుకొనిపోవును తునికోలవంటి దుద్దుకోల.

తునియ. దే వి. రూ.తునె చూ, తునక

తునియు. దే అ. క్రి రూ-తునుగు, ఖండిత మగు చూ, వ్రక్కలవాఱు.

తునుగు. దే. అ. క్రి .—పై —అచ్చ. అర, కాం 101, 2 కివ్వు చూ, మరియు

తునుక దే వి రూ-తునక చూ, శకలము. 4.

తునుమాడు దే స క్రి. (రూ-తునుము-తున్మాడు-తున్మ)(తునుము + ఆడు) 1 ఖండించు: చూ, గెలుచు; 2 చంపు. జై 5, ఆ 73: చూ, సంహరించు

తునుము. దే స. క్రి —పై.—(ఖండించు.— ఉ, హరి. 3, ఆ. 22)

తునుముట. దే వి. హింస చూ, వధము.

తునె. దే వి చూ, రూ-తునియ.

తున్నకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నంది*.

తున్నవాయము సం. వి అ. పుం. బట్టలు కుట్టుట చూ, సౌచికము

తున్నవాయుడు సం వి. అ పుం. కుట్టుపు వాడు: చూ, సౌచికుడు.

తున్మాడు. దే. స క్రి చూ, రూ-తునుమాడు.

తున్ము. దే. స. క్రి —పై —

తుపర. వై. వి.=తుషార, రూ-తుంపర: చూ, శీకరము: (చూ, వాన. 1.)

తుపాకి. దే. వి. సిపాయిలు మందుగుండువేసి దట్టించి కాల్చెడు ఇనుపగొట్టము చూ, బాణము 1.

తుఫాను. దే. వి. గాలివాన: చూ, వాన. 1.

తుపానుగాలి. దే. వి. ఈదురు చూ, వాయువు. [సీసకము 1

తుపాగము. సం. వి. వస్త్రమకుట భేదము. చూ,

తుపాసి. వై. వి.=ద్విభాషి. ఒక భాషను మరి యొక భాషతో చెప్పెడువాడు

తుపుక్కు. దే. వి. ఉమియుట, కాండ్రించి ఉమియుటలోనగు వానియందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హుహూహూ.

తుప్ప దే. వి. 1 చిన్నపొద, గుల్మము. చూ, పొద. 2, వా. 2. పొగరు, దుర్వాసనతో గుర్రపుకాలకు పుట్టిక లగుగంపు(అని కొందరు) "నగుప్ప గిరిచి"

తుప్పటిల్లు వై. అ. క్రి. త్రుప్పు పట్టు. స్వా. 2, ఆ. 11. చూ, త్రుప్పటిల్లు

తుప్పర. వై. వి =తుంపర చూ, రూ-తుంపర

తుప్పలుమాలు దే. అ. క్రి. (తూలు+తూలు) మిక్కిలి చలించు చూ, చలించు

తుస్స దే వి రూ-తుస్సుస్సు 1 లోపాములు చూ, లోపము. 1, 2 చూ, తుపుస్కు- హరిశ్చ. 4, ఆ 163, నా. 3. ముక్కుట(కం పు) "గుప్పయుట చన్నావ్యము తుప్పు (కంప్ర, కొట్టుమన్నది."

తుబరము సం. వి అ. పుం. చూ, రూ- తూబరము. [మేసము 1.

తుభము. సం. వి. అ పుం మేకపోతు చూ,

తుమిక వై. వి. =తిందుక.* చూ, స్ఫూర్జకము

తుమికి. వై. వి.=—పై —

తుమురు దే. వి. 1 ధూళి: చూ, రేణువు; 1; 2. సూక్ష్మఖండము. భా, శల్య, 2 ఆ. 256: చూ, శకలము 4.

తుములము. సం. వి. అ. న. 1.=గొమ్మి. దొమ్మి యుద్ధము: చూ, యుద్ధము; పుం. 2: చూ, తాండ్ర*.

తుమ్మ. దే. వి. అరిమేదము*: చూ, విట్ఖదిరము.

తుమ్మకట్టె. వా. వి 1 తుమ్మచెట్టు కట్టె; 2. క్షుతము చేయువలను (ప్రతిరేకమందు.— దగ్గకట్టె, ఇట్లుతినకట్టె ము.)

తుమ్మకుటుంబము. సా [illegible] కుటుం బములోని చిక్కుడు, [illegible], తుమ్మకుటుం బములో [illegible] యొకటి. తెల్లతుమ్మ, నల్ల తుమ్మ, బంకిగురిగింజ, దిరిసెన, సీమచింత మొదలగునవి తుమ్మకుటుంబములోనివి. [illegible] లక్షణములు.— ఆకులు [illegible] గా [illegible] కలవిగాను ఉండును. చిక్కు [illegible] నే [illegible] లయుండును, [illegible] ఎండవేళలయందును ముడుచుకొనును. ఆకు [illegible] నుండు [illegible] చేస్లనురక్షించును. పువ్వులు [illegible] గా నుండును [illegible] కాట [illegible] చూ, చిక్కుడు కుటుంబము.

తుమ్మి. వై. వి.=తుంగీ. [illegible] చూ, తుమిక.

తుమ్మిక వై. వి —పై—

తుమ్మిది వై వి =—పై— [illegible] చూ, [illegible].

తుమ్మిపూరాగారినాలు [illegible]

తుమ్మ్ర. [illegible] (సం [illegible])— కాళము, [illegible] [illegible], [illegible]; అ. క్రి. 2. క్షుతము చేయు

తుమ్మెద. సే. వి. [illegible] యొక రకము నల్ల రెక్కలపురుగు· చూ, భ్రమరము.

తుమ్మెదకంటు ద్వ. వి. చూ, సంపెంగ*.

తుమ్మెదమామిడి. సే. వి. కోశామ్రము+: చూ, మామిడి.

తుమ్మెదయాల్లె. అం. మన్మథుని మొదటిదియగు వింటి యొక్క నారి (పంచబాణములు.— కలువ, తామర, మావిపూలు) (చూ, బాణ ము. 1.) వెం. అం. 9: చూ, మౌర్వి. 1. (చూ, మన్మథబాణములు)

తుమ్మెదరేపుడు. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తురంగమము. సం. వి. అ. పుం.= తురగీ. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

తురంగము. సం వి అ. పుం =—పై.—

తురంగలీల. అం జన్యతాళములలో నొకటి· చూ, జన్యతాళములు

తురక. వై. వి.= తురుష్కుఁడు. చూ, మ్లేచ్ఛుఁడు

తురకగొగ్గలి. ద్వ. వి ఒకరకము దొగ్గలి*. చూ, గక్తబాష్పము [పిరికిపిట్ట

తురకపికిలి. ద్వ వి. ఒకరకము పికిలిపిట్ట: చూ,

తురకతాయి. ద్వ వి బొంతతాయి చూ, రాయి.

తురకవేము. ద్వ వి. తృణనింబము* (బుసు రక్తమును జారిచేయును)· చూ, వేము.

తురగజాతి. అం. అంతరజాతి త్రియములో నొకటి: చూ, అంతరజాతిత్రియము

తురగబ్రహ్మచర్యకము సం. వి అ. న అభావముచే బ్రహ్మచర్యము సహించుట (లేక పోవుటవల్ల ఆఁడుదానిని పడలుట.)

తురగము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-తురంగమము; 2. గుండె· చూ, హృదయము. 2, పా 3 ఒకానొకవృత్తము ఒక్కొక్క పాదము న-న-న-న-న-జ-జ గురువులతోఁగూడి పదునేనవయింటయతి గల ద్వావింశ చ్ఛందస్సు నందుద్భవించిన వృత్తము. అప్ప. 4, ఆ. 248. చూ, వృత్తము

తురగములు. అం సేనాంగములు నాలుగింటిలో నొకటి. (గుఱ్ఱములు)· చూ, సేనాంగములు (చూ, అంగము. 9) (చూ, చతురంగములు)

తురగవల్గనము. పా. నవవిధరగడలలో నొకటి ఒక్కొక్క పాదమువాయపత్రిచాంగతిగ రెండు పాదములు కలిసిఒకపాదముగాఅగును. యతి యయుదినగణాద్యక్షరము: చూ, రగడ (చూ, వృత్తము.)

తురగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పెన్నేరు*; 2. ఆఁడుగుఱ్ఱము· చూ, హయము; అం. 3. అవాంతరజాతులు మూఁడింటిలోనొకటి: చూ, అవాంతరజాతులు.

తురా. దే. వి. రూ తురాయి. 1. నిడువుకాఁడ కొట్టి కట్టిన పూబంతి చూ, పూబంతి; 2. తలనుంచెడు ఒకానొక-భూష. శకాం. 5, ఆ 7: చూ, భూషణము. 2.

తురాషణము. సం. వి అ. న. తడఁబడకుండ చేదువట: చూ, పఠనము.

తురాయి. దే. వి. చూ, తురా.

తురాషాహుఁడు సం వి హ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుఱేఁడు.

తురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కండెలుంచి నేసెడు యంత్రము. చూ, నాడె.

తురికి వై వి 1· చూ, కచ్చి; 2.=తురంగి. గుఱ్ఱము· చూ, హయము [వేగము. 1.

తురితము. వై. అవ్య. క్రి విశ.=త్వరితమ్: చూ,

తురితు. వై అవ్య. క్రి. విశ =—పై—

తురీన. వై. దు క్రి. విశ.=—పై.—

తురీయము. సం. వి అ న 1 బ్రహ్మము, పరమాత్మ· చూ, హంసుఁడు; విశ. 2. నాలవయవస్థ. చూ, తుర్యము

తురుంభము సం. వి. అ. పుం.=తురుము. పూలదండలు మొదలగునవి తుఱిమినకొప్పు: చూ, వేనలి.

తురుజి. దే వి: చూ, గంధకము*.

తురుతు వై. అవ్య. క్రి విశ: చూ, తురితము.

తురుపు. వా. ప్రి చూ, రూ-తురుపు.

తురుపు వా. వి. 1. గుఱ్ఱపుదండు; 2. పేకాట యందలి నాలుగురంగులలోను గెలుపుకొఱకు చెప్పెడు యొకానొకరంగు. (ఇస్పేటు తురుపు, కళావరు తురుపు, అరఖుతురుపు, డైమాను తురుపు: తురుపు తురుపుఅనియు)

తురుము. వై. వి. 1.=తురుంథ: చూ, రూ-తుఱుము. 1; దే. వి. 2. చూ, రూ-తుఱుము. 2; 3. కాయ కెండలము: చూ, సమస్టిల.

తురుష్కతుండి. అం. చూ, తుండ్యుపాంగములు. (చూ, అంగము. 9.)

తురుష్కము సం. వి. అ. పుం. 1. చిల్లమడ్డి తురుష్కమను గ్రంధ్యము. (కపియను గంధద్రవ్యము): చూ, రాజార్హము. (సువాసనకొఱకు దీనిని తైలములో కలిపెదరు. టించర్ బెంజాయిన్ అనే యింగ్లీషు మందులో కలియును. ఇది శ్వాస కోశములలో పని చేయును); 2. తురుష్కదేశము చూ, దేశము; 3. టికము. చూ, ముడ్డిపూస; స. 4 తిగ: చూ, మూడు.

తురుష్కుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=తురక. (మాలవానికంటె నితగమగు పండ్రెండు కడపటి జాతులలోని నొకఁడు): చూ, మ్లేచ్ఛుఁడు.

తుర్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, తురి.

తుర్యతుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిండిదొండ* చూ, రక్తఫల. [అవస్థలు)

తుర్యము. సం విణ: చూ, తురీయము: (చూ,

తుఱఁగలి. దే. వి. ప్రకాశము. భార. విరా. 1, ఆ. 294: చూ, వెలుతురు. 1.

తుఱఁగలించు. దే. అ. క్రి. 1. ప్రకాశించు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 155: చూ, హవణిల్లు; 2. అతిశయించు. విజ. 3, ఆ. 42: చూ, ముమ్మరించు, 3. ఒప్పు. ఆం, భా. తృ. 83: చూ, సమ్మతించు.

తుఱఁగలిగొను. దే. అ. క్రి. —పై—

తుఱుగు. దే. స. క్రి. (బలవంతమున లోపల వేసి) కుక్కు: చూ, దోపు. 5.

తుఱుతు. వై. వి.=త్వర. 1. వేగిరపాటు: చూ, వేగము. 3; క్రి. విణ. 2. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3.

తుఱుము. వై. వి. 1.=తురుంథ. రూ-తురుము. పూలుముడిచిన కొప్పు, కొప్పు (అనియు): చూ, వేనలి; దే. వి. 2. రూ-తురుము. పొడి: చూ, నుసుము; స. క్రి. 3. తుఱుముపీటతో పొడిచేయు; వై స క్రి. 4. (కొప్పుగా) ముడుచు. భార. విరా 1, ఆ. 291, 5. (కొప్పున) చెరువు స్వా 3, ఆ. 84.

తుఱుముపీట. ద్వ వి తుఱుముటకు నుపయోగా చివరను పంక్తులుగా నున్న యినుపరేకు గల పీట: చూ, పీట.

తుఱ్ఱ దే వి చూ, తుట్ట (ఆం దా ఎ. 43)

తుఱ్ఱు. వై వి. 1 =త్వర చూ, తుఱుతు, 2 పిట్ట ఎగురుట యందలి ధ్వన్యనుకరణము. "పిట్ట తుఱ్ఱున యెగిరిపోయినది." చూ, హూహూ.

తుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1 చూ, త్రాసు, 2 _మూలము. తవాబి, కమ్మయుత్తు, చూ, మూలము, 3 నూఱు పలముల కొలఁది; 4. పోలిక: చూ, సామ్యము; 5. ఒక రాసి. చూ, రాశి 2; ఆం. 6. రాసులు పండ్రెండింటిలో నొకటి. (తులారాశి): చూ, రాసులు. (తులానూత్రము పరిగ్రాహము)

తులకించు. దే అ. క్రి. 1. ప్రకాశించు. చూ, హవణిల్లు, 2 కుతూహలపడు. చూ, సంతోషించు.

తులకింపు. దే. వి. ప్రకాశము. పా 1, ఆ. 196: చూ, వెలుతురు. 1.

తులము. దే. వి. పలమునందు మూఁడవభాగము. (రూపాయయెత్తు)

తులసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=కొరిసి: చూ, హరిప్రియ. (తులసి రసము విషములను విఱుచును. దోమలు చేరవు.)

తులసిసేవనము. ఆం. సుజ్ఞానదాయకములు 14లో నొకటి. చూ, సుజ్ఞానదాయకములు.

తులాకోటి. సం. వి. ఇ. పుం. అందె, నూపురము: చూ, భూషణము. 2.

తులాదండన్యాయము. పా. త్రాసుబరువుగానున్నవైపు క్రిందికి, తేలికగానున్నవైపు మీఁదికినిఁబోవుననురీతి.

తులాపండము. సం. వి. అ. న: చూ, తునికోల.

తులాదివ్యము. అం. దివ్యములు అయిదింటిలో నొకటి: చూ, దివ్యములు.

తులాపురుషకృచ్ఛ్రము పా. ఒకానొక కృచ్ఛ్రము: చూ, కృచ్ఛ్రము.

తులాపురుషము. అం. 1. మహాదానములు 16లో నొకటి: చూ, మహాదానములు; 2. తెలికపిండి, పచ్చివస్తువులు, మజ్జిగ, జలము, పిండి ఈ ద్రవ్యములు కలిసినది తులాపురుషము

తులాబీజము. సం. వి. అ. పుం గురివెంద*: చూ, శ్వేతపాకి

తులామానము. సం వి. అ. న. త్రాసుతూఁచెడుతూనిక.(త్రాసు, తక్కెడ, కాటాలో నగువానిచే తూఁచెడు తూనికలు.) ఇందుకు సంబంధించినమానములు.—
(1)ట్రాయిలేక వెండిబంగారు తూనికలు; (2) వ్యాపారపుతూనికలు; (3)వైద్యులతూనికలు;(4) చిన్నపురిగాగ్నమెంటుతూనికలు, (5) నౌకలవ్యాపారతూనికలు; (6) సామ్రాజ్యపుతూనికలు (రైలుకాటా తూనికలు); (7) ఫ్రెంచితూనికలు మొదలగునవి గలవు.

తులితము. సం. విశ. 1. సరిపోల్పఁబడినది: చూ, సుసమ; 2. తూఁచేఁబడినది

తులుచే. దే. విశ. వేగముగలది· చూ, వేగము.3

తులువ. దే.విశ కుత్సితుఁడు· చూ, వ్యాధుఁడు.2

తులువకత్తి. ద్వ. వి. వంపుమేగకత్తి: చూ, రిష్టి. 2. [యము.

తులువగుజ్జము. దే. వి. నీచాశ్వము: చూ, హ-

తుల్యమగు. మి. అ. క్రి. సరియగు, సమానమగు

తుల్యము. సం. విశ. సమము, సరి: చూ, సమానము. 2.

తుల్యయోగిత. అం. అర్థాలంకారములలో నొకటి: (వర్ణ్యముఁ కితరవస్తువునకును ధర్మైక్యము చెప్పుట. ఉదా:— కనులములు ముడిగెను. జారిణుల వదనములు ముడిగెను): చూ, అలంకారము 3.

తువర. వై. వి. 1.=తొగర. ఒగరు_వగరు. రుచి, రూ-తువ్వర_తూవర· చూ, రసము. 5; దే. వి. 2. రూ_తువ్వర-తూర. చినుకు: చూ, వాన. 1.

తువరము. సం. వి అ. పుం. 1.=తువర: చూ, తువర. 1; విశ. 2. ఒగరైనది. చూ, తువర. 1. (చూ, రసము. 5)

తువరయావనాల(ళ)ము సం వి. అ. పుం. కషాయ యావనాళ ధాన్యము· చూ, ధాన్యము

తువరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ =: చూ, తొగరి.

తువాలు. వా. వి. రూ_తువ్వాలు. రుమాలు, చేతిగుడ్డ· చూ, వస్త్రము.

తువ్వర. దే. వి. రూ_తుపర-తువర. 1. సన్నవాన. వై. 4, ఆ. 138. చూ, వాన. 1; 2. దూళి. చూ, రేణువు. 1.

తువ్వాయి. వా. వి. అప్పుడే పుట్టినదూడ. "మాఆవునకు తువ్వాయిపుట్టినది"; 2. పాలు త్రాగెడుదూడ.

తువ్వాలు. వా. వి: చూ, రూ-తువాలు.

తుషము. సం. వి. అ. పుం. 1: రూ_తుసము, ఉమక-రూ-ఉముక-ఊఁక, నూఁకపొట్టు, పొట్టు (సం. వ).—కంకపత్రము, కటంగరము; 2: చూ, తాండ్ర *.

తుషాగ్రిహుఁడు. సం. వి. అ పుం. అగ్నిహోత్రుఁడు: చూ, వహ్ని. 1. [వహ్ని. 1.

తుషానలము. సం. వి. అ. పుం. ఊఁకనిప్పు: చూ,

తుషారము. సం.వి. అ. పుం.1. మంచు. చూ, హి-

మము; 2.=తుంపర. జల్లు చూ, వాన. 1; విశే. 3. చల్లనిది: చూ, శీతలము. 5.

తుషారాట్టు. సం వి. జ్. పుం. ఇంద్రుఁడు చూ, వేలుపుఱేఁడు.

తుషితుఁడు. సం. వి. అ. పుం. గణదేవతావిశేషము (వీరు ముప్పదియాఱుగురు): చూ, గణదేవతలు. (కకారాది అనుబంధములో)

తుషోదకము. సం. వి. అ. న. పులిగడుగు చూ, శుక్తము. 1.

తుష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, సంతోషము.

తుష్టుఁడు. సం. విశే. చూ, హృష్టుఁడు.

తుసము. వై. వి: చూ, రూ-తుషము.

తుస్సి. దే. విశే. తుపరభూమి, రూ-తుస్సె. తొవర: చూ, సురాష్ట్రజము. 2.

తుస్సు. వై. విశే. 1. అధమము చూ, హీనము. 1; వా. వి. 2. అపానవాయువు విడుచుట యందలి ధ్వన్యనుకరణము. "తుస్సుపిత్తు". చూ, హళాహళా; 3. టపాకాయ, పిసింగ్రి చిచ్చుబుడ్డిలోనగునవి పేలకను, సరిగా కాలకను చీఁదుట లోనగువానియందలి ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హళాహళా.

తుస్సుపెంజెర. ద్వ వి పెంజెరభేదము ఒక రకము కొండచిలువ (చూ, పెంజెర): చూ, సర్పము. [ద్వి. 4

తుస్సె. దే. విశే: చూ, రూ-తుస్సి. ఆం, భా

తుహినకరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చలివెలుఁగు: చూ, హిమాంశువు [హిమము.

తుహినము. సం. వి అ. న. మంచు చూ,

తుళువము. ఆం. దేశములుఏఁబదియాఱింటిలో నొకటి: చూ, దేశము.

తూ

తూ. దే. వి. 1. తూపాడుచేటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హళా హళా; వా. 2.బాలబాలికలయొక్క ఆటలయందలిఒట్టు."తూనాబొడ్డుపుతూ" (తూతూఅనియు)

తూఁగాడు. దే. అ. క్రి. (తూఁగి + ఆడు) 1:చూ, సలించు. భాగ. ఉద్యో. 4, ఆ 344; 2: చూ, వ్రేలాడు.

తూఁగియాడు. దే. అ. క్రి —పై.—

తూఁగు. దే వి. 1. నిద్ర చూ, స్వప్నము. 2, 2. కూరుకుపాటు: చూ, ప్రమీల; అ. క్రి 3. ఊఁగు చూ, వ్రేలాడు; 4. కూరుకు చూ, నిద్రించు; 5 రూ-తూఁగాడు-తూఁగియాడు, తూలు-రూ-తూలిఁయాడు: చూ, సలించు, 6. తూనికపడు; 7 నడచు చూ, నడు. 3

తూఁగుటుయ్యాల. ద్వ వి తూఁగుమంచము. కళా. 2, ఆ. 17. చూ, పాలకి.

తూఁగుపలక ద్వ. వి. తాఁపివాఁడు గోడల మట్టముచూచుటకై దారమువ్రేలఁగట్టిన నిడుపాటుపలక

తూఁగుమంచము. ద్వ. వి: చూ,తూఁగుటుయ్యాల.

తూఁచు. దే. ప్రే.తూఁగఁజేయు ఒడకట్టు

తూఁట. దే వి 1. రూ-తుంట. ఖండము: చూ, శకలము. 4; వై. విశే 2 =దుష్ట. దుష్టుఁడు. చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

తూఁటకట్ట. వా వి. గడ్డిని జేపగానల్లి నిప్పుముట్టించెడుకట్ట. [పక్రి-వాఱు.

తూఁటాట్టు. దే. అ. క్రి. కోఁతిపడు చూ,

తూఁటరి. వై. విశే. (తూఁట + అరి)=కుంఠ. దుష్టుఁడు. రూ-తూఁడరి. భాగ. 6, స్కం. 182: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

తూఁటాడు. దే. స. క్రి. (తూఁటు + ఆడు): చూ, ఛేదించు. జై. 7, ఆ. 4.

తూఁటి. దే వి.నళి,తుంటికూర:చూ, శైవలము.

తూఁటికూర. ద్వ వి.—పై.—(దేశ్యము౨౪.౯)

తూఁటిగాసపు తేజీగలబోటి. ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి. ఆం, భా. ప్ర 42

తూఁటు. దే. వి. రూ-తూము. 1. కనుమ. ఆం, భా. ప్ర. 145 చూ, రంధ్రము. 1; 2. చిల్లి: చూ, రంధ్రము. 1.

తూఁటుకట్టు. దే. అ. క్రి. తూఁటుపడు, తూఁటుపోవు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 131 చూ, లోఁజటలువాఱు.

తూఁడరి. వై విణ=కుంర. చూ, రూ-తూఁటరి.

తూఁడు దే. వి. తామరపువ్వులోనగువానివేరు, బిసము. విజ. 1, ఆ. 199: చూ, పద్మము.1.

తూఁడుదిండి దే.వి.(తూఁడు + తిండి) తెలిపిట్ట అచ్చయు, కాం. 30: చూ, హంస. 1

తూఁడునూలునారి. ఆం మన్మథుని మూఁడవది యగు వింటియొక్క నారి. (దీని బాణములు - మంకెన, అసోక, మల్లెపూలు) వేం. ఆం. 9. చూ, మౌర్వి. 1 (చూ, బాణము. 1.) (చూ, మన్మథబాణములు) [వేం. ఆం 8.

తూఁడువిల్తుఁడు. దే. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

తూఁతకొమ్ము దే. వి. మురళి, వంశనాళవాద్యము. చూ, వీణె. (తూఁతూబాకా అనియు)

తూఁతూబాకా. వా. వి.—పై.—

తూకము. దే. వి. రూ-తూకు. 1. పూనిక. జై. 7, ఆ. 40.చూ, యత్నము; అం.2. నాట్యములోని పదునాలుగు అంగములలో తుకయనునది ఒకానొకయంగము: (చూ, నాటకము. 1.)

తూకు. దే. వి.—పై.—

తూకొను. దే. అ.క్రి.(తూకు + కొను)1.పూను: చూ, యత్నించే; 2. ప్రవేశించే ఆం, భా. తృ. 122· చూ, సోఁకు. 4.

తూణము. సం. వి. అ.పుం.=పొన. రూ-తూణి-తూణీరము. అమ్ములపొది (ఇది ఆ. స్త్రీ. గాను, ఈ. స్త్రీ. గానుగలదు): చూ, బాణము. 1.

తూణీరము. సం. వి. అ. పుం —పై.—

తూదము. సం. వి. అ. పుం. గంగరావి*: చూ, రావి. [నిడి*: చూ, మామిడి.

తూదసస్యకము. సం వి. అ. పుం. పోఁకమా

తూనరతుక్కము. దే వి: చూ, బాలక్రీడ.

తూనిక. దే. వి: చూ, తులామానము. (రూ-తూనికె)

తూనికకోల. దే. వి: చూ, రూ-తునికోల.

తూనికవేయు. దే. స. క్రి: చూ, తూఁచే

తూనికె. దే వి: చూ, రూ-తూనిక.

తూనికోల. దే. వి: చూ, రూ-తునికోల.

తూనిఁగ. దే. వి. పతంగిక. రూ-తూనీఁగ: చూ, మక్షిక.

తూనీఁగ. దే. వి.—పై —

తూనీఁగతానిగ దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తూనుకోల. దే. వి: చూ, రూ-తునికోల.

తూనెకొట్లాట. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తూభరము. దే. వి. 1. చిల్లి. చూ, రంధ్రము. 1; 2. కనుమ. ఆం, భా. ప్ర. 145: చూ, రంధ్రము. 1

తూపరాణ. దే. వి. (రూ-తూపరాణి-తూపరాణము) తూము, నీళ్ళుబయటికివచ్చేతూము: చూ, తూము. 2.

తూపరాణము. దే. వి. 1. —పై.—;2. ఒడపి: చూ, రంధ్రము. 1.

తూపరాణి. దే. వి: చూ, రూ—తూపరాణ.

తూపి. వై. వి.=స్తూప. గుడిలో మూలవిగ్రహము ఉండెడుచోటికి మీఁద విమానమువలె ఎత్తుగా కట్టిన కట్టడము.

తూపు. దే. వి. అమ్ము: చూ, బాణము. 1.

తూపురాసి. ద్వ. వి: చూ, తూము. 2.

తూపురిక్క. ద్వ. వి. శ్రవణనక్షత్రము, శరివేల్పురిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

తూపురాపురిక్క. ద్వ: వి. చూ, తూపురిక్క.

తూపురిక్క-నెల. ద్వ. వి. శ్రావణమాసము: చూ, మాసము. 1.

తూపాడుచే దే స. క్రి: ఉమియు, క్రాయు

తూబరము. సం. వి. అ. పుం. రూ-తుబరము కాలమున కొమ్ములు మొలవని యెద్దు. చూ, వృషభము. 1.

తూబరుఁడు సం. వి అ. పుం.రూ-తుబరుఁడు. 1. పేడిమూతివాఁడు, ప్రాయమున గడ్డము మీసములురాని మగవాఁడు: చూ, సౌవిదల్లుఁడు; 2. అంతఃపుర కావలివాఁడు· చూ, సౌవిదల్లుఁడు.

తూము. నై. వి. 1.=తుంబికా. బండిచక్రము నడిమిరంధ్రము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. నీళ్లు బయటికి వచ్చునట్లు కట్టినకట్టడము. వసు 5, ఆ. 17: చూ, మరిగొమ్మ; 3. నాలుగు తుంచెములకొలఁది· చూ, ప్రస్థము, 4 సూది చెవి: చూ, రంధ్రము. 1; 5 నగలమోపు నందలి రంధ్రము: చూ, రంధ్రము. 1; 6. కన్నము చూ, రంధ్రము. 1; వా. 7. పంట కాలువకు ప్రక్కను చేర్చివేసెడికుండతూర. "కుండతూము": చూ, తూర. 4. (చూ, మరిగొమ్మ.)

తూర. దే. వి. 1. వానబొట్టు: చూ, వాన. 1; 2. తుంపర: చూ, సీకరము; 3. రూ-తూల. పండుచేప:చూ, మత్స్యము. 1; వా. వి. 4: చూ, తూము. 7. "కుండతూర, తాటితూర." మొ.

తూరజల్లు ద్వ. వి. ధారావర్షము:చూ, వాన.1

తూరనగోలలు. దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

తూరనడుక్కా. దే. వి. —పై.—

తూరనతుంకములు. దే. వి. బ. —పై.—

తూరి. దే. వి. తడవ, ఆవృత్తి (ఇదిఏకాద్యర్థక శబ్ద పూర్వకముగానే ప్రయోగింపఁబడును. ఉదా"ఒకతూరి-ఈతూరి"): చూ,సారి.2.

తూరు. దే. వి. 1. తుచ్ఛధాన్యము: చూ, ధాన్యము; అ. క్రి. 2. సన్నగాతూరుపడు.

తూరుపాఱ. దే. వి. 1. ఒకానొకగాలి. రూ-తూర్పాఱ, తూర్పిడి చూ, వాయువు; 2. తుచ్ఛధాన్యోత్క్షేపణము: తూరుపాఱఁ బట్టుట.

తూరుపాఱఁబట్టుట. జా. 1. ధాన్యము తూరు (అనఁగాఁబొల్లు) గాలిలోనెగురునట్లు పట్టుట; 2. ఎగురఁగొట్టుట; 3. తేలిక చేయుట. "నాలుక తుదిపలుకులైననూరకతూరుపాఱఁ బట్టుచున్నాఁడవు "(ధర్మజరాజనూయము)

తూరుపాఱఁబట్టు. దే. స. క్రి. (తూరు + పాఱన్ + పట్టు) రూ-తూర్పాఱఁబట్టు. గల్లపొట్టు లోనగునవి యెగిరిపోవునట్లుగా చేట లోనగువానితో ధాన్యములోనగు వానిని పైకెత్తి క్రిందుగాఁబోయు.

తూరుపు. దే. వి: చూ, రూ-తూర్పు.

తూరుపుఁగొండ ద్వ. వి. ఉదయాద్రి· చూ, పర్వతము.

తూరుపుదణి. ద్వ. వి. ఇంద్రుఁడు. ఆం, భా. ప్ర. 46. చూ, వేలుపుఱేఁడు.

తూరుపుఱేఁడు. దే. వి.—పై.—

తూరుపెత్తు. దే. వి. (తూరుపు + ఎత్తు) రూ-తూర్పెత్తు. 1: చూ, ఎగరఁబోఁత; స. క్రి. రూ-తూర్పెత్తు. 2. ధాన్యాదికమును ఎత్తి తూర్పుగాలికివిడుచు, 3 ఏదేని గాలివాటము గాఎత్తివిడుచు; 4. జంత్రికలు పాయఁదీసి అడ్డముగా మీఁదికెత్తిపట్టు. పాండు. 3, ఆ. 30.

తూర్చు. దే. ప్రే. రూ-దూర్చు. గుచ్చు. నై. 4, ఆ. 81: చూ, రూ-తూఱుచు.

తూర్ణము. సం. క్రి. విశే. అ. న. 1. త్వరితము: చూ, వేగము. 3; విశే. 2. వడిగలది: చూ, వేగము. 3.

తూర్పాఱ. దే. వి: చూ, రూ-తూరుపాఱ. 1.
తూర్పాఱఁబట్టు. దే. స. క్రి: చూ,రూ-తూరుపాఱఁబట్టు
తూర్పిడి. దే. వి: చూ, తూరుపాఱ. 1.
తూర్పు. దే. వి. (రూ- తూరుపు-తూఱుపు) 1. ప్రాగ్దిశ: చూ, హరిత్తు; అం. 2 దిశలు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, దిశలు; 3 దిశలు పదింటిలో నొకటి: చూ, దిశలు; 4. దిక్కులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, దిక్కులు.
తూర్పెత్తు. దే.స.క్రి:చూ, రూ-తూరుపెత్తు.
తూర్యగంజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ద్రగడమను వాద్యము: చూ, వీణె.
తూర్యత్రియకాశలము. అం. సుగుణములు ఇరువదెనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, సుగుణములు
తూర్యము. సం. వి. అ. న 1 వాద్యము. చూ, వీణె; పుం న 2. వాద్యపుమ్రోఁత. చూ, స్వరము. 2.
తూఱఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. (తూఱన్ + పడు) తూఱు, ప్రవేశించు. నిర్వ. 4, ఆ. 76: చూ, సోఁకు. 4 [2, ఆ. 398.
తూఱు. దే. అ. క్రి.—పై—. భార. భీష్మ.
తూఱుచు దే. ప్రే తూఱఁజేయు గ్రుచ్చు, తూర్చు-రూ-దూర్చు. (ఎక్కించుఅనియు.)
తూఱుపు దే. వి: చూ, రూ-తూరుపు-తూర్పు.
తూల. దే. వి. తూర. పండుచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.
తూలఁబాటు. దే. అ. క్రి. (తూలన్ + పాటు) 1. తూలు, చలించు చూ, సలించు, 2. తొలఁగు చూ, విరియు. 5
తూలకంటకము. సం. వి. అ. పుం. గొబ్బి*: చూ, మొగబీర.
తూలకార్ముకము. సం. వి. అ. న. దూదియేకు విల్లు, పింజనము: చూ, బాణము. 1.
తూలనాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ:చూ,దూదిమెట్ట.
తూలనాళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై—
తూలపోవు. మి. అ. క్రి. (తూలము + పోవు) చిన్నవోవు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 259: చూ, విన్నవోవు. (ప్రే. తూలపుచ్చు భార. ఉద్యో. 3. ఆ. 298.)
తూలము సం. వి. అ. న. 1. గంగరావి*:చూ, రావి; 2. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము; పుం, న. 3.=దూది. విత్తులుతీసినప్రత్తి, పిచువు: చూ, ప్రత్తి.
తూలాడు దే. అ. క్రి. (తూలి + ఆడు) రూ-తూలియాడు-తూలు. చలించు. భార. విరా. 5, ఆ. 184: చూ, సలించు.
తూలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తూలిక: చూ, ఈక్క. 1; దే. వి. (1.) (తూల + ఇ) చేఁపలనుబట్టి జీవించెడి యొకానొక జాతివాఁడు: చూ, వలఱేఁడు; (2.) తూలికాఁడు. మేఁకలనుబట్టి జీవించెడి యొకానొకజాతి వాఁడు.
తూలిక. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చిన్నయీఁక: చూ, ఈక్క. 1; 2. వ్రాసెడుకలము:చూ, లేఖిని; 3. (చిత్రమువ్రాసెడు) వాగర, జాలిని: చూ, వాగఱ; వా. 4.=తూలిక: చూ, తూలిక. (1); వై వి.=తూలిక. (1) మాల్యగ్రంధి. అం. పదా. 4_39: చూ, పూవులపొట్లము.
తూలికాఁడు. దే. వి: చూ, తూలి. (1), (2)
తూలించు. దే. స. క్రి. చెంపు. సాంబ. మా, 32: చూ, సంహరించు. [వై 7, ఆ. 92.
తూలియాడు. దే.అ.క్రి: చూ, రూ-తూలాడు.
తూలు. దే. అ. క్రి. 1.—పై—; 2. అపసరిల్లు: చూ, విరియు. 5; 3. ఉపశమిల్లు. అం, భా. తృ. 87: చూ, సుక్కు. 4.

తూలుచు. దే. పే్రి. రూ-తూల్చు. 1. చలింపఁ జేయు; 2. తొలఁగించే. సా. 1, ఆ. 101.

తూలుమాటలు. వా. వి. తిట్లు, బండబూతులు, కుచ్ఛితపుతిట్లు.

తూల్చు. దే. పే్రి: చూ, రూ-తూలుచే.

తూవర. చూ, రూ-తువర.

తూవరము. వై. వి.—పై—(సం.అనికొండిఱు)

తూపణము. అం. ముఖరతులు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, ముఖరతులు.

తూష్ణీమ్. సం. అవ్య. మౌనమందు వర్తించును, తూష్ణీకామ్. చూ, మౌనము.

తూష్ణీంశీలుఁడు సం. విశ మాటలాడక ఊరకుండువాఁడు రూ-తూష్ణీకుఁడు

తూష్ణీకామ్. సం అవ్య: చూ, తూష్ణీమ్.

తూష్ణీకుఁడు. సం. విశ చూ, తూష్ణీంశీలుఁడు

తూస్తము. సం. వి. అ. న. దుష్కృతము: చూ, పాపము.

తృ

తృటము. సం. వి. అ. పుం=చిటిక. తృటి చూ, స్వరము. 2.

తృటి సం. వి. ఇ పుం. 1.=చిటిక.—పై—; ఈ. స్త్రీ 2. చిట్టేలకి*: చూ, పత్రిల.

తృట్టు సం వి. ష్. స్త్రీ. 1. రూ-తృషము—తర్షము. దప్పి. పాండు. 5, ఆ. 179: చూ, పిపాస; 2. ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ.

తృణకుటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పూరిగుడిసె: చూ, సదనము. 1. [చూ, వేణువు.

తృణకేతువు. సం. వి. ఉ. పుం. వెదురు*:

తృణగండము. సం. వి. అ. పుం. ఉచ్చింగటుఁడను చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

తృణగ్రాహి. సం. వి. న్. పుం. పచ్చ, మరకతము: చూ, రత్నము. 1.(చూ,తృణమణి.2.)

తృణజలూక. సం. వి. అ. స్త్రీ. జలగవలెనుండి గడ్డిలో తిరుగు పురుగు: చూ, పురుగు.

తృణజలూకన్యాయము. పా. గడ్డిపైపురుగు మాటికి సమీపమందు రెండుకాళ్లను వెనుకవైపున చివర రెండుకాళ్లను గలది. అదివెనుక కాళ్లతో నిలఁబడి ముందునిలుచుటకాధారము చూచుకొనిముందుకాళ్లనక్కడబెట్టి తరువాత వెనుకకాళ్లు తీయునను రీతి.

తృణత సం. వి అ. స్త్రీ. 1. తృణభావము; 2. (రూ-తృణిత-తిృణతి) విల్లు. చూ, బాణము. 1. [మేటి.

తృణతతి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గడ్డిమేటి: చూ,

తృణదుృమములు. సం. వి.అ.పుం.బ. తాటి, కొబ్బరి, ఈఁత, ఖర్జూరము మొ.

తృణధాన్యము. సం. వి అ. న. 1. విత్తక పండెడు గుసుకు నివ్వరిదూసరిలోనగునవి:చూ, ధాన్యము; వా. 2. గడ్డిఁగాలి సస్యములు-వరి, జొన్న, గోధుమలోనగునవి.

తృణధృక్కు. సం. వి. క్. పుం. బడబాగ్ని, కాకధ్వజము: చూ, వహ్ని. 1.

తృణధ్వజము. సం. వి. అ. పుం. వెదురు*:చూ, వేణువు. [చూ, అశ్వతిక్తము.

తృణనింబము. సం వి. అ. పుం. నేపాళవేము*:

తృణపంచమూలము అం. వరి, దర్భ, గనపదంటు, చెఱుకు, కామంచిగడ్డి (5) (పిత్తజ్వరము, దాహము, రక్తపిత్తము, మూత్రకృఛ్రము వీనిని హరించును)

తృణపుష్పిక. సం. వి. అ.స్త్రీ.కొండయల్లము*: చూ, శృంగబేరము.

తృణపూలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గడ్డిబొమ్మ, చంచ: చూ, బింబము. 3.

తృణమణి. సం. వి. ఇ. పుం, స్త్రీ. నీలము.చూ, రత్నము. 1; పా. 2. తృణగ్రాహి(అంబర్), ఉన్నిగుడ్డతో రాచిన గడ్డిపోఁచలు మొదలగువాని నాకర్షించే వస్తువు.

తృణమత్కుణుఁడు. సం. విశ. జాదములో జామీనుతు ఇచ్చేవాఁడు: చూ, లగ్నకుఁడు.

తృణము. సం. వి. అ. న 1. (కిక్కిసలోనగు) గడ్డి. అంబరీషము, అర్జునము, ఆసు, బుశము, కక్షము, కచపము, కచ్ఛరుహ, క్షేత్రియము, గవాదనము, ఘాసము, తృణము (తె. ప).— కవను, కసవు, గడ్డి, గపతము, గాదము, చెత్త, పిల్లు-పులు-రూ-పుల్లు, పూరి: (చూ, హరిత.1.)

తృణవిశేషములు.— ఊర్ధ్వమూలము, బుసెళస్త్రము, కుందురము, ఖంజ, ఖగ్గడము, ఖరచ్ఛదము, జయ, తాండవము, వారుణి. (తె ప)- ఊలస, ఊదరగ, కాండ్రి, గాబ, గాబము, గునుకు, గొలిసె, గొళ్లగొండి, దూసరి, నాలికచేలు, నెండ్రి, బరపట, బూరగడ్డి, పంచెపదియ, నెత్తిచెఱకు; అంటిరింతగడ్డికి.— (తె ప)— అంటిస-అంటిరింత, చిగిరింత; అడవికిక్కిసకు.— దేవనాళము. (తె ప)- అడవికిక్కిస; అడవిగెనసునకు.- పిండాంశుకము, పిండాలువు. (తె ప).— అడవిగెనసు; అవురుకసవునకు.— కుమారము, వీరణము, వీరతరము, వీరతృణము. (తె. ప.)— అగురు-అవురు-ఔరు; అశ్వలాయనదర్భకు.— అశ్వలాయకము, అశ్వవాలకము, కాశ, కాశగర్భము, కాశము, శరము; ఉప్పుగడ్డికి.— (తె. ప).— కాను, కారె; కాకిచెఱకునకు (కుందుఱెల్లు).— ఇంద్రము, ఇక్ష్వారిక-రూ-ఇక్ష్వాలిక, కాండేక్షువు, కాకేక్షువు, కాశము, కాశేక్షువు, ఖరచ్ఛదము, గుంద్ర, గుంద్రము, గుచ్ఛపుష్పిక, తేజనకము, ముంజము, ముంజేక్షువు, వాయసేక్షుకము, వాయసేక్షువు, శరము, శ్వేతచామరకము. (తె. ప) -కాకిచెఱకు, కాకిఱెల్లు, కుందుఱెల్లు, పానిక, ఱెల్లు, ఱెల్లుకు.- కిటుకము, కాండకాండకము, చామరపుష్పము, శిణము.(తె.ప) -కనపపులు, కనుము, రెల్ల-రెల్లు-ఱెల్లు; పెద్దఱెల్లుకు —ఖడ్గటము, బృహత్కాశము; ఱెల్లుగడ్డికి.— ఇక్షుగంధ, కాశము, పోటగళము, బల్బజము; కామంచికి.— కత్తృణము-రూ-కాత్తృణము, కాకధాతువు, కాకమాలి, కాకమాచి, కామంచిక, గంధకతృణము, గుడఫల, చపలము, ఛత్రి, ఛత్రాతిఛత్రము, జలనాభము, జాత్యంధము, దేవగంధిక, దేవజగ్ధకము, దేవజగ్ధము, దేవజగ్ధిక, ధ్యామకము, ధ్యామయము, పౌరము, బిందుచిత్రము, రౌహిషము, వాయసి, సౌగంధికము. (తె.ప).—కామంచి-కావంచి; గుడ్డికామంచికి.—అతిఛత్ర-అతిఛత్రము, ఆతపత్రము, గుహ్యము, చుకనాశనము, ఛత్రి, ఛత్రాతిఛత్రము, తృణరాజము, పలఘ్నము- పాలఘ్నము, బీజకము, భూస్తృణము, మాలాతృణకము, రౌహిషము. (తె ప) —గుడ్డికామంచి- గుడ్డికామంచి, గొడుగుగడ్డి, కిక్కిసకసవునకు (క్రోవివంటితృణము).—ధమనము, నడము-నలము-నళము-నళ-నళిక-నాళిక, నడ్య, పోటగళము, మృదుపుష్పము, శూన్యమధ్యము. (తె. ప).—కిక్కిసకసవు, క్రోలుకసవు, గనుపదంటు; కుశదర్భకు.—కర్మమూలము, కుతపము, కుథము, కుశము, కూర్చ, క్షురపత్రము, దర్భ, పవిత్రము. (తె.ప) —కొస్సె, దబ్బ; గండదూర్వకు.—కలాయ, గండదూర్వ, గండాలి, గ్రంథిపర్ణి, శకులాక్షి; గడ్డిదుబ్బునకు.(తృణస్తంభము)—కాండము, గుచ్ఛము, గుత్సము, (తె. ప)—కరుగు, కరువు, గంట, గంటకట్టి, దుబ్బు, పైరుదుబ్బు, పొట్టకట్టి (చూ, పొట్టకట్టి); గడ్డిపరకకు.-(సం.ప) -త్రిసకము; గఱికకు-అనంత, అమర, గుణ, దూర్వ, భార్గవి, రసాల, లత, శతపర్వక, సహస్రవీర్య, హరిత-హరిత్తు. (తె. ప).—గరిమిడి, గఱిక; నల్లగఱికకు.-శష్పము, శాంభవి.(తె.ప).—

నల్లగఱిక; తెల్లగఱికకు. (శ్వేతదూర్వ) — అనంతసముద్భవ, గండాలి, గోలోమి, శతలాతకము, శతవీర్య, సహస్రవీర్య, సిత. (తె. ప.) :— తెల్లగఱిక; గీఁగెగ గికకు — గండాళి, తీవ్ర, ... (తె. ప.)- తీఁగగఱిక – తీఁగెగఱిక, నిదుపుగఱిక; గం జేలేని... - క్కి, దుఁగాలము (తె. ప.) మోడు, గుంపు ... తృణమునకు — ఏరి గుం... ; గుచ్ఛబంధా తృణమునకు — ... గుండాల, గుండాసిని, గుచ్ఛబంధ, గుచ్ఛపత్ర, గుచ్ఛమూలిక; గోమూత్రికాతృణమునకు — కృష్ణభూమిజ, గోమూత్రిక; చణికతృణమునకు — గోదుగ్ధిక, చణిక, ... కమనుగడ్డికి — ..., ...కము, చిప్పగడ్డికి — ..., గోమయప్రియము, భూతీక, ..., భూతృణము – భూ...తృణము, వాలాతృణము. (తె. ప.) — ..., చిప్పకసవు, ..., చిప్పర, జరడీతృణమునకు:— ..., జరడి, జలతృణవిశేషమునకు: మా, శై... ము, జెమ్ముసకు — (తె. ప.).— జెంబు- జెమ్ము, తుంగగడ్డికి — అంభ్యము, ... ము, కచ్ఛపూరము, కర్దనము, ..., కాండగుండము, తోయపిప్పలి, నాగరముస్త (తె. ప.) — తుంగ; గుంపు... — గుంపము, గుండాల, గుండాసిని, చలదళము, జలాశ్రియము, దీర్ఘరాజము, తూలపత్రిము. (తె. ప.):— గుండ్రతుంగ- గుండ్రతుంగ, గుండ్రి; తుంగముస్తెకు.— అబ్దము, క... రుఫ, కురగము, కురుండము (పచ్చితుంగ ముస్తె, భద్రముస్తకము, వరముస్తెము, కోలతుంగముస్తె, తుంగముస్తె లోనగువానియొక్క పర్యాయపదములు "ముస్తకము" అనుపదమునందు... జూచునది...); పర్పాటకమునకు — చము, తృణాఖ్యము (తె. ప.) — పర్పాటకము; పశ్వాదులకు సవునకు. (...) — ..., ..., యవసము, పొల్లుకసవునకు:— ..., బుసము – బుసము. (తె. ప.) — పొల్లు గడ్డి, ... — (తె. ప.) — ... ..., ..., మొలకగడ్డి — అనుమాని, ..., ... (తె. ప.) — ..., మొ... - మొలుపు, ... యము, ... (...) ... గడ్డి, సోముఁగు, మూఁడంచుల ... — (తె. ప.) — ...; ... నాల ... — ... ము, ..., ... తృణము ... — (...) - చెంగ..., ... తృణమునకు — ...దము; వాసన ... – ..., ...తృణము, గం, తృ..., భూతి..., భూతృణ..., ... (తె. ప.) — వాసనగడ్డి, ... గుచ్ఛము; ...తృణ... - ... గోమూత్రిక, ..., ...; ...తృణమునకు ... నిష్కము. (...) ... "హరిం.1" మారుము); 2 ... పేరు. చూ, సస్యము 1.

తృణగజ్జునాన్యాయము ... బలము లేని... పోఁగులఁజేసి త్రాడల్లి యేనుఁగునైనం గట్ట వచ్చుననురీతి.

తృణగ్రాహము ... వి. ... పుం. 1 ... మా, ... 2 ... మా, ... 3. ... చూ, నారికేళము.

తృణపీరుదాశ్వము ... అశ్వసంచారమార్గముల లో నొకటి: చూ, అశ్వసంచారమార్గములు.

తృణశూన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ రూ-తృణశూన్యము. తృణశూల్య-తృణశూల్యము. మల్లె*. చూ, హసంతి. 2

తృణశూన్యము సం. వి అ. న. 1.—పై.— (ఆకారాంత స్త్రీలింగమును అగును); అ. పుం. న, ఆ. స్త్రీ 2 మొగలిపండు: చూ, మొగలి; విశే. 3. తృణములేనిది.

తృణశూల్య సం వి ఆ స్త్రీ: చూ, రూ-తృణశూన్య.*

తృణశూల్యము. చూ, రూ-తృణశూన్యము 1—2—3.

తృణషట్పదము సం. వి అ. పుం. కందిరీగ చూ, మక్షిక [గంధ 2

తృణసార. సం. వి ఆ. స్త్రీ. అరటి* చూ,

తృణహర్మ్యము సం. వి. అ. న గడ్డిమేడ, మయటకు చూ, సదనము. 1

తృణిత. సం. వి. ఆ స్త్రీ చూ, రూ-తృణత.

తృణీకరించు. సం. స క్రి అలక్ష్యముచేయు

తృణ్యా సం వి ఆ స్త్రీ. గడ్డిమోపు చూ, మోపు. 5

తృతీయ. సం వి ఆ. స్త్రీ. తదియ- రూ-తిద్ది మూడవతిథి చూ, తిథులు, తిథి.

తృతీయకము అం. జన్యతాళములలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు

తృతీయాప్రకృతి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-తృతీయాప్రకృతి. నపుంసకుడు, పేడి చూ, గాడిదల్లుడు.

తృతీయము సం. స 1 మూడవది; అం 2 లగ్నకారకత్వములు పండ్రెండింటిలో నొకటి (ఆరోగ్యము, సోదరులు, యుద్ధము, యాత్ర, అభరణము, కంఠము, భటులు, శాంతము, మిత్రులు, ఉపాయము, ఆయువు, సహజము, ధైర్యము, విక్రమము) చూ, లగ్నకారకత్వములు, 3. పక్షమందుమూడవతిథి: చూ, తృతీయ.

తృతీయాకృతము సం. విశే. మూడుచాళ్ళు దున్నినది (నేల) చూ, భూమి. 1.

తృతీయాతిరాత్రము అం. క్రతుచతుష్టయము నం దొకటి: చూ, క్రతుచతుష్టయము.

తృతీయాప్రకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ చూ, రూ-తృతీయప్రకృతి.

తృతీయావిభక్తి. అం. కర్తృ, కరణ, హేతు, పరికృతి, గోత్ర, గర్హ్యాదులకుం జెందు మూడవవిభక్తి-ప్రత్యయములు.— చేత-చే, తోడ-తో: చూ, విభక్తులు

తృప్తము సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పురోడాశము. 1-2-3, విశే. 4. తృప్తిపొందినది. [త్యము.

తృప్తి. సం వి. ఇ. స్త్రీ -తనివి: చూ, సౌహి

తృప్తిపడు. ము. అ. క్రి. (తె. ప) — ఆకట పోవు, ఆపోవు, తనియు, తనివోవు, తనిసను, తనుపారు, తుప్పతిల్లు

తృప్తుడు సం విశే తనివినొందినవాడు

తృఫల. సం. వి ఆ స్త్రీ చూ, రూ-త్రిఫల.

తృష. సం. వి ఆ. న్. స్త్రీ. 1 దప్పి చూ, పిపాస; 2 కోరిక చూ, వాంఛ.

తృషితుడు సం విశే. 1 దప్పిగొన్నవాడు: చూ, సతృష్ణు, 2 ఇచ్ఛగొన్నవాడు: చూ, లుబ్ధుడు 2

తృష్ణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, తృష. 1—2; అం. 3. షడూర్మ్ములలో నొకటి. (చూ, రసనా మలము) చూ, ఊర్మ్ములు.

తృష్ణక్కు. సం. విశే. న్: చూ, తృషితుడు.

తృష్ణాన్నము. సం. వి అ. పుం. పర్పాటక మనుగడ్డి. చూ, తృణము. 1.

తె

తెంకాయ. దే. వి: చూ, రూ-టెంకాయ. [ట్టు.

తెంకాయచెట్టు. దే. వి: చూ, రూ-టెంకాయచె

తెంకి. దే. వి. రూ-టెంకి. చోటు. చూ, స్థానము. 1; 2. ఇల్లు చూ, సదనము 1. (దేవళము అరికొండలు)

తెంచు. దే. ప్రే. తెగఁజేయు: రూ-త్రెంచు. తెంపు-త్రెంపు.

తెండు. దే. అ. క్రి. 1. పరుండు చూ, శయనించు, నా 2. తీసికొనిరండు. "అపండు తెండు"

తెండప్పలు దే. విణ. బ.(తెప్పలు + తెప్పలు) రూ-తెండేపలు. దరిలేనిది. సా. 1, ఆ. 67 చూ, అపారము.

తెండేపలు. దే. విణ. బ.—పై—

తెంపరి. దే విణ. (తెంపు + అరి) 1. తెగుదారి చూ, సాహసికుఁడు; 2 శూరుఁడు [illegible]. 2, ఆ. 46. చూ, హంవీరుఁడు 2

తెంపి. దే. వి. 1 అవాధ: చూ, విఘ్నవ, 2. తెగువ: చూ, సాహసము; 3 తెగుట. తెంపు. భార. విరా. 5, ఆ. 61.

తెంపు. దే వి. 1 తెగువ: చూ, సాహసము, 2. తెగుట. చూ, తెంపి 3; ప్రే. 3 చూ, రూ-తెంచు.

తెకతెక. దే. వి. ఉడుకుట, క్రాగుట, ఎగయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. రామా. 5, ఆ. 22 చూ, హుూహుూ

తెకతేర. దే విణ (తేర + తేర) 1 ఊరకగా సంబంధములేనిది. పా. 4, ఆ 58, క్రి విణ. 2 మిక్కిలిపఠ్యము. కళా 3, ఆ 191 చూ, వ్యాహతము. 2

తెక్కరిము దే వి అగ్గలిక చూ, [illegible].

తెక్కలి. వై. వి. 1 తెక్కరి. సౌభాగ్యము చూ, ముచ్చిలి; 2. మోసము. భాగ. దల్య 2, ఆ. 401 చూ, వంచన, 3 ఏమఱిక చూ, పరిమాడము విణ. 4. మోసముచేయునది. భాగ. 6, స్కం. 352: చూ, వంచన.

తెక్కలికాఁడు. వ్య. వి. 1. దొంగ చూ, ముచ్చు. 1; విణ. 2 చూ, వంచకుఁడు. భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 137

తెక్కెపాటు. వై వి ఆపద. భాగ. 6, స్కం. 343 చూ, విపత్తు.

[illegible]. దే. వి 1. [illegible] [illegible] 2 [illegible] పా. 5, ఆ. 10 చూ, [illegible].

తెగ. దే వి 1 [illegible] గుంపు [illegible] [illegible], కాం. 23[illegible], చూ, [illegible], 2 [illegible] చూ, [illegible]; 3 పక్షము [illegible], 6, ఆ. [illegible], [illegible] 2, 4 ([illegible]) [illegible] 53 చూ, [illegible] 1, [illegible] చూ, [illegible] 1, 7 [illegible] చూ, [illegible] 2, [illegible] 9. [illegible] "[illegible] [illegible]."

తెగఁగోయు దే. స. క్రి (తెగన్ + కోయు) 1. [illegible] చూ, ఖండించు. నా. 2 [illegible]

తెగఁజూచు దే స క్రి (తెగన్ + చూచు) చంపు. భా. [illegible]. 1, ఆ. 324 చూ, సంహరించు

తెగఁబడు. వ్య. అ. క్రి. (తెగన్ + పడు) తెగించు: చూ, సాహసించు.

తెగఁబాటు [illegible] అ. క్రి. (తెగన్ + పాటు): చూ, తెగఁబడు.

తెగించు దే అ క్రి. కలఁగు చూ, [illegible].

తెగటాఱు. దే. అ. క్రి (తెగటు + ఆఱు): చూ, మరణించు భాగ. ఆ.4, ఆ 254.

తెగటాఱుచు దే ప్రే. క్రి తెగటాఱఁజేయు: రూ- తెగటార్చు

తెగటార్చు. దే ప్రే. క్రి —పై—

తెగటార్పు. దే. వి. హింస. ఆం, భా. ద్రో. 224: చూ, వధము.

తెగటు. దే. వి. 1. తుర్రిల్లు, గర్వము చూ, అహంకారము, శ. క్రి. 2. క్రుమ్మ్లు, గర్వించు భార. ఉద్యో. 1, ఆ 377 చూ, అహంకరించు.

తెగడ సైౕ. వి.=త్రివృతా. త్రివృతా * (దీని భేదములు.—తెల్లతెగడ, నల్లతెగడ ఇ వి తెల్లతెగడ): చూ, సర్వానుభూతి. (అప్పు పాలలో ఉడికించిన తెగడ. వి రేచనకారి)

తెగడిక. దే వి రూ—తెగడు. చూ, నింద 1.

తెగనికమాటపి ద్వ. వి. అనగణితుడు.

తెగడు. దే వి 1. చూ, రూ—తెగడిక భార కర్ణ. 1, ఆ. 313, అ క్రి. 2. ఉపేక్షించు పంబకు, స. క్రి 3 తిరస్కరించు చూ, భంగించు, 4. ఉపేక్షించు ఆచ బాల, కాం 11? చూ, కస్మరించు, 5 నిందలు నిర్వ. 10, ఆ 12· చూ, నిందించు.

తెగనిలుగుట వా. వి. 1 చెప్పినమాట వినక పోవుట, 2. నాతేమనారిగర్వము: చూ, అహంకారము (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక)

తెగవేయు. దే. స క్రి నఱుకు. చూ, నఱుకు

తెగసాగుట. వా. వి చూ, తెగనిలుగుట

తెగించు. దే. అ. క్రి చూ, తెగబడు

తెగు దే అ. క్రి రూ—తెగు-తెగియు 1: చూ, మరణించు, 2. ఛిన్నమగు: చూ, భేదిల్లు. 2, 3 ఖండితమగు చూ, చిక్కు వాటు; 4 తీర్పగు. రూ—తెగు-తెగియు హై. 8, ఆ. 209; 5. చూ, తెగబడు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 205. [ద్వి. 225

తెగుట. దే వి: చూ, మరణము ఆం, భా

తెగుడు. దే వి. నఱుకుడు: చూ, విచ్ఛేదనము 2

తెగుడల. దే. వి. 1. అంతము. నిర్వ. 9, ఆ 53: చూ, నుడ 2; 2. క్షయము. భార-ఆర. 5, ఆ. 340 చూ, రుక్క.

తెగుదారి. దే. విశ (తెగువ+దారి) 1. తెంపరి. చూ, సాహసికుడు, 2. దరిజేకాడు. పరిభా. 1, ఆ. 46· చూ, దాత; 3. సాహసికుడు, సాహసికురాలు ఉ, రా. 6, ఆ. 240.

తెగుదెంపు. దే వి. (తెగు+తెంపు) తీర్పు. హై 8, ఆ 210 చూ, నిర్ణయము. 1 (తెగదెంపు అనియు వాడుక)

తెగుబడి. దే వి 1: చూ, తెగుడు; 2. దుర్వ్యయము: చూ, వ్యవసాయము 2, 3. అమ్మకము: చూ, విక్రయము.

తెగులు. దే. వి. రూ—తెవులు 1 వ్యాధి చూ, రోగము 1; 2. సస్యరోగము చూ, నావి.

తెగులుగొంటు దే. విశ రూ-తెవులుగొంటు-తెవ్లుగొంటు 1 వ్యాధిగ్రస్తుడు చూ, వ్యాధితుడు, 2 వ్యాధిగ్రస్తురాలు· చూ, (స్త్రీ); 3 వ్యాధిగ్రస్తము చూ, రోగము 1

తెగులుగొను దే. అ క్రి (తెగులు+కొను). రూ—తెవులుగొను, తెవులుపడు.

తెగువ దే. వి. 1 తెంపు· చూ, సాహసము; 2. దాతృత్వము· చూ, వితరణము.

తెగువడు. ద్వ అ. క్రి (తెగుడు+పడు) భేదపడు· చూ, వేఱుపడు.

తెచ్చు. దే స. క్రి తీసికొనివచ్చు కొనివచ్చు (సం ప.)—ఆనయించు

తెచ్చుట. వా. వి పొందుట. (సం ప.)—ఆనయనము—రూ—ఆనేయము, ఆహరణము, ఆహరము, ఆహృతి; తద్వ -పొందింపదగినది-ఆనేతవ్యము.

తెచ్చువాడు. వా వి. చూ, ఆనేత.

తెటికె. దే వి. తెప్ప చూ, హోడము.

తెటుకు. వా. వి. వంపు, ఎగుడు దిగుడు. "మంచెపుపట్టెలు తెటుకుగానున్నవి", 2. తేడా, భేదము. "నీమాట తెటుకుగనున్నది."

తెట్ట. వై. వి.=ధట్ట. పా౯వు: చూ, రాశి. 1.

తెట్టగిలఁబడు. ద్వి. అ. క్రి. (తెట్టగిలన్+పడు) రూ- తెట్టగిలు—తెట్టగిల్లు, తెల్లవాఱు: చూ, పాల్పడు (స్వార్థమునపడు.)

తెట్టగిలు. దే. అ. క్రి —పై—

తెట్టగిల్లు దే. అ. క్రి.—పై —

తెట్టతెన్ను. ద్వి. వి. ఘంటాపథము, సంసరణము, ఘంటలతోఁగూడిన యేనుఁగుల దారి చూ, మార్గము. 1.

తెట్టతెరువు ద్వి ౯ —పై —

తెట్టి. దే. వి (రూ—తెట్టియ- తెట్టువ-తెట్టె-తొట్టి- తొట్టువ.) 1 నీటిపైఁదివాచి, 2 పెరుఁగుమీఁదితెట్టె చూ, మీఁగడ

తెట్టియ. వై వి రూ-తెట్టి. 1 —పై —, 2 తేనెపెర, తెట్టె చూ, మధుపటలము, 3 తృణకాష్ఠాదిభారము: రూ- తెట్టువ-తెట్టె. [నము 1

తెట్టు. దే ౯. కంచెకోట చూ, పాౢక

తెట్టువ వై. వి. 1 నీటియందు గాలిచేక పర్కిక్కఁజేరిన తృణాదిసమూహము. లక్ష్మి. 3, ఆ. 110 చూ, రూ- తెట్టియ 3; 2 వర్గము ఉ, రా. 3, ఆ 78 చూ, సమూహము

తెట్టువగట్టు ద్వి. అ. క్రి (తెట్టువ+కట్టు) నీటియందు తృణాదికము గాలిచేక పర్కిక్కఁజేరు. నిర్వ. 1, ఆ. 51 రూ- తెట్టువలుగట్టు- తెట్టెగట్టు, తెట్టువలుగొను- తెట్టెలుగొను.

తెట్టువలుగట్టు. ద్వి అ. క్రి —పై—

తెట్టువలుగొను ద్వి అ క్రి.—పై—

తెట్టువు. దే వి. కంచెకోట చూ, పాౢకీనము. 1

తెట్టె వై. వి. 1: చూ, రూ- తెట్టియ. 1-2-3; 4. రూ- తెట్టెము. గుంపు:చూ,సమూహము

తెట్టెము. వై. వి. చూ, రూ—తెట్టె.

తెట్టెలుగట్టు. ద్వి. అ. క్రి. (తెట్టెలు+కట్టు) పా౯వుకొను చూ, రాసిపడు.

తెట్టెలుగొను ద్వి. అ. క్రి (తెట్టెలు+కొను) —పై—, ఉ, హరి. 3, ఆ. 27.

తెడ్డు. వై వి = లండుపు- తండూ. రూ- తెడ్డు. 1 కొయ్యగరిటె చూ, దర్వి. 1. (చూ, పాత్రము. 6.); 2. పడవతోసెడు పలక: చూ, పీలి. 2

తెడ్డునకుఁ బాకగుణము తెలియునా లో ఉదా.— "ఉ. కట్టవుగావు వాస్తవునుగా వర్ణించిరి గావు నీవు, తీర్థవర్తి గనుటేల యింత కును స్పృష్టుఁడె మాలను గావ పుణ్యవి, మ్మూర్తియుఁ బాపరైకృతిమైఁ బూరుషుఁ గొంగురె యన్యతంత్రతస్, వర్తిలుమన్నిటఁ దెడ్డునకు వచ్చునె పాకగుణాగుణావళుల్" (పాండురంగ మాహాత్మ్యము. ౨, ఆ. 45)

తెడ్డుమూలింగ ద్వి. ౯ జలపక్షివిశేషము: చూ, ఒకము [నించు

తెనములు. దే. అ. క్రి పరుండు. చూ, శయ

తెనుంగు తెనుఁగు వై వి —(గిరిగ రూ-తెలుఁగు. ఆంధ్రభాష య.1, ఆ 1 చూ, భాష. 1.

తెనుఁగువాఁడు ద్వి. వి చూ, రూ -తెలుఁగువాఁడు

తెన్నువాఁడు. వా. వి.—పై —

తెన్నిడి దే. వి ? చూ, విధము 1.

తెన్ను దే వి. 1 దారి చూ, మార్గము. 1; 2 కుప్పము చూ, . ఒడలు 3

తెన్నుండు. దే. అ క్రి రూ-తొన్నుండు. పరుండు. చూ, శయనించు

తెప్ప. దే. వి 1. రూ-తేప-తేపిక చూ, హోడము; 2. రూ-తేప. పా౯వు. వను. 1, ఆ 183. చూ, రాశి. 1.

తెప్పదెరలఁగ. దే. ద్వి. క్రి విణ అతిశీఘ్ర

ముగ: చూ, వేగము. 3

తెప్పలఁదేలు. దే. అ క్రి.1 (తెప్పలన్ + తేలు) 1. ఓలలాడు: చూ, తేలు. 4; క్రి. 2. తెప్పలఁదేల్చు. కళా. 6, ఆ. 262.

తెప్పలుఁదేలుట. జా. ఓలలాడుట. "నిచ్చేనిచ్చేలుగొత్తనై యొచ్చేరించే ఖేలనంబుఁదెప్పలుఁదేలుమండె" (కవికర్ణరసాయనము)

తెప్పి. వా. వి. మగగుటి తుడనుచర్మములోపల నుండెడు ఎఱ్ఱనికండ. రూ-తొప్పి.

తెప్పిర్లు. దే. అ. క్రి. అపాయమునుండి తేలు. (రూ-తెప్పిఱిలు-తెప్పిఱిల్లు-తెప్పలు-తేలు) ఉ, రా. 3, ఆ. 353 చూ, సెకరించే

తెప్పిఱిలు. దే అ క్రి.—పై.—

తెప్పిఱిల్లు. దే అ. క్రి —పై —

తెప్పిలు. దే. అ క్రి.—పై.—

తెప్పున. దే. ద్రి. క్రి.విణ చూ, తెప్పరొలఁగ

తెటక. దే. వి. 1.మొత్తము:చూ, సమూహము, వా. 2 తేరగావచ్చినసొమ్ము,లాటరీలోవచ్చినసొమ్ము.(ఉత్తరసర్కారులలోవాడుక)

తెమడ. దే. వి: చూ, శ్లేష్మము.

తెమలు. దే అ. క్రి. 1. చలించే. పంచ. వా. 2, ఆ. 209 చూ, సబించే, వా. 2. తెలిపిచేసికొను. [తెమల్చు

తెమలుచే దే. క్రి తెలిపిచేసికొను రూ-

తెమల్చు. దే. క్రి —పై—

తెమ్మ సై. వి. 1.-తేమః చెమ్మ చూ, పడను 2, 2. లోప్పము, మంటిగడ్డ చూ, గ్రామము 1

తెమ్ము. వా. స. క్రి చూ, రూ-తే.

తెమ్మెర. దే. వి. (తెమ్ము + ఎర) 1. చల్లగాలి, మలయమారుతము. విజ. 3, ఆ, 40. చూ, వాయువు; 2. చిఱుగాలి, మందమారుతము. చూ, వాయువు (ఎకశబ్దమునకువ్యుత్పత్తియందు గాలియర్థమని తెలియవలయును)

తెమ్మెరకొడుకు. ద్వ. వి. చూ, భీముఁడు. సాం. మా. 12.

తెమ్మెరచెలి. దే. వి. అగ్ని. సాం. దే. 12: చూ, వహ్ని. 1.

తెయితక్కలు వా. వి. బ 1 ఒకరకము గంతులు."తెయితక్కలాడెను"; 2. కపటనాటకము "నీతెయితక్కలును నీతమాషాలును నాదగ్గఱపనికిరావు."

తెర. సై. వి. 1 = గరంగ. ఆట. ఉ, హరి. 4, ఆ. 216 చూ, వీచి 1; 2 మాటుగు చీర భార సౌ 1, ఆ 147 చూ, వస్త్రము; 3. అడ్డుపల చూ, నల. 1, 4. ...ర స్కరిణి గంపపడను: చూ, వస్త్రము; 5 త్రెట్టి చూ, వేటతెర, బ. 6 చూ, పరంపర. భార. సభా 1, ఆ 223, 7 అడ్డపాటు చూ, వ్యవధానము 8, వా. 8 నాటకాగులయందు క్రిందపడను మీఁదపడను లాగడుచిత్రిత్రములుగల(సీను) అడ్డవస్త్రము; 9 తోలుబొమ్మలులోనగు ఆటలయందు బొమ్మలవాడించుట కనువుగఁగట్టిన తెల్లని బట్ట

తెరఁగు దే వి రూ- తెఱఁగు. 1. రీతి చూ, విధము. 1; 2 దారి చూ, మార్గము 1.

తెరచాఁప. ద్వ వి. డమాను, ఓడకొయ్యకుఁ గట్టు తెంతుపటము చూ, చాఁప. 2.(చూ, వస్త్రము)

తెరతెర సై వి. (విడువకసాగునది) కాలువ, (గరంపర) చూ, తెల్ల. 4; వా. 2 పరంపర. "వానలెగ్గుతెరతెరగావచ్చుచున్నది."

తెరనాటకపుటంగాలు మి. వి బ చూ, బొమ్మలాటవాండ్రు)

తెరపి దే. క చూ, తెరి 7.

తెరయీఁగ. దే. వి. తూనీఁగ. ఆం, భా. ద్వి. 65. చూ, మక్షిక.

తెరలు. దే. వి. కబళము: చూ, సాపాటు.

తెరలఁబాఱు. దే. అ. క్రి (తెరలన్ + పాఱు) తొలఁగు; చూ, విరియు.(స్వార్థమునపాఱు.)

తెరలిక. దే. వి. గుంపు: చూ, సమూహము.

తెరలు. దే. వి. 1. రూ-తెరతెర-తెర్లు. పరం పర. పాండు. 1, ఆ. 184· చూ, వెల్లి. 4; అ. క్రి 2. తొలఁగు: చూ, విరియు. 5; 3 బయలుదేఱు జై. 3, ఆ. 57, చూ, వెళ్ళు. 3; 4. కలఁగు భాగ. కృష్ణ.3,ఆ 52; లక్ష్మి 3, ఆ. 36· చూ, సంక్షోభించు; 5 చేమ్చు. ఆం, భా. స్క. 87· చూ, మరణించు. 6. నీళ్ళలోనగునవి కాఁగి సలసల పొంగు రూ-తెర్లు.

తెరలుచు. దే ప్రే తెరలఁజేయు. రూ-తెరల్చు. భాగ స్కం. 4, ఆ. 147.

తెరల్చు దే ప్రే.—పై.—

తెరలుడు దే వి చూ, పర్యూ...ము.

తెరవ. దే.వి రూ-తెలువ.-ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ

తెరవాఱు. స్వ. అ. క్రి (తెర + పాఱు) విడు గటి తెరగట్టు (తెర-ఆ)

తెరవు. దే వి (రూ-తె ఁగు తెరకువ-తెరువు-తెర్వు-తెలవు) దారి చూ, మార్గము 1.

తెరవేఁట. స్వ వి. తెరయెత్తి ఆడెడువేఁట చూ, వేఁట 3

తెరవేఁటకాఁడు స్వ వి తెరయెత్తి వేఁటాడెడువేఁటకాఁడు. స్వా 4, ఆ 40· చూ, వేఁటకాఁడు.

తెరుకువ దే వి. దారి. చూ, రూ-తెరవు.

తెరుపుమఱపు దే. వి రూ-తెలుపుమఱపు. అప స్మారము: చూ, విస్మృతి.

తెరుపరి దే. విశ. (తెరువు + అరి) దారినడచు వాఁడు: చూ, పాంథుఁడు.

తెరువాటీఁడు. దే. విశ. (తెరువాటు + ఈఁడు) రూ-తెరువాటుకాఁడు. దారిదొంగ: చూ, ముచ్చు. 1.

తెరువాటు. దే. వి. (తెరువు+అటు) (దొంగలు) దారికొట్టుట, అభిగ్రహణము: చూ, ముచ్చిలి.

తెరువాటుకాఁడు. దే. విశ: చూ, రూ-తెరువాటీఁడు.

తెరువు. దే. వి. దారి. ధ, హరి. 6, ఆ 28: చూ, రూ-తెరవు.

తెర్లు చూ, రూ-తెరలు.

తెర్వు. దే. వి: చూ, రూ-తెరవు.

తెఱ. దే. వి. రూ-తెఱ్ఱ. 1 అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3; విశ 3. తెఱపయినది.

తెఱఁగు. దే. వి. 1. రూ-తెరఁగు. రీతి. అచ్చ. యు, కాం. 37· చూ, విధము 1; 2. చక్కన. భార. అర. 7, ఆ. 158: చూ, సౌందర్యము; 3. సంధి. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 262· చూ, సాప్తపదీనము.

తెఱఁగుపడు. స్వ. అ. క్రి (తెఱఁగు+పడు) 1 సంధియగు, ముడిపడు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 21· చూ, సంధించు; ప్రే. 2. తెఱఁగుపఱచు

తెఱకువ. దే. వి. 1. తెలివి. భాగ. 1, స్కం. 99 చూ, బుద్ధి, 2. ఉపాయము. స్వా. 2, ఆ. 20: చూ, వెరవు

తెఱకొను. దే. అ. క్రి. (తెఱలు+కొను) బయలువెడలు: తెఱలు.

తెఱగంటి. దే. వి. (బ. తెఱగంటులు) (తెఱ+కన్ను) 1. అనిమిషుఁడు. ఉ, రా. 4. ఆ. 343. చూ, వేలుపు; 2. అనిమిష స్త్రీ: చూ, వేలుపులు 2; 3. చేఁప, అనిమిషము: చూ, మత్స్యము. 1

తెఱగంటిబోనము తెచ్చినలాపరి. స్వ. వి. గరుత్మంతుఁడు. వేం. ఆం. 18: చూ, హరివాహనుఁడు.

తెఱగంటిమ్రాఁకు. దే. వి. కల్పవృక్షము. సాం. దే. 13: చూ, వేలుపుఁజెట్టు.

తెఱగంటియన్నులు. దే. వి. బ: చూ, అచ్చెరలు.

తెలుగంటిపోఁడు. దే. వి. ఇందురిఁడు. చూ, వేలుపుపోఁడు.

తెలుచు. దే. స. క్రి. తెలుపిఁజేయు.

తెలుచుట. దే. వి. తెలుప. (సం. ప.).— ఉద్ఘాటనము.

తెలునోటిమెకము. ద్వ. వి. (తెలునోరు + మెకము). చూ, సింహము

తెలుప. దే. వి. 1. చూ, తెలుచుట; 2. ఓర్పు. చూ, శాంతము. 1; 3. అడ్డపాటు; చూ, వ్యవధానము. 3; విశ. 4. మఱుఁగుచేసినది: చూ, తెలుపి. 3 నా. 5 [illegible]

తెలుపి. దే. వి 1. అవకాశము. భార. అర 6, ఆ. 350: చూ, సందు. 6, 2 తిలపైబరువుగగిపోవుట; విశ. 3. మఱుఁగుచేసిది తెలుప-రూ-తెఱపి. (సం ప.).— అవకాశము, వా. 4 ఖాళీ, 5 చూ, [illegible] 5

తెలుపుమఱపు. ద్వ. వి. 1. (చిత్తస్వాస్థ్యము తప్పినప్పుడు కలుగు) మఱపు చూ, రూ-తెరుపుమఱపు; 2. అకటవికటము చూ, వ్యత్యయము.

తెలుమొగపు మెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.

తెలులు. దే. అ. క్రి. 1. (వాసన) బయలువెడలు: చూ, తెలుకొను; 2. చూ, మరణించు సాం. మా. 36.

తెలున దే. వి. (తెలు + వా.) ఆఁడువి. భార. అర. 4, ఆ 235: చూ, రూ-తెరప.

తెలువా మెకము ద్వ. వి. చూ, సింహము

తెలువు. దే. అ. క్రి. 1. దారి చూ, రూ-తెరవు. 2 రూ-తెలుఁగు. కీతి. అచ్చ. అ, కాం. 22: చూ, విధము. 1

తెలువుగాపరి. ద్వ. వి. కోల్పులి. సాం. [illegible] 1: చూ, శార్దూలము.

తెలిపి. దే.వి. రూ-తెలుప-తెలుపి-తెరపి. 1.అడ్డపాటు. చూ, వ్యవధానము. 3, 2. అరతి. చూ, విరామము; విశ. 3 చూ, తెలుపి. 3.

తెలుసన. దే. వి. తెలివి. చూ, బుద్ధి

తెల్ల. దే. విశ 1 అక్క: చూ, పహ్ని 1; 2: చూ, తెలు 2.

తెల. సై విశ =ధవళ రూ-తెల్ల. (ఆమ్రేడితమందు తెలతెల) శుక్లవర్ణము పంచ నా. 5, ఆ 19 చూ, వర్ణము. 6

తెలకపిండి సై. వి =తిలపిష్టము చూ, రూ-తెలకపిండి.

తెలకలు. సై. వి. బ.=తిల. చూ, నువ్వులు

తెలకవాఁడు. సై. వి =తిలఘాతుక: చూ, తెలుకులవాఁడు

తెలగ. సై. వి. త్రిలింగ రూ-తెలగా. 1 త్రిలింగదేశ సూరుఁడు, నాలగాలనువాఁడు: చూ, సూరుఁడు, 2 త్రిలింగదేశమునందలి యొకానొక శూద్రజాతి చూ, సూద్రుఁడు; బ 3 [illegible] (స్త్రీయందు ఁడ్డు మునకు [illegible] ఉదా — తెలగ (గా) బిడ్డలు. (బ. తెలగలు- తె గాలు)

తెల [illegible] స్మార్తులు [illegible] వైష్ణవులును, బుగ్వేదులును కలరు. వీరు క్రమముగా [illegible] స్తంబ ఆశ్వలాయన కాత్యాయన సూత్రములననుష్ఠించుచున్నారు వీరిలో దుంప తెలగాణ్యమని, చేఁటితెలగాణ్యమని ద్వివిధము. వీరిలో గ్రామపౌరోహితకారి (పురోహిత) స్మార్తులని పిలుచువారు కొంతకాలము వఱకు [illegible] చూ, బ్రాహ్మణులు.

తెలచు దే. స. క్రి. చూ, రూ- తెలుచు (ఇది తెలచు క్రియ వంటిదిగా నుండవచ్చును)

తెలతెలఁబోవు. ద్వ. అ. క్రి. (తెలతెల + పోవు) చూ, వెల్వెలఁబోవు

తెలతెలవాఱు. ద్వ. అ. క్రి 1.—పై.—అచ్చ. బాల, కాం. 78; 2. తెల్లతెల్లవాఱు. చూ, వేగు.

తెలతెలవాఱు. ద్వ. అ. క్రి. (తెలతెల+పాఱు) 1.—పై—అచ్చ. గౌల, కాం. 78; 2. తెల్లగా తెల్లవాఱు చూ, వేవు.

తెలనాకు. ద్వ. వి. తెల్లనిసన్న పుతములపాకు. రూ- తెల్లనాకు. కళా. 2, ఆ. 17.

తెలవాఱు. ద్వ అ. క్రి. రూ - తెల్లవాఱు. 1. ఉదయమగు చూ, వేవు; 2. తెల్లనగు: చూ, వెల్లబాఱు.

తెలి. వై. గుణ 1. = ధవళ. తెల్లనిది. "తెలినవ్వు": చూ, వర్ణము. 6; 2. నిర్మలము, తేట, నిచ్ఛలము: చూ, నిర్మాల్యము; 3. కంచేము రూ- తెలె. చూ, పాత్రము. 6, 4. పక్వఖ్యాతము: చూ, హాసన్ను. 1.

తెలికపిండి వై. వి: రూ- తెలకపిండి, గానుగపిండి (సం. ప) — తిలపిష్టము, పిణ్యాకము.

తెలికలు. వై. వి. బ. = తిలలు. నువు-రూ-నువ్వు, నూగు- రూ- నూవు. బొట్టుగు- రూ - బొట్టువు (వ్యుత్పత్తియందు ఏకవచనాంతము. తెలికపిండి మొ): చూ, నువ్వులు.

తెలికవాఁడు వై వి. = తిలఘాతుక: చూ, రూ - తెలుకులవాఁడు

తెలికాకి వై. వి. ధూంక్ష్మము చూ, వాయసము. 1.

తెలిగ. వై. వి. = స్థాలికా. కంచేము: చూ, పాత్రము. 6.

తెలిగంటి. ద్వ. వి. (తెలి + కన్ను) ధవళాక్షి, అఁడుది ఉ, రా. 2, ఆ. 137: చూ, స్త్రీ

తెలిగాము వై. వి. = ధవళగ్రీవా. కుకుర్రఁడు. చూ, రాహువు. 2.

తెలిగిబ్బ. ద్వ. వి. ఈశవృషభము. ఆం, భా. వి. 54· చూ, వృషభము. 1.

తెలిగొను. ద్వ. అ. క్రి. (తెలి + కొను) పరిమాణము చేయించే.

తెలిదమ్మి. వై. వి.(తెలి + తమ్మి) (రూ- తెల్లదమ్మి- తెలిదమ్మి- వెల్లదమ్మి) పుండరీకము: చూ, పద్మము. 1.

తెలిదమ్మికంటి ద్వ. వి. (తెలిదమ్మి + కన్ను) పుండరీకాక్షుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

తెలిదీవిమన్నీఁడు. ద్వ. వి. —పై—

తెలిదమ్మకరి. ద్వ. వి. ఎరచిల్లపులుఁగు (ఒకానొకచేఁప అని కొందఱు). చూ, ముగ్గ్రసము. 1

తెలిపక్కము. వై. వి. = ధవళపక్షము రూ- తొలుపక్కము శుక్లపక్షము: చూ, పక్షము. 1.

తెలిపిట్ట వై. వి. = ధవళపక్షి. శ్వేతగరుత్తు చూ, హంస (ఇట్లు తెలిపులుఁగు)

తెలిపడువాఁడు వా వి చూ, ఆవేదకుఁడు.

తెలిమోము వై వి. — ధవళముఖగ చూ, సింహము.

తెలిమొదవు. ద్వ వి. కామధేనువు' చూ, ధేనువు.

తెలిమోముపక్కి. వై వి. — ధవళముఖపక్షి. గరుత్మంతుఁడు చూ, హరివాహనుఁడు

తెలిరు. వై. వి.= స్థాలికా: చూ, రూ- తెలి.

తెలియమి. వా. వి అప్రసిద్ధి: చూ, రహస్యము.

తెలియు దే. అ. క్రి. 1. ఎఱుకపడు భార. ఉద్యో. 2, ఆ 102. చూ, విదితమగు; 2. తేటపడు. శై 8, ఆ 63. చూ, విశదమగు; 3 మేలుకొను. చూ, రామే 2, 4 ప్రసన్నతనొందు. భార భీష్మ. 1, ఆ. 102. చూ, వెలయు; స. క్రి. 5. ఎర్గు - రూ- ఎఱుఁగు, కను, కనుగొను- రూ - కర్గొను

తెలియేఱు. ద్వ. వి. ఆకాశగంగ చూ, నది

తెలివరి వా. వి: చూ, విద్వాంసుఁడు.

తెలివాఁక ద్వ. వి: చూ, తెలియేఱు. సాంబ. దే. 16.

తెలివి. దే. వి. 1 ప్రసన్నత, తేట, తేఱు-

భాగ. ఉద్యో. 3, ఆ. 263: చూ, శుద్ధము. 3; 2 ప్రకాశము, కాంతి చూ, వెలుగు రు. 1; 3 గా- తెలివిడి, వివేకము. భాగ. స్కం. 2, ఆ 213: చూ, బుద్ధి; 4 తెలుపు స్వా. 3, ఆ 23 చూ, వర్ణము 6, 5. దేహాత్మాది భేదజ్ఞానము: చూ, బుద్ధి (ఇం దలి 3 వ అర్థము చూడుము); 6. గర్వము భాగ. స్కం. 2, ఆ. 375. చూ, వికాసము; 7 (నిద్ర) తేలుట స్వా 3, ఆ. 23

తెలివికత్తె. ద్వ విణ ప్రాజ్ఞ, వివేకముగలది (ఆడుది) చూ, స్త్రీ.

తెలివికాడు. దే వి. రూ- తెల్వికాడు. 1 ప్రాజ్ఞుడు. చూ, విద్వాంసుడు, 2 నేర్పరి చూ, సమర్థుడు.

తెలివిడి. దే వి. 1. తెలివి చూ, బుద్ధి; 2 ప్ర జ్ఞాంతము: చూ, నిదర్శనము. 1; 3. తెలియఁ జేయుట

తెలివితేటలు. వా. నిర్మలమైనబుద్ధి "నీ తెలివి తేటలుమంచివి." "వాడు తెలివితేటలు గలవాడు"

తెలివిలేనితనము వా. వి. చూ, మఱపు. 2.

తెలివిలేనివాడు. వా వి. చూ, మూఢుడు.

తెలివెల్తుడు. ద్వ. వి. చూ, మన్మథుడు. వేం అం 8.

తెలివేల్పు. వా వి: చూ, శివుడు. అం పదా. సుర. 10.

తెలుకులవాడు. వై. వి. = తిలఘాతక . రూ- తెలకవాడు - తెలుకలి- గాండ్లవాడు. (సం. ప.)—తిలఘాతకుడు.

తెలుంగు తెలుఁగు. వై. వి. = త్రిలింగః: చూ, రూ- తెనుఁగు.

తెలుఁగువాడు. ద్వ. వి: రూ- తెల్గువాడు. తెనుఁగువాడు- తెన్గువాడు. (సం. ప.)— ఆంధ్రుడు.

తెలుకులి. వా. వై. వి.=: చూ, తెలుకులవాడు.

తెలుచు. దే. స. క్రి. రూ- తెలచు- తెల్చు. 1. మొక్కు రాఘ 1, ఆ 5: చూ, నమస్కరించు, 2 తేర్చు. చూ, తెలుపు. 9. భా . విరా. 4, ఆ. 227; 3. ప్రార్థించు. కళా. 6, ఆ. 268 చూ, వేడికొను.

తెలుపాఱు. ద్వ. అ. క్రి (తెలుపు+ఆఱు) (రూ- తెలుపువాఱు- తెల్లవాఱు- తెలవాఱు- తెల్వాఱు)1. తెల్లవగు. చూ, తెల్లబాఱు;. 2. ఉదయమగు చూ, వేగు.

తెలుపు. దే వి. 1 తేటుట చూ, విశ్రాంతి 2; వై. వి. 2 = ధవళ (రూ- తెల్ల- తెల్లన- తెలి- తెల్ల) ధావళ్యము: చూ, వర్ణము 6, 3. మిక్కిలిగరగర చూ, పరిశుద్ధి; 4 మేహ రోగము: చూ, రోగము 1, విణ 5. తెల్ల నది. చూ, వర్ణము 6; అం 6. పంచరంగు లలో నొకటి చూ, రంగులు; క్రి. 7 ఎఱుఁ గించు చూ, బోధించు; 8 మేలుకొలుపు. భార. అర. 7, ఆ. 252 చూ, సుభోద యము; 9. తేర్చు: చూ, తెలుచు 2; 10. తెలియఁజేయు.

తెలుపుడు దే. వి ఎఱుక. రూ- తెల్పుడు: చూ, సూచకము.

తెలుపుడుసేయు. ద్వ. స. క్రి. (తెలుపుడు + చేయు) ఎఱిఁగించు. చూ, సూచించు. (రూ- తెల్పుడుసేయు)

తెలుపువాఱు. ద్వ. అ. క్రి. (తెలుపు+వాఱు) తెలుపాఱు. లక్ష్మి. 3, ఆ. 131: చూ, వెల్లబాఱు.

తెలె. వై. వి.=స్థాలికా. స్థాలమ్. భోజనపాత్రము, కంచము. రూ- తెలియ: చూ, పాత్రము. 8.

తెల్గువాడు. వా. వి: చూ, రూ- తెలుఁగువాడు.

తెల్చు. దే. స. క్రి: చూ, రూ- తెలుచు.

తెల్పుడు. దే. వి: చూ, రూ- తెలుపుడు.

తెల్పుడుసేయు. ద్వ. స. క్రి: చూ, రూ-తెలుపుసేయు.

తెల్ల. వై. విణ 1.=ధవళః. రూ-తెల. తెల్లనైనది: చూ, వర్ణము 6; 2 రూ-తెల్లమి-తెల్లము, తేట-రూ-తేటతెల్ల చూ, స్పష్టము.

తెల్లఉల్లి. వా వి చూ, వెల్లుల్లి.*

తెల్లకణములు వా. వి రక్తమునందు వేడకాసులవలె నుండెడుకణములు. (ఇవిప్రాణాధారమైనవి.) (వైట్ కార్పుసెల్సు.)

తెల్లకలిగొట్టు. ద్వ. వి. కాష్ఠపాటలి*: చూ, పాటలి. 2.

తెల్లకలువ వై. వి =ధవళకైరవ రూ-తెల్లకల్వ కైరవము* ఆం, భా. వ్రి. 164: చూ, పద్మము. 1

తెల్లకల్వ. వై. వి.—వై.—

తెల్లకాకి వై వి చూ, రూ-తెలికాకి.

తెల్లకొక్కెర. వై. వి. బలాక: చూ, బకము

తెల్లగగ్గెర. ద్వ. వి. అర్జకము*:చూ, పర్ణాసము

తెల్లగడ్డ. వై వి: చూ, వెల్లుల్లి*.

తెల్లగన్నేరు ద్వ వి: చూ, హయమారకము*

తెల్లగరిక. ద్వ. వి శతవీర్య*:చూ, తృణము 1.

తెల్లగలిజేరు. ద్వ. వి: చూ, వర్షాభువు* (అవుపాలతో ఉడికించినశుద్ధి. మూత్రముజారీ జేయును.)

తెల్లగలువ. వై. వి=: చూ, రూ—తెల్లకలువ.

తెల్లగినియ వై. వి: చూ, శిరీషపత్రి*.

తెల్లగిసె. వై. వి చూ, శుకనాసము. 1.

తెల్లగుబ్బలి. ద్వ. వి. కైలాసపర్వతము. నేం ఆం. 77: చూ, పర్వతము.

తెల్లగురిగింజి. ద్వ. వి: చూ, శ్వేతపాకి*.

తెల్లగురిజ. వై. వి.—వై—

తెల్లగోరంట. వై. వి. సైరేయకము*: చూ, మహాసహ.

తెల్లచెన్నంగులు. ద్వ. వి. బ. ఒకరకముపద్లు చూ, ధాన్యము [చూ, తృణము. 1.

తెల్లచెఱుపు ద్వ. వి తేజనకము*: చూ,వారిత.1.

తెల్లచెఱుపుపండు. జా. ఆతిమధురముకైకల్వనగోసినపస్తువు. ఉదా —" సంగసము కమ్మపలపుం, కెంచినచేందనునగ తెల్లనెఱసినగ బంగ్రై, సుందరయగు నక[illegible] దాంపెలగ బాగ్రియం[illegible] నా [illegible]."(కవికర్ణరసాయనము.)

తెల్లసనము వై. వి రూ-తెల్లసనము [illegible] పర్ణ*: చూ, శణము.

తెల్లజేము వై. వి.—వై.—

తెల్లనెక్కు వై. వి [illegible] చూ, [illegible] 2 [illegible]ము.

తెల్లజిల్లేడు. ద్వ. వి అల్క[illegible] చూ, [illegible]

తెల్లటాలుమొక్కము ద్వ [illegible] చూ, [illegible]

తెల్లతెగడము. వై. వి [illegible] చూ, [illegible]ము.1.

తెల్లతుమ్మ ద్వ వి [illegible] చూ, [illegible]

తెల్లతెగడ వై. వి. త్రివృతి* చూ, [illegible] భూతి. [హయము.

తెల్లతేజి. ద్వ. వి [illegible] చూ,

తెల్లతొగరి వై. వి. [illegible] చూ, హరిప్రియ.

తెల్లదనము. వై. వి. తెల్లన చూ, [illegible]ము. 6.

తెల్లదిమ్మ. వై. వి: చూ, రూ-తెల్లదిమ్మ

తెల్లదాసాగ వై. వి.—వై.—

తెల్లదింటెన. ద్వ. వి. అశ్వ[illegible]: చూ, దింటెన. [చూ, లంక. 1.

తెల్లదీవి. వై. వి =ధవళద్వీప. శ్వేతద్వీపము*

తెల్లన వై. వి.—ధవళ. 1. పక్షవర్ణము చూ, వర్ణము. 6, విణ 2. తెల్లనిది. ఉచ్ఛ. బాల, కాం. 5 చూ, వర్ణము 6.

తెల్లనాకు. ద్వ. వి.(తెల్లని + ఆకు): చూ, రూ- తెలనాకు (తెల్లన-తెల్లదాసు)

తెల్లనాగ ద్వ వి. ఒకానొక చేఁప చూ, మాత్స్యము 1

తెల్లనికొంగ ద్వ. వి. 1. చూ, శివుఁడు. విజ. 1, ఆ. 116; 2· చూ, బలరాముఁడు

తెల్లనిపిట్ట. వై. వి చూ, హంస.సాంబ.తిర్య,7.

తెల్లనిబట్ట వా. వి. శ్వేతవస్త్రము: చూ, వస్త్రము

తెల్లనిమయిమంటి. ద్వ. వి: చూ, బలరాముఁడు

తెల్లనీరుల్లి వా. వి తెల్లనినీరుల్లిగడ్డ· చూ, పలాండువు

తెల్లనేలగుమ్ముడు. ద్వ. వి విదారి*: చూ, భూమికర్కారువు [వాతంగిని.

తెల్లపులుగుడు. ద్వ వి శ్వేతవాతంగిని*: చూ,

తెల్లపుటము ద్వ వి కుష్ఠము, శ్విత్రము· చూ, మండలము. 3.

తెల్లబల్లి వా. వి తెలుపురంగుగలబల్లి: చూ, బల్లి [ధాన్యము.

తెల్లబుడమలు. ద్వ. వి. ఒకరకముసడ్లు· చూ,

తెల్లమి. వై. విఁ. రూ-తెల్లము. చూ, స్పష్టము

తెల్లము. వై విఁ.—పై—

తెల్లములక. ద్వ. వి. శ్వేతబృహతి* (ములక అనునది కప్రిములక, తెల్లములక, పెద్దముల క అని త్రివిధము.): చూ, హింగులి.

తెల్లమొదవు. ద్వ. వి: చూ, రూ- తెగిమొదవు.

తెల్లమాని. ద్వ. వి. కల్పవృక్షము చూ, వే లుపుఁ గొట్టు

తెల్లయిఱుగుడు. ద్వ. వి. శ్వేతపత్రము *: చూ, శింశుప.

తెల్లయుప్పి. ద్వ. వి. మౌక్తికఫల *: చూ, లవణి.

తెల్లయుగగ పిల్లవేర్పడి. ద్వ. వి. కోడిడేగ: చూ, ఫుంజో.

తెల్లయేనుఁగు. వై. వి. (తెల్ల + ఏనుఁగు) ఐరావతము: చూ, హస్తి.

తెల్లలొద్దుగు. వై. వి జీర్ణవృంతము *. చూ, లొద్దుగు.

తెల్లవట్టివేరు. ద్వ. వి. లామజ్జకము * చూ, వట్టివేరు.

తెల్లవస వై. వి హైమవతి *: చూ, విం

తెల్లవాఁకుడు వై. వి శ్వేతకంటకారిక *: చూ, వాఁకుడు

తెల్లవాఱగ. ద్వ. వి రూ- తెల్లవాఱి- తెల్లనా ఱుగడ· చూ, వేగుజాము.

తెల్లవాఱి. ద్వ వి.—పై —

తెల్లవాఱు ద్వ అ. క్రి (తెల్ల + పాఱు) 1. ఉదయమగు చూ, రూ- తెలవాఱు. 1, 2. తెల్లనగు. భాగ. ఉద్యో 2, ఆ 112· చూ, రూ- తెలవాఱు 2; 3 చూ, తెట్టగిలఁబడు. "వాని పని తెల్లవాఱెను"

తెల్లవాఱుగడ. ద్వ వి: చూ, రూ- తెల్లవాఱగ.

తెల్లవాలు. ద్వ. వి. రూ- తెల్లావలు. నెత్తియావాలు, సిద్ధార్థము: చూ, సర్షపము.

తెల్లవావిలి. ద్వ వి. శ్వేతసురస, ఫుల్లవావిలి, బందెడ *· చూ, వావిలి.

తెల్లవెంపలి. ద్వ. వి. శ్వేతపుంఖము.*: చూ, వెంపలి. [చూ, శారిబ.

తెల్లసుగంధిపాల. మి. వి. ఉత్పల శారిబ*:

తెల్లావలు. ద్వ. వి: చూ, రూ- తెల్లవాలు.

తెల్లి వై. వి.=ధవళ. తెల్లఁదనము. చూ, వర్ణము. 6.

తెల్వికాఁడు. దే. వి: చూ, రూ- తెలివికాఁడు.

తెవ. దే. వి. రూ- తెగ. గుంపు. అచ్చ. బాల, కాం. 189: చూ, సమూహము.

తెవడు. దే. స. క్రి: చూ, రూ- తెగడు.

తెవులు. దే. వి. చూ, రూ-తెగులు.

తెవులుగొంటు. దే. విశ. చూ, రూ-తెగులు గొంటు-తెవ్వుగొంటు. భార. విరా. 1, ఆ 101.

తెవులుగొను. దే. అ. క్రి. రూ-తెగులుగొను, తెగులుపడు-రూ-తెవులువడు. చూ, రోగ పడు.

తెవులువడు. దే. అ. క్రి. (తెవులు + పడు —పై—కాశీ. 4, ఆ. 60 (టు.

తెవ్వుగొంటు. దే. విశ చూ, రూ-తెవులుగొం

తెస్సుబాఋ. వా. అ. క్రి. వెల్వెలబాఋ. "నీ తెలివి తెస్సుబాఋచున్నది;(ఇట్లు తెస్సు ఓడు-తెస్సోడుఅనియు ఉత్తరసర్కారుల లో వాడుక.)

తే

తే. వా క్రి. తీసికొనిరమ్ము తెమ్ము. (చూ, తెచ్చు)

తేకు. దే. వి: చూ, రూ-టేకు *.

తేకువ. దే. వి. 1 ధైర్యము: చూ, స్థైర్యము. 1; 2 తెలివి.చూ, బుద్ధి; 3. భయము.భార ద్రో. 2, ఆ 19 చూ, వెఱపు; 4 నిలు కడ. చూ, పాదు.

తేచెట్టు. దే. వి. 1. తెంకాయ*: చూ, నారి కేళము; వా. వి 2 తేయాకుచెట్టు.

తేటగీతము. తేటగీతి. పా. ఉపజాతులలో నొకటి. నాలుగుపాదములు సరియైనవే. ఒ క్కొక్కపాదమున ఒక సూర్యగణము రెండిం ద్రగణములు మఱిరెండు సూర్యగణములు గలిగి నాలుగవ గణాద్యక్షరము యతిగాగల పద్యము. (గీతి-గీతము-ఎత్తుగీతి.) "ఉదా. రామ, నామీఁద, నీకింత ప్రేమ, రాదె.": చూ, వృత్తము. 1.

తేటి. దే. వి. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము.

తేటితెగడరి ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

తేటియల్లెవాఁడు. దే. వి —పై—

తేటియల్లెవింటిదొర. దే వి —పై —.ఆం, భా. ప్ర. 45.

తేఁడు దే. అ. క్రి 1. తెండు చూ,తియనించు, వా. 2. తీసికొనిరాఁడు. (వ్యతి.)

తేగ. దే వి. తాటిమొలక కెంగట-రూ-గెం గెట. (సం. ప) —అగ్నిఘ్న. (టనిని కా ల్చుకొని తింగురు విరోచనకారి)

తేగడ దే. విశ. 1. తేనినది (నాణెము) చూ, లోహము. 1; 2. వృద్ధి చూ, వాటకము.

తేగము పై. వి.—త్యాగము చూ, వితరణము

తేగాకత్తి. ద్వ వి. చేకత్తి చూ, రష్టి. 2

తేజఃప్రదము అం అస్త్రములు డేఁబదమూఁ డింటిలో నొకటి. చూ, అస్త్రములు

తేజఃఫలము సం. వి. అ. పుం. చూ, కంట వృక్షము.

తేజనకము. సం. వి. అ. పుం. కాకివెదురు(ఇది తెల్లవెఱుకు అని శ. ర) *. చూ, హారిత.1. (చూ, తృణము. 1.)

తేజనము. సం. వి అ. పుం వెదురు *. చూ, వేణువు. [స్రవ.

తేజని. సం. వి. ఈ స్త్రీ. చాఁగ* చూ,

తేజము సం. వి. స న —తేజః. రూ-తేజస్సు. 1. ప్రకాశము. చూ, వెలుతురు. 1; 2. కోశబలమువలనఁ గలిగిన తేజస్సు చూ, ప్రభావము; 3. పరాక్రమము, శౌ ర్యము చూ, శక్తి. 1; 4. ఇంద్రియము: చూ, రేతస్సు. 1; అం. 5. ద్రవములు తొ మ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, ద్రవములు; 6 మూర్తులు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, మూర్తులు; 7. గుణములు ఆఱింటిలో నొక టి: చూ, గుణములు; 8. భూతములు ఆఱిం టిలో నొకటి: చూ, భూతములు.

తేజస్తిమిరన్యాయము. పా. వెలుఁగున్న చోటఁ జీఁకటి యుండదను రీతి.

తేజస్వి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) తేజస్సుగలవాఁడు.

తేజస్విత (పరాక్రమ). అం. నాయకగుణములలో నొకటి: చూ, నాయకగుణములు.

తేజస్సు. చూ, రూ-తేజము

తేజి దే. వి రూ-తేజీ. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. పూజ్యాశ్వము: చూ, హయము. (ఇదె ఉన్నతవాజి)

తేజితము. సం. విణ. వాఁడి చేయఁబడినది, శాతము చూ, శితము. 1

తేజీ. దే. వి: చూ, రూ-తేజి.

తేజోపకర్షణము. అం. అస్త్రములు ఏఁబది మూఁడింటిలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు.

తేజోవతి. అం. దిక్పాలపట్టణములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి. చూ, దిక్పాలపట్టణములు.

తేజరిలు. వై. అ క్రి.=తేజః.రూ-తేజరిల్లు: చూ, ప్రకాశించె 1

తేజరిల్లు వై. అ. క్రి. —పై—

తేజో వై. వి.=తేజః. 1. ప్రకాశము, కాంతి అచ్చ. బాల, కాం 26: చూ, వెలుతురు 1; 2. కోశబలము వలన కలిగిన తేజము, ప్రతాపము. అచ్చ బాల, కాం. 43: చూ, ప్రభావము. 1; 3 చూ, తేజము. 2.

తేట. దే. వి. 1. ప్రసన్నత చూ, శుద్ధము. 3; 2. నైర్మల్యము: చూ, నిర్మాల్యము; 3. తేటనమజ్జిగ లోనగునది; విణ. 4. నిర్మలము. "నీళ్లుమిక్కిలి తేటగా నున్నవి." చూ, నిర్మాల్యము; 5. ప్రసన్నము. "తెలివితేటలు" "ఇప్పుడు వీని మొగము తేటగా నున్నది. ": చూ, శుద్ధము. 3; 6. విశదము. "నీవు తేటగా మాటాడుము." చూ, స్పష్టము.

తేటతెల్లి. ద్వ. విణ. 1. మిక్కిలి స్పష్టము: చూ, స్పష్టము; 2. తెల్లని, విశదము. హరిశ్చ. 4, ఆ. 83: చూ, స్పష్టము

తేటపడు ద్వ. అ క్రి చూ, విశదమగు. వసు. 2, ఆ. 75

తేటిక. దే. వి. తెప్ప చూ, హోడము

తేడా. వా. వి. 1 భేదము "ఏనఁగునకును దోమకును ఎంత తేడాకలదో నీకును నాకును అంత తేడాకలదు" వా. వి 2. పెచ్చు

తేడామాట. వా. వి చూ, మాటతేడా.

తేణుపు. దే. వి. రూ-తేఁపు-తేన్పు: చూ, రూ-త్రేనుపు.

తేది. వై. వి.=తిథి. 1. (సౌరమాసమునందు) దినం, దినము చూ, రోజు; 2. ఇంగ్లీషు తారీఖు. (డేట్)

తేనియ. దే. వి. రూ-తేనె: చూ, మధువు. 5.

తేనియతిండి దే వి. రూ-తేనెతిండి. తుమ్మెద, మధుపము చూ, భ్రమరము

తేనీఁగ. దే. వి: చూ, రూ-తేనెటీఁగ. ఆం, భా. ద్వి. 95.

తేనీరు. వా. వి. తేయాకు వేసికాఁచిన కషాయము. (టి, టివాటర్)

తేనె. దే. వి. 1: చూ, రూ-తేనియ(పుట్టతేనె, పెరతేనె లోనగు రకములుకలవు); అం. 2. పంచామృతములలో నొకటి: చూ, అమృతములు; 3. అర్ఘ్యములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అర్ఘ్యములు.

తేనెగద్ద. ద్వ. వి. ఒకరకముగ్రద్ద చూ, హరివాహనుఁడు.

తేనెగాజో. దే. వి కాచవలయవిశేషము: చూ, భూషణము. 2.

తేనెటీఁగ. దే. వి (తేనె+ఈఁగ) సరఘ: చూ, మధుమక్షిక.

తేనెతిండి. దే వి చూ, రూ-తేనియతిండి.

తేనెతుట్టె. దే. వి: చూ, మధుపటలము.

తేనెతెర. దే. వి: చూ, తేనెతుట్టె

తేనెతోన. దే. వి. రూ-తేనెతోల 1.ఒకరకము తియ్యనిభక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము; వా. 2. చూ, తేనెతుట్టె.

తేనెతోల —పై.—

తేనెదానిమ్మ. ద్వ. వి. తియ్యదానిమ్మ*. చూ, దానిమ్మ.

తేనెపటికబెల్లము. ద్వ. వి. చిన్నిపూవుతేనె చూ, బెల్లము 1

తేనెపట్టు చూ, తేనెతోన

తేనెపూసినకత్తి జా. పైకితెమ్మదిగాఁ గాన్పించుచు లోనఁగ్రౌర్యముగలవాఁడు "తేనెపూసినకత్తిధాత్రీసురుండు" (పాండురంగమాహాత్మ్యము.)

తేనెమామిడి. దే. వి. తియ్యమామిడి*. చూ, మామిడి

తేనెమ్రాను. దే. వి. చూ, కేశముష్టి. 3 *

తేనెయరఁటి. దే. వి. (తేనె + అరఁటి) బూడిదెవన్నెపుపండ్లుగలనల్లనియరఁటి*. చూ, రంభ. 2

తేనెలుట్టిపడుట. జా మధురిమలుగనుండుట, ఆనందముచే తియ్యనిలాలాజలము ఊరుట. "పలుకులఁదేనెలుట్టిపడఁబల్కు వేఁడెడి యేమి." (పారిజాతాపహరణము)

తేనెసారాయి. ద్వ. వి. తేనెతోఁజేసినమద్యము. చూ, సుర. 2.

తేప. దే. వి. 1. తడవ చూ, వెండియు, 2. రూ-తెప్ప. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 160 చూ, హోడము.

తేపిక. దే. వి: చూ, రూ-తేప 2. ఆం, భా. ప్ర. 157.

తేమ. వై. వి.=తేమః. 1. రూ-తెమ్మ: చూ, స్తేమము; విశ. 2. తడిసినది: చూ, స్తేమము.

తేమగిల్లు. వై. అ. క్రి. చెమ్మగిల్లు: చూ, పదనుకొను.

తేమనము. సం వి. అ. న. 1.=తెమ్మ. తడియుట: చూ, స్తేమము; 2.=తిమ్మనము, మజ్జిగపులుసు చూ, మజ్జిగ.

తేమము సం వి. అ. పుం.=తెమ్మ. చెమ్మ: చూ, స్తేమము.

తేమానము. దే. వి. చూ, పడ్డి.

తేమ్రాను దే. వి 1 కొబ్బరి*. చూ, నారికేళము, వా. 2. తేయాకుచెట్టు

తేయాకు. వా. వి (తే + ఆకు) తే అను ఒకానొకచెట్టుఆకు (తే అన్యదేశ్యము)

తేయు దే. అ. క్రి. చూ, శీర్ణించు

తేర. దే వి. 1 లేట చూ, శుద్ధము. 3; 2: సంబంధములేమి, విశ. 3 సంబంధములేనిది; క్రి. విశ 4 వ్యర్థముగా తేరకు; 5. అనాయాసముగా. "వానికిసొమ్ము తేరఁగాఁపచ్చెను (తేర=తేరఁగా) జై 6,ఆ 203; తేరకు; తద్వి —సునాయాసముగా - తేరకుఁదేర.

తేరకత్తియ. ద్వ. విశ.రూ-తేరకత్తె. 1. సంబంధములేనిది (ఆఁడుది), రత్తకత్తె. చూ, స్త్రీ; వా. 2. తేరగాఁపచ్చినయాఁడుది.

తేరకత్తె ద్వ. విశ —పై—

తేరకాఁడు. దే. విశ. సంబంధము లేనివాడు: చూ, పరాయివాఁడు. (ఈపదమునకుఁ తేర' కడనుండెడు అర్థములనుబట్టి ఇతర అర్థములను ఊహించునది.)

తేరకు. దే. ద్రి. క్రి. విశ. చూ, తేర. 4-5.

తేరకుఁదేర. దే. అవ్య. క్రి విశ. చూ, తేర. 5. పాండు. 3, ఆ 67.

తేరకొను. దే. అ. క్రి. తేటపడు. స్వా. 3, ఆ. 91. చూ, విశదమగు.

తేరినది. దే. వి. ప్రసన్నము. ఆం. భా. ప్ర. 158: చూ, శుద్ధము. 3.

తేరు. దే వి 1. రథము: చూ, శకటము. 1; 2. బండి: చూ, శకటము. 1; 3. జలా

దుల నైర్మల్యము: చూ, నిర్మాల్యము; అ. క్రి. 4. కలుగు. రాఘ. 1, ఆ. 19: చూ, పుట్టు. 2.

తేరుకాఁడు. దే. వి చూ, రథికుఁడు.

తేరుపూన్పరి. దే. వి (తేరుపూన్పు + అరి) చూ, సారథి అచ్చ. అ, కాం 118.

తేర్చు. దే. స. క్రి 1 చూ, తెలుచు 2; ప్రే 2: చూ, రూ-తేలుచు. 1—2

తేట దే. వి. కాఁచఁగా తేటీన నెయ్యి: చూ, హవిస్సు 1. [పీడ్చుటము

తేటమోపు దే వి తేరకొనఁజూచుట: చూ,

తేటిపాలమోపు. దే. వి —పై —

తేలు. దే వి 1 ప్రసన్నత. ఆం, భా పర్వ 50 చూ, శుద్ధము 3, అ క్రి 2 చేమే. సాంబ మాన. 36 చూ, మరణించు. 3 చూ, తేటపడు స్వా. 3, ఆ 23, 4 ప్రసన్నతనొందు చూ, వెలయు; 5 ఉప శమిల్లు. చూ, నుర్చు. 4; 6 స్వస్థమగు, తేలుకొను. చూ, దక్కను, 7 తెప్పిలు చూ, సేకరించు; 8 కలుగు చూ, పుట్టు 2; 9. సమాప్తమగు: చూ, సరిపోవు 3, 10 చూ, తేగకొను అచ్చ అర, కాం. 107

తేలుకొను. దే. అ. క్రి. చూ, తేలు 6.

తేలుగడ దే వి 1. ముగియిక: చూ, సమాప్తి 1; 2 తెలివిడి, దృష్టాంతము: చూ, నిద ర్శనము. 1.

తేలుచు దే. ప్రే. రూ-తేర్చు 1. ప్రసన్న తనొందు; 2 చేంపు. చూ, మరణించు.

తేలగిలఁబడు ప్ర. అ. క్రి. (తేలగిలఁ + పడు) 1. పైకితేలు: రూ-తేలగిలు_తేలగిల్లు-తేలు-తేలాడు-తేలిపోవు, తేలియాడు; 2. పరవశ మగు. రూ-తేలగిలు_తేలగిల్లు-తేలు. చూ, విస్మృతినొందు. (స్వార్థమునపడు)

తేలగిలు. దే. అ. క్రి చూ, తేలగిలఁబడు.

తేలగిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై.—

తేలవేయు దే స. క్రి తేలగిలవేయు.

తేలాడు దే అ. క్రి. (తేల + ఆడు): చూ, తేలగిలఁబడు 1.

తేలించు దే. స. క్రి జయించు. చూ, విజయ మునొందు.

తేలిక దే వి. 1. లఘుత్వము: చూ, లాఘ వము; విశే. 2 లఘువు: చూ, లాఘవము.

తేలికగాలి. వా. వి ఉలకనగాలి: చూ, వాయువు.

తేలికపఱచు. దే. అ. క్రి. లాఘవపఱచు. చూ, తిరస్కరించు

తేలిపోవు. దే అ. క్రి 1. హానిచేయక తొలఁ గిపోవు: చూ, విరియు 5; 2. తొలఁగి పోవు: చూ, విరియు. 5, 3 చూ, తేలు. 2, 4. చూ, తేలగిలఁబడు. 1.

తేలియాడు దే అ. క్రి చూ, తేలగిలఁబడు 1.

తేలిబ్రాహ్మణులు పా. ఓరుబుగ్వేదులును శుక్లయజుర్వేగులును కూడకలరు. వీరు తిల ఘాతకులకు పురోహిత్యము చేయువృత్తికల వారుగా నున్నారు చూ, బ్రాహ్మణులు.

తేలు. దే వి 1. పొట్టియ: చూ, వృశ్చికము. 1; అ. క్రి. 2. నీళ్ళలోమునుఁగక మీఁద సంచరించు ఓలలాడు-రూ-ఓలాడు, జలక మాడు, తెప్పలదేలు, తేలిపోవు; 3. మును కవేయు, నీళ్ళలోక్రీడించు (అనికొందఱు). విజ 1, ఆ. 94 చూ, నీళ్ళాడు. 2; 4. పై కితేలు. పాండు. 3, ఆ. 65 చూ, తేలఁ గిలఁబడు. 1; 5. తలమోపు: చూ, పొడ చూపు; 6. పరవశమగు: చూ, తేలగిలఁ బడు. 2; వా. 7. వెల్లడియగు "వాండ్రి గుసగుసల లోనిసంగతి తేలినది.", 8. తెలి పియగు. "ఉభయవాదులును చెఱియొక నూటుయూపాయలు దండుగతోను తేలిరి."

తేలుకుట్టు. దే. అ.క్రి. తేలుకొండెతో పొడుచు.
తేలుకొండి దే. వి వృశ్చికాళి*: చూ, వృశ్చికము. 2. [ఆళిము.
తేలుకొండిముల్లు. దే. వి: ఆలము-రూ-ఆలము-
తేలుచు దే. ప్రే. తేలఁజేయు: రూ-తేల్చు.
తేలుతోఁక. దే. వి కొండె: చూ, వాలము.1
తేలుబాణము. మి. వి. ఒకరకము బాణసంచు: చూ, బాణసంచు
తేలుమణి. మి. వి: చూ, తేలుకొండి*.[ము 1.
తేలుమీను ద్వ. వి. చిలిచిమను: చూ, మత్స్య
తేలుమేపరి దే వి చూ, బిలేళయ.
తేలుమొన. దే. వి చూ, తేలుకొండి*
తేలురాసి. ద్వ. వి వృశ్చికరాశి చూ, రాశి.2.
తేలువాఱు. దే అ క్రి. (తేలు + పాఱు) జనించు. చూ, పుట్టు. 2.
తేల్చు దే. ప్రే చూ, రూ-తేలుచు [డుగ.2.
తేవ. దే. వి. ఒకానొకపండుగ: చూ, పం
తేవనము. సం. వి. అ. న. 1. ఆటతోఁట. చూ, వనము. 2; 2. ఆట. చూ, విలాసము. 1.

తై

తైజసము. సం వి. అ. న. 1 బంగారు వెండి లోనగు ధాతుద్రవ్యము. చూ, లోహము. 1; పుం. 2. రాజసగుణము. సత్త్వాదిగుణములు మూఁడింటిలో నొకటి చూ, గుణములు. 2. (చూ, త్రియము)
తైజసావర్తని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బంగారు లోనగునవి కరఁగుమూస: చూ, మూస.
తైతిల. వా. అం: చూ, రూ-తైతుల.
తైతిలము. సం. వి. అ. న. 1. చూ, రూ-తైతుల; పుం. 2. మండేఁగ: చూ, ఖడ్గము.
తైతుల. అం. రూ-తైతిల-తైతిలము. కరణములు పదునొకటింటిలో నొకటి: చూ, కరణము. 14; కరణములు. 2. [చూ, తీతువు.
తైత్తిరము. సం. వి. అ. న. తిత్తిరిపిట్టలగుంపు:
తైత్తిరీయబ్రాహ్మణము పా. ఇందు

అష్ట.	ప్ర	అను
1	8	78
2	8	76
3	12	164
	28	338
ఆరణ్యకమున	10	218
పరిశిష్టపరము ప్రపాఠకమున	...	80

సంహితలోని 44 ప్రశ్నలును, బ్రాహ్మణారణ్యకముల 38 ప్రశ్నలును కలసి మొత్తము 82 ప్రశ్నలు. ఈ మొత్తము కృష్ణయజుస్సు అనఁబడును. ఋగ్వేదమునుబట్టి కాండానుక్రమణిక యీ82 ప్రశ్నలను 52 కాండములనుగా విభజించినది అందుచేఁ జెప్పఁబోవు కాండము లాయా ఋషులు దర్శించిన వేదభాగముల గుంపులని యెఱుంగునది.

కాండములు — ఋషులు

ప్రాజాపత్యకాండములు9. — పౌరోడాశికమంత్రములు. — యాజమానమంత్రములు - యాజమానవిధి - హౌత్రవిధి - హౌత్రమంత్రములు - పౌరోడాశికవిధి - హోతృవిధి — హోతృమంత్రములు — పితృమేధము అనునవి [illegible] ప్రజాపతి ఋషి. ఇందలి మొదటి 4 ను సంహితలోనివి. తరువాతి మూఁడును బ్రాహ్మణములోనివి. కడపటి రెండు నారణ్యకము లోనివి.

సౌమ్యకాండములు. 9. — అధ్వరము - గ్రహములు — దక్షిణలు — అధ్వరవిధి గ్రహవిధి దక్షిణావిధులు — వాజపేయమంత్రములు - వాజపేయవిధి — [illegible]ములు — ప్రవర్గ్యము - ప్రవర్గ్యవిధి అనునవి. వీనికి సోముఁడు ఋషి.

ఇందు మొదటి 5 ను సంహితలోనివి తరువాతి 2 ను బ్రాహ్మణము లోనివి. కడపటి రెండునారణ్యకము లోనివి.

ఆగ్నేయకాండములు 7.—పునరాధేయమంత్రములు పునరాధేయవిధి— అగ్న్యుపస్థానమంత్రములు తద్విధులు— అగ్నిలేక చయనమంత్రములు— చయనవిధులు- చయనోపానువాక్యములు— అగ్న్యాధేయమంత్రములు తద్విధులు— అగ్నిహోత్రవిధి అనునవి. ఇందు మొదటి 5 ను సంహితలోనివి. తక్కినవి 2 ను బ్రాహ్మణములోనివి

వైశ్వదేవకాండములు 16 -రాజసూయము- రాజసూయ బ్రాహ్మణాను బ్రాహ్మణములు- కామ్యపశువులు— కామ్యేష్టులు— ఉపానువాక్యములు— యాజ్యలు— అశ్వమేధమంత్రములు— సాత్రాయణము— అశ్వమేధవిధి— సాత్రాయణవిధి— ఉపహోమములు— కాకిలి (లేక) సౌత్రామణి— సూక్తములు — నక్షత్రేష్టి — అచ్ఛిద్రములు—పాశుకహౌత్రము— స్వమేధము అనునవి. దీనికి విశ్వేదేవులు ఋషులు. ఇందు మొదటి 7 ను సంహితములోనివి తక్కినవి 9 బ్రాహ్మణములోనివి

ఉపనిషత్కాండములు. 3 -ఆరణ్యకములోని సప్తమప్రపాఠకము సాంహితీయము. దీనికి సాంహిత్యుపనిషత్తు ఋషి.

ఆరణ్యకములోని 8—9ప్రపాఠకములువారుణీయము. దీనికి వారుణ్యుపనిషత్తు ఋషి. 10 వ ప్రపాఠకము యాజ్ఞికీయము. దీనికి యాజ్ఞిక్యుపని షత్తు ఋషి. ఇట్లుపై 44 కాండములును తిత్తిరిశాఖా కాండములనఁబడును. ఇంక.—

కాఠకములు.8.—అందుసావిత్రము—నాచికేతము—చాతుర్హోత్రము— వైశ్వసృజము అను 4 ను హావ్యవాహీయములు. దీనికి హవ్యవాహుఁడు ఋషి. ఇవి బ్రాహ్మణము లోనివి. ఆరణ్యకములోని మొదటి ప్రపాఠకమారుణకేతు చిత్యము. దీని కరుణులు ఋషులు దివశ్శ్యేనేష్టులు—అపాఘేష్టులు- అనునవి వైశ్వదేవకాండమనఁబడును. దీనికి విశ్వేదేవులు ఋషులు ఆరణ్యకము ద్వితీయప్రపాఠకము స్వాయంభువ కాండము. దీనికి స్వయంభువుఋషి. ఇట్లు చూపిన 58 కాండములుగాక, ప్రస్నోగ్నిస్నేతి ప్రశ్నద్వయమును గొన్ని వైశ్వదేవ మంత్రములును, ఏకాగ్నికాండమనఁబడుచున్నవి. ఈకాండమునకు విశ్వేదేవులు ఋషులు. ఇత్యాది —(చూ, యజుర్వేదము—ఉపవిద్యలు). చూ, బ్రాహ్మణము

తైత్తిరీయసంహిత. పా. ఈసంహితయందలి ప్రధానభాగములు కాండములులేక, అష్టకములు. ఒక్కొక్కయష్టకము, ప్రపాఠకములు లేక ప్రశ్నములు గాను; ఒక్కొక్క ప్రశ్నమనువాకములుగాను; ఒక్కొక్కయనువాకము, కండికలులేక పంచాశత్తులు గాను విభజింపఁబడినవి.

అష్ట.	ప్ర.	అను
1 —	8 —	146
2 —	6 —	75
3 —	5 —	55
4 —	7 —	82
5 —	7 —	120
6 —	6 —	66
7 —	5 —	107
	44	651

అను	కండికలు
651	2198 (ఏఁబదిపదముల సమూహము

పంచాశత్తనఁ బడును) (ఇది తెలుఁగుదేశ

మున పవన యని చెప్పఁబడుచున్నది. పదపా మునుబట్టి వచ్చినపదములసంఖ్య 19290. అక్షరములసంఖ్య 253868. శాఖావాక్యములయొక్క సంఖ్య 18488. పైనఁజూపిన 44 ప్రశ్నలు=సంహిత)ఇత్యాది. (చూ, యజుర్వేదము.)

తైరు. దే. వి. ఒధి: చూ, పెరుఁగు. 1.

తైర్థికుఁడు సం. విణ: చూ, తీర్థవాసి.

తైలకంద సం. వి. అ. స్త్రీ. కరవీరకండ* చూ, సూరణము.

తైలంగసామవేద బ్రాహ్మణులు. వా. వీరు రణాయనశాఖవారు. వీరిలో భరద్వాజ, వాధూలస, గౌతమ, అత్రి, నిత్యుందిల (నిత్యుందిన), వాసిష్ఠ, కాండిన్యులను సప్తగోత్రముల వారు నుగలరు. వీరిది ద్రావ్యాయణ సూత్రము చూ, బ్రాహ్మణులు.

తైలపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1 చిల్లమడ్డి (దేవదారుబంక చేఁ జేయఁబడి సరళద్రుమమను పేరుగలది) చూ, సల్లకి. 3; 2. పీతచందనము: చూ, వాసన.

తైలపాయిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: ఖలాధార. (తె. ప).— గబ్బిడము- రూ- గబ్బిడా- గబ్బిడాయి-గబ్బిరాయి- గబ్బిలము- గబ్బిలాయి, జిబ్బటీ-రూ-జిబ్బడాయి; గబ్బిలపుజాతి భేదములు.— అజినపత్రి, చర్మచటక-రూ- చర్మచటి, జతుక-రూ- జతూక. (తె. ప).—చివుక- చివుకపిట్ట, చీకురాయి-రూ- చీకురువాయి-చీకువాయి, జివుక-రూ-జీవుక; 2. ఎఱ్ఱతోఁటకూర * చూ, మారిష్మ. [పిపీలిక

తైలపిపీలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ ఎఱ్ఱచీమ: చూ,

తైలపిపీలిక సం వి. ఆ. స్త్రీ. —పై—

తైలము. సం. వి. అ. న. నూనె (ఇది ఏరండాది శబ్ద పూర్వకమైనపుడు తత్తద్రవద్రవ్యమును తెలియఁజేయును. ఏరండ తైలము మొ.) (నూనె=చేమురు కలుగఁజేసెడు విత్తులుగల చెట్టురకు వెనుక వచ్చినప్పుడు ఆయాయి చేమురున కర్థమగును. ఉదా.—ఇప్పనూనె, వేపనూనె మొ): చూ, స్నేహము. 2. (చూ, తైలములు.) (చూ, హవిస్సు)

తైలములు. అం. కర్పూర తైలము, కేతకీ తైలము, ధన్వంతరీ తైలము, పంచాగ్ని తైలము, పాశ్చాత్యనింబ తైలము, పూతిక తైలము, భూనాగ తైలము, భృంగామలక తైలము, మట్టి తైలము, మైనపు తైలము, లక్ష్మీనారాయణ తైలము, లాక్షాది తైలము, వాతాంతక తైలము, విషముష్టి తైలము, శంఖపుంఖాది తైలము, స్నేహార్క తైలము ఇత్యాది. (చూ, తైలము)

తైలిముఁడు సం. వి. అ. పుం చూ, తెలుకల వాఁడు. [ము) చూ, భూమి. 1

తైలీనము. సం విణ. తిలలు పండునట్టి (పొల

తైషము. సం. వి. అ. పుం పుష్యమాసము, పౌషము చూ, మాసము 1.

తొ

తొంక. దే. వి రూ-తోఁక, అచ్చ.నుం, కాం. 105: చూ, వాలము. 1.

తొంగలి. దే. వి. 1. పరికాము చూ, సలుకురు. 1; విణ. 2. వాలునది స్వా. 2, ఆ. 32: చూ, వాలుపు; 3 పరిగించేవది: చూ, పాగిపకము.

తొంగలించు. దే. అ. క్రి. 1. అలుగు చూ, వికసించు; 2 అతిశయించు భాగ 3, స్కం. 47. చూ, ముమ్మరించు, 3: చూ, ప్రకాశించు; 4 చూ, ద్రిల్లు; 5 చూ, సరిగించు; 6. నిక్కు: చూ, ఓఁగు.

తొంగలిగాను దే. అ. క్రి చూ, తొంగలించు

తొంగలిపాట్లు. ద్వ. వి. బ: చూ, నమస్కారము.

తొంగలిఱెప్ప. దే. వి. ఘనపక్ష్మము: చూ, ఱెప్ప. [చూ, బొట్టు. 6

తొంగిళ్లు. దే. వి. బ. నీళ్లులోనగునాని నొట్లు

తొంగు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, యగించు, 2. వాలు 3, ఆ 29 చూ, వ్రాలు 3

తొంట. దే. వి. 1. చెట్టుపట్టు చూ, పోదు; 2 కసవుదంటి, పరి: చూ, జంటి

తొంటచేతివాఁడు. ద్వ. వి. (తొంటచేయి + వాఁడు) ఈచేఁబోయిన చేయికలవాఁడు, కుకరుఁడు, కోణి: చూ, సంకరచేతులవాఁడు

తొంటచేయి. ద్వ. వి. ఈచేఁబోయినచేయి: చూ, హస్తము [చూ, తొలి 5

తొంటి. దే. విణ. తొల్లిటి "తొంటిపువ్వు".

తొంటె. దే. వి. పూర్వము—పై —

తొండ. దే. వి. చూ, సరటము

తొండపుఁద్రాడు. ద్వ. వి. (తొండము + త్రాడు) కపిలగోక్షణతోఁకను కట్టెడుత్రాడు. రూ-తొండాపుఁద్రాడు చూ, సూత్రము. 1.

తొండపురోమ. ద్వ. వి. (తొండము + రోమ) ఏనికరోమ: చూ, మశకము. 1.

తొండము. సై. వి.=తుండ 1 గజహస్తము: చూ, హస్తి; 2. పక్షిముక్కు చూ, ముక్కు, 3. ఈఁగముక్కు: చూ, ముక్కు; వా. 4. కపిలగోక్షణ తోఁక. (పంపుగనుండుగొట్టములు లోనగువానిని తొండము అనియే వాడెదరు.)

తొండముచివర. ద్వ. వి: అంగురి.

తొండరప్పొడియాళ్వారు. అం. ఆళ్వారులు పండ్రెండుగురిలో నొకరు: చూ, ఆళ్వారులు.

తొండరూపురిక్క. ద్వ. వి. పుష్యమి, పొట్లరూపురిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

తొండాడు. దే. స. క్రి. త్వరపఱచు.

తొండాపుఁద్రాడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొండపుఁద్రాడు.

తొండి. దే. వి: చూ, రూ-దొండి.

తొండు. దే. వి. రూ-తొండొరు. చెండిపోతు: చూ, సోమరి

తొండుతనము. దే. వి. రూ-తొండొరుతనము, అలసత్వము: చూ, విలంబము

తొండొరు. దే. వి: చూ, రూ-తొండు.

తొండొరుతనము. దే. వి. చూ, రూ-తొండుతనము. [ఇ 11 చూ, వృకము.

తొండ్లి. దే. వి. తొండ్లియనుచెట్టు. హంస 4,

తొంద. సై. వి.=తుందీ రూ-తొందు. బొజ్జవాఁడు చూ, లంబ.

తొందర. సై. వి. (తొర + తొర) రూ-తొంపఱ.=త్వర. 1 జాఱుపాటు: చూ, స్ఖలనము. 2, 2 వేగిరపాటు చూ, సంభ్రమము. 1, 3 బాధ చూ, శోకము; 4.=త్వరా. మిక్కిలిసంభ్రమము: చూ, సంభ్రమము 1.

తొందరచేయు. సై. స. క్రి. 1. వేఁచు చూ, బాధించు; వా. 2. తొందరపెట్టు, మఱుమఁడనము కలుగఁజేయు.

తొందరపడు. సై. అ. క్రి: చూ, సంభ్రమించు

తొందరపాటు. సై. వి: చూ, తొందర. 2

తొంపఱ. సై. వి.=త్వర చూ, రూ-తొందర.

తొంపఱచేయు. సై. స. క్రి: చూ, రూ-తొందరచేయు. [దరపడు.

తొంపఱపడు. సై. అ. క్రి: చూ, రూ-తొం

తొంపఱపాటు. సై. వి. చూ, రూ-తొందరపాటు. [శబ్దము. 2

తొంపఱమాట. ద్వ. వి. కొచ్చెమాట: చూ,

తొంపిశము. దే. వి. 1. కొళంబు: చూ, పులుసు. 2; వా. 2. కలగలపు.

తొందు. సై. విణ.=తుందీ: చూ, రూ-తొంద.

తొంబ. వా. వి. గుంపు: చూ, సమూహము.

తొంబండ్రు. ద్వ. స. బ. తొంబదిమంది (తొంబదికి మహన్మహత్వార్థకరూపము.)

తొంబందుము. ద్వ. వి. బ. అష్టకనవకము. రూ-తొమ్మందుము.

తొంబది. ద్వ. స. బ. తొమ్మిదిపదులు. (సం. ప.)— నవతి.

తొంబదితొమ్మిది. ద్వ. స. బ. (99) నిర్వ. ఉ. రా. 8, ఆ 84; "నూటికితొంబదితొమ్మండ్రు ఉత్తీర్ణులైరి."

తొంబదినూఱు. ద్వ. స. బ: రూ-తొంబనూఱు-తొంబన్నూఱు-తొమ్మనూఱు-తొమ్మన్నూఱు (తొంబదినూఱులు.)

తొంబనూఱు. ద్వ. స. బ.—పై—

తొంబన్నూఱు ద్వ. స. బ —పై—(ఇట్లుతొంబదివేలకు — హరి. పూ. 3, ఆ 7.)

తొకతొక. దే. అను. తొక్కుమాట. చూ, శబ్దము 2.

తొక్క వై. వి. 1.=త్వక్. చెట్టులోనగువాని తోలు, పట్ట: చూ, బెరడు; వా. 2 నిర్లక్ష్యమునందుపయోగించుమాట. "పో పో తొక్కకబుర్లు చెప్పినావు."

తొక్కట దే. వి. రూ-తొక్కటము-త్రొక్కట-త్రొక్కటము. 1. అనరు. శశాం 5, ఆ 121: చూ, సంకటము; 2 వ్యథ: చూ, శోకము.

తొక్కటము. దే. వి.—పై—

తొక్కటపడు. ద్వ. అ. క్రి. రూ-త్రొక్కటపడు. ఇంట్రిపడు: చూ, సంతాపించు.

తొక్కటపాటు. ద్వ. వి. రూ-త్రొక్కటపాటు: చూ, సంకటపాటు (చూ, శోకము)

తొక్కిస. అం. మల్లబంధములలో నొకటి: చూ, మల్లశాస్త్రము.

తొక్కు. దే. వి. 1. ఉప్పును కారమును చేర్చి మామిడి కాయలోనగు వాని (తొట్టిలో వేసి త్రొక్కిన ముద్ద, పచ్చడి చూ, భక్ష్యము; 2. ఊరుఁబిండి: చూ, భక్ష్యము; 3. అశక్యము: చూ, లావు. 7; 4. అవ్యక్తము (బిడ్డలమాట) భార. ఆది. 6, ఆ. 260: చూ, శబ్దము 2; వై వి. 5.=త్వక్. చర్మము: చూ, రూ-తొక్క. 1; దే స క్రి. 6. ఉప్పును కారమును చేర్చి మామిడికాయ లోనగు వానిని (తొట్టిలో వేసి పిదియుఁగొట్టు.

తొక్కుడు ?. వి. చూ, తొక్కు 1-2

తొక్కుడుఁగిమ్మ. ద్వ. వి. గడపక్రిందికమ్మ. రూ- త్రొక్కుడుఁగిమ్మ-తొక్కుడుపట్టె-త్రొక్కుడుపట్టె

తొక్కుడుపచ్చడి. దే. వి. ఉప్పును కారమును చేర్చి (తొట్టిలో వేసి తొక్కిన మామిడికాయ లోనగువాని వ్యంజనము చూ, భక్ష్యము.

తొక్కుడుపట్టె. ద్వ. వి 1 చూ, తొక్కుడుఁగిమ్మ; వా 2 తొక్కుడుపీఠముమీఁదిపట్టె. (చూ, పీఠము)

తొగ వై. వి. 1 కష్టము: చూ, శోకము; విశే. 2. అగచాట్లపాలు, అగచాట్లమారి-రూ-అగసాట్లమారి, కడగండ్లమారి. (సం. ప).— అభిపన్నుఁడు, కష్టశీలుఁడు, కష్టాత్ముఁడు, కృచ్ఛ్రుఁడు; దే. వి. 3 కలువ: చూ, పద్మము. 1; 4. గుంపు. విజ 3, ఆ. 64: చూ, సమూహము; 5. రీతి: చూ, విధము 1.

తొగకంటి దే. వి. (తొగ+కన్ను) 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. తొగలవంటి కన్నులు గల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

తొగకొమ్మతొలఁగుచావ. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు. వేం. అం. 11.

తొగచెలికాఁడు. దే. వి. కుముదబాంధవుఁడు, చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

తొగట. దే. వి. 1. గుడ్డలు నేసి బ్రదికెడుజాతి. "తొగటవాఁడు, తొగటది, తొగటసెట్టి."; 2. సాలె: చూ, సాలెవాఁడు.

తొగడు. దే. వి. లోపలికణఁగుట.

తొగర. సై. వి.=తువరి. రూ-తొవర. ఒగరు: చూ, రసము. 5.

తొగరి. సై. వి.=తువరి. రూ-తొవరి. 1. తొవరి, కంది*: చూ, సురాష్ట్రిజము. 1; 2 తొగరిమన్ను, సురాష్ట్రదేశపుమన్ను: చూ, సురాష్ట్రిజము. 2; 3. అడవితొగరితీఁగె, అడవి కందితీఁగె: చూ, సురాష్ట్రిజము. 3

తొగరు. దే. వి. రూ-తొవరు. 1. ఎఱుపు, రక్తవర్ణము చూ, వర్ణము. 6; 2. ఎఱ్ఱనూలు: చూ, పోఁగు 1; విణ 3 ఎఱ్ఱనిది. పాండు. 4, ఆ. 9. చూ, వర్ణము. 6 [గరుకొలుపు)

తొగరుకొను. దే. అ. క్రి. ఎఱ్ఱనగు (పేర్చి. తొ

తొగరుముక్కుపులుఁగు. ద్వ. వి. చిలుక. ఆం, సం. తిర్య. 13. చూ, శుకము. [93

తొగరుమోముపుల్గు. ద్వ. వి.—పై.—వేం.ఆం

తొగచేఁడు. దే. వి. రూ-తొగలచేఁడు, చందమామ. చూ, హిమాంశువు. (ఇట్లు తొగదొర)

తొగలచేఁడు. దే. వి.—పై.—

తొగలవాఁడు. దే. వి: చూ, తొగట 2.

తొగవిందు దే. వి: చూ, తొగచెలికాఁడు.

తొగసూఁడు దే. వి: చూ, సూర్యుఁడు

తొచ్ఛియము. సై. వి.=తుచ్ఛమ్. తుచ్ఛవచనము. రూ-తొచ్చెము: చూ, శబ్దము. 2.

తొచ్చెము. సై. వి.=—పై.—

తొటతొట దే. వి. తొఱుగుట, పడుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హాహూ. (తుటతుటఅనియు)

తొట్ట. దే. వి. 1. కోటరము. (రూ-తొటర్రి-తొటుర్రి-తొఱ-తొఱట-తొఱ్ఱ-దొఱట-దొఱ్ఱట) చూ, రంధ్రము. 1, విణ. 2 పలుద. చూ, స్థూలము. 2

తొట్టగిలఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. (తొట్టగిలన్ + పడు) తొట్రుపడు. పాండు. 4, ఆ. 165. చూ, సంభ్రమించు.

తొట్టగిలు. దే. అ. క్రి. రూ-తొట్టగిల్లు. 1. అతిశయించు: చూ, ఘుమ్మరించు; 2 కలుగు: చూ, పుట్టు. 2; వా. 3. వంపగు. "మంచేమ తొట్టగిలినది"

తొట్టగిల్లు దే. అ. క్రి.—పై.—

తొట్టి. దే. వి. 1: చూ, తెట్టి. ఆం, భా పర్వ. 157; 2 నోరువెడల్పును అడుగుసన్నమునైన గంపవంటి పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. పసులు నీళ్లుత్రాగుటలోనగువాని కుపయుక్తముగ రాతితో కట్టినకట్టడము: చూ, నిపానము; 4. కొప్పెర: చూ, పాత్రము. 6; 5. చూ, గాఁడి. 3; అం. 6. విన్నాణములు ముప్పదిరెండింటిలో నొకటి: చూ, విన్నాణములు.

తొట్టికట్టు. దే. వి. 1. లోఁగిలి. చూ, సదనము. 1; 2 అంకణము: చూ, ముంగిలి. 2.

తొట్టియ. దే వి. రూ-తొట్టె 1. నేయువాఁడు నూలుకండె నుంచుకొనెడు నాడె. చూ, నాడె; సై. వి. 2.=డోలఉయాల. (రూ-తొట్టె-తొట్ల-తొట్లియ-తొట్లె): చూ, పాలకి [ఆ. 21: చూ, పాలకి.

తొట్టిల. దే. వి. తొట్ల-రూ-తొట్టెల. వసు 3,

తొట్టు దే. వి. 1. చెఱువులోపలిపాలను చూ, భూమి. 1; 2. స్పృశ్య: చూ, స్పర్శము. 1; 3. పాము: చూ, సర్పము; 4 పడుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హాహూ; 5. గుంపు, తెట్టువ: చూ, సమూహము; అ. క్రి 6. చూ, వ్యాపించు; 7. చూ, ప్రవహించు భార. ఆర. 5, ఆ 421; 8 చూ, స్రవించు, 9. ఎగఁబట్టు, ఎత్తిపెట్టు (సం. వ.)— ఉద్వహించు; 10. నిండుకొను. పా. 4, ఆ. 66: చూ, మెండుకొను; 11. నాటు: చూ, మొలవేయు; 12. జేరగు: చూ, సాగు; స. క్రి. 13. అంటు: చూ, స్పృశించు; 14. అవలంబించు: చూ, ప్రాపుగొను,

15. మొదలుకొను. భార. ఆది. 3, ఆ. 154. చూ, వహించే.

తొట్టుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-తొట్టు 6 మొదలు 15 వఱకు. (స్వార్థమునకొను)

తొట్టుర. దే. వి. చూ, రూ-తెట్టుర.

తొట్టె: చూ, రూ-తొట్టియ

తొట్టెల. దే. వి: చూ, రూ-తొట్టిల.

తొట్రి. దే. వి తొట్టు: చూ, రూ-తొట్ట. 1.

తొట్రిగిల్లు దే. అ. క్రి. చూ, రూ-తొట్రిలు.

తొట్రిగిల్లుట. దే వి. తూరియాట. ఆం, భా. ప్ర. 143 చూ, స్ఖలనము. 2.

తొట్రిలఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. (తొట్రిలన్ + పడు): చూ, సంభ్రమించే. భార. విరా. 2, ఆ. 104.

తొట్రిలు. దే అ. క్రి. రూ-తొట్రిల్లు-తొట్రిగిల్లు. 1. తడఁబడు: చూ, లుకలుకలాడు; 2. భేదిల్లు. చూ, వేఱుపడు. [7, ఆ. 213.

తొట్రిల్లు. దే. అ. క్రి —పై.— భార. ఆర.

తొట్రు. దే. వి. 1. తొందర: చూ, సంభ్రమము 1; 2 చూ, తొట్రిగిల్లుట; 3 చూ, రూ-తొట్ట. 1. [ప్రే. తొట్రుకొలుపు)

తొట్రుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, సంభ్రమించే

తొట్రుపడు. ద్వ. అ. క్రి. 1.—పై—భార. విరా. 4, ఆ. 51; 2: చూ, తొట్రిలు 1

తొట్రుపాటు. ద్వ. వి: చూ, తొట్రిగిల్లుట భార. విరా. 2, ఆ. 106.

తొట్ల. వై. వి.=డోల. ఉయ్యాల: చూ, రూ-తొట్టియ. 2. (దేశ్యమని శ. ర.)

తొట్లియ. వై. వి.=—పై.—కళా. 5, ఆ. 2. (దేశ్యమని శ. ర)

తొట్లె. వై. వి =—పై.— (దేశ్యమని శ.ర.)

తొడ. దే. వి. గజిను మోఁకాలికి నడిమి భాగము: చూ, ఊరు, ఊరువు. (సం. ప.)—అంకపాళిక, ఉత్సంగము, ఊరువు. తద్వి.—తొడపైభాగము.— ఒడి. (సం. ప.)—అంకము, ఉత్సంగము, ఉపస్థ, కోలము, క్రోడము, అవ్య. ఆరాత్; తొడలోపలి భాగము.—క్రిందొడ

తొడఁకు. దే. అ క్రి: రూ-తొణఁకు- తొనఁకు. తొలకాడు- తొలఁకు, చిందు.

తొడఁగు. దే. అ క్రి. 1. ప్రారంభించే. చూ, యత్నించే; 2. మొదలుకొను. భార. ఆర. 6, ఆ 115: చూ, వహించే.

తొడగు. దే. వి: చూ, రూ-తొడవు

తొడతొక్కుడి. వా వి.1 ఇఱుకు, జనసమ్మర్దము; 2. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

తొడప దే. వి 1. త్వక్కు. ఆం, భా. ద్వి. 131: చూ, బెరడు; 2 బండికల్లు లోనగు వాని మొనను వేసెడు లోహవలయము: చూ, సంబరము.

తొడపటము. దే. వి 1. చూ-తొరసనము. వారువుల రంధ్రము చేయు పనిముట్టు (చూ, పిడసాన); వా 2 పెక్కుమందిగలిసి వివరము తెలియనిదొమ్మి: చూ, లటిపటము "వారును వీరునుతగవుపడితొడపటమై కొట్టుకొనిరి; 3 చూ, తొత్తడము; 4. వేన్నెళ్ళుచల్లార్చుట. (గోదావరీ మండలప్రాంతమున వాడుక.) (తొడపడము - తొరపడము అనియు)

తొడపాశము. వా మి. వి తొడనుబొట్టనచూపుడువేళ్ళతో నొక్కుట చూ, సొంటిపిక్క (ఉత్తరసర్కారులయందు వాడుక)

తొడపుట్టువు. దే. వి. ఊరుజుఁడు: చూ, వైశ్యుఁడు

తొడబిడ్డ. దే. వి.—పై.— సాంబ. మాన. 2.

తొడబెల్లము. దే. వి: చూ, తొడపాశము.

తొడయు. దే. స. క్రి 1 ఊడుచు: చూ, సమ్మార్జించే; 2 కడుగు: చూ, ప్రక్షాళించే.

తొడరిక. దే. వి. అనుసరణము: చూ, వెంబడి.

తొడరు. దే. వి. 1. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము; 2. ఆయతము: చూ, యత్నము; 3. అభిముఖము: చూ, ముందఱ. 1; అ. క్రి. 4. కలుగు. లక్ష్మి. 4, ఆ. 114: చూ, పుట్టు. 2; 5: చూ, యత్నించే. భార. విరా. 1,

ఆ, 127; 6 సక్తముగు· చూ, మేళగించే 1; 7. తొట్రుపడు. భార. ఆర 2, ఆ. 85· చూ, సంభ్రమించే; స క్రి. 8. ఎదిరించే· భార. సభా. 1, ఆ 123; భార. విరా. 1, ఆ 74. అభిగమనమగు (అనికొందఱు):చూ, పరిత్యుటించే; 9. అనుసరించే. చూ, వెంబడించే; 10. పొందు· చూ, పాటించే, 11. అనుకరణముచేయు. పా. 4, ఆ. 28: చూ, అనుకరించే.

తొడరుపు. దే. వి. 1 ఆయతము భార శల్య 1, ఆ. 349 చూ, యత్నము; విశ. 2. మొదలెది.

తొడలు. అం 1. నఖక్షతస్థానములు తొమ్మిదింటిలో నొకటి: చూ, నఖక్షతస్థానములు, 2· చూ, కళలుండు స్థలములు; పా 3.దీనికి ఉపమానములు.— ఏనుగుతొండము, అరఁటికంబము.

తొడలేనివాని సైదోడు. ద్వ. వి. గరుడుఁడు సాం. దే 15: చూ, హరివాహనుఁడు

తొడసపము. దే. వి. త్వక్కు అం, పరా. పరి 70: చూ, జెరడు.

తొడవిల్లు. దే వి బాణమును సంధించిన కార్ముకము: చూ, బాణము. 1. [భూషణము 2.

తొడవు. దే. వి రూ-తొడగు. సగ: చూ,

తొడి. దే. వి త్వర: చూ, సంభ్రమము.

తొడిఁబడు దే. అ. క్రి. (తొడిఁ + పడు) 1. చలించే చూ, సడించే, 2 పెదరు.కళా 6, ఆ. 64 చూ, నల్లిబిరియు; 3 తొట్రుపడు: చూ, సంభ్రమించే, వా. 4. (తొడఱచేతను నత్తిపలసను)ఉచ్చారణాలోపము కలుగు.

తొడికిలు. దే. స. క్రి: చూ, లంఘించే.

తొడికొను. దే. స క్రి (రూ- తొడుకొను- తోడికొను-తోడుకొను-తోకొను-తోడ్కొను) పిలుచుకొను: చూ, వెంటఁదీసికొను.

తొడితెచ్చు. దే. స. క్రి. చూ, రూ-తోడితెచ్చు. [ము.

తొడిమ. దే. వి. రూ-తొడిమె: చూ, వృంతము.

తొడిమె. దే. వి.— పై —

తొడు దే స. క్రి. 1 పాముములు లోనగువాని తొడుగు. భార. ఆది. 7, ఆ. 165· చూ, తొడుగు 8, 2 బాణముతొడఁగు భార. భీష్మ. 3, ఆ. 40· చూ, తొడుగు 9.

తొడుకు. దే. వి. 1. గోమహిష్యాదులు· చూ, పసులము: 2. ఆవు. అప్ప అ, కాం 92: చూ, ధేనువు; 3 దొంగమేఁత:చూ,మేఁత; స. క్రి. 4. పట్టు. పాండు 5, ఆ 181: చూ, పొరిపుగొను; 5 ఒడిసిపట్టు; 6 ఒడియు· చూ, రెమ్మ. 2; (చూ, లంఘించే); 7. గ్రహించే చూ, పుచ్చుకొను. [అం. 2.

తొడుకుసామి. ద్వ వి: చూ, శివుఁడు. వేం.

తొడుకుసాహిణిమామ. ద్వ. వి. హిమాద్రి. వేం, అం. 77: చూ, పర్వతము.

తొడుకొను. దే. స. క్రి. 1: చూ, రూ-తొడికొను; 2 తొడుగుకొను.

తొడుగట్టు. దే వి (తొడఁగు + కట్టు)(రూ తొడుగట్టు-తొడఁగు-తొడువు-తొడ్గు) ముండ్లకంపమోపు, ముండ్లకంప (అనికొందఱు) స్వా 3, ఆ. 130 చూ, పొరిచీసను 1.

తొడుగట్టు. దే. వి.—పై.—

తొడుగు. దే. వి. రూ-తొడ్గు-తొడువు. 1.— పై.—స్వా. 4, ఆ 54; 2. ఆభరణము,నగ: చూ, భూషణము 2; 3 దుప్పటి: చూ, వస్త్రము; 4. గదాదండములు లోనగువానికి వేసెడు ఇనుము లోనగువాని కడియము: రూ- తొడుపు- తొడువు- తొడ్గు, అనుసు; 5. కవచము. జై. 2, ఆ. 78: చూ, వారవారణము; 6. శరము· చూ, బాణము. 1; 7. గవుసెన, పీణె మొదలగువానియొఱ:చూ,

నిచ్చోళము; స క్రి. 8 రూ-తోడు (భూ
జాగులను) ఒరించు చూ, నపించు,
9. రూ-తోడు (వింటయాగము) సంధించు.
రూ-తోడుకు-తోడ్తు చూ, సంధించు 4
తోడుపు దే వి 1 అనుసు చూ, రూ-తో
డుగు. 4, 2 కపచము చూ, నారవా
ణము, 3 దప్పికది వారిలదెప్పుట చూ,
పరిస్తాము 2.
తోడువు చూ, రూ-తోడుగు.
తోమసు. దే వి 1. చేట్టికము చూ, సంఒగ
హము; 2 సోగసరిత చూ, (స్త్రీ), 3 - స్తు
చూ, సుర్రిస్తు. 3.
తోడ్తు. చూ, రూ-తోడుగు(భూమిజముపరించే
టకు.- భార. ఆది 1, ఆ 114)
తోణఁకు. వా అ. క్రి చూ, రూ-తొడఁకు
"బిందెలోని నీరుతోణఁకుచున్నది": తోణి
కిలు.
తోణికిలు దే. స క్రి చూ, రూ-తొడికిలు,
వా. అ క్రి. 2. చూ, తోణఁకు.
తొత్తటము దే. వి భేదము తెలియనికూడిక,
తోడపటము చూ, సంకరము. 1.
తొత్తతికము. దే వి. (తొత్తు + అతికము)
తొత్తుదనము [ముది చూ, వేశ్య
తొత్తు. దే వి 1. దాసి. చూ, దాసి;2 బోగ
తొత్తుకొడుకు. వా ద్వి. వి. 1. బోగముదాని
కొడుకు, 2. దాసీదానికొడుకు, 3. తప్పుచే
సినవానిని తిట్టెడుతిట్టు. "నీవుకొంగతొ
త్తుకొడుకువురా.?" "తొత్తుకొడకా?" అని
యు) (ఉత్తరసర్కారులలో వాడెదరు)
తొత్తులమారి. దే. విశే. తొత్తులయిండ్లకుఁబోవు
స్వభావముకలవాఁడు.
తొన. దే. వి. 1. పనసపండులోనితొల: రూ-
తొల; విశే. 2. అధికము. జై. 1, ఆ. 105:
చూ, రక్షకము; వా. 2. కడుపుమీఁది
ముడుపు చూ, ముడత. 3.
తొనఁటు దే. వి తొట్రుపాటు. భా కర్ణ.
1, ఆ. 110; చూ, సంభ్రమము. 1; అ క్రి.
2 చిందు చూ, తొణఁకు, 3. చలించు
సభ 3, ఆ. 150, అం, భా న్యా 83 చూ,
చలించు [చూ, ఉమ్మించు.
తొన్నుండు దే అ క్రి రూ-తొన్నుండు
తొపాగము దే వి పెగలమాఖమునఁగట్టుకతో
లుగంప రూ-తోపాము
తొప్పరఁదోఁగు. దే అ క్రి (తోఁగు+తోఁగు)
1 మిక్కిలితోఁగు. రూ-తొప్పఁదోఁగు.
భార ఉద్యో 7, ఆ 76, వేర్రి 2 తొప్పఁ
గేము
తొప్పఁదోఁగు —పై—
తొప్పతిలఁబడు దే అ క్రి తట్టువిలుగఁబడు
చూ, వాలు. 3 [తిల్లు-తొప్పలు)
తొప్పతిలు దే అ. క్రి.—పై—(రూ-తొప్ప
తొప్పతిల్లు దే అ. క్రి —పై —
తొప్పలు. దే. అ. క్రి.—పై — [గోటులు.
తొప్పలుగోరలు దే విశే బ చూ, కోటానఁ
తొప్పి దే. వి 1 చూ, రూ-టోపి; వా 2
చూ, రూ-తొప్పి [గోనగునట)
తొబక. దే. విశే. విత్తులురాలినది (మిరపకాయ
తొమ్మండుగ్రి. దే స బ. తొమ్మిదిమంది. (తొ
మ్మిదికి మహన్మహత్త్వార్థకరూపము "నీ తొ
మ్మండ్రుకొడుకులఁ" ఉ, హరి. 2, ఆ 144.
తొమ్మంగము. ద్వి. వి.బ (తొమ్మిది+గూము)
చూ, రూ-తొంబదము.
తొమ్మన్నూలు దే వి బ. (తొమ్మిది + నూలు)
తొమ్మిదినూఱులు రూ-తొమ్మన్నూఱు.
నిర్వ. ఉ, రా. 8, ఆ. 84
తొమ్మన్నూఱు. దే. వి. బ.—పై.—
తోమ్మాడు దే. వి. నాశము. "దానినితొక్కి
తోమ్మాడుచేసినారు". చూ, మద్ది.

తొమ్మిది. దే. స. ఖండము, నవకము చూ, ముమ్మూఁడు. భార. ద్రోణ 4, ఆ 183, భా. భీష్మ 2, ఆ. 34; భాగ. ద్రోణ 3, ఆ. 207; కాశీ. 3, ఆ 181; (తొమ్మిదికి బహువచనరూపము 'తొమ్మిదులు' గాని 'తొమ్ముదులు' గాదని తెలియునది) (చూ, ఓన్.)

తొమ్మిదియంకములుగలవి అం. పాళములు, ఆత్మలు, వర్షములు, ఖండములు, గ్రహములు, బ్రహ్మలు, రసములు, రత్నములు, ధాన్యములు, నిధులు, రంధ్రములు, వ్యాకరణములు, స్థాయీభావములు, తారలు, మేసుములు, భక్తులు, చక్రములు, ద్రవ్యములు, శిరోభేదములు, చేతనరత్నములు, అప్రకాశములు, అజ్ఞానదాయకములు, గ్రంథిలక్షణములు, గతిభేదములు, సంబంధములు, సృష్టిసర్గములు మొ.

తొయ్యలి. దే. వి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ

తొర సై. వి. 1 =త్వర. వేగిరపాటు చూ, వేగము. 3; 2 ఆపద హరి 4, ఆ 108 చూ, విపత్తు, విణ. 3 =త్వర త్వరితము చూ, వేగము 3.

తొరఁగు. దే. అ. క్రి. 1. రూ-తొరుఁగు. విజ 1, ఆ. 179: చూ, స్రవించు, 2 ప్రవహించే. భార. విరా. 1, ఆ. 12: చూ, వెల్లిగొను; 3. పడు. భార. ఆర. 1, ఆ 183-184 చూ, దొరలు; 4: చూ, తొప్పజిలఁబడు.

తొరపడు. సై. అ. క్రి: చూ, సంభ్రమించే

తొరపము. దే. వి: చూ, రూ-తొడపటము.1.

తొరపుట. వా. వి: చూ, తొడపటము. 4.

తొరలించే. దే. సే. క్రి. నేన్పుపృచెల్లాచ్చు: రూ-తొరుపు-తొర్లించే-తొల్లించే.

తొరలు. దే. అ. క్రి. 1. కలుగు. చూ, పుట్టు.2; 2. వేఱురూపమగు: మాఱు

తొరలుచే. దే. సే. క్రి. రూ-తొరల్చు. బదలించే: చూ, మార్చు 3.

తొరల్చు. దే. సే. క్రి —పై— [లెస్స. 2.

తొరితొరి దే అవ్య క్రి విణ లెస్సగా చూ,

తొరుఁగు. దే అ క్రి చూ, రూ-తొరఁగు.

తొరుపు దే. స. క్రి చూ, తొరలించే

తొర్లించే దే. సే. క్రి —పై.—

తొఱ దే. వి. రూ-తొఱ్ఱ: చూ, రంధ్రము. 1.

తొఱఁగు దే వి 1. విడిపడుట రూ-తొఱపు; స క్రి 2 విడుచే కళా 7, ఆ 225: చూ, విసర్జించే, వా 3 దలచే చూ, తెప్పకొను 1

తొఱఁగుచొచ్చు దే. అ క్రి (పసులు) తప్పించుకొనిపోవు: రూ-తొఱఁగుపోవు.

తొఱఁగుపోవు. దే. అ. క్రి.—పై— భార. విరా. 1, ఆ. 273.

తొఱఁగుట. దే. వి చూ, విమోచనము

తొఱట. దే వి. చూ, తొఱ

తొఱటలువాఱు దే.అ క్రి.(తొఱటలు + పాఱు) చిల్లులుపడు. శై. 7, ఆ. 101. చిందరవోవు, చిల్లులువోవు, చీఁటలుగొను, చీఁటలువోవు, తూఁటుకట్టు

తొఱతేనె దే వి పుట్టతేనె. చూ, మధువు.5.

తొఱపు చూ, రూ-తొఱఁగు.

తొఱుద్రొక్కు. దే. వి. (త్రొక్కు + త్రొక్కు) గట్టిత్రొక్కుడు.

తొఱ్ఱ దే. వి. (రూ-తొఱ-తొఱట-తొట్ట-తొట్రు-తొట్రు-దొఱట-దొఱ్ఱ) చూ, రంధ్రము. 1.

తొఱ్ఱి. దే. వి. 1. ముందటిపండ్లులేనినోరు: చూ, వదనము 1; 2 చూ, తొడుకు. 1. ఆం. భా. ద్వి. 261; 3. రిప్ప, వీసర-రూ-వీసరము: చూ, వెలితి.

-తోఁట్టీవాఁడు. దే. విశ. తోఁట్టీనోటివాఁడు, పతి తదంతుఁడు. [చూ, ధేనువు

తోఁట్టు. దే. వి. ఆవు. పాండు. 5, ఆ. 240

తోఁట్టుపట్టు దే. వి. ఆవులమంద భార. ఆది 8, ఆ 210. చూ, ధేనువు.

తోల. దే. వి: చూ, రూ-తోన. 1.

-తోలఁకాడు. దే. అ క్రి. (తోలఁకి + ఆడు) 1. చిందు: చూ, తొడఁకు; 2 చలించే చూ, సలించే; 3 అతిశయించే చూ, ముమ్మరించే, 4 ప్రకాశించే చూ, హవణిల్లు

తోలఁకియాడు. దే. అ క్రి.—పై.—

తోలఁకు దే. వి. 1 అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. ప్రకాశము చూ, వెలుగురు. 1; 3 అల: చూ, వీచి. 1; 4 చలనము చూ, లోలము; అ క్రి. 5. చలించే చూ, సలించే; 6.చూ, తొడఁకు. పా. 5, ఆ 86, 7. అతిశయించే.చూ,ముమ్మరించే, 8 చూ, తోలఁకాడు. 4. కళా. 4, ఆ. 105.

-తోలఁగఁబాఱు దే. అ. క్రి. (తోలఁగన్ + పాఱు) తోలఁగు చూ, విరియు. 5.

తోలఁగించే. దే. స. క్రి. ఈఁగు చూ, విసర్జించే

తోలఁగింపు. వా. వి. త్యక్తము.

తోలఁగు. దే. అ. క్రి: చూ, తోలఁగఁబాఱు

తోలఁగుడు. దే. వి: చూ, రూ-తలఁగుడు

తోలఁగుబాన. న్య. వి: చూ, శత్రువు

తోలఁచే. దే. ప్రే. తోలఁగఁజేయు. పాండు. 2, ఆ. 53. [చూ, బెరడు.

తోలక. దే. వి. రూ-తోలు. చెట్టుపైపట్ట:

-తోలకరి. ద్వ. వి. రూ-తొలుకరి-తొల్కరి-తోలుకారు-తోల్కారు.1.(చైత్రవైశాఖమాసములయందు కురియు) వాన "తోలకరవాపలు" చూ, వాన. 1; 2. వర్షర్తువు. వసు. 3, ఆ 15: చూ, మాసద్వయము.

తోలకరించే దే అ. క్రి రూ-తొల్కరించే. 1 (చైత్రవైశాఖమాసములయందు) వానకురియు చూ, వర్షించే, 2. వానకురియు చూ, వర్షించే, 3 కలుగు చూ, పుట్టు 2.

తోలకరిమెఱుపు. అం. 1 నుల్లయుద్ధగతిభేదము, కాయమానములు పండ్రెండింటిలో నొకటి: చూ, కాయమానములు; దే వి 2. వర్షకాలారంభమందలి తటిత్తు. రూ-తొలుకరిమెఱుపు: చూ, విద్యుత్తు 1 [అం 97.

తోలకరగల్గుగుర్వ. దే. వి చూ, హంస ..ం,

తోలకరిసూడు. దే. వి —పై—

తోలకు. దే. వి. మృగముల వెనుకకాలి మూలమునకును ప్రక్కకును నడిమిగోటు చూ, ఉపరంధ్రము.

తోలతేనె. దే. వి. ఒగకము తేనె చూ,మధువు 5.

తోలసి. వై. వి.=తులసీ, తొళసి*: చూ, హరిప్రియ.

తోలి. దే. వి. రూ-తొల్లి. 1 కందరము. అం, భా. ప్రి. 145: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కన్నము. చూ, రంధ్రము. 1; 3. తొట్ట చూ, రంధ్రము. 1; 4. బండికంటినడిమితూము, ఓండిక చూ, రంధ్రము 1; 5 ముందు, పూర్వకాలము.(రూ-తొల్లి-తొలుత-తొల్త-తొలితొలుత-తొంటి-తొంటె)చూ, మొదలు. 4; 6. ఎత్తనగోలు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 79 చూ, మొదలు. 4 (అమ్రేడితమందుతొలితొలి); విశ. 7. ముందటిది. "తోలిబాము": రూ, తొల్లి. వెనుక-రూ-వెన్క: చూ, పూర్వము. 1; 8. మొదటిది. "తోలిముద్ద": చూ, మొదలు. 6; అవ్య. 9. పురార్థకము. అం, భా. తృ. 73. రూ-తొల్లి-తొలుత-తొలుదొల్త: చూ, మొదలు. 4.

తోలిక. దే. వి. ఒడపి: చూ, రంధ్రము. 1.

తొలిక్రోడి. వా. వి. శైల్లనాఱడోమున మొట్ట మొదట కూసెడుక్రోడి చూ, ఫుంజో

తొలిచేదువులు దే. వి. బ. మొదటిమినుపులు రూ-తొల్చినుపులు: చూ, చేదము. (ఇట్లు తొలుపలుకులు, తొలుమినుకులు)

తొలిమోలావు. వా. వి. ఉపస్య చూ, గేసవు

తొలిగుక్క దే. వి. ఆద్యక్షుషి, సున్నెక ఆం, భా. ద్రో 233 చూ, లాంగలము. 1

తొలినాఁడు దే. వి. రూ-తొలునాఁడు అన్య దిన పూర్వదినము: చూ, గోజు

తొలివారము మి. వి. అ. పుం. భాను (ఆది) వారము చూ, వాః ము. 2.

తొలివేలుపు దే వి. రూ-తొలు వేలుపు 1. న లుప చూ, బ్రహ్మ. 1; 2. అసురుఁడు, పూర్వదేవుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు 1.

తొలివేల్పుపగతురు. ద్వి. వి బ. దేవతలు. సాం, దే. 18 చూ, వేలుపు.

తొలు దే. విశ వృత్తియందు తొలుతశబ్దము నకును తొలుకుశబ్దమునకును మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. "తొలు చూలు, తొలుమబ్బు." మొ.

తొలుక. వై. వి.=త్వక్: చూ, బెరడు.

తొలుకరి. ద్వి. వి: చూ, రూ-తొలకరి

తొలుకరిమెఱుపు. దే వి చూ, రూ-తొలకరి మెఱుపు

తొలుకారు. ద్వి. వి. 1. (తొలుకు + కారు) చూ, రూ-తొలకరి. 1, 2. (తొలుత + కారు) ముక్కారుపంటలలో మొదటి కారుపంట. చూ, ముక్కారుపంట

తొలుకు. దే. స. క్రి. పెరయు: చూ, వర్షించు (వృత్తియందు అంత్యవర్ణలోపము. "తొలు కారు, తొలు మొగులు" మొ)

తొలుపడుపు. దే. వి. (తొలుత + పడుపు) అన్నప్రాశనము: చూ, కర్మములు. 1.

తొలుగట్టు. ద్వి. వి (తొలుత + గట్టు) ఉదయాద్రి, పూర్వపర్వతము పసు. 6. ఆ. 6 చూ, పర్వతము.

తొలుచేదువులు. దే. వి బ (తొలుత+చేదువులు) చూ, రూ-తొలిచేదువులు

తొలుచు దే. స. క్రి రూ-తొల్చు. 1. నాటు లోనగువాని గుచ్చు. ఆం, భా. తృ. 112: చూ, నాటునాటు; 2. రంధ్రముచేయు: చూ, మల్చు; 3. తోఁడు, కల్లగించు. భార. స్త్రీ 2, ఆ 103 చూ, పెకారించు

తొలు గాచివాఁడు ద్వి. వి. విప్రుఁడు చూ, బ్రాహ్మణుఁడు

తొలుత చూ, రూ-తొలి. 5—7—8—9. (ద్రి. పురార్ధకము.—పసు. 4, ఆ. 36.)

తొలుతొలుత. ద్వి. ద్రి. క్రి. విశ: చూ, రూ-తొలుదొల్త.

తొలుదీవి. ద్వి. వి (తొలుత+దీవి) సేరేడుదీవి. పసు. 1, ఆ. 93. దీవులు ఏడింటిలో నొకటి చూ, ద్వీపములు. [71. చూ, హరిత్తు.

తొలుదెస. ద్వి. వి తూరుపుదెస. ఆం, భా. ప్ర

తొలుదొల్త. ద్వి. ద్రి క్రి. విశ: చూ, తొలి.9.

తొలునాఁడు. దే. వి: చూ, రూ-తొలినాఁడు.

తొలునీటిరిక్క. ద్వి. వి (తొలుత+నీటిరిక్క.) పూర్వాషాఢానక్షత్రము. నీటిరిక్క-రూ-నీరురిక్క: చూ, నక్షత్రము 1.

తొలుపంది. దే వి. (తొలుత+పంది) రూ-తొల్పంది. ఆదివరాహము. అచ్చ. బాల, కాం. 153: చూ, సూకరము.

తొలుపక్కము. ద్వి వి. (తొలుత+పక్కము) చూ, తెలిపక్కము.

తొలుఁబలుకులు. దే. వి. బ. చూ, తొలిచేదువులు.

తొలుమినుకులు. దే. వి. బ.—పై.—

తొలుమొగులు. దే. వి. వర్షించుచున్న మేఘము. అచ్చ. యు, కాం. 65: చూ, మేఘము. 1.

తొలురిక్క. ద్వ. వి. అశ్వినీనక్షత్రము: చూ, నక్షత్రము 1. [చూ, మాసము. 1.
తొలురిక్కనెల. ద్వ. వి. ఆశ్వయుజమాసము.
తొలువేలుపు ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలివేలుపు.
తొలుసంజె. ద్వ. వి: చూ, సూర్యోదయము.
తొల్కరి. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలకరి
తొల్కరించు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-తొలకరించు [చేసువులు
తొల్దుపులు. దే వి బ: చూ, రూ-తొలి
తొల్చు. దే స. క్రి: చూ, రూ-తొలుచు
తొల్జంగమయ్య. ద్వ వి: చూ, శివుఁడు.
తొల్కారు ద్వ. వి: చూ, రూ-తొలుకారు
తొల్త దే వి: చూ, రూ-5-7-8 తొలి.
తొల్పంది. దే వి: చూ, రూ-తొలుపంది
తొల్లి దే. వి 1: చూ, తొలి 5, 2: చూ, తొలి 6; 3. బిలము: చూ, రంధ్రము 1. అవ్య 4: చూ, తొలి. 9. ఆం, భా. త్రి 73; విశ. 5. ముందటివి. "తొల్లిఁటివారు-తొల్లింటివారు.": చూ, పూర్వము. 1.
తొల్లించు. దే పే్రి: చూ, రూ-తొరలించు
తొల్లింటికత. వా. వి. పురావృత్తము: చూ, సమాచారము. 2.
తొల్లింటిది. దే విశ.పూర్వకాలసంబంధమైనది
తొల్లిక. దే. వి. 1. ఒకరకము చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; 2. రూ- తొల్లిక: చూ, ముద్గరము.
తొవ. దే. వి. కలువ: చూ, రూ-తొగ.
తొవర. వై. వి.=తువర: చూ, రూ-తొగర.
తొవరి. వై. వి.=తువరి చూ, రూ-తొగరి.
తొవరు:చూ, రూ-తొగరు (ఎఱ్ఱనిది.—అచ్చ. యు, కాం. 323)
తొస్స. దే. వి. ఉచ్చారణలోపము. తొస్సి.
తొస్సి. వా. వి. — పై —
తొస్సె. దే. విశ. పండ్లులేనిది, బొక్క: చూ, బోసి. [పేలవము.
తొళక. దే. విశ. పలుచేనిది, తనువు; చూ,
తొళసి. వై. వి.=తులసి. చూ, రూ-తొలసి.*
తొళ్ళిక. వా. వి. చూ, రూ-తొల్లిక. 2

తో

తో. దే. అవ. 1 తృతీయావిభక్తి యందువచ్చెడు ఒకానొక ప్రత్యయము. చూ, వే. 1; దశ 2. కూడ. భాగ. భీష్మ. 1, ఆ 112: చూ, సైతము; 3 వంట శై. 5, ఆ. 192: చూ, సంబడి [రతోమ్ ."
తోమ్ వా. అవ్య. ఒకానొకరాగము "తథకి
తోఁక. దే. వి. చూ, రూ-తొంక.
తోఁకగుంజె ద్వ. వి. అంగోఁకగానేర్పఱచిన స్తంభము: చూ, స్తంభము 1.
తోఁకచిచ్చు ద్వ వి ఉపాహితము, నిప్పుపడగించిన పిడుకలపరుస. స్వా. 1, ఆ. 37: చూ, పిడక. [నక్షత్రము. 1.
తోఁకచుక్క. ద్వ. వి. ధూమకేతువు: చూ,
తోఁకతెంచుకపోవుట. జా. పారిపోవుట. "నీమాటవిన్నఁదానిలుసే నే మరుతేజి తోఁక తెంచుక కానఁ దొలఁగి చేనక. " (రసికజన మనోరంజనము)
తోఁకత్రొక్కినత్రాఁచువలె. లో. ఉదా.— "అనినఁ దోఁకఁద్రొక్కిన త్రాఁచుచేందంబున భుమభుమితుండై వరత్ను పత్కిందుండు రోషావేశంబున." (నీతిచంద్రిక—విగ్రహము.) [పురుగు.
తోఁకపురువు. ద్వ. వి. రూ-తోఁకపుర్వు:చూ,
తోఁకపుర్వు. ద్వ. వి.—పై—
తోఁకమిరియము. ద్వ. వి: చూ, చలువ మిరియము (చూ, మిరియము) [బాలు.
తోఁకలేనిపిట్ట. తొంబై ఆమడ వాళ్ళను. లో.
తోఁగు దే. వి. 1. నిదుర: చూ, స్వప్నము. 2; 2 తడి: చూ, పదను. 2; అ. క్రి. 3. మునుఁగు. పాండు. 1, ఆ. 150: చూ, నీ

శ్యాడు; 4. తడియు. కళా. 3, ఆ. 16. చూ, నాను.

తోఁచిగాఁడు. దే వి. ఒకానొకడేగ. స్వా. 4, ఆ. 58· చూ, శ్యేనము. 1.

తోఁచే. స్త్రై. వి.=తుచ్ఛ. (దేశ్యమని శ. ర) మాదిగ· చూ, కడజాతివాఁడు.

తోఁచే. దే. అ. క్రి. 1. ఉదయించు. రూ-తోఁతెంచే. భార. ద్రో. 5, ఆ 128· చూ, స్ఫురించే 2; 2. భాసముదయించే చూ, స్ఫురించే 2, 3. ప్రత్యక్షమగు, తలమోపు చూ, పొడమోపు; 4. ఫలపరిమితి నూహించే అంచించే, అంచెవకట్టు, అంచెవజూచే, అంచేవవేయు, అద్దించే, అద్దు, ఉండఁజూచే, ఉజ్జగొను, ఉజ్జాయించే. (సం. ప.) - ఊహించే; ప్రే. 5.తోఁగఁజేయు. పాండు. 2, ఆ. 128.

తోఁచేట. వా. వి: చూ, ఉపస్థితి. 2

తోఁట దే. వి. 1 ఇంటితోఁట. కళా. 2, ఆ 49· చూ, వనము. 2; 2. ఉపవనము, తోఁపు, హౌసుతోఁట. కళా. 2, ఆ. 41. చూ, వనము. 2; 3. ఆశ్రమము: చూ, సదనము. 1.

తోఁటకాఁపు. దే. వి. రూ-తోటఁవాఁడు-తోఁటీఁడు, కక్షావేక్షకుఁడు: చూ, వనపాలుఁడు.

తోఁటకూర. దే వి: చూ, మారిషము*.

తోఁటపోఁక. ద్వ. వి. భూపూగము * చూ, పోఁక.

తోఁటమాలియ. ద్వ. వి. రూ-తోఁటమాలె-తోమాలియ-తోమాలె. 1. (ఆకులుపువ్వులు కూర్చికట్టిన దండ); చూ, వనమాల; వా. వి. 2. తోఁటను పెంచేవాఁడు.

తోఁటమాలె. ద్వ. వి.---పై ---

తోఁటమొల్ల. ద్వ. వి. కుందము, మల్లియ-రూ-మల్లె*: చూ, మొల్ల.

తోఁటవాఁడు. ద్వ. వి: చూ, తోఁటకాఁపు.

తోఁటీఁడు. ద్వ. వి. (తోఁట+ఈఁడు)-పై.-

తోఁడు. సే స. క్రి. 1. కెల్లగించే: చూ, విదారించే, 2. నూలిపోఁగుతీసి చుట్టు చూ, చుట్టు. 5

తోఁడును. దే వి. తంతునిస్సరణము (నిస్సరణము=వెడలఁబాటు). చూ, వెలువుడు.

తోఁడుఁబోఁతు. దే వి. 1 పంపుచేయుట: చూ, హింసాకర్మ; విణ 2. పంపుచేయువాఁడు. హింసాకర్మ చేయువాఁడు.

తోఁడెలు. దే. వి. రూ-తోఁడేలు. స్వా. 4 ఆ. 50: చూ, వృకము.

తోఁడేటికడుపుమేటి. ద్వ. వి. (తోఁడేలు+కడుపుమేటి)· చూ, భీముఁడు.

తోఁడేలు. దే. వి· చూ, రూ-తోఁడెలు. (తోఁడేలువు అనికొందఱు.) [రామము.3.

తోఁడేళ్ళకొంగ. ద్వ. వి. పెద్దుప్పి: చూ,

తోఁతెంచే. దే అ. క్రి. (తోఁచే+తెంచే) 1. ఉదయించే చూ, స్ఫురించే. 2; 2. కనఁబడు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 174: చూ, ప్రత్యక్షమగు; 3. కనిపించే. భార. అర. 4, ఆ. 226· చూ, ప్రత్యక్షమగు; 4. దూరము నుండి సమీపమునకు నడచే: చూ, వచ్చే.2.

తోఁప. దే. వి. 1. పిండికూడు, సంకటి: చూ, సాదము. (1); వా. 2. తొక్క. "తోఁప రేఁగునట్లు కొట్టెను" [వాంధ.

తోఁపిక. దే. వి. రూ-తోఁపు. తలఁపు: చూ,

తోఁపు. దే. వి. 1 ---పై---; 2 ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; 3. పెంపుడువనము· చూ, వనము. 2; 4. చీమిడి. ఆం, భా. ద్వి. 126: చూ, శింఘాణము; 5. బట్ట:చూ, వస్త్రము; 6 ఎఱ్ఱ(కపిల వర్ణము) బట్ట, అరుణవస్త్రము. ఆం, భా. ద్వి. 154: చూ, వస్త్రము; 7. నుకియలు లోనగువాని మూఁతపెండి

(బూరెలపై చోవిపిండి అనికొందఱు)' చూ, సాదము. (1) [భా ౧౨ 113

తోఁబుట్టినది. దే. వి. చూ, సహోదరి. ఆం,

తోఁబుట్టు దే. వి (తోఁన్+పుట్టువు)' చూ, రూ-తోడఁబుట్టు అచ్చ. బాల, కాం. 6

తోఁబుట్టుగు. దే వి. (తోఁన్+పుట్టుగు)-పై-జై. 7, ఆ. 134

తోఁబుట్టువు. దే. వి —పై.—

తోకము. సం. వి. అ. న. బిడ్డ' చూ, శిశువు.

తోకొను. దే స క్రి' చూ, రూ-తోడికొను. భార. ఆ. 3, ఆ 220

తోక్మము. సం. వి అ న. 1. గుళికి. చూ, పింజూషము; పుం 2 పచ్చేస' చూ, వర్ణము. 6; 3. పచ్చేయసలు చూ, ధాన్యము; విశ 4. పచ్చనిది చూ, వర్ణము 6.

తోటకము. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు స-స-స-స గణములు గలిగి తొమ్మిదింట యతిగల ద్వాదశఛందోద్భవ వృత్తము. "కరుణా వరుణాలయ-కాం, తి నిధీ.": చూ, వృత్తము. 1.

తోటి. దే వి. మాల. జై. 8, ఆ. 65: చూ, కడజాతివాఁడు. [2, ఆ. 33.)

తోడ' చూ, రూ-తో. (వెంబడికి —స్వా.

తోడంటు. దే. వి. (తోడు+అంటు) చేమిఁ: చూ, తోడు. 4.

తోడఁబుట్టు. దే. వి. (తోడన్+పుట్టు) (రూ-తోడఁబుట్టుగు-తోడఁబుట్టువు—తోఁబుట్టు-తోఁబుట్టుగు) తోడు, తోడిచూలు, సైదోడు. 1: చూ, సహోదరుఁడు; 2. చూ, సహోదరి.

తోడఁబుట్టుగు. దే. వి.—పై.—

తోడఁబుట్టువు దే. వి.—పై —

తోడనము. సం. వి. అ. న.=తుంటెము, తునుక: చూ, శకలము. 4.

తోడా. దే. వి. 1. హస్తభూషావిశేషము: చూ, భూషణము. 2; 2 కాలికివేసికొను బిరుదు: చూ, భూషణము 2, 3: చూ, బాలక్రీడ; వా. 4 శిష్యాగ్ని ముంకేతులకుఁ దగిలించేంకెల, 5. చేతికివేసికొనుబిరుదు. (బంగారుమురుగు) "తోడామురుగు"

తోడి. ఆం 1. రాగాంగములు పదు మూఁడింటిలో నొకటి' చూ, రాగాంగములు (చూ, స్వరము. 2), 2. స్త్రీ రాగములు ఇరువది నాలుగింటిలో నొకటి చూ, స్త్రీరాగములు. (చూ, స్వరము. 2)

తోడికొను' చూ, రూ-తోడుకొను.

తోడికోడలు దే. వి. మగనితోఁడఁబుట్టినవాని భార్య, యాత: చూ, భార్య

తోడిచూలు. దే. వి' చూ, తోడఁబుట్టు

తోడితెచ్చు. దే. స. క్రి. 1. పిలుచుకొని వచ్చు రూ-తోడితెచ్చు-తోడ్తెచ్చు-తోతెచ్చు; ప్రే. 2 తోడితెప్పించు' రూ-తోడ్తెచ్చు-తోతెచ్చు.

తోడిపెండ్లాము. దే. వి. ఏగలు-ఏరాలు, సవతాలు, సపత్ని: చూ, సవతి. (చూ, భార్య)

తోడియల్లుఁడు. దే వి: చూ, షడ్డకుఁడు.

తోడివాఁడు. దే. వి: చూ, సహాయుఁడు 1.

తోడు. దే. వి. 1. త్వక్కు. ఆం, భా. ద్వి. 37. చూ, బెరడు; 2: చూ, తోడఁబుట్టు. 1; 3. చూ, తోడఁబుట్టు. 2; 4. చేమిరి, తోడంటు. (సం. ప) —ఆతంకము, ఆతంచనము; 5 ఆన' చూ, సెలవు; 6. (శపథమునందుఁబలుకునది) మాట' చూ, శబ్దము. 2; విశ. 7. సహాయము: చూ, వెంబడి; వా. వి.8.దిక్కు,అండ "నాకునీవుతోడు"; వా. స. క్రి. 9. (నూలుపోఁగు) చేట్టు;

తోడుఁబాలు. ద్వ. వి పాలుపిండఁబోవునపుడు పాలదుత్తలో నుంచుకొనెడు నీళ్లు: చూ, సలిలము. 1.

తోడుకొను. దే. అ క్రి. రూ-తోడ్కొను- తోడికొను. 1. (పాలు) పేరుకొను; స. క్రి 2 పిలుచుకొను. చూ, వెంటఁగొనికొను.

తోడుచేల్ల దే. వి. చేమిరిపెట్టు మజ్జిగ. చూ, మజ్జిగ.

తోడుత. దే. ఒక్రి. వెంబడిని (రూ-తోడుతో- తోడుతోడ-తోడ్తో-తోడ్తోడ) భార విరా 1, ఆ 118. చూ, పైగము

తోడుతో. దే. ఒక్రి.—పై—

తోడుతోడ. దే. ఒక్రి —పై—

తోడునీడ. దే. విశ.1 చూ, సహాయుఁడు ప్రా. 2, ఆ. 17; జా. విశ. 2 (చూ, తోడు.7) సహాయము. "అఖిలకళలంచుఁదోడునీడగు చే మెలఁగు" (కళాపూర్ణోదయము)

తోడుపట్టు. ద్వ. వి: చూ, తోడు. 1.

తోడుపడు. ద్వ అ క్రి. రూ-తోడ్పడు. సహాయపడు. [వెంబడి.

తోడుపాటు. ద్వ. వి. రూ-తోడ్పాటు: చూ,

తోడుపాయసము. వా. మి వి అనుకుగావండిన పరమాన్నము

తోడుపెట్టు. దే. స. క్రి. చేమిరిపెట్టు.

తోడులేనివాఁడు. వా. విశ. అసహాయుఁడు: చూ, విడి. 12

తోడువోవు. దే. అ క్రి. (తోడు + పోవు) సరియగు, నశించు. చూ, సమయు. 3.

తోడెము. దే. వి. రూ-తోలెము: చూ, స్వల్పము [విరా. 4, ఆ. 68.

తోడ్తెచ్చు: చూ, రూ-తోడితెచ్చు. భార

తోడ్కొను దే. స క్రి: చూ, రూ-తోడుకొను.

తోడ్తో. దే. ఒక్రి: చూ, రూ-తోడుత.

తోడ్తోడ. దే. ఒక్రి.—పై— [డు.

తోడ్పడు ద్వ. అ. క్రి. చూ, రూ-తోడుపడు.

తోడ్పాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-తోడుపాటు.

తోణము. దే. వి. చాపకర్షణ బలసాధనము. అం, భా. ద్వి 212 చూ, బాణము. 1.

తోతెచ్చు: చూ, రూ-తోడితెచ్చు.

తోత్త్రము సం. వి. అ న. 1. ఏనుఁగును పొడిచెడు బరిగోల, ఈఁటె, వైణుకము: చూ, బాణము. 1, 2. పసులను దోలెడుమునికోల: చూ, మునికోల 2; అం. 3 ముప్పదిరెండాయుధములలో నొకటి. చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు (చూ, బాణము. 1.)

తోదకము పా ఒకానొకవృత్తము ఒక్కొక్క పాదమున జ-జ-య-గణములతోఁగూడి రెండవయతిగల ద్వాదశాక్షరపంక్తిఁబుట్టిన వృత్తము. "కొలుతు, మురారి, వినోదక్ర, లుదీర్చన్" (అప్ప. 4, ఆ 232. పారట)

తోదనము. సం. వి. అ న. 1. నొప్పించుట; 2. చూ, తోత్త్రము. 2; అం 3. హస్తక్రియలు ఇరువదింటిలో నొకటి చూ, హస్తక్రియలు.

తోడు. దే వి. పరుసకట్టు.

తోనకము. వై వి.—తోరణ. ఆకుమండలదండ: చూ, తోరణము.

తోనమ్ము. దే. వి. అల్పబాణము: చూ, బాణము. 1. [నము.

తోనికాఁడు. దే. వి. పుంశ్యేనము. చూ, శ్యే

తోపరా. వా. వి. ఉలవలసంచి.

తోపాటు. దే. అవ్య. 1. వలె: చూ, సామ్యము, వా. 2. కూడ.

తోపారము. దే. వి. దేగలముఖమునకుఁగట్టెడు తోలుగంత రూ-తోవారము: చూ, బెగడు.

తోపి. దే. వి. రూ-టోపి: చూ, సీసకము. 1.

తోపు. వా. విశ. పింగళ (అరుణ) వర్ణము, ఒకరకము ఎఱుపు "తోపుచీర": చూ, వర్ణము. 6.

తోమకము. దే. వి: చూ, తోముడు.

తోమరము. సం. వి అ. పుం, న. 1. చిల్లకోల, సర్వల: చూ, బాణము. 1; అం. 2. ముప్పదిరెండాయుధములలో నొకటి చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు. (చూ, బాణము 1.)

తోమాలియ వ్యు.వి. (తోంట + మాలియ) చూ, రూ-తోంటమాలియ (వనమాల.— పాండు. 2, ఆ. 21)

తోమాహ ద్వ వి —పై— [రిద్దు. 1

తోము దే స క్రి ముకకిపోవరుద్దు చూ,

తోముడు దే వి: చూ, రిగ్గుడు.

తోయగాండు దే వి.౩ (తోయము + కాండు) విధముగలవాండు [ట్టుగు చూ,పద్మము 1

తోయజము. సం. వి. అ. న. తామర, నీటిపు

తోయజాక్షి. సం వి ఈ. స్త్రీ 1 ఆండుది చూ, స్త్రీ; 2 తామరపువ్వువంటి కన్నులు గల ఆండుది. చూ, స్త్రీ (దీనికి నెనుంగు తమ్మికంటి) [గల్లు.

తోయడింభము. సం. వి. అ. పుం. చూ, వడ

తోయదము. సం. వి. అ. న. 1. నెయ్యి చూ, హవిస్సు. 1; పుం. 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 3. తుంగ*: చూ, తృణము. 1.

తోయధి. సం. వి. ఇ పుం. మున్నీరు: చూ, సముద్రము. [చూ, శకులాదని. 2

తోయపిప్పలి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. నీరుపిప్పలి*:

తోయము. సం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ, సలిలము; దే. వి. (1) వర్గము, తెగ. కళా. 7, ఆ. 70: చూ, సమూహము; (2) దండు చూ, సేన. 1; (3) రీతి. భాగ. 2, స్కం 78: చూ, విధము 1; (4) అదను. భాగ. 1, స్కం. 453: చూ, సమయము 1; (5)పరిజనము.చూ,సంగడము.5; (6) కడవ చూ, వెండియు [జము.

తోయరుహము. సం. వి. అ. న: చూ, తోయ

తోయలక్ష్మీప్రయోగము. అం. తంత్రములు అలువది నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

తోయలి. దే వి. చూ, రూ-తొయ్యలి.

తోరణ వై వి 1 -తోరణము చూ,తోరణము. 1; వా. 2 బాయు చూ, సంక్తి 1.

తోరణము. సం వి అ పుం 1 -తోరణ-తోరకము-తోరనము-తోరణము పుష్పమాలికాదులు గట్టుటకై గృహాముననుండు అలుపలస్తంభముల పైనుంచు చేల నేర్పఱుపఁబడిన ద్వారము నకును, మంగళార్థముగా ఆతోరణమునకుఁ గట్టెడు మామిడాకుల లోనగువాని సరము నకును, రెండు స్తంభములనుగాని గుమ్మము నకుగాని కట్టినమాలికలకును లోనగువాని మాలికకును పేరు; వా 2 గారు చూ, పంక్తి. 1; అం 3 పాపరేఖలలో నొకటి చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు

తోరణస్తంభము. సం. వి. అ పుం నాంకికము: చూ, స్తంభము. 1

తోరనము వా వై. వి = చూ, తోరణము.1.

తోరమల్లి. దే. వి పచ్చముగలె తెల్లగానుండు అల్పమణివిశేషము చూ, రాయి, రత్నము.

తోరము వై. వి. 1. వ్రతసూత్రము. స్వా. 3, ఆ 88 చూ, సూత్రము. 1, విణ. =స్థూల. 2. లావైనది: చూ, స్థూలము 4; 3 అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; 4 మిక్కిలిబలము కలది భార భీష్మ. 1, ఆ. 140. చూ, బలిష్ఠము, 5. మంజులము: చూ, హృద్యము. అం, సం. మాన. 52; 6. అందము చూ, సౌందర్యము.

తోరహస్తము. వై. వి = స్థూలహస్త ఒకానొకమల్లబంధము చూ, మల్లశాస్త్రము.

తోరహత్తు వై విణ చూ,సన్నద్ధి

తోరెము దే. వి. రూ-గోరెము, వేగనుగట్టు తాడు: చూ, సూత్రము. 1.

తోలించే దే. స. క్రి చూ, తోలుచే.

తోలు దే. వి. 1. రూ- తోలుక. చర్మము చూ, తొగడు; 2. జంతువు లోనగువాని చర్మము చూ, ...; ... 3 ... లుగానగువాని నడపించుచే చూ, ...లుచే.

తోలుక దే ... చూ, రూ-తోలు 1.

తోలుచే దే ప్రే తోలఁజేయు తోలించే

తోలుగాలుపు దే ... రూ-తోలుగాల్పు అచ్చ ..., కాం 176 చూ, ...

తోలుబొంగు వా. అ. క్రి చూ, తోలుబొమ్మ

తోలువాయిదము ద్వ. వి. ఆనద్ధము, తోలుకప్పి నవాద్యము చూ, వీణె.

తోలుబొమ్మ. వా. అ. క్రి తోలుబొంగు, ఒలి యు. స క్రి —ఒలుచే

తోసము. దే. వి: చూ, రూ-తోడెము

తోసు దే. వి 1. కలుస, అం పదా 6-43 చూ, పద్మము 1; 2. కొణిగ, సలక్షి అం, భా ద్వి. పు 21: చూ, సదనము. 1

తోనకము. పా. ఒకానొకవృత్తము ఉదా — భ, భ, భ, గగ 7 యతి. "తోయజలోచ న-తోడగుమయ్యా"

తోటణి. అం తంత్రిములు 64 లో నొకటి చూ, తంత్రిములు. [మాన 23.

తోసము. వై. వి. చూ, సంతోషము సాం.

తోసిరాజు మి పి. 1. తొలఁగఁదగిన రాజు విజ. 1, ఆ. 103 (చదరంగమునందలి పరిభాష దీనిని భాషాంతరమందు ...హా అందురు) "తోసిరాజు ఆటకట్టు"; జా. 2. లక్ష్యము చేయకుండుట. [కొట్టివేయు

తోసివేయు. వా.స.క్రి.1.తీసివేయు; 2.(దావా)

తౌ

తౌ దే. అ. క్రి చూ, రూ-తవ్వు-తగు.

తౌటిపాము. దే. వి. (తౌడు + పాము): చూ, రూ-తవుటిపాము.

తౌడు దే వి: చూ, రూ-తవుడు.

తౌర్యత్రికము. సం వి అ. న. నృత్తగీతవాద్యములు మూఁడును గూడుట, నాట్యము. (చూ, ఉద్ధతము-చూ, లాస్యము)

తౌలఁబడు ద్వ. అ క్రి చూ, రూ-తవులఁబడు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ 195.

తౌలు. దే అ క్రి చూ, రూ-తగులు. (తవులును —భాగ. ఆ 1, ఆ 211)

తౌలుకొను: చూ, రూ-తవులుకొను. 1-2, దే. ప్రే 3 చూ, రూ-తవులుకొలుపు నై 8, ఆ 114.

తౌలుచే దే. ప్రే చూ, రూ-తగులుచే

తౌలుపడు. ద్వ. అ క్రి చూ, రూ-తవులుపడు.

తౌల్యము సం. వి అ. న సామ్యము: చూ, సమానము. 2. [క్రటి చూ, దేశములు.

తౌశవము అం. ఏఁబదియాఱుదేశములలోనొ

త్య

త్యక్తము. సం. విశ. విడువఁబడినది, నిర్వ్యాజ్యము: చూ, సముజ్ఝితము.

త్యజనము. సం. వి. అ. న. వర్జనము,విడుపు: చూ, విమోచనము. [విసర్జించే.

త్యజించే. సం. స. క్రి. వర్జించే, విడుచే. చూ,

త్యాజితవంతము. సం. విశ. రూ-త్యాజితవంతము. విడిచిపెట్టినది: చూ, హీనము. 3.

త్యా

త్యాగము. సం. వి. అ. పుం. 1.=తేగ-చాగము, ఈవి: చూ, వితరణము.

త్యాగరత్నము. సం. వి. అ. న.=చాగర తనము, చింతామణి: చూ, రత్నము. 1.

త్యాగరాజకృతి. పా. (సంగీతవిద్యను లోకమునకు త్యాగముచేసిన విద్వాంసుఁడగు) త్యాగరాజు చెప్పినకృతి (త్యాగరాజకృతులు పెక్కు-గలవు.)

త్యాగి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) 1 -చూగిన త: చూ, వదాన్యుఁడు. [సంతతము

త్యాజితవంతము సం. విణ: చూ, రూ-త్యక్తవంత

త్యాజ్యము. సం. విణ. 1. విడువఁదగినది. చూ. హీనము 2, వా వి. 2.విడువఁదగినకాలము; 3 దోషయుక్తమైనకొద్దికాలము; (పంచాంగమునందు ప్రతిదినమును త్యాజ్యము చూపఁబడును.)

త్ర

త్రింగ. సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, ఉద్రంగము 2.

త్రింగము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

త్రింపి. దే. వి: చూ, రూ-తంపి.1.

త్రిచ్చేన. వై. వి. 1 ఆట చూ, పరిహాసము; 2. చిలుకుట చూ, మథనము; 3. చెక్కుట చూ, చెరువు 1. [చిలుకు: చూ, మథించు

త్రిచ్చు. వై. స. క్రి =త్రా, తర్కి రూ-తరుచు

త్రిచ్చుట. వై. వి. చిలుకుట. ఆం, భా. ద్వి 265: చూ, మథనము.

త్రిప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, సిగ్గు; 2: చూ, అంకులాఁడి; అం. 3. సంచారిభావములు 33 లో నొకటి. (తనవరుని నామంబుఁబదాకునంచేర్కొని తనచెచ్చెలి వినెఁగదాయని యచ్చోటి మోముపంచె): చూ, సంచారిభావములు.

త్రిపిష్ఠుఁడు. సం. విణ. మిక్కిలిసిగ్గుగలవాఁడు. చూ, హీమంతుఁడు. [చూ, దోష.

త్రిపుకర్కటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ములుదోస*.

త్రిపులము. సం. వి. అ. న. 1=తగరము: చూ, లోహము. 1; 2. సీసము చూ, లోహము.1.

త్రిపువు. సం. వి ఉ. న. 1 —పై —; ఊ. స్. న. 2.—పై.— [చూ, దోస.

త్రిపుస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేఁదుగలదోస*:

త్రిపుసము. సం. వి అ న. రూ-త్రాపుసము. తగరపుబొమ్మ: చూ, బింబము 3.

త్రిమ్ము. దే. వి 1. రూ-గుములు-తుమ్ము-దుము-గుమ్ము: చూ, రేఁగు. 1; స క్రి. 2 దుమ్ముచేయు. రా. 1, ల 42

త్రియము. సం. స. అ. మూఁటిసమాహారము. త్రియు, త్రికము తద్విశేషములు — అం. మూఁడంకములుగలవి — అంతరంగాంగాలు. (శాది), అంబలు, అక్షులు, అగ్నులు, అనుప్రాసము (అలంకారము), అభిషేకములు, అలంకారములు, అవస్థలు, అవాంతరములు (హరిణ్యాది), ఆశక్తులు, ఆనందములు (మనుష్యానందాది), ఇచ్ఛాదులు, ఈషణములు, ఉదయములు (కృయాది), ఋణములు, ఏటుకములు (త్రికము), కరణములు, కర్తృత్రియము (ప్రకృత్యాది), కర్మలు (కాయికాది), కర్మలు (పుణ్యాది), కర్మలు (ఆగామ్యాది), కవులు, కాండములు, కార్యములు, కాలములు(ఉదయాది), కాలములు(త్రిషవణము=గ్రీష్మాది), కావ్యదోషములు, కావ్యపాకములు (పాకములు), కావ్యరీతులు (రీతులు), కుంభకారత్రియము, క్రైస్తవత్రిపుటి, క్రియాకాలములు, క్రియలు, స్వరములు, గజజాతులు (జాతులు), గాయత్రీమంత్రత్రిపాదములు, గుణములు (త్రైగుణ్యము), గురువులు, చిత్రమూలాది, జాతకములు (ఏలకులుమె), జ్ఞానములు, తత్త్వములు, తాపములు, త్రికము (త్రొంటిమె), త్రిదండము (మనోదండాది 1-2), త్రిదోషములు, దండములు (మనోదండాది),దండలు, దశలు, దీక్షలు, దేవత్రియము, దేవీత్రియము, దేహా

ములు, (లక్షణములకుఁగలిగెడు) దోషములు, ద్వీపములు, ధనగతులు, నాడీక్రియలు, నాదులు, నాయకులు (దేవాది), నాయకులు (పతిమొ), నాయికలు, నేత్రములు (జ్ఞానాది), నేత్రములు (భూమధ్యాది), పత్రములు (లవంగపత్ర్యాది), పాపములు, ప్రసన్నవాత్రియము, పురుషములు, పూర్వరాగము (వసంత, నీలి, మంజిష్ఠములు), ప్రకృతులు (శ్లేష్మాది), ఫలములు(త్రికము), బంధనములు, భస్తులు, భేదములు, మండలములు, మతములు, మదములు, మనువులు, ముక్తులు, మూర్తులు, మౌనములు, యతులు, రాజ్యముఖ్యగుణములు, రాములు, లక్షణలు (లక్షణములు), లక్ష్యములు, లయలు, లవణములు, లింగములు (స్త్రీలింగాది), లింగములు (శ్రీశైలాది), లోకములు (స్వర్గాది), లోకములు (ప్రకృత్యాది), వర్గములు, వాచనలు, విధులు, వృత్తులు, వృద్ధులు, వేదములు (త్రయి), వేదస్వరములు, వైద్యశాస్త్రప్రకరణములు, వైరాగ్యములు, వ్యంజనములు, వ్యాహృతులు, శక్తులు (జీవనము మొ), శక్తులు (సిద్ధులు) (ఉత్సాహాది), శక్తులు (ఇచ్ఛాది), శక్తులు (జీవనదాత్రీత్యాది), శత్రువులోడిసంధులు, శాస్త్రములు, శుద్ధులు, సంగములు, సంహితలు, సింహాసనములు, సిద్ధిత్రయము, సుఖములు, సూత్రిత్రియము (యజ్ఞోపవీతములోనగునవి), స్థానములు, స్వరములు, స్వాధ్యాయము (వాచికాది) (ఇందుగల పదములకు 'త్రి' చేర్చి యుచ్చరింపవలెను—త్రిమూర్తులు, త్రిలోకములు త్రిగుణములు మొ.): చూ, మూఁడు అంకములుగలవి.

త్రియరాశికము. పా:చూ, రూ-త్రైరాశికము.

త్రయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఋగ్యజుస్సామ వేదములు (చూ, వేదము): చూ, త్రయము, 2. మూఁటిసమూహము: చూ, త్రయము; 3 ఏనుఁగు కాలిసంకెల చూ, శృంఖలము. 2; 4 కుటుంబముగల ఆఁడుది చూ, స్త్రీ; 5. మంచివయస్సుగల ఆఁడుది చూ, స్త్రీ; అం 6. ధర్మాధర్మములు తెలిపెడు శాస్త్రము. రాజవిద్యలు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, విద్యలు (చూ, అన్వీక్షికి)

త్రయీతనువు సం వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

త్రయీధర్మము. సం వి అ. పుం వేదవిహిత ధర్మము.

త్రయీషష్టి. అం ఏకవింశతి స్థానములలో నొకటి. చూ, ఏకవింశతి స్థానకములు

త్రయోదశము. సం స. పదుమూఁడవది.

త్రయోదశి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. పక్షమునందు పదుమూఁడవతిథి: చూ, తిథులు-తిథి; 2. పదుమూఁడు తంతులుగల పరివాదిని యను వీణె. చూ, వీణె; విశ. 3 పదుమూఁడవది, అం. 4. తతవాద్యములు ఇరువదింటిలో నొకటి చూ, తతవాద్యములు; అం. 5. (శుక్లపక్ష-కృష్ణపక్ష) తిథులిరువదినేనింటిలో నొకటి. చూ, తిథులు.

త్రివు. దే. స. క్రి చూ, రూ-త్రివ్వు (పుట్టుపూర్వోత్తరములనెత్తు. భార. ఉద్యో. 1. ఆ. 311)

త్రివుకోల. దే వి చూ, రూ-త్రివ్వుకోల.

త్రివ్వ. దే. వి. రెండుసోలలు. చూ,రూ-తవ్వ.

త్రివ్వటము. దే. వి. త్రివ్వుట కళా.4, ఆ.78.

త్రివ్వితలకెత్తుట. జా. నిశ్శేషముగా నిచ్చుట. హెచ్చుగా నిచ్చుట, అమితలాభము గలిగించుట. "కొమరులుపుట్టి తమతేమోయన్నై త్రివ్వితలకెత్తెదరను చిత్తంబుతో" (ధర్మజరాజ సూయము); "తమకునేమి త్రివ్వితలకెత్తి రమరులీ, యుర్విమనుజులేమి యొసఁగరైరి." (వైజయంతీ విలాసము)

త్రివ్వితలపోసికొనుట జా. పూర్వపుసంగతులను మరలజ్ఞప్తికిఁదెచ్చుకొని యదియే యాలోచించుట." "లేనిపోనివి త్రివ్వితలపోసికొననేల." (ధర్మజరాజసూతము)

త్రివ్వు. దే. స. క్రి రూ-త్రివు- త్రివ్వటించు 1. ఖననముచేయు; 2. ఖండించు చూ, సెలగు; 3 ఘట్టు పూర్వోత్తరములనెత్తు; 4 ప్రస్తావనకుఁదెచ్చు; వా 5 (మొక్కలకు గొప్పులు) త్రవ్వు; 6 (గొంపలు కట్టుటకును తీయుటకును గోతులు) త్రవ్వు.

త్రివ్వుకోల. దే. వి రూ-త్రివుకోల-తవుకోల-తవ్వుగోల. చూ, ముద్గరము [వాఁడు

త్రివ్వువాఁడు. వా. విణ చూ, రూ-త్రివ్వెడు

త్రివ్వెడువాఁడు. వా విణ. రూ-త్రివ్వువాఁడు (సం ప) —ఖనకుఁడు, ఖాతకుఁడు

త్రిసకము. సం. వి. అ. న. గడ్డిపరక: చూ, తృణము. 1. [ము 1.

త్రిసము. సం. విణ తిరుగునది చూ, పలమాన

త్రిసరము. సం. వి. అ పుం. రూ-తసరము. పంటెకత్తి, నూలుచేట్టుట (అనికొందఱు) చూ, మగ్గము.

త్రిసరేణువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. సంజ్ఞాదేవి; పుం. 2. ముప్పదిపరమాణువుల కొలఁది.

త్రిస్త. అం. సంచారీభావమునఁబుట్టిన దృష్టులు 20 లో నొకటి: చూ, సంచారీభావమునఁబుట్టినదృష్టులు. [ము.

త్రిస్తము. సం. విణ. భయపడినది చూ, భీత

త్రిస్తరి. దే. వి. ఆట· చూ, పరిహాసము.

త్రిస్తరించు. దే. అ. క్రి. పరిహాసమాడు: చూ, పిసాళించు [నెఱపరి.

త్రిస్నువు. సం. విణ. భయపడువాఁడు: చూ,

త్రిస్న. దే వి. వేదాధ్యయనముచేయునపుడునోటనుండి రాలెడు తుంపర, బ్రహ్మబిందువు· చూ, ప్రిస్న.

త్రా

త్రాఁచు దే, వి రూ-తాఁచు. పడగదారి: చూ, సర్పము. (త్రాఁచులలో భేదములు-నల్లత్రాఁచు, తెల్లత్రాఁచు, గోదుమత్రాఁచు. మొ.)

త్రాగు దే స. క్రి· రూ-త్రావు, ఆను, ఆరగించు, కుడుచు-రూ-మెక్కు, క్రోలు, తెరికొను. నిముకు. (సం. ప)— అనుతర్షించు

త్రాగుఁబోతు. వా. వి. కల్లు సారాయి బ్రాంది లోనగువాని నెల్లప్పుడు పానముచేయువాఁడు. [నము. 1.

త్రాగుడు దే వి. రూ-త్రావుడు చూ, పా.

త్రాడు. దే. వి. 1. కిరణము చూ, హాయనము. 2, 2. రూ-తాడు. పేనినదారము, పాశము: చూ, సూత్రము. 1; 3. తాడి. *. సాంబ. సా 3. చూ, శ్రీతాళము; 4 రూ-తాడు. చేరు: చూ, సూత్రము 1, వా. 5. మంగళసూత్రము. "నాత్రాడుగట్టిదిగాన నాభర్త 99 ఏండ్లు జీవించెను." (బ. త్రాడులు-త్రాళులు—త్రాళ్లు)

త్రాడుతాలుపు. దే. వి. పాశి. అచ్చ. సుం. కాం. 41: చూ, వరుణుఁడు. 1.

త్రాడుబారుట జా. దృఢత్వమునొందుట; సముద్రేశ్యము లేకుండుట. "పాపకాపరాధముల కంతంబుగలదె త్రాడు బారెడు దౌష్ట్యంబుఁ దవులుకతన." (శ్రీనివాస విలాసము)

త్రాడుపడు. ద్వ. అ. క్రి. 1. కృశించు: చూ, సొటసొటపోవు; 2. దాగమగు. [కీర్తి. 1.

త్రాణ. వై. వి.=ప్రాణమ్. బలము· చూ,

త్రాణము. సం. వి. అ. న. 1. కలుఁగానుగు*: చూ, వార్షికము. 1; 2. కాపు: చూ, రక్షణము; విణ. 3. రూ-త్రాతము. కావఁబడినది. చూ, రక్షితము.

త్రాత. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, రక్షకుఁడు

త్రాతము. సం. విణ. చూ, రూ-త్రాణము. 3.

త్రాపుషము. సం. విణ. త్రపువుచేత చేయఁబడినది సము

త్రాపుసము. సం. వి. అ. న. చూ, రూ-త్రపు

త్రాయంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1: చూ, త్రాణము 1 *; 2 = త్రాయి. తల్లి చూ, మాత 1; విణ 3. కావఁబడుచుండునది. చూ, రక్షితము. [ము. 1 *

త్రాయమాణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, త్రాణ

త్రావణ. అం. 1. పంచమజభాషలు పదిలో నొకటి: చూ, పంచమజభాషలు (చూ, భాష. 1.) ; 2 భిన్నషడ్జకజభాషలు 17 లో నొకటి చూ, భిన్నషడ్జకజభాషలు (చూ, భాష 1.) [సంగ్రో 4, అ 195.

త్రావు. దే. స. క్రి. చూ, రూ-త్రాగు భాగ.

త్రావుడు. దే. వి: చూ, రూ-త్రాగుడు.

త్రాసము. సం. వి. అ. పుం. 1. భయము చూ, వెఱపు; 2. మణిదోష విశేషము చూ, రత్నము. 1; అం. 3. సంచారీభావములు 33 లో నొకటి. (చిత్తరువునందు వ్రాసిన మన్మథునింగాంచి యయ్యింతి బెదరుచూపులతో దవ్వునం బోవసాఁగెను) చూ, సంచారీభావములు

త్రాసు. దే వి: రూ-తరాజు-తరాసు. (సం. ప) — ఆరాచి, ఏపణి, తుల, త్ర్యంకటము, నారాచి. తద్వి.-తక్కెడను.-తక్కెడ — రూ-తక్కెడి-తక్కెడ, దడ. (సం. ప)— ధటము. పెద్దతక్కెడను.— కాటా.

త్రాసురాశి. ద్వ. వి. తులారాశి: చూ, రాశి.1.

త్రాళ్ళరాశిగాఁడు. ద్వ. వి: ఎలికె: చూ, మూషికము.

త్రి

త్రి. సం. స.=త్రీ: చూ, మూఁడు.

త్రింశత్తు. సం. స. త్ స్త్రీ.1: ముప్పది;అం. 2. చూ, ముడ్డిప్రాస.

త్రింశము. సం. స. ముప్పదవది.

త్రింశాంశ. అం. (త్రింశాంశము) 1. షోడశవర్గసందొకటి. (లగ్నమును 30 సమభాగములు చేయుటచే త్రింశాంశయనిపేరు త్రింశాంశకనుఁగొనవలసిన గ్రహము రాశియందెన్నవభాగమునందున్నదో కనుఁగొనవలెను. బేసిరాసులయిన మేష, మి, సిం, తు, ధ, కుంభములయందు గ్రహములాగా నీదిగువ వ్రాసిన భాగములకు కుజ, శని, గు, బు, శుక్రులు త్రింశాంశాధిపతులగుదురు (అనఁగా కు5, శ5, గు8, బు7, శు5 = భాగములు 30 సరిరాసులయిన వృషభ, కర్క, కన్యా, వృశ్చి, మక, మీనములయందు వరుసగా నీక్రిందిభాగములకు శుక్ర, బు, గు, శ, కుజులు త్రింశాంశాధిపతు లగుదురు. అనఁగా శు5, బు7, గు8, శ5, కు5 = భాగములు30): చూ, షోడశవర్గ; అం 2. వర్గములు ఆఱింటిలో నొకటి. చూ, వర్గములు [రాట్నము.

త్రిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ నూతిగిరక: చూ,

త్రికంటకము. సం వి. అ. పుం. 1: చూ, ములుజెముడు*; 2 పెద్దపల్లేరు*: చూ, పల్లేరు; 3. లఘుగర్గము, ఏనుఁగుపల్లేరువంటి చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

త్రికకుత్తు సం వి ద్. పుం. 1. త్రికూటాద్రి: చూ, పర్వతము; 2. విష్ణుడు: చూ, విష్ణువు. 1, 3 అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1.

త్రికటుకము. అం. సొంటిపిప్పిళిమిరియాలు. చూ,

త్రియము. (గళరోగగుల్మ పీనసములనుహరిం చి దీపనపాచనశక్తి నిచ్చును.)

త్రికటువు సం. వి. ఉ. న.—పై.—

త్రికము సం. వి. అ. న. 1.=తిప మూఁటి సమూహము: చూ, త్రియము 1; 2=తిక ము-రూ-టికను చూ, ముడ్డిపూస, 3 చూ, త్రికటుకము; 4 కరక తాడి యుసిరికలు చూ, త్రియము. 2; 5 మూఁడుగాగులు కలయుచోటు: చూ, మార్గము. 1; పా 6. ప్రాప్తమవ్యయములు; 7 కావ్యలక్షణ మున — సంఖ్యాబద్ధమగు ముక్తకాదికముల లోనొకటి: చూ, మహాకావ్యము. (చూ, దండకము. 7)

త్రికరణములు. అం. మనస్సు, వాక్కు, కాయ ము. (చూ, త్రియము)

త్రికావర్త అం. అనుభావర్తములలో నొకటి చూ, అనుభావర్తములు [బాణము. 1

త్రికాష్ఠి. సం. వి. ఇ. న.=త్రిక్కటి: చూ,

త్రికూటము. సం. వి. అ న. 1. ఇందుప్పు చూ, లవణము. 1; పుం. 2: చూ, త్రికకృత్తు. 1.

త్రికోణము. సం. వి. అ. న. మూఁడుమూలలు కలసినరూపము, త్రిభుజము, ముక్కోణ ము: చూ, కోణము, కోణమానము.

త్రికోణములు. పా జన్మలగ్నమునకు 5—9 రాసులు త్రికోణములు అనఁబడును. వీటికి కోణములనియు పేరుగలదు.

త్రిక్కు. దే. వి: చూ, రూ-తిక్కు. 1—2; ద్రి. 3. వినార్థకము: చూ, వినా.

త్రిక్కటి. వై. వి.=: చూ, త్రికాష్ఠి.

త్రిక్కు. వై. వి. 1=తక్కు. మోసము: చూ, వంచన; దే. వి. 2. చిక్కు, బాధ: చూ, శోకము; అ. క్రి. 3. తక్కు, తప్పు, గెంటు వడు: చూ, మిడివోవు.

త్రిగతము. పా. సూత్రధార నటీమారిషులు ముగ్గురు సంభాషించుట (ఇదియుంబూర్వ రంగాంగమే)

త్రిగర్త. సం. వి. ఆ స్త్రీ. చూ, అంకులాఁడి.

త్రిగర్తము. సం వి. అ. పుం. త్రిగర్తదేశము: చూ, దేశము. [సి. చూ, సాలపర్ణి.

త్రిగుణ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. మయ్యావుపొన్న

త్రిగుణములు. అం: చూ, త్రియము,గుణములు.

త్రిగుణాకృతము సం. విణ. మూఁడుసాళ్లుదు న్నినది (పొలము) చూ, భూమి. 1.

త్రిఘటము సం వి అ పుం=తెగడ*. చూ, సర్వానుభూతి.

త్రిజాతములు. (త్రిసుగంధములు.) అం. ఏల కులు, లవంగాలు, దాల్చినచెక్క. (వాతవి కారము కఫరోగము విషవికారము వీనిని హ రించి దీపనపాచనశక్తినిచ్చి శుక్లవృద్ధిని కలి గించును) చూ, త్రియము.

త్రిఁజట సం వి. ఆ స్త్రీ చూ-తృణత 2.

త్రితయము సం. స చూ, త్రి.

త్రిదండము. అం. పుం. 1. మనోదండము, వా గ్దండము, కర్మదండము అను మూఁడుదండ ములుగల సన్న్యాసాశ్రమము: చూ, త్రయము; అం. న. 2. మనోదండము, వాగ్దండము, క ర్మదండము: చూ, త్రియము.

త్రిదండి సం. వి. న్. పుం మనోదండ, వాగ్దం డ, కర్మదండములను మూఁడుదండములుగల సన్న్యాసి: చూ, ముని. 1.

త్రిదశాయుధము. సం. వి. అ. న. ఇంద్రుని వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1. [ర్గము.

త్రిదశాలయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వ

త్రిదశుఁడు. సం. వి. అ. పుం. దేవత: చూ, వేలుపు. [చూ, నది.

త్రిదివ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. త్రిదివ అనుఏఱు:

త్రిదివము. సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.

త్రిదివేశుఁడు. సం.వి.అ. పుం:చూ,త్రిదశుఁడు.

త్రిదోషజము. అం. ఏనుఁగుయొక్క త్రిదోష జనితజ్వరము. (ఇవిమూఁడు.— పిత్తజ్వరము, పాలకము, కూటపూర్వము అనునవి)

త్రిదోషము. అం 1. వాతపిత్తశ్లేష్మములు చూ, త్రయము; 2. లక్షణములను గలిగెడివి – అతివ్యాప్తి, అవ్యాప్తి, అసంభవము. చూ, త్రయము.

త్రిద్యుస్పృక్కు. సం. వి. క్ పుం. మూఁడు వారములు కూడినతిథి, అవమము (చూ, తిథి 5) చూ, వారము

త్రిధాముఁడు. సం వి న్. పుం. 1 అగ్ని చూ, వహ్ని 1; 2 వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు 1, 3· చూ, శివుఁడు, 4 చూ, యముఁడు; 5. గణపతి· చూ, వినాయకుఁడు. 1 [తెనుఁగు

త్రినగము. సం. వి. అ. పుం.= తెనుఁగు: చూ,

త్రినేత్రక్రియ. అం క్రియాంగములు పండ్రెండింటిలో నొకటి (చూ, అంగము 9)· చూ, క్రియాంగములు.

త్రినేత్రచూడామణి. సం వి. ఇ పుం. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

త్రిపతాకము. సం. వి. అ. న. 1. మూఁడు రేఖలుగలనొసలు; పుం. 2. అభినయహస్తవిశేషము. (బొటనవ్రేలినివంచి చూపుడువ్రేలి మొదటఁగూర్చి యుంగరపువ్రేలిని వంచి కడమవ్రేళ్ళను జాఁచిపట్టినది); అం. 3. అసంయుతహస్తములు 45 లో నొకటి: చూ, అసంయుతహస్తములు.

త్రిపథగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గంగానది, ముత్రోవదిమ్మరి: చూ, నది.

త్రిపద. పా. 1. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు నాలుగు ఇంద్రగణములుగలిగి మూఁడవగణాద్యక్షరము యతిగాఁగలవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1; 2. చిత్రకవిత్వమునందొకటి. ఉదా.—" దేవమునివంద్య గోవింద-దితిజహరణ, పుండరీకాక్ష యవ్యక్త-పుణ్యపురుష, యమరసన్నుతగోపాల-హారముకుంద, దేవ యవ్యక్త హరియనఁ-ద్రిపదయయ్యె" చూ, కృత్తము 1.

త్రిపది. సం. వి. ఈ స్త్రీ. ఏనుఁగుకాలిసంకెల: చూ, శృంఖలము 2.

త్రిపర్ణిక సం వి. ఆ స్త్రీ: చూ, సాలపర్ణి *

త్రిపాత్తు సం. వి ద్. పుం: చూ, విష్ణువు 1.

త్రిపుండ్రకము. సం వి అ. న. నొసటనుంచిన విబూదిలోనగు వాని మూఁడు రేఖలు, త్రిపుండ్రము.

త్రిపుండ్రము. సం. వి. అ. న.—పై –

త్రిపుట. సం వి. ఆ స్త్రీ. 1. చిట్టేలకి *: చూ, పత్రిల; 2. తెల్లతెగడ*. చూ, సర్వానుభూతి; 3 చూ, మల్లె*, 4: చూ, బొల్లిబూసర*; అం. 5 సూళాదిసప్తతాళములలో నొకటి (చూ-త్రిపుటము.). చూ, సూడకములు. (ఇదెసప్తతాళములలో నొకటి. చూ, తాళములు, తాళము. 2): చూ, స్వరము.2.

త్రిపుటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏడక్షరముల కాలము: చూ, త్రిపుట. 5; 2. తీరము: చూ, గోధుమ; 3 నాడి· చూ, నరము (1).

త్రిపుటీఫలము. సం. వి. అ. న. ఆముదము *: చూ, వ్యాడంబకము. [శివుఁడు.

త్రిపురదహనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

త్రిపురము. సం. వి. అ. న 1. మయునిచేనిర్మింపఁబడిన మూఁడుపురములు: చూ, దేశము; పుం. 2: చూ, బంగి.*.

త్రిపురాంతకుఁడు సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు. (ఇతనికి త్రిపురసంహారమపుడు తేరు భూమి, చక్రములు సూర్యచంద్రులు, గుఱ్ఱములు వేదములు, చాపము మేరువు, నారి శేషుఁడు, బాణము విష్ణువు అయ్యెను.)

త్రిపుష్పి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లఉమ్మెత్త* చూ, హాలాపుష్పము. [విహారము. 1.

త్రిప్పట. దే వి. రూ-త్రిప్పు-త్రిమ్మట: చూ,

త్రిప్పరి. దే విశే. (త్రిప్పు + అరి.)రూ-త్రిమ్మరి-త్రిమ్మరీఁడు-దిమ్మరి: చూ, దిమ్మరీఁడు.

త్రిప్పికొను. దే అ. క్రి 1. తిరిగికొను: చూ, వటిల్లు, ప్రే. 2 త్రిప్పికొలుపు.

త్రిప్పియాడు. దే. ప్రే. (త్రిప్పి + ఆడు) తిరుగఁజేయు, త్రిప్పు, మలపు. భార. శల్య. 1, ఆ 317. చూ, మురించే.(స్వార్థమునఆడు)

త్రిప్పు. దే. వి 1. తిరుగుడు. లక్ష్మీ. 5, ఆ 172: చూ, విహారము. 1; ప్రే. 2: చూ, త్రిప్పియాడు జై. 5, ఆ. 173.(తలత్రిప్పు, ఒడలుత్రిప్పు, గానుగత్రిప్పు, చక్రముత్రిప్పు ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

త్రిప్పుడుత్రాడు. దే. వి చూ, తిరుగుడుత్రాడు.

త్రిప్పుత్రాడు. దే. వి: చూ, తరిత్రాడు.

త్రిప్పుళ్ళు. వా. వి. బ. 1. తిరుగుటలు;2:చూ, బాలక్రీడ.

త్రిప్రాస. పా. హ్రస్వాక్షరమున కవ్వలనొకటి రెండక్షరములు. తక్కిన పాదములందుఁ గూడఁగూర్చిచెప్పినచో వానిని ద్విప్రాస, త్రిప్రాసములందురు. ఉదా.-" భారవిసకల కలా శోభారవి." "కుందమ్ములుచెలి రదముల కుందమ్ములు." తద్విశేషాంశములు - నాల్గక్షరములు వచ్చినది చతుఃప్రాస; సంయుక్తాక్షరములనేకములున్నది దుష్కరప్రాస. ఉదా. "అస్త్రంబులతో నతని శి | రస్త్రాణముడుల్చె";విశేషణాంత్య నియమము గలది అంత్యప్రాస. ఉదా.—" రామ, మహోద్దామ ధామ, రాజలలామా." ర, ఋ; ల, ళ, డ; ద, ధ; న, ణ; ఇవిసరియైన ప్రయోగంబులం జోపట్టు టంబట్టి విశేషప్రాసలయ్యె. ఉదా.—కం. " ఆఋషి పుత్రుఁడు గట్టిన | చీరలు మృదులములు కేళికలం దేలిన యా|బాలికలంజూచి . . .చిలుకలుగూసిన నెద భియ | పడుచేస్నది .. . అదిగమున బాలునిసం | బోధనగాఁ౦ప పోనుకోర్కె ముకేసిన| ప్రాణంబాయింక " (చూ,ప్రాసయతి)

త్రిఫల. సం. వి. ఆ స్త్రీ. యా-త్రృఫల-త్రిఫలి. 1 కరకతాడి యుసిరికలు చూ, త్రియము; 2 ద్రాక్షాకాశ్మర్య ఖర్జూరఫలములు చూ, త్రియము; 3 జాజిలవంగపూగ ఫలములు: చూ, త్రియము.

త్రిఫలములు. అం కరకతాడి ఉసిరికలు చూ, త్రియము. [కటి· చూ, పరిచారకులు.

త్రిబాహువు. అం పరిచారములు 32 లో నొ

త్రిభంగి పా. 1. మాలికావృత్తములలో నొకటి న, న, న, న, న, న, స, స, భ, మ, య, గ. 2—10—18 అక్షరములు ప్రాసయతి ముమ్మారు. " వెసమరిచెడు దొర, బిసరుహనయనయ, నిసతమువేడ్క భజంతున్వినుతింతున్భక్తిఁదలంతున్. ": చూ, వృత్తము. 1; అం. 2 జన్యతాళములలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు. [చూ, సర్వాపునూతి.

త్రిభండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ తెల్లతెగడ*:

త్రిభద్రికము. సం. వి. అ. న రతి. చూ, సంయోగము

త్రిభద్రము. సం వి. అ న. 1 —పై —;అం. 2 చిత్రవర్ణములు 30 లో నొకటి: చూ, చిత్రవర్ణములు. [బము.

త్రిభిన్నపత్రము. పా చూ, చిక్కుడుకుటుం

త్రిభిన్నము. అం. 1. జన్యతాళములలో నొకటి: చూ, జన్యతాళములు;2.గమకములు 15 లో నొకటి: చూ, గమకములు.

త్రిభుజము. పా. త్రికోణము: చూ, కోణము.

త్రిముఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ బుద్ధునితల్లి చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

త్రిమూర్తి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరుఁడు అను పేర్లుగల మూఁడురూపములు గలవాఁడు; 2. చూ, బుద్ధుఁడు. 1

త్రిమూర్తులు అం. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు.

త్రిమ్మట దే. వి. 1. చూ, రూ-త్రిప్పట, 2 ఆపద చూ, విపత్తు.

త్రిమ్మటకాఁడు. దే. విశే. చూ, త్రిప్పరి భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 273

త్రిమ్మర దే. విశే. — పై —

త్రిమ్మరీఁడు. దే. విశే. (త్రిమ్మరి + ఈఁడు) — పై — పసు 3, ఆ. 137.

త్రిమ్మరు దే. అ. క్రి. 1. చూ, సంచరించు, స. క్రి. 2. చుట్టిరించు, భార. ఆది 3, ఆ. 23: చూ, వలగొను

త్రియంబకుఁడు సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-త్ర్యంబకుఁడు (వాడుక)

త్రియామ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రాతిరి: చూ, రాత్రి; 2 పసుపు: చూ, వర్ణము. 6, 3 యమునానది: చూ, నది. [రజస్వల

త్రిరాత్రి సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముట్టుది చూ,

త్రిరాత్రికృచ్ఛ్రము పా. మూఁడుదినము లుపవసించుట. చూ, కృచ్ఛ్రము.

త్రిరాత్రము సం. వి. అ. న. 1. మూఁడురాత్రులు చూ, రాత్రి; పుం. 2. ఒకానొక యాగము: చూ, యజ్ఞము; 3. పట్టణమునందలి ఎదురుపాది.

త్రిరేఖపోత్రిధి. అం. చిత్రవర్ణములు 30 లో నొకటి: చూ, చిత్రవర్ణములు.

త్రిరేఖాన్వితగ్రీవ. పా. రాజుభార్యయయ్యెడు మగువకు గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.

త్రిలక్షణములు. అం. జహల్లక్షణము, అజహల్లక్షణము, జహదజహల్లక్షణము.

త్రిలింగము. సం. వి. అ. పుం. 1. = తెలుఁగు చూ, తెనుఁగు; అం. 2. ఏఁబదియాఱుదేశములలో నొకటి. చూ, దేశము.

త్రిలింగములు. అం. స్త్రీలింగ పుంలింగ నపుంసక లింగములు. (3)

త్రిలోకములు అం. స్వర్గ మర్త్య పాతాళములు.

త్రిలోకి. సం. వి. ఇ. పుం. చూ, త్రైలోక్యము.

త్రిలోచన సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బౌద్ధదేవి: చూ, స్వాహా. 2

త్రిలోచనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు. (ఇట్లుత్రినేత్రుఁడు)

త్రివత్సము సం. వి. అ. పుం. మూఁడేండ్లకోడెగూడ. చూ, వృషభము. 1.

త్రివర్గము సం. వి. అ. పుం. 1. ధర్మార్థకామములు చూ, త్రయము; 2. సత్త్వరజస్తమములు చూ, త్రయము, 3. క్షయస్థానవృద్ధులు చూ, త్రయము; 4 త్రికటుకములు: చూ, త్రయము; 5. త్రిఫల: చూ, త్రయము.

త్రివర్ణము. అం. ఆరోహితవర్ణగతాలంకారము లు 12 లో నొకటి. (చూ, అలంకారము3) చూ, ఆరోహితవర్ణగతాలంకారములు.

త్రివిక్రమాయనమః. అం. (త్రివిక్రమః=త్రిలోకాన్ విశేషేణ క్రామతి=వ్యాప్నోతి) సకలజగత్తును వ్యాపించియుండు వస్తువునకు నమస్కారము: చూ, ఓమ్.

త్రివిక్రము. అం. ఉత్తానకరణబంధములు 41లో నొకటి: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

త్రివిక్రముఁడు. సం. వి. అ. పుం. మూఁడు లోకములను మూఁడుఅడుగులుగా కొలిచిన విష్ణువు. చూ, విష్ణువు. 1.

త్రివిష్టపము. సం. వి. అ. న: చూ, స్వర్గము.

త్రివృత సం. వి. ఆ. స్త్రీ.= తెగడ. రూ-త్రివృత్తు. తెల్లతెగడ. చూ, సర్వానుభూతి.

త్రివృత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ.= — పై. —

త్రివేణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంగ: చూ, నది.

త్రివేత్రుఁడు సం. వి. అ. పుం. చూ, శివుఁడు

త్రిశంకువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. ఒకానొక రాజు. చూ, రాజు. 1; 2. పిల్లి. చూ, మార్జాలము; 3 మిడుత. చూ, శలభము.

త్రిశంకుయాజుఁడు. సం. విణ. హరిశ్చంద్రమహారాజు: చూ, రాజు. 1

త్రిశరణుఁడు సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు 1

త్రిశిఖము సం. వి. అ. న. 1. త్రిశూలము చూ, ముమ్మొనవాలు; 2. సిగదండ. చూ, భూషణము 2.

త్రిశిఖుఁడు. సం. వి. అ. పుం. త్రిశిఖుఁడను రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు 1

త్రిశిరఃపురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ - తిరుచినాపల్లె ఒక పట్టణము. చూ, దేశము

త్రిశిరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు చూ, శ్రీదుఁడు.

త్రిశూలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, త్రిశిఖము. 1; అం. 2. ముప్పదిరెండాయుధములలో నొకటి. (ముమ్మొనవాలు) : చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు (చూ, శాణము. 1); 3 అసంయుతహస్తములు 45 లో నొకటి : చూ, అసంయుత హస్తములు; 4. దిక్పాలాయుధములు 8 లో నొకటి. చూ, దిక్పాలాయుధములు. [చూ, బంగి.

త్రిశూలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ గంజాయి *:

త్రిశృంగము. సం. వి. అ. పుం. పరికెగడ్డ: చూ, శృంగాటకము. 2.

త్రిశ్రము. అం. తాళజాతులైదింటిలో నొకటి: చూ, తాళజాతులు.

త్రిషవణము. అం. 1. మూఁడుసవనములు (ప్రాతస్సవనము, మధ్యందినసవనము, సాయంసవనము; (చూ, త్రియము) : చూ, సవనము; 2. మూఁడుకాలములు: చూ, త్రయము.

త్రిష్టుప్పు. సం. వి. ప్. స్త్రీ రూ-త్రిష్టుప్- త్రిష్టుభము. 11 వ ఛందస్సు : చూ, ఛందస్సులు.

త్రిసంధ్యము. సం. వి. అ. న. ప్రాతర్మధ్యాహ్నాపరాహ్ణసంధ్యలు చూ, సంధ్యలు.

త్రిసర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ నువ్వులు బియ్యము ఉద్దులుపోసిచేసిన పులగము చూ, సాదము. (1)

త్రిసీత్యము. సం. విణ మూఁడుసాళ్లు దున్నినది (పొలము) చూ, భూమి. 1.

త్రిసూత్రము. సం. వి. అ. న. 1 బ్రహ్మసూత్రము చూ, సూత్రము 1, పుం 2 పద్మమువలె ఆఱురేఖలుగల పుష్యరాగము. చూ, రత్నము 1.

త్రిస్థానగమకప్రౌఢి. అం. సుగుణములు 28లో నొకటి. చూ, సుగుణములు

త్రిస్రోత. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1 (మూఁడు ప్రవాహములుగలది) గంగానది. చూ, నది; 2 ఒకానొకనది: చూ, నది.

త్రిస్వరములు. అం. ఉదాత్తము, అనుదాత్తము, స్వరితము. (3). చూ, త్రియము.

త్రిస్వరయుక్తరాగములు. అం. సామికములు: చూ, రాగములు.

త్రిహల్యము. సం. విణ: చూ, త్రిసీత్యము.

త్రిహాయణి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మూఁడేండ్ల పెయ్య. చూ, ధేనువు.

త్రు

త్రుంగు. దే. అ. క్రి. 1. చచ్చు. సాంబ. మా. 36: చూ, మరణించు; 2. తునుకలగు. భార. ద్రో. 5, ఆ. 333. చూ, ప్రక్కలవాఱు; 3: చూ, నశించు. [ద్వి. 225.

త్రుంగుట. దే. వి: చూ, మరణము. ఆం, భా.

త్రుంగుడు. దే. వి. 1. ప్రళయము: చూ, సంవర్తము. 1; 2 నాశము: చూ, గుత్తి.

త్రుంగుడువడు. ద్వి. అ. క్రి: చూ, నశించు.

త్రుంచు దే. స. క్రి 1 చంపు ఆం, భా. తృ. 123: చూ, సంహరించు; ప్రే. 2 గుసగుసలుచేయు; 3 చంపు చూ, సంహరించు, 4. ఉత్తరించు చూ, ఛేదిల్లు.

త్రుంచుట. దే వి హింస. ఆం, భా. ద్వి. 224. చూ, వధము.

త్రుంపు నై. వి = త్వష్ట తునుక యా- త్రుంపుడు. నై. 5, ఆ. 192 చూ, శకలము. 4 (దేశ్యమని శ. ర.) [శ. ర.)

త్రుంపుడు. నై. వి. — —పై.— (దేశ్యమని

త్రుక్క. దే. వి. 1. త్రుళ్ళు, గర్వము: చూ, హంకారము, 2 చిలుము చూ, లోహము. 1

త్రుటనము సం. వి. అ. న. తెగుట, చెచ్చుట చూ, మరణము.

త్రుటి సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. లఘ్వక్షరము యొక్క చతుర్థభాగోచ్చారణము చేయునంతటి కాలము: చూ, తాళము; 2. ఇంచుక: చూ, స్వల్పము; 3. చూ, సంశయము, 4 చిట్టేలకి: చూ, పత్రిల

త్రుటితము. సం. విణ. తెగినది కోత్రిఘము.

త్రుట్టియ. దే. వి. రూ-త్రుట్టె. వర్గము: చూ, సమూహము.

త్రుట్టె. దే. వి. —పై.— (త్రుట్టెలుగట్టి= గుమిగూడి) పాండు. 5, ఆ. 246.

త్రుప్పు. దే వి. 1. రూ- తుప్పు ఇనుముమీఁది మురికి. పాండు. 1, ఆ. 182: చూ, లోహము. 1; 2 రుచిలేమి. స్వా. 2, ఆ. 11: అరుచి, అరోచకము.

త్రుప్పుడు. దే. వి. పశుపక్ష్యాదులమేని రోమము, ఉన్ని. భార. విరా. 5, ఆ. 233; నై. 1, ఆ. 45: చూ, పండుత్రిక. 1.

త్రుమ్మ. దే. వి. రూ- తుమురు- త్రుమ్మ- దుమారము, ధూళి. చూ, రేణువు. 1.

త్రుస్సు. దే వి. నిర్లుదిమ్ముటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హాహాహా

త్రుళుమింత. వా. వి. పెరుగుట. రూ-త్రుళ్ళుమింత- త్రుళ్ళగింత [ఘించు.

త్రుళ్ళగించు దే. అ. క్రి ఎగురు: చూ, లం

త్రుళ్ళగింత. దే. వి: చూ, రూ-త్రుళుమింత.

త్రుళ్ళడంచు. దే. స. క్రి. చంపు: వేం. ఆం. 52 చూ, సంహరించు

త్రుళ్ళాట వా. వి. క్రీడ: చూ, విలాసము 1.

త్రుళ్ళింత దే. వి. 1. ఎగిరిపాటు: చూ, విజృంభణము; 2. గర్వము: చూ, హంకారము

త్రుళ్ళియాడు. దే. అ. క్రి. 1. ఎగిరిపడు చూ, లంఘించు; 2. గర్వించు. చూ, హంకరించు (స్వార్థమునఆడు)

త్రుళ్ళు. దే. వి. 1. గర్వము చూ, హంకారము; 2. ఎగిరిపాటు: చూ, విజృంభణము; అ క్రి. 3. గర్వించు: చూ, హంకరించు; 4. ఎగిరిపడు: చూ, లంఘించు, 5 చెచ్చు. సాంబ మాన. 33 చూ, మరణించు.

త్రుళ్ళుఁబోతు. దే. విణ. త్రుళ్ళునట్టి స్వభావముగలవాఁడు.

త్రుళ్ళుపిండి. ద్వి. వి. స్ఫోటకము కనిపించినప్పుడు పోలేరమ్మకు కొట్టిపెట్టెడుపిండి: చూ, సాదము. (1)

త్రుళ్ళుమింత. దే. వి: చూ, రూ-త్రుళుమింత.

త్రె

త్రెంచు. దే. ప్రే: చూ, రూ— తెంచు.

త్రెంపు. దే. ప్రే.—పై.—

త్రెక్కొట్టు. దే. అ. క్రి. ఎగఁదట్టు.

తెగ్రిక్కొను. దే. స. క్రి. 1: చెరుచు-రూ-చెఱచు. తోఁటఁగు. భార. ఆర. 6, ఆ. 192; 2. చేంపు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 306. చూ, సంహరించు, 3: కలఁచు, కలఁచి యాడు, కలగుండువెట్టు, వోపు, తటుమటించు. జై. 5, ఆ. 169; 4. కబళించు: చూ, మ్రింగు; 5. చూ, త్రాగు. భార విరా. 5, ఆ. 58.

తెగ్రిక్కోలు. దే. వి. తెగ్రిక్కొనుట.

తెగ్రిక్కోలుకొను. దే. స. క్రి. చేంపు: చూ, సంహరించు

తెగ్రిగు. దే. అ. క్రి. చూ, రూ-తెగు.

తెగ్రిడ్డు నై. వి.= చూ, రూ-తెడ్డు

తెగ్రియ్యు దే. అ. క్రి. చూ, రూ-తెగు.

తెగ్రివ్వన. దే. వి. చేక్కొన: చూ, సౌందర్యము.

తెగ్రివ్వు. దే. అ. క్రి. రూ-తెగు. ఖండితమగు చూ, వ్రిక్కవాఱు

తెగ్రిళ్లు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, మరణించు, 2. పడు. భార. సభా. 2, ఆ 69. చూ, దొరలు.

తెగ్రిళ్లుట. దే. వి. చూ, మరణము.

తే

తేగ్రించు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-తేగ్రినుచు స్కా. 6, ఆ. 28.

తేగ్రిఁచు. దే. అ. క్రి.—పై.—

తేగ్రిఁపు. దే. వి: చూ, రూ-తేగ్రినుపు.

తేగ్రిగుడు. దే. వి. జిగటపాటిన యెంగిలి లోన గునది: రూ-తేగ్రివుడు.

తేగ్రితాగ్నులు. అం. 1. దక్షిణాగ్ని, గార్హపత్యము, ఆహవనీయము (చూ, అగ్నులు, త్రియము): చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, శుభావర్తములు.

తేగ్రితాయుగము. అం. 1. యుగములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ, యుగములు; పా. 2. తేగ్రితాయుగంబున జలోదయలగ్నమే జన్మలగ్నము: చూ, జన్మలగ్నసమయములు.

తేగ్రినుచు. దే. అ. క్రి. రూ-తేగ్రించు-తేగ్రిఁచు-తేగ్రిన్చు. (సం. ప).—ఉద్గారించు.

తేగ్రినుపు. దే. వి: రూ-తేగ్రిఁపు-తేన్పు-తేఁనుపు. (సం. ప).—అమ్లిక, ఉద్గరణము-రూ-ఉద్గారము.

తేగ్రిన్చు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-తేగ్రినుచు

తేగ్రిన్పు. దే. వి: చూ, రూ-తేగ్రినుపు.

తేగ్రివుడు. దే. వి: చూ, రూ-తేగ్రిగుడు

త్రై

త్రైగుణ్యము. సం. వి. అ. న. 1. సత్వరజస్తమోగుణములు. చూ, త్రియము; 2. శైత్య సౌగంధ్య మాంద్యములు. చూ, త్రియము.

త్రైగుణికుఁడు. సం. విశ. మూఁడురెట్టింపుల వడ్డీకి ఇచ్చెడువాఁడు.

త్రైరాశికము. పా. రూ-త్రయ రాశి క ము. మూఁడింటిపోగ్రివు. "క. ఇడురాసిమూఁటి లోపల, కడనడుమగుణించి రాశిగైకొని మొదట, న్విడిఁబాలుగొన్నలబ్ధము, పుడమిందగ్రియ(త్రై)రాశికంబుపొందుగవచ్చున్."(వా)

త్రైలింగుఁడు. సం. విశ.=తెలగ. త్రిలింగదేశ శూదుగ్రిఁడు: చూ, తెలగ.

త్రైలోక్యము. సం వి. అ. న. రూ-త్రిలోకి. త్రిలోకముల సమాహారము.

త్రైలోక్యమోహనము. అం. 8-ధ-హీనతానములు 7 లో నొకటి: చూ, 8-ధ-హీనతానములు: (చూ, సర్వతానములు.)

త్రైవర్గికుఁడు. సం. విశ. ధర్మార్థకామముల యందిచ్ఛగలవాఁడు.

త్రైవిద్యుఁడు. సం. వి. అ పుం. వేదము తెలిసినవాఁడు: చూ, వేదాంతి. 1.

త్రొ

త్రొక్కట. దే. వి. రూ-త్రొక్కటము. చూ, రూ-తొక్కట.

త్రొక్కటపడు. ద్వ. అ. క్రి. చూ, రూ-తొక్కటపడు.

త్రొక్కటపాటు. ద్వ. వి. చూ, రూ-తొక్కటపాటు.

త్రొక్కటము. దే వి. చూ, రూ-త్రొక్కట.

త్రొక్కు. దే. వి. 1. త్రొక్కుడు. లక్ష్మి 3, ఆ. 36: చూ, సంయోగము, స. క్రి 2. పాదములతొనదుము; 3 (అంటు) త్రొక్కు. అంటకట్టు, అంటుత్రొక్కు, ఒత్తు, కదియకట్టు, మట్టు, మెట్టు.

త్రొక్కుడు. దే. వి. 1: చూ, త్రొక్కు. 1. భాగ. 6, స్కం. 349; 2. పక్షిరతము చూ, సంయోగము; 3. ఆపద. చూ, విపత్తు.

త్రొక్కుడుగమ్మి. ద్వ. వి: చూ, రూ-తొక్కుఁడుగమ్మి.

త్రొక్కుడుపట్టె. ద్వ. వి. 1.—పై.—, బ. 2. సాలెవాఁడు నేయునప్పుడు త్రొక్కెడు చెక్కలు.

త్రొక్కుడుపలక. ద్వ. వి. ఆాళ్లపనివాని క్రిందిపలక.

త్రొక్కుడుబిళ్ల. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

త్రొక్కుడువడు. ద్వ. అ. క్రి. నలఁగుడుపడు: రూ-త్రొక్కువడు.

త్రొక్కువడు. ద్వ. అ. క్రి.—పై.

త్రో

త్రోచు. దే. స. క్రి. 1. చెంపు: చూ, సంహరించు; 2 త్రోయు: చూ, నిషేధించు, 3. ఆక్రోధచేయు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 302: ఒప్పరకించు, కన్నడించు, తరితీపుచేయు (సం. ప).— ఉపేక్షించు; అ. క్రి. 4.. వేగముగలుగు. చూ, వడిగొను; 5. పూను. ఉత్సహించు. చూ, యత్నించు, 6 నడచు చూ, నెట్లు 3; 7 కదియు. చూ, వ్యాపించు; 8 మీఱు. జై. 1, ఆ 89. చూ, సుమ్మరించు.

త్రోటి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పక్షిముక్కు: చూ, ముక్కు; 2. చేఁపముక్కు: చూ, ముక్కు; 3. టెంకి*. చూ, బాకంగి.

త్రోటిక. అం. నాటికలు 18 లో నొకటి. (5-7-8-9 అంకములు దేవమనుష్యమిళితము): చూ, నాటికలు.

త్రోతలము. అం. శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టి తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

త్రోతలోత్తరము. అం.—పై.—

త్రోత్రోపు. దే. వి. (త్రోపు + త్రోపు) మిక్కిలిత్రోపు: చూ, వహేలనము.

త్రోత్రోపులాడు. దే. స క్రి. (త్రోత్రోపులు + ఆడు) మిక్కిలిత్రోయు. చూ, నిషేధించు.

త్రోపడు. ద్వ. అ. క్రి. (త్రోపు + పడు) త్రోయఁబడు. చూ, రూ-త్రోపువడు. స్వా 3, ఆ. 23.

త్రోపనంగొఱవి. దే. వి. 1. ఉభయభ్రష్టుఁడు: చూ, వెలివాఁడు. 1; విశే. 2. ఉభయభ్రష్టురాలు. చూ, నలికత్తె.

త్రోపరి. దే. విశే. (త్రోపు + అరి): చూ, నిరాకరిష్ణువు.

త్రోపాటు. ద్వ. వి. త్రోపడుట, త్రోపు: చూ, విద్ధము.

త్రోపాడు. దే. స. క్రి. (త్రోపు + ఆడు): చూ, త్రోయు. భార. విరా. 2, ఆ. 343.

త్రోపు. దే. వి. 1. త్రోయుట. భార. సభా.

2, ఆ 41: చూ, త్రోపుపాటు; 2 తిరస్కారము: చూ, వహేళనము; 3: చూ, నిషేధము. [ధము; 2. చూ, నిత్రిక.

త్రోపుడు. దే. వి 1. త్రోపు చూ, నిషే

త్రోపుడుపెట్టు. దే. స. క్రి. చిత్రికతో మ్రాను నునుపుపఱచు. [పల 1

త్రోపుడుపల. దే. వి. ఒకరకపువల చూ,

త్రోపువడు ద్వ. అ. క్రి చూ, రూ-త్రోపుపడు [రించు.

త్రోపుసేయు. ద్వ స క్రి చూ, తిరస్క

త్రోసుడు దే వి: చూ, దుర్గుడు.

త్రోయు. దే. స. క్రి చూ, నిషేధించు

త్రోయువాఁడు దే. విణ. చూ, త్రోవరి

త్రోలు. దే. స క్రి చూ, రూ-తోలు. 2.

త్రోలుట. వా. వి. 1. యుద్ధమువలనఁ బాఱుట, చోదనము. అం, భా ద్వి 220. చూ, విద్రావము; 2 పసులు లోనగు వానిని నడపించుట. (తోలుట)

త్రోవ. దే. వి. దారి. చూ, మార్గము. 1

త్రోవనడుముట. అం. అష్టకష్టములలో నొకటి చూ, అష్టకష్టములు. [ఘుఁడు.

త్రోవరి. దే. విణ. (త్రోవ + అరి). చూ, పాం

త్ర్య

త్ర్యంకటము. సం. వి. అ. న.=: చూ, త్రాసు.

త్ర్యంగటము. సం. వి. అ. న. ఒకరకము చిక్కము: చూ, శిక్యము. 1.

త్ర్యంగటుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

త్ర్యంబకసఖుఁడు. సం. వి. అ. పుం: ముక్కంటిచెలి, కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

త్ర్యంబకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-త్రియంబకుఁడు (అనికొందఱు), ముక్కంటి: చూ, శివుఁడు.

త్ర్యక్షరి. పా. శబ్దాలంకారములలో నొకటి: చూ, శబ్దాలంకారములు (చూ, హేతువు. 2)

త్ర్యక్షరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. మనువుపదు ర్బ్వాఁడు: చూ, నాగవీటుఁడు.

త్ర్యక్షుఁడు. సం వి. అ. పుం. చూ, శివుఁడు.

త్ర్యబ్ద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ మూఁడేండ్లపెయ్య: చూ, ధేనువు.

త్ర్యశ్రము. అం. జాతిక్రియలు అయిదింటిలో నొకటి. చూ, జాతిక్రియలు.

త్ర్యు

త్ర్యుషణము. సం. వి. అ. న. చూ, రూ-త్ర్యూషణము

త్ర్యూ

త్ర్యూషణము. సం. వి. అ. న. సొంటి, పిప్పలి, మిరియాలు చూ, రూ-త్ర్యుషణము: చూ, త్రికము. 3: చూ, త్రయము.

త్వ

త్వమ్. సం. స. 1. (యుష్మత్) నీశబ్దమునకు ప్రథమైక వచనము: చూ, నీవు; అవ్య. 2. నీవు అనుట: చూ, అసి. 2.

త్వక్కంఠురము. సం. వి. అ. న: చూ, వ్రణము.

త్వక్కు. సం. వి. చ్. స్త్రీ. రూ-త్వచము.= తోలుక-తొక్కు. 1. తోలు: చూ, బెరడు; 2. చెట్టుపట్ట: చూ, బెరడు; 3. రూ-త్వచము. లవంగపుపట్ట: చూ, వరాంగకము; 4. నార: చూ, బెరడు; 5.=చెక్కు. (కొం

తలోపలిభాగము కొంతవెలుపలిభాగము గల మాత్రినితుండులోని) పొరాటుచెక్క: చూ, బెరడు; అం.6 జ్ఞానాదిపంచేంద్రియములలో నొకటి: చూ, ఇంద్రియములు; 7. త్వగాది దశేంద్రియములలో నొకటి: చూ, ఇంద్రియములు.

త్వక్పత్త్రము. సం. వి. అ. న. 1. లవంగపుపట్ట చూ, వరాంగకము; 2. ఇంగువాకు: చూ, పర్ణము. 1. [చము.

త్వక్పుష్పము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రోమాం

త్వక్పుష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శోభి చూ, సిధ్మము. [చూ, శర్కరాంకము

త్వక్సుగంధకము. సం. వి. అ. పుం. నారింజ*·

త్వక్షీర. సం. వి ఆ. స్త్రీ. (రూ-త్వక్షీరము-త్వక్షీరి-తుకాక్షీరి-తుగాక్షీరి-తవాక్షీరి-తవక్షీరి)*: చూ, వంశరోచన.

త్వక్షీరము. సం వి. అ. న.—పై— (ఇది ఆకారాంత స్త్రీలింగమును, ఈకారాంత స్త్రీలింగమును అగును)

త్వక్సారము. సం. వి. అ. పుం. రూ-త్వచసారము. వెదురు*: చూ, వేణువు. [ష్పము.

త్వగంకురము. సం. వి. అ. పుం: చూ, త్వక్పు

త్వచము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-త్వక్కు. పా. 2. త్వచములు.—ఆవరణత్వచము, ఆగంతుకత్వచము, తాంతవత్వచము, శ్లేష్మత్వచము, రక్తజలత్వచము మొ.

త్వచిసారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-త్వక్సారము. [పత్రిల.

త్వచిసుగంధ. సం. వి.ఆ. స్త్రీ. ఏలకి*: చూ,

త్వర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=తరవు-తుట్టు-తొర-దురము 1. శీఘ్రము, వేగిరపాటు:చూ, వేగము. 3; 2:చూ, సంభ్రమము. (త్వరత్వర=దురదుర, అతివేగము.)

త్వరపడు. మి. అ. క్రి: చూ, సంభ్రమించు.

త్వరితము. సం. క్రి. విణ. అ. న.=చురుకు. 1. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3; విణ. 2. వడిగలది: చూ, వేగము. 3.

త్వష్ట. సం. వి. ఋ. పుం. 1.=తటుౖ. వడ్లవాఁడు. త్వష్ట్రి (అనికొందఱు): చూ, స్వర్ణకారుఁడు; 2.=తుండు-తుంపు-తునుక: చూ, శకలము. 1; విణ. 3. చెక్కఁబడినది: చూ, రుషితము; అం. 4. ద్వాదశాదిత్యులలో నొకఁడు: చూ, ఆదిత్యులు.

త్వా

త్వాదృశము. సం. విణ. నీవంటిది.

త్వాష్ట్రము. వా. వి. 1: చూ, తఱటు. 2; 2. మోటవాఁడు, మోటుది, మొద్దు (తాష్ట్రము అనియు)

త్వాష్ట్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రథ, లఘ్వి, తేలికగాఁ బోవురథము: చూ, శకటము. 1.

త్వాష్ట్రికము. అం. అస్త్రములు 53 లో నొకటి; చూ, అస్త్రములు (చూ, బాణము. 1.)

త్వాష్ట్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వృత్రాసురుఁడు: చూ, వృత్రుఁడు; వా. 2: చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.

త్వి

త్విట్టు. సం. వి. ష్. స్త్రీ. రూ-త్విష-త్విషి. 1. కిరణము, జిగి (అనికొందఱు): చూ, హాయనము. 2; 2. మంట: చూ, వహ్ని. 1; 3. వెలుఁగు (ఇది త్విష అనిన ఆ. స్త్రీ. అగును) చూ, వెలుతురు. 1.

త్విషాంపతి. సం. వి. ఇ. పుం. వెలుఁగుఱేఁడు. చూ, సూర్యుఁడు.

త్స

త్సరువు. సం. వి. ఉ. పుం. కత్తిలోనగువానిపిడి: చూ, పిడి. 2.

ధ

ధ. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2 చెందమామ చూ, సీతాంశువు. 3 అగ్ని చూ, శిఖి. 1; 4. భయమును పొందనోలుట· చూ, [illegible]; 5 ఒకరోగము· చూ, రోగము 1; 6. ధ యమునకు గుఱుతు. చూ, లక్షణము. 1; 7 తినుట· చూ, భక్షము 1; ఆ. (స్త్రీ). 8 పేరు: చూ, నది; 9. భయమును పొందనో లుట చూ, [illegible]; విశే 10 వెలుపు గలది చూ, [illegible] 6; 11 [illegible] చూ, [illegible] 6; 12 [illegible] చూ, [illegible]; అం. 13. తవర్గమునందలి నాల్గవ యక్షరము చూ, తవర్గము; ("ధ" [illegible] — "ధ" అను [illegible] "ధ" అను [illegible] "ధ" [illegible] — [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] ము మొ.)

ధు

ధుత్కారము. సం. వి అ. పుం ఉమియుట లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హుహూ.

ధూధూ. సం. అవ్య.—వై.—

ధైధై. సం. అవ్య వాద్యానుకరణ శబ్దవిశేషము చూ, హుహూ.

ద

ద. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఈశ్వరుడు: చూ, శివుడు; 2. గురుడు: చూ, రాహువు. 2; 3. తాగుడు: చూ, పానము. 1; 4. రాగములేమి: చూ, విరక్తి; 5. చూపు: చూ, వీక్షణము; 6. పెండ్లాము· చూ, భార్య; 7. సరిగమ పదనిస యను సప్త స్వరములలో నొకయక్షరము: చూ, స్వరము. 2, అం 8. నరశాక్షరములలో నొకటి. చూ, [illegible]; 9 తవర్గమునందలి మూడవ యక్షరము చూ, తవర్గము; నా [illegible] 10 గా, పిలుపు

దక్ సం. అవ్య. [illegible] చూ, [illegible].

దంగు దే అ క్రి [illegible] — దంగు: చూ, మొనుగు.

దంగుడు. దే విశే [illegible] "దంగుడు [illegible]."

దంగుడులు దే [illegible] — దంగుళ్లు చూ, [illegible]

దంచేన దే. వి. [illegible] — [illegible] — [illegible]. [illegible] చూ, [illegible] 1 (చూ, [illegible])

దంచేము దే [illegible] —వై.—

దం[illegible]. [illegible] చూ, [illegible]

దంట దే. వి 1 [illegible]. చూ—జెంట "దంట మోముల వేలుపు" చూ, [illegible] 1, వై విశే. 2 [illegible] 5, [illegible] 31: చూ, [illegible], 3. [illegible]. [illegible]. ఆచ్చ. సుం, కాం. 147 చూ, దిట్టడు; 4 [illegible]. చూ, [illegible].

దంటపోరు [illegible]. వి. ఎక్కటికయ్యము· చూ, యుద్ధము.

దంటమోములదేవర. [illegible]. వి. అగ్ని. అచ్చ, యు, కాం. 290 చూ, వహ్ని. 1.

దంటు వై. [illegible]. 1. [illegible] లోనగు వానికఱ్ఱ: చూ, సస్యము; 2. సస్యదండము. ఆం, భా. ద్వి. 238. చూ, సస్యము, 3 యూప నాళాటదండము. ఆం, భా. ద్వి. 76. చూ, సస్యము; వా. 4. సారములేమి. "చొప్ప దంటుపల్లెలు."

దండ. అం. 1. ఆకాశచారులలో నొకడు:

చూ, అకాళచారులు; 3. వై వి (1) హారము చూ, భూషణము. 2; దే. వి. (2) దగ్గఱ చూ, సమీపము. 1; (3) అంద. హరిశ్చ. 4, ఆ. 97: చూ, ప్రాపు. 2; (4) ఎద్దు ముడ్డిమీఁద ముల్లుకోలతో పొడువఁగా నేర్ప డినమచ్చ: చూ, బొరుసు 5; (5.) తోలు సిద్ధమూతికప్పు: డట్టి-రూ-దట్టీ; (6.) ముష్టి యుద్ధముయొక్క మొదటిగతి: చూ, యుద్ధము.

దండకడియము. వై వి. సందిదండ: చూ, భూషణము. 2.

దండకము సం. వి. అ. పుం. 1. దండకారణ్యమను అడవి: చూ, విపినము (ఇది ఆ. స్త్రీ. అగును.); 2. దండకమను దేశము: చూ, దేశము: 3. ప్రార్థన. "శ్యామలాంబదండకము, ఆంజనేయదండకము"; 4. చెట్టు బోదె: చూ, మ్రాను; విశ. 5 మోసము: చూ, వంచన; పా. 6. మాలికావృత్తములు అయిదింటిలో నొకటి. ఉదా.—న, స, హ, తగణములందేదైననొకటియాది నుంచిపిద పదుదిదాఁకఁ దగణములంగూర్చిగురుపుతో సమాప్తి సేయునది. "శ్రీరామ, నారాయ, ణావాసు, దేవాజ, గన్నాయ, కాధక్ష, చింతామ, ణీకృష్ణ, విష్ణూద, యాళూన, మ స్తేన, మః: చూ, వృత్తము. 1. (చూ, గద్య.); 7. కావ్యలక్షణమున —చాటువు అనఁగానప్పటికప్పుడుకవిచెప్పిన పద్యములు. ఇవి గ్రంథస్థములుగావు. ఇది సంఖ్యాబద్ధము అసంఖ్యాబద్ధము అని యిరుతెఱఁగులు. (అసంఖ్యాబద్ధములో దండకమొకటి): చూ, మహాకావ్యము. [కట్ట. చూ, పుస్తకము.

దండకవిలియ. ద్వ వి. ప్రాఁతలెక్కపుస్తకపు

దండకారణ్యము. పా. ఇక్ష్వాకువంశీయుఁడగు దండునిచేఁ బాలింపఁబడి దేవేంద్రునిచే మృద్వర్షము కురిపింపఁబడుటచే నరణ్యము గామారినది. ఇదె దత్తమండలము, రాయలసీమ అనఁబడుచున్నది.)

దండగోల. దే. వి. (దండ + కోల) ఈఁత. వై. 1, ఆ. 100: చూ, ప్రాపు. 2.

దండచక్రము అం. అస్త్రములు 53 లో నొక టి: చూ, అస్త్రములు (చూ, బాణము. 1.)

దండనే. వై. వి.—ధృష్టికయ-దృఢకయ. రూ-దండచేయి. ప్రగండము: చూ, సందిలి.

దండచేయి. వై వి.=—పై.—

దండచేరు. ద్వ వి. సందిటఁగట్టుకొనెడు తోరము: చూ, సూత్రము. 1.

దండక్రియము. అం. వధము, అర్థహరణము, పరి క్లేశము (చూ, క్రియము)

దండధరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, యముఁడు; 2. చూ, రాజు. 1.

దండనము. సం. వి. అ. న. దండించుట: చూ, శిక్ష. 2.

దండనాయకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సైనికుఁడు.

దండనిలుకడ. అం. ఉపవీతములు 16 లో నొ కటి: చూ, ఉపవీతములు.

దండనీతిశాస్త్రము. పా. (కామందకార్థశాస్త్రము) అర్థశాస్త్రము నీతిశాస్త్రమును రాజనీతియును దండనీతియును అని వాడఁబడుచున్నది. అందు దండనీతియొకటి (చతురంగబలము లనునయించుట) ఇదిరాజవిద్యలగు అన్వీక్షకి, త్రయీ, వార్త, దండనీతి యను నాలుగింటిలోను ఒకటి: చూ, రాజవిద్యలు (చూ, విద్యలు) (చూ, ప్రకరణములు) (చూ, దండము.)

దండపడు. ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, సమీపించు; 2. ఎద్దు ముడ్డిమీఁదముల్లు కోలతో పొడువఁగా బొరుసుగా నేర్పడు.

దండపక్షము. అం. 1. నృత్తహస్తములు 29 లో నొకటి: చూ, నృత్తహస్తములు; 2. కరణ-

ములు 108 లో నొకటి: చూ, కరణములు.

దండపరుషము. అం. 1: చూ, క్రోధజములు; 2. ధర్మశాస్త్రమునందలి వ్యవహారపదములు 18 లో నొకటి. చూ, వ్యవహారపదములు.

దండపాటు. వ్య. వి. దండపడుట, సమీపించుట: చూ, సమీపము. 1.

దండపాదము. అం. 1. ఆకాశమండలములు 10 లోనొకటి: చూ, ఆకాశమండలములు; 2. కరణములు 108 లో నొకటి. చూ,కరణములు

దండపాలము. సం వి. అ. న. తిమింగిలభేదము. చూ, మత్స్యము. 1.

దండపాశికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. గస్తుకట్టుఁడు: చూ, పోలీసు.

దండపోరు. వా. వి. ఎక్కటికయ్యము. అం. పదా. నర. 43. చూ, యుద్ధము.

దండప్రధానహేతుకము. అం. శత్రువుతోడి సంధులు మూఁడింటిలో నొకటి: చూ, శత్రువుతోడి సంధులు.

దండము. సం. వి.అ. పుం, న. 1.=దుడ్డు. కఱ్ఱ: చూ, వేత్రము. 1; పుం. 2.=దండుగ. చూ, సేగి. 4; 3. చెట్టుబోదె: చూ, మ్రాను;4.=దంటు. కాఁడ. ఆకుల యీనెలు (అనికొందఱు): చూ, పర్వరీణము; 5. కవ్వము: చూ, మంథానము; 6. వాద్యమువాయించెడి కొడుపు, కొడుపు, కోణము: చూ, వీణె; 7.=దండు: చూ, సేన. 1; 8. గర్వము: చూ, హంకారము; 9. అదుముడు: చూ, పీడనము; 10. కోల: చూ, ఐధము; 11. బార: చూ, వ్యామము; 12. తట్టువా, సాధారణగుఱ్ఱము: చూ, హయము; 13. తోఁక తెగినయెద్దు: చూ, వృషభము. 1; 14. హారమునందలిపేట: చూ, భూషణము. 2; 15. కప్పము: చూ, లంచము; 16.=దంట-దొంతు. జత: చూ, ఒంటి 1; 17. గుంపు:చూ, సమూహము; 18. రాజశిక్ష, దండన: చూ, శిక్ష. 2; 19 సొన్నగోనగుకఱ్ఱ: చూ, సస్యము; 20. సస్యదండము: చూ, సస్యము; 21. యూపనాళాదిదండము: చూ, సస్యము; అం 22: చూ, ఉద్ధతము, 23. ముప్పదిరెండాయుధములలో నొకటి: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు (చూ, బాణము. 1); 24 ఆసనములు 30లో నొకటి చూ, ఆసనములు; 25 దిక్పాలాయుధములు 8 లో నొకటి చూ, దిక్పాలాయుధములు; 26. ఉపాయములు 4 లో నొకటి. చూ, ఉపాయములు; 27. ఉపాయములు 7 లో నొకటి. చూ, ఉపాయములు; 28. వ్యూహభేదములు 4 లో నొకటి. "దండాదయశ్చయుద్ధభేదాః"=యుద్ధమందుఁజేయఁబడు దండము మొదలైనవి వ్యూహభేదములు బలము నడ్డముగాఁదీర్చుట వ్యూహము. అది శబ్దముచేత భోగమండలాసంహతములు మూఁడును గ్రహింపఁబడును. చతురంగబలము ఒకటి వెనుక నొకటి నిలుపుట భోగము. మండలాకారముగా సర్పశరీరమువలెఁ దీర్చుటమండలము. బలమును వేఱువేఱుగాఁదీర్చుట అసంహతము. తథాచ కామందకః— "తిర్యగ్వృత్తిస్తు దండస్స్యాద్భోగోన్వావృత్తిరేవచ, మండలస్సర్వతోవృత్తిః పృథగ్వృత్తిరసంహత." ఇతి. అందు ప్రదర దృఢకాదులు 17 దండభేదములు, గోమూత్రికా హింసిక సంచారి శకట పతంతకములను నైదును భోగభేదములు. సర్వతోభద్ర దుర్జయములు మండలభేదములు. అర్ధచంద్రోర్ధ్వతానాదులు అసంహతభేదములు.); పా. 29. దనుధాతువుమీఁద గాని దండధాతువుమీఁదగానిదండశబ్దముపుట్టినది.ధాతువునకుశిక్షించుటగాని అడ్డగించుటగాని యర్థము. (ఆధాతువుమీఁద

పట్టినదండః బ్దము భా వ్ను [illegible] ను, [illegible]
[illegible] ను, [illegible] ను [illegible] నూఁ
డాః ధనులు ([illegible], [illegible], దం
డము), మొ,గే [illegible] (1) చూ, [illegible] ను;
(2) [illegible] చూ, సేన

దండములు. అం [illegible], [illegible],
[illegible].

దండయాత్ర. సం వి ఆ (స్త్రీ) 1 [illegible]
యాను చూ, [illegible]; 2. యుద్ధ [illegible]
[illegible], యుద్ధము; 3 [illegible] ([illegible]
[illegible]
[illegible]) చూ, యుద్ధ.

దండ[illegible]ము. [illegible] [illegible], [illegible]
టాను చూ, [illegible]

దండ [illegible] (స్త్రీ) [illegible]. — [illegible]
([illegible]), [illegible] ([illegible]), [illegible]
([illegible]), [illegible] ([illegible]
దండ), [illegible] ([illegible]), [illegible]
[illegible], [illegible] ([illegible]),
[illegible] ([illegible]), [illegible] ([illegible]
దండ), అడుగడుగు [illegible] (అడుగడుగు
[illegible] దండ) [illegible] ([illegible]
[illegible]), [illegible]([illegible] దండ)(12)

దండవాక్పారుష్యము అం [illegible] 1[illegible]
[illegible] చూ, వివాదములు.

దండవిష్కంభము. సం వి. అ. పుం. చేర్ల
గాడు చూ, స్తంభము. 1.

దండవ్యూహము. అం. 1 [illegible],
[illegible], [illegible], [illegible],
పరిశిష్టము, సుపరిశిష్టము, ధ్యానము, విజ
యము, సంజయము, విశాలము, అవిజయము,
[illegible], స్థూణాకర్ణము, చమూముఖము, రథా
స్యము, వలయము, దుర్జయము(17);2. ప్రకృ
తివ్యూహములు నాలుగింటిలో నొకటి: చూ,
ప్రకృతివ్యూహములు.

దండసిలు. దే. అ. క్రి. రూ-దండసిల్లు. 1· చూ,
మఱుఁగుపడు; 2· చూ, [illegible]

దండసిల్లు దే. అ. క్రి.—పై—

దండా [illegible] వా. [illegible] లంకె.

దండాట [illegible]. (దండ + ఆట), చూ, [illegible]గాట.

దండాపూపన్యాయము. సా విలుకాని [illegible]
[illegible]. [illegible] ఎలుక
[illegible] అని [illegible]
తిన్న [illegible] "[illegible]
న్యాయ" మందురు

దండాపూపికాన్యాయము పా.—పై —(అపూ
పిక యులు=అప్పచ్చులు)

దండాధ్యక్షన్యాయము [illegible]
[illegible]

దండా[illegible]ము [illegible] [illegible]
[illegible] చూ, [illegible]

దండాహతము సం వి. అ [illegible], [illegible]

దండి. సం వి. న్ పుం 1. దండధారుడు;
2: చూ, యముఁడు; 3. ద్వారపాలుఁడు.
చూ, ప్రతీహారుఁడు, 4 బ్రాహ్మణసన్యాసి శే
[illegible] చూ, [illegible]డు 1. గిం 5 దండము
గలవాఁడు; గే వి. (1) [illegible] చూ,
శౌర్యము. 1; (2) [illegible] బలమునగు గలిగిన
తేజము: చూ, ప్రతాపము 1; విణ (3):
చూ, ప్రతాపవంతుఁడు; (4)· చూ, శౌర్య
వంతుఁడు; భార. భీష్మ. 1, ఆ. 192,
(5) సమృద్ధము: చూ, సమృద్ధి; (6) గొప్ప.
చూ, మహితము.

దండించే. సం. స. క్రి: చూ, శిక్షించే.

దండిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1.—దండె. కిన్నర:
చూ, వీణె; 2. హారమునందలిపేట: చూ,
భూషణము. 2; 3 =దస్త్రము. బట్టలువేయు
దండెము· చూ, దండియ. 8

దండితుఁడు. సం. విణ. దండింపఁబడినవాఁడు:
చూ, శిక్షితుఁడు.

దండియ. వై. వి. రూ—దండె. 1.—దండికా. వీణ: చూ, వీణె; 2. —దండికా. [illegible] చూ, వీణె; 3 —దండికా [illegible] చూ, వీణె; 4.—దండికా. [illegible] చూ, [illegible], 5 [illegible] చూ, [illegible]; 6 [illegible] 7 [illegible] 8 [illegible] చూ, [illegible] 1

దండియము [illegible] 1.—[illegible] కా.—వై —పాం 4, [illegible] 237, 2. [illegible] "దండియములు [illegible]"

దండు [illegible] 1 [illegible] బాల, కాం 152, 2 —దండ చూ, సేన. 1

దండుఁడు సం. వి అ పుం. 1 సూర్యుని [illegible] బరచర్య సేయు [illegible] 18 లో [illegible] ముగా ముఖ్యులను ముగ్గురిలో దండుఁడొకఁడు. ([illegible], పింగళుఁడు, [illegible] అని పేరు చెప్పుదురు. సూర్యుఁడు దైత్యుల [illegible] కయ్యాకి [illegible] వహ్నిము చేయుటకు [illegible] గ్ని యముఁలు క్రిమంబుగ పైమూఁడునామ ములతో వర్తింతురు.); 2. చూ, యముఁడు, 3. దండించువాఁడు· చూ, శిక్షకుఁడు 1

దండుకొను. వా. స. క్రి. అడుగుకొను. "ఎల్ల లు భోగిముందు గోజున పిడుకలు దండుకొం దురు"). చూ, యాచించు.

దండుగ. వై.వి.—దండ (రూ—దండువ-దండుగు-దండువు.) 1. రాజుధనవంతుని బలాత్కా రము చేసి పుచ్చుకొనెడు ధనము: చూ, వడుసుడి; 2. జేఁమానా: చూ, వడుసుడి; 3 [illegible] చూ, [illegible].

దండుగు వై. వి. [illegible] చూ, [illegible].

దండుగాలి. [illegible] వి. [illegible]: చూ, మార్గ ము 1.

దండుగయ వై. [illegible] చూ, [illegible].

దండుగాటు [illegible] చూ, [illegible]

దండుబండ. [illegible] చూ, [illegible].

దండుబం [illegible] స్త్రీ. చూ, స్త్రీ

దండువ [illegible] వి. [illegible] చూ, [illegible]

దండువు [illegible]

దండె [illegible] చూ, [illegible].

దండె వై [illegible] చూ, [illegible]

దండెత్తు [illegible] (దండు + ఎత్తు) [illegible] దండయాత్రచేయు: [illegible] ఎత్తు—[illegible]

దండెపుపీటలు వై. వి. [illegible] లు) [illegible]

దండెము వై. వి.— చూ, రూ—దండియము. [illegible] 1, ఆ. 17

దండెములు. అ. కన్నాలలు. [illegible] 207 చూ, [illegible].

దండోరా వా వి చూ, రూ—దండోరా.

దండ్యుఁడు. సం విణ దండింపఁదగినవాఁడు: చూ, శిక్ష్యుఁడు. 1.

దంతక్షతములు. అం. 1. ఉచ్ఛూనకము-కోల చర్వితము-ఖండాభ్రకము-ప్రవాళమణి-బిం దుకము-మణిబిందుమాలిక-మూథకము (చూ, కామము. 8); 2: చూ, వాతెరకెంపు.

దంతధావనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పలు దోముట; పుం. 2. చేండ్రి*: చూ, నలి చేండ్రి.

దంతభాగము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు ముందటిభాగము: చూ, హస్తి.

దంతమధ్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కటము. 12. (చూ, శంఖము. 2)

దంతమలము. సం. వి. అ పుం, న: చూ, పండ్లపాఁచి.

దంతము. సం. వి. అ. పుం. 1. రదనము: చూ, పల్లు 1—2; 2. కొండనడుము: చూ, పర్వతము; 3. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1; 4 పొడవుఱాయి: చూ, రాయి.

దంతములు. పా. దీనికి ఉపమానములు.— మొల్లలు, ముత్యములు, దాడిమీబీజములు, వజ్రపుముక్కలు, కేసరములు, నక్షత్రములు, అం. 2. పురుష లక్షణాంగములలో నొకటి (మల్లెమొగ్గలవలె నున్న రాజగు. రక్షోవానరదంతములైన నిత్య మాఁకలిదప్పియుఁ గలవాఁడగు. ముప్పదిరెండైన రాజును భోగియునగు): చూ, లక్షణాంగములు; 3 స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి(దంతములు సమములై తెలుపుగలిగిన శుభప్రదము. దానిమ్మగింజలవలె నున్న రాజపత్నియగు. నున్నగనున్న సుఖవతియగు. విషమములైన దొంగదగు. స్థూలములైన దుఃఖియగు. కాలినరీతి నున్న మగని విడుచును. విరళములైన స్వల్ప సుఖము దుఃఖముగలుగును): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

దంతరోగముగల జాతకుఁడు. పా. ద్వితీయమున శనిరాహువులుండి లగ్నాధిపతితో సంబంధించి గురుఁడు నీచపడినపుడును, అష్టమాధిపతియగు గురువును గలిసి యష్టమమందుండి లగ్నాధిపతి నీచనుబొంది యున్నపుడును దంతరోగము గలుగును.

దంతరోగములు. అం. చాలనము, క్రిమిదంతము, దంతహర్షము, కరాళము, దంతచాలనము, దంతశర్కర, అధితము, శావదంతము, దంతభేదము, కలిపాకము.

దంతశఠ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పులిచింత*.

దంతశఠము. సం. వి. అ. పుం.1: చూ, నిమ్మ*; 2: చూ, వెలఁగ*; 3. చింత*: చూ, బహుపత్రి; 4. నారింజ*: చూ, శర్కరాంకము.

దంతావళము. సం. వి. అ పుం. ఏనుఁగు (దంతములుగలది): చూ, హస్తి.

దంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=దంతి-దంతె. జాంబవతి*. చూ, విశల్య. 5; న్. పుం 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి; 3. కొండ: చూ, పర్వతము; 4: చూ, ముకూలకము*; విశే. 5. కోఱపంటివాఁడు; వై. వి. (1) =దంతి. జాంబవతి*: చూ, విశల్య. 5. (చూ, దంతి. 1.); వా. వి. (2) పండ్లకఱ్ఱ. (వ్యవసాయపు పనిముట్టు. చెత్తచెదారములనొల్లి చేదునుగను గుల్లగను చేయును.)

దంతియ. వై. వి. రూ-దంతె.1.= తండకః.మిద్దెటింటికి అడ్డముగా వేసెడుపట్టె (దూలము): చూ, మదనచేతులు; 2. అచ్చుకట్టుదంతె; వా.3. కలుపు పోవునటుల దున్ను పనిముట్టు.

దంతురము. సం. విశే. ప్రక్కలణఁగినదుము పొడవైనది: చూ, పొడవు. 2.

దంతురుఁడు. సం. విశే: చూ, మిడిపండ్లవాఁడు.

దంతులు. వా. వి. మూఁడుచిన్నచిన్న గుంటకల చేరిక (మూఁడుగుంటకలును ఒకకాఁడికే కట్టఁబడి ఒకజతఎడ్లచేతనే లాగఁబడును)

దంతె. వై. వి. 1.=. చూ, రూ-దంతి. 1.(1); 2.=తండకః: చూ, రూ- దండియ. 1; 3: చూ, రూ-దంతియ. 1; 4: చూ, రూ- దంతియ. 2; 5: చూ, రూ-దంతియ. 3.

దంత్యము. సం. విశే. దంతమునందుపుట్టినది.

దంత్యములు. పా. 1. ఌ ౡ త థ ద ధ న ల స; 2. అ-ఆ, ఉ-ఊ, ఒ, ఓ, ఔ లం గూడిన

చే జేలు దంత్యంబులు. (దంతోష్ఠములఁబుట్టి నది—వ.)

దండడి. దే. వి. 1. ఆరుపోరు చూ, యుద్ధము; 2. తఱుచు చూ, మొత్తము, వి॰. 3 శౌ॰ చైనది. భాగ. ఆర. 4, అ. 160. చూ, మొత్తము.

దండడించు దే. అ. క్రి. తఱుచేగు. భాగ. ఆర. 7, ఆ. 28. క్రిందుకొను, పోదుకొను, జేబుకొను.

దండడిపెట్టు. దే. స క్రి. ఘర్షించు భాగ. వి రా. 4, అ. 184: చూ, రాయిడిచేయు.

దండన. వై. వి. 1.=దంభన. గారడము చూ, మాయము. 1; విణ. 2. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1. (రూ-దందనము.)

దండనకత్తియ. వై. విణ. రూ-దండనకత్తె. జాలముచేయునది: చూ, స్త్రీ.

దండనకాఁడు. ద్వ. విణ. జాలముచేయువాఁడు.

దందశూకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సర్పము.

దందశూకుఁడు. సం. వి అ. పుం. దందశూకుఁడను రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

దండనము. సం. వి, విణ.=:చూ, రూ-దండన.

దంప. వా. వి. సాగుబడినేల "దంపతడిసినది."

దంపకట్టు. ద్వ. వి. (దమ్ము + కట్టు): చూ, దంపనాఁగలి.

దంపతులు. సం. వి. ఇ. పుం. ద్వి.=జంపతులు. ఆలుమగలు-రూ-ఆల్మగలు. (వధూవరులు.)

దంపనాఁగలి. వై. వి. (దమ్ము+నాఁగలి) అదునునదున్నెడునాఁగలి. (ఇందలిభాగములు.-నాఁగటిదుంప, కఱుకోల, ఏడికోల, మేడి, పిడిసీల): చూ, లాంగలము. 1. (చూ, ఇనుపనాఁగలి,క్లెమాన్సునాఁగలి)(దక్షిణకన్నడపునాఁగలియు ఇట్లేయుండును.)

దంపు. దే. వి. 1: చూ,దంపుడు; ప్రే. 2:చూ, డంచు. భాగ. 6, స్కం. 370.

దంపుటిల్లు. దే. వి. (దంపు+ఇల్లు) దంచేనట్టి యిల్లు. చూ, సదనము. 1.

దంపుడు. గే వి. దంచుట: రూ-దంపు, కొట్టుము (సం ప) — అవహననము.

దంపుడుబియ్యము. వా. వి: చూ, దంగుడులు.

దంపుళ్ళు. వా వి. బ.—పై.—

దంబుగము. దే. వి. రూ-తంబుర (ఱ): చూ, వీణె.

దంభము. సం. వి. అ. పుం. 1.=డంబు-దబ్బు. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2.=తప్పు: చూ, నేరము; అం 3. హేయగుణములు 16 లో నొకటి: చూ, హేయగుణములు.

దంభోళి. సం. వి. ఇ. పుం. వజ్రాయుధము, తాతివాలు: చూ, బాణము. 1.

దంశనము. సం. వి. అ. న. రూ-దంసనము. 1: రూ-దంశము-దంసనము. (తె. ప).—కఱచుట, కాటు; 2. కవచము: చూ, వారవారణము; పుం. 3. రూ-దంసనము: చూ, పల్లు. 1—2.

దంశము. సం. వి. అ. పుం. 1. అడవియీఁగ. చూ, మక్షిక; 2. కాటు: చూ, దంశనము. 1; 3. కవచము: చూ, వారవారణము.

దంశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దోమ: చూ, మశకము. [సందంశము.

దంశిక సం. వి. అ. స్త్రీ. పటుకాలు: చూ,

దంశితుఁడు. సం. విణ. 1. కాటుపడ్డవాఁడు; 2. కవచముతొడిగినవాఁడు. [పల్లు. 1.

దంష్ట్రి. సం. వి. అ. స్త్రీ. కోఱపల్లు: చూ,

దంష్ట్రికరాశాంశము. అం. షష్ట్యంశములలో నొకటి: చూ, షష్ట్యంశములు.

దంష్ట్రాయుధము. సం. వి. అ. పుం. పంది. అడవిపంది (అనికొందఱు:) చూ, సూకరము.

దంష్ట్రి. సం. వి. న్. పుం.—పై.—

దంసనము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-దంశనము.

దక్కించే. వా. స. క్రి. వెల్లించే. "నాకుమాట దక్కించేను."

దక్కినసంక్రాంతి. నా. వి. దక్షిణాయనము: చూ, అయనము.

దక్కినపురాయఁడు. వై. వి. (దక్కినము + రాయఁడు) చూ, యముఁడు (ఇట్లు దక్కినపు రేఁడు గను)

దక్కినము. వై. వి. దక్షిణా. దక్షిణపుదిక్కు. చూ, దిక్కు

దక్కు. దే. వి. 1 అనుకూలయోగ్యము. ఈ. 4, ఆ. 53; అ. క్రి. 2. దక్కు. అను యోగ్యమగు. దక్కు; నా. 3. నాటుదక్కు (చూ, దక్కించే)

దక్కొను. దే. అ. క్రి. (దక్కు + కొను) స్వంతం చేసికొను. భార. ఆది 4, ఆ. 79 చూ, సొంతముచేసికొను

దక్కోలు. దే. వి. 1. దక్కుట, కీర. 2 చూ, పదము 1

దక్షకన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, పార్వతి 1

దక్షస్మృతి. అం. స్మృతులు 20లో నొకటి చూ, స్మృతులు (చూ, ఇరువదిస్మృతులు)

దక్షాయ్యము. సం. వి. అ. పుం. చూ, దాక్షాయ్యము.

దక్షిణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 యజ్ఞములోను వానియందు ఋత్విజులులోనగు వారికి ఇచ్చుసొత్తు. చూ, సంభావన; 2 దక్కినము. దక్షిణదిక్కు: చూ, దిక్కు; అం. 3. ఘూర్జర్యపాంగములు 4 లో నొకటి చూ, ఘూర్జర్యపాంగములు (చూ, అంగము. 9.)

దక్షిణకన్నడపు నాఁగలి. వా. వి: చూ, ఒంపు నాఁగలి.

దక్షిణధ్రువము. అం. 1. ధ్రువములు రెండింటిలో నొకటి (భూమియొక్క దక్షిణపుకొన) చూ, ధ్రువములు, (సౌత్ పోల్)(దక్షిణ మహాసముద్రమునకు క్రిందనున్నది.)

దక్షిణదేశము. అం. దేశములు రెండింటిలో నొకటి: చూ, దేశములు

దక్షిణపాదము. అం. పాదములు రెండింటిలో నొకటి చూ, పాదములు

దక్షిణమహాసముద్రము. అం. మహాసముద్రములు ఏడింటిలో నొకటి చూ, సముద్రములు.

దక్షిణము. సం. వి. 1 కుడి చూ, కుడివైపు; 2 [illegible] చూ, [illegible], వి. 3. [illegible] చూ, [illegible]; అం. 4 [illegible] పాత్రములు నాలుగింటిలో నొకటి చూ, [illegible] పాత్రములు (చూ, [illegible]); 5 [illegible] నొకటి చూ, [illegible]; 6 [illegible] నాలుగింటిలో నొకటి చూ, [illegible]; 7 [illegible] ఏడింటిలో నొకటి చూ, [illegible]; 8. [illegible] లో నొకటి చూ, [illegible].

దక్షిణసముద్రము. అం. సముద్రములు నాలుగింటిలో నొకటి. చూ, సముద్రములు.

దక్షిణస్థుఁడు. సం. వి. అ. పుం. [illegible] వాఁడు చూ, సారథి.

దక్షిణహస్తము. అం. హస్తములు రెండింటిలో నొకటి చూ, హస్తములు.

దక్షిణాంతికి. పా. వైతాళీయమాత్రావృత్తములలో నొకటి. బేసిపాదములందు స, స, జ, గురువులును, సరిపాదములందు స, భ, ర, వ గణములును గలిగి బేసిచరణంబులయందు నాలుగింటను, సరిచరణంబులందు నేడింటను యతిగల వృత్తము (చూ, వైతాళీయము.) చూ, వృత్తము. 1.

దక్షిణాగ్ని. అం. అగ్నులు 5 లో నొకటి. (చూ, అగ్నులు) చూ, పంచాగ్ని. 1.

దక్షిణాగ్రశ్వేతి. అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి చిత్రవర్ణములు 30 లో నొకటి. చూ, చిత్రవర్ణములు.

-దక్షిణాపథము. సం. వి. అ. పుం. వింధ్యపర్వతను మొదలుకొని సేతువువఱకుగల దేశము. చూ, దేశము.

దక్షిణాయనము. అం. 1. కర్కాటక సంక్రాంతి మొదలు ఆఱునెలల కాలము. చూ, అయనము; 2. అయనములు రెండింటిలో నొకటి చూ, అయనములు.

దక్షిణార్హుఁడు. సం. విశ: చూ, దక్షిణ్యుఁడు.

దక్షిణీయుఁడు. సం. విశ.—పై.—

దక్షిణుఁడు. సం. విశ. రూ-దాక్షిణ్యుఁడు. 1. కుటిలముగాక చక్కనైన మనస్సుకలవాఁడు: చూ,సరళుఁడు; 2. దయకలవాఁడు: చూ, సురతుఁడు; 3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు; అం. 4. శృంగారనాయకులు 4 లో నొకఁడు (అనేకనాయికల యందు సమస్నేహవర్తి) (చూ, పతులు)· చూ, శృంగారనాయకులు.

దక్షిణేయుఁడు.సం.విశ: చూ, రూ-దక్షిణ్యుఁడు.

దక్షిణేర్మము. సం. వి. న్. పుం. వేఁటకాని చేత కుడిదిక్కున గాయముచేయఁబడిన మృగము.

దక్షిణ్యుఁడు. సం. విశ. దక్షిణకుఁదగినవాఁడు: రూ-దాక్షిణ్యుఁడు- దాక్షిణేయుఁడు-దక్షిణార్హుఁడు- దక్షిణీయుఁడు- దక్షిణేయుఁడు.

దక్షుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కల్యుఁడు. నవబ్రహ్మలలోనొకబ్రహ్మ: చూ,బ్రహ్మ.1; 2. ఒకానొకముని: చూ, ముని. 1; విశ. 3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

దఖలు. వా.వి. వశము“ నాకుదఖలుకాఁబడినది”

దగ. వై. వి. 1.=దాహః. దప్పి. స్వా. 4, ఆ. 58: చూ, పిపాస; 2. తాపము: చూ, సంతాపము.

దగదగ. వై. వి.=ధగద్ధగ. (దేశ్యమని శ. ర.) మెఱయుట లోనగువాని యందగుననుకరణము: చూ, హుూహూ.

దగదగమను. ద్వ. అ. క్రి. దగదగయని ప్రకాశించు చూ, హావణిల్లు.

దగర. దే. వి. 1. పిశాచము చూ, రూ-డగర.1; విశ 2. గండు: చూ, రూ-డగర. 2

దగరము దే. వి అశుభము· చూ, హాని. 2.

దగరు. దే. వి. యుద్ధసాధనములలో నొకటి: చూ, యుద్ధము.

దగులుబాజీ. వా. వి. (రూ-దగుడుబాజీ-దగుల్బాజీ) దురుద్దేశముగలవాఁడు. [ణము.

దగళా. వా. వి. కవచము: చూ, వాగవారణము.

దగా. వా. వి. మోసము

దగాకోరు వా. వి. మోసగాఁడు.

దగ్గఱ దే వి. రూ-డగ్గఱ: చూ ,సమీపము.1.

దగ్గఱవాఁడు. వా. వి. 1 అంతేవాసి· చూ, సన్నిహితుఁడు; 2. దగ్గఱచుట్టము: చూ, సన్నిహితుఁడు; 3. జ్ఞాతి. చూ, సన్నిహితుఁడు.

దగ్గఱించు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-డగ్గఱించు.

దగ్గఱు. దే. అ. క్రి.—పై.—(రూ-డగ్గఱు)

దగ్గు. దే వి. 1: రూ-డగ్గు. ఉక్కస, ఉబ్బసము, కక్కువాయి, కుసుటు, గస. (సం. ప) —కాశము-రూ-కాసము, క్షయథువు-క్షవథువు,క్షయము,క్షవకము-క్షవము, గదాగ్రణి; తద్వి.—పొడిదగ్గునకు. (చూ, రోగము. 1); అ. క్రి. 2· చూ, రూ-డగ్గు. 2.

దగ్ధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.సూర్యుఁడున్నదిక్కు: చూ, హరిత్తు; 2: కర్కశదల*; విశ. 3. కాల్పఁబడినది: చూ, ప్లుష్టము.

దగ్ధజ్వలితధూమితనక్షత్రములు. పా. రవి-శని-కుజ-రాహువు క్రూరులుగావున నాగ్రహము లనుభవించి విడిచిన నక్షత్రములు దగ్ధములు. వాసముచేయునక్షత్రములు జ్వలితములు. ప్రవేశింపఁబోవు నక్షత్రములు ధూమితములు.

దగ్ధపటన్యాయము. పా. మడతపెట్టినబట్ట కాలిపోయిన మడతలుమడతలుగాను నాలిపోఁగులు స్పష్టముగాను గాన్పించును. కానిచేతిసోఁకబట్టుకొనిన వాడిపోవునను రీతి

దగ్ధపదమార్గాలన్యాయము. పా. నలుగురు మీఁద నొక్కొకరిని పిల్లినిఁ బెంచినకథ. అందు న్యాయాధికారితీర్పురీతి. (కాలుకాలిన పిల్లివలె)

దగ్ధమగు. వి. అ. క్రి. ఎరియు చూ, మండు 1

దగ్ధము. సం. విశే. కాల్పఁబడినది చూ, ప్లుష్టము

దగ్ధిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ. మాఁడినసంకటికము, మాఁడు: చూ, సాగము (1)

దచ్చి. దే. స. ఎనిమిది. "సీ. వడిదచ్చియేమఁగుల్." సారం. 1, ఆ. 37. ఇరునాలుగు, ఎనిమిది-రూ-ఎన్మిది, దచ్చేవుక-రూ-దచ్చాక. (సం ప.).— అష్టకము, ఆయువు, గజము.

దచ్చికడలు. ద్వ. వి ఎనిమిది దిక్కులు.

దచ్చికాళ్ళమెకము. ద్వ. వి: చూ, శరభము.1

దచ్చియడుగులమెకము. ద్వ. వి.—పై.-సాంబ తిర్య. 4.

దచ్చేవుక. పై. స. రూ-దచ్చాక (దంట+చేవుకము) చూ, దచ్చి. కళా. 3, ఆ. 131

దచ్చాక. పై. స.—పై.— "మ....దచ్చాక చొవంచి యి, త్రిగబారాదుగ." కళా. 3, ఆ. 31; "ద్వి....దచ్చాక,మనిదాయ మాడు." పండితా. పురాతన. 125. పుట.

దజిబాహ్మణులు. పా. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు చూ, బాహ్మణులు.

దట్ట దే. వి. రూ-దట్టా. అండ. ఆం, భా. ద్వి. 243: చూ, దండ. (6)

దట్టన. దే. వి: చూ, తర్జనము. [పించు.

దట్టమగు. వా. అ. క్రి. ఘనమగు: చూ, వ్యా

దట్టము. దే. వి. 1. పావడ. స్వా. 6, ఆ. 8: చూ, వస్త్రము; 2. తలచు: చూ, మొత్తము; విశే 3 తలచైనది. "దట్టకెంపు" : చూ, మొత్తము; 4. చిక్కఁదనము: చూ, సాంద్రము. 2; 5. విరళము. భాగ విరా. 3, ఆ. 161. చూ, నెలిగి.1.

దట్టా దే. వి: చూ, రూ-దట్ట

దట్టి పై. వి =పటీ. రూ-దట్టీ 1. దిండు, కాసె: చూ, వస్త్రము; వా. 2 నడికట్టు, కాసె కోక: చూ, వస్త్రము; 3 చేలాంచము:చూ, వస్త్రము.

దట్టించు. పై. స. క్రి. 1 చూ,దట్టిఁగట్టు;దే. 2. చూ, గట్టించు. భాగ. 7. స్కం. 144

దట్టింపు. పై. వి. దట్టించుట. చూ, ఘ 5

దట్టిఁగట్టు వా అ. క్రి చూ, కచ్చించు 2.

దట్టీ పై. వి = చూ, రూ-దట్టి కళా.3,ఆ.265.

దట్టుఁడు. పై. వి =ధృష్టః. ధీరుఁడు. భార.అర. 5, ఆ. 223. చూ, దిట్టఁడు

దడ. పై. వి. 1.=ధటః. కంపము (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, లోలము; 2.=ధటః: చూ, దాళా; 3.=ధటః. కొయ్యతాస్రు: చూ, తాస్రు.

దడకట్టు. ద్వ. స. క్రి. పాతాళాదులనుసరియెత్తు తాలతో దడతట్టునుంచితూఁచు: చూ, పడికట్టు. 4.

దడదడ. దే.వి.1. దబదబ, శీఘ్రము. ఆం, భా. వ్రి. 65: చూ, వేగము. 3; 2. నియమము లేనిపడి: చూ, వేగము. 3; 3. ఆటోపము: చూ, సంభ్రమము. 1; క్రి. విశే. 4. (నియమములేనిది) వడిగా.

దడదడమను. దే. అ. క్రి. దడదడకొట్టుకొను.

దడబడ. దే. వి: చూ, సంభ్రమము.1.

దడబిడ. దే. వి.—పై — "దడబిడలగ్నము, తాతకుపెండ్లి."

దడము. దే. విశే.1.దట్టము: చూ, సాంద్రము.2; పై. వి. 2.=దళ: చూ, సేన. 1; 3. గుంపు.

భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 220: చూ, సమూహము; 4. లోహదళము: చూ, లోహము.1

దడారి. వా. విణ. అనాయాసముగా సంపాదించువాఁడు. [లభించిన చేరము.

దడారీచేరము. వా. విణ. అనాయాసముగా

దడి. దే. వి. తడిక-రూ-తడుక-తడక-తడికె. చూ, మఱుఁగుగోడ (చూ, వాకిలి)

దడిగ. దే. వి. ఖేటకము: చూ, హరిగ.

దడిబము. నై. వి =తలిమ. (రూ-దడిమము-దడివము-దలిమము) తలిమము - తలిమము: చూ, శయ్య. 1.

దడిమము. నై. వి. 1.=తలిమ —పై.—; దే. విణ. 2. సన్నము. కళా. 7, ఆ. 65: చూ సూక్ష్మము. 4. [చూ, భూమి. 1,

దడియ. దే. వి. ఉపత్యక, కొండచేరువనేల:

దడియఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. (దడియన్ + పడు) రూ-దడియఁగఁబడు. దడియు. లక్ష్మీ. 1, ఆ. 80: చూ, వణఁకు. 2.

దడియము. దే. వి. (రూ-దడెము-దడ్డియము-దడ్డెము.) 1. పది సేరులయెత్తు, అయిదుసేరుల యెత్తు (అనికొందఱు); 2. వీసెపట్టు.

దడియు. దే. అ క్రి: చూ, దడియఁబడు.

దడివము. నై. వి. 1.=తలిమ: చూ, రూ-దడిమము. 1; దే విణ. 2: చూ, రూ-దడిమము.2.

దడెము. దే. వి: చూ, రూ-దడియము.

దడ్డియము. దే. వి.—పై.—

దడ్డెము. దే. వి. 1.—పై.—; 2.మట్టికంచెము, సానిక: చూ,పాత్రము. 6.(రాయలసీమయందువాడుక)

దణా. నై. వి.=దళ: చూ, సేన. 1.

దణాయఁడు. నై. వి.=ధన్వి: చూ, సైనికుఁడు.

దణాయించు. వా. నై. అ. క్రి. నిండు, క్రిక్కిఱియు, కూర్చుండికదలకు.

దణి. నై. వి.=ధన్వి. (రూ-దణియ- దణె. దణాయఁడు) 1 యోధుడు చూ, ప్రభువు. 2; 2: చూ, దణాయఁడు

దణియ. నై. వి =—పై.—

దణె నై. వి.=—పై.—

దణ్ణము వా.వి. నమస్కారము "దణ్ణమండి."

దణ్ణెము. నై. వి =దండికా చూ, దండియ 8. (దణ్నెము అని కొందఱు.)

దత్తకముని. అం కామశాస్త్రమువ్రాసిన మునులలో నొకఁడు: చూ, కామము. (8)

దత్తసుఁడు. సం. వి. అ. పుం.దత్తపుత్రుఁడు: చూ, పుత్రుఁడు. 1.

దత్తత సం. వి ఆ. స్త్రీ.=దత్తు. 1. అంగీకారము: చూ, సమ్మతము. 1; 2. పెంపు: చూ, పెంపకము. (వాడుకలోనిది.)

దత్తపుత్రశోకము. జా. దత్తుని చావునకేడ్చుట. (తెచ్చిపెట్టుకొనిన దుఃఖము.)

దత్తప్రదానికము. అం. ధర్మశాస్త్రమునందలి వ్యవహారపదములు 18 లో నొకటి: చూ, వ్యవహారపదములు.

దత్తబ్రాహ్మణులు పా: చూ, కపూరియేబ్రాహ్మణులు. (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

దత్తము. సం. వి. అ. న. 1. ఈవి: చూ, వితరణము; విణ. 2. ఇయ్యఁబడినది: చూ, ఇష్టము. 6.

దత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, దత్తము. 1.

దత్తిలుఁడు.అం. శాస్త్రప్రవర్తకులలోనొకఁడు: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

దత్తు. నై. వి.=: చూ, దత్తత. 1—2.

దత్తుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక రాజు: చూ, రాజు. 1; 2. దత్తాత్రేయుఁడు; విణ. 3. తాకట్టుపెట్టఁబడినవాఁడు; 4. =దత్తు. దత్తపుత్రుఁడు;చూ, పుత్రుఁడు.1; 5. పురుషజాతి చతుష్టయమునందొకఁడు: చూ, పురుషజాతులు; 6. పుత్రులు 12 గురిలో నొకఁడు. చూ, పుత్రులు.

దడ్డడము. దే. వి. రూ-దడ్డళము. 1 అల్పదేవాలయము: చూ, సదనము. 1; 2. బోడిమిద్దె చూ, సదనము.1. (రాయలసీమలోని యిండ్లు చాలవఱకు దడ్డడములే.)
దడ్దజిల్లు. దే. అ కి్రి. రూ-దడ్డిలు. తబ్బిబ్బుపడు. కళా. 5, అ. 24: చూ, భయపడు
దడ్డిలు. దే. అ. కి్రి.—పై.—
దడ్డళము. దే. వి: చూ, రూ-దడ్డడము.
దడ్డిల్లు. దే. అ. కి్రి: చూ, రూ-దడ్డజిల్లు.
దద్దు వై. వి. రూ-దద్దురు.=దద్రూ. చీమ కుట్టుట లోనగువానిచే గలిగెడు బుడిపి చూ, దదుి్రవు.
దద్దురు. వై. వి.=—పై.— [ప్రిపున్నాటము.
దదుి్రఘ్నము సం. వి. అ. పుం. తగిరిస*. చూ,
దదుి్రణుడు. సం. విశ.రూ-దద్రుణుడు, (దదుి్రవనుకుష్ఠరోగముగలవాడు) దదుి్రరోగి.
దదుి్రరోగి. సం విశ.—పై—
దదుి్రవు. సం. వి ఉ. పుం.=దద్దురు. గ్రంథి. (తె. ప.)—ఆణియ-రూ-ఆణె- ఆణెము-ఆనియ-ఆనె, కంతి-రూ- కడఁతి-కణఁతి, దద్దు-రూ-దద్దురు, బొరుసు. తద్వి.—చీమ లోనగునవికుట్టిన దద్దురు.—(తె. ప)-కంతి (చూ, మండలము. 3) (దదుి్రవుకుష్ఠ రోగ జాతిలోనిది.)
దధి. సం. వి. ఇ. న. 1· చూ, పెరుఁగు (దధిభేదములు.—అర్శోఘ్నము, ప్రిగ్రిటము, అఘనము.); 2. సరళమను ధూపద్రివ్యము: చూ, రాజార్హము; 3· చూ, మద్ది*.
దధిచారము సం. వి. అ. పుం. కవ్వము: చూ, మంథానము. [వెన్న; 2· చూ,వెలగ*.
దధిత్థము. సం. వి. అ. పుం. 1 మిసిమి: చూ,
దధిఫలము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
దధిబుసము. సం. వి. అ. న.మీఁగడతీసినపెరుఁగు. (మీఁగడపెరుఁగు అర్శోఘ్నము): చూ, పెరుఁగు.
దధిమథము. సం. వి. అ. న. చిలుకుట: చూ, మథనము
దధిసారము. సం వి. అ. పుం: చూ, దధిత్థము.
దధిసముద్రిము. అం. సముద్రిములు 7 లో నొకటి (పెరుఁగుసంద్రిము): చూ, సముద్రిములు.
దధిక్షీరిహిన్యాయము. పా. పెరుఁగును వడ్లును గలసినట్లుగా నేమియులోఁ చక యుండెనను రీతి. [ముని. 1.
దధీచి సం వి. ఇ పుం. దధీచియనుముని·చూ,
దధీచిబ్రాహ్మణులు. పా. యజుర్వేదులు. వీరు గురువులుగను పైరుపెట్టెడి వారుగను యాచకులుగను ఉన్నారు. వీరికీ పేరు దధీచియను ఋషిచేఁబట్టి గలిగినది: చూ, బ్రాహ్మణులు.
దధ్యాకరము. సం. వి అ. పుం: చూ, దధిసముద్రిము.
దధ్యాక్షము. సం. వి.అ. పుం.—పై.—
దధ్యుదము. సం. వి. అ.పుం.—పై.—
దనము. వై. వి=ధనః ఆస్తి, సొత్తు: చూ, విత్తము 1.
దనియము. వై. వి =ధన్యా. కొతిమిరి*. (తాపమును వాంతిని శ్వాసమును తి్రిదోషములనుపోఁగొట్టును.పచ్చిదనియాలు మాత్రిము నధికవఱచును.): చూ, వితున్నకము. 1.
దనియాలు. వై. వి. బ.=ధనికా-ధాన్యాక. కొత్తిమిరివిత్తులు. (విత్తులు చెప్పుతో రాచిన గాని మొలకలెత్తవు. "దనియాలజాతి"): చూ, వితున్నకము. 1.
దనియు దే. స. కి్రి. కూడు:చూ, సంగమించు.
దనివు. దే. వి. కూడిక, సంగమము: చూ, సంయోగము. [చూ, వఱకు.
దనుక. దే. ద్రి. రూ-దాఁక. పర్యంతార్థకము:
దనుకు.దే. స.కి్రి. రూ-దన్కు.1. తాఁకు: చూ, స్పృశించు; 2. పొందు, సక్తమగు: చూ, ప్రాపించు.

దనుజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రక్కసుఁడు (కశ్యపునకు దనువను భార్యయందుఁగల్గిన సంతతి): చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

దనుకు. దే. స. క్రి. చూ, రూ-దనుసు

దప్పము. దే విణ. దట్టము చూ, సాంద్రము 2.

దప్పళము. దే. వి. చూ, పులుసు

దప్పి. దే. వి. 1. రూ-డప్పి-దప్పిక. నీరువట్టు. భార. అర. 7, ఆ. 143. చూ, పిపాస; 2 అలసట చూ, శ్రమము. 1.

దప్పిక. దే వి —పై.— (స్వార్థమునకప్రత్యయము)

దఫా. వా వి తడవ, మరల.

దబకాయించు వా స క్రి. అదుము, గదమాయించు, దబాయించు, బుకాయించు.

దబదబ. దే. వి. తలుపులోనగునవి తట్టుట, పరుగెత్తుట, బాఁదుట, మొత్తుట లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము:-చూ, హూహూ.

దబము. దై. వి.=తపస్: చూ, తపస్సు.

దబరా. వా. వి. వెడల్పయినగిన్నె, బోగిణి: చూ, పాత్రము. 6.

దబాదిబ. దే. వి: చూ, రూ-దబదబ.

దబాయించు. వా. స. క్రి: చూ, దబకాయించు.

దబాలున. వా. క్రి. ఒక్కమాఱుగా, దబుక్కున, దిబుక్కున, దిబ్బున: చూ, వేగము.3.

దబుక్కున. వా. క్రి.—పై.—

దబ్బ. వై. వి. 1.=దర్భ*: చూ, తృణము. 1; 2. కావడిబద్ద: చూ, బద్ద. 3; 3. వెదురుబద్ద: చూ, బద్ద, 2; దే.వి. 4. సాగరంగము* (దీనిభేదములు:— కోలదబ్బ, తియ్యదబ్బ, దూదిదబ్బ, పుల్లదబ్బ, నాగదబ్బ మొ): చూ, శర్కరాంకము.

దబ్బడము. దే. వి. 1. రూ-దబ్బు- దబ్బుడు, మూఁకుడు, సిబ్బి (మూఁతఅనియు): చూ, పాత్రము. 6; వా. వి. 2: చూ, రూ-దబ్బనము.

దబ్బడించు. దే. స. క్రి 1. చూ, బోరలించు; 2. చేతులతో చేఱుచు. చూ, పటుతలించు.

దబ్బనము. దే. వి. రూ-డబ్బడము. గోనెకుట్టెడుసూది, బృహత్సూచి: చూ, సూది.

దబ్బయుంగరము. ద్వి. వి పవిత్రపుముడివలె బంగారుతో చేసిన యుంగరము: చూ, భూషణము. 2.

దబ్బర. దే. వి. అరివాణము: చూ, పాత్రము.6.

దబ్బఱ. దే. వి. 1.(రూ-డబ్బఱ-దబ్బు-డబ్బ-డబ్బు) బొంకు: చూ, వితథము; వై. వి. 2. =దభ్ర. (దేశ్యమని శ. ర) మోసము.అచ్చ. బాల, కాం. 172: చూ, వంచన; దే. వి. 3. ఆపద: చూ, విపత్తు; 4. తప్పు: చూ, నేరము; విణ. 5. కల్లరి: చూ, బొంకరికాఁడు; 6. మోసకాఁడు. చూ, వంచకుఁడు. 1.

దబ్బఱకత్తియ. ద్వి. వి: దబ్బఱలాడునది. దబ్బఱి చూ, స్త్రీ. (రూ-దబ్బఱకత్తె)

దబ్బఱకాఁడు. దే. విణ. 1. కల్లరి: చూ, బొంకులాఁడు; 2. మోసకాఁడు: చూ, వంచకుఁడు. 1.

దబ్బఱి. దే. విణ. (దబ్బఱ + ఇ) 1: చూ, దబ్బఱకాఁడు. 1; 2: చూ, దబ్బఱకాఁడు.2; 3: చూ, దబ్బఱకత్తియ.

దబ్బవాఁడు. ద్వి. వి. మేదరవాఁడు: చూ, వేణులావకుఁడు.

దబ్బవ్రేలు. ద్వి. వి. పవిత్రపువ్రేలు: చూ, వ్రేలు. 2.

దబ్బాటు. దే. క్రి. విణ: చూ, రూ-డబ్బాటు.

దబ్బిచిప్ప. దే. వి. కొబ్బరి, తాటి లోనగువాని తుండ్లను బ్రద్దలుచేసెడి పనిముట్టు.

దబ్బిలి. దే. వి: చూ, ధూర్తు. 1—2.

దబ్బు. దే. వి. 1. వచనము. సా. 1, ఆ. 71: చూ, శబ్దము. 2; వై. వి. 2.=దంభ (దేశ్యమని శ. ర.) బొంకు: చూ, వితథము; దే. వి. 3: చూ, రూ-దబ్బడము; 4. వేఱుమట లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము,

దిబ్బ: చూ, హూహూ; స. క్రి. 5. అను చూ, వచించు.

దబ్బుడు. దే. వి మూఁత: చూ, దబ్బడము.

దబ్బున. దే. ద్రి. క్రి. విశే. శీఘ్రముగా: చూ, వేగము. 3.

దబ్బర. దే. వి: చూ, రూ-డబ్బర.

దబ్బునెట్టు. దే. స. క్రి. కప్పు: చూ, మూయు.

దభ్రము. సం. విశే. 1.=దబ్బర. మోసము: చూ, వంచన; 2. సన్ననినూలుపోఁగు: చూ, పోఁగు. 1.

దమథము. సం. వి. అ. పుం. 1 క్లేశము నోర్చుతనము, (బ్రహ్మచర్యాది క్లేశమును సహించుట): దమము, దాంతి; 2. దండనము: చూ, శిక్ష. 2.

దమనము. సం. వి. అ. న. 1. అణఁచుట: దమము; పుం. 2.=దవనము. రూ-దవనము (అని కొందఱు): చూ, రుచి. (వాసనమొక్క); అం. 3. అస్త్రములలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు. (చూ, బాణము. 1.); వా. 4. వ్యవహారమున — యజ్ఞాదిక్రతువులకు చేయు ధర్మము. "దానదమన విక్రయాద్యధికారములు."

దమనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకముని: చూ, ముని 1; 2. శూరుఁడు: చూ, వాం వీరుఁడు. 2; విశే. 3. అణఁచువాఁడు: దమి.

దమము. సం వి. అ. పుం. 1. దండోపాయము: చూ, దండము 36; 2. చూ, దమథము. 1; 3. బ్రహ్మచర్యాదిక్లేశములనోర్చుట. దాంతి. (ఇంద్రియనిగ్రహము); 4: చూ, దమనము 1; 5.=దమ్మ. అడుసు. (నీరుపెట్టి దున్నిన నేల అనియు): చూ, బురద; అం. 6. మానసిక పూజాకుసుమములు 16 లో నొకటి: చూ, మానసిక పూజాకుసుమములు.

దమయంతి. పా. నలునిభార్య (తనయందము చేతనితరులనుదమింపఁజేయునది: చూ, భార్య.

దమి. సం. విశే. (న్. ఈ. న్): చూ, దమనుఁడు. 3.

దమించు. సం. స. క్రి అణఁగఁద్రొక్కు: చూ, పిసుకు. 3. (రూ-దమియించు అనియు)

దమితుఁడు. సం. విశే. అణపఁబడినవాఁడు. (ఆచార్యాదులచేత శిక్షింపఁబడిన శిష్యుఁడు.): దాంతుఁడు. [డు: చూ, వసిష్ఠ. 1.

దమునసుఁడు. సం. వి. స్. పుం. అగ్నిహోత్రుఁ

దమ్మఁడు. వై. విశే =ధార్మిక. కపటములేనివాఁడు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 101. చూ, నిష్కపటి. 2.

దమ్మము. వై. వి. 1.=ధర్మమ్: చూ, పుణ్యము1; దే. వి. 2. నాలుగుకాసుల నాణెము. చూ, తారము. (1)

దమ్మిడి. దే.వి. 1. పైస, అణాలో పండ్రెండవవంతు, అయిదుకాసుల నాణెము: చూ, రువ్వ. 1; 2. రెండుకాసుల నాణెము: చూ, రువ్వ. 2.

దమ్మ. వై. వి. 1.=దమః. అడుసు: చూ, బురద, 2. నీరుకట్టి దున్నినదుక్కి (చూ, బురద)

దమ్మకొను. ద్వ. అ. క్రి. అడుసగు, పంకిలమగు.

దమ్మపలక. వా. వి: అడపట్టె - రూ- అడ్డపట్టె. [వృషభము. 1.

దమ్యము. సం. వి. అ. పుం. వత్సతరము: చూ;

దయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: అనుకంప-రూ-అనుకంపము, అనుక్రోశము, ఆర్ద్రనము. అహోబత, ఊ, ఓ, కరుణ, కాపేయము, కారుణ్యము, కృప, ఖంబు, ఖమ్, ఘృణ, జనని, జుగుప్స, ణ, తా, ప్రేమ-రూ-ప్రేమము. (తె. ప) —అక్కటిక-రూ- అక్కటికము, అక్కసము, ఉబలాటము, ఒగచేడము, కనికరము, జాలి, నిబ్బరము (చూ, ప్రేమము); పా. 2. దీనికి ఉపమానములు. విష్ణుమూర్తి, బుద్ధుఁడు; అం. 3. యోగయ

మాంగములలోనొకటి· చూ, యోగయమాంగము, (చూ. అంగము.9)

దయచేయు మి. అ. క్రి. 1. కరుణించు. పాండు. 5, ఆ. 154: చూ, రూ-దయసేయు; స. క్రి. 2. అచ్చు, అచ్చుకొను, ఇచ్చు, ఇడు, ఒసఁగు, ఒసవు. నిర్వ. 3, ఆ. 81 చూ, పెట్టు. 8, వా 3. కూర్చుండు; 4. రండు, రా; 5 పొండు,పో

దయసేయు. మి. అ. క్రి· చూ, రూ-దయచేయు (కరుణించుటను.—కనికరించు, దయచేయు దయసేయు, నిబ్బరికించు (సం స)· కరుణించు) [నము.

దయాధర్మబిచ్చెము జా దయతోఁగూడిన దా

దయాపరము. సం. విణ చూ, కరుణాపరము

దయాపరుఁడు. సం. విణ దయాళువు: చూ, సురతుఁడు. [శుత్రులు.

దయావతి. అం. శ్రుతులు 22లో నొకటి. చూ,

దయాళువు. సం. విణ. ఉ·చూ, దయాపరుఁడు.

దయిత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. ప్రియురాలు. చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ

దయితము. సం. విణ. కోరఁబడినది. చూ, వాంఛ

దయితుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1. ప్రాణనాథుఁడు: చూ, ప్రియుఁడు; విణ. 2. ఇష్టుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు. 1.

దయివాఱు. దే. అ. క్రి. రూ- దైవాఱు. 1.అతిశయించు.చూ,ముమ్మరించు, 2: చూ, పొరలిపాఱు.

దయ్యపుకంటెకిఁ బేలపుగింజ పెద్దది. లో. ఉదా. "అక్కటకటా ! దయ్యంబునకంటెకిం బేలపుగింజయుం బెద్దదయ్యనే. " (శృంగార నైషధము)

దయ్యము. వై. వి. 1=దైవమ్. పిశాచము. రాఘ. 3, ఆ. 23: చూ, భూతము; 2.=దైవమ్. దేవుఁడు. రాఘ. 3, ఆ. 23: చూ, వేలుపు; 3. విధి· చూ, బ్రహ్మ. 1. (అనికొందఱు.) (ఇదివిచార్యము)

దయ్యు. దే. అ. క్రి. 1 రూ-డయ్యు బలహీనముగు: చూ, వలియు; 2. కృశించు: చూ, శోషించు. (దర తెలిసికొనుట)

దర. వై. వి —ధర: చూ, వెల 1 (కొనఁదలఁచి

దరఖాస్తు. వా వి విన్నపము " వాంటుదరఖాస్తు, నీటిదరఖాస్తు, పరీక్షదరఖాస్తు" మొ.

దరణము. వై. వి =ధరణము. ఎనిమిది డబ్బుల నాణెము. (దేశ్యమని శ. ర)

దరదము. సం. వి. అ. న. రూ-దారదము. ఇంగిలీకము: చూ, హింగుళము.

దరము. సం వి. అ. పుం, న. 1. భయము: చూ, వెఱపు; 2 శంఖము· చూ, సంకు; 3. గొయ్యి, గుంట: చూ,రంధ్రము 1; అవ్య. 4. ఇంచుక "దరహాసము " : చూ, స్వల్పము. [హాస్యము. 1.

దరహాసము. సం. వి. అ. పుం చిఱునవ్వు·చూ,

దరి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. గుహ. కృత్రిమమైన (మనుజులుత్రవ్విన) గృహాకారమైన పర్వతబిలము: చూ, రంధ్రము. 1. (చూ, పర్వతము); వై. వి. (1)= తీరమ్. గట్టు. పాండు. 4, ఆ. 40: చూ, గోధన్ను:(2)= తీరమ్. దగ్గఱ. సా. 3, ఆ. 232: చూ, సమీపము. 1; (3) మేర: చూ, సీమ. 1.

దరికొను. దే. అ. క్రి. 1 ఎరియు, కాలు (అనికొందఱు): చూ, మండు 1; ప్రే. 2. దరికొలుపు. [కుఁడు.

దరిజీ. వా. వి. కుట్రపువాఁడు: చూ, సూచి

దరితుఁడు. సం. విణ. భయపడినవాఁడు: చూ, వెఱపరి. [నము.

దరిద్రము. సం. వి. అ. న. లేమి: చూ, బీదతన

దరిద్రుఁడు. సం. విణ: చూ, బీదవాఁడు.

దరిజేసి. దే. వి. దైన్యముగలవాఁడు. దీనుఁడు. జై. 5, ఆ. 196: చూ, ప్రాయిడి.

దరిమిలా. వా. క్రి. విశ. తరువాత. "దరిమిలా యీనాము" "దరిమిలాసంగతులు"
దరియాఫ్తు. వా. వి. రూ-దర్యాప్తు. విచారణ.
దరిసించు. వై. స. క్రి. 1.= దర్శ. చూచు: చూ, వీక్షించు, 2. కానుకగానిచ్చు: చూ, పెట్టు. 8; వా. 3. (కోపాదులచేత) ఉచితముగానిచ్చు. "నీకేమి? నేనువానికిదరిసించు కొనెదను"
దరిసెనము. వై. వి.=దర్శనమ్. రూ-దర్సెనము. చేఁదరిసెనము, చేకానుక: చూ, లంచము.
దరుజో. దే వి. 1. గోడలకు పూయు సున్నపు గచ్చు: చూ, లేపనము. 2; 2. సున్నము తాళ్ళతో కలుపుట. [సత్యము. 1.
దరుమము. వై. వి =ధర్మమ్. న్యాయము: చూ,
దరువు. వై. వి. 1. గీతివిశేషము; 2.=ధృవ. (సూళాది సప్తతాళములలో నొకటి): చూ, సూడకములు; వా. వి. 3. శరీరమండలి కండరాదుల బలము. "పీఁడమునుపటివలె లేఁడు. ఒడలంతయు దరువుతీసినది", 4. కొట్టుట. "పాఠమురానందున పంతులు పిల్లవానినొక్క దరువుతీసినాఁడు"
దరువుచేయు. వై. అ. క్రి: చూ, తాళగించు.
దరేఖానా. వా. అవ్య. 1. దిక్కులేని; 2. అంతులేని; 3. లెక్కలేని.
దరోబస్తు. వా. వి. సర్వము.
దరీజ. వా. వి: చూ, రూ-గరిజీ.
దద్దుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1.
దద్దురము. సం. వి. అ. పుం. 1. కప్ప: చూ, మండూకము. 1; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.
దర్పకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. దుర్గతినిబొందువాఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.
దర్పణము. సం. వి. అ. పుం. 1. అద్దము: చూ, ముకురము; అం. 2. జన్యతాళములలో నొకటి: చూ, జన్యతాళములు.
దర్పము. సం. వి. అ. పుం. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; 2. కస్తూరి: చూ, మృగనదము; అం. 3. చూ, అశ్వహృదయపరిజ్ఞానము; 4. అస్త్రములలో నొకటి: చూ, అస్త్రములు. [రించు.
దర్పించు సం. అ. క్రి. గర్వించు చూ, హంక
దర్బారు. వా. వి. 1. కచ్చేరి, కొలువుకూటము: చూ, సభ. 2; 2. దర్బారు అను రాగము: చూ, స్వరము. 2.
దర్భ. సం వి. అ. పుం. 1.=దబ్బ. కుశము, పవిత్రము, కుశము. చూ, తృణము. 1; అం.2. అర్ఘ్యములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, అర్ఘ్యములు.
దర్భముద్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దబ్బయుంగరము. పాండు. 3, ఆ. 50: చూ, భూషణము 2.
దర్భలు. అం. కుశము, కాశము, యవము, దూర్వము, విశ్వామిత్రము, ఉసీరము, కుందురము, గోధూమము, వ్రీహి, ముంజము (10)
దర్యాప్తు. వా. వి: చూ, రూ-దరియాఫ్తు.
దర్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మిక్కిలిచిన్నగరిఁటె, మిళ్ళి, ఖజపము: చూ, పాత్రము.6; తద్వి.— గరిఁటెకు, చిల్లుల గరిఁటెకు, కఱ్ఱగరిఁటెకు—: చూ, పాత్రము. 6; 2. పాముపడగ: చూ, సర్పము.
దర్వీకరము. సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము.
దర్వీపాకరసన్యాయము. పా. గరిఁటె సమస్త పస్తువులలోను మెలఁగుచున్నను ఆవస్తువుల రుచి దానికిఁదెలియదనురీతి.
దర్శకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూచువాఁడు, ద్వారపాలకుఁడు: చూ, ప్రేక్షణీకుఁడు; విశ. 2. చూపెడువాఁడు: దర్శయితృ; 3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుఁడు.

*దర్శనము. సం. వి. అ. న. 1. చూపు: చూ, వీక్షణము; 2. కన్ను: చూ, లోచనము; 3.అద్దము: చూ,ముకురము; 4. తెలివి: చూ, బుద్ధి; 5. కల: చూ, స్వప్నము: 6. శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; 7. ధర్మము: చూ, పుణ్యము. 1; 8.=దరిసెనము, కానుక: చూ, లంచేము. అం. 9. దశావస్థలలో నొకటి చూ, దశావస్థలు; 10. ద్వాదశావస్థలలో నొకటి: చూ, ద్వాదశావస్థలు.

*దర్శపూర్ణమాసేష్టి. అం: చూ, హవిర్యజ్ఞములు.

దర్శని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-దర్శిని.

దర్శనీయము సం. విశ. చూడఁదగినది: చూ, వీక్ష్యము. 2.

*దర్శము. సం. వి. అ. పుం. 1. అమావాస్య: చూ, సూర్యేందుసంగమము (చూ, తిథులు); 2. అమావాస్యనాఁడు చేయఁదగినయిష్టి: చూ, యజ్ఞము; 3. చూపు; చూ, వీక్షణము; అం. 4. స—మ—హీనతానములు 7 లో నొకటి: చూ, స—మ—హీనతానములు (చూ, సర్వతానములు)

*దర్శయిత. సం. విశ. (ఋ. ఈ. ఋ) చూపువాఁడు; దర్శకుఁడు. [చూ, హిమాంశువు

*దర్శవిపత్తు. సం. వి. ద్. పుం. చందమాను

దర్శించు సం. స. క్రి =దరిసించు చూచు చూ, వీక్షించు. [క్షితము.

*దర్శితము. సం. విశ. చూపఁబడినది: చూ, వీ

దర్శిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉపరథ్య: చూ, మార్గము. 1; వా. 2. చూపెడు ఒకానొక యంత్రము. "దూరదర్శిని"

*దర్సనము. వై. వి.=: చూ, రూ-దరిసెనము.

*దలపము. సం. వి. అ. పుం. ముఖత్రాణము: చూ, వారవారణము.(చూ, తనుత్రాణము)

దలారి. దలాలి. వా. వి. తరగరి.

*దళిమము. వై వి. 1.=తలిమ: చూ, రూ-దడి బము; దే. విశ. 2. సన్నము: చూ, సూక్ష్మము. 4.

దల్లు. వై. వి.=జల: చూ, రూ-జల్లు.

దవ. దే. వి. 1. చెఱుకుగొన: చూ, తలవాడి; 2. ధూళి. అం, భా. ద్వి. 220: చూ, రేణువు. 1.

దవంతి. దే. వి. అగడిత: చూ, పరిఖ.

దవగము. వా. వి. ఎండాకు: చూ, సొరుగాకు.

దవడ. వై. వి.=: చూ,రూ-దవుడ

దవనము. వై. వి.=దమనః. వాసనగల మూలిక.* చూ, రుచి.

దవము. సం. వి. అ. పుం. రూ-దావము. 1. కార్చిచ్చు: చూ, వహ్ని. 1; 2. అడవి: చూ, విపినము.

దవసము. వై. వి.=దాస్యమ్. కొలుచు, సేవకము. (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, సేవ.1.

దవాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. ఎరగలి: చూ, వహ్ని. 1.

దవారిబ్రాహ్మణులు. పా. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

దవిష్ఠము. సం. విశ. మిక్కిలిదవ్వైనది: చూ, సుదూరము. (చూ, విప్రకృష్టము)

దవీయము. సం. విశ.=దవ్యః. (స్. ఈ. స్) —పై.—

దవు. వై. విశ=దవీయ: చూ, రూ-దవ్వు.

దవుడ. వై. వి.=ధాడా. తాలువు. (రూ-దవడ-దాఁదవ-దౌడ) బుగ్గలోపలిభాగము. (దేశ్యమని. శ. ర.): చూ, సెలవి.

దవుడనకాలుపట్టుకొను దే. అ. క్రి: చూ, పణతలపడు. అం, భా. తృ. 104.

దవుడు. వై వి.=రూ-దౌడు. ధౌరితకమ్. అశ్వగతి: చూ, హయము; 2.=ధావనమ్: చూ, పరుగు. 2; 3. దండయాత్ర:చూ, యుద్ధము.

దవురు. దే. వి. రూ-దౌరు. కాంతి చూ, వెలుతురు. 1 [ను. 2.

దవురుగల్లి. వా. వి. మెడనగ చూ, భూషణ

దవ్వ. దే. వి. నూరినపడిమి మెత్తని భాగము చూ, ఏకద్విబీజదళ వృక్షములు.

దవ్వు. నై. విణ. దవీయము. (రూ-దవు దౌ-రౌవు) భార. ఆర 2, ఆ 163 చూ, రూ-దవు

దశ. సం వి. ఆ. స్త్రీ 1 = దెస కాలకృత మైనస్థితి. "సుక్రిమహాదశ మహారాజయోగమునునిచ్చును". చూ, పాటు (అవస్థ). 2 దీపపువత్తి చూ, వత్తి. 2; బ 3. బద్ది చూ, వత్తి. [వాఁడు: చూ, రావణుఁడు.

దశకంఠుఁడు సం. వి. అ. పుం. పదికంఠములు

దశకము. సం. స. ఈరేను. చూ, పది.

దశకుమారచరిత్రము. అం. ఈగ్రంథమునుదండి వ్రాసెను: చూ, కావ్యనాటకములు.

దశకోటి. అం. చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశక్షీరములు అం. మునగ, ముల్లంగిదుంపలు, మోదుగ, చింత, చిత్రిమూలము, అల్లము, వేప, గుమ్మడు, ఉత్తరేణి, వాఁకుడు. (ప్లీహ అనాహగుల్మఉదర శోఫరోగములు హరించును)

దశదానములు. అం: చూ, దానములు.

దశనము. సం. వి. అ. న. 1. కవచము: చూ, వారవారణము. పుం. 2. దంతము. (దీని చేతవనితలయధరమును గొఱుకుదురు:) చూ, పల్లు. 2; 3. శిఖరము: చూ, సుద. 3.

దశనవాసస్సు. సం. వి. స్. న. పలువలువ: చూ, పెదవి.

దశబలములు. అం. బుద్ధి, క్షాంతి, వీర్యము, ధ్యానము, జ్ఞానము, కృప, శీలము, బలము, దానము, ఉపేక్ష.

దశబలుఁడు. సం. వి. అ. పుం:చూ, బుద్ధుడు.1.

దశభూమీశుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, దశార్హుఁడు.

దశమము. అం. లగ్నకాగకర్త్యగులు 12 లో నొకటి (రాజ్యము, ఆజ్ఞ, కర్మ, కీర్తి, ఉద్యోగము, మానము, జీవనము, వాణిజ్యము, కృషి, నిధి, యజ్ఞము, ఊగవు, జానువు, దత్తపుత్రుఁడు, (ప్రభుసన్మానము, రాజాజ్ఞ): చూ, లగ్నకార కర్త్వములు.

దశమాంశ. అం షోడశవర్గములో నొకటి (లగ్నమును పది సమభాగములు చేయుటచే దశమాంశయనిపేరు. దశమాంశ కనుఁగొనవలసిన గ్రహమేరాసి యందెన్నవభాగమునందున్నదో దెలుసుకొనవలెను గ్రహమోజరాశియందున్న యెడల నారాసి మొదలుగను, యుగ్మరాశియందున్నయెడల నారాసికి 9 వరాసి మొదలుగను బయినఁజెప్పిన రీతిని గ్రహమెన్నవభాగమందున్నదని కనుఁగొనఁబడెనో నన్నవరాసి దశమాంశయనఁబడును. ఆరాశ్యధిపతియే దశమాంశాధిపతి యగును): చూ, షోడశవర్గ.

దశమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పక్షమునందు పదియవతిథి. "విజయదశమి": చూ, తిథి. (చూ, తిథులు); విణ. న్. 2. మిక్కిలివృద్ధుఁడు:చూ,వృద్ధుఁడు.1; విణ.3. పదియవది.

దశమిస్థుఁడు. సం. విణ. 1. నష్టవీర్యుఁడు; 2. ముదుసలి. చూ, వృద్ధుఁడు. 1.

దశము. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశరంధ్రములు. అం. (2 ముక్కు, 2 కన్ను, 2 చెవి, 2 మూత్ర-మలద్వార, వాక్కు, బ్రహ్మరంధ్రములు; స్త్రీలకు స్తనరంధ్రములు 2, గర్భమార్గమునందొకటి అధికముగ గలవు)

దశరథుఁడు. సం. వి. అ. పుం. సూర్యవంశపురాజు (పలుదిక్కులను రథములుగలవాఁడు): చూ, రాజు. 1.

దశరూపకములలక్షణములు అం 1 నాటకము, 2 ప్రకరణము, 3 భాణము, 4 ప్రహసనము, 5 డిమము, 6 వ్యాయోగము, 7 సమవాకారము, 8 అంకము, 9 వీథి, 10 ఈహామృగము, (10) (వీనిలక్షణము లాయాపదముల కడ వివరింపఁబడియె): చూ, రూపకములు.

దశరూపభృత్తు సం. వి. ద్. పుం వెన్నుఁడు చూ, విష్ణువు. 1.

దశరూపము అం. ఈగ్రంథమును ధనంజయుఁడువ్రాసెను చూ, కావ్యనాటకములు.

దశలక్ష. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశలు అం 1. బాల్య, యౌవన, కౌమారములు మఱియు వార్ధక్యము చూ, అవస్థలు; 2 రవి, చంద్ర, అంగారక, బుధ, బృహస్పతి, శు, శని, రా, కేతు దశలు (9)

దశవిధకావ్యగుణములు. అం. శ్లేషాది: చూ, కావ్యగుణములు.

దశవిధగమకములు. అం. ఆరోహణము, అవరోహణము, ఢాలు, స్ఫురితము, కంపితము, ఆహతము, ప్రత్యాహతము, త్రిపుఛ్ఛము, ఆందోళము,మూర్ఛన.(10) (చూ,15.గమకములు.)

దశవిధధాతువులు. అం: చూ, ధాతువులు.

దశవిధనాడులు. అం: చూ, నాడులు.

దశవిధనాదములు. అం: చూ, నాదములు.

దశవిధనియమములు. అం: చూ, నియమములు.

దశవిధప్రళయములు. అం: చూ, ప్రళయములు.

దశవిధప్రాచీనపురి. అం: చూ, పురులు.

దశవిధబ్రాహ్మణులు. అం. "దేవోమునిర్ద్విజో రాజా వైశ్యశూద్ర బిడాలకః । పశుమ్లేచ్ఛశ్చఛండాలో దశవిప్రాః ప్రకీర్తితాః॥ ద్రావిడగౌడాది భేదములచే వలరు మండు బ్రాహ్మణశాఖలవారియందుగలగుణధర్మాదులననుసరించి దేవ,ముని, ద్విజ, క్షత్రియ, వైశ్య,శూద్ర, బిడాలక, పశు, మ్లేచ్ఛ, ఛండాలురను భేదముగలవారుగు చుండిరని స్మృతికర్తలు నిర్ణయించిరి చూ, బ్రాహ్మణులు.

దశవిధమన్మథావస్థలు. అం: చూ, దశావస్థలు.

దశవిధశాస్త్రలక్షణములు. అం· చూ, శాస్త్రలక్షణములు.

దశవిధసద్గుణములు. అం· చూ, సద్గుణములు.

దశశీర్షము. అం· చూ, శస్త్రములు.

దశసహస్రము. అం· చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశాంగధూపము. అం. తేనె, మంచివాసనగల ముస్తలు, మంచినెయ్యి, గంధకము, మహిసాక్షిగుగ్గిలము, అగరుచెక్క, జాతిపువ్వు, సరళదేవదారుబంక, శిలారసపుజిగురు, ఆవాలు (10) వీనిని చూర్ణించి ధూపము వేసిన పసిపిల్లల వ్యాధులును, భూతబాధలును హరించును)

దశాంశమానము. పా ఒకానొక మానము

దశాకర్షి. సం. వి. న్. పుం. దివ్య చూ, స్నేహాశము. [చూ, శస్త్రములు.

దశాక్షము. అం. శస్త్రములు 47 లో నొకటి:

దశానామేకాదశన్యాయము. పా. ఏదియో కొంతమట్టుకు ఖర్చుచేయవలసి వచ్చినపుడు ఇంకొకకొంచెము సహింపవలెను. పదిలోపదు నొకండు అనురీతి. [పరిమాణాదులు.

దశాప్రమాణములు. పా: చూ, గ్రహముల దశా

దశార్హుఁడు. సం. వి. అ. పుం చూ,బుద్ధుఁడు.1.

దశాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంచెకోట: చూ, ప్రాచీనము. 1.

దశావతారములు. అం: చూ, అవతారములు.

దశావతారుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

దశావస్థలు. అం. దర్శనము(చూచుట), మనస్సంగమము (తలఁచుట), సంకల్పము (కోరిక), జాగరము, కార్శ్యము (అరుచి), అరతి (విసుగుట), అలజ్జ (సిగ్గువిడుచుట), ఉన్మా

దము (అఱచుట), మూర్ఛ, మరణోద్యమము (చేచ్చుట) (10)· చూ, అవస్థలు. (చూ, కామము 8)

దశాహము. సం. వి. అ. పుం. మృతిపొందినవాని కిఁబదియవనాఁడుఁజేయు శ్రాద్ధము· చూ, శ్రాద్ధము [ఇంద్రియములు.

దశేంద్రియములు అం నేత్రాది —· చూ,

దశోపనిషత్తులు. అం: చూ, ఉపనిషత్తులు (చూ, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము)

దష్టము. సం. విశే. కఱవఁబడినది. [ములు.

దసరా. వై. వి.=దశరాత్రి దేవీనవరాత్రి

దసిలీ. దే. వి. 1 ఒకరకముపట్టు కళా. 2, ఆ 15: చూ, మొగ్గపట్టు (చూ, పట్టు 17), 2 వదలు, పరిత్యాగము:చూ, విమోచనము.

దసువంది. దే. వి. గుర్రిద్దులాటకు కట్టేలను గూర్చువాఁడు. [బాణము. 1.

దసెన. దే. వి. ఒకానొకఆయుధము· చూ,

దస్కతు. వా. వి: చూ, సంతకము.

దస్తరము. వా. వి: చూ, రూ-దస్త్రము.

దస్తా. వా. వి. 1. ఇరువదినాలుగు కాగితములు (తావులు): చూ, పటపత్రము; 2. ఇరువది నాలుగు బాణములకట్ట. చూ, బాణము. 1

దస్తావేజు. వా. వి. వ్రాతపూర్వకమైన సాధనము: చూ, పత్రము.

దస్తు. వా. వి. 1. పోగుచేసినసొమ్ము: చూ, విత్తము. 1; 2. వసూలయిన సొమ్ము: చూ, విత్తము. 1; 3. ధనము: చూ, విత్తము.1.

దస్తూరి. వా. వి. 1. చేవ్రాత: చూ, వ్రాలు; 2. ఇతరులవ్రాత: చూ, వ్రాలు; 3. చేవ్రాలు. చూ, సంతకము.

దస్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పగతుఁడు: చూ, శత్రువు. 1; 2. దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1.

దస్రులు. అం. అశ్వినీదేవతలు (రోగములను క్షయింపఁజేయువారు): చూ, అశ్వులు.

దస్త్రము. వా. వి: చూ, రూ-దస్తరము.

దహనము. సం. వి. అ. న. 1. కాల్చుట: ఓషము; పుం. 2. చిత్రమూలము *: చూ, వహ్ని సంజ్ఞికము; 3 జీడి*:చూ, భల్లాతకి.

దహనసంస్కారము పా చూ, అగ్నిసంస్కారము

దహనుఁడు సం. వి. అ పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1, విశే. 2 దుష్టుఁడు. చూ, వ్యాఘ్రుఁడు 2. [లుఁగు. 5·

దహించు సం స. క్రి కాల్చు: చూ, వె

దళకొను దే. అ. క్రి రూ-దళముకొను, దళగించు, అధికమగు: చూ, హెచ్చు. 3.

దళగించు. దే. అ. క్రి —పై —

దళనము. సం. వి అ. న. 1. ఖండించుట చూ, హతి; 2. చీల్చుట, భేదించుట: చూ, విదారణము. 1.

దళము. సం. వి. అ. న. 1.ఆకు: చూ, పర్ణము. 1; 2.=దడము-దణా. దండు: చూ, సేన. (తెనుఁగు అని కొందఱు); 3: చూ, హరిదళము; 4. భాగ్యము, అదృష్టము: చూ, సంపత్తి; దే. వి. (1) ఆధిక్యము: చూ, హెచ్చు. 2; విశే. (2) అధికము. స్వా. 5, ఆ. 51: చూ, హెచ్చు. 1; (3) తఱచు, ఒత్తడము: చూ, మొత్తము; (4) దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2.

దళముకొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, రూ-దళకొను; ప్రే. 2. దళముకొలుపు.

దళవరి. దే. వి. (దళము + వరి) 1. ఒకరకము వడ్లు: చూ, ధాన్యము; వై. వి. 2.=దళవాహి. సేనాధిపతి: చూ, సైనికుఁడు.

దళవాయి. వై. వి. 1.=దళవాహి. (రూ-దళ్వాయి-దళవరి): చూ, సైనికుఁడు; 2. రూ-దళ్వాయి. సుంకరిసహాయుఁడైన యుద్యోగస్థుఁడు.

దళవాహి. సం. వి. ఇ. పుం.=దళవాయి-దళ పతి: చూ, సైనికుఁడు. [జాతి.

దళసంచే. దే. వి. (దళము + సంచే) ఒళము

దళసరి. గ్వ. వి. (దళము + సరి) 1. ఘనత. చూ, సాంద్రము. 2; విణ. 2. తలచే చూ, దళము (3); 4 మందము, జోగు: చూ, విలంబనము. 1; వా 5. మూపము, (పొడవు వెడల్పు ఎత్తు అను మూఁడింటిలో నొకటి) "ఆ కమ్మి అడుగున్నర దళసరికలదు", 6. చిక్కని. "ఆకాగిత మది దళసరి."

దళసూచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ముల్లు. చూ, సితాగ్రము; [విరేచని*.

దళస్నుహి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. చూ, సుఖ

దళించే. సం. స. క్రి 1. ఖండించే. చూ, సెలగు; 2. నిర్భేదించే చూ, భేదించే

దళితము. సం. విణ. 1 భేదింపఁబడినది. (ఖండింపఁబడినది (అనియు): చూ, విచ్ఛిన్నము. 3; 2. వికసించినది: చూ, హసితము. 1.

దసుఁకు. దే. వి. భయము: చూ, వెఱపు.

దళ్వాయి. వై. వి.=దళవాహి: చూ, రూ-దళవాయి.

దా

దా. దే. విణ. 1. రూ—డా: చూ, సవ్యము. 1; వా. అవ్య. 2. రా, రమ్ము (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక)

దాంతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ:చూ, రూ-దమము.3.

దాంతుఁడు. సం. విణ. రూ-దమితుఁడు. 1. గురు శిక్షితుఁడు: చూ, శిష్యుఁడు; 2. అడఁపఁబడినవాఁడు; 3. తపఃక్లేశము నోర్చువాఁడు.

దాంపత్యము. సం. వి. అ. న. ఆల్మగలభావము.

దాంభికుఁడు. సం. విణ.=డాంబికుఁడు: చూ, పాత్రిహారకుఁడు.

దాఁక దే. ద్రి: చూ, రూ-దనుక.

దాఁకొను. దే. అ క్రి. (దాఁగు + కొను): చూ, మఱుఁగుపడు.

దాఁగనముచ్చెలు. దే వి. బ: చూ, రూ-డాఁగనముచ్చెలు. :చూ, సజ్జె).

గాఁగర. దే. వి. పరిసేవకము: చూ, స్యోనము

గాఁగినవాఁడు. దే. విణ: చూ, డ 11.

దాఁగిలిమూఁతలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-డాఁగనముచ్చెలు.

దాఁగిలిముచ్చెలు. దే. వి. బ —పై.—

దాఁగు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-డాఁగు.

దాఁగుకొను దే. అ. క్రి.—పై.—

దాఁగురించే దే. స. క్రి. 1. దాఁచే. చూ, మఱుఁగు; 2. చూ, వంచించే.

గాఁగురింత. దే. వి.గాఁగురించుట.

దాఁగురింతలు. దే. వి. బ. చూ, రూ-డాఁగనముచ్చెలు.

దాఁగురుమూఁతలు. దే. వి. బ.—పై.—

దాఁచియుంచే. వా అ. క్రి: ఇల్లడయిడు.

దాఁచే దే. ప్రే: చూ, రూ-దాఁగురించే. హరిశ్చ. 3, అ. 20.

దాఁచుట. వా. వి: దాఁపణికము, దాఁపుడు, దాఁపురము, బందు. (సం. ప).—ఉపగూహనము, గుప్తి, గూహనము, గోపనము. (చూ, బందు)

దాఁటడుగుపరువడి. అం: చూ, విసరులు.

దాఁటడుగుమొన. అం. 1.—పై.—; 2. మొనలు 12 లో నొకటి: చూ, మొనలు.

దాఁటరి. దే. వి. కప్ప: చూ, మండూకము. 1,

దాఁటించువాఁడు. వా. విణ: చూ, ఉత్తారకుఁడు.

దాఁటు. వై. వి. 1. వర్గము: చూ, సమూహము; ద్వ. వి. 2. ప్లుతగతి భేదము: చూ, హాయము; దే. వి. 3. లంఘనము: చూ, లంఘు; వై. వి. 4.=ధాటీ. దండయాత్ర:

చూ, యుద్ధము, 5.=ధాటీ దండు. చూ, సేన. 1; వా. 6. తప్పించుకొనిపోవుట; అ. క్రి. 7· చూ, లంఘించు; స క్రి 8. చూ, తరించు, 9. అంగవించు, అడుగు పోఁటు, అతకరించు, అవఘళించు, ఒత్తరించు, కడచు, గుంపించు, జేవదాఁటు, తప్పు, తటియు, తలఁకడచు, తుటారించు, మీఱు, మేర మీఱు, వాలు. (సం. ప).— అంతరించు, అతిక్రమించు, ఉల్లంఘించు, క్రమించు (చూ, వాలు 12.)

దాఁటుకట్టు. ద్వ. అ. క్రి. గుంపుగూడు: చూ, సంతనకట్టు 1

దాఁటుకొను. దే అ. క్రి· చూ, లంఘించు

దాఁటుట. వా. వి· చూ, లంఘు.

దాఁటుడుపల. దే. వి. ఒకానొకపల:చూ,పల.1.

దాఁటుపరువడి. అం· చూ, పరువల్లు.

దాఁటులు. వా. వి. బ. పేరెములు చూ, లంఘు.

దాఁపన. దే. వి. దాఁచుట.

దాఁపరము. దే వి. రూ-దావరము. దొంగిలించుట: చూ, ముచ్చిలి.

దాఁపరించు దే. స. క్రి. 1. దొంగిలించు:చూ, ముచ్చిలించు; వా. 2. తగులుకొను, వెంబడించు. (వీఁడు నాకుదాఁపరించినాఁడు.)

దాఁపరీఁడు. దే. వి. (దాఁపరము + ఈఁడు) దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1.

దాఁపటికము. దే. వి. (దాఁపన + టికము): చూ, దాఁచుట.

దాఁపు. దే. ప్రే· చూ, రూ-దాఁచు.

దాఁపుడు. దే. వి: చూ, దాఁచుట.

దాఁపురము. దే. వి. 1.—వై.— కళా. 6, అ. 255; 2. దాఁచినసొమ్ము. సా. 2, అ. 185: చూ, విత్తము. 1.

దాక. వై. వి. 1.=ద్రాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల; దే. వి. 2. భోగిణి: చూ, పాత్రము. 6; 3. వెడల్పునోరుగలఅటిక: చూ, పాత్రము.6.

దాకలి దే. వి. (దాయి + కలు)· చూ, రూ-డాకలి.

దాకల్లు దే. వి. (దాపు + కల్లు) 1.—వై —; 2. బండికింటి కడకమ్మి. కమ్మి (సం.ప) నేమి. [చూ, సమీపించు.

దాకొను. దే. అ. క్రి. (దాఁపు + కొను):

దాక్షాయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 గౌరి: చూ, పార్వతి. 1; 2. రోహిణీనక్షత్రము: చూ, నక్షత్రము. 1; 3 అశ్విన్యాదినక్షత్రములు: చూ, నక్షత్రము 1; 4. నేల: చూ, భూమి 1

దాక్షాయ్యము. సం. వి. అ పుం. గ్రద్ద, బోరువ: చూ, హరివాహనుఁడు. (సంపాతి తమ్ముఁడు.—అరుణాత్మజుఁడు, జటాయువు, జరాయువు: (చూ, హరివాహనుఁడు.)

దాక్షిణాత్య. అం. 1 చూ, పంచమజభాషలు. (చూ, భాష. 1); 2· చూ, కీన్నషడ్జకజభాషలు.(చూ, భాష. 1.)

దాక్షిణేయుఁడు. సం. విణ: చూ, రూ-దక్షిణ్యుఁడు. [టము.

దాక్షిణ్యము. సం. వి. అ. వ: చూ, మొగమా

దాక్షిణ్యుఁడు. సం. విణ: చూ,రూ-దక్షిణ్యుఁడు.

దాగలి. దే. వి: చూ, రూ-డాకలి.

దాచిని. వా. వి: చూ, రూ-దాల్చిని.

దాజపండాబ్రాహ్మణులు. పా. సాగువేదులు. చండప్రచండులను నామాంతరముసయితముకలదు. వీరు గోబిల, ద్రాహ్యాయణ సూత్రములకుఁజెందినవారు. కొందఱిపుడు కృష్ణయజుర్వేదము నవలంబించుచున్నారు: చూ, ఉత్కళులు (చూ, బ్రాహ్మణులు)

దాటాయి. వై. వి: చూ, బాలక్రీడ.

దాడి. వై. వి. 1.=ధాటీ. దండయాత్ర: చూ, యుద్ధము; 2.=ధాటీ. దండు: చూ, సేన. 1; 3. గడ్డము: చూ, శ్మశ్రువు.

దాడింబ. వై. వి.=గాడిమః (రూ-దాడినిమ్మ-దాడిమ్మ-దానిమ్మ-దాళింబ - దాళిమ్మ)*. చూ, రక్తబీజము. [లక్ష్మీ 2,ఆ 60
దాడికాఁడు. వై. వి. చూ, వేగులవాఁడు
దాడిచేయు. వై. అ క్రి చూ, దండెత్తు
దాడినిమ్మ. వై. వి.= చూ, రూ-దాడింబ
దాడిమపుష్పకము. సం. వి. అ పుం. రోహీ, రోహితకము*. చూ, ములుమోదుగు
దాడిమము సం వి. అ. పుం 1 =దాడింబ*: చూ, దాడింబ; 2. ఏలకి* చూ, పత్రిల
దాడిమి. సం వి. ఇ. పుం=.చూ,దాడింబ*
దాడిమ్మ. వై వి.=దాడిమ.—వై.—
దాడియాడు ద్వ. స. క్రి. మార్కొను: చూ, ప్రతిఘటించు.
దాఢ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=1.దౌడ కోఱపల్లు చూ,పల్లు. 1; 2. గుంపు చూ, సమూహము
దాణ. వై. వి.=ఖాదన. ఎద్దుగుఱ్ఱములులోనగు వాని యొకరకమతిండి: కాణము, ఖాణము. (సం.ప)—ఖాదనము
దాణము. దే. వి. శుల్కము: చూ, సుంకము.1.
దాణుధోడ. అం. విసరులు 15 లో నొకటి. చూ, విసరులు. [చూ, వదాన్యుఁడు.
దాత. సం. విణ.(ఋ. ఈ. ఋ.)ఇచ్చువాఁడు;
దాతము. సం. విణ. దతము, నఱకఁబడినది: చూ, వృక్ణము. [చూ, పట్టెడ. 6.
దాతికట్టు. దే. వి. (దాయి + కట్టు) దాదుంగ:
దాత్యూహము. సం వి. అ. పుం. 1: కర్కరాంకము, కాలకంఠకము-రూ-కాలకంఠము, కాకమద్గువు, జలరంకము, జలరంజి. (తె. ప).—కూఁకటిగుడ్డంగి- రూ-కూకురుగుండఁగి-కూకురుగుండె; 2: చూ, వానకోయిల. [ఇవిత్రము.
దాత్రము. సం. వి. అ. న. కొడవలి: చూ,
దాదాఁపు. దే. వి. (దాఁపు + దాఁపు) మిక్కిలి సమీపము: చూ, సమీపము. 1.

దాది. వై. వి.=ధాత్రీ రూ-దాదెలి. (సం. ప.) అంకపాళి,ఉపమాత,ధాత్రి (చూ, మాత.1)
దాదెలి. వై. వి =—వై— [దాతికట్టు.
దాదుంగ. దే. వి (దాయి + దుంగ) చూ,
దానపంచకము. అం. సంప్రాప్తము,ఉత్సర్గము, సంప్రాప్తధనోత్సర్గము, స్వయంగ్రాహము, అతి మోక్షము. (5) [చేయు. 2.
దానమిచ్చు. మి. స. క్రి. ఇచ్చు. చూ, దయ
దానము. సం. వి. అ న. 1. ఈవి చూ, వితరణము; 2. ఏనుఁగుకపోలమదము: చూ, మదములు (చూ, హస్తి); 3. పాలనము చూ, రక్షణము; 4. ఛేదనము: చూ, వర్ధనము. 2; 5. శుద్ధి: చూ, శోధనము. 1; అం. 6. చతురుపాయములలో నొకటి (ఇది ఐదువిధములు.— తనకుఁగల ధనమంతయూ నిచ్చుట, ఎక్కడనేని ధనముతీసుకొన్నచో దానికిఁ దానసుకూలుఁడై యుండుట, అపూర్వవస్తువులనిచ్చుట, ఒకని ధనముఁబుచ్చుకొనఁబ్రవర్తింపఁజేయుట, అప్పు తీర్చుట): చూ, ఉపాయములు; 7. ఉపాయములు 7 లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు; 8. నాయకుఁడు నాయికయొక్క కోపమునుపోఁగొట్టునపుడు ఉపయోగించెడు ఉపాయములు 6 లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు; 9: చూ, రాజ ముఖ్యగుణములు; 10. ధనగతి త్రియమునందొకటి: చూ, ధనగతిత్రియము (చూ, త్రియము); పా. 11. దీనికి ఉపమానములు.—బలి, కర్ణుఁడు, దధీచి, శిబి, మేఘము, కల్పవృక్షము, కామధేనువు, చింతామణి. [నొకటి: చూ, నియమములు.
దానముచేయుట. అం. నియమములు 10 లో
దానములు. అం. 1. దశదానములు.— గోదానము, భూదానము, తిలదానము, హిరణ్యదానము, ఆజ్యదానము, వస్త్రదానము,

ధాన్యదానము, గుడదానము, రౌప్యదానము, లవణదానము; 2 షోడశమహాదానములు.—గోదానము, భూదానము, తిలదానము, హిరణ్యదానము, రత్నదానము, విద్యాదానము, కన్యాదానము,దాసీదానము, శయ్యాదానము, గృహదానము, అగ్రహారదానము, రథదానము, గజదానము, అశ్వదానము, ఛాగదానము, మహిషిదానము; మఱియొకవిధము.—తులాపురుషము, హిరణ్యగర్భము, బ్రహ్మాండము, స్వర్ణము, పంచలాంగలము, స్వర్ణధేనువు, భూగోళము, కనకపర్వతము, కామధేనువు, కల్పవృక్షము, రజితపర్వతము, సహస్రధేనువు, సాలంకృత హేమవృషభము, సాలంకృత లక్ష్మీప్రతిమ, సాలంకృత సప్తాచలము, సప్తసముద్రము, గజము, సద్గచ్ఛాయ. (18)3; చూ, దానము 6, 8, 9, 10)

దానవారి. సం. వి. ఇ. పుం. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు. |చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

దానవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రక్కసుఁడు.

దానవులు. అం. కశ్యపునకు దనువునందుగల్గిన సంతతి. వీరునూఱుమంది ద్విమూర్ధుఁడు, శంకుకర్ణుఁడు, హయశిరుఁడు, అయోముఖుఁడు, శంబరుఁడు, కపిలుఁడు, వామనుఁడు, మారీచి, మఘవంతుఁడు, ఇల్వలుఁడు, సృమరుఁడు, విక్షోభనుఁడు, కేతువు, కేతువీర్యుఁడు, శతహ్రదుఁడు, మహాబలుఁడను తారకుఁడు, వైశ్వానరుఁడు, పులోముఁడు, విద్రావణమహాశిరుఁడు, స్వర్భానువు, వృషపర్వుఁడు, విప్రచిత్తి ఇత్యాది. స్వర్భానువునకుఁ బ్రభయు, పులోమునకు శచియు, హయశిరునకుపదానవియు, వృషపర్వునకు శర్మిష్ఠయుఁ బుత్రికలు. పులోమ, కాలకలు వైశ్వానరునకుఁ బుత్రికలై మారీచునకు భార్యలైరి. పులోమయందుఁ గల్గినవారు పౌలోములు (60000) కాలకయందలి సంతానము కాలకేయులు (1400) హిరణ్యపుర నివాసులు శతహ్రదునకు మూషకుఁడు, హుండుఁడు కల్గిరి. సుందునివలనఁ దాటకియందు మారీచుఁడు పుట్టెను. సంహ్రాదునకు గొప్ప దపఃఫలులగు నివాతకవచులనఁ బడు మూడుకోట్లమంది పుట్టిరి. వీరు మణిపతీపుర నివాసులు (విద్యార్థికల్పతరువు)

దానశౌండుఁడు. సం. విణ. మిక్కిలియీవికాఁడు: చూ, వదాన్యుఁడు.

దానహీనుఁడగురాజు. అం. అపరికాళములు 9 లో నొకటి: చూ, అపరికాళములు.

దానింబ. వై. వి.=దాడిమః*: చూ, రూ-దాడింబ. (దీని వేరు చెక్క కషాయము సేవించిన పేగులలోనుండెడు పొడుగైనపాములు పడిపోవును. లేఁతకాయ అతి సారాదులకు మంచిది.)

దానిమ్మ. వై. వి.=—పై—

దాపనము. సం. వి. అ. న. దండుగగొనుట.

దాపరము. దే. వి: చూ, రూ-డాపురము.

దాపరించు. దే. అ. క్రి: చూ, సిద్ధించు

దాపల. దే. వి. రూ-డాపల: చూ, సవ్యము.1.

దాపలించు. దే. అ. క్రి. రూ-డాపలించు. 1. చుట్టివచ్చు. భార. శల్య. 2, ఆ. 267: చూ, వలగొను; 2. చుట్టుకొను: చూ, వేష్టించు.

దాపించు. దే. అ. క్రి: చూ, సమీపించు.

దాపితుఁడు. సం. విణ. రూ-దాయితుఁడు: చూ, సాధితుఁడు.

దాపు. దే. వి. 1 భయము: చూ, వెఱపు; 2. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; స. క్రి. 3. చెక్క: చూ, వాఱు. 1.

దాపురము. దే. అ. క్రి. చూ, సిద్ధించు.

దాపురము. దే వి: చూ, రూ-డాపురము.

దాప్యము. సం. విణ. దంమగఁగొనఁబగినది.

దాబ. వా. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

దామని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=దామెన: చూ, సూత్రము. 1.

దామము. సం. వి. న్ పుం, న. 1. తలుగు చూ, సూత్రము. 1; 2 హారము: చూ, భూషణము. 2.

దామర. దే. వి. 1. ఉరిత్రాడు. వసు. 4, ఆ 132: చూ, సూత్రము. 1; 2. చూ, రూ-దామెర.

దామెన. వై. వి=దామనీ. పెక్కు తలుగులుగల నిడివిత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

దామెర. దే. వి. రూ-పలుదామెర. మండలాకారకుష్ఠవ్యాధి: చూ, మండలము. 3.

దామోదరాయనమః. అం. శమదమాది షట్కసంపత్తివలనసంస్కరింపఁబడిన శుద్ధమనస్సుచేఁ బొందఁడగిన వస్తువుకొఱకు నమస్కారము· చూ, ఓమ్.

దామోదరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు. (తులసీమాలిక యుదరమందు గలవాఁడు): చూ, విష్ణువు. 1.

దాయ. వై. వి.=దాయాదః. 1. సగోత్రుఁడు: చూ, సంగధుఁడు. 2. పగతుఁడు: చూ, శత్రువు.

దాయఁగట్టు. దే. స. క్రి: చూ, ఉఱ్ఱుకట్టు.

దాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. పంచుకొనఁదగిన తండ్రిసొత్తు: చూ, విత్తము. 1; 2. ఈవి: చూ, వితరణము; 3. అరణము: చూ, హరణము; 4. కట్నము: చూ, లంచము; 5 ఉల్లకుట్టుమాట: చూ, శబ్దము. 2; దే. వి. (1) ఆపద: చూ, విపత్తు, (2) పాచికలు గవ్వలు మొదలైనవాని యందలి పందెము: చూ, వ్యవహారము. 4; (3) గవ్వలాట: చూ, వ్యవహారము. 4.

దాయాదుఁడు. సం వి. అ. పుం.=దాయ. 1. జ్ఞాతి: చూ, సగంధుఁడు; 2. కొడుకు: చూ, పుత్రుఁడు. 1.

దాయి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) 1 ఇచ్చువాఁడు· చూ, పదాన్యుఁడు; దే. వి. (1)· చూ, దాకలి; వై. వి (2).=ధాత్రి: చూ, రూ-దాది,వా. క్రి. (3) దాఁచే.

దాయు. దే. అ. క్రి· చూ, రూ-దాయు.

దార సం. వి. అ. పుం. బ. 1. అగ్నిసాక్షిగా వివాహమాడిన పెండ్లాము: చూ, భార్య; వై వి.=ధారా. (1) త్యాగము: చూ, వితరణము; (2) కత్తియంచు. చూ, వాసిర; (3) చూ, నీటిచాలు. పా. 4, ఆ. 16; దే. వి. (4) క్రమము: చూ, విధము. 1.

దారకర్మ. సం. వి. న్. న: చూ, వివాహము.

దారకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. బాలకుఁడు: చూ, శిశువు; 2. కృష్ణునిసారథి: చూ, సారథి; విణ. 3. చీల్చువాఁడు: చూ, విదారకుఁడు. [నెల. 1.

దారణ. వై. వి.=ధారణ. క్రియము: చూ,

దారణము. సం. వి. అ. న. చీల్చుట: చూ, రూ-విదారణము.

దారదము. సం. వి. అ. పుం. 1. స్థావర, విషభేదము: చూ, హాలాహలము; 2. పాదరసము: చూ, సూతము; 3. ఇంగువ: చూ, హింగువు; 4 కడలి: చూ, సముద్రము; 5. రూ-దరదము: చూ, హింగుళము.

దారపదము. పా: చూ, ఆషాఢము.

దారబందము. వై. వి.=ద్వారబంధః. రూ-దోరము- దువారము: చూ, వాకిలి.

దారము. దే. వి. 1. చౌర్యము: చూ, ముచ్చిలి; 2. నూలిత్రాడు: చూ, సూత్రము.1.

దారముగట్టుట. జా. నాదినావసిన వానింగూర్చి నీవేదారముఁగట్టితివాయనుట (నీవేపుత్తికట్టి

తివాయనుట (పుస్తె=దారముతోఁ గూడినది, మంగళసూత్రము; స్వాధీనముచేసికొనుట, మంగళసూత్రముగట్టుట "ఏ గారుదు మన ము దారముగట్టితిమని మీఁద మాపు మాడ రాదు" (ధర్మజరాజసూయము)

దారి. దే. వి. 1 త్రోవ చేయుట చూ, మార్గము. 1, 2. ధార. రూ-ధార. కత్తియంచు చూ, వాదర; 3 ధారి ధరించువాఁడు; 4 రూ-తారి చూ, సూత్రధారుఁడు, వా 5 గతి, దిక్కు. "నాకేమిదారి."

దారించు సం స. క్రి చీల్చు చూ, విదారించు

దారితము. సం. విణ విదారితము, చీల్పఁబడినది: చూ, విచ్ఛిన్నము 3

దారిదారి వా. విణ చూ, దారి 4 [ముచ్చు 1

దారిదొంగ. వా. వి. ఎడత్రోవకాఁడరి చూ,

దారిద్ర్యము సం. వి అ. న చూ, బీదతనము

దారిపన్ను. వా. వి చూ, సిస్తు 1.

దారిలేమి. వా. వి. అధ్వానము, అమార్గము, నిర్జనత్వము. [పురుగు

దారుకీటము. సం. వి. అ. పుం. ఘుణము: చూ,

దారుణము. సం వి. అ. పుం. 1. భయానక రసము: చూ, రసములు; విణ. 2. భయంకరము: చూ, రసములు; వా. 3 చెప్పనలవి కానిది; 4. ఊహింప తరముకానిది; 5. వ్రాయనలవికానిది.

దారున. దే దృ. క్రి. విణ. తటాలున. కళా. 3, ఆ. 67: చూ, వేగము. 3.

దారుపురుషన్యాయము. పా. కఱ్ఱమొద్దునుజూచి మనుష్యుఁడని భ్రమపడినరీతి.

దారువు. సం. వి. ఉ.న. 1. కొయ్య: చూ, వంట చెఱకు; 2. దేవదారువు*: చూ, సూక్ష్మ దారువు; 3. ఇత్తడి: చూ, లోహము. 1.

దారుహరిద్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మ్రాని పసుపు. [డువు. 1.

దారుహస్తకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తెఁ

దారేషణము. అం. ఇషణత్రియమందొకటి: చూ, ఇషణము. (చూ, త్రియము)

దారోగా. వా. ౧ పై యధికారి [ధక్కి. 1.

దార్ఢ్యము. సం వి అ. న దిటవు: చూ,

దార్వాఘాతము సం. వి అ పుం. వడ్రంగిపిట్ట. చూ, శతపత్త్రకము 4

దార్వి సం. వి. ఈ స్త్రీ 1 చూ, మ్రాని పసుపు*; 2 చూ, బెండ *; 3. అడవికంద*: చూ, సూరణము

దార్విక సం. వి. అ స్త్రీ. 1 చూ, బెండ*, 2 మ్రానిపసుపున పండిన అంజన విశేషము చూ, రసాంజనము.

దాలి. దే వి పాలుకాఁచుటలోనగువానికి శేర్చిన పిడకలపొయి (గుంట) "పాలదాలి"

దాలిగుంట దే వి. పాలు మొదలగునవి కాఁచు గుంట, తంపి చూ, రంధ్రము.1 "కుక్క దాలిగుంటసామ్యము"

దాల్చిని. వా. వి రూ-దాచిని సుగంధద్రవ్యములలో నొకటి: చూ, రాజాహ్వము.

దాళంతము. దే. వి దుఃఖము: చూ, శోకము.

దావము. సం వి. అ. పుం 1. అడవి: చూ, విపినము; 2. కాఱుచిచ్చు: చూ, వహ్ని.1.

దావరడంగి. దే. వి చూ, రూ-డావరడంగి.

దావరము. దే. వి: చూ, రూ-దాఁపరము.

దావరి. దే. విణ. రూ-దావరీఁడు. వీరుఁడు: చూ, శూరుఁడు.

దావరీఁడు. దే. విణ. (దావరి + ఈఁడు)-పై-

దావా. దే. వి. 1. చౌర్యము: చూ, ముచ్చిలి; వా. వి. 2. వ్యాజ్యము.

దావికము. సం. విణ. రూ-దేవిక. దేవికయను. నది: చూ, నది. [చూ, తృణము. 1.

దాశపురము. సం వి. అ. న. కయివడిముస్తె*:

దాశార్హుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

దాశేరకము సం. వి. అ. పుం ఒకానొక దేశము: చూ, దేశము.

దాసనము దే వి. జప* చూ, హయజీవన మారకము (రోహదశాస్త్రరీత్యా—అధ్రకము, కల్లు, రేగుపండ్లు, మాంసము మొదట సేవిస్త విశేషముగా ఫలించును): చూ, రోహదశాస్త్రము [దాళపుగము*.

దాసపుగము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-

దాసరయ్య వై. వి. తాఁబేలు చూ, వృత్తము 4

దాసరి. వై. వి.=దాస, దాసేర. రూ-దాహారి విష్ణుసేవకుఁడైన శూద్రుఁడు చూ, సాతాని

దాసరికొయ్య. ద్వ. వి. ఒకానొకచేఁప చూ, మత్స్యము. 1

దాసరిగాఁడు. ద్వ. వి చూ, దాసరయ్య.

దాసరిపాము. ద్వ. వి. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము

దాసి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. పనిచేయుట కేర్పాటైనదాసి, వెలకుఁగొన్న పనికత్తె, ఉంపుడుకత్తె (అనియు). చూ, పరిచారిక; 2. కాకిదొండ*: చూ, రక్తఫల; 3. నల్లగోరంట*: చూ, మహాసహా; 4. పిన్నపరగోఁగు*: చూ, పీలువు; అం 5. మహాదానములు 16 లో నొకటి: చూ, దానములు (చూ, మహాదానములు.2.); 6. మహాదానములు 16 లో నొకటి. చూ, దానములు (చూ, మహాదానములు2.); 7 ఐశ్వర్యములు 8 లో నొకటి: చూ, ఐశ్వర్యములు; 8. శృంగారనాయికలు 8 కి సహాయులుగనుండెడు ఎనమండ్రిలో నొకతె: చూ, నాయికలు.

దాసుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వెలకుఁగొన్న పనివాఁడు: చూ, సేవకుఁడు; 2. అడుగు పుట్టువు: చూ, శూద్రుఁడు; 3. జ్ఞాని: చూ, విద్వాంసుఁడు; 4. రూ-దాశుఁడు. చేఁపలఁ బట్టుజాలరి: చూ, వలఁడు. (ఈయర్థమున నిది శకారోపధముఅగు)

దాసేయి సం వి. ఈ స్త్రీ శంతనుని పెండ్లాము; చూ, భార్య

దాసేయుఁడు. సం. వి అ పుం. 1 పనివాఁడు. రూ-దాసేరుఁడు, వ్యవహర్త: చూ, సమర్థుఁడు; విణ. 2. రూ-దాసేరుఁడు. దాసికిఁబుట్టినకొడుకు. చూ, పుత్రుఁడు. 1

దాసేరుఁడు. సం. వి అ పుం విణ —పై—.

దాస్యము. సం. వి. అ. న 1 =సేవనము కొలుచే: చూ, సేవ, అం. 2 భక్తిలక్షణములలో నొకటి చూ, భక్తిలక్షణములు

దాహకుఁడు సం. విణ. కాల్చువాఁడు

దాహము సం. వి అ పుం 1. కాలుట ఓషము, 2 =సెగ. దప్పి చూ, పిపాస

దాహారి వై. వి =దాస చూ, దాసరి.

దాళవా. వా. వి. చూ, దాళువా.

దాళా. దే వి. 1. పడియొక్క యుక్కపత కవలు.రూ-దాళవా-దాళువా-దాళ్వా, వై వి. 2 నెయ్యి నూనె మొదలగునవి తీయు పాత్రములను గాని అవియుంచియున్న పాత్రములను గాని సరియొత్తుతాలను దసతట్టనుంచి తూఁచుట: దడ, దాళవా-రూ-దాళువా-దాళ్వా.

దాళాలు. అం. బ: చూ, మల్లశాస్త్రము.

దాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. సెనగలులోనగువాని పప్పు. [దాడింబ.

దాళింబ. వై. వి.=దాడిమః*: చూ, రూ-

దాళిమ్మ. వై. వి.=—పై—

దాళీకుఁడు. దే. వి. కార్యకర్త. వ్యవహర్త: చూ, సమర్థుఁడు.

దాళు. దే. వి. వర్ణలేశము. "పసుపుగాళు"

దాళువ. వై. వి.=తాలు: చూ, సెలవి.

దాళువా. దే. వి. రూ-దాళవా. దాళ్వా. శరదృతువు మొదలుకొని నీరాసరంసుపండెడు

పల్లపుపంట: చూ, పిక్కారు; వా. 2 చూ, రూ-దాళా. 1; 3. చూ, రూ-దాళా. 2.

దాళ్వా దే. వి.—పై.—

ది

ది. ౼ అప. సంబంధము ను తెలుపునది. "నాది, నీది, వానిది, వీనిది" మొ. దీనికిబహువచనమున వి "నావి, నీవి, వానివి, వీనివి" మొ.

దింకలు అం బ చూ, మల్లశాస్త్రము.

దించే దే క్రి చూ, రూ-డించే

దింటెన. దే. వి. రూ-గింటెన *: చూ, విష్ణుక్రాంత [రూ-దిండీడ.

దిండడ. దే. వి. అడ్డముగానమర్చిన దారువు

దిండీడ. దే వి —పై.— [కట్టినవాఁడు

దిండీఁడు. దే విణ (దిండు + ఈఁడు) కాసె

దిండు. దే. వి. రూ-ద్రిండు. 1. నిడుపాటిగుండ్రపు తలగడ. చూ, లోడు; 2. నిడుపాటి గుండ్రపుతలగడ వలె చెక్కఁబడిన మ్రాను: చూ, పాపటము; 3. మెఱుఁగుటిళ్లలో నగునవి యంటించెడు టాళ్లపనివాని సాన తిరుగుడు కొయ్య; 4. దట్టి: చూ, వస్త్రము; 5. అడపట్టె-అడ్డపట్టె, అడ్డమాను.

దిందిం. దే. వి. మృదంగరవము. రూ-దిమిదిమి-దిమును: చూ, స్వరము. 2.

దింపు. దే. వి: చూ, రూ-డింపు.

దింపులువోవు. దే. అ. క్రి: చూ, వ్రేలాడు.

దికామొగము. వై. విణ. రూ-దిక్కుమొగము: చూ, భయద్రుతుఁడు.

దిక్కుమొగము. వై. విణ —పై.—విజ. 3, ఆ. 159. [ఆ. 37.

దిక్కామొగము. వై. విణ.—పై.—పా. 5,

దిక్కు. సం. వి శ్. స్త్రీ. 1.=దిస్స-దెస. రూ-దిశ-దిశి: చూ, హరిత్తు; 2. చేరుగడ: చూ, శరణము. వై వి (1)=దిక్కు. (చూ, దిక్కు.1) చూ, హరిత్తు; (2) ఆశ్రయము చూ, ప్రాపు. 2; వా. (3) గతి, దారి "నీవేనాకుదిక్కు"

దిక్కుమాలినతనము. వా వి: ఏక్కటి, ఏగ్గతము, ఒంటరిపాటు, ఒంటి, ఒంటిపాటు, ఒంటికంటెయుయము (సం వ).— అసహాయత, అసహాయము, ఏకాంతము, ఏకము, ఏకలము.

దిక్కులు. అం. 1. తూర్పు, దక్షిణము, పడమర, ఉత్తరము (4); 2. తూర్పు, ఆగ్నేయము, దక్షిణము, నైరృతి, పశ్చిమము, వాయవ్యము, ఉత్తరము, ఈశాన్యము. (8)

దిక్చక్రము. పా భూమ్యాకాశములు కలిసినట్లు కనుపించుగీత (హొరైజన్)

దిక్చారిణి. సం. వి ఈ. స్త్రీ.=దిచ్చేరి: చూ, అంగులాఁడి [పాలుఁడు.

దిక్పాలకుఁడు. సం వి. అ. పుం: చూ, ఆశా

దిక్పాలకులు. అం. చూ, దిగధిపతులు.

దిక్పాలపట్టణములు. అం. అమరావతి, తేజోవతి, సంయమన, కృష్ణాంగన, శ్రద్ధావతి, గంధవతి, అలక, యశోవతి (8)

దిక్పాలభార్యలు. అం. (దిక్పాలురభార్యలు) శచీదేవి, స్వాహాదేవి, శ్యామలాదేవి, దీర్ఘాదేవి, కాళికాదేవి, అంజనాదేవి, చిత్రరేఖ, పార్వతీదేవి. (8)

దిక్పాలవాహనములు. అం. ఐరావతము, తగరు, మహిషము, నరుఁడు, మొసలి, లేడి, గుఱ్ఱము, వృషభము. (8)

దిక్పాలాయుధములు. అం. వజ్రము, శక్తి, దండము, కుంతము, పాశము, ధ్వజము, ఖడ్గము, త్రిశూలము. (8)

దిక్స్వస్తికము. అం. కరణములు 108 లో నొకటి: చూ, కరణములు.

దిగ. దే. అప దిగుపశబ్దమునకు వృత్తియందు ఆదేశముగా వచ్చినరూపము. (వృత్తియందు ఇది అర్థవిశేషముల నిచ్చుచున్నది. " దిగఁబోఁత. దిగగోఁజే ")

దిగంతము సం వి. అ న. దిక్కులకొన, కరిశోలుకము· చూ, హరిత్తు.

దిగంతరము. సం. వి అ న, దిక్కులనడిమిచోటు, కీశము: చూ, హరిత్తు

దిగంబరాంశము. అం: చూ, షట్త్రింశములు.

దిగంబరుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1. దిసమొలవాఁడు: చూ, శివుఁడు; 2. చూ, భైరవుఁడు; విశే. 3· అవాససుఁడు, ఋషి, కాకరూపుఁడు-రూ-కాకలూపుఁడు, కీసుఁడు, గోరంపవు, నగ్నుఁడు. (తె. ప).—అంగమొలవాఁడు, దిసమొలవాఁడు-రూ-దిస్సమొలవాఁడు, బట్టఁగట్టనివాఁడు, బిత్తలి-ఓత్తలి. (చూ, ఓత్తలి.)

దిగరోఁజే. దే. వి. కుట్టూపిరి.

దిగఁదీయు. దే. స. క్రి. 1 దృష్టిదోషము మొదలైన వానికి ఉప్పుమిర్చిలోనగువాని చుట్టివేయు: చూ, సురాళించే, వా. 2. క్రిందకులాగు.

దిగఁదుడుచే. దే. స. క్రి.—పై.—

దిగఁదుడుపు. దే. వి: చూ, సురాళము.

దిగఁద్రావు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, దిగు. 4;స. క్రి. 2. విడుచే. భార. అర. 7, ఆ. 480: చూ, విసర్జించే. 4.

టగఁజోలు. వా. అ. క్రి: చూ, చిలుకు. 11.

దిగఁబోఁత. దే. వి. దిగువకు వ్యాపించేట.

దిగఁబడు. ద్వా. అ.క్రి.రూ-డిగఁబడు.1: చూ, దిగు. 4. స్వా. 4, ఆ. 20; 2. అడఁగు-ల క్ష్మీ. 5, ఆ. 52: చూ, సుక్కు. 4; 3.. జోలు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 66: చూ, సల్లు. 2.

దిగదిగ. దే. వి. పమ్చుట, పోవుట, విసరుట, మెఱయుట లోనగువాని యందగు ననుకరణము (శ. ర.): చూ, హూహూ.

దిగధిపతులు. అం(ఇంద్రు ని,అగ్ని, యముఁడు, నైరృతి, వరుణుఁడు, వాయువు, కుబేరుఁడు, ఈశానుఁడు. (8) [విసర్జించే.

దిగనాడు. దే స. క్రి రూ-దిగ్గనాడు· చూ,

దిగనడుచే దే. స. క్రి —పై.—

దిగనన. దే. ఒ్రి. క్రి. విశే. దిగువగా.

దగు. దే. అ. క్రి. రూ-దివు. 1. మీఁదనుండి క్రిందుపడచ్చే; 2. ప్రయాణమైపోవునపుడు దారిలోవిడుచే, 3. దిగుమతియగు; 4: రూ-దివు, ఎరఁగు-రూ-ఎఱఁగు, డిగఁద్రావు-రూ-డిగ్గఁద్రావు-దిగఁద్రావు-దిగ్గఁద్రావు-డిగఁబడు-రూ-దిగఁబడు, డిగు-రూ-డిగ్గు-దిగ్గు (సం. ప).—అవతరంచే, అవతరిల్లు.

దిగుచే. దే. ప్రే: చూ, రూ-డించే.

దిగుట. వా. వి. (సం. ప) — అవతారము, అవరోహణము, అవరోహము.

దిగుడు. దే. విశే. రూ-దిగ్గుడు-దిగువాయి. 1. ఆనతము: చూ, భుగ్నము. 1; 2. న్యూనము: చూ, వెలితి. [వాటు.

దిగుదల. ద్వా. వి. (దిగుడు + తల): చూ, దిగు

దిగుమతి. దే. వి. (ఓడలోనున్నసరకును రేవునందు) దించేట. [(ఆనియు):చూ,వెఱపు.

దిగులు. దే. వి. బ. గుండెయదరు, భయము

దిగులుపడు. ద్వా. అ. క్రి: దిగులొందు.

దిగులుపాటు. ద్వా. వి: దిగులుపడుట.

దిగులొందు. ద్వా. అ. క్రి: దిగులుపడు.

దిగువ. దే. అవ్య. 1: చూ, క్రింద; దే. వి. 2: చూ, దిగువాటు; విశే. 3. క్రిందైనది.

దిగువాటు. ద్వా. వి. (సా. 1, ఆ. 124): అడుగు-రూ-అడ్గు, డిగువ-రూ-దిగువ, దిగుదల, పాదు. (సం. ప).— అధోభాగము, తలము.

దిగువాయి. దే. విశే: చూ, రూ-దిగుడు

దిగువాఱు దే. అ క్రి (దిగుడు + పాఱు) 1 మీఁదినుండి క్రిందికిపడు; 2. చూ, స్రవించు. ప్రా. 3, ఆ. 9.

దిగ్గదాడ్రివు. దే. అ క్రి. చూ, దిగు. 4

దిగ్గజభార్యలు. అం. అభ్రము, కపిల, పింగళ, అనుపమ, తామ్రపర్ణి, శుభ్రదంతి, అంగన, అంజనావతి. (8)

దిగ్గజములు అం. ఐరావతము, పుండరీకము, వామనము, కుముదము, అంజనము, పుష్పదంతము, సార్వభౌమము, సుప్రతీకము (8). చూ, హస్తి. [గము. 3

దిగ్గన. దే. ఏ క్రి. విశే. తటాలున. చూ, వే

దిగ్గనాడు దే. స క్రి. చూ, రూ-దిగనాడు.

దిగ్గియ. వై. వి.=దీర్ఘికా: చూ, రూ-డిగియ

దిగ్గు. చూ, రూ-డిగ్గు.

దిగ్గుడు. దే. విశే: చూ, రూ-దిగుడు

దిగ్గున. దే ఏ క్రి. విశే: చూ, రూ-దిగ్గన.

దిగ్గురను. దే. అ. క్రి (దిగ్గు + అను) భయముచే హృదయము దిగ్గురను (సంధియందు వర్ణాధిక్యము) [చూ, సస్యము.

దిగ్గోలు దే. వి. కోయుపైరువకు ముందు పైరు.

దిగ్ధము. సం. వి. అ. పుం. 1. లిప్తకము, విషము పూసినబాణము. చూ, బాణము. 1; విశే. 2 పూయఁబడినది: చూ, లిప్తము.

దిగ్బంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. మంత్రముచేత కట్టెడు దిక్కులకట్టు: చూ, మంత్రము. 1; 2: చూ, సాలెపురుగు.

దిగ్బలము. అం. షడ్బలములలో నొకటి (బుధగురులు తూర్పుదిక్కున లగ్నగతులై బలవంతులగుదురు. రవికుజులు దక్షిణదిక్కున లగ్నమునకు దశమస్థానగతులై బలవంతులగుదురు. శనిపశ్చిమదిక్కున లగ్నమునకు సప్తమమందుండి బలవంతుఁడగు. చంద్రశుక్రులు ఉత్తరదిక్కున లగ్నమునకుఁజతుర్థమందున్నవారై బలవంతులగుదురు. ఏగ్రహము లెక్కడ దిగ్బలవంతులని చెప్పఁబడెనో తత్సప్తమస్థానమందు దిగ్బలశూన్యులగుదురు. పైనఁజెప్పఁబడిన స్థానములుగాక ఇతరచోట్లనున్న గ్రహముల త్రైరాశికమువలన దిగ్బలసాధనము చేయవలయును). చూ, షడ్బలములు.

దిగ్భ్రమము సం వి. అ. పుం. 1 =దిఙ్మో. దిక్కులతబ్బిబ్బు: చూ, హరిత్తు, వా. 2. భ్రమమునొందుట, తిప్పు: చూ, విహారము 1.

దిచ్చేరి. వై. వి.=దిక్చారిణీ. చూ, అంకులాఁడి.

దిచ్చెమొగము. ద్వ. విశే. అపశ్యము: చూ, కఁచెమించు.

దిట వై. వి.=దృఢ రూ-దిట్ట. దార్ఢ్యము. భాగ. 3. స్కం. 637; చూ, శక్తి 1.

దిటము. వై వి.=దృఢ (రూ-దిటవు-దిట్ట-దిట్టము) 1. ధైర్యము చూ, స్థైర్యము; 2. దృఢము: చూ, స్థిరము; దే. విశే. 3. హెచ్చు: చూ, హెచ్చు. 2. [దేశ్యమని శ.ర.)

దిటవరి. వై. వి.=దృఢ. చూ, రూ-దిట్టఁడు.

దిటవు. వై. వి. 1 =దృఢ. దార్ఢ్యము. చూ, శక్తి 1; విశే. 2.=దృఢ: దృఢము: చూ, స్థైర్యము.

దిట్ట. వై. వి. 1.=దృఢ: చూ, రూ-దిట; విశే. 2 చూ, సమర్థుఁడు. ఆచ్చ. సుం, కాం. 167; 3.=దృఢః: చూ, రూ-దిట్టఁడు; 4. దార్ఢ్యముకలవాఁడు; 5. దృఢము: చూ, స్థిరము.

దిట్టఁడు. వై. విశే.=ధృష్టః. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 65: ఊటంకి-రూ-ఊటంకు, ఉక్కు, ఉక్కుతునియ, ఉరియ-రూ-ఉటియ, గడుసరి, గద్దటికాఁడు, గాళకుఁడు, గుండా, తుటారికాఁడు, దంట, దట్టుఁడు, దిటవరి-దిట్ట-రూ-దిట్టఁడు-దిట్టరి, పెంకి, రణపెంకి,

(సం. ప) —అతిధృతి, అదీనుఁడు, ఏకాగ్రుఁడు, ధీరుఁడు, ధృష్టుఁడు, ధైర్యశాలి (చూ, హంపీరుఁడు. 2)

దిట్టము. వై. వి. 1. నిర్ణయము: చూ, సత్యము 1; 2.=దృఢిమ-దృఢిష్ఠ చూ, రూ-దిట

దిట్టరి. వై. విశ.=దృఢ. చూ, దిట్టఁడు.

దిడ్డి దే. వి. 1. గవనిలోని గుమ్మమువంటి చిన్న వాకిలి చూ, వాకిలి (చూ, పడసము 1); 2 చిన్నవాకిలి చూ, వాకిలి (చూ, పడసము 1) [దిడ్డి. 2

దిడ్డిగంట. వా. వి. పెరటిగుమ్మము. చూ,

దిడ్డివాకిలి. వా. వి —పై— [ప్రకృష్ణము.

దితము సం.విశ నఱుకఁబడినది దాతము. చూ,

దితి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అసురులతల్లి: చూ, మాత. 1, 2. నఱుకుట చూ, హాతి

దితిసుతుఁడు. సం. వి అ. పుం దైత్యుఁడు చూ, రాక్షసుఁడు. 1

దిద్దు దే. స. క్రి. 1. దండించు. కళా. 2, అ 34: చూ, శిక్షించు, 2: చూ, సవరించు. కళా. 3, అ. 174, వా 3. బొట్టుదిద్దు, 4. అక్షరములుదిద్దు.

దిద్దుగడ. దే. వి. (రూ-దిద్దుడు-దిద్దుపాటు-దిద్దుబడి)

దిద్దుడు. దే. వి.—పై—

దిద్దుపాటు. దే. వి.—పై.—

దిద్దుబడి. దే. వి.—పై.— (వాంఛ.

దిదృక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూడనిచ్ఛ: చూ,

దిదృక్షువు. సం. విశ. ఉ. చూడనిచ్ఛగలవాఁడు చూ, వాంఛితుఁడు.

దిధక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కాలుపనిచ్ఛ: చూ, వాంఛ. (చూ,వాంఛితుఁడు.

దిధక్షువు. సం. విశ.ఉ. కాలుపనిచ్ఛగలవాఁడు:

దిధిషువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. మాఱుమనువుది: చూ, భార్య; ఉ. పుం. 2. మాఱుమనువుదాని మగఁడు: చూ, భర్త. 1.

దినకరుఁడు. సం. వి. అ. పుం:చూ, సూర్యుఁడు.

దినగోల. వా. వి: చూ, దినబత్తెము.

దినదినము. వా. సం. వి. ప్రతిదినము చూ, వాసరము

దినపతి. సం వి. ఇ పుం చూ, దినకరుఁడు.

దినబత్తెము. వా మి. వి. (దినము + బత్తెము) ప్రతిదినమునను ఇచ్చెడుబత్తెము. హరి. 4, ఆ. 10 చూ, పాదిము (1). [అతుది

దినధనము సం వి అ. న. నాఁటిది చూ,

దినభాగములు. అం. రౌద్రము, శ్వేతము, మైత్రము, శారభటము, సావిత్రము, విజయము, గాంధర్వము, కుతపము, రౌహిణేయము, విరించము, సోమము, నిరృతి, మహేంద్రము, వరుణము, ఘటము. (15)

దినమణి. సం. వి. ఇ. పుం చూ, దినకరుఁడు.

దినము. సం. వి అ. న 1. పగలు (12 గంటల కాలము) చూ, వాసరము; వా. 2. పగలురాత్రికలసినకాలము(24గం కాలము) చూ,వాసరము; 2. ఇంగ్లీషు నెలలోనితారీఖు. చూ, గోణా; 4. సౌరమాసమందలి ఒకదినము, తిథి: చూ, వాసరము; వా. 5. తద్దినము. “నేఁడుమాతండ్రిగారిదినము”

దినవెచ్చము. వా. మి. వి. (దినము + వెచ్చము.) ప్రతిదినమును జరిగెడు వ్యయము. పాండు.3, ఆ. 16: చూ, వెచ్చము. 2.

దినసరి. దే. వి. ఒకరకముపరి: చూ, సస్యము.

దినసరులు. దే.వి. ఒకరకముపడ్లు:చూ,ధాన్యము.

దినను. దే. వి. రూ-దినుసు. 1. సామ్యము: చూ, సమానము. 2; 2. వస్తువు: చూ, సరకు. 2.

దినాంగములు. అం. తిథి, వారము, నక్షత్రము, యోగము, కరణము (5): చూ, పంచాంగములు. [లము.

దినాంతము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సాయంకా

దినారి.వై.వి.=దీనారః.పరి వా.చూ,లోహము.1.

దినుసు. దే. వి చూ, రూ-దినసు 1—2; 3 రీతి: చూ, విధము. 1.

దినుస్సు. దే. వి. రూ-దినుసు. 1 వస్తువు కళా. 6, ఆ. 83: చూ, సరకు 2; 2 రీతి చూ, విధము. 1. [కాం. 332.

దిన్న. దే. వి చూ, రూ-జిన్న* అచ్చే. యు,

దిబదిబ. వా వి నడచుట కొట్టుట లోనగు వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హలాహలా.

దిటుక్కున. వా. ద్రి: చూ, దిబ్బున.

దిబ్బ. వై. వి.=ద్వీప. 1 చూ, తిన్నె. 2; 2. మెరకనేల చూ, భూమి 1; 3.=ద్వీప కుప్ప చూ, రాశి. 1.

దిబ్బడము. దే. వి: చూ, రూ-దబ్బడము. 1.

దిబ్బు. వా. వి. రూ-దిమ్ము చూ, దబ్బు. 4.

దిబ్బున. వా. ద్రి చూ, దబాలున.]శము

దిబ్బెము. వై. వి.= దీపము చూ, స్నేహా

దిబ్బెమెత్తుట. జా. దీపముతోఁబ్రమాణముచే యుట. "దిబ్బెమెత్తఁగవచ్చె నబ్బురంబగు కల్మిమేరమీఱినరీతి మెలఁగఁ డనుచు" (పాండురంగమాహాత్మ్యము)

దిమాకు. వా. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకా కారము; 2. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 3. ధైర్యము: చూ, స్థైర్యము (ధిమాకుఅనియు)

దిమిదిమి. దే. వి. 1: చూ, రూ-దిందిం; 2. మద్దెలమ్రోఁత యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హలాహలా.

దిమిస. వా. వి: రూ-దిమ్మిస-దిమ్మెస, గట్టన. (సం. ప).—ఘట్టన.

దిముకు. దే. వి: చూ, దిమిదిమి.

దిమ్మ. వై. వి. 1. వర్గము: చూ, సమూహము; 2.=ద్వీప. కుప్ప. దిబ్బ. అచ్చ. బాల, కాం. 121: చూ, రాశి. 1; వా. 3 =దిగ్భ్రమ. దిగ్భ్రమనొందుట, భ్రమము: చూ, విహారము. 1.

దిమ్మరి. వై. విశ=ధ్వాంక్ష్మర. (దిమ్మ + అరి) రూ-డిమ్మరి. 1. భ్రమకలవాఁడు రూ-దిమ్మరీఁడు; 2. భ్రమకలది: చూ, (స్త్రీ); 3. మత్తుకలవాఁడు. రూ-దిమ్మరీఁడు: చూ, సోమరి; 4. మత్తుకలది చూ, (స్త్రీ)

దిమ్మరీఁడు. వై. విశ.=ధీహర. (దిమ్మరి + ఈఁడు.) 1 చూ, రూ-దిమ్మరి 1. కాశాం. 1, ఆ. 108; 2: చూ, రూ-దిమ్మరి. 3.

దిమ్మిస. దే. వి: చూ, రూ-దిమిస.

దిమ్ము. దే వి 1. గుంపు: చూ, సమూహము; వై. వి. 2 చూ, దిమ్మ. 3. సా. 2, ఆ. 99; 3. మత్తు: చూ, మదము. 1; వా. వి. 4: చూ, రూ-దిబ్బు.

దిమ్ముపట్టు. ద్వ. అ. క్రి.(దిమ్ము + పట్టు) 1. భ్రమగొను: చూ, పరిభ్రమించు; 2. మత్తుకొను: చూ, మబ్బుగొను

దిమ్ముపడు. ద్వ. అ క్రి చూ, పరిభ్రమించు.

దిమ్మె. దే. వి. 1. తామరగుద్దు: చూ, మిద్దె. 2. (చూ, పద్మము. 1.); 2. చిన్నచిన్న తాళ్ల గుట్ట: చూ, పర్వతము; 3. కొయ్యబిరడ: చూ, బిరడ.

దిమ్మెస. దే. వి. 1: చూ, రూ-దిమిస; 2. కానె వాని ఒకానొక కొఱముట్టు.

దిరదిర. దే. వి. తిరుగుట యందగు ననుకరణము: చూ, హలాహలా.

దిరసన. వై. వి =శిరీష. (రూ-దిరిసనము-దిరిసెనము-దిరిసెము-గిరిసెను)*: చూ, శ్యామవర్ణ.

దిరిసనము. వై. వి.=—పై—.

దిరిసెనము. వై. వి.=—పై.—

దిరిసెము. వై. వి.=—పై.—

దిర్దిర. దే. వి: చూ, రూ-దిరదిర. భార. ఆది. 4, ఆ. 38.

దిలాసా. వా. వి. ధైర్యము.

దిలీపుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాజు, 1.

దివటి. వై. వి.=దీపయష్టికా. కాగడా: చూ, రూ-దివిటి

దివటీ వై. వి.=—పై.—

దివము. సం. వి అ.న.—దివ్. 1 చూ, స్వర్గము, 2 ఆకాశము: చూ, గోగ్యనుము; 3: చూ, దినము 1-2-3-4

దివసము సం. వి అ. పుం, న. చూ, రూ-దిన ము 1-2-3-4.

[వేల్పు సేండు

దివస్పతి సం వి ఇ పుం ఇంద్రుడు చూ,

దివాంధన్యాయము. పా అంధులక నిష్టమగుపగ లు గుడ్లగూబకు అనిష్టముగా నుండుననురీతి.

దివాంధము. సం. వి. అ పుం. గుడ్లగూబ చూ, సకినంపుఁబులుఁగు

[చూ, సూర్యుఁడు

దివాకరుఁడు. సం వి అ పుం. పగటివేలుపు

దివాకీర్తి సం వి. ఇ పుం 1: చూ, మంగలి 2. మాలవాఁడు: చూ, మాల. 1

దివాణము. వై వి.=దేవాయనమ్. 1. దర్బారు: చూ, సభ. 2; 2. కచ్చేరి. పాండు. 1, ఆ. 109: చూ, సభ. 2.

దివాతపచంద్రన్యాయము. పా. పగటిచంద్రుని వలెఁ గాంతిహీనుఁడై యుండెననురీతి.

దివాను. వా వి. పెగ్గడ: చూ, మంత్రి 1.

దివాభీతము. సం.వి.అ పుం. 1. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు; 2. కలువలకొలను: చూ, సరస్సు. 1.

దివాభీతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దొంగ: చూ, ముచ్చు. 1; వా. 2. పనికిమాలిన వాఁడు: చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు.

దివాలా. వా. వి. వ్యవహారముచెడి కలుగునష్ట ము. "దివాలాకోరు."

దివావైజయికము. అం. అశ్వశాస్త్రమునందలి చిత్రవర్ణములు 30 లో నొకటి: చూ, చిత్ర వర్ణములు.

దివి. సం. వి. వ్. స్త్రీ. 1. ఆకాశము: చూ, గోగ్యనుము; 2 =దివ్. రూ-దివము చూ, స్వర్గము (వైకృతమునిరూపింపులు); 3 రెండ నాలుక చూ, గోగనము (చూ, గగన); ఇ పుం 4 చూ, పాలపిట్ట, వా వి 5 చూ, దినము. 3 (గ్రాం 20-4-1937 సంఖ్య)

దివిషుఁడు. సం వి అ పుం చూ, వేలుపు.

దివిటి వై వి =దీపయష్టికా కగదీపము రూ- దివటి- దివటీ- దివిటీ - దివ్వటి - దివ్వటె -దివ్వెటి- దివ్వె -దివ్వెటి- దీటి- దీవ టి-దివిటి, దివియ-రూ-దివ్వియ-దివె-దివ్వె; తద్వి —అగ్గికాగడి, ఇంగిలాయ, ఇంగాయ- ఇంగాయి, కరదివియ-కరదివ్వె-కరదివె, కాగడ-కాగడా, కాలుదివియ, కోలదివియ- కోలదివ్వె, చేదివియ, చేవెలుఁగు, దీపవర్ తులు, పొంజు-పొంజాను, దివియకోల- దివ్వెకోల-దివ్వెకోల, నడదివియ, నిచ్చెన పంజె-నిచ్చెనపంజో, పగలుగొట్టులు, పెను పంజే, మషాలు, మొంబగోలు, తత్స -(సం. వ)— ఆకాశదీపము, కరదీపము, తిమో నుత్తు, దీపయష్టిక. (చూ, స్నేహాశము).

దివిటీ. వై. వి =—పై.—సాంబ. తిర్య. 26.

దివిదారికొమ్ము. ద్వ. వి: చూ, ఒడ్డగ.

దివియ. వై. వి.=దీప (రూ-దివ్వియ-దీవియ- దివె-దివ్వె-దివ్య—దీబె-దిబ్బెము) 1. దీపి కా. దీపము. సా. 3, ఆ 27: చూ, స్నేహా శము; 2: చూ, రూ-దివిటి.

దివియకంబము. వై. వి.=దీపస్తంభః. దీపపు సెమ్మె. (రూ-దివెకంబము-దివ్వియకంబము- దివ్వెకంబము-దీవియకంబము): చూ, సెమ్మె.

దివియకోల. ద్వ. వి: చూ, రూ-దివటి

దివిషదుఁడు. సం. వి. ద్. పుం. (రూ-దివిషత్తు- ద్యుషత్తు-ద్యుషదుఁడు): చూ, వేలుపు.

దివు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-దిగు. రాఘు. 2. ఆ. 86.

దివె. వై. వి.=దీప: చూ, రూ-దివియ. 1-2.

దివెకంబము. వై. వి. — చూ, రూ-దివియకంబము

[illegible] చూ, [illegible]

దివె[illegible]. ద్వ. వి. [illegible]

దివె[illegible] సం. వి. స్. పుం. చూ, రూ-[illegible] [illegible]

దివె[illegible] సం. వి. స్. పుం. చూ, రూ-[illegible]

దివౌకసము సం. వి. స్. పుం. 1 [illegible] చూ, [illegible]పక్షి; 2. రూ-దివౌకసము [illegible] చూ, వానకోయిల [సుంకు చూ, దక్షిణదుండు

దివౌకసుండు సం. వి. స్. పుం. రూ-దివౌక

దివ్య సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 ఉసిరిక * చూ, శ్రీఫలి 1, వై. వి (1)=దీప రూ-దివియ దీపము: చూ, స్నేహాశము ,(2)=దీప రూ-దివియ. కరదీపము' చూ, రూ-దవిటి

దివ్యక్షేత్రము పా. ఆక్షేత్రము: చూ, పుణ్యక్షేత్రము

దివ్యచక్షువు సం. వి. ఉ. పుం. 1 సుగంధవిశేషము చూ, రాజార్హము, విణ. 2. జ్ఞానదృష్టికలవాండు; 3. మంచికన్నులు గలవాండు; 4 గుడ్డివాండు చూ, రేచీకు. [బడి.

దివ్యదోహదము సం. వి. అ. న. చూ, మొక్కు-

దివ్యము సం. వి. అ న. 1. మహాపవ్యవహారములయందు జయింపంబడిన సత్యము, బాస. (ఇది పంచవిధము.— : చూ, దివ్యములు.); 2: చూ, లవంగము; పుం. 3: చూ, ఉత్పాతము. 1; విణ. 4. దివియందుఁ బుట్టినది; 5. ఒప్పునది.

దివ్యములు అం. తులాదివ్యము, అగ్నిదివ్యము, జలదివ్యము, విషదివ్యము, కోశదివ్యము. (5)

దివ్యవనములు అం. మేరువునకుత్తరమున నందనము, తూర్పున చైత్రరథము, దక్షిణమున గంధమాదనము, పశ్చిమమునవైభ్రాజనమును గలవు: చూ, వనములు.

దివ్యాస్త్రమంత్రతంత్రప్రయోగ ఓస్తారపరిస్తానము. అం. చూ, పరిమేయములు.

దివ్యోపపాదుకుండు. సం. విణ. (స్వర్గమందుండువారు దివ్యులు తల్లి మొదలైనవారు లేకయే అయోనిజులై పుట్టువారు ఉపపాదుకులు) అయోని సం, [illegible]

దివ్వటి వై. వి. - చూ, రూ-దివిటి.

దివ్వ[illegible] వై. వి. = — వై — [illegible] 3, [illegible]. 102

దివ్యాయుపుట్రొంగ్రుప్పు ద్వ. వి. (దివ్య + ఆయు పు + పుప్పు) [illegible] చూ, [illegible]ము.

దివ్వటి వై. వి.=: చూ, రూ-దివిటి.

దివ్వి[illegible] వై. వి.=—వై— [దివియ

దివ్వియ. వై. వి. =దీప దీపికా. చూ, రూ-దివియకంబము

దివ్వియకంబము వై. వి — చూ, రూ- దివియకంబము

దివ్వియకోల ద్వ. వి. చూ, రూ-దివియకోల.

దివ్వె. వై. వి.=దీప దీపికా. చూ, రూ-దివియ.

దివ్వెకంబము. వై. వి. =. చూ, రూ-దివియకంబము

దివ్వెకోల ద్వ. వి: చూ, రూ-దివియకోల (ఇట్లు దివ్వెనకోల) [సాంబ మాన. 47.

దివ్వెచేమురు. దే. వి: చూ, స్నేహము. 2.

దివ్వటి. వై. వి.=: చూ, రూ-దివిటి. సాంబ. లిగ్య. 26. [బుప్పు.

దివ్వెయారుప్పు ద్వ. వి. చూ, రూ-దివ్వాయుపుఁ

దివ్వెముడి. ద్వ. వి. గోడయందు దీపము పెట్టు గూండు. [చూ, హరిత్తు.

దిశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=దిస్స-దెస. దిక్కు:

దిశలు. అం: చూ, దిక్కులు 8 + భూమ్యాకాశములు 2=(10) [టి: చూ, ఉపవీతములు.

దిశావదిశలు. అం. ఉపవీతములు 17 లో నొక

దిశ్యము. సం. విణ. దిక్కునందుఁబుట్టినది.

దిష్టము. సం. వి. అ. న. 1. భాగ్యము: చూ, సంపత్తి; పుం. 2: చూ, సమయము. 1; విణ. 3. ఉపదేశింపఁబడినది; ఆదిష్టము, ఉపదిష్టము.

దిష్టాంతము. సం. వి. అ. పుం. చావు: చూ. మరణము

దిస. వై. వి.—దిక్కు. రూ-దిస్స: చూ, పారతు [దూలు చూ, నెగ్గించే

దిసంతడుచే. దే. స. క్రి. (దిసంతు + అడుచే)

దిసంతు. దే. వి. 1 మూలు: చూ, నింప 1 2. అలరంత: చూ, హాస్యము 1

దిసంతుకొట్టు. దే. స. క్రి. చూ, దిసంతడుచే స్వా. 3, ఆ. 109.

దిసంతులుకొట్టు. దే. స. క్రి.—పై—

దిసమొల. ద్వ. వి. రూ-దిస్సమొల చూ, బిత్తల

దిసమొలవాఁడు. ద్వ. విశే. చూ, దిగంబరుఁడు.

దిసమొలవేల్పు. ద్వ. వి. రూ-దిస్సమొలవేల్పు. 1. చూ, శివుఁడు; 2. కాలభైరవుఁడు.

దిస్స. వై. వి.= చూ, రూ-దిస

దిస్సమొల. ద్వ. వి: చూ, రూ-దిసమొల.

దిస్సమొలవాఁడు. ద్వ. విశే: చూ, రూ-దిసమొలవాఁడు. పాండు. 1, ఆ. 213.

దిస్సమొలవేల్పు. ద్వ. వి: చూ, రూ-దిసమొలవేల్పు. 1—2.

దిస్సు. దే. వి. పాముబుసకొట్టుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము (బుస్సు): చూ, హూంహూం.

దీ

దీ. దే. అవ్య: చూ, రూ-డీ. [ఆ 91.

దీకు. దే. వి: చూ, రూ-డీకు. భార. విరా. 5,

దీకొను: చూ, రూ-డీకొను.

దీకోలు. దే. వి. రూ-డీకోలు: చూ, లూటీ. 4.

దీక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, శ్రద్ధ "తదేక దీక్ష"; 2. యజ్ఞాది క్రియారంభమందు అనుష్ఠింపఁ బూనుకొనెడు ఆచార నియమము; అం. 3: చూ, గహనతానములు.

దీక్షాంతము. పా: చూ, అవభృథము.

దీక్షించే. సం. అ. క్రి. దీక్షవహించే.

దీక్షితబ్రాహ్మణులు. పా. 1. సారస్వతులలోని రెంపెసతెగలోనివారు చూ, ఆనార్యేఁఅను బ్రాహ్మణులు (చూ, బ్రాహ్మణులు); 2. కన్యాకుబ్జాంతరి పంచగౌడులలోని యొకానొకతెగవారు వీరు యజుర్వేదులు ఆపస్తంబులునై యున్నారు: చూ, కన్యాకుబ్జులు (చూ, బ్రాహ్మణులు)

దీక్షితుఁడు సం వి అ పుం. సోమయాగయజ్ఞమునందు దీక్షవహించినవాఁడు

దీటి వై వి =. చూ, రూ-ఈటి

దీటు వై. వి 1 సామ్యము చూ సమానము. 2; దే వి 2. ఆక్రమణము: చూ, పురి. 4; విశే ఏ 3 చేకొన్న చూ, సరి 11; స. క్రి. 4 సరిచేయు. ఉత్త. 2, ఆ. 86: చూ, సరిపెట్టు. [డుకొను 3.

దీటుకట్టు దే. అ. క్రి. ఘూర్ణమగు: చూ, మొం

దీటుకొను. దే. అ క్రి. 1—పై.— భార. కర్ణ. 1, ఆ. 120, భార. విరా. 5, ఆ.34; స. క్రి. 2 సవరించే. హరిశ్చ. 4, ఆ 215: చూ, సవరించే; 3: చూ, సరిపోలు; ప్రే. 4. దీటుకొలుపు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 223.

దీదివి. సం. వి. ఇ. పుం, న. 1. అన్నము: చూ, సాదము. (1); పుం. 2. బృహస్పతి: చూ, వేల్పుటొజ్జ. [హేయనము 2.

దీధితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కిరణము: చూ,

దీన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము; విశే 2 దీనురాలు: చూ, స్త్రీ.

దీనము. అం: చూ, దృష్టులు.

దీనారము. సం. వి. అ. పుం.=దినారి. పైఁడి నాణెము, గద్దియ: చూ, లోహము. 1.

దీనావస్థ. అం. గ్రహముల అవస్థలు 10 లో నొకటి. (శత్రుక్షేత్రమందున్న గ్రహము దీనావస్థను బొందును=రోగము, అనాచారము, విరోధముగలుగును): చూ, అవస్థలు.

దీనికి దే. స: చూ, ఇంగులకు. 2.

దీనుఁడు. సం. విణ. 1 చూ, దీనవాఁడు, 2 ఓర్పుగొనినవాఁడు, 3. భయపడిన వాఁడు చూ, పిఱికి. 4 దైన్యముకల వాఁడు, దరిద్రి చూ, పాపియుడి

దీపకము. సం వి. అ. పుం. 1. ఓమము చూ, యవాని, 2 దీపము చూ, స్నేహాళము, 3. ఇల్లు చూ, సదనము 1; 4 = చూ, దీమము 2, దీమ 5 ప్రకాశించునది చూ, వెలుగు 1; అం 6 అర్థాలంకారములలో నొకటి (వర్ణ్యావర్ణ్యములకు సామ్యము ఉదా.— "మదమున గజపతి పొల్చును. ప్రతాపమున భూపతి పొల్చును") చూ, అలంకారము 3. 7 జన్యతాళములలో నొకటి చూ, జన్యతాళములు. [నొకటి.

దీపకలికాన్యాయము. పా. న్యాయములలో

దీపపుకోడి. వా. మి. వి కోడి. చూ, సిగ. 4

దీపము. సం వి. అ. పుం. 1 = దివ్వె. రూ- ప్రదీపము. దీపిక: చూ, స్నేహాళము, 2. తీఁగె చూ, లత. 1; 3. బయిసివాసము· చూ, సుస్త్రము; 4: చూ, మయూరశిఖ*; అం. 5. షోడశోపచారములలో నొకటి: చూ, ఉపచారములు. [డా: చూ, దివిటి.

దీపయష్టిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = దివిటి, కాగ

దీపవర్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దీపపువత్తి· చూ, వత్తి. 2. [థము.

దీపవృక్షము. సం. వి. అ. పుం: చూ, దీపస్తం

దీపశిఖ. సం. వి. అ. న. కోటె, దీపపుకోడి చూ, సిగ. 4. [చూ, సెమ్మె

దీపస్తంభము. సం. వి. అ. పుం. = దివ్వెగంటము

దీపాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. అగస్త్యుఁడు· చూ, ముని. 1. [దేవతలను బూజించుట

దీపారాధనము. పా. దీపమును వెలిఁగించి యిష్ట

దీపావళి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నరకచతుర్దశికిమఱునాఁటి పండుగ (దీపములసమూహము): (చూ, నాణాపంచు) [స్నేహాళము

దీపిక సం వి ఆ స్త్రీ దివియ దీపము చూ

దీప్తము. సం విణ 1 వెలిఁగినది, ప్రజ్వలితము చూ, వెలుగు 1; 2 కాలినది, ఉపవితము· చూ, పరిజ్వలితము; 3 మండినది· చూ, పరిజ్వలితము; అం 4: చూ, ఆగమములు

దీప్తావస్థ. అం గ్రహముల అవస్థలు 10 లో నొకటి (ఉచ్చయందున్న గ్రహము దీప్తావస్థ యందుండును, ఉత్సాహము, ఐశ్వర్యము, రాజపూజ్యత, గౌరవము, ఆయుష్యము కలుగును) చూ, అవస్థలు [తుడు 1

దీప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కాంతి చూ, వెలు

దీప్యకము. సం వి. అ. పుం. 1. ఓమము చూ, యవాని; 2 యవలబియ్యము: చూ, బియ్యము; 3 నెమిలిజుట్టు. చూ, సిగ. 4

దీప్యము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-దీపము-దీపకము-దీపనీయ) ఓమము: చూ, యవాని.

దీమము వై. వి. రూ-దీమ. 1.=ధామ. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2.=దీపకః. వేఁటమృగములు పక్షులు లోనగునవి, దీపకము, దీము: చూ, వేఁటపిట్ట

దీమసము. దే. వి. 1. ధైర్యము: చూ, స్థైర్యము. 1; 2. ఉపాయము. భార, విరా. 2, ఆ. 91: చూ, వెరవు.

దీము. వై. వి.=దీపకః: చూ, దీమము. 2; స్వా. 4, ఆ. 22; 2.=ధామ. ఇల్లు. "దిక్కుదీములేదు": చూ, సదనము. 1.

దీర్ఘకోశిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏనుఁగుజెలగ: చూ, బుడ్డపిడుఁదు.

దీర్ఘజంఘము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒగ్గురు: చూ, సారసము; విణ. 2. నిడుపాటిపిక్క కలది.

దీర్ఘదర్శి. సం వి. న్ పుం 1 చేదుకి చూ, విద్వాంసుఁడు; 2 గద్ద చూ, హరివాహనుఁడు; విణ 3 దూరపుఁయోచనకలవాఁడు
దీర్ఘనేత్రి సం. వి. ఈ (స్త్రీ) పం[illegible]- చూ, మూషికము
దీర్ఘపత్రము. సం. వి. అ. పుం. తెల్లగరిక చూ, [illegible] [illegible] 2
దీర్ఘపత్రిక సం వి ఆ (స్త్రీ) అరఁటి. చూ,
దీర్ఘపర్ణిక సం. వి. ఆ (స్త్రీ. శాలేయము చూ, సదాప [సర్పము
దీర్ఘపృష్ఠము సం. వి. అ. పుం పాము· చూ,
దీర్ఘమగు. మి. అ. క్రి చాగు· చూ, పొడవగు
దీర్ఘము. సం. విణ. నిడుద: చూ, పొడవు 2
దీర్ఘములు. పా. పొడవులు ఆ, ఈ, ఊ, ౠ, ౡ, ఏ, ఐ, ఓ, ఔ (9)
దీర్ఘమూల.సం.వి.ఆ.(స్త్రీ)· చూ, తీఁగతుమిడి*.
దీర్ఘయష్టిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, చిలుగు*.
దీర్ఘరాజము. సం. వి. అ పుం. గుండ్రతుంగ*: చూ, తృణము. 1.
దీర్ఘవృంతము. సం. వి. అ. పుం. దుండిగము*· చూ, శోణకము. (శునకము
దీర్ఘసురతము. సం. వి. అ పుం. కుక్క: చూ,
దీర్ఘసూత్రుఁడు. సం.విణ:చూ,చిరక్రియుఁడు.
దీర్ఘా. అం· చూ, ధారలు.
దీర్ఘాయువు. సం. వి. స్. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయసము. 1; 2. మార్కండేయుఁడు; 3. బూరుగు*: చూ, శాల్మలి; 4. జీవకమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; విణ. 5. పెక్కేండ్లుబ్రదుకువాఁడు చూ, వృద్ధుఁడు. 1.
దీర్ఘాయుష్మంతుఁడు. సం. వి. త్. పుం: చూ, వృద్ధుఁడు. 1. (చూ, సరస్సు. 1.
దీర్ఘిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ)=డిగ్గియ-దిగ్గియ:
దీర్ఘైకరేఖావిశిష్టత్రిరేఖాప్రోథి. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.

దీర్ణము. సం. విణ. 1. చీల్పఁబడినది: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3; 2. భయపడినది· చూ, భీతము.
దీలు. దే. విణ. 1 చూ, డిల్లము; అ. క్రి. 2 దీలుపడు: చూ, రూ-డిల్లపడు
దీలుపడు. దే అ క్రి చూ, రూ-డిల్లపడు.
దీవటి వై వి.=· చూ, రూ-దివిటి
దీవన దే వి: రూ-దీవెన, దీ- [illegible].
(సం ప) — ఆశాసనము, ఆశీర్వచనము, ఆశీర్వాదము, ఆశీస్సు, జయ, మంగళాశాసనము: (చూ, మంగళాశాసనము)
దీవనఁబ్రాలు. దే వి. బ. అక్షతలు. పా. 2, ఆ. 36· చూ, సేసఁబ్రాలు.
దీవసము దే వి· చూ, రూ-దీమసము 1. భార. విరా. 3, ఆ. 137. [లంక. 1·
దీవి. వై వి.=ద్వీపః. నీటినడిమిదిబ్బ చూ,
దీవించు. దే. స. క్రి దీవెపెట్టు, తిమ్మ (సం. ప).— ఆశాసించు, ఆశీర్వదించు, జయపెట్టు. (చూ, మంగళముచేయు)
దీవిటి వై. వి.=: చూ, రూ-దివిటి.
దీవియ వై. వి =దీపికా. యా-దివ్వె. దీపము. భార. సౌ. 1, ఆ. 147: చూ, స్నేహాశము.
దీవికంబము. వై. వి.=దీపస్తంభః: చూ, రూ-దివియకంబము.
దీవె. వై. వి.=దీపికా: చూ, రూ-దీవియ.
దీవెన. దే.వి:చూ,రూ-దీవన. శశాం. 5,ఆ.156.
దీవెనకోల. దే. వి. 1. నతి: చూ, నమస్కారము; 2. ఒకానొకనతి: చూ, నమస్కారము.
దీవెనఁబ్రాలు. వై. వి. బ. మంత్రాక్షతలు: చూ, సేసఁబ్రాలు. (వాడుక.)

దు

దు. వా. వి. 1. సంబంధార్థమందు యుష్మదస్మచ్ఛబ్దములకు ఏకవచనమున వికల్పముగ వచ్చు ప్రత్యయము; 2. రూ-దూ. కుక్కను

పిలుచుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము· చూ, హూహూ.

దుంకము దే. వి ఔజ్జము చూ, గంగ్రియు. 1

దుంగి. దే. వి. మా్రిని మొగ్గు: చూ, మొగ్గు.

దుండగము వై వి =దౌష్ట్య. 1: చూ, నేరము; 2 దౌష్ట్యము. చూ, గ్ర్యాకము 2; 3 కీడు వై. 1, ఆ. 92· చూ, హాని. 2

దుండగీఁడు. వై విశే. (దుండగము + ఈఁడు) 1 దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాఘుఁడు 1; 2. ఘూర్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3 అపరాధ చూ, రూ-దుండెకాఁడు.

దుండతీకము వై. వి=' చూ, దుండగము.

దుండి సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1 =దొండ*: చూ, రక్తఫల; దే.వి (1) దొరసాని:చూ,రాజ్ఞి

దుండిగము. వై. వి =దుండుకః *: చూ, శోణకము.

దుండిలము. వై. వి =—పై.—

దుండుకము. వై. వి.=—పై.—

దుండుబలి. దే. వి: చూ, సోమరి.

దుండుబలితనము. దే. వి: చూ, చేండితనము.

దుండెకాఁడు. దే. వి. 1. ధూర్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. దుండగములు చేయువాఁడు: చూ, రూ-దుండగీఁడు 3.

దుంత. దే. వి. దున్న: చూ, మహిషము.

దుంతరిపుతు. ద్వ. వి: చూ, యముఁడు. [గము.

దుందిలము. వై. వి.=దుండుకః*: చూ, దుండి

దుందుకము. వై. వి.=—పై.—

దుందువాథము. అం: చూ, శస్త్రములు.

దుందుభి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పాచికయందలి ఇత్తిగ: ఇత్తిగ, ఇద్దుగ (చూ, షట్చ—ము); పుం. 2. భేరి: చూ, వీణె; 3. చూ, వరుణుఁడు; 4. ఒకానొక రక్క—సుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు.1.అం.5: చూ, సంవత్సరములు; 6: చూ, అనద్ధవాద్యములు.

దుందుము దే. వి. రూ-దుందుభి. చకారికార పుదినటే. కళా. 8, ఆ. 10: చూ,సురుడు.

దుందుభి. దే. వి.—పై —

దుంప. దే. వి. 1 ద్వివార్షికము (గనసులోన గువానిగడ్డ) (చూ, ఏకబీజదళము,: చూ, వేరు 1; 2. నాఁగేటిగొడగి చూ, లాంగలము. 1.

దుంపతీయుట. వా. వి. 1. గడ్డ పెల్లగించుట; జా. 2. కొంపతీయుట,3.సమూలము పెల్లగించుట, 4. మాంసమును ఛేదించుట

దుంపతెంపు్ఁ. జా —పై.—

దుంపజచ్చేలి. దే. వి. మట్టుబచ్చేలి*. చూ, ఒచ్చేలి. [చూ, సన్నరాష్ట్రము.

దుంపరాష్ట్రము. ద్వ. వి. రూ-దుంపరాస్మ*:

దుంపరాస్మ ద్వ. వి.—పై.—

దుంపలుడంపలు చేయుట. జా. పడరానిపాట్లు పడుట, దుంపలుఅగు మెరక నేలలు పల్లపు నేలలు గాఁజేయుట. “ దుంపలు డంపలు చేసికొని వచ్చితిమి.” (ధర్మజరాజనూయము)

దుంబాలా. వా. వి. పన్ను లేనిది (ఋూనాము).

దుంబొడి. దే. వి. (దుమ్ము + పొడి) (మెంతి జీలకఱ్ఱ చేర్చి చేసిన) నున్ననికూరపిండి. రా, వి. 2, ఆ. 101: చూ, సాదము (1).

దుఃఖపడు. మి. అ. క్రి. (దుఃఖము + పడు) 1. నొగులు: చూ, రోదించు; పేరి. 2. దుఃఖపడుచు. [ఉద్యో. 4, ఆ. 3.

దుఃఖపాటు. మి. వి: చూ, శోకము. 1. భార.

దుఃఖపెట్టు. మి. స. క్రి: అడజేడిపెట్టు, ఏపరించు, జాలిఁబెట్టు.

దుఃఖభాగులు. అం. ఈర్ష్యాళువు, జుగుప్సావంతుఁడు, నిస్సంతోషి, క్రోధనుఁడు, నిత్యశంకితుఁడు, పరభాగ్యోపజీవి. (6)

దుఃఖము. సం. వి. అ. న =నూఁకలి. 1. పీడ, బాధ, వ్యధ. (దీనియందు ఇంద్రియములు

దుష్టములగుచు)· చూ, శోకము; అ. పు.
2. కుటుంబము: చూ, సంసారము.

దుఃఖాన్వితుఁడు. సం. విణ· చూ, దీనుఁడు.

దుఃఖించే సం. అ. క్రి 1. వగచే చూ, స్రుక్కు 5, 2. ఏడ్చు: చూ, శోకించే

దుఃఖితము సం విణ. ఆయస్తము, ఆర్తము, క్లిశితము, క్లిష్టము, క్లేశితము, వ్యగ్రము (తె. వ) — ఉం... (చూ శోచ్యము)

దుఃఖితుఁడు. సం విణ. చూ, దీనుఁడు

దుకాణము దే వి. 1 పసారము, సరకులమ్మెడి ఇల్లు చూ, ఆపణము. 1, 2 అరుగు, తట్టు, ఉప్పరాసులుండెడుచోటు చూ, నట్టు

దుకూలము. సం. వి అ. న. 1. తెల్లనిబట్ట చూ, వస్త్రము; 2. సన్ననిబట్ట చూ, వస్త్రము (నలిపట్టుచీర)

దుక్కి. దే. వి. దున్నుట, కృషి చూ, వ్యవసాయము(దీని భేదములు.-రొంపిదుక్కి, వెలిదుక్కి.) (ము· చూ, వృషభము. 1

దుక్కిటెద్దు దే వి. (దుక్కి + ఎద్దు) హాలిక

దుక్కిముచ్చె. దే. వి: చూ, వ్యవసాయి.

దుక్కివాలు. ద్వ. వి. నాఁగలి: చూ, లాంగలము. 1. (చూ, బలరాముఁడు.

దుక్కివాలుదాలుపు. ద్వ. వి. హలాయుధుఁడు:

దుగ. వై. స.=ద్వికమ్. రూ-దువ. ఇనుమడి. కళా. 3, ఆ. 131: చూ, రెట్టి. 1.

దుగపదిరూపుల దుండగీఁడు. ద్వ. వి చూ, సూర్యుఁడు. వేం. ఆం. 11. [సాంబ. మా.2.

దుగపుట్టుక. వా. వి: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు.

దుగమొగముల పులుఁగు. ద్వ. వి. గండభేరుండము. అచ్చ. అ, కాం. 77: చూ, పక్షి.

దుగమొగమువేల్పు. ద్వ. వి. నిప్పు. అచ్చ. యు, కాం. 279; చూ, వహ్ని. 1. (ఇట్లు దుగమోములయ్య-దుగమోరపాదుసా.)

దుగలము. దే. వి రూ- దుగులము. చిప్పక, వరహాలో 1/16 భాగము, 1/4 రూపాయి.

దుగినుఁడు వై వి =ద్రుహిణ చూ, బహ్మ 1.

దుగుణము వై. స.=ద్విగుణ 1 దుగ చూ, రెట్టి. 1; విణ 2 రెండింతలు.

దుగులము దే వి. చూ, రూ-దుగలము.

దుగ్గ వై వి =దుర్గా రూ-దుగ్గ 1 కాళి, శక్తి· చూ, పార్వతి. 1, 2 గౌరి· చూ, పార్వతి.1

దుగ్గాద్రి ద్వ వి. హిమాద్రి వేం ఆం. 77 చూ, పర్వతము

దుగ్గాణి వై వి. (దుగ + కాని) రెండుదమ్మిడీలు. (టంకమునకు 16 దుగ్గాణీలు ఈలెక్కనుబట్టి కానియనఁగా దమ్మిడి)

దుగ్గి. వై. వి.=దుర్గా: చూ, రూ-దుగ్గ 1—2.

దుగ్గికన్యయ్య. ద్వ. వి: చూ, దుగ్గకొండి.

దుగ్గు. దే విణ రూపముచెడినది (తృణము)

దుగ్ధకుంబి. సం వి. ఈ. స్త్రీ పాలానుగు·· చూ, సాం.

దుగ్ధము. సం. వి. అ. న. 1 క్షీరము· చూ, పాలు 1; విణ. 2. పిదుకఁబడినది; 3. నింపఁబడినది: చూ, భృతము. 2.

దుగ్ధాకరము. సం. వి. అ. పుం పాలసముద్రము: చూ, సముద్రము. (ఇట్లు దుగ్ధార్ణవము)

దుగ్ధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మనుపాల. *.

దుట్టుపు దే. వి. రూ-దుట్టువు-జోట్టుపు, ఇట్టుపు*: చూ, విపాణి.

దుట్టువు. దే. వి.—పై.—ఆం, భా. ద్వి. 61. (గాఢవిరేచనకారి, పక్షువాతములలోవాడెదరు.)

దుడిదుడి దే. వి. గునగున: చూ, హుహూ.

దుడుకఁడు. వై. విణ. (దుడుకు + అఁడు) 1. బాలకుఁడు: చూ, శిశువు; 2 =దుండుకః. దుష్టుఁడు. భాగ. 7, స్కం. 253. చూ, వ్యాధుఁడు. 2. (ఇట్లు చెడుగఁడు, నిడుపఁడు మొ)

దుడుకు. వై. వి 1. తప్పు: చూ, నేరము; 2.= దుండుకు. చౌర్యము చూ, స్తేయము. 2; 3. గర్వము, ఉద్ధతి చూ, హంకారము;విశే. 4: చూ, దుష్టము. అచ్చ. సుం, కాం. 167; 5. ఉద్ధతము, గర్వించినది: చూ, బిట్టు. 4

దుడ్డు. వై. వి రూ-గుడ్డు = బెండు. 1. లావు కఱ్ఱ చూ, వేత్రము. 1; 2 గదియ: చూ, గద; 3. గుదెగఱ్ఱ చూ, బండి. 3, 4 ఇనుపముద్దు చూ, ముద్గరము; 5. కాణి: చూ, కాని. 1; విశే. 6 మోటుకాడు, దిట్టడు (అనియు) చూ, హరింపముడు.

దుడ్డుగఱ్ఱ ద్వ. వి 1: చూ, దుడ్డు 1; 2 చూ, దుడ్డు. 3. (ఇక్కడ దుడ్డుశబ్దము స్థూలమాత్ర పరము)

దుడ్డుగోల. ద్వ. వి.—పై —

దుడ్డె. దే. విశే. 1. చోటి: చూ, శిశువు; 2. బాలకుడు: చూ, శిశువు; 3. ధూర్తుడు. చూ, వ్యాధుడు. 2; 4. ధూర్తురాలు: చూ, స్త్రీ.

దుత్త. దే. వి. పాలచెంబు, పాలముంత, పాలకుండ, బుంగ: భాండము. 3: (చూ, పాత్రము. 6.)

దుత్తాయి. దే. వి. కుఱుచే: చూ, వస్త్రము.

దుత్తూరము. సం. వి. అ. పుం.(రూ-దుత్తురము-ధుత్తూరము-ధుస్తూరము.) 1. ఉమ్మెత *. చూ, హాలాపుష్పము; దే. వి. (1) కపటము: చూ, వ్యాజము (1)

దుద్దు. దే. వి. 1. తామరపూవులోని దిమ్మె, కర్ణిక: చూ, మిద్దె (చూ, పద్మము. 1.); 2. తాటాకు జోబుమీఁది చెందిరిక; బ. 3. చెవినగ: చూ, భూషణము. 2; విశే. 4. అసత్యము: చూ, వితథము.

దుద్దుపెట్టుట. జా. మోసముచేయుట. "చేక్కన్నను దుద్దుపెట్టి యూరకంగఁదలంచెను." (సారంగధరచరిత్రి)

దుద్దెమ్ము. దే అ. క్రి: చూ, ముమ్మరించు.

దుద్రుమము. సం వి. అ. పుం. పచ్చనీరుల్లి *: చూ, పలాండువు.

దునేఁడు వై విశే. (రూ-దునేగాడు-దునెదారి-దునేదారి-దుముగాడు) శూరుఁడు: చూ, హాంవీరుఁడు.

దునేగాడు. వై విశే —పై —

దును దే స క్రి చూ, దూ-దున్ను

దునుకు. వై వి బాధ, దుఃఖము: చూ, శోకము.

దునుము. వై. స క్రి. చంపు: చూ, సంహారించు.

దునెదారి. వై. విశే: చూ, రూ-దునేఁడు; 2 = ధనుర్ధారి. కత్తిచేతధరించినవాఁడు: రూ-దునేదారి. (సం ప)—ధనుర్ధారి.

దునేదారి. వై. విశే.—పై.—

దున్న. దే వి. 1 చూ,దుంత; 2 పురుషపశువు.

దున్నపోతు దే. వి.—పై.—

దున్నయీనినదన దూడనుగట్టుమన్నట్లు. లో. విమర్శనలేని పరిభూత్వము. ఉదా.—" చెప్పెడి వారొకవేళఁజెప్పినను వినెడివారికయిన వివేకముండవలెను గదా ! అట్లుగాక దున్నయీనినదన దూడనుగట్టమన్న మతిపసయొక్కటే. " (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)

దుప్పటము. వై. వి.=ద్విపటీ. (రూ-దుప్పటి-దుప్పటీ-దువ్వటము) 1. వెలగలసన్నపాటి వెడల్పుబట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. ముతుక నూలుతోనేసిన రెండుపొరలబట్ట; 3. కవచము: చూ, వారవారణము.

దుప్పటి. వై. వి.=—పై.—

దుప్పటీ. వై. వి.=—పై.—

దుప్పి. దే. వి. 1. జింక. ఇఱ్ఱి: చూ, హరిణము; 2. దుప్పి, కాఱుకొమ్ము మెకము: చూ, పృషతము; 3. చమూరువు. పాండు. 5, ఆ. 14: చూ, రామము.3. [రుసంచి (గుడ్డ).

దుబరకా. వా. వి. చినిఁగినసంచులకువేయు అస్త

దుబారా. వా. విశే. వ్యర్థమైనది.

దుబాసి. వా. వి.=ద్విభాషి. రెండుభాషలు నేర్చినవాఁడు, భాషాంతరము చేయువాఁడు, వ్యవహారము జేయువాఁడు.

దుబేబ్రాహ్మణులు. పా. వీరు కన్యాకుబ్జులు వీరు పంచగౌడులలో నొకతెగవారు. మాధ్యం దినశాఖ. శుక్లయజుర్వేదులలోక కొండ అను నామశాఖ గోభిల సూత్రీయులలోక కొంచెమును కలరు: చూ, కన్యాకుబ్జులు (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

దుబ్బ. దే. వి. ఆఁడుగుజ్జు: చూ, ఫగను. 12

దుబ్బు. వై. వి.=స్తంభః. చూ, పైరుదుబ్బు.

దుమగతికేతు. వై. వి.=ధూమకేతుః. తోఁక చుక్క: చూ, నక్షత్రము. 1.

దుమదుమ. వా. వి. 1. మొగము చిట్లించుకొను టయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ; దే. విశే. 2. మిక్కిలితడిగలది. కళా. 3, ఆ. 68: చూ, స్తిమితము. 2.

దుమా. దే. వి. వ్రాయుట చేయుట పరుగెత్తుట లోనగువాని యందగుధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. (దుమాదుమా అనియు)

దుమారము. దే. వి. ధూళి. స్వా. 5, ఆ. 38: చూ, రేణువు 1.

దుమాలు. దే. విశే. సమూలము: జోడా.

దుము. దే. వి: చూ, దుమారము.

దుముకు. దే. వి. రూ-దూకు. 1. ఒకానొక ప్లుతగతి: చూ, హయము; 2. గంతు: చూ, లంఘ; అ. క్రి. 3. గంతువేయు: చూ, లంఘించు. 3; 4. దాఁటు: చూ, లంఘించు. 2; 5. ఉఱుకు: చూ, లంఘించు. 2.

దుముకులాడు. దే. అ. క్రి. గంతులువేయు. చూ, లంఘించు. 2.

దుముక్కు. దే. వి. ఉఱుకుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము, దుబుక్కు (అనికొందఱు): చూ, హూహూ.

దుముదారి. దే. వి: చూ, దుసేఁడు.

దుముదారు. దే. వి. దండు. స్వా. 3, ఆ. 54: చూ, సేన. 1.

దుముదుములాడు. దే. అ. క్రి. దుమ్ములు రేఁగు, నిప్పులురేఁగు. (ఇట్లు మసమసలాడు వాడుక)

దుమ్ము. దే. వి. 1. ఎముక: చూ, శల్యము. 1; 2. (రూ-దుమారము-దువ-దువ్వ-తుమురు-తుమ్ము-త్రిమ్ము.) ధూళి చూ, రేణువు. 1.

దుమ్ముచేయు. వా. స. క్రి: చూ, త్రిమ్ము.

దుమ్మురేఁచు. దే. స. క్రి. కోరాడు. ఆం, భా. తృ. 132. చూ, సెలగు.

దుమ్ములగండు. దే. వి. ఒకానొకమృగము: రూ-దుమ్ములగొండి-దుమ్ములగొండు, కొరవాసిగండు-కొరసానిగండు-కొర్నగండు.

దుమ్ములగొండి. దే. వి.—పై.

దుమ్ములగొండు. దే. వి.—పై.—

దుయుముడి. దే. వి. రూ-దూముడి-దూయుముడి. సులభముగానూడఁదీయునట్లు మొన ముడిచి వేసినముడి: చూ, ముడి. 3.

దుయ్యు. రూ-దూయు: చూ, రూ-దుయ్యు.

దుస్. సం. ఉప. (౧) దుర్బలుఁడు=ఇచట "దుస్" అనునది బలశబ్దముతో సమసించి అభావార్థమును చెప్పుచున్నది. ఇది తఱుచు ఈయర్థమందే యుండును. (౨) దుర్మార్గుఁడు=ఇచట మార్గశబ్దముతో సమసించి దుష్టమను నర్థముకలదియైనది. (౩) దుర్వాహము=ఇచట అశక్యము అను నర్థముకలదియైనది. (౪) దుర్జనము=ఇచట దుష్టము అను నర్థముకలది యైనది. (౫) దుర్ఘటము=ఇచట ఘాత్వర్థమును సంఘటన కానిది యను నర్థమునకు మార్చినది. ఇత్యాది.

దురంతము. సం. విశే. 1. అనవధి, అంతము లేనిది. చూ, అపారము. 3; వా. 2. చేటు.

దురంతుఁడు. సం విశే: చూ, ఆదీనపుఁడు.

దురతిక్రమము. సం. విణ. అతిక్రమింపఁగూడనిది [శుచి 1.

దురత్యయము సం. విణ. చేటులేనిది చూ,

దురద దే. వి. 1. తీఁట చూ, పిడర్పిక; 2 నస, సనరు: చూ, మసము "దురదకంద"

దురదకంద ద్వ. వి కనరుగలకంద *: చూ, సూరణము

దురదగొండి. దే. వి: చూ, శూకశింబి. *.

దురదగోఁకు. దే వి.—పై—

దురదుర. వై. దప్ర క్రి. విశ. వేగముగా: చూ, వేగము. 3.

దురదృష్టము. సం. వి అ. న. దుర్భాగ్యభావము, దౌర్భాగ్యము· చూ, అదృష్టము. 1.

దురదృష్టవంతుఁడు. సం. విణ చూ, పెట్టిపుట్టనివాఁడు.

దురధిగమము. సం. విణ. 1. కష్టము చేత పొందఁదగినది; 2. కష్టము చేత చేయఁదగినది

దురధ్వము. సం. వి. అ. పుం. చెడ్డత్రోవ. చూ, మార్గము. 1.

దురపిల్లు. అ క్రి. 1. ఏడ్చు. భార. శల్య. 2, ఆ. 369: చూ, శోకించు, 2. తపించు· చూ, సంతాపించు; 3. కలఁగు. జై 6, ఆ. 55; చూ, సంక్షోభించు.

దురపుటోరెపు దాసరితండ్రి. ద్వ. వి. నలువ. వేం. ఆం. 4: చూ, బ్రహ్మ. 1.

దురభిగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉత్తరేను*: చూ, శైఖరికము; విణ. 2. గ్రహింపఁగూడనిది

దురము. వై. వి. 1.=త్వర. శీఘ్రము. శకాం. 3, ఆ. 100: చూ, వేగము. 3; 2=ఉదర: చూ, యుద్ధము.

దురవాపము. సం. విణ. త్యేడము, దురావము, పొందఁగూడనిది.

దురా. దే. వి. అజ్ఞ. రూ-దురాయి. శకాం. 3, ఆ. 48:చూ, సెలవు.

దురాకృతము. సం వి అ. న. 1. అకృత్యము; క్రి. విణ. 2. అకృత్యముగా

దురాచారము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెడ్డనడవడి· అనాచారము; విణ 2. చెడ్డనడవడి కలది· అనాచారము.

దురాచారుఁడు. సం. విణ. చెడ్డనడవడికల వాఁడు· దురాత్ముఁడు, దుర్మార్గుఁడు.

దురాడము. దే. వి ఒఱగుదిండు:చూ, లోడు.

దురాత్ముఁడు సం. విణ. న్. చెడ్డమనస్సు కలవాఁడు·చూ, దురాచారుఁడు; వా. 2. చెడుగఁడు. చూ, వ్యాఘ్రుఁడు. 2

దురాధర్షము సం. వి. అ. పుం 1 తెల్లావలు: చూ, సర్షపము; విణ. 2. తిరస్కరింపఁదగనిది: కచాకువు. [వాఁడు.

దురాధర్షుఁడు. సం. విణ. తిరస్కరింపఁదగిన

దురాపము. సం. విణ. పొందఁగూడనిది. చూ, త్యేడము. 6.

దురాయి. దే. వి: చూ, రూ-దురా.

దురారోహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ· చూ,శాల్మలి*.

దురారోహము. సం. వి. అ. పుం. 1. తొండ: చూ, సరటము; విణ. 2. ఎక్కఁగూడనిది.

దురాలభ. సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తీఁటకసింద*: చూ, సముదాంత; విణ. 2: చూ, దురాపము. [చూ, శబ్దము.2.

దురాలాపము. సం. వి. అ. పుం. చెడుమాట:

దురాలోకము. సం. విణ. చూడఁగూడనిది: చూ, పచ్చిమొగము. [వాంఛ.

దురాశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ=దురాస: చూ,

దురాపదము. సం. విణ: చూ, దురాపము.

దురాస. వై. వి.=దురాశ: చూ, వాంఛ.

దురితము. సం. వి. అ. న: చూ, పాపము.

దురీక్షణము. ఆం: చూ, జన్యతాళములు.

దురుద్ధానము. ఆం: చూ, శిక్షాకాలములు.

దురుసు. దే. వి. 1. కాఠిన్యము:చూ, పరుషము;

విశే. 2. కఠినము: చూ, బెడిదము; క్రి. విశే. 3. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3.

దురూదరుఁడు. సం.వి.అ.న: చూ, రూ-దురోద రుఁడు.

దురోదరము. సం. వి. అ న. 1. జూదము చూ, వ్యవహారము. 4, 2. పందెము చూ, వ్యవహారము. 4.

దురోదరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-దురూదరుఁడు. జూదరి: చూ, పందెకాఁడు.

దుర్గ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-దుర్గి-దుర్గి గౌరి. (వనాదిదుర్గముల నివాసముగాగలది): చూ, పార్వతి. 1; 2. నల్లపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక; 3 నీలి*: చూ, రంజని.

దుర్గంధము. సం. వి అ. పుం. 1 గబ్బు: చూ, వాసన; విశే. 2. గబ్బుగలది: చూ, వాసన

దుర్గతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నరకము: చూ, నరకములు; 2. చూ, బీదతనము.

దుర్గతుఁడు. సం. విశే: చూ, బీదవాఁడు.

దుర్గపాలనము. అం: చూ, తంత్రములు.

దుర్గమము. సం. విశే. 1. పోకూడనిది: కలిమము, దుర్గము; 2. చూ, దురాపము.

దుర్గము. సం. వి. అ. న. 1. కోట: చూ, ప్రాకారము; విశే. 2: చూ, దుర్గమము. 1; అం.3: చూ, సప్తాంగములు; 4.అష్టవర్గమునందొకటి: చూ, అష్టవర్గము.

దుర్గసంచరము. సం. వి. అ. న. పోరానిజలప్రవాహాదులయందు పోవుటకుకట్టినకట్ట మొదలగునవి: చూ, సంక్రమము.

దుర్గి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-దుర్గ. 1.

దుర్గుణము. సం. విశే: చూ, వ్యలీకము 2.

దుర్ఘటము. సం. విశే. ఘటింపనిది.

దుర్జనుడు. సం. విశే. దుర్జాతి, దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

దుర్జయము. అం. 1: చూ, దండవ్యూహములు; 2: చూ, మండలవ్యూహములు.

దుర్జయుఁడు. సం. విశే. అజితుఁడు, అపరాజితుఁడు.

దుర్జాతము సం. వి. అ. పుం. అసమంజము, గుస్స్వప్నము.

దుర్జాతి. సం విశే ఇ: చూ, దుర్జనుఁడు.

దుర్జ్ఞేయము. సం. విశే. ఎఱుఁగఁగూడనిది: అప్రసిద్ధి, గహనము.

దుర్దాంతము సం. విశే అణపఁబడనిది.

దుర్దినము. సం. వి. అ. న. 1 మబ్బుక్రమ్మిన దినము: చూ, ముసురుపొద్దు, వా. 2. అపజయముకలిగిన రోజు: స్త్రీసుఁడు.

దుర్దురూటుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నాస్తికుఁడు.

దుర్ధరము. సం. విశే. ధరింపఁగూడనిది

దుర్ధర్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1 నల్లయుప్పి*: చూ, లవణి; విశే. 2. తిరస్కరింపఁబడనిది: చూ, పరాభవము.

దుర్ధర్షుఁడు సం. విశే. తిరస్కరింపఁబడని వాఁడు.

దుర్నయము. సం. వి. అ. పుం చూ, అన్యాయము.

దుర్నామ. సం. వి ఆ. స్త్రీ. ఏనుఁగజలగ: చూ, బాడ్డపిడుఁగు.

దుర్నామము. సం. వి. అ. న: చూ, మూలశంక. చూ, రిచ్చమొగము.

దుర్నిరీక్ష్యము. సం. విశే. చూడఁగూడనిది:

దుర్నివారము. సం. విశే. నివారింపఁగూడనిది.

దుర్బలము. అం. (బలములేనిది): చూ, అశ్వహృదయపరిజ్ఞానము.

దుర్బలస్య బలంరాజా. లో. బలములేనివానికి రాజేబలము. ఉదా.—" రాజులకార్తరక్షణంబుంబోలు ధర్మంబులొండులేవు. " దుర్బలస్య బలంరాజా ": యనవినవే. (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)

దుర్బలుఁడు. సం. విశే: చూ, బక్కవాఁడు.

దుర్భిణి. వా. వి. దూరవస్తు దర్శనయంత్రము: దూరదర్శిని.

దురోభ్ధనము. సం. వి. అ. న: చూ, దుస్సలహో.

దుర్భగుఁడు. సం. విణ. ద్వేషింపఁదగినవాఁడు.
దుర్భగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ తెల్లనాఁడుది * చూ, నాఁకుడు [దుర్గ్రాహము
దుర్భరము సం. విణ. భరింపఁగూడనిది చూ,
దుర్భాగ్యుఁడు సం విణ. చూ, దౌర్భాగ్యుఁడు
దుర్భిక్షము సం. వి. అ. న క్షామము. చూ, పంజ్రు.
దుర్భిణి. వా. వి. దూరదర్శిని
దుర్మతి సం విణ 1. దుష్బుద్ధికలవాఁడు. చూ, వ్యాధుఁడు, 2, అం 2 చూ, సంవత్సరములు [ధుఁడు 2
దుర్మదుఁడు. సం విణ. కావరుఁడు. చూ, వ్యా
దుర్మరణము సం వి. అ న (విషభక్షణాదులచేత వచ్చెడు) చెడ్డచావు: చూ, మరణము
దుర్మల్లిక. అం. నాటికలు 18 లో నొకటి (4 అంకములు, క్రోధము, నాయక, స్నేహితులు, ఒకరితర్వాతనొకరు నాయకులవుదురు): చూ, నాటికలు
దుర్మార్గతలేకుండుట. అం. చూ, నియమములు.
దుర్మార్గుఁడు. సం. విణ: చూ, దురాచారుఁడు.
దుర్ముఖి. అం: చూ, దుర్మతి 2.
దుర్ముఖుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరాక్షసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; విణ. 2. చూ, ముఖరుఁడు. [బన్న ము. 2.
దుర్యశము. సం. వి. అ. న. చెడుపేరు: చూ,
దుర్యోధనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: 1. గాంధారేయుఁడు: చూ, సుయోధనుఁడు; అం. 2: చూ, దుష్టులు.
దుర్వర్ణము. సం. వి. అ. న. 1. వెండి: చూ, లోహము. 1; 2. నాఁగుదోస* చూ, హరివాలుకము (చూ, దోస); విణ. 3. చెడ్డ వర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6.
దుర్వహము. సం. విణ. వహింపఁగూడనిది, దుర్భరము: చూ, వెక్కసము. 4.
దుర్విధుఁడు సం. విణ. 1. చూ, బీదవాఁడు; 2. చూ, దుర్జనుఁడు.
దుర్వినీతుఁడు. సం విణ. వినయములేనివాఁడు: చూ, సముద్ధతుఁడు. [క్కసము 3
దుర్లభము. సం. విణ అందరానిది చూ, వె
దుర్లభములు. అం పిమ్మటవచనములతోడి దానము, గర్వరహితమైన జ్ఞానము, క్షమాసహితమైన శౌర్యము, త్యాగయుక్తమైన విత్తము.
దుర్హృదుఁడు సం వి. వ్. పుం 1. పగవాఁడు: చూ, శత్రువు. 1; విణ 2. చెడ్డమనస్సు కలవాఁడు. చూ, వ్యాసనుఁడు. 2
దులదుల దే వి: చూ, సంగ్రామము. 1.
దులాబి. వా. వి. దూబరతిండి (చూ, దుబారా)
దులి. సం. వి ఇ. స్త్రీ 1 =కూర్మి ఆఁడుతాఁబేలు. చూ, వృత్తము. 4; పుం 2. సన్యాసి: చూ, ముని. 1.
దులుపు దే. స. క్రి 1 ప్రక్కలనంటుకొనియుండు గింజలనురాల్చు; 2: చూ, విదళించు; 3. తప్పులుఎంచు.
దువ. నై. స.=ద్విక. రూ-దుగ చూ, రెట్టి 1.
దువారము. నై. వి. 1. కన్నము: చూ, రంధ్రము 1; 2.=ద్వారమ్. గుంటము: చూ, వాకిలి.
దువాళము. అం. (చూ, అశ్వధారలు) వేగమున అంతమేరయు సమముగాపాఱెడి యశ్వధార) ప్లుతము: రూ-దువాళి, నిబ్బరము, పుటము: చూ, హయము. (చూ, ధారలు)
దువాళి. అం.— -పై.—
దువాళించు. దే. అ. క్రి. 1. దువాళముచేయు; అం. ప్రే. 2. దువాళముచేయించు.
దువ్వ. దే. వి. ధూళి: చూ, రేణువు. 1.
దువ్వగాపించుజోణ. దే. స. క్రి. గాలి. సాంబ. దే. 13: చూ, వాయువు. [టము. 1.
దువ్వటము. వై. వి.=ద్విపటీ: చూ, రూ-దుప్ప

దువ్వాలువ. వై.వి.=గూ-దువ్వాల్వ. 1 చూ, దువ్వ టము; 2. కట్టుగోక. చూ, వస్త్రము.
దువ్వాల్వ. వై వి =—పై.—
దువ్వి వై.వి. రూ-దువ్వ=ద్వీపీ. 1. పులి: చూ, శార్దూలము 1; 2 చిఱుతపులి: చూ, శార్దూలము 1.
దువ్వు వై. వి =—పై 1 2—; దే స క్రి 3. దువ్వెనతో తల చిక్కుదీయు, 4 అల్లనల్లన పు చూ, నిమురు; వా 5. ఇచ్చేకమాడు
దువ్వెన. దే. వి. 1. పన్నె చూ, ప్రసాధని; 2 చిక్కంటు: చూ, ప్రసాధని.
దుశ్చ్యవనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుఁడు చూ, వేలుపుఱేఁడు [కల్లతనము
దుశ్చేష్ట సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చెడుపని: కఱత,
దుశ్శకునము. సం వి. అ. న. అపశకునము, తోఁక చుక్క: చూ, నక్షత్రము. 1. [డుము.)
దుశ్శకునములు. అం. (పంచాంగమునందుచూ
దుశ్శాసనుఁడు. అం=దుస్సేనుఁడు: చూ, దుష్టులు. [ధుఁడు. 2.
దుశ్శీలుఁడు. సం. విణ. ఒఱటు: చూ, వ్యా
దుష్కరప్రాస. పా. సంయుక్తాక్షరముల నేకము లున్నది. "అస్త్రంబుతో నతని కి । రస్త్రాణంబు డుల్చి."
దుష్కరము. సం. విణ. చేయఁగూడనిది.
దుష్కృతము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పాపము; విణ. 2. దుష్టముగా చేయఁబడినది.
దుష్టచతుష్టయము అం చూ, దుష్టులు.
దుష్టచేష్ట. అం: చూ, శిక్షాకాలములు.
దుష్టము. సం విణ. చెడ్డది: (తె. ప).—అఱవ, కీడు, చెడ్డ, గొట్టు, చెరుగొండి, దుడుకు.
దుష్టావేళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కందరి-కందారి, కందము, కృతగంధ, తీక్ష్ణకంటక.*.
దుష్టుఁడు. సం. విణ.=తుంట: చూ, దుర్జనుఁడు.
దుష్టులు. అం. దుర్యోధన, దుశ్శాసన, కర్ణ, శకునులు (4)

దుష్పత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. నల్లకచోరము* చూ, షడ్గ్రంథ; 2: చూ, బలుగక్క్రప*. [చూ, హింగుళి.
దుష్ప్రధర్షణి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. ములక*:
దుష్ప్రస. సం. వి ఆ స్త్రీ. మైలపాయతొండ: చూ, సరటము.
దుష్ప్రాపము సం. విణ చూ, దురాపము
దుష్షమము. సం. అవ్య; చూ, నిష్షమము.
దుస్. సం. ఉప. ఇది 'దుర్' యొక్క రూపము నే పొందును.
దుసికిలు దే. అ. క్రి. రూ-దుసికిల్లు 1.జాఱు: చూ, సళ్లు. 2; 2. తప్పించుకొను; వా. 3: అసిఁబోవు, కూఁకు, తప్పిపోవు, దుస్సిపోవు-దూసిపోవు. ("తప్పిపోవు" అను పదముకస ద్వ అ. క్రి. అని చేదువుకొనవలెను.)
దుసికిల్లు దే. అ. క్రి —పై.—
దుస్తరము. సం. విణ. తరింపఁగూడనిది.
దుస్తు. దే. వి. 1. బట్ట చూ, వస్త్రము; 2. సొగసు: చూ, సౌందర్యము.
దుస్త్యజము. సం. విణ. విడువఁగూడనిది.
దుస్పర్శ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాఁకుడు*.
దుస్స్పర్శము. సం. వి. అ. పుం 1. తీఁటకసింద*: చూ, సముద్రాంత; విణ. 2. తీక్ష్ణమైన స్పర్శముకలది.
దుస్సమము. సం. వి. అ. పుం: చూ, దుర్జాతము.
దుస్సర. దే. వి.రూ-దుస్సిర*: చూ, వత్సానని.
దుస్సలహా. వా. మి. వి. చెడ్డఆలోచన. దుర్బోధనము: చూ, బోధనము (చూ, యోచన.)
దుస్సేనుఁడు. వై. వి:=: చూ, దుశ్శాసనుఁడు (దుర్యోధనుని తమ్ముఁడు)
దుస్సహము. సం. విణ. సహింపఁగూడనిది: చూ, వెక్కసము. 4. [వెక్కసి. 1.
దుస్సహుఁడు. సం. విణ. ఆక్షేపకుఁడు: చూ,

దుస్సిర. దే వి. చూ, రూ-దుస్సర*.
దుస్సిపోవు వా. అ. క్రి. రూ-దూసిపోవు, కూరు చూ, దుసికిలు. 3.
దుహిత. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. రూ-దుహిత-దుహిత. కూఁతురు చూ, పుత్రిక.
దుహ్యము. సం. విశ. దోహనముచేయఁదగినది (దోహనము=పాలుపితుకుట)

దూ

దూ. వా.వి: చూ, రూ-దు. 2.("దూదూ"అని కుక్కను పిలిచితిని.)
దూఁకరి. నై. వి.=దుఃఖమ్: చూ, శోకము.
దూఁకు. దే. అ క్రి. చూ, రూ-దుముకు.
దూఁకుడు. దే. విశ: చూ, ఎగుడుదిగుడు.
దూఁకొను. దే. స. క్రి. (దూఁటు + కొను) 1.ఆస్వాదించు: చూ, భుజించు; 2. పొందు. చూ, ప్రాపించు.
దూఁట దే. వి. అరఁటియూఁచె: చూ, ఊచె.2.
దూఁటు. దే. స. క్రి: చూ, పొడుచు.
దూఁటుకొను. దే. అ. క్రి. ఎగురు. భార. ఆర. 4, ఆ. 386: చూ, లంఘించు.
దూఁబఱదిండి. దే. వి. 1. అతివ్యయము; విశ. 2. (దూయు + పఱ + తిండి) మిగులఁబెట్టక యెంతయున్నను అంతయు నెచ్చించి తిను వాఁడు: చూ, బోగుబడి.
దూఁబిడి. దే. వి. (దూయు + పిడి) నూలుతోఁడునపుడు చీడుతగిలించుటకు నిలిపెడు పీట మమర్చెడు కొయ్య.
దూగర. దే. వి. రూ-దూగఱ-దూవర (దూపము + కఱ) 1. కఱదూపము: చూ, పొగ; 2. ధాన్యాదిపరాగము: చూ, నూక; 3. చిట్టు తవుడు కలిసిన భాగము.
దూగఱ. దే. వి.—పై.—
దూడ. దే. వి. వత్సము. (ఆవుదూడ, ఎనుపదూడ): చూ, ధేనువు.
దూడపాల. దే. వి. గూడపాల*: చూ, శారిబ.
దూత సం. వి అ. పుం. 1. చూ, రాయబారి; 2: చూ, దూతుఁడు.
దూతవికల్పము అం. దండనీతిశాస్త్రములోని ప్రకరణములు 20 లోనొకటి చూ, దండనీతిశాస్త్రము: (చూ, కామందకము. చూ, ప్రకరణములు)
దూతి సం వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ.=జోడి. 1. కుంటెనకత్తె. చూ, శంభలి; అం. 2. నాయికలకు సహాయురాలు: చూ, నాయికలు.
దూతిక సం. వి. అ స్త్రీ 1.—పై.—; అం. 2. చూ, దూతీచతుష్టయము.
దూతీచతుష్టయము. అం. కామశాస్త్రములోని వి —సారిక, చతురిక, సహసంచారిక, దూతిక. (దీనికి మతాంతరములు మూఁడు.—మొదటిదానిలో ఆఱు.—ప్రాతివేశిని, శిల్పిని, గారువు, లింగిని, సఖి, తనుపరిజాత; రెండవదానిలో ఎనిమిది.—పరిహిత, ఉద్గ్రహిత, పత్రిహారి, భావన, పత్రికా, మూక, స్వయం, భావదూతిక;మూఁడవదానిలో పదియాఱు.—బొనిసె, కన్య, చెలికత్తె, విధవ, చాకలది, గంధమమ్మునది, పుప్పులమ్మునది, మాలఁదల్లి, ఇంటిపెత్తనకత్తె, నీళ్లమ్మకొనునది, చిత్తరువులను వ్రాయునది, భార్య, రతిపరివేశముకలది, కథలుచెప్పునది, చిలుక, గోర్వంక.)
దూతీభేదములు. అం —పై.—
దూతుఁడు సం. వి. అ. పుం: ఎడకాఁడు, కుంటెనకాఁడు, కుంటెనీఁడు, తారుచేవాఁడు-తార్చువాఁడు, పెంటిఁగూర్చువాఁడు, బడవా. (సం. ప.).—దూత (చూ, బడవా)
దూత్యము. సం. వి. అ. న. రూ-దౌత్యము. 1.దూతభావము; 2. దూతకర్మము; 3. దూతస్వభావము.

దూది. వై. వి. = తూల. విత్తుతీసినప్రత్తి: చూ, ప్రత్తి.
దూదిచెట్టు. వా. వి. ఏరు: చూ, పెంజిక.
దూదిదబ్బ. దే. వి. తోలందళముగానుండెడు దబ్బ*. చూ, శర్కరాంకము.
దూదినిమ్మ. దే వి: చూ, మాతులుంగము. *
దూదిపోగ్రు. వా వి ఇంద్రియాలము, గీర్వాణ హాసకు [టాకీము.
దూదిమాట వా. వి: కంటులము-కంట్లము-కం
దూదేకులవాడు. వా. వి: చూ, పెంజారి.
దూనము. సం. వి.త్రి: చూ, సంతాపితము
దూప వై వి.=తాప. దప్పి (దేశ్యమని శ ర) చూ, పిపాస.
దూపటిలు. దే అ క్రి (రూ-దూపటిల్లు-దూపించు-దూపిలు-దూపిల్లు) 1. దప్పిగొను చూ, నీరుపట్టు; 2: చూ, సంతాపించు.
దూపటిల్లు దే. అ. క్రి.—పై.—
దూపము. వై వి =ధూపః. వాసనగలపొగ. చూ, పొగ.
దూపార్తి. వై వి (దూపము + ఆర్తి) దూళ ముపేసెడు పాదను పెట్టినతట్ట: చూ, సంచి.
దూపించు దే. అ క్రి: చూ, దూపటిలు.
దూపిలు. దే. అ. క్రి.—పై.—
దూపిల్లు. దే. అ. క్రి —పై.—
దూపె. దే వి. 1. అండుగుటి: చూ, భగము. 12; 2. అవలక్షణము.
దూబ. దే. వి. 1: చూ, సోవిదల్లుడు; విశే. 2. అధముడు: చూ, హీనుడు; 3: చూ, నిష్ప్రయోజకుడు; వై. వి. 4. ఒకరకము ఖాతము; 5. ఒకరకముగాదె: చూ, పంట సాల.
దూబూచి. ద్వ. వి. (దూయు + బూచి) రూ-దోబూచి. బాలక్రీడావిశేషమునందగు నను కరణము. పా. 1, అ. 49: చూ, హూహూ; ఇ. 2: చూ, బాలక్రీడ.
దూముకి. దే. వి: చూ, రూ-గుముకి.
దూయు. అ. క్రి. 1: చూ, రూ-డుయ్యు. 1; 2: చూ, రూ-డుయ్యు. 2; 3 ప్రవేశించు: చూ, సోకు. 4; స. క్రి 4: చూ, రూ-డుయ్యు. 3; 5: చూ, రూ-డుయ్యు. 4
దూయుతీగ. ద్వ. వి: చూ, దుస్పర్శ *
దూయుముడి దే. వి: చూ, రూ-దుయుముడి.
దూరగిరిన్యాయము. పా. దూరముగానున్న పర్వతములు నునుపుగాఁగాన్పించును దగ్గఱఁజేరఁబోవగుట్టలు మెట్టలు ముండ్లుగానుండుననురీతి "దూరపుకొండలు నునుపు."
దూరదర్శి సం వి న్ పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు; 2: చూ, హరివాహనుడు; విశే. 3 చూ, దీర్ఘదర్శి. 3.
దూరదర్శిని. పా. (టెలెస్కోప్) దుర్భిణి.
దూరసికటస్థలక్ష్యభేదనలక్షణములు. అం. ప్రమేయములు. [పై —
దూరపాతిశరాభ్యాస విస్తరకీర్తనము. అం.—
దూరపుచెట్టము. వా. మి. వి: చూ, బంధువు
దూరము. సం. విశే. దవ్వు: చూ, విప్రకృష్టము.
దూరాన్వయము. అం. సంధిదోషములు 15 లో నొకటి (వీఁడు నా మేనబావ యల్లుఁడనుటను వీఁడు నాకిల్లి తోడఁబుట్టినవానికొడుకుకూతు మగఁడని చెప్పుట ఈతఁడుదూరపుబంధువని తోఁపఁజేయుటకై యిట్లుచెప్పట గుణమే యగును. అట్టియుద్దేశము లేకుండినదోషము): చూ, సంధిదోషములు.
దూరు. దే. వి. రూ-దూఱు: చూ, నింద. 1.
దూరుబారు. దే. వి. ఒకానొక పావురము: చూ, పావురము.
దూర్చు. దే. స. క్రి. 1. చెరుకు: చూ, వారు. 1; వా. ప్రే. 2: చూ, రూ-తూలుచు.
దూర్వ. సం. వి. అ. స్త్రీ. గఱిక *: చూ, తృణము. 1.

దూర్వామూలన్యాయము పా. గఱికవేరు భూమిలోనుండియుండి చినుకుపడఁగానే చిగుర్చును గానియెన్నటికిని చావదనురీతి.

దూఱు. దే. వి. 1. అపవాదము: చూ, నింద. 1; స. క్రి. 2: చూ, నిందించు, 3. ప్రవేశించు: చూ, సోఁకు. 4.

దూఱుదుంకెన. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

దూఱుపడు. ద్వ. అ. క్రి. నిందింపఁబడు: చూ, వీటిబోవు.

దూల. దే. వి. 1. చూ, విచర్చిక; వా. 2. సంభోగేచ్ఛ: చూ, వాంఛ. 1. [శూకశింబి.

దూలకొండి. దే. వి. రూ-దూలగొండి*: చూ,

దూలగొండి. దే. వి.—పై.—

దూలగోవెల. దే. వి.—పై.—

దూలపోతు. దే.వి. ఎల్లప్పుడునుదూలగలవాఁడు

దూలము. నై. వి.=తులా-స్థూల ఇంటికప్పుఁజోల కాదరువుగానమర్చెడు మ్రాను: చూ, మదనచేతులు.

దూళి. నై. వి.=ధూళి. రూ-దూళి. ఆంధ్ర. పదా. చర. 51: చూ, రేణువు. 1.

దూవర. దే. వి: చూ, రూ-దూగర.

దూవలువ. దే. వి. (రూ-దూవల్వ-దువ్వలువ-దువ్వల్వ-దువ్వటము) నిచోళము: చూ, వస్త్రము.

దూవల్వ. దే. వి.—పై.— [నింద. 1

దూషణము. సం. వి. అ. న. దూషించుట: చూ,

దూషణుఁడు. సం. వి అ. పుం. ఒకరక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

దూషించు. సం. స. క్రి: చూ, నిందించు.

దూషిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ: 1. (రూ-దూషి-దూషీక-దూషము) కంటిపుసి: చూ, పుసి; 2: చూ, వాగఱ; 3: చూ, సాలెపురుగు.

దూష్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-చూష. వరత్ర: చూ, సూత్రము. 1.

దూష్యము. సం. వి. అ. న. 1. రాజగృహము: చూ, సదనము 1; 2. బట్ట చూ, వస్త్రము; విశ. 3. దూషింపఁదగినది: చూ, హీనము. 2.

దూసర. దే. వి: చూ, రూ-దుస్సర*.

దూసరి. దే. వి. 1. అపవాదము: చూ, నింద. 1; 2. దూసరిగడ్డి*. చూ, తృణము. 1.

దూసరులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

దూసిపోవు. వా. అ. క్రి. చూ, రూ-దుస్సిపోవు.

దూళి. నై. వి.=ధూళి: చూ, రేణువు. 1.

దృ

దృంభువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ: చూ, సర్పము. శై. 1, ఆ. 10.

దృక్కు. సం వి. చ్. స్త్రీ. రూ-దృశ. 1: చూ, లోచనము; 2: చూ, వీక్షణము; 3: చూ, బుద్ధి; విశ. 4. చూచువాఁడు.

దృగాయుధుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు. [యోజితము.

దృగ్ధము. సం. విశ. కూర్పఁబడినది: చూ, సం

దృగ్బలము. అం: చూ, షడ్బలములు.

దృఢదేశము. అం: చూ, దండవ్యూహములు.

దృఢనాభము. అం: చూ, శస్త్రములు.

దృఢము. సం. క్రి. విశ. అ. న. 1. అత్యంతము: చూ, హెచ్చు. 2; విశ. 2. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; 3.=దిటము. దిటవుగలది: చూ, స్థైర్యము; 4.=దిటము. గట్టిది: చూ, బెడిదము; 5. బలిసినది: చూ, స్థూలము. 2.

దృఢసంధి. సం. వి. ఇ. పుం. (దృఢమైన కీలుగల హస్తాద్యవయవము): చూ, సంహతము.

దృతము. సం. విశ. ఆదరింపఁబడినది: చూ, ప్రీతము.

దృతి. సం. వి. ఇ. పుం.=తిత్తి. కొలిమితిత్తి, తోలుతిత్తి (అనియు): చూ, భస్త్రి.

దృతాఖ్యము. అం. చూ, ఉద్ధితికరణబంధనలు
దృప్తుఁడు సం. విణ. చూ, పొగరుఁబోతు
దృబ్ధము. సం. విణ. స్రుక్కఁబడినది. చూ, స్యూతము
దృశ్ సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, రూ-దృశ్య.
దృశత్తు. సం. వి. చ్. స్త్రీ. చూ, రూ-దృషత్తు
దృశ్యము. సం. విణ. 1. చూడఁదగినది: చూ, వీక్ష్యము. 1; అం. 2. కావ్యము —దృశ్యము, శ్రవ్యము అని ద్వివిధము. అందు దృశ్యము (చూడఁదగినది) నాటకము (మురారి-శాకుంతలము లోనగునవి) (దీనికే రూపకమని నామాంతరము) (చూ, అనూచ్యము) చూ, కావ్యము. 4: (చూ, నాటకము. 1)
దృషత్తు. సం. వి. ద్. స్త్రీ. రూ-దృశత్తు 1 శిల చూ, రాయి; 2. సన్నెకల్లు. చూ, రాయి
దృషత్సుతి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. సొత్రము. చూ, రాయి. [పార్వతి. 1
దృషద్వతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గౌరి: చూ,
దృష్టము. సం. వి. అ. న. రాజునకు తనబలము వలనను, పగవారివలనను పుట్టినబలము: చూ, శక్తి. 1; విణ. 2: చూ, వీక్షితము; అం. 3: చూ, దృష్టులు; 4. కావ్యలక్షణంబున. —ధనయశఃపరిష్కృతులు: చూ, అదృష్టము.
దృష్టరజ. సం. వి. జ్. స్త్రీ. చూ, రజస్వల.
దృష్టాంతము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ఉదాహరణము; 2. శాస్త్రము. చూ, శాస్త్రములు; 3: చూ, మరణము; అం. 4 ఒకయర్థాలంకారము. (వాక్యసాధర్మ్యము. ఉపమానోపమేయముల సాధారణ ధర్మములను బింబప్రతిబింబములవలె భిన్నవాక్యములతోఁ జూపుట): చూ, అలంకారము. 3. [రించు.
దృష్టాంతీకరించు. సం. స. క్రి: చూ, ఉదాహ
దృష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, వీక్షణము; 2. కన్ను: చూ, లోచనము (తద్వి.—దోషముచేత క్రూరమైన చూపునకు.—అదృష్టి.); 3 చూ, బుద్ధి, అం. 4: చూ, నాట్యోపయోగములైన యంగములు (చూ, అంగము 3.)
దృష్టించు సం స. క్రి. చూ, వీక్షించు
దృష్టిక్రియలు. అం. సమము, ఆలోకితము, సాచి, ప్రలోకితము, ఉల్లోకితము, అవలోకితము, అనువృత్తము, విలోకితము, పార్శ్వగతము, యాతము, నిమీలితము, అర్ధనిమీలితము, ఉన్మీలితము, అధస్థలము, కంపితము, అంతర్మీలితము, ఊర్ధ్వగతము, వ్యావృత్తము. (18) చూ, దృష్టిభేదములు (మరియు ఇందుకు సంబంధించినవి చూ, రసదృష్టులు 8, స్థాయిదృష్టులు 8, సంచారిభావములకుఁజెప్పిన దృష్టులు. 20)
దృష్టికోపము. సం. వి. అ. న. చూ, కనుఁబాటు.
దృష్టిభేదములు. అం. సమము, ఆలోకితము, సాచి, ప్రలోకితము, నిమీలితము, ఉల్లోకితము, అనువృత్తము, అవలోకితము (అం కొందఱు) (8) చూ, దృష్టిక్రియలు.
దృష్టిలక్షణాన్వీక్షణము. అం: చూ, ప్రమేయములు.
దృష్టులు. అం. స్నిగ్ధము, హృష్టము, దీనము, క్రుద్ధము, దృప్తము, సభయము, జుగుప్స, విస్మితము (8)

దె

దెంచేనము. దే. వి: చూ, రూ-దంచేన.
దెండము. దే. వి: చూ, రూ-డెండము.
దెత్తి. వా. వి: చూ, భూతము.
దెప్పము. దే. వి. లెప్పము: చూ, లక్ష్యము. 1.
దెప్పర. దే. వి. రూ-దెప్పర. 1. అశుభము: చూ, హాని. 2; 2. అశక్యము: చూ, లావు. 7
దెప్పరము. దే. వి. రూ-దెప్పరము. 1 అశుభము: చూ, హాని. 2; 2: చూ, విపత్తు; విణ. 3. అశక్యము: చూ, లావు. 7;

4 దుస్సహము. చూ, వెక్కసము. 4; వా. 5 దుర్లభము: చూ, రూ-దెప్పరము. 6.

దెప్పరములు. దే. వి. బ. దుస్సహవచనములు. భాగ. సభా. 2, ఆ 255. [బాధపడు

దెప్పరలు. దే. అ క్రి రూ-దెప్పరల్లు చూ,

దెప్పరల్లు. దే. అ. క్రి.—పై.—

దెప్పరికము. దే. వి. (దెప్పరము + అికము) దుస్సహత్వము· చూ, హెచ్చు 1

దెప్పిపొడుచు. వా స. క్రి ఎత్తిపొడుచు, దె ప్ప-దెప్పు.

దెప్పు. దే వి. 1. ఎత్తిపొడుపు· చూ, సోత్ప్రాసము; స క్రి 2· చూ, రూ-డెప్పు.

దెప్పుడు దే. వి· చూ, దెప్పు. 1. (బ. దెప్పులు)

దెబ్బ. దే వి. కొట్టు చూ, మొత్తు. 1.

దెబ్బసములు. అం: చూ, ధాన్యము.

దెబ్బాటు. దే. వి. (దెబ్బ + ఆటు) బలిష్ఠమైన వాన చూ, వాన 2.

దెబ్బున దే ప్రి. క్రి. విశే· చూ, వేగము. 3

దెస వై. వి 1 =దిశా. దిక్కు. భార. ద్రో 2, ఆ. 57: చూ, హరిత్తు. 1; 2. వైపు చూ, పార్శ్వము. 2; 3.=దశా. అవస్థ· చూ, పాటు. 7; 4 =దశా. దురవస్థ: చూ, పీనుగుపెంటు; 5: చూ, రక్షణము; 6. అండ. చూ, ప్రాపు. 2

దే

దేండ్రి. దే. వి: చూ, జేండ్రి.

దేండ్రివాఁడు. దే. వి:చూ,రూ-జేండ్రివాఁడు

దేకి. వై. వి.=శ్రీకృష్ణునితల్లి, దేవకి: చూ, మాత. 1.

దేకిస. వా. వి: చూ, రూ-దేగిస

దేకు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-డేకు.

దేనము. వై. వి.=ధ్యాన. తలంపు:చూ,స్మృతి.1.

దేబె. దే. విశే: చూ, పాఁయిడి.

దేయము. సం. విశే. ఇయ్యఁదగినది: చూ, హీనము. 3

దేరిజే. దే వి. రూ-దేరిజ· చూ, సదనము. 1.

దేరెజే. దే వి.—పై.—

దేవఋణము అం· చూ, ఋణత్రయము.

దేవకము. సం. వి. అ. పుం రూ-దేవనము. 1· చూ, పాచిక; 2 గెలువనిచ్ఛ: చూ, వాంఛ [చూ, విష్ణువు. 1.

దేవకీనందనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కృష్ణుఁడు:

దేవకులోద్భవము. సం. వి. అ పుం: చూ, కాచిమము *

దేవకుసుమము. సం. వి. అ. న. చూ, లవంగము.

దేవకృతి అం· చూ, గాఁడకృతి.

దేవఖాతకము. సం వి. అ. న. చూ, పరిఖ.

దేవగంగ సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఆకాశగంగ:చూ, నది

దేవగంధ. సం వి. ఆ. స్త్రీ· ఆరామశీతలము, కుక్కుటమర్దకము, గంధాఢ్య. (తె. ప) —గోంగూరపాల *

దేవగడ్డలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ పెద్దబోడతరము *: చూ, ముండిని.

దేవగణవిశేషము. అం: చూ, దేవతాభేదము.

దేవగణాంశము. అం: చూ, షష్ట్యంశములు.

దేవచ్ఛందము. సం. వి. అ. పుం. నూఱుపేటల హారము: చూ, భూషణము. 2.

దేవజగ్ధకము. సం. వి. అ. పుం. కామంచిగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

దేవజగ్ధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—

దేవత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దేవుఁడు: చూ, వేలుపు. [జెట్టు; 2: చూ, రచ్చ *.

దేవతరువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, వేల్పుఁ

దేవతరువులు. అం: చూ, దేవవృక్షములు.

దేవతాడి. వై. వి.=దేవతాళము. డావరడంగి. *: చూ, విషనాశని.

దేవతాపంరాబ్రాహ్మణులు. అం. కృష్ణయజు ర్వేదులు. శ్రీకృష్ణాది కృష్ణాలయశోధకులు నైయున్నారు: చూ, ఉత్కళులు (చూ, బ్రాహ్మణులు)

దేవతాభేదము. అం. (దేవతలవలనఁబుట్టినవారు) విద్యాధరుఁడు, అప్సరసలు (ఊర్వశీప్రభృతులు), యక్షులు (కుబేరాదులు), రక్షస్సులు (విభీషణాదులు), గంధర్వులు (హాహాహూహూప్రభృతులు), కిన్నరులు (గుఱ్ఱపుమోముగలవారు), పిశాచములు (మాంసాశనులు, కుబేరానుచరులు), గుహ్యకులు (మాణిభద్రుఁడు మొదలైన నిధిపాలకులు), సిద్ధులు (విశ్వావసుప్రభృతులు), భూతములు (ఇష్టమునొందెడి బాలగ్రహాదులు); తద్విశేషములు – కింపురుషుఁడు–కింపూరుషుఁడు, ద్రుహిణుఁడు,ద్రుముఁడు, క్షేత్రపాలుఁడు, క్రతువు, కుష్మాండుఁడు,కువేరుఁడు, కాలకికాలుఁడు, ఖేచరుఁడు; (తె. ప.)—జెక్కిమోరవేలుపు (మిగత విశేషాదులకు: చూ, వేలుపు.) [దేవతాడి *.

దేవతాళము. సం. వి. అ. పుం.=: చూ, రూ-

దేవదత్తము. సం.వి. అ పుం. 1. ఒకఉపవాయువు (జృంభప్రవర్తమానవాయువు) : చూ, వాయువు; 2. అర్జునుని శంఖము: చూ, సంకు. 1.

దేవదారి. వై. వి =దేవదారువు*: చూ, సూక్ష్మదారువు. (చర్మరోగములలో దీని తైలమును వాడెదరు.) [వై.—

దేవదారువు. సం. వి. ఉ. పుం.=దేవదారి.—

దేవదాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, లత. 1.

దేవద్ర్యఙ్. సం. విశే. (చ్. ఈ. చ్.) 1. దేవతలనుగూర్చిపోవువాఁడు; 2. దేవపూజకుఁడు: చూ, పూజారి.

దేవనము. సం. వి. అ. న. 1. క్రీడ: చూ, విలాసము. 1; 2. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3. గెలువనిచ్ఛ: చూ, వాంఛ; 4. వ్యవహారము: చూ, సత్యము. 1; పుం. 5. పాచిక: చూ, వ్యవహారము. 4

దేవనాయకుఁడు. అం: చూ, నాయకత్రయము.

దేవనాళము. సం. వి. అ. పుం అడవి కిక్కిస కసవు*: చూ, తృణము. 1

దేవబ్రాహ్మణులు పా. ఉంఛవృత్తిచే సాత్త్వికమగు మితాహారము భుజింపుచు సంతుష్టికలిగి ఇంద్రియ నిగ్రహులై వేదశాస్త్రములయందలి యథార్థాగ్రజ్ఞానము గలవారై తత్త్వజిజ్ఞాసగలవారగువారే దేవబ్రాహ్మణులు. (వీరు దశవిధబ్రాహ్మణులలోనివారు) చూ, బ్రాహ్మణులు.

దేవభాగాంశము. అం చూ, షష్ట్యంశములు.

దేవభూయము. సం. వి అ. న. దేవత్వము. చూ, సాయుజ్యము.

దేవమణి. సం. వి. ఇ. పుం 1. కౌస్తుభము: చూ, రత్నము. 1; 2 చూ, శివుఁడు; 3. గుఱ్ఱము మెడసుడి: చూ, సుడి. 1; అం. 4: చూ, శుభావర్తములు.

దేవమాత. సం. వి. ఋ. స్త్రీ: చూ, మాత. 1

దేవమాతృకము. సం. వి. అ. పుం. వానచేపండెడు దేశము: చూ, దేశము.

దేవమానము. సం. వి. అ. పుం. గర్భాష్టమమానము: చూ, మానము. 1.

దేవయజ్ఞము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, హోమము; అం. 2: చూ, యజ్ఞములు.

దేవయోనివిశేషము. అం: చూ, దేవతాభేదము.

దేవర. వై. వి.=దేవః 1. ఏలికమీఁడు: చూ, ప్రభువు. 2; 2: చూ, వేలుపు.

దేవరింపు. దే. వి. బతిమాలడము. అం. భా. ప్ర. 116: చూ, వాచోరపము.

దేవరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-దేవృఁడు, మగనితోఁబుట్టువు: చూ, సహోదరుఁడు.

దేవగుఱ్ఱబ్రాహ్మణులు. పా. అఫ్ఘనిస్థానములో దేవగిరిశాఖకుఁ జెందినవారు గర్విగిరిపల్లెలలో ను, ఉత్తరకాంకణ దేశములోను, బంగా రాలలోను కానంబడుదురు కొంకణస్థులును వర్గములలో నొకశాఖవారు పింగళాచార్యా నవరాత్రము చూ, బ్రాహ్మణులు

దేవలుఁడు సం వి అ. పుం చూ, అగ్ర్యసుఁడు 1.2-3.

దేవలోకము. సం. వి. అ. పుం చూ, స్వర్గము

దేవవల్లభము సం. వి. అ. పుం. చూ, పొన్న*

దేవవృక్షములు. అం. (దేవతరువులు) మందారము, పారిజాతము, సంతానము, కల్పవృక్షము, హరిచందనము

దేవసత్త్వ. అం చూ, ద్వాదశసత్త్వాలు

దేవసులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

దేవసాయుజ్యము. సం. వి. అ. న చూ, దేవభూయము.

దేవస్వర్గము. అం: చూ, సృష్టిసర్గములు

దేవళము. వై వి =దేవాలయ చూ, సదనము.1

దేవళ్లు. వై. వి. బ =దేవా దేవతలు చూ, వేలుపు.

దేవాంగి. దే వి చూ, జేండ్రి-దేంద్రి. (దేవాంగులు సంస్కృతమని శ ర.)

దేవాంశము. అం: చూ, షష్ట్యంశములు

దేవాగ్న్యంశము. అం —పై.—

దేవాజీవి. సం. వి. న్ పుం. చూ, దేవలుఁడు

దేవాజీవుఁడు. సం. వి. అ పుం —పై.—

దేవాదివర్ధని. అం: చూ, టంకణజనిభాషలు (చూ, భాష. 1)

దేవానాంప్రియము. సం. వి. అ. పుం 1. మేఁక: చూ, మేషము. 1, 2. మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1. [డు. రాఘ. 1, ఆ. 5.

దేవానాంప్రియుఁడు. సం. విణ: చూ, మూర్ఖుఁ

దేవాలయము. సం. వి. అ. న.=: చూ, దేవళము.

దేవావాపము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రచ్చ*..

దేవి. సం.వి. ఈ.(స్త్రీ). (క్రీడించునది) 1. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1, 2 =దేవేరి. రాణి: చూ, రాజ్ఞి; 3. చౌగ* చూ, పత్రివ, 4 పిక్క*: చూ, స్పృక్కు.

దేవిక. సం వి అ. (స్త్రీ: చూ, దావికము

దేవిడీ. వా వి. కోటవాకిలి [ను హస్తగుప్తు.

దేవిడీమన్నా వా. వి కోటవాకిలికి రాకూడద

దేవీకోట. అం. శోణితపురము చూ, దేశము

దేవీమతము అం: చూ, తంత్రములు.

దేవు దే. స. క్రి 1 నీళ్లలోనగువానియందుం డి దడవియెత్తు, 2 చూ, వెదకు. అచ్చ. సుం, కాం 8

దేవుఁడు సం. వి. అ. పుం. 1 =దేవర: చూ, వేలుపు; వా. 2. (నాట్యపుభాషయందు) రాజు. భట్టారకుఁడు: చూ, రాజు. 1

దేవునిదర్శనము. అం చూ, శకునరహితములు.

దేవురించు. దే.అ. క్రి చూ, వాపోవు హరివ. 4, ఆ 103.

దేవురంపు. దే. వి చూ, రూ-దేవరంపు.

దేవుడు. దే. వి.—పై —

దేవుడుగొట్టు దే విణ: చూ, దేబె.

దేవులాడు. దే. స. క్రి (దేవులు + ఆడు) 1: చూ, వెదకులాడు; వా. 2 విచారించు.

దేవృఁడు. సం. వి ఋ. పుం: చూ, రూ- దేవరుఁడు.

దేవెరి. వై .వి.=దేవి.రూ-దేవేరి. 1 రాణి: చూ, రాజ్ఞి; వా. 2. దొరసాని: చూ, రాజ్ఞి.

దేవేరి. వై వి =1.—పై—; 2.—పై.— పాండు, 1, ఆ. 239.

దేశకాలవిభజనము. అం: చూ, అంగపంచకము. (చూ, అంగము. 9) [డు.

దేశకుఁడు. సం. విణ: చూ, అవ్యవసాయవంతుఁ

దేశజధర్మములు. అం: చూ, ధర్మములు.

దేశభాషావిజ్ఞానము. అం. చూ, ఉపవిద్యలు.

దేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. అనేకపట్టణములుగల గొప్పభూభాగము: ఉపవర్తనము, జ, జనపదము, జనాంతము, జానపదము, డ, ఇ, ప్రదేశము, మండలము, రాష్ట్రము, విషయము. (తె. ప)—ఆణియము-ఆణెము, అఱుక, ఊరు, ఏఱుక, కణంక, నాడిక, నాడు, నాణెము, మాగాణి-మాగాణ, వలాతి, సీమ: చూ, దేశములు, (చూ, నాటికె చూ, సీమ. 1), అం 2 చూ, [illegible] లు; 3: చూ, రాగాంగములు (చూ, అంగము 9)

దేశములు బహు. ప్రధానమైన దేశములు. ౫౬- ౧ అంగము, ౨ వంగము, పుండ్రము; ౩ కళింగము-కళింగము; ౪ కర్ణాటము; ౫ కేరళము-కేరలము; ౬ కామరూపము; ౭ గౌడము-గడము, పుండ్రము, వరేంద్రి; ౮ వనవాసము, ౯ కుంతలము, ౧౦ కోంకణము-కోంకణకము; ౧౧ మగధము, కీకటము; ౧౨ సురాష్ట్రము, ౧౩ మాళవము-మాలవము; ౧౪ లాటము; ౧౫ భోటము; ౧౬ వరాటము; ౧౭ శబరము; ౧౮ కుకురము; ౧౯ కురువు, కురుక్షేత్రము, గవిష్ణువు, ధర్మక్షేత్రము, వినశనము; ౨౦ అవంతియము-అవంతి, ఉజ్జయని, విశాల. (తె. ప).—ఉజ్జేని; ౨౧ పాండ్యము; ౨౨ మద్రము; ౨౩ సింహళము; ౨౪ ఘూర్జరము, (తె. ప).—గుజరాతి-గుజేరి-గుజేరు- గుజ్జరాతి-గుజ్జరి; ౨౫ పారశీకము; ౨౬ మిథిలము; ౨౭ పాంచాలము; ౨౮ శూరసేని; ౨౯ గాంధారము; ౩౦ బాహ్లీకము-బాల్హీకము; ౩౧ హైహయము; ౩౨ తాళవము; ౩౩ సాల్వము- శాల్వము, కారకుక్షీయము; ౩౪ పుండ్రకము; ౩౫ ప్రాగ్జ్యోతిషము: ౩౬ మత్స్యము; ౩౭ చేది-చైద్యము-చేదయము, డాహలము; ౩౮ బర్బరము; ౩౯ నేపాళము; ౪౦ గౌళము; ౪౧ కాశ్మీరము-కశ్మీరము, కీరము, శాస్త్రశిల్పనము; ౪౨ కన్యాకుబ్జము-కన్యాకుబ్జ-కాన్యకుబ్జము, కుశస్థలము, కాశము. గాధిపురము; ౪౩ విదర్భ-వైదర్భము, ౪౪ ఖురాసానము; ౪౫ మహారాష్ట్రము, ౪౬ కోసలము, ౪౭ కేకయము, ౪౮ అహిచ్ఛత్రము; ౪౯ త్రిలింగము, త్రిలింగక్షేత్రము, ఆంధ్రము-ఆంధ్రము, ఆంధ్రమండలము-ఆంధ్రము [illegible] (తె. ప) —తెనుగు-తెలుగు; ౫౦ పరిహూనము; ౫౧ కరహాటకము; ౫౨ కాంభోజము- కంభోజము-కంబోజము; ౫౩ భోజము, ౫౪ చోళము-చోలము-చోడము; ౫౫ హూణము; ౫౬ కాశి, అవిముక్తము, ఆనందకాననము, కాశము, కాశిక, జిత్వరి, తపస్థలి, శివస్థలి, వారణాసి. (తె. ప.)—బనారసు ఇత్యాది: (చూ, సీమ 1); మఱికొన్ని ముఖ్యదేశములు. ౧. అంగలభూము-ఆంగలభూమి; ౨ అంబష్ఠము; ౩. అధిష్ఠానము; ౪. అరేబియా-హారబ్బు; ౫ అలక-అళక; ౬. ఆంధలి; ౭. ఆకరి, ౮. ఆభీరము; ౯. ఆరట్టము; ౧౦ ఆర్యావర్తము, కర్మభూమి, పుణ్యభూమి; ౧౧. ఆశ్రియము, ౧౨ ఉత్కలము, ఒరిస్సా, ఓఢ్రదేశము, ఓఢ్రము (తె ప) —ఒడ్డాది; ౧౩. ఉదీచ్యము; ౧౪. ఉపవర్తనము; ౧౫. ఉరుమంజి- హురుముంజి- హురుముంజీ-హుర్ముంజీ; ౧౬. కచ్ఛ; ౧౭. కరూశము-కారూశము; ౧౮. కాంపిలము- కాంపిల్యము; ౧౯. కామరూపము; ౨౦. కీకటము-కీకటాము; ౨౧. కుండినము; ౨౨. కుకురము; ౨౩. కుణాలము; ౨౪. కుముద్వంతము-కుముదావాసము-కుముద్వాన్; ౨౫. కురాసాని; ౨౬. కొట్టాము; ౨౭. కోదండము; ౨౮. కోమలము; ౨౯. కోలాంశము; ౩౦. కొంగము; ౩౧. కౌశాంబి, వత్స

పత్తనము; ౩౨. ఖశము, ఖశయష్ట్రిస్కము;
౩౩. గర్తము; ౩౪. గోండము; ౩౫. ఘూ
ట్టాణము; ౩౬. చీనము, ౩౭. జవనము-యవ
నము; ౩౮. తక్షశిల; ౩౯. తామలిప్తము-
తామలిప్తి, వేలాకూలము; ౪౦. తురుష్క
ము; ౪౧. త్రిగర్తకము; ౪౨. దండకము;
౪౩. దక్షిణాపథము; ౪౪. దశార్ణము, కు
కుర్కురము, యదవము, సాత్వతము; ౪౫.
దాశేరకము; ౪౬. దేవమాతృకము; ౪౭. న
ద్యంతము-నద్యలము; ౪౮. నదీమాతృకము;
౪౯. బ్రహ్మవర్తము, తపోవటము; ౫౦.
మందిరము; ౫౧ మరుభువ; ౫౨ మలయము;
౫౩. లంపాకము; ౫౪. శకము; ౫౫. సింధువు,
౫౬. సౌవీరము, కుమాలకము, ౫౭. ద్రోణి.
మఱియు, అచ్చి, అచ్చిమట్టము, కలంక,
కోన ఇత్యాది: చూ, సీమ. 1; ప్రధానమగు
పుణ్యనగరములు.—౧. అయోధ్య, కోశల
ము-కోషల-కోసల-కోసలము. (తె.ప.)—
అయోధ్య; ౨. మధుర; ౩. మాయ, ౪. కాశి;
౫. కాంచి.(తె. ప.)—కంచి; ౬. అవంతి-
అవంతిక, ఉజ్జయిని, విశాల. (తె. ప)—
ఉజ్జేని; ౭. ద్వారతి; మఱికొన్ని ముఖ్యనగర
ములు.—౧. గయ; ౨. చంప; ౩. ప్రాగ్జ్యోతి
షము, కామరూపము; ౪. అశ్మనగరము;
౫. ఉపపట్టణము, గుహ్య-గుహ్యము-గృహ్య.
(తె. ప.)—పెంట-పేట; ౬. రాజధాని,
కటకము (తె. ప)—రాచవీడు. ఇత్యాది:
(చూ,సీమ 1.) పట్టణమునకు.—కర్వటము,
కోట్టము, ఖుష్-ఖంబు, నగరము, నగరి, ప
ట్టణము, పురము. (తె ప.)—పట్టము-పట్న
ము, ప్రోలు, సీమ; ప్రసిద్ధికెక్కిన పట్ట
ములు.—౧. అధిష్ఠానము; ౨. అమర, అవ
రోహము, ఆమరము, ఇంద్రనగరి, ఇంద్ర
లోకము, సువర్ణనము. (తె. ప.)—అమరా
వతి; ౩. అలక, కాంతిమతి; ౪. ఐశాని, ఐశి;
౫ కుసుమపురము; ౬ ఖపురము; ౭ ఖర్వాం.
(తె. ప).—కసుబా; ౮ గంధవతి; ౯
చంప, పుష్ప, మాలి; ౧౦ త్రిపురము; ౧౧
దుర్గము, కోట్టము. (తె. ప)—కోట; ౧౨
ధార; ౧౩ బాణపురము, బాణరాజనగరము,
ఉషావనము, కోటివర్షము-కోటీవర్షము-కో
ట్టవీపురము, దేవికోట, శోణితము; ౧౪ బ్రి
హ్మపుర, అజాపత్య, అభ్రి, ఆనందిని; ౧౫
మాహిష్మతి, కథ; ౧౬ యమపురి, చిత్రితా
కరి; ౧౭ (తె ప) —రేవు (కరవాటపట్ట
ణము): ౧౮ నైకుంఠము; ౧౯ శంసపురి-శం
భుపురి, ఏకచక్రము, హరిగృహము; ౨౦
హస్తినాపురము- హస్తినపురము-హస్తిని-హా
స్తినీపురము, గజసాహ్వయము-గజాహ్వ-
గజాహ్వము-గజాహ్వయము; ౨౧ తిరిచినా
పల్లి (త్రిశిరఃపురి) ఇత్యాది:(చూ,సీమ. 1);
దిక్పాలపట్టణములు.—అమరావతి, అలక,
కృష్ణాంగన, గంధవతి, తేజోవతి, యశోవతి,
శ్రద్ధావతి, సంయమని; గ్రామాదులు.—
౧ పట్టణమునకు దగ్గఱయూరు.-ఉపపట్టణము;
౨ గ్రామము.— ఉపవసధము, కసి
తము, కీరము, కులము, గ్రామటిక, (గ్రా
మము, జనపదము, జానపదము, నివృత్తు-
నీవృతి. (తె. ప).—ఊరు, కుప్పము, కో
టిక-కొట్టిక, గామము, పల్లియ-పల్లె, పాడు,
పాలెము, పొలము; ౩ బ్రాహ్మణుల ఊరు-
అగ్రహారము, విప్రపురి. (తె. ప) —నల్లిం
డ్లు; ౪ నగ్తసుల పేట.—ఖేటము; ౫. పం
టకాపులపల్లె.-ఖేటము; ౬. గొల్లపల్లె.-ఆ
భీరపల్లి, కర్వటము-ఖర్వటము-ఖర్వటము,
ఖేటకము-ఖేటము, గ్రామప్రధానము, ఘు,
ఘోషము. (తె. ప.)—గొల్లపల్లె, మంద,
వేపల్లె; ౭ బోయపల్లెకు.—కర్మలము, ని
షాదము, శబరాలయము (తె. ప)—పక్క
ణము, బోయపల్లె; ౮ సాలెపేటకు —

తరలము; ౯. కమ్మరి వడ్రింగులపల్లె.—కర్వటము-ఖర్వటము-ఖర్బటము; ౧౦. కొండప్రక్క పల్లె — కర్వటము-ఖర్వటము-ఖర్బటము; ౧౧. నన్నూఱు గ్రామములుగల పరగణాకుముఖ్యగ్రామము.— కర్వటము-ఖర్వటము-ఖర్బటము; ౧౨. నగరమునకు దగ్గఱనున్న గ్రామము.—గృహ్యా; ౧౩ మంగలిపల్లె కరంజనము; ౧౪. చిన్నపల్లె —ఖంటిక-ఖండిక; ౧౫ అడవిలోనిఊరు —అడవిపల్లె, కారూరు; ౧౬. మాలపల్లె.— గ్రామాంతము (తె. ప)—మాంపల్లె, ౧౭. గ్రామముల గుంపు.— గ్రామత, చక్రము; ౧౮. గ్రామ విశేషము —ఖేటకము; ౧౯. దెంబడిపల్లె - (తె ప)—కుప్పము; ౨౦. పల్లెటూరు.— జనపదము; ౨౧ మండలము, జనపదము; ఇత్యాది (చూ, సీమ. 1); మఱికొన్ని విశేషములు.—౧ చంద్రలోకము —ఆనందాలయము; ౨ ఇహము, ఇహలోకము ఇత్యాది (చూ, లోకములు;) 3. ఐరావతమను ఖండము -ఐరావతము; ౪. ఖండములు.—(చూ, ఖండములు. 1.) (చూ, ఐరోపా 572 పారట); ౫. తనదేశము కానిదేశము.— దేశాంతరము. ఇత్యాది: (చూ, దేశము. 1) (మిగిలినవానినిగూర్చి "సీమ. 1." చూడుము.) [సత్యము. 1.

దేశరూపము. సం వి అ. న. న్యాయము: చూ,

దేశపాండ్య. వా. వి. చిన్నజమీదారుడు.

దేశస్త్రీలు. అం: చూ, స్త్రీ.

దేశస్థబ్రాహ్మణులు. పా. ఋగ్వేదులు.—కొందఱు సామవేదులు కొందఱు అథర్వణవేదులు. ఈరెండుశాఖలవారు ఋగ్వేదులతో చేట్టబతికము చేయుచున్నారు. వీరిలో దక్షిణ పరిగ్రహించేవారు భిక్షులనియు తదితరులు గృహస్థులనియుఁ జెప్పుదురు. వీరిలో రావు, పంట్, దేశాపి, దేశపాండి, దేశముఖి, కులకరణి, పటేల్ ఇత్యాదులు వీరిబిరుదములు: చూ, బ్రాహ్మణులు. [చూ, ఊరు. 3

దేశాంతరము. అం తనదేశముకాని దేశము:

దేశాటనజచాతుర్యము. అం. చూ, సుగుణములు.

దేశి అం. చూ, రాగాంగములు

దేశికుఁడు సం వి అ. పుం 1. గురువు చూ, పంతులు 1; 2 దేశముతిరుగువాఁడు.

దేశీత్వము అం చూ, ఉద్ధతము. 2.

దేశీయక్రియలు. అం. ధృవక, సర్పిణి, కృష్య, పద్మిని, విసర్జిత, విక్షిప్త, పతాక, పతిత.(8)

దేశీయము. పా. చూ, జాతీయము.

దేశ్యక్రియలు అం. 1 చూ, తాళక్రియలు; 2 ధృవకము, సర్పిణి, కృష్ణము, పద్మిని, విసర్జిత, విక్షిప్త, పతాకము, పతిత (8).చూ, దేశీయక్రియలు.

దేశ్యము. సం విశే. దేశమునవాడఁబడునది: చూ, గ్రామ్యము 10 (చూ, దేశ్యములు.)

దేశ్యములు. పా. 1 ఎ ఒ ఙ చే జే ఱ ఈ యక్షరంబులుగల పదంబులు దేశ్యంబులు. ఉదా.—ఎవఁడు, ఒకఁడు, కొన, అనఁటి, చోపడి, జోలు, చెఱుకు; 2. స్వార్థంబే గాగమంబు లేని క్రియలు దేశ్యములు. "ఉదా.—పండు, చేయి, 3. రేఫము ద్విత్వముగలవి దేశ్యములు ఉదా.—అఱ్ఱు, ఇఱ్ఱి, కుఱ్ఱ; 4. సర్వనామములును, కృత్తద్ధితాంతములును దేశ్యములు; 5. ఔపవిభక్తికములు దేశ్యములు. ఉదా.—కన్ను, ముల్లు, దాయి, పేను; 6. డువర్ణమునకు వెనుక ఉత్వములేని పదములు దేశ్యములు. ఉదా.—కర్తృఁడు, వెంకఁడు; 7. ప్రథను వచనైక లోపంబుగల పున్నపుంసకంబులగుఅకారాంతములునుఅన్నియుకారాంతపదములును దేశ్యములు.ఉధా.—అన్న, పాలు, బల్లెము; 8. హ్రస్వాంతముల బహువచనము రువర్ణంబాయె నేని యవిదేశ్య

ములు ఉదా.—అల్లురు, పగతురు; 9. సం
యుక్తవర్ణంబు బహువచనంబగు పదంబులు
దేశ్యంబులు. ఉదా.—అంమ్రి, తాళ్లు,
కోమట్లు, పైర్లు, ఒటకండ్లు; ౧౦ అయి, అవు,
గ, డో, మొదలగునవి ఆదేశముగాఁగలవి దే
శ్యములు ఉదా —ఐతి=అయితి; ఔడు=
అవుడు; కాకితము=కాగితము; పోడిమి=పో
ణిమి; పగలు=పవలు మొ.)

దేసము నై. వి=ద్వేష· చూ, విరోధము. 1

దేహగంధము. అం స్త్రీ లక్షణాంగములలో
నొకటి. (సంపెంగకలిగొట్టు పువ్వులవాసన
గలిగిన సౌభాగ్యముగలిగి పతిపరయై యుం
డును. క్షీరగంధ, కటుగంధ, రక్తగంధము
లు దుఃఖప్రదములు ధాన్యగంధము, వేఁప
గంధము, గోమూత్రగంధము, హరిదళగం
ధము, దుష్టగంధము, గంధమూషికా గంధ
ము (చెంచువాసన), మత్స్యగంధము, ఉగ్ర
గంధములైన విడువవలెను): చూ, స్త్రీలక్ష
ణాంగములు.

దేహపుపారువు. అం: చూ, ఉపవీతములు.

దేహబాధ వా.వి 1.మలవిసర్జనమునకు జడలుట;
2. శరీరాయాసము.

దేహము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. మేను·చూ,
శరీరము; పా 2. దీనికి ఉపమానములు.—
సీఁగె, శంపాలత; అం 3. పురుషలక్షణాం
గములలో నొకటి (శరీరము, అంగము.—
మిక్కిలిపొడవుగాక మిక్కిలిపొట్టిగాక మి
క్కిలిలావుగాక మిక్కిలి సన్నముగాక
యున్నఁబ్రశస్తము. భోజనము, నిదుర, రతి
శీఘ్రకాలమునఁజేయుచున్నను ఆలస్యము
గఁజేయుట ఆయుర్వృద్ధి. 108 అంగుళముల
పురుషుండైన దివ్యపురుషుండగు): చూ, ల
క్షణాంగములు; 4 స్త్రీలక్షణాంగములలో
నొకటి. (లాగుగాక, సన్నముగాక, పొడ
వుగాక, పొట్టిగాకయున్న శ్రేష్ఠము. మృ
దువైనభోగియగు విరిశ్రమైనసల్పాయువగు.):
చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 5. (దేహము):
చూ, టక్కుజభాషలు. (చూ, భాష. 1).

దేహయాత్ర. సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ,
సాపాటు, 2. చూ, మరణము

దేహరోమము అం. 1. పురుషలక్షణాంగములలో
నొకటి(రోమము.—ఒక్కటియైన రాజగు.
రెండైనధనవంతుఁడగు. మూఁడైనపండితుఁ
డగు. బహురోమమైన దరిద్రుఁడగును):
చూ, లక్షణాంగములు; 2. స్త్రీలక్షణాంగ
ములలో నొకటి (రోమము.—సూక్ష్మము
లైన సుఖవతియగు. రూక్షములైన బిడ్డలు
లేనిదగు)· చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.

దేహళి. సం వి ఈ స్త్రీ: గేహళి, ఉదుంబ
రము, కుతుపము, గృహావగ్రహణి(తె.ప) -
కడప-గడప. (చూ, వాకిలి)

దేహళీదీపన్యాయము. పా. (దేహళీదత్తదీపన్యా
యము) గడపమీఁద దీపముబెట్టిన నింటి
లోనఁ బైఁట గూడ నుపయోగించునను రీతి.

దేహి. సం. విశ (న్. ఈ. న్.) 1. దేహము
కలవాఁడు: చూ, శరీరి; వా. 2. జీవా
త్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; 3. ఓచ్చేమెత్తు
వాని ప్రార్థనయందలి విధేయతను సూచించు
శబ్దము. "భవతు భిక్షాందేహి."

దై

దైతేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-దైత్యుఁ
డు.(బ. దైతేయులు=కశ్యపునకు దితియందు
(గల్గిన సంతతి): చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

దైత్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కల్లు: చూ, సుర.2.

దైత్యగురువు. సం. వి. ఉ. పుం. శుక్రుఁడు:
చూ, రాహువు. 2.

దైత్యము. అం: చూ, శస్త్రములు.
దైత్యారి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. విష్ణుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2. దేవుఁడు:చూ, వేలుపు.
దైత్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-దైతేయుఁడు.
దైన్యపడు. మి. అ. క్రి: చూ, వాపోవు.
దైన్యపాటు. మి. వి: చూ, వాపోరపము.
దైన్యము. సం. వి. అ. న. 1.—పై.—; అం. 2. సంచారిభావములు 33 లో నొకటి (ఓ మన్మథుఁడా ! పురవైరికిందిరము దప్పించిన నీకీ విరిబోఁడియననెంత ! కరుణఁజూచిరక్షింపుము): చూ, సంచారిభావములు. [వృ. 2
దైర్ఘ్యము. సం. వి. అ. న. నిడుపు: చూ, పొడ
దైవఘటన. 1. భగవంతుని యేర్పాటు: చూ, సంధానము; అం. 2. అగ్నిజలాదులవలనఁ బుట్టెడు కీడులలో నొకటి:చూ, అదృష్టము
దైవజ్ఞ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, సోదెకత్తె; 2: చూ, బల్లి.
దైవజ్ఞుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. జోస్యుఁడు: చూ, సాంవత్సరుఁడు; 2. గణకుఁడు: చూ, పంజీకరుఁడు.
దైవతభూషణ. అం: చూ, భిన్నపంచమజభాషలు. (చూ, భాష. 1)
దైవతము. సం. వి. అ. పుం, న. 1: చూ, వేలుపు; 2. దేవతది.
దైవత్వము. సం. విణ. ఈశ్వరత్వము: చూ, అనిమిషత్వము. [చూ, వినికిడి.
దైవప్రశ్నము. సం. వి. అ. పుం. ఉపశ్రుతి:
దైవము. సం. వి. అ. న. 1. భాగ్యము: చూ, అదృష్టము; 2. దయ్యము, పిశాచము: చూ, భూతము; 3: చూ, వేలుపు; పుం. 4. జ్యోతిష్టోమాది యజ్ఞముప్రారంభింపఁబడినప్పుడు యథావిధిగా తత్కార్యము నడపిన ఋత్విజుని నలంకరించి కన్యనిచ్చి చేయు వివాహము; చూ, వివాహము; అం. 3: చూ, విగ్రహములు.
దైవాఱు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-దయివాఱు. (అతిశయించుటకు.— లక్ష్మి. 5, ఆ. 95.)
దైవికము సం. విణ. దైవమువలనఁగలిగినది: చూ, గ్రుడ్డివాటు.
దైశికరాగజ్ఞానము. అం: చూ, మగుణములు.

దొ

దొంకెన. వ్యా. వి: చూ, రూ-డొంకెన.
దొంగ. దే. వి. 1. రూ-డొంగ: చూ, మ్రుచ్చు. 1; 2.అరఁటిపువ్వులోనికాడ: చూ,మ్రుచ్చు. 2; విణ. 3: చూ, వంచనము.(దొంగచూపు, దొంగనిద్ర, దొంగభక్తి, దొంగకూడు మొ)
దొంగకాయ. పా. 1. (వృంతపరిణామఫలము) జీడిమామిడిపండు: చూ, గుంజోకాయలు; వా. 2. దొంగిలించినకాయ.
దొంగతనము. దే. వి. (దొంగపని, దొంగతికము): చూ, ముచ్చిలి.
దొంగతొత్తులు. దే. వి. బ. 1: చూ, బాలికాక్రీడ; వా. 2. దొంగబుద్ధికలవారు.
దొంగపని. దే. వి: చూ, దొంగతనము.
దొంగతికము. దే. వి.—పై.—
దొంగిలించు. దే. స.క్రి. (రూ-దొంగిలు):చూ, ముచ్చిలించు.
దొంగిలు. దే. స. క్రి.—పై—
దొంగు. దే. అ. క్రి.—పై.—
దొంగు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-డొంగు.
దొండ. వై. వి.=తుండి.* (దీనిభేదములు.— అడవిదొండ, కాకిదొండ, చేఁదిదొండ, నాగదొండ, నీటిదొండ, పాముదొండ,పిండిదొండ, లింగదొండ, మరుదొండ (లేక) మర్లదొండ మొ):చూ, రక్తఫల.
దొండి. దే. వి. తూఁటు: చూ, రంధ్రము. 1.

దొండు. దే. వి. ఒకానొకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1. [చూ, శంఖలి.

దొంతకత్తియ. దే. వి. రూ-దొంతకత్తె. కుట్టని·

దొంతర. ద్వ. వి. (దొంతి + తరఁగ) 1. దొంతి. విజ. 3, ఆ. 196 చూ, గోర. 1; 3. పరం పర. విజ. 1, ఆ. 114; విశే. 2. పరంపర గ్రైవది. కళా. 8, ఆ. 96; వా 4. ఇరువది రూపాయలు "ఒకదొంతర లంచేము ఇచ్చి నాను." [ముగ్గు 3

దొంతరముగ్గు. ద్వ. వి. ఒకరకముముగ్గు· చూ,

దొంతరపలుకులు. ద్వ వి. బ· చూ, అంకెలు. 2.

దొంతి దే వి. రూ-దొంతర-గోర. 1. ఒకటి పైఁడనొకటిగా నుంచిన కుండలు లోనగు వాని వరుస చూ, గోర. 1; 2 పంక్తి లక్ష్మి. 4, ఆ 141 చూ, వరుస. 1, విశే 3 దొంతిగ్రైవది ఆం, భా. ద్వి 34

దొంతిగాడు. వా స క్రి చూ, అరుసు 3

దొండడి ద్వ వి (దొండు + పడి) 1 సందడి పలుకులు ధ్వని చూ, స్వరము 2; 2. రొం కోను జనసమూహము. భార. ద్రో. 4, ఆ 123: చూ, సంపడి. 1.

దొండడించు దే అ క్రి· చూ, సందడించు

దొందము. వై. వి.=ద్వంద్వ. 1 ద్వంద్వరోగ ము: చూ, రోగము 1; వా. 2 జీత చూ, సంగడి. 5 [సంగడి. 5

దొందు వై. వి.=దండ-ద్వంద్వము జీర చూ,

దొంపు దే వి 1. మల్లవరుస చూ, నూమి. 1; 2· చూ, తలనట్టు

దొంబుడుగొట్టు. ద్వ వి. (దొంబు + పుట + కొ ట్టు) (స్వార్థనకలక్షణముచే) పిటికె (దొండుపు లుపును గొట్టువాఁడు అని శబ్దార్థము : చూ, పొట్టణగ.

దొగ్గిగి దే వి. చూ, నక్కిత్తప్పు ము.

దొడవాడ దే వి కొంటుటు లోనగువానియం పెగునను కిరణము· చూ, హూహూ.

దొడప. దే. విశే. కుడిపి. (సం. ప).-కురూపి, అనాకారి.

దొడ్డ. దే. విశే. రూ-దొడ్డు గొప్ప "దొడ్డమ్మ, దొడ్డవాఁడు" చూ, మహితము.

దొడ్డతనము. దే వి. 1. గొప్పతనము· చూ, యోగ్యత. 1; 2 మంచితనము: చూ, యో గ్యత. 2.

దొడ్డయడవి. దే వి. పెద్దయడవి· చూ, విపినము.

దొడ్డయెగ్గు. దే వి. మహోక్షము· చూ, వృష భము. 1.

దొడ్డవాఁడు. వా. వి· చూ, శ్రేష్ఠుఁడు

దొడ్డి వై. వి =గోష్ఠి. 1. పసులగొట్టము: చూ, సదనము 1, 2. పసులు మేయుకంచె· చూ, వివీతము; 3· చూ, పెరడు; వా 4· చూ, మలుఁగుదొడ్డి, 5. పౌంతుదొడ్డి

దొడ్డికట్టు. ద్వ. వి. చుట్టుగల్లారు· చూ, సదనము 1

దొడ్డికాళ్ళవాఁడు ద్వ వి: చూ, సంజ్ఞువు.

దొడ్డికాళ్లు ద్వ వి బ పంగటికాళ్లు చూ, ముడికాళ్లు

దొడ్డిగల. ద్వ వి ఒకరకమువల: చూ, వల 1

దొడ్డివాకిలి. ద్వ. వి. పెరటిద్వారము: చూ, వాకిలి (చూ, సదనము 1)

దొడ్డు దే విశే: చూ, రూ-దొడ్డ. [హెచ్చు.3

దొడ్డువారు. దే అ క్రి అధికమగు· చూ,

దొత్త దే విశే వేశ్యాలాడునది.

దొద్ద దే వి. కొల్ల· చూ, లూటి. 4.

దొద్దకత్తె. ద్వ. విశే. కొల్లపెట్టుఆఁడుది: చూ, ముత్తైదువు. 1 (చూ, స్త్రీ)

దొద్దకాఁడు. దే వి: చూ, దొంగ. 1.

దొద్దగొను. దే స. క్రి. కొల్లగొను: చూ, హరించు [వోవు.

దొద్దవోవు. దే. అ. క్రి. కొల్లవోవు. చూ, పతి

దొద్దు. వై విశే.=తుంది. పెనుబొజ్జవాఁడు: చూ, బొజ్జవాఁడు.

దొన. వై. వి. 1: చూ, తూము 3; 2 =ద్రుణ. దోని. కొండమీఁదిపల్లము: చూ, రంధ్రము. 1. 3 =తూణ-ద్రోణీ అంబులపొది: చూ, బాణము 1; 4. ఈడ్రువానికత్తిపిడక.

దొనకు. దే. వి. కీడు: చూ, హాని. 2. [యు.

దొనదొనమను. దే. అ. క్రి దొనదొనమనికూ

దొనయుప్పు. వ్య. వి. (దొన + ఉప్పు) సంభరి దేశమునందలి రుమ యనెడు గనియందు కట్టుపలఁగలుగు ఉప్పు. రౌమకము, చేవుటి యుప్పు (అనికొందఱు) చూ, లవణము.

దొనరు. వా వి· చూ, యోగ్యత.

దొనుకు. వా వి. 1 దుఃఖము· చూ, శోకము; 2 విచారము· చూ, సంతాపము.

దొన్నియ వై. వి =ద్రోణికా. (రూ-దొన్నె-డొప్ప-దొప్ప) పత్రిచషకము. చూ, పాత్రము. 6.

దొన్నె వై. వి.=—పై.—

దొప్ప. వై. వి.=—పై.—

దొప్పదొప్ప. దే. వి. అడిచికొనుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హాహాహా.

దొబ్బ. దే. వి. రూ-ద్రొబ్బ. 1. నంజుడుముక్క: చూ, మాంసము, 2. నెత్తురుముద్ద· చూ, రక్తము 1; 3 పిండము. చూ, ముద్ద. 2. [రిఅపరి.

దొబ్బలగొట్టు. దే. వి. అనుపగుండియ చూ,

దొబ్బు. వా. స. క్రి. ద్రొబ్బు 1. పడద్రోయు; 2 అపహరించు [త్రనము.

దొబ్బుడాయి. వా. వి. 1 గదుపము; 2. పెంకి

దొబ్బుతెగులు. వా వి. మూర్ఛపుపట్టుపలగలవాని స్వభావము.

దొమ్మ. దే వి. 1· చూ, పశురోగము; 2. అవయవవిశేషము. అచ్చ. యు, కాం. 134· చూ, విశేషము. 3.

దొమ్మకోలు. దే. వి: చూ, పెన్నేరు *

దొమ్మర. దే వి. గడకట్టియాడి జీవనముచేసెడి యొకానొక జాతి.

దొమ్మరవాఁడు. దే. వి: చూ, వంశనర్తి.

దొమ్మరి. దే. వి. (దొమ్మర + ఇ)—పై.—

దొమ్మి. వై. వి.=తుములు. 1. అందఱుకలియఁబడిచేయు యుద్ధము. జై. 7, ఆ. 178·చూ, యుద్ధము; 2. అందఱుకలియఁబడుట; 3. సందడి: చూ, స్వరము. 2

దొమ్మిలాడు ద్వ అ క్రి (దొమ్ములు + ఆడు) 1 దొమ్మియుద్ధముచేయు; 2. పెనఁగొను· చూ, పెంటిగొను.

దొర. దే. వి. 1. రాజు· చూ, ప్రభువు. 2; 2: చూ, సైనికుఁడు; 3: చూ, యోగ్యుఁడు భార. విరా. 3, ఆ 122; శూ. 4 సామ్యము· చూ, సమానము. 2; 5: చూ, విశ్రుతుఁడు, 6. సమసంఖ్య· చూ, సంఖ్య. 1; 7. చూ, సమానుఁడు. భా. కర్ణ 3, ఆ 29; వా. వి. 8. [illegible]; 9. పల్లెనాయకుఁడు. చూ, వలము; 10 ఐరోపా దేశస్థుఁడు 11. ఐరోపానుండివచ్చినవాఁడు.

దొరఁకు సన్న్యాసి. ద్వ. వి. రూ- దొరకోలు సన్న్యాసి. నమ్మించి మోసపుచ్చి దొంగిలించెడి పోయిను దొంగ. విజ 3, ఆ. 163. (దొరఁకు=యత్నించు): చూ, ముచ్చు. 1.

దొరఁకొను. దే. అ. క్రి. 1. చూ, యత్నించు. భాగ. 1, స్కం 7, స. క్రి 2. మొదలుకొను: చూ, వహించు

దొరకు. దే అ క్రి 1. [illegible] భాగ. 2, ఆ 69: చూ, సిద్ధించు, ప్రే. 2. దొరకించు. [లోఁబడు.

దొరకుపడు. ద్వ. అ. క్రి. చిక్కుకొను: చూ,

దొరకొను. దే. అ. క్రి. (దొరకు+కొను) 1. లభించు. భార. శాం. 6, ఆ. 137; భా. విరా. 4, ఆ. 77 చూ, సిద్ధించు; 2. పుట్టు. భార. సభా. 2, ఆ 133: చూ, సంభవించు;

వా. 3. పట్టుకొను. (దొరకొని=గొంకక బుచ్చుకొని) [7 వఱకు.)

దొరకోలు. దే. వి: చూ, ఉపక్రమము (1 మొదలు

దొరకోలుసన్యాసి. ద్వ. వి: చూ, రూ-దొంగసన్యాసి. [అల: చూ, నీచి. 1.

దొరగడము. దే వి. (దొర + కడలు) గొప్ప

దొరతనము. దే. వి. చూ, ప్రభుత్వము

దొరయు దే. అ. క్రి 1. అంటు: చూ, లంకించు. 1; 2. సమానమగు. భార. కర్ణ 1, ఆ 251: చూ, సరిపోవు. 1; 3. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2; 4. జేరుగు: చూ, సాగు, స. క్రి. 5. పోలు. చూ, సరిపోవు. 1

దొరలు. దే అ. క్రి. 1. రూ-దొర్లు: చూ, పొరలఁబడు; 2. కూలఁబడు. (చూ, చేతికలపడు) స్కా. 5, ఆ. 40: చూ, పడు. 5, 3 కలయు: చూ, మేళగించు 1; 4. మాఱుకొను చూ, ప్రతిఘటించు, స క్రి. 5 అనుభవించు, చూ, భుజించు

దొరవి. దే. వి రూ-దొరువు. కొలను హై 5, ఆ. 97. చూ, సరస్సు 1.

దొరసాని ద్వ. వి. 1. రాజుభార్య: చూ, రాజ్ఞి; 2 అంతఃపుర స్త్రీ చూ, స్త్రీ; వా. 3 ఐరోపాదేశపు స్త్రీ; 4. వెలమకులజునిభార్య

దొరుగండి దే. వి. (దొరువు + గండి) నిండినప్పుడు నీళ్లు వెలుపలకు పోవుటకై యొగ్గించిన దొరువు తూము: చూ, మరిగొమ్మ

దొరువు. దే వి. 1: చూ, రూ-దొరవి. రాఘా 2, ఆ. 6, 2. నడబావి: చూ, సరస్సు. 1

దొరువుపట్టెడ. దే. వి. గంతయెద్దుల తోఁకక్రిందుగ ఎదగిలించెడు పట్టెడ.

దొర్లు. దే. అ. క్రి, స. క్రి: చూ, రూ-దొరలు.

దొఱ్ఱ. దే. వి. రూ-దొఱ్ఱట. కోటరము: చూ, రంధ్రము. 1. [పించు.

దొఱయు. దే. స. క్రి. పొందు చూ, ప్రా

దొఱ్ఱట దే. వి: చూ, రూ-దొఱ్ఱ.

దొలువు. దే. క్రి. దొర్లఁజేయు.

దొలువుగమ్మి. వా వి. ఇరుసుపయిదొలువుకఱ్ఱ.

దొసఁగు. వై. వి. 1.=దోష. రూ-దొసఁగు-దొసవు: చూ, పాపము (దేశ్యమని శ. ర); దే. వి. 2 రూ-దొసవు. ఆపద: చూ, విపత్తు; 3 రూ-దొసవు, అడ్డు. అచ్చ. బాల, కాం. 7: చూ, విఘ్నము.

దొసవు.—పై.—

దో

దో. సం. వి. న్ పుం, న. భుజము: చూ, స్కంధము. 1.

దోఃకరము అం.=: చూ, డొక్కరము.

దోఁకిస. దే. వి. దోఁకుట దోఁకుడు.

దోఁకు. దే. స. క్రి 1. నేలనుఎదురుగ చెక్కు: చూ, వారు. 1; వా. 2. డోఁకు.

దోఁకుడు. దే వి: చూ, దోఁకిస.

దోఁకుడుఁబాఱ. దే వి. చూ; కోలుడుపాఱ.

దోఁకుడుబారి. వా. వి. చూ, బాలక్రీడ

దోఁగాడు దే. అ. క్రి. (దోఁగి + ఆడు) బిడ్డ నేలఁ జేతులూఁది మోఁకాళ్లతో నడచు. రూ-దోఁగియాడు: చూ, రూ-డోఁగాడు.

దోఁగియాడు దే. అ. క్రి.—పై.—

దోఁగిపోవు దే. అ. క్రి. చూ, ఒరసికొనిపోవు

దోఁగు. దే. అ క్రి 1. మేనితోలొలయు; 2: చూ, రూ-దోఁగాడు. [చ్చిలి.

దోఁగురు దే. వి. దొంగతనము: చూ, ముచ్చిలి.

దోఁచు దే. స. క్రి. 1. అపహరించు: చూ, ముచ్చిలించు, 2. దొంగిలించు. చూ, ముచ్చిలించు, వా 3. బలవంతముగా దొంగిలించు. చూ, ముచ్చిలించు.

దోఁటనుముక్కర. ద్వ. వి. దోఁటివంటి ముంగర. రూ-దోఁటిముక్కర.

దోఁటమ్ము. ద్వ. వి. (దోఁటి + అమ్ము) దోఁటివంఁపైన అలుఁగుగల బాణము, కర్ణికరము: చూ, బాణము. 1.

దోఁటి. దే. వి. అంటనిపండ్లు కోసెడు వంకర చిల్లదోఁపిన కోల. [ముక్కర

దోఁటిముక్కర. ద్వ. వి: చూ, రూ - దోఁటము

దోఁటు. దే. స. క్రి ఇచ్చు: చూ, పెట్టు 8.

దోఁపరి. దే. వి (రూ - దోఁపిడికాఁడు - దోఁపుకాఁడు - దోఁపుడుకాఁడు - దోఁచువాఁడు) (దోఁపు + అరి) 1. దొంగ. చూ, ముచ్చు. 1; 2. కొల్లకాఁడు: చూ, ముచ్చు. 1.

దోఁపిడి. దే. వి. చూ, రూ - దోఁపు.

దోఁపిడికాఁడు. దే వి: చూ, రూ - దోఁపరి.

దోఁపు. దే. వి. (రూ - దోఁపడము - దోఁపిడి - దోఁపుడు) 1 దోఁచుకొనుట, 2. కొల్ల చూ, లూటి. 4; 3. దోఁపిడి: చూ, ముచ్చిలి; 4. అలుకలదోఁపు: చూ, పూర్ణానకము. 1; స. క్రి. 5: కూరుకొను-కూర్కొను, కుచ్చు, చొనుపు-చొన్పు, చొప్పరించు-చొప్పించు-చొప్పపఱచు-చొప్పఱచు

దోఁపుకాఁడు. దే. వి: చూ, రూ - దోఁపరి

దోకెన. వా. వి. నీరుతోడు పనిముట్టు.

దోగ్ధ. సం వి. ఋ. పుం. 1. గొల్లవాఁడు చూ, మహాశూద్రుఁడు; 2. దూడ: చూ, ధేనువు; 3. కవిత్వము చెప్పి జీవించెడుకవి: చూ, మాటలల్లువాఁడు; విణ. 4: చూ, పిదుకువాఁడు. [ధేనువు.

దోగ్ధ్రి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. ఈనినఆవు. చూ,

దోణము. దే. వి. (రూ - దోణాము - ద్రోణము - ద్రోణాము - దోనము) 1. భుజమునకుబలము పుట్టుటకై త్రిప్పెడుకొట్టివాని యుపకరణవిశేషము; 2. మ్రానుసుకరముగా చీలుటకై యక్కడక్కడచెక్కిన మేకులనుదిగఁగొట్టెడి యుపకరణ విశేషము.

దోణాము. దే. వి: చూ, రూ - దోణము.

దోదకము. పా. (పాఠపవృత్తము) ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదంబున భ, భ, భ, గ, గములుగలిగి ఏడింట యతిగల పదునొకండవ ఛందస్సునందుఁబుట్టినవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

దోదమ్మి. దే. వి. (రూ - దోదుమి - దోదుమ్మి) పట్టా, పట్టాకత్తి, సైను, ఉభయపార్శ్వధారాసి: చూ, బాణము. 1.

దోదసి. వై. వి. = ద్వాదశి, పక్షమునందు పండ్రెండవతిథి: చూ, సూర్యేందుసంగమము. (చూ, తిథులు)

దోదుమి దే. వి: చూ, రూ - దోదమ్మి.

దోదుముదారి దే. వి. ఒకరకముబాణము: చూ, బాణము. 1.

దోదుమ్మి. దే వి: చూ, రూ - దోదమ్మి.

దోనము. దే. వి: చూ, రూ - దోణము.

దోనమ్ము. ద్వ. వి. (దోని + అమ్ము) అల్పశరము: చూ, బాణము. 1.

దోని. వై వి 1. = ద్రోణి నావ. చూ, హోడము; 2: చూ, దోన. 2; 3. కాలువతూము పా. 2, ఆ. 38: చూ, మురిగొమ్ము; 4 అల్పము: చూ, స్వల్పము.

దోనియ. వై. వి. రూ - దోనె = ద్రోణి. 1. పడవ: చూ, హోడము; 2. చిన్నపడవ. చూ, హోడము; 3 జలగడుగువాని సాధనము; 4. సాలెవాఁడు చేఁపు చేట్టెడుమ్రాను.

దోనె. వై. వి = — పై. — [ముచ్చిలి.

దోపడము. దే. వి. దోఁచుకొనుట: చూ,

దోపుఁబోవు. దే. అ. క్రి: చూ, ముచ్చిలించు.

దోబూచి. వా. వి: చూ, రూ - దాబూచి.

దోవ. దే. వి: చూ, మశకము.

దోమటి. దే. వి. అన్నము: చూ, సాదము. (1)

దోమతెర. ద్వ. వి. దోమలుచొరకుండ మంచే

మునంటి పందిరిచెట్టు వేరయు వలగుడ్డ చూ, చతుష్కి 2. [రోగము. 1.

దోము. దే. వి. అజీర్తిచే పాలుకొనుట: చూ,

దోయి. వై. వి.=ద్వయీ-ద్వంద్వము. జైత. భార. ద్రో. 2, ఆ. 291: చూ, సంగడి.5.

దోయికట్టు. ద్వ. అ క్రి. జతకూడు: చూ, సంధించు 3. [శూన్యము. 1.

దోయిడి. దే. విశే. రిక్త. జై 2, ఆ. 17: చూ,

దోయిలి. వై. వి.=ద్వయీ వంపుబడిన రెండు చేతుల చేరిక: చూ, రూ-దోసిలి.

దోయిలించు వై స. క్రి చూ, రూ-దోసిలించు.

దోర. దే. వి. 1. దొంతర, దొంతి, అడుసు. (సం. ప).—ఉత్పంక్తి [అం, భా. ద్వి. 34); 2. రాసి: చూ, రాశి 1; విశే. 2. ఎఱ్ఱపాఱినది. "దోరగాయ, దోర కాగి నపాలు"; 4. ఒఱగినది. " "దోరపాక "

దోరగలు. దే. వి. రూ-దోరగల్లు. చూ, వాటు పడుట. [చూ, వాటుపడు.

దోరగలుపడు. ద్వ. అ.క్రి. రూ-దోరగల్లుపడు.

దోరగల్లు. దే. వి చూ, రూ-దోరగలు

దోరగల్లుపడు. దే. వి చూ, రూ-దోరగలు పడు. స్వా. 5, ఆ. 35.

దోరగాయ. దే. వి. ఎఱ్ఱపాఱిఫలరసమును ఘ్రా రించుకొనుచున్న శలాటువు చూ, శలా టువు. 2

దోరగించు. దే. ప్రే. దోరగిల్లఁజేయు

దోరగిలు. దే. అ. క్రి. రూ-దోరగిల్లు. 1. ఎఱ్ఱ వాఱు చూ, పల్లటిల్లు; 2. ఒరగు చూ, వ్రాలు. 3.

దోరగిల్లు. దే. అ. క్రి —పై —

దోరణ. వై. వి.=తోరణమ్. రూ-దోరణము. కళా. 3, ఆ 7 చూ, తోరణము.

దోరణపుఁగమ్మి. వై. వి. (దోరణము + కమ్మి) :చూ, లచ్చికమ్మి.

దోరణపుఁబట్టె. వై. వి. కపిలె బిల్లకిందియ డసట్టె.

దోరణపుసాటిరిక్క. ద్వ. వి. చెలిమిమేక, అనూరాధ: చూ, నక్షత్రము. 1. [రణ.

దోరణము. వై. వి.=తోరణమ్: చూ, రూ-దో

దోరపాక. దే. వి. ఓరపాక: చూ, సానము. 1.

దోరము. వై. వి.=ద్వారమ్ గుమ్మము: చూ, వాకిలి. (చూ, సదనము 1.)

దోరు. దే. అ. క్రి. 1. చేమ్చు. సా. 1, ఆ. 107. చూ, మరణించు 2. ఒరగు: చూ, వ్రాలు. 3.

దోరుచు. దే ప్రే 1. చోపఁజేయు: చూ, మ రణించు; 2. వ్రాల్చు పాండు. 3, ఆ 92.

దోర్చు దే. ప్రే.—పై.—

దోరు. వా. వి ఒకరకముపిట్ట చూ, పక్షి.

దోసము. దే. వి: చూ, రూ-తోసము. స్వా. 4, ఆ 27.

దోర్మధ్యము. సం వి. అ న: చూ, పిడికిడి పోటు. [మడిసంది.

దోర్మూలము సం. వి. అ. పుం. చంక: చూ,

దోల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, రూ-డోల

దోవతి. వై. వి.=ధౌతి. ఉదికినబట్ట, 1. మగ వానికట్టుబట్ట చూ, వస్త్రము; 2. ఆఁడు దానికట్టుకోకజేబు చూ, వస్త్రము. (దేశ్య మని శ. ర.); వా 3. మడిబట్ట: చూ, వస్త్రము.

దోషా. సం. వి. ఆ స్త్రీ 1. భుజము: చూ, స్కంధము 1; 2: చూ, రాత్రి.

దోషకము. సం. వి. అ పుం —దోసె: చూ, భక్ష్యము

దోషకారి. సం. విశే. (న. ఈ. న.)= దోస కారి. పాపి. చూ, వ్యాధుఁడు 2

దోషగాత్రికము. సం వి. అ. పుం. ఇండుపుఁ జెట్టు. చూ, సల్లకి.

దోషజ్ఞుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుఁడు; 2. చూ, వైద్యుఁడు; విశ. 3. దోషమును ఎఱిఁగినవాఁడు.

దోషము. సం. వి. అ. పుం. =దోసఁగు-దోసము. 1. తప్పు: చూ, నేరము; 2. చూ, పాపము; వా. వి. 3. (జ్వరాదులయందలి) సంధి.

దోషములు. అం. 1. కావ్యదోషములు త్రివిధము.—పదదోషములు వాక్యదోషములు, అర్థదోషములు.—అందు పదదోషములు (17); వాక్యదోషములు (24); అర్థదోషములు (18), (పదదోషములకు — చూ, కావ్యదోషములు; వాక్యదోషములకు — చూ, వాక్యదోషములు; అర్థదోషములకు — చూ, అర్థదోషములు, 2. సంధిదోషములు (15) - ఉత్పన్నసంధ్యాది: చూ, సంధిదోషములు.

దోషరహితము. పా. చూ, కావ్యస్వరూపము.

దోషాకరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చంద్రుఁడు, రేఱేఁడు. చూ, హిమాంశువు.

దోషాచరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1 — పై —; 2. చూ, రాక్షసుఁడు 1.

దోషి. సం. విశ. (న్. ఈ. న్.) =దోసి. చూ, దోసి.

దోషించు. సం. అ. క్రి. 1. దోషముపుట్టు, వా. 2. జ్వరాదులయందు వీర్యముస్ఖలనము; 3. సంధిమాఱు; 4. సంధించు.

దోస. దే. వి. కర్కటికా (దీనిభేదములు.- చేఁదుదోస, తియ్యదోస, నక్కదోస, నూఁగుదోస, ములుదోస మొ). చూ, హరివాలుకము.

దోసకారి. వై. విశ.=దోషకారి. 1. కుజనుఁడు. చూ, వ్యాఘ్రుఁడు. 2; 2. దుష్టుఁడు చూ, వ్యాఘ్రుఁడు 2; 3. పరస్త్రీగమనాదిదోషములచే మాఱఁబడినవాఁడు చూ, పాపిష్ఠుఁడు; 4. కుత్సితస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 5. దుష్టురాలు, రంకు: చూ, స్త్రీ.

దోసఁగు. వై. వి.=దోష. కసటు: చూ, పాపము.

దోసము. వై. వి.=దోష. 1 — పై —; 2. తప్పు: చూ, నేరము.

దోసి. వై. విశ =దోషి. 1. తప్పుగలవాఁడు: చూ, దోసకారి 3; 2. మిక్కిలిపాపి: చూ, దోసకారి. 3, 3 దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాఘ్రుఁడు 2, 4. తప్పుగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 5. పాపిష్ఠురాలు: చూ, స్త్రీ [భాష్యము.

దోసియ. వై. వి.=దోసకా. రూ-దోసె: చూ,

దోసిలి. వై. వి. =ద్వయి: రూ-దోయిలి; అంజలి-అంజలికి (సం. ప).—అమ్, అంగిలి.

దోసిలించు. వై. స. క్రి. చూ, రూ-దోయిలించు.

దోసె. వై. వి. — చూ, రూ-దోసియ.

దోసెడు. వా. వి. అంజలిపరిమాణము.

దోహదము. సం. వి. అ. న. 1. ఇచ్ఛ: చూ, కాంక్ష, 2. గర్భము, గర్భిణికి గల వేవిళ్ళు: చూ, వేవిళ్లు, 3. ఎరువు. చూ, పిడుక; 4. తరుగుల్మలతాదులకు అకాలమునందు పుష్పాదులను పుట్టించెడు స్త్రీలపాదతాడనాది క్రియ. (అశోకమునకు దోహదము పాదతాడనము, పొగడకు ముఖసీధువు, గోరంటకు ఆలింగనము, బొట్టుగునకు వీక్షణము, మామిడికి కరస్పర్శము, సంపెఁగకు ముఖరాగము, కొండగోఁగునకు సల్లాపము, వావిలికి ఊర్పు, మోరటికి పాట, సురపొన్నకు నవ్వు)

దోహదవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-దోహళవతి. వేవిళ్లుగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

దోహదలక్షణము. సం. వి. అ. న. స్త్రీలవయస్సంధి; 2. గర్భము. చూ, భ్రూణము. 1.

దోహదశాస్త్రము. అం. ఆయుర్వేదము (ఋగ్వేదోపవేదము) నందుఁ జెప్పఁబడినది. వృక్షలతాదులకాలములయందుఁ బుష్పించి ఫలించునట్లు జేయుక్రియ. ([illegible]

దోహము— ఇందు దాడిమ, వెలగ, మారేడు, నారికేళము, పనస, మాతులుంగము, బీజపూరము, నారింజి, అరటి, ద్రాక్ష, మామిడి, లేతమామిడి, సంపెంగ, పున్నాగ, గిరిమల్లిక, వకుళము, దాసనము, రేగు, తిందుకము, చింత, జాజి, కరవీర, గోరింట, మాధవీలత, చిక్కుడు, పొట్ల, బీర, కాకర, కూశ్మాండములోనగునవి): చూ, ఉపవిద్యలు. (చూ, కాకర, చింత, జాజి.)

దోహనము. సం. వి. అ. న. పాలుపిదుకుట.

దోహలము. సం. వి. అ. పుం. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము. [దోహదపతి.

దోహళిపతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-

దౌ

దౌ. దే. విశే: చూ, రూ-దవు.

దౌడ. వై. వి.=దాఢా. (దేశ్యమని శ. ర). (రూ-దవడ-దవుడ-దాళువ.) బుగ్గలోపలిభాగము: చూ, సెలవి. [పల్లు 1.

దౌడపల్లు. వా. వి. పార్శ్వదంతములు: చూ,

దౌడు. వై. వి.=: చూ, రూ-దవుడు.

దౌత్యము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-దూత్యము.

దౌరాత్మ్యము. సం. వి. అ. న. దురాత్మభావము, చెడ్డతనము: చూ, వ్యళీకము. 2.

దౌరు. దే. వి: చూ, రూ-దవురు. రా, వి. 5, అ. 35. [చూ, దౌరాత్మ్యము.

దౌర్జన్యము. సం. వి. అ. న. దుర్జనభావము:

దౌర్భాగ్యము. సం. వి. అ. న. దుర్భగభావము: చూ, దురదృష్టము. [గ్యుడు.

దౌర్భాగ్యుడు. వా. సం. విశే: చూ, దుర్భా

దౌర్వాసము. అం: చూ, ఉపపురాణములు.

దౌవారికుడు. సం. వి. అ. పుం. ద్వారపాలకుడు: చూ, ప్రతిహారుడు.

దౌవు. వై. విశే.=దవీయః: చూ, రూ-దవ్వు. జై. 2, అ. 51. [దౌరాత్మ్యము.

దౌష్ట్యము. సం. వి. అ. న.=దుండగము: చూ,

దౌహిత్రుడు. సం. వి. అ. పుం. దుహితకొడుకు: చూ, మనుమడు.

దౌహిత్రులు. అం. పిండదానకరులలో నొకరు: చూ, గయాపిండదానార్హులు.

దౌహృదము. సం. వి. అ. న: చూ, దోహదము. 2. [భా. 1.)

దౌహ్య. అం: చూ, టక్కుజభాషలు. (చూ,

ద్యా

ద్యావాపృథువులు. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ద్వి. మిన్నుమన్ను: చూ, దగోసి. (ఇట్లు ద్యావాభూములు. ఇ. స్త్రీ.)

ద్యు

ద్యుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. వెలుగు: చూ, హోయనము. 2. [చూ, సూర్యుడు.

ద్యుమణి. సం. వి. ఇ. పుం. వేదలుమానికము:

ద్యుమ్నము. సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 2. బలము: చూ, శక్తి. 1.

ద్యూ

ద్యూతకారుడు. సం. విశే: చూ, కంటకాడు.

ద్యూతము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ద్యూతి. 1. జూదము (ఇందలి జేగడము అక్షద్యూతికము): చూ, వ్యవహారము. 4; అం. 2. కామజంబులలో నొకటి: చూ, కామజంబులు;

3. సప్తవ్యసనములలో నొకటి (జూదమాడుట)· చూ, సప్తవ్యసనములు; 4. ద్యూతము.— ప్రాణిద్యూతము, అప్రాణిద్యూతము అను ద్వివిధము (చూ, ఉపవిద్యలు)

-ద్యూతసమాహ్వయము. అం చూ, వ్యసహార పదములు.

ద్యో

ద్యోతకము సం. విణ. ప్రకాశింపచేయునది చూ, శోభితము 5. [చూ, వెలుతురు 1.

ద్యోతనము. సం. వి అ న ప్రకాశించుట·

ద్యోతమానము సం. విణ. ప్రకాశించుచున్నది చూ, శోభితము. 5

ద్యోతము. సం వి. అ పు ఉద్యోతము. ప్రకాశము, ఎండ· చూ, వెలుగు 3

ద్యోతించు సం. అ క్రి. ప్రకాశించు. చూ, హుచణిల్లు. [శోభితము. 5.

ద్యోతితము. సం. విణ. ప్రకాశితము: చూ,

ద్ర

ద్రగడము. సం వి. అ. న: చూ, తూర్యగంజ.

ద్రప్సము సం. వి. అ. న 1. అడుగుపెరుగు: చూ, పెరుగు. 1; 2. మీఁదిపెరుగు: చూ, పెరుగు 1; 3. నీళ్ళు కలిసిన పెరుగు: చూ, పెరుగు. 1; పుం. 4. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.

ద్రబ్బెడ. దే. వి: చూ, భక్ష్యము.

-ద్రమిడుఁడు. సం విణ. (రూ-ద్రమిణుఁడు-ద్రామిడుఁడు-ద్రామిణుఁడు ద్రావిడుఁడు.) ద్రవిడదేశస్థుఁడు. (చూ, అణువలు): చూ, ద్రావిడులు. (చూ, బ్రాహ్మణులు)

ద్రవంతి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎలుకచెవి*: చూ, [illegible]

ద్రవము సం వి. అ. పుం. 1. తడి: చూ, స్వేదము; 2 పరిహాసము: చూ, విలాసము 1; 3. చూ, పరుగు, 4. యుద్ధమునలనంగా అుట· చూ, పలాయనము. [ద్రవించు.

ద్రవించు. సం అ. క్రి కాఱు, చేఁపు. చూ,

ద్రవిడదేశస్త్రీ. అం. దేశస్త్రీలలోనొకతె: (చూ, దేశస్త్రీలు) చూ, స్త్రీ

ద్రవిడము అం ద్రవిడదేశము. (తెలుఁగు దేశమునకును మైసూరునకును దక్షిణముగాను దక్షిణదేశమునకును పశ్చిమముగానుండునట్టియు దేశమునకు ద్రవిడదేశమని పేరు) చూ, దేశము

ద్రవిణము. సం వి. అ. న 1. ధనము· చూ, విత్తము 1; 2 బంగారు· చూ, లోహము. 1; 3. పరాక్రమ. బలము· చూ, [illegible] 1.

ద్రవ్యము సం. వి. అ న 1. ధనము చూ, విత్తము 1, 2 ఇత్తడి· చూ, లోహము 1; 3: చూ, ప్రాఁతి, 4 మంచిబుద్ధి: చూ, బుద్ధి; 5: చూ, లక్క; విణ 6. వినయము, నమ్రమైనది చూ, నమ్రము; 7. ద్రవవికారము; అం 8. పృథివ్యాది· చూ, ద్రవ్యములు

ద్రవ్యములు. అం. పృథివి, అప్పు, తేజము, వాయువు, ఆకాశము, కాలము, దిక్కు, ఆత్మ, మనస్సు. (9)

ద్రవ్యాంగము. సం. వి అ.న: చూ, ద్రవ్యము.4.

ద్రవ్యావస్థలు. అం. సమస్తద్రవ్యములును రస-గుణ-వీర్య-విపాక-ప్రభావములను అయిదు అవస్థలు కలిగియుండును.

ద్రా

ద్రాక్. సం. అవ్య. శీఘ్రముగ: చూ, వేగము. 3.

ద్రాక. వై. వి.=ద్రాక్షా. గోస్తని* చూ, స్వాదుఫల (కుందేలు తొండ వీనిమాంసము చెట్టుమొదట వేసిన పెద్ద పండ్లుఇచ్చును)' (చూ, గోహదిశాస్త్రము.) [—పై —

ద్రాక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ =దాక-ద్రాక.

ద్రాక్షాపాకము. అం. (అర్థగాంభీర్యము పాక మనంబడును. అది రెండు విధములు ౧. ద్రాక్షాపాకము, ౨. నారికేళపాకము అని) —లుపలను లోపలను స్ఫురించుచున్న రసము గలది ద్రాక్షాపాకము ఉదా.— "వినుల విందైయమృతపు సోనలపొందై యమందసుమ చలదళిని । గానముకింద్రియాస్వాద ।మానంద బ్రహ్మమైన నదభవ పలికెన్." (సను 2,అ.14) (చూ, నారికేళపాకము) చూ, పాకములు.

ద్రాక్షారామము. అం' చూ, త్రిలింగము.(చూ, ఆంధ్రమండలము) గోదావరీమండలములోని యొకానొక పుణ్యక్షేత్రము.

ద్రాఘిష్ఠము. సం. విశే. మిక్కిలి దీర్ఘమైనది చూ, మూల. 2

ద్రాబ. దే.విశే 1 అసారము. చూ, గల్లువు 2, 2. అసారుఁడు: చూ, నిష్ప్రయోజకుఁడు, 3. అధముఁడు' చూ, హీనుఁడు 2, 4 అధమము: చూ, హీనము 1.

ద్రావకము. సం. వి అ పుం. 1 గంధకపాషాణాదులయందు తీసెడు రసవిశేషము, అగఖు; 2. ఒకవిధమైనరాయి. చూ, రాయి; విశే 3. నేర్పరి చూ, సమర్థుఁడు. (శ. ర.), 4. మోసకాఁడు' చూ, వంచకుఁడు (శ ర)

ద్రావిడ. అం: చూ, ఘూర్జర్యుపాంగములు. (చూ, అంగము. 9.)

ద్రావిడకము. సం. వి. అ. పుం. కచ్చూరము*. చూ, షడ్గ్రంథ.

ద్రావిడప్రాణాయామము. జా. సులభముగాని పని. (ద్రావిడ ప్రాణాయామమనియు.)

ద్రావిడము. సం. వి. అ. న 1. ద్రవిడభాష చూ, భాష 1, పుం. 2: చూ, ద్రావిడకము*.

ద్రావిడవరాటి. అం' చూ,వరాట్యుపాంగములు.

ద్రావిడి అం. ఉత్కల కైశికజభాష: చూ, భాష. 1.

ద్రావిడుఁడు. సం. విశే: చూ, ద్రమిడుఁడు.

ద్రావిడులు అం. ద్రవిడదేశమున నివసించే బ్రాహ్మణులు ద్రావిడులు వీరి భాష ద్రావిడము. వీరిలో కోనసీమ ద్రావిడులు; తుమ్మగుంట ద్రావిడులు, పుదూరు ద్రావిడులు; చోళవాండ్లు తెన్నాయిరము తిల్లయువ్వాయిరము అను బ్రాహ్మణులు, శ్రీ వైఖానస బ్రాహ్మణులు; శ్రీ పాంచరాత్ర బ్రాహ్మణులు; శ్రీ వైష్ణవ బ్రాహ్మణులు; భాగవత బ్రాహ్మణులు; బృహచ్చరణ బ్రాహ్మణులు, వడమ బ్రాహ్మణులు; మాధ్వ బ్రాహ్మణులు కలరు: చూ, బ్రాహ్మణులు (చూ, అఱవలు. 1)

ద్రాహ్యాయణము. అం: చూ, కల్పసూత్రము, కల్పము.

ద్రి

ద్రిండు. దే. వి: చూ, రూ-దిండు.

ద్రిమ్మరి. వా. వి. చూ, రూ-తిప్పరి

ద్రిమ్మరీఁడు. వా. వి.—పై.—

ద్రు

ద్రుంగు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-తుంగు.

ద్రుకిలిమము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కిలిమము*.

ద్రుఘణము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుపగుదియ: చూ, ముద్గరము; 2. గండ్రగొడ్డలి చూ, ముద్గరము. [బ్రహ్మ. 1

ద్రుఘణుఁడు. సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ, గుద్దు. నై. వి.=దంత: చూ, రూ-ముద్దు అచ్చ. యు, కాం. 237.

ద్రుణము. సం వి అ న. 1. కత్తి చూ, దృష్టి 2, 2. విల్లు; చూ, బాణము. 1 పుం. 3. ఒకానొక తుమ్మెద చూ, షట్పదము, 4 (రూ- ద్రుణి- ద్రూణము- ద్రోణము) తేలు: చూ, వృశ్చికము 1; 5 -కొన అంబులపొది. చూ, బాణము 1

ద్రుణి సం. వి. ఇ స్త్రీ చూ, రూ-ద్రుణము 4

ద్రుతప్రకృతికసంధి. అం చూ, సంధిగోసములు

ద్రుతము సం. క్రి విశే అ. న 1. త్వరితము చూ, వేగము. 3, విశే 2 వడిగలది చూ, వేగము. 3; 3 కరఁగినది: చూ, లీనము 2; 4. చీలినది: చూ, సారవు; పా. 5. 'న' కారము ద్రుతము చూ, ను. 13; అం 6. చూ, కాలప్రాణములు; 7: చూ, ప్రచారములు; 8 చూ, లయప్రాణములు; 9: చూ, అంగప్రాణములు

ద్రుతమేరునష్టము అం చూ, ప్రస్తార ప్రత్యయప్రాణములు (ఇట్లు ద్రుతమేరువు-ద్రుతమేరూద్దిష్టము)

ద్రుతవిలంబితము. పా. పద్యవిశేషము ప్రత్యేకపాదమున న-భ-భ-రగణములుగలిగి ఏడింట యతిగల పండ్రెండవ ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము. (చూ, జాతులు) చూ, వృత్తము 1.

ద్రునఖము. సం. వి అ. పుం. ముల్లు: చూ, సితాగ్రము. [చూ, బోను

ద్రుపదము సం. వి. అ న. గొండకొయ్య:

ద్రుమము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ద్రువు. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. పారిజాతము*: చూ, సురకల్పదారువు, 2. అంజూరు*. చూ, మేడి.

ద్రుమముఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-ద్రుముఁడు. 1: చూ, కింపురుషుఁడు; 2. శిశుపాలుని స్నేహితుఁడు: చూ, ద్రుముఁడు.

ద్రుమరము సం. వి. అ. పుం చూ, ద్రునఖము. [లక్క...

ద్రుమామయము సం. వి. అ పుం: చూ,

ద్రుముఁడు సం. వి అ. పుం: చూ, రూ-ద్రుమముఁడు.

ద్రుమోత్పలము. సం వి అ పుం కొండగోఁగు* చూ, మృదుద్రుమము.

ద్రువయము సం వి అ న. త్రాసు మొదలగువానిలోనగు మానము చూ, మానము.

ద్రువు సం. వి. ఉ. పుం చూ, రూ-ద్రుమము 1.

ద్రుహిణుఁడు సం వి అ పుం నలువ: చూ, రూ-ద్రుహిణుఁడు.

ద్రుహిణుఁడు. సం వి. అ. పుం —పై—

ద్రూ

ద్రూణము. సం వి. అ పుం రూ-ద్రుణము. 1. ఎఱ్ఱతేలు చూ, వృశ్చికము 1, 2 తేలు: చూ, వృశ్చికము 1

ద్రే

ద్రేక్కాణము అం. జ్యోతిశ్శాస్త్రసంకేతము. (లగ్నమును మూఁడు సమభాగములు చేసిన మొదల ద్రేక్కాణము అనుసంజ్ఞ కలుగును అట్లు చేయఁగా లగ్నముయొక్క మొదటి భాగమునకు లగ్నాధిపతియును, ద్వితీయ

భాగమునకు నాలగ్నమునకు బంచమాధిపతియు, తృతీయభాగమునకు నాలగ్నమునకు నవమాధిపతియును ద్రేక్కాణాధిపతులగుదురు.)' చూ, సిద్ధాంతర్గ

ద్రేక్కాణలగ్నము. సం చూ, ద్రేక్కాణము. (జన్మలగ్నప్రమాణము — 3, అట్లుచేయఁగా వచ్చిన 3 భాగములలో ప్రథమభాగములో జాతకుఁడుజననమైన యుడులగ్నలగ్నమే ద్రేక్కాణలగ్నము. ద్వితీయభాగములో జననమైనయుడుల జననలగ్నమునకు పంచమరాశి ద్రేక్కాణలగ్నము. తృతీయభాగములో జననమైనయుడుల జననలగ్నమునకు నవమరాశి ద్రేక్కాణలగ్నము)

ద్రొ

ద్రొబ్బ. దే. వి చూ, రూ-దొబ్బ.

ద్రొబ్బు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-దొబ్బు; వా. 2 త్రోయు (రాయలసీమలో వాడుక)

ద్రో

ద్రోఁచువాఁడు. వా. వి: చూ, గోఁచికాఁడు

ద్రోణాష్టకము. పా. (32 కుంచెములు ద్రోణము, 2 కుంచెములు అష్టకము)

ద్రోణక్షీర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇద్దుము పాలు పిండెడు ఆవు [ఇద్దుము — [illegible] (అమరము); [illegible] తూము మెదు పాలు [illegible] తూము — నాలుగుకుంచములకొలఁది (శ ర.)]

ద్రోణదుఘ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. — పై. —

ద్రోణము. సం వి. అ. పుం, న. 1 తూము; 2. నల్లము; పుం. 3. ఒక కొండ: చూ, పర్వతము; 4. తుమ్మికూర*: చూ, స్వార్జక ము; 5. కేలు' చూ, వృశ్చికము. 1, 6 ఎఱ్ఱ కేలు' చూ, వృశ్చికము 1. 7 మాలకాకి చూ, వాయసము; దే. వి. (1). చూ, రూ-ద్రోణము

ద్రోణముఖము. సం. వి. అ. న. 400 గ్రామముల మధ్యమున్న గ్రామము: చూ, దేశము.

ద్రోణాసు దే వి చూ, రూ-ద్రోణము

ద్రోణి. సం వి. ఇ. స్త్రీ 1.—దోనె. చిన్న పడవ చూ, హోడము, 2 పసులు మేయు కంచె చూ, పచ్చికము, 3 —దొన-దోని. కొండసల్లము: చూ, రంధ్రము. 1; 4 — దొన్నె-దొప్ప. చూ, పాత్రము 6, 5. — దోనె అరణ చూ, హోడము; 6.—దోనియ-దోనె నలగడుగువాని సాధనము చూ, దోనియ 3, 7. ఒకదేశము చూ, దేశము, 8. నీలిక చూ, నలి, 9 -కొట్టు చూ, పెరడు, 10.—దొన అంబులపొది చూ, బాణము 1

ద్రోణుఁడు. సం వి అ పుం. 1. ద్రోణాచార్యుఁడు: ఆచార్యుఁడు, కలశభవుఁడు, కుంభజుఁడు, కుంభయోని, కుంభసంభవుఁడు, గురువు; 2 గురువు. చూ, పంతులు 1.

ద్రోపది వై వి. 1.—ద్రౌపది. రూ-ద్రోవది. పార్వతి, పాంచాలి, ద్రుపదరాజకూఁతురు. చూ, పుత్రిక; 2 అంగన, కృష్ణ.

ద్రోయువాఁడు. వా. వి. దొంగ: చూ, ముచ్చిలి.

ద్రోవది. వై. వి.—ద్రౌపది. రూ-ద్రోపది: చూ, పార్వతి. 2.

ద్రోహము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేంపనిచ్ఛ: చూ, వాంఛ, 2. కీడు తలఁపు: చూ, వ్యలీకము. 2; 3 కలవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

ద్రోహి. సం. విశ. (న్. ఈ. న్) ద్రోహము-

ద్రౌ

ద్రౌణాయనుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, అశ్వత్థామ

ద్రౌణికము సం. వి. ఆ నల్గురుకుంచములు పట్టెడు వని (పాలము) చూ, భూమి 1.

ద్రౌపది సం. వి. ఈ. స్త్రీ — చూ, రూ- ద్రౌపది.

ద్వ

ద్వంద్వము సం వి. అ న 1 _రెండు స్త్రీపురుషులజోడు చూ, సంగడి. 5; 2 ఇద్దరొక రితో నొకరు చేయుయుద్ధము: చూ, యుద్ధము, 3. ఏకాంతము చూ, రహస్యము 1; 4. శీతోష్ణాదులు, 5. చూ, రెండు, పా 6 ఉభయపదార్థ ప్రధానము ద్వంద్వము " ద్వి పద ద్వంద్వము —" తల్లిదండ్రులు "; బహుపద ద్వంద్వము —" రామలక్ష్మణ భరతశత్రుఘ్నులు; సమాహారద్వంద్వము - ' రథగజతురగపదాతి " అయినను సమము వచ్చునది కర్మధారయము. విభక్తులలో సమ సించునది తత్పురుష. చివర కలవాఁడు వచ్చు నది బహువ్రీహి. విశేషంబు లూహ్యంబులు చూ, సమానము.

ద్వయము. సం. వి. అ. న._ రోయి. 1. జత: చూ, సంగడి. 5; 2: చూ, రెండు

ద్వయాతిగుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రజస్తమో గుణరహితుఁడు. రూ-ద్వియాతిగుఁడు.

ద్వయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.— దోయి. (రూ_ ద్వయము- ద్వంద్వము - ద్వితయము- ద్వైతము) జత: చూ, సంగడి. 5.

ద్వా

ద్వాదశకము. సం. వి. అ. న. బారా. సం వత్సరము చూ, ముచ్చాకము. (చూ, సం వత్సరము)

ద్వాదశ జ్యోతిర్లింగములు అం (చూ, జ్యోతి ర్లింగములు) సోమనాథము, మల్లికార్జునము, మహాకాళము, ఓంకారము, వైద్యనాథము, భీమాశంకరలింగము, రామేశలింగము, నాగేశలింగము, విశ్వేశలింగము, త్ర్యంబకలిం గము, కేదారలింగము, ఘుశ్మేశలింగము.

ద్వాదశాదిత్యులు. అం. చూ. ఆదిత్యులు.

ద్వాదశ భావములు అం చూ, భావములు.

ద్వాదశము సం. వి. 1. పండ్రెండవది ద్వాదశి; అం. 2. లగ్నకాలకృత్యములు 12 లో నొకటి (పాప, వైరాగ్య, సంగ, విగ్నవి కల, మనోవ్యగ్ర, వామ నేత్రి, హృదయ, సంక ల్ప, వివాహానష్టి, యమున, కిరుస్ని, శృంఖల. అభ్యదేశగమనములు) చూ, లగ్నకాలకృత్య ములు

ద్వాదశరాజమండలము. అం ఆ, విజిగీషుఁడు, మిత్రమిత్రుఁడు, అరిమిత్ర మిత్రుఁడు, పార్ష్ణిగ్రాహుఁడు, ఆక్రందుఁడు, ఆక్రం దాసారుఁడు, పార్ష్ణిగ్రాహాసారుఁడు, విజి గీషుఁడు, మధ్యముఁడు, ఉదాసీనుఁడు (12)

ద్వాదశసత్వాలు. అం. దేవ, మనుజ, నాగ, యక్ష, గంధర్వ, పిశాచ, కాక, వానర, గార్దభ, ముని, రాక్షస, కిన్నరసత్వాలు. (12): (చూ, సత్వాలు)

ద్వాదశాంగుళము. సం. వి. అ. పుం. చూ, జేన. (శ. ర). (వాడుకయందు 12 అంగుళ ములు లేక అడుగు.); చూ, వితస్తి.

ద్వాదశాంశ. అం. షోడశవర్గునందొకటి (లగ్న

ము‌ను 12 భాగములు చేయుటచే ద్వాదశాంశ మనఁబడును. ద్వాదశాంశ కనుఁగొన వలసిన గ్రహ మేరాశియందున్నదో ఆ భాగము నందున్నదో కనుఁగొనవలెను. ద్వాదశాంశ కనుఁగొనవలసిన గ్రహమున్న రాశి మొదలు పండ్రెండు రాశ్యధిపతులును ద్వాదశాంశాధిపతులగుదురు. పైనఁజెప్పిన ప్రకారము గ్రహమే రాసి యందున్నది భాగమందున్న దని కనుఁగొనఁబడెనో యాగ్రహమున్న రాశి మొదలు నన్నసరాశి ద్వాదశాంశయనఁబ బడును ఆరాశ్యధిపతియే ద్వాదశాంశాధిపతి) చూ, షోడశవర్గ

ద్వాదశాక్షుఁడు. సం. వి. అ పుం. చూ, బుద్ధుఁడు. 1. [ర్యుఁడు

ద్వాదశాత్ముఁడు సం. వి న్. పుం. చూ, సూ

ద్వాదశాదిత్యులు. అం. చూ, ఆదిత్యులు.

ద్వాదశావస్థలు. అం. చక్షుఃప్రీతి, మనస్సంగము, సంకల్పము, ప్రలాపము, జాగరము, కార్శ్యము, అరతి, లజ్జాత్యాగము, సంజ్వరము, ఉన్మాదము, మూర్ఛ, మరణము(12) చూ, అవస్థలు.

ద్వాదశాహము. అం 1: చూ, రహీనతానములు (చూ, కూటతానములు); సం. వి. న్. న. 2. బారసాల. నామకరణము: చూ, బారసాల; వా. 3. పండ్రెండవనాటి కర్మము

ద్వాదశాశ్వారులు. అం. చూ, అశ్వారులు.

ద్వాదశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, ద్వాదశ, తిథి. 2 పండ్రెండవది. చూ, ద్వాదశము.

ద్వాపరము. సం వి. అ. పుం. 1. చూ, సంశయము; అం 2: చూ, యుగములు

ద్వాపరయుగము. అం. 1. చూ, ద్వాపరము. 2; 2. జ్యోతి.—ద్వాపరయుగంబున శీర్షోదయలగ్నమే జన్మలగ్నము. చూ, నక్షత్రలగ్న సమయములు. [చూ, క్షేత్రములు

ద్వారక. అం. క్షేత్రములు 24 లో నొకటి.

ద్వారకంటకము. సం. వి. అ. న. తలుపు: చూ, వాకిలి. [ప్రతీహారుఁడు

ద్వారపాలకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

ద్వారబంధము. సం వి. అ పుం. దారబంధము: చూ, వాకిలి

ద్వారము. సం. వి. అ. న. 1. దువారము.—పై.—; 2. ఉపాయము: చూ, నెపము; 3. దారి: చూ, మార్గము 1. [ద్వారకము.

ద్వారములు. అం. పాణి, ఉపస్థ, పదము, వాణి

ద్వారవతి. అం: చూ, పుణ్యనగరములు (సూ-ద్వారావతి-ద్వారకాపురము) [పాలకుఁడు.

ద్వార్స్థుఁడు. సం. వి. అ. పుం చూ, ద్వార

ద్వాస్థుఁడు. సం వి. అ. పుం — పై.—

ద్వి

ద్వికము. సం. వి అ న. 1 దుగ చూ, రెండు; వి అ. పుం 2. కాకి: చూ, వాయసము; 3. జక్కువ చూ, బటువుగుప్ప; అం. 4 సంఖ్యావృద్ధములగు ముక్కాకారికములలో నొకటి చూ, ద్రికము. 7.

ద్విష్టోమములు. అం సజ్జుష్టోమము, యవష్టోమము.

ద్విగుణము. వా. రెండుగుణము: చూ, రెట్టింపు.

ద్విగుణాకృతము. సం. విణ. రెండుచాళ్లుదున్నినది (పొలము): చూ, భూమి. 1.

ద్విగువు. వా. సంఖ్యాపూర్వపదము ద్విగువు. "మూఁడులోకములు.": చూ, సమాసము.

ద్విజా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చూ, బారంగి *; 2. రేణుకయను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము

ద్విజబ్రాహ్మణులు. అం నిత్యకర్మనిరతుఁడై యెల్లప్పుడును దేవతలను అతిథులను పూజించుచు వేదాధ్యయన సంయుతులై సత్ప్రవర్తనముగలవారే ద్విజబ్రాహ్మణులు (షోడశ

విధబ్రాహ్మణులలోనివారు)' చూ, బ్రాహ్మణులు

ద్విజము. సం వి. అ. పుం. 1. పిట్ట చూ, పక్షి; 2. దంతము చూ, పల్లు 1, 3 పాము చూ, సర్పము. [1—2

ద్విజన్మము సం. వి న్ పుం' చూ, ద్విజము.

ద్విజన్ముఁడు సం. వి. న్. పుం 1. చూ, బ్రాహ్మణుఁడు; 2 క్షత్రియుఁడు చూ, రాయి. 1, 3. కోమటి చూ, వైశ్యుఁడు.

ద్విజరాజు సం వి అ. పుం 1. చంద్రుఁడు. చూ, హిమాంశువు; 2 గరుత్మంతుఁడు' చూ, హరివాహనుఁడు, 3. శేషుఁడు చూ, సర్పము

ద్విజాతి. సం వి. ఇ పుం. 1. పక్షి పాము లోనగునవి; 2 చూ, బ్రాహ్మణుఁడు.

ద్విజిహ్వము. సం. వి అ పుం. పాము చూ, సర్పము [సూచకుఁడు.

ద్విజిహ్వుఁడు. సం విణ. కొండెగాఁడు. చూ,

ద్విజుఁడు. సం. వి అ. పుం చూ, ద్విజన్ముఁడు.

ద్వితయము. సం. వి, అ. న. 1. సగ: చూ, సంగడి. 5; వా 2: చూ, రెండు

ద్వితలము. అం. చూ, ఊర్ధ్వతలకరణాంగములు.

ద్వితీయ. సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. పెండ్లాము చూ, భార్య; 2 విదియ: చూ, తిథి, తిథులు (చూ, సూర్యచంద్రసంగమము); విణ. 3. రెండవది.

ద్వితీయకము అం చూ, జన్యతాళములు.

ద్వితీయము. అం. 1. లగ్నకారకభావములలో నొకటి. (ధనము, వాక్కు, కుటుంబ, ముఖ, నేత్ర, భోజన, జిహ్వా, ఆగ్రహ, దాతృత్వ, విద్య, వినయ, బంగారు, మాణిక, సత్య, అనృత, లోభములు) చూ, లగ్నకారకత్వములు; 2: చూ, ఉపసంహార వ్యూహములు

ద్వితీయాకృతము. సం. విణ: చూ, ద్విగుణాకృతము.

ద్వితీయాతత్పురుషము పా. విగ్రహమునందు మొదటి పదము ద్వితీయావిభక్తియందుండెడి ద్వితీయాతత్పురుషము.

ద్వితీయావిభక్తి. అం ని-ను-ల, కూర్చి-గురించి-గుఱించి: చూ, విభక్తులు

ద్వితీయుఁడు. సం. వి. అ పుం 1. కొడుకు: చూ, పుత్రుఁడు 1, విణ 2 రెండవవాఁడు.

ద్వితీయోత్సవము అం' చూ, క్రతుచతుష్టయము.

ద్విత్వము పా. ఏకవిధమైన హల్లులకూడిక

ద్విదేహుఁడు. సం వి అ పుం. గణపతి చూ, వినాయకుఁడు 1 [చూ, వస్త్రము.

ద్విపటము. సం. వి. అ న. కప్పడము దుప్పటి:

ద్విపటి. సం.వి.ఈ స్త్రీ దుప్పటము — పై —

ద్విపద. పా. 1. ఒకానొక పద్యభేదము. మూఁడు ఇంద్రగణములు, ఒకసూర్యగణము. మూఁడు పగణాదినియతి (రెండుపాదములతో) చూ, వృత్తము 1, 2 చతుర్విధకవిత్వములలో నొకటి: చూ, వృత్తము 1; 3 కావ్యలక్షణమున - అసంఖ్యాబద్ధములలో నొకటి చూ, అసంఖ్యాబద్ధము. [ఏనుఁగు చూ, హస్తి.

ద్విపము. సం. వి. అ. పుం. రెంటఁ ద్రావుడు,

ద్విపలి సం. వి. ఈ. స్త్రీ' చూ, ఇనుపలము.

ద్విపాదపశువు. జా పసికమాలినవాఁడు.

ద్విపాద్యము సం. వి అ. పుం. సొగసుదండుగకంటె రెట్టింపుదండుగ. చూ, సేగి.

ద్విప్రాస పా: చూ, త్రిప్రాస.

ద్విబీజదళములు. పా. 1 లెగుమినములు — కంది, సెనగ, పెసర, చిక్కుడు, లూసర్న్ యు, 2 యూఫోర్బియేసులు - ఆముదము, కట్టుపెండలము, పెద్దఉసిరిక, చెముడు, క్రోటనులు మొ; 3. పెడాలినములు — నువ్వు; 4. కంపోజిటములు.— కుసుంబా, చేమంతి, బంతి, సట్యానము మొ; 5. క్రూసిఫెరములు — ఆవ, క్యాబేజి, ముల్లంగి, 6. మాల్వేసులు.— ప్రత్తి, బెండ, గోంగూ,

౭. సొలసేనములు.—పొగాకు, ఉరలగడ్డ, వంగ, మిరప, మొ; ౮. అంబెలిఫెరములు.—ధనియము, జీలకఱ్ఱ, ౯. కూకర్బిటములు.—గుమ్మడి, కాకర, ఆనప, పొట్ల, బీఱ; ౧౦ అనాకార్డినములు.—మామిడి, జీడిమామిడి (చూ, ఏకబీజదళము, ఏక-ద్విబీజదళ వృక్షములు, గుంజోకాయలు)

ద్విభల్లకము. అం. చూ, బాణాగ్రములు

ద్విభాషి. సం. వి. న్. పుం.=దుభాసి-దుబాసి. రెండుభాషలు తెలిసినవాఁడు.

ద్విముఖాహి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ రెండుతలల పాము చూ, సర్పము. [యాతిగుఁడు

ద్వియాతిగుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్వి

ద్విరదగతి. పా. నవవిధరగడలలోనొకటి (ఇరువదిమాత్రలుగలిగి రగుణాంతము గాని మాత్రయే యతిగాఁగల వృత్తము) చూ, రగడ (చూ, వృత్తము. 1.)

ద్విరదము. సం. వి అ. పుం: చూ, ద్విపము

ద్విరసనము సం. వి. అ పుం: చూ, ద్విముఖాహి. [భ్రమరము.

ద్విరేఫము. సం. వి అ. పుం తుమ్మెద: చూ,

ద్విలవణములు. అం. చూ, లవణములు.

ద్వివార్షికములు. పా. దుంపజాతిలోనివి చూ, ఏకవార్షికములు. (చూ, గుంజోకాయలు)

ద్వివిదారిణపుటకఫలము. పా. రెండునైపులను పగులుకాయ (చిక్కుడు, అలచంద మొ) చూ, గుంజోకాయలు

ద్విషత్తు. సం. వి. త్. పుం. (రూ-ద్విషంతుఁడు-ద్విషదుఁడు- ద్విషుఁడు- ద్వేషణుఁడు) పగవాఁడు: చూ, శత్రువు.

ద్విషుఁడు. సం.వి. అ. ప్ర. పుం.—పై.—

ద్విసీత్యము. సం. విణ. రెండుసార్లుదున్నినది (పొలము): చూ, భూమి. 1.

ద్విహాల్యము. సం. విణ.—పై.—

ద్విహాయని సం. వి. ఇ. స్త్రీ రెండేండ్లప్రాయముగలపెయ్య (ఇట్లు ద్విహర్ష. ఈ.(స్త్రీ).): చూ, ధేనువు.

ద్విస్వరయుక్తరాగములు. అం. గాధికములు: చూ, రాగములు.

ద్వీ

ద్వీపము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఖరీగోలు: చూ, ఇరడు; పుం, న. 2=దీవి చూ, లంక. 1.

ద్వీపములు. అం. జంబు, ప్లక్ష. కుశ, క్రౌంచ, శాక, శాల్మలి, పుష్కర-ద్వీపములు (7)

ద్వీపవతి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. ఏఱు చూ, నది.

ద్వీపి. సం. వి. న్. పుం 1. పులి: చూ, శార్దూలము 1; 2=మచ్చ. చిఱుతపులి: చూ, శార్దూలము. 1; 3 కపురి చూ, సముద్రము.

ద్వే

ద్వేషణుఁడు. సం వి. అ. పుం చూ, ద్విషత్తు.

ద్వేషము. సం వి. అ. పుం.—దేసము, పగ: చూ, విరోధము. 1

ద్వేషి. సం. విణ (న్ ఈ.న్): చూ, ద్విషత్తు:

ద్వేషించు సం. అ. క్రి· చూ, విరోధించు.

ద్వేష్ట. సం. విణ. (ద్వేషించువాఁడు): చూ, ద్విషత్తు.

ద్వేష్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ద్విషత్తు; విణ. 2. పగఁగొనఁదగినవాఁడు: చూ, ద్విషత్తు.

ద్వ్య

ద్వ్యక్షరము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు. (చూ, హేతువు. 2)

ద్వ్యక్షరి. అం. —పై.—

ద్వ్యష్టము. సం. వి. అ. న. రాగి. చూ, లోహము. 1

ద్వై

ద్వైతము. సం. వి. అ. న 1. ఒకానొకవనము: చూ, విపినము; వా. 2. జేత: చూ, సంగడి.5; అం 3 మతత్రయమునందొకటి. (జీవాత్మ పరమాత్మలకు భేదము చెప్పెడి యొక మతము) చూ, మతములు. (చూ, త్రియము)

ద్వైధము. అం. (భేదము) షడ్గుణములలో నొకటి. (ఇదత్రివిధము.— బలపంతులగు నిద్దఱుశత్రువులనడుమ నుండెడువాఁడు వారిరువురతో ప్రత్యేకముగా నీ వాఁడ నని చెప్పుట, అందొకనితో సంధిచేసుకొనుట, ఒకనితో కలహించుట): చూ, గుణములు.3

ద్వైధీభావము. అం.—పై.—

ద్వైధీభావద్వయము. అం. స్వతంత్రము, పరతంత్రము.(2)

ద్వైపము. సం. విశే. 1.ద్వీపిచర్మముచే కప్పఁబడినది. (రథము) : చూ, శకటము. 1; 2. ద్వీపిసంబంధమైనది; 3. ద్వీపసంబంధమైనది [వ్యాసుఁడు.

ద్వైపాయనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

ద్వైమాతురుఁడు. సం. వి. అ.పుం. 1. గణపతి: చూ, వినాయకుఁడు. 1: 2. జరాసంధుఁడు: చూ, బార్హద్రథి.

ధ

ధ. ఒకయక్షరము. (వ్యాకరణవిషయము.— శబ్దాదియందున్న అక్షరములు "త" లు గాని "ధ" లుగావు. ఉదా.—ధనము, ధాన్యము మొ. సజాతీయ ద్విత్వములలో "అశ్వత్థ, అశ్వత్థామ, ఉత్థానము, ఉత్థితము" తప్పఁ దక్కినవి "ధ" లు గాని "త" లు కావు. ఉదా.—బద్ధము, సిద్ధము, యుద్ధము, సన్నద్ధము మొ.)

ధగిడిమియ్యా. వా వి. అడ్డుగాకూర్చుండుట.

ధగిడీ వా. వి. నీచురాలు.

ధట. సం. వి. ఆ స్త్రీ.—పెద్ద త్రాసు: చూ, లోలము [చూ, త్రాసు.

ధటము. సం. వి అ. పుం. సా వ్యత్రాసు:

ధటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 పట్టి: చూ, వస్త్రము, 2. గోఁచి చూ, కట్టము

ధటిని. సం వి. ఈ. స్త్రీ నూలిమెలత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

ధట్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ దండు: చూ, సేన 1.

ధట్టము. సం. వి అ. పుం.—తెట్టు. చూ, సమూహము.

ధనంజయము. సం వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక ఉపవాయువు (శవశరీరమున వర్తమానవాయువు): చూ, వాయువు; 2. ఒకజాతిపాము: చూ, సర్పము; 3. చూ, మద్ది. *

ధనంజయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. [స్వాహా. 2.

ధనందట సం. వి. ఆ స్త్రీ. బౌద్ధదేవి: చూ,

ధనకేలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు. [(3): చూ, త్రియము.

ధనగతులు. అం. దానము, భోగము, నాశము

ధనగ్రాహకుఁడు. సం. విశే. అప్పుపుచ్చుకొనువాఁడు: అధమర్ణుఁడు, ఋణగ్రస్తుఁడు,

ఋణి, ఋణికుఁడు, ఖాతకుఁడు-ఖాదకుఁడు. (తె. ప్ర.—అప్పులకాఁపు, అప్పులపోతు, అరవరి-అరువరి. [ధొంగ. 4

ధనదాయాదులు. అం. ధర్మము, అగ్ని, రాజు,

ధనగుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు; విణ. 2. దాత: చూ, వదాన్యుఁడు.

ధనధాన్యము. అం. 1: చూ, శస్త్రములు; వా. 2. సొమ్మున్నూ ధాన్యమున్నూ "ధనధాన్యాభివృద్ధిరస్తు." (ధనధాన్యాదులు)

ధననిక్షేపము. అం: చూ, సప్తసంతానములు.

ధనమదము. అం చూ, అర్థమదము.

ధనము. సం. వి. అ. న. 1.=దనము: చూ, విత్తము 2. ఆవులమంద: చూ, ధేనువు; 3=దనియము. కొతిమెర (ఇట్లు ధని-ధనిక-ధనికా-ధానా-ధానక-ధానేయక-ధానేయకా-ధాన్య-ధాన్యాక-ధన్యాక-ధన్యా-దానీ-దానీక: చూ,వితున్నకము.1; పా. 4. దీనికి ఉపమానసము.—కుబేరుఁడు; అం. 5· చూ, అష్టైశ్వర్యములు, ఐశ్వర్యములు; వా వి. 6. పశుధనము.

ధనముకొల్లపోవుట అం· చూ, నష్టములు.

ధనవంతుఁడు. సం. విణ. అచ్చేకుప్ప: చూ, సంపన్నుఁడు. [ఋణవిద్యుత్తు.)

ధనవిద్యుత్తు పా. అనుకూలవిద్యుత్తు (చూ,

ధనవృద్ధులు. అం. కాయికవృద్ధి, కాలికవృద్ధి, కారితవృద్ధి, చక్రవృద్ధి. (4)

ధనహారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లకచోరము *: చూ, షడ్గ్రంధ; 2. చూ, బలురక్కస *. [చూ, శ్రీదుఁడు.

ధనాధిపుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పైఁడిఱేఁడు:

ధనాపహారము. అం: చూ, వింశతివిగ్రహములు.

ధని. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) రూ- ధనికుఁడు. చూ, సంపన్నుఁడు.

ధనిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మంచి ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2 యౌవనముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. [ధనము. 3

ధనికము. సం. వి. అ. పుం =దనియాలు: చూ,

ధనికుఁడు. సం. విణ. 1: చూ, రూ- ధని; 2: చూ, సజ్జనుఁడు; 3: అప్పులవాఁడు.

ధనియము. వా. సం. వి. అ. పుం. = దనియము: చూ, ధనము. 3.

ధనిష్ఠ. అం: చూ, నక్షత్రము. 1.

ధనుఃపటము. సం. వి అ. పుం. (రూ-పటము-ధనువు) మోరటి *: చూ, ప్రేంకణము.

ధనురూర్ధ్వాధరభాగనిర్ణయము. అం : చూ, ప్రమేయములు.

ధనుర్ద్వయనామోద్దేశము. అం.—పై.—

ధనుర్ధరుఁడు. సం విణ: చూ, విలుకాఁడు.

ధనుర్ధారి. సం. విణ: చూ, దుసెదారి.

ధనుర్నిర్మాణాదివిశేషము అం చూ, ప్రమేయములు. [ములు.

ధనుర్బంధము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధ

ధనుర్విద్యావిలాసము. అం. చూ, ధనుర్వేదము.

ధనుర్వేదము. అం. ఉపవేదములు 4 లో నొకటి. (ఇది విల్లు మొదలగువానియొక్క ధారణము గ్రహణము ఆకర్షణము బాణసంధానము బాణవిసర్జనము మొదలగు క్రియలను బోధించును. దీనికి ధనుర్విద్యా విలాసమనియు వాడుకకలదు:) (చూ, ఉపవేదములు, ఉపవిద్యలు.)

ధనుర్వేదాంగములు. అం. చారి, స్థాన, న్యాస, ప్రవిచార, సౌష్ఠవ, కరణ, వ్యాయామ, మండల, గతి, ఆసనములు. (10)

ధనువు. సం. వి. ఉ. పుం, న. (రూ-ధనుస్సు-ధన్వము.) 1. విల్లు: చూ, బాణము. 1, 2. నాలుగు మూరలకొలఁది; పుం. 3. మోరటి *: చూ, ప్రేంకణము; విణ. 4: చూ,

విలుకాఁడు; అం. 5. పన్రెండురాసులలో నొకటి: చూ, రాసులు; 6: చూ, కార్ముకము.

ధనుశ్శరపూజాయోజనము. అం: చూ, పరిమేయములు.

ధనుశ్శ్రేణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చాఁగ*: చూ, సరివ.

ధనుష్మంతుఁడు. సం. విణ. (త్. ఈ. త్) [చూ, విలుకాఁడు.

ధనుస్సు: చూ, రూ-ధనువు.

ధనూరాకర్షణ శౌళలోపన్యాసము. అం: చూ, పరిమేయములు.

ధన్వన్వోత్రేరిబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కఫ్రారియొబ్రాహ్మణులు. (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

ధన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి; 2. ఉపమాత: చూ, దాది; (చూ, మాత. 1.). 3.=దనియము: చూ, ధనము. 3; విణ. 4. ధన్యురాలు: చూ, స్త్రీ.

ధన్యాసి. అం: చూ, రాగాంగములు.

ధన్యుఁడు. సం. విణ: చూ, సుకృతి.

ధన్వంతరము. సం. వి. అ. న: చూ, వింటిపట్టు.

ధన్వంతరి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. దేవవైద్యుఁడు: చూ, వైద్యుఁడు (చూ, ఉపవిద్యలు); 2: చూ, సూర్యుఁడు; 3: చూ, శివుఁడు.

ధన్వము. సం. వి. న్. న. 1. మెట్టనేల: చూ, భూమి. 1; 2. విల్లు: చూ, రూ-ధనువు. 1; పుం. 3. నిర్జలభూమి: చూ, భూమి. 1.

ధన్వయాసము. సం. వి. అ. పుం. తీఁటకసింద*: చూ, సముదాంత.

ధన్వి. సం. వి. న్. పుం. 1. ఏలుమద్ది*: చూ, మద్ది; 2. అర్జునుఁడు: చూ, విజయుఁడు. 1; విణ. 3: చూ, విలుకాఁడు; 4: చూ, సమర్థుఁడు; 5=దణి: చూ, సైనికుఁడు.

ధమనము. సం. వి. అ. పుం. కిక్కసకసవు: చూ, తృణము. 1.

ధమని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నాడి: చూ, నరము. 1; 2. నఖమనెడు గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; 3: చూ, మెడ; 4. అగసాలెవానిగొట్టము; 5. గువ్వగుత్తిక*: చూ, రాజార్హము; పా. 6. శుద్ధరక్తవాహిని, (ధమనులు.—యకృద్ధమని, పుప్పుసధమని, ధమనివ్యూహము. మె.)

ధమనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; విణ. 2. కొలిమితిత్తినూఁగువాఁడు; 3. కూరుఁడు: చూ, నిర్దయుఁడు.

ధమనులు. అం. బొడ్డును ఆశ్రయించి యుండెడి రసవాహినులగు బోలునాడులు. వాతమును. పూరించు నటులఁజేయుటచేనవి ధమనులనఁబడును. (౧౦ అధోగాములు ౧౦ ఊర్ధ్వగాములు ౧౦ తిర్యక్కుగఁబ్రసరించునవిగ నుండును.) (చూ, ధమని. 6.)

ధమ్మిల్లము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ధమ్మిల్లము. కొప్పు: చూ, వేనలి.

ధమ్మిల్లము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ధర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (రూ-ధరణి-ధారణి-ధరుణి-ధారుణి) నేల: చూ, భూమి. 1; 2. జరాయువు: చూ, మావి. 2; 3: చూ, మెదడు; వా. 4.=దర: చూ, వెల. 1.

ధరణము. సం. వి. అ. న. 1. ధరించుట: చూ, పెట్టుకోలు; 2:=చూ, దరణము.

ధరణా. వా. వి. సొమ్ము ఇమ్మని కూర్చుండుట.

ధరణి. సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, ధర. 1; పా. 2. ఒకానొకవృత్తము. (మొదటిపాదము పండ్రెండవదగు జగతీ ఛందస్సునందలి తోటకవృత్తచ్ఛాయను, కడమమూఁడుచరణములును కవికల్పితములై నడచును.) అప్ప. 4, ఆ. 205: చూ, వృత్తము. 1.

ధరణిధరగతి. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునందు న, న, న, న, న, న, న, న గురువులు గలిగి ఎనిమిదింటఁ బదునాలింట యతిగల పంచవింశచ్ఛందస్సునందుద్భవించిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

ధరణీకందము. సరి. వి. అ. పుం. పాటికంద*· చూ, సూరణము.

ధరణీధరము. సం. వి. అ. పుం కొండ, నేల తాల్పు: చూ, పర్వతము.

ధరణీధరుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1. పుడమిరా చూ, విష్ణువు 1; 2. శేషుఁడు: చూ, సర్పము; 3 రాజు: చూ, రాజు. 1

ధరణీప్లవము. సం. వి అ. న: చూ, సముద్రము

ధరణీశ్వరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1 చూ, ధరణీధరుఁడు. 3; 2 చూ, శివుఁడు

ధరము. సం. వి అ పుం 1 కొండ· చూ, పర్వతము; 2 తాఁబేటిఱేఁడు; 3 చూ, ప్రత్తి; 4 [illegible] చూ, ధర. 4.

ధరాధరము. సం వి అ. పుం. 1. కొండ చూ, పర్వతము; 2. తాఁబేలు. చూ, పృత్తము. 4. [చూ, బ్రాహ్మణుఁడు

ధరామరుఁడు సం. వి. అ పుం. నేలవేలుపు·

ధరావతు వా. వి. హామీసొమ్ము [ణించే 2.

ధరించే సం స. క్రి. తాల్చు· చూ, ధార

ధరిత్రి సం. వి. ఈ. స్త్రీ రూ-ధారయిత్రి నేల: చూ, భూమి 1.

ధర్త. సం. విశే. ధరించువాఁడు [హితము. 2.

ధర్తవ్యము. సం. విశే ధరింపఁదగినది చూ,

ధర్మకర్త పా. ఆలయములు సత్రములులోనగు వానియందలి కార్యనిర్వాహకాధ్యక్షుఁడు.

ధర్మకాయుఁడు సం. వి. అ. పుం· చూ, బుద్ధుఁడు. 1. [(ధర్మచక్షువు)

ధర్మచక్షుఁడు సం. వి అ. పుం —పై.—

ధర్మచింత. సం వి. ఆ. స్త్రీ ధర్మమును చింతించుట· ఉపాధి.

ధర్మజ్ఞుఁడు. సం. విశే. ధర్మము నెఱిఁగినవాఁడు

ధర్మదాత. నా సం. విశే. ధర్మమందే బుద్ధి నిలిపినవాఁడు, ఎల్లప్పుడును ధర్మము చేయువాఁడు.

ధర్మదేవతకు పాదములు. అం. అహింస, సత్యము, దయ, శాంతి. (4)

ధర్మద్రవి సం వి. ఈ. స్త్రీ. ఆకాశగంగ: చూ, నది. [కాయుఁడు.

ధర్మధాతువు సం. వి. ఉ పుం: చూ, ధర్మ

ధర్మధ్వజి. సం. వి. న్. పుం: చూ, తాఁటదమ్ముఁడు.

ధర్మపత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగ్నిసాక్షిగఁ బెండ్లాడిన పెండ్లాము: చూ, భార్య

ధర్మపాశము అం. (కాలపాశము, వరుణపాశము) అస్త్రములు 50 లో నొకటి. చూ, అస్త్రములు. (చూ, బాణము. 1.)

ధర్మపుత్రుఁడు. సం వి. అ. పుం· చూ, అజమీఢుఁడు.

ధర్మపురి. అం చూ, క్షేత్రములు

ధర్మము సం. వి అ పుం, న. 1 పుణ్యము. రూ-ధర్మువు· చూ, సుకృతము. 1, 2 దమ్మము-దరుమము న్యాయము· చూ, సత్యము. 1; 3 పోలిక, సమత్వము: చూ, సామ్యము; 4 స్వధర్మము· చూ, స్వభావము; 5 ఆచారము చూ, వర్తనము. 1, 6: చూ, అహింస, 7. వేదోక్తవిధి: చూ, ఉపనిషత్తు 2; 8 వేదాంతము: చూ, ఉపనిషత్తు 1; 9. క్రతువు చూ, యజ్ఞము; పుం. 10. విల్లు: చూ, బాణము. 1, పా. 11. దీనికి ఉపమానములు — ధర్మరాజు, యమధర్మరాజు; అం 12. మీమాంసాదులు 4 లో నొకటి: చూ, ఉపాంగము. 5; 13: చూ, పురుషార్థములు

ధర్మములు. అం ధర్మశాస్త్రములోనివి.— జాతిధర్మములు, దేశజధర్మములు, కులధర్మములు, గుణధర్మములు, ఆపద్ధర్మములు (విపద్ధర్మములు) (5)

ధర్మరాజు. సం. వి. అ. పుం. 1. పాండురాజు పెద్దకొడుకు: చూ, యుధిష్ఠిరుఁడు; 2: చూ,

యముఁడు; 3. బుద్ధదేవుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు 1 [శివుఁడు.

ధర్మవాహనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

ధర్మశాస్త్రము. అం. శాస్త్రములలో నొకటి (ధర్మము అనఁగా యజమానుని మనస్సహితాత్మయందు సంస్కారరూపమున ధరింపఁబడు గుణమనుట దానికి సాధనముగ శ్రుతిస్మృతులచేత విధింపఁబడిన క్రియయనూడ ధర్మమనఁబడును. బ్రహ్మ హృదయములో నుండి వినిపించిన శ్రుతుల తాత్పర్యమునకు విరోధము రాకుండునట్లు తనకు విధేయులగు ప్రధానులవంటి స్వాయంభువమనువు మొదలు గాఁగల18గురుబుషులహృదయములలోనుండి స్మరింపఁజేసిన గ్రంథములు స్మృతులనియును ధర్మసంహితలనియును వాటిననుసరించి కొండఱు మునులు స్మరించినవి ఉపస్మృతులనియును వాడఁబడుచున్నవి మూలస్మృతులు— స్వాయంభువాది (చూ, స్మృతులు) ద్రుగు లుపుట్టినవి. ఇట్టి స్మృతులను ఉపస్మృతులను అనుసరించి పురాణములందు జరిగిన దేవతా సంవాదములు సంవాదవాక్యములను ఈ స్మృతులకు మూలభూతములైన ప్రతివాక్యములను బాగుగ పరిశీలించి కమలాకరుఁడు మొదలగువారు నిర్ణయసింధువు, ధర్మప్రవృత్తి, స్మృత్యర్థసారము, హేమాద్రి, స్మృతిరత్నమహోదధి, స్మృతిచంద్రిక, షడశీతి మొదలగు ననేక స్వతంత్రగ్రంథములు చేసి యున్నారు వ్యాఖ్యానములు — మనస్మృతికి కుల్లూక భట్టీయము, యాజ్ఞవల్క్య స్మృతికి విజ్ఞానేశ్వరీయము— సరస్వతీ విలాసము, పరాశరస్మృతికి పరాశర మాధవీయము, ఆపస్తంబ స్మృతికి ఉజ్వలవృత్తియము ఈరీతిని తక్కిన స్మృతులకును పుట్టి యున్నవి. ప్రతిస్మృతియందును ఆచార-వ్యవహార-ప్రాయశ్చిత్త కాండములుండును. ఇత్యాది. (చూ, వ్యవహారపదములు, ధర్మములు, శాస్త్రములు, స్మృతులు)

ధర్మసంహిత సం. వి. ఆ స్త్రీ. మన్వాదిధర్మశాస్త్రము, స్మృతి. చూ, ధర్మశాస్త్రము

ధర్మాత్ముఁడు, సం. విశే. న్: చూ, సుకృతి.

ధర్మాధికరణము సం. వి. అ న. న్యాయవిచారణస్థలము: చూ, సభ 2

ధర్మాధికృతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. న్యాయము విచారించువాఁడు. చూ, న్యాయాధికారి

ధర్మాసనము సం. వి. అ. న. ధర్మాధికారి కూర్చుండు పీఠము చూ, పీట

ధర్మి. సం. విశే. (న్ ఈ. న్) ధర్మముగలది.

ధర్మితము. సం. వి. అ. న. గతి: చూ, సంయోగము

ధర్ముఁడు సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, యముఁడు; 2. చూ, సోమయాగి 1; 3. ఒకపసువు చూ, పసువులు. [శ్రమము. 1.

ధర్మువు. సం. వి. ఉ. పుం. చూ, యూ-ధ

ధర్మ్యము సం. విశే. ధర్మమువలన తొలఁగనిది.

ధర్షణము సం. వి. అ. న. 1. చూ, పరాభవము; 2. ధర్షించుట [అంపిలాఁడి.

ధర్షణి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. యూ-చర్షణి చూ,

ధర్షించు సం. స. క్రి. 1. తిరస్కరించు చూ, భంగించు; 2. ధర్షణము చేయు

ధవము సం. వి. అ. పుం. 1. ఉమ్మెత్త: చూ, హాలాపుష్పము, 2. చేంద్రి: చూ, జలిచేంద్రి

ధవళ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. ఆవు చూ, ధేనువు.

ధవళకైరవము. సం. వి. అ. న.-తెల్లగలువ*: చూ, పద్మము. 1. [చూ, శుక్రుఁడు 1.

ధవళగ్రహము. సం. వి. అ. పుం.-తెల్లగ్రహము:

ధవళపక్షము సం. వి. అ. పుం.-తెలిపక్కము: చూ, పక్షము. 1. [పిట్ట: చూ, హంస.

ధవళపిత్సన్ (న్ను). సం. వి. న్. పుం.-తెలి

ధవళము. సం. వి. అ. పుం. 1.=తెలుపు. రూ-ధవళి: చూ, వర్ణము. 6; 2. ఆఁబోతు:చూ, వృషభము. 1; విణ. 3. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 4. చక్కనిది: చూ, హృద్యము; పా. 5. ఏకానేకవృత్తము:చూ,వృత్తము.1.

ధవళములు. వా. బై. వి. బ. ఒకరకముపాట: చూ, స్వరము. 2. [చూ, సింహము.

ధవళమృగము. సం. వి. అ. పుం.=తెలిమెకము:

ధవళిమ. సం. వి. న్. పుం. = తెలుపు. రూ-ధవళిమము: చూ, వర్ణము. 6.

ధవళిమము. సం. వి. అ. పుం.= —పై.—

ధవిత్రము. సం. వి. అ. న. యాగమునందు అగ్నిని ప్రజ్వలింపఁజేయుటకు కృష్ణాజినము తో చేయఁబడిన విసనకఱ్ఱ. యాగమునందు ఉష్ణపదార్థమందుఁగల యుష్ణత్వమును చల్లా ర్చుటకొఱకు కృష్ణాజినముతో చేయఁబడిన విసన కఱ్ఱ. (అని కొందఱు): చూ, సురటి.

ధవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పెనిమిటి:చూ, భర్త. 1; 2. రాజు:చూ, రాజు. 1; 3:చూ, మనుష్యుఁడు.

ధా

ధాటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1=దాడి. దండ యాత్ర: చూ, యుద్ధము; 2.=దాఁటు. దండు: చూ, సేన 1; వా. 3. స్థైర్యము; 4. శక్తి. "నీధాటికి నిలువలేరు."

ధాణు. అం: చూ, విసరులు.

ధాణుకపాలు. అం.—పై—

ధాణుధాక. అం.—పై—

ధాణుధారు. అం —పై—

ధాత. సం. వి. ఋ. పుం. 1=తాత. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; విణ. 2. ధరించువాఁడు; 3: చూ, రక్షకుఁడు; అం 4. ఆదిత్యులు 12 లోనొకఁడు: చూ, ఆదిత్యులు; 5.(రూ-ధాతు-ధాతృ):చూ,సంవత్సరములు.

ధాతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆరె*: చూ, సుభిక్ష.

ధాతుపుష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై—

ధాతుభృత్తు. సం. వి. త్. పుం. కొండ: చూ, పర్వతము. [చూ, రసవాది.

ధాతువాది. సం. వి. న్. పుం. కారంధమి:

ధాతువిచక్షణత్వము. అం: చూ, సుగుణములు.

ధాతువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. వాతములో నగునది. (వాత, పిత్త, శ్లేష్మములు అను నాడులు); 2. వసలోనగునది. (వస, అసృక్కు, మాంసము, మేదస్సు, అస్థి, మజ్జ, శుక్లము అని ఇవి యేడు. పక్షాంతరమున రోమత్వఙ్మాంసాస్థిస్నాయు మజ్జాప్రాణ ములు); 3. మణిశిలలోనగు శిలావికారము; 4.=జాజు. కావి, గైరిక ధాతువు: చూ, వర్ణము 6; 5. పృథివిలోనగునది (చూ, భూతములు); 6. శబ్దములో నగునది: (చూ, గుణములు); 7. త్వక్కులోనగునది (చూ, ఇంద్రియములు); 8. భూధాతువులో నగు నది; 9. క్రియ: (చూ, ధాతువులు. 3, క్రియ, క్రియలు); పా. 10. కణసంహతి. (కణసమితి; కణజాలము; ఘటకధాతువు; పేశీజాలము, పేశీసంఘాతము).

ధాతువులు. అం. 1. శల్యములు, మాంసము, శోణితము, చర్మము, మెదడు, మజ్జము, శుక్లము (7); 2. దశవిధధాతువులు.—భ్వా ది, అదాది, జుహోత్యాది, దివాది, స్వాది, తుదాది, రుధాది, తనాది, క్ర్యాది, చురాది (10); 3. అకర్మకములు (శ్లో. వృద్ధిక్షయ భయ జీవితమరణం లజ్జాసత్తాస్థితి జాగర ణం । శయన క్రీడారుచి దీప్త్యర్థంధాతు గణంత మకర్మకమాహుః.), సకర్మకములు

(పూర్వోక్త అకర్మక భిన్న ధాతువులు); 4. (లడాదులు) లట్-లిట్-లృట్-లుట్-లేట్-లోట్-లఙ్-లిఙ్-లుఙ్-లృఙ్. (ఇందు లేట్ వేద సంబంధము) (10); అం.5. బంగారు, వెండి, రాగి,వంగము, సీసము, యినుదము, లోహము (7). చూ, లోహము. 1 [చూ, రాయి.

ధాతూపలము. సం. వి. అ. న. జేగురురాయి,

ధాత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2.=దాది. ఉపమాత: చూ, దాది (చూ, మాత. 1); 3. తల్లి: చూ, మాత. 1; 4. ఉసిరిక *: చూ, శ్రీఫలి; విశే. 5. ధరించునది: చూ, హితము. 2; 6. ధరింపఁజేయునది: చూ, హితము. 2

ధాత్రేయి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; అం. 2. నాయికలకు సహాయురాలు: చూ, నాయికలు.

ధాన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=దనియాలు *: చూ, ధనము. 3; 2. ముకుళము: చూ, మొగ్గ. 1; బ. 3: బొరుగులు-రూ-బొరువులు-బోరులు.

ధానుష్కుఁడు. సం. విశే. చూ, విలుకాఁడు

ధాన్యకృతి. అం: చూ, క్రియాంగములు: (చూ, అంగము. 9.)

ధాన్యపంచకము. అం. మారేడు పిందెలు, వట్టివేరు, దనియాలు, శొంఠి,తుంగముస్తెలు.(5).

ధాన్యము. సం. వి. అ. న. వడ్లు. (ఏ. వరి): అక్షతలు, ధర్మము, తండులీయము, వ్రీహి, స్తంబకరి. (తె. ప).—కొలుచే, వడ్లు (చూ, స్తంబకరి); ధాన్యవిశేషములు.— అవసరదార్లు, ఆతపనీయము, ఆర్య, ఆశువు, ఈశ్వరప్రియములు, ఓడిక, కురువిందము, ఖండికము, ఖర్జూరము, గౌరము, పతంగము, పారిజాతము, మదనగంధులు, మన్మథబాణాలు, మల్లెశ్రీగంధులు, మోహనపుసరులు, రత్నసరులు, రామబాణాలు, రామసాగరములు, హాయనము.(తె.ప).—అక్కుళ్ళు, అట్రికడాలు-అట్రగడములు-అట్రిగడలు, అలుగురాజనములు, అకుసన్నములు, అరుగలు-ఆరెవడ్లు, ఇప్పపూరాజనములు, ఉద్దులు, ఊదరలు, ఎద్దుకట్లులవంకెలు, ఎఱ్ఱడాలు, ఏనుఁగుకొమ్ములు, ఏలికిరాజనములు, ఒదివిరిపాళ్లు, కంటసరులు, కంబులు, కటకసరులు, కన్నెసరులు, కప్పురబోగులు, కస్తురిపట్టియలు-కస్తూరిపట్టెలు, కస్తూరినిగరాలు, కాకిఱెక్కలు, కురవడాలు, కేసరులు, కొండజొన్నలు, కోడిఁబుడములు, కోదండరామములు, క్రొడి, గంగాజలంబులు, గందసరులు, గంబూరరాజనాలు, గరుడసరులు, గవ్వసరులు, గాజకప్పెరలు, గుత్తిమల్లెలు, గుత్తుబుగుత్తులు,గుత్తులు, గొజ్జఁగిఁబాళ్లు, గొబ్బికాయలు, గొలిచలు, గోరురాజనాలు, గౌరికుంకుమలు,చెందురువంకలు-చెంద్రవంకలు-చెంద్రవంకలు, చిటిముత్తెము, చిలుకముక్కులు, చెనఁగులు-చెన్నఁగులు, చేమపూరాజనములు, జేసలు, జేవ్రాజిపంకెలు, జోడిరాజనములు, జిలకఱరాజనములు, జిలములు, జీనిసరులు, జీనుపముక్కులు, జొన్నఁబాలు, జొన్నలు, తావి, తిరువరంగములు, తీఁగమల్లియలు-తీఁగమల్లెలు-తీఁగమల్లియలు, తీఁగెసరులు-తీఁగెసరులు-తీపెసరులు, తుమ్మిపూరాజనాలు, తెల్లచెన్నంగులు, తెల్లబుడములు, దివసరులు, దెబ్బసరులు, దేవసరులు, నక్కతోఁకబియ్యము, నల్లచెన్నంగులు, నల్లబుడములు, నల్లయారెలు, నాగమల్లెలు, నీరుకావులు, నెమిలి వడ్లు, పగడంపుతీఁగలు, పచ్చకప్పురపు సరులు, పచ్చగన్నెరు, పచ్చసరులు, పాలకన్ను, పాలమిాఁగడలు,

పాసంగు, పిచ్చికగోళ్లు, పునాసలు, పునాసాటకడాలు, పునుఁగు, పునుఁగురాజనాలు. పులిగోళ్లవంకెలు, పూబాళలు, పూతీఁకులు, పొంగుపాఱిలు, పొన్నశ్రీరాజనాలు, పోతుగంటరాజనములు, ప్రియాగలు, బంగారుతీఁగెలు, బలరామబోగులు, బలుగుత్తులు, బసంకులు, బారతసేసలు, బాహుపురులు, బీటిసరులు, బుడమలు, బొగడసరులు, మంకెనలు, మండిగంపఱిలు, మణిసరులు, మల్లెలు, మామిడిగుత్తులు, ముత్తెసరులు, ముదుకసరులు, ముద్దుపాఱిలు, మైపాలలు, మొలగులికలు, మోదుగుతోడిమెలు, మోదుగుమాడలు, రణపెండ్లికొడుకులు, రసంగులు, రాజనములు-రాజనాలు, రెడ్డిపాలవంకెలు, లెక్కపాయలు, లత్తుకబొత్తులు, వంకసన్నములు, వంగాకుబుడమలు, వజ్రింపుదళుకులు, పట్టెసరులు, పన్నెపూలు, వరగలు, వాసనరాజనాలు, వెదురుబియ్యము, వెన్నముద్దలు, వెలువడములు, సంపంగిపూవడ్లు, సంపెఁగలు, సంబావులు, సన్నమండెగలు, సగ్గుబియ్యము, సాలంకలు, సీతాబోగసరులు, సుకబోగులు మొ (చూ, స్తంబకరి), (చూ, సస్యము. 1); ౧. అళ్లు.—కుద్రవము-కోద్రవము, కోరదూషము- కోరదువు, వరకము, వర్షరీయాపము. (తె. ప).—అళ్లు, వరగలు; ౨. ఊఁదరలు.—ఉదారము. (తె. ప).—ఊఁదరలు; 3 ఎండబోసినవడ్లు— (తె. ప).—ఎండుగులు-ఎండువులు; ౪. ఎగురఁబోయనివడ్లరాసి.—(తె. ప).— మండియ- మండె; ౫. ఎడ్లచేనులపఁబడినవడ్లు.—అవసితము.- ఆవసితము.- ఆవసితరి, బుద్ధము; ౬. ఓవర ధాన్యము.— కుల్మాషము; ౭. కాయ (పయర) ధాన్యములు.—(తె. ప).—అపరాలు, పయర-పయిగ-పయ్యార-పైర; ౮. కుసుమ.— కుసుంభము-కౌసుమము. (తె. ప).— కుసుమపూరాజనములు.- కుసుమములు- కుసుమలు; ౯. కిచిడి.—(తె. ప).—కిచిడి-కిచ్చెడి, పిచికచెంబ, పిచికసన్నవరి; ౧౦. కొఱ్ఱలు.—కంగుణి, కంకువు-కంగువు-క్వంగువు, కాసారము, గౌరి, ప్రియంగువు, ప్రియంగుకము, పీతతండులము. (తె. ప).— కొఱ-కొఱ్ఱ; ౧౧. గంటెలు.— గర్మృత్తు.-(తె. ప.)— కంబు, గంటె, సజ్జ; ౧౨ గడ్డిగలపొల్లువడ్లు.—ఉమాకటము.(తె. ప).—బూగర; ౧౩. గింజెపట్టినవడ్లు. (తుచ్ఛధాన్యము).—కంకపత్రము, కటంగరము-కడంగరము, కటునిష్పావము, కాకయవము, నిష్పావము, బుసము - బుసము. (తె. ప).-ఇనుకు, కట్టు, గల్ల, చింక, తంకర, తప్ప, తెప్పకాయ, తబక, తఱక, తలకపొల్లు, తాలు, తూరు, పొల్ల, పొల్లకట్టు, పొల్లుకాయలరాసి; ౧౪ గోదుమలు-గోధూమము, మ్లేచ్ఛభోజనము, సుమనము. (తె. ప)— గోదుమలు; ౧౫. అడవిగోదుమలు.— కుశిక, క్షుద్ర, గంధవిహ్వలము, గవేదువు-గవేదుక-గవేదుకము - గవేదువు-గవేదువు-గవేరుకము ; గక్షము, గోధూమము;౧౬. చిఱువడ్లు-అణువు. (తె. ప).—చిఱువడ్లు, ౧౭. చీనకమనువడ్లు.—కాకకంగువు, చీనకము-చీనము: ౧౮. చేర్చిపెట్టినవడ్లు.—(తె. ప).—కట్టుగడ;౧౯. చేకుఁగముదరని జొన్నలోనగునవి.— (తె. ప).— ఊఁచబియ్యము; ౨౦.చోమలు -శ్యామాకము, గజప్రియము, తృణబంధువు, మునిభక్షము. (తె. ప).—చోమలు;౨౧. జొన్నకంకులు పొగాకు లోనగునవి మ్రగ్గుటకై పెట్టినపాఱఁగు.—(తె. ప).—మండియ-మండె; ౨౨. జొన్నలలో భేదము.- ఉద్దాలకము, రక్తఘూర్ణము. (తె. ప).—చింక; జొన్నలు.—జూర్ణము,

గోధూమము, మ్లేచ్ఛభోజనము, యానవాళి ము; ౨౩. తువరయావనాళము.—కషాయ; యావనాళము, తువరయావనాళము ౨౪. తూర్పెత్తినధాన్యము.-బహులీకృతము, పూతము; ౨౫. తృణధాన్యము.—కురి, గర్ముత్తు, తృణధాన్యము, నీవారము, యమ శము (తె ప).—అనుములు, గునకలు-గు నుకలు, గొలినెలు, గోళ్లగొండిలు, దూసరు లు, నివరి-నివ్వరి-నీవరి, బరపటలు; ౨౬. తేలికయైనపాఁతనడ్లు.-(తె ప) — ఆగాడి, కాయలరాసి; ౨౭. తొవరి.— ఆఢక, తువరి, సురాష్ట్రజము. (తె. ప) - కంది, తొవరి; ౨౮. ధాన్యములోని భాగ ము.—కణము; ౨౯. ధాన్యరాశి —(తె. ప.)—అంబారము-అంబారు; ౩౦. నవ ధాన్యములు.—గోదుమలు, యవలు, పెసలు, సెనగలు, కందులు, బొబ్బరులు, నువ్వులు, మినుములు, ఉలవలు; ౩౧. నిర్ణయముచేని పంట.—(తె. ప).—గాలిపంట; ౩౨. ను చ్చినవడ్లు.—బుద్ధము; 33. పూర్ణముగా కుండని వడ్లరాసి.—(తె. ప).—ఈన రాసి; ౩౪. మూఁడేండ్లక్రిందటి వడ్లు.— అజము; ౩౫. యవలు.—అక్షతలు, అసి పత్రికము, కుంతెలము, గంధవిహ్వలము, గోధూమము, యవ, స్థూలమధ్య-స్థూలమధ్య ము, శితశూకము; ౩౬. పచ్చియవలు.— తోక్మము; ౩౭. యవలులోనగునవి.—తో క్మము; ౩౮. రాగులు —గుచ్ఛకణిశము. (తె. ప.).—అలవదు, ఉద్ది, తమిఁద- తమిఁదె-తవిఁద-తవ్విఁద-తవ్విఁదె, ోడి, రాగి; ౩౯. వన్యశింబి.—అమ్లమల్లిక, వన్య శింబి; ౪౦. వరిపందు.—కణము, కణికము. (తె. ప).—వరిపందు; ౪౧. వ్రీహి.— అణువు, ఆశువు, ఆశువ్రీహి, ఉద్దాలకము,

కలమము, కలాబాక్షము, కలామకము, కుక్కుటాండము, కురువిందము, కృష్ణపచ్య ము, కృష్ణపాక్యము, కృష్ణవ్రీహి, కృష్ణశాలి, గంధనము, గర్ముత్తిక, జతూముఖము, పాటము, వ్రీహి. (తె. ప).—ఎల్లజిలమ సడ్లు, ఎల్లబుడమలు, ఎల్లసడ్లు; ౪౨ శాలి - కలమోత్తమము, కాలశాలి, కృష్ణశాలి, కైదారము, గంధశాలి; (తె ప).—గతిక సూదులు; (చూ, స్తంబకరి); 2. ధనియా లు: చూ, ధనము. 3; అం 3. చూ, అష్టైశ్వర్యములు, ఐశ్వర్యములు; పా 4. గింజలుకుదిర్చినవు జాతిలోనివి: చూ, ఏకబీజదళము.

ధాన్యము కొల్లపోవుట అం. చూ, నష్టములు.

ధాన్యములు. అం. తృణధాన్యములు (వరి, న్న, గోధుమ మొ); కాయధాన్యములు (ఉలవ, కంది, పెసర మొ), చేముగుగింజలు (నువ్వులు మొ); నారపంటలు (ప్రత్తి- గోఁగు మొ), రంగుపంటలు(నీలి మొ), ఓ గులు మత్తుద్రవ్యములు(పొగాకు, నల్లమందు, గంజాయి మొ): చూ, ధాన్యము.

ధాన్యాకము. సం వి. అ. న —ధనియాలు. చూ, ధనము. 3. [ము 1.

ధాన్యామ్లము. సం. వి. అ. న. కడి చూ, శుక్త

ధామనిధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

ధామము. సం. వి. న్ న. 1.—దిమము. ఇల్లు: చూ, పదనము. 1; 3 కోట. చూ, స్థాన ము. 1, 3. వెలుఁగు, కాంతి (అని కొందరు): చూ, వెలుఁతురు. 1; 4. కోశబలము వలన కలిగిన తేజము: చూ, ప్రభావము. 1; 5. మేను: చూ, శరీరము; 6. చూ, పుట్టుక.

ధామార్గవము. సం. వి. అ. పుం. 1. అవడ *: చూ, బీఱ. 2; 2. ఉత్తరేను *. చూ, శైఖరికము; 3. దాపరదంగి *: చూ, విష శాలిని.

ధాయ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యాగమునందు అగ్నిని ప్రజ్వలింపఁజేయునపుడు పఠించెడు ఋక్కు: ధార్య

ధార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=ధార. పైనుండి పడు నీరులోనగువాని చాలు: చూ, నీటి సోను; 2.=దార. చూ, వానకాలు; 3 = ధార-దారి కత్తి లోనగువాని వాదర: చూ, వాదర; 4. కుండలోనగువానివిల్లి: చూ, రంధ్రము. 1; 5. దండు ముందరిభాగము; 6. అశ్వగతి: చూ, ధారలు; 7. ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ; 8 చూ, సంగంపర; 9. ధారాపట్టణము చూ, దేశము, వా 10 =ధార. ఈడ: చూ, వితరణము, 11.= ధార. ఆశుకవిత్వము . చూ, మాటలల్లుట.

ధారకపాలు. అం: చూ, విసుసులు.

ధారణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మేర, ఎల్ల (అనికొంచెలు): చూ, సన్మానము; 2. క్రియము: చూ, ఋణము. 6; అం. 3 అంగయోగములు 8 లోనొకటి. (భగవంతునిఁ స్వమనోయొకటి నెలుఁగమి): చూ, యోగాంగములు (చూ, అంగము 9.)

ధారణము సం. వి. అ. న 1 ధరించుట, 2.= ధారణ. వెల చూ, వెల. 1. [భూషు. 1

ధారణి. సం. వి ఈ స్త్రీ. రూ-ధరణి. చూ, ధారపోయు మి స క్రి చేతినీళ్లుపోసికొని ప్రత్తముచేయు

ధారమల. సం. వి అ. పుం. 1. అప్పు చూ, భార. 2; 2. ఒక కొండ చూ, పర్వతము

ధారలలో భేదములు అం. లఘ్వి, మధ్యా, దీర్ఘా (3) చూ, ధారలు (చూ, హయము)

ధారలు. అం. (నడకలు) అశ్వగా (స్త్రీ)ములోనివి - ఆస్కందితము (గతి–ందగాలు) ధౌరితకము (పులి–గోడన), రేచితము (చతుష్క–వేగము), వల్గితము (మధ్యజవ=దౌకళింపు), ప్లుతము (పూర్ణవేగ=మువాళము): చూ, హయము (చూ, అశ్వధారలు).

ధారాకదంబము సం. వి అ. పుం. నీరుకడిమి *. చూ, హలిప్రియము.

ధారాటము. సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2: చూ, వానకోయిల.

ధారాదత్తము. పా. మంత్రపూర్వకముగా దానము చేయఁబడినది

ధారాధరము సం వి. అ పుం 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1, 2. ఖడ్గము: చూ, రిష్టి. 2.

ధారావని సం. వి. ఇ. పుం. గాలి చూ, వాయువు. [చూ, వాన. 1.

ధారాసంపాతము. సం వి అ. పుం జడివాన.

ధారాళము. సం. విశ. అడ్డపాటులేనిది: చూ, నిశ్శృంఖలము. [(చూ, భాష. 1.)

ధారాళి. అం చూ, పన్నుపడ్డజ విభాషలు.

ధారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ కోరింటి*. చూ, ముర్మురి.

ధారిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. చెవిజోరుపాము. చూ, సర్పము; 2 జెట్టి చూ, సర్పము.

ధారు. అం. చూ, విసుసులు.

ధారుధాణ. అం.—పై.—

ధార్తరాష్ట్రము. సం వి. అ. పుం నల్లనిముక్కు-కాళ్ళుగల హంస. చూ, హంస.

ధార్తరాష్ట్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ధృతరాష్ట్రునికొడుకు చూ, పుత్రుఁడు. 1; 2. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము. 1.

ధార్మపత్తనము. సం. వి. అ. న: చూ, మిరియము

ధార్మికత. అం. చూ, నాయకగుణములు.

ధార్మికుఁడు. సం. విశ. 1.=ధర్ముఁడు. పుణ్యాత్ముఁడు: చూ, సుకృతి; 2. చూ, ధానుష్కుఁడు.

ధార్ష్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, ధార్ష్ట్య; 2. కోరింద *. చూ, ముర్మ్యరి; విణ. 3. ధరించదగినది: చూ, హితము. 2. [శక్తి. 1

ధార్ష్ట్యము. సం. వి. అ న. దిట్టతనము: చూ,

ధావనము. సం. వి. అ. న. 1.= దవుడు: చూ, పరుఁగు. 2; 2. శుద్ధి: చూ, శోధనము. 1.

ధావనమొనర్చు. మి. అ. క్రి: చూ, పరుగెత్తు.

ధావని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నక్కతోకపొన్న *: చూ, సృగాలవిన్న. [మును.

ధావళ్యము. సం. వి. అ. న చూ, రూ-ధవళి

ధి

ధిక్కారము. సం వి. అ. పుం. తిరస్కారము, ఛీ: చూ, వహేళనము. [చూ, వహేళనము.

ధిక్కృతము. సం. విణ. ధిక్కారంపఁబడినది.

ధిక్కృతుఁడు. సం. విణ: చూ, వెలివాఁడు.

ధిక్క్రియ. సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, ధిక్కారము.

ధిమి అం: చూ, కిట.

ధియాంపతి. సం. వి ఇ. పుం. పూర్వుఁడైన విశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

ధిషణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బుద్ధి.

ధిషణుఁడు. సం. వి. అ. పుం. బృహస్పతి: చూ, వేలుపుటొజ్జ.

ధిష్ణ్యము. సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. బలము: చూ, శక్తి. 1; 4: చూ, రిక్క.

ధీ

ధీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, బుద్ధి.

ధీంద్రియము. సం. వి. అ. న: చూ, జ్ఞానేంద్రియములు.

ధీమంతుఁడు. సం. వి. త్. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుఁడు; 2: చూ, ధిషణుఁడు.

ధీర. అం. 1. మధ్యాప్రగల్భలు ధీర, అధీర, ధీరాధీరలను మూఁడు తెఱఁగులు (ధీర ఇతర స్త్రీనిఁ గొంది వచ్చినపిదప పతినిఁ జూచి దండించునది): చూ, స్వీయ. (ధీర, అధీర, ధీరాధీరలు జ్యేష్ఠకనిష్ఠ భేదంబులచే నిరుగ అంగులైరి.); అం. 2: చూ, తంత్రిములు.

ధీరము. సం. వి. అ. న రూ-దీరము. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

ధీరలలిత. అం. (ధీరలలితుఁడు) (సుఖిగ్గైనవాఁడు): చూ, నాయకులు.

ధీరశాంత. అం. (ధీరశాంతుఁడు) (శాంతుఁడును నైనవాఁడు): చూ, నాయకులు.

ధీరాధీర. అం. (ధీరాధీర పతి నన్యపభుల దండించునది). చూ, ధీర. 1

ధీరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుఁడు; విణ. 2: చూ, దిట్టరి, 3. చూ, స్వతంత్రుఁడు

ధీరోదాత్త. అం. (ధీరోదాత్తుఁడు) (స్థైర్యము గలిగి శాంతుఁడై సర్వమెఱింగి దయాశాలి యైనవాఁడు): చూ, నాయకులు.

ధీరోద్ధత. అం. (ధీరోద్ధతుఁడు) (గర్వమూనూ దంభమాయా కోపాదులు గలవాఁడు. చూ, నాయకులు. [చూ, వలతేఁడు.

ధీవరుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=తీవరుఁడు జాలరి:

ధీసచివుఁడు. సం. వి అ. పుం: చూ, మంత్రి. 1.

ధీహారుఁడు. సం. విణ.=దిమ్మరి. మందుఁడు: చూ, సోమరి.

ధు

ధుంధుమారము. సం. వి. అ. పుం. 1. కఱుమాపము: చూ, పొగ; 2. పట్టుపురుగు: చూ, పురుగు.

ధుతము సం. విశే. రూ - ధూతము. 1. కదలింపఁబడినది చూ, వేల్లితము; 2 విడువఁబడినది చూ, సముజ్ఝితము; అం. 3 చూ, శిరఃక్రియలు.

ధుత్తూరము సం వి. అ. పుం. (రూ - ధుస్తూరము - ధుత్తూరము, ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము.

ధుని సం. వి ఈ. స్త్రీ. ఏఱు చూ, నది.

ధుర సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ - ధూః. బరువు. చూ, భారము 1

ధురంధరము. సం. వి అ. పుం (రూ - ధురీణము - ధుర్యము - ధూర్వహము - ధౌరేయము) 1 బరువు మోసెడు ఎద్దు చూ, వృషభము 1; విశే. 2 బరువుమోయునది చూ, స్కంధము 1.

ధురంధరుఁడు సం విశే (రూ - ధుర్యుఁడు - ధురీణుఁడు - ధూర్వహుఁడు - ధౌరేయుఁడు) బరువుమోయువాఁడు చూ, భారవాహుఁడు

ధురి. సం. వి ఈ స్త్రీ. చూ, యా-నా

ధురీణము సం. వి. అ. పుం విశే. చూ, ధురంధరము.

ధురీణుఁడు సం విశే: చూ, ధురంధరుఁడు.

ధురిన. ని. ప్రి చూ, యుగపత్

ధుసీలున. ని. ప్రి —పై— [ధుత్తూరము *

ధుస్తూరము సం వి. అ పుం చూ, ధూ-

ధుర్యము సం. వి. అ. పుం. విశే చూ, ధురంధరము.

ధుర్యుఁడు. సం. విశే చూ, ధురంధరుఁడు.

ధుస్తూరము. సం వి అ. పుం. చూ, ధుత్తూరము.*

ధూ

ధూఙ్క్ష్మము. సం. వి. న్. పుం. తెల్లకాకి: చూ, వాయసము. 1.

ధూంగియాలబ్రాహ్మణులు. అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు: చూ, నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులు (చూ, బ్రాహ్మణులు)

ధూతము. సం. విశే. చూ, రూ - ధుతము.

ధూననము. సం వి. అ. న. కదలించుట.

ధూనము. అం. చూ, హస్తక్రియలు.

ధూపము. సం. వి. అ పుం. ధూపము 1. వాసనగల (సాంబ్రాణి, గుగ్గిలములోనగు వాని) పొగ చూ, పొగ; అం. 2 చూ, ఉపచారములు 5

ధూపాయితము సం. విశే. ధూపింపఁజేయఁబడినది: చూ, సంతప్తము.

ధూపితము. సం. విశే 1 ధూపము వేయఁబడినది, 2 చూ, ధూపాయితము

ధూమకదంబము సం వి. అ. పుం. ఒట్టుకడిమి చూ, హాలిప్రియము

ధూమకేతువు సం వి ఉ. పుం 1 ధూమగతి కేతు తోఁకచుక్క, చూ, కేతు,
2 అగ్ని చూ, వహ్ని. 1 [చూ, వహ్ని 1;

ధూమధ్వజుఁడు సం వి. అ పుం. అగ్ని

ధూమనాళిక పా పొగగొట్టము [మేఘము 1.

ధూమయోని సం వి ఇ పుం మబ్బు చూ,

ధూమలము సం వి అ పుం 1. నలుపుమించేఁగలసిన రంగు చూ, వర్ణము 6; విశే 2 నలుపుమించేఁగలసినయెఱుపుఁగలది చూ, వర్ణము. 6.

ధూమశకటము. పా. పొగబండి చూ, శకటము. 1 [చూ, హిమము.

ధూమిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ ధూమమంచు

ధూముము. వా. వి. కలత, జాడ్యము

ధూమ్యా సం వి. ఆ. స్త్రీ. ధూమములగుంపు.

ధూమ్యాటము. సం. వి. అ పుం. రూ - ధూమ్రాటము. కూఁకటిమూఁగ. చూ, భృంగరాజము 3.

ధూమ్రపత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పొగచెట్టు
ధూమ్రము. సం. వి. అ. పుం. విణ. చూ, ధుమలము. [పెట్టి
ధూమ్రశూకము. సం వి అ. న. చూ, లొట్టి
ధూర్జటి. సం. వి. ఇ. పుం 1: చూ, శివుఁడు; 2. కాళహస్తి మాహాత్మ్యము వ్రాసినకవి.
ధూర్తము. సం వి. అ న 1 ఒకరకముఉప్పు: చూ, లవణము. 1, పుం 2 ఉమ్మెత్త * చూ, హాలాపుష్పము.
ధూర్తు. సం వి అ. పుం. రూ-ధూర్తుఁడు 1: చూ, పంచకాఁడు; విణ. 2 చూ, వంచకుఁడు
ధూర్తుఁడు సం వి. అ పుం. విణ —పై.—
ధూర్వహము సం. వి. అ పుం. విణ: చూ, ధురంధరము
ధూర్వహుఁడు. సం విణ చూ, ధురంధరుఁడు
ధూళిధ్వజుఁడు సం వి అ పుం గాలి చూ, వాయువు (ధూళిధ్వజుఁడు)
ధూళి సం.వి ఇ ఈ. స్త్రీ రూ-ధూళీ—ధూళి చూ, రేణువు 1.]కదంబము
ధూళికదంబము సం వి అ. పుం చూ, ధూమ
ధూసరము. సం వి. అ పుం 1 బూడిదరంగు చూ, వర్ణము 6. 2. గాడిద: చూ, రాసభము; విణ 3. బూడిదరంగుగలది చూ, వర్ణము 6

ధృ

ధృతపూర్ణము. సం. వి అ. పుం. కానుఁగు * చూ, బొగరి
ధృతమధ్య. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇది తోదకవృత్తార్ధ్యయను బేసిపాదంబులున్ను తోదకవృత్తార్ధ్యయను సరిపాదంబులున్ను నడచును: చూ, వృత్తము 1.

ధృతము. సం విణ. ధరింపఁబడినది, గృహీతము చూ, హితము. 2. [హంసపాది *.
ధృతరాష్ట్రపది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ,
ధృతరాష్ట్రుఁడు. సం వి. అ. పుం 1. దుర్యోధనుని తండ్రి: చూ, పితరుఁడు; 2. ఒకానొక పాము చూ, సర్పము; 3. రాజు చూ, రాజు 1
ధృతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ధరించుట చూ, పెట్టుకోలు; 2. ధైర్యము చూ, స్థైర్యము. 1; 3. ఆనందము, సౌఖ్యము (అని కొందఱు): చూ, సంతోషము; పుం. 4. చూ, యజ్ఞము; అం. 5 చూ, పదునెన్మిదులు; 6: చూ, యోగములు (గ్రహములని కొందఱు.)
ధృతిరాత్మ. అం చూ, శస్త్రములు
ధృవ సం వి. ఆ. స్త్రీ. ముయ్యాకుపొన్న *. చూ, సాలపర్ణి
ధృవక అం: చూ, దేవయుక్రియలు [ము. 1.
ధృవకోకిల పా. పద్యవిశేషము చూ, వృత్త
ధృవము. అం: చూ, సాలగక్రియలు.
ధృవములు. అం. ఉత్తరధృవము, దక్షిణధృవము. (2)
ధృవస్థానములు. అం ఆశ్వశాస్త్రమునందు — 2 పక్కస్థలమున, 2 రొమ్మున, 2 మొలదాపున, 2 మూతిపైన, 1 లలాటమున, 1 క్రిందిపెదవియందు (10) (గ్రహస్థానమని కొందఱు) చూ, శుభావర్తములు
ధృవుఁడు సం వి. అ పుం, అం చూ, సూ-ధ్రుపుత్రుఁడు (ధ్రుపుఁడు అని కొందఱు)
ధృష్టలం సం వి. ఆ. స్త్రీ = పిండులంగె: చూ, అంబలాంగి.
ధృష్టుఁడు సం. విణ 1 — దిట్ట - పంట - పట్టుడు (రూ-ధృష్టుఁడు-ధృష్ణువు) చూ, దిట్టఁడు; పుం. 2. శృంగారనాయక చతుష్టయమునందొకఁడు. (పరస్త్రీ గమనాదులచే

దప్పుచేసియు నిర్భయుఁడు.): చూ, పతులు (చూ, శృంగారనాయకులు.)

ధృష్ణువు. సం. విణ. ఉ. 1: చూ, రూ-ధృష్టుఁడు; 2. సభలో సంశయింపఁబడినది: రూ-ధృష్ణుహము.

ధృష్ణుహము. సం. విణ ఉ 2=పై.—

ధే

ధే. వా. వి. గుఱ్ఱమును తోలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా.8, ఆ.62: చూ, హూహూ.

ధేనుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. లేఁగటియావు: చూ, ధేనువు; 2. ఆఁడేనుఁగు చూ, హస్తి; 3. ఆఁడుగుఱ్ఱము: చూ, హయము: 4. చిన్నకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 5. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1. [యూకము.

ధేనుకము. సం. వి. అ. పుం. చీరపేను: చూ,

ధేనుకసూదనుఁడు. సం. వి. అ.పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

ధేనుకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకరక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ధేనువు. సం వి.ఉ స్త్రీ. (దూడకుఁబాలు నడుపునది=ఆవు) అఘ్న-అఘ్న్య-అఘ్న్య, అనడుహి-అనడ్వాహీ, అర్జుని, ఇడ-ఇల-ఇళ, ఉస్రి, కళ్యాణి, కుతపము, గవి, గోవు, ణ, తంబ, ధవళ, ధేనుక, నారాయణుఁడు, బహుళ, మహి-మాహ-మాహేయి, రోహిణి, వశ, శృంగిణి, సరస్వతి, సవిత్రి, సురభి, సౌరభేయి. (తె. వ).—ఆఁబసి, ఆవు (బ. ఆలు), కుఱ్ఱి, గిడ్డి, తొడుకు, తొఱ్ఱు, పయిరము-పైరము, పసులు, పెయ-పేయ, మొదవు, లేఁగటియావు; (చూ, సౌరభేయి); తద్విశేషములు.—౧. అడవియావు.—గవయము. (తె).—గురపిడి; ౨. అప్పుడేయీనుచున్నయావు.—గోగృష్టి; 3. ఈచేకపోయిన మోలావు.—అపతోక-అపతోక, ఉపఘాతిని, స్రిసద్గర్భ; ౪. కట్టినపిదపనాఁబోతు పొఱఁగానీచేకొన్నయావు.—గర్భోపఘాతిని, వేహత్తు; ౫. ఈనుచున్నయావు (దూడతోఁగూడినయావు).—దోగ్ధ్రి; ౬. ఒకవిధమైనపన్నుగలయావు. (తె).—మోరియావు; ౭ కట్టుటకు నీడువచ్చినయావు.—కాల్య; ౮ కామధేనువు.—కరవీరి, కామద—కామదుస్సు-కామధుక్కు, కామధేనువు (తె).—అడిగిన నొసఁగెడియావు, ఈవులమొదవు, చేపలుఁదోడుకు, జేజేగిడ్డి, తెలిమొదవు-తెల్లమొదవు, పాల్కడలికాన్పు, పుడుకుఁదోడుకు, వింటిపసి, వెదికిలఁబడు దోడుకు, వెలిగిడ్డి,-వేలుపుగిడ్డి, వేలుపుటావు; ౯. గొడ్డుఆవు.—గోవశ, వంధ్య, వశ; (తె) -గొడ్డు; ౧౦. చాలాకాలమునకుముంపేనిన యావు.—చిరసూతి, బష్కయణి. (తె).—తరిపియావు-తఱపి, యావు; ౧౧. చిత్రవర్ణములుగలయావు.—చిత్రగవి. (తె.)—చెమటియావు-చేమటియావు; ౧౨. తెల్లనియావు.—(తె).—అచ్చావు: ౧3. తొలిచూలావు—ఉపసర్య, గృష్టి-ఘృష్టి, నవసూతిక. (తె).—తొలిచూలావు; ౧౪ దూడలుబ్రతుకనియావు..—అభివాన్య; ౧౫. దేవతాదుల నుద్దేశించి యథేచ్ఛముగా విడిచినయావు. (తె)—జేన్నియ-జేన్ను; ౧౬. దానార్థమేర్పఱచిన యావు.—క్షీరధేనువు; ౧౭. నల్లావు.—నీలధేనువు. (తె).—కఱియావు; ౧౮. నీటియావు.—ఉస్రిక-ఉస్త్రిక, కాళింది-కాళింది. (తె).—నీటిఆవు-నీటియావు; ౧౯. పుల్లావు.—కపిల. (తె).—పుల్లావు; ౨౦. పొట్టిఆవు.—కుబ్జ; ౨౧. బందెవడ్డయావు.—ధేనుష్య; ౨౨. బెల్లము లోనగువానితో జేసిన ఆవు.—గుడధేనువు. (తె).—గొడ్డు;

౨౩. మంచిరూపముగలిగి చాలపాలిచ్చెడి యావు.—నిచికి-యా-నైచికి; ౨౪ మైలవన్నె యావు.—శబలి-శబళి; ౨౫ యజ్ఞపశువు అష్ట్రవు; ౨౬ రకములుగలయావు.—అస్యాంశ, ౨౭. నెడయై యూఁబోతుచేత సంటాడించఁబడినయావు.—సంధిని. (తె) —ఎదావు-నెదావు, నెదమొదవు; ౨౮. సవత్సధేనువు-గుడ; ౨౯. సాధువైనయావు.—అచండి, సుకర (తె).—గంగిఆవు; 3౦. సానువు కానియావు.—కరట, కాధేనువు, సుకల. (తె).—అవవ-అట్టు-నట్టు, ఒట్టియ-ఒట్టు, గొడ్డావు, పోట్లావు; 3౧. యజ్ఞమునందు అభిమంత్రించి చంపఁబడిన పశువు —ఉపాకృతము, 3౨. యజ్ఞమునందు బలియిచ్చుటకు మంత్రించఁబడిన పశువు.—ఉపాకృతము, 33. ఆవులజంట —గోగోయుగ్మము, 3౪. ఆవులమంద —కధాప్రిసంగము, గవ్య, గోకులము, గోత్రము, గోధనము, గోబృందము, ఘోషము, ధనము, ధైనుకము. (తె) —కదుపు, కీలారము-కీలాగము, కోన, జంగిలి, పగుపు-పదువు, పసిమంద, మొదవు; 3౫. ఆవులదొడ్డి —గోగోష్ఠము, గోధనము (మిగిలియున్న విశేషాదులకు "సౌరభేయి" చూడుము), చూడలు వానివిశేషములు.—3౬. అప్పుడు పుట్టినదూడ.—తర్ణకము, నారము; 3౭ ఏడాదిలోపు ఆవుదూడ(లేక) పెయ్య —ఏకహాయని, ఏకాబ్ద, కటాహము, దోగ్ధ, వత్సము, శకృత్కరి. (తె).—ఆఁబద్ద--ఆఁపెయ్య, ఎనపదూడ, క్రెప్పు, దూడ, పెయ్య-పెయ, లేఁగ, 3౮. రెండేండ్లపెయ్య.—ద్విహాయని, ద్విపష్ఠి, 3౯. మూఁడేండ్లపెయ్య.—త్రిహాయని, త్ర్యబ్ద; ౪౦. నాలుగేండ్లపెయ్య.— చతురబ్ద, చతుర్హాయని; ౪౧. వత్సతరి. (తె) —తరిపిదూడ, తరుపు-తఱపి-తఱుపు; ౪౨. పాలుచేఁపునకు నిర్మించిన ప్రాణములేని తోలుపెయ్య. (తె).—చేటపెయ్య- చేతిపెయ్య. (మిగిలియున్న విశేషాదులకు "సౌరభేయి" చూడుము.)

ధేనుష్య. సం. వి.ఆ. స్త్రీ. 1. బంధపడ్డయావు, కుదువఁబెట్టిన యావు (అనికొందఱు): చూ, ధేనువు. ౨౧; 2 బంధపడ్డయెనుము, కుదువఁబెట్టినయెనుము(అనికొందఱు) చూ, మహిషి.

ధై

ధైనుకము. సం. వి. అ. న ఆవులమంద: చూ, ధేనువు. 3౪.

ధైర్యము. సం. వి. అ. న. 1. ధీరత్వము, దీమసము చూ, స్థైర్యము. 1; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు.— పర్వతము (మేరువు); అం 3 చూ, శృంగారచేష్టలు.

ధైర్యశాలి. సం. వి ఇ. పుం చూ, దిట్టఁడు.

ధైవతము అం. సప్తస్వరములలో నొకటి (నాభ్యాదిస్థానములవలనఁబుట్టినదై బుద్ధిమంతులచేఁ బొడఁబడునది). చూ, సప్తస్వరములు, స్వరము 2 (చూ ఉచ్చితమును).

ధైవతి. అం చూ, [illegible]ష్టాంతులు. (చూ, అంశములు).

ధో

ధోడ. అం: చూ, పసరులు.

ధోరణము సం. వి. అ. న. ఎక్కఁదగిన యేనుఁగు లోనగునది: చూ, వాహనము.

ధోరణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. పద్ధతి: చూ, విధము. 1, 2. పంక్తి: చూ, వరుస.

ధోరితకము. అం: చూ, ధౌరితకము.

ధోళి. సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, పాలకి.

ధా

ధాతము. సం. విణ. కడుగఁబడినది: చూ, ప్రక్షాళితము.
ధారంధర్యము. సం.వి. అ. న ధురంధరత్వము.
ధారితకము. అం.=దవుడు. (రూ-ధోరితకము=జోడన) అస్కందితమునకంటె నధికమై చతురమైన యొక యశ్వధార): చూ, ధారలు.
ధారేయము. సం. వి. అ. పుం, విణ: చూ, ధురంధరము.
ధారేయుఁడు. సం. విణ: చూ, ధురంధరుఁడు.
ధార్త్యము. సం. వి. అ. న. ధూర్తత్వము.

ధ్యా

ధ్యాత. సం. విణ. ధ్యానించువాఁడు.
ధ్యాతము. సం. విణ. ధ్యానింపఁబడినది.
ధ్యాతవ్యము. సం. విణ. ధ్యానింపఁదగినది: ధ్యేయము.
ధ్యానము. సం. వి. అ. న.=దేనము. 1. తలఁచుట: చూ, స్మృతి. 1; అం. 2. యోగాంగములలో నొకటి. (చాంచల్యము లేక భగవంతుని మనసున తలఁచుట): చూ, యోగాంగములు (చూ, అంగము. 9); 3. సంచారీభావములు 33 లో నొకటి (అమ్మహామహుండగు రాఘవేంద్రుండు నాకన్నులకుఁగల నిప్పచ్చరంబెట్లు తీర్చును ? ఎప్పుడు నామనంబున కాశ్వాసంబుగలుగు. ఇది యెన్నఁడేని చేకూరునో !): చూ, సంచారీభావములు.
ధ్యానించు. సం. స. క్రి. చూ, తలఁచు. 2.
ధ్యామము. సం. వి అ. న. 1. రూ-ధ్యాయము కామంచిగడ్డి*: చూ,తృణము. 1; 2. దవనము *: చూ, రుచి. 1; విణ. 3. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6. [మము. 1.
ధ్యాయము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ధ్యా

ధ్యే

ధ్యేయము. సం. విణ: చూ, ధ్యాతవ్యము.

ధ్రు

ధ్రుతి. అం. (ధృతిఅనికొందఱు) సంచారీభావములు 33 లో నొకటి. (ఆంజనేయా ! ఇఁకనాజన్మమునకు రామునొకసారి కన్నులంగాంచినంజాలు: చూ, సంచారీభావములు.
ధ్రువ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. స్రుగ్భేదము: చూ, స్రువము; 2. గుఱ్ఱపుసుడి: చూ, సుడి. 1; 3. గుఱ్ఱపుసుడియుండు చోటు; 4 చాఁగ *: చూ, స్రువ; 5. ముయ్యాకుపొన్న *: చూ, సాలపర్ణి; అం. 6 =దరువు (సూళాదిసప్త తాళములలోనొకటి): చూ, సూడకములు.
ధ్రువము. సం. వి. అ. న. 1. ఊహ: చూ యోచన; 2. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1; పుం. 3: చూ, మఱ్ఱి *; 4. మోదుగు: చూ, వృక్షము; 5. గసిక. చూ, శూలము. 3; 6 పదునాలుగక్షరములు గలతాళవిశేషము: చూ, స్వరము. 2; విణ. 7. ఎడతెగనిది: చూ, సతతము; 8. కదలనిది: చూ, స్థావరము; 9. నిలుకడగలది: చూ, స్థిరము; అం. 10: చూ, యోగములు.
ధ్రువుఁడు. సం. వి. అ పుం. 1. ధ్రువనక్షత్రము: చూ, రిక్క; 2. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 3: చూ, శివుఁడు;

అం. 4: చూ, వస్తువులు. (ధృవుఁడు అని కొందఱు)

ధ్వ

ధ్వంసము. సం. వి. అ. పుం. నాశము: చూ, రుత్త.

ధ్వంసించు. సం. స. క్రి: చూ, పాడుసేయు.

ధ్వంసితము. సం. విణ. ధ్వంసముచేయఁబడినది.

ధ్వజము సం. వి. అ. పుం, న. 1. టెక్కెము: చూ, సిడము; 2. టెక్కెపుకంబము; 3 గుఱుతు చూ, లక్షణము. 1; 4. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము; 5: చూ, హంకారము; అం. 6: చూ, పరిధానవ్యూహములు.

ధ్వజముఁడు. సం. వి. అ. పుం కల్లమ్మెడు వాఁడు: చూ, సురాజీవి.

ధ్వజని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. దండు: చూ, సేన. 1; 2. సీమాభేదము.

ధ్వజారోహణము. పా. (దేవళాదులలో) ధ్వజమెత్తి చేయునొక కర్మము.

ధ్వని. సం. వి. ఇ. పుం. 1. మ్రోఁత, శబ్దము చూ, స్వరము. 2; 2. వ్యంగ్యప్రధానపదము: చూ, స్వరము. 2; అం. 3. కావ్యస్వరూపము.

ధ్వనించు. సం. అ. క్రి. 1. మ్రోయు: చూ, శబ్దించు; 2. కూయు: చూ, శబ్దించు.

ధ్వనిగ్రహము. సం. వి. అ. న. చెవి: చూ, శ్రోత్రము.

ధ్వనితము. సం. విణ. మ్రోయునది: చూ, రవణము. 2. [దిబ్బొంగు.

ధ్వనిద్వేణువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, కణా

ధ్వన్యనుకరణము. అం. ధ్వన్యనుకరణంబులు ద్వి-త్రి-చతురుక్తంబులునగు. (ఇందు-ధ్వన్యనుకరణంబులకు ననుధాతువనుప్రయుక్తం బైనపుడు కొన్నియెడల మగాగమంబగు; అను ధాతువనుప్రయుక్త మైనపుడు ధ్వన్యనుకరణంబుల యుదిహల్లునకు ద్విత్వంబగు; మగాగమంబగుచో ద్విత్వంబు విభాషనగు): చూ, హూహూ.

ధ్వస్తము. సం. విణ. 1. నశించినది: అంతరితము; 2. పోఁజేనది: చూ, స్రస్తము.

ధ్వా

ధ్వాంక్షపుష్టము. సం. వి. అ. పుం: కోయిల: చూ, పికము.

ధ్వాంక్షము. సం. వి. అ. పుం 1. కాకి: చూ, వాయసము; 2 కొక్కెర: చూ, బకము.

ధ్వాంతము. సం. వి. అ. న. చీఁకటి. చూ, మేచకము.

ధ్వానము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ధ్వని 1

న

న. ఒకయక్కరము. సం. వి. అ. పుం. 1 పిశ్యారి: చూ, వినాయకుఁడు. 1; 2. కయ్యము: చూ, యుద్ధము; 3. దానము: చూ, వితరణము; 4. మేలు: చూ, శుభము. 1; స్త్రీ. 5. పొక్కిలి. చూ, బొడ్డు. 1; 6. తెలివి: చూ, బుద్ధి. 1; 7. వాద్యము: చూ, స్వరము. 2; విణ. 8. గొడ్డాలు: చూ, స్త్రీ; 9. కొంచెపుది: చూ, స్వల్పము; 10. మిక్కిలికష్టమైనది; 11. వేఱయినది: చూ, విభాజితము. 1; 12. సుందరమైనది: చూ, హృద్యము; 13. కఠినమైనది: చూ, కఠినము; 14 కోరికల నీడేర్చుకొనునది (పని); అవ్య. 15. అభావార్థకము: చూ, శూన్యము. 1; 16. నఞర్థకము: చూ, లేదు. 2;

17. నిషేధార్థకము: చూ, వద్దు; 18 ఈష దర్థకము: చూ, స్వల్పము; పా. 19. సాధారణముగానన్ని మంత్రములయందిమిడి యుండెడు ఒకానొకయక్షరము: చూ, మంత్రము. 1; అం. 20· చూ,కవర్గము; దే. అప. (1) సప్తమ్యేకవచనమునందు వచ్చెడి యొకానొక ప్రత్యయము. "వనమున"

నఙ్. సం. అవ్య 1 పోలిక; చూ, సమానము. 2; 2. కొంచెము: చూ, స్వల్పము; 3. విరోధార్థకము చూ, విరోధము; 4. నిషేధార్థకము చూ, వద్దు; 5. మఱియొకయర్థము; 6 అభావార్థకము చూ, శూన్యము.1

నంస దే. వి 1 చూ, వస్తు; స క్రి 2 చూ, కోరాడు [చూ, స్త్రీ.

నంగ దే విణ. రూ-సంగనాచి. గడుసుది.

నంగనాచి దే విణ 1 —పై—; వి. 2 చూ, వస్టుచిలుక [చూ, శబ్దము 2

నంగి. దే వి. ముక్కుతో మాటాడఁబడుమాట·

నంగిమాట దే .—పై—

నంగు దే. అ క్రి. ముక్కుతో మాటాడు

నంచు వా. స. క్రి: చూ, రూ-నంజు 3

నంజ. వా వి. 1. మాగాణి· చూ, పొలము (చూ, భూమి. 1.), 2· చూ, పచ్చడి

నంజి వా. వి —పై—(రూ-నంజు)

నంజు దే వి.1. విషము. స్వా. 5, ఆ. 50· చూ, విసము 1; 2. చూ, రూ-నంజి, 3 నెత్తురు చేచ్చి తెల్లపాఱుట నజు; స. క్రి 3 రూ-నంచు కూరగలు లోనగు వ్యంజనములనుతిను చూ, సాపడు [379· చూ, మాంసము

నంజుడు. దే వి. ఎఱచి. భాగ. ఆను 4, ఆ,

నంజుడుదిండి దే. వి 1· చూ, రాక్షసుడు 1. అచ్చ. సుం, కాం 158; విణ. 2. మాంసమునుదినువాఁడు

నంజుడుముక్క. వా. వి: చూ, మాంసము.

నంజుపాఱు దే. అ. క్రి. (నంజు + పాఱు), నెత్తురుచేచ్చి తెల్లపాఱు

నంటు. దే వి. 1. రూ-అంటు· చూ, స్నేహము వసు 4,ఆ. 36; విణ. 2 చూ, స్నేహితుఁడు శశాం. 1, ఆ. 33

నంటుకత్తె. ద్వ. విణ·చూ,రూ-అంటుకత్తియ.

నంటుకాఁడు దే. విణ· చూ, రూ-అంటుకాఁడు.

నండ్రికాయ. వా. వి· చూ, సీత.

నంది సం. వి, ఆ స్త్రీ. 1 కొన్నితిథులు కలిసిన తిథి: చూ, తిథి; 2. ముంత: చూ, పాత్రము 6; 3. కలిమి· చూ, సంపత్తి; పా. 4. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదము తగణ లగములతోఁగూడినదై ఐదవ ఘంటస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము· చూ, వృత్తము. 1, అం. 5· చూ, గాంధారి గ్రామ గతమూర్ఛనలు

నందకము సం వి అ. పుం 1 విష్ణుఖడ్గము (దేవతలను సంతోషపెట్టునది) చూ, రిష్టి. 2; విణ 2. సంతోషింపునది· చూ, సంతోషము.

నందన సం వి. ఆ స్త్రీ. 1 కూఁతురు· చూ, పుత్రిక; అం 2: చూ, సంవత్సరములు.

నందనము. సం. వి అ న 1. ఇంద్రునియుద్యానవనము: చూ, వనము 2; 2. ఉద్యానవనము చూ, వనము. 2, అం 3: చూ, జన్యశాఖలు [1—2.

నందనవనము సం. వి. అ. న: చూ, నందనము.

నందనాస్త్రము. అం. చూ, అస్త్రములు.

నందనుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1. కొడుకు: చూ, పుత్రుఁడు. 1; విణ. 2: చూ, హృష్టుఁడు. [పార్వతి. 1.

నందపుత్రి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. గౌరి: చూ,

నందబ్రాహ్మణులు పా ఉత్కళులలో నొక తెగవారు. శుక్లయజుర్వేదులు. మాధ్యందిన

శాఖ: చూ, ఉత్కళ బ్రాహ్మణులు (చూ, బ్రాహ్మణులు)

నందయంతి. అం: చూ, అంశములు.

నంది. సం. వి. ఇ. న్. పుం. 1. శివునివృషభము: చూ, వృషభము. 1; 2. ఎద్దు. చూ, వృషభము. 1; న్. పుం. 3 కలజువ్వి: చూ, ప్లక్షము, 4: చూ, మఱ్ఱి *; 5: చూ, నందివర్ధనము (1)

నందిని. పా. ఒక్కొక్కపాదము న, త, జ, గురువులుగలిగి ఆఱింట యతిగల దశమఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము:చూ,వృత్తము.1.

నందిముఖి. సం. వి న్. పుం: చూ, నక్కతోఁకబియ్యము.

నందివర్ధనము. సం. వి. అ. న. 1. అమావాస్య (లేక) పున్నమ. (చూ, తిథులు): చూ, సూర్యేందుసంగమము; వా. వై వి. (1) = నంద్యావర్త. గరుడపర్తనిపూవు క. ఉ, రా. 3, ఆ. 201; (పురుషోత్తమ కవీయము): కాలపర్ణము, కాలానుసారకము, కుణి, కుబేరకము-కుబేరము - కువేరకము, తగరము, నంది, నంద్యావర్తము. (తె. ప.)—నందివర్ధనము.

నందివర్ధనుఁడు. సం. వి. అ. పుం:చూ, శివుఁడు.

నందివృక్షము సం. వి. అ. పుం.ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

నందీశ్వరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. (నంది) చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు. [సుఁడు.

నందుఁడు. సం. వి. అ. పుం, ఒకానొక గోప

నంద్యావర్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. పడమట దక్కఁదక్కిన మూఁడుదిక్కుల వాకిళ్లుగల రాజగృహము: చూ, సదనము. 1; 2.=: చూ, నందివర్ధనము (1) *; అం. 3: చూ, ఏకవింశంతి స్థానకములు.

నంబరు. వా. వి. 1. సంఖ్య; 2. గుఱుతు; 3. దావా; 4. ఇండ్లు భూములు లోనగువాని వరుససంఖ్య. (నెంబరు).

నంబి దే. వి. విష్ణుపూజకుఁడు చూ, పూజారి.

నంబెరుమాళ్లు. వా. వి. బ (నమ్ + పెరుమాళ్లు) చూ, శ్రీరంగఁడు.

నకనకఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. (నకనక + పడు) కృశించు: చూ, సొటసొటవోవు.

నకనకలాడు. దే అ. క్రి.—పై—.

నకనకలు. దే వి. బ: చూ, సొటసొట. స్వా. 3, ఆ. 28.

నకనకలువడుచు. దే. అ. క్రి: చూ, నకనకఁబడు. కళా. 4, ఆ. 105. (రూ-నకనకల్పడుచు)

నకలు. వా. వి. 1 మాతృకనుచూచి వ్రాసిన పత్రిక, ఆదర్శము. చూ, ప్రతి. 2; విశ. 2. ఒకదానినిఁజూచి అదేమాదిరిగవ్రాసినది.

నకిలీ. వా విశ. 1. కపటముతోఁగూడినది; 2 కలుషమైనది. "నకిలీపని."

నకీబు. దే. వి. వెండిబెత్తమువాఁడు. స్వా. 5, ఆ 42 చూ, వేత్రహస్తుఁడు [మత్స్యము. 1.

నకులప్లవము. సం. వి. అ. పుం. నీరుపిల్లి. చూ,

నకులము. సం. వి. అ. పుం చూ, ముంగిస.

నకులుఁడు. అం. యుధిష్ఠిరునితమ్ముఁడు: చూ, పాండవులు.

నకులేష్ట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సర్పాక్షి క.

నక్క. వై. వి. 1.=నాక - నాక్రి: చూ, సృగాలము; విశ 2. క్షుద్రము. చూ, సొగారము. 2.

నక్కజిత్తులు. జా. కొంటెతనపు పనులు.

నక్కతోఁకకసవు. ద్వ. వి: చూ, సింహపుచ్ఛి *. (నక్కతోఁకపొన్న అనికొందఱు).

నక్కతోఁకపొన్న. ద్వ. వి. క్రోష్టుపిన్న *—పై—(నక్కతోఁకకసవు అనియు).

నక్కతోఁకబియ్యము. ద్వ. వి. నందిముఖి, ఒకరకమువడ్లు: చూ, ధాన్యము.

నక్కదోస. ద్వ. వి. చిర్భటము *: చూ, హారి వాణకము. (చూ, దోస.)

నక్కనడుము తొ్రిక్కుట. జా. శుభశకునము గుట. "మనమీ దిన మిక్కడికి నక్కనడుము దొ్రిక్కి వచ్చినారము." (ధ్వజ)

నక్కనేరేడు. ద్వ. వి. కాకినేరేడు *: చూ, నేరేడు. [లు *: చూ, రేగు

నక్కరేగు. ద్వ. వి. రూ-నక్కరేను-నక్కే

నక్కరేను ద్వ. వి —పై.—

నక్కవినయము. గా. 1: చూ, ఘోటకబ్రహ్మచర్యము; వా. వి. 2. కపటముతోఁగూడిన వినమ్రత

నక్కవిరిగి. ద్వ. వి. క్షుద్రశ్లేష్మాతకము*: గూ-నక్కవిరిగె.

నక్కవిరిగె. ద్వ వి.—పై —

నక్కి. వా. వి. మోటుజీవి.

నక్కిళ్లు. ద్వ వి. బ. (నక్క + కీళ్లు) పిక్క పంష్టలీళ్ళు

నక్కిళ్ళుపడుట. గా. మాటరాకుండ అంగిళ్ళు నొక్కుకొనిపోవుట "మాయతుండు దారి సంపై యూరసంబునఁ బోరుచున్నప్పుడు వారి నక్కిళ్లుపడును." (నీతిచంద్రిక - విగ్రహము)

నక్కు. దే. వి. 1. మాత్రినియను "ఇది నక్కు దూలము", 2. బంగారపుకల్ల చూ, భూషణము 2, 3 బంగారు నగలకుఁగా నడుము గనిపట్టెడి నిగ్గు; 4 నాఁగటికఱ్ఱు చూ, మడక; వా. 5 చింతగింజలఅంటిని సానుకొను గుజంటలతో బొమ్మలకీళ్లుగా నగువాలికిచ్చై డుఅటువు; 6. గోడ పెట్టుటకొఱకు త్రవ్వెడు పునాదులకిటునటు వేయు మొక్కులు (గసకలు); అ. క్రి 7. ఒదుగు చూ, విరియు. 5; వా. 8. దాఁగు; 9. మూల దాఁగు.

నక్కె. దే. వి. నక్కెర. కంది*: చూ, సురాష్ట్రిజము.

నక్కెర దే. వి.—పై.—

నక్కేలు. ద్వ. వి. (నక్క + ఏలు): చూ, రూ-నక్కరేగు*.

నక్తంచరము. సం. వి. అ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

నక్తంచరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రేద్రిమ్మరి: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

నక్తకము సం. వి అ. పుం. 1. చినిఁగినబట్ట: చూ, వస్త్రము: 2. మాసినబట్ట: చూ, వస్త్రము; 3. బట్ట: చూ, వస్త్రము; 4. తడిని తుడుచుగుడ్డ చూ, వస్త్రము; 5 చూ, నక్తంచరము. [చూ, శాదఘ్నము

నక్తమాల(ల)ము సం. వి అ. పుం. కానుగు*:

నక్తము. సం. వి. అ న రేయి: చూ, రాత్రి.

నక్రము. సం వి అ న. 1 అడ్డకమ్మి: చూ, లద్దికమ్మి, 2 తొక్కుడుగమ్మి-త్రొక్కుడుగమ్మి, త్రొక్కుడుపట్టె, పుం. 3. మొసలి. చూ, మత్స్యము. 1.

నక్షత్రపంక్తి. అం సంఖ్యాబద్ధములగు ముక్తకాదికములలో నొకటి: చూ, త్రికము. 7.

నక్షత్రమాల. సం వి. ఆ. స్త్రీ ఇరువదియేడు ముత్యములుగ్రుచ్చిన యొంటిపేటహారము. చూ, భూషణము. 2.

నక్షత్రము. సం. వి. అ. న (నశింపనిది) 1. ఉడువు, ఋక్షము, ఖమ్, ఖంగు, గగనేచరము. జాని, జ్యోతి, తారకము, తారము, ధిష్ణ్యము, భం. (తె. ప.)—చుక్క, రిక్క; ('రిక్క' అను పదముకడ అశ్విన్యాది నక్షత్రములయొక్క పర్యాయ పదాది వివరణములు చూచుకొనవలెను.)

నక్షత్రములు, వాని వివరణములు. పా. నక్షత్రములు దక్షప్రజాపతి కుమార్తెలు. అందువలన వీటికి దాక్షాయణులని పేరుగలిగెను. (చూ, ఋక్ష.)

నక్షత్రములు.	లింగములు.	రాసులు.	మహాదశలు.	సవ్యాపసవ్యములు.	త్యాజ్యములు.	బాలారిష్టములు	నక్షత్రాధిపతులు.	గుఱుతులు.	గణములు.
అశ్వి	పు	మే 4	కే	స	50	అశ్వి	అశ్వనీ దేవతలు	గుఱ్ఱపుమొగము 3.	దేవ
భ	స్త్రీ	మే 4	శు	స	24	భ	యమ	యోని 3.	మనుష్య
కృ	,,	మే1; వృ3	ర	స	30	కృ	అగ్ని	మంగలికత్తి 6.	రాక్షస
రో	,,	వృ 4	చం	అ	40	రో	బ్రహ్మ	రథము 5.	మ
మృ	న	వృ 2; మి 2	కు	అ	14	మృ	చంద్ర	మృగముతల 3.	దేవ
ఆర్ద్ర	స్త్రీ	మి 4	రా	అ	21		శివ	సగిడాకారము 1.	మ
పున	పు	మి 3; క 1	గు	స	30	.	అదితి	ధనురాకారము 5	దేవ
పుష్య	పు	క 4	శ	స	20	పుష్య	బృహ	పుష్ప 3.	దేవ
ఆశ్రే	స్త్రీ	క 4	బు	స	32		సర్ప	సర్పము 6	రా
మఖ	,,	సిం 4	కే	అ	30	మ	పితృ	పాలకి 5	రా
పుబ్బ	,,	సిం 4	శు	అ	20	.	భగుఁడు	మంచెపుకోళ్లు 4.	మ
ఉత్త	,,	సిం 1; క 3	ర	అ	18	ఉ	అర్యముఁడు		మ
హ	పు	క 4	చం	స	21	హ	రవి	అఱచేయి 5.	దేవ
చిత్త	స్త్రీ	క 2, తు 2	కు	స	20	చి	ఇంద్ర	చేఁప 1.	రా
స్వా	,,	తు 4	రా	స	14	.	వాయువు	మాణిక్యం 1.	దేవ
విశాఖ	,,	తు 3; వృ 1	గు	అ	14	వి	ఇంద్రాగ్నులు	కుమ్మరసారె 5.	రా
అనూ	పు	వృ 4	శ	అ	10	అ	మిత్రుఁడు	కానుపల 3, గొడు	దేవ
జ్యేష్ఠ	స్త్రీ	వృ 4	బు	అ	14	జ్యే	దేవేంద్రుఁడు	గువలె 3	రా
మూల	న	ధ 4	కే	స	56	మూ	రాక్షసుఁడు	అంకుశము 6.	రా
పూ	స్త్రీ	ధ 4	శు	స	24	. .	గంగ	విరిగిన మంచెపు	మ
ఉ	,,	ధ 1; మ 3	ర	స	20	ఉషా	విశ్వేదేవులు	కోళ్ళు 4.	
శ్రవ	పు	మ 4	చం	అ	10		విష్ణు	వేణునాదము 3	మ
ధ	స్త్రీ	మ 2; కుం 2	కు	అ	10	ధ	అష్టవసువులు	మద్దెల 4.	దేవ
శత	న	కుం 4	రా	అ	18	శ	వరుణ	వట్రుప్రాకారము	రా
								100	రా
పూ	పు	కుం3; మీ1	గు	స	16	..	అజైకపాద	విరిగియైన మంచపు	మ
ఉ	పు	మీ 4	శ	స	24	ఉ	అహిర్బుధ్న్యుఁడు	కోళ్ళు 4	మ
రే	స్త్రీ	మీ 4	బు	స	30	. .	పూషుఁడు	చేఁప 3 (32)	దేవ

నక్షత్రసంధి పా. నక్షత్రాంతమందు రెండుగడియలును నక్షత్రాదిని రెండుగడియలును కలిసిన కాలము. (చూ, ఋక్ష.)

నక్షత్రేశుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, హిమాంశువు.

నఖంపచము. సం. వి. అ. న: కోష్ణజలము. (తె.)—అత్తెసరు-ఎత్తెసరు, ఎసరు.

నఖక్షతము. అం. 1. అర్ధచంద్రము, అర్ధేందువు, ఛురితము. (తె.)—గిల్లు-గిల్లుడు, గోటినాటులు, గోటినెలవంకలు, గోటినొక్కులు, గోరువంకలు-గొర్వంకలు, గోరొత్తు, చెనకు, చెందురుకూనలు, చెందురువంకలు-చంద్రవంకలు, నెలకూనలు, నెలవంకలు. తద్వి-౧. పిఱుఁదులమీఁది నఖక్షతములు.—ఉత్పలపత్రము. (తె).—కలువరేకు-కల్వరేకు; ౨. కంటియందుఁజేయునఖక్షతము.-(తె.)-కలువరేకు- కల్వరేకు, 3 నఖక్షత భేదములు.— ఆచ్ఛురితకము, ఉత్పలపత్రకము, ఊరువు, కంఠము, కక్షము; ౪. కపోలోరుకటోపరి ప్రదేశమందలివి.—(తె)క్రొన్నెలలు; ౫. వీఁపుమీఁదఁజేయు నఖక్షతములు.-(తె.).—నమ్మలు; 2 చూ, కళలు.

నఖక్షతములు. అం: (చూ, నఖక్షతము) వర్ధిష్ణుత, అనువినుత, మృదుత, ఉజ్జ్వలత, నిరేఖత, స్ఫుటత (6) (చూ, కామము. 8.)

నఖక్షతస్థానములు. అం. చేతులు, తొడలు, చంకలు, గజ్జెలు, పిక్కలు, పిఱుఁదులు, మెడ, బొమ్మ, చేనులు (9) (చూ, అర్ధచంద్రము. చూ, కామము. 8); తద్వి.—నఖక్షతస్థాన భేదములు.—గండము, జఘనము ఇత్యాది.

నఖము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-నఖరము, కరకంటకము, కరజము-ఖరజము, కరరుట్టు, కరరుహము, కరశూకము, కరవాలము, కరేటము, కరేటువు, కామాంకుశము, ఖురరము, ఖురము, పునర్భవము. (తె).—గోరు; 2. గంధద్రవ్యవిశేషము: చూ, రాజార్హము; 3. వీణెలోనగువాని వాయించెడికోడుపు, కోడుపు: చూ, శలాక.

నఖములు. పా. దీనికి ఉపమానములు.—నక్షత్రములు, ముత్యములు, వజ్రపుపలుకులు, మొగలిరేకులు.

నఖరము. సం. వి. అ. పుం, న. 1: చూ, నఖము. 1; అం. 2: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు. (చూ, బాణము 1.) [పుంజో.

నఖరాయుధము. సం. వి. అ పుం. కోడి: చూ,

నఖోత్పాటని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: (తె.)—గోరుగల్లు, గోరుగొండి-గోర్గొండి.

నగ. దే. వి. 1. తొడవు: చూ, భూషణము. 2; 2. లోహపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6; 3. సొగాకు దూడెలోనగువాని కంట్లపు మూట; 4. సిద్దెలజోడు; 5. అంగి: చూ, వస్త్రము. [చూ, ఉపగణములు.

నగగము అం. (న + గగ) "వరములీవే":

నగణము. అం. మూఁడులఘువులు. "నృహరి": చూ, అష్టగణలక్షణము.

నగదు. వా. వి. 1. పైకము: చూ, విత్తము. 1; 2. చేతినెల, రొక్కము. (చూ, విత్తము. 1.)

నగధరుఁడు. సం. వి. అ. పుం గట్టుతాలుపు: చూ, విష్ణువు. 1. [తము.

నగపతి. సం. వి. ఇ. పుం. కొండ: చూ, పర్వ

నగము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-నాగము.—పై.—; 2. రూ-నాగము. పాము: చూ, సర్పము; 3. చెట్టు: చూ, వృక్షము; అం. 4. (న + గ) "పలుకుమీ": చూ, ఉపగణములు.

నగరబ్రాహ్మణులు. అం. కర్ణాటకబ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

నగరము. సం. వి. అ. న. రూ-నగరి. పట్టణము: చూ, దేశము.

నగరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

నగరు. దే. వి. (రూ- నగళు- నవరు- నవళు.) 1. రాజగృహము: చూ, సదనము. 1.

నగలచేప్పుడు. వా. వి. వస్తువులమోఁతలేత: చూ, స్వరము. 2. [చూ, ఉపగణములు.

నగలము. అం. (న + గల) "కరుణఁజూడు".

నగపరి దే. విణ. (నగవు + అరి)నవ్వుగలవాఁడు.

నగవు. దే. వి (రూ-నగు-నవు-నవ్వు) 1. చూ, హాసము; పా. 2 దానికి ఉపమానములు.— వెన్నెల, పాలు, చంద్రికాంతమణులు, నురుగు, మల్లెపూవులు, వజ్రములు, కీర్తికిఁ జెప్పఁబడిన ఇతర వస్తువులు.

నగవైరి. సం వి. న్ పుం గట్టువాయ, ఇంద్రుఁడు. చూ, వేలుపుఱేఁడు.

నగళు. దే. వి: చూ, రూ-నగరు.

నగాధిపుఁడు. సం. వి అ పుం. గట్టులఱేఁడు, హిమవంతుఁడు. చూ, పర్వతము

నగారా. వా. వి. పెద్దఘంటా.

నగాసు. వా వి. చిత్రము

నగిషి. వా. వి అందముగు చెక్కడపుపని.

నగు దే వి. 1 చూ, రూ-నగవు. అచ్చ బాల, కాం. 138; అ. క్రి. 2 నవ్వు: చూ, హసించు

నగుఁబాటు. దే వి.రూ-నవుబాటు-నవ్వుబాటు. భార ఆర 6, ఆ.30: చూ,పరిహాసము

నగౌకసము. సం వి స్. పుం. 1 పిట్ట చూ, పక్షి, 2. చూ, సింహము; 3. శరభము. చూ, శరభము 1.

నగ్గు దే. వి. నుగ్గు: చూ, నుసుము.

నగ్నచ్ఛద. సం. వి. ఆ స్త్రీ నల్లవిష్ణుకాంత ము *. చూ, విష్ణుకాంతి.

నగ్నహువు. సం. వి. ఉ. ఊ, పుం. నానాద్రవ్యములచేత చేయఁబడిన సుర బీజము, కిణ్వము: చూ, సుర 2

నగ్నిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. కన్యక, సమర్తాడనిపడుచు: చూ, స్త్రీ; 2. దిసమొలయాఁడుది, ఉచ్చిమల్లి: చూ, స్త్రీ.

నగ్నుఁడు సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 2. బట్టువాఁడు: చూ, వంది; విణ. 3. దిసమొలవాఁడు: చూ, దిగ్గెలి.

నఞ్ తత్పురుషము పా. వ్యతిరేకార్థమునిచ్చు అకారంబుతోఁ గూడఁగలపదంబు. ఉదా.-అధివుఁడు, అజ్ఞానము, అనాధ. (చూ, సమాసము.)

నచ్చిక. దే. వి (రూ-నచ్చిగ, నమ్మికము-నమ్మిక-నమ్మిగ.) విసువాసము: చూ,విశ్వాసము.

నచ్చిగ దే. వి —పై—

నచ్చినవాఁడు. వా. వి ఆప్తుఁడు. ఆం భా. ద్వి 187. చూ, స్నేహితుఁడు. 1.

నచ్చుచెప్పు. వా. స క్రి నచ్చునట్లుఁడులనువు.

నచ్చు దే. వి. 1. బాధ, దుఃఖము: చూ, శోకము; 2. ఆలస్యము: చూ, విలంబము 1; స. క్రి. 3 నమ్ము. భాగ ఉద్యో. 4, ఆ 234: చూ, విశ్వసించు

నచ్చుకాఁడు. దే. విణ. 1 అలసుఁడు చూ, సోమరి, 2. బాధకుఁడు చూ, వేసరి.

నచ్చుగుప్పు. దే విణ. నచ్చు పెట్టువాఁడు: నచ్చుగొట్టు.

నచ్చుగొట్టు దే విణ —పై— [బాధించు

నచ్చుపెట్టు. దే స క్రి. తొందరపెట్టు: చూ,

నచ్చుబాటు వా. వి నచ్చుట

నజరానా వా వి. రాజులకిచ్చు కానుక.

నజీరు. వా. వి.—పై.—

నజ్జు. దే. వి. 1. అణువు, నలుసు. స్వా. 3, ఆ 33. చూ, స్వల్పము; వా. 2. చూ, నంజు 3; విణ. 3 మిక్కిలి నలఁగినది: గజిబిజి.

నటనము. సం వి అ. న రూ-నాట్యము. 1. ఆట: చూ, వ్యంజకము. 1; 2. నటన,

కపట పరివర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; వా. 3. కపటనాటకము: చూ, వ్యంజకము. 1

నటము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప; 2. దుండిగము *: చూ, శోణకము; 3. అశోకము*: చూ, హేమపుష్పము.

నటవాలు. దే. వి. రేచితము. రూ-నట్వాలు-నట్టువాలు: చూ, హయము.

నటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నట్టువుని పెండ్లాము (సూత్రధారునిభార్య) (ఇది సకలభాషలు కథలు చదివి మాటలాడఁదగినదై యుండవలెను)· చూ, భార్య; 2. కాకినొండ *: చూ, రక్తఫల; 3. గున్నగుత్తిక *: చూ, రాజార్హము; దే. వి. (1): చూ, వేశ్య.

నటించు. సం. అ. క్రి. 1. నర్తించు· చూ, మలపుగొను; 2 ఉండు: చూ, వర్తించు; 3. కపటముగా పరివర్తించు: చూ, వర్తించు.

నటుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=నట్టువుఁడు: చూ, నట్టు 8. [జాబు. (నాటు పెయిడ్డు).

నటుపెయిడ్డు. వా. విశ. (బీరంగు) బిళ్లలేని

నట్ట. దే. వి. బ. 1. పాళకము: చూ, వ్యవహారము. 4; అం. 2: చూ, పంచమపాడవజభాషలు. (చూ, భాష. 1.)

నట్టకనడుము. దే. వి. (నడుము + నడుము): చూ, రూ-నట్టనడుము.

నట్టకోఁతి. వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

నట్టడవి. ద్వ. వి. (నడుము + అడవి) అరణ్యమధ్యము: చూ, విపినము.

నట్టనడుము. దే. వి. (నడుము + నడుము) సరిమధ్యము. ఉ, రా. 3, ఆ. 128: నట్టకనడుము.

నట్టాడు. ద్వ. అ. క్రి. 1. నర్తించు: చూ, మలపుగొను; 2. చలించు. చూ, సళించు.

నట్టి. దే. వి. గర్భగృహము. రూ-నట్టిల్లు-అయినిల్లు: చూ, సదనము. 1. (చూ. రూ-నట్టు. 1-2-3.)

నట్టింటనుండి నాభాగ్యము దైవము తెచ్చెనా. లో. ఉదా.—"పరగనట్టింటనుండి నాభాగ్యమనిన, దైవమెక్కడగొని తెచ్చె తనకు నిచ్చె". (కుచేలోపాఖ్యానము).

నట్టిల్లు. దే. వి. (నడుము + ఇల్లు). 1: చూ, నట్టి; 2. గృహమధ్యము: చూ, సదనము. 1.

నట్టు. దే. వి. 1. రూ-నట్టి. చోటు. అచ్చ. యు, కాం. 27. చూ, స్థానము. 1; 2. రూ-నట్టి. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. రూ-నట్టి. వాసస్థానము· చూ, వీడుపట్టు (చూ, సదనము 1); 4. సస్యరోగము: చూ, నావి; 5. ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; 6. రూ-నెట్టు. ఉప్పురాసులుండుచోటు: చూ, భూమి. 1; 7. నిరోధము: చూ, వారణము. 1; 8.=నటనర్తక. (రూ-నట్టుగుఁడు-నట్టువుఁడు-నట్టువకాఁడు-నట్టువాఁడు-నట్టువ-నట్టువు) నాటకుఁడు: చూ, శైలూషుఁడు; వా. 9. సీసపుపై కిరింపు.

నట్టుక. వా. వి· చూ, అటక.

నట్టుకొట్టు. దే. అ. క్రి. ఆలస్యముచేయు. కళా. 7, ఆ. 191: చూ, వివరించు. 3.

నట్టుకొను. దే. అ క్రి కుదురుకొను. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, మట్టుపడు.

నట్టుగుఁడు. నై. వి =: చూ, రూ-నట్టు. 8.

నట్టుపులుఁగు. ద్వ. వి. రూ-నట్టువపులుఁగు. కేకి: చూ, మయూరము.

నట్టువ. నై. వి.=1: చూ, రూ-నట్టు. 8; 2.=నాట్య. నర్తనము: చూ, వ్యంజకము. 1.

నట్టువకాఁడు. ద్వ. వి. (వైకృతమని కొందఱు) =: చూ, రూ-నట్టు. 8.

నట్టువచావడి. ద్వ. వి. నాట్యశాల: చూ, సదనము. 1

నట్టువడు. ద్వ. అ. క్రి. (నట్టు + పడు): అంకిలిపడు, అడ్డపడు-అడ్డిపడు, అడ్డుకొను, అరి

గొను, అరిపడు, ఆఁకపడు, నిలఁబడు-నిల్వఁబడు-నిలువఁబడు, నిలుచు-నిల్చు. (మి. వ.) —అభ్యంతరమగు.

నట్టువకట్టె. ద్వ. వి: చూ, నట్టువులుఁగు.

నట్టువపులుఁగు. ద్వ. వి.—పై.— [కము. 1.

నట్టువము. నై. వి.=నాట్యము: చూ, వ్యంజ

నట్టువాఁడు. ద్వ. వి.=: చూ, నట్టు. 8. (నై. అనికొందఱు). [2· చూ, బాలక్రీడ.

నట్టువాలు. దే. వి. 1: చూ, రూ-నటవాలు;

నట్టువు. నై. వి.=: చూ, రూ-నట్టువ.

నట్టువుఁడు. నై. వి=: చూ, నట్టు 8.

నట్టువొజ్జ. నై. వి. (నట్టువ + ఒజ్జ)=నాట్యోపాధ్యాయుఁడు. భార. విరా. 1, ఆ. 242: చూ, పంతులు. 1. [ము: చూ, నది.

నట్టేఱు. దే. వి. (నడుము+ఏఱు) నదీమధ్య

నట్లొట్లు. దే వి. బ: చూ, రూ-అట్లొట్లు. స్వా. 3, ఆ. 110.

నట్వాలు. దే.వి: చూ, రూ-నటవాలు.

నడ. దే. వి. గతి (రూ-నడక-నడయాట-నడత-నడపు-నడుపు): చూ, ప్రయాణము.

నడక. దే. వి. 1.—పై.—; 2. నడత: చూ, వర్తనము. 1; 3 నడవడిక: చూ, వృత్తి.1; పా. 4. దీనికి ఉపమానములు.—హంస, ఏనుఁగు.

నడకలు. అం: చూ, ధారలు.(చూ, హయము.)

నడగఁడు. దే. వి. (నడ + కాఁడు) గుఱ్ఱము. నై. 8, ఆ. 79: చూ, హయము.

నడఁగొండ. వా. వి. జంగమపర్వతము: చూ, పర్వతము. [వసించు

నడగొట్టు. దే. అ. క్రి. నిలుచు, ఉండు: చూ,

నడచు. దే. అ.క్రి. 1. గమనించు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 66: చూ, వెళ్లు. 3; 2. ప్రవర్తించు: చూ, వర్తించు.

నడజోదు ద్వ. వి. కాలిబంటు. ఉ, హరి 4, ఆ. 229: చూ, భటుఁడు. 1.

నడత. దే. వి: చూ, రూ-నడక.(రూ-నడవడి-నడవడిక-నడితి-నడ్డి - నడువడి-నడపు.)

నడతెంచు. దే. అ. క్రి. (నడచు + తెంచు) గమనించు. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 46: చూ, వెళ్లు. 3.

నడగివియ ద్వ. వి. దివిటీ, కరదీపము. భార. విరా. 5, ఆ. 320: చూ, స్నేహాశము.

నడపేనుఁగు. ద్వ. వి: చూ, వారిజె.

నడపు. దే. వి: చూ, రూ-నడక. 1-2-3, (ప్రయాణమునకు.—భార విరా. 1, ఆ. 345); పే్రి. 4. నడవఁకెయు: చూ, వర్తించు; 5. త్రోలు: చూ, నలుచు.

నడపుట. వా. వి: ఉత్తేజము.

నడబావి. ద్వ. వి: చూ, డిగియ. [మను.

నడమీనము. సం వి. అ. పుం: చూ, చిలిచి

నడము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నళము. కిక్కసకసవు: చూ, తృణము. 1.

నడయాడు. దే. అ. క్రి. (నడ + ఆడు) 1: చూ, సంచరించు; 2: చూ, సళించు.

నడయాట. వా. వి: చూ, నడ.

నడవ. దే వి. 1. సేతువిశేషము: చూ, సేతువు. 1; 2. దారి: చూ, మార్గము. 1; 3. తలవాకిటికిని నడిమివాకిటికిని నడిమిచోటు: చూ, హజారము.

నడవడి. దే. వి. రూ-నడువడి-నడవడిక. 1. ప్రవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; 2. చరిత్రము: చూ, సమాచారము. 2; 3. నడవడిక: చూ, వృత్తి. 1.

నడవడిక. దే. వి.—పై.—

నడి. దే. వి. 1. నడుమునకు వృత్తియందుఁగలుగు నడిమి అను రూపమునందు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినది; 2. మధ్యము.(రూ-

నడిమి-నడు-నడుము): చూ, మండలము. 1; వా. 3. తాటికమ్మనుండి తీసినతడప. (బ. నల్లు.) "చేటకు నల్లికట్టిరి."

నడికట్టు. దే. వి. (నడిమి + కట్టు) 1. కాసె కోక: చూ, వస్త్రము; వా. 2. పట్టె. చూ, వస్త్రము.

నడికట్టుతాడు. దే. వి. ఏనుఁగునడుమునఁ గట్టెడుతాడు, కళ్య. కళా. 8, ఆ. 85: చూ, సూత్రము. 1.

నడికిరేయి. ద్వ. వి. (నడిమికిన్ + రేయి) అర్ధ రాత్రము. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 182: చూ, రాత్రి.

నడికొప్పు. వా. వి. మొగుడు: చూ, సదనము 1.

నడితి. దే వి: చూ, నడవడి. 1.

నడినెత్తి. వా వి. చూ, మాడపట్టు

నడిపివాఁడు. వా. వి. 1. నడిమివయస్సువాఁడు; 2. ముగ్గురు అయిదుగురులోనగు (బేసి) సోదరులలో నడిమివాఁడు.

నడిమి. దే. వి: చూ, నడి. 2.

నడిమిదోటు. వా. వి: చూ, నడి. 2.

నడిమిదిన్నె. వా. వి. ద్వీపము: చూ, లంక. 1.

నడిమివ్రేలు. దే. వి. రూ-నడిక్రేవేలు-నిడిఁవేలు. మధ్యమ· చూ, వేలు. 2.

నడివ్రేలు. దే. వి. (నడిమి + వ్రేలు)—పై—

నడిరయి. ద్వ. వి. (రూ-నడికిరేయి-నడురే): చూ, రాత్రి.

నడివేటు. వా. వి: చూ, అర్ధ. 3.

నడు. దే. వి. 1. వృత్తియందు నడుముశబ్దము నకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము; 2: చూ, రూ-నడి. 2.

నడుఁకు. దే. వి. కంపము: చూ, లోలము; అ. క్రి. 2. కంపించు. నిర్వ. 2, ఆ. 5: చూ, వణఁకు. 2.

నడుకొన. వా. వి. మధ్యభాగము: చూ, మధ్యము. 1.

నడుకొను. దే. అ. క్రి. (నడుఁకు + కొను) కంపించు. భార. విరా. 4, ఆ. 84: చూ, నడుఁకు. 2.

నడుగలను. వా. వి. యుద్ధభూమిమధ్యము.

నడుగుంట. ట్వ. వి. (నడుము + గుంట): చూ, మాడపట్టు.

నడుచు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నడచు.

నడుచేతటి. వా. వి: చూ, నగ్నానకాలము.

నడుచొచ్చు. దే. అ క్రి. (నడుము + చొచ్చు) నడుమ ప్రవేశించు· చూ, సోఁకు. 4

నడుడింపు. దే. వి. మాంసవిశేషము: చూ, మాంసము.

నడుదీవె. దే. వి. ద్వీపము: చూ, నడిమిదిన్నె.

నడునడు. దే. వి. నడుఁకుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

నడుపు. దే. వి 1. అరుగుడు: చూ, ప్రయాణము; 2. ప్రవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; ప్రే. 3. క్రాలు. చూ, వర్తించు.

నడుబ్రాయపుది. వా. వి. ప్రౌఢ: చూ, స్త్రీ.

నడుమ. దే. ప్ర ఎడ: చూ, మధ్యము. 2.

నడుమంతరము. మి. వి. (నడుము + అంతరము) రూ-నడుమంత్రము. 1. కవును: చూ, మధ్యము. 1; 2. మధ్యకాలము. అని. 3, ఆ. 100· చూ, సందు; విణ. 3. మధ్యకాలమునఁ గలిగినది.

నడుమంత్రపుకల్మి. జా. (నడుమంత్రపుసిరి) మధ్యకాలములోవచ్చిన యైశ్వర్యము. "క్షితి నిటుగాదె యొక్కొకరికిన్ నడుమంత్రపు కల్మిగల్గినన్". (విజయవిలాసము.)

నడుమంత్రము. మి. వి: చూ, రూ-నడుమంతరము. (మధ్యకాలమునకు.— ఉ, రా, 2, ఆ. 9.)

నడుము. దే. వి. రూ-నడ్మ. 1. కవును. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 202: చూ, మధ్యము. 1; పా.

2. దీనికి ఉపమానములు.—ఆకసము, సింహము, పిడికిలి, పేదతనము, ఏమియులేకుండుట.

నడుముకట్టుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, సిద్ధమగు.

నడురవలి. వా. అవ్య. మధ్యమధ్యను.

నడురాతిరి. వా. వి: చూ, నడికిరేయి.

నడురా. ద్వ. వి.—పై.—

నడురేయి. ద్వ. వి.—పై.—

నడువడి. దే. వి: చూ, రూ-నడవడి.

నడువీధి. వా. వి. ఘంటాపథము, రెట్టతెన్ను: చూ, మార్గము. 1.

నడ్డి. దే. వి. 1. వెన్నెముకయొక్క మధ్యభాగము, వీఁపునకు మధ్యభాగము; విణ. 2. చేప్పట. [రము: చూ, పిఱ్ఱ.

నడ్డిగుంట. ద్వ. వి. పిఱుఁదిమీఁదిగుంత, కుకుంద

నడ్డిపూస. దే. వి. నడ్డియొక్క కీలు.

నడ్డిముక్కగలాఁడు. దే. విణ: చూ, నడ్డిముక్కువాఁడు. [వాఁడు: చూ, విగ్రుఁడు.

నడ్డిముక్కువాఁడు. దే. విణ. చేప్పటముక్కు

నడ్తి. దే. వి: చూ, రూ-నడితి.

నడ్మ్రు. దే. వి: చూ, రూ-నడుము. (నడుకొనకు.—ఉ, హరి. 5, ఆ. 159.)

నడ్వా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కిక్కిసవాము: చూ, తృణము.1. [కసవుగలదేశము: చూ, దేశము.

నడ్వంతము. సం. విణ. (త్. ఈ. త్.) కిక్కస

నడ్వలము. సం. విణ.—పై.—

నఞ్ తత్పురుషము. పా. అకారనకారములు సమాసానను డి వ్యతిరేకార్థమునుబోధించునేని నఞ్ తత్పురుషము: చూ, తత్పురుషము.

నతనాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేప్పటముక్కు: చూ, ముక్కు. [డు.

నతనాసికుఁడు. సం. విణ: చూ, నడ్డిముక్కువాఁ

నతము. సం. విణ. 1. వంగినది: చూ, వక్రిమము; 2. వంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 2; 3. లోఁతైనది: స్వా. 2, ఆ. 25: చూ, లోఁతు; అం. 4: చూ, పార్శ్వక్రియలు: 5: చూ, నాసికాక్రియలు; 6: చూ, జంఘాక్రియలు.

నతాగ్రము. అం: చూ, అశ్వసంచారమార్గములు.

నతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నమస్కారము. చూ, హాణిగలు; అం. 2. నాయకుఁడు నాయికయొక్క కోపమును పోఁగొట్టునపుడు ఉపయోగించెడు ఉపాయములు 6 లో నొకటి: చూ, ఉపాయములు. 3.

నతిజోబిళ్ళ. వా. వి. నతివిశేషము: చూ, హాణిగలు. [పురుగు.

నత్త. దే. వి. గుల్లయందుండు పురుగు: చూ,

నత్తగుల్ల. ద్వ వి. క్షుద్రశంఖము: చూ, సంకు.1.

నత్తడి. దే. వి. రూ-అత్తడి: చూ, హయము.

నత్తి. దే. వి. తడఁబడుచు మాటాడెడు రోగము: చూ, రోగము. 1.

నత్తివాఁడు. దే. విణ: చూ, లోహలుఁడు.

నత్తు. దే. వి. 1. ముక్కుపోఁగు: చూ, భూషణము. 2; అ. క్రి 2.తడఁబడుచు మాటాడు.

నత్రిజని. పా. (నైట్రోజెన్) లవణవాయువు; సారజనకము; దహ్యాక్షారధాతువు. ఇందుకు సంబంధించిన పరిభాషాపదములు.— నత్రిజ ఏకామ్లజనిదము, నత్రిజద్వ్యామ్లజనిదము, నత్రిజ పంచామ్లజనిదము, నత్రిజత్ర్యామ్ల జనిదము, చతురమ్లజనిదము, నత్రిజత్రియ ఉదజనిదము ఇత్యాది: చూ, వాయువు.

నదము. సం.వి అ.పుం. 1. పడమరగాఁబాఱెడి యేఱు: చూ, నది; 2. నీటిమడువు: చూ, సరస్సు. 1; 3: చూ, సముద్రము; 4. రూ-నాదము.=నాదు. మ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2.

నదరు. వా. వి. 1. ఎదురు; 2. కానుక.

నది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (మ్రోయునది) ఏఱు: అధ్వగ, అపగ-అపగ, అబ్ధి. అబ్ధివధువు,

అవి, ఆకాశగంగ, ఉగ్రశేఖర, ఋ, ఋషి కుల్య, కపింజల, కపిలధార, కమ్రి, కర్షువు, కల్యాణగోత్రి, కల్లోలిని, కిరాతి, కుమార సువు, కూలంకష, కూలవరి, ఖజలము, ఖాపగ, గంగ-గంగక-గంగాక-గంగిక, గాందిని, గాధిని, గౌరి,చాంపిల, జహ్నుతనయ, జాహ్నవి, జ్యాని, ఝలవతి, తటిని, తరంగిణి, తరణి, తలోదం, త్రిపథగ, త్రివేణి, త్రిస్రోత, దివ్యోదకము, దేవగంగ, ద్వీపవతి, ధర్మద్రివి, ధుని, నర్మద, నలిని, నిమ్నగ, నిర్ఝరిణి, భద్రము, భాగీరథి, భీష్మసువు, మందాకిని, రోధోవక్రి, లోకజనని, లోకమాత, వహ, వియద్గంగ, విష్ణుపది, శైవలిని, సరిత్తు, సాగరగామిని, సింధువు, సిద్ధసింధువు, సురదీర్ఘిక, స్రవంతి, స్రోతస్విని - స్రోతస్సు, సువర్ణముఖి-స్వర్ణది, హైమవతి, హ్రదిని-హ్రాదిని. (తె. ప.)— అంచేలవిడిచె, అడుగుపుట్టువు, ఏఱు, ఏల, కడలినెలఁత, కరకంగుతలయేఱు, కూఁకు బిడ్డ, చేదలేఱు, జక్కి, జడదారి చెవిబుగ్గ, జోలంచెల విడిది, జోలు-జోలువు, తలయేఱు, తాతపనఁటిచెల్లి, తెగినయఱుపది చేవుగ ముగితిత్రోవ, తెలియేఱు, తెలివాఁక, నేమంబుఁగన్న మన్నినితల్లి, పులుచూలిసవతి తల్లి, పెరుమాళ్లడుగుబుగ్గ, పొందామగల పంట, బంగారు తామరపంటచేను, మిన్నుకొలఁకు, మిన్నువాఁక-మిన్వాఁక, మిన్నేఱు, ముత్తెరువులాఁడి, ముత్రోవదిమ్మరి, ముయ్యేఱు, మెట్టుచోలు, మెప్పవేయని మెప్పువేళాకూళి, వినువాఁక-విన్వాఁక, వంత-వ్రింత, వరఁత-వఱఁతె-వఱఁతి, వరద, వాఁక, వెన్నునడుగుపాస, వెల్లివాఁక, వేలుపుటేఱు-వేల్పుటేఱు,సతతపసులబెంకి (మిగిలియున్న పర్యాయపదములకు "హ్రిదిని" చూడుము); తద్విశేషములు.— (౧)పంచగంగలు.—౧. కావేరి, కనకాపగ,-కవేరకన్య -కవేరజ, అర్ధగంగ, అర్ధజాహ్నవి; ౨. కృష్ణ.—కృష్ణవేణి-కృష్ణవేణ్ణ-కృష్ణావేణి; ౩. గౌతమి; ౪. తుంగభద్ర; ౫. భాగీరథి; (౨) ద్వీపములలోని మహానదులు. —(ఇవి శీర్షికాపదములు కావు). ౧. జంబూద్వీపము —అనుతప్త, శిఖి, విపాశ, త్రిదివ, క్రముపు, అమృత, సుకృత (7); ౨. శాల్మలి.—శ్రోణి, తోయ, వితృష్ణ, చక్ర, శుక్ర, విమోచని, నివృత్తి (7); ౩. కుశ.— ధూతపాప, శివ, పవిత్ర, సమ్మతి, విద్యుత్తు, మహి, చాన్య. (7); ౪. క్రౌంచ.—గౌరి, కుముద్వతి, సంధ్య, రాత్రి, మనోజవ, ఖ్యాతి, పుండరీక (7); ౫ శాక.—సుకుమారి, కుమారి, నళిని, రేణుక, ఇక్షువు, ధేనుక, గభస్తి (7); ౬. ప్లక్ష; ౭. పుష్కరద్వీపములో మహానదులు లేవు; (3), నదులు:—అంతఃప్రవాహ అంతర్వాహిని, అగోద, కరతోయ; అర్జుని-ఆర్జుని; అసిక్ని; ఆకాశగంగ మందాకిని; ఉత్తరపినాకిని; ఉదుంబరావతి; ఋషికుల్య; ఇరావతి-ఐరావతి; కనక; కపిశ; కల్మాషి; కస్తూరి; కాదరి; కాలరాత్రి, భీమగంధి; కిరాత, గండోలి, భద్ర, మందాకిని, కుటిల; కుమార-కుమారి; కుముదవతి-కుముద్వతి; కుహూవు; కృతమాల; కౌశికి, గండకి; గండోలి; గుండిక; గోదావరి, గోదా, గోల, తపనాత్మజ, తపని; గోమతి, వాసిష్ఠి; ఘుర్ఘర; ఘుర్ఘరిక-ఘుర్ఘరిక; చండిల, చందల; చంద్రభాగ-చంద్రభాగి;చతుష్పాటి;చర్చా; చర్మణ్వతి; చాంపిల; చిత్రరథ; చిత్రసేన; జంబాలిని; జంబువు. (తె) —జంబు-జంబేఱు-జమ్మేఱు-జమ్మేఱు, నేరటేఱు; తటిని; తపతి; తరంగిణి; తామ్రపర్ణి, తీర్థము, త్రిదివ; త్రియామ; దక్షిణపినాకిని; దావి

కము, దేవిక; ద్వీపవతి; ధుని; నదము; నర్మద, మేఖలకన్యక, రేవ, సోమోద్భవ; పాతాళగంగ భోగవతి; పాలారు; బాహుద, సైతవాహిని; బ్రహ్మపుత్రి-బ్రహ్మపుత్రము; మహానది; మాలిక; యమున, కలిందకన్య, కలిందజ, కాలానుజ, కాళింది- కాళింద, కృష్ణ, తపనతనయ, తపనాత్మజ, తాలాంక, శమనస్వస, సూర్యతనయ. (తె. ప.)—జెమున; విపాట్-విపాశా, వేత్రవతి; శక్ర..; శతద్రువు- శితద్రువు, శరావతి, శైవలిని; శోణము; సంధ్య; సరస్వతి; సింధు-సింధువు; సువర్ణముఖి, స్వర్ణది; హేల. (తె) ఏల; హిరణ్యవాహము, హ్రాదిని-హ్రాదిని, (మిగిలియున్నవానికొఱకు "హ్రాదిని" చూడుము.); (౮) గోదావరీ నదిలోపుట్టిన సప్త గోదావరులు.— గౌతమి, వశిష్ఠ, కౌశిక, ఆత్రేయ (యి), తుల్య, భారద్వాజము, వైనతేయము; (౯) వీరభద్రపాపమండలినగ. (తె).—కల్లేఱు; (౬) నీళ్లులేనినది. (తె) —గొడ్డేఱు; (౭) ఆమడకు మీఁదపాఱెడు ఏఱు.—నది; (౮)నదీమధ్యము. (తె).—నట్టేఱు;(౯)సెలయేఱు. —(ఉత్సము, ప్రస్రవణము= సెలయూట) ఝరము-ఝలము- ఝారలము- ఝరి- ఝరి, నిర్ఝరము (తె).—కొండకాలువ, జేక్కుర, వాఁక,వాఁగు,వ్రంతె,సెల,సెలయేఱు; (౧౦) చిన్నయేఱు. (తె).—జొల్ల; (౧౧) స్వామిపుష్కరిణి. (తె).—కొమరేఱు; చిన్ననీటికాలువ.— కర్షువు, కాలసారము, కుల్య. (తె).-అప్పనము, అవుజో-ఔజో, అవుదు-ఔదు, ఓడిక, ఔదగ, కాలవ-కాలువ-కాల్వ, కయ్య- క్రియ్య, బింక, బట్టె, పంక్క వరవ; (౧౨) తూముకాలువ.—కుల్యము. (చూ, వాహసము.2.); (మిగిలిన విశేషములకు "హ్రాదిని" చూడుము) (చూ, సముద్రము, చూ, సలిలము:చూ, సెలయూట, సెలయేఱు). [సముద్రము.

నదీనము. సం. వి. అ. పుం. మున్నీరు చూ,

నదీప్రఘోషము. పా. ఒకానొకవృత్తము, ఇది స్రగ్విణీవృత్తచ్ఛాయను మొదటి చరణమున్నూ, వంశస్థవృత్తచ్ఛాయను రెండవచరణమున్నూ, భుజంగ ప్రయాతచ్ఛాయను మూఁడవచరణమున్నూ, ఇంద్రవంశచ్ఛాయను నాలుగవచరణమున్నూ నడచును: చూ, వృత్తము.1.

నదీమాతృకము. సం. వి. ❖. పుం. ఏటినీళ్ల చేత పండెడు పైరుగల దేశము: చూ, దేశము.

నదీసముద్రన్యాయము. పా. అన్నినదులకు సముద్రుఁడేగతి యనురీతి. [మద్ది.

నదీసర్జము. సం వి. అ. పుం. ఏఱుమద్ది*: చూ,

నద్ధము. సం. విణ. 1. కట్టఁబడినది: చూ, సితము. 4; 2. పైకెత్తఁబడినది, నిక్కినది (అనికొందఱు)' ఉన్నమితము. [వరత్ర.

నధ్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. టంగువాఱు: చూ,

నన. దే. వి. 1. చిగురు: చూ, విద్రుమము; 2. కోరకము: చూ, మొగ్గ. 1; 3. పువ్వు: చూ, సుమము.

ననంద. సం. వి. ఋ. స్త్రీ (రూ-ననాండ-నానంద-నానాంది-ననందిని) మగనితోడఁబుట్టిన ఆఁడుది, ఆఁడుబిడ్డ. చూ, వదినె.

ననఁబోఁడి. దే. వి.(నన + పోఁడి) 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. పువ్వువలె మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

ననకారు. ద్వ. వి. చైత్ర వైశాఖ మాసములు, వసంతఋతువు: చూ, మాసద్వయము.

ననసీరు. ద్వ. వి. పూఁదేనె: చూ, మకరందము.

ననయు. దే. అ. క్రి. 1. పుష్పించు. చూ, వికసించు; 2: చూ, పల్లవించు.

ననవిలుకాఁడు. దే. వి. పుష్పధన్వుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు (ఇట్లు ననవింటివాఁడు)
ననవిలుకానన్న. దే.వి. నలువ: చూ, బ్రహ్మ 1.
ననవిలుతుఁడు. దే. వి: చూ, ననవిలుకాఁడు.
ననుఁబాయి. వా. వి. రూ-నన్బ్రాయి-ననుఁబ్రాయి. చక్కఁగా ఉడుకని బియ్యము, నఱుకుబియ్యము: చూ, బియ్యము.
ననుఁబ్రాయి. దే. వి.—పై.—
ననుఁబ్రాయివడు. ద్వ. అ. క్రి. ననుఁబ్రాయియగు. జై. 8. ఆ. 198.
ననుచు. దే. అ. క్రి. 1. పూఁచు: చూ, రూ-ననయు. 1; 2. మొగ్గయెత్తు; 3· చూ, పల్లవించు; 4. అనురాగమొందు; 5: చూ, ముమ్మరించు; 6: చూ, సాగియు; ప్రే. 7. ననిపించు.
ననుపు. దే. వి. 1. అనురాగము: చూ, స్నేహము. 1; 2. అతిశయము. హై. 7, ఆ. 161: చూ, హెచ్చు. 2; 3. ఇంపు: చూ, సౌందర్యము; వా. 4. పెంపు.
ననుపుకత్తె. ద్వ. విశ. 1. ప్రియురాలు: చూ, స్త్రీ; 2: చూ, ఱంకులాఁడి.
ననుపుకాఁడు. దే. విశ. 1. ప్రియుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 2: చూ, విటుఁడు. స్కా. 2, ఆ. 73.
ననుపువడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, పొత్తుసేయు.
నన్న. దే. విశ. కుఱుచ: చూ, హ్రస్వము.
నన్నూఱు. దే. స. (నాలుగు + నూఱు) (400) చతుశ్శతము. కాశీ. 5, ఆ. 192.
నన్పుకాఁడు. దే. విశ: చూ,రూ-ననుపుకాఁడు.
నన్బ్రాయి. దే. వి: చూ, రూ-ననుఁబాయి.
నపీరు. వా. వి. ఊదువాద్యవిశేషము: చూ, స్వరము. 2.
నప్పు. వా. వి. అబ్బి: చూ, శిశువు. [దత్వము.
నపుంసకత్వము. సం, విశ. (ఊబ.): చూ, షంనపుంసకలింగము. ఆం: చూ, లింగములు.
నపుంసకుఁడు. సం. వి. అ. న: చూ, షండుఁడు.
నప్తృ. సం. వి. బు. స్త్రీ. 1. రూ-నప్త్రి. (కొడుకు కూఁతురు, కూఁతుకూఁతురు): చూ, మనుమరాలు; పుం. 2. పౌత్రుఁడు (కొడుకు కొడుకు): చూ, మనుమఁడు. (దౌహిత్రుఁడు=కూఁతురుకొడుకు); 3. ప్రపౌత్రుఁడు; చూ, మునుమనుమఁడు.
నప్త్రి. సం. వి, ఈ. స్త్రీ: చూ, నప్తృ. 1.
నప్పు. వా. స. క్రి. పచ్చీసులోనగు ఆటలలోని కాయలు నడిపించు.
నఫా. వా. వి. లాభము. (నభాఅనియు)
నభప్రాణుఁడు. సం. వి. అ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు
నభము. సం. వి. స్. న. 1. రూ-నభసము-నభస్సు, ఆకాశము·చూ,వ్యోమము.1; 2. చూ, స్వర్గము; పుం. 3. శ్రావణమాసము: చూ, మాసము. 1; 4. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 5 వర్షాకాలము (శ్రావణ భాద్రపదములు): చూ, మాసద్వయము; 6. బిసతంతువు: చూ, పద్మము. 1; 7. తమ్మపడికము: చూ, పాత్రము. 6; 8: చూ, ముక్కు.
నభసంగమము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పక్షి.
నభస్యము. సం. వి. అ. పుం. భాద్రపదమాసము: చూ, మాసము. [ప్రాణుఁడు.
నభస్వంతుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నభప్రాణుఁడు.
నభోగజము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నభము.4.
నమకము. పా. ప్రతిమంత్రమునకును ఆద్యంతములయందు నమశ్శబ్దమున్నందున నమక మనఁబడుచున్నది. "నమస్తే రుద్రమన్యవ ఉతోతఇషవేనమః" ఇత్యాది; (చమకము.—హెచ్చుగ చకార మకారములతోఁగూడిన ప్రార్థనమంత్రములుగలది కావున చమకము. "వాజశ్చమే ప్రసవశ్చమే." ఇత్యా

ది) (రెండును రుద్రాభిషేకమందుపయోగింతురు. గనుక చమకముగూడ నిచేట తెలుపఁబడియె). [భుగ్న్వము. 1

నమనము. సం. వి. అ. న. వంగుట: చూ,

నమలి. వా. వి. కేకి: చూ, మయూరము;

నమలు. దే. స. క్రి. రూ-నములు. తిను: చూ, సాపడు.

నమలుట. వా. వి. చర్వణము.

నమశ్శివాయ. పా. పంచాక్షరి: చూ, మంత్రము. 1.

నమసితుఁడు. సం. విశే. రూ-నమస్యితుఁడు నమస్కరింపఁబడినవాఁడు: చూ, పూజితుఁడు.

నమస్కరించు. సం. స. క్రి: చూ, మ్రొక్కు-

నమస్కారము. సం వి.అ.పుం. 1. చేమోడ్పుట చూ, హణిగలు; అం. 2. పంచోపచారములలో నొకటి: చూ, ఉపచారములు; 3. షోడశోపచారములలో నొకటి: చూ, ఉపచారములు.

నమస్కారసమయము. అం. గ్రహసమయములు 27 లో నొకటి (మంగళమునుబొందును): చూ, గ్రహసమయములు.

నమస్కారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సోఁకుడుముడుఁగు*. [రము. 1.

నమస్కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, నమస్కా

నమస్యా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూజ:చూ, సపర్య

నమస్యితుఁడు. సం. విశే: చూ, రూ-నమసితుఁడు.

నమస్సు. సం. వి. స్. న: చూ, నమస్కారము.1.

నమాజ్. వా. వి: చూ, నిమాజ్. [1, ఆ. 18.

నమించు. సం. స. క్రి: చూ, మ్రొక్కు-.శశాం.

నమితము. సం. విశే. 1. వంగినది: చూ, వక్రిమము; అం. 2: చూ, చుంబనములు.

నమిలి. దే. వి: చూ, రూ-నమలి.

నముగాములు. వా. వి: చూ, మేలుకీళ్లు.

నముచిసూదనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, వేలుపుఱేఁడు.

నములు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నమలు.

నమూదు. వా. వి: చూ, రూ-నమోజ్-నమోదు.

నమూనా. వా. వి. మాదిరి రూ-నమోనా.

నమేరువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సురపొన్న*: (దీనికి దోహదము హసితము).

నమోజ్. వా. వి. పేరుచేర్చుట.

నమోదు. వా. వి.—పై.—

నమోనా. వా. వి: చూ, రూ-నమూనా.

నమ్మకము. దే వి: చూ, విశ్వాసము.

నమ్మదుంప. దే. వి: చూ, సుపుష్పము.

నమ్మలు. వా. వి. బ. వీఁపుమీఁదఁజేయు నఖక్షతములు: చూ, నఖక్షతములు.

నమ్మి. దే. వి. 1: చూ, నమ్మదుంప*; 2. రూ-నెమ్మి: చూ, నమలి.

నమ్మిక. దే. వి: చూ, రూ-నమ్మకము.

నమ్మిగ. దే. వి —పై.—భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 315. [హితుఁడు. 1.

నమ్మినవాఁడు. వా. వి. ఆప్తుఁడు: చూ, స్నే

నమ్ము. దే. స. క్రి: చూ, విశ్వసించు.

నమ్మువాఁడు. వా. వి: చూ, నమ్మినవాఁడు.

నమ్రమగు. మి. అ. క్రి. చూ, వంగు.

నమ్రము. సం. విశే: చూ, నమితము. 1.

నయ. దే. వి: చూ, సౌందర్యము.

నయగారము. దే. వి. (నయము + కారము) 1. మృదుత్వము. స్వా. 1, ఆ. 135: చూ, సుకుమారము; 2. మృదువచనము: చూ, శబ్దము. 2; 3. కపటము:చూ, వ్యాజము. 1; 4. అనుకూలము: చూ, స్నేహము. 1.

నయగారి. దే. విశే. (నయగారము + ఇ) 1.మృదుత్వముగలవాఁడు; 2. మృదువచనము గలవాఁడు.

నయనము. సం. వి. అ. న. 1. కన్ను: చూ, లోచనము; 2: చూ, పొందింపు.

నయపుపొరుపు. అం: చూ, ఉపవీతములు.

నయము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీతి: చూ, సత్యము.1; 2: చూ, నయనము. 2; 3. జూదమునందలి భేదము· చూ, వ్యవహారము. 4; దే. వి. (1): చూ, లాభము; (2) నునుపు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 110: చూ, స్నిగ్ధము. 2; (3) మృదుత్వము. నిర్వ. 8, ఆ. 36 చూ, నయగారము. 1: (4): చూ, సౌందర్యము; విశే. (5) వెలతక్కువ: చూ, వెల. 1; (6) నునుపైనది: చూ, స్నిగ్ధము.2; (7) మేలైనది: చూ, శ్రేష్ఠము; (8) మృదువైనది: చూ, సాంద్రము. 3; (9) అందమైనది: చూ, సౌందర్యము; వా. (10) వ్యాధి తగ్గుచున్నదనెడు సూచన. "వాని జ్వరము నిన్నటికంటె నయము"; (11) సమస్తశాస్త్రములలోను పాండిత్యమును కొద్ది కొద్దిగా యొకనికిమించి యొకఁడు సంపాదించినాఁడనెడు సూచన. (ప్రతివిషయము నందును "నయము" అను శబ్దము ఉపయోగింపఁబడును.) "వానికంటె వీఁడు చేయుపు సంధ్యలలో నయము." [పించే.

నయించే. సం. స. క్రి. పొందించే· చూ, ప్రా

నర. దే. వి. 1. (రూ-నరపు-నరుపు-నెరపు): చూ, పలితము. 1; 2. ముదిమిచే తెల్లఁబాఱిన వెండ్రుక: చూ, వెండ్రుక. 1.

నరకఁడు. వై. విశే.=నరకగ-నారంగ. దుష్టుఁడు· చూ, వ్యాధుఁడు. 2. [విష్ణువు. 1.

నరకజిత్తు. సం. వి. త్. పుం. వెన్నుఁడు: చూ,

నరకమనుభవించే జాతకుఁడు పా. ౧. శనిపంచమమునుండి రాహువుతోగలిసి ద్వాదశమున నున్నను, ౨. లగ్నాధిపతి షష్ఠమునందుండి అష్టమమున బుధరాహువులుండి ద్వాదశమున శనియున్నను, 3. అంగారకుఁడు ద్వాదశమందును లగ్నాధిపతిరాహువుతో కలిసి యష్టమమున నుండునపుడును నరకము కలుగును.

నరకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నారకము. (పాపిష్ఠులను తనసమీపమునుబొందించేవది) కుజము, దుర్గతి, నిరయము: చూ, నరకములు.

నరకములు. అం. తామిస్రము, లోహశంకువు, మహానిరయము, శల్మలి-శాల్మలి, రౌరవము, కుంభలము, పూతిమృత్తికము, కాలసూత్రము, సంఘాతము, లోహితోదము, సవిషము, సంప్రపాతనము, మహానరకము, కాకోలము, సంజీవనము, మహాపథము, అవీచి, అంధతామిస్రము, కుంభీపాకము, అసిపత్రము-అసిపత్రవనము, తపనము-తాపనము-(21). ఇవిగాక మఱికొన్ని నరకములు.—అంబరీషము, ఋజీషము, కరాళము, కల్మషము, కుట్మలము, కేనాగము, ఘనవాతము, ఘనోదధి, తప్తకుంభము, తప్తపాషాణకుండము, తప్తవాలుకము, తప్త శూర్మికుండము, తప్తసురాకుండము, తమసము, దుర్గతి పరితాపము, మహారౌరవము, సంహారము. (మిగతవానికి "సంహారము 2" చూడుము.)

నరకములు. వానిని అనుభవించువారు. పా. ౧. రౌరవము (కూటసాక్షి, పక్షపాతి, అసత్యవాది, భ్రూణహంత, గురుహంత, గోఘ్నుఁడు, ఉచ్ఛ్వాసనిరోధకుఁడును); ౨. సూకరము (సురాపానము, బ్రహ్మహత్య, బంగారు దొంగిలుట మొ. చేయువారును); 3. తప్తలోహము (క్షత్రియులను, వైశ్యులను, రాజభటులను వధించువాఁడును, సోదరితో సంగమించువాఁడును, గురుతల్పగుఁడును); ౪. మహాజ్వాలము (కోడలినిగాని, కుమార్తెను

గాని కూడువాఁడు); ౫. శబలము (పర దూషకుఁడు, గురునసమానించువాఁడు, వేదమును దూషించువాఁడు, వేదవిక్రయుఁడు, సొందరాని స్త్రీనిఁ బొందు వాఁడు); ౬. విమోహము (మర్యాద హీనుఁడు, చోరుఁడు); ౭. కృమి భక్ష్యము (దేవ, బ్రాహ్మణ, పితరులను ద్వేషించువాఁడు); ౮. కృమిశము (దుష్టులనాశించియూగాదులు చేయువాఁడు); ౯. లాలాభక్ష్యము (పితృదేవతలను, దేవతలను, అతిథులను సత్కరింపక భుజించెడువాఁడు); ౧౦. విశసనము (శరకర్త, వేధకుఁడు, రంధ్రాన్వేషకుఁడు. ఖడ్గాది యుద్ధ సాధనము చేయువాఁడు); ౧౧. అధోముఖము. (పట్టరాని దానమును పట్టువాఁడు,అనర్హులచే యాగములు చేయించువాఁడు, తెలియక యే జ్యోతిశ్శాస్త్రము నెఱిఁగినట్లు నటించువాఁడు); ౧౨. కృమి పూయము. (ఒంటరిగా తినువాఁడు, లక్క-పాదరసము-మాంసము- ఉప్పు - నువ్వులు అమ్మెడు బ్రాహ్మణుఁడు); ౧౩. రుధిరాంధము. (నాటకమువలన జీవించువాఁడు, చేఁపలఁ బట్టువాఁడు, కుండలయందన్నము తినువాఁడు, విషముపెట్టువాఁడు, కట్టుపనివాఁడు, తనభార్య వ్యభిచారమువలన జీవించువాఁడు, పర్వములయందు స్త్రీలతో సంగమించువాఁడు, ఇండ్లకు నిప్పుపెట్టువాఁడు, మిత్రఘ్నుఁడు, శకునములు చెప్పువాఁడు, గ్రామపురోహితుఁడు); ౧౪ వైతరణి. (కల్లమ్మువాఁడు, గ్రామములను నాశనము చేయువాఁడు, తేనెపట్టులను దీయువాఁడు); ౧౫. కృష్ణము. (కేళఃపానము చేయువాఁడు, మర్యాదను ఛేదించి వర్తించువాఁడు, శౌచ్యములేనివాఁడు, మోసముచే జీవించువాఁడు); ౧౬. అసిపత్రవనము. (అనవసరముగాఁజెట్లను నఱకు వాఁడు); ౧౭. వహ్నిజ్వాలము (గొఱ్ఱెలమందను బెంచెడువాఁడు, వేఁటకాఁడు); ౧౮. సందంశము. (వ్రతలోపము చేయువాఁడు, స్వాశ్రమభ్రష్టుఁడు); ౧౯. శ్వభోజనము (పగటిపేళను, స్వప్నముల యందును రేతస్స్ఖలనము గావించు బ్రహ్మచారియు, పుత్రులచేఁజదివింపఁబడు తండ్రులును); (మిగతవివరముల కు " సంహారము. 2. " చూడుము)

నరకాంతకుఁడు. సం. వి. అ. పుం కృష్ణుఁడు: చూ, కృష్ణుఁడు. 1.

నరకాసురవ్యాయోగము అం.(ఈగ్రంథమునసు ధర్మసూరికర్త): చూ, కావ్యనాటకములు.

నరకాసురుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, నమీంకుఁడు [చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

నరకుఁడు సం. వి. అ పుం. ఒకయసురుఁడు:

నరర. దే. వి. ముద్దువు, గిడిగి: చూ, వీణె.

నరగజేము. దే. వి.—పై.—

నరగతి అం: చూ, గతులు. [రాజు. 1.

నరపాలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఱేఁడు: చూ,

నరపు దే. వి: చూ, నర. 1.

నరభూమి. అం: చూ, ఇలావృతము.

నరము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రామకర్పూరము; దే. వి. (1). నాడి: చూ, సిర. 1.

నరయు. దే. అ. క్రి. ముదిమిచే వెండ్రుకలు తెలుపగు: రూ-నరియు, ఉరియు.

నరవ. దే. వి. అరవ: చూ, మార్గము. 1.

నరవాహనుఁడు. సం. వి అ. పుం. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీమంతుఁడు. [2. చూ, సింగఁడు. 1.

నరసింగఁడు. వై. వి.=నరసింహ. కళా. 1, అ.

నరసింగము. వై. వి. 1.=—పై.—; 2: చూ, నృసింహము, నారసింహము. [—పై.—

నరసింహము. సం. వి. అ. పుం.=నరసింగము.

నరాజి. దే. వి. (రూ-నరాజీ-నారాజి-నారాజీ) కత్తి: చూ, కత్తి. 2.

నరాజి. దే. వి: చూ, రూ-నరాజి.

నరాయణుఁడు. సం.వి అ పుం చూ, రూ-నారాయణుఁడు.

నరికె దే. వి. ఒకరకము గొబ్బిరంగు

నరిసి. దే. వి. గుండెయుబ్బుగపు పశురోగము: చూ, పశురోగము

నరియఁడు. దే. వి. నక్క. ఉ, రా. 6, ఆ. 235: చూ, సృగాలము

నరియు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నరయు.

నరుఁడు. సం. వి. అ పుం. రూ-నారుఁడు 1 చూ, మనుష్యుఁడు; 2. అర్జునుఁడు చూ, విజయుఁడు 1; 3. ఒకఋషి చూ, ముని 1

నరుసు. చూ, రూ-నఱుసు

నరుహో. దే. వి చీమలచోల్పు

నరుపు దే వి చూ, రూ-నర. 1.

నరులుగనని పెద్దలు. మి. వి. బ. చూ, వేలుపు సాం. దే. 18.

నరేంద్రుఁడు. సం వి అ పుం 1 చూ. రాజు. 1; 2 చూ, వ్యాళగ్రాహి

నర్కుటము. పా. (కోకిలకాకము) ఒక్కొక్క పాదమున న-జ-భ-జ-జ-వగణములు గలిగి 11వ యింట యతిగలిగి సప్తదశ ఛందస్సు నందుఁబుట్టిన వృత్తము చూ, వృత్తము. 1

నర్కుటము. సం. వి. అ. న. మేకపోతు చూ, మేషము. 1. [నటనము 1

నర్తకము. సం. వి. అ. న: నాటకము. చూ,

నర్తకి. సం. వి ఈ. స్త్రీ 1. ఆటకత్తె చూ, శైలూష; 2. ఆఁడేనుఁగు చూ, హస్తి, 3.గున్నగుత్తిక *: చూ, రాజార్కము

నర్తకుఁడు. సం. వి. అ పుం 1 నట్టువు (ఆట చేయపించువాఁడు): చూ, శైలూషుఁడు, 2 చూ, వ్యాళగ్రాహి, విశ. 3. ఆడెడువాఁడు. చూ, శైలూషుఁడు.

నర్తనప్రియము. సం. వి. అ పుం. నెమలి చూ, మయూరము.

నర్తనము. సం. వి. అ. న: చూ, నటనము. 1.

నర్తనశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆటపట్టు చూ, సదనము. 1

నర్తించు. సం. అ. క్రి: చూ, మలపుగొను.

నర్తిల్లు. సం. అ. క్రి.—పై.—

నర్మద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నది.

నర్మదుఁడు. సం. వి. అ. పుం. నర్మసచివుఁడు.

నర్మము సం వి. న్. న: చూ, పరిహాసము.

నర్మసఖుఁడు అం. (విదూషకుఁడు సూత్రధారునికి నర్మసఖుఁడనం బడును).

నర్మలి. దే. వి: చూ, వాంఛ విజ 3, ఆ. 127.

నర్సిపుర బ్రాహ్మణులు. అం ఘూర్జర బ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు ఋగ్వేదులు-శుక్లయజుర్వేదసూత్రులు- కృష్ణయజుర్వేదులు నైకృష్ణదేవాలయములందు పూజారులైయుందురు. వల్లభాచార్య సంప్రదాయము వారు ఈ తెగ ఋగ్వేదులు యజుర్వేదులు సామవేదులునై యున్నారు రాజపిపల, ధర్మపూరు సంస్థానపు రాజులకు గురువులు: చూ, ఘూర్జర బ్రాహ్మణులు (చూ, బ్రాహ్మణులు) [భార. స్త్రీ. 1, ఆ. 174.)

నఱకు: చూ, రూ-నఱుకు. (ఖడించుటకు.—

నఱసడు దే. వి: చూ, రూ-నఱుకు జై. 8, ఆ. 119. [ఉ, రా 4, ఆ. 292.

నఱకుడుపడు. ద్వ. అ. క్రి చూ, వక్కవాఱు.

నఱకువాఁడు. వా. వి చూ, హింసకుఁడు.

నఱవ. దే. వి: చూ, రూ-అఱవ. భార. విరా. 1, ఆ. 101

నఱుకు. దే. వి. 1. దెబ్బ. రూ-నరుకు-నఱకు: చూ, హతి; స. క్రి. 2. ఖండించు.రూ-నరుకు-నఱకు.భాగ.6,స్కం. 370:చూ, సెలగు.

నఱుకుడు. దే. వి: చూ, రూ-నఱుకు. 1.

నఱు(రు)కుడుపరువడి. అం: చూ, విసరులు. (రూ-నఱుకుపరువడి.)

నఱుకుబియ్యము. దే. వి: చూ, నను(బ్రాయి

నఱుకులాడు. దే. స. క్రి. నఱుకుకొను.

నఱుకులు. అం. మల్లశాస్త్రములోనివి.-లోపలి నఱుకు, గుజ్జెదుముకు, చేూరణనఱుకు (3)

నఱుకు_. దే వి. దిగులుపడుట యందగు నను కగణము: చూ, హాహా

నఱుజో. దే. వి. అణువు అచ్చ కిష్కిం, కాం, 105: చూ, స్వల్పము.

నఱుమాడు. దే. స క్రి. చూ, పొడిసేయు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 237

నఱుము. దే. వి. 1: చూ, సురుము; స. క్రి 2: చూ, నఱుమాడు. భార. ద్రో. 3, ఆ. 210

నఱ్ఱి. దే. వి. 1. ప్రియాసము చేత ఓగుక(డగిన యావు: చూ, ధేనువు; 2. ప్రియాసము చేగ బండిలోనగువానికి పూన్చ(దగినయెద్దు: చూ, వృషభము. 1.

నల. అం. 1: చూ, రూ-నళ; నై విణ (1)= నైల్య-నీల: చూ, రూ-నల్ల. 1; (2) (రూ-నలి) నలుసు: చూ, వట్టిగడ్డి.(ఎండుకసవు)

నల(క. దే. వి. రూ-నల(కువ. 1. వ్యాధి: చూ, రోగము. 1; 2: చూ, శ్రమము; 3 బాధ: చూ, శోకము; 4. అత్యంత సూక్ష్మవస్తువు: చూ, రేణువు. 1.

నల(కువ. దే. వి.—పై.—

నల(గు. దే. అ. క్రి. 1. నలియగు: చూ, నద మదమగు; 2: చూ, పీడితమగు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 130; 3: చూ, నశించు; 4 శ్రమ పడు. కళా. 4, ఆ. 93: చూ, వేసరు. 2.

నల(గుడు. దే. వి. 1: చూ, పీడనము; 2: చూ, శ్రమము.

నల(గుడువడు. దే. అ. క్రి: చూ, పీడితమగు.

నల(గుడుపెట్టు. దే. స. క్రి: చూ, పీడించు ఉ, రా. 5, ఆ. 197.

నల(మ. దే క్రి న(గ(జేయు, రాఘ.2, ఆ 99.

నలకూబరు(డు. సం. వి. అ. పుం. కుబేరుని కొడుకు: చూ, పుత్రు(డు. 1.

నలగము అం. (న + లగ) "గరుడహయా": చూ, ఉపగణములు.

నలదము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వట్టివేరు; 2. పూ(దేనె: చూ, మకరందము.

నలపుట వా. వి: చూ, పీడనము.

నలపై వా. వి: చూ, రూ-నలుబది. (40)

నలము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-నడము; 2: చూ, నళినము. 1; అం. 3. (న + ల) "నరహరి": చూ, ఉపగణములు.

నలమేనిదొర. వ్యా. వి కృష్ణు(డు: చూ, కృష్ణుడు 1

నలలము అం (న + లల) "కరసరడ" చూ, ఉపగణములు.

నలి. సం. వి ఈ స్త్రీ. 1 గుప్పగుత్తిక: చూ, రాగ్యాము; దే వి. (1) చూ, రేణువు. 1; (2) చూ, నల(క 1; (3) చూ, సురుము; విణ. (4) నల(గినది స్వా 1, ఆ. 37) నలినలి విజ 1, ఆ 103) (5). సన్న ము. లక్ష్మీ 2, ఆ 85: చూ, సూక్ష్మము. 4; దరి (6) అత్యంతము: చూ, మఱిమఱి; దరి. క్రి. విణ (7) యోగ్యముగా. భార. అర. 7, ఆ. 333

నలికండ్లపాము. దే. వి. నలికి(చు చూ, సర్పము.

నలికము. దే. వి. సన్న(దనము [చూ, సర్పము.

నలికి. దే. వి. (రూ-నలికిలి-నల్లిక-నలికి(చు):

నలికిలి. దే. వి.—పై.—

నలికి(చు దే. వి.—పై.—

నలిగులి. దే. వి. మిక్కిలినల(గినది: గజిబిజి, నజ్జు. [శీర్ణము. 2.

నలిగొట్టు. దే. విణ. సన్నమగునది: చూ,

నలితిండి. దే. వి: చూ, చిఱుతిండి.

నలితిండికా(డు. వా. వి: చూ, సోమరి.

నలినము. సం. వి. అ. న. (రూ-నలీనము-నలము-నళికము-నాళికము-నాళీకము). 1. తామర: చూ, పద్మము. 1; 2. నీరు: చూ, సలిలము.

నలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, నళినము 1; 2. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1; 3. తామరతీగ: చూ, పద్మము. 1, 4 తామరతంపర చూ, పద్మము. 1; 5. మిన్నేఱు చూ, నది; పా. 6 ఒకానొక వృత్తము ఒక్కొక్క పాదములో స-స-స-స-స గణములు గలిగి పదింట యతిగల పంచదశ ఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము. చూ, వృత్తము. 1.

నలినీపద్మకోశము. అం: చూ, నృత్తహస్తములు

నలినేశయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1. [హరి 3, ఆ. 80

నలియు దే. అ క్రి. చూ, నలఁగు 1. ఉ,

నలు. దే. స సమాసమందు హల్లుపరమగునో నాలుగునకాదేశముగా వచ్చును." నలుగడ-నలుమూల" మొ. (నాలుగు.).

నలుఁగు వా వి: చూ, నలుఁగుఁబిండి భారవిరా 2, ఆ. 22; దే. అ. క్రి. 2: చూ, రూ-నలఁగు 1. [2. చూ, పీడనము.

నలుఁగుడు. దే. వి. 1: చూ, నలుగుఁబిండి;

నలుఁగుఁబిండి. వా. వి. సున్ని: చూ, సాది ము(1)

నలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నలమహారాజు: చూ, రాజు. 1; 2. ఒకకోఁతి: చూ, వానరము; 3. పితృదేవత: చూ, యముఁడు.

నలుకువ. దే. వి. 1: చూ, నఁక. 1, 2. చూ, నలఁక. 3.

నలుగు. వా. వి: చూ, రూ-నలుఁగు. 1.

నలుగురినోళ్లఁబడుట. జా. అల్లరిపాలగుట, అపకీర్తినిఁబొందుట. " పసులఁగాచేవానలుగురినోళ్లలోఁబడ్డ గుఱుకువోవ" (శ్రీనివాసవిలాసము).

నలుగురు. దే స నాలుగునకు మహన్మహత్త్వర్థక బహువచనాంతాదేశము: రూ-నలువురు-నల్గురు-నల్వురు. [చతురము. 3—4.

నలుచేదరము. వా. వి. రూ-నల్చదరము: చూ,

నలుచే. దే. పే్రి. నలియఁజేయు: నలుపు.

నలుతుము. ద్వా. వి. (నాలుగు + తూము) చతురాఢకి: రూ-నల్తుము.

నలుపగు. వా.అ.క్రి కందు: చూ, సందడించు.

నలుపలము. ద్వా. వి. చతుఃపలము: రూ-నల్పలము

నలుపు. వై. వి.=నైల్య—నీల. రూ-నల్ల-నల్లన. 1. నీలవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; విశ 2 నీలవర్ణముగలది. వై. 8, ఆ. 184 చూ, వర్ణము. 6; పే్రి. 3 చూ, నలుచు

నలుపురెట్టిచెఱకు. ద్వా. వి. ఒకరకము చెఱకు *. చూ, రసాలము. 3. [ముఁడు.

నలుపుగింజెముదాల్పు. ద్వా. వి: చూ, బలరా

నలుపుపాలు. వా. అ. క్రి. చూ, కాటుకకట్టు.

నలుబది. దే. స. (40) రూ-నల్వై-నలుపది-నల్బది-నల్వది [బ్రహ్మ 1.

నలువ. ద్వా వి (నాలుగు + వా): చూ,

నలువంక్రి ద్వా. స. నలువదిమంది (నలువదికి మహన్మహత్త్వర్థక రూపము.)

నలువతేజి. వా. వి: చూ, హంస. [బసి.

నలుపది. ద్వా. స. (నాలుగు + పది) చూ, నలు

నలువరాణి. వై. వి: రూ నల్వరాణి. బ్రహ్మభార్య: చూ, సరస్వతి.

నలువు. దే. వి. 1. ఒప్పిదము, మంజులము: చూ, హృద్యము; 2. సొగసు. చూ, సౌందర్యము; 3: చూ, సామర్థ్యము. స్వా. 4, ఆ. 37; 4. క్రమము: చూ, విధము. 1; విశ. 5. ఒప్పిదమైనది: చూ, శ్రీమంత. 2. (హృద్యము)

నలువురు దే. స: చూ, రూ-నలుగురు

నలుసాల. ద్వా. వి. (నాలుగు + సాల) చేట్టు-

కొల్లారు: చూ, సదనము. 1.

నలుసంత. ద్వ. వి. నలి: చూ, రేణువు. 1.

నలుసు. దే. వి.—పై.—

నలోదయము. అం. (ఈగ్రంథముకు కాళిదాసుకర్త): చూ, కావ్యనాటకములు.

నల్గురు. దే. స: చూ, రూ-నలుగురు.

నల్చదరము. పా. వి. చూ, రూ-నలుచేదరము.

నల్తిగ. వా. స. చూ, ఇరాఅు. అం, పదా. నర. 124.

నల్తుము. ద్వ. వి: చూ, రూ-నలుతుము.

నల్పలము. ద్వ వి: చూ, రూ-నలుపలము.

నల్బడి. దే స. చూ, రూ-నలుబడి.

నల్మొముదేవర. ద్వ. వి: చూ, నలువ.

నల్ల. వై. వి.=నైల్య. నీలః 1: చూ, రూ-నలుపు. 1. భార. ఆది. 2, ఆ. 32; 2. చూ, బొగ్గు. జై. 3, ఆ. 74; విణ. 3.=నైల్య. నీలః: చూ, నలుపు. 2; దే. వి. 4 చూ, రక్తము. అచ్చ. సుం, కాం. 105.

నల్లఁబాఱు. వా. అ. క్రి: చూ, సందడించు.

నల్లఁదవము. వై. వి: చూ, చేమనచోయ.

నల్లఅగరు. వా. వి. 1. అగరువు. చూ, రాజార్హము; 2: చూ, తాపువ్వు.

నల్లఉమ్మెత్త. దే. వి. ఒకరకము ఉమ్మెత్త * (దీనిగింజలు నిమ్మపండ్లరసములో ఒకరోజు నానవేసి యెండించుటయే శుద్ధి): చూ, హాలాపుష్పము.

నల్లక. దే. వి: చూ, సురభి.

నల్లకంద. వై. వి. ఒకకంద*: చూ, సూరణము.

నల్లకచోరము. వై వి. చోరము *: చూ, రాజార్హము. [చూ, పద్మము. 1.

నల్లకలువ. వై. వి. రూ-నల్లగలువ_నల్లగల్వ:

నల్లగగ్గెర. ద్వ. వి: చూ, పర్ణాసము. *

నల్లగఱక. ద్వ. వి. పచ్చిక: చూ, హరిత (చూ, తృణము. 1.)

నల్లగలిజేరు. ద్వ. వి: చూ, వర్షకేతువు *.

నల్లగింటెన. ద్వ.వి. నల్లదింటెన.(సం. ప).—నీలపుష్పి *.

నల్లగినియ. వై. వి: చూ, శింశపత్రి*.

నల్లగిసియ. వై. వి: చూ, శుకనాసము. 1.*

నల్లగుండె. ద్వ. వి: చూ, యకృత్తు.

నల్లగురిగింజ. ద్వ. వి: చూ, శ్వేతపాకి. *

నల్లగుఱ్ఱము. వై. వి. నీలాశ్వము: చూ, హయము.

నల్లగూబ. ద్వ. వి. కృతమాలకము: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు. [మెఁగబీర.

నల్లగొలిమిడి. ద్వ. వి. నీలదూర్వ *: చూ,

నల్లగోఁట వై. వి: చూ, మహాసహ.*

నల్లగ్రుడ్డు. ద్వ. వి. కనీనిక: చూ, లోచనము.

నల్లగో్రలుపట్టి టెంకి. ద్వ. వి: చూ, మూలతేఁడు. వేం. అం. 4.

నల్లచీమ. ద్వ. వి. ఒకానొకచీమ: చూ, పిపీలిక.

నల్లచెన్నంగులు. ద్వ. వి. బ చూ, ధాన్యము.

నల్లచెఱకు. ద్వ. వి: చూ, రసాలము. 3. *

నల్లచేమ. ద్వ. వి: చూ, శకుటము.*

నల్లచ్చిగాఁడు. ద్వ. వి. (నల్ల+లచ్చేనము+కాఁడు) 1: చూ, ఏటిరింత, 2 ఒకానొక పక్షి: చూ, పక్షి.

నల్లజీడి. ద్వ. వి: చూ, భల్లాతకము*.

నల్లజీలకఱ్ఱ. వై. వి. రూ-నల్లజిలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2. [సర్పము.

నల్లజెఱ్ఱి. ద్వ. వి. ఒకరకముజెఱ్ఱి: చూ,

నల్లతీఁగ. వై. వి. కమ్మెరాపుతీఁగ: చూ, సురలి*. [స్పార్జకము*.

నల్లతుమికి. ద్వ. వి. కాకితుమ్మికి*: చూ,

నల్లతుమ్మ. ద్వ. వి: చూ, విట్ఖదిరము.*

నల్లతెగడ. వై. వి: చూ, సర్వానుభూతి*.

నల్లతేలు. ద్వ. వి: చూ, ఎనుపతేలు.

నల్లత్రాఁచు ద్వ. వి. (రూ- నల్లఁద్రాఁచు) కృష్ణసర్పము: చూ, సర్పము.

నల్లదాసరిగాఁడు. ద్వ. వి: చూ, తాఁబేలు.
నల్లదిరిసెనము. నై. వి. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప
నల్లదింటెన. ద్వ. వి: చూ, నల్లగింటెన*.
నల్లదోమ. ద్వ. వి. తీక్ష్ణతుండము: చూ, మశకము. 1. [బుడ్డపిడుఁదు
నల్లద్రాగుడు. దే. వి. రూ-నల్ల(ద్రావుడు: చూ,
నల్లద్రావుడు. దే. వి. 1.—పై—అచ్చ. ఆర, కాం 12; 2 రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1. [ఆం. సం. దే. 20.
నల్లద్రావువాఁడు. ద్వ. వి: చూ, మూలకేఁకు,
నల్లన. నై. వి =నైల్య-నీల: చూ, నర్ణము. 6
నల్లనగు. వా. అ. క్రి చూ, నలుపగు.
నల్లనయ్య. నై. వి. 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు 1; 2. కృష్ణుఁడు:—పై—; 3. కోమటి. సాంబ. మా. 2: చూ, వైశ్యుఁడు; విణ. 4. నల్లనివాఁడు: చూ, అసితుఁడు. 2.
నల్లనయ్యరవాలు. ద్వ. వి. గరుడుఁడు. సాంబ. దే. 15: చూ, హరివాహనుఁడు.
నల్లనియీఁగ. వా. వి: చూ, మక్షిక.
నల్లనివాఁడు. ద్వ. వి: కట్టి. (సం. ప).—కాలుఁడు.
నల్లనేల. ద్వ. వి. కృష్ణభూమి: చూ, భూమి.1.
నల్లనేలగుమ్మడు. ద్వ. వి. పాలగుమ్మడు*. చూ, మహాఫలము.
నల్లనైదువగేస్తు ద్వ. వి: చూ, శివుఁడు.
నల్లపిచ్చుక. ద్వ. వి. పోతకి: చూ, పిచ్చుక.
నల్లపులుగుడు. ద్వ. వి. కృష్ణకాంభోజి*: చూ, వాతంగిని.
నల్లపూస. ద్వ. వి. నల్లనిగాజుపూస.
నల్లపెసలు. ద్వ. వి. బ. శింబికము: చూ, పెసర.
నల్లబుడమలు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
నల్లబుడుసర. ద్వ. వి: చూ, వాయసి*.
నల్లమందు. ద్వ. వి. అభిని. (సం. ప) —అఫేనము, అహిఫేనము. (దీనికి విరుగుడు ఎట్రోపిన్ అను ఇంగ్లీషుమందు) (శుద్ధి.—నేతిలో నొకదినముమర్దించినశుద్ధి)
నల్లమందుపాలు. ద్వ. వి. అభినిపాలు.
నల్లమడుఁగు. ద్వ. వి. మిక్కిలిలోఁతుగల మడుగు చూ, సగస్సు. 1.
నల్లమ్రింగ ద్వ. వి: చూ, శ్వసనము*.
నల్లమద్ది ద్వ. వి: చూ, ఇనుమద్ది*.
నల్లమట్టి ద్వ. వి: చూ, కర్మజము. 2.
నల్లమామిడి. ద్వ. వి: చూ, మామిడి*.
నల్లయూరెలు. ద్వ. వి. బ చూ, ధాన్యము.
నల్లయతివస. ద్వ. వి: చూ, విష*.
నల్లయిరుగుడు. ద్వ. వి: చూ, శింశుప*.
నల్లయుప్పు ద్వ. వి: చూ, లవణి.*. [పుష్పము.
నల్లయుమ్మెత్త. నై. వి. హేమికి*: చూ, హాలా
నల్లయురుగ ద్వ. వి చూ, ఫుంజో.
నల్లరంటి. ద్వ. వి: చూ, రంభ. 2.*
నల్లరాయి ద్వ. వి నీలమణి: చూ, రత్నము 1.
నల్లవంగ. నై. వి. నీటివంగ *: చూ, వంగ.
నల్లవడు. నై అ. క్రి: చూ, సందడించు.
నల్లవలువదాల్పు. ద్వ. వి: చూ, బలరాముఁడు.
నల్లవస. నై. వి. ఉగ్ర *: చూ, విష.
నల్లవావిలి. ద్వ. వి. శేఫాలిక *: చూ, వావిలి.
నల్లవిష్ణుక్రాంత. మి. వి. స్థూలపుష్పి *: చూ, విష్ణుక్రాంత. [వేణువు.
నల్లవెదురు. నై. వి. కృష్ణసారకము *: చూ,
నల్లవో. దే. అవ్య. రూ—నల్లవో. ఔరా. భార. విరా. 3, ఆ. 93: చూ, సంతాపము.
నల్లవో. దే. అవ్య.—పై.—
నల్లసుగంధిపాల. మి. వి: చూ, శారిబ *.
నల్లావలు. ద్వ. వి. బ: చూ, సర్షపము.
నల్లి. దే. వి. (నల్ల + ఇ): చూ, మత్కుణము.
నల్లిండ్లు. ద్వ. వి. బ. (నల్ల + ఇండ్లు) బ్రాహ్మణులపల్లె, అగ్రహారము. భార. సభా. ౨, ఆ. 121: చూ, దేశము.

నల్లిక. దే. వి. రూ-నలికిరి: చూ, సర్పము.

నల్లికనరము. వా. వి: చూ, బక్క-వాఁడు.

నల్లె. దే. వి. జేన: చూ, వితస్తి.

నల్లెము దే. వి. జిట్టెడు: చూ, మూ. 1.

నల్లెరు. దే. వి.రూ-నల్లేరు*: చూ, హాస్తిపండి

నల్లేరు. దే. వి —పై—

నల్లేరుపైబండి వా. నిరర్గళాంతరము, సులువు "నల్లేరుపై బండినడకమాకు" (నానారాజసందర్శనము)

నల్వాజక్కి. ద్వ. వి: చూ,హంస. వేం. అం. 97

నల్వాది. ద్వ. స: చూ, రూ-నలువది.

నల్వాము సం. వి. అ. పుం. నన్నూలుమూరల దూరము.

నల్వరాణి వై వి. చూ, రూ-నలువరాణి.

నల్వురు. దే. స: చూ, రూ-నలువురు

నవ. సం. స. 1. తొమ్మిది చూ, ముమ్మాఁడు; దే. వి. (1) దుగడ: చూ, విదర్భిక.

నవంత. దే. వి 1. తీయును: చూ, గోగను.1, 2. నవయుట; 3. దుఃఖము: చూ, శోకము

నవకము. సం. వి. అ. స. 1: చూ, తొమ్మిది; దే. వి. (1) మృదుత్వము: చూ, సుకుమారము. [రము.

నవచ్ఛారము. సం. వి. అ. పుం.=చూ, నవాసా

నవఖండములు. అం. 1: చూ, ఖండములు. 4; 2 భరత, హేమకూట, నైషధ, ఇలావృత, నీల, శ్వేత, కురు, భద్రాశ్వ, కేతుమాల. (ఇవే నవవర్షములు.)

నవగోజే దే. వి. పెద్దడేరా: చూ, సదనము. 1

నవగ్రహములు. అం: చూ, గ్రహములు

నవటాకు. వా. వి అరసోల, 1/8 సేరు, పది రూపాయలఎత్తు.

నవతి సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, తొంబది.

నవదళము. సం. వి. అ. న. చూ, సంవర్తిక.

నవద్రవ్యములు. అం: చూ, ద్రవ్యములు.

నవధాన్యములు. అం. చూ, ధాన్యములు.

నవనందిని. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు స-జ-స-న-గగములు గలిగి తొమ్మిదింట యతిగలిగి 14 వ ఛందస్సునం దుఁబుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

నవనము. సం. వి. అ. న: చూ, స్తోత్రము

నవనిధులు. అం: చూ, నిధులు.

నవనీతము. సం. వి. అ. న. అప్పుడు చిలికి యెత్తిన వెన్న: చూ, వెన్న.

నవబ్రిహ్మలు. అం: చూ, బ్రహ్మలు.

నవమము. సం. విశే. 1 తొమ్మిదవది; అం. 2. లగ్నకారకత్వములు 12 లో నొకటి (భాగ్యము, తీర్థయాత్ర, తపస్సు. పితృ, దాన, ధర్మ, గురుదేవతాభక్తి, విద్య, వాహనము, పుత్రులు, గుఱ్ఱము, ఏనుఁగు, మహిషము, పట్టాభిషేకము): చూ, లగ్నకారకత్వములు.

నవమల్లిక. సం. వి. అ స్త్రీ చూ, విరజాజి*.

నవమాంశ. అం. షోడశవర్గనందొకటి. (లగ్నమును 9 సమభాగములు చేయుటయే నవమాంశ. ఏగ్రహమునకు నవమాంశకనుఁగొనవలెనో యాగ్రహమేరాసి యందెన్నవభాగమునందున్నదో తెలిసికొనవలెను. అట్లు తెలిసికొని గ్రహము మే-సిం-ధనుస్సులయందున్నయెడల మేషాదిగను, వృష-కన్య-మకరముల యందున్నయెడల మకరాదిగను, మి-తు-కుంభములయందున్నయెడల కర్కాటకాదిగను, గ్రహమెన్నవ భాగమందున్నదనిఁదెలిసి కొనఁబడెనో నన్నవరాశి నవమాంశయనఁబడును. ఆరాశ్యధిపతి నవమాంశాధిపతియగును): చూ, షోడశవర్గు.

నవమాలిక. సం.వి. అ. స్త్రీ: చూ, నవమల్లిక*.

నవమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, తిథులు; విశే. 2. తొమ్మిదవది.

నవము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్తోత్రియు; విశే. 2. రూ-నవీనము-నవ్యము. క్రొత్తది: చూ, నూతనము.
నవయు. దే. అ. క్రి. 1. (రోగాదులచే)చిక్కు. భార. ఆర. 5, ఆ. 330: చూ, సొటసొట వోవు; 2. శుష్కించు. భార. ఆర. 7, ఆ. 28: చూ, శోషించు
నవరంగము. సం. వి. అ. న. ఒకానొక యిల్లు పాండు. 5, ఆ. 266: చూ, సదనము. 1.
నవరత్నములు. అం. 1: చూ, రత్నములు; 2. సంఖ్యాబద్ధములగు ముక్తకాదికములలో నొకటి చూ, త్రికము. 7.
నవరసములు. అం: చూ, రసములు.
నవరసస్థాయీభావములు. అం: చూ, రసస్థాయీభావములు. [3: చూ, సౌందర్యము.
నవరు. దే. వి.1:చూ,నగరు.1;2: చూ,నగరు. 2;
నవల. దే. వి. 1. రూ-నవలా. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. మానిక: చూ, సేరు. 1; వా. 3. కథయందలి చమత్కారమును దెలుపు వచనగ్రంథము: చూ, పుస్తకము.
నవలా. దే. వి. ఆఁడుది. స్వా 2, ఆ. 25 చూ, స్త్రీ. [హ్మణులు
నవలెబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కపూరియే బ్రా
నవవర్షములు. అం: చూ, నవఖండములు. 2
నవసూతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (క్రొత్తగా ఈని నది) లేఁగటియావు: చూ, ధేనువు.
నవాంబరము. సం. వి. అ. న. క్రొత్తబట్ట:చూ, వస్త్రము.
నవాతు. దే. వి. తెల్లనిచెక్కెర: చూ, బెల్లము.
నవారు. వా. వి. మంచేముపట్టెడ: చూ, పట్టెడ. 1.
నవార్చి. సం. వి. ఇ. పుం:చూ, అంగారకుఁడు.
నవాసాగరము. వై. వి.=నవక్షారము, ఒకరక ము ఉప్పు: చూ, లవణము.
నవాసారము. వై.వి.=చూ,రూ-నవాసాగరము.
నవి. దే వి. కరగోడపెట్టుటకు నిడుపునత్రవ్వి యొత్తిన మట్టిపల్లము.
నవీనము. సం. విశే: చూ, నూతనము.
నవీనుఁడు. సం. విశే: చూ, నూతనుఁడు.
నవు. దే. వి చూ, రూ-నవ్వు.
నవుకరి. వా. వి: చూ, శుశ్రూష. 2.
నవుకరు వా. వి: చూ, సేవకుఁడు.
నవుసు. వా. వి. 1. లోఁతు. చూ, రంధ్రము. 1; 2: చూ, మొత్తి.
నవుసుకొట్టు. దే. అ. క్రి. రూ-నౌసుకొట్టు. ఏమియుతోఁచక భ్రమించు. చూ, మిణుకించు.
నవురు. దే. వి. మృదువు: చూ, సుకుమారము.
నవోఢావస్త్రము. సం. వి. అ. న. పెండ్లికూఁతునకుఁకట్టెడుమధుపర్కము:చూ,వస్త్రము.
నవోద్ధృతము. సం. వి. అ న: చూ, నవనీతము.
నవ్యము. సం. విశే. 1. నవీనము: చూ, నూతనము; 2. నుతింపఁదగినది చూ, శ్లాఘ్యము.
నవ్వ. దే. వి. బాలుఁడు చూ, శిశువు.
నవ్వు. దే. వి. రూ-నవు. 1. అలరింత: చూ, హాస్యము. 1; 2. అపహాస్యము: చూ, హాస్యము. 1; 3: చూ, పరిహాసము; 4: చూ, వికాసము; అ. క్రి. 5: చూ, హసించు; 6:చూ,వికసించు; స. క్రి. 7. పరిహసించు. పంచ. నా. 1, ఆ. 470: చూ, వెక్కిరించు. 3; 8. అపహసించు. విజ. 1, ఆ. 150: చూ, వెక్కిరించు. 3.
నవ్వుఁబాటు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నగుఁబాటు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 141. [3, ఆ. 61.
నవ్వుటాల. దే. వి.—పై.—భార. ఉద్యో.
నవ్వులాట. దే. వి.—పై.—
నవ్వులబండి. దే. వి. నవ్వెడు స్వభావముగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

నశించు సం. అ క్రి: చూ, సమయు. 8

నశ్వరము. సం. విణ. నశించునది: చూ, భంగురము

నష్టమగు వి. అ క్రి: చూ, అస్పృశ్యమగు

నష్టము. సం విణ 1 నాశము (ప్రవర్ణనాశము) నశించినది చూ, చేగి, 2 పారుగుపడినది: అం 8 చూ, ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణములు.

నష్టములు అం: ఇల్లు కాలిపోవుట, పెండ్లాము చెడుట, పసులు గోల్పోవుట, మిత్రులు నశించుట, కొడుకులు చెడుట, ధనము కొల్లపోవుట, ధాన్యము కొల్లపోవుట (7)

నష్టలగ్న అం చూ, ఎట్టిప్రశ్నములు

నష్టచరిత్రుడు సం విణ చూ, అపకీర్తి

నష్టాగ్ని సం వి ఇ పుం 1 విరహా. గార్హపత్యాగ్నిని విడచినవాడు, 2 నష్టమైనయగ్ని గలవాడు

నష్టాగ్ని స వి ఇ పుం 1 విరహా గార్హపత్యాగ్నిని విడచినవాడు 2 నష్టమైనయగ్ని గలవాడు

నష్టాశ్వదగ్ధరథన్యాయము. పా యుద్ధములో ఒకని గుఱ్ఱము చచ్చెను. ఇంకొకని రథము కాలిపోయెను. ఉభయులు గలిసిన రథికులయ్యెదరనుగీతి (కష్టసమయమున పరస్పర సాహాయ్యము)

నష్టి. సం. వి ఇ (స్త్రీ) 1 నాశము చూ, గుత్తు; 2. ద్రవ్యనాశము చూ, నేగి

నస సం. వి అ. (స్త్రీ) (సం-నస్-నస్య-నాస-నాసిక) చూ, ముక్కు; 2 దుగడ చూ, విదళ్చిక; 3 కసరు: చూ; మసము; 4 చూ, విపత్తు [అంకులాడి.

నసగాడి. దే. విణ. (నసగాడు + ఇ) చూ,

నసగాడు దే వి కామోద్రేకము.

నసిమిరి. దే వి. 1: చూ, నస; 2, 2 ఒకానొక చేప. చూ, మత్స్యము. 1.

నసీబు. వా. వి. నుదుటివ్రాత.

నసుగు. దే. వి. 1 అసత్యము: చూ, వితథము, విణ. 2 అభ్యర్థి-ప్ర-వా 3 చూ, సణుగు

నసువు, దే వి నసువు. చూ, ముక్కు 1.

నస్తితము. సం. వి. అ పుం. ముక్కుద్రాడుగట్టిన యెద్దు: చూ, వృషభము. 1.

నస్యోతము. సం వి అ. పుం —పై—

నహి. సం అవ్య' చూ, న. 15 16-17.

నహినిందాన్యాయము. పా ప్రతిపత్తిము సంకల్పించినప్పుడది యెల్లపక్షములలో నెల్ల నుత్తమమని చెప్పఁబడుచుండును. ఇట్లు చెప్పుటచేఁ దక్కినవి నిందింపఁబడినవని తలంపరాదు ప్రస్తుతమగుదాని స్తుతించినంతమాత్రమున దానితో సమానములగు నితరములను దూషించినట్లు తలంపరాదు అనుగీతి

నహీనతానములు అం అశ్వక్రాంతము, యవక్రాంతము, విష్ణుక్రాంతము, సూర్యక్రాంతము, జగత్క్రాంతము, వలభిత్తు, నాగమఖకము, (7) చూ శుద్ధతానములు

నళ అం. (నల)' చూ, సంవత్సరములు.

నళము. సం వి అ పుం' చూ, సుఱపడము

నళి సం వి. ఈ. (స్త్రీ)' తుంటికూర*.

నళికము. సం వి. అ న: చూ, నూ-నలినము 1.

నా

నా అం. 1' చూ, అష్టాక్షరి (అనుబంధములో); దే. స (1) నేనుఅనుదానికి షష్ఠివిభక్తికము. 2 సంబంధమున "నీ-నా" లను బహువచనరూపం బొక్కుడగు. ఉదా — మీ యూరు, మాతల్లి మొ

నాంచారు వా వి ఒకానొక వైష్ణవదేవత' (నాంచారి అనియును).

నాంది సం వి ఈ (స్త్రీ) 1 దేవతలు బ్రాహ్మణులు లోనగువారు చేయునట్టి ఆశీర్వాదము చూ, మంగళాశాసనము; 2. నాటకప్రారంభమునందు జరిపెడు మంగళము; (నాందియనఁ గావ్యాది పద్యము. ఇందుఁ బదములచేఁ గాని యర్థముచేఁ గాని కథాసూచన

చేయుటాచారము. నాందికిఁ బదనియమము గలదని కొందఱు, లేదని కొందఱు, పాదమే పదమని కొందఱు, 8-12-18-22 పదము లుండవలెననియందురు. నాంది ద్వివిధము.-శుద్ధనాంది,క్రియాంగాదియని. కేవల పద్యపూర్వక దేవతాస్తుతి శుద్ధనాంది. ఈ స్తుతిపద్యమునం "దాశీర్నమస్క్రియా, వస్తు నిర్దేశ" ములలో నొకటియుండును అక్షతలు, పుష్పములు దోయిలించి సభ్యులమీఁద జల్లుచు మంగళగీతముఁ బాడుట క్రియా నాంది. పూర్వరంగమునఁగా నాట్యోపక్రమమునఁ గుశలవులచే విఘ్నోపశాంతికొఱకుఁ జేయు కృత్యము దీనికి బెక్కు లంగములున్నవిగాని వానిలో నాంది ముఖ్యము); 3. భేరి: చూ, దుందుభి 2, అం 4: చూ, స-మ-హీనతానములు (చూ, సర్వతానములు), 5· చూ, వేఁపసాడవజ భాషలు (చూ, భాష 1); 6 చూ, జన్యతాళములు [స్తంభము.

నాందీకము సం. వి అ పుం· చూ, తోరణ

నాందీకరుఁడు. సం. విశే 1. మంగళపాఠకుఁడు. నాందీవాది, 2. భేరివాయించువాఁడు· నాందీవాది

నాందీవాఁది. సం విశే. (న్ ఈ న్)—పై—

నాఁగటిచాలు వా. వి· చూ, సీత 2

నాఁగటిచాలుకూఁతురు ద్వ వి తత్తిగొల్లు* చూ. జానకి

నాఁగటిచాలు పెరియతివ ద్వ వి శ్రీరాముని భార్య చూ, సీత 1 (చూ, భార్య)

నాఁగంటిచిప్ప ద్వ.వి (నాఁగలి + చిప్ప) రూ-) నాఁగటిచిప్ప, నాగంటిగుంట - నాఁగటిగుంట, నాగంటిపడతి - నాఁగటిపడతి - నాగంటి కూఁతురు—నాఁగటికూఁతురు పడతి - పణతి చూ, లాంగలము. 1

నాఁగటిఁడు వై. వి: చూ బలరాముఁడు

నాఁగటిగుంట. ద్వ. వి: నాఁగటిచిప్ప.

నాఁగటిపడతి. ద్వ. వి. —పై.—

నాఁగటియూఁతు. ద్వ. వి. —పై.—

నాఁగటిసీల. ద్వ. వి. ఏడికోల జారకుండుటకై బిగించిన సీల.

నాఁగలి వై వి =లాంగలమ్ (రూ- నాఁగేలు- నాఁగేలు - నాఁగేరు) 1. హలము చూ, లాంగలము 1; 2 మడక: చూ, లాంగలము 1.

నాఁగలివాల్ జోదు· వై వి చూ, నాఁగటి జోదు [న్యము.

నాఁకు. దే వి ధాన్యమునకు వర్షిగానిచ్చు ధా

నాఁగురు వై. వి. నాగిని *. చూ, శూలిని:

నాఁగేలు వై వి =: చూ, రూ- నాఁగలి.

నాఁగేరు వై. వి.= —పై.—

నాఁగేలు వై వి= —పై.—

నాఁచికోలు. దే వి అపహరించుకొనుట. భార-శల్య 1, అ 49· చూ, మృచ్ఛిక.

నాఁచు దే. వి. 1 తీఁగపాఁచి: చూ, శైవలము; 2: చూ, ముచ్చు, 1; స.క్రి 3 చూ, ముచ్చిలించు అని 2, అ 136

నాఁచేఁడు దే వి క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము 1 [పద్మము. 1·

నాఁచుపగ వా వి అంతరదామరి *. చూ,

నాఁడు దే వి 1 శాకిని అం, భా వి 90 చూ, గోష్ఠి, 2 ఆదినము క్రై 8, అ. 65; భార. ఉద్యో. 4, అ 407; ఉ, రా. 7, అ 232, కళా 4, అ. 131, 3 కాలము: చూ, సమయము 1; 4 అకాలము.

నాఁడునాఁడు వా వి రూ- నానాఁడు చూ, ప్రతిదినము [క త్రై: చూ, స్త్రీ.

నాఁడెకత్తె దే వి నాణెముగలది రూ. నాణె

నాఁడెకాఁడు. దే వి. నాణెములుకలవాఁడు. రూ- నాణెకాఁడు చూ, శ్రేష్ఠుఁడు [ణెము.

నాఁడెము. వై వి =నాణక: చూ, రూ- నా

నాఁపతాయి. దే. వి. (నాము + తాయి) విష
శిల: చూ, రాయి.
నాకబలి. సం. వి. ఇ. పుం.=నాగవ-నాగవ్వ
నాగవలి-నాగవల్లి-నాబ. పెండ్లి చివర నాటి
తంతు. కళా. 7, అ, 83
నాకము. సం వి. అ. పుం. 1: చూ, స్వర్గము;
2 ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1; 3.నక్క-
చూ, సృగాలము.
నాకిని. సం. వి. ఈ స్త్రీ =: చూ, నాగిని (1)
నాకు. వా. స. 1. నాకొఱకు; గే. స. క్రి
2. లేహనము చేయుట.
నాకుట వా. వి చూ, లేహనము.
నాకులి. సం వి ఈ స్త్రీ చూ, సర్పాక్షి *
నాకువు. సం వి ఉ పుం. 1. పుట్ట చూ,
వల్మీకము; 2. కొండ చూ, పర్వతము;
3: చూ, ముని 1. [మ్రేఁడు.
నాకేశుఁడు. సం. వి అ. పుం: చూ, వేలుపు
నాక్రియు. సం వి. అ పుం =నక్క చూ,
సృగాలము.
నాక్షత్రమాసము పా 27 లక్షత్రములయం
దుఁ చంద్రుఁడు సంచరించుకాలము నాక్ష
త్రమాసము ఇది 12 మాసములుకలది, ఇది
324 దినములుగలది· చూ,మాసములు (చూ,
చాంద్రమాసము)
నాగ వై విశ. 1. ప్రాశస్త్యము: చూ, సత్తు,
2 పెద్ద: చూ,విపులము,వా 3 చూ, నాగా 1
నాగఁడు వై వి _నాగః శేషుఁడు చూ,
సర్పము [శివుఁడు.
నాగకంకణుఁడు సం వి. అ పుం: చూ
నాగకన్నియ ద్వి. వి: చూ, ఉలూపి. 2
నాగకృతి. అం. చూ, క్రియాంగములు (చూ,
అంగము 9) [శ్లాఘ్యము. 4
నాగకేసరము సం. వి. అ పుం. చూ, సువ
నాగకేసర చూర్ణకము. సం. వి అ పుం
చూ, కరిసుగంధము:

నాగకేసరలు. ద్వ. వి. బ. చూ, ధాన్యము.
నాగగన్నేరు. ద్వ. వి. ఒకరకము గన్నేరు *:
చూ, హయమారకము. [చూ, వ్రీహి.
నాగచేముడు ద్వి. వి. ఒకరకము చేముడు *:
నాగజిహ్విక. సం. వి. అ స్త్రీ. మణిశిల.
చూ, రాయి. [వాసము. 3.
నాగదంతకము. సం. వి అ. పుం: చూ, నాగ
నాగదంతి. ద్వ వి (సం. వ) —ఏరండ పత్రి
క, ఏరండఫల, కాండేరి, కామమూత్రిక,
నాగస్ఫోట *.
నాగదమని సం వి. ఈ. స్త్రీ చూ, ఈశ్వరి, 2.
నాగదాలి. దే. వి. ఒకానొకముండ్ల చెట్టు: చూ,
వృక్షము. [చూ, నేరేడు.
నాగనేరేడు ద్వ. వి. ఒకరకము నేరేడు *.
నాగవ వై వి.=: చూ, నాకబలి.
నాగపడగలదండ మి. వా. వి ఆఁడువారి
మెడనగ: చూ, భూషణము. 2
నాగపడగలు. మి. వా వి బ: — వై. —
నాగపసాని. వై. వి. నాకబలిచిరంటి. (చూ—
నాగవ్వసాని - నాగసాని - నాసాపసాని .
నాపసాని): చూ, స్త్రీ.
నాగపాశము సం వి అ పుం 1 వరుణుని
ఆయుధము: చూ, బాణము. 1; 2 చూ,
రతిబంధము; అం. 3: చూ, ఉత్తానకరణ
బంధములు [మత్స్యము. 1.
నాగపెంజెర ద్వ. వి. ఒకరకము పెంజెర: చూ,
నాగవ్వ. వై. వి =: చూ, నాకబలి.
నాగవ్వసాని వై. వి· చూ, చూ-నాగపసాని.
నాగబండము వై వి _నాగబంధ సర్పాకృతి
ముగ్గు
నాగబంధము. సం. వి అ. న. 1 =నాగబండ
ము — వై —; అం 2· చూ, కామసూత
ములు; 3. చూ, శబ్దాలంకారములు:
4 చూ, సంయుతహస్తములు.
నాగబల సం వి అ. స్త్రీ చూ, బల. 2. *

నాగబలుఁడు సం.వి అ.పుం చూ, భీమసేనుఁడు.

నాగబెత్తము. వై వి. పొన్ను వేసిన మంత్రపూతమైన చిన్నపేము. కళా. 2, ఆ. 48

నాగబ్రాహ్మణులు. పా సారస్వతులలో నొక తెగవారు చూ, ఆచార్య అను బ్రాహ్మణులు (చూ, బ్రాహ్మణులు) [మల్లె *

నాగమల్లిక సం. వి ఆ. స్త్రీ = చూ, నాగమల్లె. వై. వి = నాగమల్లికా. (రూ - నాగమల్లియ - నాగుమల్లియ - నాగుమల్లె) అష్టక త్రిక. చూ, మల్లె 1. (వాసంతి 2)

నాగమల్లెలు వై వి. బ, చూ, ధాన్యము.

నాగమాత. సం వి ఋ స్త్రీ చూ, ఇరా 9

నాగము. సం వి అ న 1 సత్తు చూ, లోహము 1; 2 తగరము చూ, లోహము 1; 3 చూ, నాగపాశము 2, పుం 4 = నాగువు రూ - నగము చూ, సర్పము; 5 ఏనుఁగు చూ, హస్తి, 6 కొండ రూ - నగము చూ, పర్వతము; 7 గ్రాహము, గాము చూ, రాహువు. 2, 8 చూ, నాగవాసము (3). 9 మబ్బు చూ, మేఘము 1; 10 ఉద్గార పరివర్తమానవాయువు చూ, వాయువు 11 ముస్తె * చూ, తృణము 1; 12 చూ, సువర్ణాఖ్యము *; 13 చూ, పొన్న *, 14 (గుత్తగడమైన పురుషు) శ్రేష్ఠము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; అం 15 అష్టనాగములు.— అనంతుఁడు, వాసుకి, తక్షకుఁడు, శంఖపాలుఁడు, కులికుఁడు, పద్ముఁడు, మహాపద్ముఁడు, కర్కోటకుఁడు: (చూ, సర్పము); 16 చూ, ధష్మములు [తృణము. 1

నాగముస్తె వై వి భద్రముస్తకము *. చూ,

నాగయుక్తకము అం చూ, నహీనతానములు (చూ, శుద్ధతానములు.)

నాగరంగము. సం వి అ పుం. నారింజే *. చూ, శర్కరాంకము

నాగరము. సం. వి. అ న. 1. చూ, శుంఠి 2 ముస్తె *. చూ, హరిత, 3 నాగరదేశీయాక్షరము; పుం 4. గోరఁట *. చూ, మహాసహ; విణ 5 నగరమున పుట్టినది; పా 6 ఒకానొకవృత్తము ఒక్కొక్క పాదము భగణ, రగణ, వగణములతోఁ గూడినదై యష్టమఛందమ్మునందుఁ బుట్టినవృత్తము: చూ, వృత్తము 1; దే: విణ (1) ఆఁడువారి శిరోభూష చూ, భూషణము 2.

నాగరముస్త సం. వి ఆ స్త్రీ ఒకానొక తుంగ* చూ, తృణము 1. [ములు

నాగరాఖ్యము అం. చూ, ఉత్తానకరణబంధ

నాగరికత సం వి ఆ స్త్రీ చూ, నాగరము 4

నాగరికము సం విణ నాణెమైనది చూ, శ్రైష్ఠ్యము [చూ, లోకము 1.

నాగలోకము సం వి. అ పుం పాతాళము:

నాగవము సం వి. అ న: చూ, కరణము 14

నాగవలి. వై వి _: చూ, నాకబలి

నాగవల్లి సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1: చూ, తాంబూలవల్లి, తాంబూలవల్లిక, తాంబూలి (తె) తమలపాకుతీఁగ*; వై వి (1) = చూ, రూ - నాగవలి.

నాగవల్లినిష్ఠురము జా. 1. పెండ్లియైనపనాఁటి దెబ్బలు; 2 ముగ్గుఅంపింపిడగ్గఱి దెబ్బలు; 3 ఘనమైన పిదప పోరాటము. "లోలత నింక నాగవలిలోపల నిష్ఠుర మేల కల్గెగన్" (విజయవిలాసము 3, ఆ, 72)

నాగవల్లీదళము సం వి అ. న (తె ప)— ఆకు, తమలపాఁకు - తములపాకు - తములపుటాకు; తద్వి.- కారపునల్లతములపాకునకు - (తె. ప)— కమ్మరాకు (కమ్మనాకు తీఁగకు.—: చూ, సురలి) (వి గతవాః కి మూ, సురలి)

నాగవాసము సం. వి అ. పుం 1. చూ, నాగలోకము; వై వి (1) వేశ్యాసమూహము-

స్వా. 2, ఆ. 73. చూ, వేశ్య; (2) ఆట మేళము. అచ్చ బాల, కాం. 33 చూ, వేశ్య; దే వి (3) గొండ్లెము తగిలించెను రెండుకొనలువంచిన యినుపకమ్మి. నాగదం తము, నాగము, నిర్యూహము. (తె. న)— కత్తెయొల.

నాగవీటుఁడు. సం వి అ పుం. మనువుకుడు ద్భవాఁడు: ఖటకుఁడు, టంకరుఁడు, తోగ్య క్షరుఁడు.

నాగశుండి. స. వి ఈ స్త్రీ ఖురాసాని. పుచే* చూ, పుచ్చే

నాగసంభవము సం వి అ న. చూ, సిందూరము 1

నాగసత్వ. అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు

నాగసరము వై వి.=నాగస్వరః. రూ-నాగసొర ము. 1 పాములవాఁడు ఊఁదు బుర్ర. చూ, వీణె; 2 మంగలికోళ్ళు, సన్నాయి: చూ, వి

నాగసాని. వై వి. చూ, గూ-నాగవసాని

నాగసుగంధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, సర్పాక్షి*

నాగసొరము వై. వి =చూ, నాగస్వరము 1-2

నాగస్వరము సం వి అ. పుం= చూ, నాగ సరము 1—2.

నాగా వా వి 1 పనిచేయనిగోసే; 2. శూన్యము

నాగాంతకుఁడు సం వి అ పుం గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు

నాగాఖ్యము. సం వి. అ పుం: చూ, నాగకేసరము*

నాగానంద నాటకము. అం. (శ్రీహర్షుఁడు గ్రం థకర్త). చూ, కావ్యనాటకములు

నాగాపసర్పితము. అం చూ, కరణములు

నాగాశనుఁడు. సం వి. అ పుం. చూ, నాగాం తకుఁడు.

నాగిని సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొల్లజిడ్డు*. చూ, శూలిని; వై. వి (1)=నాకిని. దేవత్వ మొందిన ముత్తైదువ: చూ, స్త్రీ

నాగుఁబాము వ్య వి. చూ, సర్పము

నాగుమల్లె. వై. వి.=నాగమల్లికా*: చూ, రూ- నాగమల్లె.

నాగులు. వై వి. బ,=నాగాః (కశ్యపునకుఁ గద్రువయందుఁగల్గిన సహస్రసంఖ్యాకమగు సంతతి.— శేష-వాసుకి-తక్షక-ఐరావత- కంబళ-అశ్వతర — మహాపద్మ-శంఖ కర్కో టక-ధనంజయ-మహానీల ఐలాపత్ర మహా కర్ణ-ధృతరాష్ట్ర-బలాహక- కుహర-పుష్ప దంష్ట్ర, దుర్ముఖ, సుముఖ, శంఖపాల, కపిల, వామన, నహుష, మణి, శంఖరోమా దులు ప్రముఖులు): చూ, సర్పము.

నాగువు. వై. వి. నాగ. చూ, సర్పము.

నాగోదము సం వి. అ న ఉదరత్రాణము: చూ, వారవాణము.

నాచికేతుఁడు. సం. వి అ. పుం చూ; వహ్ని 1.

నాజూకు వా విశ సున్నితము, నాజూకు.

నాట సం. వి. అ పుం ౭. కాంభోజ రాగము: చూ, స్వరము 2

నాటకము సం. వి అ న. 1 నాట్యప్రధా నమై పద్యగద్యాత్మకమైన గ్రంథవిశేషము. (చూ, నాట్యము; చూ, ఉద్ధతము: 2; చూ, వ్యంజకము. 1) రూపకము- రూపము, (౧ దృశ్యము నాటకము. దీనికే రూపకమని నామాంతరము; ౨. నాటకమనఁగా నాట్య ముచేఁజూపఁబడునది; 3 నాటకము త్రివర్గ (ధర్మ-అర్థ- కామ)ఫలదము. ౪ నాటకములు వస్తు, నేతృ, రసభేదములచేఁ బదియయ్యె.- నాటకము, ప్రకరణము, భాణము, ప్రహ సనము, డిమము, వ్యాయోగము, సమవాకా రము, వీథి, అంకము, ఈహామృగము (చూ, దశరూపకముల లక్షణములు); ౫ దశరూప కముల లక్షణములలో.— నాటకము.— ఇందుఁ గథ ప్రఖ్యాతము ధీరోదాత్తుఁడు, నాయకుఁడు శృంగారవీరరసములలో నొక టి ప్రధానము ఇతరరసము లంగములు భా

రతివృత్తి సంధులైదునుగలవు. 5 మొదలు 10 లోపుగ నంకము లుండవలెను. అంక కథ పరిమితిదినమని కొందఱు వత్సరమని కొందఱు చెప్పుదురు; ౬ నాటకకథను నడిపించువాఁడు సూత్రధారుఁడు; ౭ నాటకములోని భాగములకు "అంక" మనిపేరు, ౮ సర్వనాటకములందుఁ బ్రథమమునఁ బూర్వరంగము, తర్వాతఁ బ్రస్తావనము జరుప వలెనని సామాన్యలక్షణము) తద్విశేషము లు.— ౧ నాటకాంగభేదములు.—అథమా సారితక్రియ, అవక్లృప్తి, అవతరణము, ఉత్థాపనము, గానము, మాలిక; ౨ నాటకపరిచ్ఛేదము — అంకము, ఉద్ఘాతము, ఆశ్రావణము, ఆశ్వాసము; 3 విలంబితనృత్యము — ...నము, ౪ జక్కిణియను ఆట — (తె. వ) జక్కిణి; ౫ నాట్యము — ఖంఖ; ౬ నాట్యగతిభేదము.— (తె. వ).— కోపు కొరు, తీరుకు, తీరుపు తీర్పు, సారె; ౭ నాట్యబంధము.— (తె వ) — కంట, కట్టరము - కట్టారము; ౮ నాట్యతృతీయసంధి గర్భము; ౯ నాట్యచతుర్థసంధి — అవమర్శము; ౧౦ నాట్యచతుర్గణాంగభేదము.— అంగహారము, కలాసకము, కితువు, ఖద్యోతము, చలి, చాల, చాలి, తరాకము. (తె. వ).— కలాసికి (మిగతవానికి "వ్యంజకము 1" చూడుము); పుం, న. 2. నాటకగ్రంథము యొక్క నాట్యము, వై వి (1,=నాట్యము - నర్తక - నర్తనము ఆట. పాండు. 4, ఆ. 77: చూ, విలాసము. 1; (2) ప్రవర్తనము ఉ, హరి 2, ఆ.70: చూ, ప్రవర్తనము 1

నాటకరత్నకోశము అం. చూ, కావ్యనాటకములు.

నాటకసంధులు. అం (సంధులు) ముఖము, ప్రతిముఖము, గర్భము, విమర్శము, నిర్వ

నాటకసాల వై. వి.= నాట్యశాల ఆటపట్టు. స్వా 5, ఆ. 63 చూ, సదనము. 1.

నాటకావతారము. అం· చూ, కావ్యనాటకములు·

నాటామ్రము సం. వి అ పుం· చూ, తిమిటము.

నాటిక అం నాటికలు 16 లో నొకటి (4 అంకములు. పాత్రభేదము చేపరికరణిక నంటిది)· చూ, నాటికలు

నాటికలు అం. ఇవి 18 — నాటిక, త్రోటిక, గోష్ఠి. సత్తకము, నాట్యరాసకము, ప్రస్థానము, ఉపలాస్యము, కావ్యము, ప్రేంఖణము, రాసకము, సల్లాపకము, శ్రీగాదితము, శిల్పకము, విలాసిక, దుర్మల్లిక, ప్రకరణిక, హల్లీసకము, భాణికము.

నాటిద వా వి. చూ, ఆసుని

నాటివడలు వా. అ. క్రి చూ, ఉమ్మే. 2.

నాటు దే. వి. 1 నాటుబోవుగాలిని నాటుట· నాట్నము; 2 నాటుట; అ. క్రి 3. గ్రుచ్చుకొను భార. ఉద్యో. 4, ఆ 407: చూ, స్థిరపడు; స క్రి 4 నాటుకొనగు నాని స్థాపించు చూ, మొలవేయు; అం. ప్రే 5. గ్రుచ్చు ఉ. హరి 3, ఆ 60· చూ, మొలవేయు.

నాటుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, నాటు 3 (ప్రే నాటుకొలుపు అచ్చ సుం, కాం 31).

నాటుపురము. వా వి పల్లెటూరు

నాట్నము. దే వి. చూ, నాటు 1

నాట్యప్రదీప అం చూ, కావ్యనాటకములు. (ఎవిని సుందరమిశ్రుఁడు వ్రాసెను)

నాట్యభేదములు అం. నృత్తము. నృత్యము నను రెండును నాట్యభేదములే.

నాట్యము సం. వి అ. న.=నట్టువ. 1 నృత్యము (నాట్యము మృదుమధురమైనచో "లాస్యమని" ఉద్ధతమైనచో "తాండవమని" చెప్పుదురు) చూ, తాండవము, చూ, లాస్యము

(చూ, వ్యంజకము.1; చూ, నాటకము 1.); నాట్యమునకు భరతసూత్రములాధారములు కాబట్టియే నాట్యమునకు "భరతము" ని పేరువచ్చినది: చూ, భరతము); 2. నృత్తగీతవాద్యములకూడిక: చూ, తౌర్యత్రికము; అం. 3 చూ, విసరులు

నాట్యరాసకము అం. నాటికలు 18 లోనొకటి. (ఒకంకము, నాట్య, గాన, హాస్య, ప్రణయములుండవలె)' చూ, నాటిక

నాట్యాలోచన అం: చూ, కావ్యనాటకములు

నాట్యవిలాసము. అం.—పై— (సాల

నాట్యశాల సం వి అ (స్త్రీ)= చూ, నాటక

నాట్యశేఖరము అం చూ, కావ్యనాటకములు

నాట్యోపయోగములైన యంగములు. అం. ఇవి 19 -వీనిలో నొక్కొక్కదానికి గల భేదసంఖ్య — శిరస్సు 17, దృష్టి 18, తారలు9 పుటలు 9, భ్రువులు 7 నాసికము6, గండములు6, అధరము8, చిబుకము 8, ముఖము 6, కంఠము 4, హస్తములు 10, వక్షము 3, ఉదరము 3, పార్శ్వములు 5, కటి 5, ఊరువులు5 జంఘలు 5, చరణములు 9 · (చూ, ఉపవిన్యాలు' చూ, అంగము 9)

నాడా. వా వి 1. సన్నపినూలుపట్టె, 2 గుఱ్ఱములు ఎద్దు లోనగువాని గొరిజలకు వేయు ఇనుపముక్క.

నాడి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ) 1 చూ. నరము (1) (చూ, నాడులు), 2 చూ, నాడిక; 3 - నారి నారకులుపు' చూ, పత్రము' 4 ఈనె: చూ, పర్ణాగ్రము; 5 తూగకాడ చూ, శాకము 1; 6. తెల్లగిలిక: చూ, హారతి (చూ, తృణము 1); 7 మోసకాని నడక. [కారుడు.

నాడింధముడు. సం. వి అ. పుం చూ, స్వర్ణ

నాడిక సం. వి అ. (స్త్రీ). 1. గడియకాలము గడియ-గడె సం వ).—ఘటిక, నాడి; (మిగతవానికి "విఘటిక" చూడుము.)

పై వి. (1) రూ-నాము-నాణెము- అచ్చు. ఆ, కాం 111: చూ, దేశము.

నాడీచరణము. సం. వి. అ. న అగసాలె: చూ, స్వర్ణకారుడు.

నాడీదేహుడు. సం వి అ. పుం. భృంగీశ్వరుడు: చూ, శివుడు.

నాడీపత్రము. సం. వి అ. పుం' చూ, నాడి 3.

నాడు దే. వి 1:చూ, దేశము 2 జనపదము అ క్రి 3. నాటు భా. కర్ణ. 2. ఆ. 243' చూ, మొలకెత్తు: స. క్రి. 4 స్థాపించే. అం, భా 122 చూ, స్థిరపడు.

నాడుమొదలు. దే. అవ్య అప్పటినుండియు.

నాడులు అం. 1 దేశభేదములనుబట్టి రాబడిన బ్రాహ్మణాది వర్ణములకు గలిగిన పేళ్లు. (వెలనాడు, ములకనాడు, కాసలనాడు, తెలనాడు, వేంగినాడు ము);2 మండలములోని అంతర్భాగములనుబట్టి ఆయాభాగములకు రాబడిన పేళ్లు (పాగలునాడు, పోలునాడు ము) (చూ, దేశములు); 3 ఇవి 10 — నాసికాద్వారములు, నేత్రద్వారములు, కర్ణద్వారములు, శంఖినీనాడి గుదనాడి, బ్రహ్మనాడి, సుషుమ్నానాడి (దశవిధనాడుల వివరము —౧ ఇడానాడి యన చంద్రనాడి (ముక్కునకు ఎడమభాగమున నుండును. శివుడు అధిదేవత), ౨. పింగళనాడియన సూర్యనాడి (ముక్కునకు కుడిభాగమున నుండును. విష్ణువు అధిదేవత), 3 సుషుమ్నానాడి అన అగ్నినాడి ముక్కుమధ్యనుండును, (బ్రహ్మ అధిదేవత); ౪ గాంధారీనాడి (కుడి నేత్రముంగుండును. ఇంద్రుడు అధిదేవత); ౫. అస్థినినాడి (నాలుక యందుండును. ఎడమ నేత్రమందును నుండును వరుణుడధిదేవత); ౬ పుసానాడి. (కెడీ చెవియందుండును. దిగ్గంత

అధిదేవత); 2. పయశ్వినినాడి (ఎడమచెవి యందుండును బృహస్పతి అధిదేవత); ౩ అలంబసనాడి (శిశ్నమందుండును. అగ్ని అధిదేవత); ౬ లకుహనాడి (గుదస్థానమందుండును భూమి అధిదేవత); ౧౦ శంఖినినాడి (నాభిస్థానమున నుండును: చంద్రుఁడు అధిదేవత); (శరీరమునందు మజ్జాతంతువులు (నాడులు) దాదాపుగ 700 కలవు)

నాడె. దే వి. నడుము నూలికంటె నుంచెడు నాడా: తోట్టియు - తొట్టె - తొట్టెనాళి - (సం. పరి. — ఉదర, తంతుకాష్ఠము, తుది, తుర్య

నాణకము. సం. వి అ. న. = నాఁణెము. రూపాయలోనగు నాణెము: ఆహతము (తె పరి —నాణెము. (చూ, లోహము 1)

నాణము. వా. వి. మాంసరసము. అం, భో. ద్వి. 252.

నాణిమ. దే వి: చూ, దేశము.

నాణీయము. వై. వి = నాణెక: చూ, రూ- నాణెము.

నాణెకత్తె వై. విఠ: చూ, రూ- నాఁడెకత్తె.

నాణెకాఁడు వై. విణ 1. కోమటి. సాంబమా 2: చూ, వైశ్యుఁడు; 2: చూ, రూ- నాఁడెకాఁడు.

నాణెము. వై వి.= నాణక. (రూ- నాణీయము - నాఁడెము) 1 శుద్ధసీనారము చూ. లోహము 1; 2 ముద్రింపఁబడిన రాగి వెండి బంగారములబిల్ల: చూ, లోహము. 1; 3 ఇచ్చి పుచ్చుకొనుటయందలి యోగ్యత; 4 నాగరికత; 5 యోగ్యతాయోగ్య పరిశీలనము చూ, శ్రేష్ఠత; 6. మంజులము: చూ, హృద్యము

నాతము. దే వి బత్తెము. రా, వి 2, ఆ. 34 చూ, సంబళము

నాతి దే. వి. రూ — నాతుక ఆడుది: చూ, స్త్రీ

నాతుక దే వి. (నాతి + ఉక): చూ, రూ- నాతి

నాతోడు జా. వాయూన, నాపైఒట్టు. నన్ను చేంపుకొనితిన్నట్టు. "నీనెచ్చెలితోడును మ్మ సఖి నిక్కముచెప్పుము" (పరిభావతి 1, అ 87), "కలయట్లుచెప్పుమీ కల్ల లాడినవీకునాతోడునుసుమ్మ ప్రాణసఖివీవు" (పరిభావతి. 3, అ 107)

నాదము సం వి. వి పుం = నాదు 1. ధ్వని, మోఁత: చూ, స్వరము 2, అం. 2. ఆహతము - అనాహతము. అనిద్వివిధము (ఆహతము - బాహిక్తి గ్నాది రూపముచేత శ్రోత్రముగ్రాహ్యమై భవభంజకమై యున్నది. ఈయాహతి నాదమునకే స్థానభేదములనుబట్టి 22 భేదములుగలవు అవేగినఁబడునని గనుక పండితులనిపించుకొనినవి చూ, ఉచ్చారతము), అనాహతము (ప్రాణాగ్ని సంయోగరూపమైనది); (నాదమనఁగా వ్యాకరణపరిభాషను = మోఁగెడి అస్ఫుట ధ్వనియని తాత్పర్యము. మంత్రవ్యాకరణ పరిభాషమైనచో. - న = ప్రాణము, ద = అగ్ని. ప్రాణాగ్నిసంయోగరూపమైనది గనుక నాదమనిపించుకొనినది) చూ, స్వరము 2; 3: చూ, అష్టాదశపదార్థములు

నాదములు. అం (దశవిధనాదములు) జల, భేరీ, మద్దెల, మృదంగ, ఘంటా, కాహళ, కింకిణీ, వేణు, భ్రమర, ఓంకారనాదములు

నాదాంతరి అం: చూ, భాషాంగములు

నాదారు. వా. వి. 1 నిష్పత్తి: చూ, బీదతనము; 2. పేద, 3 పొట్టి, 4 శక్తిలేమి; విణ 5 చిక్కనిది; 6 పేలది

నాది దే. వి. నాసంబంధమైనది.

నాదించు సం. అ క్రి. మోఁగు. శకాం.5, అ 53. చూ, శబ్దించు.

అధిదేవత); ౭. పయస్వినినాడి (ఎడమచెవియందుండును బ్రహ్మ అధిదేవత),౮ అలంబుసనాడి (శిశ్నమందుండును. అగ్ని అధిదేవత); ౯ లకుహానాడి (గుదస్థానమందుండును భూమి అధిదేవత); ౧౦ శంఖినినాడి (నాభిస్థానమున నుండును: చంద్రుడు అధిదేవత); (శరీరమునందు మజ్జాతంతువులు (నాడులు) దాదాపుగ 700 కలవు)

నాడె. దే. వి. నడుము నూలికండె నుంచెడు నాడా తోట్టియు-తోట్టె-తోట్టెనాళ-(సం ప్రి—ఉదర, తంతుకాష్ఠము, తుర, తుర్య

నాణకము. సం. వి. అ. న.=నాణెము. రూపాయలోనగు నాణెము ఆహతము (తెప్రి—నాణెము (చూ, లోహము 1)

నాణము. నా. వి. మాంసరసము ఆం, భా. ద్వి. 252.

నాణిము. దే వి: చూ, దేశము.

నాణియము. నై వి=నాణకా చూ, నూ-నాణెము.

నాణెకత్తె నై విణ: చూ, రూ-నాణెకత్తె.

నాణెకాడు నై. విణ 1. కోమటి. సాంబూ 2· చూ, వైశ్యుడు; 2· చూ, నూ-నాణెకాడు.

నాణెము నై వి=నాణక. (నూ-నాణియము-నాణెము)1 శుద్ధపీనారము చూ. లోహము 1, 2 ముద్రింపబడిన రాగి వెండి బంగారముల బిల్ల చూ,లోహము. 1; 3 ఇచ్చి పుచ్చుకొనుటయందలి యోగ్యత; 4 నాగరికత; 5 యోగ్యాయోగ్య పరిశీలనము నూ, ప్రతి; 6 మంగళము. చూ, పాతివ్రత్యము

నాతిము దే వి ఎత్తెము రా, వి 2, ఆ 34 చూ, సంబళము

నాతి ... ... నూ—నాతుక అడుక చూ, స్త్రీ

నాతుక దే వి (నాతి+ఉక): చూ, రూ-నాతి.

నాతోడు జా. వాడుక, నామీదఒట్టు. నన్ను చేపుకొనితిన్నట్టు. "నీవెచ్చెలితోడును మున్ను నష్టి నిక్కము చెప్పుము" (పరిభావతీ 1, ఆ 87),"కలయట్లు చెప్పుమీ కల్లలాడినవీనునాతోడునుమ్ము ప్రాణసఖివీవు" (పరిభావతీ. 3, ఆ 107)

నాదము సం వి. వి. పుం=నాదు. 1. ధ్వని, మ్రోత, చూ, స్వరము 2, అం. 2. ఆహతము-అనాహతము అనిద్వివిధము (ఆహతము-హారకీర్తనాది రూపము చేశ శ్రోత్రగ్రాహ్యమై భవభంజకమైయున్నది. ఈ నూహతి నాదమున స్థానభేదములనుబట్టి 22 భేదములుగలవు అవి శ్రుతులనిపించుకొనినవి చూ, ఉచ్చత ము), అనాహతము(ప్రాణాగ్నిసంయోగరూపమైనది); (నాదమునగా వ్యాకరణపరి కారము=మ్రోగెడి అస్పుట ధ్వనియని తాత్పర్యము. మంత్రవ్యాకరణ పరికారమైనచో-న=ప్రాణము,ద=అగ్ని. ప్రాణాగ్ని సంయోగరూపమైనది గనుక నాదమని పించుకొనినది) చూ, స్వరము 2, 3. చూ, అష్టాదశపదార్థములు

నాదములు అం (దశవిధనాదములు) జల, భేరీ, మద్దెల, మృదంగ, ఘంటా,కాహాళ, కింకిణీ, వేణు, భ్రమర, ఓంకారనాదములు

నాదాంతర అం. చూ, భాషాంగములు

నాదారు వా. వి 1 నిష్పత్తి చూ, నిరతము; 2. పేద, 3 పొట్టి, 4 శక్తిలేమి; విణ 5 దిక్కులేనిది; 6 పేలది

నాది. దే. వి నాసంబంధమైనది

నాదించు సం. అ క్రి. మ్రోగు. శకాం 5, ఆ 53 నూ, ధ్వనించు.

నాదు. వై. వి.=నాదః. శబ్దము, ధ్వని. పా. 2, అ. 98: చూ, స్వరము. 2.

నాదేయము. సం. వి. అ.పుం. 1. కైవడిముస్తె*: చూ, ముస్తకము; 2. నీరుపబ్బి*: చూ, పబ్బలి; విశే. 3. నదీసంబంధమైనది.

నాదేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కిత్తలి *: చూ, శర్కరాంకము; 2. వారదబ్బ *: చూ, శర్కరాంకము; 3. తక్కలి *: చూ, వైజయంతి; 4. దాసనము *: చూ, హయజీవన మారకము. 5: చూ, నాదేయము. 2 *; 6. కాకినేరేడు (నేలనేరేడు)*: చూ, లికుచము. (నాగరంగపు చెట్టుఅనికొందఱు)

నాధము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముక్కతాడు. [చూ, పరాధీనుఁడు.

నాధవంతుఁడు. సం. విశే. (త్. ఈ. త్):

నాధుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పెనిమిటి: చూ, భర్త. 1; 2. ఱేఁడు, ప్రభువు: చూ, స్వామి. 1; 3. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు. [3, అ. 187.

నాన. వై. వి.=జ్ఞాన: చూ, సిగ్గు. భార. ఆది.

నానఁబ్రాలు. దే. వి: చూ, నానబియ్యము.

నానగండ. వై. విశే. సిగ్గుమాలినవాఁడు. పాండు. 5, అ. 179.

నానబియ్యము. దే. వి. నానఁబెట్టిన క్రొత్తచేరుడు బియ్యము: చూ, బియ్యము.

నానాఁడు. దే. వి. రూ-నాఁడునాఁడు: చూ, ప్రతిదినము.

నానాప. వై. వి.=: చూ, నాకబలి.

నానాపసాని. వై. వి: చూ, రూ-నాగపసాని.

నానారూపము. సం. విశే. పలుదెఱఁగులుగలది; చూ, వివిధము.

నానార్థరత్నమాల. అం: చూ, నిఘంటువులు.

నాను. దే. వి. 1. నానుకోవి: చూ, భూషణము. 2; అ. క్రి. 2: చూ, ఊరు. 6.

నానుకోవి. దే. వి: చూ, నాను. 1.

నానుచు. దే. ప్రే.1: రూ-నాన్చు. నానఁజేయు. పాండు. 3, అ. 191.

నానుడి. దే. వి. (నాను+నుడి) 1. లోకోక్తి, గాలిమాట: చూ, శబ్దము. 2; 2. సామెత. పా. 2, అ. 258: చూ, శబ్దము. 2.

నానుఁడు. దే. విశే. 1.—పై—; 2. తడిసినది.

నానుదువాన. దే. వి. విడువక కురిసెడు పొడి పొడి చినుకులవాన: చూ, వాన. 1.

నానుపు. దే. ప్రే. (ఒట్టు) చేలునచేయు.

నానుబోర. దే. వి. మాంసముగలరొమ్ము: చూ, వక్షము.

నానేఁత. వా. వి. ఆలస్యము: చూ, విలంబము.1.

నానోడి. వా. వి: చూ, రూ-నానుడి. అం, భా. ప్ర. 111.

నానోడు. వా. వి.—పై.—

నాన్చు. దే. ప్రే: చూ, రూ-నానుచు.

నాన్నెల. దే. వి: చూ, భృత్యము.

నాన్న. దే. వి. రూ-నాయన. 1. తండ్రి: చూ, సవితృఁడు. 2; 2. పూజ్యుఁడు: చూ, మహనీయుఁడు; వా. 3. (శూద్రులలో) అన్న; 4. (శూద్రులలో) మేనమామ.

నాప. వై. వి.=: చూ, నాకబలి.

నాపసాని. వై. వి: చూ, రూ-నాగపసాని.

నాపితుఁడు. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, మంగలి.

నాభాగ్యముదేవరచిత్తము.లో.దయతోఁగూడిన లాభము. "మామకస్వాంతవీధి, చెలువభాగ్యంబు దేవరచిత్తమధిప."(పాంచా)

నాభి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కస్తూరి: చూ, మృగమదము; పుం, స్త్రీ. 2: చూ, బొడ్డు. 1; పుం. 3. విషవిశేషము: వత్సనాభి, వసనాభి; 4. బండికంటి నడిమిభాగము: చూ, పిండిక. 1; 5. తిలకము: చూ, బొట్టు. 1; 6. క్షత్రియుఁడు: చూ, రాజు.1; 7. చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1; పా. 8. దీనికి ఉప

మానసులు — పొన్న పువ్వు, సుడి, మడుగు, నూయి, చక్రము; అం. 9. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి. (బొడ్డు) (దక్షిణావర్తమై వర్తులమై యతిగంభీరమైనఁ బ్రశస్తము. వామావర్తమై మిక్కిలి లోఁతుగలిగిన పాపాత్ముఁడగు. ఉత్తానవిరళమైన దుఃఖప్రదము.): చూ, లక్షణాంగములు; 10. స్త్రీ లక్షణాంగములలో నొకటి. (బొడ్డు) (లోఁతుగనున్న పూజ్యురాలగు. ఏటిసుడివలె దక్షిణావర్తమైన రాజపత్నియు, పుత్రవతియు, పతిప్రియయు, భోగియునగు. ఎడమ సుడియైన చచ్చుబిడ్డలు కలదియగు. లోపల సుడియున్న జారయగు. బొడ్డుకు కొంచెము క్రింద కుంకుమవర్ణగర్భితమై పద్మసమమగు చిన్నెయున్న మన్నెవాని యన్నుమిన్నయగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 11: చూ, అధమక్షేత్రములు; 12: చూ, కళలుండు స్థలములు; 13: చూ, హస్తక్షేత్రములు; 14: చూ, చుంబనస్థానములు; 15. నాభిశుద్ధి — గోమూత్రములో 3 రోజులు నానవైచి యుడికించినశుద్ధి (7 రోజులనికొందఱు).

నాభికావర్తి. అం. చూ, అశుభావర్తములు.

నాభిజన్ముఁడు. సం. వి. న్. పుం. పొక్కిలి మొలి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

నాభిశ్విత్రి. అం: చూ, చిత్రపర్ణములు.

నామకరణము. సం. వి. అ. న. 1. బిడ్డలకు పేరుపెట్టుట; అం. 2: చూ, కర్మములు.

నామకా. వా. క్రి. విణ. స్వతంత్రము లేకుండఁగ

నామగుంట. ద్వ. వి. (నామము + గుంట) గళగర్తము: చూ, రోగము. 1.

నామధేయము. సం. వి. అ. న: చూ, పేరు. 1.

నామమడచు. మి. స. క్రి. చెంపు. భార. స్త్రీ. 2, ఆ. 54. చూ, సంహరించు.

నామము. సం. వి. న్. న. 1: చూ, నామధేయము; పా. 2. (నామము) పేరునకుఁ బ్రాతిపదికమని సంజ్ఞ. "రామ, కృష్ణ" మొ; దే. వి. (1) నొసట పెట్టుకొనెడుబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.

నామములు. అం: చూ, పదములు. ⌈హారము. 4.

నామరులు. దే. వి. బ. పాచికలు: చూ, ద్యూత.

నామర్దా. వా. వి. అగౌరవము.

నాము. దే. వి. జొన్నలోవగువాని కొయ్యగాలున చిగిరించిన మొలక: చూ, మొక్క. 1.

నామూషీ. వా. వి. అవమానము.

నాయంకరము. ద్వ. వి. (నాయకుఁడు + కరము): చూ, ప్రభుత్వము.

నాయఁకవాడి. ద్వ. వి. పంటపరామరిక చేసెడు దివాణపు బంటు. రూ-నాయఁకవాళి: చూ, మహానూలుదారు.

నాయఁకవాళి. ద్వ. వి.—పై—

నాయకుఁడు. వై. వి. 1. ప్రభువు. చూ, స్వామి. 1; 2. ప్రసిద్ధుఁడు భటులకధిపతి: చూ, స్వామి. 1.

నాయఁడు. వై. వి. 1. శూద్రవిశేషము: చూ, శూద్రుఁడు; 2.=నాయకః. ప్రభువు: చూ, స్వామి. 1; 3. బలిజెలోఁగువాని పట్టపుఁబేరు.

నాయకగుణములు. అం. కావ్యలక్షణంబున — మహాకులీనత, మహాభాగ్యము (పరిపాలన), ఔజ్జ్వల్యము, ఔదార్యము (దాతృత్వము), తేజస్విత (పరాక్రమ), ధార్మికత, వైదగ్ధ్యము (నేర్పు), పాండిత్యము (విద్యావివేకము) మొ. వీరికిఁదగిన నాయికలు సాధారణముగ ముగ్గురు: చూ, స్వీయ, అన్య, సామాన్య. (ఈ గుణములన్నియు పూర్తిగా గలవాఁడుత్తముఁడు. కొన్నియె కలవాఁడు మధ్యముఁడు. చాల తక్కువగలవాఁడధముఁడు)

నాయకత్రయము. అం. దేవనాయకుఁడు, మనుష్యనాయకుఁడు, ఉభయనాయకుఁడు. (3.)

నాయకనర్మసచివులు. అం: చూ, నాయక సఖులు. [రత్నము: చూ, భూషణము. 2.

నాయకము. సం. వి. అ. పుం. పతకమునడిమి

నాయకసఖులు. అం. విటుఁడు, విదూషకుఁడు, పీఠమర్దుఁడు, చేటుఁడు. (4)

నాయకస్వరూపము. అం. కీర్తిప్రతాపసుభగత్వము, ఆర్జావవత్త్వము, సుగుణాఢ్యత్వము, భూభరణధురీణత్వము, కావ్యగీతప్రియత్వము. (5)

నాయకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1.=నాయఁడు. అధిపతి(చూ, నాయకులు):చూ, స్వామి.1, 2. శృంగార రసావలంబన పురుషుఁడు (చూ, నాయకులు); విణ. 3: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు; నై. వి. (1).=నాయక. అధిపతి: చూ, స్వామి. 1. (పురుషోత్తమ కవీయము.)

నాయకులు. అం. 1. సర్వరస సాధారణులయిన నాయకులు నల్వురు.—ధీరోదాత్త, ధీరోద్ధత, ధీరశాంత, ధీరలలిత (4) (స్థైర్యము గలిగి శాంతుఁడై సర్వమెఱింగి దయాశాలియైన వాఁడు ధీరోదాత్తుఁడు, గర్వాసూయాదంభమాయా క్రోధాదులు గలవాఁడు ధీరోద్ధతుఁడు, ప్రసన్నాత్ముఁడు ధీరుఁడు శాంతుఁడునైనవాఁడుధీరశాంతుఁడు, నిశ్చింతుఁడు విద్యాసక్తుఁడు సుఖియైనవాఁడు ధీరలలితుఁడు); 2. శృంగార నాయకులు నల్వురు.— అనుకూలుఁడు, దక్షిణుఁడు, ధృష్టుఁడు, శఠుఁడు (4) (చూ, ఉపనాయకులు) [అనుకూలుఁడు.—ఒకేనాయిక యందాసక్తుఁడు;దక్షిణుఁడు —అనేక నాయికల యందు సమస్నేహవర్తి; ధృష్టుఁడు.—పరస్త్రీగమనాదులచేఁ దప్పుచేసియు నిర్భయుఁడు; శఠుఁడు.—నాయికామాత్రవిదిత విప్రియకారి (చూ, పతులు); 3. ఉపనాయకులు నల్వురు.—పీఠమర్దుఁడు, విటుఁడు, చేటుఁడు, విదూషకుఁడు.(చూ, నాయక సఖులు. ఉపనాయకులు.)

నాయన. దే. వి. (నా + అన్న): చూ, రూ-నాన్న. [మహీ.

నాయనమ్మ వా. వి. తండ్రితల్లి: చూ, పితా

నాయబారము. నై. వి.=న్యాయభారః. 1.సత్యమునువహించుట;2. రాజీకిఁబ్రయత్నించుట.

నాయబారి. నై. వి.=న్యాయభారి. సత్యదూత.

నాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాపణము: చూ, లాభము. 1; 2. నీతి: చూ, సత్యము 1; నై. విణ. (1)=న్యాయః. న్యాయయుక్తము: చూ, సత్యము. 1.

నాయిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శృంగారరసావలంబనస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

నాయికలు. అం. వివిధశృంగార రమణీయలైన రమణీమణులు స్వీయ, పరకీయ, సామాన్యలను ముత్తెఱంగులయి యుండిరి. అందు స్వీయ పదమూఁడు, పరకీయ రెండు, సామాన్య యొకవిధములవుటచేఁ బ్రధాననాయికలు పదునార్వురైరి. అవస్థాభేదంబుచే శృంగారనాయిక లష్టవిధములైరి. ౧ స్వాధీనపతిక (ప్రియునిం దనకు వశపఱచుకొన్నది): ౨ వాసవసజ్జిక (పతి వచ్చువేళకు శయ్యాదుల లంకరించునది); ౩ విరహోత్కంఠిత (నాయకుఁడు వేళకురాకున్నఁ దపించునది); ౪ విప్రలబ్ధ(సంకేతస్థలము నంబ్రియునిం గానకకలఁగునది); ౫ కలహాంతరిత(మును కోపముచేఁ బతినివిడనాడి పిదపఁ బశ్చాత్తాపపడునది); ౬ ఖండిత (ప్రియుఁడు పరస్త్రీనిఁగూడిన చిన్నెలఁజూచికోపించునది), ౭ ప్రోషితభర్తృక (పతి పరదేశమున నుంటచేఁ బరితపించునది); ౮ అభిసారిక (ప్రియునిఁగూర్చి సంకేతస్థలమునకేగునది) (వీరికి దూతి, దాసి, సఖి, చేటి, ధాత్రేయి, ప్రా

తివేశిని, లింగిని, శిల్పిని యనువారు సహాయులు) (ధాత్రేయి=దాదికూఁతురు. పాత్రివేశిని=పొరుగింటిది. లింగిని=సన్యాసిది. శిల్పిని=మచ్చిది.)

నాయికాత్రయము. అం. స్వీయ, పరకీయ, సామాన్య (3).

నార. దే. వి. 1. నడితపశు, చీల్చిన తాటిమట్ట లోనగునది: చూ, వల్కము. 2; 2. జనప నారపీఁచు: చూ, వల్కము. 2; 3. కూర మీఁదిపీఁచు, కడంబను: చూ, వల్కము. 2; 4. కొబ్బరి, ఈఁత, మొగలి, గోఁగులోనగువాని పీఁచు: చూ, వల్కము. 2; 5. చెట్టు మీఁదిపట్ట, వల్కలము. భార. అర. 2, ఆ. 326: చూ, వల్కలము. (చూ, బెరడు)

నారంగఁడు. సం. వి. అ. పుం 1: చూ, విటుఁడు; 2.=నరకఁడు. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

నారంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. నారింజ*: చూ, శర్కరాంకము; 2. కంచెఈడ *: చూ, శర్కరాంకము; బ. 3.అమడబిడ్డలు: చూ, యమళశిశువులు; 4. పిప్పలిరసము.

నారకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నరకము.

నారచీరలు. దే. వి. బ పొత్తిచీరలు.

నారట్టము. సం. వి. అ. పుం. బీటికనేల, వివీతము: చూ, భూమి. 1. [పక్షి.

నారణపక్కి. వై. వి.=నారాయణపక్షి: చూ,

నారదబ్బ. వై. వి.=నారదము. (జోళ్యమని శ. ర.): చూ, శర్కరాంకము.*

నారదము. సం. వి. అ. పుం. 1=: చూ, నారదబ్బ*; 2.=నారింజ*: చూ, శర్కరాంకము. (నారంగతద్భవము నారదమని కొందఱు) [తులు.

నారదస్మృతి. అం: చూ, మూలస్మృతులు, స్మృ

నారదీయము. అం. 1: చూ, పురాణములు; 2: చూ, ఉపపురాణములు.

నారదీయరత్నాకరము. అం: చూ, భరతశాస్త్రగ్రంథములు. [ముని: చూ, ముని. 1.

నారదుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక దేవ

నారపంటలు. అం. ప్రత్తి, గోఁగు, జనుము, కిత్తనార. మొ.

నారమడి. దే. వి. నారతో నేసినబట్ట, ముకుటము-ముక్కుటము: చూ, వస్త్రము.

నారము. సం. వి. అ. న. 1. నరులగుంపు; 2: చూ, రూ-నారాచము. 1; పుం. 3. అప్పుడుపుట్టినదూడ: చూ, ధేనువు; బ. 4. నీళ్ళు: చూ, సలిలము.

నారవేళ్లు. దే. వి. బ. ఏకబీజదళ వృక్షముల వేళ్లు (కొబ్బరి, తాటి, ఈఁత, వరి, చోడి, జొన్న లోనగువానివేళ్లు): చూ, వేరు. 1.

నారసము. వై. వి.=నారాచము: చూ, బాణము. 1.

నారసింహాయనము. అం. (నరసింహః=అన్వేన నరీయతే నక్షీయత ఇతి చతుర్విధ నాశరహిత ఇత్యర్థః): చూ, ఓమ్. [ములు.

నారసింహీయము. అం: చూ, ఉపపురాణ

నారాచము. సం. వి. అ. పుం. 1.=నారాసము-నారము, అచ్చము ఇనుప బాణము, ప్రక్ష్వేడనము: చూ, బాణము. 1; 2. నీటియేనుఁగు: చూ, హస్తి; అం. 3: చూ, ముప్పది రెండాయుధములు. (చూ, బాణము. 1); పా 4. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్కపాదము తగణ, రగణ, వగణములుగలదై యెనిమిదవ ఛందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

నారాచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బంగారునఱకెడు కొలముట్టు. అగసాలెవాని ఇనుప త్రాసు. (అనికొందఱు): చూ, సానము.

నారాజి. దే. వి: చూ, రూ—నరాజి.

నారాజీ. దే. వి.—పై.— [నారణపక్కి.

నారాయణపక్షి. సం. వి. న్. పుం.=: చూ,

నారాయణబలి. పా. సన్యాసికిఁజేయు శ్రాద్ధము (పరిషత్తు).

నారాయణము. పా. తైత్తిరీయమను వేదభాగమునందొకపన్నము (చూ, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము)

నారాయణాస్త్రము. అం: చూ, అస్త్రములు.

నారాయణాయస్వాహా. అం. (నారాయణః=నారస్య-జ్ఞానస్య-ముక్తేర్వా-అయనంప్రాప్తిః=(రేఫాత్ పరనకారస్యణత్వవిధానాత్ సర్వప్రాణిబుద్ధిగుహానివాసాత్ శుద్ధచైతన్యమిత్యర్థః): చూ, ఓమ్.

నారాయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పార్వతి. 1; 2: చూ, లక్ష్మి; 3: చూ, శతమూలి*.

నారాయణుఁడు. సం. వి. అ. పుం. (రూ-నారయాణుఁడు-నరాయణుఁడు- నరాయుఁడు) (౧ అవతారపురుషుఁడు, ౨ ఉదకమందు స్థానము, ౩ నరసమూహమున కునికిపట్టు, ౪ నరసమూహమునివాసము, ౫ శబ్దగమ్యుఁడు, ౬ సారూప్యముక్తికి స్థానము, ౭ తొంబదియాఱు తత్వములకు స్థానము, ౮ ఒక మన్వంతరమున నరుఁడనుఋషికిఁ గుమారుఁడు) 1. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, సూర్యుఁడు; 3. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు; 4. నలువ: చూ, బ్రహ్మ.1; 5: చూ, శివుఁడు; 6. అగ్ని: చూ, వహ్ని.1; 7: చూ, అశ్వమేధని; 8. ఆవు: చూ, ధేనువు.

నారాశంసి. పా. నరులనుగుఱించి చెప్పెడువేదవాక్యముకలది. (పరిషత్తు)

నారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ: పై. వి. (1)=నాడి: చూ, నరము; (2)=నాడి. నారికుఱుపు: చూ, వ్రణము; దే. వి. (3) వింటియల్లెత్రాడు: చూ, మౌర్వి.1.

నారింజే. పై. వి. 1.=నారంగ*: చూ, శర్కరాంకము; అం. 2. (దోహదశాస్త్రరీత్యా.-వాయువిళంగాలు, ఆవాలు, నువ్వులు, నీళ్లు పాలతోనూఱి కుందేటిమాంసముతో మూలమందు లేపనముచేయ పెక్కుఫలముల నిచ్చును.): చూ, దోహదశాస్త్రము. (నారింజేపండులొక్కలో విటమినులున్నవి. మన ఆహారములో యీవిటమినులు లేకపోయినచో మనకు తిమ్మిరివాతము నచ్చును.)

నారికడము. పై. వి.=: చూ, నారికేళము.*

నారికాయ. దే. వి. అల్లెత్రాటి తాఁకుడువలన చేతఁగలిగిన కిణము. (చూ, కిణము 1-2.)

నారికుఱుపు. ద్వ. వి. సెలపుండు: చూ, వ్రణము.

నారికెడము. పై. వి.=: చూ, నారికేళము*.

నారికేడము. పై. వి.=—పై.—

నారికేళము. సం. వి. అ. పుం.1.=నారికడము-నారికెడము-నారికేడము. (రూ-నారీకేళము-నారికేళి-నారీకేళి- నాళీకేరము - నాడికేగము-నాళికేరము-నారికేరము) టెంకాయ *: చూ, స్కంధఫలము; అం. 2. (దోహదశాస్త్రరీత్యా.—మినుములు, పెసలు, దేవదారువిత్తులును చేల్లనినీటిలో నానవేసి రుబ్బి మద్యములోకలిపి ఉప్పుతోఁగూడ చెట్టుబ్రేళ్ళకు మొదట రాత్రివేళ లేపనముచేసినచో మధురములగు పెక్కుఫలముల నిచ్చును.): చూ, దోహదశాస్త్రము.

నారికేళతృణన్యాయము. పా. కొబ్బరిచెట్టెండుల కెక్కిలివన దూడగడ్డికై యెక్కిలినను రీతి.

నారికేళపాకము. అం. 1. పాకములు 2 లో నొకటి. (మిగుల కఠినమై యభేద్యమైనది): చూ, పాకములు. (చూ, ద్రాక్షాపాకము); 2. పాకములు 4 లో నొకటి: చూ, పాకములు. (చూ, వృత్తులు.)

నారికేళాంజనము. అం: చూ, అంజనములు.

నారికేళాంబున్యాయము. పా. కొబ్బరికాయ లోనికి నీరెట్లువచ్చినది తెలియదనినరీతి.

నారీ. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునకు ఒక మగణముగలదై మూఁడవ ఛందస్సునందుద్భవించిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

నారీనుతము. పా. ఒకానొకవృత్తము. ఇది పదునొకండవ త్రిష్టుప్ఛందస్సునందలి శాలినీ వృత్తచ్ఛాయను బేసిపాదములున్ను ఇంద్రవజ్రచ్ఛాయను సరిపాదములున్ను నడచును: చూ, వృత్తము. 1.

నారు. దే. వి: చూ, రూ-నాఱు.

నారుచు. దే. ప్రే. నాడఁజేయు: నార్చు.

నార్చు. దే. ప్రే.—పై.—

నాఱు. దే. వి: రూ-నారు, ఆకు, కోఁగు. (సం. వ.)—అంకురాళి.

నాఱునాటు. దే. స. క్రి: చూ, మొలవేయు.

నాఱునాటుట. దే. వి: ఊడుపు-ఊడ్పు.

నాఱుపోయు. దే. స. క్రి: ఆకుపోయు.

నాలము. వా. వి: చూ, లాడము.

నాలవకొలమువాఁడు. ద్వ. వి:చూ,శూద్రుఁడు.

నాలాయుకు. వా. వి. లాయఖులేని.

నాలాయనము. పా. ద్రవిడవేదములోనిభాగము.

నాలి. దే. వి. 1. కుత్సితపుపని. స్వా. 3, ఆ. 51: చూ, వంచన; విణ 2. కుత్సితము: చూ, హీనము. 1; 3. మందము, అలస్యము. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, విలంబము. 1; 4.తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1.

నాలిక. దే. వి: చూ, రసన. జై. 7, ఆ. 100.

నాలికచేఱు. ద్వ. వి. 1. తృణవిశేషము చూ, తృణము. 1; 2: చూ, పశురోగము.

నాలికతీపు లోనవిషము. లో. ఉదా.—అజిత్తులమారి మృగముయొక్క తేనెమాటలకు మోసపోయితిని. నాలిక తీపు లోన విషమని యెఱుంగుదునా" (నీతిచంద్రిక-మిత్రలాభము). [నాలుకలు.

నాలికలు. దే. వి. బ. సర్పజిహ్వకలు. రూ-

నాలికి. హిం. వి. పల్లకి. రూ-నాలకి-నాల్కి. (లాలకి-లాలికి- లాల్కియని వాడుక.)

నాలిగాలి. వా. వి: చూ, చిఱుగాలి.

నాలిజంఘము. సం. వి. అ. పుం. కాకి: చూ, వాయసము.

నాలిబూతము. ద్వ. విణ. 1. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. కుత్సితురాలు: చూ, స్త్రీ.

నాలిముచ్చు. దే. విణ: చూ, నాలిబూతము. 1.

నాలీషు. వా. వి: చూ, నామర్దా.

నాలుక. దే. వి: చూ, రూ-నాలిక.

నాలుకమిగులుట. జా. (మాటమిగులుట) దూషించుట "నాలుక మిగులరానీయకుము" (చిన్నయసూరి నీతిచంద్రిక)

నాలుకలు. దే. వి. బ. 1: చూ, రూ-నాలికలు. భాగ. 4, స్కం. 729; 2. జ్వాలలు. భార. ద్రో. 5, ఆ. 229.

నాలుగాకులెక్కువచేదువుట. జా. విశేషాంశంబులు తెలిసియుండుట. "అంతకునాలుగాకు లెక్కువయే చేదివితివి." (ధర్మజ)

నాలుగు. దే. స: రూ-నాలువు-నాల్గు, అడ్డ-ఉడ్డ-ఉడ్డా, చేవు- చౌ-చేవుకము- చౌకము, తిగవంచే- తీవంచే, పుంజీ, మూఁడునొకటి-మూడునొకటి. (సం. వ.).—అబ్ధి, చతుర్థము, చతుష్కము, చతుష్టయము, చరమము. (చూ, మూఁడునొకటి)

నాలుగుఅంకములుగలవి. అం. అంతఃకరణములు, అగ్నులు, అనుబంధములు, అభినయములు, అలంకారములు, అవస్థలు, ఆశ్రమములు, ఉపవేదములు, ఉపాయములు, కరణులు,

కావ్యవృత్తులు (వృత్తులు), క్రతువులు, గ్రీవాభేదములు, జ్ఞాతులు, తార్కికపరిమాణములు, తాళగ్రహములు, దిశలు, దుష్టులు, ద్వారములు, ధనవృద్ధులు, నాయకనర్మసచివులు, నృత్యములు, పతులు, పాకములు, పురుషజాతులు, పురుషార్థములు, ప్రయోగములు, ప్రాణాయామములు, మనుజవృత్తులు, ముక్తులు, ముఖరతులు, మేఘములు, యుగములు, యోగములు, రతులు, రథికులు, రాజవిద్యలు, మనుష్యవర్ణములు, వర్జితములు, వాదిత్రము, వేదములు, వేదోపాంగములు, వ్యూ(హ)హభేదములు, శుశ్రూషలు, సముద్రములు, సాధనములు, సృష్టిభేదములు, సేనాంగములు, స్త్రీజాతులు ఇత్యాది.

నాలుగుకంబాలాట. ద్వి. వి: చూ, బాలక్రీడ.

నాలువు. దే. స: చూ, రూ-నాలుగు.

నాల్క. దే. వి: చూ, రూ-నాలిక.

నాల్గు. దే. స: చూ, రూ-నాలుగు.

నాల్గుకన్నులవేల్పు. దే. వి. అగ్ని. అచ్చ. బాల, కాం 54: చూ, వహ్ని. 1.

నావ. సం. వి. ఔ. స్త్రీ.=నౌక. 1. తరణి: చూ, హోడము; వై.వి.(1)=నావ.ఓడ:చూ, హోడము.

నావి. దే. వి. సస్యరోగము: ఆవ, చీడ, నట్టు.

నావికుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సరంగు.

నావురు. వై. వి: చూ, రూ-నాఁగురు*.

నావ్యము. సం. విణ. ఓడచేతదాఁటఁ దగినది. (నద్యాదులు)

నాశకుఁడు. సం. విణ: చూ, తుట్టు. 3.

నాశము. సం. వి. అ. పుం. 1 చేటు: చూ, రుత్త; 2. కనఁబడమి; 3. అనుభవములేమి; 4 : చూ, మరణము; అం.5:చూ,ధనగతులు.

నాశిలు. సం. అ. క్రి. నవయు: రూ-నాశిల్లు.

నాశిల్లు. సం. అ. క్రి. —పై—

నాస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, ముక్కు. 1; 2: చూ, లచ్చికమ్మ; 3. ఆవ *: చూ; సర్షపము.

నాసత్యులు. సం. వి. అ. పుం. ద్వి. అశ్వినీదేవతలు (అసత్యములేనివారు)

నాసాపుటావర్తి.అం: చూ, అశుభావర్తములు.

నాసాభరణము. సం. వి. అ. న. అడ్డబాస, ముక్కర: చూ, భూషణము. 2.

నాసామణి. సం. వి. ఇ. పుం. —పై—

నాసి. దే. వి. పిల్లి: చూ, మార్జాలము.

నాసిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, ముక్కు; 2. దీనికి ఉపమానములు.— తిలపుష్పము, సంపెంగపువ్వు, కోటేరు; అం 3: చూ, చుంబనస్థానములు;4. పురుషలక్షణాంగములలోనొకటి(ముక్కు)(చిలుకముక్కువలెనున్న రాజగు. దీర్ఘమైన భోక్తయగు. హ్రస్వమైన ధర్మశీలుఁడగు): చూ, లక్షణాంగములు; 5 స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (ముక్కు) (సమముగనున్న పతిని సంపన్నునిఁ జేయును. నువ్వుపువ్వువలెను సంపెంగపువ్వువలెనున్న సుఖవతియగు. కుడిసుడియున్న ధనవృద్ధియుఁ బుత్రవృద్ధియునగు. ఎడమసుడియున్న విధవయగు. మచ్చయున్న హానియగు. ఊర్ధ్వమైనను హ్రస్వమైనను దాసియగు. దీర్ఘమైనకోపియగు. లంబమైన నప్రశస్తురాలగు. మిక్కిలి పొడవు మిక్కిలి లావులేకున్న సుఖప్రదురాలగు. చేట్టయైయున్న విధవయగు. నాసాబిలముల రోమమున్న నప్రశస్త రాలగు. మీసములున్న విధవయగు): చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు; 5: చూ, నాట్యోపయోగములైన యంగములు (చూ, అంగము. 9.)

నాసికాంగుళీన్యాయము. పా. ఎవని ముక్కు రంధ్రములలో వాని వేళ్లేవైనను పట్టునను రీతి.

నాసికాక్రియలు. అం. భావాధ్యాయ క్రియలలోనివి.—స్వాభావికి, నత, మంద, సోచ్ఛ్వాస, నికూణిత, వికృష్ట. (6).

నాసికాద్వారములు. అం: చూ, నాడులు.

నాసికావేదనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నాస. 3. * [సమయము. 3.

నాసిరిల్లు. ఐ. అ. క్రి.=నాశ. వశించు: చూ,

నాసీరము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, సేనాముఖము. 1: 2. దర్పము: చూ, హంకారము.

నాస్తా. హిం. వి. చేలిదిభోజనము, ఫలహారము.

నాస్తి. వా. సం. అవ్య. లేదు.

నాస్తికత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పరలోకము లేదనెడు బుద్ధి: చూ, మిథ్యాదృష్టి.

నాస్తికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పరలోకము లేదనెడువాఁడు.

నాస్తిక్యము. సం. వి. అ. న: చూ, నాస్తికత.

నాళము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. రూ-నాళి. తామరలోనగువానికాడ: చూ, బిసము. 1; 2. క్రోవి: చూ, బాణము. 1; 3. చిమ్మనఁగ్రోవి: చూ, శృంగము.3;4. అగసాలెవాని ఊఁదుఁగ్రోవి: ఊఁదుఁగ్రోవి, క్రోవి, గొట్టము; 5. సస్యాదినాళము: చూ, క్రోవి. 2; (అకారాంతస్త్రీలింగమునగును); దే. వి. (1). రూ-నాలము: చూ, లాడము.

నాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, నాళము.1; 2. కూరయొక్క నార, కాడ, గొట్టము.

నాళికము: చూ, రూ-నాళీకము.

నాళికేరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నారికేళము*.

నాళీకము. సం. వి. అ. న. రూ-నాళికము. 1. తామర: చూ, రూ-నళినము. 1; 2. తామరతంపర: చూ, పద్మము. 1; పుం, 3.అమ్ము: చూ, బాణము.1; 4. బాణపుముల్కి: చూ, బాణము. 1. [బ్రహ్మ. 1.

నాళీకాసనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. వలువ:చూ,

ని

ని. సం. అవ్య. 1. నిశ్చయార్థకము: చూ, సత్యము.1; ఉప.2 (నికర్షణము=ఇచేట“ని” అనునది మిక్కిలి అనునర్థముకలది: నికషము=ఇచేట నిరర్థకము; నికారము-ఇచేట ధాత్వర్థమును వంచనయను నర్థమునకు మార్చినది; నికాశము= ఇచేట ధాత్వర్థమును తుల్యములను నర్థముకలదిగా మార్చినది; నికృంతనము=ఇచేట వ్యర్థము)· అం. 3: చూ, స్వరము. 2; (చూ, గ. 1.) దే. అవ. (1) ద్వితీయైకవచనమునందువచ్చెడుఒకప్రత్యయము. “రాముని, సోముని” మొ; ద్రి.(2.) చార్థకము. అం, భా. తృ. 67: చూ, ను (14).

నింకిరి. దే. వి. రూ-నింపిరి. ముటికి: చూ, మలము. 1.

నింకిటి. దే. అవ్య. క్రి. వి:: చూ,వేగము.3.

నింగి. దే. వి. ఆకాశము. స్వా. 4, ఆ. 99: చూ, వ్యోమము. 1. [వాయువు.

నింగిచూలి. దే. వి. నభస్వంతుఁడు: చూ,

నింగిమిరి. దే. వి: సువర్చల*

నింగివడు. ద్వ. అ. క్రి.(ఉ, హరి. 5, ఆ. 84): అత్తమిల్లు, కూఁకు, క్రుంకు, పడు. (సం. ప).—అస్తమించు. [శివుఁడు.

నింగిసిగ. ద్వ. వి. వ్యోమకేశుఁడు: చూ,

నించు. దే. క్రి: రూ—నినుచు-నింపు, నెరపు-నెఱపు.

నింజిలి. వా. వి. మనోవ్యథ: చూ, శోకము.

నింట. దే. వి. జలపూరము.

నిండఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. (రూ-నిండారు-

నిండు-నిఁడుకొను) పూర్ణమగు: చూ, మెండుకొను. 3

నిండారు. దే. అ. క్రి ___పై ___

నిండు దే. వి. 1. పూర్ణత చూ, సంపూర్ణత; విశ. 2. నిండినది, పూర్ణము భార ఆది 1, ఆ 100 చూ, సంపూర్ణము, అ క్రి. 3 చూ, నిండఁబడు; వా. 4. చూ, నిండుకొను 2.

నిండుకొను దే. అ. క్రి. 1. చూ, నిండఁబడు, వా 2 లేకపోవు."బియ్యమునిండుకొనెను"

నిండుజేవ్వనము. వా. వి. నిండుజేవ్వనము. ఆం. భా. ద్వి 118: చూ, వయస్సు. 1

నిండుమాట. వా. వి. ఆలాపము: చూ, సంభాషణము (చూ, శబ్దము 2.)

నింద. సం. వి ఆ (స్త్రీ) 1. దూఱు చూ, తెగ్గింపు; 2. అపదూఱు. చూ, తెగ్గింపు

నిందించే. సం. స. క్రి. దూఱు: చూ, తెగ్గించే

నిందింపఁబడు మి అ. క్రి: చూ, పీటిఁబోవు.

నిందితుఁడు. సం. విశ దూఱఁబడినవాఁడు చూ, వెలివాఁడు 1. [హీనము. 2

నింద్యము. సం. విశ. నిందింపఁదగినది చూ, నింద్యములు. పా కవులు వాడుకొనఁగూడనివి. ఉదా.—వ్రాస్తాడు, కొంటావు, ఇచ్చేని, అందాము మొ. [చూ, వ్యాధుఁడు. 2

నింద్యుఁడు. సం. విశ. దూఱఁదగినవాఁడు: నింపాది. దే. విశ. (నింపు + ఆది) సమృద్ధము: చూ, సమృద్ధి. [నిండఁబడు.

నింపారు దే. అ. క్రి. రూ-నినుపారు: చూ,

నింపిరి. దే. వి: చూ, నింకిరి.

నింపు. దే. వి. 1. రూ-నినుపు. కళా. 6, ఆ. 235. చూ, సమృద్ధి; ప్రే 2: చూ, రూ-నించే. [న్నుఁడు.

నింపువాఁడు. దే. విశ. సమృద్ధుఁడు: చూ, సంప

నింబతరువు. సం. వి. ఉ. పుం. వారిజము *. చూ, సూక్ష్మదారువు.

నింబము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వేము*.

నికటము సం. వి అ న 1. దగ్గఱ చూ, సమీపము 1; విశ. 2. సమీపమైనది చూ, సమీపము. 2: దే. వి. (1) నిర్బంధము: చూ, బలవంతము. [ము. 2.

నికటస్థము. సం. విశ. ఉపోద్ఘము చూ, నికట

నికము దే వి, విశ చూ, రూ-నిక్కు ము

నికరము. సం. వి. అ. పుం 1 చూ, సమూహము; 2 చూ, కప్పం. 2, కి ం. 3. శ్రేష్ఠము చూ, శ్రేష్ఠము, దే విశ (1) తోఁపువు పోఁగాఁగినది చూ, సారాంశము, వా (2) శ్రేష్ఠమైనది

నికర్షణము. సం వి అ. న పట్టణము చేటువా తెనబయలు చూ, సన్నివేశము [మారు 1

నికష సం. వి ఆ (స్త్రీ) రాక్షసులతల్లి: చూ,

నికషము. సం వి. అ పుం. రూ-కషము. 1. ఒరగల్లు, శాణము: చూ, సాన 1; 2 గంధము తీసెదుతాయి చూ, సాన 3, 3 కత్తులు లోనగునవి నూఱెదుతాయి చూ, సాన 2; అవ్య. 4. సమీపార్థమందు వర్తించేను, హిరుక్కు చూ, సమీపము 1

నికషాత్మజుఁడు. సం. వి. అ. పుం నిర్ఋతి: చూ, సోఁకులఱేఁడు.

నికామము సం క్రి. విశ. అ. న: చూ, స్వేచ్ఛ.

నికాయము. సం. వి అ. పుం. 1 (రూ-నికాయము-నికాయ్యము-నికాయ్యము) ఇల్లు చూ, సదనము. 1; 2. తెగ: చూ, సమూహము, 3.—నిగా: చూ, లక్ష్యము 1; 4. పోగు. చూ, రాశి. 1; 5. పరమాత్మ: చూ, హంసుఁడు. [యము. 1.

నికాయ్యము. సం. వి. అ పుం: చూ, రూ-నికా

నికారణము సం. వి. అ. న: చూ, వధము.

నికారము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వంచన; 2: చూ, ఉత్కారము 1; 3: చూ, ఉత్కా-

రము. 2; 4. దంతినిష్పీడనమునలనఁగలిగిన ముఖనికారములో నగునది: చూ, విపరీతా రము 3; వా. 5 తిరస్కారము చూ, పహేళనము.

నికాశము. సం. వి. అ పుం. 1. నిశ్చయము చూ, సత్యము 1; విశ. 2. రూ-నీకాశము. తుల్యము: చూ, సమానము 2.

నికుంచకము. సం. వి. అ పుం. చూ, సోల

నికుంచకార్ధము సం. వి. అ న. అర్ధ, అరసోల

నికుంచితము. అం. 1· చూ, శిరఃక్రియలు; 2·చూ, భ్రూక్రియలు; 3. చూ, కిరణములు

నికుంజము. సం వి. అ. పుం, న. రూ-కుంజము. పొదరిల్లు చూ, సదనము. 1.

నికుంజికామ్లు. సం వి. ఆ. స్త్రీ: కుంజిక, కుంజవల్లరి *. [వైశల్య. 4

నికుంభము. సం వి. అ. పుం. దంతి *· చూ,

నికుంభుఁడు. సం. వి. అ పుం. కుంభకర్ణుని కొడుకు: చూ, పుత్త్రుఁడు. 1.

నికుట్టనము. అం· చూ, కిరణములు. [హము

నికురుంబము. సం. వి. అ న చూ, సమూ

నికూణిత. అం: చూ, నాసికా క్రియలు.

నికృంతనము. సం. వి. అ న: చూ, హతి.

నికృతము. సం విశ. 1. దూఱఁబడినది: చూ, హీనము. 2; 2. వంచింపఁబడినది· చూ, వ్యవసితము. 3; 3 త్రోపుడు చేయఁబడినది.

నికృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. జెదరుమాట· చూ, శబ్దము. 2; 2: చూ, వంచన; 3. త్రోపుడు చూ, నిషేధము; వా. 4. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

నికృతుఁడు. సం విశ: చూ, వంచకుఁడు.

నికృత్తము. సం. విశ. నఱకఁబడినది: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3.

నికృష్టము. సం. విశ. అధమము·చూ,హీనము 1

నికృష్టుఁడు. సం. విశ. అధముఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. (చూ, హీనుఁడు.)

నికేతనము. సం. వి. అ న. (రూ-నికేతము-నీకేతము-కేతము) ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

నికోచకము. సం. వి. అ. పుం. ఊడుగ*: చూ, మహాయమకపత్రిక.

నిక్కచ్చి. దే. వి. 1. నిర్బంధము: చూ, బలవంతము; 2: చూ, శ్రమము. 1; 3. సంకటము· చూ, శోకము.

నిక్కము. దే. వి. (రూ-నికము-నిక్కువము) 1. నిశ్చయము లక్ష్మీ. 4, ఆ. 157: చూ, సత్యము. 1; 2. యథార్థము భార. కర్ణ. 1, ఆ. 187:చూ, సత్యము.1;3. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; విశ. 4. సత్యమైనది: చూ, సత్యము. 1; 5. పొసఁగినయర్థము గలది: చూ, అన్వర్థము

నిక్కల. దే. వి. కన్నదియనుభవమునకు తెచ్చెడు కల. భార. ఆర. 6, ఆ. 401: చూ, స్వప్నము. 1.

నిక్కపుఁడు. వై. వి. 1 దంభములేనివాఁడు; 2 =నిక్కపటి: చూ, సత్యవంతుఁడు.

నిక్కపొడుచు. దే. అ. క్రి. (నిక్కు + అనపొడుచు) నిక్కన నిలుచు

నిక్కాఁక దే. వి. (నిండు + కాఁక) మిక్కిలి కాఁక: చూ, వేఁడిమి.

నిక్కించు వా. స. క్రి. నిక్కునటులఁజేయు.

నిక్కు. దే. వి. 1. గర్వము:చూ, హంకారము.1; 2. బులుపు: చూ, విలాసము. 2; 3. పడుచుతనపు టెక్కు: చూ, తెక్కు; 4. ఉన్నతి: చూ, పొడవు. 2; అ. క్రి. 5: చూ, వర్ధిల్లు. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 78; 6.అతిశయించు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 57: చూ ముమ్మరించు; 7 . గర్వించు: చూ, హంకరించు; 8. తనరారు, ఉన్నతమగు: చూ

పొడుగు 6; వా 9 ఉద్ధితమగు: చూ, లేచే 1.

నిక్కు_(బోతు. దే. విశ: చూ, పొగరు(బోతు.

నిక్కు_డు. దే. వి చూ, నిక్కు_. 4.

నిక్కు_వము. దే. వి: చూ, రూ-నిక్కు_ను.

నిక్కు_పీనులజెక్కి_. దే వి. ఉచ్చైశ్శ్రవము. చూ, హయము (ఇట్లునిక్కు_వీన్ వాపురము)

నిక్కు_పీనుఁజెక్కి_నెక్కు_నాతు ద్వ.వి. ఇంద్రుఁడు. చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

నిక్వణము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-నిక్వాణము-క్వాణము- క్వణము_ క్వణనము) వీణ లోనగువాని మ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2.

నిక్వాణము. సం వి. అ పుం.—వై.—

నిక్షేపము సం. వి అ. పుం. 1. చెప్పి చూపి యుంచిన యిల్లడ: చూ, వాడిక; 2. నిధి: చూ, లిబ్బి. 2; అం. 3. చూ, న్యవహారపదములు, వా. 4. వేమిరి. చూ, తోడు. 4.

నిక్షేపించే. సం స క్రి. పాఁతు:చూ,పూడుచే.

నిఖాతము. సం. విశ. త్రవ్వఁబడినది.

నిఖిలము. సం. విశ. ఎల్ల చూ, సర్వము.

నిగడము. సం. వి. అ. పుం, న. రూ-నిగళము. 1. ఏనుఁగుకాలి సంకెల: చూ, శృంఖలము. 2; 2. సంకెల: చూ, శృంఖలము. 3.

నిగణము. సం వి. అ. పుం. హోమధూమము: చూ, పొగ.

నిగదము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిగాదము. స్పష్టముగాఁ బలుకుట: చూ, ప్రస్తావము.2.

నిగదించే. సం. స. క్రి. స్పష్టముగా చెప్పు. భాగ. 2, స్కం. 37: చూ, వచించే.

నిగనిగ. దే. వి. 1. అధికప్రకాశ: చూ, నలుతురు. 1; 2. మెఱయుటయందగు ననుకరణము. వసు. 6, ఆ. 85:చూ, హరూహరూ.

నిగమము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేదము; 2. అంగళ్లవాడ:చూ, మార్గము. 1; 3.దారి: చూ, మార్గము. 1; 4. పట్టణము. చూ, సీమ 1 [నక్షత్రుఁడు.

నిగముఁడు. సం. వి. అ పుం. బేహారి: చూ,

నిగరణము. సం. వి అ న. 1. రూ-గరణము-నిగారము: చూ, మ్రింగుట; పుం. 2 కంఠము: చూ, మెడ.

నిగరము. సం. వి. అ. పుం. 1 చూ, రూ-నిగరణము 1; వై. విశ. రూ-నిగారము. (1) = నికరః. శ్రేష్ఠము. ఉ, రా 7, ఆ 397. చూ, శ్రేష్ఠ్యము; (2)=నికర న్యాయము: చూ, సత్యము. 1, (3) బలము. చూ, శక్తి 1.

ని—గ—హీనతానములు. అం ధైనము, కామదము, గర్భదము, ఉష్ణాకపాలకము, స్విష్టకృత్తు, పంటూరము, మోక్షదము (7): (చూ, సగ్వతానములు.)

నిగళము సం వి అ పుం, న చూ, రూ-నిగడము 1—2, అం. 3 గ్రహములు ద్వాస్వ భావరాసులలో చివరిమూఁడు పాదముల యందున్న నిగళముపట్టును (చూ, పాశము, భుజంగము)

నిగా(నిగహ్) వా. వి. 1.దృష్టి చూ,వీక్షణము; 2 జాగరూకత, వై. వి. 3.=నికాయ:చూ, లక్ష్యము. 1.

నిగాదము. సం. వి. అ. పుం చూ,రూ-నిగదము.

నిగారము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, రూ-నిగరణము. 1; వై. విశ. (1)=నికరః: చూ, రూ-నిగరము (1), (2), (3). (శ్రేష్ఠమైనది—అచ్చ. అ, కాం. 83)

నిగాళము. సం. వి. అ. పుం, న. గుఱ్ఱముమెడ సమీపపుచోటు: చూ, హయము.

నిగిడాడు. దే అ. క్రి. (నిగిడి + ఆడు) చూ, వ్యాపించే.

నిగిరిక దే వి. ఇగిరిక. చూ, హవిస్సు.

నిగుడు. దే అ. క్రి. రూ-నివుడు. 1. చూ,

వ్యాపించు భార. ఆర 5, ఆ 3, ఉ, హరి 3, ఆ. 141; 2: చూ, విజృంభించు. భార. శల్య. 1, ఆ. 129; 3 నిక్కు భార ఉద్యో 2, ఆ. 146· చూ, పీఁగు 5; 4 చేఁగు భార. విరా. 3, ఆ. 79: చూ, పొడవగు; 5· చూ, సంచరించు; 6. కన్నువేయు భార భీష్మ 3, ఆ. 375· చూ, దృష్టించు, 7 చేకూఁబడు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ 61 చూ, సరిపడు. 2; 8. చిప్పిల్లు చూ, బుగులుగొను [డ్చు-నివుడుచు-నివుడ్చు.

నిగుడుచు దే ప్రే. నిగుడఁజేయు రూ-నిగు

నిగుడుడెంచు దే అ క్రి నిక్కు. చూ, పీఁగు 5

నిగుడ్చు. దే. ప్రే చూ, రూ-నిగుడుచు

నిగుఱు. దే. వి. (రూ-నివుఱు-నీఱు) కట్టెనిప్పు నీఁకినస్యము ఉ, రా 5, ఆ. 58· చూ, భస్మము [రహస్యము.

నిగూఢము సం. విశే. మఱుఁగుపడ్డినది చూ,

నిగూహనము. సం. వి. అ. న. మఱుఁగుపుచ్చుట: చూ, బందు (చూ, దాఁచుట)

నిగ్గడి. దే. విశే. కఠినము: చూ, బెడిదము.

నిగ్గు. దే. వి. 1. ఉత్కృష్టకాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. వర్ణలేశము· చూ, వర్ణము 6; 3. కిరణము. అం, భా. ప్రి. 84. చూ, హాయనము. 2; 4. పస: చూ, సారాంశము; విశే. 5: చూ, నికరము. (1); అ. క్రి 6. రూ-నెగ్గు. నిర్వహిల్లు. చూ, రవణించు

నిగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. 1. త్రోపాట; 2. బెదరుమాట: చూ, శబ్దము. 2; 3 చెఱ చూ, బంధనాలయము; 4. మేర. చూ, సన్మానము; 5. రూ-నిగ్రాహము. అడ్డగింపు: చూ, వారణము. 1; అం.6: చూ, హస్తక్రియలు.

నిగ్రహించు. సం. స. క్రి. 1. త్రోపాడు; వా. 2. గెలుపొందు. "వానివ్యాజ్యము నిగ్రహించినని" [హము· చూ, వారణము. 1.

నిగ్రాహము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిగ్ర

నిఘంటుప్రావిశ్యము అం: చూ, సుగుణములు.

నిఘంటువు సం. వి. ఉ. పుం. పదపదార్థములను పర్యాయపదాదులను తెలియఁజేసెడు ప్రమాణగ్రంథము.

నిఘంటువులు. అం నిఘంటువులు నాలుగు విధములు — ౧. పర్యాయపదములఁ దెలుపు శ్లోక (పద్య) రూప నిఘంటువులు, ౨. శ్లోక (పద్య) రూప నానార్థనిఘంటువులు, 3. అకారాది ప్రతిపదార్థనిఘంటువులు, ౪. అకారాది ప్రతిపదార్థ పర్యాయ పద నిఘంటువులు (ఇందు సంస్కృత నిఘంటువులును, తెలుగు నిఘంటువులును, ఉభయభాషలం దెలుపు నిఘంటువులును గూడకలవు)

నిఘట్టనము సం. వి. అ న = నెగ్గడము: చూ, పీడనము.

నిఘము. సం. వి అ. పుం చదరపువస్తువు.

నిఘసము ౦ం వి అ పుం. కుడుపు: చూ, సాపాటు. [వ్యాకరణబంధములు)

నిఘాతకము. అం: చూ, అదూషితములు. (చూ,

నిఘాతిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. డాకలి: చూ, పట్టెడ. [పరాధీనుఁడు·

నిఘ్నుఁడు. సం. విశే. లోఁకువైనవాఁడు: చూ,

నిచయము. సం. వి. అ పుం: చూ, సమూహము.

నిచికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ రూ-నైచికి. మంచి రూపముగలిగి చాల పాలిచ్చెడియావు: చూ, ధేనువు. [పారితము. 1.

నిచితము. సం. విశే. పఱపఁబడినది: చూ, ప్ర

నిచుల (ళ) ము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎఱ్ఱగన్నేరు *: చూ, హయమారకము; 2. రూ-(నిచోళము-చోళము.) కప్పడు దుప్పటి, పక్కదుప్పటి (అనికొందఱు): చూ, వస్త్రము; 3. నీరుప్రబ్బలి.*: చూ, ప్రబ్బలి.

నిచోళము. సం. వి. అ. పుం. 1: కోశము-కోషము, ఖడ్గకోశము, ఖడ్గపిధానకము-ఖడ్గపిధానము. (తె. ప) —ఒఱ, గలీబు-గలీబు, గవిసెన-గవుసెన-గౌసెన చూ, వస్త్రము; 2. చూ, నిచుళ(ళ)ము 2.

నిచ్చెన. వై. వి.=నిశ్రేణిః: తాప (సం. ప).-అధిరోహిణి, ఆరోహణము, నిశ్రేణి

నిచ్చెనపంజో. ద్వ. వి. దివిటీలకమ్ములమర్చిన నిచ్చెనవంటి సాధనము, కరదీపము చూ, స్నేహాశము.

నిచ్చెనదివ్వెపంజో. ద్వ. వి.—పై—

నిచ్చ. వై. అవ్య. రూ-నిచ్చలు. 1=నిత్య సదార్థకము. వసు. 2, ఆ. 126: చూ, సతతము 2; 2. ప్రతిదినము. పంచ. నా. 1, ఆ. 153: చూ, వాసరము, 3. ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2; వా. 4. తారీఖు. ఆం, భా. ప్ర. 90. చూ, రోజ

నిచ్చమల్లె. వై. వి.=నిత్యమల్లికా. ఎల్లప్పుడును బూచెడుమల్లిక. ఆం, భా. ద్వి. 51. చూ, రూ-నిత్తెమల్లె

నిచ్చయము. వై. వి.=నిశ్చయః రూ-నిచ్చలము-నిచ్చలు: చూ, సత్యము. 1.

నిచ్చలము. వై. వి. 1=—పై.—; 2=నిర్మలము. ఆం, భా. తృ. 15. చూ, సాచ్ఛము. 2; విశే. 3.=నిశ్చలమ్. కళా. 3, ఆ. 198. చూ, స్థావరము; 4. నిర్దోషము. శశాం. 2, ఆ. 18. చూ, సమీచీనము. 2; 5. నిరంతరము. రాఘ. 2, ఆ. 5: చూ, సతతము .2

నిచ్చలు. వై. వి, అవ్య.=నిత్య:చూ, రూ-నిచ్చ. (సదార్థకము.—పాండు. 2, ఆ. 53)

నిజము. సం. వి. అ. న.=నిజేము. 1. కలతెఱంగు: చూ, సత్యము. 1; 2. సత్యవచనము చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, స్వభావము. 2; విశే. 4. నిజమైనది: చూ, సత్యము. 1; 5 యథార్థము. చూ, సత్యము. 1; 6. తనది: చూ, స్వకీయము; 7. శాశ్వతమైనది: చూ, శాశ్వతము.

నిజమోహము. అం: చూ, మోహచతుష్టయము.

నిజాయతీ. వా. విశే. న్యాయమైన.

నిజేమరి. ద్వ. విశే. చూ, సత్యవంతుఁడు. 2.

నిజేము. వై. వి. విశే=: చూ, నిజము (కలతెఱంగునకు.-కళా. 1, ఆ. 168; నిజమైనది అనుటకు -లక్ష్మీ 4, ఆ 154; భాగ కర్ణ 3, ఆ 60) [మంత్రి. 1.

నిజోగి. వై. వి.=నియోగి. రూ-నియ్యోగి: చూ,

నిటలము సం. వి. అ. పుం, న.=నుదురు-నొసలు (రూ-నిటాలము- నిటేలము- నిటిలము-నీటిలము) చూ, లలాటము.

నిటలాక్షుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, శివుఁడు.

నిటారు వా. విశే. నిలువుగ [నిటలము.

నిటాలము సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-

నిటిలము. సం. వి. అ. పుం, న.—పై—

నిటేలము సం. వి. అ. పుం, న —పై—

నిట్ట. దే. వి. 1 ప్రవాహము. భార. విరా. 2, ఆ. 66: చూ, వెల్లువ; 2. చోటు. భార. విరా. 1, ఆ. 45. చూ, స్థానము. 1; 3 కంబము: చూ, స్తంభము 1; 4. ఎత్తు. పాండు. 3, ఆ 137. చూ, నిక్కు. 4; 5. ప్రక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 6.(రూ-నిటరి- నిటురి): చూ, లంకణము; విశే. 7. నిక్కినది. భాగ. 6, స్కం. 469: ఉన్నమితము, నద్ధము; 8. సరియైనది. స్వా. 4, ఆ. 73: చూ, సుసము. 1.

నిట్టకనిలుచు దే. అ. క్రి సరిగానిలుచు: రూ-నిట్టనిలుచు, నిట్టనిలుచుండు. [నిల్వు.

నిట్టకనిలువు. దే. వి. సరినిలువు: రూ-నిట్టకనిల్వు. దే. వి.—పై —

నిట్టగ్రుమ్ము. దే. అ. క్రి. 1. నిట్టవొడుచు.

లక్ష్మీ. 2, ఆ. 50· చూ, విజృంభించు; 2: చూ, పులకరించు.

నిట్టనిలుచు. దే. అ క్రి· చూ, రూ-నిట్టకనిలుచు. పాండు. 2, ఆ. 55.

నిట్టనిలుచుండు. దే. అ. క్రి —పై.—

నిట్టపంట. దే. వి నిష్కారణము. [గుంజే.

నిట్టరాడు దే. వి. రూ-నిటారిడు: చూ, తల

నిట్టలము. దే. విశే రూ-ఇట్టలము. భాగ. 6, స్కం. 319. చూ, పొచ్చె 1. [1, 2

నిట్టకొడుచు. దే. అ. క్రి: చూ, నిట్టగ్రిమ్ము

నిట్టు దే. వి. 1. రూ-నిట్రు. పస్తు రా, వి 2, ఆ 69: చూ, లంకణము; 2· చూ, పిపాస; 3: చూ, పటువు; విశే 4· చూ, రాతి; విశే. 5. రూ-నిట్రు: చూ, శుష్కము 2

నిట్టుపాసము. ద్వ. వి. రూ-నిట్రుపాసము, శుష్కోపవాసము: చూ, లంకణము.

నిట్టూరుచు. ద్వ. అ. క్రి. (నిడుద+ఊరుచు) రూ-నిట్టూర్చు: చూ, వగర్చు.

నిట్టూర్చు. ద్వ. అ. క్రి.—పై.—

నిట్టూరుపు. ద్వ. వి. (నిడుద+ఊరుపు) రూ-నిట్టూర్పు. దీర్ఘనిశ్వాసము: చూ, వాయువు.

నిట్టూర్పు. ద్వ. వి.—పై.—

నిట్రి. దే. వి. రూ-నిట్రము. 1. ఇల్లి: చూ, లంకణము; 2. నిలువు.

నిట్రము. దే. వి. —పై—

నిటారిడు. దే. వి: చూ, నిట్టరాడు.

నిటారియి. దే. వి. (నిట్ట+ఱాయి) పాడవుఱాయి: చూ, రాయి.

నిటిరించు. దే. స. క్రి. నిలువుగానుంచు.

నిటిల్లు. దే. అ. క్రి. ఉపవాసముండు.

నిట్రు. దే. వి, విశే: చూ, నిట్టు. 1-5. [ము.

నిట్రుపాసము. ద్వ వి: చూ, రూ-నిట్టుపాస

నిడికుడక. ద్వ. వి: చూ, భక్ష్యము.

నిడివి. దే. వి.(రూ-నిడుద-నిడుపు.) 1. దైర్ఘ్యము: చూ, పొడవు. 2; విశే. 2. దీర్ఘము. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 76: చూ, పూల. 2.

నిడివేర్లు. దే. వి. నడిమివేర్లు: చూ, వేలు. 2.

నిడు. దే. విశే వృత్తియందు నిడుద శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. "నిడుమోము, నిడువాలు" మొ.

నిడుచేట్ట దే. వి: చూ, కుపసము

నిడుచేను. దే. అ. క్రి (నిడుద+చేను) పోఁగు. భాగ. ఆది. 7, ఆ. 175· చూ, పొడవగు.

నిడుప. దే. విశే· చూ, నిడివి. 2.

నిడుఁజలు. పా. దీర్ఘాచ్చులు.

నిడుదరెన్ను. దే. వి: చూ, సర్పము. అచ్చ. సుం, కాం. 57.

నిడుపఁడు. దే. వి. —పై—

నిడుపకమ్ములు. ద్వ. వి కెపకు నిరుపక్కలనుండు నిలువులు. [వు. 1.

నిడుపఁడుపాన్పుఱేఁడు. ద్వ. వి· చూ, విష్ణు

నిడుపు. దే. వి. 1· చూ, పోఁపు. 1. ఆం, భా. ద్వి. 152; 2. దీర్ఘము: చూ, పొడవు.2; విశే 3: చూ, నిడివి 2.

నిడుపుకాసె. దే. వి. చూ, అంగదట్టము.

నిడుముస్తె. ద్వ. వి. (నిడుద+ముస్తె) తుంగ*: చూ, తృణము. 1.

నిడువెండ్రుక. దే. వి. (నిడుద+వెండ్రుక) 1. గగుర్పు: చూ, రోమాంచము; వా. 2. పొడవుగనుండెడు వెండ్రుక.

నిడువెండ్రుకవట్టు. దే. అ. క్రి: చూ, పులకరించు. భాగ. భీష్మ. 1, ఆ. 181.

నిడుసు. వా. వి. బారిముడి. ఆం. భా. ద్వి. 274: చూ, లోహము. 1.

నిడ్డ. వా. వి. దెబ్బ: చూ, హాతి.

నితంబము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పిఱ్ఱు; (స్త్రీల మొలకు వెనుకనున్న ప్రదేశము. సురతసమ్మర్దము చేతమిక్కిలిగా సంబొందునది); 2. మొల: చూ, శ్రోణిఫలకము; 3. కొండ

నడుము· చూ, పర్వతము; 4 మూఁపు: చూ, స్కంధము. 1; 5. దరి: చూ, గోధన్ను; అం. 6· చూ, నృత్తహస్తములు; 7. చూ, కరణములు.

నితంబిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొప్పపిఱుఁదులు గలయాఁడుది చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది చూ, స్త్రీ [చూ, హెచ్చు. 1.

నితాంతము. సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. హెల్లు:

నిత్తెమల్లె. వై వి.=నిత్యమల్లికా *: నిచ్చెమల్లె. (సం. ప) —నిత్యమల్లి - నిత్యమల్లిక.

నిత్యకళ్యాణము పచ్చతోరణము. జా. ఎడతెగని శుభములు. " నిత్యకళ్యాణముఁబచ్చతోరణమై జనులందఱు నుల్లసిల్లఁగన్. " (విజ. 1, ఆ. 84). [మల్లె *.

నిత్యమల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=: చూ, నిచ్చె

నిత్యమల్లిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ.=—పై.—

నిత్యము సం. క్రి. విణ. అ. న.=నిచ్చలు. 1. ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2, విణ. 2. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రము. 2; 3. స్థిరమైనది· చూ, శాశ్వతము. [చతుష్టయము.

నిత్యానిత్యవస్తువివేకము అం: చూ, సాధన

నిత్యైకవచనాంతములు. వా. సస్యలోహవాచక శబ్దములును, కొన్ని సంబారధాన్య వాచక శబ్దములును, గుణరసవాచకములు సమానార్థకములైన దేశ్యవిశేషణ శబ్దంబులును, కేల్వాదులును నిత్యైక వచనాంతములు.

నిదర్శనము. సం. వి. అ. న. 1. దృష్టాంతము: చూ, వృత్తాంతము. 7; పుం. అం. 2. నిదర్శనాలంకారము. (వాక్యార్థములకు సామ్యారోపణము.) " దాతకు సౌఖ్యత యెడమొయదెపూర్ణేందునకు నిష్కళంకత. ": చూ, అలంకారము. 3.

నిదాఘము. సం. వి. అ. పుం. 1. వెట్టకారు: చూ, మాసద్వయము; 2. వెచ్చన: చూ, వేఁడిమి; 3. చెమట: చూ, స్వేదము.

నిదానము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ఆదికారణము; 2. పెయ్యపలుపు· చూ, సూత్రము. 1; 3. రోగనిర్ణయము: చూ, ఆదానము. 3; వై. వి. (1)=నిర్ధారణ. ఆత్రపడక విచారించుట: (సం. ప).—నిర్ధారణ.

నిదానించు వై. అ. క్రి: చూ, తాళు. 3

నిదిగ్ధము. సం. విణ (కొలఁత హెచ్చిన ధాన్యాదులు) పెంపఁబడినది: చూ, వర్ధితము. 1.

నిదిగ్ధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, వాఁకుడు. *

నిదిధ్యాసనము. సం. వి. అ. న. మతిమఱితలఁచుట. [స్వప్నము. 2.

నిదుర. వై. వి =నిద్రా. రూ—నిద్దుర. చూ,

నిదురపోతు. ద్వ విణ. రూ-నిద్దురపోతు: చూ, స్వప్నకుఁడు. [చూ, నిద్రించు.

నిదురవోవు. ద్వ. అ. క్రి. రూ-నిద్దురవోవు:

నిదురించు వై. అ. క్రి.—పై.—

నిదేశము. సం. వి. అ. పుం 1. పనుపు· చూ, సెలవు; 2. రూ-నిర్దేశము, చెప్పుట· చూ, శంసనము; 3. దాపు: చూ, సమీపము. 1.

నిదేష్ట సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) ఆజ్ఞాపించువాఁడు.

నిద్దము. వై. విణ.=స్నిగ్ధ. 1. రూ-నిద్దా. నునుపుగలది: చూ, స్నిగ్ధము. 2; 2. స్నేహము కలది: చూ, స్నిగ్ధము. 1; 3. దట్టమైనది· చూ, సాంద్రము. 2; 4. చిక్కనైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 3

నిద్దా. వై. విణ=స్నిగ్ధమ్: చూ, రూ-నిద్దము. 1.

నిద్దుర. వై. వి.=నిద్రా: చూ, రూ-నిదుర. రాఘ. 4, ఆ. 165.

నిద్దురపోతు. ద్వ. విణ: చూ, రూ-నిదురపోతు.

నిద్దురలేనట్టి పెద్దలు. ద్వ. వి. బ. దేవతలు. వేం, ఆం. 20: చూ, వేలుపు. [వోవు.

నిద్దురవోవు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, దురూర-ని

నిద్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.—నిదుర: చూ, స్వప్నము. 2; అం 2. సంచారిభావములు 33 లో నొకటి. (అమ్మన్నుకన్నియ స్వప్నంబునసైన (బ్రియానలోకనం బెబ్భించునేమోయని నిద్రింగోరి నేత్రకంజంబుల మూయుచుండెను)· చూ, సంచారిభావములు; 3· చూ, శిష్టాకాలములు.

నిద్రిపోవు. మి అ. క్రి· చూ, రూ-నిదురపోవు

నిద్రాళుఁడు. సం. విశ· చూ, నిదురపోతు.

నిద్రాసమయము. అం గ్రహసమయములు 27 లో నొకటి (భోగవిహీనము) చూ, గ్రహసమయములు.

నిద్రాళువు. సం. విశ. ఉ. చూ, నిదురపోతు

నిద్రించు సం అ. క్రి: నిద్రిలు-నిద్రిల్లు (తె ప) —మఱికిపడు, కునుకు, కూరుకు, తూఁగు, నిదురించు, నిదురపోవు-నిద్దురపోవు, నిద్రిపోవు.

నిద్రిలు సం. అ క్రి —పై.—

నిద్రిల్లు. సం. అ. క్రి —పై.—

నిధనము. సం. వి. అ. న. 1. కోలము: చూ, పంగడము; పుం, న. 2. చావు. చూ, మరణము; 3. చేటు: చూ, రుత్త.

నిధానము. సం. వి. అ. న. 1. ఉంచుట: చూ, పెట్టుకోలు; 2. పాఁతఱ చూ, లబ్ధి. 2.

నిధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, లబ్ధి.2; అం 2: చూ, సంతానములు. [చూ, శ్రీదుఁడు.

నిధినాథుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుబేరుఁడు:

నిధులు అం. మహాపద్మము, పద్మము,మకరము, శంఖము, కచ్ఛపము, ముకుందము, కుందము, నీలము, వరము (9)

నిధువనము. సం. వి. అ. న. 1. కలయిక: చూ, సంయోగము; 2. వడఁకు: చూ, వేపథువు.

నిధ్యానము. సం. వి. అ. న. చూపు: చూ, వీక్షణము.

ని. దే. ప్ర. చార్వకము· చూ, రూ-ను. అం, భా. త్రి. 67. [ధ్వని: చూ, స్వనము 2.

నినదము సం వి. అ. పుం. రూ-నినాదము.

నినాదము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

నినుచు దే. ప్రే: చూ, రూ-నించు. స్వా. 1, ఆ. 78.

నినుపారు. దే. అ. క్రి చూ, రూ-నింపారు.

నినుపు దే. వి చూ, రూ-నింపు

నిన్న. దే. వి (నిరు + నాఁడు) గడచినదినము· (సం ప.)— అధరేద్యుః.

నిపగము. సం వి. అ పుం. రూ-నిపారము. 1. చేమవుట చూ, పతనము; వా 2 చూ, హెచ్చరిక. [పడఁద్రోయు.

నిపతించు. సం స క్రి రూ-నిపాతించు.చూ,

నిపము సం. వి. అ. పుం. కలశము· చూ, భాండము. 3 [రము 1—2.

నిపారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిప

నిపాతనము సం వి. అ. న: చూ, నిపాతనము.

నిపాతము. సం వి. అ. పుం. 1. పడుట· చూ, పతనము; 2 వ్యాకరణమునందు సాధారణవిధికి సంబంధింపక విధింపఁబడినశబ్దము; 3: చూ, అవ్యయము. 4.

నిపాతించు. సం. స. క్రి· చూ,రూ-నిపతించు.

నిపానము. సం. వి. అ. న. నీళ్లగాఁడి: చూ, లట్టు. 1.

నిపీడితము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

నిపుణుఁడు. సం. విశ: చూ, సమర్థుఁడు.

నిప్పచ్చె. ద్వ. వి (నిరు + పచ్చె)రూ-నిప్పచ్చెరము 1: చూ,బీదతనము;2. నాశము చూ,రుత్త.

నిప్పచ్చెరము. నై. వి. 1: చూ, రూ-నిప్పచ్చె. 1; 2: చూ,రూ-నిప్పచ్చె.2; విశ 3. ఉత్తది: చూ, శూన్యము. 1.

నిప్పటి. దే. వి: చూ, భిక్ష్యము.

నిప్పట్టు. దే. వి: చూ, నిప్పటి.

నిప్పస్తు. దే. వి.(నిఱు+వస్తు.): చూ, లంకణము.

నిప్పు. దే. వి. రూ-నిప్పుక. 1. అగిని: చూ, వహ్ని. 1; 2. నిప్పుకణము. భార. భీష్మ. 4, ఆ. 349: చూ, వహ్ని. 1.

నిప్పుఁదిండి. దే. వి. 1: చూ, వెన్నెలపులుఁగు; వా. 2: నిప్పుకోడి.

నిప్పుక. దే. వి: చూ, రూ-నిప్పు.

నిప్పుకలు. దే. వి. బ. రూ-నిప్పులు. స్ఫులింగములు: చూ, వహ్ని. చూ ,2.

నిప్పుకోడి. వా. వి: నిప్పుఁదిండి. 2. [దిండి. 1.

నిప్పులను మ్రింగుపులుఁగు. దే. వి· చూ, నిప్పుఁ

నిప్పులగుంపు. వా. వి: చూ, వహ్ని 1.

నిప్పులు. దే. వి. బ: చూ, రూ-నిప్పుకలు.

నిప్పువన్నె గుత్తులకానుఁగు. ద్వ. వి: చూ, శాదఘ్నము. 1.*.

నిబంధనము. సం. వి. అ. న. 1. ఏర్పాటు· చూ, సత్యము. 1; 2. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 3. తంతులుగట్టెడి బిరడ: చూ, బిరడ; 4. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 5. కట్టుపాటు: చూ, సమ్మి; విశ. 6. కూర్పఁబడినది: చూ, సంయోజితము.

నిబంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. మలమూత్రబంధము; 2: చూ, నిబంధనము. 2; 3. వర్షాశనము మొదలైనది.

నిబంధించు. సం. స. క్రి. 1: చూ, బంధించు; 2: చూ, వాశించు. [చూ. సత్యము. 1.

నిబద్ది. వై. విశ.=నిబద్ధ.(రూ-నిబ్బది-నిబ్బద్ది):

నిబద్దించు. వై. స. క్రి. నిజేపఱచు· రూ-నిబద్దిలించు.

నిబద్దిలించు. వై. స. క్రి.—పై.—

నిబద్ధమగు. మి. అ. క్రి· చూ, సంధించు.

నిబద్ధము. సం. విశ. 1. బంధింపఁబడినది: చూ, సితము. 4; 2. అడ్డగింపఁబడినది: చూ, రుద్ధము. 1. [వధము.

నిబర్హణము. సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ,

నిబర్హితము. సం. విశ. చంపఁబడినది: చూ, ప్రోక్షితము. 2. [ము. 2.

నిబిడము. సం. విశ. దట్టమైనది: చూ, సాంద్రము. 2.

నిబిడీకరించు. సం. స. క్రి. దట్టముచేయు.

నిబిడీకృతము. సం. విశ. దట్టముగాఁజేయఁబడినది: చూ, సాంద్రము. 2.

నిబిరీసము. సం విశ: చూ, నిబిడము.

నిబోధనము. సం. వి. అ. న. చూపు: చూ, వీక్షణము.

నిబ్బది. వై. వి.=నిబద్ధ: చూ, రూ-నిబద్ది

నిబ్బద్ది వై. వి.=—పై.—

నిబ్బరము. వై. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2: 2. అశ్వగతివిశేషము: చూ, హయము; క్రి. విశ. 3. అత్యంతము: చూ, హెచ్చు. 1; విశ. 4 =నిర్భరమ్. తిన్నన: చూ, హృద్యము; వా. వి 5. బెదరులేమి.

నిబ్బరించు. వై. అ. క్రి. 1: చూ, ముమ్మరించు; 2: చూ, నిదానించు. [చూ, ప్రేమము.

నిబ్బరికము. దే. వి. ఉయ. సా. 2, ఆ. 216:

నిబ్బరికించు. వై. అ క్రి. 1: చూ, ముమ్మరించు; దే. అ. క్రి. 2: చూ, ఉయ సేయు.

నిభము. సం. వి. అ. పుం. 1.=నెపము: చూ, వ్యాజము. 1; విశ. 2. సమానము: చూ, ఉపమ. 4.

నిభాయించు. వా. క్రి. తాళు.

నిభుగ్నము. అం: చూ, వక్షుక్రియలు.

నిభృతము. సం. విశ. పరిశ్రితము, శిక్షింపఁబడినది: చూ, వినీతము.

నిమంత్రణము. సం వి. అ. న. శ్రాద్ధభోజనాదులయందు తగిన వారిని నియమించుట.

నిమంత్రించు. సం. స క్రి. శ్రాద్ధభోజనాదులయందు తగిన వారిని నియమించు: చూ, పిలుచు. [వాఁడు.

నిమంత్రితుఁడు. సం. విశ. నిమంత్రింపఁబడినవాఁడు.

నిమజ్జనము. సం. వి. అ. న. మజ్జనము: చూ, స్నానము. 1. [చూ, వృక్షము.

నిమటాయి. దే. వి. ఒకరకముతీఁగ *: చూ,

నిమయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వినిమయము.

నిమాజో. వా. వి. ప్రార్థన : రూ-నమాజో.

నిమితకాఁడు. ద్వ. వి. బరువుమోసెడి పనివాఁడు: చూ, భారవాహకుఁడు.

నిమితకాండ్రు. ద్వ. వి. బాణశాలజీవిజనము.

నిమితము. వై. వి. 1: చూ, బైసి; విశే. 2.=: చూ, నియమితము. 1.

నిమిత్తము. సం. వి. అ. న. 1. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 2: చూ, జనకము. 1; 3. గురి: చూ, లక్ష్యము. 1; 4. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1; అం. 5: చూ, అశ్వహృదయపరిజ్ఞానము.

నిమిషము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిమేషము. =నిముసము(మినిట్) (60సెకనులకాలము) (1/60 గంట).

నిమీలనము. సం. వి. అ. న. 1. కనుమూయుట; 2. చావు: చూ, మరణము.

నిమీలితము. అం: చూ, దృష్టికి్రయలు.

నిముకళ్లా. దే. వి. (నిమురు+కళ్లము) 1. కైలు చేసిన కళ్లమునందలి యడుగు ధాన్యము: చూ, స్తంబకరి; 2.కొఱలె: చూ, వెలితి. 2.

నిముకు. దే. స. కి్ర.స్తన్యపానముచేయు:చూ, త్రాగు.

నిమురు. దే. స. కి్ర. 1. ఆకర్షించే. అం, భా. తృ. 132: చూ, రెమ్మ. 2; 2. ప్రేమచే శరీరము అల్లనతడవు: రూ-నివురు.తడవు-తడుము, దువ్వు. (సం. ప).—అభిమర్శించే.

నిమురుట. దే. వి: అభిమర్శనము.

నిముసము. వై. వి.=: చూ, నిమిషము. [యము.

నిమేయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిమ

నిమేషము. సం. వి. అ. పుం. 1.= నిముసము:. చూ, రూ-నిమిషము; అం. 2: చూ, పుటకి్రయలు; 3: చూ, కాలపాత్రిణము.

నిమ్నగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏఱు: చూ, నది.

నిమ్నము. సం. విశే: చూ, లోఁతు. 2. (చూ, భూమి. 1.)

నిమ్మ. దే. వి: (సం. ప).—ఐరావతము, కరుణము, కాకఫలము, క్షుదా్రంబుపనస-క్షుద్రామ్లపనస, గంభి, గంభీరము, గిలము, జంబిరము- జంబీరము - జంభీరము, జంభము, జంభలము, జలేంద్రము, డహువు, తమాలము, దంతశఠము, దంతహర్షణము; తద్వి.—అడవినిమ్మకు.—అడవినిమ్మ. (సం. ప).—వనజంబీరము.

నిమ్మళము. వై. విశే.=నిర్మల. 1. నిశ్చింత:చూ, మదిమది; 2: చూ, శాంతము. 1; 3: చూ, స్వస్థము.

నిమ్మళి. వై. వి=: చూ, నిమ్మళము. 2.

నిమ్మళించే. వై. అ. కి్ర. 1. నిశ్చింతమగు; 2: చూ, సేదదేరు.

నియంత. సం. వి. ఋ పుం. (రూ-నియంతృఁడు-యంతృఁడు) 1. తేరునడపువాఁడు: చూ, సారథి; విశే. 2. నడపువాఁడు: చూ, సారథి.

నియంతవ్యుఁడు. సం. విశే. 1. అడ్డగింపఁదగినవాఁడు; 2. ఆజ్ఞాపింపఁదగిన వాఁడు.

నియంత్రిణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అడ్డగింత: చూ, వారణము. 1. [చూ, రుద్ధము. 1.

నియంత్రితము. సం. విశే. అడ్డగింపఁబడినది:

నియతము. సం. విశే. 1.=నీతకము. నియతి. నియమము గలది; 2. నిత్యమైనది: చూ, శాశ్వతము.

నియతశావ్యము. అం. శ్రావ్యములు 2 లోనొకటి (స్వగతము) (దరినున్నవారికివినఁ

బడుట అని కొందఱు): చూ, శ్రావ్యము. (శ్రావ్యము.— సర్వశ్రావ్యము, నియత శ్రావ్యము).

నియతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నియమము: చూ, సత్యము. 1; 2: చూ, సంపత్తి.

నియమనము. సం. వి. అ. న. నియమించుట: చూ, సత్యము. 1.

నియమము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-నియామము.=నేమము. 1.ఏర్పాటు: చూ, సత్యము. 1; 2. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 3. పనుపు. చూ, సెలవు; 4. పట్టుదల: చూ, స్పర్ధ. 4; 5. శరీరమునకంటె భిన్నములైన మృజ్జలాదులు సాధనముగాఁగలిగి నిత్యము సేయవలయు నను నిర్బంధములేని శౌచతపస్స్వాధ్యాయ దేవతా నమస్కారము: చూ, హాణిగలు; 6: చూ, బైసి; 7: చూ, సమ్మతి. 1; 8. శాస్త్రముచే నియమింపఁబడునది, పుణ్యకము: చూ, వ్రతము; అం. 9: చూ, యోగాంగములు (చూ, అంగము. 9.)

నియమములు. అం. 1. తపము, సంతోషము, ఆస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, లజ్జ, మతి, జపము, వ్రతము. (10); 2. వితాన, విలోమ, వ్యుత్పన్న, అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలనియమాదులు గలవు; 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, స్వాధ్యాయము, ఈశ్వర ప్రణిధానము (5).

నియమించు. సం. స. క్రి. ఆజ్ఞాపించు: చూ, సెలవిచ్చు.

నియమితము. సం. విణ. 1.=నిమితము. నియమింపఁబడినది: చూ, బంధము. 1; 2. కట్టఁబడినది: చూ, సితము. 4.

నియమ్యము. సం. విణ. నియమింపఁదగినది.

నియాతనము. సం. వి. అ. న. దిగద్రొబ్బుట. రూ-నిపాతనము. అవనాయము. (తె. ప).— పడఁద్రోయుట.

నియామకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, తండెలు; విణ. 2. నియమించువాఁడు.

నియామము. సం. వి. అ. పుం.=నేమము: చూ, రూ-నియమము. 1.

నియుక్తుఁడు. సం. విణ. నియోగింపఁబడినవాఁడు. అనుజ్ఞాతుఁడు, ఆజ్ఞాతుఁడు.

నియుతము. సం. వి. అ. న. లక్ష: చూ, సంఖ్య. 1. [చూ, యుద్ధము.

నియుద్ధము. సం. వి. అ. న. బాహుయుద్ధము:

నియోక్తవ్యము. సం. విణ. నియోగింపఁదగినది: చూ, ప్రతిసరము. 9.

నియోగబ్రాహ్మణులు. అం. ఆంధ్రులలో నొకతెగవారు. వీరిలో ఆఱువేల నియోగులనియు, ప్రాజ్ఞాటినియోగులనియు, నందవరీకులనియు భేదములుగలవు. కొందఱు కృష్ణయజుర్వేదీయులు ఆపస్తంబసూత్రులు, కొందఱు ఋగ్వేదులు ఆశ్వలాయన సూత్రులు, కొందఱు శుక్లయజుర్వేదులు కాత్యాయన సూత్రులునైయున్నారు. ఊర్ధ్వపుండ్రధారులు చక్రాంకనపరులొక కొందఱును, త్రిపుండ్రధారులొక కొందఱును, మీసములుంచువారొక కొందఱును నైయున్నారు. లౌకిక వృత్తియందతి సమర్థులై గ్రామకరణములుగను లేఖకులుగను ఉన్నారు: చూ, బ్రాహ్మణులు. (పంజీకరుఁడు.) (నిజోగి)

నియోగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నియమము. 3. [నిజోగి.

నియోగి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.)=. చూ,

నియోగించు. సం. స. క్రి: చూ, నియమించు.

నియోగ్యుఁడు. సం. విణ. నియోగింపఁదగినవాఁడు. [చూ, సెలవు.

నియోజనము. సం. వి. అ. న. ఆజ్ఞాపనము:

నియోజ్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పనివాఁడు: చూ, సేవకుఁడు. [చేయువాఁడు.

నియోద్ధ. సం. వి. ఋ. పుం. బాహుయుద్ధము

నియ్యోగి. వై. వి. 1.=:చూ, నియోగి; 2. నియోగిశాఖకుఁ జెందిన బ్రాహ్మణుఁడు: చూ, లేఖకుఁడు.

నిర్. సం. ఉప. (౧) నిర్గర్ధము.=ఇచేట "నిర్" అనునది నిరర్థకము; (౨) నిర్ణీతము=ఇచేట ధాత్వర్థమును నిశ్చయము అను నర్థమునకు మార్చినది; (3) నిర్దయుఁడు=ఇచేటదయా శబ్దముతో సమసించి అభావార్థముకలది యైనది; (౪) నిర్గళితము=ఇచేట నిరర్థకమైనది; (౫) నిర్దేశము=ఇచేట ధాత్వర్థమును నిర్ణయమను నర్థమునకు మార్చినది. మొ.

నిరంకుశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జిబిలిక*: చూ, హ్రిస్వగవేధుక. [నిరర్గళము.

నిరంకుశము. సం. విణ. అడ్డములేనిది: చూ,

నిరంజన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పున్నమ.

నిరంజనము సం. వి. అ. పుం. 1. యజ్ఞమునకుఁదగిన చిత్రవర్ణహరిణము: చూ, హరిణము. 1; విణ. 2. కాటుకలేనిది; 3. దోషములేనిది: చూ, సమీచీనము. 2.

నిరంతరము. సం. విణ. 1. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 2: చూ, సతతము. 2.

నిరంతస్థము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిరకు. వా. వి: చూ, రూ-నిరుకు.

నిరక్షరరేఖ. పా. భూమధ్యరేఖ.

నిరతము. సం. విణ. మిక్కిలి ఆసక్తికొన్నది: చూ, లోల. 3. [చూ, వాంఛ.

నిరతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలి ఆసక్తి:

నిరత్యయము. సం. విణ. నాశములేనిది: చూ, శాశ్వతము.

నిరపరాధుఁడు. సం. విణ: చూ, అనపరాధి.

నిరపాయము. సం. విణ. అపాయములేనిది.

నిరపేక్షము. సం. విణ. అపేక్షలేనిది: నిరాశము, నిస్పృహము.

నిరయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నరకము.

నిరర్గళము. సం. విణ.= నిరుకళము, అడ్డములేనిది; చూ, విశృంఖలము.

నిరర్గళుఁడు. సం. విణ: అనర్గళుఁడు, అనివారణుఁడు, అబాధకుఁడు.

నిరర్థకము. సం. విణ. 1. ప్రయోజనములేనిది: చూ, వ్యర్థము; అం. 2. కావ్యదోషములలో నొకటి. పాదపూరణమునకై ప్రయోగించిన పదము. ఉదా.—"తలఁపఁగ నెలయుచునెలలి నుజ్జ్వలమగు నీతనివిలాస సౌష్టవమనఁగన్" విలాసమనుపదము మాత్రమిచేట నావశ్యకము. తలఁపగన్, నెలయుచున్, లలిన్ అను శబ్దములు నిరర్థకములు.): చూ, కావ్యదోషములు, పదదోషములు.

నిరర్థకములు. అం. శీలములేని యాఁడుది; కన్నులులేని ప్రాణి, కర్మహీనుఁడగు విప్రుఁడు, ఆవులేనియిల్లు, శాంతములేని చేదువు, నీళ్లులేనియేఱు, పురుషుఁడులేని స్త్రీ. (7)

నిరలంకృతి. అం. వాక్యగతదోషములలో నొకటి. (గుణములు చెప్పుటతో శూన్యమైనది. ఉదా.— "బాహుయుతుఁడు రాజో."): చూ, వాక్యగతదోషములు. [డు.

నిరవగ్రహుఁడు. సం. విణ: చూ, స్వతంత్రుఁ

నిరవధికము. సం. విణ: చూ, నిరర్గళము.

నిరసనము. సం. వి. అ. న. 1. (రూ- నిరాసనము- నిరాసము) : చూ, వహేలనము; 2: చూ, బెదరింపు; 3: చూ, వధము; 4. ఉమియుట: చూ, నిష్ఠీవనము.

నిరసించు. సం. స. క్రి. 1. తిరస్కరించు.చూ, భంగించు; 2: చూ, విసర్జించు.

నిరస్తము. సం. విణ. 1. త్వరితముగా చెప్పఁబడినది (మాట): చూ, శబ్దము. 2; 2. తిరస్కరింపఁ

బడినది: చూ, వహేలనము; 3. వెడలఁగొట్టఁబడినది: చూ, వాంతము. 2; 4. న్యాయముచే త్రోయఁబడినది; 5. ప్రయోగింపఁబడినది (బాణము): చూ, ప్రయుక్తము.

నిరాకరణము. సం. వి. అ. న. ఈసడింపు: చూ, వహేలనము.

నిరాకరించు. సం. స. క్రి: చూ, నిషేధించు.

నిరాకరిష్ణువు. సం. విణ. ఉ. తిరస్కరించువాఁడు: క్షిప్నువు. (తె. ప).—త్రోపరి, త్రోయువాఁడు.

నిరాకారము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నిరాకరణము; 2:చూ, వ్యోమము.1.

నిరాకారుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుఁడు; 3: చూ, హంసుఁడు; విణ. 4: చూ, నిరాకృతి. 2.

నిరాకృతము. సం. విణ: చూ, నిరస్తము. 4.

నిరాకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, నిరసనము.1; విణ. 2. రూపములేనివాఁడు: నిరాకారుఁడు; 3: చూ, అస్వాధ్యాయుఁడు.

నిరాఘాటము. సం. విణ. 1. కొలఁదిలేనిది; 2: చూ, నిరవధికము.

నిరాతంకము. సం. విణ. 1: చూ, నిర్భయము; 2: చూ, నిరామయము. 2.

నిరాధారము. పా: చూ, దిక్కుమాలినతనము.

నిరాపనింద. మి. వా. వి. అపదూఱు. సా. 3, ఆ. 51: చూ, నెగ్గింపు.

నిరాబారి. వై. వి.=నిరాహారి. ఉపవసించితపముచేయువాఁడు: చూ, సన్యాసి.

నిరామయము. సం. వి. అ. పుం. 1. రోగములేమి; విణ. 2. రోగములేనిది: చూ, వార్తము. [చూ, వార్తుఁడు.

నిరామయుఁడు. సం. విణ. రోగములేనివాఁడు:

నిరాయాసము. సం. విణ. ఆయాసములేనిది; చూ, మైమై. 2.

నిరాశము. సం. విణ: చూ, నిరపేక్షము.

నిరాసకము. సం. విణ. నిరసించునది: చూ, వహేలనము. [నము. 1.

నిరాసనము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-నిరస

నిరాసము. సం. వి. అ. న.—వై—

నిరాహారి. సం. వి. ఇ. పుం=: చూ, నిరాబారి.

నిరీక్షణము. సం. వి. అ. న. చూపు: చూ, వీక్షణము

నిరీక్షించు. సం. స. క్రి. చూచు:చూ, వీక్షించు.

నిరీక్షితము. సం. విణ. చూడఁబడినది: చూ, వీక్షితము.

నిరీశ(ష)ము. సం. వి. అ. న:చూ, లాంగలము.

నిరు. వై. అవ్య. గతార్థము. "నిరుడు, నిన్న, నిప్పచ్చె." మొ.

నిరుకడము. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

నిరుకళము. వై. విణ=:చూ,నిరర్గళము. పాండు. 2, ఆ. 223.

నిరుకు. దే.వి. రూ-నిరకు.1.నిర్ణయము:చూ,సత్యము.1; 2.నిర్ణయముచేసినవెల:చూ,పణము.6.

నిరుక్తము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేదాంగములు.(చూ, అంగము. 7); విణ. 2. చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2; పా. 3. వ్యాకరణమునకు సాధ్యముగాని వ్యుత్పత్తులనుగాని కొన్నిచోట్ల నట్టిశబ్దములుగల మంత్రభాగములనుగాని వివరించెడిగ్రంథము ఇది యాస్కమహాముని వ్రాసెను. (నిరుక్తమునకు భాష్యమును పుట్టియుండుటయేగాక వేదభాష్యములోఁ జాల మంత్రార్థముల దగ్గఱగ దీనితోడను పని గలుగుచుండునని తెలిసికొనవలసినది.)

నిరుక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అర్థనిర్వచనము; అం. 2. ఒకానొక అర్థాలంకారము. (నామసంబంధముచే ననార్థకల్పనము. ఉదా.- "నీచరిత్రములచేత నేనీవుదోషాకరుఁడవు.": చూ, అలంకారము. 3.

నిరుడిమాపియావు. దే. వి. ఒకతూరి యీనిన యావు, గృష్టి: చూ, సౌరభేయి. (ధేనువు.)

నిరుఁడు. దే. వి. (నిరు + ఏఁడు) కడచినసంవత్సరము: చూ, సంవత్సరములు.

నిరుత్తరము. అం: చూ, తంత్రిములు.

నిరుద్ధము. సం. విణ. నిరోధింపఁబడినది: చూ, రుద్ధము. 1.

నిరుపద్రవము. సం. విణ: చూ, అరము. 7.

నిరుపమము. సం. విణ. ఉపమలేనిది.

నిరుపయోగము. సం. విణ: చూ, వ్యర్థము.

నిరూఢము. సం. విణ. ప్రసిద్ధికెక్కినది: చూ, రూఢము. 2. [1; 2: చూ, నియమము.

నిరూఢి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, ప్రసిద్ధి.

నిరూపణము. సం. వి. అ. న. 1. అరయిక: చూ, వెదకుడు; 2. మోపు: చూ, వీక్షణము; 3: చూ, రుజువు. [నిర్ధరించు.

నిరూపించు. సం. స. క్రి. నిరూపణముచేయు:

నిరూపితము. సం. విణ. నిరూపింపఁబడినది.

నిరూప్యము. సం. విణ. నిరూపింపఁదగినది.

నిరూహము. సం. వి. అ. పుం. 1. ముగిసినవాక్యము: చూ, శబ్దము. 2; విణ. 2. ఊహలేనిది; 3. నిశ్చయింపఁబడినది: చూ, స్థితము. 3.

నిరృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అలక్ష్మి: చూ, పెద్దమ్మ; పుం. 2. (రూ-నైరృతి-నైరృతుఁడు): చూ, సోఁకులఱేఁడు; 3. దినముయొక్క 12 వ భాగము: చూ, దినభాగములు; అం. 4: చూ, దిగధిపతులు.

నిరృతిమూల. మి. వి: చూ, రూ-నైరృతిమూల.

నిరేఖిత. అం: చూ, నఖక్షతములు.

నిరోగి. సం. విణ: చూ, పటువు. 4.

నిరోధకము. సం. విణ: చూ, నిరోధము. 1.

నిరోధము. సం. వి. అ. పుం. 1. అడ్డు: చూ, వారణము. 1; 2. చేటు: చూ, రుత్త.

నిరోధించు. సం. స. క్రి: చూ, వారించు.

నిరోష్ఠ్యము. అం. 1. శబ్దాలంకారములలో నొకటి (ప, ఫ, బ, భ, మ, వ, యను నక్షరములు లేకుండఁగనుండునది): చూ, హేతువు. 2. (శబ్దాలంకారములు.)

నిర్గతము. సం. విణ. వెడలఁబడినది: చూ, వాంతము. 2.

నిర్గతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చూ, వెడలఁబాటు.

నిర్గమనము. సం. వి. అ. న.—పై.—

నిర్గమము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

నిర్గమించు. సం. అ. క్రి. వెడలఁబడు: చూ, వెళ్లు. 3.

నిర్గళనము. సం. వి. అ. న. వెలికిజాఱుట.

నిర్గళితము. సం. విణ. వెలికిజాఱినది: చూ, వాంతము. 2.

నిర్గుండి. సం వి. ఈ. స్త్రీ 1: చూ, వావిలి*; 2. నల్లవావిలి*: చూ, వావిలి. ((2)

నిర్గుండీద్వయము. అం. నల్లవావిలి, తెల్లవావిలి*.

నిర్గుణుఁడు. సం. వి. అ. పుం.1. భగవంతుఁడు: చూ, వేలుపు; విణ. 2. గుణరహితుఁడు.

నిర్గ్రంథనము. సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ, వధము.

నిర్గ్రంథుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దిసమొలవాఁడు: చూ, బిత్తలి; 2: చూ, బీదవాఁడు; 3: చూ, మూర్ఖుఁడు.

నిర్ఘటము. సం. వి. అ. న. బహుజనసమ్మర్దముగల అంగడి, అంగడివీధి (అనికొందఱు): చూ, మార్గము. 1; విణ. 2. ఘటములేనిది.

నిర్ఘాతము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పిడుగు; 2. వజ్రము: చూ, రత్నము. 1.

నిర్ఘాతాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. మేఘాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

నిర్ఘృణుఁడు. సం. విణ: చూ, నిర్దయుఁడు.

నిర్ఘోషము సం. వి. అ. పుం. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

నిర్జనత్వము. సం. వి. అ. న: చూ, దారిలేమి. (వాడుక.)

నిర్జనము. సం. విశ. జనములేనిది.

నిర్జర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, సోమవల్లి*: 2. మురము, అందుగు*: చూ, సల్లకి.

నిర్జరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దేవత: చూ, వేలుపు; విశ. 2. ముదిమిలేనివాఁడు.

నిర్జలభూమి. సం. వి ఇ. స్త్రీ. నీరులేనినేల: చూ, భూమి. 1.

నిర్జించు. సం. స. క్రి: చూ, విజయమునొందు.

నిర్జితుఁడు. సం. విశ. గెలువఁబడినవాఁడు.

నిర్జీవుఁడు. సం. విశ. జీవములేనివాఁడు. [నది,

నిర్ఝరము. సం. వి. అ పుం. సెలయేఱు: చూ,

నిర్ఝరిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఏఱు: చూ, నది; 2. ఒకానొకనది: చూ, నది.

నిర్ణయము. సం. వి. అ. పుం. ఏర్పాటు: చూ, సత్యము. 1. [సృజించు

నిర్ణయించు. సం. స.క్రి.ఏర్పాటుచేయు: చూ,

నిర్ణయింపఁబడు. మి. అ. క్రి: చూ, ఏఱుపడు. 2. [వాఁడు: నిర్ణేత

నిర్ణాయకుఁడు. సం. విశ. నిర్ణయము చేయు

నిర్ణిక్తము. సం. విశ: చూ, శోధితము.

నిర్ణీతము. సం. విశ. నిర్ణయింపఁబడినది: చూ, స్థితము. 3. [చూ, రజకుఁడు.

నిర్ణేజకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చాకలవాఁడు:

నిర్ణేత. సం. విశ. (ఋ. ఈ. ఋ.) : చూ, నిర్ణాయకుఁడు.

నిర్ణేయము. సం. విశ. నిర్ణయముచేయఁదగినది.

నిర్దంత్యము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిర్దగ్ధము. సం. విశ. చేక్కఁగా కాలినది: చూ, ప్రజ్వలితము.

నిర్దయుఁడు. సం. విశ. దయలేనివాఁడు: అదయుఁడు, క్రూరుఁడు, ధమనుఁడు, నిర్ఘృణుఁడు. [చుట.

నిర్దళనము. సం. వి. అ. న. చేక్కఁగా ఛేదిం

నిర్దళితము. సం. విశ. చక్కఁగా ఛేదింపఁబడినది: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3.

నిర్దహనము. సం. వి. అ. న. చక్కఁగాకాలుట.

నిర్దహించు. సం. స. క్రి. చేక్కఁగాకాలుచు.

నిర్దారణము. సం. వి. అ. న. చక్కఁగాచీల్చుట. [:చూ, నిర్దళితము.

నిర్దారితము. సం. విశ. చేక్కఁగాచీల్పఁబడినది

నిర్దిష్టము. సం. విశ. నిర్దేశింపఁబడినది.

నిర్దేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆజ్ఞ: చూ, సెలవు; 2. చెప్పుట. చూ, శంసనము; 3:చూ, సమీపము. 1.

నిర్దేశించు సం. అ. క్రి. 1.ఆజ్ఞాపించు: చూ, సెలవిచ్చు; 2 నిర్దేశముచేయు.

నిర్దేశ్యము. సం. వి. నిర్దేశింపఁదగినది.

నిర్దేష్టు. సం. విశ. (ఋ. ఈ. ఋ) నిర్దేశించువాఁడు.

నిర్దోషము. సం. విశ. దోషములేనిది: చూ, సమీచీనము. 2.

నిర్ధనుఁడు. సం. విశ: చూ, చేబోడి.

నిర్ధరించు. సం. స. క్రి. నిర్ధారణచేయు: చూ, నిరూపించు. [నము. (1)

నిర్ధారణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=: చూ, నిధా

నిర్ధారణము. సం. వి. అ. న. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1. [నిర్ధార్యము.

నిర్ధారణీయము. సం. విశ. నిర్ధరింపఁదగినది:

నిర్ధారితము. సం. విశ. నిర్ధరింపఁబడినది.

నిర్ధార్యము. సం. విశ: చూ, నిర్ధారణీయము.

నిర్ధార్యుఁడు. సం. విశ. ఆపత్సంపదల యందొక్కతీరున నుండెడి ధైర్యముతో పూనిన పనిని విడువక చేయువాఁడు.

నిర్ధూతము. సం. విశ. విడువఁబడినది: చూ, హీనము. 3.

నిశ్ఛిద్రము. సం. విశ. 1. నిద్రలేనిది; 2. జాగరూకతకలది.

నిర్బంధము. సం. వి. అ. పుం. 1. బలాత్కారము: చూ, బలవంతము; 2. కదలమెదలఁగూడనికట్టు: చూ, బంధము. 1.

నిర్బంధించే. సం. స. క్రి: చూ, సంధించే.

నిర్భయము. సం. విశ. భయములేనిది: అఘోరము, అభయము, నిరాతంకము.

నిర్భయుఁడు. సం. విశ: అకుతోభయుఁడు, అభయుఁడు, అభీకుఁడు.

నిర్భరము. సం. క్రి. విశ. అ. న. 1. కెల్లు: చూ, హెచ్చు. 1; విశ. 2.=నిబ్బరము. తిన్నన: చూ, హృద్యము.

నిర్భర్త్సనము. సం. వి. అ. న. 1: అదలుపు—అదల్పు, దట్టన. (సం. వ.)—తర్జనము; 2: చూ, లక్క.

నిర్భర్త్సించే. సం. స. క్రి: చూ, బెదరించే.

నిర్భర్త్సితుఁడు. సం. విశ: చూ, బీదవాఁడు.

నిర్భిన్నము. సం. విశ: చూ, నిర్దళితము.

నిర్భేదించే. సం. స. క్రి: చూ, విదారించే.

నిర్మదము. సం. వి. అ. పుం. 1. మదముడిగిన యేనుఁగు: చూ, హస్తి; విశ. 2 మదములేనిది.

నిర్మర్యాద. అం: చూ, పరిచారగులు.

నిర్మలము. సం. వి. అ. న.=నిచ్ఛలము. అకళంకము, నిర్మాల్యము: చూ, శుద్ధము 3; 2. అభ్రకము: చూ, శుద్ధము. 1; విశ 3. మయిలకానిది.

నిర్మలాంశము. అం: చూ, షష్ట్యంశములు.

నిర్మాణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, నిర్మితి; 2: చూ, యోగ్యత; 3 సారము: చూ, సత్యము. 1. [వాఁడు: నిర్మాయి.

నిర్మాత. సం. విశ. (ఋ. ఈ. ఋ.) నిర్మించే

నిర్మాయి. సం. విశ. (న్. ఈ. న్.): చూ, నిర్మాత.

నిర్మాల్యము. సం. విశ. ధరించి తీసివేసినది: చూ, నిర్మలము. 1.

నిర్మించే. సం. స. క్రి: చూ, సృజించే.

నిర్మితము. సం. విశ. నిర్మింపఁబడినది: చూ, వ్యాపారము. 1. [నిర్మాణము.

నిర్మితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నిర్మించుట:

నిర్మిమీష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నిర్మింపనిచ్ఛ: చూ, వాంఛ.

నిర్ముక్తము. సం. వి. అ. పుం. కుబుసము విడిచినపాము: చూ, సర్పము.

నిర్ముక్తుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. సంగము విడిచినసన్యాసి: చూ, సన్యాసి; విశ. 2. సంగమువిడిచినవాఁడు.

నిర్మూర్ధన్యము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిర్మూలము. సం. విశ. వేరులేనిది.

నిర్మూలించే. సం. స. క్రి. 1. వేరులేనిదిగాఁ జేయు; 2. నాశముచేయు.

నిర్మూషకము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిర్మృష్టము. సం. విశ. తుడవఁబడినది.

నిర్మోకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాము కుబుసము: చూ, సీదరము. 3; 2. కుబుసము: చూ, వస్త్రము; 3. విడుపు: చూ, విమోచనము; 4 ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1.

నిర్యంత్రణము. సం. విశ చూ, నిరర్గళము.

నిర్యంత్రితము. సం. విశ. అడ్డములేనిదిగాఁ జేయఁబడినది.

నిర్యాణము. సం. వి. అ. న. ఏనుఁగుకడకన్ను: చూ, హస్తి; 2. చావు: చూ, మరణము; 3. చూ, మోక్షము. 1; 4: చూ, నిర్గతి.

నిర్యాతనము. సం. వి. అ. న. 1. పగతీర్చుట: 2. చంపుట: చూ, వధము; 3 అప్పులోనగువానిఁ దీర్చుట; 4. దాఁచేఁబెట్టినసొమ్ము మరల నప్పగించుట; 5. ఈవి: చూ, వితరణము. [వాంతిము. 2.

నిర్యాతము. సం. విశ. వెడలఁబడినది: చూ,

నిర్యాసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బందన.

నిర్యూహము. సం. వి. అ. పుం. 1. సిగబంతి: చూ, భూషణము. 2; 2: చూ, నాగవాసము (3); 3: చూ, నిర్యాసము; 4. వాకిలి: చూ, సదనము. 1.

నిర్లక్ష్యము. సం. విణ: చూ, వహేలనము.

నిర్లజ్జము, సం. విణ. లజ్జలేనిది: క్షపణము.

నిర్లూత. వా. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.

నిర్వచనము సం. వి. అ. న. 1. అర్థవివరణము చేసి చెప్పుట; విణ. 2. మాటలేనిది.

నిర్వచనీయము సం. విణ. నిర్వచింపఁదగినది.

నిర్వచించు. సం. స. క్రి. నిర్వచనముచేసి చెప్పు.

నిర్వపణము. సం. వి. అ. న. ఈవి: చూ, వితరణము.

నిర్వర్ణనము. సం. వి. అ. న. చూపు: చూ, వీక్షణము.

నిర్వర్తించు. సం. ప్రే. నిర్వర్తిల్లఁజేయు: చూ, సలుపు.

నిర్వర్తిల్లు. సం. అ. క్రి. నెఱవేఱు: చూ, రవణించు.

నిర్వహణము. సం. వి. అ. న. 1. ప్రస్తుతకథ యొక్క సమాప్తి: చూ, సంధి; 2: చూ, నిష్ఠ. 6.

నిర్వహము. సం. విణ. గట్టిది: చూ, జెడిదము.

నిర్వహించు. సం. ప్రే. నిర్వహిల్లఁజేయు: చూ, సలుపు. 2. నెఱవేఱు: చూ, సక్రమగు.

నిర్వహిల్లు. సం. స. క్రి. 1: చూ, జేరగు. 9;

నిర్వాకము. వా. విణ. గొప్పకుచేసినపని.

నిర్వాణము. సం. వి. అ. న. 1. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 2. నాశము: చూ, రుత్తు; 3. సుఖము: చూ, సంతోషము; 4. ఏనుఁగు నీళ్లలోమునుఁగుట: చూ, హస్తి; విణ. 5. చల్లాఱినది (దీపము నిప్పులోనగునది): 6. నీళ్ళమునిఁగినది (ఏనుఁగు): చూ, హస్తి.

నిర్వాణుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పనివాఁడు: చూ, సేవకుఁడు; 2: చూ, భారవాహుఁడు; విణ. 3. శాంతుడైనముని: చూ, సన్యాసి; 4. శాంతిఁబొందినది (వహ్ని మొ.)

నిర్వాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. చలింపని గాలి: చూ, వాయువు: విణ. 2. గాలిలేనిది (చోటు మొ.) గాలిలేని దేశాదులపేరు (అనికొండలు): నివాతము.

నిర్వాదము. సం. వి. అ. పుం. 1. అపవాదము: చూ, నెగ్గింపు; 2. వాదములేమి; 3. నిశ్చితవాదము.

నిర్వాపణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వధము; 2: చూ, వితరణము.

నిర్వాసనము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-నిరాసనము: చూ, వధము; 2. వెళ్లఁగొట్టుట.

నిర్వాసితము. సం విణ. వెళ్లఁగొట్టఁబడినది.

నిర్వాస్యము. సం. విణ. వెళ్లఁగొట్టఁదగినది.

నిర్వాహకుఁడు. సం. విణ. నిర్వహించువాఁడు: చూ, భారవాహుఁడు.

నిర్వాహము. సం. వి. అ. పుం. 1. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 2. జరుగుఁబాటు: చూ, వృత్తి. 2.

నిర్వికారుఁడు. సం. విణ. వికారములేనివాఁడు.

నిర్విఘ్నము. సం. విణ. విఘ్నములేనిది: చూ, విశృంఖలము.

నిర్విణ్ణుఁడు. సం. విణ. నిర్వేదమునొందినవాఁడు.

నిర్వివాదము. సం విణ: చూ, అవివాదము.

నిర్విశేషము. సం. విణ. విశేషములేనిది.

నిర్విష. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అతివస *: చూ, విష; విణ. 2. విషములేనిది.

నిర్విష్టము. సం. విణ. 1. చొరఁబడినది; 2. పొందఁబడినది: చూ, వ్యాప్తము. 3; 3. నిలిచినది. [నిష్కృతి.

నిర్వీర్యము. సం. విణ. వీర్యములేనిది: చూ,

నిర్వృతము. సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; విణ. 2. సుఖించినది: చూ,

సంతోషము; 3. నశించినది: అంతరితము, ధ్వస్తము.

నిర్వృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. సుఖము: చూ, సంతోషము: 2. ఊరట: చూ, సమాశ్వాసము; 3. నాశము: చూ, రుత్తు. [సిద్ధము. 3.

నిర్వృత్తము. సం. విణ. నెఱవేఱినది: చూ,

నిర్వృత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సంతోషము; 2. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 3. నెఱవేఱుట; విణ. 4. వృత్తి లేనిది.

నిర్వేదము. సం. వి. అ. పుం. 1. తత్త్వజ్ఞానదుఃఖేర్ష్యాదుల చేతఁగలుగు హేయత్వబుద్ధి. చూ, బుద్ధి; అం. 2. సంచారీ భావములు 33 లో నొకటి (ఓచెలీ! యాతనింజూడకున్న మణిమయాభరణంబులు శిలలును, హారములు సముద్రపుచినుకులుగను గాన్పించుచున్నవి!): చూ, సంచారీభావములు.

నిర్వేదించు. సం. అ. క్రి. నిర్వేదపడు: చూ, విసుగు. 2.

నిర్వేశము. సం. వి అ. పుం. 1. కూలి: చూ, వేతనము; 2. జీతము: చూ, వేతనము; 3. భోగము: చూ, భుక్తి. 2; 4. మూర్ఛపోవుట. చూ, రోగము. 1.

నిర్వైరము. సం. విణ. వైరములేనిది.

నిర్వ్యథనము. సం. వి. అ. న. బెజ్జము: చూ, రంధ్రము. 1.

నిర్వ్యాజము. సం. విణ. నెపములేనిది.

నిర్వ్యాపారాంబష్ఠన్యాయము. పా. పనిలేని మంగలి పిల్లితలగొఱుగుననురీతి. [ఝితము.

నిర్వ్యూఢము. సం. విణ. త్యక్తము: చూ, సము

నిర్హరణము. సం. వి. అ. న. 1. నిశ్శేషముగాహరించుట; 2. పీనుఁగును కాల్చుట.

నిర్హ్రాదము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిర్హ్రాదము, ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

నిర్హారము. సం. వి. అ. పుం. నిర్హృతి: చూ, అభ్యవకర్షణము.

నిర్హారి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) దూరముగావ్యాపించునట్టిది (పరిమళము): చూ, సమాకర్షి. [ముల్లులోనగునది).

నిర్హృతము. సం. విణ. ఊడఁబెఱికినది. (నాటిన

నిర్హృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, నిర్హారము.

నిర్హ్రాదము. సం.వి.అ. పుం:చూ,రూ-నిర్హ్రాదము.

నిర్హేతుకజాయమానకటాక్షము. పా. అకారణముగ కలిగినదయ (వాడుక)

నిర్హేతుకము. సం. విణ: చూ, అహేతుకము.

నిఱు. నై. ఉప.=నిర్. మిక్కిలి. "నిఱుపేద" : చూ, హేమ్ము. 1. [వాఁడు.

నిఱుపేద. నై. వి. రూ-ఇఱుపేద: చూ, బీద

నిఱ్ఱనీలుగు. దే. అ. క్రి. (నీలుగు + నీలుగు) 1. మిక్కిలినీలుగు; 2. గర్వించు. చూ, హంకరించు.

నిలఁబడు. ద్వ. అ. క్రి (రూ-నిల్వఁబడు-నిలువఁబడు.) 1. నిలుచుండు, నిలుచు: చూ, మట్టుపడు; 2. అభ్యంతరముగు: చూ, నట్టుపడు; 3. ప్రతిష్ఠితమగు: రూ-నిల్వఁబడు, నిలుచు-నిల్చు.

నిలక. దే వి: చూ, నిలుగు. 1

నిలకడ. దే. వి: చూ, రూ-నిలుకడ.

నిలయము. సం. వి. అ. పుం. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1. [వు: చూ, శేషము. 1.

నిలవ. దే. వి. (రూ-నిలువ-నిల్వ) నిలిచినవస్తు

నిలవరము. దే. విణ: చూ, రూ-నిలువరము.

నిలింపుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేలుపు; 2. బోయ: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

నిలీనము. సం. విణ. మిక్కిలి అడఁగినది: చూ, స్తబ్ధము. 1.

నిలుకడ. దే.వి.(రూ-నిలకడ-నిల్కడ.) 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. స్థైర్యము. భార. విరా. 2, ఆ. 315: చూ, స్థితి. 3; 3: చూ, విరామము; 4. తక్కువ:చూ, వెలితి. 2; అం, 5. మల్లబంధవిశేషము: చూ, మల్లశాస్త్రము.

నిలుగు. దే.వి. నిలుచేట: నిలక, నిలుపు-నిల్పు-నిలువు; అ. క్రి. 2. ఒళ్లువిఱుచుకొను. స్వా. 3, ఆ. 58, (రూ-నీలుగు-నిల్గు-ఈలుగు)

నిలుచు. దే. అ. క్రి. రూ-నిల్చు. 1. నిలుచుండు. చూ, మట్టుపడు; 2: చూ, నిలఁబడు. 3; 3: చూ, నిలఁబడు. 2; 4: చూ, వసించు. 5. చూ, శేషించు.

నిలుచుండు దే. అ. క్రి: చూ, నిలుచు. 1.

నిల్చుండు. దే. అ. క్రి.—పై.—

నిలుచుకొను. దే. అ. క్రి.—పై.—

నిలుచున్నవాఁడు. వా. వి: ఊర్ధ్వంధముఁడు, ఊర్ధ్వస్థుఁడు

నిలుపు. దే. వి. రూ-నిల్పు. 1: చూ, నిలుగు. 1; 2: చూ, నిష్ఠ. 7. భార. శాం. 4, ఆ. 111; 3. ప్రతిష్ఠ: చూ, సన్మానము; 4: చూ, రూ-నిలకడ. భాగ. ద్వి. 2, ఆ. 355; విణ. 5. నిలుపునది. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 266; 6. స్థిరమైనది: చూ, శాశ్వతము; క్రి. 7. నిలువఁబెట్టు: నిలువరించు-నిల్వరించు; 8. అడ్డగించు: చూ, వారించు; 9. స్థిరపఱచు: చూ, స్థాపించు; 10: చూ, నిలుపుచేయు.

నిలుపుచేయు. వా. స. క్రి: ఆపు, ఆపుచేయు, నిలుపు, నిలుపుచేయు, నిలుపుదలచేయు. (సం ప).—ఉత్తంభించు.

నిలుపుదలచేయు. వా. స. క్రి.—పై.—

నిలుపోపు. దే. అ. క్రి. (నిలుపు + ఓపు): చూ, సహించు

నిలువ. దే. వి: చూ, రూ-నిలవ. [7,ఆ.173.

నిలువఁబడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, నిలఁబడు. జై.

నిలువరము. దే. విణ. 1. (నిలవరము-నిలువారము-నిల్వరము) స్థిరమైనది: చూ, శాశ్వతము; 2. (రూ-నిలవరము-నిలువారము-నిల్వరము) యాథార్థ్యము): చూ, సత్యము. 1; 3. (రూ-ఇలవరము-ఇలువరము - ఇలువారము-ఇలారము,నిలవరము-నిలువారము-నిల్వరము): చూ, సదనము. 1.

నిలువరించు. దే. అ. క్రి. రూ-నిల్వరించు. 1. చలింపకనిలుచు. భార.విరా.5,ఆ. 181; అం. క్రి. 2. చలింపకనిలుపు. కళా. 8, ఆ. 121; 3: చూ, నిలుపు. 7.

నిలువారము. దే. విణ: చూ, రూ-నిలువరము.

నిలువు. దే. వి. 1: చూ, నిలుగు. 1; 2. చేయి మీఁదికెత్తుకొని నిలుచున్నపురుషుని చేయి పొడవుకొలఁది; 3 మీఁదిఅంతస్తు, మేడ. లక్ష్మి. 4, ఆ. 131: చూ, సదనము. 1; 4 ఆకృతి చూ, రూపు 3; 5 చేనిలో కొంత కోసినతర్వాత కోయఁగలభాగము.

నిలువుఁగొలువు. దే. వి. నిలుచుండిచేయుసేవ: చూ, సపర్య.

నిలువుగాళ్లు. దే వి. బ. తానకాళ్లకుపనుకమాను మొదలైనవానికాధారముగా నాటిన రాటలు: చూ, స్తంభము. 1.

నిలువుజీతము. ద్వ. వి. నిలుచుండి సేవచేయువానిజీతము: చూ, వేతనము.

నిలువునీరగుట. జా. ఒడలంతయు కంపమొందుట. "నిలువునీరగుకెంతయనంటి కంబముల్." (కవికర్ణరసాయనము)

నిలువుబొట్టు. వా. వి. వైష్ణవభక్తులబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.

నిలువులు. దే. వి. బ: చూ, అరిగాళ్లు.

నిలువోపు. దే. అ. క్రి: చూ, నిలుపోపు.

నిల్కడ. దే. వి: చూ, రూ-నిలుకడ.

నిల్చు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నిలుచు.

నిల్పు. దే. వి: చూ, రూ-నిలుపు.

నిల్వ. దే. వి: చూ, రూ-నిలవ.

నిల్వఁబడు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నిలఁబడు.

నిల్వరము. దే. విణ: చూ, రూ-నిలువరము.

నిల్వరించు. దే. అ. క్రి, అం. ప్రే:చూ, రూ-నిలువరించు. (చలింపక నిలుచేటకు.-భార. భీష్మ. 2, ఆ. 241.)

నివరి. వై. వి.=నీవారః. రూ-నీవరి- నివ్వరి. విత్తకపండువరి: చూ, ధాన్యము.

నివర్తనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మరలఁబాటు; అం. 2: చూ, తారాక్రియలు.

నివర్తించు. సం. ప్రే. నివర్తిల్లఁజేయు: చూ, విసర్జించు.

నివర్తితము. అం. 1: చూ,ఊరూక్రియలు; విణ. 2. మరలఁబడినది: అపావృత్తము, ఆవర్తితము, నివృత్తము.

నివర్తిలు. సం. అ. క్రి రూ-నివర్తిల్లు. మరలఁబడు· చూ, వటిల్లు.

నివర్తిల్లు. సం. అ. క్రి.—పై—

నివసతి. సం వి. ఇ. స్త్రీ. ఇల్లు: చూ, సదనము 1.

నివసథము. సం. వి. అ. పుం. ఊరు: చూ, [సీమ 1.

నివసనము. సం. వి. అ. న: చూ, నివసతి.

నివసించు. సం. అ. క్రి: చూ, వసించు.

నివహము. సం. వి. అ. పుం. గుమి: చూ, సమూహము.

నివాకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నీవాకము. జయసుంట మొదలగువానిగుండ ధాన్యాదుల వెల ప్రసిద్ధపఱచుట. వ్యవహారాదులయందు న్యూనాధిక్యములు లేక కలిగినది పలుకుట (అనికొందఱు), మహార్ఘములైనధాన్యాదులయందలి జనుల యాదరాతిశయము (అనికొందఱు)· చూ, ప్రియామము.

నివాతకవచులు. పా. సంహ్రాదుఁడు గొప్పతనముపలనఁబొందిన మూఁడుకోట్ల రక్కసులు. మణిమతీపుర నివాసులు. వీరిని అర్జునుఁడు సంహరించెను.

నివాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆసరా: చూ, ప్రాపు. 2; విణ. 2. కవచము: చూ, వారవాణము; 3: చూ,నిర్వాతము.2; 4. గట్టి: చూ, బెడిదము.

నివాపము. సం. వి. అ. పుం. పితౄళ్లనుద్దేశించి నువ్వులునీళ్లు విడుచేటలోను గాఁగల కర్మము: (తర్పణము.)(తిలోదకమునువిడుచేట.)

నివారణము. సం. వి. అ. న: చూ,వారణము.1.

నివారణీయము. సం. విణ అడ్డగింపఁదగినది.

నివారించు. సం. స. క్రి: చూ, వారించు.

నివారితము. సం. విణ. అడ్డగింపఁబడినది: చూ, రుద్ధము. 1.

నివాసము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-నివాసనము-నివసము-నివసనము-వసనము-వాసము-నివసానము) 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2 చోటు: చూ, స్థానము. 1 (న్. న. అనికొందఱు.)

నివాసి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) వాసము [చేయువాఁడు.

నివాళి. వై. వి. (రూ-నివాళిక-నివ్వాళి-నివ్వాళిక)=నిరాజన: చూ, హారతి.

నివాళించు. వై. అ. క్రి. ఆరతెత్తు.

నివాళిక. వై. వి.=: చూ, రూ-నివాళి (స్వార్థమున కప్రత్యయము)

నివాళికరములు. వై. వి. బ: చూ, హాణిగలు.

నివాళితము. సం. విణ. చుట్టఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 1.

నివిష్టుఁడు. సం. విణ. 1. కూర్చున్నవాఁడు; 2. ప్రవేశించినవాఁడు.

నివీతము. సం. వి. అ. న. 1. కంఠలంబితము, మెడనుడండవలె వ్రేలెడు జన్నిదము: చూ, యజ్ఞోపవీతము. విణ. 2. ప్రావృతము, కప్పుకొనుకోక: చూ, వస్త్రము.

నివీతి. సం. వి. న్. పుం. నివీతముగలవాఁడు.

నివుడు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నిగుడు.

నివుడుచు. దే. ప్రే: చూ, రూ-నిగుడుచు.

నివుడ్చు. దే. ప్రే.—పై—

నివురు. దే. స. క్రి: చూ, నిమురు. 2. భాగ.4, స్కం, 226.
నివులు. దే. వి: చూ, రూ-నిగులు.
నివృతము. సం. విణ. నలుప్రక్కలఁచుట్టఁబడినది: చూ, పరిక్షిప్తము.
నివృత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ,మరలఁబాటు.
నివృత్తము. సం. విణ. మరలఁబడినది: చూ, నివర్తితము. 2.
నివృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నలుప్రక్కలచుట్టుట
నివృత్తు. సం. వి. త్. పుం:చూ, రూ-నీవృత్తు.
నివేదనము. సం. వి. అ. న. 1. ఎఱుక: చూ, బుద్ధి; 2: చూ, సమర్పణము.
నివేదించు. సం. స. క్రి. 1. ఎఱిఁగించు: చూ, బోధించు; 2: చూ, సమర్పించు.
నివేదితము. సం. విణ. 1. ఎఱిఁగింపఁబడినది; 2. సమర్పింపఁదగినది: చూ, సన్యస్తము. 2.
నివేశము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. చొరవ: చూ, ప్రవేశము; 3. చూ, శిబిరము; 4: చూ, వివాహము; 5. ఇల్లడ: చూ, వాడిక; అం. 6: చూ, కరణములు.
నివ్వటించు. వై. ప్రే. నివ్వటిల్లఁజేయు.
నివ్వటిలు. వై. అ. క్రి. రూ-నివ్వటిల్లు. 1.చూ,వ్యాపించు. భార. శల్య. 1, ఆ. 228; 2. పూర్ణమగు. అం, భా. తృ. 101: చూ, మెండుకొను; 3. అతిశయించు: చూ, ముమ్మరించు; 4. కలుగు: చూ, సంభవించు; 5. చూ, సిద్ధించు
నివ్వటిల్లు. వై. అ. క్రి.—పై.—
నివ్వరి. వై. వి.=నీవారః: చూ, రూ-నివరి.
నివ్వాళి. వై. వి.=నీరాజన: చూ, రూ-నివాళి.
నివ్వాళిక. వై. వి:=-పై- [కరణబంధములు)
నివ్వీటితము. అం: చూ, అదూషితములు. (వ్యాన
నివ్వెర. దే. వి. (రూ-నివ్వెఱ- నివ్వెఱఁగు.) 1: చూ, భ్రాంతి; 2: చూ, వింత. 1; 3. పారవశ్యము. స్వా. 5, ఆ. 65: చూ, విస్మృతి; 4. నిశ్చేష్టత:చూ, వెఱవెఱపాటు; 5. మిక్కిలిభయము: చూ, వెఱపు.
నివ్వెఱ. దే. వి. —పై—
నివ్వెఱఁగు. దే. వి. —పై—(పారవశ్యమునకు. —భార. భీష్మ. 2, ఆ. 157)
నివ్వెఱపడు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, విస్మృతినొందు; 2: చూ, వెఱఁగుపడు; 3. భ్రాంతిపడు. భార. విరా. 4, ఆ. 85; 4. మిక్కిలి భయపడు: చూ, భయపడు.
నివ్వెఱపాటు. ద్వ. వి: చూ, నివ్వెర. (పారవశ్యమునకు.—కళా. 5, ఆ. 2; మిక్కిలి భయమునకు.—భార. భీష్మ. 1, ఆ. 97)
నిశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1=నిసి. రేయి: చూ, రాత్రి; 2. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6; 3: చూ, మ్రానిపసుపు; పా. 4 ఒక వృత్తము. న, న, ర, ర, ర, ర గణములు. 9 యతి.(11 వ ఛందస్సు): చూ, వృత్తము.1.
నిశంకబ్రాహ్మణులు. అం. ఉత్కలులలో నొకతెగవారు. శుక్లయజుర్వేదులు. కాణ్వశాఖ: చూ, ఉత్కళబ్రాహ్మణులు. (బ్రాహ్మణులు)
నిశాంకుశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జిబిలిక*: చూ, హ్రస్వగవేధుక.
నిశాంతము. సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2: చూ, వేగుజాము; విణ. 3. మిక్కిలి అడఁగినది: చూ, స్తబ్ధము. 1.
నిశాకరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చంద్రుఁడు, రేఱేఁడు: చూ, హిమాంశువు.
నిశాఖ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, నిశ. 2.
నిశాచరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రాక్షసి. 1; 2: చూ, అంకులాఁడి; 3: చూ, నిశాటనము. [సుఁడు. 1.
నిశాచరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, రాక్ష
నిశాటనము. సం. వి. అ. పుం. పయిఁడికంటి: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

నిశాటుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిశాచరుఁడు.

నిశాతము. సం. విశే. మిక్కిలివాఁడిచేయఁబడినది: చూ, శాతము. 1.

నిశాని. వా. వి. 1. సంస్థానాధిపతులు ప్రాతస్సంధ్యాకాలములయందు తమకోటముందు వాయించెడు మంగళధ్వని; 2. వివాహాది శుభకర్మములలో ప్రాతస్సంధ్యాకాలములయందు వాయించెడు మంగళధ్వని; 3 చేదు వురానివాని వ్రాలునకు మాఱుగా వ్రాయు (వేయు) గుఱుతు. (ఎడమచేతి బొటనవ్రేలి ముద్ర). "నిశానీదారు."

నిశాపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, నిశాకరుఁడు; 2. కర్పూరము: చూ, సిరము.

నిశారణము. సం. వి. అ. న: చూ, వధము.

నిశారము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నీశారము. చేలికప్పుడుదుప్పటి, శరీరమంతయుఁగప్పు పరికిణి (అనికొందఱు): చూ, వస్త్రము.

నిశావైజయికము. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.

నిశితము. సం. విశే. 1: చూ, నిశాతము; 2. సానఁబెట్టఁబడినది (పదును పెట్టఁబడిన ఖడ్గాదులు): క్ష్ణుతము, తేజితము.

నిశిపతి. సం. వి.ఇ. పుం:చూ, రూ-నిశాపతి. 1.

నిశీథము. సం. వి.అ. పుం.=నిసి. 1. నడురేయి: చూ, రాత్రి; 2. రేయి: చూ, రాత్రి.

నిశీథిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రేయి:చూ, రాత్రి.

నిశ్చయము. సం. వి. అ. పుం.=నిచ్చయము: చూ, సత్యము. 1. [సృజించే.

నిశ్చయించే. సం. స. క్రి. నిర్ణయించే: చూ,

నిశ్చల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; విశే. 2.=నిచ్చలము. కదలనిది: చూ, స్థావరము.

నిశ్చలతపస్వియగుట. అం: చూ, నియమములు.

నిశ్చాయకుఁడు. సం. విశే. నిశ్చయించువాఁడు.

నిశ్చింతుఁడు. సం. విశే. చింతలేనివాఁడు.

నిశ్చితము. సం. విశే. నిశ్చయింపఁబడినది: చూ, స్థితము. 3.

నిశ్చేష్టత. సం. విశే: చూ, వెఱవెఱపాటు.

నిశ్చేష్టాకరణము. సం. వి. అ. న. ఒకానొక మన్మథబాణము: చూ, బాణము. 1.

నిశ్చేష్టితుఁడు. సం.విశే. చేష్టలుతక్కినవాఁడు.

నిశ్శ్రేణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1=:చూ, నిచ్చెన.

నిశ్శ్రేణికము. అం: చూ, శుభావర్తములు.(చూ, ఆగంతుకములు 653 పొరట.)

నిశ్శ్రేయము. సం. వి. అ. న: చూ, సదాప*.

నిశ్శ్రేయసము. సం. వి. అ. న. 1. ముక్తి:చూ, మోక్షము. 1; 2. మేలు: చూ, శుభము. 1.

నిశ్శ్రేయసుఁడు. సం. వి. అ.పుం:చూ,శివుఁడు.

నిశ్వసనము. సం. వి. అ. న. రూ-నిశ్వాసము: చూ, నిట్టూరుపు. [చూ, నిట్టూరుచే.

నిశ్వసించే. సం. అ. క్రి. రూ-నిశ్వాసించే:

నిశ్వాసనము. సం. వి. అ. పుం:చూ, నిట్టూర్పు.

నిశ్వాసము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పై—; అం. 2: చూ, ఆగమములు.

నిశ్వాసించే. సం. అ. క్రి: చూ, రూ-నిశ్వసించే.

నిశ్శబ్దక్రియలు. అం ఆవాపము, నిష్క్రమము, విక్షేపము, ప్రవేశము. (4)

నిశ్శబ్దము. సం. వి. అ. పుం. 1. తాళమానలఘుచతుష్టయకాలము: చూ, స్వరము. 2; విశే. 2. శబ్దములేనిది (ఆకారాంతస్త్రీలింగమైనప్పుడు రాత్రి అర్థము); అం. 3: చూ, కాలప్రాణము. [రహస్యము.

నిశ్శలాకము. సం. విశే. ఏకాంతము: చూ,

నిశ్శేషము. సం. విశే. అంతయు: చూ, సర్వము.

నిశ్శోధ్యము. సం. విశే. కడుగుటలోనగు వానిచేత గరగరికైనది: చూ, శోధితము.

నిషంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. అమ్ములపొది: చూ, బాణము. 1; 2. మిక్కిలిసంగము: చూ, సంయోగము.

నిషంగరచనాప్రవచనము. అం: చూ, ప్రమేయములు.

నిషంగి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ, విలుకాఁడు.

నిషణ్ణము. సం. విణ. 1. ఉండినది; 2. కూర్చుండినది: ఆసితము.

నిషదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిషాదము. 2.

నిషద్యా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దుకాణము: చూ, సదనము. 1; 2. కూర్చుండుట.

నిషద్వర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రేయి: చూ, రాత్రి.

నిషద్వరము. సం. వి. అ. పుం. అడుసు: చూ, శాదము. 2.

నిషధము. సం. వి. అ పుం. 1. వర్షపర్వతములు 7 లో నొకటి (ఇది హరివరమనెడు వర్షమునకు ఉత్తరమందు బాలసూర్యప్రకాశమై యుండును.): చూ, పర్వతము; 2. ఒక దేశము: చూ, సీమ. 1; విణ. 3. గట్టి. చూ, బెడిదము.

నిషా. వా. వి. మత్తు.

నిషాదము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకబోయపల్లె. చూ, దేశము; 2. ఒకస్వరము (మనస్సు దీనియందు నిషాదించును (కూర్చుండును) సప్తస్వరములలో కడపటిదగుటవలన దీనియందు స్వరములన్నియుఁ జేరియుండును): చూ, స్వరము. 2. (సప్తస్వరములు.)

నిషాది. సం. వి. న్. పుం. చూ, హస్త్యారోహుఁడు.

నిషాదిని. అం: చూ, భిన్నషడ్జకజభాషలు. (చూ, భా. 1.)

నిషాదుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పుల్కసుఁడను ఒకబోయ: చూ, వ్యాధుఁడు. 1; 2: చూ, సంయుతహస్తములు, మాల. (1)

నిషిద్ధము. సం. విణ. 1. నిషేధింపఁబడినది; చూ,

నిషూదనము. సం. వి. అ. న: చూ, వధము.

నిషేకప్రస్తుతము. పా. గర్భాధానము: చూ, శోధనము. (సంయోగము)

నిషేకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిషేకప్రస్తుతము.

నిషేధము. సం. వి. అ. పుం: అంగులితోరణము, ఆచ్ఛాదనము, ఊమము, నిష్ఫతి. (తె. ప.)— గెంటుట, తోపుడు, నూకుడు.

నిషేధించే. సం. స. క్రి: నిరాకరించే. (తె. ప.). —ఆఁగు, ఒత్తు, గెంటు, త్రోద్రోపులాడు, తోయు.

నిషేవణము సం. వి. అ. న. 1. చక్కఁగా సేవించుట; 2: చూ, సోమపానము.

నిషేవితము. సం. విణ. చేక్కఁగా సేవింపఁబడినది: చూ, సేవితము.

నిషేవ్యము. సం. విణ. చక్కఁగా సేవింపఁదగినది.

నిష్కంఠ్యము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిష్కపటి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నిష్కపటుఁడు: చూ, సత్యవంతుఁడు; 2. కపటములేనివాఁడు: అకౌటిల్యుఁడు, నిష్కపటుఁడు. (తె. ప.)—అంబస్తు, దమ్మఁడు.

నిష్కపటుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

నిష్కము. సం. వి. అ. పుం. 1. మాడ: చూ, హిరణ్యము. 2; 2. పైఁడి, టంకము: చూ, లోహము. 1; 3. నూటయెనిమిది మాడలు (సువర్ణములు): చూ, హిరణ్యము. 3; 4. పతకము: చూ, భూషణము 2; 5: చూ, పలము. 1; 6. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 7. వెండి: చూ, లోహము. 1.

నిష్కర్ష. సం. వి. అ. పుం. నిశ్చయము; చూ, సత్యము. 1. (శ. ర.) (ఆ. స్త్రీ. అని కొందఱు).

నిష్కర్షను. అం. 1: చూ, ఆరోహిసర్ణగతాలంకారములు; 2: చూ, అవరోహి వర్ణిగతాలంకారములు. [స్పృజించే.

నిష్కర్షించే. సం. స. క్రి. నిశ్చయించే: చూ,

నిష్కళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-నిష్కళి. విగతార్తవ, ముట్లుడిగిన ఆఁడుది: చూ,

స్త్రీ; విణ. 2. కళలేనిది; 3. వీర్యములేనిది: నిర్వీర్యము. [నిష్కళ. 1.
నిష్కళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-
నిష్కాముఁడు. సం. విణ: చూ, అకాముఁడు.
నిష్కాసితము. సం. విణ. 1. ఉనుపఁబడినది; 2. వెడలింపఁబడినది: చూ, వెడలఁబాటు.
నిష్కుటము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిష్కూటము. 1. తోఁట: చూ, రంధ్రము. 1, 2. అంతిపురము:చూ, సదనము. 1; 3. ఇంటితోఁట; చూ, వనము. 2; 4. తలుపు: చూ, వాకిలి; 5. మడి: చూ, భూమి. 1.
నిష్కుటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దయేలకి *: చూ, పత్రిల.
నిష్కులి. అం: చూ, శస్త్రములు. [టము. 1.
నిష్కుషము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిష్కు-
నిష్కుహము. సం. వి. అ. పుం.—పై—
నిష్కూజితము. అం: చూ, సంచారివర్ణగతాలంకారములు. [నిష్కుటము. 1.
నిష్కూటము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
నిష్కూహము. —పై—(రూ- నిష్కుహము)
నిష్కోపి. సం. విణ: అకోపుఁడు, అక్రోధనుఁడు.
నిష్కృతము. సం. విణ. 1. ప్రాయశ్చిత్తము చేయఁబడినది; 2. చేయఁబడినది: చూ, వ్యాపారము. 1. [శ్చిత్తము; 2. చేయుమి.
నిష్కృతి. సం వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, ప్రాయ
నిష్క్రమము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెడు కులము: చూ, వంగడము; 2. సంపత్తు: చూ, బుద్ధి (శుశ్రూష, శ్రవణము, గ్రహణము, ధారణము, ఊహ, ఆరోహము, అర్థవిజ్ఞానము, తత్త్వవిజ్ఞానము అను ఎనిమిది విధములైన బుద్ధిసామర్థ్య విశేషములు నిష్క్రమమనంబడును); 3: చూ, వెడలఁబాటు.
నిష్క్రాంతము. సం. విణ. బయలువెడలినది.
నిష్క్రాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. బయలువెడలుట: చూ, వెడలఁబాటు.
నిష్క్రియము. అం. 1: చూ, తారాక్రియలు; 2: చూ, నిశ్శబ్దక్రియలు.
నిష్ఠ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉనికి: చూ, స్థానము. 1; 2. చేటు: చూ, రుత్త; 3. తుది: చూ,నుడ. 3; 4. ముగియిక: చూ, సమాప్తి. 1; 5. వేఁడికోలు: చూ, యాచన; అం. 6: చూ, నాటకసంధులు (రూ-నిష్ఠము): చూ, నిర్వహణము. 2; వా. 7. నిలుపుట: ఉత్తంభనము. (తె. ప.)—నిలుపు-నిల్పు.
నిష్ఠానము. సం. వి. అ. న. మజ్జిగపులుసు: చూ, మజ్జిగ.
నిష్ఠించు. సం. అ. క్రి. స్థిరమగు.
నిష్ఠితము. సం. విణ. చేక్కఁగానుంచేఁబడినది.
నిష్ఠీవనపాత్రము. సం. వి. అ. న. పీకిదాను: చూ, పాత్రము. 6.
నిష్ఠీవనము. సం. వి. అ. న. ఉమియుట: నిరసనము, నిష్ఠ్యూతి, నిష్ఠేవనము, నిష్ఠేవము.
నిష్ఠురము. సం. విణ. 1. కఠినము: చూ, బెడిదము; 2. పరుషోక్తి, పరుషము: చూ, శబ్దము. 2. [ధుఁడు. 2.
నిష్ఠురుఁడు. సం. విణ. కఠినుఁడు: చూ, వ్యా
నిష్ఠూతము. సం. విణ. రూ- నిష్ఠ్యూతము. త్రోయఁబడినది: చూ, విద్ధము. [నిష్ఠీవనము.
నిష్ఠేవనము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. పుం: చూ,
నిష్ఠేవము. —పై.—
నిష్ఠ్యూతము. సం. విణ. 1. ఉమియఁబడినది; 2: చూ, రూ-నిష్ఠూతము.
నిష్ఠ్యూతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, నిష్ఠీవనము.
నిష్ణాతుఁడు. సం. విణ: చూ, సమర్థుఁడు.
నిష్పక్వము. సం. విణ. ఎనిమిదవపాలు మిగులునట్లు కాచఁబడిన కషాయాములు, క్వథితము: చూ, బృంగుడు. 1.

నిష్పత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నెఱవేఱుట: చూ, సిద్ధి. 1; 2. పరిసమాప్తి: చూ, సమాప్తి. 1; పా. 3. (Ratio) సంబంధము; రెండు సంఖ్యలకుగల సంబంధము. (సమాంతర సంబంధము నిష్పత్తి. నిరంతరసంబంధము. సమ సంబంధము; అనులోమనిష్పత్తి. వర్గసంబంధము నిష్పత్తి. అంత్యమధ్య సంబంధము నిష్పత్తి. సమగుణకసంబంధము నిష్పత్తి. విలోమ సంబంధము మొ.)

నిష్పన్నము. సం. విణ: చూ, నిర్వర్తితము.

నిష్పాదనము. సం. వి. అ. న: చూ, నిష్పత్తి.1.

నిష్పాదించు. సం. స. క్రి: చూ, సిద్ధించు.

నిష్పాదితము. సం. విణ సిద్ధించినది: చూ, సిద్ధము. 3. [సిద్ధము. 3

నిష్పాద్యము. సం. విణ. సిద్ధింపఁదగినది: చూ,

నిష్పావము. సం. వి. అ. పుం. 1. అనుములు: చూ, ధాన్యము; 2. చేటగాలి: చూ, వాయువు; 3: చూ, పవనము. 3; 4. పెసలు లోనగువాని పొట్టు: చూ, బరడు; 5. పొల్లు: చూ, సస్యము. 1; విణ. 6: చూ, స్థిరము.

నిష్పిష్టము. సం. విణ. చేక్రొఁగా నూఱఁబడినది: చూ, మర్దితము.

నిష్పేషణము. సం.వి.అ.న. చేక్రొఁగా నూఱుట.

నిష్ప్రభము. సం. వి. అ. న. కాంతిలేని దివా చంద్రాదులు: చూ, అరోకము.

నిష్ప్రయోజకుఁడు. సం. విణ: చూ, వ్రాజై.

నిష్ప్రయోజనము. సం. విణ: చూ, వ్యర్థము.

నిష్ప్రవాణి. సం. విణ. ఇ క్రొత్తది (బట్ట): చూ, వస్త్రము.

నిష్ఫలము. సం. విణ. ఫలములేనిది: అతిముక్తకము, అసంగతము, అసంబంధము, అసంబద్ధము, పలాలము.

నిష్షమము. సం. అవ్య. నిదింపఁదగినవానియందు వర్తించునది: దుష్షమము.

నిస్. సం. ఉప. ఇది 'నిర్' యొక్క రూపముసే పొందును.

నిసర్గగణములు. అం. "య-ర-త-భ-జ-స-న-మ": చూ, అష్టగణలక్షణము.

నిసర్గము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, స్వభావము; 2. కలిగించుట; 3. చూ, వితరణము.

నిసి. వై. వి.=నిశా-నిశీథ: చూ, నిశీథము. 1-2.

నిసిందా. వా. విణ. తెలియకుండునటుల కలిపి వ్రాసినది. "నిసిందావ్రాఁత."

నిసివెలుఁగు. ద్వ. వి: చూ, నిశాకరుఁడు.

నిసుంభితము. అం: చూ, కరణములు

నిసుఁగు. వై. వి.=శిశుకః-శిశు. రూ-నిసువు. 1. పక్షిలోనగువాని సంతతి: చూ, శిశువు; 2. స్తనపాయి. అచ్చ. యు, కాం. 146: చూ, శిశువు.

నిసువు. వై. వి.=—పై —

నిసృష్టము. సం. విణ. 1. దాఁచఁబెట్టినది: చూ, గహస్యము, 2. మధ్యస్థము.

నిస్తంద్రము. సం. విణ. చొరవఁగలది.

నిస్తరణము. సం. వి. అ. న, 1 దాఁటుట: చూ, లంఘు; 2: చూ, వెడలఁబాటు, 3. చూ, తెవు [చూ, లంఘించు. 1.

నిస్తరించు. సం. స. క్రి. చేక్రొఁగా దాఁటు:

నిస్తర్హణము. సం. వి. అ. న. చూ, పథము.

నిస్తలము. సం. విణ. 1: చూ, వలితము. 3; 2. చూ, వృత్తము. 5.

నిస్తారకము. సం. విణ. నిస్తరింపఁజేయునది.

నిస్తారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నిస్తరణము.

నిస్తాలవ్యము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిస్తుషితము. సం. విణ. 1. మొనకనగా చేయఁబడినది; 2. పొట్టిపోఁగొట్టినది; 3. విడుఁబడినది: చూ, హీనము. 3.

నిస్త్రింశము. సం. వి. అ. పుం. 1. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; విణ. 2. కనికరములేనిది.

నిస్పందము. సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలిచలనము: చూ, లోలము. [పేక్షము.

నిస్పృహము. సం. విశ. ఆశలేనిది: చూ, నిర

నిస్యందము. సం. వి. అ. పుం. కాఱుట.

నిస్రావము. సం. వి. అ. పుం. గంజి: చూ, వారుపుడు.

నిస్వనము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నిస్వానము. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

నిస్వానము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

నిస్సంగుఁడు. సం. విశ. తనకుటుంబమును వర్జించి ఋషివలె సంచరించువాఁడు.

నిస్సంతతి. సం. విశ.=నిస్సంతు. సంతానము లేనిది: (తె. ప).—నిస్సంతు.

నిస్సంతు. వై. విశ=నిస్సంతతి—పై.—

నిస్సంధి. సం. విశ· చూ, నిర్వహము.

నిస్సంపాతము. సం. వి. అ. పుం. అర్ధమరేయి: చూ, రాత్రి.

నిస్సత్తువ. వై. వి.=నిస్సత్వ. శక్తిలేమి: రూ-నిస్సత్తువు. (సం. ప).—అశక్తి, గ్లాని

నిస్సత్తువు. వై. వి =—పై.—

నిస్సత్త్వమగు. మి. అ. క్రి: అశక్తియగు. (తె. ప).—ఓటఋ-ఓటాఋ.

నిస్సరణము. సం. వి అ న. 1. ఇల్లులోనగు వాని ముందటిభాగము: చూ, సదనము. 1; 2. చావు: చూ, మరణము; 3. ముక్తి: చూ, మోక్షము.1; 4. చూ, వెడలఁబాటు; 5: చూ, తెరవు.

నిస్సహాణము. వై. వి.=నిస్సాణ. రూ-నిస్సానము. 1. చర్మవాద్య విశేషము: చూ, వీణె; అం. 2: చూ, ఆనద్ధవాద్యములు.

నిస్సాకారము. వా. వి: చూ, నికారము. 4,

నిస్సాణము. సం.వి.అ.పుం.=:చూ,నిస్సహాణము.

నిస్సానము. సం. వి. అ. పుం.=—పై—

నిస్సార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అరఁటి *: చూ, రంభ. 2.

నిస్సారకము. అం: చూ, జన్యతాళములు. [2—

నిస్సారము. సం.విశ. సారములేనిది:చూ,బెండు.

నిస్సారుఁడు. సం. విశ: చూ, అబలుఁడు. 1.

నిస్స్వకుఁడు. సం. విశ: చూ, బీదవాఁడు.

నిస్స్వుఁడు. సం. విశ. —పై.—

నిహంత. సం. విశ. (ఋ. ఈ. ఋ) చంపువాఁడు: చూ, హింసకుఁడు.

నిహక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-నిహాక.

నిహతము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, హెచ్చే వేఁత; పుం. 2. అనుదాత్తస్వరము: చూ, స్వరము. 2. (చూ, అనుదాత్తము); విశ. 3. చంపఁబడినది: చూ, సూదితము; 4. గుణింపఁబడినది: గుణితము.

నిహతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చావు:చూ, మరణము.

నిహననము. సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ, వధము.

నిహాక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-నిహక. 1. ఉడుము: చూ, బిలేశయ; 2. నీటియుడుము: చూ, బిలేశయ. [మంచు: చూ, హిమము.

నిహారము. సం. వి. అ. పుం. రూ-నీహారము.

నిహింసనము. సం. వి. అ. న: చూ, నిహననము.

నిహితము. సం. విశ. ఉంచఁబడినది: చూ, వ్యూఢము. 2.

నిహీనతానములు. అం. చాతుర్మాస్యము, సంస్థ, శస్త్రశ్లోకము, చతుర్దశి, సౌత్రామణి,చిత్ర, ఉద్భిత్తు (7): చూ, శుద్ధతానములు.

నిహీనుఁడు. సం. విశ: చూ, హీనుఁడు.

నిహ్నవము. సం. వి అ. పుం. 1:అవిశ్వాసము. (తె. ప).— అపనమ్మకము- అపనమ్మిక; 2. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 3: చూ, వహేలనము; 4. దాఁపరికము: చూ,బందు; 5. నమ్మిక: చూ, విశ్వాసము; 6. మఱుఁగు మాట: చూ, శబ్దము. 2.

నిహ్నవించు. సం. స. క్రి: చూ, మఱుఁగుపెట్టు.

నిహ్నుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మఱుఁగుపుచ్చుట: చూ, నిహ్నవము. 4.

నీ

నీ. దే. స. 1. నీవు అనుదానికి ప్రాతిపదికము; 2. సంబంధార్థమందు యుష్మచ్ఛబ్దమునకుం గల ప్రాతిపదికము; 3: చూ, నా. (2).

నీఁగు. దే. స. క్రి: చూ, నివర్తించు భార. అర. 5, ఆ. 289.

నీఁడు. వై. వి. కమ్మవారిబిరుదుపేరు. [1

నీకాయ్యము. సం.వి అ.పుం.ఇల్లు:చూ,సదనము.

నీకాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు 1; 2. నిశ్చయము: చూ, సత్యము: 1; విశ. 3. తుల్యము: చూ, సమానము. 2.

నీకులోఁబడితిని. అం: చూ, చిహ్నములు.

నీకేతనము. సం.వి.అ. న: చూ,రూ-నికేతనము.

నీగపోగిస. వై. వి: చూ, బాలక్రీడ.

నీచపాత్రిలు. అం. విటచేటీపరిభృతులు నీచపాత్రిలు. (చూ, సూచ్యము.) [జౌగా.

నీచమిత్రపురుషసంబుద్ధి. అం. ఓరి-ఓరీ, జౌర-

నీచము. సం. విశ. తక్కువైనది:చూ, వెలితి.2.

నీచమిత్రిసంబోధన. అం. ఓసి-ఓసీ.

నీచాఃకలహమిచ్ఛంతిసంధిమిచ్ఛంతిసాధవః.లో. నీచులు జగడముంగోరుదురు. యోగ్యులు కలయికంగోరుదురు. "ఉదా.—మాచేతనయినంతదనుకం గలుపుకోలుతనంబున కడంగుదము. "నీచాఃకలహమిచ్ఛంతి సంధిమిచ్ఛంతి సాధవ" యని ధర్మజ్ఞులు వచింతురుగాదె." (నీతిచంద్రిక). [మొ.

నీచార్థకములు. అం. ఛీ, సీ, ఇస్సిరో, గాఁడు.

నీచుఁడు. సం. విశ.=నీచు. 1: చూ, హీనుఁడు; 2: చూ, వామనుఁడు.

నీచు. వై. వి.=నీచ. 1. ధూర్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2. అధముఁడు. చూ, హీనుఁడు.

నీచుతనము. వై. వి.=నీచత్వ. 1: కేరడములు చేతనము, గట్టిదనము, టవళి; 2. అధమత్వము. [8: చూ, వహ్ని. 1.

నీటికానుపు. ద్వ. వి. అగ్ని. అచ్చ. బాల,కాం.

నీటికుప్ప. ద్వ. వి. 1: చూ, సముద్రము. వసు 5, ఆ. 36; వా. 2. జలమయము: చూ, సలిలము. [చూ, మత్స్యము. 1.

నీటికుమ్మరిపురుగు. ద్వ. వి. క్షుద్రజలచరము:

నీటికూర. వై. వి: చూ, పద్మము. 1.

నీటికెదురెక్కుపుట్టువు. ద్వ. వి. చేఁప. వేం, ఆం. 71: చూ, మత్స్యము. 1.

నీటిచెంబు. ద్వ. వి. నీరుగలచెంబు. చూ, పాత్రము. 6. [యుక్తరము.

నీటిచాలు. ద్వ. వి దార. (సం. ప.)— ధార,

నీటిమాలి. ద్వ. వి. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

నీటితాత. వై. వి: చూ, వాయువు.

నీటితాలుపు. ద్వ. వి: చూ, మేఘము. 1.

నీటితొట్టి. ద్వ. వి: చూ, లట్టు. 1. [ము.1.

నీటిదయ్యము. వై.వి.జలగ్రహము: చూ, మత్స్య

నీటిపాఁచి. వై. వి. ఆకాశమూలి*; చూ, తృణము. 1. [1; 2: చూ, నీటియిక్క.

నీటిపుట్టువు. ద్వ. వి. 1. తామర: చూ, పద్మము.

నీటిబిడ్డఁడు. ద్వ. వి: చూ, నీటిమాలి.

నీటిబొట్టు. వై. వి: చూ, బొట్టు. 6.

నీటిమూట. వై. వి: చూ, నీరుముడియు.

నీటిమోపరి. దే. వి: చూ, నీటితాలుపు.

నీటియాట. ద్వ. వి. జలక్రీడ: చూ,విలాసము.1.

నీటియావు. ద్వ. వి. ఉస్రిక: చూ, ధేనువు (నీటిఆవు అనియు) [ము. 1.

నీటియిక్క. ద్వ. వి. కౌస్తుభమణి: చూ, రత్న

నీటిరాసి. వై. వి: చూ, నీటికుప్ప.

నీటిరిక్క. వై. వి. పూర్వాషాఢ, తొలునీటిరిక్క: చూ, రిక్క.(నీరురిక్క)

నీటిరిక్క_సెల. ద్వ. వి. ఆషాఢము: చూ, మాసము.1. [2: చూ, సముద్రము.
నీటిఱేఁడు. ద్వ. వి. 1: చూ, వరుణుఁడు;
నీటిఱేనిరిక్క_. ద్వ. వి. శతభిషము, నూఱుచుక్క_లపోవు. రూ-నీళ్లఱేనిరిక్క_: చూ, రిక్క_. [లఁషు.
నీటిలము. సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-నిట
నీటివంగ. వై. వి.=: చూ, రూ-నీరువంగ*.
నీటివ్రాలు. ద్వ. వి. 1 అసత్యము: చూ, వితథము; 2. నశ్వరము: చూ, భంగురము. 1; జా. 3. నిలిచియుండనిది. "మనయత్నంబులన్నియు నీటివ్రాలగుచు." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.) [మత్స్యము. 1.
నీటేఁగె ద్వ. వి. క్షుద్ర జలచరము: చూ,
నీటు. దే. వి. 1. శృంగారగర్వము: చూ, హంకారము. 2: చూ, విలాసము. 2; 3. కైసేఁత: చూ, భూషణము. 2.
నీటుకత్తియ. ద్వ. విణ. నీటుగలది: చూ, స్త్రీ.
నీటుకాఁడు. దే. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.
నీడ. దే వి. 1: చూ, ప్రతిబింబము.1; 2. ఛాయ: చూ, నెలుతురు. 1; 3. ఎండలేమి; 4. చూ, రక్షకము. "తోడునీడ".
నీడము. సం. వి. అ. న. 1. చోటు: చూ, జ్ఞానము. 1; పుం, న. 2. పక్షిగూఁడు: చూ, సదనము. 1.
నీడోద్భవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పక్షి.
నీతకము. వై. వి.=నియతి. రూ-నీతము. నియమము: చూ, బైసి. 1.
నీతము. సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 2. ధాన్యము: చూ, స్తంబకరి; విణ. 3. పొందింపఁబడినది; 4. శిక్షింపఁబడినది: చూ, వినీతము; 5. తేఁబడినది: ఆనీతము; వై. వి. (1)=నియతి. శశాం. 3, ఆ. 69: చూ, నీతకము.
నీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 2. పొందించుట; పా. 3. దీనికి ఉపమానము.— చాణక్యుఁడు.
నీతిశాస్త్రము. అం. (దీనిని చాణక్యుఁడువ్రాసెను.): చూ, విద్యలు.
నీనుదుటనే వ్రాద్దుపొడిచెనా. జా. అంతయు నీకే తెలియునా ? " కానిమ్ము. వేగిరింపకు ! నీనుదుటనెఁ బొద్దువొడిచినే." (కళాపూర్ణోదయము.)
నీపము. సం. వి. అ. పుం. 1. కడిమి*: చూ, హలిప్రియము; 2. నీరుకడిమి*: చూ, హలిప్రియము; 3. ముంకెన*: చూ, రక్తకము; 4. నల్లయిరుగుడు*. చూ, శింశప.
నీరంధ్రము. సం. వి. అ. న. 1. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1; విణ. 2. సందులేనిది.
నీరకము. సం. వి. అ. న. బేగడ: చూ, శుభ్రము.1.
నీరక్షీరము. అం చూ, జాతస్మరాలింగనములు (చూ, ఆలింగనములు 2.)
నీరజనము. సం. వి. అ. న.=నివ్వాళి. రూ-నీరాజనము: చూ, హారతి.
నీరజము. సం. వి. అ న. 1. తామర. చూ, పద్మము. 1; 2: చూ, ముత్తెము; 3. చెంగల్వకోష్టు: చూ, పారిభావ్యము; విణ. 4. నీటఁబుట్టినది.
నీరగము. సం. వి. అ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. తుంగ*: చూ, హారిత. (తృణము. 1.)
నీరధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము.
నీరనీరన్యాయము. పా. నీరునునీరునుగలిపిన యెడల విడఁదీయుట యసాధ్యమనురీతి.
నీరము. సం. వి. అ. న.=నీరు: చూ, సలిలము. (నీరశబ్దమునకు సంబంధించినశబ్దములు.— నీరకాకము, నీరధృతి, నీరపిప్పలి, నీరబిడాల, నీరబుద్బుద, నీరమానుష, నీరవర్తిక, నీరవార్తాక, నీరశుచి ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

నీరసము. సం. వి. అ. పుం. 1. దానిమ్మ *: చూ, రక్తబీజకము; వా. 2. శక్తిలేమి; విణ. 3. రసములేనిది: చూ, విరసము. 1.
నీరాకు. ద్వ. వి. పాచి. చూ, శైవలము.
నీరాఖువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, నీరుపిల్లి.
నీరాజనము. సం. వి. అ. న.= చూ, రూ-నీరజనము.
నీరాట. ద్వ. వి. రూ-నీరాటము. 1. చూ, స్నానము; 2. జలక్రీడ: చూ, విలాసము. 1.
నీరాటము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-నీరాట. 1; 2. చూ, రూ-నీరాట. 2; 3. నీటియందు చరించెడిజంతువు: చూ, మత్స్యము. 1.
నీరాటరేవు. ద్వ. వి. (రూ-నీలాటిరేవు-నీళ్లాటరేవు.) స్నానముచేయురేవు: చూ, సరస్సు. 1.
నీరాడు. ద్వ. వి. 1. కూరాటిలో పోసెడు వేన్నీళ్ళు; అ. క్రి. 2: చూ, స్నానమాడు.
నీరామని. ద్వ. వి. వర్షఋతువు: చూ, మాసద్వయము. [నీరార్చు.
నీరారుచు. దే. ప్రే. నీరాడఁజేయు: రూ-
నీరార్చు. దే. ప్రే.—పై.—
నీరింకు. ద్వ. వి. ఎండు: చూ, మిడుకు. 8.
నీరిజే దే. వి. ఒకఅడవిచెట్టు: చూ, వృక్షము.
నీరిప్ప. ద్వ. వి: చూ, మధూకము *.
నీరు వై. వి.=నీరమ్. 1. జలము: చూ, సలిలము; 2. కన్నీరు. భాగ. 1, స్కం. 430: చూ, సలిలము; 3. ఉచ్చ: చూ, మూత్రము; విణ. 4. చూ, స్వల్పము. [చూ, సర్పము.
నీరుకట్టియ. వై. వి. రూ-నీరుకట్టె-నీర్కట్టె:
నీరుకట్టు. ద్వ. వి. 1. అశ్మరి: చూ, మూత్రకృఛ్రము; అ. క్రి. 2: చూ, పాటించే.
నీరుకట్టు తెవులు. ద్వ. వి: చూ, నీరుకట్టు. 1.
నీరుకట్టె. వై. వి: చూ, రూ-నీరుకట్టియ.
నీరుకడిమి. ద్వ. వి. ధారాకదంబము *: చూ, హలిప్రియము. [యసము. 1.
నీరుకాకి. ద్వ. వి.=నీరకాక. మద్గువు: చూ, వా
నీరుకాయ. ద్వ. వి. నీరుబుడ్డ: చూ, బుద్బుదము. 1.
నీరుకాయవాఁడు. ద్వ. వి: నీరుపాప, నీరుమానిసి. (సం. ప).-కాపురుషుఁడు. (చూ, మనుష్యుఁడు.)
నీరుకాయ. ద్వ. వి: చూ, సందంశకము.
నీరుకావి. దే. వి. రూ-నీర్కావి. కొంచెము ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6.
నీరుకావులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
నీరుకాళ్లు ద్వ. వి. బ. శోణహరితవర్ణములైన యుభయసంధ్యలయందుఁ దోఁచెడు సూర్యకిరణములు (ఇది వర్ణసూచకము): చూ, హోరానము 2. [ము.
నీరుకుక్క. వై. వి. జలశునకము: చూ, శునక
నీరుకుప్ప. ద్వ వి: చూ, రూ-నీటికుప్ప.
నీరుకోఁతి. ద్వ. వి. శింశుమారము: చూ, వానరము.
నీరుకోడి. ద్వ. వి. జలకుక్కుటము: చూ, పుంజో.
నీరుగండి. ద్వ. వి. తూముకాలువ: చూ, వాహసము. 2. [లము.
నీరుగన్నేరు. ద్వ. వి. ఇలసము*: చూ, హింజ
నీరుగవిసియున్న నిప్పుఁబోలె. లో. "అ. మంచుమఱుఁగువడిన మార్తాండుఁడునుబోలె, నీరుగవిసియున్న నిప్పుఁబోలె." భార. విరా. 1. ఆ. 228.
నీరుగుట్టు. ద్వ. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.
నీరుగొబ్బి. ద్వ. వి: చూ, మొగలీర*.
నీరుగొలిమిడి. ద్వ. వి: చూ, పద్మము. 1.
నీరుచిచ్చు. వై. వి.=నీరగుచి. రూ=నీర్చిచ్చు. బడబాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
నీరుచిట్టి. వై. వి: రూ-నీరుచిట్టె, చెలిమిడి. (సం. ప).—జలతండులీయము. *
నీరుచిట్టె. వై. వి. —పై.— [సునిషణ్ణకము.
నీరుచెంచేలి. ద్వ. వి. ఒకానొకచెంచేలి *: చూ,
నీరుచేల్ల. ద్వ. వి: చూ, నీరుమజ్జిగ.

నీరుమేలుకు. ద్వ. వి. ఉచ్చ వెలువరించుటలో
కలుగుమంట: చూ, మూత్రకృచ్ఛ్రము.

నీరుఱెంకి. ద్వ. వి: చూ, సరస్సు. 1.

నీరూడి. ద్వ. వి (నీరు + ఊడు) ఉచ్చ అధికము
గా దిగు రోగము: చూ, మూత్రకృచ్ఛ్రము.

నీరుడుము. గ్వ. వి: చూ, బిలేశయ.

నీరుతాలుపు. ద్వ. వి. మబ్బు. అచ్చ. అ, కాం
188: చూ, మేఘము. 1. [కాం. 21.

నీరుతిట్ట. ద్వ. వి: చూ, సముద్రము. అచ్చ. అ,

నీరుతిత్తి. వై. వి.=నీరదృతి. ఉచ్చబుడ్డ: చూ,
మూత్రకోశము.

నీరుతుట్రి. ద్వ. వి: చూ, నీరుకట్టియ.

నీరుతుమికి. ద్వ. వి: చూ, స్ఫూర్జకము.*

నీరుతోఁటకూర. ద్వ. వి: చూ, మారిషము*.

నీరుదొత్త. ద్వ. వి: చూ, నీరుతుట్రి.

నీరుదోమ. ద్వ. వి. జలమశకము: చూ, మశకము.

నీరుద్రిమ్మరి. ద్వ. వి. జలజంతువు. అచ్చ. యు.
కాం. 3: చూ, మత్స్యము. 1.

నీరుపంది. ద్వ. వి. జలసూకరము: చూ, సూక
రము.

నీరుపట్టు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, నీరువిడుచు. 1.

నీరుపట్టుకోమ. ద్వ. వి: చూ, నీరుదోమ.

నీరుపదును. దే వి. కొద్దిపదును: చూ, స్తేమము.

నీరుపాది ద్వ. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

నీరుపాప. ద్వ. వి. 1. నిప్పు; చూ, వహ్ని. 1;
2. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1;
3: చూ, నీరుకాయవాఁడు.

నీరుపాపర. ద్వ. వి: చూ, నీరుపాప. 2.

నీరుపాము. ద్వ. వి: చూ, నీరుకట్టియ.

నీరుపాయము. ద్వ. వి. జేవ్వనము: చూ, వయస్సు. 1.

నీరుపాఱించు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, నీరుకట్టు. 2.

నీరుపిప్పలి. వై. వి.=నీరపిప్పలి*: చూ, శకులా
దని. 2.

నీరుపిల్లి. వై. వి.=నీరబిడాల: చూ, మత్స్యము. 1.

నీరుపుట్టువ. ద్వ. వి. 1. శంఖము. అచ్చ. బాల,
కాం. 3: చూ, సంకు. 1; 2. తామర: చూ,
పద్మము. 1; 3: చూ, నీటియిక్క.

నీరుపుట్టువు. ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-నీరుపుట్టువ. 1;
2: చూ, రూ-నీరుపుట్టువ. 2; 3: చూ, రూ-నీరుపు
ట్టువ. 3; 4. ఉచ్చైశ్రవము: చూ, హయము;
5. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 6: చూ, హి
మాంశువు; 7. ఐరావతము: చూ, హస్తి.

నీరుపెట్టు. వా. అ క్రి: చూ, నీరుకట్టు. 5.

నీరుపోసికొను. ద్వ. స. క్రి. 1: చూ, స్నాన
మాడు; 2: చూ, నీరుమోసికొను.

నీరుప్రబ్బ. ద్వ. వి. రూ-నీరుప్రబ్బలి *: చూ,
విదులము.

నీరుప్రబ్బలి. ద్వ. వి. —పై.— [యు

నీరుబుగడ. వై. వి.=నీరుబుద్బుద: చూ, నీరుకా

నీరుబుగ్గ. వై. వి.=—పై.—

నీరుబుడ్డ. వై. వి.=—పై— [దారకము.

నీరుబొద్ది. ద్వ. వి. ఒకరకముబొద్ది *: చూ, వృద్ధ

నీరుమజ్జిగ. వై. వి.=నీరమార్జికా. మూఁడుపాళ్లు
నీళ్లుగలసిన మజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

నీరుమానిసి. వై. వి.=నీరమానుష: చూ, నీరు
కాయవాఁడు.

నీరుముంపు. ద్వ. విణ. కీనీరు నేల: చూ, భూమి. 1.

నీరుముట్టు. ద్వ. వి. 1. ఉచ్చ: చూ, మూత్రము;
అ. క్రి. 2. నీరుముట్టుకొను; వా. 3. ఉచ్చ
వెడలించు: నీరుముట్టుకొను.

నీరుముట్టుకొను. ద్వ. అ. క్రి. —పై—

నీరుముడియ. ద్వ. వి: నీరుమూట. (సం. ప.)—
కమూతము.

నీరుమోపరి. ద్వ. వి. 1. కడవ: చూ, భాండము.
3; 2. బిందె. చూ, పాత్రము. 6; 3. మబ్బు:
చూ, మేఘము. 1; విణ. 4. నీరుమోచునది.

నీరుమోరు. వై. వి.=: చూ, నీరుమజ్జిగ.

నీరుమోసికొను. ద్వ. స. క్రి. గర్భిణిధరించే: నీరుపోసికొను.

నీరురాసి. వై. వి: చూ, సముద్రము.

నీరురిక్క. వై. వి. పూర్వాషాఢ, తొలునీటి రిక్క: చూ, రిక్క. (నీటిరిక్క)

నీరుల్లి. ద్వ. వి. ఎఱ్ఱగడ్డ*: చూ, పలాండువు.

నీరువంగ. వై. వి.=నీరవార్తాక*: చూ, వంగ.

నీరువట్టివేరు. ద్వ.వి. లామజ్జకము చూ,వట్టివేరు.

నీరుపట్టు. ద్వ. వి. 1: చూ, పిపాస; అ. క్రి 2. దప్పికొను. భార. ఆర. 3, ఆ. 202:చూ, దూపటిలు. 1.

నీరువత్తిగ. వై. వి.=నీరవర్తిక: చూ, భక్ష్యము.

నీరువరి. వై. వి.=నీవార (దేశ్యమని శ. ర.) నీవారతృణము: చూ, హరిత; 2. నీవారధాన్యము: చూ, స్తంబకరి. (సస్యము)

నీరువామి. ద్వ. వి: చూ, సముద్రము. అచ్చ. కిష్కింo, కాం. 64.

నీరువిడుచే. ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, నీరుపట్టు; 2. నీరువదలు; 3: చూ, వెల్వెలఁబాఱు.

నీరూరు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, స్రవించే

నీరెండ ద్వ. వి: చూ, ఈరెండ.

నీరెత్తువంగ. ద్వ. వి: చూ, నీరువంగ.*

నీరెన. వా. వి: చూ, నీరుగట్టు.

నీరేనుఁగు. ద్వ. వి. నీటిగజము: చూ, హస్తి.

నీరొట్టియ. ద్వ. వి. రూ- నీరొట్టు- నీరొట్టె: చూ, భక్ష్యము.

నీరొట్టు. ద్వ. వి. —పై—

నీరొట్టె. ద్వ. వి. —పై— [ఆం. 75.

నీర్కట్టె. వై. వి:చూ, రూ-నీరుకట్టియ. వేం,

నీర్కావి. దే. వి: చూ, రూ-నీరుకావి.

నీర్చవి. వా. వి: చూ, నీరెన.

నీర్చిచ్చు. వై. వి.=: చూ, రూ-నీరుచిచ్చు.

నీర్చిచ్చుకాఁడు. ద్వ. వి. ఒకానొక టిట్టిభము: చూ, లకుముకి.

నీర్వట్టు. ద్వ. వి:చూ, రూ-నీరువట్టు. (దప్పికి. —పాండు. 5, ఆ. 168.)

నీర్వామి. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీరువామి.అచ్చ. కిష్కింo, కాం. 91.

నీఱు. దే. వి: చూ, రూ-నిగురు.

నీలంగువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. ఈఁగ: చూ, మక్షిక; పుం. 2. నక్క: చూ, సృగాలము; 3. రూ-నీలాంగువు: చూ, పురుగు.

నీలఁడు. వై. వి. నల్లగుఱ్ఱము: చూ, హయము.

నీలకంఠము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముల్లంగి*; పుం. 2. నెమలి: చూ, మయూరము, 3 ఊరఁబిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక; 4. బంగారుపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక; 6. పాము: చూ, సర్పము.

నీలకంఠుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

నీలకము. సం. వి. అ. పుం. నల్లకోఁతి: చూ, వానరము.

నీలగంధి. సం. వి. ఇ. పుం. ఒకరకముమాణిక్యము (ఇది తుంబురమునఁబుట్టినది. నల్లదాళుగలది. అధమజాతిరత్నము (చూ, మాణిక్యము): చూ, రత్నము. 1.

నీలఝింటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నల్లగోరంట*: చూ, మహాసహ.

నీలదూర్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నల్లగోఱిమిడి*. [ధేనువు.

నీలధేనువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. నల్లనిఆవు: చూ,

నీలపునర్నవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గలిజేరు. *: చూ, వర్షకేతువు.

నీలపుష్పము. సం. వి. అ. న. నల్లగింటెన *: చూ, విష్ణుక్రాంత.

నీలపుష్పి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

నీలమణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇంద్రనీలమణి: చూ, రత్నము. 1.

నీలము. సం. వి. అ. న. 1. నల్లకాయి: చూ,

రాయి; 2.=నీలి*: చూ, రంజని; పుం.3.=నల్ల. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 4. ఒకానొక కొండ: చూ, పర్వతము; 5. ఒకనిధి: చూ, నిధులు; విశ. 6. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6.

నీలలోహితుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు. "నీలలోహితపూజ"

నీలవర్ణి. అం: చూ, అనువర్ణములు

నీలసరస్వతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బౌద్ధదేవి: చూ, స్వాహా. 2. [గుప్. 3.

నీలాంగువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-నీలం

నీలాంజనము. సం. వి. అ న. 1. కాటుకరాయి: చూ, సౌవీరము. 2; అం. 2: చూ, అంజనములు.

నీలాంబరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బలరాముఁడు; 2: చూ, సోఁకులఱేఁడు; 3. శని: చూ, గ్రహువు. 2.

నీలాంబుజన్మము. సం.వి. అ.న: చూ, నీలాబ్జము*

నీలాగ్రికర్ణి. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.

నీలాటిరేవు. ద్వ. వి. చూ, రూ-నీరాటరేవు.

నీలాబ్జము. సం. వి. అ. న. నల్లకలువ: చూ, పద్మము. 1. [పుత్తట్ట.

నీలాలి. ద్వ. వి. రెండుముఖముల దీపారాత్రిక

నీలాశ్వము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నీలఁడు.

నీలి. సం. వి ఈ. స్త్రీ 1. నల్లగోరంట*. చూ, మహోపహ; 2.=నీలి*: చూ, రంజని; 2: చూ, అంకుశము; త్రై వి. (1).=నీలిని*. చూ, నీలి. 2; (2) నల్లనిబట్ట. నల్లనూలు (అనికొందఱు): చూ, వస్త్రము; విశ. (3) =నీల. నల్లనిది. హగళ్చ. 2, ఆ. 8: చూ, వర్ణము. 6; (4) గాగడముగలది. పాంచ. 3, ఆ. 71.

నీలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. నల్లవావిలి*: చూ, వావిలి; 2. ప్రాఁచితీఁగె*: చూ, శైవలము.

నీలిగోళము. అం: చూ, మల్లశాస్త్రము.

నీలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=నీలి: చూ, నీలి.2,(1).

నీలిమ. సం. వి. న్. పుం. రూ-నీలిమము. నలుపు: చూ, వర్ణము. 6. [నవస్తువు.

నీలిమందు. ద్వ. వి. నీలిమొక్కలు వండిచేసి

నీలిమబ్బు. ద్వ. వి. వేఁటసాధనము.

నీలిరాగము. సం. వి. అ. పుం. బయటికి విశేషముగాకనఁబడక లోపల నెప్పటికినివీడకుండెడుగాఢానురాగము. (చూ, పూర్వరాగము).

నీలుఁడు సం. వి. అ. పుం.1. ఒకానొక కోఁతి: చూ, వానరము; 2. పూర్వజైన విశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

నీలుగు. దే. వి. రూ-నీల్గు. 1. గాత్రవినామము; అ. క్రి. రూ-నీల్గు 2: చూ, రూ-నిలుగు. 2; 3. చూ, మరణించు.

నీలోత్పలము. సం. వి అ న: చూ, నీలాబ్జము*

నీలోత్పలవర్ణి. అం: చూ, అనువర్ణములు.

నీలోత్పలి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, నీలుఁడు. 2; అం. 2: చూ, భాషాంగములు.

నీల్గు. దే. వి, అ. క్రి చూ, రూ-నీలుగు.

నీవరి. త్రై. వి.=నీవారి: చూ, రూ-నివ్వరి.

నీవాకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నివాకము.

నీవారము. సం. వి. అ. పుం=: చూ, నీవరి.

నీవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, సంచిమొదలు; 2: చూ, వలపుకీలు; 3: చూ, బంధనాలయము; 4. పందెపుసొమ్ము.

నీవిబంధము. సం. వి. అ. న: చూ, నీవి. 2.

నీవు. దే. వి. రూ-ఈవు. 1. ఎదుటవినువాఁడు; 2.నీశబ్దమునకుప్రథమైకవచనము: చూ, త్వమ్; 3. బ్రాహ్మణుని తిరస్కరించునపుడు పయోగించు శబ్దము: చూ, హుం.

నీవృత్తు. సం. వి. త్. పుం. రూ-నివృత్తు. 1. గ్రామము: చూ, సీమ. 1; 2. దేశము: చూ, సీమ. 1.

నీవ్రము. సం. వి. అ. న. 1. చూరు: చూ, వెలిసె; 2. బండికంటినడిమికమ్మి: చూ.బండికల్లు; 3: చూ, విపినము; 4. రేవతి: చూ, రిక్క.

నీశారము. సం. వి.అ.పుం: చూ,రూ-నిశారము.

నీహారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ- నిహారము. [తె: చూ, లక్ష్మి. 1.

నీళ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విష్ణుభార్యలలో నొక

నీళ్లగాఁడి. వా. వి: చూ, లట్టు. 1.

నీళ్లపాలుడు. వా. వి: చూ, వెల్లువ.

నీళ్లమ్మికొనునది. అం. దూతీచతుష్టయమునందలి మూఁడవదానిలోని పదియాఱింటిలో నొకటి: చూ, దూతీచతుష్టయము

నీళ్లఱేఁడు. వా. వి: చూ, వరుణుఁడు.[రిక్క.

నీళ్లఱేనిరిక్క. ద్వ. వి: చూ, రూ- నీటిఱేని

నీళ్లవరుగు. ద్వ. వి. ఉప్పు: చూ, లవణము.

నీళ్ళాటుబొట్లు. వా.వి.బ.తొమ్మిదినెలలునిండిన పిదప ప్రసవమగు సమయమందలి సూచనలు.

నీళ్ళాటరేవు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నీరాటరేవు.

నీళ్ళాడు. ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, ప్రసవించు. భార. శల్య. 2, ఆ. 160; 2: చూ, స్నానమాడు.

నీళ్ళునములుట. జా. మాంద్యము వహించుట. "నీవివి యన్నియు నీళ్లునములక" (నీతి చంద్రిక - విగ్రహము)

ను

ను. సం. అవ్య. 1 ప్రశ్నార్థకము: చూ, ప్రశ్నము; 2: చూ, యోచన; దే. అవ. (1) నా శబ్దమునకు ప్రథమైకవచనమునందు వచ్చెడు ప్రత్యయము. "నేను"; (2) తఱుచుగఅను వాదర్థకశబ్దములకు ద్వితీయైకవచనమునందు వచ్చెడు ప్రత్యయము. "వనమును";(3) క్రియలలో తద్ధర్మార్థక ప్రథమపురుషైకవచనమునందును, తద్ధర్మవర్తమాన భవిష్యద్వ్యతిరేకార్థకోత్తమ పురుషైకవచనములయందును వచ్చెడు ప్రత్యయము. "కొట్టును, కొట్టుదును, కొట్టుచున్నాను, కొట్టఁగలను, కొట్టను" మొ; అవ్య. (4) సముచ్చయార్థమును తెలుపును. (ఇది ఉకారేతరములమీఁద యువర్ణపూర్వకముగా వచ్చును. భార. ఆది. 1, ఆ. 12; అయువర్ణము ఒకానొకచో లోపించును. భార. సభా. 2,ఆ. 282; భార. భీష్మ. 1, ఆ. 31; వను.3, ఆ.173): చూ, సముచ్చయము: చూ, యు; (5) అవధారణార్థకము: చూ, సత్యము.1; (6) సహితార్థకము. స్వా. 1, ఆ. 72:చూ, సైతము; (7) వ్యతిరేకార్థద్యోతకమైన ప్రశ్నమునందు సహితార్థమును తెలుపును. వై. 1, ఆ. 85; (8) ఏని, ఐన అను వానివలె వ్యతిరేకార్థద్యోతకమైన ప్రశ్నమునందునవచ్చును. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 28; ఉద్యో. 4, ఆ. 285; (9) ఎటులు, ఎట్టు, ఎట్లు అనుశబ్దములు కడపటఁజేరినప్పుడు ఏవిధముచేతనైన అను వర్థమును తెలుపును. భార. అర. 1, ఆ. 49; (10) కొన్నిచోట్ల అర్థవిశేషములను తెలుపును. భార. ఆది. 1, ఆ. 14; (11)వ్యతిరేకక్రియలమీఁద వికల్పార్థమును తెలుపును. భార. ద్రో. 3, ఆ. 162; (12) పాదపూరణమందు అంతలోనగు శబ్దములమీఁద వచ్చును. (అంతఁయును, అంచఱును, ఎప్పుడును, తద్దయును, నిచ్చలును, వాలాయమును, మఱియును, గొండియును మొ. "ఇవి యేమనన్" అనుచో ఏనుశబ్దముమీఁదినియు పాదపూరణమునందువచ్చినదని యెఱుంగునది. ఇట్లు ఇతరస్థలములయందును తెలిసికొనవలయును. ఇది యెదుర్కితమనఁబడు. రీని యుత్వమునకు తఱుచుగ లోపరబగు.);

(13) "న" కారము ద్రుతము. (నకారము నకు ద్రుతమని పేరుండినను నిజమైన ద్రుతము 'ను' అను నక్షరమని యెఱుంగవలయును. ఈద్రుతము ప్రత్యయముతోఁ జేరివచ్చును. "తానుగుఱ్ఱమును గొనెను"లు ఇందుండు 'ను' కారములు ప్రత్యయములు; "హరిచేతను,గిరిచేతను"ఇందుండు'ను'లు ఆగమములు; "రాముఁడును, లక్ష్మణుఁడును" ఇందుండు 'ను' లు సముచ్చయార్థమునుదెలుపు నవ్యయములు. వీనిలో 'ను' లోపించినను దోషము లేదు, ఇట్టి 'ను' కారములు ద్రుతములగుఁగాని చేను-పేను-మీను-బోను ఇత్యాది ప్రథమావిభక్తులయందుండు 'ను' కారములు గావు. "ఉన్నాను" ఇట్టిచోట్ల ద్రుతమునకు లోపములేదు ఇత్యాది; ద్రి. (14): చూ, ని. (2). ఆం, భా. తృ. 67.

నుంకు. దే. వి. పన్ను: చూ, లంకణము.

నుక్కుట. దే. వి. చలనము: చూ, లోలము.

నుగ్గాట. దే. వి. హింస. ఆం, పదా. నర. 115: చూ, వధము.

నుగ్గాడు. దే. స. క్రి. 1. చంపు. ఆం, భా.తృ. 123: చూ, సంహరించు; 2. ఖండించు:చూ, సెలగు.

నుగ్గు. దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4; 2: చూ, నురుము; బ. 3: చూ, పిడక; అ. క్రి. 4. నుగ్గగు, నలఁగు.లక్ష్మ. 4, అ. 114: చూ, సదమదమగు.

నుగ్గులువాఱు. దే. అ. క్రి: చూ, నుగ్గు. 4.

నుచ్చిళ్లు. దే. వి. బ: చూ, ఫేనము.

నుచ్చు. దే. వి. 1. గొఱ్ఱెల మేఁకల పెంటుక, స్వా. 3, అ. 80: చూ, మలము. 1; స. క్రి. 2. నుచ్చుపాఁతలుమెట్టు.

నుచ్చుపాఁత. ద్వ. వి. గొఱ్ఱెల మేఁకల చెన్నులకుఁ జొట్టెడుగుడ్డ.

నుచ్చెన. వా. వి: చూ, మాడపట్టు.

నుజ్జు. దే. వి. క్షతినొందినది.

నుడి. దే. వి. (రూ-నుడికారము-నుడు-నుడుగు-నుడువు-నొడి-నొడికారము-నొడుగు-నొడువు)1: చూ, శబ్దము. 2; 2. వచనము: చూ, శబ్దము. 2; 3. చెడ్డపేరు: చూ, బన్నము. 2.

నుడికారము. దే. వి. 1. మాటచమత్కారము: రూ-నొడికారము; 2: చూ, రూ-నుడి. 1. ఆం, భా. ప్ర. 110.

నుడివోనలుఁగు. దే. వి. మున్మొనవాలు. ఆం, పదా. నర. 12: చూ, బాణము. 1.

నుడు. దే. వి: చూ, రూ-నుడి. 1.

నుడుగు. దే.వి. 1.—పై—; స.క్రి. 2. చెప్పు: చూ, వచించు.

నుడుగుతోఁడు. దే. వి: చూ, వేల్పుటొజ్జ.

నుడుపరి. దే. విశ. 1. మాటలమారి: చూ, వక్త. 1; 2. చెప్పువాఁడు: చూ, వక్త. 1.

నుడువు: చూ, రూ-నుడుగు. [తము.

నుతము. సం. విశ. నుతింపఁబడినది: చూ, స్తు

నుతి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ): చూ, స్తోత్రము.

నుతించు. సం. స. క్రి: చూ, స్తుతించు.

నుతిక. దే. వి: చూ, సమూహము.

నుత్తము. సం.విశ.త్రోయఁబడినది:చూ,విద్ధము.

నుదురు. వై. వి.=నిటల (దేశ్యమని శ. ర.) 1: చూ, లలాటము; పా. 2. దీనికి ఉపమానము.—అర్ధచంద్రుఁడు.

నును. దే. విశ. 1. వృత్తియందు నునుపు శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (వృత్తియందిది అల్పార్థకమునగును. ఉదా.— నునుఁజెక్కిలి, నునుసిగ్గు మొ). (పొల్లుపరమగుచో కడపటి ఉకారము వికల్పముగలోపించును. (నున్బూదిమొ.); ద్ర. 2. చార్థకము: చూ, ని. ఆం, భా. తృ. 67.

నునుపరి. దే.విశే. నునుపుగలది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నునుపు. దే. వి. 1. నున్నన: చూ, స్నిగ్ధము. 3; విశే. 2. నున్ననిది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నున్న. దే.వి. 1. నున్ననిఊచముక; విశే. 2. నునుపైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నున్నన. దే. వి.(రూ-నున్న-నునుపు-నున్నదనము): చూ, స్నిగ్ధము. 2.

నున్నము. దే. విశే: చూ, నూత్నము.

నుయి. దే. వి. (రూ-నుయ్యి-నూయి-నూయి) చేఁదబావి. పాండు. 4, ఆ. 274: చూ, సగన్ను. 1.

నుయ్యి. దే. వి. —పై—

నురుఁగు. దే. వి.1.రూ-నురువు: చూ, నుచ్చిళ్లు. రాజ. 1.ఆ, 84; 2. గతిలేనిశరము,సరుడు: చూ, బాణము. 1.

నురుఁగుదబ్బ. దే. వి: చూ, యకృత్తు. [గు. 1

నురువు. దే. వి. రూ-నుర్వు: చూ, రూ-నురుఁ

నురువుడు. దే. వి. సస్యమంజరీ చూర్ణము: చూ, స్తంబకరి. [ప్రి. 154.

నుర్వు. దే. వి: చూ, రూ-నురువు. ఆం, భా.

నుఱిచివేయు. దే. స. క్రి. నాశముచేయు. రాఘ. 4, ఆ. 122: చూ, సరిపెట్టు.

నుఱిపిడి. దే. వి. (రూ-నూర్పిడి- నూర్పు-నూఱిపిడి-నూఱుపు.) ధాన్యాదికమును కాళ్లతోను దూడలతోను త్రొక్కి-నుఱుచుట. భార. ద్రో. 3, ఆ. 268: చూ, నూఱుపు.

నుఱుచు. దే. స. క్రి. (రూ-నుఱుపు-నూర్చు-నూఱుచు) ధాన్యాదికమును కాళ్లతోను దూడలతోను త్రొక్కి-నుఱుచు.

నుఱుపు. దే. స. క్రి. 1.—పై.—; 2. చెంపు: చూ, సంహారించు; 3. ప్రిహారించు. ఆం, భా. తృ. 124: చూ, మొత్తు. 2.

నుఱుమాడు. దే. స. క్రి. 1: చూ, పాడిసేయు; 2. చెంపు. భార. కర్ణ.2,ఆ. 376: చూ, సంహారించు.

నుఱుము. దే. వి. 1: చూ, నురుము. భార. ఆది. 6, ఆ. 160; స. క్రి. 2: చూ, పాడిసేయు; 3: చూ, నుఱుమాడు. 2. [డు.

నుఱుముచేయు. ద్వ. స. క్రి: చూ, నుఱుమా

నులక. దే.వి.రూ-నుల్క. మంచేమల్లెడుగోఁగు, జనుము, మొదలిలోనగువాని నారతోఁ పేనిన (త్రాడు) దారము: చూ, సూత్రము. 1.

నులి. దే. వి. 1. ప్రేగులలోనొప్పి; 2. చిక్కు. ప్రిభా. 2, ఆ. 42; కళా. 5, ఆ. 113: చూ, సుక్కు. 3; విశే. 3: చూ, స్వల్పము. " నులివచ్చె-నులిపేఁడి."

నులించు. దే. ప్రే. నులియఁజేయు: రూ-నులుచు-నులుపు, నులివెట్టు.

నులికొమ్ముల మెకము. ద్వ. వి. జింక. సాంబ. తిర్య. 4: చూ, హరిణము.1.

నులిగుల్ల. ద్వ. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1. [తాపించు.

నులిగొను. దే. అ. క్రి. చిక్కుపడు: చూ, సం

నులితడ. దే. వి: చూ, మహాబల*.

నులిపురుగు. ద్వ. వి. కడుపులోని సన్నని యెలిమిడిక: చూ, పురుగు.

నులియు. దే. అ. క్రి. 1. ఏదైననొకటి తాఁకుటచే స్థానముతప్పి యిట్టట్టుతొలఁగు. భార. శల్య. 1, ఆ. 176; 2. పాడియగు: చూ, వలియు. [పసివాళ్లు.

నులివాళ్లు. దే.వి. బ. కొంచెమువాడుటలు: చూ,

నులివాళ్లువాడు. దే. అ. క్రి. కొంచెమువాడు.

నులివు. దే. వి. నులియుట. (ఉలివువంటిది)

నులివెచ్చ. దే. వి. మందోష్ణము: చూ, వేఁడిమి.

నులివెచ్చన. దే. వి. —పై.—

నులివెట్టు. దే. స. క్రి: చూ, నులించు.

నులుచు. దే. ప్రే. —పై—

నులుపు. దే. పే్రి: చూ, నులివెట్టు.

నులుము. దే. స. క్రి. 1. చేంపు. ఆం, భా.తృ. 123: చూ, సంహరించు; 2.తోడబుగ్గలోనగు వానికండ రెండువేళ్లతో అటునిటునొక్కి త్రిప్పు. కళా. 4, ఆ. 41: చూ, వడివేయు; 3. ఉన్మూలించు: చూ, భేదిల్లు.

నులుసు. దే. వి: న్యూనత: చూ, వెలితి. 2.

నుల్క. దే. వి: చూ, రూ-నులక.

నువు. దే. వి. (రూ-నువ్వు-నూ-నూవు) 1. సస్యవిశేషము: చూ, సస్యము. 1; బ. 2. తెలికలు: రా. వి. 3, ఆ. 48: చూ, నువ్వులు.

నువ్వు. వా. వి. 1 : చూ, నీ వు. (అప్రి); 2: చూ, నువ్వు. *.

నువ్వు (నువ్వులు). దే. వి. బ. (బుతురక్తము జారీచేయును) 1: తెలకలు-తెలికలు, నువు-నువ్వు-నూ-నూగు-నూవు, బొట్టుగు-బొట్టువు. (సం. ప).—కరండము, కాకగుడము, కాకరుహము, కుతపము, కురవము, క్షురకము, ఖురకము, ఛిన్నరుహము, తిల, తిలకము, శ్రీమాన్. తద్వి.—౧. అడవి నువ్వులు. (సం. ప.)—జర్తిలము; ౨ కుతినువ్వులు - కులునువ్వులు; 3. పొట్టినువ్వులు. (సం. ప) —కాతిలలు, కాతువరిక; ౪.పొల్లనువ్వులు. (సం. ప.)-తిలపింజము - తిలపేజము. (మిగతవానికి "శ్రీమాన్" చూడుము); 2: చూ, నవధాన్యములు, ధాన్యము. [హము. 2

నువ్వులనూనె. వా. వి. తిలతైలము: చూ, స్నే

నుస. దే. వి. 1. కంఠూతి. ఆం, భా. ద్వి. 129: చూ, విడర్చిక; వా. 2. గొంతుకలోని పొడిదగ్గు.

నుసమ. దే. వి: చూ, రూ-నుసుమ.

నుసము. దే. వి: చూ, మసము.

నుసలు. దే. అ. క్రి. 1. ఆలస్యముచేయు: చూ, వివగించు. 3; 2. పూను: చూ, వహించు; స-క్రి. 3. (ఒళ్లు) విఱుచుకొను. శశాం. 4, ఆ. 62: చూ, విఱుచు.

నుసి. దే. వి. 1. పురుగులుతొలువఁగా రాలు మ్రానిపొడి: చూ, సురుము; 2: చూ, స్వల్పము.

నుసిపురుగు. ద్వ. వి. ఘుణము చూ, పురుగు.

నుసుఁగు. దే. స. క్రి:చూ, తిరస్కరించు. సై. 7, ఆ. 130. [దోమ: రూ-నుసమ.

నుసుమ. దే. వి. కండ్లయందు ముసరెడు చిన్న

నుసుము. దే. స. క్రి ఆకర్షించు. వసు. 4, ఆ. 23: చూ, రెమ్ము. 2.

నుసులు. దే. వి. 1. అలఁతి. భార. శల్య. 2, ఆ. 267: చూ, లాఘవము. 1; అ. క్రి. 2 కొంచెము చలించు, మెదలు. సా. 2, ఆ. 128: చూ, సలించు.

నూ

నూ. దే. విశ. 1. వృత్తియందు నూవుశబ్దము నకు అంత్యవర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (ఉదా.— నూఁబిండి-నూఁబువ్వ మొ); 2: చూ, రూ-నువ్వులు.

నూఁక. దే. వి. ఒకానొకచెట్టు.చూ, వృక్షము.

నూఁగారు. వా. వి. రూ-నూఁగాలు. 1: చూ, రోమరాజి; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు.-తుమ్మెదలచాలు, చీమలబారు, సలాకు, కత్తి, నల్లత్రాఁచు, ఇంద్రనీలమణులవరుస, ధూమము, మబ్బు. మొ.

నూఁగు. దే. వి. 1. కొన్నియాకులమీఁదను, కాయలమీఁదను ఏర్పడియుండు చిన చిన్న ముండ్లు: చూ, సితాగ్రము; 2. వడ్లులోనగు వాని రేణువు, రూ-నూఁగుడు: చూ, సితాగ్రము; 3. లేఁతఁదనము. భార.విరా. 1, ఆ-

245: చూ, సౌకుమార్యము. 1; విశే. 4. లేఁత. చూ, సుకుమారము.

నూఁగుడు. దే. వి: చూ, రూ-నూఁగు. 2.

నూఁగుదోస. దే. వి. కూఁతురుబుడమ*: చూ, హారివాలుకము.

నూక. దే. వి: చూ, శంబూకము.

నూకపొట్టు. వా. వి. ఊఁక: చూ, తుషము.

నూకు. వా. స. క్రి. 1. తుడుచు, ఊడుచు (రాయలసీమలోవాడుక): చూ, సమ్మార్జించు; 2. తుడుచు, ఒత్తు: చూ, ప్రాము. 4; 3. త్రోలు. స్వా. 4, ఆ. 44: చూ, వెలుచు.

నూకుడు. దే. వి. త్రోపుడు: చూ, నిషేధము.

నూగు. దే. వి: చూ, రూ-నూవు*.

నూచే. దే. వి. రూ-నూచేము. పాడి. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 211: చూ, సురము.

నూచేము. దే. వి. —పై— భార. భీష్మ. 2, ఆ. 361.

నూటయెనిమిది. వా. వి. అష్టోత్తరశతము (108).

నూతనము. సం. విశే. రూ-నూత్నము: చూ, హోస. [(తె. ప.)—క్రొత్తవాఁడు.

నూతనుఁడు. సం. విశే: ఆధునికుఁడు, నవీనుఁడు.

నూతిరొఱ. వా. వి: చూ, బావిరొఱ.

నూత్నము. సం. విశే: చూ, రూ-నూతనము.

నూదోస. దే. వి: చూ, రూ-నూఁగుదోస*.

నూనము. సం. క్రి. విశే, అ. వ: చూ, నెట్టన.

నూనియ. ద్వ. వి. రూ-నూనె. 1. తలచేమురు. వసు. 5, ఆ. 74: చూ, స్నేహము. 2; 2. తైలము: చూ, స్నేహము. 2; 3. నువ్వుల నూనె: చూ, స్నేహము. 2.

నూనె. ద్వ. వి. (నూవు + నేయి)—పై—

నూనెముడి ద్వ. వి: చూ, వేనలి. స్వా. 3, ఆ. 31.

నూనియగిసె. ద్వ. వి. నల్లగిసె*: చూ, శుకనాసము. 1.

నూపురపాదిక. అం: చూ, ఆకాశచారులు.

నూపురము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. అందె: చూ, భూషణము. 2; అం. 2: చూ, కరణములు.

నూయ. దే. వి: చూ, రూ-నుయి.

నూయి. దే. వి.—పై.—

నూరి(టి)పోయుట. జా. బాగుగబోధసేయుట. "అప్పుడీతనిఁజేరఁదీయవలెనని మీరెండఱుం దఱన్నెన్నివిధములనో నూరి(టి)పోసిరి." (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

నూర్చు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-నూఱుచు.

నూర్పిడి. దే. వి: చూ, రూ-నూఱిపిడి.

నూర్పు. దే. వి: చూ, రూ-నూఱుపు.

నూఱంచులకత్తిచేఁగాంచువాఁడు. ద్వ. వి. వజ్రపాణి, ఇంద్రుఁడు. వేం, అం. 12: చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

నూఱంచులకైదువు. దే. వి. శతకోటి, వజ్రాయుధము. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 46: చూ, బాణము. 1.

నూఱంచులవాలు. దే. వి.—పై.—

నూఱార్లు. జా. విస్తారము. "నొచ్చినతరువాత గిరులు నూఱార్లు వడన్వచ్చేనే." (రామాభ్యుదయము.)

నూఱిపిడి. దే. వి: చూ, రూ-నుఱిపిడి.

నూఱు. దే. స. 1. వంద: చూ, సంఖ్య. 1; స. క్రి. 2: చూ, వాడిచేయు; 3. సన్నెకంట మర్దించు: చూ, మర్దించు.

నూఱుచు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నుఱుచు.

నూఱుచుక్కలప్రోవు. వా. వి. శతభిషము: చూ, రిక్క.

నూఱుట. వా. వి. పొడిచేయుట: చూ, సురము.

నూఱుపు. దే. వి: చూ, నుఱిపిడి.

నూఱుటాయి. వా. వి. 1. సన్నెకల్లు: చూ, రాయి; 2. మంగలికత్తినూఱుటాయి: చూ, రాయి.

నూఱువందలు. వా. స. పదివేలు: చూ, సంఖ్య. 1.

నూఱువేలు. వా. స. లక్ష, నియుతము: చూ, సంఖ్య. 1.
నూలాను. వా. వి. సరకుపోయునన్నువిశేషము.
నూలిగరను. దే. వి: చూ, బట్టతల.
నూలు. దే.వి. ప్రత్తిపడికినపోఁగు:చూ,స్తోకము.
నూలుకండె. దే. వి: చూ, సరిగ.
నూలుకొను. దే. అ. క్రి. రూ-నూల్కొను. 1: చూ, సమ్మతించే; 2: చూ, మట్టుపడు; 3: చూ, సరిపడు. 2; 4: చూ, వ్యాపించే. (ప్రే. నూలుకొలుపు- నూలుకొల్పు. సమ్మతింపఁజేయుటకు.-కళా. 7, ఆ. 157; మట్టుపఱచేటకు.—భార. విరా. 4, ఆ. 187.)
నూలుకోలు. దే. వి. నూలుకొనుట.
నూలుపోఁగకుకు. వా. వి: చూ, క్రొత్తముట్టు.
నూల్కొను. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నూలుకొను. (మట్టుపడుటకు.—భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 174.)
నూవు. గే. వి: చూ, రూ-నువ్వు.
నూవుచేను. దే. వి. తిల్యము. ఆం, భా. ద్వి. 223: చూ, భూమి. 1.

నృ

నృగాదికము. అం. నాటికలు 18 లో నొకటి. (ఒకటేయంకము. గానము. సంభాషణము గలది): చూ, నాటికలు.
నృత్తము. సం. వి. అ. న. 1. రూ-నృత్యము. నర్తనము, కేవలభావాశ్రయము (కాళ్లతో గంతులునైచేట): చూ,వ్యంజకము.1; (చూ, నాటకము); 2.=నెత్తము. జూజము: చూ, వ్యవహారము. 4.
నృత్తహస్తములు. అం. ఉద్ధృతము, తలముఖము, విప్రకీర్ణము, గజదంతము, అరాళకటకాముఖము, అవిద్ధవక్త్రము, సూచీవిద్ధము, రేచితము, అర్ధరేచితము, పల్లవము, నితంబము, కేశబంధము, లత, కరిహస్తము,దండపక్షము, ఊర్ధ్వమండలము, పార్శ్వమండలము, ఉరోమండలము, నలినీపద్మకోశము, ఉరఃపార్శ్వమండలము, కపోతము, మకరము, జ్ఞానము, పరదాభయము, ముద్ర, గరుడపక్షము, ముష్టిస్వస్తికము, ముకుళస్వస్తికము, ప్రియుక్తాలపల్లవము (29)
నృత్యము. సం. వి. అ. న. తాళలయాన్వితము. (మాటలాడకుండ భావమును హస్తాద్యవయవముల చేఁగనఁబఱచేట:) చూ, నృత్తము. 1.
నృత్యవిద్యావినోదము. అం: చూ, భరతశాస్త్రగ్రంథములు.
నృత్యసంగ్రహము. అం.—పై.—
నృపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: రాజు: చూ, రాజు. 1; 2: చూ, శ్రీదుఁడు.
నృపపదము అం. (దీనినేరాజ్యపదమందురు): చూ, ఆరూఢము.
నృపలక్ష్మము. సం.వి. న్. న. రాజునకుఁబట్టెడు తెల్లగొడుగు: చూ, వారితి.
నృపాలుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నృపతి.1.
నృపుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
నృశంసుఁడు. సం. విశ: చూ, హింసకుఁడు.
నృసింహము. అం. (నరసింగము): చూ, విన్యాణములు. [అపతారములు.
నృసింహావతారము. అం. (నారసింహము): చూ,
నృసింహుఁడు.సం.వి.అ.పుం.1:చూ, విష్ణువు. 1; 2. నరశ్రేష్ఠుఁడు: చూ, సింగఁడు. 1.
నృహరి. సం. వి. ఇ. పుం.—పై.—

నె

నె. దే. విశ. నెఱనెజేశబ్దములకు వృత్తియందు అంత్యవర్ణములోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (వృత్తియందు దీనిమీఁది హల్లునకు ద్విత్వ

మువచ్చెడి, ఉదా.—నెఱశబ్దమునకు.— నెచ్చెలి, నెత్తమ్మి, నెత్తుటి, నెత్తామర, నెత్తావి, నెమ్మది, నెవ్వగ, నెవ్వడి మొ, నెఱిశబ్దమునకు.— నెన్నడ, నెన్నడుము, నెన్నుదురు, నెన్నొసలు, నెమ్మెయి, నెమ్మేను, నెమ్మొగము, నెమ్మోము మొ. నెన్నడ, నెన్నడము, నెమ్మేను ఇత్యాదిస్థలములయందు నెఱిశబ్దపూర్వకమై అర్థము పొసఁగి యుండునట్లు నెఱశబ్దపూర్వకమై పొసఁగియుండదని యెఱుంగవలయును. కొన్నియెడల తత్సమపదము పగమగునపుడును ద్విత్వముకానఁబడుచున్నది. " నీవు నెమ్మన మున" భార. అర. 4, ఆ. 377.

నెంజలి. దే. వి. మనోవ్యథ: చూ, శోకము.

నెక్కఱ. దే. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

నెక్కొను. దే. అ. క్రి. (రూ-నెట్టుకొను-నెలకొను-నెలవుకొను) 1. పాదుకొను. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 287: చూ, స్థిరపడు; 2: చూ, మట్టుపడు; ప్రే. 3. (రూ-నెక్కొలుపు-నెక్కొల్పు) భార. విరా. 1, ఆ. 321.

నెక్కోలు. దే. వి. నెక్కొనుట.

నెగడి. దే. వి. 1. దుష్టమృగములు బెదరుటకును, చలికాఁచుకొనుటకును వేసెడుమంట: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, భూతము.

నెగడు. దే. వి. రూ-నెవడు. 1. అగడు: చూ, మత్స్యము. 1; 2: చూ, తంతునాగము; అ. క్రి. 3. బయలుమెఱయు. భార. విరా. 1, ఆ. 143; 4: చూ, వర్ధిల్లు.

నెగపు. దే. వి. 1: చూ, హుంకారము; 2. మండిపడుట: రూ-ఎగపు-ఎగసిపాటు, గోరింపు.

నెగయు. దే. అ. క్రి. రూ-నెవయు-ఎగయు. 1. ఎగురు: చూ, లఘించు; 2. పైకిలేచు. భార. విరా. 1, ఆ. 162: చూ, లేఁగు.

నెగయుదెంచు. దే. అ. క్రి.—పై.—భార. ఆది. 5, ఆ. 173.

నెగవు. దే. వి: చూ, సందీపనము.

నెగులు. దే. వి. (రూ-నెవులు-నొగులు-నోవి-నొవ్వ-నొవ్వు-నోవు) 1. నొప్పి: చూ, శ్రమము. 1; 2. దుఃఖము: చూ, శోకము; 3. దుఃఖరూపమైనవిచారము: చూ, శ్రమము. 1 (శోకము.)

నెగ్గడము. వై. వి. 1.=నిఘట్టన: చూ, సమ్మర్దము; 2.=నికట: చూ, సాంద్రము.

నెగ్గు. దే. అ. క్రి: చూ, రవణించు.

నెగ్గురు. దే. వి. గుండె యదరుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

నెమ్మె. దే. వి. మిక్కిలి సన్నమైననూకలసమూహము: చూ, కంబుకము.

నెచ్చెలి. దే. వి. 1: చూ, స్నేహితుఁడు; 2. సఖురాలు: చూ, స్త్రీ.

నెటిక. దే. వి. రూ-నెట్టిక. వ్రేళ్ల కీళ్ళ చేప్పుడు: చూ, చిటిక.

నెటుకతట్లు. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

నెటికురు. దే. వి. నెటికవిఱుఁగుట యందగు ధ్వన్యను కరణము. జై. 8, ఆ. 17: చూ, హూహూ.

నెట్టన. దే. అవ్య. క్రి. విశ. అనివార్యముగ. భాగ. అని. 5, ఆ. 58: చూ, భృశము. (రూ-నెట్టనము.)

నెట్టనము. దే. అవ్య.—పై—

నెట్టపంట. దే. అవ్య. క్రి. విశ. నిష్కారణముగ.

నెట్టము. వా. వి. కెమలియాఁకలచేఁ జేసిన దారము. (రూ-నెట్టియము-నెట్టెము): చూ, మాత్రము. 1.

నెట్టిక. దే. వి: చూ, రూ-నెటిక.

నెట్టికసీల. వై. వి. 1.=నైష్ఠికశీల. సదాచారసంపన్నమగు స్వభావముగలవాఁడు. జై. 8, ఆ. 190: చూ, నైష్ఠికుఁడు; విశ. 2.=నైష్ఠికశీలా, సదాచార సంపన్నమగు స్వభావముగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ.

నెట్టియము. దే. వి.(రూ - నెట్టెము - నెట్టము) 1: చూ, రూ-నెట్టము; 2 చెట్టకుదురు: చూ, మట్టు. 3; 3 గుండుపాగ: చూ, పాగ. 2

నెట్టు. దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. ఉపద్రవము: చూ, శోకము; 3: చూ, యత్నము; 4. రూ-నట్టు. ఉప్పురాసులుండెడుచోటు: చూ, భూమి. 1; 5: చూ, బాలక్రీడ; స. క్రి. 6. పూనితోయు. భాగ. 3, స్కం. 13.

నెట్టుకొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, యత్నించే, 2: చూ, స్థిరపడు; 3: చూ, ముమ్మరించే. శశాం. 3, ఆ. 4; స. క్రి. 4: చూ, ఒలాత్కరించే; వా. 5. అడ్డుకొను.

నెట్టుడుగాయ. వా. వి: చూ, నెట్టు. 5.

నెట్టె. దే. వి. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

నెట్టెము. దే. వి. ద్వీపము (అప్ర): చూ, లంక. 1.

నెత్తకమ్మ. దే. వి. (నెత్తము + కమ్మ) పాచికలపందెము. కళా. 6, ఆ. 118: చూ, వ్యవహారము. 4.

నెత్తఁపుపలక. ద్వ. వి. (నెత్తము + పలక) రూ-నెత్తపలక: చూ, శారిఫలము. (వాడుక) (నెత్తపలము అని కొందఱు.)

నెత్తపలక. ద్వ. వి.—పై.—(వాడుక)

నెత్తము. దే. వి. 1. దెప్ప, మ్నవు. స్వా. 4, ఆ. 78: చూ, పర్వతము; 2.=నృత్త. పందెము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3.=నృత్త. పాచికలాట. జై. 3, ఆ. 42: చూ, వ్యవహారము. 4.

నెత్తమ్మికొలనికాఁపు. ద్వ. వి. గాలి. వేం, ఆం. 13: చూ, వాయువు.

నెత్తమ్మిదిమ్మల నిదురమందు. ద్వ. వి: చూ, హిమాంశువు. వేం, ఆం. 11.

నెత్తరి. వా. వి. జూజరి. ఆం, పదా. నర. 53: చూ, పందెకాఁడు.

నెత్తలలు. దే. వి. బ. (నెఱ + తరలు) 1. పెద్దయలలు: చూ, వీచి. 1; 2. రూ-మత్తరలు. ఆం, భా. ద్వి. 137: చూ, వళి. 1.

నెత్తి. దే. వి. తల. జై. 8, ఆ. 98: చూ, శిరము. 1. (తలపైభాగమనికొందఱు).

నెత్తికాయ. వా. వి.—పై.—"నీనెత్తికాయ"

నెత్తురు. దే. వి. రూ-నెత్రు: చూ, రక్తము.

నెత్తురుఁబొద్దు. ద్వ. వి: చూ, సందెజాము. స్వా. 4, ఆ. 60.

నెత్తురుకందు. ద్వ. వి. రూ-నెత్రుకందు. పాండు. 3, ఆ. 156: చూ, శిశువు.

నెత్తురుగడ్డ. వా. వి: చూ, వ్రణము. 1.

నెత్తురుదాగ్రుఁడు దే. వి: చూ, రాక్షసుఁడు. 1. అచ్చ. యు, కాం. 60. [సర్పము.

నెత్తురుపెనుపాడ. వా. వి. ముట్టుఁబాము: చూ,

నెత్తురుపాడ. దే. వి.—పై.—

నెత్తురుబంక. దే. వి. మలముతో నెత్తురును బంకయును పడురోగము: చూ, రోగము. 1.

నెత్తురువాఱు. దే. అ. క్రి: చూ, పల్లటిల్లు.

నెత్రు. దే. వి: చూ, రూ-నెత్తురు.

నెత్రుకందు. ద్వ. వి: చూ, రూ-నెత్తురుకందు.

నెనడు. దే. వి: చూ, మూలగ. భార. ద్రో. 2, ఆ. 312.

నెనరు. దే. వి. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహము; 2. కృతజ్ఞత: చూ, శుభము. 1.

నెన్నడుము. వా. వి: చూ, మధ్యము. 1. సాంబ. మాన. 15. [ఆం, 37.

నెన్నుదురు. వా. వి: చూ, లలాటము. వేం,

నెన్నుదుళ్లను వ్రాయుదునేదు. వా. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1. ఆం. పదా. నుర. 17.

నెన్నొసలు. వా. వి: చూ, నెన్నుదురు.

నెపము. వై. వి. (రూ-నెపము-నేపము) 1.= నిభః. మిష, కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2: చూ, సిగ్గు. అం, భా. షష్ఠి. 38; 3. కారణము. భార. ఆది. 8, ఆ. 112: చూ, హేతువు. 1; 4. తప్పు. భార. అర. 5, ఆ. 318: చూ, సొంటు; పా. 5. లేనిదిమీఁద మోపుట.

నెప్పరము. దే. వి. రూ-నెప్పళము. పా. 4, ఆ. 66: చూ, వేగము. 3.

నెప్పరి. దే. విశే. 1. ఉపాయశాలి: చూ, సమర్థుఁడు; 2 ఉపాయశాలిని: చూ, స్త్రీ.

నెప్పరించు. దే. స. క్రి: చూ, రుజూవుపఱచు.

నెప్పళము. దే. వి: చూ, రూ-నెప్పరము.

నెప్పు. దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2: చూ, స్థైర్యము; 3: చూ, నెరపు; 4:చూ, విధము.1; విశే.5:చూ,నిలువరము.1.

నెప్పుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, స్థిరపడు. స్వా. 4, ఆ. 34.

నెమకు. దే. స. క్రి: చూ,వెదకు.పా.2, ఆ. 83.

నెమకుట. వా. వి: చూ, వెదకుట.

నెమకుడు. వా. వి.—వై.—

నెమరు. దే. వి. 1: చూ, రోమంథము; 2.నెరుసు: చూ, రేణువు. 1. [వేయు.

నెమరుచు. దే. అ. క్రి. రూ-నెమర్చు. నెమరు

నెమలి. దే. వి. 1. (రూ-నెమ్మి-నమలి-నమ్మి, నెమిలి—నెమ్మలి- నెవిలి). చూ, మయూరము; 2 రూ-నెమలు*;: చూ,ప్రాతికరజము; అం. 3. (నెమలిపలుకు): చూ, కూజితములు.

నెమలికన్ను. వా. వి: చూ, అర్ధచంద్రము. 5.

నెమలియడుగు. దే. వి. రూ-నెమిలియడుగు. 1: చూ, ప్రాతికరజము*; బ. 2. కుచనఖక్షతములు: చూ,స్ఫుటత. (చూ, నఖక్షతము).

నెమలు. వా. వి: చూ, రూ-నెమలి. 2. *

నెమిలి. దే. వి: చూ, రూ-నెమలి. 1. జై. 4, ఆ. 73.

నెమిలివడ్లు. దే. వి. బ. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము. [రము. 2.

నెమిలిసారము. వా. వి. షడ్జస్వరము: చూ, స్వ

నెమురు. వా. వి. 1. తైలలేపనము; 2. (బియ్యములోనగునవి) నెమురుట; 3. తడవుట.

నెమ్మది. వా. వి. 1: చూ, మదిమది. అం, భా. ద్వి. 181; 2: చూ, శాంతము. 1; 3. కుదిరిక: చూ, పాదు. 3; 4. ఆరోగ్యము.

నెమ్మయి. వా. వి: చూ, శరీరము. వేం, అం. 36.

నెమ్మలిపరుఁజో. వా. వి: చూ, నెమ్మిలిపరుఁజో.

నెమ్మి. దే. వి. 1. చూ, సంతోషము, 2: చూ, శుభము. 1. అచ్చ. సుం, కాం. 86; 3.=స్నేహ: చూ, స్నేహము. 1. భార. అర. 1, ఆ. 63, 4. రూ-నెమ్మది: చూ, శాంతము. 1. భార. అర. 2, ఆ. 338; 5. రూ-నెమ్మది: చూ, మదిమది; 6 =నేమి. తినాసము *: చూ, పంజులము. 2; 7: చూ, రూ- నెమలి. 1; 8.=నేమి బండికంటికడకమ్మి. రథ నేమి: చూ, శకటము. 1.

నెమ్మిక. దే. వి: చూ, రూ-నెమ్మి. 3,

నెమ్మిజొట్టు. ద్వ వి: చూ, సిక. 1.

నెమ్మిరవుతు. గ్వ. వి. శిఖివాహనుఁడు: చూ, స్కందుఁడు. (ఇట్లు నెమ్మి ఱేఁడు)

నెమ్మిలి. దే. వి: చూ, రూ-నెమలి.

నెమ్మిలిపరుఁజో. దే. వి. కత్తిపిడి: చూ, పిడి.2.

నెమ్ము. దే. వి. 1. తడి: చూ, స్తేమము; 2. ఎముక:చూ, శల్యము. 1;బ. 3. పలకలు-తలుపులచెక్కలు లోనగునవి ఒకదానికొకటి చేర్చి యంటవేయలో పలఁజొప్పించెడు మేకులు;బ. 4. బండిచక్రముల రంధ్రములయందు జొప్పించెడు ఇనుపగొట్టములు; వై. వి. 5.=నేమి: చూ, రూ- నెమ్మి. 8.

నెమ్మికొను. దే. అ. క్రి: చూ, పదనుకొను.

నెమ్మేను. వా. వి. చూ, నెమ్మయి వేం,ఆం 36.

నెయి. వై. వి. (రూ-నెయ్యి-నే-నేయి)=స్నేహ. 1. ఘృతము· చూ, హవిస్సు; 2 తైలము: చూ, స్నేహము 2.

నెయ్యపుటలుక. ద్వ. వి. ప్రిణయ కోపము· చూ, రోషము.

నెయ్యపుఱేఁడు. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

నెయ్యమాడు. ద్వ. అ. క్రి. చూ, స్నేహించు

నెయ్యమి. వై. వి. రూ-నెయ్యము.=స్నేహః 1 చూ, స్నేహము; 2: చూ, సౌందర్యము.

నెయ్యము. వై.వి.=(రూ-నేయము-నెయ్యమి-నెమ్మి-నెమ్మిక)=స్నేహ.—పై.— (సౌందర్యమునకు.—భార. ఆది. 7, ఆ. 172.)

నెయ్యరి. ద్వ. విశ 1: చూ, స్నేహితుఁడు; 2. సఖి: చూ, స్త్రీ.

నెయ్యి. వై. వి. 1.=· చూ, రూ-నెయి; వా. స. క్రి. 2. (బట్టలు) నేయు (అప్రి)

నెయ్యుఁడు. వై. విశ.=: చూ, స్నేహితుఁడు. భార. సభా. 1, ఆ. 77.

నెయ్యురాలు. ద్వ. విశ. (నెయ్యము+అలు)· చూ, నెయ్యరి. 2.

నెర దే. విశ. వృత్తియందు నెరవు శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము: రూ-నెఱ-నెఱా-నేఱా.

నెరడు. దే. విశ. 1 గొగ్గి. చూ, రత్నము. 1; 2. సమముకానిది: చూ, విషమము.

నెరపు. దే. వి. .1 రూ-నెగివు: చూ, వ్యాపనము; 2: చూ, పలితము. 1; విశ. 3. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; ప్రే. 4. నెరయుచు. జేయు; 5: చూ, నించు; 6. నెఱవేర్చు. లక్ష్మీ. 2, ఆ. 76; 7. పఱపు; 8. వ్యాపింపఁజేయు; 9: చూ, దువ్వు. 5.

నెరయిక. దే. వి. నెరయుట.

నెరయు. దే. అ. క్రి. రూ-నెఱయు. 1: చూ, వ్యాపించు. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 41; 2: చూ, మెండుకొను. భార. ఆది. 3, ఆ. 157; 3: చూ, సిద్ధించు.

నెరయొంటరి. వా. వి. తుమ్మెద. వేం, ఆం. 98: చూ, భ్రమరము. [చూ, సరవెంద.

నెరవంజి. దే. వి. (రూ-నెరవు-నెరవెంద *):

నెరవు. దే. వి. 1. రూ-నెఱవు. పూర్తి: చూ, సంపూర్ణత; 2.రూ-నెరపు. చేట్టుట: చూ, వ్యాపనము; 3. రూ-నెఱవు, దారి· చూ, మార్గము. 1; 4:చూ,రూ-నెరవంజి *; విశ. 5. రూ-నెఱవు. పూరణము· చూ, సంపూర్ణము; 6 అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; 7.యుక్తము: చూ, యోగ్యము. 2; 8. విశాలము: చూ, విస్తారము 1; 9· చూ, వ్యాపకము; 10. చూ, వ్యాప్తము. వై. 5, ఆ. 161.

నెరవెండ దే వి: చూ, రూ-నెరవంజి *.

నెరసరి. వా. వి. 1. రూ-నెఱసరి: చూ, సింహము; 2. పూర్ణోపమానము: చూ, ఉపమ.

నెరసు. దే. వి. 1. కళంకము: చూ, లక్షణము. 1; 2. దోషము: చూ, వృజినము. 1; 3 రూ-నెరుసు. ఉ, రా. 1, ఆ. 98: చూ, రేణువు. 1; 4.తప్పు. అని. 1, ఆ. 12:చూ, సొంటు; 5. గవుండ్లవాఁడు కత్తులునూఱెడు పొడి: చూ, రేణువు. 1.

నెరి. దే. వి. రూ-నెఱి. పాండు, 1, ఆ. 117: చూ, వేల్లితము. 2.

నెరుము. దే. స. క్రి. రాచు: చూ, రుద్దు. 1.

నెఱ. దే. విశ. 1. రూ-నెఱా-నేఱా. వృత్తియందు నెఱవు శబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. "నెఱగాణ-నెఱజాణ" మొ; అచ్చ. యు, కాం. 420; వి. 2. కేశము. ఆం, భా. ద్వి. 145: చూ, వెండ్రుక. 1.

నెఱంకు. దే. వి. రూ-నెఱను. జీవస్థానము, మర్మము (అనియు). భార. విరా. 3, ఆ. 161: చూ, మర్మము. 1.

నెఱక. దే. వి: చూ, నెఱ. 2.

నెఱకాండు. గే. విశే. (నెఱవు + కాండు) చూ, పూర్ణుండు.

నెఱను. గే. వి. చూ, రూ-నెఱంకు. భార. విరా. 3, ఆ. 161; ఉ, హరి. 5, ఆ. 98.

నెఱపు. దే. వి, విశే, ప్రే. చూ, రూ-నెరపు (వ్యాపింపఁజేయుటకు.—శ.రాం 3,ఆ.102)

నెఱమీటుమొన. అం: చూ, మొనలు.

నెఱయు. దే. అ. క్రి. చూ, రూ-నెరయు.

నెఱవాది. దే.వి: చూ,సమర్థుఁడు. [చూ,విద్య.1

నెఱవిద్దె ద్వ.వి. హస్తలాఘవముగల జాలవిద్య.

నెఱవు. దే. వి: చూ, రూ-నెరవు. (అధికము.—అచ్చ. యు, కాం. 33; యుక్తము.—స్వా. 4, ఆ. 27; విశాలము.—ఉ, హరి. 4, ఆ. 272.)

నెఱవేఱు. దే. అ. క్రి: చూ, సిద్ధించు.

నెఱవేఱుచు. దే స. క్రి: చూ, సిద్ధిపొందించు

నెఱవేఱుట. దే. వి. చూ, సమాప్తి. 1.

నెఱసరి. ద్వ. విశే. 1. చూ, శూరుఁడు; 2. చూ, రూ-నెరసరి. 1

నెఱా. దే. విశే చూ, రూ-నెఱ. 1.

నెఱి. దే. వి. 1. కచ్ఛభేదము చూ, పింజె. 4; 2. క్రమము: చూ, విధము. 1. భార. ద్రో. 2, ఆ. 132; 3. న్యాయము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 263: చూ, సత్యము. 1; 4. పరాక్రమము. భార. ఆది. 4, ఆ. 201. చూ, శౌర్యము. 1; 5. రూ-నెరి. వక్రత: చూ, వేల్లితము. 2; 6. చూ, సౌందర్యము. కళా. 4, ఆ. 103; 7: చూ, ఱెక్క. 1. స్వా. 4, ఆ. 58; 8. పక్షియీఁకల చిక్కు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 112; 9: చూ, నెఱిక. 1; 10. ఆచారము: చూ, వర్తనము 1; 11: చూ, నెరవు. 1; 12. ప్రజ్ఞ. చూ, బుద్ధి; బ. 13. కేశము: చూ. వెండ్రుక. 1; 14. చుట్టువెండ్రుకలు: చూ, వెండ్రుక. 1; విశే. 15. వక్రము. చూ, వేల్లితము. 2

నెఱిక. దే. వి. 1. వస్త్రపుకుచ్చె చూ, వళి. 2; 2. పైఁటపావడ. సై. 6. ఆ. 22. చూ, వస్త్రము [డు్రక 1.

నెఱికలు. దే. వి. బ అలకలు: చూ, నెం

నెఱిపడు. ద్వ. అ క్రి. చూ, సిద్ధించు

నెఱియ దే. వి. (రూ-నెఱ్ఱొ-నెఱ్ఱియ-నెఱ్ఱొ) 1. చీలిక. చూ, శకలము. 4; 2. నేల పగులు: చూ, బీఁట

నెఱొ దే వి —పై —

నెఱ్ఱియ. దే. వి —పై —

నెఱ్ఱొ. దే వి.—పై.—

నెల. దే. వి. 1: చూ, హిమాంశువు, 2: చూ, పున్నము; 3. చూ, మాసము. 1. (బ. నెల్లు అని యయాతిచరిత్రము); 4. చోటు పాండు. 1, ఆ. 153. చూ, స్థానము. 1; 5. కర్పూరము. కళా. 7, ఆ. 60: చూ, సిరము; 6. ఆఁడుదానితలనగ. చూ, భూషణము. 2. [స్త్రీ.

నెలఁత. దే. వి. ఆఁడుది. రూ-నెలఁతుక: చూ,

నెలఁతుక. దే. వి —పై—

నెలకట్టు. దే. వి. కట్టడపునేల. భార. విరా. 4, ఆ 26: చూ, భూమి. 1.

నెలకువ. దే. వి. చోటు నిర్వ. 2, ఆ. 11 చూ, స్థానము. 1.

నెలకూన. ద్వ వి. 1. బాలచంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు, 2. నెలవంక: చూ, నఖక్షతము.

నెలకొను. దే అ. క్రి. రూ-నెలవుకొను 1 నిలుకడయగు: చూ, స్థిరపడు; 2. నిలుచుండు: చూ, మట్టుపడు.

నెలగ. దే. వి. ధనము: చూ, విత్తము. 1.

నెలచూలి. దే. వి. బుధుఁడు: చూ, రాహువు. 2.

నెలచెలియలు. దే. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.

నెలజవ్వనము. ద్వ. వి: చూ, నిండుజవ్వనము. ఆం, భా. ద్వి. 118.

నెలజోడు. వా. వి: చూ, సూర్యుఁడు. సాంబ. దేవ. 9. [శేఖరుఁడు: చూ, శివుఁడు.

నెలతాలుపు. దే. వి. రూ-నెలతాల్పు. చంద్ర

నెలతునియ. వా. వి. చంద్రకళ: చూ, శశికళ.

నెలత్రావడము. దే. వి: చూ, వెన్నెలపులుఁగు.

నెలదారిసింగిణి. వా. వి: చూ, పర్వతము.

నెలపంది. వా. వి. ముండ్లపంది: చూ, సూకరము.

నెలపట్టి. దే. వి: చూ, నెలచూలి.

నెలపట్టు. దే. వి. చంద్రగ్రహణము: చూ, గ్రహణము. 1.

నెలపాలు. దే. వి: చూ, నెలతునియ.

నెలపు. వా. వి. పరిమాత్ర్య భాగధేయము: చూ, రూ-నెలవు.(ఘ. పా.) [త్రావడము.

నెలపులుఁగు. దే. వి. రూ-నెలపుల్గు: చూ, నెల

నెలమేపరి. దే. వి. 1. విధుంతుదుఁడు: చూ, రాహువు. 1; 2. శని: చూ, రాహువు. 2.

నెలయల్లుఁడు. వా. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

నెలఱా. దే. వి. రూ-నెలఱాయి. చంద్రకాంతపుశిల: చూ, రాయి.

నెలఱాయి. దే. వి. —పై.—

నెలలు. అం. మాసములు: చూ, మాసము. 1.

నెలవంక. ద్వ. వి: చూ, నెలకూన. (నఖక్షతము.—వసు. 1, ఆ. 75.) [బాణము. 1.

నెలవంకకోల. ద్వ. వి. అర్ధచంద్రబాణము: చూ,

నెలవత్తి. ద్వ. వి. 1. పచ్చకప్పురపుపలుకు. కళా. 7, ఆ.60: చూ, సిరము; 2. పోఁక*: చూ, స్రంసి.

నెలవరి. దే. విశ. రూ-నెళవరి. 1. పరిచయము కలవాఁడు; 2: చూ, మర్మజ్ఞుఁడు. సా. 3, ఆ. 239. [రము. 2—

నెలవారము. మి. వి. సోమవారము: చూ, వా-

నెలవీసము. దే. వి: చూ, నెలతునియ.

నెలవు. దే. వి. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. వాసస్థానము: చూ, సదనము. 1; 4. పరిచయము: చూ, సంస్తవము.

నెలవుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నెలకొను.

నెలవెలుఁగు. దే. వి: చూ, వెన్నెల.

నెల్లి. దే. వి. 1: చూ, శ్రీపర్ణము. 1*; 2. ఉసిరిక *: చూ, శ్రీఫలి. 1.

నెల్లిబద్ద. వా. వి. చూరుకట్టుబద్ద. (విశాఖపట్టణ ప్రాంతమున వాడుక).

నెవడు. వా. వి: చూ, రూ-నెగడు. (బయలు మెఱయుటకు.—పంచ. వేం 4, ఆ. 159).

నెవము. వై. వి.=నిభ. మిష: చూ, రూ-నెపము. (కారణమునకు.—వై. 8, ఆ. 47.)

నెవయు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నెగయు. (ఎగురుటకు.—భార. సభా. 1, ఆ. 254.)

నెవిలి. దే. వి: చూ, రూ-నెమలి. (అప్ర.)

నెవులు. దే. వి: చూ, రూ-నెగులు.

నెవ్వ. దే. వి. 1. దారిద్ర్యము: చూ, సీదరము. 1; 2: చూ, విపత్తు; 3: చూ, వఱపు.

నెవ్వగ. వా. వి. రూ-నెవ్వము. అధిక విచారము: చూ, శోకము.

నెవ్వడి. వా. వి. అతిశీఘ్రము: చూ, వేగము. 3.

నెవ్వము. వా. వి: చూ, రూ-నెవ్వగ.

నెళవరి. దే. విశ: చూ, రూ-నెలవరి.

నెళము. దే. వి. 1. రూ-నెలవు. పరిచయము: చూ, సంస్తవము; 2: చూ, మర్మము. 1.

నెళవు. వా. వి. —పై—

నెళినెళి. దే. వి. విఱుగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

నే

నే. దే. స. 1. నాళబ్దప్రథమైక వచనమునకు సరళస్థిరవర్ణములు పరములగుచో దుత్తము లోపించిన రూపము. "నేగెలిచితిని" మొ; వై. వి. 2: చూ, రూ-నెయి. 1; 3: చూ, రూ-నెయి. 2.

నేఁజెల్ల. దే. అవ్య. (నేను + చెల్లె) బతార్థకము: చూ, సంతాపము.

నేఁడు. దే. వి: చూ, ఈదినము.

నేఁత. వై. వి. 1.=వ్యూతి. నేయుట: చూ, వ్యూతి; బ. 2. సన్నబాఁగచోఁపులు: చూ, వస్త్రము (దేశ్యమని శ. ర.) [లెవాఁడు.

నేఁతకాఁడు. దే. వి. రూ-నేఁతరి: చూ, సా

నేఁతపలక. దే. వి. నేఁతకాఁడు నేయునపుడు పడుగుపేకలను ఉగ్గించేనట్టిపలక.

నేఁతపురుగు. ద్వ. వి: చూ, సాలెపురుగు.

నేఁతరి. దే. వి: చూ, రూ-నేఁతకాఁడు.

నేజే. దే. వి. (రూ-నేజా-నేజేము) 1. చిల్లకోల. శకాం. 5, ఆ. 25: చూ, సర్వల; 2. కుంతము: చూ, బాణము. 1.

నేజేను. దే. వి. —పై—

నేజా. దే. వి. —పై—

నేటించే. దే. అ. క్రి. దృఢపడు: నేటుకొను, పదిలపడు, పనుగొను.

నేటు. దే. వి. 1. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1; 2. నిజము: చూ, సత్యము. 1; 3. దృఢము. అచ్చ. యు, కాం. 128: చూ, స్థైర్యము; 4. శ్రేష్ఠము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.

నేటుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, నేటించే.

నేటుసేయు. ద్వ. అ. క్రి. నిశ్చయపఱచే: చూ, రేణికివచ్చే.

నేత. సం. విశ. (బు. ఈ. బు.) 1. ఏలిక: చూ, స్వామి. 1; అం. 2. నేతయనఁగాఁ గథానాయకుఁడు. [(నాయకునకుమహాభాగ్య (పరిపాలన) ఔదార్య (దాతృత్వ) తేజస్వితా (పరాక్రమ) వైదగ్ధ్య (నేర్పు) పాండిత్య (విద్యావివేకము) ప్రముఖసుగుణములుండవలయును. ఈగుణములన్నియు పూర్తిగాఁ గలవాఁ డుత్తముఁడు. కొన్నియె కలవాఁడు మధ్యముఁడు. చాలతక్కువగల వాఁడధముఁడు. సర్వగస సాధారణులయిన నాయకులు నల్వురు (చూ, నాయకులు), శృంగారనాయకులు నల్వురు (చూ, నాయకులు), ఉపనాయకులు నల్వురు. (చూ, నాయకులు.)]

నేతి. సం. అవ్య: చూ, యుద్వ.

నేతిచోలు. వా. వి. ఆజ్యధాగ: చూ,హవిస్సు1.

నేతిబీర (అ). ద్వ. వి. ఘృతకోశాతకి *: చూ, బీఱ. 2.

నేతిబీరకాయవాటము.జా.లోపలసారములేనిది.

నేతిసంద్రము. ద్వ. వి. సర్పిస్సముద్రము: చూ, సముద్రము.

నేత్రకూటావర్తి. అం: చూ, అనుభావర్తములు.

నేత్రపర్వము. జా కనులపండువు."నేత్రంబుల కపూర్వపర్వంబులొనర్చె. "(నీతిచంద్రిక-విగ్రహము); "కన్నులపండువై ధగధగం" (కవికర్ణరసాయనము.)

నేత్రము. సం. వి. అ. న. 1. కన్ను: చూ, లోచనము; 2. శరీరాద్రిడు: చూ, సూత్రము. 1; 3. ఏఱు: చూ, స్వర్ణది (నది); 4. వెలిపట్టుచీర: చూ, వస్త్రము; 5. తేరు: చూ, శకటము. 1; 6. చెట్టువేరు: చూ, వేరు. 1.

నేత్రములు. పా.కండ్లు. 1. వీనికిఉపమానములు. —తామరరేకులు, లేడికన్నులు, తుమ్మెద, కలువ, చేఁపలు; అం. 2. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి. (రక్తరేఖలైన ధనవంతుఁ

డగు. వ్యాఘ్రాక్షుండైన నత్యంత కోపనుం
డగు. కుక్కుటాక్షుండు సగాదుఃఖియగు.
మృగాక్షుండైన శుభలాభనుండగు. బిడాలా
క్షుండైనను హంసాక్షుండైనను నరాధముం
డగు. మయూరాక్షుండును నకులాక్షుండు
నైన మధ్యముండగు. నేత్రాంతము లెఱ్ఱనైన
లక్ష్మీయుక్తుండగు. మధుపింగళ వర్ణమైన
నైశ్వర్యము దీర్ఘాయువునగు. ఏకాక్షుండైన
కూరుండగు. మిడిగ్రుడ్లుగలిగిన నైష్ఠికుం
డగు. తడికన్నులైన దుఃఖి యగు. గుంటక
న్నులైన దరిద్ర దుఃఖియగు. రోమములున్న
దరిద్రుండగు): చూ, లక్షణాంగములు;
2. స్త్రీలక్షణాంగములలో నొకటి (కేడి క
న్నులవలెనున్న రాజభార్యయగు. విశాలమై
నసుఖవతియగు. పింగళవర్ణములైన బిడ్డలు
లేనిదియును దుశ్శీలురాలును విధవయును
నగు. కాటుకపెట్టినలెనున్న భాగ్యవంతురా
లగు. ఎఱ్ఱనైన వెండ్రుకలుండిన దరిద్రురా
లగు. మచ్చేయున్న నశుభప్రదము. గుండ్ర
ముగనున్న రాక్షసీసమయై దుశ్చారిణియగు.
గూబకన్నులైనను పిల్లికన్నులైనను ఎనమం
డ్రుగురు మగలగుదురు. కదలుచున్న చూపు
గలిగిన జారిణియగు.): చూ, స్త్రీలక్షణాం
గములు. [రోదనము. 2.

నేత్రాంబువు. సం. వి. ఉ. న. కన్నీరు: చూ,

నేత్రామృతము. అం: చూ, అంజనములు.

నేతృండు. సం.విణ.ఒడయుండు: చూ,స్వామి.1.

నేదిష్టము. సం. విణ. రూ- నేదీయాంసము. మిక్కిలి దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1.

నేదీయాంసము. సం. విణ. —పై—

నేను. దే. స: రూ—ఏను. (సం. ప).—అహమ్.

నేపథ్యము. సం. వి. అ. న. రూ- నైపథ్యము. 1. వస్త్రాద్యలంకారము: చూ, భూషణము. 2; 2. నటినిలుచుచోటు: చూ, రంగము. 3. నేపాళదేశపుబ్రాహ్మణులు, వారి జాతులయొక్క నామములు. అం. పార్వత్స, అధికారి, అర్గల, ఆచార్య, ఉక్నియాల, కండరియా, కప్యాల, కొయిక్యాల, కొయినాల-కొయిరాల, ఖనాల, ఖాండ్యాల, గజ్నియాల, గురగాయి, గైతౌల, ఘిమిరియా, చంపాగాయి, చపలాగాయి, దజి, దంజాలరి, దవారి, ధూంగియాల, నేపాళియా, పండిత, పనేరు, రిజాల, రిప్యాల, రుకాయి,లంసాల, లహానీ, వాస్తగాయి, సత్యాల, సిద్ధియాల: చూ, బ్రాహ్మణులు. (నేపాళదేశము పర్వతములతో నిండినదగుటచే నిందు వసించు బ్రాహ్మణులు పార్వత్యాదినామములు కలవారై గోమాంసభక్షకులను శూద్రజాతిలో నధములగు కసోరా, భోటియాలనెడితక్కువ జాతివారలచే నీళ్లు తెప్పించి యుపయోగించుకొందురు. వీరిలో ఋగ్వేదులు, యజుర్వేదులు, మాధ్యందినులు,సామవేదులు, అథర్వణవేదులును కూడ కలరు. వీరు శాక్తేయమతమునకుం జెందిన శ్యపాసనాపరులై యొకతెగవారును, తంత్రోపాసకులై యొకతెగవారునైయున్నారు. వీరిలో పార్వత్యాది బ్రాహ్మణులు బ్రాహ్మణులకును క్షత్రియులకును పురోహితులై యున్నారు. కొందఱు ఇతరజాతులవారికి పురోహితులై యున్నారు. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణ తెగవారందఱును గొఱ్ఱెలను మేకలను పక్షిజాతులను భక్షించెదరు. ఆదేశపుప్రభువు క్షత్రియుండగుటచే బ్రాహ్మణాదిజాతులవారు కులాచారములు చెడకుండ కాపాడుచుందురు.)

నేపాళము. సం. వి. అ. పుం. 1. నేపాళదేశము: చూ, దేశము; 2. ఒకరకము చెఱకు*:చూ, రసాలము. 3; వై. వి. (1) నేపాళము*: నేపాళిక. (ఇదిద్వివిధము.— పెద్దనేపాళము,సీమనేపాళము.)(శుద్ధి.—గింజెలలోనిపప్పును పేడనీళ్లలో రెండుజాములుఉడికించినశుద్ధి.)

నేపాళవేము. సం. వి. అ. పుం: అశ్వతిక్తము, తృణనింబము. *

నేపాళిక. సం.వి.ఆ. స్త్రీ: చూ, నేపాళము(1)*.

నేబు. గే. వి. 1. పందెమిందుకానుల నాణెము; వా. బ. 2.డబ్బులు(కానులు) "నేబులసంచి"

నేమంబుఁగన్న మన్నీనితల్లి. ద్వ. వి. దేవగంగ. వేం, ఆం. 17: చూ, నది. [చూ, శైసి.

నేమకము. వై. వి.=నియమ. రూ-నేమము.

నేమము. సం. వి. అ. పుం. 1. కాలము: చూ, సమయము. 1; 2. హేఁక: చూ, మేషము. 1; 3. ఖండము: చూ, శకలము. 4; 4: చూ, ప్రాకారము; 5. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; వై.వి. (1): చూ, రూ-నేమకము. కళా. 6, ఆ. 94; (2): చూ, వ్రతము.

నేమి. సం.వి. ఇ. పుం. 1.=నెమ్మి-నెమ్ము.బండి కంటికడకమ్మి: చూ, శకటము. 1; 2. తిని శము*: చూ, వంజులము. 2; ఇ. స్త్రీ. 3 త్రిక. నూతియందునీరెత్తుటకు సమీపమున నుంచినరాట్నము, ఏతము మొదలైనదారుయంత్రము; వా. వి. (1): చూ, సామర్థ్యము. 1.

నేమించే. వై. స. క్రి.=నియమ: చూ,సెలవిచ్చే.

నేము. దే. స. క్రి. 1. ధాన్యముచేటలోఁబోసి కొనియిటునటుఁద్రిప్పు; 2. రూ-ఏము-మేము. నాశబ్దప్రథమా బహువచనమునకు రూపాంతరము.

నేయము. వై. వి. (రూ-నెయ్యము-నెయ్యమి) 1.=:చూ, స్నేహము. రస. 3, గుచ్ఛము; 2. న్యాయము. "నేయముగాదు "క్షేత్రియ: చూ, సత్యము. 1.

నేయార్థము. అం. సంధిదోషములలో నొకటి. (తనకె సంకేతమైనది): చూ, కావ్యదోషములు, సంధిదోషములు.

నేయి. వై. వి: చూ, రూ-నెయ్యి.

నేయు. వై. స. క్రి. 1. నేఁతనేయు: అనువయించే; 2: చూ, అల్లు; వా. వి. 3. జెబ్బుతో మంచేముమీఁదపరుండు.

నేయుఁడు. వై. వి.(రూ-నెయ్యరి-నెయ్యుఁడు) =స్నేహ: చూ, స్నేహితుఁడు.

నేరఁబోతు. దే. విః: చూ, వాగె.

నేరమి. దే. వి. 1. అజ్ఞానము. భాగ. ఆర. 5, ఆ. 311: చూ, మంఢ్యు. 2; 2. పాపము. ఆం, భా. ద్వి. 191; భార. సభా. 2, ఆ. 224: చూ, వృజినము, 3: చూ, రూ-నేరము.

నేరము. దే.వి.తప్పు. (రూ-నేరమి-నేవము-నెవము-నెపము-నెరసు): చూ, సొంటు.

నేరాజీ. దే. వి. జెరబాజీ (బట్ట): చూ, పత్త్రము.

నేరిమి. దే. వి: చూ, రూ-నేరుపు. 1.

నేరుచే. దే. అ. క్రి. రూ-నేర్చు. 1. ఓపు: చూ, పర్యాప్తమగు; స. క్రి. 2: చూ, వాడుకపడు.

నేరుపరి. దే. విణ.(రూ-నేర్పరి-నేరుపుకాఁడు-నేరుపులాఁడు-నేర్పుకాఁడు): చూ, సమర్థుఁడు.

నేరుపు. వై. వి.=నైపుణ్య. రూ-నేర్పు. (దేశ్యమని శ. ర) 1: చూ, సామర్థ్యము. 1; 2.చమత్కారము, విజ్ఞానము: చూ, సామర్థ్యము. 1. ఆం, భా. ప్రి. 103; 3. అజ్ఞ: చూ, సమర్థనము; పే్రి. 4. నేఱువఁజేయు.

నేరుపుకాఁడు. దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపరి.

నేరుపులాఁడి. దే. విణ. జాణ: చూ, స్త్రీ.

నేరుపులాఁడు. దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపరి. అచ్చ. బాల, కాం. 7.

నేరెటేఱు. దే. వి. జంబు: చూ, నది.

నేరెడు. దే. వి: చూ, రూ నేరేడు.

నేరేడల్లులు. వా. వి. బ: చూ, హణీగలు.

నేరేడు. దే. వి. (రూ-నేరెడు-నేఱెడు-నేఱేడు): చూ, సురభిపత్రి. (అతిమూత్రమును, మధుమూత్రమును తగ్గించును. రక్తగ్రాహిణి కట్టును.)
నేరేడుదీవి. ద్వ.వి:చూ, తొలుదీవి. సై. 5,ఆ.76.
నేరేడుపండు. ద్వ. వి: జంబువు, జాంబవము.
నేర్చు: చూ, రూ-నేరుచు.
నేర్పరి. దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపరి.
నేర్పు. వై. వి, ప్రే: చూ, రూ-నేరుపు (దేశ్యమని శ. ర.)
నేర్పుకాఁడు. దే. విణ:చూ,రూ-నేరుపుకాఁడు.
నేర్పువాఁడు. దే. విణ: చూ, బోధకుఁడు.
నేఱా. దే. విణ: చూ, రూ-నెఱా. 1.
నేల. దే. వి. 1. పుడమి: చూ, భూమి. 1; 2.చోటు. ఉ, హరి. 2, ఆ.204:చూ, స్థానము. 1; 3. దేశము. భార. విరా. 4, ఆ. 221: చూ, సీమ. 1. (దేశము); వా. 4.పంటపండుపొలము. "నాకునాలుగుపుట్ల నేలకలదు." [రించు.
నేలఁగలుపు. దే. అ. క్రి. చంపు: చూ, సంహ
నేలఁబెట్టికాలరాచుట. జా. మిక్కిలికష్టపెట్టుట. "నేలఁబెట్టి కాలరాచినట్టియాచిన్నవాండ్రు."(ధర్మజరాజసూయము.)
నేలకడిమి. ద్వ. వి. భూకదంబము *: చూ, హాలిప్రియము. [స్థాలి. 2.
నేలకలిగొట్టు. దే. వి. భూపాటలి *: చూ,
నేలకుఁగోలకుఁదెచ్చుట. జా. మిక్కిలిబాధపెట్టుట. "నేలకుఁగోలకుఁదెచ్చుచేన్నవాఁడు." (కళాపూర్ణోదయము. 7, ఆ. 85).
నేలగుమ్మడి.దే.వి:చూ,భూమికర్కారువు. *
నేలగుమ్మడు. ద్వ. వి. విదారి *. (ఇది ద్వివిధము.— తెల్లనేలగుమ్మడు, నల్లనేలగుమ్మడు. ఇదియే తెల్లనేలగుమ్మడు): చూ, భూమి కర్కారువు.
నేలగొలిమిడి. దే. వి. గోలోమి*: చూ, మొగలీర.
నేలచూలి. దే. వి. మన్నుకానుపు: చూ, సీత.
నేలజెమ్మి. ద్వ.వి. పిన్నజెమ్మి*:చూ,శమీరము.
నేలతంగేడు. దే. వి: చూ, హేమపుష్పకము*.
నేలతమ్మి. ద్వ. వి. మెట్టదామర*: చూ, సహస్రపత్రము.
నేలతాడి. ద్వ. వి. రూ-నేలతాడు: చూ, శిలింధ్రకము*.
నేలతాడు. ద్వ. వి.—పై—
నేలతామర. ద్వ. వి: చూ, నేలతమ్మి*.
నేలతాలుపు. దే.వి. 1: చూ, పర్వతము; 2.క్షత్రియుఁడు. అచ్చ.యు,కాం. 21.చూ,రాజు.1.
నేలతోళసి.ద్వ.వి. భూతులసి*:చూ,హరిప్రియ.
నేలనమలి. దే. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.
నేలనేరేడు. దే. వి. భూమిజంబువు*: చూ, సురభిపత్రి.
నేలపట్టి. దే. వి. 1. అంగారకుఁడు: చూ, రాహువు. 2; 2. నరకాసురుఁడు: చూ, మహీసుతుఁడు; 3: చూ, నేలమోలి.
నేలపట్టిమగనిబంటు. ద్వ. వి. 1. అనుమఁడను కోఁతి. అం, పదా. 5—21: చూ, వానరము; 2. కోఁతి: చూ, వానరము.
నేలపడక. వా. వి. 1. చచ్చినవానిపడుక: చూ, మృతశయ్య; 2. నేలపైపరుండుట.
నేలపల్లటీ. దే. వి. ఒకరకముపావురము: చూ, సురటీ.
నేలపొన్న.ద్వ.వి.కోలపొన్న*: చూ,పృశ్నిపర్ణి.
నేలపోఁక.ద్వ.వి. బోధాంబకము*: చూ,గ్రంపి.
నేలబువి. ద్వ. వి: చూ, వల్మీకము.వేం,ఆం.88.
నేలమాలె. ద్వ. వి. భూమిలోపలియిల్లు. (రూ-నేలమాలియ-నేలమాలె): చూ, సదనము.1.
నేలమాలియ. ద్వ. వి.—పై.—
నేలమాలె. ద్వ. వి.—పై.—

నేలములక. దే. వి. (రూ-నేలములగ-నేలనులుక) వార్తాకి*: చూ, వాఁకుడు.

నేలములగ. దే. వి.—పై.—

నేలములగచెట్టువలె డొంకెనలుకట్టుట. జా. పుట్టినది పుట్టినట్టుగానే యుండుట.

నేలములుక. దే. వి: చూ, రూ-నేలములక.*

నేలయడుగు. వా. వి. పాతాళము: చూ, లోకము. 1.

నేలయుసిరిక. దే. వి. భూమ్యాలిక*: చూ, శివ. 4. (దీనిలో "ఫైలాన్‌తిన్" అనుపేఁదుగలపదార్థముండును. దీనిసమూలముఉబ్బులలోను సెగలలోను మూత్రవ్యాధులలోను ఉపయోగింతురు)

నేలరేగు. దే. వి. భూబదరి*: చూ, రేఁగు. 1.

నేలఱేఁడు. దే. వి. భూపతి: చూ, రాజు. 1.

నేలవిడిచిసాము. జా. నిరాధార వ్యాపారము. "ఊరకయేల నేలవిడిచి సాముచేసెదవు." (నీతిచంద్రిక—మిత్రభేదము)

నేలవేము. దే. వి: చూ, భూనింబము*.

నేలవేలుపు. దే. వి: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు.

నేలసంపెఁగ. ద్వ. వి. భూమిచంపకము*: చూ, సంపెఁగ. [(రాయలసీమలో వాడుక)

నేలసెనగబుడ్డలు. వా. వి. వేరుసెనగకాయలు

నేలాఁపు. దే. వి. ఒకరకముడేగ: చూ, శ్యేనము.

నేవ. వా. వి. 1. కోపము: చూ, కోపము; 2. నింద: చూ, సెగ్గింపు.

నేవడము. దే. వి. (రూ-నేవలము-నేవళము) రత్నాలదండ: చూ, భూషణము. 2. (రాయి.)

నేవము. వై. వి: చూ, రూ-నెవము.

నేవలము. దే. వి: చూ, రూ-నేవడము.

నేవళము. దే. వి.—పై.—కళా. 7, ఆ. 66.

నేష్టుఁడు. అం: చూ, ఋత్విజుఁడు. 1.

నేస్తకత్తియ. వై. విణ. నేస్తకత్తె: చూ, స్త్రీ.

నేస్తకాఁడు. వై. విణ.=: చూ, స్నేహితుఁడు.

నేస్తము. వై. వి.=స్నేహ: చూ, స్నేహము.

నేస్తి. వై. విణ.=—పై.—

నేస్తు. వై. విణ.=—పై.—

నేస్తురాలు. ద్వ. విణ: చూ, నేస్తకత్తియ.

నేహరము. దే. వి: చూ, నేవలము.

నై

నైకభేదము. సం. విణ: చూ, ఉచ్చావచము.

నైగనిగ్యము. సం. వి. అ. న. నిగనిగలాడుట.

నైగమము. సం. వి. అ. న. 1. వేదాంతము: చూ, వేదము; విణ. 2. పట్టణముది.

నైగముఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. నాగరుఁడు; 2: చూ, నిగముఁడు.

నైచికము. సం. వి. అ. న. ఆవుయొక్క తల భాగము: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు.)

నైచికి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చక్కనిరూపము మంచిప్రాయముగలిగి పాలపాలిచ్చెడియావు: చూ, సౌరభేయి. (ధేనువు)

నైచ్యము. సం. వి. అ. న (భక్త్యాదులచేఁగలుగు) అధమభావము: చూ, హీనము. 1

నైజము. సం. విణ. 1. తనది: చూ, స్వతంత్రము; 2: చూ, స్వాభావికము.

నైపథ్యము. సం. వి. అ. న. చూ, నేపథ్యము.

నైపాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేపాళదేశపుమణిశిల, కునటి: చూ, రాయి.

నైపుణము. సం. వి. అ. న.=నేర్పు. నేర్పరితనము: చూ, సమర్థనము.

నైపుణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=—పై.—

నైపుణ్యము. సం. వి. అ.న.=—పై.—

నైమిత్తికము. సం. విణ. నిమిత్తమువలనఁగలిగినది; వా. 2. పిత్రుసంబంధమైనది.

నైమేయము. సం. వి.అ. పుం. చూ, వినిమయము.

నైయగ్రోధమము. సం. వి. అ. న. మఱ్ఱిపండు.
నైయాయికుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, న్యాయాధిపతి. [అం. 2: చూ, శస్త్రములు.
నైరాశ్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వలవమి;
నైరృతి: చూ, రూ-నిర్ఋతి. 2. 4. [(హరిత్తు.)
నైరృతిమూల. మి. వి: చూ, రూ-నిర్ఋతిమూల.
నైరృతుఁడు: చూ, రూ-నిర్ఋతి. 2 -4.
నైర్ఘృణ్యము. సం. వి. అ. న. దయలేనితనము.
నైర్మల్యము. సం. వి. అ. న. నిర్మలత్వము, గరగరః చూ, శుద్ధము. 3. [చూ, వర్ణము. 6.
నైల్యము. సం. వి. అ. న.=నల్ల. నల్లఁదనము:
నైవేద్యము. సం. వి. అ న. రూ-నివేదనము. 1. నివేదింపఁదగినవస్తువు (దేవుని కారగింపయినది); చూ, సమర్పణము; అం. 2: చూ, ఉపచారము. 1; 3: చూ, ఉపచారము. 2.
నైషధము. అం. (దీనిని శ్రీహర్షుఁడు వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.
నైషధుఁడు. సం. వి. అ. పుం. నిషధుఁడు, నలచక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1.
నైషాది. అం: చూ, శుద్ధజాతులు (అంశములు.)
నైష్కికుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూపాధ్యక్షుఁడు.
నైష్ఠికుఁడు. సం. విశ.=: చూ, నెట్టికసీల. 1.
నైష్ఠుర్యము. సం. వి. అ. న. నిష్ఠురత్వము.
నైసర్గికబలము. అం. షడ్బలమునందొకటి. (శ-కు-బు-గు-శు-చం-రవులుఉత్తరోత్తరక్రమమున బలవంతులగుదురు.) ౧. రవి పూర్ణబలవంతుఁడు. 1; ౨. చం.=రవికంటె 1/7 బలముతక్కువగలవాఁడు అనఁగా 1/1—1/7=6/7; 3. శు=చంద్రునికంటె 1/7 బలముతక్కువగలవాఁడు అనఁగా 6/7—1/7=5/7; ౪. గు=శుక్రునికంటె1/7బలముతక్కువగలవాఁడు అనఁగా 5/7—1/7=4/7; ౫. బు=గురునికంటె 1/7 బలముతక్కువగలవాఁడు అనఁగా 4/7-1/7=3/7; ౬. కు=బుధునికన్న 1/7 బలముతక్కువగలవాఁడు అనఁగా 3/7-1/7=2/7; ౭. శ=కుజునికన్న 1/7బలముతక్కువగలవాఁడు అనఁగా 2/7-1/7=1/7: చూ, షడ్బలము.
నైసర్గికము. సం. విశ: చూ, నైజము. 2.
నైస్త్రింశికుఁడు. సం. విశ: చూ, అసిహేతి.
నైస్పృహ్యము. సం. వి. అ. న. ఇచ్ఛలేనితనము: చూ, వలవమి:

నొ

నొంచు. దే. క్రి. నొవ్వఁజేయు. భార. కర్ణ. 1, ఆ. 192: చూ, నొగులుచు. 1, 2.
నొక్కము. దే. వి. పెద్దసదాప*: చూ, సదాప.
నొక్కు. దే. వి. 1. రూ-నొక్కుడు. అదుముడు వలనఁగలిగిన పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. ముదుత. స్వా. 3, ఆ. 23: చూ, వళి. 2; స. క్రి. 3. పేనుచేయుపు: కుక్కు-(క్రుక్కు, చేదుపు; 4. పంటనొక్కు: చూ, మాకొను; 5. అదుము: చూ, పిసుకు. 1.
నొక్కుడు. దే. వి: చూ, రూ-నొక్కు. 1.
నొక్కులు. దే వి. బ. వళులు: చూ, వళి. 1.
నొగ. దే. వి: చూ, యుగంధరము.
నొగచివర. దే. వి: చూ, పంగలగుంజే.
నొగులు. దే. వి. 1. వికలమగుట; 2: చూ, రూ-నెగులు; 3: చూ, శోకము; అ. క్రి. 4: చూ, వైకల్యమగు. ఉ. హరి. 3, ఆ.80; 5: చూ, నొచ్చు. 1; 6: చూ, నొచ్చు. 2.
నొగులుచు. దే. క్రి. రూ-నొగుల్చు-నొంచు. 1. నొగులఁజేయు, ఎడలించు; 2. నొప్పించు: చూ, హింసించు.
నొగుల్చు. దే. క్రి. —పై—

నొచ్చిళ్ళు. దే. వి. బ. చొంగ: చూ, లాల.
నొచ్చు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, వేసారు; 2. దారిద్ర్యాదులచే పీడనొందు: నొగులు.
నొచ్చుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, స్రుక్కు. 1.
నొచ్చుకోలు. దే. వి: చూ, విప్రతీసారము. 1.
నొట్ట. వా. వి: చూ, రూ-నొష్ట. "నొట్టమెక్కు"
నొడలదొంతి. దే. వి: చూ, సంశయము (అప్రి)
నొడి. దే. వి: చూ, రూ-నుడి.
నొడికాడు. దే. విశే: చూ, నుడువరి.
నొడికారము. దే. వి: చూ, రూ-నుడికారము. (మాట చమత్కారమునకు.-కళా. 8, ఆ. 55; మాటకు.-ఆం, భా. ప్రి. 110.)
నొడికారి. దే. విశే. (నొడికారము + ఇ): చూ, రూ-నుడువరి. ఉ, హరి. 4, ఆ. 155.
నొడుగు. దే. వి, స. క్రి: చూ, రూ-నుడుగు.
నొడుచు. దే. స. క్రి. తప్పులుపట్టు.
నొడుపు. దే. వి. తప్పులుపట్టుట.
నొడువు. దే. వి, స. క్రి: చూ, రూ-నుడుగు.
నొప్పి. దే. వి. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2: చూ, విపత్తు. జై. 7, ఆ.117; 3: చూ, శ్రమము 1
నొప్పించు. దే. ప్రే: చూ, హింసించు.
నొప్పిగుంటి. వా. వి: చూ, వ్యాధితుడు.
నొప్పియెత్తు వా. స. క్రి: చూ, ఎత్తు. 29.
నొలి. వా. వి: చూ, శోకము.
నొల్లు. దే. స. క్రి. 1. బిడ్డలు నోటవేళ్లిడుకొని చప్పరించు; వా. 2. గ్రహించు,నొల్లుకొను.
నొవులు. వా. వి: చూ, నొలి.
నొవ్వి. దే. వి. రూ-నొవ్వు. 1. వేదన: చూ, శ్రమము. 1;2. తెవులు. పంచ. నా. 1, ఆ. 408: చూ, రోగము. 1; 3: చూ, శోకము.
నొవ్వు. దే. వి.—పై—
నొసటిరొముక. దే. వి. అళి: చూ, శల్యము. 1.
నొసలు. వై.వి.=నిటల. రూ-నెన్నొసలు.(దేశ్యమని శ.ర) 1. నుదురు:చూ,లలాటము; ఆం. 2: చూ, కళలుండుస్థలములు.
నొసలుబత్తుడు నోరుతోడేలు. జా. "ననఘునొసలు బత్తుడును నోరు తోడేల, టన్నరీతి దోచుచున్న దిపుడు" (వైజయంతీమాసము)
నొష్ట.వా.వి.నుదురు:చూ,రూ-నొట్ట.(లలాటము)

నో

నోచు. దే. స. క్రి. నోము. పాండు. 2, ఆ. 30: చూ, వ్రతమాచరించు.
నోత. దే. వి. నోచుట.
నోటికితాళమువేయుట. జా. మాటాడకుండజేయుట. "ఈపాటికి నోటికితాళము వేయ వచ్చును." (ధర్మజరాజసూయము)
నోటిబీగము. దే. వి. దేవతాప్రార్థనకై దౌడల యందుపట్టుకొనెడు వాకపు లోహపుకమ్మి.
నోటీసు. వా. వి: ప్రకటన.
నోటు. వా. వి. 1. బదులుపుచ్చుకొని వ్రాసి యిచ్చెడు ప్రామిస్సరీనోటు; 2. రూపాయలుగా మార్చుకొనెడు బ్యాంకినోటు; 3. జ్ఞాపకార్థము వ్రాసియుంచుకొనెడు రుక్కా. [గుటక.
నోటెడు. వా. వి: గుక్కెడు-గ్రుక్కెడు,
నోము. దే. వి. 1: చూ, వ్రతము; స. క్రి. 2:చూ,నోచు;3. పోగొట్టు·చూ,భంగించు.
నోయు. దే. అ. క్రి. నొచ్చు: చూ, వేసారు.
నోరు. దే. వి: చూ, వదనము. 1.
నోరుమెంగ. దే. విశే: చూ, మూగ. కళా. 3, ఆ. 238.
నోరుమెదల్చుట. జా. మాటలాడుట. "బ్రహ్మయు నోరుమెదల్పలేని" పాండు. 3, ఆ. 151. "మిన్నకచేనసంతనోరు మెదపక" కళా. 3, ఆ. 238.

నోరూరు. దే. అ. క్రి. 1. రుచిగలవస్తువులను తినెడుకోరికచే నోటనీళ్ళూరు; 2: చూ, వాంఛించు. పా. 3, ఆ. 51.

నోరెత్తు. దే. అ. క్రి. మాటాడయత్నించు: చూ, ఎత్తు. 23.

నోరోడక. జా. మాటాడ సందేహింపక. "అచ్చేట నోరోడకాయన రచ్చేలో" (శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్య నిర్వచన నైషధము)

నోవరి. దే. విశే. చూ, నొప్పగుంటి.

నోవి. దే. వి: చూ, రూ-నొవ్వి. [267.

నోవు. దే. వి.—పై.—భార. ఉద్యో. 3, ఆ.

నౌ

నౌ. సం. వి. ఔ. స్త్రీ. 1. ఓడ. (పదార్థమును గట్టును బొందించేనది): చూ, హోడము; దే. వి. (1): చూ, రూ-నవు-నవ్వు

నౌక. సం. వి. ఆ స్త్రీ.=నావ: చూ, నౌ. 1;

నౌకశకట న్యాయము. పా. ఓడలు బండ్లగును. బండ్లోడలగుననురీతి.

నౌకాఖ్యము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

నౌకాదండము. సం. వి. అ. పుం. ఓడనడపుగడ: చూ, పీలి 2.

నౌను. దే. వి: చూ, రూ-నవును.

నౌడుకొట్టు దే.అ.క్రి: చూ, రూ-నవుడుకొట్టు.

నౌబతు. వా. వి. మహారాజుల కోటముందు వాయించెడు వాద్యము. "ఢంకా నౌబతులు"

నౌరు. దే. విశే: చూ, రూ-నవురు.

న్య

న్యంకువు. సం. వి ఉ. పుం. 1. ఇఱ్ఱి (తలవంచే కొనిపోవునది): చూ, హరిణము.1; 2. ముని: చూ, సన్యాసి.

న్యక్కారము. సం.వి.అ.పుం: చూ, పహేలనము.

న్యక్కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ.—పై—

న్యక్షము. సం. విశే. 1. అధమము; చూ, హీనము. 1; 2: చూ, సర్వము.

న్యక్షుఁడు. సం. విశే: చూ, హీనుఁడు.

న్యగ్రోధము. సం. వి. అ. పుం. 1. మఱ్ఱి: చూ, వటము. 3; 2: చూ, శమి*; 3 బార: చూ, వ్యామము. [రావి, మేడి(5)

న్యగ్రోధాదిగణము. అం. మఱ్ఱి, మామిడి, జువ్వి,

న్యగ్రోధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, భల్లాతకి*

న్యర్బుదము. సం. వి. అ. న. 1. పదియర్బుదములసంఖ్య: చూ, సంఖ్య. 1; విశే. 2. పదియర్బుదములసంఖ్యగలది. [వ్యూఢము. 2.

న్యస్తము. సం. విశే. ఉంచఁబడినది: చూ,

న్యా

న్యాదము. సం. వి అ. పుం. కుడుపు: చూ, సాపాటు.

న్యాయము. సం. వి. అ. పుం=నాయము. 1. తగవు, న్యాయబుద్ధి: చూ, సత్యము. 1; 2. స్వధర్మమువలన చలింపకుండుట: చూ, సత్యము. 1; అం. 3: చూ, తర్కము. 5; బ. 4: చూ, న్యాయములు.

న్యాయములు. అం. న్యాయమనఁగా పోలిక. (ఇవి సమయోచితముగాఁగొన్నిచోట్లఁ బ్రయోగించినచోఁ గావ్యము శ్రావ్యముగా నుండును.) ఉదా.—అంకోల బీజన్యాయము. మొ. (గ్రంథవిస్తరభీతిచే న్యాయములనన్నిటి నిచట నుదాహరింపలేదు.)

న్యాయశాస్త్రము. పా. న్యాయమనఁగా దృష్టాంతము. దీనివలనఁ దెలియఁబడని గవయాదిపదార్థములను, తెలియఁబడినగోవు మొదలగు పదార్థములనుజూపి వీటివంటివే గవయాది పదార్థములని చెప్పి తెలుపవచ్చును.

గనుక ప్రమాణము మొదలైన షోడశపదార్థములందొకటియగు దృష్టాంతపదార్థమునకు నామమైన న్యాయశబ్దముతో శాస్త్రము నకుఁ బేరేర్పఱుపఁబడినది: (చూ, ఉప విద్యలు)

న్యాయాధికారి. సం. విణ: చూ, స్వామి. 3

న్యాయాధిపతి. సం. విణ —పై.—

న్యాయాన్యాయములు. పా: చూ, యుక్తాయుక్తతలు.

న్యాయ్యము. సం. విణ: చూ, యోగ్యము. 2.

న్యాసము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉనుచుట: చూ, విన్యాసము. 1; 2. ఇల్లడ: చూ, వాడిక.

న్యు

న్యుబ్జఖడ్గము. సం. వి. అ. పుం. బాఁకు: చూ, బాణము. 1.

న్యుబ్జము. సం. వి. అ. న. 1. కర్మరంగమను మ్రానిపండు; పుం. 2. దర్భతోఁజేసిన స్రుక్కు. (శ. ర)

న్యుబ్జుఁడు. సం. విణ. 1. క్రిందు మోముచేవాఁడు; 2. తెవులుచే వంకరైనవాఁడు.

న్యూ

న్యూంఖ. పా. పదునాఱోకారముల నుచ్చరించిన పిదప శబ్దమునుచ్చరించుట. అందు 1-7-13 ఓకారములను ప్లుతములనుగాను తక్కినవాని ననుదాత్తములఁగాను ఉచ్చరింపవలెను.

న్యూనపదము. అం. వాక్యదోషములలో నొకటి. ("శ్రీరామచంద్రుని శరణుచొరమి హతుఁడయ్యెను." ఇందు రావణుఁడను పదము న్యూనము. పదలోపముకొన్నియెడల నపార్థము న కెడమిచ్చును. "పిల్లవాఁడైనను వానికిఁ బెద్దవానికున్నంత యున్నది." ఇందు తెలివి యను పదము లుప్తము.): చూ, వాక్యదోషములు.

న్యూనము. సం. విణ. 1. తక్కువైనది: చూ, హీనము. 1; 2. నిందింపఁదగినది: చూ, హీనము. 2; వా. 3. తగ్గుదలఁగలట: చూ, వెలితి. 2.

న్యూనాధిక్యము. సం. వి. అ. న: చూ, వాసి. 4.

న్యూనోపమము. అం. వాక్యదోషములలోనొకటి (ఉపమయందు న్యూనతయుండె నేనిన్యూనోపమము. ఉదా.—పీతాంబరుఁడైన హరి మేఘనిభుఁడు. మేఘముతోఁబోల్పఁదగిన గుణమునీలవర్ణము హరియందుఁజెప్పకుండుట చే నుపమ చాలదు. ఇత్యాది): చూ, వాక్యదోషములు.

ప

ప. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాలి: చూ, వాయువు; అం. 2: చూ, కవర్గము; 3: చూ, స్వరము. 2; 4: చూ, పరుషములు;

పంకక్షాళన్యాయము. పా. బురదలోదిగి కాళ్ళు కడుగుకొనుటకంటె దూరముగా నొత్తిగిలుటయే మేలనురీతి.

పంకజము. సం. వి. అ. న. అసలుఁబుట్టువు. రూ-పంకేజము: చూ, సహస్రపత్రము.

పంకప్రక్షాళనన్యాయము. పా. అడుసుత్రొక్క నేల? కాలుకడుగ నేల?.

పంకమగ్నగజన్యాయము. పా. బురదలో నేనుఁగు పడిచినచో దానినెత్తుట దుర్లభము. దాని నేనుఁగే యెత్తవలెననురీతి.

పంకము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. పంకి: చూ, బురద; 2. పాపము: చూ, వృజిన

ము. 1; దే. వి. (1) పాలు. జై. 4, ఆ. 79.: చూ, స్తన్యము. [(రూ-పంకేరుహము.)

పంకరుహము. సం. వి. అ. న: చూ, పంకజము

పంకా. వా. వి. కఱ్ఱచెక్కడకు గుడ్డనతికి త్రేలఁ గట్టిలాగెడు యొకానొక పెద్దవిసనకఱ్ఱ. "పంకాలాగుము." [బురద.

పంకి. వై. వి.=పంకము. య. 5, ఆ. 12: చూ,

పంకించు. వై. అ. క్రి. 1.=కంపః: చూ, సలించు. జై. 3, ఆ. 40; దే. స. క్రి. 2. పట్టించు. జై. 6, ఆ. 85; పాండు. 2, ఆ. 41: చూ, పూయు.

పంకిణి. వా. వి. పరిమళద్రవ్యములుంచెడు పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

పంకిలమగు. మి. అ. క్రి: చూ, అసలుకొను.

పంకిలము. సం. విశ. బురదగలది (దేశము): చూ, సీమ. 1.

పంకెన. దే. వి. తడి: చూ, స్తేమము.

పంకేజము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-పంకజము. [పంకరుహము.

పంకేరుహము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-

పంక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=బంతి: చూ, శ్రేణి. 1; 2 =పది: చూ, పది; పా. 3. పదవ ఛందస్సునందుఁబుట్టినవృత్తము. భ-భ-భ-గ 7: చూ, వృత్తము. 1; 4. పంచమఛందస్సునందుఁబుట్టినవృత్తము. ఒకభగణము రెండు గురువులుగలది: చూ, వృత్తము. 1.

పంక్తికంఠుఁడు. సం. వి. అ. పుం. (పంక్తికంధరుఁడు) 1. పదుపగాఁగంఠములు గలవాఁడు; 2. రావణుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

పంక్తికంధరుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పంగ. వై. వి. 1. రూ-ప్రగ్గ, పలవకొమ్మ, పాయగొమ్మ. స్వా. 4, ఆ. 21: చూ, శాఖ; వా. 2. ఎడముగాచేఁపఁబడినరెండు కాళ్ళనడిమిభాగము. (అంగవంటిది.)

పంగటి. వై. విశ. ఎడముగలది.

పంగటించు. వై. స. క్రి. ఎడముగాచాఁచు.

పంగటికాళ్లవాఁడు. ద్వ. వి: చూ, సంజ్ఞువు.

పంగటికాళ్లు. వా. వి. బ: చూ, ముడికాళ్ళు.

పంగనామము. ద్వ. వి. నడుమఎడముగలుగ పంగవలెతీర్చినతిరుమణి: చూ, బొట్టు. 1.

పంగము. వై. వి. దేవబ్రాహ్మణవృత్తులమీఁద దొరతనమువారు తీసెడు చతుర్థాంశమైన కప్పము: చూ, శిస్తు. 1.

పంగలగుంజి. ద్వ. వి. 1: చూ, ఇఱుకుమ్రాను; 2: కోడిపీఁట, నాగచివర. (సం. ప).— అనుకర్షణము-అనుకర్షము.

పంగిడి. దే. వి. (రూ-పంగిడీ-పంగిణీ, పంగెన) ఓదము: చూ, వారి. 6.

పంగిడీ. దే. వి.—పై.—

పంగిడీయెత్తు. జా. మోసపుయెత్తు.

పంగు. దే. వి. 1: చూ, వెఱపు; వై. వి. 2.= భగః: చూ, భగము. 12.

పంగువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. శని: చూ, రాహువు. 2; విశ. 2: చూ, కలి. 4.

పంగెన. దే. వి: చూ, రూ-పంగిడి.

పంగ్వంధన్యాయము. పా. ఒకఁడుగుడ్డి. మఱియొకఁడుకుంటి. కుంటివానిని గ్రుడ్డివాఁడు మోచికొనిపోవుచుండెను. కుంటివాఁడు మార్గము చెప్పుచుండెను. పరస్పరలాభమునకై పరస్పర సాహాయ్యము.

పంచకము. సం. వి. అ. న. 1. యుద్ధభూమి: చూ, భూమి. 1; స. 2. నాలుగునొకటి: ఇంద్రియము; (తె. ప.)—అయిదు-ఐదు, అరపది, ఏను, చేవ్వంచే-చొవంచే-చొవంచి; అం. 3. (అయిదు అంకములుగలవి) అంగములు, అగ్నులు (గార్హపత్యాది), అగ్నులు (పూర్వాగ్న్యాది), అమృతములు, అలంకారములు, అవయవములు (ప్రతిజ్ఞాది), అవస్థలు.

అశ్వధారలు, ఆకాశములు, ఆరామములు,ఆసనములు, ఇంద్రియములు, ఇంద్రియవిషయములు, ఉత్తరవాదములు, ఉపచారములు, ఉపవాయువులు, కన్యకలు, కన్యాదానాంగములు, కర్మేంద్రియములు, కల్పవృక్షములు, కాలములు, కావ్యములు, కృతసాక్షులు, కోలములు, కోశములు, క్రియలు, క్షారములు, క్షేత్రములు, ఖండములు, గంగలు, గవ్యములు, గురుమూలములు, గౌడులు,జ్యోతిర్లింగములు, తంత్రులు, తన్మాత్రలు, తాళకళలు, తాళజాతులు, తిక్తకగణము, తృణములు, దినాంగములు, దేవతలు, ద్రావిడులు, నాటకసంధులు, పంచాక్షరి, పంచసూత్రములు, పర్వతములు, పాకయజ్ఞములు, పితలు, పుత్రులు, ప్రకరణములు, ప్రాణములు, బౌద్ధశాస్త్రస్కంధములు,భక్ష్యములు, భూతములు, మన్మథబాణములు, మహాపాతకములు, మహాయజ్ఞములు, మహావాద్యములు, మాతలు, మార్గములు, ముఖములు (శివునివి), ముద్రలు, యానములు, రంగులు,లఘుమూలము, లవణములు, లోహములు, వర్ణములు, విలుకాని స్థానములు,విష్ణ్వాయుధములు, శక్తులు, శిఖలు,శిల్పులు,శివాననములు, సంస్కారములు, సమాధులు, సామములు, సూత్రములు, సోమయజ్ఞములు, హవిర్యజ్ఞములు, హేత్వాభాసము ఇత్యాది(సందర్భానుసారముగ ఇందుగలశబ్దములకు "పంచ" అనునది మొదట చేర్చియుచ్చరింపవలెను.)

పంచకరహితము. పా. తిథివారనక్షత్రలగ్నముల సంఖ్యను కలిపి 9 చే భాగింపఁగా 1-2-4-6-8 సంఖ్యలు మిగులకుండుట.

పంచకళ్యాణము. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.

పంచకోలములు. అం. శొంఠి, చవ్యము, మోడి, పిప్పళ్లు, చిత్రమూలము. (5)

పంచక్రియలు. అం. ఉక్తి, ఆదానము,గమనము, విసర్గము, ఆనందకము. (5)

పంచక్షేత్రములు. అం. శ్రీశైలము, కాశి,కేదారము, కాళహస్తి, పట్టిసము. (5)

పంచగవ్యము. అం. ఆవుపేడ, ఆవుపంచితము, ఆవుపాలు, ఆవుపెరుఁగు, ఆవునెయ్యి (5)

ఫంచగూఢము. సం. వి. అ. పుం. తాఁబేలు: చూ, వృత్తము. 4. (ఇట్లుపంచగుప్తము.)

పంచగౌడులు. అం. ఉత్కల, మైథుల, కనోజ, కాన్యకుబ్జ, సారస్వతులు (5). (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

పంచచామరము. పా. షోడశఛందోద్భవవృత్తము.జ-ర-జ-ర-జ-గ. 10:చూ,వృత్తము.1.

పంచజనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుఁడు.

పంచజ్ఞానుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు.

పంచతంత్రము. పా.(ఇదివిష్ణుశర్మకృతము): చూ, కావ్యనాటకములు.

పంచతన్మాత్రలు. అం. శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధములు(5)

పంచతిక్తగణము. అం. మారేడుపిందెలు, వట్టివేరు, దనియాలు, శుంఠి, తుంగముస్తెలు (5)

పంచత్వము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మరణము; 2. పంచభావము.

పంచదశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=భద్ర. పదునైదు; 2: చూ, వృత్తము. 1.

పంచదశప్రకరణములు. అం. ప్రత్యక్తత్వ, పంచభూత, పంచకోశ, ద్వైత, మహావాక్యవివేకములు; చిత్ర, తృప్తి, కూటస్థ, ధ్యాన, నాటకదీపములు; బ్రహ్మానందమందు యోగానందము, బ్రహ్మానందమందు ఆత్మానందము, అద్వైతానందము, విద్యానందము, విషయానందము. (15)

పంచదశి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అమవస:చూ, సూర్యేందుసంగమము; 2: చూ, పున్నమ.

పంచదైవతములు. అం. బ్రహ్మ, విష్ణువు, మహేశ్వరుఁడు, రుద్రుఁడు, సదాశివుఁడు. (5)
పంచనఖము. సం. వి. అ. పుం పులి: చూ, శార్దూలము. [బిలేశయ.
పంచనఖి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉడుము: చూ,
పంచపాత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. పంచపాత్రముల సమూహము: చూ, పాత్రము. 6; వా. 2. కోలగానుండులోహపాత్రము (పంచపాత్రిఅనియు): చూ, పాత్రము. 6.
పంచభద్రము. సం. వి. అ. పుం. ఐదుచోట్ల మంచిసుళ్ళుగలగుఱ్ఱము: చూ, హయము.
పంచమంగళము. సం. వి. అ. పుం. స్తన శిర కుంభ చూళికా కక్షో మధ్యములయందు మంచి సుళ్లుగలగజము: చూ, హస్తి.
పంచమజభాషలు. అం. కైశికి, త్రవణ, తానోద్భవ. ఆభీరి, ఘూర్జరి, సైంధవి, దాక్షిణాత్య, ఆంధ్రి, మాంగళి, భావని (10)
పంచమము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల, చూ, పికము; అం. 2. రాగవిశేషము: చూ, స్వరము. 2 (నాభి, ఉరము, హృదయము, కంఠము, శిరస్సు అను అయిదు స్థానములందును బుట్టినది. కోయిలలచే విస్తరింపఁబడునది. సప్తస్వరములలో నొకటి); విణ. 3: అయిదవది-ఐదవది; 4. ఇంపైనది: చూ, హృద్యము; పా. 5. (జ్యో):చూ, లగ్నకారకత్వములు (సంతానము,బుద్ధి,మంత్రము,మనస్సు, ఘనత, వినయము, రహస్యము, క్షేమము, అన్నప్రదానము, పాండిత్యము,ప్రజ్ఞ)
పంచమలక్షిక. అం: చూ, టక్కజభాషలు.
పంచమపాడవజభాషలు. అం. వేళావళి, శుద్ధమాళి, నట్ట (3) (భాష)
పంచమపాడవజవిభాష. అం: పల్లవిభాష. (1)
పంచమపాడవజాంతరభాషలు. అం. లలిత, కిరణావళి, శకాద్యావళి. (3) (భాష)
పంచమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పక్షమునందు అయిదవతిథి: చూ, తిథులు; 2. ద్రౌపది: చూ, నూన. 1; అం. 3: చూ, శుద్ధజాతులు.
పంచమిజవిభాష. అం. కౌసలి. (1) (భాష)
పంచమిజవిభాషలు. అం.భర్మాణి,అందోలిక(2)
పంచమీవిభక్తి. అం. (వలన, కంటె, పట్టి): చూ, విభక్తులు.
పంచముఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. మాలఁడు: చూ, మాల(1); 2.అయిదవవాఁడు;3: చూ, సమర్థుఁడు. [స్యము.
పంచముఖము. సం. వి. అ పుం: చూ, పంచా
పంచముఖుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పంచాస్యుఁడు, అయిదుమోములవేలుపు. చూ, శివుఁడు. (ఈశానము, తత్పురుషము, వామదేవము, సద్యోజాతము, అఘోరము అని 5 ముఖములు) [(చూ, త్రికము.. 7.)
పంచరత్నములు. అం: చూ, సంఖ్యాబద్ధము.
పంచరాశికము. పా. త్రైరాశికము మాదిరినే 5 రాసులమీఁదలెక్కించుట.
పంచలక్షణము. అం (అయిదులక్షణములుగలది.) పురాణము. (పురాణమాత్రమునందెల్ల సాధారణముగ సర్గము, ప్రతిసర్గము, వంశము, మన్వంతరము, వంశానుచరితము అని పంచలక్షణములుండును. శ్రీకృష్ణభాగవతమునందు దశలక్షణ లక్షితత్వము చెప్పఁబడియున్నది)
పంచవటుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఉరస్కటుఁడు: చూ, మహావ్రతి.
పంచవీరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పూర్వుఁడైన విశేషము: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.
పంచశరుఁడు. సం.వి.అ.పుం: చూ,మన్మథుఁడు. (ఉన్మాదన,తాపన, శోషణ, స్తంభన, సమ్మోహనములను నైదుబాణములుకలవాఁడు.)
పంచశాఖము. సం. వి. అ. పుం: చూ,హస్తము.

పంచసరము. సం. వి. అ. పుం =బన్నసరి: చూ, భూషణము. 2. [చూ, శర్కర. 1

పంచసారము. సం. వి. అ. పుం.=పంచేదార·

పంచస్వరయుక్తరాగము. అం. (ఔడవము): చూ, స్వరము. 2.

పంచాంగము. సం. వి. అ. న. 1.(తిథి, వారము, నక్షత్రము, కరణము, యోగముల తెలిపెడి పొత్తము):చూ, అంగము. 9; పుం. 2. తాఁబేలు: చూ, వృత్తము. 4; 3. ఒకానొకగుఱ్ఱము:చూ, హయము; 4· చూ, హణిగలు.

పంచాంగములు. అం: చూ, పంచాంగము 1.

పంచాంగపుష్పితము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచభద్రము. [చూ, వ్యడంబకము.

పంచాంగులము. సం. వి. అ. పుం. ఆముదము*:

పంచాక్షరీ మహామంత్రము. అం. న-మ-శి-వా-య(లేక)న-మః-శి-వ-యా: చూ,మంత్రము.1.

పంచాణుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=పంచాణపువాఁడు. శిల్పి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

పంచాదశ. అం. సంఖ్యాబద్ధమందొకటి: చూ, త్రికము. 7. [స్యము.

పంచావనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచా

పంచాననుఁడు. సం. వి. అ. పుం:చూ, శివుఁడు.

పంచామృతములు. అం. 1: చూ, తంత్రములు; 2: చూ, అమృతము. 9. (వీనిమిశ్రము)

పంచాయతి. వా. వి· చూ, అయిదుగురికూటమి.

పంచార్చి. సం. వి. స్. స్త్రీ. బుధుఁడు :చూ, రాహువు. 2. [స్వరము. 2

పంచాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=పంజేళము: చూ,

పంచావటము. సం. వి. అ. పుం. ఉరస్కటము, బాలురకట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము.

పంచావయవములు. అం. ప్రతిజ్ఞ, హేతువు, ఉదాహరణము, ఉపనయము,నిగమనము.(5)

పంచాస్యము. సం. వి. అ. పుం. తెఱనోటిమెకము: చూ, సింహము.

పంచాస్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచముఖుఁడు.

పంచితము. దే. వి. ఆవుఁఉచ్చ:చూ,మూత్రము.

పంచితిలు. దే అ. క్రి. రూ-పంచితిల్లు గోవు మూత్రము విడుచు.

పంచియ. నై. వి. రూ-పంచె. కట్టుకొనుపెద్ద పంచె; కట్టుకొనుచిన్నపంచె; అంగవస్త్రము: చూ, వస్త్రము.

పంచివేఁత. దే. వి. 1. ఒక్కొక్కనిపై నియమించినచేంగా;వా 2.పంచిపెట్టుట [ఘాఁడు

పంచేషువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మన్మ

పంచోత్తరవాదము. అం. సామాన్యనిరుక్తి, సవ్యభిచారము, సత్ప్రతిపక్షము, అసిద్ధము, బాధ (5)

పంచే. నై. వి.=పార్శ్వ-ప్రాంతః. రూ-పంచేపాక-పంచేపాళి-పంచోడి) ఇంటిప్రక్క ప్రదేశము, ఇంటిప్రక్క వంచి కట్టినకట్టడము (అనియు). ఉ. హరి. 4, ఆ. 270: చూ, సదనము. 1; 2. దగ్గఱ. చూ, సమీపము. 1; వా. 3: చూ, రూ-పంచియ; విణ. 4. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

పంచేకము. దే. వి. 1. గుఱ్ఱముయొక్క పశ్చాత్ప్రదేశము. సా 1, ఆ 31·చూ, హయము; నై. వి. 2: అయిదుతూములు, ఏఁదుము, ఏనుము. (20 కుంచములు)

పంచేకరపాటులు. ద్వ. వి. బ. అత్యధిక దుఃఖములు. కాశీ. 4, ఆ. 18: చూ, శోకము.

పంచగౌడులు. అం. "సారస్వతాః కన్యకుబ్జా గౌడాఉత్కలమైథిలాః । గౌడాః పంచవిధాః ప్రోక్తావింధ్యాదుత్తరవాసినః.": సారస్వతులు, కన్యాకుబ్జులు, గౌడులు, ఉత్కళులు, మైథిలులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

పంచేదార. నై. వి.=పంచసారః: చూ, శర్కర. 1. [థుఁడు.

పంచేదారతింపి తేజీరాతు. ద్వ. వి: చూ, మన్మ

పంచద్రావిడులు. అం. "మహారాష్ట్రాంధ్రద్రవిడాః కర్ణాటాశ్చైవఘూర్జరాః। ద్రావిడాః పంచ ధాపోక్తా విన్ధ్యదక్షిణవాసినః" మహారాష్ట్రులు, ఆంధ్రులు, ద్రావిడులు, కర్ణాటకులు, ఘూర్జరులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

పంచేపాళ. ద్వ. వి: చూ, పంచే. 1.

పంచేపాళి. ద్వ. వి.—వై—

పంచేబంగారిము. వై. విశ. దూరము. కాశీ. 1, ఆ. 122: చూ, విప్రకృష్టము.

పంచేపట్టె. వై. వి. అయిదుపట్టెలు. (రుక్మాంగదచరిత్ర. 1, ఆ)

పంచేవన్నియ. వై. వి.=పంచవర్ణః. రూ-పంచేవన్నె: చూ, వర్ణము. 6.

పంచేవన్నెబిరుసులు: వా. వి. బ: చూ, బాణసంచే.

పంచోణంపువాఁడు. వై. వి.=: చూ, పంచాణుఁడు. (రూ-పంచోణమువాఁడు-పంచోణపువాఁడు-పంచోణంబువాఁడు) (ద్వయమని కొందఱు.) [ము. 1.

పంచోణము. వై. వి.=పంచానన: చూ, శిల్ప

పంచోది. ద్వ. వి: చూ, పంచే. 1. [ఘూరతి.

పంచోరతి. వై. వి.=పంచరాత్రిక: చూ, అళ

పంచోరము. వై. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2: చూ, వ్యాపనము.

పంచోరించే. వై. అ. క్రి. 1: చూ, వ్యాపించే. పాండు. 3, ఆ. 179; 2. అతిశయించే. కాశీ. 6, ఆ. 125: చూ, సందడించే.

పంచే దే. స. క్రి. రూ-పనుచే. 1. ఆజ్ఞాపించే. భార. ఆది. 1, ఆ. 30: చూ, సెలవిచ్చే; 2. పుచ్చే: చూ, సెలవిచ్చే; 3: చూ, భాగించే; 4: చూ, పంపు. 11.

పంచె. వై. వి: చూ, రూ-పంచియ.

పంజరము. సం. వి. అ. న. 1.=పంజేరము: చూ, సదనము. 1; 2. గవుసెన: చూ, పత్ర్రము; పుం. 3: చూ, శరీరము; 4. శరీరముయొక్క యెముకలగూఁడు: చూ, శల్యము. 1.

పంజి. దే. వి: చూ, వంగము.

పంజిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పింజనము; వా. 2: చూ, పింజిక. [చూ, హంజిక.

పంజియ. వై. వి.=భార్గి. రూ-పంజె.బారంగి*:

పంజికరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కరణము: చూ, సంప్రతి.

పంజె. వై. వి. 1: చూ, రూ-పంజియ.*; 2.దారిద్ర్యము: చూ, సీదరము.1; 3.దరిద్రుఁడు: చూ, శాతుఁడు. 1.

పంజెతనము. వై. వి: చూ, పంజె. 2.

పంజే. వై. వి: చూ, అవిక. రామా. 4, ఆ. 168.

పంజేన. దే. వి. నిగరమైనది. (అప్ర)

పంజేరము. వై. వి.=: చూ, పంజరము. 1.అచ్చ. అ, కాం. 90. [చూ, స్వరము. 2.

పంజేలము. వై. వి.=పంచాలి. కాశీ.6, ఆ. 265:

పంజోయి. దే. వి. అగ్గిబొడి. హంస. 3, ఆ.28: చూ, స్నేహాళము.

పంజో. దే వి. 1. దివటీ: చూ, స్నేహాళము; 2: చూ, పంజోయి; 3.విడవలిలోనగువానికట్టు. రామా. 5, ఆ. 41: చూ, విడవలి; 4. విడవలిలోనగువాని గంట: చూ, విడవలి.

పంజోలకమ్ములు. దే. వి. బ. రత్నములుచెక్కిన కమ్ములు ఉ, రా. 3, ఆ. 81: చూ, భూషణము. 2.

పంట. దే. వి. 1. పండుట; 2. కృషి: చూ, వ్యవసాయము; 3: చూ, ఫలము. 1; 4. వరిపైరు: చూ, సస్యము. 1. [పంటరెడ్డి.: చూ, రెడ్డి.

పంటకాఁపు. దే. వి. 1: చూ, వ్యవసాయి; 2.

పంటపొలము. వా. వి. 1. పండిననేల: చూ, భూమి. 1; 2. పండెడునేల: చూ, భూమి. 1

పంటరెడ్డి. దే. వి: చూ, పంటకాఁపు. 2.
పంటవలఁతి. దే. వి. నేల: చూ, భూమి. 1. పా. 1, ఆ. 24. (ఇట్లు పంటచెలి, పంటపొలంతి.)
పంటవలఁతితోడికోడలు. దే. వి: చూ, లక్ష్మి. ఆం. పదా. సుర. 14.
పంటసాల. ద్వ. వి. (ధాన్యాదులుపోసెడుగాదె, పాఁతఱ, పురి, కొట్టు, పాణక, బోరెము లోనగువానిస్థానము; మఱియు ధనాదికము దాఁచికొనెడు బొక్కసములోనగువాని స్థానము): తద్వి.- గాదెకు.—కణఁజెము, గరిసె-గరిసె, గవిసె, గాజె-గాదె, గుమ్మి. (సం. ప.)— కంతువు, కుశూలము-కుసూలము, కృదరము, కోష్ఠము, వ్రీహ్యాగారము; పాఁతఱకు.— కణఁజము, దూబ, పాఁతఱ. (సం. ప).— గుప్తి; పురికి.—కూటు, పురి; పాణకకు.- కుమి-కుమ్మి, కూటము, కొట్టై, గుమి, పాడక-పాణక, బొట్ట; (సం. ప).—అవలలము; బోరెమునకు.—బోరెము; వడ్లు ఉప్పు లోనగు రాసులుండెడుచోటునకు.—కొటారము—కొటారు—కొట్టరువు, గొదాము, పంటసాల; బొక్కసమునకు.— ఉగ్రాణము, ఖజానా, పంటసాల, బండరము-బండారము- బండారు-బండరువు, బొక్కసము, ములుగు (సం. ప).—కోశము-కోషము, గంజము, భండారము, భాండాగారము; సామగ్రిల కొట్టునకు.—ఉగ్రాణము, కొట్టిడి, కొట్టము-కొట్టాము-కొట్టు-కొఠారు, గిడ్డంగి. (సం. ప).—కోశము-కోషము-కోష్ఠము, కోష్ఠాగారము. (మిగతవిశేషాదులకు చూ, "సదనము. 1.")
పంటి. దే. వి: చూ, రూ—పసంటి.
పంటించు. దే. అ. క్రి. 1. జోగుచేయు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 124: చూ, వివరించు; 2: చూ, సంభ్రమించు. [అర్బుదము.
పంటితెవులు. వా. వి: పుప్పి-పుప్పి.(సం.ప).-
పంటియ. దే. వి. రూ-పంటె-పఱఁటె-పంటెకోల. పంటెకట్టు. పాలెవాఁడు నూఱుచుతైడుసాధనము: చూ, మగ్గము. 1.
పంటె. దే. వి.—పై.—
పంటెకట్టు. దే. వి.—పై.—
పంటెకోల. దే. వి.—పై.—
పంట్రి. దే. వి. చిల్లులుగల అలుఁగులు మూఁడు నాలుగుగలకఱ్ఱ: పంట్రికోల, బల్లగోల.
పంట్రికోల. దే. వి.—పై.—స్వా. 4, ఆ. 54.
పంటిరించు. దే. స. క్రి. పంట్రితోఁజొడుచు.
పండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యథార్థమెఱిఁగిన బుద్ధి: చూ, బుద్ధి.
పండగ. వా. వి: చూ, రూ-పండుగ.
పండాకు. వా. వి. రూ-పండుటాకు: చూ, సొరుగాకు.
పండాబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, ఉత్కళులు. (ఉత్కళదేశ దేవాలయములలో పూజారులుగనుందురు. సామవేదులు, శుక్లయజుర్వేదులుగూడనున్నారు.): చూ, బ్రాహ్మణులు.
పండాలు. దే. వి. బ. (పండావారు) జగన్నాథ ప్రాంతవాసులు.
పండించు. వా. స. క్రి. 1: చూ, పంచించు; 2. పండఁబాఱిన కాయలు కావువేయు; 3. శవమునుకాల్చు; 4. ఆటలో గెలుపును పొందించు [దలఁచుకొనువాఁడు.
పండితంమన్యుఁడు. పా. తనను పండితునిగాఁ
పండితపుత్రుఁడు. పా. పండితునికొడుకు. (కుంఠియని వాడుక.)
పండితబ్రాహ్మణులు. అం. 1: చూ, నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులు; 2: చూ, కపూరియె బ్రాహ్మణులు.
పండితరాయశతకము. అం. (దీనినిపండితరాయఁడువ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

పండితుఁడు. సం. వి. అ పుం.=పంతులు. 1: చూ, విద్వాంసుఁడు; 2. వ్యాపారి

పండు. దే. వి. 1: చూ, ఫలము. 1; విణ. 2 పండినది; వా. 3. జయము; 4 గెలుపు; అ క్రి. 5· చూ, ఫలించు; 6. చూ, శయనించు. పంచ. వేం 1, ఆ. 218 [డుఁడు.

పండుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=పేడి: చూ, షం

పండుకొను. దే. అ క్రి: చూ, శయనించు

పండుగ. దే. వి. (రూ-పండగ-పండుగు-పండువ-పండువు) 1: చూ, సంతోషము; 2: చూ, సంబరము; 3. సంక్రాంతిలోనగు పండుగ: చూ, సంబరము.

పండుగలు. అం. సంవత్సరాదిపాడ్యమి, భానువిదియ, అక్షతృతీయ, నాగులచవితి, ఋషిపంచమి, సుబ్రహ్మణ్యషష్ఠి, రథసప్తమి, కృష్ణాష్టమి, శ్రీరామనవమి, విజయదశమి, భీష్మయేకాదశి, క్షీరాబ్దిద్వాదశి, శనిత్రయోదశి, అనంతపద్మనాభచతుర్దశి, వ్యాసపౌర్ణమి, దీపావళీ అమావాస్య, సంక్రాంతి ఇత్యాది

పండుగు. దే. వి: చూ, రూ-పండుగ. (ము.1.

పండుచేప. దే. వి. ఝషము: చూ, మత్స్య

పండుటాకు. వా. వి: చూ, రూ-సండాకు.

పండురతీబుదంట. ద్వ. వి.చిలుక: చూ, శుకము. వేం. ఆం. 93.

పండువ. దే. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండువంటికాఁపురము. జా. సమస్తసంపదలతో నిండియున్న కాఁపురము.

పండువు. దే. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండువెన్నెల. ద్వ. వి. పూర్ణచంద్రిక: చూ, వెన్నెల. [పుంజో: చూ, పుంజో.

పండెఱ్ఱది. ద్వ. వి. ఒకరకము పందెపుకోడి

పండేరము. వై. వి.=భక్ష్య: చూ, భక్ష్యము. సా. 1, ఆ. 23.

పండ్రెండు. ద్వ. స. (పది + రెండు): చూ, ముచ్చొక్కము. [లము.

పండ్లపాఁచి. వా. వి. దంతమలము: చూ, శమ

పండ్లమ్రాఁకు. దే. వి. రూ-పండ్లమ్రాను. 1. చేలయందుగల పైరులోని గాదముపోవునట్లు దున్నెడుసాధనము; 2 అవంధ్య, ఫలేగ్రహి.

పండ్లమ్రాను. వా. వి —పై.—

పండ్లుకొఱుకుట. జా. అధికముగకోపపడుట. "పాపితుంబురుడాయంచుఁ బండ్లుకొఱుకుకొంచు." (కళాపూర్ణోదయము.)

పంతకాఁడు. ద్వ. విణ. (పంతము + కాఁడు) 1. పోటీచేయువాఁడు: పోటిగాఁడు, 2. ప్రతిజ్ఞకలవాఁడు; 3. పౌరుషముగలవాఁడు.

పంతగించు. వై. అ. క్రి. 1.చూ, పోటీచేయు; 2. ప్రతిజ్ఞచేయు: పట్టు, పట్టుపట్టు; 3:చూ, గెలవిచ్చు.

పంతము. వై. వి. 1.=స్పర్ధా. రూ-పంతు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 178: చూ, స్పర్ధ. 4; 2. పౌరుషము. ఉ, హరి. 3, ఆ. 47: చూ, శక్తి. 1; 3. రీతి: చూ, విధము 1; 4. పోటి. కళా. 1, ఆ. 146: చూ, స్పర్ధ. 1.

పంతు. వై. వి. 1.=స్పర్ధా: చూ, రూ-పంతము. 1; దే. వి. 2. మేలిమి: చూ, హెచ్చు. 1; విణ. 3. మేలు:చూ, శుభము. 1. [స్త్రీ.

పంతులమ్మ. వా. వి. ఉపాధ్యాయిని: చూ,

పంతులు. వై. వి. బ.=పండిత.(దేశ్యమని శ.ర) 1: అయగారు- అయవారు- అయ్యగారు- అయ్యవారు, ఒజ్జ- ఓజ, చేదువులయ్య, రాకురు. (సం. ప.)—ఇజ్య, ఉపాధ్యాయుఁడు, కలాదుఁడు, గురువు, తీర్థము, తీర్థుఁడు, దేశికుఁడు,ద్రోణుఁడు;తద్వి.—నాట్యోపాధ్యాయుఁడు.—నట్టువొజ్జ; (మిగతవానికి చూ, "సుగాచార్యుఁడు."); 2. బ్రాహ్మణులలోగొప్ప యుద్యోగస్థులకును, లౌక్యులకును, నియోగులులోనగువారికినిపూజ్యవాచకము. (దేశ్యమని శ. ర.)

పంథ. సం. వి.న.పుం. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1.

పంద. వై. విణ. 1. పిఱికి. భార. అర. 6, ఆ. 245: చూ, వెఱపరి; 2: చూ, షండుఁడు.

పంది. దే. వి: చూ, సూకరము. (దీనిభేదములు.—ఊరఁబంది, అడవిపంది, ముండ్లపంది.)

పందికొక్కు. దే. వి. రూ-కొక్కు: చూ, మూషికము.

పందికొమ్ము. వా. వి. పందికోఱ. చూ, పల్లు. 1.

పందికోఱ. వా. వి.—పై—

పందిగడ్డ. ద్వ. వి: చూ, శృంగాటకము*.

పందిగోరు ద్వ. వి. వేఁటకానిసాధనము: చూ, బాణము. 1.

పందితోఁక. వా. వి. బుషభము: చూ, వాలము. 1.

పందిపీఁట. ద్వ. వి. గాఁడీమొదలగు ఎక్కుడు బండ్ల చివరను పందిమూతివలె మ్రానులోనగువానితోఁజేసి యమర్చిన పరికరము: పందిముక్కు, పందిమూతి, ముట్టియ-ముట్టె.

పందిపోటు. దే. వి. పందినిపొడిచెడియీఁటె. రూ-పందీఁటె: చూ, బాణము. 1.

పందిముక్కు. దే. వి: చూ, పందిపీఁట.

పందిమూతి. దే. వి. —పై—

పందియము. వై. వి =ఫణిత: చూ, రూ-పందెము.

పందిరి. దే. వి రూ-పందిలి. కాయమానము: చూ, సదనము. 1.

పందిలి. దే. వి—పై—

పందిపెంట. వా. వి. ఇది గుఱ్ఱపుపెంటవలె వేఁడిచేయును. నీరుపెట్టఁబడు కూరమొక్కలు, ఉల్లి, చెఱకు, తమలపాకులు మొదలగుసస్యముల కిదిమంచిది. ఈపెంటవలన తయారైన ఫలాదులను బాగుగతోమి కడిగివండనిచో వీనినంటియుండు సూక్ష్మజీవులు కీడుచేయును. ఇందుస్ఫురత్వంచామ్లజనిదముకలదు

పందీఁటె. దే. వి: చూ, రూ-పందిపోటు.

పందుము. వై. వి. పదితూములు: చూ, రూ-పదుము.

పందెకాఁడు. ద్వ. వి. రూ-పందెపుకాఁడు. విక్రి. 7, ఆ. 124: చూ, హారకుఁడు. 2.

పందెపుకాఁడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పందెకాఁడు. అం, పదా. నర. 53.

పందెపుకోడి. వా. వి: చూ, రూ-పుంజో.

పందెనమందుము. వా. వి. పదునెనిమిది తూములు

పందెమిడు. వా. స. క్రి: ఒడ్డు, కాయు.

పందెము వై. వి.=ఫణిత. రూ-పందియము. 1. ఒడ్డనము, జూజములోనగు వానియందు ఓడెడువాఁడు గెలిచెడి వానికిచ్చునట్లు పంతమాడిపెట్టెడు ధనాదికము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. దాయము, జూజము: చూ, వ్యవహారము. 4.

పందేరము. దే. వి. ధనాదికముపంచిపెట్టుట: చూ, పంపిణి. 1.

పందొమ్మందుము. ద్వ వి. పందొమ్మిదితూములు.

పందొమ్మిగి. ద్వ. స: ఏకోనవింశతి.

పందొమ్మిదవవాఁడు. ద్వ. వి: ఏకోనవింశుఁడు.

పందా్రియెత్తు. అం. ఒకానొకరాగము: చూ, స్వరము. 2. (చూ, గానశాస్త్రపండితుఁడు)

పంపకము. దే. వి. 1. పంచుట: చూ, భాగము. 1; 2. పంపుట: చూ, ప్రేషణము.

పంపర. సం. వి. ఆ (స్త్రీ): పంపరపనస *.

పంపరపనస. మి. వి.—పై.—; తద్వి.— పుల్లపంపరపనసను.—పుల్లపంపరపనస. (సం. ప).—అ (ఆ) మ్లపంపర, కుంతీభోజము.

పంపించు. దే. స. క్రి. చూ, పంచు. 1-2-11.

పంపిణి. దే. వి. 1: చూ, పందేరము; 2. కట్టువడి.

పంపు. దే. వి. 1: చూ, వ్యభిచారము. అం, పదా. నర. 99; 2. ఆజ్ఞ. జై. 7, ఆ. 96: చూ, సెలవు; 3. ఆజ్ఞాపింపఁబడినపని. నిర్వ 8, ఆ. 82; 4: చూ, రూ-పంపకము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 9; 5. దాస్యము. అం, పదా. నర. 67: చూ, సేవ; 6. పరిమళ్ళ పరుస. వసు. 1, ఆ. 99: చూ, భూమి. 1; వై. వి. 7. మారణకర్మము: చూ, హింస.1;

8. పీసెలో 8వ వంతు (15 తులములు.); 9. అభిచారవాచకము; స. క్రి. 10: చూ, సెలవిచ్చు. నిర్వ. 5, ఆ. 102; 11. అరుగఁ జేయు: అంపు-అనుచు-అన్చు-అనుపు, పంచు-పంపించు-పనుచు-పన్చు, పుచ్చు; వా. వి. 12. గాలిలోనగువాని పెక్కించుగొట్టము.

పంపుట. వా. వి: చూ, ప్రేషణము.

పంపువడు. ద్వ. అ. క్రి. ఆజ్ఞాపింపఁబడు. జై. 4, ఆ. 122: చూ, సెలవిచ్చు. [సెలవిచ్చు.

పంపువెట్టు. దే. స. క్రి. ఆజ్ఞాపించు: చూ,

పంబ. వై. వి.=పణవము. చర్మవాద్యవిశేషము, "పంబవాదము.": చూ, వీణె. [వాఁడు.

పంబలవాఁడు. వా. వి. బ. పంబవాయించెడు

పంబిన.వా.అవ్య.భృశార్థకము:చూ, భృశము. 3.

పంబు. దే. వి. 1. ఎద్దుమీఁదవేసెడు పెద్దసిద్దె: చూ, సిద్దె;2.జయము: ఆం, పరా. నగ. 116: చూ,విజయము 1;అ. క్రి.3· చూ,సందడించు

పంబుదాళ్లు. దే. వి. బ. దేనినేని ఈడ్చికట్టెడి త్రాళ్ళు: చూ, మోత్రము. 1. (పంబుత్రాళ్ళు అనియు)

పకపక. దే. వి. రూ-పకాపక. నవ్వుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము.ఉ, హరి. 2, ఆ.148:చూ, హాహాహా.

పకాపక. దే. వి.—పై—

పకాలి. దే. వి: చూ, రూ-పక్కాలి.

పకాలు. వా. వి: చూ, పకపక.

పకీరు. వా. వి. 1 మహమ్మదీయుల బైరాగి; 2.మహమ్మదీయునిచిహ్నము;3.బిచ్చగాఁడు.

పకీలు. దే. వి. ఏయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హాహాహా.

పకోడి. వా. వి. రూ-పగోడా:చూ, భక్ష్యము.

పక్క. వై. వి.=పక్ష. రూ-ప్రక్క. 1: చూ, పార్శ్వము. 2; 2: చూ, ప్రక్క. 2; 3: చూ, సహాయము; 4: చూ, పక్షము. 1; దే. వి. 5: చూ, శయ్య

పక్కణము. సం. వి. అ. పుం. బోయపల్లె: చూ, దేశము.

పక్కణి. వై. వి.=భరణి. దబ్బి.రూ-పక్కిణి. (దేశ్యమని శ. ర): చూ, పాత్రము. 6.

పక్కము. వై. వి.=పక్షము. 1: చూ, పక్క. 4; 2: చూ, స్నేహితుఁడు; 3: చూ, పక్క. 3; విశే. 4. తోడు: చూ, పక్క. 5.

పక్కా. వా. విశే. పక్వమైన, సిద్ధమైన, నిండు."పక్కారంగు"" పక్కావ్యవహారము."

పక్కాలి. దే. వి. రూ-పకాలి: చూ,తగడము.

పక్కి. వై. వి. 1.=పక్షి. పులుఁగు చూ, పక్షి; 2.=స్పృక్కా. స్పృక్కాయను గ్రంధ్యము. రూ-పక్కియ-పక్క: చూ, రాణ్మార్గము; వా. 3. రీతి: చూ, విధము. 1. [విష్ణువు. 1.

పక్కిరాల్వేలుపు. ద్వ. వి.గరుడధ్వజుఁడు:చూ,

పక్కిణి. వై. వి.=: చూ, రూ-పక్కణి.

పక్కిపాప. వా. వి. పక్షిపిల్ల: చూ, పక్షి.

పక్కియ. దే. వి.రూ-పక్క. 1.(రూ-పక్క-ప్రక్క-ప్రక్కి-ప్రక్క)బరిపెంక*: చూ, శాఖోట; వై. వి. 2.=పక్షః. భార. ఆర.1, ఆ. 303: చూ, పార్శ్వము. 2; 3. పక్షము. ఆం. భా. ద్వి. 138: చూ, ప్రక్క. 2; 4. ఒకానొకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

పక్కిరాయఁడు. వై. వి:చూ, హరివాహనుఁడు.

పక్కు. దే. వి. 1: చూ, వృద్ధుఁడు; 2. ఎండిన మెతుకు: చూ, సాదము. (1); 3. ఎండినపట్టు; 4. నవ్వుటలోనగు వానియందగు ధ్వన్యను కరణము. స్వా. 4, ఆ. 103: చూ, హాహాహా (ఆమ్రేడితమందుపక్కుపక్కు)

పక్కున. దే.దశ. క్రి. విశే. తటాలున. స్వా. 3, ఆ. 69: చూ, వేగము. 3.

పక్క. చూ, రూ..పక్కియ.(చేఁపలలోనిభేదములు.—చందమామపక్క, బుడ్డపక్క, మొదలగునవి)

పక్కెర. వై. వి.=ప్రఖరః. 1. గుఱ్ఱములోనగు వాని అంగీ, కంబళము. పా. 4, ఆ. 76; భార. ఆర. 1, ఆ. 378; భార. ద్రో. 1, ఆ. 353; భార. విరా. 3, ఆ. 131; భో. 3, ఆ. 238: చూ, ప్రఖరము; 2. కవచము: చూ, వారవారణము.

పక్కెరాలు. ద్వ. వి. అంతఃపురకావలికత్తె. రామా. 6, ఆ. 171: చూ, స్త్రీ.

పక్త్రిమము. సం. విణ. 1. పండినది: చూ, శ్రాణ. 2; 2. పండఁబడినది:చూ,శ్రాణ.2.

పక్వమగు. మి. అ. క్రి: చూ, ఫలించే.

పక్వము. సం. విణ. 1. పరిపాకముఁబొందినది. (నశింపనాయిత్తమైనది); 2. చేటుమూఁడినది: చూ, పరిణతము. 1. [సదనము. 1.

పక్షకము. సం. వి. అ. పుం. దిడ్డివాకిలి: చూ,

పక్షగ్రహణము. అం: చూ, సూర్యగ్రహణము.

పక్షచరము. సం. వి. అ. పుం. తనకదుపును బాసియొంటిఁజరించెడి యేనుఁగు: చూ, హస్తి. [చూ, హిమాంశువు.

పక్షచరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చంద్రుఁడు:

పక్షజన్ముఁడు. సం. వి. న్. పుం.—పై —

పక్షతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పాడ్యమి: చూ, హరివాసరము; 2: చూ, ఱెక్కమొదలు.

పక్షపరిమాణప్రశంస. అం:చూ,ప్రమేయములు.

పక్షపాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకప్రక్కకొఱఁగుట; వా. 2. పక్షపాతబుద్ధితోవర్తించుట. (ఒకపక్షము పనిచేయుట): చూ, వలపక్షము. [వాఁడు.

పక్షపాతి. సం. వి. న్. పుం. పక్షపాతముకల

పక్షభాగము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుయొక్క పార్శ్వభాగము: చూ, హస్తి.

పక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పక్క-పక్కము, నెలయందు పదునైదుదినములు. (ఇది ద్వివిధము.—శుక్ల (శుద్ధ) పక్షము; కృష్ణ(బహుళ) పక్షము) శుక్ల పక్షమునకు.—ధవళపక్షము, శుక్లము,సితపక్షము.(తె.ప.)-తెలిపక్కము, తొలుపక్కము; బహుళపక్షమునకు.—అసితపక్షము, కృష్ణపక్షము,కృష్ణము, బహుళపక్షము. (తె. ప).—కతిపక్కము, మలుపక్కము; పక్షమునకు.— (తె. ప).—పక్క-పక్కము, (మిగతవానికి"చూ, శుక్లము. 3"); 2: చూ, ఱెక్క. 1; 3.=ప్రక్క-పక్క. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2; 4. ప్రక్కయిల్లు: చూ, సదనము. 1; 5:చూ, విరోధము; 6. బలము: చూ,శక్తి.1; 7. రాజెక్కెడి యేనుఁగు: చూ, హస్తి; 8.ప్రియ్యనోరు: చూ, ప్రియ్య; 9: చూ, స్నేహితుఁడు; 10: చూ, సహాయుఁడు. 1; 11. తర్కవిషయసాధ్యము; 12 ఏటము: చూ, ప్రక్క. 2; 13. కేశతత్ప్రర్యాయములకు పరమైనచో సమూహము. "కేశపక్షము" మొ: చూ, సమూహము.

పక్షములు అం. 1: చూ, పక్షము. 1; 2 కుడిఱెక్క, ఎడమఱెక్క; 3. వాదిపక్షము, ప్రతివాదిపక్షము; 4. పాండవులపక్షము, కౌరవులపక్షము. ఇత్యాదులూహ్యంబులు; 5. వ్యూహాంగములు.

పక్షవంచితము. అం:చూ, సంయుతహస్తములు.

పక్షవాతము. సం. వి. అ. పుం. శరీరమును ఒకప్రక్క కొఱుగఁజేసెడి రోగము: చూ, రోగము. 1.

పక్షాంతము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పున్నము; 2. అమవస: చూ, సూర్యేందుసంగమము.

పక్షాంతరము. వా. సం. అవ్య. 1. ఆలోచింపఁగా ఒకపద్ధతిని; 2. మఱొకప్పుడు.

పక్షి. సం. వి. న్. పుం.=పక్కి. (ఱెక్కలుగలిగినది) 1. చిలుక మొదలైనది: అండజము, అగౌకసము, అనేకజము, అభ్రగము,

ఉకము, ఉత్పతము, కటాకువు, కాహళి ము, కీకశాస్యము-కీకసాస్యము, కీశము, కు క్షుము, కుటరువు, కులాయస్థము, క్రింతు వు, ఖగము, ఖచరము, ఖజాకము, ఖేటము, ఖేలి, గరుత్మంతము, గాంధారరాజము, చం చుభృత్తు, తపము-తపస్సు, తరుశాయి, తుండి, దివౌకసము, ద్విజన్మము, ద్విజము, ద్విజాతి, నగౌకసము, నభస్సంగమము, నా డీచరణము, నీడోద్భవము, పతంగము-పత గము, పతత్తు-పతత్రి-పత్రి, పత్రిరథము, పిత్సంగము, బంధురము- బంధూరము, వారంకము, వాజి, విహంగమము-విహంగ ము- విహగము, వికిరము, విష్కిరము, విహాయము-విహాయసము, వ్యోమచారి, శ కుంతము, శకుంతి, శకునము, శకుని. (తె. ప).—ఇరుఁబుట్టువు, గువ్వ, గూఁడుకాను పు, గుడ్డుకానుపు, పక్కి, పిట్ట, పులుఁగు, పులు వు; తద్విశేషములు:—పర్యాయపదములఁజూ పెడివి.—కాఁజో, హరివాహనుఁడు (గరు త్మంతుఁడు), సకినంపుఁబులుఁగు (గుడ్లగూబ), డేగ (శ్యేనము), జీనువాయి, జీలుఁగు, తీతువు, తైలపాయిక, దాత్యూహము, పాలపిట్ట, పావుర ము, సాఁకుడుపులుఁగు (పికము), పిగిలిపిట్ట, పి చ్చుక, పిన్నగ్రిద్ద, పెన్నడపులుఁగు, బకము, బటువుగువ్వ, బెళగువ్వ, భారిటము, భృంగరాజ ము, మల్లెజేగురు, మహాపక్షము, రాబందు, ల కుముకి, లావుక, వర్తిక, వానకోయిల, వాయస ము, విట్చారిక, వెన్నెలపులుఁగు (చకోరము), వేసడము, వ్యాఘ్రాటము, వ్యోమనాసిక, శకునము, శతపత్రము, శారిక, శుకము, సార సము, హారితము; (మఱియు) పలురకముల పక్షులు.—అంగదీర్ఘసంతము, అట్టయోధి- అష్టయోధి, అవచకర్రము, కంరాగ్ని, కచా టరము, కతిసోలము, కరకము, కరటువు, కవి, కాష్ఠకుట్టము, కురాకువు, కుథరము, కోంకణము, క్షుదర్రిచూడము, గండభేరుం డము, గరేగండము, గిరివర్తికము, గుంద్రి ము, గూథలక్షము, చిసురము, ప్లవము ఇత్యా ని. (మఱియు) పలురకముల పక్షుల తెనుఁ గుపేళ్లు.—అంబటిజోరిగాఁడు, అణుజో, అలజేడిదరి, అపకప్పెరగాఁడు, ఉల్లంకి- ఉల్లఁగి, ఉల్లాము, ఎఱ్ఱగ, కల్లేడు, కళుకు- కళుక్కు, కాటిగాఁడు, కుటాక, కురుజో, కేర్జము, గడ్డిపిట్ట, గావ, గుండుములుపు గాఁడు, గుడుగురావిలము, గున్నంగి, గొంగ డికాఁడు, గొబడి, గోగడి, గుడ్డుకానుపు, చేల్లపిట్ట, చౌకిబాన, చీతలవ, జిట్ట, జీనువ- జీనువాయి, జోమ్మ, తప్పుడుగాఁడు, గోరు వా, నల్లచ్చిగాఁడు, నేఁనమలి, సగడంపు జిట్ట-సగిడపుజిట్ట, పరబ, పఱిక, పఱిగపిట్ట, పాసుకాఁడు, పాములనారిగాఁడు, పాలకా కి, పానళము, పురిడిపిట్ట, పూరేడు-పూరేడు, పెడిసె, పొట్టిపిట్ట, పొడిపిట్ట, పొన్నంగి, పోతుకాఁడు, పోపిట్ట, పోలుగ-పోలువ, బంగరుపిచ్చిక, బట్టమేఁక, బెలంచి, బెళ గువ్వ, బెళవ, బొఱ్ఱజిట్ట, మాస, ముల్లంగి పిట్ట, మూఁగ, రివ్వ, లాటి, లావిల, లోట కజిట్ట, లొట్టకన్నుజిట్ట, వంగపండు, వరిక, వాజము, వామన, వామనపాతుకాఁడు, వె దురుకంపజిట్ట, వెదురుపిచ్చిక, వెన్నడాయి, వెన్నముద్దకోడి; (మఱియు) కేర్జమునకు.— గేరంజనము-గేరజము. (తె. ప).-కెర్జము- కేరజేము-కేర్జము; గండభేరుండమునకు.— గండభేరుండము-భేరుండము. (తె. ప).— ఇరుఁదలపులుఁగు, ఇరువాయిపక్కి, ఏనుఁగు లతిండి, రుగమొగములపులుఁగు; పడుదల పక్కికి.—డాబ-దాబ, పడదల- పడుదల; నారాయణపక్షికి.—నారాయణపక్షి. (తె. ప).—నారణపక్కి; ఈఁకలురాల్చినపక్షి కి.—(తె. ప).—అణుజు, కురుజు, కూఁటి

గువ్వ; గువ్వలగుంపునకు — (తె. వ).— గువ్వకరి; పక్షిజాతికి.—కష్టిక - కష్టిక; పక్షిపిల్లకు.— అవటము, చమసము. (తె వ).—పక్కి-పావ; ఱెక్కలువచ్చి వయస్సువచ్చిన పక్షిపిల్లకు.—(తె.వ) — ఏకుబోద; ఆఁడుపక్షికి.—(తె. వ) —పక్కి-జిహెుదలగునవి. (మిగత విశేషాదులకు "శకుంతి" చూడుము); అం. 2: చూ, గతులు.

పక్షిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రెండుపగళ్ల నడుమనున్న రాత్రి: చూ, రాత్రి; 2: చూ, రాత్రి; 3: చూ, పున్నమ; 4. ఆఁడుపక్షి. చూ, పక్షి; వా. 5. చేరిపోయినవారింగూర్చి దగ్గరబంధువులలోనగువారికింగలుగు త్రిరాత్రమృతాశౌచము: చూ, మృతాశౌచము

పక్షివృక్షన్యాయము. అం. పక్షి చెట్టుమీఁద నిలుచునట్టిదనురీతి: [గాశనుఁడు.

పక్షిసింహుడు సం. వి. అ. పుం: చూ, పన్న

పక్షీకరించు. సం. అ. క్రి. పక్షముంచు

పక్ష్మము. సం. వి. న్. న. 1. ఱెప్పవెండ్రుక. చూ, వెండ్రుక. 1; 2. పక్షితుప్పుడు: చూ, వెండ్రుక. 1; 3. నూలులోనగువాని సన్నపు తునక: చూ, సూత్రము. 1, 4. అకరువు, కింజల్కము: చూ, పుష్పపత్రము.

పక్ష్మలము. సం. విశే. పక్ష్మములుగలది.

పక్ష్మలించు సం. అ క్రి: చూ, ఱెప్పవేయు. కాశీ. 2, ఆ. 41.

పగ. వై. వి 1. రూ-పగర: చూ, విరోధము. 1. నిరు. 5, ఆ. 139; 2: చూ, రూ-పగతుఁడు. [ధించు.

పగఁబట్టు ద్వ. అ. క్రి. పగగొను: చూ, విరో

పగకెదిరించు. వా. స. క్రి. చూ, అభియోగించు

పగకాఁడు. వా. వి. 1: అభిగ్రహుఁడు, అభియుక్తుఁడు; 2 చూ, లూటీ. 4.

పగగొను. ద్వ. అ. క్రి. విరోధపడు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 227: చూ, విరోధించు.

పగచేటు. ద్వ. వి. దూషించుచోట పంచ. వెం. 1, ఆ. 600: చూ, సెగ్గింపు.

పగటిచీఁకు. వా. వి: చూ, పకీరంపుఁబులుఁగు.

పగటిజ్యోతి. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు.

పగటివేలుపు. దే. వి.—వై.-(రూ-పగటివేల్పు.)

పగటు. వై. వి. 1.=ప్రకట: ప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; 2: చూ, లావణ్యము; 3 విరోధపుమాట. అం, భా పరి. 116: చూ, పరుషము. 2; స. క్రి. 4 =ప్రకటించు. కళా. 8. ఆ 175; హరిశ్చ. 1, ఆ. 37: చూ, వెల్లడించు

పగడ. దే. వి. 1. ఒకటి: చూ, పంచి; 2. పాచికలమీఁది ఒంటిమక్క: చూ, వ్యవహారము. 4.

పగడచాంచె యడుగులుగలపక్కి. ద్వ. వి. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము.

పగడపంటిదొర. ద్వ వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

పగడపుజిట్ట. ద్వ. వి. రూ—పగడంపుజిట్ట. ఒకరకముపిట్ట: చూ, పక్షి.

పగడపుతీఁగెలు ద్వ. వి రూ-పగడంపుతీఁగెలు. ఒకరకముపడ్లు: చూ, ధాన్యము.

పగడపురిక్క. వై. వి. రూ—పగడంపురిక్క= ప్రవాళర్క్ష. ఆర్ద్ర: చూ, రిక్క.

పగడము వై. వి. 1.=ప్రవాళము: చూ, రత్నము. 1; వా. వి. 2: చూ, రూ-పగడ 1; పా. 3 పగడపుశుద్ధి—నిమ్మపండ్లరసములో నానవేయుటచేశుద్ధి.

పగడలసాల. ద్వ. వి (పగడ + సారె) 1. పాచికలు సారెలుగల సొగటాలజేత: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. సొగటాలఆట, సొగటాలాట: చూ, వ్యవహారము. 4.

పగతుఁడు. ద్వ. వి (పగ + అతఁడు) (రూ-పవతుఁడు-పగ-పగఱు-పగవాఁడు): చూ, శత్రువు. 1.

పగతురాలు. ద్వ. వి. (పగతుఁడు + ఆలు) శత్రు రాలు: చూ, స్త్రీ.

పగదారి. వై. వి. 1. పగగొనఁదగినవాఁడు: చూ, శత్రువు. 1; 2. పగకెదిరించువాఁడు: చూ, శత్రువు. 1.

పగదెంచు. వా. స. క్రి. చెంపు. ఆం. భా. త్రృ. 123: చూ, సంహరించు.

పగదెంపుట: వా. వి. చెంపుట ఆం. పదా. పర. 115: చూ, హింస. 1.

పగయీఁగుట. దే. వి. వైరశుద్ధి. ఆం, భా. ద్వి. 224: చూ, విరోధము. 1.

పగలు. ద్వ. వి. బ. (పగ + వాలు) శత్రువులు. భార. సౌ. 1, ఆ. 120: చూ, శత్రువు. 1. [పగటిజోతి

పగలింటిదొర. దే. వి (పగలు + దొర): చూ.

పగలు. దే.వి.రూ-పవలు.1.పట్టపగలు:చూ,వాసరము;వా.వి. 2. పండ్రెండు గంటలకాలము: చూ,వాసరము;3.24గంటలకాలము: చూ,వాసరము; బ. 4.విరోధములు."పగలు పెరిగినవి"

పగలుకానని పుల్గు. ద్వ. వి: చూ, పలుగుపిట్ట. వేం. ఆం. 101 [ప్రమాణము

పగలుపొద్దుకట్టువిధము. పా: చూ, అహః

పగలువత్తి. ద్వ.వి.మతాబు:చూ,బాణాసంచు.

పగలు నేయుపలంతి వా.వి: చూ, పగలింటిదొర.

పగలొత్తులు. వా. వి. బ. కరదీపికాభేదము: చూ, స్నేహాశము

పగవాఁడు. ద్వ. వి: చూ. పగతుఁడు.

పగిడి. దే. వి. 1: కరబుజేము. (సం. వ).— ఇతాళ్ళలము*; 2. రూ-పగిది. ఉపధ: చూ, లంచేము; 3. రూ-పగిది, కష్టము; చూ, కిన్న. 1.

పగిది. దే. వి: చూ, రూ-పగిడి 2—3; *= ప్రకృతి, రీతి: చూ, విధము. 1.

పగులఁగొట్టు. దే. స. క్రి. పగులఁజేయు: పగులుచు- పగుల్చు. [రించు.

పగులఁబాఱు. దే. అ. క్రి. పగులు: చూ, విదారించు.

పగులు. దే. వి. 1. చీలిక. ఆం, భా. ద్వి. 130: చూ, స్ఫోటము; అ క్రి. 2. రూ-పవులు. వ్రక్కలగు: చూ, పగులఁబాఱు.

పగులుచు. దే. ప్రే: చూ, పగులఁగొట్టు.

పగుల్చు. దే. ప్రే.—పై.—

పగుల్పడు. దే. అ. క్రి: చూ,పగులఁబాఱు.

పగోడా. వా. వి: చూ, రూ పకోడి.

పగ్గము. వై. వి.=ప్రగ్రహః. రూ-ప్రగ్గము. 1. గుఱ్ఱములోనగువాని కళ్ళెములోనగువాని యందు తగిల్చి యీడ్చుపట్టెడుత్రాడు. భార. విరా. 3, ఆ 180: చూ, సూత్రము. 1; 2.సాలెవాఁడు పడుగునీడ్చుకట్టెడు త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; 3. తరిత్రాడు. స్వా. 5, ఆ. 30. చూ, సూత్రము. 1; 4. త్రాడు నీలా. 2, ఆ. 68: చూ, సూత్రము. 1; 5. ఎడ్లతలకుఁగట్టెడిత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; వా. వి. 6. రథాదులను లాగెడిత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

పగ్గించు. వై. అ. క్రి. ప్రజ్ఞలుపలుకు.

పగ్గియ. వై. వి. రూ-పగ్గె=ప్రజ్ఞా. 1. గర్వోక్తి: చూ,శబ్దము. 2;2.సామర్థ్యమును తెలుపు మాట: చూ, శబ్దము: 2; 3. చూ, సామర్థ్యము. 1.

పగ్గె. వై. వి.=—పై.—(2వ యర్థమునకు.— ఉ, రా 6, ఆ. 80; 3వ యర్థమునకు.— అచ్చ. యు, కాం. 287.) [కారము.

పచ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. వంట: చూ, సూపకారము.

పచంపచ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=పచ్చే-పనుపు. రూ-పత్రింపచ. *: చూ, హరిద్రువు.

పచనము. సం. వి. అ. న.=పానసము: చూ, పచ. [చూ, వర్తకుఁడు.

పచా(చో)రి. వా.వి. చిల్లరదినుసులమ్ము వాఁడు:

పచి. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1
పచేరము. వై. వి.=పరిచారః. 1: చూ, విహారము. 1; 2: చూ, పచోరు.
పచేరు. వై. వి.—పై.—(వాడుక.)
పచేళిమము. సం. విశే. తనంతట పక్వమైనది: చూ, శాళిః. 2.
పచ్చి. దే విశే. 1. తడిగలది: చూ, స్తిమితము. 2; 2. ఉడుకనిది; 3 ఎండనిది; 4. కాలనిది; 5. తేఱనిది; 6. మఱుంగులేనిది; 7. ముదురనిది; 8. పండనిది; 9. మాండనిది.
పచ్చిక. దే. వి. (పచ్చి + కలది) శాదము: చూ, హరిత. (తృణము. 1) [సరస్సు. 1.
పచ్చికపడియ. వా. వి. అల్పసరస్సు: చూ,
పచ్చికాయ. వా. వి 1: చూ, కలాటువు; 2 లేతవయస్సువాఁడు: చూ, యౌవనుఁడు.
పచ్చి(చ్చే)గడ్డి. వా. వి: చూ, గడ్డి.
పచ్చిదేఱు. దే. అ. క్రి. పచ్చియగు.
పచ్చిదొంగ. వా. వి. గజదొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1.
పచ్చినెత్తురు వా. వి. నికరమైనరక్తము: చూ, రక్తము. 1.
పచ్చిపులుసు. వా. వి. కాచేని చింతపండురసము.
పచ్చిబియ్యపుమామిడి. దే. వి. సార లేక కండ గల మామిడి*: చూ, మామిడి.
పచ్చిబియ్యము. దే. వి. 1. నానఁబ్రాలు: చూ, బియ్యము; 2. *ఉక్కడుచేయని బియ్యము: చూ, బియ్యము; వా. వి 3. ఈసంవత్సరపు క్రొత్తపంటబియ్యము: చూ, బియ్యము.
పచ్చియము వై. వి. రూ—పచ్చెము.=పక్ష్యకోహారణ. మోమేమోండఁగా దొంగిలుట: చూ, ముచ్చిలి.
పచ్చీసు. వా. వి: చూ, బాలికాక్రీడ.
పచ్చెకాఁడు. ద్వ. విశే: చూ, పచ్చిదొంగ. (వైకృతము అనికొందఱు).
పచ్చెపువాఁడు. ద్వ. విశే.—పై.—

పచ్చెము. వై. వి.=: చూ, రూ—పచ్చియము.
పచేరణ వై. వి.=పరిచరణః చూ, మిహి.
పచేరించు. వై. అ. క్రి.=పరిసరః. 1. ప్రవర్తించు. య. 1, అ. 87: చూ, వర్తించు; స.క్రి. 2.=పరిసరః: చూ, రూ—పచోరించు. 3.హరి. పూ 7, అ.189,3. (అంగడియందమ్ముటకు) సరకులనుర్చు. భార. అని. 8, అ.73; 4. పరిపఱచు ఉ, హరి. 4, అ 271,5: చూ, ప్రయోగించు. 5. భో. 5, అ. 213; 6 బాణము ప్రయోగించు. వసు 5, అ 60: చూ, ప్రయోగించు. 4; 7. చోఁచు. మార్క. 1, అ. 251: ఒగ్గు, ఒడ్డు, చోఁచు, చోఁపు; 8: చూ, పచోరించు 1. వసు. 3, అ. 85; 9: చూ, సవరించు. హరి. ఉ. 6, అ. 252, 10: చూ, నగటు. 4. [పను
పచేరింపు వై. వి. పరిసరణము: చూ, వ్యాప్తి
పచోరము వై. వి.=పరిసారః. అంగడి: చూ, సదనము. 1.
పచోరించు . వై. స. క్రి (రూ—పచేరించు — పసరించు)1. నడపు రామా. 7, అ. 144: చూ, వర్తించు, 2. పరిసరింపఁజేయు. పాన్థ. 5, అ. 101. చూ, వ్యాపించు.
పచోరు. వై వి =పరిచారః (రూ—పచేరు—పచేరము) మందపాదవిన్యాసము: చూ, పరియాణము.
పచ్చె వై వి.1.=పచంపచ రూ పచ్చేన. పసరు వన్నె: చూ, వర్ణము.6; 2 పసుపువన్నె రూ—పచ్చేన: చూ, వర్ణము 6; 3. మరకతమణి: చూ, రత్నము. 1, 4 పచ్చెనిచెట్టు మొదలైనది. పాండు.3, అ.48; హరిశ్చ. 3, అ. 162; 5. కర చరణాదుల యందు పొడుచుకొనుటచేత నేర్పడెడు పసరువన్నె రేఖ; విశే. 6. పసరు వన్నెగలది: చూ, వర్ణము. 6; 7. పసుపు వన్నెగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పచ్చఁదనము. వై. వి.—పచంపచ: చూ, పచ్చ. 1.
పచ్చఁబాళ్లు. ద్వ. వి. బ. శోభనాక్షతలు: చూ, సేసఁబాళ్లు.
పచ్చకన్నులమెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.
పచ్చకన్నులవేల్పునూఁడు. ద్వ. వి. పింగళాక్షుఁడు. అచ్చ. సుం. కాం. 105: చూ, రాక్షసుఁడు. 1. [చూ, ధాన్యము.
పచ్చకప్పురపుపరులు. వా. వి. ఒకరకపువడ్లు.
పచ్చకప్పురమయ్యె. జా. అపురూపమాయెను. "పచ్చకప్పురమయ్యె భామలకు." (విజయవిలాసము).
పచ్చకప్పురము. వై. వి. చల్లఁదనమును, మంచి పరిమళమునుగల కర్పూరము: చూ, సిరము.
పచ్చగన్నెరు. ద్వ. వి. 1. పచ్చపూవులగన్నెరు*: చూ, హయమారకము, 2. వ్రీహిధాన్యము: చూ, ధాన్యము
పచ్చగుఱ్ఱము. వై. వి. కలీనము: చూ, హయము.
పచ్చగుఱ్ఱముగలాఁడు. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు. ఆం, భా. వ్రి. 81.
పచ్చగోరంట వై వి: చూ, మహాసహా*.
పచ్చచేమంతి. వై. వి. కురంటకము*: చూ, చేమంతి.
పచ్చజేనము. వై. వి: చూ, శణపుష్పి*.
పచ్చజువ్వి. ద్వ. వి. కలజువ్వి*: చూ, ప్లక్షము.
పచ్చడము. వై. వి.=ప్రచ్ఛద. 1. బట్ట. య 2, ఆ. 68: చూ, వస్త్రము; 2. పక్కదుప్పటి. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 89: చూ, వస్త్రము; 3. కట్టుబట్ట. కాశీ. 6, ఆ. 184: చూ, వస్త్రము; 4 అంగవస్త్రము: చూ, వస్త్రము.
పచ్చడి. దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4; 2. సంజో. పాండు. 4, ఆ. 184: చూ, రుచిఁగాయ; 3. ఊరుఁబిండి: చూ, భక్ష్యము; వా. 4, ముద్ద: చూ, సరువఁతము.

పచ్చతలపిచ్చుక. ద్వ. వి. బంగారుపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.
పచ్చన వై. వి.=పచంపచ. 1: చూ, రూ-పచ్చ. 1; 2: చూ, రూ-పచ్చ. 2 స్వా. 4, ఆ. 28.
పచ్చనీరుల్లి ద్వ. వి. దుర్గ్రామము*: చూ, సుకందకము. 1 [సచ్చన: చూ, వర్ణము. 6.
పచ్చపచేవ వై. వి=పచంపచ. రూ-పచ్చ.
పచ్చపచ్చన వై వి=—పై—
పచ్చపిట్ట. వై. వి: చూ, హారితము. 3
పచ్చపూమొగలి. ద్వ వి: చూ, హేమపుష్పిక*.
పచ్చపూమొల్ల. ద్వ వి: చూ, మొల్ల*.
పచ్చపూసాయె. జా: చూ, పచ్చకప్పురమయ్యె. "పచ్చపూసాయెఁ బోపొఁతియారు." (విజయ విలాసము).
పచ్చపెసలు. వా. వి హారితము*: చూ, పెసర.
పచ్చపైకము గుఱ్ఱము పచ్చినదాఁకను. లో. "పచ్చపయికంబు గుఱ్ఱము, చచ్చినదాఁకను యట్లన్న సామెత వినవే." (నిరంకుశోపాఖ్యానము).
పచ్చముపాడు. దే. విశ. (పాడు + పాడు) మిక్కిలి శూన్యము. జై. 4, ఆ. 20: చూ, శూన్యము. 1. [మహాసహా.
పచ్చములుగోరంట ద్వ. వి. కుతటకము*: చూ,
పచ్చయరఁటి. ద్వ. వి. మహారంభ*: చూ, రంభ.
పచ్చయిరుగుడు. ద్వ వి: చూ, శింశుప*.
పచ్చయొన్నవిల్లు. ద్వ. వి: చూ, చిగురువిల్లు. వేం ఆం. 9
పచ్చటాయి. ద్వ. వి: చూ, పచ్చ. 3.
పచ్చఱెక్కలపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, శుకము.
పచ్చవలువదారి. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.
పచ్చవారువపుజోదు. ద్వ. వి. రూ-పచ్చవార్వపుజోదు. 1: చూ, సూర్యుఁడు; 2: చూ మన్మథుఁడు. అచ్చ. బాల. కాం. 3.
పచ్చవార్వపుజోదు. ద్వ. వి.—పై—

పచ్చవిలుతుఁడు. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు. భార. అర. 7, ఆ. 174 [బ. తిర్య. 8.

పచ్చవిలుతునితేజి. ద్వ. వి: చూ, శుకము. సాం

పచ్చసరులు. వా. వి: చూ, ధాన్యము

పచ్చసెగ. వా. వి. ఒకానొక సెగరోగము: చూ, రోగము. 1.

పచ్చోకు. ద్వ. వి: చూ, హరితపత్రిక *.

పజ వై. వి.=ప్రజా: చూ, ప్రజ.

పజేదొర. ద్వ. వి. నలువ. వేం. ఆ. 4: చూ, బ్రహ్మ. 1.

పజ్జ. వై. వి=పశ్చాత్. 1. వెనుక. భార. ఆది. 7, ఆ. 269: చూ, వెనుక. 1; 2: చూ, సమీపము. 1. ఉ, రా. 2, ఆ. 330

పటకా. వా వి. నడికట్టు (బెల్టు): చూ, సూత్రము. 1.

పటకారు. వా. వి: చూ, రూ—పట్టుకారు(లు).

పటకారుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

పటకుటీరన్యాయము. పా. డేరాయెక్కడకావలెనన్న నచ్చోట నిల్లుగా నేర్పడుననురీతి.

పటచ్చరము. సం. వి. అ. న. పాతగుడ్డ. చూ, వస్త్రము.

పటపట. దే. వి. కదలుటకో ఉరుకుట పగులుట విఱుగుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము. పా. 3, ఆ. 32; స్వా. 4, అ. 113: చూ, హూహూ.

పటపత్రము. సం. వి. అ. న: కాకలము—కాగలము, పత్రిక. (తె వ).—కాకితము—కాకిదము—కాగితము—కాగిదము. తద్వ.—ఒకబందుకాకితమునకు.—(తె).—టావు-రావు-తావు; ఇరువదినాలుగు కాగితములకు —(తె).—దస్తా; ఇరువదిదస్తాలకు.-(తె).—రీము; పదిరీములకు.—(తె).— బేలు. (మిగతవానికి "చూ, సంపుటము. 3.")

పటము. సం. వి. అ. పుం, న. 1.=కడము-ఫట్టము. బట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. చిత్తరువు వ్రాయు వస్త్రాదికము: చూ, వస్త్రము; పుం 3: చూ, పోగటి*, వై. వి. (1).=స్ఫటా. పాఁపపడగ: చూ, సర్పము.

పటలప్రాంతము. సం. వి అ. న చూరుకొణిగ: చూ, వెలిసె.

పటలము. సం. వి. అ. న. 1. ఇంటికప్పు: చూ, సదనము. 1; 2: చూ, సమూహము. 3: చూ, పరివారము. 1; 4 గ్రంథభాగము: చూ, సర్గము. 1; 5. నేత్రరోగము: చూ, వార్షణము; 6 నొసటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1; 7.=పొట్లము. సేనాసమూహము: చూ, సేన. 1; పుం. 8. రత్నదోషము: చూ, రత్నము. 1.

పటలి సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సమూహము.

పటపణి. దే. వి: చూ, వ్యాపనము.

పటపణించు. దే. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు.

పటవాసకము. సం. వి అ. పుం. వస్త్రములకు వాసనకలిగెడు బుక్కాము: చూ, నురుము.

పటహము. సం వి. అ. పుం. 1. తప్పెట: చూ, వీణె; పుం. 2. యుద్ధవాద్యపుమ్రోఁత. చూ, స్వనము. 2; అం. 3: చూ, పంచమహావాద్యములు; 4: చూ, అనద్ధవాద్యములు.

పటా. వై. వి.=పట్ట. రూ-పట్ట-పట్టా. గోనెపట్టలోనగునది: చూ, సంచి.

పటాకి. వా. వి: చూ, పటాసు.

పటాణి. దే. వి. గుఱ్ఱము. ఉ, రా. 4, ఆ.200: చూ, హయము.

పటాపంచే దే. క్రి. రూ—పటాపంచము. అగోచరము. పాండు. 2, ఆ. 8: చూ, పచ్చెసెంగము. [65.

పటాపంచెము. దే. వి.—పై.—విజ. 2, ఆ.

పటాపంచేలు. వా. వి. బ: చూ, కకవికలు.

పటాలము. వై. వి. దండు: చూ, సేన. 1.

పటాసు. వా. వి. మణిశిలతోఁ జేరి ప్రమాదము ను కలుగఁజేయు ఒకానొక యంగడిమందు: పటాకి.

పటిక. వై. వి.=స్ఫటిక: చూ, పటికారము. (అవుపాలలోఁ ఊరఁబెట్టినశుద్ధి.)

పటికపుటాయి. వా. వి: చూ, పటికము.

పటికబెల్లము. ద్వ. వి: చూ, శర్కర. 1.

పటికము. వై. వి.=స్ఫటిక: చూ, రాయి

పటికారము. వై. వి.=స్ఫటికా. (పటిక + కారము): చూ, వెలిగారము.

పటికిరింత. దే. వి. చేలము: చూ, లోలము.

పటితళించు. దే. స. క్రి. (ఉ, హరి. 6, ఆ 85): అప్పళించు. చేప్పటించు, చేమరు చేఱచు, తట్టు, దబ్బడించు. (సం. ప).— ఆస్ఫాలించు, ఆస్ఫోటించు.

పటిమ. సం. వి. న్. పుం. 1. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము. 1; 2. ఓపిక: చూ, శాంతము.1

పటిష్ఠము. సం. విశ. మిక్కిలిపటువైనది.

పటీరము. సం. వి. అ. న. 1. చందనము: చూ, వాసన. 1; పుం. 2. చందనవృక్షము*: చూ, సుగంధము. [(అు).

పటుకారు(అు). దే. వి: చూ, రూ_పట్టుకారు

పటుకు. దే వి. రూ-పటుక్కు. పడవైచుట, తెంచుటలోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

పటుక్కు. దే. వి.—వై.—(పుటుక్కు)

పటుతాళించు. దే. స. క్రి ఆటునిటు బెళుకంగఁజూచు. అం. భా. తృ. 188.

పటుపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, స్వర్ణక్షీరి*

పటువు. సం. వి. ఉ. న. 1. ఇందుప్పు: చూ, లవణము. 1; పుం. 2 చేఁతిపొట్ల*: చూ, పొట్ల, విశ. 3. చూ, సాహసికుఁడు; 4. నిరోగి; 5.=పటగ: చూ, సమర్థుఁడు:

పటుసాలె. వై. వి.=పట్టశాలిక. (రూ-పటుసాలిక- పట్టుసాలిక_పట్టుసాలె): చూ, సాలెవాఁడు.

పటెమంచము. వై. వి.=పట్టికామంచ. (రూ-పట్టెమంచము-పట్టెడమంచము) అం, భా. ద్వి. 164: చూ, మంచము.

పటేలు. వా. వి. 1. పేలుట పగులుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. ఒకానొకజాతివారి బిరుదు (పేరు). "వల్లభాయిపటేలు." వెం

పటోలము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పటువు. 2*; 2.=పొట్ల*: చూ, పొట్ల:

పటోలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ=బోర్య. రూ_పటోలిక*: చూ, పొట్ల.

పటోలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ —వై—

పట్ట వై. వి. 1. చెట్టుమీఁదితోలు: చూ, బెరడు; 2: చూ, రూ_పటా.

పట్టకము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పడిగ. తమ్మపడిగము: చూ, పాత్రము. 6; పా. 2. మూడుపలకలుగల గాజుకడ్డీ.

పట్టడ. దే. వి. కమ్మరసాల; చూ, సదనము.1.

పట్టణము. సం. వి. అ. న.=పట్టము-పట్నము (రూ-పట్టనము-పత్తనము- పాట్టణము-పొత్తనము): చూ, దేశము.

పట్టపగలు. దే. వి. (పగలు + పగలు) మట్టమధ్యాహ్నము: చూ, వాసరము.

పట్టపగ్గములులేవు. జా. పట్టుటకుఁదాళ్లులేవు అనఁగా లొంగఁడనుట.

పట్టపుటేనుఁగు. వై. వి.=పట్టణాసేకప: రాజెక్కెడియేనుఁగు: చూ, హస్తి.

పట్టపుదేవి. మి. వి. పట్టపురాణి: చూ, రాజ్ఞి.

పట్టపువాఁడు. దే. వి: చూ, పలెకాఁడు.

పట్టభంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సోపానము. స్వా. 2, ఆ. 21.

పట్టభద్రుఁడు. వా. సం. వి. అ. పుం. 1. పట్ట

మార్పిడి. ఒకానొకవంటదెపుకోడి పుంజు: చూ, పుంజు; 2 పట్టాభిషిక్తుఁడు.

పట్టమార్పిడి. వా. వి: చూ, పట్టభద్రుఁడు. 1.

పట్టము. సం. వి. అ. పుం. 1. రాజ్యాభిషేక కాలమున నొసటఁగట్టెడుపట్టె: చూ, లలాటకము; 2. పట్టునూలు: చూ, నూత్రము. 1; 3. చెట్టుమీఁదిపట్ట. చూ, తెరడు. 4 (రాజోద్యోగులకిచ్చెడు) పట్టా (కవులు): చూ, పట్టా. 1: 5. చేదుకము: చూ, మార్గిడు. 1; 6. (వ్రణము మెందిలైనవానికికట్టెడు) కట్టు; 7. సన్నకల్లు: చూ, రాయి, 8: చూ, పీఁట; దే. వి. (1): చూ, బిరుదము; వై. వి. (2)=పట్టణ. రూ- పట్నము. య. 2, అ. 62: చూ, దేశము; (3)=పట్టిప అడ్డకత్తి: చూ, బాణము. 1. (రిప్టి. 2.)

పట్టపారాయి. వై. వి: చూ, నుర. 2.

పట్టా. వై. వి. 1: చూ, కవులు. 1; 2 రెండువైపుల వాదరగల పెద్దకత్తి. చూ, బాణము. 1. (రిప్టి. 2); 3. చూ, రూ- పటా.

పట్టాకత్తి. వై వి: చూ, పట్టా. 2.

పట్టాభిషేకము. వా. సం. వి. అ. పుం. పట్టాభిషిక్తునిఁగఁజేయుట, పట్టముగట్టుట.

పట్టి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పలక (లలాటపట్టిక): చూ, లలాటము; 2: చూ, పట్టము. 1; ఈ. స్త్రీ. న్ పుం. 3. ఎఱ్ఱలొద్దుగు*: చూ, లొద్దుగు; దే. అప. (1) పంచమీవిభక్తిప్రత్యయము; (2) అపత్యము(కొడుకు కూఁతురు): చూ, శిశువు; వి. (3) కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1, (4) కూఁతురు: చూ, సూన. 1; (5) హేతువువందును గుణమువందును క్రియయందును వచ్చును; వా. (6): చూ, పట్టి. 1.

పట్టించు. దే. ప్రే. 1. పూయు: చూ, లేపనముచేయు; 2. విద్యార్థులకు నూతనపఠనముచేయు; 3. ప్రారంభముచేయించు; వా. 4. ఎద్దునకు బుడ్డకొట్టించు.

పట్టింపు. దే. వి. 1. (విద్యార్థులకు నూతనపుస్తకపఠనమును)ప్రారంభముచేయించుట (అక్షరాభ్యాసానంతరము పొత్తముపట్టించుకర్మము); 2. ప్రారంభముచేయించుట; 3 కాంక్ష: చూ, వాంఛ, వా. 4. పట్టుదల; 5. పెట్టుసరి.

పట్టిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పలక (ఫాలపట్టిక). చూ, లలాటము; 2. మంచము లోనగువాని చేట్టము: చూ, మంచము; 3. కమ్మరివాని దాగలి: చూ, పట్టెడ. 3; వా దే. వి. (1): పట్టి—పట్టీ జాబితా. (పెద్దాపులు.)

పట్టికాఖ్యము సం. వి. అ. పుం: చూ, పట్టి 3.*.

పట్టికామంచము. సం. వి అ. పుం: చూ, పట్టెమంచము. [పట్టి 3 *.

పట్టికాలోధ్రము. సం. వి. అ. పుం: చూ,

పట్టినదెల్లబంగారు. జా. ప్రయత్నించిన ప్రతికార్యమును సఫలమగుట

పట్టిపట్టి. దే. వి. 1: చూ, మనుమఁడు; 2: చూ, మనుమరాలు; వా. క్రి. 3. గట్టిగానొక్కినొక్కి.

పట్టికల్లార్చుట. జా. వివాదముచే సిద్ధాంతముచేయుట. "జారచోరాదులు సుజనులంబట్టికల్లారుదు" (ధర్మజరాజనూయము): "పట్టికల్లార్చినామీఁద పట్టిలేని, పోనివాడువేయఁగఁబాడియౌనెమీకు" (రసికజనమనోరంజనము)

పట్టియ. వై. వి. రూ—పట్టె. 1. పలక: చూ, లలాటము; 2.=పట్టు: చూ, పట్టము. 1; 3.=పట్టికా. మంచములోనగు వానిపట్టె. అని. 2, అ. 61; య. 1, అ. 97: చూ, మంచము; 4. మిద్దెటింటిమీఁది అడ్డుదూలము: చూ, మదనచేతులు; 5. పక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 6. పట్టెవలెతీర్చిన ద్రవద్రి

వ్యపురేఖ; వా. 7. కోకసరిగపట్టె: గోఁటు: 8. ఎత్తినుట్టిపట్టె: చూ, సమాలంభము; 9. చూ, నుగటి.

పట్టియము. వై. వి =పాటక. రూ-పట్టెము 1. పెద్దకత్తి: చూ, రిష్టి 2; 2. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2. [లవ్వ.

పట్టిలి. దే. వి. కమి, కమిలికి, నుప్పు: చూ,

పట్టిసము. సం. వి. అ. పుం. 1. అస్త్రకత్తి: చూ. బాణము 1. (రిష్టి. 2); 2. ఒకదివ్యక్షేత్రము.

పట్టీ. దే. వి. 1. వస్తువులపేళ్ల జాబితా పట్టి, పట్టిక, జాబితా; వా 2. కాగుపుకిల్లి - కారాకిల్లి, మిగాయికిల్లి మొదలగునవి; 3 ఇనుము లోనగు వాని తేను: చూ, సరిగ; (స్త్రీణాములపై వేయఁబడెడు పాలా(స్త్రీ) పట్టీ.

పట్టు వై. వి 1. =పట్టు. కౌశేయము. పట్టుపురుగువలన కలిగెడురుమాలు చూ, నూత్రము 1: దే. వి 2. పద్దు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 242 చూ, స్పర్ధ 4, 3 గ్రహణము. (చంద్రగ్రహణము—నెలపట్టు, సూర్యగ్రహణము =పొద్దుపట్టు): చూ, ప్రతిగ్రహము. 1; 4 చోటు: చూ, స్థానము. 1; 5: చూ, వైశాల్యము. స్వా. 3, ఆ. 28, 6. వాసస్థానము: చూ, సదనము. 1; 7. పూఁత: పా 1, ఆ. 99; అచ్చ. బాల, కాం 33 చూ, సమాలంభము: 8. అవకాశము. భార. అర. 4, ఆ 224: చూ, సందు 6; 9. స్థైర్యము. చూ, స్థైర్యము. 1; 10 చూ, విషయము. 4. య 3, ఆ. 115: 11. అవలంబము చూ, ప్రాపు. 2; 12. కారణము చూ, హేతువు. 1. 13. కోరిక: చూ, వాంఛ; 14: చూ, ఘట్టము. 4; 15. పేకాట (చీట్లాట)యందు హుకుము లోనగువానివలన పట్టినపట్టు. "కళావరు ఆసుపట్టు ఇస్పేటు జాకీపట్టు, అరఘుతురుపుపట్టు, డైమానుహుకుముపట్టు" మొ; 16. జెట్టికి తెత్తెఁగికరచరణాద్యవయవములను ఇటునటుకదలక యుండుట. "కుస్తీపట్టు, చూ, సమ్మర్దము; 17. చేష్టాతిశయము: చూ, సంబాగము: అ. క్రి. 18 చెల్లు చూ, సిద్ధించు, 19. బహుకాలము చెల్లు, 20. పర్వు పట్టు. జై 4, ఆ. 50; 21 ఇంపగు. భార. విరా. 1, ఆ 192 చూ, రమ్యమగు; 22 చూ, యత్నించు; 23 అంటు: చూ, లంకించు. 1: 24. అక్కఱకలుగు, 25. పట్టుదలచేయు భార. ఉద్యో. 4, ఆ 308 చూ, పంతగించు. 2; 26 కలుగు: చూ, సంభవించు; 27. శంఖములోనగువాని నూఁదు: ఈల కొట్టు, ఈలవిడుచు, ఈలవేయు, ఊఁదు, ఒత్తు, (సం. వ.)—ధ్మానించు; స. క్రి. 28. గ్రహించు భార. విరా 2, ఆ. 47: చూ, స్వీకరించు, 29 నిర్బంధము చేసి గ్రహించు; 30 అవలంబించు. భార. విరా. 2, ఆ. 140: చూ, ప్రాపుగొను; 31. ఊఁదు: (చూ, అ క్రి. పట్టు. 27); 32: చూ, మూగ్గొను; 33: చూ, పిసుకు. 1, 34. జెట్టికి తెత్తెఁగి కరచరణాద్యవయవములు ఇటునటు కదలక యుండు. "కుస్తీపట్టు", 35. తగులు-తవులు-తోలు (చూ, అ. క్రి. పట్టు. 23) (గొంతుపట్టు, దెయ్యముపట్టు, గంధము పట్టు మొ; తిక్కపట్టు, నొక్కపట్టు, నీరుపట్టు, నోటఁబట్టు, పెంకిపట్టు. మొ.); అం 36: చూ, చిహ్నములు. [ఎత్తవగోల.

పట్టుఁగొమ్మ. దే వి: ఆనుకట్టు, ఊఁతకోల,

పట్టుఁగొమ్మలు. జా. ఆధారములు. "పట్టుకొమ్మలు రమణీయభావములకు." (కవికర్ణరసాయనము); "సూనృతలక్ష్మికిఁబట్టుకొమ్మలై." (పాండురంగమాహాత్మ్యము); "లక్ష్మీలీలకుంబట్టుఁగొమ్మ." (రామాభ్యుదయము).

పట్టుకాయ(యు) దే. వి. (రూ—పటకాయ(యు), పటుకాయ(యు)): చూ, సందంశము.

పట్టుకొను. దే. అ. క్రి. 1. నెలకొను. నిర్వ. 10, ఆ 115. చూ, స్థిరపడు; 2. నిలుచుండు: చూ, మట్టుపడు; 3. (వాయుగోగము మొదలగువాని చేత) బిగిసికొను: చూ, బిగిసికొను; పే్రి 4. పట్టుకొలుపు. [2,ఆ.292.

పట్టుకోలు. దే. వి: చూ, నిలకడ. భార. విరా.

పట్టుగా. వా. అవ్య. ఒత్తిలి.

పట్టు-చీర. వా. వి. పట్టాంశుకము. (స్త్రీలుధరింతురు) ఆం, భా. ద్వి. 152: చూ, వస్త్రము.

పట్టుజీనువు. ద్వ వి. చూ, సిగిలిపిట్ట వసు. 1, ఆ. 113

పట్టుట. వా.వి. గ్రహణము: చూ,స్వీకారము.2

పట్టుడు. దే. వి 1.—పై.—; వా. 2. పంతము: చూ, స్పర్ధ. 4.

పట్టుదల. దే. వి. —పై.—

పట్టునూలు. వా. వి: చూ, పట్టు. 1.

పట్టుపంచె. వా. వి. పట్టాంశుకము చూ, వస్త్రము (ఇంచు అంచుగలవి పురుషులును, అంచు లేనివి విధవలును ధరింతురు)

పట్టుపట్టు. వా. అ. క్రి: చూ, పంతగించు. 2.

పట్టుపురుగు. సై. వి. ఇంద్రగోపము: చూ, పురుగు.

పట్టుబడి. దే. వి. 1. ఏదేనొకదానికిగ్రిందవ్యయమైన సొమ్ము; వా. 2. ధాన్యాదులు సంచులలో నింపుట: బస్తాబంది.

పట్టురబ్రాహ్మణులు. అం. శైవబ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు. వీరును మూత్తదుబ్రాహ్మణులు (కేరళదేశస్థులు) ను కృష్ణశుక్లయజుస్సులకును ఋగ్వేదమునకును అధర్వణశాఖలకును జెంది ఆపస్తంబ హిరణ్యకేశి సత్యాషాఢ శాంభవీయాది సూత్రములకుఁ జెంది శైవ వైష్ణవాది పరివర్తకులై లౌక్యాదిక ములయందలి సమర్థులైయున్నారు: చూ, శైవబ్రాహ్మణులు (బ్రాహ్మణులు)

పట్టువడు. ద్వ. అ. క్రి. చిక్కు. భార. ఆర. 7, ఆ. 102: చూ, లోఁబడు; 2. చూ, విదితమగు. భార. విరా. 2, ఆ. 47; ప్రే్రి. 3. పట్టువఱుచు భార. సభా 2, ఆ 21.

పట్టుసారువ. దే. వి. మీటఁగొ్రక్కు-వాఁడు పట్టుకొనుటకు గుంజితో చేర్చి కట్టిన వంగల కొయ్య.

పట్టుసాలియ. సై. వి = పట్టశాలిక: చూ, రూ-పటుసాలె. (ఇట్లు పట్టుసాలె, పట్టుసాలె వాఁడు.) [-అచ్చ యు, కాం 462)

పట్టె. సై. వి చూ, రూ-పట్టియ,(పట్టునుకు.

పట్టెడ. దే వి. 1. మంచమునకల్లెడు నవారు. అని. 2,ఆ.61: చూ,సూత్రము.1;2. ఎద్దు మెడ లైనవాని మెడకుకట్టుటకు ఉపయోగముగా నూలితో నేసినపట్టె చూ,సూత్రము 1;3.పట్టెవలెచోఁగఁగొట్టినతగడు. చూ,సరిగ; 4. పట్టెవలెకోసినతోలు. రామా. 2, ఆ 21: చూ, జెరడు; 5. ఆఁడుదాని మెడనగ. చూ, భూషణము. 2; 6 చెక్కుడుమ్రానికి ఉఁతగా క్రిందనుంచుకొనెడు కఱ్ఱ దుంగ బల్ల ఇనుపముద్ద లోనగునది, కమ్మరదాగలి (అనియు): డాకలి-డాకల్లు-దాకలి-దాకల్లు-దాగలి, డాయి-దాయి, దాతికఱ్ఱ, దాదుంగ. (సం. ప).—ఉద్ఘనము, కర్మధారము, చతురశ్రకము, నిఘాతిక, పట్టిక; 7. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము. [చూ,పుంజో.

పట్టెడజొట్టుది. వా. వి. పందెపుకోడిపుంజో:

పట్టెడమంచెము. సై ని: చూ, రూ-పట్టెమంచెము. [కొయ్యలకిందిచెట్టము.

పట్టెడమ్రాను. దే. వి. సానదిండు పక్క-

పట్టెమంచెము. సై. వి. నవారుఅల్లినమంచెము, రూ-పటెమంచెము: చూ, మంచెము.

పట్టెమాలుపు. ద్వ. వి. వస్త్రమునందలి చిత్రవర్ణవిశేషము: చూ, వస్త్రము.

పట్టైము. వై. వి.=: చూ, రూ-పట్టియము.
• (కత్తికి.—కళా. 3, ఆ. 120)
పట్టైవర్ధనము. మి. వి. మగవారు మిక్కిలి వెడల్పుగాను, దళముగాను పట్టెవలె తీర్చిన నొసటిబొట్టు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 162 చూ, బొట్టు. 1.
పట్టైన. వా. వి: చూ, రూ-పట్టియము
పట్నము. వై. వి.=పట్టణము: చూ, దేశము.
పట్నూలవాఁడు. వా. వి: చూ, పటుసాలె.
పటరి. దే. వి. ఒకానొకకిరాతుఁడు, కిరాతుల జాతి (అనియు): చూ, వ్యాఘుఁడు. 1.
పటరివాఁడు. దే. వి. కిరాతుఁడు. చూ, వ్యాధుఁడు. 1.
పటరిది. దే. వి. ఎఱికెత: చూ, సోదకత్తె.
పఠనము. సం. వి. అ. న. చదువు: చూ, విద్య. 1.
పఠాణి. వా. వి. 1. యవనభేదము; 2. కచ్ఛిదేశపు గుఱ్ఱము. చూ, హయము.
పఠానులు. వా. వి. ఒకానొకజాతివారు.
పఠించు. సం. స. క్రి. అధికరించు, అధిగమించు, అనుసంధించు. (తె. ప):—చదువు, సంతచెప్పు(చూ,సంతచెప్పు) [చెప్పువాఁడు.
పఠిత. సం. విశ. పఠించువాఁడు: చూ, సంత
పఠితము. సం విశ. పఠింపఁబడినది: అధిగతము.
పఠితవ్యము. సం. విశ. పఠింపఁదగినది.
పడ. దే వి. బ: చూ, రాశి. 1.
పడఁకు. దే. వి. రూ-పణఁకు. 1. గుహ. అచ్చ. యు, కాం. 384: చూ, రంధ్రము. 1; 2 సందు. స్వా. 5, ఆ. 52: చూ, సరి. 9.
పడఁతి. దే. వి. హనువు. కాశీ. 6, ఆ. 19: చూ, పార్శ్వము. 2.
పడఁతి. దే. వి. (రూ-పణఁతి-పణఁతుక-పడఁతుక) ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.
పడఁతుక. దే. వి. (పడఁతి + ఉక)—వై.—
పడఁద్రోయు. వా. స. క్రి: (సం. ప).-నిపతించు-నిపాతించు.

పడఁద్రోయుట. వా. వి: చూ, నియాతనము.
పడక. వా. వై. వి. రూ-పడుక, పఱపు: చూ, శయ్య. 1.
పడగ. వై వి. 1.=స్ఫటా. (రూ-పడిగ-పడిగె) పాముపడగ: చూ, సర్పము; 2.=పతాకా. టెక్కెము. నిర్వ. 6, ఆ 91: చూ, సిడము; 3 ఆఁడుదానిచెవిపడగ. పంచ. వేం. 4, ఆ. 416: చూ, భూషణము. 2; 4 నదీప్రాంతము. (రూ-పడిగమడ-పడిగమెడ-పడిగెమడి) చూ, మడి. 1. [సర్పము.
పడగదారి. వై. వి.=స్ఫటాధారి. పాము: చూ,
పడచు. దే. స. క్రి. రూ-పడయు. 1. పొందు: చూ, ప్రాపించు; 2: చూ, సంపాదించు; 3: చూ, ప్రసవించు.
పడచ్చు. వా. వి: చూ, పనిముట్టు.
పడత. దే. వి: చూ, రూ-పణత.
పడతామర. వా. వి: చూ, మండలము. 3.
పడదల. వా వి. 1. ఒడ్డాణము: చూ, భూషణము. 2; 2. రూ-పడుదల: చూ, పక్షి.
పడపు. దే. వి. 1: చూ, సంపాదనము; 2. ఆర్జితము: చూ, విత్తము, 1.
పడపుఁగొమ్మ. వా. వి: చూ, వేశ్య.
పడమట. వా. వి. రూ-పడమర. 1. పశ్చిమదిక్కు: చూ, హరిత్తు. 1; విశ. 2. పశ్చిమము: చూ, హరిత్తు. 1. [పర్వతము.
పడమటికొండ. ద్వి. వి. క్రుంకుకొండ: చూ,
పడమటిగాలి. వా. వి. పడమరనుంచి వీచెడుగాలి: చూ, వాయువు.
పడమటిదొర. దే. వి: చూ, వరుణుఁడు.
పడమటిపంకతేఁడు. వా. వి.—వై.—
పడమర: చూ, రూ-పడమట. 1—2.
పడము. వై. వి. 1. అందలమున క్రిందపఱచెడు రత్నకంబళము. రా, వి. 2, ఆ. 43: చూ, రల్లకము; 2.=పట్ట. బట్ట: చూ, వస్త్రము.

పడయు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పడచు. (ప్రసవించుటకు.—నిర్వ. 3, ఆ. 58; సంపాదించుటకు.—భాగ. అర. 3, ఆ. 132).

పడవ. దే. వి. 1: చూ, యుద్ధము; 2. ఎక్కటికయ్యముచేయు భూమి: చూ, భూమి. 1; 3. ప్రళయము: చూ, హాని. 2; నై.వి.4.=ప్లవ. చిన్నదోనె: చూ, హరిడము.

పడవలము. దే. వి. (పడలు + వలము) 1: చూ, సేనాముఖము. 1; వా. 2. పూజ్యాశ్వము: చూ, హయము.

పడవవాఁడు. వా. వి: చూ, సరంగు.

పడవాలు. నై. వి. రూ-పడాలు: 1. సేనాధిపతి: చూ, సైనికుఁడు; 2. స్వల్పసేనాధిపతి అని. 4, ఆ. 23: చూ, సైనికుఁడు; వా. 3.=ప్రతీహార: చూ, వేగువాఁడు.

పడసాల. ద్వ. వి. (పడము + సాల) కూటము: చూ, సభ. 2. [పన్నాగము.

పడాల. నై. వి. అందలమునీఁది పన్నాగము.

పడాలు. నై. వి: చూ, రూ-పడవాలు.

పడి. దే. వి. రెండుసోలలకొలఁది·తవ్వ-త్రివ్వ.

పడిక. నై. వి.=పతద్గ్రహ. రూ-పడికము. తమ్మపడిగము: చూ, పాత్రము. 6.

పడికము. నై. వి.=—పై—

పడికట్టు. దే. వి. 1. తూనికకట్టె: చూ, రాయి; 2. మర్యాద: చూ, సన్మానము; 3· చూ, సోపానము; వా. స. క్రి. 4: తూఁచు, తూనికవేయు, దడకట్టు.

పడిగ. నై. వి. 1.=పట్టక. రూ-పడిగము: చూ, పడిక; 2.=స్ఫటా: చూ, పడగ. 1.

పడిగము. నై. వి.=పట్టక: చూ, రూ-పడిగ. 1.

పడిగల్లు. దే. వి. తుపాకిగుండు: చూ, ఫిరంగిగుండు. [చూ, సేవకుఁడు.

పడిగాపు. దే. వి. పంచేనుకాచియుండుబంటు: పడిగాపులుండుట. జా. నిరీక్షించియుండుట.

"అంకణభూమిపల్లకులు, వందలముల్పడి గాపులుండఁగన్" (నై. 2, ఆ. 71.)

పడిగె. నై. వి.=స్ఫటా: చూ, రూ-పడిగ. 1.

పడిగెమడి వా. వి: చూ, పడగ. 4. అం, భా. ద్వి. 6. (రూ-పడిగమడ-పడిగమెడ)

పడితరము. దే. వి. 1. ఏరుపాటు: చూ, పైసి; 2. ఏఁటేఁటవచ్చేమొత్తము: చూ, వార్షికము. 4.

పడిది. వా. వి. (రూ-పడిదియ-పడిదె-పణిదియ) చోకలవాఁడు చేలువలు అద్దెకిచ్చేట.

పడిదియ. దే. వి. —పై—

పడిదియము. దే వి రూ-పడిదెము. 1 బజ్జి చూ, భిక్ష్యము; 2 కట్టు: చూ, యూషము.

పడిదె. దే. వి: చూ, రూ-పడిద.

పడిదెము. దే. వి. 1· చూ, రూ-పడిదియము.1. నై.3,ఆ.50;వా. 2:చూ,రూ-పడిదియము.2.

పడినవాఁడు. వా. విఠ. (సం ప.)—పతితుఁడు.

పడియ. దే వి. రూ-పడె. హరిశ్చ. 2, ఆ. 67: చూ, సరస్సు. 1.

పడియచ్చు. ద్వ. వి: చూ, గండరువు.

పడివాగె. ద్వ. వి. 1. ఎక్కటకాయిత్తపడుచు నపుడు వసరించెడు గుఱ్ఱపువపరణ; వా. 2: చూ, పడవలము. 2. [ప. 2.

పడిసెము. నై. వి.=ప్రతిశ్యాయము· చూ, రొం

పడిసేటు. వా. వి: చూ, వ్యాఘుఁడు. 2.

పడిహారి. నై. వి =ప్రతిహారి. (రూ-పడిహారుఁడు-పణిహారి-పణిహారుఁడు) 1: చూ, వేత్రహస్తుఁడు; 2 ద్వారపాలకుఁడు: చూ, ప్రతిహారుఁడు 2.

పడిహారుఁడు. నై. వి.—పై—

పడు. నై. అ క్రి. 1.చూ, శయనించు; 2: చూ, మరణించు. భార. అర.4,ఆ 401; 3. అస్తమించు. భార. అర. 2, ఆ. 67: చూ, నింగిపడు; 4. శ్రమమునొందు: చూ, వేసరు 2; 5.= పత్. పతనమగు. కూలఁబడు, కూలు,

కెడయు, డుల్లు-డొల్లు, దొరలు; 6. చూ, రాలు; 7. పుట్టు: చూ, మెండుకొను. 3; సు. కి|. 8. అనుభవించు భార. ఆర. 2, ఆ. 209: చూ, భుజించు 2; 9 =పత్. పొందు భార. విరా. 2, ఆ 316· చూ,ప్రాపించు

పడుక. వై. వి: చూ, రూ-పడక.

పడుకటిల్లు. ద్వ. వి. (పడుక + ఇల్లు) శయనగృహము: చూ, సదనము. 1.

పడుకు. దే. వి. 1. శిల: చూ, రాయి; 2 రూ-పడుగు చేతియ· చూ, పర్వతము.[టువు.2.

పడుగాయ. ద్వ. వి. రాలినకాయ: చూ, శలా

పడుగు. దే. వి. 1: చూ, పంగము. ఆం, పదా. చర. 48; 2. ఆతానము, వస్త్రము నేతయందలి నిడుపునూలు: చూ, మగ్గము; 3. చూ, రూ-పడుకు. 2; 4. పైకప్పుతీసిన జొన్న కుచ్చెల వరికుప్పలోనగునది.

పడుగొమ్మ. ద్వ. వి. ఊడ: చూ, శిఫ. 1.

పడుచేడు. వా. వి. బాలకుడు: చూ, శిశువు.

పడుచు దే. వి. 1. కన్యక: చూ, స్త్రీ; 2.యువతి: చూ, స్త్రీ;3.బాలుడు.మార్క. 5, ఆ. 304: చూ, శిశువు; 4. కన్నెతీకము కానివేశ్య: చూ, వేశ్య; 5. పోటి. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 285: చూ, స్త్రీ.

పడుచేజేత. ద్వ. వి: చూ, వ్యభిచారము.

పడుచుతనము. వా. వి. 1. బాల్యము: చూ, శైశవము; 2. యౌవనము: చూ, వయస్సు.1.

పడుచుది. దే. విశ. (పడుచు + అది): చూ, పడుచు. 2. [రాశి. 2.

పడుచురాసి. ద్వ. వి. కన్యారాశి: చూ,

పడుచులతిండి. దే.విశ:చూ,శిశుఘాతిని.హరిశ్చ. 5, ఆ. 130.

పడుచువాడు. దే. విశ: చూ, యౌవనుడు.

పడుట. వై. వి.=పతన: చూ, రాలుపు.

పడుదల. దే. వి: చూ, చూ, రూ-పడదల. 2. ఆం, భా. ద్వి. 204.

పడుపు. వా. వి: చూ, పడుచేజేత.

పడుపుకత్తియ. వా. వి: చూ, పడపుగొమ్మ..

పడుబాటు. వా. వి. 1 నతి: చూ, హాణిగలు;. విశ. 2 శిథిలమైనది· చూ, శ్లథము

పడువ. దే. విశ. మిక్కిలిపల్లమైనది (నేల): చూ, భూమి. 1.

పడువరి. ద్వ. వి. కోతకోయునప్పుడు గింజలు రాలి మొలచిన వరిపైరు· చూ, సస్యము. 1.

పడె. దే. వి: చూ, రూ-పడియ. భాగ. 10, స్క. ఉ. 257.

పడ్డ. వై. వి. 1. తొలిచూలియావు: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు); 2. గేద. చూ, మహిషి.

పణకు. దే. వి: చూ, రూ-పడకు.

పణతి. వా. వి: చూ, రూ-పడతి.

పణతుక. వా. వి.__వై.__

పణత. దే. వి. రూ-పడత: చూ,నాగటిచిప్ప

పణఫరములు. పా. జన్మలగ్నమునకు 2, 5, 8, 11 రాసులు పణఫరములనబడును.

పణము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పందెము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. విలువ: చూ, వెల. 1;. 3. కూలి: చూ, వేతనము; 4. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 5. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 6: చూ, నిరుకు ; 7: చూ, అక్షము.8; 8. కర్షమెత్తు రాగి టంకము: చూ, లోహము. 1; 9. గవ్వయెత్తు; 10. అమ్మదగిన కూరలోనగువానిపిడికిలి; 11.=పన్ను: చూ, శిస్తు. 1; దే. వి. (1): చూ, విన్నాణములు.

పణవము. సం. వి. అ. పుం.=పంబ. 1. ఉడుక, వాద్యభేదములలో నొకటి: చూ, వీణె. (స్వరము. 2.); ఆం. 2: చూ, ఆనద్ధవాద్యములు; పా. 3. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు మగణ, నగణ, యగణ గురువుతోగూడి యాటింటయతి గలిగి 10 వ ఛందస్సునందుబుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

పణస. సం. వి. అ. పుం.=పనస*: చూ, పనస. 2.
పణాయితము. సం. విణ. (రూ-పనాయితము-పణితము-పనితము) పొగడఁబడినది: చూ, స్తుతము.
పణార్ఘము. సం వి. అ. పుం. చూ, అర్ఘ్య.
పణితము. సం. విణ. 1: చూ, రూ-పణాయితము; 2. పందెముగాఁజేయఁబడినది; 3 సీమయందలి యేకదేశము
పణితవ్యము. సం. విణ. 1. పొగడఁదగినది: చూ, స్తుత్యము; 2. అమ్మఁదగినది: చూ, విక్రేయము.
పణిదము. వా. వి. గుడపాకము: చూ, శర్కర. 1.
పణిదియ. దే. వి: చూ, రూ-పడిద
పణిహారి. వై. వి.=: చూ, రూ-పడిహారి.
పణిహారుఁడు. వై. వి.=—పై—
పణుగు. వా. వి: చూ, పడుకు. 2.
పణ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మానేరు*.
పణ్యము. సం. విణ. 1: చూ, పణితవ్యము. 1; 2: చూ, పణితవ్యము. 2.
పణ్యవీధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. విపణి, అంగడి వీధి: చూ, మార్గము. 1.
పణ్యాంగన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వేశ్య.
పణ్యాజీవుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వర్తకుఁడు.
పణ్యారము. వై. వి.=పణ్యాహారి. 1. నానఁబప్పు: చూ, సూపము; 2: చూ, భక్ష్యము.
పతంగము. సం. వి. అ. న. 1. పాదరసము: చూ, సూతము; పుం. 2: చూ, పక్షి; 3: చూ, శలభము; 4: చూ, బాణము. 1; 5: చూ, మార్జాలము; 6. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము. [మక్షిక.
పతంగిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తేనెటీఁగ: చూ,
పతంగుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.
పతంతకము. అం: చూ, భోగవ్యూహములు.
పతకము. వై. వి.=పడక. హారమునడుమనుండెడు రత్నపుబిల్ల: చూ, భూషణము. 2.
పతగము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-పతంగమము-పతంగము-పతము.) చూ, పక్షి.
పతత్తు సం. వి. త్. పుం —పై—
పతత్రము. సం. వి. అ న. పత్రము: చూ, ఱెక్క. 1.
పతత్రి. సం. వి. ఇ. న్. పుం. చూ, పతగము.
పతత్ప్రకర్షము. అం. అతిశయముతప్పిచెప్పుట. (ఈభటుఁడు పులులను, వరాహములను, జింకలను వధించెను. ఇందు ముందుఁజెప్పిన వానికన్న వెనుకటివి బలహీనములు కావున దోషము. పులులను జంపినాఁడని చెప్పిన తరువాత జింకలను జంపినాఁడని చెప్పుట యందు సారస్యములేదు.): చూ, వాక్యదోషములు. [పతద్గ్రాహము: చూ, పాత్రము. 6.
పతద్గ్రహము. సం.వి. అ. పుం.=పడికము. రూ-
పతద్గ్రాహము. సం. వి. అ. పుం.=—పై—
పతనము. సం. వి. అ. న.=పడుట: చూ, రాలుపు.
పతయాళువు. సం. విణ. ఉ: చూ, పాతుకుఁడు.
పతాక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1=పడగ. ఱెక్కము: చూ, సిడము; 2. ఱెక్కపుఁగంబము: చూ, స్తంభము. 1; 3: చూ, సౌభాగ్యము.
పతాకము. అం: చూ, అసంయుతహస్తములు. (బొటనవ్రేలినివంచిచూపుడు వ్రేలిమొదటఁ గూర్చి వ్రేళ్లన్ని చేక్కఁగఁజాచి పట్టినది.) [ములు.
పతాకస్వస్తికము. అం: చూ, సంయుతహస్త
పతాకి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) ఱెక్కము గలవాఁడు: చూ, వైజయంతికుఁడు.
పతాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ధ్వజిని: చూ, సేన. 1.
పతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. మగఁడు: చూ, సామి. 2; విణ. 2. ఏలిక: చూ, స్వామి. 1.
పతింవర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తనంతట మగని

వరించునట్టి ఆఁడుది, వర్య, స్వయంవర: చూ, స్త్రీ.

పతిత. అం: చూ, దేశీయక్రియలు.

పతితుఁడు. సం. విణ. 1: (తె. ప.)—పడిన వాఁడు; 2. పదవిచెడినవాఁడు.

పతిపత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-పతివత్ని. మగనాలు: చూ, స్త్రీ.

పతిమ వై. వి.=ప్రతిమా: చూ, బింబము. 8.

పతివత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-పతిపత్ని.

పతివ్రత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సాధ్వి: చూ, స్త్రీ.

పతులు. అం. శృంగారనాయకచతుష్టయము చూ, నాయకులు. 2.

పత్తనము. సం. వి. అ. న. రూ-పట్టణము: చూ, సీమ. 1 (దేశము)

పత్తా. వా. వి. జోడ: చూ, సూచన. 1.

పత్తి. సం వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, ప్రయాణము; 2. సేనావిశేషము. (ఒకరథము, ఒక యేనుఁగు, మూఁడుగుఱ్ఱములు, ఏవురుకాల్వురునుగలది): చూ, సేన.1; పుం. 3. కాలిబంటు: చూ, భటుఁడు; దే. వి. (1): చూ, రూ-ప్రత్తి.*

పత్తికట్టు. వా. వి: చూ, పత్తిరేకు.

పత్తిగాకు. వై. వి.=పత్త్రి: చూ, పత్తిరి.

పత్తిరి. వై. వి.=పత్త్రిమ్. 1. పూజకుపయోగించెడుబిల్వదళాదులు. కాశీ. 2, ఆ. 49 చూ, పర్ణము. 1; వా. వి. 2. గంజాయిపత్తిరి. "పత్తిరిపీల్చుచున్నాఁడు": చూ, పర్ణము. 1

పత్తిరిబొట్టు. వై. వి. తిలకవిశేషము: చూ, బొట్టు. 1.

పత్తిరేకు. దే. వి. లోహాదులనొకదానితో నొకటి యదికించునపుడు పత్తివలెఁ గొట్టిపెట్టెడు సజాతీయమైన పాకిరేకు: పత్తికట్టు.

పత్తు. వా. వి. 1. నేల: చూ, భూమి. 1; 2. రూ-పస్తు: చూ, లంకణము.

పత్తెచ్చేము. వై. వి.=ప్రత్యక్షము, ఐంద్రియకము: చూ, స్పష్టము.

పత్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, భార్య.

పత్త్రఝంకారము. సం. వి. అ. పుం. నీటిసుడి: చూ, సుడి.1.

పత్త్రనాడి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పారక.

పత్త్రపరశువు. సం. వి. ఉ. పుం. ఆకురాయి: చూ, వృశ్చనము. (-చీరణము-చీర్ణము అను పదములకు "వృక్షాదనము. 1." చూడుము)

పత్త్రపాత్రము. సం. వి. అ. పుం. కుట్టుడాకు: చూ, పత్త్రము. 8.

పత్త్రపాళ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పాపటబొట్టు లలాటిక: చూ, బొట్టు. 1.

పత్త్రభంగము. సం వి. అ. పుం. స్త్రీలయొక్క చెక్కిలి స్తనములు లోనగువానియందు లిఖించెడుమకరికాపత్రము పత్త్రరేఖ, పత్త్రలేఖ, పత్త్రాంగుళి, పత్త్రావళి.

పత్త్రము. సం. వి.అ. న. 1.=పత్తిరాకు-పత్తిరి-పత్రి. ఆకు: చూ, పర్ణము. 1; 2. వ్యవహారముయొక్క చెల్లుబడికై యొకరికొకరువ్రాసికొనెడు ఆకు: చూ, దస్తావేజీ; 3: చూ, పతత్త్రము; 4. ఎక్కఁదగినయేనుఁగు లోనగునది. చూ, వాహనము; 5: చూ, బాణము. 1; 6. చురకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 7. లవంగపుపట్ట: చూ, వరాంగకము; 8. భోజనపాత్రము (కుట్టినఆకు(అడ్డాకు),కుట్టువిఆకు (తామరపాకు)లోనగునది) చూ, విస్తరి. [పక్షి.

పత్త్రరథము. సం. వి. అ. పుం. పులుఁగు: చూ,

పత్త్రరేఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ,పత్త్రభంగము.

పత్త్రల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పెద్దయేలకి: ఏల, ఐంద్రి, కటుచాతుర్జాతకము, కన్యక, సుర్మి, చంద్రబాల, త్వచిసుగంధ, దాడిమము, నిష్కుటి, పుటిక, పృథ్వీక, పృథ్వీల, బహుళ, బృహదేల. (తె ప.)—ఏలకి, పెద్ద

యేలకి, పేరేలకి; తద్విశేషములు.— సన్న
యేలకికి.—ఉపకుంచిక - ఉపకుంభిక, ఏలీ
క, కటుక, కపోతక, కపోతపర్ణి, కోరం
గి, తుచ్ఛ, త్రిపుట, త్రుటి, బహుళ, భ
ద్రేల, మహాతుక, సూక్ష్మ, సూక్ష్మేల.
(తె. ప).—చిట్టేలకి, పిన్నయేలకి, సన్న
యేలకి, (చూ, సూక్ష్మేల); 2: చూ, శ్రీ
తాళము*. [మేరియు: చూ, దిష్టి. 2.
పత్రలత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మిక్కిలినిడుపు
పత్రలేఖ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పత్రభంగము.
పత్రవాహనము. సం. వి. అ. పుం చూ, బా
ణము 1. [సితాగ్రము
పత్రసూచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ ముల్లు: చూ,
పత్రస్నుహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, సువి
రేచని*.
పత్రస్రుక్కు. సం. వి. చ్. స్త్రీ —పై.—
పత్రహారి. అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.
పత్రాంగము. సం. వి. అ. న. 1. రక్తచంద
నము. చూ, వాసన.1; 2: చూ, భూర్జము*;
3. చూ, పద్మకాష్ఠము. * [భంగము.
పత్రాంగుళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పత్ర
పత్రి. సం. వి. న్. పుం 1. డేగ: చూ, శ్యేన
ము; 2: చూ, పక్షి; 3: చూ, బాణము. 1;
4: చూ, పర్వతము; 5: చూ, మ్రాను;
6:చూ, రథికుఁడు; వై. వి.(1)=పత్త్రి: చూ,
రూ_పత్తిరి.
పత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కాగితము: చూ,
పటపత్రము; 2: చూ, పత్రము. 2; అం.
3: చూ, దూతీచతుష్టయము; వా. 4. వా
ర్తాపత్రిక. "ఆంధ్రపత్రిక, హిందు" మొ.
పత్రోర్ణము. సం. వి. అ. న. 1. ఉదికిన పొత్తి
చీర, పట్టుచీర మొ: చూ, వస్త్రము; పుం.
2: చూ, శోణకము * [మార్గము. 1.
పథము. సం. వి. అ. పుం. త్రోవ: చూ,

పథికుఁడు. సం. విణ: చూ, పాంథుఁడు.
పథ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కరక*: చూ, హరీ
తకి.
పథ్యాకందము. పా. (పథ్య): చూ, కందము.3.
పదంపడి. దే. అవ్య. రూ-పదపడి. 1. వెనుక.
ఉ, హరి. 4, ఆ. 17: చూ, వెనుక. 1,
2. మఱియు. భాగ. 4, స్కం. 118: చూ,
వెండియు.
పదకము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పతక. సర
విశేషము: చూ, భూషణము. 2; వై. వి.
(1)=పదక. క్రమము. నిర్వ. 4, ఆ. 31:
చూ, విధము. 1; వా. (2) పన్నుగడ,
రచన [ణములు.
పదకవితారచనానైపుణ్యము. అం: చూ, సుగు
పదకీర్తన. అం. ఒకానొక రాగము (చూ, గాన
శాస్త్రపండితుఁడు): చూ, స్వరము. 2.
పదఖండనము. అం: చూ, కాయమానములు.
పదగతము. అం: చూ, అర్థాంత సంక్రమితవా
చ్యము.
పదగతములు. అం: చూ, కావ్యదోషములు.
పదగళాప్తి. అం: చూ, విన్నాణములు.
పదగుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,భటుఁడు. 1.
పదిచౌళి. వై. వి. పెక్కణమను నాట్యము: చూ,
వ్యంజకము. 1.
పదచ్ఛేదము. పా. పదములు విభజించుట.
పదటము. దే. వి. (రూ-పదటు-పల్లటము):
చూ, సంభ్రమము. [చూ, రేణువు. 1.
పదటి. దే. వి. ధూళి. ఆం, భా. ద్వి. 220:
పదటు. దే. వి: చూ, రూ-పదటము.
పదడు. దే. వి. బూడిదె: చూ, భస్మము.
పదదోషములు. అం: చూ, కావ్యదోషములు.
పదను. దే. వి. 1: చూ, సమయము.1; 2. తడి.
రామా. 4, ఆ. 176. చూ, స్తేమము; 3. నై
శిత్యము, రూ-పదును. య.2, ఆ. 67:చూ,

వాఁడి. 1; 4. పరిపాకము: చూ, పరువు; వా. 5: చూ, రూ - పదును. 1. [మగు.

పదనుకొను. దే. అ. క్రి. తడియు: చూ, స్రేమ

పదపడి. దే. అవ్య: చూ, రూ-పదంపడి. (వెను కఅనుటకు —భార. ఆది. 3, ఆ 109; మతి యు అనుటకు.—భార. ఆది. 1, ఆ. 68.)

పదభ్రమకము. పా. ఒకానొక చిత్రకవిత్వము: చూ, వృత్తము. 1.

పదము. సం. వి. అ. న. 1. పాదము: చూ, హజ్జ; 2. పద్యపాదము, చరణము: చూ, వృత్తము. 1; 3. ఇసుకలోనగుచోట్లఁ గనఁ బడెడు పాదచిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; 4. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; 5. శబ్దము (ధ్వనితోఁగూడినది)· చూ, స్వ రము. 2; 6. వాక్యము, పాట (అనికొం దఱు): చూ, శబ్దము. 2; 7. ప్రయత్నము: చూ, యత్నము; 8: చూ, స్థానము. 1; 9: చూ, వ్యాజము. 1; 10: చూ, సరకు. 2; 11: చూ, వేరు. 1; పుం. 12. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; పా. 13 కత్తెము. (Term); ధనము. (దీనికి సంబంధించిన పరిభాషాపదములు.— శుద్ధపదము, తుల్య పదము, పూర్వపగము, సాధారణపదము (తర్క), సహాహారక సాధారణపదము, శుద్ధ సాధారణపదము (తర్క) ఇత్యాది.

పదములు. అం. 1. నామములు, క్రియలు, అవ్య యములు, విశేషణములు, సర్వనామములు అని ౫ విధములు; (పదములనఁగా (వర్ణస ముదాయము) మాటలు. ఉదా.—శివుఁడు, చిలుక, చేూచె, భళి, నల్లని, ఒకటి మొ.); 2. తత్సమము (సంస్కృతప్రాకృత తుల్యం బగుభాష), తద్భవము (సంస్కృతప్రాకృ తతద్భవంబగుభాష), దేశ్యము (త్రిలింగదేశ వ్యవహారసిద్ధంబగు భాష), గ్రామ్యము (లక్షణవిరుద్ధమగుభాష) అని ౪ విధములు; 3. పదములు.— కళలు, సుప్రకప్రకృతికములు అనిద్వివిధము

పదయమకము. అం: చూ, యమకము.

పదరము. నై. వి. తములపాకులయడపము· చూ, హడపము.

పదరు. వా. వి. 1. పదరుఁబోతుతనము: చూ శబ్దము. 2; 2 నింద: చూ, సెగ్గింపు; బ. 3. త్వరితోక్తి. స్వా. 6, ఆ. 44· చూ, శబ్దము. 2; బ 4. కోపోక్తి చూ, శబ్దము. 2; 5. చలనము. చూ, లోలము; అ. క్రి. 6. రూ- పదురు. త్వరపడు కళా. 6, ఆ. 222: చూ, సంభ్రమించు; 7. కోపించు: చూ, రోషించు; 8. చలించు· చూ, సలించు; స. క్రి. 9. ఆక్షేపించు. భార. ఆది 5, ఆ. 101· చూ, సెగ్గించు

పదలము. వా.వి. అరవీసె. (½వీసె=రెండుఏబుల ములు=60 తులముల యెత్తు)

పదవి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ) 1. త్రోవ· చూ, మార్గము. 1; నై. వి (1) కలిమి· చూ, సం పత్తి 1; (2)=పద. ఉన్నతమగుస్థితి. "చక్రి వర్తిపదవి. మహారాజపదవి."

పదాజి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, భటుఁడు. 1.

పదాడము. వా. వి: చూ, బిరుదము. [గము.9.)

పదాతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, పదాజి (అం

పదార్థటీక. అం: చూ, హస్తప్రాణములు.

పదార్థము. సం. వి. అ. పుం. 1. వస్తువు: చూ, సరకు. 2; 2. శబ్దములయొక్క అభిధేయము.

పదార్థములు. అం. 1. ద్రవ్యము, గుణము, కర్మ ము, సామాన్యము, విశేషము, సమవాయము, అభావము (7); 2 మాంసకృత్తులు, పిండిప దార్థములు, క్రొవ్వుపదార్థములు, ఉప్పుప దార్థములు, నీరు (5); 3. పదములయొక్క అర్థములు (టీక); 4.సరకులు.

పదార్వాళ్లదొర. ద్వ. వి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు. ఆం, పదా. సుర. 23.
పదాఱు. ద్వ. స. రూ-పదియాఱు-పదునాఱు, కల-కళ: చూ, షోడశము. 1.
పది. సం. వి. ద్. పుం. 1. పాదము. రా. వి. 1, ఆ. 36. చూ, హజ్జే; నై. స. (1)=పంక్తి: దశమము, పంక్తి (తె. ప)— ఈరేను, ఈ రైదు, బంతి, రెండయిదులు-రెండైదులు.
పదింబదిగ. ద్వ. క్రి.విశ. (పదియున్ + పది + కాన్) 1. గట్టిగా, చక్కఁగా. రాఘ. 4, ఆ. 101; వా. 2. అదేపనిగ.
పదికుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పదాతి.
పదికోట్లు. మి. వి. స. బ. అర్బుదము: చూ, సంఖ్య. 1. [(శాణము 1)
పదినూఱంచులవాలు. ద్వ. వి. చూ, కడిదలుఁగు
పదియార్దును. ద్వ. వి. పదునాఱుతూములు.
పదియాఱు. ద్వ. స: చూ, రూ-పదాఱు.
పదియేడు. ద్వ. స: రూ-పదునేడు.
పదియేడ్దుము. ద్వ. వి. పదియేడుతూములు: రూ-పదునేడ్దును. [దు పదిహేను)
పదియేను. ద్వ. స: రూ-పదునేను (వాడుకయం
పదిరెండు. ద్వ. స: చూ, ముచ్చొక్కము.
పదిలపడు. నై. అ. క్రి. 1: చూ, నేటించే; 2. చూ, స్థిరపడు; ప్రే. 3. పదిలపఱుచే
పదిలము. నై. వి.=భద్ర). 1 సుఖము: చూ, సంతోషము; 2. అవధానము: చూ, హెచ్చరిక; 3: చూ, స్థైర్యము. హరి. ఉ. 10, ఆ. 147; విశ. 4: చూ, మేలుకోలు. నీలా. 2, ఆ. 59; 5. దృఢము. భో. 4,ఆ. 309: చూ, స్థైర్యము. 1. [స్థిరపఱుచే. జై. 7, ఆ. 221,
పదిలించే నై. స.క్రి. 1. దృఢపఱుచే; 2: చూ,
పదిలుఁడు. నై. విశ. 1.=భద్ర): చూ, మేలు కోనియుండువాఁడు. హరి. ఉ. 6, ఆ. 69; 2. స్థిరుఁడు, శని: చూ, రాహువు. 2.

పదివేలకు. జా. శాశ్వతముగా. "వీరు మనవలదే పదివేలకైన" (దాశరథివిలాసము); "చాలు పదివేలువచ్చె నీచలమువిడువు" (రసికజన మనోరంజనము)"; చాలుపదివేలనచ్చెఁబాం చాలిదొరకినట్లైగద."(పాంచాలీపరిణయము)
పదివేలు. ద్వ వి. నూఱువందలు చూ,సంఖ్య.1.
పదివేసములసామి. నై. వి: చూ, విష్ణువు. 1.
పదుండ్రు. ద్వ. స చూ, రూ-పదుగుండ్రు.
పదుగు. దే. వి. 1. పంక్తి చూ, శ్రేణి. 1; 2. కొలము: చూ, పంగడము; 3. రూ—పదువు. సజాతీయప్రాశి సమూహము. చూ, పంగడము.
పదుగుండ్రు ద్వ స. పదిమంది: (రూ-పదుగురు-పదువురు-పదుండ్రు-పదురు-పదువు).
పదుగురు. ద్వ. స.—పై.—(పదికి మహన్మహత్యర్థక బహువచనాంతాదేశము.)
పదునల్తుము. ద్వ. వి. పదునాలుగుతూములు.
పదునాఱు. ద్వ. స: చూ, రూ-పదాఱు.
పదునాలుగు. ద్వ. స:రూ-పదునాల్గు, ఈరేడు. (సం. ప).— ఇంద్రము.
పదును. దే. వి. (పది + ఊను.) రూ—పదను. 1. పదియంగుళములవఱకు నేలయందు తడిచొచ్చునంతటివర్ష ప్రమాణము;వా. 2: చూ, రూ-పదను. 3.
పదునుపెట్టు. వా. స. క్రి: చూ, వాఁడిచేయు.
పదునెనమందుము. ద్వ.వి.పదునెనిమిదితూములు.
పదునెనిమిది. ద్వ. స: అష్టాదశకము.
పదునెనిమిదివర్ణనములు. అం. ప్రబంధమున కవికల్పిత చరిత్రము.ఇందు 18 వర్ణనలనికొంద ఱు, 22 వర్ణనలని కొందఱు. ఈచెప్పినవర్ణనలందేవేని 4-5 తక్కువైననుసరే. పెక్కులు లోపించినచో దానిని ప్రబంధమనరు. 18 వర్ణనములు.—పుర, సముద్ర, పర్వత, రవి, శశి, ఋతు,వివాహ,రతి,విరహ,సులోదయ, వన, జల, యాన,పాన,దౌత్య, నృప,మంత్రి,

యుద్ధములు. వీనికి స్త్రీ, దౌహృద, మృగయ, జయములు కలిపినచో 22 వర్ణనలగును. (చూ, కావ్యము. 5)

పదునేడు. ద్వ. స: రూ-పదియేడు.

పదునేడ్డుము. ద్వ. వి: రూ-పదియేడ్డుము.

పదునేను. ద్వ. స: రూ-పదియేను.

పదునొకటి. నై. స. ఏ, ఏకాదశకము, ఏకాదశము.

పదునొకొల్లుము. నై. వి: (పది + ఒకండు + తూము) పదునొకండుతూములు.

పదుపు. దే. వి: చూ, రూ-పదుగు. 3 అచ్చ. యు, కాం. 491. (ధేనువు)

పదుము. నై. వి: చూ, పందుము.

పదుముత్తుము. ద్వ వి. పదుమూఁడుతూములు.

పదురు. నై. స. 1: చూ, రూ-పదుగురు. కాశీ 3, ఆ. 142; 2: చూ, విధము. 1; బ. 3·చూ, రూ-పదరు. 8, అ. క్రి. 4· చూ, రూ-పదిరు. 6.

పదురుచే. దే. ప్రే రూ-పదుర్చే పదురఁజే యు: చూ, పకృళించే

పదువు. దే. వి. చూ, రూ-పదుగు. 3

పదువురు ద్వ. స: చూ, రూ-పదుగురు.

పద్గుఁడు. సం. వి. అ. పుం. (రూ-పదికుఁడు-పదికుఁడు-పత్తి-పదాతి-పదాతికుఁడు-పదాతిగుఁడు): చూ, భటుఁడు. 1.

పద్దనము నై.వి.(రూ-పద్దె-పద్దెము.)=పద్యమ్. ఛందోబద్ధమైన కావ్యము. నీలా. 2, ఆ. 91: (చూ, వృత్తము. 1). చూ, శ్లోకము.

పద్దు నై వి. 1=ప్రతిజ్ఞ· చూ, స్పర్థ. 4; 2.=స్పర్థా. పోటి: చూ, స్పర్థ. 1; 3.=ఫెపి అంకెలకట్టెము; వా 4. (అంగడిసరుకుల) జాపితా; 5: (ఒరులు పత్రమునకు మాఱుగావ్రాసినది) పద్దు; 6. (కూలీలమస్తరు) పద్దు; 7. తాకట్టుపద్దు, 8. సత్రమందు భోజనపుపద్దు; 9: కరుడు, చిట్టా-చిరా. "పద్దులపొత్తము"; విశ. 10.=అబద్ధ. నిజముకానిది:చూ,వితథము; వా.క్రి. 11. నెళ్లు "నీవు పద్దు. నేను వచ్చెదను." (వాడుక. అప్రి)

పద్దె. నై. వి.=పద్యమ్: చూ, రూ-పద్దియము.

పద్దెము. నై. వి.=—పై—య. 1, అ. 12.

పద్ధతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1; 2. వరుస: చూ, విధము. 1; 3. అడుసు· చూ, బురద.

పద్నాల్గు. ద్వ. స. చూ, రూ-పదునాలుగు.

పద్మ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, లక్ష్మి; 2. బారంగి*: చూ, హంజిక; 3 మెట్టతామర*: చూ, సహస్రపత్రము

పద్మకంద సం. వి. ఆ. స్త్రీ.తామరదుంప·చూ, సహస్రపత్రము. (పద్మకందము అనియు)

పద్మకము సం. వి అ. న. 1: చూ, పద్మము. 5; 2: చూ, పద్మకాష్ఠము*: పా. 3. ఒకానొక వృత్తము. "న-భ-జ-జ-జ గురువులు." 11వ యింటయతి.పదునాఅవఛందస్సు:చూ, వృత్తము. 1.

పద్మకాష్ఠము. సం. వి. అ. న. ఒకానొకఓషధి*: పతాంగము, పద్మకము, పద్మాగము.

పద్మకోశము. అం: చూ, అసంయుతహస్తములు. (అయిదువ్రేళ్లను కొనలు కూడకుండునట్లు విల్లువలెవంచి యెడముగలవానిగాఁబట్టునది.)

పద్మగర్భ. సం. వి. ఇ. పుం.(రూ-పద్మగర్భుఁడు, పద్మనాభి, పద్మనాభుఁడు)·చూ, విష్ణువు.1.

పద్మచారణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పద్మ. 3.

పద్మనాభము. అం. 1: చూ, శస్త్రములు; పా. 2. ఒకానొక వృత్తము. "త-త-త-త-త-త-త- గగములు" 13వ యింట యతి. 23వఛందస్సు· చూ, వృత్తము. 1.

పద్మనాభాయనమః. అం.(పద్మనాభః=హృదయపద్మస్య నాభౌ నాభేరేవఁడు పరిభాగేప్రకాశనాత్.): చూ, ఓమ్.

పద్మనాభుఁడు. సం.వి. అ. పుం: చూ, పద్మగర్భి.
పద్మనాయకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలమ
పద్మపత్త్రము. సం.వి.అ.న.1: చూ, తామరపాకు, 2. మెట్టతామరదుంప: చూ, సహస్రపత్త్రము
పద్మపాణి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఒకానొక బుద్ధుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1; 2 చూ, సూర్యుఁడు.
పద్మపుఁదీఁగె. మి. వి చోరపుష్పి*: చూ, శంకిని.
పద్మబాంధవుఁడు. సం. వి. అ. పుం చూ, సూర్యుఁడు.
పద్మము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. తామర, కమలము: చూ, సహస్రపత్త్రము; అం.బ 2: చూ, నిధులు. (లిబ్బి. 2.); 3: చూ, వ్యూహభేదములు; 4. సంఖ్యాభేదము: చూ, సంఖ్య. 1; 5 ఏనుఁగు మొగమునందలి బొట్లసమూహము, జాల, పొగరుపొడ, పద్మకము. చూ, హస్తి; పుం. 6: చూ, సర్పము.
పద్మరాగము. సం. వి. అ. పుం. తామరకెంపు, మాణిక్యము, (ఇది సింహళమున పుట్టినది. రక్తవర్ణముగలది. ఉత్తమజాతి రత్నము.) చూ, రత్నము.1. [చూ, సహస్రపత్త్రము.
పద్మలతాశిఫ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తామరతూడు
పద్మవెలమ. మి. వి: చూ, వెలమ.
పద్మవ్యూహము. అం: చూ, ప్రధానవ్యూహములు. (వ్యూహములు)
పద్మాంశము. అం. చూ, షష్ట్యంశములు.
పద్మాకరము. సం. వి. అ. పుం 1 కొలను చూ, సరస్సు. 1; 2 చెఱువు చూ, సరస్సు. 1. [ప్రపున్నాటము.
పద్మాటము. సం. వి. అ. పుం. తగిరిస*: చూ,
పద్మాలయ. సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్ష్మి.
పద్మాసనము. అం. 1 చూ, ఆసనములు; 2: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.
పద్మి. సం. వి. న్. పుం. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.
పద్మిని. సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తామరతీఁగ: చూ, సహస్రపత్త్రము; 2. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1; 3. తామరతంపర: చూ, సమృద్ధి; 4. పద్మినీజాతి స్త్రీ. (స్త్రీలలో నత్యుత్తమమైనది. పాంచాలుఁడనుపురుషుఁడు సేవించును. నాలుగవజామునఁ బంకజాసనపస్మిమను బంధమిష్టము. నాభి, పిఱుఁదులు, తొడలు కళాస్థానములు. వంకలైన బహుకేశములు, కుటిలములగు స్తనములు, మొల్లమొగ్గలవంటిదంతములు, పద్మగంధము, హంసస్వరము, ముఖసౌభాగ్యము, ప్రేమఁగోరుట కలిగియుండును) చూ, స్త్రీ; 5 ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి; 6 చూ, పద్మాలయ; అం. 7: చూ, స్త్రీజాతులు, 8. చూ, దేశీయక్రియలు.
పద్మినీపత్త్రజలబిందున్యాయము పా తామరపాకులోనినీరు అంటకుండుననురీతి.
పద్మినీవల్లభుఁడు. సం వి. అ. పుం. చూ, సూర్యుఁడు.
పద్య. సం.వి. ఆ. స్త్రీ. త్రోవ: చూ, మార్గము 1.
పద్యకావ్యము అం. (గణయతిప్రాస నియమము గలది): చూ, కావ్యము. (తిక్కనసోమయాజి నిర్వచనోత్తరరామాయణము మొ॥ వి)
పద్యభ్రమకము. పా చిత్రకవిత్వమునందొకటి: చూ, వృత్తము. 1.
పద్యము. సం. వి. అ. న.=పద్దెము: చూ, పద్దెము.
పద్యములు అం: చూ, జాతులు. 5.
పద్యుఁడు సం. వి. అ. పుం. చూ, శూద్రుఁడు.
పద్రుచు దే. ప్రే చూ, రూ-పదురుచు.
పన. దే. వి. ఓదియ-ఓదె: చూ, సస్యము. 1.
పనఁటి. దే. వి. రూ-పంటి. 1 వంటకుండ చూ, భాండము. 3; 2 కుండ. చూ, భాండము. 3.

పనవు. వై. స. క్రి =ప్రిలప్. ప్రలాపించే చూ, రొల్లు.
పనస వై. వి. 1.=పంచాశత్తు. ప్రిశ్నాంశము. (ఏఁబదిపదముల సమూహము పంచాశత్తనఁబడును. ఇది తెనుఁగుదేశమున పనసయని చెప్పఁబడుచున్నది): చూ, తైత్తిరీయ సంహిత. 1432 పొరట; 2 = పణస * : చూ, వేరుపనస (రో హ ద శా స్త్ర ము) (చెట్టుమొదటనుండి కొమ్మలవఱకుఁదామరపాకులుచుట్టి చెట్టుమొదట సన్న ముళ్ళకంప వేయ గొప్పఫలములు పెక్కులుపుట్టును.)
పనసలవాండ్రు ప్వ. వి. బ. కమసాలెవారిని యాచించిబ్రిదుకువారు.
పనాయితము. సం. విశ: చూ, రూ-పణాయితము.
పని. దే. వి. 1. చేఁత: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. కర్మము: చూ, వ్యాపారము. 1; 3 చూ, ప్రియోజనము; 4: చూ, శిల్పము; 5. ఆజ్ఞ భార. ఆది. 2, ఆ. 46: చూ, సెలవు; వా. 6. సేవకావృత్తి. "మా అబ్బాయికి కలెక్టరు ఆఫీసులోపని."; 7. స్వతంత్రివృత్తి. "మాఅబ్బాయికి మాభూములు సేద్యము చేయించెడుపని."
పనిపచ్చ. వా. వి. అధికకాంతిగల కృత్రిమ పద్మరాగము. ఆం, భా. ద్వి. 227. చూ, రత్నము. 1.
పనిగొను. దే. స. క్రి. నియోగించే భార. విరా. 1, ఆ. 269: చూ, సెలవిచ్చె.
పనిగొరడిబండ. వా.వి. పనులుచేసెడిపలుగాకి.
పనిచెఱుచువాఁడు. వా.వి:చూ, వినాయకుఁడు. 1. (ఇట్లు పనిచెఱుపు వేల్పు)
పనిచెఱుపు. వా. వి: చూ, విఘ్నము.
పనిఁజేసిన పాతికపట్టము. లో. "ఉదా.—"మేముపనిఁజేసినపాతికపట్టమనుమాట మదిఁబెట్టక." (ధర్మజరాజనూయము)
పనితము. సం. విశ: చూ, రూ-పణాయితము.
పనిముట్టు. దే. వి: చూ, సాధనము. 2.
పనివంచే. దే. స. క్రి: చూ, పనిగొను.
పనిపడు. ద్వ అ క్రి 1. అక్కఱపడు: చూ. వాంఛించే,వా. 2 పనియందునేర్పుటయగు.
పనివాఁడు దే. వి. 1: చూ, సేవకుఁడు; 2. కర్మకారుఁడు. చూ, వ్యవహర్త.
పనివిను. దే. అ. క్రి 1. ఆజ్ఞావశవర్తియగు. రామా.4, ఆ. 4 చూ, విను; 2. వచ్చెదను. భో. 6, ఆ 378, 3. పోయెదను. "ఏనుబనియెదనన్న" భార. అను. 1, ఆ.
పనుప. దే. అ. క్రి చూ, ఘోషించే ఉ. హరి. 4, ఆ 63.
పనుగొను. దే.అ.క్రి (పన్ను + కొను) 1. చూ, సేటించే భార. ఆది. 4, ఆ. 163; 2. కలుగు: చూ, సంభవించే
పనుచే. దే.స. క్రి: చూ, రూ-పంచే. 1-2-11.
పనుపడు. ద్వ. అ. క్రి. 1. రూ-పన్నుపడు: చూ, వాడుకపడు: 2: చూ, పనుగొను. 2; 3. నాటు: చూ, మొలవేయు.
పనుపరి. దే. విశ. రూ—పన్పరి. ఆజ్ఞకులోఁబడినవాఁడు: చూ, పరాధీనుఁడు.
పనుపు. దే. వి. రూ-పన్పు. 1: చూ, పని. 5; వా. 2. దాస్యము: చూ, సేవ.
పనులసాకిరి. వా. వి: చూ, సూర్యుఁడు ఆం, పదా. సుర. 20.
పనేరుబ్రాహ్మణులు. ఆం. చూ, నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులు.
పన్చు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పనుచే
పన్న. దే విశ. 1: చూ, వృద్ధుఁడు; 2: చూ, పేరులేనివాఁడు.
పన్నకము. దే. వి. (రూ- పన్నుగడ- పన్నిక- పన్నికము): చూ, రచన.
పన్నగము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; 2: చూ, పద్మకాష్ఠము*.
పన్నగాశనుఁడు. సం వి. అ. పుం. పాఁపమేపరి: చూ, హరివాహనుఁడు.

పన్నము. సం. విశే. 1. జారినది: చూ, సృస్తము; వై. వి. (1).=ప్రశ్నః. వేదమునందలి అట్టమునకు అవయవము. (వేదపరిచ్ఛేదము) (చూ, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము-తైత్తిరీయ సంహిత) చూ, వేదము. [డవు వడల్పులు.

పన్నా. వా. వి. కాగితము బట్టలోనగువాని పొ

పన్నాగము. దే. వి. 1: చూ, పడాల. 1; వా. 2 ఎత్తుగడ; 3 మోసము

పన్నారు దే వి. బాలిక లాడెడుగురిగి య. 3, ఆ. 151. [త్రము. 6

పన్నారులోవి. వా. వి. చిన్నగిన్నె: చూ, పా

పన్నిక. దే. వి: చూ, పన్నకము.

పన్నికము. వా. వి. —పై—

పన్నిడము. వై. వి.=పణితమ్. 1 జూదమునందు ఒడ్డెడు ధనాదికము: చూ, వ్యవహారము 4; 2 పాచికలు గవ్వలు మొదలగువాని పొర్లిక: చూ, వ్యవహారము. 4.

పన్నిద్దఱు ద్వ. స. (పది + ఇద్దఱు) (రూ-పన్నిరుగురు-పన్నిరువురు-పన్నిర్వురు) పండ్రెండు మంది. (పండ్రెండింటికి మహన్మహత్త్వగక బహువచనాంతాదేశము)

పన్నిద్దుము. ద్వ. వి. పండ్రెండుతూములు: రూ-పన్నిర్దుము.

పన్నియ. దే. వి: చూ, రూ-పన్నె.

పన్నిరుగురు. ద్వ స: చూ, రూ-పన్నిద్దఱు.

పన్నిరువురు. ద్వ. స. —పై—

పన్నిర్దుము. ద్వ. వి: రూ-పన్నిద్దుము.

పన్నిర్లము. వా.వి. రూ-పన్నిల్లము. పండ్రెండు పలములు. ఆం, భా. ద్వ. 269.

పన్నిర్వురు. ద్వ. స: రూ-పన్నిరువురు.

పన్నిల్లము. వా. వి: రూ-పన్నిర్లము.

పన్నీరము. సం.వి. అ.న =పన్నీరు: చూ, సలిలము.

పన్నీరు. వై. వి.=పన్నీర —పై.—

పన్ను. వై. వి. 1.=పణ. పంగము: చూ, సిస్తు. 1.(ఇందుల భేదములు.—ఇంటిపన్ను, భూమిపన్ను, వృత్తిపన్ను మొ.); వా. 2. చూ, పల్లు. 1; దే. విశే. 3. ఒప్పైనది. భార. ఆది 3, ఆ. 128 చూ, హృద్యము; దే. అ. క్రి. 4. యుద్ధమునకు సిద్ధపడు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 52: చూ, సిద్ధించు; 5. కలుగు. హరిశ్చ. 2, ఆ.90 చూ, సంభవించు, అం. ప్రే 6: చూ, సిద్ధపఱచు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 212; 7 కలుగఁజేయు పాండు. 5, ఆ. 122; స. క్రి. 8. ఏర్పఱచు, రచించు. చూ, సృజించు; 9. చూ, ఉపదేశించు; 10. చేయు: చూ, సమకట్టు, (మాయోపాయముపన్ను; కావడి బద్దకు మట్లుపన్ను; యుక్తి పన్ను మొ.)

పన్నుండు. దే. అ క్రి. చూ, శయనించు.

పన్నుగడ. దే. వి. 1. చూ, పన్నకము; 2 ఏతపుకడవపైపెండెనుంచి త్రాళ్ళతో బిగించుట; వా. 3 కావడిమట్లుబద్దకు సన్నాహము చేయుట [(ప్రే. పన్నుపఱచు)

పన్నుపడు. ద్వ. అ. క్రి. చూ, రూ-పనుపడు.

పన్నె. దే వి. రూ-పన్నియ. 1. మగ్గమునందు పడుగునూలు వేలువేలుచొప్పించుటకై నడుమదువ్వెనపండ్లవలె నిలువునేర్పడి యుండునట్లు వెదురుబద్దలతో అడ్డముగాఁగట్టఁబడిన సాలెవాని సాధనవిశేషము; 2 అంకపన్నె వెనుకటియినుపముల్లు; 3. దువ్వెన. ఆం, పదా. 4—31: చూ, ప్రసాధని.

పన్వరి. దే. విశే: చూ, రూ-పనుపరి.

పన్వు. దే. వి: చూ, రూ-పనువు.

పప్ప. దే. వి. 1: చూ, భక్ష్యము; వా. 2. బండికియెడమపైపువపూన్చెడుఎద్దు (చూ, టిట్టి): చూ, వృషభము. 1; వా. 3. అండుగుతి. (అప్రి)(నీచజాతులయందు వాడుక)

పప్పణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పాపట*.

పప్పర. దే. వి: చూ, మోదుగు*.

పప్పళి. దే.వి. 1. వస్త్రమునందలి చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 2. చిత్రవర్ణముగల వస్త్రము: చూ, వస్త్రము.

పప్పళిపచ్ఛేడము. వా.వి. బొంత: చూ, వస్త్రము.

పప్పు. దే. వి. 1: చూ, సూపము; 2. పొట్టుపోయి బద్దలైన కాయధాన్యము: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము) [యూషము.

పప్పుకట్టు. వా. వి. పప్పువేసికాచినచారు: చూ,

పప్పుచేయు. ద్వ. స. క్రి. 1: చూ, నలుమాడు; వా. 2. కందులు, పెసలులోనగువాని పొట్టుపోయి బద్దలగునట్లుచేయు.

పబలుట. వై. వి =ప్రబల. వృద్ధినందుట.

పబువు. వై. విణ =ప్రభువు: చూ, స్వామి. 1.

పబ్బము. వై. వి.=పర్వ. 1. ఉత్సవము: చూ, సంబరము; 2. సంక్రాంతిపండుగలోనగునది: చూ, సంబరము; 3. ఆతిథ్యము. పంచ. నా. 5, ఆ. 56: చూ, విందు. 2.

పబ్లిక్. వా.వి. బహిరంగమైన; అందరికిచెందిన.

పమిదె. వై. వి. (రూ-ప్రమిద-ప్రమిదె-ప్రమ్మిద) దీపముంచేపాత్రము: చూ, పాత్రము.6.

పముజో. దే. వి: చూ, రూ-పంజో. 2

పమ్మకము. దే. వి. అంచులుమడిచి పట్టెడికట్టు: చూ, స్యూతి. 1.

పమ్ము. దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. మార్క. 5, ఆ. 245: చూ, సందడించు; స. క్రి 2. అంచులు మడిచికట్టు: చూ, పొడుచు.9.

పయంట. వై. వి.=పైరా (రూ-పయింట-పయ్యంట-పయ్యోంట-పైంట, పయ్యెద- పయ్యెద-పైయద) స్త్రీలఱొమ్ముమీఁదివస్త్రము. విజ. 2, ఆ. 26: చూ, వస్త్రము.

పయనము. వై. వి.=ప్రయాణ. (రూ-పయినము-పైనము): చూ, ప్రయాణము.

పయనించు వై. అ. క్రి.=ప్రయాణించు: చూ, వెళ్లు. 3.

పయర. దే. వి. (రూ-పయిర-పయ్యర-పయ్యెర-పైర) 1. దక్షిణపుగాలి: చూ, వాయువు; 2. గాలి: చూ, వాయువు; బ.3: చూ, అపరాలు.

పయస్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పాల*: చూ, రాజాదనము. 1; 2. పిన్నపాల*: చూ, రాజాదనము. 1; 3. రెడ్డివారినానఁబాలు*: చూ, స్వర్ణక్షీరి; విణ. 4. పాలక. హితమైనది; 5. పాలయొక్క వికారము (నెయ్యి-పెరుఁగు-చల్లమొ): చూ, స్తన్యము.

పయస్విని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు); 2. ఏఱు: చూ, స్వర్ణది (నది); 3: చూ, పాలగొలిమిడి.

పయస్సు. సం. వి స్. న (రూ-పయసము-పయసము-పాయసము)=పాయి. 1. చేనుపాలు: చూ, స్తన్యము; 2. పాలు: చూ, స్తన్యము; 3. నీరు: చూ, సలిలము

పయాట. వా. వి. రూ-పైయాట. 1: చూ, వ్యభిచారము; 2. ఉపరతి: చూ, సంయోగము; 3. చీట్లాటయందలి ఆటపై యాట.

పయి. దే. వి. 1. (రూ-పై-పైని) ఉప్పరము: చూ, మీఁదు. 2; డ్రి 2. (రూ-పై-పైని) ఊర్ధ్వార్థకము. అం, భా. త్రి. 66.

పయింబక్కఁబడుట. జా. స్నేహముగానుండుట, ఎక్కువ మమతగానుండుట. "పయింబక్కఁబడంగఁ జెక్కనికుమారుని మక్కువమీఱ" (సారంగధరచరిత్ర).

పయింట. వై. వి.=: చూ, రూ-పయంట.

పయింటకొంగు. ద్వ. వి. రూ-పైంటకొంగు; చూ, మైజోలు.

పయిండి. దే వి. రూ-పైండి. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1: 2. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 3. ఉంకువ: చూ, శుల్కము. 2; 4. కోయి: చూ, శుల్కము. 3.

పయిఁడికంటి. దే. వి (పైఁడి + కన్ను) (రూ-పయిఁడికంటె-పైఁడికంటి.) 1: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు; 2 మెడవగ: చూ, భూషణము. 2; విణ. 3. బంగారుచాయకన్నులు గలది: పయిఁడికంటె

పయిఁడికంటె. దే. వి.—పై.—

పయిఁడిమోలాలు. దే.వి. రూ-పైఁడిమోలాలు వసుగర్భ: చూ, భూమి. 1.

పయిఁడితామర. ద్వ వి. రూ-పైఁడితామర. మెట్టతామర: చూ, సహస్రపత్రము.

పయిఁడినెలఁత. దే. వి. రూ-పైఁడినెలఁత: చూ, లక్ష్మి. 1. [చూ, పత్తి. *.

పయిఁడిపత్తి. ద్వ. వి. రూ-పైఁడిపత్తి.

పయిఁడిబాసము. ద్వ. వి రూ-పైఁడిబాసము. చూ, గాలిమాట (శబ్దము. 2.)

పయిఁడిముడుచు దే. అ. క్రి. రూ-పైఁడిముడుచు. నిశ్చితార్థముచేయు.

పయిఁడిముడుపు. దే. వి. రూ-పైఁడిముడుపు, నిశ్చితార్థము.

పయిఁడియుమ్మెత్త. ద్వ. వి. రూ-పైఁడియుమ్మెత్త. కాంచనము *: చూ, యుగపత్రకము. [రుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

పయిఁడిఱేఁడు. వా.వి.రూ-పైఁడిఱేఁడు కుబే

పయికము. దే. వి. రూ-పైకము. 1. రండు కాసుల నాణెము:చూ, హఱువు. 4; 2. చూ, విత్తము. 1; 3: చూ, సమూహము.

పయికాఁపు జా రూ-పైకాఁపు, పైజాగ్రత్త. "పచోత్థత భరంబునకుం బయికాఁపువోలె." (కళాపూర్ణోదయము).

పయికూటమి. దే. వి. రూ-పైకూటమి. ఉపరిసురతము. చూ, సంయోగము.

పయికొను. దే.అ.క్రి రూ-పైకొను 1. మీఁఱు: చూ, సందడించు; 2. కవియు చూ, వ్యాపించు; 3. చూ, యత్నించు; 4. కలుగు: చూ, సంభవించు. (ప్రే. పయికొలుపు)

పయిచేయి. జా. రూ-పైచేయి. అధికుఁడు. "చిల్వరాయనికిఁ బైచేయియయ్యె." (శ్రీనివాసవిలాసము). [దుక.

పయిజోలు. దే. వి. రూ-పైజోలు: చూ, పా

పయిజోలుమట్ట. దే. వి. రూ-పైజోలుమట్ట: చూ, మత్స్యము. 1. [చర. 83.

పయిసో. వా. వి: చూ, పదరు. 1. ఆం, పదా.

పయిడ. దే. వి. రూ-పైన. పెల్లకాయ: చూ, శిశువు. [స్త్రీ.

పయిదలి. దే. వి. రూ-పైదలి. ఆఁడుది: చూ,

పయినము. వై. వి.=ప్రయాణ: చూ, రూ-పయనము.

పయిపడు. ద్వ. అ. క్రి.రూ-పైపడు. 1: చూ, సంపడించు; 2. కవియు:చూ, వ్యాపించు.

పయిపయిగ. దే. ద్రి.క్రి. విణ. (పయిపయి + కాన్) రూ-పైపైగ: చూ, సులభము. 2.

పయిపాటు. ద్వ. వి. రూ-పైపాటు. 1. (పైపడుట) కవియుట: చూ, వ్యాపనము; వా. వి. 2. చీఁకటితప్పువలన వచ్చెడు రాబడి; 3. ఇతర వృత్తివలనవచ్చెడు రాబడి.

పయిఁబూసికొనుట. జా. సంబంధములేనివి కలుగఁజేసికొనుట. "అయినదానికిఁగానిదానికి నడ్డమువచ్చి పయిఁబూసికొనక." (నీతిచంద్రిక—విగ్రహము.)

పయిర. దే. వి. రూ-పైర: చూ, రూ-పఁయర.

పయిరము. దే. వి. రూ-పైరము. ఆవు: చూ, ధేనువు.

పయిరు. దే. వి. రూ-పైరు చూ, సస్యము. 1.

పయిరుదుబ్బు. వా. వి గుబ్బు: చూ, రూ-పైరుదుబ్బు. [వస్త్రాదు. 2.

పయిరుమాను. వా. వి. రూ-పైరుమాను: చూ,

పయిరులయొకిమీఁడు. దే. వి. రూ- పైరులయొకిమీఁడు:చూ, హిమాంశువు. [ములు.

పయిశాచము. అం. (పైశాచము): చూ, అస్త్రు

పయిస. వా. వి. రూ-పైస. [(కానికి పైసలు=3; కాని=¼ అణా; పైస=దమ్మిడి (అని కొందఱు); (కానికి దమ్మిడీలు=4 (అనికొందఱు)]: చూ, రువ్వ. 1.

పయిరులుసుఱు. వా. వి. రూ-పైరులుసుఱు. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

పయిలుమాను. వా వి: చూ, రూ-పయిరుమాను.

పయిసరము. దే. వి. రూ-పైసరము రతి: చూ, సంయోగము. [ప్యా-రము.

పయిసలా. వా. వి. రూ-పైసలా. తీర్పు, పరి

పయోజము. సం. వి. అ. న నీటిపుట్టుగు, తామర: చూ, సహస్రపత్రము.

పయోధరము. సం. వి. అ. పుం. 1. బ. పాలిండ్లు: చూ, స్తనము; 2 మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 3: చూ, ముక్కంటిపండు; 4. కోశకారమను చెఱకు*: చూ, రసాలము. 3.

పయోధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము.

పయోముఖవిషకుంభన్యాయము. పా. లోపలవిషము నోటపాలునుగలకుండ యనురీతి.

పయోరాశి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ,పయోధి.

పయ్యా. పై. వి.=పాటల. రూ-పయ్యో. 1. పాటలవర్ణము, పల్లవన్నెగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పయ్యాఁట. పై. వి.=పై రా: చూ, రూ-పయఁట.

పయ్యెద. ద్వ. వి.—పై.—

పయ్యెర. దే. వి: చూ, రూ-పయెర. (దక్షిణపుగాలికి.—స్వా. 3, ఆ. 84; గాలికి.—అచ్చ. బాల, కాం. 63.)

పయ్యో. పై. వి, విణ: చూ, రూ-పయ్యా.

పయ్యోఁట. పై. వి.=పైరా: చూ, రూ-పయ్యాఁట.

పయ్యోద. ద్వ. వి. (పయి + ఎద)—పై.—

పయ్యోర. వా. వి. 1: చూ, రూ- పయఁట; 2. పయ్యోరగాలి: చూ, రూ- పయెర.

పర. సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వాగ్భేదము; దే. వి. (1) కంటిపొర: చూ, పొర. 4; (2) అరఁటిలోనగువాని పొర : చూ, పొర. 5; పై. విణ. (3) వృత్తియందు పరముశబ్దమునకు మీఁదివర్ణములోపింపఁగా మిగిలినరూపము. [చెక్క-.

పరంగి. పై. వి. 1. శ్వేతముఖుఁడు; 2 పరంగి

పరంగీలాగి. ద్వ. వి. కెంపుజాతివస్తువు

పరంజము. సం. వి. అ. పుం. 1: తిలయంత్రము. (తె. ప).— గానుఁగ- గా ను (గ-గానుఁగు-గాన్గు; 2. చురకత్తియలుఁగు. చూ, రిష్టి. 2; 3. నురుగు: చూ, ఫేనము; 4.=పరుఁజో. కత్తిపిడి: చూ, పిడి. 2

పరంజే. పై. వి. రూ- పరంజో. గోడకట్టుబాటునకెత్తుగకట్టినకట్టడము: చూ, సౌరున. 3.

పరంజో పై వి.—పై.—

పరంజోగూఁడు. ద్వ. వి పరంజోబొక్క: చూ, రంధ్రము. 1.

పరంపర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=తెరతెర. వరుస (విడువక సాగునది): చూ, నెల్లి. 4; 2. పుత్రపౌత్రపారంపర్యము: చూ, సంతానము 2; 3. బాధ: చూ, శోకము; వా. వి. (1) వరుస: చూ, పరంపర. 1.

పరంపరాకము. సం. వి. అ. న. యజ్ఞమునందలి పశువధ: చూ, శసనము.

పరంపరావాహనము. సం. వి. అ. న. తేరుమోకు, పలువురు మోయఁదగిన యందలము, మొదలగునది (అనికొందఱు): చూ, నూత్రము. 1.

పరంపరుఁడు. సం. వి అ. పుం: చూ, ముమ్మనుమఁడు.

పరఁగు. పై. అ. క్రి. 1.=ప్రయుజ్. ఒప్పు. ఆం, భా. తృ. 83: చూ, సమ్మతించు; 2.=ప్రయుజ్. ప్రయాణమగు. మార్క. 4, ఆ. 220: చూ, వెళ్లు. 3; 3.=ప్రయుజ్; ప్రయుక్తమగు; 4.=ప్రయుజ్. ప్రవర్తిల్లు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 316; 5. ప్రసరించు.

ఉ. హరి. 5, ఆ. 313: చూ, వ్యాపించు; 6. ప్రసిద్ధమగు. మార్క. 5, ఆ. 220; 7. ప్రవహించు. చూ, వెల్లిగొను; 8. విహరించు. ప్రభా. 1, ఆ. 65

పరంజా. వా. వి: చూ, రూ-పరుంజా.

పరంట. దే. వి: చూ, పిడక.

పరంటి. దే. వి: చూ, రూ-పసంటి. 1-2.

పరంటిపుట్టువు. దే. వి. కుంభసంభవుఁడు, అగస్త్యుఁడు య 1, ఆ. 95: చూ, సన్యాసి.

పరంతె. దే. వి: చూ, రూ-పంటియ.

పరక. దే. వి. 1.రెండువీసములు; వా.2. రెండు కానులు, ఆరుపైసలు, అరణా, 1/32 వంతు రూపాయ; 3. పండ్రెండు, డజను. (పండ్ల వర్తకులుపరకకొకపండుపైగా నిచ్చెదరు); 4. గడ్డిపోఁచ. స్వా.4, ఆ. 48. చూ, మేటి

పరకాయప్రవేశము పా. ఒకశరీరమునుండి వేఱొక నిర్జీవశరీరమున జీవునిఁ బ్రవేశింపఁ జేయుట. [చూ, వస్త్రము

పరకాళాగుడ్డ. వై. వి. తెల్లని నాజూకుబట్ట:

పరకీయ. అం. 1. ఇది అన్య, కన్యయని ద్వివిధము. (అన్య అతిరహస్యమైన పరపురుష భోగముకలది. కన్య వివాహముకానిది. సామాన్య వేశ్య. (ఇట్లు స్వీయ 13, పరకీయ 2, సామాన్య. 1. విధములవుటచేఁ బ్రధానవాయికలు పదునాఱుగురైరి. (చూ, నాయికలు, స్వీయ,అన్య,కన్య); విణ. 2. ఇతరునిది.

పరగడ. వై. వి.=పరిసర. రూ-పరవడ. ఊరి వెలుపలిపొలము: చూ, భూమి. 1.

పరగడుపు. ద్వ. వి. (పరము + కడుపు) ఆహారము వేయనికడుపు: చూ, భ్రూణము. 1.

పరగణా. వా. వి. జమీలోనిభాగము: చూ, సీమ. 1 (దేశము). [శిశువు.

పరచేంటివాఁడు. వా. వి. స్తనపాయి: చూ,

పరచి. దే. వి. యాచితకము: చూ, బాకీ. 2.

పరచిత్తపరిజ్ఞానము. అం: చూ, నుగుణములు.

పరజాతుఁడు. సం. విణ: చూ, సేవకుఁడు.

పరజే. దే. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి

పరతంత్రము. అం: చూ, ద్వైధీభావద్వయము.

పరతంత్రుఁడు. సం. విణ: చూ, పరాధీనుఁడు.

పరద. వా. వి: చూ, బకము. [ద్వి 167.

పరదము. వా. వి: చూ, హడపము. అం, భా.

పరదా. వా. వి. 1. తెర: చూ, వస్త్రము; 2. బాడు. అం, భా. ద్వి. 199: చూ, ముసుఁగు. 3.

పరదూషణము. అం: చూ, షోడశసంధులు

పరదేశి. సం. వి. న్. పుం: చూ, విందు. 4.

పరపతి. వై. వి. 1. మాటనిలుకడ; 2.=పరధృతి. అప్పుతీసికొనుట. చూ, పరపత్తెము.

పరపత్తెము. వై. వి.=పరధృతి చూ, పరపతి.2.

పరపిండాదుఁడు. సం. విణ. చూ, పరాన్నుఁడు.

పరపు. వా. వి. 1: చూ, పరిణాహము; 2: చూ, శయ్య. 1; 3. విశాలము. నిర్వ. 9, ఆ. 102: చూ, విస్తారము. 1; విణ. 4. విరివిగలది: చూ, విపులము; వై. ప్రే. 5. (బాణము)ప్రయోగించు. హరి. ఉ. 10, ఆ. 89: చూ, ప్రయోగించు. 4; 6. ప్రవహింపఁజేయు. హరి. పూ. 2, ఆ. 71.

పరపుకరము. వా. వి: చూ, హణిగలు.

పరపురుషుఁడు. సం.వి. అ.పుం: చూ,విష్ణువు.1.

పరబ్రహ్మము. సం.వి.అ.పుం: చూ, హంసుఁడు.

పరభక్షకులు. అం. మక్షికము, మశకము, వేశ్య, మూషికము, యాచకుఁడు, గ్రామణి, గణకుఁడు (7).

పరభాగము. సం. వి. అ. పుం. గుణోత్కర్షము.

పరభృతము. సం. వి. అ. పుం.=కోయిల: చూ, సాఁకుడుపులుఁగు. [సము.

పరభృత్తు. సం. వి. త్. పుం. కాకి:చూ, వాయ

పరమనీచ. అం: చూ, గ్రహముల దశాపరిమాణములు.

పరమపదము. సం. వి. అ. న. విష్ణువుండెడు చోటు, వైకుంఠము: చూ, స్వర్గము.

పరమభాగవతోత్తములు. అం. ప్రహ్లాదుఁడు, నారదుఁడు, పరాశరుఁడు, పుండరీకుఁడు, వ్యాసుఁడు, అంబరీషుఁడు, శుకుఁడు, శౌనకుఁడు, భీష్ముఁడు, రుక్మాంగదుఁడు, అర్జునుఁడు, వసిష్ఠుఁడు, విభీషణుఁడు మొ.

పరమము. సం. వి. అ. పుం. 1. పరమాత్మ: చూ, హంసుఁడు; విణ. 2. ఆద్యము; 3: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 4. ప్రధానము, అవ్య. 5: చూ, సమ్మతము. 1.

పరమహంస. సం వి. అ. పుం. ఉత్తమపదము నొందిన సన్యాసి: చూ, సన్యాసి.

పరమాణువు. సం. వి. ఉ. పుం. సూక్ష్మముల కంటె సూక్ష్మమైనఅణువు: చూ, రేణువు.1.

పరమాత్మ. సం. వి. న్. పుం: చూ, పరమము.1.

పరమాత్మయందలిఅవస్థలు. అం. చిత్తు, అంతర్యామి, సూత్రాత్మ, విరాట్టు .(4)

పరమాత్ముఁడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, పరమాత్మ. [పరమాయింపు

పరమానా. వా. వి. రాజాజ్ఞ, రాజోపన్నదు:

పరమాన్నము. సం వి.అ న: చూ, పాదము(1).

పరమాయించే వా. స క్రి: చూ, సెలవిచ్చే.

పరమాయింపు వా. వి. చూ, పరమానా.

పరము. సం. వి. అ న. 1. కేవలము: చూ, సర్వము; 2: చూ, మోక్షము. 1; విణ 3 =పరాయి-పెర. ఇతరము: చూ, వేఱు. 3; 4. దూరము: చూ, విప్రకృష్టము; 5. మీఁదిది: చూ, మీఁదు. 1; 6. చూ, శ్రేష్ఠ్యము; దే. వి. (1) రథకూబరము. చూ, యుగంధరము; (2) కట్టెబండిమీఁదిపలుపు మ్రాను: పలుగాఁడి; (3) వేదుసు. కాశీ. 5, ఆ. 205: చూ, సపాటము; వై. వి. (4).=ప్రాయ. అనశనవ్రతము, నిరాహార వ్రతము.

పరముపడు వై. అ. క్రి. 1.=ప్రణామ: చూ, సాగిలపడు; 2. ప్రాయోపవేశము చేయు: ప్రణాచారముపడు.

పరమేశ్వరుఁడు. సం వి. అ. పుం. 1 చూ, శివుఁడు; 2: చూ, విష్ణువు. 1

పరమేష్ఠి. సం. వి. న్. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1.

పరమోచ్చ. అం: చూ, గ్రహముల దశాపరిమాణములు

పరలోకములు, వానియధిపతులు. అం. దేవలోకము(దేవేంద్రుఁడు), బ్రహ్మలోకము (లేక) సత్యలోకము (బ్రహ్మ), కైలాసము (ఈశ్వరుఁడు), వైకుంఠము (విష్ణువు).

పరవంకో. దే. స. క్రి: చూ, నేర్పించే.

పరవంశుఁడు సం. విణ. (శ్. ఈ. శ్): చూ, పరాధీనుఁడు.

పరవడ. వై వి.: చూ, రూ-పరగడ

పరవశమగు మి. అ. క్రి. చూ, విస్మృతినొందు.

పరవశము. సం. విణ 1. చూ, పరాధీనము; వా. వి. 2 ఒడలెఱుంగమి: చూ, విస్మృతి.

పరవా. వా. వి. 1. ప్రావరణవస్త్రము: చూ, సస్త్రము.(పరదాఅనియు); 2. రూ-పర్వా. ప్రమాదము: చూ, స్థాలిత్యము.

పరవాది. దే. విణ: చూ, వేగిరకాఁడు. స్వా. 3, ఆ. 84.

పరవు. దే. వి 1: చూ, వ్యాపనము. స్వా. 4, ఆ. 115; అ. క్రి 2. రూ-పర్వు: చూ, వ్యాపించే. [శురాముఁడు.)

పరశురామము. అం: చూ, అవతారములు (పరశురాముఁడు.)

పరశురాముఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: కార్తవీర్యరిపువు, జామదగ్న్య. (పరశురాముఁడు జమదగ్నికి రేణుకయందుఁ బుట్టినవాఁడు. అతనితండ్రినిఁ గార్తవీర్యార్జునుఁడను చక్రి

చక్రి చంపెను. అందుచేతఁ బరశురాముఁడు రాజవంశము నాశనము చేయుచుండెను. రాజులనందఱను ఇరువది యొక్క సారులు యుద్ధము చేసి చంపెను. ఇతనికి గండ్రగొడ్డలి ఆయుధము. దానిని యీశ్వరుఁడిచ్చెను. పరశువు=గండ్రగొడ్డలి. పరశువును దాల్చిన వాఁడు కానఁ బరశురాముఁడనఁబడెను. ఇది యె పరశురామావతారము)' చూ, అవతారములు; 2. జమదగ్ని కొడుకు: అధ్యక్షుఁడు; 3: చిరజీవి. [ముద్గరము

పరశువు. సం వి. ఉ. పుం. గండ్రగొడ్డలి' చూ, పరశ్వథము. సం. వి. అ. పుం. 1 —పై.—; అం. 2: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.

పరశ్శతము. సం. విణ. స. నూటికంటె నధికసంఖ్య గలది: చూ, సంఖ్య. 1.

పరస. దే. వి. ఉత్సవమునందువచ్చెడుజనము.

పరసవేది. వై. వి.=స్పర్శవేధి. రూ-పరుసవేది: చూ, స్పర్శవేధి. (ఇనుమునంటె బంగారము చేయు రసము.)

పరస్పరము. సం. విణ:చూ, మిథము.

పరస్పరోపకారదర్శనము. అం: చూ, సామపంచకము. [స్త్రీ

పరస్త్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అన్యస్త్రీ: చూ,

పరస్సహస్రము. సం. విణ. స. వేయికంటె అధికమైన సంఖ్యగలది చూ,సంఖ్య 1. [దము.

పరస్మైపదము. పా. క్రియాపదముయొక్క భే

పరా. సం. ఉప. (౧. పరాక్రమము=ఇచ్చేట 'పరా' అనునది ధాత్వర్థమును వీర్యమనునర్థమునకు మార్చినది; ౨. పరాజయము=ఇచేట ధాత్వర్థమును వ్యతిరేకార్థమునుగామార్చినది; ౩. పరాభవము-ఇచేట ధాత్వర్థమును అవమానమను నర్థముగామార్చినది; ౪. పరాయణము.=ఇచేట ధాత్వర్థమును ఆశ్రియమను నర్థముగా మార్చినది; ౫. పరానువు=ఇచేట "అను" శబ్దముతోఁగలసి తానుకొట్టఁబడిన యను నర్థముకలది యయినది. ఇత్యాది.)

పరాంగము. సం. వి. అ. పుం:చూ, సముద్రము.

పరాంతిక. పా. వైతాళీయజాతి వృత్తములలో నొకటి. నాలుగుపాదములును ప్రవర్తక వృత్తచ్ఛాయనే నడచును: చూ, వృత్తము.1.

పరాకకృఛ్రము. అం: చూ, కృఛ్రము. 5.

పరాకు. దే. వి.=పరాక్. 1: చూ, స్ఖాలిత్యము; 2. తత్పరత. విజ. 2, ఆ. 152.

పరాకుఁడు సం. వి. అ. పుం. కుత్సితుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

పరాకుపడు. ద్వ అ. క్రి చూ, ప్రమాదించు.

పరాక్రమము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, వీర్యము 1; 2' చూ, శక్తి. 1; 3: చూ, సామర్థ్యము. 1; 4' చూ. యత్నము; పా. 5 దీనికి ఉపమానములు.—కుమారస్వామి, శ్రీరామమూర్తి, అర్జునుఁడు, పరశురాముఁడు, బలరాముఁడు మొ [క్రమము.

పరాక్రాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ' చూ, పరా

పరాగము. సం. వి. అ. పుం 1: చూ, పుప్పొడి; 2. దుమ్ము: చూ, రేణువు. 1; 3. నలుగుఁబిండి: చూ, సాదము (1); 4. రాహువు సూర్యచంద్రులఁబట్టుట: చూ, గ్రహణము. 1; 5. చందనము: చూ, వాసన. 1; 6: చూ, విఖ్యాతి; 7. ఒకానొకకొండ: చూ, పర్వతము.

పరాచీనము. సం. వి. అ. న. పెడమొగము: చూ, వైముఖ్యము.

పరాఙ్ముఖము. సం. వి. అ. న. 1—పై.—; అం. 2: చూ, శస్త్రములు; 3' చూ, హస్త ప్రచారములు.

పరాఙ్ముఖత్వము. సం. విణ. విముఖత్వము: చూ, వైముఖ్యము.

పరాఙ్ముఖుఁడు. సం. విణ: చూ, విముఖుఁడు

పరాచేకము. వై. వి.=: చూ, పరిహాసము.(వా).
పరాచితుఁడు. సం. విణ: చూ, పరజాతుఁడు.
పరాచీనము. సం.వి.అ.న: చూ, పరాఙ్ముఖము.
పరాచీనుఁడు. సం. విణ: చూ, విముఖుఁడు.
పరాజయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వీఁక.7.
పరాజితుఁడు. సం.విణ: చూ, పరాభూతుఁడు.
పరాత్పరుఁడు. సం. విణ. శ్రేష్ఠులకందఱికి శ్రేష్ఠుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. [చూ, పరము. 1
పరాధీనము. సం. విణ. ఒకరికి లోఁబడినది
పరాధీనుఁడు. సం. విణ: అధీనుఁడు, ఆయత్తుఁడు, అస్వచ్ఛందుఁడు, క్షణుఁడు, గృహ్యకుఁడు, నాథవంతుఁడు, నిఘ్నుఁడు, పరతంత్రుఁడు, పరవంతుఁడు. (తె. ప.)—చేలు మానిసి, పనుపరి-పన్పరి.
పరాన్నభుక్కు. సం. విణ: చూ, పదనిక.*
పరాన్నుఁడు. సం. విణ. ఒకరింటికూడు తినువాఁడు: చూ, భక్షకుఁడు.
పరాభవ. అం: చూ, సంవత్సరములు.
పరాభవము. సం. వి. అ. పుం. 1· చూ, పహేలనము; 2: చూ, సంస్థ. 3.
పరాభవించే. సం. స. క్రి· చూ, భంగించే.
పరాభూతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ· చూ, పరాభవము.
పరాభూతుఁడు. సం. విణ. యుద్ధమందోడినవాఁడు: చూ, పహేలనుఁడు.
పరామరిక. వై. వి.=పరామర్శ. రూ-పరామరిస. స్వా. 3, ఆ. 129: చూ, పరామర్శము.
పరామరిస వై. వి.=—పై—
పరామరిసించే. వై. స. క్రి.=పరామర్శించే. ఉ, రా. 7, ఆ. 17: చూ, విమర్శించే.
పరామర్శము. సం. వి అ. పుం.=పరామరిక: చూ, విమర్శనము. [చూ, విమర్శించే.
పరామర్శించే. సం. స. క్రి.=పరామరిసించే;
పరామృతము. సం. వి. అ. పుం. చూ, వడగల్లు.

పరాయణము. సం. వి. అ. న. 1. ఆశ్రయము: చూ, సన్నిధానము. 2; విణ. 2. అభీష్టము: చూ, వాంఛ.
పరాయణుఁడు. సం. విణ. ఒకట ఆసక్తిగలవాఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు, 2. [వేఱు. 3.
పరాయి. వై. విణ.=పర. ఇతరము: చూ,
పరాయివాఁడు. వై. విణ: చూ, వేఱయినవాఁడు
పరారి. దే. విణ. ఎత్తుపడి ఊరువిడిచిపాఱిపోయినవాఁడు: చూ, పాంథుఁడు.
పరారువు. సం వి. ఉ. పుం: చూ, పొట్ల*.
పరార్ధవాది. సం. వి. న్. పుం చూ, పకీలు.
పరార్ధ్యము సం. విణ· చూ, శ్రైష్ఠ్యము.
పరార్ధ్యుఁడు సం. వి.అ.పుం: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు 2.
పరావతి. పా ఒకానొక వృత్తము. బేసిపాదంబుల ర-జ-ర-జ-గురువులును, సరులను జ-ర-జ-ర-గురువులును గలిగి బేసిపాదంబుల 9, సరులను 10, యతులుగలవృత్తము· చూ, వృత్తము. 1.
పరావృతము. సం. విణ. పొర్లాడినది.
పరావృత్తము. అం. 1. చూ, శిరఃక్రియలు; 2. చూ, ఏకహంశతిస్థానకములు.
పరాశరగోత్రము. అం. చూ, గోత్రము. 13.
పరాశరస్మృతి అం. (కలియుగధర్మములఁ దెలుపునది)·చూ, స్మృతులు (దీనికివ్యాఖ్యానము పరాశరమాధవీయము.)
పరాసకము. వా. వి: పరియాచేకము.
పరాసనము. సం. వి. అ. న. చేంపుట: చూ, హింస. 1. [స్థితుఁడు.
పరాసువు. సం. విణ. చేచ్చినవాఁడు: చూ, సం
పరాస్కంది. సం. వి. న్. పుం. దొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1.
పరాస్తము. సం. విణ. 1. అపజయమొందినది: చూ, వీఁక.7; 2. నిరాకరింపఁబడినది: చూ, ప్రత్యాదిష్టము.
పరి. సం. ఉప. 1. (౧. పరిశుద్ధుఁడు=ఇచేట

"పరి" అనునదినిరర్థకము; ౨. పరిధానము=ఇచట అంతట అను నర్థముగలది; 3. పరిదానము=ఇచట ధాత్వర్థమునుమార్చు అను నర్థముగా మార్చినది; ౪. పరిభూతము=ఇచట ధాత్వర్థమును తిరస్కరించే అను నర్థముగా మార్చినది; ౫. పరిభ్రమము=ఇచ్చటఅంతట అను నర్థముకలది). దే.వి. (1) చూ, సమూహము. హరి ఉ 6, ఆ. 179; (2) పదాతి. ఆం, పదా. నర. 42 చూ, భటుఁడు. 1; (3). దండు. భార. విరా. 4, ఆ. 78: చూ, సేన. 1; (4). పఙ్క్తి. స్వా. 4, ఆ. 10: చూ, శ్రేణి. 1; (5). వేష్టనము: చూ, వ్యాపనము; (6) చతురంగబలసేన. చూ, సేన. 1; (7) పంటబోదె (లేక)ముటికిబోదె చూ, స్వర్ణది; (8). రూ-పారి. ఆవృత్తి (ఈయర్థమందిది యేకార్థశబ్దపూర్వకముగా నేప్రయోగింపఁబడును. ఉదా.—ఒకపరి-ఒక్కపరి. మొ) [5, ఆ. 45.

పరిజించే. వై. స. క్రి. పరుఁజోతోఁబట్టు.భో.

పరిక. దే. వి. 1. ముగ్గు: చూ, రంగవల్లి; 2.ఇల్లుఅలికిపెట్టిన ముగ్గుయొక్కఅలంకారము చూ, రంగవల్లి. [14: చూ, శాతుఁడు

పరికట్టె వా. వి. దరిద్రుఁడు. ఆం, భా. తృ

పరికథ. అం. కావ్యభేదము. తద్వి.— అఖ్యాయిక, (ఉపలబ్ధార్థ), ఆశ్వాసము,ఉచ్ఛ్వాసము,కథ,ఖండకథ,చంపువు:-చూ,సంపుటము.

పరికరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపకరణము చూ, సాధనము. 2; 2: చూ, సమూహము; 3: చూ, పరివారము. 1; 4. నడికట్టు చూ, వస్త్రము; 5: చూ, యోగపట్టె; 6. చూ, యత్నము; 7: చూ, మంచేము; 8: చూ, స్మృతి. 3; అం. 9. పరికరాలంకారము. సాభిప్రాయ విశేషణములుగలది. "ఉదా.— చతుర్భుజుఁడైనవిష్ణువేపురుషార్థములిచ్చెను": చూ, అలంకారము. 3.

పరికరాంకుశము. అం. సాభిప్రాయవిశేష్యము గల యర్థాలంకారము; "ఉదా.—ఈరాజు శత్రువులకుయముఁడు. స్త్రీలకుఁగాముఁడు. యాచకులకుఁ గామధేనువునయ్యె. ఇతనిం జూచి స్త్రీలుకాముఁడని, రిపులు కాలుఁడని, దీనులు కల్పవృక్షమనియెన్నుచుండిరి.": చూ, అలంకారము. 3.

పరికరించే. వై. స. క్రి.=పరీక్షా. రూ-పరికించే జై. 1, ఆ. 103: చూ, విమర్శించే.

పరికర్మము. సం. వి. న్. న:చూ, స్నానము.1.

పరికాఁడు దే. వి. యూథపము: చూ, హస్తి.

పరికి. దే వి. ఒకానొకకిరాతుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

పరికించే. వై. స. క్రి. 1: చూ, రూ-పరికరించే భార. ఆది. 3, ఆ. 130; 2: చూ, వెదకు. ఆం, భా తృ. 122.

పరికించేట. వా. వి: చూ, వెదకుడు. ఆం. పదా. చర. 39.

పరికిణీ. దే. వి. పావడ: చూ, వస్త్రము.

పరికూటము. సం. వి. అ. పుం. గవనివాకిట నుండెడుముంటిదిబ్బ.

పరికె. దే. వి: చూ, శృంగాటకము*.

పరికెగడ్డ దే. వి.—పై—

పరిక్రమము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విహారము. 1; అం. 2: చూ, జన్యతాళములు.

పరిక్రమసహము. సం. వి.అ.పుం. మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1.

పరిక్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చుట్టుకొని వచ్చుట: చూ, వ్యాపనము; అం. 2. చూ, షోడశసంధులు.

పరిక్లేశము. అం: చూ, దండ్రత్రియము.

పరిక్షిప్తము. సం. విణ. నలుప్రక్కలఁజొట్టఁబడి నది: చూ, వ్యావృత్తము, 2.
పరిక్షేపము. సం. వి. అ. పుం. 1. చుట్టుకొని యుండుట: చూ, వ్యాపనము; 2: ఉన్న మనము-ఉన్నయము-ఉన్నాయము. (తె. ప).—ఎత్తుట.
పరిఖ. సం. వి అ. స్త్రీ. అగడిత: చూ, స్వర్ణది.
పరిగణనము. సం. వి. అ. న. ఎన్నిక: చూ, సంకల్పము.
పరిగణించు. సం. స. క్రి: చూ, లెక్కించు.
పరిగణితము సం. విణ. 1. కదలిపోయినది: చూ, వేల్లితము. 1; 2. చుట్టఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 1; 3 తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2; 4. పొందఁబడినది: చూ, వ్యాప్తము. 3; 5. మఱువఁబడినది.
పరిగమి. వా. వి: చూ, పరి. 6.
పరిగియ. దే. వి: చూ, రూ-పరిగె.
పరిగృహీతము. సం. విణ. ప్రియముతోఁ పుచ్చుకొనఁబడినది: చూ, స్వీకృతము. 2.
పరిగె. దే. వి. రూ-పరిగియ. 1.పరిగె*;2 పరిగచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; క్రి. విణ. 3: చూ, వేగము. 3; వా. వి. 4 కోసిన చేలోఁదిగఁబడిన వెన్నులు: రూ-పఱిగ.
పరిగెచేను. వా. వి. సస్యముకోసినపొలము చూ, భూమి. 1. [చూ, బ్రిదుకు. 1.
పరిగెబ్రిదుకు. వా. వి. పరిగెయేరుకొనువృత్తి:
పరిగొను. దే. అ. క్రి. 1. (వసు. 5, ఆ. 65): పవ్వఁజోలుతీరు- పొఁజోలుతీరు, బారుతీరు; స. క్రి. 2: చూ, వేష్టించు. హరి. పూ. 6, ఆ. 65.
పరిగ్రహణము. సం. వి. అ. న. ప్రియముతో పుచ్చుకొనుట: చూ, స్వీకారము. 2.
పరిగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. 1 —పై—; 2: చూ, భార్య; 3.=బలఁగము: చూ, పరివారము.1; 4: చూ,సంచిమొదలు; 5: చూ, శాపము. 1; 6. ఉపకరణము: చూ, సాధనము. 2; అం. 7: చూ, హస్తక్రియలు.
పరిగ్రహించు. సం. స. క్రి. ప్రియముతో పుచ్చుకొను: చూ, స్వీకరించు.
పరిఘము. సం. వి. అ. పుం. 1. (పరిఘ): చూ, యోగములు; 2: చూ, లవుడి; 3: చూ, బాణము. 1; 4. గడెమ్రాను: చూ, విష్కంభము. 2; 5 కోటగవను: చూ, వాకిలి; 6. గాజుకుండ: చూ,భాండము 3; 7. కుండ: చూ, భాండము 3; 8 దెబ్బ: చూ, హతి; 9. ద్వారమునందుంచు లాటీకఱ్ఱ: చూ, లాటీ; 10 చంపుట (హింసించుటయు హింసించునదియు పరిఘము): చూ, హింస. 1; అం. 11· చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.
పరిఘాణించు. దే. అ. క్రి· చూ, ఎదుగాడు.
పరిఘాతనము సం వి.అ.పుం: చూ, పరిఘము.2.
పరిఘోషము. సం వి అ. పుం 1. ఉఱుము: చూ, స్తనితము; 2. పైఁగ చేఁదెలి పెడుమాట: చూ, శబ్దము. 2; 3. మ్రోఁత. చూ, స్వరము. 2.
పరిచయము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎఱుక: చూ, సంస్తవము; 2· చూ, స్నేహము.
పరిచయించు. సం. అ. క్రి: చూ, స్నేహించు. నై. 7, ఆ. 128.
పరిచరించు. సం. అ. క్రి: చూ, సేవించు.
పరిచరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పరిధిస్థుఁడు. కాచియుండు భటుఁడు, సేనగాచుభటుఁడు (అనికొందఱు): చూ, భటుఁడు. 1.
పరిచర్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, సేవ.
పరిచాయ్యము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉపచాయ్యము. [సేవకుఁడు.
పరిచారకుఁడు. సం. వి. అ. పుం బంటు: చూ,
పరిచారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిచర్య.

పరిచారిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. ఊడిగపుది: కర్మకరి. (తె.ప).—ఊడిగపుకత్తె; తద్వి.—౧. వెలకుఁ గొన్నదాసి.— కుటహారిక, కుటి, దాసి. (తె. ప).— ఇంటిపాప, ఉంపుడుకత్తియ-ఉంపుడుకత్తె;౨.(శివపరిచారికలు.- కర్మమోటి, చాముండ-చాముండి, చర్మముండ, చర్చిక.)

పరిచార్యుఁడు, సం. విశే. పరిచర్య చేయువాఁడు: చూ, సేవ్యుఁడు.

పరిచితము. సం. విశే. పరిచయముగలది: చూ, సంస్తవము. 1. [చూ, సంస్తవము. 1.

పరిచితి. సం వి. ఇ. స్త్రీ. పరిచయము, నెలవు.

పరిచ్యుతము. సం. విశే. చేక్కుఁగావిడువఁబడినది: చూ, హీనము. 3.

పరిచౌళిక. దే. వి. మల్లబంధవిశేషము. చూ, మల్లశాస్త్రము.

పరిచ్ఛదనము. సం. వి. అ. పుం. 1. కప్పుడుబట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. పరిజనము: చూ, సంఘము.

పరిచ్ఛిత్తి సం. వి. ఇ. స్త్రీ నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1. [చూ, విభాజితము.

పరిచ్ఛిన్నము. సం. విశే. పరిచ్ఛేదమునొందినది:

పరిచ్ఛేదము. సం వి. అ. పుం. 1. గ్రంథభాగము, ఆశ్వాసము: చూ, సంపుటము; 2. మేర: చూ, సీమ. 1.

పరిజనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరివారము.1.

పరిఢవము. వా. వి. అతిశయము, విశేషము: చూ, హెచ్చు. 2 (దేశ్యమని శ. ర)

పరిఢవించు. వా. క్రి. 1. పరిఢవిల్లఁజేయు: చూ, వర్తించు, 2. అతిక్రమించు భాగ. 6, స్కం. 369: చూ, వాలు. 12; 3. ధరించు. కాశీ. 3, ఆ. 12: చూ, వహించు. (దేశ్యమని శ. ర)

పరిఢవిల్లు. వా. అ. క్రి. 1. ఒప్పు. అం, భా. తృ. 83: చూ, సమ్మతించు; 2. ప్రవర్తిల్లు: చూ, వర్తించు; 3. అతిశయిల్లు. భాగ. 6, స్కం: చూ, సందడించు. (దేశ్యమని శ.ర.)

పరిణతము. సం. విశే. 1. పరిపాకముబొందినది: చూ, పక్వము. 2; 2. కొమ్ముతో నడ్డముగాఁ బొడిచినది (ఏనుఁగు): చూ, హస్తి.

పరిణతి. సం.వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పరిపాకము; చూ, పరువు. (5); 2. త్రివిధమైన ఏనుఁగుక్రియలలో నొకటి.

పరిణద్ధము. సం. విశే: చూ, సితము. 4.

పరిణమించు సం. అ క్రి: చూ, సంతోషించు. స్వా. 5, ఆ. 95; భాగ. 2, స్కం. 244.

పరిణయము. సం. వి.అ.పుం. చూ, వివాహము.

పరిణామము. సం. వి. అ. పుం. 1. క్షేమము: చూ, శుభము 1; 2. అడ్డముగావిసరఁబడిన యేనుఁగుకొమ్ముదెబ్బ. చూ, హస్తి; 3. మాఱుపాటు (పాలు పెరుఁగగుట, కాష్ఠము భస్మమగుటమొ ప్రకృతుల యన్యధాత్వము పేరు): చూ, ప్రతిబింబము.1; అం. 4. ఒకానొక యర్థాలంకారము. (ఉపమానము ఉపమేయముగాఁ బరిణమించుట. ఉదా.—మదవతి తనకనుఁదమ్ములతోఁ బతింజూచె చూ, అలంకారము 3.

పరిణామిన్యాయము. పా. కాలమునుబట్టి ప్రతి వస్తువునకును మార్పుగలుగుననురీతి.

పరిణాయము. సం. వి. అ.పుం. సారెలయొక్క సవ్యాపసవ్య ప్రసాదము.

పరిణాహము. సం. వి. అ పుం: చూ, వెడలుపు,

పరిణేత. సం. వి. ఋ. పుం. మగఁడు: చూ, సామి. 2.

పరితపించు. సం. అ. క్రి: చూ, సంతాపించు.

పరితము. వై. వి.=పరభృతః. కోయిల. య. 5, ఆ. 11: చూ, సాఁకుడుపులుఁగు.

పరితాపము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరీతాప

ము. 1: చూ, సంతాపము; 2: చూ, నర కములు. [షము: చూ, సంతోషము.
పరితుష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిసంతో
పరితోషము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
పరితోషించు. సం. అ. క్రి. మిక్కిలిసంతో షించు చూ, సంతోషించు.
పరిత్యక్తము. సం. విణ. బొత్తిగావిడువఁబడి నది: చూ, హీనము. 3.
పరిత్యక్తుఁడు. సం. విణ. చూ, వెలివాఁడు.
పరిత్యజించు. సం. స. క్రి. బొత్తిగావిడుచు. చూ, విసర్జించు
పరిత్యాగము. సం. వి. అ పుం. బొత్తిగావిడు చుట. చూ, విమోచనము.
పరిత్యాజ్యము సం. విణ బొత్తిగావిడువఁదగి నది: చూ, హీనము. 3. [మానములు.
పరిత్రాడు. అం. (ఉరిత్రాడు) చూ, కాయ
పరిత్రాణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రక్ష ణము; 2. చేలునసెడితలఁపు: చూ, యోచ న; 3 చంపవచ్చినవాని నడ్డగించుట, పర్యా ప్తి: చూ, హస్తవారణము. 3.
పరిదానము. సం. వి. అ. న: చూ, వినిమయము. 1.
పరిది. వై. వి.=పరిధి: చూ, పరిధి.
పరిదేవనము. సం. వి. అ. న. దుఃఖముతోఁబలి కెడుమాట: చూ, వాచారపము.
పరిదేసి. వా. వి. రూ-పరదేసి: చూ, విందు 4
పరిద్రోణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నారికడపు పాత్ర. చూ, పాత్ర. 4. [వస్త్రము.
పరిధానము. సం. వి. అ. న. దోవతి: చూ,
పరిధి. సం. వి. ఇ. పుం =పరిది. సూర్యాదిపరి వేషము: చూ, పరదగుడి; 2. నున్నయొక్క చుట్టుగీఁత: చూ, నున్న. 1; 3. యజ్ఞమునందు పశుబంధనార్థము నాటినపైపట్టగలకొయ్య, యజ్ఞార్హమైన మేడిచెట్టు మొదలైనదాని కొమ్మ (అనికొందఱు).
పరిధిస్థుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిచరుఁడు.
పరిపంథి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, శత్రువు; 2. తెరువాటుదొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1.
పరిపక్వము. సం. విణ. 1. పరిపాకముపొందినది: చూ, సంస్కృతము. 5; వా. 2. జ్ఞానోదయ మైనది.
పరిపణము. సం. వి. అ. న. చూ, పంచిమొదలు.
పరిపరి. దే. విణ. 1. బహుప్రకారము. జై. 2, ఆ. 15; అవ్య. 2. కణశోర్థకము: ఆం, భా, తృ. 67. చూ, చింగఱపందఱ 4.
పరిపరిగతులు. వా. వి. బ నానావిధములు.
పరిపాకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరువు. (5)
పరిపాటి సం. వి. ఇ స్త్రీ.=పరువడి. సాంపు: చూ, విధము. 1.
పరిపాలకుఁడు సం. విణ చక్కఁగా కాపాడు వాఁడు చూ, స్వామి. 1.
పరిపాలనము. సం వి. అ. న. చక్కగా కాపా డుట. చూ, ఏపము. 1. [డు: చూ, రక్షించు.
పరిపాలించు సం స. క్రి. చక్కఁగా కాపా
పరిపాలితము. సం. విణ చక్కఁగా కాపాడఁ బడినది. చూ, రక్షితము.
పరిపూతము. సం. విణ చక్కఁగా పవిత్రమై నది: చూ, శుక్లము. 3. [ములు.
పరిపూర్ణచంద్రాంశము. అం. చూ, షష్ట్యంశ
పరిపూర్ణత. సం. వి. అ. న. ఆభోగము: చూ, సంపూర్ణత. [చూ, సంపూర్ణము.
పరిపూర్ణము. సం. విణ. చక్కఁగా నిండినది:
పరిపూర్తి. సం విణ. స్త్రీ. చక్కఁగానిండుట: చూ, సంపూర్ణత. [చూ, ముస్తము. 1.
పరిపేలవము. సం. వి. అ. న. తుంగముస్తె *:
పరిపోవు. వా. అ క్రి: చూ, వెల్లివిరియు. ఆం, భా. తృ. 105. [వాఁడు: చూ, రక్షకుఁడు.
పరిపోషకుఁడు. సం. విణ. చక్కఁగా పోషించు
పరిపోషణము. సం. వి. అ. న. చక్కఁగా పో షించుట: చూ, రక్షణము.

-**పరిపోషించు.** సం. స. క్రి. చక్కఁగా పోషించు: చూ, రక్షించు.

-**పరిపోషితుఁడు.** సం. విశే. చక్కఁగా పోషింపఁబడినవాఁడు: చూ, రక్షకుఁడు.

-**పరిప్లవము.** సం. వి. అ. పుం. 1. నీరుకోడి: చూ, పుంజో; విశే.2. కదలునది: చూ, లోలము.

పరిబర్హము. సం. వి.అ.పుం. 1. శ్వేతచ్ఛత్రాది రాజార్హవస్తువు: చూ, వారితి, 2. పరివారము: చూ, సంఘము.

-**పరిభవము.** సం. వి అ.పుం. అవమానము (రూ- పరిభావము-పరాభవము-పరీభవము-పరీభావము-పారాభవము) చూ, పహేలనము.

పరిభవించు. సం. స. క్రి. చూ, పరాభవించు

పరిభావము. సం.వి.అ పుం చూ, రూ-పరిభవము

పరిభాష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పదార్థవివేచకాచార్యులయొక్క యుక్తియుక్తవాక్య- చూ, శబ్దము 2, 2 గంథసంక్షేప నిర్వాహముకొఱకు చేయునట్టిసంకేత విశేషము (చూ, కండరములు)

పరిభాషణము. సం. వి. అ న. 1. నిందతోఁ గూడిన దుర్వాక్యము చూ, శబ్దము. 2, 2 ఆలాపము. చూ, సంభాషణము; 3 నియమము చూ, బైసి

పరిభూతము సం. విశే అవమానింపఁబడినది చూ, పహేలనము (సెగ్గింపు)

పరిభూతుఁడు. సం. విశే. తిరస్కరింపఁబడినవాఁడు. చూ, పహేలనుఁడు.

పరిభ్రమము. సం. వి అ. పుం. అంతట తిరుగుట: చూ, విహారము. 1.

పరిభ్రమించు. సం అ. క్రి. అంతటతిరుగు, గుబ్బటిల్లు: చూ, విహరించు [చూ, వృత్తము 5

పరిమండలము. సం. విశే. అంతటగుండ్రమైనది·

-**పరిమళము.** సం. వి. అ పుం. రూ-పరీమళము 1. మెదుపుటవలనను, రాయిడివలనను బుట్టిన యొప్పిదపుతావి: చూ, వాసన. 1, 2. సురతమున నలఁగిన మేనిపూఁతలలోనగువానివలనఁ బుట్టినతావి చూ, వాసన. 1; 3 (కుంకుమాదుల) మెదుపుట: చూ, విమర్దనము.

పరిమళించు. సం.అ. క్రి. తావివీచు: చూ, విసరు.6.

పరిమాణము. సం వి అ. న. 1.తూములోనగు వాని కొలత: చూ, పరిమితి; వా. వి 2 చూ, సంచిమొదలు; 3 విశాలము

పరిమాణార్థకములు అం. "అంత, ఇంత, ఎంత" అనునవి. [టు: చూ, సిగ్గుడు.

పరిమార్జనము సం. వి. అ. న అంతట తుడుచు

పరిమార్పు. దే. వి చంపుట చూ, హింస 1.

పరిమాఱుచు దే స క్రి. (పరియ + మాఱుచు) 1. ఖండించు భాగ 10, స్కం ప. 444: చూ, సెలగు, 2. చంపు. భా. ద రా. 2, ఆ. 193: చూ, సంహరించు. (రూ-పరిమార్చు-పరిమాన్చు అనియు). [చూ, స్పృశము.

పరిమికంప వా. వి. ఒకానొక ముంగ్లపట్టు:

పరిమితము సం. విశే. 1.కొలఁదిఁ యుపఁబడినది: ఈ మితము;2 నేర్చఁబడినది చూ, మట్టసము.

పరిమితి సం వి. ఇ స్త్రీ. ఇయత్త,ఇయాస, గరిశము, పరిమాణము, పంపాసము, మితి. (తె ప).—అలవి, కొలఁది-కొలఁది, కొలత, పాశము, మట్టము, పట్టయి, వాసి తర్వాం అల్ప పరిమాణమునకు — కరము; ధాన్యపు కొలతకు —కణము (తె ప).- (చూ, కొలగ), 3. పెంచుపేలు గుంజుల పరిమాణమునకు — తిరువము (పిరితి వారికి "చూ, వాసి 6") (కొలత అను పదము కనుగల ప్రాసములు పోవును)

పరిమేయత వా. అక్రమాణీ క్రి.

పరియ దే వి. చూ, రుంపటియ.

పరియంకము. సై. వి.=పర్యంక పాను పు. పి.క్రీ. 6, ఆ 21: చూ, శయ్య. 1.

పరియాచేకము. వై. వి.=పరిహాసః. రూ-పరేచేకము. 1: చూ, పరిహాసము; విణ. 2. పరిహాస సంయుక్తము.

పరియాచేకముసేయు. వై. స. క్రి వెక్కిరించు. కాశీ. 4, ఆ. 81: చూ, హసించు

పరియాచేకాఁడు. వై. వి.=పరిహాసక: చూ, హాస్యగాఁడు.

పరియు. దే. అ. క్రి. 1. తప్పు: చూ, మిడివోవు; 2 నశించు చూ, సమయు 3; 3. మీఁది భాగము సాగహీనమై చెక్కులు వాసి రాలు.

పరిరంభము సం. వి. అ. పుం. రూ-పరీరంభము కౌఁగిలింత: చూ, సంశ్లేషము

పరివట్టము వై వి. 1. ఆలవట్టము చూ, సూర్యపానము; 2.=పరివట్ట. ఒకానొకమూలిక చూ, వృక్షము; 3 =పరివేష్టన. విష్ణుప్రసాదముగా గ్రహించి తలపై చుట్టుకొనెడు పట్టు బట్ట చూ, వస్త్రము.

పరివర్జనము సం వి. అ న. 1 పూర్తిగా విడుచుట చూ, విమోచనము; 2 చంపుట చూ, హింస 1 [చూ, హింసము 3

పరివర్జితము సం. విణ. పూర్తిగావిడువఁబడినది.

పరివర్తనము. సం వి. అ. న. 1 (రూ-పరివర్తము-పరీవర్తము) వస్తువులమాఱుపు: చూ, వినిమయము 1; 2 (రూ-పరివర్తము-పరీవర్తము) చుట్టివచ్చుట చూ, వ్యాపనము, 3 (రూ-పరివర్తము-పరీవర్తము) వెనుకకు తిరుగుట: చూ, వైముఖ్యము, 4. కథావిభాగము చూ, సంపుటము, అం 5 చూ, ఉత్తానకిగణబంధములు.

పరివర్తము సం. వి అ. పుం. 1.—వై.— 1-2-3, అం 4: చూ, సంచారిమర్గకతాలంకారములు (రూ-పరీవర్తము)

పరివర్తించు సం. అ. క్రి చుట్టివచ్చు, తిరుగు: చూ, విహరించు

పరివర్తితము. అం. 1: చూ, తిర్యక్కరణ బంధములు (బంధములు); 2: చూ, కంఠక్రియలు; 3: చూ, హస్తకరణములు.

పరివసథము. సం. వి. అ. పుం. ఊరు: చూ, సీమ. 1. (దేశము).

పరివాదము. సం. వి అ. పుం. రూ-పరీవాదము. 1 నింద: చూ, తెగ్గింపు; 2. వీణవాయించెడు కోడుపు: చూ, శలాక. 2.

పరివాదిని. అం: చూ, తతవాద్యములు (ఏడుతంతులుగలవీణె) (చూ, వీణె)

పరివారు. వై. వి.=పరివార. పరిజనము: చూ, సంఘము. [ముండనము.

పరివాపనము. సం. వి. అ న. గొఱుగుట. చూ,

పరివాపము సం. వి. అ. పుం. రూ-పరీవాపము. 1. నెదనెట్టుట, 2. కొలఁది: చూ, పరిమితి (కొలది): 3 చూ, పాదు 1, 4 తోని వి: చూ, సౌహిత్యము.

పరివాపితము సం విణ 1. గొఱుగఁబడినది, ముండితము. చూ, వాపితము. 1; 2 చెక్కుగా ఛేదింపఁబడినది చూ, విచ్ఛిన్నము 3.

పరివారము సం వి అ పుం రూ-పరీవారము. 1 =పరివారు. ప్రాణిసమూహము. చూ, సంఘము. 2. దండు: చూ, సేన 1; 3. కత్తియొఱ చూ, ప్రత్యాకారము, 4 తిరిగెడిప్రాణి. చూ, శరీర.

పరివారు వై. వి.= చూ, పరివారము. 1.

పరివాహము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరీవాహము. 1. కలుఁజో: చూ, వాహసము. 2; 2: చూ, పరిబ్రహ్మము.1.

పరివాహితము. అం. చూ, శిర క్రియలు.

పరివిగ్నము. సం. విణ. వ్యవస్థ తప్పినది: ఉద్విగ్నము.

పరివిత్తి. సం వి. ఇ పుం. తమ్మునికి పెండ్లి యయి తనకు లేకుండెడి యన్న. రూ-పరివిత్తుఁ

డు. (వీనికి రెండు ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రములు ప్రాయశ్చిత్తము. అట్లు చేయనిచో నరకము ను పొందును).

పరివిత్తుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పరివృఢుఁడు. సం. విశే. ఏలిక. రూ-పరీవృఢుఁడు: చూ, స్వామి. 1.

పరివృతము సం. విశే. రూ-పరీవృతము. 1. చుట్టఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 2; 2. పొందఁబడినది: చూ, వ్యాప్తము. 3; 3. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2.

పరివృత్తము. అం. 1: చూ, జంఘాక్రియలు; 2. చూ, కరణములు.

పరివృత్తి. అం. ఒకానొకయర్థాలంకారము(కొంచెమిచ్చి హెచ్చుగొనుటగాని హెచ్చిచ్చి యించుకగొనుటగాని పరివృత్తియౌ. ఉదా - "ఏకవిశిఖమువిడిచి యరినృపాలపురవరముల గొనియె."): చూ, అలంకారము. 3.

పరివేత్త. సం. వి. ఋ. పుం. అన్నకన్నముందుఁ బెండ్లాడిన తమ్ముఁడు. (వీనికిరెండు ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రములు ప్రాయశ్చిత్తము. ఇవి చేయనిచో నరకము తప్పదు.)

పరివేదిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పరివేత్తయగువానిని పెండ్లిచేసికొనినస్త్రీ. (దీనికొకప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రము. అదిచేయనిచో నరకము సిద్ధము.) (మఱియుఅట్టి పరివేత్తకుపిల్లనిచ్చినవాఁడు, అట్టిపెండ్లికి యాజకుఁడుకూడ నరకమును పొందుదురు. కన్యాదాతకు కృచ్ఛ్రాతి కృచ్ఛ్రము, యాజకునకు చాంద్రాయణము ప్రాయశ్చిత్తములు.)

పరివేశము. సం. వి. అ. పుం.1. రూ-పరివేషము-పరీవేషము. గాలిగుడి: చూ, వఱడగుడి; 2. వేష్టనము: చూ, వ్యాపనము.

పరివేషము. సం. వి అ. పుం.—పై—

పరివేష్టనము. సం. వి. అ. న. 1.—పై—; 2: చూ, పరివట్టము. 3.

పరివేష్టించు. సం. స. క్రి: చూ, వేష్టించు.

పరివ్యాధము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండగోఁగు*: చూ, మృదుద్రుమము; 2.నీరుప్రబ్బ*: చూ, విదులము.

పరివ్రాజకుఁడు. సం. వి. అ పుం: చూ, సన్యాసి.

పరివ్రాట్టు. సం. వి. జ్. పుం.—పై—

పరిశిష్టము. సం. విశే. కడపట శేషించినది: చూ, శేషము. 1.

పరిశీలనము సం వి. అ న. చూ, శోధన. 1.

పరిశీలించు. సం. స. క్రి: చూ, శోధించు.

పరిశుద్ధము. సం. విశే. మిక్కిలి శుద్ధిపొందినది: చూ, శుద్ధము. 3.

పరిశుద్ధి సం. వి. ఇ స్త్రీ. మిక్కిలిగడగడ, తెలుపు చూ, పరిశీలనము.

పరిశుద్ధుఁడు సం. వి అ. పుం. చూ, శుద్ధుఁడు.

పరిశేషన్యాయము పా. ఆఁడువాండ్రును మగవాండ్రును గలసి పదిమంది. అందులో నలుగురు మగవాండ్రు అని చెప్పఁగా మిగిలిన ఆఱుగురు ఆఁడువాండ్రని చెప్ప నక్కఱలేకుండఁగనే తెలియుననురీతి.

పరిశోధనము. సం. వి. అ. న: చూ, పరిశీలనము.

పరిశోధించు. సం. స. క్రి: చూ, పరిశీలించు.

పరిశ్రమము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, స్వభావము; 2. మిక్కిలి అలపు: చూ, హొంత.

పరిశ్రాంతము. సం. విశే. మిక్కిలి యాఱటఁ జెందినది.

పరిశ్రాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలియాఱట: చూ, శ్రాంతి.

పరిషత్తు. సం.వి. ద్. స్త్రీ. 1.=పరుస. సమితి: చూ, సభ. 2 (పరిషత్తు 5 విధపక్షములు.- ౧. వేదవేదాంగములు పఠించి యజ్ఞాదికము నాచరించిన ఆహితాగ్నులు నలుగురుండుట; ౨. వేదవేదాంగములు పఠించియజ్ఞాదికమునాచరించిన ఆహితాగ్నులు ముగ్గురుండుట;

3. ఆహితాగ్నులు కాకపోయినను వేదవేదాంగములు పఠించినవారలు అయిదుగురుండుట; 4. ఆహితాగ్నులు కాకపోయినను వేదవేదాంగములు పఠించినవారలు ముగ్గురుండుట; 5. ఆత్మవిద్యానుభవము కలిగి మనన శీలుఁడై ఆహితాగ్నియగు వాఁడొకఁడుండుట. ఇట్లు లేక కేవల నామధారక బ్రాహ్మణులు వేల కొలఁది యున్నను వారు పరిషత్త్వమునకు అర్హులు కారు); 2 చూ, సమూహము; వా 3 _పరుస. చూ, పంగడము

పరిషేచనము సం. వి అ న. భుజించుట కిట్లుపోసి కొని భోజనపాత్రాదుల చుట్టునిడుచుట.

పరిష్కరించు సం. స.క్రి చూ, సవరించు

పరిష్కారము సం. వి. అ. పుం. 1 చక్కఁబెట్టుట పరిష్కృతి, 2. తొడవు చూ, భూషణము. 2.

పరిష్కృతము సం విణ 1 చక్కఁబెట్టఁబడినది చూ, సుకృతము 3, 2. అలంకరింపఁబడినది. చూ, సజ్జితము. 2.

పరిష్కృతి సం. వి ఇ స్త్రీ. 1 చూ, పరిష్కారము 1, 2 చూ, పరిష్కారము 2.

పరిష్కృతుఁడు సం. విణ: చూ, భూషితుఁడు.

పరిష్వంగము. సం. వి. అ. పుం. కౌఁగిలింత. చూ, సంశ్లేషము.

పరిసంఖ్య. అం. 1 ఒకానొక యర్థాలంకారము (ఒకచోట లేదని మరొకచోట నియమించుట ఉదా.—"స్నేహక్షయము చెలులయందుంబు లందుఁగాదు దీపములందుఁగాని." చూ, అలంకారము 3, అం 2: చూ, విఘ్నలు

పరిసరము సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సమీపము.1; 2 _పరిగడ. ఊరిచుట్టు పొలము: చూ, భూమి 1; 3. చూ, మరణము.

పరిసర్పము. సం. వి అ. పుం చూ, పరిక్రియ.1.

పరిసర్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పరిసారము- పరిసారము. 1. కొండ లోనగువాని సమీప మార్గము ననుసరించిపోవుట; 2. అంతటతిరుగుట: చూ, వ్యాపనము.

పరిసారకము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పరిసెనము. దే. వి. గంతు. స్వా. 4, ఆ. 27: చూ, లంఘు. [జాతుఁడు.

పరిస్కందుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, పర

పరిస్తరణము. సం.వి. అ.న అగ్నిచుట్టు పఱచిన దర్భ: చూ, హరిత. 1. (తృణము.1.)

పరిస్తోమము సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుమీఁద పఱచెడియొఱ్ఱకంబళి, కుథము చూ, రల్లకము.

పరిస్పందము. సం. వి. అ పుం. 1. మాల్యాది నిర్మాణము చూ, రచన; 2. దర్పణాద్యుపకరణము చూ, సాధనము. 2.

పరిస్ఫోటనము సం. వి. అ. న. 1. చీల్చుట చూ, విదారణము. 1; 2 ప్రకాశింపఁజేయుట చూ, వెలుతురు. 1

పరిస్ఫోటించు సం స. క్రి 1 చీల్చు చూ, విదారించు; 2 ప్రకాశింపఁజేయు.

పరిస్రుతి. సం వి. ఇ. స్త్రీ 1. కల్లు చూ, సుర. 1; విణ 2. కాఱినది: చూ, స్రుతము.

పరిహరించు. సం. స క్రి చూ, విసర్జించు

పరిహసనము. సం. వి. అ. న._పరియాచకము: చూ, హేళి.

పరిహసించు. సం. స. క్రి. నవ్వు చూ, హసించు.

పరిహస్తబ్రాహ్మణులు. అం. మైథిలులలో నొక తెగవారు.(సామవేదులుకొందఱును, కృష్ణయజుర్వేదులుకొందఱును, శుక్లయజుర్వేదులొక కొందఱును నైయున్నారు): చూ, బ్రాహ్మణులు

పరిహారము. సం. వి. అ. పుం. 1 విడుపు చూ, విమోచనము; 2. చేయి. చూ, హస్తము. (ౌ ర) [వాఁడు: చూ, హారకుఁడు. 1.

పరిహారి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) పరిహరించు.

పరిహార్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. హస్తవలయము: చూ, భూషణము. 2; విణ. 2. విడువఁదగినది, హేయము: చూ, హీనము. 3.

పరిహాసకులు. అం: చూ, సభాసప్తాంగములు.

పరిహాసము. సం.వి. అ. పుం. రూ- పరీహాసము: చూ, పరిహసనము.

ప-రి-హీనతానములు. అం. సౌభాగ్యకృత్తు, శారీరి, శాంతి, పుష్టికృత్తు, వైనతేయము, ఉచ్చాటనము,వశీకరణము. (7) చూ, తానములు. [చూ, హీనము. 3.

పరిహృతము. సం. విణ. పరిహరింపఁబడినది.

పరిహృతి సం. వి ఇ స్త్రీ. చూ, పరిహారము.1.

పరీక్ష సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, సంశీలనము.

పరీక్షకుఁడు. సం. విణ కారణికుఁడు చూ, శోధకుఁడు

పరీక్షాతంత్రములు అం:చూ,పంచతంత్రములు.

పరీక్షించు సం. స. క్రి.=పరికించు: చూ, శోధించు 1. [యుఁడు.

పరీక్షిత్తు సం. వి. త్. పుం: చూ, ఔత్తరే

పరీతము. సం. విణ. చుట్టుకొనఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 2. [పరితాపము 1.

పరీతాపము సం. వి. అ. పుం చూ, రూ-

పరీధావి అం: చూ, సంవత్సరములు. [భవము.

పరీభవము. సం. వి. అ. పుం చూ, రూ-పరి

పరీభావము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

పరీరంభము. సం. వి అ. పుం: చూ, రూ-పరిరంభము.

పరీవర్తము. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-పరివర్తము. 1—2—3; అం. 4. చూ, హస్తప్రాణములు. [వాదము.

పరీవాదము. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-పరి

పరీవాపము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరివాపము. [వారము.

పరీవారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరి

పరీవాహము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరివాహము. 1—2.

పరీవృఢుఁడు. సం. విణ: చూ, రూ- పరివృఢుఁడు.

పరీవృతము. సం. విణ చూ, రూ-పరివృతము.

పరీష్టి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అమంత్రిగార్థము వెదకుట చూ, వెదకుడు; 2. పరిచర్య. చూ, సేవ; అం. 3 అష్టసిద్ధులలో నొకటి (ప్రాకామ్యము). చూ, సిద్ధులు (విభూతులు).

పరీసారము. సం వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరిసారము. [హాసము.

పరీహాసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరి

పరుండు. దే. అ. క్రి (పడి + ఉండు): చూ, శయనించు (రేఫాదేశము.)

పరుఁజో. వై. వి -పరంగ. కత్తిపిడి. స్వా 4, ఆ. 28. చూ, పిడి 2.

పరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శత్రువు; 2. పరమాత్ముఁడు చూ, హంసుఁడు. 2; విణ 3 అన్యుఁడు చూ, వేఱయినవాఁడు.

పరుగిడు. వా అ. క్రి రూ-పరువిడు. పరుగత్తు. చూ, వెళ్లు 1

పరుగు. దే. వి. 1 చూ, పరువు. (1); 2.(రూ-పలుగు-పరువు-పస్వు) చూ, ప్రధావనము.

పరుగుగొను. వా. అ. క్రి చూ, పరుగిడు.

పరుగునేల. వా. వి: చూ, పరువు. (1).

పరుగుమెట్టు. వా. వి. —పై.—

పరుగువాఱు. వా. అ.క్రి. (రూ-పరువువాఱు- పరుగువెట్టు- పరువువెట్టు- పరుగత్తు-పరువెత్తు-పరుగుగొను-పరువుగొను-పరుగిడు-పరువిడు): చూ, వెళ్లు 1.

పరుగువెట్టు. వా. అ. క్రి —పై.—

పరుగెత్తు. వా. అ. క్రి—పై.— [శయ్య. 1.

పరుపు. వా. వి. 1: చూ, వైశాల్యము; 2: చూ,

పరుము. వా వి: చూ, సురుము.

పరువడము. దే. వి. చేయము, చయనము: చూ, వహ్ని. 1.

పరువడి. దే. వి. ఏ. 1. పర్యాయము: చూ, సమానము. 2; 2.=పరిపాటి. క్రమము. ఉ, హరి. 2, ఆ. 86: చూ, విధము. 1.

పరువము. వై. వి. 1.=ప్రాయము. హరి. ఉ, 5, ఆ. 218: చూ, వయస్సు 1: 2.=ప్రాయు. యౌవనము: చూ, వయస్సు. 1; 3. పరిపాకము: చూ, పరువు; 4.=పర్వ. ఉత్సవము: చూ, సంబరము.

పరువళ్ళు. అం. ఎడమడుగు పరువడి, కుడియడుగుపరువడి, కదలుపరువడి, దాఁటుపరువడి, కోపుపరువడి, ఒంటియడుగుకత్తెర, సర్వబందుకత్తెర, చిట్టడుగుకత్తెర, జోగినకత్తెర, పొదలికకత్తెర, పావురపు పావులు, జోగిన పావులు. (12) (మల్లశాస్త్రములోనివి)

పరువిడు. దే అ. క్రి: చూ, రూ-పరుగిడు.

పరువు. సం. వి. ఉ. పుం. స్. న. 1. వెదురు గనుపు, గ్రంథి, పర్వము: చూ, వేణువు; దే. వి. (1) కోసుదూరము: కూఁతనేల, కూఁతపట్టు, కూఁతపట్టునేల, కూఁతవేటు, కోసు, పరుగు-పరుగునేల-పరువు-పర్వు, పరుగుమెట్టు. (సం. ప).—క్రోశము, గవ్య, గోమితము, గోరుతము, గోవు; తద్వి.—రెండుకోసులకు.— ఇరుపరువునేల-ఇరుపర్వునేల. (సం. ప).— క్రోశద్వయము, క్రోశయుగము, గోయుజ (మిగతవానికి "చూ, విప్రకృష్టము"); (2) ధావనము: చూ, రూ-పరుగు. 2; (3) ఇంటికప్పు: చూ, సదనము. 1; వై. వి. (4)=భర.గొప్పదనము: చూ, సన్మానము; (5)=పర్వ: కొలికి, పదను, పరువము, పరువు. (సం. ప).- పరిపాకము, పరిణతి, పాకము.

పరువుగొను. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పరుగుగొను. అచ్చ, యు, కాం. 90.

పవురువాఱు. దే. అ. క్రి: చూ, పరువుగొను.

పరువువెట్టు. దే. అ. క్రి.—పై.—

పరువెత్తు. వా. అ. క్రి.—పై.—

పరుషము. సం. విణ. 1: కఠినము, నిష్ఠురము. (తె. ప).—ఈఱతాఱులు, కంకర, కరకు, కఱకు, సుఱుకు, క్రొవ్విడము, గండ్రలు, చిడిపి, దురుసు, పరుసందనము, పరుసన-పరుసనము-పరుసు, పలుసము, పెఱుము, ప్రిల్లదము, మొఱకు, మొఱ్ఱు; (మిగతవానికి "చూ, శబ్దము. 2."), 2. నిష్ఠురవాక్యము: చూ, శబ్దము. 2; 3. చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 4=కరుసు, బిరుసు-బెరుసు, కఠినము: చూ, బెడిదము; అం. 5. పద దోషములలో నొకటి (శ్రుతికటువు): చూ, కావ్యదోషములు; 6. వాక్యగతదోషములలో నొకటి (కఠినార్థముగలది): చూ, వాక్యగత దోషములు (వాక్యదోషములు); 7. కావ్య దోషములలో నొకటి (వినుటకుఁగఠినము లగు పదములుగలది. ఉదా.—"కుర్ధ్రీడా పతిమూర్ధ ధృతార్ఘోద్వధి పతికోత్తు".) :చూ, కావ్యదోషములు; 8: చూ, అర్థదోషములు ("ఈరాజు సౌందర్యమునకు మంటలోఁబడిన మన్మథుఁడేసాటి.")

పరుషములు. అం. 1. క-చ-ట-త-ప (ఇవికఠినోచ్చారణములు.); 2. తెలుఁగులమీఁది తత్సమశబ్దంబుల క-చ-ట-త-ప లకు గ-స-డ-ద-వ లు రావు.

పరుషోక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరుషము.2.

పరుస. వై. వి. 1. బాటసారులగుంపు: చూ, సమూహము; విణ. 2. కఠినుఁడు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 47: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3.=పరిషత్: చూ, పరిషత్తు. 1; 4.=పరిషత్. కదుపు: చూ, పంగడము; 5.=పరిషత్. గుంపు: చూ, సమూహము.

పరుసదనము. వై. వి.=పరుషత. (రూ-పరుసనము-పరుసన-పరుసు-పలుసము): చూ, పరుషము 1.

పరుసన. వై. వి.=—వై—

పరుసనము. వై. వి.=—వై—

పరుసము. వై. వి.=స్పర్శవేధి: చూ, రూ-పరుసవేది; విశే. 2. రూ-పలుసము: చూ, పరుషము.

పరుసవేది. వై. వి.=స్పర్శవేధి: చూ, రూ-పరుసవేది హరి ఉ 5, ఆ. 238

పరుసు. వై. వి 1. పరుషత: చూ, పరుషము. 1; 2. రీతి. చూ, విధము 1.

పరూషము. సం. వి.అ.పుం. పేరీదు*.చూ, మధుఖర్జూరిక.

పరూషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిట్టీదు*. చూ, మధుఖర్జూరిక. [సము.

పరేచేకము. వై. వి.=పరిహాసము: చూ, పరిహా

పరేతరాట్టు. సం. వి. ట్. పుం: చూ, యముడు

పరేతుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. భూతవిశేషము చూ, భూతము; విశే. 2. చచ్చినవాడు చూ, మృతుడు (తద్వి— శిష్ట శేషుడు, మృతిప్రవుడు, జీవన్ముక్తుడు, జీవన్మృతుడు ఇత్యాది.)

పరేద్యవి. సం. అవ్య. మఱునాటికి పేరు

పరేష్టుక. సం. వి.ఆ. స్త్రీ. పెక్కు ఈతలు ఈనిన యావు, బహుసూతి: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు). [షుడు.

పరైధితుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పరభా

పరోక్షము. సం. విశే. ఇంద్రియగోచరము కానిది.

పరోఢ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పరకీయా భేదము (ఒకని పెండ్లాడినది)

పరోపకారార్థమిదంశరీరమ్. లో. ఈశరీరము పరులకుపకారము చేయుటకొఱకు. "అరయ బరోపకారార్థ మిదంశరీరమ్మ'ను వాక్యసారము గ్రహించి." (కుచేలోపాఖ్యానము)

పరోయుతులు. సం. విశే. పదివేలకంటె నధికమైన సంఖ్యగలది: చూ, సంఖ్య. 1.

పరోష్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తైలపాయిక. (తైలపాయికదగ్గఱ పరోష్ణిచేర్చిచదువుము.)

పర్కటి. సం. వి. ఈ స్త్రీ.న్.పుం. 1.జువ్వి*: చూ, ప్లక్షము; 2. పోకమ్రాను లోనగువాని క్రొత్తపండు: చూ, స్రింసి. 1.

పర్జని. సం. వి. ఈ స్త్రీ. పచంపచ, మ్రానిపసుపు*: చూ, హరిద్రువు.

పర్జన్యన్యాయము. పా. మేఘునివలన చేవిటినేలను మంచినేలనుగూడ వానకురియును. మంచినేలను గురిసినది యుపయోగించును. చేవిటినేలను గురిసినది వ్యర్థమగునునీతి.

పర్జన్యము. సం. వి. అ పుం. 1. ఉఱుము: చూ, స్తనితము; 2. ఉఱిమెడు మేఘము: చూ, మేఘము, 1.

పర్జన్యుడు సం వి. అ పుం. 1 వర్షాధిదేవత. ఇంద్రుడు చూ, సహస్రాక్షుడు; అం 2: చూ, ఆదిత్యులు [సహము.

పర్ణభోజనము. సం. వి అ న. చూ, పరిక్రమ

పర్ణము సం వి. అ న. 1 (వృక్షమున నిండియుండునది)' (చూ, ఆకు) అగరము, ఊటము, కచపము, కపచము, ఛదనము-ఛదము, దళము, పత్రము, పర్ణము, పలాశము. (తె. ప).—ఆకు, గాదము; తద్వి.—౧. ఎండిన ఆకునకు.—(తె).— ఎండాకు, కారాకు, చొక్కాకు, చొరుగు-చొరువు, సారుగాకు; ౨.గంజోయిఆకునకు —(తె).— పత్తిరాకు-పత్తిరి-పత్రి; ౩.చివికినఆకునకు.- చీకాకు,౪ పండిన ఆకునకు.—(తె).—కారాకు,పండుటాకు-పండాకు; ౫. పూజాదికమునకు.—(తె).—పత్తిరాకు-పత్తిరి-పత్రి (మిగత విశేషాదులకు "చూ,సారుగాకు"); పుం. 2: చూ, మోదుగు *.

పర్ణశాకము. సం. వి. అ. న: ఆకుకూర.
పర్ణశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆకుటిల్లు: చూ, సదనము. 1. [ఆకుబుట్ట.
పర్ణస్తబకము. సం. వి. అ. పుం: ఆకుచేట్ట,
పర్ణాస. సం వి. ఆ స్త్రీ. 1. గగ్గెర*: చూ, సుగంధికము; 2. నల్లగగ్గెర*: చూ, సుగంధికము.
పర్ణాసము. సం. వి. అ పుం.—వై.—
పర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పద్గ్రంధ*.
పర్ణ్గాపాబ్రాహ్మణులు. అం. ఉత్కళులలో నొక తెగవారు. (శుక్లయజుర్వేదము,మాధ్యందినశాఖ): చూ, బ్రాహ్మణులు.
పర్పటము. సం. వి. అ. పుం:చూ, పాపట 2.*
పర్పటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కృష్ణ. 14.
పర్పణము. సం. వి. అ. పుం: చూ,పర్పటము*.
పర్పరీకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
పర్పాటకము. వై.వి: చూ, తృణము. 1.
పర్మానా. వా. వి: చూ, సెలవు.
పర్యంకము. సం.వి. అ. పుం. 1.=పరియంకము. పలంగు: చూ,మంచేము; 2 చూ, పర్యస్తిక
పర్యంతము. సం. వి. అ పుం. వఱదాఁక, దనుక: చూ, వఱకు. [అనునవి.
పర్యంతార్థకములు. అం "దనుక,దాఁక,వఱకు"
పర్యటనము. సం వి. అ న. వ్రజ్య. భిక్షులోనగు వానికొఱకు తిరుగుట: చూ,విహారము.1.
పర్యటించే సం అ క్రి భిక్షులోనగువానికొఱకు తిరుగు చూ, సంచరించే
పర్యయము. సం. వి. అ.పుం. క్రమముతప్పుట చూ, వ్యత్యయము.
పర్యవసానము. సం. వి. అ. న. ముగియిక చూ,సమాప్తి. 1 [మాప్తము.
పర్యవసితము. సం. విణ. ముగిసినది: చూ, స
పర్యవస్థ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. విరోధించేట: చూ, విరోధము .1.

పర్యవస్తము. సం. విణ. 1. పడినది; 2. కొట్టఁబడినది: చూ, పరిహతము. 1. [యోగపట్టె.
పర్యస్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పర్యంకము:చూ,
పర్యాప్తమగు. మి. అ. క్రి.(తె.ప).—అంటు, ఉడుగు, ఓపు, కలుగు-కల్గు-కలువు, నేరుచు-నేర్చు.
పర్యాప్తము. సం. వి. అ. న. 1. యథేష్టము: చూ, స్వేచ్ఛ; 2. తృప్తి:చూ, సౌహిత్యము; 3: చూ, శక్తి. 1; 4. నివారణము: చూ, వారణము. 1.
పర్యాప్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, పర్యాప్తము. 2; 2 చూ, పరిత్రాణము 3.
పర్యాయము. సం. వి. అ. పుం. 1. అవసరము: చూ, సమయము. 1; 2. క్రమము: చూ, విధము. 1; 3 పోలిక: చూ, సమానము. 2; అం 4 ఒకానొకయర్థాలంకారము (ఒకవస్తువునకు నేకసంశ్రయములఁజెప్పుట.ఉదా— "కామినీముఖపద్మ తమ్మివిడిచి చంద్రుం బొందె.") చూ, అలంకారము. 3
పర్యాయోక్తి. అం. (పర్యాయోక్తము) ఒకానొకయర్థాలంకారము (చేయవలసిన పనిని భంగ్యంతరము చేఁదెల్పుట ఉదా.—"సముద్రపానము చేసిన మునికివందనము.") :చూ, అలంకారము. 3.
పర్యాలోచనము సం. వి. అ న. చేక్కఁగా ఆలోచించేట చూ, యోచన
పర్యాలోచించే సం. స. క్రి చేక్కఁగా ఆలోచించే: చూ, విమర్శించే [బాకీ. 2.
పర్యుదంచనము. సం. వి. అ. న. అప్పు: చూ,
పర్యుదస్తము. సం. విణ చూ, విధ్ధము.
పర్యుదాసము. సం. వి. అ. పుం. త్రోయుట: చూ, విధ్ధము
పర్యుషితము. సం. వి. అ. న. 1. చేలిట: చూ, సాదము. (1); విణ 2. బహుకాలము ఉంచఁబడినది: చూ, వ్యూఢము. 2.

పర్యాగ్రస్తము. సం. విణ. త్రోయఁబడినది: చూ, విద్ధము. [చూ, విద్ధము.

పర్యుదాసము. సం. వి. అ. పుం. త్రోయుట:

పర్యుదాసించు. సం. స. క్రి. త్రోయు: చూ, రాకొట్టు.

పర్యుషితము. సం. వి అ న. 1. చేలిది: చూ, పాదము (1); విణ. 2. బహుకాలము ఉంచఁబడినది: చూ, పూర్వము. 2

పర్యేషణ. సం. వి. అ స్త్రీ. చూ, పరీక్ష. 1.

పర్వతమార్గము. సం. వి. అ. పుం. కొండమీఁది దారి: చూ, మార్గము 1.

పర్వతము సం వి. అ. పుం (సంధులుగలిగినది): అగమము, అగము, అచలము, అద్రి, అబ్దము, అర్బుదము, అవి, అహార్యము, ఋ, ఇరా, కందరాకరము, కటకి, కళింగము, కాలంజరము, కుంజము, కూటము, కుకీలము, కుట్టారము, కుట్టారము, కు, కులపాలము, కుధరము, కుధ్రము, కుశీలము, కుశేశయము, కేదారము, క్షితిధరము, క్ష్మాభృత్తు, గంగాధరము గజచ్ఛాయ, గిరి, గోత్రము, గోమేధము, గోవిందము, గ్రావము, ఘనాఘనము, చికురము, జీమూతకూటము, జీమూతము, జీమూలము, తుంగము, ధరణి, ధరణీ, ధరణీధరము, ధరము, ధరాధరము, ధాతుభృత్తు, నగము, నాకువు, నాగము. నిర్ఝరి, పత్రి, పృథుశేఖరము, భూధృత్తు, మహీధ్రము, మహేంద్రము, వరాహము, వలాహకము, శృంగకము, శిఖరి, శిలోచ్చయము, శృంగి, శైలము, సానుమంతము; స్థావరము, స్థిరము, (తె. వ).—కరువ, కొండ, గట్టు, గుండు, గుట్ట, గుబ్బలి, చేట్టు, తిప్ప, నేలతాలుపు, పుడమితాలుపు, మల, మెట్ట-మెట్టు;తద్విశేషములు.-౧.అంజనపర్వతమునకు.- అంజనాచలము,నీలము.(తె.వ).-కప్పుమల, కాటుక కొండ, కాటుకగుబ్బలి; ౨. అస్త్రాద్రికి — అబ్దము, అర్బుదము, అస్తము, అస్తాచలము, అస్తాద్రి, కనకాచలము, కనకాద్రి, చరమక్ష్మాభృత్తు. (తె. వ) — పడుఁగుకొండ, క్రుంకుడుగట్టు, పడుఁగుమల, పడుఁగుమెట్టు, పడమటికొండ; 3. ఉదయాద్రికి.—ఉదయము, ఉదయాద్రి, పూర్వాచలము, పూర్వపర్వతము (తె వ).—తూరుపుఁగొండ, తొలుగట్టు, పుట్టుగట్టు, పొడుపుఁగొండ, ముందుగట్టు; ౪ ఋక్షవంతపుకొండకు — ఋక్షపర్వతము, ఋక్షము; ౫ [illegible] పర్వతవిశేషమునకు - కిష్కింధము కిష్కింధ్య, ౬ కప్పుఁగొండకు — ఇంద్రకీలము, మందరము, మథాద్రి (తె వ) —కవ్వంపుమల, కవ్వపుఁగొండ, కవ్వపుమల, తరిగట్టు తరికొండ; ౭. కుల (ప్రధాన) పర్వతములు —మహేంద్రము, మలయము సహ్యము, శుక్తిమంతము, గంధమాదనము, వింధ్య, పారియాత్రము (7) (చూ, 492 పాగట): ౮ కృతకాద్రికి — కృతకాద్రి, క్రీడాస్థానము (తె వ). —ఆటతిప్ప, ఆటగట్టు, చేఁతగట్టు ౯ కైలాసపర్వతమునకు.— అపరాహ్ణత్రినిలయము, అష్టాపదము. కన్యావేదిక, కుబేరాచలము కుబేరాచలము, కైలాసము-కైలాసము, గణపర్వతము, గౌతమీగ్వారము, రజతప్రస్థము, రజతాద్రి, శివాద్రి (తె. వ).—తెల్లగుబ్బలి, మంచికాపుమలగట్టు, ముక్కంటిమల, ముక్కంటియిల్లు, విసపుమేఁతరబలుటెంకి, వెండికొండ, వెండిగుండు, వెండిమించుకొండ, వెలికొండ, వెలితిప్ప; ౧౦. కొండ గుహకు.—(చూ, గంధ్రము. 1); ౧౧. కొండచేఱియకు.—అగము, తటము, (ప్రపాతము, భృగువు. (తె. వ.)—కొండచేఱియ, కొండ నడుము, గుబ్బపేట, చేఱి-చేఱియ, జోఱుపు, పడుకు-పడుగు-పణుగు; ౧౨. కొండ

పడుమునకు —దంతము; ౧౩. కొండమీఁద సమమైనచోటునకు —ప్రస్థము, సాను వు, (తె. ప) - దెప్ప, నెత్తము, పాళి; ౧౪. క్రౌంచాద్రికి —కౌంచము - క్రౌంచము. (తె. ప).- కొలచే; ౧౫. చక్రవాళపర్వతమునకు.— చక్రవాళము. (తె. ప).— కడపటిమల, చుట్టుగొంగ, బటువుగుబ్బలి, మేరగట్టు. నడిగట్టు; ౧౬. చిత్రకూటాద్రికి.—గుహేశ్వాము, చిత్రకూటము; ౧౭. చిన్నచిన్న రాళ్ళగుట్టకు.— (తె. ప).— దిమ్మె; ౧౮. త్రికూటాద్రికి.—త్రికకుత్తు, త్రికూటము; ౧౯. ద్రోణాద్రికి —ద్రోణము, ఓషధీశము; ౨౦. ప్రతిధ్వనించు కొండకు.— (తె. ప).—పలుకుడుబండ; ౨౧. మలయాద్రికి.—ఆషాఢము, గిరిసారము, చందనాచలము, మలయము (తె. ప.)- గంధపుఁ గొండ; ౨౨. మేరుపర్వతమునకు.- ఉరు, కనకాచలము, కనకాద్రి, కర్ణికాచలము, కల్యాణగోత్రము, కాంచనగిరి, చామీకరము, జ, మేరువు, శక్రక్రీడాచలము, సుమేరువు, హేమాద్రి. (తె. ప).- జేజేగట్టు - జేజేలగట్టు, నెలదాలిసింగిణి, పొంగట్టు, బంగరుకొండ - బంగారు కొండ, వేలుపులమల - వేల్పులమల, వేలుపులయిల్లు, వేవన్నెల పసిఁడిగట్టు; ౨౩. మైనాకపర్వతమునకు.— క్రౌంచానుజము, మైనాకము. (తె. ప).— గట్టుపట్టి, గట్టురామొలి-గట్రామొలి, ౨౪. రైవతపర్వతమునకు.—కృష్ణాచలము, రైవతము; ౨౫. వర్ష పర్వతములు.- చైత్రము, హిమవంతము, హేమకూటము, నిషధము, మేరువు, కర్ణి, శృంగి; (7); ౨౬. వృషభపర్వతమునకు.—ఋషభము, విష్ణుక్షేత్రము, వృషభము, వేంకటాచలము. (తె. ప) —తిరుపతి, తిరుమల; ౨౭. హిమాద్రికి.—అద్రిరాజు, ఉమాపిత, శారము, గోవిందుఁడు, నగపతి, నగాధిపుఁడు, నారాయణుఁడు, మేనాధవము, హిమధాతువు, హిమవంతము, హిమాచలము, హిమాద్రి, హిమాలయము. (తె. ప).- కొండఱేఁడు, గట్టులఱేఁడు, గట్లరయొకిమీఁడు, పుబ్బలిదొర, వెలిగొండ, వేలుపగట్టు, చేలువలమల, చెల్లనివలిదిబ్బ, తొడుకుసాహిణీమామ, దుర్గకంఁడి. దుర్గికన్నయ్య, పులుమొలితాత, వేసికంటిమామ, మంచుగుబ్బలి, మంచుఁగొండ, మంచుచేటలఁదాల్పు, తెల్లకొనుపుతాత, వడఁకుగుబ్బలి వడఁకుఁగొండ, వలిమల; ౨౮. పర్వతవిశేషములు —*అయోముఖుము; ఋష్యమూకము; కబంధము; కగోత్రులు (సముద్రము వందలి కొండలు); కలిందము; కాలాంజనము; కులాచలము; కూపిక (నీటివడిమికొండ); కూలకము (కృమిపర్వతము); కేదారము; (తె. ప).-కొండకోట (వరణాకారమైనకొండ); కోలాహలము; గులూచి-గుళూచి (పర్వతప్రాంతము); గోమంతము; గోవర్ధనము; ధారములు; (తె ప) —వడఁగొండ (జంగమపర్వతము); సరాగము; వింధ్యము; ౨౯ శిలకు -(చూ, రాయి); (మిగతవానికి "చూ, హిమాలయము")

పర్వతుడు సం. వి అ. పుం ఒకానొక దేవ ఋషి: చూ, సన్యాసి (శుద్ధ్రము. 1.

పర్వతోద్భూతము. సం వి. అ. న. బేగడ. చూ,

పర్వము. సం వి. న్. పుం. 1. గనుపు: చూ, బుడిపి; 2 దర్శప్రతిపత్సంధి: చూ, పున్నము; 3 =పబ్బము -(పబ్బము - పరువము, పండుగ: చూ, ఉబరము; 4.విషువదాది: చూ, విషువత్తు; 5: చూ, సమూహము; 6: చూ, శంసనము; 7. లక్షణాంతరము; 8. గ్రంథ సంధి: చూ, సంపుటము (సర్గము).

పర్వములు. అం. 1. కృష్ణపక్షాష్టమి, కృష్ణపక్ష చతుర్దశి, కుహువు (అమవస), పూర్ణిమ (పున్నమ), రవిసంక్రాంతి (5): చూ, పం

చకము; 2. భారతపర్వములు.—ఆది, సభా, ఆర, విరా, ఉద్యో, భీష్మ, ద్రోణ. కర్ణ. శల్య, సౌప్తిక, స్త్రీ, శాంతి, అనుశాసనిక, అశ్వమేధ, ఆశ్రమవాస, మౌసల, మహాప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణ పర్వములు. (18)

పర్వరీకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వహ్ని.1.

పర్వరీణము. సం. వి. అ న. 1. ఆకులయీనె: చూ, పొరక; 2. జోడెమూడెడు కంబళి. చూ, వ్యవహారము 4 (రల్లకము); 3. గను పు: చూ, బుడిపి; 4: చూ, పసరు. 2.

పర్వసంధి. సం. వి. ఇ. పుం. పున్నమకును పాడ్యమికిని, అమావాస్యకును పాడ్యమికిని మధ్యకాలము: చూ, పున్నమ

పర్వా. వా. వి. 1. గుఱి: చూ, లక్ష్యము. 1, 2: చూ, రూ—పరవా 2, 3. చూ, వెఱపు "నీకు పర్వాలేదు"

పర్వు. దే. వి. 2: చూ, రూ—పరుగు. 2 2: చూ, రూ—పరువు (1);అ. క్రి 3. రూ—పరవు: చూ, వ్యాపించు. [చూ, శల్యము.1.

పర్శుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ప్రక్కయెముక.

పల. దే. వి. 1. రూ—పఱ్ఱ ఉప్పుపండెడు బయలు: చూ, భూమి 1, 2. రూ—పఱ్ఱ. బయలు: చూ, భూమి 1, 3 రూ పఱ్ఱ. సున్నము లోన గువానిఁ గాలిచెడుమానవిశేషము; 4: చూ, సమూహము; వై. విశే. 5.—పరః. ఇతరము: చూ, వేఱు. 3, 6 మిక్కిలి భో. 5, ఆ. 289: చూ, హెచ్చు 1, 7 =పృథు. గొప్పది. భార. విరా. 4, ఆ. 86: చూ, విపులము. [ఉ 7, ఆ. 84:

పలుఁగు. వై. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు. హరి

పలుగడ. వై. వి. 1.=పరిసర. (రూ—పరగడ—పరవడ—పలుగడము) ఇతరస్థలము. ఉ. హరి. 4, ఆ. 48: చూ, భూమి. 1; 2: చూ, పార్శ్వము. 3. రామా. 7, ఆ. 249.

పలుగడము. వై. వి.=—వై.—

పలుగు వై. అ. క్రి =ప్రసర-ప్రసరించు: చూ, వ్యాపించు.

పలుచినపాటు. వా. వి. పొందించిన దురవస్థ.

పలుచు. దే. అ. క్రి. 1. పొలు. భార. ఆది. 2, ఆ. 67: చూ, వ్యాపించు; 2. వలపలుచు: ఒగ్గు. ఒడ్డు; వై. ప్రే (రూ—పలుచో—పలుచు పు); 3. పడఁజేయు. కళా. 7, ఆ. 225; 4 దుష్కృతిలోనగువానిపలుచు; 5. పాటు పడఁజేయు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ 245.

పలుచుట. వా. వి: చూ, త్రోలుట.

పలుత దే. వి (రూ—పలుతి—పలుద—పలువ—పల్లు, పరద—పలుద) ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ.

పలుతి. దే వి —వై —

పలుతెంచు దే అ. క్రి. (పలుచు + తెంచు). పాతపఱచు. భార. ఆది 5, ఆ. 255.

పలుద దే. వి: చూ, రూ—పలుత.

పలుపలు. దే. వి. చింపుట నమలుట లోనగువాని యందగుధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహా.

పలుపు. దే వి. 1. పడక: చూ, శయ్య. 1. 2. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3: 3. విరివి. కళా. 2, ఆ 133: చూ, విస్తారము. 1; విశే. 4. విరివిగలది: చూ, విపులము; దే; ప్రే. 5 పోఁగొట్టు. భార. విరా. 4, ఆ. 201: చూ, భంగించు; 6 త్రోలు: చూ, వెలుచు; 7: చూ, ప్రయోగించు; 8: చూ, పూయు. విద్వ. 6 ఆ 128.

పలువ. దే వి: చూ, రూ—పలుత. [బరువు.

పటి దే వి. 1. రీతి: చూ, విధము. 1, 2. కాఁడి

పటిక. దే. వి. 1. ఒకానొకరాయి. చూ, రాయి, 2. ఒకరకముపక్కి. చూ, పక్షి.

పటిగ. దే. వి: చూ, రూ—పరిగె. 4. [పక్షి-

పటిగపిట్ట ద్వ. వి. పటిగయేటిరి పెడుపిట్ట: చూ,

పటిగబ్రిసుకు. ద్వ. వి: చూ, రూ—పరిగె బ్రసుకు.

పటిగరి. దే. విశే. (పరిగ + అరి) పటిగయేఱువాఁడు: పటిగవాఁడు.

పఱిగవాఁడు. దే. విశే: చూ, పఱిగరి [సడపు.

పఱిగొను దే. స. క్రి. అపహరించు: చూ,

పఱిఁగలి దే. విశే. పీడనము. హరి. ఉ 8, ఆ. 6, హరి. ఉ. 8, ఆ 49: చూ, సమ్మర్దము

పఱియ దే. ?.రూ_పఱ్ఱియ చూ, శకలము. 4.

పఱియవాఱు. దే. అ. క్రి 1. చీలు: హరి, విదారించు ; ప్రే. 2. పఱియవాపు. భాగ విరా. 1, అ. 77.

పఱిపోవు. దే. అ. క్రి. 1. చూరపోవు. ఉ హరి. 3, ఆ 44: చూ, ముఱిమేపోవు; 2. నశించు: చూ, నసియు. 4

పఱుగు. దే. వి: చూ, రూ పరుగు

పఱుచు దే ప్రే. చూ, రూ_పఱచు 3-4-5 (పడఁజేయుటకు—భాగ. 6 స్కం. 370).

పఱుపు. దే. వి 1. పడక. చూ, శయ్య 1, ప్రే. 2 చూ, రూ—పఱచు. 3 4 5.

పఱె. వా. వి. 1: చూ, రూ. పఱియ; 2 గర్తము: చూ, రంధ్రము. 1.

పఱ్ఱ దే. వి. 1. చూ, ముడ్డి. సాంబ మాన 19, 2 చూ, రూ—పఱ. 1-2-3 [ము 1

పఱ్ఱఁగుప్ప. వా వి. ఊపంజరము: చూ, లపర

పఱ్ఱపంట. వా. వి. పఱ్ఱనేలయందుపండినపంట

పఱ్ఱియ. దే. వి: చూ, రూ-పఱియ

పఱ్ఱు. దే. వి. చినుఁగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ

పఱ్ఱె దే. వి. 1· చూ, రూ-పఱ్ఱియ; వా. 2: చూ, రూ-పఱ్ఱ. 1. [వాత్స్యము. 1

పఱ్ఱెమీను. దే. వి. పెనుచోరచేఁప: చూ,

పలంకష. సం వి. ఆ స్త్రీ. 1. పల్లేరు*: చూ, స్వాదుకంటకము. 1; 2. గుగ్గిలము*: చూ, మహిసాక్షి, 3· చూ, మోదుగు*; 4. రాస్న* చూ, సప్తరాష్ట్ర, 5 బోడతరము* చూ, హాపుష. [కులకోఁడు

పలంకషుఁడు. సం. విశే. నైరృతి; చూ, పోఁ

పలంగు. వై వి = పర్యంక: చూ, శయ్య. 1.

పలండువు సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ పలాండువు.*

పలఁకు. దే. అ క్రి. పండు· చూ, ఫలించు(అప్ర).

పలక. వై వి 1.=ఫలకమ్ వ్రాయఁదగిన సాధనము (సం. వ).—ఖన్, ఫలకము; 2 =ఫలకమ్. కేడెము: చూ, వాఁగ, 3 =ఫలకమ్. జూదమాడెడు బల్ల చూ, శారిఫలము, 4 తలుపు లోనగువాని నుపయోగించెడు మ్రాఁకు చెక్క: చూ, శకలము. 4, 5 బల్ల, మేజా, కూర్చుండుటకై కాళ్ళు నిర్చిన యెత్తుపలక: చూ, పీఁట; 6. సాలెవాఁడు నేఁతసరిత్తెడు సాధనము చూ, పగ్గము; 7.=ఫలకమ్. నుదురు. చూ లలాటము

పలకపుల్ల. వా వి. బలపము: చూ, లేఖని.

పలకము వై, వి 1 =పల్యంక. నులక, చిన్నమంచము. చూ, మంచము; 2 ఒకానొక గఱ్ఱము (నిలువుముడి యగ్రభాగముగలది): చూ, హయము.

పలకసరి. వై. వి. స్త్రీపురుషుల కంఠాభరణము: చూ, భూషణము 2.

పలగండుఁడు. సం. వి అ. పుం. సున్నముపూఁత పూయువాఁడు, లేపకుఁడు: చూ, సూసరి.

పలఘ్నము. సం వి. అ పుం. గుర్రిడికావంది*: చూ, తృణము. 1.

పలచే. వా. విశే: చూ, రూ-పలుచే.

పలచేఁ. వా. వి· చూ, రూ_పల్చచేఁ

పలచేము. దే వి. చూ సంగము నిర్వ. 1, ఆ 33. [అ. 18 (చూ, నాడులు 1.)

పలనాడు. దే. వి. చూ పల్నాడు ప్రిభా. 1,

పఁపల దే. వి. 1 తోరఁగుట యందగు ననుకరణము. ఉ, రా.5,అ. 308: చూ, హూహూ; 2. వేగుటయందగు ననుకరణము. కాశీ. 5, అ. 144: చూ, హూహూ; విశే. 3. విర

శము. పాండు. 2, ఆ. 43: చూ, వెలితి. 1; 4. కృశము: చూ, సొరపు.

పలపలన. దే. వి. 1. వైరళ్యము: చూ, వెలితి. 1; 2. కార్శ్యము: చూ, సొటసొట; విణ: 3 విరళము: చూ, వెలితి. 1; 4 కృశము: చూ, సొరపు.

పలపైతృకము పా శ్రాద్ధమున మాంసము నుపయోగించెడు పూర్వకాలపుకర్మ.

పలము. సం వి అ. న. 1 నిష్కము నాలుగు కర్షములయెత్తు (వెండిపలము–ఇరువు; బంగారుపలము=సురుబిస్తము) తద్వి — (సంవ). — అక్షము, అర్ధపలము, కర్షము (తెవ)— అరపలము; 2 మూడుతులములు (లేక) 1/8 సేరు చూ, శతమానము 1, 3. రూ_పలలము_పాలము =పొలము చూ మాంసము; వై వి. (1) =ఫల వినులు: చూ లాభము 1

పలలము సం వి అ. న 1 —పొలసు చూ పలము. 3; 2. బురద చూ, శాకము 2; 3. నూవుపిండి చూ, సావము (1)

పలలుఁడు. సం. వి. అ పుం రక్కసుఁడు చూ, రాక్షసుడు. 1 [శాఖ 1.

పలవ దే వి రెండుకొమ్మల మొలు: చూ

పలవకొమ్ము వా. వి. పంగ. పర్గ. పాయగొమ్ము, ఎడముగాచీలిన శాఖ చూ, శాఖ 1

పలవరము. వై వి.=ప్రలాపము స్వప్నభాషణము (రూ. పలువరము— పలువరింత – పలువరింత – పలవరింపు– పలువరింపు– పల్లఱపు): చూ, శబ్దము 2

పలవరించు. వై అ. క్రి.=ప్రలాప. ప్రలాపించు. (రూ – పలవించు–పలవు - పలుము- పల్వరించు) శు, హరి.5, అ. 282: చూ, రొల్లు 2

పలవరింత వై వి =ప్రలాప. 1. పలువరించుట చూ, రూ_పలవరము; 2. వ్యర్థోక్తి: చూ, శబ్దము. 2.

పలవరింపు. వై . వి.=ప్రలాప చూ, రూ - పలవరము. ఆం. భా. ప్ర. 116.

పలవించు. వై . అ. క్రి =ప్రలాపించు: చూ, రూ – పలవరించు. వై. 6, ఆ 76.

పలాండువు. సం. వి. ఉ. పుం రూ – పలండువు నీరుల్లి* (ఇందు భేదములు — ఎఱ్ఱనీరుల్లి, తెల్లనీరుల్లి, పచ్చనీరుల్లి): చూ, సుకందకము 1 (ఇదె ఎఱ్ఱనీరుల్లి)

పలాయులు వా. వి. బ. నాశనము చూ సంపు 3.

పలాయులుచేయుట. వా స క్రి. 1. పాడుచేయుట: 2 కొల్లపెడిచేయుట

పలాయనము. సం. వి అ. న. పాఱిపోవుట: చూ, సంచారము. [గ్రద్దలుకాఁడు.

పలాయితుఁడు. సం. విణ. పాఱిపోయినవాఁడు:

పలాలము సం వి. అ పుం, న 1. పొల్లు– పొల్లు చూ, ప్ప్యము; 2 గడ్డి, మోడు: చూ తృణము. 1. (తృణము 1 అను నర్థమందు 'పలాలము' అను పదము "పలాలము" అని చేరునవలెను)

పలాశము. సం. వి అ న. 1 ఆకు: చూ, పర్ణము 1; పుం 2 ఆకుపచ్చ చూ, వర్ణము. 6, 3 గంట్లగోగు*: చూ, పర్ణగ్రంధ; 4 చూ, మోదుగు*; విణ. 5. ఆకుపచ్చని: చూ, వర్ణము. 6.

పలాశి సం. వి ఇ. పుం 1. చెట్టు చూ, వృక్షము; 2 కోరిండ* చూ, ముచపత్రి, 3. జోవ్వా* చూ, ప్లక్షము; 4. చూ, పలాశము 3*, 5: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

పలాశుఁడు. సం వి అ. పుం: చూ, పలాశి.5.

పలాస్త్రీ వా వి. పిండములకంటించు మలాముపట్టి. రూ - పాలాస్త్రీ

పలిక్ని. సం. వి. ఈ స్త్రీ 1 ముదిసినయూఁడది, వృద్ధ: చూ, స్త్రీ; 2. తొలిచూలి యావు: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు).

పలితము. సం. వి. అ. న.1:నర–నరపు–నరుపు–

నెరపు.(సం వ).—పాశము;2.నరవెంటుక: చూ, నర. 2; 3. బురద: చూ, కాసము. 2; 4: చూ, ఆపువ్వు.

పలియ. వై. వి =పల్లి. రూ—పల్లె: చూ, సీను. 1. (దేశము).

పలు. దే. వి. రూ-పల్లు. 1. దంతము. భాగ. 9, స్కం. 198: చూ, రూ—పల్లు. 1; 2 అనేకము: చూ, విస్తారము. 1; అన్య. 3. నానార్థకము. ఆం, భా శ్ర. 68.

పలుఁగు. వై. వి =స్ఫటికము. ఉ. హరి. 2 ఆ. 172; భార. సభా. 1, ఆ. 12: చూ, పటికము.

పలుక. వై. వి. 1. తెల్లన. హరి. ఉ. 3, ఆ 43· చూ, వర్ణము. 6; 2.=పలక. కాలు: చూ, హరిగ. [అ పా. 2, ఆ. 59.

పలుకఁబాలు ద్వ. అ క్రి: చూ, వెల్లఁబా

పలుకన. వై. వి: చూ, రూ—పలుక. (విశేషణ మగుచో.—విక్రి. 2, ఆ. 155.)

పలుకప్పు వా. వి. రూ—పల్కుప్పు. పెదవి: చూ, వాతెఱ.

పలుకమి వా. వి: చూ, మౌనము.

పలుకరించు. దే. స. క్రి. రూ—పల్కరించు. 1. మాటాడు: చూ,వచించు; 2 పిలిచిమాటాడు· చూ, వచించు; 3 నిగ్గురతేపిమాటాడు: చూ, వచించు, ఆం. ప్రే 4. మాటాడించు· చూ, వచించు; స. క్రి 5: చూ, హెచ్చరించు.

పలుకరింత. దే. వి. (రూ-పల్కరింత-పలుకరింపు) 1. మాటాడుట: చూ, శబ్దము. 2; 2: చూ, హెచ్చరిక.

పలుకరింపు. దే. వి.—పై.—

పలుకసరి. వా. వి: చూ, రూ-పలకసరి.

పలుకు. దే. వి. రూ—పల్కు. 1. తునక. య. 1, ఆ. 97: చూ, శకలము. 4; 2. మాట: చూ, శబ్దము. 2; 3. వచనము: చూ, శబ్దము. 2; 4. చేదువు: చూ, విద్య; 5. నింద. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 286: చూ, నెగ్గింపు: 6. వ క్షీధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 7. విత్తులోపలి. భాగము: చూ, బద్ద. 1; 9: వీణాదిస్వరము: చూ, స్వరము. 2; స. క్రి.8 (అను. భార. అర. 7 ఆ. 309) చూ, వచించు; 10. నిందించు: చూ, నెగ్గించు; అ. క్రి. 11.మాటాడు: చూ, వచించు.

పలుకుఁజెలి. దే. వి. రూ—పల్కుఁజెలి. వసు. 1, ఆ. 3: చూ, సరస్వతి.

పలుకుఁదత్తడి. దే. వి. చిలుక: చూ, శుకము.

పలుకుఁగోడు. దే. విం. మాటతోడు.

పలుకుడుబంట. వా. వి. ప్రతిధ్వనించుకొండ: చూ, పర్వతము.

పలుకుప్రల్లదవము అం: చూ, సప్తవ్యసనములు

పలుకుబంగారము. జా. అపురూపము. "చిలుకా నీతోనైనను పలుకంగారాదె పలుకు బంగారఁటవే" (విజ. 2, ఆ. 181).

పలుకుబడి. దే. వి. రూ—పల్కుబడి. 1.ఉచ్చారణము: చూ, శబ్దము. 2; 2. వచోనిబంధనము: చూ, రాజీ.

పలుకుతాయి దే. వి. ప్రతిధ్వనినిచ్చేశిల రూ-పలుగుతాయి: చూ, రాయి.

పలుకుఁపులుఁగు. వా వి· చూ, పలుకుఁదత్తడి.

పలుకులు పా (చూ, కూజితములు) దీనికి ఉపమానములు —కోకిలవాక్కులు,చిలుకవాక్కులు, చెక్కెర, తేనె, కర్పూరము, అమృతము, మామిడి,పండు, చెఱకు మొ. [ప్రహ్ల. 1.

పలుకువెలఁదిమగఁడు. వా. వి. నలువ: చూ,

పలుకెంపు. దే.వి:రూ. పల్కెంపు: చూ,పలుగంటి.

పలుగంటి. వా.వి .(రూ-పలుగంటు- పల్గంటి-పల్గంటు, పలునొక్కు-పల్నొక్కు, పలుకెంపు-పల్కెంపు)దంతక్షతము: చూ, వాతెరకెంపు.

పలుగంటు. వా.వి.—పై.—ఆం,భా.ద్వి. 180.

పలుగఱ. ద్వ. వి. పండ్లపొడి. పరిభా. 5, ఆ. 66: చూ, నురుము.

పలుగాఁడి. దే. వి. 1. పెండెము. పనులదొడ్డిలోనగువానికి పెట్టెడుతలుపు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 34: చూ, వాకిలి; 2. బందిపరము హరి. పూ. 5, ఆ. 174: చూ, పగము. (2); విశే. 3 పెక్కు గాఁడులుగలది.

పలుగాకి. దే. విశే. దుష్టుఁడు. హరిశ్చ. 2, ఆ 154: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

పలుగు. దే. వి. 1. గుంటకగుజ్జెలకును, పాపటపు గుజ్జలకును తగిలించెడు దళమైన తగడు: చూ, పతిగ; వా. వి. 2. గడ్డపలుగు: చూ, పలుగుగుంటక; వై. వి. 3. =స్ఫటిక చూ, రాయి; 4 =ఫాల పశువు పలుపు చూ, సూత్రము. 1; దే. విశే. 5: చూ, పలుగాకి. హరిశ్చ. 2, ఆ. 154.

పలుగుండ్రు. దే. స. బ. (రూ-పలువుండ్రు-పలుగురు-పలువురు-పల్వురు, పెక్కండ్రు-పెక్కండ్రు-పెక్కురు) అనేకులు.

పలుగుగుంటక. దే. వి: చూ, పలుగు 2.

పలుగుడు. వా. వి. శరీరమునుపగుల్చు రోగము: చూ, విపాదిక.

పలుగుడుఁబాము. దే. వి. కట్లెడ: చూ, సర్పము.

పలుగుఁబిట్ట. ద్వ. వి. గుడ్లగూబ: చూ, పకినంపుఁబులుఁగు.

పలుగురు దే. స. బ: చూ, రూ-పలుగుండ్రు

పలుగుతాయి. వా. వి: చూ, రూ-పలుకుతాయి

పలుగొమ్మలమెకము. ద్వ. వి. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి

పలుగొట్టు. దే. వి. పలుగులోని గాదము పెల్లగించుటకై పండ్లవలె మేకులమర్చిన పలక

పలుచే. దే విశే. రూ-పలచే 1. దళసరికానిది. 2. పలితియైనది, పలితి: చూ, హీనము. 1; 3. చిక్కనకానిది: చూ, పలితి 3; 4. చేలుకనైనది: చూ, లఘ్వి. 2; 5. సన్నమైనది: చూ, సైకము.

పలుచేన. దే. వి. రూ-పలచేన. 1. సన్నఁదనము, సన్నన: చూ, సూక్ష్మము. 4; 2. పలితితనము, తక్కువ: చూ, పలితి. 1, 3. అనుకుఁదనము: చూ, పిదపిద. 2; 4. చేలుకఁదనము. స్వా. 4, ఆ. 70: చూ, లాఘవము. 1; వా. 5. నీరు కలిసిన పాలు మజ్జిగ లోనగునవి తేటగా అగుట. ("పాలుపలుచేన, మజ్జిగపలుచేన." మొ.) [ము.

పలుచేనిపప్పు. వా. వి. సూపఖలిము: చూ, సూప

పలుచుర(ఱ). ద్వ. వి: చూ, రూ-పలుంకప్పు.

పలుదోముట. దే. వి. (సం. ప)-ఖమ్, దంతధావనము.

పలునొక్కు. దే. వి. రూ-పల్నొక్కు: చూ, పలుగంటి. [తతి. 6.

పలుపట్టడ. దే. వి. సంకరజాతిజనము: చూ, సం

పలుపు వై. వి =ఫాల. రూ-పలుగు 4 1 పసులమెడఁగట్టెడుతలుగు: చూ, సూత్రము 1. (దేశ్యమని శ. ర.); 2. గుఱ్ఱము మెడఁగట్టెడుత్రాడు. భార. విరా. 5, ఆ 53 చూ, సూత్రము 1.

పలుమరు. దే ద్రి. క్రి విశే (పలు + మారు) (రూ-పలుమారు-పలుమఱు-పలుమాఱు-పల్మరు-పల్మాఱు-పల్మఱు-పల్మాఱు; మాటిమాటికి. రామా. 3, ఆ. 153. చూ, శశ్వత్తు.

పలుమఱు. దే. ద్రి క్రి విశే — పై. —

పలుమాఱు. దే. ద్రి. క్రి. విశే. — పై. —

పలుమారు. దే ద్రి. క్రి విశే. — పై. —

పలుము. వై. వి. =ప్రలాప. 1: చూ, పలవరము; అ. క్రి. 2. చూ, పలవరించు.

పలుమేరు. దే. వి: చూ, వృక్షము. స్వా 4, ఆ. 37.

పలువ. ద్వ. విశే. (పలు + వా): చూ, పలుగాకి; 2. చూ, పలుము. 1; వా. 3. బొంకు: చూ, వితథము. [పలువితములు.

పలువగలు. వా. వి. బ. ఉచ్చావచనములు;

పలువతిట్టు. వా. వి: చూ, పలువ. 3.

పలువరము. వై. వి.=పర్విలాడు: చూ, రూ-పలవరము.
పలువరింత వై. వి.=—పై.—
పలువరింపు. వై. వి.=—పై.— [కప్పు.
పలుసలుస. దే. వి. రూ-పల్సల్స' చూ, పలు
పలువితములు. వా. వి. బ. చూ, పలువగలు.
పలువిత్తు. దే. విశ. పలువురకుఁబుట్టినవాఁడు: లంజెకొడుకు' చూ, సూనుఁడు 1.
పలువుండుర్రి దే.స బ.చూ, రూ-పలుగుండుర్రి
పలువురు దే స. బ —పై —
పలుసము వై విశ =పరుష' చూ, రూ-పరుసము 2 వారిశ్చ. 5. ఆ 111
పల్కన. వై వి: చూ, రూ-పలుకన. (ఆ నెవ్రి డితకుందు పలుపల్కన.—యు 1,ఆ 123)
పల్కపు దే వి: చూ, రూ పలుకపు
పల్కరించు చూ రూ-పలుకరించు (మాటాడుటకు —భార ఆది 4, ఆ 68; మాటాడించుటకు.—స్కా 4, ఆ 41).
పల్కరింత దే. వి: చూ, రూ-పలుకరింత.
పల్కు: చూ, రూ-పలుకు
పల్కుఁజెలి. దే. వి: చూ, రూ-పలుకుఁజెలి
పల్కుటల్లుమేటులు వా వి. బ. దేవతలు. సాంబ. దేవ 8' చూ, వేలుపు.
పల్కుడు. వా. వి పల్లము: చూ,గంధర్వము 1.
పల్కుబడి. దే. వి: చూ, రూ-పలుకుబడి.కళా. 8. ఆ. 163.
పల్కులచెలియత్త. వా వి: చూ, లక్ష్మి. 1.
పల్కెంపు దే. వి: చూ, రూ-పలుకెంపు.
పల్గంటి వా. వి: చూ, రూ-పలుగంటి.
పల్గంటు. వా. వి.—పై.— [5, ఆ. 70.
పల్గాకి. దే. వి: చూ, రూ-పలుగాకి. రామా,
పల్నాడు. వా. వి: చూ, రూ-పలనాడు.
పల్నొప్పి. వా. వి: చూ, రూ-పలునొప్పి.
పల్పల: చూ, రూ-పలల.

పల్పలన: చూ, రూ-పలపలన.(విశీర్ణమునను.—భాగ. 10, స్కం. పూ. 75).
పల్మరు దే. దర్వి. క్రి. విశ: చూ, రూ-పలుమరు. పల్కుటం. ఉ, వారి. 2, ఆ. 124.
పల్మఱు.—పై.—
పల్మారు.—పై.—
పల్మాఱు —పై.—
పల్యంకము. సం. వి. అ. పుం 1=పలంకము. పలంకు: చూ, మంచేకు; 2. అగరు: చూ, మంచె; 3. యతులులోనగువారి యాసనము చూ, సవారి, 4: చూ, యోగపట్టె; 5.=పల్లకి-పాలకి. రూ పల్యంకిక: చూ, సవారి. [చూ, పల్యంకము. 5
పల్యంకిక. సం. వి అ. (స్త్రీ) =పల్లకి—పాలకి:
పల్యయణము. సం. వి అ న =పల్లాయనము-పల్లము. (రూ-పల్యయనము—పల్యాణము-పర్యాణము) గుఱ్ఱపుజీను' చూ, వాయము.
పల్యయనము. సం. వి. అ న —పై.—
పల్యాణము. సం. వి. అ న. 1 — పై.—,2= పల్లన. ఏనుఁగుమీఁదిఅంబారి చూ, వాస్తి.
పల్ల వై. విశ.=పాటల 1 పాటలవర్ణముకలది: చూ, వర్ణము 6; 2 కపిలవర్ణముకలది.కాశీ. 4, ఆ. 158 చూ, వర్ణము. 6. 3 అరుణవర్ణముకలది, పల్లకమ్మ: చూ, వర్ణము. 6.
పల్లకట్టు. ద్వి. విశ పల్లనెన్నె మే పట్టునది.
పల్లకమ్మ. వా. వి. 1. ఒకానొక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3; 2. చూ, పల్ల. 3.
పల్లకి. వై. వి =పల్యంకికా రూ-పల్లకీ ఉత్సవవిగ్రహములు వధూవరులు లోనగువారిని శుభదినములలో మనుష్యులు మోసికొనిపోవునట్టి వాహనము. జై. 2, ఆ. 103: చూ, సవారి.
పల్లకీ. వై. వి.=—పై.—కళా. 3, ఆ. 7.
పల్లగించు వై.స.క్రి.=పల్యాణ: చూ, పల్లించు.

పల్లగేదె. వా. వి. తెల్లబఱ్ఱె: చూ, మహిషి.

పల్లట. దే. వి. రూ-పల్లటము. 1: చూ, లోలము; 2: చూ, వ్యత్యాసము: 3: చూ, సంభ్రమము. [స్త్రీ. కష్టము: చూ, శోకము.

పల్లటము. దే. వి.—పై—; నై వి. 4.=పర్య

పల్లటి. దే. వి. రూ-పల్లటీ- చేసల్లటీ- అంతరపల్లటీ. 1. ప్లుతగతిభేదము: చూ, హయము; 2. ఎగపు: చూ, సందీనము; నై. వి 3.=పాటలాంఘ్రి.ఒకానొకపావురము: చూ, సురటీ.

పల్లటిలు. దే. అ. క్రి. రూ-పల్లటిల్లు 1· చూ, సలించు. భార. ఆర 5, ఆ. 394; నై. అ. క్రి. 2.=పర్యస్త. తడఁబడు· చూ, వ్యత్యస్తమగు (దేశ్యమని శ. ర); 3: చూ, బెల్లఁబాఱు; 4 ఎల్లువాఱు; వా. 5· చూ, శోకించు. [విరా. 2, ఆ 135)

పల్లటిల్లు.—పై— (ఎల్లువాఱుటకు — భార

పల్లటీ: చూ, రూ-పల్లటి (పారావతవిశేషము నకు.— సా. 1, ఆ. 117)

పల్లటీల్గొను. దే. అ క్రి. ఎగురు. కళా. 8, ఆ 98: చూ, లంఘించు. [ఆ. 41.

పల్లటీల్గొంటు. దే. అ. క్రి.—పై—కళా. 8,

పల్లటీల్వైచు దే. అ. క్రి.—పై.—

పల్లడము. దే. వి. రూ-పల్లడము: చూ, శబ్దము. 2.

పల్లన. నై. వి.=పల్యాణ. (రూ-పల్లనము-పల్లము-పల్లాయనము) 1: చూ, పల్యయణము; 2. అంబారి. పా. 4, ఆ. 111: చూ, పల్యాణము. 2. [5, ఆ. 132.

పల్లనము. నై. వి.=పల్యాణ.—పై.—విక్ర.

పల్లపుఁబంట. ద్వ. వి. నీరారానాను పండెడు పంట. చూ, వ్యవసాయము.

పల్లము. సం. వి. అ. పుం. 1. ధాన్యముపోసెడు పెద్దగరిసె: చూ, సదనము. 1 (పంటసాల); నై. వి. (1).=పల్వల.(రూ-పల్లు-పల్లుసు-పల్కుడు) గోయి: చూ, రంధ్రము. 1; (2).=పల్యాణమ్. కోగిరి. స్వా. 4, ఆ. 28; కళా. 3, ఆ. 81; హరి. ఉ. 7, ఆ. 92· చూ, పల్లన. 1; (3).=ప్లవః. పల్లపునేల: చూ, భూమి. 1; విణ. (4) పల్లు (నేల): చూ, భూమి. 1.

పల్లఅవులు. ద్వ. వి. బ. (పలు + అఱవులు) 1: చూ, పలవరము; 2. (పలువ + అఱవులు) ఆడరానిపెక్కు మాటలు. హరిశ్చ.4,ఆ. 109.

పల్లవము. సం. వి. అ. పుం. 1. చిగురు: చూ, విద్రుమము; 2. చిగిరించిన కొమ్మ· చూ, శాఖ. 1; 3. కోకచెఱఁగు చూ, మైజారు; 4. లత్తుకరంగు: చూ, వర్ణము. 6; 5. శృంగారము: చూ, సౌందర్యము; 6. విరివి: చూ, విస్తారము 1; పుం. 7. వెనుకటిచరణములయందలి యర్థమువనుసరించి సంగీతము మొదటచెప్పెడు వాక్యము చూ, స్వాగ ము. 2, అం. 8: చూ, నృత్తహస్తములు.

పల్లవి. అం. ఒకరకముధాగము చూ, స్వరము.2. (చూ, గానశాస్త్రపండితుఁడు)

పల్లవించు. సం. అ. క్రి: (తె. ప).—ఇంకించు, ఇగిరించు-ఇవిరించు, ఇగురుకొను, ఇగురుచు-ఇగుర్చు- ఇగుర్చు, ఇగురొత్తు, ఇవురు, ఇవురుచు-ఇవుర్చు - ఇవులుచు-ఇవుల్చు, చిగిరించు, చిగురుకొను, చిగురుచు-చిగుర్చు, చిగురొత్తు, తలిరుచు-తలిర్చు, ననయు, మొగ్గఃచ్చు.

పల్లవితము సం. విణ 1. చిగిరించినది· చూ, సంభూతము; 2. లత్తుకచే నెఱ్ఱనైనది: చూ, వర్ణము. 6: 3. విరివియైనది: చూ, విపులము.

పల్లవుఁడు. సం వి. అ. పుం. రూ-పల్లవికుఁడు: చూ, విటుఁడు

పల్లా. హిం. వి. నూటయిరువది పక్కాసేరుల మానము, పందుము (శ. ర)

పల్లాయనంబువాఁడు. ద్వ. విణ. రూ-పల్లాయన

మువాఁడు. ఆప్తుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 94.

పల్లాయనమువాఁడు. ద్వ. విణ.—పై —

పల్లాయనము. సై. వి. 1. ఆప్తత: చూ, స్నేహము 1, 2 =పల్యయన చూ, పల్లన. 1.

పల్లి. సం వి. ఈ. స్త్రీ 1 =పల్లె-పల్లియ: చూ, సీమ. 1 (దేశము); 2. గుడిసె· చూ, సదనము. 1; 3.=బల్లి. గౌళి: చూ, బల్లి.

పల్లించే సై. స. క్రి. పల్లముకట్టు. పా 4, ఆ 66 పల్లగించే

పల్లిక. సై. వి.=బిలక. రూ-పళ్లిక. వెడల్పుగల చిన్నతట్ట చూ, స్యోనము [మత్స్యము 1

పల్లికతట్ట. వా. వి. ఒకానొకచేఁప. చూ,

పల్లియ. సై. వి. 1.=పల్లీ: చూ,రూ-పల్లె. 1. దే వి. 2: చూ, రూ-పల్లె. 2, 3· చూ, రూ-పల్లె. 3.

పల్లు. దే. వి. 1 రూ-పలు, అవుడు-జౌడు, కోఱ, పన్ను. (సం. ప).—ఖురువు, ఖాసనము, జంభము, దంతము, దశనము, ద్విజన్మము, ద్విజము, రదనము, 'గదము, వక్త్ర ఖురువు, వాసువు; తద్విశేషములు.-౧ కోఱ పల్లునకు.— రూ-పలు, కోఱ, దౌడ, (సం. ప).—దంష్ట్రి, దాడ; ౨. పందికోఱకు.—.కొమ్ము, కోఱ, పందికొమ్ము, పందికోఱ; 3. పాముకోఱకు.-కోఱ. (సం.ప.)-ఆశి, ఆశీస్సు, దంష్ట్రి; ౪. ఏనుఁగుదంతమునకు —(చూ, హస్తి); (మిగతవానికి"చూ, వాసువు."); సై. వి. 2.=ప్లవ. నిమ్నము. చూ, రంధ్రము. 1. [గ్రము. 1.

పల్లుడు. సై. విణ.=ప్లవ. పల్లము: చూ, రం

పల్లె. సై. వి. రూ-పల్లియ. 1.=పల్లి. చిన్నఊరు: చూ, సీమ 1 (దేశము); దే. వి. 2.రూ-పల్లియ. అగ్నికులక్షత్రియజాతి; 3. రూ-పల్లియ. చేదువులబడి: చూ, సూ_లు.

పల్లెకూటము. దే. వి: చూ, పల్లె. 3.

పల్లెటూరివాఁడు. వా. వి: గ్రామేయుఁడు,-గ్రామ్యుఁడు. [బుట్టిన యాఁడుది.-

పల్లెత. దే. వి అగ్నికులక్షత్రియజాతియందుఁ

పల్లెమాట. దే. వి పల్లెటూరి పలుకు. చూ,-శబ్దము 2. [స్వాదుకంటకము.

పల్లెరు. దే. వి రూ-పల్లేరు=పలంకష*: చూ,-

పల్లెరుపూవు. వా. వి. (రూ-పల్లేరుఁబూవు) జడయందును, చెవులయందును ధరించెడు ఆఁడుదానినగ: చూ, భూషణము 2.

పల్లెవాఁడు. వా. వి. అగ్నికులక్షత్రియజాతియందుఁ బుట్టినవాఁడు (ఇతఁడు ఓడదాఁటించుచు సర్వసర్గములను మోసెడు వృత్తిగలవాఁడు): చూ, సరంగు.

పల్లేరు దే వి. చూ, రూ_పల్లెరు*.

పల్లేరుఁగాయ. దే. వి: చూ, పల్లెరుపూవు.

పల్లొత్తు. దే. వి: చూ, పలుగంటి పాండు. 3, ఆ. 10. [రించే రుక్మి. 3,ఆ 96.

పల్వరించే సై అ. క్రి =: చూ, రూ-పలవ

పల్వలము. సం. వి. అ. న. పడియ: చూ, సరస్సు. 1. [బాల,కాం.135.

పల్వల్వ. దే. వి: చూ, రూ-పలువలువ. అచ్చ.

పల్వాలుగలదొర. వా. వి. సర్వరాజు. వేం. ఆం. 102: చూ, సర్పము.

పవటిగుడ్డిగూబ. వా. వి: చూ, సకినంపుబులుఁగు. సాంబ. తిర్య. 10.

పవడగీతి. పా. ఇది ఆటవెలఁదివలె నడచును. ప్రతిపాదమునకు రెండవయక్షరముప్రాస: చూ, వృత్తము. 1. [డము.

పవడము. సై. వి.=ప్రవాళ: చూ, రూ-పగ

పవడించే. దే. అ. క్రి. (రూ-పవళించే-పవ్వడించే-పవ్వళించే): చూ, శయనించే.

పవతుఁడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పగతుఁడు-పం. వేం. 4, ఆ. 181.

పవనతనయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భీముఁడు. 1; 2. హనుమంతుఁడు: చూ, వానరము; 3. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

పవనము. సం వి. అ. పుం. 1. అవము; 2. గాలి: చూ, వాయువు; 3: రూ-పవము, నిష్పావము. (తె. వ).—ఎగరఁబోఁత, తూరుపెత్తు-తూర్పెత్తు. (చూ, స్తంబకరి)

పవనాశనము. సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము. [వాయువు.

పవమానుఁడు. సం. వి. అ. పుం. గాలి చూ,

పవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పవనము. 3.

పవర్గము. అం. "ప-ఫ-బ-భ-మ": చూ, కవర్గము.

పవలు. దే. వి: చూ, రూ-పగలు.

పవళించు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ- పవడించు.

పవళింత. దే. వి. పవళించుట: చూ, శయ్య 1

పవళింపు దే. వి.—పై.—

పవాడము. వై. వి. 1. రూ-పావాడము. కోరిక నెఱవేఱినినాఁడు దేవునిఁజేయు నిందారోపణము; 2: చూ, బిరుదము. అం, భా. ద్వి. 193. [ము: చూ, బాణము. 1.

పవి. సం. వి. ఇ. పుం. రూ-భవి. వజ్రాయుధ

పవిత్రకము. సం. వి. అ. న. 1. శణసూత్రము, జేనపనారత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; పుం. 2: చూ, మేడి *; 3: చూ, రావి *.

పవిత్రము. సం. వి. అ. న, 1. జందెము: చూ, యజ్ఞోపవీతము; 2 దర్భ *: చూ, తృణము. 1; 3. నీరు: చూ, సలిలము; 4. ఆవుపేఁడ: చూ, పిడక; 5. తామ్రము: చూ, లోహము. 1; విశ. 6. పరిశుద్ధమైనది: చూ, శుద్ధము. 3. [వాఁడు: చూ, శుద్ధుఁడు.

పవిత్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం. శుచియైన

పవిది. వై. వి.=ప్రకృతి. చూ, రూ-పగిది.

పవుఁజో. వై. వి. రూ-పౌఁజో. 1. వరుస, బారు: చూ, శ్రేణి; 2. దండు: చూ, సేన. 1; అం. 3. బలము, రాజ్యాంగములలో నొకటి. (చూ, అంగము. 9.)

పవుఁజోలకమ్మ. వా. వి. రూ-పౌఁజోలకమ్మ: చూ, భూషణము. 2.

పవుఁజోలుతీరు. ద్వ. అ. క్రి. రూ-పౌఁజోలు తీరు: చూ, పరిగొను

పవుఁజోలతీరుచు ద్వ. ప్రే. బారుతీర్చు (రూ-పవుఁజోలుతీర్చు - పౌఁజోతీరుచు - పౌఁజో తీర్చు-పౌఁజోలుతీరుచు - పౌఁజోలుతీర్చు - పవుఁజోలు సేయు _ పౌఁజోలు సేయు- పౌఁజో సేయు, పౌఁజోలుతీరఁజేయు (అనికొందఱు)

పవులు దే. అ. క్రి. (రూ-పగులు-పౌలు): చూ, విదారించు. [త్రము. 6.

పవ్వ. వా. వి. తతముఖభాండము: చూ, పా

పవ్వడించు దే. అ. క్రి చూ, రూ-పవళించు.

పవ్వళించు. దే. అ. క్రి.—పై.—

పవ్వళింపు. వా. వి: చూ, రూ-పవళింత.

పశుకంఠగవము. సం. వి. అ. పుం అఱుపు. చూ, స్వరము. 2.

పశుపతి. సం. వి ఇ. పుం: చూ, శివుఁడు.

పశుపాదరోగము. సం. వి. అ. న. గొరిసెగాలి: చూ, పశురోగము.

పశుబ్రాహ్మణులు. అం. "గమ్యాంగమ్యాంసజానాతి స్త్రీయంయోఽశౌచనిర్గుణః। కృత్యాకృత్య పరిభ్రాంత సవిప్రః పశురుచ్యతే." (గమ్యాగమ్యములను కృత్యాకృత్యములను ఎఱుఁగక పరస్త్రీలోలులగువారు) చూ, బ్రాహ్మణులు. [మక్షిక.

పశుమక్షిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. జోఱీఁగ: చూ,

పశుమార్గము. సం. వి. అ. పుం. దర్శని: చూ, మార్గము. 1 (నక్షత్రమార్గమనియువాడుక).

పశురోగములు. సం వి. అ పుం. బ పశువులకు వచ్చెడు తెవుళ్లు పావసరోగమునకు — అడప-అడుప, గాలికుంటు, గొరిసెగాలి, పుప్పు; మఱికొన్ని రోగములు.—అదురుఁ

ద్రిక్క-అరువుఁద్రిక్క - అవురుఁద్రిక్క; ఉంగడ-ఉంగిడి, కడుపూఁద; కప్పనా వును; కింక; గురుసు; మేసుక; గొమ్మ; వరిడి; నాలికచేఱు. మొ. (చూ, గోగము.1.)

పశువు. సం. వి. ఉ పుం 1 =పసలము-పసుగము-నాలుగుకాళ్ల జంతువు చూ, మృగము 1; 2. గొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1.

పశ్చాత్. సం అవ్య. 1 పడమటిదిక్కునందు వర్తించేను; 2. వెనుకదిక్కునందు వర్తించేను [11

పశ్చాత్తాపపడు. మి అ. క్రి చూ, నుగ్రక్కు.

పశ్చాత్తాపము. సం. వి. అ. పుం చూ, విప్రతీసారము.

పశ్చాద్భాగము సం. వి. అ. పుం. చూ, వెనుక. 1

పశ్చిమము. సం. విశే. 1 పడమటిది: చూ, హరిత్తు. 1; 2. వెనుకటిది చూ, వెనుక. 1, 3. కడపటిది చూ, వెరసి 2; అం. 4 చూ, తంత్రములు.

పశ్చిమసముద్రము. అం. చూ, సముద్రములు.

పశ్యతోహరుఁడు. సం.వి. అ-పుం. 1. కమసాలె చూ, స్వర్ణకారుఁడు; 2.=పచ్చెపువాఁడు. ఎదుటదొంగిలించేవాఁడు:చూ,హారకుఁడు.1.

పశ్యత్పాలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ,శివుఁడు

పస్తౌహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తొలుచూలిపడ్డ. రూ-ప్రస్తౌహి: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు)

పస. వా. వి. 1. అధికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1; 2. ఉపస్థితి, తోఁచేట. అం, భా. తృ 30, చూ, స్ఫురణము. 2; 3. సారము చూ, సారాంశము; 4: చూ, సమృద్ధి కళా. 1, అ. 33; 5: చూ, సామర్థ్యము. 1 కళా.1, అ. 10; నై. వి. 6 =పచంపచా. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6.

పసందు. వా. వి: చూ, సౌందర్యము.

పసఁగు. దే. అ. క్రి: చూ, విశదమగు.

పసగడుగు. వా. వి. కడుగు: చూ, శుక్తము.

పసగరగొను దే. స. క్రి. పీడించే. హరి. పూ. 7, అ. 167: చూ, హింసించే 2.

పసదనము. నై. వి. 1 =ప్రసాదనమ్. అలంకారశోభ: చూ, భూషణము. 2; 2. తాను కోతినపని నెఱవేరినప్పుడు నెఱవేర్చుకొన్నవాఁడు సంతోషించి నెఱవేర్చినవానికి సంతోషముగా నిచ్చెడు వస్త్రాభరణాది ద్రవ్యము పారితోషికము; వా 5 (రూ-పసాదము-సాదము)భోజనము చూ,సాదము.(1).

పసను. దే వి 1. ఎఱుపుమించినపసుపువన్నె: చూ, వర్ణము. 6, విశే. 2. ఎఱుపుమించిన పసుపువన్నెగలది చూ, వర్ణము 6; 3 చూ, సౌందర్యము.

పసపస. దే. వి: చూ, నానుడువాన.

పసపు నై వి =పచంపచా. రూ-పసుపు 1. హరిద్రము: చూ, వర్ణము 6. (దీనిభేదములు —కస్తురిపసపు, కూరపసపు, మ్రానిపసపు), 2. హరిద్రావర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 3.తాతిమీఁదితాఁచిపూసికొనెడుపసుపు, బండారు: చూ, వర్ణము. 6; విశే. 4 పసుపువన్నెకలది: చూ, వర్ణము. 6

పసపుంజోయ. వా. వి. పసుపురంగు చూ, వర్ణము. 6.

పసరము. నై. వి.=పశు: చూ, రూ_పసులము.

పసరించే. నై. అ. క్రి.=ప్రసర: చూ, వ్యాపించే.

పసరింపు. నై. వి.=ప్రసర: చూ, వ్యాపనము.

పసరిక. వా. వి: చూ, రూ-పసిరిక. 4.

పసరు. నై. వి. 1: చూ, వ్యాపనము. హరి. ఉ. 8, అ. 158; దే. వి. రూ-పసురు; 2. ఆకునలిపిన రసము: అసరు, ఆకుపసరు. (సం. ప).—పర్వరీణము; విశే. 3. ఆకుపచ్చన. ఉ,రా. 6, అ. 8: చూ,వర్ణము. 6.

పసరుగాయ. దే. వి. ముదిరినపిందె: చూ, శలాటువు. 2.

పసరుచోయ. వా. వి. చూ, పసపుంజోయ.

పసరుమొగ్గ ద్వి. వి. (రూ-పసిమొగ్గ, పసిరికమొగ్గ) లేఁతమొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1.

పసలము. వై. వి.=: చూ, రూ-పసరము.

పసాదపడు. వై. స. క్రి. తిను: చూ, సాపడు.

పసాదము. వై. వి=ప్రసాదనమ్. అన్నము చూ, సాదము. (1.)

పసాపడు. వై. స. క్రి (పసాదము + సాపడు) చూ, రూ-పసాదపడు అచ్చ. బాల, కాం 75

పసారము. వై. వి. రూ-పసారు. 1. అంగడి. రాజ. 2, ఆ 90 చూ, సదనము. 1; 2=ప్రసార. సంచారము. (రూ-పసారు-పచేరు-పచోరు) చూ, ప్రయాణము.

పసారు. వై. వి.—పై—అచ్చ బాల, కాం 34

పసి. దే వి. 1 పశ్వాదులమీఁదిగాలి స్వా. 4, ఆ. 41; స్వా. 4, ఆ. 51: చూ, వాయువు; 2. పువ్వులమీఁదిగాలి. భో 3, ఆ. 176 చూ, వాయువు; వై. వి. 3=పశు. గోకులము: చూ, పసులము. హరి. ఉ. 8, ఆ 285; (బ. పసులకు.— హరి. ఉ. 8, ఆ. 260); 4. ఆఁకలి చూ, బుభుక్ష; 5 చూ, వాసన. 1; విణ. 6. లేఁత: చూ, సుకుమారము.

పసిఁడి. దే. వి. 1. బంగారు. కాశీ. 5, ఆ. 53: చూ, లోహము. 1, 2. ధనము: చూ, విత్తము. 1.

పసిఁడికంటి. దే. వి: చూ, రూ-పయిఁడికంటి.

పసిఁడికంటె. వా. వి.—పై— (రూ-పైఁడికంటె. [2, స్క-ం. 51.

పసిఁడికాయ. దే. వి: పొత్తినూలికాయ. భాగ

పసిఁడిపుట్టముదాల్ప. ద్వి వి: చూ, విష్ణువు.1. ఆం. సం. దే. 7. (ఇట్లు పసిఁడిపలువదాల్ప.)

పసిఁడిపురుగు. ద్వి. వి. పొత్తినూలికాయపురుగు. మార్క. 2, ఆ. 118: చూ, పురుగు.

పసిఁడిఱేఁడు. దే. వి: చూ, శ్రీదుఁడు.

పసిక. దే. వి. 1. పస: చూ, సారాంశము; వా. 2: చూ, సమృద్ధి; 3: చూ, సామర్థ్యము. 1.

పసిగాఁపు. ద్వి. వి. గోపకుఁడు పాండు. 2, ఆ. 128. చూ, మహాశూద్రుఁడు.

పసిగొను. దే అ. క్రి. గాలిపట్టు: పసిపట్టు.

పసితిండి ద్వి. వి. పులి. అచ్చ. బాల, కాం. 122 చూ, శార్దూలము.

పసిపట్టు వా. అ క్రి: చూ, పసిగొను

పసిపాప. దే. వి. 1. లేఁతబిడ్డ: చూ, శిశువు; విణ. 2 మిక్కిలిలేఁత యైనది. వై. 8, ఆ. 12 చూ, సుకుమారము.

పసిబిడ్డ. వా. వి: చూ, పసిపాప 1.

పసిమంద వా. వి. పసులము, ఆవులమంద: చూ, ధేనువు

పసిమనుపరి. వా. వి: చూ, పసిగాఁపు.

పసిమనుపు వా. వి. గోరక్షణము: చూ, రక్షణము.

పసిమి. దే వి. (రూ-పసిమిసి) 1. ఆకుపచ్చన. కళా. 3, ప. 83 చూ, వర్ణము. 6; 2. ఎఱుపుమించిన పసుపుపచ్చ. కళా. 3, ఆ. 204: చూ, వర్ణము. 6; 3 గోరోజనపువన్నె. హరి. ఉ. 7, ఆ. 60: చూ, వర్ణము. 6. [ది: చూ, వర్ణము. 6.

పసిమిడి. దే. విణ. (పసిమి + మిడి) పసిమిగల

పసిమొగ్గ. వా. వి; చూ, పసరుమొగ్గ.

పసిరిక. దే. వి. (పసరు + ఇక) 1. పసరువన్నె: చూ, వర్ణము. 6, 2. పచ్చపిట్ట: చూ, హరితము. 3; 3. నల్లగలిక*: చూ, హరిత; వా. 4: రూ-పసరిక, కామాల-కామెల. (సం. ప.)—కామల-కాములము; విణ. 5. పసరువన్నెకలది: చూ, వర్ణము. 6.

పసిరికపాము. దే.వి. పచ్చపాము:చూ, సర్పము.
పసిరికపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, పసిరిక. 2.
పసిరిక మొగ్గ. ద్వ. వి: చూ, పసరుమొగ్గ.
పసివాఁడు. వా.వి:చూ, శిశువు. సాంబ మాన 5.
పసుపాడు. ద్వ. అ. క్రి. (పసుపు + ఆడు) పసుపుపూసికొని జలకమాడు:చూ,స్నానమాడు.
పసుపు: చూ, రూ-పసపు. (పసుపు పుండ్లు మాన్పును. పసుపు పటిక కలిపి చెవిలోపోసిన చీముగాఱుటతగ్గును.)
పసుపుఁబిట్ట. వై. వి: చూ, పసిరికపిట్ట.
పసుపుముద్ద. ద్వ. వి.—పై.—
పసుపుమొల్ల. వై. వి: చూ, పచ్చపూమొగలి*.
పసుపులమ్మ. వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
పసురము. వై. వి.=పశు: చూ, రూ-పసులము.
పసురు. వా. వి: చూ, రూ-పసరు. 2.
పసులకాఁపరి. వా. వి: చూ, పసిగాఁపు.
పసులకొట్టము. వా.వి. పశువులసాల: చూ, సదనము. 1.
పసులదారి. వా. వి: చూ, పశుమార్గము.
పసులపుంత. వా. వి.—పై.—
పసులపోలిగాఁడు. ద్వ. వి. ఏటిరింత: చూ, వ్యాఘ్రీటము.
పసులము. వై. వి.=పశు. గోమహిషజాతి (శాకభక్షకజంతువుల గణము): (రూ-పసురము-పసరము-పసలము), పసి, తొడుకు, తొట్టి: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు).
పసులవాఁడు. ద్వ. వి: చూ, పసిగాఁపు.
పసులు వై. వి. బ.=పశు. గోవులు: చూ, ధేనువు.
పస్తాయించు దే. అ. క్రి: చూ, పశ్చాత్తాపపడు.
పస్తిల్లి. వా. వి. (రూ-పస్తు-నిప్పస్తు): చూ, లంకణము.
పస్తు. వై. వి —పై.—
పస్తుండు. వా. అ. క్రి: ఉపవసించు.
పస్తున్నవాఁడు. వా. వి: ఉపోషితుఁడు.
పస్తము. దే. వి. (రూ-వస్త్యము-వాస్త్యము-వస్తము-అవస్త్యము) ఇల్లు:చూ,సదనము. 1.
పస్సె. వై. వి. విణ: చూ, పయ్యా. 1—2.
పళపళ. దే. వి. ప్రకాశించుట యందగు ననుకరణము: చూ, హూాహూా; వా. 2. ఎంపులు వాయించుట, ఎండినఆకులు లోనగునవి విఱుచుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూాహూా.
పళశబ్రాహ్మణులు. అం: చూ,మహారాష్ట్రులు. (వీరువాజసనేయ శాఖవారు. బొంబాయి రాజధానియందుఁజూడనగు. ఇతరబ్రాహ్మణులు వీరియాచారముల నిందింతురు) (చూ, బ్రాహ్మణులు).
పళ్ళాలమ్మ. వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
పళ్ళిక. వా. వి: చూ, రూ-పల్లిక.
పళ్యము. వై. వి. (రూ-పళ్ళెము-పళ్ళెరము) 1. భోజనపాత్రము. కాశీ. 3, ఆ. 307: చూ, పాత్రము. 6; 2. తాంబాళము: చూ, పాత్రము. 6.
సళ్ళెము. వై. వి.—పై.—
పళ్ళెరము. వై. వి.—పై —పా. 3, ఆ. 38.

పా

పాంచజన్యము. సం. వి. అ. పుం. విష్ణుశంఖము: చూ, బాణము. 1.
పాంచజన్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
పాంచాలము. సం. వి. అ పుం: చూ, దేశము.
పాంచాలి. సం.వి. ఈ. స్త్రీ 1. పంచమి, ద్రౌపది: చూ, నూన. 1; 2:చూ, పుత్తడి. 2; అం. 3: చూ, రీతులు; వా. 4: చూ, పంచాలి.
పాంచాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ:చూ,పాంచాలి.2.

పాంచాలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పాంచాల పురుషుఁడు: చూ, పురుషజాతులు; విణ. 2. పాంచాలదేశమునందుఁ బుట్టినవాఁడు.

పాంజేబు. నై. వి. రూ-పాఁజేబు, ఆఁడుదాని కాలినగ: చూ, భూషణము. 2.

పాండరము. సం. వి. అ పుం. 1: చూ, రూ-పాండురము; విణ 2: చూ, రూ-పాండురము.

పాండవభీడు. వా మి. వి. రూ-పాడవభీడు-పాడవ. దున్ననినేల. చూ, భూమి. 1.

పాండవాభీలుఁడు. సం. వి. అ. పుం చూ, విష్ణువు. 1.

పాండవులు. అం ధర్మరాజు, అర్జునుఁడు, భీముఁడు, నకులుఁడు, సహదేవుఁడు (వీరియజ్ఞాతవాసమందలి పేర్లు —(వరుసగా)కంకుభట్టు, బృహన్నల, వలలుఁడు, దామగ్రంథి, తంత్రీపాలుఁడు; (ద్రౌపది=మాలిని)

పాండితి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: రూ-పాండిత్యము.

పాండిత్యము. సం. వి. అ. న.—పై—

పాండిమ. సం. వి. న్. పుం. రూ-పాండిమము. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6.

పాండిమము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

పాండీఁడు. నై. వి.=పాండ్యః పాండ్యదేశపు రాజు: చూ, రాజు 1.

పాండుకంబళి. సం. వి. న్. పుం. 1. తెల్లనికంబళిచేఁగప్పఁబడిన రథము: చూ, శకటము. 1; విణ. 2. తెల్లకంబళిగలది.

పాండుపృష్ఠుఁడు. సం. విణ. చెడుగుణములు కలవాఁడు.

పాండురము. సం. వి. అ. న. రూ-పాండరము. 1. తెల్లపులుము: చూ, మండలము. 3; పుం. 2. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 3. తెలుపుమించిన పచ్చన: చూ, వర్ణము. 6, 4. తెలుపు పసుపు కలసినరంగు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. రూ-పాండరము. 5. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 6. తెలుపుమించినపచ్చనిది: చూ, వర్ణము. 6.

పాండువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1.=పాలుడు. పాండురోగము: చూ, రోగము. 1; 2. పేకీఁడు*: చూ, మధుఖర్జూరిక; 3. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6, 4: చూ, పాండురము. 3; 5 చూ, పాండురము. 4; విణ. 6. చూ, పాండురము. 5; 7: చూ, పాండురము. 6; 8. పాండురాజు. (ఇట్లుపాండుఁడు - పాండువుఁడు): చూ, రాజు. 1.

పాండ్యము. అం పాండ్యదేశము: చూ, దేశము.

పాందాను. వా. వి: చూ, హడపము. 1.

పాంథుఁడు. సం. వి అ. పుం. రూ-పథికుఁడు. తెరువరి: చూ, వాటచారి.

పాంశల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-పాంశుల.

పాంశలవణము. సం. వి. అ. పుం. ఐరిణము: చూ, లవణము. 1.

పాంశుచందనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

పాంశుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పాంశల-పాంసుల: చూ, అంకులాఁడి

పాంశువు. సం. వి ఉ. పుం. 1. రూ-పాంసువు. దుమ్ము: చూ, రేణువు. 1; 2. ఎరువు: చూ, పిడక.

పాంసనము. సం. వి. అ. న: చూ, ప్రోలనము.

పాంసనుఁడు. సం. విణ. దూషకుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

పాంసుల. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1: చూ, రూ-పాంశుల; 2. పుడమి: చూ, భూమి. 1.

పాంసువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-పాంశువు. 1.

పాఁకు. వా. అ. క్రి: చూ, రూ-ప్రాఁకు. 3-4.

పాఁకుడు. దే. వి. రూ-ప్రాఁకుడు. 1: చూ, ప్రాఁకుడు. 1; 2: చూ, ప్రాఁకుడు. 2;

3. నూతిపాఁకుడు: చూ, శైవలము; 4. నీళ్లమీఁదబలిసి పాఁకెడుకూర *: పాఁచి-ప్రాఁచి. (సం. ప).—గుండాలువు, జలమంటపము: (చూ, శైవలము)

పాఁకులాడు. వా. అ. క్రి: చూ, రూ-ప్రాఁకులాడు.

పాఁకోడు. వా. వి: చూ, పాముక.

పాఁగెము. వై. వి: చూ, సంబంధము. య 2, ఆ. 106.

పాఁచి వై. వి. రూ-ప్రాఁచి 1. సంస్థముజికి చూ, శమలము; 2. నీటియందుకలిగెడు పచ్చని ముజికి. రూ-ప్రాఁచి: చూ, శైవలము; 3. నీటియందుకలిగెడుపచ్చనితీఁగె* చూ, శైవలము; విణ. 4. రూ-ప్రాఁచి ప్రాఁతది చూ, పురాతనము.

పాఁచితీఁగ. వై. వి. మజ్జిగచిక్కనఁజేయునొకానొకతీఁగ*: బదర.(సం. ప).-ఘృష్టి:(చూ, శైవలము)

పాఁజేబు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పాంజేబు. "పాఁజేబు పట్టీలు."

పాఁడి దే. వి. 1. పాలు. కాశీ. 3, ఆ. 181: చూ, స్తన్యము; 2. పాలయొక్కవికారము: చూ, స్తన్యము.

పాఁత. వై. వి.=వస్త్ర. రూ-ప్రాఁత. 1. బట్ట చూ, వస్త్రము; 2 జీర్ణవస్త్రము: చూ, వస్త్రము; విణ. రూ-ప్రాఁత: చూ, పురాతనము.

పాఁతగిలు. వై. అ. క్రి=ప్రాక్తన. (రూ-పాఁతగిల్లు-(ప్రాఁతగిలు-(ప్రాఁతగిల్లు)ప్రాఁతదియగు.

పాఁతగిలు. వై. అ. క్రి.—పై—

పాఁతడము. వా. విణ చూ, స్థాపితము. 1

పాఁతఱ. దే. వి. (పాఁతు + అఱ) 1. ధాన్యముంచెడుగొయ్యి: చూ, పంటసాల; 2 నిధి చూ, లిచ్చి. 2.

పాఁతజికము. వా. వి. ఎలుక: చూ, సంస్తవము.

పాఁతు. దే. వి. 1. భూమిలోనగువాని లోపల దిగినట్టు పర్వతములోనగువాని క్రిందిభాగము. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 11; భార. విరా. 2, ఆ. 19; స. క్రి. 2: చూ, పూడుచే.

పాఁపజేందెములమేటి. వా. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1. [కము. 1.

పాఁపజేగము. ద్వ. వి. నాగలోకము: చూ, లో

పాఁపజేన్నిగట్టు. ద్వ. వి చూ, వినాయకుఁడు. 1.

పాఁపతూపు. దే. వి. వరుణాయుధము: చూ, బాణము. 2.

పాఁపతొడవులవేలుపు. వా. వి: చూ, శివుఁడు.

పాఁపమీను. ద్వ. వి శృంగి, ఒకానొకఆఁడు చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

పాఁపమేపరి. దే. వి. 1. గరుడుఁడు చూ, హరివాహనుఁడు; 2 నెమలి: చూ, మయూరము.

పాఁపమేపుడు. దే. వి.—పై.—య. 4, ఆ. 106.

పాఁపర. దే. వి: చిన్నపాఁపర, పిన్నపాఁపర, (సం. ప).—గోతుంబి *.

పాఁపరబుడమ. వా. వి: చూ, శ్రీపర్ణి. *

పాఁపరమ్ము. ద్వ. వి: చూ, పాఁపతూపు.

పాఁపఱేఁడు. దే. వి. నాగుఁబాము: చూ, సర్పము. (సదనము. 1.

పాక. దే. వి. రూ-ప్రాక. సాల: చూ,

పాకకృష్ణము. సం. వి. అ. పుం. కలివి*. (రూ-కృష్ణపాకము- ఫలకృష్ణము-కృష్ణఫలము-ఫలపాకము-పాకఫలము- కృష్ణపాకఫలము-కృష్ణ ఫలపాకము-పాకకృష్ణఫలము-పాకఫలకృష్ణము): చూ, సామ్లపుష్పఫల.

పాకత్రియము. అం. నారికేళ-కదళీ-ద్రాక్షాపాకములు. (చూ, పాకములు, త్రియము)

పాకనాటిరెడ్లు. వా. వి. ఒకానొకరెడ్డిజాతివారు: చూ, రెడ్డి.

పాకనాడు. దే. వి: చూ, నాడులు.

పాకనాడు. దే.వి. దేశవిశేషము: (చూ, నాడులు)

పాకపుచేలిమిడి. వా. వి. బెల్లపుపాకపు పిండి ముద్ద: చూ, సాదము (1)

పాకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పరిపాకము: చూ, పరువు. (5); 2. వంట: చూ, సూప కారము; 3. నర: చూ, పలితము. 1; 4. పిల్ల: చూ, (స్త్రీ); 5. =పాఁగు: చూ, శర్క ర. 1; అం. 6: చూ, కావ్యస్వరూపము; అం. 7: చూ, పాకములు.

పాకములు. అం. ౧. ద్రాక్షాపాకము (మృదుమ ధురమై సర్వజనవేద్యమైనది), ౨ నారికేళ పాకము (మిగులకఠినమై యభేద్యమైనది), మఱియు 3. కదళీపాకము, ౪. రసాలపా కము అనియు నాలుగు విధములు.

పాకలము. సం. వి. అ. న 1: చూ, పారిభా వ్యము *; పుం 2. గుఱ్ఱము. చూ, హయ ము, 3. గజమునకుఁగలుగు పిత్తజ్వరము చూ, రోగము. 1.

పాకశాసని. సం వి. ఇ. పుం. ఇంద్రునికొడు కు: చూ, సూనుఁడు 1.

పాకశాసనుఁడు సం. వి అ. పుం. చూ, పాకారి

పాకశాస్త్రము. పా. ఆయుర్వేదమున నీపాక శాస్త్ర మొకభాగము ఇందు నల భీమపాక ములు ప్రసిద్ధములు. (భీమసేనుఁడొకనాఁడు ధర్మజునిసభకు వచ్చి పాకశుద్ధినొందిన చారు తెచ్చి త్రావుమనిన నాతఁడు సభాస్థలమని సంశయించిన నాభీమసేనుఁడు కోపించి సభ యందాచారు పాఱఁబోయ దానిచినుకులచ్చే టి స్తంభములయందును ద్వారములయందును సోఁకి స్తంభాది దారువులు చిగిరించెనట ఇత్యాది): చూ, ఉపవిద్యలు. [సదనము. 1

పాకస్థానము. సం. వి. అ. న. వంటయిల్లు చూ,

పాకాన్నము. సం. వి. అ. న.=పాకెన-పాకెన్న. సదస్యపువిందు: చూ, సాదము. (1).

పాకారి. సం. వి. ఇ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహ స్రాక్షుఁడు. [యెత్తెడువాఁడు: పాకీవాఁడు.

పాకి. దే. వి. రూ-పాకీ. మలముఁగుపెరటికసవు

పాకీ. దే. వి.—పై.—

పాకీవాఁడు. దే. వి. 1. —పై.—; వా. 2. నేలపైప్రాఁకెడుశిశువు: చూ, ప్రాఁకె డువాఁడు. 2. (పాఁకువాఁడు అనియు)

పాకుఁడు. వా. వి. బిడ్డ: చూ, శిశువు.

పాకెత. వా వి. పాకీవానిభార్య: చూ, భార్య.

పాకెన. వై. వి =పాకాన్న రూ-పాకెన్న-ప్రాకెన-ప్రాకెన్న: చూ, పాకాన్నము.

పాకెన్న. వై. వి =—పై —

పాక్యము. సం. వి. అ. న. 1. ఆట్టుప్పు: చూ, లవణము 1; పుం. 2 యవక్షారము: చూ, లవణము. 1

పాక్షికము. సం. విణ పక్షమునఁగలిగినది

పాగ. దే. వి. రూ-పాగా 1. అశ్వశాల: చూ, సదనము. 1; 2. రూ-పాగా, తలకట్టు, తల చుట్టు, తలపాగ. (సం. ప).—ఉష్ణీషము, చోలండుకము-చోలోండుకము తన్వి — గుండుపాగకు.— వెట్టియము-వెట్టేము (మిగ తవానికి "చూ, సీసకము 1."), 3. గుఱ్ఱ ములవరుస: రూ-పాగా-బాగా. (సం. ప).— అశ్వపంక్తి, అశ్వాతరము (చూ, హయ ము), 4. గుఱ్ఱములగుంపు: చూ, హయము; వై. వి. బ 5.=పాదుకా. (రూ-పాగా-పావ-పావా) పావకోళ్లు. చూ, సమ్మార్జిగలు.

పాగడ. వా. వి. నూలుపిడి: చూ, సూత్రము. 1.

పాగడము. వై. వి.=పాటకః. రూ-పాడగము-పాడహము. ఆఁడుదానికాలినగ: చూ, భూషణము. 2.

పాగా: చూ, రూ-పాగ. (పావకోళ్లకు.—వై. 8, ఆ. 103; అశ్వశాలకు.—కాశీ.1, ఆ.35).

పాగు. వై. వి.=పాక. గుడ (చేక్కెర)పాకము: చూ, శర్కర. 1.

పాచకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వంటలక్క.

పాచకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూప కారుఁడు; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1

పాచనము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పాచితము; 2. పులుసు: చూ, పుల్లన. 1; 3.=పాచేనము-పాసనము. గ్రిహణి: చూ, రోగము. 1. [హరీతకి.

పాచని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కరక*: చూ,

పాచిక. వై. వి. 1.=పాశక. జూదమాడెడు అడ్డసాళ్ళు: చూ, వ్యవహారము. 4; వా. 2. దాసి: చూ, బానిసె.

పాచితము. వై. వి.=ప్రాయశ్చిత్తము. రూ-ప్రాచితము. దోషనివృత్తి. పాండు. 5, ఆ. 47: చూ, శిక్ష. 1. [నము. 3.

పాచేనము. వై. వి.=పాచన. భేది: చూ, పాచ

పాచు. దే. ప్రే. (పాయఁజేయు) 1. తొలఁగించు. భార. ఆర. 1, ఆ. 195: చూ, విసర్జించు; 2. చిక్కడలించు

పాట్. సం. అవ్య: చూ, సంబోధనార్థకములు.

పాట. దే. వి. 1. సంగీతము: చూ, స్వరము. 2; 2. రీతి. భార. సభా. 1, ఆ. 127. (రూ-పాటి-పాటు-పాళము): చూ, విధము. 1; 3. ఏలము: చూ, వేలము. 4; వై. వి. 4.=పారా. అగలుసొంటి*: చూ, విద్ధకర్ణి.

పాటకత్తె. వా. వి. గాణ: చూ, స్త్రీ

పాటకము. సం. వి. అ. పుం. 1=: చూ, పాగడము; 2.=పట్టియము. పట్టాకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 3. వాద్యము: చూ, స్వరము. 2; 4. నద్యాదితీరము: చూ, రోధస్సు; 5. అక్షాదిచాలనము. చూ, వ్యవహారము. 4; 6. సేనానివేశనము: చూ, శిబిరము; వై. వి. (1)=స్ఫోటకము. రూ-పోటకము-పోడకము, మశూచి: చూ, స్ఫోటకము; వా. (2) తక్కువ, హీనము. "పాటకపుజాతి."

పాటకాఁడు. వా. వి. రూ-పాటరి. 1. గాణః చూ, సీకారి; 2. వేలముపాడినవాఁడు.

పాటచ్చరయామికన్యాయము. పా. దొంగకుగస్తీ తిరుగుపని యిచ్చినయెడల వానిదొంగతనము పట్టువారుండరను రీతి. [హారకుఁడు. 1.

పాటచ్చరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ,

పాటన. దే. వి. 1. కైసేఁత: చూ, భూషణము. 2; 2. సంస్కారము. స్వా. 3, ఆ. 53: చూ, సాతాళింపు(ఇదివిచార్యము); 3. ఆదరణము: చూ, ముద్దు [విదారణము. 1.

పాటనము. సం. వి. అ. న. చీల్చుట: చూ,

పాటపాట. దే. విశ. కొంచెము కొంచెము. కళా. 4, ఆ. 89: చూ, స్వల్పము.

పాటపొలము. దే. వి. చిఱువేరు పైరయ్యెడు నేల: చూ, భూమి 1.

పాటబండి. దే. వి. గాడీ: చూ, శకటము. 1.

పాటము. వై. వి. కెంపులు నాణెము మోచేటకు తగినయెండ. చూ, వెలుఁగు. 3.

పాటరి. వా. వి: చూ, పాటకాఁడు.

పాటఆవళి. వా. వి. సంగీత సప్తస్వర సమూహము: చూ, స్వరము. 2.

పాటల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. రూ-పాటలము. కలిగొట్టు *: చూ, స్థాలి. 2; 2. పాటలగంధి: చూ, స్త్రీ.

పాటలము. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. న. 1. కలిగొట్టుపువ్వు: చూ, స్థాలి. 2; అ. పుం. 2. ఎఱ్ఱవడ్లు: చూ, ధాన్యము; 3.=పయ్యా. తెలుపుమించిన యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; విశ. 4.=పయ్యా. తెలుపు మించిన యెఱుపుగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పాటలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ముష్కము*: చూ, మొక్కము; పుం, స్త్రీ: 2.=పాదిరి:* చూ, పాటల.

-పాటవము. సం. వి. అ. న. 1. ఆరోగ్యము: చూ, లాఘవము. 2; 2. నైపుణ్యము: చూ, సమర్థనము; 3. శక్తత: చూ, శక్తి. 1; 4. తైక్ష్ణ్యము: చూ, మిడి. 4; వా. 5. క్షేమము. చూ, వర్తనము. 1.

-పాటి. దే. వి. ఏ. 1. సామ్యము. భాగ. 10, స్క. పూ.1598: చూ, సమానము.2; 2. ప్రమాణము. పాండు. 1, ఆ. 148. చూ, శపథము; విశే. 3. సమము: చూ, సపాటము; 4. సామాన్యము. ఉ, హరి 3, ఆ. 8: చూ, సాధారణము. 2; 5. న్యాయము. భార. విరా. 5, ఆ. 278. చూ, సత్యము. 1; 6. కొండిది. కాశీ. 7, ఆ. 130; వా. వి. 7. రీతి: చూ, విధము. 1.

-పాటించు. దే. స. క్రి. 1. ఆదరించు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 89. చూ, సంభావించు; 2 చూ, ప్రతీక్షించు; 3: చూ, విమర్శించు, 4: చూ, వహించు; 5. చూ, ప్రాపించు. నై. 1, ఆ 95.

పాటింపు. వా. విశే. చూ, పాటన. 3.

పాటికంద. వా.వి. ఊరగంద*: చూ, సూరణము.

పాటిగొను. దే. స. క్రి: చూ, సరిపెట్టు.

పాటితము. సం. విశే. చీల్పబడినది, ఘటితము: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3.

పాటినేల. దే. వి. ఊరెత్తుపడిపోయి పాడుపడిన నేల, పాడు: చూ, భూమి. 1.

పాటిరేవు. దే. వి. దిగినడచి దాటిపోదగిన రేవు. చూ, రేవు. 1.

పాటిలు. నై. అ. క్రి =ప్రాప్తిం. రూ-పాటిల్లు. కలుగు: చూ, సంభవించు.

పాటిల్లు. నై. అ. క్రి.=—పై—

పాటీనము. నై. వి.=పాఠీన: చూ, పాఠీనము.

-పాటీలు. దే. వి. బ. ఆడుదాని హస్తభూష: చూ, భూషణము. 2.

పాటు. నై. వి. 1. కష్టము: చూ, శోకము; 2: చూ, విపత్తు; 3. చూ, శ్రమము. హరి. ఉ. 4, ఆ. 98; 4: చూ, విధము. 1; 5. పడుట. కళా. 6, ఆ. 75: చూ, రాలు పు; 6. సముద్రజలోల్బణ శమనము; వా. 7. ఉడుకువ: చూ, విరామము.

పాటునబడు. నై. అ.క్రి. యథార్థస్థితికివచ్చు.

పాటుపడు. నై. అ. క్రి: చూ, వేసరు. 2.

పాటుమానిసి నై. వి: చూ, పాట్లమారి.

పాట్లరి. వా. వి. ఆట్లడు: చూ, వ్యాధుడు 2.

పాట్లమారి. ద్వ. విశే. మిక్కిలిశ్రమపడు స్వభావముగలవాడు చూ, శ్రిష్టధానుడు

పాఠ సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. చిఱుబొద్ది* చూ, విద్ధకర్ణి; 2. విసబొద్ది*. చూ, విద్ధకర్ణి.

పాఠక బ్రాహ్మణులు. ఆం: చూ, కపూరియె గొబ్రాహ్మణులు.

పాఠకుడు. సం. వి. అ. పుం. వేదపాఠము చేయువాడు అధ్యేత, పాఠి, పఠిత. (తె ప.) —చేమపరి, సంతచెప్పువాడు; తద్విశేషములు.—ం. వైదికములుకాని గ్రంథములు చేదువువానికి —అజపుడు; ౨ బట్టువానికి.— స్వస్తిముఖుడు. బ.(తె. ప).— క్రిక్కులు, చేదువరులు, బట్టులు-బట్లు-బట్టువారు, బూతులు, వంది; ౩. అన్యశాఖాపాఠకునకు.— శాఖాదండుడు (మిగతవానికి "చూ, సంతచెప్పువాడు.")

పాఠము. సం. వి అ. పుం. 1 చేదువు (రూ-పఠనము-పఠము-నిపాఠము) చూ, విద్య. 1; 2. వేదపఠనము: చూ, విద్య 1; 3 బ్రహ్మయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము, 4. ఎచ్చరిక: చూ, హెచ్చరిక.

పాఠశాల. సం.వి.ఆ స్త్రీ బడి: చూ, మ్యాలు.

పాఠి. సం. వి. న్. పుం. 1 చూ, పాఠకుడు; 2: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము*.

పారీనము. సం. వి. అ. పుం.=పాటీనము. సహ స్రదంష్ట్రము: చూ, మత్స్యము. 1.

పార్శ్వము సం. విణ. పరింపఁదగినది.పఠితవ్యము.

పాడగము.వై. వి.=పాటక: చూ,రూ-పాగడము.

పాడము. వై. వి.=—వై.—

పాడలు. దే. అ. క్రి. నశించు. చూ,సమయు 3.

పాడలి. వా. వి. గోడకుక్రిందుగా నిర్మించిన క్షుద్రశాల: చూ, సదనము. 1.

పాడప. వా. వి. పాంసవబీడు చూ,భూమి 1.

పాడపబీడు. వా వి.—వై— [డము

పాడహము వై. వి =పాటక: చూ, రూ-పాగ

పాడి. దే వి. 1. ధర్మము చూ, పుణ్యము. 1; 2. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 3 చూ, సమానము. 2; 4 చూ, వ్యవహారము. 3, 5: చూ, స్వభావము.భాగ విరా. 3, ఆ.42

పాడింట్లో దీపముఁబెట్టినట్లు లో. ఉదా.— "పాడింటికినిడిన దీపపుజ్యోతియుంబోలెన్" (పంచేలోపాఖ్యానము) [డము.

పాడిగము. వై. వి.=పాదాంగద. చూ, పాగ

పాడియాబ్రాహ్మణులు. అం. ఉత్కళులలో నొక తెగవారు (సామవేదులు. గోబిలసూత్రజ్ఞులు. పౌరోహిత వృత్తిగలవారు. కాలక్రమమున కృష్ణయజుశ్శాఖనవలంబించుచున్నారు): చూ, బ్రాహ్మణులు.

పాడియావు. వై. వి. మిగులపాలిచ్చుగోవు: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు).

పాడు. దే. వి. 1: చూ, పాటినేల; 2. శూన్య గ్రామము: చూ, సీమ. 1 (దేశము); 3.పల్లె.చూ, దేశము; 4. చేటు:చూ, సంస్థ. 3; విణ. 5. చిక్కులేని స్థితిగలది; 6. రిత్త: చూ, శూన్యము. 1; అ. క్రి. 7: పాటపాడు, ఆలపించు (సం. ప).—ఆలాపించు.

పాడునుయ్యి. దే. వి. అంధకూపము: చూ, సరస్సు 1. [శబ్దము. 2.

పాడుమాట. వా. వి. అశుభవాక్కు: చూ,

పాడుముండ. వా. వి. పాడుపనులు చేసెడు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

పాడుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, పాడలు.

పాడువాఱు. ద్వ అ. క్రి.—వై.—హరి. పూ. 5, ఆ. 32. [డమోపి. చూ, స్త్రీ.

పాడువిధవ. వా మి.వి. పాడుపనులుచేసెడుముం

పాడువెధవ. వా. మి. వి. తుంటరి చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

పాడుసేయు. వా. స. క్రి: అఱవఱసేయు, కాడుచేయు. (సం. ప).—ధ్వంసించు.

పాడె. దే. వి: చూ, శవయానము.

పాడెగట్టు. వా వి: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

పాడ్యమి. వై. వి.=ప్రతిపత్. ప్రథమా. మొదటితిథి. (ఇది సంస్కృతమనికొందఱు) చూ, ప్రతిపత్తు. [చూ, సురియాలువు.

పాణసి. దే వి మాల. హరివం. 2, ఆ. 174:

పాణి సం. వి. ఇ. పుం. 1 యా-పాణము. మని కట్టుమొదలుకొని చాఁచినవ్రేళ్లతోఁగూడిన చేయి: చూ, హస్తము; అం. 2 చూ, ఇంద్రియములు; వై. వి. (1)=పానీయ. ముత్తెపునీరు. చూ, సలిలము.

పాణింధమము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొలిమి తిత్తి: చూ, భస్త్రి; 2 చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1, 3. ఒకానొక వాద్యము: చూ, వీణె.

పాణిగృహీతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, భార్య.

పాణిగ్రహణము. సం. వి. అ. న. చేపట్టు:చూ, వివాహము.

పాణిఘుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చేతులతో తాళముచేయువాఁడు: పాణివాదుఁడు.

పాణిని. సం. వి. ఇ. పుం. రూ-పానిని. (ఇతఁడు వ్యాకరణసూత్రకర్త. ఇతని చిత్రచరిత్రము పారాశర్యమను పురాణమున విశేషముగ గలదు): చూ, సన్యాసి. [హణము.

పాణిపీడనము. సం. వి. అ. న: చూ, పాణిగ్ర

పాణివడము., దే. వి. అమ్ముల పొది: చూ, బాణము. 1. [ఘుఁడు.
పాణివాదుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పాణి
పాణౌకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ· చూ, వివాహము.
పాత. సం. విణ. కాచేవాఁడు· చూ, రక్షకుఁడు.
పాతకము. సం. వి. అ పుం. మహాపాపము: చూ, వృజినము. 1.
పాతకములు అం. స్వర్ణస్తేయము, సురాపానము, బ్రహ్మహత్య, గురుపత్నీగమనము, ఇవి చేయువారితోడి సహవాసము (5)
పాతనము. అం· చూ, భూ్రక్రియలు.
పాతము. సం. వి. అ పుం 1. పతనము· చూ, రాలుపు; 2. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు. 1; విణ 3. కావఁబడినది: చూ, రక్షితము; అం 4· చూ, తారాక్రియలు.
పాతరకత్తె. వా. వి. ఆటకత్తె: చూ, శైలూషి.
పాతరలాడు. ద్వ. అ క్రి చూ, నర్తించు భాగ. 10, స్కం. పూ. 726.
పాతరలు నై వి. బ.=పాత్ర. 1: చూ, పాతరకత్తె; 2. ఆట· చూ, వ్యంజకము. 1.
పాతరి వా వి: చూ, పాతరకత్తె. ఆం, భా. ప్ర. 129 [ప్రాణములు
పాతాళకము. అం: చూ, పరిస్తాగపరిత్యాగ
పాతాళగరుడ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దూసరి*. చూ, పత్పాదని.
పాతాళము. సం. వి. అ. న. 1. క్రిందిలోకము: చూ, లోకము. 1; 2 బడబాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; అం. 3: చూ, అధోలోకములు; 4: చూ, లోకములు.
పాతిక. వై. వి. రూ-పాతికె. 1=పాద-పాదిక, కాలు, ఒకటిలో నాలుగవభాగము, 1/4 వంతు; వా. 2. ఇరువది యైదు, నూటిలో నాలుగవభాగము; (ఇట్లు తూనిక, కొలత మానములయందు 1/4 వంతు పాతికఅని గ్రహించవలెను)
పాతికె. వై. వి.= —పై—
పాతివ్రత్యము. సం. వి అ. న. 1. పతివ్రతాత్వము· ఈలువు; పా. 2 దీనికిఉపమానములు —సీత, అరుంధతి, దమయంతి, సావిత్రి, పార్వతి, సరస్వతి, లక్ష్మి.
పాతు వై. వి =పాత. 1. భూస్థాపనము: పాతుట; 2: చూ, లిబ్బి. 2.
పాతుకుఁడు సం. విణ: చూ, పతయాళువు.
పాతుట. వై. వి =పాత: చూ, పాతు. 1.
పాత్రము. సం. వి. అ న. 1 నద్యాదులయొక్క రెండుదరులనడుము: చూ, వంకము 1; 2 భ్రుకుంసాది - స్త్రీవేషధారియై నటనముచేయు పురుషుఁడు· చూ, భ్రుకుంసుఁడు; 3 చూ, మంత్రి 1; 4· చూ, యోగ్యము; బ. 5. స్రువము మొదలైనయజ్ఞపాత్రము: చూ, పాత్రము 6-కర, (స్రుక్స్రు 1); త్రి 6. భాజనము. (ఇది తెనుఁగున భాజనార్థమునందు కొందఱిచే పాత్రి అని ప్రయోగింపఁబడియున్నది. ఒకచో నర్తకియను నర్థమందు నైకృతముగా ప్రయోగింపఁబడియున్నది " శ్రీనెపాత్రలకు " (య. 4, ఆ) (పాత్రము=ఆధేయవస్తువులను రక్షించునది)· పాత్రము, భాజనము, స్థాలము, స్థాలిక, హరివాణము. (తె. ప.)— అరివాణము, కంచము, కోర, చాకి, చాకీ, తట్ట, తట్టి, తలియ-తళియ, తళిగ, తెలి-, తెలిగ, తెలియ-తెలె, బోనపుట్టిక; పాత్రముల భేదములు.— ౧. అండీకి.—అలంజరము-అళింజరము-అవింజరము-అళింజరము, ఆ, కర్పరము-ఖర్పరము, గోల, గోలకము-గోళకము, నందా, మందామణి, మణికము, లోహకటాహము-హండ-హండా, హండి-హండీ.(తె.ప).-అండా-అండి-అండీ, అనికి,

ఆలాయము, కంగాళము- గంగాళము, కడవ-కడువ, కప్పెర-కొప్పెర, కళాయి, కాగు, కొప్పె, గాబు, గోలియము-గోళెము, డేక్సా-డేగిస-దేకిసా- దేకిస, తపెల, తొట్టి,నీరుమోపరి, పవ్వ, పెద్దబాన, బందడము-బందరము-బందలము,బాన;౨.అటికకు -(తె.ప)-అటిక-అట్టిక, ఎసల,చేట్టి,డాక-దాక, బోగిణీ; ౩.కరాటమునకు.-కరండకము-కరండము, ఛ. (తె. ప) —కరడ, కరవటము-కరవడము-కరాటము, గుండీ, డబ్బా-డబ్బి, తారుపు-తార్పు, పక్కణి-పక్కిణి, పూనె, బరణి-బరిణె; ౪. కల్లుత్రాగెడు గిన్నెకు.—అనుకర్షణము, అనుకర్షము, అనుతర్షణము, అనుతర్షము, గల్వర్కము, చమనము, చషకము, పారి, పిష్టవర్తి, సరకము, సుర. (తె. ప).—కల్లుగిన్నె, కోర, చిప్ప; ౫. కాచపాత్రమునకు. (మాంత్రికునిది) .—(తె. ప).— ఆవిలి; ౬.కొమ్ముచెంబునకు.—జారీ-ఝారి.(తె.ప) —జారీ; ౭. కొయ్యతోఁజేసిన నీటిపాత్రమునకు.—అద్మని; ౮. గంధపుకుడకకు.—(తె ప).—కుడక, గంధపుకుడక; ౯. గంపవంటి పాత్రమునకు.—(తె. ప).—గుండిగ, తొట్టి; ౧౦. గరగకు —ఘటము (తె. ప).—గరగ-గరిగె; ౧౧. గరిఁటెకు.-(కఱ్ఱగరిఁటె).—తండువు-తండువు-తర్దువు. (తె. ప).—కొయ్యతెడ్డు, తెడ్డు-తెడ్డు, చేట్టువ-చేట్టువము, పొన్నట్టు; (ఇనుపగరిఁటె).—కంబి-కంభి, కరిత్రము, కాష్ఠ, ఖజ, ఖజపము, ఖజము, ఖజాక, దర్వి. (తె. ప).—గంటె-గరిఁటె-గతిఁటె, చేట్టువము; (మిక్కిలిచిన్నగరిఁటె).—ఖజపము, దర్వి.(తె.ప.) —మిల్లి; (చిల్లులుగరిఁటె)—(తె. ప.)-చేట్టము,బిత్తెడ; ౧౨. గళ్ళాకు.-(తె. ప).— గరిగడ, గల్లా, గళాసు; ౧౩. గాజుగిన్నెకు(చిన్నమూతిగలనిడుపాటి కాచపాత్రము).— కటఖాదకము, కాచపాత్రము, కాచభాజనము, కున్నవము, కున్నారము, కుహనము. (తె.ప.)—కుప్పి-కుప్పియ-కుప్పె, కోవి, గాజుగిన్నె, పిడత-పిడుత, బుడిగ- బుడ్డి- బుడ్డిగ, బోడిగ; ౧౪. గిండిచెంబునకు.—ఆలుక, ఆలువు-ఆలూవు, ఆళు, కనకాలుక, కరక, కర్కరి-కర్కరిక,కర్కలి,గలంతిక-గళంతిక,చషకము, పారి, భృంగారము, (తె. ప) —కలంత, కైతట్టు, గరిగ-గరిగె, గరిగెపిడత, గలఁతియ, గిండి, గిండిచెంబు, చిన్నపిడత, జారీ, వేసలు; ౧౫. గిన్నెకు.—(గిన్నె.)—కోశము-కోషము, కోశిక, గల్వర్కము, చషకము, హరివాణము. (తె ప).-అరివాణము, కోరగిన్నె, చిప్ప, డబ్బర- డబ్బర- దబ్బర; తద్వి.—ఉగ్గుచిప్పకు.— గుండకము (తె).-గుండక,పారడ,పాలడ;బిచ్చగానిగిన్నెకు.-అక్షయపాత్రము, కటాహము, కమరము, కర్పరము-ఖర్పరము,కోశిక-కోషిక, భవనాసి,భాజనము.(తె ప).-కడవ,కడుప,కప్పెర-కొప్పెర,చిప్ప; చిన్నగిన్నెకు.-(తె.ప).—పన్నాగులోవి;౧౬. మల్లకిఅనుపాత్రమునకు.-చుల్లకి,౧౭.చెంబునకు -(తె.ప)-చీ(చే)ముంత, చెంబు,తంబుగ,సగ్గడ;౧౮.జలపాత్రమునకు.-కర్కరికము,గడ్డుకము-గడ్డూకము.(తె.ప).-నీటిచెంబు, ౧౯. జాజోలపాలికకు.-,పాలిక.(తె.)-జాజోపాలిక,పాలిక,పాలియ,౨౦.జొడ్డనలవంటిపాత్రమునకు.- నంద.(తె.ప).-ముంత;౨౧. తాంబూలపాత్రమునకు.-తాంబాళము;(తె.ప).-కంపె-కుంపె,కుప్పియ-కుప్పె,జాలవల్లిక,తబుకు,పళ్యము. పళ్లెము-పళ్లెరము;(చూ,పాడసము1); ౨౨. తైలాదిపాకపాత్రమునకు.-కటాహము,కర్గరము,కలశము,కుండము,పుటము,గుండకము,ఘటము,నిపము. (తె.

ప).—కడవ-కడువ, కుండ, నీరుమోపరి; ౨3.దీపపాత్రమునకు.- కౌశిక,చక్రవాటము, మల్లము.(తె.ప).-కుంది_కుందియన_ కుందెన, పమిడె-ప్రమిద-ప్రమిదె-ప్రమ్మిద; ౨౪.దొప్పకు.-(తె.ప).—గూడ, డొప్ప-దొప్ప, దొన్నియ-దొన్నె,పొట.(సం.ప).-పుటము, పుటి ; ౨౫. నీరుతోడెడు పాత్రమునకు.-(తె.ప).—చేద, బొక్కెన;౨౬. పంచపాత్రమునకు.—పంచపాత్రము;౨౭. పంచపాత్రములసమూహమునకు.— పంచపాత్రము; ౨౮. పచనపాత్రమునకు.— (తె. ప).—తపేల_తపేలా, పంటి_ పనఁటి- పఱఁటి, బానసము, లోవి, నెసల; ౨౯. పలుగకముల పాత్రములకు. .అయోముఖము, అపపనము, కడత్రము, కఠినము, ప్రతిలాల్పభాండము, భాజనము; 3౦. పరిమళద్రవ్యము లుంచే పాత్రమునకు.— (తె. ప) — పంకిణి; 3౧.పళ్ళెమునకు.— కందువు.(తె.ప).-కంచేము, తబుకు, నగ, పళ్యము-పళ్ళెము-పళ్లెరము, 3౨. పానపాత్రమునకు.—కాంస్యము, కుశపము, కోషము, కౌశిక, గల్వర్కము,చపకము,పానపాత్రము, పానభాజనము (తె.ప).- కొసండీ;33.పాలచెంబునకు.-గవి, తుంబ,దోహని,నిపానము,నిలింప,పార,పారి, రోహిణి. (తె. ప).—ఈడుముంత, గుత్త, పాలతప్పెల, పాలచెంబు, బుగ్గ; 3౪. పింగాణి చిప్పకు.—(తె. ప).—కుప్పి-కుప్పియ-కుప్పె, పింగాణి, పింగాణిచిప్ప, 3౫.పీఁకెదానుకు.- ఆచామనకము,కటకోలము, కలాచి, చర్వితపాత్రము, నభము, విష్ఠీవనపాత్రము, పట్టకము, పతద్గ్రహము, పాలము, పూగపీఠము, ప్రతిగ్రహము, ప్రోంతము. (తె. ప).—కళాంజి-కాళంజి_కాళాంజి, కళాసిక, తమ్మతసుకు, తమ్మపడిగ-తమ్మపడిగము, తసుకు, పడిక-పడికము, పడిగ-పడిగము, పీఁకెదాను; 3౬. పురోడాశపాత్రమునకు.-ఇడ; 3౭. పుష్పాదులుంచెడు కరండమునకు— (చూ, సజ్జె. 1.); 3౮. పెనమునకు.— అగ్నిష్ఠము, కందువు, స్వేదని. (తె. ప).—కంచే, పెనము; 3౯. బూరెల మూఁకుడుకు.—ఋచీషము-ఋజీషము-ఋచీషము,ఖల్లిక,పిష్టపచనము.(తె.ప). --బాణలి,బూరెలమూఁకుడు-బూర్లెమూఁకుడు,౪౦. బైరాగులజోలెకు.—కక్షపాల. (తె. ప.)—కకపాల_ కక్కపాల-కైపాల; ౪౧. మంగలమునకు.—అంబరీషము, కందువు, భ్రాష్ట్రము. (తె. ప).—కంచెకంటు, బాణలి, బొరుసు, మంగలము, మండ, వేఁపుడు, వేఁపుడుచేట్టి; ౪౨. మందు మర్దించెడి కన్నెకు.—ఖల్లము(తె. ప).—కలువము-కల్వము: (చూ,రాయి);౪3. మట్టి కంచేమునకు —(తె. ప).—దడ్డెము, బట్ల-బట్టె, మల్ల, సాద, సానిక; ౪౪. మాదిగవాఁడు క్రొవ్వుంచెడు పాత్రమునకు.-(తె. ప) —కొమ్ము; ౪౫. ముడుపులు చెల్లించెడిబ్బి.— (తె. ప).—డబ్బ- డబ్బి- డిబ్బి; ౪౬. మూఁకుడుకు.—ఉదంచనము, కూర్మపృష్ఠకము, వర్ధమానకము, వర్ధమానము,శరావము. (తె. ప).—డబ్బడము, డబ్బు, దబ్బుడు, దిబ్బడము, పలక, మూఁకుడు, సిబ్బి; (ఇత్తడి మూఁకుడు) —(తె. ప).—సిబ్బి; (చిల్లులుగల మూఁకుడు).— (తె. ప.)—జల్లిమూఁకుడు; ౪౭. యజ్ఞపాత్రవిశేషము లు.—ఉపభృత్తు, గ్రహము, చమనము_చమసి, జుహువు, ధ్రువ, సాత్రము-ప్రణీత, శమ్య,స్రుక్కు-స్రువము; ౪౮. రాగిపాత్రమునకు.—కిట్టాలము; ౪౯. రాగి లోనగు బిందెకు.—ప్రఘుణము (తె. ప).—బిందియ-బిందె; ౫౦. లోహదళమునకు.— (తె. ప.)—తగటు_తగడు, దళము, రేకు-రేకు; ౫౧. లోహపాత్రమునకు.— ఖరపాత్రము

ఖగసోందము, లోహపాత్రము, లోహిక; ౫౨ వంటికడుగనిపాత్రమునకు.— (తె. ప).—బ. అంటులు-అంట్లు; ౫౩. సన్న్యాసులపాత్రమునకు.— కకుంభము, కమండలువు, కరకము, కుండి, కుసుంభము, వైత్యముఖము. (తె. ప).— కమండలము, జోరీ, బుడిపి-బుడ్డి,బుడ్డి-బుడ్డిగ, బోలె; ౫౪.హుక్కాకు నిప్పుపెట్టుకొనెడు పాత్రము (తె. ప).—చిల్లగు (ఇందు వ్రాయఁబడినవాని లోఁగొన్ని మట్టితోఁజేయఁబడిన వైనను పాత్రములని వాడఁబడుటచే నిందువ్రాయఁబడియె చూ, భాండము. 3) (మిగతవానికి "చూ, హరివాణము.")

పాత్రిలాడు. ద్వ. అ క్రి చూ, రూ-పాతరలాడు. రుక్మి. 3, ఆ. 96.

పాత్రిలు. అం. వేషధారులు. [సజ్జనుఁడు

పాత్రుఁడు. సం విశ. యోగ్యుఁడు; చూ,

పాత్రేసమ్మితన్యాయము. పా. భోజనసమయమునకుసిద్ధపడువారుపనికుపయోగించేరనురీతి.

పాథస్సు. సం. వి. స్. న. 1. జలము: చూ, సలిలము; 2. అన్నము: చూ, సాదము. (1)

పాథేయము. సం. వి. అ. న. అన్నము బియ్యముఁగొనగుదారిబత్తెము."స్వర్గపాథేయము". చూ, సంబళము.

పాథోధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము

పాథోనిధి. సం. వి. ఇ. పుం.—పై.—

పాదకటకము. సం. వి. అ. పుం. అందియ: చూ, భూషణము. 2. [ద్వి. 67

పాదకి. వా. వి: చూ, బానిసె. ఆం, పదా

పాదకృచ్ఛ్రము. పా: చూ, అర్ధకృచ్ఛ్రము.

పాదక్రియలు. అం. అడుగులు అడపలు గంతులు అనియును విశేషముగానైన కుప్పిలు పేరెములు అల్లీలు మొగ్గలు మెఱములు అనియును మొదలుగ వాడఁబడుచున్నవి:(చూ, ఉద్ఘశము, వ్యంజకము).

పాదగ్రహణము. సం. వి. అ. న. అభివాదనము: చూ, హణిగలు. [నడ-కాల్నడ.

పాదచారము. సం. వి. అ. న: (తె.ప).—కాలి

పాదచారి. సం. వి. న్. పుం. 1. కాలిబంటు: చూ, భటుఁడు. 1; విశ. 2. నడచిపోవువాఁడు; అం. 3 చూ, గతివిశేషములు.

పాదచ్ఛాయలు. పా. మనుష్యుఁడు సూర్యునకెదురుగ నిలబడి తర్జనివ్రేలు చెవియందుంచుకొని యదితననీడలో గుర్తుపెట్టుకొని ఆనోటికి తాను నిలుచుండియున్న పాదముతోఁగూడ కలిపి కొలిచిన నెన్నియడుగులగునో అవి పాదచ్ఛాయలగును (చూ, అహఃప్రమాణము). [చూ, శూద్రుఁడు.

పాదజుఁడు సం వి. అ. పుం. అడుగుపుట్టువు:

పాదట్టు. దే. వి. (పాదు + తట్టు) రూ-పాదొట్టు. వాసములకుఁబట్టెడుబూసి. బూసి.

పాదతలము. సం. వి. అ పుం. 1: చూ, అరకాలు; పా 2 దీనికి ఉపమానములు.— మెట్టదామర, చెంగలువలు, కెంపులు, పగడములు, చిగుళ్లు మొ.

పాదతలములు. అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని అఱకాళ్లు —ఎఱ్ఱఁదామరలఁబోలు రక్తిమయు, మృదుత్వముగలిగి చెమటలేకయున్న నైశ్వర్యప్రదము. చేటలవలెనుండి చెమటగలిగి వ్రేళ్లసందులుగలిగి తెల్లనైయున్న దారిద్ర్య దుఃఖము లనుభవించును.); 2: చూ, స్త్రీ లక్షణాంగములు (అఁడుదాని అఱకాళ్లు.—తామరపువ్వులఁబోలి రక్తవర్ణములైన రాజపత్నియగు. అంతియు భూమినంటిన అష్టపుత్రసంపదనొందు ... నికి సంతసమొసంగును. ఛిద్రములైన ... వతియగు. కుఱుచలైన పతిదుఃఖితయగు. గుంటలు చెమటయు లేకున్న సుఖవతియగు. అరుగుడులైన దరిద్రురాలగు.)

=పాదతలరేఖలు. అం: చూ, లక్షణాంగములు. (ధ్వజ, వజ్రి, అంకుశ, ఛత్రి, శంఖ,పద్మ, కలశ, హల, మత్స్య, కుండలము మొదలగు రేఖలున్న శ్రీపతియును, భూపతియును అగును. రేఖలు రక్తవర్ణములైలోఁతుగనున్న శుభప్రదము.)

=పాదనఖములు. అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని కాలిగోళ్లు.— రక్తతామ్రవర్ణములైన రాజగును.); 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు (ఆడుఁదానికాలిగోళ్లు.— రక్తవర్ణములైన భాగ్యవతియగు. ఊర్ధ్వముఖములైన దాసియగు)

=పాదనివారణము. అం: చూ, విన్నాణములు

పాదప సం. వి ఆ స్త్రీ. పాపనోళ్ళు: చూ, పాదుక.

పాదపము. సం. వి. అ పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2 కాళ్ళుంచుకొనెడు పీట చూ, సింహాసనము

పాదపవృగ్రము పా· చూ, వ్యగ్రము 1

పాదపుపాగువు. అం· చూ, ఉపపీఠములు.

=పాదపరిమాణము. సం. వి అ. పుం (లె. ప)- అడుగు-అడ్గు (చూ, హ జ్జీ)

పాదబంధనము. సం వి. అ. న. అవుగేదలోన గువది చూ, సొరభేయి (గేనువు)

పాదము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పాదు రూ- పడము. చూ, హజ్జీ; 2 కిరణము చూ, హాయనము. 2; 3· చూ, వేసు 1; 4. పద్య మునందలి యొకచరణము చూ, వృత్తము. 1; 5 =పాతిక-పావు పాదిక. 1/4వ వంతు. 6 కొండతటితిప్ప, ప్రత్యంతపర్వతము: చూ.హిమాలయము(పర్వతము),అం.7: చూ, ఇంద్రియములు. [స్థలములు.

=పాదములు. అం. (అడుగులు): చూ, కళలుండు

=పాదయమకము. అం: చూ, యమకము.

పాదరక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (పాదమును రక్షించునది) పాదుక: చూ, సమ్మాళిగలు.

పాదరసము. వై. వి.=పారదు: చూ, సూతము. (శుద్ధి.—కఅదూపము, ఇటికపొడుము, పెరుఁగు, బెల్లము, పసుపు వీటితో విడివిడిగా నూతి గుడ్డలో వడపోయుటయేశుద్ధి. ఇంగిలీకములోనుండి తీసిన పాదరసము విడిగా శుద్ధులుచేసినగానికంటె శ్రేష్ఠము).

పాదరి. వై. వి.=పాటలి: చూ, రూ-పాదిరి*.

పాదరేఖలు. అం: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (వజ్రి, చక్రి, పద్మ, ధ్వజ, స్వస్తిక, వర్ధమాన, తోరణ, మకరరేఖలున్న రాజపత్నియగు అంకుశ, కుండల, మాలికాది రేఖలున్న భాగ్యవంతులగు రాజులగు తల్లియగును.)

పాదలి. వై వి. 1 —పై—; 2 ఓరపాక: చూ, సదనము. 1; విశ. 3· చూ, హీనుఁడు.

పాదవల్మీకము సం వి. అ న బోదకాలు: చూ, హజ్జీ

పాదసరము. సం. వి అ. పుం చూ, పాంజేబు.

పాదసేవకుఁడు. సం వి అ.పుం· చూ, సేవకుఁడు.

పాదస్ఫోటము. సం. వి. అ. పుం. కాళ్లపగుళ్లు వాచెడు వ్యాధియు. చూ, కాలాకి.

పాదాంగదము సం వి అ. న పాంజిగము: చూ, పాదకటకము.

పాదాంగుళులు అం 1 చూ, లక్షణాంగము లు. (పురుషుని కాలివ్రేళ్లు —సూటిగునై నమునై గుండ్రనై అంటుకొనైన సుఖియగు. వ్రేళ్లకొనలు సమమై పంకెనవేసిన్న రాజేగు. ఎడములుగనిపించుచు పొట్టిములై కుటిలములై విరళములైన దుఃఖియగు. బొటనవ్రేలు విస్తారమైన దుఃఖియగు. రెండవ వ్రేలు బొట్టనవ్రేలుకన్న నధికమైన స్త్రీ సంభోగియగు. మూఁడవవ్రేలధికమైన భార్యకు హానియగు. నాలవవ్రేలు హ్రస్వమైన

పరస్త్రీలోలుఁడగు. ఇడియ దీర్ఘమైనవిద్యాభోగములుగలుగు. చిటికెనవేలు హ్రస్వమై సన్నమైన భోగియగు. బొట్టనవేలు రెండవమూఁడవ వేళ్లుసమములైన యుత్తముఁడగు. చిటికెనవేలు పొడవై వేళ్లెడములగుచేకులుచేలైన దాసత్వమునొందును); 2· చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (అడుఁదాసి కాలివేళ్లు — పెసరకాయలవలెనున్న భాగ్యవతియగు. మృదువులైన సుఖవతియగు. విరళములైన దాసియగు. రెండవవేలు బొటనవేలికన్నఁ బొడవైన విధవయు జారయునగు. మూఁడవవేలు పొడవైయున్న దుశ్శీలురాలును దౌర్భాగ్యురాలును కృపణురాలును అగును. నాలుగవవేలు కుఱుచయైన కలహప్రియయగు. ఇది యెత్తుగనున్న విధవయు దరిద్రురాలును అగును. చిటికెన వేలు భూమినంటకున్న విధవయు జారయు అసౌఖ్యురాలును అగు. నాలుగవవేలును చిటికెనవేలును భూమినంటకున్న జారిణియగు)

పాదాంట్రిపురుగు. దే. వి: రూ-పాదాండ్రి-పాదొట్టుపురుగు· చూ, సాలెపురుగు.

పాదాండ్రి. దే. వి. —పై— [హజ్జె

పాదాగ్రము. సం. వి. అ. న. మీఁగాలు:చూ,

పాదాతము. సం. వి. అ. న. పదాతులసమూహము: చూ, భటుఁడు. 1. [భటుఁడు. 1.

పాదాతికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పదాతి:చూ,

పాదాపవిద్ధకము. అం: చూ, కరణములు.

పాదావర్తి. అం: చూ, అనుభావవర్తములు.

పాది. దే. వి. 1. ఏఱుదాఁటించుసాధనము: చూ, హరోడము; 2. కక్కెర కొఁజె కారుకోడి పూరేడు లోనగు పెంపుడుపిట్టలను పైకివిడిచి పిట్టలనుపట్టెడు ఒకానొకవేఁట: పాదివేఁట, పారివేఁట: (చూ, వేఁట); వై.వి. 3.=పాద. కుదురు: చూ,రూ-పాదూ.

పాదిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. చిన్నకంబము: చూ, స్తంభము. 1; 2.=పాతిక: చూ, పాదము. 5; విణ. 3. నాలుగవది.

పాదిగువ్వ. దే వి. పాదివేఁటకుపయుక్తమైన పెంపుడుపిట్ట: చూ, శకుంతి (పక్షి).

పాదిరి. వై. వి.=పాటలి. (రూ-పాదరి-పాదిలి) కలిగొట్టు*: చూ, స్థాలి. 2.

పాదిలి. వై. వి =—పై.— [21.

పాదివేఁట దే. వి: చూ, పాది. 2. య. 2, ఆ·

పాదు. వై. వి 1.=పాద. (రూ-పాది.)కుదురు. కళా. 4, ఆ. 78: చూ, విల్లము; 2.=పాద. క్రింది. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 120:చూ. దిగువాటు; 3. నిలుకడ:చూ,స్థితి 3.

పాదుక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (రూ-పాదపపాదువు) పావకోళ్ళు: చూ, సమ్మాళిగలు; అం. 2 చూ, ఆవర్తరూపములు.

పాదుకము సం. వి. అ. న. మచ్చె: చూ, సమ్మాళిగలు.

పాదుకాంతాభిషేకము. అం:చూ,అభిషేకములు.

పాదుకృతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పాదూకృతుఁడు: చూ, మాదిగ.

పాదుకొను. ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, స్థిరపడు; 2: చూ, మట్టుపడు. అని. 2, ఆ. 139; పేర్చి. 3. పాదుకోలుపు.

పాదునిలుచు ద్వ. అ. క్రి: చూ, పాదుకొను. 2. హరి. ఉ. 6, ఆ. 157.

పాదువు. సం. వి. ఉ. ఊ. స్త్రీ. 1: చూ, పాదుక. 1; 2: చూ, పాదుకము.

పాదుసా. వై. వి. (రూ-పాదుసాహి-పాదుషా): చూ, రాజు. 1.

పాదుసాహి. వై. వి.—.పై.—

పాదుపా. వై.వి.—పై.—(పాదుక).

పాదూకృతుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పాదుకృతుఁడు.

పాదూవాహుఁడు. సం.వి.అ. పుం. పావకోళ్లను, చెప్పులను తెచ్చెడువాఁడు: చూ, మాదిగ.

పాదొట్టు. దే. వి: చూ, రూ-పాదట్టు.

పాదొట్టుపురుగు. ద్వ. వి: చూ, పాదాంట్రిపురుగు.

పాథోదకము. సం. వి. అ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1

పాథోధి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-పాధోధి.

పాథోనిధి. సం. వి. ఇ. పుం.—పై.—

పాద్యము. సం. విణ. 1. పాదముకొఱకైనది (జలాదికలు); అం.2: చూ, ఉపచారములు.

పానకము. సం. వి. అ. పుం. 1. బెల్లము, యాలకులగింజెలు, మిరియములగుండ మున్నగునవికలిపిన పానీయము: చూ, సలిలము; దే. వి. (1) ఫలరసము. పంచ. నా. 1, ఆ. 321; అచ్చ. అ, కాం. 105. చూ, రసము. 13; (2) పాదు: చూ, విల్లము.

పానగోష్ఠిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కల్లుత్రాగెడు చోటు (లేక) ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

పానపాత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. కల్లుత్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 2. నీరుత్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

పానము. సం. వి. అ. న. 1. త్రాగుడు: చూ, సరకము. 3; 2. త్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 3: చూ, రక్షణము; అం. 4: చూ, కామజంబులు: వై. వి. (1)=:లింగపీఠము. (తె. ప).—జేలేరి, పానవట్టము; (2)=ప్రాణము: చూ, ప్రాణము. 6.

పానలు. దే. వి. బ: చూ, సంశయము.

పానవట్టము. దే. వి: చూ, పానము (1).

పానసము. వా. వి. రూ-బానసము: చూ, సదనము. 1.

పానసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అఁగాఁకర*. చూ, సుషవి. 1.

పానసీఁడు. వా. వి: చూ, పాచకుఁడు. 1.

పానారము. దే. వి. పండుపోఁక: చూ, పోఁక.

పానిని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-పాణిని.

పానీయము. సం. వి. అ. న. 1. నీరు: చూ, సలిలము; విణ. 2. త్రాగఁదగినది: చూ, స్వాదితము; 3: చూ, రక్షితము.

పానీయవల్లి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆరతీఁగె*: చూ, సుషవికాఫల.

పానీయశాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేలిపందిలి: చూ, సదనము. 1.

పానుపు. దే. వి. రూ-పాన్పు. 1 పడక: చూ, శయ్య. 1; 2. చూ, మంచము; 3. పఱపు. అని. 3, ఆ. 12: చూ, శయ్య. 1.

పాన్పు. దే. వి.—పై.—

పాప. దే వి. 1. రూ-పాపఁడు. భార. ఆర. 7, ఆ. 187: చూ, శిశువు; 2. ఆబ: చూ, లోచనము.

పాపంపుమొన. అం: చూ, మొనలు.

పాపఁడు. దే. వి. రూ-పాప. 1. బాలుఁడు. భార. విరా. 5, ఆ. 284: చూ, శిశువు; 2. పురుషశిశువు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 115: చూ, శిశువు.

పాపచేలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగలుసాంటి *: చూ, విద్ధకర్ణి.

పాపట. దే. వి. 1. కేశవీథి. (ఇదిపాయుధాతుకృదంతము: చూ, సేస. 3; వై. వి. 2: చూ, వృకధూమకము *.

పాపటచేఱు. ద్వ. వి. లాలాటిక: చూ, బొట్టు. 1.

పాపటపడ్డ. వా. వి. పైరుమీఁద దున్నెడుసాధనమునకు వేసిన యడ్డుకఱ్ఱ.

పాపటపుగుజ్జులు. వా. వి. బ. పాపటపడ్డకుఁ బండ్లవలె వేసిన మేకులులోనగునవి.

పాపటపునొసలు. వా. వి. బ. పాపటపడ్డకువేసి కాఁడికిఁగట్టినవి.

పాపటపుపాన్నులు. వా. వి. బ పాపటపు గుజ్జీలకువేయుపాన్నులు.

పాపటబొట్టు. ద్వ. వి. 1: చూ, పాపటచేలు; 2: చూ, భూషణము. 2.

పాపటము. దే. వి. గొర్రిపైరుమీఁదగాదనుపోవ దున్నెడుపనిముట్టు. రూ-పాపనము.గుంటక-గుంటుగు, దిండు-దిర్రిండు:చూ, హలము.

పాటపపుచ్చు. దే. క్రి. (పాపటవోవఁజేయు) దారివిడిచి తొలఁగించు. రామా. 8, ఆ.165: చూ, పాయవడు. 1.

పాపటవోవు. దే. అ. క్రి.—పై.—

పాపదశకము. అం. అసత్యోక్తి, దోషారోపణోక్తి, కఠినోక్తి, నిష్ఫలోక్తి, చౌర్యకరణము,దుష్కార్యకరణము,దుష్కార్యాపేక్ష, పరభార్యాపేక్ష, పరదర్యాపేక్ష, జీవహింస. (10). [ము).

పాపది.వా వి.పాముది:ఆహేయము.(చూ, సర్ప

పాపనము. దే. వి: చూ, రూ-పాపటము.

పాపము. సం. వి. అ. న. రూ-పాప్మము. 1.=పాత్రివ. దుష్కృతము: చూ, వృజినము. 1; 2: చూ, దయ. "పాపము వానికాలువిఱిగినది"; విణ. 3. దుష్కృతముగలది.

పాపరహితుఁడు. సం. విణ: అనఘుఁడు.

పాపలగనుతావు. ద్వ. వి: చూ, భగము. 12. సాం. మా. 19. [చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

పాపాత్ముఁడు. సం. వి. న్. పుం. పాపాలముద్ద:

పాపాయపరపీడనమ్. లో. పెరవారిని బాధించుట పాపముకొఱకు. "పా । పాయ పర పీడన" మ్మను । న్యాయమ్మున " (కుచేలోపాఖ్యానము)

పాపాలముద్ద. మి. వి: చూ, పాపాత్ముఁడు.

పాపాసు. వై.వి.=పాదపోష:చూ,నమ్మాళిగలు.

పాపి. సం. విణ.=పావి. (న్.ఈ.న్) 1: చూ, పాపాలముద్ద; 2: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

పాపిష్ఠుఁడు.సం.విణ.మిక్కిలిపాపి:చూ, పాపి.

పాపు. దే. క్రి. 1. పాయఁజేయు; 2: దును-దున్ను: జై. 8, ఆ. 174.

పాపుఁడు. సం. విణ. 1. చూ, పాపి. 1—2; 3: చూ, హింసకుఁడు; 4: చూ, హీనుఁడు.

పాపోసు. వై. వి.=పాదపోష: చూ, రూ-పాపాసు. [పాపము.

పాప్మము. సం. వి. న్. పుం, విణ:చూ, రూ-

పామ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, రూ-పామము.

పామనుఁడు. సం. విణ. గజ్జికలవాఁడు, కచ్ఛురుఁడు: చూ, వ్యాధితుఁడు. [వ్రిణము.

పామము. సం. వి. న్. పుం, న. గజ్జి: చూ,

పామరుఁడు. సం. విణ. 1: చూ, మూర్ఖుఁడు: 2: చూ, హీనుఁడు; 3: చూ, గొండుఁడు.1.

పాము. దే. వి. 1: చూ, సర్పము; 2. కష్టము: చూ, శోకము; స. క్రి. 3. రూ-పార్రిము: చూ, రుద్దు. 1.

పాముచూపు. వా. వి. బూ: చూ, సర్పము.

పాముది. దే. వి: చూ, రూ-పాపది. [ఫల.

పాముదొండ. ద్వ. వి. నాగదొండ*: చూ,రక్త

పాముమేత. వా. వి: చూ, వాయువు.

పాములనారిగాఁడు దే. వి: చూ, పక్షి.

పాములబిడారు. వా. వి: చూ, వల్మీకము.

పాములమేతరి. వా. వి: చూ, హరివాహనుఁడు.

పాములవాఁడు. దే. వి: చూ, వ్యాళగ్రాహి. కాశీ. 2, ఆ. 87. [మేతరి.

పాములవేఁటకాఁడు. వా. వి: చూ, పాముల

పాయ. దే. వి. 1. చీలిక. స్వా. 3, ఆ. 38: చూ, శకలము. 4; 2. ఖండము: చూ, శకలము. 4; 3. చర్మములోనగుకాని ఖండము. హరిశ్చ. 4, ఆ. 213: చూ, శకలము. 4; 4. ఒకనదిలోనుండి చీలిఁటిన పావది: చూ, స్వర్ణది (నది); 5: మునుము-మున్ను.

పాయుఁబాఱు. దే. అ. క్రి: చూ, పాయు. 3. పాండు. 3, ఆ. 22.

పాయకట్టు. దే. వి. ఒకముఖ్యగ్రామముతోఁ జేరిన యుపగ్రామముల సమూహము, జనపదము: చూ, సీమ. 1 (దేశము).

పాయకారి. దే. వి. భాగపరిగారము భూస్వాతంత్ర్యములేని రైతు: చూ, రైతు.

పాయకానా. వా. వి: చూ, మఱుఁగుదొడ్డి.

పాయగిలు. దే. అ. క్రి.(రూ-పాయగిల్లు.తొలఁగు. నై. 3, ఆ. 83: చూ, విరియు. 5.

పాయగిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై.—

పాయగొమ్మ. దే. వి. పంగ. ఉ, హరి. 5, ఆ. 56: చూ, శాఖ. 1.

పాయపోసు. వై. వి.=: చూ, రూ-పాపోసు.

పాయము. వై. వి.=ప్రాయ. 1. ఈడు. పర. 2, ఆ. 49: చూ, వయస్సు. 1; 2. యౌవనము: చూ, వయస్సు. 1; 3. జీవితకాలము: ఈడు. [భూషణము. 2.

పాయవట్టము. వై. వి.=పాదపట్ట, అందె: చూ,

పాయవడు. ద్వ. అ. క్రి. 1. తొలఁగు. హరి. ఉ. 4, ఆ. 33: చూ, విరియు. 5; 2. చీలు: చూ, విదారించు; 3. దారివిడిచితొలఁగు. హరి. పూ. 9, ఆ.78: చూ, పాపటపుచ్చు, పాపటవోవు; 4: చూ, వెలివడు.

పాయవాఱు. దే. అ. క్రి: చూ, పాయవడు.1. భార. విరా. 5, ఆ. 61.

పాయసము. సం. వి. అ. న. 1=పాసెము: చూ, పరమాన్నము; పుం. 2. సరళ ద్రవము: చూ, రాజార్హము.

పాయి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) 1: చూ, త్రాగుఁబోతు; వై.వి. (1)=పయస్. పాలు: చూ, స్తన్యము.

పాయికానా. వా. వి: చూ, రూ-పాయకానా.

పాయిదా. వా. వి: చూ, వృద్ధి. 4.

పాయు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, పాయవడు. 1; 2. చిక్కుడలు; 3. చూ, ముద్దకట్టు; 4: చూ, వేఱుపడు; స. క్రి. 5: చూ, విసర్జించు.

పాయువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, ముడ్డి; అం. 2: చూ, ఇంద్రియములు.

పాయ్యము. సం. వి. అ. న. 1. త్రాసు-మూర-తూములోనగుమానము: చూ,వర్జ; 2. నీరు: చూ, సలిలము; విణ. 3. నిందింపఁదగినది: చూ,హీనము. 2.

పార. దే. వి. రూ-పా ఱ: చూ, ముద్గరము.

పారంగతుఁడు. సం. విణ. దరిఁజేరనివాఁడు: పారగుఁడు.

పారంపరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పారంపర్యము. వై. 1, ఆ. 56.

పారంపర్యము. సం. వి. అ. న. రూ-పారంపరి. 1. కులక్రమము. (పుం.గురుక్రమముఅనికొందఱు. అనుస్యూతము అనికొందఱు): చూ, ఐతిహ్యము; 2. పరంపరాభావము.

పారఁజూచు. వా. స. క్రి. తప్పకనుజూచు.

పారఁగుఁడు సం. విణ: చూ, పారంగతుఁడు.

పారడ. ద్వ. వి. ఉగ్గుచిప్ప చూ,పాత్రము.6.

పారణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పారణము. 1.ఉపవాసముండి మఱునాఁడుచేయుభోజనము: చూ, సాపాటు; పుం.2:చూ, మేఘము. 1;వా.3. పార్వణము: చూ,పిండము.4.

పారణము. సం. వి. అ. న.—పై—

పారతంత్ర్యము. సం. వి.అ.న. పరాధీనత:అఙ్.

పారతము. సం. వి. అ. పుం.=పాదరసము: చూ, సూతము.

పారత్రికము. సం. విణ. పరలోకసంబంధమైనది: ఆముత్రికము, ఆముష్మికము, పారలౌకికము. [తము.

పారదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పార

పారదారికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పరదారరతుఁడు. [2: చూ, వాటచారి.

పారదేశికుఁడు. సం. విణ. 1. అన్యదేశస్థుఁడు;

పారమార్థికుఁడు. సం. విణ. 1. పరమార్థబుద్ధికలవాడు; 2: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.

పారమేశ్వరము. అం: చూ, ఆగమములు.

పారమేష్ఠ్యరాజ్యము. పా. మోక్షరాజ్యము.

పారము. సం. వి. అ. న. 1. ఆవలిదరి:చూ, రోధస్సు; 2: చూ, సమీపము. 1; 3 =పాళము. కొలఁది; అం. 4. మల్లబంధవిశేషము: చూ, మల్లశాస్త్రము.

పారలౌకికము. సం. వి. అ. న. 1· చూ, పాయసము. 1; విణ. 2: చూ, పారత్రికము.

పారవతము. సం. వి. అ. పుం.=·చూ, రూ-పారావతము. 1.

పారవము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పారువాయి-పావురాయి. :చూ,రూ-పారావతము.1;వై. వి. (1).=పారావతము: చూ,పారవము.1.

పారవశ్యము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, విస్మృతి; పా. 2: చూ, అశ్వహృదయ పరిజ్ఞానము.

పారవి. అం: చూ, మధ్యమగ్రామగత మూర్ఛనలు. [చూ, బాణము. 1.

పారశవము. సం. వి. అ. పుం. ఒకఆయుధము:

పారశవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. శూద్రవనితయందు బ్రాహ్మణునివలనఁ బుట్టినవాఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1.

పారశీకము. సం. వి. అ. పుం.=పారసి. 1.(రూ-పారసికము-పారసీకము):చూ, దేశము; 2. పారశీక దేశపుగుఱ్ఱము: చూ, హయము.

పారశ్వథికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పారశ్వధుఁడు: చూ, యాష్టీకుఁడు.

పారశ్వధుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—వై.—

పారసి. వై. వి. 1: చూ, స్వర్ణకారుఁడు; 2.= పారశీక. పారశీకదేశభాష: చూ, భాష. 1; విణ. 3. పారశీకదేశమునందుఁగలిగినది. స్వా. 4, ఆ. 28. [పారశీకము.

పారసికము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

పారసీకము. సం. వి. అ. పుం.—వై.—

పారస్త్రైణేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పరస్త్రీవలనఁబుట్టినకొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1.

పారా. వా. వి. రూ-పహరా: చూ, రక్షణము.

పారాణి. దే. వి. 1. కుంకుమలోనగువానితో పాదములకుఁజేసెడు అలంకారము: చూ, భూషణము. 2; వా. వి. 2. పసుపుసున్నము కలిపిన వస్తువు. (పుండ్లుమాన్పును).

పారాణించు. దే. స. క్రి. పారాణిపాదములకు అలంకరించు చూ, సింగారించు

పారాపతము. సం. వి. అ. పుం.=·చూ, రూ-పారావతము. 1.

పారాయణము. సం. వి. అ. న. 1. అంతయు: చూ, రూ-పరాయణము; 2. అంతయుచేదువుట; 3. పారమునుపొందుట.

పారావతము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పారువాయి-పావురాయి. (రూ-పారవతము-పారవము): చూ, సురటీ; 2. కోఁతితుమికి *: చూ, న్యాగ్రోధకము; 3. విశాలముఖముగలబాణము: చూ, బాణము. 1; అం. 4: చూ, కా భావదూషితములు.

పారావతాంఘ్రి.సం.వి.ఇ.స్త్రీ:చూ, మానేరు*.

పారావతాంశ. అం. ఏగ్రహంబునకైనను షోడశవర్గు చేయఁగా ఆఱువర్గంబులు స్వవర్గంబులు వచ్చెనేని పారావతాంశయగును.

పారావారము. సం. వి. అ. న. 1. ఈవలావలిదరులు:చూ,రోధస్సు;పుం.2. (రూ-పరావరము-పారవారము-పారాపారము): చూ, సముద్రము.

పారాశరి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. వ్యాసముని: చూ, సన్యాసి; జ. 2. ముని: చూ,సన్యాసి.

పారాశర్య బ్రాహ్మణులు. అం: చూ, ఘూర్జర బ్రాహ్మణులు. (యజుర్వేదులు. పరాశర ఋషినిఁబట్టివీరికీనామముకలిగినది. జాద్వ్రారు-క్షత్రియవాడలలో గానంబడియెదరు)

పారాశర్యము. అం: చూ, ఉపపురాణములు.

పారి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. గిండి: చూ, పాత్రము. 6; 2. ఈడుముంత: చూ, పాత్రము 6; 3 =బారి. ఏనుఁగుకాలి గొలుసు: చూ, శృంఖలము. 2; 4: (తె. ప).—మల్లచిప్ప; 5 నీరుప్రిబ్బ*: చూ, విదులము; గే. వి. (1) తడవ. ఉ,రా 3,ఆ. 54:చూ, వెండియు; (2) మన్ను: చూ, భూమి. 1

పారిక. దే. వి: చూ, బానిస.

పారికాంక్షి. సం. వి. న్. పుం. 1. ముని: చూ, సన్యాసి; 2. తపస్వి: చూ, సన్యాసి;3. కృఛ్రి చాంద్రాయణాగవ్రితశీలుఁడు.

పారికాఁపు. దే. వి: చూ, పరిచరుఁడు.

పారిజాతికము సం వి. అ. పుం. 1.=పారిభద్ర*: చూ, సూత్కృదారువు. (దీనిలో "నిక్టాన్టిన్ "అనేప్రాముఖ్య పదార్థముకలదు. దీనిపసరు విరేచనకారి. జ్వరహారము); 2 చూ, వేలుపుఁజెట్టు; అం.3. ఒకదేవవృక్షము. (దేవవృక్షములు.—మందారము, పారిజాతము, సంతానము, కల్పవృక్షము, హరిచందనము) (5)

పారిజాతము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పారిజాతములు. సం.వి.అ.పుం.బ:చూ,ధాన్యము.

పారిజాతాంశ. అం. ఏగ్రిహమునకైనను షోడశవర్గుచేయఁగా రెండువర్గంబులు స్వవర్గంబులు వచ్చెనేనిఁ బారిజాతాంశయగును.

పారిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పచ్చేయిరుగుడు*: చూ, శింశుప.

పారితథ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. జడబిల్ల:చూ, భూషణము. 2; 2. సిగపువ్వు: చూ, భూషణము. 2.

పారితోషికము. సం. వి. అ.న:చూ,స్పర్శము.3.

పారిపార్శ్వకుఁడు. అం. సూత్రధారుని ప్రక్కనెయుండి యతఁడుచెప్పెడుసర్వాంశములను బరిష్కరించువాఁడు. ఇతనికే మారీషుఁడని పేరు. (దండుఁడు, పింగళుఁడు, పారిపార్శ్వకుఁడు ఈ ముగ్గురును నామాంతర ధారులై సూర్యునకుఁబరిచర్యసేయు నింద్రాదులు 18 మందిలోఁగ్రిమముగముఖులై యున్నారు.)

పారిప్లవము. సం. విణ. చలించునది: చూ, లోలము.

పారిభద్రము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-పారిజాతకము*; 2: చూ, వేము *.

పారిభావ్యము. సం. వి. అ. న. చెంగల్వకోష్టు *. చూ, వాలుకము.

పారియాత్రికము. సం. వి. అ. పుం. భారతవర్షమునందలికులపర్వతము: చూ,పర్వతము.

పారియాత్రము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పారివాఁడు. దే. వి: చూ, పారికాఁపు.

పారివేఁట. వా. వి: చూ, పాది 2.

పారిషదుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పారిషత్తు. శివభటుఁడు. (ప్రమథగణమునందలి చండి కేశ్వరాది): చూ, ప్రమథుఁడు.

పారిహారికుఁడు. సం. విణ. పరిహారము చేయువాఁడు.

పారిహార్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. సూడిగము: చూ, భూషణము. 2; 2. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 3: చూ, రూ-పరిహార్యము; విణ. 4. పరిహారము చేయఁదగినది: చూ, హీనము. 3.

పారీంద్రము. సం. వి. అ. పుం:చూ, సింహము.

పారీక(ఖ)త్తు. వా. వి: చూ, విభాగపత్రిము.

పారీణుఁడు. సం. విణ. పారముముట్టినవాఁడు.

పారు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పాఱు.

పారుకాడు. దే. అ. క్రి: చూ, పాఱు.1.

పారుడు. దే. వి. పాసనము: చూ, రోగము. 1.

పారుపత్తెకాఁడు. దే. విణ. దొరతనమువారికి యియ్యవలసిన ధనమును ప్రజలవలనరాఁబట్టెడి అధికారి. (తిరుపతిమున్నగు దేవస్థానములలో వాడుక. ఇతనినే దేవస్థానపుతహశ్శీలుదారం దురు.): చూ, స్వామి. 3.

పారుపత్తెదారు. దే. విణ. —పై—

పారుపత్తెము. దే. వి. రూ-పార్పత్తెము. దేవునికిని దొరతనమువారికిని ఇయ్యవలసినధనమును ప్రజలవలనరాఁబట్టెడి అధికారము: చూ, రపము. 1.

పారువ. దే. వి. జోడ. ఉ, రా. 6, ఆ. 73: చూ, సూచన. 1. [చూ, వీక్షించే.

పారువచూచే. వా. స. క్రి. చేక్రుఁగాఁజూచే:

పారువము నై. వి.=పారావత. సా. 2, ఆ. 65: చూ, సురటీ.

పారువాయ. నై. వి. బ.=—పై—

పారువేఁట. వా. వి. ఉత్సవవిగ్రహాదులను వేఁటకు తీసికొనిపోవుట.

పారుష్యము. సం. వి. అ. న. రూ-పౌరుషము, 1: చూ, పరుషము. 1; 2. పరుసఁదనపు మాట చూ, శబ్దము. 2.

పారె (రె) డుబండ్ల కెదురుగాఁగాళ్ళు జోతురా? లో. "పారెడు బండ్లకెదురు, కాళ్లు సాతునె యో పెట్టికొన వినుము." (కపిల యూశ్వచరిత్ర). [చూ, శర్కరాంకము.

పారేవతిము. సం. వి. అ.న ఒకానొకఎట్టికి త్తలి*

పార్ఘటము. సం వి. అ. న: చూ, నస్మము.

పార్తెంచే దే. అ క్రి. రూ-పాఱుతెంచే 1. పరుగెత్తివచ్చే; 2: చూ, వెల్లిగొను.

పార్థక్యము. సం. వి. అ. న.చూ, వేఱుపాటు.1.

పార్థివ. అం: చూ, సంవత్సరములు. (నిఘంటుకర్త కొట్రి శ్యామల కామశాస్త్రి జననము.—పార్థివ సం॥ర అధిక జ్యేష్ఠ బ ౯ ఆదివారము రాత్రి ౧౦ గడియలకు విశాఖా నక్షత్రము శిరోవీధినిదాఁటిఅనూరాధ రాశియుండఁగా రేవతీనక్షత్ర ప్రథమచరణ మకరలగ్నమందు జననము. బుధమహాదశా శేషము. సం 15-నె4-రో 13-గ౯).

పార్థివము. సం. వి. అ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హాయము; విణ. 2. పృథివీసంబంధమైనది: చూ, భూమి. 1.

పార్థివుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అర్జునుఁడు: చూ, సుభద్రేశుఁడు; 2:చూ, రాజు. 1.

పార్థుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పార్పత్తెము. దే. వి: చూ, రూ-పారుపత్తెము.

పార్పోతు. వా. వి· చూ, వెఱపరి.

పార్వణము. సం. వి. అ. పుం. 1. పార్వణమను మృగము· చూ, మృగము. 1; పుం. న. 2. పిండప్రదానము, పారణ- పారణము: చూ, పిండము. 4; విణ. 3. పర్వతసంబంధమైనది. చూ, హిమాలయము

పార్వతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 (పర్వతమునకుఁ గూఁతురు): అ, అంబ, అంబిక, అగజాత, అదితి, అనంత, అపర, అపరాజిత, అపర్ణ, ఆర్య, ఇంద్రాక్షి, ఈ, ఈశాని, ఈశి, ఈశ్వర, ఈశ్వరి, ఈశ్వరేశ్వరి, ఉమ, ఋద్ధి, ఏకపాటల, ఏకానంశ, ఐంద్రి, కథ, కపాలిని, కమల, కర్బురి-కర్పురి, కర్వరి, కల్యాణి, కాత్యాయని, కార్తికేయప్రసువు, కాలంజరి, కాలరాత్రి, కాళి-కాళి, కాలిక, కిరాతి, కుజ, కుమారసువు, కుమారి, కుష్మాండి, కృష్ణపింగళ, కైటభ-కైటభ-కైటభి, కోటరి, కోటవి-కొట్టవి, కౌమారి, కౌశికి-కౌషికి. క్షమ, క్షీరసాగరసుత, క్షేమ, గంగ, గణనాయిక, గిరిక, గిరిజ, గిరిసుత, గృహప్రసువు, గోమిని, గోల, గౌతమి, గౌరి, చండముండ-చండముండి, చండాలిక, చండి, చండిక, చర్చ, చర్చిక, చర్మముండ, చా

క్షీణి (చాండిక), జయ, జయంతి, తామసి, దక్షకన్య, దక్షజ, దర్దుర, దాక్షాయణి, దుర్గ, దుర్గి, దృషద్వతి, దేవి, ధేనుక, నందపుత్రి, నారాయణి, పింగ, ప్రభ, బర్హిర్ధ్వజ, బాభ్రవి, భవాని, భార్గవి, భ్రామరి, మంగళ, మాత, మాతృక, మారి, మృడాని, మేనకాత్మజ, యమస్వస, యమున, యాదవి, రుద్రాణి, లంబ, వారాలిక, వృషాకపాయి, శక్తి, శర్వాణి, శివ, శాంభవి, శివదూతి, శిఖరవాసిని, శూలన్యస్క, శైలేయి, షష్ఠి, సతి, సర్వమంగళ, సర్వార్థానుసాధిని, సింహధర, సినీవాలి, సో, హిండి, హైమవతి. (అవ్య).—అంతి. (తె. ప).—అమ్మిక, కటిచేడియ, కల్వలజోరదారి, కొండచూలి, కొండరాచూలి, గట్టుపట్టి, గట్టురాచూలి-గట్రిచూలి, గయిరమ్మ- గవరమ్మ- గైరమ్మ, గవురు-గౌరు, చేండి-చెండి, జేగముతల్లి, దుగ్గ-దుగ్గి, మలయమ్మ, ముక్కంటివెలఁది, లచ్చినెచ్చెలి, వలిమలకూఁతురు, వెనకయ్యతల్లి, వేల్పుటేటిసవతి, సత్తి, సామితల్లి, సామిసామేను చేకొన్నచాన, సింగముసెక్కుదంట; తద్వి.— ౧. కాళికి.-కాలి-కాళి, కాలిక-కాళిక. (తె. ప).—దుగ్గ, సత్తి; ౨. పార్వతిదూతకు.—జ్వాలాజిహ్వుఁడు. (ఇందు "క్షీరసాగరసుత" పొరపాటున పడినది. రద్దుచేయవలెను) (మిగతవానికి "చూ, హైమవతి"); 2. ద్రౌపది: చూ, మూన. 1; 3. ఒకగోపిక: చూ, మహాశూద్రి; 4. అంటుగు*: చూ, సల్లకి; 5. పాలకూర *: చూ, సుమంగళ; అం. 6: చూ, వేసరషాడవజభాషలు; 7: చూ, శాస్త్రపవిత్రకులు.

పార్వతీనందనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.

పార్వతీయము. సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రొద్దుతిరుగుడు*: చూ, సూర్యానువర్తిని; 2. ఏటుజోజి*: చూ, సుభిక్షు; 3. కొండగోనుగు*: చూ, మృదుద్రుమము; విశే. 4. పర్వతమునందుఁ బుట్టినది: చూ, హిమాలయము. (పర్వతము)

పార్వతీలోచనము. అం: చూ, జన్యతాళములు.

పార్వము. వై. వి.=: చూ, రూ-పారువము.

పార్శ్వక్రాంత. అం: చూ, ఆకాశచారులు.

పార్శ్వక్రాంతము. అం: చూ, కరణములు.

పార్శ్వక్రియలు. అం: సమున్నతము, నతము, పరిసారితము, వినివర్తితము, అపసృతము. (5)

పార్శ్వగతము. అం. 1: చూ, దృష్టిక్రియలు; 2: చూ, హస్తపరిచారములు.

పార్శ్వజానువు. అం: చూ, కరణములు.

పార్శ్వతలము. అం: చూ, హస్తపరిచారములు.

పార్శ్వతోముఖము. అం.—పై—

పార్శ్వనికుట్టనము. అం: చూ, కరణములు.

పార్శ్వభాగము. అం: చూ, పక్షభాగము.

పార్శ్వమండలము. అం: చూ, నృత్తహస్తములు.

పార్శ్వము. సం. వి. అ. న. 1. పర్శువులసమూహము; పుం. 2.=పంచే (ఎముకలచేతపూర్ణమై యుండునది. చంక క్రిందిభాగము): కచ్ఛము, పక్షము. (తె. ప).—అంక, అంచేల, ఇదుపు, ఇరుగు-ఇరువు, ఇఱ్ఱియలు, ఓర, కడ-కెడ, కెలఁకు, కెడను- కెలను, కెలవు-కెళవు, కోపు, క్రోవ, చెక్క-చెక్కయి, చాయ, చెంప, చెరఁగు-చెఱఁగు, చేయి, తట్టు, దెస, నిట్ట, పక్క-ప్రక్క, పక్కియి-పక్క, పట్టియ-పట్టె, పఱగడ, పారుగు-పార్గు-పారువు, బగి-బగులు, బరి, బరివాగె, మయి-మెయి-మై-మే-మేను, లెంప, వయిపు-వైపు, వలను, సంగడి, సూరెలు; తద్వి.— ౧ ఏనుఁగుకటుమరలకు.—కుంజము; ౨ కంటిక్రింద మొదలుకొని చెక్కిళ్ల పార్శ్వమునకు.—కుంజము; ౩. గుమ్మముప్రిక్కకు.— (తె. ప). -ఈడుపు - ఈడ్పు; ౪. చెక్కిలిక్రిందిభాగమునకు.—బుగి; ౫. చె

క్కలిమీఁదిభాగమునకు.—హనువు;ఉ. శిరః పార్శ్వమునకు.-అక్షము,కటము,కణము, కత లము. (తె. ప).—కడఁత-కణఁత, కడక. (మిగతవానికి "చూ, సూరెలు"); విణ. 3: చూ, సమీపము. 1; అం. 4: చూ, తాడితాంగములు.

పార్శ్వములు. అం. 1: చూ, స్త్రీలక్షణాంగ ములు. (ఎండియున్న మగఁడుచేచ్చును); 2: చూ, నాట్యోప యోగాంగములు (అంగము. 9) [ములు.

పార్శ్వవేష్టితము. అం: చూ, ఉద్ధితకరణబంధ

పార్శ్వసంఘటితము. అం. —పై—

పార్శ్వావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

పార్శ్వోన్నత.అం: చూ,అశ్వసంచారమార్గములు

పార్ష్ణి. సం. వి. ఇ స్త్రీ. 1. వేఁదుకెత్తిన యాఁడుది:చూ, స్త్రీ; పుం, న. 2 చూ, మడమ; 3. దండువెనుక: చూ, వెనుక. 1; 4: చూ, వెనుక. 1.

పార్ష్ణిగ్రాహసారుఁడు. అం: చూ, ద్వాదశరాజ మండలము(దండెత్తిపోవురాజునకు వెనుక దిక్కునను౦డు శత్రువు). పార్ష్ణిగ్రాహుఁడు.

పార్ష్ణిగ్రాహుఁడు. అం —పై—

పార్ష్ణిత్రి. సం వి. ఆ. స్త్రీ.అఱకాలువీఁగాలు మడమ౦ను మూసికొనియుండెడు ముచ్చె: చూ,సమ్మాళిగలు.

పార్ష్ణిత్రము. సం. వి.అ న. ముండటనుండిరక్షిం చెడుసేన: చూ,సేన. 1 [ములు.

దార్ష్ణిపార్శ్వగతము. అం: చూ,ఏకవింశతిస్థానక

పార్ష్ణియుద్ధము. అం: చూ, యుద్ధము.

పార్ష్ణివిద్ధము. అం చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు.

పార్ష్ణులు.అం:(మడమలు)1:చూ,లక్షణాంగములు.

(పురుషునిమడమలుసమములైరక్తవర్ణములైనన నుత్తముఁడగు); 2:చూ,స్త్రీలక్షణాంగములు- (స్త్రీమడమలు మట్టిసండ్లవలె పగడపుచాయగలిగిన పుత్రవతియగు.)

పాఱ. దే. వి చూ,రూ-పార.

పాఱఁజూచు. వా. స. క్రి. దృష్టించిచూచు.విజ.. 1, ఆ. 95: చూ, వీక్షించు.

పాఱఁదోలు.వా.స క్రి.తఱుము:చూ,వెంబడించు..

పాఱఁబోఁక. వా. వి:చూ, వారఁబోఁత.

పాఱఁబోఁత. వా వి.—పై—

పాఱఁబోయు. దే. స క్రి: కుమ్మరించు.

పాఱమ్మ. ద్వ. వి. (పాఱ + అమ్మ) (రూ-పాఱవాతమ్మ-పాఱవాతియమ్మ): చూ, బాణము 1.

పాఱవాతమ్మ ద్వ.వి.—పై—అం,భా.ద్వి.213.

పాఱవాతియమ్మ. ద్వ. వి.—పై.— అచ్చ. సుం, కాం. 121.

పాఱవేయు. దే. స. క్రి. 1. విసరివేయు·పాఱనైచు, 2. వదలవిడుచు పాఱనైచు.

పాఱనైచు. దే. స.క్రి.—పై—స్వా.2,ఆ 17.

పాటాడు. దే. అ.క్రి. (రూ-పారు-పారాడు-పారుకాడు) 1. పరుగెత్తు. భాగ. 7, స్కం. 99.చూ, వెళ్లు. 1; 2: చూ, వెల్లిగొను; 3.పాసనముచేయు· చూ,విష్ణించు; 4: చూ, వ్యాపించు. ఉ, హరి.3, ఆ. 58;(ఇదికొన్ని క్రియలకు స్వార్థమందును, కొన్నిటికి ఇంచు· క్నానమందును, మఱికొన్నిటికి ఆరంభార్థ మందును అనుప్రయుక్తమగుచున్నది.విరియఁ బాఱు, తెల్లవాఱు, పండఁబాఱు మొ.)

పాఱుఁడు.నై.వి.=విప్ర:చూ,స్వస్తిముఖుఁడు.1.

పాఱుటక్క. ద్వ. వి. (పాఱుఁడు + అక్క) 1. బాఁపనది:చూ,స్త్రీ;2. బ్రాహ్మణునిభార్య:చూ,భార్య. [రాక్షసుఁడు.1.(రాక్షసి)

పాఱుటసుర. మి. వి. బ్రహ్మరాక్షసుఁడు:చూ,

పాఉటాకులు. దే. వి. బ. మునులుకట్టుకొనెడు ఆకులు. య. 1, ఆ. 120.
పాఉడు. దే. వి: చూ, పఉత.
పాఉత. దే. వి: చూ, పాఉటక్క.
పాఉతెంచు. దే.అ.క్రి: చూ, రూ-పాఱ్తెంచు.
పాఉనీరు.వా.వి.ప్రవాహజలము: చూ, సలిలము.
పాఉపోఁగు. దే. వి. దూరదూరముగా పోయు నూలిపోఁగు: చూ, సూత్రము. 1.
పాఉలకెకిమీఁడు. వా. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1
పాఉవాఁడు. దే. వి: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు. 1. భార. ఆర. 4, ఆ. 342 [సంబగము.
పాఉవేట. దే. వి. దేవోత్సవము: చూ,
పాల. దే. వి 1: చూ, సుమంగళి *; వై వి 2: చూ, పాలగుమ్మ; 3.=పాటల. చూ, వర్ణము. 6; 4.=పాటల. కలిగొట్టు *: చూ, స్థాలి 2; విశ. 5 శ్వేతము: చూ, వర్ణము 6. (ఇది పాలుధాతుకృదంతము).
పాలంక్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పాలుక్య. కుందురువు: చూ, రాజార్హము.
పాలకడలల్లుఁడు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.
పాలకడలి. ద్వ. వి. క్షీరాబ్ధి చూ, సముద్రము
పాలకడలివెన్న. ద్వ. వి: చూ, హిమాంశువు.
పాలకన్నులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
పాలకము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగుపిత్త జ్వరము: చూ, హస్తి; 2: చూ, త్రిదోష పజము; 3: చూ, రక్షణము.
పాలకాకి. వా. వి. 1. తెల్లకాకి: చూ, వాయసము. 1; 2. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.
పాలకాయ. దే. వి: చూ, భక్ష్యము.
పాలకావడి చేక్కలు. వా. వి. బ. చూ, గొల్లకావడి చేక్కలు.
పాలకి. వై. వి.=పల్యంకికా. (రూ-పాలకీ-పల్లకి-పల్లకీ-పల్లక్కి-పాల్కి) వై. 7, ఆ. 145 చూ. సవారి.
పాలకీ. వై. వి.=: చూ, రూ-పాలకి.
పాలకీబొంగు చేక్క.ద్వ.వి.ముఖు: చూ, రిక్క.1
పాలకుండ. వై. వి. పాలుకాచెడు కడవ: చూ భాండము 3.
పాలకుప్ప. ద్వ.వి. పయోరాశి: చూ, స్తన్యము
పాలకూర. వై. వి: చూ, సుమంగళి*.
పాలకొడిస. ద్వ. వి: చూ, వత్సకము*.
పాలకొయ్య. దే. వి: చూ, యూపము. 1.
పాలగచ్చు. దే వి: చూ, సమాలంభము.
పాలగరువు. ద్వ. వి. మీఁదయిసుకగలజాతిపాఉనేల: చూ, భూమి. 1.
పాలగార. దే. వి: చూ, పాలగచ్చు.
పాలగుంజి. ద్వ. వి: చూ, పాలకొయ్య.
పాలగుమ్మ. దే. వి: చూ, పాలపిట్ట
పాలగుమ్ముడు. వై.వి.నల్లనేలగుమ్మడు*(ఇక్కడవ్యతిరేకలక్షణ) చూ, సర్వతోభద్ర.
పాలగొలిమిడి. ద్వ. వి. పయస్విని*. చూ, మొగలీర. [గంటు.
పాలగోఁకుడు. ద్వ. వి. పాలకుండ లోనియడుగంటు.
పాలఘ్నము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పలఘ్నము *. [పాత్రము. 6.
పాలచెంబు వై. వి. పాలుపితికెడు చెంబు: చూ, పాత్రము. 6.
పాలచేప. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
పాలచేరులు. ద్వ. వి. బ. రూ-పాలచేర్లు. గజ్జెవరము. స్వా.4,ఆ.42. : చూ, సిర. 1.[ఆ. 413.
పాలచేర్లు ద్వ. వి. బ.—పై.—ఉ, రా. 7, ఆ. 413.
పాలచొఱ దే. వి. తెల్లనిచొఱ: చూ, మత్స్యము. 1. [పారడ.
పాలడ. ద్వ. వి. (పాలు + అడఁగు): చూ, పారడ.
పాలతప్పేల. వా. వి: చూ, పాత్రము. 6.
పాలతుత్తము. ద్వ. వి: చూ, ఖర్పరి (సున్నపునీటిలో రెండుసోములు వండిన శుద్ధి.)
పాలటేఁకు. దే. వి. రూ-పాలతేఁకు, గృహద్రుమము*: చూ, శాకోటము.

పాలతేఁకు. దే వి: చూ; రూ-పాలటేఁకు.*
పాలనము. సం. వి. అ. న: చూ, రక్షణము (అ. స్త్రీ. అగును).
పాలనేలగుమ్మడు. వా. వి: చూ, పాలగుమ్మడు*. [పాసువు.
పాలపండ్లు. ద్వ. వి. బ. పుట్టుదంతములు: చూ,
పాలపాపఁడు. ద్వ. వి: చూ, శిశువు.
పాలపిట్ట. వై. వి: పాల, పాలగుమ్మ.(సం.ప).-కికి-కీకి, కికిదివి-కికీదివి, కికీదివి-కికీదివము-కికీదివి, కూటకము, క్షీరము, చాషము-చాసము, చిత్రవాలము, దివి. (చూ, శకుంతి).
పాలపూస. దే.వి. తెల్ల నిగాజోపూస:చూ,పూస.
పాలబుగ్గలు. ద్వ. వి. బ: చూ, లెంప. 2.
పాలమడ్డి. వా. వి:చూ, సరళద్రవము.
పాలమన్ను. ద్వ. వి:చూ, భూమి. 1.
పాలమీఁగడలు. వా. వి. బ. 1: చూ,భక్ష్యము; 2: చూ, ధాన్యము.
పాలము. సం. వి. అ.పుం. 1. కొయ్యపడిగము: చూ,పాత్రము.6 ;2. మడ్డు:చూ,లోహము.1.
పాలముంచెదరో నీలముంచెదరో జా. మేలుచేసెదరోకీడుచేసెదరో. "సీ.నీటను ముంచెదో పాలముంచెదవోయీబాలనింక."(శశిరేఖనాటకము)
పాలమున్నీటి కూఁతురు. ద్వ. వి:చూ,లక్ష్మి. 1.
పాలమున్నీటియల్లుఁడు. ద్వ వి: చూ,విష్ణువు. 1.
పాలమున్నీరు. ద్వ.వి. క్షీరాబ్ధి:చూ,సముద్రము.
పాలరాయి. వా. వి. తెల్లరాయి:చూ,రాయి.
పాలలము.సం.వి.అ.న.=పాలను:చూ,పలలము.1.
పాలవన్నె. వా. వి పయ్యా చూ,వర్ణము. 6.
పాలవల్లి. వా. మి. వి. దేవునిపీఠమునకు మీఁదుగా వ్రేలాడఁగట్టెడు పాల లత.
పాలవాఁగు. వై. వి:చూ, పాలమున్నీరు.
పాలవాహనిక. అం: చూ, అంతరభాషలు.
పాలవిలుగుడు. ద్వ. వి. కూకు: చూ, స్తన్యము.
పాలవెల్లి. ద్వ. వి: చూ, పాలమున్నీరు.
పాలసంద్రము. వై. వి: చూ, పాలవెల్లి.
పాలసత్రాళ్లు. ద్వ. వి. బ. రూ-పాలాసత్రాళ్లు-గుజ్జముకాళ్ళగట్టెడుత్రాళ్లు: చూ, నూత్రము. 1.
పాలసుఁడు. వై. విణ.=బాలిశః. 1: చూ, పాంసీరుఁడు; 2: చూ, మూర్ఖుఁడు. ఉ, రా. 7, ఆ. 484; 3: చూ, వ్యాధుఁడు.2. అచ్చ. బాల, కాం. 159; 4.=పలాశః: చూ,రాక్షసుఁడు. 1.
పాలసున్నము. ద్వ. వి: చూ, పాలగచ్చు.
పాలసురాలు. మి. వి. 1. దుష్టస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 2. మూర్ఖురాలు: చూ, స్త్రీ.
పాలాడు. దే. స. క్రి. ఖండించు. స్వా. 4, ఆ. 50: చూ, సెలగు.
పాలానుగు. ద్వ. వి. దుగ్ధతుంబి*: చూ, సొఱ.
పాలారుచు. దే. స. క్రి. రూ-పాలార్చు. భాగ. 3, స్కం. 670: చూ, వివరించు. 3.
పాలార్చు. దే. స. క్రి.—పై.—
పాలావు. ద్వ. వి: చూ, పాడియావు.
పాలాశదలము. పా. (త్వరితగతి) ఒకానొకవృత్తము. "న-న-న-న-న-న-గగములు. 11 యతి. 17 వఛందస్సు": చూ, వృత్తము. 1.
పాలాశము. సం. వి, విణ: చూ, రూ-పలాశము.
పాలాసత్రాళ్లు. ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-పాలసత్రాళ్ళు.
పాలాస్త్రీ. వా వి: చూ, రూ-పలాస్త్రీ.
పాలించు సం. స. క్రి: చూ, రక్షించు.
పాలిండ్లు. ద్వ.వి.బ.స్త్రీస్తనములు:చూ,స్తనము.
పాలింది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ:చూ,పాలిని.*
పాలిందితము. సం. వి. అ. పుం, న: అశ్మంతకము, అశ్మంతము, కుశలి*.
పాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=పాలియ: చూ, జోజోలపాలిక; అం. 2: చూ,సుషిరవాద్యములు; వై. వి. (1).=పాలికా:చూ,పాలిక. 1.

పాలికాఁపు. దే. విణ. (రూ-పాలిమేట్టము,పాలివాఁడు, పాలేరు, పాలేరువాఁడు. ఇవి రూపాంతరములని కొందఱు) 1. భాగస్థుఁడు: చూ, సగంధుఁడు; వా. 2. రైతుయొక్క-పొలములోచాకిరిచేయుబంటు; 3. మేఁడిపాలికి దున్నెడు మడకవాఁడు: చూ, వ్యవసాయి.

పాలిమేట్టము. దే. విణ.——పై——

పాలితము. సం.వి.అ.పుం.1. పెద్దకేఁకు*:చూ, శాకోటము; విణ. 2:చూ, రక్షితము;3. పెంచుకొనఁబడినది:చూ, వర్ధితము. 1.

పాలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్ల తెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి;విణ. 2. పాలించేనది: చూ, రక్షితము.

పాలియ. వై. వి.=: చూ, పాలికి. (1), 1.

పాలియము. వై. వి.=పాళికా. రూ-పాలెము. ఊరుదరిపల్లె:చూ, సీమ. 1 (దేశము.)

పాలివాఁడు. దే. విణ:చూ, పాలికాఁపు.

పాలు. వై. వి. 1.=పయస్సు:చూ,స్తన్యము(పాలకును తద్విశేషములకును"చూ,స్తన్యము"); 2. మత్తిలోనగుచెట్లరసము: చూ, స్తన్యము; దే.వి. 3. భాగము: చూ, పంపకము. 2; 4: చూ, వంతు. 5; 5:చూ,వశము. 1; 6:చూ,సమీపము. 1;బ.7.రూ-ప్రాలు:చూ, బియ్యము; 8: చూ, సేసఁబ్రాలు; అ. క్రి. 9:చూ, వెల్లఁబాఱు.

పాలుక్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ:చూ,పాలంక్య.

పాలుగొను. దే. స. క్రి. రూ-పాల్గొను:చూ, సంవిభాగించే.

పాలుడు. వై. వి.=పాండు:చూ, పాండువు.

పాలునీరునువెలిఁజేయుపక్కి-. వా.వి:చూ,హంస.

పాలుపడు. ద్వ. అ.క్రి.రూ-పాల్పడు. 1:చూ, లోఁబడు; 2:చూ, సమకట్టు.2.వై.4,ఆ.28.

పాలుపుచ్చు. దే. ప్రే. (పాలుపోఁజేయు)1:చూ, పాలుగొను; 2. నిర్ణయించే: చూ,సృజించే.

పాలుపోవు. దే.అ.క్రి.1:చూ,విభక్తమగు;2:ఏరపడు-ఏర్పడు. (మి. ప). నిర్ణయింపఁబడు; 3. తోఁచే: చూ,స్ఫురించే.

పాలుఖాన. దే. వి. ఉభయరాశియైన అంబారములో కాఁపువానికి చేరవలసిన వర్తనధాన్యము: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము)

పాలుమాలిక. దే. వి. (రూ-పాల్మాలిక-ప్రాలుమాలిక-ప్రాల్మాలిక): చూ, విలంబము. 1.

పాలుమాలు. దే. అ. క్రి. (రూ-పాల్మాలు-ప్రాలుమాలు-ప్రాల్మాలు) బద్ధకించే: చూ, వివరించే. 3. [1—2.

పాలువెట్టు. దే. స. క్రి: చూ, పాలుపుచ్చు.

పాలెగాఁడు. వా. వి. చిన్నజేమీదారుఁడు: గుత్తగాఁడు, ఇజారాదారు-ఇజారాదారుఁడు, మొఖాసాదారు: చూ, రాజు. 1.

పాలెము. వై. వి.=: చూ, రూ-పాలియము.

పాలెలు. దే. వి. బ. బిల్లలమొలత్రాటియందలి వెండి బంగారముల బిల్లలు. భో. 4, ఆ.60: చూ, భూషణము. 2.

పాలేరు. దే.వి. 1. మేఁడిపాలికి దున్నెడు మడక:చూ,లాంగలము; విణ.2:చూ,పాలికాఁపు.

పాలేరువాఁడు. దే. విణ :చూ, పాలికాఁపు.

పాలేఱు.ద్వ.వి.1: చూ, పాలమున్నీరు; 2. క్షీరనది. పర. 4, అ. 233:చూ,హరిదిని (నది).

పాలొల్లనిపిల్లియున్నదా. లో. "పాలొల్లనిపిల్లి గలదెపరికింపంగన్" (కుచేలోపాఖ్యానము).

పాల్కడలి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పాలకడలి.

పాల్కడలికాన్పు. ద్వ. వి. కామధేనువు: చూ, ధేనువు.

పాల్కడలిపట్టి. ద్వ. వి: చూ,పాలకడలివెన్న.

పాల్కి-. వై. వి =:చూ, రూ-పాలకి.

పాల్కొను. దే. స. క్రి:చూ, రూ-పాలుగొను.

పాల్పడు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పాలుపడు. రామా. 2, ఆ. 32.

పాల్మాలిక. దే. వి: చూ, రూ-పాలుమాలిక.

పాల్మాలు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పాలుమాలు.

పావ. వై. వి.=పాదుకా: చూ, సమ్మాళిగలు.

పావంచే. ద్వ. వి. 1. మెట్టు: చూ, సోపానము; 2. (చెఱువు లోనగువానియందలి) మెట్టు: చూ, సోపానము; 3. (గుమ్మము లోనగువానియందలి) చీడి: చూ, సోపానము; 4. (మేడ కొండలో నగువానియందలి) మెట్టు: చూ, సోపానము.

పావకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, వహ్ని సంజ్ఞికము*; 2. జీడి*: చూ, భల్లాతకి; 3. నెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

పావకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, సూర్యుఁడు; 3. మంచి నడవడి కలవాఁడు: చూ, శుద్ధుఁడు.

పావకోడు. వై వి.=పాదుకా (రూ-పావుకోడు-పాఁకోడు) పావ-పాగ-పాగె: చూ, సమ్మాళిగలు. (ద్వయమని శ. ర.)

పావటి. దే. వి: చూ, పావంచే.

పావడ వై. వి. 1. ధౌతవస్త్రము. కళా. 7, ఆ. 65; ఉ, రా. 6, ఆ. 125: చూ, వస్త్రము; 2.=పావన. ప్రావార. పరికిణీ· చూ, వస్త్రము; 3. బట్ట. ప్రభా. 1, ఆ. 80: చూ, వస్త్రము.

పావడము. దే. వి. కానుక. విక్రి. 5, ఆ. 115· చూ, లంచేము.

పావనము. సం. వి అ. న. 1. సాంతపనాది వ్రతము: చూ, కృఛ్రము. 7; 2: చూ, సలిలము; 3. ఆవుపేఁడ. చూ, పిడక; 4: చూ, రుద్రాక్షము. 2; పుం. 5. అందుగు బంకతోఁ జేసిన ధూపద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; 6. పచ్చ గుంట గలిజేరు *: చూ, వర్షకేతువు; విణ. 7. పవిత్రము: చూ, శుద్ధము. 3.

పావని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు); 2. గంగ: చూ, హ్రాదిని (నది); 3. తులసి*: చూ, హరిప్రియ; ఇ. పుం. 4: చూ, భీముఁడు; 5. హనుమంతుఁడు: చూ, వానరము; విణ. 6. పవిత్రురాలు: చూ, స్త్రీ.

పావనుఁడు. సం. విణ: చూ, శుద్ధుఁడు.

పావలా. వై. వి.=: చూ, రూ-పావులా.

పావలి. దే. వి: చూ, విచిల్లిక*

పావళము. వా. వి: చూ, పక్షి.

పావాడము. దే. వి: చూ, రూ-పవాడము. 1.

పావి. వై. వి.=పాపి. పర. 2, ఆ. 176: చూ, పాపాలముద్ద.

పావిలి. దే. వి: చూ, రూ-పావలి*.

పావు. వై. వి. 1.=పాద. వరహాలో ¼ భాగము; 2.=పాదుకా: చూ, సమ్మాళిగలు; వా. 3 నాలుగు సమభాగములలో నొకభాగము.

పావుకోడు. వై. వి.=పాదుకా: చూ, రూ-పావకోడు. [పరువళ్లు.

పావురపుపావులు. అం. (పావుపావులు): చూ,

పావురపుఁబలుకు. ద్వ. వి. రూ-పావురాఁబల్కు. మణితము: చూ, స్వరము. 2.

పావురము. వై. వి. 1.=పారావత. (రూ-పావురాయి -పారువము-పారవము-పార్వము-పారువాయి): చూ, సురటీ; అం. 2: చూ, కూజితములు. [బలుకు.

పావురాఁబల్కు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పావురపుఁ

పావురాయి. వై. వి.=: చూ, రూ-పావురము.

పావులా. వై. వి.=పాద. రూ-పావలా. (రు0-4-0).

పావుసేరు. వా. వి. 1 సోల, 20 తులములఎత్తు; 2. ఆఱుతులముల బంగారు మొదలగునది.

పాశకము. సం. వి. అ. పుం.=పాచిక. రూ-ప్రాసకము. సొగటాలకాయ: చూ, వ్యవహారము. 4.

పాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; 2. కేశపర్యాయములకు పరమైనచో వానిసమూహము: చూ, సిక. 4; 3. కర్ణశబ్దపూర్వక మైనపుడు సుకర్ణము; 4. ఛత్రపూర్వకమైనపుడు కుత్సితఛత్రము: అం. 5. గ్రహములు చరరాసులలో మొదటి మూఁడు పాదములయందున్న పాశముపట్టును (చూ, నిగళము, భుజంగము); అం. 6. చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.

పాశి. సం. వి. న్, పుం. 1: చూ, వరుణుఁడు. 1; 2: చూ, యముఁడు; 3: చూ, వ్యాధితుఁడు; విణ. 4. పాశధరుఁడు: చూ, సూత్రధారుఁడు. 5.

పాశుపతము సం వి. అ పుం. 1. పశుపతి యధిదైవతముగాఁగల యొక యస్త్రము: చూ, బాణము. 1; 2. పశుపతిమతము; 3: చూ, బకపుష్పము*; విణ. 4. పశుపతియందాసకలది.

పాశుపాల్యము అం. గోమహిష్యాదిపోషణవృత్తి: చూ, వైశ్యవృత్తి. [చూ, వేదము.

పాశురము. పా. ద్రావిడవేదములోని భాగము:

పాశ్చాత్యము. సం. విణ: చూ, పశ్చిమము.

పాశ్చాత్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వరుణుఁడు. 1; విణ. 2. పడమటివాఁడు; 3: చూ, వెనుకటివాఁడు. 2; 4: చూ, వెనుకటివాఁడు. 1.

పాశ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. త్రాళ్ళయొక్క సమూహము: చూ, సూత్రము. 1. [తము.

పాషండము. సం. వి. అ. పుం. వేదబాహ్యమ

పాషండి. సం. వి. న్. పుం. రూ-పాషండుఁడు. వేదబాహ్యుఁడు: చూ. సర్వలింగి.

పాషండుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—పై —

పాషాణదారుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఱాతిపనివాఁడు.

పాషాణదారణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వృక్షాదనము. 1. [బండదుబ్బు. *.

పాషాణభేది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పిండి

పాషాణము. సం. వి అ. పుం: చూ, రాయి.

పాసంగు. దే. వి. రూ-పాసఁగు. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

పాసనము. వై. వి.= చూ, పాచనము.

పాసిక. వై. వి=పాశక చూ, రూ-పాచిక.

పాసియము. వై. వి=పాయస. రూ-పాసెము: చూ, పాయసము. 1.

పాసెము. వై. వి.=—పై.— [ఆ. 84.

పాళ. దే. వి: చూ, పోఁకపొత్తి. స్వా. 3,

పాళము. దే. వి. 1: చూ, విధము. 1; 2: చూ, సమయము. 1. పా. 4, ఆ.16; వై వి. 3.=ఫాల. రూ-పాళా. బంగారులోనగువానికడ్డీ: చూ, శలాక; 4.=పార కొలఁది. పాండు. 4, ఆ 211: చూ, పరిమితి.

పాళా. వై. వి.=: చూ, రూ-పాళము. 3.

పాళి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ 1. అంచు: చూ, మైజోలు; 2. గురుతు: చూ, లక్షణము. 1; 3. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 4. వరుస: చూ, శ్రేణి. 1; 5. చెవితమ్మె: చూ, భూషణము. 2; 6. కొండనెత్తము, స్నువు: చూ, హిమాలయము (పర్వతము); 7 మీసములుగల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 8. పేను: చూ, యూకము; వై. వి. (1)=పాళికా. జూదమాడెడి పలక, జూదము (అనికొందఱు). (రూ-పాళియ-పాళె-పాళీ): చూ, వ్యవహారము. 4; (2). = పాళికా: చూ, పాళియము. 1; (3). సాలెపోఁత. చూ, వ్యవహారము. 4; వా. వి.(4): చూ, రూ-పాళీ. 3.

పాళియ. వై. వి.=: చూ, రూ-పాళి. (1).

పాళియము. వై. వి.=పాళికా. 1. దండువిడియు చోటు (రూ-పాళె-పాళెము): చూ, శిబి

రము; 2.=బలమ్. దండు: చూ, సేన. 1; 3: చూ, రక్షణము; 4 పాలెగాని పట్టణము (రూ-పాళెము)పాళెముపట్టు: చూ, సీమ. 1 (దేశము)

పాళి. వై. వి. రూ-పాళి. 1.=పాళికా: చూ, పాళి (1); 2.=పాళికా: చూ, పాళి (2); దే. వి. 3. వ్రాసెడి ఇనుపకలముయొక్క మొన: రూ-పాళి; వా.4. పాలి.పాళీవిషచ్ఛేదుజ్వరము: చూ, రోగము. 1.

పాళే. వై. వి.=:చూ, రూ-పాళియ.

పాళెంబుదిగు. ద్వ. అ. క్రి. 1. (దండు) విడియు: చూ, విడియు. 1; ప్రే. 2. పాళెంబుదించే. ఉ, రా. 4, ఆ. 146.

పాళెగాఁడు. ద్వ. వి. (పాళెము + కాఁడు) పాళెముపట్టుదొర. అని. 3, ఆ. 9.

పాళెము. వై. వి.=:చూ,రూ-పాళియము (దండువిడియు చోటునకు.-రామా. 7, ఆ. 40; దండునకు.—ఉ, రా. 7, ఆ. 63; చిన్న పట్టణమునకు.—య. 1, ఆ. 87)

పాళెముపట్టు. ద్వ. వి: చూ, పాళియము. 4.

పి

పింగ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, రోచన; 2: చూ, పార్వతి. 1; 3: చూ, హింగువు. 2; 4: చూ, వృంతము.

పింగటించే. వా. స. క్రి: చూ, పింగళించే.

పింగము. సం. వి. అ న. 1: చూ, హ్రీబేరము *; పుం. 2. రూ—పింగళము. గోరోజనమువంటి వన్నె: చూ, వర్ణము. 6; విశ. 3.రూ-పింగళము. గోరోజనమువంటివర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పింగలి. దే. వి. 1. వెనుకటిది; 2: చూ, వెనుకటివాఁడు. 1—2. నిర్వ. 6, ఆ. 146.

పింగళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దక్షిణదిక్కునందలి ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి; 2. పింగళనాడి: చూ, నాడులు. 3; 3: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు; 4. పింగళయను భోగమువది: చూ, వేశ్య; అం. 5: చూ, సంవత్సరములు; 6: చూ, దిగ్గజభార్యలు.

పింగళము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ—పింగము. 2; 2: చూ, వానరము; 3: చూ, సర్పము; 4: చూ, ముంగిస; 5: చూ, లిబ్బి. 2; విశ. 6: చూ, పింగము. 3.

పింగళాక్షుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పచ్చకన్నులవేల్పునూఁడు.

పింగళి. వా. వి: చూ, పుంజే.

పింగళించే. వా. స. క్రి. మోసమునరాఁబట్టు: పింగటించు, పిక్కలించే.

పింగళుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. సూర్యునిప్రక్కనుండెడు వారిలో నొకఁడు (చూ, దండుఁడు, పారిపార్శ్వకుఁడు); 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 3: చూ, శివుఁడు.

పింగాక్షుఁడు. సం. వి. అ. పుం:చూ, శివుఁడు.

పింగాణి. దే. వి. పింగాణిమట్టిగిన్నె: చూ, భాండము. 3.

పింగాణిచిప్ప. వా. వి.—పై.—

పింగు. వా. వి: చూ, సొమ్ము.

పించియము. వై. వి.=పింఛమ్. (రూ-పించెము-పించేము-పీఁచేము-పెంచేము) 1. నెమలిపురి. పాం. డు.1,ఆ.213:చూ,శిఖండము; 2. నెమలిపురికన్ను: కన్ను. (సం. ప).—చంద్రికము.

పించెము. వై. వి.=—పై.—

పించే. వా. వి. బలము: చూ, శక్తి. 1.

పించేను. వా. వి: పెన్నను.

పించేమడపు. వా. వి: చూ, హింస. 1.

పించేము. వై. వి. రూ-పీఁచము=పింజ. 1:చూ, హామిక; 2: చూ, హంకారము; 3.=పింఛ: రూ—పించియము.

పింఛే. వా. వి. బోఁకి: చూ, శల్యము. 1.

పిఁచేమన్నిగొను. వా. స. క్రి చూ, సంహరించే

పింఛము. సం. వి. అ.న. 1.=:చూ, పించియము; 2 =పింజే బాణపుఁగొన: చూ, బాణము. 1, 3. శ్రీకృష్ణుని శిరోభూషణము: చూ, భూషణము. 2.

పింజ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. దూది: చూ, సముదాత్రింత. 3; 2. పసుపు. చూ, వర్ణము. 6.

పింజనము. సం. వి అ. న. దూదేకుఁబిల్లు, చూ, బాణము. 1.

పింజము. సం. వి. అ. న. 1.=పింఛే. బలము: చూ, శక్తి. 1; 2. చూ, హింస. 1; విణ. 3. కలఁతపాటినది. చూ, వ్యాకులము.

పింజరము. సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2: చూ, హరిదళము; పుం. 3. ఎఱుపుమించిన పసుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6: 4 తామ్రము చూ, లోహము. 1; విణ. 5. ఎఱుపుమించిన పసుపురంగు గలది. చూ, వర్ణము 6;6 చూ, పింజము. 3

పింజలము. సం. వి. అ. పుం మిక్కిలి కలఁత పాటిన సేనలోనగునది: చూ, సేన. 1.

పింజలి. అం. చూ, హిందోళజభాషలు.

పింజించే దే.స. క్రి. 1. పింజెపోయు; 2 నీళ్లు చిలుకరిలఁజిమ్ము. భాగ.8, స్కం. 47.చూ, ప్రోక్షించే. [ము. 1

పింజిక. సం.వి.ఆ. స్త్రీ. నూలిచుట్ట చూ, సూత్ర

పింజూషము. సం. వి. అ. పుం. చూ, శమలము

పింజె. దే. వి 1. ముంగుఁజెక్కికొనెడిపస్త్రపు కుచ్చె. ప్వ.3, ఆ.71:చూ, వళి. 2; 2. వెనుకకుఁజెక్కుకొనెడి దోపతికొంగు. ఉ, రా. 6, ఆ. 361:చూ, వళి. 2; 3. కచ్ఛభేదము చూ, వళి 2, బ. 4. కుచ్చిళ్లు:చూ, వళి. 2

పింజే వై. వి.=పింఛ. 1. చూ, పింఛము. 2; 2: చూ, పింజనము.

పింజేకాడ. ద్వ. వి:చూ, పింజే. 1.

పింజేవఁగోవి. దే. వి. చిమ్మనగోవి. జై. 2, ఆ. 69:చూ, శృంగము. 3.

పింజేపింజేఁగఱచుట. జా. ఒకదాని వెనుకనొకటి పోవుట(పింజే=బాణముయొక్క వెనుకభాగము.) "పింజేపింజేగఱచుకొని పాఱుతూపులొక్కటియవోలె." (కళాపూర్ణోదయము)

పంజారి. ద్వ. వి. రూ-పెంజారి. 1. దూదేకుల వాఁడు. చూ, రూ- పెంజారి;వా. 2. తుచ్ఛుఁడు:చూ, వ్యాఘుఁడు. 2; 3 తుచ్ఛస్త్రీ:చూ, స్త్రీ. [(అనికొంపలు):చూ, సదనము. 1.

పింగ. సం వి. ఆ. స్త్రీ =పేఁట. అంగళ్ళవాడ

పిండకము సం. వి. అ. న 1 చిల్లముడ్డి చూ, సల్లకి (రాజార్హము); 2. చూ, భూతము.

పిండఖర్జూర. సం. వి ఆ స్త్రీ అచ్ఛపిండ*.

పిండదానకరులు అం. చూ, గయాపిండదానార్హులు.

పిండపాదము. సం. వి అ పుం. చూ, హస్తి.

పిండపుష్పము. సం. వి. అ న. 1 మెట్టనూయి: చూ, సరస్సు. 1; 2 అశోకపుఁబువ్వు చూ, హేమపుష్పము; 3 దాసనపుఁబువ్వు చూ, హయజీవనమారకము. [చూ, సొఱ.

పిండఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేఁదుసొఱకా:

పిండము సం. వి. అ న. 1. బ్రిదుసుఁడుపు: చూ, వృత్తి. 2; 2. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; పుం. 3.=పిండలి. అన్నపుపిడుచే ముద్ద: చూ, సాదము. (1); 4. పితృదేవతలకిచ్చెడు అన్నములోనగువానిముద్ద చూ, నాడము (1); 5. గర్భము: చూ, భ్రూణము. 1; 6: చూ, శరీరము; 7. శరీరమునందుఏకదేశము: చూ, శరీరము; 8. గృహమునందు ఏకదేశము: చూ, సదనము. 1; 9. చెండు: చూ, సరి. 3, 10. గజకుంభము. చూ, హస్తి, 11. బో

కము: చూ, సౌరభము.3; 12 బలము: చూ, శక్తి. 1; 13: చూ, సమూహము; 14. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 15: చూ, రూపిండకము. 1; 16. దాసనము*: హయజీవనమారకము. [ఉ, హరి. 4, ఆ. 229.

పిండలి. వై. వి.=పిండ: చూ, పిండము. 3

పిండాంశుకము. సం. వి. అ.న:చూ,తృణము. 1.

పిండాకూడు. వా. మి. వి: చూ, పిండము. 4. (దీనిని ఒకానొకతిట్టునందుపయోగించెదరు) (ఇట్లుపిండాకుడు) [చూ, వాన. 1.

పిండాభ్రము. సం. వి. అ. న. వానతూర:

పిండాలువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1.చేంబకంద*: చూ, సూరణము, 2 చూ,పిండాంశుకము *.

పిండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=పిండు: చూ, సమూహము; 2. ఒకానొక ఈఁదు*: చూ, హింతాలము; 3. మంగ *: చూ, శ్వసనము; 4: చూ, సాఱ*; వై. వి. (1) =పిష్టము. బియ్యములోనగువానిపొడి: చూ, సాదము. (1). (ఉడికినపిండినిగూడ పిండిఅనివాడెదరు.) [2: చూ, పిండకము. 1.

పిండిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, నాభి. 4;

పిండికూడు. ద్వ. వి. సంకటి.చూ,సాదము (1).

పిండికూర. వై. వి: పిండిబొద్దికూర*. జై. 4 ఆ. 96.

పిండికొండ. వై. వి. నగభేది*: కొండపిండి.

పిండితము. సం. విణ. 1. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 2. గుణింపఁబడినది:చూ,హెచ్చవేత; 3.ఎంచేఁబడినది: చూ, సంఖ్యేయము; 4. చేర్పఁబడినది: చూ, మట్టసము.

పిండిదొండ. వై. వి: చూ, రక్తఫల *.

పిండిపిఁచే. వా. వి: చూ, సంవాహనము. 1.

పిండిపోఁక. వై. వి. చిమిడిన అన్నపు ముద్ద: చూ, సాదము. (1). (లగడపిండమందురు).

పిండిబండ. వా. వి: చూ, పిండిబండదుబ్బు *.

పిండిబండదుబ్బు. వా. వి: పిండిబండ. (సం.—పు).—అశ్మగర్భజము, అశ్మఘ్నము, అశ్మభేది,పాషాణభేది. (చూ, వృక్షము) *.

పిండిబొద్దికూర. వా వి: చూ, పిండికూర.*

పిండిమిరియము. వై. వి:చూ, భక్ష్యము.

పిండిలము. సం. వి. అ. పుం:చూ, వంతెన.

పిండివంట. ద్వ. వి. 1. అప్పము:చూ, భక్ష్యము; 2. చేక్కిలము:చూ, భక్ష్యము;వా. బ. 3. పిండితోతయారైన రొట్టెమొదలగునవి.

పిండివడియము. వై. వి:చూ, భక్ష్యము.

పిండివంటవాఁడు. వా. వి:చూ, అపూపకుఁడు.

పిండీకృతము. సం. విణ. ముద్దగాఁజేయఁబడినది.

పిండీతకము. సం. వి.అ. పుం. 1. మంగ*:చూ, శ్వసనము; 2:చూ, మరువము*.

పిండీతగర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కఫవర్ధనము.*

పిండు. సం. వి. అ. పుం. 1. చెండు(తెనుఁగున ఉత్వము) భార. ఆది. 5, ఆ. 203.చూ, సరి. 3; వై. వి. (1).=బృందః:చూ, పిండి. 1; దే. స. క్రి. (2). పాలుపిండు:చూ,పిదుకు; (3) రసము పిండు: పిడుచు; (4) (తడిసినబట్ట) పిండు: పిడుచు.

పిండుగట్టు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, సంతనకట్టు. భార. అర. 3, ఆ.13. [టుపు. 2.

పింద. దే. వి. (రూ- పిందియపిం-ందె):చూ,శలా-

పిందియ. దే.వి. రూ-పిందె. 1.—పై.—వసు. 1, ఆ.135; 2.రత్నాలపోఁగులులోనగువానియందుజేవచేట్టు చేర్పఁబడు తదవయవము.

పిందె. దే. వి.—పై—

పింపిణీ. దే వి. స్త్రీ వేణీవిశేషము:చూ, వేణి.2.

పింపిసలాడు. దే. అ. క్రి. 1. బాలికలు పెదవిమీఁదుగా నొకవిధమైనధ్వని కలిగించుచునర్తించు. రుక్మి. 1, ఆ. 86:చూ, మలపుగొను; 2. నర్తించు:చూ, మలపుగొను.

పింపిసలు. దే. వి. బ:చూ, పింపిళ్లు.

పింపిళులు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పింపిళ్లు.

పింపిళ్లాడు. దే. అ. క్రి: చూ, పింపిసలాడు.

పింపిళ్లు. దే. వి. బ. 1: చూ, బాలికాక్రీడ; వా. 2 చూ, సన్నాహము; 3: చూ, లంఘు; 4: చూ, హాణిగలు.

పింపిళ్లుగూయు. దే.అ.క్రి (పింపిళ్లు + గునియు) చూ, పింపిసలాడు. (1 వ యర్థమునకు.—హరి. పూ. 7, ఆ. 160; 2వ యర్థమునకు.—యు 3, ఆ. 56; కళా. 6, ఆ. 6.)

పికపికలు. దే. విశ. బ: చూ, వికావికలు నిర్వ. 6, ఆ. 148.

పికము. సం.వి.అ. పుం: చూ, సాఁకుడుపులుఁగు

పికవర్ధనము. సం. వి అ. పుం: చూ, వాయసము.

పికిలి దే. వి. రూ-పిక్కిలి చూ, పిగిలిపిట్ట.

పికిలిపువ్వు. ద్వ.వి. పికిలిపిట్టతోఁ గక్రిందిపువ్వు.

పికులు. వా. అ. క్రి చిసువు చూ, విదారించు

పిక్క. నై. వి. 1.=పిండికా: చిఱుతొడ-చిఱుఁదొడ, జంగ. (సం. ప).—జంఘ, టంక, ప్రసృత. (చూ, హజ్జ); 2.=స్ఫికా *. చూ, రాజార్హము; వా. 3. గింజ. "జీడిపిక్క" "పనసపిక్క": చూ, విత్తనము.

పిక్కటిలు. దే. అ. క్రి. రూ-పిక్కటిల్లు. 1: చూ, వర్ధిల్లు; 2: చూ, వ్యాపించు, 3: చూ, పికులు. ఉ, రా. 6, ఆ. 45; 4: చూ, మెండుకొను నిర్వ. 10, ఆ. 10; 5: చూ, సందడించు

పిక్కటిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై—(సందడించుటకు.—భాగ. 6, స్కం 221; వ్యాపించుటకు.—ప్రభా. 1, ఆ. 68.)

పిక్కపాళము. వా. మి. వి. చూ, సొంటిపిక్క.

పిక్కలు. పా. 1. దీనికి ఉపమానములు.—మొసళులు, కాహళములు, పరిపొట్లు, అంబులపొదులు, అవుతోఁక; అం. 2: చూ, నఖక్షతస్థానములు.

పిక్కారు. ద్వ. వి. (పిదప + కారు) దాళవా-దాలువా-దాళ్వా: చూ, రెండవపంట.

పిక్కిలి. దే. వి. 1: చూ, రూ-పికిలి. హై. 1, ఆ. 45; వా. 2. అబద్ధము. "పిక్కిలిఆట": చూ, వితథము.

పిక్కిలించు. వా. స. క్రి: చూ, పింగళించు.

పిక్కు. దే. వి.1. కపటము; చూ, వ్యాజము 1; 2: చూ, వంచనము; 3: చూ, మర్మము; 4. క్రొత్త బట్టమడతలోనున్నతుక్కవచెంగు: చూ, వళి. 2; దే.స. క్రి. 5: చూ, వంచించు; అ. క్రి. 6: చూ, వెనుదీయు.

పిక్కుమేకము. వా.వి. నక్క: చూ, సృగాలము.

పిగిలి. వా.వి: చూ, రూ-పికిలి. [గమందలి తూలిక.

పిగిలికుచ్చు. వా. వి. పిగిలిపిట్టయొక్క పృష్ఠభా

పిగిలిపిట్ట వా. వి: పికిలి-పిక్కిలి-పిగిలి- పిలి; తిత్వి.-తురకపికిలి; పట్టుజీను పు (చూ, శకుంతి)

పిగులు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పికులు

పిచండము. సం. వి. అ. పుం. 1. కడుపు: చూ, భూర్ణము. 1; 2. పశుపు చూ, శయ్య. 1.

పిచండిలుఁడు. సం. విశ: చూ, బొజ్జవాఁడు.

పిచిండము. సం. వి. అ. పుం. 1 చూ, పిచండము. 1; 2. మృగములవీఁపు: చూ, వీఁపు.

పిచికారి. వా. వి. నూదితో మందు ఎక్కించుట.

పిచుతూలము. సం వి. అ. న చూ, పిచువు.1.

పిచుమందము. సం వి. అ. పుం: చూ, వేము.*.

పిచుమర్దము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

పిచులము. సం వి అ పుం. 1. నీరుకాకి: చూ, వాయసము. 1; 2 గన్నేరు * చూ, హయమారకము; 3. పక్కి*: చూ, శాఖోట.

పిచువు సం. వి. ఉ. పుం. 1 దూది: చూ, సముద్రాంత. 3; 2. కుష్ఠభేదము: చూ, విపాదిక: 3.మాడ. చూ, హిరణ్యము. 2; 4 చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

పిచ్చుటము. సం. వి. అ. న. 1. తగరము: చూ,

లోహము. 1; 2. సత్తు: చూ, లోహము 1; పుం. 3. కంటితెవులు: చూ, హర్షణము.

పిచ్చి. వై. వి.=పిత్తమ్: చూ, పిచ్చె.

పిచ్చిక. దే. వి: చూ, రూ-పిచ్చుక.

పిచ్చికకుంటు. దే. వి. (రూ-పిచ్చికుంటు-పిచ్చుకకుంటు-పిచ్చుకుంటు).1. అనూరుఁడు: చూ, సూరసూతుఁడు; విశే. 2. కాళ్లులేనివాఁడు: చూ, సూరసూతుఁడు. [8,ఆ.13.)

పిచ్చికుంటు. దే.వి.-వై—(అనూరునకు.—వై

పిచ్చితనము. వా. వి: చూ, పిచ్చె. 1. [లుకోను.

పిచ్చిలు దే. అ. క్రి. రూ-పిచ్చిల్లు చూ, బుగు

పిచ్చిల్లు దే అ.క్రి.—వై— [వాఁడు అనియు)

పిచ్చివాఁడు. ద్వ. విశే: చూ, వెఱ్ఱివాఁడు. (పిచ్చె

పిచ్చె. వై. వి. 1.=సత్త. మతిభ్రమ: చూ, వెఱ్ఱి 1; వా. 2: చూ, వృషణము; విశే. 3: చూ, హీనము. 1. రామా. 7, ఆ. 259.

పిచ్చెకుంచము. వా. వి. కొలతతగ్గెడు కుంచెము

పిచ్చెపట్టు. దే.వి. 1 లుబ్ధత్వము: చూ, లోభము; వా 2. పీడనిపట్టునల. [చూ, పెసర.

పిచ్చెపెసర. దే. వి. ఒకరకము పెసర*

పిచ్చెలించు దే. అ. క్రి. 1· చూ, సందడించు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 181; 2. భయపడు అచ్చ. యు, కాం. 170: చూ, సృక్కు. 6; స. క్రి. 3: చూ, పరిశంసించు. భార. విరా. 3, ఆ. 205.

పిచ్చె. దే. వి. రూ-పిచ్చె. 1. చింతవిత్తు: చూ, పిత్తనము; వై. వి. రూ-పిచ్చె. 2.=పిత్త. జంతుఘ్నుల కడుపులోని పిత్తకోశము; వా. 3: చూ, వృషణము; 4: చూ, పిచ్చె. 1.

పిచ్చుక. దే. వి: రూ-పిచ్చిక, ఊరఁబిచ్చిక, పిట్ట (సం. ప) —ఆటకము, కలవింకము, కలానువా(నా)ది, కలావికలము, కాలకంఠము, కాలానునాది, కులింగకము-కులింగము, గృహనీడము, గృహబలిభుక్కు-చటకము, చటకము, చిత్రిపృష్ఠము, నీలకంఠము, వృషాయణము; తద్విశేషములు.-౧.అడవిపిచ్చుకకు.-(సం. ప).— కులింగము; ౨. ఆఁడు ఊరఁబిచ్చుకకు.—(సం. ప).—అకృష్ణిక, కుమారి, చటక-చటకక, చటకోత్తమ; ౩. ఆఁడుపిచ్చుకపిల్లకు.— (సం. ప).— చటక; ౪. నల్లపిచ్చుకకు.— నల్లపిచ్చుక. (సం. ప).— కుమారి, కృష్ణిక, గాంధార రాజము, దుర్గ, పోతకి, శకుని; ౫. బంగరు పిచ్చికకు.—పచ్చతలపిచ్చుక, బంగారుపిచ్చుక. (సం ప).—కలికారము, కావృకము, నీలకంఠము, పీతముస్తకము, పీతముండము; ౬. మగపిచ్చుకపిల్లకు. (సం.ప).—చాటకైరము; ౭. మందపిచ్చుకకు.—ఉవ్వ, ఉవ్వపిట్ట, కాటుకపిట్ట, కురవకపులుఁగు, మందపిచ్చుక, రువ్వపులుఁగు-ఉవ్వపులుఁగు. (సం. ప) —కర్ణాటీనము, కర్ణాటీరకము-కాకచ్ఛదము, కాకచ్ఛది, కృష్ణము, ఖంజఖేటము, ఖంజఖేలము, ఖంజనము, ఖంజరీటము, గూఢనీడము, గోలత్తిక, చంచలము, చరటము, తండకము; ౮. ఆఁడుకాటుకపిట్టకు.-(సం ప).-ఖంజరీటి; ౯.నల్లనికడుపుగల మందపిచ్చుకకు.—(సం. ప).—కృష్ణము. (మిగతవానికి "చూ, శకుంతి")

పిచ్చుకకాలు. దే. వి. పర్పటమను తృణము*: చూ, హరిత (తృణము. 1)

పిచ్చుకకుంటెద. వా. వి: కుంటెద. (అప్రి)

పిచ్చుకకుంటు. దే. వి, విశే: చూ, రూ-పిచ్చికకుంటు (అనూరునకు.—కాశీ. 1, ఆ 126)

పిచ్చుకపైబ్రహ్మాస్త్రము. జా. కొద్దివానిమీఁద విస్తారప్రయత్నము చేయుట. "పిచ్చుకపై బ్రహ్మాస్త్రమన్నటుల" (ధర్మజరాజసూయ)

పిచ్చుకగూఁడు. వా. వి: చూ, గూఁడు. 1.

పిచ్చుకుంటు. దే. వి, విశే: చూ, రూ-పిచ్చుకకుంటు.(అనూరునకు.—ఉ, రా. 1, ఆ.17.)

పిచ్చేగుంటివాఁడు. దే.వి. 1. కమ్మవారినిఅడిగి కొని జీవించువాఁడు:చూ, యాచకుఁడు; 2: చూ, యాచకుఁడు.

పిచ్చేగుంటుమీఁద భాగీరథి ప్రవేశించినట్లు. లో. పిచ్చేకపై బ్రహ్మాస్త్రమువంటిది.(సారం. 3, అ. 175.)

పిచ్చె. దే, వై. వి: చూ, రూ-పిచ్చే.

పిచ్చెత్తు. వా అ. క్రి: చూ, వెఱ్ఱెత్తు.

పిచ్ఛ. సం. వి.ఆ. స్త్రీ.1. అరఁటి*:చూ,రంభ 2; 2:చూ, ప్రత్యాకారము; 3. గుఱ్ఱపుకాలిపుండు:చూ, వ్రణము; 4. పోఁక*: చూ, స్రాసి. 1; 5:చూ, సమూహము; 6. పాము యొక్కజోల్లు: చూ, స్యందిని; 7: చూ, శాల్మలీవేష్టనము; 8. వరుస: చూ, శ్రేణి 1; 9. గంజిమీఁది మీఁగడ: చూ, సాద ము. (1). [చూ, సదనము.1.

పిచ్ఛందనము. సం. వి. అ. న. రాజగృహరచన:

పిచ్ఛము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పించియము; 2: చూ, సిక. 4; పుం. 3: చూ, వాలము. 1

పిచ్ఛిల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇరుగుడు* చూ, శింశుప; 2. బూరుగు*: చూ, శాల్మలి; విణ 3. పేరినది; 4. మీఁగడకట్టినది: చూ, విజిలము.

పిటకము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. పుండు రూ_పీటకము: చూ, వ్రణము; పుం. 2.చిన్నపెట్టె.రూ-పేటకము:చూ,సందుకా; 3.=బుట్టిక. చిన్నగంప: చూ, సజ్జె. 1;4.=: చూ, పిడుగు.

పిటము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పిటకము. 3.

పిట్ట వై. వి. 1.=పిత్సన్. పులుఁగు: చూ, పక్షి; 2: చూ, జచ్చేక; 3: చూ, గడ్డ.

పిట్టగూఁడు. ద్వ. వి. పక్షిగృహము: చూ, సదనము. 1.

పిట్టతగవుపిల్లితీర్చెను. లో. "పిట్టతగవుపిల్లితీర్చినట్లా జఠరమార్జాలంబు కాళ్లతో నారెంటినిఁ జిక్కఁబట్టె" (నీతిచంద్రిక-సంధి).

పిట్టపిడుగు. దే. క్రి. విణ. 1. అనివార్యము: చూ, వాలాయము. 2; 2. అధికారము: చూ, రపము. 1. [పాదము. (1).

పిట్టు. వై. వి.=పిష్ట. వాసెనపోలె; చూ,

పితరము. సం. వి. అ. న. 1. కవ్వపుకోల: చూ, స్తంభము. 1; 2. ముస్తె*:చూ, హరిత (తృణము. 1.); పుం, న. 3 వంటకుండ: చూ, భాండము. 3; 4 చూ, ఈఖ్యము.

పిడక. వై. వి.=పిష్టక. (దేశ్యమని శ. ర.) పిసికిముద్దగాఁజేసి తట్టియెండించిన పేఁడ: రూ-పిడుక, చేఱపుఁబిడక. (సం. ప).— ఉత్పలము, ఉపలనాడి, కరండము, కహరము, గోగణము, గోగ్రంథి, గోహలము-గోహళము, చాణము, ఛగణము, బుషము - బుసము; తద్విశేషములు.— ౧. ఎరివికి —రూ-పిడుక, ఎరివి-ఎరువు, కత్త-కత్తము, గొబ్బరము. (సం ప).— కరీషము-కారీషము, గోగ్రంథి, దోహదము, పాంశువు, శుష్కగోమయము; ౨ ఏరుపిడకకు— రూ-పిడుక,ఏరు పిడక-ఏర్పిడక-ఏఱుపిడక-ఏఱ్పిడక, ఏఱునుగ్గు, నుగ్గు, పరట, వంట. (సం. ప).— కరీషము— కారీషము; ౩. కాలిన పిడక తునుకకు.— కచిక-కచ్చిక; ౪. గోమయమునకు.— పెండ-పేఁడ. (సం. ప) — గోకృతము, గోపురీషము, గోమయము, గోవిట్టు, గోవిష్ఠ,గోకృత్తు,గోహన్నము;౫. నిప్పుతగిలించిన పిడకలవరుసకు.-తోఁకచిచ్చే. (సం. ప).- ఉపాహితము; ౬. పేఁడకు.— పెండ-పేఁడ.(సం.ప).—గోమయము;(మిగతవాని కి"చూ,శుష్కగోమయము.")(శమలము).

పిడకనిప్పు. వా. వి: చూ, వహ్ని. 1.

పిడకమొసలి. వా. వి. రూ-పిడుకమొసలి: చూ, మత్స్యము. 1.

పిడచే వా. వి. రూ-పిడుచే: చూ, సాదము(1).

పిడచేపాఁత. వా. వి: చూ, అలుకుమెట్ట.

పిడత. వా. వి. రూ-పిడుత. 1. మిక్కిలిచిన్న కుండ. చూ, భాండము. 3; 2. చిన్నగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

పిడప. వా. వి. పిడిచినబట్ట: చూ, వస్త్రము.

పిడి. దే. వి. 1. రూ-పిడికిలి. గుప్పిలి, గబ్బిలి, ముష్టి (చూ, హస్తము.)1; 2 కత్తిలోనగువాని పిడి: గాజోపరుఁజో, జేర, పరుఁజో, సెమ్మలిపరుఁజో-సెమ్మలిపరుఁజో. (సం ప).— తలము, త్సరువు, పరంజము (మిగతవానికి "చూ, రిష్టి. 2."); 3. ఆఁడుజింక. ఉ, హరి. 4, ఆ. 29; హరి. ఉ. 7, ఆ. 155 చూ, హరిణము 1; వా. 4. (నూలులోనగువాని)పిడి, పాగడ. చూ, సూత్రము. 1; 5. శ్రద్ధతో వేదము లోనగువానిని వల్లించుట.

పిడికట్టు. దే. వి. రూ-పిడికిటికట్టు: చూ, లస్తకము.

పిడికిటికట్టు. వా. వి.—పై.—

పిడికిటిపోటు. వా. వి: చూ, దోర్మధ్యము.

పిడికిలి. దే. వి: చూ, పిడి. 1.

పిడికిలించే దే. స. క్రి. పిడికటఁబట్టు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 180.

పిడికిలింత. వా. వి. నతి: చూ, హణిగలు.

పిడికెడు. వా. వి. పిడికిలిపట్టెడు పరిమాణము చూ, హస్తము.

పిడికోల. దే. వి. నాఁగేలులోనగువానిమేఁడి: చూ, మేఁడి.

పిడిగంట. ద్వ. వి. నిడుపుపిడిగలగంట రాజ 1, ఆ. 167: చూ, పీణె.

పిడిగంటలింగయ్య భీమలింగయ్య. వా. జా. పట్టిపట్టు వీడనివాఁడు.

పిడిగుద్దులు. దే. వి. బ. 1: చూ, బాలక్రీడ; 2. (ముష్టియుద్ధమునందలి) గుద్దులు.

పిడిగొట్టు. దే. స. క్రి: చూ, బుడ్డకొట్టు.

పిడివెలితిమూర. దే. వి: చూ, రత్ని. (చిటికెన వ్రేలుచాచినపిడిమూర అరత్ని): చూ, హస్తము. 1.

పిడియము. దే. వి. రూ-పిడెము. బాఁకు. స్కా. 4, ఆ. 30: చూ, బాణము. 1.

పిడియేనుఁగు. ద్వ. వి. కరిణి: చూ, హస్తి.

పిడివాటు. దే. వి. 1. పసకట్టలను చేతికొలఁది నెత్తి గింజెల రాలఁగొట్టుట : బల్లకొట్టు; 2 చూ, రాజి. 3. [బము. 1.

పిడివాదము. వా. వి: చూ, దడ్డవాదము.

పిడివేయు. దే. అ. క్రి. 1. పసులకతిలోచేయిడి త్రిప్పు: వా. 2. (కట్టెలోనగువానిని కత్తిలో నగువానికి మొదట) చెక్కివేయు.

పిడిసాన. ద్వ. వి: చూ, వైధనిక.

పిడుఁజో. వా వి. (రూ-పిడుఁదు- పిణుఁజో) కొణుఁజో, గోమారి, చెక్కకొణుఁజు, చెక్కపిడుఁజు: చూ, బుడ్డపిడుఁదు.

పిడుఁదు. వా. వి.—పై.— [దేశ్యమని శ.ర).

పిడుక. వై. వి.=పిష్టక: చూ, రూ-పిడక.

పిడుకమొసలి. దే. వి చూ, రూ-పిడకమొసలి.

పిడుగు వై. వి.=పిటక. రూ-పిడ్గు. (దేశ్యమని శ. ర.) (సం. ప).—అశని, నిర్ఘాతము, పిటకము; తద్వి.— చేరిపిడుగు. [బాణము 1.

పిడుగుకైదువు. దే. వి. వజ్రాయుధము చూ,

పిడుగుమొత్తినరాయి. జా. 1. పిడుగుచే అదుముడు పడినరాయి; 2 జవాబుచెప్పని వాఁడు, మూర్ఖుఁడు.

పిడుచే. దే. వి: చూ, రూ-పిడచే.

పిడుచేపాఁత. ద్వ. వి: చూ, రూ-పిడచేపాఁత.

పిడుచు. దే. స. క్రి. చూ, పిండు. (2) (3) (4).

పిడుత. దే. వి: చూ, రూ-పిడత.

పిడెము. దే. వి: చూ, రూ-పిడియము. [శ.ర.)

పిడ్గు. వై. వి.=: చూ, రూ-పిడుగు (దేశ్యమని

పిణుఁజో. వా. వి: చూ, రూ-పిడుఁజో.

పిణ్యాకము. సం. వి. అ. పుం, న. 1: కిణ్వము, తిలపిష్టము. (తె. ప).— గానుఁగపిండి, తెలకపిండి-తెలికపిండి; 2. ఇంగువ: చూ, హింగువు. 1; 3. చిల్లమడ్డి: చూ, సల్లకి (రాజార్హము); 4. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. [సవిత. 2.

పిత. సం. వి. ఋ. పుం =పితరుఁడు: చూ,

పితర. వై. వి.=పితృ.-పై.-మార్క.-3, ఆ.177.

పితరదొర. ద్వ. వి: చూ, యముఁడు.

పితరుఁడు. వై. వి.=పితృ: చూ, పిత. భార. అర. 4, ఆ. 215. [రిక్క.

పితరులచుక్క. వై. వి =పితౄక్ష. మఖ: చూ,

పితరులు. వై. వి. బ.=పితరః. పితృదేవతలు: రూ-పెతరులు, పితాళ్లు. [లోధను.

పితలాటకము. దే. వి. రూ-పితలాటము: చూ,

పితలాటము. దే. వి.—పై.—

పితలు. అం. కన్నవాఁడు, పడుగుచేసినవాఁడు, చేదువుచెప్పినవాఁడు, అన్నము పెట్టినవాఁడు, వెఱపుదీర్చి కాపాడినవాఁడు. (5)(ద్వి. తల్లిదండ్రులు.) [హుఁడు. 1

పితాపిత. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, పితామ

పితామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తండ్రితల్లి: అయ్యమ్మ, నాయనమ్మ, బామ్మ, మామ్మ. (చూ, సవిత. 2.)

పితామహుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1. తండ్రి తండ్రి. (రూ-పీతమహుఁడు-పీతామహుఁడు-పైతామహుఁడు): అ, గురువు, పితాపిత-తృపిత. (తె. ప).—తండ్రితండ్రి, తాత. (చూ, సపిత. 2); 2. తండ్రి: చూ, సవిత. 2; 3: చూ, బ్రహ్మ. 1.

పితాళ్లు. వై. వి. బ: చూ, పితరులు.

పితుకు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పిదుకు. హరి. పూ. 1, ఆ. 134. [చూ, యుద్ధము.

పితూరి. వా. వి. రాజద్రోహము, కలహము:

పితృదేవత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పితరదొర.

పితృపతి. సం. వి. ఇ. పుం.—పై.—

పితృపిత. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, పితామహుఁడు. 1.

పితృప్రసువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. పొద్దు పొడుచేటను ముందైదుగడియల వఱకును, ప్రొద్దుగ్రుంకిన వెనుక మూఁడు గడియలవఱకును గలకాలము: చూ, సందెజాము. [త్యకర్మము.

పితృమేధము. పా. తల్లిదండ్రులకుఁ జేసెడు అం

పితృయజ్ఞము. సం. వి. అ. పుం. 1. తనుపు: చూ, తర్పణము. 2; అం. 2: చూ, యజ్ఞములు.

పితృవనము. సం. వి. అ. న: చూ, శ్మశానము.

పితృవ్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తండ్రితోడఁ బుట్టినవాఁడు. [ట్టినది: చూ, మేనత్త.

పితృష్వస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తండ్రితోడఁబు

పితృసౌమనసము. అం: చూ, శస్త్రములు.

పితౄక్షము. సం. వి. అ. పుం.=: చూ, పితరులచుక్క.

పితౄణము. అం: చూ, ఋణత్రయము.

పిత్తజ్వరము. అం: చూ, త్రిదోషజము.

పిత్తడి. వై. వి.=పిత్తళి (రూ-పిత్తళి-ఇత్తడి-ఇత్తళి): చూ, లోహము. 1.

పిత్తము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ధాతువు. 1; వా. 2.=పిచ్చి: చూ, వెఱ్ఱి. 1; 3. జత్తరోగము, కాంతిదము: చూ, రోగము. 1.

పిత్తల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శకులాదని*.

పిత్తలము. సం. వి. అ. న. 1.=ఇత్తడి: చూ, పిత్తడి; విణ. 2. పిచ్చిగలది.

పిత్తళి. వై. వి.=పిత్తళి: చూ, రూ-పిత్తడి.

పిత్తు. దే. వి. 1. అపానవాయువు: చూ, వాయువు; అ. క్రి. 2. అపానవాయువువిడుచు: పిత్తుకొను.

పిత్తుకొను. వా. అ. క్రి. 1: చూ, పిత్తు. 2; 2. అసమర్థతను వెల్లడించు. [పైత్రము.

పిత్ర్యము. సం. విణ. తండ్రిది: పితార్జితము,

పితాృర్జితము. సం. విశ.: చూ, పిత్ర్యము(వాడుక)
పిత్సంతము. సం. వి. త్. పుం. 1: చూ, పక్షి (ఇందుగల పిత్సంగముతప్పు. పిత్సంతము అని చేయవలెను); విశ. 2 పడనిచ్ఛగలది
పిదప. వా. అవ్య. 1: చూ, పిమ్మట; దే. వి. 2: చూ, వెనుక. 1; విశ. 3. వెనుకటిది: చూ, వెనుక. 1; 4. తక్కువ: చూ, హీనము. 1.
పిదపిద. దే. వి. 1. చూ, సుకుమారము 2; విశ. 2. ముద్దగాకపలుచనైనది: రూ-పిదపిదన, అనుకు, తెనువు, తోళక, కలుచేన, పేలవము, బక్కు, ముదుగు-ముదుము-మదువు (మిగతవానికి "చూ, విరళము. 3")
పిదపిదన. దే. వి. విశ.—పై—(విశ. 2వ అర్థమునకు — భాగ. 10, స్కం. పూ. 758)
పిదుకు. దే. స. క్రి: రూ-పితుకు, పిండు, పిడుచే, ఈడు. చూ, రెమ్మ. 2.
పిదుకువాఁడు వా. వి: గోధ.
పిధానము. సం. వి. అ. న: చూ, వ్యవధానము 3.
పిన. దే. విశ. రూ-పిన్న. చిన్న. చూ, స్వల్పము.
పినగుమ్ముడు ద్వ. వి. టేఁకు*: చూ, శాకోటము.
పినతండ్రి వా. వి పిన్నయ్య: చూ, సవితి. 2.
పినతల్లి. వా. వి. తల్లిచెల్లెలు (మఱియు) పినతండ్రిభార్య (మేనమామభార్య మేనత్తకాదు-పినతండ్రిభార్యపినతల్లికాదుఅనునది నిజమగు లోకోక్తి): చూ, మాత 1.
పినద్ధము సం. విశ: చూ, రూ-అవనద్ధము.
పినాకము సం. వి. అ. పుం, న. 1 శివునివిల్లు (త్రిపురదహనకాలమున బాణజ్వాలలచే నాకమును గప్పినది.) చూ, బాణము. 1; 2. త్రిశూలము: చూ, బాణము. 1; 3. పట్టివాన: చూ, వాన 1.
పినాకి. సం. వి. న్. పుం: చూ, శివుఁడు.
పినాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=పెన్న: చూ, హ్రాదిని (నది); 2. ఒకానొకవీణె: చూ, వీణె; అం. 3: చూ, తతవాద్యములు.
పినుఁగు. దే. వి. 1. రూ-పిలుఁగు. లుబ్ధుఁడు: చూ, లోభి; విశ 2. రూ-సలుఁగు. లుబ్ధుఁడు: చూ, లోభి. [రూ-పిన.
పిన్న. దే వి. 1: చూ, శిశువు; విశ. 2: చూ,
పిన్నకక్కెర. ద్వ. వి. కక్కెర: చూ, బకము.
పిన్నగోరఁట. ద్వ. వి: చూ, సహా. 3.* [నుఁడు.
పిన్నగ్రద్ద. ద్వ. వి. చిందం: చూ, హరివాహ
పిన్నచెఱకు. వా. వి: చూ, హలిని *. [రము.
పిన్నజెమ్మి. ద్వ. వి. నేలజెమ్మి*: చూ, శమీ
పిన్నటనాఁడు. దే. వి. రూ-పిన్ననాఁడు. జై. 1, ఆ. 59: చూ, శైశవము.
పిన్నతుమికి. దే. వి. కాకితుమికి*: చూ, స్ఫూర్జకము. [శూకశింబి.
పిన్నదూలగొనల. దే. వి. కంపిూర *: చూ,
పిన్ననాఁడు. దే. వి: చూ, రూ-పిన్నటనాఁడు.
పిన్ననీలి ద్వ. వి. విషాణిక * చూ, రంజని.
పిన్ననుదురు. దే. వి. ఏనుఁగునొసటి బుడిపి, వాతకుంభము: చూ, హస్తి.
పిన్ననెల్లి. దే. వి. క్షుద్రాగ్నిమంథము*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1. [సురభిపత్రి.
పిన్ననేరేడు. ద్వ. వి. కాకినేరేడు *: చూ,
పిన్నపాఁపర. దే. వి: చూ, పాఁపర *.
పిన్నపాప. దే. వి. కన్యక: చూ, స్త్రీ.
పిన్నపాల. దే. వి. చిఱుపాల *: చూ, సుమంగళ. (ఓషధులు పచ్చేకామెర్లకు వాడెదరు.)
పిన్నబూరుగు. దే. వి. చూ, శాల్మలి *.
పిన్నములక. దే. వి. నేలములక *: చూ, వాఁకుడు. [చూ, హస్తికంద.
పిన్నముల్లంగి. ద్వ. వి. క్షుద్రమూలకము *:
పిన్నమ్మ. వా. వి: చూ, పినతల్లి. [పృష్ఠము. 2.
పిన్నయిప్ప. దే. వి. మధూళిక *: చూ, వాన
పిన్నయేలకి. వా. వి: చూ, పత్రిల*.
పిన్నయ్య. వా. వి: చూ, పినతండ్రి.
పిన్నరేగటిదూల. వా. వి: చూ, స్వల్పదురాలభ*.

పిన్నతికము. వా.వి: చూ, శైశవము. [గోఁగు.

పిన్నవరగోఁగు. దే. వి. పీలువు *. చూ, వగ

పిన్నవాఁడు. వా. వి: చూ, శిశువు.

పిన్ని. వా. వి: చూ, పినతల్లి. [చూ, బొత్తాము.

పిన్నీసు. వా. వి. ఒకరకము సూదిబొత్తాము:

పిపాస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అనుబంధ, ఉదన్య, ఓషము, తర్షము, తృట్టు, తృష, తృష్ణ, దాహము. (తె. ప) —డప్పి-దప్పి, దప్పిక, దగ, దూప, నిట్టు, నీరువట్టు-నీర్వట్టు.

పిపాసితుఁడు. సం. విణ. నీరుత్రావవలెనని చ్చేఁగొన్నవాఁడు: పిపాసువు.

పిపాసువు. సం. విణ. ఉ.—పై—

పిపీలి. సం. వి ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-పిపీలిక.

పిపిలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-పిపీలి, హీర. (తె. ప).—చీమ, సన్నగాఁడు; తద్విశేషములు.—౧. ఎఱ్ఱచీమకు.—కపింజిక, ఘృతేళిక, తైలపిపీలి-తైలపిపీలిక, రక్తపిపీలిక. (తె).—ఎఱ్ఱచీమ; ౨ చిన్నఎఱ్ఱచీమకు.—కపిశ; 3. పెద్ద ఎఱ్ఱచీమకు.— (తె).—కొఱవిచీమ; ౪. కొండచీమకు.—ఉద్దీపకము, వజ్రహేతువు. (తె).—కొండచీమ, గామ; ౫. నల్లచీమకు.—ఉలంగవము, కృష్ణపిపీలి, కృష్ణపులంగవము, మర్కటపిపీలిక, మహద్వజ్రహేతి. (తె).—కండచీమ, కండ్రి, కట్టెచీమ, గండ్రిచీమ, నల్లచీమ, పెద్దనల్లచీమ; ౬. ఒకరకము నల్లచీమకు.— (తె)—చేలిచీమ; ౭. తెట్టెపెట్టెడునల్లచీమకు.— అస్థ్యుపదేహిక, ఉద్దీపకము, ఉపజిహ్వక, ఉసతీక, కన్యాపిపీలిక, వమ్రము, వమ్రి, వమ్రిక; ౮. పుట్టపెట్టెడుచీమకు.- ఉపదేహిక, శిధిలి. (తె).—చెద, చెదపురుగు, చెదలు, చేకొఱుజో- చేకొఱుదు; ౯. బ్రాహ్మి. (తె).-బాఁవనచీమ.(చూ, హీర)

పిపీలికాన్యాయము. పా. చీమ పండుకొఱకు చెట్టుమొదటినుండియు పాఁకిపోయిపండునకు కన్నమునైచి లోని రసమానుననురీతి.

పిప్పల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిప్పలి*: చూ, పిప్పలి. 1. [చూ, ప్లక్షము.

పిప్పలచ్ఛదము. సం. వి. అ పుం. జువ్వి *:

పిప్పలము. సం. వి. అ. న. 1. జలము: చూ, సలిలము; పుం. 2. చూ, రావి*; 3. బాతు: చూ, శరారి.

పిప్పలాశనము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

పిప్పలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1: అమృత, ఉపకుల్య, ఉషణము, ఊషణ, కటి, కటుబీజ, కణ, కపఘ్ని, కృకల, కృష్ణ, కోరంగి, కోల, కోలమూలము, కోల్య, క్రంచావనము, చపల, జటిల, తండులఫల, పిప్పల, మాగధి, వైదేహి, శౌండి. (తె) --పిప్పలితీఁగె, పిప్పళ్లమోడి*; తద్విశేషములు.—౧. అడవి పిప్పలికి.—కారంభము, క్షుద్రపిప్పలి, వనపిప్పలి, వనీరము. (తె).—అడవిపిప్పలి; ౨.గజపిప్పలికి.—కచ్ఛటము, కపిల్లిక, కపివల్లి, కరిసప్పలి, కాండీరము, కుంజరపిప్పలి, కృతిరిమ, కోలవల్లి, గజకణ, గజపిప్పలి, గజాహ్వ, గృహకాండము, చవికాఫల, జలపిప్పలి, వశిరము- వసిరము, శ్రేయసి. (తె).—ఏనుఁగుపిప్పలి; 3. నీరు పిప్పలికి.—కోష్ట్రి, గైరి, తోయపిప్పలి, పిత్తల, లాంగల, శకులాదని, శారద. (తె). —నీరుపిప్పలి, బొక్కెన; ౪. పిప్పలీమూలమునకు.—కోలమూలము, గ్రంథికము, చటక, పిప్పలీమూలము*. (మిగతవానికి "చూ, శౌండి"); ఇ. పుం. 2: చూ, రావి*; అం. 3: చూ, పిప్పలీద్వయము. [పిప్పలి.1*.

పిప్పలితీఁగె. వా. మి. వి. పిప్పలికట్టె: చూ,

పిప్పలీద్వయము. అం. పిప్పలి, గజపిప్పలి.
పిప్పలీమూలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పిప్పలి. 1 *
పిప్పల్యాదిలేహ్యము. అం: చూ, లేహ్యములు.
పిప్పళ్లమోడి. మి. వి: చూ, పిప్పలి. 1.*
పిప్పి. వై వి.=పిప్పలీ. రసములేని తుక్కు (దేశ్యమని శ. ర): పిప్పిరి, పిసరు.
పిప్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శమలము.
పిప్పిపన్ను. వా. వి పురుగుపట్టినపన్ను. రూ-పుప్పిపన్ను: చూ, హాసువు (పల్లు.)
పిప్పిరి. వై. వి.=పిప్పలీ: చూ, రూ-పిప్పి. (దేశ్యమని శ. ర.) జై. 6, ఆ. 157.
పిప్లువు. సం. వి. ఉ. పుం:చూ, పుట్టుమచ్చ.
పిమ్మట. దే. వి. 1. మనోవ్యథ. విజ. 3, ఆ. 3: చూ, శోకము; 2: చూ, అవతల. 2; ప్రి. 3. అనంతరము: చూ, వెనుక. 1; 4. పరోక్షమందు. [ప్రియాలము. 1.
పియూశము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
పియ్యి. దే. వి· చూ, రూ-పీయి.
పిర. దే వి.కానిలో¼భాగము·రూ-పిఱ, ప్రియ.
పిరంగి. వా. వి. 1. రూ-పీరంగి. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 2: చూ, ఫుంజో; 3· చూ, వానరము; దే. వి. 4. (రూ-పిరంగీ-పీరంగి-పేరంగి) ఒకానొకతుపాకి: చూ, బాణము. 1.
పిరంగిగుండు. వా. వి. ఔటుగుండు, పడిగల్లు: చూ, గాయి.
పిరంగిచెక్క. వా. వి: (సం. ప).—ఏలాపర్ణి, కార్డమమ్. (ఈచెట్టు చైనా జపానుదేశములలో పెరుగును.హిందూదేశములోలేదు. సవాయికి పనిచేయును.)
పిరంగీ. దే. వి: చూ, రూ-పిరంగి. 4.
పిరంగు. వా. వి. —పై.—
పిరి. దే. వి. రూ-పురి. 1. గోనెలులోనగునవి కుట్టెడు త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; 2. మెలి: చూ, లంకె; 3. వెంటి. కళా. 6, ఆ. 58: చూ, సూత్రము. 1.
పిరిగొను. వా.స. క్రి 1:చూ, వేష్టించు; దే. స-క్రి. 2· చూ, మెలిపెట్టు; అ. క్రి. 3: చూ, వెంటిగొను.
పిరువీకు. దే.వి. (పీకు + పీకు) రూ-పిర్వీకు. 1. బాధ. పరిభా. 5, ఆ 155· చూ, శోకము; 2: చూ, పైశున్యము. కళా. 1,ఆ.176.
పిరువీకులాడు దే. అ. క్రి: చూ, పిరిగొను. 3.
పిరువీకుసేయు. ద్వ. స. క్రి.1.—పై.—. పర. 5, ఆ. 54; 2: చూ, హింసించు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 163.
పిరువీకులుసేయు. ద్వ. స. క్రి.—పై.—
పిర్వీకు. దే. వి: చూ, రూ-పిరువీకు. (బాధకు.—పాండు. 4, ఆ. 146.)
పిఱ. వా. వి: చూ, రూ-పిర.
పిఱికి. వై. విశ.=భీరుకః. భార. ఉద్యో. 3. ఆ. 57: చూ, వెఱపరి. [ఆ. 86.
పిఱికికండ. వై. వి: చూ, వెఱపు. కాశీ. 2,
పిఱికిమెకము. వై. వి.=భీరుకమృగ. ఇఱ్ఱి: చూ, హరిణము.
పిఱు. దే. వి. వృత్తియందు పిఱుదుశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము.
పిఱుఁదు. దే. వి. 1. రూ-పిఱ్ఱ: చూ, శ్రోణి. 1; 2: చూ, వెనుక. 1. భార. ఆది. 6, ఆ. 9; అం. 3: చూ, కళలుండుస్థలములు; 4: చూ, నఖక్షతస్థానములు.
పిఱుఁదుకొను. దే. స. క్రి: చూ, వెంబడించు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 24.
పిఱుఁదులు. అం. వీనికి ఉపమానములు.—భూమి, ఇసుకతిన్నెలు, బండిచక్రములు, గిన్నెలు.
పిఱుతివియు. దే. అ. క్రి.(పిఱుఁదు + తివియు) (రూ-పిఱుతివుచు-పిఱుదీయు-పిఱువోవు-పిఱుసను): చూ, వెనుదీయు.
పిఱుతివుచు. దే. అ. క్రి.—పై.— య.3,ఆ.34.

*పిఱుదీయు. దే.అ.క్రి.—పై.— స్వా.3,ఆ 31.

పిఱుము. దే. వి. 1 పరుషభావము. ఉ, హరి. 2, ఆ. 126; విణ. 2 చూ, పరుషము. 1 హరిశ్చ. 4, ఆ. 11.

పిఱువడు. ద్వ. అ క్రి 1: చూ, వెనుదీయు; 2: చూ, సుగ్రీవ. 6 .కై. 8, ఆ. 156

పిఱువెట్టు. దే. స. క్రి చూ, రాకొట్టు.

పిఱువోవు. దే. అ. క్రి చూ, వెనుదీయు. హరి పూ. 6, ఆ. 165.

పిఱుసను. దే. అ క్రి —పై—

పిఱ్ఱ. దే. వి చూ, రూ-పిఱుఁదు. 1

పిలక. వై. వి.=పీలుక-పిల్లాక, రూ-పిలుక-పిల్క 1. (కండగడ్డలోనగువాని యందుండు) మొలక చూ, విత్తనము; 2 (మూల శంక తెవులునందలి) మొటిమ: మొటిమ, మొలక-మొల్క, 3 (తలమీఁదకొద్దిగా నుంచుకొనిన) జుట్టు చూ, పెండ్రిక.1; 4 (పక్షిలోనగువాని)పిల్ల చూ, శకుంతి(పక్షి).

పిలపిల. దే వి. మూఁగుట-వచ్చుట- పోవుట-చిక్కించుట లోనగువాని యందలి అనుకరణము. సా. 3, ఆ. 117, విజ. 2, ఆ. 193 చూ, హలాహలా. (బిలబిలఅనియనువాడుక)

పిలుఁగు. దే. వి, విణ చూ, రూ-పినుఁగు. (లుబ్ధునకు-పంచ. వేం. 1, ఆ 217.)

పిలుక. వా. వై వి =: చూ, రూ-పిలక.

పిలుకు. దే. వి: చూ, హుంకారము.

పిలుకుమారు. దే. అ. క్రి. (రూ-పిలుకుమాలు-పిల్కుమాలు)1:చూ,మరణించు;2. పొకారు, నాశమగు: చూ, సమయు. 3.

పిలుకుమారుచు. దే. ప్రే. పిలుకుమారఁజేయు. (రూ-పిలుకుమార్చు-పిలుకుమాలుచు- పిలుకుమాల్చు) 1: చూ, సంహరించు. జై. 6, ఆ. 190; 2. నాశముచేయు :చూ, సమయు. 3.

పిలుకుమార్చు. దే. ప్రే.—పై.—

పిలుకుమాలు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పిలుకుమారు.

పిలుకుమాలుచు. దే. ప్రే: చూ, రూ-పిలుకుమారుచు.

పిలుకుమాల్చు. దే. ప్రే.—పై.—

పిలుచు దే. స. క్రి. రూ-పిల్చు: చూ, సంబోధించు. [సంబోధనము.

పిలుపు దే. వి (రూ-పిల్పు-పిలుపుడు): చూ,

పిలుపుడు. దే వి. —పై.—

పిలుపని పేరంటము. గా. తనకుఁదాను వచ్చినది. "పిలుపని పేరఁటంబనుచు" విజ. 1,ఆ. 79.

పిల్క వా. వై. వి =: చూ, రూ-పిలక.

పిల్కుమాలు. దే.అ క్రి చూ, రూ-పిలుకుమాలు.

పిల్చు దే. స. క్రి చూ, రూ-పిలుచు.

పిల్ల. వై. వి. 1.=పిల్లాక 1 పక్షిలోనగువాని సంతతి: చూ, శకుంతి (పక్షి), 2 మనుష్యాదులసంతతి చూ, శిశువు; 3. వృక్షాదులసంతతి "అరఁటిపిల్ల": చూ, వృక్షము, 4.ఆఁడుపడుచు. చూ,స్త్రీ; బ. 5. బిడ్డలు, విణ. 6. చిన్న: చూ, స్వల్పము. [కీశో.

పిల్లఁగ్రోలు.వా ద్వ.వి మురళి.నీల.1,ఆ.81: చూ,

పిల్లఁగ్రోవి. ద్వ వి —పై.—

పిల్లకాయ. ద్వ. వి: చూ, శిశువు.

పిల్లకోడి చుక్కలు వా. వి. బ ఆకాశమున సంచరించెడు చుక్కలగుంపు.(ఇవి రైతులకు వేళఁదెలుపును.)

పిల్లగడ్డము. ద్వ. వి. నడుమమాత్రము కొంచెము వెంట్రుకలుగల గడ్డము. చూ, శ్మశ్రువు.

పిల్లగాఁడు. ద్వ. వి: చూ, పిల్లకాయ.

పిల్లగిఱులు. ద్వ. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

పిల్లజోట్టు. ద్వ.వి.తలవుండటిసిగ: చూ,సిక. 4.

పిల్లదీవు. ద్వ. వి: చూ, బాలక్రీడ.

పిల్లదీవి. వై. వి.—పై—

పిల్లనఁగ్రోలు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పిల్లఁగ్రోలు.

పిల్లనఁగ్రోవి. ద్వ. వి.—పై—

పిల్లనూయి. ద్వ. వి నూతిలోపలి చిన్న నూయి: చూ, సరస్సు. 1. [పిల్లపీఁచేర)

పిల్లపిచ్చేర. ద్వ. వి: చూ, శతావరి* (రూ-

పిల్లపీఁచేర. ద్వ. వి.—పై—

పిల్లపెసర. ద్వ. వి. ముద్గపర్ణి*. చూ, పెసర.

పిల్లమిరియము. వా. వి 1 వేశ్యాకన్య* చూ, మిరియము; 2: చూ, పిల్లమెఱము. 1—2

పిల్లము. సం. వి. అ. పుం. 1. తడికన్ను: చిల్లము, చుల్లము చూ, లోచనము; విశే. 2. తడికన్నుగలది చిల్లము, చుల్లము

పిల్లమెఱము. ద్వ. వి. 1 తలక్రిందుగావేసెడు లాఁగు, పిల్లేరుగంతు, మెఱము: చూ, వాలు మొగ్గ; 2. లాఁగు. రామా. 6, ఆ 72: చూ, వాలుమొగ్గ [సాం మా. 19

పిల్లఁగలిగించేకామ. వా వి చూ, శిశ్నము

పిల్లవేళ్లు. ద్వ. వి. చిటికెనవేళ్లు. పై. 8, ఆ 41 చూ, వేలు. 2.

పిల్లాఁడి. దే వి. (రూ-పిల్లాణి-గిజెపిల్లాణి) ఆఁడుదాని కాలి వాలుగపవేళ్లినగ. కళా 7, ఆ. 204. చూ, భూషణము. 2

పిల్లాకము. సం. వి అ. పుం. 1.=పిల్ల చూ, పిలక. 4, 2.=పిలక బీజము చూ, విత్తనము.

పిల్లాణి. దే వి: చూ, రూ—పిల్లాఁడి.

పిల్లి. పై. వి.=బిడాల: చూ, మార్జాలము.

పిల్లికన్రితనము. ద్వ. వి. వైడూర్యము చూ, రత్నము. 1.

పిల్లికూన. వా. వి. పిల్లిపిల్ల: చూ, మార్జాలము.

పిల్లిగడ్డ పై. వి: చూ, పునుఁగుచెట్టు. నీలా. 1, ఆ. 911.

పిల్లితేగలు. వా. వి: చూ, పిల్లపిచ్చేర*.

పిల్లిపెసర. ద్వ. వి. కాకిపెసర*: చూ, పెసర.

పిల్లిశీలము. జా. కృత్రిమస్వభావము. "శీలముఖ లంబునిది పిల్లిశీలమనుచే." పాండు.3,ఆ.36.

పిల్లు. దే. వి. రూ-పుల్లు.*. విక్ర.2,ఆ. 171: చూ, తృణము. 1.

పిల్లేరుగంతు. ద్వ. వి. (పిల్ల + వేరుగంతు): చూ, పిల్లమెఱము. 1.

పిశంగము. సం. వి. అ. పుం. 1. కపిలవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; విశే. 2. కపిలవర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పిశాచకి. సం. వి. న్. పుం: చూ, శ్రీదుఁడు.

పిశాచము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దేవతాభేదము; 2.=పిసాసి: చూ, భూతము; 3. చూ, పిల్లి.

పిశాచసత్వ అం: చూ, ద్వాదశసత్వాలు.

పిశాచి సం వి. ఈ. స్త్రీ 1. స్త్రీపిశాచము: చూ, భూతము; 2: చూ, మాంసి *

పిశిత సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, పిశాచి 2.

పిశితము సం. వి. అ న: చూ, మాంసము.

పిశున. సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. స్పృక్క: చూ, రాజార్హము; 2 చూ, షడ్గ్రంథ *

పిశునము. సం.వి. అ.న. 1. కుంకుమపువ్వు చూ, వహ్నిశిఖము. 1; పుం 2 చూ, వాయసము.

పిశునుఁడు. సం. వి అ. పుం. 1 నారదుఁడు: చూ, సన్యాసి; విశే. 2. చూ, సూచకుఁడు 1; 3 చూ, హీనుఁడు, 4: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

పిష్టకము. సం. వి. అ న. 1. నూఁబొడి: చూ, శ్రీమాన్. 1; పుం. 2: చూ, భక్ష్యము; 3. కంటిలెవ్వులు. చూ, హర్షణము; 4 కించి జ్జఘనాధిక్యమును స్తనాంతవిస్తృతియు గల గజవిశేషము: చూ, హస్తి.

పిష్టపచనము. సం. వి. అ. న. బూరెలమూఁకుడు: చూ, పాత్రము. 6. [ముగ నూఱుట.

పిష్టపేషణన్యాయము. పా. నూఱినపిండినే వ్యర్థ

పిష్టపరిమిత్య పూపన్యాయము. పా. పిండియెంతయో రొట్టెయు నంతయే యనురీతి.

పిష్టము. సం. వి. అ. న. 1.=పిండి (విసిరినది): చూ, పిండి (1); 2.=పిట్టు. వాసెనపోలె: చూ, సాదము (1); 3. సీసము: చూ, లో-

హము. 1; వా. 4: చూ, పిణ్యాకము; విశే. 5. పొడిచేయఁబడినది.

పిష్టవర్తి. సం. వి. ఇ. న: చూ, చమసము. 1.

పిష్టసౌరభము. సం. వి. అ. పుం,న. చందనము· చూ, వాసన. 1. [కము.

పిష్టాతకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పటవాస

పిస. దే. వి. అవివేకము· చూ, వెఱ్ఱి 2.

పిసక. దే. వి. తల వెండ్రుకలయందు చెమటచే బందనగొను మురికి· చూ, మలినము.

పిసరు. దే. వి. 1: చూ, పిప్పి; 2. కడిగినధాన్యములో తోలుపుడుపడినది: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము); 3 లేశము చూ, స్వల్పము 4· చూ, శకలము.

పిసాచి. వై. వి =పిశాచ. 1.పిశాచము చూ,భూతము; 2 ఆఁడుదయ్యము· చూ, భూతము

పిసాళము. దే. వి. 1.చూ,వెలుతురు. 1,2 చూ, పరిహాసము. పర. 3, ఆ. 196, 3·చూ, వ్యాపనము; 4 చూ, వికాసము పాండు. 4, ఆ. 13; 5 దొంగటక్కరి. చూ, వంచన; 6: చూ, గోషము

పిసాళి. దే. విశే. 1. వ్యాపనముగలది విజ. 2, ఆ. 128 చూ, హిండితము; 2 ప్రకాశము గలది. పాండు. 4, ఆ. 132 చూ, శోభితము. 5, 3 దొంగయెత్తుగలది; వా 4. కోపముగలది (ఆఁడుది), కోపన: చూ, స్త్రీ; 5. కుజనుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2, 6: చూ, మూర్ఖుఁడు; 7. కుత్సితపు ఆఁడుది· చూ, స్త్రీ.

పిసాళించు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, వ్యాపించు జై. 7, ఆ. 198; 2: చూ, హవణిల్లు; 3:చూ,హేళనము చేయు.కళా. 1, ఆ. 143; 4. పరిమళించు. స్వా. 2, ఆ. 55: చూ, విసరు. 6; 5. దొంగటక్కరివేయు: చూ, వంచించు; 6: చూ, శోషించు; స. క్రి. 7:చూ, హసించు.

పిసి. వా. వి. 1: చూ, రూ-పిస; దే. వి. 2.తొలయందు బిగఁగొట్టుటకై చెక్కిన స్తంభము పట్టెలోనగువానిచివర.

పిసికిళ్లు. దే. వి. బ. 1. జొన్నలులోనగువాని యూఁచేబియ్యము; చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము); 2. పిసుకుటలు. [ఆ.84: చూ, లోభి.

పిసిడి. దే. విశే (రూ-పిసిని-పిసినారి) జై. 1,

పిసినారి. దే. విశే. —పై—

పిసిని. దే విశే. —పై—

పిసినిగొట్టు. దే. విశే. —పై—

పిసినితనము వా.వి. లోభత్వము.చూ,లోభము.

పిసుకు. దే. స. క్రి 1. పిండిలోనిగువానిచేత మర్దించు· చూ, సమ్మర్దించు, 2 పాదములు లోనగువాని నొత్తు:అదుము,ఇఱుకు, ఊఁదు, ఒత్తు, కుక్కు, నొక్కు. (సం.ప) —ఘర్షించు (చూ, సమ్మర్దించు);3 అడఁగఁజేయు అడఁచు-అణఁచు, అదుము, ఆనించు, ఆను, ఇఱుకు, ఊఁదు, ఒత్తియాడు, ఒత్తు,కుక్కు, దమించు-దమియించు, పట్టు. (చూ, సమ్మర్దించు).

పిసుకుట వా. వి· చూ,పిండిపిఁచు.

పిసుకువాఁడు వా. వి: చూ, సంవాహకుఁడు.

పిస్తాపప్పు.వా.వి అభిషుకము(జ్ఞాపకశక్తినిచ్చును).

పిహితము. సం. వి. అ. న. 1. కనుఱెప్పమూఁత· చూ, మూఁత. 3, విశే 2: చూ, స్థగితము; అం. 3. చూ, పుటక్రియలు; 4: చూ, ఆకాశమండలములు;5: చూ,అలంకారము 3. (ఇతర రహస్యవృత్తాంతమెఱిఁగినట్లు చెప్పుట. ఉదా.—"పతియుదయవేళ నింటికిరాఁగ శయ్యఁబఱచె.") [జేర్చెడుపదము.

పిళ్లె. వా. వి. కొన్నిజాతుల పేరునకు తుదను

పిళ్ళారి. దే. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

పిళ్లు. దే. వి. బ. దూడలను కుడవనీని యావులను దూడలు చేచ్చినయావులను మరులు కొలుపుటకై తద్యోనిద్వారమునఁజొప్పించి లాగెడు తోరపుకుఱుచే కసవువెంటి,పొదుఁగుపట్టుట.

పీ

పీఁకిపిండెట్టు వా స.క్రి.నలిపిననల్లేరుకాఁడవలెఁ జేయు, బాధించు: చూ, హింసించు.

పీఁకు దే. స. క్రి 1. పెఱుకు: చూ, మెఱుకు; 2. తీసివేయు. పెఱుకు-పెర్కు-పెఱుకు; వా. 3. లాగు చూ, రెమ్ము. 2.

పీఁకులాట. దే వి. చూ, పిరువీఁకు.

పీఁకులాటపంచాంగము. జా సాధ్యముకానిపని.

పీఁకులాడు. దే అ క్రి. చూ, వెంటిగొను.

పీఁకువీఁకాడు. దే స క్రి మిక్కిలిపెఱుకులాడు

పీఁకె దే వి 1 నాగసరము లోనగు వాద్యముఖమునఁ జొప్పించ వేడుకొ్రవిపుల్ల; 2 కాలేవలెఁ జుట్టిన చిన్న ఆకుచుట్ట; 3. తాగి మిగిలినపొగచుట్ట [త్రిము 6

పీఁకెదాను వా. వి తమ్మపడిగను: చూ, పా

పీఁకెవాఱు దే. అ. క్రి. 1: చూ, సాటసాటవోవు అచ్చ. ఆగ, కాం. 22; 2 చెప్పటయగు

పీఁచె వై వి.=పింఛ చూ, రూ- పింఛియము

పీఁచెమడపు. దే. వి: చూ, రూ-పింఁచెమడపు.

పీఁచెమణఁచు. వా. స. క్రి. (రూ- పీఁచెమడఁచు-పింఁచెమడఁచు-పింఁచెమణఁచు) చూ, సంహరించు. [4: చూ,శక్తి.1.

పీఁచెము. వై. వి: చూ, రూ-పింఁచెము. 1-2-3;

పీఁచేర. దే. వి: చూ, శతావరి * (ఇదిద్వివిధము.-పిల్లపీఁచేర,పెద్దపీఁచర.ఇదెపిల్లపిఁచేర.)

పీఁచు దే. వి. జీబు, నార: చూ, శల్కము 2.

పీఁట. వై. వి.=పీఠ: చూ, సింహాసనము.

పీఁటముడి. వా. వి. దట్టముగావేయఁబడినముడి.

పీఁటవెట్టు ద్వి. అ. క్రి. లేవక యొకచోటనే పాదుకొనియుండు. స్వా.4,ఆ. 42; సారం. 1, ఆ. 92.

పీఁటవెట్టుమెకము. ద్వి. వి: చూ, సూకరము.

పీక. వా. వి. 1: చూ, మెడ; 2. పిల్ల."ఆఁడుపీక" (భద్రాచలప్రాంతమున వాడుక).

పీకఁడు. వా. వి. కొడుకు. "పీకఁడుపుట్టెను" చూ, సూనుఁడు. 1. (భ-ప్రాం-వాడుక.)

పీకి. వా. వి: చూ, రూ-పీక.1-2. (భద్రాచల ప్రాంతమునవాడుక).

పీకియ. వా. వి.—పై —

పీకె. వా. వి —పై.—

పీగ్రద్ద. ద్వి. వి: చూ, పిన్నగ్రద్ద.

పీఠకేళి సం. వి. ఇ పుం. చూ, విటుఁడు.

పీఠమర్దుఁడు సం. విణ 1 —పై.—; అం. 2 ధృష్టుఁడు: చూ,నాయకులు. 2, 3 చూ, నాయకులు 3

పీఠము. సం వి. అ పుం.=పీఁట చూ, పీఁట.

పీఠి సం. వి ఈ. స్త్రీ =—పై.—

పీఠిక. సం. వి.ఆ. స్త్రీ 1 ఎగ్గుఱ్ఱు- ఎగ్గుఱుతు; 2. ఉత్కృష్టపీఠము చూ, సింహాసనము.

పీడ సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2 కరుణ: చూ, హార్దము. 2; 3 సిగదండ, కచ్చు· చూ, భూషణము. 2; 4. తెల్లతెగడ*. చూ, సర్వానుభూతి.

పీడనము. సం. వి. అ న. 1. పరులచేఁగలుగు రాయిడి: చూ, సమ్మర్దము; అం. 2: చూ, ఆలింగనములు.

పీడాకరుఁడు. సం. విణ: చూ, కనుకుట్టు.

పీడావస్థ. అం. రాశ్యంతవాంశయందున్న గ్రహము పీడావస్థను బొందును.-బంధుమిత్రవిరోధము, బంధనము,దాసత్వము గలుగును. (చూ, అవస్థలు. 5.)

పీడించు సం. స. క్రి. 1· చూ, పీడితమగు. 2: చూ, హింసించు; 3: చూ, సమ్మర్దించు.

పీడితమగు. మి. అ. క్రి: అణఁగు, అదుముడుపడు, అలుగులపడు, ఇఱుకు, ఈండ్రించు, ఒత్తువడు, కమియు, కసుగు, దండసిలు—

దండసిల్లు, నలఁగు, నలఁగుడుపడు, నలఁగుడు పెట్టు, పొట్టుపొదలగు.(సం ప) —పీడించు. (చూ, సమ్మర్దించు.)

పీడితము. సం. విశ. 1: చూ, గజబిజి. 5; 2: చూ, సమ్మర్దితము; అం. 3: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు; 4: చూ, చుంబనములు.

పీడ్యమానము. సం. విశ. పీడింపఁబడుచున్నది

పీత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6; వై. వి. (1)=పీతము. ఎండద్రికాయ. చూ, హరిలాంఛనము.

పీతకి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. అగ్నిమేడి, తిండుకిని. (తె. ప).— అగ్గిమేడి.* (చూ,వృక్షము)

పీతఘోష.సం.వి.ఆ.స్త్రీ చూ,పీతపుష్పము.1.*

పీతచందనము. సం. వి. అ. న: చూ, వాసన. 1.

పీతదారువు. సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. (రూ-పూతిదారువు) 1. దేవదారువు*: చూ, సూక్ష్మదారువు; 2: చూ, హరిద్రువు *.

పీతద్రువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, పీతదారువు. 2; 2. సరళము*:చూ,సర్వానుభూతి.

పీతనము. సం. వి. అ. న. 1. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 1; 2: చూ, హరిదళము; 3: చూ, పీతదారువు. 1* [కుపొన్న.

పీతని.సం.వి.ఈ.స్త్రీ.రూ-పిపని*:చూ, ముయ్యా

పీతపుష్పము. సం. వి. అ. పుం. 1. గోఁగు, మృదుద్రుమము*:చూ, వరగోఁగు; 2: చూ, శ్వేతపుష్పము *.

పీతభద్రము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పీతమస్తకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భృంగరాజము. 3.

పీతము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పీత: చూ, పీత. 1; 2. పసుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6; విశ. 3. పసుపురంగుగలది: చూ, వర్ణము. 6; 4.త్రాగఁబడినది: ఆపీతము. [చూ,పిచ్చుక.

పీతముండము. సం. వి.అ. పుం. పచ్చతలపిచ్చుక:

పీతమస్తకము. సం.వి.అ.పుం:చూ,పీతముండము

పీతమ్మ. వా. వి. అంజేద: చూ, వ్రిజె; 2. పనిచేయని అఁడుది: చూ, స్త్రీ. (ఉత్తరసర్కారులలోవాడుక) "చేఁతకానిపీతమ్మ".

పీతశాఖము. సం. వి. అ. పుం అశోకము*: చూ, హేమపుష్పము. [చూ, సర్జకము 2.

పీతసారకము. సం. వి. అ. పుం. వేఁగిస *:

పీతసాలము. సం వి. అ. పుం.—పై.—

పీతాంబరుఁడు.సం.వి.అ.పుం.1:చూ, పచ్చవలువదారి; విశ. 2. పీతవస్త్రముగలవాఁడు.

పీతి.సం వి.ఇ.స్త్రీ 1.పానము:చూ,సరకము. 3; పుం 2 గుఱ్ఱము.(రూ-వీతి). చూ, హయము.

పీతిగోరువంక. ద్వ. వి: చూ, విట్చారిక.

పీతిరిగుంట. ద్వ. వి: చూ, మఱుఁగుదొడ్డి.

పీతువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు. [డు; 2. చూ, వహ్ని. 1.

పీతోలు. వా. వి. పైనుండుసన్నని చర్మము: చూ, బెరడు.

పీథువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, సూర్యుఁ

పీనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, సంతోషము; పుం. 2: చూ, స్వేదము. 1; విశ. 3. బలిసినది, పీవము, పీవరము: చూ, స్థూలము. 2.

పీనశము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పీనసము:చూ, రొంప. 2.

పీనసము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

పీనస రోగజాతకుఁడు. పా. ౧. షష్ఠమమందు చంద్రుఁడును అష్టమమందుశనియును లగ్నాధిపతి వ్యయమందు నున్నపుడును, ౨ లగ్నాధిపతి పాపుఁడై వ్యయమందును పాపగ్రహంశలయందును నుండి షష్ఠమమందు చంద్రుఁడును అష్టమమందు శనియును నుండునపుడును, ౩ షష్ఠాధిపతిఁ జంద్రునితోఁగలిసి యష్టమమున శనిచేఁ జూడఁబడినను, ౪ ద్వాదశమందుఁ బాపగ్రహములుండి యష్టమమున శనిచంద్రులు గలిసినను పీనసరోగము గలవాఁడగును.

పీనాహము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తాగాఁడి.
పీనుఁగు. దే. వి. రూ-పీన్గు చూ, శవము.
పీనుఁగుఁదిండి. దే. వి: చూ, భూతము.
పీనుఁగునకుఁ జేసిన శృంగారము రాజోలకుఁ జేసిన కొలువు. జా. వ్యర్థము.
పీనుఁగుపెంట. వా వి. 1. శవకాలుష్యము: చూ, భస్మము; 2. దుగవస్థ: కొడిమె-కొడివె, జీండ్రము, దెస; 3. కష్టము: చూ, శోకము.
పీనోధ్ని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ పెద్దపొదుఁగుగల యావు, పీవరస్తని: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు)
పీన్గు. దే. వి: చూ, రూ-పీనుఁగు.
పీయి. దే. వి. రూ-పియ్యి' చూ, శమలము.
పీయూషము. సం. వి. అ. న. రూ-పేయూషము. 1. అమృతము: చూ, సుధ. 1; 2. జున్ను పాలు' చూ, స్తన్యము
పీరంగి. వా. వి' చూ, రూ-పిరంగి. 4.
పీరంగిబాణము. వా. మి. వి —పై— [పికులు.
పీరు. దే. వి. 1: చూ, గుమ్మ.1; అ క్రి. 2: చూ,
పీరుచు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పీల్చు.
పీర్లు. వా. వి. తురకల జ్ఞాపకార్థమైన గుఱుతు.
పీల. దే. విణ. బక్క: చూ, సొలపు.
పీలి. దే. వి. 1: చూ, పిగిలిపిట్ట. స్వా.4, ఆ.14; 2. ఓడకుదారిమోపెడు చేకాను. అగప-అపక-అబక (ఇవి వాడుకలోనివి), కడపుఁజేయి, చేకాని-చేకాను. (సం.ప).— అరిత్రము, కర్ణము, కేనిపాతకము-కేనిపాతనము-కేనిపాతము; తద్వి.— ౧. ఓడనడపుగెడను.—(సం.ప) -క్షిపణి- క్షేపణి, నౌకాదండము; ౨. ఓడలోనుండు కట్టు గుద్దలికిని లవణాదులసుత్రివ్వునట్టి మాంనుగుద్దలికిని.—(సం ప.).-అభ్రి; 3. పడవతోసెడుపలక (ఓడతెడ్డు)కు.—కొయ్యతెడ్డు, తెడ్డు-(తెడ్డు. (సం. ప).—కృపీటపాలము, కేనిపాతకము-కేనిపాతనము-కేనిపాతము, ఖజపము, తండువు-తండువు-తడ్డు-తడ్డువు-తద్దు-తడ్డువు. (చూ, హోడము).

పీలిక. దే. వి. గుడ్డముక్క: చూ, వస్త్రము.
పీలికాఁడు. దే. వి. కర్ణధారుఁడు: చూ, సరంగు.
పీలిదండలు. వా. వి. బ. సందిట నుంచుకొనెడు కుచ్చులమాలికలు: చూ, భూషణము. 2.
పీలు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పికులు.
పీలుకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పక్షిపిల్ల: చూ, శకుంతి (పక్షి); 2.=పిల్క. కంద*: చూ, సూరణము.
పీలుచు. దే. స. క్రి' చూ, రూ-పీల్చు.
పీలుపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చేఁగ*: చూ, స్రివ; 2. దొండ *. చూ, రక్తఫల.
పీలువాది. సం. వి.న్. పుం. ఒకమతమువాఁడు.
పీలువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1 గొలుగు *: చూ, వరగోఁగు; 2. ఏనుఁగు' చూ, హస్తి, 3: చూ, పరమాణువు; 4. తాటిచెక్క: చూ, శకలము. 4.5 చూ, సుమము; 6. చూ, బాణము.1.
పీల్చు. దే.స.క్రి. రూ-పీలుచు-పీరుచు-పీర్చు. 1. నీరు పాలులోనగునవి జొట్టు జొట్టు; 2. గాలిని పీల్చు: ఎగఁగొలు.(సం.ప).— ఉచ్ఛ్వసించు.
పీవము. సం. విణ. (న్. ఈ. న్)బలిసినది: చూ, రూ-పీనము. 3. (స్త్రీలింగము పీవరి.)
పీవరము. సం. వి. అ. పుం. 1. తాఁబేలు: చూ, వృత్తము. 4 (తాఁబేలు); విణ. 2: చూ, పీవము. (క్రొవ్విననదిఅనియు)
పీవరస్తని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పీనోధ్ని.
పీవరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దపిఁచేర *: చూ, శతావరి.

పు

పుంఖము. సం. వి. అ. పుం.=పింజె. బాణపుపిడి: చూ, పింఛము. 2.
పుంఖానుపుంఖము. జా. పరంపరగా, ఒకదాని వెంబడినొకటి. "శంఖారవంబులు పుంఖానుపుంఖంబులుగా" (ధర్మజ రాజనూయము)

పుంఖితము. సం. విణ. 1. పుంఖానుపుంఖము గాఁజేయఁబడినది; అం. 2: చూ, హస్తపాత్రీణములు. [యములు.

పుంఖోద్వేజితవిఘజనము. అం: చూ, పరిమే

పుంఖోపసంఖ్యానము. అం.—పై—

పుంగవము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1, 2. ఒకఓషధి: చూ, వృక్షము

పుంగవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. (ఉత్తరపదమైనచో) శ్రేష్ఠుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.

పుంగుడు. దే. వి. 1. రూ-పుగ్రింగుడు: చూ, పులిపిరి; 2. చూ, పుండరీకము. 9; 3: చూ, బొప్పి [చూ, రాశి. 1

పుంజము. సం. వి. అ. పుం.=పుంజి ప్రోవు

పుంజి వై. వి. 1: చూ, సమృద్ధి; 2 వరిమొలకలగుపైరు చూ, సస్యము. 1; 3=పుంజ చూ, పుంజము; విణ. 4 చూ, సంపన్నము. 2

పుంజికొను. ద్వి. అ. క్రి: జోజేరుకొను.

పుంజీ. దే. వి. (౪): చూ, నాలుగు

పుంజీభవించు. సం. అ. క్రి· చూ, ప్రోగుపడు.

పుంజే. వా. వి. ఎద్దడిసేల: చూ, భూమి 1

పుంజేము. వై. వి. 1. ముప్పదియొనికలనూలు చూ, సూత్రము. 1; వా. 2. (నులకమంచముయొక్క) కాళ్లకట్టుత్రాడు. చూ, సూత్రము. 1.

పుంజోలదండ. వై. వి ఆఁడుదానిమెడనగ. పాండు. 3, ఆ. 62: చూ, భూషణము. 2.

పుంజు. దే. వి: అజ్జవాలు, అడుగవాలుపులుఁగు, ఆరణి, కొమరుడాలు, కోడి, పెట్టపోలి, మెట్టవాలుపిట్ట-మెట్టవాల్పిట్ట. (సం.ప).- అండజము, ఇంద్రవామము, ఉదగ్రధము, కలావికము, కాలజ్ఞము, కావృకము, కాహళము, కిరిటి-కిరీటి, గుక్కుటకము, కుక్కుటము, కుమాగోపవాహము, కుహూకస్వనము, కుహూకస్వరము, కృకవాకువు, గోపృకము, చంద్రికి, చటకము, చరణాయుధము, జ్ఞాని, తామ్రచూడము, నఖరాయుధము; తద్వి — ౧. అడవికోడికి.- అడవికోడి, కానపుంజు, కారుకోడి-కాఱుకోడి, గునపనకోడి, పొదకోడి. (సం.ప).- కుక్కుటము, కుక్కుభము, కులాలము, కుహాకస్వనము, కుహాకస్వగము, వనకుక్కుటము; ౨ ఆఁడుకోడికి.— పెంటి, పెట్ట, బోబు (సం. ప).—కుక్కుటి; ౩ కుక్కుటస్త్రీపురుష సామాన్యమునకు.—కోడి; ౪. గ్రామపుకోడికి.— (సం. స).— కృకవాకువు, మయూరచటకము; ౫. తెల్లవారసామున మొదటకూయుకోడికి — తొలికోడి; ౬. నీరుకోడికి.— గుంపఁగి. చిలవ, నీరుకోడి. పుల్లగొరక, బుడకోడి, బొల్లికోడి (సం ప) — అంతరిసమావృతము, జలకుక్కుటము, పరిప్లవము, సలిలకుక్కుటము, ౭ పందెపుకోడిపుంజునకు — కాకివన్నె, జెట్టి. (సం ప).—కపిలము; ౮. పుంజులరకములు.— అరసొట్టు, ఈఁకెలదాగము, కంచుడేగమారము, కాళ్చిచ్చు, కోడిడేగ, గద్దకాకు (పు)లది, గరుడండు, గాజులగాఁడు, తెల్లయూరగపిల్లవేళ్లది, నల్లగూరగ, పండెజ్జది, పట్టెడజొట్టుది, పింగళి, పిరంగి, మూగఁబిట్టుకోడి, పుంజులవేగువిత్తు, రణబేరు, రాహుత్తి, పసులపాతము, సెలుకాలుది. (సం. ప).—పట్టభద్రుఁడు. (మిగతవానికి "చూ, సెలుకాలుది").

పుంజొదాలుపు. దే. వి: చూ, స్కందుఁడు.

పుంజులవేరువిత్తు. వా. వి: చూ, పుంజు.

పుంట. దే. వి. (రూ-పుంటె-పురంట-పురఁట-పూఁట) సంధ్య: చూ, సంజెపొము.

పుంటె. వా. వి.—పై—

పుండరీకము. సం. వి. అ. న. 1. తెల్లతామర*: చూ, సహస్రపత్రము; 2. తెల్లగొడుగు: చూ, వారితి; 3. ఒకతీర్థము; 4. గంధద్రవ్యము:

చూ, రాజార్హము; పుం. 5. ఆగ్నేయపు దిక్కునందలి ఏనుఁగు: చూ, హస్తి(చూ, దిగ్గజములు); 6. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; 7. కప్పు: చూ, హరి. 12; 8. తియ్యమామిడి*: చూ, మామిడి; 9. తెల్లపాఁడలకుష్ఠము: చూ, విపాదిక. [కంటి: చూ, విష్ణువు. 1.

పుండరీకాక్షుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తెలిదమ్మి

పుండరీకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక ముని: చూ, సన్యాసి; 2 నిఘంటుకర్తలలో నొకఁడు. [డర్యము.

పుండర్యము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-పౌం

పుండలించు. దే. అ. క్రి. అభూతకల్పనచేయు.

పుండాకోరు. వా. వి: చూ, పంచకుఁడు. 1.

పుండికూర. వా. వి. గోఁగుకూర: చూ, వరగోఁగు.

పుండు. దే. వి. కుఱుపు: చూ, వ్రణము.

పుండ్రకము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పుండ్రము. 5 *; 2: చూ, పుండ్రము. 6.

పుండ్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. నలుపుగలిసిన యెఱ్ఱచెఱకు *: చూ, రసాలము. 3; 2: చూ, పుండరీకము. 1; 3. బొట్టు: చూ, బొట్టు. 1; 4: చూ, పురుగు; 5. పుండ్రకము, పువ్వులగురివెంద *: చూ, శ్వేతపాకి; 6. పుండ్రకము, వంగదేశము: చూ, దేశములు. [సుఁడు. 1.

పుండ్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్ష

పుంత. దే. వి. ఇసుకదారి: చూ, మార్గము. 1.

పుంభావము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పౌరుషము.

పుంలింగము. అం: చూ, లింగములు.

పుంశ్చలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, అంకులాఁడి.

పుంసవనము. సం. వి. అ. న. 1. గర్భచిహ్నము తేలినతోడనే పురుషుఁడు పుట్టవలెనని చేసెడు శుభకర్మము: చూ, కర్మములు; 2. క్షీరము: చూ, స్తన్యము.

పుంస్థానకములు. అం. వైష్ణవము, సమపాదము, వైశాఖము, మండలము, ఆలీఢము, ప్రత్యాలీఢము (6) (చూ, స్థానకములు.)

పుకారు. వా. వి. వదంతి: చూ, శబ్దము. 2.

పుకిలించు. దే. స. క్రి: రూ-పుక్కిలించు; గుప్పించు. (సం. ప).—గండూషించు.

పుకిలింత. దే. వి: రూ-పుక్కిలింత-పుక్కిలి, పుక్క-బుగ్గ. (సం ప).—గండూషము.

పుక్క. దే. వి. రూ-బుగ్గ. 1: చూ, లెంప 2; 2. నీటికాయ: చూ, స్ఫోటము. 2; 3. పర్వతాదులయందుండి సంతతధారగా పైకుబికి వచ్చెడు నీరుబుగ్గ: చూ, స్ఫోటము. 2; వా. 4 చూ, పుకిలింత. [కుఁడు.

పుక్కసుఁడు. సం వి అ. పుం చూ, పుల్క

పుక్కిటిపురాణము. జా. పుక్కిటినుండి వెలువడు వ్యర్థపుపలుకులు. "పుక్కిటిపురాణములఁ బొద్దుఁబుచ్చెనతఁడు" (రామలింగేశ శతకము); "కన్యకయిగి పుక్కిటిపురాణమై తోఁచెఁ జూమీ." (రామాభ్యుదయము)

పుక్కిలి. వా. వి. 1: చూ, రూ-పుకిలింత; దే. వి. 2. బుగ్గలోపలిభాగము.

పుక్కిలించు దే. స. క్రి: చూ, రూ-పుకిలించు.

పుక్కిలింత. దే. వి: చూ, రూ-పుకిలింత.

పుచ్చి. వా. వి. (రూ-పుచ్చియ-పుచ్చె.) 1. కొబ్బరి పూఁబిందె: చూ, స్కంధఫలము; 2. తలపుర్రె: చూ, శల్యము. 1.

పుచ్చికోలు. వా. వి. రూ-పుచ్చుకోలు: చూ, ప్రతిగ్రహము.

పుచ్చినట్టు. వా. క్రి. విశే. తప్పనిసరిగా. "నాబాకీని పుచ్చినట్టు తీర్చుము."

పుచ్చియ. వా. వి: చూ, రూ-పుచ్చి.

పుచ్చె. వా. వి.—పై—

పుచ్చే. దే. వి: పుచ్చేతీఁగె, పుచ్చపాదు. (సం. ప).—కర్కారుకము, కలింగము- కళింగము- కాలింగము- కాళింగము- కాళింగి, కృష్ణబీజము, గోతుంబ. తద్వి.— ఇ. ఖురా

-సానిపుచ్చేసు.—(సం. ప) —డంగరి-డాంగరి, డింగరము, నాగకుండి; ౨. తిక్తకాళింగికి.— చేఁతిపుచ్చే. (చూ,హరివాలుకము.)
పుచ్చేటిక. వా. వి. (రూ-పుచ్చేడిక-పుచ్చేడీక-పుచ్చేడీకతనము)' చూ, సిగ్గు.
పుచ్చేడిక. వా. వి.—పై—
పుచ్చేడీక. దే. వి. 1.—పై—; 2: చూ, హ్రీమంతుఁడు;3. హ్రీమంతురాలు: చూ, స్త్రీ.
పుచ్చేడీకతనము. వా. వి: చూ, పుచ్చేటిక.
పుచ్చేతీఁగె. వా. వి: చూ, పుచ్చే.*
పుచ్చేపాదు. వా. వి.—పై—
పుచ్చే. దే. వి. 1. ఆముదపుమడ్డి; చూ, మడ్డి 2; స. క్రి. 2. ఆజ్ఞాపించు: చూ, సెలవిచ్చే, 3 ఇఱుకు. భాగ. 4, స్కం. 105—106 చూ, పీడు. 1; 4. గ్రహించు పంచ నా. 1, ఆ. 245: చూ, స్వీకరించు; అ. క్రి. 5.పుష్పిపట్టు:చూ,రూ-పుచ్చే;[పే.6.పోఁజేయు. భార. ఆర. 3, ఆ. 372 చూ, పుచ్చే. 2; స. క్రి. 7: చూ, పంపు. 11.
పుచ్చేకొను. దే. స. క్రి. 1: చూ, పుచ్చే. 4 భార. సభా. 1, ఆ. 143; 2. పరిగ్రహించు: చూ, స్వీకరించు.
పుచ్చేకోలు. దే. వి: చూ, రూ-పుచ్చికోలు.
పుచ్చేట. వా. వి: ఉత్తేజనము.
పుచ్ఛటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (పున్నపుంసకలింగమని కొందఱు) నెటికవిఱుచుట: చూ, వ్రేల్పుడి.
పుచ్ఛము. సం. వి.అ.పుం, న. 1. తోఁక:చూ, వాలము.1;2.వెనుకపక్క:చూ,వెనుక. 1.
పుచ్ఛావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.
పుట. వా. వి. (సం. వి. అ. న. అనియు, దీనికి పొరటతద్భవమనియుకొందఱు):చూ,పొరట.
పుటక్రియలు. అం. వివర్తితము, ఉన్మేషము, పిహితము, కుంచితము, సమము, వితాళితము, స్ఫురితము, నిమేషము, పరిసృతము. (9) (చూ,ఉపవిద్యలు).
పుటపుట. దే. వి. అదురుట యందగుననుకరణము: చూ, హూహూ.
పుటపుటన. దే. వి. 1 చూ, హెచ్చే. 1; విశ. 2' చూ, పరివృద్ధము. పాండు. 2, ఆ. 35.
పుటపుటనగు. దే. అ. క్రి: పరివృద్ధమగు. స్వా. 3, ఆ 28. [సీమ. 1 (దేశము).
పుటభేదనము. సం. వి. అ. న. పట్టణము: చూ,
పుటభేదము. సం. వి. అ. న 1. —పై—; 2. చతుర్విధవాద్యము: చూ, స్వరము. 2; 3. ఏటిపంపు, చక్రిణి: చూ,హ్రిదిని (నది).
పుటము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. పూలబుట్ట: చూ, సజ్జె. 1; 2. దొప్ప:చూ, హరివాణము. (పాత్రము 6); 3. గుఱ్ఱపుకాలిగొరిజె: చూ, విలఖము; వై. వి. (1).=ప్లుత అశ్వగతి: చూ, హయము; వా. (2) లోహములను పుటమువేయుట: రూ-పుతము
పుటముబ్బు. ద్వ. అ. క్రి. మీఁదికుబ్బు. వసు. 2, ఆ 39. [చూ, మల్లశాస్త్రము.
పుటంగులు. వా. వి. బ. మల్లయుద్ధవిశేషము:
పుట(త)ములు. అం. అంకపోత, కుక్కుట, గజ, గోవర,మహిష,వరాహ పుటములు మొదలగునవి.
పుటమెగయు. ద్వ. అ. క్రి 1. మీఁదికెగయు: చూ, రేఁగు. 1; 2. దాఁటు. రామా. 6, ఆ. 84: చూ, లంఘించు.
పుటలు. అం: చూ, నాట్యోపయోగములైన యంగములు (అంగము. 9.)
పుటి. సం.వి.ఈ. స్త్రీ. 1.=పుటికె-పుట్టిక-బుట్ట: చూ, పుటము. 1; 2: చూ, పుటము. 2.
పుటిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఏలకి*: చూ,పత్రిల, వై. వి. (1).=పిటకః. (రూ-పుటికె-పుట్టి-పుట్టిక-బుట్ట-బుట్టి-బుట్టిక): చూ, పుటము. 1.

పుటికె. వై. వి.=చూ, రూ-పుటిక. (1)

పుటితము. సం వి. అ. న. 1. దోసిలి: చూ, హస్తము; విణ. 2. కుట్టఁబడినది: చూ, స్యూతము; 3. దొప్పఁగాఁజేయఁబడినది.

పుటుక్కు. దే. వి. తెగుటయందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హుూహూ.

పుట్ట. వై. వి. 1.=పుటకమ్: చూ, వల్మీకము. (దేశ్యమని శ. ర.); 2. చిన్నపొద: చూ, పొద. 2; 3. జన్మస్థానము "రోగముల పుట్ట": చూ, స్థానము. 1; 4. చూ, పునాది; 5: చూ, రాశి 1. [తిక్క. 10.

పుట్టకాఁపరి. వా వి. చూ, సర్పము సాం.

పుట్టకాఁపు దే వి. 1.—పై—; 2. చూ, వెలుఁగుబంటి. [దుఁడు

పుట్టకాలివాఁడు. వా. విణ. చూ, వల్మీకపా

పుట్టకాలు. దే. వి. బోదకాలు చూ, హజ్జ.

పుట్టకీటు. వా. వి. పుట్టగోడ.

పుట్టకుట్టము. అం. చూ, ఛౌమమండలములు.

పుట్టకూటిమెకము వా. వి. చూ, పుట్టకాఁపు. 2

పుట్టకూడు దే. వి. చీమగుడ్లతోఁ గలసిన పుట్టమట్టిముద్ద స్వా. 4, ఆ 37.

పుట్టకూడుదిండి. వా. వి: చూ, పుట్టకాఁపు.2.

పుట్టకూడుమెక్కు-మెకము. ద్వ. వి.—పై—

పుట్టకొక్కు. ద్వ. వి: చూ, పుట్టగొడుగు.*

పుట్టకోట. ద్వ. వి. కోటకు బలముకొఱకు కోట బయటవేసిన మట్టితిన్నె: చూ, వేదిక.

పుట్టకోవలు. వా. వి. పుట్టమీఁదిశిఖరములు. చూ, వల్మీకము. [సర్పాక్షి.

పుట్టగొడుగు. వా. వి. కుక్కగొడుగు*: చూ,

పుట్టగోఁచి. దే. వి. పోటముంజి: చూ, బొట్టము.

పుట్టచూలు. వా. వి. వాల్మీకిమహర్షి: చూ, సన్యాసి.

పుట్టచెండు. ద్వ. వి. 1. ఎగురఁగొట్టియాడెడు బంతి. రామా. 8, ఆ. 51: చూ, సరి. 3; బ. 2: చూ, బాలక్రీడ.

పుట్టచెమ్మ. వా. వి: చూ, వల్మీకశింబి *.

పుట్టచేఁగ్వు. దే. వి: చూ, పుట్టగొడుగు.*

పుట్టతమ్మ. దే. వి: చూ, పుట్టచెమ్మ *.

పుట్టతేనె. దే. వి. (పుట్టఁలోఁ పెట్టిన) పిరతేనె: చూ, మధువు. 5. [చూ, వృశ్చికము. 1.

పుట్టతేలు. దే. వి. మండగబ్బ-మండ్రిగబ్బ:

పుట్టదిట్ట. వా. వి. చూ, పుట్టకాఁపరి.

పుట్టపుట్టువు. దే. వి: చూ, పుట్టచూలు. విక్రి. 1, ఆ. 9. [సం. మా. 17.

పుట్టపెట్టైనట్టు. వా. వి: చూ, పుట్టకాఁపరి అం,

పుట్టమునెడుగబ్బి. వా. వి.—పై—

పుట్టము. వై వి.=పట్ట. బట్ట చూ, వస్త్రము.

పుట్టి దే. వి. 1. ఏఱుదాఁటెడుసాధనము: చూ, హోడము; 2. చూ, ఖారి; 3. ఇరువది మానుగులు; వై వి. 4=పుటి: చూ, పుటిక. (దేశ్యమని శ ర)

పుట్టించు దే. క్రి. చూ, సృజించు

పుట్టించుట. వా వి. కలిగించుట. చూ, సంభవము. 1. [ఆ. 156.

పుట్టిక. వై. వి: చూ, రూ-పుటిక కళా. 6,

పుట్టినవాఁడు. వా. విణ: చూ, సంభూతుఁడు.

పుట్టినిల్లు. దే. వి. (పుట్టిన + ఇల్లు) రూ-పుట్టిల్లు, మాతృగృహము: చూ, సదనము. 1.

పుట్టిమునుగుట. జా. నష్టమగుట (పుట్టి=ఏఱు దాఁటించుబుట్ట) రామా. 8, ఆ. 55.

పుట్టు. దే. వి. 1. చూ, రూ-పుట్టుక. 1; అ. క్రి. 2. జన్మించు: చూ, సంభవించు.

పుట్టుక. దే. వి. (రూ-పుట్టు-పుట్టుగు-పుట్టువు): చూ, సంభవము.

పుట్టుకచెల్వజోతి. వా. వి: చూ, హిమాంశువు.

పుట్టుకల్లరి. దే. విణ. పుట్టుకమొదలు కల్లలాడువాఁడు. భార. అర. 5, ఆ. 405: చూ, ముఖరుఁడు. [చూ, పర్వతము.

పుట్టుగట్టు. ద్వ. వి. ఉదయాద్రి. య.3, ఆ. 143:

పుట్టుగు. దే. వి: చూ, రూ-పుట్టుక.

పుట్టుగొడ్డు. దే. విశ. పుట్టుక మొదలు గొడ్డుతన ముకలది (ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ. [రేచీఁకు.
పుట్టుగుడ్డి. దే. విశ. జనుపాంధుఁడు: చూ,
పుట్టుచీఁకు. దే. విశ.—పై— భార. ఆది. 4, ఆ. 231 [చూ, జాతకర్మము
పుట్టు చెయువు. ద్వ. వి. రూ—పుట్టు చెయ్వు
పుట్టు చెయ్వు. ద్వ. వి —పై—
పుట్టుచోటు. వా. వి (సం. ప).— అభిజనము, ఆకరము, జన్మభూమి. [హముగలవాఁడు.
పుట్టుపాప దే. విశ. వ్యాధిచే తెల్లఁబాఱిన దే
పుట్టుపునుఁగు వా. వి. లోమశమృగమదము.
పుట్టుబడి. దే. వి: చూ, పుట్టుక.
పుట్టుమచ్చ దే. వి: మచ్చ, మఱువు. (సం.ప). —కాలకము, తిలకము, తిలకాలకము, జటులము—జడులము, పిప్లువు (చూ,లక్షణము.1.)
పుట్టుమూఁగ. ద్వ. వి. పుట్టుక మొదలుమూఁగ: చూ, మూఁగ. 3.
పుట్టుమొండి వా. వి. పుట్టుక మొదలు మొండివాఁడు: చూ, సూరసూతుఁడు.
పుట్టువడుగు ద్వ. వి. 1. పుట్టుక మొదలు బ్రహ్మచారి: చూ, వటువు; 2: చూ, విష్ణువు.1
పుట్టువు దే. వి. చూ, రూ—పుట్టుగు.
పుట్టునెట్టి దే. విశ. పుట్టుక మొదలు నెట్టివాఁడు: చూ, నెట్టివాఁడు
పుట్టెడు. వా. వి. పుట్టెడుపరిమితి. (80 కుం. అనికొందఱు, 200 కుం. అని కొందఱు)
పుట్టెడునేల. వా. వి. 20 కుంటలు (2 పందుములు, 4 ఏదుములు, 8 ఎకరములు, 80 కుంచేములు, 800 సెంట్లు, 38720చతురపు గజములు) [8, స్కాం. 155.
పుట్టినిల్లు. దే. వి: చూ, రూ—పుట్టినిల్లు. భాగ.
పుడము. వా. వి: చూ, రూ—పుటము. (2).
పుడక. వా. వి. (రూ—పుడుక—పుల్ల) 1. తృణ కాండము: చూ, హరిత(తృణము.1); 2. కట్టె పుల్ల (చిన్న చిదుగు): చూ, సమిధ; 3 అడ్డము.
"పానకములోనిపుడక" చూ, సంశోధము.
పుడమి. వై. వి.=పృథ్వీ: చూ, భూమి. 1.
పుడమిచెలి. వా. వి: చూ, వల్మీకము.
పుడమితాలుపు ద్వ. వి 1. శేషుఁడు: చూ, సర్పము, 2 కొండ. అచ్చ. బాల, కాం. 40: చూ, పర్వతము; 3 భూపతి. చూ, రాజు. 1.
పుడమితేరెక్కు-వాఁడు. వా. వి: చూ, శివుఁడు.
పుడమినంటు వా వి: చూ, విష్ణువు. 1
పుడమిపట్టి. ద్వ వి 1. అంగారకుఁడు చూ, రాహువు. 2; 2. చూ, నేలపట్టి 2; 3. భూమిజ. రామా. 5, ఆ 65. చూ, సీత
పుడమిపుట్టు. ద్వ. వి. 1 భూజము, చెట్టు చూ, వృక్షము; 2. చూ, పుడమిపట్టి 3. రామా. 5, ఆ. 244. [సాంబ. దే. 17.
పుడమిముద్దియకోక. వా వి. చూ, సముద్రము.
పుడమిమొలనూలు. వా వి. —పై—
పుడమిగా. వా. వి. చూ, పుడమినంటు.
పుడమిఱేఁడు. ద్వ. వి: చూ, రాజు. 1
పుడమివేలుపు ద్వ. వి. చూ, బ్రాహ్మణుఁడు. పర. 2, ఆ. 136. [ఱేఁడు.
పుడమీశుఁడు. వై. వి.=పృథివీశ: చూ, పుడమి
పుడికిరించు. దే. స. క్రి. రూ—పుణికిరించు. 1. కొంచెముగాయిచ్చు: చూ, పెట్టు. 8; 2. సన్నిపాతదోషముచేత గ్రహించు.
పుడికిరింత. దే. వి. (రూ—పుణికిరింత—పుడుకరింత) 1. ఈవి: చూ, స్పర్శము. 3; 2. పుణికిరించుట. [బాలక్రీడ.
పుడికిళ్లు. దే. వి. బ. రూ—పుణికిళ్లు: చూ,
పుడిగ. వా. వి. (రూ—పుడుగ—పుడుస—పుణుకు) ఈవి: చూ, స్పర్శము. 3.
పుడిసలి. వా. వి. రూ—పుడిసిలి. కుదియఁబట్టిన చేరలో సగము: చూ, హస్తము.
పుడిసిలి. వా. వి. —పై—

పుడిసిలించు. దే. స. క్రి. పుడిసిటఁబట్టు.
పుడిసిలింత. దే. వి. పుడిసిటఁబట్టుట.
పుడిసెడు. వా. వి. పుదియఁబట్టిన చేగలో సగము పరిమాణము: చూ, హస్తము.
పుడుఁకులు. దే. వి. బ. రూ-పుణుఁకులు. కాశీ. 7, ఆ. 136: చూ, భక్ష్యము.
పుడుక. దే. వి: చూ, రూ-పుడక. [ణము. 2.
పుడుకబావిలి. దే. వి. స్త్రీ చెవినగ. చూ, భూష
పుడుకరింత. దే. వి: చూ, రూ-పుడికిరింత.
పుడుకు. దే. వి. రూ-పుణుకు. 1. ఈవి: చూ, స్వర్గము. 3; స. క్రి. 2. కొంచెముగా యిచ్చు. విక్రి 2, ఆ. 170: చూ, పెట్టు. 8; 3. ఇచ్చు. హరి. ఉ. 9, ఆ. 46: చూ, పెట్టు. 8; 4. (అయిదు వేళ్లతో) గ్రహించు ఉ, హరి. 5, ఆ. 202: చూ, స్వీకరించు; 5. త్రిచ్చు చూ, మథించు; 6.(చీఁకటిలో) తడవు: చూ, వెదకు.
పుడుకుఁగల్లు. దే. వి. చింతామణి. అచ్చ బాల, కాం. 8: చూ, రత్నము. 1. [ధేనువు.
పుడుకుఁదొడుకు. దే. వి. కామధేనువు: చూ,
పుడుకుమ్రాను. దే. వి: చూ, వేలుపుఁజెట్టు. అచ్చ. బాల, కాం. 2. [ద్వి. 182.
పుడుగ. వా. వి: చూ, రూ-పుడిగ. ఆం, భా.
పుణికిపుచ్చుకొనుట. జా. పుడికి గ్రహించుట విజ, 1, ఆ 198; విజ. 2, ఆ. 162.
పుణికిరించు. దే స. క్రి: చూ, రూ-పుడికిరించు.
పుణికిరింత. దే. వి: చూ, రూ-పుడికిరింత.
పుణికిళ్ళు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పుడికిళ్ళు.
పుణుఁకులు. దే. వి. బ చూ, రూ-పుడుఁకులు.
పుణుకు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పుడుకు.
పుణ్యంపుమొన. అం: చూ, మొనలు.
పుణ్యకము. సం. వి. అ. న: చూ, వ్రతము.
పుణ్యక్షేత్రము. సం. వి. అ. న: ఆక్షేత్రము, దివ్యక్షేత్రము.(చూ, క్షేత్రములు."కకారాది" అనుబంధములో)
పుణ్యక్షేత్రములు.అం.1: చూ, పుణ్యక్షేత్రము; 2: చూ,భూమి. 1. (చూ, పుణ్యనగరములు)
పుణ్యజనుఁడు. సం. వి. అ పుం. 1. నైరృతి: చూ, సోఁకులఱేఁడు;3 చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 3: చూ, యక్షుఁడు; 4: చూ, పుణ్యాత్ముఁడు. [శ్రీదుఁడు.
పుణ్యజనేశ్వరుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,
పుణ్యనగరములు. అం: చూ, దేశము 1516 పొగట. [1515 పొరట.
పుణ్యభూమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, దేశము
పుణ్యము. సం. వి. అ. న.=పున్నియము-పున్నెము. 1. ధర్మము చూ, సుకృతము. 1; 2. దానము:చూ, స్వర్గము. 3;విణ. 3: చూ, శుద్ధము. 3; 4: చూ, హృద్యము.
పుణ్యవంతుఁడు. సం. విణ (త్. ఈ. త్):చూ, పుణ్యాత్ముఁడు. [కుఁడు.
పుణ్యశ్లోకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బాహు
పుణ్యాత్ముఁడు. సం. విణ.(న్) పుణ్యస్వరూపుఁడు: చూ, సుకృతి. [గోజో.
పుణ్యాహము. సం. వి. అ. న. పుణ్యదినము:చూ,
పుణ్యాహవాచనము పా. దైవాదికర్మ ప్రారంభమునందు విఘ్నేశ్వర పూజానంతరము మంగళార్థము పుణ్యాహవాచనమను శబ్దమును మూఁడుమాఱులు చెప్పెడు శుభకర్మము.
పుతపుత. దే. వి. చలనమునందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ. [ఉ, హరి. 6, ఆ. 104.
పుతపుతపోవు. దే. అ. క్రి: చూ, వివశమగు.
పుత్త. వై. వి.=పృష్ఠ: చూ, వెనుక. 1.
పుత్తడ. వా. వి.నూలికండె:చూ,సూత్రము. 1.
పుత్తడి. వై. వి.=పుత్తళికా. (రూ-పుత్తళి-పుత్తళిక) 1. అపరంజి, మేలిమి (దేశ్యమని శ. ర): చూ, లోహము. 1; 2. బొమ్మ: చూ, సకిన. 3.

పుత్తడికాసు. వా. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
పుత్తళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.1.=:చూ,పుత్తడి.2; వై. వి. (1).=పుత్తళి:చూ,రూ-పుత్తడి. 1. (దేశ్యమని శ. ర)
పుత్తళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ =పుత్తడి. 1. కీల్మి. బంగారుబొమ్మ: చూ, సకిన 3; 2. కీల్మి, లోహపుబొమ్మ: చూ, సకిన. 3
పుత్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ· చూ, పెరయీఁగ.
పుత్తెంచు. దే. పే్రి. (పుచ్చు + తెంచు)1·చూ, రూ-పుచ్చు. 6. ఉ, హరి.1, ఆ 59,స. క్రి. 2: చూ, రూ-పుచ్చు.3.ఆం, భా. తృ.121.
పుత్రంజీవకము సం.వి అ.పుం: చూ,పుత్రజీవి*.
పుత్రకామేష్టి. సా పుత్రునిఁగోరి చేయుయాగము: చూ, యజ్ఞము. [జీవి*
పుత్రజీవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుత్ర
పుత్రజీవి. సం. వి. ఇ. పుం: అక్షఫలము, అర్థసిద్ధి, కుమారజీవము, కృతజిజ్ఞము, గర్భండము, గర్భకరము, పుత్రంజీవకము, పుత్రజీవము, సూనజీవి* (దీని విత్తులు గర్భోత్పత్తిఁగలుగఁజేయును. (చూ, సూనజీవి).
పుత్రధాత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ· ఆశ్మజాత, గంధాలువు, పుత్రాలువు*.
పుత్రవతి. సం వి. ఈ. స్త్రీ.కరవీరి.చూ,స్త్రీ
పుత్రాలువు.సం.వి.ఊ.స్త్రీ చూ, పుత్రధాత్రి*.
పుత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కూఁతురు:చూ, సూన. 1; 2: చూ, పుత్తడి. 2; 3. లక్క దూది: చూ, పత్రి త్తి, 4.=పొత్తిక. బొమ్మ చీరె: చూ, వస్త్రము.
పుత్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=బురకఁడు. (పున్నామ నరకమునుండి రక్షించువాఁడు) 1. కొడుకు. మార్క.ం. 3, ఆ. 100: చూ, సూనుఁడు. 1; అం. 2: చూ, సంతానములు; 3: చూ, పుత్రులు. 1; 4:చూ,పుత్రులు. 2.
పుత్రులు. అం. 1. (కొడుకులు) (వీరుపన్నిద్దఱు..—౧. ఔరసుఁడు (భార్యయందు తనకుఁబుట్టినకొడుకు), ౨. క్షేత్రజుఁడు (ఏదేని యొక కారణమున సంతానవిచ్ఛిత్తి కలుగఁగా పెద్దలయనుజ్ఞ చేతతనభార్యయందు దేవరుఁడులోనగువారికిఁబుట్టినకొడుకు); ౩. దత్తుఁడు (దత్తుతీసికొన్నకొడుకు), ౪.కృత్రిముఁడు(గుణజ్ఞుఁడని యుక్తిమానించి పెంచుకొన్నకొడుకు), ౫. గూఢోత్పన్నుఁడు (భార్యయందు తనకు తెలియకుండ అంకుమగనికిఁబుట్టినకొడుకు), ౬. అపవిద్ధుఁడు (తల్లిచేతగాని తండ్రిచేతగాని యుక్తియుల చేతగాని విడువఁబడఁగా తెచ్చి పెంచుకొన్నకొడుకు), ౭. కానీనుఁడు (తనభార్య యందు కన్యాత్వమున రహస్యముగా నితరునికిఁ బుట్టినకొడుకు), ౮. సహోఢఁడు (గర్భిణిగానుండ తెలిసికాని, తెలియక కాని వివాహము చేసికొన్న భార్యయందుఁబుట్టిన యాకొడుకు), ౯. క్రీతుఁడు (తల్లిదండ్రుల వద్ద వెలయిచ్చి కొనుకొన్నకొడుకు), ౧౦.పౌనర్భవుఁడు (పునర్భువునందుఁబుట్టినకొడుకు), ౧౧.స్వయందత్తుఁడు (తల్లిదండ్రులు లేక కాని తల్లిదండ్రులచేత నకారణముగ విడువఁబడికాని తనంతట నేనునీకుఁబుత్రుఁడనయ్యెదనని వచ్చినకొడుకు), ౧౨. జ్ఞాతిరేయుఁడు (జ్ఞాతికొడుకు). వీరిలో మొదటి యార్గురు బంధువులు దాయాదులు నగుదురు. వెనుకటి యార్గురు బంధువులగుదురుగాని దాయాదులు కారు. ఇది భారతమునందు వ్రాయఁబడియున్న విధము ననుసరించినది. జ్ఞాతిరేయుఁడనుదానికి మాఱుగా మనుస్మృతియందు పారశవుఁడు (లేక) శౌద్రుఁడనియు, విజ్ఞానేశ్వరీయమునందు పుత్రికాపుత్రుఁడనియు వ్రాయఁబడియున్నది): చూ, సూనుఁడు. 1; 2. పుత్రులనంబడువారు.—శిష్యుఁడు, భృత్యుఁడు, పుత్రుఁడు, దౌహిత్రుఁడు, భగినీపుత్రుఁడు (5)-

పుత్రేషణము. అం: చూ, ఈషణత్రియము.
పుదియబొట్టు. ద్వ. వి. ఊర్ధ్వపుండ్రము: చూ, బొట్టు. 1.
పుదీన. వా. వి: రూ-పుదీనా-పొదీనా, ఈఁగ యెంగిలికూర *. (జీర్ణశక్తి నిచ్చును).
పుదీనా. వా. వి.—పై—"పుదీనాపువ్వు".
పుదూరిద్రావిడులు. అం: చూ, ద్రావిడులు.
పునఃపునః. సం. అవ్య. మాటిమాటికి: చూ, శశ్వత్తు.
పునరుక్తవదాభాసము. అం: చూ, శబ్దాలంకారములు. (మరలఁజెప్పినట్లు దోపించేనది. ఉదా.—"జిష్ణుఁడిందుఁడు")
పునరుక్తి. అం: చూ, వాక్యదోషములు (చెప్పిన దేచెప్పుట ఉదా.—"చక్రమున రాక్షసులదుంచే చక్రధరుఁడు").
పునర్జీవితము. సం. వి. అ. న. ఉజ్జీవనము.
పునర్నవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గలిజేరు *: చూ, శోధఘ్ని.
పునర్నవము. సం. వి. అ. పుం. గోరు: చూ, నఖము. 1. (నఖముకడఁజేర్పఁబడినవానికి సంబంధించిన మిగతవిశేషములు.—నఖము చిప్పకు—కర్బురుహము, కాలి, కేశి, కోలము; తంతిమీటుగోరునకు.—(తె.—కోడుపు, గోరు; పులియొక్కగోరునకు.—(తె).-పులిగోరు.(మిగతవానికి "చూ,హస్తము")
పునర్భవ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. చంద్రికళ, జా, కల, కళ: చూ, పున్నమ.
పునర్భవము. సం. వి. అ. పుం. 1. గోరు: చూ, పునర్నవము; 2. కుటుంబము: చూ, సంసారము. 1; విశ. 3. మరలఁబుట్టినది.
పునర్భువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ:చూ,దిధిషువు. 1.
పునర్వసు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. పునర్వసు నక్షత్రము: చూ, రిక్క; 2.=పునాస. ముందుపంట: చూ, సస్యము. 1.

పునర్వసువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుఁడు; 3. కాత్యాయనముని: చూ, సన్యాసి. [పునః పఠనము.
పునశ్చరణము. సం. వి. అ. న. మంత్రముయొక్క
పునస్సంధానము. సం. వి. అ. న. 1. విచ్ఛిన్నాగ్నిని మరల హోమగుండమునందుఁ గూర్చుట: చూ, వహ్ని. 1; వా. 2. కలపడము, గర్భాధానము.
పునస్సంస్కారము. సం. వి. అ. పుం. ద్వితీయ వారోపనయనాది సంస్కారము. [బంధము.
పునాది. దే. వి. గోడక్రింది పుట్ట: చూ, మూల
పునాస. పై. వి.=1: చూ, పునర్వసు. 2; బ. 2. సూర్యుఁడుపునర్వసునక్షత్రమందుండఁగా విత్తినసస్యలులోనగుధాన్యము: చూ, ధాన్యము
పునాసాటకడాలు. వా. వి. బ: చూ,ధాన్యము.
పునిస్త్రీ. వా. సం. వి. సువాసిని: చూ, స్త్రీ.
పునీతుఁడు. సం. విశ: చూ, శుద్ధుఁడు.
పునుఁగు. దే. వి. 1. పూతిగడ్డ, జాలిక, గంధ ఓడాలిక, పూతికేశి: చూ, రాజార్హము; వా. 2. కమలధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
పునుఁగుపిల్లి. ద్వ. వి. రూ-పున్గుపిల్లి:చూ,మార్జాలము.
పునుఁగురాజెనాలు. దే. వి. బ. మిక్కిలివాసన గల శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.
పునుక. దే. వి. రూ-పున్క. తలచిప్పయెముక: చూ, శల్యము. 1. [శివుఁడు.
పునుకకంచేమువాఁడు. దే.వి. కపాలభృత్తు: చూ,
పునుకకంచేమువానివిల్లు. ద్వ. వి. మేరునగము: చూ, పర్వతము. [వాఁడు.
పునుకచేట్టులదణి. ద్వ. వి: చూ, పునుకకంచేము
పునుకతాలుపు. దే. వి.—పై.—
పునుకదారి. ద్వ వి.—పై.— [యము.
పునెము. పై. వి, విశ.=పుణ్యా:చూ, రూ-పున్నె
పున్క. దే. వి: చూ, రూ-పునుక.

-పున్గఁబిల్లి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పునుఁగుపిల్లి.

-పున్న. దే. విశ. చిన్న: చూ, స్వల్పము.

-పున్నమ. వై. వి.=పూర్ణిమా. (నిండుతిథి) శుక్ల పక్షమునందు పదునేనవతిథి: నెల.(సం.ప)— అశ్వత్థ, నిరంజన, పంచదశి, పక్షిణి,పూర్ణ, పూర్ణిమ, పౌర్ణమాసి, పౌర్ణిమ; తద్విశేషము లు.—౧. ఒకకళతక్కువైన చంద్రుఁడుగల పున్నమకు.— (సం.ప).— అనుమతి, ౨. చంద్రునిలో పదునాఱవభాగమునకు — (సం.).—జో, కల-కళ, పునర్భవ; ౩.దగ్గ ఱతివత్సంధికి.— (సం,).— పర్వము, ౪.పున్నమకును పాడ్యమికిని,అమవసకును పా డ్యమికినినడుమ కాలమునకు.— (సం).— పర్వసంధి;౫ చైత్రపౌర్ణమకు (వసంతోత్సవ ము)—(సం).—కర్దమి-కూర్దని, కామమహ ము,చైత్రావళి—చైత్రి, మధూత్సవము,వాసం తి,సువసంతము;౬. జ్యేష్ఠపౌర్ణమకు.-(సం).- జ్యేష్ఠి - జ్యైష్ఠి; ౭. ఆషాఢపున్నమకు.— (సం).- ఆషాఢి; ౮. ఆశ్వయుజపూర్ణిమకు- (సం).—ఆశ్వయుజి, కోజాగరము, కౌము దీచారము, ద్యూతపూర్ణిమ, శరత్పర్వము, శారది. (మిగిలినవానికి చూ, హరివాసర ము. చూ, హిమాంశువు.)

-పున్నాగము. సం.వి.అ.పుం. 1.=పొన్న.సురపొ న్న *(అనికొందఱు): చూ,సురపొన్న; 2.ఇం ద్రుని యేనుఁగు: చూ,హస్తి; 3. పురుషశ్రే ష్ఠుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు; 4. తెల్లఁగలువ: చూ, సహస్రపత్రము; 5. జాజికాయ; అం. 6: చూ, దోహదశాస్త్రము.

-పున్నియము. వై. వి.=పుణ్యా.(రూ-పునియము- పునెము-పున్నెము).1: చూ,సుకృతము. 1 కాశీ. 2, ఆ. 45; 2.=పుణ్యా. ఈవి: చూ,స్ప ర్శము. 3; విశ. 3. సుకృతముకలది.

-పున్నెము. వై. వి, విశ.—పై—

పుప్పము. వై. వి.=పుష్ప: చూ, సుమము.

పుప్పి. దే. వి. రూ-ప్రిప్పి. 1: చూ, పంటితె వులు; వా. వి. 2: చూ, గోరుచుట్టు.

పుప్పించు. దే. ప్రే: చూ,పుచ్చు 6. [హాసువు.

పుప్పిపన్ను. వా. వి. రూ-పిప్పిపన్ను: చూ,

పుప్పిపురుగు. ద్వ. వి. నులిపురుగు:చూ, పురుగు.

పుప్పు. దే. వి. పశువులనోరిజెలు వ్రిస్సిపురుగు లుపడెడు వ్యాధి: చూ, పశురోగము.

పుప్పొడి. ద్వ. వి. (పూ+పొడి) పుష్పముల యందలిధూళి: చూ, సుమనోరజము.

పుబ్బ. వై. వి.=పూర్వా. సాముకంటి చుక్క: చూ, రిక్క (సం. అనికొందఱు)

పుమాంసుఁడు. సం.వి. స్. పుం: చూ, మను ష్యుఁడు. [చూ, వస్త్రము.

పుముత్తరీయము. సం. వి. అ. న. అర్ధోరుకము:

పుయిలోట. దే. వి. 1: చూ, సిగ్గు; 2: చూ, వెఱపు; 3: చూ,పిఱికికండ; 4. రూ-పుయి లోటము. జైంను. భార. విరా. 3, ఆ. 206: చూ, సంకోచము. 3; 5:చూ, మోమోటమి.

పుయిలోటము. దే. వి· చూ,రూ-పుయిలోట 4. భార. విరా. 2, ఆ 70.

పుయిలోడు దే. అ. క్రి. 1:చూ,సంకోచించు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 22; 2. ఖిన్నుఁడగు. ఆం. శే. 26:చూ, విన్నవోవు.

పురంట. వా. వి. 1: చూ,రూ—పుంట; 2. కాల ము: చూ, సమయము. 1.

పురందరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పురందుఁ డు. 1: చూ, రాముఁడు; 2: చూ, సహ స్రాక్షుఁడు.

పురందుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—పై—

పురంధ్రి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1. కుటుంబిని: చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది. చూ,స్త్రీ.

పురఁట. వా. వి: చూ, రూ-పుంట.

పురడించు. వై. అ.క్రి.=పూర. (రూ-పురణించు-

పురాణించే-పురాయించే)1: చూ, వర్థిల్లు. హరి.పూ,6 ఆ 174; 2: చూ, విజృంభించే.

పురణించే. వై. అ. క్రి ——పై.——

పురపుర. దే. వి. పొక్కుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

పురపురబొక్కు. దే.స. క్రి. మిక్కిలివెతనొందు: చూ, శోకించే.

పురపురలాడు. దే. స.క్రి.మిక్కిలిఅపేక్షపడు: చూ, వాంఛించే. [మాయించే

పురమాయించే. వా. స. క్రి: చూ, రూ-పుర

పురము. సం. వి. అ. న. 1. పట్టణము: చూ, దేశములు; 2. పాటలీపుత్రమను పట్టణము: చూ, సీమ. 1. (దేశములు); 3. ఇల్లు చూ, సదనము. 1; 4. మేడ: చూ, సదనము. 1; 5: చూ, శరీరము; 6: చూ,మూఁడు; పుం. 7: చూ, మహిసాక్షి *.

పురస్కరించే. సం. స. క్రి. 1. ముందిడుకొను; 2. పూజించే: చూ, సమర్పించే.

పురస్కారము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-పురస్కృతి - పురస్క్రియ) 1. ముందిడుట; 2.పూజనము: చూ, సపర్య; 3: చూ,సన్మానము; 4. పరిగ్రహించేట:చూ, స్వీకారము. 2; 5. తడుపుట; 6. శత్రువుఆక్రమించేట; 7. అపదూఱుపడుట.

పురస్కార్యము. సం. విణ.పురస్కరింపఁదగినది.

పురస్కృతము. సం. విణ. 1. ముందిడఁబడినది; 2. పూజింపఁబడినది: చూ, సన్యస్తము. 2; 3. సన్మానింపఁబడినది: చూ, సన్యస్తము. 2; 4. పరిగ్రహింపఁబడినది: చూ, స్వీకృతము; 5. తడుపఁబడినది: ఉక్షితము; 6.శత్రువుచేనాక్రమింపఁబడినది;7.అపదూఱుపడినది: చూ, హీనము. 2. [రము.

పురస్కృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పురస్కా

పురస్క్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.——పై.——

పురస్సరుఁడు. సం. విణ: చూ, పురోగముఁడు.

పురహరుఁడు. సం. వి. అ. పుం:చూ, శివుఁడు.

పురాకృతము. సం. విణ. పూర్వజన్మమందు చేయఁబడినది (శుభాశుభకర్మము)

పురాణగుఁడు. సం. వి. అ. పుం:చూ,బ్రహ్మ 1.

పురాణపురుషుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

పురాణము. సం. వి. అ న. 1: చూ, పురాణములు; న. 2. పదునెనిమిది; పుం. 3. కర్షమెత్తుటంకసాలవాటు; విణ. 4 ప్రాఁతది: చూ, పురాతనము; అం. 5: చూ, ఉపాంగము. 4; 6. (పంచలక్షణము).—— వైవస్వతాది—— సర్గ (సృష్టి) ప్రతిసర్గ(ప్రళయ) వంశ (సూర్య చంద్రవంశ)మన్వంతర (మనువులైన స్వాయంభువ, స్వారోచిష, రైవత, తామస, ఉత్తమ, వైవస్వత,చాక్షుష,సూర్యసావర్ణి, ధర్మసావర్ణి, రౌచ్య, దక్షసావర్ణి, బ్రహ్మసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి,భౌచ్యులను పదునల్వురి కాలములోజేరిగిన చరిత్ర) వంశానుచరిత (సూర్యచంద్రవంశస్థుల కథ) లనుపంచలక్షణములుగలది.

పురాణములు. అం. 1. (అష్టాదశమహాపురాణములు) —— ౧ బ్రాహ్మము ౧౦౦౦౦, ౨ పాద్మము=౨ ఖండములు ౫౦౦౦౦, ౩ వైష్ణవము=౬ అంశములు ౮౦౦౦, ౪ శైవము ౨౪౦౦౦, ౫ భాగవతము=౧౨ స్కంధములు ౧౮౦౦౦, ౬ భవిష్యోత్తరము ౩౧౦౦౦, ౭ నారదీయము౨౫౦౦౦, ౮ మార్కండేయము౩౨౦౧౦, ౯ ఆగ్నేయము ౮౦౦౦, ౧౦ బ్రహ్మకైవర్తము ౧౨౦౦౦, ౧౧ లైంగము ౧౧౦౦౦, ౧౨వారాహము ౨౪౦౦౦,౧౩ స్కాందము=౫౦ ఖండములు ౧౦౦౦౦౦, ౧౪ వామనము ౧౪౦౦౦, ౧౫ మాత్స్యము ౧౪౦౦౦, ౧౬కూర్మము౬౦౦౦,౧౭గారుడము ౧౨౦౦౦,

-ూరా బ్రహ్మాండము ౧౨౦౦౦;2. ఇవిద్వివిధము.— మహాపురాణములు (బ్రాహ్మ్యాది) (చూ, పురాణములు. 1.), ఉపపురాణములు (సనత్కుమారీయాది) (చూ, ఉపపురాణములు.)

పురాణించు. సం. స. క్రి. 1. పురాణముచెప్పు; వై. అ. క్రి. (1)=పూరణ: చూ, రూ-పురడించు 1. భార. విరా 1, ఆ 285; పాండు. 4, ఆ. 77; (2): చూ, రూ-పురడించు 2.

పురాణేతిహాసాదులను తెలియఁజేసెడివారు.అం: చూ, ఉపదేశకులు.

పురాతనము. సం.విశ.=ప్రాఁతది చూ, ప్రాఁత.4.

పురాయించు వై. అ. క్రి.=పూరణ. చూ,రూ-పురడించు. పాండు. 4, ఆ. 77.

పురారి. సం వి. ఇ. పుం:చూ, శివుఁడు.

పురావృత్తము. సం. వి. అ.న.తొల్లిటికథ:చూ, సమాచారము. 2.

పుర్జా. వా. వి. లెక్కలచిరా.

పురి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-పురము.=పోలు. పాండు. 1, ఆ.107:చూ, సీమ. 1. (దేశములు); దే.వి (1) నెమిలిపింఛము. రామా. 6, ఆ. 10:చూ, శిఖండము; (2):చూ, పిరి. 1; (3): చూ, పిరి. 2; (4): అలుము, అలము, ఆవరింత, ఒత్తు, దీటు. (సం. ప).— అధిష్ఠానము, అధ్యాసనము, అభివేదనము, ఆయోగము, ఆక్రమణము, ఆక్రాంతి,క్రాంతి, (అవ్య)ఆజ్. తద్వి.—విశ. ఆక్రమింపఁబడినది అనుటకు.—(సం.)-అవష్టబ్ధము;(5) కూటు: చూ, పంటసాల; (6) గోనెకుట్టెడు త్రాడు: చూ, నూత్రము. 1; (7):చూ,పాంకారము. [2: డీకొను-దీకొను.

పురికొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, వ్యాపించు;

పురికొలుపు. దే. ప్రే. 1:చూ, సెలవిచ్చు; 2.ప్రేరేపించు: చూ, రేఁచు.

పురికొన. వా. వి.రూ-పురికోన. చూ,పురి.(6).

పురికోన. వా. వి. 1.—పై.—; 2 పులికోచే: చూ, పురుగు.

పురిటిల్లు. వా.వి. రూ-పురుటిల్లు:చూ, సదనము.1.

పురిపిట్ట. ద్వ. వి. పూరేడు:చూ, పక్షి.

పురిడిపిట్ట. ద్వ. వి. నెమలి: చూ, మయూరము.

పురిపులుఁగు. దే. వి.—పై—

పురిలోము. దే. స. క్రి:చూ, పురులోము.

పురివిచ్చు. దే. అ. క్రి:చూ, వేలుపడు.

పురివిదర్చుపిట్ట. ద్వ. వి: చూ,పురిపిట్ట వేం. ఆం. 97 (ఇట్లుపురిపిప్పియాడెడు పులుఁగు)

పురినెట్టు వా. స. క్రి.చూ, పేఁడు.

పురీతత్తు సం. వి. త్. న చూ, ప్రేవు.

పురీషము. సం. వి. అ. న: చూ, శమలము. 1.

పురుగు. వై. వి.=పులక. (రూ-పుర్గు-పురువు-పురువ్వు-పుర్వు.(సం. ప).—కీటకము,కీటము, కృకణము, కృపణము, కృమి, కోపకారము, క్రిమి, క్రిమి, ఖర్జువు, తంతుకీణము-తందు(దూ)రీణము, నీలంగువు—నీలాంగువు,పుండ్రము,పులకము;తద్విశేషములు.—౧:అరుద్రపురుగు,మిడుఁగుఱుఁబురువు-మిడుఁగుఱుఁబుర్వు, మిడుఁగుఱు-మిణుఁగుఱు, మిణుఁగుఱుఁబురువు-మిణుఁగుఱుఁబుర్వు, మిణుఁగుఱుబూచి,మెఱుఁగుఁబురువు-మెఱుఁగుఁబుర్వు. (సం).—అగ్నికము, కీటమణి, కోటికము, కోటీరము, ఖద్యోతము-ఖద్యోతము,జ్యోతిరింగణము, జ్యోతిర్బీజము, జ్యోతిర్మాలి,తామ్రకృమి; ౨: ఉరిడెకుమ్మరపురుగు. (సం).—కీటరాజము, ఘర్ఘుర, ఘుర్ఘురము, ఘుర్మురము,పృథుకంఠము, యమకీటకము; 3: (సం).—కాలిక-కాళిక, క్షీరకీటము;౪:కొంకిపురుగు, నులిపురుగు.(సం).-కీకసము, ౫: జేగుఱుపురుగు-జేవుఱుపురువు, పట్టుపురుగు, పసిఁడిపురుగు;(సం).—ఇంద్రగోపకము, ఇంద్రగోపము, కాష్ఠతంతువు

కోశకారము, తంతుకీటము, ధురిధుమారము; ౬: నుసిపురుగు, పుప్పిపురుగు (సం) — కాష్ఠకీటము, కాష్ఠలేఖకము, ఘుణము, ద్యుకాౖ; ౭; చీడ, చీడపురుగు. (సం). — వత్సకీటకము, సస్యసంహారి; మఱికొన్ని రకములు — ౮: కర్ణకీటి, కర్ణదుందుభి, ఖర్జువు, గోపాలిక. శకుంతము; ౯: కీఁచేటాయి; ౧౦: కుంకుడుఁబురువు; ౧౧: కృమి, పులకము; ౧౨: గిజ్జుపురుగు; ౧౩: గుగువు; ౧౪ జోఱకులు; ౧౫: తుట్టపురుగు, పెంటపురుగు; ౧౬: తృణ జలూక; ౧౭: తోఁకపురువు-తోకపుర్వు; ౧౮: నత్త; ౧౯: పురికోస-పులికోచే; ౨౦: పులుకాసిపురువు; ౨౧ పూత్యండము; ౨౨: పేఁడపురుగు; ౨౩: వడ్లచిలుక, చిలకపిట్ట, చిలుకపిట్ట, నంగనాచి, పెంకె పురుగు. (సం. ప). — అశ్వాతరము; ౨౪. సెనగలులోనగు అపరములకును చింతపండులోనగువానికినిఁ బట్టెడు పురుగు — పెంకె పురుగు; ౨౫. పుస్తకములను తొలిచెడి క్రిమి. (సం.) — రామబాణము. (మిగతవానికి "చూ, సస్యసంహారి ")

పురుటాలు. దే. వి. రూ-పురుటియాలు. భాగ. 8, స్కం. 520. చూ, బాలెంతరాలు.

పురుటితగువు. వా. వి. పురుషుఁడు పురుటాలు నకుకాయపువస్తువులులోనగువానినిఁబంపుట.

పురుటియాలు. దే. వి.: చూ, రూ-పురుటాలు రామా. 6, ఆ. 250.

పురుటిల్లు. దే. వి: చూ, రూ-పురిటిల్లు.

పురుడించే. దే. అ. క్రి. 1. పోలికయగు; స, క్రి. 2: చూ, సరిపోలు. భార. విరా. 2.ఆ. 330.

పురుడు. దే. వి. 1: (సం) జాతము, జాతాశౌచము. రామా. 3, ఆ. 124; 2. జాతాశౌచ సమయము. భార. అర. 3, ఆ. 241; 3. ఉపమావాచకము: చూ, సమానము. 2; విశ. ఏ. 4: చూ, సమానము. 2. హరి. ఉ. 5, ఆ 75; 5: చూ, సమానుఁడు. (ఈయర్థము నందు పురుఁడు అని కొందఱు).

పురుభువు. సం. విశ. (డూ. డూ. ఉ) రూ-పురూహువు. మిక్కుటము: చూ, రూ-పురువు.3.

పురులోమము. దే. అ. క్రి. ఘాత్రిము మొఱయించే: రూ-పురిలోము.

పురువు. సం. వి. ఉ. న 1. తల: చూ, శిరము. 1; 2: చూ, పురూరవుఁడు; విశ. 3.=పౌరి. మిక్కుటము: చూ, హెచ్చు 1; నై. వి. (1) =పులకః. రూ-పుర్వు: చూ, రూ-పురుగు. [ము: చూ, హయము.

పురుపకము. సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక గుఱ్ఱ

పురుషకారము. సం. వి. అ. పుం. పురుషప్రయత్నము.

పురుషజాతులు అం. 1. పాంచాలుఁడు, కూచిమారుఁడు, భద్రుఁడు, దత్తుఁడు (4); 2. శశి, వృషభ, తురగజాతులు (3)

పురుషభుజములు. పా. దీనికి ఉపమానములు.- ఏనుఁగు తొండములు, పాములు, కాఁడి.

పురుషము. సం. వి. అ. పుం. 1. క్రియలమీఁది విభక్తులసంజ్ఞ: చూ, పురుషములు; 2: చూ, శాస్త్రము; 3: చూ, సురపొన్న*.

పురుషములు. అం. ప్రథమ, మధ్యమ, ఉత్తమ పురుషములు (3).

పురుషమృగారతి. వా వి: చూ, అశిఘూరతి.

పురుషమేధము. అం: చూ, మహీనతానములు.

పురుషలక్షణాంగములు. అం: చూ, లక్షణాంగములు.

పురుషలీల. అం: చూ, కరణములు.

పురుషసూక్తము. పా. విష్ణ్వాదిదేవుల పూజావిధానము. కాశీ. 3, ఆ. 82.

పురుషాంతరము. పా. 1: చూ, తరబడి. తరము; అం. 2: చూ, షోడశసంధులు.

పురుషాయితము. సం. వి. అ. న. 1. ఉపరతి. కాశీ. 3, ఆ. 82: చూ, సంయోగము; అం. 2: (చూ, విపరీత కరణబంధములు, వ్యానకరణబంధములు)

పురుషార్థములు. అం. 1. (పురుష ప్రయోజనములు) ధర్మార్థ కామమోక్షములు (4); 2.(పురుషార్థత్రయము)ధర్మార్థకామములు(3).

పురుషికము. సం. వి. అ. న. చూ, ఊర్ధ్వస్థితి

పురుషుఁడు. సం. వి. అ పుం. రూ-పూరుషుఁడు. 1: చూ, మనుష్యుఁడు; 2. అశబ్దవాది చూ, సాంఖ్యుఁడు; 3. చూ, హంసుఁడు.

పురుషోత్తమాయనమః. అం. (పురుషోత్తమః=పురుషః జీవేషు వ్యాపకత్వాదితి పురుషః సచాసావుత్తమశ్చ-పురుషోత్తమః): చూ, ఓమ్

పురుషోత్తముఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు; 2: చూ, విష్ణువు. 1.

పురుహువు. సం. విశే: చూ, రూ-పురుభువు.

పురుహూతుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సహస్రాక్షుఁడు. [డు: చూ, రాజు. 1.

పురూరవుఁడు. సం.విశే.రూ-పురూరవసు(వు)ఁ

పురూరవసు(వు)ఁడు, సం. విశే.—పై—

పురె. దే. అవ్య. రూ-పురే. ప్రశంసనార్థకము; చూ, సేబాసు.

పురే. దే. అవ్య.—పై.—భాగ. 3, స్కం.381.

పురోగముఁడు. సం. విశే: చూ, ముందునడచువాఁడు.

పురోగామి. సం. విశే. (న్. ఈ. న్.)-పై.-

పురోగుఁడు. సం. విశే.—పై.—

పురోటి. సం. వి. ఇ. న. నీటిసుడి:చూ,సుడి.1.

పురోడాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. యజ్ఞార్థమైన అపూపము: అదము, ఐంద్రాగ్నేయి; 2. సోమలతరసము; 3. హుతశేషము: చూ, హుతము. [త్రిక: చూ, శేష. 3.

పురోణి. వై. వి. చిన్నఉత్తరము, అను,ఖండప

పురోధ. సం. వి. అ. పుం. రూ-పురోధసుఁడు: చూ, యాజ్ఞికుఁడు.

పురోధసుఁడు. సం. వి. స్. పుం.—పై.—

పురోభాగము. సం. వి. అ. న:చూ, ముందఱ.1.

పురోభాగి. సం. విశే. (న్. ఈ. న్.) ఎప్పుడును తప్పులు వెదకువాఁడు.

పురోహితుఁడు. సం. వి. అ. పుం:చూ,పురోధ.

పుర్వ్యా. వై. వి.=: చూ, రూ-పురువు (1)

పుఱియ. వై. వి. (రూ-పుఱ్ఱియ-పుఱ్ఱె) ఉ. హరి. 2, ఆ. 126: చూ, శల్యము. 1.

పుఱ్ఱ దే. విశే. ఎడమ:చూ, సవ్యము. 1.

పుఱ్ఱాకులు. వా. వి. బ.లేనిపోనిచిక్కులు:మారాముళ్లు. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక)

పుఱ్ఱియ వై. వి:చూ, రూ-పుఱియ

పుఱ్ఱు. దే వి. 1 పలుచేనిమలము: చూ, శమలము; వా. 2. పలుచేని పేఁడ: చూ, శుష్కగోమయము; 3. పలుచేని అడుసు: చూ, శాదము. 2.

పుఱ్ఱె. వై. వి: చూ, రూ-పుఱియ.

పుల. దే. వి. పసుపుమించిన తెలుపువన్నెగలది. రూ-పుల్ల: చూ, వర్ణము. 6.

పుల్‌దాల్పుటాయి. వా. వి. నీలమణి.వేం. శం. 84: చూ, రత్నము. 1. [శర్కర. 1.

పులకండము. ద్వ. వి. రూ-పులకండము: చూ,

పులకము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పులగము-పులుగము-పుల్గము. పెసరపప్పు చేర్చి వండిన యన్నము:చూ,సాదము(1);2 ఏనుఁగునకిచ్చెడు యన్నపుముద్ద: చూ, సాదము. (1);3: చూ, పురుగు; 4. కృమి, చెట్టుమీఁది నల్లపురుగు: చూ, పురుగు. ౧౧; 5. నులిపురుగు: చూ, పురుగు. ౮; 6. మణిదోషము: చూ, రత్నము. 1; 7. వజ్రము: చూ, రత్నము. 1; 8: చూ, హరిదళము; 9. కడప*: చూ, హరిప్రియము; 10: చూ, పులకము (1);వై. వి. (1)=పులక. గగుర్పాటు: చూ, రోమాంచము.

పులకరము. వై. వి.=పులకః. 1: చూ, పుల

కము (1); 2. జ్వరము: చూ, రోగము. 1.

పులకరించే వై. అ. క్రి: గగురుపాడుచే, గగురుపాటు, నిట్టగ్రిమ్మ, నిట్టవొడుచే, నిడువెందుక్రెక్కెట్టు.

పులకలు. సం. వి. అ. పుం.1.=పులకలు-పుల్కులు. గగురు: చూ, పులకము (1) (శ. ర); వై. వి. బ. (1).=పులక. గగురు: చూ, పులకము. (1) (అనికొందఱు)

పులకించే. సం. అ. క్రి. గగుర్పాటుగలదియగు. (తెనుఁగు అనికొందఱు).

పులగము. వై. వి.=పులక: చూ, పులకము. 1.

పులగలి. వా. వి. పులికడుగు: చూ, శుక్తము.1.

పులపరము. వా. వి: చూ, పులకరము.

పులపాడుచే. దే. అ. క్రి. తెప్పవేయకచూచే రూ-పుల్పాడుచే: చూ, వీక్షించే

పులము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పులకలు. (రూ-పులకము-పులాకము-పూలకము) గగురు: చూ, పులకము (1); విణ. 2.=పెల్లు: చూ, హెచ్చే. 2; అం. 3: చూ, ధారలు.

పులస. వా. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పులసరము. దే. వి. పాకము చెడుటవలనగలిగిన పులుసు. [బుఁడు. 2.

పులసరి. దే. వి. పొగరుఁబోతు: చూ, హేరం

పులస్త్యుఁడు. అం. సప్తఋషులలో నొకఁడు: (చూ, సన్యాసి): చూ, ఋషిశ్రేష్ఠులు.

పులహుఁడు. అం.—పై.—

పులాకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పొల్లుధాన్యము: చూ, స్తంబకరి; 2. మెతుకు: చూ, పాదము (1); 3. చయము, సంక్షేపము: చూ, సంగ్రహము. 2; 4.=పులగము: చూ, పులకము. 1.

పులావు. వా. వి. 1. మాంసాదులంజేర్చి వండిన వంటకము; 2. మాంసాహారము.

పులి. దే. వి. 1. (రూ-పులుపు-పుల్పు) పుల్లన: చూ, శుక్తము. 3. 2: చూ, శార్దూలము; విణ. 3. పులిసినది: చూ, శుక్తము. 4.

పులికడుగు. దే. వి: చూ, పులగలి.

పులికూడు. దే. వి. 1. పులిసినయన్నము: చూ, సాదము (1); 2. భిక్షాన్నము. వసు. 1, ఆ. 98: చూ, సాదము (1); 3. పులియొక్క ఆహారము: చూ, సాదము (1).

పులికోచే దే. వి. పులిమొగమువంటి ముఖము కలిగి విషపు కోఱలుగల సాలెపురుగు వంటి యొక పెద్దపురుగు, పురికోస: చూ, పురుగు. (దీనిపోటు పాముకాటువంటిది.)

పులిగంజి. ద్వ. వి: చూ, పుల్లనీళ్ళు.

పులిగాయము. దే. వి. ఆఱినగంటిమచ్చ.

పులిగోరు. ద్వ. వి. 1. పులిగోరునుగూర్చినహారము: చూ, భూషణము. 2; 2. పులియొక్క గోరు: చూ, పునర్నవము; 3: చూ, వ్యాఘ్రనఖము*.

పులిగోళ్లవంకెలు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

పులిచించేలము. ద్వ. వి. (రూ-పులిచించేల-పులిచించేలి-పులిచెంచేలి) చూ, సునిషణ్ణకము*.

పులిచించేల. ద్వ. వి.—పై—

పులిచించేలి. ద్వ. వి.—పై—

పులిచెంచేలి. ద్వ.వి.—పై— [వృక్షము.

పులిచెవులాకు. ద్వ. వి. ఒకమందు చెట్టు: చూ,

పులిజూదము. ద్వ. వి. ఒకరకముఆట: చూ, వ్యవహారము. 4. [ఆ. 165: చూ, బెరడు.

పులితోలు. వా. వి. పులిచర్మము. పాండు. 1,

పులితేఁపు. దే. వి. అజీర్ణపుతేఁపు. (చూ, తేనుపు) [హారాళము.

పులినము. సం. విణ. ఆధిక్యముగలిగినది: చూ,

పులినీరు. ద్వ. వి. క్షుద్రి: చూ, సలిలము.

పులినాకినవాఁడు. జా. చావుఁ దప్పినవాఁడు. (నీతిచంద్రిక-సంధి)

పులినోరుకండ. జా. తప్పకనశించుటకు సిద్ధమై

వసి.(ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము. 1, ఆ. 36.)

పులిపిరి. దే. వి. (రూ-పులిపిరికాయ-పులిపిలి-పులిపులి- పులిపురికాయ పుల్పిరి-పుల్పిలి) కేమము: చూ, వ్రణము.

పులిపిరికాయ. దే. వి.—పై—

పులిపిలి. దే. వి.—పై—

పులిపులి. దే. వి. 1.—పై—: విశ.2;గజిబిజి. (సం. ప).—పీడితము.

పులిపురికాయ. దే. వి: చూ, పులిపిరి.

పులిపెంజెర. దే. వి: చూ, సర్పము.

పులిమల. దే. వి: చూ, పులిపిరి.

పులిమిపుచ్చు. దే. స. క్రి. (విషయమును) తేలికగాపోనిచ్చు. నిర్వ. 1, ఆ. 7.

పులిమీఁదపుట్ర. జా. కష్టముమీఁదకష్టము.

పులిమెకము ద్వ.వి.ఒకచేఁప: చూ, మత్స్యము.1.

పులిమెట్టు. దే. వి. తేర్చునకడుగుయొక్కయడుగుది. మెట్టు, మెడుద: చూ, శుక్తము. 1.

పురిమేర. వా. వి. (రూ-పొలిమెర-పొలిమేర) సీమ. ఆం, భా. ద్వి. 24: చూ, హద్దు.

పులియ. దే. వి. (రూ-పుల్లియ-పుల్లె) 1. విస్తరాకు: చూ, విస్తరి; 2. ఎంగిలివిస్తరి: చూ, విస్తరి.

పులియఁడు. దే. వి. పులివలెనుండుటచే కుక్కకియ్యఁబడినపేరు: చూ, సివఁగి.

పులియఁబాఱు దే. స. క్రి.పుల్లనగు: పులియు.

పులియాట. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

పులియు. దే. స. క్రి: చూ, పులియఁబాఱు.

పులియోర. వా. వి. (రూ-పులిహోర-పులిహోర) పులుసు పసుపులోనగునవి కలిపిన అన్నము: చూ, సాదము (1).

పులిరసు. దే. వి. తొండాపుత్రాటికి అనుకుదలగా నమర్చినయిరుసు; రూ-పుల్లిరుసు.

పులివరుగు. దే. వి. పులియఁబెట్టినవరుగు. కాశీ. 7, ఆ. 186: చూ, వరుగు. 1.

పులిసరి. జే. వి: చూ, వాతంగిని*.

పులిహోర. వా. వి: చూ, రూ-పులియోర.

పులు. దే. వి. 1. రత్నమాణిక్యము. పర. 2, ఆ. 31: చూ, రత్నము. 1; 2. రూ-పుల్లు. కసవు: చూ, తృణము. 1; విశ. 3. రూ-పుల్లు చూ, స్వల్పము; వై. వి. 4.=పులక. గగురు: చూ, రోమాంచము.

పులుఁగు. దే. వి. 1. పిట్ట: చూ, పక్షి; వా. వి. 2: చూ, పులుఁగుపిట్ట; 3. తీతువు. "పులుఁగు కూఁత పిల్లలను కీడుచేయును." (దీనికూఁత దోషపరిహారమునకు.— "ఛీ-ఛీ రేపల్లెవాఁడు మావాఁడు" అని ముమ్మాఱు స్మరింతురు)

పులుఁగుతత్తడిరౌతు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పులుఁగుపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, సకినంపుఁబులుఁగు.

పులుఁగుబొల్లఁడు. ద్వ. వి: చూ, హరివాహనుఁడు.

పులుఁగుతాయి. దే. వి. పచ్చ: చూ, రత్నము. 1.

పులుఁగుఱేఁడు. దే వి: చూ, పులుఁగుబొల్లఁడు.

పులుఁగులదొర. దే. వి.—పై.—

పులుకండము. వా. వి: చూ, రూ-పులకండము.

పులుకాసిపురువు. ద్వ. వి. 1, పచ్చెక్కల పురువు: చూ, పురువు; బ. 2. అల్పులు.

పులుకాసిపులుఁగు. దే. వి: చూ, శుకము.

పులుకుపులుకు. దే. వి. రూ-పుల్కుపుల్కు. అప్పమూసిమూసి తెఱచుట మూచుట యందగు ననుకరణము. సా. 2, ఆ. 110: చూ, హూహూ.

పులుగడిగినముత్యము. జా. నిర్మలమైనది. వాసనలేకుండఁగడుగఁబడినముత్యము. పాండు. 3, ఆ. 9; పారి. 1, ఆ. 57. [పులకము. 1.

పులుగము. వై. వి.=పులక. రూ-పుల్గము: చూ,

పులుగరి. దే. విశ. రూ-పుల్గరి. జోడయొఱఁగినవాఁడు. పర. 5, ఆ. 51: చూ, వాటచారి.

పులుగాకు. దే. వి: చూ, శోకము.

పులుగు. దే. వి. 1. గుఱుతు: చూ. లక్షణము. 1; 2. జోడ: చూ, సూచన. 1.
పులుగుడు. దే. వి: చూ, పులిసరి* (ఇది ద్వివిధము.— నల్లపులుగుడు, తెల్లపులుగుడు) (గ్రాహణికట్టును).
పులుగులగదుమరి.వా.వి:చూ పసులపోలిగాఁడు.
పులుచే దే వి: చూ,రూ-పులస
పులుచోలితాత. దే. వి. హిమాలయము. సాంబ. స్థా. 1: చూ, పర్వతము. [17: చూ, నద
పులుమోలి సవతితల్లి. ద్వ. వి. గంగ. వేం. ఆం.
పులుదిండితాయి. దే. వి. ఇంద్రనీలమణి: చూ, రత్నము. 1. [భక్ష్యము.
పులుప. దే. వి. ఉలుప. కాశీ.7,ఆ.186: చూ,
పులుపు. వా. వి. రూ-పుల్పు: చూ, పులి. 1
పులుమానిసి. ద్వ. వి. అల్పమనుష్యుఁడు: చూ, మనుష్యుఁడు.
పులుము. దే. వి. 1. కుష్ఠరోగము:చూ,విపాదిక; స. క్రి. 2. తోము:చూ, రుద్దు.1;3: నలుచు-నలుపు; 4 ఉనుము: చూ, రుద్దు; 5: చూ, మొత్తు. 2.
పులుముడు. దే. వి:చూ, రుద్దుడు.
పులుమ్రను. దే. వి. తాళనారికేళాదితృణద్రుమము: చూ, హరిత (తృణము. 1.)
పులువు. వా. వి: చూ, రూ-పులుఁగు (రాయలసీమయందువాడుక) [జనము. 1.
పులుసు. దే. వి. 1: చూ, పులి. 1; 2:చూ,వ్యం
పులుసుఁగూర. ద్వ.వి పులుసుపోసి వండినకూర. రూ-పుల్లఁగూర:చూ,వ్యంజనము.1. [యి
పులెదాల్పుతాయి. దే.వి:చూ,పుల్దాల్పు తా
పులోజో. దే. వి:చూ,శర్కర. 1. [వారితి.
పులోటజము. సం. వి. అ. న. గొడుగు: చూ,
పులోమజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. శచి: చూ, భార్య. [సాత్రుఁడు.
పులోమజిత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, సహ

పుల్కము. వై. వి.=పులక (రూ-పులకము) గగురు: చూ, రోమాంచము.
పుల్కరము. వై.వి.=—పై.- (రూ-పులకరము)
పుల్కలు. వై. వి.=—పై.— (రూ-పులకలు)
పుల్కశుఁడు. సం.వి.అ.పుం.రూ-పుల్కసుఁడు. 1: చూ, నిషాదుఁడు. 1; 2: చూ, నిషాదుఁడు. 2, 3: చూ, హీనుఁడు.
పుల్కసుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
పుల్కుపుల్కు. గే. వి· చూ, రూ-పులుకుపులుకు. వై. 7, ఆ. 53.
పుల్గము. వై వి.=: చూ, రూ-పులగము.
పుల్గరి. దే. విణ: చూ, రూ-పులుగరి. పర. 5, ఆ. 161.
పుల్పిరి. దే. వి:చూ, రూ-పులిపిరి.
పుల్పిలి. దే. వి.—పై—
పుల్పు. వా. వి: చూ, రూ-పులుపు.
పుల్పొడుచు. దే.అ. క్రి.చూ,రూ-పులపొడుచు.
పుల్ల. దే. వి. 1:చూ, పులి. 1; 2·చూ, పుడక. 1; 3. పొయిలోనిదుకట్టె: చూ, వంటచెఱుకు; విణ 4. పుల్లనిది: చూ,శుక్తము 4; 5.పసుపుమించిన తెలుపువన్నెగలది: చూ,వర్ణము.6.
పుల్లంటుతాయి. దే.వి.(పుల్లు + అంటుతాయి). ఇంద్రనీలమణి: చూ, రత్నము. 1.
పుల్లఁగూర. వా. వి: చూ, రూ-పులుసుఁగూర.
పుల్లకంద. ద్వ. వి. ఒకరకముకంద *: చూ, సూరణము.
పుల్లకలివె. దే. వి: చూ, ఓఁక*. [వాడుక)
పుల్లకాయ. వా. వి. పొట్లకాయ(రాయలసీమలో
పుల్లగిలు. దే. అ. క్రి. రూ-పుల్లగిల్లు. భయపడు. భో. 5, ఆ. 67: చూ, స్రుక్కు. 6.
పుల్లగిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై—
పుల్లగొరక. దే. వి: చూ, పరిప్లవము. [కోల.
పుల్లతి. దే. వి. సాదనకాండ్రు గుఱికినాటెడు
పుల్లతీఁగ. ద్వ. వి:చూ, సోమలత*. పాండు.5, ఆ. 289. (ఇందు 24 రకములుగలవు)

పుల్లదానిమ్మ. ద్వ. వి: చూ, రక్తబీజము*.

పుల్లన. దే. వి. 1: చూ, శుక్తము. 3; విశ. 2: చూ, శుక్తము. 4.

పుల్లనీళ్లు. ద్వ. వి. కూటినీళ్లు: చూ, శుక్తము. 1.

పుల్లపంపరపనస. ద్వ. వి: చూ, పంపరపనస*. (చూ, వేరుపనస) [సముదాప్రింత. 3.

పుల్లపత్తి. దే. వి. ఒకానొకపత్తి *: చూ,

పుల్లపబ్బ. దే. వి. చెక్కకూర* : చూ, సహ సద్వేధి. 2.

పుల్లపబ్బలి. దే వి.—పై—

పుల్లబచ్చలి. దే. వి. 1 —పై—; 2 అత్యమ్ల పర్ణ*. చూ, బచ్చలి. [మామిడి

పుల్లమామిడి. దే. వి. కొండమామిడి *: చూ,

పుల్లయుసిరిక. దే. వి. కొండయుసిరిక * (దీని కాయలు పెద్దవి. ఊరుగాయకుపశస్తము) : చూ, శ్రీఫలి. 1.

పుల్లరి. దే వి పసులు కసవుమేయుటకై యిచ్చెడుపన్ను: చూ, లావణి.

పుల్లరుజో. దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

పుల్లలావు. వా. వి. పులుపుహెచ్చే. "మజ్జిగలో పుల్లలావు."

పుల్లవడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, స్తంభించు భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 162; భార. ఆర. 4, ఆ. 360.

పుల్లవావిలి. దే. వి. తెల్లవావిలి *: చూ, వావిలి.

పుల్లవిఱుచుట. జా. దృష్టిదోషము తీర్చుట. భయము తీర్చుటకై పుల్లను విఱచి పాఱవైచుట. పాండు. 3, ఆ. 156. [వాక్యము.

పుల్లవిఱుపుమాట. జా. కలియకుండగఁజేయుభేద

పుల్లవెలఁగ. దే. వి ఒకవెలఁగ *: చూ, వెలఁగ.

పుల్లసిలు. దే. అ. క్రి. రూ-పుల్లసిల్లు. 1: చూ, వెల్వెలఁబాఱు; 2: చూ, సంక్షోభించు.

పుల్లసిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై—

పుల్లాకు. వా. వి: చూ, పులియ. 2.

పుల్లావు. దే. వి. కపిలగోవు: చూ, ధేనువు.

పుల్లియ. దే. వి: చూ, రూ-పులియ.

పుల్లిరుసు. దే. వి: చూ, రూ-పులిరుసు.

పుల్లు. దే. వి, విశ: చూ, రూ-పులు. 2—3.

పుల్లుడి. దే. వి. ఒకానొకప్పుడు సాగుబడికి ఉపయోగించెడు పొలము: చూ, భూమి. 1.

పుల్లురుకుపాము. దే. వి: చూ, సర్పము.

పుల్లె. దే. వి: చూ, రూ-పులియ. (పుల్లెఆకు)

పుల్లెన. దే. వి. ఒకమందుచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పువు. వై. వి.=పుష్ప. (రూ-పువ్వు-పుష్పము-పూ-పూవు.) 1. పుష్పము. ఉ, రా. 3, ఆ. 199: చూ, సుమము; 2. కాఁకరవత్తిలోన గువానియందలి పువ్వు; 3 కంటియందుపడెడు పువ్వు; 4 చూ, సౌందర్యము. [బోఁడి.

పువుఁబోఁడి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వారుఁ

పువుఁబెత్తు ద్వ. వి. (రూ-పువ్వుబెత్తు-పూబెత్తు-పూవుబెత్తు) తూలిక : చూ, పూవుల పొట్లము

పువుఁదేనె. ద్వ. వి: చూ, మధువు. 5.

పువ్వాటు ద్వ. వి. ముందువెనుకలనూఁగాడుట.

పువ్వార ద్వ. వి. రూ-పువ్వారము, ఈఁదుకొబ్బరి వరిలోన గువాని చెట్లపూత: చూ, సుమము.

పువ్వారము వా. ద్వ. వి.—పై.—

పువ్వారుఁబోఁడి. ద్వ. వి. (పువ్వు + ఆరు + పోఁడి) (రూ-పువుఁబోఁడి-పూఁబోఁడి-పూవుఁబోఁడి) 1. పువ్వువలె మిక్కిలి మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

పువ్విలుకాఁడు. ద్వ. వి. పుష్పధన్వుఁడు. ఉ, రా. 7, ఆ. 468: చూ, మన్మథుఁడు.

పువ్విలుతుఁడు. ద్వ. వి.-పై.-పాండు. 5, ఆ. 22.

పువ్వు. వై. వి.=పుష్ప: చూ, రూ-పువు.

పువ్వుబెత్తు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువుబెత్తు.

పువ్వులపొట్లము. వై. వి.—పై.—

పువ్వులముడుపు. ద్వ. వి. రూ-పూలముడుపు. గర్భిణికి చేయించెడు పుష్పధారణము: చూ, సీమంతము 2.

పువ్వులమ్మనగి. అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.

పుషితము. సం. విణ. పుష్టము. పోషింపఁబడినది (పక్షిమృగాదులు): చూ, రక్షితము.

పుష్కర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మెట్టతామర *: చూ, సహస్రపత్రము.

పుష్కరము. సం. వి. అ. న. (రూ-పూష్కరము-పూష్కారము) 1. ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1; 2. నీరు: చూ, సలిలము; 3.తామర: చూ, సహస్రపత్రము; 4 మెట్టతామరదుంప:చూ,సహస్రపత్రము; 5:తొండముచివర.(సం.ప).-అంగురి-అంగులి-అంగుళి,కర్ణిక,గండూషము,స్రోతస్సు(చూ,హస్తి), 6. వాద్యముఖము:చూ,వీణె; 7. కత్తివాదర చూ, వాదర; 8. అమ్ము: చూ, బాణము 1; 9. కుష్ఠమనెడు ఓషధి చూ, పుష్కరమూలము;10.పుష్కరద్వీపము:చూ,లంక.1; 11. పుష్కరమను తీర్థము; (పండ్రెండుసంవత్సరముల కొకమాఱువచ్చెడు పుణ్యనదుల తీర్థము): చూ, భూమి. 1: పుం. 12.= పెగ్గురు–బెగ్గురు: చూ, సారసము; 13. పుష్కరమనురోగము: చూ, రోగము. 1; 14. పుష్కరమను పాము: చూ, సర్పము; 15.ఏనుఁగు: చూ,హస్తి;వా.న.16.పండ్రెండు.

పుష్కరమూలము. సం. వి. అ. న: కాశ్మీరము, పుష్కరము *. (వాలుకమనికొందఱు).

పుష్కరాహ్వము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుష్కరము. 12

పుష్కరి. సం. వి. న్. పుం. 1. మగయేనుఁగు: చూ, హస్తి; 2. ఏనుఁగు: చూ, హస్తి.

పుష్కరిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 కోనేఱు: చూ, సరస్సు. 1; 2. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1; 3. ఆఁడేనుఁగు: చూ, హస్తి.

పుష్కరుఁడు. సం వి. అ. పుం. 1. ఒకరాజు: చూ, రాజు. 1; 2. వరుణుని కొడుకు:చూ, సూనుఁడు. 1. [2: చూ, హేరాళము.

పుష్కలము. సం. విణ. 1: చూ, శ్రేష్ఠము;

పుష్టము. సం. విణ. 1: చూ, పుషితము;2:చూ, స్థూలము. 2.

పుష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సంరక్షణము, 2: చూ, శక్తి. 1; 3: చూ, సమృద్ధి.

పుష్టికృత్తు. అం. (చూ, తానములు. 3): చూ, ప-రి-హీనతానములు. [చూ,షట్పదము.

పుష్పంధయము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద:

పుష్పకము. సం. వి. అ న. 1. కుబేరుని విమానము: చూ, విమానము. 1; 2. కుసుమాంజనము: చూ, రసాంజనము; 3 రత్నకంకణము: చూ, భూషణము. 2; 4. కుంపటి: చూ, పొయ్యి; విణ.5 కృష్ణుని తేరిగుఱ్ఱములలో నొకటి: చూ, హయము. [ధయము.

పుష్పకీటకము. సం వి. అ. పుం. చూ, పుష్పం

పుష్పకేతువు. సం. వి. ఉ. న. 1: చూ, పుష్పకము. 2; పుం. 2 చూ, మన్మథుఁడు

పుష్పదంతము. సం. వి. అ. పుం. 1. వాయువు దిక్కునందలి యేనుఁగు. చూ, హస్తి; అం. 2. చూ, దిగ్గజములు. (చూ, హస్తి)

పుష్పదంతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఒక విద్యాధరుఁడు: చూ, వేలుపు. [థుఁడు.

పుష్పధన్వుఁడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, మన్మ

పుష్పపథము సం. వి. అ. పుం:చూ,భగము.12.

పుష్పపుటము. అం: చూ, సంయుతహస్తములు.

పుష్పఫల. సం. వి ఆ స్త్రీ: చూ, సొఱ.*

పుష్పఫలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలఁగ*.

పుష్పబాణవిలాసము. అం.(ఈగ్రంథమును కాళిదాసు వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

పుష్పమంజరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పూగుత్తి; బ. 2: చూ, ధాన్యము.

పుష్పమాలిక. అం: చూ, ఉద్ధతము. [రములు.

పుష్పమాలికాబంధము. అం: చూ, శబ్దాలంకా

పుష్పము. సం. వి. అ. న. 1.= పువ్వు: చూ,

సుమనము; 2. స్త్రీరజస్సు: చూ, రజస్సు.3; 3. గండివనము, సౌగంధికమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; 4. మాచి*: చూ, సౌగంధికము. 2; అం. 5: చూ, ఉపచారములు; 6: చూ, అష్టభోగములు.

పుష్పరథము. సం. వి. అ పుం. రూ-పుష్పరథము, క్రీడాయోగ్యమగు రథము: చూ, శకటము. 1.

పుష్పరసము. సం. వి అ. పుం: చూ, మకరందము.

పుష్పరోచనము. సం. వి. అ. పుం. చూ, సువర్ణాఖ్యము.*

పుష్పలావిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పూలబంతులు సరములు లోనగునవి గ్రుచ్చి యమ్మెడు ఆఁడుది. చూ, స్త్రీ.

పుష్పలిహము. సం. వి. హ్. పుం చూ, పుష్పంధయము.

పుష్పవంతులు. సం. వి. త్. పుం. ద్వి. సూర్య చంద్రులు.

పుష్పవతి. సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, రజస్వల.

పుష్పశకటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉపశ్రుతి. చూ, వినికిడి.

పుష్పశరుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుఁడు

పుష్పసమయము. సం. వి. అ పుం పూఁదజే, వసంతఋతువు చూ, మాసద్వయము.

పుష్పసమూహపరిణామఫలము. పా: చూ, అనాసపండు.

పుష్పాంజనము. సం. వి. అ న చూ, పుష్పకము 2

పుష్పించు. సం. అ క్రి.=పూచు. చూ, వికసించు

పుష్పిక. సం వి. ఆ స్త్రీ. 1 దంతమలము. చూ, శమలము; 2. లింగమలము చూ, శమలము

పుష్పిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పుష్పవతి.

పుష్పితము. సం. విణ పూచినది: చూ, వికసితము. 1

పుష్పిమోహిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉమ్మెత్త*. చూ, హాలాపుష్పము.

పుష్యమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ పుష్యమీనక్షత్రము: చూ, రిక్క.

పుష్యము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2. పౌషమాసము, సహస్యము చూ, మాసము; 3: చూ, పుష్యరాగము; 4. కలియుగము: చూ, యుగములు.

పుష్యరథము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పుష్పరథము.

పుష్యరాగము. సం. వి. అ. పుం. శ్వేతమణి విశేషము: చూ, రత్నము. 1.

పుసలాయించు. నై. స. క్రి: చూ, బుజ్జగించు.

పుసి. దే వి. రూ-పుసె: చూ, శమలము.

పుసికండ్లవాఁడు. దే. వి: (సం. ప).— చిల్లుఁడు-ముల్లుఁడు.

పుసుకు. దే. వి. రూ-పుసుక్కు. తుమ్ముట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హూహూ.

పుసుక్కు. దే వి.—పై.—

పుసుగుడుగాఁడు వా వి చేరములనడుమ సంధాత. (బోరుకరు): చూ, సంధాయకుఁడు.

పుస్తకము. సం. వి. అ. న.=పొత్తము-పొస్తకము చూ, సంపుటము.3. (పుస్తుకమనియు)

పుస్తకవాచకము. అం. చూ, ఉపవిద్యలు. 1.

పుస్తము సం. వి. అ. న. 1. చెక్కె. చూ, లప్పము; 2=పొత్తము: చూ, పుస్తకము; 3. మాంసపుచెక్కలము: చూ, ఫలక్యము; 4=పొత్తువు చూ, సరస్వతి.

పుస్తియ. దే. వి: చూ, రూ-పుస్తె.

పుస్తు. దే. వి. దుర్గంధము. చూ, వాసన. 1.

పుస్తె. దే వి. రూ-పుస్తియ: చూ, భూషణము. 2.

పుస్తెముడువు. దే. వి. 1. కంటెబొట్టు చూ, భూషణము 2; వా. 2. చూ, ఎంకె. 3.

పుస్సు. వా. వి. కోపము: చూ, రోషము.

పుళిందము. సం. వి. అ. పుం. ఒక దేశము: చూ, సీమ. 1(దేశము)

పుళిందిక. అం: చూ, భిన్నషడ్జకజభాషలు.

పుళిందుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఇతరభాష తెలియక అడవియందుండి మిక్కిలి జీవహింసాపరుఁడై తిరిగెడు బోయ: చూ, వ్యాధుఁడు.1.

పులిహోర. వా. వి: చూ, రూ- పులిహోర. (పులిహోర - పులిహోర అనియు)

పూ

పూ. వై. వి.=పుష్పమ్. కాశీ. 1, ఆ. 2: చూ, రూ- పువు.

పూంచే. దే. ప్రే. పూనఁజేయు. భార. విరా. 4, ఆ. 45: పూనుచే-పూన్చు.

పూండ్లు. దే విశ. బ: చూ, రూ-పూఁడులు.

పూఁగమ్మ. ద్వ. వి. ఉత్తంసము: చూ, భూషణము. 2. [4, ఆ. 188.

పూఁచే. దే. అ. క్రి: చూ, పూను. 1. శశాం.

పూఁజేఁప. ద్వ. వి.ఒకచేఁప: చూ,మత్స్యము.1.

పూఁట. దే. వి. 1. రూ- పురఁట. కాలము: చూ, సమయము 1; 2 దినము. భో. 4, ఆ. 254: చూ, రోజు; 3. చూ, రూ-పుంట; 4. ఒకఁడు చేయవలసిన పనిని నేను చేసెదనని మఱియొకఁడు పూనుట, ప్రతిభూత్వము; విశ. 5 చూ,లగ్నకుఁడు 1.[2,ఆ. 86.

పూఁటకాఁపు. దే. విశ. చూ, పూఁట 5. సై. 2,

పూఁటకాఁడు. దే. విశ: చూ, సూపకారుఁడు.

పూఁటకూళ్ళమ్మ. ద్వ. వి. వెలతీసికొని వేళవేళకు అన్నము వండిపెట్టెడు వంటలక్క: చూ, స్త్రీ. [చూ, సదనము. 1.

పూఁటకూళ్ళయిల్లు. దే. వి. వంటపూఁటియిల్లు:

పూఁటకూళ్ళవాఁడు. దే. వి: చూ, వంటపూఁటివాఁడు. 2.

పూఁటకూళ్లు. దే. వి. బ. వెలతీసికొని వేళవేళకు పెట్టెడు అన్నము: చూ, సాదము. (1).

పూఁటపడు. ద్వ. అ. క్రి. ఒకఁడుచేయవలసిన పనిని నేను చేసెదనని మఱియొకఁడు పూనికగొను:చూ,రూ-పూఁటవడు. [ఆ. 171.

పూఁటవడు. ద్వ. అ. క్రి.—పై.—పర. 4,

పూఁటవెట్టు. దే. స. క్రి. ఒకఁడుతాను చేయవలసిన పనిని మఱియొకనిని నీవుచేయుమని పూనికగొలుపు. పర. 4, ఆ. 170.

పూఁటె. వా. వి. ఘుళిక: చూ, పూస. 1.

పూఁడులు. దే. విశ. బ. రూ-పూండ్లు. (అనేకసంవత్సరములు). జై. 4, ఆ. 68; స్వా. 1, ఆ. 72: చూ, సంవత్సరములు.

పూఁత. దే వి. 1. బచ్చెన: చూ, సమాలంభము; 2. చందనము: చూ, వాసన. 1; 3.చందనాదుల పూఁత: చూ, సమాలంభము; 4. పాలగచ్చు: చూ, సమాలంభము. [ము 6.

పూఁతపసుపు. ద్వ వి. ఓలగందము: చూ, వర్ణ

పూఁదఱి. ద్వ. వి: చూ, పుష్పసమయము.

పూఁదేనియ. ద్వ. వి. రూ-పూఁదేనె- పూవుఁదేనియ. య 4, ఆ. 64: చూ,మకరందము.

పూఁదేనె. ద్వ. వి.—పై.— [ము. 2.

పూఁదోఁట. ద్వ. వి. పూలతోఁట: చూ, వన

పూఁపు. దే. వి. 1. యత్నము. హరి, పూ. 9, ఆ. 57: చూ, సన్నాహము. 2, 2: చూ, శక్తి. 1; 3: చూ, శౌర్యము.

పూఁబాళి. ద్వ. వి. 1. పువ్వులుగలపాళి: చూ, సజ్జ. 1; బ. 2: చూ, ధాన్యము.

పూఁబిందియ. ద్వ. వి. రూ-పూఁబిందె. లేఁతపిందె: చూ, శలాటువు. 2.

పూఁబిందె. ద్వ. వి.—పై.—

పూఁబోఁడి. ద్వ వి: చూ, రూ-పువుఁబోఁడి.

పూగఖండము. సం. వి. అ. న. వీయు: చూ, పోఁక. [శంకుల.

పూగదళని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పోఁకత్తు:చూ,

పూగఫలము. సం. వి. అ. న. పోఁకపండు: చూ, పోఁక.

పూగపీఠము. సం. వి. అ. పుం. పీఁకిదాను: చూ, పాత్రము. 6. [పాత్రి.

పూగపుష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పోఁక

పూగము. సం. వి. అ. న. 1.=పోఁక *:చూ,

పోఁక; పుం. 2.=పోగు. గుంపు: చూ, సమూహము; బ. 3.=బొగాలు. ఒత్తినవక్కలు; 4. గంగరావి *: చూ, రావి.

పూగుత్తి. వై. వి.=పుష్పగుచ్ఛ.రూ-పూలగుత్తి, పూలగెల:చూ, సుమము. తద్విశేషములు.— ౧. పువ్వులుకాయలులోనగువాని గుత్తికి.— అత్తము,కుచ్చె,గుత్తి,గుది,గొతు, గెల, గొల. (సం).—గుంఛము- గుంజము- గుచ్ఛకము- గుచ్ఛము- గుత్సకము- గుత్సము, గులుంఛకము- గులుచ్ఛము- గుళుచ్ఛము- స్తబకము; ౨. గెలలోనొకభాగమునకు.— అత్తము-అత్తెము, అస్తము, గెల- గొల, చీపు, తీపు; 3. వికసించిన పువ్వులగుత్తికి.—(సం).—గుంఛము(గుచ్ఛము): (చూ, స్తబకము) (చూ, సుమము)

పూచి. దే. వి. 1. రూ-పూచిక:చూ, తృణము. 1; 2. రూ-పూచీ: చూ, బాధ్యత; సై. వి 3. రూ-పూత: చూ,వికసనము. 2.

పూచిక. దే. వి: చూ, పూచి. 1-2.

పూచినతంగేడు. వా.జా. సిరిసంపదలతో నిండిన సంసారము."వానిగృహము పూచినతంగేడు"

పూచినమావు. దే. వి. మచ్చేలుగల గుఱ్ఱము: చూ, హయము. [కత్తు."

పూచీ. వా. వి: చూ, రూ-పూచి. 2. "పూచీ

పూచే. వై. అ. క్రి. 1.=పుష్ప్. పుష్పించే: చూ, వికసించే; 2. తప్పునుల్లుపొడను. ఆము. 5, ఆ, 3. నిస్సారమగు. భార.సభా. 2, ఆ. 41: చివుకు.

పూచెండు. వా. వి. పూలబంతి: చూ, సరి. 3.

పూజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=పూజే. 1:చూ, సపర్య; అం. 2:చూ, ఉపచారములు. 2.

పూజకుఁడు. సం. విశ:చూ, పూజారి. 1-2-3.

పూజనము. సం. వి. అ. న: చూ, పూజ.

పూజనీయుఁడు. సం.విశ:చూ, సన్మానితుఁడు.

పూజాకరుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, పూజకుఁడు.

పూజించే. సం. స. క్రి. 1: చూ, సమర్పించే; వై. స. క్రి. (1) పూజసేయు. అచ్చ. బాల. కాం. 15: చూ, సమర్పించే.

పూజితము. సం. విశ: చూ,సన్యస్తము. 2.

పూజితవ్యుఁడు.సం. విశ: చూ, పూజనీయుఁడు.

పూజితుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేలుపు; విశ. 2: చూ, పూజనీయుఁడు.

పూజె. దే. వి. 1. ఘటాదులమీఁదిచిత్రము; వై. వి. 2.=పూజ: చూ, సపర్య; వా. 3. కఁరగిపోసినబంగారువెండిలోనగువానిపూస.

పూజెకుండలు. ద్వ. వి. అయిరేని. య. 4, ఆ. 117: చూ, భాండను.3. [—పై.—

పూజెగులు. దే. వి. బ. (పూజె+కాఁగులు),

పూజెసేయు. ద్వ అ.క్రి. ఘటాదులనుచిత్రించే. ఉ, హరి. 6, ఆ. 60: చూ, వ్రాయు; 2: చూ, పూజించే. 1- (1)

పూజ్యము. సం. విశ. 1. గిరి, గంగ, మహితము: చూ, సత్తు. 4; వా. 2. ఉత్తది.

పూజ్యస్త్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

పూజ్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం.1:చూ, గురువు. 8. (వాడుక). 2: చూ, గురువు. 9. (వాడుక), విశ. 3. పూజింపఁదగినవాఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు.

పూజే. వై. వి.=పూజా: చూ, పూజ. నీలా, 3, ఆ. 37.

పూజేరి. వై. వి.=పూజాకర. (ద్వ్యయమని శ.ర.) (పూజే+అరి) కళా. 4, ఆ. 80: చూ, రూ-పూజారి. (వైకృతమని కొందఱు).

పూజారి. వై. వి. రూ-పూజేరి. (విక్రి. 6, ఆ. 124.)1. పూజచేయువాఁడు:తంబళ-తంబలి-తంబి గ-తమ్మళి-తమ్మళి. (సం.స్థాప).— అర్చకుఁడు, ఆరాధకుఁడు, దేవలుఁడు, దేవా

జీవి-దేవాజీవుఁడు,పూజకుఁడు-పూజాకరుఁడు; 2. విష్ణుపూజకుఁడు:-తంబళ-తంబళి-తంబిగ-తమ్మళ-తమ్మళి,నంబి.(సం.ప).-దేవద్రవ్యకుఁ, దేవలుఁడు, దేవాజీవి-దేవాజీవుఁడు, పూజకుఁడు-పూజాకరుఁడు, విష్ణ్వర్చకుఁడు; 3.శివార్చకుఁడు:-తంబళ-తంబళి-తంబిగ-తమ్మళ-తమ్మళి. (సం.ప).-కరూశుఁడు, దేవలుఁడు, దేవాజీవి-దేవాజీవుఁడు, పూజకుఁడు-పూజాకరుఁడు, శివార్చకుఁడు.(ఈమూఁడు అర్థములలోను మిగిలినవానికి "చూ,సేవకుఁడు.")

పూజ్యార్థకములు. అం. "అయ్య, గారు, జియ్య" అనునవి.

పూటము సం. వి. అ పుం. 1. ఒకరకముగుఱ్ఱము: చూ, హయము; దే. వి. (1) బరువు. చూ, భారము. 1.

పూటు. వా వి:చూ, పూటము (1).

పూఁటెత్తు. గ్ర. వి చూ, రూ-పువుటెత్తు.

పూడ. దే. వి: చూ, ముడ్డి.

పూడిక. దే. వి. నూయి మొదలగు వానియందు అడుగున పూడిన మన్ను. చూ, భూమి. 1

పూడు. దే. వి. 1.—పై—; అ. క్రి 2.పల్లము మట్టిలోనగువానిచే నిండు. చూ, సంపూర్ణమగు; 3. నిండు: చూ, సంపూర్ణమగు.

పూడుఁబాము. దే. వి. మట్టిలోపూడియుండెడు ఇరుదల పాము: చూ, సర్పము.

పూడుచు దే. ప్రే. రూ-పూడ్చు. 1 పూడఁజేయు; 2. పాఁతు: చూ, మూయు 1.

పూడ్చు. దే. ప్రే.—పై— [చూ, లిబ్బి 2.

పూడుపు దే. వి. 1. పూడ్చుట; 2. నిక్షేపము:

పూత. దే. వి. చూ, పూచి. 3.

పూతన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఒకరకపు రక్కసి: చూ, రాక్షసి; 2 కరక*. చూ, హరీతకి

పూతనము. సం. వి. అ. పుం. గజవిశేషము, (విషాణకర్ణనయన చరణములలోనే దేనియొక్కటి నొకప్రక్క కలుగక మఱియొక ప్రక్క నన్నియుఁ జేరఁగాఁ గలిగి మేఘమువలె నల్లనై మంజిడివన్నెగల నఖరోమములుగలిగినది. యూ ధనాశక మందుప్రే.). చూ, హస్తి. [విష్ణువు. 1.

పూతనాసూదనుఁడు. సం. వి. అ. పుఁ: చూ,

పూతము. సం. విణ. 1. తూర్పెత్తినది: బహులీకృతము; 2. పరిశుద్ధమైనది: చూ, సమీచీనము. 2; 3. పడకట్టఁబడినది: చూ, పడఁబోఁత; 4 ‗పూచి (మూలల వెలిసెలంబట్టునది): చూ, బూఁజు. 2. [చూ, శుద్ధుఁడు.

పూతాత్ముఁడు. సం. వి. అ. పుం పరిశుద్ధుఁడు:

పూతిక సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. గుడబల, (తె) — కొమ్మనగొట్టెపిండి * (చూ, పృతుము.) (దీని షర్బతు కఫహారము, జ్వరహారము); అం. 2: చూ, తైలములు; వా. వి. (1). చీఁపురుముల్లు చూ, సితాగ్రిము.

పూతికము. సం వి. అ. పుం. 1. రూ-పూతీకము. *: చూ, పూతికరజము; 2. పూతిమార్జాలము: చూ, మార్జాలము.

పూతికరజము.సం.వి.అ.పుం: చూ,కీడాకరజము.

పూతికాష్ఠము. సం. వి. అ. న 1. దేవదారువు*: చూ, సూక్ష్మదారువు; 2. చూ, సరళము*.

పూతికోశి. సం. వి. ఇ. న. చూ, పునుఁగు. 1.

పూతిగంధి. సం. వి. ఇ. పుం. గదురు. దుర్గంధము: చూ, పుస్తు

పూతిగడ్డ వా. వి: చూ, పూతికోశి.

పూతిదారువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పూతికాష్ఠము. 1 *.

పూతిపునుఁగు. వా. వి: చూ, తట్టుపునుఁగు.

పూతిఫలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాయగచ్చే *: చూ, సోమరాజి.. [నరకములు.

పూతిమృత్తికము. సం. వి. అ. పుం: చూ,

పూతీకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పూతికము. 1.

పూతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; విణ. 2: చూ, శుద్ధుఁడు.

పూ(పూ)త్కృతి. అం: చూ, రతిధ్వనులు.

పూత్యండము. సం. వి. అ. పుం. 1. కస్తురి మెకము: చూ, సివఁగి. 2; 2. గదురుకంపు గల ఒకపురుగు: చూ, పురుగు.

పూదండ వా. వి: చూ, ప్రతిసరము. 5. [ము.

పూదారము. వా. వి.అకరువు: చూ,సహస్రపత్ర

పూదియ. దే. వి. రూ-పూదె. పూ నె.బంగారు పూస. కళా. 8, ఆ. 9: చూ, పూస. 1.

పూదె దే. వి —పై— [డు.కళా.3,ఆ.12.

పూదెగట్టు. దే. అ. క్రి. బంగారుపూసగానేర్చు

పూనిక. దే. వి. రూ-పూనికి-పూన్కి. 1. యత్నము: చూ, సన్నాహము; వా. 2 ఒట్టు. చూ, శపథము; 3. పట్టుదల: చూ, స్పర్ధ 4.

పూనికి —పై— [సూదుప్రఁడు.

పూనిగొల్ల. ద్వ. వి. ఒక తెగగొల్ల: చూ, మహా

పూనీరు. వై.వి.=పన్నీర.పన్నీరు చూ, సలిలము.

పూను. దే. అ. క్రి. 1. కడఁగు హరి, ఉ. 3, ఆ 94: చూ, సమకట్టు. 2; స. క్రి. 2. ధరించు: చూ, సవరించు. 4; 3. రూ-ఊను. వహించు. ఉ. రా. 7, ఆ. 174: చూ, సవరించు. 4; 4: పిపముఎత్తు-పిపమెత్తు.

పూనుచు. దే. ప్రే. పూనఁజేయు చూ, రూ-పూంచు. భార. ఆది. 3, ఆ. 195; భార. సభా. 1, ఆ. 99. [సేనఁబ్రాలు.

పూనూక. ద్వ. వి. మిక్కిలి సన్ననూక: చూ,

పూనూనె. ద్వ. వి. సంపెంగనూనె. చూ, స్నేహము. 2.

పూనె. దే. వి. బరణి: చూ, పాత్రము. 6.

పూన్కి: చూ, రూ-పూనిక.

పూన్చు. దే. ప్రే: చూ, రూ-పూనుచు.

పూప. దే. వి. 1: చూ, రూ-పూఁబిందియ. కళా. 1, ఆ. 116; 2. అడ్డపట్టుపాప: చూ, శిశువు; 3. కంటిపాప: చూ, లోచనము; విణ. 4. లేఁత: చూ, సుకుమారము.

పూపము. సం. వి. అ. పుం. 1. అపూపము: చూ, భక్ష్యము; 2. ఒకానొక పిండివంట: చూ, భక్ష్యము.

పూపలిక. సం. వి. అ. స్త్రీ.—పై.—

పూబంతి. ద్వ. వి: చూ, పూచెండు.

పూమేను. వా. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పూమొగ్గ. వా. వి. చూ, మొగ్గ. 1.

పూయము. సం. వి. అ పుం. 1. చీము. చూ, రక్తము. 1; 2. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3. పినుఁగు. చూ, శవము.

పూయు దే. స. క్రి. 1. (చందనములోనగు దానిని) అలఁదు. చూ, లేపనముచేయు; 2.(మన్నులోనగువానిని) మెత్తు. చూ, లేపనముచేయు; 3. (మొగ్గలోనగునవి) విరియు: చూ,వికసించు; వా. 4 (నాలుకలోనగునది) గతిగలదియగు; 5. (బండికి ఎడ్లను) కట్టు.

పూరకము. సం. వి. అ. పుం 1. ఊపిరిఁబూరించుట: చూ, కుంభకాదిత్రయము; 2. మాదిఫలము*. చూ, సుపూరము

పూరకుఁడు. సం. విణ. నించువాఁడు.

పూరగించు వై. స. క్రి. 1.=పూరణ.నెఱవేఱుచు. చూ, సిద్ధినొందించు, 2: చూ, నెలుచు.

పూరగిల్లు. వై. అ క్రి. (రూ-పూరటిల్లు-బూరటిలు) నిండు:చూ, సంపూర్ణమగు.

పూరటిల్లు. వై. అ. క్రి.—పై.—

పూరణము. సం. వి అ. న. 1. నించుట: చూ,సంపూర్ణత; 2. గుణించుట: చూ, హెచ్చవేఁత; 3.=పూర్ణము-పూర్ణము.బూరెలుకుడుములు లోనగు పిండివంటలలోపల జేర్చెడు బెల్లము పప్పులోనగువానిముద్ద:చూ,భక్ష్యము; 4.గలిజేరు*. చూ, శోధఘ్ని; విణ. 5. నించునది: చూ, సంపూర్ణము.

పూరణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పేక. 1; 2. బూరుగు*: చూ, శాల్మలి.

పూరణించు. సం. స.క్రి.=: చూ, పూరగించు. 1.

పూరము. సం. వి. అ. పుం. 1. జలప్రవాహము: చూ, వెల్లువ; 2: చూ, భక్ష్యము; 3 వ్రణసంశుద్ధి: చూ, వ్రణము; 4: చూ, పూరణము 4*.

పూరా. వా. విణ పూరాగా: చూ, సీదా.

పూరాణము. సం. విణ: చూ, పురాతనము.

పూరాయించు. వై. అ. క్రి =పూరణ: చూ, రూ—పురాయించు.

పూరి. దే. వి. 1. గడ్డి: చూ, తృణము. 1; 2. మృగములచేనుండబాలు. వై 4, ఆ. 79. చూ, సైన్యము; 3. ఒకపట్టణము: చూ, సీమ. 1 (దేశము); వై. వి. 4.=పూరికా. రూ-పూరీ: చూ, భక్ష్యము.

పూరించు సం. స. క్రి. 1: చూ, పూరగించు; 2.=పురడించు చూ, పురడించు 1, 3=పురడించు చూ, పురడించు. 2; 4. ఊదు: చూ, పట్టు. 27.

పూరించుట. వా. అవ్య. ఊదుట: ఆజ్.

పూరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=బూరె: చూ, భక్ష్యము; 2.=పూరీ: చూ, భక్ష్యము.

పూరిగుడిసె. వా. వి: చూ, పూరిల్లు.

పూరితము. సం. విణ. 1. రూ-పూర్తము-పూర్ణము. నింపబడినది: చూ, సంపూర్ణము; 2. గుణింపబడినది. గుణితము, నిహతము, పిండితము: చూ, హెచ్చవేత.

పూరిల్లు. వా. వి. గడ్డియిల్లు: చూ, సదనము. 1

పూరీ. వై. వి.=పూరికా: చూ, రూ—పూరి. 4.

పూరుదొన్నె. ద్వ. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పూరుషుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుడు

పూరెడు. ద్వ. వి. రూ-పూరేడు: చూ, పక్షి.

పూరేకు. ద్వ. వి. రూ-పూరేకు. పుష్పదళము: చూ, సంవర్తిక.

పూరేకులు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

పూరేడు. దే. వి: చూ, రూ-పూరెడు.

పూర్ణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పున్నమ.

పూర్ణకుంభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భద్రకుంభము (చూ, గ్రహణము 1.)

పూర్ణగ్రహణము. అం: చూ, సూర్యగ్రహణము.

పూర్ణఘటన్యాయము. పా. నిండుకుండ తొణకదనురీతి.

పూర్ణపాత్రము. సం. వి. అ. న. 1. దోపు, ఉత్సవకాలమునందు సంతోషముచే వస్త్రాభరణాదికము దోచుకొనుట: చూ, పూర్ణానకము. 1; 2. వస్తుసంపూర్ణపాత్రము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6.) [పూర్ణమగు.

పూర్ణమగు. మి. అ. క్రి. నిండు: చూ, సం

పూర్ణము. సం. వి. అ. న. 1. వింటినారిని చెవిదాక తిగుచుట: చూ, శింజిని; విణ 2. నిండినది: చూ, సంపూర్ణము; 3. శక్తికలది: చూ, యోగ్యము. 5; 4. చూ, సర్వము; 5.=పూర్ణము: చూ, పూరణము. 3; అం. 6. చూ, గండక్రియలు; 7: చూ, జరరక్రియలు.

పూర్ణవేగము. అం: చూ, ధారలు.

పూర్ణానకము సం. వి. అ. పుం. 1. పూర్ణపాత్రము. (తె. ప).—దోపు; 2. తప్పెట: చూ, వీణె.

పూర్ణానుస్వారము. పా. ఇది సిద్ధము, సాధ్యముఅని ద్వివిధము. (చూ, సున్న. 1.) [వృద్ధుడు. 1.

పూర్ణాయుర్దాయవంతుడు. సం. విణ. చూ,

పూర్ణాహుతి. పా. హోమాంతమందు ప్రీతికై పరిమళద్రవ్యాదులతో చేయుహోమము.

పూర్ణిమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=పున్నమ (అఖండచంద్రుడుగలిగినది): చూ, పున్నమ.

పూర్ణీభవించు. సం. అ. క్రి: చూ, పూర్ణమగు.

పూర్ణుడు. సం. విణ: చూ, సంపూర్ణుడు.

పూర్ణోపమ. అం: చూ, అలంకారము. 3 ("నీకీర్తిహంసాంగనవలెస్వర్గంగం దేలు చుండె.") (చూ, లుప్తోపమ.)

పూర్తము. సం. వి. అ. న. 1. నూతిని బావిని చెఱువును త్రవ్వించుట, గుడికట్టించుట, తోటఁ పెట్టించుట, అన్నము పెట్టుట; 2. పాలనము: చూ, సంరక్షణము; విణ 3 నింపఁబడినది: చూ, పూరితము. 1, 4. కప్పఁబడినది: చూ, స్థగితము.

పూర్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. నింపు చూ, సమృద్ధి

పూర్ణము. వై. వి.= చూ, పూరణము 3.

పూర్వ. సం. వి ఆ స్త్రీ తూర్పు, తొలి గ క్కు చూ, హరిత్తు [చూ, పాడ్రిదిని (వది)

పూర్వగంగ సం వి ఆ స్త్రీ చూ, నర్మద

పూర్వజ సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1 అక్క చూ, సహోదరి; విణ 2. మునుపటి పుట్టినది చూ, మొదలు 4 [చూ, సంగ్రహము. 1.

పూర్వజన్మము. సం వి. అ. పుం. అనూకము.

పూర్వజినుఁడు. సం వి. అ. పుం చూ, బుద్ధుఁడు.

పూర్వజుఁడు. సం. వి. అ పుం. 1. అన్న చూ, సహోదరుఁడు; విణ. 2. మొదటపుట్టినవాఁడు: చూ, సహోదరుఁడు.

పూర్వదేవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తొలివేల్పు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

పూర్వపక్షము. సం. వి అ పుం. 1. పాడ్యము: చూ, హజ్జ. 2 శుక్లపక్షము: చూ, శుక్లము. 3 (పక్షము.1.), వా. 4. సిద్ధాంతముకానిది.

పూర్వపర్వతము. సం. వి. అ. పుం. తూరుపుఁ గొండ: చూ, పర్వతము

పూర్వఫల్గుని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=పుబ్బ: చూ, రిక్క. [పూర్వాభాద్ర.

పూర్వభద్రపదము. సం. వి. అ. పుం: చూ,

పూర్వమీమాంస. అం: చూ, గహన.

పూర్వము. సం. విణ. 1. మొదటిది: చూ, మొదలు. 4; 2. మొదటి దిక్కుది, సౌరస్త్యము: చూ, హరిత్తు; 3. మొదటి చోటుది: చూ, మొదలు. 4: 4. ముందటికాలముది: చూ, మొదలు. 4; అం. 5: చూ, తంత్రములు. 3.

పూర్వరంగము. అం: చూ, నాంది. 2.

పూర్వరాగము. సం. వి. అ. పుం. శ్రవణము వలనఁగాని దర్శనమువలనఁగాని పరస్పరము వృద్ధిఁబొందిన యనురాగముగల నాయికా నాయకులకు అయోగమునందుఁగలిగెడి దశా శేషము. (ఇది త్రివిధము —(చూ, నీలి • రాగము,కుసుంభరాగము,మంజిష్ఠారాగము).

పూర్వరాత్రము సం వి. అ పుం. ముందటి దినము రాత్రి: చూ, రాత్రి.

పూర్వరూపము. అం చూ, అలంకారము. 3. (పెంగుణములచేఁజెనరూపునిల్చుట ఉదా – "శివుని కంఠనీలిమచే నల్లనయ్యె శేషపయ్యెఁ మున భుజగేంద్రుఁడు తెల్లఁబడియె.)

పూర్వవాదములు. అం. పంచలక్షణి, వ్యధికరణము, సిద్ధాంతలక్షణము, అవచ్ఛేద కల్వ నిరుక్తి, పక్షత (5).

పూర్వసముద్రము. అం. చూ, సముద్రములు.

పూర్వాషాఢ. సం వి. ఆ. స్త్రీ. నీటిరిక్క: చూ, రిక్క. [కాళ్లమేక్క. చూ, రిక్క.

పూర్వాభాద్ర సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎనిమిది

పూర్వాహ్ణము. సం. వి. అ. పుం. దినపూర్వభాగము, లేఁబగలు: చూ, వాసరము.

పూర్వులు. సం. వి. అ. పుం. బ ముందటివారు.

పూర్వోత్తర. సం వి. ఆ. స్త్రీ. ఈశాన్యదిగ్భాగము: చూ, హరిత్తు.

పూలెక్క. ద్వ. వి: చూ, పూరేకు.

పూలేకు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పూరేకు. [పాకి.

పూలగురిగింజె. ద్వ. వి. వాసంతి*: చూ, శ్వేత

పూలతోఁట. ద్వ. వి: చూ, రూ-పూఁదోఁట.

పూలదండ. వై. వి: చూ, రూ-పూదండ.

పూలపొట్లము. వై. వి: చూ, పూవుటెత్తు.

పూలబంతి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పూబంతి.

పూలబుట్ట. వై. వి.కఠినము: చూ, పాత్రము. 6
పూలమట్ట. ద్వ. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
పూలము. సం. వి. అ. పుం. గడ్డికట్ట [డుపు.
పూలముడుపు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వుల ము
పూలమ్మువాఁడు. ద్వ. వి: చూ, మాలకరి.
పూలవరహా వా. వి: చూ, పూలి. 2.
పూలవరా వా. వి.—పై—
పూలి. దే. వి. 1. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము; వా. 2. పూలవరహా (రు 3-8-0): చూ, వరహా. [సంమే
పూవత్తి. వై. వి.=పుష్పవర్తి: చూ, బాణ
పూవింటి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్విలుకాఁడు. పర. 2, ఆ. 35:
పూవింటివాఁడు. ద్వ. వి.—పై.—
పూవిలుకాఁడు. ద్వ. వి.—పై.—
పూవిలుతుఁడు. ద్వ. వి.—పై.—
పూవు. వై. వి.=పుష్ప: చూ, రూ-పువు.
పూవుఁదేనియ. ద్వ. వి: చూ, రూ-పూఁదేనియ పాండు. 1, ఆ. 182. [స్వా. 6, ఆ. 61
పూవుఁబోఁడి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వుఁబోఁడి.
పూవుగట్టు. ద్వ. అ. క్రి. పూవుగలదియగు. రామా. 8, ఆ. 144.
పూవుటెత్తు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పువుటెత్తు.
పూవులపొట్లము. వై. వి.—పై—
పూవులమ్మినయంగటనేఁ గట్టెలమ్ముట. లో. "కటకటా! పూవులమ్మినంగడినె కట్టె, లమ్ముఁజేసెను." వైజ. 3, ఆ. 72; "పూవులుముడిచిన యంగళ్లనె కలకల పీడెల్లనవ్వఁ గట్టెలు మోసెన్." పాండు. 3, ఆ. 21.
పూషుఁడు: సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, సూర్యుఁడు; అం. 2: చూ, ఆదిత్యులు.
పూష్కరము. సం. వి. అ. న. రూ-పూష్కారము: చూ, రూ-పుష్కరము.
పూష్కారము. సం. వి. అ. న.—పై.—

పూస. దే. వి. 1. పూదియ: చూ, మాత్ర (1); 2. మణి: చూ, రత్నము. 1; 3. వేళ్లు లోనగువానికీలు: చూ, సంధి. 7; 4. రంధ్రముగలిగినమణి: చూ, రత్నము. 1; 5. రంధ్రముగలపూస. కద్వ.—౧. తెల్లని గాజుపూసకు.—పాలపూస; ౨. గాజుపూసకు.— గాజుఫూస (సం).—కాచము; ౩. రంధ్రముగల ముత్యమునకు.—పూస. (మిగతవానికి "చూ, హురుమంజి.")
పూసకజ్జము. ద్వ.వి.మనోహరము.చూ,భక్ష్యము.
పూసకామంచి. ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.
పూసగురుగింజ. ద్వ. వి: చూ, పూలగురిగింజ*; (ఇట్లు రూ-పూసగురివెంద-ఫూసగురువెంద-పూసలగురవెంద-పూసలగురువెంద.)
పూసగుచ్చినరీతి. జా. వివరముగా. "పూసగుచ్చినరీతిని వినిపించెను." (నీతిచంద్రిక-సంధి); "చిలుకలకొలికి తెఱంగెల్లఁబూసగుచ్చిన రీతిన్." (విజయ విలాసము); "పూసగుచ్చినరీతి నప్పువ్వుఁబోఁడి చెప్పినది విని" (కళాపూర్ణోదయము). [ము. 1.
పూసయెముక. దే. వి. వెన్నుపూస: చూ, శల్య
పూసలలోదారము. జా. అభేదముగా, లోపల ప్రవేశించి, ఇష్టముగా. "పూ। సలలో దారంబు పోలఁజేల్లినదీరుం। బరె." పాండు. 3, ఆ. 59. (ఇది ఉపమానము)
పూసలవాఁడు. దే. వి: చూ, సానలవాఁడు.
పూసికొను. వా. స. క్రి. 1. కలుగఁజేసికొను; 2. చండవాదుల నలఁదుకొను.

పృ

పృక్క. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పిక్క *: చూ, స్పృక్కా; 2. ఒకశాకము: చూ, శాకము. 1.

పృక్తము. సం. విశే. కూడుకొన్నది: చూ, సంచితము. 2.

పృక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. తాఁకుడు: చూ, స్పర్శము. 1. [సవాలు.

పృచ్ఛ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ పశ్నము. చూ,

పృచ్ఛించు. సం. స. క్రి. ప్రశ్నించు. చూ, సవాలువేయు.

పృతన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. దండు. చూ, సేన. 1; 2. సేనావిశేషము. (ఇన్నూటనలు వదిమూఁడు రథములు అన్నిరేనుఁగులు, ఏన్నూట యిరువది తొమ్మిది గుఱ్ఱములు, వేయినన్నూట పదునేవురు కాల్బారును గలది). చూ, సేన. 1

పృతనాషాట్టు. సం వి. హ్. పుం. ఇంద్రుఁడు చూ, సహసాక్షుఁడు. [చూ, సురపొన్న.

పృథక్పర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కోలపొన్న *.

పృథగ్జనుఁడు. సం. వి. అ పుం. 1. నీచుఁడు: చూ, హీనుఁడు; 2. మూర్ఖుఁడు. చూ, స్తబ్ధుఁడు; 3: చూ, పాపాలముద్ద.

పృథగ్విధము. సం. విశే. పెక్కువిధములుగలది: చూ, వివిధము.

పృథవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-పృథివి-పృథ్వి=పుడమి: చూ, భూమి. 1.

పృథివి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=పుడమి.—పై.—

పృథివీపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. రాజు: చూ, రాజు. 1; 2: చూ, యముఁడు; 3 చూ, వృషభము. 3 *

పృథివ్యాది పంచతత్వములు. అం. పృథివీతత్వము 8 గడియలు, జలతత్వము గ 4లు, అగ్నితత్వము గ 6లు, వాయుతత్వము గ5లు, ఆకాశతత్వము గ7 లు=గ 30 లు. (ఆదివారము మొదలు బుధవారమువఱకు పృథివ్యాదిగా జరించును. గు-శు-శనివారముల యందు ఆకాశము మొదలుగా జరించును. ఈ 5 ను వరుసగా సంపద, శుభము, ఆర్తి, రోగము, దారిద్ర్యము నిచ్చునవి).

పృథుకము. సం. వి. అ. పుం. 1=బొడిగ: చూ, శిశువు; బ. 2 అటుకులు-అడుకులు, ఖర్పరిక, చిపిటకము-చిపిటము-చిపుటము: చూ, సాదము. (1) [పృథుకము. 1.

పృథుకుఁడు. సం. వి. అ పుం =బొడిగ. చూ,

పృథురోమము. సం. వి. న్. పుం. 1. చూ, మత్స్యము. 1; విశే.2. పెద్దవెండ్రుకలుగలది.

పృథులము. సం. విశే. 1. పెద్దది చూ, సుర. 3; అం 2. చూ, గణితవిశేషములు.

పృథువు సం. వి. ఉ. స్త్రీ రూ-పృథ్వి. 1 నల్లజీలకఱ్ఱ. చూ, సుషవి. 2; 2 ఇంగువమాను. చూ, హింగువు. 1; పుం. 3 అగ్ని. చూ, వహ్ని. 1; 4 పృథ్వీరాజు: చూ, రాజు. 1; విశే. 5.=పెను గొప్పది: చూ, సుర. 3; 6 విరివియైనది. చూ, సుర 3.

పృథుశేఖరము. సం. వి. అ. పుం. చూ, పర్వతము. [మేషము. 1.

పృథూదరము. సం వి. అ. న. మేఁక: చూ,

పృథ్వి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=పుడమి. చూ, రూ-పృథివి; 2. చూ, రూ-పృథువు. 1; 3: చూ, రూ-పృథువు. 2; పా. 4. ఒక వృత్తము. "జ-స-జ-స-య-వ, 12 యతి." ఉదా.—"ప్రసన్న, వదనాం, బుజాధృ, తప-ర, శ్వధామా-ధవా.": చూ, వృత్తము.1.

పృథ్వీక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దయేలకి: చూ, పత్రిల (పృథ్వీక అనియు)

పృథ్వీపంచకము. అం. అహంకారము, అపానము, ఘ్రాణము, గంధము, గుదము (5).

పృధాకువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, సర్పము; 2: చూ, వృశ్చికము. 1; 3. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; 4. చిఱుతపులి: చూ, శార్దూలము. 1.

పృథ్వేల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పృథ్వీక.

పృశ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కిరణము చూ, హాయనము. 2; 2· చూ, పృశ్నిపర్ణి*; విణ. 3: అల్పతనువు, కిరాతుఁడు. (తె).—అలిపెరి–అల్పిరి: చూ, శరీరి. 2; 3. బోయ· చూ, వ్యాధుఁడు 1

పృశ్నిపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ కోలపొన్న*: చూ, సురపొన్న. [వినాయకుఁడు. 1

పృశ్నిశృంగుఁడు. సం. వి. అ. పుం చూ,

పృషతము. సం వి. అ. పుం. 1. దుప్పి· చూ, హరిణము. 1, 2. రూ–పృషత్తు–పృషదము. నీటిబొట్టు: చూ, విప్రుషము; విణ. 3. బ్రహ్మబిందువుతోఁగూడినది, రూ–పృషత్తు చూ, బ్రహ్మబిందువు [బాణము. 1

పృషత్కము. సం. వి. అ. పుం. అమ్ము: చూ,

పృషత్తు. సం. వి త్. న. 1· చూ, పృషతము. 2; పుం. 2. చూ, పృషతము. 1; విణ. 3 చూ, పృషతము. 3.

పృషదంశకము సం. వి. అ. పుం. రూ–పృషదంశకము: చూ, మార్జాలము [యువు

పృషదశ్వుఁడు. సం. వి. అ. పుం· చూ, వా

పృషదాజ్యము. సం. వి. అ. న. పెరుఁగుతోఁగలపఁబడిననేయి; చూ, హవిస్సు. 1.

పృష్టము. సం. విణ: చూ, ప్రార్థితము. 1.

పృష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. తాఁకుడు: చూ, స్పర్శము. 1; 2. కిరణము. చూ, హాయనము. 2. [ము మడ్డికిఁబెట్టెడునురీతి.

పృష్ఠఖలీనన్యాయము. పా. నోటికిఁబెట్టినకళ్లె

పృష్ఠతాడనాద్దంతభంగః. లో. తుంటెనిఁగొట్టినఁ బండ్లురాలినవి. "వృక్షంబన నెక్కడ? సాక్ష్యంబు పలిచనన నెక్కడ? "పృష్ఠతాడనాద్దంత భంగ యనునట్లున్నది" (నీతిచంద్రిక)

పృష్ఠభాగము. అం: చూ, హస్తక్షేత్రములు.

పృష్ఠమాంసాదనము. సం. వి. అ. న. కడచినపనికి చింతించుట

పృష్ఠము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముడ్డి; 2.=పుత్త చూ,వీఁపు; 3 వెనుకప్రక్క· చూ, వెనుక. 1; 4. యజ్ఞసంబంధి స్తోత్రవిశేషము; 5.=పెరడు· చూ, పెరడు; 6.=పొరటు: చూ, పొరటు; అం. 7. చూ, లక్షణాంగములు (వీఁపు.—పురుషుని వీఁపు.—మచ్చయున్న కోరికలొసఁగువాఁడగును); 8: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (వీఁపు —ఆఁడుదానివీఁపు.—మాంసయుక్తమై రోమరహితమై అరఁటి యాకువలెనున్న ధనవంతురాలగు. రోమమున్నన శుభప్రదము. సుడియున్న మగఁడుచేచ్చేను.); 9 చూ, గురుమతమున వ్యూహాంగములు (అనుబంధములో చూడుము); 10: చూ, శుక్రమతమున వ్యూహాంగములు.

పృష్ఠస్వస్తికము. అం: చూ, కరణములు.

పృష్ఠానుసారి. అం: చూ, బాహుప్రచారములు (హస్తక్రియా భేదములు)

పృష్ఠోత్థానతలము. అం. చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు (స్థానకములు)

పృష్ఠ్యము. సం. వి అ. న. 1. పృష్ఠములనెడి యజ్ఞసంబంధి స్తోత్రవిశేషములసమూహము; పుం. 2. మోపుమోసెడు గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

పె

పె. దే. విణ. వృత్తియందు పెనుశబ్దమునకు మీఁది వర్ణములోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (దీనికి పరుష సరళములు పరములగునపుడును మాగమంబగు. పెన్ గురుఁజే, పెన్ జీఁకటి, పెన్ దడి, పెన్ బులుఁగు మొ. ఇందలి

దు్రితంబునకుబిందువునగు. పెంజీఁకటి మొ) (ఒకానొకచో స్థిరము పరమగునపుడును బిందువు కానంబడియెడి. "పెందూళియె సఁగ" మార్క. 6, ఆ. 107)
పెంకి. దే. వి. 1. ఒకతీఁగ *: చూ, వృక్షము; వా. విశ. 2. మిక్కిలి ఎఱుపు· చూ, వర్ణము 6; 3 చూ, రూ- పెంకె. 1-2-3.
పెంకితనము వా వి. చెప్పినమాటవినకపోవుట.
పెంకివాఁడు వా. వి: చూ, దిట్టఁడు
పెంకు. దే వి (రూ- పెంచి- పెంచిక- పెంచు) 1. తలపెంకు. ఆం, భా ద్వి. 133· చూ, శల్యము. 1, 2. ఇంటికికప్పెడు ఓడుబిల్ల· చూ, శర్కర. 3, 3 కుండ లోనగువాని పెంకు: చూ, బోరె; వా 4 చితికిన అద్దము లోనగువాని పెంకు; 5. కొబ్బరి లోనగువాని పెంకు; 6. ముష్టిచిప్ప
పెంకె. దే. విశ. రూ- పెంకి. 1 మొండికట్టె చూ, వ్యాఘుఁడు 2; 2· చూ, మూర్ఖుఁడు. చూ, స్థూఁడు; వా. 3 చూ, దిట్టఁడు.
పెంకెపురుగు. ద్వ. వి. 1. వడ్లచిలుక: చూ, పురుగు; 2. సెనగలులోనగు అపరదినుసులకును, చింతపండు లోనగువానికినిఁబట్టెడు క్రిమి: చూ, పురుగు.
పెంచి. వా. వి: చూ, రూ- పెంకు.
పెంచిక. దే. వి.—పై— జై. 4, ఆ. 137.
పెంచెము. వై. వి.=పింఛ: చూ, రూ- పించియము.
పెంచు. దే. వి. 1: చూ, రూ- పెంకు. రామా, 7, ఆ. 67; పే్రి. 2. రూ- పెనుచు. వర్ధిల్లఁజేయు; స.క్రి. 3. పోషించు: చూ, రక్షించు.
పెంచుకొను. దే. స. క్రి. దత్తుతీసికొను.
పెంచులబేరి. వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.
పెంజోరి. ద్వ. వి: చూ, రూ- పింజోరి. (వాడుక)
పెంజీఁకటి. వా. వి. కటికచీఁకటి: చూ, మేచకము. 1.
పెంజెర. దే. వి. ఒక కొండచిలువ (దీని భేదములు:- తొస్సుపెంజెర, పొట్టపెంజెర, రక్తపెంజెర): చూ, సర్పము.
పెంట. దే. వి. 1 ఇంటిపెంట: చూ, సంకరము. 2; 2. ఎరువుపుప్ప. జై. 4, ఆ 100· చూ, సంకరము. 2; 3 అవులమంద ముందున్నచోటు. రూ- పెంటె· చూ, సౌరభేయి (గోవు); వై. వి. 4 =పింతా రూ- పేఁట. నగరము చూ, సీమ 1 (దేశము); 5 =పింగా. రూ- పేఁట. అంగడి, శాఖానగరము (అనికొండలు): చూ, సదనము 1
పెంటగట్టు. దే అ క్రి మంచికట్టు-మంచిగట్టు.
పెంటగాడిద. వా. వి· చూ, వాగ్రె.
పెంటబట్టు. దే. వి. పసులకొడ్డి స్వా 4, ఆ. 60· చూ, సౌరభేయి (గోవు)
పెంటపురుగు. వా. వి. తుట్టపురుగు· చూ, పురుగు. [చూ, శకటము. 1.
పెంటబండి. దే. వి. అమతము, గంతీర్రథము:
పెంటి. దే. వి. పశుపక్ష్యాది స్త్రీజాతి. రామా. 6, ఆ. 107; భార. ఆది. 5, ఆ. 53: చూ, శకుంతి (పక్షి.)
పెంటిక. దే వి. (రూ- పెంటి్రిక- పెంటుి్రిక) మేఁకలు లోనగువానిపేఁడ: చూ, పుష్కగోమయము (శమలము. 1.)
పెంటికరడు. దే. వి. చిన్నఅల: చూ, వీచి. 1.
పెంటిగూర్చువాఁడు. వా. వి· చూ, దూతుఁడు.
పెంటిజింక. వా. వి. ఆఁడుదుప్పి: చూ, హరిణము. 1. [తాళము.
పెంటితాడి. వా. వి. ఆఁడుతాడి*: చూ, శ్రీ
పెంటిపడుట. ద్వ. వి కవగూడుట.
పెంటె. వా. వి: చూ, రూ- పెంట. 3.
పెంటి్రిక. దే. వి: చూ, రూ- పెంటిక.
పెంటు్రిక. దే. వి.—పై—
పెండ. దే. వి. రూ- పేఁడ: చూ, పిడక.

పెండరము. దే. వి. రూ- పెండారము: చూ, గండపెండరము.
పెండలము. దే. వి: చూ, సముష్టిల*.
పెండారము. దే. వి' చూ, రూ- పెండరము.
పెండారిమూఁక. వా. వి. దండులోని అల్లరి జనము: చూ, సేన 1.
పెండియము. దే. వి. రూ- పెండెము. 1·చూ, పెండరము' 2. నొడ్డి మొదలైనవానివాకిటి కిఁ బెట్టెడు పెండెము, 3:చూ, పలుగాఁడి.1.
పెండిలి. దే. వి. రూ- పెండ్లి' చూ, వివాహము
పెండిలియగు. దే. స. క్రి వివాహమగు' చూ, రూ- పెండ్లియగు. భార. ఆది 8, ఆ 144
పెండిలియాడు. దే. స క్రి. —పై.—
పెండిలిసేయు. దే. స. క్రి.—పై —(అం పే) పెండ్లాడఁజేయు.—ఉ, హరి. 4, ఆ. 19)
పెండె. దే. వి. 1. ఇంటి వాసములమీఁదిఅడ్డు కొయ్య. రా, వి. 3, ఆ. 40, 2. పొగాకు మొదలైనవాని నగయందు సగము.
పెండెకట్టు. వా. వి. రెండువాసములు కలిపి కట్టినకట్టు. [గాతీర్చిన విబూతిరేఖలు.
పెండెకట్లు. వా. వి. బ. పెండెలవలె పట్టెలు
పెండెకత్తు. వా. వి. చెడుగుడులోనగు అటల యందుండెడు యజమాని: రూ- పెండేకత్తు.
పెండెము. దే. వి: చూ, రూ- పెండియము.
పెండెరము. దే. వి: చూ, రూ-పెండరము.
పెండేకత్తు. వా. వి: చూ, రూ- పెండెకత్తు.
పెండేరము. దే. వి: చూ, రూ- పెండెరము.
పెండ్లము. దే. వి. (పెండ్లి + అము) రూ-పెండ్లాము—పెళ్లము-పెళ్లాము)భాగ. 9, స్కం, 474. చూ, భార్య. [యాడు.
పెండ్లాడు. దే. స క్రి: చూ, రూ- పెండిలి
పెండ్లాము. దే. వి: చూ, రూ- పెండ్లము.
పెండ్లి. దే. వి. రూ-పెళ్లి: చూ, రూ- పెండిలి.
పెండ్లికుండలు. ద్వ. వి. బ: చూ, భాండము.3.
పెండ్లికూఁతురు. దే. వి. రూ- పెళ్ళికూఁతురు. 1. వివాహదీక్షితురాలు : చూ, వధువు; 2 కోడలు: చూ, స్నుష.
పెండ్లికొడుకు. ద్వ. వి రూ- పెళ్ళికొడుకు. 1.వివాహదీక్షితుఁడు: చూ, వరుఁడు; 2 అల్లుఁడు' చూ, మేనల్లుఁడు.
పెండ్లిగుమ్మడి. దే. వి. వివాహాదులలో నుప యోగించెడి పడియముల గుమ్మడి, బూడిద గుమ్మడి *· చూ, సర్వతోభద్ర.
పెండ్లిపాలకి. వా వి. వధూవరులు ఊరేగెడు పాలకి: చూ, సవారి.
పెండ్లిపీఁట. వా వి వధూవరులు కూర్చుండెడి పీఁట(అరుఁగు) చూ, సింహాసనము.
పెండ్లియగు. వా. స. క్రి రూ- పెండిలియగు. భార. ఆది. 7, ఆ. 281 [నై. 4, ఆ. 48.
పెండ్లియాడు దే. స. క్రి' చూ, పెండిలియగు.
పెండ్లిలేనివాఁడు. వా. వి అకృతోద్వాహుఁడు, అవివాహితుఁడు, కుంరుఁడు. [సేయు.
పెండ్లిసేయు. దే. స. క్రి: చూ, రూ- పెండిలి
పెందలకడ. దే. ద్రి. క్రి విశ. (పెన్ + తల కడ) రూ-పెందలాడ, ప్రొద్దుపోకమునుపు.
పెందలాడ. దే. ద్రి. క్రి. విశ.—పై.—
పెందిరువడి. దే. వి. (వైష్ణవ పరిభాషయందు) గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.
పెందెరువు. దే. వి. రాజమార్గము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 145: చూ, మార్గము. 1.
పెందొడ. దే. వి. ఊరుమూలము.
పెందోవ. దే. వి. ముక్తి: చూ, సదాగతి. 2.
పెంపకము. వా. వి: చూ, దత్తత.
పెంపగు. దే. అ. క్రి: చూ, వర్ధిల్లు. [హరించు.
పెంపరలాడు. దే. స. క్రి. చేంపు: చూ, సం
పెంపారు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ- పెనుపారు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 96.
పెంపు. దే. వి. 1: చూ, సమృద్ధి; 2: చూ, హెచ్చు. 2; 3: చూ, సన్మానము ;4: చూ,

సంస్థ. 3; 5. రూ-పెనుపు. మహత్వము; 6: చూ, పెంపకము; ప్రే. 7. నాశము చేయు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 154; వసు. 1, ఆ. 28; స. క్రి. 8. చంపు: చూ, సంహరించు.

పెంపుడు. దే. వి. పెంపఁబడినది.

పెంపుడుగున్న. వా. వి. చూ, సాఁకుడుపులుఁగు.

పెంపుడుచిలుక. వా. వి. పంజరమునందుంచి పెంచెడు చిలుక. చూ, శుకము

పెంపుమీఱు. దే. అ. క్రి: చూ, సందడించు పు. 1, ఆ 202

పెకలు. దే అ క్రి 1. పెల్లగిల్లు. పా. 3, ఆ. 31: చూ, విదారించు; 2. రాలు: చూ, సడలు 4; 3. ఉన్మూలించు. చూ, విదారించు, 4. ప్రయాణమగు. జై. 2, ఆ. 10.

పెకలించు. దే. ప్రే. పెకలఁజేయు: రూ-పెకలుచు-పెకల్చు-పెగలుచు-పెగల్చు. రామా. 8, ఆ. 92.

పెకలుచు. దే. ప్రే.—పై.—

పెకల్చు. దే ప్రే.—పై.—

పెక్కండ్రు. వై. స. బ.=పుష్కల. (రూ-పెక్కండ్రురు-పెక్కురు) పా. 4, ఆ. 54 (పెక్కు శబ్దమునకు మహన్మహత్వార్థకరూపము): చూ, పలుగుండ్రు.

పెక్కండ్రురు. వై. స. బ.=—పై.—

పెక్కణము. వై. వి. రూ-ప్రెక్కణము.=(ప్రేక్షణ. 1. అభినయముతోడి నృత్యము. ఉ, హరి. 4, ఆ 216: చూ, వ్యంజకము. 1; 2. మల్లరంగము: చూ, మల్లశాస్త్రము.

పెక్కిలి. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పెక్కు. వై. స.= బహు. పుష్కల: చూ, హేరాళము. [పెక్కండ్రు.

పెక్కురు. వై స. బ.= పుష్కల: చూ,

పెక్కువ. దే. వి. 1: చూ, వర్ధనము. 1. భార. ఆర. 3, ఆ. 26; 2: చూ, హెచ్చు. 2. జై. 5, ఆ. 199.

పెగడ. దే.వి. (రూ-పెగ్గడ-ప్రెగడ-ప్రెగ్గడ-ప్రెవడ) 1: చూ, మంత్రి; 2. చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2; 3. యువరాజు. చూ, రాజు.1.

పెగలు. దే అ. క్రి: చూ, రూ- పెకలు. (పెల్లగిల్లుటకు.—భాగ. 6, స్కం. 61.)

పెగలుచు. దే. ప్రే: రూ-పెకలించు

పెగల్చు. గే. ప్రే. —పై.—

పెగ్గడ. దే. వి: చూ, రూ- పెగడ.

పెగ్గుమ్మడు. వై. వి. (పెద్ద+గుమ్మడు.) శ్రీపర్ణి*: చూ, సర్వతోభద్ర.

పెగ్గురు. వై. వి= పుష్కర. రూ- బెగ్గురు; చూ, సారసము [హరి. 3, ఆ. 10.

పెచ్చారి. దే. విశ: చూ, మూర్ఖుఁడు. ఉ.

పెచ్చు దే. వి. 1. అతిశయము. పాండు 1, ఆ 111: చూ, రూ-హెచ్చు 2; 2: చూ, కొసరు; 3. వెలఁగలోనగుకాయలపైపెంకు: చూ, బరడు; విశ 4. అధికము. చూ, హెచ్చు.1.

పెచ్చుపెరుగు. దే. అ. క్రి. మిక్కిలివర్ధిల్లు. ఆం, భా. తృ. 89: చూ, వర్ధిల్లు.

పెటపెట. దే. వి. పండ్లుకొఱుకుటలోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము. భాగ. 6, స్కం. 249: చూ, హూహా.

పెటపెటమను. దే. అ. క్రి. పెటపెటమనుధ్వని కలదియగు: పెటపెటలాడు.

పెటపెటలాడు. దే. అ. క్రి. —పై.—

పెటిలు. దే. అ. క్రి. కాలిధ్వని పూర్వకముగా బ్రద్దలగు. రూ- పెటులు- పెట్లు- పెడులు. పర. 3, ఆ. 229.

పెటుకు. దే. విశ: చూ, విరసము. 2. [శబ్దము. 2.

పెటుకుమాట. దే. విశ. విరసపుమాట: చూ,

పెటులు. దే. వి. 1: చూ, పెట్లుకంబము. స్వా. 5, ఆ. 44; అ. క్రి. 2: చూ, రూ-పెటిలు.

పెట్ట. దే. వి. (పశుపక్షిస్త్రీజాతి) 1. ఆఁడుకోడి: చూ, పుంజు; 2. ఆఁడుపిట్ట: చూ, పక్షి; (పశుపక్షి స్త్రీజాతికి.— కాశీ. 6, ఆ. 292); 3. గడ్డ, లోష్టము: చూ, భూమి 1.

పెట్టపోలి వా. వి. చూ, పుంజు.

పెట్టమారి. దే. వి.—పై—

పెట్టి వై. వి.=పేటిక చూ, రూ-పెట్టియ.

పెట్టిక. వై. వి.=—పై.—

పెట్టిపుట్టనివాఁడు. వా. వి: అదృష్టహీనుఁడు.

పెట్టిపుట్టినవాఁడు వా. వి చూ, సంపన్నుఁడు

పెట్టియ. వై వి. (రూ-పెట్టి-పెట్టె-పెట్టిక-పేడె) 1.=పేటికా చూ, సందుకా; 2 పల్లకి నడిమిపెట్టె చూ, సందుకా; 3 బండి పైముమీఁది పెట్టె చూ, సందుకా; 4 పాముచుట్టుకొనుపెట్టె: చూ, సందుకా.

పెట్టు. దే. వి. 1. రూ-పెట్టుడు ఈవి: చూ, స్పర్శము. 3, 2 చూ, మాఱు 1; 3 చూ, హాతి. కళా. 7, ఆ 255, 4 చూ, వెండియు; స. క్రి. 5: చూ, హావణించు. 4, 6. (పక్షులు లోనగునవి) గుడ్లను వెలిపుచ్చు: చూ, వెలిపుచ్చు; 7. గుడ్లుపొదిఁగి పిల్లలనుచేయు; 8: చూ, వహించు హరి పూ 9, ఆ. 178; 9. అమ్ము, అమ్ముకొను, ఇచ్చు, ఇడు, ఒసఁగు- ఒసవు, ఒయచేయు- ఒయసేయు, దోఁటు, పుడుకు-పుణుకు, పెట్టు, విడుచు (సం. ప).— దానమిచ్చు; తన్వి — ౧. కానుకగానిచ్చుటకు.— దరిసించు, ౨. కొంచెమిచ్చుటకు.— పుడికిరించు-పుణికిరించు-పుడుకు-పుణుకు. (మిగత వానికి "చూ, విడుచు. 3"); 10: చూ, మోపు. 7; 11. గోడ మొదలగువాని లేపు. భార. ఉద్యో. 1 ఆ, 298; 12: చూ, మొలవేయు. రామా. 6, ఆ. 43; 13: చూ, మొత్తు. 2; అ. క్రి. 14: చూ, సంభవించు. ఉ, హరి 6, ఆ. 96.

పెట్టుజెట్టు. దే వి: చూ, వేలుపుఁజెట్టు

పెట్టుకొను. దే స క్రి: చూ, వహించు.

పెట్టుకోలు. దే. వి. పెట్టుకొనుట: చూ, సంభృతి. 2.

పెట్టుడు. దే వి: చూ, రూ-పెట్టు. 1.

పెట్టుబడి.* దే. వి. దేనినేని వెచ్చముకొఱకై మొదట పెట్టిన ధనము. చూ, వ్యయము.

పెట్టుమందు దే. వి: చూ, వశ్యౌషధము.

పెట్టుపడు. ద్వి. అ. క్రి దెబ్బతిను.

పెట్టె వై వి.=పేటికా చూ, రూ-పెట్టియ. (పల్లకి నడిమిపెట్టెను.-హై. 3, ఆ 61.)

పెట్టెబండి. ద్వి. వి పరముమీఁదపెట్టెవలెనమర్చిన బండి చూ, శకటము. 1

పెట్టెపెట్టు. ద్వి అ. క్రి (పాము) చుట్టుకొను. పాండు. 4, ఆ 250 చూ, వేష్టించు.

పెటరికోలికికట్టు. దే స క్రి. పెడరెక్కలు విఱిచికట్టు చూ, విఱిచికట్టు.

పెట్లకంబము. ద్వి. వి అడుగువేయుగొట్టము: పెట్లదిమ్మ, పెట్లుఁగోవి, పెటులు.

పెట్లదిమ్మ. దే వి. 1.—పై—; 2 చేలయందుపక్షులను దోలుటకై సర్పాకారముగా పేనిపెట్టుకొని యుండెడు చేరు: చూ, సూత్రము 1.

పెట్లమారి. దే. విశ. 1. దెబ్బలుతిను స్వభావముకలవాఁడు: కొట్లమారి; 2. దెబ్బలుతిను స్వభావముకలది: చూ, స్త్రీ.

పెట్లాఁగు. అం: చూ, విన్నాణములు.

పెట్లు దే. అ. క్రి. చూ, రూ-పెటులు.

పెట్లుఁగోవి. దే. వి: చూ, పెట్లకంబము. హరిశ్చ. 2, ఆ. 6.

పెట్లుప్పు. దే. వి: చూ, లవణము. 1.

పెఠిల్లు. దే. వి. 1. హాతియందగు ధ్వన్యనుకరణ

ము: చూ, హూహూ; 2. పిడుగుపడుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 4, ఆ. 86: చూ, హూహూ.

పెడ. నై. విశే. 1.=పృథు, వృద్ధ. పెద్దది. పర. 4, ఆ. 151: చూ, విపులము; 2: చూ, వెనుకటిది; 3: చూ, వ్యత్యయము. ఉ, రా. 7, ఆ 123.

పెడఁబాయు. దే. స. క్రి. రూ-ఎడఁబాయు: చూ, వేఱుపడు.

పెడక. నై. వి. రూ-పెణక.=పృష్ఠ. 1. కత్తియొక్క పృష్ఠభాగము; 2. ఆకుయొక్క పృష్ఠభాగము. 3. ఇంటియొక్క వసారా పైకప్పు: చూ, సదనము. 1. [పెడగంటిరెడ్లు)

పెడకంటి(రి)రెడ్లు. వా. వి. బ: చూ, రెడ్డి(ఇట్లు

పెడకంత. వా. వి. తప్పుత్రోవ: చూ, మార్గము. 1.

పెడకట్టె. నై. విశే. రూ-పెడసరకట్టె. 1: చూ, స్తబ్ధుఁడు; 2: చూ, పాలసురాలు.

పెడకట్టెమాట. ద్వ. వి. కట్టెవిరుపుమాట: చూ, శబ్దము. 2. [కట్టుట.

పెడకట్లు. ద్వ. వి. బ. చేతులను వెనుకకు విఱిచి

పెడకేలు. నై. వి. వెనుకకుతిప్పిన భుజము: చూ, స్కంధము. 1. [చూ, హజ్జె.

పెడగాలు. ద్వ. వి. వెనుకకు మడిచినకాలు:

పెడచెవి. నై. వి. చెవి వెనుకటిభాగము. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 76: చూ, శ్రోత్రము.

పెడచెవిఁబెట్టు ద్వ. స. క్రి. 1: వినకపోవు; వా. 2. చేక్కగావిను: చూ, విను. 2.

పెడచేయి. నై. వి. మోఁజేయి: చూ, హస్తము.

పెడతల. ద్వ. వి. తలవెనుకటి భాగము: చూ, శిరము. 1.

పెడదారి. నై. వి: చూ, పెడకంత.

పెడనెల. ద్వ. వి. తీర్పరి: చూ, స్వామి. 3 (అప్ర)

పెడబొబ్బ. ద్వ. వి. 1. యుద్ధమునందు మతోత్సాహముచే చేయుధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. విపరీతధ్వని, మొత్తుకోళ్లు: చూ, స్వరము. 2.

పెడమరలు. ద్వ. వి. (రూ-పెడమర్లు-పెడమఱు) 1. వెనుకకుతిరుగుట. నై. 6, ఆ. 116: చూ, సందార్లవము; అ. క్రి. 2. వెనుకకుతిరుగు: చూ, వెనుదీయు. 1.

పెడమర్లు.—పై— [పెడమరించు)

పెడమఱు.—పై.—నిర్వ. 3, ఆ. 27. (ప్రే)

పెడమల్లె. నై. వి. పెద్దమల్లె*: చూ, మల్లె.

పెడము. నై. వి. రూ-పెడమోము: చూ, నైముఖ్యము.

పెడమోము. నై. వి.—పై— [మొగముపడు.

పెడమోముపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, మాఱు

పెడరేచు నై. ప్రే: చూ, పురికొలుపు. 2.

పెడఱెక్కల గొడ్డు. వా. వి: చూ, వార్జె.

పెడలు. దే. వి: చూ, పెరడు.

పెడసరకట్టె ద్వ. విశే: చూ, రూ-పెడకట్టె.

పెడసరము. నే. వి: చూ, పార్శ్వము.

పెడిసె. దే. వి: చూ, పక్షి.

పెడుచేఁడు. వా. వి: చూ, శిశువు. ఆం, భా. ద్వి. 118. [ఆది 8, ఆ. 259.

పెడులు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పెటిలు. భార.

పెడ్డ. దే. వి మట్టిపెల్ల: చూ, భూమి 1.

పెణక. వై. వి.=పృష్ఠ: చూ, రూ-పెడక.

పెతరులచుక్క. వై. వి: చూ, రూ-పితరులచుక్క.

పెతరులసామి. వై. వి: చూ, యముఁడు.

పెతరులు. వై. వి. బ: చూ, పితాళ్లు.

పెత్తనగాఁడు. ద్వ. వి: చూ, పారుపత్తెకాఁడు.

పెత్తనదారు. వా. వి. కొద్ది మొదరాలీసికొని రైతులదగ్గఱ శిస్తులు రాఁబట్టువాఁడు.

పెత్తనము. నై. వి.=వృద్ధతా. (పెద్ద+తనము) 1. అధికారము: చూ, రపము. 1; 2: చూ, వార్ధకము. 1; 3: చూ, సన్మానము.

పెద. వై. విశే. రూ-పెద్ద.=పృథు, వృద్ధ. 1: చూ, వృద్ధుఁడు; 2. అన్న: చూ, సహోదరుఁడు; 3. గొప్పవాఁడు: చూ, శ్రేమా

-హేములు; 4. అధికము: చూ, హెచ్చే. 1; 5: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 6. దీర్ఘము: చూ, పొడవు. 2; 7: చూ, విద్వాంసుఁడు; 8 = పృథువు: చూ, విపులము; క్రి. విశ. 9.అత్యంతము (ఇదియుపదర్ణాంత మర్యేడి): చూ, మతిమతి. [సవిత. 2.
పెదతండ్రి. ద్వ. వి. తండ్రికిఅన్న: చూ,
పెదతల్లి. ద్వ. వి. తల్లికిఅప్ప: చూ, సవిత. 2.
పెదవి. దే. వి: చూ,వాతెఱ. [అం. 75.
పెదవికెంపు. వా. వి: చూ, వాతెరకెంపు. వేం.
పెదవిగంటు. వా. వి. —పై.—సాంబ.మా.51.
పెద్ద. వై. విశ.= చూ, రూ-పెద. (దీర్ఘమున కు.-భాగ. ఆది. 4, ఆ. 64)
పెద్దకక్కెర. వై. వి: చూ, బకము.
పెద్దకడుపువాఁడు. ద్వ. వి: చూ, లంద.
పెద్దకడుపువేల్పు. ద్వ.వి:చూ,వినాయకుఁడు.1.
పెద్దకప్ప. ద్వ. వి: చూ, మండూకము. 1.
పెద్దకాఁకర. వై. వి. మహాకారవేల్లము*:చూ, సుపవి. 1.
పెద్దకాఁచి. వై. వి. కాకాదని*:చూ, వాయసి.
పెద్దకాఁపు. ద్వ. వి. కాఁపువారిలోపెద్ద.
పెద్దకూఁకటిమూఁగ. ద్వ వి. మాందిలపము:చూ, భృంగరాజము. 3.
పెద్దకొంగ. వై. వి. బలాకము:చూ, బకము.
పెద్దకొమ్మ. ద్వ. వి: చూ, శాఖ.
పెద్దగటిక. ద్వ. వి. గండాలి*:చూ, హరిత(తృణము.1.)(తెల్లగటిక,తీఁగెగటికెఅనియు)
పెద్దగుమ్మడి. వై. వి: చూ, పెండ్లిగుమ్మడి*.
పెద్దగుమ్మడు. వై. వి:చూ,రూ-పెగ్గుమ్మడు*.
పెద్దగోఁచి. వా. వి:చూ, పుట్టగోఁచి.
పెద్దగోరఁట. వై. వి: చూ, సహ. 2. [శమల.
పెద్దచేఁతరాసి. వై. వి. మహాఘురసి *: చూ,
పెద్దచేమంతి. వై. వి: చూ, సేమంతి *.
పెద్దజెల్లిమెకము. ద్వ. వి. సృమరము: చూ, సవరపుమెకము.
పెద్దటేఁకుమానిను. ద్వ. వి చూ, శాకోటము*.
పెద్దతనము. వై. వి. 1: చూ, సన్మానము; 2 =వృద్ధత్వ: చూ, వార్ధకము. 1.
పెద్దతల. ద్వ. విశ. 1. పెద్దిగానుండి కార్యము నడిపించువాఁడు. కళా. 6, ఆ. 150; వా. 2. గొప్పశిరము.
పెద్దతలవాఁడు. ద్వ. వి: అడ్డతలవాఁడు. (సం. ప).—ఉరుశిరుఁడు. [న్యూర్జకము.
పెద్దతుమ్మి. వై. వి. మహాద్రోణము *: చూ,
పెద్దతొలువేలుపు. ద్వ. వి: చూ, రాక్షసుఁడు.1.
పెద్దదగు. వా. అ. క్రి. 1. గొప్పదగు; 2. (దీపము) ఆఱిపోవు. "దీపముపెద్దదగుచున్నది."
పెద్దదవనము.వై.వి.మహాదమనము*:చూ,రుచి.5.
పెద్దదుప్పి. ద్వ. వి: చూ, రామము. 3.
పెద్దదూలగొవెల. ద్వ. వి. మహాత్మగుప్త *: చూ, శూకశింబి. [హరివాలుకము.
పెద్దదోస. ద్వ. వి. రాజకర్కటి*: చూ,
పెద్దనక్క. వై.వి.గృండీరము: చూ,సృగాలము.
పెద్దనల్లచీమ. ద్వ. వి. గండ్రచీమ:చూ,పిపీలిక.
పెద్దనవు. ద్వ. వి. రూ-పెద్దనవ్వు.అట్టహాసము: చూ, హాస్యము. 1.
పెద్దనవ్వు. ద్వ. వి.—పై— [మరణము.
పెద్దనిదుర. వై. వి. రూ-పెద్దనిద్దుర: చూ,
పెద్దనిదురపోవు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, మరణించు.
పెద్దనిద్దుర. వై. వి:చూ, రూ-పెద్దనిదుర.భాగ. 6, స్కం. 429.
పెద్దనీలి. ద్వ. వి. ఆజలోమి*: చూ, రంజిని.
పెద్దనువ్వు. ద్వ. వి. మహాతిలము*:చూ,శ్రీమాన్.
పెద్దనెల ద్వ.వి.తొటికొక్కునెల:చూ,మాసము. 1.
పెద్దనేపాళము. ద్వ. వి: చూ, నేపాళము*.
పెద్దనేరేడు. ద్వ వి. మహాజంబువు*: చూ,సురభిపత్రి. [దుకంటకము. 1.
పెద్దపల్లేరు. ద్వ. వి. మహాపలంకష*:చూ,స్వా
పెద్దపాఁచి. వై. వి:చూ,శైవలము.వేం,అం,74.

పెద్దపాఁవర. ద్వ. వి: చూ, సుపూరము*.
పెద్దపీఁచేర. ద్వ. వి. పీవరి*: చూ, శతమూలి.
పెద్దపులి. ద్వ. వి: చూ, శార్దూలము.
పెద్దపులుఁగు. ద్వ. వి: చూ, సకినఁపుఁబులుఁగు.
పెద్దపెన్నేరు. ద్వ. వి. మహాశ్వగంధ*: చూ, వారాహీకర్ణి. [శుక్తము. 2.
పెద్దపాల. వై. వి. గోమాంసము; చూ,
పెద్దబట్ట. వై. వి. పొడుగు వెడల్పులు హెచ్చై గాగలబట్ట: చూ, వస్త్రము.
పెద్దబాడిసె. వై వి: చూ, వాశి. [గవేధుక
పెద్దబీఱ. ద్వ. వి. వినుఁగుబీఱ*; చూ, హరిస్వ
పెద్దబోడతర (స) రము. ద్వ. వి. మహాముండిని*: చూ, హపుష. [చూ, స్వర్ణవల్లి
పెద్దమానేరు. ద్వ. వి. మహాజ్యోతిష్మతి *:
పెద్దముత్తవపులగము. ద్వ. వి. అతిబల *: చూ, సహదేవ. [హింగుళి.
పెద్దములక. ద్వ. వి. మహావార్తాకి *: చూ,
పెద్దమ్మ. వై వి 1:(మి.ప).-మూదేవి.(సం.ప).- అలక్ష్మి, కాలకంఠిక, కాలకర్ణి-కాలకర్ణిక, జ్యేష్ఠ, నిరృతి; 2:చూ, పెదతల్లి.
పెద్దమ్రింగ. ద్వ. వి: చూ, శ్వసనము. *.
పెద్దమ్రాను. ద్వ. వి: చూ, శోణకము.*
పెద్దయల. ద్వ. వి: చూ, వీచి. 1.
పెద్దయీడ. ద్వ. వి. స్వర్ణపారేవతము*: చూ, శర్కరాంకము. [పత్రిల.
పెద్దయేలకి. వై. వి. బృహదేల *: చూ,
పెద్దయ్య. వై. వి: చూ, పెదతండ్రి.
పెద్దరోగము. మి. వి: చూ, పులుము. 1.
పెద్దఱికము. వై. వి: చూ, పెద్దతనము. 1—2
పెద్దలచోటుది. జా. అస్వతంతురాలు. "తరుణీమణి, పెద్దలచోటుదాన" (ఉత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. [ఆ. 104.
పెద్దలు. వై. వి. బ. తెలిసినవారు. పాండు. 2,

పెద్దవరిగోఁగు. ద్వ. వి. బృహత్పీలువు *: చూ, వరగోఁగు.
పెద్దవాఁడు. ద్వ. వి: చూ, వృద్ధుఁడు. 1.
పెద్దవాకిలి ద్వ. వి. గోపురద్వారము: చూ, వాకిలి. వా. 2. వాకిలికిముందుండువిశాలప్రదేశము.
పెద్దవారము. మి. వి: చూ, బుధవారము.
పెద్దవిన్నపము. వై. వి. 1. చెవుడు: చూ, బాధిర్యము; వా. 2. గొప్పమనవి. [బధిరుఁడు.
పెద్దవిన్నపమువాఁడు. ద్వ. వి ణ: చూ,
పెద్దవిరి. ద్వ. వి. మహానీలి*: చూ, రంజని.
పెద్దవీది. ద్వ. వి. రాజమార్గము: చూ, మార్గము 1.
పెద్దవేము. ద్వ. వి. మహానింబము*: చూ, వేము.
పెద్దవేలుపు. ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1.
పెద్దవ్రేలు. ద్వ. వి. బొట్టనవ్రేలు: చూ, వేలు. 2.
పెద్దసదాప. వా. వి: చూ, నొక్క్రము.*.
పెద్దాకుచెట్టు. ద్వ. వి: చూ, వృక్షము.
పెద్దాపురి. దే. వి గోదావరీమండలమందలి పెద్దాపురముతాలూకాలో తయారు చేయఁబడెడు బెల్లము: చూ, శర్కర. 1. [(ధాన్యము)
పెద్దారుగ. ద్వ. వి. వరకము*: చూ, స్తంబకరి.
పెద్దింటమ్మ. ద్వ. వి. (పెద్ద + ఇల్లు + అమ్మ): చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
పెన. దే. వి. 1: చూ, యుద్ధము; 2. మెలిక. పాండు. 5, ఆ. 264: చూ, లంకియ. 3; 3. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 4. రెండు పశువులను చేర్చి కట్టెడుబంధము. చూ, లంకియ. 5.
పెనఁకువ. దే. వి. రూ-పెనుఁకువ. 1. వాదము చూ, వ్యాజ్యము; 2. కలయిక: చూ, సంయోగము; 3: చూ, యుద్ధము; 4: చూ, మేళనము; 5. చుట్టుకొనుట: చూ, వ్యాపనము; 6. చూ, యుద్ధము; 7: అల్లికబిల్లిక - అల్లిబిల్లి, పెనఁగు.
పెనఁకువలుగొను. దే. అ. క్రి. మెలివడు; చూ, పెంటిగొను. భాగ. 8, స్కం. 393.

పెనఁగఁబడు. ద్వ.అ.క్రి: చూ, పెనఁకువలుగొను.
జై. 5, ఆ. 31.
పెనఁగాడు. దే. అ. క్రి.—పై—
పెనఁగియాడు. దే. అ. క్రి.—పై—
పెనఁగు. దే. వి. 1: చూ, రూ-పెనఁకువ. 7; అ.
క్రి. 2: చూ, పెనఁకువలుగొను; 3: చూ, పెట్టె
వెట్టు; 4: చూ, మేళగించు. భార. ఆది. 5,
ఆ. 49; 5: చూ, వాటులాడు; 6. మాఱాడు:
చూ, వక్కాణించు; వా.స. క్రి. 7. ప్రాపించు:
చూ, సక్తమగు. [డి: చూ, యుద్ధము.
పెనఁగులాట. దే. వి. రూ-పెనఁగులాటము. మల్ల
పెనఁగులాటము. దే. వి.—పై—
పెనఁగులాడు. దే. అ. క్రి. మల్లాడు: చూ, వెం
టిగొను. [77: చూ, సమీపించు.
పెనఁగువడు. దే. అ. క్రి. చేరు. నిర్వ. 10, ఆ.
పెనఁగూడు. దే. అ. క్రి.—పై—
పెనఁగొను. దే. అ. క్రి. 1.—పై.—; 2: చూ,
పెనఁగులాడు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 9.
పెనఁచు. దే. ప్రే. పెనఁగఁజేయు. భో. 2, ఆ.
64: పెనపు, మెలచు.
పెనపరి. దే. విశే.(పెనపు + అరి) వివాదశీలుఁడు:
చూ, రచ్చెల; 2. భేదశీలుఁడు. భార. ఉద్యో.
3, ఆ. 214.
పెనపు. దే. వి. 1. వివాదము: చూ, పెనఁకువ. 1;
2. భేదము: చూ, వేఱుపాటు. 1; ప్రే. 3:
చూ, పెనఁచు; 4. కలపు.
పెనము. దే. వి. స్వేదని: చూ, పాత్రము. 6.
పెనయు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, మేళగించు;
2: చూ, పెనఁగు. 7. [4, ఆ. 73.
పెనవెట్టు. దే. స. క్రి: చూ, వడివేయు. స్వా.
పెనవేయు. దే. స. క్రి. 1.—పై.—; 2. పశు
వులను ఒకటితో నొకటిఁజేర్చి ముడివేయు:
చూ, లంకెవెట్టు. 1.
పెనసలు. వా. వి. (రూ-పెన్సలు-పెనిసిలు-
పెన్సిలు): చూ, లేఖని.

పెనిమిటి. దే: వి. (పెనుపు + మేటి) రూ-
పెన్మిటి. మగఁడు: చూ, సామి. 2.
పెను. దే. విశే. వృత్తియందు పెనుపు శబ్దము
నకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన
రూపము. పాండు. 2, ఆ. 55; పాండు.
2, ఆ. 58.
పెనుఁకువ. దే. వి: చూ, రూ-పెనఁకువ.
పెనుఁగొమ్మ. దే. వి. (పెనుపు + కొమ్మ):
చూ, పెద్దకొమ్మ.
పెనుఁబాము. దే. వి. (పెనుపు + పాము) కొం
డచిలువ. భాగ. ఆర. 2, ఆ. 88: చూ,
సర్పము.
పెనుచు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పెంచు. 2-3.
పెనుతిండి. ద్వ. వి. అబూతి: చూ, సాదము.(1).
పెనుపంజో. ద్వ. వి: చూ, స్నేహాశము. వేం.
ఆం. 70.
పెనుపడు. దే. అ. క్రి. (పెనుపు + పడు)
1: చూ, ఝుమ్మరించు. జై. 2, ఆ. 64;
2: చూ, వర్ధిల్లు.
పెనుపరి. దే. విశే.(పెనుపు + అరి) వృద్ధిబొందిం
చువాఁడు: చూ, సంరక్షకుఁడు. [పెంపారు.
పెనుపారు. దే. అ. క్రి. గొప్పయగు: రూ-
పెనుపు. దే. వి. 1, వృద్ధి: చూ, హెచ్చు. 2;
2: చూ, రూ-పెంపు. 5; 3. పెంచుట:
చూ, సంరక్షణము.
పెనుమసనము. ద్వ. వి. (పెనుపు + మసనము)
కాశి, వారణాసి. కాశీ. 6, ఆ. 124: చూ, సీమ. 1.
(దేశము.) [కులు): చూ, వేదము.
పెనుమినుకులు. దే. వి. బ. (పెనుపు + మిను
పెనుమీనువేఁటరి. ద్వ. వి: చూ, వలఱేఁడు.
వేం, ఆం. 31. [చూ, పెద్దమ్రాను*.
పెనుమ్రాను. దే. వి. (పెనుపు + మ్రాను):
పెనువెల్లి. దే. వి.(పెనుపు + వెల్లి) 1. ప్రళయ
కాలమునందలి యేకార్ణవము: చూ, వెల్లువ. 2.

పెనువ్రేలు. దే. వి. (పెనుపు+వ్రేలు): చూ, పెద్దవ్రేలు.

పెన్న. వై. వి.=పినాకినీనది: చూ, పినాకిని. 1.

పెన్నడపులుఁగు. దే. వి(పెన్ + నడపులుఁగు): చూ, లకుముకి.

పెన్నిదుర. వై. వి: చూ, మరణము.

పెన్నెరు. దే. వి. రూ-పెన్నేరు*: చూ, వారాహకర్ణి.

పెన్నెఱులవాఁడు. ద్వ. వి: చూ, సుకేశుఁడు.

పెన్నేరు. దే. వి: చూ, రూ-పెన్నెరు*.(ఆవు పాలలో ఉడికించిన శుద్ధి.)

పెన్నేరుగడ్డ ద్వ. వి.—పై.— ।మూ. 15.

పెన్నొసలు. ద్వ. వి: చూ, లలాటము. సాం.

పెన్షను. వా. వి: చూ, ఓంచేను.

పెస్మిటి. దే. వి: చూ, రూ-పెనిమిటి. కళా. 8, ఆ. 138.

పెప్పె. వా. వి. శూన్యము.

పెప్పెప్పె. వా. వి. 1. మిక్కిలి శూన్యము; 2. చేతకానివానిమాట. (తెత్తెత్తె-మెమ్మె మ్మె మొదలగునవిఈయర్థమందువాడెదరు.)

పెమ్మె. దే. వి: చూ, రూ-పెరిమె.

పెయ్య. దే. వి. రూ-పేయ.1. వత్సము: చూ, ధేనువు; 2. పాలువిడిచిన ఆఁడుదూడ:చూ, సౌరభేయి (ధేనువు); 3. ఆవు. ఉ, రా. 5, ఆ. 208: చూ, ధేనువు; 4: చూ, స్తబ్ధుఁడు; 5: చూ, హీనుఁడు.

పెయ్యదూడ. దే. వి: చూ, పెయ్య. 1-2-3.

పెయ్యమ్మ. వా. వి: చూ, వ్రాజె.

పెర. వై. స.=పరః. రూ-పెఱ.1: చూ, వేఱు. 3. మార్క, 5, ఆ. 76; దే. వి. 2. తేనె తెట్టె.పాండు.1,ఆ.181: చూ,మధుపటలము.

పెగక. దే. వి: చూ, పించె.

పెరజె. దే. వి: చూ, సర్పము. [చూ,వాకిలి.

పెరటిగుమ్మము. వా. వి .దొడ్డివైపు గుమ్మము.

పెరటిమందు. జా. స్వాధీనము.

పెరడు. వై. వి.=పృష్ఠ. (దేశ్యమని శ. ర) ఇంటివెనుకదొడ్డి: చూ, స్థానము.1. (బ. పెళ్లు)

పెరతేనె. వా. వి: చూ, పుట్టతేనె.వేం.ఆం.72.

పెరమ. వై. వి.=ప్రేమ: చూ, రూ-పెరిమ.

పెరయీఁగ. దే. వి. తేనెటీఁగ: చూ, మక్షిక.

పెరయు. వా. స. క్రి: చూ, పెనఁగు. 7.

పెరరేఁచు. వై. స. క్రి.=ప్రేర. ప్రేరేపణచేయు. (రూ-పెరరేపు-ప్రేచు-ప్రేరేఁచు-పేరేపు-ప్రేరేపించు) జై. 6, ఆ. 215: చూ రేఁచు. (రేచుఅనికొండఱు).

పెరరేపు. వై. స. క్రి =—పై—

పెరవణి. వై. వి.=ప్రేరణ. భాండోపరినృత్యము: చూ, వ్యంజకము. 1.

పెరసు. దే. వి. పాల: చూ, మాంసము.

పెరిమ. వై. వి.=ప్రేమ. (రూ-పెరమ-పెరిమె) పర. 3, ఆ. 127: చూ, స్నేహము.1.

పెరిమె. వై. వి. 1.—పై—; 2. రూ-పెమ్మె. స్వా. 3, ఆ. 84: చూ, సన్మానము.

పెరుఁగాకు. దే. వి: చూ, శాకిని. 2.*.

పెరుఁగు. (రూ-పెర్గు-పెరువు-పెర్వు) దే. వి. 1. దధి: చూ, స్తన్యము; 2: చూ,వృద్ధుఁడు; 3. ఏండ్లుచెల్లినది: చూ, వృద్ధ; 4. వృద్ధిపొందినది: చూ, వృద్ధము. 2; అ. క్రి. 5. రూ-పెఱుగు: చూ, వర్ధిల్లు. మార్క. 3, ఆ. 380; 6. ఎదుగు. పాండు. 5, ఆ. 165: చూ, పొడవగు.

పెరుఁగుకడవ. ద్వ. వి: చూ, భాండము. 3.

పెరుఁగుముంత. ద్వ. వి.—పై.—

పెరుఁగుట. దే. వి. 1. తగ్గుట: చూ, వెలితి. 2; 2. ఎదుగుట, వృద్ధి: చూ, హెచ్చు. 2; 3: చూ, వర్ధనము. 1.

పెరుఁగుడు. దే. వి: చూ, పెరుఁగుట. 2—3.

పెరుఁగుతోఁటకూర. దే.వి:చూ, పెరుఁగాకు. *.

పెరుఁగుసంద్రము. ద్వ. వి. దధ్యుదము: చూ, సముద్రము.

పెరుకు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పెర్కు.

పెరుగు. దే. అ. క్రి. తెగు. పా. 4, అ. 87: చూ, వర్ధిల్లు-వాలు.

పెరుమాకోయిల. దే. వి. (పెరుమాళ్లు + కోయిల) కాంచీపురము: చూ, సీమ. 1 (దేశము)

పెరుమాళ్లడుగుబుగ్గ. ద్వ. వి. గంగ: చూ, నది.

పెరుమాళ్ళు. దే. వి. బ: చూ, విష్ణువు. 1. పర. 2, అ. 173.

పెరువు. దే. వి, విణ, అ. క్రి: చూ, రూ-పెరుఁగు (దధికి.—హరి. పూ. 5, అ. 206; ఏండ్లు చెల్లినదానికి, ఏండ్లుచెల్లినవానికి.—కాశీ. 2, అ. 163; వృద్ధిపొందినదిఅనుటకు.-రాజ. 2, అ. 46)

పెర్కు. దే. అ. క్రి. రూ-పెరుకు-పెఱుకు, 1. పీఁకు: చూ, మెఱుకు; 2. పెల్లగించు: చూ, విదారించు; 3. చూ, వహించు; అం. క్రి. 4 మోయించు

పెర్గు. దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-పెరుఁగు. (వర్ధిల్లుటకు.—విక్రి. 7, అ. 50.)

పెర్వు. దే. వి,అ. క్రి.—పై.—(దధికి.-హరి. పూ. 5, అ. 198)

పెఱ. దే. వి. 1: చూ, రూ-పెర. 2; పై. స. 2.=పరః. (రూ_పర-పెర-పరాయి) భార. ఆది. 2, అ. 67: చూ, వేఱు. 3.

పెఱగాయ. ద్వ. విణ: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. శశాం. 3, అ. 78.

పెఱమగఁడు. ద్వ. వి. జారుఁడు: చూ, విటుఁడు.

పెఱిక. దే. వి: అంకియము-అంకెము, అండియము-అందెము. [దులు మోయించుటబ.

పెఱికాటము. దే. వి. ఎడ్లులోనగువానిచే ధాన్యా

పెఱుకు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పెర్కు. (మోయించుటకు.—భార. సభా. 1, అ. 268)

పెఱుకుట. వా. వి: ఉత్పాటనము.

పెఱుగు. దే. అ. క్రి. 1. కడఁగు. భార. ఆది. 6, అ. 203; భార. ఆది. 6, అ. 147: చూ, సమకట్టు. 2; 2: చూ, విజృంభించు; 3: చూ, రూ-పెరుఁగు. 5.

పెలుకులు. దే. అ. క్రి. రూ-పెల్కులు: చూ, విహ్వలించు. భార. సభా. 1, అ. 118.

పెలుచ. దే. వి. (రూ-పెల్చ-పెలుఛన-పెల్చన-పేల్చ-పేల్చన) 1: చూ, హెచ్చు. 2. భార. ఆది. 5, అ 178; 2. అధికము. య. 3, అ. 7: చూ, హెచ్చు. 1; 3: చూ, రోషము. భార. విరా. 2, అ. 54; స్వా. 4, అ. 86; 4. కాఠిన్యము: చూ, బెడిదము; 5: చూ, సంభ్రమము; ద్రి. 6. ఉచ్చైరర్థకము, గట్టిగా. నిర్వ. 3, అ. 7.

పెలుచన. దే. వి, ద్రి—పై.— (కోపమునకు.—హరి. పూ. 1, అ. 182; కాఠిన్యమునకు.—హరి. ఉ. 5, అ. 149)

పెల్కులు. దే. అ. క్రి. చూ, రూ-పెలుకులు.

పెల్చ. దే. వి, ద్రి: చూ, రూ-పెలుచ.

పెల్చన. దే. వి, ద్రి.—పై.—

పెల్ల. దే. వి: చూ, లోష్టము.

పెల్లగించు. దే. స్రి: చూ, విదారించు.

పెల్లగిలు. దే. అ. క్రి. రూ-పెల్లగిల్లు. 1. ఉన్మూలితమగు: చూ, విదారించు; 2. పాఱు: చూ, వెళ్ళు. 3.

పెల్లగిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై— (1వ అర్థమునకు.—రామా. 5, అ. 312.)

పెల్లాటకత్తె. వా. వి: చూ, వేశ్య.

పెల్లిదము. ద్వ. వి. (పెల్లు + ఇదము) 1. పెల్లు. భార. విరా. 3, అ. 172: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 2. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

పెల్లు. వై. వి.=పుల. 1: చూ, హెచ్చు. 2; విశే. 2: చూ, హెచ్చే. 1. [సందడించు

పెల్లుకొను. ద్వ. అ. క్రి. అతిశయిల్లు: చూ,

పెసర. దే. వి. ఒకానొకసస్యము. (సం. ప).- గంధసారము, ముద్గము. (పెసలు. బ. పైపర ధాన్యము) తద్విశేషములు.—౧. అడవి పెసర, కారుపెసర - కాఋపెసర. (సం).— కులీనకము, కృమిలకము, మకుష్ఠకము, మపుష్ఠకము, మయుష్టకము- మయుష్ఠికము, వనముద్గము; ౨. కాకిపెసర, కారుపెసర-కాఋపెసర, పిల్లపెసర-పిల్లి పెసర; (సం).—కాకపర్ణి, కాకముద్గ, కురంగిక, కోశిల, క్షుద్రసహా, మహాసూపపర్ణి, మార్జాలగంధిక, ముద్గపర్ణి, సహా, హ్రస్వ; 3 కొమ్ముపెసర-కొమ్ముపెసలు; ౪:నల్లపెసలు. (సం.ప).-కృష్ణముద్గము, సంతము, శింబికము; ౫: పచ్చపెసర.(సం).—ఖండిరము-ఖండీరము, హారితము; ౬: పిచ్చపెసర; ౭. పెసరపప్పునకు.—(చూ, సూపము), ౮ పెసరపొట్టునకు.—(చూ, బరడు) (మిగతవానికి "చూ, స్తంబకరి".)

పెసరకట్టు. వా. వి. పెసరచారు.

పెసరపప్పు దే. వి: చూ, పప్పు.

పెసరపొట్టు. వా. వి: చూ, శింబ.

పెసవము. వా.వై.వి.=ప్రసవ:చూ,ప్రసవము.1.

పెళపెళ. దే. వి. 1. విఱుచుట ఉఱుముట ఆర్చుట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము. (విఱుచుటకు.— ఉ, రా. 7, ఆ. 415; ఆర్చుటకు— య. 5, ఆ. 81.); 2. ఒకధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

పెళపెళయను. దే. అ. క్రి: చూ, శబ్దించు.పా. 2,ఆ.19. [165; 2: చూ,విరసము. 2.

పెళుచు. దే. విశే.1:చూ,స్తబ్ధుఁడు.పాండు.4,ఆ.

పెళ్ళమ్రాను. దే. వి. దున్నినపిమ్మట మిఱ్ఱుపల్లములు సరిపడమీఁదనీడ్చెడు పలక (చూ, దిండు. 5)

పెళ్లము. వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లాము.

పెళ్ళాము. వా. వి.—పై.—.

పెళ్ళి. వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లి. [తురు.

పెళ్ళికూఁతురు. వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లికూఁ

పెళ్ళికొడుకు. వా.వి:చూ, రూ-పెండ్లికొడుకు.

పెళ్లివారు. వా. వి. పెండ్లికివచ్చిన బంధువులు.

పెళ్లు. దే. వి 1: చూ, పెళపెళ(విఱుచుటకు- హరి. పూ. 6, ఆ. 84.); బ. 2:చూ,పెరడు.

పెళ్లెము. దే. వి. మద్యముచేయుటకు అనేకవస్తువులుచేర్చి చేసినపిండి: మేదకము; 2: చూ, కిణ్వము.*.

పే

పేఁట. వై. వి.=పింఠా: చూ, పెంట. 4—5. (5 వ యర్థమునకు.-బ్ర. 4, ఆ. 132)

పేఁటు. దే. వి: చూ, పగులు. 1.

పేఁడ. దే. వి: చూ, రూ-పెండ. [పేఁడముద్ద.

పేఁడకడి. వా. వి. (ఒకసారి వెలువరించిన)

పేఁడగువ్వ. దే. వి: చూ, సురటీ.

పేఁడనీళ్లు. దే. వి. బ. రూ-పేన్నీళ్లు. కలయంపి: చూ, సలిలము.

పేఁడపురుగు. ద్వ. వి: చూ, పురుగు.

పేఁడు. దే. స. క్రి. దారముపేను: పురివెట్టు.

పేక. దే. వి. 1. వస్త్రములనేఁతయందలి యడ్డనూలు:చూ, మగ్గము; వా. 2. చీట్లపేక(ఇందలి రంగులు.—ఆరఖు, ఇస్పేటు, కళావరు, డైమాను.)

పేగు. దే. వి: చూ, రూ-ప్రేవు.

పేచకము. సం. వి. అ.పుం.1· చూ, సకినంపుఁబులుఁగు; 2. ఏనుఁగు తోఁకమొదలు:చూ, హస్తి; 3. దానిసమీపము.

పేచకి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, హస్తి.

పేచిక. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
పేచిలము. సం. వి. అ. పుం. చూ, పేచకి.
పేచీ. వా. వి. తగవు.
పేచీకోరు. వా. వి. కలహశీలుఁడు:చూ, లడాయిగాఁడు.
పేజి. వా. వి. చూ, పుట.
పేట. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1 =పెట్టె (రూ-పేటము-పేటి-పేడ): చూ, సందుకా; దే. వి. (1) యష్టి: చూ, భూషణము. 2.
పేటకము. సం.వి.అ.న.=పెట్టె: చూ, పేట. 1
పేటనఁబెట్టు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, సమకట్టు. 2. కళా. 6, అ. 83.
పేటాడు. దే. అ. క్రి: చూ, వేఁటుపడు.
పేటాపన. వా. వి. దురాలోచన.
పేటి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1 =పెట్టె: చూ, పేట. 1; వై. వి.=పట్టా. రూ-పేటీ. (1) నడికట్టు: చూ, వస్త్రము (దేశ్యమని శ. ర)
పేటిక సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.=పెట్టె: చూ, పేట. 1; 2: చూ, సమూహము.
పేటీ. వై. వి.=పట్టా: చూ, రూ-పేటి. (1) (దేశ్యమని శ. ర.)
పేటు. దే. వి. 1. సరిగలోనగువానితో చేసిన పట్టె: చూ, వస్త్రము; 2. పర్వతశిఖరము: చూ, హిమాలయము.
పేడి వై. వి.=షండః. భార. సభా. 2, అ. 14: చూ, పౌవిడల్లుఁడు.
పేడితనము. వై. విశే. ఊబ: చూ,షండత్వము.
పేడు. దే. వి. 1. సన్ననికట్టెచెక్క: చూ, సమిధ. 1; 2. వంటకట్టియ: చూ, సమిధ.2.
పేడె. వై. వి. 1.=పేటి: చూ, పేట. 1; విశే. 2. తూబరుఁడు: చూ, పౌవిడల్లుఁడు.
పేడెమూతి. వై. వి. గడ్డమువీసములేనిది: చూ, వదనము. 1.
పేడెత్తు. దే. అ. క్రి: చూ, విరియు. 5. స్వా. 2, అ. 38.
పేణి. వై. వి.=పేనికా: చూ, భక్ష్యము.
పేద. వై. వి. 1: చూ, భటుఁడు. 1. సా. 2, అ. 34; విశే. 2.=భీతః: చూ,వెఱపరి.స్వా. 4, అ. 105; 3. దరిద్రుఁడు. విక్ర. 2, అ. 171: చూ, బీదవాఁడు; 4. అశక్తుఁడు. భార. అర. 2, అ. 166: చూ, శాతుఁడు.
పేదకోపము పెదవులచేటు.లో.నిరుపయోగము. కళా. 6, అ. 30.
పేదరాలు వా. వి. దరిద్రురాలు: చూ,స్త్రీ.
పేదర్మి. ద్వ. వి. రూ-పేదటిమి. 1. దరిద్రము. పంచ. నా 5, అ. 35 చూ, సీదరము. 1; 2: చూ, వెఱపు. [చూ, సీదరము. 1.
పేదటికము ద్వ వి దారిద్ర్యము విక్ర.2,అ.176:
పేదటిమి. ద్వ. వి: చూ, రూ-పేదర్మి.
పేదపడు. వై. అ క్రి 1 దారిద్ర్యమునుపొందు. భార.ఉద్యో 2,అ.42;2.దైన్యమునుపొందు.
పేనా. వా. వి. కలము (పెన్): చూ,లేఖిని.
పేనిక. సం వి. అ. స్త్రీ.=పేణి: చూ,భక్ష్యము.
పేను. దే వి. 1: చూ, యూకము; స. క్రి. 2: చూ, పేఁడు.
పేనుకొఱుకుడు. దే. వి: చూ, బట్టతల.
పేనుగ్రుక్కినపాటి.జా. తేలికగా,స్వల్పకాలము లో. "పేనుగ్రుక్కినపాటిగానిష్టమైన యర్థమెల్లఁబడసి" (ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము.)
పేనుగ్రుడ్డు. దే. వి: చూ, పీఱు.
పేనుపిల్ల. దే. వి.—పై— [పేఁడనీళ్ళు.
పేన్నీళ్లు ద్వ.వి.బ.(పేఁడ + నీళ్లు):చూ, రూ-
పేపజోవ్వ. వా. వి: చూ, వేత్రము. 1.
పేపపొద. దే వి వేత్రగుల్మని*:చూ,వేత్రము.2.
పేపబెత్తము. వా. వి: చూ, పేపజోవ్వ.
పేపర. దే. వి. ఒకపక్షి: చూ, పక్షి.
పేము. దే. వి. రూ-పేత్రము:చూ, వేత్రము. 2.
పేముబొద్దు. దే. వి. గోడబొద్దు: గోలు.
పేయ. దే. వి: చూ,రూ-పెయ్య. 1-2-3.

పేయగంజి. వా. వి. మెతుకులుగలగంజి: చూ, సాదము. (1)

పేయము. సం. వి. అ. న. 1. నీరు. చూ, సలిలము; 2. పాలు చూ, స్తన్యము; పుం. 3 అచ్చేపుఁడేట: చూ, శుద్ధము. 3; 4. విలవ, కాఁచుపుడుగంజి: చూ, సాదము. (1); విణ. 5. త్రావఁదగినది చూ పానీయము

పేయూషము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-పీయూషము. [2. చూ, రూ-పిరంగి 4.

పేరంగి. వా. వి. 1. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2,

పేరంటము. వా. వి: చూ, రూ-పేరంౘటము

పేరంటాలు. వా. వి: చూ, రూ-పేరఁటాలు.

పేరంటరికము. దే. వి. రూ-పేరంటము-పేరఁటము 1. పసుపుబొట్టులకు ముత్తైదువులఁ బిలుచుట. హరిశ్చ. 4, ఆ. 138; 2. పసుపుబొట్టులకుముత్తైదువులువచ్చి చేయుకార్యము.

పేరఁటము దే. వి.—పై.—(1 వ యర్థమునకు.— కళా. 7, ఆ, 59; 2 వ యర్థమునకు —హరి. ఉ. 8, ఆ. 257.)

పేరఁటలు. దే. వి: చూ, రూ-పేరఁటాలు.

పేరఁటాలికూర. వా. వి. ఒకకూరాకు.

పేరఁటాలు. దే. వి. (రూ-పేరంటాలు-పేరఁటలు) 1. పేరఁటమునకు వచ్చిన ముత్తైదువ. కళా. 7, ఆ. 70: చూ, స్త్రీ; 2. మృతసువాసిని, జేక్కిణి: చూ, స్త్రీ.

పేరడవి. ద్వి. వి. మహారణ్యము: చూ, విపినము

పేరణపద్ధతి అం: చూ, ఉద్ధతము.

పేరణము. నై. వి.=ప్రేరణ. (రూ-పేరణి-పేరిణి) 1: చూ, పెరవణి. ఉ. హరి. 4, ఆ. 215; దే. వి. 2. కవచము: చూ, వారవారణము; 3. అంగి చూ, వస్త్రము.

పేరణి. నై, దే. వి.—పై.—(అంగికి.—రా, వి. 2, ఆ. 52; పెరవణికి.—ఉ, రా. 2, ఆ. 115.)

పేరము. దే. వి. రూ-పేరెము. 1. గుఱ్ఱపుపరుగు: చూ, హయము; 2. పరుగు: చూ, పరిధావనము. [యము.

పేరా. వా వి. కథాభాగమును తెలుపు విష

పేరాముదపుఁజెట్టు. ద్వి. వి రక్తైరండము *: చూ, వ్యడంబకము. [స్నేహము. 2.

పేరాముదము. ద్వి. వి. రక్తైరండతైలము చూ,

పేరాముదాలు. ద్వి. వి బ పేరాముదపు విత్తులు.

పేరాస. వా. వి. అత్యాశ: చూ, వాంఛ.

పేరిణి. నై, దే. వి: చూ, రూ-పేరణి.

పేరిమ. దే. వి. గుట్టు చూ, రహస్యము. 1.

పేరిమి. దే. వి. (పేరు + ఇమి) (రూ-పేర్మి-పేరిమె-పెమ్మి) 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు 2; 2 గౌరవము: చూ, సన్మానము; నై వి. 3.=ప్రేమ చూ, స్నేహము.

పేరిమికాఁడు. దే. విణ చూ, విశ్రుతుఁడు. అచ్చ. సుం, కాం. 184. [ఖర్జూరక.

పేరీఁదు. దే. వి. ఖర్జూరము *: చూ, మధు

పేరు. దే. వి. 1. నామము: చూ, సంకేతము.1; 2. కీర్తి. హరి. ఉ. 9, ఆ. 141 చూ, సమాఖ్య. 1; 3. దండ. పాండు. 3, ఆ. 50: చూ, భూషణము. 2; విణ. 4. పెద్ద: చూ, విపులము; 5. అధికము. రామా. 3, ఆ. 143: చూ, హేరాళము. 1; అ. క్రి. 6: చూ, ముద్దకట్టు. హరి ఉ 10, ఆ. 206; 7. వట్టమగు. చూ, వ్యాపించు; 8. చూ, సందడించు.

పేరుంగరము. దే. వి. రూ-పేరుటుంగరము. ముద్రిక: చూ, భూషణము. 2.

పేరుకొను. దే. స. క్రి. రూ-పేర్కొను. 1. పేరుపెట్టిపిలుచు. పేరుగుర్తించు;2 పిలుచు: చూ, సంబోధించు; 3. ఉచ్చరించు ఉ హరి. 2, ఆ. 128; నై. 4, ఆ 94. చూ, పచిం

చు; 4: చూ, స్తుతించు; అ. క్రి. 5; చూ, పేరు. 6.

పేరుకొనుట. దే. వి రూ-పేర్కొనుట పేరు పెట్టిపిలుచుట ఆం, భా ప్ర 113 చూ, సంబోధనము.

పేరుకోలు. దే వి. రూ-పేర్కోలు —పై—

పేరుగుర్రుచు. దే స క్రి 1 చూ, పేరుకొను 1; 2 చూ, వచించు, వా 3 గారమునకు ప్రాసలులోనగువాని నెక్కించు

పేరుచు దే. అ. క్రి రూ-పేర్చు. 1: చూ, విజృంభించు, 2 చూ, నుమ్మరించు,స. క్రి 3. ఒకటిమీఁదనొకటి పెట్టు, 4. ఒకటి మీఁద నొకటిపెట్టి యేర్పఱచు

పేరుటుంగరము. దే. వి: చూ,రూ-పేరుంగిరము

పేరుటురగము వా వి. పేరదికి చూ, శాల. 4

పేరుడు దే వి. ఘనీభవించినముద్ద చూ, సాడము (1)

పేరుపు. దే. వి రూ-పేర్పు 1. ఒకటిమీఁద నొకటిపెట్టుట: చూ, వరుస 1;2. కుండపెంకు చూ, బోలె.

పేరుపెట్టు వా. స క్రి: చూ, సంకేతించు

పేరులేనివాఁడు. వా వి పన్న. (సం) -అనామకుఁడు, అనామధేయుఁడు.

పేరం. వా. వి: చూ, రూ-పేరెము.

పేరక్క. వా అ. క్రి. ప్రసిద్ధికక్క.

పేరెద. వా. వి: చూ, పేరుటురిము. *.

పేరెము. వై. వి.=ప్రేంఖా: చూ,రూ-పేరము. 1-2. (దేశ్యమని శ. ర)

పేరెములు. అం: చూ, పాదక్రియలు.

పేరెమువాఱు. వా. అ. క్రి. పాఱు:చూ,వెళ్లు.1.

పేరేలకి. వా. వి. చూ, పత్రిల*.

పేరైనవాఁడు. వా. వి: చూ, విఖ్యాతుఁడు. 1.

పేరోజము. వై .వి.=ఫిరోజః.రూ-పేరోదనము. మరకతమణి విశేషము: చూ, రత్నము. 1.

పేరోజము. సం. వి. అ. న. క్షుద్రమణివిశేషము: చూ, రత్నము. 1 (దీనితద్భవము పేరోజేము అనికొందఱు)

పేరోదనము వై. వి.= చూ, రూ-పేరోజెము.

పేరోలగము వా. వి. ఒడ్డోలగము:చూ,సభ.2.

పేర్కొను దే స. క్రి, అ. క్రి చూ, రూ-పేరుకొను. (1 నఅర్థమునకు.—హరి. ఉ.9, ఆ. 115)

పేర్కొనుట. వా వి చూ, రూ-పేరుకొనుట.

పేర్కోలు దే వి చూ, రూ-పేరుకోలు

పేర్చు దే అ క్రి, స. క్రి: చూ,రూ-పేరుచు

పేర్పు. దే. వి చూ, రూ-పేరుపు

పేర్మి దే వి, వై వి: చూ, రూ-పేరిమి (అతిశయమునకు —భాగ. ఆర 4, ఆ. 32; గౌరవమునకు.—భాగ. సభా. 1, ఆ 7)

పేర్మించు వా వి మట్టెలిపలరానీని తాల్చెడు ఆం భా ద్వి. 151 చూ,సూత్రము 1.

పేలపిండి. ద్వ వి. సక్తువు చూ,సాదము. (1)

పేలలు దే వి బ రూ-పేలాలు-ప్రేలలు-ప్రేం బాల్లు చూ, సాదము (1)

పేలవము. సం. విశ. పలుచనైనది:చూ,విరళము.3

పేలా. దే. వి నీళ్లుతాల్రగెడు ఒకానొకగిన్నె: చూ, హరివాణము (పాత్రము, 6)

పేలాపన. వా వి. 1 పలవరింత చూ,శబ్దము. 2; 2. అనవసరపు సంభాషణ: చూ, శబ్దము. 2; 3. సంధిదోషమునవాడెడు పలవరింత: చూ, శబ్దము. 2. [డ్డ. చూ, వస్త్రము.

పేలిక. దే. వి. రూ-పేలికె-ప్రేలికె. చింపిగు

పేలికె. వా. వి.—పై—

పేలు. దే. అ. క్రి. రూ-ప్రేలు. 1. సెగచేత వేఁగి యుబుకు; వా. 2. అదేపనిగమాటలాడు: చూ, వదరు. 5.

పేలుచు. దే. ప్రే. రూ-పేల్చు. పేలఁజేయు.

పేల్చు. దే. ప్రే.—పై—

పేవు. దే. వి: చూ, రూ-ప్రేవు.

పేశలము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల: చూ, సాఁపుఁడుపులుఁగు; 2. చూ, గోఁకలి; విణ. 3 సమర్థురాలు: చూ, స్త్రీ; 4. చేష్ఫనిది చూ, హృద్యము.

పేశి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గ్రుడ్డు (ఇకారాంతమునగు). చూ, పేశీకోశము; 2. చూ, పరిత్యాకారము; 3.=పేసెము. మాంసపుముద్ద చూ, శక్తము. 2; 4=పేసెము. గుంజో చూ, పేసెము. 1.

పేశీకోశము. సం. వి. అ. పుం: అండము, ఆఘాతము, కోశము- కోషకము-కోషము, డింబము-డింభము, పేశి. (తె. ప).—గుడ్డు-గ్రుడ్డు (చూ, శకుంతి-పక్షి).

పేశీజాలము. పా: చూ, ధాతువు. 10.

పేశీసంఘాతము. పా.—పై.— [సురుము.

పేషణము. సం. వి. అ. న. నూఱుట: చూ,

పేషణి.సం.వి.ఈ.స్త్రీ.సన్నికల్లు. చూ, రాయి.

పేషాకము. సం. వి. అ. న.—పై—

పేష్కసు. వా. వి. జమీందారులు ప్రభుత్వమువారికి కట్టెడుపన్ను: చూ, సిస్తు. 1.

పేష్కారు. వా. వి.అమల్దారు క్రిందియుద్యోగి.

పేసెము. వై. వి.=పేశి. (అనుకరణసద్రవ్యము) 1. పండ్లలోనిగుజ్జు. గిజేరు, గుంజో, గుజ్జు, పేసెము - బేసము.(సం.).—పేశి; తద్వి.- ౧. కొబ్బెరకు.— కుడక, కురిడి-కురిడీ, కొప్పెర-కొబ్బరి-కొబ్బెర; ౨. తాటిటెంకగుంజోనకు — (తె) బుఱ్ఱగుంజో; 2.=పేశి: చూ, పేశి. 3.

పై

పై. దే. వి, అవ్య: చూ, రూ- పయి.1—2.

పైఁట. వై. వి.=పైరా: చూ, రూ- పయిఁట.

పైఁటకొంగు. ద్వి. వి: చూ,రూ- పయిఁటకొంగు.

పైఁడి. దే. వి: చూ, రూ-పయిఁడి

పైఁడికంటి. దే. వి. (పైఁడి+కన్ను) చూ, రూ-పయిఁడికంటి.

పైఁడిమోలాలు. దే. వి. చూ, రూ-పయిఁడిమోలాలు. య. 4, ఆ 9. [తామర.

పైఁడితామర ద్వి వి: చూ, రూ-పయిఁడి

పైఁడినెలఁత. దే. వి చూ,రూ-పయిఁడినెలఁత. య 1, ఆ. 26.

పైఁడిప్రత్తి ద్వి. వి: చూ,రూ-పయిఁడిప్రత్తి.

పైఁడిబాసము. ద్వి. వి. చూ, రూ-పయిఁడిబాసము. [డిముడుచే.

పైఁడిముడుచే. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పయిఁ

పైఁడిముడుపు. దే. వి: చూ, రూ-పయిఁడిముడుపు. [యుమ్మెత్త *.

పైఁడియుమ్మెత్త. ద్వి. వి: చూ, రూ-పయిఁడి

పైఁడితేఁడు. దే.వి:చూ, రూ-పయిఁడితేఁడు.

పైకము. సం. వి. అ. న. 1. పికములగుంపు: చూ, సాఁపుఁడుపులుఁగు; దే. వి. (1): చూ, రూ-పయికము. (1) (2) (3).

పైకాఁపు. జా: చూ, రూ-పయికాఁపు.

పైకెఁజేల్లు. వా. స. క్రి: ఎగఁజేల్లు.

పైకిక్రిందికి వా. అవ్య: ఎగదిగ-ఎగాదిగ.

పైకిదువ్వు. వా. స. క్రి: ఎగదువ్వు.

పైకినూఁదు. వా స. క్రి: ఎగనూఁదు.

పైకూటమి. దే. వి: చూ, రూ-పయికూటమి.

పైకెత్తు. వా. స. క్రి: చూ, ఎత్తు. 16.

పైకెత్తుట. వా. వి. (సం).—ఉత్పాదనము.

పైకొను. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పయికొను. (కలుగుటకు.—మార్క. 4, ఆ. 186, శ్రే. పైకొలుపునకు.—పా. 5, ఆ. 30; పయికొను అనుటకు — కళా. 7, ఆ. 227.)

పైచేయి. జా: చూ, రూ-పయిచేయి.

పైజోలు. దే. వి: చూ, రూ-పయిజోలు.

పైజోలుమట్టు. దే.వి:చూ,రూ-పయిజోలుమట్టు.

పైట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=పయింట—పైంట: చూ, రూ-పయంట, "పైగాపట" (మరు న్నుండిన శతకము)

పైటిగము. సం. విణ. పిఁగమునందు పండఁబడిన ది పింగము. చూ, ఉత్క్రమము. [సరిగ.

పైరాణి. వా. వి రూ-పైగాణీ. జరతి చూ,

పైరాణి. వా వి.— పై —

పైడాలము వా వి చూ, కోకము [మైనది.

పైతామహము. సం. విణ. పితామహసంబంధ

పైతృకము సం. విణ. పితృసంబంధమైనది.

పైతృష్వసేయుఁడు. సం. వి. అ పుం రూ-పైతృష్వస్రీయుఁడు. (తండ్రితోడఁబుట్టినదాని కొడుకు) మేనత్తకొడుకు. చూ, మేనబావ

పైతృష్వస్రీయుఁడు — పై —

పైత్తము. సం విణ పిత్తమువలనఁగలిగినది(వ్యాధి), పైత్యము(అనికొందఱు). చూ, రోగము.1

పైత్యపక్రకృతి. అం. చూ, పక్రకృతితత్రియము.

పైత్యములు. అం ఆవర్త, వివర్త, సూర్యావర్త, కామల, ఆమ్ల, రక్త, స్వేద, ఉన్మాద, పుండరీక, భుజంగ, కరపాద, శీత, మూర్ఛ, మధుర, కుసుమ, క్రోధ, భ్రంశ, శిరః, క్షుధ, తృష్ణ, దుర్భాష, చర్మ, దుర్గంధ, మదములు. (24)

పైత్రము. సం.విణ. 1: చూ, పిత్ర్యము; 2. పితృసంబంధమైన అహోరాత్రము (మనుష్యుల యొక్క మాసము పితరులకొక యహోరాత్రము.) [138; పాండు. 5, ఆ. 159

పైది. దే. వి: చూ, రూ-పయిది. భో. 4, ఆ.

పైదలి. దే. వి: చూ, రూ-పయిదలి.

పైనము. వై. వి.=: చూ, రూ-పయినము.

పైనాకాస్త్రము అం: చూ, అస్త్రములు.

పైని. వా. ద్రి: చూ, పయి. 2.

పైపడు. ద్వ. అ. క్రి. చూ, రూ-పయిపడు.

పైపాటు. ద్వ వి: చూ, రూ-పయిపాటు.

విజ. 3, ఆ 32.

పైపెచ్చులు జా. ఎక్కువలు. "పైపెచ్చులనేని కిన్." పాండు. 2, ఆ. 95. [పయిగ.

పైపైగ. దే. ప్ర క్రి. విణ. చూ, రూ-పయి

పైపోగి. వా వి. చూ, పోగు.

పైయాట వా వి: చూ, రూ-పయాట. [యు)

పైర. దే వి. చూ, రూ-పయిర (పయిర అని

పైరము దే. వి చూ, రూ-పయిరము.

పైరు దే. వి. చూ, రూ-పయిరు.

పైరుదుబ్బు వా వి. చూ, రూ-పయిరుదుబ్బు.

పైరుమాను వా. వి. చూ, రూ-పయిరుమాను.

పైరులయెకిమీఁడు. దే వి. చూ, రూ-పయిరులయెకిమీఁడు. [ఆం, పదా సుర. 43.

పైరులుసులు వా వి. చూ, రూ-పయిరులుసులు.

పైలాపచ్చీసు జా. 1 సముచితనపుచేష్ట; 2 పండెపుపావుల మొదటిగెలుపు

పైలుమాను. వా. వి: చూ, రూ-పయిలుమాను.

పైశాచము సం. వి. అ. పుం. 1. నిద్రించియు తాగ్రిమైమఱచియు శీలము సంరక్షింపకఁ బరాకుపడి యున్నదానిని సంభోగేచ్ఛచే రహస్యముగాఁజేసికొను పెండ్లి: చూ, వివాహము (ఇది యధమము); విణ. 2. పిశాచ సంబంధమైనది.

పైశున్యము. సం. వి. అ. న: (తె).—ఒరుదల, కొండెతనము, కొండియము- కొండెము, కొండెకానితనము, పిరువీఁకు- పిర్వీఁకు, పీఁకులాట.

పైస. వా. వి: చూ, రూ-పయిస.

పైసర. అం: చూ, ఉపవీతములు.

పైసరము. దే. వి: చూ, రూ-పయిసరము.

పైసలా. వా. వి: చూ, రూ-పయిసలా.

పొ

పొ. దే. విణ. 1. వృత్తియందు పొన్నుశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన

రూపము. (దీనికి పరుషసరళములు పరముల
గునపుడు నుమాగమంబగు పొంబట్టు నొు);
అప్ప రూ-పో 2 నిశ్చయార్థకము. పర.
4, ఆ. 178: చూ, న్యాయము. 1, 3 అనాద
రమును తెలుపును చూ, పోశనము
పొంకపడు. ద్వి. అ. క్రి. చూ, నిగ్గించు
పొంకము దే. వి 1. చూ, స్నేహము,
2. చూ, సౌందర్యము
పొంకించే దే స క్రి: చూ, పొందికపఱచే
పొంఖీపంచే వా. సం. అ క్రి సొగరెక్కు
పొంగటినెల. దే వి (పొంగలి + నెల) మార్గ
శీర్షమాసము, జింకతల చేక్క నెల చూ,
మాసము 1.
పొంగటిపండుగ. ద్వి వి (పొంగలి + పండుగ)
మకరసంక్రాంతి చూ, సంక్రాంతి. 2.
పొంగట్టు ద్వి వి. (పొన్ను + గట్టు) హేమా
ద్రి చూ, పర్వతము
పొంగరము. దే. వి. 1: చూ, భక్ష్యము; వా.
2. ఉబ్బరము, పొంగరింపు చూ, రోగము.1.
పొంగలి దే. వి. 1 పాలుచేర్చి పొంగించినట్టి
అన్నము, పాయసము (దీనిభేదములు.—
పప్పుపొంగలి, చక్కెరపొంగలి): చూ,
సాదము (1), వా. 2. పులగము: చూ,
సాదము (1)
పొంగరింపు. వా. వి: చూ, పొంగరము. 2.
పొంగలించే దే అ. క్రి. నిక్కు: చూ, వీగు.
పొంగారు. దే. అ క్రి. 1. చూ, సందడించే.
య. 3, ఆ. 54; 2: చూ, విజృంభించే. భార.
అర. 5, ఆ. 180; 3. ఉబుకు భార. అర.
4, ఆ. 229: చూ, సందడించే; 4: చూ, సం
తోషించే ఉ, హరి. 3, ఆ. 90; 5: చూ,
పొంగలించే. [ఆ. 30: చూ, సాదము (1).
పొంగిలి. దే. వి. పక్షులయాహారము. మార్క.6,
పొంగు. దే. వి. 1: చూ, సంతోషము; 2: చూ,
హుంకారము. హరి. ఉ. 8, ఆ. 207;
3. పోటు, ఉప్పెన, ఉబుకు (సం)—ఉల్బణ
ము: చూ, సముద్రము, 4 చూ, పొంగరము.
2, 5. అట్టుప్పు. చూ, స్ఫోటకము, అ క్రి.
6 చూ, హుంకరించే, 7. చూ, సంతో
షించే; 8: ఉబుకుంచే, ఉబ్బు. కడుపుబ్బు.
పొంగుపెల్లు. ద్వి వి. బ చిట్టుముట్టుపెల్లు చూ,
సాదము (1)
పొంగుపాలు దే వి. బ: చూ, ధాన్యము.
పొంగులమ్మ. వా. వి. 1. ఒకానొకఅమ్మవారు:
చూ, మహాలక్ష్మి 3, 2: చూ, స్ఫోటకము.
పొంచిక. దే. వి: పొంచే పంచ. నా. 1, ఆ
528. [ముఱుంగుపడు.
పొంచే. దే. వి. 1.—పై—; అ క్రి 2 చూ,
పొంచివేయు వా అ క్రి చూ, పొంచే 2.
పొంజు దే స. క్రి (రూ-పో(జు-పోగ్రజు)
నారలోనగువాని నలుసులువాయ సన్నము
గాఁదీయు: ముంటఁజిల్చు.
పొండె. దే. ఉప. కొంతటను ప్రత్యయార్థము
నందు వచ్చునది భార. ఆది. 2, ఆ. 181.
పొంత ద్వై వి. 1. తీరము: భార. ఉద్యో. 4,
ఆ.130: చూ, రోధస్సు; 2: చూ, మార్గము;
3.—ప్రాంతం. పు. 2, ఆ. 17; పాండు. 2,
ఆ 6: చూ, సమీపము 1.
పొంతకడవ. ద్వై. వి. పొయ్యిదగ్గర నీళ్ళకుండ:
చూ, భాండము. 1.
పొంతకత్తె. ద్వి. వి. (పొంతము + కత్తె) కుం
టెనకత్తె చూ, శంభళి.
పొంతనము. ద్వి. వి. (పొందు + తనము) గ్రహ
మైత్రి. [ఉద్యో. 2, ఆ. 163.
పొంతము. దే. వి: చూ, స్నేహము. భార.
పొందసిచ్చు. వా. వి. ఆలిప్స: చూ, వాంఛ.
పొందామరలపంట. వా. వి. గంగ. సాంబ. దే.
16: చూ, నది. [సక్తమగు.
పొందించే. వా. స. క్రి. ప్రాపించే: చూ,
పొందించేట. వా: వి: చూ, పొందింపు.

పొందింపేవాఁడు. వా. వి. ఆనేత: చూ, సంధాయకుఁడు. [ము.1

పొందింపు. వా. వి: అనయము: చూ, సంధాన

పొందిక. దే. వి. 1. చూ, పొంకము; 2 చేరిక. రామా. 5, ఆ 66. చూ, సమీపము. 1; 3 కలయిక. రామా.5, ఆ. 136: చూ, సంయోగము; 4. చూ, స్నేహము.

పొందికపడు. వా అ క్రి. చూ, సిద్ధించే.

పొందికపఱచే. వా. స. క్రి. అన్వయించే. చూ, సంధించే. 2.

పొందు. దే. వి. (రూ-ఒందు-పొందిక) 1: మైత్రి: చూ, స్నేహము. అచ్చ. సుం, కాం.72; 2. సంధి. చూ, సాప్తపదీనము; 3. ప్రాప్తి. చూ, లాభము. 1; 4. అభేదము. ఉ, హరి. 2, ఆ. 68: చూ, సమరసము; 5 అనుకూల్యము. నై. 4, ఆ. 129: చూ, పొందు. 1; విణ 6: చూ, స్నేహితుఁడు; అ. క్రి. 7.(కన్ను) వాలు. భార. ఆది. 6, ఆ. 285; స. క్రి 8: చూ, పొందించే.

పొందుకాఁడు. దే. విణ: చూ, స్నేహితుఁడు. భాగ. 6, స్కం. 215.

పొందుకొను. దే. అ.క్రి. నెలకొను. పంచ.నా 1, ఆ. 310: చూ, స్థిరపడు.

పొందుట. వా. వి. కలన, పొందుపాటు, అంకుబడి: చూ, సంసక్తము. [సరిపడు. 1.

పొందుపడు. ద్వ. అ. క్రి. అనుకూలించే చూ,

పొందుపఱచే. వా. స. క్రి: చూ, రూ-పొందికపఱచే

పొందుపాటు. ద్వ. వి: చూ, పొందుట.

పొందువాఁడు. వా. విణ: చూ, ప్రాపకుఁడు.

పొంపిరి. దే. వి. 1. సాంద్రత: చూ, సాంద్రము. 2; విణ 2. అచ్చేము. భో. 4, ఆ. 107: చూ, సాంద్రము. 2.

పొంపిరివోవు. దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించే. భార. అర. 7, ఆ. 433: చూ, సందడించే; 2. చూ, కర్గిల్లు.3 చూ, వ్యాపించే. నిర్వ. 3, ఆ.65; 4. చూ, సంభవించే నిర్వ 7,ఆ. 62; 5: చూ, సంతోషించే, నిర్వ. 5, ఆ. 95; 6: చూ, విజృంభించే. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 213; 7 చూ, వెలయు 4.

పొంపు. దే. వి. 1. మెడవెనుకటిభాగము: మెడపొంపు, మెడపంపు, 2. ఉత్సాహము: చూ, సన్నాహము. 2; 3. ఒప్పు. అచ్చాయు, కాం. 140: చూ, హృద్యము; 4. చూ, శౌర్యము 1.

పొంపెసలారు. దే. అ. క్రి. ఒప్పగు.

పొంబోరవేల్పు వా. వి నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1 వేం ఆం. 4

పొకారు. దే. అ. క్రి. రూ-పోకారు. నాశమగు: చూ, సమయు. 3.

పొకారుచే దే. ప్రే. రూ-పోకారుచే నాశముచేయు. రామా.2,ఆ.52: చూ, సమయు. 3.

పొకాలు. దే. అ. క్రి. రూ-పోకాలు. 1. వెడలు. స్వా. 6, ఆ. 45: చూ, వెళ్లు. 3; 2. పోవు. కాశీ. 2, ఆ. 156; జై. 7, ఆ. 228: చూ, వెళ్లు. 3.

పొక్కడ. వా. వి. వ్యధ. చూ, శోకము.

పొక్కలి. దే. వి. 1. ఎత్తుడుప్రొయ్యి: చూ, హసంతి; 2. మూఁడురాళ్లుపెట్టినప్రొయ్యి: చూ, హసంతి.

పొక్కి. దే. వి. 1. గుఱుతు. పంచ. వేం. 3, ఆ. 252: చూ, లక్షణము. 1; 2: చూ, వెరవు: 3: చూ, సమీపము 1. ఆం, భా. తృ. 21. [చూ, శబ్దము. 2.

పొక్కిపోవడి. వా. వి. జనశ్రుతిభేదము, పొక్కు:

పొక్కిలి. దే. వి. 1: చూ, బొడ్డు. 1. వసు. 2, ఆ. 73; 2. గుంట. వసు. 2, ఆ. 73: చూ, రంధ్రము. 1. బ్రహ్మ. 1.

పొక్కిలిచూలి. దే. వి. నాభిజన్ముఁడు: చూ,

పొక్కిలిపాపఁడు. దే. వి.—పై.—

పొక్కు. దే. వి. 1: చూ, పొక్కిపోవడి; 2: చూ, శోకము. భాగ. 8. స్కం. 487; 3. ఎండిలేచినపెల్ల చూ, భూమి. 1, 4 బొబ్బ: చూ, పరిణము; అ క్రి. 5 చూ, శోకించు. భాగ. 7, స్కం. 63, 6 బొబ్బ లేచు భార. విరా. 1, ఆ 147; 7 ఉలు కు పంచ. నా. 1, ఆ 328: చూ, సుప్రస్క 6; 8. (లోకమందు) వ్యాపించు చూ, వ్యాపించు

పొక్కుడు దే. వి. చూ, పొక్కు 3.

పొగ. దే వి రూ-పొవ (సం).—అగ్నిలింగ ము, కంపరాలము, కచమాలము, కరిమాల ము, కాలఘుమము, ఖతమాలము, గృహ ధూమము, టు, తెర, ధూపము, ధూమము, మంఘము, మరుద్వాహము, శిఖిధ్వజము, తద్వి.—౨. పొగమోచిన దూగఱుపు — కఱగూపము, దూగఱ (స) -కాలఘూమము, గంధపిశాచిక, గృహధూమము, ధూపమార ము; ౩. కాయలు పండుటకు ఎలుకలులో లోనగునవి చేచ్చుటకును వేసెడు పొగకు - ఉమ్మెడి; 3. వాసనగలపొగకు.— ధూపము (సం) —ధూపము, ధూమము; క. పొగ పంక్తికి —పొగగుమి- (సం).-కాలిక-కాళి క; ౪. హోమధూమము.—(సం) - నిగణ ము. ("మిగతవానికి చూ, వాయువు").

పొగకన్ను. దే. వి. అగ్నిజనించిన శివుని ఫాల నేత్రము. చూ, లోచనము.

పొగకట్టు. దే. వి. ఇంటిపైకప్పుసందులయందు పొగచేతచుట్టబడి కట్టువలెగనఁబడెడు సూర్యకిరణము: చూ, పాయనము. 2.

పొగగుమి. వా. వి: చూ, పొగ.

పొగగూఁడు. దే. వి. ఇంటికప్పునందు పొగపో వుట కేర్పఱచినసందు.

పొగచు. దే. క్రి. పొగయఁజేయు. 1. పొఁగ యించు. వై. 6, ఆ. 108: చూ, సాతా ళించు; 2. పొగుపు. ఉ, రా 5,ఆ. 288: చూ, పొగపు. 2. [రెట్టు.

పొగచుట్టు దే వి. పొగాకుచుట్ట చూ, పిగ

పొగమోయు దే అ. క్రి పొగచట్టు

పొగచట్టు దే వి పొగాకుచెట్టు క్రిమిఘ్న ము, ధూమపత్రిక

పొగమోయుట. నా. చెడుట, పన్నెగ్గుట "హ రునికోపాగ్ని పొగమోర" వై 3, ఆ 161.

పొగడ వై. వి.—వకుళ రూ-పొవడ చూ, వకుళము, (చెలిచెకపచూర్ణము సంతానము కలుగుటకు పంచాంగములో వాడెడు పండు గుండె గర్తగర్భాణకట్టుకు)

పొగడపండు. వై. వి పొవడప్రాభులహారము.

పొగడిక దే వి (రూ-పొగడిత-పొగడు-పొగడ్త-పొగడికోలు) 1 చూ, స్తోత్రము; 2 కీర్తి చూ, సమాఖ్య 1, వా 3 స్తుతించుట.

పొగడికోలు. దే వి.—వై.— (స్తుతికి.— భాగ సభా 2, ఆ. 49, కీర్తికి.— భార. ఆది 7, ఆ. 230)

పొగడిత దే. వి.—వై.—

పొగడు. దే వి.—వై.—; స. క్రి. 4 చూ, స్తుతించు భాగ. 10, స్కం 1018; పాండు. 1, ఆ. 112.

పొగడ్త. దే. వి: చూ, రూ-పొగడిత (స్తుతి కి.—ఉ, హరి 6, ఆ 23, కీర్తికి.— భాగ. ఉద్యో. 2, ఆ. 67.)

పొగడ్తపడు. ద్వ. అ. క్రి. స్తుతింపఁబడు

పొగపు. దే. వి. రూ-పొగుపు. 1: చూ, సాతా ళింపు; ప్రే. 2: రూ-పొగుపు. పొగచు. పాండు. 1, ఆ.190: చూ, సాతాళించు.

పొగబండి వా.వి. రైలు,కమ్ములపైబండి,కేకలబం డి, ధూమశకటము: చూ, శకటము. 1.

పొగబాణము. మి. వి. ఒకరకము బాణము: చూ, బాణము. 1. [చూ, హిమము.

పొగమంచు. వా. వి. పొగతోఁగూడిన మంచు:

పొగయు. దే. అ. క్రి. 1 పొగగలదియగు; 2 కుములు భార. ఉద్యో 2, ఆ. 274 చూ, పొవులు.

పొగరు. దే. వి. 1: చూ, హంకారము, 2. ధైర్ఘ్యము రామా. 6, ఆ. 103 చూ, పొడవు. 2; 3. తీక్ష్ణగంధము: చూ, రూ-పొవరు.

పొగరుఁబోతు. దే. విణ: చూ, హేరంబుఁడు.

పొగరుగోయిల. వా. వి: గండుగోయిల.

పొగరుపోడ. వా. వి: చూ, పద్మము. 5.

పొగరుమాన్చు. వా. స. క్రి. చంపు: చూ, సంహరించు

పొగరెక్కు. వా అ. క్రి: పంఖేపించు

పొగాకు. దే. వి. ధూమ్రపత్రము. (దీనిలో "నికొటిన్" అను విషముకలదు. పాము విషమునకు పొగాకు విఱుగుడు. పొగాకుతోఁట లోనికి పాముచేరదు):(సం) —గృధ్రాక్షి, గృధ్రాని, గృధ్రపత్రి.

పొగుపు. వా వి, ప్రే: చూ, రూ-పొగపు.

పొగులు దే. అ. క్రి 1. పరితపించు రామా 5, ఆ. 241: చూ, సంతాపించు; 2: చూ, పొగయు. 2 భాగ. 10, స్కం. పూ. 239.

పొచ్చెము. దే. వి. 1. కపటము. హరి. పూ. 2, ఆ. 217; హరి. ఉ. 9, ఆ. 122. చూ, వ్యాజము. 1; 2. న్యూనత. పాండు. 2, ఆ. 53. చూ, వెలితి. 2; విణ. 3. న్యూనము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ 11: చూ, వెలితి 2

పొట. నై. వి. 1. దొప్ప: చూ, పాత్రము. 6: వా. 2.=పుట, పొఁట, పేజీ.

పొటకరించు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, సందడించు. కాశీ. 5, ఆ. 107: 2: చూ, ఘర్ఘిల్లు. భాగ. 8, స్కం. 504.

పొటకఱ. దే. వి (రూ-పొటకట్టు-పొట్టకఱ-పొట్టకట్టు) కమలగర్భము బయటికిరాక లోపలబలిసియుండు వరిమొదలగవాని ఎన్ను. సస్యగుచ్ఛము (అనికొందఱు).—అత్తము, కరుగు- కరువు, గంటకట్టు, పొట్టు, వరిపొట్టు- (సం).—కలమము. (చూ, సుమము).

పొటకట్టు దే. వి —పై.—

పొటపొట. దే వి రాలుట పడుట కురియుట పొడముట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ (పడుటకు — రామా 8, ఆ. 74; రాలుటకు.—భాగ. 9. స్కం. 102)

పొటమరించు దే. అ. క్రి 1. పొటమరిలు-పొటమరిల్లు, ఉబ్బు: చూ, లేచు; 2. చిగురు లోనగునది పుట్టు: రూ-పొటమరిలు-పొటమరిల్లు.

పొటమరిలు. దే. అ క్రి —పై —

పొటమరిల్లు. దే అ. క్రి.—పై.—

పొటము. నై. వి. 1: చూ, ముక్కుఁజెఱము; దే అ. క్రి. 2. రూ-పొడము. పుట్టు. విక్రి. 2, ఆ. 87: చూ, సంభవించు.

పొటి. నై. విణ.=వంర. (రూ-పొట్టి-పొదటి-పొదటు-పొదడు-పొనుగు) 1: చూ, వామనుఁడు; 2: చూ, వామనము. [5, ఆ. 49.

పొటిపొటి. నై. విణ: చూ, స్వల్పము. పాండు.

పొటుకు దే. వి. రూ-పొటుక్కు. 1. చెట్టు మీఁదనుండి వానచినుకులు పడుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము. చూ, హూహూ; 2. ప్రొద్దు పొడుచుట యందును ప్రొద్దుక్రుంకుట యందును అగు అనుకరణము: చూ, హూహూ, (క్రుంకుటకు. —పా. 3, ఆ. 169)

పొటుక్కు. దే. వి.—పై.—

పొటేలు. దే. వి రూ-పొట్టేలు. గొఱ్ఱెపోతు: చూ, మేషము. 1.

పొటో. వా. వి. యంత్రముమీఁదతీసెడు మనుష్యాదుల ప్రతిబింబము: చూ, ప్రతి. 2.

పొట్ట. దే. వి. 1. కడుపు చూ, భ్రూణము. 1; 2. వరిపొట్టు: చూ, పొటకఱ.

పొట్టకఱ. దే. వి. చూ, రూ-పొటకఱ.

పొట్టకఱుగు. దే. వి. ఎన్నుపొట్టపట్టు పరువము

పొట్టకట్ట. దే. వి. చూ, రూ-పొటకఱ

పొట్టకూటివాఁడు. వా. విణ. పొట్టసాఁకువాఁడు (సం).— ఆత్మంభరి, ఉదరంభరి, కుక్షింభరి. [సాపము. (1)

పొట్టకూడు. దే. వి. కడుపుకూడు. చూ,

పొట్టపట్టెడ. దే. వి. టంగువాఁలు. చూ, వరత్రి. [ము. 1

పొట్టపెంటగ. దే. వి. ఒకచేఁప. చూ, మత్స్య

పొట్టపోసికొను. దే. అ. క్రి. నానావిధానము పెంచక కడుపు నించుకొను.

పొట్టము. దే. వి. రూ-గొట్టము చూ, లంగోటి.

పొట్టలి. సం. వి. ఈ (స్త్రీ) -పొట్లము. చూ, పొట్లము 3

పొట్టవాఁడు. దే. విణ. చూ, లండ

పొట్టసాఁకువాఁడు. వా. విణ. చూ, పొట్టకూటివాఁడు

పొట్టి. వై. విణ. =పంగ చూ, రూ-పొటి

పొట్టింపు-చీనము. దే. వి. ఒకరకము చిన్నచీనము. చూ, వృశ్చినము.

పొట్టికంది. ద్వ. వి. బ. చూ, సురాష్ట్రజము*

పొట్టికాఁకర. వై. వి. కర్కోటము*. చూ, సువవి 1.

పొట్టిటెంకాయ. ద్వ. వి. పొట్టికొబ్బరి*. చూ, స్కంధఫలము

పొట్టినక్క. వై. వి. ఓడినక్క: చూ, సృగా[లము.

పొట్టిపిట్ట. వై. వి. ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పొట్టిపొట్ల. వై. వి. గుజ్జుపొట్ల*. చూ, పొట్ల

పొట్టిమెడ. ద్వ. వి. కురుచమెడ: చూ, మెడ

పొట్టియ. దే. వి. తేలు. అచ్చ. యయ, కాం. 41: చూ, వృశ్చికము.

పొట్టివడుగు. వై. వి: చూ, విష్ణువు 1

పొట్టు. దే. వి. 1. ఊక: చూ, తుషము 1, 2 కాయధాన్యములమీఁదితోలు: చూ, శింబ.

పొట్టునువ్వులు. దే. వి. ఒకరకము నువ్వులు: చూ, శ్రీవాస 1

పొట్టుసొడలగు. దే. అ. క్రి. పిడిగిలగు

పొట్టేలు. దే. వి. చూ, రూ-పోతేలు

పొట్టేలు. దే. వి. —పై— [ము.

పొ[illegible]ను. ద్వ. వి. (పొట్టి + ము) చూ, వృక్ష

పొట్ల. వై. వి. 1.=పటోలికా రూ-పొట్ల-పొట్లి. (సం)—[illegible], కర్కటి, కర్కశచ్ఛద-కర్కశచ్ఛదము, [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible]కము, పటోలము, [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible]ములు —గ. [illegible]పొట్ల (సం) — కన్యాకుబ్జము, [illegible] [illegible]పొట్ల, [illegible]పొట్ల. (సం) —కన్యాకుబ్జము, [illegible] చేఁదుపొట్ల (సం).— అమృతఫలము, కర్కశచ్ఛద, కటు ఫలము, కటువు, కటోలము, కర్కశదలము, కాసమర్ది, కాసమర్దనము, కులకము, కుల ము, కుష్ఠఘ్నము, తిక్తము, పటువు, పటో లము; పు: పేఁగుడు, లింగపొట్ల (సం) — లింగబీజ, సిధ్రికి (చూ, సిధ్రికి), 2 కాఁ కర* చూ, సువవి. 1.

పొట్లపూరిక్క. వై. వి. తొండరూపురిక్క- పుష్యమి. చూ, రిక్క [చూ, మాసము. 1.

పొట్లపూరిక్కనెల. ద్వ. వి. పుష్యమాసము:

పొట్లము. వై. వి. 1 =పటల. గుంపు అచ్చ. యయ, కాం. 100 చూ, సమూహము; 2 = పటల అచ్చ కిష్కిం, కాం 72. చూ, సేన 1, 3 =పొట్టలి. పువ్వులు లోనగువా నిని ఆకులలోనగువానియందుంచి మడచిన మడుపు: పొతము. (సం).—పొట్టలి.

పొట్లు. దే. అ. క్రి. పొఁచిపట్టు (అప్ర) (శర).

పొడ. దే. వి. 1. రూపు. హరి. ఉ. 9,

ఆ 57: చూ, స్వరూపము; 2. దృష్టి· చూ, వీక్షణము; 3. బగ్గ. పాండు 5, ఆ. 14: చూ, సిక్కము; వా. 4 చూ, పొడపాము

పొడకి. దే వి. రూ-పొణక. చూ, పంటసాల.

పొడకట్టు. దే. అ. క్రి. 1. కనఁబడు. స్వా.6, ఆ. 31 చూ, సాక్షాత్కరించు, 2. ఎదురగు: చూ, సాక్షాత్కరించు. [వేం. ఆం 2.

పొడకోకఁగట్టుపోర్గిడ ద్వి. వి: చూ, శివుఁడు

పొడకోడి. వా. వి: చూ, పుంజు.

పొడగను. దే. స. క్రి. 1 మోఁచు నిర్వ. 7, ఆ. 80; ఉ, హరి 1, ఆ 55: చూ, వీక్షించు, క్రి. 2. పొడగనిపించు. పాండు. 2, ఆ 48 [డః మానిసి

పొడగరి వా. వి. ఉద్ధంతుఁడు: చూ, సాఁగు

పొడగాంచు. దే. స. క్రి చూ, పొడగను.

పొడగానుపు. దే. వి. రూ-పొడగాన్పు చూ, వీక్షణము.

పొడగాన్పు దే వి —పై—

పొడగు వా. వి. (రూ-పొడవు-పొడుగు-పొడువు). 1 రూపు: చూ, స్వరూపము, విణ 2. నిడుపు: చూ, సోగ; 3. చూ, పొడగరి [భా. విరా. 4, ఆ. 81

పొడమోఁచు. ద్వ స. క్రి చూ, పొడగను

పొడమోపు. ద్వి. అ. క్రి. 1· చూ, పొడకట్టు. 1, 2. తలమోపు, తోఁచు; 3: చూ, పొడకట్టు 2. భార. అర. 4, ఆ. 284

పొడతెంచు. దే. అ. క్రి. 1. తెలవాఱు. నై. 5, ఆ. 48· చూ, వేగు. 4; 2. పుట్టు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 112: చూ, సంభవించు

పొడదామర. దే. వి. 1 చూ, మండలము. 3, 2. ఒకరకముపచ్చొసు

పొడనీడ. దే. వి. సంగులగుండతోఁచి పొడపొడగానేర్పడు నీడ (నీడకు —చాయ, నీడ (సం).—ఛాయ)· చూ, వెలుతురు. 1

పొడపత్రి. ద్వి. వి చూ, వృక్షము.

పొడపాము. వా. వి: చూ, సర్పము.

పొడము. దే. అ. క్రి. రూ-పొడమ్ము. జనించు.— పాండు. 1, ఆ 157; పాండు. 2, ఆ. 55: చూ, సంభవించు. [వే: చూ, హరిణము. 1.

పొడమేనుమెకము. ద్వ. వి. దుప్పి సాంబ తి·

పొడయెండ. దే. వి. సందులగుండతోఁచి పొడపొడగా నేర్పడు ఎండ పాండు 5, ఆ. 14 చూ, వెలుఁగు. 3 [సాం॥ దే. 3.

పొడలగింటెముదాల్పు. ద్వ వి చూ, శివుఁడు.

పొడలమెకము. ద్వ. వి. చూ, పొడమేను మెకము [చూ, సారభేయి (ధేనువు)

పొడలావు వా వి. చిన్నచిన్నమచ్చలుగలఆవు·

పొడసగు. వా అ. క్రి· చూ, సాఁగు. 2.

పొడవడగు దే. అ క్రి 1. చెడు. కళా. 8, ఆ. 121 చూ, సమయు. 3, 2 చూ, మరణించు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 196

పొడవడచు దే. క్రి (పొడవడగఁజేయు) 1. వెఱచు. భార. అర. 5, ఆ 18 చూ, హోళినముచేయు, 2 చంపు చూ, సంహరించు

పొడవడు ద్వ అ క్రి· చూ, పొడకట్టు 1-2. పా. 5, ఆ 67.

పొడవు. దే వి చూ, రూ-పొడగు. (రూపునకు.—ఉ, హరి. 2, ఆ 69)

పొడవునూపు. ద్వి. అ. క్రి. 1: చూ, పొడవడు.

పొడనుత్తె. దే వి. చిన్నసుత్తె. చూ, వృక్షాదనము 1

పొడి. దే. వి. (రూ-పొడుము-పొడ్మ) 1 చూర్ణము: చూ, సురుము; వా. 2 సారవంతిమగుమాట; 3. చీట్లాటలోని చేతిముక్క. "ఇస్తోకుపొడి"; 4. అతుకుటకుపయుక్తమగు టంకములోనగువాని ముక్క, టంకపుపొడి· విణ. 5. ఎండినది: చూ, వానము. 6

పొడిగించు వా. స. క్రి. ఉత్తంభించు· చూ, సాఁగఁదీయు. [గఁదీయుట,

పొడిగించుట. వా. వి. ఉత్తంభనము: చూ, సాఁ

పొడిగొట్టు దే.స. క్రి చేనియందలి పెట్లుకొట్టు
పొడిచీఁకటి. దే. వి. మసమసకని చీఁకటి: చూ, మేచకము. 1. [అ 84
పొడిదగ్గు. వా. వి: చూ, రోఁగము. 1. కాశీ 3,
పొడిపిట్ట. వా వి. ఒకానొక పక్షి: చూ, పక్షి
పొడిసేయు. ద్వి.స.క్రి: చూ, నురుముచేయు.
పొడిసేయుట. వా. వి. చూ, నురుము.
పొడుగు. దే. వి, విశే: చూ, రూ-పొడవు. 1-2-3; వి. 4: చూ, మీఁదు. 2; విశే. 5 చూ, రూ-పొడవు. 2; అ. క్రి 6. ఉన్నతముగు తనరారు, నిక్కు; 7: చూ, వర్ధిల్లు
పొడుగుమడుఁగు దే. వి. ఆకాశగంగ చూ, ప్రోదిని(నది)
పొడుచు దే. అ. క్రి. 1. పోట్లాడు భార. సభా. 1, ఆ 197: చూ, పోట్లాడు; 2.ఉదయించు:చూ, వేవు; స. క్రి 3. పిడికిలి లోనగువానితో కుమ్ము. పంచ. వేం. 1, ఆ. 763: చూ, స్ఫోటించు; 4 బల్లెము లోనగువానితో గ్రుచ్చు: చూ, మొలవేయు, 5: చూ, వ్రేయు. 3 భార. అర. 1, ఆ 159; 6. (తేలులోనగునవి) కుట్టు, అంటించు, మీటు. అచ్చ, యు, కాం. 223. చూ, కుట్టు. 7; 7 (ఆన) పెట్టు కళా 3, ఆ. 193, 8. (ఆకు) కుట్టు చూ, కుట్టు 5; 9. (గుడ్డ) కుట్టు: చూ, పమ్ము 2; 10. (చీమ) కుట్టు: చూ, కుట్టు. 10.
పొడుచుకొను. వా స.క్రి 1. చూ,పొడుచు.4; 2 (ఒకరినొకరుయుద్ధములో) పొడుచుకొను
పొడుచుట. వా. వి. కుట్టుట. చూ, స్వాతి 1
పొడుపు. దే. వి. 1 —పై.—; 2. ఉదయము. చూ, వేగుజాము; 3: చూ, పోటు. 4.
పొడుపుఁగొండ. ద్వి. వి. ఉదయాద్రి. రామా. 8, ఆ. 202: చూ, పర్వతము.
పొడుము. దే. వి. రూ-పొడ్మ.1. పొడి: చూ, నురుము; 2. నస్యము చూ, ముక్కుపొడుము. (పొగాకుకాల్చి నేయి సున్నము లోనగునవి వేసినూఱినగుండ.)
పొడువ. దే. వి. (పొడుచువాఁడు) రూ-పొలువ. దుర్జనుఁడు. భో. 3, ఆ. 48: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
పొడువఁడు. దే. విశే.(పొడువ + అఁడు)-పై- పంచ. వేం. 1, ఆ. 604.
పొడువు. దే. వి, విశే. చూ, రూ-పొడుగు. 1-2-3-4-5. (ఉన్నతికి.— భాగ. ఆది. 4, ఆ. 99; ఎత్తునకు.— పాండు. 2, ఆ. 322, ఉత్కృష్టమునకు.— ఉ, హరి. 2, ఆ. 171.) [అర. 6, ఆ. 178
పొడ్మ. దే వి చూ, రూ-పొడుము. భార,
పొణక. దే. వి. చూ, రూ-పొడక.
పొణకుకట్టు. దే. వి. తేలికయైనకట్టు: చూ, వెత్రము. 1.
పొణివి. వా. వి. చూ, హెచ్చరిక.
పొణుకుగడ్డి. వా. వి: చూ, తృణము 1. *
పొతక. దే.వి.1 ఆకులులోనగువానికట్టు: పొత్తర-పొత్రి; వా. విశే 2.లావు: చూ, స్థూలము. 2.
పొతము. వై. వి. 1 =పొట్టలీ చూ, పొట్లము. 3; 2 చూ, సమూహము.
పొతుకు. దే. వి. ధాన్యపురాశి చుట్టుగీఁచెడు గీఁత: చూ, రేఖ. 3.
పొత్తము వై వి =పుస్తకమ్. 1 పుస్తకము: చూ, సంపుటము. 3, 2. కావ్యము: చూ, సంపుటము. 3; 3. గ్రంథము చూ, సంపుటము. 3. [సం. దే. 4.
పొత్తముముత్తో. వా. వి: చూ, సరస్వతి. అం.
పొత్రక. దే. వి. రూ-పొత్రి. 1: చూ, రూ-పొతక. 1; వా. 2: చూ, అనుద్రివ్యములు.
పొత్తరము. వై. వి.=ప్రస్తర. రూ-పొత్రము చూ, రాయి.

పొత్తగముల్లు. దే. వి. ఒకపచ్చిక*: చూ, హారిత (తృణము 1)

పొత్తి. సై. వి. 1. విశల్య, చెన్నదేబసు*: చూ, పాలిని, 2 = పుత్త్రికా బొమ్మ. శీర. కళా. 5, ఆ. 3 చూ, వస్త్రము; 3 పేరె: చూ, వల్కలము; 4. పోఁకపువ్వుఁగుత్తివిూఁదిపట్ట, కుహళి, పాళ చూ, పోఁకపొత్తి; 5 అగఁటిపట్టముడత పొత్తిక.

పొత్తిక. సై. వి 1 = పుత్త్రిక. భార విరా. 4, ఆ. 471: చూ, పొత్తి 2; 2' చూ, రూ-పొత్తి 5. (స్వార్థమున క ప్రత్యయము.)

పొత్తికడుపు. సై. వి క్రిఁదికడుపు చూ, వస్తి. 1

పొత్తిగడ్డ. సై. వి: చూ, పొత్తి. 1*

పొత్తిగుడ్డ. వా. వి' చూ, పొత్తి 2

పొత్తిచీర. సై. వి నారచీర' చూ, పొత్తి 2

పొత్తిదామర. సై. వి ముదుఁగుఁదామర* చూ, సహస్రపత్త్రము. [పసిఁడికాయ

పొత్తినూలికాయ. ద్వ. వి. పొత్తినూలిగూఁడు

పొత్తినూలు. ద్వ. వి. పట్టుపురుగు నేసెడు పట్టునూలు' చూ, సూత్రము. 1.

పొత్తియ. వా. వి. 1 అదుపంచె చూ, వస్త్రము; 2 చూ, రూ-పొత్తి. 2. ఆం, భా ద్వి 157.

పొత్తు. దే. వి 1: చూ, స్నేహము. భార ఉద్యో. 3, ఆ 260, 2 సంగతి చూ, సంయోగము; 3' చూ, పొత్తియ 1, 4 చూ, పొత్తియ. 2, సై. 5. = పుస్తక చూ, రూ-పొత్తువు; దే. 6: చూ, పొత్తినూలు, 7: పొత్తుగుడుపు: చూ, సజ్గ్ధి; విణ. 8' ఉమ్మడి. (సం).—అవిభక్తత; 9: చూ, సంగతము.5. హరి. పూ. 5, ఆ. 151.

పొత్తుకత్తె. ద్వ. విణ. నెచ్చెలి. భాగ.10, స్క-o. పూ. 772. చూ, స్త్రీ.

పొత్తుకాఁడు. దే. వి' చూ, స్నేహితుఁడు.

పొత్తుగుడుపు. దే. వి: చూ, పొత్తు. 7.

పొత్తుటాలు. వా. వి' చూ, వేశ్య.

పొత్తుపడు. వా. వి' చూ, సరిపడు. 1.

పొత్తువు. సై. వి. = పుస్తక: చూ, సరస్వతి.

పొత్తుసేయు. ద్వ. అ. క్రి చూ, స్నేహించు. సై. 1, ఆ. 111

పొత్తె. వా. వి' చూ, రూ-పొత్తియ

పొత్తెము. దే. వి గరిడీసాలయందు క్రిందపఱచెడి రొజ్జమన్ను' చూ, భూమి. 1.

పొత్ర. వా. వి చూ, రూ-పొత్ర.

పొత్రము. సై. వి =' చూ, రూ-పొత్రగము

పొద. దే. వి. 1. పొదరిల్లు చూ, సదనము. 1; 2. ఒకటితోనొకటి పెనఁగొన్నదాక్రిక్కతీఁగలోనగువానిపొద: చూ, వీరుధము 1.

పొదక. దే. వి పెద్దయెలుఁగు, . పెద్దగొంతు: చూ, స్వరము 2

పొదటు. వా. విణ చూ, వామనుఁడు.

పొదడు. దే విణ —పై— [రక్క-

పొదరిఁడ్లమొక్క. ద్వ. వి. పునర్నవ: చూ, పొదరిల్లు. దే. వి. రూ- పొదరుటిల్లు' చూ, పొద. 1 [2, ఆ. 112.

పొదరు. దే. వి: చూ, పొద 2 భాగ. విరా.

పొదరుటిల్లు. దే. వి చూ, రూ-పొదరిల్లు.

పొదలాడు. దే. అ. క్రి రూ-పొదలియాడు.

పొదలు. హరి, ఉ. 7, ఆ. 204' చూ, పరిల్లు.

పొదలిక. దే. వి. 1. పెంపు. చూ, వర్ధనము.1; వా. 2. చక్రవాకము: చూ, బటువుగువ్వ.

పొదలికకత్తెర. అం: చూ, పరువళ్లు.

పొదలికదండ. అం: చూ, దండలు.

పొదలియాడు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొదలాడు.

పొదలు. దే. అ. క్రి. చూ, పొదలాడు. భార. అర. 4, ఆ. 223; పాండు. 2, ఆ. 55.

పొదలుకొను. దే. అ. క్రి. 1.—పై—;2. బలియు. నిర్వ. 8, ఆ. 86: చూ, స్థూలించు.

పొదవట్టు. దే. స. క్రి. 1: చూ, సూచించు. 1. జై.5,ఆ.54;2.ఆరోపించు'చూ, మోపు. 7.

పొది. దే. వి. 1. గుంపు. నిర్వ. 8, ఆ. 58: చూ, సమూహము; 2. అమ్ములపొది వై. 5, ఆ. 111: చూ, బాణము 1; 3: చూ, పొదుఁగు భో. 6, ఆ. 25, 4 (మంగలి) పొది: చూ, హడపము. 2; 5 బరువు: చూ, భారము. 1

పొదికట్టు. దే. వి వాకిటిముంగటిపంచెపాక, ఇడుపు. పర 4, ఆ, 186 చూ. సదనము.1.

పొదిగిలి. దే వి. పక్కకు సందిటికిని నడిమి భాగము పారిజా 5, ఆ. 181. చూ, మూల 1

పొదిగొను. దే అ క్రి 1: చూ, పొగుడు, స. క్రి 2 చూ, వేష్టించు ఉ, హరి. 4 ఆ 137.

పొదిటి. దే విశ చూ, వామనుఁడు

పొదీనా వా. వి చూ, రూ-పుదీనా.

పొదుఁగు. దే వి. రూ-పొదువు భో. 6, ఆ 20 చూ, స్తన్యము

పొదుఁగుచేయు. వా. అ క్రి. (ఆవులోనగునవి యీనఁబోవు సమయమున) పెద్దపొదుఁగు గలదియగు

పొదుఁగుపట్టుట. వా వి చూ, పిప్పి

పొదుక దే వి: చూ, పొది. 5 (స్వార్థమునఁ క)

పొదుగు. దే వి. 1: చూ, పొత్తి 2, స. క్రి రూ-పొదువు 2. క్రమ్ము. రూ-పొదువు ప్ర. 2, ఆ 73, 3 (రత్నాదులను) చెక్కు; 4 కప్పు చూ, మూయు. 1,5 పక్షులు గ్రుడ్లను రెక్కలతో కప్పు; 6 ఖచించు చూ, వారు.

పొదుగుడు. దే. వి. కప్పుడు. పర. 1, ఆ. 145: చూ, వ్యవధానము 3.

పొదుగునీళ్లు. వా. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

పొదువు దే వి. 1. వృద్ధి. భో 6, ఆ 316: చూ, హెచ్చు. 2; వా. 2. వ్యయము చేయకుండుట.

పొదురు. దే. అ. క్రి: చూ, వికసించు (ప్రే. పొదిరించుటకు.— య. 4, ఆ. 20.)

పొదువు దే. వి 1: చూ, రూ-పొదుఁగు; 2: చూ, పొదుగుడు భా విరా 4, ఆ. 117; అ. క్రి. 3 చూ, వ్యాపించు పాండు. 1, ఆ. 188; స. క్రి రూ-పొదుగు 4: చూ, పొదుగు. 2; 5 చూ, పొదుగు. 3, 6: చూ, పొదుగు 4. పా. 1 ఆ. 52; 7 చూ, పొదుగు. 5; 8 చూ, పొదుగు 6

పొద్దు వై. వి. రూ-ప్రొద్దు.=బ్రధ్న 1 చూ, సూర్యుఁడు; 2: చూ, సమయము 1;3. చూ, దినము; 4 చూ, ఘంట; 5: చూ, వేసవ; బ 6 ప్రసవదినములు రూ-ప్రొద్దు, పొద్దు నెల-ప్రొద్దులనెల

పొన. వై. వి. 1 =పున్నాగ: చూ, రూ-పొన్న. 1 *; దే విశ 2 చూ, రూ-పొన్న 2. ఉ, రా.6, ఆ 61: (పొనపూనకు.— స్వా 4, ఆ 16)

పొనఁటినది. వా వి రూ-పొరఁటినది: చూ, తావితోఁ బెనఁచినది ఆం, భా ద్వ 252.

పొనరారు. దే అ క్రి. ఒప్పు. అచ్చ. యు, కాం 499 చూ, సమ్మతించు

పొనరు దే వి 1 చూ, హృద్యము వేం ఆం. 56, 2 రూ-ఒనరు చూ, సౌందర్యము; 3 చూ, స్నేహము, అ క్రి 4 అగు. చూ, రచించు; 5 పొసఁగు. శకాం. 4, ఆ. 191: చూ, పొనరు, 6. ఒప్పు చూ, సమ్మతించు.

పొనరుచు దే. ప్రే రూ-పొనర్చు (ప్రొనరఁ జేయు) కావించు, కాఁజేయు, 2. పొసఁగించు.

పొనరుపడు. ద్వ. అ క్రి: చూ, సరిపడు. 1.

పొనర్చు. దే. ప్రే: చూ, రూ-పొనరుచు. (కావించుటకు.— మార్కం. 3, ఆ. 339.)

పొనలు దే. అ క్రి. దగదగమండు: చూ, వెలుఁగు. 5.

పొనిక. దే. వి ముంజిగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

పొనుఁగు. దే వి. 1.—పై—; విశ. 2. నిస్తేజము. భార. అర. 6, ఆ. 239; 3: చూ, వామనుఁడు; 4: చూ, హ్రస్వము.

పొనుఁగుచేఁప. దే. వి. చూ, మత్స్యము. 1.

పొనుఁగుపడు. దే. అ. క్రి. 1. రూ-పొనుపడు-పొన్పడు. నిస్తేజమగు. నిర్వ. 6, ఆ. 110; 2. నశించు. భాగ. అర. 5, ఆ. 152; హరి. పూ. 7, ఆ. 69: చూ, సమయు. 3; 3: చూ, వ్యర్థమగు; 4 తగ్గు: చూ, సుక్కు.9; అ. (ప్రే. పొనుఁగుపఱుచు అనుటకు.— భో. 2, ఆ. 261.)

పొనుపడు. ద్వ. అ. క్రి.—పై.—(వ్యర్థమగుటకు.—హరి. ఉ. 10, ఆ. 167; తగ్గుటకు.- హరి. ఉ. 1, ఆ. 168)

పొనుపు. దే. విశ: చూ, శౌర్యము 1.

పొన్న. వై. వి. 1.=పున్నాగః. రూ-పొన * చూ, సురపొన్న. (దీని విత్తులనూనెను యూరపుదేశములో "డొంబాఆయిల్" అందురు. వాతనొప్పులను హరించును. విరేచనకారి.); 2. రూ-పొన. దృగ్గోచరమైనది రా, వి. 3, ఆ. 83. [2, ఆ. 24.

పొన్నంగి. దే. వి. ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి. య.

పొన్నగంటి. దే. వి. మత్స్యాక్షి *: చూ, శీతసారము*. [99. చూ, పాత్రము. 6.

పొన్నట్టు. దే. వి. చేట్టువము. బహు. 4, ఆ.

పొన్నరి. దే. విశ. రూ-పొన్నారి. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము. [చూ, శార్దూలము. 1.

పొన్నాడ దే. వి. ఒకరకము చిఱుతపులి

పొన్నారి. దే. విశ. 1: చూ, స్వర్ణకారుఁడు; 2: చూ, రూ-పొన్నరి. కాశీ. 1, ఆ. 7.

పొన్నికొమ్మ. వా. వి. మనోజ్ఞురాలు. ఆం, పదా. నర. 54. చూ, స్త్రీ.

పొన్ను. దే. వి. 1. గోఁకలిపొన్ను, బొందియ: చూ, శంబరము. 4; 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1.

పొన్పడు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పొనుపడు.

పొప్పర. వా. వి: చూ, బెరడు.

పొమ్మి. వా. క్రి. 1. పో, నిశ్చయమును దెలుపును: చూ, సత్యము. 1; అ. క్రి. 2: చూ, వెళ్లు.3.

పొయి. దే. వి. (రూ-పొయ్యి-పొ్రయి-పొ్రయ్యి.): చూ, రూ-పొ్రయ్యి.

పొయ్యి. దే. వి.—పై.—

పొర. దే. వి. 1. కపటము. అచ్చ. బాల, కాం. 106: చూ, వ్యాజము 1; 2. పొరపాటు. పంచ. నా. 3, ఆ. 328. చూ, స్ఖాలిత్యము; 3. కుబుసము: చూ, సీదరము. 3; 4. నేత్రరోగవిశేషము. పర, కీసర చూ, హర్షణము; 5. అరఁటిలోనగువాని యావరణవిశేషము. సా. 3, ఆ. 139 పర; 6. బొత్తి, మడత: చూ, మడుపు. 1.

పొరంబోకు. వా. వి. రూ-పోరంబోకు. సర్కారు భూమి. చూ, భూమి. 1.

పొరఁటినది. వా. వి: చూ, రూ-పొనఁటినది.

పొరఁటు. దే. స. క్రి. కూరాకునీళ్ళుగురపొర్లించవంపు: చూ, సంస్కరించు. 2.

పొరక. దే. వి. 1: చూ, సమ్మార్జని; 2. పర్వరీణము: ఈన, ఈనపుడక, ఈనపుల్ల, ఈనియ-ఈనె, కాఁడ, కామ. (సం).—కాండము, దండము, నాడి, పత్రనాడి, పర్వరీణము; తద్వి.—(తె).-ఈనకు.-ఈన, ఈనపుడక, ఈనపుల్ల, ఈనియ-ఈనె, చీఁపురుపుల్ల. (చూ, శాకము. 1.); 3 చూ, బొత్తి. 3.

పొరకచేఁప. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పొరకటి. దే. వి. వాకిటిచేరువగోడ: చూ, మలుఁగుగోఁడ. [తప్పుసుడి: చూ, సుడి. 1.

పొరకసుడి. దే. వి ఎద్దులోనగువానిమీఁది

పొరచి. దే. వి. చేబదులు: చూ, బాకి. 2.

పొరట. వై వి.=పృష్ఠమ్, పుటు: చూ, పుట-

పొరతెరవు. వా. వి: చూ, తప్పుతోవ.

పొరపడు ద్వ. అ. క్రి: చూ, ప్రమాదించు.

పొరపాటు. ద్వ. వి: చూ, పొర. 2.

పొరపు. దే. వి. 1. భేదము. జై. 5, ఆ. 192: చూ, వేఱుపాటు; విశే. 2. వేరైనది. ఉ, హరి. 5, ఆ. 100: చూ, విలక్షణము 2.

పొరపొచ్చెము. వా. వి. కపటకల్మషము.

పొరపోవు. దే. అ క్రి. పొరదారినెక్కు.

పొరయు. దే. స. క్రి. 1 రూ-పొఱయు. పొందు: చూ, సక్తమగు; 2. ఫలము కెందు; అ. క్రి. 3: చూ, సిద్ధించు; 4: చూ, పొందు 2

పొరలంబడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, లుంఠనమగు.

పొరలాట. దే. వి చూ, లుఠనము

పొరలాడు. దే అ. క్రి. (రూ-పొరలియాడు-పొర్లాడు). చూ, పొరలంబడు.

పొరలిక. దే. వి. రూ-పొర్లిక. 1: చూ, పొరలాట, 2 చూ, సంయోగము.

పొరలిపోఱు. వా అ క్రి. దయివాఱు-దైవాఱు

పొరలియాడు. దే అ.క్రి చూ,రూ-పొరలాడు

పొరలు. దే వి. 1: చూ, పొరలిక ఉ, హరి 3, ఆ. 128, అ క్రి రూ-పొర్లు 2 చూ, పొరలంబడు. ఉ, హరి 6, ఆ. 134; 3 ప్రవర్తిల్లు. చూ, వర్తించు, 4. పసుమిసునము కూడు: చూ, సంభోగించు

పొరలుచు. దే. ప్రే. పొరలంజేయు ఉ, హరి. 5, ఆ. 287: రూ-పొరలించు-పొరల్చు.

పొరలుదండము. దే వి. పొరలుచు పెట్టెడు దండము: చూ, హణిగలు.

పొరలుపట్టు దే. అ. క్రి చూ, పొరలంబడు.

పొరల్చు. దే ప్రే: చూ, రూ-పొరలుచు

పొరాటు. వా. వి. చెట్టుపట్ట నంటియుండెడు లోపలిభాగము: పొరాటుచెక్క.

పొరాటుచెక్క. వా. వి. —పై—

పొరి. జై. వి. 1: చూ,రూ-పొలి 1; ద్రి.క్రి. విశే. 2.=పురు. అత్యంతము: చూ,మఱిమఱి; 3. పునరర్థకము: చూ, వెండియు (పొరిపొరికి.-భో. 7, ఆ 141); 4. క్రమముగా. భార. అర. 1, ఆ. 118; 5. దృఢముగా: బిగ్గర, పెట్టు.

పొరిగొను. ద్వ. స. క్రి. 1 చంపు: చూ,సంహరించు; 2 నాశముచేయు: చూ, సరిపెట్టు.

పొరిగొనుట ద్వ. వి చంపుట: చూ,హింస: 1.

పొరిమోపు. దే. వి. 1. ఉగ్రదృష్టి: చూ, వీక్షణము; 2. భేదదృష్టి చూ, వీక్షణము

పొరిమారుచు. దే. ప్రే. (రూ-పొరిమాలుచు-పొరిమార్చు-పొరిమాలుచు-పొరిమాల్చు) చంపు రాజ 1, ఆ. 49. చూ, సంహరించు

పొరిమార్చు దే. ప్రే.—పై—

పొరిమాలుచు దే. ప్రే.—పై—

పొరిమాలు. దే అ. క్రి: చూ, మరణించు.

పొరిమాలుచు. దే ప్రే. చూ,రూ-పొరిమారుచు.

పొరిమాల్చు. దే ప్రే. —పై—

పొరివుచ్చు. దే. ప్రే. 1.—పై.— నిర్వ.5,ఆ. 37; 2: చూ, రూ-పొటివుచ్చు.

పొరివోవు. దే. అ. క్రి: చూ, పొరిమాలు.

పొరుగు. దే. వి.(రూ-పొర్గు-పొరువు)1 ప్రక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 2 ఇరుగునకుప్రక్క; 3 చూ, సమీపము. 1. కాశీ. 7, ఆ 226.

పొరువు. దే. వి —పై —.ఉ, హరి.6, ఆ.28.

పొర్గు దే. వి.—పై.—

పొర్లాడు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొరలాడు.

పొర్లిక. దే. వి: చూ, రూ-పొరలిక.

పొర్లు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొరలు.

పొర్లుకట్ట దే. వి. వెల్లువపొరలిరాక అడ్డముగా వేసెడు కట్ట: చూ,సేతువు. 1. [సురపాన్న.

పొర్లుగాడి. దే. వి. క్రోష్టుపుచ్ఛిక *: చూ,

పొర్లుట. వా. వి: చూ, తొక్కు. 1.

పొఱడు. దే. వి: చూ, హ్రస్వము.

పొఱడువోవు. దే. అ. క్రి: చూ, గూనుగిల్లు.

పొఱయు. దే. స. క్రి: చూ, రూ-పొరయు. 1.

పొటివుచ్చు. దే. ప్రే: రూ-పొరివుచ్చు, కలం

చియాడు, కలఁచు, కలగుండుపెట్టు, చోపు, ఆలోడించు, తటమటించు, త్రెక్కొను.

పొటిపోవు దే అ. క్రి. కలఁగు నిర్వ. 8, ఆ 79· చూ, సంక్షోభించు.

పొల. వై వి =పలల్ (రూ-పొలసు-పొలి-పొలుసు) 1 చూ, మాంసము. పాండు. 5, ఆ 235, 2 మాంసపుదుర్గంధము· చూ, వాసన 1; 3. చేఁపమీఁదిపొట్టు చూ, శల్కము. 3, దే. విశ 4. అల- అల్ల-ఒల్ల. ప్రసిద్ధి తెలుపును: చూ, సంభావన. 3 [(తృణము. 1)

పొలఁకు. దే. వి. తృణశ్రేణిక చూ, హరిత

పొలఁతి. దే వి. (రూ-పొలిఁతి-పొల్తి, పొలఁతుక-పొల్తుక, పొలుఁత పొలుఁతుక, పొల్తి-పొల్తుక-పోలి) ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

పొలఁతుక దే వి —పై.—

పొలప దే. వి కట్వాంగఫలము. (అప్ర)

పొలకువ దే. వి. జోడ చూ, సూచన 1

పొలదిండి ద్వ. వి. రూ-పొలసుదిండి. క్రవ్యాదుఁడు ఉ, రా.4, ఆ.306: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

పొలపము. దే. వి. 1· చూ, వ్యాపనము. పా 5, ఆ. 103; 2· చూ, వాసన. 1; 3. ప్రకాశము. పాండు. 4, ఆ. 42: చూ, వెలుతురు. 1; విశ. 4. వ్యాపించినది. భార. విరా. 2, ఆ. 83 చూ, వ్యాప్తము. 1.

పొలపరి. దే వి. (పొలము + అరి) 1 జోడ తెలిసినవాఁడు: చూ, వాటచారి; 2. దారిదొంగ. చూ, హారకుఁడు. 1.

పొలపొల దే. వి. పొక్కటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

పొలమరి. దే. వి. (పొలము + అరి) పొలము కాఁపు: చూ, సేద్యకాఁడు.

పొలమారు. దే. అ. క్రి: చూ, ప్రమాదించు; వా. 2. గొంతులోని పదార్థము ముక్కున కెక్కి ఉక్కిరిబిక్కిరియగు.

పొలము. దే. వి. 1. పైరుపెట్టునేల: చూ, భూమి. 1; 2 వరిపైరు పెట్టునేల: చూ, భూమి. 1; 3. పసులుమేయు కంచె: చూ, వివీతము; 4. అడవి: చూ, విపినము; 5. చోటు. పాండు. 2, ఆ 6: చూ, స్థానము. 1; 6. ఊరు. హరి. పూ 5, ఆ. 220· చూ, దేశము; 7· చూ, పొలపువ; 8 రూ-పొలుపు-పొల్పు. రీతి. చూ, విధము. 1

పొలముపాటు ద్వ వి. కృషి· చూ, సేద్యము.

పొలయలుక. దే. వి (పొల్ల + అలుక) రూ-పొలయల్క. చూ, నెయ్యంపుటలుక

పొలయల్క. దే వి —పై.—

పొలయిక. దే వి. 1. మెలఁకువ. చూ, సంచారము, 2 చూ, వ్యాపనము.

పొలయు. దే అ. క్రి 1 చూ, సంచరించు. భార. ఆర 6, ఆ 324; 2 చూ, వ్యాపించు రామా 5, ఆ 181; 3: చూ, సమీపించు; 4. చూ, సోఁకు.4. విక్ర 3, ఆ. 59.

పొలస. వై. వి =పల: చూ, మత్స్యము. 1.

పొలసాడు. దే. అ. క్రి. రూ-పొలసియాఁడు: చూ, పొలయు. 1 విక్ర. 1, ఆ 95.

పొలసియాడు. దే. అ. క్రి —పై.— భో. 6, ఆ. 25. [రూ-పొల. 1-2-3.

పొలసు. వై. వి -పల. రూ-పొలుసు: చూ,

పొలసుదిండి. ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-పొలదిండి. ఉ, రా. 5, ఆ 138; 2· చూ, సోఁకులతేఁడు; 3 చూ, మాంసాహారి.

పొలి. వై. వి. 1. చంపుట: చూ, హింస. 1; 2. =బలి. రూ-పొలి "పొలిమేర". చూ, లాడి 2, 3: చూ, లాభము "పొలిఁగలుగు"; 4: చూ, సేగి, "పొలిపోవు"; 5. ఆహికము, పాలీ: చూ, రోగము. 1.

పొలికట్ట. వా. 1. కళ్లముఊడ్చేదు కొండమిరపమొక్కల చీఁపురు: చూ, సమ్మార్జని.

పొలింతి. వా. వి: చూ, రూ-పొలంతి. ఆం, భా. ద్వి. 104. [అ. 237: చూ, భూమి. 1.
పొలికలను. ద్వ వి. యుద్ధభూమి. ఉ, హరి. 5,
పొలికలుగు. వా. అ. క్రి. లాభముకలుగు. (ధాన్యాదుల కొలతపారిరంభపుమాట.)
పొలికేక. వా. వి. 1. పొలిమేరలో వేయుకేక: చూ, స్వరము. 2; 2. నిరుపయోగముగు కేక: చూ, స్వరము.2; 3. పెద్దకేక: చూ, స్వరము.2.
పొలిమెర. వై. వి. (రూ-పొలిమేర-పొలమేర) గ్రామద్వయమధ్యసీమ: చూ, హద్దు.
పొలిమేర. వై. వి. —పై.—
పొలిమోపు. వా. వి. వరికుప్పయొక్క మొదటి మోపు. [శము: చూ, సంస్థ. 3.
పొలియిక. దే. వి. 1: చూ, మరణము; 2. నా
పొలియు. దే. అ. క్రి. 1. నశించు. చూ, సమయు 3; 2: చూ, మరణించు. య. 3, ఆ 106.
పొలివుచ్చు. దే. ప్రే: చూ, సంహరించు.
పొలివెంటి. వా. వి. కుప్పనూర్చునందు పశువులు వేయు పేడ: చూ, శుష్కగోమయము (పిడక).
పొలివెట్టు. దే. వి. గుడిశేర్పఱచినస్థితి.
పొలివేయు వా. స. క్రి. బలివేయు.
పొలివోవు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, పొలియు 1; 2· చూ, పొలియు. 2; 3: చూ, వ్యర్థమగు. స్వా. 6, ఆ. 36; 4: చూ, భంగపడు. య.3,ఆ.106; 5 ఉడుగు: చూ, సుక్కు.4.
పొలు.వై.వి:చూ,పొల.1.ఆం.పదా.నర. 70.
పొలుచు. దే. అ. క్రి. రూ-పొల్చు. 1. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు; 2. ఎదురగు. హరిశ్చ. 5, ఆ. 172: చూ, ప్రత్యక్షమగు; 3. కనబడు. పా. 2, ఆ. 78: చూ, ప్రత్యక్షమగు; 4: చూ, స్థిరపడు. [ఆం. భా. ద్వి.104.
పొలుతుక. వా. వి: చూ, రూ-పొలంతుక.
పొలునోరు. దే. వి.వంకరనోరు: చూ,వదనము.1.
పొలుపారు. దే. అ. క్రి. రూ- పొల్పారు. ఒప్పారు: చూ, సమ్మతించు.
పొలుపు. దే. వి. రూ-పొల్పు. 1. టెక్కు: చూ, విలాసము. 2; 2: చూ, విధము. 1; 3: చూ, హృద్యము; 4: చూ, సౌందర్యము; 5· చూ, స్థైర్యము; విశ. 6: చూ, స్థిరము. భార. ఆది. 7, ఆ. 3.
పొలువ. దే. విశ: చూ, రూ-పొడువ.
పొలువడు. ద్వ. అ. క్రి. (రూ-పొల్లవడు-పొల్లువడు) 1. క్షయించు: చూ, సుక్కు. 9; 2: చూ, వ్యర్థమగు.
పొలుసు. వై. వి: చూ, రూ-పొలసు.
పొల్చు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొలుచు.
పొల్తి. దే. వి: చూ, రూ-పొలంతి.
పొల్తుక. దే వి.—పై—పాండు 2, ఆ. 117.
పొల్పారు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొలుపారు.
పొల్పు. దే. వి, విశ: చూ, రూ-పొలుపు.
పొల్ల. వై. వి. 1.=పులాకః. బొత్తిగా గింజపట్టనిధాన్యము: చూ, ధాన్యము; 2. కల్ల: చూ, వితథము: విశ. 3: చూ, వ్యర్థము; 4. తొర్రపుడైనది: చూ, విద్ధము. 2.
పొల్లకట్టు. వా. వి: చూ, పొల్ల. 1.
పొల్లతనము. వా. వి. రూ-పొల్లుతనము. 1. అపజయము: చూ, పీఁక. 7; 2.పౌరుషములేమి.
పొల్లపడు. వై. అ క్రి: చూ, రూ-పొలువడు. (వ్యర్థమగు.—భార. అర. 4, ఆ. 360).
పొల్లవుచ్చు. ద్వ. ప్రే. పొల్లవోవఁజేయు.
పొల్లవోవు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, పొలువడు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 7.
పొల్లు. వై. వి, విశ: చూ,రూ-పొల్ల.1-2-3-4.
పొల్లుఁదనము. వై. వి: చూ, రూ-పొల్లతనము. భార. అర. 6, ఆ. 62. [తృణము. 1.
పొల్లుగడ్డి. వా. వి. కడంగరము*. చూ,
పొల్లులు. అం: చూ, వ్యంజనములు.

పొల్లువడు. వై. అ. క్రి: చూ, రూ-ప్రొల్లపడు.

పొవ. దే. వి: చూ, రూ-పొగ.

పొవడ వై. వి: చూ, రూ-పొగడ.*

పొవడు. దే. వి, స. క్రి: చూ, రూ-పొగడు.

పొవయు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొగయు.

పొవరు. దే. వి: చూ, రూ-పొగరు.

పొవులు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొగులు

పొసఁగించు. వా. స. క్రి: చూ, పొసరుచు. 2.

పొసఁగు. దే. అ. క్రి. 1. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు, 2. చేకూఁడు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 313· చూ, సరిపడు. 2; 3. అనుకూలించు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 167; పాండు. 2, ఆ. 55: చూ, సరిపడు. 1; 4: చూ, లభించు. శశాం. 2, ఆ. 20; 5: చూ, సిద్ధించు.

పొసగ. వా. వి: చూ, లంది.

పొసగుడు. దే. వి. 1: చూ, స్నేహము; 2. ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1.

పొసపొస. దే. క్రి. విశ. త్వరితముగా. (అప). చూ, వేగము. 3.

పొసరాకు. దే. వి. దగ్గుకై మూచూచు ఒకానొక [ఆకు.

పొస్తకము. వై. వి.=పుస్తక. రూ-పొస్తుకము. చూ, సంపుటము. 3. (పొత్తకము అనియు.)

పొస్తుకము. వై. వి.=—పై.—

పొళవు. వా. వి. రూ-ఒళవు. ఆం, భా. ప్ర. 126: చూ, వీణాదండము.

పొళ్ల. వై. వి=పటోలికా. ఆం, భా. ద్వి. 60: చూ, రూ-పొట్ల*.

పో

పో. దే. అ. క్రి. రూ-పొమ్ము: చూ, రూ-పో. 2-3. (2వ అర్థమునకు.—కాశీ. 5, ఆ. 116; 3వ అర్థమునకు.—కళా. 2, ఆ. 79.)

పోఁక. వై. వి.=పూగమ్ *: రూ-ప్రోఁక, పోఁకమ్రాను, ఒప్పులు. (సం).—అకోటము, అన్వాటికము, కజకము, కరమట్టము, కషాయము, కాండకారము, క్రముకము, క్రముకి, క్రముపు, కూరము, ఖపురము, గువాకము-గూవాకము-గువాకువు, ఘు, ఘోంట, ఘోంటాఫల, చామరపుష్పము, చిక్క, చిక్కణము, ఛటాఫలము, ఝూణి, తాంబూలము, పిచ్ఛ, పూగము, స్రంసి; తద్విశేషములు.—౧: కారుపోఁక. (సం)— గాలేయకము, శైలపూగము; ౨: గొంటు, గొంటుపోఁక. (సం).— ఖరము; 3. తోఁటపోఁక (సం). —భూపూగము; 4: నేలపోఁక. (సం).— క్షుద్రఫలము, బోధాంబకము; ౫. పండు పోఁకకు:—పానారము. (సం).—పోఢము; ౬: ఆఖోటము, కీరేష్టము; (చూ, స్రంసి. 1); పూగభాగములు.—౭. పోఁకపండు, చిక్కా. (సం.)—ఉద్వేగము, క్రముకఫలము, క్రముకము, క్షవకృత్తు, గువాకఫలము, చిక్కటి, పక్కటి, పూగఫలము; ౮: పోఁకగెల. (సం)-గోలకము-గోళకము; ౯: ఆరంగపువక్క, ఆరంగము, చెక్క, నెలవత్తి, పోఁకచెక్క, పోఁకవక్క, బాగ-బాగము-(బ) బాగాలు, లీయె-వీగె, వక్క. (సం).-పూగఖండము. ఇందు "ఆల్కలాయిడ్ ఎరీకులైన్" అను చేమురు నూటికి ఒకవంతును, నూటికి 14 వంతులు "టానిక్కు"ను మఱియు గాలిక్కు ఆసిడ్డు"ను ఉండుటచే తాంబూలము ఎఱ్ఱఁబడును); ౧౦: చేయవక్క, చికినము, చికిని. (సం).-చిక్కణము, చిక్కము; ౧౧: పోఁకపట్ట. (సం).-ఖపురము, ఖేలకము, ఖోలకము; ౧౨: పోఁకపొత్తి, పొత్తి, పొళ. (సం).-కుహాళి, పూగపుష్పిక (నారికడపు పొత్తికి.-పరిద్రోణి అందురు);

౧౩. పోఁకగంజి, కవిరి, కాఁచు.(సం).-ఖదిరోద్భూతము, ఖాదిరము; ౧౪: పోఁకగంజియుండ, కవిరియుండ, కయిరవడి-కైరవడి, కాఁచుపడియము, గరివడి, గరివడియము(సం).-ఖాదిరము, రంగదము. (చూ, స్రింసి. 1.)

పోఁకగంజి. వై. వి. కవిరి: చూ, పోఁక.

పోఁకగంజియుండ. వా. వి. కవిరియుండ: చూ, పోఁక.

పోఁకగెల. వా. వి. గోలకము: చూ, పోఁక. [పోఁక.

పోఁకచెక్క. వా. వి. పూగఖండము: చూ,

పోఁకపండు. వై. వి. పూగఫలము: చూ, పోఁక.

పోఁకపట్ట. వై. వి. ఖపురము: చూ, పోఁక.

పోఁకపేరు. ద్వ. వి: చూ, భక్ష్యము.

పోఁకపాడి. వా. వి: చూ, తమ్మ

పోఁకపొత్తి. ద్వ. వి. పూగపుష్పిక: చూ, పోఁక.

పోఁకబంతిపువ్వు వై. వి. ఒకరకముబంతిపువ్వు.

పోఁకమామిడి. వా. వి: చూ, మామిడి *.

పోఁకముడి. ద్వ. వి. నీవి. ఉ. రా. 6, ఆ. 61: చూ, వలపుకీలు.

పోఁకమ్రాను. వా. వి: చూ, పోఁక *.

పోఁకవక్క. వా. వి. పూగఖండము: చూ, పోఁక.

పోఁకసు. దే. వి. మంచుకదిసినగడ్డి. రూ-పోఁకపు. హరి. పూ. 6, ఆ. 10: చూ, హరిత (తృణము. 1.)

పోఁకొత్తు. ద్వ. వి: చూ, పూగదళని.

పోఁగు. దే. వి. రూ-ప్రోఁగు. (ప్రోఁగుఁద్రాడు) 1. తంతువు: చూ, సూత్రము. 1; 2. వేఁటాడెడు చోట చుట్టిరానేర్పడెడు త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

పోఁగుఁద్రాడు. దే. వి.—పై.—(2వ అర్థమునకు.—య. 1, ఆ. 111.)

పోఁగుపోఁత. దే. వి. పోఁగుపోయుట.

పోఁగుపోయు. దే. స. క్రి. సంతనకై తిన్నగా పోఁగుపాతించిచుట్టు.

పోఁగువారు. దే. స. క్రి. 1: అనుపోయు, అనువోయు; 2: చూ, వేష్టించు.

పోఁగొట్టు. దే స.క్రి: చూ, భంగించు. [పోఁచీ.

పోఁచి. దే. వి. మనికట్టుమీఁదిచోటు: రూ-

పోఁచీ. దే. వి.—పై.—

పోఁచీలు. దే. వి. బ. ఆఁడువారి ముంజేతినగ: చూ, భూషణము. 2.

పోఁచే. వా. వి. రూ-ప్రోఁచే. 1. దారము: చూ, సూత్రము. 1; వా. 2. జన్నిదము. "కుఱ్ఱవానికి పోఁచేపడినచో నాకుబెంగ ఉండదు.": చూ, సూత్రము.1. [ధుఁడు 2.

పోఁచేవాఁడు. వా. వి. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యా

పోఁజే. దే.స.క్రి. రూ-ప్రోఁజే. చూ, పొంజే.

పోఁడి. దే. వి. (రూ-పోఁడిమి-పోణి-పోణిమి). 1. ఒప్పు: చూ, హృద్యము; విణ. 2: చూ, సౌందర్యము. భార. ఆది.3, ఆ. 111.

పోఁడిమి. దే. వి. 1. రూ-పోణి-పోణిమి. ఒప్పు: చూ, రూ-పోఁడి. 1; 2: చూ, సంపద. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 197: 3: చూ, సౌఖ్యము. కళా. 7, ఆ. 223; 4: చూ, విధము. 1. కళా. 3, ఆ. 159; కాశీ. 3, ఆ 99; వా. 5: చూ, పొదుపు. 2; విణ. 5: చూ, పోఁడి. 2.

పోఁత. దే. వి. పోయుట. నిర్వ. 5, ఆ. 112, (కరగిన లోహాదులపోఁత, ధాన్యాదులపోఁత, వృక్షాదులకునీళ్లపోఁత మొ).

పోఁతఅచ్చు. వా. వి: కరుగు, కరువు.

పోఁదగినవాఁడు. వా. వి: చూ, బాటసారి.

పోఁపు. దే. వి: చూ, పోఁకు.

పోక. దే. వి. 1: చూ, రూ-పోకడ. 1; 2: చూ, రూ-పోకడ. 2; 3: చూ, రూ-పోకడ. 3; అం. 4. సంధ్యాది: చూ, గుణములు.

పోకడ. దే. వి. 1. గమనము: చూ, ప్రయా

ణము; 2. నడత: చూ, వర్తనము. 1. కళా. 6, ఆ. 242; 2. కపట ప్రవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; 3. నాశము: చూ, సంక్షయ. 3.

పోకడపెట్టు. దే. స. క్రి. 1: చూ, పోఁగొట్టు. కాశీ. 5, ఆ 48;2: చూ, వికసింపించే

పోకమాను. దే. వి: చూ, రొంపిమాను.

పోకలాఁడి. దే. విశ. కపటప్రవర్తనముగలది· చూ, స్త్రీ.

పోకలాఁడు. దే. విశ. (పోకలు + ఆఁడు). కపటప్రవర్తనముకలవాఁడు. కాశీ. 6,ఆ. 72: చూ, వ్యాధుఁడు. 2

పోకాడు. దే. అ. క్రి. నశించే. పా. 2, ఆ. 58· చూ, సమయు. 3. [పోఁగొట్టు.

పోకారుచే. దే. ప్రే. రూ-పోకార్చు: చూ, పోకార్చు. గే. ప్రే —పై.—

పోకాలు. దే. అ. క్రి: చూ, పోకాడు.

పోకిరి. దే. విశ. 1.దుర్మార్గప్రవర్తనముకలవాఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు 2, వా.2,వ్యభిచారి

పోకిళ్లు. దే. వి బ దుర్మార్గ ప్రవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1. [2: చూ, సేగి

పోకు. దే. వి. 1. నడవడిక: చూ, వృత్తి 1;

పోగండఁడు. సం. విశ: చూ, లేవజాలనివాఁడు.

పోగర. దే. వి. కమసాలెవాని పనిముట్టు.

పోగు. వై. వి.=పూగ. రూ-ప్రోగు. చూ, రాశి. 1.

పోగుపడు. వా. అ. క్రి: చూ, సంపడించే

పోచికోలు. వా. వి· చూ, రూ-ప్రాచికోలు.

పోచికోలుతిండి. జా. పనియేమియుఁజేయక తినుట. "పెండిగిన్నెలో వెన్ననించుకొని, పైఁడిగిన్నెలో పాలుపోసికొని పోచికోలు తిండ్లుతినుచే" (ధర్మజ రాజసూయము).

పోచిళ్ళు. వై. వి. బ. రూ-ప్రోచిళ్ళు. శకునము చూచుటకై యిరుగుపొరుగిండ్లమీఁద అక్షతలు నీళ్లుచల్లుట.

పోట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మాచేకమ్మ: చూ, స్త్రీ; 2. దాసి: చూ, సేవకురాలు. (పరిచారిక); దే. విశ. (1) పెద్ద: చూ, విపులము. [స్తంబకరి (ధాన్యము).

పోటకందులు దే. వి. బ. తెల్లకందులు: చూ,

పోటకత్తి. ద్వ. వి. అడవినఱకెడుకత్తి: చూ, రిష్టి. 2. [చూ, స్ఫోటకము.

పోటకము. వై. వి.=స్ఫోటక. రూ-పొడకము:

పోటగళము. సం. వి. అ. పుం. 1. కిక్కిస కసవు*: చూ, తృణము. 1; 2. ఱెల్లు. *: చూ, తృణము. 1; 3:చూ, మత్స్యము. 1.

పోటనబంతి. ద్వ. వి. (పోటు + బంతి) వసు. 2, ఆ. 155: చూ, పుట్టచెండు

పోటముంజి. ద్వ. వి: చూ, పుట్టగోఁచి.

పోటరి. దే. విశ: చూ, హంవీరుఁడు. 2. భార. విరా. 2, ఆ. 257.

పోటి. దే వి. 1: చూ, స్పర్ధ 1; 2. ఊఁతగా నిలిపిన స్తంభాదికము: చూ, స్తంభము 1; విశ 3: చూ,మాఱు. కాశీ. 6, ఆ.304.

పోటిగాఁడు. దే. వి: చూ, పంతకాఁడు. 1.

పోటీచేయు. వా. అ. క్రి. చూ, పంతగించే.1.

పోటు. దే వి. 1: చూ, శౌర్యము. పాండు. 5, ఆ. 226, 2· చూ, యుద్ధము. భార. విరా. 4, ఆ. 83; 3: చూ, పొంగు. 3; 4. పొడుపు. భార విరా. 5, ఆ 236: ఆశి పోటు, కుప్పిమ్మ-కుప్పిమ్మడు, పొడుపు. (సం) —ఆస్ఫోటనము; తద్వి. —మోఁచేతి పోటునకు.—(సం) —కేల. (మిగతవానికి "చూ, హారము. 2.")

పోటుఁగంబము. ద్వ. వి: చూ, పోటి. 2.

పోటుఁగలుపు. దే. వి.రెండవసారితీయుకలుపు.

పోటుఁగోల. ద్వ. వి: చూ, పోటి. 2.

పోటుకాఁడు. దే. విశ: చూ, పోటరి. అచ్చ-యు, కాం. 232.

పోటుపడు. వా. అ. క్రి: కుప్పిమ్మడుపడు.

పోటుబంటు. దే. విణ: చూ, పోటుకాఁడు. విక్రి. 4, ఆ. 59. [విరా. 5, ఆ. 89.

పోటుమగఁడు. దే. విణ.—పై.—భార.

పోటుమానిసి. ద్వ. విణ.—పై.—

పోటుముట్టు. దే. వి: చూ, బాణము. 1. విక్రి. 2, ఆ. 192.

పోటులాడు. దే. అ. క్రి. రూ-పోట్లాడు: చూ, వాటులాడు. [చేయు: పోటొడ్డు.

పోటొగ్గు. దే. అ. క్రి. యుద్ధప్రయత్నము

పోటొడ్డు. దే. అ. క్రి —పై.—

పోట్లాట. దే. వి: చూ, యుద్ధము.

పోట్లావు దే. వి. సుకత: చూ, ధేనువు.

పోడకము. వై. వి.=స్ఫోటక: చూ, రూ-పోటకము. [ఆ. 107: చూ, భూమి 1.

పోడు. దే. వి. చిఱువేరు పైరగు నేల. య. 1,

పోఢము. సం. వి. అ. న. పానారము: చూ, పోఁక. [4, ఆ. 50.

పోణి. దే. వి, విణ చూ, రూ-పోఁడి. శశాం.

పోణిమి. దే వి: చూ, రూ-పోఁడిమి. (సౌందర్యమునకు.—రాజ 1, ఆ. 61.)

పోతము. సం వి. అ పుం 1.=పిల్ల, పక్షిపిల్ల: చూ, శకుంతి (పక్షి); 2. పదేండ్లయేనుఁగు: చూ, హస్తి; 3 మనుజో లెక్కెడిఓడ: చూ, హోడము, 4 ఇంటిచోటు చూ, సదనము 1, 5. చూ, వస్త్రము.

పోతరము. దే. వి. 1. క్రొవ్వు. కళా. 3, ఆ. 154· చూ, హేమిక; 2: చూ, హంకారము. ఆం, భా. ప్ర. 133. [పోతురాజు.

పోతరాజు. వా. వి. క్షుద్రపురుష దేవత: రూ-

పోతరి. దే. వి. ఒక చెట్టు: చూ, వృక్షము.

పోతరించు దే. అ. క్రి: చూ, మదించు. 1.

పోతలకప్రియుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు. [చూ, సాంయాత్రికుఁడు.

పోతవణిజుఁడు.సం.వి.జ్.పుం. ఓడబేరగాఁడు:

పోతవహుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-పోతవాహుఁడు: చూ, సరంగు.

పోతధానము. సం. వి. అ. న. చేఁపపిల్లలగుంపు: చూ, మత్స్యము. 1.

పోతు. దే. అప. 1 రూ-మోతు. తౌచ్ఛీల్యమునందువచ్చెడుఒకానొకప్రత్యయము "తాగుఁబోతు, తిండిపోతు" మొ; వి. 2. పశుపక్ష్యాదులలో పురుషజాతి. "ఆఁబోతు, ఎనుఁబోతు" మొ; 3. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1; 4. ఎనుఁబోతు: చూ,మహిషము.

పోతుఁడు. వా. వి. 1: చూ, శిశువు; అం. 2: చూ, ఋత్విజుఁడు.

పోతుకరడు. దే. వి. పెద్దఅల: చూ, వీచి. 1.

పోతుకాఁడు. వా. వి ఒకపక్షి. చూ, పక్షి.

పోతుగంటరాజనములు.వా.వి బ.చూ,ధాన్యము.

పోతుగుఱ్ఱముగలాఁడు. వా. వి:చూ, యముఁడు.

పోతురాజు. వా. వి· చూ, రూ-పోతరాజు.

పోతురాతు. ద్వ. వి: చూ, యముఁడు.

పోతులరాజు. వా. వి· చూ,సివఁగి.

పోత్రము. సం. వి. అ. న. 1. పందిమూతి: చూ, సూకరము; 2. నాఁగటిదుంప మొన: చూ, లాంగలము. 1; 3. చూ, వస్త్రము; వా. 4: చూ, రూ-పోతరము. 1.

పోత్రి సం. వి. న్. పుం.పంది: చూ,సూకరము.

పోను. వా. వి. 1. లేత: చూ, సుకుమారము; క్రి. 2 ధాత్వర్థమందుపొమ్ము.

పోనాడు. దే. స క్రి. 1. చూ, పోఁగొట్టు; 2: చూ, నిందించు. పర. 2, ఆ. 27.

పోని. దే. విణ. పోలిక. భార. అర. 2, ఆ. 33: చూ, సమానము. 2.

పోపడు. ద్వ. అ. క్రి. (పోను + పడు) పోవు: చూ, వెళ్ళు. 3.

పోపరి. వా. వి. దారిదొంగ: చూ,పారకుఁడు.1.

పోపిట్ట.ద్వ.వి.(పోట + పిట్ట)ఒకపిట్ట: చూ,పక్షి.

పోపిడి. వా. వి: చూ, విధము. 1.

పోబడి. దే. వి. (పోవు + బడి)రూ-పోవడి. జాడ. రామా. 6, ఆ. 67: చూ,సూచన. 1.

పోబెట్టు. దే. వి. (పోట + బెట్టు)చూ, ప్రణాదము. 1.

పోయు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, సంభవించు; స. క్రి. 2. (జలాదికము) విడుచు: చూ,విసర్జించు; 3. (నాలు) విడుచు: చూ, విసర్జించు; 4. ఉరితగిలించు; 5. (బాణమును) సంధించు; 6: ఒలుకు, కులుకు.

పోయేకాలము. వా. మి. వి. 1. వినాశకాలము. (దీనినేపోయి (వు) (పొయ్యి)కాలమనివాడెదరు); 2. గడచిపోవుచున్నకాలము.

పోరంబోకు. వా. వి: చూ, రూ-పొరంబోకు

పోరచి. దే. వి. 1. కానుక: చూ, లంచము; విశ. 2: చూ, వ్యర్థము; 3. అపారము: భార. ఆది. 5, ఆ. 179: చూ, ఫల్గువు. 2.

పోరాట. దే. వి. 1. కలహము: చూ, యుద్ధము; 2. పోట్లాట: చూ,యుద్ధము; 3. మల్లాడుట: మల్లట-మల్లాట. [భాగ. 8, స్కం. 19.)

పోరాటము. దే. వి.—పై.—(కలహమునకు.—

పోరాడు. దే. అ. క్రి. రూ-పోరు. 1. కలహించు: చూ,వాటులాడు; 2. యుద్ధముచేయు: చూ, వాటులాడు; 3. మల్లాడు: చూ,పెంటిగొను. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 242.

పోరాని. దే. విశ. అప్తమైన. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 329.

పోరామి. దే. వి. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహము. 1; 2. అప్తత. విక్రి. 7, ఆ 145: చూ, స్నేహము. 1; 3. సంకటము. హరి. పూ. 3, ఆ. 208; విక్రి. 7, ఆ. 145: చూ, శోకము; 4. పని: చూ, వ్యాపారము. 1.

పోరితమాడు. దే. అ. క్రి: చూ,పోరాడు. (మల్లాడు.—భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 3.)

పోరితము. దే. వి. 1: చూ, పోరాట. 1. కాశీ. 3, ఆ. 124; 2: చూ, పోరాట. 2. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 305; 3: చూ, స్పర్ధ. 1.

పోరు. దే. వి: చూ,రూ-పోరాట. 1-2-3; అ. క్రి. 4: చూ, రూ-పోరాడు. 1-2-3; అం. 7: చూ, గుణములు. [చూ, సన్యాసి.

పోరుదిండి. దే.వి. కలహాశనుఁడు, నారదుఁడు:

పోరుపెట్టు. గే. అ. క్రి. బిడ్డఉడుగక గట్టిగా ఏడ్చు. బ్రి. 2, ఆ. 299.

పోరువ. దే. వి. 1. సెల్లా. శశాం. 3, ఆ. 13: చూ, వస్త్రము; 2. పొర. పాండు. 4, ఆ. 293: చూ, సీదరము. 3.

పోరోగిరవుదంట. వా. వి: చూ, పోరుదిండి.

పోరోగిరువుఁదిండి. వా. వి.—పై—

పోఱఁడు. దే. విశ: చూ శిశువు.

పోఱి. దే. విశ: చూ, పడుచు. 5.

పోఱిగాఁడు. దే. విశ: చూ, పోఱఁడు.

పోలఁడు. దే. వి: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

పోలక. ద్వ. వి.(పోలు + అక)పోలకమ్మ: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

పోలకమ్మ. ద్వ. వి.—పై—

పోలానిగంటలు. ద్వ. వి. బ. ఏనుఁగుమెడను గట్టుకు గంటలు.

పోలి. వా. వి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

పోలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=పోళీలు (రూ-పోళీ. ఈ. స్త్రీ.): చూ, భక్ష్యము; దే. వి. (రూ-పోలికి-పోల్కి.) (1). సామ్యము, ఉపమ: చూ, సమానము. 2; (2): చూ, స్వరూపము.

పోలికి. దే. వి. రూ-పోల్కి: చూ,పోలిక(1)

పోలిగాఁడు దే. వి: చూ, పోలఁడు.

పోలీసు. వా. వి. దండపాశికుఁడు: చూ, సేవకుఁడు.

పోలు. దే. వి. 1. ఒప్పు. హరి. పూ. 7, ఆ.

16: చూ, హృద్యము; 2: చూ, శిరము; అ. క్రి. 3. ఒప్పు. స్వా. 1, ఆ. 55: చూ, సమ్మతించు; 4 యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2; 5. శక్యమగు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 40: చూ, వసపోవు;స. క్రి 6: చూ, సరిపోలు. భార. ఆర. 2, ఆ. 19. [పక్షి.

పోలుగ. దే. వి. రూ-పోలువ. ఒకపిట్ట: చూ,

పోలుకట్టు. దే. వి. రూ-పోలుగట్టు. బండినొగ మీఁదితోట్టికి ఈవలావల అమర్చినకొయ్య: చూ, యుగంధరము.

పోలుగట్టు. దే. వి.—పై.—

పోలుచు దే క్రి పోలఁజేయు రూ-పోల్చు. (చూ, నిరూపించు-నిర్ధరించు).

పోలుపొందు. దే. వి. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2.

పోలువ. దే. వి: చూ, రూ-పోలుగ.

పోలె. దే. ద్రి వలె, బలె: చూ, సామ్యము.

పోలెవాఁడు. వా. వి: చూ, వ్యాఘ్రుఁడు. 2.

పోలేరమ్మ. వా. వి: చూ, పోలక.

పోలేరు. వా. వి.—పై —

పోల్కి. దే. వి చూ, రూ-పోలిక (1)-(2).

పోల్చు. దే. క్రి చూ, రూ-పోలుచు.

పోవడి. దే. వి: చూ, రూ-పోబడి.

పోవు. దే. అ. క్రి. 1. సమీపమునుంచి దూరమున కరుగు: చూ, వెళ్లు. 3; 2: చూ, మరణించు భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 258; 3. యత్నించు. భార. ఆర. 2, ఆ. 31: చూ, సమకట్టు. 2; 4. కడచు: చూ, సను. 3; 5. నశించు: చూ, సమయు. 3; 6. కలయు: చూ, మేళగించు;7. అగు:చూ, రవణించు.

పోవుడెంచు. దే. అ. క్రి. పోవు. భార. ఆది. 2, ఆ. 195: చూ, సను. 3.

పోవువాఁడు. వా. వి. గంత: చూ, వాటచారి.

పోషకుఁడు. సం. విశే: చూ, రక్షకుఁడు.

పోషణము. సం. వి. అ. న. పోద్రిది-పోసనము: చూ, సంరక్షణము.

పోషించు. సం. స. క్రి.=ప్రోచు: చూ,రక్షించు.

పోష్ట. సం. విశే. (ఋ. ఈ. ఋ): చూ, పోషకుఁడు. [రక్షితవ్యము.

పోష్యము. సం. విశే. పోషింపఁదగినది: చూ,

పోసనము. వై. వి 1.=పోషణము: చూ, రక్షణము; దే. వి. 2. కాంతి. య. 4, ఆ. 13: చూ, వెలుతురు. 1; 3. పాలు: చూ,స్తన్యము; 4. వైపూఁత.పాండు. 3, ఆ. 113.

పోసనాలు. దే. వి: చూ, పోసనము. 3.

పోసరము. దే. వి: చూ, రూ-పోతరము.

పోసరించు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పోతరించు. పాండు. 4, ఆ. 16. [ము. 1.

పోసరెక్క. దే. వి. ఒకచేఁప: చూ, మత్స్య

పోసూడు. దే. వి: చూ, సమ్మాళిగలు.

పోస్టు వా. వి. 1. తపాలాఆఫీసు; 2. ఉద్యోగస్థుని నియోగించుట కేర్పఱచిన కాలిప్రదేశము. (రూ-పోష్టు)

పోహణ. వై. వి. 1. కూరుపు: చూ,సంధానము. 1; 2. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము 1.

పోహణించు. వై. స. క్రి. కూర్చు: చూ, సంధించు. 2. [భక్ష్యము.

పోళి. వై. వి.=పోలికా. ఒబ్బట్టు: చూ,

పోశి. వై. వి.=—పై—

పౌ

పౌండరీకము. అం. 1: చూ, భావదూషితములు; 2: చూ, తానములు.

పౌండర్యము. సం. వి. అ. న. రూ-పుండర్యము: చూ, రాజార్హము.

పౌండ్రి. అం: చూ, దేశస్త్రీలు (స్త్రీ).

పౌఁజో. వై. వి.=పుంజ: చూ, రూ-పవుఁజో.
పౌఁజోలకమ్మ. వా. వి: చూ, రూ-పవుఁజోల కమ్మ. [య. 4, ఆ. 155.
పౌఁజోలుతీరు. ద్వ. వి: చూ, పవుఁజోలుతీరు
పౌఁజోలుతీరుచు.ద్వ.పే్రి: చూ, రూ-పవుఁజోలు తీరుచు [6, ఆ. 52; రామా. 7,ఆ. 274.
పౌఁజోలుతీర్పు. ద్వ. పే్రి.—పై.—రామా,
పౌఁజోలు సేయు వై. స. క్రి: చూ, రూ-పవుఁజోలు సేయు. వై. 3, ఆ. 98.
పౌగండుఁడు. సం. వి. అ పుం. బాలుఁడు: చూ, శిశువు.
పౌతవము. సం. వి. అ. న. త్రాసు మూర తూ ములోనగు మానము: చూ, వర్జ.
పౌత్తికము సం. వి. అ. న. నేతిచాయగలతేనె: చూ, మధువు. 6.
పౌత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కొడుకుకూఁతురు, కూఁతుకూఁతురు. నప్త: చూ, మనుమరాలు; 2. పంది: చూ, సూకరము.
పౌత్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం.కొడుకుకొడుకు చూ, మనుమఁడు. [చెప్పుట.
పౌనఃపున్యము. సం. వి. అ. న. మరలమరల
పౌనర్భవుఁడు. సం. వి.అ.పుం. పునర్భువునందుఁ బుట్టినకొడుకు: చూ, పుత్రులు.(పుత్రుఁడు)
పౌరము. సం. వి. అ. న. కామంచి*: చూ, తృణము. 1; విణ. 2. పురమునందుపుట్టినది.
పౌరస్త్యము. సం. విణ. 1. మొదటిది: చూ, మొదలు. 4; 2. మొదటిదిక్కుది: చూ, హరిత్తు.
పౌరాణికుఁడు. సం. వి. అ. పుం: ఏకనటుఁడు.
పౌరాణికులు. అం: చూ, సభాసప్తాంగములు.
పౌరుషము. సం. వి. అ. న. 1. మగతనము. చూ, శక్తి. 1; 2. పురుషప్రయత్నము; 3.పురుషవ్యాపారము;4.పరాక్రమము: చూ, శక్తి. 1; విణ. 5. పురుషునిచేయెత్తుపొడవు; నిలువు (సోగ).
పౌరుషేయము. సం. వి. అ. న. 1. పురుషుఁడు చేసినపని; విణ. 2. పురుషుఁడుచేసినది.
పౌరోగవుఁడు. సం.విణ. వంటయింటిఅధికారి.
పౌరోహితుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, యాజ్ఞికుఁడు. [మాసము.
పౌర్ణమాసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పూర్ణ
పౌర్ణమాసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పున్నమ; అం. 2: చూ, తానములు.
పౌర్ణము. అం: చూ, తతవాద్యములు.
పౌర్ణిమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ:చూ,పౌర్ణమాసి. 1.
పౌలస్త్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శ్రీదుఁడు;2.రావణుఁడు:చూ,రాక్షసుఁడు. 1.
పౌలు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పవులు.
పౌలోమి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ .ఇంద్రునిభార్య, శచి: చూ, భార్య.
పౌలోములు. పా.మారీచునకుఁబులోమయందుఁ గల్గినసంతతి (60, 000 దానవులు).
పౌషము. సం. వి. అ. పుం. పుష్యమీనక్షత్రముతోఁగూడిన పున్నమగలనెల,పుష్యమాసము: చూ, మాసము. 1.
పౌషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పుష్యమాసమునందలి పున్నమ: చూ, హరివాసరము(పున్నమ)
పౌష్కరము. సం. వి. అ. న. మెట్టతామరదుంప: చూ, సహస్రపత్రము.
పౌష్పకము. సం. వి. అ. న. కుసుమాంజనము: చూ, రసాంజనము.
పౌష్పము. సం. విణ. 1. పుష్పముచే చేయఁబడినది; 2. పుష్పసంబంధమైనది.
పౌళి. సం. వి. ఇ. పుం: అభ్యూషము-అభ్యూషము-అభ్యోషము, అపక్వము,కరభర్జితము, కుల్మాసము. (తె.)-గుగ్గిళ్లు. (ఉడికినగుగ్గిళ్లకును ఇవే.)

ప్యా

ప్యాట్. సం. అవ్య: చూ, సంబోధనార్థకవులు.

ప్యు

ప్యుషితుఁడు. సం. విణ: ఉషితుఁడు. (తె).- ఉన్నట్టివాఁడు-ఉన్నవాఁడు.

ప్ర

ప్ర. సం. ఉప. ప్రకర్షార్థకము. ఇదిసంస్కృత పదములకు ముందునిలిచి మిక్కిలియను నర్థమునిచ్చుచున్నది. ఉదా.—ప్రోక్తము, ప్రోజ్ఝితము, ప్రోత్తుంగము, ప్రోత్థితము, ప్రోత్సాహము, ప్రోద్దామము, ప్రోద్ధతము. మొ (౧ ప్రకంపనుఁడు=ఎక్కువగాఁ గదల్చువాఁడు; ౨. ప్రకటనము=ప్ర+కట=ఇచేట ధాత్వర్థమునుమార్చి ప్రసిద్ధమను నర్థమును దెచ్చినది; 3. ప్రకరణము=ఇచేట "ప్ర" అనునది ధాత్వర్థమునుమార్చి ప్రస్తుతమను నర్థమును దెచ్చినది; ౪. ప్రకరము=ఇచేట సమూహమను నర్థమునుదెచ్చినది; ౫. ప్రకర్షము=ఇచేట అతిశయమను నర్థము నిచ్చుచున్నది; ౬. ప్రకాండము=ఇచేట "ప్ర" అనుదానికి కాండశబ్దముతో సమాసము; ౭. ప్రకామము=ఇదియు పైరీతినే; ౮. ప్రకారము=ఇచేట ధాత్వర్థమునుమార్చి పోలిక అను నర్థము నిచ్చినది; ౯. ప్రకాశము=ఇచేట ధాత్వర్థమున కుత్కర్షము నిచ్చినది; ౧౦. ప్రకీర్ణము=ఇచట కీర్ణశబ్దముతో సమసించి వ్యాప్తమైనదను నర్థమును దెచ్చినది; ౧౧. ప్రకృతము=చేక్కఁగాఁ జేయఁబడినది

యను నర్థమందు ధాత్వర్థమున కుత్కర్షమును బ్రస్తుతము అను నర్థమందు ధాతువునకర్థాంతరము నిచ్చినది; ౧౨. ప్రకృతి=ఇచేటఁబ్రత్యయమున కాదియందుండు శబ్దస్వరూపమును దెలుపుచున్నది; ౧౩. ప్రకృష్టము=ధాత్వర్థమును అతిశయమయినదను నర్థమునకు మార్చినది; ౧౪. ప్రకోపము=ధాత్వర్థమున కుత్కర్షము తెచ్చినది. ఇత్యాది.)

ప్రంగ. నై. వి. రూ-ప్రగ్గ: చూ, రూ-పంగ. 1.

ప్రండి. వా. వి. కన్యాశుల్కము(శు పా) చూ, శుల్కము. 2. [2: చూ, వక్షక్రియలు.

ప్రకంపితము. అం. 1: చూ, కంరక్రియలు;

ప్రకంపనుఁడు. సం. వి.అ పుం. మిక్కిలిబలముగల గాలి: చూ, వాయువు. [భావన. 3.

ప్రకటనము. సం. వి. అ. న.=పగటు: చూ, సం

ప్రకటము. సం. విణ.—పై—

ప్రకటించు. సం. స. క్రి: చూ, వెల్లడించు.

ప్రకటితము. సం. విణ. ప్రకటింపఁబడినది, ఆవిష్కృతము: చూ, శోభితము. 5.

ప్రకరణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ప్రస్తావము. 1; 2. గ్రంథభాగము: చూ, సంపుటము; 3. నాటకభేదము. (కథకల్పితము. ధీరశాంతుఁడు నాయకుఁడు. శృంగారరసము ప్రధానము. భారతవృత్తి. తక్కిన విషయములచే నాటకమును బోలునది. నాయకుఁడు ప్రధాని. ద్విజుఁడు. నాయకకులస్త్రీ లేక వారకాంత కావచ్చును. స్త్రీపురుషు లేక మండలమున రారాదు. వచ్చినా వారకాంతయే యగును.); చూ, నాటకము, దశరూపకముల లక్షణములు. [టిది): చూ, నాటికలు.

ప్రకరణిక. అం. (కొంచెము భేదముగ నాటికవం

ప్రకరణములు. అం. 1. కామందకుఁడను ఋషియొక నెయ్యి శ్లోకములకులోపుగా కామందకమనుదండనీతి శాస్త్రమును సూత్రించెను-

ఈ గ్రంథమునందు ప్రకరణములు.— ౧. ఇంద్రియజయాఖ్యాయము, ౨.విద్యాసముద్దేశము, ౩. ఆచార వ్యవస్థాదండనీతి, ౪. సప్తప్రకృతిభాగము, ౫.సేనాధర్మము, ౬. కంటకశోధనవిధి, ౭. ఆత్మరక్షణవిధి, ౮. మండల వికల్పము, ౯. సంధివికల్పము, ౧౦. విగ్రహవికల్పము, ౧౧. యానవిధి, ౧౨. మంత్రవికల్పము, ౧౩. దూతవికల్పము, ౧౪. ప్రకృతివ్యసనవిభాగము, ౧౫. రాజవ్యసనభేదము, ౧౬. యాత్రావిధి, ౧౭. స్కంధావార నివేశవిధి, ౧౮. ఉద్యోగవిధి, ౧౯. యుద్ధసన్నాహవిధి, ౨౦. వ్యూహవిభాగాది.(ఈఇరువదిసర్గలయందుప్రకరణములలో మఱికొన్ని యంశములుజేరియున్నవి ఇత్యాది.); 2. సంగ్రహము,న్యాయబోధిని, దీపిక, నీలకంఠీయము, ముక్తావళి (5).

పరికరము. సం. వి. అ. న. 1. అగలు: చూ, రాజాన్నము; పుం. 2: చూ, సమూహము; 3. చెదరిన పువ్వులోనగునది: ఉపకారము; 4: చూ, మేలు. 12. [ప్యాళి.

పరికరి. అం. 1 చూ, వస్తువు. 2; 2: చూ,ప్రా

పరికర్షము. సం. వి. అ. పుం. అతిశయము:చూ, హెచ్చు. 2.

పరికాండము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. చెట్టు నడిమినిడుకొమ్మ: చూ, శాఖ. 1; 2. చెట్టు బోదె: చూ, శాఖ. 1; విణ. 3. ప్రశస్తవాచకము. (ఇది వృత్తియందు ఉత్తర పదమై శ్రేష్ఠతను తెలుపును. ఉదా.—గోపరికాండము మొ): చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు.

పరికామము. సం. క్రి. విణ, అ. న. ఇచ్ఛవచ్చినట్లు: చూ, స్వేచ్ఛ.

పరికారము. సం. వి. అ. పుం. 1. పోలిక: చూ, సమానము. 2; 2: చూ,వేఱుపాటు. 1.

పరికాశము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ: చూ, వెలుగు. 3; 2. వెలుఁగు: చూ, వెలుతురు. 1; 3. తలయాడించుచేనవ్వెడునవ్వు: చూ, హాస్యము. 1; విణ. 4. మిక్కిలి ప్రసిద్ధము: చూ, సంభావన. 3; 5. బయలుపడినది: చూ, వ్యంజితము; 6. సమానము: చూ, సుషమ. 2; 7. కాశరోగముగలది.

పరికాశయుద్ధము. సం. వి. అ. పుం: చూ, యుద్ధము.

పరికాశలేఖనము. పా. పాటోతీయువిద్య.

పరికాశించు. సం. అ. క్రి. 1. వెలుఁగు: చూ, హవణిల్లు. [చూ, వెలుతురు. 1.

పరికాశితము. సం. విణ. వెలిఁగింపఁబడినది:

పరికాశ్యార్థపరికాశనము. అం' చూ, ఇతివృత్త విస్తరము. [ర్యము. 1. *.

పరిరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరికీ

పరికీరము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పరికీర్ణకము. సం. వి. అ. న 1. వింజామరము: చూ, సురఁటి; 2. విరివి: చూ, హేరాళము; పుం. 3. గుఱ్ఱము: చూ, హయము

పరికీర్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-పరికరము-పరికీరము: చూ, పూతికరజము*; విణ. 2. చల్లఁదగినది: చూ, సేచకము. 2.

పరికుట్యము. సం. వి. అ. పుం. అడవిమల్లె *: చూ, హసంతి. 2.

పరికృతము. సం. విణ. 1. చెక్కఁగాఁజేయఁబడినది: చూ,సుకృతము. 3; 2. పరికరణము వలన పొందఁబడినది.

పరికృతి.సం.వి.ఇ.స్త్రీ.1.(అంక౩)మొ.ప్రత్యయము రాకముందున్నశబ్దస్వరూపము:అక్షరము, పరిధానము; 2. ఉపాదానకారణము:చూ, మాయ; 3. పౌరవర్గము, పురశ్రేణులు; 4. సత్వాదిగుణసామ్యావస్థ; 5: చూ, స్వభావము; 6.=పగిది. రీతి: చూ, విధము. 1; 7:చూ, భగము. 12; అం. 8. స్వామ్యాది: చూ, పరికృతులు. 2; 9. అవ్యక్తాది: చూ, పరికృతులు.1;10:చూ,ఛందస్సులు;11:చూ, తత్సమము.పరికృతిఅంక౩=వికృతిఅంక-అంకియ.మొ.)(చూ,వైకృతము)చూ,పాకృతము.

-పరికృతిత్రియము. అం. శ్లేష్మ-పైత్య-వాత పరికృతులు.(చూ, త్రియము.) [ములు.
పరికృతివ్యసన విభాగము. అం: చూ, పరికరణ
-పరికృతివ్యూహములు. అం. దండవ్యూహములు, భోగవ్యూహములు, మండలవ్యూహములు, అసంహతవ్యూహములు (4).
-పరికృతులు అం. 1. అవ్యక్తము, బుద్ధి, అహంకారము, పంచతన్మాత్రలు; 2. స్వామి, అమాత్యుఁడు, సుహృత్తు, కోశము, రాష్ట్రము, దుర్గము, బలము (7); పా. 3. పరికృతులయందుదంత్యములు లేవు. "ఉదా.—చంద్రుఁడు-చాంద్రము-చుబుకము-చూతము-చోరుఁడు-చైత్రము- చాలము- జనుఁడు-జాలము-జాహువు-జాటము- జోనాళములు. మొ"; అం. 4: చూ, పరికృతిత్రియము.
-పరికృష్టము. సం. విణ. పరికర్షముగలది.
-పరికోపము. సం. వి. అ. పుం. మున్మ్రము: చూ, హెచ్చు. 1. [హెచ్చు. 3.
-పరికోపించు సం. అ. క్రి. మున్మ్రరించు: చూ,
-పరికోష్ఠము. సం. వి. అ. పుం. 1. తొట్టికట్టు: చూ, ముంగిలి. 2; 2. బుజేముతుద, కలాచిక: చూ, స్కంధము. 1; 3. ముంజేయి: చూ, హస్తము; 4. ఇంటికోన, కిలాచిక: చూ, సదనము. 1.
-పరిక్క. వై. వి. 1.=స్ఫుక్కా: చూ, పక్కియ*; 2.=పక్షః. ఏట-ఏటము, తల, తెగ,పక్క-పక్కియ-పక్క-పరిక్క, బరి, రెట్ట, వంక. (సం).—పక్షము: చూ, సూరెలు (చూ, పార్శ్వము. 2); 3.=పక్షః. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2.
-పరిక్కగోఁచి. వా. వి. ఓరగచ్చె, వారగోఁచి: చూ, లంగోటి. [చూ,రూ- పరిక్క. 1. *
పరిక్కి. వై.వి.=స్ఫుక్కా.(దేశ్యమని శ. ర.):
-పరిక్కె. వై. వి.=—పై.—రూ-పరిక్కి.
-పరిక్రమభంగము. అం: చూ, వాక్యదోషములు.
(పూనిన పరిక్రమమునకు భంగముకలిగించుట. ఉదా.—"అతనికి నారచీరలు వస్త్రములు, కూరలు మధురాహారములు, అడవి యిల్లు." తొలుతనన్నియు బహువచనములఁ జెప్పి "అడవియిల్లు" అని ఏకవచనమునఁ జెప్పుట పరిక్రమభంగము.)
పరిక్రమము. సం. వి. అ. పుం. 1. క్రమము: చూ, విధము. 1; 2: రూ-ఉపక్రమము, ఉపధ; 3: చూ, ప్రతిక్రియ. 1; 4. రూ-ఉపక్రమము, పనికిముందు యత్నము: చూ, సన్నాహము. 2; 5: చూ, అవసరము. 1.
పరిక్రాంతము. సం.విణ. 1:చూ,సన్నాహము.2; 2: చూ, ఉల్లంఘితము; 3. కడవఁబడినది.
పరిక్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అధికారము: చూ, రపము. 1; 2: చూ, ప్రస్తావము. 1; 3. మేలైనకార్యము: చూ, వ్యాపారము. 1; 4. శబ్దరూపముకలిగినవిధము:చూ,విధము.1.
పరిక్వణము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరిక్వాణము, వీణాధ్వని: చూ, స్వరము. 2.
పరిక్వాణము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
పరిక్షాళకుఁడు. సం. విణ.చేక్కఁగా(చేక్కగా) కడుగువాఁడు: చూ, శోధకుఁడు.
పరిక్షాళనము. సం. వి. అ. న. చేక్కఁగాకడుగుట, క్షాళనము: చూ, శోధనము. 1.
పరిక్షాళితము. సం. విణ. చేక్కఁగాకడుగఁబడినది, క్షాళితము: చూ, శోధితము.
పరిక్షిప్తము. సం. విణ. 1. చేక్కఁగాసరిచేయఁబడ్డది: చూ, ససి. 1; 2. చేర్పఁబడ్డది:చూ, మట్టసము. [చూ, హీనము. 1.
పరిక్షీణము. సం. విణ. మిక్కిలిక్షయించినది:
పరిక్షేపణము. సం. వి. అ. పుం. చేక్కఁగా విసరివేయుట: చూ, విమోచనము.
పరిక్షోభించు. సం. అ. క్రి. మిక్కిలికలఁతపడు: చూ, సంక్షోభించు.

ప్రిక్ష్వేడనము. సం. వి. అ. పుం. ఇనుపబాణము, నారాచము: చూ, బాణము. 1.
ప్రిఖరము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పక్కెర. గుఱ్ఱపుకవచము, కంబళము చూ, హయము; 2. కంచరగాడిదె చూ, రాసభము; 3.కుక్క: చూ, శునకము; 4. ఏనుఁగుకవచము. చూ, హస్తి; విశ. 5. మిక్కిలికఱకైనది: చూ, రూక్షము. 1.
ప్రిఖ్యాతము. సం. విశ. 1 మిక్కిలిప్రసిద్ధికెక్కినది చూ, విక్ర్యతము 1; అం 2· చూ, వస్తువు 2 [చూ, సంభావన. 3.
ప్రిఖ్యాతి. సం. వి ఇ. స్త్రీ మిక్కిలిప్రసిద్ధి:
ప్రిఖ్యుఁడు. సం. విశ. (ఉత్తరపదమైనచో) తుల్యుఁడు: చూ, సమానుఁడు.
ప్రిగండము. సం. వి. అ. పుం. మోఁచేతికిమీఁదిభాగము, సందిలి: చూ, హస్తము. 1.
ప్రిగడ. వై. వి.=ప్రిధాని: రూ-పెగడ, మంత్రి. చూ, సచివుఁడు. 1. [వాఁడు.
ప్రిగతజానుకుఁడు. సం. విశ· చూ, దొడ్డికాళ్ల
ప్రిగతము. సం. విశ. 1. బొత్తిగాపోయినది: చూ, విగతము. 1; 2. ఎడముకలది: చూ, విరళము.
ప్రిగల్భ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. స్వీయాంతర్భేదవిశిష్టనాయికా విశేషము. (పదునెనిమిదేండ్లకు మించినవయసుగలిగి సంపూర్ణయౌవనము చే వలయునది. దీనికి రతికళాపరిజ్ఞానము మెండు.): చూ, స్వీయ; అం. 2. చూ, యౌవనభేదములు.
ప్రిగల్భుఁడు సం. విశ: చూ, ప్రౌఢుఁడు.
ప్రిగాఢము. సం. క్రి. విశ. అ. న. 1. పెల్లు: చూ, హెచ్చు. 2; 2. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; 3. దృఢము: చూ, బెడిదము.5.
ప్రిగుణ. అం. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునకు ఒకసగణము, రెండుగురువులుగలిగి పదవఛందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.
ప్రిగుణము. సం. విశ: చూ, సరి. 7.
ప్రిగ్గ వై. వి: చూ, రూ-ప్రింగ-పంగ.
ప్రిగ్గడ. వై. వి.=ప్రిధాని: చూ, రూ-ప్రిగడ.
ప్రిగ్గము. వై. వి =ప్రిగ్రిహః చూ, రూ-పగ్గము.
ప్రిగ్గడ. వై. వి =ప్రిధాని: చూ, రూ-ప్రగడ.
ప్రిగ్రిహము. సం. వి. అ. పుం. 1. చెఱసాల: చూ, సదనము 1;విశ.2. చెఱఁబడ్డది: ఉపగ్రిహము. (తె) —బంది,వి.3 త్రాసు, తూనికకోల మొదలైనవానిత్రాడు. రూ-ప్రిగ్రాహము· చూ,సూత్రము 2;4.=పగ్గము.రూ-ప్రగ్రాహము.చూ, సూత్రము.1; 5.గుఱ్ఱములలో నగువానిఁగట్టెడు పగ్గము. రూ-ప్రిగ్రాహము: చూ, సూత్రము. 1; 6. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 7. నియమనము: చూ, సత్యము. 1; 8: చూ,స్కంధము.1; 9:చూ, హరిద్రువు *.
ప్రిగ్రాహము. సం. వి. అ. పుం.=పగ్గము:చూ, రూ-ప్రిగ్రిహము. 3—4—5.
ప్రిగ్రీవము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. కలశము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6); 2. ఒఱగుదిండు: చూ, లోడు; 3: చూ, మెడ; 4.ప్రాసాదమువంటికిటికీ:చూ,వాతాయనము
ప్రిఘణము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ప్రిఘాణము. తలవాకిటికి ప్రక్కనుండెడు చిన్నగది, హజారము· చూ, సదనము. 1; 2. ఇనుపగుదియ: చూ, బాణము. 1; 3. రాగిబిందె: చూ, పాత్రము. 6-ర్ఘ. [ఘణము. 1.
ప్రిఘాణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్ర
ప్రిఘారము.సం.వి.అ. పుం. రూ-ప్రాఘారము. జలాదిధార, కాఱుట: చూ, స్రివము.
ప్రిఘూర్ణము. సం. విశ. మిక్కిలి తిరుగుడుగలది: చూ, వ్యాఘూర్ణితము.
ప్రిచండము. సం. వి. అ. పుం.1. తెల్లగన్నేరు*: చూ, హయమారకము; విశ. 2. చేరరానిది;

3. వాఁడిమిగలది: చూ, శితము. 1; 4. సా ధ్యముకానిది: చూ, ముగ్గొయ్య. 2.

ప్రిచక్రియు. సం. వి. అ. న. ప్రియాణమైన సేన: చూ, సేన. 1.

ప్రిచయము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సమూహము; 2. అనుదాత్తస్వరవిశేషము: చూ, స్వరము. 2. [వాఁడు: ఘూర్ణితుఁడు.

ప్రిచలాయితుఁడు. సం. విశే. కునికిపాటుపడు

ప్రిచారము. సం. వి. అ పుం. 1. ప్రచేరము తిరుగుట చూ, సంచారము. 1; 2. కులాచారము: చూ, వర్తనము. 1; 3. చూ, వ్యాపనము; 4. ప్రవేశనిర్గమమార్గము: చూ, మార్గము. 1.

ప్రిచారములు. అం. (మల్లశాస్త్రములోనివి) భ్రాంతము, ఉద్భ్రాంతము, అప్లుతము, అవిష్కృతము, ఆహీకము, అవిధము, ఆకరము, అవికరము, వికృతము, మిశ్రితము, మానవము, నిర్మర్యాద, చిత్రికము, భిన్నము, సవ్యజానువు, అపసవ్యజానువు, క్షిప్రము, దుర్ధృతము, సవ్యబాహువు, వినీతబాహువు, త్రిబాహువు, సవ్యోత్తరము, ఉత్తరము, సవ్యకరము, తుంగబాహువు, ప్రిధతము, యోధికము, అపృష్టప్రివాహారణము, వల్గితము, కుంచితము, స్వస్తికము, గుడంబము (32). [శము. 2.

ప్రిచాలము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రివా

ప్రిచురము. సం. విశే. 1. అధికము: చూ, హేరాళము; వా. 2. వెల్లడియైనది, చిట్టు: చూ, స్పష్టము.

ప్రిచేతసుఁడు. సం. వి. స్. పుం. రూ-ప్రిచేతుఁడు-ప్రాచేతసుఁడు. 1: చూ, వరుణుఁడు; 2. వాల్మీకుఁడనుముని: చూ, సన్యాసి; విశే. 3. గొప్పమనస్సు కలవాఁడు.

ప్రిచేతుఁడు. సం. వి, విశే.—పై.—

ప్రిచోదనము. సం. వి. అ.న: చూ, ప్రేరేచుట.

ప్రిచోదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, వాఁకుడు*; 2. సంగడిశెడ్డు. చూ, హోదము (పీలి.)

ప్రిచోదితము. సం. విశే: చూ, ప్రేరితము.

ప్రిఛ(చ్ఛ)ర్దిక. సం.వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాంతి.

ప్రిచ్ఛదపటము. సం. వి. అ. పుం. 1. గవుసెన: చూ, వస్త్రము; 2. పఱచెడుబట్ట: చూ, వస్త్రము

ప్రిచ్ఛదము. సం. వి. అ. పుం. 1.=ప్రచ్ఛేదము: చూ, వస్త్రము; వా. 2. కప్పుడు. చూ, స్థగనము.

ప్రిచ్ఛన్నము. సం. వి. అ. న 1. లోవాకిలి, అంతర్ద్వారము: చూ, వాకిలి; 2. కప్పఁబడినది. చూ, స్థగితము.

ప్రిచ్ఛాదనము. సం వి. అ. న. 1. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము; 2. చూ, ప్రిచ్ఛదము. 2. [నము చేయు.

ప్రిచ్ఛాదించు సం. స. క్రి. కప్పు: చూ, స్థగ

ప్రిచ్ఛాదితము. సం. విశే: చూ, ప్రచ్ఛన్నము 2.

ప్రిజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=సజే. 1. సంతానము, కులము: చూ, సంతతి.1; 2. జనము, మంది: చూ, సంతతి. 1.

ప్రిజంఘాగ్రము. సం. వి. అ. న. మోఁకాలిమొదలు: చూ, హజ్జే.

ప్రిజనము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆవు ఎనుము లోనగువాని తొలిమోలు: చూ, వెద. 3; 2. చూలొనట్టికాలము: చూ, వెద. 3.

ప్రిజవి. సం. విశే. (న్. ఈ. న్): చూ, వేగిరకాఁడు. [సూతిక.

ప్రిజాత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పురుటాలు: చూ,

ప్రిజాపతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; అం. 2: చూ, బ్రహ్మలు.

ప్రిజావతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తోడఁబుట్టి

నవానిభార్య: చూ, భార్య; 2. అన్నపెండ్లాము, వదినె: చూ, భార్య.

ప్రజ్ఞ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=పగ్గ 1: చూ, బుద్ధి; 2.=: చూ, పగ్గియ.2; 3.=:చూ,పగ్గియ. 3.

ప్రజ్ఞాకాయుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు.

ప్రజ్ఞానము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, బుద్ధి; 2. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.

ప్రజ్ఞాపత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పుస్తకమందు గుఱుతువేసిన కాగితము:చూ,సంపుటము. 3.

ప్రజ్ఞుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుఁడు; విణ. 2: చూ, ప్రజ్ఞువు.

ప్రజ్ఞువు. సం. విణ. (ఉ). దొడ్డికాళ్లవాఁడు: చూ, సంజ్ఞువు.

ప్రజ్వలనము. సం. వి. అ. న: చూ, జ్వలనము.

ప్రజ్వలించు. సం. స. క్రి: చూ, జ్వలించు.

ప్రజ్వలితము. సం. విణ. 1. మండినది, జ్వలితము: చూ, శోధితము; 2. ప్రకాశించినది: చూ, శోధితము. [చూ, సండీనము.

ప్రడీనము. సం. వి. అ. న. మొదటియెగురు:

ప్రణతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నమ్రత: చూ, వినయము. 1; 2. నతి: చూ, హణిగెలు.

ప్రణతుఁడు. సం. విణ. 1. మిక్కిలివంగినవాఁడు: చూ,వినమ్రుఁడు; 2. నమస్కరించినవాఁడు: చూ, వినతుఁడు; 3. శిక్షింపఁబడినవాఁడు: చూ, శిక్షితుఁడు. 1.[చూ, మ్రొక్కు.

ప్రణమిల్లు. సం. అ. క్రి. ప్రణామముచేయు:

ప్రణయకోపము. సం. వి. అ పుం: చూ, పొలయలుక.

ప్రణయము. సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహము; 2. ప్రార్థన: చూ, స్తోత్రము; 3: చూ, వినయము. 1; 4:చూ, విశ్వాసము; 5. పరిచయము: చూ, సంస్తవము 1.

ప్రణయించు. సం. స. క్రి. జ్వలింపఁజేయు. కళా. 8, ఆ. 26.

ప్రణయిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ప్రియురాలు: చూ, స్త్రీ; విణ. 2. ప్రేమగలఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

ప్రణవము సం. వి. అ. పుం: అక్షరము, ఓమ్, ఓంకారము, కలాపము, తారి. (మిక్కిలి స్తోత్రము చేయఁబడునది.) (ఓ 3 మ్-ఓమ్-ఓం=ప్రణవము, ఓంకారము, ఉద్గీథము, ఏకాక్షరము, తారకము, శబ్దబ్రహ్మము) ఓంకారము పరబ్రహ్మముయొక్క నామములన్నిటియందును సర్వోత్కృష్టమైన నామము. మిగిలిన నామములెల్ల దీనియందంతర్గతములు. "ఓంఖంబ్రహ్మ" యజుః. ౪౦. ౧౭. "అవతిరక్షతీత్యోమ్" రక్షించుటచేత "ఓమ్"; "ఆకాశమివవ్యాపకత్వాత్ ఖమ్" ఆకాశమువలెసర్వవ్యాపకుఁడగుటచే"ఖమ్" "సర్వేభ్యో బృహత్త్వాద్బ్రహ్మ" అన్నింటికంటె గొప్పవాఁడగుటచే "బ్రహ్మము" కాన ఓంకారము సర్వవ్యాపకుఁడైన పరబ్రహ్మస్వరూపము. ఇక్కడ ఓంకారము బ్రహ్మప్రాప్తికిరూఢియైనట్టియు, పూర్ణమైనట్టియు సాధనమని స్పష్టీకరించుటకే అదిబ్రహ్మముతో అభేదముగ (తద్రూపముగ) చెప్పఁబడినది. ఏదేని ఒకసాధనమును రూఢియైనదని చెప్పవలసివచ్చినపుడు సాధనమనియే చెప్పక సాధ్యవస్తువుతో నేకరూపకముగ (తద్రూపముగ) చెప్పునాచారముగలదు. దీనికి ఔపచారిక ధర్మమందురు. ఉదా:—ఆయుర్వృద్ధియందు ఘృతము ఉత్కృష్టమైన సాధనమని చెప్పుటకు "ఆయుర్వైఘృతమ్" "యథార్థముగ ఘృతము ఆయువే" అని చెప్పఁబడినది. అట్లే ఇక్కడ ఓంకారము బ్రహ్మమని చెప్పఁబడినది. (చూ, ఉద్గీథము) "సర్వేవేదా యత్పదమామనన్తి తపాగ్ంసి సర్వాణిచయద్వదన్తి। యదిచ్ఛంతో బ్రహ్మచర్యం చరన్తి తత్తేప

దగ్ంసంగ్రహేణ బ్రవీమ్యో మిత్యేతత్॥" కఠ. ౨. ౧౫. అన్ని వేదములును సమస్త ధర్మానుష్ఠాన రూపతపశ్చరణమును, ఎవనిని చెప్పుచే గొనియాడుచుండునో, ఎవనినిఁబొందఁగోరి బ్రహ్మచర్యవ్రతము నాచరించుచున్నారో అట్టి పరమేశ్వరుని యొక్క ఉత్తమ నామమే ఓంకారము. "ఓమిత్యేకాక్షరం బ్రహ్మవ్యాహరన్మామనుస్మరన్। యఃప్రయాతిత్యజన్దేహం సయాతి పరమాం గతిమ్॥" భగవద్గీత. ౮. ౧౩. "ఓంతత్సదితి నిర్దేశో బ్రహ్మణ స్త్రివిధః స్మృతః।" భ. గీ ౧౭. ౨౩. (చూ, ఓమ్.) "తస్మాగోమిత్యు దాహృత్య యజ్ఞదానతపఃక్రియాః। ప్రవర్తన్తే విధానోక్తాః సతతం బ్రహ్మవాదినామ్." భ. గీ. ౧౭. ౨౪. "ప్రణవోధనుః శరోహ్యాత్మా బ్రహ్మతల్లక్ష్యముచ్యతే। అప్రమత్తేన వేద్ధవ్యంశరవత్తన్మయోభవేత్ ॥" ముండక. ౨. ౨. ౪. "తస్యవాచకః ప్రణవః" పాతంజలి యోగదర్శనమ్. ౧. ౨౭. ఆయీశ్వరునకు "ప్రణవమే" (ఓంకారమే) నామధేయము. "తజ్జపస్తదర్థ భావనమ్." ౧. ౨౮. "తతః ప్రత్యక్చేతనాధిగమో ప్యంతరాయాభావశ్చ. ॥" ౧. ౨౯. "ప్రణవః సర్వవేదేషు" భ. గీ. ౭. ౮. "తైలధారావదచ్ఛినం దీర్ఘం ఘంటానినాదవత్। అప్లుతంప్రణవస్యాంతంయస్తంవేదసవేదవిత్। "ఓమితి బ్రహ్మ। ఓమితీదగ్ం సర్వమ్।" తైత్తి. శి. ౮. "అవతేష్టిలోపశ్చ॥" ౧. ౧౪౧ అని పాణిని యొక్క ఉణాదిసూత్రము. "ఓమభ్యాదానే ॥" ౮. ౨. ౮౭. "ఓంశబ్దస్యప్లుతః స్యాదారమ్భే। ఓ 3 మ్ అగ్నిమీళేపురోహితమ్।" మంత్రారంభమందు "ఓమ్" శబ్దముయొక్క ఉచ్చారణ ప్లుతము. ప్లుతము త్రిమాత్రికము. కాన "ఓ" తరువాత "3" అంకెవ్రాయఁబడును; "ఓ 3 మ్." "అప్లృ" ధాతువునుండి "తస్మా దాపేదోంకారః సర్వమాప్నోతీత్యర్థః॥" గోపథ. బ్రా. ౧, ౨౬. ఇది బ్రాహ్మణ గ్రంథకారుల మతము. "అకారం చాప్యుకారంచ మకారంచప్రజాపతిః। వేదత్రయాన్ని రదుహద్ భూర్భువః స్వరితీతి చ॥" మను. ౨. ౭౬. ఇది స్మృతికర్తల మతము. "ప్రకృష్టోనవః ప్రణవః, పుష్కలస్తోత్రమిత్యర్థః, ణుస్తుతావితిధాతోః, యద్వాప్రణౌతి ప్రస్తూయతే అనయాబ్రహ్మేతిప్రణవః॥" పుష్కలమైనట్టి స్తోత్రము ప్రణవము; "ప్రాణాన్ సర్వాన్ పరమాత్మని ప్రణానయతీత్యే తస్మాత్ప్రణవః। చతుర్థావస్థిత ఇతి సర్వదేవవేదయోనిః సర్వవాచ్యవస్తు ప్రణవాత్మకమ్.॥" అథర్వశిఖోపనిషత్; "దేవాశ్చేతి సంధత్తాం సర్వేభ్యోదుఃఖభయేభ్యః సంతారయతీతితారణాత్తారః." (చూ, గాయత్రి.) ఇత్యాది విశేషంబులెల్ల ప్రణవము మంత్రరాజములలోని కెల్లశిరోమణియని చెప్పుచున్నవి. (గాయత్రీమంత్రార్థవివరణము) "తే. పురుషసూక్తము శ్రీసూక్తమును జపింపఁ, బావమాని జపింపఁదత్ప్రగతమీఱ, నర్థిశతరుద్రియంబు పంచాక్షరంబు, ప్రణవమంత్రంబు జపియింబఁబ్రతిదినంబు." కాశీ. 3, ఆ. 82.

ప్రణిహితము. సం. విణ. (యూ-ప్రణిహితము) 1. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము; 2. ఒప్పుకొనఁబడినది: చూ, స్వీకృతము. 1; 3. ఉంచేబడినది: చూ, వ్యూఢము. 2.

ప్రణాదము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పోటెట్టు; 2. గట్టిమ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2; 3. చెవుడు: చూ, బాధిర్యము.

ప్రిణామము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రిణతి.2.
ప్రిణాళము. సం. వి. అ. పుం. రూ- ప్రినాళము: చూ, రూ_ప్రిణాళి.
ప్రిణాళి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాలువ (లేక) తూము, నీళ్లుపోవుటకు భూమిలోత్రివ్విన కోవి (అనికొండఱు): చూ, వాహనము.2.
ప్రిణాళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.—పై.—: వా. 2. క్రిమము, ఏర్పాటు, పద్ధతి.
ప్రిణిధి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. వేగువాఁడు: చూ, సందేశహరుఁడు; 2. ప్రార్థన: చూ, స్తోత్రిము. [హణము.
ప్రిణిపత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పాదగ్రి
ప్రిణిపాతము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
ప్రిణిహితము. సం. విణ: చూ, రూ-ప్రిణహితము. [చూ, పాత్రిము. 6.
ప్రిణీత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యజ్ఞపాత్రిము:
ప్రిణీతము. సం. వి. అ. పుం. 1. మంత్రిముచేత సంస్కరింపఁబడిన అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; విణ. 2. చేయఁబడినది: ఆహితము, ఉద్ధృతము, కృతము: చూ, వ్యాపారము. 1; 3. చొప్పింపఁబడినది; 4. త్రోయఁబడినది, నికృతము, పొల్లు: చూ, విద్ధము. 2; 5. నీళ్లుపోసి వండఁబడినది. [చూ, స్తుతము.
ప్రిణుతము. సం. విణ. మిక్కిలిపొగడఁబడినది:
ప్రిణుతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మిక్కిలిపొగడిక: చూ, స్తోత్రిము. [చూ, స్తుతించు
ప్రిణుతించు. సం. స. క్రి: మిక్కిలిపొగడు:
ప్రిణేయము. సం. విణ: చూ, వశ్యము.
ప్రిణేయుఁడు. సం. విణ: చూ, వశ్యుఁడు.
ప్రితతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. (రూ-పతతి-ప్రితత-ప్రితతి) 1. లత*: చూ, వృక్షము; 2: చూ, విరివి. 2.
ప్రితనము. సం. విణ: చూ, పురాతనము.
ప్రితప్తము. వా. విణ. కాఁచేఁబడినది: చూ, శాప్రిణ. 2.
ప్రితలము. సం. వి. అ. న. 1. ఒకపాతాళము: చూ, లోకము. 1; పుం. 2: చూ, పాణి. 1.
ప్రితలాల్పభాండము. సం. వి. అ. న: చూ, పాత్రిము. 6-౨౯.
ప్రితాపము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రిభావము. 1; 2. వాఁడిమి: చూ, వేఁడిమి. 3; అం. 3: చూ, వేశావశ్యపాంగములు.
ప్రితాపరుద్రీయము. అం. (విద్యానాథుఁడువ్రాసెను): చూ, కావ్య నాటకములు.
ప్రితాపవంతుఁడు సం. విణ: దండి.
ప్రితాపవరాటి. అం. చూ, వరాట్యుపాంగములు (అంగము. 9).
ప్రితాపశేఖరము. అం: చూ, జన్యతాళములు.
ప్రితాపనము. సం. వి. అ. పుం. తెల్లజిల్లేడు*: చూ, వికీరణము.
ప్రితాపించు సం. అ. క్రి. ప్రితాపముపొందు.
ప్రితారకుఁడు. సం. విణ: చూ, వంచకుఁడు.1.
ప్రితారణము. సం. వి. అ. న: చూ, వంచన.
ప్రితారించు. సం. స. క్రి: చూ, వంచించు.
ప్రితారితుఁడు. సం. విణ. మోసపుచ్చేఁబడినవాఁడు: చూ, వంచకుఁడు.
ప్రితి. సం. అవ్య. 1. తుల్యము: చూ, సమానము. 2; 2. ప్రితికి ప్రితి: ఆదర్శము, ప్రితిబింబము. (తె).- నకలు, కాపి, పాటూ; 3. మారు. జై. 8, ఆ. 107: చూ, సమానము. 2; వా. 4. ఒకగ్రింథము "అనేకప్రితులు చదివితిని"; బ. 5. గ్రింథములసంఖ్య; వా అవ్య. 6. వ్యతిరేకమును తెపపును. "యతి అనిన ప్రితియనును"; 7 (విరామములేకుండఁగ) ఒక్కొకటివంతున అను దానిని తెలుపును "ప్రితిశబ్దము, ప్రితి విషయము, ప్రితి మ ని షి, ప్రితి దినము" మొ: ఉప. 8. ౧. ప్రితికారము=ఇచేట 'ప్రితి'

అనునది ధాత్వర్థమును బదులుచేయుట అను నర్థముగా మార్చినది; ౨. ప్రతికూలము= ఇచేట కూలశబ్దముతో సమసించి వ్యతిరేకమైన అనునర్థము నిచ్చుచున్నది; ౩. ప్రతిఘటనము=ఇచేట ధాత్వర్థమును మాఱొడ్డుట అను నర్థమునకు మార్చినది; ౪. ప్రతిజ్ఞ= ఇచేట ధాత్వర్థమును 'ప్రతిన' యను నర్థము కల దానినిగా మార్చినది; ౫. ప్రతిదానము=ఇచేట తిరిగి అనునర్థముకలది); అం. 4· చూ, శ్రుతులు. [భూషణము. 2.

ప్రతికర్మము. సం. వి. న్. న. కైసేఁత: చూ,

ప్రతికారము. సం. వి. అ. పుం: ప్రతికృతి, ప్రతివిధానము. (తె)—మాఱుచేఁత-మాఱుసేఁత. (చూ, ప్రతి. 8).

ప్రతికూలమగు. మి. అ. క్రి· చూ, ఎదురుచు 1.

ప్రతికూలము. సం. విణ. అనుకూలముకానిది· చూ, సవ్యము. 3. (చూ, ప్రతి. 8.)

ప్రతికృతము. సం. విణ. మాఱుచేయఁబడినది.

ప్రతికృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. ప్రతిమ: చూ, హరిణి. 3; 2: మాఱురూపు; 3: చూ, ప్రతికారము. [వ్యాఘ్రుఁడు. 2.

ప్రతికృష్టుఁడు. సం. విణ. అడిబండ: చూ,

ప్రతిక్రియ. సం.వి. ఆ. స్త్రీ 1: ఉపక్రమము, చికిత్స, ప్రక్రమము, ప్రతీకారము; 2: చూ, మందు 1. [సెకనుసెకను.

ప్రతిక్షణము. సం క్రి. విణ. అనుక్షణము· చూ,

ప్రతిక్షిప్తుఁడు. సం. విణ. 1: చూ, ప్రతికృష్టుఁడు; 2. అడ్డగింపఁబడినవాఁడు; 3. పంపఁబడినవాఁడు. [టు: చూ, సంభావన. 3.

ప్రతిఖ్యాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిచెప్పు

ప్రతిగృహీత. సం. విణ. దానము పుచ్చుకొనువాఁడు: చూ, స్వీకృతుఁడు. (గ్రహీత)

ప్రతిగృహీతుఁడు. సం. విణ. దానము పుచ్చుకొన్నవాఁడు: చూ, స్వీకృతుఁడు.

ప్రతిగ్రహము. సం. వి. అ. పుం. 1. పట్టు, పుచ్చుకొనుట: చూ, స్వీకారము. 2; 2. దానద్రవ్యము; 3. సేనకు వెనుకటిబలము (ఎక్కుడరాజెతానుండి తనసైన్యము గాసిఁ జెందకుండునట్లు చేపట్టివచ్చునో ఆసైన్యము వెనుక ఇన్నూఱు విండ్లపట్టువనుండు ప్రత్యేకమైన మూఁక); 4. తమ్మపడిగము· చూ, పాత్రము. 6; 5. గ్రహభేదము; అం. 6· చూ, కర్మములు. 3; 7· చూ, గురుమతమున వ్యూహాంగములు. (తకారాది అనుబంధములో చూడుము); 8. చూ, శుక్రమతమున వ్యూహాంగములు.

ప్రతిగ్రహించు. సం. స. క్రి. దానముపుచ్చుకొను. [గ్రహము. 4.

ప్రతిగ్రాహము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రతి

ప్రతిగ్రాహ్యము. సం. విణ. పుచ్చుకొనఁదగినది, గ్రాహ్యము: చూ, స్వీకృతము. 2

ప్రతిఘటనము. సం. వి. అ. న. ఒడ్డారము. (చూ, ప్రతి. 8): చూ, మాఱొడ్డు. 1.

ప్రతిఘటించు. సం. అ. క్రి మాఱొడ్డు: చూ, పక్కిలించు.

ప్రతిఘము. సం. వి అ. పుం. 1: చూ, రోషము; 2: చూ, మాఱుదెబ్బ; 3. పగతీర్చుకొనుట; 4. మూర్ఛ: చూ, రోగము. 1.

ప్రతిఘాతనము. సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ, హింస. 1. [కొనువాఁడు.

ప్రతిఘాతి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) పగతీర్చు

ప్రతిచ్ఛాయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ప్రతికృతి 1-2-3.

ప్రతిజాగరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, హెచ్చరిక. (కాచుట అని కొందఱు)

ప్రతిజ్ఞ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=పంతము: చూ, స్పర్థ. 4; 2: చూ, సమ్మతము. 1.

ప్రతిజ్ఞాతము. సం. విణ: చూ, స్వీకృతము. 1.

ప్రతిజ్ఞాతవ్యము. సం. విణ. 1 అంగీకరింపఁదగి

నది: ప్రతిజ్ఞేయము; 2. ప్రతిజ్ఞ చేయఁదగి నది. ప్రతిజ్ఞేయము.
ప్రతిజ్ఞానము. సం వి. అ న. చూ, ప్రతిజ్ఞ 2.
ప్రతిజ్ఞేయము సం. విశే. చూ, ప్రతిజ్ఞాతవ్యము.
ప్రతితాళము. అం చూ, జన్యతాళములు.
ప్రతిదానము. సం. వి. అ. న 1. వస్తువులమా ఱుపు చూ, వినిమయము; 2 దాఁపనిచ్చిన దానిని మరల నిచ్చుట (చూ, ప్రతి. 8)
ప్రతిధారణము సం వి. అ. న చూ, యుద్ధము
ప్రతిదినము సం. వి. అ న. (పాండు. 2, ఆ 116) అనుదినము, ప్రత్యహము, దినదినము (తె)—నాఁడునాఁడు- నానాఁడు (చూ, రోజు)
ప్రతిదివుఁడు. సం. వి. వ్. పుం చూ, సూర్యుఁడు
ప్రతిధ్వని సం. వి ఇ. పుం. చూ, ప్రతిధ్వానము. [చూ, శబ్దించు
ప్రతిధ్వనించు. సం అ. క్రి మాఱుమ్రోయు.
ప్రతిధ్వానము. సం వి. అ. పుం మాఱుమ్రోఁత. చూ, స్వరము 2.
ప్రతిన వై. వి.=ప్రతిజ్ఞ. చూ, ప్రతిజ్ఞ. 1
ప్రతినిధి. సం. వి ఇ. పుం. 1: చూ, ప్రతికృతి. 1; 2: చూ, మాఱు. 1; వా. విశే 3. ఒకనికి బదులుగా వచ్చినవాఁడు.
ప్రతినిష్టము. సం విశే. పట్టుపట్టఁబడినది.
ప్రతినివేశము. సం. వి. అ.పుం అక్కఱ,పట్టు: చూ, స్పర్థ 4.
ప్రతిపక్షుఁడు. సం వి అ. పుం. 1:చూ, శత్రువు. 1; 2: చూ, ప్రతివాది.
ప్రతిపత్తి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1· చూ, సన్మానము; 2· చూ, ప్రాల్లేఖము. 2, 3: చూ, సామర్థ్యము. 1, 4: చూ, సాహసము. 1; 5. ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1; 6 పదప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1.
ప్రతిపత్తు. సం. వి. ద్. స్త్రీ. 1.=పాడ్యమి: చూ, హరివాసరము; 2: చూ, ప్రాల్లేఖము.2:
ప్రతిపదార్థము. సం. వి. అ పుం. 1: ఖండాన్వయము, దండాన్వయము; వా. 2. ప్రతిశబ్దముయొక్క అర్థము
ప్రతిపన్నము సం విశే 1 చూ, స్వీకృతము. 1; 2 చూ, వ్యక్తము. 2
ప్రతిపాదకము సం.విశే. 1.ఇచ్చునది; 2. కలిగించునది ఆపాదకము, ఆపహము, ఉత్పాదకము, ఉపపాదకము(చూ, సంఘాతము); 3 తెలుపునది. చూ, వ్యక్తము. 2; 4. నిరూపించునది.
ప్రతిపాదనము సం. వి. అ. న. 1 ఇచ్చుట: చూ, స్పర్శము. 3, 2 కలిగించుట· చూ, సంభవము. 1, 3 తెలుపుట (చెప్పుట): చూ, ప్రస్తావము 2; 4. నిరూపించుట.
ప్రతిపాదించు. సం. స. క్రి. 1. కలిగించు. చూ, సృజించు; 2. తెలియఁజెప్పు: చూ, స్పష్టీకరించు, 3: నిరూపించు, నిర్ధరించు
ప్రతిపాదితము. సం. విశే ప్రతిపాదింపఁబడినది.
ప్రతిపాద్యము. సం. విశే ప్రతిపాదింపఁదగినది.
ప్రతిపాలకుఁడు సం విశే: చూ, సంరక్షకుఁడు.
ప్రతిపాలనము. సం. వి.అ న:చూ, సంరక్షణము.
ప్రతిపాలించు. సం. స. క్రి: చూ, సంరక్షించు.
ప్రతిప్రస్థాతుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఋత్విజుఁడు [బింబము. 1.
ప్రతిఫలనము సం. వి అ. న. చూ, ప్రతి
ప్రతిఫలించు. సం. అ. క్రి. మాఱురూపము తోఁచు.ప్రతిబింబించు [వికారము 1.
ప్రతిఫలితము. సం. విశే. ప్రతిఫలించినది: చూ,
ప్రతిబంధకము. సం. విశే. అడ్డగించునది, ప్రతిరోధకము: చూ, రుద్ధము. 1.
ప్రతిబంధము. సం. వి. అ. పుం. అడ్డగింత: చూ, సంరోధము. [సంరోధించు.
ప్రతిబంధించు. సం. స. క్రి. అడ్డగించు: చూ,

ప్రతిబద్ధుఁడు. సం. విణ. 1. అడ్డగింపఁబడిన వాఁడు; 2. ప్రతిహతుఁడు; 3. మనసు చెడిన వాఁడు: చూ, హతుఁడు. 3.

ప్రతిబింబము. సం. వి. అ.న. 1 ప్రతిఫలనము: చూ, వికారము 1; 2. ప్రతిమ చూ, ప్రతికృతి 1;వా 3.ప్రతికిప్రతి చూ, ప్రతి 2

ప్రతిబింబించే సం. అ. క్రి చూ, ప్రతిఫలించే

ప్రతిబింబితము సం విణ చూ, ప్రతిఫలితము

ప్రతిభ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. అప్పటప్పటికి వికసించెడు బుద్ధి చూ, ప్రాజ్ఞుఁడు 2

ప్రతిఘటుఁడు. సం. వి అ పుం. చూ, శత్రువు 1

ప్రతిభయము. సం. వి. అ న. 1 భయానకరసము: చూ, రసములు; విణ 2 భయానకరసముగలది చూ, రసములు

ప్రతిభావిశేషశాలిత్వము అం చూ, సుగుణములు

ప్రతిభువు సం వి. ఊ పుం పూఁటకాఁపు చూ, లగ్నకుఁడు. 1.

ప్రతిభూత్వము సం. వి. అ. న: చూ, పూఁట 4.

ప్రతిమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1 =పతిమ: చూ, ప్రతికృతి 1; 2. ఏనుఁగువాహిత్థము (క్రింది కొమ్ములనడిమిచోటు, ప్రతిమానము: చూ, హస్తి; 3. తడగట్టెడిఒద్దిక: ప్రతిమానము (తె).—ఒద్దిక.

ప్రతిమధ్యము. అం: చూ, జన్యతాళములు.

ప్రతిమానము. సం. వి. అ. న: చూ, ప్రతిమ

ప్రతిమార్గకము. సం వి. అ. పుం: ఉపరింగము, త్రింగ-త్రింగము, ప్రతిమార్గపురము.

ప్రతిమార్గపురము. సం. వి. అ. పుం —పై—

ప్రతిమాల సం. వి.ఆ.స్త్రీ అంతాదిగ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3

ప్రతిముక్తము. సం. విణ. 1. కట్టఁబడినది (వస్త్రము): చూ, వస్త్రము; 2. తొడుగఁబడినది (కవచము): చూ, వారవారణము.

ప్రతిముఖసంధి. అం.(ప్రతిముఖము)ఒక నాటక సంధి, యత్నబిందువులచే ప్రతిముఖసంధి: చూ, సంధులు.

ప్రతిమోక్షము అం: చూ, దానపంచకము. (దానపంచకమునందలి పదములలో నిలతిమోక్షము ను ప్రతిమోక్షముగ చేయునపుఁడు)

ప్రతియత్నము సం. వి. అ. పుం. 1 ఇచ్ఛ: చూ, వాంఛ; 2. అనుకూల్యము: చూ, స్నేహము. 1;3 చూ, ప్రతీకారము 1,4: చూ, సంస్కారము. 6

ప్రతియాతన సం వి. ఆ స్త్రీ. 1. చూ, ప్రతికృతి. 1; 2 తుల్యయాతన [విరోధము. 1.

ప్రతియోగము. సం. వి అ పుం. పగ చూ,

ప్రతియోగి సం విణ. (న్ ఈ న్). చూ, ప్రతిపక్షుఁడు. 1. [ము 1.

ప్రతిరోధకము సం. విణ చూ, ప్రతిబంధక

ప్రతిరోధము. సం. వి. అ పుం 1.ఎదిరించుట: చూ, లూటీ 4; 2. దొంగతనము చూ, హరణము. 1.

ప్రతిరోధించే. సం స.క్రి: చూ, ప్రతిబంధించే.

ప్రతిరోధి. సం. వి న్. పుం. 1. ఎదిరించువాఁడు: చూ, ప్రతిపక్షుఁడు 1—2; 3.దొంగ: చూ, హారకుఁడు 1 [ముకలది.

ప్రతిలోమము. సం. విణ. అవరోహణ క్రమ

ప్రతివచనము. సం. వి. అ. న: చూ, ప్రతివాక్యము. [పరవసథము.

ప్రతివసథము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

ప్రతివసించే సం. అ క్రి. ఉండు: చూ, వసించే

ప్రతివస్తూపమ. అం: చూ, అలంకారము. 3. (ఉపమానోపమేయ వాక్య సమత్వము. "ఉదా.—చాపమున శూరుఁడుండగు. తాపమున సూరుఁడు దగు.")

ప్రతివాక్యము. సం వి. అ. న. మాఱుమాట: చూ, సమాధానము. 4.

ప్రతివాది. సం. విణ. (న్. ఈ. న్) వాదికి ప్రతిపక్షము వాఁడు: చూ, శత్రువు. 1.

ప్రతివాదించు. సం. అ. క్రి. వాదికి ప్రతిపక్షముగా మాటాడు. [గులనుండువాఁడు.

ప్రతివాసి సం. విణ.(న్ ఈ న్.)ఇరుగుపొరు

ప్రతివిధానము. సం.వి.అ న: చూ,ప్రతికారము.

ప్రతివిరోధి. సం వి. ఇ. పుం: ప్రతిరోధి. 2

ప్రతివిష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.(విషమునకువిరోధి) అతివస*: చూ, విష.

ప్రతివేశము. సం వి. అ పుం. ఇరుగుపొరుగు ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

ప్రతిశాసనము. సం. వి. అ.న.పిలిచిపనిపంచుట.

ప్రతిశీర్షకము. సం వి. అ. న. కుదువ: చూ, వారకము (1) [చూ, రొంప

ప్రతిశ్యాయము. సం వి అ. పుం.=పడిసెము

ప్రతిశ్రయము. సం. వి. అ.పుం. 1.=పడిసెము: చూ, రొంప; 2. ఇల్లు. చూ, సదనము 1, 3 ప్రాపు: చూ, సన్నిధానము. 2; 4. కొలువుకూటము.చూ, సభ. 2; 5.సత్త్రువు: చూ, సదనము. 1.

ప్రతిశ్రవము. సం. వి. అ. పుం.చూ, ప్రతిజ్ఞ.2.

ప్రతిశ్యాయము. సం. వి. అ. పుం.=పడిసెము: చూ, రొంప. [నము.

ప్రతిశ్రుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, ప్రతిధ్వా

ప్రతిషిద్ధము. సం. విణ. నిషేధింపఁబడ్డది: నిషిద్ధము, బహిష్కృతము.

ప్రతిషేధకుఁడు. సం. విణ. నిషేధించువాఁడు.

ప్రతిషేధము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రతిబంధము; అం. 2: చూ, అలంకారము. 3. (ముందుచేసినపని యొగతాళి యన్నట్లు దానికి వ్యతిరిక్తముగఁజెప్పు ప్రొఢవాక్యము. "ఉ..ఓయీకృష్ణ! జలక్రీడలుగాదు వాఁడిగల బాణయుద్ధముసుమీ.")

ప్రతిషేధించు. సం. స. క్రి: చూ, ప్రతిబంధించు.

ప్రతిష్టంభము. సం. వి. అ. పుం:చూ, ప్రతిషేధము. 1 [రుద్ధము. 1.

ప్రతిష్టబ్ధము. సం. విణ. అడ్డగింపఁబడినది:చూ,

ప్రతిష్ఠ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గౌరవము:చూ, సన్మానము; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. శాశ్వతముగ నిలుపుట; 4. నేల: చూ, భూమి. 1; 5: చూ, ఛందస్సులు; 6. కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1.

ప్రతిష్ఠము అం: చూ, దండవ్యూహములు.

ప్రతిష్ఠించు. సం. స. క్రి. శాశ్వతముగనిలుపు.

ప్రతిష్ఠితము. సం. విణ. శాశ్వతముగనిలుపఁబడినది: చూ, శాశ్వతము.

ప్రతిసరము. సం. వి. అ. పుం, న 1. ఏనుఁగు కుంభముల క్రిందిచోటు: చూ, హస్తి; 2. చేతఁగట్టుకొనుతోరము,కంకణము: చూ, ప్రతనూత్రము; 3. చూ, భూషణము. 2; పుం. 4. కడియము: చూ, భూషణము. 2; 5. పూచండ: చూ, భూషణము. 2; 6. ఒకానొకమంత్రము:చూ, మంత్రము 1; 7. సేనవెనుకటి దిక్కు: చూ, సేన. 1; 8.ప్రగాఢుఁడు చూ, పూరము.3; విణ.9: చూ, నియోక్తవ్యము.

ప్రతిసర్గము. అం: చూ, పురాణము. 6.

ప్రతిసీర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కటము, కాండపటము, యవనిక.(లె)— చాఁప, డేరాను, తెరచాఁప (చూ,వస్త్రము.) [స్పర్ధ. 1.

ప్రతిస్పర్ధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పోటి: చూ,

ప్రతిస్పర్ధించు. సం. అ. క్రి. పోటీచేయు. కాశీ. 2, ఆ. 98: చూ, స్పర్ధించు.

ప్రతిహతి. సం. వి. ఇ.స్త్రీ: చూ, ప్రతిబంధము

ప్రతిహతుఁడు. సం. విణ: చూ, ప్రతిబద్ధుఁడు

ప్రతిహర్తుఁడు. అం: చూ, ఋత్విజుఁడు.

ప్రతిహారకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. (రూ-ప్రతిహారికుఁడు-ప్రాతిహారకుఁడు.) గారడివిద్య

యందు నేర్పరియైనవాఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి.

ప్రతిహారతరము. అం: చూ, శస్త్రములు.

ప్రతిహారి. సం. వి. న్. పుం.=పడిహారి: చూ, ప్రతిహారుఁడు. 1-2.

ప్రతిహారుఁడు. సం. వి. అ. పుం =పడిహారి. 1. కటిక: చూ, వేత్రహస్తుఁడు, 2 ఉపస్థితుఁడు, కక్షావేక్షకుఁడు, క్షత్త, గర్వాటుఁడు, దండి, దౌవారికుఁడు, ద్వారపాలకుఁడు, ద్వార్స్థితుఁడు, ద్వార్స్థుఁడు, ప్రతిహారి-ప్రతీహారుఁడు. (తె).-గొల్ల, పడిహారి-పడిహారుడు, పణిహార-పణిహారుఁడు; తద్వి.—ద్వారపాలకురాలునకు — ప్రతీహారి

ప్రతిహాసము. సం వి అ. పుం. గన్నేరు * చూ, హయమారకము.

ప్రతీకము. సం వి. అ. పుం. 1. అవయవము: చూ, విషయము. 3; విణ. 2: చూ, ప్రతికూలము; 3. అనుకూలము: చూ, స్నేహము.1.

ప్రతీకారము సం. వి అ. పుం. 1: చూ, వైరశుద్ధి; 2. చికిత్స: చూ, ప్రతిక్రియ. 1.

ప్రతీకాశము. సం. విణ. (ఉత్తరపదము) తుల్యము: చూ, సమానము. 2. (చూ, ఉపమ. 403 వ పొరట.)

ప్రతీక్షణము. సం. వి. అ. న. (ప్రత్యాశతో) ఎదురు చూచుట: చూ, వీక్షణము.

ప్రతీక్షించు. సం. అ. క్రి (ప్రత్యాశతో) ఎదురుచూచు: చూ, వీక్షించు

ప్రతీక్ష్యుఁడు. సం. విణ: చూ, పూజ్యుఁడు. 3.

ప్రతీచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పడమర: చూ, హరిత్తు. 1.

ప్రతీచీనము. సం. విణ. పశ్చిమదిక్కునందు [పుట్టినది.

ప్రతీతము. సం. విణ. 1. ప్రసిద్ధికెక్కినది: చూ, సంభావన. 3; 2. ఎఱుఁగఁబడినది, కలితము, ఉచితము: చూ, వ్యక్తము. 2; 3. ఆదరింపఁబడినది: ఆదృతము, దృతము; 4. సంతోషము కొందినది: చూ, ముదితము. 2.

ప్రతీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ప్రసిద్ధి చూ, సంభావన. 3; 2. ఎఱుక: చూ, సంస్తవము; 3. ఆదరము: చూ, సన్మానము; 4: చూ, సంతోషము.

ప్రతీతుఁడు. సం. విణ: చూ, విశ్రుతుఁడు.

ప్రతీపదర్శిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

ప్రతీపము. అం. 1: చూ, అలంకారము. 3 (ఉపమానమున నుపమేయత్వము కల్పించుట. "ఉదా —నీకన్నులను సమముతమ్మి."); విణ 2 చూ, ప్రతికూలము.

ప్రతీపుఁడు సం. వి అ. పుం. 1. పగతుఁడు: చూ, శత్రువు 1; 2. చంద్రవంశజుఁడైన ఒకానొక రాజు: చూ, రాజు. 1.

ప్రతీరము. సం. వి. అ. న. (నద్యాది) తీరము: చూ, రోధస్సు.

ప్రతీవాపము సం. వి. అ. పుం. 1. జనోపద్రవము చూ, విపత్తు; 2. నిక్షేపించుట; 3. రాలిన లోహపుపొడినికాఁచి పోఁగఁగొట్టుట.

ప్రతీహారము. సం. వి. అ. పుం. 1. ద్వారము: చూ, వాకిలి; 2. పూర్వము నేను వీనికి మేలుచేసితినిగాన నిప్పుడు వీఁడు నాకు మేలుచేయునని యెంచి చేయునట్టి సంధి: చూ, సంధి. 1.

ప్రతీహారి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ద్వారపాలకురాలు: చూ, ప్రతిహారుఁడు. 2; న్. పుం. 2. ద్వారపాలకుఁడు: చూ, ప్రతిహారుఁడు. 2.

ప్రతీహారుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ—ప్రతిహారుఁడు.

ప్రతున్నము. సం. విణ. మిక్కిలివ్యధపెట్టఁబడి [నది: చూ, వేధితము. 2.

ప్రతోదము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సిల్లు.

ప్రితోదరము. అం: చూ, దండవ్యూహములు.
ప్రితోళి. సం. వి ఇ, ఈ స్త్రీ పెద్దవీధి: చూ, మార్గము. 1.
ప్రిత్తి నై వి =బవరీ. (దేశ్యమని శ. ర)విత్తుల తోనుండునూది. (దీని భేదములు - ఎఱ్ఱప్రిత్తి, జేసప్రిత్తి, పుల్లప్రిత్తి, పైండిప్రిత్తినెు). చూ, సముదాంతె. 3 [పాంత 4
ప్రిత్నము సం. విశ. సూ-ప్రితనము చూ,
ప్రిత్యంగము అం చూ, జన్యతాళములు.
ప్రిత్యంతపర్వతము. సం. వి అ. పుం. పెద్ద కొండ చేరువనుండు చిన్నకొండ: చూ, హిమాలయము (పర్వతము)
ప్రిత్యక్ఛ్రిణి సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1 ఎలుక చెవి*. చూ, స్ఫోటశోఫ; 2. దంతి*: చూ, విశల్య. 4. [చూ, శైఖరికము.
ప్రిత్యక్పర్ణి సం. వి ఈ స్త్రీ ఉత్తరేను*
ప్రిత్యక్పుష్పి. సం వి. ఈ స్త్రీ —పై—
ప్రిత్యక్షమగు మి.స.క్రి చూ, సాక్షాత్కరించు.
ప్రిత్యక్షము. సం. వి. అ. పుం.=పత్తెచ్చెము. 1: చూ, స్పష్టము; అం. 2: చూ, ప్రిత్యక్షాది ప్రిమాణములు; 3 చూ, రసవదలంకారములు.
ప్రిత్యక్షవాది. సం. వి. న్. పుం. జైనుఁడు చూ, బుద్ధుఁడు.
ప్రిత్యక్షాదిప్రిమాణములు. అం. ప్రిత్యక్షము, అనుమానము, ఉపమానము, శబ్దము, అర్థాపత్తి, అనుపలబ్ధి, సంభవము, ఐతిహ్యము (ఇందు మొదటనుండి నాలుగు తార్కికుల మతమునందు, ఆఱువేదాంతుల మతమునందు, ఎనిమిది పౌరాణికుల మతమునందునని క్రమముగా నెఱుంగునది)
ప్రిత్యగ్రము. సం. విశ. 1. నూతనము: చూ, పాస; 2 చూ, పరిశుద్ధము.
ప్రిత్యనీకము అం: చూ, అలంకారము. 3 (బల వంతుఁడగు శత్రువు నేమిసేయఁజాలక యత నిపక్షమువారిని బాధించుట. "ఉదా — తన్నుంగెల్చిన మోముకలఁదాకియున్న చెవు లపైనెక్కు నుత్పలములు") [వు. 1.
ప్రిత్యనీకుఁడు. సం. వి. అ. పుం చూ, శత్రు
ప్రిత్యయము సం. వి. అ. పుం. 1. సుప్తిఙాది; 2: చూ, విశ్వాసము; 3 చూ, ప్రిసిద్ధి 1; 4. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము 2, 5 ఎడపడి: చూ, పర్తనము 1; 6: చూ, శపథము; 7 అవకాశము: చూ, సందు 6; 8. చూ, వశము 1, 9 చూ, హేతువు. 1
ప్రిత్యయితుఁడు. సం. విశ. ఆప్తుఁడు: చూ, స్నేహితుఁడు. [2. చూ, ప్రితివాది.
ప్రిత్యర్థి. సం వి. న్ పుం 1 చూ, శత్రువు 1;
ప్రిత్యవసాయము. సం. వి అ. న. వడుపు: చూ, పాపాటు. [చూ, భుక్తము. 1.
ప్రిత్యవసితము. సం. విశ. కుఱుపఁబడినది:
ప్రిత్యవాయము సం. వి. అ. పుం. పాపము: చూ, వృజినము 1, 2 దురదృష్టము (చూ, అదృష్టము 1)
ప్రిత్యహము. సం. అవ్య చూ, వాసరము.
ప్రిత్యాకారము. సం. వి. అ. పుం. ఖడ్గాదుల యొఱ చూ, వస్త్రము
ప్రిత్యాఖ్యాతము సం విశ. కూడదని నిరాకరింపఁబడినది చూ, ప్రిత్యాదిష్టము.
ప్రిత్యాదిష్టము సం. విశ నిరాకరింపఁబడినది: నిరస్తము, నిరాకృతము, పరాస్తము, ప్రితిషిద్ధము, ప్రిత్యాఖ్యాతము, ప్రిత్యాదేశము.
ప్రిత్యాదేశము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రిత్యాఖ్యాతము
ప్రిత్యాబ్దికము. సం. వి. అ. న. ప్రితిసంవత్సరము చేసెడు శ్రాద్ధము: చూ, శ్రాద్ధము. 1.
ప్రిత్యామ్నాయము. పా: చూ, కృత్రిమము. 6.
ప్రిత్యాలీఢము. సం. వి. అ. న. 1. విలుకాఁడు ఎడమకాలు ముందటికిచాఁచినిలుచుట. చూ,

స్థానము. 4; అం. 2 చూ, గతివిశేషములు; 3 చూ, పుంస్థానకములు. [వాంఛ.

ప్రత్యాశ. సం వి. ఆ. స్త్రీ. ఆడియాస. చూ,

ప్రత్యాసత్తి. సం వి. ఇ స్త్రీ. చేరిక, సంగతి. చూ, సంయోగము.

ప్రత్యాసన్నము. సం. విశే. చేరికయైనది. పొత్తు. చూ, సంగతము 5

ప్రత్యాసారము. సం. వి అ. పుం వ్యూహము వెనుకనుండు మఱియొక వ్యూహము: చూ, వ్యూహభేదములు.

ప్రత్యాహారము సం వి. అ. పుం. 1. విషయములవలన నింద్రియములను మరలించుట చూ, అంగము 9, యోగాంగములు, 2 (వ్యాకరణమున) వర్ణసంగ్రహము

ప్రత్యుత్క్రమము. సం వి. అ. పుం ప్రయోగము, యుద్ధమునకొఱకైన భటుల యుద్యమము. (అనికొండలు) చూ, సన్నాహము 2.

ప్రత్యుత్తరము. సం వి అ. న. మాఱుత్తరము చూ, సమాధానము. 4.

ప్రత్యుత్థానము. సం. వి. అ. న. అభ్యాగమము, అభ్యుత్థానము, ప్రత్యుద్గమము

ప్రత్యుద్గతుఁడు సం విశే ఎదురుకొనిలేచిన వాఁడు: చూ, శత్రువు 1. [త్థానము.

ప్రత్యుద్గమము. సం. వి అ. పుం. చూ, ప్రత్యు

ప్రత్యుద్గమించు. సం. అ. క్రి. ఎదుర్కొనిపో వు. కాశి. 2, ఆ. 159 చూ, వక్కాణించు

ప్రత్యూషము సం. వి. స్ న. యా-ప్రత్యూషము: చూ, వేగుజాము.

ప్రత్యూషము. సం. వి. అ. పుం, న. —పై—

ప్రత్యూషుఁడు. సం. వి. అ పుం: చూ, వసువులు

ప్రత్యూహము. సం. వి అ పుం. చెఱుపు: చూ, విఘ్నము.

ప్రత్యేకబుద్ధుఁడు. సం. వి. అ. పుం. బుద్ధశిష్యుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు. 1.

ప్రత్యేకము. సం. వి. అ న: చూ, వేఱువేఱు.

ప్రత్యేకించు. సం. అ. క్రి: చూ, వేఱువేఱగు.

ప్రథ. సం. వి ఆ. స్త్రీ ప్రఖ్యాతి: చూ, సంభావన. 3.

ప్రథమచష్టోమము. అం చూ, క్రతుచతుష్టయము.

ప్రథమము. సం విశే. 1. మొదటిది: చూ, మొదలు. 4, 2. ముఖ్యము చూ, శ్రైష్ఠ్యము; అం. 3. చూ, అసంహతవ్యూహములు.

ప్రథమావిభక్తి అం. “డు-ము-వు-లు” చూ, విభక్తులు. [పెట్టఁబడినది.

ప్రథమాస్థితము. సం. విశే. ముందుగా ప్రవేశ

ప్రధానభైరవము. అం. చూ, తంత్రములు.

ప్రధానవాక్యము. పా. కర్తృ కర్మ క్రియలు మూఁడును గలసినది. తక్కిన పదము లంగములు.

ప్రధానవ్యూహములు. అం: చూ, వ్యూహములు.

ప్రధితి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, ప్రథ.

ప్రధితుఁడు. సం విశే. చూ, ప్రతీతుఁడు.

ప్రధిమ. సం. వి. న్. పుం. చూ, విరివి. 2.

ప్రధిమము సం. వి అ. పుం —పై—

ప్రదక్షిణము. సం. వి. అ. న. 1. ప్రదక్షిణించుట చూ, సంవృతము; అం 2. చూ, ఉపచారములు. 2

ప్రదక్షిణించు. సం. స. క్రి దేవతాదుల నుద్దేశించి కుడికి తిరిగివచ్చు చూ, వలగొను.

ప్రదరము. సం. వి. అ. పుం 1: చూ, బాణము. 1; 2: చూ, విదారణము. 1; 3: చూ, విఱుపు. 1; 4. ఆఁడుదానికి కలుగు రక్తస్రావ రోగము: చూ, రోగము. 1. [డు.

ప్రదర్శకుఁడు. సం. విశే. విశదపఱచిచూపువాఁ

ప్రదర్శనము. సం. వి. అ. న. విశదపఱచి చూపుట: చూ, వీక్షణము.

ప్రదర్శితము. సం. విశే. 1. విశదపఱచిచూపఁబడినది. చూ, స్పష్టము; 2. చూడఁబడినది: చూ, వీక్షితము.

పరిదానము. సం. వి. అ. న. గొప్పయీవి. "అన్నపరిదానము": చూ, స్వర్గము. 3

పరిదీపనము. సం. వి అ పుం. అంజనాద్రియం దుఁబుట్టిన రక్తవర్ణముగల విషభేదము.

పరిదీపము. సం వి. అ. పుం. దీపము, దివ్వె చూ, రూ-దీపము. 1.

పరిదేశనము. సం. వి. అ. న. కానుక: చూ, సూడిద. [దేశని.

పరిదేశని. సం. వి ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-పరి

పరిదేశము. సం. వి. అ. పుం 1 చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2: చూ, దేశము; 3. రూ-ప్రాదేశము. లొడితిలి: చూ, హస్తము, 4 రూ-ప్రాదేశము. బెత్తిలి:చూ, హస్తము.

పరిదేశిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జోట్టనవేలు చూ, వేలు. 2.

పరిదోషము. సం. వి. అ. పుం. 1. మునిమాపు: చూ, సందెజాము; 2. మిక్కిలిదోషము: చూ, వృజినము 1.

పరిద్యుమ్నాయనము. అం. (పరిద్యుమ్నః=పరి కర్షేణద్యోతయతి, స్వయంజ్యోతి రూప త్వాత్): చూ, ఓమ్. [ఘుఁడు.

పరిద్యుమ్నుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మ

పరిద్యోతనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు. [ము: చూ, సంగ్రామము.

పరిదరవము. సం. వి. అ. పుం. రూ-పరిద్రావ

పరిద్రావము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

పరిధనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, యుద్ధము; 2. చీల్చుట: చూ, విదారణము. 1.

పరిధానము సం. వి. అ. న. 1. పరమాత్మ: చూ, పాంసుఁడు; 2: చూ, పరికృతి. 1; 3.బుద్ధి: చూ, హల్లేఖము. 2; ఏ. 4. ముఖ్యము:చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 5.=బయూనా.ముందిచ్చేసొమ్ము: చూ, సత్యంకారము; వా. 6. వివాహోత్సవము వధువున కలంకారాదులనిచ్చి నిశ్చ యించుకొనుట.

పరిధాని. సం. వి. ఇ. పుం. కార్యసహాయుఁడు, మంత్రి: చూ, సచివుఁడు. 1

పరిధానుఁడు. సం. వి. అ. న. 1.—పై.—; 2.మధ్యమాధికారి,ఏ. 3. ముఖ్యుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. [యిచ్చుట.

పరిధారణము. సం. వి. అ. న. ఫలమపేక్షించి

పరిధావనము. సం. వి. అ. న: ధావనము,ద్రవము. (తె).-పవుడు, పరుగు-పరువు-సర్వు,పాఱుడు, పేరము-పేరెము; తద్వి.—అల్పధావనమునకు,—గునుక-గునుకు-గునుకుడు-గునుగుడు, గునుగుపరుగు; చేమ్చేనంతటి పరుగునకు.—(తె).—చౌపరువు; (చూ, సంచారము.) [వెళ్లు 1.

పరిధావించే సం. అ. క్రి. పరుగెత్తు: చూ,

పరిధి. సం. వి. ఇ. పుం చూ, నేమి.

పరిధితము. అం: చూ, పరిచారములు.

పరిధ్వంసము. సం. వి. అ. పుం. చేటు: చూ, సంస్థ. 3. [వాహనము. 2.

పరినాశము. సం. వి. అ. న. నీళ్లతూము: చూ,

పరిన్న. దే విణ. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము.

పరిన్నఁదనము. వా. వి: చూ, సౌందర్యము.

పరిన్నన. దే. వి. మనోజ్ఞత. (ఇది విశేషణమగు చో.—పాండు. 5, ఆ. 128; పాండు. 2, ఆ. 108): చూ, పరిన్న.

పరిన్నవాఁడు. వా.వి:చూ,సౌందర్యవంతుఁడు.

పరిప. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పానీయశాలిక.

పరిపంచము. సం. వి. అ. పుం.1.భూలోకము: చూ, లోకము. 1; 2: చూ, సంసారము.1; 3. శబ్దవిస్తరము: చూ, శబ్దము. 1; 4: చూ, విరివి. 2; 5. రచన: చూ,విన్యాసము. 2; 6: చూ, వ్యత్యయము; 7. మోసపుచ్చుట: చూ, వంచన.

పరిపంచించే. సం. స. క్రి: చూ, విస్తరించే.
పరిపంచితము.సం. విశ.విస్తరింపఁజేయఁబడినది.
పరిపత్తి. సం. వి. ఇ స్త్రీ. 1. భక్తిపరులు చేయు శరణాగతి; వా. 2. గౌరవాదులు.
పరిపదము. సం. వి. అ. పుం. 1. ముంగాలు: చూ, పాజ్జె; 2. మీఁగాలు: చూ, పాజ్జె.
పరిపదములు. అం. (మీఁగాళ్లు) 1: చూ, లక్షణాంగములు (పురుషునికి-కూర్మోన్నతములై రక్తవర్ణములైన రాజేగు; 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు) (స్త్రీకి.—తాఁ బేటి వీఁపువలె నుండి మెత్తగనున్న భాగ్యవతియగు.)
పరిపన్నుఁడు. సం. విశ. పరిపత్తిచేసినవాఁడు.
పరిపాఠకము. పా. కొన్నియనువాకములుగల వేదభాగము. చూ, వేదము.
పరిపాతము. సం. వి. అ. పుం. 1. కొండచేటియ: చూ, పర్వతము. ౧౧; 2. కురికి పాటు: చూ, పరిమీల. [వర్తములు
పరిపానోత్తరపరిదేశావర్తి. అం: చూ, అశుభా
పరిపితామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పరిపితామహునిభార్య: చూ, సవితె. 2.
పరిపితామహుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ముత్తాత: చూ, సవితె. 2; 2. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1. [పరిపున్నాటము.*.
పరిపున్నటము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-
పరిపున్నాటము. సం. వి. అ. పుం: రూ-పరిపున్నటము, ఉరణాక్షము, ఉరణాఖ్యము, ఊరణాక్షము, ఏడగజము, చక్రిమర్దకము, చక్రిమర్దనము, దద్రుఘ్నము, పద్మాటము. (తె).—తంటియము-తంటెము, తగిరిస-తగిరిస.(చూ,వృక్షము.)
పరిపుల్లము. వా. సం.విశ: చూ,రూ-ప్రఫుల్లము.
పరిపౌండరీకము. సం. వి. అ. న. రూ-పుండర్యము-పౌండర్యము) పుండరీకమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము.

పరిపౌత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇనుమనుమరాలు: చూ, నూన. 1.
పరిపౌత్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ముమ్మనుమఁడు: చూ, నూనుఁడు 1. [చూ, శకలము. 4.
పరిప్పు. దే. వి. తునుక. అం, భా. ప్రి. 79:
పరిపరిపితామహుఁడు. సం. వి. అ. పుం పరిపితామహుని తండ్రి: చూ, సవితె. 2.
పరిఫుల్లము. సం. విశ. రూ-పరిపుల్లము వికసించినది: చూ, సంఫుల్లము
పరిబంధకల్పన. సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, కథ 1.
పరిబంధప్రాగల్భ్యము. అం: చూ, సుగుణములు.
పరిబంధము సం వి. అ. పుం.1: చూ,కావ్యము; 2. కబ్బము: చూ, సంపుటము. 3; అం. 3: చూ, సంతానములు. [చూ, శైత్యము.
పరిబర్హము. సం. విశ. ముఖ్యము, మొదటిది:
పరిబర్హుఁడు. సం. విశ: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2.
పరిబలము. సం వి. అ. పుం. 1. చిగురు: చూ, విద్రుమము; విశ. 2. మిక్కిలి బలముకలది: చూ, యోగ్యము. 5.
పరిబలు. వై. అ. క్రి.-పరిబల. 1: చూ, సందడించే. జై. 2, ఆ. 99; 2: చూ, వర్ధిల్లు. హరి. పూ. 6, ఆ. 79.
పరిబుద్ధము. సం. విశ: చూ, సంపుల్లము.
పరిబుద్ధుఁడు. సం. విశ. 1: మేలుకొన్నవాఁడు; వా. 2: చూ, వాగ్రె.
పరిబోధనము. సం. వి. అ. న: అనుబోధము. (తె).—అత్తరు- అత్తరువు, తావినూనె; తద్వి.-చేంరినీఅత్తరునకు: చూ, స్నేహము. 2.
పరిబోధము సం. వి. అ. పుం. 1. మిక్కిలితెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 2: చూ, మేలుకోలు.
ప్రబోధాంజనము. అం: చూ, అంజనములు.
పరిబోధించే. సం. స. క్రి. 1. మిక్కిలితెలుపు: చూ, బోధించే; 2: చూ, మేలుకొలుపు.
పరిబ్బ. దే. వి. రూ-పెరిబ్బ-పరిబ్బలి-పెరిబ్బలి*: చూ, సహస్రవేధి. 2.

ప్రబ్బము. వై. వి.=పర్వ. రూ-పబ్బము: చూ, సంబరము. 3.

ప్రబ్బలి. దే. వి చూ, రూ-ప్రబ్బ. *రసి 6, ఆ. 84. [2, ఆ. 43.

ప్రబ్బికోలు. దే. వి ప్రబ్బికొనుట. భాగ సభా.

ప్రబ్బు. దే. వి. 1. నిండు కాశీ, 5, ఆ. 163 చూ, నెగ్గింపు, స. క్రి. 2. నింగించు. భార. సభా. 2, ఆ. 49 చూ, నెగ్గించు, 3. కలయు. ఉ, రా. 5, ఆ. 208 చూ, సక్తమగు; అ. క్రి. 4: చూ, వ్యాపించు భో. 4, ఆ. 105; 5: చూ, వర్ధిల్లు; 6: చూ, సందడించు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 352; 7: చూ, వర్తించు. భాగ. 10, స్కం. 123.

ప్రభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. వెలుగు: చూ, వెలుతురు. 1; 2 కుబేరుని పట్టణము: చూ, సీమ (1) (దేశము.); 3. సూర్యునిభార్య: చూ, భార్య; 4 దుర్గ చూ, పార్వతి. 1; వా. 5. వీరభద్రోత్సవమునకు వస్త్రాదులతో పాడవు గట్టెడి ప్రభఅనుభూష "ప్రభలసంబరము"

ప్రభంజనుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. గాలి: చూ, వాయువు; విశ. 2. చేకొంగా విఱుచువాడు.

ప్రభవ. అం: చూ, సంవత్సరములు.

ప్రభవము. సం. వి. అ. పుం. 1. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 2. పుట్టుటకు కారణము: చూ, హేతువు 1; 3. తెలివికి మొదటిచోటు చూ, స్థానము. 1; 4. ప్రభావము: చూ, శక్తి. 1. [సంభవించు.

ప్రభవించు. సం. అ. క్రి. పుట్టు: చూ,

ప్రభాకరబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కపూరియొబ్రాహ్మణులు.

ప్రభాకరుడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; 2: చూ, వహ్ని. 1.

ప్రభాకలిత. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("న-జ-జ-భ-ర-స-వగణములు. 13 యతి. 20 వ ఛందస్సు.)

ప్రభాతము. సం. వి. అ. న.1 =పఱువాత. చూ, వేగుజాము; అం. 2: చూ, వృత్తము. 1. ("న-జ-జ-ర-గురువులు. 8 యతి. 13 వ ఛందస్సు")

ప్రభానుడు. అం: చూ, వసువులు. (ప్రభానుడు-ప్రభావసుడు అని కొందఱు)

ప్రభావము సం వి అ పుం. 1. అధిష్ఠానము, ఆయతి, తేజము-తేజస్సు, దండి, ధామము, ప్రతాపము. (తె) —ఒఱపు, తేజో (చూ, శక్తి. 1); 2: చూ, శక్తి. 1.

ప్రభావసిద్ధము వా. సం విశ. అలవాటైనది: చూ, సిద్ధము. 3.

ప్రభావసిద్ధి అం: చూ, సిద్ధిత్రయము (త్రయము.)

ప్రభిన్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. మదముపట్టిన యేనుగు: చూ, హస్తి; విశ 2. మిక్కిలి భేదపడినది: చూ, వ్యస్తము 1.

ప్రభుత్వము. సం వి. అ. పుం చూ, స్వారాజ్యము.

ప్రభువు సం వి ఉ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; విశ. 2 ఏలికు చూ, స్వామి. 1; 3: చూ, సమర్థుడు.

ప్రభుశక్తి. అం. 1: చూ, శక్తిత్రయము (త్రయము); 2: చూ, వింశతివిగ్రహములు.

ప్రభువృత్తము. అం: చూ, వృత్తము. 1 ("న-న-న-జ-జ-జ-జ-జ వగణము. 9-15 యతులు. 24 వ ఛందస్సు.)

ప్రభూతము. సం. విశ. 1. అధికము: చూ, హెచ్చు; 2. ఉన్నతము: చూ, సోగ 3; 3: చూ, సంభూతము.

ప్రభృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మొదలు. 6.

ప్రభ్రష్టకము. సం. వి. అ. న. శిగను వ్రేలాడు దండ: చూ, భూషణము. 2.

-పరిభ్వీణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒడయురాలు: చూ, స్వామిని.

-పరిమ. సం వి. ఆ. స్త్రీ. యథార్థజ్ఞానము, రూ-పరిమితి: చూ, హృల్లేఖము. 2.

-పరిమత్తుఁడు. సం. విణ.1. పరిమాదపడినవాఁడు; 2.మిక్కిలిమత్తుకొన్నవాఁడు:చూ,మత్తుఁడు

పరిమథనము. సం. వి. అ న. చూ, పరిమాపణము

-పరిమథాధిపతి. సం. వి. ఇ పుం: చూ, శివుఁడు.

పరిమథాస్త్రము. అం: చూ, అస్త్రములు.

పరిమథితము. సం. వి. అ. న. నీళ్లుపోయక చిలికినమజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

పరిమఘుఁడు సం. వి.అ.పుం: చూ,పారిషదుఁడు

పరిమద. సం. వి. ఆ స్త్రీ 1. యౌవనాదిమద ముగలఆఁడు ... స్త్రీ; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

పరిమదము. సం వి. అ పుం 1. రూ-పరిమోదము. పాండు. 2, ఆ. 104: చూ, సంతోషము; విణ. 2. మిక్కిలి మదముగలది;లద్వి-—మదముగలది.—మల్లరము, మిటారి.

పరిమదవనము. సం. వి. అ. న. రూ-పరిమదావనము. అంతఃపురస్త్రీలు విహరించే ఉద్యానవనము: చూ, వనము. 2.

పరిమదావనము. సం. వి. అ. న.—పై—

-పరిమనుఁడు. సం. విణ (న్): చూ,హృష్టుఁడు.

-పరిమాణము. సం. వి. అ. న. 1. ప్రత్యక్షాది జ్ఞానకారణము; 2. అంగులీమానాదిమానము; 3. అంగులీమానము; 4. చూ, సత్యము. 1; 5. మేర: చూ, హద్దు; 6. శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; ఏ. 7. ఎఱుఁగునది; వా. 8: చూ, శపథము; 9. న్యాయస్థానమున రామాయణమును తలపైనిడుకొని యథార్థమును చెప్పుట. [ణములు.

-పరిమాణములు. అం. చూ, ప్రత్యక్షాది పరిమా

-పరిమాణి. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("జ-ర-వగణములు. 8 వ ఛందస్సు".)

పరిమాణీకరించే. సం. స. క్రి సత్యముగానెంచే.

పరిమాత. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) ఎఱిఁగెడివాఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు.

పరిమాతామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మాతామహుని తండ్రి భార్య: చూ, సవిత. 2.

పరిమాతామహుఁడు సం. వి అ. పుం. మాతామహుని తండ్రి· చూ, సవిత. 2.

పరిమాదపడు. మి. అ. క్రి· చూ, మోసపోవు.

పరిమాదము సం. వి.అ. పుం. 1 ఏమఱుపాటు: చూ, స్థాలిత్యము; వా 2 కష్టము

పరిమాది. సం. విణ 1. పరిమాణముకలవాఁడు; అం. 2 చూ, సంవత్సరములు

పరిమాదించే సం. అ క్రి (తె).—ఏమఱిల్లు, ఏమఱు, పరాకుపడు, పొరపడు, పొలమారు.

పరిమాదీచ. అం: చూ, సంవత్సరములు.

పరిమాపణము. సం. వి. అ న. చంపుట: చూ, హింస 1.

పరిమితాక్షరము. అం: చూ, వృత్తము. 1 ("స-జ-స-స గణములు.9యతి. 12వఛందస్సు.)"

పరిమితి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-ప్రమ.

పరిమిద. దే. వి. రూ-పరిమిచె. మల్లకము: చూ, పాత్రము. 6.

పరిమిదె. దే. వి.—పై—

పరిమీతము. సం. విణ. 1: చూ, పరీక్షితము. 2; 2. చేర్చినది: చూ, సంస్థితము. 1.

పరిమీతుఁడు. సం. విణ. చేర్చినవాఁడు: చూ, సంస్థితుఁడు. [స్వప్నము. 2.

పరిమీల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కునికిపాటు: చూ,

పరిమీలనము. సం. వి. అ. న: చూ,సావు.

పరిముఖము. సం. వి. అ. న. 1. జేరుగుచేన్న కాలము; పుం. 2. పున్నాగము*: చూ, పొన్న; విణ. 3. ముఖ్యము: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.

పరిముఖుఁడు. సం. విణ: చూ, పరిధానుఁడు 3.

ప్రముదితవదన. అం. చూ, వృత్తము. 1. ("న-న-ర-రగణములు.8యతి 12వ ఛందస్సు.")
ప్రముదితుఁడు. సం. విణ: చూ, హృష్టుఁడు
ప్రమృతము. సం. వి. అ న 1.కృషి: చూ, వ్యవసాయము; విణ 2 నశించినది: అంతరితము, అభుగ్నము, అవసన్నము, ఉపహతము, ధ్వస్తము, నిర్వృతము [గఁడగినది.
ప్రమేయము. సం. విణ యథార్థముగా ఎఱుఁ
ప్రమేయములు. అం (ధనుర్విద్యా విలాసము లోనివి): గురుసంకీర్తనము, శిష్యవర్ణనము, విద్యాప్రభావసూచనము, ధనుర్ద్వయనామోద్దేశము, ధనుర్నిర్మాణాది విశేషము, బాణభేదపరిగణనము, బాణనిర్మాణాదికము, పుంఖోపసంఖ్యానము, పక్షపరిమాణ ప్రశంస, నిషంగరచనా ప్రవచనము, మౌర్వీవిధానకరణము, అంగుళీత్రాణకీర్తనము, జ్యారోపణ ప్రకరణము, ధనురూర్ధ్వాధరభాగ నిర్ణయము, ముష్టిప్రకరణము, స్థానోపసంఖ్యానము, శరగ్రహణ హస్తప్రతిపాదనము, సంధాన క్రమవివరణము, ఆకర్షణహస్తప్రస్తావము, బాణహస్తక్షేత్రనిరూపణము, దృష్టిలక్షణాన్వీక్షణము, ధనురాకర్షణకాలలోపన్యాసము, పుంఖోత్క్షేపిత విభజనము, చాపముష్టిప్రేరణవివరము, శరమోచనప్రకారము, చాపోచ్చరణ లక్షణము, శరాభ్యాసోచితమాసోపన్యాసము, శరవ్యాపారయోగ్యతిథివారాది వివరణము, ఖురళికారంగ ప్రసంగము, రంగప్రవేశ లక్షణ నిర్దేశము, ధనుశ్శర పూజాయోజనము, గురుప్రణామస్థేమము, శరశరాసన గ్రహణ పౌర్వాపర్య సూచనము, లక్ష్యశుద్ధిలాభము. లక్ష్యవేదికారచనావివేచనము, నారాచమోచన ప్రకార సూచనము, చిత్రలక్ష్య భేదనోపాయ ప్రతిపాదనము, శాబ్దిలక్ష్య శరాభ్యాస విలాసము, దూరనికటస్థ లక్ష్యభేదన లక్షణము, రథారోహణ శరాభ్యాస విశేషభాషణము, గజారోహణ శరప్రయోగ విభాగము, హయారోహణ శరమోక్షణ లక్షణము, దూరపాతి శరాభ్యాస విస్తర కీర్తనము, శరప్రయోగ సమయాసమయనిరూపణము, శరగమనగుణ దోష విభాగము, దివ్యాస్త్ర మంత్రతంత్ర ప్రయోగ విస్తర ప్రస్తావము (46) (ఈప్రమేయములకు ఉద్దేశలక్షణములు ద్రోణాచార్య ప్రణీతమైన ధనుశ్శాస్త్రమునందుఁజూడఁదగినవి. మంత్రప్రయోగయుక్తములగునవి యస్త్రములనఁబడును. మంత్రప్రయోగములేక ప్రయోగించునవి శస్త్రములనఁబడును: చూ, అస్త్రములు, శస్త్రములు). [షము.
ప్రమోదము సం వి అ. పుం చూ, సంతో
ప్రమోదించు. సం అ. క్రి చూ, సంతోషించు.
ప్రమోదూత అం: చూ, సంవత్సరములు.
ప్రమ్మడి. దే. వి చూ, రూ-ప్రమిడ. పర 1, ఆ. 94.
ప్రమ్ము. దే. స క్రి చూ, వేష్టించు.
ప్రయతుఁడు సం విణ: చూ, శుద్ధుఁడు.
ప్రయత్నము. సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలియత్నము: చూ, సన్నాహము. 2.
ప్రయత్నించు సం. అ. క్రి. మిక్కిలి యత్నించు చూ, సమకట్టు. 2.
ప్రయస్తము సం. విణ. (నేయి నూనె లోనగువానిచేత) సాతాళింపఁబడినది: చూ, సంస్కృతము.6. [చూ, క్షేత్రములు.
ప్రయాగ. అం రూ-ప్రయాగము. తీర్థవిశేషము:
ప్రయాగము. సం వి. అ. పుం. 1.—పై.—; బ.2: చూ, ధాన్యములు; వి.3: చూ, యజ్ఞము; 4: చూ, హయము; అం. 5: చూ, దేశములు.
ప్రయాగలు. వా. వి. బ: చూ, ప్రయాగము.2.
ప్రయాగుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

ప్రియాణము సం. వి. అ.న.=ప్రయాణము: చూ, సంచారము.

ప్రియాణించు. సం. అ క్రి.=ప్రయాణించు చూ, వెళ్లు. 2.

ప్రియాతము. సం. విణ ప్రియాణమైపోయినది [ప్రిస్థితము

ప్రియాయము. సం. వి అ పుం. 1 జయమునంట లోనగువానిగుండ ధాన్యాదులను ప్రిసిద్ధపఱచుట; 2. వ్యవహారాదులయందు హెచ్చుతగ్గులులేక కలిగినది కలిగినట్లు చెప్పుట, 3 మహార్ఘ్యమైన ధాన్యాదుల యందలి జనుల యూటరాతిశయము

ప్రియాసపడు. మి. అ క్రి. చూ, శ్రమపడు

ప్రియాసము సం. వి. అ పుం=ప్రయాసము. చూ, శ్రమము. 1

ప్రియి దే వి. 1. నింద భా. విరా. 2, ఆ. 154. చూ, నెగ్గింపు; 2. సడి, సద్దు చూ, స్వరము. 2.

ప్రియాసపెట్టు. మి స క్రి: చూ, శ్రమపెట్టు

ప్రియుక్తమగు మి. అ. క్రి: చూ, పరగు. 1.

ప్రియుక్తము. సం విణ. 1. *ప్రియోగింపఁబడినది; 2. మిక్కిలికూడుకొన్నది: చూ, సహితము

ప్రియుక్తాలపల్లవము. అం: చూ, నృత్తహస్తములు.

ప్రియుతము. సం. వి అ. న. 1 పదిలక్షసంఖ్య: చూ, సంఖ్య. 1; విణ 2. పదిలక్షసంఖ్యగలది. [గించువాఁడు. ప్రియోజకుఁడు.

ప్రియోక్త. సం. విణ. (ఋ. ఈ ఋ) ప్రియో

ప్రియోగము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పరఁగుట. ఉత్తేజము. (తె).— నడపుట; 2. మంత్రతంత్రాదులను నడపుట; 3. ప్రియత్నము: చూ, సన్నాహము. 2; 4. తారకాణము: చూ, రుజోఫు; 5. కర్తృకర్మ క్రియల కూడిక; వా.6. భూతాదులను ప్రయోగించుట: కట్టుమోతు, చేతిబడి.

ప్రియోగాతిశయము. అం చూ, ప్రిస్తావనాంగములు (సూత్రధారుఁడిదిగో యని సూచించు కథా విశేషము.)

ప్రియోగించు సం. అ. క్రి 1. నడపు చూ, వర్తించు; 2. మంత్రతంత్రాదులను నడపు (తె).—గుప్పించు, గుప్పు, పచేరించు, పఱపు; 3. గ్రంథమునందు వాక్యమునుపయోగించు, 4. బాణాదులను ప్రియోగించు చూ, సెలయు 2.

ప్రియోజకుఁడు సం. విణ. 1.చూ, ప్రియోక్త; 2 కార్యము నెఱవేర్చువాఁడు: చూ, సమర్థుఁడు.

ప్రియోజనము సం. వి. అ. న. 1. పని: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. కార్యము: చూ, వ్యాపారము. 1; 3 చూ, హేతువు. 1.

ప్రిరోచన. అం చూ, ప్రిస్తావన.

ప్రిరోహము. సం. వి అ. పుం 1: చూ, మొలక; అం. 2: చూ, ఉపసంహృతి.

ప్రిలంబఘ్నుఁడు సం. వి. అ. పుం: చూ, బలరాముఁడు.

ప్రిలంబము. సం వి. అ. పుం. 1 మిక్కిలి లంబనము: చూ, వ్రేలుడు, 2. హారవిశేషము: చూ, భూషణము. 2; 3: చూ, స్తనము; 4.కొమ్మ: చూ, శాఖ. 1;5.చూ, హింతాలము*; 6. తగరము: చూ, లోహము. 1.

ప్రిలంబుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకరక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ప్రిలంభము. సం. వి అ. పుం: చూ, వంచన.

ప్రిలాపము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పనుపుట. పలవరము-పలుకు, ఏడుపు: చూ, శోకము; 2.= చూ, పలవరము; అం. 3: చూ, ద్వాదశావస్థలు [రొల్లు. 2.

ప్రిలాపించు. సం. అ. క్రి.=పలవరించు: చూ,

ప్రిలోకితము. అం: చూ, దృష్టిక్రియలు.

ప్రిలోభనము. సం. వి. అ. న. మృగములను పట్టుటకు పెట్టుమచ్చు: చూ, మచ్చు. 3.

ప్రిలోభము. సం. వి. అ. పుం మిక్కిలిలోభము. చూ, లోభము.

ప్రిలోభించు. సం. స. క్రి. అనగొనఁజేయు. భార. అర. 6, ఆ. 323.

ప్రిల్లఁదనము. ద్వ. వి. (ప్రిల్లద + తనము) 1: చూ, రూ-పల్లదము; 2. చూ, హంకారము, 3. చూ, రోషము.

ప్రిల్లటీఁడు. వా. వి. (రూ-ప్రిల్లడీఁడు-ప్రిల్లదుఁడు): చూ, తలకొట్టుమారి. 1—2.

ప్రిల్లదికాఁడు. వా. వి.—పై—

ప్రిల్లదము. దే. వి. 1: చూ, రూ-ప్రిల్లఁదనము. 1—2—3; 4. పారుష్యము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 44: చూ, శబ్దము. 2; 5. దుర్భాషణము. భార. సభా. 2, ఆ 69, భో. 6, ఆ. 16: చూ, శబ్దము. 2; 6. దుష్కృత్యము. భార. అర. 6, ఆ. 246; భాగ. 7, స్కం. 225. [(దుష్టునకు.—విక్రి. 1, ఆ. 129).

ప్రిల్లదీఁడు. వా. విణ: చూ, ప్రిల్లటీఁడు.

ప్రిల్లదుఁడు. దే. విణ. —పై.—(దుష్టునకు.—మార్క. 2, ఆ. 93; భార. ఆది.1,ఆ.125)

ప్రిల్లదురాలు. దే. విణ (ప్రిల్లద + ఆలు) దుష్టురాలు. నిర్వ. 5, ఆ. 121 (దుష్టురాలు=దుర్భాషలాడునది). చూ, స్త్రీ.

ప్రివక్త. సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ) చేక్కఁగా మాటలాడువాఁడు: చూ, వక్త. 1.

ప్రివచనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేదము; 2. గొప్పమాట: చూ, శబ్దము. 2.

ప్రివచనీయము. సం. విణ. చేక్కఁగా మాటాడదగినది: చూ, వక్తవ్యము. 2.

ప్రివణము. సం. వి. అ. పుం. 1. చతుష్పథము: చూ, మార్గము. 1; విణ. 2. వాటపు పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.

ప్రివణుఁడు. సం. విణ. ఆసక్తుఁడు: చూ, లుబ్ధుఁడు. 2; 2. నమ్రుఁడు: చూ, వినమ్రుఁడు; 3: చూ, సమర్థుఁడు. [స్పృగ్ధుఁడు. 1.

ప్రివయుఁడు. సం. విణ. స్. ముసలి: చూ,

ప్రివర. నా. అం. మా, రూ-ప్రివరము.

ప్రివరము. సం. వి. అ. న 1 (చూ, గోత్రము. 13) మిగిలినవి.—(1) కశ్యప.=లభింపలేదు; (2.) అత్రి.=౧. అత్రి.— ఆత్రేయ, అర్చనాన, అత్రి; మఱియు ౨. బీజావాప; ౩. వామరథ్య; ౪. సుమంగలగోత్రులు గానవచ్చుచున్నవి; (3). ఆంగీరస.=౧. ఆయాస్య — ఆంగీరస, ఆయాస్య, గౌతమ; ౨. ఔశిజ — ఆంగీరస, ఔశిజ, గౌతమ; మఱియు ౩. ఆరుణి; ౪ ఔపగవి; ౫ ఔపమితి; ౬. బాదరాయణ; ౭. భడిణ; ౮. మద్రిణ; ౯. సాత్యంకామి; ౧౦. సాత్యకి, ౧౧. ద్విగోత్రికులు.—ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ, కాత్య, అక్షీల(కాత్య, అక్షీల యనువారు విశ్వామిత్రగోత్రికులు (లేక) ఆంగీరస, కాత్య, అక్షీల ముగ్గురు ఋషులు. మఱియు ఆంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ, మాందవ, మాతవచస అయిదుగురు ఋషులు. మఱియు ఆంగీరస, మాందవ, మాతవచస ముగ్గురు ఋషులు గానవచ్చుచుండె); (4). కౌశిక.=౧. ఉలూకి; ౨. ఔలకి; ౩. బభ్రవ; ౪. బృహదగ్నయ; ౫ యాజ్ఞవల్క; ౬. వాలకయ; ౭. శాలావత; ౮. శాలివయ గోత్రములు మాపట్టుచున్నవి; (5). వశిష్ఠ.=లభింపవయ్యె; (6) భృగు.=౧. ఆర్షేణగోత్రికులు కొందఱు జామదగ్ని గోత్రికుల ప్రివరమునే చెప్పుచున్నారు. కౌశిక యందలి వైణ (వేణు) గోత్రికులు కొందఱు శైత్యగోత్రి ప్రివరమునే చెప్పుచున్నారు; (7). అగస్తి.=లేవు; [illegible] (౧. క్షత్రియులకు పురోహితునియొక్క ప్రివరము చెప్పి

వరింపవలెవని, (లేక) ఋషితోఁగూడవరించే డమైనచో మానవ,ఐల (వ), పౌరూరవస అని వరింపవలయును; ౨. వైశ్యులకు వాత్సప్రి అను ఋషిప్రవరము హోత చెప్పవలయును. వత్సప్రివత్ అని అధ్వర్యుఁడు వరింపవలయును; ౩. పృషదశ్వులును, ముద్గలుఁడును, విష్ణువృద్ధులును, కణ్వుఁడును, అగస్త్యుఁడును, హారితుఁడును, సంకృతియును, కపియును, యస్కుఁడును పరస్పరము వివాహము ఇష్టమైనది, ౪. ఎంతవఱకు విశ్వామిత్రుఁడు ఉంచేనాఁడో అంతవఱకు వశిష్ఠుఁడును, అత్రియును, కశ్యపుఁడును వేర్వేఱుగా ఒక గోత్రము గలవారలు అగుచున్నారు; ౫. రెండుప్రవరములు గలవారికిని మూఁడు ప్రవరములు గలవారికిని వివాహము లేదు. మూడుప్రవరములు గలవారికిని అయిదుప్రవరములుగలవారికిని వివాహములేదు; ౬. ఋషులు — విశ్వామిత్ర, జమదగ్ని, భారద్వాజ, గౌతమ, అత్రి, వశిష్ఠ, కశ్యప మఱియు అగస్త్యుఁడు; ౭. ప్రవరములయం దెంతవఱకు ఒకేఋషి అనువర్తించేనాఁడో అంతవఱకు భృంగిరులయొక్క గణముకంటె వేఱుచోట సమానగోత్రముగలది కనుక భిన్నప్రవరముల వారితో వివాహము చేయవలయును. ఎవరు రెండు గోత్రములుగలవారో వారికి రెండు గోత్రములయందును వివాహము కూడదు. సమానఋషులుబహుమంది అగుటవలన ఋషులకు_గర్గులకు-భరద్వాజులకు పరస్పర వివాహము లేదియ్యే. ఇత్యాదివివరములు ప్రవరఖండమను గ్రంథమందుఁ జూడనగును.); 2. పేరు: చూ, సంకేతము 1; 3. కులము: చూ, వంగడము.

ప్రవరుఁడు. సం. విణ. మేటి: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు. 2.

ప్రవర్గ్యము. సం. వి. అ. పుం. అగ్నిష్టోమాది యాగములకు అంగభూతమైన యాగవిశేషము: చూ, యజ్ఞము.

ప్రవర్తక. అం: చూ, వృత్తము. 1. (వైతాలీయ జాతివృత్తములలో నొకటి బేసిపాదంబులు ఔదీచ్యవృత్తి ఛాయను, సరిపాదంబులుప్రాచ్య వృత్తిచ్ఛాయను నడచును: చూ, వైతాలీయము.)

ప్రవర్తకము. అం: చూ, ప్రస్తావనాంగములు. (భారతివృత్తినాశ్రయించి ప్రస్తుతమైనవసంత, శరత్ప్రభృతి ఋతువులలో నొక దానిని వర్ణించుట.)

ప్రవర్తకుఁడు సం. విణ: నడపువాఁడు.

ప్రవర్తనము. సం. వి. అ. న: చూ, వర్తనము. 1.

ప్రవర్తించు సం. అ. క్రి. యా-ప్రవర్తిల్లు: చూ, వర్తించు

ప్రవర్తిల్లు. సం. అ. క్రి. —పై—

ప్రవర్ధిల్లు. సం. అ. క్రి. 1. మిక్కిలివృద్ధిబొందు: చూ, వర్ధిల్లు; 2: చూ, ప్రవర్తించు. (ప్రే. ప్రవర్ధించు)

ప్రవల్హిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గూఢార్థముగలప్రబంధము, ప్రహేళిక: చూ, సంపుటము. 3.

ప్రవహణము. సం. వి. అ. న. బాలక్రీడాదుల శకటము: చూ, శకటము. 1; 2: చూ, యానపాత్రము.

ప్రవహము. సం. వి. అ. పుం. 1. బహిర్గమనము: చూ, సంచారము; 2. మహావాయువు: చూ, వాయువు; 3. గాలి: చూ, వాయువు.

ప్రవహించు. సం. అ. క్రి: చూ, వెల్లిగొను. 1.

ప్రవాణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. లాక: చూ, మగ్గము.

ప్రవాదము. సం. వి. అ. పుం. కారణములేకయే కలిగి లోకమునందంతట వ్యాపించిన మాట: చూ, శబ్దము. 2.

ప్రవారణము. సం. వి. అ. న. 1. కామ్యదాన

ము: చూ, స్పర్శము. 3; 2. నిషేధము: చూ, వారణము. 1. [సణము

పరివాసనము. సం. వి. అ. న: చూ, పరిమా

పరివాసము. సం. వి. అ న. 1. పరదేశవాసము: చూ, సదనము. 1; 2. పరదేశగమనము, ఊరువిడిచి పోవుట: ఈతి, పరిణ్లేషము, విధురము (తె)—ఎడఁబాయుట. (చూ, విధురము); అం 3: చూ, విప్రలంభము.

పరివాహము సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వెల్లువ; 2. పరివృత్తి చూ, వర్తనము. 1, 3. పరంపర. చూ, వెల్లి. 4. [రోగము. 1.

పరివాహిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. గరివాణి: చూ,

పరివాశమణి. అం: చూ, దంతక్షతములు

పరివాళము. సం. వి. అ. పుం. 1 = పగడము: చూ, రత్నము. 1, 2: చూ, వీణాదండము, 3. చిగురు: చూ, విదురిమము.

పరివిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ఆచోలము.

పరివిదారణము. సం వి. అ. న: చూ, యుద్ధము.

పరివిశ్లేషము. సం. వి. అ. న: చూ, ప్రవాసము 2.

పరివిష. సం వి. ఆ స్త్రీ. అతివస* చూ, విష.

పరివిష్టుఁడు. సం. విశే. ప్రవేశించినవాఁడు: చూ, సాహసికుఁడు.

పరివీక్షించు. సం. స. క్రి: చూ, వీక్షించు.

పరివీణాంశము. అం: చూ, షష్ట్యంశములు.

పరివీణుఁడు. సం. విశే చూ, సమర్థుఁడు.

పరివృత్తము. అం: చూ, సంచారి వర్ణగతాలంకారములు.

పరివృత్తి. సం. వి. ఇ స్త్రీ. 1. నడక: చూ, వర్తనము. 1; 2. పరివేశము: చూ, సాహసము. 1; 3. బరిదుకుఁదెరువు చూ, వృత్తి. 2; 4. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము 2; 5. ఎడతెగకవచ్చు జలాదుల పరంపర: చూ, ప్రవాహము. 1.

పరివృత్తుఁడు. సం. విశే పరివర్తించినవాఁడు.

పరివృద్ధమగు. మి అ. క్రి. పుటపుటనగు.

పరివృద్ధము. సం. విశే. 1. పెరిఁగినది: చూ, వృద్ధము. 2; 2. కొనసాఁగి పెరిఁగినది: ప్రసృతము.

పరివృద్ధుఁడు సం. విశే: చూ, పౌఢుఁడు.

పరివేకము. సం. విశే: చూ, శైత్యము

పరివేసుఁడు. సం. విశే: చూ, పరిధానుఁడు. 3.

పరివేశి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1 ఏనుఁగుమీఁదఁ బఱచెడి యొల్లికంబళి చూ, కల్లకము; 2. సర్పాకారము గా అల్లినజడ: చూ, రూ-- వేణి2;

పరివేశకము. అం చూ, సూచ్యము (ఒకరుగాని ఇద్దఱుగాని లేక పెక్కుండుగాని నీచపాత్రలు వృత్తిసర్త్యమాన కథ చెప్పుట.)

పరివేశనము. అం: చూ, నిశ్శబ్దక్రియలు.

పరివేశము సం. వి అ పుం చూ, సాహసము.1.

పరివేశించు సం అ. క్రి చూ, సోఁకు. 4.

పరివేష్టము సం వి అ పుం బాహువు: చూ, స్కంధము 1 (చూ, హస్తము.)

పరివ్యక్తము. సం. విశే: చూ, స్పష్టము.

పరివ్రజితుఁడు. సం వి. అ పుం: చూ, సన్యాసి.

పరివ్రజ్య. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. సన్యాసాశ్రమము చూ, సదనము. 1; 2 తిరిప్పుట: చూ, విహారము. 1. [చూ, భాండము. 3.

పరివ్య. దే. వి. కుండ. భాగ. 6, స్కం. 205:

పరిశంస. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1: చూ, స్తోత్రము; వా. 2. మాటలోమాట: చూ, శబ్దము. 2.

పరిశంసార్థకములు. పా. అయ్యారె-బళా-బళి-బళీ-బళిర, భళా-భళి-భళీ-భళిర, మఝ్ఝూ-మఝ్ఝూరె, బాపురె.

పరిశంసించు సం. స. క్రి: చూ, స్తుతించు.

పరిశమనము. అం చూ, అస్త్రములు.

పరిశస్తము సం. విశే 1. ప్రసిద్ధికెక్కినది: చూ, సంభావన. 3,2. (నేయినూనెలోనగువానిచే) పొగడఁబడినది: చూ, సాతాళింపు; 3: చూ, శ్రేష్ఠము.

పరిశస్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ. పరిసిద్ధి. 1.

ప్రశస్త్యము. సం. విణ. ప్రసిద్ధికెక్కఁదగినది చూ, సంభావన. 3 [చూ, శాంతి. 1
ప్రశాంతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిశాంతి:
ప్రశాంతుఁడు సం. విణ. మిక్కిలిశాంతిఁబొందిన వాఁడు: చూ, సహనుఁడు. [ప్రశ్నము.
ప్రశ్న. సం. వి. ఆ స్త్రీ.=ప్రశ్నము చూ, రూ-
ప్రశ్నకర్త సం వి.ఋ పుం చూ, కథంకథికుఁడు
ప్రశ్నము. సం. వి అ. పుం. చూ, సవాలు.
ప్రశ్నార్థకములు. అం 1 ఏల-ఎందు-ఎట-ఎప్పుడు మొ. "ఉదా ___ ఏలరావు, ఎందుఁగలదు, ఎందుఉంటివి, ఎప్పుడు వచ్చెను"; అన్య 2. ఏ-ఏడ-ఏల-ఏలా-ఎందుకు.
ప్రశ్నించు సం స క్రి చూ, సవాలువేయు
ప్రశ్రయము. సం. వి అ పుం ప్రణయము చూ, సమాశ్వాసము.
ప్రశ్రితుఁడు సం విణ చూ, వినీతుఁడు 6
ప్రష్ట. సం. విణ (ఋ ఈ ఋ) అడుగువాఁడు. చూ, ప్రాశ్నికుఁడు 2 [ప్రాశ్నికము
ప్రష్ఠవాహము సం. వి హ పుం చూ, యుగ
ప్రష్ఠుఁడు సం. విణ చూ, ముందునడచువాఁడు
ప్రష్ఠౌహి సం వి ఈ స్త్రీ చూ, రూ-ప్రష్ఠౌహి
ప్రసంగము సం.వి అ. పుం 1 విషయవిస్తరము; 2. ప్రస్తావము: చూ, కీర్తనము; అం. 3: చూ, యానపంచకము.
ప్రసంగాసనము అం చూ, యానము. 2.
ప్రసంగించు. సం. స క్రి. 1. ఏదేని యొకవిషయము విస్తరించిచెప్పు: చూ, వచించు, 2: చూ, ప్రస్తావించు భో.6,ఆ. 130.
ప్రసక్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1: చూ, ప్రసంగము. 2; వా. 2 సంబంధము: చూ, సంయోగము.
ప్రసక్తించు. సం. అ క్రి. ప్రస్తావమునవచ్చు.
ప్రసత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, ప్రసాదము. 1.
ప్రసన్న. సం.వి. ఆ. స్త్రీ కల్లు: చూ, సుర. 2.

ప్రసన్నతనొందు. ఎ. పై: తేఱుచు-తేర్చు.
ప్రసన్నమధ్యము. అం: చూ, స్థాయీవర్ణగతాలంకారములు (అలంకారము. 3.)
ప్రసన్నము సం. విణ. 1 నిర్మలము: చూ, సమీచీనము. 2; 2 చూ, సంతోషము
ప్రసన్నరాఘవనాటకము. అం (జయదేవుఁడు వ్రాసెను); చూ, కావ్యనాటకములు.
ప్రసన్నాంతము అం: చూ, ప్రసన్నమధ్యము.
ప్రసన్నాది అం ___పై___
ప్రసన్నాద్యంతము అం.___పై___
ప్రసభము సం. వి అ. పుం. బలాత్కారము: చూ, హఠము 2.
ప్రసారణము. సం. వి. అ న. అంతట సేనవ్యాపించుట: చూ, శిబిరము.
ప్రసరణి. సం వి ఇ, ఈ స్త్రీ.___పై___
ప్రసరము. సం వి అ పుం 1 వ్యాపనము: చూ, సంవృతము; 2 చూ, వినయము; 3. చూ, వేగము.3, 4 ఇనుపచేతులుగల బాణము చూ, బాణము. 1 [వ్యాపించు.
ప్రసరించు సం. అ. క్రి రూ-ప్రసరిల్లు. చూ,
ప్రసరిల్లు సం. అ. క్రి.___పై___
ప్రసర్పణము. సం. వి అ. న. చూ, ప్రసరము 1.
ప్రసర్పితము.అం. చూ, కరణములు [సదనము.1.
ప్రసవగృహము. సం. వి. అ. న. పురిటిల్లు చూ,
ప్రసవజలము. సం వి. అ. న. చూ, ఉబ్బునీరు.
ప్రసవబంధనము. సం. వి. అ న తొడిమ: చూ, వృంతము. 1.
ప్రసవము. సం. వి. అ. పుం. 1.=ప్రసవము, కానుపు: చూ, సూతి. 2;న. 2. పువ్వు: చూ, సుమము; 3. పండు: చూ, ఫలము. 1; పుం. 4 పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 5. బిడ్డ: చూ, శిశువు; 6. పశ్వాదులయీనిక, ఈనిక: చూ, సూతి. 2. [చూ, సంభవించు.
ప్రసవించు. సం. స. క్రి.(బిడ్డ)కను, ఈను, కను:

పరిసవ్యము. సం. విశ: చూ, సవ్యము. 1-2-3; 4. అనుకూలము: చూ, స్నేహము. 1.

పరిసాదనము. సం. వి. అ. న. 1. తేర్పుట, 2.=పసదనము: చూ, పసదనము. 1; 3. అన్నము. చూ, సాదము (1).

పరిసాదని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): చూ, మూలుగు*.

పరిసాదము. సం. వి. అ. పుం. 1. పరిసన్నత. రూ-పరిసత్తి: చూ, సాదము. (1); 2. అనుగ్రహము: చూ, సాకతము. 2; 3 చూ, స్వాస్థ్యము; 4.=పసాదము భగవంతుఁడులోనగు వారిచే భుక్తపరిశిష్టమైన అన్నాదులు చూ, సాదము. (1); అం. 5: చూ, గుణములు. 1; 6: చూ, స్థాయీవర్ణగతాలంకారములు(అలంకారము. 3.); 7: చూ, సంచారవర్ణగతాలంకారములు. [యిచ్చే' చూ, విడుచు 3

పరిసాదించే. సం. స. క్రి. అనుగ్రహించి

పరిసాధనము. సం. వి. అ న. 1. వస్త్రాద్యలంకరణము: చూ, భూషణము. 2; 2. చూ, సిద్ధి 1.

పరిసాధని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): కంకతము, కంకతిక, కేశమార్జకము, కేశమార్జనము. (తె) — దువ్వెన, పన్నె. తద్వి- (తె) —ఈరు పెన— ఈర్పెన, చిక్కంటు-చిక్కంటె, చిక్కోల, దువ్వెన.

పరిసాన్తితుఁడు. సం. విశ. చూ, సజ్జుఁడు. 2.

పరిసారణము. సం. వి. అ. న. 1. చోఁచుట: చాఁపు; 2 తిగుచుట; అం. 3: చూ, హస్తపాణములు; 4: చూ, కర్మములు. 2.

పరిసారణి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): చూ, లంజెసవరము*.

పరిసారము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పసారము' చూ, సంచారము; 2. వ్యాపనము: చూ, సంవృతము.

పరిసారి. సం. విశ. (న్. ఈ. న్) పరిసరించునది.

పరిసారిణి. అం: చూ, శృతులు.

పరిసారితము. సం. విశ. 1. చోఁపఁబడినది: నిచితము; 2. తిగువఁబడినది: ఆకర్షితము; అం. 3: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు; 4: చూ, బాహుక్రియలు; 5: చూ, పార్శ్వక్రియలు.

పరిసితి. సం. వి. ఇ. (స్త్రీ). నిర్బంధము: చూ, బంధము. 1. (కట్టెడు సాధనము అనియు)

పరిసితుఁడు. సం. విశ' చూ, తత్పరుఁడు.

పరిసిద్ధము. సం. విశ. 1 పరిసిద్ధికెక్కినది: చూ, సంభావన. 3; 3. అలంకరింపఁబడినది: చూ, సజ్జితము. 2.

పరిసిద్ధి సం వి.ఇ. (స్త్రీ) 1. ఖ్యాతి: చూ, సంభావన. 3; 2. అలంకారము: చూ, భూషణము. 2.

పరిసువు. సం. వి. ఊ. (స్త్రీ) 1. తల్లి' చూ, సవిత్రి 1, 2. ఆఁడుగుఱ్ఱము: చూ, హయము; 3 అరఁటి*: చూ, రంభ. 2; 4. ఒకటితోనొకటి పెనఁగొన్న ద్రాక్షతీఁగలో నగునది: చూ, వృక్షము.

పరిసూత. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, సూతిక.

పరిసూతము. సం. వి. అ. న. 1 చూ, పరిసవము 2; విశ. 2: చూ, సంభూతము.

పరిసూతి. సం. వి. ఇ (స్త్రీ). 1: చూ, పరిసవము. 2; 2: చూ, పరిసవము. 4; 3. చూ, పరిసవము. 5.

పరిసూతిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): చూ, పరిసూత.

పరిసూతిజము. సం. వి. అ. న. బాధ: చూ, శోకము.

పరిసూనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, పరిసవము. 2; 2: చూ, ఫలము. 1; విశ. 3: చూ, పరిసూతము. 2. [ఘుఁడు.

పరిసూనేషువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మన్మ

పరిస్రుత. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). చూ, పిక్క.

పరిస్రుతము. సం. వి. అ. పుం. 1. చేర: చూ, రూ-పరిస్రుతి. 1; విశ. 2: చూ, పరివృద్ధము. 2; 3. తీర్పఁబడినది; అం. 4: చూ, పుటక్రియలు.

ప్రిసృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. చేర:చూ,హస్త ము; 2. పుడిసిలి: చూ, హస్తము.

ప్రిసేకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చల్లుట: చూ, ప్రోక్షణము. 1; 2 జోఱుట: చూ, స్ఖలనము. 2. [వండము.

ప్రిసేవకము. సం. వి. అ. పుం. :చూ, వీణా

ప్రిసేవము. సం. వి. అ. పుం. 1.—సై—; 2: చూ, స్యోనము.

ప్రిస్తరము. సం వి. అ. పుం. 1 =సాత్తరము చూ,రాయి; 2 చూ,రత్నము. 1; 3 కుధము చూ,హరిత (తృణము 1); 4 చిగుళ్లులోనగు వానిచే ఏర్పఱచిన సెజ్జ: చూ,శయ్య 1

ప్రిస్తరించు సం. స. క్రి 1 చూ, విస్తరించు, 2. ఛందః ప్రిస్తారముచేయు.

ప్రిస్తవము. సం. వి. అ.పుం చూ,వినయము.1. భార. సభా. 1, ఆ. 39

ప్రిస్తారప్రిత్యయప్రాణములు అం.ప్రిస్తారము, సంఖ్య, నష్టము, ఉద్దిష్టము, పాతాళకము, ద్రుతమేరువు, లఘుమేరువు, గురుమేరువు, ప్లుతమేరువు, సంయోగమేరువు, ఖండప్రస్తారము, ద్రుతమేరునష్టము, ద్రుతమేరూద్దిష్టము, లఘుమేరునష్టము, లఘుమేరూద్దిష్టము, గురుమేరునష్టము, గురుమేరూద్దిష్టము, ప్లుతమేరునష్టము, ప్లుతమేరూద్దిష్టము. మఱియు యతిప్రిస్తారము (అనికొందఱు) (20)

ప్రిస్తారము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఛందశ్శాస్త్రమునందలి ప్రిత్యయవిశేషము; 2. వృక్షవిస్తారము; అం 3: చూ, స్థాయీవర్ణగతాలంకారములు (అలంకారము. 3); 4. చూ, సంచారివర్ణగతాలంకారములు; 5: చూ, ప్రిస్తారప్రిత్యయప్రాణములు.

ప్రిస్తారములు. అం: చూ, ప్రిస్తారప్రిత్యయప్రాణములు. (పది అనికొందఱు)

ప్రిస్తావన. అం. ప్రిస్తావనద్వివిధము —ప్రిరోచన, ఆముఖమునని. పూర్వరంగముచేయువాఁడొకసూత్రిధారుఁడు. ప్రిస్తావన ప్రివర్తకుఁడు (నటస్థాపకుఁడు) మఱియొక సూత్రిధారుఁడు అని కొందఱు. ఇద్దఱు నొకరే కావచ్చునని మఱికొందఱందురు. ఎట్లయినం బ్రిస్తావనతోనే కథ ప్రారింభమవును. (కవి కావ్యప్రిముఖ ప్రిస్తుతార్థప్రశంసచే శ్రోతలచిత్తము రంజించుట ప్రిరోచన. సూత్రిధారుఁడునటితో గాని, మారిషునితోఁగాని, విదూషకునితోఁగాని ప్రికృతముబోధించువాక్యములను విచిత్రిముగఁబలుకుట ఆముఖము) ప్రిస్తావనయే ఆముఖమని ఆముఖమే ప్రస్తావనయని ఇదిరెండుపర్యాయపదములని మతాంతరము.

ప్రిస్తావనము. అం: చూ,నాటికలు. (రెండంకములు, గాననాట్యములుగలవు. నీచపాత్రలు) (సర్వనాటకముల యందుఁ బ్రిథమమునఁ బూర్వరంగము. తర్వాతఁబ్రస్తావనముజేరుప వలెనని సామాన్యలక్షణము)

ప్రిస్తావనాంగములు. అం. (చూ) కథోద్ఘాతము, ప్రివర్తకము,ప్రయోగాతిశయము (3); అంకాదనినాంది బహువర్ణనమును ముఖ్యములు ప్రిస్తావనానంతరము విష్కంభమనికొందఱు, అంకద్వయమధ్యమందే విష్కంభమని కొందఱు చెప్పుదురు. దేవ, మనుష్యమిశ్రిములందెట్టిదో కథయట్టివేషముతో నది సూత్రిధారుఁడు వినిపింపవలయు. సాధారణముగా నాకథ ప్రిఖ్యాతరూపమైనది. అసంభాషణ వచనముగాను, వర్ణనాంశము మాత్రిము పద్యరూపముగాను ఉండును. కొన్నిచోట్ల గీతములను జేర్తురు. స్త్రీ పాత్రిలుపద్యములతో ముచ్చటించు పూర్వాచారముగానరాదు దృశ్యప్రిబంధములలోఁ గావలసినంతవఱకే తీసికొని తక్కిన కథను వదలివను లేక సంగ్రిహించి చెప్పవనుదప్పు లేదు. దూరాహ్వానము, వధ,యుద్ధము,రాజ్య దేశవిప్లవము, సంరోధము, భోజనము, స్నా

నము, సంభోగము, అనులేపనము, వస్త్రవిసర్జనము, పరిష్కృతికృత్యములు ప్రత్యక్షముగఁ జూపఁగూడదు. నేపథ్యవచన, ఆకాశభాషితములుండవచ్చును. నాయకునిమృతియే చెప్పరాదు మరలబ్రతికెనా చెప్పవచ్చును. నాటకములెల్ల సుఖాంత్యములేగాని శోకాంత్యములులేవు) (చూ, నాంది) (చూ, నాటకము.)

ప్రస్తావము. సం. వి. అ. పుం 1: అవసరము, ప్రకరణము, ప్రక్రియ; పుం 2 చెప్పుట చూ, ప్రసంగము 2; అం. 3 చూ, ప్రస్తావన. (ప్రస్తావనము అనియువాడుక.)

ప్రస్తావించు సం. స. క్రి. ప్రస్తావమునకు తెచ్చు. చూ, వచించు

ప్రస్తుత. సం. వి. అ. స్త్రీ. (ఈనఁబోవుసమయమున) పొదుగుచేసిన ఆవు: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు)

ప్రస్తుతము సం. విశే. 1 మిక్కిలిస్తుతింపఁబడినది చూ, స్తుతము; 2. చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2, 3. ప్రయత్నము చేయఁబడినది చూ, సన్నిహితము. 2; 4 సిద్ధము చేయఁబడినది: చూ, సిద్ధము. 2; వా. అవ్య. 5 ఇప్పుడు: చూ, సాంప్రతము. 2.

ప్రస్తుతాంకురము. అం. చూ, అలంకారము. 3 (ప్రస్తుతవర్ణనచే ప్రస్తుతార్థమేద్యోతకమవుట. "ఉ॥ మాలతియుండఁ దేఁటి, కేతకికేఁగ దేల ?") [చూ, స్తుతి.

ప్రస్తుతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. మిక్కిలిస్తోత్రము:

ప్రస్తుతించు. సం. స. క్రి. మిక్కిలిస్తుతించు చూ, స్తుతించు. [డు. 1.

ప్రస్తోతుఁడు. సం. వి. ఋ. పుం: చూ, ఋత్విజుఁ

ప్రస్థపుష్పము సం. వి. అ. పుం. మరువము*. చూ, సమీరణము.

ప్రస్థమానము. సం. వి. అ. న. తూములోనగువానికొలత: చూ, మానము.

ప్రస్థము. సం. వి. అ. పుం 1. —పై—. (కొలతలు —ఆఢకము (తూము), ద్రోణము (నలుతుము) (ఇది తూమునకు ఇద్దుమునకుఁగూడ పేరు), ఖారి (పుట్టి), వాహము (ఇరువది పుట్లు), నికుంచకము (సోల), కుడుపము (మానెడు): చూ, కొలత, 2. నాలుగుమాని కల కొలఁది: కుంచము. (తె) —కుంచేము; 3. కొండనెత్తము: చూ, పర్వతము.

ప్రస్థానము. సం వి. అ. న. 1. (గెలువనిచ్ఛయించిన రాజుయొక్క) ప్రయాణము: చూ, సంచారము; 2. చూ, శాస్త్రము.

ప్రస్థాపించు సం. స. క్రి. చేక్కఁగాస్థాపనము చేయు. చూ, స్థాపించు.

ప్రస్థాపితము. సం. విశే. చేక్కఁగాస్థాపింపఁబడినది: చూ, స్థాపితము.

ప్రస్థితము. సం. విశే: చూ, ప్రయాతము.

ప్రస్ఫుటము. అం: చూ, స్థితకరణబంధములు.

ప్రస్ఫోటనము. సం. వి. అ. న. 1. చేట చూ, శూర్పము; 2 ప్రకాశనము; 3. దెబ్బ: చూ, హతి.

ప్రస్రవణము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, సెలయూట; 2. చెమట: చూ, స్వేదము. 1.

ప్రస్రావము. సం వి. అ. పుం: చూ, మూత్రము.

ప్రస్వాపనము. అం: చూ, అస్త్రములు.

ప్రస్స. వా వి: చూ, బ్రహ్మబిందువు.

ప్రహతము. సం. విశే. 1. కొట్టఁబడినది: ఆయస్తము, ఆవిద్ధము, ఆహతము, తాడితము, పర్యవస్తము; తద్వి.—కొట్టఁదగినది. (సం).—గాఢము; 2. పాడిచేయఁబడినది; 3. విస్తరింపఁబడినది.

ప్రహరణకలిత. అం: చూ, వృత్తము. 1 (ఒక్కొక్క పాదమునందు న, న, భ, న, లగణములు, ఎనిమిదింటయతి, 14వ ఛందస్సు.)

ప్రహరణము. సం. వి. అ. న: చూ, బాణము. 1.

ప్రిహరము. సం. వి. అ. పుం. 1. జాము: చూ, యామము. 1; 2. దెబ్బ: చూ, హతి.

ప్రిహారి వై వి రూ-ప్రిహారి.=పా్రికారము పా 4, ఆ 76: చూ, పా్రికారము.

ప్రిహరించు. సం. స. క్రి కొట్టు చూ, మొత్తు 2

ప్రిహరచేయించు. మి. అ. క్రి: ప్రిదక్షిణించు, ప్రిహరిచుట్టు, ప్రిహరిదిరుగు. [ఆ. 68.

ప్రిహరిచుట్టు. మి. అ. క్రి —వై.—వసు. 4,

ప్రిహరిదిరుగు మి. అ. క్రి.—వై—కాశీ 1, ఆ. 116.

ప్రిహర్షణము. అం: చూ, అలంకారము. 3 (ఒక కార్యమునకై ప్రియత్నించినపుడు పకరణములయందె ఫలసిద్ధియగుట. "ఉదా.—గని యున్నచోటు గనిపెట్ట నంజనము వేయుటకు వేరుఁడ్రివ్వఁబోగా నక్కడ నిధి దొరికినది"

ప్రిహర్షణి అం: చూ, వృత్తము. 1. (మ, న, జ, ర, గురువులు, 8 యతి, 13 వ ఛందస్సు)

ప్రిహర్షణుఁడు సం. వి. అ పుం: చూ, బుధుఁడు. 1.

ప్రిహసనము. సం వి. అ. న. 1. పెద్దనవ్వు చూ, హాస్యము; 2. పరిహాసము: చూ, హాళి; అం. 3 చూ, నాటకము. (కథకల్పితము, పాషండ చోరాదులలో నొకఁడు నాయకుఁడు. హాస్యరసము ప్రిధానము భారతివృత్తి. సేవక, భిక్షుక, వేశ్యాప్రిభృతులే రాజ పరివారము. ఒకటేయంకము. ముఖనిర్వహణ సంధులురెండే.)

ప్రిహసించు. సం. అ. క్రి. పెద్దనవ్వునవ్వు: చూ, హసించు.

ప్రిహసితము. సం. వి. అ న. శిరఃకంపముతోఁ గూడినవవ్వు. (ఇదిమధ్యమము): చూ, హాస్యము. 1 [బము. 2.

ప్రిహస్తము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రితి

ప్రిహస్తుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ప్రిహారకుఁడు. సం. విణ: చూ, ప్రిహారి. 1.

ప్రిహారము. సం. వి. అ. పుం. 1.=బవరము: చూ, యుద్ధము, 2: చూ, రూ-ప్రిహరము. 2.

ప్రిహారి. సం విణ (న్. ఈ. న్) 1: చూ, హారకుఁడు. 3; వా. 2: చూ, రూ-ప్రిహారి.

ప్రిహాసుఁడు. సం. వి.అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

ప్రిహి. సం వి. ఇ. పుం. నూయి. చూ, సరస్సు. 1.

ప్రిహిత అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.

ప్రిహితము. సం. విణ. వింటనుండి విడువఁబడినది (బాణము): చూ, బాణము. 1.

ప్రిహీణుఁడు. సం. విణ: చూ, వ్యుత్పన్నుఁడు.

ప్రిహేయము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (న, న, మ, య గణములు 8 యతి 12వ ఛందస్సు.)

ప్రిహేళిక. సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, ప్రవల్హిక.

ప్రిహ్లత్తి. సం. వి. ఇ స్త్రీ: చూ, రూ-ప్రిహ్లాదము.

ప్రిహ్లన్నుఁడు. సం. విణ: చూ, ప్రిముదితుఁడు.

ప్రిహ్లాదము సం. వి. అ. పుం: చూ, సంతోషము.

ప్రిహ్లాదుఁడు సం. వి. అ. పుం. రూ-హ్లాదుఁడు. హిరణ్యకశిపుని కొడుకు: (చూ, సూనుఁడు. 1) చూ, పరమభాగవతోత్తములు.

ప్రిహ్వము. సం. విణ. 1. నమ్రము: చూ, వక్రిమము; 2. ఆసక్తము: చూ, సహితము.

ప్రిళయము. సం. వి. అ. పుం. రూ ప్రిలయము. 1. కల్పాంతము: చూ. సంవర్తము; 2. అపాయము: చూ, హాని. 2; 3. చావు: చూ, సావు; 4. మూర్ఛ: చూ, రోగము. 1.

ప్రిళయములు. అం వృత్తి, అవస్థా, శరీర, మను, బ్రిహ్మ, విష్ణు, రుద్రి, మహేశ్వర, సదాశివ, విరాట్పురుషప్రిళయములు (10).

ప్రా

ప్రా. వై. విణ.=పురా. వెనుకటి: చూ, రూ-పాఁత. 4. (వృత్తియందు పాఁతశబ్దమునకుమీఁదివర్ణ

ములులోపింపఁగామిగిలినరూపము. ఉదా.- "ప్రామత్తి, ప్రావేలుపు" మొ.) (దీనికి వృత్తియందు అచ్చుపరమగునపుడు యడాగమంబును, పరుషములు పరంబులగునపుడు నుగాగమంబునగు. ఉదా.— "ప్రాయిల్లు, ప్రాయేలు,ప్రాఁగెంపు, ప్రాఁజౌఁతు.ప్రాఁబచ్చె, ప్రాఁబసిఁడి" మొ.)

ప్రాంగణము. సం. వి. అ. న. 1· చూ, ముంగిలి. 2; 2. పణవవాద్యము: చూ, స్వరము. 2

ప్రాంతము. సం వి. అ పుం. 1. తీరము: చూ, రోధస్సు; 2.=పంచే-పొంత: చూ, సమీపము. 1.

ప్రాంతరము. సం. వి. అ. న. 1. అడవి: చూ, విపినము; 2 తొఱ్ఱ: చూ, రంధ్రము. 1; 3. దవ్వయిన యెడారితోవ: చూ, మార్గము. 1; 4. పొలిమేర· చూ, హద్దు. 1.

ప్రాంశువు. సం. విశ. (ఉ) పొడుగైనది: చూ, సోగ. 3.

ప్రాఁకు. దే. వి. 1. చూ,ఉపఘ్నము; 2: చూ, మలినము. భార. అర. 7, ఆ. 28; అ. క్రి 3· రూ-పాఁకు, అల్లు, ఎక్కు; 4· రూ-పాఁకు, ఎక్కు; జేరగు-జేరుగు, తడవు, ప్రాఁకుడెంచు. (సం. ప).—అధిరోహించు, ఆరోహించు.

ప్రాఁకుడు. దే. వి. రూ-పాఁకుడు. 1: ఎక్కుడు, జేరగు-జేరుగు. (సం. ప)—అధిరోహణము, ఆరూఢి, ఆరోహణము, ఆరోహము; 2. పండ్లపాఁచి: చూ, శమలము.

ప్రాఁకుడెంచు. దే. అ. క్రి: చూ, ప్రాఁకు. 4. పా. 2, ఆ. 38.

ప్రాఁకులాడు. దే. అ. క్రి. రూ-పాఁకులాడు. 1. ప్రాఁకియెక్కు; శా. 2. బ్రతిమాలు; 3. పీఁకులాడు; 4. వచ్చినంతరాఁబట్టు.

ప్రాఁకెడువాఁడు. దే. విశ. 1: ఎక్కెడువాఁడు. (సం).—ఆరోహకుఁడు; వా. 2: చూ, పాకీవాఁడు. 2.

ప్రాఁకొను. దే. అ. క్రి: పాఁచిపట్టు.

ప్రాఁగబ్బము. నై. వి. బ. (ప్రాఁత + కబ్బము)· చూ, వేదము.

ప్రాఁచి. నై. వి, విశ: చూ, రూ-పాఁచి. (ప్రాఁతదనుటకు.— హరి. పూ.5,ఆ. 209.)

ప్రాఁచిపురుగు. వా. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.

ప్రాఁజదువులపెట్టె ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు.

ప్రాఁజదువులు. ద్వ. వి. బ: చూ, ప్రాఁగబ్బము స్వా. 2, ఆ 62.

ప్రాఁత. నై. వి. రూ-పాఁత. 1. భృత్యుఁడు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 93 చూ, సేవకుఁడు; 2. బట్ట చూ, వస్త్రము; 3. జీర్ణవస్త్రము: చూ, వస్త్రము; విశ. 4.=పురాతన. రూ-పాఁత-ప్రా, అకువ, తుకాటము, వెనుకటి. (సం).—చిరంతనము,చిరత్నము,జీర్ణము, టకము,పురాతనము, పురాణము-పూరాణము, ప్రతనము-ప్రత్నము, ప్రాక్తనము,(అవ్య)-కిన్ను; 5. మొదలు, పూర్వము: చూ, లోవిడి; 6 ప్రాఁతది. "ప్రాఁతచీర".

ప్రాఁతగిలు. నై. అ. క్రి.=ప్రాక్తన. ప్రాఁతపడు: రూ-ప్రాఁతగిల్లు, ప్రాఁబడు.

ప్రాఁతగిల్లు నై. అ. క్రి.=—పై.— [బ్బము.

ప్రాఁతఁబలుకులు. ద్వ. వి. బ· చూ, ప్రాఁగ

ప్రాఁబడు. నై. అ. క్రి. 1: చూ, ప్రాఁతగిలు; 2. అలవడు: చూ, సిద్ధించు.

ప్రాఁబలుకులపెంకి. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు. అం, భా. ప్ర. 181. [చూ, ప్రాఁగబ్బము.

ప్రాఁబలుకులు. ద్వ. వి. బ. రూ-ప్రాఁబల్కులు:

ప్రాఁబల్కులు. ద్వ. వి. బ.—పై.—ఉ, రా. 2, ఆ. 178. [ర్యుఁడు. సాం .దే. 9.

ప్రాఁబల్కుసొమ్ముపెట్టె. ద్వ. వి: చూ, సూ

ప్రాక. దే. వి: చూ, రూ-పాక.

ప్రాకటము. సం. విణ' చూ, ప్రకటనము.

ప్రాకామ్యము. అం. పరిష్టి: చూ, సిద్ధులు. (విభూతులు.)

ప్రాకారము. సం. వి. అ. పుం =ప్రిహారి: అని, కంథావాటము, కళత్రము, నేమము, వరణము. (తె).—కోట, ప్రిహారి-ప్రిహారి.

ప్రాకృతభవము. పా: చూ, ప్రాకృతము.

ప్రాకృతభాషాభేదములు. అం. ఇవియవి.— ౧. మహారాష్ట్రదేశములో ప్రాకృతము, ౨. శూరసేనదేశములో శౌరసేని, 3. మగధదేశములో మాగధి, ౪-౫ బాహ్లీక,సహ్యా, నేపాళ, పాండ్య, కేకయ, కుంతల, చోళ, భోట, గాంధార, సుధేష్ణ, ద్రివిడ, గౌడ, లాటదేశములను పిశాచదేశములందుఁ బైశాచియు, చూళికయును, ౬. ఆభీర, ఘూర్జరాది దేశములందపభ్రంశభాషయును వాడుచేన్నారు:(చూ, ప్రాకృతము. 1;భాష.1.)

ప్రాకృతము పా. ఒకానొకభాష. (సంస్కృత పదములు రెండువిధములుగాఁ దెనుఁగునం బ్రవేశించుచున్నవి. (1) అందుఁ గొన్ని ప్రాకృతభాషలోఁజొచ్చి ప్రాకృతపదంబులై అచ్చటనుండి తెనుఁగునఁజేరుచున్నవి; (2) మఱికొన్ని సంస్కృతశబ్దములు ప్రాకృతభాషయందుఁజేరక సరిగా తెనుఁగునంబ్రవేశించుచున్నవి. ఈసంస్కృత ప్రాకృతశబ్దములు తెనుఁగునఁ జేరునపుడు చివరమాత్రముస్వల్పములగుమార్పులు చెందినంజెందుఁగానియితర భేదములనొందవు. ఈద్వివిధపదంబులే తత్సమంబులని వ్యవహరింపఁబడును. ఇట్లు తెలుఁగులోనికి వచ్చిన సంస్కృత పదములు "సంస్కృతసమము" లనియు, ఇట్లే వచ్చిన ప్రాకృతపదిములు "ప్రాకృతిసమము" లనియుఁదెలియఁబడుచున్నవి. ఇట్టి పదములు గాక, సంస్కృత ప్రాకృత శబ్దంబులలోఁ గొన్ని చివర మార్పులేగాక, పదములలోని వర్ణములు పోయిగాని, వర్ణములు మాఱికాని, క్రొత్తవర్ణములు చేరికాని మాఱురూపంబులనొంది తెనుఁగునఁజేరెడు కొన్ని సంస్కృతప్రాకృతశబ్దములు "తద్భవంబులు" అని చెప్పఁబడును. ఇట్లు సంస్కృతమునుండి పుట్టినపదములు "సంస్కృతభవములు" ప్రాకృతమునుండిపుట్టినవి "ప్రాకృతభవములు" సంస్కృతసమ, ప్రాకృతసమ, సంస్కృతభవ,ప్రాకృతభవములేకాక, "దేశ్యములు "అనెడిపదంబులును దెలుఁగునంగలవు. సంస్కృతసమంబులు గాక తక్కిననాల్గు విధములైన యాంధ్రపదంబులు "ఆచ్ఛికములు లేక అచ్చ తెనుఁగులనియుఁ దెలియఁబడును (ఉ॥దర్పణము.) (ఇది తెలుఁగుభాషా ప్రణాళికయైనను విషమంతయుఁ దెలుపుటకిచేట వివరింపఁబడియె): (చూ, ప్రాకృత భాషాభేదములు, భాష. 1.); అం. 2: చూ, శారాక్రియలు.

ప్రాకృతసమము. పా: చూ, ప్రాకృతము.

ప్రాకృతుఁడు. సం. విణ పామరుఁడు: చూ, హీనుఁడు.

ప్రాకెన. వై. వి.=పాకాన్న. (రూ-పాకెన-పాకెన్న-ప్రాకెన్న) య. 4, అ. 115: చూ, పాకాన్నము.

ప్రాకెన్న. వై. వి =—వై.—

ప్రాక్తనము. సం. విణ: చూ, ప్రాఁత. 4.

ప్రాగల్భ్యము. సం. వి. అ. న. 1. ప్రగల్భత్వము; 2. స్త్రీలయొక్క అయత్నజమైన యొకానొక శృంగారచేష్ట.

ప్రాగ్జోతిషము. అం: చూ, దేశములు.

ప్రాగ్భారము. సం. వి. అ. పుం . 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. పర్వతములు

లోనగువాని శిఖరము: చూ, శిఖరము. 1.

ప్రాగ్రసరుఁడు. సం. విణ.1: చూ, ముందునడచేవాఁడు; 2: చూ, మొదటివాఁడు.

ప్రాగ్రహరము. సం. విణ. 1. ముందునడచేనది: ప్రాగ్ర్యము; 2. మొదటిది. చూ, శ్రేష్ఠము

ప్రాగ్రహరుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రధానుఁడు.

ప్రాగ్ర్యము. సం. విణ. చూ, ప్రాగ్రహరము.

ప్రాగ్ర్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, ప్రాగ్రహరుఁడు.

ప్రాగ్వంశము. సం. వి. అ. పుం హవిర్గృహమునకు ముందున్న సభాగృహము చూ, యజ్ఞ సనము. 1 [గము. చూ, ప్రాకము

ప్రాఘూరము. సం వి అ పుం రూ-ప్రఘూ

ప్రాచి. సం వి. ఈ (స్త్రీ) 1. తూర్పు. చూ, హరిత్తు. 1; 2 పచ్చోపుస: చూ, హరప మశక. [నై. 7 ఆ. 133

ప్రాచితము. నై. వి. చూ, రూ-పాచితము

ప్రాచీన. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) చిఱుబొద్ది* చూ, విద్ధకర్ణి.

ప్రాచీనబర్హి. సం. వి. న్. పుం 1 ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు; 2 ఒకానొక రాజు: చూ, రాజు. 1.

ప్రాచీనము. సం. వి. అ. న. 1.కంపకోట చూ, వెలుగు; విణ. 2. పూర్వదిశయందుఁగలిగినది; 3. పూర్వకాలమందుఁ గలిగినది.

ప్రాచీనావీతము. సం. వి. అ. న. కుడిభుజము మీఁదుగా ఎడమపార్శ్వమున వ్రేలెడుజందెము: చూ, యజ్ఞోపవీతము. [వము. 1.

ప్రాచీరము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ప్రాచీ

ప్రాచుర్యము. సం. వి. అ. న. ప్రచురత్వము

ప్రాచేతసుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్రచేతసుఁడు.

ప్రాచ్యము. సం. వి.అ. పుం. 1. శరావతియను నది యెల్లగాఁగల ప్రాగ్దక్షిణముల మధ్యదేశము: చూ, దేశములు; విణ. 2. తూర్పుదిక్కునందలిది: చూ, హరిత్తు. 1.

ప్రాచ్యవృత్తి. అం. చూ, వైతాళీయము, వృత్తము. 1. (బేసిపాదంబులందు 14 లఘువులు సరిపాదంబులందు 16 లఘువులు గలిగి బేసిపాదంబులేడింట సరిపాదంబుల తొమ్మిదింటయు తగల వృత్తము)

ప్రాజనము. సం వి. అ న ములుకోల చూ, సిల్లు.

ప్రాజాపత్యకాండములు. అం: చూ, తైత్తిరీయబ్రాహ్మణము.

ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రము. అం చూ, కృచ్ఛ్రము 6.

ప్రాజాపత్యము. సం. వి. అ న. 1 అష్టకారము: చూ, గపము. 1, 2 ఇష్టిశేషము చూ, యజ్ఞము. 3 పండ్రెండుదినములలో ముగింపఁబడిన వ్రతము చూ, కృచ్ఛ్రము 6 చూ, వ్రతము, పుం 4 మీరిరువురుఁగూడి ధర్మము చేయుఁడని వరునితో పరిభాషించి కన్యనిచ్చి చేయు పెండ్లి చూ, వివాహము; అం. 4 చూ, కర్మములు, 5. చూ, దానములు (శుద్ధదానములు) [సారథి.

ప్రాజిత. సం. వి ఋ. పుం తేరుపూన్పరి: చూ,

ప్రాజ్ఞ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. మంచిబుద్ధిగల ఆఁడుది: చూ, (స్త్రీ); 2. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2.

ప్రాజ్ఞి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. లౌకికవ్యవహారమునందు మిక్కిలి తెలివిగల ఆఁడుది: చూ, ప్రాజ్ఞ. 1; 2. పండితునిభార్య: చూ, భార్య.

ప్రాజ్ఞుఁడు సం. విణ. 1: చూ, సుధి; 2: చూ, సమర్థుఁడు. [రాశము.

ప్రాజ్యము. సం. విణ. అధికము: చూ, హే

ప్రాడ్వివాకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తగవరి: చూ, స్వామి. 3. [ప్రాణహింసకము.

ప్రాణగొడ్డము. నై. విశే.=ప్రాణకుట్ట: చూ,

ప్రాణదశకనుఁగొనురీతి. పా. ఎవని సూక్ష్మద

శలో నెవని ప్రాణదశ కనుఁగొనవలెనో యట్టివాని సూక్ష్మదశాపరిమాణమును ప్రాణదశానాథుని మహాదశా సంవత్సరసంఖ్యచే గుణింపవలెను. అట్లుగుణించిన మొత్తమును 120చే భాగించినయెడల ప్రాణదశాపరిమాణము తెలియును. [భర్త; 2: చూ, యముఁడు.

ప్రాణనాథుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ,

ప్రాణభయము. సం. వి. అ. న. ప్రాణమునకు భంగము. (వా)

ప్రాణము. సం. వి. అ. పుం 1.=పానము గాలి: చూ, వాయువు: 2.=పానము. హృదయమందలిగాలి చూ, వాయువు; 3. కావ్య జీవనము, 4. బలిమి: చూ, శక్తి 1; 5. బోళము: చూ, శళము; బ. 6=పానము: అసువు-అసువు, చైతన్యము, జీవము, జీవితము, (తె). -ఉసుము, పానము, మందల, మిడుకు; తద్వి.-కొంచెము మిగిలియున్న ప్రాణము.- (తె).—కుట్టుసుఖు, (మి) కొఅప్రాణము; విణ 7 నిండింపఁబడినది: చూ, సంపూర్ణము.

ప్రాణము ప్రాణముగా. జా. ఏకీభావముతో. "ప్రాణంబు ప్రాణంబుగా నిను మన్నింపఁడో" (పారి. 2, ఆ. 25.)

ప్రాణముగక్షించుట. అం. చూ, చిహ్నములు.

ప్రాణములు. అం 1 ప్రాణ, అపాన, సమాన, ఉదాన, వ్యానవాయువులు: చూ, వాయువు, 2. ఘాతజధ్వనులతోను తన్మధ్యస్థములైన విరామకాలములతోనైన నృత్యగీత వాద్యకాల పరిచ్ఛేదనమే తాళశబ్దార్థము. ఇట్టి తాళమునకు ప్రాణములు 10. కాల ప్రాణాది: చూ, తాళప్రాణములు.

ప్రాణవాయువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, ప్రాణము. 1—2. [పవేశము.

ప్రాణాచారము. సం. వి. అ. పుం. ప్రాయో

ప్రాణాచారముపడు. మి. అ. క్రి: చూ, పస ముపడు. 2.

ప్రాణాయామము. సం. వి. అ. పుం. "ఓం భూః ... ... బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్.": చూ, యోగాంగములు (అంగము. 9.) (నాసికాముఖములయందు సంచరించెడు వాయువును మంత్రపూర్వకముగా నిరోధించుట.) (చూ, ఓమ్, గాయత్రి.)

ప్రాణి సం. వి. న్. పుం. 1 మనుష్యాదిజంతువు: ఆత్మవీరుఁడు, చేతనము; విణ. 2. ప్రాణముగలది: చూ, హంసుఁడు. 2.

ప్రాణిద్యూతము. సం. వి. అ. న. కోడిపందె లోనగునది: చూ, సమాహ్వాయము. 2.

ప్రాణుఁడు. సం. వి. అ పుం: చూ, బ్రహ్మ 1.

ప్రాణులు. అం. ప్రాణసహాయముచేఁ బ్రతుకఁబడుహల్లులు ప్రాణులనఁబడును ఉదా.— "క, గి, చు, న్యా, టే, మ్లు, యొ, రా" మొ.

ప్రాణేశుఁడు. సం. వి అ పుం. చూ, ప్రాణనాథుఁడు. 1-2. [సాదము. (1;

ప్రాతరాశనము. సం. వి. అ. పుం. చేద్ది చూ,

ప్రాతర్భోజనము. సం. వి. అ. న.—పై—

ప్రాతస్స్నానము. సం. వి అ. పుం. వేకువతానము. చూ, స్నానము. 1.

ప్రాతస్సంధ్య. అం. ప్రాతఃకాలసంధ్యావందనము: చూ, సంధ్యావందనము.

ప్రాతికూల్యము సం.వి. అ న. ప్రతికూలత్వము.

ప్రాతిపదికము. పా. ధాతుభిన్నంబును ప్రత్యయభిన్నంబును ప్రత్యయాంతభిన్నంబునగు అర్థవచ్ఛబ్దరూపము. దీనికి నామమనియుఁ బేరు గలదు. ఉదా.—శివ-శివా, హరి, నదీ. మొ.

ప్రాతిబోధకము. అం: చూ, చుంబనస్థానములు.

ప్రాతిభావ్యము. సం. వి. అ. న. ప్రతిభూత్వము.

ప్రాతివేశిని. అం. 1. దూతికావిశేషము: చూ, నాయికలు; 2: చూ, దూతీచతుష్టయము.

ప్రాతిహారకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. గారడీ

విద్యయందు నేర్పరియైనవాఁడు: చూ, వ్యాళ
గ్రాహి.
ప్రాథమకల్పికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. క్రొత్త
గా చదువనారంభించిన శిష్యుఁడు: చూ,
శైక్షుఁడు.
ప్రాథమికుఁడు. సం. విణ: చూ, మొదటివాఁడు
ప్రాథమ్యము. సం. వి. అ న. ప్రథమత్వము.
ప్రార్థేయపడుట. క్రి. వి. వేడుకొనుట (శ. ర)
ప్రాధేయపడుట. క్రి వి.—పై—(వాడుక)
ప్రాదుర్భవించు. సం. అ క్రి. పుట్టు: చూ,
సంభవించు [చూ, సంభవము. 1
ప్రాదుర్భావము. సం. వి అ. పుం పుట్టుక:
ప్రాదుర్భూతము. సం. విణ. పుట్టినది: చూ,
సంభూతము [స్వర్గము. 3
ప్రాదేశనము సం. వి అ. న. దానము. చూ,
ప్రాదేశము. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-ప్ర
దేశము. 3—4.
ప్రాధాన్యము. సం. వి. అ. న. ప్రధానత్వము.
ప్రాపకుఁడు. సం. విణ ఆశ్రయుఁడు (తె).—
పొందువాఁడు. [లాభము. 1.
ప్రాపణము. సం. వి. అ. న =ప్రాపు చూ,
ప్రాపణీయము. సం. విణ. పొందఁదగినది: చూ,
లభ్యము. 1. [ఆ. 244: చూ, సక్తమగు.
ప్రాపించు సం. స. క్రి. పొందు. ఉ, రా. 6,
ప్రాపు. పై. వి. 1.=ప్రాపణమ్. ఆశ్రయము.
చూ, సన్నిధానము. 2, 2: చూ, సమీపము
ప్రాపుగొను. వా. స. క్రి: అండగొను, ఊఁత
కొను, ఊఁదు, ఊను, చేపట్టు, తాచు, తొట్టు,
తొడుకు, పట్టు. (సం).—అవలంబించు,
ఆలంబించు, ఆశ్రయించు, ఉపసర్పించు.
ప్రాపుచెఱచువాఁడు. వా. విణ: (సం).—
ఆశ్రయాశుఁడు. [పరాసువు.
ప్రాప్తపంచత్వము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
ప్రాప్తము. సం. విణ. 1. పొందఁబడినది: చూ,
సంసక్తము; 2. కూడుకొన్నది: చూ, సహి
తము. [పుఁడు; 2. చూ, సుధి.
ప్రాప్తరూపుఁడు. సం. విణ. 1: చూ, సురూ
ప్రాప్త్యాశ. అం (ఉపాయాపాయములయుక్తిచేఁ
గార్యసంభవము.) (బహుమారవ్యాపి కథ
పతాక; అపాయములేకుండఁ గార్యమొనర్ప
యత్నించుట నియతాప్తి; కొంతవఱకేవచ్చి
నిలిచిపోవుకథ ప్రకరి)
ప్రాప్తి. సం. వి ఇ స్త్రీ 1. పొందు: చూ,
లాభము. 1; 2 శుభోదయము: చూ, లాభ
ము 1; 3 అధికము: చూ, హెచ్చు. 1;
అం. 4 ఒకఐశ్వర్యము: చూ, సిద్ధులు
(విభూతులు) [చూ, సక్తమగు.
ప్రాప్తించు సం. అ. క్రి. కలుగు, పొందు:
ప్రాప్యము సం. విణ. చూ, ప్రాపణీయము.
ప్రాబల్యము సం వి. అ. న. ప్రబలత్వము,
బలిష్ఠత.
ప్రాభవము. సం. వి. అ. న: చూ, ప్రభుత్వము.
ప్రాభాతికము. సం వి. అ. న: చూ, రూ-
ప్రభాతము.
ప్రాభృతము సం. వి. అ న. కానుక: చూ,
నూడిక.
ప్రామాణికుఁడు. సం. విణ. 1. మేరమీఱని
వాఁడు; 2. సత్యముతప్పనివాఁడు; 3. శా
స్త్రము నెఱిఁగినవాఁడు: చూ, శాస్త్ర
విదుఁడు.
ప్రామాణ్యము. సం. వి. అ. న. 1. దృష్టాంతము:
చూ, వృత్తాంతము. 7; 2: చూ, సాక్ష్యము. 1.
ప్రామిడి. దే వి. 1. క్రౌర్యము: బెట్టిదము;
విణ. 2. క్రూరము: చూ, రౌరవము. 2;
3. క్రూరుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2;
4. క్రూరురాలు. విక్రి. 6, ఆ.73: చూ, స్త్రీ.
ప్రామినుకులు. ద్వ. వి. బ. రూ-ప్రామిన్కులు:
చూ, ప్రాఁగబ్బము.
ప్రామిన్కులు. ద్వ. వి. బ.-పై.-ఉ.1, ఆ. 16.

ప్రామిత్యము. సం. వి. అ. న. అప్పు. చూ, నాగకము (1)

ప్రాము. దే. స క్రి 1 రూ-పాము విజ 3, ఆ. 80: చూ, రుద్దు 1; 2 పూయు. కాశీ. 7, ఆ. 36. చూ, లేపనముచేయు; 3. మూయు; స్వా. 4, ఆ. 106 చూ, స్థగనముచేయు; 4. తడిపోవనొత్తు భాగ. 1, స్కం 192 అప్పళించు, ఉసుము, ఒత్తు, చేఱుచు, కుడుచు-తుడ్చు, నూకు; 5. చెఱుచు. చూ, తాచు,6. పీడించు చూ,హింసించు 2, 7 ఖండించు మార్క 1, ఆ 39. చూ, నెలగు.

ప్రాముడు. దే వి: చూ, పులుముడు

ప్రాయశ్చిత్తము సం వి అ. న -పాచితము-ప్రాచితము చూ, శిక్ష. 1.

ప్రాయము. సం. వి. అ. పుం. 1.-పరువము-పాంపము. పాండు 2, ఆ 27. చూ, వయస్సు. 1; 2. మరణార్థముసర్వకర్మపరిత్యాగపూర్వకమైన ఉపవాసము: చూ,లంకణము; 3 చావు చూ, సావు, 4 చూ, బాహుళ్యము;5.వృత్తియందుత్తరపదమైన రోసమానము. "పశుప్రాయము" ము

ప్రాయి. దే. వి. 1. పౌరుషము. జై. 7, ఆ. 150; చూ, శక్తి. 1; 2. భాగ్యము. హరి. పూ. 5, ఆ 222 చూ, సంపద; 3 సౌమంగల్యము. నై. 2, ఆ. 138.

ప్రాయిఁడి. దే. విణ. 1: దరిద్రుఁడు. (సం) — దీనుఁడు; 2.భాగ్యహీనము. చూ,సీదరము. 1

ప్రాయికము. సం. విణ: చూ, సామాన్యము. 3

ప్రాయేలు ద్వ. వి. మున్నీరు.చూ,సముద్రము

ప్రారంభము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆరంభము: చూ,సన్నాహము 2; 2. దొరకోలు చూ, సన్నాహము. 2

ప్రారంభించు సం. అ. క్రి: చూ,సమకట్టు. 2.

ప్రారబ్ధము సం. వి. అ. పుం. 1. శరీరమునెత్తించెడి కర్మవిశేషము. ఆగామి, సంచిత, ప్రారబ్ధములలో నొకటి: చూ, త్రియము; విణ. 2. ఆరంభము: చూ, సన్నాహము. 2

ప్రాగబ్ధి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. చూ,కరిబంధము.

ప్రార్థకుఁడు. సం. విణ. 1: కన్యంకథకుఁడు, పరిశ్నకర్త, పృష్ట (తె) —అడుగువాఁడు; 2: చూ, వేఁడువాఁడు

ప్రార్థన. సం. వి ఆ. స్త్రీ రూ-ప్రార్థనము. 1 అడుగుట. చూ, వేఁడికోలు; 2 వేఁడుట. చూ, స్తోత్రము.

ప్రార్థనము సం వి. అ. న —పై—

ప్రార్థనార్థకము. పా. వ్యతిరేకమధ్యమపురుష చివర ఎ, ఏ, ఒ, ఓ, అయ్యా, అమ్మ అను నవిచేరి ప్రార్థనార్థకమగును. ఉదా.—పండవె, వండవే, వండవొ, వండవో, వండవయ్యా, వండగమ్మ. (ఇట్లు వండరె మొ)

ప్రార్థనీయము సం విణ. 1 అడుగఁదగినది; 2 వేఁడఁదగినది: ఆశాస్యము

ప్రార్థించు సం. స. క్రి 1. వేఁడు:చూ, వేఁడికొను; 2. కోరు. చూ, వాంఛించు.

ప్రార్థితము. సం. విణ 1. అడుగఁబడినది.చూ, వాంఛితము; 2. వేఁడఁబడినది. అర్థితము-అర్థితము; 3. శత్రువుచే అడ్డగింపఁబడినది. చూ,రుద్ధము 1. [వేఁడఁబడినవాఁడు.

ప్రార్థితుఁడు. సం. విణ అభ్యర్థితుఁడు: చూ,

ప్రాలంబము సం వి. అ. న. మెడనుండి సరిగా నురమున వ్రేలెడు పూలదండలోనగునవి చూ, భూషణము. 2

ప్రాలంబిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ మెడనుండి సరిగా నురమున వ్రేలెడు బంగారు కాసులదండలోనగునది. చూ, భూషణము 2

ప్రాలు. దే. వి. బ చూ, రూ-పాలు. 7—8.

ప్రాలుమాలిక. దే.వి. చూ, రూ-పాలుమాలిక.

ప్రాలుమాలు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పాలుమాలు.

ప్రాలేయము. సం. వి. అ. న: చూ, హిమము.

ప్రాల్మాలిక. దే వి: చూ, రూ-పాలుమాలిక.

ప్రాల్మాలు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పాలు మాలు. స్వా. 1, ఆ 9.

ప్రావ. వై. వి. 1. దోషము: చూ, వృజినము. 1; 2. పద్ధతి. వై. 2, ఆ. 112: చూ, విధము. 1; విణ. 3. అనుకూలము. కళా. 3, ఆ. 191: చూ, స్నేహము. 1; 4. యుక్తము. పర. 1, ఆ 126: చూ, సహితము.

ప్రావరణము. సం. వి. అ. న. 1. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము; 2. ముసుఁగు: చూ, వ్యాపనము.

ప్రావారము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రావరణము. 1, 2 కంబళి: చూ, రల్లకము; 3.=పావడ. అంగదట్టము· చూ, వస్త్రము

ప్రావీణ్యము. సం. వి. అ. న. ప్రవీణత్వము: చూ, సామర్థ్యము. 1.

ప్రావు. వై. అ. క్రి· చూ, రూ-పరవు 2

ప్రావృట్టు సం. వి ష్. స్త్రీ. వర్షర్తువు. (రూ-ప్రావృషః: చూ, మాసద్వయము(ఋతువులు)

ప్రావృతము సం. విణ. కప్పుకొనఁబడినది (దుప్పటి)

ప్రావృతుఁడు. సం. విణ: చూ, హీనుఁడు.

ప్రావృష. సం. వి. ష్.స్త్రీ:చూ,రూ-ప్రావృట్టు.

ప్రావృషాయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, కూకశింబి*.

ప్రావృషేణ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. కడప*: చూ, హలిప్రియము; 2. కొడిసె*. చూ, వత్సకము; విణ. 3. ప్రావృట్కాలమునఁ బుట్టినది.

ప్రావేలుపు. ద్వ. వి. (ప్రాఁత + వేలుపు)రూ-ప్రావేల్పు. అసురుఁడు,పూర్వదేవుఁడు.చూ, రాక్షసుఁడు. 1. [సాపాటు.

ప్రాశనము. సం. వి. అ. న. కుడుపు: చూ,

ప్రాశస్త్యము. సం. వి. అ. న. ప్రశస్తత్వము.

ప్రాశించు. సం. స. క్రి. 1: చూ, సాపడు; 2. పానముచేయు: చూ, త్రాగు.

ప్రాశితము సం. విణ. 1. భుజింపఁబడినది:చూ, లిప్తము. 2; 2. త్రాగఁబడినది: ఆపీతము, పీతము.

ప్రాశ్నికుఁడు. సం. వి.అ. పుం. 1:చూ,సభ్యుఁడు. 1; విణ. 2. ప్రశ్న చేయువాఁడు: కథంకథికుఁడు, ప్రశ్నకర్త,ప్రష్ట, ప్రార్థకుఁడు. (తె).—అడుగువాఁడు.

ప్రాస. పా. ప్రాసమనఁబ్రతిచరణముయొక్క రెండవయక్షరము. "అనంతరాక్షరంప్రాస" యని నన్నయ భట్టీయము. ప్రాసమునకు హల్లెముఖ్యముగాని స్వరము ప్రధానము గాదు అనఁగా నొకేహల్లు ఏయచ్చుతోనైనఁగూడి యుండవచ్చునట మొదటి చరణమందలి రెండవవర్ణమేదో యదే నాల్గుచరణములందును రావలెను. ప్రాసాక్షరమునకు ముందు హ్రస్వమున్న హ్రస్వము. దీర్ఘమున్నదీర్ఘము. సున్నయున్న సున్న. నాల్గుచోట్ల సరిగ నుండవలసినదే. ప్రాసాక్షరములు ద్విత్వ, సంయుక్తములు గలవయ్యేనేని నాల్గుచోట్ల నట్టి ద్విత్వసంయుక్తములే రావలెను. సున్నగాని సంయుక్తముగాని యున్నపుడు దానికిఁబూర్వము హ్రస్వదీర్ఘములతోఁబనిలేదు. అవి యెట్లయినను గురువులే. కం॥ చంచలలోచన లప్పుడు । గాంచిరి కమలాకరంబుఁ గానసీమన్." రేఫసంయుక్తముగాని అఱసున్నగాని యొకపాదమందుండి తక్కినచో లేకున్నను దప్పు లేదు. "ఉ॥ క్షత్రియ వంశవర్ధనులు సర్వజనస్తుతి పాత్రులైన మాం । ధాత్రు ముఖావనీశ్వరులు." "వాఁడు పరమాప్తుఁడనినే వీడక." సంధివలన మాఱిన సిద్ధమైన "గ, స, డ, ద, వ, బ, య" లు మిత్రములు

"ఉ. భయభక్తుల తోడనువా । నియెడలనేఁ దిరుగుచేంటి." ద్రుతము, బిందువునుగలిసి ద్విత్వములైన "నమ"లు సిద్ధములైన "న్నమ్మ" లతో మైత్రినందును. " ఉ. భ। క్తిమ్మురహరు ప్రాజనములు । నెమ్మదితోఁ జేతు." ఇత్యాది. (చూ, త్రిప్రాస.) (ఛందోలక్షణము.)

ప్రాసంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తలకాఁడి (కాఁడికివెనుకటికాఁడిఅనికొందఱు)

ప్రాసంగికము. అం: చూ, వస్తువు. 2.

ప్రాసంగ్యము. సం. వి అ. పుం. కాఁడిమోసెడుఎద్దు. శాకటము: చూ, వృషభము. 1.

ప్రాసఁగు. దే. వి. ఒకసస్యము. పాండు. 3, ఆ 3; అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 69: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము.)

ప్రాసము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రాసయతి; 2. చూ, ప్రాస; 3. ఈఁటె' చూ, బాణము. 1; అం. 4: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.

ప్రాసయతి. పా. (ప్రాసము) ప్రాసయతియన పద్యపాదద్వితీయాక్షరమును, విశ్రమాక్షర ద్వితీయాక్షరమును, మైత్రిఁగనుట "భాసురంబగు పాత్రముచేసినాఁడ." ఇందు భా తర్వాతి "స" ప్రాస; భాసు యతిచే సరి కాదు కావున, చే తర్వాతి "సి" ప్రాసకు సరిపుచ్చఁబడియె. ప్రాసయతి సీస, గీత, లయగ్రాహులందె కలదు. సీస, గీతములకుఁ బ్రాసలేదు. లయగ్రాహి లయ విభాతులకుఁ బ్రాసయతియేగాని యతిలేదు. దండకము నకు గణప్రధానమెకాని యతిప్రాసలులేవు. ఇత్యాది. [(ప్రసవము=పుష్పము.)

ప్రాసవము. సం. విణ. ప్రసవసంబంధమైనది.

ప్రాసాదము. సం. వి. అ. పుం. 1. దేవళము; చూ, సదనము. 1; 2. రాజగృహము: చూ, సదనము. 1.

ప్రాసికుఁడు. సం. విణ: కాంతికుఁడు, కొంతికుఁడు. (తె).—ఈఁటెకాఁడు.

ప్రాహ్ణము. సం. వి. అ. పుం. ఉదయాది పది గడియలవఱకుఁ గలకాలము, లేఁబగలు:చూ, వాసరము.

ప్రి

ప్రిదులు. నై. అ. క్రి. 1.=భిద్. విరియు.స్వా. 3, ఆ 23: చూ, వికసించు; 2. బిగువుతగ్గు: చూ, సడలు 6; 3. తగ్గు కళా 8, ఆ. 99: చూ, సుగ్రు. 9, 4. ఊడు. మార్క. 7, ఆ. 242 చూ,సడలు. 4; 5. జాఱు: చూ, సడలు. 5; 6. తొలఁగు. హరి. పూ. 7, ఆ. 96' చూ, విరియు. 5.

ప్రియ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ప్రియురాలు: చూ, స్త్రీ; దే. వి. (1): చూ, పిర—పిఱ.

ప్రియంగువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. 1. కొఱ్ఱలు: చూ, ధాన్యము; 2 నల్లావలు: చూ, సర్షపము; 3. పిప్పలి*: చూ, కొండి (పిప్పలి); 4.=పేంకణము*: చూ, సన్నకదుగ్రు; న. 5. కుంకుమము' చూ, వహ్నిశిఖము. 1.

ప్రియంపడు. మి. అ. క్రి: రూ-ప్రియపడు. ఇష్టమగు: చూ, సంధించు. 2.

ప్రియంవద. అం: చూ, వృత్తము. 1 (న, భ, జ, రగణములు. 8 యతి. 12వ ఛందస్సు.)

ప్రియంవదుఁడు. సం వి. అ పుం. 1. ఒకఖేచరుఁడు: చూ, వేలుపు (దేవతాభేదములు); విణ.2.ఇచ్చకమాడువాఁడు:చూ,శ్లక్ష్ణుఁడు.2.

ప్రియకము. సం. వి. అ. పుం. 1:చూ, ప్రియంగువు. 5; 2. చిత్రవర్ణముగలజింక:చూ,హరిణము. 1; 3. తుమ్మెద: చూ, సారంగము. 3, 4. కడప*:చూ,హలిప్రియము; 5. వేం

కణము*: చూ, శ్యామ. 7; 6. వేఁగిస *: చూ, సర్జకము. 2.

ప్రియకాంత. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("న,య, న, య, న గురువులు. 11 యతి 16 వ ఛందస్సు); వా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ 2. చూ, ప్రియురాలు

ప్రియత సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, స్నేహము.

ప్రియదర్శికనాటిక. అం. (శ్రీహర్షుఁడు వ్రాసెను)' చూ, కావ్యనాటకములు. [పడు

ప్రియపడు. మి. అ క్రి చూ, రూ-ప్రియం

ప్రియము. సం. వి. అ. పుం. 1. వృద్ధి * చూ, రాజార్హము; 2: చూ, స్నేహము మార్క. 3, ఆ. 98, 3· చూ, సంతోషము; విశే. 4· అనురక్తము. ఇష్టము· చూ, నల్లభము. 2; 5: (తె).—గాయకము, గిరాకి; 6. కోరఁబడినది: చూ, వాంఛ; అం. 7 చూ, జన్యశాళములు.

ప్రియవాది. సం. విశే. (న్. ఈ. న్): చూ, ప్రియంవదుఁడు. 2

ప్రియవాదిక. సం వి ఆ. స్త్రీ. 1. వివాహాది ప్రయుక్తమగు మంగళవాద్యము. చూ, వీణె, 2. వివాహాది ప్రయుక్తమంగళవాద్య ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

ప్రియాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ద్రాక్ష *: చూ, స్వాదుఫల.

ప్రియాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ--పియాళము *: చూ, సన్నకదుర్వు; 2. అడవి మామిడి: చూ, మామిడి. [లము. 1. *

ప్రియాసువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, ప్రియా

ప్రియుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాణనాథుఁడు: చూ, సామి. 2; 2: చూ, స్నేహితుఁడు.

ప్రియురాలు. వా.మి. వి: చూ, ప్రేయసి.

ప్రీ

ప్రీణనము. సం. వి. అ. న. తృప్తిఁబుట్టించుట: చూ, సౌహిత్యము.

ప్రీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సంతోషము. పాండు. 2, ఆ. 104: లక్ష్మీ. 3, ఆ. 108; 2 =బాతి: చూ, స్నేహము; 3 మన్మథుని భార్య' చూ, భార్య; అం. 4: చూ, యోగములు; 5. చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్క పాదమున ఒకరగణము రెండుగురువులు గల ది 5వ ఛందస్సు.)

ప్రీతిదత్తము. సం వి. అ. న. అత్తగారి చేతఁగాని మామగారిచేతఁగాని ప్రేమచేనియ్యఁబడినదియు పాదవందన కాలమునందియ్యఁబడినదియునైన స్త్రీధనము: చూ,విత్తము 1.

ప్రీతుఁడు సం. విశే: చూ, హృష్టుఁడు.

ప్రు

ప్రుంగుడు దే. వి· చూ, రూ-పుంగుడు. 1—2—3 [భాగ. 7, స్కం. 12.

ప్రుచ్చు. దే. అ క్రి చూ, రూ-పుచ్చు. 5.

ప్రుష్వి. దే. వి: చూ, రూ-పుష్వి. 1—2; 3. మణిదోషవిశేషము: చూ, రత్నము. 1

ప్రువ్వు. వై. వి =పులక: చూ, రూ-పురుగు.

ప్రుష్టము. సం విశే: చూ, రూ-ప్లుష్టము.

ప్రె

ప్రెంకడము. వై. వి.=ప్రియంగు *. చూ, సన్నకదుర్వు.

ప్రెంకణము. వై. వి.=—పై.—

ప్రెక్కణము. వై. వి.=ప్రేక్షణము: చూ, రూ-పెక్కణము. 1—2.

ప్రిగడ. వై. వి.=ప్రధాని (ద్వయమని శ.ర): చూ, రూ-పెగడ. 1—2—3; అం. 4. (అమాత్యుఁడు): చూ, రాజ్యాంగములు.
ప్రిగ్గడ. వై. వి.=ప్రధాని (ద్వయమని శ. ర.) (పేరు + కడ)—పై— (యుద్ధరాజునకు.-వై. 3, ఆ. 28) [సాని: చూ, భార్య.
ప్రిగ్గడసాని. ద్వ. వి. మంత్రిభార్య, మంతు
ప్రిబ్బ. దే. వి: చూ, రూ-పరిబ్బ *.
ప్రిబ్బరి. దే. వి.—పై.— [నిజముగా.
ప్రిబ్బొత్తి ద్వ క్రి విశ. (పేరు + బొత్తి)
ప్రిఁడ. ద్వ. వి. చూ, రూ-ప్రిగడ.

ప్రే

ప్రేంకడము. వై వి.=పిరియంగు *. రుక్మి. 3, ఆ 35. చూ, సన్నకదుర్రు.
ప్రేంకణపద్ధతి. అం: చూ, ఉద్ధతము
ప్రేంకణము. వై. వి. 1=: చూ, రూ-ప్రేంకడము. *. స్వా. 3, ఆ. 84; అం. 2:చూ, నాటికలు (ఒకంకము, యుద్ధకథ, నీచపాత్రనాయకుఁడు). [డము *.
ప్రేంకనము వై వి.=: చూ, రూ-ప్రేంక
ప్రేంఖ. సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. డోల, ఉయ్యాల: చూ, సవారి; 2. పర్యటనము చూ, విహారము. 1; 3. నృత్యము: చూ, వ్యంజకము. 1; 4.=పేరెము. అశ్వగతి: చూ, పేరెము.
ప్రేంఖణము. సం. వి. అ. న. 1. నృత్యవిశేషము. భార. విరా. 1, ఆ. 239: చూ, ప్రేంఖ 3; 2: చూ, ప్రేంఖ. 2; 3. ప్రవేశము: చూ, సాహసము. 1; 4. నాటకము:చూ, వ్యంజకము.1. [బంధములు.
ప్రేంఖాయితము. అం: చూ, ఉత్తానకరణ
ప్రేంఖావతి. అం: చూ, వ్యానకరణ బంధములు. (అఱువదియగు విపరీతకరణబంధములలో నొకటి).
ప్రేంఖితము. సం. విశ. 1. ఊఁచేఁబడినది, ఆందోళితము: చూ, లోలితము; 2. కదలింపఁబడినది: చూ, వేల్లితము. 2; అం. 3: చూ, ఆరోహివర్ణగతాలంకారములు; 4 చూ, అవరోహి వర్ణగతాలంకారములు.
ప్రేంఖోలిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ. దొలాడోల: చూ, సవారి.
ప్రేంఖోళితము. అం చూ, కరణములు.
ప్రేఁపుడు. దే. విశ. అధికుఁడు. పంచ. నా. 1, ఆ. 414 చూ, హేమాహేములు.
ప్రేఁబ్రాలు. దే. వి. బ. (ప్రేల + ప్రాలు) ప్రేలగింజలు. పాండు. 4, ఆ. 196. చూ, ప్రేలలు.
ప్రేక్ష. సం వి. ఆ స్త్రీ. 1. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 2 ఈక్షణము: చూ, వీక్షణము; 3 ప్రత్యేక్షణము.
ప్రేక్షణము సం. వి. అ న. 1 నేత్రము: చూ, లోచనము; 2: చూ, ప్రేక్ష. 2; 3 ప్రత్యేక్షణము; 4.=పెక్కణము. సాభినయనృత్యము: చూ, వ్యంజము. 1; 5.=పెక్కణము. జెట్టీల కుస్తీతావు, మల్లరంగము:చూ, వ్యంజకము. 1: (చూ, మల్లశాస్త్రము).
ప్రేక్షణికుఁడు. సం. విశ. 1: దర్శకుఁడు. (తె).—చూచేవాఁడు;2: చూ, ప్రతిహారుఁడు. 2. [నీయము చూ, వీక్ష్యము. 2.
ప్రేక్షణీయము. సం. విశ. చూడఁదగినది: దర్శ
ప్రేక్షితము. సం. విశ. చూడఁబడినది, వీక్షితము: చూ, స్పష్టము.
ప్రేగు. దే. వి: చూ, రూ-ప్రేవు.
ప్రేచే వై. స. క్రి.=ప్రేరణ. రూ-ప్రేరేఁచే: చూ, రేఁచే
ప్రేతపురము. సం. వి. అ. న. యమపట్టణము:

చూ, సీమ (1) (దేశములు.)

ప్రేతపురీశాంశము. అం: చూ, షష్ట్యంశములు.

ప్రేతము. సం. వి. అ. పుం. 1. నరకమందుండు జంతువు; 2. ఒకానొక భూతము: చూ, భూతము. 2; విణ. 3. పీనుఁగు: చూ, సంస్థితుఁడు.

ప్రేతవనము. సం. వి. అ. న: చూ, శ్మశానము.

ప్రేతవాలురను బ్రాహ్మణులు. అం: చూ, ఘూర్జర బ్రాహ్మణులు. (వీరు యజుర్వేదులు. కత్త్రియవారా ప్రదేశములందుఁ గానంబడియెదరు) (చూ, బ్రాహ్మణులు)

ప్రేతవాహితుఁడు. సం. వి. అ. పుం: ఆవిష్టుఁడు, భూతావిష్టుఁడు.

ప్రేత్య. సం. అవ్య. జన్మాంతరము: అముత్ర

ప్రేపు. వై. వి: చూ, వేగుజాము.

ప్రేమ సం. వి. న్. పుం, న. రూ-ప్రేమము.=పెరిమ-పెర్మి. 1: చూ, సంతోషము; 2: చూ, స్నేహము; వా. 3. దయ: చూ, హార్దము. 2.

ప్రేమపంచకము. అం. అభ్యాసయోగము, అభిమానజము, సంప్రత్యయోగము, వైషయికము, స్వభావసాత్వము (5) [1-2-3.

ప్రేమము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రేమ.

ప్రేము. దే. వి: చూ, రూ-పేము.

ప్రేముడి. వై. వి=ప్రేమ: చూ, స్నేహము. 1.

ప్రేముడించు వై. అ. క్రి. 1: చూ, శోకించు, 2: చూ, ప్రియంపడు. భార. ఆర. 6, ఆ. 123; 3: చూ, బాధపడు. పంచ. నా. 3, ఆ. 393:

ప్రేయసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రియురాలు. పాండు. 2, ఆ. 27: చూ, స్త్రీ.

ప్రేయసుఁడు. సం. వి. స్. పుం: చూ, ప్రియుఁడు. 1-2. [రసవదలంకారములు.

ప్రేయస్సు. అం. 1: చూ, గుణములు; 2: చూ,

ప్రేరకుఁడు. సం. విణ. ప్రేరేపణ చేయువాఁడు.

ప్రేరణవేళ్లు. అం. ణిచ్చు, ణిజంతము, ణ్యంతము అనునవి.

ప్రేరణము. సం. వి. అ. న.(ఇది ఆ. స్త్రీ. గానుకనఁబడుచున్నదిఅని శ.ర.): చూ, ప్రేరేపణ.

ప్రేరణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=పేరిణి: చూ, రూ-పెరవణి. పు. 1, ఆ. 194.

ప్రేరణీయము. సం. విణ. ప్రేరణచేయఁదగినది.

ప్రేరి. అం: చూ, మాళవ కైశికిజభాషలు.

ప్రేరించు. సం. స. క్రి .=ప్రేరేఁచు-పెరరేఁచు: చూ, రేఁచు.

ప్రేరితము. సం. విణ. 1. ప్రేరేపఁబడినది: ఉత్తేజితము, ప్రచోదితము; అం. 2: చూ, హస్తప్రాణములు

ప్రేరేఁచు వై. స. క్రి.=ప్రేరణ: చూ, ప్రేరించు. ఉ, రా. 2, ఆ. 129.

ప్రేరేఁచుట. వా. వి: (సం).-ఉత్తేజనకము, గర్జాఖలము, ప్రచోదనము.

ప్రేరేపకుఁడు. వై. విణ: చూ, చోదకుఁడు. 2.

ప్రేరేపణ. వై. వి=ప్రేరణ: రూ-ప్రేరేపణము: చూ, హెచ్చరిక. 4

ప్రేరేపణము. వై. వి.=ప్రేరణ.—పై —

ప్రేరేపించు. వై. స. క్రి.=ప్రేరణ: చూ, ప్రేరించు.

ప్రేరేపు. వై. స. క్రి.=ప్రేరణ.—పై.—

ప్రేలడము వై. వి.=ప్రలాప. (గ్రామ్యమని శ. ర): చూ, పదరు. 1

ప్రేలరి. దే. వి. వదరుఁబోతు. హరి. ఉ. 1, ఆ. 17: చూ, వక్త. 1.

ప్రేలలు. దే. వి. బ: చూ, రూ-పేలలు(వృత్తియందేక వచనాంతము. ప్రేలగింజలు.)

ప్రేలిక. దే. వి: చూ, రూ-పేలిక.

ప్రేలు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పేలు. 1-2; 3. గర్జు: చూ, పదరు. 5; 4. వేఁగు, తపించు:

చూ, సంతాపించే (జగచేరి వేఁగిరియుబుప టప.—నై. 4, ఆ 23; అచేపనిగమాటలా డుటకు —భాగ. ఉ శ్లో 2, ఆ 263)

వ్రేలుచే దే వ్రే (వ్రేలఁజేయు) చూ, వ్రేఁ చే భాగ. అర. 4, ఆ. 245 (రూ-వ్రేల్చు.)

వ్రేల్చు దే. వ్రే —పై —

వ్రేలువాఁడు. దే. విశే చూ, వ్రేలరి

వ్రేవు దే. వి గ్రా. వ్రేగు-వేగు-వేవు (సం ప) — అంగ్రము-అంగ్రము-ఇక,ఉద్యా నము, పుత్రత్వ దివ్య —కటుపుపుట్టినకొక్క స -(పెా, వ్రేవులోని పటికులు అన్నిటికొను గనికి వర్తించేను) "ఇతఁడు నా వ్రేవు" (పాడుక)

వ్రేఖమం వా శీంగటపాలుపంపు మంత్రము

వ్రేషకుఁడు సం విశే. పంపువాఁడు

వ్రేషణము. సం వి అన (ప్రైష్యము;(త్రైప). అంపకము, అంపుట, పంపుట

వ్రేషణీయుఁడు . విశే. పంపఁదగినవాఁడు వ్రేష్యుఁడు

వ్రేషితుఁడు . పంపఁబడినవాఁడు.

వ్రేష్ఠము. సం విశే మిక్కిలిప్రియమైనది: చూ, వల్లభము. 2.

వ్రేష్ఠుఁడు. సం. వి అ. పుం. 1 చూ, ప్రి యుఁడు, విశే. 2 చూ, వ్రేష్ఠతముఁడు

ప్రై

ప్రైమగీతగతి. వా వి. నాలుగవ(చిన్న)తరగతి.

ప్రైవేటు. వా. వి పబ్లికుకానిది.

ప్రైషము. సం. వి. అ. పుం 1 చూ, వ్రేషణము; 2. మర్దనము: చూ, సంవాహనము; 3. క్లేశ ము: చూ, శోకము; 4. ఉన్మాదము: చూ, సీసము. (2).

ప్రొ

ప్రొద్దు. నై. వి.=బ్రొద్దు: చూ, రూ-పొద్దు (సూర్యుడను.-భార. అర. 2, ఆ 118; కాల మునకు.—నిర్వ. 10, ఆ 83, ఉదయకాలము నకు.—భాగ 10, స్కం 813; ప్రొద్దు దిన ములు.—రామా 3, ఆ. 107, ఉదయకాలము ఆదు సర్వమునందుకొనుటలు ఆర్య్యులు ప్రొద్దు యునార్చు ఆదుదయమున ప్రొద్దుటి పూటట, ప్రొద్దుటెండ ఇత్యాదిప్రయోగములు సిద్ధింపవు)

ప్రొద్దుఁగట్టుకు. వా వి చూ, అహర్ముఖమము.

ప్రొద్దుఁగల్లు ద్వ. వి యూర్ధ్వకాంతి వెల అచ్చ. సుం, కాం. 9. చూ, గిర్జ్యము 1

ప్రొద్దుఁగాడుకు నై. వి 1 చూ, మునుఁడు; 2 అం చూ, రాహువు 2, 3 పంచకికవార్య న్ద ముఁడు సూర్యునిమా నక్షత్రవాఁడు చూ, రా యుఁడు, 4 చూ, సుగ్రీవుఁడు 1

ప్రొద్దుఁజట్టి నై వి —పై —

ప్రొద్దుపూవు నై వి —పై.— (యాచుకుప - పాంబ జే 12)

ప్రొద్దుమోలి ద్వ వి —పై.— [జే 10.

ప్రొద్దుజెంట నై వి: చూ, హిమాంశువు పాంబ.

ప్రొద్దువోరు నై వి —పై.— [జే 15,

ప్రొద్దు టంకారి ద్వ వి.—పై —(అం,సం.

ప్రొద్దుగంటు ద్వ వి చూ, సూర్యానుకర్తి*.

ప్రొద్దు ల. ద్వ వి. 1. ప్రిసవమగు నెల, రూ—ప్రొద్దులనెల చూ, మాసము. 1; వా 2 చూ, ప్రొద్దు. 6.

ప్రొద్దునెలకనుకోయి. ద్వ వి చూ, విష్ణువు. 1. అం, పదా. సుగ. 14. [(గ్రహణము).

ప్రొద్దుపట్టు. ద్వ. వి. చూ, సూర్యగ్రహణము.

ప్రొద్దురిక్క. నై. వి. ఉత్తరఫల్గుని: చూ, రిక్క. [చేలినెల చూ, మాసము. 1.

ప్రొద్దురిక్కనెల. ద్వ. వి. ఫాల్గునమాసము,

ప్రొద్దుతాయి. ద్వ. వి: చూ, ప్రొద్దుఁగల్లు.

ప్రొద్దులనెల. ద్వ.వి. 1:చూ, రూ-ప్రొద్దునెల. కళా. 5, ఆ. 125; వా. 2: చూ, పొద్దు 6.

ప్రాయి. దే. వి: చూ, రూ-ప్రాయ్యి.
ప్రాయ్యి. దే. వి. రూ-ప్రాయి-ప్రాయ్యి-ప్రాయి (ఇవి త్రివిధము — గడ్డప్రాయ్యి, గాండిప్రాయ్యి, గంటప్రాయ్యి): చూ, హసంతి

ప్రో

ప్రోంఛము. సం. వి. అ. న. తమ్మపడిగము. చూ, పాత్రము. 6.
ప్రోఁక. వై. వి.=పూగ: చూ, రూ-పోఁక. *
ప్రోఁగు. దే వి: చూ, రూ-పోఁగు.
ప్రోఁగులు. దే వి. బ: చూ, రూ-పోఁగులు.
ప్రోఁచ. వా. వి: చూ, రూ-పోఁచే [ప్రాంజో
ప్రోఁజో దే. స. క్రి: చూ, రూ-పోఁజో-
ప్రోక. వై. వి: చూ, రాశి. 1
ప్రోక్షణము. సం. వి. అ. న. 1. (నీళ్లు) చిలుకరించుట: చూ, సంప్రోక్షణము. 1; 2.(యజ్ఞమునందు)పశువును వధించుట చూ, శసనము.
ప్రోక్షించు. సం. స. క్రి. 1. (నీళ్లు) చిలుకరించు. చూ, సంప్రోక్షించు; 2. (యజ్ఞమునందు) పశువును వధించు, చంపు. చూ, సంహరించు.
ప్రోక్షితము. సం. విశ. 1. చిలుకరింపఁబడినది: ఉత్సిక్తము; 2 (యజ్ఞమునందు) వధింపఁబడినది: అప్రాకృతము, ఉపసంపన్నము, ప్రమీతము. (చూ, సూదితము)
ప్రోగు. వై. వి. రూ-ప్రోవు: చూ, రాశి. 1.
ప్రోగుపడు. దే. అ. క్రి: చూ, సంతనకట్టు.
ప్రోచికోలు. దే. వి. రూ-పోచికోలు. 1.(బలహీనత్వము పొందిన గవాదికమును) కాపాడి యనుభవించుకొనుట; విశ. 2: చూ, వ్యర్థము. "ప్రోచికోలుమాటలు"
ప్రోచిల్లు. వై. వి. బ: చూ, రూ-పోచిల్లు.
ప్రోచు. వై. స. క్రి.=పోష. 'అన్నపానాదు లిచ్చి పోషించు' చూ, సంతరించు. 1.
ప్రోడ వై విశ. 1=ప్రౌఢా. ప్రౌఢస్త్రీ,-ప్రగల్భ' చూ, స్త్రీ; వై. విశ.=ప్రౌఢ 2 రూ-ప్రోడఁడు: చూ, ప్రౌఢుఁడు; 3. రూ-ప్రోడఁడు.నిపుణుఁడు,ఉపాయశాలి (అనికొందఱు)అచ్చ యు, కాం.284;4: చూ, సమర్థుఁడు.
ప్రోడఁడు. వై. విశ.=—పై.—2-3-4.
ప్రోతము. సం. వి. అ. న. 1. బట్ట. రూ-ప్రోతము-ప్రోత్రము. చూ, వస్త్రము; విశ. 2.=గొంతె, కుట్టఁబడినది(గంత). చూ,వస్త్రము.
ప్రోథము. సం.వి. అ పుం,న 1 ఘోణ,గుఱ్ఱపు ముక్కు: చూ, ముక్కు; పుం. 2 గర్భపిండము: చూ,భ్రూణము.1; 3 పిఱుఁదు: చూ, శ్రోణి. 1; 4. జీర్ణవస్త్రము: చూ, వస్త్రము; విశ. 5. తెరువరి చూ, బాటసారి; 6. ప్రసిద్ధికెక్కినది: [illegible]ంభావన. 3; 7.స్థాపింపఁబడినది: [illegible] 1.
ప్రోది. వై. వి. 1.=పోషణ. పాండు 2, ఆ. 12: చూ,సంరక్షణము, 2: చూ, వైభవము. య. 4, ఆ. 161. [కళా. 1, ఆ. 44.
ప్రోదిసేయు. వై. స. క్రి: చూ,సంతరించు. 1.
ప్రోద్గీతము. అం: చూ, ఆగమములు.
ప్రోద్యతము. సం. విశ. లేచినది: ఉద్ధితము.
ప్రోద్ధావర్తి. అం: చూ, అనుభావర్తములు.
ప్రోపడు. వై. అ. క్రి. పోషింపఁబడు (ఇది తోఁపఁబడునంటిది: చూ, సంరక్షింపఁబడు.
ప్రోపరి. ద్వ. విశ. పోషకుఁడు, రక్షకుఁడు (అని కొందఱు) అచ్చ. అ, కాం. 34: చూ, సంరక్షకుఁడు. [7, ఆ. 342.
ప్రోపు. వై. వి: చూ, ప్రోది. 1. భార. అర.
ప్రోయాలు. ద్వ. వి. (ప్రోలు + ఆలు) 1. ఇల్లాలు. రామా. 1, ఆ. 8: చూ, భార్య-

(ప్రోలు=ఇల్లు); 2. అఁడుది. అం, భా. ద్వి. 104: చూ, స్త్రీ.

ప్రోలు. వై. వి.=పురీ. పట్టణము. "ఆప్రోలు" ఉ, రా. 3, ఆ 179· చూ, దేశము.

ప్రోలుగుడుపు దే. స. క్రి రూ-ప్రోల్గుడుపు చూ, రేఁచు.

ప్రోల్గుడుపు. దే. స క్రి.—పై.—

ప్రోవడి. నా. వి. ప్రతిష్ఠ: చూ, సన్మానము

ప్రోవు. వై. వి =ప్రోఁ: చూ, రూ-ప్రోగు (రాశికి.—హరి, ఉ. 9, ఆ. 215, హరి, ఉ 3, ఆ 175)

ప్రోవుకొను ద్వ. అ. క్రి· చూ, రాసిపడు

ప్రోషము. సం వి.అ.పుం. కాల్చుట. రూ-ప్లోషము, ఓషము, దహనము,

ప్రోషితభర్తృక. అం: చూ, నాయికలు (ప్రియుఁడు దేశాంతరగతుఁడైయుండ ఖేదము నొందియుండు నాయిక.)

ప్రోష్ఠపద. సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-ప్రౌష్ఠపద. [ప్రౌష్ఠపదము.

ప్రోష్ఠపదము. సం వి అ. పుం: చూ, రూ-

ప్రోష్ఠితుఁడు. సం. విణ. దేశాంతరగతుఁడు.

ప్రోష్ఠి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎగిరిపడెడు చేఁప చూ, మత్స్యము. 1.

ప్రోహము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు కాలు· చూ, హస్తి: 2. ఏనుఁగుమోఁకాలు చూ, హస్తి; 3. కూర్పు; 4. నేర్పు.

ప్రోహుఁడు. సం. విణ. 1: తార్కికుఁడు, అక్షపాదకుఁడు, ఘుటశాసి; 2: చూ, సమర్థుఁడు.

ప్రౌ

ప్రౌఢ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ =ప్రోఢ- బోటి. 1: చూ, స్త్రీ; అం. 2: చూ, స్వీయ-యౌవన భేదములు. (స్వీయాంతర్భేద విశిష్టనాయికా విశేషము, ఉరియ, పదునెనిమిదియేండ్లకు పైఁబడిన వయస్సుగలిగి సంపూర్ణయౌవనముగలది.) [ఢము. 1.

ప్రౌఢము. సం. విణ. పెరిఁగినది చూ, ప్రవృద్ధము. 1.

ప్రౌఢి. సం. వి. ఇ స్త్రీ (రూ-ప్రౌఢిమ-ప్రౌఢిమము.) 1: చూ, సామర్థ్యము. 1; అం. 2· చూ, గుణములు. [ప్రౌఢి. 1.

ప్రౌఢిమ. సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-

ప్రౌఢిమము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ప్రౌఢుఁడు సం. విణ =ప్రోఢ. 1. నిపుణుఁడు· చూ, సమర్థుఁడు, 2: ప్రవృద్ధుఁడు.

ప్రౌఢోక్తి అం: చూ, అలంకారము. 3. (విశేషహేతువు లేకున్న నదే హేతువుగ చెప్పుట "ఉదా —లేమకొప్పు యమునా తీరతమాల జాలనీలము.")

ప్రౌష్ఠపద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ప్రోష్ఠపద. పూర్వాభాద్ర: చూ, రిక్క. 1.

ప్రౌష్ఠపదము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రోష్ఠపదము భాద్రపదమాసము: చూ, మాసము. 1.

ప్ల

ప్లక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. జువ్వి *: చూ, సుపార్శ్వము; 2. కలజువ్వి *: చూ, సుపార్శ్వకము; 3. రావి *· చూ, శ్యామలము. 2; అం. 4. చూ, ద్వీపములు.

ప్లవ. అం: చూ, సంవత్సరములు.

ప్లవంగ అం: చూ, సంవత్సరములు.

ప్లవంగమము. సం. వి. అ. పుం. (రూ-ప్లవంగము-ప్లవగము) 1. కోఁతి: చూ, వానరము; 2. కప్ప: చూ, హరి. 12.

ప్లవంగము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ప్లవగము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ప్లవగుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1. గరుడుఁడు చూ, హరివాహనుఁడు; 2 అనూరుఁడు చూ, సూరసూతుఁడు.

ప్లవము సం వి. అ. పుం. 1. కయివడిముస్తె* చూ, ముస్తకము; 2. గంధతృణము*. చూ, హరిత. (తృణము. 1), పుం 3 =పడవ, తెప్ప చూ, హోడము; 4. కప్ప చూ, రూ-ప్లవంగమము. 2; 5 కోఁతి: చూ, రూ-ప్లవంగమము. 1; 6. గొఱ్ఱె: చూ, మేషము 1; 7. నీరుకాకి. చూ, వాయసము. 1; 8 నీరుకోడి, కన్నెలేడి (అనికొందఱు) చూ, కాలుకాలుది (పుంజో); 9 =పల్లు: చూ, పరిపణము. 2; 10. చూ, ప్లుతము. 1; 11 దాఁటు. చూ, లంఘు; 12 కాకితుమ్మిక* చూ, స్ఫూర్జకము, 13 జువ్వి సుపార్శ్వము. [సురియాఁగువు

ప్లవుఁడు. సం. వి. అ పుం. మాలవాఁడు: చూ,

ప్లస్సు. వా. వి: సంకలనపుగుఱుతు. +

ప్లా

ప్లాక్షము. సం. వి అ పుం. జువ్విపండు.

ప్లాటు. ఇం. వి. 1. పద్ధతి; 2 కొలతను స్కేలు బట్టి కంపాసు అనువానితో క్లుప్తపఱచి పటముగీయుట.

ప్లానలు. వా. వి. ఒకరకము మెత్తనిబట్ట: చూ, వస్త్రము.

ప్లాను. వా. వి. కొలతపటము.

ప్లాలితము. అం: చూ, గమకములు.

ప్లి

ప్లీడరు. వా. వి. (వకీలు) న్యాయవాది.

ప్లీహము. సం. వి. న్. పుం. (రూ-ప్లీహమ) హృదయమున యెడమపరిక్క నుండెడు మాంసగోళము: గుల్మము.

ప్లీహశత్రువు. సం. వి. ఉ. పుం. ములుమోదుగు*: చూ, రోహి. 2.

ప్లు

ప్లుతము. సం వి. అ. పుం. 1. మూఁడుమాత్రల కాలముగల స్వరము, ప్లవము చూ, స్వరము 2; అం 2 =ప్లుటము వేగమున అంత మేఁ యెగయు సమముగాఁబోయెడు అశ్వధారా విశేషము, నిబ్బరము: చూ, ధారలు, చూ, హయము. [పారిణములు.

ప్లుతమేరునష్టము అం: చూ, పరిస్తారపరిత్యయ

ప్లుతమేరువు. అం.—పై—

ప్లుతమేరూద్దిష్టము. అం, —పై.—

ప్లుష్టము. సం విశ కాల్పఁబడినది: ఉషితము, దగ్ధ, దగ్ధము, ప్రుష్టము.

ప్లో

ప్లోషము సం వి అ. పుం చూ, రూ-ప్రోషము

ఫ

ఫ ఒకయక్షరము.

ఫక్కి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రీతి: చూ, విధము 1.

ఫక్కిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఏకగ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3.

ఫక్తు. వా. క్రి, విశ. మాత్రము; ఊరక; ఉత్త.

ఫణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. పుం. రూ-ఫణము. పడగ: చూ, సర్పము.

ఫణము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ఫణి. సం. వి. న్. పుం: చూ, సర్పము.

ఫణిజ్జకము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ఫణిర్జకము. మరువము*: చూ, సమీరణము.

ఫణిర్జకము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

ఫణితము. సం. వి. అ. న. 1. వాక్కు: చూ, శబ్దము. 2; విశ 2. చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2.

ఫణితి సం వి ఇ. స్త్రీ: చూ, ఫణితము. 1

ఫర్మానా వా వి. రాజాజ్ఞ చూ, శాసనము.5

ఫర్వానా. వా. వి.—పై —

ఫలకము సం వి. అ. పుం.— పలక 1: చూ, పలక; పుం, న. 2. చూ, సూ-ఫలము 7 8; 3. వ్రాఁతపలక: చూ, పలక.

ఫలకోశము. సం వి అ పుం చూ, వృషణము

ఫలపాకాంతము సం. విణ ఓషధ్యము (ఒక్క పంటతోన తుదముట్టెడిఅరఁటి, వరి మొదలగు వాని పేరు) [చూ, ఓషధి. 1

ఫలపూరకము. సం. వి. అ పుం. మట్టుకాఁకర*.

ఫలపూరము. సం వి అ పుం. మాదిఫలము*. చూ, సుపూరము.

ఫలము. సం వి అ న 1 ప్రసవము, ప్రసూనము (తె) —పంట. పండు; తద్వ.— పెద్దపండునకు.—(తె). -గొబ్బండు; 2 లభించిన ప్రతిపదార్థము; 3. ప్రయోజనము. చూ, వ్యాపారము 1, 4.=పలము: చూ, పలము (1); 5 జాజికాయ; 6. ప్రత్తికాయ; 7. కేడెము· చూ. హరిగ; 8. బెత్తముతో చేసిన కేడెము· చూ, హరిగ; 9. బాణము ములికి·చూ, బాణము. 1; 10. నాఁగటి కఱ్ఱు: చూ, కఱుగోల. (హలము. 1); 11. పందికోఱచివర: చూ, సూకరము; 12: చూ, ఫలసాయము; విణ. 13. అధికము: చూ, హేరాళము.

ఫలములు. అం. అశ్వత్థము (రావిపండు), వైణవము (వెదురుబియ్యము), ప్లాక్షము (జువ్విపండు), నైయగ్రోధము (మఱ్ఱిపండు), ఇంగుదము (గారపండు), బార్హతము (ములగపండు), జంబువు (నేరేడుపండు), ఫేనిలము (రేఁగుపండు) మొ. [పూరకము.

ఫలమూలకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఫల

ఫలవంతము. సం. విణ. (త్. ఈ. త్.) రూ— ఫలవతి. పండ్లుగలది (వృక్షము). ఫా, ఫలినము, ఫలిని: చూ, వృక్షము

ఫలషాడబము. సం. వి అ పుం· చూ, దాడింబ*.

ఫలసమృద్ధి సం. వి ఇ. స్త్రీ: ఆమని.

ఫలసదనము. పా: చూ, వృత్తము. 1. (న,న,న, న, న గురువులు. 10 యతి 16 గణసస్స.)

ఫలసాయము. వా. వి: పండినపంట: ఫలము

ఫలాధ్యక్షము. సం వి. అ న· చూ, సుమంగళి*.

ఫలానా. వా. సం వి. పేరునకుబదులు గానుచ్చరించెడిది, ఒకానొక, ఉట్టి "ఫలానావాఁడు"

ఫలాశ్రయము. సం. వి అ పుం. కొండగోగు* చూ, మృదుగ్రము

ఫలి సం వి. ఈ స్త్రీ 1 ప్రేంకణము* చూ, సన్నకదుర్వు; విణ న్. 2 చూ, ఫలవంతము.

ఫలించు సం అ క్రి. 1· పక్వమగు (తె).- ఊరియు, పండు, పలుకు, 2. నెఱవేఱు: చూ, సిద్ధించు [విణ. 2 ఫలించినది.

ఫలితము. సం. వి. అ. పుం 1: చూ, వృక్షము;

ఫలినము. సం. విణ: చూ, ఫలవంతము.

ఫలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-హలిని* (తటిగొట్టు; వెన్నవెదురుకూర; పిన్నచెఱకు. ఈమూఁడింటికిని వర్తించును); 4: చూ, సన్నకదుర్వు*; విణ. 5: చూ, ఫలవంతము

ఫలేగ్రహి. సం. విణ. (ఇ). అవంధ్య, పండ్లమ్రాఁకు: చూ, వృక్షము. [స్థాలి. 2.

ఫలేరుహా. సం, వి. ఆ. స్త్రీ. కలిగొట్టు*: చూ,

ఫలోదయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.

ఫల్గునుఁడు. సం. వి. అ. పుం. అర్జునుఁడు: చూ, సుభద్రేశుఁడు.

ఫల్గువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ.1.కుక్కమేడి*: చూ, బొమ్మమేడి; విణ. 2. సారములేనిది: చూ, బెండు. 2.

ఫసందు. వా. వి. సొగసు.

ఫసలీ. వా. వి. మహమ్మదీయుల వత్సరము.

ఫసిఫిక్కుమహాసముద్రము. అం: చూ, సముద్రములు.

ఫా

ఫాంటము. సం. వి. అ. పుం: అనాయాసకృతము. [శర్కర. 1

ఫాణితము. సం. వి. అ. న. చేక్కుర: చూ,

ఫామేదా. వా. విశే. గొప్ప.

ఫాయిదా. వా. వి: చూ, పాయిదా.

ఫారము. వా. వి. 1. ఒకతరగతి (క్లాసు); 2. ఒకభాగము; 3. ఒక పెద్దకాకితము(షీటు).

ఫారసి. వా వి: చూ, పారసి. [చూ, శివుఁడు

ఫాలనేత్రుఁడు. సం. వి. అ పుం. ముక్కంటి.

ఫాలము. సం. వి. అ. న 1. నెత్తి: చూ, శిరము. 1; 2: చూ, లలాటము; పుం 3 చూ, రూ-ఫలము. 10; విశే. 4 నూలుతో నేయఁబడినది (వస్త్రము): చూ, వస్త్రము

ఫాలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బలరాముఁడు; 2: చూ, ఫాలనేత్రుఁడు.

ఫాల్గుణము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఫాల్గునికము: చూ, మాసము. 1; 2. ఏఱుమద్ది *: చూ, సాలము. 3.

ఫాల్గుణము. వా సం వి అ పుం చూ, రూ-ఫాల్గునము 1. [ము. 1

ఫాల్గునికము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఫాల్గుణ

ఫాల్గునుఁడు సం వి అ పుం. చూ, ఫల్గునుఁడు

ఫి

ఫిదిరము. సం. వి. అ. న. (రూ-ఫిదురము-భిదిరము- భిదురము-ఫిది-భిది-ఫిదువు-భిదువు.) వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1.

ఫిరంగి వా. వి: చూ, పిరంగి.

ఫిరాయించే. వా. స. క్రి. (పిరాయించే అనియు) మార్చు.

ఫిరాయింపు. వా. స. క్రి. (పిరాయింపుఅనియు) మార్పు. "ఫిరాయింపు పెండ్లి".

ఫిర్కా. వా. వి. పరిపాలనలోనిఒకభాగము.

ఫిర్యాది. వా. వి. మొఱపెట్టువాఁడు.

ఫిర్యాదు. వా. వి. మొఱ్ఱ, విన్నపము.

ఫీ

ఫీజు. వా. వి. 1. చేయించుకొనినపనికియిచ్చెడు గౌరవద్రవ్యము. "ప్లీడరు ఫీజు"; 2. చేదువు కొనినందులకు బడికి చెల్లించెడు ద్రవ్యము. "స్కూలుఫీజు"; 3. రిజస్ట్రేషన్ రుసుము మొ.

ఫు

ఫురుసత్తు. వా. వి. అవకాశము, నియమితకాలము. (ఫురుసత్తుఅనియు)

ఫుల్లము. సం. విశే. 1 ప్రఫుల్లము, ఉత్ఫుల్లము: చూ, సంఫుల్లము; అం. 2 చూ, గండక్రియలు.

ఫుల్లరీకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సర్పము.

ఫే

ఫేనము. సం. వి. అ. పుం. సముద్రపునురుగు: చూ, సముద్రము. (పాలనురుగునకు —కార్కరకము. (చూ, స్తన్యము.)

ఫేనిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = ఫేణీ: చూ, భక్ష్యము.

ఫేనిలము. సం. వి. అ. న. 1 రేఁగుఁబండు: చూ, ఫలములు; పుం. 2. అంబుప్రసాధనము-అంబుప్రసాధము, అరిష్టము, అరిష్టసాధనము, కటకము, కాంతము, కృష్ణబీజము, క్షుణము, గర్భపాతిము, గర్భస్రావము. (తె) —కుంకుడు *; విశే. 3. నురుగుగలది.

ఫేరవము. సం. వి. అ. పుం. రూ- ఫేరవు. నక్క: చూ, సృగాలము.

ఫేరవు. సం. వి. ఉ. పుం. —పై.—

ఫేరవుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

ఫేల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-ఫేలి. ఎంగిలి: చూ, భుక్తోజ్ఝితము.

ఫేలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. —పై.—

ఫ్రా

ఫ్రాతము. సం. విశే. 1. తినఁదగినది; 2 తినఁబడినది: చూ, భుక్తము.

బ

బ. ఒకఅక్షరము. అం. 1: చూ, సరళములు; 2 చూ, కవర్గము [చూ, రోగము. 1.

బంక. దే వి. 1. చూ, బందన; 2 గ్రాహిణి:

బంకమన్ను. ద్వి.వి.చిక్కమన్ను: చూ, భూవి.1

బంకముచ్చు దే విశే: చూ, లోభి.

బంటు. దే. వి. 1. సందువీఁడి: చూ, సందు 5, 2. శూరునివలె నటించువాఁడు. ఉ, హరి 4, ఆ 131; 3. చూ, రక్షకుఁడు.

బంకెత. దే. విశే. (బంక + ఎత) లుబ్ధురాలు. చూ, స్త్రీ.

బంకోలు. నై.వి. జన్మఖయిదీలనుఁబంపెడి యొక ద్వీపము [వెలుపల. 1

బంగనబయలు. వా. వి. మిక్కిలిబయలు: చూ,

బంగరము. నై. వి 1.=భృంగార. (రూ-బంగరు-బంగారు-బంగారము) చూ, లోహము.1; 2.=భ్రమరక: చూ, బొంగరము.

బంగరు. నై.వి.1 =భృంగార: చూ, బంగరము 1; 2: చూ, సంపెఁగ*. అం, పదా. 6-71.

బంగరుకొండ. నై. వి. రూ-బంగారుకొండ. 1. హేమాద్రి. బ్ర.2, ఆ. 174: చూ, పర్వతము; వా.విశే.2.మంచివాఁడు; చూ, సుకృతి.

బంగరుపురువు. నై. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.

బంగరుమొగలి. ద్వి. వి: చూ, స్వర్ణకేతకి *.

బంగరువు. నై వి.=భృంగార: చూ, రూ-బంగరము. 1, పాండు 1, ఆ. 106.

బంగల. దే. వి. కుంపటి: చూ, హసంతి.

బంగారము. నై. వి. 1.=భృంగార: చూ, రూ-బంగరము. 1; 2. ఒకచెఱకు*. చూ, రసాలము. 3; విశే. 3. దుర్లభము. రూ-బంగారు; చూ, నెక్కసము 3.

బంగారు. నై. వి, విశే.—పై.— [రంభ. 2.

బంగారుఅరఁటి. ద్వి. వి. సువర్ణకదళి*. చూ,

బంగారుఇల్లు. ద్వి వి. స్వర్ణగృహము. చూ, సదనము 1. [పుఁబులుఁగు.

బంగారుకంటె వా. వి. కనకాక్షి. చూ, సకినం

బంగారుకడుపువాఁడు. ద్వి. వి. చూ, బ్రహ్మ.1.

బంగారుకాళ్లయ్య జా శుభప్రదమైన పాదన్యాసముకలవాఁడు. "బంగారుకాళ్లయ్య జేజే వేయేడులు రాజ్యమేలు మనుచుమేన్" నైజ. 2, ఆ. 851.

బంగారుకుండ. నై. వి 1. స్వర్ణపుటము: చూ, హరివాణము. (పాత్రము. 6), విశే. 2. చూ, హృద్యము; జా 3. అందకత్తె, బంగారుబొమ్మ. "బళిరా తేరకు తేరదక్కె నిటులీ బంగారుకుండంచుమే" (పాండు 3, ఆ. 67.)

బంగారుకొండ. నై. వి, విశే: చూ, రూ-బంగరుకొండ. [అం. 17: చూ, నది.

బంగారు తామరపంటచేను. ద్వి. వి. గంగ. వేం,

బంగారుతీఁగలు. నై. వి. బ. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము. [పిచ్చుక.

బంగారుపిచ్చుక. ద్వి. వి. పచ్చతలపిచ్చుక: చూ,

బంగారుపూఁత. ద్వి. వి. బంగారపునీటితో చేసిన మలామా. (గిల్టు)

బంగారుబొమ్మ. 1. జా: చూ, బంగారుకుండ.3; ద్వి. వి. 2: చూ, స్త్రీ.

బంగాళము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకపిట్ట: చూ, శకుంతి (పక్షి); అం. 2: చూ, రాగాం

గములు; నై. వి. (1) =వంగ. వంగదేశము: చూ, దేశములు (సం. అనికొందఱు)

బంగాళా వా. వి. మండువాలేనియిల్లు చూ, సదనము. 1. "బంగాళావంటియిల్లు"

బంగాళాఘాతము. వా. వి. చెన్నపురిరాజధాని కితూర్పుఎల్లగనున్న సముద్రము. చూ, సముద్రములు.

బంగాళాదుంప. వా. వి. ఒక జాతిదుంప.*.

బంగాళి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ) 1. కొమ్ముగట్టి చూ, రంధ్ర. 2; అం. 2 చూ, భిన్న షడ్జకజ భాషలు; 3 చూ, మాళవకైశికి జ భాషలు.

బంగి నై. వి. 1.=భంగీ. గంజా-గంజాయి-గంజోళి-గాంజి-గెంజాయి,బంగు. (సం) -కలంజము, గంధారి.జయ, త్రిశూలిని ("సిద్ధాంగి" అనుపదముకడ నున్న పదములుగూడ దీనికి వర్తించునని కొందఱు);వా 2 ఉపాలులో పంపెడు మూట (పార్సెల్)

బంగిముచ్చు ద్వ. విణ బంగితాగువాఁడు.

బంగు నై. వి =భంగీ చూ, రూ-బంగి. 1.

బంజరు. వా వి. బీడునేల: చూ, భూమి 1.

బంజారి. వా. వి లంబాడీజాతివారు.

బంటి దే. ఉప నీళ్లకొలఁతను దెలిపెడి ప్రత్యయము. "సముద్రము మోఁకాలిబంటి"

బంటు. నై. వి =భట. 1 చూ, సేవకుఁడు, 2. చూ, భటుఁడు 1; 3: చూ, భక్తుఁడు పా 1, ఆ. 147; 4: చూ, శిష్యుఁడు. య 1, ఆ. 132; విణ.=భట. 5. శూరుఁడు చూ, వాంటీఁడు; 6. దాసుఁడు చూ, సేవకుఁడు. [చూ, శౌర్యము 1

బంటుతనము. నై. వి =భటత్వ. శూరత్వము

బంటుమెకము. నై. వి: చూ, సూకరము.

బంటోత్రు. వా. వి. బంటు: చూ, సేనకుఁడు.

బండ. దే. వి. 1. పెడల్పుతాయి: చూ, రాయి; 2. పొట్టిగోఁకలి. చూ, గోఁకలి; 3: చూ, గుదిగట్టు;విణ. 4 అజీర్ణికరి; నై. వి. 5 =ఖండ. నెత్తిగోతులవాఁడు, మేనుకోసికొని ఓచ్చి మెత్తువాఁడు, విణ. 6 =ఖండ. (రూ-బండఁడు-బండగుఁడు) ఆకతాయి: చూ, వ్యాఘుఁడు.2.

బండఁడు. నై వి.=ఖండక: చూ, రూ-బండ.6.

బండకు. నై. వి.=బంధక. 1: చూ, బోను 2; 2 చూ, బోను 3

బండగుఁడు నై. విణ.=ఖండక. నై. 8, ఆ. 122 చూ, రూ-బండ. 6. [శాపము 1.

బండబూతు. వా వి. పచ్చిబూతు చూ,

బండము నై వి.=భాండమ్: చూ, సం సు. 2.

బండారము. నై. వి =భండార. (రూ-బండారము-బండసవ్వు) చూ, భాండాగారము.

బండసవ్వు. నై వి =— నై.—

బండసాలము నై. వి =భాండ. రూ-బండాలము. 1 చూ, సంచిమొదలు; 2: చూ,సామగ్ర్యము; 3 చూ, సామగ్రి 2

బండాట ద్వ వి. తిట్టు: చూ, శాపము. 1. (రూ-బండాటము)

బండాటము ద్వ వి —నై.—

బండారము నై. వి.—భాండాగార: చూ, భాండాగారము.

బండారి. ద్వ. వి. (బండారము + ఇ) కొక్కసమున కధికారి. మార్క. 1, ఆ 43 బమ్మె.

బండారు. నై. వి. 1 =భండార చూ, రూ-బండగము; 2 ఓలగందము: చూ,పూఁతపసుపు.

బండారుఁడు. సం. వి. అ. పుం గేదెలనుకాచెడివాఁడు.

బండారుపిచ్చిక. దే. వి చూ,బంగారుపిచ్చిక.

బండాలము. నై. వి.=భాండ: చూ, రూ-బండసలము.1—2—3.

బండి. దే. వి 1. (మనుష్యాదులకుపయుక్తమగునది) తేరు:చూ,శకటము.1;2. (దేవతాదులకుపయుక్తమగునది) రథము:చూ, శకటము. 1;

(గలుగు కముల బండ్లు. —"ఒంటెద్దు బండి, జోడెడ్ల బండి, ఒకపోతు బండి, గూడు పోతులబండి, ఒంటిగుఱ్ఱపు బండి (జట్కా), జోడుగుఱ్ఱాలబండి (బగ్గీ), మనిషిలాగెడు బండి (రిక్షా), త్రొక్కుడుబండి (సైకిలు) లేక (ట్రైసికిలు), [illegible] బండి ([illegible]) [illegible] ([illegible]) [illegible] ([illegible] కారు), పొగబండి (రైలు), గాలిబండి (విమానము)" ఇత్యాదు

బండికన్ను. వా. [illegible] రూ-బండికలు-బండికల్లు, [illegible] (సం) —[illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] (చూ, [illegible] ము 1.) ([illegible]—[illegible] బండికంటి [illegible] (సం)—[illegible], [illegible] గవిత్రు; 3 [illegible]; [illegible] ము; [illegible], [illegible] పంచేము; [illegible] బండికల్లు)

బండికలు. వా. వి —పై—

బండికల్లు నా.వి 1 —పై —; 2 [illegible]: కన్ను, కలు-కల్లు (సం).—[illegible], 3 చూ, వాలికాక్రీడ

బండిగల్లు దే. అ. క్రి 1 కడగండ్లుపడు, 2 బండితలకిర్రింపగు: బోలతాకొట్టు-బోల్తాకొట్టు, బోలతాపడు-బోల్తాపడు.

బండిగురిగింజ ద్వి. వి. 1. బండిగురివెండగింజ; 2. చూ, బండిగురివెంద*.

బండిగురివెంద. ద్వి. వి: చూ, శ్వేతపాకి*.

బండిపేరిపిట్ట. ద్వి. వి: చూ, బటువుగువ్వ ఆం, పదా. 5-31.

బండిబరువు. వా. వి. ఆచితము: చూ, శాకటము. 2.

బండిబాట. వా. వి. బండిపోవుదారి: చూ, మార్గము. 1.

బండిమొగ్గరము. దే. వి: శకటవ్యూహము.

బండిరిక్క. ద్వి. వి. రోహిణి: చూ, రిక్క.

బంతు వై. వి =[illegible]: చూ, బంగారాట కాశీ 7 ఆ. 70.

బంతి. వై. వి. 1 పంక్తి చూ, శ్రేణి 1, 2 = పంక్తి: చూ, పది (1), దే వి 3. [illegible] చూ, సరి. 3; 4. బంతి (సం) - గుచ్ఛపు [illegible]. గుచ్ఛపుష్పము; [illegible] —[illegible] బంతి, [illegible]. చేమంతి; 3. [illegible], [illegible] బంతి. [illegible] (చూ, [illegible] ము)

బంతికట్టు ద్వి [illegible] [illegible] ఎక్క [illegible] పలుపు చూ, [illegible] 1.

బంతికట్టుపలుపు. ద్వి వి. —పై —

బంతి [illegible] ద్వి [illegible] చూ, సాపాటు.

బంతి [illegible]. వా వి చూ, వాలిక్రీడ.

బం[illegible] వా వి 1. [illegible]. చూ, [illegible] 2; [illegible] గుంటు [illegible] 1, ఆ 41 చూ, [illegible] 1.

బంధకము వై. వి.=బంధక. తాకట్టు చూ, [illegible] కము (1) [[illegible] చూ, భాండము 3.

బంధము. దే వి. రూ-బందడము. [illegible]

బంధన వై. వి.=బంధన. 1: గోందు-గోందు, జిగట, జిగురు-జివురు-[illegible], బంక (సం) - నిర్యాసము, నిర్యూహము; 2 చిక్కన, జిగట, జిగురు-జివురు-[illegible] చూ, స్నిగ్ధము. 3, 3 బురద: చూ, పంకము 2.

బందనగొను ద్వి. అ క్రి: చూ, జిగుటకొను. స్వా 3, ఆ. 28.

బందము. వై. వి. 1. దూలముపై గుజ్జులకు బిగువుగానిమిత్తము లంకెగానమర్చిన పట్టె; 2. చెట్టెక్కువాని కాలిత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; 3.=బంధ: చూ, గుదిత్రాడు. 1; 4.=బంధ: చూ, గుదిత్రాడు. 2. (చూ, సూత్రము 1.); 5.=బంధన: చూ, లంకియ. 2.

బందరము. వా. వి. అనికి: చూ, భాండము. 3.

బందలము. దే. వి: చూ, రూ-బాందడము.

బందా. వై.విణ.=బంధీ. స్వా.2, ఆ.73: ఖయిదీ, బందాకోరు, బందెకాడు, బందెలపోతు.

బందాకోరు. వా. విణ: చూ, బందా.

బందారు. దే. వి. 1. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము; 2: చూ, బాలక్రీడ.

బంది. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=బందా. చెఱ: చూ, సదనము. 1; 2.=బందె. కైదు: చూ, శిక్ష. 2, విణ. 3: చూ, ప్రగ్రహము. 2; వై. వి. (1)=బంధ. నిర్బంధము: చూ, బలవంతము; వా. (2) ఇబ్బంది, బాధ.

బందికాఁడు. ద్వ. వి. రూ-బందెకాఁడు. 1 బందిపోటు దొంగ. పా. 2, ఆ. 59. చూ, హారకుఁడు. 1; 2: చెఱఁబడ్డవాఁడు; (సం).- ఉపగ్రహుఁడు.

బందికానా. వా. వి: చూ, బంది. 1 (భద్రాచల ప్రాంతమున వాడుక.)

బందిగము. వై. వి.=బంధక.—పై.—

బందిపట్టు. ద్వ. వి. బందిపోటు: చూ, హారణము. 1.

బందిపోటు. ద్వ. వి —పై.— [(రూ-బందె.)

బందియ. వై. వి.=బంధక: చూ, బంది. 1.

బందు. దే. వి. 1. బోరుపపిట్ట. చూ, బోరుప (శకుంతి); వై. వి. 2. ఆవరణము చూ, స్థగనము; 3: చూ, దాఁచుట; 4 =బంధ. పెట్టె మొదలగువాని మూలల బిగించెడి యినుములోనగువాని తగడు; 5.=బంధ. నిరోధము: చూ, సంరోధము.

బందుకట్టు. వై. వి: చూ, సమాఖ్య. 2.

బందుగు. వై. వి.=బంధు. 1.(రూ-బందుగుఁడు-బందువు-బందువుఁడు.) :చూ, సంబంధి. 1; అం. 2: చూ, అష్టైశ్వర్యములు. [ఆ. 70.)

బందుగుఁడు. వై. వి.=—పై.—(నీలా. 3.

బందువు. వై. వి.=—పై—

బందువుఁడు. వై. వి.=—పై.—

బందె. వై. వి.=బంధక. 1. చెఱ: చూ, బంది. 1; 2: చూ, బంది. 2; 3. పశువులచెఱ. స్వా. 3, ఆ. 128: బందెలదొడ్డి; 4. నిర్బంధము- చూ, బలవంతము. [6, స్క-ం. 446.

బందెకత్తె. వై. విణ. చెఱలోవేయునది. భాగ..

బందెకాఁడు. ద్వ. విణ: చూ, బందా.

బందెకానా. వా. వి: చూ, రూ-బందికానా.

బందెగొను. ద్వ. స. క్రి. చెఱఁబెట్టు.

బందెడ. దే. వి. శ్వేతసురస*: చూ, వావిలి.

బందెలదొడ్డి. వా. వి: చూ, బందె. 3.

బందెలపోతు. ద్వ. విణ. చెఱవేయుస్వభావముగలవాఁడు: చూ, బందా.

బందోబస్తు. వా. వి. కట్టుదిట్టము, జాగ్రత్త: చూ, హుసారు.

బంధకము సం. వి. అ. న. 1.=బందిగము: చూ, బంది 1; 2. మాఱుపు: చూ, వినిమయము; పుం. 3 కుదువ: చూ, వారకము. (1).

బంధకవిత్వము. అం చక్రము, ఖడ్గము, రథము లోనగువాని యాకృతులుగఁ బద్యములు చెప్పుట: చూ, మాటలల్లుట.

బంధకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అంకులాఁడి: చూ, స్వైరిణి; 2. ఆటకత్తె: చూ, స్త్రీ; 3. ఆఁడేనుగు: చూ, హస్తి.

బంధనము. సం. వి. అ. న. 1. కట్టు, ప్రసితి: చూ, బంధము. 1; 2. కట్టుటకుఁదగిన సాధనము; 3: చూ, బంధకము. 3; 4. కొల: చూ, హింస. 1; 5 కైదు: చూ, బంది. 2; 6. చెఱసాల: చూ, బంది. 1; 7. తొడిమ: చూ, వృంతము. 1; 8.=బందము: చూ, లంకియ. 2.

బంధనములు. అం. మూలము, ధాన్యము, జాలాంధరము. (3).

బంధనాలయము. సం. వి. అ. పుం. చెఱ, చెఱసాల: చూ, సదనము. 1.

బంధము. సం. వి. అ. పుం. 1: అనుబంధము, అభిమరము, ఆకలనము, ఉత్థానము, ఉద్దానము, కచము, కలహము, ఝు, త, నిబంధన

ము, నిబంధము, నియమము, నిర్బంధము, పరిసితి, బంధనము. అవ్య.—ఆజ్, విణ - నియమితము.(తె).—నిమితము; వి.—(తె).- కట్టనము, కట్టు, కట్టుట, తగులము-తగులు, తెవులు-తెవులు, పెన, బారి; 2. చెఱసాల: చూ, బంధనాలయము; 3 కుదువ: చూ, వారకము (1); 4. కావ్యరచనావిశేషము; 5.సంయోగవిశేషము చూ, బంధములు.

బంధములు. అం: చూ, రతిబంధములు. (చూ, కామము.)

బంధస్తంభము. సం వి. అ. పుం. (ఏనుఁగును కట్టెడు) కట్టుకంబము: చూ, స్తంభము. 1.

బంధించే. సం. స. క్రి: చూ, సంధించే

బంధుకము సం. వి. అ. పుం. రూ-బంధూకము. మంకెన *. చూ, రక్తకము.

బంధుజీవకము. సం. వి. అ పుం.—పై—

బంధుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బంధుసమూహము: చూ, సంబంధము. 1.

బంధుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వేశ్య.

బంధురము. సం. వి. అ. న. రూ=బంధూకము. 1. కిరీ[illegible]: చూ, సీసకము (1); పుం. 2. కలహంస: చూ, హంస; 3: చూ, పక్షి; 4. నూనెమడ్డి. చూ, స్నేహము. 2, 5. ఆఁడు గుఱి: చూ, భగము. 12; 6: చూ, బంధుజీవకము*; విణ. 7 ఒప్పిదమైనది: చూ, హృద్యము: 8. వంగినది. రూ-బంధూరము: చూ, వక్రిమము; 9. మధ్యోన్నతమును పార్శ్వానతమునైనది;అం. 10: చూ, వృత్తము. 1 ("న, న, న, న, స, భ, భ, భ గురువులు. 14 యతి, 25 ఛందస్సు.")

బంధురితము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

బంధులుఁడు. సం. వి. అ. పుం. అంపటాలికొడుకు: చూ, నూనుఁడు. 1.

బంధువినాశము. అం: చూ, వింశతివిగ్రహములు.

బంధువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1 =బందుగు: చూ, బందుగు; 2. జ్ఞాతి: చూ, సగంధుఁడు. 2; 3: చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 4: చూ, బంధుజీవకము*.

బంధూకపుష్పము. సం.వి.అ.పుం. చూ, వేగిస*.

బంధూకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-బంధుకము*; 2. చూ, బంధూకపుష్పము

బంధూరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-బంధురము.

బంఫు దే వి. చూ, పండ్లపాఁచి.

బంబ. దే. వి: చూ, స్థూలము. 2.

బంబం. వా. వి శంఖముయొక్క ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బంబము. అం. చూ, వృత్తము. 1 (ఒక్కొక్క పాదమునకు ఒక భగణము, ఒక గురువు. 4వ ఛందస్సు)

బంబోతు. హ. విణ: చూ, బలిమికాఁడు.

బంభరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భ్రమరము.

బంహిష్ఠము. సం. విణ. మిక్కిలిబహువు.

బకజిత్తు సం వి. త్. పుం. భీమసేనుఁడు: చూ, వృకోదరుఁడు.

బకదారి. దే. వి పారావతవిశేషము: చూ, సురఁటి.

బకపుష్పము. సం. వి. అ. పుం. చూ, శ్రీవల్లి*

బకము. సం. వి. అ పుం. 1 =వక్క: రూ-వకము, కహ్వము, గృహబలిప్రియము, గృహబలిభుక్కు, చండవిహంగమము, జాలపాదము, బకోటము. (తె).—ఆడేలు-ఆడేలు, ఆరణపక్కి, కొంగ, కొక్కెరాయి, కొక్కెర, తక్కపకంటె, పరద, బాతు, వక్క, వక్కకొంగ, వక్కపులుఁగు, వగ్గటము, వాలుకొంగ; తద్వి.—౧. ఓదెకొంగకు.—(తె).— ఓదెకొంగ, ఓదెకొఱకు; ౨. కొంగకు.— కలీకము—కాలీకము, క్రౌంచము. (తె).— కొంగ,

[illegible] (తె,— [illegible]

[illegible]

బక్క-. దే. వి. 1. బక్కవాడు: చూ, కాకుడు; [illegible] 2. [illegible] చూ, సొ[illegible]

బక్క-టిలు. దే. అ. క్రి. [illegible] 1. [illegible]ంచే: చూ, [illegible]ంచే; 2. క్రి[illegible] చే: చూ, సొటసొటపోవు.

బక్క-టిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై—

బక్క-నీళ్లు. వా. వి. నీళ్లమజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

బక్క-మజ్జిగ. వా. వి —పై—

[illegible] చూ, హూహూ.

[illegible]

బగ్గుమను. దే. అ. క్రి. [illegible] చూ, [illegible] 5

[illegible] చూ, [illegible]యము.

బచ్చెన [illegible]. వి. 1. [illegible]: చూ, [illegible]లంభము; 2. చాయ: చూ, [illegible]ము. 6.

బచ్చెప్ప. వా. వి: చూ, వాగ్రిజె. (గోదావరి మండలమున వాడుక)

బచ్చెలి దే. వి. అల్లుబచ్చెలి-అల్లుడుబచ్చెలి, [illegible]

బచ్చెలి. (సం) —కటంభర, [illegible], జలబ్రహ్మి, [illegible]. —౧. [illegible]

బచ్చెలి. (సం) — చంచుక, [illegible],

౨. పుదీనబచ్చెలి. (సం) — [illegible], [illegible], కంకొలము, [illegible], 3 [illegible] బచ్చె', [illegible] బచ్చెలి (సం) — [illegible] ([illegible])

[illegible] 1 [illegible] 1, [illegible] 111; 2 [illegible] 115, 3 [illegible] 3, [illegible] 123

[illegible]

బటా [illegible] చూ, [illegible]

[illegible]

[illegible] 1 [illegible] ([illegible]) చూ, ([illegible]); 2 [illegible] 3, [illegible] 5. చూ, [illegible]

బ[illegible] (వ్య) చూ, [illegible]

బ[illegible]. వి. 1. [illegible] చూ, [illegible]. 1, 2 [illegible] చూ, [illegible] 1; 3. [illegible]: చూ, [illegible]. 2 [[illegible]

బజారుపాట. వ్యా. వి. [illegible]: చూ, [illegible]

బజ్జీకి దే. వి. పాపిరిన్యాయనిరేగు "బజారు విచిత్రముతో బజ్జీ[illegible]." [illegible] చరిత్రము. 2. భా. చూ, సంచారము.

బజ్జి దే. వి. ఎరిదినలుచేసిగాని[illegible] వ్యంజనము చూ, [illegible].

బటాబయము [illegible] చూ, [illegible]. ([illegible]) [illegible] 16.

బటారి. [illegible] చూ, [illegible].

బ[illegible]బయము [illegible] 113

[illegible] ([illegible]) [illegible] 141: చూ, [illegible].

[illegible] చూ, [illegible] 1. [illegible] చూ, [illegible] చూ, [illegible]. [illegible] చూ, [illegible].

బ[illegible] ([illegible]): 1 [illegible] 2, [illegible]: [illegible] 3. చూ, [illegible] 1; [illegible] చూ, [illegible] 5; [illegible] 5. [illegible] చూ, [illegible].

[illegible] చూ, [illegible].

బ[illegible] —[illegible]—

బ[illegible] చూ, [illegible].

బ[illegible] దే. వి. [illegible] చూ, [illegible]

బ[illegible]. దే. వి. [illegible], [illegible]. మెట్టు[illegible]-మెట్టు[illegible], [illegible], పింటపిట్ట, [illegible], [illegible] పిట్ట (సం) —కామి, [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible],

చక్రి, ద్విక ము: తద్వి.—ఆఁడుజెక్కె—పకు.-(సం). కామిని(మిగతవానికి: చూ, "శకుంతి")
బటువుబిల్ల దే. వి: చూ, దిండు. 1.
బటువువాలు. ద్వ. వి: చూ, బటువడిదము.
బటూకరణము. మి. వి: చూ, వడుగు.
బట్ట వై. వి. 1.=పట' చూ, వస్త్రము (స్త్రీపురుషుల కట్టు వస్త్రమందును, పైనధరించే బట్టయందును, సాధారణముగా నూలుతో నేయఁబడిన ప్రతివస్తువుయందును వర్తించును.); 2: చూ, సురము; 3. పశువులలోనగువాని మేనిచౌట. "బట్టావు.", విణ. 4. వెంట్రుకలూడినది. "బట్టతల."
బట్టఁగట్టనివాఁడు. ద్వ. విణ: చూ, దిగంబరుఁడు 3.
బట్టకడిమి. ద్వ. వి' చూ, పాలిపిర్చియము *.
బట్టగు. వా. అ. క్రి చెఱఁగుమాయు: చూ, సమర్తాడు.
బట్టగుత్తు వై. విణ. సిగ్గుమాలినవాఁడు.
బట్టతల. దే. వి: చెంబుతల, నూలిగరసు, పేనుకొఱుకుడు. (సం).— ఇంద్రలుప్తకము-ఇంద్రలుప్తము, కేశఘ్నము.
బట్టతలకు మోఁకాళ్లకు ముడిపెట్టుట. లో. "బట్టతలలుమోఁ,కాళ్లుముళ్లుపెట్టఁగలదొకాని". (కళాపూర్ణోదయము.)
బట్టతలవాఁడు.వా.విణ (సం)-ఇంద్రలుప్తుఁడు, ఐంద్రలుప్తకుఁడు,ఖలతి-ఖలితి,ఖల్లీటుఁడు-ఖల్లీటుఁడు, ఖల్లీఘుఁడు, ఖర్వాటుఁడు,బభ్రువు.
బట్టబయలు వై. వి.(బయలు + బయలు) 1. మిక్కిలిబయలు. పర. 1, ఆ 112. చూ, వెలుపల. 1; విణ. 2. మిక్కిలి బయలైనది.
బట్టమేఁక. ద్వ. వి. ఒకపక్షి: చూ, పక్షి.
బట్టలపెట్టె. వై.వి. కరోటకము: చూ,సందుకా.
బట్టావు. వా. వి. పెద్ద తెల్లమచ్చలుగలఆవు: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు.)
బట్టి. దే. వి. రూ-బట్టీ. 1. అదేపనిగ చేదువుట, వాగ్ధోరణి; 2. ఆవము (చూ, కావు. 6.); 3: చూ, అభ్యోయంత్రము. [శారిక.
బట్టికాఁడు. దే వి. 1: చూ, శుకము; 2: చూ,
బట్టిపగోల. దే వి: చూ, ఎత్తనగోల.
బట్టీ దే. వి: చూ, రూ-బట్టి.
బట్టు. వై. వి. చూ, పొగడుఁడు.
బట్టువాఁడు. ద్వ. వి.—పై.—
బట్టె. దే. వి. కాలవ: చూ, నది. [ము. 6.
బట్ల. దే. వి. దడ్డెము. రూ-బట్లె: చూ, పాత్ర
బట్లె. దే. వి. —పై.—
బట్వాడా. వా. వి. రూ-బటువాడా. ఉత్తరములు, వేతనములులోనగువాని నిచ్చుట.
బడ. దే. వి. 1. పెద్ద "బడగొండ": చూ, హెచ్చు 1; 2. మిక్కిలి "బడబాకినోరు": చూ, హెచ్చు. 1; [లో వాడుక)
బడకా. వా. వి బకాయి. (ఉత్తరసర్కారుల
బడగా. వా. వి —పై.—
బడగులు. వా. వి. నీలగిరిప్రాంతవాసులలో నొక జాతి. వడగరులు.
బడగొండ. ద్వ.వి. పెద్దమబ్బు: చూ, మేఘము.1.
బడప. దే. వి 1 ఆపద. చూ, విపత్తు; 2. కష్టము. చూ, శోకము.
బడబ సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. ఆఁడుగుఱ్ఱము: చూ, హయము; 2. బ్రాహ్మణస్త్రీ: చూ, బాఁపత; 3. తొర్పుకత్తె: చూ, శంభలి.
బడబమోలు. వా. వి: చూ, సొబను.
బడబడ. దే. వి. పాఱుట తొందరమాట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము.పాండు, 5, ఆ. 232; చూ, హూహూ.
బడబాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం. బడబానలము: చూ, వహ్ని. 1.
బడబానలము. సం. వి. అ. పుం.—పై.— లక్ష్మి. 5, ఆ. 81.

బడబాలోకనాత్సుక్యము. అం: చూ, శిక్షాకాలములు.

బడలిక. దే. వి. అలయిక: చూ, శ్రమము. 1.

బడలు. దే. వి. 1. —పై.—; అ. క్రి 2: చూ, వేసరు. 2.

బడలువడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, బడలు. 2.

బడవ. వై. వి.=వడవా. 1. చూ, బడబ. 3; 2. దూతుఁడు. రూ-బడవా: చూ, విట దూత; వా. 3. రూ-బడవా. ఒకతిట్టు:చూ, శాపము. 1; వా. 4: చూ, రూ-బడుప.

బడవా. వై. వి.=వడవా; చూ, రూ-బడవ. 1-2-3.

బడాయి. వా. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; 2: చూ, స్తోత్రము; విణ. 3: గొప్ప, జంజాటము, డంబు-డబ్బు-డాబు. (పటాటోపమనియు వాడుక).

బడాయించు. వా. అ. క్రి. 1. అభివృద్ధియగు: వృద్ధియగు; స. క్రి. 2. అభివృద్ధిచేయు: వృద్ధిచేయు. [మాయాకారుఁడు.

బడాయికోరు. వా. వి: డాంబికుఁడు: చూ,

బడి. దే. వి. 1. కప్పము: చూ, సిస్తు 1; 2: చూ, స్కూలు; 3. దిట్టము:చూ, సత్యము. 1, 4. క్రమము: చూ, విధము. 1; ద్రి. 5: చూ, వెంబడి. 2. పసు. 1, ఆ. 9; 6. గుణార్థకము. "ఇబ్బడి" మొ; అప. 7. భావార్థకమునందు వచ్చెడి యొకానొక ప్రత్యయము. (బడి ఏల్వాదులకగు) "ఏలుబడి, వచ్చుబడి" మొ. [భత్యము.

బడికోడి. దే. వి. రూ-కోడిబడి: చూ,

బడికోలు. దే. వి. పోలిక: చూ, సమానము.2.

బడిత. దే. వి. రూ-బడితి: చూ, లవుడి.

బడితపాఠము. వై. వి. చదివినపాఠము.

బడితి. దే. వి: చూ, రూ-బడిత.

బడిదిప్ప. దే. స. క్రి. (బడిమి + తిప్ప).

(దృష్టిదోష పరిహారార్థము) దిగఁదుడుచు: చూ, సురాళించు.

బడిపెద్ద. వా. వి. 1. అన్నితరగతులకును యజమాని; 2. తనతరగతికి యజమాని (మాస్టరు); 3. పాఠశాలకు అధికారి.

బడిమి. దే. వి. 1. బడియుట; 2. చక్రాకార భ్రమణము; 3: చూ, భూతబలి.

బడియ. దే. వి. రూ-బడె. 1. చిన్నదుడ్డుకఱ్ఱ, హరి. పూ. 6, ఆ 84: చూ, వేత్రము. 1; 2: చూ, శవయానము.

బడియు. దే. స. క్రి: చూ, బడిదిప్పు.

బడిలి. దే వి. బెజ్జము: చూ, రంధ్రము. 1.

బడివారడి. వా. వి. రూ-బడేవారడి. 1. రెంటికినిగల విశేషభేదము; 2. ప్రతివానికిని వేసెడుపన్ను.

బడిశము. సం. వి. అ. న. (రూ-బడిశ-బడిశి-బలిశము): చూ, మత్స్యబంధనము.

బడిసివాటు. దే. వి. 1: చూ, సురాళింపు; విణ. 2. దిగఁదీసివేసినది. కాశీ. 7, ఆ. 51.

బడుగు. దే వి. 1: చూ, శవము; విణ. 2:చూ, శాతుఁడు. కాశీ. 4, ఆ. 50; 3. కృశము. కళా. 8, ఆ. 164: చూ, సారపు.

బడువ. దే. విణ. రూ-బాడువ-బాడవ: చూ, భూమి. 1.

బడువు. దే. విణ: చూ, రూ-బడుగు. 2—3.

బడె. దే. వి. చూ, రూ-బడియ. (చిన్నగుడ్డు కఱ్ఱకు.—భో. 4, ఆ. 45.)

బడ్డి. వా. వి: చూ, రూ-బడ్డీ.

బడ్డీ. వా. వి. రూ-బడ్డి. గడమంచె-గడవంచె.

బడ్డీకాఁపు. వా. వి. ముందుజాగ్రత. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

బడ్డు. దే. వి. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము.

బణ్ణము. వై. వి. క్రొత్తయిత్తడి పాత్రముల సమూహము:చూ,హరివాణము.(పాత్రము.6.)

బతి. సం. అ. క్రి. 1. [illegible]ము, 2 [illegible]దు, 3 [illegible]నగు, 4 [illegible]దు, 5. పలుచేటయగు [illegible]చేయు.

బతివము [illegible]. వి. [illegible] చూ, [illegible].

బతీస్. వా. వి. [illegible] పట్టు బట్టు: చూ, [illegible]

బతివ [illegible]. చూ, [illegible].

బతివాలిక [illegible] వి —పై—

బతివాలు. [illegible] [illegible]

[illegible] చూ, [illegible]

బతివాలుకోను. [illegible] —పై—

బతివాలుచే. [illegible] 8, ఆ 230. [[illegible]]

బత్తిక [illegible] ([illegible]) [illegible]

బత్తి [illegible] —పై—

బత్తిలిక [illegible] —పై—

బత్తాయి. వా. వి (బతేవియా అను [illegible] నుండి పుట్టినది) నారింజ చూ, [illegible]

బత్తాయినారింజ వా. వి —పై—

బత్తి. వై. వి. =భక్తి చూ, వినతి 2

బత్తియము వై. వి.=భక్త. రూ- బత్తెము. 1 చూ, సంబళము, 2 భోజనము: చూ, సా ధము (1).

బత్తీసు. వా. వి. ఒకరికము అగరేటి చూ, ఠంక. 2.

బత్తుఁడు వై. వి. 1 =భక్త చూ, సేవకుఁడు పాండు. 3, ఆ. 78; దే. వి. 2. కమసాల వారి పట్టపుఁబేరు; 3. దేవాంగుల పట్టపుఁ బేరు "కరిణబత్తుఁడు, కైకోలబత్తుఁడు"

బత్తెము. వై. వి.=: చూ, రూ-బత్తియము.

బదట్టు. వా. వి. సురతము.

బదనామి. వా. వి. చెడ్డపేరు: చూ, నడి. 3.

బదనిక. వై. వి.=వృక్షాదనీ. రూ-బవనిక-వదనిక: చూ, వృక్షాదని.

బదరి. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1 [illegible] చూ [illegible]; 2 [illegible]. చూ, [illegible]; 3 [illegible]: చూ, [illegible] 3, [illegible] (1) [illegible] చూ, [illegible]; (2) [illegible] చూ, బదరి 2.

బదరము. సం. వి. అ. న. 1. [illegible] చూ, [illegible]. 2, 2. [illegible] చూ, [illegible] 3, [illegible] 3 [illegible] చూ, [illegible] 3, 4. [illegible]: చూ, [illegible] 3

బదరి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ) 1 చూ, [illegible] 2 [illegible]; 2 [illegible] చూ, [illegible] 2, 3 [illegible] చూ, [illegible] 3

బదరిక [illegible] [illegible] చూ, సంగుక [[illegible]

బదలాయించు వా. స. క్రి) పిరాయించు

బదలాయింపు వా. వి. సిరాయింపు చూ, మార్పు.

బదులుచెప్పు. వా. అ. క్రి, చూ, అప్పుచెప్పు.

బదులు దే. వి 1 [illegible] చూ. సమాధానము. 2: 2. అప్పు, చూ, వాడకము (1), 3 [illegible] లు: చూ, వాడికను (1).

బద్ద వై వి. (రూ-బద్ద- బర్ద- బర్ద్ద)= భేద. 1. కాయయొక్కముక్క చూ, శకలము 4; 2. ఇదురులోనగువానియుక్క, దబ్బ: చూ, శకలము. 4; 3. కావడి: చూ, స్కంధాటిక; 4 =భిత్త చీలిక: చూ, శకలము. 4; విణ. 5. పలుచేనిది, పలచే- పలుచే చూ, సైకము.

బద్దకము. వై. వి.=బంధక: చూ, పాలుమాలిక.

బద్దకించు. వై. అ. క్రి: చూ, పాలుమాలు.

బద్దకుఁడు. వై. వి.=బద్ధక: చూ, సోమరి.

బద్దపరి. ద్య. వి. రూ-బద్దపరి. (ప్రేముతో నల్లిన కేడెము): చూ, హరిగ.

బద్దపరికి. వా. వి. పలుచేనిబిళ్ల.

బద్దర. వా. వి. చీలిక: చూ, శకలము. 4.

బద్దించు. దే. స. క్రి. 1. అంచెనావేయు; 2. (సరిగనున్నదా లేదా అని) కొలిచినది తిరుగకొలుచు; వా. 3. నాణెమువారీని లెక్కకట్టు.

బద్దింపు వా. వి. నాణెమువారీని లెక్కకట్టుట

బద్దియ. వై. వి. రూ-బద్దె. 1=వస్తి. వస్త్రము మొదలు: చూ, వత్తె; 2. అపరకర్మము చేయునపుడు జెందెమువలె వేసికొనెడు వస్త్రఖండము; వా. 3. కొలతబద్దె పేపు, నాడా.

బద్దు దే. వి. 1. బొంకు. పంచ. నా. 1, ఆ. 557: చూ, వితథము; 2. అబద్ధపుమాట: చూ, శబ్దము 2

బద్దుర దే వి —పై.—

బద్దె. వై. వి.=వస్తి: చూ, రూ-బద్దియ. 1-2-3

బదరి. వై. వి.=ద్వాదశి. ఉ, హరి. 3, ఆ 122. చూ, ముహూర్తకము.

బదరిము. వై. విణ.=భదరి: చూ, మేలుకోలు.

బధిరజాపన్యాయము. పా. చెవిటివాని చెవిలో నేకాంతముఁ జెప్పినమరీతి.

బధిరవీణాన్యాయము. పా. చెవిటివానికి వీణె వినిపించునట్టిరీతి. [శంకూదనమురీతి

బధిరశంఖాన్యాయము పా చెవిటివాని చెవిలో

బధిరత. సం. వి. ఆ స్త్రీ. చెవుడు. చూ, బాధిర్యము. [చూ, బాధిర్యము.

బధిరితము. సం విణ. బధిరముగా చేయఁబడినది:

బధిరుఁడు. సం. విణ. అనేడమూకుఁడు, ఏడమూకుఁడు, ఏడుఁడు, కల్లఁడు, కల్యుఁడు. (తె).—చెవిటి, చెవిటిమూగ, పెద్దవిన్నపమువాఁడు, లవిటి, వినని వాఁడు; తద్వి.—మూఁగ చెవుడుకలవానికి — కలంబకుఁడు. (మిగతవానికి: "చూ, వినని వాఁడు.")

బధ్ధ. అం. చూ, భూచారులు.

బధ్ధకము. సం. వి. అ. పుం.=:చూ, బద్ధకము.

బధ్ధముగు మి. అ. క్రి: కట్టుపడు.

బద్ధము. సం. విణ. కట్టఁబడినది: చూ, సందానితము. 1.

బద్ధాసనము. అం. స్వస్తికాది: చూ, ఆసనములు.

బద్ధుఁడు. సం. విణ. కట్టుపడినవాఁడు.

బధ్యమానకము. అం: చూ, గతివిశేషములు.

బధ్యము. సం. వి. అ. పుం నీళ్లురాకుండకట్టిన కట్ట చూ, సేతువు. 1.

బధ్యుఁడు. సం. విణ. చావఁదగిన వాఁడు.

బనాతు. వా. వి. ఒకరకము ఉన్నిబట్ట: చూ, వస్త్రము. (బణాతు అనియు)

బనాయించు. వా. స క్రి 1. కల్పించు: చూ, సృజించు; వా. 2. దమాయించు: బుకాయించు.

బనారసు. వా. వి. కాశీపట్టాము: చూ, దేశములు.

బనియను. వా. వి. శరీరమును అంటియుండెడి చొక్కాయ: చూ, వస్త్రము.

బన్నపడు. వై. అ. క్రి. భంగపడు: చూ, ముక్కపోవు. 2.

బన్నము. వై. వి =భంగ-భగ్న. 1. అవమానము. చూ, పడి. 3; 2: చూ, విపత్తు; 3 అపజయము. చూ, పీఁక. 7.

బన్నసగము వై వి =పంచసరః. నానావిధ మణులు గ్రుచ్చినహారము. పాండు. 4, ఆ. 231: చూ, భూషణము 2

బన్నసరి. వై. వి. =—పై —య 4, ఆ. 100.

బభ్రాజమానము వా. వి తెలివితక్కువతనము.

బభ్రువు. సం. వి ఉ. స్త్రీ. 1. కపిలగోవు: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు); పుం. 2: చూ, వెంట్రువ; 3: చూ, విష్ణువు. 1, 4: చూ, శివుఁడు; 5: చూ, వహ్ని. 1; విణ. 6 పచ్చనిది: చూ, వర్ణము. 6; 7: చూ, బట్టతలవాఁడు.

బమ. వై. వి.=భ్రమ: చూ, రూ-బమ్మ. 1-2.

బమపుర్వు. వై. వి: చూ, భ్రమరము. 1.

బమి. వై. వి.=భ్రమర.—పై —

బమ్మ. వై. వి. 1.=బ్రహ్మ. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2.=భ్రమ: చూ, రూ-బమ్మర; 3.=ప్రతిమ: చూ, బొమ్మ.

బమ్మచారి. వై. వి.=బ్రహ్మచారి. (రూ-బమ్మాచారి-బమ్మాసారి): చూ, వటువు. 1.

బమ్మతండ్రి. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

బమ్మదేవరతండ్రి. ద్వ. వి.—పై—

బమ్మదండి. వై. వి.=బ్రహ్మదండి.*: చూ, వారాహి. 5.

బమ్మమేడి. వా. వి: చూ, రూ-బ్రమ్మమేడి*.

బమ్మర వై. వి =భ్రమ. రూ-బమ్మ: చూ, భ్రాంతి.1. [పాలుటసుర.

బమ్మరక్కసి. వై. వి.=బ్రహ్మరక్షస్: చూ,

బమ్మరించు వై. అ. క్రి =భ్రమ. రూ-బమ్మరిలు-బమ్మరిల్లు: చూ, సంభ్రమించు.

బమ్మరిలు. వై. అ. క్రి.=—పై.— [ఆ.50

బమ్మరిల్లు. వై. అ. క్రి =—పై —విక్రి. 4,

బ్రమ్మచారి.వా. వై.వి.= చూ, రూ-బమ్మచారి

బమ్మాసారి. వై. వి.=—పై.—

బమ్మెర. వై. వి.=భ్రమ: చూ, రూ-బమ్మర.

బమ్మెరపోక. ద్వ. వి. భ్రమపడుట: చూ, భ్రాంతి. 1. [హరి. పూ. 9, ఆ. 49

బమ్మెరపోవు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, బమ్మరించు.

బయకాడు. ద్వ. వి. (బయలు + కాడు) 1. గాయకుడు. శశాం. 4, ఆ. 191; అని. 2, ఆ. 41; విజ. 1, ఆ. 184: చూ, సీకారి; 2: చూ, వైణికుడు; 3. గానవిద్యోపాధ్యాయుడు: చూ, సురాచార్యుడు; వై. వి. 4.=భయకార, భోగముమేళము వెనుక శబ్దములంగొలుపువాడు.

బయకారము. ద్వ. వి. (బయలు + కారము) యౌవనమునందుబయలుపడు శృంగారచేష్ట: చూ, శృంగారచేష్టలు. (ఆలసానిపెద్దన్నగారి ఉత్పలమాలిక.)

బయకారి. ద్వ. విణ. విలాసవతి: చూ, స్త్రీ-

బయట. వా. దశి. బహిరర్థకము: చూ, వెలపట.

బయలు. వై. వి.=బహి. 1. ఆకాశము: చూ, సురవర్త్మము; 2 బహిఃప్రదేశము: చూ, వెలుపల. 1; 3. చెట్లుచేమలులేని నిర్జలభూమి: చూ, భూమి. 1; విణ. 4. ఏమియులేనిది: చూ, శూన్యము. 1.

బయలుదామర. వై. వి: చూ, నేలతమ్మి*.

బయలుదేరు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, నిర్గమించు.

బయలుపడు వై. అ. క్రి. రూ-బయల్పడు: చూ, సుబ్బు. 2.

బయలుపఱచు. వా. స. క్రి: చూ, వెలిపుచ్చు.

బయలుమెఱయు.ద్వ.అ క్రి: చూ, బయలుపడు.

బయలువెడలు. ద్వ. అ క్రి. 1: చూ, బయలుదేఱు; 2. కడచుబోవు: చూ, సమర్థాడు; 3. చూ, విషించు.

బయలువోవు. ద్వ అ. క్రి: చూ, బయలుపడు.

బయల్పడు. ద్వ. అ. క్రి.—పై.— [కరువు.

బయానా. వా. వి. రూ-బజానా: చూ, సంచే

బయావారి. వా. అవ్య. వివరమైన.

బయికలు. దే. వి. బ. రూ-బైకలు: చూ, బయ్యంకలు.

బయిజే. దే. వి: చూ, రూ-బైజే.

బయిడాలము. దే. వి: చూ, రూ-బైడాలము.

బయిరవాసము. వై. వి.=బహిర్వాసము: చూ, రూ-బైరవాసము. (బయిరువాసముఅనియు).

బయిరాగి. వై. వి.=విరాగి. బ్ర. 2, ఆ. 175: చూ, రూ-బైరాగి.

బయిరి. దే. వి: చూ, రూ-బైరి.

బయిలగు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-బైలగు. ఉ, రా. 2, ఆ. 137.

బయిలు. వై. వి.=బహి: చూ, రూ-బైలు.

బయిసణ. దే. వి: చూ, రూ-బైసణ.

బయిసి. వై. వి: చూ, రూ-బైసి. (భాగ్యమునకు.—పంచ. నా. 1, ఆ. 83.)

బయిసికిలు. వా. వి: చూ, రూ-బైసికిలు.
బయిసుక. దే.వి: చూ, బైసుక.ఉ,హరి.3,ఆ 124.
బయ్యంకలు. దే. వి. బ. బైకలు: చూ, వేవిళ్లు.
బయ్యాఁడు. దే. విణ: చూ, సోమరి.
బరందు. వా. వి. బ్రాంది: చూ, సుర. 2.
బరక. దే. విణ. బరుసు; చూ, రూక్షము. 1.
బరకము. దే. వి. 1. దూదిబరువు; 2. నారనూలు లోనగువానితో నేయఁబడిన వస్త్రభేదము· చూ, వస్త్రము.
బరకు వా.స. క్రి (రూ-బరుకు-బఱుకు-బఱుకు) చూ, రూ-బరుకు (గోదావరీమండల ప్రాంతమునవాడుక.) [ముద్రి
బరగడ. దే వి. ధాన్యపురాసిపైముద్రి చూ,
బరగడము. దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
బరడు. వై. వి =బర్బర. 1. పెసరపొట్టు. రూ-బెరడు, ఖొప్పర-బొబ్బర, పెచ్చు. (సం)-కోశము-కోషము, నిష్పావము, బర్బరము; (మిగతవానికి "చూ, శకలము 1-2"); 2. చర్మము: చూ, రూ-బెరడు. 1; 3. చింత వెలఁగ ఆనబ లోనగువానిడొలక: రూ-బెరడు: చూ, బోలు. [పాత్రము. 6
బరణి. వై. వి =భరణి. పా. 4, ఆ 43· చూ,
బరణిమేకా. వై వి.=భరణి రూ-బరణిమేకా: చూ, రిక్క.
బరతరఫు. వా. వి. సమాప్తము. [బులుఁగు.
బరతుకిట్ట. వై. వి.=భరత: చూ, సాఁకుడుఁ
బరపట. దే. వి. 1. ఒకానొకతృణము: చూ, తృణము. 1; బ. 2: చూ, ధాన్యము.
బరమా. దే. వి: చూ, పిడిసాన.
బరవసము. దే. వి. 1. ధైర్యము: చూ, స్థైర్యము. 1; 2. ఉత్సాహము: చూ, యత్నము; 3.=పరవశ: చూ, విస్మృతి; 4: చూ, సంతోషము.
బరాడీబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, మహారాష్ట్రులు. (వీరుశుక్లయజుర్వేదులు. మాధ్యందిన శాఖవారు. కొందఱు ఋగ్వేదులు. ఋక్శాఖ ఆశ్వలాయన సూత్రముగలవారు. వీరారు దేశవాసులు. చాలకాలము నైజాము రాజ్యమునవసించినవారగుటచే వీరిని వీరారు బ్రాహ్మణులనియు, బంగాళీలనియు అందురు) (చూ, బ్రాహ్మణులు)
బరాతము. వా. వి. 1 లిఖితపూర్వకమైనఆజ్ఞ: చూ, సెలవు.1; 2: హుండి-హుండీ; 3 బత్తెము: చూ, సాదము (1) (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక)
బరాబరి. దే వి. 1. రూ-బరాబరిక. ఎచ్చరిక: చూ, హెచ్చరిక. 1; విణ. 2. సరియైనది: చూ, సుషమ 2; వా. 3. లక్ష్యములేనిది. "నిమాట పెండ్రికముక్కవలె బరాబరి."; 4. నిండింపఁబడినది· చూ, పూరితము. 1.
బరాబరిక. దే. వి: చూ, రూ-బరాబరి. 1.
బరావర్దు. వా. వి. జీతములులోనగువానిబిల్లు. (అక్విటెన్సురోలు).
బరి. వా. వి 1: చూ, రూ-బడి. 2; దే. వి. 2. చూ, ప్రక్క. 2; 3: చూ, శత్రువు. కాశి. 6, ఆ 294; 4: చూ, తోత్రము. 1; 5: చూ, తోత్రము. 2; 6. దొంగ.స్వా. 5, ఆ. 82· చూ, హారకుఁడు. 1; 7: చూ, ప్రక్క. 3. జై. 2, ఆ. 13, 8. గీటు: చూ, రేఖ. 3; 9. వృత్తియందు బరిగి శబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. [యీఁటె: చూ, బరిగమ్మ.
బరికట్టె. ద్వ. వి. (బరిగి + కట్టె) అలుఁగులేని
బరికాఁడు. దే. వి. మావటి. నిర్వ. 7, ఆ. 55: చూ, హస్త్యారోహుఁడు.
బరికాయ వా. వి. కొంటె: చూ, వ్యాధుఁడు.2.
బరికె. దే వి. 1. గఱుకులుగల యెండినతాటిమట్ట; వా 2 (చింత) జాఁక. "పంతులు చింతబరికెతోకొట్టెను" చూ, వేత్రము. 1;

3. చింపిలి, జోంజోటు. మార్క. 5, ఆ. 141: చూ, వెండ్రుక. 1.

బరిగమ్మి. ద్వి. వి. (బరిగ + కమ్మి). చూ, హేతి (బాణము. 1).

బరిగి. దే. విశే: చూ, శూన్యము. 1.

బరిగిరాతు. ద్వి. వి. పల్లము వేయని గుఱ్ఱము మీఁద నెక్కెడు సారథి: చూ, సారథి.

బరికోల. దే. వి. 1: చూ, బరి. 4; 2. శరము. చూ, బాణము. 1. వసు. 3, ఆ. 149.

బరిచి దే. వి. రూ-బరిచీ. ఈఁటె: చూ, బాణము. 1.

బరిచీ. దే. వి.—పై.—

బరిజోగి. ద్వి. వి. (బరిగ + జోగి)· చూ, పాములవాఁడు. హై. 7, ఆ. 82

బరిడేగవ్వ. ద్వి. వి. చూ, భక్ష్యము.

బరిడెపురుగు ద్వి. వి. బొద్దింక· చూ, మక్షిక

బరిణిపురుగు. ద్వి.వి.—పై.-(రూ-బరిణెపురుగు)

బరిణెపురుగు. ద్వి. వి.—పై.—

బరిణెచుక్క. నై.వి =:చూ, రూ-బరణిచుక్క.

బరితము. వై. వి.=భరత: చూ, బరతుపిట్ట.

బరితోలు. వా. వి. పార్శ్వపుచర్మము: చూ, బెరడు.

బరిదెగు. వా. అ. క్రి: చూ, విడిపడు. 4.

బరిపోటు. అం. (చూ, విన్నాణములు): చూ, మల్లశాస్త్రము.

బరిమేను. వా. వి. దిగంబరదేహము. చూ, [శరీరము.

బరివాఁగె వా. వి. 1. ప్రక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 2: చూ, పురోభాగము.

బరివెంక. దే. వి: చూ, శాఖోట *.

బరిస. దే. వి: చూ, బడిత.

బరుకు. దే. స. క్రి. రూ-బరకు. 1. తోలులేచునట్లు గీఱు, బఱుటు; 2. గీఱు: చూ, అక్కు. 2.

బరుజో. దే. వి: చూ, భూషణము. 2.

బరువడి. దే. ద్రి. మరల. భో. 3, ఆ. 253: చూ, వెండియు.

బరువసము. వా. వి: చూ, రూ-బరవసము.

బరువు. నై. వి.=భర. రూ-బలువు. 1: చూ, భారము. 1; 2. సరకులునింపిన కంట్లము లోనగునది. [సింహాస్యము.

బరుసడ్డసరము. నై వి. అంబష్ఠము*: చూ,

బరుసు. నై వి.=పరుష. 1: చూ, గఱుసు. 1; 2. విశే. కఱకైనది: చూ, రూక్షము. 1.

బర్కరము. సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాయపు పశువు: చూ, మృగము. 1; 2. మేఁక: చూ, మేషము.1; 3. పరిహాసము: చూ, హేళి.

బర్బర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాయింట *.

బర్బరద్విజుఁడు. సం. విశే: చూ, మిడిపండ్లవాఁడు.

బర్బరము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, బారంగి*; బ. 2.=బొబ్బర. చూ, ధాన్యము; 3 =బరడు: చూ, శకలము.1-2; విశే. 4. గఱుకులు గలది. హై. 1, ఆ. 14; అం. 5: చూ, దేశములు.

బర్బురము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బొబ్బలి *.

బర్బూరము. సం. వి. అ. పుం: తుమ్మ*. చూ, విట్ఖదిరము.

బర్హధ్వజి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

బర్హపుష్పము. సం. వి. అ. న. (రూ-బర్హిపుష్పము-బర్హము) 1. గండివనము*: చూ, రాజార్హము; 2. పచ్చోరు: చూ, హరితపత్రి; 3. మాచిపత్రి*: చూ, స్థౌణేయము. 2.

బర్హము. సం. వి. అ. పుం, న.—పై.—; 4. నెమిలిపురి: చూ, శిఖండము; 5. ఆకు: చూ, సొరుగాకు (పర్ణము. 1.)

బర్హి. సం. వి. న్. పుం. 1.=బర్హిణము. నెమలి: చూ, శిఖి 2; 2. దర్భ *: చూ, హరిత (తృణము. 1.); 3 అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 4. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము: అం. 5: చూ, తానములు.

బర్హిచూడము. సం. వి. అ. వ. నెమలిజొట్టుచెట్టు: చూ, పూతికరజము.
బర్హిణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బర్హి 1-2.
బర్హిపుష్పము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-బర్హ పుష్పము. [చూ, వేలుపు.
బర్హిర్ముఖుఁడు. సం. వి. అ. పుం. నిర్జరుఁడు:
బర్హిశ్శుష్మ. సం. వి. న్. పుం: చూ, వహ్ని. 1
బర్హిష్ఠము. సం. వి. అ. న: చూ, బర్హి. 4.*
బర్హిస్సు. సం. వి. స్. పుం: చూ, బర్హి. 2-3.
బఱకు. వా స. క్రి: చూ, రూ_బరుకు.
బఱటు. దే స.క్రి.గోఁకు.భో 6,ఆ.383 చూ, బరుకు 1-2; 3. సైఁగాగోఁకు.
బఱబఱ దే వి ఈడ్చుటయందగుధ్వన్యనుకరణము చూ, హరాహరా.
బఱుకు. వా. స. క్రి: చూ, రూ—బరుకు.
బఱ్ఱె. దే. వి గేదె: చూ, మహిషి. [లము. 1
బల్ చారలమెకము. వా. వి. పులి చూ, శార్దూ
బల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, ముత్తవపులగము *; 2. విద్యావిశేషము: చూ, విద్యలు; అం. 3: చూ, తతవాద్యములు.
బలఁగము. వై.వి.=పరిగ్రహః.రూ-బలగరము-బల్గము, మంది.కళా. 3,ఆ. 136:చూ, పరివారము.1. [రామా. 5, ఆ. 51:చూ, రక్షణము.
బలకరము. దే. వి. రూ-బళికరము. కావలి.
బలకరించు. వై. అ. క్రి. చూ, వ్యాపించు.
బలకాయించు దే. అ. క్రి. (బలము + ఇంచు) అతిశయించు. చూ, సందడించు. (సంధియందు వర్ణవికారము)
బలకొట్టు. దే. అ. క్రి. "ఆఁ" అనిశబ్దితిపట్టు.
బలకొను. దే. అ. క్రి. (బలము + కొను): చూ, బలకాయించు. భాగ. 3, స్కం. 967.
బలగరము. వా. వి: చూ, బలఁగము. (శు.పా.)
బలదేవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బలరాముఁడు; 2: చూ, వాయువు.
బలపడు. ద్వ. అ. క్రి. (బలము + పడు) అధికమగు: చూ, హెచ్చు. 3.
బలపము. దే. వి. 1. పలకపుల్ల: చూ, లేఖిని; 2. చోరసాధనము: చూ, ములుబంతి; 3. ఖటికశిల: చూ, రాయి.
బలభద్రిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వార్షికము. 1. * [రాముఁడు.
బలభద్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బల
బలము. సం. వి. అ. న. 1. గంధము: చూ, వాసన. 1; 2. రసము: చూ, నూనెము; 3. రూపము: చూ, స్వరూపము; 4. సత్త్వ: చూ, శక్తి. 1; 5. బలుపు: చూ, శక్తి. 1; 6 సైన్యము: చూ, సేన. 1; పుం. 7 కాకి: చూ, సకృత్ప్రజము;అం 8: చూ, సప్తాంగములు (అంగము 9); 9: చూ, అశ్వహృదయ పరిజ్ఞానము; 10: చూ, గుణములు; దే. విణ. (1) అధికము: చూ, హెరాళము.
బలముతి. వా. విణ. శరీరబలముకలవాఁడు: చూ, బంబోతు. [వేష్టించు.
బలయు. వై. స. క్రి.=వల. పరివేష్టించు. చూ,
బలరామబోగులు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
బలరాములు. అం: చూ, అవతారములు.
బలవంతము. సం. విణ. (త్. ఈ. త్,) 1. బలముగలది చూ, స్థౌల్యము; వై. వి (1)=బలాత్కారము: చూ, హతము. 2. (వైకృతము అనికొందఱు) [వ్రుఁడు: చూ, లావరి.
బలవంతుఁడు. సం. విణ. (త్)=బళాయి- బలు
బలవంతునాక్రమించుట. అం: చూ, గుణములు.
బలవత్. సం. అవ్య. మిక్కిలి యనునర్థమందు వర్తించును. (బలవత్, సుష్టు, కిముత, సు, అతి, అతీవ ఈటనుమిక్కిలియను నర్థమందు వర్తించును.): చూ, హెచ్చు. 1.
బలవిన్యాసము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వ్యూహభేదములు. [చూ, సహస్రాక్షుఁడు.
బలసూదనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుఁడు:

బలా. దే. అవ్య. రూ-బళా. స్వా. 4, ఆ. 93: చూ, సెబాసు.

బలాక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-వలాక. 1. బిసకంఠిక, పెద్ద పెంటికొక్కెర: చూ, బకము; 2. బిసకంఠిక, పెంటికొక్కెర: చూ, బకము.

బలాకము. సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్దకొక్కెర (బకము): చూ, శకుంతి. 2. కొక్కెర (బకము): చూ, శకుంతి.

బలాత్కరించు. సం. స. క్రి (తె).—ఒత్తు, లెఱుము, నెట్టుకొను. [వంతము (1).

బలాత్కారము. సం. వి. అ పుం: చూ, బల

బలాదూరు. వా. వి దిగఁదుడుపు: చూ, సురాశము. 1. [ఆ. 164.

బలారా. దే అవ్య. చూ, రూ-బలా. విజ 3,

బలారాతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, బలసూదనుఁడు.

బలారి. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

బలారుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

బలారె దే. అవ్య: చూ, రూ-బలా.

బలారే. దే. అవ్య.—పై.—

బలాహకము. సం. వి.అ. పుం. 1. రూ-వలాహకము. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1; 2. రూ-వలాహకము. విష్ణువు తేరి గుఱ్ఱములలో నొకటి: చూ, హయము; 3. పాము: చూ, సర్పము.

బలి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కప్పము: చూ, సిస్తు 1, 2. (పూజార్థమైన) కానుక: చూ, నూడిదె; 3. చామరదండము: చూ, సురఁటి 1; 4. ఒక అసురరాజు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 5: చూ, బలిచక్రవర్తి; 6. ఎర, గావు, బారి, పొలి: చూ, లాడి; విశ 7.(న్. ఈ న్): చూ, బలవంతుఁడు.

బలిచక్రవర్తి. సం. వి. న్. పుం: చిరజీవి, బలి

బలిజె. దే. వి: రూ-బజ్జె, గాజులవాఁడు.

బలితము. వై. విశ. 1 =బలిష్ఠ. బలువిడి. లాఁతు: చూ, స్థూలము. 2; 2.=బలిష్ఠ. లావైనది: చూ, స్థూలము. 4; 3.=బలిష్ఠ. బలముగలది: చూ, స్థౌల్యము.

బలితుఁడు. వా. వి: చూ, బంబోతు.

బలిధ్వంసి. సం వి. న్. పుం. రూ-బలిధ్వంసుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

బలిధ్వంసుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—పై—

బలిపుష్టము. సం. వి అ. పుం. 1. కాకి: చూ, బలము. 7; 2. వక్కుకొంగ: చూ, బకము.

బలిభుక్కు. సం. వి. జ్. పుం. కాకి: చూ, బలము. 7; 2 ఊరఁబిచ్చుక: చూ, (పిచ్చుక) శకుంతి.

బలిమి. వై. వి =బల. రూ-బల్మి. 1. దేహబలము: చూ, శక్తి. 1; 2: చూ, బలాత్కారము.

బలిమికాఁడు. ద్వ. విశ. రూ-బలియుఁడు: చూ, శక్తుఁడు.

బలియు. వై. అ. క్రి 1.=బల: స్థూలించు; 2. అధికమగు. రాఘు. 1, ఆ. 61: చూ, హెచ్చు 4.

బలియుఁడు. వై. వి. 1: చూ, బలరాముఁడు; 2 =బలవంత: చూ, బలిమికాఁడు.

బలిష్ఠము. సం. విశ. మిక్కిలిబలముకలది: చూ, స్థూలము. 4. [చూ, లోకము. 1.

బలిసద్మము. సం. వి. న్. న. పాతాళలోకము:

బలిసినవాఁడు. వా. వి: చూ, బలిమికాఁడు.

బలీయము. సం. విశ: చూ, బలిష్ఠము. [భమ. 1.

బలీవర్దము. సం. వి. అ. పుం. ఎద్దు: చూ, వృష

బలు. వై. విశ =బల: చూ, పృథువు.5- 6; 3. (వృత్తియందు బలువుశబ్దమునకు మీఁది వర్ణములోపింపఁగా మిగిలినరూపము. "బలువడి-బలువిడి." మొ). (హల్లుపరమగుచో ఉత్వమునకు వికల్పముగా లోపంబగు. ఉదా.—బల్వింట. మొ.)

బలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బలరాముఁడు (ఇతనినాఁగలిసంవర్తకము. రోఁకలి సౌనందము.); 2: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 3. కాకి: చూ, సకృత్ప్రజము; విణ. 4: చూ, బలిమికాఁడు; వా. 5: చూ, మాంసలుఁడు.

బలుగు. వా. వి. ఉపశాఖ: చూ, శాఖ. 1.

బలుగుత్తులు. నై. వి. బ. (బలువు + గుత్తులు.) చూ, ధాన్యము.

బలునంజెమెకము. వా. వి: చూ, హస్తి.

బలుపు నై. వి.=బల. రూ-బల్పు. 1: చూ, బలము. 4—5. [చూ, బలకాయించే

బలుపుకొను. ద్వి. అ. క్రి. రూ-బల్పుకొను:

బలురక్కసి. నై. వి (బలువు + రక్కసి) బృహచ్ఛదము *: చూ, స్వర్ణక్షీరి.

బలురక్కస. నై. వి.—పై.—

బలువిడి. దే. వి. రూ-బల్విడి. నిర్వ. 1, ఆ. 42· చూ, విధము. 1; 2: చూ, బలాత్కారము; 3. చూ, బలితము; నై వి. 4 =బలపతి: చూ, యుద్ధము; వా. 5. దండు· చూ, సేన. 1.

బలువు. నై. వి. 1.=బలమ్: చూ, శక్తి. 1;విణ 2. మిక్కుటము. జై. 5, ఆ. 103: చూ, హేరాళము; 3. పృథువు, పెద్ద: చూ, నుర. (3); 4.=భర. బరువు· చూ, భారము. 1.

బలువుఁడు. వా. నై. విణ.=బలవంత: చూ, బలిమికాఁడు. (ఇదివిచార్యము).

బలుసు. దే. వి. కసింద. *: చూ, వేషణము.

బలుహజ్జెమెకము. ద్వి. వి. ఏనుఁగు:చూ, హస్తి.

బలె. దే. ద్రి: చూ, పోలె.

బలే. దే. అవ్య: చూ, బలా.

బల్గము. నై. వి: చూ, రూ-బలఁగము.

బల్జె. వా. వి: చూ, రూ-బలిజె.

బల్తలమెకము. వా. వి: చూ,బలునంజెమెకము.

బల్పు. నై. వి.=బల: చూ, రూ-పలుపు

బల్పుకొను. ద్వి. అ. క్రి: చూ, రూ-బలుపుకొను. (చూ, తృణము. 1.

బల్బజము. సం. వి. అ. పుం. మొదవగడ్డి *:

బల్మి. నై. వి.=బల: చూ, రూ-బలిమి.

బల్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెన్నేరు *: చూ, వారాహకర్ణి.

బల్యము. సం. విణ. బలముచేయునది.

బల్ల. దే. వి. 1. కుంచేము: చూ, పర్యస్థము. 2; 2:చూ, పలక. 5; 3. కడుపులోని దుర్మాంసపుబిళ్ళ.

బల్లకట్టు. దే. వి. కాలువను ఇటునటు మనుష్యుల దాఁటించే పడవ: చూ, హోడము.

బల్లగోల. వా. వి: చూ, పంటి-పంటికోల.

బల్లాడదిట్టీ. ద్వ. వి. ఒకానొకకాసె: చూ, పస్త్రము.

బల్లి.నై.వి =పల్లి-పల్లి· చూ, హాలాహలము. 2.

బల్లిదము. నై. విణ.=బలిష్ఠ. మిక్కిలిబలముగలది: చూ, స్థూలము. 4 (వి. అనికొండలు.)

బల్లిదుఁడు. నై. విణ.=బలిష్ఠ: చూ, శస్తుఁడు.

బల్లియము. నై. వి =భల్ల. (అత్తలము. 1—2): చూ, బాణము. 1:

బల్లు. దే. వి. రూ-బల్లు 1. తెల్లవాఱుట యందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ; 2. విఱుగుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బల్లెకోల. ద్వ. వి. (బల్లెము + కోల): చూ, (అత్తలము. 1): చూ, బాణము. 1.

బల్లెము. నై. వి.=భల్ల: చూ, రూ-బల్లియము. 1—2. (2 వ అర్థమునకు.—అచ్చ. యు, కాం. 364.)

బల్విడి. వా. దే. నై, వి: చూ,రూ-బలువిడి.

బవ. అం: చూ, కరణములు.

బవంతము. దే.వి. కపటము:చూ,సూక్ష్మము.12.

బవంతి. దే. వి. 1. చిత్రవర్ణముగలచీర: చూ, వస్త్రము; 2. చిత్రి వర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; 3 కొలారము- కొల్లారము- కొల్లారు, మేట్టుకొల్లారము- మేట్టుకొల్లారు చూ, సదనము. 1; వా 4. ఇల్లు చూ, సదనము. 1.

బవనిక. నై వి.=వృక్షాదని. చూ, రూ-బదనిక*.

బవరము నై వి =పరిహార: చూ, యుద్ధము.

బవరి. వా. వి రూ-బవిరి: చూ, సాంద్రము.2.

బవనిక. దే. వి. జాతరయందలి బవినీలనృత్యము.

బవవసము. నై. వి =పర్యాస: చూ, శ్రమము.2.

బవినీఁడు. దే. వి. జాతరయందు సుద్దులు చెప్పు చు బవిని యాడువాఁడు. కాశీ. 7, అ 231.

బవిర. దే. వి. గుండ్రని కర్ణభూష. ఉ, రా. 6, ఆ. 118: చూ, భూషణము. 2.

బవిరి. దే. వి. రూ-బవ్రి. 1. రేచితము: చూ, హయము; 2: చూ, భ్రాంతి. 1; విణ 3 గుండ్రము. విజ 3, అ 82 చూ, వర్తులము; 4. రూ-బలవరి: చూ, సాంద్రము. 2.

బవిసనము. నై. వి: చూ, బయిసణ.

బవిసి. నై. వి. 1: చూ, రూ-బగిసి. 1—2; 3 మర్యాద, గౌరవము: చూ, సన్మానము; 4. గణ్యత; 5. యశము చూ, సమాఖ్య. 1; 6 నియతి: చూ, సత్యము.1; 7: చూ, శుభము. 1.

బవిసిన. నై. వి: చూ, బయిసణ.

బవిసెన. నై వి —పై.—

బవిశి. వా వి. మూర్ఛ: చూ, రోగము. 1.

బవ్రి దే. విణ: చూ, రూ-బవిరి.

బష్కయణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తెఱపియావు చూ, ధేనువు.

బష్కయము. సం. వి. అ. పుం. తెఱపిమాడ చూ, సౌరభేయి (ధేనువు) [ము. 1.

బస. నై. వి. =వాస. ఉనికిపట్టు: చూ, స్థాన

బసవఁడు. నై. వి.=వృషభ. (రూ-బసవన-బసవన్న). చూ, వృషభము. 1.

బసవన. నై. వి.=వృషభ. (బసవఁడు + అన. శ. ర) (ద్వాయమని శ. ర): చూ, బసవఁడు.

బసవన్న. నై. వి.=—పై.—

బసవన్నాట. వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

బసవి. నై. వి. రూ-బసివి. 1. జారిణి: చూ, స్వైరిణి.; 2. శివదాసియై వ్యభిచరించుస్త్రీ: చూ, స్వైరిణి.

బసివి. నై. వి.—పై.—

బసుమము. నై. వి.=భస్మ: చూ, భస్మము.

బస్తకము. సం వి. అ న. రూ-బాస్తకము. రుమాకరలవణము, రౌమకము: చూ, లవణము. 1.

బస్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1; వా. వి. 2. శ్లేష్మోద్రేకమును తగ్గించుమందు.

బస్తా. వా. వి ధాన్యాదులతోనింపెడుమూట. (సంచిగాక 166 పౌనులతూనికగల సరుకు)

బస్తాంద్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అటకమామిడి*: చూ, మామిడి; 2 ఒద్ది *: చూ, వద్ది; 3. గాడిదగడపర *: చూ, శ్వాసనము. 2; 4. మామెన *: చూ, శారిబ.

బస్తాబంది. వా. వి: చూ, పట్టుబడి.

బస్తీ వా. వి. పెద్దపట్టణము: చూ, దేశము.

బహాదరు. వా. వి గొప్పవారి బిరుదు: రూ-బహాదూరు-బహద్దరు.

బహాదూరు. వా. వి.—పై —

బహద్దరు. వా. వి.—పై.— [చేను.

బహి. సం. అవ్య. వెలుపట అనునర్థమందు వర్తిం

బహిత్రము. సం. వి. అ. న. ఒకరకముఓడః చూ, పోడము.

బహిరంగపఱచు. మి. అ. క్రి: చూ, వెలిపుచ్చు.

బహిరంగము. సం. వి. అ. న. 1. వెలుపటి అవయవము; విణ. 2 =బహిర్భము. బయలుపడినది చూ, వ్యంజితము.

బహిరంగవిద్యలు. అం: చూ, మహావిద్యలు. (చూ, ఉపవిద్యలు)
బహిరంధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వేరు పనస *.
బహిర్దేశము. వా. సం. వి. అ. న. 1. తనదేశము కానిదేశము; 2. చెంబట్టికకు వెడలుచోటు, బహిర్భూమి: చూ, భూమి 1. [కిలి.
బహిర్ద్వారము. సం. వి. అ. న: చూ, తలవా
బహిర్భూమి. సం. వి. ఇ స్త్రీ. 1. మలవిసర్జన స్థలము: చూ, భూమి. 1; 2. బయలు.
బహిర్లాపి. సం. వి. న్. పుం. ఉత్తరము వేఱు మాటలయందణఁగియుండునట్టివిషమసమస్య.
బహివడు మి. అ. క్రి. వెలివేయఁబడు
బహివెట్టు. మి. అ. క్రి: చూ, వెలివేయు.
బహిష్కరణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలి 2.
బహిష్కరించే. సం. స. క్రి. చూ, బహివెట్టు
బహిష్కారము. సం. వి. అ పుం: చూ, వెలి.2.
బహిష్కృతము. సం. విణ: చూ, ప్రతిషిద్ధము.
బహిష్కృతుఁడు. సం. విణ. బహిష్కరింపఁ బడినవాఁడు. [సమర్థాడు.
బహిష్టయగు. మి. అ. క్రి. కడకుఁబోవు: చూ,
బహుకరుఁడు. సం. విణ: చూ, ఖలపువు.
బహుక్షముఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బుద్ధుఁడు; వా. 2. మిక్కిలిశాంతుఁడు.
బహుగర్హ్యవాక్కు. సం. విణ. చ్. కుత్సితపు మాటలాడువాఁడు: చూ, వక్త 1.
బహుధా. సం. అవ్య అనేకవిధములచేత.
బహుధాన్య. అం: చూ, సంవత్సరములు.
బహుపత్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చింత * చూ, శుక్లిక.
బహుపదద్వంద్వములు. పా. "వాపీకూపతటాకములు, ధర్మార్థకామమోక్షములు." మొ
బహుపాత్తు. సం. వి. ద్. పుం. రూ-బహుపాదము. మఱ్ఱి *: చూ, వటము.

బహుపాదము. సం. వి. అ పుం: చూ, బహుపాత్తు.
బహుపుత్రిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వాఁకుడు*. [త్తుఁడు. 1.
బహుప్రదుఁడు. సం. విణ చూ, స్థూలల
బహుమతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, సన్మానము.
బహుమానము. సం. వి. అ. న.—పై.—
బహురంధ్రిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. (తె). కమ్మచ్చు-కమ్మెచ్చు.
బహురూపము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఊసరవెల్లి: చూ, సరటము; 2: చూ, సర్జరసము; అం. 3: చూ, వ్యంజకము. 1.
బహురూపుఁడు. సం. వి అ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుఁడు; 3: చూ, మన్మథుఁడు; 4: చూ, బుద్ధుఁడు; విణ. 5. పెక్కురూపములు కలవాఁడు.
బహురోగము. సం. వి. అ. న. మేఁక: చూ, మేషము 1.
బహువచనము అం. ఒకటికన్న నెక్కువ వస్తువులను చెప్పునది. [విరిగి *.
బహువారకము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
బహువార్షికములు. అం: చూ, ఏకవార్షికములు.
బహువిదారణపుటకఫలము. పా. చూ, ఎండుకాయలు: చూ, గుంజేకాయలు.
బహువిధము సం. విణ: చూ, వివిధము.
బహువు. సం. విణ. (ఉ. ఊ. ఈ. ఉ) 1. అధికము: చూ, హెచ్చు; 2. ఎడమగలది: చూ, సురి (3).
బహువ్రీహి. అం. అన్యపదార్థ ప్రధానము బహువ్రీహి. (నఞ్పూర్వపద, సహపూర్వపద, సంఖ్యోభయపద, దిగంతరాళ, వ్యతిహారలక్షణ, తెనుఁగున స్త్రీసమఘటితంబయొకానొకండు బహువ్రీహిచూపట్టెడు. తెలుఁగునను బహువ్రీహిని సమాసాంతకార్యంబులు గానంబడియెడి. ఇత్యాది).

బహుసుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పిల్లపీఁచేర*; విణ. 2. జాతపత్య: చూ, స్త్రీ.

బహుసువర్ణము. అం: చూ, తౌనములు.

బహుసూతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పరేష్టుక.

బహుళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, ధేనువు; 2. పెద్దయేలకి*: చూ, పత్రిల; 3. చిట్టేలకి*: చూ, పత్రిల; 4. నీలి*: చూ, శ్రీఫలి. 2; బ. 5. కృత్తికానక్షత్రము: చూ, రిక్క. [చూ, పక్షము. 1.

బహుళపక్షము. సం. వి. అ. పుం. కటిపక్కము:

బహుళము. సం వి. అ. న. ఆకాశము: చూ, సురవర్త్మము; పుం. 2: చూ, బహుళపక్షము, (చూ, శుక్లము. 3); విణ. 3. అధికము: చూ, హేరాళము; 4. తఱచే. చూ, మొత్తము.

బహుళీకృతము. సం. విణ తూర్పెత్తినది (ధాన్యము), పూతము. చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము.)

బహుళుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, వహ్ని.1.

బహూకరణము. సం. వి. అ. న: చూ, బహూకృతి.

బహూకరించు. సం. స. క్రి: చూ, సన్మానించు.

బహూకృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, సన్మానము.

బహ్వాశిని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, భక్షకుఁడు.

బళకరము. దే. వి: చూ, రూ_బలకరము.

బళా. దే. అవ్య. మెచ్చును తెలుపును (రూ-బళారె-బళారే-బళి-బళిర- బళిరయ్యా-బళిరా-బళిరె-బళిరే-బళీరె-బళీరే-బళీ-బలా-బలారె-బలారే-బలె-బలే): చూ, సెబాసు.

బళాయి. వై. విణ. = బలవాన్. కాశీ. 7, ఆ. 253: చూ, శక్తుఁడు. [6, ఆ. 55.)

బళారె. దే. అవ్య: చూ, రూ-బళా. (రామా.

బళారే. దే. అవ్య.—పై.—

బళి. దే. అవ్య.—పై.—

బళిర. దే. అవ్య.—పై.—

బళిరయ్యా. దే. అవ్య: చూ, బళారె.

బళిరా. దే. అవ్య.—పై.—(రుక్మి.5,ఆ.59.)

బళిరె. దే. అవ్య.—పై.—

బళిరే. దే. అవ్య.—పై.—

బళీ. దే. అవ్య.—పై.—(పర. 3, ఆ. 292)

బళీరె. దే. అవ్య.—పై.—

బళీరే. దే. అవ్య.—పై.— [బళుక్కున.

బళుకు. వా అవ్య. సారెకు సారెకు: రూ-బళుకున-

బళుకున. వా. దరి. 1.—పై.—; వా. వి. 2. డోఁకునందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హూహూ. (రూ-బళుక్కున-బళ్లున.)

బళుక్కున. వా. దరి, వి.—పై.—

బళువు వా వి. పూటము: చూ, రూ-బలువు. (కొండదొరలవాడుక)

బళ్ల వా. వి: చూ, రూ-బల్ల. 1.

బళ్లు. వా. వి. 1: చూ, రూ-బల్లు; బ.2 బండ్లు "బళ్లుకట్టెర" (ఇదివిచార్యము)

బళ్లున. వా. వి: చూ, బళుకున. 2.

బా

బాంకి. వా. వి: చూ, రూ-బ్యాంకి.

బాంకినోటు. వా వి: చూ, రూ-బ్యాంకినోటు.

బాండు. వా. వి. 1. పూచీపత్రము; 2: చూ, బ్యాండు. [డము. 3.

బాండవ. వై. వి. = భాండ. కుండ: చూ, భాం

బాండ్లి వా. వి. పండెడిలోహపాత్రము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6)

బాంది. వా. వి. 1. వేఁడిమినిచ్చెడి మత్తుద్రవము: రూ-బాంద్రి; 2. పనికత్తె.

బాంధకినేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఱంకులాఁడి కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1.

బాంబు. వా. వి. ప్రాణముతీసెడు ఒకానొక బాణసంచు: చూ, బాణసంచు.

బాఁకి. వై. వి. = భక్తి. రూ-బాఁకీ. నిలువ: చూ, శేషము.1. (అరసున్నకలదనికొందఱు)-

బాఁకీ. వై. వి.=: చూ, రూ-బాఁకి.

బాఁకు. దే. వి. 1. కటారి: చూ, బాణము. 1; 2. మేరకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 3. చిల్లాణము: చూ, బాణము. 1.

బాఁకుదారు. వా. వి. బాగుదార: చూ, రిష్టి.2.

బాఁజో. దే. వి: చూ, శ్యేనము.

బాఁతి. దే. వి. రూ-గాఁతి. 1 =ప్రీతి: చూ, స్నేహము; విశే. 2. అధికము: చూ, హెరాళము; వై. వి.3 =భ్రాంతి: చూ, భ్రాంతి. 1; విశే. 4. దుర్లభము: చూ, వెక్కసము. 3; 5 ప్రియము: చూ, వాంఛ.

బాఁదు. వై. స. క్రి.=బాధ కొట్టు: చూ, మొత్తు. 2. (బాదుఅనికొందఱు)

బాఁదుకొను. వై. స. క్రి.—పై.—

బాఁపఁడు. వై. వి = బ్రహ్మ- బ్రాహ్మణ. (రూ-బాఁపనుఁడు- బాఁపనయ్య): చూ, బ్రాహ్మణుఁడు.

బాఁపత. ద్వ. వి. (బాఁపన + త)=బ్రాహ్మణీ. బాఁపనక్క: చూ, స్త్రీ

బాఁపన. వై. వి. బ్రహ్మకులము.

బాఁపనకొలము. వై. వి =బ్రహ్మకులమ్, కపిలము: చూ, సంతతి. 1. [పత

బాఁపనక్క. వై వి =బ్రాహ్మణి: చూ, బాఁ

బాఁపనచీమ. ద్వ. వి.గోరోచనపురంగుగలచీమ, బ్రాహ్మి: చూ, పిపీలిక.

బాఁపనది. వా. వి: చూ, బాఁపత.

బాఁపనబూరి. వా. వి. ఒకానొక చెట్టు: చూ, వృక్షము. [89: చూ, బాఁపఁడు.

బాఁపనయ్య. వై. వి.=బ్రాహ్మణ. నీలా.1, ఆ.

బాఁపనవాఁడు. ద్వ వి.—పై.—

బాఁపనుఁడు. వై. వి.=: చూ, రూ-బాఁపఁడు.

బాఁపటికము. ద్వ. వి. (బాఁపన + టికము)= బ్రాహ్మ్య. బ్రాహ్మణత్వము.

బాకా. వా. వి. కాహళియను ఊఁదువాద్యము. "సమయమునకు లేనిబాకా—". చూ, వీణె.

బాకాపట్టు. వా. అ. క్రి. బాకాఊఁదు.

బాకి. దే. వి. రూ-బాకీ. 1. అప్పు: చూ, వారకము. (1); 2: చూ, శేషము. 1; విశే. 3 విస్తృతము: చూ, హెరాళము.

బాకినోటిమెకము. ద్వ. వి: చూ, సింహము.

బాకినోరుమెకము. ద్వ వి.—పై.—

బాకిళ్ళమారి. వా. వి. దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

బాకీ. దే. వి: చూ, రూ- బాకి. 1—2.

బాకీపడు. వా. అ. క్రి: అచ్చి, అప్పుపడు- అప్పువడు, (మి) ఋణపడు.

బాకురుబాకురు. వా. వి. బాతుల అఱపునందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బాగము. వై వి.=భాగ 1. రూ-బాగలు- బాగాలు వక్కపొడి. రాజ 1, ఆ. 134: చూ, పోఁక; 2: చూ, భాగము. 1.

బాగరి. ద్వ. విశే. 1: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు; 2. అందకత్తె. విజ. 1, ఆ. 175: చూ, స్త్రీ.

బాగలు. వై వి. బ =భాగ; చూ, బాగము. 1 శశాం 2, ఆ 80; కళా. 4, ఆ 69.

బాగా. వా. వి 1 చూ, రూ-పాగ-పాగా; అవ్య 2. సొగసుగా.

బాగాలు. వై. వి. బ: చూ, రూ-బాగలు.

బాగు. వై. వి.=భావుక. 1. క్షేమము: చూ, శుభము. 1; 2: చూ, విధము. 1; 3: చూ, సౌందర్యము; విశే. 4: చూ, హృద్యము; 5. అందముగలది: చూ, సౌందర్యము; 6. క్షేమముగలది: చూ, సుఖము; 7 యోగ్యమైనది: చూ, శ్రేష్ఠము; 8. యుక్తమైనది: చూ, సంగతము. 3, 9. హితమైనది: చూ, సమర్థము; 10 సఫలమైనది: చూ, సిద్ధము 3.

బాగుఓగులు. జా. మంచిచెడ్డలు.

బాగుగా. వా క్రి. విశే. అందముగ, సరిగా.

బాగుచేయు. వై. స. క్రి చేక్కపఱచు.

బాగుదార. వై. వి. చిన్నకత్తి చూ, బాఁకుదారు.

బాగులాఁడి. ద్వ. విశే. అందకత్తె. పా. 1, ఆ. 38: చూ, స్త్రీ.

బాజాలు. వా. వి.బ. భజంత్రీలవాద్యధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

బాజాఱము. వై. వి.=పరిసార: చూ, వ్యభి [చారము.

బాజాతి. వా. వి: చూ, రూ-బజాతి.

బాజాఱు. వై. వి.=పరిసార: చూ, రూ-బజాఱు.

బాజా. వై. వి. 1.=భా. కాంతి. అచ్చ. బాల, కాం. 26· చూ, వెలుతురు. 1; 2. ప్రక్క: చూ, నూఱెలు. (పార్శ్వము. 2.)

బాజాబందు. వై. వి.=భుజబంధ: చూ, భూషణము. 2.

బాట. వై. వి.=బాహ్యాట. రాజమార్గము· చూ, [మార్గము.1.

బాటసారి వై. విశే =వాటచారి_బాహ్యాటచారి: చూ, సమీరణుఁడు. 2.

బాడకాచాకిరి వా.వి. 1. వెట్టిపని; 2. ఎక్కువ [పని.

బాడబము. సం. వి. అ న. 1. గోడిగలమూఁక: చూ, హయము; పుం. 2.(రూ-బాడవము-బడబము-బాడాబము): చూ, బడబానలము.

బాడవ. వా. వి. రూ-బాడువ. పల్లపునేల: చూ, భూమి. 1.

బాడబికము. అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

బాడబుఁడు సం. వి. అ. పుం చూ, బ్రాహ్మణుఁడు. [చూ, బ్రాహ్మణము. 1.

బాడబ్యము. సం. వి. అ. న. రూ-బాడవ్యము:

బాడవ్యము. సం. వి. అ. న.—పై.—

బాడాసువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ.=బాడిస-బాడిత: చూ, వాశి.

బాడి. వా. వి: చూ, బురద.

బాడిగ. వై. వి.=భాటక. 1· చూ, భాటకము; 2. కూలి: చూ, సంబళము. 2.

బాడిత. వై. వి.=బాడాసు: చూ, వాశి.

బాడిద. వై. వి. 1.=—పై.—(వాడుక); 2.=పారిభద్ర *: చూ, వారిదము (1).

బాడిదము. వై. వి.=—పై.—

బాడియ. వా. వి: చూ, బాడి.

బాడిస. వై. వి. 1.=పారిభద్ర*: చూ, బాడిద. 2; 2.=బాడాసు: చూ, బాడిత.

బాడిసె. వై. వి.=—పై.—

బాడు. దే. వి. పరదా: చూ, ముసుఁగు. 3.

బాడుకాబంటు. వా. వి. మానహీనుఁడు: బాడుగోలు.

బాడుగ. వై. వి: చూ, బాడిగ.

బాడుగోలు. వా. వి: చూ, బాడుకాబంటు.

బాడుదల. దే. వి. (బాడు + తలఁగించుట) అవమానించుట: చూ, సడి. 3.

బాడువ. దే. వి: చూ, రూ-బాడవ.

బాడె. దే. వి: చూ, బురద.

బాఢము. సం. వి. అ. న. 1. ప్రతిజ్ఞ: చూ, స్పర్థ. 4; క్రి. విశే. 2. పెల్లు: చూ, హెచ్చు. 2; విశే. 3. అధికము: చూ, హేరాళము.

బాణ. సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. బాణమూలము: చూ, బాణము. 1; అ. పుం. 2. నల్లగోరంట*: చూ, బాణము. 3.

బాణనిర్మాణాదికము. అం: చూ, ప్రమేయములు.

బాణపుంఖి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వెంపలి*.

బాణభేదపరిగణనము. అం: చూ, ప్రమేయములు.

బాణపురము. అం. శోణితపురము: చూ, దేశములు.

బాణము. సం. వి. అ. పుం. 1. అంబకము, అజిహ్మగము, అస్త్రకంటకము, అస్త్రము, అలీకము, ఆయుధము, ఆశుగము, ఇషువు, ఈ, కంకపత్రము, కటంబము-కడంబము-కదంబము, కణము, కర్పరము, కలంబము-కళంబము, కాండము, కాదంబకము, కాదంబము, కింశారువు, కూటము, క్షిపణి, క్షురప్రము, ఖగము, గోవు, ఘు, ఘాతము, చక్రపుంఖము, చిత్రపుంఖము, నాళికము-నాలీకము, పత్రము, పత్రవా

హోము, పత్రి, పీలుపు, పుష్కరము, పృషత్కము, ప్రదరము, ప్రహరణము, మార్గణము, రోపము, వాజి, వికర్షము, విపాతము, విశిఖము, విహంగము, వీరతరము, శణము, శరము, శలాక, శల్యము, శస్త్రము, శిఖి, సరము, సాయకము, సాయము, సూచీముఖము, స్థూలక్ష్వేడము, స్వరువు, హనువు, హేతి. (తె) —అంప, అంపకోల, అంపఱ, అంబు-అమ్ము, అలుఁగు-అల్గు, ఆయిదము, కట్టియ-కట్టె, కత్తి, కయిదువు-కైదువ-కైదువు, కోల, గసిక, గిట్ట, చిలుకు, జిట్ట, జిరా, తీరు-తీఱు, తూపు, తోడుగు- తోడుపు- తోడ్గు, నారసము, పోటుముట్టు, బరిగోల, ములికి-ముల్కి, లకోరి, సరము, సరడు, సెల, సెలకట్టియ-సెలకట్టె. (మిగతవానికి "చూ, హేతి. 4."); తద్విశేషములు.—౧. అగ్నిప్రసారణాయుధములు.—దంచన, నాళము, శతఘ్ని. (తె) —క్రోవి, గుంటక్రోవ, జెంగి, జేజోయి, జెబురుజెంగి, జేవురు, తుపాకి, పిరంగి, సురక్రోవి; ౨. అచ్చేము ఇనుపబాణమునకు.—అమోఘు, ఏషణము, కాండగోచరము, ఖురాలకము- ఖురాలికము, నారాచము, ప్రక్ష్వేడనము, ప్రఘుము, ప్రసరము, రామబాణము, లోహనాళము; (తె).—గొరక, గొరకకట్టె, వారసము; ౩. అమ్ములపొదికి.—ఇషుధి, ఇష్వాసము, ఉపాసంగము, కలాపము, తూణము, తూణీరము, ద్రోణి, నిషంగము, శరధి, శరనిధి. (తె).—అంబులపొది- అమ్ములపొది, తరకసము, తరకసా, పాణివడము, పొది, పొన, బత్తెడిక-బత్తళి- బత్తళిక; ౪. అర్ధచంద్రబాణమునకు.—అర్ధచంద్రము, కరఫలము, క్షురప్రము, క్షురప్రగము. (తె).—కత్తివాతియమ్ము, కొఱపము-గొఱపము, సెలవంకకోల; ౫. అర్జునునిధనువునకు.—గాండివము-గాండీవము; ౬. అలుఁగులేనియీఁటెకు.—(తె).—బరికట్టె, బరిగమ్ము; ౭. అలుఁగువేసిన చేతికఱ్ఱకు.—(తె).—గొరకకట్టె; ౮. అల్పకుంతమునకు.—గొరక, గొరకకట్టె; ౯. అల్పశరమునకు.—(తె) — దోనము; ౧౦. అస్తకయానెడిబాణమునకు.—అంధకము; ౧౧. (చూ, అస్త్రములు); ౧౨. ఆకాశబాణమునకు.—ఆకాశబాణము; ౧౩. ఆగ్నేయాస్త్రమునకు.—(తె).— చిచ్చఱకోల; ౧౪. ఆయుధపు అంచునకు.—అశ్రము-అశ్రి-అశ్రి, కుటి, కోటి, కోణము, ధార. (తె).—దార, దారె, వా-వాయి-వాదర; ౧౫. ఆయుధవిశేషములు.— చక్రఫలము; ఆరాముఖము, కంపణము; కరముక్తము; కర్ణిక; కాకతుండము; కుంతము; కుణపము; కోంకణము; కౌశేయము; ఖురప్రము; గద; చక్రము; ముసుండి; విజ్జలము, శాయకము; (౧) (తె).—అంబు; ఉండసురియ; ఒడ్డగ; కట్లగుదియ; కత్తికాసు; కోల; గుమితి-గుమ్మితి; చింగోటి, చికటూరి- చిక్కుటూరి; డొంకెన-దొంకెన; తగుకత్తి; దసెన; దోదుముదారి; బాణా; మొహదా; సత్తి; సామంతరాగోల, సిరాణము; మఱియు.—౧౬. ఇంద్రధనుస్సునకు.— అధనాశ్రము, అశని-అశుని, ఇంద్రచాపము, ఇంద్రధనువు, ఇంద్రాయుధము, ఈ, ఐరావతము, కోటీరము, కౌశికాయుధము, త్రిదశాయుధము, శక్రధనువు. (తె).—కొరడు-కొఱడు, మువ్వన్నెవిల్లు, రతనపువిల్లు; (౧) చేక్కని యింద్రధనుస్సునకు.—ఋజరోహితము, రోహితము; ౧౭. ఇరువదినాలుగు బాణములకట్ట. (తె).—దస్తా; ౧౮. ఈఁటెకు.—కణయము, కుం

తము, కుంతలము, దీర్ఘాయుధము, ప్రాసాయుధము, విషాంకురము, శంకువు, శలము, శల్యము. (తె).— అత్తలము—అత్తళము, ఈఁటియ-ఈఁటె, కొంతము, చివ్వ, నేజ-నేజము-నేజా, బరిచి—బరిచీ; ౧౯. ఉపనయనకాలమందు ధరించునది.—కార్ముకము; ౨౦. ఉభయపార్శ్వధారాసికి. (తె).—దోదమ్మి—దోదుమి-దోదుమ్మి, పట్టా, పట్టాకత్తి, సైఁబు; ౨౧. ఏనుఁగు కుంభస్థలమువీఁపఁబొడిచెడిఆయుధమునకు.-అంకుశము, తోత్త్రము, వైణుకము, సృణి. (తె) — అంకుసము; ౨౨. కత్తికి.—(చూ, రిష్టి. 2), ౨౩. కత్తెరకు —కర్తరి, కృపాణి, ఖండధార. (తె)-కత్తెర; ౨౪. కర్ణధనుస్సునకు.—కాండపృష్ఠము, కాలపృష్ఠము; ౨౫. కఱకుటమ్మునకు.(తె) —కరి, కఱకుటమ్ము; ౨౬. కామదేవాస్త్రమునకు.— కామాయుధము, కేశటము, శోణము; ౨౭. గన్నేరాకువంటి యలుఁగుగల బాణమునకు.-(తె).—గన్నేరాకమ్ము; ౨౮. గఱిలేనిశరమునకు (తె) --నురుఁగు, సిరుడు; ౨౯. గుజ్జునుబోలెడు గొఱపమునకు.—కరఫలము, కేశకారము (తె) —కొడపము, కొఱపము—గొఱపము; ౩౦. చక్రాయుధమునకు —చక్రము, చక్రాయుధము. (తె) — కంటివాలు, కడిపెలుఁగు, గుదుసుకైదువు, గుదుసువాలు, చుట్టలుఁగు-చుట్టలుగు, చుట్టుకైదువ, చుట్టువాలు, పదినూఱంచులవాలు, బటువుఁగైదువ, బటువువాలు, బటువడిదము, బటువుఁగత్తి, బిల్లవాలు, వేమొనలలుఁగు, వేయంచులవాలు, సుడికత్తి, సుడియడిదము, సుడివాలు; ౩౧. చాపకర్షణబలసాధనమునకు.(తె).—తోణము-తోనమ్ము; ౩౨. చిల్లకోలకు.— కీలము, తోమరము, మండము, శక్తి, సర్వల.(తె)-చిల్లకోల, నేజ- నేజా-నేజము, తండుగోల; ౩౩. త్రికాష్ఠికి.— త్రికాష్ఠి. (తె).— తిక్కటి; ౩౪. త్రిశూలమునకు.—త్రిశూలము, పినాకము. (తె).—నుడివోనలుఁగు, ముమ్మొనవాలు; ౩౫. దుష్కంటకశరమునకు. (తె) — చిలుకమ్ము—చిలుకుటమ్ము, గోఁటమ్ము; ౩౬. దూదియేకువిల్లునకు.—తూలకార్ముకము, పంజిక, పింజనము. (తె).— పింజె; ౩౭. ధనువునకు.—అజగవము—అజీగవము—అజీగానము-అజాగవము-అజగావము—ఆజగవము, అనూకము, ఇష్వాసము, కార్ముకము, కాలపృష్ఠము, కోదండము, గాండివము-గాండీవము, గుణి, చాపము, ట, తాలము, తృణాత, త్రిణత, తృణీత, ద్రుణము, ధనువు, ధన్వము, పినాకము, బాణాసనము, శరావాపము, శరాసనము, స్థావరము. (తె).— విలు-విల్లు, సింగాణి-సింగణి-సింగిణీ, కమాను; ౩౮. నాలుగుమూరలవిల్లునకు — కోదండము; ౩౯. నాలుగుపఱ్ఱలు తీరిన ఇనుపదండమునకు. (తె). చేవుకాఁడిగుదియ—వాకాఁడిగుదియ; ౪౦. నాలుగుమూరల బాణమునకు.—గడ (తె).—గుదియ, దుడ్డు; ౪౧. నైరృతిధనువునకు.— కమలము; ౪౨ పండెఁటె-పందిపోటు; ౪౩. పట్టిసమునకు.— పట్టిసము. (తె) —అడ్డకత్తి, మొహాదా; ౪౪. పాశుపతాస్త్రమునకు —పాశుపతము; ౪౫. పెద్దపిరంగికి (తె).—దంచేన-దంచేనము- దెంచేనము, పిరంగి, సుకోలి, సుబాణము; ౪౬. (చూ, పరిమేయములు); ౪౭. ప్రాసాయుధమునకు — కుంతము, ప్రాసము; ౪౮. బరిగోలకు.— తోత్రము. (తె).—బరి, బరిగోల; ౪౯. బలరాముని గదాయుధమునకు.— ఖేటము; ౫౦. బల్లెమునకు.—ఖుంజము, ఖేలి, ఘల్లము. (తె).— అత్తలము-అత్తళము, బల్లియము-బల్లెము—బల్లె

కోల, బోదమ్ము; ౫౧. బాణపుకొనకు.—పింఛము, పుంఖము (తె).—పింజె; ౫౨. బాణపుములికికి.—నాళికము-నాళీకము, ఫలము. (తె).—అలుఁగు-అల్గు, చిలుకు, ములికి-ముల్కి, సెల; ౫౩. బాణమునకు.—(చూ, బాణము. 1.); ౫౪. బాణమునకుఁగట్టిన యీఁకలు.—(తె) —అంపగరి-అంపగఱి; ౫౫. బాణమునుసంధించెకార్ముకమునకు.—(తె).—తొడవిల్లు; ౫౬. బాణముల గుంపునకు.— కాదంబము. (తె).— అంపఱి; ౫౭ బాణమూలమునకు.—బాణ; ౫౮. బాణవిశేషమునకు.—(మి). పొగబాణము; ౫౯ బాణాగ్రములు —(చూ, కార్ముకము 7, బాణాగ్రములు); ౬౦. బొమ్మదేవునివిల్లునకు – ఘోరరూపిణి; ౬౧ భిండివాలమునకు.—కోణము, భిండిపాలము- భిండివాలము-భిందివాలము, లగుడము, సృగము, ౬౨. రామబాణమునకు -అమోఘు, పరిక్ష్వేడనము. రామబాణము; ౬౩. (చూ, మన్మథబాణములు): ౬౪. (చూ, మల్లయుద్ధాయుధములు.); ౬౫. (చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: చూ, ఆయుధములు.); ౬౬. మెడకత్తెరకు (తె).— గండకత్తెర-గండ్రకత్తెర; ౬౭. మొనలకు.—(చూ, మొనలు.); ౬౮. యుద్ధసాధన విశేషమునకు. (తె).—దగరు; ౬౯. రిష్టికి.—(రిష్టి=కత్తి) (చూ, రిష్టి. 2.); ౭౦. వంకరఅలుఁగులయీఁటెకు.— (తె)— డొంకెన-దొంకెన; ౭౧. వంకిణికి. (తె).—చెల్లాణము, చిల్లాడము – చిల్లాణము, పిడియము-పిడెము, బాఁకు, ముప్పిడి, మొలకత్తి, వంక, వంకిణి; ౭౨. వజ్రాయుధమునకు.—అశని-అశుని, అహి, అస్థికము, కులిశము, గిరికంటము, గిరిపక్షభిత్తు, గోవు, జంభారి, జసురి, దంభోళి, నిర్ఘాతము, పవి, ఛిది-భిది, ఛిదిరము-ఛిదురము-భిదిరము-భిదురము, ఛిదువు-భిదువు, భదిరము, వజ్రము, వజ్రాయుధము, వజ్రాశని, శంబము-సంబము, శతకోటి, శతధారము, శతారము, శతహ్రద, స్వరువు, హ్రదిని-హ్రాదిని, (తె).-నూఱంచులకైదువు, పిడుగుకైదువు, ఱాతివాలు; ౭౩. వరుణపాశమునకు.—నాగపాశము, నాగము. (తె) —పాఁపతూపు, పాఁపరమ్ము; ౭౪. వింటనుండివిడువఁబడినబాణమునకు-విణ. పరిహితము; ౭౫. వాయుధనువునకు.-కిణీతము; ౭౬. విశాల ముఖసాయకమునకు — (తె).— అడ్డవాతియమ్ము, పాతావతము - పాఱవాతమ్ము - పాఱమ్ము - పాఱవాతియమ్ము; ౭౭. విషము పూసినబాణమునకు —దిగ్ధము, లిప్తకము; ౭౮. విష్ణుచక్రమునకు.— అరి, ఆయుధేంద్రము, కౌమోదకి-కౌమోదకి-కౌమోది, చరణము, పాంచజన్యము, సుదర్శనము. (తె)-కూఁతవాలు, లచ్చిదొరబూరఁగొమ్ము, వలమురి; ౭౯. వెదురువిల్లునకు — కోదండము, వేణుచాపము. (తె).—వెదురువిల్లు; ౮౦. వేఁటసాధనములు.— (తె).— గెడ, తడవిల్లు, పందిగోరు, పిడియము-పిడెము, బాఁకు, ముప్పిడి, వడవోలు, వెడదవాతియలుఁగు; ౮౧. శక్తియనుబాణమునకు.—కాసువు; ౮౨. శిథిలధనువునకు —(తె).—కపోదా; ౮౩ శివునివిల్లునకు.—ఖట్వాంగము, ఖింఖిరము; ౮౪. శూలమునకు.—శూలము, త్రిలము, సీసకము; ౮౫. సాముచేయువారు త్రిప్పెడు కోలకు. (తె).-చిఱుత; ౮౬. సూర్యునివిల్లునకు.-చామీకరము, చామీరము; ౮౭. స్థూలాగ్రబాణమునకు.—గోధనము; ౮౮. (చూ, ముద్గరము); (మిగతవానికి "చూ, హేతి. 4.") (బాణము తెనుఁగు అనికొందఱు); 2. అవుపాదుఁగు: చూ, స్తన్యము; (చూ, సౌరభేయి; 3. నల్లగోరంట, బాణ*: చూ,

మహాసహ; అం. 4: చూ, అసంయుతహస్తములు; 5: చూ, ఆనద్ధవాద్యములు.

బాణలి. దే. వి. 1. కంచు కంటు: చూ, పాత్రము. 6; వా. 2. బూరెలమూఁకుడు : చూ, పాత్రము. 6.

బాణవిద్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. బాణసంచులను కాల్చుట; వా. 2. ధనుర్విద్య.

బాణసంచు. మి. వి. (బాణము + సంచు.) దీపావళి అమావాస్య నాటిరాత్రి (ఆశ్వయుజ బ 30 రాత్రి) తుపాకిమందుతోఁజేసి కాల్చెడు పగలు వత్తులులోనగునవాని పేరు కవిశేషము: తద్వి—౧. అవాయి, అవాయి గొట్టము, చేందురజోతి, చిచ్చు, జోవ్వ, తారాజోవ్వ. (సం).— ఆకాశబాణము, చంద్రజ్యోతి, చంద్రద్యుతి, చంద్రజ్యోతి, (మి).— తేలుబాణము; ౨. కాఁకరవత్తి; ౩. సుంకబిరుసులు; ౪.చిచ్చుబుడ్డి; ౫.టపాకాయ; ౬. పంచేవన్నెబిరుసులు; ౭. పగలు వత్తి;౮.పూవత్తి; ౯.బాంబు, ౧౦.మతాబు-మతాబు; ౧౧. బాణసంచు వగ.—సురుజో, ఇత్యాదులూహ్యంబులు. (మిగతవానికి: "చూ,సీమటపాకాయలు") [యములు.

బాణహస్తక్షేత్రనిరూపణము. అం: చూ,ప్రమే

బాణా. దే. వి. దండాయుధము. "బాణా కట్టు.": చూ, బాణము. 1.

బాణాగ్రములు. అం. ఇవి పదివిధములు..— ౧. ఆరాముఖము, ౨. ద్వ్యర్ధిల్లకము, ౩.వత్సదూతము, ౪. కర్ణికము, ౫.కాకతుండము, ౬. క్షురప్రము, ౭. గోపుచ్ఛము, ౮. అర్ధచంద్రము (చేందురువంకలు), ౯. సూచీముఖము, ౧౦. భల్లము. ఇట్టి ప్రసిద్ధిగల బాణములయొక్క విసర్జనాది క్రియలకాస్పదమైనది కార్ముకము: చూ, కార్ముకము. 7: చూ, బాణము. 1.

బాణాత్మజ. సం. వి. అ. స్త్రీ. అర్జుని, ఉష: చూ, సూన. 1.

బాణాసనము. సం. వి. అ. న. విల్లు: చూ, బాణము. 1.

బాణాసురుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. బాణుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; అం. 2: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

బాణుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—

బాతళించు దే. అ. క్రి: చూ, సంభ్రమించు.

బాతాకా (ఖా)ని వా. వి. 1. వ్యర్థోక్తులు; 2: చూ, వదరుఁబోతు.

బాతిని. వా. వి 1. గుట్టు చూ, రహస్యము.1; 2: చూ, వేగువాఁడు.

బాతు. దే. వి. 1. రూ-బాతువు: చూ, శరారి; 2: చూ, సాపాటు; 3: చూ, శర్కర. 1; 4 రూ-బాతువు: చూ, బకము.

బాతువు. దే. వి: చూ, రూ-బాతు. 1—4.

బాద వై. వి.=బాధా: చూ, శోకము.

బాదము. వై. వి. రూ-బాదాము.*: చూ, వృక్షము. దరము. (1)

బాదర. వా. వి. రూ-బాదరు. చూ, రూ-బా

బాదరబంది. వా. వి. జంజాటము: చూ, శ్రమము 1. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.)

బాదరము. సం. విణ. 1: చూ, ఫాలము. 4; దే. వి. (1) రూ-బాదర-బాదరు. జానకిరాత్రిడుంచెడు కర్ణాటకపు తుపాకిచెవి.

బాదరాయణుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సమానుఁడు.

బాదరించు వై. అ. క్రి.=భ్రాంతా: చూ, సరిపోవు. 1. కాశీ 3, ఆ. 241.

బాదరు. వా. వి: చూ, రూ-బాదరము. (1)

బాదామము. సం. వి. అ. న. బాదముకాయ.

బాదాము. వై. వి: చూ, రూ-బాదము*.

బాదు. వా. స. క్రి: చూ, మొత్తు. 1.

బాదుకొను. వా. స. క్రి: చూ, బాదు.

బాధ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1.=బాధ: చూ, శోకము; 2. గెంటుట: చూ, నిషేధము; అం. 3: చూ, పంచోత్తరవాదము. [సితము.

బాధకము. సం. విశే. బాధించునది: చూ, హిం

బాధకుఁడు. సం. విశే: చూ, వేసరి.

బాధపడు. మి. అ. క్రి: కక్కసపడు, కటకటఁబడు, కుతిలపడు, కొట్టాడు, కోడాడు, గాసిఁబడు, గాసిలు-గాసిల్లు, చేడ్పడు, తట్టువడు, దెప్పరిలు-దెప్పరిల్లు, పేగ్రుముడించు, మెరకలాడు.("చూ, శ్రమపడు")

బాధించు. సం. స క్రి: చూ, హింసించు. 2. (ఇందు బాధపఱచు, నొప్పించు, తొందరపెట్టు మొదలగునవి చేరును.) [హింసితము.

బాధితము. సం. విశే. బాధింపఁబడినది: చూ,

బాధిర్యము. సం. వి అ. న. కర్ణకండువ, కర్ణక్ష్వేడము, కర్ణగూధకము, కర్ణప్రతినాహము, కర్ణసంస్రావము, కల్లత్వము, క్ష్వేడము, ప్రణాదము, బధిరత. (తె).—చెముడు-చెవుడు, చెవుడుపాటు-చెవుడ్పాటు, పెద్దవిన్నపము. ("చూ, శ్రోత్రము. 1") (విశే: చూ, బధిరితము.) [హామీ

బాధ్యత. వా. సం. వి: (తె).—పూచి-పూచీ,

బాధ్యము. సం. విశే. బాధింపఁదగినది: చూ, హింసితము.

బాన. వై. వి.=భాండ-భాజన. 1. కడవ చూ, భాండము. 3; 2. ఏతపుకడవ: చూ, భాండము. 3; వా. 3. చొకలికడవ: చూ, భాండము. 3; విశే. 4. పెద్దది. "బానకడుపు": చూ, సుర. (3). [త్కృతమగు.

బానగిలు. దే. అ. క్రి. రూ-బానగిల్లు. బలా

బానగిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై—

బానసము. వై. వి.=పచన. 1. వంట: చూ, సూపకారము; 2.=మహానస: చూ, వంటసాల. ఉ, హరి. 4, ఆ. 196.

బానసీకుఁడు. ద్వి. విశే. 1. బంటు: చూ, సేవకుఁడు. 1; 2. పాదసేవకుఁడు: చూ, సేవకుఁడు. 1.

బానసీఁడు. ద్వి. విశే. (బానసము + ఈఁడు) 1: చూ, సూపకారుఁడు; 2: చూ, బానసీకుఁడు. 1; 3. చూ, బానసీకుఁడు. 2.

బానిస. దే. వి. దాసి: చూ, రూ-బానిసె.

బానిసము. దే. వి. దాస్యము: చూ, సేవ.

బానిసీఁడు. దే. వి. (బానిసము + ఈఁడు): చూ, బానసీకుఁడు. 1—2.

బానిసె. దే. వి. 1. రూ బానిస, గులాము-గుల్లాము, తొత్తు, పాచిక, పాదకి, పారిక, బోనకత్తియ-బోనకత్తె, వరవు-వరవుడు, విలువరమ్ముడు.(సం) -కింకర.-కింకరి("చూ, స్త్రీ"); అం. 2 చూ, దూతీచతుష్టయము.

బాపతు వా. వి. విషయము. "నానాబాపతులు" (ఉత్తరసర్కారులలోవాడుక.)

బాపు. దే అవ్య: చూ, బళీ. విజ. 1, ఆ. 102.

బాపురె. దే అవ్య —పై.—

బాపురే. దే. అవ్య —పై.—

బాబయ్య. వా వి. 1. తండ్రి: చూ, సవిత. 2; 2. పినతండ్రి: చూ, సవిత. 2; 3. పూజ్యుఁడు: చూ, శుద్ధుఁడు.

బాబా. వై వి. గుఱ్ఱము. రామా. 1, ఆ. 124: చూ, హయము. [దుఁడు.

బాబారాతు. వై. వి. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీ

బాబు. వై. వి=భావ: చూ, బాబయ్య 1 2.3.

బాభ్రవి. సం. వి. ఇ స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

బాము. వై. వి. 1.=భవః. జన్మము: చూ, సంభవము; 2: చూ, శోకము.

బార. దే.వి 1: చూ, వ్యామము.1;వై. వి. 2.=ద్వాదశ. రూ-బారా. పండ్రెండు. అచ్చ. బాల, కాం. 8: చూ, ముచ్చొకము.

బారంగి. వై వి.=భార్ఙి*: చూ, హంజిక.

బారకము. వై. వి.=భారక. 1. మేనిబరువు: చూ, భారము.1; వా.వి. 2. రొంపతగులుట. బారకింపు.

బారకయిపోటరి. ద్వ. వి. కుమారస్వామి. ఆం, పదా. సుర. 19 చూ, స్కందుడు.

బారకాడి. దే. వి. కోడెలను ఎద్దులతో చేర్చి మగపుటకు కట్టెడు కాడి.

బారకించు వై. అ. క్రి.=భార. భారమగు

బారకింపు వా. వై వి. చూ, బారకము 1.

బారచేపు. వా. వి: చూ, రూ-బారుచేపు.

బారచేపుట వా. వి. కుడిఎడమలకు రెండు చేతుల చాపుట.

బారతీసేసలు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము

బారపట్టె. ద్వ. వి. నిడుపుపట్టె రూ-బారు పట్టె. [పడుగు

బారపోయు దే. స. క్రి చేతికొలదినూలు

బారబలాపతీలు. వా. వి. బ పండ్రెండుమంది గ్రామసేవకులు —నంబి, రెడ్డి, కరణము, పురోహితుడు, తలారి, వడ్రంగి, కమ్మరి, కుమ్మరి, చాకలి, మంగలి, మాల, మాదిగ (12)

బారమేనులపోరిడ. వా. వి చూ, సూర్యుడు వేం, ఆం. 11. [దేవ. 9

బారరూపులవేలుపు. వా. వి. —వై— సాం.

బారసాల. వై. వి.—ద్వాదశాహ. బాలసారె. (చూ, నామకరణము)

బారసి. వై. వి.=ద్వాదశి: చూ, దోదసి

బారం. వై. వి.=ద్వాదశ చూ, రూ-బారి.

బారాది. దే. విశ. 1. అధికము. స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, హేరాళము; 2. అనేకము. పాండు. 4, ఆ. 232: చూ, హేరాళము.

బారి. వై. వి. 1: చూ, శోకము; 2.=పారి. రూ-బారీ: చూ. శృంఖలము. 2; 3.=భార, కొల. హరి. ఉ. 8, ఆ. 99: చూ, హింస. 1; 4. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 5. బలాత్కారము: చూ, బలవంతము (1); 6. కపిలెయొడ్లను నిర్బంధముగా యేర్పఱచినదారి: చూ, మార్గము. 1.

బారికె. వా. వి. దినబత్తెములేని వెట్టేడు: వెట్టివాడు-వెట్టేడు [దము. (1).

బారిజేము. వై. వి.=పారిజాత*: చూ, వారిదము. వై. వి.=పారిభద్రిక*.—వై.—

బారిముడ్రి. మి. వి ఎడబెట్టు చూ, దీనారము.

బారిసమరు. ద్వ. స. క్రి. పెంపగలాడు: చూ, హింసించు 3.

బారిసము. దే. వి. 1. వేషము చూ, వేసము. 1; వై. వి. 2.=పారిభిష *: చూ వారిదము. (1). [గు, న్యాయవాది.

బారిస్టరు వా. వి అడ్వొకేటు, వకీలు, ప్లీడరు

బారీ. వై వి. 1 చూ, రూ-బారి 2; వా వి. 2 హెచ్చుభాగము; 3 పదలుట: 4.—భార. గొప్ప. "బారీమనిషి."

బారీవాడు వా. వి పొడగరి.

బారు. వై. వి. 1 =వార. పంక్తి. పు. 2, ఆ 127 చూ, శ్రేణి 1; 2: చూ, సమూహము. రా, వి. 5, ఆ. 20; 3 —భార: చూ, బారువ.

బారుచేపు దే. వి. రూ-బారచేపు పెన్మూరల తొకు (తొకు=జట్టు), మూరకోక, తొక్కచేపు: చూ, పస్త్రము

బారుచేయు. వా స. క్రి. తుపాకిలోమందు గుండువేసికూరు

బారుడము. అం: చూ, ఉద్ధతము.

బారుతీయు. వా. అ. క్రి: చూ, పరిగొను.

బారుదూలము. వై. వి. నిడుపాటిదూలము.

బారుపట్టె వా. వి చూ, రూ-బారపట్టె.

బారువ. వై. వి.=భార. ఇరువదిమణుగుల కొలది: బారు, ఖారి, పుట్టిఅనునవి దీనికి చెల్లును.

బారెడు. వా. వి. బారకొలది: చూ, మూర.1.

బార్హతము. సం. వి. అ. న. ములగపండు: చూ, ఫలములు.

బార్హద్రథి. సం. వి. ఇ. పుం: జరాసంధుఁడు, ద్వైమాతురుడు

బార్హస్పత్యమానాబ్దము. పా. ఒకరాశియందు బృహస్పతి నివసించియుండు కాలము ఇది వింధ్యపర్వతమున కుత్తరదేశమున వ్యవహరింపఁబడుచున్నది. ఇది 361 దినములుగలది.

బాల. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ (12 సం॥లు నెఱజవ్వనము మఱాంతరమున 16 సం॥రముల పఱువు.); 2. కొబ్బరి*: చూ, స్కంధఫలము; 3 పసుపు చూ, వర్ణము. 6; 4 మల్లికావిశేషము*: చూ, వాసంతి. 2; న. 5. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము. [చూ, శిశువు

బాలకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. మాణవకుఁడు:

బాలక్రీడ.అం: (బాలబాలికలఆటలు):-ని. బాలక్రీడావిశేషములు.—ఖంజపాదము; హరిణక్రీడనము;మఱియు(తె) -అంపలములు;అక్కిబిక్కిదండ; అప్పచిలు-అప్పచ్చిలు, అప్పళములు; అల్లి, అల్లోనేరెడు-అల్లోనేరేడు-అల్లోనేరెడు_అల్లోనేరేడు; ఆకుపేఁకలు_ఆకుపేఁకెలు; ఆడిక, ఆడికోడలు; ఆలంకిగుడి, ఆలంకి, ఆలంకులు, ఇళిక; ఉలకూఁతలు; ఉట్లు,ఉప్పట, ఉప్పట్లు,ఉప్పుఁబట్లు, ఉప్పనఁబట్టెలు, ఉప్పుఁగుందము; ఉవ్వలపోటి; ఏలపాటలు; ఒక్కసికొక్కు; ఒడ్డువిడుపు, ఓటిల్లుచిండఱ; కిట్టపుట్టచెండ్లు; కట్టెగుఱ్ఱము, కాలికంచేము; కిఱ్ఱుగానుగు; కుందికాళ్లు, కుందనగిరి, కుందెనగుడి; కుప్పిగంతులు; కుమ్మరసారెలు;కొండకోఁతి,కోఁతికొమ్మచ్చి, కోలకోఁతులు;గంగెద్దులాట; గంటిపోట్లాట; గచ్చకాయలాట, గచ్చకాయలు; గట్టినబోది, గడ్డెనబొద్దు; గిరిసింగన్నవృత్తి; గుంటచోళ్లు; గుడిగుడిగుంచేము-గుడుగుడుగుంచేము; గురిగింజే; గుఱ్ఱపెక్కుడు; గుళ్లు; గూవనాలు; గొబ్బిళ్లు; గోటదొర్లుడు కాయ, గోటికాయ, గోలీ, గోలీకాయ, (సం).—గులి, గోలకము; గోడిపట్టెలు; (మి) చకాలిలతిప్పుడు; చౌకిబాన; చౌకిమాట; చింతాకుచేఁణుదు; చిందుపరువు; చిక్కనబిళ్ల-చిక్కనాబిల్ల; చిటికలాట; చిట్టిగాట్లకాయ; చిడుగుడు; చిమ్మతాయి; చిమ్మబిల్లలు; చిఱుతినగోడు; చిత్తిపట్టె; చిఱ్ఱుబుఱ్ఱు; చీఁకటిమొటికిళ్లు; చెండాళ్లు; చెంగనలు-చెంగనాలు; చెండు; జిరుకుతాళిదాబాట; తన్నుబిల్ల; తాటాకుచేక్కర, తాళ్లపాము; తుమ్మెదరేపుడు; తూనరతుక్కము; తూనిఁగతానిగ, తూనెకొట్లాట; తూరనగోలలు, తూరనడుక్క, తూరనతుంకము;తోడా;తిప్పళ్లు;తొర్రుక్కడుబిళ్ల; దాటూర్తి, దూబూచేలు, దోబూచి; దూఱుదుంకెన; దోకుడుబార; నట్టకోఁతి; నట్టువాలు; నాలుగుకంబాలాట; నీగిపోగిస; నెటికతట్లు, నెట్టుడుగాయ, నెట్టు, పచ్చీసు; పిడిగుద్దులు; పిల్లగిఱులు, పిల్లపీపు, పిల్లదీవి; పుటచెండు-పుట్టచెండు, పుశికిళ్లు, పులియాట, పెంచేలబేరీ; పొగుగునీళ్లు; బండికలు, బంతిదూగులాట; బందారు; బసవన్నాట; బిల్లగోళ్లు; బిల్వబిద్దెము, బుడికిన్సు; బూచికన్నులకచ్చె; బొట్టనగోలలు; బొమ్మగములు;బోటిరాళ్ళు; బోర్లపక్కె; మంకెలు; మొకమాట; రామన్నాట; విద్దియము-విద్దెము; వినాయకుపిరి; వెన్నెలకుప్పలు; వేళ్లుబొట్టన; సరిబేసులు; సింగన్నదాఁటులు; సిరిసింగణావత్తి_సిరిసింగణాలవత్తి. (ఇందు కొన్ని బాలికాక్రీడలగుటయు వాడుకయందుఁ గానవచ్చుచున్నవి); మఱియు- బాలికాక్రీడా విశేషములు.—అచ్చము; అక్షమాలనకేళి; క్రీడాదురము; గిరియకము. మఱియు (తె).—అంజి;

అచ్చేనఁగండ్లు—అచ్చేనఁగాయలు-అచ్చేనగుండ్లు, అచ్చేనలు;అట్టచెమ్మ;అమ్మనబోంట్లు,అమ్మనములు-అమ్మనలు; ఈనెగాజులు; ఉడ్లపల్లంచి;ఒడ్డుగుండ్లు; ఒడ్డువిడుపు; ఒప్పులకుప్ప;ఓమనగుంటలు;కంబాలాట;కనుమూసిగంతలు(చూ,మూసిగంతలు);కుచ్చెళ్ళు;కుప్పీలు; గీరణగింజె-గీరనంగింజె—గీరనగింజె; గుజ్జనగూళ్లు—గుజ్జెనగూళ్లు; గాలిపటము, గాలివడగ, గిలక; గుజేగుజేతేకులు; గొబ్బిళ్లు; చిఱుతెనబిల్లలు; చెమ్మచెక్క; జోబిల్లు; దొంగతోత్తులు; పింపిళులు—పింపిళ్ళు, పింపిసలు; బిరికీలు, బొమ్మపెండ్లిండ్లు; మూసిగంతలు, కనుమూసిగంతలు, డాఁగనముచ్చ్రేలు—డాఁగనముచ్చిల్లు, డాఁగిలిముచ్చ్రేలు—డాఁగిలిమూఁతలు-డాఁగుడుమూఁతలు-డాఁగురింతలు—డాఁగురుమూఁతలు—దాఁగనముచ్చ్రేలు-దాఁగిలిముచ్చ్రేలు— దాఁగిలిమూఁతలు- దాఁగురుమూఁతలు; మేలిమచ్చేలు (ఇందుకొన్ని బాలక్రీడలగుటయు వాడుకయందుఁగానవచ్చుచున్నవి) (మిగతవానికి "చూ, సిరిసింగణాలవత్తి")

బాలతనయము. సం. వి. అ. పుం. చెండ్రి*: చూ, ఖట్టదిరము. [హరిత (తృణము. 1.)

బాలతృణము సం. వి. అ. న. పచ్చిక: చూ,

బాలపాపచిన్నె. వా. వి: చూ, బాలారిష్టము.

బాలబందు వా. వి. 1. దేవనాగరలిపినిబోలు లిపి; 2. సంచేలు కట్టువాఁడు.

బాలము. సం. వి అ. పుం. 1. అయిదేండ్ల యేనుఁగుపిల్ల: చూ, హస్తి; పుం, న. 2. కురువేరు*: చూ, హ్రీబేరము;విణ. 3.పదునారేండ్లకు లోఁబడినది (ఆఁడుది):చూ,స్త్రీ.

బాలమూషిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. చిట్టెలుక: చూ, మూషికము.

బాలయజ్ఞోపవీతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఉరస్కటుఁడు: చూ, మహావ్రతి.

బాలవ. అం: చూ, కరణములు.

బాలవాహ్యము. సం. వి. అ. పుం. మేఁకః చూ, మేషము. 1.

బాలవ్రతుఁడు. సం. వి. అ పుం. పూర్వజైన విశేషము: చూ, సుగతుఁడు.

బాలశలాటువు. సం. వి. ఉ. న. లేఁతపిందె: చూ, శలాటువు. 2. [మల్లశాస్త్రము.

బాలసంగడము. అం. మల్లసాధనము: చూ,

బాలసారె. వా. వి: చూ, బారసాల.

బాలసూర్యోదయము. అం. 1: చూ, అంజనములు; వా. 2. ఒకానొకఘుటికౌషధము; 3. అరుణోదయము. (వాడుక).

బాలాజి. వై. వి. 1 తిరుపతివేంకటేశ్వరులను బైరాగులువాడెడుపేరు; వా. 2. ఒకానొకజాతివాఁడు: చూ, సింగులు.

బాలారిష్టము. పా. (బాల+అరిష్టము) పుట్టినది మొదలు 12 సంవత్సరముల లోపున బాలురకు గలుగు కీడులు లేక మరణములు (౧. 4 సం. లోపున తల్లిదోషములవలనను, ౨ 4 సం. మొదలు 8 సం. లోపున తండ్రిదోషముల వలనను, 3. 8 సం. మొదలు 12 సం. లోపున బాలునియొక్క దోషముల చేతను గలుగునని కొందఱు ఋషుల యభిప్రాయము). [సూతిక.

బాలింత. వా. వై. వి. రూ-బాలెంత: చూ,

బాలింతరాలు. వా. వై. వి.—వై.—

బాలింతబోలు. వా. ద్వ. వి: చూ, రూ-బాలెంతబోళము.

బాలిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పదునారేండ్లకులోఁబడినపిల్ల: చూ, స్త్రీ; 2. కన్యక: చూ, స్త్రీ; 3. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 4. చెవిబొగడ: చూ, భూషణము. 2.

బాలికాక్రీడ. అం: చూ, బాలక్రీడ. [లోఁడు.

బాలిశము. సం. వి. అ. న.=బాలీసు: చూ,

బాలిశుఁడు. సం. విణ. 1.=పాలసుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు; 2. బాలుఁడు: చూ, శిశువు.

బాలీసు. వై. వి.=బాలిశము: చూ, లోడు.

బాలుఁడు. వా. సం వి. అ. పుం: చూ, బాలకుఁడు. [3, ఆ. 84

బాలెంత. వై. వి: మా, రూ-బాలింత. స్త్రీ.

బాలెంతరాలు. వా. వై. వి.—పై—

బాలెంతబోలు. వా. ద్వి. వి: చూ, బోళము.

బాలెంతబోళము. ద్వి. వి.—పై.—

బాలెబ్రాహ్మణులు. పా. చూ, కర్పూరియెర్రబ్రాహ్మణులు.

బాలేయము. సం. వి. అ న. 1. పిన్నముల్లంగి*: చూ, హస్తికంద; పుం. 2 గాడిద: చూ, రాసభము; విణ. 3. బాలునికి హితమైనది; 4. మెత్తనిది చూ, సాంద్రము. 3.

బాలేయశాకము. సం. వి. అ. పుం. బారంగి*. చూ, హంజిక.

బాల్యము. అం.1: చూ, అవస్థలు2.చూ,దశలు.

బాల్వంగి సం వి. ఈ. స్త్రీ. దోసకాయ: చూ, హరివాలుకము.

బావ. వై. వి=భావుక. 1. తోడఁబుట్టినదాని మగఁడు, బావగారు, బావమఱఁది. (సం.)— భావుకుఁడు;వా 2. బావగారు: చూ, మగని అన్న; 3. తనకంటె పెద్దవాఁడైన మేనత్త మేనమామల కొడుకు: బావగారు; (తద్వి.- మేనత్తకొడుకునకు.—పైతృష్వసేయుఁడు- పైతృష్వస్రీయుఁడు); 4. భార్యతోడఁబుట్టినవాఁడు: బావగారు; 5. నటుఁడు సూత్రధారునిపిలిచెడు పేరు: బావగారు.

బావంజి. వై. వి.=వాగుజీ*: చూ, సోమరాజి.

బావగారు. వా. వి: చూ, బావ. 1-2-3-4-5

బావమఱఁది. వా. వి: చూ, బావ. 1.

బావి. వై. వి. 1.=వాపీ. నుయ్యి: చూ, సరస్సు. 1; 2. చెఱువు: చూ, సరస్సు. 1; 3.=వాపీ. దిగుడుబావి: చూ, సరస్సు. 1; 4. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.

బావిడీ. వా. వి. బావి. 1.

బావియొఱ. వా. వి: ఒఱ, ఒఱపెంకు, నూతియొఱ. తద్వి.-నూతిపైయొఱకు.-తల్లియొఱ.

బావిలీ. దే. వి. ఆఁడుదానికొనచెవినగ: చూ, భూపణము.2. [చూ, భూషణము. 2.

బావిలీగొలుసు. వా.వి. మగవానికొన చెవినగ:

బావుకొను. దే. స. క్రి. 1. అంతయు నాకే కావలయునని ఆతురతపడు; 2.అన్నము లోనగునది చేతినిండుగ యెత్తి నోటనిడుకొను. హరి. పూ.5,ఆ 208. చూ,భుజించు.2.

బావుటా. వా. వి. కెండా.

బావురు. వా. వి. 1. బావురుఁబిల్లి: చూ, సూచకము. 5; 2. ఏడ్పుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. చూ, హూహూ.

బావురుఁబిల్లి వా. వి: చూ, బావురు. 1. కళా. 6, ఆ 269.

బావురుగడ్డము. దే. వి. పిల్లగడ్డము, మేఁకగడ్డము: చూ, శ్మశ్రువు. [రా. 4, ఆ. 195.

బావురుగాఁడు దే. వి. చూ, బావురు. 1. ఉ,

బావురుమను. దే. అ. క్రి. (బావురు + అను) 1. జనశూన్యమగుటచే బావురుమని మాఱుమ్రోఁతకలదియగు: చూ, శబ్దించు; 2. పెద్దయేడుపుయేడ్చు: చూ, శోకించు.

బాష్పము. సం. వి. అ. న. 1. కన్నీరు: చూ, రోదనము. 2; 2. కొయ్యగూర *: చూ, మారిషము; పుం. 3. ఆవిరి: చూ, హర్షణము; 4. ఇనుము: చూ, లోహము. 1.

బాష్పిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఇంగువమ్రాను *: చూ, హింగువు; 2. ఇంగువమ్రానిబెరడు.

బాస్. వా. విణ. మంచిది.

బాస. వై. వి.=భాష. 1. సంస్కృతాదిభాష: చూ,భాష.1;భాషలు1;2 ప్రతిజ్ఞ.కాశీ.5,ఆ. 271: చూ, స్పర్థ. 4; 3.=భాషా. వచనము: చూ, శబ్దము. 2; 4 ఒట్టు: చూ, శాపము.

1; 5. జెన్నియ: చూ, వ్రతము; 6. ప్రమాణము. య. 3, ఆ. 38: చూ, శపథము; 7. సంకేతము, సైగ: చూ, రహస్యము; 8: చూ, భాషణము. 2.

బాసట. దే. విణ. ఏ. చూ, సహాయము.

బాసనము నై. వి.=భాజన. పచనపాత్రము: చూ, పాత్రము 6-అా.

బాసము. నై. వి. జోలె: చూ, జోలియ. 2.

బాసవాలు. నై. వి. 1: చూ, వేలుపు; 2. ఋషి: చూ, సన్యాసి. య. 2, ఆ. 49.

బాసవాలుదిట్టరులు. వా. వి. బ' చూ, బాసవాలు. 1.

బాసవాల్గోర. ద్వ. వి. 1. ఇంగుడు: చూ, సహాసాక్షుడు; 2 ఋషీశ్వరుడు' చూ, సన్యాసి. [వచించు.

బాసాడు. ద్వ. అ క్రి. మాటాడు చూ,

బాసికదండ. ద్వ. వి. తలముందు ప్రక్కనుం చేబడెడి పుష్పహారము: చూ, భూషణము. 2 [నపట్టు అనియు వాడుక).

బాసికపట్టు. ద్వ. వి: చూ, పద్మాసనము (బాసి

బాసికము. దే. వి. పెండ్లియందు వధూవరుల నొసటఁగట్టెడు మూఁడుప్రక్కలేర్పడిన పగాక్తికాది హారము. వసు. 4, ఆ. 86: చూ, భూషణము. 2.

బాస్తకము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-బస్తకము

బాహా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బాహువు' చూ, స్కంధము. 1.

బాహాటము. నై. వి.=బాహ్యాట: చూ, స్పష్టము.

బాహాటము. నై. విణ.=బాహ్యాట.—పై.— (సం. అనికొందఱు).

బాహిరపోవు. ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, బయలుపడు; 2: చూ, సొమ్మసిల్లు.

బాహిరము. నై. విణ.=బహిరంగ. 1. బయలుపడినది, వెలియైనది (అనికొందఱు): చూ, స్పష్టము.

బాహు. సం.వి.ఉ. పుం, స్త్రీ. రూ-బాహువు: స్కంధము. 1.

బాహుకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: అశ్వవిదుఁడు, కీచకుఁడు, పుణ్యశ్లోకుఁడు: చూ, నలుఁడు, 1.

బాహుజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1 రాచవాఁడు' చూ, రాజు. 1; విణ. 2. భుజమునందుపుట్టినవాఁడు. [తనుత్రాణము.

బాహుత్రాణము. సం. వి. అ. న' చూ,

బాహుద. సం. వి. ఆ స్త్రీ బాహుదయనునది: చూ, నది. [భూషణము. 2.

బాహుదిము. సం. వి. అ. న. జోబ్బ' చూ,

బాహుపురి. సం. వి. అ. న.—పై.—

బాహుపురులు. అం: చూ, ధాన్యము.

బాహుప్రచారములు. అం (చూ, హస్తక్రియాభేదములు) ఊర్ధ్వము, అధోముఖము, తిర్యక్కు, అపవిద్ధము, ప్రసారితము, అంచితము, మండలగతి, స్వస్తికము, ఉద్వేష్టితము, పృష్ఠానుసారి. (10.) (చేతిమడుపు.

బాహుమధ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, మోఁ

బాహుమూలము సం.వి.అ.న చేంక' చూమడిసంది

బాహులము. సం. వి. అ న. 1: చూ, తనుత్రాణము; 2. కార్తీకమాసము: చూ, మాసము. 1. [స్వామి. చూ, స్కందుఁడు.

బాహులేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం కుమార

బాహువారకము సం. వి. అ.పుం చూ, విరిగి*.

బాహువు.సం.వి ఉ.పుం,స్త్రీ: చూ,రూ-బాహు

బాహుసహస్రభృత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, హైహయుఁడు. [ప్రాయము.

బాహుళ్యము. సం. వి. అ. న. బహుళభావము:

బాహ్యాద్యశ్యానువిధము. అం: చూ, సమాధులు.

బాహ్యము. సం. విణ. 1: చూ, స్పష్టము; వా. 2: చూ, బహిర్దేశము 2; 3: చూ, శౌచములు.

బాహ్యశబ్దానువిధము. అం: చూ, సమాధులు.

బాహ్యాషాడవ. అం: చూ, వేసరషాడవజభాషలు.

బాహ్యసంగము. అం : చూ, సంగములు.

బాహ్లికము. సం. వి. అ. న. రూ-బాహ్లీకము. 1. ఇంగువ: చూ, హింగువు; 2 కుంకుమ పువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 2; పుం. 3. ఒక దేశము: చూ, దేశములు, 4 బాహ్లికదేశపు గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

బాహ్లీక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బాహ్లీకదేశస్త్రీ: చూ, స్త్రీ (బాహ్లికము.

బాహ్లీకము. సం. వి. అ న. పుం: చూ, రూ-

బాహ్లీకుఁడు సం. వి. అ. పుం. బాహ్లీకదేశపు రాజు: చూ, రాజు. 1.

బాళి. దే వి 1: చూ, స్నేహము, 2: చూ, మూర్ఛ; 3. చూ, వాంఛ. ఉ, రా 1, అ 28; 4 చూ, విచారము. 2; విశ. 5 చూ, పేరాశము. (సుమము

బాళెలు. వా. వి. బ. పుష్పవిశేషములు చూ,

బి

బింకము. దే వి. రూ-బింకెము. 1. గర్వము పర. 3, ఆ. 277: చూ, హంకారము; 2. బిగువు: చూ, లపణి, 3. గర్వోక్తి. పాండు. 2, ఆ. 41: చూ, శబ్దము 2; 4 శూరత: చూ, శౌర్యము. 1: వా. 5. నిక్కు. చూ, లేచేట.

బింకెము. దే. వి.—పై—

బింగిలు. వా. వి. బ బడిపిల్లల శిక్షలగు గుంజిళ్లు గోడకుర్చీ కోదండములోనగువానిలో నొకటి.

బిందము. వై. వి.=బృంద: చూ, సమూహము.

బిందియ. దే. వి. రూ-బిందె: చూ, పాత్రము. 6—ర్శ.

బిందీ. వై. వి. లలాటిక: చూ, బొట్టు. 1.

బిందుకము. అం: చూ, దంతక్షతములు.

బిందుచిత్రము. సం. వి. అ. పుం. కామంచి*: చూ, తృణము. 1.

బిందుతంత్రము. సం. వి. అ న. 1: చూ, చతురంగము; 2 చూ, శారిఫలము.

బిందుమాలి. అం: చూ, జన్యతాళములు.

బిందువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1, 2. చుక్క: చూ, బొట్టు. 1; 3. చూ, సున్న. 1, 4: చూ, శుక్రము. 1, 5: చూ, భ్రూమధ్యము; 6 దంతక్షతవిశేషము: చూ, వాతెఱకెంపు; అం 7: చూ, ఆరోహివర్ణగతాలంకారములు; 8. చూ, కాలపాత్రిణము, పా. 9. ఒకనాటకలక్షణము (మధ్యమధ్య నవాంతరములు వచ్చినను సాముగ్యము చేఁ జెడకుండునట్లుపలుకుట బిందువు); అం. 10: చూ, సంచారివర్ణగతాలంకారములు.

బిందె. దే. వి: చూ, రూ-బిందియ. [సరటము.

బింబకము. సం. వి అ. పుం. ఊసరవెల్లి: చూ,

బింబచ్ఛద. సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, శింశుప.*

బింబము సం. వి. అ. న. 1. చూ, ప్రతిబింబము. 1; 2. దొండపండు, ఓష్ఠి: చూ, రక్తఫల, 3. ప్రతిమ. చూ, హార్థిణి. 3; 4. చూ, సమానము. 2; పుం. 5: చూ, బింబకము; పుం, న. 6. (చంద్రసూర్యాది) మండలము: అ, గోలము-గోళము, ర, మండలము. (తె) —బిల్ల—బిల్లి—బిల్లిక—బిళ్ల ("చూ, మండలము. 9"); వా. 7: చూ, భగము. 12; అం. 8: చూ, ఆగమములు.

బింబార్ద్రకలేహ్యము. అం: చూ, లేహ్యములు.

బింబిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దొండ*: చూ, రక్తఫల. [వికారము. 1.

బింబితము. సం. విశ. ప్రతిబింబించినది: చూ,

బింబోష్ఠి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దొండపండు వంటి పెదవిగలఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

బికారి. వై. విశ.=వికారి. రూ-బికాసి. 1.=వికిరవాన్. బిచ్చెగాఁడు: చూ, యాచకుఁడు; 2. దరిద్రుఁడు: చూ, ఆతురుఁడు; 3. వికృత

వేషధారి; 4. అప్రయోజకుఁడు: చూ, వ్రాజె.

బికాసి. వై. విశ.=—పై—

బికాళి. వై. వి.=వికారి. వికృతవేషధరుఁడు.

బికిరము. వై. వి.=వికిరమ్: చూ, వేఁడికోలు. వసు. 1, ఆ. 64.

బికిరాలమారి. ద్వ. విశ: చూ, బికారి. 1

బిక్క. వా. వై.విశ. 1:చూ, నిలుపేద; 2. బలహీనము. "రయితుబిక్క (లేక) చేను బిక్క." [దుర్గమము.

బిక్కి. దే. వి. అక్షోటము *: చూ, మృదు

బిక్కిరించే. దే. స. క్రి: చూ, తిక్కించే

బిగ. దే. ద్రి. క్రి. విశ: రూ-బిగ్గ. బిగియ. "బిగఁగొట్టు-బిగఁబట్టు."

బిగఁబట్టు. వా. స. క్రి కుంచించే.

బిగాది. దే. విశ.ధూర్తుఁడు:చూ,వ్యాఘుఁడు. 2

బిగి. దే. వి. 1. బిగువు: చూ, లవణి; 2. గర్వము: చూ, హంకారము; 3. దృఢత: చూ, స్థైర్యము. 1.

బిగించే. దే. ప్రే. బిగువుచేయు. పా. 3, ఆ. 4· రూ-బిగియించే, బిగుచే, ఇలకఅచే-ఇల్కఅచే-ఈలకఅచే. [చూ, బిగి. 3.

బిగితము. దే. విశ. (బిగి + ఇతము) దృఢము:

బిగిబద్ద. ద్వ. వి. రెండు గాఁడికమ్ములకు నడుమ వేయు బిగువుబద్ద: బిగువు. [వు చేఁరు.

బిగియు. దే. అ. క్రి. 1: బిగువుకొను; 2. బిగు

బిగిసికొను. వా. అ. క్రి: చూ, పట్టుకొను. 3.

బిగుచే. దే. ప్రే: చూ, బిగించే.

బిగుతు. దే. విశ. పదులుకానిది.

బిగువాళ్లు. వా. వి. బ. కట్టెలమోపుకట్టెడు త్రాళ్లు: చూ, సూత్రము. 1.

బిగువు. దే. వి. 1: చూ, బిగి. 2; 2: చూ, బిగి. 3; 3: చూ, బింకము. 4; 4: చూ, బిగిబద్ద; 5. తాఁటికొలత; 6: చూ,బింకము. 2.

బిగువుకొను. దే. అ. క్రి: బిగియు.

బిగ్గ. దే. ద్రి. క్రి. విశ: చూ, రూ-బిగ.

బిగ్గర. దే. ద్రి. క్రి. విశ. 1: ఎత్తిలి, ఒత్తిలి, గట్టిగ; 2: పోరి, బిట్టు.

బిచోనా. హా. వి. పడక.

బిచ్చ. వా. వి.=భిక్షు: చూ, వేఁడికోలు.

బిచ్చగాఁడు. వై. విశ.=భిక్షుకుఁడు. (ద్వ. అని కొందఱు) 1: చూ, యాచకుఁడు; 2: చూ, సన్యాసి.

బిచ్చపుజోగి. ద్వ. విశ.—పై.—

బిచ్చము. వై. వి.=భిక్షము: చూ, బిచ్చ.

బిచ్చమెత్తు. వా. వి: చూ, ఎత్తు. 26.

బిజొగు. దే. స. క్రి: చూ, బొంకు. సా. 3, ఆ. 214. [సము. 2.

బిటారము. దే. వి. ఒయ్యారము చూ, విలా

బిటారి. దే. వి. విలాసవతి చూ, స్త్రీ.

బిటికి. వా. వి. పలువభార్య: చూ, భార్య.

బిట్టబిఱ్ఱు. దే. వి. (బిఱ్ఱు + బిఱ్ఱు) మిక్కిలి బిగువు. భో. 4, ఆ 303.

బిట్టు. దే. అవ్య. 1: చూ, వేగము.3; 2: చూ, హెచ్చు. 2; 3· చూ, బిగ్గర. 2; వా. 4. కొలతబద్ద: చూ, ప్లాటు.

బిట్టుబిల్లు. దే. అవ్య. తటాలున. భో. 5, ఆ. 77: చూ, వేగము. 3.

బిడ. వై. వి.=అపత్య. రూ-బిడ్డ-బిడ్డే: చూ, శిశువు. (ఇది ఆ-ఈ-ఏ శబ్దములకు అనుప్రయుక్తమై స్త్రీవాచకమగును. ఉదా.—ఆబిడ-ఈబిడ-ఏబిడ మొ.) (దేశ్యమని.శ.ర.)

బిడము. సం. వి. అ. న. అట్టుప్పు: చూ, లవణము. 1. [అం.2:చూ,క్షారములు.

బిడలవణము. సం. వి. అ. న. 1. —పై.—;

బిడాయించే. వా. స. క్రి. 1. కోపముతో మూతి పెదవులు గట్టిగానొక్కి మూసికొను; 2 ఒకదానిలో మఱొకదానినుంచే.

బిడారము. దే. వి. 1. చూ, పాళియము. 1 హై 3, ఆ. 118, 2: చూ, పీడుపట్టు

బిడారు. దే. వి. 1 చూ, బిడారము. 2 విజ. 1, ఆ 195; 2. చేనుప. చూ, లంబాడీతండా, 3. చూ, బిడారము 1.

బిడాలకము సం. వి. అ. న. 1. చూ, హరిదళము; 2 చూ, పుట్టుగొడుగు 1; 3 కంటిమందు చూ, మందు. 1

బిడాలవ్రతికులు అం. "[illegible] సద్విడాలక ఇవాచరేత్" (దురాత్మ దుర్మార్గుడు [illegible] చేష్టలు సంహరింపదలచి [illegible] స్వకార్యము [illegible] ఎల్లప్పుడు సంచరించెడువారలు). చూ, దంభ [illegible]

బిడాలము సం. వి. అ. పుం 1. పిల్లి చూ, సూచకము. 5, 2 కనుగ్రుడ్డు చూ, లోచనము, 3. కంటిరెప్పలు. చూ, పక్ష్మము

బిడాలలవణము సం. వి. అ. న. చూ, రూ-బిడలవణము

బిడాలికాస్వేదనవ్యాయామము పా. పిల్లి మలవిసర్జనము చేయునప్పుడు గోయి త్రవ్వి అందుపడిన దిప్పూడ్చి వేయునట్టి రీతి.

బిడీయము వై. వి.=వ్రీడా (దేశ్యమని శ. ర.) రూ-బిడెము చూ, సిగ్గు

బిడువు. దే. వి. 1 అవకాశము చూ, సందు 6, విశ. 2 అవకాశముగలది.

బిడెము వై. వి.=వ్రీడా (దేశ్యమని శ. ర.). చూ, రూ. బిడియము. [సహస్రాక్షుడు.

బిడౌజుడు. సం. వి. స. పుం ఇంద్రుడు: చూ,

బిడ్డ. వై. వి.=అపత్యా. (దేశ్యమని శ. ర.) 1: చూ, రూ-బిడ. భో. 1, ఆ. 70, 2 కొడుకు: చూ, సూనుడు. 1; 3. కూతురు చూ, సూన.1.

బిడ్డఁడు. దే. వి. (స్త్రీ, అనిక్రొంపెలు) 1. మగశిశువు: చూ, శిశువు, 2. కొడుకు కాశీ. 4, ఆ. 13: చూ, సూనుఁడు. 1; 3. బాలుఁడు. చూ, శిశువు.

బిడ్డపట్టు దే. వి. ప్రసవవేదన: చూ, పీడన.1.

బిడ్డతల్లి. దే. వి. 1 చూ, బాలింత, 2 బిడ్డను గన్నతల్లి చూ, సూత 2

బిడ్డలచిచ్చులయిత్తమానాలు అం. చూ, [illegible] పెండ్లివారు [illegible]

బిడ్డలతోను పెండ్లాముతోను హాయిగా [illegible] పోవు [illegible] పా. [illegible] అగ్నిమునకు [illegible] యుచేట [illegible]యును, [illegible]ను, [illegible] నయును నుండి [illegible] సంబంధము లేక [illegible] గాని, [illegible] చే [illegible] బడునప్పుడును, [illegible] అగ్నిమున [illegible] బాధ [illegible] మీఁదమున నుండి [illegible] చే [illegible].

బిడ్డ [illegible] అం. చూ, అపత్యకాములు.

[illegible] — చూ, రూ-బిడ్డ

బిత్తరపోవు. దే. అ. క్రి. చూ, సరించు.

బిత్తరము దే. వి. 1 [illegible] చూ, [illegible]. 1; 2. శృంగారచేష్ట నీలా 3, ఆ 10: చూ, విలాసము 2, విలా. 3 చంచలము. సా. 2, ఆ. 33 చూ, చపలము. 3, 4 చూ, సాహసము అని 2, ఆ 27.

బిత్తరులాడు. దే. అ. క్రి. చూ, ప్రకాశించు.

బిత్తరి. దే. వి. (బిత్తరము + ఇ) 1. శృంగారచేష్టలుగల ఆఁడుది. రాజ. 3, ఆ-64: చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది. చూ, స్త్రీ.

బిత్తరించు. దే. అ. క్రి. 1. సరసమాడు. కాశీ. 7, ఆ 186; 2: చూ, బిత్తరులాడు; 3: చూ, ప్రకాశించు; 4. ఊఁగాడు చూ, వ్రేలాడు.

బిత్తరిజింకదాల్పు. వ్య. వి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

బిత్తల. దే. వి: అంగమొలదిసమొల-దిస్సమొల.

బిత్తలి. దే. వి. 1: చూ, దిగంబరుఁడు 3; విణ. 2. దిసమొలది.

బిత్తరి. వా.వి. 1. మాయ. "వాఁడు నన్ను బిత్తిరి పెట్టిఆటగెలుపొందినాఁడు."; 2: చూ, ఉక్కి-లి. 2. (ఉత్తరసర్కారులలోవాడుక).

బిత్తిలి. దే. వి: చూ, దిగంబరుఁడు. 3. అం, భా. తృ. 12.

బిత్తెడ. దే. వి. చేక్కిలములులోనగువానినెత్తెడు లోహదళము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6.)

బిద్ద. వా. వి. రూ-బిద్దె, బిస్త, దుర్గతి, నరకము, రౌరవము: చూ, సంహారము. 2

బిద్దము. వై. వి =భిన్నమ్: చూ, వేఱుపాటు.1

బిద్దు దే. అ. క్రి: చూ, మరణించు. సా. 1, ఆ. 107.

బిద్దె. దే. వి: చూ, రూ-బిద్ద.

బిద్దెమువాఁడు. వా. వి. ఆటలాడి జీవించువాఁడు: చూ, శైలూషుఁడు.

బిబ్బరించు దే. అ. క్రి. (పులి) కూయు. రూ-బిబ్బరిల్లు: చూ, శబ్దించు

బిబ్బరింత. దే. వి. పులికూఁత: చూ, స్వరము 2.

బిబ్బరిల్లు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-బిబ్బరించు.

బిబ్బిలికాయ. దే. వి. ఆఁడుదానికాలి మూఁడవ వ్రేలినగ. కళా. 7, ఆ. 66: చూ, భూషణము. 2. (పిల్లెళ్లుఅని కొందఱు)

బిబ్బీ. దే. వి. 1: చూ, తోరణము; 2. తురుష్కుల యంతఃపురస్త్రీ. వసు. 1, ఆ. 45: చూ, స్త్రీ.

బిబ్బుకడుపువేల్పు.వా వి:చూ,వినాయకుఁడు.1.

బిబ్బోకము. అం. రూ-బిబ్వోకము. నాయికకు గర్వాతిశయముచేత ఇష్టవస్తువునందేనియు కలిగెడు అనాదరము: చూ, శృంగారచేష్టలు.

బిబ్వోకము. అం.—పై.—

బిమ్మటి. దే. వి. 1. మనోవ్యథ: చూ, శోకము; 2. స్వవశముకానిబుద్ధి చూ, హృల్లేఖము. 2; 3: చూ, సంకోచము. 3 పాండు.2, ఆ. 190; విణ. 4. స్వవశముకాని బుద్ధిగలది. హరి, ఉ. 7, ఆ. 230

బిమ్మటిగొను. దే. అ. క్రి. వివశత్వమునొందు: బిమ్మటివోవు. [2: చూ, సొమ్మసిల్లు.

బిమ్మటివోవు దే. అ. క్రి. 1.—పై.—;

బియ్యము. దే. వి. పొట్టుూడదంచిన ధాన్యము: పాలు-ప్రాలు. (సం).—తండులము; తద్విశేషములు.—౧ అక్షతలకు.—అక్షింతలు, తలఁబ్రాలు, దీవనఁబ్రాలు-దీవెనఁబ్రాలు, పచ్చఁబ్రాలు, పాలు-ప్రాలు, మెట్టుఁబ్రాలు, విఱుగనిబియ్యము, సేసఁబ్రాలు, సేసలు. (సం).—అక్షతలు; ౨. ఈ సంవత్సరపు పంటబియ్యమునకు.—పచ్చిబియ్యము; ౩ ఉప్పుడు చేయనిబియ్యమునకు.-పచ్చిబియ్యము; ౪ ఉప్పుడు చేసినబియ్యమునకు —ఉప్పిళ్లు-ఉప్పుడు; ౫. చేరుళ్లకు.—చేరుడుబియ్యము, చేరుడులు-చేరుళ్లు, దంగుడులు-దంగుళ్లు; ౬. చేక్కఁగాఉడకని బియ్యమునకు.-నమఁబాయి- నమఁబ్రాయి- నవ్ప్రాయి, నలుకుబియ్యము; ౭. తండులకణమునకు.-(చూ,శంబుకము); ౮. నానబియ్యమునకు.-నానఁబ్రాలు, నానబియ్యము, పచ్చిబియ్యము. (సం).—లాజము; ౯. పెండ్లివధూవరులపై చెరుగుబియ్యమునకు.-సుంకు; ౧౦.ప్రయాణపు బియ్యమునకు.—క్షేమతండులములు; ౧౧. యవలబియ్యమునకు.—(సం).-దీప్యకము. (మిగతవానికి "చూ, సేసఁబ్రాలు.")

బిరడ. దే. వి. 1: చూ, వీణానుబంధము;

2. మూఁతవేసెడు తడిమెపకొయ్యతునుక: గట్టు, దిమ్మె, మూఁత.

బిరబిర. దే. ద్రి. క్రి. విశ. రూ-బిఱబిఱ. అతిత్వరితముగా: చూ, వేగము. 3.

బిరాన. దే.ద్రి క్రి.విశ. రూ-బిఱాన.—పై—

బిరికీ. దే. వి. 1. మెడనగ: చూ, భూషణము. 2; వా. వి. బ 2. చూ, బాలికాక్రీడ.

బిరీన. దే. ద్రి క్రి విశ: చూ, బిరబిర.

బిరీలున. దే. ద్రి. క్రి. విశ —పై—

బిరుదము. సం. వి. అ. పుం 1.=బిరుదు: అభిజనము. (తె).—అరిగ, పవాడము-పావాడము-పదాడము, పట్టము, బిరుదు; 2.=బిరుదు సామర్థ్యచిహ్నము; 3 =బిరుదు. శౌర్యచిహ్నము.

బిరుదాఢ్యుఁడు. సం విశ.=బిరుదాయత్తు బిరుదారి-బిరుదు-బిరుదులాఁడు: చూ,శూరుఁడు.5.

బిరుదాయత్తు. వై. విశ.=బిరుదాఢ్య.—పై—

బిరుదారి. వై. విశ.=—పై—(శు. పా.)

బిరుదులాఁడు. వై. విశ.—పై— (వ్య.అనియము)

బిరుదు. వై. వి. 1: చూ, ప్రతిజ్ఞ. 1; 2.=: చూ, బిరుదము.1; 3 =: చూ, బిరుదము. 2; 4.=: చూ, బిరుదము. 3; విశ. 5: చూ, సమర్థుఁడు; 6: చూ, సమర్థము. 3; 7.=బిరుదాఢ్య: చూ, శూరుఁడు. 5.

బిరుసగు వా. అ. క్రి. 1. కఱకుగిలు, బిఱ్ఱు; వా. 2. సరిగాపచనముకానిదగు. బిఱ్ఱు.

బిరుసు వై.వి.రూ-బిఱుసు(దేశ్యమని శ.ర.)=పరుష. 1. గట్టి. కళా. 3, అ. 243: చూ, బెడిదము; బ. 2. బిరుసుఁగోవి, బిఱుసు; విశ. 3. కఠినము. జై. 7, అ. 39: చూ, బెడిదము; వా. 4. చిముడకుండునటుల ఉడకఁబెట్టుట. "బిరుసుపదును."

బిరుసుఁగోవి. దే. వి: చూ, బిరుసు. 2.

బిఱబిఱ. దే. ద్రి. క్రి. విశ: చూ, రూ-బిరబిర.

బిఱాన. దే. ద్రి. క్రి. విశ: చూ, రూ-బిఱబిఱ. (రూ-బిరాన). [బిరీన).

బిఱీన. దే. ద్రి. క్రి విశ.—పై.—(రూ-

బిఱీలున. దే. ద్రి. క్రి. విశ.—పై.—(రూ-బిరీలున).

బిఱుబిఱ్ఱు దే.వి. తాలులోనగునవి పడుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బిఱుసు. వై. వి, విశ =పరుష: చూ, రూ-బిరుసు.(దేశ్యమనిశ ర)(కాఠిన్యమునకు.—కళా. 8, అ. 84)

బిఱుసైనవాఁడు. వా. వి. 1. బెట్టుసరిగలవాఁడు; 2 కఠినహృదయుఁడు: చూ, వ్యాఘ్రుఁడు. 2. [నకు.—భో. 4, అ. 309.)

బిఱ్ఱు. దే. వి: చూ, బిగి. 1—2—3. (బిగువు)

బిఱ్ఱుబిగియు. దే. అ. క్రి. (బిగియు + బిగియు) మిక్కిలిబిగిసికొను. కాశీ. 7, అ. 50.

బిఱ్ఱు. దే. వి 1 తడిక బిగువుగానిలుచుటకై దారముగట్టియీడ్చి యూనించెడుకొయ్య: ఓశి; 2. ఉద్ధతి: చూ, హుంకారము; విశ. 3 గట్టి చూ, బెడిదము; 4: ఉదుటు, దుడుకు, బెట్టిదము. (సం).—అవలిప్తము, ఉత్సిక్తము, ఉద్ధతము, ఉద్వృత్తము; అ. క్రి. 5: చూ, బిరుసగు. 1. భో. 4, అ. 115; 6. చూ, బిరుసగు. 2.

బిలకము. సం. వి. అ పుం.=పల్లిక: చూ, పల్లిక.

బిలబిలలాడు. వా. అ. క్రి. ముద్దుపలుకులతో నాడుకొనుచు కలసి మెలసియుండు.

బిలబిలాక్షులు. వా. వి. బ. ఒకజాతిపిట్టలు: చూ, శకుంతి (పక్షి).

బిలమెట్లు. వా. వి. బ: చూ, బిల్లచెప్పులు.

బిలము. సం. వి. అ. న. 1.=బెలము_విలము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. గుహ. చూ, రంధ్రము. 1; పుం. 3. ఉచ్చైశ్రవము: చూ, హయము.

బిలిబిలి. వా. వి. ముగ్గుముద్దు

బిలువము. వై. వి. = బిల్వ. 1: చూ, శ్రీఫలము *; 2 మారేడుపండు. చూ. శ్రీఫలము

బిలేశయ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సూ - బిలేశయము అండజము, కోకడము, గోధ, గోధిక, గౌలి, నిహాక-నిహాకి, పంచనఖి, ముసలి (తె) — ఉడుము, ఉడుతము, ఏసరి, లేలుమేసరి, తెల్ల — ౧. ఉడుపపిల్లకు. — గౌధారము, గౌధేయము, గౌధేరము (తె)— ఉడుపపిల్ల; ౨ నీరుడుమునకు. — గోధిక, నిహాక- నిహాకి. (తె) — నీరుడుము (మిగతవానికి "చూ, హాలాహాలము ")

బిలేశయము. సం వి. అ పుం 1. — పై —; 2. పాము చూ, సర్పము; 3 ఎలుక: చూ, మూషికము.

బిల్కుమార్పు. వా. వి. కొం. చూ, హింస. 1

బిల్మక్తా. వా. వి 1. కొన్నిరాసులుకలిపిన మొత్తము; 2. కొన్నిసంవత్సరములమక్తా; కలిపినమొత్తము; 3. కొన్నింటిమొత్తము

బిల్ల. దే. వి. రూ-బిళ్ల. 1. ఖండము. ఉ, హరి. 3, ఆ. 99 చూ, శకలము 4; 2 (సూర్య చంద్రాదుల) బింబము. రూ-బిల్లి- బిల్లిక. చూ, బింబము. 6; 3. గుండ్రపుతలగడ చూ, గోడు; 4. కపిలెరాట్నము చూ, రాటణము. 2; 5. చెవినగి: చూ, భూషణము. 2; 6. పలుచేని గుండ్రనివస్తువు; 7. ఆళ్లపనివాడు దిండునకంటించెడు చక్రము; 8. మెడలోనగుచోట్లయందు గుండ్రముగాలేచెడు సెత్తురుగడ్డ: చూ, సెత్తురుగడ్డ (సెగరోగముచే గజ్జెలో పుట్టినగడ్డఅని కొందఱు); 9. తపాలుబిళ్ల; విణ 10. రూ_బిళ్ల. గుండ్రనిది.

బిల్లకట్టు. దే. వి. రూ-బిళ్లకట్టు. 1 మెడలోనగుచోట్ల యందు సెత్తురుగడ్డకట్టు; వా. 2. పుటముపెట్టుటకుముందు మూకుళ్లలో నుంచెడు మందుబిళ్లల అమరిక

బిల్లకిట్టలు. దే వి. బ. తములపాకులమడెలకు క్రిందిమిమీదనుసంతన చేసికట్టెడుకట్టలు.

బిల్లగోళ్లు. దే. వి బ చూ, బాలక్రీడ

బిల్లచెప్పులు. దే. వి. బ రూ-బిళ్లచెప్పులు. తోలుబిళ్లలను కుచ్చెలమర్చిన చెప్పులు. చూ, సమ్మాళిగలు.

బిల్లతలగడ. వా. వి. చూ, బిల్ల. 3

బిల్లవాలు. స్వ. వి. చక్రాయుధము చూ, బాణము. 1.

బిల్లి. వా వి 1. (చంద్రసూర్యుల) బింబము: చూ, రూ-బిల్ల 2; 2 చెడుగుడు ఆటలో నికూత. "అల్లిబిల్లివెంగలనాత బిల్లి బిల్లి బిల్లి (గుడుగుడుగుడు)". చూ, వ్యాసము. 2.

బిల్లిక. దే వి. చూ, బిల్లి 1

బిల్లు. వా. వి. రావలసిన సొమ్మునకు పెక్కు- "సతపుబిల్లు" (చూ, బరాపత్తు)

బిల్లుకలెక్టరు వా వి. చూ, సుంకరి.

బిల్వబిద్దెము. వా. వి. చూ, బాలక్రీడ.

బిల్వము. సం. వి. అ న.—బిలువము 1. మారేడుపండు. చూ, శ్రీఫలము; పుం. 2 మారేడు*. చూ, శ్రీఫలము.

బిల్వాది. అం: చూ, లేహ్యములు.

బిస. దే. వి. 1. ఏతపుమ్రానిక్రింది యరభాగము: మీట; 2 యంత్రపుకీలు. సా 4. ఆ. 37; 3: చూ, యంత్రము. 1.

బిసకంఠిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బలాక: (చూ, శకుంతి.) [సహస్రపత్రము.

బిసప్రసూనము. సం. వి. అ. న. తామర: చూ,

బిసబిస. దే. వి: చూ, వేగము. 3.

బిసము. సం. వి. అ. న. 1. తామరతూడు, మృణాళము: చూ, సహస్రపత్రము; 2. తామరతీగ: చూ, సహస్రపత్రము.

బిసరుహము. సం. వి.అ.న. చూ, బిసప్రసూనము.
బిసాకు. వా. విణ 1.నిర్గత్యము; 2.బలామాదు
బిసాదు. వా. విణ.—పై —
బిసి. దే. వి. చూ, బిల్లు. 1
బిసిని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1: చూ, బిసము. 2; 2. తామరికొలను: చూ, సరస్సు 1; 3 చూ, తామరతంపము. 1. [ఆ 27
బిసిబిసి. దే. విణ. లగుపుబిగువుగలది. పర. 5,
బిసివోవు. దే. అ. క్రి. పట్టువదలు.
బిస్త. దే. వి: చూ, బిద్ద.
బిస్తము. సం వి అ. పుం రూ-విస్తము-కర్ష మెత్తు బంగారు, మాడ, సువర్ణము: చూ, లోహము 1.
బిస్తి. వా వి. తోలుసంచులతో నీళ్ళుమోయు వాడు. (సకాళిఅని కొందఱు)
బిస్సు దే. వి. వేగమునందగు ధ్వన్యనుకరణము సా. 1, ఆ. 93: చూ, హుహూహూ.
బిళ్ళ. వా. వి, పిణ: చూ, రూ-బిల్ల.
బిళ్లకట్టులు వా వి. బ. చూ, రూ-బిల్లకట్టులు.
బిళ్లపిడుములు వా. వి. బ. మోదకవిశేషము: చూ, భక్ష్యము [చెప్పులు.
బిళ్ళచెప్పులు. దే. వి బ: చూ, రూ-బిల్ల
బిళ్ళదున్న. వా. వి: చూ, ముక్కుమ్మ మెకము.
బిళ్ళు. దే. వి. చూ, సోధ్రకము *.

బీ

బీటు దే. వి రూ-బీటిక. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 103. చూ, స్ఫోటము.
బీటగిలు. దే. అ. క్రి. రూ-బీటగిల్లు: చూ, స్ఫోటించు.
బీటగిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై.—
బీటలువాఱు. దే. అ. క్రి.—పై.—
బీటలువోవు. దే. అ. క్రి.—పై.—

బీటిక దే. వి. చూ, రూ-బీట. [పీఠ.
బీకము. వా. వి ఈడదుమావ్యము: చూ,
బీకర. వా. వి. బీభ. చూ, హానిస్వగవేషుక.
బీగము దే. వి తాలము-తాళము. తద్వి — ౧ కుంచిక-కుంచెకోల. (సం).—కూర్చిక; ౨. తాళముచెవికి.—తాళముచెవి, చెవి.
బీజకోశము. సం. వి. అ పుం. తామరపూస: చూ, మిద్ద 2. [సాగర *.
బీజపత్రము. సం. వి. అ. పుం చూ, హేమ
బీజపూరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాది ఫలము *. (చూ,సోహడిశాస్త్రము)
బీజమాతృక. సం వి ఆ.(స్త్రీ) చూ, బీజపత్రము*.
బీజము. సం. వి అ. న 1: చూ, విత్తనము; 2 విత్తులునాటు. చూ, వెద. 2; 3 బీర జెము చూ, వృషణము; 4 చూ, రేతస్సు 1; 5 చూ, హేతువు. 1; 6. బలము చూ, శక్తి 1; అం. 7. ఫలాగమ కార్యములచే నిర్వహణసంధియేర్పడియె. గొప్పదైన ప్రయోజనము కొఱకైన యుత్సాహారంభము. మొదట స్వల్పముగ నుద్దేశింపఁబడి తర్వాతఁపర్వాత శాఖోపశాఖలుగ విస్తరించిన నాయకోపనాయకుల యుత్సాహము బీజము: చూ, సంధులు.
బీజాంకురన్యాయము.పా.(చెట్టుముందా? విత్తనము ముందా? చెట్టులేక విత్తనములేదు. విత్తనములేక చెట్టుపుట్టదు.) గింజయందు మొలక అణఁగియున్నదనురీతి.
బీజాకృతము. సం. విణ. విత్తిదున్నినది (పొలము), ఉప్తకృష్టము: చూ, భూమి. 1.
బీజాక్షరములు. అం.(హ్రాం-హ్రీం-హ్రూం-హ్రైం-హ్రౌం-హ్రః.): చూ, మంత్రము. 1. (బీజాక్షరములు పెక్కురీతుల నుచ్చరింతురు.)
బీజావర్తి. అం: చూ, అనుభావర్తములు.

బీజావాపము. సం. వి. అ. న. విత్తుట, ఉప్తి: చూ, వెద. 2. [భూమి. 1.
బీజావాపితము. సం. విణ. ఉప్తము: చూ,
బీజోదకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, వడగల్లు.
బీజ్యుఁడు. సం.విణ: చూ,సత్కులప్రసూనుఁడు.
బీటినేల. వా. వి. చిరకాలమునుండి దున్ననినేల. చూ, భూమి 1.
బీటిసరులు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
బీడు. దే. వి. 1: చూ, బీటినేల; 2. మట్టమైన యినుము (కాఁకరపువ్వువత్తులలోని మందులో బీడు కలిపెదరు): చూ, లోహము. 1; విణ. 3. నికృష్టము: చూ, హీనము 1; 4. ఉత్త: చూ, శూన్యము 1.
బీతు. వై'. వి.=భీతి: చూ, సాధ్వసము.
బీతుకొను. ద్వ. అ. క్రి. భయపడు. పు. 2, అ. 82: చూ, స్రుక్కు. 8.
బీద. వై. విణ. 1: చూ, సన్యాసి; 2· చూ, బీదవాఁడు; 3: చూ, పేదరాలు; విణ. 4.=భీత. భయమునొందినది: చూ, భీతము.
బీదతనము. వై. వి: చూ,సీదరము. 1. [దే. 13.
బీదలపెనుబాద. ద్వ. వి: చూ, వాయువు. సాం.
బీదవాఁడు. వా. వి: గాలిగ్రుడ్డు, గుల్లకాఁడు, పంజె, పరికట్టె, పేద, బికారి - బికాసి, బీక, బొబ్బలగొట్టు, బ్రక్క, లొల్లెగాఁడు. (సం).— అకించనుఁడు, అభావుఁడు, అర్థహీనుఁడు, ఇత్వరుఁడు, కంటేరుఁడు, కటుంటుకుఁడు, కాకరూకుఁడు- కాకలూకుఁడు, కీకటము, కీనాశుఁడు, క్షుల్లకుఁడు, ఖ, ఖిద్రుఁడు, జాయాజీవుఁడు, జాయానుజీవుఁడు, దరిద్రుఁడు, దీనుఁడు, దుర్గతుఁడు, దుర్విధుఁడు, నిర్గ్రంథుఁడు, నిర్ధనుఁడు, నిర్భర్త్సితుఁడు, నిస్స్వకుఁడు, నిస్స్వుఁడు, భీతుఁడు. తద్వి.— మిక్కిలి బీదకు.— ఇరుపేద.— నిఱుపేద,బుక్కాపకీర.("చూ,లొల్లెగాఁడు.")
బీభత్సము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రసములు.
బీభత్సుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సుభద్రేశుఁడు; విణ. 2. వికారముగలవాఁడు: చూ, వెత్తి. 5; 3. క్రూరుఁడు: చూ, వ్యాఘుఁడు. 2; 4. కనికరముగలవాఁడు: చూ, సురతుఁడు.
బీర. వా. వి: చూ, రూ-బీఱ*.
బీరజము. వై. వి.=బీజ: చూ, బీజము. 3.
బీరతీఁగె. ద్వ. వి. 1. కోశాతకీలత*· చూ, బీఱ; అం. 2: చూ, దోహదశాస్త్రము.
బీరనరము. వా. వి: చూ, రూ-బీఱనరము. (శు పా.) [1; 2: చూ, హంకారము.
బీరము. వై. వి.=వీర్యమ్ 1: చూ, శౌర్యము.
బీరాజో. వా. స. క్రి. తుడిచిపప్పచేయు.
బీరింగు. వా. వి: చూ, నటుపెయిడ్డు.
బీరిజము. వై. వి.=బీజ: చూ, బీజము. 3.
బీరు. వా. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. ఒకరకము సారాయము: చూ, సుర. 2.
బీరువ. వా. వి. రూ-బీరువా. లోపలఅంతస్తులమర్చిన సొడవగుపెట్టె: చూ, సందుకా. (అలమారునకు.—చూ, సందుకా)
బీరువా. వా. వి.—పై.—
బీఱ. దే. వి. రూ-బీర*: చూ, హ్రస్వగవేధుక; విణ. 2. పెద్ద. "బీఱెండ": చూ, సుర. (3). [సిర. 1.
బీఱనరము. వా. వి. రూ-బీరనరము: చూ,
బీఱు. దే. విణ: చూ, వ్యర్థము. "బీఱువడు."
బీఱువడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, వ్యర్థమగు. హరి. ఉ. 3, ఆ. 8.
బీఱువాఱు. దే. అ. క్రి.—పై.—
బీఱుపోవు. దే. అ. క్రి. 1.—పై.—; 2. బెండుపడు: చూ, వలియు. 2.

బు

బుంగ. దే. వి. 1. చిన్నమూతిగలకుండ: చూ, భాండము. 3; వా. 2. బుట్ట: చూ, సజ్జె. 1.
బుంగనామము. దే. వి. నడుమఎడములేక తీర్చినతిరుమణి: చూ, బొట్టు. 1.
బుండ్రము. వా. వి. గుడ్లగూబ: చూ, సకినం పుఁబులుఁగు. [ము. 2. *.
బుకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-బక
బుకాయించే వా. స. క్రి: చూ, బనాయించే. 2
బుకాయింపు. వా. వి డమాయింపు.
బుక్క. దే వి రూ-బుకాక్క-బుకాక్కము చూ, సురము.
బుక్కసము. సం. వి. అ న కుక్కకూఁతి: చూ, స్వరము. 2.
బుక్కము. సం. వి. న్. న, అ. పుం 1. శ్రోత్రమునందు ప్రసిద్ధమైన మాంసము: చూ, శుక్తము. 2; 2 మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1.
బుకాక్క. దే. వి: చూ, రూ-బుక్క.
బుకాక్కపకీరు. వా. వి. 1: చూ, బీదవాఁడు: 2. ఒకానొకతురక.
బుకాక్కము. దే. వి. 1: చూ, రూ-బుక్క. స్వా. 3, ఆ. 84; 2. పుష్పొడి. చూ, సుమనోగజము. [యమ్మెడువాఁడు.
బుకాక్కవాఁడు. దే. వి. గందవొడిలోనగునవి
బుక్కింగుఆఫీసు. వా. వి. టికెక్కట్లుఅమ్మెడు చోటు. ["ఎకాక్కలబుక్కు."
బుక్కు. వా. వి. పాత్రము: చూ, సంపుటము.
బుగడ. దే. వి. ఆఁడుదానికొన చెవినగ. రూ-బొగడ: చూ, భూషణము. 2.
బుగబుగ. దే. వి. బుగులు కొనుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 2, ఆ. 78: చూ, హూహూ.
బుగులు. దే. వి: చూ, రూ-గుబులు.
బుగులుకొను. దే. అ. క్రి. 1. గుబాళించే. పర. 3, ఆ. 239: చూ, వలచే. 1; 2: చూ, వ్యాపించే. కాశీ. 6, ఆ. 240; 3: చూ, విజృంభించే. అచ్చ. యు, కాం. 280; 4. నీటిబొట్టులోనగునవి లోపలనుండిపైకు జై. 6, ఆ. 197: ఒడ్డగిలు-ఒడ్డగిల్లు; చిదుపు, చిప్పిలు-చిప్పిల్లు, నిగుడు-నివుడు, పిచ్చిలు-పిచ్చిల్లు.
బుగులుపుచ్చే. దే. ప్రే: చూ, బయలుపఱచే.
బుగులుపోవు. దే. అ. క్రి: చూ, బయలుపడు.
బుగులుబుగులు. దే. వి. క్రిక్కుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
బుగ్గ దే. వి: చూ, రూ-ప్రక్క. 1—2—3.
బుగ్గి. దే. వి. 1. బూడిద: చూ, భస్మము; 2. ధూళి: చూ, రేణువు. 1.
బుచ్చి. దే విణ. చిన్న: చూ, స్వల్పము
బుచ్చిగాఁడు. దే. విణ: చిన్నవాఁడు.
బుచ్చివాఱు. దే. అ. క్రి: చూ, విన్నవోవు.
బుజె దే. వి. 1 కుండలీకరణము: చూ, సున్న. 1; వై. వి. 2.=భుజ. రూ-బుజెము: చూ, స్కంధము. 1. [నము. 3.
బుజెపత్త్రి. వై. వి.=భుజపత్ర.*: చూ, లేఖ
బుజెపత్రి. వై. వి =—పై —
బుజెము. వై. వి.=భుజ: చూ, రూ-బుజె. 2.
బుజెముపుట్టువు. ద్వ. వి. రాచేవాఁడు. అచ్చ. బాల, కాం. 123: చూ, రాజే. 1.
బుజెముబుజెముకలుపుట. జా. కార్యమునకు సహాయమగుట, సవారిమోయువాఁడొకఁడె గుబుజెము మఱియొకఁడు దిగుబుజెము వేయక సరిగాపట్టుట. "ఎన్నిగతులఁజూచిన దమ రావెన్నునితో బుజెముబుజెము గలుపుటయే మేలు." (ధర్మజరాజనూయము)
బుజ్జిగము. దే. వి. 1. ఇచ్చేకము, ఉపలాలనము.

చూ, సముగసము 2, గాం. 2. ఇంకిృతిమిన గమైనది· చూ, సాంత్వము. 2.

బుజ్జగించు స. అ. క్రి. అనిృకొలిృకలాడు, ఇచ్చకములాడు, చేకొడవు, ప్రసాదించు లాలించు, బుజ్జగించుట (సం) — ఉప లాలించు

బుజ్జగింత. దే. వి. చూ, బుజ్జగము 1—2

బుజ్జగింపు దే. వి. —పై.—

బుజ్జగింపుమాట వా. వి. చూ, బుజ్జగింపుమాట

బుజ్జనము దే. వి· చూ, రూ-బుజ్జగము 1—2

బుజ్జా. వా. వి. బుస్త్రీగులగూడి వేయుపుల్ల

బుట్టలు దే. వి. రూ-బుట్ట— ముసుగు యందుగు ప్రసన్నముగా పొందు 5, ఆ 283 చూ, బుఱ్ఱాహూహా.

బుట్టుపు దే. వి. —పై.—

బుట్టు దే. వి. =పుట చూ, పు 1

బుట్టి. దే. వి.=—పై—పాండు 2, ఆ 17

బుట్టిక. దే. వి.=—పై.— [పదా. 5—36

బుట్రిప్పు వా. వి. చూ, బుంచట్రము రం,

బుడక వా. వి. రూ-బుడుక· చూ, స్నానము

బుడకోడి. ద్వ. వి. నీరుకోడి చూ, పుంజు.

బుడగ దే. వి. చూ, బుగ్గ

బుడబుడ దే. వి. నీళ్లలోనుండి వెడలుట, క్రిక్కుట, పొక్కుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము చూ, హుఱాహుఱా (నీళ్లలోనుండి వెడలుటను.—స్వా 4, ఆ 17, క్రిక్కుట కు.—భాగ. 3, స్కం. 702.)

బుడమ. దే. వి. 1. (సం) —గవాక్షి, కుటిల ఫల, గోతుంబ, గోపాలకర్కటి, గోపాలి, చిత్రి, మృగేర్వారుకు, తద్వా.—౦ కాదు బుడమము (సం).—తీవ్రగంధము; ౨. రాము బుడమము —(చూ, రామబుడమ.), బ. 2. బు డమువడ్లు: చూ, ధాన్యము.

బుడను. దే. వి: చూ, మొదలు. 4.

బుడిబిస్సు. దే. వి: చూ, బాలక్రీడ

బుడిగ. దే. వి 1. ఎద్దుమెడయొకపై పుట్టిన్దే: రూ-బుడిగ; 2 పిల్ల చూ, పాత్రము. 6.

బుడిగి దే విశే: చూ, మూ-బుడుగు.

బుడిగె వా వి చూ, మూ-బుడిగ. 1.

బుడిప దే వి రూ-బుడ్పి. 1 బొడప మాత్ర గుండలిముడి· చూ, ముడుత; 2 కమండ లము చూ, పాత్రము 6-713; 3 చూ, గొప్ప; 4. కొబ్బరిలోనున్న నీరు కనుపు చూ, బుడిపి. 1, 5. చూ, శిరోగ్రీవము

బుడిబుడిదీర్ఘములు వా వి బ గొంగగొంగయే ష్పులు (చ న్నిరర్కరులలోనానుకు.)

బుడిబుడి దే వి. 1 చూ, సంగ్రామము శశ 4, ఆ 65, కాశ 2· చూ, స్వల్పము.

బుడిబుడుక్కు వా వి చూ, బుడుబు డుక్కు.

బుడిసము దే. అ క్రి చూ, సంగ్రహించు. హ, వార 6, ఆ. 164

బుడుక. దే వి చూ, రూ-బుడక.

బుడుసు. దే. వి బ. చూ, ఫలక్యము. కాశీ. 7, ఆ 186

బుడుగు దే విశే పొట్టి చూ, హ్రస్వము.

బుడుత. దే వి. రూ-బుడుతడు 1 బిడ్డ: చూ, శిశువు; 2. బాలుడు. చూ, శిశువు; విశే. 3. పొట్టి: చూ, బుడుగు; 4· చూ, వామనుడు 2.

బుడుతడు. దే వి· చూ, రూ-బుడుత.1—2. (బాలునికి —హ, రా. 6, ఆ 130.)

బుడుతనెలతాల్పు. ద్వ. వి: చూ, శివుడు. ఆం. దేవ 6

బుడుబుడుక్కు. దే. వి. రూ-డ.బుడుక్కు. హుడుక్కు: చూ, ఢక్క.

బుడుబుడుక్కువాడు. దే వి చూ, సానలీడు.

బుడుబుడుక్కులవాడు. దే. వి.—పై.—

బుడుమ. దే. వి: చూ, రూ-బుడమ.

బుడ్డ దే.వి.1: చూ, పట్టువాఁపు; 2. నీరుకాయ: చూ, స్ఫోటము. 2.

బుడ్డకాయలు. వా. వి. వేరుసెనగకాయలు (రాయలసీమలో వాడుక.)

బుడ్డగొట్టు. వా స. క్రి: ఎద్దుపట్టు, పిడిగొట్టు

బుడ్డగించు దే. అ. క్రి: కోరాడు, కోరు

బుడ్డగింపు. దే. వి. బుడ్డగించుట.

బుడ్డపక్కి. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

బుడ్డపిడుఁదు. దే. వి. పశువులమేననంటికొని రక్తముపీల్చెడి జంతువిశేషము తన్నీ—౧ అంటారుపిడుఁజో,కొణుఁజో-కొణుఁదు-కొనుఁదు,గోమారి; ౨ చెక్కకొణుఁజో-చెక్కకొణుఁదురు-చెక్కపిడుఁజో, పిడుఁజో-పిడుఁదు-పిఱుఁదు; (సం).—బృహదస్మృక్మూర్తి; ౩ జెలగ-కెలగ, నల్లదొగుడు-నల్లదొవుడు. (సం).— అర్కసుస్స, ఉరగము, కారుండి, జలమక్షిక, జలసూచి, జలాటని, జలూకి-జలౌక — జలౌకస-జలౌకసము, ఝల-ఝూలి, పటాలుక, వేణివేధిని; ౪. ఏనుఁగుజెలగ. (సం) —గిరిక, దీర్ఘకోశిక, దుర్నామ; ("చూ, వేణివేధిని.")

బుడ్డబుడుసర. దే. వి. రూ- బుడ్డబూసర, కాఁచేర-కాఁజేర—కాసర. (సం).—కాళహర. *

బుడ్డబూసర. వా. వి.—పై.—

బుడ్డవాఁడు. దే. వి. అండవృద్ధిగలవాఁడు.

బుడ్డి దే. వి. చిన్నమూతిగల నిడుపాటి కాచపాత్రము.చూ,పాత్రము.6_౧౩; 2. కమండలము: చూ, పాత్రము. 6-౫౩.

బుడ్డిగ. దే. వి.—పై.—

బుడ్పి. దే. వి: చూ, రూ-బుడిపి.

బుత్త. వా. వి. ఆఁడుగుటి. సాం. మా. 19 చూ, భగము. 12.

బుత్తి. వై. వి.=భుక్తి.తిండి.నీలా. 1, ఆ. 118: చూ, సాపాటు.

బుదవారము. వై వి =బుధవాసర సౌమ్యవారము, పెద్దవారము· చూ, వారము. 2.

బుదుఁడు. వై. వి.=బుధ. 1· చూ, నెలచూలి; 2 పండితుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు; 3: చూ, వేలుపు.

బుద్ది వై. వి.=బుద్ధి. 1 మతి. అచ్చ.సుం, కాం. 12: చూ, హృల్లేఖము 2; అం. 2. చూ, మానసిక పూజాకుసుమములు.

బుద్దిమొకము వై వి. నక్క: చూ, సృగాలము.

బుద్గుఁడు. వై. వి.=బుద్ధ: చూ, బుద్ధుఁడు.

బుద్బుదము సం వి అ. పుం =బుబ్బుదము. 1 నీరుబుగ్గ చూ, స్ఫోటము. 2; 2 గర్భమునందలి అవయవ విశేషము

బుధవారము. సం. వి. అ. పుం =బుధవారము: చూ, బుదవారము.

బుధితము సం విణ. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2. [బుదుఁడు.

బుధుఁడు సం వి అ పుం.=బుగుఁడు: చూ,

బుద్ధము సం విణ చూ, బుధితము.

బుద్ధావతారము. అం: చూ, అవతారములు. (ప్రజలంపటులును వేదమార్గముఱను, నీతినివిడిచిరి. జపహింసల కలవాటుపడిరి. ఇదిచూచి సహింపలేక అహింసను బోధించుటకై దేవుఁడుబుద్ధుఁడై పుట్టెను. ఇదియే బుద్ధావతారము) (చూ, బుద్ధుఁడు.)

బుద్ధి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ.=బుద్ది· చూ, బుద్ది 1-2 (అంతఃకరణ వృత్తులు నాలుగింటిలోనొకటి. ఇది పండ, మేధ, చార్వి, గృహీతి, శ్రౌతి, చత్వరి అని ఆఱువిధములు)

బుద్ధిగుణములు. అం. శుశ్రూష, శ్రవణము, గ్రహణము, ధారణము, ఊహము, అపోహము, అర్థవిజ్ఞానము, తత్వజ్ఞానము. (8)

బుద్ధిపెడతలఁబట్టుట. జా. బుద్ధిచెడుట. "పెద్ద తనముఁబోయి బుద్ధిపెడతలఁబట్టెన్." శార 4, ఆ. 15; "ఉవిదలకు బుద్ధి పెడతలనుండుఁ గావ." పాండు. 3, ఆ. 81.

బుద్ధిమంతుఁడు. సం. విణ. (త్. ఈ. ల్). చూ, సహృదయుఁడు.

బుద్ధిహీనుఁడు. సం. విణ. అక్కుపక్కి.

బుద్ధుఁడు. సం. వి అ. పుం =బుద్ధుఁడు: అక్షచరణుఁడు, అద్వయవాది, అభిమానుఁడు, అర్కబంధువు, అర్హుఁడు, అసముఁడు, కనిష్ఠుఁడు, కరుణాకూర్చుఁడు, కారభూషణుఁడు, కులిశాసనుఁడు, కేవలి, ఖసముఁడు, గుణాకరుఁడు, గోపేశుఁడు, గౌతముఁడు, చైత్యుఁడు, జితారి, జినుఁడు, తథాగతుఁడు, తమోఘ్నుఁడు, తమోపహుఁడు, తాపి, త్రిమూర్తి, త్రిగుణుఁడు, తీర్థంకరుఁడు.– తీర్థకరుఁడు, దశబలుఁడు, దశభూమీశుఁడు, దశార్హుఁడు, ద్వాదశాక్షుఁడు, ధర్మకాయుఁడు, ధర్మచక్షుఁడు, ధర్మధాతువు, ధర్మరాజు, నగ్నుఁడు, పంచజ్ఞానుఁడు, బహుక్షముఁడు, భగవంతుఁడు, భగవానుఁడు, మహాబలుఁడు, మహాబోధి, మహాముని, మహాసుఖుఁడు, మాయాదేవీసుతుఁడు, మాయాసుతుఁడు, మారజిత్తు, ముని, మునీంద్రుఁడు, మైత్రీబలుఁడు, రాగశని, లోకజిత్తు, వజ్రి, వినాయకుఁడు, విశ్వబోధుఁడు, వీతరాగుఁడు, వ్యోమాభుఁడు, శంభువు, శాక్యముని, శాక్యసింహుఁడు, శాస్త, శౌద్ధోదని, శ్రీఘనుఁడు, శ్వేతకేతుఁడు, షడభిజ్ఞుఁడు, సంగుప్తుఁడు, సంబుద్ధుఁడు, సమంతభద్రుఁడు, సర్వజ్ఞుఁడు, సర్వదర్శి, సర్వార్థసిద్ధుఁడు, సాధువు, సుగతుఁడు, సునిశ్చితుఁడు, సుభాషితుఁడు: (చూ, సన్యాసి); తద్విశేషములు — బుద్ధభేదములు.— అనంతుఁడు, అవలోకితుఁడు, అసితాభ్రశేఖరుఁడు, అహీనుఁడు, ఆసీచదర్శి, కన్యారాముఁడు, కారండవ్యూహుఁడు, క్షీణకుఁడు, కుంభువు, కృపాద్వైతుఁడు, క్షపణకుఁడు, క్షపణుఁడు, ఖజిత్తు, ఖసర్పణుఁడు, గుణసాగరుఁడు, చక్రసంవరుఁడు, చింతామణి, జంఘలుఁడు, జటాధరుఁడు, జినుఁడు, పద్మపాణి, పోతలకప్రియుఁడు, బహురూపుఁడు, బౌద్ధుఁడు, భిన్నకుఁడు, మహాశ్రమణుఁడు, మహావీర్యుఁడు, లోకనాథుఁడు, లోకేశుఁడు, లోకేశ్వరుఁడు, వజ్రసూర్యుఁడు, వైనాయికుఁడు, సరోజి, సుఖావతీశ్వరుఁడు, సుధానర్షి, హాలాహలుఁడు మఱియును ౧. కబౌద్ధుఁడు; ౨. బౌద్ధమతస్థుఁడు.— క్షీణకుఁడు, క్షపణకుఁడు; ౩. బౌద్ధభిక్షుఁడు —చీవరి, ౪. బౌద్ధబ్రాహ్మణుఁడు.— చైత్యుఁడు; ౫ బుద్ధశక్తివిశేషము — కులిశాంకుశి, ఖడూరవాసిని, మహాశ్రీ, ౬. బుద్ధుని శిష్యులు.— ఏకచారణుఁడు, ఖడ్గుఁడు, ప్రత్యేకబుద్ధుఁడు, సుదంతుఁడు, స్వయంభువు; ౭ బుద్ధభిక్షుకశిష్యులు.— గోమి, చేలుకుఁడు, చైత్రుడు, మహాపాసకుఁడు, శ్రామణేరుఁడు; ౮. బుద్ధునితల్లి.— గౌరిపోత్రి, త్రిముఖ, రథాచన, మారాచి, వజ్రమూలిక, వజ్రవారాహి, వికట, ౯. పూర్వజైనవిశేషము.— అష్టారచక్రవంతుఁడు, కుమారుఁడు, ఖడ్గి, జ్ఞానదర్పణుఁడు– జ్ఞానదర్పుఁడు, దండి, ధయాంపతి, నీలుఁడు, నీలోత్పలి, పంచవీరుఁడు, పూర్వజినుఁడు, ప్రజ్ఞాకాయుఁడు, బాలవ్రతుఁడు, మంజుఘోషుఁడు, మంజుభద్రుఁడు, మంజుశ్రీ, మహారాజు, వజ్రధరుఁడు, వాగీశ్వరుఁడు, వాదిరాట్టు, విభూషణుఁడు, శార్దూలవాహనుఁడు. శిఖాధరుఁడు, సింహకేళి, స్థిరచక్రుఁడు: (చూ,

సన్యాసి.); 2: చూ, విద్వాంసుఁడు; విణ. 3. తెలియఁబడినవాఁడు.

బుధ్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. బ్రిధ్నము: చూ, వేరు. 1; 2. ఊఁడ: చూ, శిఫ. 1.

బుధ్నుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

బుబ్బుదము. వై. వి =బుద్బుద: చూ, బుద్బుదము. 1.

బుభుక్ష. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) అశనాయ, క్షుధ, క్షుత్తు, జిఘత్స, పిశాచిక (తె) —అంగడ, ఆఁకలి, ఆఁకొంట, గొద, పసి. తద్వి.—మిక్కిలి క్షుత్తు.—(తె)—అఱ్ఱాఁకలి.

బుభుక్షితుఁడు. సం. విణ. అశనాయితుఁడు, క్షుధితుఁడు, జిఘత్సువు (తె)—ఆకలైనవాఁడు, ఆఁకొన్నవాఁడు.

బుభుత్స. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) బోధగోవనిచ్ఛ: చూ, వాంఛ.

బుయ్యా. దే. వి: చూ, బుత్త.

బుయ్యారము. దే. వి: చూ, బంధనాలయము.

బురక. వా. విణ. చూ, వామనుఁడు. [డు 1.

బురకఁడు. వై. వి.=పుత్రిక. చూ, సూనుఁ

బురకా. వా. వి. గవుసెన. చూ, వస్త్రము.

బురజ. దే. వి. చిఱుగజ్జె. చూ, భూషణము. 2.

బురడా. వా. వి. చూ, రూ-బురుడా.

బురద. దే. వి: చూ, సుబ్బలి.

బురదికమ్మి. ద్వ. వి. గడపక్రిందికమ్మి.

బురదఁగొట్టు. వా. అ క్రి. బురదిలో దిక్కుకొను.

బురదపాము. దే. వి. నీరుకట్టె. చూ, సర్పము.

బురబుర. వా. వి. 1 రొంపపట్టుట. 2. పొంగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హుహూహూ. [లాడు. 2.

బురబురలాడు. వా. అ క్రి. చూ, బుసబుస

బురమా. వా. వి: చూ, పిడిసాన.

బురికి. వా. వి: చూ, వామనుఁడు.

బురక. దే. వి. 1. బిడ్డ: చూ, శిశువు; విణ. 2. పొట్టి: చూ, హ్రస్వము; 3: చూ, వామనుఁడు; 4. గుఱ్ఱముతలయందుండెడు సుడి.

బురుకఁడు. వై వి. 1.=పుత్రిక. బిడ్డ ఉ, రా. 6, ఆ. 139. చూ, శిశువు. (దేశ్యమని శ. ర); దే. వి 2. నేటకుక్క: చూ, కుక్కము; విణ. 3: చూ, వామనుఁడు

బురుజు. వా. వి. 1. గడి, కోటగోడయందుండెడుదిబ్బ: చూ, సదనము 1; 2: చూ, గజ్జియ

బురుడా దే వి. బొంకు: చూ, పలకము.

బురుడు. దే వి — వై.—

బురుముఁడు. సం వి అ పుం: చూ, మేరి.

బురుమా. దే. వి: చూ, రూ-బురమా.

బురుసా. దే వి. 1 పెఱ్ఱపట్టు చూ, సూత్రము 1, 2. పట్టు ఉ, రా 6, ఆ. 128. చూ, సూత్రము 1

బుసుసు వా వి కొండముక్కలరుంచె.

బుఱటమ్మ్రు దే వి. రూ-బుఱ్ఱమ్మ్రు-బుఱటకొమ్ము, చిమ్మనఁగోవి. చూ, శృంగము. 3.

బుఱ్ఱ. దే. వి. 1 చూ, జీనుఁగోవి; 2: చూ, పుఱియ; 3. కొబ్బరికాయ మొదలగువాని గుల్ల; 4 ఎండినసొరకాయ; 5. వీణెలోనగు వానికాయ; 6. పాములవాని నాగసరము: చూ, నాగసరము. 1, 7. తల: చూ, శిరము 1; 8. సొరకాయ కమండలువు బుఱ్ఱకాయ; 9. తాటిటెంక: చూ, డొక్క-బుఱ్ఱ, విణ. 10. పెద్ద: చూ, సుర. (3).

బుఱ్ఱఁడు. వా. వి. పిల్లవాఁడు. "బుఱ్ఱిబుఱ్ఱఁడుక ఫ". చూ, శిశువు.

బుఱ్ఱకత్తి ద్వ. వి. మోటకత్తి చూ, కత్తి. 2.

బుఱ్ఱకాయ. ద్వ. వి. 1: చూ, బుఱ్ఱ. క. కాహార. 4, ఆ. 42; 2: చూ, బుఱ్ఱ 7.

బుట్టకొమ్ము. దే. వి. చూ, రూ-బుఱటకొమ్ము.
బుట్టగుంజే. వా. వి. డొక్క-బుట్టలోనిగుంజే.
బుట్టటకొమ్ము. దే. వి: చూ, రూ-బుఱటకొమ్ము.
బుట్టజింక. దే. వి. బుట్టముక్కుగలజింక: చూ, హరిణము 1. [తలము. (2).)
బుట్టతలము. దే. వి. బుట్టయేతము: (చూ,
బుట్టకోనె. వా. వి. ఏలుదాఁటెదుపుట్టి చూ, హోడము. [చూ, సురఁటి.
బుట్టపిట్ట వా. వి. ఒకానొకపారావతము.
బుట్టబాడిస. ద్వ. వి. తొల్లుచెక్కడుబాడిస.
బుట్టముక్కు. దే.వి. పెద్దరంధ్రములుగలముక్కు: చూ, ముక్కు.
బుట్టముక్కువాఁడు. దే. విణ. డొల్లముక్కువాఁడు: చూ, వాఁడిముక్కువాఁడు
బుట్టి దే. వి. 1 తఱిపిఆవు: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు.); వా. 2. ఆఁడుపిల్ల "బుట్టిబుట్టెఁడు": చూ, స్త్రీ. (కుట్టిపంటిది)
బుట్టు దే. వి 1. పక్షియెగురుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; వా. 2. చీఁదుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. [చూ, భూషణము. 2
బులాకి. వా. వి రూ-బులాకు: చూ, అడ్డబాస
బులాకు. వా. వి.—పై— [8, ఆ. 213
బులియు దే. అ. క్రి: చూ, సుఖించు. కళా.
బులియుచేయుట. వా. ఉబ్బుచేయుట. "ముక్త కన్యలను పెండ్లియాడిబులియుచేన్న, క్రొత్త పెండ్లికొడుకు" (కళాపూర్ణోదయము)
బులుపు. దే. వి. 1. సుఖము. కళా. 8, ఆ 213: చూ, సంతోషము; 2. చూ, విలాసము. 2. ఆం, భా. ప్ర. 133; వా 3. మాల: చూ, విదర్భిక.
బుల్ల దే. వి. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము.
బుల్లి వా. వి. 1. పిల్ల: చూ, స్త్రీ; 2 కూఁతురు: చూ, సూన. 1; విణ. 3. చిన్న: చూ, స్వల్పము. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

బువి. పై. వి.=భూ: చూ, భూమి. 1.
బువ్వ. దే. వి. కూడు, అన్నము: చూ, సాదము(1).
బువ్వంబంతి. వా. వి. వివాహమునందు బంధువులయిన మగవారు ఆఁడువారు అందఱును ఒకటిగాఁగూర్చుండి వేఁడుక గాభుజించుట, వివాహ చతుర్థ బంధుజనసహభోజి: బువ్వము-హరిబువ్వము (చూ, సాపాటు.)
బువ్వకుడుపు. దే. వి. (చూ,) అన్నప్రాశనము.
బుషము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-బుసము.
బుస. దే. వి. 1. పాముయొక్క ఫూత్కారము: చూ, స్వరము. 2; 2: చూ, నిట్టూరుపు. వసు 1, ఆ. 75
బుసకొట్టు. దే. అ క్రి 1: చిల్లుమను; 2 చూ, నిట్టూరుచు, 3. (ఏనుఁగుతొండము తో) ఫూత్కారముచేయు య 1, ఆ 122; 4. (సింహము) ఫూత్కారము చేయు; 5. (పాము) బుస్సను; వా 6 మైమఱచి నిద్రించు (చూ, నిద్రించు); 7. గుఱువెట్టు- గుర్వెట్టు- గుఱ్ఱుపెట్టు; 8: బుసపెట్టు, బుసబుసలాడు, బుస్సుకొట్టు [ఆం. 102.
బుసకొట్టుపుట్టువు. దే వి: చూ, సర్పము. వేం,
బుసపెట్టు వా. అ. క్రి. చూ, బుసకొట్టు. 8.
బుసబుస. దే. వి. నీళ్లుపొంగుట లోనగువాని యందగుధ్వన్యనుకరణము. చూ, హూహూ.
బుసబుసలాడు. దే. అ. క్రి 1 చూ, బుసకొట్టు 8; వా. 2. రొంపచే ముక్కుగుండా చీమిడిలోనగునదిస్రవించు బురబుర లాడు.
బుసము. సం. వి. అ. న. రూ-బుషము. 1. పొల్లు, బుసి, బూగరి: చూ, ధాన్యము; 2. మీఁగడతీసిన పెరుఁగు: చూ, స్తన్యము; 3. చూ, కిదక; 4. పొల్లుకసవు: చూ, తృణము. 1.
బుసి సం వి. ఈ. స్త్రీ. పశ్చిమసముద్రము నడుమనుండెడు వరుణోద్యానవది: చూ,

ప్రోదిని (నది); దే. వి. (1) నివురు: చూ, భస్మము; (2) గడ్డిగలిగిన పొల్లుధాన్యము, బూగర. (సం) ఉమాకటము: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము); (3) ధాన్యముమీఁదిపొట్టు: చూ, శింబ; (4) ఇండ్లవాసములకుఁబట్టెడు బూసి: బూగర. (సం) —ఉమాకటము.

బుసిపోవు. దే. అ. క్రి. చెడు చూ, సమయు 3

బుసుకుజొన్న. ద్వ. వి. ఒకానొకజొన్న*: చూ, పస్యము 1.

బుస్సకొట్టు. వా. అ. క్రి. చూ, బుసకొట్టు 8

బుస్సు. వా. వి. బుసకొట్టుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము. అచ్చ యు, కాం. 149 చూ, హుూహూ.

బూ

బూఁజెము. వై. వి.=భూత: చూ, భూతము. 2

బూఁజు. దే. వి. 1. పూతిగంధము: చూ, వాసన; 2 ఎండసోఁకమిచే తడివస్తువులమీఁదఁ గలుగు కొంచెము మాసినతెలుపు: రూ-బూఁదు (సం).—పూతము

బూఁజుగులు. వా. వి. అయిరేని చూ, భాండము. 3. [దుపాలు

బూఁజుపట్టు దే. అ క్రి: బూఁగిచేఁజుచు, బూఁ

బూఁదిచేఁజుచు దే. అ. క్రి —పై —

బూఁదు దే. వి. చూ, రూ-బూఁజు. 2

బూఁదుపాలు. దే. అ. క్రి: చూ, బూఁజుపట్టు పాండు. 5, ఆ. 14; పాండు. 1, ఆ. 165

బూక. దే. విశ. 1 అబద్ధోక్తి చూ, శబ్దము. 2; 2 బూటకము: చూ, వితథము.

బూగర. దే వి 1: చూ, బుసి (2), 2: చూ, బుసి (3); 3. చూ, బుసి (4).

బూగరమండె. వా. వి. నూర్చినవరిరాశి.

బూచి. వై. వి =భూత: చూ, భూతము. 2.

బూచికన్నులకచ్చే. వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

బూచిగాఁడు. ద్వ. వి. బూచివలెనుండుటచే కుక్కకియ్యఁబడినపేరు: చూ, సివఁగి. 2.

బూచివాఁడు. ద్వ. వి: చూ, భూతము. 2.

బూచేలతేఁడు. ద్వ. వి: చూ, శివుఁడు

బూటకము. దే. వి. 1: చూ, బూక. 1; 2 చూ, బూక 2, 3: చూ, వంచనము. పు. 1, ఆ 148; 4: చూ, మాయము. 1. నీలా. 2, ఆ. 41.

బూటకీఁడు. దే. విశ. (బూటకము + ఈఁడు) రూ-బూటకుఁడు. 1: చూ, ప్రతిహారకుఁడు; 2: చూ, వంచకుఁడు.

బూటకుఁడు. దే.విశ —పై.—[చూ, భస్మము.

బూడిద. వై. వి. రూ-బూడిదె-బూద్ధ=భూతి:

బూడిదరంగు. వా. వి. చూ, ధూసరము 1.

బూడిదగుమ్మడి. వై వి: చూ, పెండ్లిగుమ్మడి*.

బూడిదపండు. ద్వ. వి చూ, విభూతిపండు. పాండు. 5, ఆ 14 [సుంకము 1.

బూడిదపన్ను. ద్వ. వి. శవముపైపన్ను: చూ,

బూడిదె. వై. వి.=భూతి. చూ, రూ-బూడిద.

బూడిదెలోహోమముచేసినట్టు. లో.—పై— "బూడిదెలోహోమమువలెఁ, బాడింటికినిడిన దీప పఙ్క్తియుఁబోలెన్." (కుచేలోపాఖ్యానము) (బూడిదెలోపోసిన పన్నీరు వంటిది)

బూద్ధ. వై. వి.=భూతి: చూ, రూ-బూడిద.

బూద్ధి. వై. వి.=—పై.—(వాడుక).

బూతనాదుఁడు వై. వి.=భూతనాథ. 1. చూ, బూచేలతేఁడు; 2: చూ, బూచిగాఁడు.

బూతపిల్లి. వై. వి. (బూతము + పిల్లి): చూ, పూతికము.

బూతము. వై. వి. 1 =భూత. య. 2, ఆ 80. చూ, భూతము. 2; 2 =భూత. (సం).—ప్రాణి, ఆత్మవీరుఁడు, చేతనము, భూతము.

బూతములసామి. వై. వి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

బూతాటము. దే. వి. (బూతు + ఆడుట) బూతులాడుట: చూ, శబ్దము. 2.
బూతి. వై. వి. 1.=భూతి: చూ, బూడిద; 2 =భుక్తి. తిండి: చూ, బుక్తి.
బూతు. దే. వి. 1 కుచ్చితపుతిట్టు: చూ, శాపము. 1; 2. కుచ్చితపుతిట్టుతిట్టువాఁడు; 3 అబద్ధోక్తి చూ, శబ్దము. 2; 4. బట్టువాఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు. 2
బూద. దే వి పాలకుండ. వసు. 4, ఆ. 20: చూ, భాండము. 3 [1, ఆ. 165.
బూది వై. వి =భూతి:చూ, బూడిద. పాండు.
బూదె వై వి.=భూత. 1. చతుర్దశితిథి: చూ, హరివాసరము; 2: చూ, శివరాత్రి.
బూబు వా. వి. తురక(స్త్రీ). చూ, (స్త్రీ).
బూమి. వై. వి =భూమి: చూ, భూమి 1
బూమియ. వై. వి. రూ-బూమె.=భూమికా. 1. కపటము. చూ, సూక్ష్మము. 2,2: చూ, వంచనము; 3: చూ, బూటకము; 4. మాఱువేషము: చూ, వేసము. 1; 5. అబద్ధోక్తి: చూ, శబ్దము 2.
బూమె వై. వి —పై.— (మాఱువేషము నకు — య 2, ఆ 58)
బూమెకత్తియ. వై. విణ బూమెలుకలది.రూ-బూమెకత్తె, బూమెలాఁడి. కా. 5, ఆ 316. చూ, (స్త్రీ).
బూమెకత్తె వై. విణ—పై —
బూమెలాఁడి వై. విణ —పై —
బూమెకాఁడు. ద్వ. విణ బూమెలుకలవాఁడు. బూమెలాఁడు.
బూమెలాఁడు ద్వ. విణ —పై.—
బూర. వై. వి. 1.=పూర. (రూ-బూరగ-బూరా-బూరుగ) కాహళమను వాద్యము. అచ్చ. యు, కాం. 226. చూ, వీణె, విణ. 2: చూ, స్థూలము. 2.
బూరఁడు. వై. విణ. విజృంభించినవాఁడు. పంచ. వేం. 1, ఆ. 704.
బూరకాఁడు. ద్వ. విణ. ఏనుఁగుకాలివాఁడు.
బూరకాలు. ద్వ. వి. ఏనుఁగుకాలు. ఉ, హరి. 2, ఆ. 122: చూ, హస్తి.
బూరగ. వై. వి. 1 నాగసరమునకు సుతియిచ్చెడువాద్యము: చూ, బూర. 1; 2 సుషిరవాద్యము, ఆహికము, తార: చూ. స్వరము 2.
బూరగడ్డి. ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.
బూరగొమ్ము. ద్వ. వి కొమ్ము, శృంగము. రామా. 8, ఆ 69. చూ, వీణె
బూరగొమ్ముతుపాకి. ద్వ. వి చూ, విష్ణువు 1. వేం. అం 2.
బూరట వై వి.ఉల్బణము. చూ, హెచ్చు. 2.
బూరటించు. వై. క్రి బూరటిల్లఁజేయు.
బూరటిలు. వై. అ. క్రి బూరటిల్లు. 1 =పూరణ పూర్ణమగు. చూ, సంపూర్ణమగు; 2 ఉబ్బు. చూ, రేచు.
బూరటిల్లు వై. అ క్రి —పై.—
బూరదిప్పకాయ. వా. వి: చూ, ధాన్యము.
బూరా. వై. వి.=పూర. చూ, రూ-బూర 1.
బూరనీసు. వా. వి రూ-బూర్నీసు. మెత్తని కంబళి. చూ, గల్లకము
బూరియ వై. వి.=పూరికా. రూ-బూరె. వై. 6, ఆ. 124. చూ, భక్ష్యము. (పూర్ణము అని గుంటూరుప్రాంతమున వాడుక)
బూరుగ వా. వి. 1. చూ, బూర. 1; 2 రూ-బూరుగు-బూరువు*. చూ, శాల్మలి.
బూరుగు. దే వి: చూ, రూ—బూరుగ. 2. *
బూరుగుకాయ. ద్వ. వి. కర్కటము: చూ, శాల్మలిశలాటువు.
బూరుగుదీవి. ద్వ. వి: చూ, ద్వీపములు.
బూరుగుబంక. దే. వి. అజమోద. చూ, శాల్మలీవేష్టము.
బూరువు. దే. వి: చూ, రూ—బూరుగ. 2.*

బూరె. వై. వి = పూరికా: చూ, రూ-బూరియ
బూరెలమూఁకుడు. వా. వి. రూ-బూర్లెమూఁకుడు. (బూరెలు వండెడి వెడల్పు పాత్రము): చూ, పాత్రము. 6; (కొన్ని దేశములయందీ శబ్దమునకు అపార్థము నుపపాదించుచున్నారు.)
బూర్నీసు వా. వి: చూ. రూ-బూరినీసు
బూర్లెమూఁకుడు. వా. వి: చూ, రూ-బూరెలమూఁకుడు
బూల. దే వి. 1. తాటిమ్రానిలోనిగొంటు (ఏకబీజదళ వృక్షజాతుల మ్రానులన్నియు నిట్టివే) (చూ, ఏక, ద్విబీజదళవృక్షములు); వా విశ 2 నిస్సారము: చూ, బెండు 2
బూలి. దే విశ. నిస్సారమైనది చూ, బెండు 2
బూసము. దే వి. చూ, ధాన్యము (ఇది చింత్యము)
బూసి. దే. వి 1 పాచట్టు-పాచోట్టు; వా [2: చూ, సాలపట్టు.

బృ

బృంద. సం. వి. ఆ స్త్రీ. తొళసి*: చూ, హరిప్రియ. 3 [చూ, సమూహము
బృందము సం. వి. అ. న -పిండము, పిండు
బృందారకుఁడు సం. వి. అ పుం. 1: చూ, వేలుపు; విశ. 2 చూ, మనోజ్ఞుఁడు; 3: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు 2. [చూ, వ్యాస్యము
బృందిష్టము. సం. విశ. మిక్కిలిమనోజ్ఞమైనది.
బృంహితము. సం. వి. అ. న. ఏనుఁగుయొక్క గీఁక: చూ, స్వరము. 2
బృసి. సం. వి ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-బ్రిషి-బుృషి-బుృసి. (బుృసి అని శ. ర.)
బృహచ్చరణబ్రాహ్మణులు అం: చూ, ద్రావిడులు. (సామవేదులు. ద్రాహ్యాయణ సూత్రముగలవారుకొందఱు).
బృహచ్ఛదము. సం. వి. అ. పుం. బలురక్కసి*: చూ, స్వర్ణక్షీరి. 2.
బృహతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. చూ, వాఁకుడు*; 2. ములక*. చూ, శిశుప్రు. 1; 3. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము; 4. విశ్వావసునివీణ: చూ, వీణె; విశ. 5. గొప్పది: చూ, సుర. (3), అం. 6 తొమ్మిది అక్షరముల పాదముగల ఛందస్సు: చూ, ఛందస్సులు; 7: చూ, తతవాద్యములు.
బృహతిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, బృహతి. 3.
బృహత్కుక్షి. సం విశ (ఇ): చూ, గొజ్జివాఁడు.
బృహత్తు. సం. విశ (త్. ఈ. త్) 1: చూ, బృహతి. 4; 2: చూ, పట్టవాఁపు.
బృహత్పాటలి. సం వి ఈ స్త్రీ ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము.
బృహత్ఫలుఁడు. సం. వి. ఉ. పుం పెద్దవరగోఁగు: చూ, పరిగోఁగు [బిడ్డపిడుఁడు.
బృహదస్పృక్మూర్తి సం వి ఈ. స్త్రీ. చూ,
బృహదారణ్యకము. అం చూ, ఉపనిషత్తులు.
బృహదేల. సం వి ఆ. స్త్రీ. పెద్దయేలకి*: చూ, పత్రిల.
బృహద్బీజము. సం వి అ. న. 1: చూ, పట్టవాఁపు, పుం 2. అంబాళము*. చూ, మామిడి. [వహ్ని. 1.
బృహద్భానువు సం. వి. ఉ. పుం. అగ్ని. చూ,
బృహన్నల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అర్జునునికి వేషాంతరమునందలి నామము: చూ, పాండవులు: (చూ, సుభద్రేశుఁడు.)
బృహన్నలము సం వి అ. పుం. పెద్దకిక్కసు*: చూ, హరితె (తృణము. 1.) [కాయ.
బృహన్మరీచము. సం. వి. అ. న: చూ, మిరెప
బృహస్పతి. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, సురాచార్యుఁడు; 2. గురుఁడు: చూ, రాహువు. 2.

బృహస్పతివారము. సం. వి. అ. పుం. 1. గురువారము: చూ, వారము. 2; అం. 2: చూ, వారములు [యజ్ఞము.

బృహస్పతిసవము. సం వి. అ. పుం: చూ,

బృహస్పతిస్మృతి. అం: చూ, స్మృతులు.

బె

బెంగ. దే. వి. 1 కూఁత. సా. 2, ఆ. 4. చూ, స్వరము. 2; 2. విరహవ్యథ: చూ, శోకము

బెండ. దే వి: ఎద్దునాలిక–ఎద్దునాలుక (సం)– కురస, కుశస్థలి, ఖరపత్రి, గోగ్రంథి, గోజిహ్వా, గోజిహ్విక, దార్వి–దార్విక, మండూకపర్ణి; పా 2 బహువిధాఁణ పుటకఫలము: చూ, గుంజాకాయలు. [1–2.

బెండగిల్లు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ–వెల్లగిల్లు

బెండు. దే. వి. 1 జీలుగు*: చూ, స్వర్ణపుష్పి; విణ 2 సారములేనిది హరి. పూ. 4, ఆ 154. కాయికము, చివుకు–చీకు, జేబ్బ, దాలిబ, పోరచి, బూల, బూలి, ముక్క (సం).—అసారము, నిస్సారము, ఫల్గువు.

బెండుమానిసి ద్వ వి: చూ, బక్క. 1.

బెండువడు. ద్వ. అ. క్రి ఎత్తుపడు; చూ. వలియు. 2.

బెండడి. వా. వి. 1. అడుసు: చూ, శాదము. 2; 2 కంకరి· చూ, లేపము.

బెంబేలు. వా వి. బెదరు: చూ, సాధ్వసము. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక)

బెంబేలుపడు. వా. అ. క్రి 1. బెదరు: చూ, సుక్కు. 6; 2. నిశ్చేష్టతనొందు. (ఉ॥ స॥ లలో వాడుక). [చూ, శబ్దించే

బెకబెకలాడు. దే. అ. క్రి. (కప్పలు) కూయు:

బెకబెకలు. వా. వి. బ. (కప్పల) కూఁత: చూ, శబ్దము. 2

బెక్కణ నై. వి.=పేంకణ: చూ, పెరవణ.

బెకొట్టు. దే. అ. క్రి. (బెంగ + కొట్టు) వాపోవు: చూ, శబ్దించే

బెగడు. దే. వి. 1. రూ–బెగ్గడు భయము: చూ, బెంబేలు; అ. క్రి 2. (రూ–బెగ్గడు–బెగడుపడు - బెగ్గడిలు - బెగ్గడిల్లు– బెగ్గిలు– బెగ్గిల్లు - బెగ్గలించే) భయపడు: చూ, బెంబేలుపడు 1.

బెగడుపడు. ద్వ. అ క్రి 1: చూ, రూ–బెగడు. 2; ప్రే. 2. బెగడుపఱుచే.

బెగద. వా. వి. భాగధేయము ఆం. పగా. చర 48: చూ, పిస్తు 1.

బెగ్గడిలు దే. అ క్రి రూ–బెగ్గడిల్లు: చూ, బెగడు 2. [ఆ 66.

బెగ్గడిల్లు. దే అ క్రి.—పై.—మార్క. 8,

బెగ్గడు. దే వి, అ. క్రి· చూ, రూ–బెగడు.

బెగ్గలము. నై. వి. 1.=విక్లబ· చూ, బెగడు. 1; 2 (సం) —విహ్వలత. మార్క. 1, ఆ 239.

బెగ్గలించే నై అ. క్రి =విహ్వల 1. భయపడు: చూ, బెగడు. 2; 2. పెలుకుఱు: చూ, విహ్వలించే. నిర్వ. 5, ఆ. 87.

బెగ్గలికము నై. వి =విక్లబ. చూ, బెగడు. 1. హరి. పూ. 9, ఆ. 43.

బెగ్గిలు. నై. అ. క్రి రూ–బెగ్గిల్లు. 1.=విహ్వల: చూ, బెగ్గలించే 1, 2: చూ, బెగ్గలించే. 2; 3. చింతించే చూ, సుక్కు 11; 4: చూ, సలించే; 5. చెదరు: చూ, వెల్లివిరియు. 1

బెగ్గిల్లుట. నై. వి: చూ, బెగడు. 1.

బెగ్గిల్లు. నై. అ. క్రి =· చూ, రూ–బెగ్గిలు. (చలించేటకు.— అచ్చ. బాల, కాం. 98.)

బెగ్గురము. నై. వి.=పుష్కర. సాం. తి. 11: చూ, సారసము. 2.

బెగ్గురు. నై. వి.=—పై.— [కాలుది. (పుంజో.)

బెగ్గోడి. వా. వి. ఒకానొకకోడి: చూ, సెల

బెజ్జము. దే. వి. తూఁటు: చూ, రంధ్రము. 1.

బెట్ట. దే. విణ. తీక్ష్ణము: చూ, వేండ్రము.

బెట్టించు. దే స. క్రి. (నిర్బంధమునుండి) మరలించు.

బెట్టిదము. దే. వి.(బెట్టు + ఇదము.) 1. ఉద్ధతి: చూ, హంకారము; 2. క్రౌర్యము: ప్రామిడి; వై.విణ. 3. కఠినము: చూ, బెడిదము.5; 4.=భీతిదమ్. ఘోరము: చూ, బెగడు. 1; 5. చూ, బెట్ట; 6. క్రూరము. భో. 6, ఆ 357: చూ, రౌరవము. 2; 7. దృఢము: చూ, స్థైర్యము. 1; 8: చూ, గట్టి. 4; బ. 9 నిష్ఠురోక్తి. చూ, ? ద్ధము. 2

బెట్టిదుఁడు. దే. విణ (బెట్టు + ఇదుఁడు) 1. పొగరుఁబోతు· చూ, హేరంబుఁడు. 2, 2. క్రూరుఁడు: చూ, వ్యాఘుఁడు. 2; 3. కఠినుఁడు చూ, వ్యాఘుఁడు. 2.

బెట్టిదురాలు. దే విణ. (బెట్టిద+ఆలు) బెట్టిదముగల ఆఁడుది· చూ, స్త్రీ.

బెట్టు. దే. వి. 1. అతిశయము· చూ, హెచ్చు. 2; 2. గౌరవము: చూ, సన్మానము; 3. గర్వము. ఉ, రా. 2, ఆ. 309: చూ, హంకారము; విణ. 4: చూ, బెట్టిదుఁడు. 1; క్రి విణ. 5. అత్యంతము: చూ, మఱిమఱి; 6. గట్టిగా; 7. దృఢముగా. హరి. పూ. 8, ఆ. 46.

బెట్టుసరి. వా. విణ. రూ-బెటుసరి. 1. ఘోషణ: చూ, శబ్దము. 2; 2: చూ, తెగనీలుగుట. 1; 3: చూ, తెగనీలుగుట. 2;4: చూ, బెట్టు. 1; 5. చెప్పినవిషయము సరిగా గమనింపకుండుట; 5. బింకము,తలబిరుసుతనము

బెటుసరి. వా. విణ.—పై.—

బెడఁకు. దే. వి. (రూ-బెడఁకు-బెళుఁకు) 1: చూ, తలఁగుడు; 2. చలనము: చూ, లోలము; 3. కులుకు: చూ, విలాసము. 2; అ. క్రి. (రూ-బెడఁకు-బెళుఁకు.) 4. తొలఁగు. వసు 4, ఆ. 50: చూ, విరియు. 3; 5: చూ, సలించు. కళా. 4, ఆ. 105; వా.6. కీలుతప్పు; 7.నరముతప్పినొప్పియెత్తు.

బెడఁగారు దే అ క్రి: చూ, రమ్యమగు. స్వా. 3, ఆ. 71.

బెడఁగు. దే. వి. 1. చూ, విలాసము 2 కళా. 3, ఆ. 33; 2: చూ, సౌందర్యము; విణ. 3. అధికము. వసు 5, ఆ. 5: చూ, హేరాళము; 4: చూ, హృద్యము; అ. క్రి. 5 చూ, బెడఁగారు.

బెడఁద. దే. వి. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2.చూ, విపత్తు. హరిశ్చ.3, ఆ.21; 3. అశుభము: చూ, హాని. 2; వా. 4: చూ, భారము. 1; 5. గండరగోళము చూ, గద్దు. 2.

బెడక. దే. వి. 1. ధాన్యముపోసినగోనె, బస్తా: చూ, సంచి; 2. ఉత్తగోనె: చూ, సంచి.

బెడద. దే. వి: చూ, భక్ష్యము.

బెడిగ. వా. వి. రూ-బేడిగ: చూ, సిస్తు. 1.

బెడిదము వై వి. రూ- బేడిదము =భీతిద. 1. భయంకరత్వము: చూ, . సాధ్వసము; 2 కఠినత్వము. చూ, బెడిదము. 5; విణ. 3 భయంకరము: చూ, సాధ్వసము;4. అధికము పగ. 3, ఆ 46: చూ, హేరాళము; 5. గట్టిది: విణ.—రూ-బేడిదము, కటికి, కరకసా, కర్కశ, గట్టి, గొట్టు, నిగ్గడి, బెట్టిదము, మొదుక, మొప్పియ-మొప్పె; వి.—కర్కసము, కడిఁది, కఱకుఁదనము, గొడ్డ, పెలుచు, బిరుసు-బిఱుసు, బెడిదము; వి, విణ —కఱకు, గడుసు, దురుసు; వి, క్రి —పెల్చ-పెలుచేన-పెల్చన; (సం) —విణ.—అచ్ఛిద్రము, అయోమయము. ఉత్పోషము, కంఖటము, కఠగము, కఠలము, కఠినము, కఠోరము, కఠోలము, కర్కరము,

కర్కశము, కీటకము, కూరము, గాటము, జఠరము, జరఠము, క, దృఢము, న, నిర్వాహము, నివాతము, నిషధము, నిష్ఠురము, నిస్సంధి, పరుషము, మూర్తము, మూర్తిమత్తు, వృత్తము; వి.—కంకణము, కార్కశ్యము, గఱగఱ, మూర్తి. (మిగతవానికి "చూ, వృత్తము.6_10."); 6. పరుషోక్తి: చూ, శబ్దము 2.

బెడిదుఁడు. వై. వి. 1: చూ, వెఱపరి. 1; 2.కఠినుఁడు' చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 3. కూరుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

బెడిదురాలు. ద్వ. విణ. (బెడిదము+ఆలు) చూ, బెట్టిదురాలు.

బెడియు. దే. అ. క్రి 1. బెసుకు, తప్పు: చూ, మిడివోవు; 2 బెసుకు: చూ, వైకల్యమగు

బెడిసికొట్టుట. వా. వి. 1. ఉగ్రదేవతలను క్రమవిరుద్ధముగా ఆరాధించినందున కలిగెడి హాని, 2. దేవతాదులు ఎదురుతిరుగుట.

బెడ్డ. వా. వి. రూ—బెడ్డు. మంటిగడ్డ: చూ, భూమి. 1.

బెడ్డు. వా. వి.—పై—

బెణఁకు. దే. వి, అ. క్రి' చూ, రూ-బెడఁకు.

బెణుఁకు. వా. వి, అ. క్రి —పై—

బెత్త. వై. వి: చూ, బెత్తిలి.

బెత్తము. వై. వి.=వేత్ర చూ, పేము.

బెత్తిక. వై. వి. లోష్టము, ఎండిలేచినమట్టిపెళ్ల: చూ, భూమి. 1.

బెత్తిలి వై. వి.=భిత్తి. తర్జని మొదలైన నాలుగువేళ్ల అడ్డకొలత ఉ, రా. 3, ఆ. 123. చూ, హస్తము.

బెత్తు. వై. వి. 1: చూ, బెత్తిక; 2.=వేత్ర: చూ, బెత్తము; దే. వి. 3.చూ, సన్మానము.

బెత్తెడు. వా. వి: చూ, బెత్తిలి.

బెదరించు. వా. స. క్రి: చూ, వెఱపించు.

బెదరింపు. దే. వి. బెదరించుట: చూ, సంకోచము 3. [2: చూ, బెగడు. 2..

బెదరు. దే. వి. 1: చూ, బెగడు. 1; అ. క్రి

బెదరుమోపుట. అం. చూ, భేదోపాయములు.

బెదరుపడు. ద్వ. అ క్రి: చూ, బెదరు. 2.

బెదరుపోతు దే విణ: చూ, వెఱపరి. 1—2

బెబ్బులి. ద్వ. వి. (పెద్ద+పులి) పెద్దపులి. చూ, శార్దూలము. [పత్రము. 4.

బెబ్బులుఁగు. వా. వి. పడ్లంగిపిట్ట: చూ, శత

బెబ్బె వా.అవ్య. లేదు. "నీకుబెబ్బె-నీఅబ్బకు బెబ్బె.": చూ, శూన్యము. 1.

బెరడు. వై. వి.=బర్బర. 1: రూ—బరడు, అంట, కడపసము-కడాసము—కళపసము-కళాసము, చేట్ట, చెక్క, తాఁట, తిత్తి, తొంట, తొక్క, తొక్కు, తొడప, తొడపసము, తొలక—తొలుక, తోడు, తోడుపట్ట, తోలు, తోలుక, నార, పట్ట, పీతోలు, పైపొర, పొప్పర; (సం) —అజినము—అజినము, అసృగ్ధర, అసృగ్వర, ఉక, ఐ, ఐక్యము, కటుచాతుర్జాతకము, కృత్తి, ఖల్లము, ఖల్లి, ఖేటము, చర్మము, చోచకము, చోచము, చోలకము, ఛల్లి, జామ, తనువు, త్వక్కు, త్వచము, పట్టము, శకలము. (మిగతవానికి "చూ, శకలము. 1—2"); తద్వి.—౧. ఎండిన అరఁటిపట్టను.—చోదుము; ౨.ఒలిచినుతిపోయుటకేర్పఱచినతోలునకు - తిత్తి. (సం).—కృతి, సుతి; ౩. చర్మఖండమునకు.-అట్ట;౪.చర్మములనమూహమునకు. (సం).—చార్మాణము; ౫. దేగలతోలుగంతకు -తోపారము- తోపారము;౬.దాల్చిత్వక్కునకు —కారపుఁజెక్క;౭.పచ్చిచర్మమునకు.—కరును; ౮. పట్టెడవలెకోసినతోలునకు._పట్టెడ;౯:పులితోలు.(సం).-ద్వీపము;౧౦:పొరాటు,పొరాటుచెక్క:(సం)—

త్వక్కు; ౧౧: పక్షిక్కతోలు, బరితోలు; ౧౨.మృగచర్మమునకు.—అట్ట,తిత్తి,తోలు; ౧౩. లవంగపుపట్టకు.(చూ,వరాంగకము.1.); ౧౪. వింటినారిదెబ్బ కాపాడెడు ఉడుము తోలునకు.(సం.)—గోధ; ౧౫.సన్నగాఁగోసిన తోలునకు.-వాఱు (మిగతవానికి"చూ, శకలము 1—2."); 2· చూ, రూ-బరడు 1; 3· చూ, రూ-బరడు. 3

బెరయు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, వ్యాపించు హరి. పూ 6, ఆ. 95; 2· చూ, సంఘటించు. భాగ. 2, ఆ 250, 3 చేరు, ల్లు భార. స్త్రీ 1, ఆ 73 చూ, సిద్ధించు, స. క్రి 3 పొందు. కళా. 3, ఆ. 105 చూ, సక్తమగు.

బెరసు. వై. విశ. 1.=పరుష. కూర్పిరము. నీలా 1, ఆ. 72 చూ, గారవము. 2; 2. ముతుక. నీలా 3, ఆ 49 చూ, స్థూలము. 4.

బెరికి దే వి. కొఱఁగ చూ, సొడ్డు. 1.

బెరుకు. దే. వి 1. ఠేగము: చూ, వేఱుపాలు. 1; 2. పరియోజనము చూ, వ్యాపారము.1.

బెతిక. దే. వి: చూ, బెడక. 1

బెలంచి. దే. వి: చూ, పక్షి (అపరి)

బెలము వై.వి 1 =బిల:చూ, రంధ్రము. 1; వా. 2 ఒకానొక ఎరవి "పేడబెలముపోసిన పొలముపండును.":చూ, కుప్కగోమయము (గోదావరీమండలమున వాడుక)

బెల్లయు. దే అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు

బెల్లము దే. వి. 1. గుడము: చూ, శర్కర. 1; వా. 2 మగగుటి: చూ, శిశ్నము (పిల్లల ముద్దునందుపయోగింతురు)

బెల్లి. దే. విశ. 1: చూ, వంచకము. కళా. 3, ఆ. 34; 2: చూ, వంచకుఁడు; 3. చూ, జెజ్జెరకత్తియ. [అ.క్రి 2:చూ, బుజ్జగించు

బెల్లించు. దే. స. క్రి 1· చూ, వచించు; వా. బెల్లించుకొను.—పై.—

బెల్లింపు. దే. వి. 1: చూ, వంచనము; 2. ఇచ్ఛ్వకము· చూ, బుజ్జగము. 1; విశ. 3: చూ, బుజ్జగము. 2.

బెల్లింపుమాట. వా వి 1. ఇష్టోక్తి· చూ, శబ్దము. 2; 2 చూ, బెల్లింపు. 2

బెసుకు. దే. అ. క్రి: చూ, బెడియు. 1—2.

బెస్త. దే. వి. బోయ చూ, మోపరి.

బెస్తవాఁడు దే వి.—పై.—

బెహారము. వై వి.=వ్యవహార. (రూ-బేహారము-బేహారము-బేరము-బేవరము). చూ, వర్తకము

బెహారి. వై. వి.=వ్యవహార. రూ-బేహారి-బేహారి. కళా 6, ఆ 97: చూ, సెట్టి 2.

బెళఁకు దే వి. 1. అధికప్రకాశ చూ, వెలుతురు. 1, 2. చూ, విలాసము. 2, 3 చూ, లోలము అని. 5, ఆ. 29, వా. 4. ఒకానొకవేగ చూ, శ్యేనము, అ. క్రి. 5 రూ-బెడఁకు: చూ, చలించు; 6. ఒగయు. పాండు. 4, ఆ. 3· చూ, రుద్దు; వా. 7. తళతళమని ప్రకాశించు రూ—బెరుఁకు: చూ, హావభావ.

గొళఁగు దే. వి. చూ, రూ-బెడఁగు.

బెళగువ్వ. దే. వి. (బెడద + గువ్వ) (పావ. 4, ఆ 58); కంపపులుఁగు—గంపపులుఁగు, గబ్బ, గబ్బులుఁగు, డబ్బ, గొళవ (సం).— అలజము, కుక్కుటకము, కుక్కుభము, కులాలము, జీవంజీవము, భాసంతము, లజ్జాభాసము; తద్వి — జలకుక్కుభమునకు —(సం).— గోథండీరము, జలకుక్కుభము. (చూ, శకుంతి.)

బెళవ. దే వి —పై —

బెళుకు. దే. వి, అ. క్రి: చూ, బెళకు. 1-2-3-4-5-6-7 (అధికప్రభకు —కళా. 1, ఆ. 135; తళతళమని ప్రకాశించుటకు — య. 5, ఆ. 65.)

బే

బే. వై. వి: చూ, రూ-అంబే. భో. 6,ఆ. 44.
బేటు. దే. వి. 1: చూ, బెత్తిక; (కొండ లో నగు వానియందలి చీలిక. (పేటు అని వాడుచున్నారు.)
బేగడ. దే వి. కాకిబంగారు చూ, శుభ్రము.1.
బేగరి వా. వి. గుఱ్ఱపువాడు: చూ, సాది. 1. (హాయము.)
బేగి. వా. క్రి. విశ. వేగముగా. "బేగిరమ్మ."
బేగిరావులు. వా. వి. బ. వేగముగావచ్చేవారు.
బేజేసూరు. వా. విశ. తొందరలేనిది.
బేజోరు వా. వి. అలయిక. శ్రమము.
బేడ. దే. వి. పరకరూపాయ,(రు 0—2—0).
బేడలు. దే. వి. బ కాయధాన్యములపప్పు చూ, పప్పు. 1.
బేడిక. వా. వి. భాగధేయము. చూ, సిస్తు 1.
బేడిగ. దే. వి.—పై.—
బేడిజేము దే. వి. టక్కు: చూ, వంచన.
బేడిదము వై. వి.=భీతిద: చూ, రూ-బెడిదము
బేడిమూడక. వా. వి అల్లరిమూడక. [ము. 1.
బేడిస. దే. వి. శఫరిఅనుమీను చూ, మత్స్య
బేడిసమీను. దే. వి.—పై.—
బేడీలు. వా. వి బ.సంకెళ్లు: చూ,శృంఖలము.3.
బేడౌలు.వా.వి.వికారరూపము,దుస్తులుధరింపమి
బేతాహతు. వా. విశ తాహతులేనిది. (తాహతు=గొప్ప.)
బేతాళము. సం. వి. అ. పుం. 1. పిశాచము: చూ, భూతము; 2. భూతావిష్టమృత శరీరము: చూ, శరీరము.
బేతాళుడు. సం. వి. అ పుం: యమకింకరుడు
బేది. దే. వి. చూ, పాచనము. 3.
బేపరవా. వా. విశ. లక్ష్యములేనిది.
బేబాచెయ్యి. వా. విశ.గొప్పసమర్థతకలవాడు.
బేబేబాహ్మణులు. అం.కన్యాకుబ్జులలోనొకరు. (సామవేదులు కొందఱు యజుర్వేదులొక కొందఱు): చూ, బాహ్మణులు.
బేమరమ్మతు. వా. విశ. మరమ్మతులేనిది.
బేకత్తె. వై. విశ. (బేరము + కత్తె) బేరమాడునది: చూ, స్త్రీ.
బేరకాడు. ద్వ.విశ: బేరమాడువాడు, అమాంతగాడు, చిల్లరబేరగాడు.
బేరజేము. దే. వి. 1. కుత్సితుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. ధూర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు 2; 3. కుత్సితపునడక; 4.కుత్సితురాలు: చూ, స్త్రీ; బ. 5. పరుషోక్తి: చూ, శబ్దము. 2.
బేరిమాడువాడు. ద్వ విశ. చూ, బేరకాడు
బేరము. సం. వి. అ. న. 1. ప్రతిమ చూ, హరిణి. 3; వై. వి. (1)=వ్యవహార: చూ, బేహారము. పాండు. 1, ఆ. 111; (2) వెలకు వస్తువునిచ్చికొలది నడుగుట.
బేరి. వై. వి. 1=వ్యవహార (బేరము + ఇ.) 1. చూ, వైశ్యుడు; 2=భేరీ. దుందుభి అచ్చ. యు, కాం 205: చూ, వీణె.
బేరీజు. వా. వి 1. రాబడిమొత్తము; 2. లెక్క వివరము.
బేరుండము. వై. వి.=భేరుండ.గజములదన్నుకొనిపోవు ఒకానొకపక్షి: చూ, శకుంతి (పక్షి.)
బేల. వై. విశ.=భేల. 1. మూఢురాలు, ముగ్ధ: చూ, స్త్రీ; 2. మూఢుడు. చూ,స్తబ్ధుడు.
బేలరి దే. విశ. (బేలు + అరి): చూ, వంచకుడు. భాగ. 3, స్కం. 381.
బేలాయఖు. వా. విశ. తగనిది, పనికిరానిది.
బేలు. దే. వి. 1: చూ, వంచన; వా. 2. జామీను; 2 ఇరువదిరీములకట్టు: చూ, పటపత్రము.
బేలుపడు. ద్వ. అ. క్రి. రూ-బేల్పడు. 1: చూ, మోసపోవు; ప్రే. 2. బేలుపఱచు.

బేలుపోవు. దే.అ. క్రి. 1: చూ, బేలుపడు; ప్రే. 2. బేలుపుచ్చు. [వంచించు.

బేలువెట్టు. దే. స. క్రి. మోసపుచ్చు: చూ,

బేవరము. వై. వి.=వ్యవహార: చూ, బెహారము.

బేవారసు. వా. విణ. నాథుఁడు లేనిది, హక్కుదారుఁడు లేనిది.

బేషు. వా. వి. (రూ-బేసు-భేషు) మంచిది.

బేసము. వై. వి.=పేశ. 1: చూ, పేసెము. భాగ. 8, స్కం. 450; 2.=వేష. కోలము: చూ, వేసము.

బేసరి. దే వి. 1. ఒకరకముముక్కెర: చూ, భూషణము 2; 2. అడ్డబాస: చూ, భూషణము. 2; 3 లలంతికావిశేషము: చూ, భూషణము. 2.

బేసి. వై వి.=విషమ (దేశ్యమని శ. ర.) సమముకానిది: చూ, విషమము (1-3-5 మొ)

బేసికంటి. దే. వి. (బేసి+కన్ను) విరూపాక్షుడు, ముక్కంటి. ము. 1, ఆ. 85: చూ, శివుఁడు.

బేసికంటిమామ ద్వ. వి: చూ, పర్వతము.

బేసికంటివేల్పు. దే. వి: చూ, బేసికంటి.

బేసికైదువుజోదు. ద్వ. వి. అసమశరుఁడు: చూ, మన్మథుఁడు.

బేస్తువారము. వా. వి: చూ, బృహస్పతివారము.

బేస్తు వా. వి. పేక, జూదములో నగువానియందలి కొద్దిగెలుపు. "బేస్తుకన్న తగ్గిన పుదేలు, "బేస్తుకన్న హెచ్చిన ఆట" (వాడుక)

బేహరము. వై. వి.=వ్యవహార: చూ, రూ-బెహారము. [బెహారి; 2: చూ, వైశ్యుఁడు.

బేహరి. వై వి.=వ్యవహార. 1: చూ, రూ-

బేహారము. వై. వి.=వ్యవహార: చూ, రూ-బెహారము. [చూ, రూ-బేహరి.

బేహారి. వై వి.=వ్యవహార. (బేహారము + ఇ):

బేహరికుఁడు. వై. వి.=వ్యావహారిక. వ్యాపారము తెలిసినవాఁడు.

బై

బైండు. వా. వి. పుస్తకమునకు అట్టకట్టుట.

బైకలు. వా. వి. బ: చూ, రూ-బయ్యంకలు.

బైజె దే. వి: చూ, రూ-బయిజె.

బైడాలము. దే. వి: చూ, రూ-బయిడాలము.

బైరవాసము. వై. వి =బహిర్వాస: చూ, రూ-బయిరవాసము. (బైరువాసముఅనికొండఱు)

బైరవుఁడు. వై. వి.=భైరవ: చూ, భైరవుఁడు.

బైరాగి. వై. వి.=విరాగి: చూ, రూ-బయిరాగి. బ్ర. 2, ఆ. 175.

బైరి. దే. వి: చూ, రూ-బయిరి.

బైలగు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-బయిలగు. ఉ, రా. 2, ఆ 137.

బైలు. వై. వి.=బహి. చూ, రూ-బయలు-బయిలు.

బైసణ. దే. వి: చూ, రూ-బయిసణ.

బైసి. వై. వి.=భవిష్య. 1. నియతి: చూ, సత్యము. 1, 2. గౌరవము, మర్యాద: చూ, సన్మానము; 3. భాగ్యము. పంచ. నా. 1, ఆ. 183: చూ, సంపద; 4. కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1

బైసికిలు. వా. వి: చూ, రూ-బయిసికిలు.

బైసుక. దే. వి: చూ, రూ-బయిసుక. రుక్మాం. 5, ఆ; ఉ, హరి. 3, ఆ. 124.

బొ

బొంకణము. వై. వి.=బోక్కణ: చూ, రూ-బొక్కణము.

బొంకప్ప. దే. వి. ఒకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1.

బొంకరి. దే. విణ. (బొంకు+అరి): చూ, బొంకులాఁడు.

బొంకి. దే. వి: చూ, రూ-బోఁకి.

బొంకించు. దే. స క్రి. 1. మోసపుచ్చు: చూ, వంచించు; ప్రే. 2. బొంకఁజేయు.

బొంకు. దే. వి. 1. కల్లమాట. హరి. పూ. 5, ఆ. 234: చూ, శబ్దము. 2; వి. 2. కల్ల: చూ, వితథము; స. క్రి. 3. అనృతమాడు: డబ్బు, బిజాగు, బొల్లు. [చూ, స్త్రీ

బొంకులాడి. దే. విశే. అసత్యములాడునది:

బొంకులాడు. దే. విశే అన్నెకాడు, కల్లరి-కల్లరీడు, జల్లికాడు, టక్కరి, బొంకరి. (సం).— అన్యాయవాది.

బొంగ. వా. వి. 1. జలప్రసరణ విశేషము. "చేనుగట్టంతయు బొంగలే"; 2 చిన్న మూతిగలకుండ: చూ, భాండము. 3.

బొంగరము. నై. వి =భ్రమరక. త్రిప్పుడుచుట్టి యాడెడువస్తువు: రూ-బంగరము-బొంగురము-బొమ్మరము. (సం).—గిరికము, భ్రమరకము. [భక్ష్యము.

బొంగరాలు. వా. వి. బ. (పొంగరాలు): చూ,

బొంగు. దే. వి. ఎండిన లావుబోలువెదురు. చూ, వెదురు

బొంగుగొంతుకవాడు. వా. వి. (సం) — అస్వరుడు, అసౌమ్యస్వరుడు.

బొంగురము. నై. వి.=భ్రమరక: చూ, రూ-బొంగరము.

బొంగువెదురు. ద్వ. వి. 1. చూ, బొంగు; 2. గాలిసోకున మ్రోగెడు బొంగువెదురు చూ, బొంగు

బొంకె. నై. వి =బంధ. (దేశ్యమని శ ర.) చూ, బోను. 1.

బొండకొయ్య. వా. వి.— పై —

బొండమ్రాను వా వి.— పై —

బొండము. దే. వి. పెచ్చుతోగూడిన టెంకాయ, కొబ్బరిబొండము: (రూ-బొండలము-బొండాము-బొండ్లము-బొండ్లాము — బొండ్లెము): చూ, స్కంధఫలము.

బొండలము. దే. వి.— పై.—

బొండాము. దే. వి: చూ, బొండము.

బొండిగ. దే. వి. తొడిమ: చూ, వృంతము. 1.

బొండు. వా. వి. 1. కంఠము: చూ, మెడ; దే. విశే. 2. పరిమండలము, గుండ్రమైనది: "బొండుగంటలు" : చూ. వర్తులము.

బొండుగ. దే. వి. కంఠనాళము. అచ్చ. యు, కాం. 136: రూ-బొండువ. (సం).— కృకము.

బొండుమల్లె. ద్వ. వి. గుండుమల్లె*: చూ,మల్లె.

బొండువ. దే. వి: చూ, రూ-బొండుగ.

బొండెము. దే. వి: చూ, తడుకు. 2.

బొండ్లము. దే. వి: చూ, రూ-బొండము.

బొండ్లాము దే. వి.— పై.—

బొండ్లెము. దే వి — పై.—

బొంత. నై. వి. 1 =కంథా: చూ, వస్త్రము; దే. విశే 2. పెద్ద చూ, నుర. (3)

బొంతకత్తియ. వా వి గిట్టని చూ, శంభలి.

బొంతకాకి. ద్వ. వి. మాలకాకి: చూ, వాయసము. [స్నుహి.

బొంతజెముడు. ద్వ. వి బొమ్మజెముడు* చూ,

బొంతరటి. దే. వి. పెద్దకాయల అరటి, మహేంద్రి*: చూ, రంభ. 2

బొంతలాయి దే. వి చూ, తురకలాయి.

బొంతు. దే. వి. 1 చోడి బొన్న గంటెలోనగువాని గింజెలయడుగున నుండెడి కురుచవంటి పొట్టు; వా. 2: చూ, బొందు. 4

బొంద. దే వి. 1: చూ, రంధ్రము. 1; 2. తాడులోనగువానిచిన్నచెట్టు; వా 3 తలనతికిన అరటిమ్రాను: బొందియ-బొందె. (దీనిదొప్పలువిస్తళ్ల కుపయోగించేను); విశే. 4: చూ, లంద.

బొందకోల. దే. వి. 1. సానకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; (ఇదెమల్లయుద్ధ సాధనాయుధము).

బొంతడము. ద్వ. వి. (బొంత + దడము): రూ-బొందళము, కవచము: చూ, వారవారణము.

బొందడీఁడు. ద్వ. వి: చూ, వర్మితుఁడు.

బొందపక్కి. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

బొందపువ్వు. ద్వ. వి. తాటిమోవ్రను పట్టియుం డెడు నూఁగుపూవు: చూ, సుమము.

బొందళము. ద్వ. వి. (బొంత + దలము): చూ, రూ-బొందడము. ఉ, రా. 4, ఆ. 222.

బొంది. దే. వి. 1. మేను: చూ, శరీరము; 2. ఎముకలగూఁడు: చూ, శల్యము. 1.

బొందియ. వా. వి. రూ-బొందె. 1. చూ, బొంద. 3; 2. అగఁటిఊఁచే: ఊఁచే, మూఁట [2. బొందిలీకులస్థుఁడు

బొందిలి. దే. వి. 1 ఒకానొకజాతి; వా.

బొందివేఁట. వా వి. కొఁజేలు మొదలగు గూళ్ల లోనుంచెడి పక్షులతో నాడెడు వేఁట.

బొందు. దే. వి. 1. చేరు. "పెండ్లి పత్రిధానపు బొందు" చూ, సూత్రము. 1;2. చొక్కా య ముడివేసెడు సన్నదారా; 3 పుష్ప సరము కళా. 4. ఆ 82: చూ, భూషణ ము 2; 4 వెన్నుదీయుటకు యోగ్యముగాని వరిలోనగునది: బొందు.

బొందుపోవు దే. అ క్రి. 1. వరిలోనగునది వెన్నుదీయ యోగ్యముగాకపోవు; వా. 2. సూత్రము తెగు.

బొందులోపుస్తెబొంగువంటిమగఁడు. లో. పుస్తెమా త్రముకట్టి నిరుద్యోగియై భార్యను ఆదరించే నిభర్త.

బొందె. వా. వి: చూ, రూ-బొందియ.

బొంపిరి. వా. వి. 1: చూ, హెచ్చు. 2; విశ. 2: చూ, సంపూర్ణము.

బొంపిరిపోవు. వా. అ.క్రి: చూ, బలకాయించు.

బొంబాయి. వా. వి. 1. ఒకానొకరాజధాని; 2. నీరువెలువరించుగొట్టము,కుళాయి-కుళ్ళా యి. (పైప్.)

బొంగయి. వా. వి: చూ, రూ-బొయ్యి.

బొక్క. వై. వి.=భూకమ్.[1] 1. బిలము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కన్నము: చూ, రంధ్రము. 1; 3. గొయ్యి: చూ, రంధ్రము. 1; 4. శవ మునుపూడ్చెడుగొయ్యి; దే. 5. నోరునిండిన పొడియగు తినుబండము. "వాఁడుఅడు కులు రెండు బొక్కలు బొక్కినాఁడు" (శ. ర.): బొక్కు.

బొక్కణము. వై. వి.=బోక్కాణ. విబూది సంచి: చూ, రూ-బొంకణము.

బొక్కనియ. వై. వి.=బోక్కాణ. రూ-బొ క్కెన. గుఱ్ఱమునకు ఉలవలు పెట్టెడు బొ క్కెన: (సం).--బోక్కరము-బోక్కా ణము. [సర్పము.

బొక్కబెరడు. ద్వ. వి. ఒకపాము: చూ,

బొక్కలాఁడు. ద్వ. వి. (బొక్కలు+ఆఁడు) 1. కన్నగాఁడు: చూ, హారకుఁడు. 1; 2 దొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1; 3: చూ, సర్పము; వా 4. ఎలుక: చూ, మూషికము.

బొక్కసము. దే. వి. 1: చూ, వంటసాల; 2 అర్థభారము. కాశీ. 5, ఆ. 67; అం. 3. చూ, సప్తాంగములు. (అంగము. 9.)

బొక్కి దే. వి. 1: తొస్సె, బోసి; 2. మాంస ములేనిది.

బొక్కిఅమ్మువాఁడు. వా వి: చూ, కుబ్జుఁడు.

బొక్కిస. దే. వి. 1. బట్టలపెట్టె, కరోటకము: చూ, సందుకా; 2: చూ, రూ-బొక్కిసా.

బొక్కిసా. దే. వి. 1.చిన్నమూట; వా.2: చూ, బొక్కెన. 4.

బొక్కు. దే.వి. 1. నిండిననోరు: చూ, బొక్క. 5; స. క్రి. 2. నోటినిండతిను; చూ, బొక్కులాడు.

బొక్కులాడు. దే. స. క్రి: చూ, బొక్కు. 2.

బొక్కెన. దే. వి. 1: చూ, నీరుపిప్పలి*; వై. వి. 2.=బోక్కాణ: చూ, బొక్కనియ; 3.=బోక్కాణ నీళ్లెత్తిపోసెడు తోలు

సంచి: (సం)—కరకపత్రిక; 4.=బోక్కాణ. రూ—బొక్కిస-బొక్కిసా. నీరుచేఁదెడి పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6—౨౫.

బొగడ. దే. వి 1: చూ, రూ-బుగడ; 2. మం చెపుగోడు శిఖరము; బ. 3 చూచుకము. కళా. 1, ఆ 131: చూ, స్తనము; 4. గం దపట్టెమీఁది గుబ్బ: గుబ్బ; 5. చెలువుకట్ట లోనగువానియందు నీళ్లుమాటివచ్చెడు బొంగ: చూ, బొంగ. [పెసు కాయ

బొగడము. వా. వి సొగటాల పాళిగదులు నడ

బొగడసరులు. వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

బొగిణి వా. వి: చూ, దబరా.

బొగ్గరము వా వి. ఉక్కుతోఁగూడినవేఁడిమి: చూ, వేండ్రము. (ఉత్తరసర్కారులలో వాఁడుక.)

బొగ్గు. దే ఃనల్ల, మసి, నిప్పు.(సం).—అంగారము-అంగారము, అగ్నిచిత్తు, అజ్ఝల, ఇంగాలము, ఉల్క, కాలిక--కాళిక-కాలికము, కాళి, కోకిలము. (చూ, వహ్ని. 1)

బొగ్గుగఱచేట. జా. (పూరిగఱచేటవంటిది) నీచదశకు వచ్చుట "వారు కట్టకడకు పిగ్గుఁబడి బొగ్గు గఱవకమానరు." (ధర్మజరాజనూయము.)

బొగ్గులకుప్ప. వా. వి. అంగార్య: చూ,వహ్ని.1.

బొచ్చె. దే. వి. 1. కుండలోనగువాని పెంకు చూ, పెంకు. 3; 2. తలపుర్రె: చూ, పించె; 3. ఒకచేఁప: చూ, మత్స్యము 1.

బొచ్చె. వా. వి. కేశము: చూ, వెండ్రుక.

బొచ్చెమెకము. ద్వా. వి: చూ, భల్లము. 2.

బొజేఁగు. వై. వి.=భుజంగ. అచ్చ. ఆర, కాం. 1: చూ, విటుఁడు.

బొజ్జే. దే. వి: చూ, పొట్ట. 1.

బొజ్జదేవర. వా. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

బొజ్జవాఁడు. దే. విణ: చూ, లంద.

బొటనవ్రేలికొన. అం: చూ, కళాస్థానములు.

బొటనవ్రేలు. దే. వి: చూ, పెద్దవ్రేలు. (రూ—బొట్టనవ్రేలు-బొటవ్రేలు—బొట్టవ్రేలు—పొటవ్రేలు-పొట్టవ్రేలు.)

బొటనవ్రేలు. దే. వి.—పై—

బొటవ్రేలు దే. వి—పై.— [యము.

బొటిమ దే. వి. మొటిమ: చూ, స్థూలోచ్చ

బొట్ట. దే.వి. వెదురుబద్దలగాదె: చూ, పంటసాల.

బొట్టడి దే. వి. దొర్లించెడునల్లఱాయి: చూ, రాయి.

బొట్టనగోలలు. దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

బొట్టనవ్రేలు. దే. వి. 1: చూ, రూ-బొటనవ్రేలు; అం. 2. చూ, కళలుండుస్థలములు.

బొట్టము దే. వి గోఁచి. చూ, లంగోటి.

బొట్టవ్రేలు. దే. వి చూ, రూ-బొటనవ్రేలు.

బొట్టి. వా. వి. బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠవాచకము: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు. 1.

బొట్టియ. వై. వి. 1.=పుత్రిక. రూ-బొట్టె. కొడుకు. అచ్చ. యు, కాం. 70: చూ, సూనుఁడు. 1; 2.=పుత్రిక రూ-బొట్టె. కూఁతురు. అచ్చ. యు, కాం. 486: చూ, సూన. 1; వా 3. బాలకుఁడు: చూ, శిశువు; దే. వి 4. బాణములోనగువాని చివర నేర్పఱచెడు తామరమొగ్గవంటి ములికి: బొట్టె, బొట్టెకోల. [బొట్టియ. 1.

బొట్టియఁడు. వై. వి.=పుత్రిక: చూ, రూ-

బొట్టియకోల. వా. వి. దుపుడక్కవాఁడు శకునము చెప్పునపుడు చేతితోఁబట్టుకొను చిన్న సన్నపుకఱ్ఱ.

బొట్టు. వై.వి 1.=పుండ్రమ్. పుండ్రము.తద్వి.—ం. చుక్కబొట్టునకు.—చుక్క,చుక్కబొట్టు, బొట్టు. (సం).— అపాంగము, కలాపకము, కశేరువు, చిత్రకము, చిత్రపత్రము, చిత్రము, తమాలపత్రము, తమా

ణము, తిలకము, నాభి, పుండ్రము, బిందువు, విశేషకము; ౨: (సం).—అంగులితోరణము; 3: అడ్డబొట్టు; ౪: కావలిబొట్టు, కావిరిబొట్టు, కావు; ౫: చోఁదు. (సం).—జాషము; ౬: చోరిక-చోటిక, పత్తిరిబొట్లు, ౭: చేరుచుక్క-చేర్చుక్క, చేఱుచుక్క, చుక్క-చేఱు, పాపటచేఱు, పాపటబొట్టు (సం).- పత్రపాశ్య,లలాటిక; ౮: తిరుచూర్ణము, తిరుమణి, తిరుమన్ను: ౯: తిరునామము, పంగనామము; ౧౦. నిలువు బొట్టు, పురియ బొట్టు. (సం) - ఊర్ధ్వపుండ్రము; ౧౧: (సం).—పటలము, పట్టెవర్ధనము; ౧౨. నీటిబొట్టునకు.—(చూ, "బొట్టు. 6"); (మిగతవానికి "చూ, విశేషకము. 1"); 2: చూ, తాళిబొట్టు. 1; 3 చూ, తాళిబొట్టు 2; 4. అనుస్వారము: చూ, సున్న 1; 5: చూ, గాజే 1; 6 నీటిబొట్టు, చుక్క. (బ) తొంగిల్లు (సం) —కకణము, జలబిందువు, దృప్సము; 7 =ఫట్టు విపరీతానుబంధము, ఫట్టు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు; వా. 8 ఒక కాని (రు 0-0-3) (రాయలసీమలో వాడుక), 9. నేయి నూనెలోనగు వాని పడ్డవ యందుపయోగించెడిమాట "నేతిబొట్టు, నూనెబొట్టు" మొ; 10. (పాయింటు) బిందువు; 11. మద్యము. "ఇదిపీఁడుతాగిన బొట్టుమహిమయే": చూ, సుర. 2; 12: పచ్చబొట్టు (అంటిపిడనిది.)

బొట్టుగు. వై. వి. రూ-బొట్టువు*. చూ, నువ్వు (నువ్వులు)

బొట్టుదారము. ద్వ. వి. బొట్టునగుచ్చెడు మంగళసూత్రము: చూ, భూషణము. 2.

బొట్టుపెట్టె వా. వి ఆఁడువారు కుంకుమాదుల నుంచుకొనెడు చిన్నపెట్టె: చూ, సంచుకా.

బొట్టువు. వై. వి: చూ, రూ-బొట్టుగు*.

బొట్టె: చూ, రూ-బొట్టియ.

బొట్టెఁడు. వై. వి.=పుత్త్రి. బాలుఁడు. అచ్చ. బాల, కాం. 201: చూ, శిశువు.

బొట్టెకోల. దే. వి: చూ, బొట్టియ. 4. కళా. 7, ఆ. 129.

బొడబొడ. దే. వి. 1. కాఱుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. మోగుయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బొడాబొడి. వా. విణ. వెల్లడియైనట్టి. "బొడాబొడిమాటలు": చూ, రూ-బొళాబొళి.

బొడిగ వై. వి.=పృథుక: చూ, బొట్టెఁడు.

బొడిప. దే. వి: చూ, బుడిపి. 1.

బొడిమ. దే. వి. పొనకొళ్ళబిరడ.

బొడియ. దే వి. రెండుసిద్దెలకు వేసెడుపెన.

బొడ్డ. దే. వి అత్తి*: చూ, మేడి.

బొడ్డనబావి. ద్వ. వి. నడుమ పిల్లనూయిగల కోనేఱు. ప్రభా. 1, ఆ 65: చూ, సరస్సు. 1. [రూ-బోడసరము.

బొడ్డసరము. దే వి పైరులో మొలచు మొక్క*:

బొడ్డు. దే వి 1. (లక్ష్మీ. 5, ఆ. 63): పొక్కిలి (సం) — ఉదానము, గుల్మము, గుంటకూపి, తుందికరము, న, నాభి. లద్వి — ఉబుకుడు బొడ్డు, తోఁడబొడ్డు. (సం) — తుండి-తుంది; అం. 2 చూ, కళాస్థానములు. [వాయువు.

బొడ్డుగాలి. వా. వి. సమానవాయువు: చూ,

బొడ్డుజెవిక ద్వ. వి. చుట్టు కొల్లాగము నడిమి సోనడి. చూ, సదనము. 1. [అమల.

బొడ్డుకాఁడ. దే. వి: బొడ్డుపుడక. (సం).—

బొడ్డుపుడక దే. వి.—పై.—

బొడ్డుటాయి. వా. వి. కోటగుమ్మమునడుము టాయి: చూ, రాయి.

బొడ్డువాఁడు. వా. వి. గొందుఁడు, తుండిభుఁడు-తుండిభుఁడు-తుందిలుఁడు. [సిద్దిను.

బొఱిగ. దే వి. సరకుతోనున్న చేతిసిద్దె: చూ,

బొంణిగలు. దే వి బ 1 పొట్టువీడి బ్రిద్దలుకాని కాయధాన్యము' చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము); 2. బొంతువీడనిజొన్నలోనగునవి; 3' చూ, భక్ష్యము

బొత్త. దే వి. 1. తామ్రాది పాత్రములబొంక: చూ, బొండ.1, వా. 2. దండుగ: చూ, నేగి. 4; 3. నిలవనేమ్మలోని తఱుగు (తక్కువ.)

బొత్తాము. వా వి బొత్తాను, గుండీ. (బటన్ను) తద్వి.—పిన్నును.

బొత్తాను. వా వ —పై.—

బొత్తి. వా. వి: చూ, పార. 6

బొత్తిగ. వై. ద్రి. క్రి. విశ. మొదలంటు: చూ, పడారిము

బొత్తు వా. వి బాలతాళము.

బొత్నోసాంతోబాహ్మ్రణులు అం. చూ, సాంతోబాహ్మణులు (చూ, ఉత్కలులు.)

బొది దే వి. ముడవ చూ, తృణము. 1.

బొన. దే. వి. 1. ఓడలు చేసెడు నోటు: చూ, స్థానము. 1; వా. 2' చూ, పాదు. 1; 3. బొటియ చూ, రంధ్రము.1.

బొద్ది దే వి 1: చూ, శ్యామము. 7 *; వై వి 2.=గృధ్ర పెద్దది చూ, సుర. (3)

బొద్దికూర. వా. వి: చూ, బొద్ది 1. *

బొద్దీక దే. వి: చూ, బండెపురుగు.

బొద్దీగ. వా. వి.—పై.—

బొద్దు. దే.వి. 1.గోడలోనగువానియందలిఅంచు తద్వి —ం గోడబొద్దునకు.—అడఁగుబొద్దు, బొద్దు, మొలతాడు; ౨. పేముబొద్దునకు —కమ్మి, బొద్దు; 2:చూ, గడ్డిబొద్దు;బ. 3 హస్తాభరణము: చూ, భూషణము. 2.

బొద్దుకీటు. వా.వి. పునాదిగోడపైపెట్టెడుకీటు.

బొనము. దే. వి. మెఱుఁగు.

బొప్పఁడు. దే. విశ: చూ, బేల. 2.

బొప్పటము. వా.విశ. లేకుండఁగచేయుట. "నీకు బొప్పటముఅయినదా?": చూ, శూన్యము.

బొప్పాయి. వా.వి.రూ-బొబ్బాయి*: చూ, వృక్షము.(దీనిపండుతినిన స్త్రీలకుపాలుపడును. కడుపులోని ఒల్లలు కరుగును. మూలశంక లుతగ్గును.)

బొప్పి. దే. వి. కంతి, కదుము, గనుపు, గాదము, గ్రీవ, పుంగుడు—పుర్రంగుడు, బుడిపి. బుక్కి (సం) —గ్రంథి.

బొబ్బ. దే. వి. 1 పెద్దఅఱపు: చూ, స్వరము. 2; 2. పొక్కు చూ, వర్ణము, 3. సింహనాదము. చూ, స్వరము. 2; వా 4 తాగెడునీరు: చూ, సలిలము. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.) [పంకము. 3.

బొబ్బము వా. వి. రూ-బొబ్బాము' చూ,

బొబ్బమొకము ద్వ. వి: చూ, సింహము.

బొబ్బర. వై. వి—బబ్బర. 1' చూ, బడు 1, 2: చూ, పెండు; 3. అలచేండలను సస్యము' చూ, సస్యము. 1.

బొబ్బరబాహ్మణులు. అం చూ, కర్ణాటకులు.

బొబ్బరలు. వై. వి బ' చూ, ధాన్యము. (చూ, రాజమాషము)

బొబ్బరించు. దే. అ క్రి. బొబ్బవేయు.

బొబ్బరింత. దే వి. బొబ్బరింపు: చూ, స్వరము. 2.

బొబ్బరింపు. వా. వి.— పై.—

బొబ్బలగొట్టు. వా వి: చూ, బీదవాఁడు.

బొబ్బలి వై. వి.=బర్బుర. అజభక్షము, కఫాంతకము*. చూ, విట్ఖదిరము

బొబ్బాటము. దే వి: చూ, బొబ్బరింత.

బొబ్బాము. వా. వి: చూ, రూ-బొబ్బము.

బొబ్బాయి. వా. వి: చూ, రూ-బొప్పాయి *.

బొబ్బెట్టు. వా. వి: చూ, బొబ్బరింత.

బొము. వై. వి.=భ్రూ: చూ, రూ-బొమ్మ. (ప్రతిమకు.—విక్ర. 7, ఆ. 72.)

బొమముడి. దే. వి. రూ—బొమ్మముడి: చూ, భ్రుకుటి.

-బోమముడిపాటు. ద్వ. వి: (సం).—ఆకారము, ఇంగము, ఇంగితము.

బోమిక. దే. వి ఎముక: చూ, శల్యము. 1.

బోమికలగోడ. వా వి: (సం) —ఏడుకము—ఏనెహాకము.

బోమికము. దే. వి (రూ—బోమిడికము-బోమిడీకము-బొమ్మికము - బొమ్మిడికము-బొమ్మిడీకము) కిరీటము: చూ, సీసకము. (1)

బోమిడికము. దే వి.—పై.—

బోమిడీకము. దే. వి.—పై —

బొమ్మ. వై. వి రూ-బొమ్మ 1=బ్రహ్మ. చూ, బ్రహ్మ 1; 2 —నొసలు కనుబొమ చూ, భ్రూవు (దేశ్యమని శ ర); 3 ప్రతిమ: చూ, హరిశి. 3; 4 ఓరుదచిహ్నము. చూ, లక్షణము. 1; 5 అవమానచిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; విశే. 6 చూ, స్వల్పము

బొమ్మంచే. ద్వ. వి. 1 ఎఱుపు: చూ, వర్ణము 6; 2. ఎఱ్ఱగంగుబట్ట, ఎఱ్ఱఅంచేబట్ట (అని కొందఱు) చూ, వస్త్రము; విశే. 3. ఎఱ్ఱ నిది.ఉ, రా. 7, ఆ. 44. చూ, వర్ణము. 6.

బొమ్మడు. వై. వి.=బ్రాహ్మణ పాండు 3, ఆ. 80: చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1

బొమ్మచీర. వా వి. పొత్తి చూ, వస్త్రము.

బొమ్మచోరి. వై.వి.=బ్రహ్మచారి (రూ—బొమ్మసారి—బొమ్మాసారి-బమ్మచోరి-బమ్మాచోరి—బమ్మసారి—బమ్మాసారి): చూ, వటువు

బొమ్మచేక్క. వై. వి. అభిజిన్నక్షత్రము, కానరానిచేక్క. చూ, రిక్క.

బొమ్మజెముడు. వై. వి. సింహుండము*: చూ, స్నుహి. [ము. 1.

బొమ్మడాయ. దే. వి. మద్గురము: చూ, మత్స్య

బొమ్మ పెండ్లిండ్లు. దే. వి. బ: చూ, బాలికాక్రీడ.

బొమ్మ పెట్టుట. జా. వెక్కిరించుట. " దేవతా నటే। మణులకు బొమ్మ పెట్టు క్రియ మర్దల తాళనినాద పద్ధతిన్ " (రామాభ్యుదయము.)

బొమ్మముడి. దే. వి చూ, రూ—బోమముడి.

బొమ్మమేడి. దే వి. కాకోదుంబరిక*: చూ, వెఱ్ఱిమేడి.

బొమ్మర. వై. వి.=భ్రమ. 1. రూ—బమెర—బొమ్మఱ చూ, భ్రాంతి 1; 2: చూ, భ్రాంతి 2.

బొమ్మరక్కసి. వై. వి =బ్రహ్మరక్షస్. (రూ—బొమ్మరాకాసి—బమ్మరక్కసి). 1: చూ, బ్రహ్మరాక్షసి: చూ, రాక్షసుడు. 1; 2 బ్రహ్మరాక్షసుడు: చూ, రాక్షసుడు 1.

బొమ్మరము వై. వి =భ్రమరక: చూ, రూ—బొంగరము.

బొమ్మరములు వై వి బ చూ, బాలక్రీడ.

బొమ్మరవోవు. ద్వ. అ. క్రి చూ, బమ్మరించు.

బొమ్మరాకాసి. వై. వి.=: చూ, రూ-బొమ్మరక్కసి.

బొమ్మరిక్క. వై. వి: చూ, బొమ్మచేక్క.

బొమ్మరిల్లు. దే. వి. (బొమ్మ + ఇల్లు) బాలికలాడుకొనెడు బొమ్మల చిన్నయిల్లు: చూ, ఎడనగు. 1. [చూ, రాయి.

బొమ్మలరాయి. దే. వి. తెల్లనిచిన్నరాయి:

బొమ్మలాట. నా. వి 1 పాంచాలికేళి; 2. (తోలుబొమ్మల) ఆట.

బొమ్మసారి. వై. వి. 1: చూ, రూ-బొమ్మచోరి; వా. వి. 2. బొమ్మలతగవు.

బొమ్మసారె. వై. వి.—పై —

బొమ్మాసారి. వై. వి.—పై.—

బొమ్మికము. దే. వి: చూ, రూ-బోమిడికము.

బొమ్మిడికము. దే. వి.—పై —

బొమ్మిడీకము. దే. వి.—పై —

బొమ్మెర వై. వి.=భ్రమ.(రూ-బమ్మెర-బమ్మరి—బొమ్మర-బ్రాంతి): చూ, రూ-బొమ్మర.

బొయ్యి. వా. వి. రూ-బొంయి. కుక్క-కూఁత, బుక్కనము: చూ, స్వరము. 2. ముద్గరము.

బొరిగ. వా. వి. రూ-బొరిగె. గుద్దలి: చూ,

బొరిగె. దే. వి —పై.—

బొరియ. దే. వి· చూ,రూ-బొఱియ. (శు.పా.)

బొరిలింగకాయ. వా. వి చూ, భత్యము

బొరుగులు. దే. వి. బ: రూ-బొరువులు-బోరులు. (సం).— ధానః చూ, సాదము. (1)

బొరువులు. దే. వి. బ.—పై.—

బొఱుసు. దే. వి. 1. కణితి. రాజ. 3, ఆ. 71 చూ, దిదుప్రు; 2. మంగలము: చూ, పా త్రిము.6-౯౧, వా 3 గుత్తి· చూ,సీలమండ; 4. తాఁబేటి వీఁపుచిప్ప: చూ, చిప్ప. (సం) — కటాహము; 5: చూ, దండ. 4

బొఱియ. దే వి. (రూ-బొరియ-బొజ్జియ-బొజ్జె.) కలుఁగు. అచ్చ. యు, కాం. 418. చూ, రంధ్రిము. 1; 2 గొయ్యి: చూ, రంధ్రిము. 1; 3. పర్వతబిలము.అచ్చ. కిష్కింకాం 26: చూ, రంధ్రిము. 1, 4 లోపల నీరింకిపోయి యెండిన నారికడపు బొండెము. (చూ, కురిడి-కురిడీ-కుర్డి)

బొఱియమొలి. దే వి: చూ, పుట్టమొలు. అచ్చ. అ, కాం 117.

బొజ్జ. దే. వి. 1. బొజ్జెకడుపు నీలా 2, ఆ 66: చూ, భూ్రిణము. 1; 2 కడుపు: చూ, భూ్రిణము. 1.

బొజ్జజిట్ట. దే. వి: చూ, పక్షి.

బొజ్జవాఁడు. దే. వి: చూ, బొజ్జెవాఁడు.

బొజ్జియ. దే. వి: చూ, రూ-బొఱియ.

బొజ్జె. దే. వి.—పై.—

బొల్లఁడు. దే. వి. బొల్లిగుఱ్ఱము. వైజ. 1, ఆ 69: చూ, హయము.

బొల్లి: దే. వి. 1. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 2. తెల్లనివాఁడు; వా. 3. సోబ: చూ, శోఫ. 1.

బొల్లికోడి. ద్వ. వి: చూ, నీరుకోడి.

బొల్లిగద్ద. ద్వ. వి రూ-బొల్లిగ్రద్ద. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు

బొల్లిగ్రిద్ద. ద్వ. వి.—పై.—

బొల్లినెమ్మిగమపిట్ట. ద్వ.వి.—పై.— [ము.

బొల్లిపూస. దే. వి. ఇంద్రిపల్లి*. చూ, సుపూరక

బొల్లిబూసర వా. వి. (సం)— అర్ధచంద్రిక, కర్ణస్ఫోట, కోపలత, చంద్రిక, చిత్రిపర్ణి, త్రిపుట *.

బొల్లిమోరమెకము. ద్వ. వి·చూ, వెలుఁగుబంటి.

బొల్లు దే. వి. 1 అసత్యము: చూ, వితథము; అ. కి 2: చూ, బొంకు. 3.

బొల్లులమారి. వా. వి చూ, ముఖరుఁడు.

బొసబొస. దే. వి. వెడలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము ఉ, రా. 4, ఆ. 291: చూ, హూహూ. [తోలు.

బొసిక. దే. వి. టెంకాయ మొదలగు వానిపై

బొసుక. దే. విశ. 1. బలిసినవాఁడు. జై. 8, ఆ. 98. చూ, లావరి; 2: చూ, బొజ్జవాఁడు; విశ. 3. బలిసినది.జై. 8, ఆ. 98: చూ, స్థవిష్ఠము.

బొసుకు. వా. వి: చూ, సిగ్గు

బొళాబొళి. వా. వి: చూ, రూ-బొళాబొళి.

బొళుకు. దే. వి. క్రిక్కుట లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము. రూ-బొళుక్కు-బొళుకుబొళుకు: చూ, హూహూ.

బొళుకుబొళుకు. దే. వి.—పై.— రామా. 7, ఆ. 115.

బొళుక్కు. దే. వి.—పై.—

బొళ్ళ. వై. వి. 1.=పటోలికా*: చూ, రూ-పొట్ల; వా. విశ. 2. ఉత్తది: చూ, శూన్యము. 1; 3: చూ, బోలు.

బొళ్ళపాయ. వా. వి. కల్లుదాగ్రిగెడు తొటాకు లోనగువానిపాయ: ఎడ్డగిజేడి. (చూ, పాత్రిము. 6-౮.)

బో

బోఁకి. దే. వి. కుత్సితపాత్రము. చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6); 2. జలగడుగుదోనె; 3. తలపుఱ్ఱె: చూ, పెంచు; 4: చూ, పెంకు. 3.

బోఁకె. దే. వి. ఎముక. చూ, శల్యము 1.

బోఁటి. దే. విణ. 1: చూ, వంటి. కళా. 7, ఆ 222; 2: చూ, వంటివాఁడు. కళా. 7, ఆ. 232

బోఁటిగాఁడు. వా. విణ: చూ, బోఁటి. 2

బోక్కణము. సం. వి. అ పుం. రూ-బోక్కాణము.=బొక్కనియ-బొక్కెన. 1: చూ, బొక్కనియ; 2. నీళ్లుపోసెడుబొక్కెన

బోగపుచేడియ. వా. వి: చూ. వేశ్య.

బోగమాట. దే. వి. బోగముదాని నృత్యము చూ, వ్యంజకము. 1.

బోగము. వై. వి.=భోగః. 1. లంకెవల: చూ, శుల్కము. 3; 2. విక్రియము: చూ, వెల.1. య. 4, ఆ. 75; 3. సుఖము. చూ, సంతోషము. [వేశ్య

బోగముది. ద్వ. వి. (బోగము + అది): చూ,

బోగముఁలేము. ద్వ. వి —పై.— వేం, ఆం. 34

బోగి. వై. వి. 1.=భోగి. సంక్రాంతిపండుగకు తొలిదినము (వాడుక); వై. విణ. 2.=భోగి. చూ, సుఖి. 2; 3. భోగముగలది. చూ, సుఖము. 2. [పాత్రము. 6

బోగిణి. వా. వి. ఒకరకముగిన్నె: చూ,

బోగు. దే. వి. పూనిక. నీలా. 1, ఆ. 65: చూ, సన్నాహము.

బోగుబడి. దే. విణ: చూ, దూఁబఱఁదిండి.

బోటి. దే. వి. 1. ఆఁడుది. భాగ. 3, స్కం. 31: చూ, స్త్రీ; 2. చెలికత్తె. విక్ర. 4, ఆ. 138: చూ, సఖి. 1; 3: చూ, దూతి. 1.

బోటికత్తియ. ద్వ. వి. రూ-బోటికత్తె. 1: చూ, బోటి. 2 వసు. 4, ఆ. 120; 2: చూ, బోటి. 3.

బోటికత్తె. ద్వ. వి.—పై.—

బోటిగాఁడు. వా. వి. 1: చూ, స్నేహితుఁడు; 2: చూ, సమానుఁడు.

బోటితనము. వా. వి: చూ, సమర్థనము.

బోటితాళ్ళు. వా. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

బోటు. వై. వి. 1. కొండమొదలగువానియందుబ్బగానుండెడుచోటు: చూ, స్థానము. 1; 2 =ప్రౌఢ ప్రౌఢుఁడు. ఉ, హరి. 2, ఆ. 171. చూ, సమర్థుఁడు; 3: చూ, దుర్మదుఁడు. కళా. 7, ఆ. 222; వా. 4 చూ, తన్నుగోల; 5. పడవ: చూ, పోడము.

బోటొగ్గు. వా. అ క్రి. తన్నుఁగోలనానించు.

బోడ. దే. వి. (రూ—బోడఁడు—బోడి—బోడు—బోడివాఁడు): చూ, ముండితుఁడు. ఉ, హరి. 4, ఆ 42; 2: చూ, సన్యాసి. పాండు. 5, ఆ. 179; 3: చూ, మోడు; 4. బోడిది. ఉ, హరి. 4, ఆ. 42: బోడు.

బోడఁడు. దే. విణ: చూ, రూ—బోడ. 1.

బోడతరము. దే. వి. ముండిని *: చూ, హపుష.

బోడపత్రము. వా. వి. పేమీలేనిదస్తావేజు.

బోడమ్మ. వా. వి: చూ, బాణము. 1.

బోడసరము. దే. వి: చూ, రూ-బొడ్డసరము.*

బోడసెనగలు. వా. వి. బ. చూ, కలాయము.1.

బోడి. దే. విణ. 1: చూ, రూ-బోడ; 2: చూ, సన్యాసి; 3: చూ, ముండితము.

బోడించు దే. స. క్రి. బోడిచేయు.

బోడింపు. దే. వి. కోఁగట: చూ, ముండనము.

బోడిక. దే. వి. 1. బాలకుఁడు: చూ, శిశువు. 2. చూ, సేవకుఁడు.

బోడిగ. వా. వి. 1. బిందెవంటికుండ: చూ, భాండము 3; 2. గాజుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

బోడిగుండు. వా. వి. బోడితల. చూ, శిరము.1.
బోడితల. వా. వి.—పై—
బోడియ వా. వి ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ
బోడివాఁడు. వా. వి: చూ, బోడ. 1.
బోడు. వా వి 1 —పై.—; విశ. 2· చూ, బోడ. 4.
బోణి. దే వి· చూ, రూ-బోణీ 1-2-3.
బోణీ. వా. వి. రూ-బోణి. 1 మొట్టమొదట సరకు అమ్మగావచ్చిన సొమ్ము. చూ, విత్తము. 1 (ఈనిఘంటురాజమునకు పదునైదురూప్యములనొసంగిబోణీ చేసినసుకృతులు నెం3కు చందాదార్లు "మహారాజరాజశ్రీ ఆంధ్రభీష్మ న్యాపతిసుబ్బారావుపంతులుగారు." రాజమహేంద్రవరము.); 2. మొట్టమొదట గ్రంథములులోనగు వానికొసంగినదరఖాస్తు(విజ్ఞప్తి) చూ,విన్నపము. (ఈనిఘంటు రాజమునకు దరఖాస్తునొసంగి బోణీచేసిన సుకృతులు నెం 1రుచందాదార్లు "మహారాజరాజశ్రీ రావుసాహెబ్ గిడుగు వేంకటరామమూర్తి పంతులుగారు." పర్లాకిమిడి.); 3. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.
బోద. పై. వి =పోత. (రూ—బోదు—బోదులా—బోదలా-బోదె) పక్షిలోనగువానిపిల్ల చూ, కందు. 3.
బోదకాళ్ళవాఁడు. వా.వి చూ, వల్మీకపాదుఁడు.
బోదకాలు వా. వి: శ్లీపదము (సం).—అలసమ చూ, హస్తి
బోదన. పై వి.=బోధనా.1. దుర్బోధనము.సా. 2, ఆ. 125:చూ,బోధనము వా. 2 మంచి బోధనము: చూ, బోధనము.
బోదలా. పై. వి = చూ,రూ-బోద.(వాడుక.)
బోదారసింగి. వా. వి కేదారశృంగము*: చూ, మూర్ఛజకరంజము
బోదియ దే వి. రూ-బోదె. 1: చూ, కాండము. 10 (శాఖ. 1.) స్వా. 2, ఆ. 23; 2 స్తంభముమీఁది అవయవ విశేషము; వా. 3. మిరెప లోనగు చేలయందు ఈవలావల కాలువలేర్పఱచి కట్టినకట్ట; 4· చూ, పరి. 8; 5. స్తంభములమీఁది దూలములక్రింద నుండునది బోదెపీఁట.
బోదు. పై. వి 1 =పోత· చూ, రూ-బోద. (దేశ్యమని శ. ర); దే. వి. 2 నాగరము మోసెడు ఎద్దుగంత; 3. గోము. య 4, ఆ. 146 చూ, సుసమూగము.
బోదులా పై వి = పోత చూ, రూ-బోద.
బోదె. దే వి· చూ, రూ-బోదియ
బోజగొయ్య. దే వి. కడపక్రిందికమ్మి.
బోదెపీఁట వా. వి· చూ, బోదియ. 5.
బోధకరుఁడు సం. వి అ. పుం. నేఁడువను రాజుల మేల్కొలిపెడువాఁడు· చూ, వైతాళికుఁడు.
బోధకుఁడు సం. వి అ పుం. 1 ఉపాధ్యాయుఁడు చూ, సురాచార్యుఁడు(పంతులు); విశ 2 బోధించువాఁడు: అనుశాసకుఁడు, ఉపదేశకుఁడు, ఉపదేష్ట. (తె) —నేర్పువాఁడు.
బోధచేయు మి స. క్రి చూ, బోధించు.
బోధనము. సం. వి. అ. న.=బోదన. (ఇందుమంచిబోధనము చెడుబోధనము కలిసియుండును) అవబోధము, ఉపదేశము. (తె) కఱపుట, బోదన; తద్వి.—ం. చెడుబోధనమునకు.—దుర్బోధనము, దుస్సలహా. (తె).—బోదన; ౨. మంచిబోధనమునకు·—బోధనము. (తె).—బోదన [బోధ్యము.
బోధనీయము. సం. విశ. బోధింపఁదగినది:
బోధపడు. మి అ. క్రి. ఆకళింపఁబడు.

బోధము. సం. వి. అ పుం. 1. తెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2; అం 2: చూ, సంచారిభావములు. ("రామునివిజయవార్త విని నంతనే శీతపం డొల్లింటి మాంద్యమును గెంటునవ నవోద్భూతమగు తెలివి నెలకొనినయె")

బోధాయనము. అం చూ, కల్పసూత్రము, కల్పము [2. సమాధిపేటము

బోధ సం వి. ఇ. పుం. 1· చూ, రావి +.

బోధించు. సం స క్రి నివేదించు (తె) — ఎఱింగించు, కఱపు. ప్రే.— తెలుపు. (మి) — బోధచేయు తద్వి — మిక్కిలి తెలుపుటను — ప్రబోధించు.

బోధితుఁడు. సం. విణ బోధింపఁబడినవాఁడు

బోధద్రుమము. సం. వి అ పుం. చూ, బోధ. 1 ?

బోధసీ. అం చూ, కళలు.

బోధ్యము సం. విణ బోధనీయము.

బోనకత్తియ వై. వి (బోనము + కత్తియ) రూ—బోనకత్తె. 1. అన్నము వండి పెట్టునది చూ, వంటలక్క (చూ, స్త్రీ), 2. దాసి. చూ, దాసి.

బోనకత్తె. వై వి.— పై —

బోనకాఁడు ద్వి. వి (బోనము + కాఁడు): చూ, వంటకాఁడు

బోనపుటికె. వై. వి.—భోజనపుటి రూ - బోన పుట్టిక· చూ, పాత్రము. 6. [పదినము 1

బోనపుటిల్లు వా. వి మహానసము. చూ,

బోనపుట్టిక. వై. వి.= చూ, రూ - బోనపుటికె.

బోనము. వై. వి 1. అన్నము చూ, సాదము (1); 2.=భోజన: చూ, సాపాటు

బోనముకత్తె. వై. వి: చూ, రూ - బోనకత్తియ.

బోనముపెట్టె. వై. వి. తోలుకప్పినగుండ్రని పెట్టె· చూ, సందుకా.

బోను. దే. వి. 1· బొండ, బొండకొయ్య, బొండమాను, మిడిబోను. (సం) —ఉన్మాథము, కూటము, కూటయంత్రము: తద్వి.— ౧: ఎలికెబోను, ఎలికెపల, ఎలుకబోను; ౨· కాలిబోను; 3: పులిబోను; ౪: సాకిరిబోను; మొ; ("చూ, సాకిరిబోను"); 2· చూ, బండగు 1, 3 చూ, బండగు 2. ఉ, రా 5, ఆ 133

బోనుపొయ్యి. దే. వి. అటునిటు తీసికొనిపోవు డిగినయుండుపొయ్యి చూ, హసంతి

బోబు. వా. వి. కోడిపెట్ట చూ, ఫ్రుంపు.

బోము. వా. వి: తిమిర-తిమ్మిర-తిమిరు (సం) - ఉన్మాథము, తిమిరము—తిమ్మిరము చూ, స్వాపము. 4

బోము. దే వి. బలవంతము: చూ, హఠము. 2.

బోయ దే. వి. (రూ - బోయఁడు - బోయి - బోయిగా - బోయీఁడు) 1 వైవస్వుఁడు: చూ, పల్లేఁడు; 2 కిరాతుఁడు. చూ, వ్యాధుఁడు 1, 3. భారవాహకుఁడు చూ, ... వా 4. కొమ్ముకాఁడు చూ, బోయ నేఁడు

బోయఁడు. దే. వి — పై — [చూ, స్త్రీ.

బోయత. దే వి. కిరాత(స్త్రీ), రూ--బోయెత:

బోయనేఁడు. వా వి: చూ, బోయ. 4.

బోయపల్లె. వా వి. నిషాదులగ్రామము, కళ్ళములము· చూ, దేశము.

బోయి దే వి: చూ, రూ—బోయ.

బోయీ. దే. వి — పై.— [ఈఁడు.)

బోయీఁడు. దే. వి.— పై.— (స్వార్థమున

బోయెత. దే. వి· చూ, రూ - బోయత.

బోర. దే. వి. బొమ్మ: చూ, వక్షము.

బోరగించు. దే. ప్రే. బోరఁగిల్లఁజేయు.

బోరగిలు. దే అ. క్రి. రూ—బోరగిల్లు 1. బొమ్మ భూమి నాను; 2. బొమ్మ భూమి నానఁ బరుండు. హరి. పూ. 5, ఆ. 193.

బోరగిల్లు. దే. అ. క్రి.— పై.—

బోరతలుపు. వా. వి. నగరులోనగువాని వాకిటి పెద్దతెక్కతలుపు. రూ-బోరుతలుపు-బోర్తలుపు: చూ, వాకిలి. [వేగము 3.

బోరన. దే. దృ. క్రి విశ. శీఘ్రముగా చూ,

బోరపాఱ్ఱుడు. దే వి: చూ, సర్పము. అచ్చ బాల, కాం. 63 [దబ్బడించు.

బోరలించు వా. స. క్రి: రూ-బోర్లించు,

బోరిసము. వా. వి. కోలము చూ, వేసము 1.

బోరు. దే. వి. 1. నానకురియుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; విశ. 2. పెద్దది చూ, సుగ. (3).

బోరుకలఁగు. దే అ. క్రి. మ్రోఁగు. స్వా 5, ఆ 81, విజ 3, ఆ 112 చూ, శబ్దించు

బోరుకాడించు. దే ప్రే గోరుకాడఁజేయు. రూ-బోర్కాడించు. భాగ. 10, స్కం పూ. 189.

బోరుకాడు. దే. అ. క్రి (బోరుక + ఆడు) (బిడ్డలు) స్నానముచేయు రూ-బోర్కాడు: చూ, స్నానమాడు.

బోరుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, బోరుకలఁగు.

బోరుతలుపు. వా. వి: చూ, రూ- బోరతలుపు

బోరుమను. వా.అ క్రి వెక్కివెక్కి-యేడ్చు (బోరుమను).

బోరులు వా. వి. బ. చూ, రూ-గోరుకలు.

బోరువ. వ్య. వి. (బోరు + వా) బోయినపట్టు, బందు. చూ, హరివాహనుడు.

బోఱంపోతు. దే వి. 1. తిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు; 2. బలవంతుఁడు: చూ, శక్తుఁడు.

బోఱము. దే. వి. 1. మోదలగునగునవిమూట, వా 2 ధాన్యాదులనింపు గుండ్రని గోనె పట్టాలగారి: చూ, పంటసాల. [కాడించు.

బోర్కాడించు దే ప్రే: చూ, రూ-బోరు

బోర్కాడు. దే అ క్రి చూ, రూ-బోరుకాడు.

బోర్తలుపు. వా. వి చూ, రూ-బోరతలుపు.

బోర్లగొట్టు. వా. అ. క్రి చూ, బోర్లాపడు.

బోర్లపక్క. వా. వి. చూ, బాలక్రీడ.

బోర్లించు వా. అ. క్రి: చూ, రూ-బోరలించు.

బోలతా. వా. వి: రూ-బోర్లా, టోకరా.

బోలతాకొట్టు వా. అ. క్రి చూ, బోర్లాపడు.

బోలతాపడు. వా. అ క్రి.—పై.—

బోలము. సం. వి. అ పుం.=బోళము: చూ, సౌరభము. 3.

బోలు దే విశ. లోపలయేమియులేనిది గుల్ల, గుల్ల, డొలక, డొల్ల, బరడు, బెరడు, బొఱ్ఱ. (ఏకబీజదళవృక్షములు బోలుగలవి)

బోఁకె. దే. వి 1 తలపుట్టె చూ, బోఁకి 3, 2. కమండలము: చూ, పాత్రము 6-13; 3 ఓటికుండ చూ, భాండము 3, 4 కుండ బోచ్చె చూ, పెంకు. 3 [సమృద్ధి.

బోలెడు. వా. విశ. లెక్కపెట్టలేనన్ని చూ,

బోల్తా. వా వి చూ, రూ-బోలతా

బోల్తాపడు వా. అ క్రి బండిగిలు-బండిగిల్లు. బోర్లగొట్టు, బోలతాకొట్టు, బోలతాపడు,

బోషాణము. వా వి చూ, రూ-భోషాణము.

బోసనము వై వి.=భోజన. అన్నము: చూ, సాదము (1)

బోసి. దే. వి బోక్కి, బోస్సె

బోసినోరు వా. వి. పండ్లూడిననోరు.

బోసినము వ్య అ. క్రి. బోసిపోవు

బోసిపోవు. దే. అ. క్రి. 1 —పై —; ప్రే. 2 పోసిపుచ్చు. కాశీ. 7, ఆ 85.

బోసేయు. వై. స. క్రి (బోనము + చేయు) భుజించు. హంస. 4, ఆ. 32 చూ, సాపడు.

బోళము వై. వి.=బోల గంధరసము: చూ, సౌరభము. 3.

బోళా. వై. విశ. కపటములేని, వెల్లడియైన జోడాజోడి-జాళాబాళి-బోళాబాళి.

బోళాబాళి. వై. విశ.—పై—

బౌ

బౌద్ధము. అం: చూ, బుద్ధావతారము. (చూ, అవతారములు.)

బౌద్ధపంచస్కంధములు. అం. రూప, వేదనా, విజ్ఞాన, సంజ్ఞా, సంస్కారములు.

బౌద్ధుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు.

బ్యా

బ్యాంకి. వా. వి. ధనాగారము: చూ, రూ-బాంకి

బ్యాంకినోటు. వా. వి. సొమ్ముచెలామణీ పత్రము: రూ-బాంకినోటు. [డు

బ్యాండు. వా. వి. ధక్కాంగ్రీలమేళము: రూ-బాం

బ్ర

బ్రక్క. దే. విణ: చూ, రూ-బక్క.

బ్రతికించు. దే. స. క్రి చూ, పోషించు.

బ్రతిమాలు. వా. స. క్రి చూ, రూ-బతిమాలు

బ్రతుకు. దే. వి. రూ-బ్రదుకు. 1. జీవనము. నీలా. 3, ఆ. 24: చూ, స్థితి 5; 2. జీవనోపాయము: చూ, స్థితి. 5; అ. క్రి. 3. (భో. 5, ఆ.268) రూ-బ్రదుకు, మను, మిడుకు. (సం) —ఉజ్జీవించు, జీవించు

బ్రతుకుఁదెరువు. దే. వి: చూ, బ్రతుకు. 2.

బ్రదిమి. దే. వి: చూ, బ్రతుకు. 1—2.

బ్రదుకు. దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-బ్రతుకు. (జీవనమునకు.—హరి, పూ. 1, ఆ. 164; జీవించుటకు.—భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 348.)

బ్రదుకుగొడ్డేఅగుట. జా. వ్యర్థమగుట. నీళ్లులేని కాలువయగుట. "ఏలా బిడ్డలులేని బ్రదుకు గొడ్డేఅయ్యెఁ జింతింపఁగన్." (కవికర్ణరసాయనము.)

బ్రద్ద. దే.వి.రూ-బద్ద.1.తునుక: చూ, శకలము.4: 2. చీలిక: చూ, శకలము 4, వై. వి 3.=భిత్తమ్. పేడు: చూ, సమిధ. 1; 4 =వేత్రి: చూ, పేము. [చూ, వారిగ.

బ్రద్దపరి. ద్వి. వి. పేముతో నల్లిన కోడెము:

బ్రద్దగ వై. వి.=భేద (బ్రద్ద + అగ) చూ, బ్రద్ద 1—2. (ద్వ్యయమని శ గ.)

బ్రద్దలవాడు దే. వి. బ: చూ, వేత్రహస్తుఁడు.

బ్రధ్నము. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుధ్నము 1.

బ్రధ్నుఁడు. సం వి. అ. పుం. 1 —సాద్ధు—ప్రాగ్గు: చూ, సూర్యుఁడు; 2: చూ, శివుఁడు.

బ్రమయు వై. అ. క్రి =భ్రమ్: చూ, బమ్మరించు [సంగారము. 1.

బ్రమరి వై. వి.=భ్రమణ. తిరుగుడు: చూ,

బ్రమరదిరుగు. ద్వ్య. అ. క్రి చూ, వేష్టించు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 62. [పూ. 6, ఆ 136.

బ్రమరివాఱు. ద్వ. అ. క్రి.—పై.—హరి,

బ్రమరులువాఱు. దే అ. క్రి.—పై —

బ్రమ్మమేడి. వా వి. రూ-బమ్మమేడి*: చూ, పల్లేమేడి. [సోమవల్లరి.

బ్రహ్మి. వై. వి.=బ్రాహ్మీ. సోమ లత*: చూ,

బ్రమ్మెత. వై వి.=బ్రహ్మహత్య. విప్రుఁజంపుట.

బ్రల్లు. దే. వి కూలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. పర. 5, ఆ. 228: చూ, హూహూ.

బ్రవేశనము (ప్రవేశనము అనికొందఱు) అం: చూ, తారాక్రియలు.

బ్రిషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. వ్రతస్థులు కూర్చుండు దర్భాద్యాసనము: రూ-బ్రిసి—బృసి—బృషి.

బ్రహ్మ. సం. వి. న్. పుం.=బమ్మ—బొమ్మ. (ప్రజలను వృద్ధిఁబొందించువాఁడు.) 1: అ, అంబుజగర్భుఁడు, అక్షరుఁడు, అగ్రిజన్ముఁ

డు, అజితుఁడు, అజుఁడు, అబ్జజుఁడు, అబ్జభవుఁడు, అబ్జయోని, అష్టశ్రవసుఁడు, ఆ, ఆత్మభువు, ఆత్మయోని, ఆనందాత్మ, ఇరేనుఁడు, ఈశానుఁడు, ఉన్మత్తుఁడు, ఊ, క, క, కంజజుఁడు, కంజారుఁడు, కంజుఁడు, కజన్ముఁడు, కజాతజుఁడు, కజాతుఁడు, కజోత్థుఁడు, కమలాసనుఁడు, కమలుఁడు, కర్త, కద్గముఁడు, ఖంజరుఁడు, క్షత్త, గిరీశుఁడు, గుణసాగరుఁడు, గోపతి, గోముఖుఁడు, గోవిందుఁడు, చతురాననుఁడు, చతుర్భుజుఁడు, చిరజీవి, జన్యువు, జ్ఞ, ఝు, డిభీసుగుఁడు, ద్రుఘణుఁడు, ద్రుహిణుఁడు—దుహిణుఁడు, ధాత, నాభిజన్ముఁడు, నారాయణుఁడు, పరమేష్ఠి, పితామహుఁడు, పురాణగుఁడు, ప్రజాపతి, ప్రపితామహుఁడు, ప్రాణుఁడు, భూతాత్ముఁడు, ము, ముచిపుంగుఁడు, మూర్తి, మృగయుఁడు, లోకేశుఁడు, వాక్పతి, విధాత, విధాతృఁడు, విధ, విభుఁడు, విరించనుఁడు, విరించుఁడు, విశ్వరేతసుఁడు, విశ్వసృజుఁడు, వేదగర్భుఁడు, వేది, వేదీశుఁడు, వేధ, శంభువు, శతధృతి, శతానందుఁడు, సనాతనుఁడు, సరసిజభవుఁడు, సర్వతోముఖుఁడు, సురజ్యేష్ఠుఁడు, స్వయంభువు, స్రష్ట, హంసరథుఁడు, హంసవాహనుఁడు, హిరణ్యగర్భుఁడు (తె. ప).—అంచెగుఱ్ఱపుజోదు, అంచెరవుతు-అంచెరాతు, ఉడ్డమోము వేలుపు, చేదువుల ముదుకఁడు, చేదువువేలుపు, చేదువుల వేలుపు, జగములఁబుట్టించే జాణఁడు, జేన్నిగట్టు, తనంతగలయతఁడు, తమ్మిగద్దియ పళివాయి, తమ్మిచూలి, తమ్మిపుట్టు, తాత, తీపంచే మోములదిట్ట, తొలివేలుపు-తొలువేలుపు, దయ్యము, దుగినుఁడు, దురపుటోరెపునాసరితండ్రి, నన విలుకానన్న, నలువ, నల్మోముదేవర, నెన్నుదుళ్లను వ్రాయుదునేడు, పజేదొర, పలుకుచెలఁది మగఁడు, పాటులెకికివాఁడు, పెద్దవేలుపు, పొంబోరవేల్పు, పొక్కిలిచూలి, పొక్కిలిపాపఁడు, బంగారుకడుపువాఁడు, బమ్మ-బొమ్మ, మినుసులదిణి, ముదియనివారిలోఁబెద్ద, మొదటివేల్పు, మొదలు తామరఁ గన్నముద్దుకొడుకు, వేలుపుగమికాఁడు-వేల్పుగమికాఁడు, వేలుపుఁబెద్ద- వేల్పుఁబెద్ద (మిగతవానికి "చూ, హిరణ్యగర్భుఁడు".), 2. నన్నుఁడు చూ, విష్ణువు. 1, 3. ప్రాణుఁడు చూ, బ్రాహ్మణుఁడు; 4 చూ, ఋత్విజుఁడు 1; నా 5. యాజ్ఞికుఁడు, పురోహితుఁడు: చూ, స్థేయుఁడు (ఆంధ్రవాచస్పత్యకర్తకు బ్రహ్మ "బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద నాగావధానులు గారు." అరట్లకట్ల; 6. పెటకాకారుఁడు. "ఆంధ్ర వాచస్పత్యముయొక్క ప్రకాశకుడు బ్రహ్మ "బ్రహ్మశ్రీ కాశీభట్ట బ్రహ్మ యను బ్రహ్మయ్య శాస్త్రి గారు." కాకినాడ; అం 6: చూ, బ్రహ్మలు; 7 చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు; 8. చూ, చేతనరత్నములు; 9: చూ, మూర్తులు; 10. వేదము (అని కొందఱు)

బ్రహ్మకూర్చము. పా. కృష్ణవర్ణపు గోవు మూత్రము ౧ పలము, తెల్లావుగోమయము అంగుష్ఠార్ధపరిమాణము, తామ్రవర్ణపు గోవు పాలు ౭ పలములు, రక్తవర్ణపుగోవు పెరుఁగు 3 ప, కపిలగోవునెయ్యి ౧ ప, కుశోదకము ౧ పలము వీనిని గాయత్రిలోనగు మంత్రములతో గ్రహించిన బ్రహ్మకూర్చమనఁబడును (అట్టి యావులపాలు లభించేనిచో కపిలగోవుసంబంధమైనవి గ్రహించేది.)

బ్రహ్మకైవర్తము. అం: చూ, పురాణములు.

బ్రహ్మఘ్నుఁడు. సం. విణ. భుజింపుచుండఁగా ముందు లేచిపోయిన బ్రాహ్మణుఁడు చూ, స్వస్తిముఖుఁడు 1

బ్రహ్మచర్యము. అం. 1: చూ, ఆశ్రమము. 2, 2 చూ, యోగయమాంగములు(అంగము 9). 3. చూ, సాత్త్వికగుణములు

బ్రహ్మచారి సం. వి న్. పుం. 1. బమ్మచారి-బొమ్మచారి-బొమ్మసారి చూ, వటువు, 2. గంగరావి* చూ, రావి.

బ్రహ్మచారులు. అం. గాయత్రీ బ్రహ్మచారి, ప్రాజాపత్యబ్రహ్మచారి, వైదికబ్రహ్మచారి, నైష్ఠికబ్రహ్మచారి (4) చూ, వటువు (ముంజితాడు లోనగువాని ధరించి వేదము చేదివి బ్రహ్మచర్య వ్రతమునందుండువాఁడు బ్రహ్మచారి బ్రహ్మ=వేదము)

బ్రహ్మజట సం. వి. ఆ స్త్రీ: కుముదము*.

బ్రహ్మజ్ఞానము. అం: చూ, మానసికపూజా కుసుమములు.

బ్రహ్మణ్యము. సం. వి. అ పుం: చూ, బ్రహ్మచారి 2.*; విణ. 2 బ్రాహ్మణ్యాసక్తము

బ్రహ్మణ్యుఁడు. అం. చూ, విష్ణుఁడు 1

బ్రహ్మత్వము. సం. వి అ న: చూ, బ్రహ్మభూయము.

బ్రహ్మదండము. అం: చూ, దానములు.

బ్రహ్మదండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వారాహి. 5.

బ్రహ్మదర్భ. సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, యవాని

బ్రహ్మదారువు. సం. వి. ఉ. న. గంగరావి*: చూ, రావి.

బ్రహ్మనాడి. అం: చూ, నాడులు.

బ్రహ్మపుత్రము. సం. వి. అ. పుం. 1. హిమాలయమునుండి పడమరపాఱెడి యొకయేఱు చూ, నది; 2. విషభేదము బ్రహ్మవలన (ఇది కపిలవర్ణమై మలయాద్రియందుఁబుట్టినది): చూ, హాలాహలము.

బ్రహ్మపురి. అం. చూ, దేశములు.

బ్రహ్మబంధువు సం. విణ. ఉ 1 గుణింపఁబడువాఁడు; 2. మాఱుబడినవాఁడు: చూ, నిందితుఁడు. (ఈలాగున నే క్షత్రబంధు శబ్దమును తిరస్కారమందుఁజెప్పఁబడును)

బ్రహ్మబిందువు. సం. వి. ఉ. పుం. వేదపాఠమందలి నోటితుంపర. (తె) —తుంపర, తుప్పర. తద్వ.—బ్రహ్మబిందువుతోఁ గూడినది —పృషతము—పృషత్తు (చూ, స్యందిని).

బ్రహ్మభూయము సం వి. అ న. బ్రహ్మభావము నొందుట. బ్రహ్మత్వము, బ్రహ్మసాయుజ్యము.

బ్రహ్మము. సం. వి. న్. పుం. 1. చూ, హంసుఁడు; 2. చూ, వేదము, 3 తపస్సు చేయుట, అం. 4 చూ, యోగములు.

బ్రహ్మమేఖలము. సం. వి అ. పుం. బ్రహ్మచారి ముంజితృణము: చూ, హరిత (తృణము. 1.)

బ్రహ్మయజ్ఞము. సం. వి. అ. పుం. 1. వేదపాఠము: చూ, వేదము, అం. 2: చూ, మహాయజ్ఞములు (యజ్ఞములు); 3. చూ, దానములు.

బ్రహ్మరంధ్రము సం వి. అ. న 1. నడునెత్తి: చూ, సోదు, అం. 2: చూ, చక్రములు.

బ్రహ్మరథము. సం. వి. అ. పుం 1. మృతిపొందిన సన్న్యాసులను తీసికొనిపోయెడు వాహనము: చూ, శవయానము; వా. 2. బ్రహ్మ యొక్క తేరు చూ, శకటము. 1.

బ్రహ్మలు. అం. ౧ భృగువు, ౨ పులస్త్యుఁడు, ౩ పులహుఁడు, ౪ అంగిరసుఁడు, ౫ అత్రి, ౬ క్రతువు, ౭ కల్యుఁడు, దక్షుఁడు, ౯ వసిష్ఠుఁడు, ౯. మరీచి. మఱియొక విధము.— ౧ మరీచి, ౨ భరద్వాజుఁడు, ౩ అంగిరసుఁడు, ౪ పులస్త్యుఁడు, ౫ పులహుఁడు, ౬ క్రతువు, ౭ దక్షుఁడు, ౮ వశిష్ఠుఁడు, ౯ వామదేవుఁడు.

బ్రహ్మవర్చసము సం. వి. అ. న. సదాచారాధ్యయన సమృద్ధి.

బ్రహ్మవర్చస్సు. పా. బ్రాహ్మణరూపము.

బ్రహ్మవాదము. అం. చూ, కళలు.

బ్రహ్మవాది సం. వి. న్. పుం. చూ, వేదాంతి 1

బ్రహ్మసర్పము సం. వి. అ. న. నలికండ్లపాము: చూ, సర్పము.

బ్రహ్మసావర్ణికము అం: చూ, మనువులు

బ్రహ్మసువర్చల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, పొద్దుతిరుగుడు * [బ్రహ్మభూయము

బ్రహ్మసాయుజ్యము సం. వి. అ. న: చూ,

బ్రహ్మసువు సం వి. ఊ. పుం: చూ, మన్మథుడు [యజ్ఞోపవీతము.

బ్రహ్మసూత్రము. సం. వి. అ న. చూ,

బ్రహ్మస్థాపనము. అం. చూ, సంతానములు

బ్రహ్మహత్య సం. వి. ఆ. స్త్రీ =బ్రహ్మైత 1: చూ, బ్రహ్మైత; అం. 2: చూ, మహాపాతకములు.

బ్రహ్మాంజలి. సం. వి ఇ. పుం. వేదాధ్యయన కాలమునందలి మ్రొక్కు: చూ, హాణిగలు.

బ్రహ్మాండగోళము. పా: అండకటాహము. అండగోళము.

బ్రహ్మాండము. అం: చూ, పురాణములు. చూ, ఉపపురాణములు. [మి. చూ, భూమి. 1.

బ్రహ్మారణ్యము. సం. వి అ. న. వేదపారభూ

బ్రహ్మావర్తము. సం. వి. అ. పుం. ఢిల్లీకివాయవ్యభాగపు దేశము: చూ, దేశములు.

బ్రహ్మాసనము. సం. వి అ. న. ధ్యానోపాయభూతమైన పద్మస్వస్తిక దండాద్యాసనము: చూ, ఆసనములు.

బ్రహ్మి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పొన్నగంటికూర *: చూ, రూ-బ్రాహ్మి. 4.

బ్రా

బ్రాంది. వా. వి: రూ-బ్రాంది.

బ్రాంతి. దే. వి, నై. వి, విణ: చూ, రూ-బాంతి. (ప్రేమకు.—కళా. 6, ఆ. 215; స్వా. 6, ఆ. 70; ప్రియమునకు.— ఉ, హరి 2, ఆ. 149; లక్ష్మీ. 3, ఆ. 73; అధికమునకు.—భాగ. అర. 7, ఆ. 289).

బ్రామిక. నై. వి.=భ్రమ చూ, భ్రాంతి.

బ్రాహ్మణజాయీలు. అం. చూ, మహారాష్ట్రులు (బ్రాహ్మణులను కొనియాదరు. వేదవిహితాచారమునసే వర్తించుచున్నారు బ్రాహ్మణులకును బ్రాహ్మణేతర స్త్రీలకును బుట్టినవారు.)

బ్రాహ్మణతిరస్కారము పా.('హుం'అనిగాని 'నీవ'నిగాని తనకంటె పెద్దయగు బ్రాహ్మణుని తిరస్కరించిన వెంట స్నానమొనర్చి ఉపవసనముండి రాత్రి వారికినమస్కరించి క్షమింపుడని ప్రార్థించిన పాపనివృత్తి యగును. ఇది ప్రాయశ్చిత్తము.)

బ్రాహ్మణప్రజాసమయము. అం. (రాజ్యము కలుగును): చూ, గ్రహసమయములు

బ్రాహ్మణబ్రువుడు. సం. వి. అ. పుం. జాతిమాత్రోపజీవియైన బ్రాహ్మణుడు: చూ, స్వస్తిముఖుడు.

బ్రాహ్మణము.పా.1. మంత్రాత్మకమైనవేదము బ్రహ్మమనబడును. దానికి సంబంధించినది బ్రాహ్మణము. I బ్రాహ్మణములందు.విధి-అర్థవాదము-ఉపనిషత్తు అని మూడుభాగములుండును. విధులు.— కర్మప్రతిపాదకములు, కర్మనిధాయకములు, కర్మస్వరూపబోధకములు నగు వాక్యములు; అర్థవాదములు.—కర్మప్రరోచనాపరములైన వాక్యములు; ఉపనిషత్తులు.—ఇతిహాసరూపములు_సంవాదాత్మకములు- తత్త్వవిచారపరములు-బ్రహ్మప్రతిపాదకములునగు భాగములు; II. ఋగ్వేదబ్రాహ్మణము హోతచేయుకృత్యములను, సామవేద బ్రాహ్మణముద్గాతృ

కృత్యములను, యజుర్వేదబ్రాహ్మణమధ్వర్యు కార్యములను, అథర్వ బ్రాహ్మణము బ్రహ్మకార్యములనుబోధించెను. ౧. ఋగ్వేద బ్రాహ్మణములు — ఐతరేయ బ్రాహ్మణము, మంత్రిబ్రాహ్మణము, కౌషీతకీబ్రాహ్మణము అనునవి ముఖ్యము; ౨. సామవేద బ్రాహ్మణములు 8.—ప్రౌఢము, షడ్వింశము, సామవిధి, ఆర్షేయము, దేవతాధ్యాయము, ఉపనిషత్తు, సంహితోపనిషత్తు, వంశము అనునవి — ఇందు (1) ప్రౌఢబ్రాహ్మణమునకు మహాబ్రాహ్మణము, తాండ్య బ్రాహ్మణము, పంచవింశతి బ్రాహ్మణము అను నామాంతరములు కలవు. ఇందు 25 అధ్యాయములు 350 ఖండములు కలవు. (2) షడ్వింశబ్రాహ్మణము — ఇందు 6 ప్రపాఠకములు 68 ఖండములు 520 గ్రంథమును గలవు (3) సామవిధాన బ్రాహ్మణము.— మూఁడు ప్రపాఠకముల చిన్న గ్రంథము. (4) ఆర్షేయబ్రాహ్మణము.— ఆర్షేయబ్రాహ్మణము కౌథుమమనియు జైమినీయములేక తలవకారమనియు ద్వివిధము. (5) దేవతాధ్యాయబ్రాహ్మణము.— దీనికి అగ్నిబ్రాహ్మణమను నామాంతరము కలదు (6) ఉపనిషద్బ్రాహ్మణము — ఇదియే ఛాందోగ్యోపనిషత్తు. బ్రహ్మవిద్యకు ముఖ్యమైన దుపనిషత్తు (7) సంహితోపనిషద్బ్రాహ్మణము.—ఇది యైదనువాకముల చిన్న గ్రంథము. (8) వంశబ్రాహ్మణము.— సామవేద సంప్రదాయప్రవర్తకుల వంశపరంపరలు వక్కాణింపఁబడియె; III. (1) కృష్ణయజుర్వేద బ్రాహ్మణము.— (దీనికి మూఁడుశాఖలు.— కఠశాఖ, మైత్రాయణీయశాఖ, తైత్తిరీయము.) (2) శుక్లయజుర్వేదబ్రాహ్మణము.— శతపథమను పేర వెలయుచున్న యీబ్రాహ్మణము గుణమునందును బరిమాణమునందునుగూడ గొప్పది. దీనికి మాధ్యందినమనియు, కాణ్వమనియు రెండు పాఠములుగలవు. మాధ్యందినము 14 కాండములును, 6000 కండికలును, కాణ్వము 17 కాండములును, 7624 కండికలును ఉన్నట్లు కనఁబడుచున్నవి. ౧. మాధ్యందినములోని కాండములు 14.— హవిర్యజ్ఞము, ఏకపదిక, అధ్వరము, గ్రహము, సవము, ఉఖాసంభరణము, హస్తిఘటశతము, చితి, సంచితి, అగ్నిరహస్యము, అష్టాధ్యాయి, మధ్యమము, అశ్వమేధము, ఆరణ్యకము; ౨. కాణ్వములోని కాండములు 17 —హవ్యవాహము, ఏకవాయువు, ఉద్ధగము, అధ్వరము, గ్రహము, వాజపేయము, రాజసూయము, ఉఖాసంభరణము, హస్తిఘటము, చితి, శతరుద్రీయము, అష్టాధ్యాయి, మధ్యమము, అశ్వమేధము, అగ్నిరహస్యము, ఆరణ్యకము, 17 వ కాండము కానరాదు; IV. అథర్వబ్రాహ్మణము.—గోపథము. ఇదిపూర్వభాగము, ఉత్తరభాగమునని ద్వివిధము పూర్వభాగమునందైదును, ఉత్తరభాగమునందాఱును ప్రపాఠకములుకలవు. ఇత్యాది. (చూ, వేదము, ఉపవిద్యలు, యజుర్వేదము, తైత్తిరీయబ్రాహ్మణము, తైత్తిరీయసంహిత, ఐతరేయబ్రాహ్మణము, వాఙ్మయము, బ్రాహ్మణములు); 2. బ్రాహ్మణసమూహము: బాడబ్యము-బాడవ్యము, బ్రాహ్మణ్యము. (చూ, స్వస్తిముఖుఁడు.1.)

బ్రాహ్మణములు. అం. (చూ, బ్రాహ్మణము) ఇవి తత్తత్కాలమందలి మతధర్మములను వర్ణవ్యవస్థలను సాంఘికాచారములను దెలియఁజేయుచున్నవి. మంత్రములను యజ్ఞాదిక్రియలకు సమన్వయింపఁజేయు వ్యాఖ్యానరూపమైన గ్రంథము బ్రాహ్మణము, తైత్తి

రీయ-శతపథ-ఋగ్వేద-సామవేద- యజుర్వేద-అథర్వ (గోపథము)- ఐతరేయ-కౌషీతకీ (శాంఖాయన)-మంత్రి-కృష్ణయజుర్వేద-శుక్లయజుర్వేద (శతపథము) బ్రాహ్మణములు మఱియు అంతర్యామి బ్రాహ్మణము: (చూ, వేదము.)

బ్రాహ్మణయష్టిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. బారంగి *: చూ, హంజిక. [ఞుడు 1

బ్రాహ్మణాచ్ఛంసుఁడు అం: చూ, ఋత్వి

బ్రాహ్మణాయనుఁడు సం.వి. అ పుం. విద్వాంసుఁడునుసత్కర్మపరుఁడునైనవంశిక గృహమునఁ బుట్టిన విప్రుఁడు: చూ, స్వస్తిముఖుఁడు 1.

బ్రాహ్మణాగ్రము సం. విశ పిత్రాతిథులయందాహ్వానింపఁబడినవారు మంత్రియుక్తముగఁ జేయు భోజనము చూ, సాదము (1).

బ్రాహ్మణి. సం.వి. ఈ స్త్రీ. 1 =బాపనక్క. బ్రాహ్మణునిభార్య: చూ, భార్య; 2. నలికండ్లపాము. చూ, సర్పము; 3. చూ, బ్రాహ్మణయష్టిక *

బ్రాహ్మణుఁడు. సం. వి. అ పుం.=పాఱుఁడు-బాపఁడు-బొమ్మఁడు కాశీ.3,ఆ 89;"సత్యం దానమథాద్రోహ ఆనృశంస్యం త్రపాఘృణా తపశ్చదృశ్యతే యత్రసబ్రాహ్మణ ఇతి స్మృతః."(భారతము.): చూ,స్వస్తిముఖుఁడు 1.

బ్రాహ్మణులు. అం. (౧. చూ, కల్పసూత్రములు) "శిక్షావ్యాకరణంఛన్దోనిరుక్తంజ్యోతిషంతథా, కల్పశ్చేతి షడంగానివేదస్యాహుర్మనీషిణః॥ శౌచాచారస్థితస్సమ్య గ్విఘసాశీగురుప్రియః। నిత్యవ్రతీ సత్యపరస్స వై బ్రాహ్మణ ఉచ్యతే॥" అట్టి బ్రాహ్మణులలో.— "మహారాష్ట్రాన్ధ్ర ద్రావిడాః కర్ణాటాశ్చైవ ఘూర్జరాః, ద్రావిడాః పంచధాప్రోక్తావిన్ధ్య దక్షిణవాసినః." ౧ మహారాష్ట్రులు, ౨ ఆన్ధ్రులు, 3 ద్రావిడులు, ౪ కర్ణాటకులు, ౫ ఘూర్జరులు వీరుపంచద్రావిడులు. అందు ౧. మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులు.—(చూ, మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులు) వారిలో కాణ్వులు, కర్ణాటక బ్రాహ్మణులు, కోఁకణస్థబ్రాహ్మణులు కొంకణస్థ బ్రాహ్మణులు, గూడేబ్రాహ్మణులు, దేవ ఋక్కుబ్రాహ్మణులు, పళశబ్రాహ్మణులు, దేశస్థబ్రాహ్మణులు, మాధ్యందిన బ్రాహ్మణులు, బరాడీ బ్రాహ్మణులు, కళంకీ బ్రాహ్మణులు, పాధ్యాబ్రాహ్మణులు, శౌర్యబ్రాహ్మణాయాలు, హపశా బ్రాహ్మణులు, సాపారాబ్రాహ్మణులు, గోముఖబ్రాహ్మణులు, కుండక బ్రాహ్మణులు. (వీరందఱు మహారాష్ట్ర దేశమునఁగల బ్రాహ్మణశాఖలలోనివారు.); ౨ ఆన్ధ్రులు.—(చూ, ఆంధ్రులు 653 పొరట); 3 ద్రావిడులు.—(చూ, ద్రావిడులు 1528 పొరట); ౪. కర్ణాటకులు.—(చూ, కర్ణాటకులు 755 పొరట). కన్నడభాష మాట్లాడు దేశమందలి బ్రాహ్మణులు కర్ణాటకులు వీరిలో.—(1) అరవత్తొక్కలు అను బ్రాహ్మణులు.—ఇందు ఉరిచి బ్రాహ్మణులు, కన్నడ బ్రాహ్మణులు, కమ్మెబ్రాహ్మణులు, నగరబ్రాహ్మణులు, గొబ్బరబ్రాహ్మణలు చేరుదురు. (2) అమలవాసీ బ్రాహ్మణులు మళయాళమున దేవాలయార్చకులు. (3) నంబూరి బ్రాహ్మణులు మళయాళదేశ ప్రవారే. (4) పొట్టిబ్రాహ్మణులు కన్నడదేశమున దేవాలయార్చకులుగనున్నారు, (5) మూత్తదుబ్రాహ్మణులు కేరళదేశస్థులు. (6) పట్టుర బ్రాహ్మణులు (చూ, పట్టురబ్రాహ్మణులు 1663 పొరట); ౫. ఘూర్జరబ్రాహ్మణులు.— (తకారాది అనుబంధములో "చూ, ఘూర్జర బ్రాహ్మణులు.")వీరిలో అగస్త్యులువారు అను బ్రా

హ్మణులు, అక్షయమంగళులను బ్రాహ్మణులు, అనాపలులను బ్రాహ్మణులు, ఔదీచ్య బ్రాహ్మణులు, కపిల బ్రాహ్మణులు, ఖదాయత బ్రాహ్మణులు, ఖేడావాలురను బ్రాహ్మణులు, గయావళీ బ్రాహ్మణులు, గుగలీ బ్రాహ్మణులు, గోమతీ వాలురను బ్రాహ్మణులు, చాణిషులను బ్రాహ్మణులు, జంబు బ్రాహ్మణులు, [illegible] బ్రాహ్మణులు, తపోధనులను బ్రాహ్మణులు, తలాజీయ బ్రాహ్మణులు, దధీచి బ్రాహ్మణులు, నర్సపుర బ్రాహ్మణులు, పారాశర్య బ్రాహ్మణులు, [illegible]వాలురను బ్రాహ్మణులు, భార్గవ బ్రాహ్మణులు, మొతాలలు అను బ్రాహ్మణులు, [illegible]క వాలురను బ్రాహ్మణులు, రాజవాలురను బ్రాహ్మణులు, వటులురను బ్రాహ్మణులు, వళాంపెర బ్రాహ్మణులు, వాల్మీకి బ్రాహ్మణులు, శ్రీమలి బ్రాహ్మణులు, సజోదార బ్రాహ్మణులు; తద్విశేషములు —(౧) శైవబ్రాహ్మణులు — (చూ, శైవబ్రాహ్మణులు - వీరిలో శాక్తేయ బ్రాహ్మణులు చేరియున్నారు. చూ, శాక్తేయ బ్రాహ్మణులు); (౨). పంచగౌడులు.- ౧ సారస్వతులు, ౨ కన్యాకుబ్జులు, ౩ గౌడులు, ౪ ఉత్కళులు, ౫ మైథిలులనియు పంచవిధములుగల గౌడబ్రాహ్మణులు వింధ్యకుత్తరమున వర్తింపుచున్నారు. అందు — ౧ సారస్వతులు. వీరిలో మొదటి తెగకు:-(చూ, కపూరియె బ్రాహ్మణులు; రెండవ తెగకు:— చూ, ఆచార్య అను బ్రాహ్మణులు; మూఁడవ తెగకు·— చూ, ఆమగోత్రి బ్రాహ్మణులు.); ౨ కన్యాకుబ్జులు.—(చూ, కన్యాకుబ్జులు); 3 గౌడులు.—(చూ, గౌడి (డ) బ్రాహ్మణులు); ౪ ఉత్కళులు.—(చూ, ఉత్కళ బ్రాహ్మణులు); ౫ మైథిలులు.—(చూ, మైథిలులు); (3): చూ, నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులు వారిజాతులయొక్క నామములు; (౪): చూ, దశవిధబ్రాహ్మణులు. ఇత్యాది; 2: చూ, మనుష్యసర్గములు

బ్రాహ్మణోమమదేవతా. లో. బ్రాహ్మణుఁడే నాదైవము. "దర్పమతి బ్రాహ్మణోమమ దైవమనెడు, బుద్ధి" స్వా 8, ఆ. 3

బ్రాహ్మణ్యము సం. వి. అ న. 1· చూ, బ్రాహ్మణము. 1, 2 బ్రాహ్మణభావము; 3 బ్రాహ్మణకర్మము.

బ్రాహ్మణ్యుఁడు. సం. వి. అ పుం. శని: చూ, రాహువు. 2

బ్రాహ్మము సం. వి. అ. న. 1. పెద్దవ్రేలి మొదటనుండెడు బ్రహ్మతీర్థము; పుం. 2. శిష్యయుక్తాచారముఁగలవరునిఁదానే పిలిచి వధూసహితముగ వస్త్రాదులచే నలంకరించి పూజించి కన్యనిచ్చిచేయు వివాహము చూ, వివాహము, విణ 3 బ్రహ్మసంబంధమైనది; అం. 4: చూ, పురాణములు, 5 చూ, ఏకవింశతి స్థానకములు

బ్రాహ్మి. సం. వి. ఈ స్త్రీ 1: చూ, మాతృకలు; 2· చూ, సరస్వతి; 3. వాఁపనచీమ: చూ, పిపీలిక; 4. రూ - బ్రహ్మి. పొన్నగంటికి: చూ, శీతసారము; 5. బారంగి*: చూ, హంజిక, 6. బ్రహ్మి* చూ, సోమిడ. (సోమిదకూర అనియు); అం. 7: చూ, మాతలు.

బ్రాహ్మీతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు.

బ్రాహ్మ్యము. అం: చూ, వివాహములు.

బ్రు

బ్రుంగు దే. అ. క్రి. 1: చూ, మెండుకొను. 3; 2: చూ, మఱుఁగుపడు; 3: చూ, స్నానమాడు; 4: చూ, మరణించు. అం,భా.తృ.87.

బృంగుడు. దే. విశ. 1. మఱీఁగినది. (సం) — క్వథితము, సిప్పక్వము; 2. మునిఁగినది: చూ, విగాహితము.

బృంగుడుపడు. ద్వ. అ క్రి. రూ—బృంగు పడు: చూ, బృంగు. 2 (ప్రే. బృంగుడు పఱుచు.) [భార విరా. 2, ఆ. 192.

బృంగుడుపాటు. ద్వ. వి. బృంగుడుపడుట.

బృంగుపడు. ద్వ. అ క్రి: చూ, రూ-బృం గుడుపడు.

బృంచు. దే. ప్రే. బృంగఁజేయు.

బృయ్యు. దే. అ. క్రి: చూ, నశించు.

బృషి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): చూ, రూ-బ్రిషి.

బృసి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). — పై. —

బ్రే

బ్రేణీలు. వా. వి. బ: చూ, భక్ష్యము.

బ్రేవు. వా. వి. త్రేనుపునందలిధ్వని.

బ్రో

బ్రోవి. వై. వి.=వృద్ధి: చూ, వృద్ధి 4.

బ్లా

బ్లాంకెటు. వా. వి.బణాతుపచ్ఛేడము(దుప్పటి).

బ్లాకు. వా. వి. 1. నలుపు. "బ్లాకుబోర్డు"; 2. కొన్నిభాగములు కలిసినభూఖండము; 3.ప్రతిబింబపుబొమ్మ; 4. అగౌరవచిహ్నము. "బ్లాకుమార్కు."

భ

భ. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. శుక్రుఁడు: చూ, రాహువు. 2.

భమ్. సం. వి. అ. పుం.నక్షత్రము:చూ, రిక్క.

భంగ. సం. వి ఆ. (స్త్రీ). బ. జనపవిత్తులు.

భంగపడు. మి. అ. క్రి: చూ, మొక్కపోవు.2.

భంగపాటు. మి. వి భంగపడుట. భార. విరా. 1, ఆ. 53.

భంగపెట్టు. మి. స క్రి: చూ, భంగించు.

భంగము. సం. వి.అ. పుం. 1.=బన్నము. చెఱుపు: చూ, హాని. 2, 2. అల. చూ, వీచి. 1; 3 అగౌరవము: చూ, ఎడి. 3; 4. రోగము: చూ, హానువు. 4; 5. ఒకానొకరోగము: చూ, హానువు. 4; 6 చూ, పహాలనము.

భంగి. సం. వి. ఇ, ఈ. (స్త్రీ) 1:చూ,విధము.1. భార. విరా. 1, ఆ. 296; ఈ. (స్త్రీ). 2: చూ, భంగము. 3: 3: చూ, నెరుపు. 1; 4.=బంగి: చూ, బంగి 1.

భంగించు సం స. క్రి చూ, హేళనముచేయు.

భంగుర. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ).అతివిష*:చూ,విస.

భంగురము. సం. విశ. 1. నశించినది: అంతరితము, ధ్వస్తము, నిర్వృతము; 2. వంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 2.

భంగ్యము. సం. విశ. రూ—భాంగీనము. భంగ లుపండునది (పొలము): చూ, భూమి. 1.

భంజకము. సం. విశ. విఱుచునది.

భంజనము. సం. వి. అ న: చూ, విఱుపు. 1.

భంజళి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). పాముపలె వంకరగాపోయెడి అశ్వగతి. రూ-భంజలిక: చూ, హయము. [2, ఆ. 101.

భంజలిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ).—పై.—పా.

భంజించు. సం. స. క్రి: చూ, విఱుచు.

భంజిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). బారంగి*: చూ, హంజిక.

భంటాకి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): చూ, ములక. *.

భండకుఁడు. సం. విశ.=: చూ, బండగుఁడు.

భండనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, యుద్ధము;

2. కవచము: చూ, వారవారణము; 3: దుశ్చేష్ట. (తె).—కఱత, కల్లతనము.

భండారము. సం. వి. అ. పుం =బండరము బొక్కసము: చూ, పంటసాల.

భండి. సం వి. ఈ స్త్రీ రూ-భాండి 1. మంజిటి*: చూ, సమంగ 1; 2. దిరిసెన*: చూ, శ్యామవర్గ; 3 చిట్టికూర: చూ, భండీరము 2

భండించే సం. అ క్రి బంటాటంలాడు.

భండిరము. సం. వి అ పుం. 1 చూ, రూ-భండీరము 1—2—3

భండీయము. సం. వి అ.పుం: చూ, భండీరము 2.

భండీరము సం. వి. అ పుం. 1 చూ, భండి 1; 2.రూ-భండిరము-భండి-భండీరి-భండీలము, అల్పమారిషము, ఉలూకము, కణమారిషము, కీడేరము,గండీరము-గండీరి, ఘననామకము, ఘనస్వరము,ఘోల, చిల్లి-భిల్లి,జీవాంతకము, తండులి-తండులేకము-తండులీయకము-తండులీయము - తండులేరము, భండీయము. (తె).—చిటి-చిట్టి, చిటికూర-చిట్టికూర, యవంతిక * (చూ, పృశిము); 3 చూ, భండి* 2.

భండీరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై —

భండీలము. సం. వి అ. పుం.—పై.—

భండుడు. సం. వి అ పుం. అకతాయ: చూ, వ్యాసుడు. 2.

భంబు. సం. వి. ఉ. న. 1 నక్షత్రము: చూ, రిక్క; 2 ఆకాశము: చూ, సురవర్త్మము; పుం. 3. కిరణము చూ, హాయనము. 2.

భక్తము. సం వి. అ న. 1. అన్నము: చూ, సాదము. (1); విశే. 2. భాగింపబడినది: విభక్తము.

భక్తి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=బత్తి. కొలువు: చూ, సేవ. 1. (చూ, భక్తులు); 2.=బత్తి ఆయముతోగూడిన స్నేహము. లక్ష్మీ. 5, ఆ. 150: చూ, విరాళి. 2; 3. పాలు: చూ, భాగము. 1; వా. 4 =బత్తెము. కూలి: చూ, సంబళము. 2. 5.=బాకి. నిలువ: చూ, శేషము

భక్తిలక్షణములు. అం: శ్రవణము, కీర్తనము, స్మరణము, పాదసేవ, అర్చనము, వందనము, దాస్యము, సఖ్యము, ఆత్మనివేదనము. (9)

భక్తుడు సం వి అ పుం =బత్తుడు. భక్తి గలవాడు, డింగరీడు చూ, సేవకుడు

భక్తులు అం. 1 భక్తి ఎనిమిదివిధములు.—భాగవత వాత్సల్యము, భగవత్పూజయందనుమోదము, భగవదర్చన, భగవద్విషయమునందు దంభము, భగవత్కథాశ్రవణేచ్ఛ, స్వరనేత్రాంగ వికారము, సదా భగవదనుస్మరణము, అమాంసభక్షణము (8); 2 పరీక్షిత్తు, నారదుడు, ప్రహ్లాదుడు, భార్గవి, వ్యాసుడు, అక్రూరుడు, గరుత్మంతుడు, ధనంజయుడు, బలిచక్రవర్తి. (9)

భక్షకుడు. సం. విశే: అదత్తి, అదనశీలుడు, అస్మరుడు, ఔదరికుడు, ఖాదకుడు, ఘసనుడు, ఘస్మరుడు, చములుడు, బహ్వాశిని, భోక్త (తె).— ఆబూతిగాడు, తిండికాడు, తిండిపోతు, తిండీడు, బోరంపోతు, మింగనగొండి, మేతరి, మేపరి; తద్వి.— ఒకరియింటి కూడుతినువాడు.—పరపిండాదుడు, పరాన్నుడు. (చూ, మేపరి.)

భక్షణము సం వి. అ. న తిండి చూ, సాపాటు.

భక్షణీయము. సం. విశే: చూ, భక్ష్యము. 2.

భక్షించే. సం. స. క్రి: చూ, సాపడు. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 103. [ము. 1.

భక్షితము. సం. విశే. తినబడినది: చూ, భుక్త

భక్ష్యంకారుడు. సం. విశే. పిండివంటవాడు: చూ, సూపకారుడు.

భక్ష్యకారుడు. సం. విశే.—రూ- పై.—

భక్ష్యము. సం. వి. అ. న. 1 =పండేరము—

పణ్యాగమ. (తె).— తినుబండము, పండే రము - పణ్యారము, పిండివంట. తద్విశేష ములు.— ౧. పంచభక్ష్యములు — భక్ష్యము, భోజ్యము, లేహ్యము, చోష్యము, పానీ యము, ౨. అంగారపోళి, అంగార పోణి. (తె).— అంగరపూవియ, అంగరపూ- అంగరొల్లె, 3. అతిరసము. (తె).- అరిసియ- అరిసె-అతిసియ-అతిసె; ౪: అపూపము—అ పూపికము—అపూపికము, కాందవము, చ ప్పటము, పూపము, పూపలిక, ఘారిరం ధ్రిము. (తె) —అట్టు, అప్పచి-అప్పచ్చి, అప్పడము—అప్పళము, ౫: అవంతికము, ఉ వపక్వము. (తె).— ఇడ్డెన, వాసెనకుడుము; ౬. (తె).— అప్పుగు-బొంగు. ౭ ఆఖ్య, ఉపకారిక. (తె) — ఉక్కెడ, ఉక్కెఱ; ౮ (తె).— ఆమవడ-ఆవడ; ౯: (తె) - ఇంచిమంచి; ౧౦ ఇడి, ఇడికుడక, ఇడికుడుము; ౧౧ ఉఖ్యము, పిసరము--పైకరము; ౧౨. ఉట్రి పడియము; ౧3 ఉత్కారిక, కేసుందకము—కే సుందము, ఖండపాలము, ఖాండికము, మోడ కము. (తె) - ఉండ్రము-ఉండ్రాలు, కుడుము; ౧౪: ఉపమ-ఉప్మ; ౧౫: ఉప్పుడుపిండి, ౧౬: ఉలుప—పులుప, ఊరుబిండి, ఊరుపు— ఊర్పు, తొక్కు—తొక్కుడు, పచ్చడి, పడి దియము-పడిదెము, పిండిమిరియము, బజ్జి, ౧౭: ఏలకికాయ; ౧౮: కడియపుటట్టు, ౧౯: కపోళి; ౨౦: కరంజము. (తె).— కజ్జకాయ, కజ్జాయము-కజ్జాయము-కజ్జము- కజ్జియము - కజ్జెము; ౨౧: కవణము; ౨౨: (తె).—కూశ్పాపిడలు; ౨3: కైకుం దికము; ౨౪. కోవా; ౨౫: కాబేరము; ౨౬: (తె).—కొమ్ములు; ౨౭: ఖండఖండి తము, పూరిక. (తె).— పూరి- పూరీ; ౨౮: గుడపిండము; ౨౯: ఘారిక. (తె).- గారియ-గారె, వడ; 3౦: (తె).— గోరు

మీటులు; 3౧: చరుపక్రమము, చిత్రాపూ పము; 3౨ చర్పటి. (తె).— ఒబ్బట్టు- బొబ్బట్టు; 33: చామ్యము; 3౪: (తె).— చిరమిడి, చేలిమిడి, 3౫: (తె).— చేగోడి; 3౬ (తె).— చేల్లగుత్తులు; 3౭ (తె).— సోంపట్టు; 3౮ (తె)— జిలేబి; 3౯: (తె).— జిల్లేడుకాయ; ౪౦. (తె).— జిడియ-జీడె; ౪౧: గోషకము. (తె) — దోసియ-దోసె; ౪౨: (తె) — డిబ్బెసె; ౪3. (తె) — నాస్తెల; ౪౪: (తె) — నిడి కుడక, ౪౫ (తె) — నిప్పటి-నిప్పట్టు; ౪౬: (తె).— నీరుపత్తిగ, నీరొట్టియ-నీరొ ట్టు-నీరొట్టె; ౪౭ (తె).— పకోడి-పకో డా; ౪౮: (తె).— పప్పు; ౪౯. (తె).- పాలకాయ; ౫౦ (తె) — పాలమీగడలు; ౫౧. (తె).— పిండివడియము; ౫౨. (తె)— పుడుంకులు-పుణుంకులు; ౫3. పూరణము- పూర్ణము. (తె) — పూర్ణము, ౫౪. పూరి ము; ౫౫: (తె).— పూసకజ్జము, ౫౬: పేనిక. (తె).— పేణి—బేణి; ౫౭ (తె) - పొంగరము-పొంగరాలు- బొంగరాలు; ౫౮. (తె).— పోకపేరు- పోకఉండలు; ౫౯: (తె).— పోలె-పో ళి-పోళె; ౬౦: (తె).— బటాసాలు; ౬౧: (తె).— బడికోడి; ౬౨: (తె).— బరిడె గవ్వ; ౬3. (తె).— బిళ్లకుడుములు; ౬౪: (తె).— బుడుకు; ౬౫: (తె).— బూరియ- బూరె; ౬౬: (తె).— బెరద; ౬౭: (తె)— బోణిగలు; ౬౮: (తె).— బొరిలింగకాయ; ౬౯: (తె).— మడత; ౭౦: (తె).— మణుంగుబూలు; ౭౧: (తె).— మిఠాయి; ౭౨: (తె) — మినుపపోక, మినుపసున్ని, సుకిని-సుకియ—సుకుని-సున్ని; ౭3: (తె).- ముక్కులు; ౭౪: (తె).— ముత్తెపుంజిప్ప; ౭౫: మూండము. (తె).— మోరుండ,

కొబ్బరి యుండ; ౭౬: యంత్రిక, సం
యావము. (తె) —జేంతిక, సా
సత్తు; ౭౭: (తె) —రొట్టెయ-రొట్టె; ౭౮
(తె). —వెన్నపడిదము- వెన్నపాలకాయ-
వెన్నప్పము, వెన్నమెఱుఁగు, వెన్నయుండ,
౭౯: (తె) —సడికుడక; ౮౦: (తె). —
సరడాలు; ౮౧: సేవిక. (తె) సేవ-సేవియ-సేవె;
౮౨: (తె) —సొజ్జబూరె; ౮౩: (తె) —
హోళిగ-ఓళిగ; మఱియు. —౮౪: అడ్డెక;
౮౫: అడ్డాణము; ౮౬: అమృతకలశము;
౮౭: అమృతఫలము; ౮౮: అర్పటము;
౮౯: ఖాద్యము; ౯౦: చంద్రికాంతము;
౯౧: తైతిలము; ౯౨: పిష్టకము; ౯౩. పుస్త
ము. ఇత్యాది భక్ష్యవిశేషంబులు గలవు.
(౧౩-౯౩ కడనున్న పదములు ఒకటే అని
కొందఱు) (చూ, సాపాటు: చూ, సాదము(1).
(మిగతవానికి "చూ, హోళిగ."); విశే.
2. తినఁదగినది: ఖాద్యము, భక్షణీయము

భక్ష్యములు. అం: చూ, భక్ష్యము. 1.

భగంధరము. సం. వి అ పుం మర్మస్థానమునం
దలివ్రణము: చూ, వ్రణము.

భగణము. అం. (ఒక గురువు-రెండు లఘువులు.
ఉదా. —రాముఁడు.) చూ, అష్టగణలక్షణము.

భగము. సం. వి. అ. పుం. 1. యా-భాగ్యము.
శ్రీ. చూ, సంపత్తి 1; 2. వీర్యము: చూ,
రేతస్సు. 1; 3: చూ, వాంఛ; 4. తెలివి:
చూ, హృల్లేఖము. 2; 5: చూ, వైరాగ్యము,
6. కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1; 7: చూ, మా
హాత్మ్యము; 8: చూ, సన్మానము; 9: చూ,
యత్నము; 10: చూ, ధర్మము. 1, 11: చూ,
మోక్షము; 12. =పంగు: అంకతి,
అవాచ్యదేశము, అనకము, అళము,
ఇ, ఉత్తమాంగము, ఉపస్థ, ఓ, కందర్ప
కూపము, కామమందిరము, కర్ణకో
శము, కోశము-కోషము, క్షేత్రము, గుహ్య
ము, గూఢము, జ, జన్మవర్త్మ, పుష్పప
థము, ప్రకృతి, బంధురము-బంధూ
రము, బింబము, యోని, రతము, రతి, రతి
కుహరము, రతిగృహము, సంధి, సంబాధము,
సంసారమార్గము, స్మరకూపకము, స్మరాం
గారము. (తె) —అచ్చొటు-అచ్చోటు,
అడుగుశి, ఒడికట్టు, కచ్చె, కగ్గి, గుంట,
దుబ్బ, దూపె, పంగు, పాపలఁగనుతావు,
బుత్త, బుయ్య, మరునిల్లు, సందు;
తద్విశేషములు. — 1. ఉపస్థలోపలనడుమ
మొగ్గగలది: — తిర్యక్కోశము; 2. పశుయో
నిక. (తె) — ఒడి, కరి-కటి, 3. యోని
మూలము: — ఉదకము, కల్మాషి (తె). —
కచ్చెమొదలు; 4. యోనిలోపలితావు: —
కోశము; 5. స్త్రీపురుషులగుఱి — అవక
రము, అవస్కరము, కౌపీనము, కౌలీనము,
గుహ్యము, గూఢము, వరాంగము, వ్యంజనము;
6. స్త్రీలశోణితసంచారస్థానము: — జానువు,
(మిగతవానికి "చూ, స్మరాంగారము");
13. బలము: చూ, శక్తి 1; 14 =బాగు:
చూ, యోగ్యత; అం. 15. చూ, చుంబన
స్థానములు; 16 చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు.
(భగము తాఁబేటివీఁపు-ఏనుఁగువీఁపు-రో
మము-చిన్నముక్కు-విస్తీర్ణము-తామరపు
వ్వుటేకు ఈయాఱును గలిగియున్న శుభగ
ములు. ఖరపృష్ఠము-మండూకపృష్ఠము-రో
మరహితము-దీర్ఘనాశికము-సంకీర్ణము-విగ
ళము ఈయాఱును గలిగిన మధ్యమములు.
కుడిప్రక్క నెత్తుగనున్న కొడుకులఁగనును.
ఎడమప్రక్క నెత్తుగనున్న కన్యకలఁగనును.
రావిచిగురాకువలెనున్న సౌభాగ్యవతియు
పుణ్యాత్మురాలునునగు. కుడసుడియున్న
రాజపత్నియగు ఎడమసుడియున్న గొడ్రా
లగు. మచ్చయున్నమగనిఁజంపును. తాఁ
బేటివీఁపువలెనుండి సమమైనునుపు గలిగిన

శుభప్రదమై పుత్రప్రదమై ధనధాన్యములు గలుగఁజేయును. చివరను కుంకుమవర్ణమై యెఱ్ఱనిమచ్చ యున్న నుత్తమురాలగు. ఈమచ్చ దక్షిణభాగమున నున్నను బ్రశస్తము. నిర్మాంసమై మిక్కిలి పొడవై తెల్లని నాడితోఁ గూడిన నా భాగ్యురాలై పెరిదుఃఖమనుభవించును. దీర్ఘమైన మగని మామను మఱఁది నిఁజంపును); 17 చూ, కళాస్థానములు

భగవంతుఁడు సం వి. త్ పుం. రూ-భగవానుఁడు. 1 చూ, విష్ణువు 1, 2 చూ, శివుఁడు, 3 చూ, బుద్ధుఁడు; విణ 4 చూ, సన్మానితుఁడు.

భగవతి సం వి ఈ స్త్రీ 1. నది చూ, పాఱినిని (నది); 2 చూ, సరస్వతి; 3. పార్వతి చూ, హైమవతి (పార్వతి); విణ. 4. పూజ్యస్త్రీ చూ, స్త్రీ.

భగవత్కథాళీవశేచ్ఛ. అం చూ, భక్తులు.

భగవత్పూజయందనుమోదము అం చూ, భక్తులు.

భగవదర్చన. అం.—పై — [భక్తులు

భగవద్విషయము నందలి దంభము అం: చూ,

భగవానుఁడు. సం. వి. త్. పుం: చూ, రూ—భగవంతుఁడు.

భగిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-భగ్ని. 1: చూ, సహోదరి; అం. 2. చూ, గయాపిండదానార్హులు

భగినీపుత్రుఁడు. అం. చూ, భాగినేయుఁడు.

భగాలి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుఁడు.

భగీరథుఁడు. అం చూ, మహారాజులు (రాజు. 1.)

భగుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుఁడు; అం. 2: చూ, ఆదిత్యులు.

భగురు. అం. (భ + గ. ఉదా.-మాధవుఁడా): చూ, ఉపగణములు.

భగ్నచ్ఛందము. అం: చూ, వాక్యదోషము.

భగ్నమగు. మి. అ. క్రి: చూ, మొక్కపోవు. 1.

భగ్నము. సం. విణ.=బన్నము. భంగము నొందినది: (తె).—బడీతు

భగ్ని సం. వి. ఈ. స్త్రీ' చూ, రూ—భగిని.

భజన. సం వి ఆ. స్త్రీ. రూ-భజనము 1 చూ, సేవ. "రామభజన", 2. భాగించుట: చూ, విభజనము

భజనము. సం వి. అ. న —పై —.

భజమానము. సం విణ. 1. సేవించునది చూ, సేవితము; 2 భాగించునది చూ, విభాజకము, 3. న్యాయముతోఁగూడినది చూ, యోగ్యము 2.

భజించు సం. స క్రి. 1 కొలుచు చూ, సేవించు; 2 భాగించు చూ, విభజించు

భజియ్యము సం. విణ. 1 సేవింపఁదగినది చూ, సేవ్యము; 2 భాగింపఁదగినది: చూ, విభాజ్యము.

భటము సం. వి అ పుం. దినముయొక్క పదునేనవభాగము చూ, దినభాగములు (వారము.)

భటిత్రము. సం. విణ. ఇనుపసలాకకు గుచ్చి కాల్చినది: చూ, కఱుపట్లు చూ, మాంసము

భటుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=బంటు 1. అతిగఘుఁడు, అస్త్రజీవి-అస్త్రసేవుఁడు, ఆగస్తుఁడు, ఉష్ణుఁడు, ఊష్మలుఁడు, ఏకవీరుఁడు, క్షేపకుఁడు, పత్తి, పదకుఁడు, పదాజి—పదాతి, పద్గుఁడు, పాదాతికుఁడు, యోధ—యోధుఁడు-యోద్ధ, వాంపీరుఁడు. (తె).—ఒంటరులు, కాలరి, కాలిబంటు-కాల్బంటు, కాలుమానిసి, కాలురువు—కాల్వురు, జోదు, నడజోదు, పదగుఁడు, పరి, పేద, బంటు, మానిసి, లెంక-లేఁక, సిపాయి; తద్విశేషములు.— ౧. పదాతిసేనకు.— పాదాతము. (తె).—కాలుబలము, మంది; ౨. రథుణారథముకూడఁబోవుబంటునకు.—అంగరక్షకుఁడు, పరిచరుఁడు, పరిధిస్థుఁడు. (తె).—

పారివాఁడు; 3: (చూ, మహాగ్రహుఁడు). (మిగతవానికి "చూ, హంవీరుఁడు. 2."); 2. పనివాఁడు: చూ, సేవకుఁడు; వా. 3 కార్చ్బరి: చూ, వ్యవహర్త 2.

భట్టారకుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజు: చూ, రాజు 1; 2: చూ, సన్యాసి; 3. చూ, సూర్యుఁడు.

భట్టికావ్యము. అం. (ఈగ్రంథమును భట్టి వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

భట్టిని. సం. వి ఈ. స్త్రీ 1 (నాట్యపరిభాషయందు) రాజుభార్య: చూ, భార్య, 2 బ్రాహ్మణునిభార్య: చూ, భార్య.

భట్టు. సం. వి. ఉ పుం =బొట్టు: చూ, బొట్టు 7

భట్టుఁడు. సం. వి అ. పుం.=బట్టు: చూ, పొగడుకుఁడు [ము 9.)

భటాగ్రములు. అం: చూ, సభాంగములు (అంగ

భద్ర సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 చూ, తిథి 1; 2. గంగ: చూ, నది; 3 బౌద్ధదేవి: చూ, స్వాహా. 2; 4 కృష్ణుని అష్టమహిషులలో నొకతె: చూ, మహిషులు.

భద్రకము అం: చూ, వృత్తము. 1. (1. ర-న-ర గణములు. 9వ ఛందస్సు, 2. న-న-ర-వగణములు. 7 యతి 11వ ఛందస్సు; 3. భ-ర-న-ర-న-ర-న-గురువులు. 12 యతి 22వ ఛందస్సు అని త్రివిధము.)

భద్రకుంభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పూర్ణకుంభము.

భద్రదారువు సం. వి ఉ. న: చూ, దేవదారి.*

భద్రపదము. అం: చూ, భద్రము. 8.

భద్రపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుమ్మడు*: చూ, సర్వతోభద్ర.

భద్రబల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లంజెసవరము*.

భద్రము. సం. వి. అ. న.1. కల్యాణము: చూ, శుభము. 1; 2. బంగారు. చూ, లోహము.1; 3 నాగముస్తె*: చూ, హరిత. (తృణము. 1.); అం 4: చూ, కరణములు; పుం. 5. గజజాతివిశేషము: చూ, హస్తి. (ఈజాతిగజము శుభకార్యములయందు పురప్రచారయోగ్యమైనది); 6. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1; 7. కాటుకపిట్ట: చూ, కకుంతి (పిచ్చుక); 8. గూ—భద్రపదము-భాద్రపదము: చూ, మాసము. 1; విశే. 9 శుభకరము చూ, శుభము.1; 10 =పదిలము-బద్రము: చూ, హెచ్చరిక. 1; 11 =పద్దు. అంకెలపరుస: చూ, పద్దు. 3; 12: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; అం. 13: చూ, గజజాతులు. [ము. 3*.

భద్రముస్తకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భద్ర

భద్రయవము. సం. వి. అ. న. కొడిసెకాయ, (కొడిసెపండు అనియు): చూ, వత్సకము.

భద్రరేణువు. సం. వి. ఉ. పుం. ఇంద్రుని ఏనుఁగు. చూ, హస్తి. [వాసన. 1.

భద్రశ్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ చందనము: చూ,

భద్రసురము. సం. వి అ. పుం చేతికటారి: చూ, బాణము. 1.

భద్రాకరణము. సం. వి. అ. న. చూ, వపనము.

భద్రాశ్వము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నవఖండములు. 2 (చూ, ఇలావృతము); 2: చూ, వర్షములు.

భద్రాసనము. సం. వి. అ న. మణులు మొదలగువానితోఁ జేసిన రాజాసనము: చూ, ఆసనములు.

భద్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వీరభద్రుఁడు. (చూ, ప్రభ. 4.); 2: చూ, శివుఁడు; 3.=పదిలుఁడు: చూ, మేలుకొనియుండువాఁడు; అం. 4: చూ, పురుషజాతులు. 1. [పత్రిల.

భద్రేల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సన్నయేలకి*: చూ,

భయంకరము. సం. విణ. భయమునుపుట్టించునది: చూ, రౌరవము. 2.

భయంకరుఁడు. సం. విణ: చూ, వెఱపరి.

భయదుత్రుఁడు సం విణ చూ, వెనుదీయువాఁడు

భయపడు. మి. అ. క్రి: చూ, వుక్కు. 6.

భయపెట్టు. మి. స. క్రి చూ, వెఱపించు.

భయము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, సాధ్వసము; విణ. 2 చూ, భయంకరము; అం. 3: చూ, శిక్షాకాలములు; 4 చూ, స్థాయీభావములు; 5: చూ, పాళములు.

భయముడిపియాదరించినవాఁడు. అం. 1: చూ, గయాపిండదానార్హులు; 2: చూ, పితలు.

భయముదీర్చినవాఁడు. అం —పై.—

భయశీలుఁడు. సం. విణ: చూ, వెఱపరి

భయానకము సం. వి. అ. పుం. 1. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; 2. రాహువు: చూ, రాహువు 2; విణ. 3. భయానకరసముగలది చూ, రౌరవము. 2; అం. 4. చూ, రసములు

భయాపహుఁడు సం. వి. అ. పుం. మండలేశ్వరుఁడు: చూ, రాజు 1.

భరంతు. వా. వి. ఇంటిముట్టము.

భరందు. వా. వి: బ్రాంది-బాంది-బరందు.

భరటుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1.—పరవుఁడు. కూలివాఁడు: చూ, సంబళకాఁడు; 2 కుమ్మరి: చూ, మృత్కారుఁడు.

భరణము. సం. వి. అ.న.1 భరించుట; 2. రూ-భరణ్యము. కూలి: చూ, సంబళిక. 2; 3 జీతము: చూ, సంబళిక. 2; 4. చూ, మనోవృత్తి; 5. ఇరువదితూములమానము.

భరణి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకనక్షత్రము: చూ, రిక్క; 2: చూ, భూమి. 1; 3.—బరిణె-పక్కణి. చూ, పాత్రము. 6.

భరణ్యము సం. వి. అ న. 1. కూలి: చూ, సంబళిక. 2; 2. జీతము: చూ, సంబళిక. 2.

భరతము. అం. 1. నాట్యమునకు భరతముని పేరు: చూ, నాట్యము. 1; 2.—బరతుపిట్ట: చూ, సాఁకుడుపులుఁగు; అం. 3: చూ, నవఖండములు; 4: చూ, కళలు; 5: చూ, ఖండములు.

భరతవాక్యము. అం చూ, ఇతివృత్తవిస్తరము. (వివక్షితార్థ ప్రతిపాదనాది యాఙులక్షణములతో నాటకములను జేసి తుదను దేశక్షేమము కోఱకు సూత్రధారుఁడాశీర్వాదము చేయును. ఆపద్యమే భరతవాక్యము)

భరతశాస్త్రగ్రంథములు అం: శార్ఙ్గదేవ ప్రోక్త సంగీత రత్నాకరము, నారదీయరత్నాకరము, స్వరరాగ సుధారసము, సోమనాథీయము, స్వరమేళకళానిధి, సంకలిత రత్నాకరము, రాగమంజూష, సుత్రిరంజని, భరతార్ణవము, సుధాసంగ్రహము, నృత్యసంగ్రహము, అభినయ దర్పణము, కోహలీయము, నృత్తవిద్యావినోదము, భరతసూత్రములు, శిలాలిసూత్రములు, కృశాశ్వ సూత్రములు, అశ్వమేధ ప్రకరణము, రంగలక్ష్మీ విలాసము, సంగీతచూడామణి, సంగీతసారసంగ్రహము మొదలగునవి.

భరతసూత్రములు. అం. 1.—పై.—; 2. నాట్యమునకు భరతసూత్రము లాభాగములు. (చూ, నాట్యము) [థములు.

భరతార్ణవము. అం: చూ, భరతశాస్త్ర గ్రం

భరద్వాజము. సం. వి. అ. పుం. రూ-భారద్వాజము, ఏటిగ్రంత. చూ, వ్యాఘ్రాటము.

భరద్వాజబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కపూరియో బ్రాహ్మణులు. (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

భరద్వాజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. భరద్వాజుఁడను ముని: చూ, సన్యాసి; 2: చూ, ద్రోణుఁడు. 1; అం. 3: చూ, సప్తఋషులు (చూ, మహర్షులు); 4: చూ, బ్రహ్మలు.

భరము. సం. వి. అ. పుం. 1.=పరువు. అతిశ యము: చూ, హెచ్చు. 2; 2=బరువు: చూ, భారము 1, 3=బారు-బారువ: చూ, రూ-భారము. 3.

భరించు. సం. స క్రి 1. మోచు: చూ, రూ-సంభరించు, 2. పోషించు. చూ, సంతరించు.1.

భర్గుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

భర్జనము సం వి. అ న: చూ, వేఁపు.

భర్జించు. సం. స. క్రి 1: చూ, వేఁచు, 2 శరీ రిమునయిముడు, ఒంటఁబట్టు

భర్త సం వి. ఋ. పుం. 1. మగఁడు చూ, సామి. 2; విశ. 2 చూ, మోచువాఁడు; 3: చూ, సంరక్షకుఁడు.

భర్తి. వా. సం. విశ. పూర్తి చూ, సంపూర్ణము.

భర్తృదారకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. (నాట్య పరిభాషయందు) యువరాజు చూ, రాజు. 1.

భర్తృదారిక. సం వి. ఆ స్త్రీ (నాట్యపరి భాషయందు) రాజుకూఁతురు. చూ, సూన. 1.

భర్త్సనము. సం. వి. అ. న. బెదరింపుమాట చూ, శబ్దము. 2.

భర్మము. సం. వి అ. న్. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; సం. వి. న్. న. 2. జీతము: చూ, సంబళిక. 2.

భర్మాణి. అం: చూ, పంచమిజవిభాషలు.

భలము. అం (భ + ల ఉదా.—కేశవుఁడు): చూ, ఉపగణములు.

భల్లము. సం. వి. అ. న. 1.=బల్లెము: చూ, బాణము. 1; పుం. 2. (రూ-ఫల్లము—ఫల్లు కము-ఫల్లూకము-ఫల్లూగము—అచ్ఛఫల్లము-అచ్ఛభల్లము— అచ్ఛము— భల్లి- భల్లుకము- భల్లూకము-భాలూకము—భాల్లుకము): చూ, ఎలుఁగుబంటి; అం. 3: చూ, బాణాగ్రములు.

భల్లాతకము. అం: చూ, ముప్పదిరెండాయుధ ములు: బాణము. 1.

భల్లాతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జీడి*. చూ, స్ఫోటశోఫ; అం. 2: చూ, లేహ్యములు; 3: చూ, స్త్రీరాగములు.

భల్లారె. వా. సం అవ్య రూ-భల్లారే చూ, సెబాసు.

భల్లారే. వా. సం. అవ్య —పై.—

భల్లుంగము సం. వి. అ పుం. గట్టివెదురు*: చూ, వెదురు. (చూ, చేపాటికఱ్ఱ)

భల్లుకము. సం. వి. అ పుం. 1: చూ, భల్లము. 2; 2.=మల్లు కోఁతి: చూ, వానరము.

భల్లూకము. సం. వి. అ పుం చూ, రూ—భల్లు కము. 1.

భల్లూకముష్టిన్యాయము. పా. ఎలుఁగుబంటి పిడికిలి యెన్నివిధములను విడువదనురీతి.

భవంతి. వా. సం వి. ఇ. పుం.=బవంతి. 1.ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2: చుట్టుకొల్లా రము: చూ, సదనము. 1.

భవదీయము సం విశ. నీది.

భవనము. సం. వి. అ. న. 1: (తె).-అగుట, కావుట; 2. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

భవనాసి వా. వి. ఓచ్చేగానిగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6—౧౫.

భవము. సం. వి. అ. పుం. 1.=బౌము. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 2: చూ, సంసారము. 1; 3. ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1; 4: చూ, భవికము; 5: చూ, శక్తి. 1.

భవాదృశుఁడు. సం. విశ (శ్) నీవంటివాఁడు.

భవాని. సం వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

భవికము. సం. వి. అ. న. (రూ-భవుకము-భావుకము—భవ్యము- భవిష్యము- భవితవ్య ము) మేలు: చూ, శుభము. 1.

భవిత. సం. విశ. (ఋ. ఈ. ఋ.) కాఁగల స్వభావముగలవాఁడు: భవిష్ణువు, భూష్ణువు.

భవితవ్యము. సం. వి. అ. న. 1.=బయిసి-బవిసి, భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; 2: చూ, భవికము; విశ. 3. కాఁదగినది.

భవిలుఁడు. సం. విశ: చూ, విటుఁడు.

భవిష్ణువు సం. విణ. (ఉ): చూ, భవిత

భవిష్యత్తు సం. విణ. (త్. ఈ. త్) కాఁగలది: భవిష్యము, భవ్యము, భావి; అం 2: చూ, క్రియా కాలములు.

భవిష్యత్కాలము సం. వి. అ. న. రాఁగలకాలము: చూ, సాంపరాయము. 3. (చూ. కాలత్రియము). [చూ, రాఁగలపంట.

భవిష్యత్ఫలము. సం. వి. అ న ఉదర్కము

భవిష్యదర్థకము. అం. రాఁగలకాలమును తెలుపును (సనినిల్కట్టుఅందురు)

భవిష్యము. సం. వి. అ. న. 1 చూ, భవికము; విణ. 2 కాఁగలది: చూ, భవితవ్యము. 3.

భవిష్యోత్తరము అం: చూ, పురాణములు.

భవుఁడు. సం. వి. అ పుం: చూ, శివుఁడు

భవ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1 పార్వతి: చూ, హైమవతి (పార్వతి); 2. గజపిప్పలి * చూ, శౌండి (పిప్పలి).

భవ్యము సం. వి. అ న. 1 చూ-భవికము; 2. ఎముక: చూ, బల్యము 1; విణ 3 శుభమైనది. చూ, శుభము. 1, 4. సత్యమైనది చూ, సత్యము. 5; 5. యోగ్యమైనది చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 6. కాఁగలది. చూ, భవిష్యత్తు. [శునకము.

భషకము. సం. వి. అ. పుం. కుక్క: చూ,

భషణము. సం వి. అ. న. కుక్కయొక్క మొఱుగు: చూ; స్వరము. 2. [భ్రమరము. 1

భసలము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద చూ,

భసితము. సం. వి. అ. న. చూ, భస్మము.

భస్త్ర సం. వి. ఆ. స్త్రీ గర్భము, చర్మప్రసేవిక, దృతి, పాణింధమము, భస్త్రి. (తె).- కొలిమితిత్తి, తిత్తి, తోలుతిత్తి.

భస్త్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

భస్త్రికాలవిత్తన్యాయము. పా. తిత్తి సేదినైచినను దానికి భంగములేదు. కాని కొడపలియుంచి నచోఁ జీల్చివేయుననురీతి.

భస్మగంధిని. సం. వి. ఈ స్త్రీ. రేణుకయను గంధద్రవ్యము, హరేణువు: చూ, రాజాగ్రామము.

భస్మగర్భ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కంపుటిరుగుడు*: చూ, శింశుప; 2. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప.

భస్మచ్ఛన్నాగ్నిన్యాయము. పా. బూడిదచేఁ గప్పఁబడిన యగ్ని పయికి లేనట్లుండి లోపల గణగణలాడు చుండుననురీతి.

భస్మము. సం. వి. న్. పుం =బసుమము: అగ్ఘటము, ఉల్క, క్రిగువు, క్షారము, పార్ఘటము, భసితము, భస్మము, భూతము, భూతి, రక్ష. (తె)— కరక, నిగుఱు-నివుఱు-నీఱు, పదడు, బగ్గి, బుగ్గి, బుసి, బసుమము, బూడిద-బూడిదె-బూడ్డ, బూతి-బూది-విబూది, వెలిమిడి-వెల్మిడి-వేల్మిడి, సిగరి. తద్వి — ౧. కుట్టు; ౨ తిరునీఱు, 3 భస్మము, భావము, విభూతి (తె.) — విబూది; 3 పేనుఁగుపెంట; (మిగిలినవానికి " చూ, సిగరి 1 ")

భస్మములు. అం సువర్ణ, రజిత, తామ్ర, నాగ, వంగ, సత్తు, లోహ, రస, శంఖ, శృంగ, అభ్రిక, తాళక, విమల, సాపీగ, ఇంగిలీక, శిలాజిత్తు, గంధక, తుత్థ, పాషాణాది భస్మములు. (ఇవి అగ్నిపుటమువలన నగును)

భస్మాంగుఁడు. సం వి. అ. పుం చూ, శివుఁడు.

భస్మీకరించు. సం. స. క్రి భస్మముచేయు.

భళిరె. వా. సం. అవ్య రూ-భళిరే. చూ, సెబాసు.

భళిరే. వా. సం. అవ్య.—పై.—

భా

భా. సం వి. అ. న్. స్త్రీ. 1. చూ, సూర్యుఁడు; 2. (సూర్యుని) కిరణము చూ, హేతునము. 2; 3. (రూ-భాస్కు-భాజము-భాసము)=బాజో, కాంతి. చూ, వెలుతురు. 1.

భాంగీనము. సం. విణ: చూ, రూ—భంగ్యము.

భాండపుష్పము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సర్పము. (త్రికాండ శేషము).

భాండము. సం. వి. అ న. 1 తొడవు: చూ, భూషణము. 2; 2. గుఱ్ఱపుఁదొడవు. చూ, భూషణము. 2; 3 =బాండువ. అబ్దము, ఆ, ఉఖ, కరీరము, కలశము—కలసము, కలశి-కలసి, కుంభకము - కుంభము, కుంభి, కుటము, కుహానము, క్షురిక, ఖపురము, గుల్మము, ఘటము, ఘటి, చులుకము - చులూకము, నిపము, పరిఘము, భాజనము. (తె).—అలకి, కడవ, కుండ, పనఁటి - పరఁటి, పళ్లెము, బాండువ, బాన, మఱువ, తద్విశేషములు —౧. అమృతకలశము; ౨. (తె) —అయిరేని-ఐరేని, అయిరేనికడవలు-ఐరేనికడవలు, అరిమెనకుండలు-అటిమెనకుండలు, జోగులు, పూజకుండలు, పూజగులు, పెండ్లికుండలు, బూఁజోగులు; 3 ఉఖ, ఉష్ట్రిక, కరినము, కుండము, కుండి, కుంభము, కుంభి, పిఠరము, స్థాలి. (తె) —పంటి-పనఁటి, లోవి, వంటకుండ; ౪. ఏతపుకడవను. (తె).—బాన; ౫. కంరాల, కలశి-కలసి, గర్గరి, జాలగోణిక, మంథని (తె).—తరిగడవ, పెరుఁగుకడవ, పెరుఁగుముంత; ౬. (తె).—కడముంత—కడుముంత; ౭ (తె).—కావుపాఁతఱ; ౮. కున్ననము. (తె).—కూన; ౯. కుహనము, క్షురక (తె).—కుప్పియ-కుప్పె, జోడి-జోడీ, పింగాణి, పింగాణిచిప్ప; ౧౦. (తె) —కూటికుండ; ౧౧. (తె).—కొడుము, బోడిగ; ౧౨. క్వణనము, హండికాసుతము. (తె).—అటిక; ౧౩. గంజ, గంధవాహము. (తె).—కల్లుకుండ, లొట్టి; ౧౪. (తె).—గల్ల; ౧౫. గుండ్రనికుండను (తె).-కుండ; ౧౬.(తె).-గురిగ-గురిగి-గురియ; ౧౭. గోలకము-గోళకము. (తె).—ఓటికుండ; ౧౮. ఘటి, చులుకము-చులూకము (తె) —గగగ—గరిగ, గరగముంత, పిడత—పిడుత; ౧౯ (తె) —చెరవ-చెరవము-చెర్వము- చెర్వ; ౨౦. (తె).—చేరుకుండ; ౨౧ చరువు; ౨౨. (తె).—చేల్లకుండ; ౨౩ (తె).-చోకిబాన,బాన; ౨౪. నిండుకుండను.—ఊళ; ౨౫. నీళ్లకుండను.—కలశి; ౨౬. పరిఘము (ఇదిగాజుకుండ); ౨౭. పాలకుండ,బూది; ౨౮. (తె) —పొంతకడవ; ౨౯ (తె) —బందడము-బందిలము; ౩౦. (తె) —బొంగ; ౩౧. మేడమీఁదికలశమునకు (తె).—కుండ; ౩౨. (తె).—మండిగ. (ఇందుఁగొన్ని లోహపాత్రము లయినను భాండములని వాడఁబడుటచేనిందు వ్రాయఁబడెను: చూ, పాత్రము. 6) (మిగతవానికి "చూ, హరివాణము."); 4.=బండము. వస్తువు చూ, సరకు. 2; 5: మొదలిసొమ్ము; 6 =బండారము· చూ, సంచిమొదలు.

భాండశుద్ధి అం· చూ, శుద్ధులు.

భాండాగారము. సం వి. అ. న =బండారము. 1. కోశసము, ధనముండుచోటు: చూ, సంటసాల;వా. 2. గ్రంథములుండెడియిల్లు: గ్రంథకుటి "శ్రీసత్యవతీ పుస్తక భాండాగారము. కరప", 3: చూ, సదనము 1.

భాండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ మంజిటి*: చూ, సమంగ 1.

భాండికము. అం. చూ, ఉద్ధతము.

భాంశ. అం: చూ, షోడశవర్గు. (లగ్నమును 27 సమభాగములు చేయవలెను. భాంశకనుఁగొనవలసిన గ్రహామే రాశియందున్నదో భాగమునందున్నదో తెలిసికొనవలెను.అట్టిగ్రహమున్నరాశి మొదలు బయినగ్రహమెన్నవ

భాగమందున్నదనిఁ గనుఁగొనఁబడెనోయన్న రాసి భాంశయనఁబడును. ఆరాశ్యధిపతికే భాంశాధిపతియని పేరు.)

భాకోషుఁడు. సం వి. అ. పుం చూ, సూర్యుఁడు.

భాగధేయము. సం. వి. అ. న. 1. భాగ్యము. చూ, సంపత్తి 1; పుం. 2. కప్పము. చూ, సిస్తు. 1.

భాగము. సం. వి అ పుం. 1.=బాగము. పంపకము: అంశము-అంశువు, అవచ్ఛేదము, ఏకదేశము, రో, కల-కళ. ధ త్తికంటకము, వాటము, (అవ్య).—అను, అభి. (లె).— పంపకము, పంపు, పాలు, వంతు, వాటా (మిగతవానికి "వాటా" చూడుము.); 2=బాగము. పాలు: చూ, వంతు 5, (1_2 అర్థములు స్వల్పభేదము గలిగియుండును); 3. భాగ్యము చూ, సంపత్తి 1, వా. 4.=నాఁడు లోటిలోనొకతడపపంతు: చూ, నాయ, 5=బాగాలు పోఁకలు; 6. ముక్క చూ, శకలము. 4

భాగవతబ్రాహ్మణులు. అం (చూ, బ్రాహ్మణులు): చూ, ద్రావిడులు. (వీరిలో ఋగ్వేదులును శుక్లయజుర్వేదులును కలరు. వీరు ఆశ్వలాయన కాత్యాయన ఆపస్తంబ బోధాయనాది సూత్రప్రవర్తకులై శివమతమును సమముగా మోచుచు వైష్ణవచిహ్నములను ధరించెదరు.)

భాగవతము. అం. 1 చూ, పురాణము; 2. (ఈగ్రంథము వ్యాసముని వ్రాసెను). చూ, కావ్యనాటకములు.

భాగస్థుఁడు. సం. విశ: చూ, పాలికాఁపు. 1.

భాగవతవాత్సల్యము. అం: చూ, భక్తులు.

భాగహారము. పా. భాగహారము చేయుట. (భాగహారపుగుఱుతు ÷): చూ, హరణము 3.

భాగించే. సం. స. క్రి: చూ, సంవిభాగించే.

భాగినేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తోడఁబుట్టినదానికొడుకు, మేనల్లుఁడు: చూ, స్వస్రీయుఁడు.

భాగీరథి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంగ: చూ, నది; అం. 2. చూ, గంగలు.

భాగ్యపదము. అం చూ, ఆరూఢము.

భాగ్యము సం. వి. అ న. 1. అదృష్టము: చూ, సంపత్తి. 1; 2 చూ, అదృష్టము. 1, 3=బాగము: చూ, సుకృతము. 1; విశ 4 భాగింపఁదగినది చూ, విభాజ్యము; 5 మేలైనది: చూ, సుకృతము 3.

భాగ్యవంతుఁడు. సం. విశ చూ, సంపన్నుఁడు.

భాగ్యశాలి. సం. వి ఇ. పుం —పై.—

భాజనము. సం వి. అ. న 1.=బోనసము: చూ, భవనాసి; 2.=బోన కడప చూ, భాండము. 3, 3 చూ, యోగ్యము 2.

భాటకము. సం వి. అ. పుం =బాడిగ. (లె).— అడప, అద్దియ-అద్దె, ఇంటికప్పము, ఇంటిపన్ను, ఇల్లరి, బాడిగ-బాడుగ.

భాట్టరహస్యము. అం (ఈగ్రంథముఖండదేవుఁడు వ్రాసెను) చూ, కావ్యనాటకములు.

భాణము. అం: చూ, నాటకము. చూ, దశరూపకలక్షణములు; చూ, రూపకములు, (ఇతివృత్తము త్పాద్యము. ధూర్తవిటుఁడు నాయకుఁడు. శృంగారవీరములు సూచనామాత్రములు. భారతివృత్తి. ఏకాంకము. ముఖనిర్వహణములు రెండుసంధులు. ఇందుఁ బ్రణయ, కలహ, వంచనలే ముఖ్యములు. గానవాద్యములు మెండు.)

భాణికము. అం: చూ, నాటికలు. (ఒకఅంకము, హాస్యము, ప్రణయకలహము, కారణము, దూషణాదులు గలది.)

భాతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కాంతి: చూ, వెలుగురు. 1; 2. రీతి: చూ, విధము. 1.

భాతువు. సం. వి. ఉ పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

భాద్రపద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉత్తరభద్రపదా నక్షత్రము: చూ, రిక్క.

భాద్రపదము. సం. వి. అ. పుం. భాద్రపదమాసము: చూ, మాసము 1.

భాద్రపది. సం వి. ఈ స్త్రీ. భాద్రపదసార్ణమి: చూ, హరివాసరము.

భాద్రము. సం. వి. అ. పుం చూ, భాద్రపదము.

భానుమంతుఁడు. సం. వి. న్. పుం 1: చూ, సూర్యుఁడు; విశే. 2 కిరణములుగలవాఁడు

భానువారము సం. వి అ పుం. ఆదివారము: చూ, వారము. 1

భానువు. సం. వి. ఉ. పుం 1. సూర్యకిరణము: చూ, హాయనము 2; 2 చూ, సూర్యుఁడు.

భానేయుఁడు సం.వి అ పుం.చూ, సూర్యుఁడు.

భామ సం. వి ఆ స్త్రీ ఆఁడుది· చూ, స్త్రీ.

భామఁడు. సం. వి అ పుం· చూ, సూర్యుఁడు.

భామము. సం వి అ. పుం. 1. కోపము: చూ, గోపము; 2· చూ, భానువు. 1.

భామిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కోపన. క్రీడాసమయమునందు కోపముమాపెడు ఆఁడుది· చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది; చూ, స్త్రీ.

భాముఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, భామఁడు

భారకము. సం. వి. అ. న.=బారకింపు. మేని బరువు.

భారకుఁడు. సం వి. అ పుం. బరువుమోసెడి కూలివాఁడు: చూ, భారవాహుఁడు.

భారతచంపు. అం (ఈగ్రంథము లక్ష్మణకవి వ్రాసెను).చూ, కావ్యనాటకములు.

భారతపర్వములు. అం: చూ, పర్వములు. 2

భారతము. సం. వి అ. న. 1. వ్యాసప్రోక్తమైన అయిదవవేదము: చూ, వేదము; అం. 2. హిమవత్పర్వతమునకును, దక్షిణసముద్రమునకును నడుమైనఒకవర్షము. మా, వర్షములు. (చూ,ఇలావృతము, నవఖండములు.); 3 (ఈగ్రంథమువ్యాసముని వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు; అం. 4 చూ, వర్షములు.

భారతవర్షములు. అం: చూ, భారతము. 2.

భారతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చూ, సరస్వతి; 2. వాకు: చూ, వాక్కు; 3: చూ, వ్యోమనాసిక; అం. 4: చూ, కావ్యవృత్తులు. (వృత్తులు) (ఇంచుక సౌష్ఠవపద సందర్భమైనది. హాస్య శాంత అద్భుతములందుఁ బ్రవర్తిల్లు ఇందక్షరములుమిశ్రమముగానుండును. ఉదా — "అమ్మునివరుండు సంసారంబసాగరంబని తలంచి సన్న్యస్తసర్వసంగుఁడై వనీప్రాంతంబులం గుసుమితఫలిత వనంబుల సారంగపతంగాదులు తనకు సహచరులుగా నుటజాంతరంబునవసించితపోనియమంబున నుండె.") [2· చూ, కల్పసూత్రము.

భారద్వాజ. అం. 1: చూ, గోత్రము. 13;

భారద్వాజము. సం వి అ. పుం 1 ఏటిత్రింత: చూ, ఝా-భరద్వాజము; 2: చూ, భారద్వాజ. 2

భారద్వాజస్మృతి. అం: చూ, స్మృతులు.

భారద్వాజి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ అడవిప్రత్తి*: చూ, సముద్రాంత. 3.

భారద్వాజుఁడు. అం· చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

భారము సం. వి అ. పుం. 1. బరువు: చూ, వివధము. 3; 2 ఇరువదితులముల యెత్తుగలదానిపేరు (అనిఅమరుఁడు); 3· (తె).— బారువ - బారు. (సం).—భరము.

భారయష్టి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కావడిబద్ద: చూ, విహంగిక.

భారవాహుఁడు. సం. వి. అ. పుం: ఉత్కాలుఁడు, ధురంధరుఁడు, ధురీణుఁడు, ధుర్యుఁడు, ధూర్వహుఁడు, ధౌరేయుఁడు, నిర్వాహుఁడు, నిర్వాహకుఁడు, భారకుఁడు, భారికుఁడు. (తె).—ఉక్కాలుఁడు, నిమిలెకాఁడు.

భారవి. అం: చూ, కావ్యములు.

భారీ. వా. వి. 1. గొప్ప. "మీభారీ నేనెఱుఁగ నిదికాదు"; 2 పొడవు. "వాఁడు భారీమనిషి". (బారీఅనికొందఱు) (ఉత్కృష్ట సర్కారులలో వాడుక)

భార్గవబ్రాహ్మణులు. అం చూ, ఘూర్జర బ్రాహ్మణులు (తకారాది అనుబంధములో) చూ, బ్రాహ్మణులు (మాధ్యందినులు. శుక్లయజుర్వేదులు. భృగుమహర్షిఁబట్టివీరికీ నామముగలిగినది.)

భార్గవము. అం. చూ, ఉపపురాణములు.

భార్గవి. సం వి. ఈ. స్త్రీ 1: చూ,లక్ష్మి. 1, 2 చూ, పార్వతి; 3. గరికె. చూ, తృణము. 1; అం. 4: చూ, చక్రములు

భార్గవుఁడు. సం వి. అ పుం. 1. శుక్రుఁడు చూ, రాహువు. 2;2: చూ, పరశురాముఁడు

భార్గి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ =బారంగి* చూ, హంజిక.

భార్య సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (అగ్నిసాక్షిగా పెండ్లాడిన పెండ్లాము.) పాండు 3,ఆ 11. అర్ధాంగి, ఆలి, కడత్రము-కలత్రము-కళత్రము, కులి, క్షేత్రము, గృహము, గృహిణి, గేహము, చింతాయన, జ, జమ్, జాని, జాయ, తల్పము, ద, దమ్, దార, ద్వితీయ, ధర్మపత్ని, పత్ని, పరిగ్రహము, పాణిగృహీతి, వధువు, వశ, సహచరి, సహధర్మిణి. (తె).—ఆలు, ఇల్లాలు, గరిత, గేస్తురాలు, పెండ్లము-పెండ్లాము, పెళ్లము-పెళ్ళాము, పోరియాలు, రాణి, రాణివాసము. (మిగత వానికి "చూ, సహధర్మిణి."); తద్విశేషములు.—౧. అగస్త్యునిపత్ని.—కౌశీతకి-కాషీతకి, లోపాముద్ర, విదర్భజ; ౨. అగ్నిభార్య.—ఆగ్నాయి, గభస్తి, స్వాహా, హుతభుక్ప్రియ; 3. అత్రిభార్య.—ఆత్రేయి, అనసూయ; ౪. అన్నభార్య.— ప్రజావతి, భ్రాతృజాయ. (తె).—వదిన-వదినియ—వదినె-వన్నె; ౫. అర్జునునిభార్య.—సుభద్ర; ౬ ఆచార్యునిభార్య.-ఆచార్యాణి, ఆచార్యాని, ౭. ఇంద్రునిభార్య —ఇంద్రాణి, ఐంద్రి, చారుధార,జయవాహిని, పులోమజ, పులోమి, వృషాకపాయి, శచి, శతావరి; ౮. ఉపాధ్యాయిని. (పాకశాస్త్రము సంగీతశాస్త్రము మున్నగునవి నేర్పువాని భార్య, బడిపంతులుభార్య) ఉపాధ్యాయాని, ఉపాధ్యాయ, ఉపాధ్యాయి, ఉపాధ్యాయిని. (తె) —ఒజ్జసాని, పంతులమ్మ, సోమిదమ; ౯ కశ్యపునిభార్య.—అరిష్ట; ౧౦. కుబేరునిభార్య.—చార్వి, చిత్రరేఖ; ౧౧. కుశునిభార్య.—కుముద్వతి; ౧౨. కోమటిభార్య —అర్యి, వైశ్య; ౧3. గరుడుని భార్య —ఉన్నతి; ౧౪ గురుపత్ని -గుర్వి; ౧౫. గోపాలునిభార్య,—ఆభీరి, గోపాలిక, మహాశూద్రి;౧౬. గౌతమునిభార్య.-అహల్య; ౧౭. చంద్రునిభార్య.- చారుకాంతి, చారుమతి, ౧౮. చేరివచ్చిన పెండ్లాము. (తె) చేరుగొండి; ౧౯. జరత్కారునిభార్య.—జరత్కారువు, మనసాదేవి; ౨౦. కృష్ణుని భార్య.—జాంబవతి; ౨౧. తనభార్య.—కూర్చ; ౨౨. (తాను శూద్రురాలయినను) కోమటి భార్య.—అర్యి; ౨3. తోడఁబుట్టినవానిభార్య.—(చూ,భార్య. 1-౪); ౨౪. దశరథుని పత్నులు.—(౧). శ్రీరాముని తల్లి.—కోసలాత్మజ, కౌశల్య-కౌసల్య. (౨) భరతునితల్లి.—కేకయి-కేకేయి, కైకయి-కైకేయి. (తె).—కయిక-కైక; (3) లక్ష్మణశత్రుఘ్నులతల్లి.—సుమిత్ర; ౨౫. ద్రోణునిభార్య.—కృపి; ౨౬. ధర్మరాజాదులభార్య.—కృష్ణ, ద్రౌపది, పాంచాలి,

సైరంధ్రి (తె).—ద్రోపది–ద్రోవది(చూ, మూన. 1.); ౨౭. ధృతరాష్ట్రునిభార్య.—గాంధారి; ౨౮.నట్టువునిభార్య.-కారిక,నటి; ౨౯. నలునిభార్య.-దమయంతి; ౩౦.(నాట్యపరిభాషయందు)రాజుభార్య —భట్టిని; ౩౧ నారదునిభార్య.-సత్యవతి; ౩౨. పండితునిభార్య —ప్రాజ్ఞి; ౩౩. పట్టాభిషిక్తురాలు కాని రాజుభార్య —భోగిని; ౩౪. పలుపభార్య (తె) —ఖిటికి, ౩౫. పాండురాజుభార్య.—కుంతి, మాద్రి. (తె) -గొంతి; ౩౬. పాకీవానిభార్య. (తె).—పాకెత; ౩౭ పురోహితునిభార్య -ఆర్య; ౩౮. పెద్దభార్య.—అధివిన్న, అధ్యూఢ, కృతసాపత్నిక; ౩౯ బిడ్డలుగల స్వజాతిభార్య — కులపాలిక–కులస్త్రీ, ౪౦. బుధునిభార్య —ఇడ, ఇల–ఇళ; ౪౧ బుద్ధునిభార్య —అనంత, ఓంకార, జయ, తార, తారిణి, త్రిలోచన, ధనందద, నీలసరస్వతి, భద్ర, మనోరమ, మహాతార, మహాశ్రీ, లోకేశ్వరాత్మజ, లోచన, వసుధార, వైశ్య, శంఖిని,శివ, శ్రీ, స్వయూరవాసిని, స్వాహా. (చూ, స్వాహా.2), ౪౨. బృహస్పతి భార్య.—జాలిని, తార; ౪౩. బ్రాహ్మణుని భార్య.— బ్రాహ్మణి, భట్టిని (తె).—పాఱుటక్క, పాఱుత, బాఁపత, బాఁపనక్క, బాఁపనది (చూ, స్త్రీ); ౪౪. మంత్రిభార్య. (తె).— ప్రెగ్గడసాని, మంతుసాని; ౪౫. మగని తోఁడఁబుట్టినవాని వానిభార్య.—యాత. (తె).—తోడికోడలు; ౪౬. మనువుభార్య.—సరస్వతి; ౪౭. మన్మథునిభార్య.—కామి, కేవతి, కేలికళావతి, ప్రీతి, రతి, రాగలత,సే; ౪౮. మాఱుమనువుది.-దిధిషువు, పునర్భువు; ౪౯. మేనమామభార్య.—మాతుల,మాతులాని, మాతులి; ౫౦. మునిభార్య.—ఐరావతి, యమపత్ని; ౫౧. రాజుభార్య.-అసూర్యంపశ్య,క్షత్రియి, రాజ్ఞి. (తె).-దొరసాని, రాణి; ౫౨ రావణునిభార్య —(సం).—మండోదరి-మండోదరి; ౫౩. లక్ష్మణుని భార్య.— ఊర్మిళ, ౫౪. వరుణునిభార్య.—గౌరి; ౫౫. వాయుభార్య —ఇడ, ఇల–ఇళ; ౫౬. వాలిభార్య.—తార; ౫౭ విభీషణునిభార్య.—సరమ; ౫౮. శంతనుభార్య.-కాలి, చిత్రాంగదసువు, ఝషోదరి, దాసేయి, యోజనగంధి, విచిత్రవీర్యసువు, వ్యాసమాత, సత్యవతి, ౫౯. శుక్రునిభార్య — శతపర్వ; ౬౦. శూద్రునిభార్య.—శూద్రి, ౬౧. శ్రీరామునిభార్య —కుమారి, భూమిజ, సీత. (తె).—చేలు పేరింటి పూఁబోఁడి, నాఁగటిచాలుపేరయతివ; ౬౨. సత్యవంతునిభార్య –సావిత్రి; ౬౩. సవతి.—సపత్ని. (తె).—ఏరలు– ఏరాలు, సవతాలు, సవతి, ౬౪. సుగ్రీవునిభార్య.— రుమ; ౬౫. సూర్యునిభార్యలు.—(పద్మిని ఉష ఛాయలోనగువారు)కాలిందీసువు, ఛాయ, ప్రభ, యమసువు, మహావీర్య, యమసువు, రాజ్ఞి, రేవంతసువు, వివస్వత, సంజ్ఞ, సువర్చల, సూర్యస్వరేణువు, స్వాతి. మఱియు.— ఉష, తపసి, త్రిసరేణువు, త్వాష్ట్రి, దస్రసువు, ద్యుమయి, పద్మిని, ప్రియ, ఇత్యాది. (తె)—చాయ. (చూ,స్త్రీ.) (మిగతవానికి "చూ, స్వాతి. 1."); ౬౬. సోమయాజి భార్య (తె).— సోమిదమ– సోమిదమ్మ, సోమిసాని-సోమెసాని. ఇత్యాది. (మిగిలినవానికి "చూ, సహధర్మిణి."); అం. 2:చూ, దూతీచతుష్టయము.

భార్యతల్లి. అం: చూ, మాతలు.

భార్యాటికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పెండ్లాము మాటజేవదాఁటనివాఁడు. [కామశాస్త్రము.)

భార్యాధికారి. అం:చూ,సప్తాధికరణములు(చూ,

భార్యాభర్తృక్రియము. అం: చూ, వివాదములు.
భార్యాభర్తృసంబంధము అం: చూ, సంబంధములు.
భాలూకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఎలుఁగుబంటి.
భావ. సం. వి. అ. పుం: చూ, సంవత్సరములు.
భావక్రియ. అం: చూ, క్రియాంగములు (అంగము. 9) [చూ, మన్మథుఁడు
భావజుఁడు. సం. వి. అ. పుం తలఁపు పుట్టెలి
భావదూతిక. అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.
భావదూషితములు. అం. సార్ఙాలము, గార్గభము, జ్యేష్ఠ్రము, పౌండరీకము, విపరీతము, ఐంగము, పారావతము, మాయూరము, మాహిషము, భేరుండము, గారుడము. (చూ, అదూషితములు, వ్యాకరణ బంధములు.)
భావాధ్యాయపరిమేయము. అం: చూ, ఉపవిద్యలు (417 పొరటలో 14 చూడుము.)
భావన. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తలఁపు: చూ, యోచన; 2. వాసనకట్టుట; అం. 3: చూ, దూతీచతుష్టయము. [పంచమిజభాషలు.
భావని. అం: చూ, పంచమజభాషలు చూ, మాళవ
భావప్రయోగము. అం: చూ, ప్రయోగములు
భావబోధకము. సం. వి. అ. పుం. చూ, వ్యంజకము. 1
భావము. సం. వి. అ పుం. 1 సత్తు చూ, శక్తి. 1; 2. మనోవికారము: చూ, వికారము. 1; 3. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి 1; 4. ఆత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2; 5. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 6. ధాత్వర్థరూపక్రియ; 7. చూ, స్వభావము; 8. చూ, పదార్థము; 9. చూ, విభూతి. 1; అం. 10. రత్యాది (చూ, రతులు); 11: చూ, శుశ్రూషలు; 12. (నాటకలక్షణమున) భావమన మనోవికారము బహిర్వ్యాప్తమవుట. (చూ, భావములు) ఇది యువయువతీజనముల మనసులనుండి రసమునుబుట్టించు చుండును. రసము నఁగాగతి. రసములుతొమ్మిది. (చూ, రసములు); 13. చూ, శృంగారచేష్టలు, 14: చూ, శుశ్రూషలు. [స్ఫురించు.
భావముదయించు సం. అ. క్రి. తోఁచు: చూ,
భావములు. అం. 1. (నాటకలక్షణమున) విభావ, అనుభావ, సాత్త్వికభావ, వ్యభిచారిభావ, స్థాయీభావములని భావములైదు: చూ, స్థాయీభావములు; 2: తను, ధన, భ్రాతృ, పుత్త్ర, శత్రు, పితృ, భాగ్య, రాజ్య, లాభ, వ్యయ, వాహన, కళత్రభావములు. (చూ, లగ్నకారకత్వములు.)
భావలగ్నము. పా. జాతకునికి సూర్యోదయాది జననకాలమునకు నయిన ఘటికాదులను 5 చే భాగించవలెను. భాగింపఁగా వచ్చిన లబ్ధమును నొకచోటనుంచుకొనుము. శేషము మిగిలినదాని నొకటిగాఁజేచుకొనుము. ఈ ఒకటినిఁ బయిలబ్ధముతోఁ గలుపుకొని యీమొత్తము నొకచోట నుంచుకొనుము. జాతకుఁడు జన్మించిన వారాధిపతి అంశచక్రములో నేరాశియందుండునో రాశిచక్రములో నారాశి మొదలు పయికలిపిన మొత్తముసంఖ్యచే లెక్కింపఁగా నేలగ్నమగునో యదియ భావలగ్నమగును.
భావవికారములు. అం. అస్తి, జాయతే, పరిణమతే, వర్ధతే, అపక్షీయతే, వినశ్యతి. (6)
భావశబలత అం: చూ, రసపదలంకారములు.
భావి. సం విశే. (న్ ఈ. న్) కాఁగలది. చూ, భవిష్యత్తు. [లక్ష్మీ. 3, అ. 128, 135.
భావించు. సం. అ క్రి: చూ, యోచించు.
భావికము. అం. 1: చూ, అలంకారము. 3. (భూతభవిష్యద్వ్యంబులను బ్రత్యక్షంబులుగఁ జెప్పుట. ఉదా — ఇదిగో యిప్పటికి సురాసురులు యుద్ధమొనర్చుచుండఁజూచితి.”); 2: చూ, గుణములు.

భావితము. సం. విణ. 1. పొందఁబడినది: చూ, సంసక్తము; 2. కర్పూరాదులచేత వాసన కట్టినది: చూ, వాసితము.

భావిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మానిని. 1. భావముగల ఆఁడుది చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

భావుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=బావ (నాట్యపరిభాషయందు) విద్వాంసుఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు. [భావికము

భావుకము సం. వి. అ న.=బాగు: చూ, రూ-

భావుకుఁడు. సం వి. అ పుం =బావ: చూ, బావ. 1—2—3—4.

భావోదయము అం: చూ, రసవదలంకారములు

భావోక్తి అం: చూ, భావికము 1.

భావ్యము. సం. విణ. అవశ్యముకాఁదగినది

భాష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=బాస. సంస్కృతాది: చూ, భాషలు; 2. మాట. చూ, శబ్దము. 2; 3. చూ, ప్రతిజ్ఞ. 1; 4. ప్రమాణము: చూ, శపథము; 5: చూ, సరస్వతి; అం. 6: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

భాషణము. సం. వి. అ. న.=బాస: చూ, సంభాషణము.

భాషలు. అం (చూ, ఉపవిద్యలు 419వపొరట.) తద్విశేషములు —౧. అంధ్రము-ఆంధ్రము. (తె).—తెనుఁగు—తెలుఁగు, ౨. అపభ్రంశము; 3. (తె).—కనోజా-కనోజ్జా, కన్నడము; ౪. (తె).—గుజెరాతి-గుజ్జరాతి; ౫. గీర్వాణము, సంస్కృతము; ౬. ద్రావిడము. (తె).—అఱవము; ౭. (తె).—పారసి; ౮. ప్రాకృతాది.— సంస్కృతము, ప్రాకృతము, శౌరసేని, మాగధి, పైశాచి, చూళికాపైశాచి, అపభ్రంశము, ఆంధ్రము; ౯. హోరువు. ఇత్యాది. (మిగిలియున్న వానికి "చూ, సంస్కృతము.")

భాషాంగములు. అం. 1. గాంధారి, కోహలి, శిశిర, ఉత్పలి, గౌరి, నాదాంతరి, నీలోత్పలి, ఛాయ, తరంగిణి, గాంధారగతిని, రంజని. (11); అం. 2. చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

భాషాలిపిజ్ఞానము అం: చూ, కళలు.

భాషావిశేషము అం: చూ, కళలు.

భాషించు సం. అ క్రి: చూ, సంభాషించు.

భాషితము. సం వి. అ. న. 1. మాట చూ, శబ్దము. 2, విణ. 2 మాటాడినది: చూ, శబ్దము. 2

భాష్యము. సం వి. అ. న. 1. సూత్రవ్యాఖ్యానగ్రంథము: చూ, సంపుటము 3; విణ. 2 మాటాడఁదగినది: చూ, సంభాష్యము.

భాష్యసింహాసనము. అం: చూ, సింహాసనములు.

భాసంతము. సం. వి. అ పుం 1: చూ, బెళ్లగువ్వ; విణ. 2 చక్కనిది: చూ, సంస్థితము.2.

భాసమానము. సం. విణ: చూ, ద్యోతమానము.

భాసలావర్తి. అం: చూ, అనుభావస్తములు.

భాసిల్లు. సం. అ. క్రి: చూ, ప్రకాశించు. (ఇట్లు ఉద్భాసిల్లు, సముద్భాసిల్లు)

భాసుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

భాసురము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పటికపుఱాయి; విణ. 2. ప్రకాశించునది. లక్ష్మీ. 3, ఆ. 139: చూ, శుభ్రము. 5.

భాస్కరమాలిక. అం: చూ, సంఖ్యాబద్ధము.

భాస్కరవిలసితము. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("భ, న, జ, య, భ, న, న, స గురువు గలది. 13 యతి. 25వ ఛందస్సు.")

భాస్కరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుఁడు; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

భాస్వంతుఁడు. సం. వి. త్. పుం. 1: చూ, సూర్యుఁడు; విణ. 2. ప్రకాశించువాఁడు.

భాస్వదంశ. అం. ఏగ్రహంబునకైనను షోడశవర్గుచేయఁగా ద్వాదశవర్గంబులుస్వవర్గంబులు

వచ్చెనేని భాస్వదంశయగును. [తుఁడు.
భాస్వరుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, భాస్వం

భి

భిండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పొట్టి కొమ్మలూడ లుగలచెట్టు: చూ, హ్రస్వశాఖాశిఫము.
భిండిపాలము. సం. వి. అ పుం. రూ-భిండివాలము-భిందివాలము) హస్తపరిమాణమయిన విడిచివాటుగుదియ, ఇనుపయలుఁగు కట్టె, సృగము. రెండుమూఁడు చక్రములుగల మాదిగకత్తి (అనికొందఱు): చూ, ముప్పది రెండాయుధములు: చూ, బాణము 1.
భిండివాలము. సం. వి. అ. పుం.—పై—
భిందివాలము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
భిక్ష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=బిచ్చెము-బికిరము, రూ-భిక్షము. 1. బిచ్చెము: చూ, వేఁడికోలు; 2. బిచ్చమెత్తినవస్తువు; 3. కడికొలఁది అన్నము: చూ, సాదము.(1);4. కూలి చూ,సంబళిక.2; 5. కొలువు చూ, సేవ 1.
భిక్షము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
భిక్షించు. సం. స. క్రి: చూ, యాచించు.
భిక్షుకసేవ. అం: చూ, శకునరహితములు.
భిక్షుకుఁడు. సం. వి. అ. పుం =బిచ్చెగాఁడు. 1: చూ, యాచకుఁడు; 2: చూ, సన్యాసి.
భిక్షువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. బ్రహ్మచారి చూ, వటువు; 2: చూ, సన్యాసి.
భిత్తము. సం. వి. అ. న.=బ్రద్ద. తునుక: చూ, శకలము. 4.
భిత్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, భేదనము. 1; 2. గోడ: చూ, మఱుఁగుగోడ; 3.=బెత్త: చూ, జొట్టు.
భిత్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పిడుగు; 2: చూ, భిత్తి. 2; 3. చేల్లగడ్డ *: చూ, శతమూలి.
భిత్తిబిడాలన్యాయము. పా. గోడమీఁది పిల్లివలె సిటునటుగాక యుండెననుకితి. (గోడమీఁది పిల్లివాటము.)
భిద సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. భేదము: చూ, వేఱుపాటు. 1; 2: చూ, భిత్తి. 1; 3. భేదోపాయము (వ్రక్కలొటకును, వ్రక్కలించుటకును పేర్పు.): చూ, స్ఫుటనము. (చూ, భేదము. 4)
భిదురము. సం. వి. అ న. ఊతివాలు, వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1.
భిన్నకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు.
భిన్నగ్రంథిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద బోడతరము*.
భిన్నపంచమజభాషలు. అం. దైవతభూషణి, శుద్ధభిన్న, వరాడి, వినాత. (4)
భిన్నపంచమి. అం: చూ, కకుజభాషలు.
భిన్నపంచమిజవిభాష. అం: కౌసలి. (1).
భిన్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. నీలరత్నదోషము: చూ, రాయి; విణ. 2.=బిద్దము, పగిలినది; 3 దారితము, చీలినది: చూ, విచ్ఛిన్నము. 3; 4 విరిసినది; 5. వేఱుపడినది: చూ; వ్యస్తము. 1; 6. కూడినది: చూ, సహితము; అం. 7. చూ, అర్ధదోషములు; 8: చూ, పరిచారములు; పా. 9. భిన్నము; భాగము, అంశము; అపూర్ణము; కలాసవర్ణము. (ఇందుకుసంబంధించిన శాస్త్రపరిభాషాపదములు. ౧. సంక్లిష్టభిన్నము, సంమిశ్రభిన్నము, చిక్కయినభిన్నము; ౨. సంయుక్తభిన్నము; 3.అవిరామభిన్నము;వితతభిన్నము;౪.దశాంశభిన్నము; ౫. అపక్రమభిన్నము; విషమభిన్నము; ౬ మిశ్రమభిన్నము; సంకరభాగానుభిన్నము; ౭. క్రమభిన్నము; సమభిన్నము; సవ్యభిన్నము; ౮. అంశబోధకభిన్నము; చిహ్నభిన్నము;౯. లుప్తభిన్నము; ౧౦.సాధారణభిన్నము.) ఇత్యాది.

భిన్నలింగము. అం: చూ, వాక్యదోషములు. (ఆఁడుదానిని మగవానితోఁగాని, మగవానిని ఆఁడుదానితోఁగానిఁబోల్చుట మొ)

భిన్నవచనము. అం: చూ, వాక్యదోషములు (ఒకనిని అనేకులతోఁబోల్చుట).

భిన్నవరాళి. అం: చూ, హిందోళజభాషలు

భిన్నషడ్జకజభాషలు. అం. గాంధారపీధిక, చేల్లి, స్వగపల్లి, నిషాదిని, తాళ్రివణ, మధ్యమ, శుద్ధ, దాక్షిణాత్య. పులిందిక, తుంబురు, షడ్జభాష, కాళింది, లలిత, శ్రీకంఠిక, బంగాళి, గాంధారి, సైంధవి (17) (చూ, భాషలు).

భిన్నషడ్జజవిభాషలు అం. ధారాళి, మాళవి, కాళింది, ఆదిహోవాకవర్ధని(4)(చూ, భాషలు)

భిన్నావళిత అం' చూ, ఉత్పలక్షైశికిజభాషలు

భిల్లుఁడు. సం. వి. అ. పుం. బోయఁడు చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

-భిషక్కు. సం. వి. క్. పుం' చూ, వైద్యుఁడు.

భిషజాత్మ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ అడ్డసరము*' చూ, సింహాస్యము [సాదము. (1).

భిస్స సం వి. ఆ. స్త్రీ అన్నము' చూ,

భిస్సట. సం. వి ఆ స్త్రీ దగ్ధిక. మాఁడన్నము: చూ, సాదము (1).

భీ

భీ. సం. వి ఈ. స్త్రీ. భయము: చూ, సాధ్వసము

భీకరము. సం. విశే' చూ, భయంకరము.

భీకరుఁడు. సం. విశే: చూ, వెఱపరి.

భీతము. సం. వి. అ. న. 1 =బీతు. చూ, భీ; విశే. 2 భయమునొందినది: చూ, సాధ్వసము.

భీతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=బీతు: చూ, భీ; 2. వడఁకు: చూ, లోలము.

భీతిల్లు. సం. అ. క్రి: చూ, భయపడు.

భీతుఁడు. సం. విశే.=పేడ' చూ, పిరికివాఁడు.

భీత్యావస్థ అం చూ, అవస్థలు (అతిచారమందున్న గ్రహము భీత్యావస్థను పొందును= అశుభము, ధననాశముగలుగును)

భీభత్సము. అం. (వికృతము=విన్వచ్చేము): చూ, బీభత్సరసము.

భీభత్సరసము. అం. (జుగుప్సవలనఁబుట్టునది): చూ, రసములు, రసదృష్టులు

భీభత్సుఁడు సం వి. అ. పుం =విన్వచ్చేఁడు. అర్జునుఁడు: చూ, సుభద్రేశుఁడు

భీమకాశేశము. అం: చూ, లింగములు.

భీమము. సం వి అ. పుం 1 భయానకరసము: చూ, రసములు; విశే. 2 భయానకరసము కలది చూ, భీషణము 2

భీమరథి సం. వి ఇ. స్త్రీ. కాలరాత్రి చూ, నది.

భీమలక్ష్మీప్రయోగము అం చూ, తంత్రములు.

భీమసేనుఁడు. సం. వి. అ పుం మారుతి. చూ, వృకోదరుఁడు.

భీమారామము. అం' చూ, ఆరామములు.

భీముఁడు సం వి. అ. పుం. 1. ధర్మరాజు తమ్ముఁడు' చూ, సామీరి; 2. భీముఁడను రాజు: చూ, రాజు. 1; 3: చూ, శివుఁడు; అం. 4 చూ, పాండవులు; విశే. 5. భయంకరుఁడు: చూ, వెఱపరి.

భీమేశలింగము. అం' చూ, జ్యోతిర్లింగములు.

భీరుకుఁడు సం విశే.=పిఱికి రూ-భీలుకుఁడు: చూ, వెఱపరి.

భీరువు. సం వి ఊ. స్త్రీ. 1 వెఱపరియగు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; ఉ. స్త్రీ. 3 చూ, పిల్లపిఁచెం*; విశే. 4. చూ, భీరుకుఁడు.

భీలుకుఁడు. సం. విశే: చూ, రూ-భీరుకుఁడు.

భీషణము. సం. వి. అ పుం, విశే' చూ, భీమము

భీష్మము. సం. వి. అ. పుం, విశే.—పై.—

భీష్మసువు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ. గంగానది: చూ, నది.
భీష్మించే. సం. అ. క్రి. మూర్ఖపుపట్టుపట్టు.
భీష్ముఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, శివుఁడు; 2: చూ, శాంతనవుఁడు; 3: తాటిడాల్ దొర, తాటిపడగవాఁడు; విశ. 4: చూ, భీరువుఁడు.

భు

భుక్తము. సం. విశ. 1. తినఁబడినది: చూ, లీఢము. (తద్వి.—అనుభవింపఁబడినది అనుటకు.—చూ, లీఢము)
భుక్తి సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=బూతి.భోజనము: చూ, సాపాటు; 2.=బుత్తి. అనుభవము, అనుభుక్తి, అనుభూతి, అనుభోగము, ఆస్వదనము—ఆస్వాదనము, ఉపభోగము, ఉపలంభము, నిర్వేశము (తె).—కుడుపు.
భుక్తోజ్ఝితము సం. వి. అ న. ఎంగిలి: చూ, ఎంపరక్కము
భుగ్నము. సం. విశ. 1. వంగినది. చూ, వక్రిమము; 2. విఱిగినది, రుగ్ణము: చూ, వృక్ణము. 1; 3. వంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 2.
భుగ్వాది. అం: చూ, చూర్ణములు.
భుజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=బుజేము. చేయి: చూ, హస్తము. 1.
భుజంగత్రస్తరేచితము. అం: చూ, కరణములు.
భుజంగత్రాసిత. అం: చూ, ఆకాశచారులు.
భుజంగప్రయాతము. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("య, య, య, యగణములు. 8 యతి. 12వ ఛందస్సు.")
భుజంగభుక్కు. సం. వి. క్. పుం. పాఁపమేపరి, నెమలి: చూ, శిఖి. 2.
భుజంగమము. సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము.
భుజంగము. సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.—; 2: చూ, నిగళము; అం. 3. గ్రహముల స్థిరరాసులలో మధ్యమాఁడు పాదముల యందున్న భుజంగము పట్టును.(చూ, నిగళము, పాశము.)
భుజంగవిజృంభిత. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("మ, మ, త, న, న, న, ర, స, వగణములు. 9 వ యింటను 19వయింటను యతి. 26 వ ఛందస్సు.")
భుజంగశిశురుతము. అం చూ, వృత్తము. 1. ("ఒక్కొక్క పాదమునందు రెండున గణములు ఒక యగణము గలిగినదై 9 వ ఛందస్సునందుఁ బుట్టినది.")
భుజంగాంచితము. అం: చూ, కరణములు.
భుజంగాక్షి.సం.వి.ఈ. స్త్రీ: చూ, సర్పాక్షి*.
భుజంగుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=బొజుఁగు.చూ— భుజగుఁడు: చూ, విటుఁడు.
భుజకీర్తి. సం. వి ఇ. స్త్రీ: చూ, బాహుపురి.
భుజగమము. సం వి.అ.పుం: చూ, భుజంగమము.
భుజగము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—
భుజగాశనుఁడు. సం వి. అ పుం. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు
భుజపత్రము. సం. వి. అ. పుం.=బుజపత్తిరి*: చూ, లేఖనము. 3.
భుజబంధము. సం. వి. అ. పుం.=బాహాబందు: చూ, భూషణము. 2.
భుజమధ్యమము. అం: చూ, ఉత్తమక్షేత్రములు.
భుజములు. అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషునకు.—కరికరసమములై మోఁకాళ్లవఱకు పొడవులైన భూపాలుఁడగు. కుఱచేలైనదాసజీవి.); 2; చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (స్త్రీకి.—తీఁగెలవలెను తామర తూండ్లవలెను మెత్తనైన సుఖపతియగు, దక్షిణావర్తమున్నఁ బతివ్రతయగు. వామా

వ ర్తమయిన దరిదుర్రాలగు. రోమములేకున్న భోగిదుగు. రోమముగలిగి సన్నము లైయున్న మగఁడు చేచ్చేను); పా 3. వీనికిఉపమాన ములు.—తామరతూండ్లు, పూవులదండలు, తీఁగెలు.

భుజశిరస్సు. సం. వి. స్. న. మూఁపు: చూ, స్కంధము. 1. [వక్షము

భుజాంతరము. సం. వి. అ. న. ఱొమ్ము: చూ,

భుజి. సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని:చూ, వహ్ని. 1.

భుజించు. సం స. క్రి. తిను: చూ, సాపడు.

భుజిష్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. పరిచారిక:చూ, స్త్రీ; 2: చూ, వేశ్య.

భుజిష్యము. సం. వి. అ. పుం. చేతకట్టుకొనెడు తోరము: చూ, సూత్రము.1.

భుజిష్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1· చూ, పరి చారకుఁడు; విశ. 2:చూ, స్వతంత్రుఁడు.

భువనము. సం. వి. అ. న. 1. జగము: చూ, దేశము; 2. ఉదకము: చూ, సలిలము; 3. ఆకాశము· చూ, సురవర్త్మము.

భువనేశ్వరము. సం. వి. అ. న. చుట్టుబవంతి: చూ, సదనము. 1. [లోకములు.

భువర్లోకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ఊర్ధ్వ

భువి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, భూమి. 1; 2. చూ, స్థానము. 1.

భుసుండికి. అం: చూ, ముప్పదిరెండాయుధము లు: (చూ, బాణము. 1.)

భూ

భూ. సం. వి. ఊ. స్త్రీ.=బువి: చూ, భూమి.1.

భూకదంబము. సం. వి. అ. పుం: చూ, నేల కడిమి*.

భూకము. సం. వి. అ. న. 1.=బొక్క, బిలము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కాలము: చూ, సమ యము. 1.

భూగోళము. సం వి. అ. పుం. 1. భూమండ లము; 2. లోకజ్ఞానమును కలిగించు గ్రం థము: చూ, సంపుటము. 3; అం. 3: చూ, దానములు.

భూగృహము. సం వి అ. న చూ, నేలమాలె.

భూచారులు. అం సమపాద, అర్ధగతి, స్థిరా వర్త, తిర్యిగాషెత, ఊరూవృత్త, తాడిత, బద్ధ, జనిత, ఉచ్ఛండిత, స్యందిత, శకటా స్య, అవస్యందిత, సమాసాదితమత్తలీ, మ త్తల్లి, ఏకాకి, క్రీడిత. (16)

భూజము. సం. వి. అ. పుం. పుడమిపుట్టు: చూ, వృక్షము.

భూజాని. సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2. రాజు: చూ, రాజు. 1.

భూటావధానము అం· చూ, కళలు. [యము.

భూతకాలము. అం. కడచినది: చూ, కాలత్రి

భూతకేశము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మరు లుజెడ*; 2: చూ, మాంసి. 1.*.

భూతదయ. అం: చూ, మానసికపూజా కుసు మములు. [భూమి. 1.

భూతధాత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ నేల: చూ,

భూతనాథుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=: చూ, బూతనాదుఁడు. 1.

భూతబలి. అం. బడిమి: చూ, యజ్ఞములు.

భూతమంజరి. అం: చూ, సింహళజభాషలు.

భూతము. సం. వి. అ. న. 1. పృథివ్యాది: చూ, భూతములు; 2.=బూచి-బూతము, పిశాచాది: చూ, సోఁకుడు. 1; 3. ప్రాణి: చూ, హంసుఁడు. 2; అం పుం. 4 =బూది. కృష్ణచతుర్దశి. చతుర్దశి (అని కొందఱు): చూ, తిథులు; 5. (పిశాచము): చూ, దేవ తాభేదము; విశ. 6. తగినది: చూ, సమీచీ నము. 4; 7. కడచినది: చూ, వృత్తము· 7; 8. నిక్కమయినది: చూ, సత్యము. 5; 9 పొందఁబడినది: చూ, సంపృక్తము;

10. వెలసినది: చూ, సంభూతము; 11 (ఉత్తరపదమైనచో) సమానమైనది: చూ, సుషమ 2; అ. న 12 = బూది: చూ, భస్మము; అం. 13. చూ, క్రియాకాలములు.

భూతములు అం పృథివి, అప్పు, తేజము, వాయువు. ఆకాశము (భూమి, నీరు, కాంతి, గాలి. ఆకసము) (5)

భూతయజ్ఞము అం. (భూతబలి) చూ, మహాయజ్ఞములు (యజ్ఞములు)

భూతవేశి సం. వి. ఈ. స్త్రీ తెల్లవావిలి* చూ, వావిలి.

భూతశిలాపాత్రము. అం: చూ, కళలు.

భూతసర్గము. అం: చూ, సృష్టిసర్గములు.

భూతాత్మము. అం: చూ, ఆత్మలు.

భూతాత్మ్యము. సం,వి. అ పుం 1: చూ, శరీరము; అం. 2. చూ, ఆత్మలు.

భూతాత్ముఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, బ్రహ్మ. 1. [విగ్రహములు.

భూతానుగ్రహవిచ్ఛేదము. అం. చూ, వింశతి

భూతార్థకము. అం: చూ, భూతకాలము. (దీనిని లిట్టుఅందురు.)

భూతార్థవాదము. అం: చూ, అర్థవాదములు.

భూతావాసము. సం. వి. అ. పుం. తాండ్రి*. చూ, సంవర్తము. 3. [వాహితుఁడు

భూతావిష్టుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రేత

భూతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. ఐశ్వర్యము: చూ, సంపత్తి. 1;2.సంపద: చూ, సంపత్తి 1, 3 = బూడిద-బూది: చూ, భస్మము; 4 సత్తు: చూ, సత్వము. 1; 5. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 6. ఏనుఁగు శృంగారము: చూ, హస్తి.

భూతికము. సం. వి. అ. న. రూ-భూతీకము. 1. ఓమము: చూ, యవాని; 2. కర్పూరము: చూ, సిరము; 3. కామంచికసవు: చూ, హరిత (తృణము. 1.); 4. చీఁపురుకసవు: చూ, హరిత (తృణము. 1.); 5 వాసనగడ్డి *: చూ, హరిత (తృణము. 1); 6. నేలవేము*: చూ, భూనింబము.

భూతిలకము అం: చూ, వృత్తము. 1. ("భ,భ, ర, స, జ, జ గురువులు. 12 యతి. 19వ ఛందస్సు.")

భూతీకము. సం. వి.అ.న: చూ, రూ-భూతికము.

భూతుఁడు సం. వి. అ. పుం. చూ, సూనుఁడు 1.

భూతులసి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. నేలతొళసి*: చూ, హరిప్రియ [కము 5. *

భూతృణము. సం. వి. అ. న: చూ, భూతి

భూతేశుఁడు సం.వి.అ.పుం. చూ, బూచులేలుఁడు

భూతోడ్డామరము. అం. చూ, తంత్రములు

భూత్రయి. అం. చూ, రతిధ్వనులు.

భూదారము. సం. వి. అ. పుం. పంది: చూ, సూకరము. [ణుఁడు.

భూదేవుఁడు. సం వి. అ. పుం. చూ, బ్రాహ్మ

భూధరము. సం. వి. అ. పుం. నేలతాలుపు: చూ, హిమాలయము (పర్వతము.)

భూధాత్రి. సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, నేలయుసిరిక *.

భూనాగతైలము. అం: చూ, తైలములు.

భూనింబము. సం. వి. అ.పుం: చూ, నేలవేము*.

భూనుతము. అం: చూ, వృత్తము. 1. ("ర, న, భ,భ, గగములు. 10యతి. 14వఛందస్సు.")

భూపతి. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, నేలఱేఁడు.

భూపది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మల్లె*: చూ, వాసంతి. 2.

భూపరీక్ష. అం: చూ, ఉపవిద్యలు. [గొట్టు.*

భూపాటలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, నేలకలి

భూపుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, భూపతి.

భూపూగము. సం. వి. అ. పుం. తోఁటపోఁక*: చూ, పోఁక.

భూబదరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, నేలరేను*.

భూభరణధురీణత్వము. అం: చూ, నాయకస్వరూపము.

భూభుజుఁడు. సం. వి. జ. పుం: చూ, భూపతి.

భూభృత్తు. సం. వి.త్. పుం.1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2: చూ, భూపతి.

భూమి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=బూమి.(ఉదకము వలన(బుట్టినది)' అదితి, అనంత, అబ్ధిమేఖల, అవని, ఇజ్యా, ఇడ, ఇర, ఇల_ఇళ, ఉర్వి, కల్యాణి, కాశ్యపి, కీటకము, కు, కుంభిని, కేదరము-కేదారము, కేలి-కేళి, క్షు, క్షమ్, క్షమ-క్ష్మ, క్షితి, క్షేత్రము, క్షోణి, క్షౌణి, ఖండిని, ఖగవతి, ఖలము, ఖస్తని, గంజ, గంధమాత, గంధవతి, గహ్వరి, గిరికర్ణిక, గిరిస్తని, గోత్రి-గోత్రము, గోవు, గౌరి, ఘు, ఘనశ్రోణి, చతురంత, చత్వరము, జగతి, జగద్వహ, జీవ, జ్యా, ట, తరి, దాక్షాయణి, ధర, ధరణి, ధరిత్రి, ధాత్రి, ధాత్రేయి, ధారణి, నిశ్చల, పాంసుల, పృథవి-పృథివి-పృథ్వి, ప్రతిష్ఠ, భరణి, భువి, భూ, భూతధాత్రి, మధ్యమలోకము, మర్త్యము, మహాకాంత, మహి, మాత, మేదిని, రత్నగర్భ, రస, వసుంధర, వసుధ, వసుమతి, విపుల, విశ్వ, విశ్వంభర, సముద్రాంబరమేఖల, సర్వంసహా, సహా, స్థిర, స్వస్తని, హరిప్రియ. (తె ప).—నేల, పంటవలఁతి, పత్తు, పయిఁడిమోలాలు-పైఁడిమోలాలు, పుడమి, బువి-బూమి, మను-మన్ను, లచ్చివవతి. (మిగతవానికి "చూ,హరిప్రియ.2."); తద్విశేషములు.-౧: అంతర్వేది, కురుస్థలి, కోటిఫలి, గయ, తీర్థము, పుష్కరము, ప్రయాగ-ప్రయాగము ఇత్యాది పుణ్యక్షేత్రములకు: చూ,క్షేత్రములు, దేశములు; ౨: అక్షతలు; ౩: అణవీనము, అణవ్యము; ౪: అధిత్యక; ౫: అనీకస్థము, రణఖలము. (తె).—పొలికలను; ౬: అనుపము-అనూపము. (తె).—కీనీరునేల-క్రినీరునేల, నీరుముంపు; ౭: అప్రహతము, ఇంద్రాసనము, ఇరిణము-ఈరిణము-ఈరిణము, ఊషము-ఊషరము- ఔషరము, క్షారమృత్తిక, క్షారభూమి, ఖిలము, గుంజ. (తె)—ఉప్పన, ఉప్పుమన్ను, ఊసర-ఊసరము, కారపుమన్ను; కారము, కారు,చేగ_చేగడు-చేగుడు-చేవడు-చేవుడు-చౌట-చౌడు, చేపటినేల - చేవుటినేల, పాండవగీడు-పాడవగీడు, పాడవ, బంజరు; ౮: అవతారము. (తె)—కగవాఁక; ౯: (తె) --అళము, ౧౦: ఆజి; ౧౧: ఆసితము, గవీనము; ౧౨ ఖని-ఖాని, గింజ, చామీకరము (తె).—గని; ౧౩: ఆఘకికము; ౧౪: ఆలూనశాలికులము; ౧౫:ఆశితము-ఆసితము, గవీనము; ౧౬: ఆసురీణము; ౧౭: ఇక్షుశాకటము, ఇక్షుశాకినము; ౧౮: (తె)-- ఉట్టు, ఉప్పళము, నట్టు-నెట్టు; ౧౯: ఉద్వాహనము, శంబాకృతము - సంబాకృతము; ౨౦: ఉపకుంభము; ఉపశల్యము, ౨౧: ఉపత్యక; ౨౨ ఉప్తకృష్టము, ఉప్తము, బీజాకృతము, బీజావాపితము, ౨౩: ఉమ్యము, ౨౪: ఉర్వర-ఊర్వర. (తె).—పంటపొలము; ౨౫: (తె).— ఎడరు-ఎడారి-ఎడారు, పఱ-పఱ్ఱ, బయలు—బయిలు-బైలు, ౨౬: (తె).—ఒడ్డోలకము, ౨౭: ఔమీనము, ౨౮: కక్షము, కచ్ఛము. (తె).-కసెము-కస్సెము; ౨౯: కచంగల, ౩౦: కర్మభూమి, కృష్ణభూమి, (తె).—నల్లనేల, రేగటినేల, రేగడ-రేవడ, ౩౧: (తె)—కడిమిడి, ౩౨: (తె).— కతినేల; 33: కాంగవీనము; 3౪: కాచము, క్షారము; 3౫: కాపృథ్వి, కామృత్తిక; 3౬: కామలము, కుముదము, ధన్వము, నిర్జల

భూమి, మరుధరిత్రి, మరువు. (తె).—ఎద్దడి నేల, పుంజే; ౩౭: కాలపాలకము; ౩౮: (తె).- పంటనేల; ౩౯: కుట్టిమము, తలిమము, (తె).—నెలకట్టు; ౪౦: కూలకము-కూలము, జాంగలము, ధన్వము, స్థాపము, స్థలము, స్థలి. (తె).— ఇంకువ, గరపనేల-గరుపనేల, గరుము-గరువు, గరుసు, దిబ్బ, మిట్ట, మిఱ్ఱు, మెండు, మెట్ట, మెరక, మేడు, వెలిగడ; ౪౧: కృష్టము, సీత్యము; ౪౨: కేదారము, క్షేత్రము, ఖంబు, గోత్రము, తటము, నిష్కుటము, వప్రము, వారటము, సీమ. (తె).— ఆవ, ఊడుపుమడి, కయ్య, గుడ్డము-గుడ్డాము, చెలక-చెలిక-చెల్క, చేను, నంజే, మడి, వరిమడి, పొలము, వేవిలి, సంజే; ౪౩: కైదారకము - కైదారము - కైదారికము - కైదారిణము - కైదార్యము, క్షైత్రము, పాంశుమధ్యము; ౪౪: (తె).—కొఱఁకు-కొఱను, చెలికె, పరిగచేను; ౪౫: క్షాద్రిణీనము; ౪౬: కౌలుత్థీనము-కౌళుత్థీనము; ౪౭: (తె)—కీవాడ-క్రీవాడ; ౪౮: ఖండికము, హరేణువు. (తె)—కండిక, లంకవనల్లు, లంకపొలము; ౪౯: (తె).—గంజె, చేను, పొలము, మాగాణి, మాగిలి; ౫౦: గంభీరము-గభీరము, నిమ్నము. (తె).- ఆవ, ఉద్దరి, గొల్లము, బడవ-బడువ-బాడవ-బాడువ; ౫౧: (తె).—గయాళు; ౫౨: గోపిచందనము-గోపీచందనము; ౫౩: చరణము; ౫౪: చాణకీనము; ౫౫: (తె).— చిక్కమన్ను, బంకమన్ను, రేగడి-రేవడి; ౫౬: చిల్లము; ౫౭: (తె).—చేలిగరువు, ౫౮: (తె).—జిప్ప; ౫౯: (తె).—జిరాయితీ; ౬౦: (తె).—జేడియు-జేడె; ౬౧: (తె) -తలపొలము; ౬౨: (తె).-తాఁకలి; ౬౩: తిల్యము, తైలీనము. (తె).—నూవుచేను;

౬౪: తృతీయాకృతము, త్రిగుణాకృతము, త్రిసీత్యము, త్రిహల్యము; ౬౫: (తె).— తోట్టు: ౬౬: (తె).—దుకాణము; ౬౭: (తె).—దొడ్డి, పెఱలు, పెరడు, పెఱ్ఱ; ౬౮: ద్రౌణికము; ౬౯: ద్వితీయాకృతము. ద్విసీత్యము, ద్విహల్యము, ద్విగుణాకృతము; ౭౦: నారట్టము, వివీతము. (తె).—కంచియ-కంచె, కర, కొరక, కొరన, కొఱఁకు, కొఱను, చెలిక-చెల్క, దొడ్డి, పొలము, బీటినేల, బీడు, లంక; ౭౧: (తె).—పంపు; ౭౨: (తె) — పడవ; ౭౩: (తె).— పడువ, పల్లము; ౭౪: పరిసరము. (తె).—పరగడ-పరవడ-పఱగడ-పఱగడము; ౭౫: (తె).—పాటు పొలము; ౭౬: (తె).—పాటినేల, పాండు; ౭౭: పార్థివము; ౭౮: (తె).—పాలగరువు, పాలమన్ను, సుద్ద, డల్లి; ౭౯: (తె).— పుల్లుడి; ౮౦: (తె).— పూడిక, పూడు; ౮౧: (తె).—పొత్తెము; పొరంబోకు-పోరంబోకు; ౮౨: (తె).— పోడు; ౮౩: బ్రహ్మారణ్యము; ౮౪: భంగ్యము, భాంగీనము; ౮౫: బహిర్దేశము, బహిర్భూమి. (తె).—మఱుఁగుదొడ్డి, మఱుఁగు పెరడు; ౮౬: మృతాలకము-మృత్తాలకము, మృత్తిక, మృత్తు, మృత్స, మృత్స్న. (తె)- తోగరి-తోవరి; ౮౭: మృత్తిక, మృత్తు. (తె).-పారి, మట్టి-మట్టియు, మను-మన్ను, మిత్తిక; ౮౮: మృత్స, మృత్స్న; ౮౯: లవణాకరము. (తె).— ఉట్టు, ఉప్పళము, ఉప్పిలము, ఉప్పువాము, ఉప్పుఁబట్టి, మహాలు-మాలు, పఱ-పట్టి; ౯౦: (తె).—విగిరి, విరిగి-విరివి-విఱిగి; ౯౧: వైహ్రియము; ౯౨: శర్కర, శర్కిలము; ౯౩: శోణమృత్తిక. (తె).— ఎఱ్ఱగరువు, ఎఱ్ఱమన్ను; ౯౪: సమోహ్వి. (తె).—చేదను-చేదును

౯౫:సర్వదుంబాలా; ౯౬: సికిత, సైకతము. (తె).—ఇసుకదిన్నియ—ఇసుకదిన్నె, ఇసుకదిబ్బ, ఇసుకనేల; ౯౭. స్థండిలము. ౯౮:హల్య. ౯౯: హస్తినఖము, మాలకము. (తె).-తిన్నె,దిబ్బ. (మిగతవానికి "చూ,హరిప్రియ 2")(ఇందలి పదముల అర్థవివరణాదులను శ్రీకాపదములకడఁజూడుము. మఱియు ఇందుగలశబ్దములుకొన్ని "ఒకానొకచోటు" అను నర్థమందుఁగూడ వర్తించును: చూ, స్థానము. 1.); 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; అం. 3. చూ, దానములు; 4: చూ,దిశలు

భూమిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. మాఱువేషము: చూ, వేషము. 2; 2. రచన చూ, విషయసూచిక; 3 =బూమె. కపటము: చూ, సూక్ష్మము. 2

భూమికర్కారువు. సం. వి. ఉ పుం. నేలగుమ్మడి* (ఇదె నల్లనేల గుమ్మడి)' చూ, సర్వతోభద్ర. [గ*. చూ, సంపఁగి

భూమిచంపకము సం. వి. అ. పుం. నేలసంపెఁ

భూమిజ. సం. వి ఆ. స్త్రీ. 1. సీత, శ్రీరామునిభార్య' చూ, భార్య; వా. 2: చూ, నాఁగటిచాలు; వా. 3: చూ, హ్రాదిని (నది)

భూమిప్రధానహేతుకము. అం: చూ, శత్రువుతోడిసంధులు.

భూమిజంబుక. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, నేలనేరేడు *; 2: చూ, నారింజ*.

భూమిజంబువు. సం. వి. ఉ పుం: చూ, నేలనేరేడు. *.

భూమిజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగారకుఁడు: చూ, రాహువు. 2; 2. నరకాసురుఁడు: చూ, మహీసుతుఁడు.

భూమిస్పృశుఁడు. సం. వి. శ్. పుం. 1. కోమటి: చూ, వైశ్యుఁడు; 2: చూ,మనుష్యుఁడు.

భూమ్యాలకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నేలయుసిరిక: చూ, శివ. 4. [హేరాళము.

భూయస్సు. సం. విశే. (స్). అధికము: చూ,

భూయిష్ఠము. సం. విశే.—పై.—

భూరి. సం. వి. ఇ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; విశే. 2: చూ, భూయస్సు; అం. 3: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

భూరిఫేన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ,సంబరేను *.

భూరిమాయము. సం. వి. అ. పుం. నక్క: చూ సృగాలము.

భూరిమాయువు. సం. వి. ఉ. పుం —పై.—

భూరిరంధ్రము. సం. వి. అ. పుం. అట్టు' చూ, భక్ష్యము. [చూ, హస్తిని.

భూరుండి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గురుగు *:

భూరుహము. సం. వి. అ. పుం. పుడమిపుట్టు: చూ, వృక్షము. [చూ, లేఖనము. 3.

భూర్జపత్రము. సం. వి.అ.పుం = బుజపత్రి*:

భూర్జము. సం వి. అ. పుం.—పై.—

భూలింగశకునిన్యాయము. పా. తానొకరికిఁగూడదని చెప్పినకార్యము తానే చేయుననురీతి.

భూలోకము. సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రపంచము: చూ, లోకము 1; అం. 2: చూ, ఊర్ధ్వలోకములు. (చూ, భూగోళము.)

భూవరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పుడమిఱేఁడు: చూ, రాజు. 1. [కువలయము. 3.

భూవలయము. సం. వి. అ పుం, న: చూ,

భూశయ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ' చూ, నేలపడక.

భూష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, భూషణము.2.

భూషణధ్వని. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఆఘ్రాతము: చూ, స్వరము. 2.

భూషణము. సం. వి. అ. న. 1. అలంకరణము: చూ,భూషణము.2; 2:అ, అమ్. అంకము, అట్టము, అలంకారము, అలంకృతి, అలంక్రియ, అవలేపము, ఆకల్పము, ఆబంధము,

ఆబద్ధము, ఆభరణము, ఋ, కండళము, కలాపము, జ, నేపథ్యము-నైపథ్యము, పరిష్కారము, పరిష్కృతి, ప్రతికర్మము, ప్రతిసరము, ప్రసాధనము, భాండము, భూష, మండనము, మండము, లలామము, విభూషణము, వేషము, శ్రీ (అవ్య).— అలము, ఆక్. (తె) -ఒడమి-ఒడమె, ఒప్పిదము, కయిసేఁత-కైసేఁత, గోవులు, చిన్నిగము, చిన్నిపువు, చిన్నిపూఱేకు, తొడవు-తొడుపు-తొడుగు-తొడ్గు, నగ, సేటు, పాటవ, మిన్న, రవణము, వన్నియ-వన్నె, వేసము, సొమ్ము, హావణిక. (మిగతవానికి "చూ, హావణిక. 2."); తద్విశేషములు — ౧: అశ్వాభరణము, ఆదానము, గండము, భాండము. (తె).—గుఱ్ఱపుతొడవు; ౨. (తె)—గణెము; ౩: గ్రింకె; ౪. (తె).— తిరుకాపు; ౫: ప్రసాదనము. (తె).—పసదనము; ౬. కంఠభూషలు—(౧) (తె).-అడ్డిగలు; (౨) (తె)—అఱడా - అఱడు; (౩) ఆ, ఉత్సాహము, కంఠసూత్రము, మంగళసూత్రము, శతమానము, సూత్రతంతువు. (తె).— తాలి, తాళిబొట్టు, పుస్తె, బొట్టు, బొట్టుగారము, మినుకు; (౪): (తె)-ఉత్తండము-ఉత్తండాలు. (౫): ఉరస్సూత్రిక, కంఠభూష, భూషణము, కంఠమాల, కంఠసరము, కంఠాభరణము, కంఠి, కంఠిక, గ్రైవము, గ్రైవేయకము-గ్రైవేయము, చిలనీలిక-చిలిమోలిక; (౬). (తె).--కంటసరి, కంటెము-కంటె; (౭): (తె).— కట్టాణిగుండ్లు; (౮): (తె) —గజ్జెలపట్టెడ, దవురుగళ్ళు; (౯): గలమేఖల-గళమేఖల, సూత్రాళి. (తె) —కుతికంటు-కుత్తికంటు; (౧౦): (తె).—గోధుమపూసలు; (౧౧). (తె).—గొళ్ళకుతికంటు; (౧౨): (తె).— చిలుకతాళి; (౧౩): (తె).—తరగతిగుండ్లు; (౧౪): (తె).— తీఁగ - తీఁగియ - తీఁగె — తీవ-తీవియ - తీవె, తీఁగెమెడనూలు; (౧౫): (తె).— నాగ పడగల దండ; నాగపడగలు; (౧౬): (తె).— నాను, నానుక్రోవి; (౧౭) (తె) --పట్టెడ; (౧౮) (తె).- పయిఁడికంటి-పైఁడికంటి; (౧౯) (తె) — పలకసరి—పలుకసరి; (౨౦) (తె).—పుంజాలదండ; (౨౧): (తె) -బికిరి; (౨౨) మకరకంఠి. (౨౩) (తె) -మల్లెమొగ్గలు, (౨౪) (తె).-మెడనూలు. (౨౫) వ్యాఘ్రనఖము. (తె).—పులిగోరు; (౨౬): (తె).—సరము, హారము, హారవిశేషములు — (౨౭) అర్ధమాణవకము; (౨౮): అర్ధహారి, కలాపకము; (౨౯) అర్ధహారము; (౩౦) గుచ్ఛకము-గుచ్ఛము-గుత్సము; (౩౧) గుచ్ఛార్ధము, గుత్సార్ధము, (౩౨) గోపుచ్ఛము, గోస్తనము. (౩౩) మాణవకము; (౩౪): ఏకయష్టిక, ఏకసరము, ఏకావళి. (తె) —ఒంటిపేటదండ; (౩౫) నక్షత్రమాల, మఱియు.— (౩౬) కంకణము; (౩౭): కంఠసూత్రము, దామము, సరము, హారము. (తె).— క్రోవ, చేరు-చేఱు, తావడము-తావళము, జిగిని, దండ, పేరు, వడము, సరి, సరిగ-సరిగె, సోగు; (౩౮) కకుప్పు (తె).-సంపెంగదండ; (౩౯) (తె).—కట్లదండ, ఉత్తరిగ, గుబ్బసరము; చీరము, బన్నసరము—బన్నసరి, ముత్తడము; ముత్తెసరము—ముత్తెసరి; మెఱుఁగునల్లలు; (౪౦) గర్భకము. (౪౧): చంద్రచ్ఛందము; (౪౨): చతుష్కి; (౪౩): చాటుకారము; (౪౪) (తె)—టీకా; (౪౫): తరలము—తరళము; (౪౬) (తె).— తిరుమణివడము; (౪౭): దండము, దండిక; (౪౮): దేవచ్ఛందము; (౪౯): నిష్కము, పతకము—పదకము; (౫౦): (తె).— నేవడము-నేవలము- నేవళము, నేహారము; (౫౧): పంచ

పరిము. (తె).—బన్నసరి;(౫౨): (తె).—పుస్తెముడుపు; (౫౩): ప్రాలంబము-ప్రాలంబము; (౫౪): ప్రాలంబిక; (౫౫): యష్టి. (తె).— పేట. (౫౬): లంబెన—లాంబ్బెన; (౫౭): ఉలంతి. (తె)—గొలుసు, జింజిరి, తాళి-తాళీ;(౫౮): (తె).-సరపణి-సరిపణ-సరిపెణ-సరిపెన; ౭. కటిభూషలు: (౧):ఆంగనము, ఈ, ఓఢ్యాణము, కక్ష్య, కటిత్రిము, కటిసూత్రము, కాంచి, శక్వరి. (తె).—అంగళి, ఒంకట్టు, ఒడిదారము, ఒడ్డణము—ఒడ్డాణము, కమరు-కమ్మరు, తీఁగ-తీఁగిము-తీఁగె, తీవ-తీవియ-తీవె, పడదిల, మొలకట్టు, మొలనూలు; (౨) (తె).—అంగబిల్ల; (౩):అత్యూహము, చిత్రమేఖల; (౪): కలాపము; (౫): (తె).—గద్దగోరు-గ్రద్దగోరు, (౬): (తె).— గునామొలనూలు; (౭): (తె)—పాలెలు; ౮. కర్ణభూషలు:-(౧):(తె)—అంటుజోడు, అంటుపోఁగులు, అవతంసము, ఉత్తంసము, కర్ణపత్రము, కర్ణదర్పణము, కర్ణపాలి, కర్ణపూరము, కర్ణముకురము, కర్ణలత, కర్ణవేష్టకము, కర్ణవేష్టనము, కర్ణాందువు—కర్ణేందువు, కర్ణిక, తాటంకము—తాడంకము, తాళపత్రము, పాళి, బాలిక; (౨): (తె).—ఆకు;(౩):కమ్మ, చెవియాకు—చెవ్వాకు, చెవులపూవులు; (౪): (తె)— కుంటెన, కుంటెనకుచ్చులు; (౫): (తె)—ఒంట్లు, (౬): (తె).-కంటీలు-గంటీలు; (౭)(తె).—కత్తెరబావిలీ; (౮): (తె)— కమ్మీ, (౯): కుండలము, కుబ్రము. (తె).—గుండపోఁగులు, తమ్మంటు, తమ్మియ, పోఁగులు-ప్రోఁగులు; (౧౦): పాలిక, రత్నతాటంకము. (తె).— కమ్మసంజోలు, పంజోలకమ్మలు-పాఁజోలకమ్మలు; (౧౧): (తె).—కుంపెన, గుమ్మతీలు; (౧౨): (తె).—కుచ్చు; (౧౩): (తె).—కుట్టుకాడ, కుట్టుపోఁగులు, పోఁగులు; (౧౪): (తె)—గవుడసరము, చెంపకల్లీ, చెంపసరులు; (౧౫): (తె).—చెందిరిక- చెంద్రిక; (౧౬):(తె).-చేమంతిపువ్వు;(౧౭): (తె)-చేవుకటులు- వాకటులు, చేవుకట్టులు-వాకట్లు; (౧౮): (తె)—జీంపులు; (౧౯): (తె)—దుద్దులు; (౨౦): (తె).—పడగ; (౨౧): (తె).—పూఁగమ్మ; (౨౨): (తె).—బవిర; (౨౩): (తె)—బావిలీ; (౨౪) (తె)—బావిలీగొలుసు; (౨౫): (తె)—బిల్ల; (౨౬). (తె).—బుగడ-బొగడ; (౨౭): (తె).—బుగడగొలుసు; (౨౮): మకరకుండలము; (౨౯): (తె).—మద్దికాయలు, (౩౦) (తె).—రారేక-రావిరేక, (౩౧): (తె).—లకాకు; (౩౨) (తె).—విచ్చేటాకు; ౯. నాసాభరణములు:— (౧): అర్ధచంద్రిక; (౨): (తె)—కలావరు-కళావరు; (౩): (తె).-కోలాటకమ్మ; (౪): (తె).—నత్తు; (౫): నాసాభరణము, నాసామణి. (తె).—అడ్డకాసె, ముంగర- ముక్కెర- ముక్కెఱ, ముక్కు-ముంగర; (౬): (తె)—ముక్కుగమ్మి-ముక్కుపోఁగు; (౭): (తె).-బులాకి, బులాకు;(౮):(తె)-బేసరి;౧౦ పాదభూషలు-(౧): అందుకము, కేయము, ఝు, తండికము, తులాకోటి, నూపురము, పాదకటకము, పాదాంగదము, మంజీరము, శింజిని, హంసకము. (తె).—అందియ-అందె, గడపెండెరము—గండపెండారము, పాగడము-పాడగము—పాడము—పాడహము-పాడిగము, పెండరము-పెండారము—పెండియము - పెండెము—పెండెరము-పెండేరము;(౨): కరవర్త్తక; (౩): కింకిణము-కింకిణి, క్షుద్రఘంటిక, ఘు, ఘంటారవ, ఘుర్ఘురి. (తె)—గజ్జియ-గజ్జె, చిఱుగంట, బరుజో, బురజే-బురుజో, మువ్వ-

మూవ; (౪): (తె) —గజ్జెగొలుసు, పాంజే
బు-పాంజేబు; (౫): (తె)—గొలుసు, జల్లి
పెండెము,(౬).(తె) -మెట్టు,(౭)·(తె)— జిం
గియ-జింగె,(౮) ఘుంఘుణి,(౯)·(తె) —
తోడా; (౧౦): పాదాంగుళీ కృమిభూష
లు. (తె) — చిటికెనబొగ్గులు-చిటికెన
బొగ్గులు-చిటిబొగ్గులు, పిల్లాండి-పిల్లాణి,
గజ్జెపిల్లాండి, చిర్రిలికాయ, మట్టియలు-మ
ట్టెలు, (సం) — అనీకస్థము, పీనమస్త్య
ములు (తె) — పీరమద్దియలు - పీర
మద్దెలు — పీరముద్దియలు — పీరముద్దెలు,
(౧౧). (తె) —పారాణి; (౧౨) (తె) —
మట్టియ-మట్టె, మించె, మెట్టియ—మెట్టె,
౧౨. శిరోభూషలు —(౧) అవతంసము,
ఆపీడము, ఉత్తంసము, కర్ణపూ
రము, చిహ్నశిఖరము, నాగరము, నిర్యూ
హము, పాంటిక్య, పేశ, పరిశిరిస్థకము,
శిఖ, శేఖరము (తె).—కుచ్చు,కలవాడు,
కుప్పె—కుప్పె,తలాటము,తురా-తురాయి,
సిగబండ, సిగబంతి; (౨)·(తె).—జిగిదిగ,
కొప్పుపల; (౩)·(తె).—కుచ్చు, జడగంట,
(౪):(తె) -చేమంతిపువ్వు; (౫)·(తె).- చేరు
చుక్క-చేలుచుక్క-చేర్చుక్క;(౬) (తె)
చెందురుకూనలు,చెందురుపంకలు:(౭) (తె).—
జడబిళ్ల, (౮) (తె).—జిల్లి; (౯)·(తె) —
జిలిబిలిజిల్లి; (౧౦):(తె).-తిరుగుడుబిల్ల,నాగ
సరము, నెల; (౧౧) (తె).—పల్లేరుపూవు-
పల్లేరుంబూవు, పల్లేరుంగాయ;(౧౨): (తె).-
పాపటబొట్టు:(౧౩): పింఛము;(౧౪):(తె).-
బాసికము;(౧౫)·మకుటము(చూ, సీసకము.
1.); (౧౬)·(తె).—ముత్యాలకుచ్చు,(౧౭)
(తె).—మొగలిరేకు;(౧౮):(తె).—రాగి
డి; (౧౯). శంఖచరి.(తె).—తురా—తురా
యి; (౨౦)·(తె).—సూసకతురాయి,సూస
కము; ౧౨. హస్తభూషలు:—(౧)· అంగద
ము, కేయూరము, గుంఫము, చూడ,
బాహుదము, భుజబంధము.
(తె) —జబ్బ, తాయిత-తాయిత్తు-తాయె
తు--తాయెత్తు, తాపీసు, దండకడియము,
బాజుబందు, సందికడియము, సందిదండ,
సందిలిదండ, సరిదండ; (౨)·అంగుళీయకము,
అంగుళిముద్రిక- అంగుళీటము,
అంగుళీయకము, ఊర్మిక, కరాంకోటము,
ముద్రాంగుళీయకము, ముద్రిక. (తె).—
ఉంగరము—ఉంగ్రము, ఉంపుటుంగరము,
ఒంటు, చేవుంగరము, చేపూటుంగరము,
బలువు, ముదులుంగరము-
ముద్దుటుంగరము - ముద్దుటుంగ్రము,
వేవ్రిలినగ, సికాయుంగరము, (౩) (తె).—
ఆకొస్తు, ఒస్తులు, కడియము,కడెము, సూడి
గము, (౪)· ఆవాపకము, ఆవాయకము,కం
కణము, కంబువు, కటకము, కరభూషణము,
ణ, తిరంగము, పరిహార్యము-పారిహార్యము,
వలయము. (తె) సూడిగము,(౫) కంబూత్త
మము; (౬) (తె) —కనుపులగుండ్లు, (౭):
(తె) —కయిదండ-కైదండ, కయిలాగు-
కైలాగు, చేదండ; (౮)· కిట్టాలము. (తె) -
రాగిగాజు, (౯)·సుపలయము (౧౦)·(తె)-
గాజు; (౧౧)· (తె).—గిలుగాజులు;(౧౨):
(తె) —గొలుసు; (౧౩)· (తె).—గోటు;
(౧౪):(తె) — చేకట్లు;(౧౫) (తె) — తేనె
గాజు; (౧౬):(తె) —తోడా; (౧౭): దర్భ
ముద్రిక. (తె).—దబ్బయుంగరము; (౧౮):
(తె).—నక్కు; (౧౯): (తె).-పిలిదండలు;
(౨౦): పుష్పకము. (తె).-పోంచీలు.(౨౧):
(తె).-పోటీలు;(౨౨)·(తె).—బొద్దులు;(౨౩):
(తె).—ముంగాముురుగు; (౨౪): (తె).—
మురడీగొలుసు; (౨౫): (తె).—మురుగు—
ముర్గు-మురువు—మురువ్వు; (౨౬) :(తె).—వం
కీ; (౨౭): (తె).—సూలచేకట్లు (మిగత

వానికి "చూ, హవణిక.2") (చూ, భూషణములు)

భూషణములు. అం. (అలంకారములు) మజ్జనము, అనులేపనము, మాల్యము, వస్త్రము, ఆభరణము (5).

భూషణార్థి. అం. (అలంకారములఁబొందుపఱచెడివాఁడు): చూ, కృతికర్త.

భూషించు. సం. స. క్రి: చూ, స్తుతించు.

భూషితుఁడు. సం. విణ: చూ, సజ్జుఁడు. 1.

భూష్ణువు సం. విణ (ఉ) కాఁగలస్వభావము గలవాఁడు.

భూసురుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, నేలవేలుపు. [గొడుగు క.

భూస్ఫోటము. సం వి అ. పుం: చూ, పుట్ట

భూస్తృణము. సం. వి అ.న: చూ, తృణము.1.క.

భృ

భృంగము. సం. వి. అ న. 1: చూ, వరాంగకము. 1క; పుం. 2. తుమ్మెద: చూ, షట్పదము; 3: చూ, భృంగరాజము 3; 4: చూ, భృంగరాజము. 1. క.

భృంగరాజము. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగారకము, కుంతలవర్ధనము, కేశరంజనము, కేశ్యము, కేసరాంజనము, భృంగము, భృంగారము, మహానీలము, మార్కవము-మార్గవము, మేచకవిలోచనము, రాజ. (తె).—కలగర, గుంటకలగర - గుంటగలగర _ గుంటగలిజేరు.* ("చూ, రాజ".); 2. గండుతుమ్మెద: చూ, షట్పదము; 3. అటకము, కటము, కలవింకము, కలింగము-కళింగము, కలికారము, కావృకము, ధూమ్యాటము, పీతముణ్డకము, భృంగము. (తె)—కూకటిపవ్వె, కూఁకటిముప్వ, కూఁకటిమూఁగ, లింగరాజు. తివ్వి.—మాందిలవము. (తె).—పెద్దకూఁకటిమూఁగ. ("చూ, శకుంతి")

భృంగగోలము. సం వి. అ. పుం కందుకేళిః: చూ, మక్షిక.

భృంగామలక తైలము. అం: చూ, తైలములు.

భృంగారము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భృంగరాజము. 1; 2. బంగారుగిండి చూ, పాత్రము. 6; 3 =బంగరు చూ, లోహము. 1.

భృంగారి సం వి. ఈ స్త్రీ. కొలపురుగు చూ, గల్లి.

భృంగి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అతివస*. చూ, విష; న్. పుం. 2. భృంగీశ్వరుఁడు: చూ, శలుఁడు; అం. 3. చూ, దండలు (భృంగి దండ)

భృంగిదండ అం: చూ, దండలు. (భృంగి. 3.)

భృంగిపటలము. అం' చూ, దండలు.

భృంగిరిటుఁడు. సం. వి.అ. పుం: చూ, భృంగి 2.

భృంగీశ్వరుఁడు. సం వి. అ. పుం.—పై—

భృంగుఁడు సం వి. అ. పుం: చూ, విటుఁడు.

భృంగుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివస*: చూ, విష.

భృగుమతము. అం: చూ, కళలు.

భృగువల్లి అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

భృగువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. కొండచేఱియ: చూ, పర్వతము; 2 ఒకముని: చూ, సప్తర్షి; 3. శుక్రుఁడు: చూ, రాహువు. 2; 4: చూ, శివుఁడు.

భృగుస్మృతి. అం: చూ, స్మృతులు.

భృతకుఁడు. సం వి. అ. పుం. కూలివాఁడు: చూ, సంబళకాఁడు. [దుర్గము.

భృతము. సం. విణ. 1. భరింపఁబడినది; 2: చూ,

భృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. మోచుట 2. కూలి: చూ, సంబలిక. 2; 3. విలువ: చూ, వెల.1.

భృతిభుజుఁడు. సం. వి. జ్. పుం. కూలివాఁడు: చూ, సంబళకాఁడు.

భృత్యా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, భృతి. 2

భృత్యుఁడు సం. వి. అ. పుం. 1 పనివాఁడు, బంటు చూ, సేవకుఁడు; అం. 2. (స్వపక్షమువాఁడు.): చూ, అహింభయము; 3 (ఐశ్వర్యములు.) చూ, అష్టైశ్వర్యములు, 4. చూ, పుత్రులు

భృశము. సం. క్రి. విశే, అ. న. 1 పెల్లు చూ, హెచ్చు 2; విశే 2. అధికము చూ, హెరాళము; అవ్య 3 అగత్యము. అవశ్యము, గాఢము. (లె) — నెట్టన- నెట్టనను

భృష్టము. సం. విశే. వేఁచఁబడినది

భృష్టి సం. వి. ఇ. స్త్రీ 1. చూ, భర్జనము; 2. పాడువని చూ, విపినము

భే

భేకము సం వి అ పుం. 1. కప్ప చూ, హరి 12; 2 చూ, మేఘము. 1.

భేకి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆఁడుకప్ప చూ, హరి. 12.

భేతాళమతము. అం. చూ, కళలు.

భేదకుఁడు. సం. విశే భేదించువాఁడు

భేదతంత్రము అం (మిత్రభేదము): చూ, తంత్రములు. 1.

భేదత్రయము. అం. స్నేహరాగాపనయము, సౌందర్యోత్పాదనము, సంతర్జనము (3)

భేదనము. సం. వి. అ. న. 1. భేదించుట చూ, స్ఫోటము 1; పుం. 2. పుల్లబచ్చలి*: చూ, హీలమోచి; అం. 3: చూ, హస్తక్రియలు

భేదపఱచుట. అం: చూ, గుణములు.

భేదము. సం. వి. అ. పుం. 1.=బద్ద: చూ, భేదనము. 1; 2. వేఱిమి: చూ, వేఱుపాటు. 1; 3. చూ, విశేషము. 2; అం. 4: చూ, భేదములు; 5: చూ, ఉపాయములు. 1; 6. చూ, ఉపాయములు. 3; 7: చూ, ఉపాయములు. 4

భేదములు. అం: చూ, భేదోపాయములు.

భేదించు సం క్రి. భేదిల్లఁజేయు: చూ, స్ఫోటించు

భేదితము. సం. విశే. భేదింపఁబడినది. చూ, [విచ్ఛిన్నము. 3

భేదిల్లు. సం అ క్రి. ఎడఁబాయు: చూ, వేఱుపడు; 2. చీలు: చూ, భేదించు

భేదోపాయములు. అం ఒండొరుల మైత్రి చెఱుచుట, ఒండొరులకు రాయిడి పుట్టించుట, బెదరుమోపుట (3)

భేద్యము. సం. విశే. భేదింపఁదగినది.

భేరి సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1:=బేరి చూ, [illegible]; అం. 2 చూ, ఆనద్ధవాద్యములు; 3 చూ, ప్రణవనాదములు.

భేరుండము. సం వి. అ. పుం 1 =బేరుండము చూ, పక్షి; విశే. 2. చూ, భయంకరము; అం. 3. చూ, భావదూషితములు; 4 చూ, సంయుతహస్తములు.

భేల. సం వి. ఆ. స్త్రీ =బేల. ముగ్ధ చూ, స్త్రీ.

భేలుఁడు సం. విశే 1 మూర్ఖుఁడు చూ, స్తబ్ధుఁడు; 2. చూ, వెఱపరి; 3 చలించువాఁడు.

భేషజము. సం. వి. అ. న. 1. ఔషధము: చూ, మందు. 1; 2. అల్లము*: చూ, శృంగబేరము.

భై

భైక్షము. సం వి. అ. న. భిక్షాసమూహము, భిక్షాద్రవ్యము.

భైరవము. సం. విశే. 1: చూ, భయానకము. 3; అం. 2: చూ, భయానకము. 4; 3: చూ, తానములు; 4: చూ, రాగాంగములు.

భైరవాంజనము. అం: చూ, అంజనములు.

భైరవాదిప్రయోగము. అం: చూ, తంత్రములు

భైరవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పార్వతి: చూ, హైమవతి (పార్వతి); 2 ఒకానొక రాగము (ఇందుకుసంబంధించినరాగములనందభైరవి)· చూ, స్వరము. 2; వా. 3 కండ్లు చీకట్లు క్రమ్ముట. "వానికండ్లు భైరవికమ్మినవి"; 4 ఒకమందు. (భైరవులు.—ఆనందభైరవి, సన్నిపాతభైరవి, స్వచ్ఛందభైరవి మొ.)

భైరవుఁడు. సం. వి అ. పుం =భైరవుఁడు. 1 చూ, శివుఁడు; 2 కుక్క· చూ, శునకము, 3 మహాప్రభువుఁడు· చూ, సూర్యుఁడు. 1, 4 భయానకరసముగలవాఁడు: చూ, దిగంబరుఁడు 2

భైషజ్యము. సం వి అ. న: చూ, భేషజము 1

భో

భో సం. అవ్య. (భోః)· చూ, సంబోధనార్థకములు

భోక్త. సం. విశ (ఋ ఈ. ఋ) 1. భుజించువాఁడు· చూ, భక్షకుఁడు; 2.అనుభవించువాఁడు; వా 3.బ్రాహ్మణార్థము చేయువాఁడు.

భోక్తవ్యము సం. విశ. 1. భుజింపఁదగినది: ప్రాశము, భోజ్యము; 2. అనుభవింపఁదగినది: భోగ్యము.

భోక్తృభోగ్యసంబంధము. అం చూ, సంబంధములు [చూ, సదనము. 1.

భోగగృహము. సం. వి. అ న. పడకఇల్లు.

భోగము. సం. వి. అ. పుం. 1.=భోగము. సుఖము: చూ, సంతోషము; 2. భోజనము: చూ, సాపాటు, 3. పాముయొక్కపడగ: చూ, సర్పము; 4. పాముయొక్క శరీరము: చూ, సర్పము; 5. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3; 6. వేశ్యాదులకిచ్చెడు వెల: చూ, శుల్కము; 7. పాలనము· చూ, సంరక్షణము; అం 8. చూ, వ్యూహభేదములు; 9. చూ, ధనగతులు.

భోగములు. అం: చూ, అష్టభోగములు; ఇవి చతుర్విధము — ౧. గంధ, తాంబూల, పుష్ప, భోజన, వస్త్ర, సతి, స్నాన, సంయోగములు; ౨ గంధ, తాంబూల, పుష్ప, అన్న, వస్త్ర, స్త్రీ, పానుపు, గానములు; ౩ గంధ, తాంబూల, పుష్ప, గృహ, వస్త్ర, స్త్రీ, ఆభరణ, శయ్యలు; ౪ ధన, ధాన్య, వాహన, భోజన, వస్త్ర, సతి, స్నాన, సంయోగములు

భోగవతి సం. వి ఈ స్త్రీ 1 పాతాళము చూ, లోకము 1; 2. పాతాళమునందలి యేఱు: చూ, నది, విశ 3. భోగముగలది.

భోగవర్ధిని. అం· చూ, కకుజవిన్యాసములు

భోగవ్యూహములు అం. 1· చూ, ప్రకృతి వ్యూహములు; 2.గోమూత్రికము, అభిసారి, శకటము, మకరము, పతంతకము. (5).

భోగసమయము. అం. (భార్యాపుత్రులుఁగలుగుదురు)· చూ, గ్రహసమయములు.

భోగి. సం. వి. న్ పుం. 1. పాము చూ, సర్పము; 2. రాజు: చూ, రాజు. 1; 3: చూ, మంగలి; విశ. 4.= బోగి. చూ, బోగి. 1; 5.=బోగి. సుకవాసి· చూ, బోగి. 2.

భోగించు. సం. అ. క్రి. 1· చూ, సుఖించు: వా. 2.కావలసినంతభుజించు.చూ, సాపడు; 3. చూ, సంభోగించు. [వాయువు.

భోగికాంతుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

భోగిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుపాము: చూ, సర్పము; 2: చూ, వేశ్య; 3. పట్టాభిషిక్తురాలుకాని రాజుభార్య: చూ, భార్య

భోగివిలసితము. అం. (చూ, విలసితము): చూ,

వృత్తము. 1. ("భ, స, జగురువులు. 7యతి. 10 వ ఛందస్సు)

భోగ్యము సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3; 2 ధాన్యము. చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము); విణ. 3. భోగింపఁదగినది. భోక్తవ్యము.

భోజచరిత్ర. అం (ఈగ్రంథమును వల్లాలుఁడు వ్రాసెను). చూ, కావ్యనాటకములు

భోజనపుటి. సం వి ఈ. స్త్రీ.=బోనపుటిక. కంచము. చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6)

భోజనము. సం. వి. అ. న. 1.=బోనము-బోనము: చూ, సాపాటు; అం. 2. చూ, భోగములు; 3: చూ, శకునసమయములు.

భోజనసమయము. అం. (భోగముకలుగును). చూ, గ్రహసమయములు.

భోజము. అం: చూ, దేశములు.

భోజ్యము. సం. విణ. 1 భుజింపఁదగినది: చూ, భోక్తవ్యము. 1; అం. 2: చూ, భక్ష్యములు.

భోటజభాష. అం. మాంగళి: చూ, సంస్కృతము.

భోటము. అం: చూ, దేశములు.

భోషాణము. హి. వి. పెద్దపెట్టె: చూ, సందుకా.

భౌ

భౌచ్యమనువు. అం: చూ, మనువులు.

భౌతికము. సం. వి. అ. న. 1 ముత్తెము: చూ, రత్నము. 1; విణ. 2. భూతసంబంధమైనది.

భౌతికుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

భౌమవారము. సం. వి. అ. పుం. మంగళవారము. చూ, వారము. 2.

భౌమమండలములు. అం. భ్రమరము, శకటాస్యము, సమము, స్ఫురితము అధ్యర్ధము, పుట్టపుట్టము, ఏకక్రీడితకము, ఆస్కందితము, ఆవర్తము, అధోగతము. (10).

భౌముఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగారకుఁడు: చూ, రాహువు. 2; 2. నరకాసురుఁడు: చూ, మహీసుతుఁడు; విణ 3. భూమియందుఁబుట్టినవాఁడు; అం. 4. చూ, రుద్రులు.

భౌరికుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, కనకాధ్యక్షుఁడు.

భ్ర

భ్రంశము సం. వి అ పుం. 1. చలించుట: చూ, లోలము; 2 జాఱుట. చూ, స్ఖలనము. 2. [భ్రూకుంసుఁడు.

భ్రకుంసుఁడు సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

భ్రకుటి. సం వి. ఇ స్త్రీ. చూ, రూ-భ్రూకుటి. [గుపుచ్చుట.

భ్రక్షము. సం వి. అ. పుం. తనతప్పును మఱుఁ

భ్రమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మైకము: చూ, హామిక; వా. 2: చూ, సందేహము; 3. చూ, స్ఖాలిత్యము; 4: చూ, భ్రాంతి. 1.

భ్రమణము. సం. వి అ. న. 1=బ్రిమరి: చూ, విహారము. 1; పుం. 2. తుమ్మెద: చూ, షట్పదము; అం. 3: చూ, తారాక్రియలు; 4. చూ, కళలు.

భ్రమణాంశము. అం: చూ, షష్ట్యంశములు.

భ్రమము సం. వి అ పుం 1=బమ్మెర: చూ, భ్రాంతి. 1, 2=బొమ్మర. తిరుగుడు: చూ, భ్రాంతి. 2, 3. బండికంటి తిరుగుడు; 4: జలనిర్గమము: చూ, వాహసము. 2.

భ్రమరకము. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, భ్రమరము. 1; 2.=బంగరము: చూ, బొంగరము; 3. చూ, భ్రమరము. 2.

భ్రమరకీటన్యాయము. పా. ఒకపదార్థమును దీవ్రముగ భావించిన దానియట్లే తానునగు రీతి. (తుమ్మెదపురువుందెచ్చి తనగూటిలో నుంచి దానిచుట్టు తిరిగి ధ్వనిచేయుచునుం

డ(గానుండె(గా నా పురుగు దీనియందే మనసునిల్పి తుమ్మెదయగుననుకీతి)

భ్రమరము. సం. వి. అ. పుం 1.=బమి. తుమ్మెద. చూ, షట్పదము; 2. ముంగురులు. చూ, కెందుర్రిక. 1; 3 అభినయహస్తవిశేషము చూ, వ్యంజకము 1, అం. 4 చూ, భ్రామమండములు; 5: చూ, కరిణములు; 6: చూ, అసంయుతహస్తములు; 7 చూ, విపరీతకరిణబంధములు.

భ్రమరవిలసితము అం చూ, వృత్తము 1. ("మ, భ, న,లగణములు 6 యతి. 11 అక్షరములు")

భ్రమరాంబ. సం వి ఆ స్త్రీ చూ, అంబ 5

భ్రమరి. అం చూ, ఆకాశచారులు

భ్రమరించు. సం అ క్రి తిరుగు. హరిశ్చ. 1, ఆ 2 చూ, సంచరించు

భ్రమి. సం. వి ఇ, ఈ స్త్రీ చూ, భ్రమణము. 1 [సం భ్రమించు

భ్రమించు. సం. అ క్రి.=బమ్మరిల్లు చూ,

భ్రష్టము. సం విశే. జారినది. చూ, స్రస్తము.

భ్రష్టు. సం. విశే రూ—భ్రష్టుడు 1· చూ, వెలివాడు; 2. చూ, వ్యాధుడు. 2

భ్రష్టుడు సం. విశే.—పై —

భ్రా

భ్రాంతము. సం. విశే. 1. భ్రాంతినొందినది; అం 2: చూ, చుంబనములు. 1; 3. చూ, ప్రచారములు; 4: చూ, చుంబనములు. 2

భ్రాంతి. సం వి ఇ. స్త్రీ. 1 =బాంతి_బ్రాంతి. మిథ్యామతి, ఉన్నదిలేనట్టును లేనిది ఉన్నట్టును తలచుట. లక్ష్మీ. 4, ఆ. 129: చూ, విభ్రమము. 1; 2: చూ, భ్రమణము. 1; అం. 3: చూ, అలంకారము. 3. (వస్తుభేదము తెలియక భ్రమించుట." తుమ్మెద నీమొగముగని పద్మమనుకొన్నది." "నల్లనగు రాముని దేహచ్ఛాయంజూచి మేఘమను నూహచే చాతకములు సంచరించుచేమేం డెను.")

భ్రాంతిమత్తు అం చూ, భ్రాంతి 3.

భ్రాజితము సం విశే ప్రకాశమునొందినది: చూ, శోభితము.

భ్రాజిష్ణువు సం. విశే. (రు). ప్రకాశించువాడు, రోచిష్ణువు· చూ, విభ్రాట్టు.

భ్రాత సం వి ఋ పుం 1 తోడబుట్టినవాడు చూ, సహోదరుడు; అం. 2. చూ, గయాపిండదాతార్హులు

భ్రాతృజాయ సం వి ఆ స్త్రీ ప్రజావతి. చూ, భార్య 1-ర-౩౩ [ప్రియుడు.

భ్రాతృడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, భ్రాత

భ్రాతృవ్యుడు. సం. వి. అ. పుం 1 చూ, భ్రాతృప్రియుడు, 2 చూ, శత్రువు.

భ్రాతృసోదాయికము. అం చూ, స్త్రీధనములు.

భ్రాత్రీయుడు సం. వి. అ. పుం తోడబుట్టినవాని కొడుకు చూ, సూనుడు. 1.

భ్రామరము సం వి అ న 1. భ్రమరములు గూర్చిన తెల్లనితేనె. చూ, మధువు. 5; పుం. 2. భ్రామరమనుతాయి· చూ, రాయి; విశే. 3. భ్రమరసంబంధమైనది; అం. 4: చూ, మధువులు.

భ్రామరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

భ్రాష్ట్రము. సం. వి. అ. పుం. మంగలము: చూ, పాత్రము. 6.

భ్రు

భ్రుకుంసుడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ—భ్రూకుంసుడు.

భ్రుకుటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ-భ్రూకుటి; అం. 2: చూ, భ్రూక్రియలు.

భ్రువులు. అం. రూ-భ్రూవులు. (కనుబొమలు) 1: చూ, లక్షణాంగములు (పురుషునికి.—కనుబొమలచివర గుండ్రముగా దక్షిణావర్తములుగలిగిన నూరేండ్లు బ్రదికి యేకచ్ఛత్రాధిపతియగు. పార్శ్వశిరోజములవంటివ ముప్పదేండ్లు బ్రతుకును; 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (బాలచంద్ర సమములైన మగని ధనవంతునిఁజేయును. చంద్రార్ధముపగెనున్న సుఖభోగియగు. ముచ్చేయున్నఁబుత్రనాశనమగు. మధ్యసుడియున్న అంకులాఁడియగు. బొమలనడుమ వెండ్రుకలున్న మగనిఁజంపును కలిసియున్న దరిద్రురాలగు.)

భ్రూ

భ్రూకుంసుఁడు. సం. వి. అ. పుం. స్త్రీవేషధారియైనటనముచేయుపురుషుఁడు: రూ-భ్రకుంసుఁడు-భ్రుకుంసుఁడు — భృకుంశుఁడు-భ్రూకుంశుఁడు - భృకుంసుఁడు — భ్రూకుంసుఁడు, కచర, పాత్రము. (చూ, నాటకము.)

భ్రూకుటి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: రూ-భ్రుకుటి—భ్రకుటి, భ్రూభంగము. (తె).—బొమముడి-బొమ్మముడి.

భ్రూక్రియలు. అం. భ్రుకుటి, కుంచితము, రేచితము, పాతనము, ఉత్క్షేపము, సహజము, చతురము. (7)

భ్రూణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూలాలు. తద్వి.—మోలాండ్రగుంపునకు.—గార్భిణము-గార్భిణ్యము.

భ్రూణము. సం. వి. అ. పుం. 1. శుక్లశోణితపిండము: అర్భకము, ఉదరము, కబంధము, కృత్స్నము, కోశము, గరభము-గర్భము, చటువు, జఠర, దోహదలక్షణము, పిండము. (తె).—కడుపు-కడ్పు, కరువు, చూలి, వేఁకటి-వ్రేఁకటి(మిగతవానికి " చూ, వ్రేఁకటి "); తద్విశేషములు.—౧. కడుపు (గర్భకుహరము)నకు.—ఉదరము, కంజరము-కంజారము, కుక్షము, కుక్షి, కృత్స్నము, కృపిటకము- కృపీటము, జఠర-జఠరము, తుందము, తుంది, పిచండము. (తె).—కడుపు-కడ్పు, డొక్క, పొట్ట, బొజ్జ, బొఱ్ఱ, వాలుగడుపు-వాల్గడుపు. ౨. కడుపులోనిపిండమునకు.—గర్భము, ప్రోథము. (తె).—చూలు; ౩. క్రిఁగడుపునకు.—(చూ,వస్తి.2);౪. గుఱ్ఱముయొక్క-గర్భస్థపిండమునకు (తె) — చొబలము; ౫. జఠరకోశమునకు.-జఠరము;౬. తిండివేయనిఁగడుపునకు.-(తె) పరగడుపు; ౭. బొజ్జకడుపునకు. (తె).—పొట్ట,బొజ్జ, బొఱ్ఱ; ౮. బ్రాహ్మణస్త్రీగర్భమునకు -ఖురువు; ౯.లోఁగడుపునకు —కోష్ఠము. (మిగతవానికి " చూ, వ్రేఁకటి.")

భ్రూభంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, భ్రూకుటి.

భ్రూమధ్యము. సం. వి. అ. న: బిందువు.

భ్రూమధ్యావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

భ్రూవు. సం. వి. ఊ. స్త్రీ.=బొమ. 1: అవి, కూర్చిక, కోదండము. (తె.)—కనుబొమ, బొమ—బొమ్మ; అం. 2: చూ, చక్రములు.

భ్రూవులు. అం: చూ, రూ-భ్రువులు.

మ

మ. ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు; 2: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3: చూ, హిమాంశువు; 4: చూ, వహ్ని. 1; 5.ప్రాణి: చూ, సంతతి.1; 6: చూ, యముఁడు; 7: చూ, సమయము. 1; 8: చూ,

విషము; 9: చూ, విష్ణువు. 1; అం. 10: చూ, కవర్గము; 11. మధ్యమస్వరస్థానము. మధ్యమము (మ): చూ, సంగీతస్వరములు (స్వరము. 2). [సంతతి. 1

మమస్. సం. వి. అ న. జనము. మంది: చూ,

మంకు. దే. విణ. 1.=మూర్ఖ: చూ, స్తబ్ధుఁడు; 2. చూ, మొండి. 1.

మంకుతనము. దే. వి. 1. చేండితనము: చూ, విలంబము. 1; 2. మూర్ఖత్వము: చూ, మౌర్ఖ్యము.

మంకెన. దే. వి. 1: చూ, రక్తకము. 3.*. పాండు. 2, ఆ. 41; 2 ఎద్దుమీఁద నీళ్ళ బిందెలు తెచ్చునపుడు ఆబిందెలక్రింద కుదురుగా సంతనచేసి యుంచఁబడు బెత్తపుబుట్ట లజేత: చూ, మట్టు. 3.

మంకెనలు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము; 2: చూ, బాలక్రీడ.

మంక్షు. సం. అవ్య. శీఘ్రముగ: చూ, వేగము. 3.

మంఖుణము. సం. వి. అ. న. పిక్కలకుఁదొడిగికొను కవచము: చూ, వారవారణము.

మంగ. దే. వి: చూ, శ్వసనము.* [మగలది]

మంగల. దే. వి. క్షౌరకజాతి. (మంగలవాఁడు,

మంగలకత్తి ద్వ. వి క్షురము: చూ, రిష్టి. 2.

మంగలకత్తిరూపు. ద్వ. వి. కృత్తిక: చూ, రిక్క.

మంగలపక్కి. దే. వి. చూ, మత్స్యము. 1

మంగలపిట్ట ద్వ. వి: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

మంగలము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మంగళము. 1-2; దే. వి. (1) వేఁపుడుచేట్టి: చూ, పాత్రము. 6-ర౧.

మంగలవాఁడు. దే. వి: చూ, మంగలి.

మంగలి. దే. వి. 1: రూ_మంగలవాఁడు, మంగి. (సం).—అంతావసాయి-అంతేవసాయి, అంబష్ఠుఁడు, కల్పకుఁడు, కేశచ్ఛిత్తు, క్షురమర్ది, క్షురి, క్షౌరికుఁడు, చండిలుఁడు, చండాలుఁడు_చాండాలుఁడు, దివాకీర్తి, నాపితుఁడు, ముండి ("చూ, శిల్పులు."); అం. 2: చూ, శిల్పులు. [7, ఆ 75: చూ, వీసె.

మంగలికోళ్ళు. దే. వి. బ. సన్నాయి. కళా.

మంగలిపని. దే. వి. క్షౌరము: చూ, ముండనము.

మంగళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, పార్వతి; 2. తెల్లగరికి*: చూ, హరిత (తృణము. 1)

మంగళకౌశిక. అం: చూ, స్త్రీరాగములు.

మంగళదేవత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, లక్ష్మి.

మంగళమహాశ్రీనృత్తము అం: చూ, వృత్తము. 1. ("భ, జ, స, న, భ, జ, స, న, గగములు. 9_17 యతులు. 16వ ఛందస్సు.)

మంగళము. సం. వి. అ. న 1: చూ, శుభము. 1; వా. 2. ధ్వంసము.

మంగళముచేయు. వా. మి. స. క్రి. 1. శ్రీరామస్మరణ. చూ, సేవించు; 2. ధ్వంసము చేయు. [జోహారు-జోహారు.

మంగళ వాచకములు. అం: (తె).—జేజే,

మంగళవారము. అం. చూ, వారములు.

మంగళసూత్రము సం. వి. అ. న: బొట్టు దారము. కళా. 7, ఆ. 75: చూ, భూషణము. 2; 2. మాంగల్యము, పుస్తె: చూ, భూషణము. 2.

మంగళహారతి. వై. వి.=మంగళార్తి. రూ-మంగళారతి: చూ, హారతి.

మంగళారతి. వై. వి.—వై.—

మంగళార్తి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=మంగళహారతి.—వై.——

మంగళాశాసనము. సం. వి అ. న. (వైష్ణవపరిభాషయందు) ఆశీర్వాదము: చూ, దీవన.

మంగళుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కుజుఁడు: చూ, రాహువు. 2.

మంగళ్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గోరోజనము, చూ, రోచన.1; 2. జెమ్మి*: చూ, శమి. 1;

3. తెల్లవస*: చూ, విష; 4: చూ, సదాప. * [మంగళ్యము. 6.

మంగళ్యకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ—

మంగళ్యము. సం. వి. అ న. 1. మల్లెపూవాసన గల అగలు, మల్లెపూవాసనగల కృష్ణాగరు (నల్లఅగలు) (అనికొందఱు): చూ, రాజార్హము; 2: చూ, మీఁగడపెరుఁగు; పుం. 3. కలుకాంత *: చూ, వార్షికము. 1; 4: చూ, మారేడు*; 5: చూ, రావి*; 6. మంగళ్యకము, చిఱుసెనగలు: చూ, సెనగలు; విణ. 7· చూ, శుభకరము.

మంగి. దే. వి: చూ, రూ—మంగలి.

మంగు. దే. వి. రూ—మంగుడు—మాఁగు. ముఖసిధ్మము: చూ, సిధ్మము.

మంచకము. సం వి. అ. పుం: చూ, మంచె.

మంచము. సం. వి. అ. పుం.=మంచేము. 1: చూ, మంచేము; 2: చూ, మంచె.

మంచి. దే. వి. 1. యోగ్యత: చూ, సామర్థ్యము. 2; 2 ఇష్టోక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 3. బుజ్జగింపు: చూ, సమరసము. 2; అం. 4. సామము: చూ, ఉపాయములు. (1_2-3-4); విణ. 5: చూ, సజ్జనుఁడు; 6: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 7: చూ, యోగ్యము. 2. (మఱియు దీనికి సందర్భానుసారముగా ననేకార్థములు చెప్పెదరు.) [వాసన. 1.

మంచిగంధము. ద్వ. వి. శ్రీచందనము: చూ,

మంచిచెడ్డలు. దే. వి. బ: అవుగాములు_కాగాములు, కలిమిలేములు, సముగాములు, బాగుఓగులు, మేలుగీళ్లు.(సం) —ఉచ్చనీచములు, సుఖదుఃఖములు, (వ్య) కష్టసుఖములు మెం.

మంచితనముచేయుట. అం: చూ, సామము. 3.

మంచితెలివి అం: చూ, రాజలక్షణములు.

మంచితోవ. దే. వి. సత్పథము: చూ, మార్గము. 1.

మంచిదారి. దే. వి: చూ, మంచితోవ.

మంచిది. దే. అవ్య. మాబాగు: చూ, సమ్మతి. 1.

మంచినడత. దే. వి. 1: చూ, శీలము. 2; 2: చూ, వర్తనము. 1.

మంచినీరు. ద్వ. వి. కుడినీరు· చూ, సలిలము. 1.

మంచినూనె. ద్వ. వి. అంటునూనె: చూ, స్నేహము. 2.

మంచిపని. దే. వి: చూ, హితము. 1.

మంచిపాము. దే. వి. నాగుఁబాము: చూ, సర్పము.

మంచిబెల్లము. దే. వి. చెఱకురసముతోఁజేసినః బెల్లము: చూ, శర్కర. 1.

మంచిమాట. వా. వి. 1. పరిభాష: చూ, శబ్దము. 2; 2. ఇష్టోక్తి: చూ, శబ్దము. 2.

మంచిముత్తెము. ద్వ. వి అకృత్రిమమైన మౌక్తికము: చూ, రత్నము. 1.

మంచియ. వై. వి =మంచ: చూ, రూ—మంచె.

మంచివాఁడు. దే. వి. 1· చూ, మంచి. 5; 2: చూ, సుకృతి. 1. [చూ, శయ్య. 1.

మంచె. వై. వి.=మంచ. రూ—మంచియ. అరప:

మంచేము. వై. వి.=మంచ. పానుపు: చూ, శయ్య. 1.

మంచు. దే. వి. 1: చూ, హిమము; పేరి. 2. (రూ-మనుచు-మనుపు) మనఁజేయు.

మంచుఁగొండ. ద్వ. వి. హిమవత్పర్వతము: చూ, పర్వతము. [మాసద్వయము.

మంచుకారు. దే. వి. హేమంతఋతువు: చూ,

మంచుగుబ్బలి. ద్వ. వి: చూ, మంచుఁగొండ.

మంచుటిలదాల్పు. దే. వి.—వై.—

మంచుతతి. దే. వి: చూ, మంచుకారు.

మంచుతాగుడుపులుఁగు. దే. వి: చూ, వెన్నెలపులుఁగు.

మంజరి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1. చిగిరించిన లేతకొమ్మ: చూ, శాఖ. 1; 2. బొట్టుగు*: చూ, శ్రీమాన్ (నువ్వు); 3. పెద్దముత్తెము: చూ, రత్నము. 1; 4. పూగుత్తి: చూ, స్తబ

-కావ్యము; అం. 5: చూ, మహాకావ్యము; 6: చూ, క్షుద్రప్రబంధము; పా. 7: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్క పాదమున మూఁడింద్రగణంబులును ఒక సూర్యగణంబును గలిగి మూఁడవ గణాద్యక్షరము యతిగాఁగల వృత్తము ద్విపదవలెనే నడచును కాని ప్రాసము లేదు. యతియున్న చోలును)

-మంజిడి. వై. వి. 1 =మాంజిష్ఠమ్. చిత్రవర్ణ వస్త్రము. పాండు. 1, ఆ 110; వై. 6, ఆ. 108: చూ, వస్త్రము; 2. నీలవస్త్రము. ఉ, హరి 2, ఆ. 171: చూ, నీలి (2)

-మంజిమ. సం వి. న్. పుం. రూ-మంజిమము: చూ, మనోజ్ఞత.

మంజిష్ఠ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=మంజేటి: చూ, సమంగ. 1; 2. మిక్కిలి ప్రకాశించెడి యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 6.

మంజిష్ఠారాగము. సం. వి. అ. పుం. బయటికిని విశేషముగఁ గనఁబడుచు లోపలను ఎప్పటికిని వీడకుండెడు గాఢానురాగము (చూ, పూర్వరాగము.)

-మంజీరము సం. వి. అ. పుం. అందె: చూ, భూషణము. 4. [బుద్ధుఁడు.

మంజుఘోషుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

మంజుభద్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—వై.—

-మంజుభాషిణి. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("స-జ-స-జ గురువులు.9యతి. 13 వఛందస్సు)

-మంజులము. సం. వి. అ. న. 1. పాఁచి: చూ, శైవలము. 1; 2. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1; పుం. 3. ఒకరకము కూకురుగుండెంగ: చూ, దాత్యూహము (చూ, శకుంతి); విశే 4. ఒప్పైదమైనది: చూ, హృద్యము; అం. 5: చూ, సంయుతహస్తములు.

-మంజువు. సం. విశే. (ఉ): చూ, మంజులము.4.

మంజుశ్రీ. సం. విశే: చూ, బుద్ధుఁడు.

మంజూష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ=మంజేస. పెట్టె యు: చూ, సందుకా.

మంజేటి. వై. వి =మంజిష్ఠ*: చూ, సమంగ. 1.

మంజేస. వై. వి.=మంజూష: చూ, మంజూష.

మంజోడి. దే. వి. రూ—మంజోళి. 1. వజ్రముల తూనిక; వా. 2. బట్టతలతూనిక.

మంజోళి. వా. వి.—వై.— [ల్లుబడి.

మంజోరు. వా. వి. 1: చూ, సమ్మతి. 1; 2. చె

మంట. దే. వి. 1: చూ, కోపము; 2. జ్వాల: చూ, పహ్ని. 1; 3. చేఁజురుమనెడునొప్పి. "గాయమునుమంట యెత్తుచున్నది."

మంటకము. సం. వి. అ. పుం.=మండెగ: చూ, భిక్ష్యము. [మంటనేయి.

మంటచేమురు. దే. వి. కాలిన గరిఁటెచేమురు:

మంటనేయి. దే. వి.—వై.— [సదనము. 1.

మంటపము. సం. వి. అ. న. రమ్యభవనము. చూ,

మంటఁబెట్టు. వా. స. క్రి: చూ, మండఁబెట్టు.

మంటమారి. దే. విశే. 1. జ్వలనశీలుఁడు; 2. కోపశీలుఁడు. వసు. 4, ఆ. 44.

మంటిగడ్డ ద్వి. వి. గడ్డ: చూ, భూమి. 1.

మంటిగోడ. ద్వి. వి: చూ, రూ--మట్టిగోడ.

మంటినూనె. ద్వి. వి. (మన్ను + నూనె): చూ, మట్టితైలము.

మండ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి. 1; దే. వి. (1). కొమ్మ: చూ, శాఖ.1; (2). చిన్నకొమ్మ. స్వా.4, ఆ.37: చూ, శాఖ.1; (3). వితతశాఖ: చూ, శాఖ.1; (4): చూ, సీలమండ.

మండఁబెట్టు. వా. స. క్రి. దహింపఁజేయు: చూ, వెలుఁగు. 5. (కోపమువచ్చినపుడుఁగూడ వాడెదరు.)

మండకంచెము. ద్వి. వి. అంచుకట్టిన కంచెము చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6)

మండగబ్బ. వా. వి. రూ—మండ్రగబ్బ: చూ, వృశ్చికము. 1.

మండనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, భూషణము. 2; 2. అలంకరించుట: చూ, భూషణము. 2; విణ 3 అలంకరించునది.

మండనుఁడు. సం. విణ: అలంకరిష్ణువు, అలంకర్త.

మండపము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. చేవిక: చూ, సదనము. 1, 2. చౌవడి: చూ, సదనము. 1; వై. వి. (1) =మంటపము. చేవికె· చూ, మండపము 1.

మండపి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిన్నమండపము: చూ, సదనము. 1.

మండము. సం వి. అ. న. 1. మీఁగడ రూ-మండాము: చూ, స్తన్యము; పుం, న. 2. గంజి: చూ, సాదము. (1); 3. నెయ్యి నూనె లోనగువాని పైతేట: చూ, హవిస్సు. 1; పుం. 4. ఆముదము*: చూ, వ్యడంబకము; 5: చూ, భూషణము. 2; 6. ఒక కూరాకు; దే. వి. (1). రూ-మండాము. చేఁపలఁబొడుచు చిల్లకోల: చూ, సర్వల.

మండలకము. సం. వి. అ. న. ఎఱ్ఱపులుము: మూ, మండలము. 3

మండలగతి. అం: చూ, బాహుప్రచారములు.

మండలచ్ఛదము. సం. వి. అ. న. ఆటకమామిడి. *: చూ, మామిడి.

మండలత్రయము. అం. సూర్య, చంద్ర, అగ్నులు (3).

మండలదూషణము. అం: చూ, విశాంతివిగ్రహములు.

మండలము. సం. వి. అ. న. 1. చూ, పఱద గుడి; తద్వి.—మధ్యము. (తె).—నడి-నడిమి_నడిమిచోటు; 2.=మాడెము: చూ, దేశములు; 3. కుష్ఠము చూ, సితము. 1; 4. విలుకాఁడు రెండుకాళ్లతో మండలాకారముగా నిలుచుట: చూ, స్థానము. 4 (చూ, విలుకాని స్థానములు.); 5 పన్నిద్దఱురాజులు (చూ, ద్వాదశరాజమండలము); పుం 6. చూ, సమూహము, 7. పలయాకారముగఁదీర్చినయొక వ్యూహము: చూ, వ్యూహభేదములు; 8: చూ, శునకము; త్రి. 9. సూర్యచంద్రాదుల బింబము: చూ, బింబము. 6. (చూ, వర్తులము); 10: చూ, పుంస్థానకములు

మండలవికల్పము. అం: చూ, ప్రకరణములు.

మండలవ్యూహములు. అం: చూ, ప్రకృతివ్యూహములు.

మండలస్వస్తికము. అం: చూ, కరణములు.

మండలాగ్రము. సం. వి. అ. పుం. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

మండలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, సమూహము; వా. 2. సమితి: చూ, పరిషత్తు; న్. పుం. 3: చూ, సర్పము; 4: చూ, మండలేశ్వరుఁడు, 5: చూ, సూర్యుఁడు; 6. పిల్లి: చూ, సూచకము. 5; 7. కుక్క: చూ, శునకము.

మండలూటి. దే. వి. రూ-మండిలూటి. మర్మవ్రణము: చూ, వ్రణము.

మండలేశుఁడు. సం వి. అ. పుం. అధీశ్వర సార్వభౌములకంటె ఇతరుఁడైనరాజు: చూ, రాజు. 1.

మండలేశ్వరుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—వై—

మండవాయి. ద్వి. వి గుల్మమారుతము: చూ, వాయువు.

మండహారకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. కల్లమ్ము వాఁడు: చూ, శౌండికుఁడు.

మండాటము. దే. వి. దైన్యముతో యాచించుట: చూ, యాచన.

మండాడు. దే. స. క్రి. దైన్యముతో యాచించు: చూ, వేఁడు. 4.

మండాము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ_మండము. 1: దే. వి. (1): చూ, రూ-మండము (1). [రూ_మండీ.

మండి. దే. వి. ఒకకాలు నేలమోఁకరించుట:

మండిగ. వా. వి. 1. కుంపటి: చూ, హసంతి; 2. బాణసంచేల మందులనూ రెడు మట్టిపాపాత్రము: చూ, భాండము. 3—33.

మండిగండ్రలు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

మండిగము. దే. వి. వాకిటి క్రిందిఅడ్డుకొయ్య: చూ, శిల. 2.

మండిఁగలు. నై. వి. బ =మంటక. రూ-మండేఁగలు. చేక్కెరవేయని గోదుమపూరి: చూ, భక్ష్యము. [సజ్జాఁడు. 2

మండితుఁడు. సం. విశే. అలంకృతుఁడు: చూ,

మండిపడు. దే. అ క్రి: చూ, మండు. 1.

మండిపాటు. దే వి: చూ, సంభ్రమము.

మండియ దే వి. రూ—మండె. 1. జొన్నకంకులు పొగాకు లోనగునవి మ్రగ్గుటకై ప్రోగువేసి మీఁదకప్పి పెట్టుట. 2 ఎగురఁబోయుక ముందు కళ్లములో ప్రోగుచేసిన ధాన్యపురాసి.

మండిలూటి. దే. వి: చూ. రూ-మండలుటి.

మండీ. దే.వి: చూ, రూ—మండి. [మల్లశాస్త్రము.

మండీలు దే వి. బ. మల్లవిద్యాభేదము: చూ,

మండు. దే అ. క్రి. 1. జ్వలించు. పాండు. 2, ఆ. 109; స్వా. 4, ఆ. 88. చూ, వెలుఁగు. 5 (చూ, మండు.3.); 2. చుఱుకుమనినొచ్చు "గాయము మండుచున్నది"; 3 ఈర్ష్యాదులచే తపించు: అడిచిపడు, ఎగసిపడు (చూ, మండు. 1)

మండునెల. దే. వి. వసంతఋతువు. ఉ. హరి 2, ఆ. 194: చూ, మానప్వయము.

మండువా. నై. వి. 1.=మండురా. ఒక తట్టు గోడలేని గుఱ్ఱాలసాల. స్వా. 1, ఆ. 40 చూ, సదనము. 1; 2. చతురముగా స్తంభములమీఁద దించినది; 3. పాక: చూ, సదనము 1; వా. 4. నాలుగిండ్ల బవంతినడుమను వెలుఁగువచ్చుటకును వాననీరు పడుటకును తెరిన కాళిభాగము. "మండువాలోగిలి."

మండువాలోగిలి. వా. వి. నాలుగిండ్ల బవంతి: చూ, సదనము. 1.

మండూకతులాన్యాయము. పా. కప్పలనుతక్కెడలోఁబెట్టఁగా నిలువక పారిపోవుచుండుననురీతి. [ము*: చూ, శోణకము.

మండూకపర్ణము. సం. వి. అ. పుం. దుండిగ

మండూకపర్ణి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. పొన్నగంటి*. చూ, శీతసారము; 2: చూ, బెండ*; 3: చూ, మంజిష్ఠ* 1.

మండూకప్లుతిన్యాయము. పా. కప్ప దాఁటులు వేసినట్లు కొంచెముపనిచేసి యడవిడిచి మఱికొంత చేయుటయనురీతి.

మండూకమక్షికాన్యాయము. పా. కప్ప పాము నోటనుండియు ఈఁగను మ్రింగఁబోవునురీతి.

మండూకము సం. వి. అ పుం. 1. కప్ప: చూ, హరి. 12; 2: చూ, మండూకపర్ణము.

మండూకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఒకఋషి: చూ, సన్యాసి.

మండూరము. సం. వి. అ. న. 1. ఇనుపచిట్టెము: చూ, శింఘాణము. 1; 2. ఇనుపచిట్టెముతోఁజేసినసిందూరము: చూ, శింఘాణము. 1.

మండె. దే. వి: చూ, రూ—మండియ.

మండేఁగలు. నై. వి. బ.=మంటక: చూ, రూ-మండిఁగలు. జై. 8, ఆ.204; నై.6, ఆ. 134.

మండెచేటనలుఁగు. వా. వి. ఎగురఁబోసిన వడ్లరాసిపైన చేటతో నునుపుఁబెట్టుట.

మండెము. నై. వి. 1: చూ, రూ-మాడెము. దుర్గమస్థలము: చూ, స్థానము. 1; 2: చూ, మాన్యము. 1.

మండెవెంటినలుఁగు. వా. వి. ఎగురఁబోయని వడ్లరాసిపైన చేటతో నలుఁగుఁబెట్టుట. చూ, వెంటినలుఁగు. [క్షము.

మండ్ర. దే. వి. ఒకముండ్లచెట్టు: చూ, వృ

మండ్రబ్బ. దే. వి: చూ, పుట్టతేలు.

మండ్రాటము. దే. వి: చూ, సంతాపము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 167.

మండార్చు. దే. అ. క్రి: చూ, సంతాపించు.

మంత సం. విశ. (ఋ. ఈ. ఋ) ఆలోచించువాఁడు.

మంతనము. వై. వి.=మంత్రణమ్. 1. ఆలోచన, హరి. ఉ. 1, ఆ. 14: చూ, యోచన; 2. ఏకాంతము. అచ్చ. సుం, కాం. 98: చూ, రహస్యము. 1; అం. 3. త్రికక్షులలో మూఁడవది: చూ, జేతనము; 4 (చూ, త్రయము.)

మంతరము. వై. వి.=మంత్రమ్. రూ-మంతు-మంత్రము. 1. ప్రసవోషాయము; 2. జాలవిద్య: చూ, విద్యలు; 3. గాయత్రిలోనగునది: చూ, గాయత్రి(చూ, మంత్రము. 1;) 4.=: చూ, మంత్రము. 1.

మంతరసాని. వై. వి.=మంత్రస్వామినీ. ప్రసవమంత్రజ్ఞ: రూ-మంతురసాని-మంత్రసాని.

మంతవ్యుఁడు. సం.విశ. ఆలోచింపఁదగినవాఁడు.

మంతిరి. వై. వి.=మంత్రి. ప్రధానుఁడు. ఉ. రా. 2, ఆ. 220: చూ, సచివుఁడు. 1.

మంతిరించు. వై. అ. క్రి. 1. మంత్రముచేయు: మంత్రించు; వా. 2. మంత్రించు: చూ, పిలుచు.

మంతు. వై. వి. 1.=మంత్రి. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 6: చూ, రూ-మంతిరి; 2. చదరంగములోని రాజుతర్వాతనుండెడుకాయ, ద్యూతమంత్రి; 3: చూ, రూ-మంతరము. 1.కళా. 2, ఆ. 48; 4: చూ, రూ-మంతరము. 2; దే వి. 5: చూ, ప్రసిద్ధి. 1.

మంతుకెక్కినవాఁడు. ద్వ. వి: చూ, చౌర. 5. అం, భా. తృ. 4. [రూ-మంతరసాని.

మంతురసాని. వై. వి.=మంత్రస్వామినీ: చూ,

మంతువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. తెలివి: చూ, వ్యాల్లేఖము. 2; పుం. 2: చూ, నేరము; 3: చూ, మనుష్యుఁడు; 4. రాజు. చూ, రాజు. 1.

మంతుసాని. వై. వి.=మంత్రస్వామినీ: చూ, రూ-మంతరసాని.

మంత్రకాఁడు. ద్వ. వి. (మంత్రము + కాఁడు) ఇంద్రజాలవిద్య నెఱిఁగినవాఁడు. అచ్చ. యు, కాం. 448: చూ, వ్యాళగ్రాహి.

మంత్రణ. సం. వి. అ. స్త్రీ.=మంతనము. రూ-మంత్రణము. రహస్యాలోచన: చూ, యోచన.

మంత్రణము. సం. వి. అ. న.—పై.—

మంతదీధితి.సం. వి.ఇ.పుం.అగ్ని:చూ,వహ్ని.1.

మంత్రపదము. అం: చూ, ఆరూఢము.

మంత్రబ్రాహ్మణము. అం. ఋగ్వేదబ్రాహ్మణములలోనొకటి. ఇందలి మొత్తము 4000. (దీనివ్యాపకముగానరాదు): చూ, బ్రాహ్మణము.

మంత్రము. సం. వి. అ. పుం. (విచారింపఁబడునది). 1.=మంతరము: అంకము, అస్త్రము, క్షిపణి, గుహ్యభాషితము, మనువు. (తె).—మంతరము. తద్విశేషములు.—౧. అన్నపూర్ణపంచదశాక్షరి (ఐం హ్రీం సౌః శ్రీం క్లీం ఓం నమోభగవత్యన్నపూర్ణే); ౨. దేవీపంచాక్షరి (ఓం ఈం ఈం నమః); ౩. నారాయణాష్టాక్షరి. (అష్టాక్షరి) (ఓమ్ నమోనారాయణాయ); ౪. రామాష్టాక్షరి(ఓమ్ శ్రీం రాంరామాయ నమః); ౫. వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరి (ఓమ్ నమోభగవతే వాసుదేవాయ); ౬. శివపడాక్షరి (షడక్షరి) (పంచాక్షరి) (ఓమ్‌నమశ్శివాయ); ౭. శ్రీరాజరాజేశ్వరీ పంచదశాక్షరి (క, ఏ, ఈ, ల, హ్రీం, హ, స, క, హ, ల, హ్రీం, స, క, ల, హ్రీం); ౮. సూర్యాష్టాక్షరి (సౌరాష్టాక్షరి) (ఓమ్ ఘృణిసూర్యాయ ఆదిత్యోమ్.);౯. సౌభాగ్యవిద్యేశ్వరీపంచాక్షరి.(శ్రీం క్లీం హ్రీం బ్లూం

ఐం); ౧౦.హాయగ్రీవద్వాదశాక్షరి(ఓమ్నమోభగవతేహాయగ్రీవాయ) ఇత్యాది మంత్రంబులెల్ల యంత్రంబులతో నుపాసింపఁదగినవి; మఱియు.—౧౧. అ; ౧౨. అఘమర్షణము; ౧౩. అజప; ౧౪ అవసరము; ౧౫. అర్ఘము; ౧౬. ఆవ్రిర్చన; ౧౭. ఆశ్రితము; ౧౮. ఆసురి; ౧౯. ఉపాంశువు; ౨౦. ఋజ్మంత్రము; ౨౧ ఐంద్రము; ౨౨.గాయత్రి; ౨౩.గారుడము.(తె)—గారడము; ౨౪. జప్యము; ౨౫. తారకమంత్రము; ౨౬.దిగ్బంము (మంత్రముచేకట్టెడు దిక్కులకట్టు); ౨౭.ప్రతిసరము; ౨౮.బీజాక్షరములు; ౨౯. హంస; ౩౦ హృద్యము.ఇత్యాది(మిగతవానికి "చూ,హృద్యము.5."); 2. ఏకాంతము' చూ, రహస్యము. 2; 3. అథర్వవేదము: చూ, వేదములు; అం. 4: చూ, యోగములు (యోగచతుష్టయము); 5. చూ, ప్రకాశింపఁజేయఁగూడనివి; 6: చూ, శక్తులు; 7: చూ, క్రియలు; వై. వి. (1): చూ, రూ-మంతరము.1; (2):చూ, రూ-మంతరము. 2. [త్రికుఁడు.

మంత్రివాది. సం. వి. న్. పుం: చూ, మాం

మంత్రవికల్పము. అం: చూ, ప్రకరణములు.

మంత్రశక్తి. అం. 1: చూ, శక్తిత్రయము; 2: చూ, విశంతి విగ్రహములు.

మంత్రసాని. వై. వి.=మంత్రస్వామినీ. మంతగసాని-మంతురసాని_మంతుసాని.

మంత్రసిద్ధి. అం. 1: చూ, కళలు; 2: చూ, సిద్ధిత్రయము (త్రయము).

మంత్రాంగము. సం వి. అ. న. మంత్రిత్వము.

మంత్రావృత్తి. సం. వి. ఇ స్త్రీ. జపము: చూ, తపము. 2.

మంత్రి. సం. వి. న్. పుం =మంతిరి_మంతు. 1. ధీసచివుఁడు: చూ, సచివుఁడు; 2: చూ, సహాయుఁడు. 1. [1—2.

మంత్రించు. సం. అ. క్రి=: చూ, మంతిరించు.

మంత్రిసింహాసనము. అం: చూ, సింహాసనములు.

మంత్రోపదేశము చేసినవాఁడు. అం: చూ, గయాపిండ దానార్హులు.

మంథజము. సం. వి. అ. న: చూ, కలంబుటము.

మంథదండము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మంథానము.

మంథనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మథనము; పుం. 2: చూ, మంథానము. [త్రిము. 6.

మంథని. సం.వి.ఈ. స్త్రీ. తరిగడవ: చూ, పా

మంథము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మంథానము; 2. కంటినొప్పి: చూ, హర్షణము; 3 అంబలి: చూ, సాదము (1); 4. వధము: చూ, హింస. 1.

మంథరజ్జువు. సం. వి. ఉ.పుం: చూ, తరిత్రాడు.

మంథరము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మంథానము; విణ. 2. చొరవలేనిది: జిహ్మము, మందము. (తె).—మసలిక; 3. మెల్లగాఁబోవునది: జిహ్మగము, మందము. (తె).—మసలిక; 4. వంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 2; 5. విరివియైనది: చూ, సుర. 3.

మంథరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. మెల్లగానడచువాఁడు: మందగామి.

మంథరువు. సం. వి. ఉ. పుం. చామరపుగాలి: చూ, వాయువు. [చూ, పర్వతము.

మంథాద్రి. సం. వి. ఇ. పుం. కవ్వపుఁగొండ:

మంథానము. సం. వి. అ. పుం. రూ-మంథనము-మంథరము, మంథము, కవ్వము: చూ, వైశాఖము. 2; తద్వి.—(కవ్వపుగుత్తికి.—చూ, వైశాఖము. 2.)

మంథుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుఁడు.

మంద. దే. వి. 1. గొల్లపల్లె: చూ, దేశములు; 2 పసులమంద: చూ, సౌరభేయి(ధేనువు); 3. ఊరికివెలుపల పసులుండుచోటు; 4. గోవులమంద యుండుచోటు, పశువులసాల (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

మందకట్టు. దే. వి. 1. గొల్లపల్లెవారు ఏర్పఱచుకొన్న యేర్పాటు: మందగట్టు. వా. 2: చూ, పెంటగట్టు; 3. పరిమళ్యయందు బలమునకై పశువులను నిలుపుట: మందగట్టు.

మందగట్టు. దే. వా. వి.—పై.— [మంథరుఁడు.

మందగామి. సం విణ. (న్. ఈ. న్.): చూ,

మందగించు. వై. అ క్రి. 1. మందమగు. "అఁకలిమందగించెను.": జేంపారు. (సం).—మందీభవించు, వా. 2. చూ, సన్నగిలు. "నాడి మందగించినది.". 3 తగ్గు "ధరమందగించెను."

మందగొను. దే. అ క్రి. మందగాఁగూడు.

మందట. దే. వి. 1. వ్యవహారయోగ్యము; 2: చూ, సమీపము. 1. పంచ. నా. 1, ఆ. 562; 3: చూ, వినయము. 1. పారి, ఉ. 7, ఆ. 33.

మందటిలు. దే. అ. క్రి. రూ-మందటిల్లు. అఁకు. య. 4, ఆ. 81: చూ, సుక్కు. 9.

మందడి. వై. వి. 1.=మందురా. లాయము: చూ, సదనము. 1; వా. 2. ఉమ్మడి. "మీకును మాకును వ్యవహారపుమందడివిడి పోవలయును." "గోడమందడి." మొ.

మందడీఁడు. దే. వి. (మందడి + ఈఁడు) గుత్తపువాఁడు: చూ, సాహిణి.

మందపిచ్చుక. దే. వి. కురవకపులుఁగు: చూ, పిచ్చుక. [ఆ. 15: చూ, వేత్రి.

మందపోత్రియాలు . ద్వ. వి. గొల్లది. పాండు. 2,

మందము. సం. వి. అ పుం. 1. గజజాతి విశేషము. (యుద్ధకాలమందు వాహనయోగ్యమైనది): చూ, హస్తి; విణ. 2. చొరవలేనిది: చూ, మంథరము. 3; 3 మెల్లనిది. చూ, మంథరము. 3; అం. 4: చూ, గజజాతులు; 5: చూ, ముఖరజ్జువులు; 6: చూ, నాసికాక్రియలు; 7: చూ, శుక్రులు; దే. విణ. (1). దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; (2). లావు: చూ, స్థూలము. 2.

మందరము. సం. వి. అ. పుం. 1. కవ్వపుఁగొండ: చూ, పర్వతము; 2. మందారమను కల్పవృక్షము: చూ, కల్పవృక్షములు; 3: చూ, స్వర్గము; విణ. 4. అలసము: చూ, విలంబము. 1; 5. బహుళము: చూ, హారాళము.

మందరావర్తి. అం: చూ, అశుభావర్తములు.

మందరి. దే. వి: చూ, వైద్యుఁడు.

మందలు. దే. వి. 1. ఉసులు: చూ, పాత్రము. 6; 2 మేర: చూ, విధము. 1; 3: చూ, సమీపము. 1; వా. 4. హద్దు: చూ, సీమ. 1.

మందలించు దే. స. క్రి. 1. చెప్పు: చూ, వచించు; 2 ఆజ్ఞాపించు. భాగ. 2, స్కం. 186: చూ, సెలవిచ్చు; 3 మనవిచేయు. అని. 3, ఆ. 25: చూ, విన్నవించు; 4 చూ, హెచ్చరించు, 5. తలఁచు: చూ, యోచించు; వా. 6. అదమాయించు. (కొద్దిగాశిక్షించు.): చూ, శిక్షించు [2: అదమాయింపు.

మందలింపు. దే. వి. 1: చూ, వ్యవహారము. 3;

మందస వై. వి.=మంజూషా రూ-మందసము. పెట్టె: చూ, సందుకా. [83.

మందసము. వై వి.=—పై.— నీలా. 3, ఆ.

మందస్మితము. సం. వి. అ. పుం. చిఱునగవు: చూ, హాస్యము. 1.

మందహాసము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

మందాకిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంగ: చూ, నది; 2. ఆకాశగంగ: చూ, నది; 3. అఱువదేండ్ల ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; పా. 4: చూ, వృత్తము. 1. [చూ, వృక్షము.

మందాకు. దే. వి. (మందు + అకు) ఓషధి:

మందాక్రాంతము. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("మ, భ, న, త, త, గగములు. 11 యతి. 15 వ ఛందస్సు.")

మందాక్షము. సం. వి. అ. న: చూ, సిగ్గు.

మందాగ్ని. సం. వి. ఇ. పుం: అగ్నిమాంద్యము.

మందాత్మజాంశము. అం: చూ, షష్ట్యంశములు.

మందామణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దబాన: చూ, పాత్రము. 6-౧.

మందారము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఈగిమ్రాను: చూ, వేలుపుఁజెట్టు; 2. జిల్లేడు*: చూ, వికీరణము; 3. పారిభద్రము*: చూ, వారిదము (1); అం: 4: చూ, కల్పవృక్షములు; దే.వి (1) మేఘావరణము: చూ, మేఘము 1.

మంది. దే. వి. 1. జనము: చూ, సంతతి. 1, వా. 2. సంతానము చూ, సంతతి. 1, 3. గుమి. ఉ, రా 6, ఆ. 105· చూ, పరివారము. 1; 4. కాలుబలము. య. 4, ఆ. 155: చూ, భటుఁడు; వా. బ 5. చుట్టములు. "పెండ్లివారు ఎంతమందివచ్చిరి (ఎంతమంది=ఎందఱు చుట్టములు.)". చూ, సంబంధి. 1.

మందిరము. సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు చూ, సదనము. 1. 2. పట్టణము: చూ, దేశములు; వా. 3. దేవగృహము: చూ, సదనము. 1; 4. అల్పదేవాలయము, ఇంటిలోని దేవుని పీఠము (అని కొందఱు) "రామమందిరము": చూ,సదనము. 1; పుం. 4· చూ,సముద్రము

మందీభవించు. సం. అ. క్రి. 1: చూ, మందగించు. 1; వా. 2· చూ, మందగించు. 2.

మందు. దే.వి. 1.(ఇందు(చూ)భస్మములు,చూర్ణములు, లేహ్యములు, రసాయనములు, ఘృతములు, తైలములు, ద్రావకములు, ఘుటికౌషధములు, అంజనములు, కిషాయములు, ఆసవములు మొదలగునవి చేరును) (సం).—అగదము, అజాయువు, ఔషధము, కమలము, గదారాతి, జయువు-జాయువు, తంత్రము, ప్రతిక్రియ, భేషజము-భైషజ్యము, యోగము; తద్విశేషములు. ౧. అతికించు మందునకు. (సం).—జీవగఱ్ఱ, జీవనౌషధము, జీవాతువు; ౨. కంటి మందునకు. (సం).—బిడాలకము; 3. కుష్ఠమును మందునకు. (సం).—కుత్సితము,కుష్ఠఘ్నము, కుష్ఠహంత్రి, వాకుచి, హితావళి; ర. పుంటిమందునకు (సం).—ఉపనాహము. (తె) —మలాము-మొలాము-మొల్లాము; ౫. బాలెంతమందునకు.(తె).-కాయము (సం) -సర్కృత్య; ౬. బిడ్డలమందునకు. (సం).— కారము; ౭. బెల్లముతో వండిన మందునకు. (సం)—గుడకము, గుడేరము; ౮ విషమునకు — (చూ, సంగరము 6.); (మిగతవానికి "చూ, సంగరము. 6"); 2. వశ్యౌషధము. బుద్ధి: చూ, రాజార్హము; వా. 3. చావునకు ఇచ్చెడి ఔషధము. "మందులవాఁడు మందుపెట్టి కాకినిచంపెను": చూ, సంగరము. 6; 4. చికిత్స, ఉపక్రమము, ప్రక్రమము, ప్రతిక్రియ, ప్రతీకారము; 5: చూ, వెరవు; విణ. 6: చూ, వెక్కసము 3.

మందుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. శని: చూ, రాహువు. 2; 2. చూ, సోమరి: 3: చూ, హీనుఁడు, 4 ఇచ్చవచ్చినట్లు తిరుగువాఁడు: చూ, సంచారి. 2; 5. నిర్భాగ్యుఁడు. చూ, వ్రాజె; 6: చూ, మూర్ఖుఁడు; 7: చూ, వ్యాధితుఁడు. [చూ, సదనము. 1.

మందుపట్టు. దే. వి. బాణసంచు చేసెడుశాల:

మందుభాయి. వా. వి. నల్లమందుతినెడి తెవులుగొంటు: చూ, వ్యాధితుఁడు.

మందుమల. ద్వ. వి. మందుచెట్లుండుకొండ: చూ, హిమాలయము (పర్వతము.)

మందుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1=మందువాలాయము: చూ, సదనము. 1; 2. పడక: చూ, శయ్య. 1.

మందురకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మంపుడీఁడు. విక్ర. 3, ఆ. 17. [శువు

మందురా. దే. వి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాం

మందులమారి. దే. విశ. 1. మర్లుమందుపెట్టునది; 2. మర్లుమందుపెట్టువాఁడు: మందులవాఁడు.
మందులవాఁడు. వా. విశ 1: చూ, మందులమారి. 2; 2: మందులు అమ్మెడువాఁడు; 3. మందులుచేయువాఁడు; 4 చూ, మందరి; 5 ఒకానొకకిరాతుఁడు· చూ, వ్యాధుఁడు 1.
మందెమేలము. దే. వి. 1. ఉపేక్ష: చూ, సయాట; 2: చూ, పరిహాసనము; 3. ప్రేమము, స్నేహము (అసికొందఱు). భో 4 ఆ. 157. చూ, స్నేహము. 1.
మందోదరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. రావణుని భార్య: చూ, భార్య; అం 2: చూ, కన్యకలు. [చూ, వేఁడిమి.
మందోష్ణము. సం వి అ. న, విశ ఇంచుక వేఁడి.
మందప్రితారపసన్నము. అం: చూ, అలంకారము. 3 [లంకారములు
మంద్రమధ్యము. అం: చూ, సంచారివర్ణగతా
మంద్రము. సం. విశ. 1. గంభీరమైనది (స్వరము): చూ, స్వరము. 2; అం. 2· చూ, స్థాయి.
మంద్రస్థాయి. అం: చూ, ఉచ్చతమము. (హృదయమునందుండెడి మొదటి 7 శ్రుతుల గుంపు.) [లంకారములు.
మందాంతము. అం: చూ, సంచారివర్ణగతా
మందాద్రి. అం.—పై.— [మబ్బుకొను.
మంపిలు. దే. అ. క్రి. రూ-మంపిల్లు: చూ,
మంపిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై.—సా. 1,ఆ.68.
మంపు. దే. వి. మత్తు, మైకము. విజ. 1, ఆ. 147: చూ, హామిక.
మంపుగొను. దే. అ. క్రి. 1· చూ, మంపిలు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 26; ప్రే. 2. మంపుగొలుపు. [ము,దహనము.
మంబరము. దే వి. కాల్చుట. (సం).—ఓషమంబరముసేయు. దే. స. క్రి: చూ, ఒహించే. ఉ, హరి. 3, ఆ. 153.

మంబె. దే. వి: అలికడ—అలికడము, ముబ్బె.
మంభము. సం. వి. అ. న: చూ, పాగ.(హో).
మకతక్రియ. అం: చూ, క్రియాంగములు (అంగము 9.)
మకరందము. సం. వి. అ. పుం. 1· ఆసవము, కౌసుమము, పుష్పరసము, మరందము. (తె) —కమ్మనీరు, పూఁదేనియ-పూఁదేనె—పూవుఁదేనియ. ("చూ, సుమనోరజము."); అం 2: చూ, జన్యతాళములు.
మకరకంఠి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. నడుమ మొసలి ముఖమేర్పఱచిన కంఠభూష: చూ, భూషణము. 2.
మకరకుండలము. సం. వి. అ. న. మొసలి ముఖమేర్పడఁజేసిన పురుషునికర్ణభూష: చూ, భూషణము. 2. [రధ్వజుఁడు.
మకరకేతనుఁడు సం. వి. అ. పుం: చూ, మకరతము. సం. వి. అ. న. రూ-మరకతము, ఉ, రా. 6, ఆ. 76: చూ, రత్నము. 1.
మకరతోరణము. సం. వి. అ. పుం, న. మొసలి రూపమేర్పడఁజేసిన తోరణము. (చూ, తోరణము.) [నములు
మకరతోరణములు గట్టించుట. అం: చూ, శోభ
మకరధ్వజుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మకరాంకుఁడు.
మకరము. సం. వి అ. పుం. 1. పెద్దచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; 2. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1; అం 3. మకరమనునిధి:చూ, నిధులు: చూ, లిబ్బి. 1—2; 4. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; 5. మొసలిరాసి: చూ, రాసులు; 6: చూ, ఆసనములు; 7: చూ, శస్త్రములు; 8: చూ, భోగవ్యూహములు; 9: చూ, ప్రధానవ్యూహములు; వా. వి. అ. పుం. 10. మట్టమధ్యాహ్నము, ఎండవేళ. "నెత్తిమాడుచుండఁగా మకరములోవచ్చితిని."

మకరాంకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుఁడు. [సముద్రము.
మకరాలయము. సం. వి. అ. పుం: చూ,
మకరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. స్త్రీలకు చెక్కిళ్ళ లోనగు తావులయందు లత్తుకతో వ్రాసెడు మకరరూపమగు రేఖ. ఉ, రా. 1, ఆ 44: మకరికాపత్రము.
మకరికాపత్రము. సం. వి. అ. న.—పై.—
మకరివల. మి. వి. మృగములనుబట్టెడువల: చూ, వల. 1 [స్థలము, బస.
మకాము. వా. వి. ప్రయాణమందునిలుచే
మకిల. వై. వి. 1. నలుపు: చూ, వర్ణము. 8; 2.=మలిన. మాలిన్యము చూ, మలినము 1.
మకిలి వా వి చూ, మకిల.2. [సీసకము.(1.)
మకుటము. సం. వి. అ న. కిరీటము చూ,
మకురము. సం. వి. అ పుం. 1. అద్దము: చూ, ముకురము; 2: చూ, పొగడ*; 3: చూ, మల్లెపువ్వు; 4. కుమ్మరిసారెఁద్రిప్పెడుకఱ్ఱ.
మకురు. గే. వి: చూ, మార్దవము.
మకురుతనము. దే. వి.—పై.—
మకుష్ఠకము.సం.వి అ.పుం.బ (రూ—ముకుష్ఠకము-మపుష్ఠకము-మయష్టకము- మయుష్టకము) అడవిపెసలు: చూ, పెసర. [విశల్య. 4.
మకూలకము. సం. వి. అ పుం. దంతి*: చూ,
మకూలము. సం వి. అ. పుం.—పై.—
మక్క. వై. వి. 1. నితంబైక పార్శ్వము: మలుగు-మల్గు; 2. బిడ్డలతల్లి పొత్తికడుపునఁ బుట్టెడి అపాయకరమగు నెత్తురుగడ్డ. మక్కనగాయ: చూ, వ్రణము. 1; 3. కాలఖండము: చూ, యకృత్తు.
మక్కనగాయ. ద్వ. వి: చూ, మక్క. 2.
మక్కలు. వై. వి.=మఘీ. మొక్కజొన్నలు: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము).
మక్కల్లము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మక్క.2.

మక్కళించు. దే అ. క్రి. 1 తిరుగుకొను: చూ, వెనుదీయు; 2: చూ, సరిపడు. 3. వై. 6, ఆ 108; 3: చూ, సరిపోలు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 250; అం. ప్రే. 4. తిరుగుకొనఁజేయు స్వా. 1, ఆ 59; 5. సరిపఱచు కాశీ. 3, ఆ. 118; 6 సరిపోల్చు ఉ, హరి. 5, ఆ. 50
మక్కా. వై వి.=మఘు. యవనదేశమందలి ముఖ్యపట్టణము: చూ,సీమ.(1) (దేశములు.)
మక్కి. దే. వి. నిస్సారము: చూ, వెండు. 2.
మక్కికిమక్కి. జా 1. ఉన్నదున్నట్లు. "తెల్గు సేయుచో, మక్కికిమక్కియన్నటుల మార్చినకావ్యము శ్రావ్యమెట్లగున్." (శ్రీనివాసవిలాసము); వా. 2. వారుచేసినట్లు కీరుచేయుట. "దెబ్బకుదెబ్బ యన్నటుల మక్కికిమక్కిచేసెను."; 3. అసలుకు సరియగునకలు.
మక్కు. దే వి 1. మాలిన్యము: చూ, మలినము. 1, 2. చింతఅంబలితో బొమ్మలకు పెట్టిన అతుకు; అ. క్రి. 3. కాంతిహీనమగు. చూ, మ్రక్కు; 4: చూ, శోషించు. పంచ. నా. 2, ఆ. 179; 5: చూ, మరణించు. య. 3, ఆ. 123; స. క్రి. 6 గీఱు. అచ్చ. యు, కాం. 423 చూ, ఱక్కు; వా. వి. బ. 7. పునాదులయొక్క నూలితాడ్రిటికొనను కట్టెడు కఱ్ఱపుల్లలు; బ. 8. పునాదులయొక్క ఆద్యంతముల నిలువటుగుచ్చెడుకొయ్యతునకలు; బ. 9. ఎముకలు: చూ, శల్యము. 1.
మక్కువ. దే. వి. కూరిమి: చూ, స్నేహము. 1.
మక్కె. దే. వి. బ. చూ, మక్కు. 9
మక్తా. వా. వి. రైతు ఈనాందారునకిచ్చెడు ధాన్యాదికము.
మక్షిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: క్రిమిలూనము, క్షుద్ర, గంధలోలుప, చర్వాణ, నీలంగువు.

(తె).—ఈఁగ-ఈఁగె, ఈఁప-ఈఁపె, నల్లని యీఁగ; తద్విశేషములు.—౧. అడవి యీఁగకు.—క్షుద్రి, క్షుద్రిక, గోమక్షిక, దంశము, వనమక్షిక. (తె).— అడవి యీఁగ-అడవీఁగ, జొత్తీఁగ-జోటీఁగ-జోఱుటీఁగ; ౨. కణుఁదురీఁగకు.—కంటక, కంటకాసన, కణ, కాష్ఠకారి, గండోలి-గంధోలి, గృహిణి, తృణషట్పదము, భృంగరోలము, వరటము, వరోలము, విపస్ఫుర్క, శూకకీటము. (తె).—కందురీఁగ-కందురు-కడుఁదురీఁగ-కణుఁదురీఁగ, కడుఁదురు – కణుఁదురు-కనుఁదురు; ౩. చిన్న యీఁగకు.—క్షుద్రిదంశిక; ౪. తేనెటీఁగకు.—క్షుద్రి, పతంగిక, పుత్తిక, మధుమక్షిక, సరఘ. (తె).—జొంటీఁగ, తేనెటీఁగ-తేనీఁగ, తూనిఁగ-తూనీఁగ, తెరయీఁగ, పెరయీఁగ: ౫. నీరుపట్టు యీఁగకు.—ఘూణి; ౬. నూటిపట్టుయీఁగకు.—కుంభీరమక్షిక, ఘూణి; ౭. పశుమక్షికకు-పశుమక్షిక. (తె).—జొత్తీఁగ-జోటీఁగ-జోఱుటీఁగ; ౮. బొద్దీఁగకు. (తె).—బరిడె పురుగు-బరిణిపురుగు-బరిణె పురుగు, బొద్దీఁక-బొద్దీఁగ;౯. వల్మీకమక్షికకు. (తె).—ఈసలు. (మిగతవానికి "చూ, సరఘు") [యజ్ఞము

మఖము. సం. వి. అ. పుం. రూ—మఘము: చూ,

మఖవంతుఁడు. సం. వి న్. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

మఖవుఁడు. సం. వి. న్. పుం.—పై.—

మగ. దే. వి. పుంస్త్వము. "మగవాఁడు."

మగఁటమి. దే. వి: చూ, పౌరుషము. 1. (ఇది చింత్యము.) [శౌర్యము. 1.

మగఁటిమి. దే. వి. 1.—పై.—; 2: చూ,

మగఁడు. దే. వి. 1. పురుషుఁడు. నిర్వ. 1, ఆ. 4: చూ, మనుష్యుఁడు; 2. భర్త: చూ, స్వామి. 2; 3. ప్రభువు. రామా. 5, ఆ. 204: చూ, స్వామి. 1; 4. శూరుఁడు: చూ, హంవీరుఁడు. 2; (వృత్తియందంత్యవర్ణ లోపము. "మగపాటు, మగపొందు.") మొ.

మగఁడులేనియాఁడుది. అం: చూ, అపరికాశములు.

మగచెయ్యులు. ద్వ. వి బ: చూ, సంయోగము.

మగణము. అం. మూఁడుగురువులు."వైకుంఠా": చూ, అష్టగణలక్షణము.

మగతనము. దే. వి. 1. చూ, పౌరుషము. 1; 2: చూ, శౌర్యము. 1.

మగది. దే. వి. మొగది.

మగధము. అం: చూ, దేశములు.

మగధుఁడు. సం. వి. అ. పుం వంశావళి చేది పెడువాఁడు: రూ—మాగధుఁడు, మధుకుఁడు: చూ, వంది. [పతిపత్ని.

మగనాలు. దే. వి. (మగని + ఆలు): చూ,

మగనిఅన్న హా. వి: బావ, బావగారు.

మగనిపేరెదనున్న పగలాఁడి. దే. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.

మగనిపైఁదోఁడు. వా. వి: చూ, దేవరుఁడు.

మగపనులు. వా. వి. బ: చూ, మగచెయ్యులు.

మగపాటి. దే. వి: చూ, మగఁటిమి. 2.

మగపాడి. దే. వి.1.—పై.—; 2: చూ, పయికూటమి.

మగపోడుములు. దే. వి.బ: చూ, మగచెయ్యులు.

మగపోల్కికూటమి. దే. వి: చూ, మగపాడి.2.

మగమానికపువాలు. ద్వ. వి. వజ్రియుధము. నీలా. 3, ఆ. 8: చూ, హేతి. 4 (బాణము. 1.)

మగమానికము. ద్వ.వి.వజ్రము: చూ,రత్నము.1.

మగతాలివాలు. ద్వ.వి.చూ,మగమానికపువాలు.

మగతాయి. దే. వి: చూ, మగమానికము.

మగలాగు. దే. వి: చూ, పయికూటమి.

మగవాఁడు. దే. వి. 1: చూ, మగఁడు. 1. విజ. 1, ఆ. 78; 2: చూ, మగఁడు. 4.

మగవానినడక. పా. (దీనికి ఉపమానములు.— ఏనుఁగు, ఎద్దు, సింహము)

మగవానివక్షము. పా. (దీనికి ఉపమానము.- తలుపు.) [ము: చూ, నాగసరము 1

మగిడి దే. వి. పాములవాఁడు ఊఁదెడువాద్య

మగియించు. దే.స.క్రి. చెంపు. చూ, సంహరించు.

మగుడ. దే. క్రి. పునరర్థకము: చూ, వెండియు

మగుడఁబడు. ద్వ. అ క్రి మరలు: చూ, వట్రిల్లు.

మగుడు. దే అ. క్రి.—పై— [డ్చు.

మగుడుచు. దే. స.క్రి. మగుడఁజేయు. రూ-మగు

మగుడ్చు. దే. స క్రి —పై— [మదులు

మగులు. దే. వి. గోడమీఁదికప్పు: మదుర-

మగులుగోడ. ద్వ. వి. మదురుపెట్టినగోడ, మదురుగోడ. కళా.3,ఆ.66. చూ, మఱుఁగుగోడ.

మగువ. దే. వి. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ

మగ్గపుగుంత. ద్వ. వి. సాలెవాఁడు నేయుటకుఁ గూర్చున్నపుడు కాలుచాఁచుకొనెడుపల్లము. హంస. 2, ఆ. 11.

మగ్గము. దే. వి. సాలెవాఁడు నేసెడుయంత్రము. తద్విశేషములు(ఉపకరణములు).-౧. అచ్చు; ౨. అసు; అసుఁగోవి; ౩. కారపుఁబడుగు; ౪ కుంచియ-కుంచె; ౫. (సం).—తంత్వాతర్చవము; ౬. పంటియ-పంటె, పంటికఱ్ఱ, పంటెకోల, పరఁటె. (సం).—తసరము-త్రసరము; ౭. పడుగు. (సం) —ఆతానము, తంత్రము; ౮. పలక; ౯. పేక; ౧౦ లాక, లాకచేయి, లాకబద్ద. (సం).—ప్రవాణి; ౧౧. లాకకట్టు; ౧౨. సరి; (మిగతవానికి "చూ, సరి. 2.") ((౧) మగ్గము యొక్క ఉపకరణములు.—(ఇందుకొన్ని శీర్షికలుకానేరవు.) అచ్చు అతుకుట; అచ్చుబద్ద; అచ్చుత్రాడు; అరిక (తడుపుట); అర్చుట (చేయుట); ఊడితెలు, కండె; గడ్డపాఱ, గడ్డపలుగు; చేడు; చేడుముల్లు; చుట్టుకఱ్ఱలు, చుట్టుబద్దలు, గుదిబద్దలు; గోఁజు, గంజి; జోవ్యలు-నువ్వలు; దోనియ-దోనె; నాడి; నాడిముల్లు; నేఁతలాకలు; బండి; మొలలాకలు; మోకు; మోకుగిలక; సుద్దకడ్డీ (౨) రాట్నములోని భాగములు.—అడ్డ; ఆకులు; ఇరుసు; ఊఁచేలు; కదురు; గుంజేలు; చెవులనడుమ దారము; చెవులపీఁట; తొక్కుడుపీఁట; దారము, పోగు,తంతువు. (మిగతవానికి "చూ, సరి. 2.") [వాఁడు.

మగ్గరి. దే. వి. (మగ్గము + అరి): చూ, సాలె

మగ్గు. దే. అ. క్రి. ఉక్కచే చెమ్మగిల్లిచెడు: మగ్గుడుపాఱు.

మగ్గుడు. దే. వి మగ్గుట

మగ్గుడుపాఱు. దే. అ. క్రి. చూ, మగ్గు.

మగ్దూరు. వా. వి. అధికారము. [హితము.

మగ్నము. సం. విశ. మునిఁగినది: చూ, విగా

మఘ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మక్కాలు; అం 2: చూ, పితరులచుక్క.

మఘము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-మఖము; 2. ఒకదీవి: చూ, లంక (1)

మఘవంతుఁడు. సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-మఖవంతుఁడు.

మఘవుఁడు. సం. వి. న్. పుం.—పై.—

మఘాభువు. సం. వి. ఊ. పుం. శుక్రుఁడు: చూ, రాహువు. 2.

మచర్చిక. అం: చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు.

మచ్చిక. దే.వి. రూ-మచ్చికె-మచ్చిగ. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహము. 1; 2. మోహము-భాగ. 7, స్కం. 46; మార్క. 5, ఆ. 200: చూ, వలపు. 2; 3: చూ, వాంఛ; 4: చూ, బుజ్జగము. 1.

మచ్చికపడు. ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, మరులుకొను. 1; 2: చూ, స్నేహించు.

మచ్చికె. దే. ౨: చూ, రూ_మచ్చిక.

మచ్చిగ. దే. వి.—స్నే —(వాంఛకు.—ఉ్ర్మ. 6, అ. 76.)

మచ్చెకంటి. ద్వ. వి. (మచ్చెము+కన్ను) 1 చేఁపలవంటి కన్నులుగల అఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2 అఁడుది కళా 3, అ. 139. చూ, స్త్రీ.

మచ్చెము. వై వి=మచ్ఛ. 1. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1, 2 చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; 3. చంద్రికళంకము: చూ, లక్షణము. 1.

మచ్చ. దే వి.1. రూ_మచ్చెము. గాయపుగురుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2: చూ, పుట్టుమచ్చ; 3: చూ, రూ-మచ్చెము. 3.

మచ్చమాయు. దే. అ. క్రి: చూ, నశించు.

మచ్చెము దే. వి: చూ, రూ_మచ్చ. 1. వసు, 6, అ. 73.

మచ్చరము వై. వి.=మత్సరః. 1. చూ, మాత్సర్యము. 1; 2: చూ, విరోధము.

మచ్చరి వై.విశ (మచ్చరము + ఇ)1.=మత్సర. ద్వేషి: చూ, శత్రువు; 2. పోరుఁడు: చూ, పోరకుఁడు. 1; 3: చూ, మాత్సర్యశీలుఁడు. భాగ. 6, స్క_ం. 273.

మచ్చరించు. వై అ. క్రి. 1. చేలవట్టు: చూ, పూడుకొను. 3; 2: చూ, ద్వేషించు భాగ. 1, స్క_ం. 332

మచ్చరికము వై. వి._మత్సర. 1: చూ, మచ్చరము. 1. హరిశ్చ. 1, అ. 84; 2: చూ, మచ్చరము. 2; 3: చూ, పోటి. 1. విక్రి. 5, అ. 62.

మచ్చరికించు. వై. అ. క్రి. 1: చూ, రూ_మచ్చరించు. 1. విక్రి. 8, అ. 8; 2: చూ, రూ-మచ్చరించు. 2. వై. 8, అ. 65.

మచ్చరీఁడు. వై. విశ.=మత్సర. (మచ్చరి + ఈఁడు): చూ, మచ్చరి. 3. పరిభా. 1, అ. 77. (స్వార్థమున ఈఁడు.)

మచ్చెకన్నుఁడు. ద్వ. వి: చూ, ఫల్గునుఁడు.

మచ్చు. దే. వి. 1. మీఁదకట్టడములేని మిద్దెటిల్లు. అచ్చ.అ, కాం. 10. చూ,సదనము.1; 2. చొక్కుపొడి: చూ, మైదు; 3: చూ, పరిలోభనము. భాగ. 10, స్క_ం. పూ. 1297; 4 వన్నెసరిమోచుకొనుటకు అగపాలెవాఁడిచ్చెడు వెండిబంగారముల ముక్క, మచ్చుముక్క: చూ, లోహము. 1; 5. మాదిరి: చూ, సామ్యము.

మచ్చుకత్తి. ద్వ. వి. మోటకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

మచ్చుముక్క దే. వి. చూ, మచ్చు. 4.

మచ్చులు. దే. వి. బ వెండిబంగారముల మచ్చుకమ్ములు. హంస 2, అ 181: చూ, లోహము. 1. [మత్స్యము 1.

మచ్ఛము. సం. వి. అ. పుం.=మచ్చెము: చూ,

మజ్జ. సం. వి ఆ. స్త్రీ, న్. పుం. 1. చెట్టుచేవ: చూ, సారము; న్. పుం. 2. ఎముకలయందలి వేయి, అస్థిస్నేహము: చూ, స్నేహము.

మజ్జనము. సం. వి. అ. న. 1.=మజ్జనము. పాండు. 2, అ. 108: చూ, స్నానము; అం. 2: చూ, భూషణము. 2.

మజ్జము. అం: చూ, ధాతువులు.

మజ్జిగ. వై. వి.=మార్జికా చేల్ల, మోరి. (సం) - అరిష్టము, కాలశేయము-కాలసేయము, గోరసజము, గోరసము, ఘనరసము, ఘోలము-ఘోళము,దండాహతము.తద్విశేషములు.— ౧.వెల్లతోతడిపినది (సం) — ఔదశ్వితము-ఔదస్విత్కము; ౨. చేమిరిపెట్టుచేల్లకు.—తోడుచేల్ల; 3. నీళ్లుకలియనిచేల్లకు —కాను. (సం) - క్రోధము,పరిమథితము,మథితము; ౪. పాతికపాలునీళ్లుచేర్చినచేల్లకు (సం) - కంకర

ము, కచ్చ్రగము, కటురము-కట్వరము, తక్రము; ౫. మూఁడుపాళ్లు నీళ్లుకలిసినచల్లకు.- నీరుచల్ల, నీరుమజ్జిగ,నీరుమోరు, బక్క-నీళ్లు, బక్కమజ్జిగ; ౬. చల్లపులుసు, తిమ్మనము, మెంతిమజ్జిగ. (సం).—తేమనము, మార్జిక; ౭. సగమునీళ్లుచేర్చినమజ్జిగకు. (సం). ఉదశ్విత్తు-ఉదస్విత్తు. (మిగతవానికి "చూ, స్తన్యము.")

మజే. దే. అవ్య. (రూ—మజో—మజ్జే-మజ్జెరె-మజ్జెరే-మజ్జో-మజ్జోరె- మజ్జోరే- మఝో—మఝోరే.) ప్రశంసనార్థకము. ఉ, హరి. 5, ఆ. 270: చూ, సెబాసు.

మజో. దే. అవ్య. —పై.—విక్ర. 8, ఆ. 18

మజోకా. వా. వి. తమాషా, ఠక్కి.

మజోకూరు. పా.వి. పైనఉదహరించినగ్రామము.

మజోబతు. వా. విణ. గట్టి.

మజోర వా వి: చూ, మశాఖత్తు.

మజ్జే. దే అవ్య. చూ, రూ—మజే.

మజ్జేనము. పై. వి.=మజ్జన: చూ, మజ్జనము.

మజ్జిరి. దే. వి. చూ, సైచికి.

మజ్జెరె. దే. అవ్య: చూ, రూ-మజే.

మజ్జెరే. దే. అవ్య. —పై.—

మజ్జో. దే. అవ్య. —పై.—

మజ్జోరె. దే. అవ్య. —పై.—

మజ్జోరే. దే. అవ్య. —పై.—

మఝో మి. అవ్య. —పై.—

మఝోరే. మి. అవ్య. —పై.—

మటమట. దే. వి: చూ, రూ, మలమల.

మటమటలాడు. దే. అ. క్రి. మండు: చూ, వెలుఁగు. 5.

మటము. పై. వి.=మఠము. పరదేశులు సన్యాసులు లోనగువారువసించే గృహము: చూ, సదనము. 1. [చూ, మొక్కచిక్కుడు.

మటిక. దే. వి: రూ—మట్టిక, గోరుచిక్కుడు*.

మటిమము అం. (మత్స్యము) పదియక్షరముల కాలము: చూ, తాళములు.

మటుమాయ. దే.విణ. (మాయము + మాయము) రూ-మటుమాయము. 1. మిక్కిలిమాయ; వా. 2. బొత్తిగా కనఁబడకుండఁ జేయుట.

మటుమాయము. దే. విణ. —పై — సా. 2, ఆ, 114.

మటుమాయకాఁడు. దే. విణ. మిక్కిలిమాయలు గలవాఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి.

మటుమాయలాఁడు. దే. విణ.—పై.—

మట్ట. దే. వి. 1.తాటి, కొబ్బరిలోనగువానిఆకులకొమ్మ(వృంతము): చూ, శాఖ. 1; 2. ఆవు లోనగువానితోఁక. భార. విరా. 4,ఆ.264: చూ, వాలము. 1; పై. వి 3.=మఠ: చూ, వామనుఁడు; 4. గోడకు సున్నముకొట్టెడు కుంచె: కుంచియ-కుంచె.

మట్టగించే. పై. స. క్రి.=మఠ 1. మట్టుచేయు; వా 2: మట్టముచేయు.

మట్టగిడుసు. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మట్టపలక. పై. వి. (మట్టము + పలక) శిల్పులు మట్టముచూచెడుపలక.

మట్టపుబంగారు. పై. వి: చూ, కోరాబంగారు.

మట్టమధ్యాహ్నము. మి. వి. (మధ్యాహ్నము + మధ్యాహ్నము.): చూ, పట్టపగలు.

మట్టము. దే. వి. 1: చూ, పరిమితి; పై. విణ. 2.=మఠ. వెలితి: చూ, సొడ్డు. 1; 3.=మఠ. పొట్టి. భాగ 8, స్కం. 542: చూ, హ్రస్వము; 4. చేసిన, సమము: చూ, సపాటము (వృత్తియందు వాల్లుపరమగుచో మువర్ణము లోపించును.—మట్టపలక మొ.)

మట్టముచేయు. వా. స. క్రి. 1: చూ, మట్టగించు; 2. ఎన్నటికిని పైకిరాకుండఁగ అడఁగఁ ద్రొక్కు.

మట్టసము. పై. విణ.=మఠ. 1. కుఱుచైనది:చూ,

హ్రిస్వము; 2: చూ, పరిమితి. య. 2, ఆ. 87; 3: చూ, పరిమితము. 2.

మట్టసి. వై. విశ.=మత: చూ, వామనుఁడు.

మట్టాడు. దే. అ. క్రి (మట్టి + ఆడు) 1. గమనించు. భాగ. 3, స్కం. 414: చూ, వెళ్లు. 3; 2: చూ, సంచరించు, 3: చూ, వ్యాపించు.

మట్టి. వై.వి.=మృత్తికా. మన్ను: చూ, భూమి 1.

మట్టిక. దే. వి: చూ, రూ-మటిక.

మట్టిగోడ. వా. వి: చూ, మణుఁగుగోడ.

మట్టితెలము అం. మట్టిపలవఁడీ సెడుభృతి: చూ, తైలములు.

మట్టినూనె. అం. —పై—

మట్టిపగడము వై వి: ఇటికపగడము. (సం) - ఇష్టకపర్వాళము, తిక్కటిక – తిక్కణిక (చూ, రత్నము. 1)

మట్టియ. వై వి. రూ-మట్టె. 1 =మృత్తికా చూ, మట్టి; దే. వి. 2 మగఁగానికాలి రెండవవ్రేలిమించు, రూ-మట్టె, మించు, మెట్టియ-మెట్టె: చూ, భూషణము. 2; బ. 3. ఆఁడుదానికాలి రెండవవ్రేలిమెట్టె. కళా. 7, ఆ. 66: చూ, భూషణము. 2.

మట్టు. వై. వి.=మిత. పాండు. 2, ఆ. 161. చూ, మితి 2; 2. పర్యంతము: చూ, వఱకు; 3. కుదురు భార. విరా. 4, ఆ. 264: కుదురు, గడ్డిబొద్దు, చేట్టకుదురు-చేట్టుకుదురు, నెట్టియము-నెట్టెము. (సం).—ఆధారకుండము; తద్వి.—ఁ. గుండుగాచేట్టినచేట్టకు—చేట్ట, ౨. మోఁపుక్రిందితలమీఁదుగానుంచేకొనెడుచేట్టకు—చేట్ట; 4. తక్కువ: చూ, సొడ్డు. 1; దే. వి. 5: చూ, వామనుఁడు; 6: చూ, తొ్రిక్కుడు. 3. పా. 1, ఆ. 23; 7. ప్రదేశము: చూ, స్థానము. 1; 8. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; విశ. 9. మప్పితము: చూ, మితము. 1; స. క్రి. 10: చూ, ఒత్తు. 20. హరి. పూ. 6, ఆ 88.

మట్టుకాఁకర. ద్వ. వి: చూ, పాట్టికాఁకర*.

మట్టుకొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, మట్టుపడు-వికృ. 1, ఆ. 139; ప్రే. 2. మట్టుకొలుపు.

మట్టుచేయు. వై. స క్రి: చూ, మట్టగించు.

మట్టుపడు. వై. అ. క్రి. 1 అడఁగు. శై. 5, ఆ. 145 చూ, సుక్కు. 4; ద్వ. అ క్రి. 2 ఇరవుకొను, ఇరవుపడు, ఇఱుకుకొను, కుదురుకొను, కుదురుపడు-కుదుర్కొను,కొను, నట్టుకొను, నిలఁబడు-నిలువఁబడు-నిల్వఁబడు, నిలుచు-నిల్చు, నిలుచుండు-నిల్చుండు, నిలుచుకొను, నూలుకొను-నూల్కొను, నెక్కొను, నెప్పకొను, నెలకొను-నెలవుకొను, పట్టుకొను, పాదుకొను, పాదునిలుచు, మట్టుకొను (మిగతవానికి "చూ, స్థిరపడు."); ప్రే. 3. మట్టుపఱచు శై. 6, ఆ 30

మట్టుపెట్టు. ద్వ. స. క్రి చంపు. ఉ, రా. 5, ఆ. 11; ఉ, రా. 2, ఆ. 13 చూ, సంహరించు.

మట్టుబచ్చెలి. ద్వ. వి: చూ, దుంపబచ్చెలి*.

మట్టుబీఱ. ద్వ. వి. ఒకబీఱ*: చూ, హ్రిస్వగవేధుక.

మట్టుమిగులు. ద్వ. అ. క్రి. అతిక్రమించు: చూ, వాలు. 12 (దాఁటు 6)

మట్టుమీఱు. ద్వ. అ. క్రి. —పై.—

మట్టె. వై. వి. 1: చూ, రూ-మట్టియ. 1. కాశీ. 4, ఆ. 97; దే. వి. 2: చూ, రూ-మట్టియ. 2; బ. 3 చూ, రూ-మట్టియ. 3; విశ. 4. బట్టచోఱలుగలది. "మట్టెయావు మొ."

మటు్రి. ద్వ. వి. దున్నునపుడు కొండ్రితిరుగకపడుమనిలిచెడుకొంచెము తావు. పాండు. 3, ఆ. 24.

[ము: చూ, సపనము. 1.

మఠము. సం. వి. అ. పుం.=మటము. ఆశ్రమము

మర్త్యము. అం. 1: చూ, మటిమము; 2: చూ, జన్యతాళములు.

మడగ. దే. వి. 1. ప్రవాహమార్గము. హరి. పూ. 8, ఆ. 37: చూ, మార్గము. 1; 2. మడచెట్టు: చూ, వృక్షము. [లాంగలము.

మడ(క. దే. వి. 1. మడత, మడుపు; 2: చూ,

మడ(గు. దే. అ. క్రి. రూ-మణ(గు. 1: చూ, వంగు; 2: చూ, నివర్తిలు. మార్క-.6, ఆ.206

మడ(చే. దే ప్రే. మడ(గఁజేయు: మడు(చే- మణ(చే. [ఆ(డుది: చూ, స్త్రీ

మడ(తి. వై. వి.=మడవతి. (దేశ్యమని. శ. ర.)

మడ(తుక. వై. వి.=—పై.— (దేశ్యమని శ ర) (స్వార్థమున ఉక)

మడకట్ల. దే వి. 1. లాంగలకట్ల చూ, వేతము. 1; వా. 2 వంటకట్టెయ. "మీ అడుతులో మడకట్లలుకలవా?". చూ, సమిధ. 2, 3. మడ, మడకట్లచెట్టు: చూ, వృక్షము.

మడత. దే వి. 1. చేలువ, ధౌతవస్త్రము: చూ, వస్త్రము; 2. బట్టమడుపు: చూ, మడ(క. 1; 3. కడుపుమీ(దిమడుపు: చూ, తోన.1, 4: చూ, భిక్షుము; వా. 5: చూ, మతకము.1.

మడ(దొ్రక్కు. దే. స. క్రి. (మడ(గన్ + త్రొక్కు) తాటాకులు పంక్తివలె వరుసగా అణ(గ(ద్రొక్కు.

మడమ దే. వి: గుదికాలు. (సం).— పార్ష్ణి, ఘుటి. (ఉ, హరి. 6, ఆ. 108) చూ, పాజ్జె. (దీనికి ఉపమానము.—మట్టిపండు.)

మడమపొల్లు. దే. వి గాలిపాటు సరిగా లేక వరివెన్నులో గింజెలుకట్టినవిగాక పొల్లుఅయినది: మడవపొల్లు.

మడయు. దే. అ. క్రి. చూ, మరణించే.

మడవ. దే. వి. (మడ + వా.) మళ్ళకు పాదులకు నీళ్ళుపారెడి కాలువముఖము. కళా. 4, ఆ. 96. [ము. 1.

మడవచేప. దే వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్య

మడవపొల్లు. దే. వి: చూ, రూ-మడమపొల్లు.

మడవు. దే. అ. క్రి. 1. విముఖమగు: చూ, లేటమొగమువడు; 2. నిష్ఫలమగు.

మడి. దే. వి.1. పసిగ—పడిగమడ-పడిగమెడ-పడిగెమడి: చూ, హ్రాదిని (నది); 2. చూ, మడత. 1; 3 వరిపొలము చూ, భూమి.1, వి॰. 4. పరిశుద్ధము: చూ, శుద్ధము. 3; 5. ఆచారము, శుచి చూ, పవిత్రము. 1; 6. (వృత్తియందు ఉత్తరపదమైన మడు(గు శబ్దమునకు ఆదేశముగా వచ్చెడిరూపము. "ఇనుమడి—ముమ్మడి. మొ")

మడికట్టు. ద్వ వి 1. రూ-మణికట్టు-మనికట్టు చూ, హస్తము. 1, వా. అ క్రి. 2. రూ-మడిగట్టు. ఆరవేయ(బడినవస్త్రము ధరించే మడిగట్టుకొను, 3 రూ-మడిగట్టు. నలుపిక్కలను గట్టుచేసి మడిగాయేర్పఱచే మడిగట్టుకొను.

మడికాసు. దే. వి. వెండి: చూ, లోహము. 1.

మడికాసుగట్టు. దే. వి. కైలాసము. చూ, పర్వతము.

మడికాసుమలకోడు. దే. వి చూ, శివుడు.

మడిగట్టు. వా వి. 1. చేనుగట్టు; అ క్రి. 2. చూ, రూ-మడికట్టు. 2; 3: చూ, రూ-మడికట్టు. 3. [2-3.

మడిగట్టుకొను. వా. అ. క్రి చూ, మడికట్టు.

మడిచేలు. ద్వ. వి. (మణిచిన + చేలు) వైష్ణవస్త్రీలు ముందునుండియెత్తి వెనుకకు చెక్కుకొనుకొకచేలు: చూ, మైజోలు.

మడిపెసలు. దే. వి. మడియందు పైరగు నల్లపెసలు: చూ, స్తంబకరి (పెసర)

మడిమ. అం: చూ, కళాస్థానములు.

మడిపంచె. వా. వి. ఆరవైచినబట్ట చూ, వస్త్రము.

మడిబట్ట. వా. వి.—పై.—

మడిమంచె. దే విశ బలహీనము స్వా. ఆ. 6,

28: రూ-మడిమంచేము, నిస్సత్తువ-నిస్సత్తువు. (సం).—అశక్తి, గ్లాని.
మడియించేము. దే. విణ —పై —
మడియుఁడు. దే. విణ మూఢుఁడు. సా. 2, ఆ. 127: చూ, స్థూఁడు
మడియాలు. దే వి. రూ-మడేలు: చూ, రజకి.
మడియించే. దే. స. క్రి. చేంపు. సా. 2, ఆ 37: చూ, సంహరించే.
మడియు. దే. అ క్రి. 1· చూ, మరణించే; 2: కివ్వు, తునుఁగు.
మడియుట. దే. వి: చూ, మరణము.
మడియుగాలి. వా. వి· చూ, మన్ము. 1
మడివాలు. దే. వి: చూ, రజకుఁడు
మడిసంచి. దే. వి. (ఇతరులు అంటఁగూడనిది) ఆరవైచినబట్టలు దేవుఁడు లోనగునవిగల సంచి చూ, సంచి
మడిసంది. దే. వి. (రామా. 6, ఆ. 164): చేంక-చేంకలి-చేక్కిలి. (సం).—కక్షము, కక్ష్య, దోర్మూలము, బాహుమూలము. (చూ, హస్తము.)
మడుఁగు దే. వి. (రూ--మడువు-మడ్గు-మణుఁగు-మణువు) 1. గుణము. "దీనికది యెన్ని మడుఁగులు హెచ్చు" చూ, రెట్టి;2. హ్రదము: చూ, సరస్సు. 1; 3. కొలను. పంచ. నా. 3, ఆ. 340: చూ, సరస్సు. 1; 4 పరిశుద్ధి:చూ, సుద్ది. 2; 5. పరిశుద్ధవస్త్రము. పా. 2,ఆ. 14: చూ,వస్త్రము; 6. ఎనిమిదివీసెల కొలఁది,బారువలో ఇరువదవవంతు; 7. అడఁకువ:చూ,వినయము. 1; బ. 8 ఆకుమడుపు. రుక్మి. 5, ఆ. 57: చూ, కృత్తపర్ణము; విణ. 9: చూ, మడి. 4; అ. క్రి. 10: చూ,వంగు. హరిశ్చ. 1, ఆ. 73; 11: చూ,సుక్కు. 4. ఉ, హరి. 2, ఆ. 58; ఉ,హరి.5, ఆ. 103.
మడుఁచే. దే. స క్రి: చూ, రూ-మడఁచే.
మడుపు. దే. వి. 1· చూ, మడుఁగు. 5. అని. 5, ఆ. 31. 2· చూ, మడఁక. 1; బ. 3· చూ, రూ-మడుఁగు 8; స. క్రి. 4. చేంపు: చూ, సంహరించే.
మడువు. దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-మడుఁగు.
మడేలు. వా. వి చూ, రూ-మడియాలు
మడ్గు. దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-మడుఁగు. (గుణమునకు —పాండు. 3, ఆ. 137.)
మడ్డి. దే. వి. 1· చూ, బంగురము. 4; విణ. 2· చూ, స్థూఁడు.
మడ్డిపాలు దే. వి. బంకగానుండు నొకరసము
మడ్డు. దే. వి. ఇసుపగుండు. పరిభా 5, ఆ 60: చూ, రాయి.
మడ్డుకత్తి ద్వ. వి: చూ, మచ్చుకత్తి.
మడ్డువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. గుమ్మెట, తుడుము. చూ, వీణె; అం. 2: చూ, ఆనద్ధవాద్యములు. [1-2.
మణఁగు. దే. అ. క్రి· చూ, రూ-మడఁగు.
మణి. సం. వి. ఇ పుం, స్త్రీ. 1. రూ-మాణి. పచ్చేరాయి లోనగునది (అశ్మజాతి): చూ, రత్నము. 1; 2. ముత్యములోనగునది (అనశ్మజాతి). చూ, రత్నము. 1; 3. రతనము: చూ, రత్నము. 1; 4. నంద, ముంత: చూ, పాత్రము. 6; 5.=మని: చూ, మడికట్టు; 6. గొఱ్ఱెమెడచన్ను: చూ, స్తన్యము; 7. మగవాని కామచివర: చూ, శిశ్నము; 8. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము; అం. 9: చూ, క్రియలు. 10: చూ, అసంయుతహస్తములు.
మణికట్టు. వా. వి· చూ, రూ-మడికట్టు.
మణికము. సం. వి. అ. పుం. 1. కాఁగు, ముంత (అని కొందఱు); చూ, పాత్రము 6; అం. 2· చూ, రదక్షతములు.
మణికాచము. సం. వి. అ. పుం:చూ, వెంపలి*.

మణికారుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రత్నములను సానఁబట్టువాఁడు: చూ, సానలవాఁడు.

మణిగ. దే. వి. (రూ—మళిగ—మళిగె—మణిగె.) చూ, దుకాణము. 1.

మణిగణనికరము. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("న-న-న-న-స. 9 యతి. 15 వ ఛందస్సు")

మణిగము దే వి. రూ—మణివము అధికారము చూ, గపము. 1. [చూ, సమాలంభము.

మణిగానసనము దే వి. సన్నసన్నపుపూఁతె

మణితము. సం వి. అ న. రూ—మాణితము 1 రతికాలమునందలి గిళిగపను: చూ, స్వగము 2, 2. కోకిలధ్వని చూ, స్వరము 2; అం 3 చూ, రతిధ్వనులు.

మణిదీపిక. పా చూ, వృత్తము 1 (మొదటి పాదము.—"న-భ-భ-న-భ-ల గణములు. 13 యతి; రెండవపాదము—"న-న-న-స-జ-భ సగణములు. 14 యతి; మూఁడవపాదము.—"న-భ-ర-స-న-స-న-స గణములు. 12 యతి; నాలుగవపాదము—"న-భ-ర-స-జ-జ-గురువు 12 యతి)

మణిపూరకము. అం. చూ, చక్రములు. (వెన్నెముకయందలి షట్చక్రములలో నొకటి)

మణిపూరము. అం.—పై.—

మణిప్రవాళము. సం. వి. అ. పుం, న రెండు భాషలుకలిసిన కవిత్వము: చూ, మాటలల్లుట.

మణిబంధము సం వి అ. పుం. 1.=మని. చేతి మనికట్టు: చూ, హస్తము. 1; అం. 2 చూ, అధమక్షేత్రములు.

మణిబంధములు. అం. (ముంజేతులు) 1: చూ, లక్షణాంగములు (పురుషునకు—ముడుసులు కనిపించుచున్న దుఃఖి. చిక్కలి కుఱచైయైన రాజు. మూఁడు రేఖలున్న మణిఖచితభూషణములధరించును); 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (లావైనపతిచేర్చును.)

మణిబిందుమాలిక. అం: చూ, దంతక్షతములు.

మణిభూషణము. పా; చూ, వృత్తము. 1.("ర-న-భ-భ-రగణములు. 10 యతి. 15 వ ఛందస్సు.")

మణిమంత్రౌషధాదిసిద్ధి. అం చూ, కళలు.

మణిమాల. పా చూ, వృత్తము. 1. ("త-య-త-య గణములు. 7 యతి. 12వ ఛందస్సు.")

మణిరంగము పా చూ, వృత్తము. 1. ("ర-స-స-గురువులు 6యతి. 10వ ఛందస్సు.")

మణిరంజనము సం వి. అ. న. వర్ణపు జేసు.

మణివకాఁడు దే. విశ. (మణివము + కాఁడు) చూ, పాయుపత్తెపుకాఁడు.

మణివము దే. వి. చూ, రూ—మణిగము

మణివయులు దే. వి. బ చూ, ధాన్యము.

మణిసిల వై వి —మనశ్శిలా కటంభిర.(శుద్ధ.—సున్నపురాళ్ళతో రెండుజాములు డోలాయంత్రమున వండినశుద్ధి): చూ, రాయి

మణిసూత్రన్యాయము పా ఫ్రా.లలో దారమువలె లోపలకలిసి యుండునను నీతి.

మణిస్థానప్రయోగము. అం: చూ, తంత్రములు.

మణీచకము. సం. వి అ పుం రాదిసీ వెండి: చూ, లోహము 1.

మణుఁగు దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ—మడుఁగు.

మణుఁగుఁబూలు. స్వ. వి. బ. కుబేరమూలమను భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము.

మణుఁచు. దే. క్రి చూ, రూ—మడఁచు.

మణువు. దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ—మడుఁగు.

మత్తెడారు వా. వి. మునసబునకుసహాయికారి.

మతంగజము. సం. వి. అ. పుం ఏనుఁగు చూ, హస్తి.

మతంగుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకఋషి: చూ, సన్న్యాసి; 2. రూ—మాతంగుఁడు: చూ, మాదిగ.

మతకము. దే. వి. 1. కపటము: చూ, సూక్ష్మము. 2; 2: చూ, మాయము. 1; 3: చూ, స్నేహము. 1. [వి: చూ, వ్యాళగ్రాహి.

మతకరి. దే. విశ. (మతకము + అరి) మాయా

మతము. సం. వి. అ. న. 1. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; 2. అంగీకారము. చూ, సమ్మతి. 1; 3. చూ, శాస్త్రము. 1; 4. సమ్మతము: చూ, స్వీకృతము. 1; 5. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2; 6. పూజింపఁబడినది: చూ, సన్యస్తము. 2; 7. కులాచారపద్ధతి: తద్వి.—జైనము మొదలగుమతములు పెక్కులుగలవు (చూ, మతములు, హిందూమతము.)

మతములు. అం. 1. వైష్ణవము, మాధ్వము, స్మార్తము; 2. వైష్ణవము, శైవము, శాక్తము, గాణపతము (గాణాపత్యము), సౌరము, కాపాలికము (కాపాలము); 3. ద్వైతము, అద్వైతము, విశిష్టాద్వైతము. (చూ, త్రియము.)

మతలబు. వా. వి. 1. ఉత్తరము పైవిలాసము వ్రాయుగీతి: చూ, శిరోనామ. "మహారాజశ్రీ... వారికి, బ్రహ్మశ్రీ...వారికి." ఇత్యాది; 2. ఉత్తరములోని అంశములగమనిక; 3: ముసాయిదా.

మతల్లిక. అం. రూ-మాతల్లిక: చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు. [సంచే.

మతాబు. దే. వి. రూ-మత్తాబు. చూ, బాణ

మతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1.=మది. శాస్త్రచింతనాదులచేఁగలుగు నర్థనిర్ణయ జ్ఞానము. చూ, హృల్లేఖము. 2; 2: చూ, వాంఛ; 3 తలఁపు: చూ, స్మృతి. 1; అం.4: చూ, సంచారిభావములు. ("జౌనౌను. దాశరథి పరతత్త్వరూపమే కాకున్న నిల్లెల్లెడలం గాన్పించునే? యోసగమా! యిదియు నాకెంచుటే భాగ్యమనియేతలంచెద.")

మతోత్తము అం. చూ, తంత్రములు.

మత్కుణము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మొగటి. నల్లి: చూ, రక్తాంగము. 4; 2. కొమ్ములులేని యేనుఁగు: చూ, హస్తి; 3. నారికేళము *: చూ, స్కంధఫలము.

మత్కుణుఁడు సం. వి. అ. పుం. గడ్డము మీసములేనివాఁడు: చూ, సౌవిదల్లుఁడు.

మత్త. పా. (హంసశ్రేణి): చూ, వృత్తము. 1. ("మ-భ-స- గురువులు. 7 యతి. 10వ ఛందస్సు.")

మత్తకాశిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మత్తకాసిని. 1. మదముచేత ప్రకాశించునట్టి ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2.ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

మత్తకాసిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

మత్తకోకిల. పా. చూ, వృత్తము. 1. ("ర-స-జ-జ-భ-ర. 11 యతి. 18వ ఛందస్సు.")

మత్తగిలు. నై. అ క్రి.=మత్త: చూ, మదించు. 1.

మత్తత. వా. వి: మదిటతనము.

మత్తమయూరము. పా. చూ, వృత్తము. 1. ("మ-త-య-స-గురువులు. 8 యతి. 13 వ ఛందస్సు.")

మత్తము. సం. వి. అ. పుం. 1. మదముపట్టిన యేనుఁగు: చూ, హస్తి; విణ. 2. మదముపట్టినది.

మత్తల్లిక. అం. చూ, రూ-మతల్లిక.

మత్తల్లి అం. 1: చూ, కరణములు; 2: చూ, భూచారులు.

మత్తవారణము. సం. వి. అ. పుం 1. ఒఱఁగుదిండు: చూ, లోడు; 2: చూ, మత్తము. 1.

మత్తహంసిని. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("జ-త-స-జ-గురువులు. 7యతి. 13వఛందస్సు.")

మత్తా. నై. వి.=మద. మత్తు: చూ, మంపు.

మత్తాక్రీడ. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("మ-మ-త-న-న-న-న వగణములు. 9-17యతులు. 23 వ ఛందస్సు.")

మత్తాబు. దే. వి: చూ, రూ-మతాబు.

మత్తాలంబము. సం. వి. అ. న: ఉపాశ్రయము

(తె).—కటకటాలు, కటకటాకన్నులు (మత్తాలంబము చింత్యము.)

మత్తి. వై. వి. మదము' చూ, మత్తా.

మత్తికాఁడు. ద్వ. వి' చూ, వలపుకాఁడు. ఉ, హరి. 5, ఆ 149.

మత్తిల్లు. వై. అ.క్రి.=మత్త .చూ, మదించే. 1.

మత్తు. వై. వి.=మత్త-మద: చూ, మత్తి.

మత్తుఁడు. సం. విశ. 1. మదట' చూ, శౌండుఁడు; 2: చూ, హృష్టుఁడు; 3: చూ,సోమరి.

మత్తుద్రవ్యములు. పా. (ఓషధులు) పొగాకు, కల్లు, గంజాయి, నల్లమందు మొదలగునవి.

మత్తేభవిక్రీడితము. పా. (మత్తేభము): చూ, వృత్తము 1. ("స-భ-ర-న-మ-య-వ 14 యతి. 20వఛందస్సు.") [మూర్ఛనలు.

మత్సరకృత్తు. అం: చూ, షడ్జగ్రామ గత

మత్సరము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మచ్చరము: చూ, హంస. 7; 2. క్రోధము: చూ, రోషము; విశ. 3. ఈర్ష్యకలది; 4. క్రోధము గలది: చూ, రోషము; అం. 5: చూ, హేయగుణములు; 6. (మాత్సర్యము): చూ, అరివర్గములు.

మత్స్యండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మత్స్యంది. కండచెక్కెర: చూ, శర్కర. 1.

మత్స్యంది. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై.—

మత్స్యధాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చేఁపలబుట్ట, కువేణి: చూ, వల 1.

మత్స్యపిత్త. సం. వి. ఆ స్త్రీ. కటుకరోహిణి*: చూ, శకులాదని.

మత్స్యబంధనము. సం. వి. అ న: చూ, వల.1.

మత్స్య బంధము. అం' చూ, శబ్దాలంకారములు.

మత్స్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. (రూ-మచ్ఛము-మత్సము)=మచ్చెము. (మాంసముహారించెనిచ్చుచేత హర్షించెనది.) అండజము, అనిమిషము - అనిమేషము, అప్సుచరము, ఆత్మాశి, కచరము, క్షత్త, గోనర్దము, చపలము, జలపిప్పకము, ఝషము, పృథురోమము,పోటగళము,మీనము,విసారము, వైసారిణము,శంబరము,శకులి.(తె).— చేఁప, (బ) తెఱగంటి, నీటికెదురీదు చేప, పుట్టువు, మచ్చెము-మిచ్చెము, మరునిడాలు, మిలు-మీను-మీలు, వాలుగ; తద్విశేషములు.—౧. అండాలువు; ౨ అంబుకీశము, అవసాథ్యము, ఉలూపి, జలకూర్మము, శిశుకము, మీనడింభము. (లె).—ఉలచేచేఁప, ఉలచేమీను, ఉలస-ఉలుచే, ఉలుచేమీను; ౩ అంబుగజము, అంబుమర్కటము, అపహారము-అవహారము, అసిదంష్ట్రము, ఆరామము, కుంభి, కుంభీరము, క్షీరశుక్లము, గిలగ్రాహము, గ్రాహము, చపలాంగము, చులుక, జలకంటకము, జలకపి, జలజిహ్వము, జలరూపము, జలసూకరము, జలసూచి, ఝషము, ఝషాశనము, నక్రము, మకరము, మకోలి, మాయాదము, మీనరము, వార్ధుటము, శింశుమారము, శిశుకము, హ్రదగ్రాహము. (తె).—కడలిరా త్తడి, పిడకమొసలి - పిడుకమొసలి, మరునిడాలు, మొసలి; ౪. కుంభీరము - కుంభీలము, గిలగ్రాహము, గోముఖము, నక్రము. (తె).—కాలుమొసలి; ౫. అకూపారము, అపహారము-అవరాహము, అవహారకము, కూర్మరాట్టు, జలకిరాటము, జలగ్రహము, జలహస్తి, జలాంటకము, జలాండకము, తంతునాగము, తంతువు. (తె).— అగడు — నెగడు-నెవడు — నీటెడయ్యము; ౬. అతిశృంగకము, శృంగి. (తె).—కొమ్ముచేఁప, పాఁపమీను, ౭. (తె) -అరిజె. అరుజె. లద్వ.-కల్లరుజు, పుల్లరుజు ము; ౮. అర్ధశఫరము, తిమింగిలము, ఒండుపాలుము, ౯. అవహారము,

గ్రాహము; ౧౦. అసిపుచ్ఛకము, చపలాంగము, జలకపి, జలచరము, జలౌకసము, నీరాటము, శింసుమారము. (తె).— నీరుద్రిమ్మరి; ౧౧. ఆలస్యము, కఫోణి, జలసూకరము. (తె).— నీరుపంది; ౧౨. ఇంచాకము, జలవృశ్చికము. (తె)—చిఱుచేప, రెయ్య-రొయ్య; ౧౩. ఇల్లిశము-ఇల్లీసము, ఇల్వలము, గాంగేయము, జలతాలము, జలవాపికము, ప్రోష్ఠి, రాజశఫరము, వారికర్పూరము, శఫరాధిపము, శఫరి. (తె)— ఇల్లస, ఇల్లిసె, ఇల్లెము, ఇల్లెస, బేడిస; ౧౪. ఉచ్చింగటుఁడు, తృణగండము; ౧౫ ఉద్దండపాలము; ౧౬ ఉద్రిము-ఉధ్రిము, జలమార్జారము, జలాఖువు-జలాఖువు, జలనకులము, జలబిడాలము, జలప్లవము, నకులప్లవము, నీరాఖువు (తె)—నీరుపిల్లి; ౧౭. ఉరగము; ౧౮. ఎఱ్ఱమీను(చూ, సర్పము), ౧౯. ఏరంగము; ౨౦. కరకతోత్రటము, జలవ్యధము, జలసూచి. (తె).— గడ్డముక్కుచేప; ౨౧. కంటకాష్ఠిలము, కుజ్జిళము, కుడిళము, కులిశము-కులీశము, కులీరము-ఖలిశము-ఖలేశము-ఖలేశయము, ఖశేటము. (తె).—గుడి, గుడిజెల్ల; ౨౨. కజ్జలి; ౨౩. కరండి, జలేశయము, మూకము, శంబరము; ౨౪. (తె).—కరవాడు-కఱవాడు, వట్టిచేప, వరుగుఁజేప; ౨౫. కర్ణఘలము; ౨౬ కలకము, గండోలము, గజోత్సాహము, శకిలి-శకులి, శకులము, శకులార్భకము (తె).—కుచ్చెమీను, బేడిస, బేడిసమీను, లంజెబేడిస; ౨౭. కలభము; ౨౮ కవయి, కవిక, క్రకచపృష్ఠి, రాజీవము. (తె).— కొలువాసములు, చొఱ-చొఱ్ఱ-చోఱ, చొఱబుడుత, సొఱ-సొఱ్ఱ, సొఱచేప; ౨౯. కశ్యపము-కాశ్యపము; ౩౦. కాకోచి, కాకోచికము, జలవాపికము; ౩౧. కాతరము, కాశలము; ౩౨. కుంచిక, కుంభిలము, కుంభీరము, కుచికము; ౩౩. కుడుంగము; ౩౪. క్షుద్రజలచరములు.— కుఱాటము. (తె).—ఎగచిల్లపురుగు; కత్తెర; కురుమిండ; కొయ్య; గవ్వము; చేట్టుడుగుల్ల; తలకప్ప; తెలిదెమ్మకరి, నసిమిరి, వాఁచేను, నిగ్లూత, నీటిసమ్మెరపురుగు; నీటిఱెగె; నీరుగుట్ట; నీరుపాప; నీరెన; నిర్చలి; నులిగుల్ల; ప్రాచిపురుగు; బంగరుపురుగు, రుండము; నెల్లపోలిక; ౩౫. కోంకణము; ౩౬. క్రోష్ఠముఖము, ఖడ్గము, గండకము-గడకము, గడము, గలానిలము, శకులార్భకము (తె) — గండ-గెండె; ౩౭. ఘ్రాణనిశ్వాసము. శింశుమారము-శిశుమారము; ౩౮. ఘురాండమత్స్యసంఘాతము, పోతాధానము; ౩౯. గాంగటకము-గాంగటము-గాంగేయము, గాంగేయము; ౪౦. గిరిస్పృ; ౪౧. గండూపది (తె) - ఆఁడుఎఱ్ఱ (ఆఁడేఱ్ఱ)(చూ, సర్పము); ౪౨ గర్గరము, గర్గాటము, యోగనాలిక, ౪౩. గర్జకము; ౪౪. గవాచి, ౪౫. గుడము; ౪౬. గుల్మము; ౪౭ గోమీనము, ౪౮ గ్రాహముద్గురిక, మద్గురము, మద్గువు (తె).—బొమ్మిడాయి; ౪౯. ఘర్ఘటము; ౫౦. చంద్రిచంచల; ౫౧. చిత్రఫలకము, చిత్రఫలము, చిత్రఫలి, ఫలకి; ౫౨. చిరిబిమము—చిరీబిమము—చిలిచిమము—చిలీచిమము - చిలీచీమము. (తె).— తేలుమీను; ౫౩. చులుంపి; ౫౪. చులుకి; ౫౫. చిత్రపదాలము, చిత్రవల్లికము, పాఠీనము, సహస్రదంష్ట్రము. (తె) — కొఱ-కొఱ్ఱ, కొఱ్ఱమీను, పాటీనము, బేడిస; ౫౬. చీరము; ౫౭. ఛాగలకము; ౫౮. డాత్యూహము; ౫౯. తిమి; ౬౦. త్రికంటకము; ౬౧. నీరుకోడికి.—(చూ, పుంజో); ౬౨. నీటిగుఱ్ఱమునకు.—(చూ, హయము.); ౬౩. శాలము; ౬౪ సిధ్మల. (తె).—ఉప్పుఁజేప; మత్తి

కొన్ని చేఁపలరకములు (తెలుఁగుపదముల తో వ్యవహరింపఁబడునవి) -అంబుపక్కెర; అల్లెదము-అల్లెదమ్మ; ఆకుజెల్ల; ఇంగిలాయి; ఇసుకదొందు; ఈసపిట్ట; ఊణుజో; ఉల్లాసుఁజేఁప; ఉల్లికుచ్చెడము; ఒల్లెంక; కడిసెల; కదిర; కనుగుఁజేఁప; కల్లరుజో; కాగిస; కుంటముక్కు; కూగముక్కు; కొరడు, కొరద; గజ్జె; గొల్లదొందు; గుడ్డింగిలాయి, చేంద మామపక్కె; చెందువాచేఁప; చోటి, చోటి మీను; చిత్తగ; చీరచింపు; చుక్కకార, చుక్కపిల్ల; జెల్ల; టేఁకి; తిమిరమీను, తిరిర, తిజికి, తూర-తూల; పండుఁజేఁప; తెల్లనార; తొల్లిక; దాసరికొయ్య, దొందు, నాగపంజెర; నీరుపాపర; పక్కె; పయిజోటుతట్ట; పల్లికతట్ట; పరిగియ-పరిగె, పట్టెమీను, పాలచేఁప, పాలచోటి, పుత్తడికాసు; పులస, పులుమే, పుల్లరుజో, పులిమెకము; పూఁకేఁప, పూమేను, పూలమట్ట; పైజోటుమట్ట; పొట్టపెంజెర; పొనుఁగుఁజేఁప; పొరకచేఁప; పొలస; పోసకెక్కె; బుడ్డపక్కె; బొంకప్ప; బొందపక్కె; బొచ్చె, మంగలపక్కె; మట్టగిడుసు; మడవచేఁప; మలుఁగు, మాచెనపక్కె; మాతగొరక; మిసి; మిసికల్లు; ముకుదొమ్మ; ముచ్చెంగి; ముట్టెచేఁప; ములువాలుగ; మెత్తడి; మేవ; మొట్టె; మోరపక్కె; రాతిగొరక; రామ, లత్తిచేఁప; వంజీరము - వజ్జీరము, వంజో, వందొందు; వడగవ్వ; వాలుగ, వాలుగటెంకి, వాలుగపాము, వాలువు; వింజిలి; వెలిమొట్ట; సొరంగి. (మిగతవానికి "చూ, సొరంగి.") అం. 2. మత్స్యదేశము: చూ, దేశములు; 3: చూ, మత్స్యావతారము; 4: చూ, ఆసనములు.

మత్స్యాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పొన్నగంటికూర: చూ, శీతసారము; 2: సోమెదకూర.

మత్స్యావతారము. అం. చూ, అవతారములు. (దేవతలకురాజగు ఇంద్రుఁడును బ్రహ్మయును శ్రీమహావిష్ణువును ప్రార్థించిరి. శ్రీమహావిష్ణువు చేఁపరూపమును దాల్చి సముద్రమున నడఁగియున్న సోమకాసురుని జంపెను. సోమకుఁడు దొంగిలించిన నాలుగు వేదములనుగూడ విష్ణుదేవుఁడు తీసికొని బ్రహ్మకిచ్చెను ఇదియెమత్స్యావతారము.)

మథనము. సం. వి. అ. న: ఉన్మంథము, దధిమథనము, దగమథము, మంథనము. (తె).-చిలుకుట, చిలుకుడు, తరి, తరుచుట-త్రచ్చుట, త్రిచ్చన.

మథించు. సం. స క్రి: (తె).—గిలకరించు, చిలుకు, తరుచు-తర్చు-త్రచ్చు, పుడుకు.

మథితము. సం. వి. అ న. 1. నీళ్ళుకలియని మజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ; విణ. 2. త్రచ్చఁబడినది, 3. ఒరయఁబడినది

మదంతి. అం: చూ, ఋతులు.

మదకలము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మదపుటేనుఁగు; విణ. 2. మత్తుచేత వ్యక్తముకాని మాటలుకలది.

మదట. వై. విణ. 1.=మద: చూ, మత్తుఁడు. 1; 2. మత్తురాలు, డిమ్మరి-దిమ్మరి చూ, స్త్రీ.

మదటతనము. వై. వి.=మత్తత్వ: మత్తత.

మదటయేనుఁగు. ద్వ. వి. గంభీగవేది: చూ, మదపుటేనుఁగు.

మదనకంటకము. సం. వి. అ. పుం: ఉదర్కము. (తె).—ఉమ్మెత్తముల్లు. [ములు.

మదనకామేశ్వరలేహ్యము. అం: చూ, లేహ్య

మదనగంధులు. దే. వి. బ. చూ, ధాన్యము.

మదనచేతులు. దే. వి. బ: తనాబి, దంతియదంతె, దూలము. (సం).—తండకము(చూ, స్తంభము.)

మదనదర్పణము. పా: చూ, వృత్తము. 1.

("భ, స, జ, ర, జ, గురువులు. 11యతి. 16వ ఛందస్సు.)

మదనము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఆమని: చూ, సంబరము. 3; 2. ఉమ్మెత్త *: చూ, హాలాపుష్పము; 3. మంగ*: చూ, శ్వాసనము 3; 4.=మయినము: చూ, సిక్థకము; 5. ఒకపక్షి· చూ, కంజలము; 6: చూ, మర్గమాతంగి *; అం. 7: చూ, జన్యతాళములు.

మదనవిలసితము. పా· చూ, వృత్తము. 1. ("న, న, గ. యతిలేదు 17వ ఛందస్సు ")

మదనవృత్తము పా: చూ, వృత్తము. 1. (ఇది వసంత తిలకవలెనే నడచును. 9యతి.)

మదని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జీవాదిపిల్లి: చూ, సంకువు. [ఘుండు.

మదనుండు సం. వి. అ పుం: చూ, మన్మ

మదపుటేనుంగు. ద్వ. వి: చూ, మదుటయేనుంగు.

మదమడంచే. మి. స. క్రి (మదము + అడంచే) చేంపు జై. 5, ఆ. 58: చూ, సంహరించే.

మదము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మత్తా. క్రొవ్వు: చూ, హామిక; 2. ఏనుంగుక్రొవ్వు: చూ, హామిక; 3. సాండు: చూ, రేతస్సు. 1, 4. ఏనుంగురేతస్సు: చూ, రేతస్సు. 1. (చూ, హస్తి.); 5. కస్తూరి: చూ, మదాహ్వము; 6: చూ, హంకారము; 7: చూ, సంతోషము; అం. 8. చూ, సంచారి భావములు. ("అమ్మధువనంబునం గపివరులు మధురమధుపాన వ్యామత్తులైతూలుచుం దేలుచు సోలుచు వివిధగతులం జెలంగందొడంగిరి."); 9: చూ, హేయగుణములు; 10: చూ, గజమదములు; 11: చూ, అరివర్గములు.

మదములు. అం. 1. (ఏనుంగునకు మదము ఎనిమిదిచోట్లంబుట్టును.) – ౧. చెక్కిళ్లకు.-దానము, ౨. కన్నులకు.—సీధువు, ౩. చెవులకు.-సాగరము, ౪. తొండముచివరకు.- శీకరము, ౫. చేను మొనలకు.- శిక్యము, ౬. మేహమునకు -మదము, ౭ హృదయమునకు.-సుర్మము, ౮. చరణములకు.— మేఘము పుట్టును. చూ, హస్తి; 2. (త్రిమదములు).- ౧. విద్యామదము, ౨ ధనమదము, ౩. కులమదము; 3 (అష్టమదములు).—౧. అన్నమదము, ౨. అర్థమదము, ౩. స్త్రీమదము, ౪. విద్యామదము, ౫. కులమదము, ౬. రూపమదము, ౭. ఉద్యోగమదము, ౮ యౌవనమదము. (లేక) ౧ ధాన్యసంగ్రహ, ౨. ధన, ౩. మాన్యక్షేత్ర, ౪ విద్య, ౫. సత్కులప్రసూత, ౬ సౌందర్య, ౭ ఉత్తమగ్రామనివాస, ౮ యౌవనమదములు. [ము. 1.

మదయిత్నువు. సం వి. ఉ. పుం· చూ, మేఘ

మదరేఖ. పా. చూ, వృత్తము. 1. ("మగణ సగణ గురువులతోఁగూడినది. 7వ ఛందస్సు.)

మదల. వా. వి. అలుచే: చూ, సోమరి.

మందలతనము. వా. వి: చూ, విలంబము. 1.

మదస్ఖలితము. అం: చూ, కరణములు.

మదస్థానము. సం. వి. అ. న కల్లుత్రాగెడియిల్లు. చూ, సదనము. 1. [చూ, హస్తి.

మదహత్తి. వై. వి =మదహస్తి. మదపుటేనుఁగు:

మందావరము. సం. వి. అ పుం ఇంద్రునిఏనుఁగు: చూ, హస్తి. [హస్తి.

మదావళము. సం. వి. అ పుం. ఏనుఁగు· చూ,

మదాహ్వము. సం.వి.అ.పుం: చూ,మృగమదము.

మది. వై. వి. 1. గుండె· చూ, హృదయము. 2; 2 =మతి. బుద్ధి. ఉ, హరి. 5, ఆ. 191: చూ, హృల్లేఖము. 2.

మదించే. సం. అ. క్రి. 1. క్రొవ్వు: చూ, మబ్బుకొను; వై. అ. క్రి. (1) తలంచే. రా, వి. 3, ఆ. 52: చూ, సంకల్పించే; స. క్రి (2) మదింపువేయు: చూ, తోంచే. 4.

మదింపు. వై. వి: అంతేన-అంచేవా, డవులు-డౌలు. [సాంబ. తిర్య. 7

మదికొలంకుపులుఁగు. ద్వ వి: చూ, హంస.

మదికొలనునెక్కొనుపిట్ట. ద్వ. వి.—పై—

మదిమది. వై. వి. నెమ్మది. ఉ, హరి 5, ఆ 43: చూ, శాంతము. 1.

మందిర. సం వి. ఆ. స్త్రీ. 1 కల్లు: చూ, సుర. 2; 2 కుబేరుని కూఁతురు, కటమాలిని చూ, సూన. 1; అం. 3: చూ, సంచారభావమునఁ బుట్టినదృష్టులు.

మదిరాక్షి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మదముకప్పిన కన్నులుగల అఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. అఁడుది: చూ, స్త్రీ. [స్థానము

మదిరాగృహము. సం. వి ఆ. న: చూ, మద

మదీయము. సం. విశే. (తె) —వాది

మదుగు. దే వి. మదును-మదువు. భాగ. 10, స్కాం. పూ. 758: చూ, పిదపిద. 2

మదుపు. దే. వి. 1. అకుపచ్చే: చూ, వర్ణము. 6; వా. 2. మదుపుపెట్టినసొమ్ములోనగునది.

మదుము. దే. వి: చూ, రూ—మదుగు.

మదురు. దే. వి. 1· చూ, మగులు; అ. క్రి. 2: చూ, మాఁగు 3.

మదురుకమ్మ. వా. వి. గడికమ్మ-గడిగమ్మ· చూ, వృంతము. 1.(మట్ట)

మదురుగోడ. ద్వ. వి· చూ, మగులుగోడ.

మదురువు. వై. వి. 1. మత్తు: చూ, హేమిక; 2.=మధు. కల్లు. చూ, సుర. 2.

మదువు. దే. వి: చూ, రూ-మదుగు.

మదోత్కటము. సం. వి ఆ. పుం. 1 చూ, మదపుటేనుఁగు; 2. కపోతము: చూ, సురటీ.

మద్గురము. సం. వి అ. పుం. బొమ్మడాయి: చూ, మత్స్యము. 1.

మద్గువు. సం. వి ఉ. పుం 1. నీరుకాకి: చూ, వాయసము. 1; 2: చూ, మద్గురము.

మద్దత్తు. వా. వి: చూ, సహాయము.

మద్దల. వై. వి=మర్దల. మృదంగము. రూ—మద్దెల: చూ, వీణె.

మద్ది. దే. వి: చూ, పాలము. *. (దీనిభేదములు.—ఇనుమద్ది, ఏఱుమద్ది.) (దీనిని డిజిటాలిస్ అనుఇంగ్లీషుమందునకు బదులుగా నుపయోగింతురు. గుండెనొప్పికిమందు.)

మద్దికాయలు. దే. వి. బ. చెవితమ్మెఅనువగ: చూ, భూషణము. 2.

మద్దెల. వై. వి=మర్దళ: చూ, రూ-మద్దల.

మద్దెలరూపురిక్క. వై. వి.=మర్దళరూపర్క్ష. ధనిష్ఠ: చూ, రిక్క.

మద్దెలసంచే. అం: చూ, దండలు.

మద్దెలసంచేదండ అం.—పై.—

మద్దెళన. అం.—పై.—

మద్యము. సం వి. అ న. కల్లు: చూ, సుర. 2.

మద్రింకరుఁడు. సం. విశే: చూ, సుభంకరుఁడు.

మద్రికము. పా: చూ, వృత్తము 1. ("భ, ర, న, ర, న, న, న గురువులు. 11 యతి. 22వ ఛందము.")

మద్రిము. అం· చూ, దేశములు [సోమపల్లి.

మధుక. సం వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతీఁగ*: చూ,

మధుకంఠము. సం వి. అ. పుం. కోయిల చూ, పాఁకుడుపులుఁగు.

మధూకము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, యష్టిమధుకము*; 2. రూ—మధూకము. ఇప్ప *: చూ, వానప్రస్థము. 2; 3. నెమలి: చూ, శిఖి. 2.

మధుకరము. సం. వి. అ. న. 1. భిక్షాన్నము: చూ, పాదము. (1); పుం. 2. తుమ్మెద: చూ, షట్పదము; 3. జీవకము, సర్జకము*: చూ, రాజాగ్రహము.

మధుకరి. అం· చూ, సుషిరవాద్యములు.

మధుకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మగధుఁడు.

మధుకేశటము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, షట్పదము. [వారము.

మధుక్రమము. సం. వి. అ పుం' చూ, మధు

మధుతృణము సం. వి. అ. న. చెఱకు* చూ, రసాలము. 3. [ఘుఁడు.

మధుదీపుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మ

మధుద్రము. సం. వి. అ. పుం' చూ, మధుకేశటము. [మధుకము. 2.

మధుద్రుమము. సం. వి. అ. పుం. ఇప్ప*. చూ,

మధుపటలము. సం వి. అ. న. కరండము, క్షౌద్రపటలము. (తె) —తుట్టియ—తుట్టె, తెట్టియ—తెట్టె, తేనెతుట్ట, తేనెతెర, పెర-పెఱ. తద్వి.—మధుపర్కము ("చూ, సారఘము")

మధుపము. సం. వి. అ. పుం. 1. తుమ్మెద, తేనెతిండి: చూ, షట్పదము; విశ. 2. మద్య పానము చేయునది.

మధుపర్కము. సం. వి. అ. న 1. పెరుఁగుతో కలిసిన తేనె. చూ, సారఘము; 2. పెండ్లిలో వధూవరులకిచ్చెడు నూతన వస్త్రము: చూ, వస్త్రము.

మధుపర్ణి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, రూ–మధుపర్ణిక; 2: చూ, మధుక*; 3. నీలి*. చూ, రంజని. [చూ, సర్వతోభద్ర.

మధుపర్ణిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ. రూ-మధుపర్ణి.*:

మధుపుష్పము సం. వి. అ. పుం: చూ, మధుద్రుమము*.

మధుపుష్పవర్ణి. అం. చూ, అనువర్ణములు.

మధుప్రియుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బలరాముఁడు. [చూ, మక్షిక.

మధుమక్షిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తేనెటీఁగ:

మధుమక్షికాన్యాయము. పా. ఈఁగలు చేర్చిన తేనె మనుష్యుల యధీనమగుననురీతి.

మధుమతి. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("నగణ భగణ గురువులు. 7 వ ఛందస్సు.")

మధుమేహము, సం. వి. అ. పుం. మూత్రరోగము: చూ, మూత్రకృచ్ఛ్రము. [ము. 1.

మధుయష్టిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, మధుక

మధుర. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. ఒకపట్టణము, కాశీ. 3, ఆ. 47: చూ, దేశములు; 2. చూ, సదాప *; 3. అడవిసదాప*: చూ, సదాప; పా. 4: చూ, వృత్తము. 1. (ప్రభాత వృత్తచ్ఛాయను మొదటిచరణమును, అపరాజిత వృత్తచ్ఛాయను రెండవచరణమ్మును, మాలినీవృత్తచ్ఛాయను మూఁడవచరణమును, నాలవచరణము కలికల్పితమును); అం. 5: చూ, క్షేత్రములు; 6: చూ, పుణ్యనగరములు.

మధురకవిఆళ్వారు. అం: చూ, ఆళ్వారులు.

మధురగతి. పా: చూ, వృత్తము 1. (నవవిధ రగడలలో నొకటి. పదునాలుమాత్రలు. 9 వ మాత్రయతి) (చూ, రగడ)

మధురమీనాక్షి. అం' చూ, అక్షులు.

మధురము. సం. వి. అ. న. 1' చూ, విషము; 2. తుమ్మెద: చూ, షట్పదము; పుం 3 తియ్యన: చూ, మాధుర్యము. 1; విశ. 4. తియ్యనిది' (తె).— తియ్య—తీయ, తీఁపి—తీఁపు. తద్వి.—మిక్కిలితియ్యనిది.-అతిమధురము; 5. ఇంపైనది: చూ, హృద్యము.

మధురస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. చాఁగ*: చూ, స్రవ; 2. ద్రాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల; 3. పిన్నపాల*: చూ, సుమంగళ.

మధురాక్కర. పా. చూ, వృత్తము. 1. ("ఒక సూర్యగణమును, మూఁడింద్రగణంబులును, ఒక చంద్రగణమును గలది. నాలవగణాద్యక్షరంబుయతి.") [దానింబ.*

మధురామ్లఫలము. సం. వి. అ. పుం: చూ,

మధురిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అడవిసదాప*: చూ, సదాప; 2: చూ, సదాప*; అం. 3: చూ, కనుజవిభాషలు.

మధురిపుఁడు. సం. వి. ఉ. పుం. చూ, విష్ణువు 1.

మధురిమ. సం. వి. న్. పుం. తియ్యన: చూ, మాధుర్యము. 1. [(రూ-మధురిమ.)

మధురిమము. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

మధులిహము సం. వి. హ్ పుం. చూ, మధుపము. 1. [క్రిమము, మధుక్రమము

మధువారము. సం. వి. అ పుం. మద్యపాన

మధువాసిని. సం. వి. ఇ స్త్రీ. ఏలుపోజి * చూ, సుభిక్ష.

మధువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ 1. పాలకూర * చూ, సుమంగళి; న. 2 నీరు చూ, సలిలము, 3. పాలు చూ, స్తన్యము; పుం, న. 4 =మధువు. కల్లు చూ, సుర 2 తద్వి - ఇప్పకల్లునకు —మధ్వాసవము, మాధవకము- మాధ్వకము, మార్ద్వీకము, 5 తేనె (ఇది త్రివిధము.— మాక్షికము, భ్రామరము, సారఘము, పౌత్తికమనికొందఱు) వీనిగతి విశేషములకు:— చూ, సారఘము; 6. పూఁదేనె చూ, సారఘము; పుం. 7 చైత్రము, చైత్రికము: చూ, మాసము. 1; 8 వసంతఋతువు: చూ, మాసద్వయము; 9 ఇప్ప.*: చూ, మధుకము. 2; 10 గోఁట *: చూ, సహ 2; 11. పుష్పాడి చూ, సుమనోరజము. (ఈయర్థమునకు మధుకము— మాధుకము - మధూళి - మాధూళి— మధూళిక- మాధూళిక రూపాంతరములనికొందఱు ఇది చింత్యము.); అం. 12: చూ, మాసములు.

మధువులు అం. మాక్షికము, భ్రామరము, సారఘము. (3) [లిహము.

మధువ్రతము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మధు

మధుశిగ్రువు సం. వి. ఉ పుం. తేనెప్రధానమైయుండెడు ఎఱ్ఱపువ్వుల మునగ *. చూ, శిగ్రువు. 1. [చూ, శ్వేతపాకి

మధుశ్రవ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ తెల్లగురిజే*.

మధుశ్రేణి. సం వి ఈ. స్త్రీ. రూ-మధుశ్రేణి. 1 పోఁగ*. చూ, స్రువ. 2; 2. పిన్నయిప్ప*: చూ, వానప్రస్థము. 2.

మధుష్ఠీల. సం. వి ఆ. స్త్రీ ఇప్ప*: చూ, వానప్రస్థము 2

మధుష్ఠీవము. సం. వి. అ. పుం —పై.—

మధుసారథి. సం. వి ఇ. పుం. చూ, మన్మథుఁడు [మధువ్రతము.

మధుసూదనము. సం వి. అ. పుం: చూ,

మధుసూదనాయనమః. అం (మధుసూదనః = మధుం సూదయతి= నాశయతి అసురస్వభావ సంహారకత్వాత్) చూ, [illegible].

మధుసూదనుఁడు సం వి. అ పుం. చూ, విష్ణువు. 1.

మధుస్రవ. సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, మధువు 1.*

మధూకము. సం వి. అ. పుం 1: చూ, రూ-. మధుకము. 2. *, 2. నీరిప్ప*. చూ, మధూలకము.

మధూచ్ఛిష్టము. సం. వి. అ. న: చూ, మయినము.

మధూలకము. సం. వి అ. పుం మధూకము. (రె) - నీరిప్ప*(కొండయిప్పఅనికొందఱు): చూ, సుమంగళి.

మధూలిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పుష్పాడి: చూ, సుమనోరజము, 2. పోఁగ*: చూ, స్రువ. 2.

మధూళి. సం. వి. ఇ స్త్రీ 1. కల్లు చూ, సుర. 2, 2. పూఁదేనె: చూ, మధువు. 6.

మధూళిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పిన్నయిప్ప *: చూ, వానప్రస్థము. 2.

మధ్య. అం 1: చూ, ఛందస్సులు; 2 స్వీయాంతర్భేద విశిష్టనాయికావిశేషము. (ఉదయించిన యౌవనముగలది. పదుమూఁడేండ్లు మొదలు పదునెనిమిదేండ్లపర్యంతము వయసుగలది.) (ఇది పతి యన్య సతీసక్తుఁడైనను గోపింపక తనపాతివ్రత్యభావము తప్పక

యుండును): చూ, స్వీయ. (చూ, మధ్యా ప్రగల్భలు.)

మధ్యజవ. అం: చూ, ధారలు.

మధ్యదేశము. అం. కురుక్షేత్ర ప్రయాగ హిమాద్రి వింధ్యములకు నడిమిదేశము: చూ, సీమ. (1) (దేశములు).

మధ్యమ సం. వి. అ స్త్రీ. 1. దుద్దు: చూ, మిద్దె. 2; 2. వాగ్భేదము: చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, నడిమివ్రేలు; 4 కొ్రత్తగసమర్తాడినది (అఁడుది) దుష్టరజ: చూ, రజస్వల.

మధ్యమకాలము అం మూఁడవరాగము: చూ, స్వరము. 2 (చూ, గానశాస్త్రపండితుఁడు, చూ, సప్తస్వరములు.)

మధ్యమక్షేత్రములు. అం. కపోలములు, అధరము, పృష్ఠము, కటి, ఊరులు. (5)

మధ్యమగ్రామగతమూర్ఛనలు. అం. సౌవీరి, వారిణాశ్వము, కలోపనతము, శుద్ధమధ్యము, మారి, పౌరవి, హృష్యకము. (7).

మధ్యమగ్రామము. అం. 1: చూ, గ్రామములు; 2: చూ, కకుజభాషలు; 3· చూ, టక్కజభాషలు.

మధ్యమపాత్రలు. అం: పురోహిత బ్రాహ్మణాదులు: చూ, సూచ్యము.

మధ్యమము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. నడుము, కవును: చూ, వీఁగు. 1; పుం. 2. చూ, మధ్యదేశము; 3: చూ, మధ్యను. 3; విణ. 4. నడిమిది; అం. 5: చూ, మధ్యమకాలము; 6. (మ): చూ, మ. 11; 7: చూ, హస్తక్షేత్రములు; 8: చూ, ఉత్తమక్షేత్రములు; 9. నడుము: చూ, లక్షణాంగములు (పురుషునకు—సింహసమమైనఁ బ్రశస్తము); 10. నడుము: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (పిడికిటిలో నిమిడి సూక్ష్మమైయున్న నుత్తమము. సింహమధ్యమైన రాజపత్నియగు. మచ్చేయున్న సంతతిం జేయ్చును. ఎడమనుడిరైన యల్పమై లోతుగనున్న దుఃఖవతియగు); 11: చూ, శుద్ధజాతులు. (అంశములు); 12: చూ, కకుజభాషలు. [చతుష్టయము.

మధ్యమమత్స్యమోహము. అం: చూ, మోహ

మధ్యమస్థాయి. అం: చూ, ఉచ్చతమము. (కంఠమునందుండెడురెండవత్రిసప్తకము).

మధ్యమాది. అం· చూ, రాగాంగములు.

మధ్యము. సం వి. అ. న. 1. అవకాశము: చూ, సందు. 6; పుం, న. 2 చూ, మధ్యమము. 1; 3: చూ, మండలము. 1; పుం. 4. మానమున అరత్ని ప్రమాణము హీనమైన యేనుఁగు: చూ, హస్తి; విణ. 5. నడితరముది; 6. నడిమిది· చూ, మంగలము. 1; అం; 7: చూ, లయలు; 8. చూ, పురుషములు; 9· చూ, గురుమతమున వ్యూహాంగములు. (తకారాది అనుబంధమున చూడుము); 10: చూ, శుక్రమతమున వ్యూహాంగములు; 11: చూ, స్థాయి. (చూ, మధ్యమస్థాయి); 12: చూ, లయప్రాణములు; (చూ, స్వరము. 2) (విలంబిత, ద్రుత, మధ్యంబునెడి లయ విశేషములు వరుసగా తత్వ, ఓఘ, ఘనములనఁబడును. (విలంబిత ద్రుతములయొక్క కూడికచేత రెంటినడుమనుండునది మధ్యము.)

మధ్యముఁడు. అం. చూ, ద్వాదశ రాజమండలము.

మధ్యమోదీచ్యవ. అం. (జాతులు): చూ, అంశములు.

మధ్యరాత్రము. సం. వి. అ.న: చూ, నడికిరేయి.

మధ్యలోకము. అం. భూలోకము: చూ, లోకము. 1.

మధ్యవిత్తు. అం: చూ, హిందోళజభాషలు.

మధ్యవృత్తము. అం: చూ, ఊర్ధ్వవృత్తము.

మధ్యస్థుఁడు. సం. విణ. ఇరుకక్షులకు న్యాయము చెప్పువాఁడు: తగవుగోరి. (జడ్జి)

మధ్యా. అం: చూ, ధారలు.

మధ్యాక్కర. పా: చూ, వృత్తము. 1. (రెండు ఇంద్రగణములు, ఒకసూర్యగణము, తిరిగి రెండు ఇంద్రగణములు, ఒకసూర్యగణము. నాలవగణాద్యక్షరము యతి.)

మధ్యాప్రగల్భలు. అం. మధ్యాప్రగల్భలు ధీర, అధీర, ధీరాధీరలను మూఁడు తెఱఁగులైరి. (ధీర.—ఇతరస్త్రీనిఁ బొందివచ్చిన పతినిఁ జూచి దండించునది. అధీర.—అన్యాసక్తుఁడైనను పతి నేమియనక పరాఙ్ముఖియౌనది. ధీరాధీర.—పతిని అన్నివిధములచేత దండించునది. ధీర-అధీర-ధీరాధీరలు జ్యేష్ఠకనిష్ఠభేదంబుచే నిరుదెఱంగులైరి. (చూ, స్వీయ, ముగ్ధ, మధ్య, ప్రగల్భ, పరకీయ, సామాన్య.)

మధ్యాహ్నము. సం. వి. అ. పుం. 1. (తె).—పట్టపగలు, మిడసరలగ్గము. (మి).—మట్ట మధ్యాహ్నము: చూ, వాసరము; తద్వి.—మిడసరలగ్గము; అం. 2: చూ, కాలములు. 1; 3: చూ, కాలపంచకము.

మధ్వాసవము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇప్పపువ్వు కల్లు: చూ, మధువు. 5; అం. 2: చూ, ఆసవములు.

మన. దే. స. మనము అనుదానికి ప్రాతిపదికము.

మనఃప్రభవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తలఁపు చూలి: చూ, మన్మథుఁడు.

మనన. వా. వి. ఆయుష్షు: చూ, వయస్సు. 1.

మననము. సం. వి. అ. న. 1. చింతన, గమనము: చూ, సంత. 4, అం. 2: చూ, యోగాంగములు.

మనమఁడు. దే. వి. 1. కొడుకుకొడుకు: రూ-మనుమఁడు-మన్మఁడు, పట్టిపట్టి. (సం).—నప్త: చూ, సూనుఁడు 1; 2. కూఁతుకొడుకు: రూ-మనుమఁడు-మన్మఁడు, పట్టిపట్టి. (సం).—దౌహిత్రుఁడు, నప్త: చూ, సూనుఁడు. 1.

మనమరాలు. దే. వి. 1. కొడుకుకూఁతురు. రూ-మనుమరాలు, పట్టిపట్టి. (సం).—నప్త, నప్త్రి: చూ, సూన. 1; 2: కూఁతుకూతురు: రూ-మనుమరాలు, పట్టిపట్టి (సం).—దౌహిత్రి, నప్త, నప్త్రి: చూ, సూన. 1.

మనము. సం. వి. స్. న. రూ-మనస్సు. 1. గుండె: చూ, హృదయము. 2; 2. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2, బ. దే. వి. (1) నీవును నేనును; వా (2). వితంతువునకిచ్చెడు భరణము: చూ, మనవృత్తి.

మనవృత్తి వా. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: మనోవృత్తి, మనువృత్తి, మనోవర్తి (తె) —మనము.

మనవి. దే. వి: చూ, విన్నపము. రాఘు 1, ఆ. 34.

మనశ్శిల. సం. వి. ఆ స్త్రీ.=మణిసిల: చూ, రాయి.

మనశ్శుద్ధి. అం: చూ, శుద్ధులు.

మనసరి. మి. విణ (మనసు + అరి) 1. శూరుఁడు: చూ, హంపీరుఁడు. 2, 2. బుద్ధిమంతుఁడు: చూ, సహృదయుఁడు.

మనసిజుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మనఃప్రభవుఁడు.

మనసు. సం. వి. స్. న. (రూ-మనస్సు-మనము) 1. చూ, మనము. 1; 2: చూ, మనము. 2. విణ. 3. ఇష్టము: చూ, వల్లభము. 2; అం. 4. చూ, మానసికపూజాకుసుమములు; 5: చూ, ఇంద్రియములు; 6: చూ, ద్రవ్యములు; 7: చూ, అంతఃకరణములు, 8 చూ, కరణములు; వై. వి. (1): చూ, మనసు. 1.

మనసుంచు. మి. అ. క్రి చూ, మనస్కరించు.

మనసుగులుట. అం: చూ, మన్మథావస్థలు.

మనసువిఱుగుట. జా. ఇష్టముపోవుట. "అంత నామాట మనసు విఱిగి." (నీతిచంద్రిక—విగ్రహము).

మనస్కరించు. సం. అ. క్రి: చిన్తగించు, మనసుంచు.
మనస్కారము సం. వి. అ. పుం. మనఃప్రయత్నము, మనఃపూర్తి (అనికొందఱు)· చిత్తాభోగము.
మనస్వి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) మంచిమనస్సుగలవాఁడు: చూ, సహృదయుఁడు.
మనస్సంగమము. అం. (మనస్సంగము) 1· చూ, ద్వాదశావస్థలు; 2: చూ, దశావస్థలు.
మనస్సంగము అం.—పై.— [1—2
మనస్సు. సం వి. స్ న· చూ, రూ-మనసు
మనాయించు వా. స. క్రి: చూ, విను 2.
మని వై. వి =మణి: చూ, మడికట్టు. [108.
మనికట్టు. ద్వ. వి.—పై —ఉ, హరి. 6, ఆ.
మనికి. దే వి. రూ—మన్కి. 1· చూ, స్థానము 1 వసు. 2, ఆ. 4; 2. జీవనము. మార్క. 7, ఆ. 169 చూ, వర్తనము 2, 3. వాసస్థానము: చూ, వీడుపట్టు; 4 జీవించుట చూ, మనికి. 2; 5 వసించుట· చూ, మనికి. 3, 6. వాసగృహము: చూ, సదనము. 1.
మనికితపడు. ద్వ. అ క్రి· చూ, శోకించు. విక్రి 6, ఆ. 142.
మనికిలిపాటు. ద్వ.వి మనోవ్యథ చూ, శోకము.
మనికిపట్టు. దే. వి. 1. వాసగృహము చూ, సదనము 1, 2 చోటు: చూ, స్థానము. 1.
మనికికాఁడు దే. వి. గృహస్థుఁడు: చూ, యజమానుఁడు (ఇంటికాఁపు) [వ్యక్తము 2
మనితము సం. విణ. తెలియఁబడినది· చూ,
మనియకాఁడు. దే. వి. పాడుపత్తెకాఁడు. చూ, స్వామి 3. [లోపంపెడు పైకము.
మనియార్డరు. వా. వి. విలాసదారునకు తపాలు
మనిసి. వై వి.=మనుజ. (రూ—మానిసి-మాసి) :చూ, మనుష్యుఁడు. [ఖము. 2.
మనీష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బుద్ధి: చూ, ప్రజ్ఞ
మనీషి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుఁడు; విణ. 2: చూ, బుద్ధిమంతుఁడు.
మను. వై.వి. రూ-మన్ను.= మృత్స్న. 1. నేల. స్వా. 2, ఆ. 11· చూ, భూమి. 1; 2.మట్టి: చూ, భూమి 1; దే. 3· చూ, ముక్కొమ్ము మెకము. 4. బుఱ్ఱవాచకమైన మన్ను శబ్దమునకు వృత్తియందు ద్విత్వములోపించిన రూపము "మనుఁబోతు" ము; అ. క్రి. 5. జీవించు. మార్క. 7, ఆ. 169. చూ, బ్రదుకు 3; 6. మెలఁగు: చూ, వర్తించు.
మనుఁగు దే. అ. క్రి. చేమ్చు:చూ, మగణించు.
మనుకువ. దే వి 1. వాసస్థానము. య. 1, ఆ. 51 చూ, నెలవు. 1; 2. ఇక్క· చూ, స్థానము. 1; 3. చెలిమి: చూ, స్నేహము 1.
మనుగడ. దే వి. 1 జీవనము: చూ, మనికి. 2; 2 జీవనోపాయము: చూ, స్థితి. 5.
మనుగుడుపు దే వి. (మనువు + కుడుపు) అల్లియము. చూ, విందు. 2.
మనుచు. దే. స. క్రి 1· చూ, పోషించు; ప్రే. 2 మనఁజేయు· చూ, మంచు 2
మనుజసత్వ. అం. చూ, ద్వాదశసత్వాలు.
మనుజాసనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. చూ, మానిసిదిండి. [మనుష్యుఁడు.
మనుజుఁడు. సం. వి. అ. పుం —మనిసి: చూ,
మనుజేంద్రుఁడు. సం వి. అ. పుం చూ, మానిసిఱేఁడు.
మనుదిండి. ద్వ. వి చూ, మాలుధానము.
మనుపరి దే. విణ. (మనుపు + అరి): చూ, రక్షకుఁడు.
మనుపాల. దే. వి: చూ, పాలకూర*.
మనుపీనుఁగు. దే. వి. జీవచ్ఛవము చూ, శవము.
మనుపు దే. వి 1: చూ, రక్షణము; ప్రే. 2: చూ, రూ-మంచు. 2.
మనువెంటి. ద్వ. వి. ఆఁడుబుఱ్ఱమృగము:చూ, ముక్కొమ్ము మెకము. [మ్ము మెకము.
మనుబిళ్ల. ద్వ. వి. బిళ్ళదున్న: చూ, ముక్కొ-

మనుఁబోతు. ద్వ: చూ, మనుబిళ్ల.
మనుమఁడు. దే. వి: చూ, రూ_మనమఁడు. ఆని. 5, ఆ. 45. [గూ_మనమరాలు.
మనుమరాలు. దే. వి. (మనుమ + ఆలు)· చూ,
మనురాట్టు. సం. వి. ౙ్. పుం. కుబేరుఁడు· చూ, శ్రీదుఁడు
మనువృత్తి. వా సం.వి. ఇ స్త్రీ చూ,మనవృత్తి.
మనువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ. మంత్రము. 1; 2. చూ, విష్ణువు. 1; బ. 3. కాలాగ్ని ఙుఁడు. (చూ, మనువులు=వైవస్వతాద); దే. వి. (1): చూ, మగఁడు. 2; (2). జీవనము. మార్క_. 5, ఆ. 199 చూ, వర్తనము. 2; (3). మగనివరించుట;(4). నడవడి. భాగ. 2, స్క_ం. 74. చూ, వర్తనము. 1, అ. క్రి. (5). రూ-మనుఁగు చూ, మరణించే; స. క్రి. (6). చూ, పోషించే. సాంబ. స్థా. 123.
మనువులు. అం: స్వాయంభువుఁడు, స్వారోచిషుఁడు, ఉత్తముఁడు, తామసుఁడు, రైవతుఁడు, చాక్షుషుఁడు, వైవస్వతుఁడు, సూర్యసావర్ణి (సూర్యసావర్ణిక), దక్షసావర్ణి (దక్షసావర్ణిక), బ్రహ్మసావర్ణి (బ్రహ్మసావర్ణిక), ధర్మసావర్ణి (ధర్మసావర్ణిక), రుద్రసావర్ణి (రుద్రసావర్ణిక), రౌచ్యుఁడు, భౌచ్యుఁడు. (14). [రాట్టు.
మనుష్యధర్ముఁడు. సం. వి. న్. పుం.చూ, మను
మనుష్యనాయకుఁడు. అం: చూ, నాయకత్రయము.
మనుష్యయజ్ఞము. సం వి. అ.పుం. అతిథిపూజ: చూ, మహాయజ్ఞములు (యజ్ఞములు)
మనుష్యవర్ణములు. అం. బ్రాహ్మణ (బ్రహ్మ), క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులు. (4)
మనుష్యసర్గము. అం: చూ, సృష్టిసర్గములు.
మనుష్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=మనిసి: ఊ, ఏధతుఁడు, కర్మార్హుఁడు, కర్మి, కుండీరుఁడు, జనపదుఁడు, జానపదుఁడు, జాపాలుఁడు, ధవుఁడు, నరుఁడు, నారుఁడు, పంచజనుఁడు, పుమాంసుఁడు, పురుషుఁడు, పూరుషుఁడు, భూమిస్పృశుఁడు, మంతువు, మనుజుఁడు.మర్త్యుఁడు, మానవుఁడు,మానుషుఁడు, మానుష్యుఁడు, విశుఁడు. (తె).—మగఁడు, మగవాఁడు, మనిసి-మానిసి-మాని, మిండగాఁడు, మిండగీఁడు, మిండఁడు. తద్వి — ౧· (తె).—అడవిమానిసి; ౨· (సం)—అతికాయుఁడు; ౩· (తె).—పులుమానిసి; ౪. పుట్టినవానికి.—(చూ, సంభూతుఁడు.) (మిగిలినవానికి "చూ, సంభూతుఁడు.)
మనెదారి. దే వి. ప్రభువు, ఏకిమీఁడు: చూ, స్వామి. ౨.
మనోగుప్త. సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, మనశ్శిల.
మనోజన్మ. సం వి. న్. పుం చూ, మనోజుఁడు.
మనోజవసుఁడు. సం. విణ రూ-మనోజవుఁడు, తండ్రినిఁ బోలినవాఁడు (కొడుకు): చూ, సూనుఁడు. 1.
మనోజవుఁడు. సం. విణ.—పై.—
మనోజుఁడు. సం. వి. అ. పుం. తలఁపుమొలి. చూ, మన్మథుఁడు.
మనోజ్ఞ పా. చూ, వృత్తము. 1. ("న_జ_జ_భ_ర గణములు. 10 యతి. 15వ ఛందస్సు")
మనోజ్ఞత. సం. వి. ఆ.న·మంజిమ-మంజిమను.
మనోజ్ఞము. మి. అ. క్రి: మనోరమము.- (తె).—ఇంచే.
మనోజ్ఞము. సం. విణ: చూ, హృద్యము.
మనోజ్ఞుఁడు. సం. విణ:చూ, సౌందర్యవంతుఁడు.
మనోదండము. అం: చూ, త్రిదండము. 1—2.
మనోభవుఁడు. సం. వి. అ పుం: చూ, మనోజుఁడు.
మనోమయకోశము. అం: చూ, కోశములు. ౫
మనోరథము. సం. వి. అ. పుం. కోరిక: చూ, వాంఛ.

మనోరమ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బౌద్ధదేవి: చూ, భార్య; పా 2: చూ, వృత్తము. 1. ("న-ర-జ-గురువులు. 7 యతి. 10వ ఛందస్సు.")

మనోరమమగు. మి. అ. క్రి: చూ, ఇంచే. 3.

మనోరమము. సం. విణ చూ, హృద్యము.

మనోవర్తి. వా. సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మనవృత్తి.

మనోవృత్తి. వా. సం. వి. ఇ స్త్రీ —పై.—

మనోహతుఁడు సం. విణ. మనసు చెడినవాఁడు. చూ, హతుఁడు. 3.

మనోహరము. సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 2: చూ, భక్ష్యము; విణ 3: చూ, హృద్యము.

మనోహరవృత్తము. పా. చూ, వృత్తము. 1. ("ఇదికలితాంత వృత్తచ్ఛాయను బేసిపాదములున్ను తోటకవృత్తచ్ఛాయను సరిపాదములున్నూ నడచేను")

మనోహరుఁడు. సం. విణ. చూ, మనోజ్ఞుఁడు.

మనోహ్వా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మణిసిల.

మన్కి. దే వి: చూ, రూ—మనికి.

మన్దిండి. వ్య. వి. చూ, రూ-మనుదిండి.

మన్న. దే. వి. 1: చూ, సంశోధము. 1; వై. వి. 2 =మన్యా. పడతలయందుండు నరము: మన్నె. (సం).—మన్యా: చూ, సిర. 1.

మన్నఁడు. దే వి: చూ, మనెదారి.

మన్నన. వై. వి.=మానన. 1. బహుమానము, గౌరవము (అనికొందఱు): చూ, సన్మానము; వా. 2 అపరాధక్షమము: చూ, మన్నింపు. 2.

మన్నా. వా. వి. అటకాయింపు. "దేవిడీ మన్నా.": చూ, సంశోధము. 1.

మన్ని. వై. వి. 1.=మన్యా: చూ, మన్న. 2, దే. వి. 2: చూ, మనికి. 2.

మన్నించే. వై. స. క్రి. 1: చూ, సమ్మానించే; 2. ఆదరించే: చూ, సంభాళించే; వా. 3. అపరాధమును క్షమించే: చూ, సహించే.

మన్నింపు. వై. వి. 1. మన్నించేట: చూ, మన్నన. 1; 2 చూ, మన్నన. 2.

మన్నిక. వై. వి.=మానన: చూ, మన్నన. 1.

మన్నిగొను. దే. స. క్రి. చేంపు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 288. చూ, సంహరించే.

మన్నియ. వై. వి.=మాననీయ: చూ, మనెదారి. అచ్చ. అర, కాం. 73. [మన్నెఁడు)

మన్నియుఁడు. వై. వి.=—పై.—(రూ-

మన్నియము. వై వి.=మాన్య. (రూ-మన్నెము-మండెము—మన్యము) 1: చూ, మాన్యము. 1; వా. 2. కొండలనడుమనున్న భూమి, రోగభూయిష్టమగు నేల (అనికొందఱు). "గడుమన్నియములోకాఁపురంబు." రూ-మన్నెము. (సం).—మన్యము.

మన్నెఁడు. వై వి.=మాననీయ. (వ్య. అనికొందఱు) చూ, రూ-మన్నియ. అచ్చ. కిష్కింధ, కాం. 56.

మన్ను. వై. వి.1.=మృత్స్న. నేల: చూ, రూ-మను. 1; 2.=మృత్. మట్టి. చూ, రూ-మను. 2; దే. వి. 3: చూ, ముక్కుమ్ము మోకము. స్వా. 4, ఆ. 20; 4 యుద్ధసాధనము. ఉ, హరి. 3, ఆ. 35 చూ, హేతి. 4.

మన్నుకానుపు. వ్య. వి. సీతాదేవి. అచ్చ. యు, కాం. 109. చూ, సీత. 1.

మన్నుమిన్ను. వా. వి: చూ, రోదసి. 3

మన్నుమిన్నుఁగానకుండుట. జా. క్రిందుమీఁదులు తెలియకుండుట. "వీరు మన్నుమిన్నుఁగానకున్నారు." (ధర్మజరాజసూయము)

మన్నుఱేఁడు. వ్య. వి: చూ, మన్నియ.

మన్నె. వై. వి.=మాన్య. (దేశ్యమని శ. ర) —పై.—

మన్నెఁడు వై. వి.=: చూ, మన్నె కాఁడు.

మన్నె కాఁడు. ద్వ. వి =—పై —అచ్చ. సుం, కాం. 11. [దేశమునకు దొర.

మన్నెడి. వై. వి. 1.=—పై.—; 2. అరణ్య

మన్నెము. వై. వి 1.=మాన్య: చూ, మాన్యము. 1; 2: చూ, రూ-మన్నియము. 2.

మన్నెముల్లు. ద్వ వి. మేఁకలకాలిగిట్టలలోని ముల్లుతీసెడు పెద్దసూది: చూ, సూది.

మన్నెవాఁడు. ద్వ. వి.=మాన్య: చూ, మన్నియ.

మన్నెటికము. ద్వ. వి. మండలేశ్వరత్వము.

మన్నెలు దే. వి. బంగారు విశేషము: చూ, హాణిగలు.

మన్మఁడు. జే. వి: చూ, రూ—మనమఁడు.

మన్మథ. అం: చూ, సంవత్సరములు

మన్మథబాణములు అం: ౧.అరవిందము.(ఉన్మాదనము) (ఇక్షుధనువు) (చెఱకువిల్లు) (స్త్రీ స్తనములయందుఁ బ్రయోగము); ౨. అశోకము. (గోదనము) (ప్రయోగస్థలము అధరము); 3. చూతము. (సమ్మోహనము) (ప్రయోగస్థలము శిరస్సు); ౪. మల్లిక, నవమల్లిక. (శోషణము) (ప్రయోగస్థలము నేత్రములు); ౫. నీలోత్పలము (మారణము) (ప్రయోగస్థలము గుహ్యము.) (5). చూ, బాణము. 1—౬3.

మన్మథబాణాలు. అం: చూ, ధాన్యము.

మన్మథము సం. వి. అ. పుం. 1. కామచింత*; 2: చూ, వెలఁగ *.

మన్మథావస్థలు. అం. కనులఁజూచుట, మనసు రగులుట, సంకల్పించుట, నిద్రపట్టకుండుట, చిక్కిపోవుట, అన్నింట విసుగుపుట్టుట, సిగ్గువిడుచుట, చిత్తభ్రమనొందుట, మూర్ఛనొందుట, మరణమునకు యత్నించుట.(10).

మన్మథుఁడు. సం. వి. అ. పుం.(బుద్ధినిఁగలియఁబెట్టువాఁడు.): అంగజుఁడు, అంగభవుఁడు, అంగహీనుఁడు, అజుఁడు, అతనుఁడు, అనంగుఁడు, అనన్యజుఁడు, అసమాశగుఁడు, అసమేషువు, ఆత్మభువు, ఆత్మయోని, ఆశయేశయుఁడు, ఇ, ఇక్షుధన్వుఁడు, ఇక్షుశరాసనుఁడు, ఇక్షుసాయకుఁడు, ఈశ్వరుఁడు, ఋశ్యకేతువు, కంజనుఁడు, కంతుఁడు, కందర్పుఁడు, కసునుఁడు, కలాకేళి—కలాకేళి, కామజుఁడు, కామదేవుఁడు, కాముఁడు, కాయజుఁడు, కార్ష్ణి, కింకిరాటుఁడు, కింకిరాతుఁడు, కింకిరుఁడు, కుసుమాయుధుఁడు, కుసుమేషువు, క్రోధనుఁడు, గృత్సుఁడు, గృధువు, చేతోభవుఁడు, చోరుఁడు, జరాభీరువు, ఝషకేతుఁడు, ఝషధ్వజుఁడు, పంచశరుఁడు, పంచేషుఁడు, పుష్పకేతువు, పుష్పధన్వుఁడు, పుష్పశరుఁడు, ప్రద్యుమ్నుఁడు, ప్రసూనేషువు, బహురూపుఁడు, బ్రహ్మసువు, భావజుఁడు, మకరకేతనుఁడు, మకరధ్వజుఁడు, మకరాంకుఁడు, మదనుఁడు, మధుదీపుఁడు, మధుసారథి, మనసిజుఁడు, మనోజన్ముఁడు, మారుఁడు, మీనకేతనుఁడు, మురుర్మురుఁడు, రణరణకుఁడు, రతిపతి, రతిరమణుఁడు, రమణుఁడు, రూపీషుకుఁడు, రాగరజ్జువు, రాజమిత్రుఁడు, రూపాస్త్రుఁడు, వాముఁడు, విధాత-విధాతృఁడు, విశ్వకేతువు, వీరధన్వంతుఁడు, శంబరారి—సంబరారి, శమాంతకుఁడు, శ్రీపుత్రుఁడు, సంకల్పజన్ముఁడు, సంకల్పజుఁడు, సంకల్పభవుఁడు, సంకల్పయోని, సంసారగురువు, సురభిసాయకుఁడు, స్మరుఁడు, స్వయంభువు, స్వాదుధన్వుఁడు. (తె. ప).—అంచెమేనుఁగుమావంతు, అలరువిలుకాఁడు-అలరువిల్కాఁడు, అలరువిలుతుఁడు—అలరువిల్తుఁడు, ఇంచెవిలుకాఁడు - ఇంచెవిల్కాఁడు, ఇంచెవిలుతుఁడు—ఇంచెవిల్తుఁ

డు, ఇగురువిలుతుఁడు-ఇగురువిల్తుఁడు, ఎల్ల పువు విరిమ్మరుతేరుదొర, కందుఁడు, కన్ను లవిలుకాఁడు-కన్నులవిల్కాఁడు, కన్నుల విలుతుఁడు- కన్నులవిల్తుఁడు, కమ్మవిలు కాఁడు-కమ్మవిల్కాఁడు,కమ్మవిలుతుఁడు- కమ్మవిల్తుఁడు, కలుములగరితబిడ్డ, కోయిల తెగడణి, కొంజిగురులవిల్కాఁడు, గాడ్పు టరదపుదొర, గాలితేరెక్కు మన్నీఁడు, గొరవంక తెగడణి, చేకొన్నయ్య, చేకొర విలుకాఁడు, చిగురాకువిలుకాఁడు-చిగురు విలుకాఁడు, చిలుకరవుతు- చిలుకరౌతు, చెఱకువిలుకాఁడు, చొపంచేతూఁపులజోదు, జేమిలి ముకొలివిలుకాఁడు, జోబిల్లియల్లుఁ డు, డెందమ్ముమోలి, తలఁపుమోలి, తలిరు విలుతుఁడు, తామతూపరి, తావివిలుకాఁ డు, తియ్యవిలుకాఁడు, తీఁగవిలుకాఁడు, తుంటవిలుతుఁడు, తూఁడువిల్తుఁడు, తెలి విల్తుఁడు, తేఁటితెగడిణి, తేఁటియల్లెవాఁడు, తేఁటియల్లెవింటిదొర, ననవిలుకాఁడు, నన విలుతుఁడు, నెయ్యఁపుఱేఁడు, నెలయల్లుఁ డు, పంచేదారితిండి తేజికాతు,పచ్చవిలు వపుజోదు-పచ్చవాల్తపుజోదు, పచ్చవిలు తుఁడు, పువ్విలుకాఁడు, పూలవిలుతుఁడు, పూవింటి, పూవింటివాఁడు, పూవిలుకాఁడు, పూవిలుతుఁడు, బేసిక్కైదువజోదు, మయి సున్నవిరు, మరుఁడు, మీనుమొసలి సిడెంబులమేటి,రాచిల్కనెక్కురౌతు,లేమా విలాయపుతేజిరౌతు, వలపురాయఁడు, వల దొర, వలరాజు, వలఱేఁడు, వాలుగడాలు, విరిపిలుకాఁడు-విరివిలుకాఁడు, వెడవింటి, సత్తిరాపగఱు, సిరిమోలి-సిగపిల్ల, సొగసరి. (మిగతవానికి "చూ, స్వాదుధన్వుఁడు.")

మన్మనము సం. వి. అ. పుం. ఆలుమగలు సుర రతికాలమునందు దేశభాషతోఁ జెవిలో మెల్లఁగాచెప్పుకొనుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

మన్య. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మన్ని: చూ,సిర. 1.

మన్యము. వా. సం. వి. అ. న.=మన్నియ ము-మన్నెము. 1: చూ, మన్నియము. 1; 2· చూ, మన్నియము. 2.

మన్వావర్తి. అం: చూ, అనుభావగ్రములు.

మన్యువు సం. వి. ఉ పుం. 1. క్రోధము: చూ, కోపము; 2: చూ, శోకము; 3. దైన్యము: చూ, వాచోరపము; 4: చూ, యజ్ఞము.

మన్వంతరము సం. వి. అ. న. 1. డెబ్బది యొక్క దివ్యయుగములు· చూ, పురాణము. 6; అం. 2 మనుకాల మత్స్యచరిత్రము: చూ, పంచలక్షణము

మపుష్టకము సం వి. అ. పుం: చూ, మకుష్ఠకము.

మప్పితము దే. వి. మట్టు: చూ, మితము. 1.

మప్పు. దే స. క్రి. చూ, రూ-మరపు.

మబ్బు. దే వి 1: చూ, మేఘము 1; 2 మద్య పానమదము చూ, హామిక; 3 చీఁకటి. రామా. 6, ఆ 23: చూ, శ్యామిక. 1; 4. అజ్ఞానము. చూ, స్వాపము 3.

మబ్బుకొను. దే అ. క్రి కావరించు, క్రొవ్వు, క్రొవ్వుగొను, దిమ్ముకొను, దిమ్మపట్టు, పొతరించు, పొసరించు, మంపిలు_మంపిల్లు, మంపుగొను, మత్తిల్లు, మస్తుకొను; (సం).- మదించు-మదియించు (మిగతవానికి "చూ, హంకరించు.") [వర్త్మము.

మబ్బుతోవ. దే. వి. ఆకాశము: చూ, సుర

మబ్బుపగ. దే. వి: చూ, వాయువు. అం. పదా. సుర. 35.

మబ్బుపువ్వులపెల్లి. ద్వి. వి· చూ, సముద్రము.

మబ్బుపూనిసువు. ద్వి. వి. అగ్ని. అం, భా. వ. 47. చూ, వహ్ని. 1.

మబ్బుమేపరి. దే. వి. చూ, మబ్బుపగ. అచ్చ. సుం, కాం. 121.

మబ్బురవుతు. ద్వి. వి. మేఘవాహనుఁడు, ఇంద్రుఁడు. చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

మబ్బురావుంటనము. వా. వి. మత్తుపస్తువులు కలిపిచేసినమందు మబ్బురావుంటు.

మబ్బురావుంటు. వా. వి.—పై—అం, భా. న్యా. 303.

మబ్బురూపరి. ద్వ. వి ఐరావతము: చూ, హస్తి.

మబ్బువిప్పు దే. వి. చూ, మబ్బువగ.

మభ్యపెట్టు. మి. స క్రి. 1· మోసపుచ్చు; 2. కప్పిమ్మపెట్టు.

మమకారము. వా సం వి. అ. న 1. ప్రేమ, దయ (అనికొందఱు): చూ, స్నేహము. 1; అం 2: చూ, పేయగుణములు.

మమత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మమత్వము: చూ, మమకారము 1.

మమ్మ దే. అవ్య. (రూ-మమ్మరె-మమ్మరే-మమ్మా-మమ్మారె-మమ్మారే): చూ, సెబాసు

మమ్మరె. దే. అవ్య.—పై.—

మమ్మరే. దే. అవ్య —పై.—

మమ్మా. దే. అవ్య.—పై—రామా 5, ఆ.225.

మమ్మాయము. వా.వి. సహమ్మాయమనులేహ్యము

మమ్మారె. దే. అవ్య. చూ, రూ--మమ్మ శశాం. 5, ఆ. 29

మమ్మారే. దే. అవ్య —పై.—

మమ్మ దే వి. 1 సముద్రముమీఁదిఓడలకు విఘాతముగా వీచెడు సుడిగాలి చూ, వాయువు; 2. (రూ-మము-మమ్ములను) అస్మదర్థక ద్వితీయా బహువచనము.

మయటము సం వి. అ. న. గడ్డిమేడ, గడ్డియిల్లు (అనికొందఱు)· చూ, సదనము 1.

మయము. సం. వి అ పుం. 1 ఒంటె: చూ, లొట్టిపిట్ట; 2. కంచరగాడిద: చూ, రాసభము; హా.వి.(1) కపుసు; (2). మధ్యభాగము, నట్టనడుము. [మయష్టకము

మయష్టకము. సం. వి. అ. పుం. బ: చూ, మయష్ట్రికము: చూ, మయష్టకము.

మయి. దే వి. రూ-మై. 1. చూ, శరీరము; 2. చూ, విధము. 1; 3 తడవ: చూ, సార. 7, 4: చూ, పార్శ్వము. 2; 5. వెన్నడి: చూ, వెంబడి. 2; అప. 6 కొన్నియెడల తృతీయావిభక్తియందువచ్చెడుప్రత్యయము· రూ-మై [మంపు.

మయికము. దే. వి. రూ-మైకము మత్తు చూ,

మయికొను. దే అ క్రి (రూ-మెయికొను-మేకొను-మైకొను): చూ, సమ్మతించు.

మయికోలు. దే. వి. రూ-మైకోలు. ఇచ్చగింత· చూ, సమ్మతి 1.

మయిజోఁడు. దే. వి. కొంతయెడయెడముగా అడ్డకమ్ములు వాతించిన ఆఁడుదానిచీర కొంగు చూ, రూ-మైజోడు.

మయితాలుపు. దే. వి. (రూ-మైతాలుపు-మెయితాలుపు-మేతాలుపు-మెనుతాలుపు) ప్రాణి చూ, శరీర.

మయిద హై. వి రూ-మైద. 1.-మాండ్య: చూ, మాయికము, దే. వి. 2. రూ-మైద. గోధుమ్ ట*. చూ, సహ 2.

మయిదానము. వా. వి. రూ-మైదానము బహిః ప్రదేశము. చూ, వలుపల. 1.

మయిదు హై. వి.-మాండ్య. రూ-మైగు. 1. మంపు చూ, హామిక; 2. మాయ· చూ, వంచన; 3 చొక్కు-పొడి చూ, రూ-మైగు. 3

మయినపుపత్తి హై. వి. ముఖ్యప్రాప్తపత్తి రూ-మైనపుపత్తి; చూ, పత్తి. 1. [సిక్థకము.

మయినము హై. వి.=మదన రూ- మైనము చూ,

మయిమయి. దే. వి 1· రూ-మైమై-మెయిమెయి-మేమెయి-మైమయి (సం)-అనాయాసము; క్రి విశ 2. అనాయాసముగా· రూ-మైమై-మెయిమెయి-మేమెయి-మైమయి.

మయిమఱపు. దే. వి. రూ—మైమఱపు: చూ, విస్మృతి.

మయిమఱువు. దే. వి. రూ—మైమఱువు: చూ, [వారవారణము.

మయిల. వై. వి. రూ—మైల. 1. నలుపు: చూ, వర్ణము.6; 2. చీఁకటి: చూ, మబ్బు 3; 3.=మలిన. (రూ-మకిల—మైల) మాలిన్యము: చూ, మలినము. 1; 4. అశుచిత్వము: చూ, రూ-మైల. 4. 5. మైలకోక. చూ, వస్త్రము;విణ. 6: చూ, మలినము. 1; 7. అశుచి: చూ, రూ-మైల. 4.

మయిలకోక. ద్వి. వి. రూ—మైలకోక: చూ, మయిల. 5.

మయిలపడు వా. అ. క్రి. రూ—మైలపడు:చూ, మలినమగు. [లారు.

మయిలారు. దే. వి. ఒకక్షుద్ర దేవత: రూ—మై

మయిలారువాఁడు. దే. వి. కోమట్లనడిగికొని జీవించేవాఁడు. రూ—మైలారువాఁడు.

మయిలు.వా.వి. అరక్రోసుదూరము·రూ—మైలు.

మయిలుతుత్తము. వై. వి.=మయూరతుత్థము. రూ—మైలుతుత్తము. (పెరుఁగుతో నూతి పుటము వేసినశుద్ధి): చూ, రసాంజనము.

మయివడి. దే. వి. రూ—మైవడి. 1: చూ, సమ్మతి. 1; 2. చూ, స్నేహము. 1;3: చూ, విధము. 1; 4: చూ, సౌమ్యత.

మయిసున్నపజీరు. వా. వి: చూ, మన్మథుఁడు.

మయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. అసురశిల్పి·చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

మయువు. సం. వి ఉ. పుం. 1. కిన్నరుఁడు (చూ, దేవతాభేదము.); 2. మయువను మృగము.

మయూఖము. సం. వి. అ. పుం. 1. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; 2. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 3. జ్వాల: చూ, వహ్ని. 1.

మయూరకము. సం. వి. అ. వ. 1. మయిలుతుత్తము: చూ, రసాంజనము; పుం. 2. ఉత్తరేను*: చూ, శైఖరికము.

మయూరతుత్థము. సం. వి. అ. న.=మయిలుతుత్తము· చూ, మయూరకము.

మయూరము. సం. వి. అ. పుం. 1. నెమలి: చూ, శిఖి. 2; 2. నెమలిజోట్టు:చూ, సిక.1; 3 ఓమము: చూ, యవాని; 4· చూ, మయూరకము. 2.*; 5. గురుంటకము, తిలమయూరము; అం. 6: చూ, ఆసనములు; 7: చూ, అసంయుతహస్తములు

మయూరలలితము. అం: చూ, కరణములు.

మయూరవిదళ. సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, నల్లతెగడ*.

మయూరశిఖి సం వి.ఈ.స్త్రీ: చూ,దీపము.4*

మయూరసారి. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ర-జ-ర గురువులు. 7యతి. 10వ ఛందస్సు")

మయూరాసనము. అం: చూ, ఆసనములు.

మయూరాస్యము. అం: చూ, అసంయుతహస్తములు.

మయ్యాంకి. దే. వి· చూ, తాళము. 5.

మర. దే. వి రూ—మఱ. 1. కీలు: చూ, మర్మము. 1; 2. తిరుగుడునొక్కు: చూ, హిండనము; 3 తిరుగుడు-చీల: చూ, హిండనము.

మరందము సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మకరందము. 1.

మరక. దే. వి· చూ, రూ-మఱక.

మరకతము అం (రూ-మరతకము—మకరతము): చూ, రత్నము. 1.

మరకత్తి. దే. వి. కీలుకత్తి: చూ, రష్టి. 2.

మరకత్తిపీఁట. వా. వి. మరకత్తిని ఆడించే ఆనికపీఁట (మామిడికాయలు తఱుగుటకు సులువుగనుండును.)

మరకము. వా. వి. ఎనిమిదిపళ్ళు, తూము.

మరకాఁడు. దే. వి. 1. నావికుఁడు. స్వా. 5, ఆ. 47: చూ, సరంగు; 2. మరకపులస్థుఁడు-

మరగాలు. దే. వి. కృత్రిమపాదము: చూ, హజ్జె.

మరగు. దే. అ. క్రి 1. పరిచితమగు. మార్క. 3, ఆ. 319: చూ, స్నేహించు; 2. ఆశపడు: చూ, వాఛించు; స. క్రి. 3. ఆశించు, ఇచ్ఛించు చూ, వాంఛించు.

మరగొమ్ము. దే. వి. గుజ్జుమీఁది పల్లమునకు ముందు వెనుకలనా నికై యెత్తుగా నేర్పఱచియుండు భాగము. కళా. 3, ఆ. 81.

మరచెట్టు. దే. వి: చూ, తిరుగడ.

మరణము. సం. వి. అ. న. 1. చావు: చూ, సావు; అం 2. చూ, ఊర్మ్ములు; 3. చూ, అవస్థలు; 4. చూ, ద్వాదశావస్థలు.

మరణమునకు యత్నించుట అం 1. చూ, మన్మథావస్థలు; (ఇందుకు ప్రాయశ్చిత్తము.—మరణప్రయత్నము చేసి మానినవారిలో బ్రాహ్మణునకు అడవిలో నాలుగుత్రోవలు కలియుచోట శిఖతోగూడ వపనము చేయించుకొని ప్రాజాపత్యద్వయము నాచరించి గోద్వయము దక్షిణగా నొసంగవలెను. క్షత్రియుఁడు ప్రాజాపత్యద్వయము నాచరింపవలయును వైశ్యుఁడు పుణ్యతీర్థయాత్రసలుపవలయును. శూద్రుఁడు పదిఆవులను ఒక యెద్దును దానమొసగ్వవలయును.)

మరణించు. సం, అ. క్రి చచ్చు: చూ, సమయు

మరణోద్యమము. అం. 1. చూ, ద్వాదశావస్థలు, 2: చూ, దశావస్థలు. (తము.

మరతకము. సం. వి. అ. న. చూ, రూ—మరక

మరపు. వా. వి. 1: చూ, రూ—మఱపు; దే. ప్రే. 2 మరఁగఁజేయు. భాగ 6, స్కం. 89.

మరమేకు. దే. వి. రూ—మరామేకు. తిరుగుడు చీల: చూ, మర. 3.

మరమ్మతు. వా. వి. భూమి లోనగువానిని బాగుచేయుట: చూ, మసాఖత్తు. 1.

మరల. దే. అవ్య: రూ—మఱల: చూ, వెండియు. అం, భా. తృ. 69. [వటిలు.

మరలఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. నివర్తిల్లు: చూ,

మరలఁబాటు. ద్వ. వి. రూ—మరలుఁబాటు—మరలుఁబాటు, మానుట, తిరుగుదల. (సం).—అప్రవృత్తి, అర్థము, ఆవర్తనము—ఆవర్తము, ఆవృత్తి, ఉపసంహారము, నివర్తనము, నివృత్తి, (అవ్య).—అతి; తద్వి.—౧. పనసయొక్క ఆవృత్తులకు—(సం). ఘన; ౨. పనసయొక్క ఆవృత్తికి. (సం).—జట. (ఇట్లు శీఘ్రకాపదములకడ చేదువుకొనుము.) (చూ, వెండియు)

మరలించు. దే. స. క్రి, ప్రే.—మరలుచు—మరల్చు, మలపు, క్రమ్మఱుచు. (సం).—ఉపసంహరించు

మరలు. దే. అ. క్రి. రూ—మఱలు. 1: చూ, మరలఁబడు; 2 వెనుకకుఁదిరుగు. రాఘు. 3, ఆ 84. [లించు.

మరలుచు. దే. ప్రే రూ—మరల్చు: చూ, మగ

మరల్చు. దే. ప్రే.—పై.—భో. 2, ఆ. 253.

మరలుఁబాటు. ద్వ. వి. చూ, రూ—మరలఁబాటు.

మరవలి. దే. వి మనుఁగుడుపు: చూ, విందు. 2.

మరసాన. ద్వ. వి ఉాళ్ల పనివాని సాధనము.

మరాటము. దే. వి. లాంగలి అను చెట్టు: చూ, లాంగలి. 1.

మరాటి. వై. వి =మహారాష్ట్రి. రూ—మరాటీ, మరాటివాఁడు—మరాటీవాఁడు: చూ, మహారాష్ట్రుఁడు.

మరాటిమొగ్గ. వై. వి. ఒకానొకఅంగడివస్తువు-

మరాటివాఁడు వై. వి: చూ, మరాటి.

మరాటీ. వై. వి.— చూ, రూ—మరాటి. (డు.

మరాటీవాఁడు. వై. వి: చూ, రూ—మరాటివాఁ

మరామేకు. వా. వి: చూ, రూ—మరమేకు. "నిలుచుండిన మరామేకు, కూర్చుండినమరామేకు." (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.)

మరి. దే. వి. ఏ. రూ—మఱి. 1. తడవ, వారము: చూ, వెండియు; అవ్య. 2. ఇంకను:

చూ, మృతి. 2; 3. అనంతరము: చూ, వెనుక. 1.
మరించే. సం అ. క్రి: చూ, రూ-మర్గించే.
మరిగొమ్మ. దే వి కలుఁజు: చూ, వాహసము 2.
మరిచము. సం. వి. అ. న. మరీచము=మిరియము: చూ, వెల్లజము [మహాలక్ష్మి. 3
మరిడిమహాలక్ష్మి. మి. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ,
మరిడివ్యాధి. మి. వి. కలరా: చూ, విషూచిక.
మరిడెమ్మ. వా. వి. చూ, మహాలక్ష్మి. 3. "మరిడెమ్మతీర్థము"
మరియాది వై వి. 1. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 2.=మర్యాదా. కట్టుపాటు: చూ, మర్యాద, 3: చూ, విధము 1
మరీచము. సం. వి. అ. న=: చూ, రూ-మరిచము
మరీచి. సం వి. ఇ. పుం, స్త్రీ. 1 కిరణము: చూ, హాయనము 2; పుం. 2 మరీచి అను ఋషి: చూ, సన్యాసి; అం. 3. చూ, ఋషిశ్రేష్ఠులు (గోత్రము 13); 4 చూ, బ్రహ్మలు.
మరీచిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మృగతృష్ణ
మరీచికాద్వయము. అం: మిరియములు, తెల్లమిరియములు (2). [దేశరూపము. "వేమరు"
మరు. దే. వి. వృత్తియందు మారుశబ్దమునకా
మరుండ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ ఉచ్చలలాటిక.
మరుఁడు. వై. వి.=స్మర. చూ, మన్మథుఁడు.
మరుతేజి. ద్వ. వి. చిలుక. చూ, శుకము.
మరుతేరు. ద్వ. వి: చూ, వాయువు. పాంబ. డే. 13.
మరుత్తు. సం. వి. త్. స్త్రీ. 1. పిక్క* చూ, స్పృక్క: చూ, రాజార్హము; పుం. 2 (రూ-మరుతము- మారుతము- మరుత్వంతము): చూ, మరుతేరు, 3. చూ, వేలుపు; అం. 4 చూ, మహారాజులు.
మరుత్మంతుఁడు. అం: చూ, మహారాజులు.
మరుత్వంతుఁడు సం. వి. త్. పుం: చూ, మబ్బురవుతు.
మరుదశ్రథము. సం. వి. అ. న. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.
మరుద్వాహము. సం. వి. అ. న: చూ, పొగ. (హా).
మరుధరిత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎడ్డడి నేల: చూ, భూమి. 1. [హరివాహనుఁడు.
మరునయ్యతేజి. ద్వ. వి. గరుడుఁడు: చూ,
మరునల్లె ద్వ. వి: చూ, భ్రమరము.
మరునాఁడు. వా. వి: చూ, రూ-మఱునాఁడు.
మరునిడాలు. ద్వ. వి. 1. చేఁప. చూ, మత్స్యము. 1; 2. మొసలి: చూ, మత్స్యము 1.
మరునిల్లు ద్వ వి. (మరుని + ఇల్లు). చూ, భగము. 12 [పదా. సు. 10.
మరునినూడు. ద్వ వి చూ, శివుఁడు అం,
మరున్మాల. సం వి. ఆ స్త్రీ చూ, మరుత్తు 1.*.
మరుపత్రి సం. వి ఈ. స్త్రీ. ఇంగువు*: చూ, హింగువు.
మరుపని. ద్వ. వి సుగతము: చూ, సంయోగము.
మరుపు. దే. వి. రూ-మఱుపు చూ, విస్మృతి.
మరుభువ. సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, దేశములు. 56.
మరుమరీచికన్యాయము. పా. ఎడారిలో నెండమావులు నీళ్ళవలెఁగాన్పించి యెంతదూరము పోయినను అట్లె యుండుననురీతి [శువు.
మరుమామ వై వి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.
మరులు. దే. వి 1. పిశాచము చూ, పోఁకుడు 1; 2 మోహము. చూ, వలపు; 3 తీరని ప్రేమ. అం, భా. ప్ర. 136. చూ, స్నేహము. 1.
మరులుఁదీఁగ ద్వ. వి: చూ, మరులుజెడ. *.
మరులుఁబాటు. దే. వి చూ, రూ-మరలఁబాటు.
మరులుకొను. దే. అ. క్రి. 1. కామించే. చూ, వలచే. 2; ప్రే 2 మరులుకొలుపు.
మరులుజెడ ద్వ. వి: చూ, మర్లమాతంగి. *.
మరులుమాతంగి. దే. వి.—వై.—
మరులుమ్మెత. దే. వి.—వై.—

మరులు తోఁడు. దే. వి. పిశాచవల్లభుఁడు: చూ, సోఁకుడు. 1.

మరువకము సం. వి. అ. పుం 1.=మరువము* చూ, వాసనమొలక; 2. మంగ*: చూ, శ్వసనము.

మరువము. వై. వి.=మరువకము*. రామా 1. ఆ. 48: చూ, మరువకము 1.

మరువు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మరుధరిత్రి, 2. కొండ: చూ, హిమాలయము (పర్వతము). [వాసిని*

మరుహేతువు. సం. వి. ఉ. పుం. చూ, మధు

మరోలి. సం వి. ఇ. పుం. మొసలి. చూ, మత్స్యము. ౧—3

మర్కటకము. సం వి. అ. పుం. 1. కోఁతి: చూ, వానరము; 2 చూ, సాలెపురుగు.

మర్కటకిశోరన్యాయము పా. కోఁతిపిల్ల తల్లియెంత యజాగ్రత్తగనున్నను తల్లికడుపును బట్టుకొని విడువదనురీతి. (స్వప్రయత్నము లేక భగవంతుఁడు కాపాడఁడు.)

మర్కటగృహము. సం వి. అ. న. కోఁతి యింకి. చూ, సదనము 1. [-పీమ: చూ, పిపీలిక.

మర్కటపిపీలిక సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పెద్దచల్ల

మర్కటము. సం. వి. అ. పుం. 1. కోఁతి చూ, వానరము; 2. చూ, సాలెపురుగు; అం. 3. చూ, గతులు. [మర్కటగృహము

మర్కటవాసము సం వి. అ. పుం: చూ,

మర్కటి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1.తీఁగకానుగ* చూ, శాదస్సము; 2. దూలగొండి*. చూ, శూకశింబి. [చూ, సరంగు

మర్కారి. వా. వి. పడవనడిపించువాఁడు:

మర్తబు. వా. విశ. రూ—మర్తరబు.సమాప్తము

మర్తరబు వా. విశ.—వై.— [ములు.

మర్త్యము. అం. (భూలోకము): చూ, లోక

మర్త్యుఁడు సం. వి.అ.పుం:చూ, మనుష్యుఁడు.

మర్దనము. సం వి. అ న 1. పిసుకుట: చూ, సంవాహనము; 2. నూఱుట: చూ, సురుము.

మర్దలబంధము. అం ఒకానొక శబ్దాలంకారము: చూ, హేతువు 2

మర్దలము. సం. వి అ. పుం. 1.=మర్దల (దీని ధ్వనిగుండిలము) చూ, వీణ; అం 2: చూ, వాద్యములు.

మర్దలాదులానద్ధములు. అం: చూ, వాద్యములు.

మర్దళరూపప్రకృష్ట అం =మర్దలరూపురికి ఘనిష్ఠ: చూ, రిక్క [ర్దించు.

మర్దించు. సం. స కి్ర నూఱు చూ, సమ్మ

మర్దితము. సం. విశ. నూఱఁబడినది, పీడితము: చూ, సమ్మర్దితము

మర్దిని. అం: చూ, కళలు [పర. 5, ఆ. 35.

మర్పాఁడు. దే వి చూ, రూ—మఱునాఁడు.

మర్మజ్ఞుఁడు సం వి అ. పుం (తె) —ఆణికాఁడు—ఆణీకాఁడు. ఒళవరి, కీలరి, నెలవరి.

మర్మము సం వి. క్లీ. న. 1. జీవస్థానము: ఆయువు-ఆయుస్సు. (తె).—అనరు, ఆణి-ఆణీ, ఆను, ఆయము, ఒళవు, కిటుకు, కీలకము, కీలు, గాఁటసందు, గాయకము, గుట్టు, గుటుసు, గుటిగొండి, తాపి-తావి, నెఱకు, నెఱను, నెళవు, పిక్కు, మరి, మారాటము, మఱువు, లోవెయి-లోచెయ్యి. ("చూ, లోచెయ్యి"); 2 చూ, రహస్యము. 1.

మర్మరము. సం. వి. అ పుం —వస్త్రము మొదలగు ఆకులు లోనగువానియొక్క మొరత: చూ, స్వరము. 2.

మర్మస్పృక్కు. సం. విశ. (శ. ఈ. శ.)మర్మమును దాఁకునది (మాట), అరుంతుదము: చూ, శబ్దము. 2.

మర్యాద. సం వి ఆ. స్త్రీ 1. పొలిమేర: చూ, హద్దు 1; 2. తీగము. చూ, గోధస్సు; 3 =మరయాద, కట్టుపాటు; 4.=మరియాద: చూ, సత్యము. 1; 5: చూ, సన్మానము.

మర్లమాతంగి. వా. వి. ముట్టినతోడనే మరులు పుట్టించెడి యోషధి*. రూ_మరులుమాతంగి, మరులుఁదీఁగ, మరులుజెడ, మరులుమ్మెత. (సం).—గోలోమి, భూతకేశము, మదనము.

మర్లుఁబాము. దే. వి: చూ, మనుదిండి. [తము.1

మర్షము. సం. వి అ. పుం. ఓరుపు: చూ, శాం

మఱ. దే. వి: చూ, రూ-మర. 1-2-3.

మఱఁదలు. దే. వి. (మఱఁది + ఆలు) 1. తమ్ముని భార్య: చూ, రిత్తిక; 2. భార్యచెల్లెలు; 3. తనకంటె చిన్నదగు మేనత్త మేనమామల కూఁతురు.

మఱఁది. దే. వి. 1. చెల్లెలిమగఁడు; 2. భార్యతోఁబుట్టువు; 3 మేనమామకొడుకు; 4. మగనితమ్ముఁడు. (సం) —ఋ, దేవరుఁడు.

మఱక. దే. వి. 1: చూ, రూ-మరక; 2. మేఁకపడ్డ. పంచ. నా. 5, ఆ. 11· చూ, మేపము. 1. | ఆ. 326 చూ, స్వాపము 3.

మఱకువ. దే. వి. అజ్ఞానము. భార. అర. 1,

మఱగుజ్జు ద్వ. విశే: చూ, రూ-మఱుగుజ్జు.

మఱచు. దే స.క్రి. మఱపుఁజెందు పా. 4, ఆ.16.

మఱపు. దే వి. రూ-మఱుపు. 1: చూ, విస్మృతి; 2: చూ, మఱకువ; 3· చూ, పారవశ్యము ఉ, హరి. 5, ఆ. 73; 4. చూ, ప్రమాదము. స్వా. 4, ఆ. 63.

మఱల. దే అవ్య: చూ, రూ_మరల.

మఱలు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మరలు 1-2.

మఱి. దే. అవ్య. రూ—మరి. 1: చూ, రూ—మరి. 1; 2. ఇంకను. రూ-మరి. అన-అనఁగ-అనఁగా-అనాఁగ-అనా; 3: చూ, మరి 3

మఱిగ. దే. వి. జోడ్తునెలవలె బలపపు ఱాతితోఁ జేయఁబడినపాత్రము: చూ, హరివాణము (పాత్రము 6).

మఱిమఱి. దే. అవ్య. 1 మఱియు మఱియు: అందంద, ఆడాడ, అనయము. (సం).—అత్యంతము; 2 అనయము, అఱిముఱి, ఎస, ఏప్రొద్దు, కడు, తరమిడి, నలి, పెద-పెద్ద, పోరి, బెట్టు, హాలెము. (సం).—అనిశము. (మిగతవానికి "చూ, హాలెము.")

మఱియు దే. అవ్య. 1: అదిగాక, ఇంతేకాకుండ, కాక; 2: చూ, వెండియు.

మఱియొకటి. ద్వ. స. (మఱి + ఒకటి) అన్యము: చూ, వేఱు. 3.

మఱియొకఁడు. ద్వ. స: చూ, వేఱయినవాఁడు.

మఱియొకనాఁడు. ద్వ వి. మఱియొక దినము.

మఱు. దే. వి వృత్తియందు మఱుఁగు-మఱుస-మాఱుశబ్దముల కాదేశరూపము ("మఱుపడు, మఱునాఁడు, మఱుమాట" మొ.)

మఱుఁగు. దే. వి. 1. చోటు. కళా. 4, ఆ. 102: చూ, స్థగనము; 2: చూ, మఱుఁగుచోటు; అ. క్రి. 3 ఏమరించు, కనుమొఱఁగు, డాఁగు, డాఁగురించు, దాఁగియుండు; 4 చోటగు· చూ, లాఁచు 2; 5 చూ, సంతాపించు

మఱుఁగుగోడ. వా వి మన్నుఇటుక ఱాయిలోనగువానిచే పెట్టఁబడినగోడ. తద్వ.— ౧. అండగోడ, తన్నుగోడ, ముట్టుగోడ; ౨. అడ్డగోడ, అరగడి, మఱుఁగుగోడ (సం).—అర్ధకుడ్యము; 3. అలవ, గోడ. (సం) —ఓ, కుడ్యకము, కుడ్యము, కూడ్యము, కుగ్యము, క్షేత్రము, భిత్తి-భిత్తిక; ౪. కణాతిగోడ-కనాతిగోడ, సరాతి; ౫. తడికకు —తడిక-తడుక-తడక—తడికె, దడి, అంతిక-అంతికె. (చూ, వాకిలి); ౬ తల్లిగోడ; ౭. పునాది; ౮. పొరకటి; ౯. మంటిగోడకు.— (సం).— కంథ; ౧౦. మగులుగోడ, మదురుగోడ; ౧౧. వెలుగునకు.—(చూ, వెలుగు.) (మిగతవానికి "చూ, సరాతి.")

మఱుఁగుదొడ్డి. దే. వి. విష్ఠావిసర్జనస్థానము: పాయకానా- పాయికానా, పీతిరిగుంట, మఱుఁగుపెరడు. (బోరుహోలు మఱుఁగుదొడ్డి అనిమతియొకటి) [ఓలము

మఱుఁగుచోటు. దే. వి: అంతరువు, అంతస్తు,

మఱుఁగుపడినవాఁడు. వా. వి: (సం).—తిరోహితుఁడు. [లాఁచు.

మఱుఁగుపడు ద్వ అ. క్రి. మఱుఁగు. చూ,

మఱుఁగుపెఁడు దే వి: చూ, మఱుఁగుదొడ్డి

మఱుఁగుమాట. దే. వి. అపలాపము చూ, శబ్దము. 2

మఱుఁగుపెట్టు. దే. స క్రి: చోటుపెట్టు, మఱుపెట్టు, మాటు. (సం).—అపలపించు, నిహ్నవించు

మఱుకువ. దే. వి: చూ, సంతాపము.

మఱుగుజ్జు ద్వ. విశ. (మాఱు + గుజ్జు) గూనివాఁడు, గూనిది. చూ, వామనుఁడు.

మఱునాఁడు దే. వి. (మఱుస + నాఁడు): (సం) —అపరదినము, అశ్వేద్యువు,. ఇతరేద్యువు.

మఱుపడు. ద్వ అ.క్రి: చూ, రూ-మఱుఁగుపడు,

మఱుపు. దే. వి: చూ, రూ—మఱపు.

మఱుమాట. దే వి. (మాఱు + మాట): చూ, ప్రతివాక్యము.

మఱుమ్రోఁత దే. వి. (మాఱు + మ్రోఁత) రూ-మాఱుమ్రోఁత. చూ, స్వరము 2.

మఱువ. ద్వ. వి (మఱుఁగు + వా) 1. కుండ: చూ, భాండము. 3, విశ. 2. చూ, మూఁగ. 1.

మఱువకందు. ద్వ. వి. కుంభసంభవుఁడు, అగస్త్యుఁడు. అచ్చ. అర, కాం. 7: చూ, సన్యాసి.

మఱువు. దే. వి. 1. కవచము. మార్క. 8, ఆ. 107: చూ, వారవాణము; 2 చోటు. చూ, స్థగనము; 3: చూ, మర్మము. 1; 4: చూ, పుట్టుమచ్చ.

మఱువెట్టు. దే. స. క్రి: చూ, మఱుఁగుపెట్టు.

మఱుస. దే. విశ. ఆపలిది. జై. 8, ఆ. 93. (వృత్తియందు అంత్యవర్ణంబునకు వికల్పంబుగా లోపంబగు. "మఱునాఁడు, మఱుపుట్టువు, మఱుమేనువు." మొ)

మఱుసంజె. ద్వ. వి. (మఱుస + సంజె) సాయంసంధ్య, మలుసంజె: చూ, సాయంకాలము.

మట్టి దే వి. 1. రూ-మట్టెక. భో. 2, ఆ. 61: చూ, వటము. 3; 2. రూ-మట్టెయు అఱకము: చూ, రోగము. 1. [ఫలములు.

మట్టిపండు. వా వి. నైయగ్రోధము. చూ,

మట్టె. దే. వి: చూ, రూ—మట్టి 1.

మట్టెయు. దే. వి. చూ, రూ--మట్టి. 2

మల నై. వి: చూ, పర్వతము

మలఁక. దే. వి. 1. చిక్కు: చూ, సుక్కు. 3; 2 మెలిక. చూ, లంకె; 3 చుట్టు. కాశీ. 5, అ 284: చూ, సంవృతము; విశ. 4 వంకర: చూ, వేల్లితము. 2

మలఁకతూము ద్వ. వి. పదికుంచెములకొలఁది గల మానవిశేషము.

మలఁకపుట్టి. దే. వి ఇన్నూఱుకుంచెముల కొలఁదిగల మానవిశేషము (నరిసెకు మూఁడుమలఁకపుట్లు) [మెలుపు: చూ, విగ్నాతు 1.

మలఁకమెలుపు దే. వి. ధనురాకారమగు

మలఁకవాలు. దే. వి. పొడగిత్త, చూ, సమూతిగలు [చూ, సంచి.

మలఁగ దే.వి. ఎద్దుపైగంతతోడి నుఱుకుగోనె:

మలఁగు దే. అ క్రి 1 తిరుగు: చూ, సంచరించు; 2. చూ, మరలఁబడు; 3: చూ, వంకరపోవు.

మలఁచు దే. ప్రే 1. మలఁగఁజేయు. మలఁపు; స. క్రి. 2: చూ, తొలుచు.

మలఁపు. దే. వి. 1 సర్తనము: చూ, వ్యంజకము. 1; ప్రే. 2: చూ, మలఁచు. 1.

మలఁపుగొను. దే. అ క్రి: ఆడు, గునియు, గునిసాడు, చిందాడు, చిందుద్రొక్కు-చిందులుద్రొక్కు, తుంపెసలాడు, నట్టాడు, పాతరలాడు-పాత్రలాడు, పింపిళ్ళాడు, పింపిసలాడు, పింపిళ్లుగూయు. (సం).—నటించు, నర్తించు, నర్తిలు-నర్తిల్లు

మలక దే. వి. రూ-మల్కు. 1. మూఁకుడు; చూ, పాత్రము. 6—కట (6—కటలో గల "పలక" ను "మలక" గా సవరింపుము.); 2. తురక: చూ, మ్లేచ్ఛుఁడు.

మలకడము దే వి. చూ, మలఁకవాలు.

మలగొంగ. ద్వ. వి. నగవైరి, ఇంద్రుఁడు. చూ, సహస్రాక్షుఁడు

మలగొను దే. అ. క్రి (మలఁక + గొను) పెనఁగొను వై. 5, ఆ. 32; కళా. 2, ఆ 48. చూ, వెంటగొను.

మలచేవ. దే. వి. 1. అధికము· చూ, హెచ్చు. 1; 2. గొప్పది. ఉ, రా. 3, ఆ. 128: చూ, సుర. (౭)

మలదూషితము. సం. విణ· చూ, మలినము. 3

మలప దే వి. దూడచేచ్చి పాలిచ్చెడు ధేన్వాదికము: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు.)

మలపబర్రె. దే వి. దూడచేచ్చి పాలిచ్చెడు గేదె: చూ, హేరంబము.

మలపు. దే. వి. 1. ఆధిక్యము. ఉ, హరి. 6, ఆ. 29 చూ, హెచ్చు. 2; క్రి. 2 మరలఁజేయు: చూ, మరించు; 3: చూ, మగలించు అచ్చ. అర, కాం. 100

మలపువు. సం. వి. ఊ స్త్రీ: రూ-మలయువు. కుక్కమేడి*. చూ, వెట్టిమేడి.

మలమనికి. ద్వ. వి. రూ-మలమన్కి. కోఁతి. అచ్చ యు, కాం. 88: చూ, వానరము.

మలమన్కి ద్వ. వి.—పై.—

మలమల. దే. వి రూ-మటమట. మాఁడుట మఱుఁగుటల యందగు ధ్వన్యను కరణము· చూ, హరూహరూ.

మలమాసము. సం. వి. అ. పుఁ: అధికమాసము, మలిమ్లుచము. (మాసము. 1.)

మలము. సం. వి. అ. పుం, న. 1. విష్ఠ: చూ, శమలము; 2: చూ, కిట్టము. (చూ, మలములు); 3. దోషము· చూ, వృజినము; అం. 4 (మ + ల) "రాధానాథ." చూ, ఉపగణములు.

మలములు. అం. వస, శుక్లము, రక్తము, మజ్జము, మూత్రము, విష్ఠ, పింజూషము, నఖము, శ్లేష్మము, అశ్రువు, దూషి—దూషిక—దూషీక—దూషము, స్వేదము (క్రొవ్వు, రేతస్సు, నెత్తురు, మెదడు, ఉచ్చ, ఏరుగడము, గులిమి, గోరు, తెమడ, కన్నీరు, కంటిపుసి, చెమట) (12) (చీమిడి 13వ దని కొందఱు): చూ, శమలము

మలయ. సం వి. ఆ. స్త్రీ. తెల్లతెగడ*. చూ, సర్వానుభూతి.

మలయస్త్రీ. అం. ఒకస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

మలయజము సం. వి అ. పుం. 1. చందనము*: చూ, సుగంధము; 2. చందనము· చూ, వాసన. 1; పా 3 చూ, వృత్తము. 1. ("న-జ-న-స-న-న-భ-న-వ గణగము. 8-15-32 యతులు. 26 వ ఛందస్సు.")

మలయమారుతము. సం. వి అ. పుం. కమ్మగాడ్పు. చూ, వాయువు.

మలయము. సం వి అ. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. ఆరామము· చూ, వనము. 2; 3: చూ, దేశములు; అం. 4. కులపర్వతము: చూ, పర్వతము. ౭.

మలయమ్మ. వై. వి. (మల + అమ్మ): చూ, పార్వతి. య. 2, ఆ. 3.

మలయిక. దే. వి: చూ, విహారము. 1.

మలయు దే. అ. క్రి. 1. తిరుగు. కాశీ.7,ఆ. 96, చూ, సంచరించు; 2. పెనయు. పా. 1, ఆ 22 చూ, పెంటిగొను, 3: చూ, వ్యాపించు; 4. చూ, యత్నించు, 5: చూ, విజృంభించు వసు. 3, ఆ. 96; 6. తపించు య 5, ఆ. 115 చూ, సంతాపించు

మలయువు. సం. వి. ఊ స్త్రీ.చూ, మలపువు*

మలవిలుకాని లేరు. ద్వ. వి. గోపతి వేం, అం 96: చూ, వృషభము 1.

మలహరి అం 1. చూ, స్త్రీరాగములు; 2 చూ, ఉపాంగము. 6. (అంగము. 9); 3. చూ, స్వరము. 2.

మలాక. దే వి శ్రీఖండము. చూ, వాసన. 1

మలామ దే. వి. బంగారు నీరు మొపెలగువాని పూఁత. చూ, సమాలంభము. 1.

మలాము. దే వి చూ, రూ—మొలాము 1-2

మలారము. దే. వి 1 రూ - మల్లారము. మట్టి గాజులగుది, 2. నిడుపు కొయ్యకొనను రెల్లులు కట్టి వీథిలోనగునది ఊడ్చెడు సాధనము: చూ, సమ్మార్జని [ఆ. 62

మలికితము. దే వి: చూ, సందేహము య 4,

మలిగ. దే. వి. ఆపణము చూ, సదనము. 1.

మలిగండ్లు దే. వి. బ. మలిచి తీయఁదగిన రాయి: చూ, రాయి.

మలినత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మలినము. 1

మలినమగు. మి. అ. క్రి: కందుఁబాఱు-కందువాఱు, మయిలపడు-మైలపడు, మాఁగుడువాఱు, మాఁగువడు, మాఁగువాఱు, మాయు

మలినము సం. విశ.=మకిల. 1. అశుచి, అశుద్ధము, కచ్చరము. (తె).—కసుమాలము. మయిల-మైల; విశేష్యములు.-అనాచారము, అశుద్ధత, పిసక, మలినత, మాలిన్యము.(తె).-కసటు, క్రొచ్చె, పాఁకుడు, మకిల-మకిలి, మక్కు, మయిల—మైల, మలుకువ, మసటు-మస్టు, మసడు, మసి, మాఁగు_మాఁగుడు, మాపు—మాపుడు, మాసి, ముఱికి—ముఱికి, రొచ్చు.("చూ, రొచ్చు. 4"); 2 నల్లనిది: చూ, వర్ణము 6; 3. దూషితమైనది. అనచ్ఛము, ఆలోడితము, ఆవిలకము, ఆవిలము, ఉద్వేజితము, కలుషము-కల్మషము, కశ్మలము-కస్మలము, మలదూషితము, మలీమసము (తె).— కారాకూరము; అం: 4 చూ, సంచారిభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు.

మలిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, ఋతుమతి.

మలిమిడి దే వి పసుపాదరోగము: చూ, హనువు 4 (రోగము. 1)

మలిమ్లుచము. సం. వి అ పుం 1 దొంగ: చూ, మఱికము 1, 2. చూ, మలమాసము.

మలిమ్లుముఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దొంగ: చూ, హారకుఁడు 1; 2 అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. [వారము 2

మలివారము వా వి. సోమవారము. చూ,

మలీమసము సం వి అ పుం. 1. ఇనుము: చూ, లోహము 1, 2. చూ, మలినము 3.

మలు. దే. విశ. మఱుపకు ఆదేశరూపమైన మఱుశబ్దమునకు రూపాంతరము. ("మలుకారు—మలుసంజె" మొ)

మలుఁగు. దే. వి ఒక చేఁప చూ, మత్స్యము. 1.

మలుకారు ద్వ. వి 1 చేలికారు. చూ, మాసద్వయము; 2. ముక్కారు పంటలో రెండవ కారు.

మలుపు దే. వి రూ - మల్కు—. దారములోనగువాని నెదురెదురుగ తగిలించి మరల పెనమర్చ త్రిప్పినది.

మలుసుప. దే. వి. ముఱికి: చూ, మలినము. 1.

మలుగు. దే. వి. రూ-మల్లు. 1 తుంటి. చూ, రొండి; 2: చూ,మక్కు-.1,అ.క్రి. 3 ఉపశమిల్లు చూ, సుక్కు-. 4, 4. చూ, నశించు.

మలుచే. దే. స. క్రి. రూ_మల్చు. 1: కోడు, చెరుగు; 2: తఱిమెనఁబట్టు-తఱిమెనఁబెట్టు; 3· చూ, తాచే. 2.

మలుచేలు. దే. వి. రెండవచేలు.

మలుపక్కము. ద్వ. వి కటిపక్కము: చూ, పక్షము. 1.

మలుపు. దే ప్రే. మలుగఁజేయు. 1. ఆర్చు; 2. నశింపఁజేయు అచ్చ. యు, కాం. 314; 3. (దూడలు లోనగు వానిని) మళ్లించే–మళ్ళించే, మలఁగోలు.

మలుసంజె. ద్వ. వి: చూ, రూ_మఱుసంజె.

మల్క. దే. వి: చూ, రూ-మఌక

మల్కు దే వి· చూ, రూ-మలుకు శశాం 5, ఆ 7.

మల్గు దే. వి: చూ, రూ—మలుగు.

మల్చు. దే స. క్రి: చూ, రూ-మలుచే. (తఱిమెనఁబెట్టుటను.—విజ. 1, ఆ. 132)

మల్ల. నై. వి = మల్లక. మట్టికంచేము· చూ, హరివాణము (భాండము. 3.)

మల్లకము. సం. వి. అ. పుం, ఆ. స్త్రీ 1. = మల్ల.—పై.—; 2 దీపపు ప్రమిద: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6.); వా. 3. అపరశర్మమందలి పిండివంట (చూ, చతురంగులము) [ధుఁడు. 2

మల్లకుఁడు. దే. విణ. కరినుఁడు: చూ, వ్యా

మల్లగుల్లము దే. వి: వాదులాట.

మల్లచిప్ప. వా. వి: (సం) —పారి.

మల్లచేఱుచే. ద్వ. అ. క్రి. (మల్లట + చేఱుచే) భుజాస్ఫాలనముచేయు. హరి. పూ. 6, ఆ. 136. [చేఱుపు.

మల్లచేఱుచేట. ద్వ. వి. భుజాస్ఫాలనము: మల్ల

మల్లచేఱుపు ద్వ. వి.—పై.—

మల్లట. ద్వ. వి: రూ_మల్లాట, పోరాట.

మల్లడి దే. వి. 1: చూ, సంతాపము; 2. పెనఁకువ, గ్రుద్దులాట: చూ, యుద్ధము.

మల్లడించే. దే. అ. క్రి. 1: చూ, వెంటిగొను; 2. అతిశయించే. భాగ. 4,స్కం. 515: చూ, సందడించే.

మల్లడిగొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, వెంటిగొను. హరి. పూ 7, ఆ. 156; 2: చూ, పరితపించే; ప్రే. 3. మల్లడిగొలుపు. పాండు. 4, ఆ. 292.

మల్లతాళము. అం: చూ, జన్యతాళములు.

మల్లబంధములు. అం. కుస్తీలు, జెట్టిపోరాటములు. భాగ. దశమసం. పూ. 138: ఇవి ౧౦౦ —(వీనిని శీర్షికలలో చేర్చలేదు. ఇవి ఒకదానితరువాత నొకటిఁ దోఁపుగ సంబంధించియు సక్రమముగనుండును. అట్లు దీనికిఁదోఁడుఅని ఒకదానికొకటి కలిపి చేదువలెను). ౧ దస్తీ (హస్తము), ౨ ఒకయించి (కత్తెర), ౩ ఉల్ ఠాహూప్ (బోరగిలవేసి ముంచేట), ౪ పఛాడ్ (నిపాతనము), ౫ కస్తీబాక్ (పాదసంఘర్షణము), ౬ ఉల్ రాబద్ లీ (వ్యతిరేకముగా మార్చుట), ౭ పీఛలీ (పృష్టము), ౮ ఫర్ షీ (సమీకరణము), ౯ ఫరేబా-ఫరేదా (మోసగము), ౧౦ లుకాస్ (ఊఁపు), ౧౧ ఝూలీ (ఉద్ధారణము), ౧౨ డగ్ బేక్ (గుల్ఫశృంఖల), ౧౩ కసోటా (గ్రీవాతాడనము), ౧౪ హూప్ (నిమజ్జనము) ౧౫ ఉల్ రాకఫా (పృత్యామర్షము), ౧౬ ఉల్ రాలుకాన్ (వ్యతిరేకముగా నూఁపుట), ౧౭ లప్టీ (చుట్టచుట్టుట), ౧౮ హూకీ (కూర్పరాకర్షణము), ౧౯ కోనిటాల్ (కూర్పరాపనయనము), ౨౦ ఖైరా (బధిరము), ౨౧ భితర్ (బాహ్యము), ౨౨ ఉతార్ (అవతారణము), ౨౩ ఝూలీ, ౨౪ డగ్ బేటే (చరణశృంఖల), ౨౫ కొన్యా (నోౄ) ఖర్నా (కూర్పరాపూరణము), ౨౬ ఉల్టాబిభాన్ (ఉత్తానపాతనము), ౨౭ కిలావర్ (ఆకస్మికోపవేశనము), ౨౮ గిర్దబాన్

(కక్షపరివేశము), ౨౯ గావ్ పఖాడ్ (ఆకస్మికనిపాతనము), ౩౦ గంధడా (గార్దభనిపాతనము), ౩౧ ఖాస్తా (ఆగ్రహము), ౩౨ కిలావర్ (ఆకస్మికోపవేశనము) (౨౭-౨౯), ౩౩ ఉల్ గాబేడీ (ప్రతిశృంఖల), ౩౪ వోబన్ (చతుర్దిశావరణము), ౩౫ చాబూవ్ (విస్మారణము), ౩౬ ఉల్ గాలప్టి (నేలకుఁగొట్టుట), ౩౭ పయిరేకేదస్తీ (పాదతాడనము), ౩౮ ఉల్ గాకసోటా (పృష్ఠనిబంధనము), ౩౯ దుప్కీ (అవగాహనము), ౪౦ సరేకసోటా-సర్కసోటా (శిరోబంధనము), ౪౧ ఆఖేరాపట్ — అగ్నోరాపట్ (ద్విగుణబంధనము), ౪౨ బగేలీ (కక్షము), ౪౩ ఉలబ్దాన్ (శాతనిపాతనము), ౪౪ షత్రంజి (చతురంగము), ౪౫ ఉల్ గాదూప్ (వామ పాదన్యాసము), ౪౬ కస్తీబాగ్ (౭౩) (అనలగ్రాకర్షణము), ౪౭ బహిర్వా (బధిరము), ౪౮ డడ్ భరానా (కబంధపూరణము), ౪౯ దూస్ (పరివేషము), ౫౦ గోదీ (బడి), ౫౧ బహిరా (శ్రవము), ౫౨ దుఫ్ (ముంపు), ౫౩ దూమ్ (౪౯ పరివేషము), ౫౪ పాంభరానా (చరణపరివేషము), ౫౫ దోకస్తీ (కకుప్పరివేషము), ౫౬ బహిర్వా (౪౭) (బధిరము), ౫౭ ధడ్ భరాతి (వక్షత్యాగము), ౫౮ సీనేబన్ (ఊరోనిరోధము), ౫౯ నక్ నూటే (ముక్కునొక్కుడు), ౬౦ కిలావర్ జంగ్ (గానువిన్యాసము), ౬౧ సీనేతదుఖ్ (ఊరోభగ్నము), ౬౨ నాగిన్ (నాశికానిరోధము), ౬౩ పాంభరానా (వామపాదతాడనము), ౬౪ బంగోటా (నిర్బంధము), ౬౫ లప్టి (పరివేషము), ౬౬ దూలీ (ఉయ్యేల), ౬౭ ధోబిఘాట్ (రజకధావనము), ౬౮ సవారి-ధస్నా (పరివేశము), ౬౯ సరోతా (హస్తాకర్షణము), ౭౦ దోటాల్ భరానా (చతుశ్చరణబంధము), ౭౧ డగ్ బేడీ (౧౨-౨౪) (చరణశృంఖల), ౭౨ గజ్ బేడీ (గజశృంఖల), ౭౩ కస్తీబాగ్ (అసుడపాదము), ౭౪ బాగ్లీ-బగ్లీ (కక్షము), ౭౫ గంధడా-గధడా! (సవ్యపాదతాడనము), ౭౬ ఉగ్రాగజ్ జేటే (వ్యతిరేకగజశృంఖల), ౭౭ దండమొగోడి (కక్షనిపీడనము), ౭౮ ఉగ్రాగజ్ బేడీ (వ్యతిరేకద్విపశృంఖల), ౭౯ గిర్దవాన్ (౨౮), ౮౦ ఉల్ గాముట్టా (ప్రతికూలబంధము), ౮౧ ఘాక్లీ (కరతాడనము), ౮౨ వోబన్ (౩౪) (దిశావరణము), ౮౩ లపేటే (౧౭-౬౫) (పరివేషణము), ౮౪ ఉల్ గావఛేడీ (పృష్ఠనియాతనము), ౮౫ వస్ టర్కిట్ (ఉద్ఘాతపాదము), ౮౬ కుర్చి (౧౦౦) (సింహాసనము), ౮౭ ఝూలీ (డోల), ౮౮ వస్ టర్కిట్టా (చరణవిమయము), ౮౯ కిలావర్ (౨౭-౩౨) (ఆకస్మికోపవేశనము), ౯౦ ఖప్ ఛడ్ (కక్షన్యాసము), ౯౧ వన్ (ఏకము), ౯౨ భరాటే (తిరుగుడు), ౯౩ ఆదాఢడ్ కా (అర్ధకంకాళము), ౯౪ ఏక్ లంగ్ (ఒంటిసుంటి), ౯౫ లప్టిదావ్ (నిహింసనము), ౯౬ జన్ ధడా (పార్శ్వాకర్షణము), ౯౭ గజ్ మహార్ — గజ్ మహిర్ (గజచంద్రుఁడు, ౯౮ నయ్ ఫరా (ప్రకోష్ఠపీడనము), ౯౯ దుప్కీ (పాదవ్యాయాకర్షణము), ౧౦౦ సుడీ) "కుస్తీమల్లయుద్ధబోధిని" అను గ్రంథమునందు వీనివివరణములన్నియు చూడవలయును. కిమ్మతు రు 0-6-0 గ్రంథకర్త భాగవతుల లక్ష్మీపతి శాస్త్రి గారు, తాలూకా రామచంద్రపురము); (ఈ శాస్త్రవిషయములంతరించినను గొన్నిలోకాచారంబుగానున్నవి ఇందువివరింపఁబడియె.)

తద్వి.—౧. దండెలు 12, ౨. గతులు 12, ౩. పరువళ్ళు 12, ౪. మొనలు 12, ౫. కాయ మానములు 12, ౬. విసరులు 14, ౭. ఉప పీఠములు 16, ౮. విన్నాణములు 32, (ఆం, భా. ద్వి. 203), ౯. ప్రచార ములు 32, ౧౦. వలుదులు 3, ఇట్టి లక్షణము లనేక ములీమల్లశాస్త్రసాంప్రదాయమువలనఁ దెలియఁదగు (వీని వివరములకు శీర్షికలం జోడుము)న మఱియు కొన్ని తెనుఁగుఁ బేళ్ళుఁ బరగుచున్నవాని నిటఁ బొందుఁపఱు పఁబడును వానిని సందర్భమునుఁబట్టి పైవా నితో సమన్వయించుకొనవలయును -౧.ఆయు ధము —చేతాడు, ౨. ఆయుధాగ్రము — ములు — మల్లు; ౩. పరికరములు —కం బము, కటిక-కట్టిక, కొణత—కొణతము- కొణిత, నీల గోతాము, గాలసంగడము, మోడు, లోడి-లోడు. సంగడము; ౪. కుస్తీలతావునకు.- పెక్కణము- పెక్క ణము (సం)- ప్రేక్షణము; ౫. యుద్ధక్రి యలు.-ఉప్పరించు, ఉప్పళించు, కలయు మెలఁకువ; ౬. మెలఁకువలకు.-ఇంగళింపు, కాలిపాదున, జేంపు, టెక్కు; ౭ విజ్ఞానము నకు.-ఉపతాయి, ౮. విద్యాభేదములు — కన్నాత, గస్తాలు, తాళాలు-దాళాలు, డం డెములు, దింకలు, పావుపావులు, ఫుట ములు, మండీలు, లాగులు ఇత్యాది. (చూ, ఉపవిద్యలు) (సర్వార్థసారసంగ్రహము)

మల్లము సం. వి. అ. పుం: చూ, మల్ల

మల్లయుద్ధము పా చూ, మల్లబంధములు.

మల్లగము. దే వి. 1 గర్వము: చూ, హం కారము; విశే. 2. మదించినది. కళా. 6, ఆ. 222.

మల్లశాస్త్రము. అం చూ, మల్లబంధములు.

మల్లసాల. నై. వి. భోజనశాల. హరిశ్చ. 4, ఆ. 193. చూ, సదనము. 1.

మల్లాట ద్వ. వి: రూ, మల్లట, పోరాట: చూ, యుద్ధము. [4, ఆ. 115.

మల్లాడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, వెంటిగొను. స్వా.

మల్లామడి. దే. విశే. 1: చూ, పీడితము; 2 పీడితుఁడు ఉ. హరి. 5, ఆ. 166.

మల్లారము. దే. వి చూ, రూ-మలారము. 1.

మల్లిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ = మల్లియ *: చూ, మల్లె 1; 2 మట్టిపాత్రము చూ, భాండము 3; అం. 3. (శోషణము) చూ, మన్మథబాణములు; 4. (మర్గిక): చూ, జన్య తాళములు.

మల్లికము. సం. వి. అ. పుం. మాసిన ముక్కు కాళ్లుగల హంస చూ, హంస. 1

మల్లికాక్షము సం వి అ. పుం 1. మాసిన ముక్కుకాళ్లుగలహంస. చూ, హంస, 2. తెల్లని కన్నులుగల గుఱ్ఱము. చూ, హయము.

మల్లికాఛదనము. సం. వి. అ.న: చూ, మల్లెఆకు.

మల్లికామోదము. అం చూ, జన్యతాళములు.

మల్లికార్జునలింగము.అం: చూ, జ్యోతిర్లింగములు.

మల్లియ వై. వి.=మల్లికా. రూ-మల్లె, మల్లె తీఁగె*: చూ, హసంతి 2.

మల్లు వై. వి. 1.=భల్లుక. కోఁతి చూ, వాన రము; 2 జెట్టి పెనఁకువ: చూ, యుద్ధము; వా. 3. మల్లుతాను చూ, వస్త్రము.

మల్లుఁడు. సం. వి అ. పుం. 1. జెట్టి: చూ, పాదనకాఁడు. 1, విశే. 2 చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.

మల్లుకట్టు ద్వ స. క్రి అడ్డగించు. చూ, సంరోధించు.

మల్లుతాను. వా. వి మల్లుబట్ట: చూ, మల్లు. 3.

మల్లుపెనఁగు. ద్వ. అ. క్రి. జెట్టిపెనఁకువగా పెనఁగు.

మల్లె. నై. వి.=మల్లికా. రూ-మల్లియ. 1: చూ, హసంతి 2; 2.=మల్లక: చూ, మల్ల; 3 ఉప శాఖ: చూ, శాఖ. 1. [మల్లికాఛదనము.

మల్లెఆకు. వా. వి. (సం). —అశ్మంతకము,

మల్లెజేగులు. ద్వ. వి: చూ, రాబందు.
మల్లెపువ్వు. వై వి: (సం).—మకురము: చూ, హసంతి 2.
మల్లెమొగ్గలు. ద్వ. వి. బ. 1 మెడనగ: చూ, భూషణము. 2, 2 కుందముకుళములు, గువాకము-గూవాకము: చూ, హసంతి. 2.
మల్లెలగుది ద్వ. వి. మల్లెపూగుత్తివలె మనోజ్ఞమగుటచే కుక్కుకియ్యఁబడినపేరు. స్వా 4, ఆ. 32: చూ, సిగ. 2
మల్లెలు. దే. వి. బ. 1 చూ, ధాన్యము; 2 స్ఫోటకజనితక్రియ.
మల్లెశ్రీగంధులు. మి. వి. బ: చూ, ధాన్యము
మవురి దే. వి. రూ—మూరి చూ, నాగసరము. 1
మవ్వము. దే వి 1. కోమలత. నిర్వ 5, ఆ 105. చూ, సౌకుమార్యము. 1; విణ 2. కోమలము. కళా. 7, ఆ. 174 చూ, సుకుమారము. 2.
మశకము. సం. వి. అ పుం. 1. ఘోషము, దంశి, మలిమ్లుచము, రణరణము. దోమ; త్రిద్వి.—౦. ఘోణి. (తె).—ఏనికదోమ, తొండపుదోమ; ౹౧ చిన్నదోమకు -(తె) -చీఁకటీయాఁగ. (చూ, సరఘు); 2. దేహము విగియుగోగము: చూ, గోగము. 1.
మశహరి. సం. వి ఈ స్త్రీ చతుష్కి, జాలిక. (తె).—దోమతెర చూ, వస్త్రము.
మశాఖత్తు వా. వి. 1. భూమికిక్కెట్టిన ఎరువు: రూ-మసాఖత్తు, మరమ్మతు—మరమ్మత్తు; 2. శిల్పులు చేసిన వస్తువులకు మజూరి. మసాఖత్తు, మజూరి.
మసాఖత్తు. వా. వి.—పై—
మసాతు. వా. వి. నేలకొలుచుచేట, సర్వే.
మసాలు. వా. వి. కరదీపిక: చూ, స్నేహాళము.
మసాల్జి. వా. వి. దివిటీపట్టువాఁడు, దీపము వెలిగించువాఁడు.
మషి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ.=మసి. రూ-మసి. కాకితమువ్రాసెడుమసి: మసి.(తె).—మసి.
మషీమణి. సం వి.ఇ. స్త్రీ. (తె).—మసిబుడ్డి.
మస దే. వి. చూ, విలాసము. 2
మసఁగు. దే. అ. క్రి: చూ, విజృంభించు హరి, పూ. 7, ఆ 167
మసక. వై. వి రూ-మసకన. 1 =మేచకః: చూ, మునిచీఁకటి. జై. 7, ఆ. 193; స్వా. 4, ఆ 37; 2.=మేచకః. ఇంచుకనలుపు చూ, వర్ణము 6
మసకన వై. వి.=మేచక.—పై.—(ఆమ్రేడితమందు మసమసకన)
మసకపుఁబాము. దే. వి. సురతమొనరించుపాము: చూ, సర్పము
మసకము. దే. వి 1. రతి. భో 5, ఆ 118: చూ, సంయోగము; 2 సంభోగేచ్ఛ ఉ, హరి 3, ఆ. 64: చూ, వాంఛ, 3. అహిగతి: చూ, మసకలుపాఱుట. [యోగము.
మసకలుపాఱుట దే వి అహిగతి చూ, సం
మసకొను. దే అ. క్రి (మసకము + కొను) 1 సంభోగేచ్ఛఁగొను; ప్రే. 2. మసకొల్పు. అచ్చ అ, కాం. 34
మసటు. దే వి రూ-మస్టు 1. మురికి. పాండు. 5, ఆ 41 చూ, మలినము. 1; 2. నింసిరి. చూ, మలము 1.
మసడు. దే వి —పై.—
మసనము. వై. వి.=శ్మశానమ్ చూ, శ్మశానము.
మసమసకన. వై. వి: చూ, మసక. 1—2. (మునిచీఁకటికి —జై. 2, ఆ. 101)
మసర. దే. వి. 1. ధూసరవర్ణము: చూ, వర్ణము 6, విణ 2. ధూసరవర్ణముగలది.
మసరు. దే. వి. ఆవేశము. మార్క. 6, ఆ. 66.
మసలిక. దే. వి. 1. మాంద్యము, ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; విణ. 2: చూ, మంథరము. 2; 3: చూ, మంథరము. 3.

మసలు. దే. అ. క్రి. ఆలస్యముచేయు చూ, విపరించు 3; 2 నీళ్లులమల(సలసల) కాగు; 3: చూ, విహరించు; 4 చూ, వెనుకదీయు; 5. చూ, సంచరించు.

మసలుకొను. దే. అ. క్రి —పై —(విహరించుటకు.—భాగ 3, స్కం 508).

మసాగము. సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రనీలము. పాండు 2, ఆ. 44: చూ, రత్నము 1.

మసాల. వా. వి. రూ-మసాలా. 1. పోగపుసరకులు· చూ, సంబారము; 2 పశువులులోనగువాని వ్యాధులకిచ్చెడు మందు, 3 తాంబూలములోని పరిమళ ద్రవ్యముల గుండ; 4. కాగపుసరకులు.

మసాలా. వా. వి.—పై —

మసి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1 =మసి· చూ, రూ—మషి; ఈ స్త్రీ 2. పెద్దసదాప*: చూ, సదాప, వై. వి. (1) నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; (2) =మషి: చూ, బొగ్గు; (3)· చూ, మలినము 1; (4) =మసి చూ, మసి. 1.

మసికట్టు. ద్వ. వి. బంగారులోనగువానిచిలుము.

మసికోతి ద్వ. వి. నల్లకోతి: చూ, వానరము.

మసిబుడ్డి మి. వి.·(సం) —మషిమణి

మసిలె. దే. వి. టాకుబండి. చూ, శకటము.1.

మసీదు. దే వి. తురకల ప్రార్థనామందిరము: చూ, సదనము. 1.

మసుర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-మసూర. 1: చూ, వేశ్య; పుం. స్త్రీ.2. చిఱుసెనగలు: చూ, సెనగలు

మసూర. సం. వి ఆ. స్త్రీ, పుం. స్త్రీ-పై -

మసూరము. సం. వి. అ. పుం ఓల్లతలగడ· చూ, లోడు. [చూ, సర్వానుభూతి.

మసూరవిదళ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. నల్లతెగడ*:

మసూరి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మసూరిక. ఒకరకముగజ్జి. చూ, విదర్చిక. (చూ, వ్రణము)

మసూరిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1: చూ, మసూరి; 2. (రూ-మసూచిక-మశూచిక)· చూ, స్ఫోటకము. [పుకనాపము. 1.

మసృణ. సం. వి. ఆ స్త్రీ నల్లగిసె*: చూ,

మసృణము. సం. విశ. 1 చిక్కనిది: చూ, స్నిగ్ధము. 3, 2. నున్ననిది: చూ, స్నిగ్ధము. 2 (మసృణఅనికొందఱు).

మసెల. దే వి. అటక. చూ, సదనము 1.

మసోదా వా. విశ. చిత్తువ్రాసినది: చూ, ముసాయిదా. [వేణువు.

మస్కరము. సం వి అ. పుం. వెదురు*. చూ,

మస్కరి సం వి న్. పుం. 1. చూ, సన్యాసి; 2· చూ, యాచకుడు. 1

మస్టు దే వి: చూ, రూ—మసటు.

మస్తకము. సం వి. అ పుం, న.రూ—మస్తము. తల: చూ, శిరము. 1.

మస్తకి. వా. వి. ఒకరకముమందు.

మస్తము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మస్తకము.

మస్తరించు దే. స. క్రి. లోబఱచు. కాశీ. 5, ఆ. 236 చేతులప్పళించు

మస్తరు దే. వి. 1. లోడువ. చూ, పశము. 1; వా 2. పనివాండ్ర మొత్తముపద్దు.

మస్తి వై. వి =మదహస్తి మదించినయేనుగు: చూ, హస్తి. [మెదడు.

మస్తిష్కము. సం. వి అ. న. తలమెదడు: చూ,

మస్తీ వై. వి.=మదహస్తి· చూ, రూ-మస్తి.

మస్తు వై వి. 1 =మత్త మదము: చూ, హేమిక, దే. వి. 2 చూ, సమృద్ధి: 3 మీగడ: చూ, స్తన్యము; 4. చేపరంగమందు రాజా తరువాత నొక జంతువును ఉంచియాడెడు ఆట.

మస్తువాడు. ద్వ. వి. మత్తుడు· చూ, సోమారి.

మస్తువు. సం. వి. ఉ. న: చూ, మండము. 1.

మస్థికాస్థి. సం. కపికంఠుకను, శిరోస్థి: చూ, శల్యము. 1.

మహంతు. దే. వి. దేవస్థానమునకు ధర్మకర్తృత్వము జేసిగించే బైరాగి, మఠాధిపతిగానుండు బైరాగి (అని కొందఱు): చూ, సన్యాసి.

మహజేరు. వా. వి. పెక్కుమంది చేరి వ్రాసికొను ప్రార్థనాపత్రము. (పిటీషను, అర్జి)

మహజ్జ్యోతులు. వై. వి. బ. దీపభేదము: చూ, స్నేహాళము.

మహతి. సం. వి ఈ స్త్రీ. 1. నూఱు తంతులుగల నారదుని వీణ: చూ, వీణె, 2 తెలుఁగు వ్యాకరణమున తిర్యగితర స్త్రీ వాచకశబ్దములకు సంజ్ఞ; విశ. 3. గొప్పది: చూ, సుర. (3); అం. 4. చూ, తత్వాగ్యములు

మహత్తత్త్వము. అం; చూ, ఆవరణములు.

మహత్తు సం. వి. త్. న. 1. దొరతనము; చూ, స్వారాజ్యము; పుం. 2 బుద్ధి తత్త్వము· చూ, స్వభావము; 3 పురుషవాచక శబ్దములకు సంజ్ఞ· పుంలింగము; విశ 4. మహత్త్వమును తెలుపును· అంట; 5: చూ, మహతి. 3;అం 6: చూ, ఆకాశములు. [ఔదార్యము

మహత్త్వము. సం, వి. అ. పుం: ఉదారత్వము,

మహత్సర్గము. అం· చూ, సృష్టిసర్గములు.

మహదాత్మ అం: చూ, ఆత్మలు.

మహద్భయము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మహాభయము. [సన్మానితుఁడు.

మహనీయుఁడు. సం. విశ. గొప్పవాఁడు· చూ,

మహమహానాఁడు. వా. వి. ఇప్పుడును కాదు గదా ఎల్లప్పుడును (ముందు వెనుకలయందును) [మహస్సు.

మహము. సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ—

మహర్లోకము. అం: చూ, ఊర్ధ్వలోకములు.

మహలక్ష్మి. అం:చూ,రూ-మహాలక్ష్మి(వాడుక).

మహాలయము.వా.సం.వి:చూ,రూ-మహాలయము.

మహర్షులు. అం. 1: చూ, గోత్రము. 13; 2: చూ, ఋషిశ్రేష్ఠులు.

మహాలు. వా. వి. 1. దేశములోని భాగము; 2: చూ, రాజమందిరము; 3. ఉప్పుపండుభూభాగము: చూ,భూమి.1. [చూ, సేద్యము.

మహసూలు. వా. వి. రూ-మహసూల్లు పంట:

మహసూలుదారు.వా. వి: చూ, నాయఁకవాడి.

మహస్సు. సం వి. స్. న 1. తేజము: చూ, వెలుతురు. 1; 2. ఉత్సవము: చూ, సంబరము. 3.

మహసూల్లు వా వి· చూ, రూ-మహసూలు.

మహసూల్లుదారు. వా. వి: చూ, రూ-మహసూలుదారు.

మహాంగము. సం. వి. అ.పుం:చూ, లొట్టిపిట్ట.

మహాకందము. సం. వి. అ పుం. 1 చూ, వెల్లుల్లి*; 2 దుంపదికందము· చూ, ముల్లంగి.

మహాకరంజము సం. వి అ. పుం. కానుగు*: చూ, శాదిఘ్నము.

మహాకాగము. అం: చూ, లక్ష్యములు.

మహాకారవేల్లము. సం. వి. అ. పుం పెద్దకాకర*. చూ, సుషవి 1

మహాకాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ,విషముష్టి*.

మహాకాలుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1. చూ, శివుఁడు; 2. ఒక శివభటుఁడు.

మహాకాళీమతము. అం· చూ, తంత్రములు.

మహాకావ్యము. అం. (అప్పుడప్పుడు కవి చెప్పిన పద్యములు (గ్రంథస్థములుగావు.) ఇది సంఖ్యాబద్ధము, అసంఖ్యాబద్ధము అని యిరుతెఱంగులు.(౧)సంఖ్యాబద్ధము ముక్తకాదికము.— ౧. ముక్తకము, ౨. ద్వికము, ౩. త్రికము, ౫. పంచరత్నములు, ౮. వారణమాల, ౯. నవరత్నములు, ౧౬. భాస్కరమాలిక, ౧౬. శశికళ, ౨౭. నక్షత్రపంక్తి, ౩౦. త్రిశంతి, ౩౨. రాగమాల, ౫౦. పంచాదశ, ౧౦౦. శతకము, ౧౦౮. అష్టోత్తరశతము, ౭౦౦. సప్తశతి;(౨) అసంఖ్యాబద్ధము రగడ, గద్య, ద్విపద, దండక, మంజర్యాదులు. పైనిఁ

చెప్పిన లక్షణములుగలది మహాకావ్యము. (చూ, క్షుద్రప్రబంధము.)

మహాకులీనత. అం: చూ, నాయకగుణములు.

మహాకులుఁడు. సం. విణ: చూ, సాధువు. 3.

మహాకోశాతకి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద బీఱ*.

మహాక్రూర. పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ఒక ఇనగణమును, అయిదింద్రగణములును, ఒక చంద్రగణమును గలిగి యయిదవ గణాద్యక్షరము యతిగాఁగల వృత్తము.)

మహాక్షితి. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

మహాక్షోణి. అం.—పై.—

మహాక్షోభము. అం.—పై.—

మహాగణులు. పా. జంగాల గురువులబిరుదు.

మహాజంబువు. సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పెద్ద నేరేడు*.

మహాజాలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పచ్చ పువ్వుల ఆవడ*: చూ, హ్రస్వగవేధుక.

మహాజ్యోతిష్మతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. లతావిశేషము: చూ, లత 1.

మహాఝురసి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. శమల*

మహాతండువు. సం వి. ఉ. పుం, ఊ. స్త్రీ. పెద్దతెడ్డు: చూ, హరివాణము(పాత్రము. 6)

మహాతలము. అం: చూ, అధోలోకములు.

మహాతార. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మనోరమ. 1.

మహాతిలము. సం. వి అ. పుం: చూ, పెద్దనువ్వు*.

మహాతుక సం. వి. ఆ స్త్రీ. సన్నయేలకి*: చూ, పత్రిల.

మహాత్మగుప్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, పెద్ద దూలగోవెల*. [చూ, పల్లు. 1.

మహాదంతము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుదంతము:

మహాదమనము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రుచి. 5

మహాదశలకు అంతర్దశలను గట్టు విధము. పా. ఎవని మహాదశలో నెవనియంతరము కనుఁగొనవలెనో నామహాదశానాధుని దశా సంవత్సరసంఖ్యను అంతర్దశానాధుని మహాదశా సంవత్సర సంఖ్యచే గుణింపవలెను. అట్లు గుణించేఁగా వచ్చినయంకెలు మూఁడింటి కన్న నెప్పుడు హెచ్చుండనేరవు. అట్లు గుణించేఁగావచ్చిన యంకెలలో మొదటి యంకెలను నెలలను కొనుము. చివరయంకెను మూఁడింటిచేత గుణించవలెను. గుణించేఁగా వచ్చినవి రోజులను కొనుము. మొ. (ఇందుకు మఱియొక సూత్రముకొఱకు "చూ, అంతర్దశ.")

మహాదశాశేషము. పా. జన్మనక్షత్ర ప్రష్యఘటికలను జననకాల మహాదశసంఖ్యచేత గుణించేవలెను. గుణించేఁగావచ్చిన మొత్తమునుబుక్షాద్యంతము చేతనుభాగించవలెను. భాగించేఁగా వచ్చినవిభక్తము సంవత్సరములగును. శేషము మిగిలిన, దానిని 12చేతను గుణించి బుక్షాద్యంతము చేతను భాగించవలెను. భాగించేఁగావచ్చిన విభక్తము నెలలగును. శేషముమిగిలిన, దానిని 30 చేతను గుణించి బుక్షాద్యంతము చేతను భాగించినయెడలవచ్చే విభక్తము దినములగును. శేషముమిగిలినదానిని60చేతను గుణించి బుక్షాద్యంతముచేతను, భాగించిన యెడల వచ్చే విభక్తముగడియలగును. మొ.

మహాదానములు. అం: చూ, దానములు

మహాదేవతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు.

మహాదేవతలు. అం: చూ, దేవతలు.

మహాదేవుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

మహాదైత్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పెద్దతోలివేలుపు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

మహాద్రావకము. అం: చూ, ద్రావకములు.

మహాద్రోణము. సం. వి. అ పుం: చూ, పెద్దతుమ్మి*.

మహాధనము. సం. వి. అ. న. 1. చిల్లమడ్డి: చూ, సల్లకి; 2. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 3. కృషి: చూ, సేద్యము; 4. గొప్పవెలగల బట్ట: చూ, వస్త్రము; 5. గొప్పవెలగలవస్తువు: చూ, సరకు. 2; విణ. 6. గొప్ప వెలగలది.

మహానటుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

మహానరకము. అం: చూ, నరకములు.

మహానసము. సం. వి. అ. న.=బానసము. వంట యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

మహానసశశన్యాయము. పా. వంటయింటి కుందేలు ఎక్కడికి పోఁగలదనురీతి.

మహానాటకము. అం. (ఈగ్రంథమును హనుమంతుఁడు వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

మహానాథము. అం: చూ, శస్త్రములు.

మహానిధి. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

మహానిరయము. అం చూ, నరకములు.

మహానిశ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాత్రియొక్క రెండుమూఁడు జాములవేళ: చూ, రాత్రి.

మహానీలము. సం. వి. అ. పుం. 1. సింహళద్వీపమునందుఁ గలిగిన యింద్రనీలమణి. చూ, రత్నము. 1; 2. చూ, భృంగరాజము*.

మహానీలుఁడు. సం. వి. అ. పుం. దేవయోని సర్పము చూ, సర్పము. [చూ, సుగ్రహము.

మహాపక్షము. సం. వి. అ. పుం. కన్నెలేడి:

మహాపథము సం. వి అ పుం. 1 ప్రాణాంతము; 2. రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1; అం. 3 చూ, నరకములు.

మహాపద్మము. అం. 1: చూ, నిధులు, 2: చూ, సంఖ్యాభేదములు; 3 దేవయోని సర్పవిశేషము: చూ, సర్పము. [పల్లెము. *.

మహాపలంకష సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద

మహాపాతకములు అం. స్వర్ణస్తేయము, సురాపానము, బ్రహ్మహత్య, గురుపత్నీగమనము, మహాపాతకసహవాసము (చూ, పంచకము.)

మహాపాతకసహవాసము. అం —పై.—

మహాపారేవతము. సం. వి. అ. పుం: చూ, పెద్దయాడ* [పెద్దమ్రింగ. *.

మహాపెండీతకము. సం. వి. అ. పుం: చూ,

మహాపుత్రజీవి సంవి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్దప్రమంగ*.

మహాపురాణములు. అం: చూ, పురాణములు.

మహాప్రళయము. సం. వి. అ. పుం లోకనాశనము, బ్రహ్మకల్పక్షయము: చూ, సంవర్తము. 1 (చూ, కల్పము 1) [వర్జ్యగుంబు.

మహాప్రస్థానగమనము. అం: చూ, కలియుగ

మహాప్రస్థానికము. అం: చూ, భారతపర్వములు.

మహాప్రాచీరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సముద్రము. [చూ, సుర్భిపత్రి.

మహాఫల. సం వి. ఆ. స్త్రీ రాజజంబువు*:

మహాఫలము సం.వి.అ పుం చూ, పినగుమ్ముడు*.

మహాబల సం. వి. ఆ స్త్రీ: అవర్తని, చగ్గరంగ (తె).—గూటతడ, నులితడ; తద్వ.—గాత్రిన్పృక్షము. (తె).—తడ.

మహాబలము సం. వి. అ. న. సీసము: చూ, లోహము 1.

మహాబలుఁడు. సం వి. అ. పుం. 1. చూ, వాయువు; 2. చూ, బుద్ధుఁడు; విశే 3 మిక్కిలిబలము కలవాఁడు. చూ, శక్తుఁడు.

మహాభయము. సం. వి అ. న. రూ-మహద్భయము. మిక్కిలివెఱపు: చూ, సాధ్వసము.

మహాభాగ్యము. సం. వి. అ న. 1 గొప్పసంపద. "ఆరోగ్యమే మహాభాగ్యము" చూ, సంపత్తి 1; అం.2 చూ, నాయకగుణములు.

మహాసూరి. అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

మహాభైరవము అం: చూ, తంత్రములు.

మహామాత్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1. కార్యసహాయుఁడు: చూ, వ్యవహర్త 2, 2. మావటివాఁడు. చూ, హస్త్యారోహుఁడు, 3 చూ, సంపన్నుఁడు. [బోడతరగము *.

మహాముండిని. సం. వి. ఈ స్త్రీ: చూ, పెద్ద

మహామాయాశంబరము అం చూ, తంత్రములు.

మహామిష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అసుధారిణి, మహామేద. *.

మహాముని. సం. వి. ఇ. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు.

మహామూలము. సం వి. అ. పుం: చూ, పెద్ద ముల్లంగి*: చూ, ముల్లంగి. [హస్తి.

మహామృగము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు:చూ,

మహామేద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ,మహామిద*.

మహాయజ్ఞములు. అం.(చూ, యజ్ఞములు; చూ, పంచకము) బ్రహ్మ, దేవ, భూత, పితృ, మనుష్యయజ్ఞములు. (ఇంకను జ్యోతిష్టోమాది యజ్ఞములును గలవు.) [చూ, రంభ. 2.

మహారంభ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పచ్చయరఁటి*:

మహారజతము. సం. వి. అ. న. బంగారు చూ, లోహము. 1.

మహారజనము. సం. వి. అ. న. 1.—పై.—; 2. కుసుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము 2

మహారణ్యము. సం. వి. అ. న. చూ, పెరడవి.

మహారథుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. పదునొకండువేలమంది విలుకాండ్రతోఁ బోరెడి యోధుఁడు. తనను సారథిని గుఱ్ఱములను కాపాడుకొనుచు పోరెడియోధుఁడు (అని కొందఱు)(చూ, భటుఁడు). చూ, వాంవీరుఁడు; విణ. 2. గొప్పరథముగలవాఁడు.

మహారాజపోషకులు. పా. ఏదేని యొక ఘనకార్యమునకు చేయూఁతనొసంగెడి సుకృతులు. "ఆంధ్ర వాచస్పత్యమునకు మహారాజపోషకులు మహారాజరాజ శ్రీ శ్రీసాహిత్యసామ్రాట్టు డాక్టర్ ఆఫ్ లెటర్సు జయపురాధీశ్వరులు శ్రీశ్రీశ్రీ మహారాజా శ్రీశ్రీశ్రీ విక్రమదేవవర్మ బహద్దరువారు జయపురము." ఇత్యాది.

మహారాజికులు. అం చూ, గణదేవతలు.

మహారాజు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బుద్ధుఁడు; 2. చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1.

మహారాజులు. అం: గయుఁడు, అంబరీషుఁడు, శశిబిందువు, అనంగుఁడు, పృథువు, మరుత్తుఁడు, మరుత్తు, సుహోత్రుఁడు, పరశురాముఁడు, శ్రీరాముఁడు, దిలీపుఁడు, నృగుఁడు, రంతిదేవుఁడు, యయాతి, మాంధాత, భగీరథుఁడు. (16) (చూ, రాజు. 1)

మహారాత్రము. సం. వి. అ. పుం. అర్ధరాత్రి: చూ, రాత్రి. [గములు (అంగము. 9.)

మహారాష్ట్రఘూర్జరి. అం చూ, ఘూర్జర్యుపాంగములు

మహారాష్ట్రబ్రాహ్మణులు అం. (మహారాష్ట్రులు). చూ, బ్రాహ్మణులు. (ఘూర్జరదేశమునకు దక్షిణమునను, కన్నడదేశమునకుత్తరమునను, ఆంధ్రదేశమునకు పశ్చిమమునను నుండు దేశము మహారాష్ట్రదేశము. ఈదేశమున ప్రచారముగల భాషయు మహారాష్ట్రమే. ఆదేశమందలి బ్రాహ్మణులు మహారాష్ట్రులనంబడుదురు.)

మహారాష్ట్రము. అం: చూ, దేశములు

మహారాష్ట్రస్త్రీ. అం. మహారాష్ట్రదేశపు ఆఁడుది. చూ, స్త్రీ.

మహారాష్ట్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=మరాటీ-మరాటి,మరాటివాఁడు-మరాటీవాఁడు,ఆరె.

మహారౌరవము. అం: చూ, నరకములు.

మహాలయము. వా. సం. వి: చూ, మాలయము. "మహాలయ అమావాస్య".

మహాలక్ష్మి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మహాలక్ష్మ (వా) 1:చూ,సరస్వతి; 2. కన్నుని పెంపుడుతల్లి: చూ, రాధ. 2; 3 నారాయణ శక్తి. తద్విశేషములు — గ్రామదేవతలు. (తె).—అంకమ్మ-అంకాలమ్మ-అంకు; (తె)-అసిరమ్మ; (తె).—ఉప్పాలమ్మ; (సం).-ఊతి; (తె).—ఎట్టిపోతమ్మ; (తె).—ఎట్టిమారికమ్మ; (తె).—ఎల్లమ్మ; (సం).—కనకదుర్గ; (సం).—కర్ణసుత; (తె).—కాటెట్టి-కాటేటి; (సం) —కామేశ్వరి; (సం).—కాలిక-కాళిక; (సం).—కులాంకుర; (తె).—గంగనమ్మ-గంగమ్మ-గంగా

నమ్మ; (తె).—గంటలమ్మ-గంటాలమ్మ; (తె).-గొంతెమ్మ-గొంతేనమ్మ-గొంతేలమ్మ; (తె).—గొట్టాలమ్మ;(మి)-ధనమ్మ;(తె).-నూకాలమ్మ; (తె).—పల్లకమ్మ; (తె).—పళ్లాలమ్మ; (తె).—పసుపులమ్మ; (తె).—పెద్దింటమ్మ; (తె).—పోలక-పోలకమ్మ; (తె).—పోలేరమ్మ-పోలేరు; (సం).—మారి; (మి).—మరిడిమహాలక్ష్మి. (తె) మరిడెమ్మ-మారెమ్మ; (తె).-అమ్మవారు, అమ్మోరు, ఆటలమ్మ—ఆట్లమ్మ, పొంగులమ్మ; (తె) — ముత్యాలమ్మ; (తె) — ముసల్లమ్మ; (సం).—మూలదేవి, మూలభద్రి, (తె).—మొగరాలమ్మ; (సం).—శ్యామలాంబ. (తె).-సోమాలమ్మ మొ (మిగిత వానికి "చూ, సోమాలమ్మ."); వా 4 లచ్చి. చూ, లక్ష్మి 1.

మహావర్త. అం: చూ, అనుభావర్తములు.

మహావాక్యము. పా. రెండుసామాన్యవాక్యముల సంబంధముగలది.

మహావాతగజన్యాయము. పా. గొప్పగాలిలో నేనుఁగులే కొట్టుకొని పోవుచుండఁగా నిఁక యల్పజంతువులలెక్కయేమిటనురీతి.

మహావాతము. సం. వి. అ. న. 1. గాలితోఁ గూడినపెద్దవాన. చూ, వాన. 1; వా. 2. చేచ్చేవాతము. (చేంపివేయునది.)

మహావాద్యములు. అం. భేరి, కాహళము, పటహము, శంఖము, జయఘంట. (5). (చూ, వీణె). [ములక. *.

మహావార్తాకి. సం. వి ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద

మహావిద్యలు. అం. వేదములు ౪, ఉపవేదములు ౪, అంతరంగవిద్యలు ౪, బహిరంగవిద్యలు ౬=మొత్తము ౧౮. (ఈమహావిద్యలవలన ౩౬ ఉపవిద్యలుగలిగి అన్నియు ౬౪ విద్యలయ్యె. ఈ ఉపవిద్యలయందొక్కొక్క దానియందవాంతర భేదములును గలిగియుండునట్టిశిక్షాదిఉపవిద్యలను414 పొరటలో "ఉపవిద్యలు"అనుశబ్దముకడఁజూడుమేకొనవలెను.)

మహావీరచరిత. అం. (ఈగ్రంథము భవభూతి వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

మహావీర్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు. [రహీనతానములు)

మహావ్రతము. అం: చూ, తానములు (చూ,

మహావ్రతి. సం. వి. న్ పుం: ఉరస్కుఁడు, కోటింగుఁడు, పంచపటుఁడు, బాలయ్యలో పవీతుఁడు.

మహాశంఖము. సం. వి అ. న. 1. నొసలు. చూ, లలాటము; 2. మనుష్యునియెముక: చూ, శల్యము 1, అం 3 చూ, సంఖ్యాభేదము.

మహాశతావరి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. పెద్దపిల్లపీఁచేర* చూ, శతావరి. [ద్రిము.

మహాశయము. సం వి. అ పుం. చూ, సము

మహాశయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సముద్రము; విణ 2. గొప్ప యభిప్రాయముగలవాఁడు.

మహాశూద్రి. సం. వి ఈ. స్త్రీ. 1. గొల్లది: చూ, వేశ్య; 2. గొల్లవానిభార్య: చూ, ఆభీరి. 2 (చూ, భార్య) [చూ, వేశ్యఁడు.

మహాశూద్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం. ఎట్టిగొల్ల:

మహాశ్యామ సం వి. ఆ. స్త్రీ జంతుకారి*: చూ, సురటి. [ముండిని*.

మహాశ్రావణిక. సం వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మహా

మహాశ్రీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. బౌద్ధదేవి: చూ, బుద్ధుఁడు. [పెన్నేరు*.

మహాశ్వగంధ సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, పెద్ద

మహాశ్వేత సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లనేలగుమ్ముడు. చూ, సర్వతోభద్ర)

మహాసంమోహనము. అం: చూ, తంత్రములు.

మహాసర్పము. సం. వి. అ. పుం. పెద్దపాము (సర్పరాజు): చూ, సర్పము.

మహాపహా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మాషపర్ణి*; 2: చూ, గొబ్బెంగ*; 3: చూ, పెద్దగోరంట*.

మహాసుఖుఁడు. సం. వి అ.పుం: చూ, బుద్ధుఁడు.

మహాసూపపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిల్లపెసర*: చూ. పెసర.

మహాసేనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు; విశే. 2. గొప్పసేనగలవాఁడు: చూ, సైనికుఁడు.

మహాస్రగ్ధర. పా. చూ, వృత్తము. 1. ("స, త, త, న, స, ర, గ గురువులు. 9-16 యతులు. 22వ ఛందస్సు.")

మహాస్థానము. సం. వి.అ.న: చూ, పేరోలగము.

మహి సం. వి. ఇ. ఈ స్త్రీ 1. పుడమి చూ, భూమి. 1; 2. ఆవు చూ, ధేనువు.

మహిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (రూ-మిహిక, హిమిక): చూ, హిమము.

మహితము. సం. వి. అ. న. 1. శివునిశూలము చూ, హేతి (బాణము. 1-౧3.); విశే. 2. గొప్పది: చూ, సుర (3); 3 పూజ్యము చూ, సత్తు 4.

మహిమ. సం వి. న్. పుం. 1. గొప్పతనము చూ, యోగ్యత; అం. 2. ఒక ఐశ్వర్యము చూ, సిద్ధులు (విభూతులు.)

మహిమము.—పై.—

మహిరుఁడు. సం వి అ. పుం. (రూ - మిహిరుఁడు) చూ, సూర్యుడు.

మహిషము. సం. వి. అ. పుం. 1. (బలముగలదొటనలన నాదరింపఁబడునది) అనూపము, కక్షము, కటాహము, కలుషము, కాలితనయము, కాసరము, కృష్ణము, కృష్ణశృంగము, క్రోణము, క్రోధము, గజచ్ఛాయము, గద్గదస్వరము, జడాత్మ, జరంతము, రక్తాక్షము, రజస్వలము, లులాయము, వాహద్విషము, సైరిభము. (తె) -ఎనుపోతు, కారెనుపోతు, జముసెక్కిరింత, దుంత, దున్న, దున్నపోతు, పోతు; తద్వి — ౧. కోడెఎనుపోతునకు—(తె) -కుఱ్ఱ, కోడియ—కోడె, కోడెదూడ: (చూ, వృషభము); ౨. నల్లఎనుపోతునకు.—గవలము. (మిగతవానికి "చూ, సైరిభము."); అం. 2: చూ, గతులు; 3: చూ, దిక్పాలవాహనములు.

మహిషవాహనుఁడు. సం. వి. అ. పుం. పోతురౌతు: చూ, యముఁడు.

మహిషాక్షము. సం. వి. అ. పుం. కాలరసము*.

మహిషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పట్టపుదేవి: చూ, రాజ్ఞి. 1; 2. బఱ్ఱె చూ, హేరంబము; 3 ఒకానొకచెట్టు. చూ, వృక్షము.

మహిషాక్షి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుగ్గులువు, జంబుకము, టుంటుకము, పలంకష. (తె).- గుగ్గిలపుఁజెట్టు, గుగ్గిలము*.

మహిషులు. అం. శ్రీకృష్ణుని అష్టమహిషులు. (భద్రలోనగువారు.)

మహిళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-మహేల. 1. ఆఁడుది. (24 ఏండ్లుగల ఆఁడుది): చూ, స్త్రీ; 2. ప్రేంకణము*: చూ, సన్నకదుర్రు.

మహీక్షితుఁడు సం. వి త్. పుం. 1. పుడమిఱేఁడు: చూ, రాజు. 1; 2. ఱేఁడు. చూ, రాజు. 1.

[చూ, పర్వతము.

మహీధరము. సం. వి. అ. పుం పుడమితాలుపు:

మహీనతానములు. అం: (చూ, తానములు) ఇడ, పురుషమేధము, శ్వానము, వజ్రము, ఇషువు, అంగిరస్సు, కంకము (7).

మహీరుహము సం. వి. అ పుం. పుడమిపుట్టు: చూ, వృక్షము.

మహీలత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎఱ్ఱ, గండూపదము: చూ, సర్పము.

[సీత. 1.

మహీసుత. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. భూమిజ: చూ,

మహీసుతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగారకుఁడు: చూ, రాహువు.2; 2. నరకాసురుఁడు.

కుజుఁడు, భూమిజుఁడు, భౌముఁడు.(తె).-నేలపట్టి, పుడమిపట్టి.

మహేంద్రగిరి. అం: చూ, లింగములు.

మహేంద్రజాలము. అం. 1: చూ, కళలు; 2 చూ, అవాంతరములు; వి. 3. గారడీవిద్య: చూ, మాయము. 1.

మహేంద్రము. అం. కులపర్వతములలో నొకటి: చూ, పర్వతము. (చూ, కులపర్వతములు.) [చూ, రంభ 2.

మహేంద్రి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. బొంతఁరటి*:

మహేంద్రుఁడు. సం. వి అ. పుం. ఇంద్రుఁడు: చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

మహేచ్ఛుఁడు. సం విణ. గొప్పయభిప్రాయముగలవాఁడు. [సల్లకి

మహేరణ. సం వి ఆ స్త్రీ. అందుగు* చూ,

మహేశ్వరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుఁడు; 2. గొప్పప్రభువు: చూ, స్వామి. 1; అం. 3: చూ, మూర్తులు

మహోక్షము. సం వి. అ. పుం. ఆఁబోతు చూ, వృషభము. 1. [సహస్రపత్రము.

మహోత్పలము. సం. వి అ. న. తామర చూ,

మహోత్సాహుఁడు. సం. విణ. అద్భుత కార్యారంభముకలవాఁడు.

మహోదయము. సం. వి. అ న. 1 చూ, కన్యాకుబ్జము. 2; పుం. 2. ఆధిపత్యము: చూ, స్వారాజ్యము; 3. అభివృద్ధి. చూ, హెచ్చు. 2; 4: చూ, మోక్షము. 1.

మహోదరము. సం. వి. అ. పుం. ఒకరోగము. చూ, రోగము. 1.

మహోద్యముఁడు. సం.విణ.మహోత్సాహుఁడు.

మహౌషధము. సం. వి. అ. న. 1. అతివస*: చూ, విష; 2: చూ, వెల్లుల్లి*; 3. రూ-మహౌషధి. ఉపణము: చూ, సొంటి.

మహౌషధి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మహౌషధము. 3.

మళయాళ స్త్రీ. అం. మళయాళదేశపు ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

మళయాళము. అం. మళయాద్రి చుట్టునుగల దేశము: చూ, దేశములు. [సదనము. 1.

మళిగ. వై. వి అంగడి. రూ-మళిగె: చూ,

మళిగె. వై. వి.—పై.—

మళ్ళ. వా.వి.మరల,తిరుగ,మళ్లీ. [మలుపు. 3.

మళ్లించే. వా. ప్రే:రూ-మళ్లించే చూ, రూ-

మళ్లీ. వా. వి: చూ, రూ-మళ్ళ.

మళ్లు. వా. వి. బ. 1. వరిమళ్లు; దే. అ. క్రి. రూ-మరలు చూ, పట్రిల్లు.

మా

మా. సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1: చూ, లక్ష్మి. 1; వై. విణ (1).=మహా. మిక్కిలి. "మా బాగాయె.": చూ, మిగులు, దే. అవ్య. (2) బలిరె. వై. 6, ఆ 95. చూ, సెబాసు; స బ (3) మాయొక్క. "మారాజ్యము."

మాంగల్యము. సం. వి. అ. న 1.మంగళత్వము; 2. చూ, తాళిబొట్టు. 1, 3 చూ, తాళిబొట్టు. 2.

మాంగళి. అం. 1: చూ, పంచమాబభాషలు; 2. చూ, మాళవకై శికిజభాషలు.

మాంజిష్ఠము. సం. వి. అ. న. 1. ఎఱుపుమించిన పసుపువన్నెగలచీర. చూ, వస్త్రము; పుం. 2. ఎఱుపుమించిన పసుపువన్నె. చూ, వర్ణము. 6, 3.=మంజిటి*. చూ, సమంగ. 1; విణ. 4. ఎఱుపుమించిన పసుపువన్నెగలది: చూ, వర్ణము. 6.

మాండూక్యము. అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

మాంత్రికుఁడు. సం. వి. అ.పుం: కాలింగుఁడు-కాళింగుఁడు, మంత్రజ్ఞుఁడు, మంత్రవాది, మంత్రికుఁడు-మాంత్రికుఁడు.

మాంధాత. అం: చూ, మహారాజులు (రాజు.1.)

మాందాళి. దే. వి. 1. రవా-రవాయి. "మాందాళిపచ్చ.": చూ, రత్నము. 1; 2. పచ్చ

పట్టుచీర. సంచ. వేం. 4, ఆ 342. చూ, పత్రోర్ణము. [మాఁగ: చూ, భృంగరాజము. 3

మాందిలవము. సం. వి. అ. పుం. పెద్దకూఁకటి

మాంద్యము. సం వి. అ. న. 1. =మయిదు ఆలస్యము: చూ, విలంబము. 1; 2. =మయిదు: చూ, రూ-మయికము.

మాంసభక్షకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: క్రవ్యాత్తు-క్రివ్యాదుఁడు, క్రివ్యాశి.

మాంసము. సం. వి. అ. న. 1. పొలసు. (మాంసమునకును ఇందుల విశేషములకును గల పర్యాయపదములకు "చూ, శుక్తము.2.". అం. 2: చూ, ధాతువులు.

మాంసలుఁడు. సం. విశ. 1. బలిసినవాఁడు: చూ, శక్తుఁడు; 2. బలిమిగలవాఁడు: చూ, బలుఁడు. 4. (చూ, శక్తుఁడు.)

మాంసాశనుఁడు. సం. విశ: చూ, మాంసాహారి

మాంసాహారి. సం. విశ: మాంసాశనుఁడు. (తె).- కాచుమేపరి, పొలసుదిండి.

మాంసి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. (మాంసమువంటి అవయవములుగలది.) అంబొష్ఠవాచక, ఆమిషి, కాలిక, కృష్ణజట, కేశి, కోలవస, గంధమాంసి, గోలోమి, జట, జటామాంసి, జటిల, తపస్విని, పిశాచి, పిశిత, భూతకేశము, మిసి, లోమశ* (చూ, లోమశ); 2. కారకొల్లి*: చూ, వాయసోలి. [కుఁడు

మాంసికుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, సంహారి

మాఁకు. దే. వి. రూ-మ్రాఁకు. మ్రాను: చూ, వృక్షము.

మాఁగాయ దే. వి. (మావి + కాయ) 1. మామిడికాయ; వా. 2. మామిడికాయపొప్పరగించి రెండువైపులను తఱిగి ఉప్పుతో ఊరఁబెట్టిన ఊరఁగాయ: చూ, రుచిఁగాయ.

మాఁగు. దే. వి. 1: చూ, మలినము.1; 2: చూ, రూ-మంగు. హరి. పూ. 5, ఆ. 120; అ. క్రి 3: కనియు, కమిఁయు, మదురు.

మాఁగుడు. దే. వి. 1. నలుపు: చూ, వర్ణము.6; 2. కసటు: చూ, మాఁగు. 1; వా. 3. మబ్బు. "ఆకాశము మాఁగగు గానున్నది": చూ, మేఘము 1.

మాఁగుడువాఱు. దే. అ. క్రి. (మాఁగుడు + పాఱు) (రూ-మాఁగుపడు-మాఁగువాఱు.) మాయు. పరిభా. 5, ఆ 57. చూ, మలినమగు.

మాఁగుపడు. ద్వి. అ. క్రి. (మాఁగు + పడు). —పై— మార్క. 1, ఆ. 169.

మాఁగువాఱు. దే. అ. క్రి. (మాఁగు + పాఱు) —పై— ఉ, హరి 6, ఆ. 157.

మాఁటెనంగ. దే. వి (మాఁటెన + నంగ) కాముకి. కాశీ. 3, ఆ 62; కాశీ 3, ఆ. 171: చూ, స్త్రీ.

మాఁటు. దే. వి 1. కాంక్ష: చూ, వాంఛ; 2. చూ, మాఁతు; అ. క్రి. 3. తగులముగొను: చూ, మాఁటువడు.

మాఁటుమడఁగు. దే. అ. క్రి జింపోట ముడిగి నిశ్శబ్దమగు. (రూ-మాఁటుముడుఁగు-మాఁటుమణఁగు-మాఁటుమణుఁగు.)

మాఁటుముడుఁగు దే అ. క్రి.—పై.—

మాఁటుమణఁగు దే అ క్రి.—పై—

మాఁటుమణుఁగు. దే. అ. క్రి.—పై—

మాఁటువడు. ద్వి. అ. క్రి: చూ, వాంఛించు.

మాఁడించు. దే. ప్రే : మాఁడుచు.

మాఁడు. దే. వి. 1. చూ, దగ్ధిక; 2. ఇంటియొక్క భాగపుకప్పు: చూ, సదనము. 1; అ క్రి. 3: చూ, దగ్ధమగు.

మాఁడుచు. దే. ప్రే. మాడఁజేయు. రామా. 7, ఆ. 242: మాఁడించు. [వాయసోలి*.

మాఁడె. వై. వి. 1. చూ, రూ-మండెము; 2: చూ,

మాఁడెము. వై. వి. రూ-మండెము. మండలాధిపతుల భూమండలము స్వా. 1, ఆ. 37: చూ, రూ-మండెము.

మాఁతు. దే. వి. చతురంగపు ఆటయందు బంటుతోఁగాక తక్కినవానితో రాజునుగట్టుట: మాఁటు.

మాకందిము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మామిడి* (దీనికి దోహదక్రియకరస్పర్శము). [కరి.

మాకరి. వై. వి.=మాలాకర: చూ, రూ-మాల

మాకలి. సం. వి ఇ. పుం: చూ, రూ-మాతలి.

మాకొను దే. స. క్రి. కాటుచేయు హరిశ్చ. 5, ఆ. 46. కఱచు, కొఱుకు

మాక్షికము. సం. వి. అ న. 1 తెలపట్టుముగలతేనె: చూ, సారఘము; అం. 2: చూ, మధువులు.

మాఖము. సం. వి. అ పుం. చూ, రూ-మాఘము.

మాగధి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. 1. అడవిమొల్ల*. చూ, యూథిక; 2: చూ, పిప్పలి*, 3. చూ, ప్రాకృతభాషా భేదములు; అం. 4: చూ, వ్యాకరణములు; 5. చూ, భాషలు.

మాగధుఁడు. సం. వి. అ. పుం: మగధుఁడు, మధుకుఁడు. [దేశము.

మాగాణి. దే వి. 1 చూ, నంజ; 2. చూ,

మాగాని. దే వి.—పై—

మాగిలి. దే. వి: చూ, దేశము.

మాఘము. సం. వి. అ. పుం. 1 మాఘమాసము. చూ, మాసము. 1; అం. 2: చూ, కావ్యములు.

మాఘుఁడు. అం. (ఇతఁడు శిశుపాలవధ వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

మాఘ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, మొల్ల *.

మాచి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కాంచి*: చూ, వాయసి. 1; దే. వి (1). చూ, మాచిపత్రి *.

మాచిపత్త్రి. ద్వ. వి: చూ, రూ-మాచిపత్రి*.

మాచిపత్రి. ద్వ. వి: చూ, స్థౌణేయము. 2.

మాచెనపక్కి. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మాచేకమ్మ. ద్వ. వి. (మాచే + అక + అమ్మ). రూ-మాసకమ్మ: చూ, పోట. 1.

మాజుం. వా. వి. గంజాయి. (బెల్లము మొదలగునవిచేర్చి సిద్ధముచేసినమత్తువస్తువు)

మాట. దే. వి. 1. పలుకు: చూ, శబ్దము. 2; 2 వచనము: చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, వార్త. 1; 4· చూ, నింద. 1; 5: చూ, నింద. 2; 6. ప్రతిజ్ఞావచనము: చూ, శబ్దము. 2.

మాటకాఁడు. దే. విం. (రూ-మాటకారి-మాటలమారి.): చూ, వాచాటుఁడు.

మాటకారి. దే విం. 1: చూ, వాగ్మి; 2 చూ, వాచాటుఁడు [పోవుట.

మాటతప్పుట. వా వి. వాగ్దత్తము నెఱవేర్పక

మాటతేరా. వా. వి తేడాటా (సం) —ఇ.

మాటదాఁటనివాఁడు. దే విం చూ, విధేయుఁడు.

మాటపట్టింపు వా. వివాదము "మాటపట్టింపుఁబట్టి" (రసికజనమనోరంజనము).

మాటయిచ్చుట. వా. కరారుచేయుట. "తను లంకారాజ్య పట్టాభిషిక్తుని గావింపఁగ మాటయిచ్చి" (రామాభ్యుదయము).

మాటలమారి దే. విం. చూ, వాచాటుఁడు.

మాటలల్లుట. వా. వి: కయితె-కయితము-కైత-కైతము, కుది, కుదికూర్పు (సం). -కవిత్వము, గద్యము, గుంఫనము- గుంభనము-గుంఫము, గ్రంథనము, వచనము. (ఇదిచతుర్విధము.— ౧. ఆశుకవిత్వము, ౨. బంధకవిత్వము, 3. గర్భకవిత్వము, ౪. చిత్రకవిత్వము.) తద్వ.— ౧ రెండుభాషలు కలిసిన కవిత్వమునకు.— (సం) —మణిప్రవాళము; ౨: (చూ, అవధానములు); 3. గణపాదనియతకవిత్వము.— (సం) —గద్యము, చూర్ణకము—చూర్ణి—చూర్ణిక, సక్తువు; ౪. గద్యపద్యాది సందర్భము. (సం) —గ్రంథనము.

మాటలు చెవినినాటుట. జా. తెలియునట్లు దృష్టాంతముగాఁజెప్పుట. "ఏవియో నాలుగు మాటలు నీచెవినాటఁబూనుకొన్నాఁడ." (ధర్మజరాజసూయము.)

మాటవరుసను. జా. సంగతి తెలియుటను. "నీవు కల్లుతాగుదువని మాటవరుసకుఅన్నాఁడు."

మాటాడు. దే. అ. క్రి. 1. పలుకు: చూ, వచించు; స. క్రి. 2. అను: చూ, వచించు.

మాటికి. దే. ద్రి. 1: చూ, రూ-మాటిమాటికి; 2: చూ, వెండియు. [శశ్వత్తు. 1.

మాటిమాటికి. దే. ద్రి. ముహుర్ముహు: చూ,

మాటు. దే వి. 1: చూ, మఱుఁగు. 1; 2. చూ, వెండియు; 3. వేఁటకాని దాగుడుపల్లము: అనుపు. (సం).— ఉపశయము' చూ, రంధ్రము. 1; 4: చూ, టంకపుపాడి; స. క్రి. 5: చూ, మఱుఁగుపెట్టు; 6. అతికించు చూ, సంధించు 3.

మాటుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, మఱుఁగుపడు.

మాఠరుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దండుఁడు; 2: చూ, వ్యాసుఁడు.

మాడ. దే. వి. 1 పణదళకము, 2. అరవరా: చూ, సువర్ణము. 2

మాడపట్టు. దే. వి' చూ, సోడు [సోలి.

మాడి. దే. వి. అడవియులవ౦ చూ, వాయు

మాడికి. దే.ద్రి.రూ-మాడ్కి చూ, విధము. 1. (ఇది వేఱుగా ప్రయోగింపఁ బడదు. "అమ్మాడికి, ఇమ్మాడికి, చెప్పినమాడికి" ను.); వి. 2. ఉపమావాచకము.(చూ, ఉపను 2.).

మాడు. దే. అ. క్రి. మెలయు: చూ, వర్తించు

మాడుగు. వై. వి.=మాలికా. (రూ-మాడువు). 1. మేడ: చూ, సదనము. 1; 2 రాజగృహము. చూ, సదనము. 1.

మాడువు. వై. వి.=మాలికా.—పై.—(మేడను.—మార్క. 2, ఆ. 292).

మాడే. వై. వి.=మండల. (రూ-మాడెము): చూ, మన్నెము.

మాడెము. వై. వి.=—పై.—

మాడ్కి. దే. ద్రి: చూ, రూ-మాడికి.

మాడ్పు. దే.వి.ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

మాణవకము. సం. వి. అ. పుం. ఇరువది పేటల మణిహారము: చూ, భూషణము. 2.

మాణవకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. (మనువుయొక్క అల్పమైన అపత్యకము) బాలకుఁడు: చూ, శిశువు. [చూ, శిశువు.

మాణవ్యము. సం. వి. అ. న. బాలురగుంపు:

మాణిక్యము. సం. వి. అ. పుం. 1 =మానిక. కెంపు. (దీనికిసింహళము,కాలపురము,ఆంధ్రము, తుంబురము ఇవి నాలుగు జన్మదేశములు. సింహళమునందు పుట్టిన కెంపు రక్తవర్ణముకలది. అది పద్మరాగము. అది ఉత్తమము; కాలపురమునందు పుట్టినది పసుపుడాలుకలది. అదికురువిందము. అది మధ్యమము; ఆంధ్రమునందు పుట్టినది అశోకపుచిగురుడాలుగలది. అది సౌగంధికము. అదియుమధ్యమము. తుంబురమునఁ బుట్టినది నీలపుడాలుగలది. అదినీలగంధి. అదిఅధమము.):చూ,రత్నములు; (చూ,రత్నము 1.)

మాణితము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మణితము. 1—2.

మాణిబంధము. సం. వి అ. న. రూ-మాణిమంథము. సైంధవలవణము: చూ, లవణము. 1.

మాణిమండ. అం: చూ, చూర్ణములు.

మాణిమంథము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మాణిబంధము.

మాత. సం. వి. ఋ. స్త్రీ. 1. (గర్భమీమెయందిమిడియుండును.): అంబ, అంబిక, అక్క, అత్త, ఆర్య, ఇజ్య, ఇూ, జనని, జనయిత్రి, జామ, జ్యా, తాయంతి, ధాత్రి, ప్రసువు, మాతృక, సవిత్రి. (తె).— అప-అప్ప, అమ-అమ్మ, అవ-అవ్వ, కన్నది, తలి-తల్లి, తాయి; తద్విశేషములు.—

౧. అసురులతల్లికి.—దితి; ౨. ఉపమాతకు.—అంకపాళి, ఉపమాత, ధన్య, ధాత్రి, మాతృక. (తె).—దాది–దాదిలి; 3. దేవతల తల్లికి—అదితి, ఋ, ఋనామ, ఋూ, ౠ, కశ్యపి, దేవమాత; ౪. ధృతరాష్ట్రునితల్లికి.—అంబిక; ౫. పినతల్లి (తల్లిచెల్లెలు, పినతండ్రిభార్య)కి. (తె).—పినతల్లి, పిన్నమ్మ, పిన్ని; ౬. రాక్షసుల తల్లికి.—నికష; ౭. శ్రీకృష్ణునితల్లికి.—దేవకి. (తె).—దేకి; ౮. వ్యాసునితల్లికి.–సత్యవతి. (మిగతవానికి "చూ,సవిత్రి 1."); బ. 2. బ్రాహ్మ్యాది: చూ, మాతృకలు; 3: చూ, లక్ష్మి. 1; 4: చూ, పార్వతి; 5. నేల: చూ, భూమి. 1; 6. ఆవు: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు); పుం. 7: చూ, కోలగాఁడు; అం. బ. 8: చూ, మాతలు.

మాతంగజాతి. అం: చూ, జాతులు. [హస్తి

మాతంగము. సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు: చూ,

మాతంగి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, హైమవతి (పార్వతి); 2. వశిష్ఠునిభార్య: చూ, భార్య.

మాతంగుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=మాదిగ: రూ–మతంగుఁడు: చూ, మాదిగ.

మాతగొరక. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మాతరపితలు. సం వి. ఋ. పుం. ద్వి: రూ.–మాతాపితలు, పితలు. [వాయువు

మాతరిశ్వుఁడు. సం. వి. న్. పుం. గాలి: చూ,

మాతలి. సం. వి. ఇ. పుం. రూ–మాకరి. ఇంద్రునిసారథి: చూ, సారథి.

మాతలు. అం. 1: చూ, మాతృకలు; 2: రాజభార్య, అన్నభార్య, గురుభార్య, తనతల్లి, భార్యతల్లి (5) (చూ, పంచకము.)

మాతాపితలు. సం. వి. ఋ. పుం. ద్వి: చూ, రూ–మాతరపితలు. [వస్త్రము.

మాతాబి. దే. వి. జిలతారు, జెరబాజా: చూ,

మాతామహుఁడు. సం. వి. అ. పుం: (తె).—అమ్మయ్య, తల్లితండ్రి, తాత.

మాతామహి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: (తె).—అమ్మమ్మ, తల్లితల్లి.

మాతుల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మేనమామభార్య, మాతులాని, మాతులి: చూ, భార్య.

మాతులము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఉమ్మెత్త*: చూ, హాలాపుష్పము; 2. ముఱ్ఱుఁబాము: చూ, సర్పము; బ. 3. కుసుములు: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము.) [కాయ.

మాతులపుత్రికము. సం. వి. అ. పుం. ఉమ్మెత్త

మాతులపుత్రకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. మేనమామకొడుకు: బావ, బావగారు.

మాతులాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.=మాత్రి. జనుము, భంగ, కుసుములు (అనికొందఱు): చూ, ధాన్యము; 2. మేనమామభార్య: చూ, మాతుల (చూ, అత్త. 4); 3. లంకలు. (ఇదిచింత్యము.)

మాతులాహి. సం. వి. ఇ. పుం. నెత్తురుపెను పొడ, ముఱ్ఱుఁబాము: చూ, సర్పము.

మాతులి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మాతులాని. 2; 2: చూ, మాతులాని. 1.

మాతులుంగము. సం. వి. అ. పుం. రూ–మాలుంగము=మాదీఫలము*: చూ, సుఫూరము.

మాతులుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మేనమామ.

మాతులేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాతులపుత్రకుఁడు.

మాతృక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. తల్లి: చూ, మాత. 1; 2. దాది: చూ, మాత. 1–౨; 3. చూ, పార్వతి; 4: చూ, వర్ణమాల; 5. అసలుగ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3; బ 6: చూ, మాతృకలు.

మాతృకము. సం. వి. అ. పుం. ఎడమప్రక్క కొమ్మ చెవిలోనగువానిచే కొఅపడిన

యేనుఁగు: చూ, హస్తి. (దీనిచేరాజునకు దారిద్ర్యము కలుగును.)

మాతృకలు. అం: బ్రాహ్మి, మాహేశ్వరి, కౌమారి, వైష్ణవి, వారాహి, ఇంద్రాణి, చాముండ. (7)

మాతృష్వసేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తల్లితోడఁ బుట్టినదానికూఁతురు: చూ, సూన. 1.

మాతృష్వసేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ - మాతృష్వస్రీయుఁడు. తల్లితోడఁ బుట్టిన దానికొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1.

మాతృష్వస్రీయ. సం వి. ఆ. స్త్రీ. తల్లితోడఁ బుట్టినదాని కూఁతురు చూ, సూన. 1.

మాతృష్వస్రీయుఁడు సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - మాతృష్వసేయుఁడు.

మాతృసౌదాయకము. అం. చూ, స్త్రీధనములు.

మాత్ర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 అక్షరావయవము (బాణాకృతిగలది. లఘువు, లఘువే మాత్ర, మాత్రయన నొక చిటికాలము పలుకఁబడునది.); 2. వృత్తాంశము: చూ, వృత్తము. 5; 3: చూ, స్వల్పము; 4. కొలఁది. రూ—మాత్రము: చూ, వాసి. (6) (పరిమితి); 5: చూ, తుత్రిటి. 1; 6: చూ, సంఘము. 1, 7. తొడవు: చూ, హావణిక (భూషణము 2); 8. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3; అ. న. 9. అవధారణము: చూ, వినుము; 10: చూ, సర్వము; దే. వి. (1) చిన్న మందుుంట: మందుకొప్పెరు - కశివ, కుహనము, గుడము, గులిక — గులిక — గుళిగ, గోలము—గోళము, ఘనరసము, ఘుటిక. (తె).—ఉంట,ఉండ, కొప్పియ-కొప్పె,గుండు, పూఁటె,పూడియ-పూదె, పూస; (2)=మాతులాని. జీనవనార సంచి: చూ, సంచి.

మాత్రము. వా. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మాత్ర. 4; అవ్య. 2. ఇతర వ్యవచ్ఛేదము.

మాత్సర్యము. సం. వి. అ. న. 1. =మచ్చరము: చూ,హంస. 7; అం. 2: చూ, అరివర్గములు.

మాత్సర్యశీలుఁడు. సం విః (తె).-అంకకాఁడు, చేలపకారి, చేలపాది, చేలమరి, మచ్చరి, మచ్చరీఁడు.

మాత్స్యన్యాయము. పా. పెద్దచేఁప చిన్నచేఁపను దినుననురీతి.

మాత్స్యము. అం. (౧౪౦౦౦ కలది): చూ, పురాణములు.

మాడ. దే. వి. వాఁపుశోగము: చూ, వ్రణము.

మాదము. సం వి. అ. పుం. చూ, రూ - మదము. (విద్యాధనాదులవలన వచ్చినగర్వము)

మాదగోప్చీ. వా. వి. దగా, మోసము. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

మాదపళము. దే. వి (రూ-మాదళము-మాదావళము-మాదావళి.) 1. కపిలవర్ణము: చూ,వర్ణము.6; 2. కపిలవర్ణముగలచీర:చూ,వస్త్రము.

మాదళము. దే. వి.—పై.—

మాదావళము. దే వి.—పై —(కపిలవర్ణము నకు.—కళా. 8, ఆ. 139)

మాదావళి. దే. వి —పై.—

మాదిగ. వై. వి.=మాతంగ: ఆసాది, గూబరి, గొడగరవాఁడు, గొడగరి, గొడారి, గొడారివాఁడు, గోసంగి-గోసఁగి, చేమ్చెడి, ముచ్చెవాఁడు. (సం).—కుగటుఁడు, గోహింసకుఁడు, చర్మకారుఁడు, చర్మరువు, పాదుకృతుఁడు-పాదూకృతుఁడు, పాదూవాహుఁడు, మతంగుఁడు-మాతంగుఁడు. తద్వి — మాదిగజాతికి.—గొడగర, మాదిగ. ("చూ, శిల్పులు".)

మాదిగకత్తి. వై.వి.మాదిగవానికత్తి:చూ, రిష్టి. 2.

మాదిపలము. వై. వి.=మాతులుంగ. రూ-మాదీపలము: చూ, సుపూరము.

మాదిఫలము. మి. వి.—పై.—ఉ, రా. 6, ఆ. 61; య. 2, ఆ. 47; య. 1, ఆ. 36.

మాదిరి. దే. వి. ఏ. రూ-మాద్రి. 1: చూ, పోమ్యము; 2: చూ, విధము. 1; 3. ఉపమా వాచకము: చూ. సామ్యము; విశ. 4: చూ, సమానము. 2.

మాదీపలము. వై. వి.= చూ, రూ-మాదిపలము.

మాదీఫలము. మి. వి. చూ, రూ-మాదిఫలము.

మాదృశుఁడు. సం. విశ. నావంటివాఁడు.

మాదెన. దే. వి: చూ, నూలపుష్పము. *. [విష.

మాద్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివస*. చూ,

మాద్రి. సం వి. ఈ స్త్రీ. 1. పాండురాజు భార్య. చూ, భార్య; దేశ. ఏ (1) చూ, రూ-మాదిరి. 1, వి. (2) చూ, రూ-మాదిరి. 2; (3): చూ, రూ-మాదిరి. 3; విశ. (4) చూ, రూ-మాదిరి 4 [మాధపకము.

మాద్వీకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

మాధవకబళము. వా. సం వి. అ. పుం. మధుకరసంబంధమైన ముద్ద, భగవంతుని స్మరించుచు అడిగెడి భిక్షాన్నపుముద్ద (అని కొందఱు) (మాదాకబళము అనియు వాడుక): చూ, సాదము (1).

మాధవకము. సం. వి. అ. పుం. 1. ఇప్పపువ్వు కల్లు: చూ, మధువు 4, 2. కల్లు. చూ, సుర. 2, 3. ద్రాక్షకల్లు. చూ, సుర. 2.

మాధవకరము వా సం. వి. అ. న: చూ, మాధుకరము

మాధవచంపు. అం. (ఈగ్రంథము భట్టాచార్యుఁడు వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

మాధవము. సం. వి. అ. పుం. 1. వైశాఖమాసము: చూ, మాసము. 1, 2. వసంతఋతువు: చూ, మాసద్వయము.

మాధవాయస్వాహా. అం. (మాధవః=మాయా విద్యాయాస్తస్యాః, ధునోతి= కంపయతి, మౌనాద్ధ్యానాచ్ఛ యోగాచ్ఛ విద్ధిభారత మాధవమ్.): చూ, ఓమ్.

మాధవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, పూలగురిగింజ*; 2: చూ, మాదిపలము*; 3: చూ, సదాప*; 4. కల్లు: చూ, సుర.2; 5. తేనె: చూ, సారఘము; 6. చెక్కెర: చూ, శర్కర. 1; 7. చూ, లక్ష్మి. 1; 8. గోమహిష్యాది సమృద్ధి: చూ, సమృద్ధి; 9. కుంటెనకత్తె: చూ, శంఖళి.

మాధవుఁడు. సం వి. అ. పుం. లచ్చిమగఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.

మాధుకరము. సం వి. అ. న. మధుకరవృత్తి. భో. 3, ఆ. 33: మాధవకరము.

మాధురి. సం వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మాధుర్యము. 1; 2. కల్లు: చూ, సుర. 2.

మాధుర్యము. సం. వి. అ. న. తీఁపు: (ఇందుల విశేష్య విశేషణంబులకు "చూ, సురసము. 2"); 2. పక్షులులోనగునవి పచ్చేటకు బోయవేసెడు ఈల: చూ, స్వరము 2; అం. 3: చూ, కావ్యగుణములు; 4: చూ, గుణములు; 5: చూ, శృంగారచేష్టలు.

మాధ్యందినబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, మహారాష్ట్రులు. (శుక్లయజుర్వేదమునకుఁ జేరినవారు, వీరు శతపథబ్రాహ్మణము కాత్యాయన సూత్రము మాధ్యాహ్నికసంధ్య ప్రధానముగా గలవారు. మాధ్యాహ్నమునకు ముందు వీరినిఁ జూడఁగూడదని కొందఱందురు. ఇది చింత్యము. కోలాపూరు, నాసికా, దక్షిణమహారాష్ట్రదేశములందు వీరినిఁజూడనగు): చూ, బ్రాహ్మణులు.

మాంధ్యదినము. అం. చూ, కల్పసూత్రము.

మాధ్యస్థము. సం. వి. అ. న. మధ్యస్థుఁడు చేయు తీర్పు. [ధ్యావందనము.

మాధ్యాహ్నికసంధ్యావందనము. అం: చూ, సంమాధ్వబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, ద్రావిడులు, (వీరు శుద్ధముగ ఆఱువేలు. వీరు ఇతరబ్రాహ్

ణులనుండి పడుచులను తీసికొందురు గాని వారిపడుచులను ఇతరులకియ్యనొల్లరు. వీరు కృష్ణయజార్వేదులు, ఆపస్తంబ సూత్రులు. వీరినే వీరవైష్ణవులని కూడ చెప్పుదురు. వీరు ద్వైతమతమునకుc జెందినవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.)

మాధ్వీ. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మద్యము: చూ, సుర. 2; 2. మకరందము: చూ, సుమనోరజము.

మాధ్వీకము. సం. వి. అ.న. (రూ-మాద్వీకము-మార్ద్వీకము-మాధవకము): చూ, రూ—మాధవకము. 1—2—3.

మాన. వై. వి.=మానమ్. (రూ-మానిక-మానికె) రెండుతవ్వలు, కుడపము-కుడుపము: చూ, సేరు.

మానన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ=మన్నిక. 1: చూ, మన్నన. 1; 2: చూ, వినయము.

మాననీయము. సం. విశే. మన్నింపcదగినది, క్షమింపcదగినది: మాన్యము.

మానము. సం. వి. అ. న. 1. త్రాసు, మూర, తూములోనగునవి: ద్రవయము, పాయ్యము, మాయ్యము, పౌతవము: చూ, (తె).—వర్జు. (ఇది త్రివిధము.—తులామానము, అంగుళీమానము, ప్రస్థమానము) (ఇందు ౧ టాౘ్రయి లేక వెండిబంగారు, ౨ వ్యాపార, ౩ వైద్య, ౪ చెన్నపురిగౌర్నమెంటు, ౫ దొరలవ్యాపార, ౬ సామ్రాజ్య, రైలుకాటా, ౭ ఫ్రెంచితూనికలును. మఱియు ౧ వైద్యుల ద్రవమానపు, ౨ ఇంగ్లీషు పరిమాణపు, ౩ చెన్నపురి, ౪ దేశవాళీ, ౫ దైర్ఘ్యమాన, ౬ ధరాతల, ౭ ఘన, ౮ భూగోళ, నావిక, ౯ కోణ, ౧౦ ఫ్రెంచి పరిమాణపు కొలతలును మున్నగునవి గలవు); 2. కొలcది: చూ, వాసి (6) (పరిమితి); 3. మానిక: చూ, సేరు, పుం. 4. చిత్తోన్నత్యము; 5. గర్వము: చూ, హంకారము; 6. స్త్రీలకు పురుషులయెడcగలుగు కోపము: చూ, రోషము; అం. 7: చూ, హేయగుణములు; 8. (విశాంతి విగ్రహము): చూ, విగ్రహములు.

మానములు. అం. 1: ౧ చాంద్రమానాబ్దము, ౨ నాక్షత్రమానాబ్దము, ౩ సౌరమానాబ్దము, ౪ బార్హస్పత్యమానాబ్దము, ౫ సావనమానాబ్దము; 2: చూ, మానము. 1.

మానవతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మానముగల ఆcడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆcడుది: చూ స్త్రీ; 3: చూ, స్వీయ.

మానవము. అం. 1: చూ, ఉపపురాణములు; 2: చూ, ప్రాకారములు. [ణము. 1.).

మానవాస్త్రము. అం: చూ, అస్త్రములు. (బా

మానవుcడు. సం.వి.అ.పుం: చూ, మనుష్యుcడు.

మానసము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మనసు.1; 2 మానససరస్సు: చూ, సరస్సు. 1.

మానసించు. సం అ. క్రి. తలంచు. ఉ, రా. 5, ఆ. 181: చూ, యోచించు.

మానసికపూజాకుసుమములు. అం: మనస్సు, బుద్ధి, వాక్కు, శమము, దమము, అక్రోధము, ధ్యానము, నిరాహారము, నిద్రాత్యాగము, భూతదయ, అభినివేశము, నైర్మల్యము, అచాంచల్యము, వేదాంతవిచారము, బ్రహ్మజ్ఞానము. ఆనందము. (16.)

మానసికము. అం. 1: చూ, స్వాధ్యాయము; 2: చూ, కర్మములు (కర్మలు.)

మానసౌకసము. సం. వి. స్. పుం: చూ, హంస.

మానా. వా. వి. పరువడి, వెలువడి: చూ, మేలుబంతి. [పుచ్చి మాటలాడెడు స్త్రీ.

మానాపతి. వా. మి. వి. తనలోపములను కప్పి

మానావమానములు. అం: చూ, ప్రకాశింపcజేయcగూడనివి.

మాని. సం. విణ.(న్.ఈ.న్)మానముగలవాఁడు.

మానిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మాన.

మానికదారి. వై. వి.=మాణిక్యధారిణీ. (మానికము + దారి): చూ, వేశ్య.

మానికము. వై. వి.=మాణిక్య. కెంపు. వసు. 1, ఆ. 2: చూ, రత్నము. 1; 2. మణి: చూ. రత్నము. 1.

మానికె. వై. వి. 1.=మాన: చూ, మాన; 2.=మాన. మణి: చూ, రత్నము. 1.

మానితము. సం విణ.1. మన్నింపఁబడినది: చూ, సన్మానితము; అం. 2: చూ, తిర్యక్కరణ బంధములు.

మానిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మానవతి. 1—2, అం. 3: చూ, వృత్తము. 1. ("భ, భ, భ, భ, భ, భ, భ గురువులు. 13 యతి 22 వ ఛందస్సు)

మానిపసుపు. ద్వ. వి. రూ—మ్రానిపసుపు: చూ, హరిద్రువు. (ఇదె ఎట్టికసిందవేరు లేక కాలేయకము.)

మానిపుక్కిటిపులుఁగు. దే.వి: చూ, జెబ్బులుఁగు.

మానిపోటుపులుఁగు. దే. వి —వై.—

మానిసి. వై. వి. 1 =మానుష: చూ, మనుష్యుఁడు; 2.=మానుషీ. మనుష్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 3 చూ, భటుఁడు. పర. 5, ఆ. 62.

మానిసిదిండి. ద్వ. వి: చూ, రాక్షసుఁడు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 263.

మానిసిరాతు. వై. వి.=మానుషరాహుత్. నరవాహనుఁడు, కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

మానిసిఱేఁడు. ద్వ. వి. మనుజేంద్రుఁడు: చూ, రాజు. 1.

మానిసిసింగము. వై. వి.=మానుషసింహ. అచ్చ. యు, కాం. 466: చూ, సింగఁడు. 1.

మానీఁగ. దే. వి. భృంగవిశేషము: చూ, సారంగము. 3.

మాను. దే. వి. 1. రూ-మ్రాను. చెట్టు. వసు. 1. ఆ. 45: చూ, వృక్షము; 2. బోదె: చూ, రూ-మ్రాను; 3. మనోజ్ఞత: చూ, హృద్యము; 4. విసర్జనము: చూ, విమోచనము; విణ. 5. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము; స. క్రి. 6. విడుచు: చూ, విసర్జించు; వా. 7. (పుండు) మానించు చూ, సుక్కు (9); 8. (బడికి) రాకుండఁగపోవు.

మానుచు. దే. ప్రే. మానఁజేయు, మానించు: రూ—మాన్చు—మానుపు [లఁబాటు.

మానుట. దే. అవ్య. నివృత్తి, అఁక్: చూ, మర

మానుపు. దే. ప్రే: చూ, రూ—మానుచు.

మానుపసుపు. ద్వ. వి: చూ, రూ—మానిపసుపు.

మానుపోటువు. దే. వి: చూ, జెబ్బులుఁగు.

మానుషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=మానిని. మనుష్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

మానుషుఁడు. సం వి. అ. పుం.=మానిసి: చూ, రూ-మనుష్యుఁడు. [మాహము.

మానుష్యకము. సం. వి. అ. న. మనుష్యలసమూహము.

మానెఁడు. ద్వ. వి. కుడపపరిమాణము.

మానెరు. దే. వి. రూ-మానేరు*. చూ, స్వర్ణనల్లి. [మేనేజరు.

మానేజరు. వా.వి. కార్యనిర్వాహకుఁడు: రూ—మానేరు. దే వి: చూ, రూ—మానెరు.*

మాన్చు. దే. ప్రే: చూ, రూ-మానుచు.

మాన్పైనవాఁడు. గే. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుఁడు. [మాను. 3.

మానోజ్ఞకము. సం. వి. అ. న. మనోజ్ఞత: చూ,

మాన్యక్షేత్రములు. అం: చూ, మదములు.

మాన్యము సం. వి. అ. న. 1.=మన్నియము-మన్నెము. (తె).— ఇనాము- ఈనాము, కట్టుబడి, క్విటిరెంటు, మండెము—మన్నియము-మన్నెము; 2. కొండలనడమను అరణ్యమధ్యమునను గలభూమి,

భోగభూయిష్ఠమగుభూమి (అనికొందఱు); (తె).- మండెము_మన్నియము_మన్నెము; విశే. 3: చూ, మాననీయము.

మాపు. దే. వి. 1: చూ, పుంట; 2: చూ, రాత్రి. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1050; 3. మైల: చూ, మలినము. 1; పే్రి. 4. మాయఁజేయు, పోఁగొట్టు.

మాపుడు. దే. వి. మైల: చూ,మలినము. 1.

మాఫు. వా. వి. మన్నింపు, క్షమింపు.

మాఫుచేయు. వా. స. క్రి. 1. క్షమించు; 2. కనఁబడకుండఁగఁజేయు.

మాబాగు ద్వ. వి. 1: చూ, సమ్మతి. 1; అవ్య. 2. మిగులమంచిది. చూ, సమ్మతి. 1.

మామ. నై. వి. 1.=మామక. తల్లిసోదరుఁడు: చూ, మేనమామ; 2 అలుమగల తండ్రి: చూ, శ్వశురుఁడు; 3. తండ్రితోఁబుట్టువు యొక్క భర్త, మేనత్తమగఁడు. (శూద్రులుకొందఱు తల్లిసోదరుని (మేనమామను) "నాన్న" అని పిలుచుచున్నారు.)

మామకీనము. సం. విశే. నాది, నాయది.

మామకుఁడు సం. వి. అ. పుం =మామ. 1:చూ, మామ. 1; విశే. 2. నావాఁడు; వా. 3 పూజ్యుఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు.

మామమామ. నై. వి. 1. చూ, విష్ణువు. 1. (లక్ష్మీదేవిని పెండ్లాడుటచే తనకు మామయైన సముద్రునికి పెండ్లామగు గంగాదేవి తనకు కూఁతురు వరుసయగుటచే విష్ణువు సముద్రునకు మామ ఆయెనని యెఱుంగునది.); 2. సముద్రుఁడు: చూ, సముద్రము.

మామమామబావ. నై. వి చంద్రుఁడు. ఆం, పదా. సు. 23: చూ, హిమాంశువు.

మామా. దే. అవ్య. మానుమాను.

మామాటయేమాట. జా. నిజము. "మాభోగంబులె యాత్మభోగములుగా మామాటయేమాట గా.". కళా. 5, ఆ. 215.

మామిడి. దే. వి: రూ-మావిడి-మావి: (సం).- ఆమ్రము-ఆమ్రము, కాంతము, కామవల్లభము, కాముశరము, కామాంగము, కీరేష్టము, కేశవాయుధము, కోకిలానందము, కోకిలావాసము, గంధబంధువు, చామరపుష్పము, చూతకము-చూతము, మాకందము, రసాలము*; తద్విశేషములు — ౧. అంటుమామిడి; ౨. అంబాళము, నల్లమామిడి. (సం.)- అంబరీషము, ఆమ్రాతకము, ఆమ్లపాటలము, ఆమ్లాతకము, కపి, కపిమాద, కపిచూతము, కపిప్రియము, కపిరసాధ్యము, కపీతనము, కీరము, గుడబీజకము, టంకము, పీతనకము, పీతము, బృహచ్ఛ్వజము, స్తనక్షీరము, స్నిగ్ధవృక్షము; ౩. అటకమామిడి - అటికమామిడి. (సం).—కుండలచ్ఛదము, బస్తాంద్రి, మండలచ్ఛదము, రక్తపుష్పము, విశాలము, శ్వానాశికము; ౪. ఆకివిమామిడి. (సం) —ప్రియాలము; ౫. ఎలమావి, తియ్యమామిడి, తేనెమామిడి. (సం).- అతిసౌరభము, పుండరీకము, సహకారము; ౬. కట్టుమామిడి; ౭. కొండమామిడి, ఫుల్లమామిడి. (సం) —కుశ, కుశామ్లిక, కోశామ్రము, క్షుద్రామ్రికము, ఘనస్కంధము, జంతువృక్షము, రక్తకము, లాక్షావృక్షము; ౮. కోఁతిపిల్లమామిడి, కోఁతిమామిడి; ౯. గుజ్జుమామిడి, రాచమామిడి. (సం).— కామఫలము, కామాయుధము, కామేష్టము, కోకిలానందము, కోకిలోత్సవము, రాజామ్రము; ౧౦. తుమ్మెదమామిడి. (సం).— కోశామ్రము, క్రిమిద్రువు; ౧౧. పచ్చిబియ్యపుమామిడి; ౧౨. పోఁకమామిడి. (సం).— క్షుద్రామ్రము, తూదసస్యకము; ౧౩. ముంతమామిడి (సం).—అగ్రిబీజము, ౧౪. (సం).—అక్ష్విబము-అక్షీబము; ౧౫. (సం).—అర్బుదఫలము. (ఇట్లేపలురకముల

అంటుమామిళ్లు, పలురకములమొక్క—మామిళ్లు కలవు.) (మిగతవానికి "చూ, సహకారము.")

మామిడిఅల్లము. దే. వి. అల్లములో భేదము, కస్తురిపసుపు (అని కొందఱు)*: చూ, శృంగబేరము.

మామిడిగుత్తులు. ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

మామిలీతు. వా. వి. పద్ధతి: మామిలీయతు.

మామిలీయతు. వా. వి— పై.—

మామూలు. వా వి. 1 వాడుక, అలవాటు: చూ, స్వభావము; 2 వాడుకగానిచ్చెడు విత్తము; 3. లంచముగానిచ్చెడు విత్తము; 4. బహుమతి.

మామెన. దే. వి; చూ, శారిబ*.

మాయ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1: అజ, ఉపాదానము, ప్రకృతి, ప్రత్యాహారము, ప్రధానము, (తె).=మాయము; 2.=మాయము. ఇంద్రజాలాది విద్య: చూ, మాయము. 1; 3. =మాయము: చూ, వంచన; 4. ఒకపట్టణము. కాశీ. 3, ఆ. 87. చూ, దేశములు; 5 బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 6: చూ, విష్ణువు. 1; అం. 7: చూ, ఉపాయములు. 1; 8: చూ, పుణ్యనగరములు; పా. 9. దీనికిఉపమానము.— రాక్షసులు.

మాయకాఁడు. దే. విణ. (వై. =మాయావి అని కొందఱు); 1: చూ, వంచకుఁడు. 1; 2 ఇంద్రజాలికుఁడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి.

మాయదారి. ద్వ. విణ.— పై.—

మాయపోతు. దే. విణ.— పై.—

మాయము. వై. వి 1 =మాయ: (దేశ్యమని శ ర.) కనికట్టు-కనుకట్టు, కయిలాటము-కైలాటము, గారడము—గారడి, దందన, బూటకము, బూమియ, మతకము, మాయము, వేడబము. (సం).-కుహరము, కూటము, చింతామణి, తంత్రి, జంత్రము, జాలము, మాయ, మాయోపాయము; తద్వి.-కర్కటముఖము, కాలకూటము, కుసృతి, కృష్ణాంగము, ఛాగతుండము, జాంగలి, మహేంద్రజాలము, శాంబరి: (చూ, ఐంద్రజాలికము.) ఇత్యాది (మిగతవానికి "చూ, వేడబము."); 2.=మాయ: చూ, మాయ.1; 3 =మాయ. చూ, వంచన; విణ. 4. అదృశ్యము వై. 3, ఆ. 82: చూ, ఏచ్చిమొగము; అం. 5: చూ, మాయ. 7.

మాయలమారి. మి. విశే. (వై అని కొందఱు = మాయావి): చూ, మాయకాఁడు. 1-2.

మాయలాఁడి. మి. విణ. టక్కులాఁడి: చూ, (స్త్రీ).

మాయలాఁడు. మి. విణ: చూ, మాయకాఁడు. 1-2. పాండు. 5, ఆ. 206.

మాయాంశము. అం: చూ, షష్ట్యంశములు.

మాయాకారుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాయకాఁడు. 1-2.

మాయాదేవీసుతుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-మాయాసుతుఁడు. శాక్యబుద్ధదేవుఁడు: చూ, బుద్ధుఁడు.

మాయావి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్).=మాయదారి: చూ, మాయకాఁడు. 1—2.

మాయాసుతుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాయాదేవీసుతుఁడు.

మాయి. సం. విణ. (న్. ఈ. న్): చూ, మాయకాఁడు. 1-2; దే. వి. (1) నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 2. మఱుఁగు. చూ, స్థగనము.

మాయికుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాయకాఁడు. 1-2.

మాయు. దే. అవ్య. 1. రూ-మాయురె: చూ, సెబాసు; అ. క్రి. 2: చూ, మలినమగు; 3: చూ, నశించు.

మాయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, విష్ణువు. 1; 2 అసురుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

మాయుకము. సం. వి. అ. పుం. సేనాపతికిని రాష్ట్రమునకును నాశము కలుగఁజేయు ఏనుఁగు. (నల్లని శరీరమును, నల్లని నాలుకయును, కుఱుచ దేహమును, అల్పములైన కర్ణవాల మేహనములును, దీర్ఘమగు తొండమును, కృశమగు గ్రీవమును, దుర్గంధమును గలది): చూ, హస్తి.

మాయురె. దే. అవ్య: చూ, మాయ. 1.

మాయువు. సం. వి. ఉ. స్త్రీ. పిత్తము: చూ, రోగము. 1.

మాయూరము. సం. వి. అ.న. 1 నెమిళ్ళగుంపు: చూ, శిఖి. 2; విణ. 2. మయూరసంబంధమైనది; అం. 3. చూ, భావదూషితములు.

మాయోపాయము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాయము. 1.

మాయ్యము. సం. వి. అ. న: చూ, మానము. 1.

మారకజిత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, బుద్ధుఁడు.

మారకము. సం. వి. అ. న. 1 =మార్కము: చూ, మరణము; వా. 2. (రూ-మారుగడ-మారకము-మార్కము- మార్పు-మాఱుపు.) ఒకటియిచ్చి మఱియొకటి పుచ్చుకొనుట: చూ, వినిమయము; 3. పెద్ద నాణ్యమును యిచ్చి దానికి సరిపడు చిన్న నాణ్యములను కోరువారు ఇచ్చెడురుసుము. "రూపాయకు పైస మారకము." మొ; వా. 4.బంధకము, తాకట్టు: చూ, వారకము. 1.

మారకస్థానములు. పా. జన్మలగ్నమునకు ౨-౭ స్థానములు, అనఁగా ఆయుస్థానములకు వ్యయస్థానములు గనుక మారకస్థానములయినవి ౭వస్థానముకంటె ౨వమారకస్థానము ప్రబలమైనది వ్యయస్థానముకూడ నొకప్పుడుమారకస్థానమగును. [హింసకుఁడు.

మారకుఁడు. సం. విణ. చంపువాఁడు: చూ,

మారజిత్తు. సం. వి. త్. పుం: చూ, మారకజిత్తు.

మారణము సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ, హింస. 1; 2: చూ, మారకము. 1; 3. మారణమనువిద్య; అం 4. (నీలోత్పలము): చూ, మన్మథబాణములు; 5: చూ, విద్యలు; 6 చూ, కళలు; 7 చూ, అస్త్రములు; 8: చూ, ఉపవిద్యలు.

మారదుఁడు. సం. వి. అ. పుం 1 చూ, విష్ణువు.1; 2: చూ, శివుఁడు; 3: చూ, సంబంధి. 1.

మారాకు. వా. వి. మొలకకు మొదటపుట్టిన ఆకునకు తరువాత పుట్టినఆకు.

మారాటము. దే. వి. రూ-మాఱాటము. కలహము: చూ, యుద్ధము.

మారాము. నై. వి.=మర్మము. 1: చూ, మర్మము. 1; వా. 2. గారాబము. "మావాఁడు గారాముచే బడికిపోవుటలేదు.": చూ, గారము. 3.

మారాముల్లి. వా. వి. బ: చూ, పుట్టాకులు.

మారి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, మారకము; 2. మసూరిక: చూ, స్ఫోటకము; 3. వర్షము: చూ, వాన. 1; ఈ. స్త్రీ. 4. జనక్షయము; 5: చూ, పార్వతి; అం. 6: చూ, మధ్యమగ్రామగత మూర్ఛనలు; దే. వి. (1) ఒకగ్రామదేవత. చూ, మహాలక్ష్మి.3; అప. 2. తాచ్ఛీల్యమునందు వచ్చెడియొకానొక ప్రత్యయము. "కొట్లమారి, మొట్లమారి."

మారిణి. అం: చూ, తంత్రములు.

మారిమసలు. దే స. క్రి. చంపు: చూ, హింసించు. [సవిత్రి. 1.

మారిష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దక్షునితల్లి: చూ,

మారిషము. సం. వి. అ. పుం: ఆరామశాకము. (తె).— తోఁటకూర. తద్విశేషములు.— ౧: అంబుబాష్పము, అకువకోష్ఠి, జలకూర్చిక. (తె).—నీరుతోఁటకూర; ౨. ఎఱ్ఱతోఁటకూరకు.—తైలపాయిక; 3. కుణుం.

బము, ఛిక్కిని—ఛిక్కిక - ఛిల్లిక, ఛిల్లిక, జీవంతిక - జీవాంతిక, జీవాంతకము, బాష్పము, రక్తనాళము, రోమశ. (తె) — కొయ్య గూర - కోయగూర — కొయ్యగూర - కొయ్యగూర, కొయ్యతోఁటకూర — కోయతోఁటకూర, తలుగాకు; గ: మహాబాష్పము, జీవశాకము, శాకిని. (తె) - చిలుకతోఁటకూర, పెరుఁగాకు, పెరుఁగుతోఁటకూర; ఎ: ములుతోఁటకూర. (మిగతవానికి "చూ, శాకిని. 2.")

మారిషుఁడు. అం. రూ - మార్షుఁడు. 1: చూ, పారిపార్శ్వకుఁడు; 2 పూజ్యుఁడు: చూ, సన్మానితుఁడు.

మారీచము. అం: చూ, ఉపపురాణములు.

మారీఫత్తు. వా. వి. రూ - మారిబత్తు. 1. చూ, వశము. 1; 2. ద్వారా, పరంగా, గుజారున.

మారీబత్తు. వా. వి. — పై —

మారు. దే. వి. 1. రూ - మాఱు. ప్రతి: చూ, సమానము. 2; 2. చూ, మజ్జిగ; వా. స. క్రి. 3. రూ - మాఱు. (కట్టతో) కొట్టు: చూ, మొత్తు. 2. [చూ, మన్మథుఁడు.

మారుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ - మరుఁడు:

మారుగడ. దే. వి: చూ, మారకము. 2.

మారుతము. దే వి. గాలి: చూ, వాయువు.

మారుతాపహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఉలిమిడి *: చూ, శ్వేతపుష్పము.

మారుతి. సం. వి. ఇ స్త్రీ. 1. స్వాతీనక్షత్రము: చూ, రిక్క; ఇ. పుం. 2: చూ, భీమసేనుఁడు; 3. హనుమంతుఁడు: చూ, వానరము. [తుఁడు: చూ, శత్రువు. 1.

మారుతుఁడు. వా. వి. రూ - మార్తుఁడు - మాఱు

మారెడు. వై. వి. = మాలూర. రూ - మారేడు *: చూ, శ్రీఫలము.

మారెమ్మ. వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మారేడు. వై. వి. = మాలూర: చూ, రూ - మారెడు. *

మార్కండేయము. అం. (౯౦౦౦ కలది): చూ, పురాణములు. [చిరజీవి. 4.

మార్కండేయుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

మార్కటకము. అం: చూ, స్థితకరణబంధములు.

మార్కము. వై. వి = మారక: చూ, రూ - మారకము. [చూ, భృంగరాజము 1.

మార్కవము. సం. వి. అ. పుం. గుంటగలగర *:

మార్కు. వా. వి. 1 గుఱుతు; బ. 2. బడిపిల్లలు గెలుపునందు పొందెడు గుణములు.

మార్కొను. దే. అ. క్రి. రూ — మాఱుకొను; 1. చూ, ప్రతిఘటించు; స. క్రి. 2: చూ, స్పృశించు.

మార్గక్రియలు. అం: చూ, తాళక్రియలు.

మార్గణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (రూ — మార్గణము - మృగణ) 1: చూ, వెదకుడు; 2: చూ, యాచన; అ. పుం. 3: చూ, బాణము. 1.

మార్గణము. సం. వి. అ. న, పుం. — పై. —

మార్గణుఁడు. సం. విణ: చూ, యాచకుఁడు.

మార్గప్రాణము. అం: చూ, తాళమార్గములు.

మార్గము సం. వి. అ. పుం. (దీనిచేతఁబదార్థమును వెదకుదురు. తెరువరుల యడుగులచేత దుడవఁబడునది) 1: అధ్వము, అయనము, ఋతి, నిగమము, కాయస్థ, ఖనకము, ఖుల్లమము, గతి, గమము, గృహతటి, గోత్రము, ద్వారము, పంథ, పథము, పదవి, పద్య, పద్ధతి, పథ్య, వర్తని, వర్త్మము, వహము, వాటము, వివధము, శిఖ, వీధి, సృజము, సరణి, సానువు, సృతి. (తె). — చేనుప, చొప్పు, జాడ, డొంక, తెన్ను, తెరఁగు — తెఱవు - తెరువు - తెర్వు, తెరుపువ, త్రోవ, దారి, నడవ, నెరవు — నెఱవు, పొంత, వాడ, వాడకట్టు, రస్తా, వీది, వెంట, సడవ, సరవి. (మిగతవానికి "చూ, సృతి. 1."); త్రిద్విశేషములు. - గ. (తె). - అక్కలవాడ; ౨. అతి

పథము, కల్యాణగోత్రము, సత్పథము, సన్మార్గము, సుపథము. (తె).-మంచిత్రోవ; 3.అపథము, ఉన్మార్గము. (తె) తప్పుత్రోవ, తప్పుదారి, పెడకంత, పెడదారి, పొరతెరవు, మాఱుదారి; ౪: అశ్వీనము—ఆశ్వీనము—ఆశ్వీనము; ౫: (తె) ఇఱుకువీది, కంత–క్రంత–గంత, గల్లీ, సందు ("చూ, సందు 5"); ౬:ఉపనిష్కరము-ఉపనిష్కరము, గుల్మము. (తె).—ఉక్కళము; ౭: ఉపరధ్య, దర్శని, పశుమార్గము. (తె).- పసులదారి, పసులపుంత, పుంత, వాళి; ౮: ఏకపది. (తె) కాలిత్రోవ; ౯: కదధ్వము, కాపథము, దురధ్వము, వధ్వ, విపథ; ౧౦: కరాంగణము, నిగమము, నిర్ఘటము; ౧౧: కాంతారము; ౧౨: క్రియారోహము, గ్రామముఖము, చంగలము, జన్యము, నిగమము, పణ్యావీధి, విపణి, హట్టము. (తె) బజాఱు-బాజాఱు, ౧౩: గృహాంతరము, త్రికము, (తె).-ముయ్యాలగుట్ట; ౧౪: ఘోషమార్గము; ౧౫: ఘంటాపథము, రథ్య, విశిఖ, సంసరణము. (తె) తెట్టతెన్ను, తెట్టతెరువు, దండుదారి, దండుబాట, నడువీది, పెందెరువు, పెద్దవీది, బండిబాట, బాట, రచ్చ, రహదారి; ౧౬: ఘర్ఘరము, పర్వతమార్గము. (తె) అరవ-నరవ, కురవ—కురువు; ౧౭ అధ్వము, చతుష్కము, చతుష్పథము, చత్వరము, జంఘాపథము, జలసూచి, పట్టము, ప్రవణము, శృంగాటకము. (తె) చేదుకము; ౧౮: ఛాయాపథము, దేవపథము, నభస్సరిత్తు, సోమధార; ౧౯. (తె)—చేట్టు, చేట్టుదారి; ౨౦: పరిచారము; ౨౧: ప్రాంతరము; ౨౨: (తె) బారి; ౨౩: (తె) మడ; ౨౪: మహాపథము; ౨౫: ముఱుత్రోవ; ౨౬:(తె) వంకదారి; ౨౭: వెలుపలకు పోవ దారిలేని సందునకు.- (తె) ముట్టుసందు: (మిగతవానికి "చూ, సృతి. 1."); 2 మృగశీర్షానక్షత్రము: చూ, రిక్క; 3. మార్గశీర్ష మాసము: చూ, మాసము. 1; 4: చూ, వెదకుడు; 5. కస్తూరి: చూ, మృగమదము; అం. 6. తాళమునకు ప్రాణములు పది. అందిది యొకటి: చూ, తాళప్రాణములు: (చూ, తాళమార్గములు);

మార్గములు. అం: కపిమార్గము, విహంగమార్గము, మార్జాలమార్గము, మీనమార్గము, కూర్మమార్గము (5).

మార్గవము. సం వి. అ పుం: చూ, మార్కవము*.

మార్గశీర్షము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మార్గము. 3. [మృగితము.

మార్గితము. సం. విణ. వెదకఁబడినది: చూ,

మార్గ్యము. సం. విణ. 1. వెదకఁదగినది: మృగ్యము; 2. తుడువఁదగినది: మార్జనీయము.

మార్చు. దే. స. క్రి. 1: వడ్డించు; ప్రే. 2. నాశనముచేయు: చూ, సమయు 3; 3: తొరలుచు–తొరల్చు, బదలాయించు, పిరాయించు-ఫిరాయించు [స్వరము. 2.

మార్జన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. మురజధ్వని: చూ,

మార్జనము. సం. వి. అ. స్త్రీ, అ. న. 1. తోముడు: చూ, శుద్ధి 2; పుం. 2. లొద్దుగు*: చూ, లోధ్రము.

మార్జని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చీఁపురుకట్ట: చూ, సమ్మార్జని; అం. 2: చూ, శ్రుతులు.

మార్జనీయము. సం. విణ: చూ, మార్గ్యము. 2.

మార్జారకర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కర్ణమోటి, చాముండాదేవి: చూ, మాతృకలు.

మార్జారము. సం. వి. అ. పుం. 1. పిల్లి: చూ, రూ-మార్జాలము; అం. 2: చూ, వ్యానకరణబంధములు. [చూ, మార్జాలము.

మార్జారిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. పునుఁగుపిల్లి:

మార్జాలకబళన్యాయము. పా. పిల్లి భోజనము చేయువారియొద్దఁగూర్చుండి వారెత్తు కబళములన్నియుఁ దన నిమిత్తమేయని తలంచుచుండునను రీతి

మార్జాలకిశోరన్యాయము. పా. పిల్లితననోటితోఁ బండ్లు తగులకుండ నతి జాగ్రత్తతోఁ బిల్లను దీసికొని పోవుననురీతి (స్వప్రయత్నము లేకున్నను భగవంతుఁడే రక్షించును)

మార్జాలగంధిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ పిల్లిపెసర*: చూ, పెసర.

మార్జాలము. సం వి. అ. పుం. (మూషకగ్రహణము చేతగృహము నుశుద్ధిచేయునది) 1 రూ_మార్జారము, ఆఖుభుక్కు, ఓతువు, కాహళము, కుందమము, క్రోంచనము, గాత్రసంకోచి, జహారము, త్రిశంకువు, పతంగము, పిశాచము, వృషదంశకము, బిడారకము, బిడాలము, మండలి, మేనాదము, వృషదంశకము, వృషాహారము, సూచకము. (తె).__చీలి, నాసి, పిల్లి; తద్విశేషములు.__౧: కోహకము, హిహాకము; ౨: కశము, కస్తూరి, గంధమృగము, పూతికము, మార్జారిక, మృగపాటిక. (తె) ఒత్తెడుపిల్లి, కమ్మఁబిల్లి, కస్తురిపిల్లి, చెట్టుపు మెకము, చెట్టుపు మెకము, పునుఁగుపిల్లి_పునుపిల్లి, బూతపిల్లి; 3: గంధలేశిక_గంధవేశిక, వేదఃుఖ్య, సంగువు. (తె) జేవాజిపిల్లి జేవాదిపిల్లి_జేవ్వాజిపిల్లి; ౪. పిల్లిమొగము నకు.__భద్రువు; ౫: జేవ్వాదిపిల్లి, చివురుపిల్లి, చుక్కపిల్లి; ౬: జెంగలబిడాలము_జెంగలబిడాలము. (తె) జెంగపిల్లి_జెంగుపిల్లి; ౭: (తె) పిల్లిమూన; ౮. (తె) బావురు - బారువుగాఁడు, బావురుఁబిల్లి: ౯. మానుఁబిల్లి.(మిగతవానికి "చూ, సూచకము.5");అం. 2: చూ, గతులు.

మార్జాలవర్ణి. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.

మార్జించు. సం. స. క్రి. తుడుచు, తొడయు: చూ, సమ్మార్జించు.

మార్జిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మజ్జిగ. 1. చేల్ల: చూ, మజ్జిగ; 2. కొన్నిసంబారువులు చేర్చి పక్వముచేసిన పెరుఁగు: చూ, స్తన్యము; వా. 3 మెంతిమజ్జిగ పొగుపుపెట్టినది: చూ, మజ్జిగ. [డుఁడు: చూ, సూర్యుఁడు.

మార్తండుఁడు. సం. వి. అ. పుం. రూ-మార్తాం

మార్తాండుఁడు. సం. వి. అ. పుం.__వై.__

మార్తుఁడు. దే. వి: చూ, రూ_మారుతుఁడు.

మార్తురు. వై. వి. బ.=మారక. శత్రువులు.

మార్దంగికుఁడు సం. వి. అ. పుం. మృదంగము వాయించువాఁడు: మౌరజికుఁడు.

మార్దవము. సం. వి. అ. న. మృదుత్వము: చూ, మెత్తన. 1.

మార్దవానుగుఁడు. అం. (మృదుపదములలోనే విరళార్థమును రసమును జూపువాఁడు): చూ, కృతికర్త.

మార్ద్వీకము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ_మాధ్వీకము; విశ. 2. ద్రాక్షసంబంధమైనది.

మార్పడు. ద్వ. అ. క్రి. రూ_మాఱుపడు: చూ, వేఱుపడు. వై.1, అ. 62.

మార్పు. దే వి. రూ_మాఱుపు.1. ఒకటియిచ్చి మఱియొకటి పుచ్చుకొనుట: చూ, మారకము. 2; వా. 2. బంధకము: చూ, వారకము. (1).

మార్పెట్టు. దే. అ. క్రి. రూ_మాఱుపెట్టు. ఎదిరించు. చూ, ప్రతిఘటించు.(చూ,వచించు).

మార్మాట. దే. వి. రూ_మాఱుమాట. ప్రతివాక్యము: చూ, సమాధానము. 4.

మార్ష్టి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. రూ-మార్ష్ణి: చూ, మార్జనము. 1.

మార్ష్ణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ.--వై.__

మాఱకము. దే. వి: చూ, మార్పు. 1__2.

మాఅట. దే. వి: చూ, మ్రాను. 1. ఉ, హరి. 5, ఆ. 133; భార. ఉద్యో. 3, క. 107.
మాతాకు. దే. వి. ప్రాఁకుడుఁగొయ్య. భాగ 8,స్కం,65: ప్రాఁకు (సం).—ఉపఘ్నము
మాతాట. దే. వి: చూ, రూ-మారాటము.
మాతాటము. దే. వి.—పై.—భాగ. 8, స్కం. 321.
మాతాడు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, మార్చ్చోట్టు; 2. చూ, మాఱుమోగ్రయు.
మాఱి. వా. వి: చూ, రూ-మారి.
మాఱు. దే. వి. (రూ-మఱు) 1. ఈడు, ఉత్తి, బదులు, పెట్టు. (సం) —ప్రతినిధి; 2. తడవ: చూ, వెండియు; 3. పలుమాఱు చూ, శశ్వత్తు. 1; 4. రెండవతూరి పెట్టఁదగిన భోజ్యపదార్థము. నై. 6, ఆ. 133 చూ, సాదము (1); 5: చూ, శత్రువు. 1; ఏ. 6. ప్రతి: చూ, సమానము. 2; 7. అన్యము: చూ, వేఱు. 3; అ. క్రి. 8: చూ, నశించు; 9: చూ, మార్పడు; 10. వేఱు రూపమగు: తొరలు; వా 11: చూ, రూ-మారు. 3.
మాఱుంచు. దే. స. క్రి: చూ, ఎడపెట్టు. 2.
మాఱుఁదల్లి. దే. వి. 1. విమాత: చూ, సవితి. 1; అం 2: చూ, గయాపిండదానార్హులు; 3: చూ, దూతీచతుష్టయము. [మార్కొను.
మాఱుకొను దే. అ. క్రి, స క్రి: చూ, రూ-
మాఱుగడ దే. వి: చూ, మారకము. 1-2.
మాఱుచెలఁగు. దే. అ. క్రి చూ,ప్రతిధ్వనించు
మాఱుచేఁత. వా. వి: చూ, ప్రతికారము.
మాఱుచు దే. ప్రే. మాఱఁజేయు.
మాఱుతుఁడు. దే. వి: చూ, రూ-మారుతుఁడు.
మాఱుదల. దే. వి. మాఱుపాటు: చూ, వ్యత్యయము.
మాఱుదెబ్బ. వా. వి. ప్రతిఘము: చూ, హతి.
మాఱునీళ్లు. ద్వ. వి. బ. ముట్టునీళ్ళకు మఱునాఁటి స్నానము: చూ, ముట్టునీళ్లు.
మాఱుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-మార్పడు.
మాఱుపలుకు. దే. అ. క్రి. ఎదురాడు: చూ, వచించు.
మాఱుపాటు ద్వ. వి: చూ, మాఱుదల.
మాఱుపు. దే. వి: చూ, రూ-మార్పు. 1-2.
మాఱుపెట్టు దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మార్పెట్టు.
మాఱుబేరము. దే. వి చిల్లరవర్తకము: చూ, వర్తకము. 1.
మాఱుమగఁడు దే వి ఉపపతి: చూ, సామి 2.
మాఱుమనువు దే. వి. ఆఁడుదాని ద్వితీయవరణము: చూ, వివాహము
మాఱుమనువుది. దే వి.(మాఱుమనువు + అది): చూ, దిధిషువు. 1.
మాఱుమసలు. దే. అ. క్రి. సమత్వముగా కలహించు. చూ, వాటులాడు.
మాఱుమాట దే. వి: చూ, రూ-మార్మాట.
మాఱుమూల. దే. వి. ఎదురుమూల: చూ, మూల (1).
మాఱుమొగము. ద్వ. వి: చూ, పెడము.
మాఱుమొగముపడు. ద్వ. అ. క్రి: పెడమోముపడు.
మాఱుమ్రోఁత. దే వి: చూ, ప్రతిధ్వానము.
మాఱుమ్రోయు. దే. అవ్య: చూ, మాఱుపలుకు.
మాఱురూపు. వా. వి 1. (సం) ప్రతికృతి; 2. ప్రతిబింబము: చూ, వికారము. 1.
మాఱుసేఁత. వా. వి. ప్రతివిధానము.
మాఱొడ్డు దే. వి. 1 ఒడ్డారము. (సం). ప్రతిఘటనము. (మా, ప్రతి. 8.); అ. క్రి. 2: చూ, ప్రతిఘటించు.
మాఱొత్తు. దే. వి: చూ, ఎదురొత్తు.
మాఱొత్తులు. దే. వి. బ: చూ, ఎదురొత్తులు.
మాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=మాలె. పూదండ. చూ, భూషణము. 2; 2. పిక్క*: చూ,

రాజాన్త్రము; వై. వి. (1) చండాలుఁడు: చూ, సురియాళువు,తద్వి.— చండాలస్త్రీకి.- మాలెత (సం).—చండాలి.
మాలంకషము. సం. వి.అ.పుం. చూ, సముద్రము.
మాలఁడు. వై. వి. చూ, మాల. (1).
మాలకము. సం. వి అ. పుం. 1 చూ, వేము*; 2. గగ్గెర*: చూ, సుగంధికము; 3 తిన్నె, దిబ్బ: చూ, హస్తినఖము
మాలకరి. వై. వి. 1.=మాలాకారః రూ—మాకరి పూలమ్మువాఁడు (సం). మాలకరుఁడు - మాలాకారుఁడు, మాలి, మ్యాలికుఁడు; 2. వన పాలకుఁడు. భో. 5, ఆ. 192. [కరి. 1
మాలకరుఁడు. సం. వి. అ. పుం=: చూ, మాల
మాలకాకి. వై. వి. చూ, బొంతకాకి.
మాలగఁబోతు. దే. వి రూ-మాలుగఁబోతు: చూ, సోమరి. [ము: చూ,తొండులనము.
మాలగుడు. దే. వి రూ-మాలుగుడు. అలసత్వ
మాలతి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జాజి*: చూ, సుమన; 2. ఒకానొకఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.
మాలతీమాధవీయము. అం. (ఈగ్రంథమును భవ భూతివ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.
మాలనూలు. ద్వ వి. మాలలు నేయు సన్ననూలు: చూ, సూత్రము. 1.
మాలపల్లె. వై. వి: చూ, వెలివాడ.
మాలము. సం. వి. అ పుం. 1. చండాలజాతి విశేషము;పుం,న.2.దిబ్బ: చూ, మాలకము. 3.
మాలయము. సం. వి. అ. పుం, న. చందనము, ఏకాంగము: చూ,సుగంధము. (హే).
మాలవము. అం: చూ, రూ—మాళవము.
మాలవీణె. వై. వి. కిన్నెర: చూ, వీణె.
మాలాకందము. సం. వి. అ. న. అడవికంద*: చూ,సూరణము. [చూ,రూ- మాలకరుఁడు.
మాలాకారుఁడు. సం. వి. అ. పుం.=మాలకరి:
మాలాతృణకము. సం. వి. అ. పుం. (మాలా తృణము) చిప్పకసవు: చూ, తృణము. 1.
మాలాదీపకము అం: చూ, అలంకారము. 3. (దీపకము, ఏకావళి కలిసి యగుచున్నది. "మదనుఁడు దాని మదినుండె. దాని మది నీయందుండె")
మాలాయము హా. వై. వి. =మహాలయము. భా ద్రపద బహుళపాడ్యమి మొదలు అమవస వఱకును పితృకర్మల నాచరించెడి పుణ్యకా లము: (సం) మహాలయము.
మాలి. సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, మాలకరి. 1; 2. సుమేసుఁడను రాక్షసుని కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1; విణ. 3.మాలగలవాఁడు:చూ, హారి. 5; వై. వి. (1) తోఁటకాచేవాఁడు: చూ, వనపాలుఁడు; వా. (2) =మహాలక్ష్మి: చూ, మహాలక్ష్మి. 1—2—3.
మాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=మాలియ. రూ- మాలికము. దండ, పూదండ, పూదండల గుంపు (అనికొంపెఱు): చూ, హావణిక. 2 (భూషణము. 2.); 2. మెడఁదీఁగ: చూ, హావణిక. 2 (భూషణము. 2); 3: చూ, విరజాజి*; 4: చూ, మాడుగు. 1; 5: చూ, మాడుగు. 2; 6. ఒకనది: చూ, హ్రదిని (నది); 7. కూఁతురు: చూ, సూన. 1; పా. 8 పెక్కుచరణములుంచి చెప్పిన దానిని మాలికయందురు. (తఱుచుగ నీమాలికలు గీత, సీస, చంపక, కోత్పల, ద్విపద, రగడల యందె కన్పట్టుచున్నవి.) (చూ, మాలికా వృత్తములు).
మ్యాలికాఁడు. ద్వ. వి. జోలరి. ఆం, భా. ప్ర. 159: చూ, వలకాఁడు; వా. 2. పడవనడ పువాఁడు: చూ, సరంగు.
మాలికాగోళము. అం: చూ, రదక్షతములు.
మాలికావృత్తములు. అం. లయగ్రాహి, లయ విభాతి,లయవిహారి,త్రిభంగి, దండకము.(5).
మాలికుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మాలకరి.

మాలిగ. వై. వి.=మాలికా: చూ, రూ-మాళిగ.

మాలిని. పా: చూ, వృత్తము. 1. (౧.—"న, న, మ, య, య, య. 9 యతి."; ౨.—"ఏడుభగణములు గురువు. 13 యతి"); 2. చూ, క్షుద్రప్రబంధము.

మాలినీవిద్య. అం: చూ, తంత్రములు.

మాలిన్యము. సం. వి. అ. న. మలినత: చూ, మలినము. 1.

మాలిమి. దే. వి. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహము. 1; 2. చూ, వాత్సల్యము; 3. ఓడనడపుశాస్త్రము; 4: చూ, మాలిమికాఁడు.

మాలిమికాఁడు. దే. వి. మాలిమిశాస్త్రము నెఱిఁగినవాఁడు: చూ, సరంగు.

మాలియ. వై. వి. రూ-మాలె. 1.=మాలికా. దండ: చూ, హావణిక. 2 (భూషణము. 2.); 2. మిద్దెటిల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. రాజగృహము: చూ, సదనము. 1.

మాలియెబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కపూరియెబ్రాహ్మణులు (బ్రాహ్మణులు).

మాలీషు. వా. వి. గుఱ్ఱమును తోముట: చూ, హయము.

మాలు. వా. వి. 1: చూ, రూ-మహాలు. 2; దే అ. క్రి. 2. చెడు. భాగ. విరా. 2, ఆ. 192. చూ, నశించు.

మాలుంగము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మాతులుంగము. [చూ, సోమరి.

మాలుగఁబోతు. దే. విశే. రూ-మాలుగుఁబోతు

మాలుగు. దే. వి. రూ-మాల్గు. 1: చూ, పాలుమాలిక; 2. బెస్తల బుజముమీఁది తడిపుడతలపాత్తులు; అ.క్రి. 3. సోమరితనముఁబొందు: చూ, యా-మాల్గు. [బోతు.

మాలుగుఁబోతు. దే. విశే: చూ, రూ-మాలుగఁ

మాలుగుడు. దే. వి: చూ, రూ-మాలగుడు.

మాలుగులు. దే. వి. బ. రూ-మూలుగులు: చూ, మెత్త. 5.

మాలుచు. దే. ప్రే. మాలఁజేయు: రూ-మాల్చు.

మాలుధానము. సం. వి. అ. పుం: చూ, ముఱ్ఱుఁబాము.

మాలూరము. సం. వి. అ. పుం: 1.=మారెడు*: చూ, శ్రీఫలము; 2: చూ, వెలఁగ*.

మాలె. వై. వి. =: చూ, రూ-మాలియ.

మాలెత. ద్వ. వి. (మాల + ఎత) మాలది.(సం). చండాలి: చూ, మాల (1). [1—2—3.

మాల్గు. దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-మాలుగు.

మాల్చు. దే. ప్రే: చూ, రూ-మాలుచు.

మాల్యము. సం. వి. అ. న. 1. (రూ-మాల-మాలి)· చూ, హావణిక. 2 (భూషణము 2); 2· చూ, పుష్పము 1; అం. 3: చూ, భూషణములు.

మాల్యవంతము. సం. వి. త్. పుం. 1. క్రౌంచపర్వతము (ఇది మేరుపర్వతమునకు పడమట గంధమాదన సమ ప్రయాణమైయుండును.): చూ, హిమాలయము (పర్వతము ౧౮); అం. 2: చూ, కులపర్వతములు. [మావటి.

మావంతి. వై. వి =మావంత. ఏనుగుకాపరి: చూ,

మావంతు వై. వి.1=పై.—వా. 2. మాయొక్క భాగము.

మావతుఁడు. వై. విశే.=మావంత.—పై.— (రూ-మావుతుఁడు-మావంతు-మావటి-మావటీఁడు-మావటివాఁడు.) [59.

మావటము. దే. వి: చూ, మోద కళా. 7, ఆ.

మావటి. వై. వి.=మావంత. పా. 2, ఆ. 31: చూ, హస్త్యారోహుఁడు. [కొందఱు.)

మావటికాఁడు. ద్వ. వి.—పై.— (వై. అని

మావటీఁడు. ద్వ. వి.—పై.—మార్క. 3, ఆ. 318. (స్వార్థమున ఈఁడు.)

మావలి. దే. వి: (సం) సుగంధిమూల*.

మావి. దే. వి. 1: చూ, రూ-మామిడి*; 2. గర్భస్థపిండమునకు రక్షకముగా మీఁదక్రమ్ముకొని యుండు తోలుసంచి. (సం) అపర-అమర-అవర, ఉల్బము, కలలము, గర్భాశ

యము, జరాయువు, ధర. తద్వి.—గర్భో
త్పత్తిస్థానమునకు.— (సం) గర్భాశయ్య,
గర్భాశయము; (చూ, భూ్రిణము. 1. చూ,
వేశ్రీకటి.)

మావికొమ్మయిలుపులుఁగు. ద్వ. వి. కోకిలము.
సాంబ. తి. 7: చూ, సాఁకుడుపులుఁగు.

మావిడి. దే. వి: చూ, రూ—మామిడి.*

మావు. దే. వి. 1. గుఱ్ఱము చూ, హయము;
2. అశ్వసంగమము: చూ, సంయోగము;
3. చేఁపవల: చూ, వల. 1. [మావతుఁడు.

మావుతుఁడు. నై. విశ.—మావంతే చూ, రూ—

మావుమోమువాఁడు. ద్వ. వి. కింపురుషుఁడు,
తురంగవదనుఁడు (చూ, దేవతాభేదము)

మావెలఁగ. ద్వ. వి. ఉలిమిరి*: చూ, శ్వేత
పుష్పము. [చూ, మినుము.

మాషపర్ణి సం వి. ఈ. స్త్రీ. కారుమినుము*:

మాషము. సం. వి. అ పుం. 1. మినుములు:
చూ, ధాన్యము; 2 అయిదు గురిగింజలయె
త్తు; 3. త్వగ్దోషభేదము; 4. మూర్ఖము. చూ,
మౌర్ఖ్యము.

మాషీణము. సం. విశ. రూ—మాష్యము మాష
ములు పండునది (పొలము): చూ, హరిప్రియ. 2.
(భూమి. 1.) ["మాలమాష్టివాండ్రు."

మాష్టి. దే వి. మాలవాండ్రలో నొకజాతి.

మాష్యము. సం. విశ. చూ, రూ—మాషీణము.

మాస. దే. వి: చూ, పక్షి.,

మాసకమ్మ. ద్వ. వి: చూ, రూ—మాచేకమ్మ.

మాసటి. దే. వి. (రూ-మాసటీఁడు-మాస్టీఁడు)
1. శూరుఁడు చూ, హంవీరుఁడు. 2; 2. శస్త్ర
విద్యాదక్షుఁడు: చూ, సాదనకాఁడు. 2,
3. మల్లుఁడు: చూ, సాదనకాఁడు. 1; విశ.
4: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.

మాసటీఁడు. దే. వి, విశ..—పై.—(మల్లు
నకు.—స్వా. 5, ఆ. 47).

మాసద్వయము. అం: (చూ, ఋతువులు) ౧. వ
సంత (చైత్రవైశాఖ):—పుష్పసమయము,
మధువు, మాధవము, వసంతము, సురభి.
(తె).— ఆమని, ననకారు, పూఁదతి;
౨. గ్రీష్మ (జ్యేష్ఠఆషాఢ):—ఉష్ణకము, ఉష్ణ
ము, ఉష్ణోపగమము, ఊష్మకము, ఊష్మము,
ఊష్మాగమము, ఊష్మోపగమము, గ్రీష్మము,
ఘర్మము, తపనము, తపము-తపస్సు, నిదా
ఘము, శుచి (తె).—ఆమని, ఎండకారు,
విసరి, వెట్ట, వెట్టకారు, వెట్టికారు, వేసఁగి-
వేసవి; ౩. వర్ష (శ్రావణభాద్రపద):—
ఘనకాలము, ఘనాకరము, జలార్ణవము, న
భము, ప్రావృట్టు-ప్రావృష-ప్రావృషము,
వర్షము. (తె)—కారు, చిత్తడి, చిత్తతి,
తొలకరి—తొలుకరి-తొల్కరి, తొలుకారు-
తొల్కారు, నీరామని, వాన, వానతతి;
౪. శరత్తు (ఆశ్వయుజ కార్తిక)—ఘనా
త్యయము, శరత్తు. (తె).—వెన్నెలకారు;
౫. హేమంత (మార్గశీర్ష పుష్య)—హేమం
తము, సహ-సహము (తె).—మంచుకా
మంచుతతి; ౬. శిశిర (మాఘఫాల్గుణ
తపము, తపస్సు, శిశిరము. (తె)
కారు, చలితతి, జలుబుకారు,
సీతు-సీతువు. (మిగతవానికి
త్సరము ") [చూ

మాసహీనము సం. వి. అ.

మాసము. సం. వి. అ. పుం
ములు): అహర్గణము
గము, వర్షాంశకమ
చేందు, నెల. త
అధికమాసవ
౨. బిగ
వ

పరిమాణము; వై. వి. (1) రెండున్న ర చిన్న మెత్తు.

మాసములు. అం. (ఇవిపండ్రెండు. ౧ చైత్ర:— చైత్రికము, చైత్రము, చైత్రికము, చైత్రి, సురభి. (తె). ముత్తెపు రిక్కనెల; ౨. వైశాఖ:—మాధవము, రాధము, వైశాఖము. (తె) చేటరిక్కనెల; ౩. జ్యేష్ఠ.—జ్యేష్ఠము, జ్యేష్ఠామూలీయము, మిథునమాసము, శుక్రము, శుచి. (తె)తాటిరిక్కనెల, పెద్దనెల; ౪. ఆషాఢ:—ఆషాఢము, శుచి (తె) నీటిరిక్కనెల; ౫. శ్రావణ:—నభము. శ్రావణము (తె) తూపురిక్కనెల; ౬. భాద్రపద:—నభస్యము, ప్రోష్ఠపదము-ప్రౌష్ఠపదము, భద్రము- భాద్రము, భద్రపదము- భాద్రపదము; ౭. ఆశ్వయుజ:— ఆశ్వయుజము, ఆశ్వినము, ఇషము. (తె) తొలురిక్కనెల; ౮. కార్తిక:—ఊర్జము, కార్తికము-కార్తికికము, కౌముదము, బాహులము. (తె) ˇతైరనెల; ౯. మార్గశీర్ష :—ఆగ్రహాయణి ˇకు, మార్గము, మార్గశిరము, మార్గశీర్షము, సహము, హైమనము. (తె) జింకతల ˇల, పొంగటినెల; ౧౦. పుష్య:— తైషము, పౌషము, సహస్యము, —కుంభమాసము, కుసుమాకర ˇకాలము, తపము-తపస్సు, మా ˇ(తె) చలినెల, జేన్నపురిక్క ˇణ:—తపస్యము, ఫాల్గు ˇల్గునికము. (తె). చేలి ˇ. (మిగతవానికి ˇ,మాసము.1.") ˇషము: చూ, ˇష్ఠము. ˇగా,

సో౧. 3. [మసారము.

మాసారము. సం. వి. అ పుం: చూ, రూ-

మాసి. వై. వి. 1.=మలిన: చూ, మలినము 1; వా. 2.=మానుష: చూ, రూ-మానిసి.

మాసిక. దే. వి. 1. అతుకు: చూ,సంధానవసనఖండము; 2. చిక్కు: చూ, సుడిక్కు. 3.

మాసికము. సం. వి. అ. న. అన్వాహార్యము, ఆబ్దికమువఱకు నెలనెలకు చేసెడి శ్రాద్ధము: చూ,సాంవత్సరికము.(శ్రాద్ధము 1.); 2.ప్రతి అమవసయందు చేసెడి శ్రాద్ధము: చూ, సాంవత్సరికము (శ్రాద్ధము. 1); విణ. 3. మాససంబంధమైనది.

మాస్టీఁడు. దే. వి, విణ: చూ, రూ-మాసటి. (శూరునకు — రామా. 8, అ 91.)

మాహ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మాహేయి.

మాహాత్మ్యము. సం. వి. అ. న. 1. గొప్పతనము: చూ, సామర్థ్యము.2; అం. 2·చూ, ఐశ్వర్యములు. [ములు.

మాహిష్మతి. అం.మాహిష్మతీపురము: చూ, దేశ

మాహిష్యుఁడు. సం. వి. అ. పుం. అంతఃపుర కావలికి తగినవాఁడు: చూ, సౌవిదల్లుఁడు.

మాహేంద్రము. అం. దినముయొక్కపదుమూఁడవభాగము: చూ, దినభాగము (వాసరము).

మాహేంద్రుఁడు. సం. విణ. మేదరి: చూ, వేణులావకుఁడు. [ధేనువు.

మాహేయి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆవు: చూ,

మాహేశ్వరి. అం: చూ, మాతృకలు.

మాహేశ్వరీతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు.

మాళవ. అం:చూ,ఉత్కలకైశికజభాషలు (రెండవది భిన్నావళిత.)

మాళవకైశికజభాషలు. అం. 1. బంగాళి, మాంగళి, హర్ష, పేరి, మాళవవేసరి, ఖంజరి, ఘూర్జరి, గౌడి, పౌరవి, అర్ధవేసరి, శుద్ధమాళవి, సైంధవి, ఆభీరిక (13); 2: కాంభోజి, హేవాకవర్ధని (2)

మాళవపంచమిజభాషలు. అం: వేదవతి, భావని, విభావని. (3) [ములు.

మాళవము. అం. (రూ-మాలవము): చూ, దేశ

మాళవవేసరి. అం. 1: చూ, టక్కజభాషలు; 2: చూ, హిందోళజభాషలు; 3: చూ, మాళవకైశికిజభాషలు.

మాళవశ్రీ. అం: చూ, రాగాంగములు(అంగము.9)

మాళవి. అం. 1: చూ, టక్కజభాషలు; 2: చూ, భిన్నషడ్జజవిభాషలు.

మాళిగ. వై. వి = మాలికా. 1: చూ, మాడుగు. 1 ప్రభు. 1, ఆ. 66; 2. చూ, మాడుగు. 2.

మి

మింగడ. దే. వి. (రూ-మీఁగడ-మీవడ) 1 కాఁగినపాలమీఁది తెట్టె, సంతానిక: చూ, స్తన్యము; 2. పెరుఁగుమీఁది తెట్టె, మస్తువు: చూ, స్తన్యము.

మింగనగొండి. దే. వి: చూ, భక్షకుఁడు.

మించినదానికి త్రివ్వుకొనుట. జా. వెనుకటిగాథలను మరలఁ దలపోసికొనుట. "చెవిం,బెట్టక యూరకొంటినిటు మించినదానిని ద్రివ్వుకొంటి" (రసికజనమనోరంజనము)

మించిలి. దే. వి: చూ, నిశాంకుశ*.

మించు. దే. వి. 1: చూ, విద్యుత్తు. 1; 2. కిరణము. అం, భా. ప్ర. 82: చూ, హాయనము. 2; 3. ప్రకాశము. హరి. ఉ. 7, ఆ. 55. చూ, వెలుతురు. 1; 4. ఆధిక్యము. రామా. 7, ఆ. 192: చూ, పొచ్చు. 2; 5. పురుషపాదతర్జన్యాభరణము. మట్టె- మెట్టియ- మెట్టె: చూ, భూషణము. 2; ఆ. క్రి. 6: చూ, వర్ధిల్లు; 7. అతిక్రమించు: చూ, మట్టుమిగులు; 8. అతిశయించు: చూ, సందడించు.

మించుఁగాలు. దే. వి. కుడిపాదము. రామా. 5, ఆ. 19: చూ, హజ్జె.

మించుఁబోఁడి. దే. వి. రూ_మించుఁబోణి. 1. మెఱుపువలె మనోజ్ఞురాలగుఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

మించుఁబోణి. దే. వి.__పై.__

మించువల. దే. వి. 1. అతిక్రమణము: చూ, వ్యత్యయము; 2. చూ, మించు. 4.

మింజోషులె. వా. అవ్య. ముత్తములలోనొకపాలు.

మింటఁబెట్టినదీపము. జా. గొప్పతనము, ప్రసిద్ధము. "వాఁడు మింటఁబెట్టిన దీపమువలె మిటమిట లాడుచున్నాఁడు." (ధర్మజరాజసూయము).

మింటముక్కడివల దే వి. ఒకవల: చూ, వల. 1.

మింటిఁజెట్టు. దే. వి. కల్పవృక్షము*: చూ, వేలుపుఁజెట్టు.

మింటికి మంటికి సూత్రముపన్నుట. జా. అసందర్భాలోచన సేయుట.

మింటిమూలి. దే వి: చూ, వాయువు.

మింటితెరువరి. దే. వి. 1: చూ, సూర్యుఁడు: 2 చూ, వేలుపు. [విటు

మిండుఁడు. సం. వి. అ. పుం. = మిండఁడు

మిండ. వై. విశే. 1. వృత్తియందు
నను మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా
పము. ("మిండతపసి=విటత
2, ఆ. 110; మిండతుమ్మెద
పాండు. 2, ఆ. 11; మిఁ
పాండు. 3, ఆ. 16); దే
కండ్లపాము.

మిండఁడు. వై వి. 1
గాఁడు—మిండగీ
2. పురుషుఁడ
3. అధికు

మిండకో
మిం

మిండత. ద్వ. వి. (మిండఁడు + త): చూ, రూ-మిండకోర.

మిండతీకము. ద్వ. వి. (మిండఁడు + తీకము) జారత్వము: చూ, అంకు.

మిండలకోర. ద్వ. వి: చూ, రూ-మిండకోర (36 ఏండ్లుగలస్త్రీ.)

మిండలకోరి. ద్వ. వి.—పై.—

మిక్కుటము. దే. విణ. (రూ-మిక్కుటము-మిక్కిలి-మిగిలి-మిక్కుటము) 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2, 2 అధికము: చూ, హేరాళము; 3: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.

మిక్కుణ దే. వి: చూ, పతిపత్ని.

మిక్కిలి. దే. విణ: చూ, మిక్కుటము.1-2-3.

మిక్కిలికంటివేల్పు. దే. వి. ముక్కంటి చూ, శివుఁడు.

మిక్కిలికను. దే. వి. రూ-మిక్కిలికన్ను. శివుని ఫాలనేత్రము: చూ, లోచనము.

మిక్కిలికన్ను. దే. వి.—పై— [స్వామి 3.

...క్కిలివాఁడు. దే విణ. అధికుఁడు: చూ,

...లు దే. అ. క్రి. అతిశయించు ఉ,
6, ఆ. 106: చూ, సందడించు.

. దే వి: చూ, రూ-మిక్కుటము.
(రూ-మిగిలి-మిగులు-మివులు)
చూ, లాభము. 1; 2. అధికము:
...ళము; 3. మిగులు: చూ,

—

...ష్టము: చూ, శేషము. 1.
-మిగత. 1-2-3;
చూ, సందడించు;
265: చూ,
గా_

మిగుల్చు. దే. ప్రే: చూ, రూ-మిగులుచు. పర. 1,ఆ. 149.

మిటమిట. దే. వి. 1. కాయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. కళా. 6, ఆ. 265: చూ, హూహూ; 2. మండుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

మిటమిటన. దే. వి. క్రిందుమీఁదులఁ గానకుండుట. (విణ. మిటమిటని) [క్ష్యము.

మిటాయి. వా. వి. రూ-మిఠాయి: చూ, భ

మిటారము. దే. వి. 1. అతిశయము. అచ్చ. బాల, కాం. 144. చూ, హెచ్చు. 2; 2 నిక్కు. నీలా.3,ఆ 24: చూ, విలాసము. 2.

మిటారి. దే. వి. 1. మిడిముగల యాఁడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ; 3. విలాసవతి, ఎమ్మెలాఁడి: చూ, స్త్రీ; 4. మిడిముగలది. "మిటారితొత్తు" మొ;5. ఉన్నతిగలది. "మిటారిబల్పిఱుఁదు."; 6. నిక్కుగలది. "మిటారిగుబ్బ" మొ.

మిటారించు. దే. అ. క్రి. 1. నిక్కు. కళా 7, ఆ. 76: చూ, మీఁగు; 2: చూ, విజృంభించు. య. 1, ఆ. 112; 3. అతిశయించు. ఉ, రా. 1, ఆ. 130: చూ, సంపడించు.

మిటారింపు. దే. వి: చూ, మిటారము. 2.

మిట్ట. దే. వి. 1 ఉన్నతభూమి చిన్నకొండ (అనికొండలు). "మిట్టనేల": చూ, భూమి. 1; విణ. 2: చూ, తీక్ష్ణము. 1. "మిట్టకోల"; 3 ఉన్నతము. "మిట్టపండ్లు". చూ, సోగ.

మిట్టపండ్లవాఁడు. దే. వి. మిడిపండ్లవాఁడు. (సం).—దంతురుఁడు. [మిడిపండ్లు.

మిట్టపండ్లు దే. వి. బ. ముందఱికి వచ్చినపండ్లు:

మిట్టపెత్తనములు. జా. మెరకను గూర్చుండి చేయుపెత్తనము, కట్టపెత్తనము. "మిమ్ము మిట్టపెత్తనములకు విడిచిపెట్టుట యిదిమా తప్పే." (ధర్మజరాజసూయము.)

మిట్టమిట్టు. దే. వి. (మిట్టు + మిట్టు.) 1. అత్యున్నతమగునేల: చూ, భూమి. 1; విశ. 2. అత్యున్నతము.
మిట్టాడు. దే. అ. క్రి. (మిట్టి + ఆడు): చూ, సంచరించు. కాశీ.5,ఆ.267; స్వా. 4, ఆ. 68.
మిట్టించు. దే అ. క్రి. మిట్టు, ఎగురు. కళా. 6, ఆ. 228: చూ, లంఘించు. [లంఘించు.
మిట్టిపడు. ద్వ. అ. క్రి. ఎగిరిపడు: చూ,
మిట్టిపాటు. ద్వ. వి. మిట్టిపడుట, గర్వము· చూ, హంకారము. [5, ఆ. 23.
మిట్టు. దే అ. క్రి· చూ, మిట్టించు. కాశీ
మిఠాయి. వా. వి: చూ, రూ_మిటాయి.
మిడసరలగ్నము. వా. వి 1: చూ, మధ్యాహ్నము. 1; 2. నట్టమధ్యాహ్నమందుంచిన ముహూర్తము: చూ, మధ్యాహ్నము. 1.
మిడి. దే. వి 1· చూ, మిట్టిపాటు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 295; విశ. 2. మిడిసిపాటుగలది. "మిడిబోను";3 ఉన్నతము "మిడిపండ్లు". చూ, మిట్ట 3; 4: చూ, తీక్ష్ణము 1 "మిడిమధ్యాహ్నము"
మిడిగుడ్లవాఁడు. దే. విశ ఉన్నేత్రుఁడు.
మిడిగుడ్లు. దే. వి. బ. ముందుకుఉరికిన కనుగుడ్లు [పడు పాము· చూ, సర్పము.
మిడినాగు. ద్వ. వి. రూ_మిడునాగు. ఎగిరిఎగిరి
మిడిపండ్లవాఁడు. దే. విశ: చూ, మిట్టపండ్లవాఁడు.
మిడిపండ్లు. దే. వి. బ: చూ, మిట్టపండ్లు.
మిడిబోను. దే. వి: చూ, బోను.
మిడిమాసి. ద్వ. వి: చూ, శూరుఁడు.
మిడిమేలము. దే. వి. 1: చూ, దుస్స 2. గర్వము. ఉ, రా. 6, ఆ. 273 హంకారము. [చూ
మిడియ. దే. వి. వేదవాక్యము.పర.2
మిడియు. దే. అ. క్రి. 1. చూ 2. వెలికుబుకు.
మిడివోవు. దే. అ. క్రి. (మిడిసి + పోవు) 1: చూ, తొలఁగఁబాఱు; 2. తప్పు_. రాఘ. 4, ఆ. 198 గెంటువడు, చిక్కు, తప్పు, తప్పు, తిరుక్కు, పరియు, జెడియు, జెసుకు.
మిడిసిపడు ద్వ. అ. క్రి. చూ, మిట్టిపడు.
మిడిసిపాటు ద్వ. వి: చూ, మిట్టిపాటు.
మిడుఁగు. దే వి. అగ్నికణము: చూ, వహ్ని. 1.
మిడుఁగురుపురువు. దే వి. ఖద్యోతము: చూ పురుగు. [మిడు
మిడుఁగులు. దే. వి. 1.__ పై.__; 2
మిడుఁగులుఁబురువు. దే. వి: చూ, గురుపురువు
మిడుఁగులుఁలుర్వు. దే. వి.__
మిడుకు. దే. వి. 1: చూ, మ. ఉ, హరి. 3, 2; అ. క్రి. 3 216: చూ లంఘించ 28; ఉ, రించు. వ చూ పఁ ("
మిడి

మిణకరము. దే. వి. ఏమియుతోఁచేక భ్రమించుట. [కొట్టు.

మిణకరించు. దే. అ. క్రి. నవ్వుడుకొట్టు—నాడు

మిణుఁగు. దే. వి: చూ, రూ-మిడుఁగు.

మిణుఁగుఱు. దే. వి: చూ, రూ-మిడుఁగుఱు.

మిణుఁగుఱుఁబురువు (బుర్వు). దే.వి: చూ, రూ-మిడుఁగుఱుఁబురువు.

మిణుఁగుఱుబూఁచి. దే. వి.—పై—

...కంపచుఁడు. సం. విణ: చూ, లోభి.

...ివు. సం. వి. ఉ. పుం' చూ, సముద్రము.

...్ర. విణ. 1.=మట్టు. కొలఁదియుడఁ ...చితము, పరిమితము; (తె).— ...ప్తితము; 2. తెలియఁబడినది: [(అంగము. 9)

...అమాంగములు.

... పరిమితి.

...గంకట్టు,

...ం. 219.

...హితుఁడు.

...యప్పుఁడు;

...ు.

...చూ,

...ుఁడు.

...చూ,

...2.

పోవువాని శత్రుదేశమునకావలి దేశపు రాజు' చూ, రాజు. 1; 3: చూ, సూర్యుఁడు; అం. 4: చూ, ఆదిత్యులు; 5. (అరిమిత్రుఁడని కొందఱు): చూ, ద్వాదశరాజమండలము; 6: చూ, తారలు.

మిత్రమిత్రుఁడు. అం: చూ, ద్వాదశరాజమండలము. [లు మిత్రములు.

మిత్రములు. పా. దంత్యతాలవ్యములైన చే జే

మిత్రలక్ష్మీప్రయోగము. అం: చూ, తంత్రములు.

మిత్రలాభము. అం: చూ, తంత్రములు:

మిత్రులనశించుట. అం: చూ, నష్టములు.

మిత్రోత్సంగము. అం: చూ, సంయుతహస్తములు.

మిథము. సం. అవ్య. స్. 1: అన్యోన్యము, ఇతరేతరము, పరస్పరము (తె).-(సర్వ).—ఒండొకటి. (ద్రి).— ఒండొరు-ఒండొరుల. (అవ్య.).— చెరి-చెఱి; 2. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1.

మిథిలము. అం.=మిదిల: చూ, దేశములు.

మిథునము. సం. వి. అ. న. 1. ఆలుమగలజేత, ద్వంద్వము, దొండము: చూ, సంగడి. 5; 2.ద్వయము. చూ, రెండు. 2; అం 3. మిథునరాశి: చూ, రాసులు.

మిథ్య. సం. అవ్య. ఆ, మృష, అసత్యము (మిథ్యాదృష్టి = నాస్తికత్వము. మిథ్యామతి= భ్రాంతి): చూ, వితథము.

మిథ్యాదృష్టి. సం. వి ఇ స్త్రీ. ఇహలోకమే కాని పరలోకము లేదనెడిబుద్ధి: నాస్తికత.

...్యామతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఒకదానిం జూచి ...యొకటియని తలంచుట: చూ, భ్రాంతి.1.

...వై. వి.=మిథిలా. జనకరాజుపట్టణము: ...దేశములు.

...రే. వి. రూ—మిద్దె. 1. మాడువుమీఁద ... పలకలుకప్పి గచ్చుపూసినకప్పు... ...లో దద్దళములందురు) అచ్చు...

యు, కాం. 280 చూ, సదనము. 1; 2. తామరపూవు లోనగువానిలోపలిదిమ్మె. శశాం. 2, ఆ. 7: చూ, సహస్రపత్రము; 3. ఉంగరముమీఁద దిమ్మెవలె నేర్పఱచెడి తదవయవవిశేషము. [శశాం, 2, ఆ. 7.

మిద్దె. దే. వి.—పై.—(2 వ యర్థమునకు —

మిథస్సంభాషణము. పా. రహస్యసంభాషణము, అన్యోన్యసంభాషణము.

మిథ్యాధ్యవసితి. అం: చూ, అలంకారము. 3 (ఒకబద్ధమును స్థిరపఱచుటకుం గొకబద్ధముం గల్పించుట "గగనకుసుమముదాల్చినవాఁడు సుమీ వేఁ నుపశపఱచుకొనును.")

మిథ్యాభియోగము. సం. వి. అ. న. కల్లజేగడము: చూ, యుద్ధము.

మిథ్యాభిశంసనము. సం. వి. అ. పుం. అపమానము: చూ, నింద. 1—2.

మిన. దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

మినమిన. దే. వి. అధికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1.

మినమిననివాఁడు. దే. వి: గరగరనివాఁడు. (సం).—మేదురుఁడు.

మినమినలాడు. దే. అ. క్రి. మినమినయనిమెఱయు: మినుకు-మినుకుమినుకు మను-మినుకుమినుక్కుమను-మినుక్కురను-మినుమినుకు, మిలమిలలాడు.

మినహాయింపు. వా. వి. తగ్గింపు, తీసివేత. వ్యవకలనము. (మైనస్.—)

మిను. దే. వి. (రూ-మిన్ను, విను-విన్ను) ఆకాశము: చూ, సురవర్త్మము.

మినుకు. దే. వి. రూ-మినుక్కు. 1. కిరణము. రామ 6, ఆ. 42: చూ, హాయనము. 2; 2. తాళిబొట్టు: చూ, భూషణము. 2; 3. చిన్నబంగారునాణెము. పాండు. 4, ఆ. 165: చూ, గోహము. 1; 4. మినుకు మినుక్కుమను కాంతి: చూ, మినుకు. 1. (ఆమ్రేడితమందు మినుమినుకు.); అ. క్రి 5: చూ, మినమినలాడు.

మినుకుఁజేడియ. ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి. పాండు. 5, ఆ. 171. [(వేం, ఆం. 20).

మినుకుతెరువరులు. దే. వి. బ: చూ, వేలుపు.

మినుకుమినుకుమను. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మినుకు. 5.

మినుకుమినుక్కుమను. దే. అ. క్రి —పై.—

మినుకులదణి. ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

మినుకులబరణి. ద్వ. వి. త్రియాతనువు. పాండు. 5, ఆ 185: చూ, సూర్యుఁడు.

మినుకులయిక్క. దే. వి.—పై.—అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 31.

మినుకులు. దే. వి. బ. రూ-మినుక్కులు. 1: చూ, వేదము; 2 వాక్కు: చూ, శబ్దము. 2.

మినుక్కురను. దే. అ. క్రి: చూ, మినుకు 5. వసు. 4, ఆ. 128.

మినుఁగులు. దే. వి: చూ, రూ-మిడుఁగులు.

మినుమేలు. దే. వి. నభస్వంతుఁడు: చూ, వాయువు. [చూ, భక్ష్యము.

మినుపపోఁక. ద్వ. వి. (మినుము+పోఁక):

మినుమినుకను. దే. అ. క్రి: చూ, మినుకు. 5. ఉ, హరి. 5, ఆ. 166.

మినుము. దే. వి. 1. (సం).—కాకాండోలము, కురువిందము, ఘన, మాషము. తద్వి.—కారుమినుము-కాఱుమినుము. (సం) -కల్యాణి, కాంభోజి, కుల్మాషము-కుల్మాసము, కృష్ణవృంత, మహాసహా, మాషపర్ణి, యవకము-యావకము, హయపుచ్ఛి. ("చూ, హయపుచ్ఛి"); అం. 2: చూ, ధాన్యము.

మినువాఁకతోఁబుట్టువు. ద్వ. వి: చూ, శూద్రుఁడు. పాంబ. మా. 3.

మినుసికగలాఁడు. ద్వ. వి. వ్యోమకేశుఁడు. అం. భా. ప్ర. 37: చూ, శివుఁడు

మినుసిగవేల్పు. ద్వ. వి: చూ, మినుసికగలాఁడు.

మిన్కులచేదుపరి. దే. వి: చూ, బ్రాహ్మణుఁడు.

మిన్న. వై. వి. 1. ఒకానొకనగ: చూ, భూషణము. 2; 2.=మణి: చూ, రత్నము. 1; 3. పదోత్తరఘటిత శ్రేష్ఠవాచకము; విణ. 4: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.

మిన్నందుట. జా. ఉప్పొంగుట. "మిన్నందివేఁగఁగైకొని." పారి. 1, ఆ. 77. [ఊరక

మిన్నక. దే. అవ్య. తూష్ణీమర్థకము. ఊరక-

మిన్ను. దే. వి. చూ, రూ-మిను.

మిన్నుకొలఁకు. ద్వ. వి. ఆకాశగంగ. రామా 5, ఆ. 19 చూ, నది.

మిన్నుమన్ను. ద్వ. వి. చూ, ద్యావాపృథివులు.

మిన్నువాఁక. ద్వ. వి. రూ-మిన్వాఁక. చూ, మిన్నుకొలఁకు. [చూ, శివుఁడు

మిన్నువాఁకతాలుపు. ద్వ. వి. గంగాధరుఁడు:

మిన్నువిరిఁగిమీఁదఁబడుట. జా. ఆపత్తు ఘటిల్లుచోట. "ఇప్పుడేమి మిన్నువిఱిగి మీఁదఁబడునని యెన్నుకొనుచో." (ధర్మజ రాజసూయము) [తాలుపు

మిన్నేటితాలుపు. దే. వి. చూ, మిన్నువాఁక

మిన్నేఱు. దే. వి. చూ, మిన్నుకొలఁకు. పాండు. 1, ఆ. 148.

మిన్వాఁక. దే. వి.—పై.—నీలా 2, ఆ 76

మిమ్మటము. దే. విణ: చూ, ఉత్కటము. పాండు. 5, ఆ. 275.

మిర. సం. వి. ఆ. స్త్రీ=మేర. మర్యాద, హద్దు చూ, సీమ. 1

మిరాశి. వా. వి. రూ-మిరాసీ. 1 స్వల్పతీరువ గలభూమి. "మిరాశీయీనాములు"; 2. పారంపర్యముగ వచ్చినసొత్తు.

మిరాసీ. వా. వి.—పై.—

మిరిమిడి. దే. వి: చూ, తళతళ. 1.

మిరియము. వై. వి.=మరీచమ్. రూ-మిరెము-మిర్యము: చూ, శ్యామము. 2. తద్వి.—చేలువమిరియము, తోఁకమిరియము.

మిరియాలు. అం: చూ, కటుకములు.

మిరెప. వై. వి. మిరెపచెట్టు; మిర్చి, [ఇదిద్వివిధము.—పొట్టిమిరెప, పొడుగుమిరెప (ఎఱ్ఱమిరెప.) [వృక్షము.

మిరెపకాండ్రి. ద్వ. వి. ఒకముండ్లచెట్టు: చూ,

మిరెపకాయ. ద్వ. వి. బృహన్మరీచము.

మిరెము. వై. వి.= చూ, రూ-మిరియము.

మిర్చి. వై. వి. చూ, మిరెప.

మిర్మిట్లు. దే. వి. బ: చూ, రూ-మిఱుమిట్లు. అచ్చ. యు, కాం. 183

మిర్యము. వై. వి.— చూ, రూ-మిరియము.

మిఱిమిఱి. దే. వి. 1: చూ, మింపి. 1: ఆం. పద. సు. 45; 2. చూ, [illegible]. 1. ఆం. పద. సు. 22

మిఱు. దే. విణ. మిఱుమిట్లుగలది. భాగ 8, స్కం 722. (ఆమ్రేడితమందు మిఱుమిఱు.)

మిఱుమిట్లులు. దే. వి. బ. (మిఱ్ఱు + మిట్లు.) (కన్నులు) మిక్కిలి మిట్టుటలు: రూ-మిర్మిట్లు—మిఱుమిట్లు.

మిఱుమిట్లు. దే వి బ.—పై—

మిఱుమిట్లుగొను. దే. అ. క్రి. కన్నులు మిక్కిలిచెదరు పు 1, ఆ. [illegible] [illegible], [illegible], [illegible]

మిఱ్ఱు. దే. వి. 1. ఉన్నతభూమి: చూ, భూమి. 1; విణ 2. ఉన్నతము: చూ, [illegible].

మిఱ్ఱుచూపు. దే. వి. ఊర్ధ్వదృష్టి.

మిఱ్ఱెడు. దే. వి: చూ, శిఖరము.

మిలమిల. దే. వి. 1. అధికకాంతి. [illegible]. 4, ఆ. 23 చూ, వెలుతురు. 1; 2. మె[illegible]టయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, [illegible]హూ; 3. మెలఁగుటయందగు ధ్వన్యనుక[illegible]ము. ఉ. హరి. 3, ఆ. 27: చూ, హూహూ

మిలమిలన. దే. వి. మినమినలాడుట. (విశ. మిలమిలని.)

మిలమిలలాడు. దే.అ.క్రి (మిలమిలలు + ఆడు): చూ, మినమినలాడు. అచ్చ.సుం, కాం.22.

మిలాయించు. వా. స. క్రి. కలుపు.

మిలు. వై. వి. బ.=మీన.రూ-మీలు. చేఁపలు. సాం. స్థా. 12: చూ, మత్స్యము. 1.

మిల్లి. దే. వి. రూ—మిళ్ళి. మిక్కిలి చిన్నగరిఁటె: చూ, పాత్రము. 6—౧౧.

మిల్లు. వా. వి. మర, యంత్రము, మిషను.

మివులు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మిగులు. (మట్టుమీఱుటకు.—కళా. 7, ఆ. 80.)

మిశ్రకావ్యము. అం: చూ, కావ్యములు.

మిశ్రణము. సం. వి. అ న. కలుపుట.

మిశ్రదధి. సం. వి. ఇ.న.కలఁపు: చూ, స్తన్యము.

మిశ్రద్విగువు. అం. మిశ్రద్విగువునవి శేషణం బే కాంతం బై విశేష్యం బహుహాద్వాచకం బైన చో నేకవచనమేయగు. [గించు. 1.

మిశ్రమగు. మి. అ. క్రి. కలయు: చూ, మేళ

మిశ్రమము. అం. ప్రసిద్ధకథకుఁగొంత కల్పితము చేర్చుట: చూ, వస్తువు. 2.

మిశ్రము. సం. విశ. 1. కలిసినది: చూ, సంసృష్టము 1; అం. 2: చూ, తాళజాతులు (తాళము); 3: చూ, గమకములు; 4: చూ, కమజభాషలు; 5: చూ, జాతిక్రియలు; 6: చూ, సమాసములు (సాంస్కృతికము, ఆచ్ఛికము, మిశ్రము అని సమాసములు త్రివిధము).

మిశ్రలక్ష్మీప్రయోగము. అం: చూ,తంత్రములు.

మిశ్రసంధి. అం. అచ్చునకుహల్లు గాని,హల్లునకు అచ్చుగాని పరమగునపుడు వచ్చుసంధి.

మిశ్రసమాసము. అం. తత్సమాంధ్రంబులు కలసినది. "ముక్కంటిబలము.": చూ, సమాసములు.

మిశ్రితము. సం. విశ. 1: చూ, మిశ్రము. 1; అం. 2: చూ, ప్రచారములు. [ధించు. 3.

మిశ్రీకరించు. సం. స. క్రి. కలుపు: చూ, సం

మిశ్రబ్రాహ్మణులు. అం. 1: చూ, కన్యాకుబ్జులు (శుక్లయజుస్సు కాణ్వశాఖా ఋగ్వేదులు ఆశ్వలాయనులౌక కొందఱు కలరు.); 2: చూ, ఉత్కళులు. (శుక్లయజుర్వేదులు. మాధ్యందినశాఖవారు) [చూ, సదాప.

మిశ్రేయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆడవిసదాప*:

మిశ్రేయము. సం. వి. అ. పుం.—పై—

మిష. సం. వి. అ. న. కపటము: చూ, సూక్ష్మము. 2.

మిషను. వా. వి. మర, యంత్రము, మిల్లు.

మిషి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జటామాంసి*: చూ, మాంసి. 1.

మిస. దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1. (ఆమ్రేడితమందు మిసమిస.-శశాం.2, ఆ.61.)

మిసమిస. దే. వి. మెఱుచుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హుహూహుహూ.

మిసమిసను. దే. అ. క్రి. కాంతిగలదియగు: రూ—మిసమిసమను.

మిసమిసమను. దే. అ. క్రి —పై.—

మిసి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మిషి.*; 2. ఓమము: చూ, యవాని. 1; 3. మధురః: చూ, సదాప*; ఇ, ఈ. స్త్రీ. ఇ, పుం. 4. ఆడవిసదాప*: చూ, సదాప; దే. వి. (1) మిసికల్లు అను చేఁప. హంస. 4, ఆ. 187: చూ, మత్స్యము. 1.

మిసికల్లు. దే. వి: చూ, మిసి. (1)

మిసిమి. దే. వి. 1. నూతనకాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2: చూ, నవనీతము. పాండు. 1, ఆ. 213; 3. మృదుత్వము: చూ, సుకుమారము.

మిసిమింతుఁడు. దే. విశ. అలసినవాఁడు. హరి. ఉ. 7, ఆ. 225: చూ, శ్రాంతుఁడు. 3.

మిసిమింతురాలు. దే. విశ. అలసినది, శ్రాంతురాలు. హరిశ్చ. 3, ఆ. 140: చూ, స్త్రీ.
మిసుకు. దే. అ. క్రి: చూ, సలించు.
మిహి. దే. విశ. 1: చూ, శైత్యము. స్వా. 4, ఆ. 28; 2: చూ, మిసిమి 3; 3. నవము. అం, భా. తృ. 23: చూ, హాస; 4. నటన, ప్రచరణ: చూ, వర్తనము. 1.
మిహిక. సం. వి. అ. స్త్రీ. మంచు: చూ, హిమము.
మిహిరాణుఁడు. సం. వి.అ.పుం: చూ, శివుఁడు.
మిహిరుఁడు. సం. వి. అ.పుం: చూ, సూర్యుఁడు.
మిళిందము. సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, షట్పదము.
మిళితము. సం. విశ.=మెలిక. 1. పేనఁబడినది; 2. కలిసినది: చూ, మిశ్రము. 1.
మిళ్ళి. దే. వి. 1: చూ, రూ—మిల్లి; వా. 2. మోసము: చూ, మిల్లింతలు.
మిళ్ళింతలు. వా. వి. బ. దగా. మోసము. "మిల్లింతలు చేయుచున్నాఁడు": చూ, వంచన.

మీ

మీ. దే. విశ. వృత్తియందు మీఁదుశబ్దమునకు మీఁదివర్ణములోపింపఁగా మిగిలినరూపము. (దీనికిపరుషములు పరములగునపుడు నుగాగమంబగు. "ఉ. మీఁగడ, మీఁజెయి మొ.)
మీఁగండ్లమెకము. ద్వ. వి. (మీఁదు+కన్నులు+మెకము) ఊర్ధ్వలోచనము: చూ, శరభము. [మింగడ:
మీఁగడ. ద్వ. వి. (మీఁదు + కడ) చూ, రూ-
మీఁగడపెరుఁగు. ద్వ. వి. మంగళ్యము, శ్రీఘనము; చూ, స్తన్యము.
మీఁగాలు. దే. వి. (మీఁదు+కాలు)1. పాదోపరిభాగము: చూ, హజ్జ; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు:—తాఁబేలు.

మీఁజెయి. ద్వ. వి. (మీఁదు+చెయి) కరోపరిభాగము, పెడచేయి: చూ, హస్తము.
మీఁదికిదువ్వు. దే. స. క్రి: ఎగదువ్వు, పైకొదువ్వు.
మీఁదికిఁబ్రాఁకు. దే. అ. క్రి: ఎగఁబ్రాఁకు.
మీఁదికెత్తు. వా. స. క్రి: ఎగనెత్తు, ఎత్తికొను, ఎత్తు, పైకెత్తు. (సం).— అభ్యుద్ధరించు, ఉత్పాదించు, ఉద్ధరించు.
మీఁదిగాలి. దే. వి. కించులికము-కించులుకము: చూ, వాయువు. [రసాక్షి: చూ, సాక్షి.
మీఁదిసాకిరి. ద్వ. వి. (మీఁదు+సాకిరి) ఉత్త
మీఁదు. దే. వి. 1. పరము: చూ, మోక్షము. 1; 2 ఉపరిభాగము: అపరము, ఉత్తరము. ఊర్ధ్వము. (అవ్య).—ఉపరి, ఉపరిష్టాత్తు. (తె).—ఉప్పరము, ఎగుదల, ఎగువ, పయి-పై; 3. భవిష్యత్కాలము. స్వా. 3, ఆ. 134: చూ, సాంపరాయము. 3; 4: చూ, ముదుపు. 3; 5: చూ, ముదుపు. 1.
మీఁదుచూచువాఁడు. దే. విశ: (సం).—ఉత్ప్రేక్ష్యుఁడు. [3, ఆ. 158.
మీఁదుమిక్కిలి. దే. విశ కడుమిక్కిలి. విజ.
మీట. దే. వి. ఏతపుమ్రానికిక్రిందియరభాగము. (ఏతపుమ్రానిమీఁది యరభాగము మునస.)
మీటింగు. వా. వి. కూటమి, సమావేశము, సభ.
మీటు. దే. వి. 1. ఉద్రేకము: చూ, విజృంభణము; 2. పెంపు. య. 2, ఆ. 120: చూ, హెచ్చు. 2; విశ. 3. అధికము: చూ, హేరాళము; స. క్రి.4. ఎగఁజిమ్ము, ఉత్తేజించు; వా. 5: చూ, పొడుచు 2; 6: చూ, పొడుచు. 6; 7. (వీణె పిడేలు లోనగువాని తంతులుగోరుతో) మీటించు; 8. (రూపాయలు లోనగునాణ్యములను గోరుతో) మీటించు.
మీఢము. సం. విశ. విడువబడిన మూత్రము: మూత్రితము: (చూ, మూత్రము. 1.)

మీాద్ద. దే. వి. నలికండ్లపాము: చూ, సర్పము.
మీానకేతనుఁడు. సం. వి. అ పుం: చూ, మన్మథుఁడు. [చూ, మత్స్యము. 1.
మీానడింభము. సం. వి. అ. పుం. ఒక చేఁప:
మీానము. సం. వి. అ. పుం.=మిలు. 1. చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1; అం. 2: చూ, రాసులు.
మీానరము. సం. వి. అ న: చూ, మొసలి.
మీానరూపర్క్ష. సం. వి. ఆ స్త్రీ.=మీానురూపురిక్క, రేవతి: చూ, రిక్క.
మీానవల్లంకి. వై. వి.=మీానవల్లికా. నీటిమీఁదికి మత్స్యములను బట్టెడు ఒకానొక పక్షి (రూ-మీానుల్లంకి-మీానువల్లంకి): చూ, పత్త్రిక.
మీానవల్లిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మీానవల్లంకి — పై.—
మీాను. వై. వి.=మీాన-చేఁప: చూ, మత్స్యము. 1. (హల్లు పరమగుచో ఇందలి యుత్వము నకు వికల్పంబుగ లోపంబగు "తనువు మీాన్బోలవల్చు." భార. ఆది. 3, ఆ. 39.)
మీానురూపురిక్క. వై. వి.=మీానరూపర్క్ష. రేవతీనక్షత్రము: చూ, రిక్క.
మీాను మొసలిసిడెంబుల మేటి. ద్వ. వి: చూ, మన్మథుఁడు. సాంబ. దేవ. 8.
మీానుల్లంకి. వై. వి.=మీానవల్లికా: చూ, పత్త్రిక. (పురుషోత్తమ కవీయము)
మీామాంస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (విచారణ) కర్మప్రతిపాదక శాస్త్రము: చూ, ఉపవిద్యలు; అం. 2; చూ, విద్యలు; 3: చూ, కళలు; 4: చూ, వేదోపాంగములు.
మీామాంసకుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, అపూర్వవాది. [మీామాంస. (2)
మీామాంసలు. అం: ఉత్తరమీామాంస, పూర్వ
మీాఱు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, వర్ధిల్లు. అం, భా. తృ. 93; 2: చూ, సండడించు; 3. కడచు చూ, సను. 3; స. క్రి. 4. అతిక్రమించు చూ, దాఁటు. 9.
మీాఱుట. దే. వి: చూ, పర్యాయము.
మీాలదొంగ. ద్వ. వి: చూ, మీానవల్లంకి.
మీాలనము. సం. వి. అ. న. 1. కనుమూయుట; అం. 2 ఒక యర్థాలంకారము: చూ, అలంకారము. 3. (చూ, మీాలితము.)
మీాలముచ్చు. ద్వ. వి: చూ, మీానవల్లంకి.
మీాలవల్లంకి. ద్వ. వి.=మీానవల్లికా — పై.—
మీాలితము. సం. విశ. 1. మూయఁబడినది: చూ, స్థగితము; అం. 2: చూ, అలంకారము. 3. (సామ్యమువలననైన భేదము దెలియకుంట. "ఉ. సహజశోణములైన నీచరణముల లాక్ష గానఁబడదు")
మీాలిసేళము. అం: చూ, తంత్రములు.
మీాలు. వై. వి. బ: చూ, రూ-మిలు.
మీావడ. ద్వ. వి: చూ, రూ-మీాగఁడ. పంచ. వేం. 1, ఆ. 590.
మీాస. దే. వి.=శ్మశ్రు. రూ-మీాసము: చూ, శ్మశ్రువు. [యొక్క యేర్పాటు.
మీాసకట్టు. దే. వి (మీాసము + కట్టు) మీాసము
మీాసము. దే. వి.=శ్మశ్రు: చూ, రూ-మీాస. అని 3, ఆ. 44. (తద్వి.—అరపమీాసము.)
మీాసర. వై. వి.=మృగశీర్ష. జాబిలిరిక్క: చూ, రిక్క. (4, ఆ. 119.
మీాసరము. దే. విశ: చూ, శ్రేష్ఠము. శశాం.
మీాసాలపైఁ దేనియల్. జా. అల్పసుఖము. "మీాసాలపైఁ దేనియల్." స్వా. 2, ఆ. 65. "మీాసాలపైఁ దేనియ, లాసఁబుంజంబుగట్టి యైశ్వర్యంబుల్." (కుచేలోపాఖ్యానము.)
మీాసాలబువ్వ. జా. పైకిపటారము. లోపల లొటారము (మీాసాలసపెరుగుతోఁగూడిన బువ్వపట్టించుకొని బయటకువచ్చి మీాసములు దువ్వుకొనుచు పెరుగుబిడ్డను వర్ణించుట)

ము

ము. దే. అవ. 1. అమహత్తులకును, మహన్న పుంసకములకును ప్రథమైక వచనమునందు వచ్చెడు ప్రత్యయము. "డుమువులు" ప్రథమా విభక్తి. "వనము,అపత్యము,కళత్రము" మొ; విణ. 2. వృత్తియందు మూఁడుశబ్దమునకు ఆదేశముగావచ్చెడి రూపము. "ముక్కాక, ముజ్జగము." మొ; 3. ముందుశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. "ముంగడ, ముంజేయి."; 4.నెట్టనాదులు స్త్రీక్లీబసమంబులు. "ఉదా.— నెట్టన-నెట్టనము, అక్కటిక, అగ్గలిక, ఈరస, అచ్చిక, అటమట, అరమర" మొ. నెట్టనాదులు వీనికి మువర్ణముతోడ నొక రూపము; మువర్ణకము లేక యొకరూపము; 5. కుళాదులకు (ము) లోపంబు, "కుళ, దర్భ, కుండ, పనస" మొ.

ముంగ. వై. విణ. 1.=మూక. (రూ-మూఁగ-మూవ-మూఁక-మూకు-మూగి.): చూ, మూఁగవాఁడు. 1; దే. వి.2. ఎన్నులకోపు.

ముంగడ. ద్వ. వి. (ముందు+కడ) 1. ముందుచోటు, ఎదురు. పంచ. వేం. 1, ఆ. 765: చూ, ముందర. 1; 2. పూర్వకాలము, ముందు, తొలి: చూ, మొదలు. 4.

ముంగతనము. వా. వి: చూ, మౌర్ఖ్యము.

ముంగమురము. దే. వి. (ముందు+కయి+మురము.) ముంజేత ధరించెడు కటక విశేషము. (రూ-ముంగమురాము-ముంగమురారి-ముంగయిమురారి-ముంగామురము-ముంగాముఠారి-ముంగామురుగు-ముంగామురువు-ముంగైమురారి) చేతినగ: చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨౩).

ముంగమురాము. దే. వి.—పై.—

ముంగమురారి. దే. వి: చూ, ముంగమురము.

ముంగయిమురారి. దే. వి.—పై.—

ముంగర. దే. వి. రూ-ముక్కర. అడ్డబాస. వసు. 5, ఆ. 122: చూ, భూషణము. 2. ౯-(౫)(ముంగెర-ముక్కెరఅని కొందఱు).

ముంగల. ద్వ. వి. (ముందు+కలను) 1: చూ, రూ-ముంగడ. 1—2; దే. ద్రి. 3. పురారపురోరము: చూ, మొగి. 4.

ముంగలి. దే. విణ. 1.ముందునడచునది;2: చూ, ముందునడచువాఁడు. నిర్వ. 6, ఆ. 146; 3. మీఁదటి. కాశీ. 5, ఆ. 161.

ముంగలు. దే. అ. క్రి. ముందునడచు.

ముంగాము. దే. వి. 1. పొట్లముగామడచిన లాటాకుమట్ట;(ముంగముఅనివాడుక.) 2.బెల్లము మొదలగువాని నించిన బరువులో సగము.

ముంగాముచీర. ద్వ. వి. ఆఁడువారు కట్టుకొనెడు ఒకరకము నారచీర: చూ, వస్త్రము.

ముంగామురము. దే. వి: చూ, రూ-ముంగమురము.

ముంగామురారి. దే. వి.—పై.—

ముంగామురుగు. దే. వి. (ముందు+కయి+మురుగు)—పై.— (చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨౩).

ముంగామురువు. దే. వి.—పై.—

ముంగాలు. దే. వి. (ముందు+కాలు) ప్రపదము: చూ, హజ్జ

ముంగి. దే. వి: చూ, రూ-ముంగిస.

ముంగిమూసానమ్మ. వా. విణ. మాటలాడనిది: మూఁగిమూసానమ్మ.

ముంగిలి. దే. వి. (ముందల+ఇల్లు) 1. నలుచేదరమునకు నడిమిచోటు. అని. 1, ఆ.42; 2. నలుచేదరపుచోటు: అంకణము, అంకళ. అంతస్సు, కట్టు, తొట్టికట్టు, లంక, లోవరి. (సం).—(అవ్య).-అ; (వి).అ, అమ్, అంగ

ణము—అంగనము, అజిరము, ఇయాంసము, ఉత్థానము, ఊ, కక్ష్య, కలంబిక, కలాచిక, చత్వరము, జలగుల్మము, జాము, ప్రకోష్ఠము, పాఙ్గణము. ("చూ, సదనము. 1."); 3. నడిమిచోటు: చూ, స్థానము. 1.

ముంగిస. దే. వి. రూ-ముంగి. (సం).—కోటరము, కౌశికము, నకులము, పింగళము. తద్వి.—ఊరముంగిసకు.— (సం).—పంచకము ("చూ, పంచకము. 2.")

ముంగిసమాఁను. దే. వి. ముంగిసరూపుగల మనసచివరి: చూ, మునస.

ముంగురులు. ద్వ. వి. (ముందు + కురులు) 1. నొసటిపై గునిసియాడెడు ఉంగరపు వెండ్రుకలు, భ్రమరకము. విజ. 1, ఆ. 106: చూ, వెండ్రుక. 1; పా. 2. వీనికి ఉపమానములు.—ఇంద్రనీలములు, తుమ్మెదలు, చీఁకటి, నాచు, నీలమేఘము.

ముంగేలు. దే. వి. (ముందు + కేలు): చూ, ముంజెయి. [ము. ప్యా. 6, ఆ. 114.

ముంగైమురారి. దే. వి: చూ, రూ-ముంగమురా

ముంగొంగు. దే. వి. (ముందు + కొంగు) చెఱఁగుకొన. అని. 1, ఆ. 42: చూ, రూ-మునిగొంగు.

ముంగొంగుపసిఁడి. జా. (ముంగొంగు బంగారము, కొంగుపసిఁడి.) ముంగొంగున నున్న బంగారమువలె సులభముగా నభీష్టమును తీర్చునది. "ముంగొంగుపసిఁడి శ్రీగంగరాయి." (కవికర్ణరసాయనము); "ముంగొంగు బంగారంబవై" (ధర్మజరాజసూయము); "బుధకోటికిఁగొంగుపసిండి." (విజయవిలాసము); "ముంగొంగుపసిండిగాదె." (సారంగధరచరిత్ర.); "మాటముంగొంగు బంగారు మాటమాకు." (రసికజనమనోరంజనము)

ముంగొన. ద్వ. వి. (ముంపు + కొన) ముందటి కొన. రామా. 2, ఆ. 80.

ముంగోపము. మి. వి. (ముందు + కోపము) రూ-ముక్కోపము, ఓర్పులేక తటాలునవచ్చే కోపము. ఉ, రా. 3, ఆ. 7: చూ, రోషము. [మవాఁడు: ముక్కోపి.

ముంగోపి. మి. వి. ఓర్పులేక తటాలున కోపించువాఁడు: ముక్కోపి.

ముంగోలు. దే. విణ. (ముందు + కోలు) మొదటిది, పాథమికము.

ముంచే. దే. క్రి. 1. మునుఁగఁజేయు: రూ-మునుచే; స. క్రి. 2: అద్దించే, అద్దు

ముంచేకొను. దే. స. క్రి. ఆక్రమించుకొను: చూ, మొగరించే.

ముంజకేశుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

ముంజము. సం. వి. అ. పుం. 1. ముంజగడ్డి. పానిక: చూ, తృణము. 1; అం. 2: చూ, దర్భలు.

ముంజి. వై. వి. 1.=మౌంజీ. బ్రహ్మచారికట్టుకొనెడు ముంజదర్భమొలత్రాడు, గడ్డిమొలత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; 2: చూ, ముంజె.

ముంజికాఁడు. ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మచారి.

ముంజియ. దే. వి. లేఁతతాటికాయలోని గిజురు. రూ-ముంజె: చూ, రుంజే. 2.

ముంజె. దే. వి.—పై.—

ముంజెమొలనూలు. ద్వ. వి: (సం) ఆష్ఠీలము, ఆదర్శము.

ముంజెయి. ద్వ. వి. (ముందు + చెయి) (రూ-ముంజెయ్యి—ముంజే—ముంజేయి) ముంగేలు, ప్రకోష్ఠము: చూ, హస్తము.

ముంజెయ్యి. ద్వ. వి.—పై.—

ముంజెరమ. ద్వ. వి. (ముందు + చెరమ): చూ, రూ-ముంజెఱమ.

ముంజే. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముంజెయి.

ముంజేయి. ద్వ. వి.—పై.—

ముంజేయి యాడిన మోచేయి యాడును. లో. "ముంజేయునునాడెనేని మోచేయాడున్." (కుచేలోపాఖ్యానము.)

ముంజోరు దే ఓ. (ముందు + చోరు) చోరు ముందటిభాగము. కొణిగ: చూ, వాచోరు

ముంటజీల్చు. వా. స. క్రి: పొంజో-పోఁజో-పొగ్రిఁజో

ముండ. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ). 1. బోడతరము* చూ, హపుష; దే. వి. (1): చూ, ముండమోపి; వా. (2): చూ, అంకులాఁడి. "అంకుముండ.": చూ, స్వైరిణి; (3). తలవెండ్రుకలు తీయించుకొన్న ఆఁడుది; (4). మగఁడుచేనిపోయిన ఆఁడుది; 5: చూ, వేశ్య.

ముండకము. అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

ముండనము. సం. వి. అ.న. 1: చూ, వపనము 1; 2: చూ, సంరక్షణము.

ముండము. సం. వి. అ. పుం. 1. తల: చూ, శిరము. 1; 2.= మొండెము: చూ, మొండెము.

ముండమోపి. దే. వి. (వైధవ్యము నొందినది ముండ): చూ, విధవ.

ముండమోయు దే. అ. క్రి. 1. వైధవ్యము నొందు; 2: చూ, వ్యగ్రమగు.

ముండరి. దే. విశే. (ముండలు + అరి) వేశ్యా సంగమశీలుఁడు: చూ, వైశికుఁడు. 1.

ముండరిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): కదంబపుష్పు, ముండలిక*.

ముండలిక. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ).—పై.—

ముండలు. దే వి. బ. వేశ్యలు: చూ, వేశ్య.

ముండి. సం వి. న్. పుం. 1: చూ, మంగలి. 1; 2: చూ, బోడతరము.*.

ముండితము. సం. విశే. పరివాపితము, బోడి: చూ, వాపితము. 1.

ముండితుఁడు. సం. విశే. (రూ—ముండుఁడు) 1. తల బోడియైనవాఁడు; 2. తలగొఱుగఁగఁబడినవాఁడు.

ముండిని. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): చూ, ముండి. 2.

ముండుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1: రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు. 1; 2. ఒకరక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; విశే. 3: చూ, బోడ. 1; 4. తెగినకాళ్ళు చేతులు లోనగునవి కలవాఁడు.

ముండెము. దే. వి: చూ, మొండెము.

ముండ్లకంచె. దే. వి అలవ: చూ, వెలుగు.

ముండ్లగుంపు. దే వి. 1. ముండ్లపొద: చూ, సితాగ్రము; 2. లంజెలసమూహము: చూ, వేశ్య

ముండ్లగొంక. వా. వి: చూ, ముండ్లగుంపు 1.

ముండ్లపంది. దే వి రూ-ములుపంది. ఏదుపంది, శల్యము: చూ, సూకరము

ముండ్లముండ. దే వి: చూ, ముండ్లకంచె.

ముండ్లముస్తె. వా. వి: చూ, శుండ. 5.

ముండ్లయుచ్చిఁత. దే వి.—పై—

ముంత దే వి. 1. జోడ్డునెలవంటి మానిపాత్రము, నండ: చూ, పాత్రము. 6; 2. మానిక: చూ, సేరు. 1.

ముంతపాగ. దే. వి. మూతికికట్టుటకు కాల్చి ముంతలోవేసిన మిరెపకాయలపొగ.

ముంతమామిడి. దే వి. అగ్రబీజము*: చూ, మామిడి.

ముందర. దే. వి. రూ—ముందఱ. 1. పురోభాగము: ఎదురు, తల, తిరుగుమొగము, తొడరు, బరివాఁగె, ముంగడ-ముంగల, ముందు, మునుము—మున్ను, మొకము-మొగము-మోము, మొగదల, మ్రోల. (సం).—అగ్రము, అభితము, అభిముఖము, ఇ, పురోభాగము. (అవ్య).—అగ్రత, అభి, ఆ, ఆజ్; 2. పూర్వకాలము: చూ, మొదలు. 4; 3. ఆరంభము: చూ, మొదలు. 1.

ముందరడుగువెనుకపెట్టు. దే. అ. క్రి: చూ, వెనుదీయు. ఆం, భా. తృ. 105.

ముందఱ. దే. వి: చూ, రూ_ముందర. 1-2-3 (ఎదురునకు.—కళా. 3, ఆ. 119.)

ముందఱికాళ్లకు బందములువేయుట. జా. రాఁబోవుదానికి అడ్డుచెప్పుట. "ముందఱికాళ్లకు బందాలువేయుట యెందెవరికేని ముందుగా నిన్నుఁజెప్పి చెప్పవలయును." (ధర్మజరాజనూయము.)

ముందఱిమ్రాను. దే. వి. అరిణనిలుపుటకై అడ్డముగా గట్టఁబడినమ్రాను.

ముందల. దే. వి. (ముందు+తల.): ఆవుదల—జౌదల. [రించే·

ముందిడుకొను వా. స. క్రి. (సం) పురస్క-

ముందు. దే. వి, ద్రి. చూ, ముంగడ. 1-2-3

ముందునడచేవాఁడు. వా. వి: ముంగలి. (సం) అగ్రతస్సరుఁడు, అగ్రసరుఁడు, అగ్రిముఁడు, అగ్రేసరుఁడు, అగ్ర్యుఁడు, పురస్సరుఁడు, పురోగముఁడు, పురోగామి, పురోగుఁడు, ప్రష్ఠుఁడు, ప్రాగ్రసరుఁడు.

ముంగుపడు. ద్వ. అ. క్రి ముందగు; మునుకొను—మున్కొను, మునుచే, మునుపడు.

ముందువెనుకలు. దే. అవ్య. ఎడతెగక: చూ, సదా.

ముంపు దే. వి. 1. ముంచేట. రామా. 6, ఆ. 86. ములుగుడు; 2. గుంపు: చూ, సమూహము. [8, స్కా. 513.

ముంపుగొను. దే. అ. క్రి· దాఁటుకట్టు. భాగ

ముకద్దమా. వా వి గ్రామవ్యవహారము: రూ-మొకద్దమా. [కాబిలా

ముకాబిలా. వా. వి. సంప్రతింపు: రూ-మొ

ముకాసా. వా. వి. పన్నులేకుండఁగ నియ్యఁబడిన గ్రామము. రూ-మొఖాసా.

ముకు. వై. వి. రూ-ముక్కు. 1. నాసిక: చూ, రూ-ముక్కు. 1; 2. పక్షిముక్కు, చంచువు: చూ, రూ-ముక్కు. 2; 3. చేనుమొన: చూ, స్తనము;అ.క్రి.4. రూ-ముక్కు. శ్వాస బిగఁబట్టు;దే. అ క్రి 5: చూ, నశించే; వా. 6. శ్లేష్మదోషమున ఊపిరాడకశ్వాసించే.

ముకుందము. సం. వి. అ. న. 1. ఎఱ్ఱదామర: చూ, సహస్రపత్రము; 2. రూ-కుందము. పాలంక్య-పాలుక్య, సిందురువు*: చూ, రాజావర్తము; 3: చూ, పాదరసము;4. ఒకానొకమణి. చూ, రత్నము. 1; అం. 5: చూ, నిధులు; 6. చూ, జన్యరాగములు.

ముకుందుఁడు సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు.1.

ముకుఁగోళ్ళు. ద్వ. వి.బ (రూ-ముక్కుఁగోళ్లు-ముక్కుఁగ్రోళ్లు-ముకుఁగ్రోళ్లు) నాసాపుటము: చూ, ముక్కుఁజెఱమ. [4, ఆ. 272.

ముకుఁగ్రోళ్లు. ద్వ. వి బ —వై.— కాశీ.

ముకుఁజెఱమ ద్వ. వి.—వై.—

ముకుఁద్రాడు. ద్వ. వి. (ముకు+త్రాడు) నాథము: చూ, రూ-ముక్కుఁద్రాడు.

ముకుటము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-మకుటము; దే. వి. (1). రూ-ముక్కుటము. నారమడి, నారచీర, క్షౌమము· చూ, వస్త్రము.

ముకుదూలము. వై. వి. ముక్కునడిమియెముక, రూ-ముక్కు దూలము, ముక్కుకంబము: చూ, శల్యము. 1.

ముకుబొమ్మ ద్వ.వి.ఒక చేఁప. చూ, మత్స్యము.1.

ముకుబంతి వై. వి. ధేనువులకు శైత్యముచే నాసారంధ్రములందుఁగలిగెడు కేశావృతపిండరూపవ్యాధి. (దీనిని సేకరించి యుంచుకొని మఱియొకదానికి ఆవ్యాధి కలుగునప్పుడు తన్నివారణార్థము దీనిఁగొని బడిసివేయుదురు.) హరి. పూ. 2, ఆ. 143.

ముకురము. సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-మకురము, అబ్దము, ఆత్మదర్శకము, ఆత్మదర్శము, ఆదర్శనము, ఆదర్శము, కర్కరము, కర్కము, కర్పరము, కురువిందము. (తె).—అద్దము, గ్లాసు; 2. పొగడ, మకురము*: చూ, వకుళము; 3. మల్లెపువ్వు, మకురము: చూ,

హసంతి. 2; 4. కుమ్మరిలాతము: చూ, మకరము. 4.

ముకులి. అం: చూ, సుషిరవాద్యములు.

ముకుష్ఠకము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మకుష్ఠకము.

ముకుళము. సం. వి. అ. పుం, న. 1.=మొగడ–మొగ్గ. రూ–మకుళము: చూ, మొగ్గ. 1; పుం. 2. అభినయ హస్తవిశేషము (అయిదు వేళ్లను కొనలుకూర్చి పట్టినది): చూ, వ్యంజకము. 1; అం. 3: చూ, అసంయుత హస్తములు; 4: చూ, సంచారీభావమునఁ బుట్టినదృష్టులు; 5: చూ, ఆవర్తరూపములు. (అశ్వశాస్త్రములోనివి.)

ముకళస్వస్తికము. అం: చూ, నృత్తహస్తములు

ముకుళించు సం. అ. క్రి=ముడుఁగు. 1: చూ, ముడుఁచు 1; అం. ప్రే. 2. మొగుడ్చు.

ముకుళితము. సం. విణ ముకుళించినది: ముద్రితము.

ముకుళీభవించు. సం. అ.క్రి. చూ, ముకుళించు. 1.

ముకూలకము. సం. వి. అ. పుం. చూ, మకూలకము*.

ముక్క. దే. వి. తునుక: చూ, శకలము. 4.

ముక్కంటి. దే వి. (మూఁడు+కన్ను) త్రిలోచనుఁడు. చూ, శివుఁడు.

ముక్కంటిచెలి. దే. వి. త్ర్యంబకసఖుఁడు. కుబేరుఁడు: చూ, శ్రీదుఁడు.

ముక్కంటిమేక్క. ద్వ. వి. ఉత్తరభద్రపదా నక్షత్రము: చూ, రిక్క.

ముక్కంటితల. దే. వి. శివునిశిరస్సు: (సం)–ఉ.

ముక్కంటితలపువ్వు. ద్వ. వి. చంద్రుఁడు: చూ, హిమాంశువు.

ముక్కంటితొలిపట్టి. దే. వి: చూ, వినాయకుఁడు. 1.

ముక్కంటిపండు. దే. వి. కొబ్బరికాయ.

ముక్కంటి పండుల మెక్కెడు దిండీఁడు. ద్వ. వి: చూ, ముక్కంటితొలిపట్టి.

ముక్కంటిమల. ద్వ. వి. కైలాసము: చూ, పర్వతము. (వృషభము. 1.

ముక్కంటియావు. దే. వి. అచ్చుటెద్దు: చూ,

ముక్కంటియమ్ములపొది. ద్వ. వి: చూ, సముద్రము.

ముక్కంటియిల్లు. దే. వి: చూ, ముక్కంటిమల.

ముక్కంటివెలఁది. దే. వి: చూ, పార్వతి.

ముక్కంటిసొమ్ము. దే. వి: చూ, సర్పము. వేం, ఆం. 102.

ముక్కఁడి. దే. వి. (మూఁడు+కాఁడి.) 1. ఆనే కులకు ఒకపెట్టున తగిలెడివ్యాధి. సాంక్రమికామయము: ముంగడి, ముడిచె; 2. దుక్కి చోలించి ఆహారమునకు పోవునపుడు అరక లన్నిటి నొక్కచోఁ ప్రోగుచేసి యొక్కటిగా జేర్చి నిలిపినట్టియాఅరకలకాండ్ల మొత్తము.

ముక్కద్దము. వై. వి. (ముక్కు+అద్దము): చూ, సులోచనము. (దవకన్ను.

ముక్కన్ను. దే. వి. (మూఁడు+కన్ను) మూఁ

ముక్కపురుగు. ద్వ. వి. తవుటిపురుగు: చూ, సస్యసంహారి (పురుగు).

ముక్కర. ద్వ. వి: చూ, రూ–ముక్కఱ.

ముక్కరమాను. దే. వి. పుల్లిరుసుతిరుగుచట్టము.

ముక్కరము. ద్వ. వి. (ముక్కు+కారెము): చూ, ముక్కుఁగోళ్లు.

ముక్కఱ. ద్వ. వి. (ముక్కు+తాయి) రూ–ముక్కర, అడ్డబాస: చూ, భూషణము. 2.

ముక్కలిపీఁట. ద్వ. వి: చూ, రూ–ముక్కాలి పీఁట. [ముక్కుస

ముక్కస. దే. వి. మూఁడుకుంచములు: రూ–

ముక్కాక. ద్వ. వి. మూఁడుకాకలసమాహారము.

ముక్కాని. ద్వ. వి. (మూఁడు+కాని) మూఁడుకానులు.

ముక్కారు. ద్వ. వి. (మూఁడు+కారు) 1. మూఁడుకారులు; 2: ముక్కారుపంట, తొలుకారు.

ముక్కారుపంట. వా. వి: చూ, ముక్కారు. 2.

ముక్కాలిపీఁట. ద్వ. వి. (మూఁడు+కాలు+పీఁట) రూ–ముక్కలిపీఁట. మూఁడుకాళ్లు మర్చిన యెత్తుబల్ల: చూ, సింహాసనము.

ముక్కాలు. దే. వి. (మూఁడు+కాలు) 1. మూఁడుకాళ్లు; 2. మూఁడుపాతికెలు.

ముక్కాలుగడియ. ద్వ. వి. త్రిపాదఘటిక.

ముక్కిఁడి. ద్వ. విశ.(ముక్కు+ఇఁడి)ముక్కుపోయినవాఁడు: చూ, విగ్రిఁడు.

ముక్కిడి. దే. వి. ఒకచెట్టు చూ, వృక్షము.

ముక్కు. వై. వి. 1: రూ-ముకు. (సం). గంధనాళి, గంధవహ- గంధవాహ- ఘోరణ, ఘ్రాణము, ఘ్రాతి, ణ, తనుశ్రస్త్రు, నథము, నస, నాసిక. తద్వి — ౧. ఈఁగముక్కునకు.-తొండము; ౨.ఏనుఁగుముక్కునకు.—తొండము. (సం) శుండము; 3. గుఱ్ఱపుముక్కునకు -(సం)ఘోరణ, పోత్రము, ౪. చేఁపముక్కునకు.—త్రోటి, ౫. చేప్పటముక్కునకు.— చేప్పటముక్కు (సం) అవటీట-అవటీటము, అవనాట, అవభ్రిట, నతనాసిక; ౬. పందిముక్కునకు.- పందిపీఁట, పందిముక్కు, పందిమూతి, ముట్టియ-ముట్టె; ౭.పక్షిముక్కునకు.—తొండము, త్రోటి (సం) చంచువు, సుండము, ౮. బుఱ్ఱముక్కునకు -సొట్టముక్కు, బుఱ్ఱముక్కు.("చూ,సదనము.2.")2.చూ, ముకు,2; బ 3. చేనుమొన: చూ, ...నము;అ క్రి.4.చూ, రూ-ముకు 4; దే. అ. క్రి 5. చూ, రూ-ముకు. 5, వా. 6: చూ, రూ-ముకు 6 "శిశువు ముక్కు చీందెను."

ముక్కుఁగమ్మి. వై. వి: చూ, ముక్కుపోఁగు

ముక్కుఁగోళ్ళు. ద్వ.వి. బ: చూ, రూ-ముకుఁగోళ్లు

ముక్కుఁజెఱమ ద్వ. వి: రూ-ముకుఁజెఱమ, ముకుఁగోళ్లు- ముకుఁగోళ్లు- ముక్కుఁగోళ్ళు-ముక్కుఁగోళ్ళు.(సం) నాసాపుటము

ముక్కుఁదాడు. ద్వ. వి రూ-ముకుఁదాడు. (సం) నాథము. చూ, సూత్రము. 1.

ముక్కుఁబట్టుకొనికూర్చుండుట. జా. జపము చేయుచుఁగూర్చుండుట. "ముక్కుఁబట్టుకొనికూర్చున్నట్టి." రామా. 8, ఆ. 182.

ముక్కుకంబము. ద్వ. వి చూ, ముకుగూలము.

ముక్కుకొయ్య. ద్వ.వి బాధాకరుఁడు చూ, వేసరి.

ముక్కుకొలికి. ద్వ వి: (సం) -ఘుంటాపథము, చర్విత ము.

ముక్కుకోఁతలు. జా. చిక్కులుపెట్టుట. "అనుచేన్ రైతులు ముక్కుకోఁతలకు లోనై మిక్కుటగాదిక్కులేమినికిన్." (ధర్మజరాజసూయము)

ముక్కుటము. దే. వి: చూ, రూ-ముకుటము.(1)

ముక్కుతెవులు ద్వ. వి. ముక్కురోగము చూ, శ్వాసము 1. [క్షము.

ముక్కుదాడిమ. వై. వి. ఒకచెట్టు చూ, వృ

ముక్కుమూలము. వై. వి చూ, రూ-ముకుమూలము. [చూ, శకుంతి (పక్షి.)

ముక్కుపూరెడు. ద్వ. వి. ఒకరకముపూరెడు:

ముక్కుపై వ్రేలు వేసికొనుచు. జా ఆశ్చర్యపడుచు. "యొంతటివారును ముక్కుపై వ్రేలు వేసికొనరు" (ధర్మజరాజసూయము.)

ముక్కుపొడి. వా. వి. పొడుము, ముక్కుపొడుము. (సం) నస్యము.

ముక్కుపొడుము. వా వి.—పై —

ముక్కుపోఁగు. ద్వ వి ముక్కుఁగమ్మి చూ, భూషణము 2-౯. [స్త్ర్యము.

ముక్కుముంగర. ద్వ. వి ఒకఅడవిచెట్టు చూ,

ముక్కుమొగముఁజూడక జా. ముగమోటమి ఆలోచింపక. "ముక్కుమొగంబుఁజూడక టుముట్టను బొమ్మనెదేల." పిజ.3,ఆ 30.

ముక్కులు. దే వి బ 1 చూ ముకములు. చూ, ముక్కు 3; బ. 2. నీరు, మిక్కిలి చిన్నసూకలు: చూ, శంబుకము, 3 చూ, భక్ష్యము. కాశీ. 7, ఆ. 186

ముక్కువిఱుచుట. జా. ఇష్టపడకపోవుట, ఆక్షే

పించుట. "బాంధవులు ముక్కువిరువం, బుతుప్రిలువేసగంగళత్రింబులు వేసరింప." (కవికర్ణరసాయనము.) [రూ-ముక్కుస.

ముక్కుస. ద్వ. వి. (మూఁడు+కుంచెము): చూ, ముక్కుఁరు.

ముక్కుఁరు. దే. అ. క్రి. అజ్ఞానమునుపొందు.

ముక్కెర వా. వి. రూ-ముంగర: చూ, భూషణము. 2. [పురములు.

ముక్కోటిక. ప్వ. వి. (మూఁడు+కోటిక) త్రి

ముక్కొను. దే. అ. క్రి. (మును+కొను) ముందుకొను.

ముక్కొమ్ముమెకము. ద్వ. వి. (ముందు+కొమ్ము మెకము) బిల్లదున్న, మను-మన్ను, మనుఁబోతు, మనుబిప్ప. (సం) —బుర్యము— బుష్యము. తద్వి —అఁడు బుర్శ్యమృగమనకు.—(తె).—మను పెంటి [ప.1-10

ముక్కోటికలకంటు. ద్వ వి: చూ, శివుఁడు.అం

ముక్కోణము. మి వి (మూఁడు+కోణము) చూ, త్రిభుజము.

ముక్కోపము. మి. వి: చూ, రూ-ముంగోపము.

ముక్కోపి. మి. వి చూ, రూ-ముంగోపి.

ముక్కోల. దే. వి. (మూఁడు+కోల): చూ, త్రిదండము. 1—2.

ముక్త. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=ముత్తెము. రూ-మౌక్తికము: చూ, రత్నము. 1; 2. అంకులాఁడి. చూ, స్వైరిణి; విణ. 3 ముక్తినొందినది; 4. విడువఁబడినది: చూ, హీనము 3

ముక్తకంచుకము. సం. వి. అ పుం: చూ, నిర్ముక్తము.

ముక్తకము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, కరయంత్రము; అం. 2: చూ, మహాకావ్యము.

ముక్తపదగ్రస్తము. అం: చూ, అలంకారము.3. (విడిచినపదమే యవ్యవధానముగా మరల మరల వచ్చుట. "ఉదా.—మేరుధరాధర ధీరా । ధీరాళ్యానందకర."; "వానికీర్తి లోకమాక్రమించు, మించెను మించుతేజంబు, జంబునదీజంబాలంబుంబోల్పఁదనుకాంతిచే నాతఁడుగఁజిల్లు, జిల్లుల్వడఁజేయు మదనుని గర్వంబురూపు, రూపుమాపు శత్రుయశంబుల నాతనిశక్తి.")(చూ, హేతువు.2.)

ముక్తసరి. వా. వి. రూ-ముక్తసరు: చూ, సంగ్రహము. 2.

ముక్తసరు. వా. వి.—పై.—

ముక్తాయింపు దే వి. 1: చూ, ముగింపు; వా. 2. వాద్యముతోను ఆటతోను గూడిన (ముక్తాయింపు) పాట; 3. పాటవెనుకవాద్యము.

ముక్తావళి. సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ. ముత్యాలదండ: చూ, హావళిక. 2 (భూషణము. 2. ౬—(కె))

ముక్తాసనము. అం చూ, ఆసనములు.

ముక్తాస్ఫోటము. సం. వి. అ. పుం. ముత్తెపుఁజిప్ప: చూ, శుక్తి. 1.

ముక్తాహారము. సం. వి. అ.పుం: చూ, ముక్తావళి.

ముక్త్యారు. వా. వి: చూ, స్వతంత్రాధికారమును పొందిన వాఁడు.

ముక్త్యారునామా వా. వి. అధికారపత్రము.

ముక్తి సం. వి.ఇ స్త్రీ =ముగితి-ముత్తి.1: చూ, సదాగతి. 2; 2. విడుపు. చూ, విమోచనము.

ముక్తిచతుష్టయము. అం సామీప్యము, సాలోక్యము, సారూప్యము, సాయుజ్యము. (4)

ముక్తిత్రయము. అం. జీవన్ముక్తి, విదేహముక్తి, క్రమముక్తి (3). [ముక్తిచతుష్టయము.

ముక్తులు. అం. 1: చూ,ముక్తిత్రయము; 2: చూ,

ముఖక్రియలు. అం: భుగ్నము, వ్యాభుగ్నము, ఉద్వాహము, విధుతము, వివృతము, వినివృత్తము. (6)

ముఖచపల. అం: చూ, వృత్తము. 1 (కందపద్యభేదము లాఱింటిలోనొకటి) (చూ, కందము. 3) [చూ, వారవారణము.

ముఖత్రాణము. సం. వి. అ. న. కవచభేదము:

ముఖము. సం. వి. అ. న. 1 —మొగము చూ, వదనము. 2; 2. నోరు: చూ, వదనము. 1; 3. మాట: చూ, శబ్దము 2; 4. చూ, నిస్సరణము. 1; 5. ఉపాయము: చూ, వెరవు; 6. ప్రయత్నము: చూ, సన్నాహము. 2, అం. 7: చూ, ముఖసంధి; 8. (మొగము) చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషునికి—ముఖము పూర్ణచంద్రసమమయినదానధర్మశీలుఁడగు. కరాళమయిన దరిద్రుఁడగు. హయవక్త్రమయిన దుఃఖదరిద్రములనుభవించును; 9. (మొగము) చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (స్త్రీకి.—నిర్మలమై పూర్ణచంద్రసమమైన రాజపత్నియగు. రక్తిమగల్గిన భాగ్యవతియగు. పద్మసమమై సువాసనగలిగిన సుఖవతియగు. వికృతమయినను ఎండియున్నను విధవయగు. చక్రముచలెనున్నను గుఱ్ఱపుమొగమైనను దుర్గంధముగలిగినను దరిద్రురాలగు. పెద్దపులిమొగమైన దాసియగు. రోమములును మొటిమలును గలిగి నుదురు మొగమును మించియున్నను వేగిరించెన్నను దుర్లక్షణియగు. నోరుపెద్దదిగ్గైన మగనిఁజంపును)

ముఖములు అం ఈశాన, తత్పురుష, వామదేవ, సద్యోజాత, అఘోరములు. (5)

ముఖరజ్జువులు. అం. (వాగె): ఉత్క్షిప్తము, శిథిలము, ఉత్తరవతి, మందము, సైహారేయసి, విక్షిప్తైకకరము, అర్ధకంధరము, సమము, ఉత్కీర్ణము, విభక్తము, అత్యుక్షిప్తతలము, ఉద్ధృతము, వ్యాఘ్రాంఘము, గోకర్ణిక. (14)

ముఖరము. సం. విణ. 1 —మొగరి. మ్రోఁగునది, ధ్వనితము: చూ, రవణము. 2, 2. అసంబద్ధవచనములాడునది.

ముఖరుఁడు. సం. విణ: అబద్ధముఖుఁడు, అసత్యుఁడు, అహితుఁడు, దుర్ముఖుఁడు, వంచకుఁడు (తె).—కల్లరి, కల్లరీఁడు, జెల్లికాఁడు, టక్కరి, టవలికాఁడు, తాటోటు, డబ్బఱ-దిబ్బఱ—దబ్బఱ- ఒబ్బఱకాఁడు, బొంకరి, బొంకులాఁడు, రజాలాఁడు. తద్వి.—(తె)—పుట్టుకల్లరి ("చూ,వంచకుఁడు3.")

ముఖవాసన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ, అ. పుం, న. కర్పూరాదివాసన చూ, వాసన. 1. [పీ.శ.

ముఖవీణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ మొగవీణె: చూ,

ముఖశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—మొగసాల—మొసల.1. తలవాకిటిసోవడి: చూ, సదనము 1; వా. 2: చూ, మొగివాకిలి 2.

ముఖసంధి. అం.(ఆరంభబీజములచే ముఖసంధి): చూ, నాటకసంధులు (సంధులు)

ముఖస్తము. వా. సం. అవ్య: ముఖాముఖి (తె). ఎట్టయెదురు, చేక్కనిగొంగు

ముఖాముఖి వా. సం. అవ్య. (త)—పై—

ముఖాస్త్రము. సం వి. అ. పుం. పీత: చూ, హరిలాంఛనము.

ముఖ్యకళాపాత్రము. అం 1. సద్యోజాతముఖమునఁబుట్టిన చంచత్పుటతాళము, 2. వామదేవముఖమునఁబుట్టిన చచ్చపుట తాళము, 3. అఘోరముఖమునఁబుట్టిన షట్పితాపుత్రతాళము, 4. తత్పురుషముఖమునఁబుట్టిన సంపద్వేష్టకతాళము, 5 ఈశానముఖమునఁబుట్టిన యుద్ఘట్టతాళము. (5) (ఈ యైదింటియందే 96 తాళములుఁబుట్టి 101 తాళములయ్యెను): (చూ, జన్యతాళములు)

ముఖ్యము. సం. విణ. గామిడి చూ, శ్రేష్ఠము.

ముఖ్యాంశము. అం: చూ, ప్రస్థానాంశములు.

ముఖ్యుఁడు. సం వి.అ.పుం చూ,ప్రధానుఁడు.3.

ముగండి. దే. వి చూ, ముక్కఁడి. 1.

ముగము పై. వి. —ము. (సం- ముఖ - మొగము- మోము) మూల. చూ, వదనము. 1.

ముగతి. దే. వి: చూ, కుంపట్ని.

ముగిలపు. దే. వి చూ,సమాప్తి.1. [సదాగతి.2.

ముగిలి. పై. వి.—ముక్తి. య. 2, ఆ. 44, చూ,

ముగియిక దే. వి. చూ, ముగింపు.

ముగియు. దే అ. క్రి 1: చూ, మరణించు. అం, భా. తృ. 87, 2. అయిపోవు: చూ, సరిపోవు. 3; ప్రే 3 ముగించు.

ముగుద. వై. వి =ముగ్ధా 1 ఆఁడుది రాఘ. 3, అ. 85 చూ, స్త్రీ, 2 పండ్రెండేండ్ల పర్యంతమైన వయసుగల ఆఁడుది చూ, స్త్రీ, విశ 3. తెలివితక్కువది.

ముగురు. దే. స.బ. మూఁడుశబ్దమునకు మహన్మ హల్యర్థక బహువచనాంతాదేశము: చూ- ముగ్గురు-మువురు- ముగులు- మువ్వురు-మూగురు-మూవురు.

ముగులు వా. స. బ.—పై.—

ముగ్గ దే. వి ఒకానొక చెట్టు చూ, వృక్షము

ముగ్గు. దే. వి. 1. రూ-ముగ్గ ఇల్లుఅలికినపిమ్మట ముత్యములు లోనగువానితో లతాద్యాకారముగా చేయు అలంకరణము: చూ, రంగవల్లి; వా.అ.క్రి.2 కాయపండు, కాయఫలించు

ముగ్గుజెనిగూర్చెను ముండడయ్యెను. లో. (పెండ్లికొమారునికి కత్తి — పెండ్లికొమార్తెకు కత్తి— పాగోహితునకున కత్తి వీరి సంభాషణలనడుమ బాకావాఁడు బాకాపట్టుట అను చిత్రకథ దీనికి ముడిపెట్టుచుందురు) "ముగ్గురం, గూర్చెను ముండడయ్యెనని కుంగిరి."(రామాభ్యుదయము.5,ఆ 146) [రూ-ముగురు

ముగ్గురు. దే. స. బ. (మూఁడు+గురు): చూ,

ముగ్గులు. దే. స. బ.—పై.—

ముగ్గులు. వా. వి. బ: చూ, చిక్కులు. 1.

ముగ్గొయ్య. దే. వి. (ముందు+కొయ్య) 1. అగ్రదండము; 2: గండు, గడ్డు, గడుసు. (సం). అసంభావ్యత, అసంభావ్యము, అసాధ్యత, అసాధ్యము, ప్రచండము.

ముగ్ధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1.=ముగుద-ముద్దియ, ముదిత. స్వీయాంతర్భేద విశిష్ట నాయికా విశేషము. (ఉదయించుచున్న యౌవనము నముగలది. పండ్రెండేండ్ల వయస్సుగలిగి యౌవనోదయమందుచున్నది. చూ, స్వీయ: (చూ, యౌవన భేదములు); విశ. 2 =ముద్దు. చక్కనిది: చూ, హృద్యము; 3. తెలివిలేనిది: మూఢము 3; 4 క్రొత్తది. చూ, శారదము.5.

ముగ్ధుఁడు. సం. విశ.=ముద్దుఁడు, గోల: చూ, ముద్దుఁడు.

ముచిక. ద్వి వి. రూ-ముచ్చిక. కొబ్బరి తాటి మామిడిలోనగువాని తొడిమక్రింది బిల్ల. (కాయపండిన వెంటనే రాలిపోవుట కను వుగ విభాజ్యకణముతో బిల్లనంటియుండును.)

ముచికకుడికి. వా.వి. చిట్టచివఱకు, అంతమునకు.

ముచికుందుఁడు సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రహ్మ 1. [చూ, వాసంతి 2.

ముచుండ. సం వి. ఆ స్త్రీ. ఎఱ్ఱమల్లె *:

ముచ్చి. దే వి 1: అంచులవాఁడు, జీనిగిరివాఁడు (సం) -ఆలేఖ్యకృత్తు.కృణువు, చిత్రకరుఁడు, చిత్రకారుఁడు, చిత్రిసుఁడు, చిత్రకృత్తు, రంగాజీవుఁడు. ("మా-రంగాజీవుఁడు."); అం. 2: చూ, శిల్పులు

ముచ్చిక. ద్వి. వి. (ముందు+సిక) చూ, రూ-ముచిక (సంధినివర్ణవికారము).

ముచ్చిచ్చు. ద్వి. వి. (మూఁడు+చిచ్చు) త్రేతాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1. [మార్లు.

ముచ్చిమువ్మాటికి. వా. తప్పనిసరిగా మూఁడు

ముచ్చిరి. దే. విశ 1. కోపి: చూ, రోషణుఁడు; 2. శోకమునొందినవాఁడు; 3 దుఃఖము నొందినవాఁడు: చూ, విమనుఁడు.

ముచ్చిరితనము. దే. వి.మనోవ్యథ: చూ, విపత్తు.

ముచ్చిరు. దే. అ. క్రి: చూ, శోకించు.

ముచ్చిలకా. వా. వి. రూ-ముచ్చిలికా. 1: రయితు భూమిఖామందునకువ్రాసియిచ్చెడుసాగు షరతుపత్రము: కదపా; 2. ఉభయవాదుల నడుమవ్రాయబడు ఒడంబడిక.

ముచ్చిలి. దే. వి. పెడతలయందలిగుంట: ముచ్చిలిగుంట (చూ, అవటువు).

ముచ్చిలించు. దే. స. క్రి. రూ—మ్రుచ్చిలించు. దొంగిలించు: చూ, సడపు

ముచ్చిలిగుంట. దే. వి: చూ, ముచ్చిలి.

ముచ్చిలికా. వా. వి. చూ, రూ-ముచ్చిలకా.

ముచ్చిలిపాటు. ద్వ. వి. కునికిపాటు, ప్రమీల: చూ, స్వప్నము 2.

ముచ్చిలు. దే స క్రి రూ-మ్రుచ్చిలు. చూ, రూ-ముచ్చిలించు.

ముచ్చివుక. దే. వి (మూఁడు+చివుక) ముద్రుగులము

ముచ్చె. వై. వి.=మోచకా. 1. చూ, పార్ష్ణిత్ర.

ముచ్చెబంగారు. వై వి చూ, బేగడ.

ముచ్చెలక. వా. వి. (మూఁడు+చెలక) దుగులము పేడ.

ముచ్చెవాఁడు. ద్వ. వి· చూ, మాదిగ.

ముచ్చ. దే. వి (ముడ్డి+పూస) 1: చూ, ముడ్డిపూస; (సంధినిపన్నవికారము);2 తిగ చూ, మూఁడు.

ముచ్చంగి. దే. వి. ఒకచేఁప. హంస. 4, ఆ. 187. చూ, మత్స్యము. 1.

ముచ్చట దే. వి. 1 వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2; 2. గుసగుస: చూ, సల్లాపము; 3 ప్రేమము. వసు. 4, ఆ. 9: చూ, స్నేహము; 4. కోరిక. ఉ, రా. 8, ఆ. 178. చూ, వాంఛ; వా. 5. అల్లికతోఁగూడిన సికముడి, ముచ్చటముడి: చూ, సిక 2

ముచ్చటకాఁడు. దే. విణ. కోరికగలవాఁడు. పంచ. వేం. 4, ఆ. 442

ముచ్చటపడు. దే. అ. క్రి. కోరు. కళా. 3, ఆ. 101: చూ, వాంఛించు.

ముచ్చటముడి. వా. వి: చూ, ముచ్చట 5.

ముచ్చటలాడు. దే అ. క్రి: చూ, ముచ్చటించు

ముచ్చటించు. దే. అ. క్రి. 1. —పై—; వా. 2. సమాచారమును చెప్పు.

ముచ్చట్లు. దే. వి. బ. (మూఁడు+చోట్లు) 1. మూఁడుప్రదేశములు: చూ, స్థానము. 1; వా. 2 భార్యాభర్తలుగాని తదితరులుగాని అనురాగముతో నాడుకొనెడు సంభాషణాదికము. "అచ్చట్లు ముచ్చట్లు చెప్పుకొనుచున్నారు."

ముచ్చముడుఁగు. వై. అ. క్రి (ముడుఁగు+ముడుఁగు) మిక్కిలిముడుఁగు. భో 4, ఆ. 165; వై. 3, ఆ 112.

ముచ్చవలము దే. వి (మూఁడు+చవలము) మూఁడుచవలములు.

ముచ్చెవుక. వా. వి. చూ, రూ-ముచ్చివుక.

ముచ్చు. దే. వి. 1: చూ, ముచ్చ 2; 2 రూ-మ్రుచ్చు దొంగ చూ, చోరుఁడు. 1; 3 అరఁటిపువ్వులోని కాడ. (ఇది స్త్రీకేసగము) దొంగ చూ, రూ—మ్రుచ్చు. 2.

ముచ్చొకము. ద్వ. వి· ఇరాలు-ఈరాలు, నత్రిగ, పంజెరిండు, పదిరెండు, బారా—బారా, గండాఖులు (సం) ——జగతి, ద్వాదశకము. ("చూ, గండాఖులు.")

ముజ్జడ్డు. వా. వి. తెలుపికానిచిక్కు, ఇబ్బంది.

ముజరా. వా.వి 1. తిరిగిరావలసిన పైకములోనగునది; 2 పెత్తనదారీముదరా.

ముజుముదారు. వా. వి. లెక్కలను పరిశీలించు ఉద్యోగి.

ముజ్జగము. ద్వ. వి. మూఁడుజగములు.

ముఝూలబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, కపూరియొబ్రాహ్మణులు.

ముటము. దే. వి. రూ—మూటము. ముడపిడుక: చూ, శుష్కగోమయము (పిడుక.)

ముటాలు. వా. వి. బ. వంటకట్టెయలు: చూ, సమిధ.

ముట్టఁబడు. ద్వ. అ. క్రి. ఎత్తుపడు, బలహీనమగు. భో. 6, ఆ. 188; నిర్వ. 4, ఆ. 76: చూ, పలియు.

ముట్టడము. వై. వి.=ముదగ్రిణ. (దే. అని శ. ర.) 1. నిర్బంధము, కట్టు: చూ, హఠము. 2; 2. ముట్టడి: చూ, యుద్ధము.

ముట్టడి. వై. వి.=ముదగ్రిణ. (దే. అని శ. ర): చూ, ముట్టడము. 2. బ్రి. 3, ఆ. 190.

ముట్టడించే. దే. స. క్రి. (కోటలోనగువాని) ముట్టడివేయు: చూ, సంగోధించే

ముట్టణము. దే. వి: చూ, రూ-ముట్టడము (ముట్టడికి.—భాగ. 10,స్కం.పూ. 1533.)

ముట్టపీయకుండును. అం: చూ, చిహ్నములు.

ముట్టించే. దే.ప్రే. 1.ముట్టఁజేయు, 2. కాల్చు చూ, దహించే; 3. రగుల్చు: చూ,రవులుచే.

ముట్టికాళ్ళవాఁడు దే. విశ: చూ, సంజ్ఞావు.

ముట్టికాళ్లు. దే. వి: చూ, ముడికాళ్లు

ముట్టికోలు. వా. వి: చూ, రూ-ముట్టుకోలు

ముట్టియ. దే. వి: చూ, రూ-ముట్టె

ముట్టు దే. వి. 1. ఆఁడువానిరజస్సు, ముట్టు నెత్తురు చూ, రేతస్సు. 1; 2 తాఁకుడు. భార. శల్య. 1, ఆ 337: చూ, స్పర్శము.1; 3 కొలముట్టు: చూ, సాధనము. 2, విశ. 4. ముట్టుది: చూ, రజస్వల, స. క్రి 5: చూ, స్పృశించే; 6. శత్రువులనుదాఁకు నిర్వ. 7, ఆ. 48 చూ, స్పృశించే, 7. మర్మముదాఁకు. చూ, స్పృశించే. 8 చూ, ముట్టడించే. నిర్వ. 6, ఆ 14; 9 కడము ట్టు నిర్వ. 3, ఆ 33: చూ, సరిపోవు. 3

ముట్టుకట్ట వా. వి. ముట్టఁగూడనికట్ట చూ, అంటుకట్ట

ముట్టుకొను. దే. స. క్రి. 1: చూ, ముట్టడించే నిర్వ. 3, ఆ. 6; 2 ఆక్రమించే చూ, మొగరించే, ప్రే. 3 ముట్టుకొలుపు.

ముట్టుకోలు, దే. వి చూ, ముట్టడము. 2.

ముట్టుకోలుగొను. దే. స. క్రి. రూ-ముట్టుకోల్గొను: చూ, ముట్టడించే.

ముట్టుకోలుపట్టు. దే. స. క్రి. రూ-ముట్టుకోల్పట్టు.—పై—(రామా. 6, ఆ. 249.)

ముట్టుకోలువఱచే. దే. స. క్రి.—పై.—(సా. 3, ఆ. 168.)

ముట్టుకోల్గొను. దే. స. క్రి: చూ. ముట్టడించే. (సా. 3, ఆ. 166.)

ముట్టుకోల్పట్టు. దే. స. క్రి.—పై.—(సా.

ముట్టుగోడ. ద్వ. వి. అండగోడ, తన్నుగోడ: చూ, మఱుఁగుగోడ.

ముట్టుత. దే. వి: చూ, ముట్టు. 4.

ముట్టునీళ్లు ద్వ. వి బ. బహిష్ఠ యయిన ఆఁడు ది నాలవనాఁడుచేయు స్నానము: చూ, స్నానము. 1; (తద్వి — మాఱునీళ్ళు: చూ, స్నానము. 1)

ముట్టుపడు ద్వ. అ. క్రి చూ, సంతాపించే.

ముట్టుపాటు. ద్వ వి చూ, సంకటపాటు.

ముట్టుమోఁకాళ్లవాఁడు. వా. వి: చూ,సంజ్ఞావు.

ముట్టుసందు దే. వి వెలుపలకు పోవదారిలేని సందు చూ, మార్గము. 1.

ముట్టె దే వి రూ-ముట్టియ. 1. పందిముక్కు: చూ, ముక్కు. 1—ట; 2 పశ్వాదులమూతి.

ముట్టె చేఁప దే. వి ఒక చేఁప చూ,మత్స్యము.1.

ముట్టెకోఁపు వా. వి నిదానములేనితొందర.

ముట్టెమెకము. ద్వ వి: చూ, పంది.

ముట్టెమోపు. దే. వి. కార్యనిర్వాహకసమ యము (శ ర)

ముట్టెసంది వా వి చూ, ముట్టుత.

ముట్లచేరిక. దే. వి ముట్టువాండ్రుండెడియిల్లు (గది). చూ, ఎడసము. 1 (ముట్లగది)

ముట్లుడిగినది. వా విశ.నిష్కృశ(స్త్రీ) చూ, స్త్రీ,

ముఠా. వా వి. 1. కొన్నిగ్రామములు కలిసిన సంస్థానము.2.జనులగుంపు.చూ,సమూహము.

ముడత. వా. వి: చూ, మడత. 3.

ముడి. దే వి. 1. గ్రంథి, చెట్టులోనగువాని ముడి చూ, ముడుత; 2. దారములోనగు వానిముడి: గంటు. (సం).— గ్రంథి; 3. వెండ్రుకలముడి. పా. 1, ఆ. 124 గం టు, దయుముడి-దూముడి-గూయుముడి. (సం).—కేశకలాపము,గ్రంథి: చూ,సిక.1;

తద్వి.—(రాజోలముడికి.—చూ, సిక. 1.); 4. రూకలముడి: గంటు; 5: గొంతుముడి. (సం)—కంఠమణి; 6. ఎద్దుమూఁపురము "ముడిగిబ్బ.": చూ, స్కంధము. 1, 7. కలహము: చూ, యుద్ధము; 8. ముడివలె వ్రాసెడి కొన్ని వ్రాల్లు రూపాంతరము. "తాముడి, నాముడి, మాముడి"; 9 సంధ చూ, సాప్తపదీనము; 10 చూ, రూ-ముద్రి; విశే. 11. ఖండముకానిది: అఖండము; 12. వికసింపనిది.

ముడికాఁడు. దే. విశే. 1. ధూర్తుఁడు: చూ, వంచకుఁడు; 2 దంభశూరుఁడు: చూ, శూరుఁడు. 3; 3: చూ, సంధాయకుఁడు.

ముడికాళ్లవాఁడు. దే వి చూ, ముట్టికాళ్ళవాఁడు.

ముడికాళ్ళు. దే. వి· కంగటికాళ్లు, ముట్టికాళ్లు.

ముడికొక్కు. దే. వి. ౭, కానొక పురుగు చూ, సస్యసంహారి (పురుగు). [చూ, వాయువు.

ముడిగాలి. దే. వి. రూ-మూడిగాలి, అపానము:

ముడిగిబ్బ. దే. వి. ఱంబోతు: చూ, వృషభము. 1.

ముడిగొను. దే. స. క్రి: చూ, ముడుచు.

ముడిచె. దే. వి: చూ, ముక్కుఁడి. 1.

ముడికట్ట వా. వి: విత్తనాలకట్ట.

ముడినువ్వులు. వా. వి. బ. పప్పుచేయని నువ్వులు

ముడిబట్ట ద్వ. వి. అంచుకమ్ములులేనిబట్ట: చూ, వస్త్రము.

ముడిబొమ. దే. వి. ముడివడ్డబొమ.

ముడియ. దే. వి. 1; చూ, మూట. రామా. 6, ఆ. 230, 2: చూ, పందెము. 1.

ముడియవిడుపు. దే. వి. రూ—ముడియవిడ్పు. ముడియవిడుచుదొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1.

ముడియవిడ్పు. దే. వి.—పై.—

ముడివడు. ద్వ. అ. క్రి. 1. ముడిగలదియగు; 2: చూ, సంధించు. స్వా. 3, ఆ. 34; 3. పెనఁగొను: చూ, వెంటిగొను; 4. అతిశయించు: చూ, సందడించు; 5. కలుగు: చూ, సంభవించు.

ముడివాటు. ద్వ. వి. ముడివడుట.

ముడిపెట్టు. దే. స. క్రి. 1. ముడివేయు. స్వా. 5, ఆ. 94; వా. 2 భార్యాభర్తలకు ముడి పెట్టు; 3. పుస్తెకట్టు, 4. లంకెవేయు.

ముడివేయు. దే. స. క్రి.—పై.—

ముడివేయుట జా. వాదమునకు బట్టముడివైచి ప్రతిజ్ఞచేయుట. "ముడియ వైవఁగఁదమ్మె మొన దారసించిన హూణ్యమున వెన్నుఁ జూపఁడనుచు." (పాండు. 1, ఆ 63)

ముడుంబ (బా). వా. వి. 1. చిక్కు, తకరారు; 2. ఉమ్మడి. "ముడుంబా వదలలేదు." (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.)

ముడుఁగఁబాఱు. ద్వ. అ. క్రి చూ, ముడుఁచు. 1. వై. 2, ఆ. 119.

ముడుఁగు వై. అ. క్రి.—ముకుళి. (రూ-మునుగు-ముగ్గు, మొగ్గ) 1—పై.—సా. 2, ఆ. 30; 2. తగ్గు చూ, స్రుక్కు. 9; 3: చూ, సంకోచించు వసు. 2, ఆ. 44; 4 చేష్టలుడుగు: చూ, వెఱఁగుపడు.

ముడుఁగుఁదామర. ద్వ. వి. (రూ-ముణుఁగుఁదామర-మొగడఁదామర): చూ, పొత్తిదామర.

ముడుఁచు. వై. ప్రే 1.=ముకుళి. ముడుఁగఁజేయు. వసు. 3, ఆ. 161: చూ, స్రుక్కు. 8; 2: ముడిపెట్టు (ఈయర్థము గ్రామ్యవ్యవహారికము), గంటువెట్టు, ముడిగొను, ముడివేయు.

ముడుకు. దే. వి· చూ, మోఁకాలు. శం, పదా. నర. 74

ముడుచు. దే. స. క్రి: చూ, స్రుక్కు. 8.

ముడుచుకొను. దే. అ. క్రి: చూ, సంక్షేపించు.

ముడుచుట. దే వి. ముడివేయుట: రూ—ముడ్చుట.

ముడుత. దే. వి. 1: కంతి, కడింది, కఱుపు—కనుపు-కన్ను, కొడుపు, గంటు, గనుపు, గుబ్బ, చిట్టియు-చిట్టె, బుడిపి-బుడ్పి, బొడప, బోటు, ముడి. (సం).—కాండసంధి, కుటి, గడువు, గ్రంథి, పర్వము, పర్వరేఖ

ము; 2. వస్త్రపుసెఱఁగు: చూ, వళి. 2; 3. కడుపుమీఁదివళి: చూ, వళి. 1.

ముదుతపడు. దే. అ. క్రి: ఉగ్గుపడు.

ముదుపరి. దే. వి. (ముదుపు + అరి) ముదుపు పట్టినవాఁడు.

ముదుపు. దే వి. 1. (శుభకార్యాదుల ఆరంభమునందు)ధనముముడిచి మీఁదుకట్టినమూట మీఁగు, ముల్లియ–ముల్లె; 2 ధనము: చూ, హిరణ్యము.3; వా. 3 దేవతాదుల నుద్దేశించి చెల్లించెడు ధనాదికము మీఁదు, ముల్లియ–ముల్లె.

ముదుము. దే. వి: చూ, ముదుపు.

ముదుసు దే.వి. 1. ఎముక. చూ, శల్యము. 1, 2. గ్రంథిలాస్థి: చూ, శల్యము. 1, 3. చూ, ముడ్డిపూస.

ముదేకము. దే వి. ఏగాని, అరకాని.

ముద్చుట. దే. వి. చూ, రూ–ముదుచుట.

ముడ్డి దే వి. రూ–ముడి–మూడి, పుట్టియ–పుట్టె, గాఁడు, పట్టి–పట్టె, పూడ (సం) —అపానము, అవస్కరము, ఆధారము, ఉపస్థ, కల్మాషి, గుదము, గుహ్యము, తనుహ్రదము, పాయువు, పృష్ఠము తద్వి —గుహ్యద్వారమునపు —(సం) మతము, చుతి.

ముణుకరాములు వా. వి. బ ఎటుతోఁచని స్థితి. (విశాఖ పట్టణ ప్రాంతమున వాడుక.)

ముణుఁగుఁదామర. ద్వ. వి: చూ, రూ–ముదుఁగుఁదామర. [శుకనాసము.

ముతంగి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. తెల్లగిసె*: చూ,

ముతరాచే ద్వ వి. సవారీలు వాహనములు లోనగువాని మోయు నొకశూద్రజాతి రూ–ముత్తరాచే– ముత్తిరాచే, ముత్తిరాచేవాఁడు, ముత్తిరాజేలు.

ముతుక. దే. విశ. 1. చూ, రూ–ముదుక. 1; 2: చూ, రూ–ముదుక. 2.

ముత్త. దే. విశ: చూ, ముదుక. 1 పాండు. 3, ఆ. 50. [ను. 2.

ముత్తడము. దే. వి ఉత్తరిగ. చూ, భూషణ

ముత్తనియవేళ్లు దే. వి. జొత్తైనవేళ్లు: చూ, వేలు. 2 [ముత్తో: చూ, స్త్రీ.

ముత్తయిదువ. దే. వి రూ–ముత్తైద–ముత్తైదువ–

ముత్తగ. అం. రూ–ముత్తెగ–మొత్తర: చూ, విన్నాణములు. (మల్లశాస్త్రము.)

ముత్తరంగలు. దే. వి. బ. కడుపుమీఁది త్రివళులు చూ, వళి 1.

ముత్తరము దే. వి. బ. మూఁడుతరములు.

ముత్తరాచే ద్వ. వి: చూ, రూ–ముతరాచే

ముత్తవపులగము ద్వ. వి. చిట్టాముదపుఁజెట్టు: చూ, సహదేవ. [చూ, సవిత 2.

ముత్తవ ద్వ. వి. వృద్ధపితామహి రూ–ముత్తవ్వ:

ముత్తవ్వ. ద్వ. వి (ముత్త + అవ్వ)—పై.—

ముత్తాత దే వి (ముత్త + తాత) 1. వృద్ధపితామహుఁడు: చూ, ప్రపితామహుఁడు; అం. 2. చూ, గయాపిండదానార్హులు.

ముత్తి. సై. వి.=ముక్తి. మోక్షము. నీలా. 1, ఆ. 118: చూ, సదాగతి. 2.

ముత్తిగ ద్వ. వి. (మూఁడు + తిగ) తొమ్మిది: చూ, ముమ్మూఁడు. [చూ, రత్నము 1.

ముత్తియము సై వి = మౌక్తిక. రూ–ముత్తెము:

ముత్తిరాచే ద్వ వి: చూ, రూ–ముతరాచే.

ముత్తిరాచేవాఁడు ద్వ. వి.—పై.—

ముత్తిరాజేలు. ద్వ వి. బ —పై.—

ముత్తూము ద్వ. వి. (మూఁడు + తూము) మూఁడుతూములు.

ముత్తువ. దే. వి: చూ, ముత్తవపులగము *.

ముత్తెపుఁజిప్ప. ద్వ వి. (ముత్తెము + చిప్ప) 1: చూ, ముక్తాస్ఫోటము, 2. చూ, శుక్త్యము.

ముత్తెపుఁబంట. ద్వ. వి. (ముత్తెము + పంట) చెఱకు*: చూ, రసాలము. 3.

ముత్తైపుఁదీఁగ. ద్వ. వి:రూ–ముత్తైపుతీఁగె.(సం) కటళిగ్గురు, గాంగేష్ఠి. *.
ముత్తైపుతీఁగె. ద్వ. వి.—పై.—
ముత్తైపురిక్కనెల. అం. చైత్రమాసము: చూ, మాసములు. [రిక్క.
ముత్తైపునవతు. నై. వి. చిత్రానక్షత్రము:చూ,
ముత్తైను. నై. వి.=: చూ, రూ-ముత్తియము
ముత్తైర అం: చూ, రూ-ముర్త్తగ [నది.
ముత్తైగువులాఁడి. దే. వి. ఆకాశగంగ: చూ,
ముత్తైసము. నై. వి =ముత్తాహారి. రూ-ముత్తైసరి. ముత్యాలపిడుగు చూ, భూషణము. 2 [విశేషము చూ, వస్త్రము 1
ముత్తైసరి నై. వి 1.=—పై —; 2.
ముత్తైసులు. నై వి. బ' చూ, ధాన్యము.
ముత్తైడు. గే. వి: చూ, రూ—ముత్తయిగుడు.
ముత్తైగువ కే వి.—పై —
ముత్తోన. దే. వి: చూ, ముత్తుసు.
ముత్తో దే. వి. (ముత్తు + తోయిలి): చూ, ముత్తయిదువ.
ముత్యమంతమాట. జా. కొలఁదిమాట. "సత్యమగు నీముత్యమంతమాట" (ధర్మరాజ)
ముత్యము నై. వి.=ముక్తా. 1 చూ, రూ-ముత్తియము. పాండు 2, ఆ. 171; అం 2: చూ, రత్నములు.
ముత్యాలకుచ్చు. ద్వ. వి. పారిజాత్యావిశేషము, నాలపాశ్యావిశేషము. చూ, భూషణము. 2—౦౦—౧౬. [మహాలక్ష్మి 3
ముత్యాలమ్మ. నై వి ఒకగ్రామదేవత: చూ,
ముత్త్రోవ దే. వి మూఁడుత్రోవలు.
ముత్త్రోవదిమ్మరి దే వి. (మూఁడు + త్రోవ + తిమ్మరి) త్రిపథగ: చూ, నది
ముదము. సం. వి. న్. స్త్రీ. 1. రూ—ప్రమదము: చూ, సంతోషము; అం. 2. (మోదము)' చూ, సంచారిభావములు. "(అహాహా! మున్ను నేనొనర్చిన నోములు నేఁటికిఁబండె. నిట్టిసమయంబు చేకూరునని తలంచనైతి. రాముని వేందుఁదుసురి నై రిందుని మెనఁట..")
ముదముదు. దే. వి. కొంకు: చూ, సంకోచము.
ముదల. దే. వి. 1. ఆ. పరిభా. 5, ఆ. 203: చూ, సెలవు, 2 గణుతి. ఉ, హరి. 4, ఆ. 269: చూ, లక్ష్యము 1; 3. గనిముచేరిక నేల: చూ, హరిపిరము. 2. (భూమి. 1)
ముదలకించు. దే. స క్రి చూ, మార్గము. 1. రామా. 5, ఆ. 198
ముదలపెట్టు దే. స. క్రి ఆజ్ఞాపించు కళా. 1, ఆ 188 చూ, సెలవిచ్చు
ముదలించు దే. స క్రి 1 అడుగు. ఉ, హరి. 3, ఆ 64 చూ, నవాలువేయు, 2 చూ, ముదలకించు నిర్వ 7, ఆ 78.
ముది దే. వి (రూ—ముదిమి—ముదిసము) 1 వార్ధకము. స్కా. 1, ఆ 50 చూ, స్థావిరము; విణ 2 వృద్ధ, వృద్ధుఁడు. ర, రా 4, ఆ 306. చూ, స్థవిరుఁడు.
ముదికాకి ద్వ. వి ఇల్లికోడి చూ, వాయసము.1.
ముదిగాగను. దే వి చూ, ... ధర్మము.
ముదిత. సం వి. ఆ. స్త్రీ 1 - యుద్ధము. పరకీయాభేదము: చూ, ముగ్ధ 1, దే. వి. (1). ఆఁడుది. య 2, ఆ. 100 చూ, స్త్రీ.
ముదితము సం వి. ఉల్లాసము, ప్రతీతము, నిర్వృతిను చూ, హ్లాదనము.
ముదరినను దే వి. చూ, ముది 1.
ముదిత్రాపస్థ అం ముదిరిన చెట్టుమూలమునంగున్న గ్రహము ముదితావస్థను బొందును. దానివలన సంగతము, సాపత్న్యము, పుత్రసంతోషము గలుగును చూ, అవస్థలు 5.
ముదిమి. దే. వి చూ, ముది 1.
ముదిమివాఁడు. దే వి. చూ, ముది. 2.
ముదియు. నై. వి =ముగ్ధా (రూ-ముద్దు-ముద్దియ—ముద్దుగుమ్మ)' చూ, ముగ్ధ 1.

ముదియది. వై. వి. ముసలిది, ముద్ది చూ, వృద్ధ
ముదియనివారిలోఁబెద్ద. ద్వ.వి: చూ, బ్రహ్మ. 1.
ముదియనివారు. ద్వ. వి. బ దేవతలు. ఆం, పద. సుర. 38 చూ, వేలుపు.
ముదియు. దే. అ. క్రి. చూ, డొక్కు. 3.
ముదిరము. సం వి అ పుం: చూ, మేఘము. 1
ముదిరుఁడు. సం. వి. అ. పుం చూ, విటుఁడు.
ముదివాఁడు. దే. విశ: చూ, ముది. 2.
ముదిసినవాఁడు దే విశ —వై.— సాం.మా. 4.
ముదుక. దే. విశ. 1: చూ, ముది. 2. వై. 4. ఆ. 44; 2. రూ-ముతుక. హరి, పూ. 5, ఆ. 143: చూ, జెరసు. 2
ముదుకఁడు. దే. విశ: చూ, ముది. 2.
ముదుకసరులు. దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
ముదుగు. దే. విశ: చూ, ముదుక. 2.
ముదుగునూకలు. దే. వి. బ గండ్రినూకలు: చూ, శంబుకము.
ముదుటుంగరము. వై. వి=ముద్రాంగుళి. (ద్వ. ఆని శ. ర.) రూ—ముద్దుటుంగరము: చూ, భూషణము. 2—౧౨—(౨).
ముదురు. దే. విశ. 1: చూ, ముది 1. పాండు. 2, ఆ. 109; 2: చూ, ముది 2; అ. క్రి. 3. (కాయలోనగునది) పరిణమించు. చూ, వికసించు; 4: చూ, వర్ధిల్లు.
ముదురుమొగ్గ. దే. వి. పుష్పించుటకు సిద్ధమైన మొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1.
ముదునరి. దే. విశ: చూ, ముది 2.
ముదుసరితనము. దే. వి: చూ, ముది. 1.
ముదుసలి. దే. విశ' చూ, రూ-ముదుసరి.
ముదుసరిది. దే. విశ: చూ, ముదియది.
ముద్గపర్ణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పిల్లిపెసర*: చూ, పెసర. [హాయము.
ముద్గభుక్కు. సం. వి. జ్. న. గుఱ్ఱము: చూ,
ముద్గము. సం.వి.అ పుం.బ. పెసలు: చూ, పెసర.

ముద్గరము. సం. వి. అ. పుం. 1: అవదారణము, ఉద్ఘాతము, కర్కరము, కుద్దారము- కుద్దాలము- కూద్దాలము, ఖనిత్రము, ఖాత్రము, ఘనము, టంక-టంకము-టంగము. (తె).—గుద్దలి, త్రవ్వుకోల-త్రవ్వుకోల, గొరిగ-బొరిగె. తద్విశేషములు.—౧.అభ్రి (చూ, పీలి. 2.౨.), కాష్ఠకుద్దాలము, రదని. (తె).-కత్తిగుద్దలి; ౨. (తె).—కోలుడుపాఱ—గోఁకుడుపాఱ, చెక్కుడుపాఱ, తవుకోల-తవ్వుగోల, గోఁకుడుఁబాఱ; ౩. కర్కరము, కలిలము, కుఠారము, గాఢముష్టి, ఛిదిరము, ద్రుఘణము, పరశువు, పరశ్వధము, స్వధితి. (తె).-గండగొడ్డలి-గండ్రగొడ్డలి, గొడ్డలి; ౪. కాష్ఠలోహి, కూటము, ఖనిత్రము,ద్రుఘణము, వాతరి (తె).—ఇనుపగుదియ-ఇనుపదుడ్డు,గుదుప,గుదియ-గుదె, గునపము-గునుపము,దుడ్డు;౫ (సం).— ముసుండము, ముసుండి, ౬. (తె).—కుఁచ్చిక. (చూ, కుచ్చిక); ౭. (తె).— చిప్పగుద్దలి, చిప్పగొడ్డలి; ౮. కాఘాలము; ౯. ఖనిత్రము, ఖనిత్రి, విశిఖ. (తె).—గడ్డపాఱ,పార-పాఱ, ౧౦. (తె).—కొండగుద్దలి. (మిగతవానికి "చూ, స్వధితి."); 2: చూ, సమ్మెట.1; 3. మల్లె*: చూ, హసంతి. 2; 4: చూ, ఆసనములు; 5: చూ, ముప్పది రెండాయుధములు (బాణము. 1).
ముద్గలుఁడు. సం. వి. అ పుం. జీవాత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2
ముద్ద. వై. వి. 1.=ముగ్ధా: చూ, రూ-ముదియ; దే. వి. 2. కబళము: చూ, పిండము. 3; 3. పిడుచే. చూ, పిండము. 4.
ముద్దకట్టు. దే. అ. క్రి: అడకట్టు-అడగట్టు, అడగొను, కరుడుగట్టు, ఘమిడు, పాయఁబాఱు, పాయు, మెత్తఁబడు. (సం) ఘనీభవించు.

ముద్దకమ్మరి. ద్వ. వి. తొయికరఁగి యినుము చేసెడు కమ్మరి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

ముద్దకప్వము. దే. వి. మ్రానిబిల్లతగిలించినకవ్వము: చూ, వైశాఖము 2 (మంథానము.)

ముద్దకొలిమి. దే. వి. తొయి యినుముగా కరఁగెడుకొలిమి (పల్లము). చూ, రంధ్రము. 1.

ముద్దతు. వా. వి. కాలపరిమితి (ముద్దతుకవులు=కరారునామా; ముద్దతుక్రియము=అవధిక్రియము.)

ముద్దపప్పు. దే. వి. వండినపప్పు చూ, సూపము.

ముద్దరగము. దే. వి. కప్పుతాగము (చూ, రీగము.)

ముద్దయ్య. వై. వి. కుమారస్వామి చూ, స్కంద [గుఁడు]

ముద్దర. వై. వి=ముద్రా అచ్చు, చేప్పు, ముద్దు, మొహరు. చూ, సికా.

ముద్దరాలు. ద్వ. విశే. ముగ్ధ. చూ, ముదియ

ముద్దాడు. దే. స. క్రి. 1. చుంబనాది పూర్వకముగా లాలనము చేయు. హరిశ్చ. 3, ఆ. 136. ముద్దిడు, ముద్దుపెట్టుకొను; 2. ఆదరించు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 6. చూ, సంభావించు [పద్రివాగి]

ముద్దాయి. వా. వి. నేరముమోపఁబడినవాఁడు

ముద్ది. దే. వి. 1. ఆపద చూ, విపత్తు; 2: చూ, ముదియుది. [విజ 1, ఆ. 137.]

ముద్దిడు దే. స. క్రి: చూ, ముద్దాడు. 1

ముద్దియ. వై. వి=ముగ్ధా. చూ, రూ-ముదియ.

ముద్దీఁదె. దే. వి. గోత్రము చూ, ముల్లుకోల.

ముద్దు. వై. వి. 1. ప్రేమము.ఆం, పదా. చర. 7: చూ, స్నేహము; 2 తామరదుద్దు ఆం, భా. ప్రి 165 చూ, మిద్దియ. ", 3: (సం)—చుంబనము. తద్వ.—పొంతర ముద్దు; 4=ముద్రా: చూ, ముద్దర "ముద్దుటుంగరము."; విశే. 5. ప్రియమైనది. (ఉ, హరి. 4, 7) అనఁగు, పాటన, పాటింపు. (సం):—ఆదరము,ఆదృతి: చూ, సౌందర్యము; 6=ముగ్ధ. మనోజ్ఞత: చూ, హృద్యము; విశే. 7. మనోజ్ఞము. "అలుక మిగుల ముద్దుగానున్నది.": చూ, హృద్యము.

ముద్దుఁడు. వై. విశే.—ముగ్ధ ఉ, హరి. 3, ఆ. 100. చూ, స్త్రబ్ధుఁడు [చూ, షట్పదము.]

ముద్దుగలకాళ్ళపురువు. ద్వ. వి. జీంటముక్కాలి:

ముద్దుగలతల్లులబిడ్డఁడు. ద్వ. వి. చూ, ముద్దుమ్మ.

ముద్దుగుమ్మ. ద్వ. వి. (రూ-ముద్దులగుమ్మ.) 1. మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది. చూ, స్త్రీ; 2. ఆఁడుది. చూ, స్త్రీ.

ముద్దుగురియుట జా. మనోహరముగానుండుట. "ముత్యాలసరులతో ముద్దుగురిసె" (శృంగారనైషధము.); "ముద్దులుగురియగా ముదిపెండ్లికొడుకా అనిన పెండ్లికివచ్చిన స్త్రీలందఱు నాభాగ్యమేఁ"అన్నట్లు (లోకోక్తి)

ముద్దుగులము వా వి: చూ, ముచ్చివ్రుక.

ముద్దుటుంగరము వై. వి.= చూ, రూ-ముదుటుంగరము. రామా. 6, ఆ 186

ముద్దుటుంగిరము వై. వి.—పై.— [బించు•]

ముద్దుపెట్టుకొను ద్వ. స. క్రి. (సం).— చుం

ముద్దుపాత్రలు ద్వ. వి. చూ, ధాన్యము.

ముద్దుముద్దు. వా. విశే. చూ, జిలిబిలి 4.

ముద్దురాలు ద్వ. వి. (ముద్దులు+ఆలు): చూ, ముద్దుగుమ్మ.

ముద్దులగుమ్మ. ద్వ. వి. చూ, రూ-ముద్దుగుమ్మ.

ముద్దులాఁడి ద్వ. వి. 1 —పై.—; విశే. 2. మనోజ్ఞురాలు చూ, స్త్రీ

ముద్దులాఁడు. ద్వ. విశే. చూ, మనోజ్ఞుఁడు. భాగ. 10, స్కం పూ 1253

ముద్దులుగుల్కుట ... చూ, ముద్దుగురియుట. "ముద్దులుగుల్కు ... మోహాన ... డల రత్న దీధితుల్." (రసికర్ణరసాయనము), "ముద్దులుగుల్కుచున్నయుగ్మలి." (రసికజన మనోరంజనము)

ముద్దులుమూటఁగట్టుట. జా. చూ, ముద్దుగురియుట. "మతికొన్ని సంగతులు ముద్దులుమూటఁ గట్టఁజాలు". (శ్రీనివాసవిలాసము).

ముద్దె. దే. వి: చూ, ముద్దు.2.

ముద్ర. సం. వి ఆ. స్త్రీ:=ముగ్గు. 1. చూ, ముద్దర; 2 ఉంగరము లోనగువానియందుఁ గల సంజ్ఞాక్షరములు. 3. ధాన్యపురాశిపై ముద్ర బరగడ: అం 4: చూ, అలంకారము 3 ("చెప్పఁదలఁచినది పదములందుఁ జూపుట. ఉగా —నితంబగుర్వితన్వి."); 5. చూ, నృత్తహస్తములు.

ముద్రగడ. మి. వి. రాజదండము.

ముద్రణము. సం. వి అ న 1. ముద్రించుట, 2 =ముట్టడి ఆక్రమించినిర్బంధించుట చూ, ముట్టడి [పాత్రము. చూ, సంపుటము. 3

ముద్రపత్రసంపుటము. సం. వి అ. పుం. అచ్చు

ముద్రపలక. వా. మి. వి. (ధాన్యపురాశిపైన వేయు) ముద్రబల్ల: ముద్రబల్ల.

ముద్రబల్ల. వా. మి. వి —పై.—"ముద్రబల్లపడ్డ దెబ్బతిన్నట్లు"

ముద్రలు. అం ఖేచరి, భూచరి, మధ్యమ, షణ్ముఖి, శాంభవి (5).

ముద్రాంగుళీయకము. సం. వి. అ. న.—ముద్దుటుంగరము: చూ, ముదుటుంగరము.

ముద్రాక్షరశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముద్రాశాల, అచ్చుకూటము—అచ్చుకూటము: చూ, సదనము. 1.

ముద్రారక్షకము. అం: చూ, కళలు.

ముద్రారాక్షసము. అం. (ఈగ్రంథమును విశాఖదత్తుఁడు వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు. [క్షరశాల.

ముద్రాశాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ముద్రా

ముద్రించు. సం. స. క్రి. 1 ముద్రాంకితము చేయు: అచ్చువేయు; వా. 2. చక్రాంకితము చేయు; 3. ఉత్తరములోనగువానిమీఁద సీలునునొక్కు (కొట్టు.) [గరము.

ముద్రిక. సం. వి. ఆ స్త్రీ: చూ, ముదుటుం

ముద్రికము. అం: చూ, ఆసనములు.

ముద్రితము. సం. విశ. 1. ముద్రింపఁబడినది; 2 ముకుళింపఁబడినది: ముకుళితము; అం. 3 చూ, గమకములు.

ముధ సం. వి ఆ. స్త్రీ: చూ, వ్యర్థము.

మున్. దే అవ్య: చూ, ముంగల. 3.

మునక. దే వి రూ-మునుక. చూ, స్నానము 1.

మునగ నై. వి =మునింగి రూ-మునుగ.*: చూ, శిగ్రువు

మునప. దే.వి ఏలపుమ్రానిమీఁదియగ భాగము. (ఏతపుమ్రానికిరింది యగభాగము మీట); తద్వి.—ముంగిసమ్రాను

మునసపు(బు). వా. వి రూ-మున్సపు. 1. (గ్రామాధికారి. అధ్యక్షుఁడు; 2: న్యాయాధికారి "డిస్ట్రిక్టుమునసబు."

ముని సం. వి ఇ. పుం 1 ఋషి(వశిష్ఠాది). చూ, సన్యాసి; 2. చూ, బుద్ధుఁడు; 3. అగిసియ*: చూ, శుకనాసము, దే వి (1) అత్యగ్రము; (2) యత్నము. చూ, సన్నాహము.2; విశ (3) వ్యుత్పత్తియందు మునుశబ్దము యొక్క అంత్యోకారమునకు ఇకారము వచ్చినరూపము. "మునివేళ్లు,మునిముచ్చె."

మునిఁగించు దే. స క్రి. 1. స్నానము చేయించు; వా. 2. (కనఁబడకుండునటుల పడవ లోనగునవి) నీటిలోమునుఁగునట్లు చేయు.

మునిఁగినవాఁడు దే. విశ. అప్లుతుఁడు: చూ, స్నాతుఁడు.

మునికొంగు. దే. వి: చూ, రూ-ముంగొంగు.

మునికోల. దే. వి. 1: చూ, రూ-ముల్లుకోల; 2: కక్కసము, కమిచీ, కసము, కొరడా, చెబుకు, చేవుకు-చొకు, చేరుకోల-

చేకోల-చేలుకోల-చేలులకోల-చేర్లకోల, జోటి, తరటు-తలటు, సం పెట-సమ్మెట, సాటి. (సం).—అర్కషి, కళ, క్రికచారకము, తోత్రము, తోదనము, ప్రాజనము. (మిగతవానికి "చూ, సమ్మెట. 2")

మునిచీఁకటి. దే. వి (ముని + చీఁకటి) ప్రొద్దుక్రుంకినతోడనే పర్వేడుపలుచేని చీఁకటి, మునిమునిచీఁకటి (అనికొందఱు.): చూ, మేచకము. 1.

మునిబ్రాహ్మణులు. అం' చూ, దశవిధబ్రాహ్మణులు. (కందమూలాదు లశనముగ గ్రహించి గాంతుప్టై తపోనిష్ఠగలిగి వేదశాస్త్రములను కర్తవ్యాకర్తవ్యములను గుర్తెఱింగి విశేషజ్ఞానమునే సత్యవాక్యగలవారే బ్రాహ్మణులు. "శ్లో ఫలమూలాశనో దాంతో తపస్వీ వేదశాస్త్రవిత్, కృత్యాకృత్య విశేషజ్ఞో సత్యవాహ్మనిరుచ్యతే").

మునిమనుమఁడు. దే వి. (ముని+మనుమఁడు.) ప్రపౌత్రుఁడు, పరంపరగుఁడు. రూ—మున్మనుమఁడు: చూ, సూనుఁడు. 1.

మునిమనుమరాలు. దే. వి. ప్రపౌత్రి. రూ-మున్మనుమరాలు' చూ, సూన. 1.

మునిమాపు దే. వి. (ముని + మాపు)' చూ, ప్రదోషము. 1 పా. 1, ఆ. 49.

మునిముంగల. ద్వ. వి. (ముంగల+ముంగల) ఎట్టఎదుట' చూ, మొట్టమొదలు.

మునిముచ్చు. దే. వి. (ముని+ముచ్చు) 1:చూ, పశ్యతోహరుఁడు. 2. కళా. 3, ఆ. 188: చూ, హారకుఁడు. 1; 2.పశ్యతోహరురాలు. చూ, హారకుఁడు. 1. ("చూ, స్త్రీ.")

మునియేఁడు. దే. వి. (ముని+ఏఁడు) రూ-మున్నేఁడు. నిరుటికి తొలియేఁడు: చూ, సంవత్సరములు. [2: చూ, వ్రతకాఁడు.

మునిషి. వా. వి. 1. తురకచదువు చెప్పువాఁడు;

మునిసత్వ. అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.

మునీంద్రుఁడు. సం వి. అ. పుం. 1: చూ, బుద్ధుఁడు; 2: చూ, సన్యాసి (ఋషి)

ముని. దే.వి. 1 (రూ-మునుపు-మున్ను) పూర్వకాలము:చూ, మొదలు, 4; 2 (రూ-మునుపు-మున్ను) అగ్రంశము: చూ, మొదలు 4; 3 అంతము, తుది హరి. పూ. 7, ఆ. 198: చూ, సుడి; అవ్య 4. చూ, ముంగల.

మునుఁగు. దే. అ క్రి. రూ-మున్గు. 1 చూ, మరణించు. సాం. మా. 36; 2. మునుక వేయు. చూ, స్నానమాడు; 3. అడఁగు. భా. 1, ఆ. 101. చూ, సుక్కు. 4; 4. చూ, నశించు, 5 మఱుఁగుపడు: చూ, లాఁచు.

మునుఁగువాఁడు. దే విశే. ఆప్లవుఁడు: చూ, స్నాతుఁడు.

మునుక. దే. క్రి. రూ—మునక మునుఁగుట. 1· చూ, స్నానము 1; 2. మునక వేయుట. విజ. 1, ఆ. 121. చూ, స్నానము. 1.

మునుకు. దే. అ. క్రి 1: చూ, సంతాపించు. నై 7, ఆ. 115; 2. మాఱుపలుకు. భా. 5, ఆ. 66; 3 పలుకు. నై. 3, ఆ. 44: చూ, వచించు [సన్నాహము.2.

మునుకువ. దే. వి. పూనిక. య. 3, ఆ.16. చూ,

మునుకొను. దే. అ. క్రి రూ—మున్కొను. చూ, ముందుపడు.

మునుకోలు. దే. వి. మునుకొనుట. [నగ*.

మునుగ. నై. వి.=మురంగీ: చూ, రూ—ము

మునుగట్టు. ద్వ. వి తూరుపుఁగొండ: చూ, పర్వతము.

మునుచీఁకటులవిచ్చుమొగ్గ. ద్వ. వి చంద్రుఁడు. వేం. ఆం. 11: చూ, హిమాంశువు.

మునుచు. దే. ప్రే: చూ, రూ—ముంచు.

మునుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, మునుకొను.

మునుపు. దే. వి. రూ—మున్పు: చూ, రూ—ముని. 1—2.

మునుము. దే. వి. రూ-మున్ను 1. పైరుపండిన పిదప కోయుటకేర్పఱచుకొనిన పరిమితి: పాయ; 2. వరుస, పంక్తి: చూ, శ్రేణి. 1; 3. ఎదురు: చూ, ముంగర.1;4. ఎదుటిచోటు; 5: చూ, సేనాముఖము, 6 తలచు దినము-తలుచుదినము,ఒత్తడి, ఒత్తు,జేవరము; విణ 7. తలచు. హరి. ఉ. 9, ఆ. 46: చూ, మొత్తము, వా.వి. 8. నాలునాలుడుపరుస.

మునుముకొను. దే. అ. క్రి వరుసపెట్టు.

మునులయిల్లు వా వి. ఆకుటిల్లు చూ,సదనము 1

మునొక్కను. దే. అ. క్రి·చూ, రూ-మునుకొను.

మున్గు. దే. అ. క్రి·చూ, రూ-మునుఁగు. (మునక వేయుటను.—పాండు. 4, ఆ. 136.)

మున్నడి. దే. అవ్య. క్రి విణ. (మున్ను+అడుగు) ముందుగా: రూ-మున్నాడి.

మున్నరిక. దే. వి. 1. తొలిదుక్కి: చూ, లాంగలము.1;2 ధైర్యము.విజ 3, ఆ. 144· చూ, స్థైర్యము. 1. [మున్నడి. పా 1, ఆ. 103

మున్నాడి. దే. అవ్య. క్రి. విణ: చూ, రూ-

మున్నీటిచూలి. ద్వి. వి. క్షీరసాగరకన్యక: చూ, లక్ష్మి. 1. [దే. 10.

మున్నీటిపట్టి. ద్వి. వి: చూ, హిమాంశువు. పాం.

మున్నీటియగ్గి. ద్వి. వి: చూ, బడబానలము.

మున్నీరు. ద్వి. వి. (మును+నీరు): చూ, సముద్రము. పాండు. 2, ఆ. 109.

మున్ను. దే వి: చూ, రూ-మును. 1—2

మునూ్నలు. దే స. బ· (మూఁడు+నూఱులు) మూఁడునూఱులు.

మున్నూ్నలు. దే.వి త్రిసూత్రి:రూ-మూన్నూలు ముప్పిరి, ముప్పేట: చూ, సూత్రము 1.

మున్నెరిక. దే. వి. పూర్వరాగమువలనఁ గలిగిన విరహతాపము.

మున్నేఁడు. దే. వి: చూ, రూ-మునియేఁడు.

మున్పు. దే వి: చూ, రూ-మునుపు.

మున్మ్రు. దే. వి: చూ, రూ-మునుము.

మున్సిపు. వా. వి· చూ, రూ-మునసఫు (బు.)

ముప్పండ్రు. ద్వ వి. బ. ముప్పదిమంది.

ముప్పటిలు. దే. అ. క్రి. రూ-ముప్పటిల్లు. చెల్లారు: చూ, సుక్కు. 4.

ముప్పటిల్లు. వా. అ. క్రి.—పై —

ముప్పది. ద్వ. స.(మూఁడు+పది): ముప్ఫై(30).

ముప్పదియూఁడ్లుది. ద్వ. వి. నిరతము, లోల, మిక్కిలియిచ్ఛగలది· చూ, స్త్రీ. [రిక్క.

ముప్పదిరెంటిగుంపు. ద్వ. వి. రేవతి: చూ,

ముప్పదిరెండాయుధములు. అం· (చూ, బాణము 1 ట౧) బాణము, ఖడ్గము (కటారి), తోమరము (కోదండము), స్తోమము, చేరి, సృగము, శక్తి, యష్టి, భిండివాలము, పరిఘము, పరిఘ్వాంము, గద, ప్రాసము, ముద్గరము, ముసలము, శూలము, పాశము, చక్రము, ముసుండి, దండము, వజ్రము, అశని, హలము, అరిష్టము, క్రకచము, కుంతము, పరశువు, శంకువు, వేణువు, తోత్రము, కుఠారము,త్రిశూలము.(32) (చూ, ఆయుధనామవిశేషములు. 657 వారట.)

ముప్పదిరెండు. ద్వ. వి (సం) —ఆకృతి.

ముప్పరువునేల.దే. వి. క్రోశత్రయము: రూ-ముప్పర్వునేల. [పద్దుల పాత్రము.

ముప్పద్దు వా. వి చిరాఆవర్జాలులేని పరుస

ముప్పర్వునేల దే వి: చూ, రూ-ముప్పర్వునేల.

ముప్పలము. ద్వ. వి. (మూఁడు+పలము.) మూఁడుపలములు. [మూఁడుసాతికలు.

ముప్పాతిక. ద్వ. వి. (మూఁడు+పాతిక)

ముప్పావు. ద్వ. వి. (మూఁడు+పావు) మూఁడుపావులు. [మూఁడుపావులాలు.

ముప్పావులా. ద్వ. వి (మూఁడు+పావులా)

ముప్పిడి. దే. వి. (మూఁడు+పిడి) సోఁకు: చూ, రిష్టి 2. [పిడులు.

ముప్పిర. దే. వి. (మూఁడు+పిర) మూఁడు

ముప్పిరి. దే. వి. (మూఁడు + పిరి) చూ, మున్నాలు; విశ. 2. మూఁడుపిరులుగలది.

ముప్పిరిగొను. దే. అ. క్రి. 1. మూఁడుపిరులుగా పెనఁగొను; 2. పెనఁగొను. నిర్వ. 10, ఆ. 140: చూ, వెంటిగొను.

ముప్పు. దే. వి. 1. వార్ధకము: చూ, స్థావిరము; 2: చూ, విపత్తు. రామా. 7, ఆ 119.

ముప్పూఁట. దే. వి. (మూఁడు+పూఁట) మూఁడుపూఁటలు.

ముప్పె వా. వి: చూ, వ్యాఘుఁడు. 2.

ముప్పేట. దే. వి: చూ, ముప్పిరి.

ముప్పేటపేరు. దే. వి. త్రిసరము: చూ, హావళిక. 2 (చూ, భూషణము.2.)

ముప్పై వా. వి: ముప్పది (30).

ముప్పొంగు. దే. అ. క్రి. (మూఁడు + పొంగు) మూఁడుపొంగులు పొంగు.

ముప్పొత్తులు. దే. వి. బ. (మూఁడు + పొత్తులు) అసడ్డ: చూ, సయాట

ముప్పోకలాఁడు. దే. వి. (మూఁడు + పోకలు + ఆడు.) త్రిగుణాత్మకుఁడు చూ, వేలుపు.

ముబ్బడి దే. విశ: చూ, రూ—ముమ్మడుగు

ముబ్బడించు. దే. అ. క్రి. ముమ్మడియగు: రూ-ముమ్మడించు

ముబ్బనవాల్గీము. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు. అం, పదా. సుర. 21. [మంబె.

ముబ్బె. దే. వి. నితంబపార్శ్వము: చూ,

ముబ్బేడ. వా.వి.(మూఁడు + బేడ) మూఁడు బేడలు.

ముముక్షుత్వము. అం: చూ, సాధనచతుష్టయము.

ముముక్షువు సం. విశ. (ఉ) విడువనిచ్ఛగలవాఁడు.

ముమూర్ష. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) చావనిచ్ఛ: చూ, వాంఛ. [గలవాఁడు.

ముమూర్షువు. సం. విశ. (ఉ) చావనిచ్ఛ

ముమ్మడి. దే. విశ: చూ, రూ—ముమ్మడుగు.

ముమ్మడించు. దే.అ.క్రి: చూ, రూ-ముబ్బడించు.

ముమ్మడుగు. దే. విశ. మూఁడురెట్లు: ముబ్బడి—ముమ్మడి.

ముమ్మనుమఁడు. దే. వి: చూ, రూ-మునిమనుమఁడు. [మనుమరాలు.

ముమ్మనుమరాలు. దే. వి: చూ, రూ-ముని

ముమ్మరము. దే. విశ. 1. అధికము. పంచ; నా. 3, ఆ. 84: చూ, హేరాళము. 2 చూ, విజృంభణము. [సందడించు.

ముమ్మరించు దే. అ. క్రి. అతిశయించు: చూ,

ముమ్మాఱు. దే. వి. (మూఁడు + మాఱు) మూఁడుమాఱులు.

ముమ్మూఁడు. దే. స. (మూఁడు + మూఁడు). మూఁడుమూఁళ్లు: రూ-ముమ్మూడు. తొమ్మిది,ముత్తిగ. (చూ, ఓకొ)

ముమ్మూడు. దే స.(మూడు + మూడు)-పై.-

ముమ్మూల దే. వి. మూఁడుమూలలుగలది.

ముమ్మొన. అం: చూ, మొనలు.

ముమ్మొనవాలు ద్వ.వి.(మూఁడు + మొనవాలు) త్రిశిఖము,త్రిశూలము:చూ,బాణము. 1.3౮.

ముమ్మొనవాలుదాలుపు. ద్వ. వి. శూలి: చూ, శివుఁడు

ముమ్మొనవాల్దంట. ద్వ వి.—పై.—

ముమ్మోటు. దే విశ. (మును + మోటు) మూఢశిరోమణి.

ముయ్యంచు. ద్వ వి. (మూఁడు+అంచు) 1. మూఁడుమూలలు; విశ. 2.మూఁడుమూలలుగలది. [చూ, త్రికోణము. 1.

ముయ్యంచుతుంగ. ద్వ.వి. మూఁడంచులతుంగ*:

ముయ్యగ్గి. ద్వ. వి. అగ్నిత్రియము: చూ, వహ్ని. 1. [నికలు, కుడపపట్కాము.

ముయ్యాడ. ద్వ. వి (మూఁడు+అడ) ఆఱు మా

ముయ్యాకుఁబొన్న. ద్వ. వి. (మూఁడు + ఆకు + పొన్న.) మువ్వంచాకు*: చూ, సాలపర్ణి.

ముయ్యాఱు. దే. స. (మూఁడు + ఆఱు) మూఁడుఆఱులు. 3 × 6=18.

ముయ్యెలగుట్ట. ద్వ. వి (మూఁడు + ఎల్ల + గుట్ట) 1. మూఁడు ఎల్లలుకలియుచోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. మూఁడుదారులుకలియుచోటు, త్రికము. స్కా. 3, ఆ. 34: చూ, మార్గము. 1. [డేగ్లు. 3 × 7 =21.

ముయ్యేఁడు. దే. స. (మూఁడు + ఏఁడు) మూఁ

ముయ్యేఱు. దే. వి (మూఁడు + ఏఱు) త్రిపథగ, గంగ· చూ, నది

ముర. సం. వి. ఆ. (స్త్రీ) =మురువము. వాసనగల మొక్క: చూ, రాగార్హము (చూ, సల్లకి)

మురంగి. సం. వి ఈ (స్త్రీ)=మునగ కారు మునగ*: చూ, శిగ్రువు.

మురకనాటిబాహ్మణులు. అం· చూ, ఆంధ్రులు. 653పొరట (మురకనాడులు, వెన్నూరు మురికనాడులు అని రెండువిధములు. శుక్లయజుర్వేదులు కాత్యాయనసూత్రమువారు)

మురజబంధము. అం. (మర్దలబంధము)· చూ, శబ్దాలంకారములు. (హేతువు. 2)

మురజము. సం. వి అ. పుం. 1. మృదంగము (దీనిమోఁతమూర్జన)· చూ, వీణె; అం. 2: చూ, ఆనద్ధవాద్యములు

మురటి. దే. వి· చూ, పుచ్ఛము ఆం.పదా. 5-7

మురదారుసింగు వా. వి: కంకుష్ఠము, కంకుష్ఠువు. (నిమ్మపండ్లరసమున నూటి ఎండించిన శుద్ధి)

మురబ్బ. వా. వి. మురబ్బా. 1. చెంకితనము మురబ్బీ; 2 అల్లపుమురబ్బా అను లేహ్యము

మురబ్బా. వా. వి.——పై.——

మురబ్బీ. వా వి: చూ, మురబ్బ. 1.

మురమర్దనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1. [(చూ, మురగ).

మురము. దే. వి. అందుగు * చూ, సల్లకి.

మురమురు. దే. వి. 1. మూల్గుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. అణుఁగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

మురళి. సం. వి. ఈ. (స్త్రీ). 1. పిల్లనఁగ్రోవి. పాండు 1, ఆ. 164: చూ, వీణె; 2. అశ్వధారావిశేషము. పా. 2, ఆ. 101: చూ, హయము. [హేళనముచేయు.

మురళించు దే. స. క్రి. తిరస్కరించు: చూ,

మురళ్యాదులుసుషిరములు. అం: చూ, వాద్యములు. [మొరాయింపు.

మురాయింపు. వా. వి. బుకాయింపు: చూ,

మురారి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. కృష్ణుఁడు. చూ, విష్ణువు. 1; 2. ఒకానొకకవి.

మురాళము దే. వి. దిగనుడువు: చూ, సురాళము. 1. [సురాళించు.

మురాళించు. దే. స. క్రి. దిగఁదుడుచు: చూ,

మురి. దే వి. 1 కంఠకాకరము,గర్వము. అచ్చ. కిష్కిం,కాం 32: చూ,హంకారము; 2.నడకయందలి కులుకు: మురిపము-మురిపెము.

మురించు. దే. ప్రే· అంకించు, త్రిప్పు, త్రిప్పియాడు, మలపు, ముఱకటించు. తద్వ — కడుపులోత్రిప్పునను.— గుండిరించు-గూండిరించు.

మురికాఁడు. దే. విశ. గర్విష్ఠుఁడు. అచ్చ. బాల, కాం. 199. చూ, పొగంబుఁడు.

మురికి. దే. వి. రూ-ముఱికి. మాలిన్యము· చూ, మలినము. 1.

మురికొను. దే. స. క్రి. (మురియ+కొను.) ఖండించు. ఉ, హరి. 6, ఆ 10: చూ, సెలగు.

మురిడీగొలుసు. దే. వి. ముండేత వేసికొనెడి బంగారు మెలికలగొలుసు: చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨౮)

మురిపము. దే. వి: చూ, మురి. 1-2. (గర్వమునను.—ఉ, హరి. 1, ఆ. 57.)

మురిపెము. దే. వి.——పై.——; 3: చూ, విలాసము. 2; 4. శృంగారగర్వము: చూ, హంకారము.

మురియు. దే. వి. ముక్క: చూ, శకలము. 4.

మురియంబడు. ద్వ. అ. క్రి అతిశయించు పంచ. నా. 1, ఆ 282. చూ, సందడించు 2.

మురియు. దే. అ. క్రి. 1. నడుచునప్పుడు కులుకు; 2. గర్వించు. చూ, హంకరించు, 3 నివరిల్లు చూ, వర్ధిల్లు, 4 తెగు హరి. ఉ. 2, ఆ. 60 చూ, వర్తిక్కనాలు, 5. పొకముచెడు: చూ, విఱుగు. 5

మురుడు సం. వి. అ పుం మురుడనురక్కసుడు చూ, రాక్షసుడు. 1.

మురుగు. దే. వి. (రూ—ముర్గ-మురువు-మురువ్వ.) 1 ముంజేతినగ: చూ, భూషణము 2-౧౫-(౨౫); 2. అల్లికవేసిన బంగారుకమ్మి.

మురుము. దే వి అందుగు* చూ, సల్లకి. (రూ-మురము.)

మురువనడ. దే. వి. చూ, ముగ్గి. 2

మురువు. దే. వి. రూ—మురువ్వ. 1. గర్వము. య. 2, ఆ. 52. చూ, హంకారము; 2. చూ, సౌందర్యము; 3. శృంగారగర్వము: చూ, హంకారము; 4 చూ, రూ—మురుగు. 1, 5. చూ, రూ—మురుగు. 2; 6. చూ, విలాసము. 2; విశ 7 సుందరము బ్రి 5, ఆ. 29. చూ, సౌందర్యము, 8 మంజులము చూ, హృద్యము

ముర్గ దే. వి చూ, రూ—మురుగు.

ముర్మురము సం. వి. అ. పుం 1 ?మ్మ, 2. సూర్యునిగుఱ్ఱము. చూ, హయము.

ముర్మురుడు. సం వి. అ పుం చూ, మన్మథుడు.

మురువ్వ దే వి, విశ. చూ, రూ—మురువు.

ముఱకటము దే. వి. ముఱకటించుట.

ముఱకటించు. దే స క్రి: చూ, మురించు.

ముఱకము. దే. వి నిష్ఠ: చూ, హంకారము

ముఱముఱమను. దే. అ. క్రి. కోపవికారము చూపు: ముఱముఱలాడు.

26J

ముఱముఱలాడు దే అ.క్రి చూ, ముఱముఱమను.

ముఱి. దే. వి. 1: చూ, కొర్యము; విశ. 2 అల్పము: చూ, స్వల్పము, 3 నిత్సితము: చూ, హీనము. 1.

ముఱికి. దే. వి. 1 నింకిరి చూ, మలము 1; 2. కల్మషము. చూ, మలినము. 1.

ముఱికికాలువ. వా. వి. ముఱికినీరుపోవుకాలువ. (ఇది పంటకుపనికిరాదు) [గుశ్తి.

ముఱికిగుంట వా వి. పెంటగుంట; చూ, ముఱుం

ముఱికిచెమట దే వి. కొంచు చూ, స్వేదము.

ముఱికినాడు దే. వి. ఒక దేశము. రూ—ములికినాడు—మురికినాడు (అనికొందరు) (చూ, ములకనాటి బ్రాహ్మణులు.) [చకము. 1.

ముఱికీచకటి దే. వి. గబ్బుకటి: చూ, మే

ముఱిముఱి. దే విశ. కొంచెముకొంచెము చూ, స్వల్పము.

ముఱిముఱి-చీకటి. దే వి: చూ, ముఱిచీకటి.

ముఱియు దే. అ. క్రి గర్వించు, రూ—మురియు అన్న, ?, కాం. 72. చూ, హంకరించు. [యు; 2 చూ, పీయూషము.

ముఱు. దే వి రూ—ముఱ్ఱు 1. చూ, మురి

ముఱుగు దే. అ. క్రి 1. ?; 2 చూ, సడలుమను. మా. 2, ఆ. 41.

ముఱుగుడు. దే విశ. ముఱిగినది. స్వా 4, ఆ. 37: చూ, వి ముంపు.

ముఱుతోపు దే వి (ముఱుగు+తోపు) దుర్గంధముగురాగ చూ, వాగ్ను. 1

ముఱ్ఱు. దే. వి. చూ, రూ-ముఱు.

ముఱ్ఱుంబాము దే వి చూ, ?

ముఱ్ఱుంబాలు. ద్వ వి. చూ, రూ—ముఱు 2.

ముఱ్ఱువ్వ. దే వి. చూ, రూ—మురువు 2

ములక. దే వి. రూ—ములుక చూ, సింహి.2 (ఇరికపన్నిములక, తెల్లములక, పెద్దములక అని త్రివిధము)

ములకాలకఱ్ఱ. వా ౹: చూ, ములుకోల. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

ములికి. దే. వి. రూ—ముల్కి. 1. అంప: చూ, బాణము. 1; 2. బాణపుటలుఁగు: చూ, బాణము. 1; 3. బొంగరపుముల్లు; వా. 4. మనసునునాటిన మాట: చూ, శబ్దము. 2

ములు. దే. వి. రూ—ముల్లు. 1. కంటకము: చూ, సితాగ్రము; 2. నీవారాదిశూకము: చూ, సితాగ్రము; 3. త్రాసుముల్లు, ములు: చూ, సితాగ్రము; 4. మల్లయుద్ధాయుధాగ్రము: (బ) ముల్లు.

ములుక. దే. వి: చూ, రూ—ములక*.

ములుకత్తి. ద్వ. వి. ముల్లుతీసెడుకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

ములుకోల. దే. వి. 1. (ములకాలకఱ్ఱ): చూ, రూ—ముల్లుకోల; 2. తోత్త్రము: చూ, రూ—ముల్లుకోల.

ములుగ. దే. వి: గరియ-గరుగు-గఱుగు*.

ములుగు. వై. వి. 1.=మూలక. బొక్కసము· చూ, పంటసాల; దే. వి. 2: చూ, రూ—మూలుగు. 1; అ. క్రి. (రూ—మూలుగు—మూల్గు.) 3. నొప్పిచే ధ్వనించు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 77: చూ, రూ-మూలుగు. 3; 4. అఱచు: చూ, శబ్దించు. [మొగబీర.

ములుగొలిమిడి. దే. వి. ఇక్షురము*: చూ,

ములుగోరఁట. ద్వ. వి. ఝుంటి*: చూ, సహ. 2.

ములుచిఁత. దే. వి: చూ, రూ—ముల్లుచిఁత*. పర. 5, ఆ. 185.

ములుచే. దే. విశే. 1. ధూర్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2: చూ, మూఢుఁడు. కళా. 6, ఆ. 267; 3. తక్కువ: చూ, వెలితి. 2. [వృత్తము. 6 (బెడిదము. 5.)

ములుచేఁదనము. దే. వి. గట్టిదనము: చూ,

ములుజెముడు. ద్వ. వి: (సం) —అలంబుషము, త్రికంటకము*. [15: చూ, వల. 1.

ములుతారు. దే. వి. ఒకవల. హరిశ్చ. 2, ఆ.

ములుతోఁటకూర. దే. వి. ముళ్లతోఁటకూర*: చూ, మారిషము. [త్రాసు.)

ములుత్రాసు. దే. వి. చిన్నత్రాసు: చూ,

ములుదోస. దే.వి. రోమశి*: చూ, హరివాలుకము.

ములుదోసతీఁగె. దే. వి.—పై.— [సూకరము.

ములుపంది. దే. వి. ఏదు, శల్యము: చూ,

ములుబంతి. ద్వ. వి. ఒకానొకచోరసాధనము, గద్దగోరు-గ్రద్దగోరు, గరుడిగోరు, తలముల్లు, బలపము: చూ, రిష్టి. 2.

ములుము. దే. వి. బావులనీళ్ళు పాఱించుపండిం చెడుపొలము: చూ, హరిపిర్యు.2 (భూమి.1.)

ములుమోదుగు. దే వి. చూ, రోహి. 2.*.

ములువాలుగ. దే. వి. ఒకచేఁప: చూ, మత్స్యము. 1. [వెంపలి.

ములువెంపలి. దే. వి. కంటకపుంఖి*: చూ,

ములువెలఁగ. దే. వి. ఫుల్లవెలఁగ. చతురశ్రికము, గ్రంథిలము, కశేరుకము, కంటకకపిత్థము*: చూ, వెలఁగ.

ములువెఱు. దే. వి: చూ, వికంకతము 1*.

ములుసూపు. దే అ.క్రి. 1.అతిశయించు: చూ,సందడించు; వా. 2.త్రాసుముల్లుబరువువైపుబరగు.

ముల్కి. దే. వి: చూ, రూ—ములికి.

ముల్చు. దే. విశే. 1: చూ, రూ—ములుచే. 2.పర: 3, ఆ. 198; 2: చూ, ములుచే. 3.

ముల్లంగి. వై.వి.=మూలకమ్. చూ, హస్తికంద. *.

ముల్లంగిపిట్ట. ద్వ. వి: చూ, పక్షి.

ముల్లముస్త. దే. వి: చూ, ముల్లుచిఁత*.

ముల్లాకుటాయి. దే. వి. ఒకరకముపత్రిపరకవు: చూ, వృశ్చినము.

ముల్లియ. వై. వి. 1 =మూత. రూ—ముల్లె: చూ, మూట; 2: చూ, ముడుపు 1; 3. చూ, ముడుపు. 2; 4: చూ, ముడుపు. 3.

ముల్లియవిప్పు. ద్వ. వి. మూటలదొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1.

ముల్లు. దే. వి: చూ, రూ-ములు. [సిల్పు

ముల్లుకోల. వా. వి. రూ-ములుకోల: చూ,

ముల్లుచింత. దే. వి. (ముల్లు+ఉచ్చింత) రూ-ములుచింత*: చూ, శుంఠ. 5.

ముల్లుచూపుట. జా. పక్షపాతము లేకుండుట. "వెలయంగ నశ్వమేధంబులు......ధర్మము వలనన ములుసూపు." (భారతము.) (చూ, ములుసూపు. 2.)

ముల్లువుచ్చికొట్టడచు. వా. అ. క్రి. మునుపటి కంటె నెక్కువబాధకలుగు.

ముల్లె. వై. వి.=మూత: చూ, రూ-ముల్లియ.

ముల్లెవిప్పువాఁడు. ద్వ. వి: చూ, ముల్లియవిప్పు.

మువురు. దే. స. బ: చూ, రూ-ముగురు.

మువ్వ. ద్వ. వి. (మూఁడు + వా) 1. మొనలో మూఁడుసందులుగల పెద్దగజ్జె, గజ్జియ: చూ, భూషణము. 2-౧౦-(3); 2. ఒకపట్టణము. రూ-మువ్వ: చూ, సీమ (1) (దేశములు.)

మువ్వంచె. ద్వ. వి. (మూఁడు + పంచె)1: మూఁడుపంచెలు; విశే. 2. మూఁడుపంచెలుగలది.

మువ్వంచాకు. ద్వ. వి.(మూఁడు+పంచె+ఆకు): చూ, ముయ్యాకుఁబొన్న*.

మువ్వంటు. దే. వి. (మూఁడు+అంటు) నెలకు లోపలి మూఁడుపురుడులు. హరి, ఉ. 4, ఆ. 251.

మువ్వకోడె. దే. వి. మువ్వపసరము, కాఁడికిని గంతకును క్రొత్తగాఅలవరించెడియెద్దు: చూ, వృషభము. 1. [శార్దూలము. 1.

మువ్వగలవన్నెమెకము. ద్వ. వి. పెద్దపులి: చూ,

మువ్వదోనె. ద్వ. వి. అడుగునఒంటిపలకగల దోనె: చూ, హోడము.

మువ్వన్నె. ద్వ. విశే. మూఁడురంగులుగలది.

మువ్వన్నెకాఁడు. ద్వ. వి: చూ, సూర్యుఁడు.

మువ్వన్నెమెకము. ద్వ. వి. పెద్దపులి: చూ, శార్దూలము. 1. [బాణము. 1.

మువ్వన్నెవిల్లు. ద్వ. వి. ఇంద్రధనుస్సు: చూ,

మువ్వపసరము. దే. వి: చూ, మువ్వకోడె.

మువ్వీసము. దే. వి. మూఁడువీసములు.

మువ్వురు. దే. స. బ: చూ, రూ-మువురు.

మువ్వేలుపులయిక్క. దే. వి: చూ, సూర్యుఁడు.

ముషిణి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, విషముష్టి* (వీనిగింజలు చిట్టివేళ్లగసమున రెండుజాములు వండినశుద్ధి.)(చర్మరోగములుహరించును),

ముషితము. సం. విశే. 1. దొంగిలఁబడినది: రూ-మూషితము: చూ, హృతము; 2. నఱకఁబడినది.

ముష్కకము. సం. వి. అ. పుం.=మొక్కము. (రూ-ముష్కరము-ముష్కశము)*: చూ, మొక్కము.

ముష్కము. సం. వి. అ. పుం. 1·—పై—; 2: చూ, వృషణము; 3: చూ, మొత్తము. 2.

ముష్కరము. సం. వి.అ.పుం.=మొక్కరము *: చూ, మొక్కము.

ముష్కరుఁడు. సం. విశే.=మొక్కలుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. [ముష్కరము.

ముష్కశము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-

ముష్టి. సం. వి. ఇ. పుం, స్త్రీ 1. కత్తిపిడి: చూ, రిష్టి. 2. (పిడి. 2.); 2. పిడికిలి, సంగ్రాహము: చూ, పిడి. 1; 3: చూ, సమృద్ధి; 4.=ముసిఁడి*: చూ, ముషిణి; పుం. 4. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; వా. వి. 5. బిచ్చెము: చూ, వేఁడికోలు; అం. 7: చూ, అసంయుత హస్తములు.

ముష్టితాడనము. అం: చూ, తాడనములు.

ముష్టింపచుఁడు. సం. విశే. దరిద్రుఁడు: చూ, లొల్లెగాఁడు (బీదవాఁడు.)

ముష్టిపత్రికరణము. అం: చూ, ప్రమేయములు.

ముష్టిబంధము. సం. విణ. 1. గట్టిగాపిడికిలించుట, సంగ్రాహము: చూ, హస్తము. 1; 2. పిడికిలి, సంగ్రాహము: చూ, హస్తము. 1.

ముష్టిస్వస్తికము. అం: చూ, నృత్తహస్తములు.

ముసగెస. దే. వి: చూ, గుసగుస.

ముసద్ది. వా. వి. 1: చూ, లెక్కవాఁడు; 2: చూ, లేఖకుఁడు.

ముసద్దీపేచి. వా. వి. 1. వ్రాఁతపనులు ముట్టని విషయములో వ్రాఁతకాఁడు వ్రాఁతయందు చేయు మోసము. "ముసద్దీపేచీయుండరాదు."; 2. మధ్యవర్తియొక్క మడత సంభాషణము; 3. ఉభయవాదులయొక్క భావములు విడక పోవుట.

ముసనాబు. దే. వి. అందలముపక్క తెర.

ముసముస. దే. వి. 1. ముసురుట లోనగువాని యందలిధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. కోపమునఁగలుగు చిఱచిఱ; 3. పంది మూర్కొనుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము. భాగ. 3, ఆ. 413: చూ, హూహూ.

ముసముసమను. దే. అ. క్రి. రూ-ముసముసయను. 1. ముసముసయనిశబ్దించు: చూ, శబ్దించు; 2. చిఱచిఱలాడు, మండు: చూ, వెలుఁగు. 5.

ముసముసయను. దే. అ. క్రి.—పై.—

ముసరు. దే. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు. భో. 3, ఆ. 176.

ముసలము. సం. వి. అ. పుం, న. రూ-ముషలము. 1: చూ, రోఁకలి; అం. 2: చూ, ముప్పది రెండాయుధములు; 3: చూ, అస్త్రములు.

ముసలి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉడుము: చూ, బిలేశయ; 2. ఎలుకజీడి*: చూ, స్ఫోటశోఫ; 3: చూ, నేలతాడి*; 4. రూ-ముషలి. బల్లి: చూ, హాలాహలము. 2; న్. పుం. 5: చూ, బలరాముఁడు; దే. విణ-(1) వృద్ధు: చూ, స్థావిరము.

ముసలితనము. వా. వి: చూ, ముసలి (1).

ముసలిది. దే. విణ: చూ, ముదియది.

ముసలివాఁడు. దే. విణ: చూ, స్థవిరుఁడు.

ముసల్మాను. వా. వి. తురక, మ్లేచ్ఛుఁడు.

ముసల్యుఁడు. సం. విణ. రోఁకటిచేతఁ జంపఁదగినవాఁడు. [చూ, రాజార్హము.

ముసాంబ్రము. దే. వి. ఒకానొక మందువస్తువు:

ముసాబు. వా. వి: చూ, నానుడువాన.

ముసాయిదా. వా. వి. చిత్తువ్రాఁత, మతలబు, మసోదా. [రామా. 8, ఆ. 230.

ముసి. దే. విణ. బొంకు: చూ, వితథము. 1.

ముసించు. దే. అ. క్రి: చూ, నశించు.

ముసిఁడి. వై. వి.=ముష్టి: చూ, ముషిణి*.

ముసిణి. వై. వి.=—పై.— [ము. 1.

ముసినగవు. దే. వి. చిఱునగవు: చూ, హాస్య

ముసిముసినగవు. దే. వి.—పై.—

ముసిముసినవ్వు. దే. వి.—పై.—

ముసుండము. సం. వి. అ. పుం. కొయ్యగుదియ: చూ, ముద్గరము.

ముసుండి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1.—పై.—; అం. 2: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.

ముసుఁగు. దే. వి. కప్పడు: చూ, వ్యవధానము. 3.

ముసుఁగుడు. దే. వి.—పై—

ముసుఁగుడువడు. ప్వ. అ. క్రి. కప్పడువడు: రూ-ముసుఁగువడు, ముసుఁగువాఱు.

ముసుఁగుబొంద. దే. వి. మట్టలుఊడని చిన్న తాడి*: చూ, శ్రీతాళము.

ముసుఁగువడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-ముసుఁగుడువడు. నిర్వ. 10, ఆ. 140. [ఆ. 101

ముసుఁగువాఱు. దే. అ. క్రి.—పై.— వు. 1,

ముసురు. దే. వి. రూ-ముసువు. 1: చూ, నానుడువాన; 2. వర్షము: చూ, వాన. 1.

ముసురుకవియు. దే. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు.

ముసురుకొను. దే. అ. క్రి.—పై.—

ముసురుమూతి. దే. వి. కోపవికారముగల మొగము: చూ, వదనము. 2.

ముసురుమూతివాఁడు. దే. విశే. కోపవికారముగల మూతివాఁడు.

ముసువు. దే. వి: చూ, రూ-ముసురు 1—2.

ముస్త. సం. వి. అ. స్త్రీ. (రూ-ముస్తకము—ముస్తియ—ముస్తె.) 1. నిడుముస్తె*: చూ, ముస్తకము. 2; 2. కైవడిముస్తె*: చూ, ముస్తకము. 1.

ముస్తకము. సం. వి. అ. పుం,న.1.=ముస్తా. తుంగముస్తె (చూ, తృణము 1లో తుంగముస్తె)*. 1: కుటంనటము-కుటన్నటము, కైవర్తము, కైవర్తముస్తకము_కైవర్తిముస్తకము, కైవర్తి-కైవర్తిక, కైవర్తిముస్తకము- కైవర్తీముస్తకము, గోనర్దము, గోపురము, ఘనము, జలదము, దాశపురము, నాగము, నాదేయము, పరిపేలవము, ప్లవము,ముస్త, మేఘనామము, మేఘము, వానేయము. (తె).—కయివడి (చూ, 1330పారట)_కైవడి,కయివడిముస్తె-కైవడిముస్తె, ముస్తియ—ముస్తె. *; 2. నిడుముస్తె (చూ, తృణము 1లో తుంగగడ్డి)*: ముస్త, మేఘనామము, మేఘము, రాజకశేరుక. (తె).—తుంగ,తుంగముస్తె, నిడుముస్తె, ముస్తియ—ముస్తె. తద్వి.—౧. భద్రము, భద్రముస్తకము; ౨. చక్రల (తె).—వట్రిపముస్తె (చూ, తృణము 1లో గుండ్రతుంగ), (మఱియు పచ్చతుంగముస్తె, కోలతుంగముస్తె మున్నగునవి.): చూ, హారిత. (తృణము.1.)

ముస్తాదు. వా. విశే 1. సిద్ధమైనది:రూ_ముస్తాబు; 2. ఆయత్తము: చూ, సన్నాహము. 2.

ముస్తాబు. వా. విశే.—పై.—వి. 3.దుస్తులులో నగునవి ధరించుకొనుట.

ముస్తియ. వై. వి.=ముస్తక: చూ, ముస్తకము. 1—2.*.

ముస్తీదు. దే. విశే: చూ, ముస్తాదు. 2. ఉరా. 4, అ. 278.

ముస్తీబు. వా. విశే: చూ, రూ-ముస్తీదు.

ముస్తె. వై. వి.=ముస్తక:చూ, రూ—ముస్తియ.* (నిడుముస్తెకు.—స్వా. 2, అ. 7)

ముస్తెలమేపరి. ద్వ. వి. పంది: చూ, సూకరము.

ముహుః. సం. అవ్య: చూ, మాటిమాటికి.

ముహుర్తము. సం. వి. అ. పుం, న: రూ_ముహూర్తము.= మూరతము—మూరుతము—మూర్తము. 1. పండ్రెండుక్షణముల కాలము; 2. రెండుగడియల కాలము.

ముహుర్భాష. సం. వి. అ. స్త్రీ. అనులాపము: చూ, శబ్దము. 2.

ముహూర్తభాగము. పా. యాత్ర ప్రశ్న గృహారంభాదులకును, షోడశమహాకర్మములు మొదలగువానికిని మంచిచెడ్డలు దీనివలనఁ దెలిసికొనఁబడును. కాలామృతము మొదలగు గ్రంథములిందుకొఱకేర్పడియున్నవి.

ముహూర్తము. సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-ముహుర్తము.

ముళ్ళమాటలు. జా. మాయమాటలు. "పలుదెఱఁగు ముళ్లమాటల, కలహామొకల్యాణమని." పారి. 1, అ. 85.

ముళ్లయతి. మి. వి. నారదుఁడు:చూ, సన్యాసి.

ముళ్లవంగ. దే. వి. కత్తెరవంగ*: చూ, వంగ.

ముళ్లు. వా. వి బ. 1: చూ, ములు. 4; వా. 2. చిక్కులు."మారామూళ్లు."

మూ

మూ. దే. విశే. వృత్తియందు మూఁడుశబ్దమునకు మీఁదివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. "మూన్నాళ్ళు".

మూఁక. దే. వి. 1: చూ, సమూహము; 2.దండు: చూ, సేన. 1;అం.3: చూ, దూతీచతుష్టయము.

మూఁకవిశ్వ. దే. విణ. చెదరఁగొట్టునది. స్వా. 4, ఆ. 108.

మూఁకుడు. ద్వ. వి. (మూఁత + కుతుక) 1. తట్టువంటి మట్టిపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6–8ట; 2. ఇత్తడిమూఁకుడు. పాండు 3, ఆ. 201: చూ, పాత్రము. 6–8ట; 3. మూయుటకుఁదగిన మూఁకుడులోనగునది: మూఁత.

మూఁగ. దే. వి. 1: చూ, దోమ; 2: చూ, పక్షి; వై. విణ. 3.=మూక: నోరుమెంగ, మఱువ, ముంగ, మూఁగవాఁడు, మూఁగి, మూత.(సం).—అభాషణుఁడు, అవాచీనుఁడు, మూకుఁడు. తద్వి —ం: పుట్టుమూఁగ; ౨: (సం) కలంబకుఁడు. [ఉ,హరి.4,ఆ.92.

మూఁగఁబాఱు. దే. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు.

మూఁగతీఁట. ద్వ. వి. ఒడలిపై దట్టముగా పేలిన తీఁట: చూ, విదర్చిక.

మూఁగబోతు ద్వ. వి. తుషసమేత ధాన్యములు: మూన, మూస: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము)

మూఁగబిట్టుకోడి. ద్వ. వి: చూ, పుంజో.

మూఁగమొగ్గలు. ద్వ. వి. వికసించేనిమొగ్గలు.

మూఁగవాఁడు. ద్వ. వి. నాలుకలేనివాఁడు, కొండనాలుకలేనివాఁడు (అనికొండఱు): చూ, మూఁగ. 3.

మూఁగి. వై. విణ: చూ, మూఁగ. 3.

మూఁగిమూసానమ్మ. వా. వి: చూ, రూ–ముంగిమూసానమ్మ. [కళా. 3, ఆ. 16.

మూఁగు. దే. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు.

మూఁడు. దే. స. రూ–మూడు: చూ, రెండొకటి; అ. క్రి. 2. కలుగు: చూ, సంభవించు; 3. ముగియు: చూ, సరిపోవు. 3.

మూఁడుఅంకములుగలవి. అం: చూ, త్రయము.

మూఁడుచు. దే. ప్రే. మూఁడఁజేయు, కలిగించు: రూ–మూడ్చు.

మూఁడునొకటి. వా. స: చూ, నాలుగు.

మూఁడుపూవులాఱుకాయలు. జా. అభివృద్ధి. ప్రతిపువ్వున కొక్కొకకాయ సహజము. ఇచ్చట పువ్వునకు (రెండుకాయలుచెప్పుట అతిశయకథనము. "మూఁడుపూవులాఱుకాయలుగా నున్నదని" (ధర్మజ రాజ సూయము.)

మూఁడుమాటలాఱుతప్పులు. జా. ఎక్కువ తప్పులు. (కళాపూర్ణోదయము.)

మూఁత. దే. వి. 1. అడ్డపాటు: చూ, స్థగనము; 2: చూ, మూఁకుడు. 3; 3. కనురెప్ప మూఁత: చూ, పిహితము; వా. 4. (సీసాకువేయు) బిరడ: చూ, బిరడ. 2.

మూఁతబల్ల. దే. వి. వాచూరుపట్టె.

మూఁపు. దే. వి. అంసము, భుజశిరము: చూ, స్కంధము. 1. [స్కంధము. 1.

మూఁపురము. దే. వి. ఎద్దుభుజశిరము: చూ,

మూకాంబ. అం: చూ, అంబ. 5.

మూకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; విణ. 2.= మూఁగ–ముంగ: చూ, మూఁగ. 3.

మూగురు. దే. స: చూ, రూ–ముగ్గురు.

మూగెలు. దే. వి. చుంచు: చూ, మూషికము.

మూచూచు. దే. స. క్రి. (మూతి + చూచు): చూ, మూర్కొను.

మూచూచుట. దే. వి: చూ, మూర్కొనుట.

మూజవాని. వా. వి. నోటిమాట.

మూట వై. వి.=మూత: చిప్పము–చిప్పెము, ముల్లియ–ముల్లె,బొక్కసా.(సం)..మూతము.

మూటఁగట్టుకొనుట. జా. సొగసుగానుండుట. "ముద్దులమూటఁగట్టుతనపట్టి" (ధర్మజరాజసూయము); "ముద్దులుమూటఁగట్టె." (రసికజనమనోరంజనము).

మూటికిముడివేయుట. జా. మొండికెత్తుట. "మూటికి ముడివేసినవారికి సిగ్గేమి, యెగ్గేమి." (ధర్మజరాజసూయము.)

మూటము. దే. వి: చూ, రూ-ముటము.
మూటికి. వా. వి. దాహమునకు. "పంతులుగారూ! మూటికివెళ్లేదము అని బాలబాలికలు మూఁడువేళ్లుచూఁపి చూపెదరు."
మూడమంచు. దే. వి. దట్టమైనమంచు,హిమాని: చూ, హిమము.
మూడవకోలము. ద్వ. వి. వైశ్యకులము.
మూడవకోలముమనిసి. ద్వ. వి: చూ,వైశ్యుఁడు.
మూడవమూల. దే. వి: (సం).—అనంత, వాయవ్యము: చూ, హరిత్తు 1. [అ. 79.
మూడి. దే. వి: చూ, రూ-ముడ్డి. కళా. 2,
మూడిగాలి. దే. వి: చూ, రూ-ముడిగాలి.
మూడు. దే. స. (రూ-మూఁడు-మూర్): చూ, రూ-మూఁడు. [నొకటి.
మూడునొకటి. వా. స: చూ, రూ-మూఁడు
మూడ్చు. దే. పే: చూ, రూ-మూఁడుచు.
మూఢకము. అం. 1: చూ, రదక్షతములు; 2: చూ, దంతక్షతములు.
మూఢత్వము. పా: చూ,అశ్వహృదయపరిజ్ఞానము.
మూఢుఁడు. సం. విణ.=మొండి-మోటు-మొద్దు. 1. తెలివి లేనివాఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు; 2. బాలుఁడు: చూ, శిశువు.
మూతము. సం. వి. అ. న. 1. రాజాలు చేతిక్రింద నుంచుకొను తలగడ: చూ, లోడు; 2.=ముడి, బొక్కసా, ముల్లె: చూ, మూట; విణ. 3. కట్టఁబడినది: చూ, సితము. 4.
మూతి. దే. వి. 1. నోటిపైభాగము: చూ, వదనము. 1; 2. ముఖము: చూ, వదనము. 2.
మూత్తదుబాహ్మణులు. అం. వీరు కేరళదేశస్థులు: చూ, కర్ణాటకులు.
మూత్రకృచ్ఛ్రము. సం. వి. అ. న: అశ్మరి. (తె).—ఉబ్బరము, నీరుకట్టు, నీరుకట్టుతెవులు; తద్వి.—౧. ఆనాహము, నిబంధము. (తె).—ఇరువాయికట్టు; ౨. నీరుచేఁటుకు; 3. నీరుడి; ౪. మధుమేహము.
మూత్రకోశము. సం. వి. అ. న: క్లోమము. (తె).—ఉచ్చబుడ్డ, నీరుతిత్తి.
మూత్రపిండము. సం. వి. అ. న. బ.(కిడ్నీస్): చూ, వృక్క. 2. [చూ, దోస.
మూత్రఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చేఁదిదోస*:
మూత్రము. సం. వి. అ. న: ఉత్సము, ఏకాంగులము, కల్కము, కాయజలము, గుహ్యనిష్యందము, జలము, ప్రస్రావము, మేహము. (తె).—ఉచ్చ, కాలుమడి-కాల్మడి, నీరు, నీరుముట్టు తద్వి.-౧. ఆవుఉచ్చకు.-గోంబు, గోజలము, గోద్రవము, గోనిష్యందము, గోమూత్రము, గోవిరేచనము, పంచితము; ౨. విడువఁదగిన మూత్రమునకు.— మీఢము, మూత్రితము; అం. 2: చూ, లక్షణాంగములు. (ఉచ్చ)—పురుషునకు - విరివిగ దక్షిణావర్తముగ నొకధారయైనరాజగు. రెండుధారలైన ధనియగు. బహుధారలైన దరిద్రుఁడగు. ధ్వనియుక్తమైన సుఖియగు. నిశ్శబ్దమైన దరిద్రుఁడగు.)
మూత్రగంధ్రము. అం: చూ, రంధ్రములు.
మూత్రల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మూత్రఫల.*.
మూత్రించు. సం. అ. క్రి: చూ, కాలుమడుచు.
మూత్రితము. సం. వి. అ. న: చూ, మూత్రము.
మూత్రితుఁడు. సం. విణ. నీరు (ఉచ్చ)విడిచినవాఁడు. [రుజోవు.
మూదల. దే. వి. (మూల+తల) తారకాణ: చూ,
మూదలించు. దే. స. క్రి. 1: చూ, తారకాణించు. హరి. ఉ. 6, ఆ. 236; కళా. 8, అ. 197; 2: చూ, హెచ్చరించు 1.
మూదలిక. దే. వి: చూ, రూ-మూదల.
మూదేవి. వా. వి: చూ, పెద్దమ్మ. 1.
మూన. దే. వి. 1. వస్త్రగాలితముచేయఁగా

రాలక నిలిచినది; 2. రాగులు, ఆముదాలు, మేలు రాసి కాఁగా మిగిలినపొల్లు; 3: చూ, మూఁగబోతు.

మూను. దే. స. క్రి. వస్త్రము గాలితము చేయు.

మూన్నాళ్ళపట్టపగలు. జా. మూఁడురోజుల మధ్యాహ్నము, స్వల్పకాలము. "మూన్నాళ్ల పట్టపగటి సిరికే పట్టపగ్గములు లేవు." (ధర్మ జ రాజసూయము.)

మూన్నాలు. దే. వి: చూ, రూ_మున్నాలు.

మూయి. దే. వి. అడ్డపాటు: చూ, స్థగనము.

మూయు. దే. స. క్రి. కప్పు, మూఁతపెట్టు (అని కొందఱు): చూ, స్థగనము చేయు.

మూయుట. దే. వి కప్పుట: చూ, స్థగనము.

మూర. దే వి. 1. రెండు జేనలకొలఁది: చూ, హస్తము; విణ. 2 నిడుపైనది: చూ, సోగ.3

మూరకోక. దే. వి: చూ, బారుచేఁపు.

మూరకోల. వా. వి. అగగజేముబద్ద.

మూరతము. వై. వి.=ముహూర్తము. చూ, ముహుర్తము.

మూరిఁబోవు. దే. అ. క్రి 1. చూ, విజృంభించు. హరి. ఉ. 4, ఆ. 45; 2. చూ, సండడించు; 3: చూ, వర్ధిల్లు మార్క. 6, ఆ. 235; 4: చూ, సిద్ధించు. మార్క. 7, ఆ. 185; 5: చూ, నశించు. భాగ 6, స్కం.135.

మూరు. దే. అ. క్రి: చూ, సందడించు వి, పు. 7, ఆ. 100. [మా, రూపగంధ *.

మూరుకొండ. ద్వ. వి. రూ - మూర్కొండ

మూరుకొను. దే.స.క్రి: చూ, రూ - మూర్కొను.

మూరుకొనుట. దే.వి: చూ, రూ_మూర్కొనుట.

మూరుతము. వై. వి.=ముహూర్తము చూ, ముహుర్తము. 1—2.

మూరెఁడు. దే. అప. మూరపరిమాణము.

మూర్కొండ. ద్వ వి: చూ, రూ - మూరుకొండ*

మూర్కొను. దే స. క్రి. (రామా. 4, ఆ 66.): రూ_మూరుకొను, మూచూచు, పట్టు. (సం).—ఆఘ్రాణించు.

మూర్కొనుట. దే. వి. రూ-మూరుకొనుట, మూచూచుట. (సం).—ఆఘ్రాణము.

మూర్ఘము. సం. విణ: చూ, మూర్ఖ్యము.

మూర్ఖు. సం. విణ.=మంకు, మొఱకు - మొఱకుఁడు - మొఱటు: చూ, స్తబ్ధుఁడు.

మూర్ఖుఁడు. సం. విణ.—పై.—

మూర్ఛ. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. రోగాదులచేత స్మృతిఁదప్పుట: చూ, సొమ్మ; అం. 2: చూ, దశావస్థలు; 3: చూ, ద్వాదశావస్థలు; 4: చూ, అవస్థలు

మూర్ఛన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. సంగీతమునందు క్రమముగా సప్తస్వరములయొక్క ఆరోహణావరోహణములు: చూ, స్వరము. 2; అం. 2: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.

మూర్ఛనొందుట. అం: చూ, మన్మథావస్థలు.

మూర్ఛాలుఁడు. సం. విణ. మూర్ఛరోగముగలవాఁడు, ప్రయాణపు బడలికలోనగు వాని చేసొమ్మసిలినవాఁడు (అనికొందఱు): చూ, సొమ్మసిలినవాఁడు.

మూర్ఛితుఁడు. సం. విణ.1.—పై.—;2: చూ, మూర్ఖు; 3 వృద్ధిఁబొందినవాఁడు.

మూర్ఛిల్లు సం అ క్రి: చూ, సొమ్మసిల్లు.

మూర్తము. సం. విణ: చూ, రూ-మూతము. 3.

మూర్తము. సం. విణ. 1. గట్టిది: చూ, బెడిదము. 5; 2. మూర్ఛరోగముగలది; 3. స్వరూపముగలది; వై. వి. రూ_మూరుతము. (1): చూ, ముహూర్తము. 1; (2) చూ, ముహూర్తము. 2.

మూర్తి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, శరీరము; 2. కాఠిన్యము: చూ, బెడిదము. 5; 3. ప్రతిమ: చూ, హారిణి 3; నా బ.4. బట్టలసంఖ్య. "మూర్తులెన్ని?"; 5 దేవునిస్వరూపము.

మూర్తిమత్తు. సం. వి. త్. న. గట్టిది: చూ, బెడిదము. 5.

మూర్త్యుఁడు. సం. విణ: చూ, మూర్ఖుఁడు.

మూర్తులు. అం. 1: పృథివి, అప్పు, తేజము, వాయువు, ఆకాశము, సూర్యుఁడు, చంద్రుఁడు, సోమయాజి. (8); 2 బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరుఁడు. (3)

మూర్ధజకరంజము. సం. వి. అ. పుం: కేదారశృంగము. (తె).—బోదారసింగి*.

మూర్ధము. సం. వి. న్. పుం: చూ, మూర్ధి. 1.

మూర్ధములు. అం. (మూర్ధన్యములు) ఋ-ౠ-ర-ఌ-ష-ట వర్గములు.

మూర్ధాభిషిక్తుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. క్షత్రియుఁడు: చూ, రాజు. 1; 2 చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1; 3. మంత్రి: చూ, సచివుఁడు. 1; వా. విణ. 4. శిరస్సునందు అభిషేకము చేయఁబడువాఁడు.

మూర్వ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చాగ*: చూ, స్రవ.

మూల. సం. వి. ఆ స్త్రీ. 1. మూలానక్షత్రము: చూ, రిక్క.; దే. వి. (1) రెండుదిక్కులనడుము: చూ, హరిత్తు 1. తద్వి.—మూలుమూల. (చూ, ఏంగిలు, కోణము 1.); (2) గొంది: చూ, హరిత్తు. 1, (3) కొప్పు: చూ, వేనలి.

మూలకము. సం. వి. అ. పుం, న.=ముల్లంగి*: చూ, హిలమోచిక; 2. ములుగు: చూ, బొక్కసము.

మూలకర్మము. సం. వి న్. న. కార్మణము, చిల్లింగి: చూ, హింసాకర్మము.

మూలక్రిమిన్యాయము. అం. వేరులో పురుగుఁ బుట్టిన చెట్టంతయు చెచ్చేననురీతి.

మూలగ. దే. వి. సెనడు: చూ, మజ్జ. 2.

మూలత్రికోణములు. అం: చూ, గ్రహముల దిశాపరిమాణములు.

మూలదుంప. మి. వా. వి. (మూలము + దుంప) 1. మొదటిగడ్డ; 2. మొదటికారణము.

మూలదేవి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మూలదేవుఁడు. సం. వి. అ. పుం: ఉగ్రసేనుఁడు, కంసుఁడు, కర్ణీసుతుఁడు, కలాంకురుఁడు, మూలభద్రుఁడు.

మూలధనము. సం. వి. అ. న: చూ, సంచిమొదలు.

మూలనున్నవాని ముంగిటఁబెట్టుట. లో. ఎదుటఁబెట్టుట. "మూలనున్నవాని ముంగిటఁ బడవైచి." (కుచేలోపాఖ్యానము.)

మూలఫల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. (తె).—కొమ్మగగొలిమిడి*: చూ, మొగబీర.

మూలబంధము. సం. వి. అ. పుం: (తె).—పుట్ట, పునాది.

మూలబలము. అం. (స్వపక్షమునారు): చూ, అహిభయము.

మూలభద్రి. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఒక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మూలభద్రుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మూలదేవుఁడు.

మూలము. సం. వి అ. న. 1. చూ, వేరు. 1; 2. మెట్టదామరదుంప: చూ, సహస్రపత్రము; 3. ఊడ: చూ, శిఫ. 1; 4. మొదలు: చూ, హాజ్జే; 5: చూ, సంచిమొదలు; 6 చూ, సమీపము. 1; 7. అడవికంద*: చూ, కారణము; వా. 8. పద్యకావ్యము; 9. అసలసంగతి; అం. 10. మూలానక్షత్రము: చూ, రిక్క; 11: చూ, బంధనములు.

మూలమట్టము. దే.వి. గోడలమూల
డు మూఁడుమూలల నుట్టు
సపాట.

మూలముట్టు. మి. అవ్య.
స్వా. 3, ఆ. 134

మూలయేలునేర్పరి.

మూలగోగి. సం
అర్శసుఁడ

మూలతా
వస

మూ

మూలతోడు. దే. వి: చూ, నిర్ఋతి. 2. అచ్చ. సుం, కాం. 41.

మూలలు. అం: చూ,హారిత్తు.1.(చూ, మూల. 1.)

మూలవాటు. దే. వి. అయిమూల-ఐమూల. (సం) అపదిశము, విదిక్కు: చూ,హారిత్తు 1.

మూలసంక. వా.వి.పిలక-పిలుక_పిల్క, మొటిమ, మొలక-మొల్క. (సం).-అర్శము-అర్శస్సు, గుదకీలకము-గుదకీలము,గుదాంకురము,దుర్నామము,(వా)మూలశంఖ (చూ,రోగము 1)

మూలస్మృతులు. అం. (స్మృతులు) (చూ, ధర్మశాస్త్రము): మను (స్వాయంభువ), బృహస్పతి, వశిష్ఠ, కశ్యప,భారద్వాజ,గౌతమ, యాజ్ఞవల్క్య, భృగు(ఉశన).నారద,కపిల, పరాశర, వ్యాస, కాత్యాయన, ఆపస్తంబ, ఆశ్వలాయన, కణ్వ, అత్రి, హారీత స్మృతులు. (18) (చూ, స్మృతులు.)

మూలాధారము. అం. గుదస్థానమునందుండెడు నాడులకాధారమైన చక్రము: చూ, చక్రములు.

మూలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మందాకు*; 2.=మొలక. చూ, మొక్క. 1.

మూలికుడు. సం. వి. అ. పుం. 1. వృక్షమూల ...న గూర్చుండి తపము చేయుటయే వ్రత ...గలవాడు: చూ, వ్రతి. 2; అం. ...తి భేదములు.

రూ-మూల్గు. 1. రూ-ములు ...ంధనము: చూ, స్వరము.2; ...బదఫలి, ఆసీలయష్టిక, ... కి. 3: చూ,మూ-...-ములుగు. 4. ...మూలుగులు. ...రూ-మూలు ...,వెల.1. ...ము.

మూవ. వై. విశ. 1.=మూక: చూ, రూ-మూగ. 3; దే. వి. 2.=చూ, రూ-మువ్వ. 1; 3: చూ, రూ-మువ్వ. 2.

మూవురు. దే. స: చూ, రూ-మూగురు.

మూష. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మూస: చూ, మూస. 1. [చూ, సుతశ్రేణి.

మూషకపర్ణి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఎలుకజీడి*:

మూషకము. సం. వి. అ. పుం.=మూసకము: రూ-మూషికము, అవి, ఆఖనికము, ఆఖువు, ఇలి, ఇలికము, ఉందురను-ఉందురువు-ఉదురువు, కర్వము, కాండము, కాచిఘము. ఖనకము, కుహానను, గర్తాటము, చందువు,గుటుమము, దీన, బిలేశయము, రంధ్రబభ్రువు,వృషము (తె).—మూసకము, ఎలక-ఎలికె-ఎలుక, గోడదొల్కులపోత్రిణ, తాళ్ళరాసిగాడు, రాళ్లరాసిగాడు, బొక్కలాడు,లాగడాగుడు.తద్విశేషములు.-౧ చిట్టెలుకకు._గిరిక, బాలమూషిక (తె)-అరిపె, చిట్టెలుక, చూరెల్క; ౨ పందికొక్కునకు.— రూ-మూషికము, ఆఖువు, ఉందురము - ఉందురువు-ఉదురువు, ఖనకము- ఖానకము, గర్తాటము, గృహభూదారము, దీర్ఘదేహి, రోమశము.(తె).-కొక్కు,పందికొక్కు,మూసకము; 3. రాజమూషకమునకు.—రాజమూషకము (తె).-ఎల్లెలుక_ఎల్లెల్క, గరిమిడి, రాళ్ళరాసిగాడు,వెల్లయెలుక_వెల్లెలుక; ౪. చుంచునకు.-అంజనిక,గంధమూషి,గంధమూషికము, గంధశుండిని, గంధాఖువు, చిక్కము, చుచుందరి - ఛుఛుందరి. (తె).— కంపెలుక, కల్లెలుక-కల్లెల్క, చుంచు, చుంచెలుక, చుండు, చుండెలుక, చెంచు, మూగెలు. (మిగతవానికి " చూ, వృషము. 3.")

మూషకాహిమంజూషాన్యాయము. పా. ఎలుక

పాముగలపెట్టెయందే మోకలదనికొఱికిపాము చేదినఁబడెననుకీతి.

మూషణము. సం. వి అ. న. చూ, మిరియము.

మూషికము. సం. వి. అ. పుం.=మూసకము. 1. ఎలుక: చూ, రూ-మూషకము;2. పంది కొక్కు: చూ, రూ-మూషకము. ౨.

మూషికాంచనుఁడు. సం. వి. అ పుం: చూ, వినాయకుఁడు.

మూషితము. సం. విశ. రూ-ముషితము: చూ, [హృతము

మూస వై.వి.1.=మూషా.కోవ్రి (సం)అంగారక గ్వరము, అగ్నిష్టము, తైజసావర్తిని, మూష. వా .2: చూ, మూఁగబోతు.

మూసకము. వై. వి.-మూషక: చూ, మూషకము.

మూసనమురికి. దే. విశ చూ, వాత్రెజె.

మూసిక. దే వి. మంగళసూత్రమునందు తాళి బొట్టునకు ఈవలావల గుచ్చికట్టుకొనెడు నానుకోవి. సీలా. 1,ఆ 102 [బాలకీవ్రిడ

మూసిగంతలు . దే.వి.బ.కనుమూసిగంతలు: చూ,

మూసినముత్తెము. జా. ఎక్కువజాగ్రత్తగా సుంకుట. "మూసినముత్తెమై వెలుఁగు ముద్దు కుమారునిమీఁద" సారం. 3, ఆ. 53

మృ

మృగణ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, వెదకుడు.

మృగతృష్ణ. సం వి. ఆ. స్త్రీ: ఝల-ఝూలి, మరీచిక (తె) —ఎండమావులు

మృగదంశకము. సం. వి. అ. పుం. 1. కుక్క: చూ,శునకము;2.ఎలుగు: చూ, వెలుగుబంటి.

మృగధూర్తకము. సం. వి అ. పుం. నక్క: చూ, సృగాలము.

మృగనాభి. సం. వి. ఇ.పుం.చూ, మృగమదము.

మృగపాలిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కమ్మఁబిల్లి: చూ, మార్జాలము.

మృగప్లుతము. అం: చూ, ఆకాశచారులు.

మృగబంధని. సం. వి. ఈ స్త్రీ. మృగములఁ బట్టువల: చూ, వాగుర.

మృగమదము. సం. వి. అ పుం.=మెకపుఁగాము: అండజ,కస్తూరి,కామాంధ,కురంగనాభి,గంధ కేలిక, గంధచేలిక,గంధమూలి,గంధవంతము, దర్పము, నాభి,నాభిజము,మదము,మృగాహ్వ ము,మృగనాభి, శ్వేతము, శ్వేతమృగాండజ ము. (తె).—ఇట్టిగోరజము, కస్తురి,జింకపో క్కిలి, మదము, మెకపుటాము. తద్వి — (తె) —కస్తురిపిణియు; (మిగతవారికి"చూ, శ్వేతమృగాండజము")

మృగమదవాస. సం. వి. ఆ. స్త్రీ చూ, కస్తూ రిమల్లిక.

మృగము. సం. వి. అ. పుం. 1.=మెకము-మెగము. నాలుగుకాళ్ల జంతువు: గయ ము, పశు వు (తె).— మెకము-మెగము. తద్వి.—౧ పశుపులమువకు.—: (చూ,పసులము);౨ ప్రాయపుపశువునకు.— ఒఁగ్గుఁము; ౩. వేవ్రిటునకుం జిక్కిని పశు వునకు.-(తె) -గడి మెకము,౪. మృగవిశేష ములు - కాశ్యపము,ఖురాకము, పార్వణము. ఇత్యాది("చూ, సింహము"),2.జింక: చూ, హరిణము 1, 3. అడవియందు తిరిగెడి యేనుఁగు: చూ, హస్తి; 4. మృగశీర్షము: చూ, రిక్క; 5: చూ, మృగణ; 6. చూ, మృగయు. 1, 7. చూ, వేఁడికోలు; అం. 8: చూ, గజజాతులు.

మృగమోహము. అం. (ఇసుఅపమును): చూ, మోహచతుష్టయము.

మృగయ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వేఁట.3; 2: చూ, మృగణ.

మృగయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. బోయు:

చూ, వ్యాధుఁడు. 1; 2: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3: చూ, వేఁటకాఁడు.

మృగరాజీ.వా.సం.వి.న్.పుం: చూ.సింహము,1.

మృగరిపువు. సం. వి. ఉ.పుం.—పై—

మృగరోమజము. సం. వి. అ పుం. మృగరోమ ములచేతఁ జేయఁబడినశాలువ, రాంకవము: చూ, వస్త్రము. [మృగయుఁడు. 1—3.

మృగవధాజీవుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ,

మృగవాహనుఁడు. సం. వి. అ. పుం జింకరౌతు: చూ, వాయువు.

మృగవ్యము. సం. వి. అ. న చూ, మృగయ.1.

మృగవ్యాధుఁడు. అం' చూ, రుద్రులు.

మృగశిర. సం. వి ఆ. స్త్రీ=మిానక. రూ—మృగశిరము-మృగశీర్షము: చూ, రిక్క—.

మృగశిరము. సం. వి. న్. న.=—పై.—

మృగశీర్షకము. అం. అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1.

మృగశీర్షము సం. వి. అ. న.=1: చూ, మృగశిర; అం. 2: చూ, అభినయహస్తములు.

మృగస్వామి. సం. వి. ఇ. పుం = మెకములసామి: చూ, సింహము.

మృగాంకుఁడు. సం. వి. అ. పుం జింకతాలుపర, చందురుఁడు: చూ, హిమాంశువు

మృగాజీవము. సం. వి. అ. పుం: చూ, సివఁగి.1.

మృగాజీవుఁడు. సం. వి. అ. పుం. బోయ: చూ, వ్యాధుఁడు. 1.

మృగాదనము.సం. వి.అ.పుం: చూ, మృగాజీవము.

మృగాదనుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, మృగాజీవుఁడు.

మృగితము. సం. విశ.వెదకఁబడినది: అన్విష్టము, అన్వేషితము, గవేషితము, మార్గితము.

మృగీ. అం: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్క పాదమునకు ఒకరగణము గలదై తృతీయఛందస్సునందుఁ బుట్టినవృత్తము.) [స్వామి.

మృగేంద్రము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మృగ

మృగేంద్రుఁడు.సం.వి.అ.పుం.చూ,మృగేంద్రము.

మృగోర్వారువు. సం.వి. ఉ. పుం: చూ,బుడమ.*.

మృగ్యము. సం. విశ. వెదకఁదగినది: మార్గ్యము.

మృచ్ఛకటిక. అం. (శూద్రకుఁడను కవి రచించిన గ్రంథము): చూ, కావ్యనాటకములు.

మృజ. సం. వి ఆ స్త్రీ: చూ, రూ—మార్జనము. 1.

మృడాని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

మృడుఁడు. సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుఁడు.

మృణాలము. సం. వి. అ. న. 1. వట్టివేరు: చూ, సేవ్యము 1; పుం, న. 2. బిసము: చూ, సహస్రపత్రము.

మృతండుఁడు. సం. వి. అ. పుం. (రూ—మృతాండుఁడు-మార్తండుఁడు-మార్తాండుఁడు): చూ, సూర్యుఁడు. [చినవాఁడు.

మృతజీవుఁడు. సం. విశ. చేచ్చినను కీర్తివహిం

మృతము. సం. వి. అ. న. 1' చూ, మృతి. 1; 2. యాచితవృత్తి: చూ, యాచితము; 3. చేచ్చినది: చూ, సమాప్తము. 2.

మృతశయ్య. సం వి. ఆ. స్త్రీ: అంకశయ్య, అంతశయ్య, ఖుడువు, భూశయ్య. (తె).- నేలపడక.

మృతసంజీవని అం: చూ, కళలు.

మృతస్నానము. సం. వి. అ. న: అపస్నానము. (తె).-చూ, చావుమునుక.

మృతస్నాతుఁడు. సం. విశ: అపస్నాతుఁడు.

మృతాలకము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ—మృత్తాలకము.

మృతాశౌచము. సం. వి. అ. న. 1: అస్పృష్టి, అశౌచము. (తె).—చావుమయిల - చావుమైల. తద్వి.—పక్షిణి; అం 2: చూ, అశౌచములు.

మృతి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చావు: చూ, సావు; అం. 2: చూ, సంచారిభావములు. (ఇస్సిరో! యీామేనేల ? నీ వేణీభరంబు

కుత్తుకను హత్తించిచేట్టిరాఁబెట్టియొక్క పె ట్టున బిగియలాగి యీడోసఁగుటుసురులఁ దొలఁగించేక నిలుపనేల !)

మృతుఁడు. సం. విణ. చూ, పరేతుఁడు. 2. మార్క. 3, ఆ. 175 (చూ, స్వర్గస్థుఁడు).

మృత్కారుఁడు. సం. విణ: కుంభకారుఁడు, కులాలుఁడు, భరటుఁడు. (తె).—కుమ్మర వాఁడు, కుమ్మరి.

మృత్తాలకము. సం. వి. అ పుం. రూ-మృతా లకము. చూ, సురాష్ట్రజము. 1—2—3

మృత్తిక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.=మట్టి. 1. తొగరి మన్ను: చూ, భూమి. 1—౧౬;2. మన్ను: చూ, భూమి. 1—౧౭.

మృత్తు. సం. వి. ఛ్. స్త్రీ.=మిత్తిక.—పై.—

మృత్యంశము. అం: చూ, షష్ట్యంశములు

మృత్యుంజయుఁడు. సం. వి. అ. పుం. మిత్తి గొంగ: చూ, శివుఁడు. [రంథ.2.

మృత్యుఫల. సం వి. ఆ. స్త్రీ. అరఁటి*: చూ,

మృత్యుబీజము. సం. వి. అ.న: చూ, వేణువు. 1.

మృత్యువు. సం. వి. ఉ. పుం, న.=మన్ను. 1.చావు. చూ, సావు;పుం.2. మరణాధిదేవత.

మృత్స. సం. వి. ఆ. స్త్రీ =మన్ను. 1. మంచి మన్ను: చూ, భూమి 1—౧౫; 2 తొగ రిమన్ను: చూ, భూమి. 1-౧౬.

మృత్స్న. సం. వి ఆ. స్త్రీ =—పై.—

మృధము. సం. వి. అ. న. రూ—మృధము: చూ, యుద్ధము.

మృదంగము. సం. వి అ. పుం. 1.=మద్దెళ: చూ, వీణె; 2. తప్పెట: చూ, వీణె; 3. సద్దు: చూ, స్వరము. 2; 4. వెదురు*: చూ, వేణువు. 1.

మృదుత. అం: చూ, నఖక్షతములు.

మృదుత్వక్కు. సం. వి. చ్. పుం: చూ, బుజ పత్తిరి*. [చూ, పరగోఁగు.

మృదుద్రుమము. సం. వి. అ. పుం. గోఁగు*:

మృదులము. సం. విణ. మెత్తనిది: చూ, మృదువు.1.

మృదువు. సం. విణ (ఉ. ఈ. ఉ.) 1.=మెదు కు, మెత్తనిది: చూ, సుకుమారము. 2; 2: చూ, సోమరి. [బిడ్డలగువనుకీతి.

మృద్ఘటన్యాయము. అం. మట్టికుండ తేలికగా

మృద్వంశము. అం.1 చూ, షష్ట్యంశములు. ౧౯; 2: చూ, షష్ట్యంశములు. ౪౭.

మృద్వీక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ—మృద్వీక. ద్రాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల.

మృద్వీక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ.—పై.—

మృధము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మృధము.

మృష. సం. అవ్య. బొంకు: చూ, వితథము.

మృషావాదము. అం: చూ, కళలు.

మృష్టము. సం. విణ. కడుగుటలోనగువాని చేత గరగరికైనది: చూ, శోధితము. "మృష్టా న్నము."

మె

మెంచే. సై. వి =మ్లేచ్ఛ. తురక, మహమ్మదీ యుఁడు: చూ, మ్లేచ్ఛుఁడు.

మెండియము. దే. వి. రూ—మెండెము. చూపు డువేలివేసికొనెడి యుంగరము: చూ, హవ ణిక. 2 (భూషణము 2)

మెండీఁడు. దే వి. (మెండెము + ఈఁడు.) చూపుడువేలు: చూ, వేలు. 2.

మెండు. దే. వి. 1. ఆధిక్యము: చూ, హెచ్చు.2; 2 అతిశయము. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, హెచ్చు. 2; 3: చూ, మిట్టు. 1: విణ. 4 అధికము: చూ, హేరాళము.

మెండుకొను. దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు; శశాం. 2, ఆ. 90: చూ, సండడించు; 2: చూ, విజృంభించు;3. నిండుకొను. ఉ, హరి. 5, ఆ. 84: చూ, సంపూర్ణమగు; ప్రే. 4. మెండుకొలుపు.

మెండెము. దే. వి: చూ, రూ_మెండియము.
మెండొడ్డు. దే. అ. క్రి. (మెండు + ఒడ్డు) ఎదిరించు. శశాం.4, ఆ 32: చూ, వక్కాణించు.
మెంతి. నై.వి._మేంథి.కుంచిక*: చూ, మేంథి*.
మెంతిమజ్జిగ. వా. వి. చల్లకడి, తిమ్మనము, తేమనము, సిగర-సిగరి: చూ, మజ్జిగ.
మెంతులు. నై. వి. బ.= మేంథి: చూ, మెంతి
మెంబరు. వా. వి: చూ, సభికుఁడు.
మెకపుటాము నై. వి.=మృగమద: చూ, మృగమదము. అచ్చ. అ, కాం. 10.
మెకము. నై. వి.=మృగ. 1. రూ_మెగము చూ, మృగము. 1; 2. జింక. అచ్చ. అర, కాం. 37. చూ, మృగము. 2. [ములరేఁడు.
మెకములకొలముసామి. నై. వి. చూ, మెక
మెకములతిండి. ద్వ. వి. 1: చూ, మృగాజీవము; 2: చూ, పెద్దపులి. [సింహము.
మెకములరేఁడు. ద్వ. వి.మృగేంద్రుఁడు: చూ,
మెకములసామి. నై. వి.=మృగస్వామి -పై.-
మెకమెకపడు. ద్వ. అ. క్రి. గర్వించు : చూ, హుంకరించు.
మెకమెకపాటు. ద్వ. వి. 1. గర్వము. స్వా. 3, ఆ. 38: చూ, హుంకారము; 2. ఆఁకలి యోర్వనట్టి యార్తి.
మెక్కు. దే. స. క్రి. తిను చూ, భక్షించు.
మెగము.నై.వి_మృగ: చూ,రూ_మెకము.1-2.
మెగ్గ. దే. వి. ఊట: చూ, సెలయూట.
మెచ్చు. దే. వి. 1. శ్లాఘన: చూ, స్తోత్రము; 2. ప్రేమము: చూ, స్నేహము, 3. చూ, బహుమానము; విశే. 4: చూ, శ్లాఘ్యము; స. క్రి. 5: చూ, శ్లాఘించు. 6. గణించు. చూ, లక్ష్యపెట్టు; ప్రే. 7: మెచ్చించు-మెప్పించు
మెచ్చులచెట్టు. దే. వి: చూ, పెట్టుఁబెట్టు.
మెచ్చులాఁడి. దే. వి. (మెచ్చులు+ఆఁడి) 1. మెచ్చుకొనఁదగినఆఁడుది. ఉ,రా. 5, ఆ. 248: చూ, స్త్రీ; విశే. 2. మెచ్చుకొనఁదగినది [మెచ్చుకొనఁదగినవాఁడు.
మెచ్చులాఁడు. దే. విశే. (మెచ్చులు + ఆఁడు)
మెటికె. దే. వి. రూ-మెటికె-మెట్టికె. తంతియ: చూ, సోపానము.
మెటికకాయ. వా. వి. గోరుచిక్కుడుకాయ. (రాయలసీమలో వాడుక.)
మెటికె. దే. వి. 1: చూ, రూ-మెటికె; 2. కీళ్లువిఱుగుటచేకలుగుధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 3. పాదము: చూ, హజ్జ.
మెట్ట. దే. వి. 1: చూ, భూమి. 1; 2: చూ, పర్వతము; 3: చూ, మెటికె. 3; 4. నీరాసలేక పండెడుచేను, మెఱకపొలము: చూ, భూమి 1.
మెట్టజీలుగు. దే.వి.ఒకసస్యము చూ,సస్యము.1.
మెట్టతమ్మి. ద్వ. వి: చూ, నేలతమ్మి*.
మెట్టదామర. ద్వ. వి.—పై —
మెట్టనాఁగలి. వా. వి మెరకనుదున్నెడు నాఁగలి (చూ, దంపనాఁగలి.)
మెట్టపంటలు. దే. వి. బ. చోడి, జొన్న మొదలగునవి. [మాటలు.
మెట్టపొంకరంజములు. జా నిరుపయోగమగు
మెట్టవంగ. ద్వ. వి. పెద్దవంగ*: చూ, వంగ.
మెట్టవాలుపిట్ట. ద్వ వి. రూ-మెట్టవాల్పిట్ట. కోడి: చూ, పుంజు. [కాం. 8.
మెట్టవాల్పిట్ట. ద్వ. వి.—పై.—అచ్చ. బాల,
మెట్టికె. దే. వి: చూ, రూ-మెటికె.
మెట్టినిల్లు. దే. వి:(మెట్టిన + ఇల్లు) ఆఁడుదాని అత్తవారియిల్లు. చూ, సదనము 1.
మెట్టియ. దే వి. రూ-మెట్టె చూ,మట్టియ.2.
మెట్టు. దే వి. 1. వీణాసోపానము: చూ, సోపానము; 2. చూ, సోపానము; 3: పులికడుగు, పులిమజ్జిగ: చూ, శుక్తము. 1; బ. 4.

ఆకుచెప్పులు. వసు. 5, ఆ. 77: చూ, సమ్మెళిగలు; 5. సుంకము పుచ్చుకొనెడుఘట్టము: చూ, స్థానము. 1; 6. కొండ: చూ, పర్వతము; 7. చిన్నకొండ: చూ, పర్వతము; 8. త్రొక్కుట. య. 2, ఆ. 56. "వాఁడు కాలితో మెట్టుట నేర్చెను"; 9. అనరు: చూ, సంకటము; 10. అంకెలయొక్క వెరసి: చూ, వెరసి. 1; స. క్రి. 11. మట్టు, ఉత్తు: చూ, త్రొక్కు. 3.

మెట్టుఁబ్రాలు. దే. వి. బ. తలఁబ్రాలు. స్వా. 5, ఆ. 79: చూ, సేసఁబ్రాలు.

మెట్టుకు. దే. ద్రి. 1. తుదకు, చివరకు; 2. మొత్తమునకు.

మెట్టుచోలు. దే. వి. గంగ: చూ, నది.

మెట్టె. దే వి. రూ-మెట్టియ: చూ, రూ— మట్టియ. 2.

మెట్లగుంటక. దే. వి. గుంటక భేదము: చూ, హలము (పాపటము).

మెడ. దే వి. 1· అఱు—అఱ్ఱు, కుతిక—కుతుక—కుత్తిక—కుత్తుక, కొలికి, గొంతు-గొంతుక, పీక—పేకి-పీకె-పీకియ, బొండు, మెడకాయ (సం).—ఊ, కంఠము, కంధర-కంధరము, కంధి, కంబువు, కుహరము, కృకము, గళము, గాత్రిము, గిరి, గ్రీవ, ధమని, నిగరిణము, ప్రగ్రీవము. తద్విశేషములు.—౧: అంగిలి, లోకుత్తుక; ౨: అంటుమెడ, ఇఱుకుమెడ, పొట్టిమెడ; 3: (సం).-గల్య; ౪: (సం).- కంబుగ్రీవ; ౫· (సం).— గ్రీవ("చూ, శిరము."); అం. 2: చూ, నఖక్షతస్థానములు.

మెడకాయ. దే. వి.—పై.—

మెడకొంకి. దే. వి. మెడముందటియడ్డయెముక: చూ, శల్యము. 1.

మెడఁజోట్టుకొనుట. జా. అలుముకొనుట. "మెడఁజోట్టుకొనియెనూరక." పాండు. 5, ఆ. 235; "కొమ్మనీమెడఁజోట్టుకొనకున్నె." రామా. 1, ఆ. 147. [చూ,భూషణము.2.

మెడనూలు. దే. వి. బంగారు తీఁగెల హారము:

మెడపాంపు. దే. వి. గ్రీవాగ్రభాగము. పాంపు, మెడవంపు.

మెడవంపు. దే. వి.—పై.—

మెడవల. దే. వి. ఒకరకమువల: చూ, వల.

మెడవాలు. దే. వి. 1. చాకలత: చూ, రజకి; 2. చాకలవాఁడు. చూ, రజకుఁడు. [ము.2.

మెడిదము. దే.వి ధ్వని.య 1,ఆ. 116: చూ, స్వర

మెడుద. దే వి. చూ, మెట్టు 3. [26.

మెణకరి. దే.వి: చూ, బ్రహ్మచారి.ఉ,హరి.5, ఆ.

మెణత. దే వి: చూ, మెల్లె.

మెతక. వై విశే.=చూ, రూ-మెతుక. 1-2.

మెతుక. వై. విశే. రూ-మెతక.= మృదు. 1. మృదువైనది, మెత్త: చూ, మెదువు. 1; 2. మందము: చూ, మెదువు 2.

మెతుకు. దే. వి. 1. అన్నము: చూ, సాదము (1); 2. అన్నముయొక్క కణము, సిక్థము· చూ, సాదము (1). [తుక. 1—2.

మెతువు. వై. విశే.=మృదు: చూ, రూ-మె

మెత్త. వై. వి. 1: చూ, శయ్య. 1; 2. గుఱ్ఱపుపల్లము: చూ, హయము; 3. పఱపు: చూ, శయనము; 4. సాగరముమోసెడియెద్దుగంతమీఁదిపఱపు; బ 5. పల్లకిమోయువారు భుజముపైవేసికొను మోదివేసి కుట్టిన బిళ్లు: మాలుగులు-మూలుగులు; విశే. 6: చూ, మెతుక. 1.

మెత్తఁబడు వై. అ. క్రి. (మెత్తన + పడు) 1. మృదువగు. భాగ. 7, స్కం. 288; 2. నమ్రమగు. విజ 3, ఆ. 107; భార. విరా. 2, ఆ. 54: చూ, వంగు; వా. 3. చిముడు: చూ, ముద్దకట్టు. [ఉద్యో. 3, ఆ. 199.

మెత్తఁబడుట దే. వి. లొంగిపోవుట. భార·

మెత్తఁబాటు. వై. వి. 1. మృదుత్వము: చూ, సుకుమారము. 2; 2. అలస్యము: చూ, విలంబము. 1. [చూ, మెత్తఁబడు. 1.

మెత్తఁబాఱు. ద్వ.అ. క్రి.(మెత్తన + పాఱు):

మెత్తగిల్లు. వై. అ. క్రి. మెత్తనగు.

మెత్తడము. దే. వి. మెత్తుట.

మెత్తడి. దే. వి. ఒకచేఁప:చూ, మత్స్యము. 1.

మెత్తన. వై. వి. 1.=మృదు మార్దవము: చూ, మెత్తఁబాటు. 1; 2: చూ, శాంతి. 1 హరి. పూ. 3, ఆ. 148; విశే. 3. మృదువు: చూ, సుకుమారము. 2; క్రి విశే. 4. తిన్నగా: చూ, మెల్ల. 3.

మెత్తనిది. వై. విశే: చూ, మెత్తన. 3.

మెత్తపఱచు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, ఊను. 5.

మెత్తర. దే. వి: చూ, ముత్తర.

మెత్తినగోడ. ద్వ. వి: బొమికలగోడ. (సం).- ఏడుకము—ఏడూకము.

మెత్తు. దే. వి. 1. మన్నులోనగువాని దళముగా పూసినపూఁత: అలుకుట. (సం).—ఉపలేపనము, గోముఖము; స. క్రి. 2. మన్నులోనగువాని దళముగాపూయు, అలుకు-అల్కు: చూ, లేపనముచేయు.

మెదడు. వై. వి.= మేదస్. తలయందుండు క్రొవ్వు: క్రొవ్వు. (సం).—మస్తిష్కము, మేదస్సు. (ఇది చిన్నమెదడు, పెద్దమెదడు అని ద్వివిధము.) (చూ, శిరము. 1.)

మెదలిక. దే. వి. మెదలుట.

మెదలు. దే. అ. క్రి. కొంచెము చలించు:చూ, సళించు; 2: చూ, సంచరించు. [మెదల్చు.

మెదలుచు. దే. ప్రే. మెదలఁజేయు: రూ—

మెదల్చు. దే. ప్రే. —వై.—

మెదించు. వై. స. క్రి: =మర్దించు. రూ-మేదించు. రుక్మి. 2, ఆ. 26: చూ, సమ్మర్దించు.

మెదికాళ్ళు. దే. వి. మానికాళ్ళు.

మెదుక. వై. వి. 1: చూ, పిసక; 2.మందుఁడు. పాండు. 5, ఆ. 61: చూ, సోమరి; 3. మందము: చూ, విలంబము. 1.

మెదుకగొను. ద్వ. అ. క్రి. పిసకపట్టు. హరి. పూ. 5, ఆ. 143. [చూ, రూ-మెతుకు.

మెదుకు. వై. వి.=మృదు (దే. అని కొ ర):

మెదుగు.దే.అ.క్రి 1: డంగు-సంగు; 2. నలఁగు: చూ, సగమదమగు. [19: చూ, వస్త్రము.

మెదుగుడు. దే. వి.ప్రాఁతబట్ట. పాండు.2, ఆ.

మెదుచు. వై. స. క్రి.=మృద్. మర్ద: చూ, మెదించు కాశీ. 7, ఆ. 5; ఉ, హరి. 5, ఆ. 56. [5, ఆ. 21.

మెదుపు. దే. ప్రే. మెదుగఁజేయు. పాండు.

మెదువు. వై. విశే.1.=మృదు: చూ,మృదువు.1; 2. మందము: చూ, మెదుక. 3.

మెనుపు. దే. స. క్రి. కష్టముతో ఎనుచు.

మెప్పు. దే. వి. 1: చూ, మెచ్చు. 1; 2: చూ, మెచ్చు. 2; 3. వరము. అచ్చ. అర, కాం. 21: చూ, వరము. 3.

మెయి. దే. వి. (రూ-మయి-మై—మే—మేను.) 1. దేహము. హరి. ఉ 10, ఆ. 78: చూ, శరీరము; 2: చూ, పార్శ్వము. 2. కళా. 1, ఆ. 162; 3: చూ, విధము. 1; 4: చూ, వెంబడి; అప. 5. కొన్నియెడల తృతీయా విభక్త్యయందు వచ్చెడుప్రత్యయము.(ఉదా.- అలుకమెయి, చేలముమెయి.)

మెయికొను. దే. అ. క్రి. రూ—మయికొను. 1: చూ, సమ్మతించు; 2. కలుగు. భో. 1, ఆ. 103: చూ, సంభవించు; 3. పొందుపడు: చూ, సరిపడు. 1; స. క్రి. 4. చూ, సమ్మతించు. భార. అను. 4, ఆ. 202.

మెయికోలు. దే. వి: చూ, రూ-మయికోలు.

మెయితాలుపు. దే.వి :చూ,రూ-మయితాలుపు.

మెయిపాలు. దే. వి. సమభాగము.

మెయిమఱుపు. దే. వి: చూ, మూర్ఛ. 1.

మెయిమరుగు. దే. వి. కవచము. (రూ—మెయి

మరువు-మెయిమర్వు-మెయిమఱువు-మేమరుగు-మేమరువు-మేమర్వు- మేమఱుగు) చూ, వారవారణము.

మెయిమరువు. దే వి.—పై.—

మెయిమర్వు. దే వి.—పై.—

మెయిమఱపు. దే వి. చూ, రూ-మయిమఱపు

మెయిమఱువు. దే వి: చూ, రూ-మెయిమరువు

మెయిమెయి. దే.వి,విశే. చూ, రూ-మయిమయి.

మెయివడి. దే. వి, విశే. రూ-మైవడి చూ, రూ-మయివడి. [సేబాసు

మెర. దే. అవ్య. ప్రశంసనార్థకము. చూ,

మెరక వై. వి =మరక: చూ, భూమి. 1-౮౦

మెరమెర. దే. వి. 1 చూ, సంశయము, 2 మనోవ్యథ చూ, శోకము; 3 చూ, భేదము 2.

మెరమెరపడు. ద్వ అ క్రి చూ, సంశయించు.

మెరమెరలాడు. దే. అ. క్రి చూ, బాధపడు.

మెఱఁగు దే వి 1 మించు చూ, విద్యుత్తు; 2. అధిక ప్రభ చూ, వెలుతురు. 1.

మెఱచు దే. అ. క్రి తళుక్కని ప్రకాశించు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 144. చూ, హవణిల్లు

మెఱపు దే వి చూ, మెఱఁగు. 1—2. (విద్యుత్తునను.—పాండు 4, ఆ. 286)

మెఱపుఁదీఁగ ద్వ వి. 1 [illegible] చూ, మానేరు; 2. తీఁగవంటి మెఱపు: చూ, విద్యుత్తు

మెఱము. దే. వి. 1: చూ, పిల్లమెఱము. 1. వై. 3, ఆ 103; స. క్రి 2. నాటినశల్యాదికము ఇటునటు మెదల్చు.

మెఱమెచ్చు. దే. వి (మెచ్చు + మెచ్చు) మిక్కిలిమెచ్చు సా 1, ఆ. 118

మెఱయు దే. అ క్రి. 1. చూ, ప్రకాశించు; 2. చూ, వెలువడు, ఆం ప్రే 3. బయలుపఱచు.

మెఱవడి. దే. వి. 1. అతిశయము చూ, హెచ్చు. 2, 2. గౌరవము. చూ, సన్మానము; 3: చూ, విజృంభణము. భాగ. 8. స్కం. 399; 4 చూ, రూ-మెఱవణి; 5 వేవ చూ, శ్లాఘ్యము. 1; 6: చూ, సామర్థ్యము. ఉ, రా. 4, ఆ. 231; విశే. 7 ప్రకాశితము. విక్ర. 6, ఆ. 64.

మెఱవడిపోవు దే అ. క్రి: రూ-మెఱవణిపోవు, ఊరేగు. [ఏగు పంక్తి.

మెఱవణి. దే. వి. రూ—మెఱవడి, ఊరేగింపు,

మెఱవణిపోవు. దే అ క్రి రూ—మెఱవడిపోవు.

మెఱికలు దే వి. బ పొట్టుపోఁడిపిడనిబియ్యము. రూ-మెఱుకులు చూ, సేఁగొబ్రులు (బియ్యము.) [“పిండుతనతగగతిలో మెఱికె”

మెఱికె వా వి. అంపలేకంటను అధికుండు.

మెఱియ దే వి. సుండ్రాయి. చూ, రాయి.

మెఱియఁడు దే విశే. చలింపనివాఁడు. చూ, రూ-మఱియఁడు.

మెఱియని దే.విశే.చలింపనిది చూ, స్థావరము 3.

మెఱుఁగు దే. వి. (రూ—మెఱఁగు—మెఱపు—మెఱము—మెఱుపు) 1 చూ. విద్యుత్తు; 2 కాంతి ఆం, పదా సు.22 చూ, వెలుతురు. 1, 3 కిరణము చూ, హాయనము 2; 4. ప్రభ. ఆం, భా ప్ర. 32 చూ, వెలుతురు. 1; 5 అధికప్రభ చూ, వెలుతురు 1,6. నెయ్యముడైనవానిజిడ్డు,చేమురు. చూ, స్నేహము; వా. 7 బంగారు వెండిలోనగునగలకుపెట్టు తళుకు, 8 వేషములులోనగువానిపైఁగోఁటు. “సానమెఱుఁగు-సంతమెఱుఁగు”, 9. సాంగరింపు. “కాళ్లు మెఱుఁగుమోపినది”

మెఱుఁగుఁబోఁడి దే వి. (మెఱుఁగు + బోఁడి.) 1. మెఱుపువంటి మనోజ్ఞాంగములుగలది: చూ, స్త్రీ; 2 ఆఁముద ప్రభా. 3, ఆ. 47: చూ, స్త్రీ.

మెఱుఁగుదుఁబొరువు ద్వ వి చూ, రూ-మెఱుఁగుదుఁబొరువు రామా. 6, ఆ 107.

మెఱుఁగుదుఁబొర్వు ద్వ. వి.—పై.—

మెఱుఁగుజెట్టి. దే.వి.కుటరాజము: చూ, సర్పము.

మెఱుఁగుడునూనె. ద్వ.వి.రూ- మెఱుఁగునూనె. మెఱుఁగునకై పెట్టెలులోనగు వానిమీఁద పూసెడు పూఁతనూనె,వార్నీషు: చూ, స్నేహము. 2. [భూషణము. 2.-3౯.

మెఱుఁగునల్లులు. ద్వ. వి. బ. కట్లదండ: చూ,

మెఱుఁగునూనె. వా. వి: చూ, రూ- మెఱుఁగుడునూనె.

మెఱుఁగురిక్క. ద్వ. వి 1. ప్రవాళము: చూ, రత్నము. 1;2.కాంతిగలచుక్క:చూ,రిక్క.

మెఱుఁగుఱాయి. దే. వి. వెండికి మెఱుఁగు పెట్టురాయి: చూ, రత్నము. 1.

మెఱుఁగుసున్నము. ద్వ. వి. మంచిసన్నిగచ్చు సున్నము:చూ,సున్నము. [చూ,విదారించే.

మెఱుకు. దే. స. క్రి. పెల్లగించే. కాశీ.5,ఆ.152:

మెఱుకులు. వా. వి. బ: చూ, రూ- మెటికలు.

మెఱుపు వా. వి.రూ- మెఱుము: చూ, విద్యుత్తు.

మెఱుసు. దే. వి. 1.—వై.—; అ. క్రి 2: చూ, మెఱచే; స. క్రి. 3. పొడుచే. ఉ, హరి. 3, ఆ. 64: చూ, స్ఫోటించే; అం. 4: చూ, పాదక్రియలు.

మెలఁకువ. దే.వి.1. (రూ- మెలుకువ,మేలుకాంచేట- మేలుకొంచేట- మేలుకొంట- మేల్కొంట- మేల్కనుట- మేల్కొనుట): చూ, మేలుకోలు;2.నడక: చూ, వర్తనము. 1; 3. నడక: చూ,వర్తనము. 1. ఉ,హరి.5,ఉ.198,4.జీవనము: చూ,బ్రదుకు. 1;5:చూ, పొలయిక. 1.

మెలఁకువవాఁడు. దే. విశ: చూ, మేలుకొని యుండువాఁడు.

మెలఁగు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, వర్తించే. ఉ, హరి. 5, ఆ. 59; 2. జాగరూకతతోవర్తించే: చూ, మెలయు. 3; 3: చూ, సంచరించే, 4. జేరగు. హరి. పూ 5, ఆ. 193: చూ, సాగు. [చూ, రూ- మెలుచు.

మెలఁచే. దే. ప్రే. మెలఁగఁజేయు. స్వా.4,ఆ 115:

మెలఁత దే. వి.రూ- మెల్త.1. అఁడుది. నెలఁతః చూ, స్త్రీ; వా. 2. కపటము: చూ, సూక్ష్మము. 2. "మెలఁతబుద్ధి."

మెలఁతుక. దే. వి. (మెలఁత + ఉక.) (రూ- మెలఁత- మెల్త- మెల్తుక: చూ, మెలఁత. 1.

మెలక. దే వి. కపటప్రవంచన: చూ, సూక్ష్మము 2. [216. చూ, వెలుఁగు. 5.

మెలకు. దే. అ. క్రి. జ్వలించే. భాగ.8, స్కం,

మెలన. దే వి. గ్రామముచుట్టునుండుబయలు: చూ, వెలుపల. 1.

మెలపు. దే. వి. రూ- మెలుపు- మెల్పు. 1: చూ,మేలుకోలు;2: చూ, మెత్తఁబాటు. 1; 3: చూ, పర్యటనము. అని. 2, ఆ. 26; 4. చలింపమి. విక్ర 4, ఆ. 17; ప్రే. 5: చూ,మెలుచు. పంచ. నా. 3, ఆ. 308.

మెలయు. నై. అ. క్రి. 1.=మిల్. పెనఁగు: చూ, సక్తమగు; దే. అ. క్రి. 2. ఉండు: చూ, వర్తించే; 3. జాగరూకతతో వర్తించే: చూ, వర్తించే. [పెన: చూ, లంకె.

మెలి. వై వి.=మిళిత. (రూ- మెలిక- మెలుసు.)

మెలిక. వై. వి.=—వై —

మెలిగొను. ద్వ. అ. క్రి. చూ, వెంటిగొను.

మెలిగుక్క. ద్వ వి. కూకీపలుకు, మణితము: చూ, స్వరము. 2

మెలిదారము. ద్వ. వి. తాళ్లపనివారు దిండు ప్రక్కకొయ్యలకుఁ గట్టెడి బిగిదారము: చూ, సూత్రము. 1 [మెలివెట్టు. పిరిగొను.

మెలిపెట్టు. ద్వ. స. క్రి. మెలివేయు: రూ-

మెలియు. నై. అ. క్రి. చూ, మెలయు. 1.

మెలివడు. నై. అ. క్రి. పెనవేయు: చూ, పడివేయు. [లంకెవెట్టు. 1.

మెలివెట్టు ద్వ. స. క్రి. మెలిపెట్టు: చూ,

మెలుకువ. దే. వి. చూ, రూ మెలఁకువ 1.

మెలుచే నై ప్రే మెలియఁజేయు:రూ- మెలఁచే, పెనఁచే, పెనపు, మెలపు; మెలుపు.

మెలుపు. వా. వి. పేరి: చూ, రూ_మెలపు.

మెలుసు. వై. వి.=మిళిత: చూ, మెలి. భాగ. 10, స్కం. పూ. 143.

మెల్త. దే. వి: చూ, రూ-మెలఁత.

మెల్తుక. దే. వి: చూ, రూ-మెలఁతుక.

మెల్పు. దే. వి. పేరి: చూ, రూ-మెలపు.

మెల్ల. దే. విశ. 1. కంటికడకొలఁగినది (మో ఫు.). "మెల్లకన్ను.": చూ, వీక్షణము; 2. మెల్లనైనది "వానిపని యిప్పుడు మెల్ల".; 3. నెమ్మదిగా. "మెల్లగారమ్ము": చూ, మెల్లన; 4. నిశ్శబ్దముగా. "మెల్లగా మాట్లాడుము." 5. కొంచెము మేలైనది. "వానిపని గుడిలో మెల్ల"

మెల్లకంటి. దే. విశ. (మెల్ల+కన్ను.) 1. కేకరాక్షుఁడు, కేకరాక్షి: చూ, కేఁచీఁకు; 2. కాకి చూ, వాయసము.

మెల్లకంటివాఁడు. దే. వి. కేకరుఁడు: చూ, వళిరుఁడు.

మెల్లకన్ను. దే.వి.అపాంగము: చూ, లోచనము

మెల్లచూపు. దే. వి.గిల్లచూపు: చూ, వీక్షణము.

మెల్లన. దే. వి. 1. తిన్నన; 2: అల్లన, ఒయ్యన-ఓయన, ఒల్లన. (విశ).— ఒయ్య, మెల్ల. (విశేషణమైనచో "మెల్లనినగవు, మెల్లనిమాట" మొ); దశ్రి. 3. శనైరర్థకము. ఆం. భా. తృ. 76.

మెల్లము. దే. వి: ఎళ్ళము, ఒళ్ళము.

మెల్లా. వా. వి. చేరిక· చూ, సదనము. 1.

మెల్లిగా. వా. విశ. నెమ్మదిగా.

మెల్లె. దే. వి. చివక, మెణతి: చూ, శాఖ. 1.

మెసఁగు. దే. స. క్రి. తిను. రుక్మి. 2, ఆ.136: చూ, సాపడు.

మెసవు. దే. స. క్రి.—పై.—

మెసవుట. దే. వి: చూ, భుక్తి. 1. (భుక్తి 2వ అర్థమునను వర్తించును.)

మెహదా. దే. వి. ఒకబాణము: చూ, బాణము.1.

మెహనతు. వా. వి. బహుమతి. "కానులనండ మెహనతుగా యిచ్చెను." [సుర. (3).

మెహార్బాని. వా. వి. గొప్ప, ఘనత: చూ,

మే

మే. దే. వి: చూ, రూ-మెయి. 1-2-3-4.

మేండము. సం. వి. అ. పుం. పొట్టేలు: చూ, మేషము. 1.

మేండ్రించు. దే. స. క్రి. ఛేదించు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 124: చూ, స్ఫోటించు.

మేంథి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ.=మెంతి*: కుంచిక, గంధఫల. (తె) — మెంతి.

మేఁక. వై. వి.=మేక, మేష. 1. ఆఁడుమేఁక: చూ, మేషము. 1; 2. మగమేఁక: చూ, మేషము. 1. [చూ, శ్మశ్రువు.

మేఁకగడ్డము. వా. వి. మేఁకయొక్క గడ్డము:

మేఁకతిండి. ద్వ. వి. తోఁడేలు: చూ, వృకము.

మేఁకపడ్డ. ద్వ. వి. మఱక చూ, మేషము. 1.

మేఁకపోతు. ద్వ. వి.ఛాగము: చూ, మేషము. 1.

మేఁకపోతుగాంభీర్యము. జా. మేఁకపోతువంటి ధైర్యము, లోపలపసలేనిది "మేఁకపోతుగాంభీర్యము నభినయించుచున్నాఁడు" (ధర్మజ రాజసూయము).

మేఁకరాసి. వై. వి.=మేషరాశి: చూ, రాసులు.

మేఁకలఁగాపరి. ద్వ. వి.కురుప, కురుమవాఁడు, కులిపి. (సం).—అజాజీవి—అజాజీవుఁడు—అజాజీవి—అజినుఁడు, జాబాలుఁడు.

మేఁకలమంద. వా. వి. అజకము, అజము: చూ, మేషము. 1.

మేఁకవన్నెపులి. జా. సాధువుగాఁగాన్పించు నసాధువు. "ఈసర్వజ్ఞుఁడు మేఁకవన్నెపులి" (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము.)

మేఁకసారము. వై. వి. మేఁకయొక్క "మేఁ" అనుఅఱపు: చూ, స్వరము. 2.

మేఁగు. దే. స. క్రి. రూ-మేఁగు.1. పూయు. భో. 2, ఆ. 107: చూ, లేపనముచేయు; 2: చూ, వేష్టించు.

మేఁడి. వై. వి. నాఁగటిదుంపవెనుక నిలిపిన కొయ్య: చూ, లాంగలము. 1.

మేఁడికట్టు ..". వి.—పై.—

మేఁడికొయ్య. వా. వి.—పై —

మేఁడికోరు. వై. వి: చూ, మేఁడిపాలు.

మేఁడికోల. ద్వ. వి. ఈశ. చూ,లాంగలము. 1.

మేఁడి-చీల ద్వ. వి. మేఁడికొతి రాకుండ వేసిన చీల చూ, లాంగలము. 1.

మేఁడితోఁక. ద్వ. వి. మేఁడిచివరకొయ్య చూ, లాంగలము. 1.

మేఁడిపాలు. ద్వ. వి 1 సేద్యగానిభాగము. చూ, పిస్తు. 1; 2 నేలయొడయునిభాగము: చూ. పిస్తు, 1. (చూ, సంగోరు.)

మేఁడిసోగ. ద్వ. వి: చూ, మేఁడితోఁక.

మేఁత. దే. వి. పశ్వాద్యాహారము మేపు. తద్వి.—దొంగమేఁతకు.—తోడుకు.

మేఁతరి. దే. వి. (మేఁత + అరి) 1. కొండతి శిల్పులలో ముఖ్యుఁడు; విశ. 2 తిండిపోతు: చూ, భక్షకుఁడు. [మేఁతాడు.

మేఁతలాడు. దే. అ. క్రి. మేఁత మేయు: రూ—

మేఁతాడు దే. అ. క్రి.— పై.—

మేకము. సం. వి. అ. పుం.=మేఁక. ఛాగము చూ, మేషము. 1.

మేకు. దే. వి. చీల చూ, శూలము.

మేకుతల. దే. వి: (సం).—కుంభము—గుబ్బ

మేకొను. దే అ క్రి. (రూ-మైకొను-మయికొను—మెయికొను) 1. చూ, సమ్మతించు, 2: చూ, సంభవించు, 3. చూ, యత్నించు, ప. క్రి. 4. చూ, సక్తముగు. ఉ, రా 7, ఆ 167; పే్రి. 5. మేకొలుపు

మేకోలు దే. వి. (రూ—మెయికోలు—మయికోలు—మైకోలు.) 1. అంగీకారము చూ, సమ్మతి. 1;2.యత్నము:చూ, సన్నాహము.

మేఖల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆఁడుదాని యొనిమిదిపేటల మొలనూలు: చూ,హవణిక. 2. (భూషణము. 2.); 2. కొండనడుము: చూ, హిమాలయము (పర్వతము); 3. ఆయుధము జోఁకుండఁగ మణికట్టునఁగట్టుకట్టు,చిలుకడ త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

మేఖలకన్యక సం వి.ఆ.స్త్రీ.నర్మద: చూ, నది.

మేఖలికాతంత్రము. అం: చూ, తంత్రములు.

మేగలి దే. వి యత్నము చూ, సన్నాహము.

మేఘచాతకన్యాయము. అం చాతకపక్షి మేఘమిచ్చినదే కాని త్రాగదనురీతి.

మేఘజ్యోతి. సం. వి న్. పుం: చూ, ఇరమ్మదము. [సురవర్త్మము.

మేఘద్వారము. సం. వి. అ. న. విన్ను. చూ,

మేఘనాదము. సం. వి. అ. పుం. 1 ఉఱుము: చూ, స్తనితము; 2. చిట్టికూర*: చూ, భండీరము. 2 (చూ, వృక్షము.) [నెమలి.

మేఘనాదానులాసి. సం. వి న్. పుం: చూ,

మేఘనాధుఁడు. సం. వి. అ పుం. 1. రావణునికొడుకు చూ, సూనుఁడు. 1; 2. ఒకానొక రక్కసుఁడు: చూ, రాక్షసుఁడు. 1; 3: చూ, వరుణుఁడు.

మేఘనామము. సం. వి.న్ పుం.1. నిడుముస్తె*: చూ, ముస్తకము. 2; 2. ముస్త*: చూ, ముస్తకము. 1. [నాదము. 1.

మేఘనిర్ఘోషము. సం. వి. అ. పుం. చూ, మేఘ

మేఘపుష్పము. సం వి. అ. న. 1. నీరు: చూ, సలిలము; 2. తూఁగ: చూ, వాన. 1; పుం. 3. కృష్ణుని తేరిగుఱ్ఱము: చూ, హయము; అం. 4: చూ, రథ్యములు.

మేఘమాల. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మబ్బు:చూ, మేఘము. 1; 2. మేఘపంక్తి: చూ, మేఘము. 1.

మేఘము. సం. వి. అ. పుం. (తడుపునది.)1.= మొగులు: అంబుదము, అంబుభృత్తు, అంభోదము, అబ్దము, అభ్రము, ఉద్గీథము, ౩., కందము, కంథము, కంధరము, కజ్జలము, కమలాసనము, కరమాలము, కరము, కేతుధము, క్షరము, ఖచరము, ఖతమాలము, ఖద్యోతము-ఖద్యోతము, గడేరము, గగనధ్వజము, గడయంతము, గదాంబరము-గదాంవరము, గాడబము, ఘు, ఘనము, చరయువు, చమకము, జలకరంకము, జలదము, జలధరము, జలపోటనము, జలమసి, జలముచము, జీమూతము, జీవమూతము, తటిత్పతి, తటిత్వంతము, తరి, తోయదము, దర్దురము, ధారాధరము, ధూమయోని, నభము, నభోగజము, నాగము, నీరదము, పయోధరము, పానోదకము, పారణ-పారణము, బలాహకము, భేకము, మదయిత్నువు, ముదిరము, వనదము, వర్షము, వలాహకము, వాతరథము, వాయుదారము, వాయుదారువు, వారిమసి, వారివాహము, వ్యోమధూమము, శ్యామము, సేచకము, స్తనయిత్నువు.(తె ప).—గాలిసూడు, జోలుదోడుకు, జేజేతేనియరదము, నీటితాలుపు, నీటిమోపరి, నీరుతాలుపు, పయిరులుసులు-పైరులుసులు, మబ్బు-మర్బ్బు, మాఁగుడు, మించుదారి, మొగిలు-మొగులు, మొయిలు-మొయిలు. తద్విశేషములు.— మేఘములకు.—౧: చూ, మేఘములు; మతికొన్నింటికి —౨: అగ్నివర్షకము, ఆవర్తము, ౩: అపవరకము; ౪. ఆనకము; ౫: ఇంద్రచాపము, ౬. ఐరావతము, రాజమేఘము; ౭: కాలీ, కాలిక (క్రొత్తమబ్బు); ౮: కాలిక (మబ్బుగుంపు), ౯: కైరేయము; ౧౦. ఖండాభ్రము, ౧౧. ఘనాసనము. (తె) తొలుమొగులు; ౧౨: జలవర్షకము; ౧౩: పర్జన్యము; ౧౪: (తె).-బడగొండ; ౧౫. మేఘములవరుసకు.—కాదంబిని, మేఘపంక్తి, మేఘమాల, మేఘశ్రేణి. (తె).-అగడపులు, అడెపలు—అడెబలు, అడెలు-అడేలు, మొగిలుదొంతికలు, మోడము. ౧౬. మేఘావరణమునకు.-(తె) మందారము, మోడము. (మిగతవానికి "చూ, స్తనయిత్నువు. 1."); 2. ఏనుఁగు కాలియందలి మదము చూ, హామిక; 3. ముస్తా*: చూ, ముస్తకము. 1; 4.నిడుముస్తా*: చూ, ముస్తకము. 2; అం. 5: చూ, గజమదములు.

మేఘములు. అం: ఆవర్తము, సంవర్తము, పుష్కలము, ద్రోణము, కాలజము, నీలము, వరుణము, వాయువు, తమము (9). (ఆవర్తము, సంవర్తము, పుష్కలావర్తము, ద్రోణము, కాళమేఘము, నీలమేఘము (7) అని కొందఱు.) [653 పారట].

మేఘుల. అం: చూ, ఆగంతుకములు. (చూ,

మేఘవర్ణి. అం: చూ, అనుభావ్రగ్తములు.

మేఘవహుఁడు. సం. వి. అ. పుం (రూ-మేఘవాహనుఁడు—మేఘవాహుఁడు): చూ, మబ్బురౌతు

మేఘవాహనుఁడు. సం వి. అ పుం.—పై.—

మేఘవాహుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

మేఘవిలసితము. అం: చూ, వృత్తము. 1 (మ—న—న—నగణములు. 6యతి 12వ ఛందస్సు.)

మేఘవిస్ఫూర్జితము. అం: చూ, వృత్తము. 1. (య-మ-న-స-ర-ర గురువులు 13యతి. 19 వ ఛందస్సు.)

మేఘశ్రేణి. సం. వి. ఈ స్త్రీ. చూ, మేఘము. 1—౧౬.

మేఘసందేశము. అం.(ఈగ్రంథమును కాళిదాసు వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

మేఘాస్థి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చూ, వడగల్లు.

మేచకము. సం. వి. అ.న. 1.=మసకన. చీఁకటి. (చీఁకటికిని, ఇందుల విశేషములకును "చూ, శ్యామిక. 1."); పుం. 2. నెమలిపురికన్ను: చంద్రికము, మేచకము. (తె.) కన్ను, పించియము—పించెము; 3.నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 4. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6.

మేచే. దే. వి. పడియ: చూ, పల్వలము.

మేజా. వా. వి. బల్ల: చూ, సింహాసనము.

మేజోవాణి. వా. వి. రూ-మేజోవాని. 1. భోగమువాండ్రమేళము, నాగవాసము: చూ, వేశ్య; 2. భోగమువాండ్ర ఆటస్థలము: చూ, స్థానము. 1; 3: విందు.

మేజోవాని. వా. వి. —పై.—

మేజోడు. వా. వి. పాదరక్షలకు లోపలఁగాలికి వేయుజోడు: చూ, సమ్మాళిగలు.

మేట. దే. వి: చూ, ఎక్కుడి. "ఇసుకమేట"

మేటరి. దే. విణ. (మేటి + అరి) మేటి: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.

మేటి. దే. వి. 1. ఏలిక. హరి. పూ. 7, ఆ. 206: చూ, స్వామి 1; 2:రూ—మేటు. కసవుఁగుప్ప, గడ్డిమేటి,గడ్డివామి. (సం).—గరళము: చూ, వెంటి; విణ. 3: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు; 4: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; వా. 5. చిల్లరపనులు చేయుబంటు: చూ, సేవకుఁడు. 1.

మేటినీరుచూలిమెయి దాలుపులసామి. ద్వ. వి: చూ, వరుణుఁడు. ఆం. సం. దే 21.

మేటిల్లు. దే. అ. క్రి. అతిశయించు. హరి. పూ. 9, ఆ. 13. చూ, సందడించు.

మేటు. వా. వి: చూ,రూ—మేటి.

మేడ. దే. వి. సౌధము. కళా. 6, ఆ. 133. చూ, సపనము. 1.

మేడము. వై. వి. 1.=మేళ. కూడిక. ఉ, రా. 3, ఆ 186: చూ, సంయోగము; 2: చూ, యుద్ధము. [వాటులాడు.

మేడముపొముచు. ద్వ. అ క్రి. పెనఁగు: చూ,

మేడమెట్టు. వా.వి. మేడచీడీ: చూ, సోపానము.

మేడి. దే. వి. 1: అంజూరు, అత్తి, బొడ్డ. (సం).—అపుష్పము, ఉదుంబరము, కాంచనము, కృమికంటకము-క్రిమికంటకము-క్రిమికంటకము, క్షీరవృక్షము, క్షేమఫల-క్షేమాఫల, జంతుఫలము, ద్రుమము, పవిత్రకము, యజ్ఞాంగము, హేమదుగ్ధకము. తద్వి.—౧: (సం) కలిమోహనము; ౨: (సం) కుంకుమప్రియము; 3: (సం) అద్యుదంబరి. (ఒంగతవానికి "చూ, హేమదుగ్ధకము."); వై. వి. 2.=మేళ. నాఁగటికిఁజేతికిఁగల్గు కొయ్య: చూ, లాంగలము. 1.

మేడియము. దే. వి. చెక్కుడపు జోమికీయంచు పనితరము: రూ-మేడెము.

మేడు. దే. వి. మిట్టు చూ, భూమి. 1.

మేడుపడు ద్వ. అ. క్రి. అజ్ఞతఁబొందు. రూ-మేడ్పడు

మేడెము. దే. వి: చూ, రూ-మేడియము.

మేడ్పడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-మేడుపడు.

మేఢ్రము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మగగుఱి.

మేఢ్రశ్విత్రి. అం: చూ, చిత్రవర్ణములు.

మేతాలుపు. దే. వి: చూ, రూ-మయితాలుపు.

మేదకము. సం. వి. అ. పుం. పెళ్లెము: చూ, సుర. 2.

మేదకుఁడు. దే.విణ.అంబష్ఠు, దమ్మఁడు.(సం).—అకౌటిల్యుఁడు, నిష్కపటి—నిష్కపటుఁడు.

మేదతనము. దే. వి. సాధుత్వము.

మేదర. దే. వి. చేఁపలు లోనగువానిని అమ్మి జీవించెడుజాతి. [దలు): చూ, మేదరి.

మేదరవాఁడు. దే. వి. (వై.=మేంఘ్రి. అనికొం

మేదరసాని. ద్వ. వి. మేదరవానిభార్య: చూ, సహధర్మిణి(భార్య.)

మేదరి. వై. వి.=మాహేంద్రి.(దేశ్యమని శ.ర.) (మేదర + ఇ): చూ, వేణులావకుఁడు. పర. 1, ఆ. 126. [చూ, మెదడు.

మేదస్సు. సం. వి. స్. న.=మెదడు—మేదు:

మేదావి. దే. వి. ఔపాసనాగ్ని మసి. కళా.4,ఆ.44: చూ, పిగరి. 1(భస్మము.) [కాశీ.3,ఆ.118.

మేదించే. వై. స. క్రి: చూ, రూ—మెదించే

మేదిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, భూమి. 1; అం. 2: చూ, వృత్తము. 1. (న-జ-భ-జ-ర గురువులు. 11 యతి. 16వఛందస్సు.)

మేదు. వై. వి.=మేదస్: చూ, మేదస్సు.

మేదురము. సం. విణ. చిక్కనైనను పైనది.

మేదురుఁడు. సం. విణ. (తె).—గరగరనివాఁడు, మినమినవివాఁడు. [హృల్లేఖము. 2.

మేధ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అపలభ: చూ,

మేధము. సం. వి. అ. పుం: చూ, యజ్ఞము.

మేధావి. సం. వి. న్. పుం. 1. చిలుక: చూ, శుకము. 2; విణ. 2. ధారణాశక్తిగల గొప్ప బుద్ధిగలవాఁడు: చూ, విద్వాంసుఁడు.

మేధి. సం. వి. ఇ. పుం. కట్టుగొయ్య: చూ, స్తంభము.

మేధ్యము. సం. వి. అ. పుం. 1. ముంజికసవు*: చూ, హరిత (తృణము. 1.); విణ. 2. పవిత్రమైనది. (వస్తువు): పవిత్రము, పూతము: చూ, సమీచీనము.

మేన. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: మేనక; దే. వి (1) తోఁడఁబుట్టినదానియొక్కయు, తండ్రి తోఁడఁబుట్టిన దాని యొక్కయు, తల్లి తోఁడఁబుట్టిన వానియొక్కయు దేహసంబంధము. ఉదా — మేనఁగోడలు (తోఁడఁబుట్టినదానికూఁతురు), మేనత్త (తండ్రితోఁడఁబుట్టినది), మేనబావ (తనకంటె పెద్దవాఁడైన మేనత్త మేనమామలకొడుకు), మేనమఱఁదలు (తనకంటె చిన్నదైన మేనత్త మేనమామల కూఁతురు), మేనమఱఁది (తనకంటె చిన్నవాఁడైన మేనత్త మేనమామల కొడుకు), మేనమామ (తల్లితోఁడఁబుట్టినవాఁడు), మేనల్లుఁడు (తోఁడఁబుట్టినదానికొడుకు), మేనవదిన (తనకంటె పెద్దదైన మేనత్తమేనమామలకూఁతురు) (చూ, మేనతీకము.)

మేనక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మేన. 1.

మేనకాత్మజ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.

మేనఁగోడలు: చూ, మేన. (1).

మేనత్త. దే. వి: అత్త అత్తమ్మ, అత్తయ్య. (సం).—అంబిక. (చూ, మేన (1).)

మేనత్తకొడుకు. వా. వి: చూ, మేనబావ.

మేనత్తమగఁడు. వా. వి: చూ, మామ 3. (మేనత్తమగఁడు మేనమామకాఁడు. పినతల్లిమగఁడు పినతండ్రికాఁడు. అనిలోకోక్తి.)

మేనబావ. దే. వి: మేనత్తకొడుకు. (సం).—పైతృష్వసేయుఁడు – పైతృష్వస్రీయుఁడు. (మేన. (1).)

మేనమఱఁదలు. వా. వి. (చూ, మేన, (1).)

మేనమఱఁది. వా. వి: (చూ, మేన (1).)

మేనమామ. దే. వి. 1. తల్లితోడఁబుట్టినవాఁడు: మామ. (సం).—అధీగవ్యుఁడు, కలాదుఁడు, గురువు, పూజ్యుఁడు, మాతులుఁడు, మామకుఁడు; అం. 2: చూ, స్త్రీరక్షకులు; 3. చూ, గయాపిండదానార్హులు.

మేనయల్లుఁడు. వా. వి: చూ, రూ- మేనల్లుఁడు.

మేనతీకము. దే. వి తోఁడఁబుట్టినదానియొక్కయు, తండ్రితోఁడఁబుట్టినదానియొక్కయు, తల్లితోఁడఁబుట్టినవానియొక్కయు దేహసంబంధభావము, శరీరసంబంధబంధుత్వభావము: చూ, మేన. (1).

మేనల్లుఁడు. దే. వి. రూ - మేనయల్లుఁడు: చూ, స్వస్రీయుఁడు. (చూ, మేన. (1).)

మేనవదిన. దే. వి: (చూ, మేన. (1).)

మేనా. వా. వి. పల్లకి: చూ, సవారి.

మేనాదము. వా. వి. 1. పిల్లి: చూ, మార్జాలము; 2. మేఁకపోతు: చూ, మేషము. 1.

మేనాధవము. సం. వి. అ. పుం. హిమాద్రి: చూ, పర్వతము. [మయి-మై-మే.)

మేని. దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతులు. 1.(రూ—

మేను. దే. వి. (రూ - మయి - మై - మే.) 1: చూ, శరీరము; 2: చూ, సంభవము; 3: చూ, పార్శ్వము. 2. [అచ్చ. బాల, కాం. 54.

మేనుతాలుపు. దే. వి: చూ, రూ - మయితాలుపు.

మేనుతాలుపులసామి. ద్వ. వి: చూ, వరుణుఁడు.

మేనేజరు. వా. వి. పైయధికారి.

మేపచ్చేన. ద్వ. వి. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1.

మేపరి. దే. విశే. (మేపు + అరి): చూ, భక్షకుఁడు.

మేపు. దే. వి. 1. పశుపక్ష్యాద్యాహారము. పాండు 4, ఆ. 227; 2. దోసెపిండి మొదలైనదానికి నూనెకూడఁజేర్చెడుమినుప పప్పులోనగునది; క్రి. 3. మేయఁజేయు.

మేపుట్టువు. దే. వి. 1. కూఁతురు: చూ, సూన. 1; 2. కొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 2

మేపుమేయు. దే. అ. క్రి: గర్వాదు (భక్షించు)

మేమరుగు. దే. వి (రూ - మేమరువు - మేమర్వు - మేమఱువు) కవచము: చూ, వారవాణము.

మేమరుపు. దే. వి: చూ, మూర్ఛ.

మేమరువు. దే. వి: చూ, రూ - మేమరుగు.

మేమర్వు. దే. వి —పై — —

మేమఱువు. దే. వి —పై. —

మేము. దే స. బ. అస్మచ్ఛబ్దప్రథమా బహువచనము.

మేఘుడు. దే. వి. మేకోలు: చూ, సమ్మతి. 1.

మేమెయి. దే. వి. క్రి. విశే. (రూ - మెయిమెయి - మైమై - మైనుయి - మయిమయి): చూ, రూ - మయిమయి.

మేయు. దే. స. క్రి. పశ్వాదులు మేఁతఁదిను. భాగ. 7, స్కం. 61; కాశీ. 6, ఆ. 257; హరిశ్చ. 1, ఆ. 140.

మేర. వై. వి. = మిరా. 1. సీమాస్థలము: చూ, సీమ 1; 2. మర్యాద: చూ, సన్మానము; 3 క్రమము: చూ, విధము. 1; 4. ఏర్పాటు. రాజ, 3, ఆ. 18: చూ, సత్యము. 1.

మేరగట్టు. ద్వ. వి. చక్రవాళాద్రి: చూ, పర్వతము ౧౫.

మేరతప్పు. వా. స. క్రి హద్దుమీఱు. ఆజ్ఞమీఱు,

మేరమీఱు. ద్వ. స. క్రి: చూ, దాఁటు. 9.

మేరు దే వి. రూ - మేరువు. 1. ఎక్కుటకును బరువెక్కించుటకును పొడుగుగా కట్టవలె వేయించెడి యిసుకలోనగువాని దిబ్బ: చూ, సారువ. 1; 2. శిఖరమునందుండెడిమణి: చూ, సారువ. 4; 3. హారమధ్యమందు వ్రేలెడుమణి: చూ, సారువ. 5.

మేరువ. దే వి. వీణాగ్రము: చూ, వీణె.

మేరువు సం. వి. ఉ. పుం. 1. హేమాద్రి: చూ, పర్వతము; అం. 2 వర్షపర్వతములలో నొకటి: చూ, పర్వతము. ౨౫; దే. వి. (1): చూ, రూ - మేరు. 1. య. 4, ఆ 82; (2) చూ, రూ - మేరు. 2. వసు. 2, ఆ. 42, (3) చూ, రూ - మేరు. 3.

మేల్. దే. వి. రూ - మేలు. 1. క్షేమము. ఆం. భా. ప్ర. 98: చూ, శుభము. 1; అవ్య. 2: చూ, సెబాసు.

మేలమాడు. దే. స. క్రి. (మేలము + ఆడు) పరిహాసముచేయు: చూ, హసించు.

మేలము. దే. వి: చూ, పరిహాసనము.

మేలిచ్చెపులుఁగు. దే. వి. గరుడుఁడు: చూ, హరివాహనుఁడు.

మేలిమి. దే. వి. 1. అపరంజి: చూ, లోహము. 1; 2. ఆధిక్యము: చూ, హెచ్చు. 2; 3. గౌరవము: చూ, సన్మానము.

మేలిమిమెట్టువిల్కాటి దే. వి: చూ, శివుఁడు.

మేలిల్లు. దే. వి. (మేలు + ఇల్లు): చూ, మేడ.

మేలు. దే. వి. 1. క్షేమము: చూ, శుభము. 1; 2 ప్రేమము. ఆం. భా. ప్ర. 136: చూ, స్నేహము; 3. చొక్కు. స్వా. 6, ఆ. 66: చూ, వలపు. 2; 4. ఒడుపు. చూ, లాభము. 1; 5. మదము: చూ, హామిక; 6: చూ, సౌందర్యము; 7. పుణ్యము: చూ, సుకృతము. 1; 8. ధర్మము, బాగు; చూ, సుకృ

లము. 1;9. విశేషము.కళా. 2,ఆ 12· చూ, విశేషము. 4; విశే. 10. బాగు: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 11. అధికము. నిర్వ. 3, ఆ 81: చూ, హేరాళము; వి. 12· చూ, ఉపకారము, ఉపకృతి, ప్రికరణము; విశే. 12.ఉపరి: చూ, మీఁదు. 2; 14. మంచి: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 15: చూ, మంగళ్యము. 7. అర్వ. 16: చూ, సేబాసు.(ఆ|మేడితమందు మేలుమేలు.—పసు. 1, ఆ. 5)

మేలుకట్టు. దే. వి. 1: చూ, వితానము; 2. మెట్టు: చూ, సోపానము.

మేలుకను. దే. అ. క్రి. రూ-మేల్కను. నిద్రతెలియు. విక్రి. 4, ఆ. 74: చూ, లేచు. 2.

మేలుకనుపు. దే. ప్రే. రూ-మేల్కనుపు. భో. 1, ఆ. 20: చూ, మేలుకొలుపు.

మేలుకమ్మిచీర. ద్వ. వి. ఓగమూఁడంగుళములవెడల్పు చాయనూలితో నేసిన అంచులుగల కోక: చూ, వస్త్రము.

మేలుకాంచు. దే. అ. క్రి: చూ, మేలుకను.

మేలుకాంచుట దే. వి: చూ, మేలుకోలు.

మేలుకాఁడు. దే. వి· చూ, శుభంకరుఁడు.

మేలుకొంచుట. దే. వి: చూ, మేలుకాంచుట

మేలుకొంట. దే. వి.—పై.—

మేలుకొనియుండువాఁడు. వా. విశే: పదిలుఁడు, మెలఁకువవాఁడు. (సం) —జాగరికుఁడు, జాగరిత, జాగరూకుఁడు, భద్రుఁడు.

మేలుకొను. దే.అ.క్రి రూ-మేల్కొను.1:చూ, లేచు. 2; స. క్రి. 2: చూ, మోహించు.

మేలుకొలుపు. దే. ప్రే. రూ-మేల్కొలుపు: చూ, శుభోదయము. "మేలుకొలుపులుపాడుచుండెను" [ధనుఁడు.

మేలుకొలుపువాఁడు. దే విశే·(సం).—ఉద్బో

మేలుకోలు. దే. వి: ఉపవడము-ఉప్పవడము, కనువిప్పు, జేరనము, పదిలము, బనిమ

మెలఁకువ. మెలుకువ, మెలవు, మేలుకాంచుట- మేలుకొంచుట- మేలుకొంట- మేల్కంట- మేల్కనుట- మేల్కొనుట, హుషారు (సం)— అవబోధము, ఉద్బోధము, జాగర-జాగర్యజాగరణము-జాగరము, జాగ్రత్-జాగ్రత్త, ప్రబోధము. తద్వ.-రాత్రి మేలుకొనుటకు.—జాగారము. (సం).—జాగరము. ("చూ, హుషారు. 2.")

మేలుగ(కీ)ల్లు.వా. వి. బ: మంచిచెడ్డలు.

మేలుచేయు ద్వ. వి. 1. ఆధిక్యము: చూ, హెచ్చు 1; విశే. 2. హెచ్చైనవాఁడు.నై. 1, ఆ. 28: చూ, సమర్థుఁడు; 3. హెచ్చైనది: 4. గెలుపుగలది; 5. గెలుపుకాఁడు, విజయి: చూ, సమర్థుఁడు.

మేలుచేయువాఁడు. దే. విశే· చూ, మేలుకాఁడు.

మేలుతరము. దే. విశే· చూ, శ్రైష్ఠ్యము

మేలుపడు. ద్వ. అ. క్రి రూ—మేల్పడు. విజ. 3, ఆ. 31: చూ, వలపుఁగొను

మేలుబంతి. ద్వ. వి. 1: ఒజ్జబంతి-ఓజెబంతి, ఒరవడి, తద్వ.—మానా, నెఱవడి- వఱవడి; 2 మొదియేదైన యొకపని నేర్చుకొనుటకుఁగాని చేయుటకుఁగాని మొదట నేర్పినమాదిరి; 3· చూ, శ్రైష్ఠ్యము. "తోరపుకాంతికి మేలుబంతి "(కవికర్ణరసాయనము); వి 4 చూ, శ్రైష్ఠ్యము,5: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.

మేలుమచ్చు. దే. వి. 1.మేడ:చూ, సదనము. 1; 2. చంద్రశాల. నై 2, ఆ 97: చూ, సదనము. 1.

మేలుమచ్చులు దే వి. బ: చూ, బాలికాక్రీడ.

మేలురాసి. ద్వ.వి.తూర్పెత్తినధాన్యము,పొ్రపు: చూ, రాశి. 1.

మేలువాఁడు. దే విశే. 1: చూ, పెంపుగఁడు; 2: చూ, సుకృతి; 3: చూ, వలపుకాఁడు.

మేలైవచ్చు. వా. అ. క్రి: చూ, అచ్చివచ్చు.

మేల్కంట. దే. వి: చూ, మేలుకోలు.

మేల్కనఁబోవు. దే.అ. క్రి.1: చూ, వ్యర్థమగు వా. 2. మేలుమాపఁబోవు.

మేల్కాను. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మేలుకను.
మేల్కానువు. దే. పే: చూ,రూ-మేలుకనువు.
మేల్కొను. దే. అ. క్రి, స. క్రి: చూ, రూ-మేలుకొను. [కొలుపు.
మేల్దాపరి. దే. వి: చూ, వేశ్య.
మేల్పడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-మేలుపడు. ఉ, రా. 4, ఆ. 193.
మేల్బంతి. ద్వ. వి. విశ: చూ, రూ-మేలుబంతి.
మేల్మచ్చు. దే. వి: చూ, రూ-మేలుమచ్చు.
మేవ. దే. వి. 1: చూ,సూడిద; 3: చేప:చూ, మత్స్యము. 1.
మేవడి. దే. వి. 1. నమ్రిత: చూ, వంగుట; 2. ఉపాయము: చూ, వెరపు; 3. చూ,వినయము; విశ. 4: చూ, యోగ్యము.
మేవడికాడు. దే. విశ. 1: చూ, విధేయుడు; 2: చూ, సమర్థుడు; వా. 3. ఉపాయము గలవాడు. [మేవు-మేగు.)
మేవు. దే. స క్రి: చూ, రూ-మేగు. (రూ-
మేస్త్రి. వా. వి. 1. బడిపంతులు: చూ, సురాచార్యుడు (పంతులు);2.పని చేయువాండ్ర మీదపెద్ద, మేస్త్రి:చూ,యజమానుడు.3
మేషము. సం. వి. అ. పుం. 1 =మేక: అజము, అతిరోమశము, అమిధ్య, అమిధురము, అల్పాయువు, ఇడిక్కము, ఉరణము, ఉరభ్రము, ఊర్ణము, ఊర్ణాయువు, ఋష్యాసనము, ఏడకము, వీరకము, కేళటము, ఛగలము, ఛాగము, ఛాగలకము, తగరము, తుభము, దేవానాంప్రియము, సర్కరము, పరిక్రిసుసహము, పర్ణభోజనము, బస్తము, బర్కరము, బాలవాహ్యము, బుక్కము, మేండము, మేనాదము, లంబకర్ణము, లఘుకాయువు, వర్కరము, వల్గువు, వృష్ణి, శివాప్రియము, (తె. వ).—అగ్నిశక్తడి, ఇరుదల తేజి, ఏడిక, చింబోతు, తగరు, పేమము, పొటేలు-పొట్టేలు-పొట్టేలు, మేక, మేకపోతు, వేట. తద్విశేషములు.-౧. ఆడుమేకకు.—అజ, గలస్తని-గళేస్తని, చులుంప, ఛాగి-ఛాగిక, దేవానాంప్రియము, మేషి, సంజాచులుంప. (తె). ఆడుమేక, చింబు, మేమ్మె; ౨: అజౌఘము, అజకము, ఆజము. (తె).—మేకలమంద; 3: (తె).—కంచిమేక, ౪: కుల్మాషము—కుల్మాసము;౫:(తె). కొదము:౬: (తె) మేక, మేకపడ్డ; ౭: వనచ్ఛాగము. (తె) —అడవిమేక, మ[illegible]:—౮. మగగొఱ్ఱెకు.-పశువు, బహురోగము, మేషము,రోమశము, లోమశము, సంప్లావలము, హుడువు;౯. ఆడుగొఱ్ఱెకు.—అవి, ఏడక,వీరక,మరరి,గడ్డర, జాలకిని, ప్లవము, మేషి. (తె) —ఆడుగొఱ్ఱె, ఏలిక, గొటియ-గొఱె-గొఱ్ఱియ-గొఱ్ఱె; ౧౦: ఔరణము, ఔరభ్రకము, ఔరభ్రము. (తె).—గొఱ్ఱెలమంద; ౧౧: (తె). కురుచగొఱ్ఱె—కురుమగొఱ్ఱె;౧౨:క్రావ్యము, రోహిషము—రౌహిషము. (తె).-కొండగొటియ- కొండగొఱ్ఱియ - కొండగొఱ్ఱె. (మిగతవానికి "చూ, హుడువు ") (మేషము=మగమేక, మగగొఱ్ఱెయనియు, మేషి=ఆడుమేక, ఆడుగొఱ్ఱెయనియు రెండువిధములుగ వాడుచేస్తారు.); 2.=మేకరాసి, మొదటిరాసి. "మీనమేషములు లెక్కించుచున్నాడు.": చూ, రాసులు;3. ఒకమందు: చూ,సంగరము8. (చూ,మందు 1.)
మేషయుద్ధన్యాయము. అం. పొటేళ్లుదెబ్బలాడుచుండగా మధ్యను నక్కపడిచచ్చెననురీతి.
మేషి. వా. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.1. గొఱ్ఱె,ఆడుగొఱ్ఱె: చూ, మేషము. 1; 2. మేక, ఆడుమేక: చూ, మేషము. 1.

మేస్త్రీ. వా. వి. పనివాండ్రమీఁదపెద్ద: మేస్తరు, యజమానుఁడు. [2: చూ, మాత్రము

మేహనము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, శిశ్నము;

మేహము. సం. వి. అ. పుం. ఇరువది విధములు గల మేహము: చూ, రోగము. 1.

మేళకము. సం. వి. అ. పుం., కూడిక: చూ, సంయోగము.

మేళగాఁడు. దే. విఱ. (మేళము + గాఁడు) 1. మేళమువాయించువాఁడు: బజంత్రి; 2. వేశ్యకాంతలవెనుక మేళమువాయించువాఁడు. పరిభా. 1, ఆ. 51.

మేళగించు. వై. అ. క్రి = మేలక: రూ - మేళవించు 1. స్నేహముకలిగియుండు: రూ— మేళవించు, అనఁగిపెనఁగు, అనఁగు, ఒరుము, కదంబించు, కలయు, తగులు—తవులు—తొలు, తొడరు, దొరలు, పెనఁగువ, పెనఁగు, పెనయు, పొవు (మి). — మిశ్రమగు, సక్తముగు; 2. పొందు, కలియు: చూ, సక్తముగు 1; అం పేర్చి 3. జతగూర్చు. స్వా. 3, ఆ 57· రూ- మేళవించు; 4. కలుపు· రూ - మేళవించు; 5. శ్రుతులఁగలుపు: మేళవించు.

మేళనము. సం. వి. అ. న: చూ, మేళకము.

మేళము. సం. వి అ పుం. 1· చూ, మేళకము; 2. రాగానుగుణముగ స్వరస్థానములయందు మెట్లుకుదుర్చుట. వసు. 2, ఆ. 30: చూ, స్వరము. 2; 3. = మేళము. నటులగుంపు· "భోగపుమేళము, బజంత్రిమేళము, సానాయిమేళము" మొ: చూ, మేళము. (3); దే. వి. (1) నాగసరములోనగు వాద్యముల జతః చూ, వీణె; వా. (2). గుంపు: చూ, సమూహము; (3)= మేళము. నటులగుంపు: చూ, మేళము. 3, వా. (4) దొంగలజట్టు.

మేళవించు. వై. అ. క్రి. అం. పేర్చి: చూ, రూ - మేళగించు. (స్నేహముకలిగి యుండుటకు. — జై. 5, ఆ. 111; కలియుటకు. — నై. 7, ఆ. 93; కలుపుటకు. — నై 3, ఆ. 102.)

మేళ్లు. వా. వి. బ. మంచివి. "భూములు కీడు మేళ్లవరుసను రెండు సమభాగములుగ పంచుకొనిరి." (చూ, మేలుగీ(కీ)ళ్లు)

మై

మై. దే. వి. అప: చూ, రూ - మేను. (దేహమునకు. — శు, రా. 4, ఆ. 115.)

మైఁగనురా. ద్వ. వి. ఇంద్రుఁడు. అం, పదానుర. 26: చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

మైకము. దే. వి: చూ, రూ - మయికము.

మైకొను. దే. అ క్రి· చూ, రూ. మయికొను.

మైకోలు. దే వి: చూ, రూ - మయికోలు.

మైజోటు. దే. వి: రూ - మయిజోటు, అంచు, ఏకన, ఓర, కొంగు[redacted]చికట్టు, చెంగు- చెంగు, చెరఁగు- చెఱఁగు, టాకు, పయ్యెట కొంగు- పైటకొంగు. (సం). — అంకపాళి, అంచలము, అశ్రి, అణి, కుటము, కోటి, పాళి, యంతకము. తద్వశేషములు. — గా: కమ్మి, చిట్టియ - చిట్టె, ఇ. జిన; 3: (సం) — పల్లవము; ర: మడిచేలు.

మైతాలుపు. దే. వి: చూ, రూ - మయితాలుపు.

మైత్రము. సం. వి. అ. పుం. దినముయొక్క మూఁడవభాగము: చూ, వాసరము.

మైత్రావరుణి. సం. వి. ఇ. పుం. అగస్త్యుఁడు: చూ, సన్యాసి.

మైత్రావరుణుఁడు. అం: చూ, ఋత్విజుఁడు. 1.

మైత్రి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మిత్రభావము, మైత్ర్యము: చూ, స్నేహము; 2. మిత్రకర్మము, మైత్ర్యము: చూ, స్నేహము; 3. అనూరాధ: చూ, రిక్క; అం. 4: చూ, యతి మైత్రి: చూ, యతి. 1.

మైత్రిబలుఁడు. సం. వి.అ.పుం: చూ, బుద్ధుఁడు.

మైత్ర్యము. సం. వి. అ. న: చూ, మైత్రి.1.2.

మైథునము. సం. వి. అ. న. 1. గ్రామ్యధర్మము: చూ, సంయోగము; 2. కూడిక: చూ, సంయోగము.

మైద. వై. వి. దే, వి: చూ, రూ-మయిద. 1-2.(మయికమునకు.-హరి. పూ. 8,ఆ.40.)

మైదగోరంట. వై. వి. కురంటకము*: చూ, సహ. 2. (మైనగోరంట అని కొందఱు)

మైదానము. వా. వి: చూ, రూ-మయిదానము.

మైదు. వై. వి.=: చూ, రూ-మయిదు.

మైథిలులు. అం: చూ, బ్రాహ్మణులు.(లక్ష్మ్యంశ సంభవురాలగు శ్రీసీతాదేవియొక్క జనకుఁడగు జనకమహారాజు పరిపాలించిన మిథిలారాజ్యమందలి బ్రాహ్మణులు మైథిలులనంబడుదురు. ఈమిథిల గండకి, కౌశికీనదుల మధ్యముననున్నది. మైథిలులు పంచగౌడులలో నొకతెగవారు. వీరిలో ఒఝ్ఝుబ్రాహ్మణులు, కుమారబ్రాహ్మణులు, ఖాన్ బ్రాహ్మణులు, ఠాకూరుబ్రాహ్మణులు, పరిహస్తబ్రాహ్మణులు, రాయబ్రాహ్మణులు, శ్రోత్రీయబ్రాహ్మణులు కలరు. (ఈ మైథిలబ్రాహ్మణులందఱును మత్స్యములను మాంసమును మద్యమును స్వీకరించువారై యున్నారు. ఇపుడిపుడు మానుకొనినట్లువదంతి.)

మైనపుగుడ్డ. ద్వ వి. అత్తు: చూ, వస్త్రము.

మైనపుబిడ్డు. ద్వ. వి.—పై.—

మైనపువత్తి. వై.వి.=: చూ, రూ-మయినపువత్తి

మైనము. వై. వి.=మదన. 1: చూ, రూ-మయినము; అం. 2: చూ, తైలములు.

మైనరు. వా. వి. స్వాతంత్ర్యమునకుఁ దగిన ఈడురాని బాలుఁడు,వ్యవహారజ్ఞానములేనిపదియారు వత్సరములలోపువాఁడు. (18 సం. దాఁటవలెనని న్యాయచట్టము.)

మైనస్సు. వా. వి: చూ, వ్యవకలనము. '—'

మైనాకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. హిమవంతుని కొడుకు, మేనకాత్మజుఁడు. [వలకేుఁడు.

మైనికుఁడు. సం. వి. అ. పుం. జాలరి: చూ,

మైపాలలు. అం: చూ, ధాన్యము.(వా మైపాళలు).

మైపూఁత. దే వి. అంగరాగము: చూ, సమాలంభము.

మైపోక. దే. విశ. తేలిక: చూ, లాఘవము. 1.

మైమయి. దే.వి క్రి.విశ: చూ, రూ-మయిమయి.

మైమై. దే. వి. క్రి. విశ.—పై.—

మైమఱచు. దే. అ. క్రి: చూ, సొమ్మసిల్లు.

మైమఱపు. దే. వి: చూ, రూ-మయిమఱపు.

మైమఱువు. దే వి: చూ, రూ మయిమఱువు.

మైమోజో. దే వి. గగురు: చూ, రోమాంచము.

మైరేయము. సం. వి. అ.న. 1. చెఱకురసమునఁ జేసినకల్లు: చూ, సుర. 2; 2. ఆరెపువ్వు బెల్లము కడుగుసీళ్ళు వీనితోఁ జేసినకల్లు: చూ, సుర. 2.

మైల వై. వి.=మలిన: చూ, రూ-మయిల.

మైలకోక. వా. వి: చూ, రూ-మయిలకోక.

మైలక్రోవి. ద్వ. వి: చూ, మురళి.

మైలచోయతొండ. ద్వ. వి: చూ, దుష్ప్రిథ.

మైలతుత్తము. వై. వి.=మయూరతుత్థ: చూ, మయూరకము. 1.

మైలపడు. వై. అ. క్రి: చూ, రూ-మయిలపడు (మలినమగుఅనుటకు.—జై.6,ఆ. 28)

మైలవాఁడు. వై. విశ: చూ, అశుచుఁడు. 3.

మైలారి. దే. వి. కోమటులనడిగికొని జీవించేవాఁడు: మయిలారువాఁడు - మైలారువాఁడు.

మైలారు. దే. వి: చూ, రూ-మయిలార్లు.

మైలారువాఁడు. దే. వి: చూ, మైలారి.

మైలావు. ద్వ. వి. (మైల+అవు) పొగచాయ గలఆవు, శబలి—శబళి: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు. ౨౮.)

మైలు. వా. వి: చూ, రూ-మయిలు. [తుత్థము.

మైలతుత్థము. వై. వి.=: చూ, రూ-మైల

మైవడి. దే. వి: చూ, రూ-మయివడి. (విధము వకు.—వై. 6, ఆ. 115.)

మైసాక్షి. వా. వి. పొగవేయుట కుపయోగించే ఒకమందువస్తువు. (దీనిచెట్టు —మహిసాక్షము, కాలరసము *)

మొ

మొంగ. దే. వి. ఎన్నులమోఁపు, ముంగ: చూ, సస్యము. 1.

మొంటి. దే. వి. (రూ-మొంటె-మొంటెఁటె-మొటుఁటి, గాలికలాడుకొను చిన్నచేట: చూ, శూర్పము. 1.

మొంటె దే. వి — పై — [మొండికట్టె 3.

మొండరి. ద్వ. విశే. (మొండి+అరి): చూ.

మొండాడు. ద్వ. అ. క్రి. (మొండి+ఆడు) మొండాటలాడు. య 3 ఆ 16

మొండి. వై. విశే.=ముండ. (రూ-మొండియము-మొండెము) 1. చేతులుకాళ్లుతెగినవాఁడు. భో. 5, ఆ. 98: చూ, మొండియము; 2. ఛిన్నత్వము: మొండు, మొండుమొల, మొల్లి; 3.=మూఢ. మూర్ఖుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు; 4. కొంతతెగినది (చేయికాలులో నగునది): మొండు; 4. మొక్కపోయినది. "మొండిగంటము": మొండు; 6 వట్టిది. "మొండిమెడ=నగలులేనిది": మొండు.

మొండికట్టె. వై. విశే. 1. కుజనుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు: 2; 2: చూ, మొండి. 3; 3 మొండితనముకలవాఁడు: మొండరి. [మొండెము,

మొండియము. వై. వి.=ముండ: చూ, రూ-

మొండు వై. విశే: చూ, రూ-మొండి. 2. 4 5 6

మొండుమొల. ద్వ. వి: చూ, మొండి. 2

మొండె. వై. వి =ముండ: చూ, రూ-మొండెము.

మొండెపుగాము. వై. వి. రాహువు: చూ, రాహువు. 1.

మొండెపురక్కసుఁడు. వై. వి. కబంధుఁడు. అచ్చ. అర, కాం. 118: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.

మొండెము. వై. వి.=ముండ: రూ-మొండి-మొండియము-మొండె-ముండెమ్ము-మొండెమ్ము, మొట్టె, అట్ట. (సం) —కబంధము, కమంధము, ముండము, రుండము.

మొండెమ్ము. వా. వై. వి =—పై.—

మొకద్దమా. వా, వి. వ్యవహారము.

మొకములు దే. వి. మేలగుకట్టు, రూ-మొహోములు-మొకమూలు: చూ, సూత్రము. 1.

మొకమాట. దే వి. చూ, బాలక్రీడ.

మొకమాలు. దే. వి: చూ, రూ- మొకములు.

మొకము. వై. వి =ముఖ' చూ, రూ-మొగము. ఉ. హరి. 4, ఆ. 216.

మొకరము. వై. వి.=ముష్కర (దే. అని శ.ర) రూ-మొక్కరము. 1: చూ, స్తంభము. వసు. 6, ఆ. 76; 2. గడ్డిమాను: చూ. విష్కంభము. 2.

మొకరరు. వా. విశే. 1. ఎమురు. "వాఁడు మొకరరైమాట్లాడెను"; 2. నిర్ణయింపబడినది; 3: చూ, రుజువు.

మొకరి. వై. విశే.=ముఖర, 1. మ్రోఁగునది, ధ్వనితము: చూ, రవణము. 2; 2. అసంబద్ధవచనములాడునది.

మొక్క. వై. వి. 1.=మూలికా*: ఇగురు-ఇవురు, ఈరిక, ననువు, మొటిక-మొట్టిక, మొలక-మొల్క-మొలవ-మోక, మోటిక, మోసు-మోసు, మోసరిక-మోసేరిక-మోసు (సం).—అంకిలము, అంకురము-అంకూరము, అభినవోద్భిజ్జము, ఆరోహణము, ఉద్భిజ్జము, ఉగ్భిత్తు, ఉద్భిదము, ఔద్భిదము, కందళము, కందరము, కలమము.

ప్రరోహము, మూలిక, గోహము. తద్విశేష ములు —౧ కొమ్మఁగాలునుండి మొలిచిన మొలకకు - నాము: ౨. చిగురుమొలకకు.— మొక్క, మొలక - మొలక, మొలవ - మొక: ౩. తాటివిత్తునకు.—కొంగట - గొంగట, తేగ. (సం) —అగ్రోఘ్ని; ౪. తాటిమొలక; ౫ వెదురుమొలకకు.-వెదురుమొలక. (సం) —కమఠము, కరీరము, చోళకి. (మిగతవానికి "చూ, వృక్షము."); 2. చిగురుమొలక హరి. 6, ఆ. 64; చూ, మొక్క. 1-౨; విశే. 3.=మోఘు: చూ, వ్యర్థము; 4. మొనమఁడగినది: మొఱవ.

మొక్కఁడు దే. విశే. 1 బలిసినవాఁడు; చూ, లావరి; వై. విశే. 2 =ముష్కర. కఠినుఁ నుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

మొక్కచిక్కుఁడు. వా. వి: గోరుచిక్కుఁడు, మటిక - మట్టిక*.

మొక్కచెడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, మొక్క [పోవు. 2.

మొక్కజొన్నలు. ద్వ. వి బ: చూ, మక్కలు.

మొక్కటీఁడు, దే వి. 1. చిన్నకొమ్ములుగల యేనుఁగు; చూ, హస్తి; వై. 2 =ముష్కర రూ. మొక్కడీఁడు - మొక్కఁడి. కఠినుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2. [వైఖరి)

మొక్కట్టు. గ్య. వి. (మొకము + కట్టు) ముఖ

మొక్కడము. వై. వి.=ముష్కర. 1. దిట్టతనము; 2. కాఠిన్యము: చూ, మొక్కలము 5

మొక్కఁడి. వై. వి.=ముష్కర: చూ, రూ- మొక్కటీఁడు. 2.

మొక్కడీఁడు. వై. వి.=ముష్కర.—పై—

మొక్కపడు. వై. అ. క్రి. 1: చూ, మొక్కపోవు. 2; ప్రే. 2 మొక్కపఱుచు. పా. 1. ఆ. 50.

మొక్కపోవు. ద్వ. అ. క్రి. 1. మొనమడఁగినదగు: మొక్కలుపోవు, మొద్దువోవు, మొఱవవోవు, మోసువడు - మోప్సువడు, ఎడరు. (సం).—భగ్నమగు; 2: గుల్లవడు, చేటులువడు, సొలివోవు, బన్నవడు, మొక్కచెడు, మొక్కవడు మొక్కవోవు- మొక్కలుపోవు. మొఱవవోవు, మోప్పువడు, (సం) —అవమానపడు, భంగపడు; ప్రే. 3 మొక్కపుచ్చు.

మొక్కపోవుట. ద్వ. వి: (సం).—కుంఠనము.

మొక్కమామిడి. ద్వ. వి. 1. సీడిమామిడి*: చూ, సరివ (చూ, సహకారము); వా. 2. విత్తువలనఁబుట్టినమామిడి: చూ, మామిడి.

మొక్కము వై వి —ముష్కక * (సం.వ) — కాలముష్కకము, క్షారద్రువు, క్షారవృక్షము, క్షారాఖ్యము ఘంట, ఘంటాపాటలము, ఘంటాపాటలి, గోలీఢము, గోలిహము, స్థూలబలము, ముష్కకము - ముష్కము, మోక్షకము - మోక్షము, శిఖరి. ("చూ, శిఖరి. 4.")

మొక్కమొలచిపోవుట. జా. చెడుట. గింజ మొలచుటచేత చెడుట. "ఒక్కసారి యుక్కడి కాలిక్కడకు వేసినచో మొక్క మొలచి పోరుగాని రండి" (ధర్మజరాజ నాటకము.)

మొక్కరము. వై. వి.=ముష్కర. (దే. అని శ. ర.): చూ, రూ- మొకరము.1 —2.

మొక్కలము. వై. వి 1. ఉత్సాహము. భో. 5, ఆ. 260: చూ, సన్నాహము.2; 2. రూ- మొగ్గలము. హై. 6, ఆ 116; చూ, శౌర్యము. 1;3. ధైర్యము. ఉ, హరి. 5, ఆ. 87: చూ, స్థైర్యము; 4 అప్రతిహతము, ముష్కరత్వము. కాశీ.7, ఆ.74: రూ- మొక్కలము, మొగ్గలము; విశే. 5 =ముష్కర. కాఠిన్యము. అచ్చ, కిష్కిం, కాం. 64: మొక్కడము, మొగ్గరము (చూ, బెడిదము); 6. అప్రతిహతము, మొగ్గలము: చూ, శౌర్య

తము; బ. 7. ముష్కరవచనములు. శై. 1, ఆ. 87: చూ, శబ్దము. 2.

మొక్కలి. వై. విశే. (మొక్కలము + ఇ) 1.=ముష్కర. ముష్కరుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2.=మూర్ఖ. మూర్ఖుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు; 3. శూరుఁడు: చూ, హంవీరుఁడు

మొక్కలించు. వై. అ క్రి 1. ముష్కరము చేయు; 2. ఉత్సాహించు. చూ, పమకట్టు. 2

మొక్కలించుట. వై. వి. ముష్కరముచేయుట

మొక్కలికాఁడు. ద్వ విశే: చూ, మొక్కలి 1

మొక్కలీఁడు. వై. విశే.=ముష్కర. (ద్వ అని శ. ర.): చూ, మొక్కలి. 1—2—3.

మొక్కలు. వై. వి. బ 1. పలుగకముల చిన్న చెట్లు; 2. ఒకరకము జొన్నలు; చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము).

మొక్కలుఁడు. వై. విశే.=ముష్కర: చూ, మొక్కలి. 1—2—3 [క్కపోవు.

మొక్కవోవు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-మొ

మొక్కలుపోవు. ద్వ. అ. క్రి.—పై.—

మొక్కళము. వై. వి.=ముష్కర: చూ, రూ-మొక్కలము. 4.

మొక్కళి. వై. వి. 1: చూ, పనికుచ్చె; 2. ఈడిగ: చూ, సురాజీవి; 3. ముందు వెనుకలఁ జూడనివాఁడు; 4. తళుకు, కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

మొక్కు. దే. వి. 1 రూ-మ్రొక్కు. నతి చూ, వాణిగలు; బ. 2. పువాదుల మొక్కులు: (చూ, మక్కు. 7. చూ, నక్కు. 6): అ. క్రి 3: స్త్రీరూ-మ్రొక్కు, అయిదుపది చేయు-ఐదుపది చేయు, ఎరఁగు—ఎఱఁగు, చేమోడుచు-చేమోడ్చు, చేవిచ్చు, జోగిలు. (సం).—నమస్కరించు, నమించు, 4. ముకుళించు. భో. 1, ఆ. 101: చూ, మ్రొక్కు 8;

మొక్కుబడి. దే. వి. రూ-మ్రొక్కుబడి. 1 దేఁతలకిచ్చెదనని మ్రొక్కుకొనినకానుక. "తిరుపతి దేవునకు నిలువుదోఁపు మొక్కుబడిచెల్లించితిని.": (చూ, ముడుపు): 2. దైవప్రార్థనగండ, యాచితకము. (చూ, ముడుపు) [డు సాంబ. దే. 9)

మొక్కుసొక్కుసామి ద్వ వి. చూ, సూర్యుఁ

మొఖాసా. వా. వి. 1 తీరువలేనిభూమి; 2. చిన్న జమీందారి. [2. చిన్న జమీందారుఁడు.

మొఖాసాదారు వా. వి. 1: చూ, పాలెగాఁడు;

మొగ. వై. వి. 1. ద్వారము: చూ, వాకిలి; 2.=ముకుళ. య. 4, ఆ. 26 చూ, రూ-మొగ్గ. 1; 3=ముఖ: చూ, ముగము, 4. అప్రాణివస్తుముఖము. "మొగముక్కలి.": 5 తొలి. శై. 2, ఆ. 42: చూ, మొదలు. 4; 6. నదీసముద్రాదులముఖము: మొగాళము; 7. చూ, మొన 1. [102. చూ, శబ్దించు.

మొగకట్టు. ద్వ అ. క్రి మ్రోఁగు వై. 6, ఆ.

మొగకొను. ద్వ. అ. క్రి. 1. ఎదురగు: చూ, మోహరించు. 1; స క్రి 2. మొగకొలుపు.

మొగచాటు. ద్వ. వి. వెగటు: చూ, విరసము. 2.

మొగడ. వై. వి. గణికాదుల వెలికిలమొగ్గ: చూ, రూ-మొగ్గ, 2.=ముకుళ. రామా. 4, ఆ. 66: చూ, రూ-మొగ్గ. 1.

మొగడదామర వై. వి: చూ, సోఁకుడుముడుఁగు*.

మొగడించు వై. అ క్రి: చూ, మొక్కు. 4.

మొగడు. దే. వి. కొప్పు, ఇంటినడికొప్పు. భాగ. 3, స్కం. 809 చూ, సదవము. 1.

మొగతనము. వా. వి: చూ, రూ-మగతనము.

మొగతప్పు. ద్వ. అ. క్రి. పిఱుతివియు: చూ, మ్రొక్కు. 7.

మొగతిరుగు. ద్వ. అ. క్రి.—పై—

మొగదల. ద్వ. వి. 1. ఎదురు: చూ, ముందఱ. 1; 2. ముందఱభాగము.

మొగదారమ్మ. అం: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మొగపాళము. ద్వ. వి. రూ-మొగపాళము-మొగవాళము: చూ, నిస్సరణము.

మొగచూడు వై. స. క్రి. చూచు. హరి. పూ 8, అ. 205: చూ, వీక్షించు:

మొగపాళము. ద్వ. వి: చూ, రూ-మొగసాళము.

మొగపిటికి. ద్వ.వి. (మొగము+పిటికి) తాం బేలు: చూ, వ్యాఘ్రము. 4.

మొగపు. ద్వ. వి. (మొగ+పూస) పాంరాదుల ముఖభాగము. వసిభా. 1, ఆ. 3: చూ, పావడిక 2. (చూ, భూషణము 2.).

మొగపుతీగె. ద్వ వి. ముఖభూష: చూ, పావ డిక. 2 (చూ, భూషణము). [కూటమి.

మొగపోల్కి-కూటమి. ద్వ. వి: చూ, వయి

మొగపుముత్యము. ద్వ. వి. కొలికిముత్యము. (చూ, కొలికిపూస) చూ, రత్నము. 1

మొగబీర. ద్వ వి *: కొలిమిడి-గొలిమిడి-గొబ్బి డి, గొబ్బి. (సం).—ఇక్షుగంధ, ఇక్షురము, కాండేక్షువు, కోకిలనయనము, కోకిలాక్ష కము- కోకిలాక్షము, క్షురము, క్షురకము, క్షు ర ము. త ద్భే ద ము లు .— ౧: కొమ్మనగొలిమిడి. (సం) —మూలఫల; ౨: నల్లగొలిమిడి; (సం) —నీలదూర్వ 3: నీరుగొబ్బి; ౪: నేలగొలిమిడి. (సం).— గోలోమి: ౫: పాలగొలిమిడి. (సం) — తూలకంటకము, స్థూలకంటకము. ("చూ, స్థూలకంటకము.")

మొగమాట. ద్వ. వి. (రూ-మొగమాటము- మొగమోట- మొగమోటము- మోమోట- మోమోటము) 1. దాక్షిణ్యము: చూ, హా ర్దము. 2 (చూ, దయ. 1); 2. ముఖప్రీతి: చూ, మోమోటమి; 3: చూ, సంకోచము.

మొగమాటము. ద్వ. వి.—పై.—

మొగమిచ్చె. ద్వ. వి.—పై.—

మొగమిచ్చు. ద్వ. అ. క్రి. సుముఖుడగు.

మొగము. వై. వి.=ముఖ. 1. ద్వారము: చూ, వాకిలి; 2. రూ-మొగము: చూ, వదనము. 2, 3 ఎగురు. ఉ, రా. 4. ఆ. 130: చూ, ముందఱ 1; విశే. 4 ముఖ్యము: చూ, శ్రేష్ఠము.

మొగముట్టు. వై వి.=ముఖపట్ట. (ద్వ. అని కొందఱు.) అశ్వముఖభూష. ఉ, రా. 7, ఆ 397: మొగసరి, మోముముట్టు: చూ, పా వడిక 2(భూషణము.2—౧.) [భల్లూకము.

మొగము తెలుపు మొగము. ద్వ. వి: చూ,

మొగమున. వై దిక్రి తోడుతో, కూడ చూ, సైతము. [1—2—3.

మొగమోట. ద్వ. వి: చూ, రూ- మొగమాట-

మొగమోటము. ద్వ. వి.— పై. —(సంకోచము నకు.—ఉ. హరి. 4, ఆ. 133.)

మొగమోడు. ద్వ అ. క్రి. రూ-మోమోడు. 1. దాక్షిణ్యపడు; 2; చూ, సంకోచించు.

మొగరంబము. దే వి తుమ్మెద చూ, షట్పదము.

మొగరము. దే. వి. రూ-మొగ్గరము. 1 నికేత నాగ్రిమస్తంభము. చూ, స్తంభము. 1; 2 ఒడ్డారము: చూ, వ్యూహము. 2.

మొగరాడు. దే వి: చూ, మొగరము. 1.

మొగరించు. దే. స. క్రి. (ఉ, హరి. 4. ఆ. 167). అవ్వళించు, అలుము, అలము, ఇడు ముకొను, ఒత్తరించు, ఒత్తు, ఒత్తుకొను, కదుము, చేఱుచు. ముట్టుకొను. (సం).— ఆక్రమించు, క్రమించు ("చూ, వ్యాపిం చు.")

మొగలి దే. వి *. (య. 4, ఆ. 26): గేదంగి- గేదగి, వన్నియ-వన్నె (సం) —కంటదళ, కనకచ్ఛద, కృష్ణసర్పము, కేతకము, కేతకి, కైతకము, కైరవము, గంధపుష్ప, క్రకచ, క్రకచచ్ఛదము, గుప్తరాగము, చక్షుష్య ము, చామరపుష్పము, జంబుకము, రజఃపు ష్పము, వర్ణపుష్పము, వర్ణపుష్పి, వలీనకము, సు గం ధ ము, సు వ త్రి క ము, సూచీ

పుష్పము.* తద్వి.—గ: పచ్చపూమొగలి. (సం).—కనకచ్ఛద, కనకప్రసవ; ౨: మొగలిపండు (సం).—తృణశూన్య—తృణశూన్యము. ("చూ, సూచీపుష్పము.")

మొగలిపండు. ద్వ. వి: చూ, మొగలి. ౨.

మొగలింగ. దే. వి. వరుణము*: చూ, శ్వేతపుష్పము.

మొగలిపనస. ద్వ. వి. ఒకానొక పనస *. తద్వి.—అనాస, అనాసపనస. (సం) — అనాసిక, గోపిత, శీతల. ("చూ,శీతల 2.")

మొగలిరేకు. దే. వి. 1. కంఠనఖక్షతము: చూ, శారిక. 2 (నఖక్షతము); 2. తములపాకు అను నగను వెనుక బ్రహ్మరంధ్రము నంటి యడ్డుగనుండు స్త్రీశిరోభూషణము: చూ, పావణిక. 2 (భూషణము. 2.)

మొగలివాకిలి. ద్వ. వి: చూ, తలదువారము.

మొగలేఱు. దే. వి. (మొగలి+ఏఱు) సువర్ణముఖీనది: చూ, హిరిదిని (నది.)

మొగపడము. వై. వి. (మొగ+పడము.) ఏనుఁగుమీఁదక ప్పెడు నల్లకంబళము. హరి. పూ. 6, ఆ. 110: చూ, రల్లకము.

మొగవాళము. ద్వ. వి: చూ, మొగనాళము.

మొగవీణె వై. వి =ముఖవీణ: చూ, వీణె.

మొగసరి. వై. వి.=ముఖహార (మొగము+సరి): చూ, మొగముట్టు.

మొగసల. వై. వి =ముఖశాలా. (రూ-మొగసాల-మోసల-మోసాల.) 1. నగరితలవాకిటి చోవడి: చూ, సదనము. 1; 2. తలవాకిటి పంచే: చూ, సదనము. 1; 3. ఏనుఁగుసాల: చూ, సదనము. 1.

మొగసాల. వై. వి.=—పై.—

మొగసిరి. వై. వి. పశ్యకిర్యు [మొగ.

మొగాళము. వా. వి. నదీసముద్రాదులముఖము:

మొగి. వై. వి. 1. మొత్తము: చూ, సమూహము; 2. యుక్తము: చూ, సన్నాహము; 3: చూ, విధము. 1. ఉ, హరి. 6, ఆ. 69; ద్రి. 4. పురోగపురోగకము:ఇఁక,ఇఁకమీఁద-ఇఁకమీఁదట, తలిక్, ముంగల, ముందఱ, ముందు, మును-మున్ను.

మొగిటి. వై. వి.=మత్కుణ. (సాం. తి. 13): గోడపురుగు, నల్లి, మొగిటిపురువు. (సం)— ఉత్కుణము,ఉద్దంశము,చుర్గంశము,మత్కుణము.

మొగిటిపురువు. వై. వి.—పై.—

మొగియు. వై. అ. క్రి. 1. యత్నించు: చూ, సమకట్టు. 2; 2: చూ, వ్యాపించు.

మొగిలివిరునీరు. ద్వ. వి. ప్రశస్తజలము: చూ, సలిలము.

మొగిలుదొంతికలు. వా. వి. బ. ఆగడపలు: చూ, చూ, మేఘము. 1.

మొగుచు. వై. ప్రే.=ముకుళన. మొగుడఁజేయు. వై.2, ఆ.7: రూ-మొగుడుచు-మొగుడ్చు-మోడుచు-మోడ్చు, ముడుగు.

మొగుడు. వై. అ. క్రి.=ముకుళన. ముడుగు: చూ, సంకు. 8.

మొగుడుచు. వై. ప్రే.=ముకుళన. రూ-మొగుడ్చు: చూ, మొగుచు. [మర*

మొగుడుఁదామర. వై. వి: చూ, ముడుఁగుఁదామర.

మొగుడ్చు. వై. ప్రే.= చూ,రూ-మొగుడుచు.

మొగుపు. వై. వి. నతి: చూ, హలిగలు. (రూ-మొగుపు.)

మొగులు. దే. వి. 1. కదంబము*: చూ, హలిప్రియము; వై. వి. 2.=మేఘ. మబ్బు. రామా. 6, ఆ. 16 (రూ-మొగిలు-మొయిలు-మొయిలు.): చూ, మేఘము. 1.

మొగులుకడిమి. ద్వ. వి.ధారాకదంబము, నీరుకడిమి*: చూ, హలిప్రియము. [ము.

మొగులుదారి. ద్వ.వి.ఆకసము: చూ, సురవర్త్మ

మొగులుసిరి. దే. వి. జలము: చూ, సలిలము.

మొగులువిరిపాది. దే. వి: చూ, సముద్రిము. వేం, ఆం. 16. [చూ, సహస్రాక్షుఁడు.

మొగుతెక్కుపోడ. ద్వ. వి. ఇంద్రుఁడు:

మొగుల్పుట్టువు. దే. వి. చూ, మించే. 1.

మొగువు. దే. వి: చూ, రూ-మొగుపు

మొగ్గ. వై. వి.=ముకుళ రూ—మొగ-మొగడ, సన, పూ మొగ్గ. (సం).— కలిక, కూర్పక, కోరకము, కోశము—కోషము, జాలకము, జాలము, ధాన, ముకుళము శద్వి.— ౧. పసరు మొగ్గకు.— పసరుమొగ్గ—పసిమొగ్గ-పసిరిక మొగ్గ, లేఁత మొగ్గ (సం).— క్షారకము, జాలకము; ౨. వికసించుటకు సిద్ధమైన మొగ్గకు.— అరవిది, ముదురుమొగ్గ (సం).—కళి, కుట్మలము-కుడ్మలము, కోరకము; ౩. మొగ్గలగుంపునకు.-(సం) జాలకము; ౪ మోదుగుమొగ్గకు.-మోదుగుమొగ్గ (సం).-అంగారిక, అంగారిత—అంగారితము, ఉత్కలిక (చూ, మోదుగు); ౫. పసరు మొలగ్గ గుత్తికి. (సం):—జాలకము; 2. గణికాదులు శిరము పాదములతోఁ జేగ విల్లువలె వెలికిలవంగుట: రూ—మొగడ. పిల్ల మెఱము, మెఱము, డింకీలు

మొగ్గసట్టు. వై. వి: చూ, దసిలీ. 1.

మొగ్గగము. దే. వి: చూ, రూ-మొగరము. 1—2. (భార. విరా. 3, ఆ. 180.)

మొగ్గలము. దే. విశ: చూ, రూ-మొక్కలము. (అప్రతిహతమునకు.—నిర్వ. 8, ఆ. 87)

మొగ్గలు. అం: చూ, పాదక్రియలు.

మొగ్గవాలు. ద్వ అ. క్రి. గణికాదులు శిరము పాదముతోఁ జేర విల్లువలె వెలికిలవంగు: చూ, వంగు.

మొగ్గవిచ్చు. ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, వికసించు; 2. యథాయథలగు; వా. 3. పుష్పవతియగు· చూ, సమర్తాడు.

మొగ్గు వా. స. 1. గౌరవము. "ఎందుకు చెప్పితినో మొగ్గునిలుపుకొనుము.": చూ, సన్మానము; వా. అ క్రి. 2. బరువునై పువంగు. "త్రాసుమొగ్గెను."; 3. చోపునిలుచు. "దృష్టిమొగ్గెను".

మొటిక దే వి. 1. తునుక: చూ, శకలము.4; 2. రూ—మొట్టిక: చూ, మొక్క. 1.

మొటిమ. దే. వి. 1· రూ-మొటిమె-బొటిమ. (సం).—అపగండము, యువగండము, కచ్ఛపి, వదనఖుర్జువు. (" చూ, వదన ఖుర్జువు."); విశ 2. పొట్టి రూ—మొటిమె: చూ, హ్రస్వము.

మొటిమె దే. వి —వై.—

మొట్ట దే. వి. రూ-మొట్టె. ప్రోష్ఠి. నీటిలో నుండి యెగిరిపడెడు చేఁప: చూ, సొరంగి (మత్స్యము. 1-౧౩ చూ, మొట్టె)

మొట్టమొదలు. దే వి. (మొదలు + మొదలు) అన్నిటికిమొదలు: మునిముంగల.

మొట్టి. వై. విశ.=మఠ (దే. అని శ. ర.): చూ, వామనుఁడు.

మొట్టిక. దే. వి: చూ, రూ-మొటిక.

మొట్టికాయ. దే వి. తలమీఁదఁ బిడికిటి పోటు: మొట్టు.

మొట్టికాయలమెప్పు. దే.వి: చూ, వినాయకుఁడు.

మొట్టిమెకము. ద్వ. వి. (రూ-మోటుమెకము—మోటువామెకము) అడవిపంది: చూ, సూకరము.

మొట్టు. దే. వి. 1: చూ, మొట్టికాయ; అ. క్రి. 2. తలమీఁది పిడికిటఁబొడుచు.

మొట్టె దే. వి. 1: చూ, మొండెము. ఆం, పదా. నర. 98; 2: (చూ, రూ-మొట్ట) (దీని భేదములు.—బడిమొట్టె). వానమొట్టె) చూ, మత్స్యము. 1.

మొట్లమారి. దే. విశ. మొట్టికాయలుతినువాఁడు.

మొతాలులను బ్రాహ్మణులు. అం. (చూ, ఘూర్జర బ్రాహ్మణులు. చూ, బ్రాహ్మణులు.) (వీరిలో యజుర్వేదులును, ఋగ్వేదులును కలరు. నూరతు దేశములోని మొతాయను పట్టణములోనుండి వందున వీరికీ పేరు వచ్చినదై యుండును): చూ, బ్రాహ్మణులు. ౫.

మొత్త దే వి. 1. వాకిటిలోపలి ప్రక్కగోడ: చూ, సరాతి (నులుంగుగోడ.); 2. గోడతోడువాని కాలికిర్రింద మిట్టు; బ 3. మొలస్థానము, పిఱ్ఱ (అనికొందఱు): చూ, శ్రోణి 1.

మొత్తపిరి. దే. వి ఏతపుకడవకిర్రింద మెత్తగానుండుటకై అరెణమొడలనుం చెడుఅల్లికపిరి

మొత్తము. సై. వి 1 చూ, సమూహము; 2. తఱచు చూ, హేరాళము; 3 వెరసి. చూ, సంకలనము; విణ. 4 టోకు. తఱచైనది: చూ, హేరాళము.5

మొత్తు. దే. వి. 1 రూ-మోదు దెబ్బ చూ, హతి; స. క్రి 2 రూ-మోగు. కొట్టు భాగ 2, స్కం 25: చూ, వేయు. 1; 2. నలుచు. చూ, నెలగు.

మొత్తుకోళ్లు దే. వి. బ: చూ, పెడబొబ్బ 2

మొత్తులాడు. దే. అ. క్రి చూ, వాటులాడు.

మొత్తువడు ద్వ.అ క్రి.కొట్టువడు. సై 8,ఆ. 74.

మొదటిచూపు. దే వి. ఎలగోలచూపు. చూ, వీక్షణము. [లోను 2.

మొదటిది దే. విణ: మొదలు, ఆది చూ,

మొదటిదిక్కుసుబాదారి. ద్వ. వి. ఇందుడు. సాంబ. దే. 11: చూ, సహసాక్షుడు.

మొదటిసంట. వా. వి: చూ, సారువా.

మొదటిపలుకులు దే. వి. బ: చూ, వేదము.

మొదటిపుట్టుక. దే వి. సంతు చూ, సంతతి 1

మొదటిపెండ్లాము. దే వి. (సం) —అధివిన్న, అధ్యూఢ, కృతసాపత్నిక. చూ, సహధర్మిణి (భార్య.)

మొదటివాడు. దే. వి. 1. అన్న: చూ, సహోదరుడు; 2. అగ్రగణ్యుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2; వా. విణ. 3: పూర్వగ్రసరుడు, పౌథమికుడు.

మొదటివేల్పు. దే. వి. (మొదలు + వేల్పు) 1: చూ, బ్రహ్మ 1. స్కా. 1, ఆ. 50; 2: చూ, వినాయకుడు. సాంబ. దే. 1.

మొదటిహస్తి. ద్వ. వి. ఐరావతము: చూ,హస్తి.

మొదలారి దే వి. అరవపూర్ద్రిలలో నొక తెగవాడు. [ఆం, పదా. సుర. 21.

మొదలిగాము. ద్వ. వి చూ, సూర్యుడు.

మొదలిసొమ్ము. వా. వి: చూ, భాండము. 5.

మొదలు. దే వి. 1. రూ-మొద్దు: చూ, ప్రకాండము; 2 మూలధనము: చూ, సంచి మొదలు; 3. మొదటిది సై 7, ఆ. 213: చూ, లోను. 2; 4 పూర్వము, తొలి: చూ, లోను 2; 5. మూలము, ఆను: చూ, లోను 2; 6: ఉండి. (సం) —ప్రభృతి.

మొదలుకొను దే. అ. క్రి. 1. యత్నించు: చూ,సమకట్టు 2,స. క్రి 2. మొదలుచేయు, తొట్టు: చూ, వహించు. [చూ, బ్రహ్మ.1.

మొదలుతామరగన్న ముద్దుకొడుకు. దే వి:

మొదలుపెట్టు. దే. అ. క్రి చూ, ప్రారంభించు.

మొదవ. దే. వి: చూ, రూ- మొదువు.

మొదవు దే. వి. 1. పాడియావు: చూ, ధేనువు, 2. కదుపు, పదుపు చూ, ధేనువు 3౮. 3 ప్రథమగర్భిణియగు ఆవు పెయ్య ఆం, భా. ద్వి. 264 చూ, ధేనువు

మొదుక దే. విణ 1. కఱకు: చూ, నెడిదము; 2 దిట్టము చూ, సాంద్రము. 2.

మొగుకన. దే వి 1. కుదురుకొనుట. హరి. పూ 5, ఆ 143, 2 బాసను చూ, శపథము. 3. [త్రాణము 1,

మొదువు దే వి. జల్బనము, గోడ: చూ.

మొద్దఁడు. వై. విణ. 1. మూఢుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు; 2: చూ, లావరి.

మొద్దు. వై. వి. 1.=స్థాణువు. మాద్రినిమోడు: చూ, వృక్షము; విణ. 2.=మూఢ: చూ, మొద్దఁడు; 3. మూఢురాలు, మోట: చూ, స్త్రీ; 4. వాఁడిలేనిది, మోట; 5. లావు: చూ, స్థూలము.

మొద్దువోవు. ద్వి. అ. క్రి. వాఁడిలేనిదగు. సై. 8, ఆ. 130: చూ, మొక్కపోవు.

మొన. దే. వి. 1. మొగ. అగ్రము: చూ, మద. 3; 2. దండు: చూ, సేన. 1; 3. సేనా ముఖము: చూ, సేన 1; 4: చూ, వ్యూహ ము. 1; 5. ముందు: చూ, మొదలు. 4; 6: సూది మొన; 7: కత్తిమొన.

మొనకట్టు. దే. వి. 1. ఉత్సాహము: చూ, సన్నాహము; 2. ఒకానొక స్తంభనమూలిక: చూ, వృక్షము; విణ. 3. ఉత్సాహకరము; అ. క్రి. 4. ఉత్సహించు. హరిశ్చ. 1, ఆ. 141: చూ, సమకట్టు. 2.

మొనకాఁడు. దే. వి. 1. సేనాధిపతి: చూ, సై నికుఁడు; విణ. 2. శూరుఁడు: చూ, హంవీ రుఁడు; 3. ముఖ్యుఁడు: చూ, శ్రేష్ఠుఁడు.2

మొనకొను. దే. అ. క్రి: చూ, మొనకట్టు. 4

మొనగాలు. దే. వి. అస్కందితవిశేషము: చూ, హయము. [మోహరించు

మొనచేయు. దే. అ. క్రి. అభిముఖమగు: చూ,

మొనదప్పు. దే. అ. క్రి. విముఖమగు: చూ, ముక్కు. 7.

మొనపు. దే. వి. 1. పూనిక. విక్ర. 6, ఆ. 73: చూ, సన్నాహము; ప్రే. 2. పూనఁజేయు; 3 కలుగఁజేయు. రామా. 1, ఆ. 190.

మొనయించు. దే. స. క్రి: చూ, ఒడ్డు. 15.

మొనయు. దే. అ. క్రి. 1: చూ, మొనకట్టు. 4; 2: చూ, సంభవించు. పా. 4, ఆ. 12.

మొనరు. దే. అ. క్రి. ఒప్పు. కళా. 6, ఆ. 194: చూ, సమ్మతించు.

మొనలు. అం. (చూ, కాయమానములు.): లోమొన, వెలిమొన, ఉసిమొన, చతురుమొన, పుణ్యంపుమొన, పాపంపుమొన, చోటడుగు మొన, దాఁటడుగుమొన, కదలుమొన, అర మీటుమొన, నెఱమీటుమొన, సరితాళింపు మొన (12) (అనికొందఱు.)

మొనసరి. దే విణ. శూరుఁడు: చూ, హంవీరుఁడు.

మొన్న. దే. వి. (మొదలు + నాఁడు) కడచిన దినమునకు ముందుదినము: చూ, వాసరము.

మొప్పలు. దే. వి. బ. చేఁపమెడ కిరుప్రక్కల నుండు ద్వారములు.

మొప్పియ. దే. విణ. రూ-మొప్పె. 1. మూ ఢుఁడు: చూ, స్తబ్ధుఁడు; 2. కఱకు: చూ, బెడిదము.

మొప్పు. దే. వి. కీడు: చూ, హాని. 2.

మొప్పె. దే. విణ: చూ, రూ-మొప్పియ. 1—2; 3. ముష్కురురాలు: చూ, స్త్రీ.

మొయమొయ్యగా. వా. అవ్య. కచ్చేపచ్చేగా. తగిలీతగులునట్లుగా. [(దే. అని. శ.ర.)

మొయిలు. వై. వి.=మేఘు: చూ, మేఘము. 1.

మొయిలుతేఁడు. దే. వి: చూ, వరుణుఁడు.

మొయులు. వై. వి.=మేఘు: చూ, మొయిలు. (దే. అని శ. ర.)

మొర. దే. వి. రూ-మొరసు-మోర. 1. ప శ్వాదుల దీర్ఘముఖము: చూ, వదనము. 2; 2. నిందయందు మనుష్యముఖము: చూ, వదనము. 2.

మొరడు. దే. వి. మోడు: చూ, వృక్షము.

మొరప. దే. వి. (రూ-మొరము-మొర్మ- మొరసు.) శర్కరాశిల: చూ, రాయి.

మొరపనేల. దే. వి. శర్కిల-శర్కిలము:రూ- మొరపునేల- మొరసునేల: చూ, హరి ప్రియ. 2 (భూమి. 1—౯౨.)

మొరవము. దే. వి. మ్రోఁత: చూ, స్వరము. 2.

మొరపునేల. దే. వి: చూ, రూ—మొరపనేల.

మొరము. దే. వి: చూ, రూ—మొరవు.

మొరయిక. దే. వి: చూ, మొరవము.

మొరయు. దే. అ. క్రి: చూ, శబ్దించు

మొరలి. దే. వి. మోరటి: చూ, సన్నకదుర్వు *.

మొరసు. దే. వి. 1: చూ, రూ—మొరప; 2: చూ, మొర. 1; 3: చూ, మొర. 2; 4: చూ, మొప్పియ. 1; 5 మూర్ఖుడు: చూ, మోటు. 6.

మొరసునేల. దే. వి: చూ. రూ—మొరపనేల.

మొరిఁబె. దే. వి: చూ, రూ—మెుంబె

మొర్మ. దే. వి: చూ, రూ—మొరము హరి. ఉ. 7, ఆ. 20.

మొఱ దే. వి. రూ—మొఱ్ఱ. ఆర్తధ్వని. కాశీ. 4, ఆ. 64: చూ, స్వరము. 2.

మొఱఁగు. దే. వి. రూ—మొఱ్ఱ. 1. కుక్క-కూఁత: రూ—మొఱుఁగు-మొఱుఁగుడు-మొఱువు: చూ, బొయ్యి; 2. మోసము. రూ—మొఱఁగుడు. భాగ. 10, స్కం. పూ, 86: చూ, వంచన; విణ. 3: చూ, వంచకుఁడు. భాగ. 8, స్కం. 87; స. క్రి. 4: చూ, వంచించు కాశీ. 4, ఆ. 36; 5. పొంచు రామా. 5, ఆ. 313: చూ, లాఁచు.

మొఱఁగుడు. దే. వి: చూ, వంచన.

మొఱఁటి. వా. వి: చూ, రూ—మొంటి.

మొఱక. దే. వి. 1. న్యూనత: చూ, హీనము. 1; విణ. 2. న్యూనము: చూ, హీనము. 1.

మొఱకడము. దే వి. దౌష్ట్యము: చూ, వ్యళీకము. 2.

మొఱకు. వై. విణ. 1.=మూర్ఖ (రూ—మొఱ్ఱ-మొఱకుఁడు-మోఱకు—మోఱకుఁడు.): చూ, స్తబ్ధుఁడు; 2. పరుషము: చూ, శబ్దము. 2.

మొఱకుఁడు. వై. విణ: చూ, రూ—మొఱకు. 1.

మొఱకుతనము. వై. వి.=మూర్ఖత్వ. (దే. అని శ. ర.): చూ, మూర్ఖ్యము. [శునకము.

మొఱఁగుసాగుమెకము. దే. వి. కుక్క: చూ,

మొఱటు. వై విణ.=మూర్ఖ. (దే. అని శ. ర.): చూ, రూ—మొఱకు. 1. [కుతనము.

మొఱటుతనము. వై. వి.=: చూ, రూ—మొఱ

మొఱపు. దే వి: చూ, మొఱ.

మొఱపెట్టు. దే. అ క్రి: రూ—మొఱ్ఱపెట్టు. (సం).—ఉద్ఘోషించు.

మొఱమొఱ. వై. వి.=మర్మర. 1: చూ, మర్మరము; 2. కోపవికారము, చిఱచిఱ, రవరవ: చూ, కోపము.

మొఱమొఱలాడు. ద్వ అ. క్రి. వస్త్రములలో నగునవి మొఱమొఱయని మ్రోయు.

మొఱయిడు. దే. అ. క్రి. రోదనముచేయు: చూ, శోకించు

మొఱవ. దే విణ: చూ, మొక్క. 4.

మొఱవోవు. దే. అ. క్రి: చూ, మొక్కవోవు. కాశీ. 6, ఆ. 83.

మొఱసడము. దే. వి: చూ, ఉడుపకుక్క.

మొఱి. దే. వి (రూ—మొఱికి—మొఱ్ఱి) 1. అంగన్యూనత: నవుకు-నొకు; విణ. 2. అంగన్యూనము: నవుకు—నొకు.

మొఱికి. దే. వి, విణ.—పై.—

మొఱుఁగు. దే. వి. రూ—మొఱువు. 1. కుక్క-కూఁత: చూ, రూ—మొఱఁగు.1; 2. కూఁత: చూ, స్వరము. 2; అ. క్రి. రూ—మొఱవు. 3. కుక్క-కూయు: చూ, శబ్దించు; 4. కూయు: చూ, శబ్దించు. [రూ—మొఱఁగు. 1.

మొఱుఁగుడు. దే. వి. కుక్క-కూఁత: చూ,

మొఱుములు వా. వి. బ. చేటచే తనపైపు కొడఁగావచ్చిన పెద్దగింజెలు నూకలులో నగునవి: గుండ్రలు: చూ, శంబూకము.

మొఱువు. దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ—మొఱుఁగు.

మొఱ్ఱ. దే. వి. 1: చూ, రూ—మొఱ. పర. 4, ఆ. 110; 2. చూ, మొండి. 2; విణ. 3: చూ,

మొఱకు. 1; 3: చూ, మొఱకు. 2; వా. వి. 4: చూ, విన్నపము. "నా మొఱ్ఱవినిరి."

మొఱ్ఱపెట్టు. దే. అ.క్రి: చూ, రూ-మొఱపెట్టు.

మొఱ్ఱి. దే. వి, విణ: చూ, రూ-మొఱి. 1-2.

మొఱ్ఱివోవు. దే. అ. క్రి. అంగన్యూనమగు. "సంప మొఱ్ఱివోయినది."

మొల. దే. వి 1 కటిప్రదేశము: (సం)—కటము, కటి, కటీరము, జఘనము; 2. చీల చూ, బందికన్ను; 3. త్రాసుముల్లు, చుంబకము: చూ, సితాగ్రము.

మొలక. వై. వి.=మూలికా. రూ-మొల్క. చూ, మొక్క. 1-2 *; 3. ఆసనమునందలి దుర్మాంసవిశేషము: రూ-మొల్క, పిలక చూ, మూలసంక; 4. వ్రణమునందలిదుర్మాంసవిశేషము: మొల్క; విణ. 5. లేత. "మొలకనవ్వు.": చూ, సుకుమారము.

మొలకకట్టు. ద్వ. స. క్రి. రొంపియందు చల్లుటకుగాను విత్తనము మొలకలెత్తతడిపి ముడియకట్టు. పాండు. 3, ఆ. 194.

మొలకట్టు. దే వి. 1: చూ, మొలనూలు; 2. కట్టుకోక: చూ, వస్త్రము.

మొలకత్తి ద్వ వి చిల్లాడము. శశాం. 5, ఆ 14: చూ, బాణము 1.

మొలకబంగారు. వై వి. పుట్టలలో పురుగులవల్ల కలిగెడు బంగారు, పుట్టబంగారు చూ, లోహము. 1. [కోల.

మొలకిడిచుమ్మ్క. ద్వ. వి మొలఁదోపుకొనుగజ్జ

మొలకెత్తు. ద్వ. అ. క్రి. అంకురించు: చూ, సంభవించు.

మొలకోలికి. వా. వి. బ: చూ, మొలగులికలు.

మొలగులికలు. దే. వి. బ.—పై.—

మొలగులిక. దే. వి. (మొల + కులికి). చూ, సస్యము. 1.

మొలచు. వై. అ. క్రి. =ముల్: చూ, మొలకెత్తు.

మొలతెంచు. ద్వ. అ. క్రి (మొలచు + తెంచు) ప్పట్టు. కాశీ. 7, ఆ. 33: చూ, సంభవించు.

మొలత్రాడు. దే. వి. 1. పురుషుని కటిసూత్రము. (సం) అందుకము, కటిసూత్రము; 2: చూ, అడఁగుబొద్దు; 3: చూ, మొలనూలు. 2.

మొలత్రాసు. దే. వి. మొలగలత్రాసు. హంస. 2, ఆ. 181: చూ, త్రాసు. [వస్త్రము.

మొలదట్టి. దే. వి. మొలకట్టుకోక: చూ,

మొలనూలు. దే.వి 1 ఆఁడువాండ్రు అలంకారార్థము ధరించెడు కటిసూత్రము. కళా. 7, ఆ. 66: చూ, భూషణము. 2; వా. 2. చూ, మొలత్రాడు. 3 [మొక్క. 1—2.

మొలవ. వై వి =మూలికా: చూ, రూ-

మొలవేయు. ద్వ. స. క్రి (మొలక + వేయు) అడు, ఊడుకొను, ఊడుచు-ఊడ్చు, ఒత్తు, ఒత్తుకొను, కాఁడు-గాఁడు, కీలుకొను, కొను, గుచ్చు, చెరువు, తొట్టు, తోలుచు, నాటు, నాడు, నాఱునాటు, పనుపడు-పన్నుపడు, పెట్టు, పొడుచు.

మొలాము. దే. వి. (రూ-ములాము-మొల్లాము-నొారము-మోలము); 1. బంగారులోనగువానిపూఁత: చూ, సమాలంభము 1; 2. పంటికిపూసెడుమందు: చూ, మందు. 1-8.

మొలుగు. దే. వి. నల్లచాయనెక్క: రూ-మోలుగు. [మొక్క.

మొల్క. వై. వి =మూలికా చూ, రూ-

మొల్చు. వై అ. క్రి: చూ, రూ-మొలచు.

మొల్ల వై. వి:=మల్ల. కుందము*. (దే. అని శ. ర) (మొల్లకును మిగత విశేషములకును "చూ, హాసంతి. 2")

మొల్లతీఁగె ద్వ వి.కుందలత*: చూ, హాసంతి. 2.

మొల్లమి. దే. వి. రూ-మొల్లము. 1: చూ, సమూహము; 2 సాంద్రత. కళా. 6. ఆ. 222: చూ, సాంద్రము. 2; విణ. 3 అచ్చు

ము. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, సౌందర్యము.2; వై. వి. 4.=మూల్య వెల: చూ, విక్రయము; 5.=మూల్య. పందెము: చూ, వ్యవహారము. 4.

మొల్లము. వై. వి. 1=మూల్య. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3; దే వి. 2: చూ, మొల్లమి. 1; 3: చూ, మొల్లమి. 2; 4. తఱచే. స్వా 4, ఆ. 37: చూ, హేరాళము; విఐ. 5. తఱచైనది. పర 2, ఆ. 144: చూ, హేరాళము; 6. అధికము. రుక్మి. 4, ఆ. 44: చూ, హేరాళము, వై. వి. 7=మూల్య చూ, మొల్లమి. 4; 8.=మూల్య చూ, మొల్లమి. 5.

మొల్లాము దే వి: చూ, రూ—మొలాము

మొవు దే. వి. తాళతరుణపత్రము: రూ—మోవు—మొవ్వు, మోసు. [మొగుడు.

మొన్గుడు. వై. అ. క్రి.=ముకుళిత: చూ, రూ-

మొవ్వు దే. వి: చూ, రూ—మొవు.

మొసలి దే. వి. నక్రము: చూ, మత్స్యము. 1—3. (బ మొసలులు-మొసళులు-మొసళ్లు-మొసళ్లులు.) [వాయి.

మొసలికాటు. దే. వి. చిమటా: చూ, మొసలి

మొసలిగుఱ్ఱపురౌతు. దే. వి. చూ, వరుణుఁడు. సాం దే. 19 [ణము

మొసలిదోరణము. ద్వ. వి: చూ, మకరతోర

మొసలిరాసి. ద్వ. వి: చూ, మకరము. 5.

మొసలివా. ద్వ వి: చూ, రూ-మొసలివాయి.

మొసలివాపోఁగులు. ద్వ. వి. బ. మకరకుండలములు. అచ్చ. బాల, కాం. 62: మొసలివాయొంట్లు : చూ, పావణిక. 2, (భూషణము. 2—౨౮.)

మొసలివాయి. ద్వ. వి. 1. రూ-మొసలివా, చిమటా, మొసలికాటు; 2: చూ, చిమటా.1.

మొసలివాయొంట్లు. ద్వ. వి: చూ, మొసలివాపోఁగులు.

మొసలివాయొంట్లదాల్పు. ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు.1.

మొహతాదు. వా. వి. గ్రామనౌఖరు: చూ, మోతాదు 1.

మొహదా. దే. వి: చూ, పట్టిసము. 1.

మొహమలు. వా. వి: చూ, రూ—మొకమలు.

మొహరము. వా. వి. తురకలపీర్లపండుగ (చూ, పీర్లు) [రించు. 1—2—3.

మొహరించు. వా. అ. క్రి: చూ, రూ—మోహ

మొహరీ. దే. వి. (రూ-మొహురి-మోహరీ.) తులమెత్తు స్వర్ణముద్రిక, ముప్పదిచిన్నములయెత్తు బంగారునాణెము.

మొహరు. వా వి. ముద్ర: చూ, సికా.

మొహాళము దే. వి. కూరాకుచెట్టు. మోహనము.

మొహురి. దే. వి: చూ, రూ-మొహరీ.

మో

మోఁకటించు దే. అ. క్రి. మోఁకాళ్లనేలనాని ముందటికొఱగు: మోఁకటిలఁబడు—మోఁకటిల్లఁబడు, మోఁకటిలు—మోఁకటిల్లు, మోఁకారించు, మొగ్గతిలఁబడు-మొగ్గతిల్లఁబడు, మొగ్గతిలు-(మ్రొగ్గతిల్లు, (మ్రొగ్గఁబడు, మొగ్గు: చూ, వంగు.

మోఁకటిలఁబడు. ద్వ. అ. క్రి—పై.—భాగ. 8, స్కం. 363. [3. ఆ. 65.

మోఁకటిల్లఁబడు. ద్వ. అ. క్రి.—పై.—హరి.

మోఁకటిలు. దే. అ. క్రి.—పై.—

మోఁకటిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై.—

మోఁకారించు దే. అ క్రి.—పై.—

మోఁకాలు. దే. వి. (మోఁద + కాలు) 1. ముడుకు, ముడుము (సం).—జానువు: చూ, హజ్జే; అం. 2: చూ, కళలుండుస్థలములు.

మోఁకాలుచిప్ప. దే. వి. మోఁకాలిఎముక: చూ, శల్యము.

మోఁచెయి. దే. వి. (మోఁద+చేయి) రూ—

మోఁచెయ్యి-మోఁచేయి, కూర్పరము: చూ, హస్తము.

మోఁచేతిమడ్పుటిల్లు. ద్వ. వి. రెండిండ్లుకలిపి కట్టిన కట్టడము: చూ, సదనము. 1.

మోఁచేతివంపుటిల్లు. ప్వ. వి.—పై.—

మోఁచేయి. ద్వ. వి: చూ, రూ-మోఁచెయి.

మోఁత. దే. వి. బరువు: చూ, వివధము. 3.

మోఁద. దే. వి. మోఁదుచేతకట్టిన నెత్తురుగడ్డ: చూ, వ్రణము. 1. [గడ్డకట్టు.

మోఁదకట్టు. దే. అ. క్రి. మోఁదుచేతనెత్తురు

మోఁదు. దే. వి. 1. దెబ్బ: చూ, హతి; స. క్రి. 2. కొట్టు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 108: చూ, వేఁ్రయు.

మోక. వై. వి.=ఘాలికా: చూ, ముక్క.1-2

మోకు. దే. వి. లావుత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

మోక్షణము. అం: చూ, హస్తక్రియలు.

మోక్షదము. అం: చూ, తానములు (ని-గ-హీనతానములు.)

మోక్షము. సం. వి. అ. పుం. 1. అక్షరము, అపర్గము, అపవర్జనము, అపునర్భవము, అమృతము, కలాపము, కైవల్యము, నిర్యాణము, నిర్వాణము, నిర్వృత్తి, నిస్సరణము, పరము, భగము, ముక్తి, మోచనము, శివము, శ్రేయము, సదాగతి, స్థిరము. స్వర్గము. (తె).—పెండోర్వ, మీఁదు, ముగితి_ముత్తి. (మిగతవానికి "చూ, స్వర్గము.2.") 2. విడుపు: చూ, విమోచనము; 3 =ముక్క-ము. రూ-ముంక్షము *: చూ, ముక్కము, అం 4: చూ, పురుషార్థములు.

మోఘ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-అమోఘ. కలిగొట్టు. *: చూ, స్థాలి. 2.

మోఘము. సం. విణ.=ముక్క. 1: చూ, వ్యర్థము; 2: చూ, దీనము.

మోచ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. అగఁటి*: చూ, రంభ. 2; 2: చూ, బూరుగు *; 3. చిల్ల*: చూ, సల్లకి. [సమ్మాళిగలు.

మోచక. సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ముచ్చె: చూ,

మోచకము. సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మోచ.*. 1; 2: చూ, మునగ *; విణ. 3.విడుమేనది; 4. విసుగునది.

మోచనము. సం. వి. అ. న: చూ, మోక్షము. 1.

మోచని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మోచక.

మోచము. సం. వి. అ. పుం: చూ, మోచకము. 2. *. [(ఇట్లు పరిమోచితము.)

మోచితము. సం. విణ. విడిపింపఁబడినది.

మోచు. దే. అ. క్రి. 1. ఆను: చూ, సంధరించు; స. క్రి. 2. ఊను: చూ, వహించు; 3. మొదలుకొను, మొదలఁజేయు. స్వా. 5, ఆ. 44: చూ, వహించు.

మోచువాఁడు. వా. విణ. మోపుకాఁడు. (సం).—భర్త. (చూ, భారవాహుఁడు.)

మోజా. వా. వి. ఆకుచెప్పులు: చూ, సమ్మాళిగలు. [1; 2: చూ, వాంఛ.

మోజు. వా. వి. 1. ఇష్టము: చూ, సమ్మతి.

మోట. వై. విణ.=మూఢ: చూ, మొద్దు. 2-3-4-5; దే. వి. 5: చూ, మొద్దు. 1; 6. చూ, కపిలె.

మోటకత్తి. వై. వి: చూ, మమ్మేకత్తి.

మోటగూన. వా. వి: చూ, మోటబాన.

మోటజోరుమేకము. ద్వ. వి: చూ, రూ_మొట్టిమేకము.

మోటనము. సం. వి. అ. న. 1. ఆక్షేపించుట, 2. పొడిచేయుట; అం. 3: చూ, హస్తక్రియలు. [కామాటము.

మోటపని. ద్వ. వి. కర్మాగారపుపని: చూ,

మోటపాటిరెడ్లు. ద్వ. వి. బ: చూ, రూ_మోటాటెద్లు. [చూ, వృషభము. 1.

మోటబరి. ద్వ. వి. బరువు మోసెడియెద్దు:

మోటబాన. ద్వ. వి. ఏకతునకుగట్టి సీర్లు తోడుసూన (ఏతపుకడవ, బాన చూ, భాండము. 3— ర) చూ, హరివాణము.
మోటవాడు. వా. వి. 1. బండసుడు: చూ, వ్యాధుడు.2; 2: చూ, శస్త్రుడు; 3. రసిగరి హణములేనివాడు· చూ, వారి...
మోటారు. వా. వి: చూ, బండి. (గూ—మోటా
మోటారొర్కు. వా వి —పై.—(ఇదేబస్)
మోటించు. దే. స. క్రి. పోకేగానిలుపు. "మూలముక్రింద స్తంభమును మోటించెను".
మోటిక. దే. వి చూ, రూ—మొటిక.
మోటు. స్థై. వి. 1 చూ, మొగ్గ 1; 2. తట్టు వ: చూ, హయము, 3. మూఢకగుజ్జము· చూ, హయము; 4. పందికెదురుటను మనుస్య కారిముగా నిలిపిన కపటలక్ష్యము. స్కా. 4, ఆ 34; సిఱ. 5 =మూఢ. చూ, మొగ్గ 2. 6 మొగను. చూ,...
మోటుకాడు. ద్వ వి దళపతి. చూ, సైనికుడు
మోటుతనము. స్థై. వి.=మూఢత్వ: చూ, ...ము. [మోకము.
మోటుమోకము స్థై. వి చూ, గూ—మొట్టి
మోటువాటుకము స్థై వి —పై.—
మోట్టాయితము. సం. వి. అ. న ప్రియుని కథాదులయందు మనసుతగిలి యుండుటను తెలియనీకుండు స్త్రీలయొక్క కర్ణకండూ యనాది శృంగార చేష్టావిశేషము.
మోడము దే. వి. మేఘూదరిణము. చూ, మేఘము. 1—౨౬.
మోడి. దే వి వగుపు, ఓంకము. శశాం. 4, ఆ. 62. చూ, లసణి, 2 గఱికాదులు మొగ్గవాలి కాలికి సమీపమునందుంచిన వస్తువు సెత్తుట; 3 వారితియొక్క నైపుణి, బిలుగ, గొలుసు మోడివారిత: చూ, వారిచె.
మోడు. దే. వి. రూ—మోడు.1. చూ, మొద్దు.1; 2. క్రిమ్మి: చూ, పలాలము. 2; వా. 3. మొలక: చూ, మొక్క. 1; 4. తల నఱికినచెట్టు; 5 (చేనుకోసిన) కొయ్యగాలు; అం 6 చూ, మల్లబంధములు (తద్విశేష ములలో 3 మోడుము.) [కాశీ.6, ఆ 5.
మోడుచు. స్థై. పేరి చూ, రూ—మొగుడుచు.
మోడుపడు. ద్వ అ క్రి. రూ—మోడ్పడు: 1 మోడగు. చూ, మొక్కపోవు; 2. మొక్కను, 3. సునుగు. హరి. ఉ. 8, ఆ. 186: కివ్వ, ముడిగు; 4. కుంఠితమగు. చూ, వరిక్కవాలు; పేరి 5 మోడుపడుచు.
మోడుపు. దే. వి. రూ—మోడ్పు 1. నతి: చూ హణిగలు; 2. మొగుడుట.
మోడ్చు. స్థై పేరి: చూ, రూ—మోడుచు
మోడ్పడు. ద్వ అ. క్రి: చూ, రూ—మోడుపడు.
మోతాదు. వా వి. 1· చూ, రూ—మొహతాదు; 2 గౌరవము. "ఎందుకు చెప్పితినోవిని యూమో తాదు నిలుపుకొనుము". చూ, మొగ్గ. 1; 3 ఒక్కసారి యిచ్చు మందుకొలత.
మోదుబకి వా వి. మంచిస్థితి.
మోదుబను. వా. వి. స్థితిపరుడు.
మోద సం వి అ స్త్రీ. 1 కదళి. చూ, గంధ 2, దే వి. (1) తములపాకుకట్ట· మూపటము.
మోదకము. సం వి అ. పుం. 1 సుఖము: చూ, భక్ష్యము. (చూ, ఉండ్రము), 2. లడ్డు: చూ, ...క్ష్యము [ములు.
మోదకగడ అం (గా, కోరికగడ)· చూ, అష్టా
మోదమానము. ... సంతోషించుచున్న ది. చూ, హ్లాదిను. 2. [సంతోషించు
మోదము సం వి అ పుం. ముదము. చూ,
మోదయము. దే. వి బుజము చూ, త్యాగము.1.
మోది వా వి జట్టీవిచ్చువాడు: రూ—మోది.
మోదీ. వా. వి. —పై —

మోదించే సం. అ. క్రి. చూ, సంతోషించే.
మోదిలు. సం. అ. క్రి. రూ—మోదిల్లు —పై.—
మోదిల్లు. సం. అ. క్రి.—పై:—
మోదుగు. దే. వి. (య 4, ఆ 5,)* రూ— మోదువు, పప్పర. (సం).—కనకము, కాష్ఠదుమ్రివు, కింశుకము, కింశులుకము, కిర్మి, క్షారదుమ్రివు, క్షారశ్రేష్ఠము, జుహూతరువు, పర్ణము, పలంకష, పలాశము, బీజస్నేహము, బ్రహ్మతరువు, రక్తపుష్పము, రుమ, వాతపోథము, సమితి. ("చూ, సమిత")
మోదుగుతొడిమలు దే. వి. బ. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము [2. మోదుగువిత్తులు
మొదుగుమాడలు. దే వి. బ. 1 —పై —;
మోదుగుమొగ్గ. వా. వి: చూ, మొగ్గ. 1—౫.
మోదుగుమొగ్గపల్లు. ద్వ. వి: చూ, శుకము. వేం, ఆం. 99.
మోదువు. దే. వి: చూ, రూ—మోదుగు*.
మోదెన. దే.వి. రూ—మోదెనము: చూ, శివమల్లి*.
మోగెనము. దే. వి.—పై.—
మోపరి దే. విణ. (మోపు + అరి) 1 మోపు మోయువాఁడు; 2. చూ, బెస్త. ఆం, భా. ద్వి. 288. [చూ, హాని. 2.
మోపాది. దే. వి. (మోపు + అది) అపాయము
మోపి. దే. వి: చూ, ముండమోపి.
మోపించే. వా. ప్రే: చూ, మోపు 8.
మోపిక. దే. వి. భారము (ఓపికవంటిది): చూ, వివధము. 3. [ఎక్కిడు: చూ, మోపెట్టు
మోపిడు. దే. స. క్రి. (మోపు + ఇడు.) విల్లు
మోపు. దే.వి. 1. (పుల్లల)కట్ట; 2: చూ, మోపిక. 3: చూ, మార్వి. 1; 4: చూ, మోపుగల. 1; 5: చూ, (సం).—తృణ్యా; విణ. 6: అధికము: చూ, హేరాళము; ప్రే. 7: కట్టు, పొదవెట్టు, పెట్టు. (సం) —ఆరోపించే, 8. మోయఁజేయు: మోపించే; 9. అనించే: (చూ, పిసుసు. 2—3) చూ, సమ్మర్దించే.
మోపుకాఁడు. దే. విణ: చూ, మోచేవాఁడు.
మోపుదల. దే. వి. 1: మోపు. (సం).—ఆరోపణము, ఆరోపము. (అవ్య).—అతి; 2. చూ, మోపిక.
మోపెట్టు. దే. స. క్రి. (మోపు + పెట్టు): ఎక్కిడు, ఎక్కుడుపెట్టు-ఎక్కుపెట్టు—ఎక్కువెట్టు, మోపిడు. [స్నేహాశము.
మోబత్తులు. వా. వి. బ. ఒకకరదీపిక: చూ,
మోమిచ్చే. వా. వి: చూ, మోమోటమి.
మోము. తై. వి.=ముఖ: చూ, రూ—మొగము.
మోముముట్టు. ద్వ. వి. చూ, రూ-మొగముట్టు. రామా. 2, ఆ. 20.
మోమోట ద్వ వి: చూ, రూ-మొగమోట. (దాక్షిణ్యమునకు.—శశాం. 4, ఆ. 25.)
మోమోటము. ద్వ. వి.—పై.—(సంకోచించేటకు.—ఉ, హరి. 6, ఆ. 102)
మోమోటమి. ద్వ. వి. ముఖప్రీతి: రూ-మొగమాట—మొగమాటము, మొగమోట—మొగమోటము, మోమోట-మోమోటము, మొగమిచ్చే—మోమిచ్చే, గరుసు, పులులోట.
మోమోడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-మొగమోడు. (దాక్షిణ్యపడుటకు.—కాశీ. 2, ఆ. 37.)
మోయిను. వా. వి. 1. రీతి: చూ, విధము. 1; 2. చూ, బత్తియము. 1. [వహించే.
మోయు. దే. స. క్రి. (భారము) ఊను: చూ,
మోర. దే. వి: చూ, రూ-మొర. 1-2 (పశ్వాదుల దీర్ఘముఖమునకు.—కాశీ. 4, ఆ. 271; స్కా. 4, ఆ. 27.)
మోరచెంగు. వా. విణ. చిన్నముఖవీణ. రూ— మోర్చింగు: చూ, వీణె.
మోరట. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చెఱకు*: చూ, స్రవ; 2.=మోరు. మజ్జిగ: చూ, స్తన్యము (మజ్జిగ)

మోరటి. దే. వి: చూ, ప్రియాలము. 1.*.

మోరటిలు. దే. అ. క్రి. రూ-మోరటిల్లు. మోము మీఁదికెత్తు.

మోరటిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై.—

మోరత్రోపు. దే. వి: చూ, వైముఖ్యము.

మోరపక్కి. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మోరపాక. దే. వి. (రూ—ఓరపాక-దోరపాక) చోపిడి,చిన్నగోడలయిల్లు: చూ,సదనము. 1.

మోరా. వా. వి. కాలిపీఁట:చూ, సింహాసనము

మోరి. వా. వై. వి.=మోరట. రూ-మోరు చూ, మజ్జిగ.

మోరు. వై. వి. 1=మోరట.—పై.—ఉ, రా. 6, ఆ. 122; దే. వి. 2. పర్వత శిఖరము, పేటు. ఉ, హరి. 6, ఆ. 76: చూ, హిమాలయము (పర్వతము).

మోరుండ. ద్వ. వి: చూ, భక్ష్యము.

మోర్చెంగు. వా. వి: చూ, రూ-మోరచెంగు.

మోలకము వై. వి.=మౌర్ఖ్య. 1. మూర్ఖత్వము: చూ, మౌర్ఖ్యము; విశే. 2. మూర్ఖము: చూ, మౌర్ఖ్యము. [మూర్ఖురాలు: చూ, స్త్రీ.

మోలకకత్తె. వై. విశే (మోలకము + కత్తె)

మోలకు. వై విశే.=మూర్ఖ. మూర్ఖుఁడు. భో. 1, ఆ. 115: చూ, స్తబ్ధుఁడు.

మోలకుఁడు. వై. వి.=—పై.—— [మొలాము.

మోలము. దే. వి. రూ-మ్రోళము: చూ, రూ-

మోలుగు. దే. వి: చూ, రూ-మొలుగు.

మోవి. దే. వి. 1. పెదవి: చూ, వాతెఱ; 2 మోవిఅనుచెట్టు: చూ, వృక్షము.

మోవు దే. వి: రూ-మొవు-మొవ్వు, మోసు.

మోష.సం.వి.ఆ.స్త్రీ =మోసము.1.దొంగతనము చూ, హరణము. 1; 2. కీడు: చూ, హాని. 2.

మోషకుఁడు. సం. వి. అ. పుం. 1. దొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1; వా. 2. కంసాలి: చూ, స్వర్ణకారుఁడు. (ఇట్లుమూషకుఁడు వాడుక).

మోస. వై. వి.=మోష.రూ-మోసము. 1:చూ, మోష. 1. కాశీ. 5, ఆ 67; 2: రూ, ప్రమాదము. 1. కాశీ. 6, ఆ. 6; 3: చూ, వంచన.

మోసగాఁడు. ద్వ. విశే: చూ, వంచకుఁడు.

మోసపుచ్చు. వా. స. క్రి. మభ్యపెట్టు. వేం, ఆం. 65: చూ, వంచించు.

మోసపోవు. ద్వ. అ. క్రి. 1: ఓటుపడు, బేలుపడు-బేల్పడు, బేలుపోవు. (సం).—ప్రమాదపడు; 2: చూ, వంచింపఁబడు.

మోసము. వై. వి.=మోష: చూ, రూ-మోస. (ప్రమాదమునకు.—మార్క. 7, ఆ. 203)

మోసరిక. వా. వి. అంకురము: చూ, రూ-మోసేరిక.

మోసల. వై. వి.=ముఖశాలా: చూ, రూ-మొగసల. 1—2—3. (నగరితలవాకిటి చోవడికి.—సా. 3, ఆ. 199.)

మోసాల. వై. వి.=—పై.—(నగరితలవాకిటి చోవడికి.—కాశీ. 2, ఆ. 41.)

మోసు. దే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4; 2 అంకురము.పర.3,ఆ 153: చూ, మొక్క. 1; 3 చూ, మూలము. 1; 4: చూ, మోవు.

మోసేను. వా వి. పిటీషను.

మోసేరిక. వా. వి: చూ, మోసు 2.

మోస్తరు. వా. వి. 1. మాదిరి; 2. స్వభావము.

మోహచతుష్టయము అం: లజ్జామోహము, విభవమోహము, కరుణామోహము, నిజమోహము. (4) (మతాంతరమున.—ఉత్తమము కూర్మమోహము, మధ్యమము మత్స్యమోహము, అధమము మృగమోహము.)

మోహన. సం వి. ఆ. స్త్రీ. ఒకానొకరాగము; చూ, స్వరము. 2.

మోహనము. సం. వి.అ. న. 1: చూ, మూర్ఛ.1; అం. 2: చూ, విద్యలు; 3. చూ, మన్మథబాణములు; 4: చూ, అస్త్రములు;

5: చూ, ఉపవిద్యలు; వా. వి. (1): చూ, మొహళోము.

మోహనపుపరులు అం చూ, ధాన్యము.

మోహనబ్రాహ్మణులు అం॰ చూ, కర్పూరియె బ్రాహ్మణులు.

మోహము సం. వి. అ. పుం. 1. అజ్ఞానము॰ చూ, స్వాపము 3, 2: చూ, మూర్ఛ 1, 3॰ చూ, వలపు 2; అం 4. చూ, ఊర్ములు; 5 చూ, సంచారిభావములు (శృంగారశేఖరా! అపగసిజాక్షి మురుగేర మాటలచే ధరణికి నొరఁగి మమ్మెల్లఁబలు మారువతలం గుందించుచుండె), 6. చూ, అరివర్గములు.

మోహారము దే వి చూ, వ్యూహము. 1

మోహరించు దే అ క్రి (నై 4, అ. 23). 1. రూ - మొహరించు, ఎదురుగు, ఎదురుకొను - ఎదుర్కొను, ఎదురుపడు - ఎదుర్పడు, ఎదురుగు, తేలు, తోఁచు, పొడమోపు, మొగకొను, మొన చేయు. (మి).—అభిముఖమగు; 2 వ్యూహముపన్ను॰ రూ - మోహరించు, స. క్రి. 3 మాఱొడ్డు॰ చూ, పక్కళించు

మోహరీ. దే. వి చూ, రూ - మొహరీ

మోహించు. సం. అ క్రి. 1. అజ్ఞానముపొందు; 2. మూర్ఛిల్లు. చూ, సొమ్మసిల్లు; 3. కామించు: చూ, వలచు. 3.

మోహితుఁడు. సం. విశే: చూ, వలపుకాఁడు.

మోహిని. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మోహింపఁజేసెడు స్త్రీదేవతా విశేషము: చూ, స్త్రీ; 2 పిశాచస్త్రీ విశేషము: చూ, స్త్రీ; 3 నల్లఉమ్మెత్త. * చూ, హాలాపుష్పము.

మోళంగి. దే వి: చూ, ములక *.

మోళము. వా. వి: చూ, రూ - మొలాము.

మోళా. వా వి. 1 రీతి, 2 తరగతి. [ము.1.)

మోళీ వా. వి. గారడీవానివిద్య (చూ, మాయ

మౌ

మౌంజి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ.=మౌంజీ. ముంజదర్భ మొలత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

మౌంజె. వా. వి. (మవుంజె) గ్రామముక్రిందచేరినపల్లె చూ, సివారు [ము త్తెము.

మౌంటు. వా. వి. 1. ముత్తెము; 2 సొమ్ము

మౌండము. సం. వి. అ. న కొబ్బరియుండ, మోదుండ చూ, భక్ష్యము. 1—౭౫.

మౌకలి సం వి. ఇ. పుం. కాకి॰ చూ, వాయసము [చూ, లవణి. 2॰

మౌక్తికఫల. సం. వి ఆ. స్త్రీ తెల్లనుప్పి:

మౌక్తికమాల. అం చూ, వృత్తము 1 (భ, త, న, గగములు 7_11 యతులు.11వ ఛందస్సు)

మౌక్తికము.సం.వి.అ న =ముత్తియము॰చూ,రత్నము.1 (ముత్తెములుఏనుఁగుకుంభస్థలము, మేఘము, పందికోఱ, శంఖము, మత్స్యశిరము, పాంపపడగ, ముత్తెపుచిప్ప, చెఱకు, బొంగువెదురు ఈసియందు పుట్టును. ముత్తెపుచిప్పయందు పుట్టినవె తఱచు గావాడఁబడును); అం. 2 చూ, రత్నములు.

మౌఖరి సం. వి ఈ. స్త్రీ రూ - మౌఖర్యము. ముఖరభావము, ముఖరత్వము, అప్రయోజకత.

మౌఖర్యము. సం. వి. అ. న.—పై.—

మౌఢ్యము. సం. వి. అ. న. మూఢభావము, మూఢత్వము.

మౌద్గలి సం. వి. ఇ. స్త్రీ॰ చూ, మౌకలి.

మౌద్గీనము. సం. విశే. పెసలుపండునది(పొలము): చూ, హరిప్రియ. 2 (భూమి. 1.)

మౌనవ్రతము. అం: వాఙ్మౌనము, అక్షమౌనము, కాష్ఠమౌనము. (3)

మౌనము. సం. వి. అ. న. అభాషణము.(అవ్య)—తూష్ణీకామ్, తూష్ణీమ్. (తె).—పలుకమి.

మౌని. సం. వి. న్. పుం. మౌనవ్రతుఁడు, ముని: చూ, సన్న్యాసి.

మౌరజికుఁడు. సం. వి. అ పుం: మార్దంగికుఁడు. (తె). మద్దెలకాఁడు.

మౌరి. దే. వి. రూ-మవురి. 1. నాగసరము. చూ, పీకె, 2. జీనుఁగోవి: చూ, పీకె

మౌరీబ్రాహ్మణులు. అం: చూ, ఉత్కళబ్రాహ్మణులు (మౌరీ, వహాతే, వాఘబ్రాహ్మణులు సామవేదులు. రాహ్యాయణ గోభిలసూత్రములను జెందినవారు. పండాబ్రాహ్మణులలో చేరిన తెగవారు శుక్లయజుర్వేదులు. మాధ్యందినశాఖను జెందినవారు): చూ, బ్రాహ్మణులు

మౌర్ఖ్యము సం వి అ. న =మొఱకము. మూర్ఖభావము, మూర్ఖత్వము మాఢ్యము, మూర్ఖము. (తె).—ఉలుకు, తొప్పిము, పెడసరము, ముదిగారము, మొఱకుతనము-మొఱటుతనము, మంకుతనము, మకురు, మకురుతనము, ముంగతనము, మోటు, మోటుతనము, మోఱకము, విడ్డూరము. తద్వి.—౦ (తె) — మొగిసు, మోటు, ౩ (విగా)మూర్ఖమునకు - (తె) తెఱటు, విడ్డూరము ("చూ, విడ్డూరము 1—2")

మౌర్వి. సం. వి ఈ. స్త్రీ 1. అల్లియ: చూ, స్థావరము. 1; 2 చూ, వస. (1) [ములు.

మౌర్వీవిధానకరణములు అం చూ, పరిమేయ

మౌల్యము. సం. వి. అ. న. మూలబలము.

మౌఙకము అం: చూ, భావదూషితములు.

మౌష్కర్యము సం. వి. అ. న. ముష్కరభావము, ముష్కరత్వము.

మౌసలము. అం: చూ, అస్త్రములు.

మౌహూర్తికుఁడు. సం. వి. అ. పుం: రూ-ముహూర్తుఁడు, మౌహూర్తుఁడు, జ్యోస్యుఁడు.

మౌహూర్తుఁడు. సం. వి. అ. పుం.—పై.—

మౌళి. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నేల: చూ, హరిప్రియ (భూమి. 1.); పుం. స్త్రీ. 2: చూ, సిగ. 2, 3 కొప్పు: చూ, వేనలి. 2; 4. కిరీటము: చూ, సీసకము. (1); పుం. 5. అశోకము*. చూ, హేమపుష్పము.

మ్ర

మ్రంగ దే వి రూ-మంగ*: చూ, శ్వసనము 3.

మ్రంగఁబడు ద్వి. అ క్రి. మ్రంగు, క్రుంగు, హరి, ఉ 2, ఆ 122 చూ, స్రుక్కు. 4.

మ్రంగు దే అ. క్రి —పై.—

మ్రందిలి దే విశే. నొచ్చినది.

మ్రందు. దే అ క్రి 1 చెచ్చు చూ, మరణించు; 2. చెదరు. చూ, నడమడమగు; 3. నొచ్చు: చూ, వేసరు 4; 4: చూ, సోలు. హరి, ఉ. 1, ఆ. 246.

మ్రక్కు. దే అ. క్రి. చూ, రూ-ముక్కు. 1.

మ్రక్షము. సం. వి. అ. పుం. తనతప్పునుమఱుఁగుపుచ్చుట.

మ్రగ్గు దే. అ. క్రి.=మృగ్గు. 1. చెచ్చు: చూ, మరణించు; 2. నష్టమగు చూ, నమ్మనోవు; 3: చూ, విహ్వలించు పంచ. నా 3, ఆ.86.

మ్రదిమము. సం. వి. న్. పుం: చూ, మెత్తన. 1.

మ్రబ్బు దే. వి: చూ, రూ-మబ్బు. రా. వి. 2, ఆ 60.

మ్రా

మ్రాఁకు. దే. వి. రూ-మాను, మాఁను-మ్రాను, చెట్టు*: చూ, వృక్షము.

మ్రాఁగన్ను. దే. వి. (మ్రాఁకు + కన్ను) సోలినకన్ను. భో. 5, ఆ. 117: చూ, లోచనము.

మ్రాఁగన్నుపడు. ద్వ. అ. క్రి. మ్రాఁగన్నగు, కొద్దినిద్దుర మొదలిడు.

మ్రాఁగు. దే. అ. క్రి: చూ, సోలు.

మ్రానిపసుపు. దే. వి: చూ, రూ-మానిపసుపు*.

మ్రానిపోటుపులుఁగు. దే. వి: చూ, బెబ్బులుఁగు.

మ్రానిబంక. వా. వి. నిర్యాసము: చూ, బందన.

మ్రాను. దే వి. 1: చూ, రూ-మ్రాఁకు*; 2: చూ, కాండము. 10 [పులుఁగు.

మ్రానుగోయిల. దే వి: చూ, మ్రానిపోటు

మ్రానుతోలుచేపిట్ట. ద్వ. వి -పై.-సాం.తి.11.

మ్రానుదేఱు. దే. అ. క్రి: చూ, మ్రానుపడు. విక్రి. 4, ఆ. 219. [చూ, వానరము.

మ్రానుద్రిమ్మరి. దే. వి. రూ-మ్రాన్ద్రిమ్మరి:

మ్రానుపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, స్తంభించు.1.

మ్రానుపాటు. ద్వ. వి: చూ, స్తంభనము ఉ, హరి. 5, ఆ. 112. [చూ, మ్రానుపడు.

మ్రానుపిలు. దే. అ. క్రి. రూ-మ్రానుపిల్లు.

మ్రానుపిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై.—

మ్రానుపెట్టు. దే. స. క్రి. మ్రానుపడఁజేయు. భాగ. 8, స్కం. 32.

మ్రానుమనికి. దే. వి. రూ-మ్రాన్మనికి. కోఁతి. అచ్చ. యు, కాం. 101: చూ, వానరము.

మ్రానుసెందు. దే. అ. క్రి: చూ, మ్రానుపడు.

మ్రాన్పడు. ద్వ. అ. క్రి.—పై.—

మ్రాన్ద్రిమ్మరి. దే.వి: చూ, రూ-మ్రానుద్రిమ్మరి

మ్రాన్మనికి. దే. వి.—పై.— [5, ఆ. 82.

మ్రాలు. దే. అ. క్రి: చూ, సోలు. మార్క.

మ్రాలుదెంచు. దే. అ. క్రి—పై.— విక్రి. 7, ఆ. 102.

మ్రాలుచు. దే. ప్రే. మ్రాలఁజేయు: రూ-మ్రాల్చు.

మ్రాల్చు. దే. ప్రే.—పై.—

మ్రి

మ్రింగు. దే. స. క్రి: ఎరగొను, కడిగొను, కముచు, కవ్వు, గ్రుక్కకొను, త్రెక్కొను, (సం).—కబళించు, గ్రసించు; తద్వ.—గుటకవేయుటకు.—(సం). గ్రసించు. (మిగతవానికి "చూ, సాపడు.").

మ్రింగుడు. దే. వి: కమి, మ్రింగుట-మ్రింగుడు. తద్వ.—గుక్క-గ్రుక్క. (సం)—ఉద్గిరి, ఉద్గిరణము, కబళనము, గిరణము, నిగరణము, నిగరము. (చూ, సాపాటు.)

మ్రింగుడుపడు. ద్వ. అ. క్రి. కబళితమగు.

మ్రింగువాఁడు. వా. వి. నమలకనే తినువాఁడు: చూ, గ్రసిష్ణువు తద్వ.-నమలితినువానికి.-(తె) తినువాఁడు. (సం).—గ్రసిష్ణువు.

మ్రు

మ్రుక్క. దే. విణ. ముక్కిపోయినవడ్లు. పాండు. 4, ఆ. 147: చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము.) "మ్రుక్కపాయులకు ధరతక్కువ." (ముక్కపాయలనియే వాడుక.)

మ్రుక్కడి. దే. విణ. క్షుద్రము: చూ, స్వల్పము.

మ్రుగ్గు. దే. వి. రూ-ముగ్గు. పరిక: చూ, రంగవల్లి.

మ్రుగ్గులు. వా. వి బ. (రూ-ముగ్గులు.) 1. పేచీలు; 2. చిక్కులు; 3. తంత్రములు.

మ్రుచ్చిమి. దే. వి. దొంగతనము: చూ, హరణము. 1.

మ్రుచ్చిలి. దే. వి.—పై.—

మ్రుచ్చిలించు. దే. స. క్రి. (రూ-ముచ్చిలించు, ముచ్చిలు-మ్రుచ్చిలు.) అపహరించు: చూ, సడపు.

మ్రుచ్చిలిపోటు. దే. వి నిద్రపోవు చుండఁగా